
37
46 D
12

D. LVDOVICI BLOSII ABBATIS LAETIENSIS NOSTRI SECVLI LAVDATISSIMI

OPERA,

QVAE VT VARIA ERVDITIONE ET EXIMIA PIETATE EAQVE SINGVLARI SVNT referta, ita piis quibusque mentibus verè exoptanda.

NVNC DE NOVO SIMVL ET *accuratius quam antea excusa, cùm rerum & verborum locupletißimo Indice.*

COLONIÆ AGRIPPINÆ
Apud hæredes Materni Cholini.
M. D. LXXXIX.

ELENCHVS LIBRORVM
hoc Volumine contentorum.

MAXIMI.

MAXIMILIANVS A BERGIS DEI GRATIA ARCHIEPISCOPVS CAMERACENSI, ET CAET.

IACOBO FROIO, S. P.

QVAM in verè piis piissimi Patris Ludouici Blosij lucubrationibus in vnum velut corpus redactis, prælo committendis, & in publicum emittendis impendisti operam doctissimè Froic, vehementer equidem commendo. Quod verò sub nomine meo potius quàm quouis alio euulgandas eas putaueris, vel hac vna ratione summas tibi debeo gratias: quod non dubitem omnes verè pios viros haud obscure hinc intellecturos, me consummatissimū illud veræ pietatis exemplar non solum quoad vixit, sed & postquam è viuis sublatū est, in summa & habuisse, & habere, & habiturum semper esse veneratione. In doctissima tua ad me missa dedicatoria epistola, velim te aliquanto moderatius de meis loqui conatibus, nec maioribus quàm mereantur eos euehere laudibus: Et proinde vbi me inter ornatissimos Antistites summum facis, inter eos vnum me esse dicas, qui commisso sibi officio qua possunt diligentia, studio & zelo satisfacere satagunt. Ad eundem quoque modum velim nonnihil moderari te ea quæ de Concili Tridentini executione, Collegiorumque Scholasticorum institutione nimium extollere videris: quum nihil in eis spectauerim ego, quàm vt incumbens mihi munus, quatenus in me esset, explere studerem, nihilque minus, quam vt popularis auræ humanæue laudis quicquam illinc venarer consequererve. Bene vale, vir publici boni studiosissime, &c. Cameraci, octaua Iulij 1566.

M. Bergis ex animo tuus.

De la Rue.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO P. CLARISSIMOQVE PRINCIPI AC DOMINO D. MAXIMILIANO A BERGIS, ARCHIEPISCOPO ET DVCI CAMERACENSI,

Sacri Imperij Principi, Comiti Cameraceſij, & cæt. Domino ſuo modis omnibus obſeruando, Iacobus Froius S. Pl. precatur.

NON ſcitè minus quàm prudenter à Platone dictum eſt, Præſul ampliſſime idemq; princeps Illuſtriſſime, δίς καὶ τρὶς τὸ καλόν. Nam ſic ferè naturâ comparatum eſt, vt eximia pulchritudine & elegantia quæ ſunt prædita, eò impenſius placeant, quo ſępius repetuntur. Contrà, quę vulgaria tantùm ſunt aut intra mediocritatem conſiſtunt, quanquam primùm contemplanti ipſa nouitate ſatis arrident, tamen paulatím perdunt gratiam, moxque repetita ſordeſcunt. Id quod, ſi vſquam alibi, certè in alienis ſcriptis legendis, haud ſecùs atque in tabulis ſpectandis vſu venire ſolet. Sicut enim tabula, ab inſigni artifice elaborata, eò magis intuentium oculos paſcit ac retinet, quo propiùs & fixiùs inſpicitur: ita libtum à viro tum pietate, tum eruditione præſtanti elucubratum hoc magis magiſque iuuat relegere, quo ſępius ac penſiculatiùs euoluas. Id verò, cùm alia multa, tum vnius Ludouici Bloſij, viri in omni diſciplinarum genere exercitatiſſimi, abundè teſtantur varia opuſcula vbique gentium dilaudata: quæ licèt iam toties fuerint typis expreſſa & diuulgata, tanto tamen ſtudio à ſpiritualis vitæ candidatis comparantur, vt ſubinde noui competiantur, quorum votis non ſit factum ſatis. Quo factum, vt Ioannes Bogardus, apud Louanios Typographus cum primis celebris, operæpretium ſe facturum æſtimârit, ſi omnia in vnum velut corpus redacta denuò ſub prelum reuocaret. Proinde ingenti prudentia, & multo rerum vſu edoctus, quum permagni referre intelligat, vt quàm fieri poſſit caſtigatiſſima in manus hominum exeant, non mediocri ſtudio à me contendit, vt hac in re meam ipſi operam accommodarem. Quod equidem haud grauatim facturum me recepi, homini præſertim tam amico, in re tam honeſta, & ad rectioris vitę inſtitutionem pertuli, ac tantum nō neceſſaria. Idq; eo feci libentius, quòd huc quoque alij complures non infimæ notæ amici, ac viri graues, me inuitarent. In primis ergo libtos ad vnum omnes quanta maxima potui diligentia, à capite (quod aiunt) ad calcem legi ac relegi, mendas, quæ librariorum, ſeu potius operarum incuria irrepſerant, eraſi, deprauata reſtitui, apices, verbaq; ſingula euentilaui, γνώμας & rerum capita vt plurimũ, quum & ſcripturæ loca paſſim in marginem ſubieci. Sed & initio ſingulorum capitum, ſeparatim cuiuſque loci ſententiam paucis comprehenſam præfixi, præterquam in libellis precum, paucisque aliis, in quibus ea cura ſuperuacanea videbatur. Cæterùm non aliũ mihi ordinem ſequendum exiſtimaui, quam vt eo quemq; loco librum collocarem, quo ab ipſo autore & ſcriptum & editum nouerám, niſi quod Monachum D. Chryſoſtomi, ab ipſo admodum iuuene Latinum factum, (cui propterea primus non immeritò debebatur locus) Collyrio ſubiectum reliqui, quòd ſic antea fuiſſet excuſus. Alioqui Speculo Monachorum, quod Dacryani titulo hactenus circunfertur commodè ſatis præponi poterat. Cui quidem Speculo viſum eſt vltimum locum aſsignare, ob eam potiſsimum cauſam, quòd illud pro legitimo fœtu non agnoſceret noſter Bloſius, vt qui eius non ſolus, etſi præcipuus, eſſet parens. Iam verò, quia nihil minus cogitabat, quum ſua ſcriberet, quàm vt olim omnia in vnum veluti corpus compingerentur, factum eſt, vt non raro in poſterioribus ſcriptis repeteret, quæ in prioribus digeſta habebantur, hoc vnum ſpectans, vt alienã magis ſalutem promoueret, quàm vt ſuo honori conſuleret: idq; ſtudioſè agens, vt qui fortè in vnum aliquem libellorum incidiſſet, ne quid eorum deſideraret, quę ad ſuum inſtitutum facere viderentur. Itaque in hac editione ſatiùs eſſe duximus cum delectu expungere quæcunque ad eum modum fuſiùs repetebantur, ne tædium lectori adferrent eadem identidem iterata. Porrò illud neminem mouere debet, quòd ſingulis penè libris attexuerit preces atque δοξολογίας è Chriſti doctrina, vita, ac morte ferè petitas. Intelligebat enim vir inſigniter pius, nec minus prudens, non ita magna ad rectè viuendum momenta eſſe poſita in nuda lectione, niſi eadem ardentibus & ab imo pectore profectis precibus fulciatur: quando neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus. Qui quidem votis aſſiduis eſt implorandus pulſandus, fatigandus, vt ſuam nos voluntatem non tam agnoſcere quàm etiam perficere doceat. Veriſſimè namq; ſcribit Proſper ille Aquitanicus, gratiæ aſſertorum ſecundum beatum Auguſtinum facile princeps: Agnitiunem Dei

1. Corint 3.

non

non doctrinæ humanæ opere, sed magisterio summi conditoris acquiri. Rectè itaque idem *Lib. 10. Confess. ca. 29.* Augustinus: Domine, da quod iubes, & iube quod vis. Iam de orationis stylo aut charactere, nihil ad præsens dicturus eram, nisi sæpiùs reipsa comperissem etiam lectissimæ Veneri suos nunquam deesse Momos, qui vel in sandalio quærunt quod maledico dente carpant. Certè si totius eloquentiæ Romanæ parens Cicero, æquabile & temperatum orationis genus in Philosopho probandum censet, potiùs quàm elegantem [illegible]autum, diuitem, splendidúque dictionis apparatum: quis odiosam illam nimisque exquisitam munditiem à doctore Christiano requirat? Dictionis inaffectata & incōposita simplicitas, decora mihi videtur (inquit diuinus ille Basilius) & conueniens professioni Christiani hominis, cuius est non ad ostentationem magis scribere quàm ad publicam vtilitatem. Tametsi huius phrasis satis est v- *Basi. epistola. 67.* bique Latina; tersa, amœna, liquidoque fluens similis amni, ita sanè vt vbique sincera pietas cum eloquendi virtutibus paria faciat. Quod si vera est illa apud Platonem tantopere commendata Alcibiadis sententia, qua veritatis vim & energeiam tantam esse affirmabat, vt rudi simplicique Socratis oratione vehementius multa permoueretur ipse, quàm Periclis concionibus (penè dixerim tonitruis) longè disertissimis: quanto magis rapi se sentiet atq; transformari in virum alterum, quisquis hunc autorem, nil nisi diuina spirantem, animo defœcato, candido, & attento legerit? Præsertim quum diuus Paulus disertè pronunciet vnum esse Dei sermonem & efficacem. qui ipsas etiam animæ medullas quouis gladio vehementi- *Hebr. 4.* us penetret. Quod quidem ego frequenter quum alijs plerisque vsu venisse audiui (vt de me interim sileam) tum maximè Germano cuidam nobili, docto iuxta ac pio, sanctè asseuerare solet, se fortè fortuna (imò credo, non fortè, sed fortunatè potiùs volente Deo) in Canonē vitæ spiritualis incidisse, & protinus sensisse afflatum Numinis, sicque mentem aliam induisse, vt non modó à vitijs, quibus assueuerat, resiliret, verùm etiam incisa mox negotiorum secularium catena, toto pectore arctiorem salutis viam capesseret. Quid? An non idem quoque profitetur egregius ille Saudricourtanus Toparcha, Gallus, vir in quo cum literis & natalium imaginibus, morum etiam integritas ex æquo certabat; (diem enim suum obijt) Qui præfatus in eundem Canonem sua opera Gallicè loquentem, miris nostrum Blosium laudibus effert, nunquam alioqui vel de facie notum, diuino eum potius quàm humano ingenio præditum, & cælo demissum ab alto deprædicans, ac porrò hortans Lectorem, vt libellū nocturna diurnaque manu verset, futurum tandem, vt sit sensurus incredibilem metamorphosim, atque (vt iuxta Psalmographum dicam) imitatioenm dexteræ excelsi. Sed & alius quidem Germanus, & ipse non postremi subsellij scriptor, optat Blosij libellos orbi tam esse notos, quàm sunt ad vitæ perfectionem credentibus vtiles. Quod si pergam alios persequi, Icariæ numerum dicere coner aquæ (vt cum Poeta dicam.) Quo minus me pigere debet in ijs relegendis, ac tum natiuo germanoque restituendis nitori, tum aliqua diligentia illustrandis, horas aliquot succisiuas impendisse. Hunc autem tam eximium cælestis doctrinæ thesaurum tui faustissimi nominis auspicio in lucem prodire volui, Præsul ornatissime, tum vt hoc veluti symbolo mei erga Celsitudinem tuam animi gratitudinem testarer (cui vni citra exceptionem mea debeo omnia) tum quòd ita maximè congruere videatur, vt qui inter Archimandritas singulari & eruditione & vitæ sanctimonia celebres primas tenuit, in eius potissimum tutela ac præsidio lateat, qui inter laudatos Antistites, nulli sit secundus. Semper enim (vt habet vetus parœmia) ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον καὶ τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς πρὸς τὸν ὅμοιον. Nec dubito quin hoc nomine plurimū sibi quoq; gratulaturus sit noster Blosius, siquidem vt spero ille nostrum aspiciet ex alto conatum, qui dum vixit, summa semper obseruantia te coluit, quem & tu vicissim toto animo complecti solebas. Cuius tui non vulgaris amoris indices fuerunt piæ illæ lachrymæ, quas defuncti morte nunciata tenere vix, imóne vix quidē potuisti. Nimirum prudenter intelligens quid damni, quantumque detrimenti accipiat Respublica Christiana (hoc præsertim infœlici seculo) quoties extinguuntur tam præclara lumina, quæ & sanctissimæ vitæ exemplo alijs prælucent, & salutari doctrina omnibus ex æquo prosunt, & authotitate grauissima suos in officio cōtinent. Veniebat tibi haud dubiè in mentem quam rara esset eruditione Blosius, quàm exacto iudicio, quàm integris moribus, quam in victu sobrius, quàm in cultu frugalis, quàm obuius & expositus etiam infimis, quàm alacer & humanus in excipiendis hospitibus, quàm benignus & liberalis cùm in egenos omnes, tum præcipuè in eos qui vel religionis vel eruditionis nomine cōmendabantur, quàm sibi perpetuò constans, & in medijs negotiorum vndis, aduersitatumque procellis oleo tranquillior, vt dici solet, quàm dexter & fœlix in rebus agendis, quàm sagax & prouidus in dandis consilijs, quàm creber, ne dicam assiduus, in oratione, rerumq; cælestium contemplatione, quàm indefessus in studio ac lectione sacrarum scripturarum, quibus totum ferè tempus quod à sacrorum pensis vacuum erat, dare consueuerat. Et quod

dictu quoque mirum sit, in tantu generis, rerum, honorum, scientiæ, virtutum deniq; fastigio, quàm nullum omnino supercilium, imò quàm ingenua morum mansuetudo, quàm columbina hominis simplicitas cum serpentina prudentia coniuncta relucebat. Quibus dotibus nullius non beneuolentiam sibi adiunxerat, summamque existimationem longè lateq; pepererat: adeò vt piæ memoriæ Catolus Quintus Cæsar, vt si quis vnquam alius omnibus ornamentis egregio Princi[illegible]dignis cumulatus, amplissimos dignitatis gradus vltrò, nec semel, illi obtulerit, imò (vt verius dicam) ubtruserit, quos omnes constanter semper respuit, sua, quam Deus dederat, sorte contentus. In visitandis tamen ac reformandis plerisque sui ordinis monasterijs strenuam Cæsari nauauit operam, quippe qui animarum salutem, Dei honorem, Ecclesiæ splendorem, quibusuis voluptatibus, commodis, fortunæ, vitæ etiam anteponeret. Sed desino, ne videar Blosianæ vitæ historiam texere, quandoquidem abundè iuxta Græcorum prouerbium, αὐλὸς αὐλὸν αὐλεῖ. Redeo ad Illustrissimam C. T. in qua ille cunctarũ quidem Episcopalium virtum chorum suspiciebat, sed in primis tamen heroicam magnanimitatem pari modestia temperatam, & sapientem æquè vt feruentem in restituenda Ecclesiastica disciplina zelum: cuius præclara dogmata cùm alijs sæpè, tum in Synodo prouinciali, cui præsidebas, anno superiore dedisti, nec verò minùs in duobus illis Collegijs Cameraci & Cameracesij construendis, liberaliterque sustentandis. Quibus plurima eruditione, integra in Deum fide, moribus incorruptis, Patres Societatis Iesu præfecisti: qui teneram rudemque ætatem literarum cognitione informent, pietate excolant, omnibusque Christianæ disciplinæ præceptis diligenter imbuant. Atqua hæ sanè ferè sunt causæ, quibus adductus sum, vt has sanctissimi Patris Cedro dignas lucubrationes tuo potissimùm nomini dicarem, Lectissimè Præsul. Superest vt C.T. nostrum studium æqui boni consulat, nostræque industriæ faueat, quò fœlicior prodeat Blosius, orbique gratior, tanti Mœcenatis patrocinio suffultus. Defuncti effigiem graphicè depictam postulabas, cuius tibi conspectus insignium, quæ in illo resplenduerunt, virtutum memoriam subinde refricaret: nos damus viuam mentis imaginem à suo, vnde ducta est, archetypo planè gemmeo nihil omninò differentem. Tabella vultus tantùm lineamenta figuramque exhibet: hic habes totum Blosium spirantem, loquentem, miroque artificio literis, non dico deformatum, sed expressum, qualem nullus Apelles suo penicillo effingere queat. Ad hæc, hortuli, quem paucis ante mortẽ mensibus parari iusserat, πρωτότυπον exemplar cernere auebas: en tibi viridarium longè amœnissimum, Blosianis manibus excultum, elegantissimis compositum areolis, varijs floribus picturatũ, natiuis gemmis & immortalibus amaranthis germinans, quibus ea est prærogatiua diuinitus data, vt nunquam flaccescant, sed ætatis beneficio fruantur, & quotidiè magis ac magis reuirescant. Hic videas opacas arbores saluberrimis indutas, atque adeò onustas pomis. Hic suaue-olentes herbas, omnisque generis feraces plantas legere est, medendis animorum morbis efficacissimas: quibus conferri nequeant nec panacæa potens, nec laudatissima moly. Hic violas & flosculos gratum spirantes odorem alij decerpere, alij naribus admouere, alij coronæ intertexere possunt. Hic virides ac spatiosæ porticus, in quibus pias mentes vsq; & vsq; inambulare iuuet. Hic auditur suaue melos sanctorũ Patrum, qui sua symphonia vel saxea corda permoueant: ad quos nihil sunt garrulæ oscines tremulo cantu ludentes, aureśq; corporis oblectantes. Atque, vt paucis absoluam, credi vix potest quàm volupe erit animæ fideli in hac spirituali paradiso frequenter spatiari, residere ac meditari. Hic enim illum, cuius amore flagrat, protinus inueniet, vnigenitum Dei Iesum Christum, quem toto pectore precor, vt Illustrissimam Celsitudinem T. Ecclesiæ suæ iuuãdæ diu seruet incolumem. Datum Lætijs, postridie Calendas Iulias. Anno Domini post Millesimum quingentesimo sexagesimo sexto.

PROSOPOPOEIA BLOSII.

Vixi Blosius eruditionis,
Multo nomine Laetiensis Abbas,
Quem nunc & celebrat Latina Peitho,
Ornarunt prius Attica & Camoena:
Qui Hebraea sacra calui Minerua,
Illi proximus intimusq; mystes.
Fac de me liceat mihi fateri,
Quod res ipsa fuit, benignè Lector,
Et post fata meis adesto dictis
Mordax inuidia, odiumq; caecum.
Vixi nobilium decus virorum,
Longo stemmate, moribusq; clarus,
Vixi gloria Praesulum sacrorum,
Et sol aureus omnium Monastôn,
Terris incola dum qui fui malignis:
Nunc & post cineres mihi superstes
Viuo caelicolas beatus inter,
Viuo, & laetiferum triumpho mundum
Cum Christo dominans, fauensq; votis,
Si quis vult mihi nuncupare vota.

AD VENERANDVM IN CHRISTO PATREM D. QVIRInum Doulletum Abbatem Laetiensis Monasterij. Autore Petro Philicipo, Decano Binchiensi.

Praesul benignitate summi Numinis,
Plausuq; inaugurate nuper omnium,
Omni vehendum nemo non praeconio
Censet, tuae vocationis initia
Statim quòd à sanctis operibus & pijs
Sumas. sagaci prouidoq; pectore.
Nam Christi honorem promouere adniteris,
Ad sanctimoniae & beatitudinis
Apicem tuos fratres studes perducere,
Et publicae omnium saluti consulis:
Quum rebus alijs plurimis, tum maximè
Monumenta Blosij antecessoris tui
Viri citra vllam controuersiam optimi
Redacta in vnum corpus & recognita,
Monumenta gratiora gemmis omnibus,
Atq; Hosij Confessionem illam auream
Artificis opera sedula Froij tui
Verbis disertè iam loquentem Gallicis,
Mendis quidem prius refertam pluribus,
Quàm esse maculis Pardus respersus assolet,
Sed iam repurgatam & nitori redditam
Integritatiq; suae, honestis exprimi
Dum sic typis curas. In hoc exhauriens
Marsupium, vt quamplurimos dites bonis
Vbiq; spiritalibus, vestigia
Antistitis pulchrè insequens demortui.
Istius animi macte, vir clarissime,
Fac excites tum amoeniores, tum sacras
Et prouehas in melius vsque litteras.
Atq; modo non lapsam religionem, gradum
In pristinum pro viribus restitue. Sic
Deum fauentem senties, & Angelos
Tibi: & homines ebuccinatores tui.
Tum nominis, tum meriti habebis plurimos,
Eosq; apud Deum praeceptores Patrem
Gratissimos, In quo valere te precor.

BLOSIVS.

Et post funera nunc amice Lector
Ex libris tibi viuo spiro doctis,
Fama atq; ingenio mihi superstes,
Cui gens Blosia stemmatôn honoris
Antiquos tribuit, deditq; nomen,
Qui genti magè Blosiae auiternam
Et famam peperi, & decus superbum.
Froius relliquias sacras librorum
Quas olim ingenio vigente cudi,
Collectas simul exhibet fruendas,
Froius praecipuum decus Monastôn.

EPITA.

EPITAPHIVM BLOSII.

QVI tres exactè linguas callebat ab ipsa
Ephœbia, virtutum & omnium narthecium
Blosius heu cecidit, tumbaq; reconditur ista,
Nostri decus, miraculumq; seculi.
Huic age fac lector fœlicia cuncta precere,
Et te para ad summi tribunal Iudicis.

REVE.

REVERENDISS. IN CHRISTO PATRI AC DOMINO, D. FRANCISCO QVIGNONIO, TITVL. SANCTAE Crucis Cardinali, Ludouicus Blosius, humilis Abbas Monasterij Lætiensis, S. D.

GO hisce diebus incompto vulgariq; stylo, Canonem vitæ Spiritualis mihi conscripseram, Præsul integerrime: mihi eum ex diuersis Patrũ monumentis collegerã, vt semper haberem ad manum veluti breuem quandam amussim, ad quam vitæ meæ rationem exigerẽ. Ia quicquid est opellæ, offero dicoq; tuæ humanitati: hoc leuidensi munusculo tuam venerandam Sanctitatem saluto. Non est quod verear ne offendaris impolita libelli dictione, maximè quum sis studiosissimus atq; amãtissimus sacrarum literarum, quas non sermonis exterior ornatus, sed interior veritatis fructus commendat. Omnino futurum confido, vt hæc facile admittas, quæ ineleganter quidem, non tamen inutiliter forte, scripta sunt. Sanè talem me esse profiteor, qui aliquid iucundè dicere neq; possem si vellem, neq; vellem si possem. Pietati admodum amica est simplicitas, fitq;, nescio quo pacto, vt verba curiosius exculta cor plerunq; non tam penetrẽt, quàm demulceant. Totum opusculum nihil aliud est, quàm farrago quidam piorum documentorum. Ego illud partitus sum in capita, vt lector subinde interquiescat & respiret. Dominus noster Iesus Christus tuam R. P. fœlicem seruare dignetur. Datum Lætijs, Calendis Maij, Anno à Christo nato, M. D. XXXIX.

CANONIS VITAE SPIRITVALIS. CAPVT I.

De venia nunquam desperandum.

Leuit.25. 1.Pet.2. EVM time & ama. Omni diligẽtia custodi cor tuum: vbique cura, vt illud purum habeas. Semper solicitus esto, ne peccãdo ipsum Dominum offendas: veruntamen si peccaueris, de eius misericordia non diffidas. Prouerb.4. Quantumuis multa atq; enormia fuerint peccata tua, nunquam de venia desperaueris. Corruisti? Surge, conuerte te ad Medicũ animæ tuæ: & viscera pietatis eius tibi patebunt. Iterum corruisti? iterũ surge, geme, clama: & miseratio Redẽptoris tui te suscipiet. Psalm.50. Corruisti tertio, & quartò, & sæpius? surge rursum, plange, suspira, humiliare: & Deus tuus nõ te deseret. Nunquàm despexit, neq; despiciet vnquam cor contritum: nunquam reiecit, neq; reiiciet vnquam confugientes ad se per veram pœnitẽtiam. Si non desinis surgere: ille nõn desinet te excipere. Quare etiãsi centies, etiã si millies, intra vnius horulæ spatium lapsus fueris, toties cum sancta veniæ spe resurge, quoties cadis: & resurgens gratias age ipsi Domino, quòd te vel grauius corruere, vel in ruina diutiꝰ iacere nõ permiserit. Etiãsi post innumera gratiæ beneficia accepta, Deũ (quod absit) abnegaueris, & eius sacramẽta pedibus cõculcaueris: agnosce humiliter culpã, detestare facinus, animo propone non amplius peccare, firmiter statue melius viuere: & de venia securus esto. Neq; enim tua malitia aut infirmitas tãta esse potest, vt misericordiam Dei superet, quæ modum & terminos nõ nouit. Deus est omnipotens, pari facilitate innumeras peccatorũ myriades in momento remittit, sicut vnum peccatum. Est & benignissimus: omnino vult tibi placere, vult esse propitius, si vis humiliari, si vis à peccatis abstinere, vitãque corrigere. Ergo nõ te cõturbet delictorum præteritorum memoria: sed consolentur verba Apostoli dicẽtis. Hæc a- 1.Cor.6. liquãdo quidem fuistis, sed abluti estis: sed sanctificati estis: sed iustificati estis in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in spiritu Dei nostri. Nõ potes bonitati illius nimis fidere, modò nõ abutaris ea ad peccãdi facilitatem. O si scires

quàm paratus sit ipse Christus Domin⁹ sua innocentia Deum patrem placare, eique reconciliare suos electos, qui ex humana fragilitate peccarũt, & statuũt
1. Iohan. 2. deinceps peccata vitate. Noster aduocatus est, & loquitur pro nobis: vt malorũ pœnitentes, facilimam semper obtineamus veniam. Sic enim Ioannes electus ille discipulus ait, Si quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem, Iesum Christum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Igitur scelera tua non pusillanimem, sed humilem te efficiant: quandoquidẽ iam id quod malum est odisti, & Deo placere desideras.

Omnibus ex animo pœnitentibus obuia est Dei misericordia.

CAP. II.

Sap. 1. IVxta scripturę admonitionem: Sentite de Dominō in bonitate. Nō crudelē, nō inexorabilem illum esse suspicetis: sed eum esse pium, clementem, his qui ex corde resipiscunt, quiq; bonæ volũtatis sunt, crede. Cognoscit enim figmẽtum suum, cõtemplatur imaginẽ suam, considerat fragilitatem nostram, errorem nostrum, cæcitatem nostrã. Quod aũt terribilis esse, aut in furore impios arguere dicitur, non propter se, sed propter illos dicitur, qui, sancto pudore abiecto, in vitiorum sordibus persistunt: quorum ipse peccata sua dulcedine atq; puritate alienissima ꝓpulsat ac punit: tranquillus interim & suauis in se permanens. Tu igitur dum illum cogitas, omnem terroris aut amaritudinis conceptũ exclude: & ipsum misericordiss. benignissimoque oculo intueri ea quæ creauit, persuasum habe: qui etiam ita tibi intẽdit, ita tui curã iugiter habet, quasi tu solus in toto terrarũ orbe viueres.
Psalm. 35. Timeant Dei iustitiam ac furorem, qui ad Deum nō cõuertuntur, peccata peccatis cumulant, & dicunt, quid feci? qui nolunt intelligere vt bene agant. Hi .n.
Luc. 15. ad iram eius spectant, quãdiu tales permanent. At peccatores qui in se reuersi surgunt, atque ad patrem misericordiarum cõuersi ex corde dicunt: pater peccaui in cœlũ & coram te, miserere mei: hi inquam peccatores confidant in Domino. Nam ipse proculdubio eos suscipiet, susceptosq; iustificabit, & iustificatos in regnũ suum aliquando admittet.

Comprehendi nō potest quanta charitate, quàm paternis visceribus vbiq; nostram salutem ipse desideret ac procuret. Nulla vnquam mater tam tenerè dilexit filiũ vteri sui, quàm tenerè ille nos diligit. Fasciculus stuparum in ingẽtem ignem missus, non ita repentè incenditur, quàm repẽtè Deus peccatis nostris, propter ineffabilem pietatem & misericordiam suam, ignoscit, dum vere nos pœnitet vitæ malè actæ, dumque ad eũ humiliter cõuersi veniam petimus, integra voluntate statuentes melius deinceps viuere. Neque enim vult mortem
peccatoris, sed magis vult vt conuertatur peccator & viuat. Si cõfiteamur (inquit scriptura) peccata nostra, fidelis est & iustus, vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquita- Ezech. 18.
te. Quanto plura, quanto grauiora sunt ipsa peccata quæ condonat, & quãto indigniores miserabilesq; sumus nos quibus ignoscit: tanto gloria eius magis elucescit. Et quis inenarrabilem bonitatem illius dignè admirari, quis pro ea dignè gratias agere queat? Nam quum nemo ad salutem perueniat, qui nō vel tantillum charitatis habeat, vt ex amore Dei saltem in extremo vitæ posit⁹ pœnitentiam agat, auferaturque peccata: ecce ipse misericordissim⁹, hominumque amantissimus Deus, sæpe se vsque adeò benignum & amabilem etiam desperatissimis peccatoribus (quos alicui⁹ virtutis merito insignitos esse cognoscit) sub mortem exhibet, vt illi ex intimis præcordijs doleant, quòd offenderint tam pium conditorem atq; redẽptorem. Per quam, nimirũ pœnitẽtiam, apti reddũtur ad salutem consequendã, & peracta tali peccatorum purgatione, qualem diuina iustitia requisierit, in æternũ cœlestis regni gaudium introducuntur. Profectò in altissimo secretissimoq; profundo latet fons ille inexhaustus, vndè tanta pietas ad nos dimanat, vnde tanta misericordia super nos effunditur: de qua qui desperat, Deũ, bonũ & veracẽ esse negat, in spiritũ sanctũ blasphemus est. Diabolus hoc malignitatis dolo ferè vti cõsueuit, vt ei qui peccare statuit, ipsum Dominum clemẽtissimũ & misericordissimũ esse polliceatur: vbi verò peccato admisso pœnitẽtiam agere voluerit, iã illum implacabi- 1. Iohan. 1.

lem

lem nimiumq́ue seuerum esse, modis omnibus suadeat. Sed audiendus nō est callidus impostor. Quare bono esto animo, & nihil te à sancta spe deijciat, quantumcunq; etiam peccaueris. Veruntamen vide ne tu illum fallas, & veniam indubitatam tibi promittens, in malis perseueres, resipiscereque differas. Nam multi hac persuasione decepti pereunt. Tibi quidem promittitur peccatorum remissio, si etiam in extremo vitæ articulo posit⁹, verè, id est, ex amore Dei magis quàm metu supplicij pœnitentiam egeris: non tamen tibi promittitur futurum, vt tunc verè pœnitētiam agas. Sanè huiusmodi pœnitentia, quæ vsque ad vitæ extremum differtur, dubia admodum est, periculosa est, non semper vera est. Vt igitur morte præsente securus hinc emigres, pœnitentiam age, corrige vitā interim dū sanus es, & adhuc peccare potes. Nam si tunc demum peccare desinis, quando amplius peccare non potes, nō tu peccata deseris, sed peccata te deserunt.

Ad Deum cum fiducia accedēdum. Varia ratio delēdi peccata, præsertim venialia. Discrimē inter eum qui ex infirmitate, & qui ex affectata negligentia peccat.

CAP. III.

SI grauiter ægrotas, si superbiæ, vanæ gloriæ, iracundiæ, inuidentiæ, gulæ, auaritiæ, vel cuiuslibet alteri⁹ vitij morbo periculosius laboras, non propterea spem salutis abieceris: sed accede cum fiducia ad cœlestem medicum, accede ad Iesum, roga vt manum adhibere dignetur. Misericordissimus est, pijssimus est, non refugit, non à se repellit infirmos, non eorum cōsortium abhorret, sed vltra quàm dici possit eorum commiserescit. Omnino paratus est te sanare, modò morbum aperias, modò sanitatem ex animo desideres, modò te humilies, & in eo confidas. Non fueris etiam nimium pusillanimis, ꝓpter quotidiana peccata, quę inuitus committis. Nam quemadmodum singulis diebus in multis saltem leuiter offendimus: ita quotidianas expiationes habemus in promptu, quibus huiuscemodi peccata deleantur. Est sancta confessio, est gemitus, est fletus, est sacra lectio seu verbum Dei, est eleemosyna, est hospitalitas, est oratio qua Domino dicimus, Dimitte nobis debita nostra: sicut & nos *Matth. 6.*
dimittimus debitoribus nostris: sunt aliæ precationes, aliaque pietatis, misericordiæ, & charitatis opera. Ergo culpā tuam agnosce, plange, suspira, renoua propositum: placidè ad hoc labora, vt ipsas offensas euites: reliquum Deo cōmittens, teq; in eum proijciens. Ipse enim inscrutabili sapientiæ suæ consilio sæpe huiusmodi negligentiarum næuos nobis inhærere permittit, vt semper humiliemur, & de nobis penitus diffisi, in eo speremus: vtq́, vitijs ipsis viriliter resistētes, vtiliter exerceamur, & tandem gloriosè coronemur. Aliud est labi in leuia peccata ex occasione, aut humana fragilitate duntaxat: & aliud labi ex affectata negligentia. Nam qui ex infirmitate sola delinquit, dum liber apud semetipsum est, odit vitia, eorumq́; vitat occasiones: quando tamen sese offerunt ipsæ occasiones, facilè aut linguæ incōtinentia, aut sensuum nimia libertate, aut passione affectioneque indigna, aut cōsimili aliqua trāsgressione offendit, sed mox vt ad se redierit, dolet, & penitus auersatur vel minimam peccatorū labem, ob idq́; veniam repentè consequitur. Ille verò qui ex affectata negligētia peccat, dum, malorū occasionib⁹ è medio sublatis, liber apud semetipsū esse potest, miris modis concupiscit easdem occasiones, illisq́; plurimum afficitur, non sanè propter peccatū, sed propter oblectationem. Labitur quidem & ipse ex fragilitate fortassis, sed nō ex mera fragilitate. Qui tamen si statim post culpam admissam innouato proposito verè pœnitētiam ageret, ipse quoq; celerrimè obtineret delicti remissionem. Multos etiā grauiter corruere sinit Deus, vt ꝓprio casu eruditi, meliores reddantur. Nemo tamē post ruinam melior resurgit, quàm futurus erat, si & non cecidisset, & omnia illa eadē bona, quæ post lapsum facit, non labendo faceret. Scito autē quia ipsa leuiora peccata efficacius in te delebuntur, si culpam agnoscens, humiliter & amāter te ad Deū conuerteris, quàm si ea morosius apud temetipsum pertractare, & in eorum consideratione diutius cū pusillanimitate occupari volueris. Siue grauia, siue leuia sint, constanter permane in sancta

Rom. 8. erga Deum fiducia: proijciens illa in abyssum misericordiarum eius, vt ibi penitus absumantur & depereant. Nihil enim dänationis est his, qui sunt in Christo Iesu, qui nō secundum carnem ambulant: quin potius iustificati in sanguine eius, salui erunt ab ira per ipsum.

Rom. 5.

Vera contritio quæ sit Christi ac nostra in Christo & per Christum merita. Satisfactio optima.

CAP. IIII.

NOn conturberis quòd pro ipsis delictis tuis non possis fortè offerre Deo sensibilem cordis contritionem. Nam si dolor in ratione & volūtate est, si verè tibi displicet quòd benignissimū Deum tuum offenderis, si doles quòd nō magis doleas, si statuis deinceps melius viuere, istiusmodi contritio Domino gratissima est, licet cor aridum permaneat. Possit mens etiam in momēto sic odisse peccatum, vt mox, adepta perfecta venia, cœlis digna efficeretur. Si desunt exteriores lachrymæ, nō desint interiores: sine illis potes peccata tua plangere ac placere Deo, sine his nō potes. Non autē cares interioribus lachrymis, quādo ex animo tibi displicet Dei offensio, quando mente prorsus auersaris vitia, quādo Deum magno affectu

Eccles. 9. quæris, & ad eum suspiras. Quicquid bonorum operum potes perficere, diligēter perfice: non tamen eo animo, quasi tu ex te pro peccatis tuis dignè Deo satisfacere valeas: sed omnia perage, vt illi placeas, quem offendisti. Dominum Iesum precare, vt ipse sua innocentissima passione tuas iniquitates delere, & pro eis coram Patre suo satisfacere dig-

Rom. 8. netur. Salutem tuam constitue in adoptione filiorum, quam per incarnatio-

Galat. 4. nem & præciosi sanguinis effusionem mortemque illius consequuti sumus.

Ephe. 1. Sanè non negamus, neque reijcimus operum merita, quòd modò faciunt hæretici: sed dicimus spem omnem præcipuè in meritis Iesu Christi esse reponēdam. Nos pusillanimes & deiectos hæc

1. Tim. 1. verba beati Pauli Apostoli releuare debēt: Fidelis, inquit, sermo, & omni acceptione dignus, quia Domin⁹ Iesus Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere. Dedit semetipsum pro

Tit. 2. nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & emundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operū. Secundum misericordiam suam saluos Tit. 3.

nos fecit: vt iustificati gratia ipsius, hæredes simus secundum spem vitæ æternæ. Prorsus fidelis sermo. Ipse quū Deus esset, etiam homo propter nos fieri voluit: propter nos natus, passus & mortuus est: propter nos resurrexit: propter nos ascendit in cœlum. In eo iam resurreximus: in eo misera hæc caro iam resuscitata, & à corruptione liberata est: in eo iam conscendimus in cœlum, & hæreditatem regni obtinemus. Quo enim caput præcessit, sequetur & reliquū corporis. Planè sermo omni acceptione dignus, suauiter penetrans ipsas medullas interioris hominis. Nostra humilitas, qua indignitatē propriam agnoscimus, & qua imperfecta vilia que esse iudicamus ea quæ rectè facimus, nostra item erga Deum pia fiducia qua in eo speramus, merita vitæ ac passionis eius extolliētes, præcellit omnes satisfactionis nostræ labores. Necesse tamen est, vt semper faciamus quod commodè facere possumus, & recta quæ agimus, non nobis, sed illi adscribamus, sine quo nihil facere possumus. Ipse Dominus bo- Ioan. 15.

num dat: & quod donauit, coronare vult.

Præsens remedium aduersum pusillanimitatem ortam ex memoria præteritorum peccatorum, & earum tentationum importunitatem, qua tum fidem, tum Dei iudicia, tum nocturnam illusionem peccant.

CAP. V.

SI te persequitur diabolus, si suis sordibus spiritum tuum affligit, si ea quæ aliquando volens admisisti, iam inuitus tolerare cogetis, id te non perturbet. Quicquid præter voluntatem tuam sustines, non te perdet, neque Deum tibi reddet offensum. Oportet enim peccatum esse volūtarium, quodsi voluntarium non est, etiam peccatum non est. Resiste, renitere, voluntatem tuam à consensu serua liberam: & sine deinceps diabolum atque carnem furere. Quamuis in inferioribus, ferinisque animę viribus nōnunquam vel oblectatio vitiosa ex prosperis, vel tristitia inordinata ex aduersis oriatur, quamuis inanis gloriæ, iræ, vel cuiuslibet alterius vitij impetum in te sentias,

tias, quamuis ad obediendum min⁹ paratum te inuenias: id nihil profectui spirituali obest, nihil vitæ integritatẽ minuit, modò in superiori mentis ratione quietus imperturbatusq́, perseueres, & voluntate Deo adhæreas: nusquam cõsentiens absurdis affectionũ passionũq́; motibus. Eaq́, quæ ad fidem spectãt certiora esse credito, his quæ oculis cernuntur. Quod si nolens veluti vacillare nutareq́; cœperis, confuge ad Deum, & humiliter exclama: Credo Domine, adiuua incredulitatem meam. Ipsum Satanã impia vel fœda suggerentem cõtemne. Oppone salutiferum dominicæ crucis signum: & cogitationẽ tuam à pestilẽti suggestione auertẽs, pium aliquid apud te pertracta. Indignũ existima illũ, cui obgannienti respondeas. Quod si vacat & libet aliquid dicere, dicito istud, aut simile quippiam: Obmutesce os impudens: abi scelesté cũ tua im pietate, tuaq́; spurcitia. Ego te non audio: nihil mihi tecum ô infœlix. Deo quoque dicito: Domine adiuua me: ego enim malim millies mortem subire, quàm iniquitati consentire: malim hic non viuere, quàm te offẽso, tuaq́; gratia perdita, malè viuere. Si ad vanam gloriam allicit animum serpens astutus, recole peccatorum tuorũ multitudinem atque enormitatem: si diffidentiam suadet, veniat tibi in mentem abyssus misericordiarũ Dei, & singularis ipsius erga te amor ac pietas. Si inepta aliqua insusurrauerit de prædestinatione, aut de alijs sanctæ Trinitatis consilijs atque iudicijs, quæ à nobis perquiri non debent, tu spretis & consputis canis impuri latratibus, conuerte te ad Deum, & eius dispensationi ac pietati omnia cõmitte: prorsus persuasum habens illum tuę salutis esse desideratissimum. In laqueum periculosum se inijciunt, qui ipsa Dei iudicia temere perscrutari audent. Certum est ea quæ facit, quæ ordinat, quæ permittit Dominus, esse iusta: hoc tu crede, hic siste, nihil vltra perquirens. Si dormiens miseram illam colluuiem, aut alioqui aliquid minus honestum passus fueris, ne collabaris animo: neque enim tibi imputabitur, modò euigilans & rationis compos factus, illud quod sordidũ est abomineris. Tibi, inquam, non imputabitur: quantumuis per impuritatem vitæ prioris, occasionem eorum, quæ nunc pateris, videaris dedisse. Iam enim præteritorum peccatorum sarcinam per salutiferam confessionem deposuisti: iam te pœnitnit anteactæ conuersationis, & eam corrigere studes. Igitur nihil istiusmodi te à stabilitate sanctæ fiduciæ præcipitet.

Marc. 9.

Hominẽ alijs atque alijs artibus appetit diabolus: à quo quamprimum resiliendum: victoq́, mature resurgendũ, & ad Deum confugiendum.

CAP. V.

NOn quiescit versutus ille insidiator, sed omnia tentabit, vt te vincere ac perdere possit. Maximè in initijs vel post initia melioris vitę erit molestior: nempe quando adhuc atrocius in te deseuient passiones & affectiones vitiosæ. Aliquando interius, aliquando exterius bellum suscitabit: aliquando prosperis aliquando aduersis insidiabitur, aliquando per ineptam lętitiam, aliquando per intempestiuam tristitiam parabit laqueos: aliquando nimia securitate, aliquando nimia deiectione molietur exitium. Aliquando recedet ad tempus, cessabitque, vt paulò post, te incautum grauius feriat. Aliquando clàm, & veluti sub prætextu pietatis sensim irrepẽs, dolos struet: aliquando palàm ex insperatò irrumpens, vulnus infligere tentabit. Aliquando repulsus iterum atque iterum insiliet, assidueque imminebit: vt quem neque dolo, neque vi subuertere potest, vincat vel improbitate. Aliquando vsque adeò perplexus eris animo, & menti tuæ tanta caligo se offundet, vt nescias quid agere, quidue de re præsenti sentire debeas: vnde fiet vt raptus in diuersa miserabiliter apud temetipsum fluctues. Aliquando spiritus, cor, sensusque tui ita constringentur, deprimentur, & dissipabuntur: vt neque ós ad laudem Dei aperire tibi libeat, neque inter precandum attentus esse possis. Aliquando sic vndique afflígeris, contunderisq́ue calamitatibus: vt veluti Dei auxilio iam iam destitutus, & vmbra horroreque mortis circumseptus, dicas cum Apostolo Paulo:

1.Cor.1. lo: Supra modum grauati sumus, ita vt tæderet nos viuere. Denique aliquando non vna tantùm ex prædictis tentationibus, sed plures, vel etiam omnes simul te corripient, si permiserit Deus. Nam nisi hic permittat, non tentaberis: quod si permiserit omnino in grādem tuam vtilitatem permittet. Tu verò aduersus ipsas tentationes vigila: & velut in specula quadam positus, diligenter circumspice qua hostis irruat vel obrepat. Sæpe res admodum friuola, sæpe rursum res eximiè sancta est, quæ grandem tumultum periculosamque tentationem intus excitat, dum minus vigilamus. Adeò etiam ea quæ in se mala non sunt, nobis suspecta esse debent.

Semper quidem sed potissimum in initijs tentationum solers circumspectio necessaria est. Nam hunc ferè ordinem seruare solet ipse hostis, vt principio simplicem rei concupitæ cogitationem animis nostris immittat: deinde vbi nobis placere conspexerit id quod ingerit, iam ipsam cogitationem vehementem implexamque efficiat: mentem veluti vinculis quibusdam innectens, & eam vndique constringēs. Si non resistimus quando adhuc liberi sumus: posteà vbi ille nos intus colligauerit, ægriùs resistemus. Veruntamen etiamsi initiò negligenter egerimus, nec sic quidem aduersario nos dedere, sed modis omnibus reclame & reniti, vinculaque fortiter excutere debemus. Igitur principijs quantum potes obsiste: non in tuo conatu, non in tua industria, sed in Dei misericordia confisus. Nisi enim ille cu-
Psalm. 6. stodierit ciuitatem, frustrà vigilat qui custodit eam. Nisi iugiter te continuerit, non stabis: si manum subtraxerit, protinus corrues. Vt autem adsit per gratiam, vide ne tibi desis per socordiam. Voluntatis arbitrium (quod in te liberum est) gratiæ ipsis adiunge, simulque cum ea labora. Quod si contigerit te tentatione victum corruere, culpam ne reieceris in Deum, neque in diabolum, neque in fatum aliquod.

Nam fata illa, fatorumue necessitates, quas vel Ethnici, vel impij Christiani confingunt, pij Christiani prorsus negant & execrantur. Sicut dicebam, si tentatione victus corrueris & peccaueris, ne incuses Deum, qui author iniquitatis non est: sed te accusa, qui diabolo consensisti. Neque enim aliquis te cogere poterat vt ei consentires, si consentire noluisses: te inquam accusa, & mox resurge. Nam quemadmodum fomenta & emplastra vulneribus maturè adhibita, carnem recens dissectam facilè redintegrant, serius verò adhibita, corruptam difficulter restituunt: ita tu, si post peccatum admissum statim pœnitentiam egeris ac resipueris, pristinam gratiam absque magno labore recipies: si verò diu in ruina iacueris, non iam facilè te eriges, vtpotè ipso peccati pondere ipsaque peccandi consuetudine interiorem tuum hominem deprimente, vimque faciente. Ne ergo diabolus te superet, ad Deum semper confugito, eum inuoca, sub alas protectionis eius te recipe: geme, & suspira coram eo. Hæc enim faciens non vinceris: aut si aliquando prostratus fueris, resurgens non peribis. Si te non comprehendunt grauiores tentationes, agnosce misericordiam pij patris erga te, & gratus esto. Cogita ob id illum tibi parcere, ipsasque tentationes submouere, ne tu infirmior, eis succumbas.

Cum vitijs nunquam non pugnandum. Eadem fœlicissimè vincuntur, si quis & secum recogitet & imitari conetur Christi pœnitentiam, cæterasq́ virtutes: sed imprimis humilitatem, quæ facit, vt nullum præ te contemnas.

CAP. VII.

NVllam pacem, nullas inducias cū diabolo & vitijs admittas: sed aduersus ipsum diabolum infatigabili inuictoque animo pugnato, & vitia pertinaci odio iugiter persequere. Quamuis enim durante huius peregrinationis exilio non possis sic effugere culpas & vitiorum illecebras, quin sæpius labaris implicerisque: debes tamen ipsas offensas, siue graues siue leues sint, & semper odisse, & prudenter vitare. Igitur quicquid Deo displicet vbique detestare. Superbiam & cenodoxiæ pestem abominare. Turbulentos iræ, impatientiæque motus, & acres indignationis stimulos sedulò reprime. Vtinam

nam

nam verò non solùm reprimere, sed & (Dei gratia id concedente) prorsus extinguere eos valeas. Modicè nonnunquam irasci humanum fortè est: cæterùm iram atque odium seruare, planè satanicum est. Nulla alia ratione faciliùs impetus ipsius iræ coercere & superare poteris, quam si ad memoriam reuoces patientiam & mansuetudinem Christi Domini Dei tui. Similiter nullo alio efficaciori remedio hulceribus superbiæ medeberis, quam si humilitatem eiusdem saluatoris tibi ob oculos animi ponas. Neq; enim ipse sine causa dixit, Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Pudeat discipulum animo intumescere atque erigi, vbi videt magistrũ esse humilem. Pudeat hominem ferocire & excandescere, vbi conspicit Deum esse mansuetum. Pudeat creaturã repugnare, & nolle acquiescere, vbi conremplatur creatorem esse obediẽtem. Summa totius philosophiæ Christianæ hæc est: vt ducẽ nostrũ Iesum per veram humilitatẽ sequi contendamus. Nisi .n. efficiamur sicut paruuli, nõ intrabim⁹ in regnũ cœlorũ. Quãto quis humilior extitit, tanto Deo vicinior, & in perfectione Euangelica excellẽtior est. Beati qui ex eorũ numero esse merẽtur, quos mũdus pro stultis, Deus pro sapientibus habet. Quẽlibet libẽter audi: patere vt quilibet re doceat atq; moneat, etiamsi iunior inferiorq; sit. Neminẽ despexeris: sed oẽs tibi prępone, omnibus te ex corde subiice. Licet .n. aliqui modò mali sint: posũt tamẽ Dei pietate in momẽto boni vel etiam optimi fieri. Et nonnũquam hi, qui imperfecti videẽtur, singulares aliquas virtutes in se latẽtes habẽt, quibus Deo maximè placẽt. Omnino tibi persuade nullũ quãrumuis impium, quãtumuis vitæ flagitiosæ peccatorẽ esse, qui nõ multò te sanctius viueret, si tantam à Deo gratiam accepisset, quantã tu accepisti. Nã hac ratione humiliter de te senties: hac ratione quoslibet tibi faciliùs pręferes. Vtinam autẽ ad tantã animi depressionẽ peruenisses, vt nõ solùm cuius homini, sed & cuiuis creaturæ te submitteres, iudicans indignum qui lumẽ videas, & quem terra sustineat, dignum verò in quo omnia iniuriam sui conditoris vlciscantur.

Matth. 11.

Matth. 18.

Matth. 19.

Omnis cenodoxiæ affectus exuẽdus. Nil preter vnam turpitudinem pudendũ. Animi verè humilis, quid proprium.

CAP. VIII.

Fauores ac laudes hominum despice. Non magnopere affectes alicui placere, neque displicere pertimescas: sic tamen viuere stude, vt omnibus bonis, qui verè Deum diligunt, placeas. Si formæ elegantiam, si ingenij dexteritatem, si facundiæ gratiam Deus negauit, non propterea nimium verecundẽris. Etiam te non pudeat externæ humilitatis, quam Deus statusque tuus à te exigit: sed ob solum peccatum vehementer erubesce. Ea, inquam, sola te angant, quæ diuino honori & animarum saluti contraria sunt. Quanquam verus Dei seruus rationabilem morum honestatẽ negligere non debet. Quando præclarũ aliquid facturus es, si appetitus fauoris humani cor tuum corripuerit, non ita perfeceris opus, sed mutata intentione, Deo per id quod agis inseruire ac placere desidera: vt si initium, vel etiam medium operis corruptum fuerit, finis nõ corrumpatur, sed sit integer. Quantumuis rem laudabiliter gesseris, quantumuis titillet ac solicitet animum pruritus vanæ gloriæ, tu vitiosæ affectionis illecebris ratione contradicito, & mentem liberam atque quietam, quantum in te est, seruato. Existima te alterius personam tunc induisse, & non abs te, sed ab altero factum esse, quod factum est. Totum Deo tribue quod bonũ & laude dignum est. Patienti libentiq; animo eos audire disce, qui tibi vitia tua commõstrant: existimãs illos rectius habere iudicium, dum te reprehendũt, quàm habeas tu, dum te excusas. Vtinam laudibus iustis & vituperijs iniustis non magis moucreris, quàm si de te non dicerẽtur: illas Deo prorsus ad scriberes, hęc tibi imputares, ipsique Domino committeres. Vtinam magis diligeres cõtumeliam pati, quàm laudibus euehi: id .n. tibi vtilius securiusq; est: nisi fortè nõ te, sed Deum in te laudari amas. Sanè qui verè humilis est, magis optat vilis & abiectus haberi, quàm humilis aut sanctus. Quum enim coram Deo agnoscat se esse inutilem, indignum, atque

que ingratum peccatorem: non vtique alius cupit videri apud homines. Quando iustè vituperaris, humilia te, paratam habe voluntatem corrigendi vitium quod in te est: & diuinæ dispensationi reliquum commendans; tranquillus permane, Si pacem spiritus tui *Psalm. 7.* in hominum ore, non autem in testimonio conscientiæ tuæ, Deoque tuo posueris: facilè illa perdita perturba- *Sap. 1.* ueris. Habeant homines quod voluerint de te iudicium: tibi satis sit, vt illi placeas, qui scrutatur renes & cor- *Rom. 8.* da. *Rom. 12.* Veruntamen ad exemplum Apostoli Pauli prouideto bona non solùm coram Deo, sed & coram hominibus.

In aduersis ad Deum semper est confugiendum: nec aliunde quàm ab illo expectandus est finis malorum. Sortilegorum impostura. Diligendi persecutores. Speranda sunt à Deo meliora, quoties illi visum fuerit.

CAP. IX.

MOx vbi tribulationem & aduersitatem aliquam suboriri senseris, conuerte mentem ad Dominum, eique te prorsus committe: nihil obmurmurans, nullam iniuriarum rationem exposcens. Si libet conqueri, quicquid querimoniarum velles apud homines deponere, id humiliter depone apud ipsum Dominum, pertractans cũ eo tanquam cum pijssimo patre, præsentissimoque adiutore quicquid te angit. Propter eum æquanimiter omnia perfer. Licet insidientur dæmones, & tentationum laqueos præparent, licet virtutis iustitiæque iter laboriosum inuenias, licet iste obtrectet, & ille premat, licet frigus incuruet & æstus v- *Habac. 3.* rat, licet stomachus debilis sit, & caput doleat, licet ingrediatur putredo in ossibus tuis, & caro tua vermibus scateat, licet mens obnubilata, & tenebris quibusdam obtecta caliget, instabilitateque affligatur, licet spiritus tædio affectus dormitet, internoque gelu constringatur: tu patientiam vbique seruare memineris. Omnia aduersa amanter suscipe tanquam preciosissima xenia tibi à Deo transmissa: siue è cœlo, siue ab elementis, siue à diabolo, siue ab aduersarijs, siue à satanicæ artis ministro, siue à feris ea emerserint. Non existimes aliquid aliunde tibi euenire, quàm de diuina prouidentia atque dispensatione. Nisi enim Dominus permitteret, nihil acerbi vnquã patereris. Quando communis noster hostis beatum Iob damnis rerum & filiorum orbitate affecit, non dixit vir sanctus, Dominus dedit, diabolus abstulit: sed quid ait? Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum. In ipsis molestijs quas sustines, releua- *Iob. 1.* mẽ expecta, non à sortilegis, sed à creatore redemptoreque tuo. Nam qui ad sortilegos & magiæ professores se conferunt nefaria concilia ab eis petituri, vtique Deo derelicto ad diabolum desciscunt. Si cognoscit Dominus corporis sanitatem tibi forè vtilem, eam procul dubio dabit postulanti: quod si eam non præstiterit, iam tu crede prorsus expedire animæ tuæ vt illa careas. Fidei inopia, imò verò extrema quædam dementia Christianos ad pestifera illa antidota quærenda protrudit. Et, ne putent se grauiter peccare, qui eò confugiunt, serpens callidus astutè curat, vt in ipsis sortilegijs nomen Christi ac sanctorum eius plerumq; admisceatur, aliaque diuina præscribantur. Nam nisi hoc pietatis melle venenum superstitionis dilueret, nõ ita facilè Christianorum aliquis vellet illud bibere. Et quid ait scriptura? Ne declinetis ad magos, nec ab hariolis aliquid sciscitemini. Et *Leuit. 19.* rursum: Nõ inueniatur in te qui hariolos sciscitetur, aut obseruet somnia at- *Deut. 18.* que auguria: nec sit maleficus, neque incantator: neque diuinos consulat, & à mortuis quærat veritatem. Hæc igitur execrare, & omnem spem in Deo tuo colloca. Nõ indigneris hominibus qui te lædunt: sed eos diuinæ dispẽsationis satellites esse agnosce, eos dilige, & Deo gratias age. Oculus cordis tui illum respiciat, qui molestijs exercere te sinit, magis quàm eos qui tibi molesti sunt. Quod dũ præstare adniteris, si tua infirmitas aduersum te luctari, & odium in persequutores suggerere cœperit, tu ne cesseris: sed persiste & precare altissimũ, vt vincere possis. Etiamsi ipse Domi-

nus

nus te veluti à se proiecerit, & proiectū Satanæ quodammodo tradiderit, ita vt interius exteriusque derelictus vndiq; extremis calamitatibus cingaris, vndique horrendis cogitationibus impellaris, vndique pressuris ineffabilibus discrutieris: nihil tamen sinistri suspiceris de pijssimi cōditoris erga te dilectione: non propterea ab eo discedere, nō præsentem tribulationem subterfugere, nō inutile interdictumue remedium quærere, non alicui impuræ consolationi te tradere pares: sed nuda fide nudaque charitate illi adhærens, permitte te tūdi & flagellari sicut ipse voluerit, & quàm diu ipse voluerit. Expecta in silentio exitum rei secūdum eius ordinationem atque dispensationem: subinde dicens in corde tuo, Voluntas Domini fiat, mala enim esse non potest. Nihil, inquam, vacilles in sancto proposito, quàmuis ille non statim finem imponat tentationibus: sed plenus bona spe, inuictusque animo perdura. Purgat, expolit, &
Psalm. 33. probat te Deus, nō deserit. Prope enim est his qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluat. Nescis tu modò fortassis quare ita te castiget & cōterat: sed vbi ad eum perueneris, tum agnosces flagella ista, quibus iam te exercet, ex mero tui amore fuisse profecta. Nullā vnquam afflictionem, quantumuis exiguam, accidere permittit, sine eximio commodo eius qui illam sustinet, si patiens fuerit. Gratior illi est humilis internarum derelictionum tolerantia,
1. Cor. 10. quàm ingens deuotionis dulcedo. Non sinet te tentari vltra vires: modò non in te, sed in eo confidas: modò sis longanimis, & illius auxilium cum sancta fiducia expectes.

Deo se totum resignet omni philautia reiecta, qui mentis tranquillitate potiri desiderat. Fortiter ferenda aduersa, etiamsi proprio vitio sint accersita.

CAP. X.

Nunquam dixeris, Hæ vel illæ tribulationes mihi min⁹ conuenerūt, alias ego cōmodius, & cum maiori fructu perferrem. Non inquam, tale aliquid in corde tuo cum impatientia dixeris, sed quæcunq; portāda Deus humeris tuis imposuerit, ea absq; mussitatione aliqua portato, & animę tuę maximè vtilia esse credito: sicut reuera maximè vtilia sunt. Ad hoc tibi iugiter enitendū est, vt voluntatem tuam, volūtati ordinationiq; diuinæ per omnia subdas atq; coaptes: & tua eadem relicta, illam ita prōptè sequi cōsuescas, sicut vmbra sequitur corp⁹. Si in hunc modū sensuum & affectuum tuorum propensionibus propter Deum renūciare potueris, dici nō potest, quanta tranquillitate & pace frueris. Videlicet etiam in hoc mundo paradisum quandā inhabitare incipies. Præposterus amor quo teipsum quęris, quo ad te ipsum reflecteris, quo te in teipso nō in Deo diligis, hic solus animā tuā turbat, inquinat, & ab intimo spōsi cœlestis amplexu impedit. Ex hoc peruerso tuiipsius amore, omnis passio affectioq; vitiosa, omnis cōfusio, & inordinatio, omne deniq; malū in te nascitur. Quantum in te minuetur atq; extinguetur iste perniciosus amor, planè tantum in te morientur vitia, tantū in te crescet vera libertas, & verus amor Dei. Igitur nō tu tibi ita deligas molesta quæ feras, vt rursum præscribas quæ non feras: sed quæcūq; Deus obuenire voluerit, ca parato animo suscipe. Etiam non perturberis, quod peccatis tuis ipsas aduersitates fortè accerseris: sed siue accerseris, siue nō accerseris, trāquill⁹ esto. Imputa quidē omnia tuis iniquitatib⁹, & humiliare: veruntamē, sicut dixi, non intēpestiuè cōsterneris animo, sed mentis ęqualitatē seruato. Dei tui passio pro peccatis tuis satisfaciat: tu verò pro amore ipsi⁹ Domini patere. Displiceat animo tuo malorum origo vitiosa: cæterum ipsas angustias æquanimiter sustine, offerēs eas altissimo in sacrificiū. Sic. n. erūt tibi veluti baptismus ad peccata tua abluenda efficacissimus, quin & gloriosissimū (vt ita dicamus) erunt martyriū.

Et corde credenda, & ore confitenda est veritas fidei, etiā inter atrocissima queq; supplicia: quæ sicut & reliqua opera nostra, magno cum fructu Deo commendantur, Christiq; meritis vnita offeruntur.

CAP. XI.

Si Deo permittēte in eam veneris necessitatem, vt vel fidē Christianā negare, vel tormēta subire, atque adeo ipsam mortē oppetere cogaris, tu potius millies (vt sic loquamur) morere, quam ali-

aliquod nefandæ abnegationis verbum aut signum ædas. Non tibi malè blādiaris,nō dicas intra te, Ego infirmus sum, & tormenta horreo:quid verò mali admitto si timore compulsus,Christū ore vel signo negem,modò eū interim corde cōfitear & adorem? Nonne ipse animum potius respicit,quàm verba aut opera?Negabo exterius,intus nō negabo.
Rom. 10. Erras, si tibi istud persuades. Scriptū.n. est, Corde creditur ad iustitiam, ore aūt confessio fit ad salutem. Non solum in occulto, sed & in aperto confitenda est fides Christiana, dum ita res exigit. Di-
Luc. 12. cit ipsa veritas, Qui negauerit me corā hominibus, negabo & ego eum coram patre meo. Si negasti, perijsti à Deo,& à consortio fidelium præcisus,resectusq; es: nec iterum in eorum numerum recipieris,nisi fidem quam impiè abnega-
Luc. 22. sti,ingenuè confitearis, ac Petrum Apostolum imitatus, pœnitentiam agas. Si pusillanimitati tuæ metuis, declina opportunè persequutionem. Verūntamē si fugiens comprehensus vel interrogatus fueris, scito iàm nō esse tibi dissimulādum.Beatus ille martyr, qui animam humiliter patienterq; etiam cum pauore ac tristitia ponit, vel pro Christiana fide, vel pro proximi salute, vel pro iustitia & veritate. Nam & Dominus noster volens cōsolari suos electos, qui ex fragilitate humana ad mortis expectationem tædio affecti trepidant, transtulit in se eorum infirmitatem,quādo imminente passione pauens ac mœrēs dixit,Tristis est anima mea vsq; ad mortē.
Marc. 14. Quicquid molestiæ contigerit te sustinere, siue paruum, siue magnum sit, tu illud consuesce mox commendare atq; offerre altissimo in laudē æternam,hæc aut cōsimilia dicens: Domine, ego hāc necessitatem, hanc miseriam, hoc impedimentum, hanc tentationem tibi commēdo, & offero ad laudem nominis tui sempiternam: hāc calamitatem vnitam passioni & ærumnis vnigeniti tui tibi offero, ad æternam tuam gloriam. Licebit ad eundem modum offerre Deo quælibet opera vel exercitia. Hæc oblatio etiam in momento absque verbis fieri poterit, nempe, simplici dulcique mentis in Deum intentione. Ingētem planè fructum ex istiusmodi consuetudine referes. Sic enim ipsa opera tua, quæ ex se imperfecta viliaque sunt, coniuncta meritis Christi, prorsus perfecta dignissimaq; efficientur.

Diuinæ prouidentiæ omnia tribuenda. Damnatur astrologorū vanitas. Deo se totum permittat homo.

CAP. XII.

PRouidentiam Dei vbiq; attende: in omni rerum euentu stabiliter ei innitere, nihil prorsus credens accidere, quod aut nullas,aut ex nullo rationabili ordine proficiscentes causas habeat. Neq; fortunæ, neq; sydeub⁹ aliquid eorū quæ fiunt, attribuas. Detestare superstitiosa & impia illa astrologorū cōmēta,qui vitā,mores,facta, & studia hominūm stellis subijciunt, & futura aliqua, præter naturales elemētorum ac rerum corruptibilium affectiones,ex eis rimari atq; prędicere tentant. Quę temeritas planè idololatrię sapit reliquias,& Christianę religioni maximè pestifera est:ob idque prophetarum oraculis,& patrum orthodoxorum sententijs diligēter dānatur atq; interdicitur. Nam Chaldæis, Isaia 47. quib⁹ familiaris erat huius scientiæ professio, per Isaiam ita loquitur Deus, Sapientia hæc & scientia tua decepit te: veniet super te malum, & nescies ortum eius. Et paucis interiectis,deuastādæ eorum ciuitati ait: Stent nunc & saluent te Augures cœli,qui contemplabantur sydera,& supputabant menses,vt annūciarent euētura tibi: ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos, nec liberabūt animam tuam de manu flammę. Et per Moysen dicitur: Gētes Augures Deut. 18. & diuinos audiunt: tu autem à Domino aliter es institutus. Rursum in Ieremia habetur, A signis cœli nolite time- Ierem. 10. re, quæ gentes timent. Igitur neq; tristitiæ, neque gaudij quicquam ex vanis astrologorum iudicijs concipere debet Christianus. Quodsi quis obiecerit aliqua nonnunquam euenire ex his quæ prædicunt,respōdebimus multa itidem non euenire,& quę eueniunt,non ex illorum imperita peritia, sed ex occulta Dei dispensatione accidere:quanquam ea ipsa ferè his eueniunt, qui credūt futura,quæ illi prædixerunt. Quemadmodum .n. veri Christiani pro sua in Deū fide vtilia semper accipiunt: ita his qui veri Christiani nō sunt, pro fide, quam

vel

vel erga dæmones, vel erga superstitionum professores habēt, perniciosa sæpe contingunt, idq; iusto Dei iudicio. Diabolus quidē futura nō nouit: nonnunquam tamē ex rerū initijs, quæ videt, exitus ipsarum prænūciat. Dum cōspicit aliquē parare iter in Italiam, quid mirū, si, pernicitate propriæ naturæ subuect⁹, præuertat annuncietq; talem venturum in Italiam? Et dum videt Aethyopiam crebris imbribus superfundi, quid magnum, si in Aegypto futuram Nili exūdationem promittere audeat? Hoc pacto apud multos fidem sibi cōciliat impostor. In eos qui Deo fidunt, quiq; se totos ei committunt, neq; astrologicæ prædictiones, neq; magica monstra, neque satanicæ technæ vel præstigiæ aliquid efficere possūt. Quod si iustos quādoque afflixerint, Dominus Id permittit, in vtilitatem ipsorum istorum. Tu ergo cōtemptis eorum figmētis, vel ex stellarum positionibus, vel ex vultuum ac manuum contēplatione nescio quæ vaticinantur, ad totius orbis conditorē atq; moderatorem te cōuerte, illi inhære, in illum te proijce. Nihil eorum quę accidunt fiuntq; te conturbet. Siue aër clemens fuerit, siue asperior, siue fruct⁹ terrę abūdè prouenerint, siue min⁹ prouenerint, siue Domin⁹ pacem miserit, siue gladium, non obmurmures: sed humiliatus sub potenti manu eius demitte vultum, & tranquillus esto, nō tamē sine sensu. Vtrum in hoc exilio aliquādo maiorem requiem habitur⁹, vtrum perfectiora gratiæ dona percepturus, vtrum hinc ad purgatorium emigratur⁹, ibique diu permāsurus, an rectā ad cœlum euolaturus sis, nō anxiè pertractes: sed te totum ipsi Domino crede, & secundum eius voluntatem omnia circa te disponi tam in futuro quàm in præsenti seculo desydera: non minus diligēs diuinam iustitiam quàm misericordiam: & grauius esse existimās peccare, quàm pœnas pro peccatis exoluere.

Crebra cōfessionis vtilitas, Pusillanimitatis incōmoda: quo pacto eidē sit medendum.

CAP. XIII.

INordinatum mœrorē, vitiosam animi deiectionem, superfluos cōscientiæ scrupulos, intēpestiuas perplexasq; cōfessionis semel factæ repetitiones, & cæteras huiusmodi mentis inquietudines (quæ spirituale profectū plurimum impediunt) repelle. Nō placet Deo vt ita simus anxij, quasi actū esset de salute nostra, dum leuiter offendim⁹: & quasi ipse pararet illaqueare ac perdere nos, dū inter confitendū hāc vel illā circunstātiam (obliuione subrepēte) min⁹ attēti fortè omittimus. Vult tamē nos dare rationabilē operā, vt illorū, quæ cōmittim⁹, memores sim⁹: & quorū reminiscimur, ea omnia ingenuè pureq; absq; dissimulatione aliqua corā sacerdote proferam⁹. Vtile admodū est eo modo frequenter cōfiteri peccata: ne, dum diu differtur sacramētalis exomologesis, animū subeat ipsorū peccatorū obliuio: & alioqui præclara omnino gratiæ beneficia, crebrā humilēq; cōfessionē subsequūtur: His qui spiritualiter viuere cupiunt, & maximè nouellis tyronib⁹, diabol⁹ laqueos pusillanimitatis, tristitiæ, diffidētiæ, & acediæ, magno studio sæpe parare solet: quos nō, nisi pia erga Deū fiducia, spiritualiq; alacritate ac prōptitudine per inuocationē diuini auxilij, effugies. Multa omnino mala conciliat nimia pusillanimitas, implacabilisq; timor: quo qui occupatus fuerit, diuersis errorib⁹ inuoluitur, & omnia quæ agit, peccata esse existimat: vnde fit, vt in perpetuo quodā angore, perpetuaq; mētis cōturbatione positus, seipsum miserabiliter sine causa excruciet. Magna quidē cōmiseratione tales ꝓsequēdi sunt: qui tamē, si prudentum cōsilijs potius quàm proprio iudicio prōptè & intrepidè acquiescere vellent, facilè curarentur. Quando fluctuas, quando anxius es & dubius, quando occurrunt ardua aliqua atq; difficilia, mox ad Deū confugito, Deū cōsulito, Deo negotium omne integro corde & stabili fiducia cōmittito. Non tuæ industriæ, non tuis viribus, sed Dei pietati innitere: agnoscēs te rebus dignè obeundis esse imparem. Sic. n. omnia prosperum sortientur exitum. Nam Deus nunquam negliget, quod ei humiliter commiseris: sed curabit, diriget, & expediet rem omnē, sicut tibi cęterisque vtile esse viderit.

Qua ratione pacem quietemve animi conciliare sibi quis possit: cuius quidē pacis encomium hic describitur.

CAP.

CAP. XIIII.

VTinam solus Deus occuparet interiora tua. Nã quàm diu omnibus alijs cor tuum nõ fuerit expeditũ, quàm diu alicui rei trãsitoriç adhæseris, quàm diu tuam magis quàm Dei voluntatem amaueris, non poteris eidem Domino perfectiùs coniungi. Beatus ille, qui ab omnibus intus nudatus est, qui neque propter damna indignè pturbatur, neq; propter commoda insipienter euanescit, qui omnia inæqualia çquali fert animo, qui se derelinquere & (vt ita dicã) penit' egredi didicit, qui deniq; per perfectam sui abnegationem iam ad perfectam charitatem peruenit. Quantam .n. putas pacem talis possidet? Nimirum tantam, vt ea nullo sermone explicari possit. Vsq; adeò profusè diuinç cõsolationis torrẽs interdũ in intima aliquorũ, qui eiusmodi sunt, influit, vt ipsi illum vix sustinentes, veluti cogãtur subducere sese, & exclamare atq; dicere, Domine contine vndas gratiæ tuç. Hinc fit plerunq; vt eorum corpora ad tantam diuinæ visitationis benignitatẽ tota mirabiliter immutentur. Profectò quilibet talium cũ Psalmista iure cãtat, In pace inidipsum dormiam & requiescã. O Psalm. 4. pacẽ desiderabilẽ, quæ omnem sensum exuperat, omnẽ intellectum trãscendit. O pacem iucundam, qua mens ad interiora rapitur, & omnium rerum externarũ oblita, feliciter conquiescit in Domino. O pacem amabilem, per quam, & in qua spirit' seipsum supergressus, atq; in diuitias ineffabilis gloriæ absorptus, totus in Deum transit. Fœlix terq; quaterq; illa anima, quæ in sinu spõsi sui ad hunc modũ sæpe cõfoueri, & inter amplex' dilecti sui hoc pacto frequẽter obdormire meretur. Dici nõ potest, quantum gaudij in huiusmodi pace persentiat: dum, ex abundãtia delitiarum spiritualium, seipsam nõ capit: dum incomprehẽsibili inæstimabiliq; dulcedine tota repletur: repleta, inebriatur: inebriata, in sanctã securitatem adducitur. Sed heu quàm diu gestatur corpus corruptibile, nõ licet longo tẽpore hac sacra secretaq; Dei copula frui. Spõsus enim accedit & recedit: nunc se ostendit, nunc rursum se abscondit. O quod præsentiũ rerũ fastidium, qui gemit', quæ suspiria sanctã animam subeunt, quando ex tali excessu ad semetipsam reuertitur: quãdo ex tãtis diuitijs ad tantã inopiam: ex tantis delitijs ad tantã miseriam: ex tam grata spiritus tranquillitate ad tam inamœnas distractiones tentatioresq; relabitur. Veruntamẽ hic gemitus, & hæc suspiria, non modicam ei consolationẽ interim pręstãt, & spõsum, vt redire maturet, prouocãt. Cæterùm paucos inuenire est, qui ad hanc perfectionẽ pertingant, qui tanta cordis puritate simplicitateque clareant, qui summæ charitatis atque contemplationis arcem teneant: neque enim Deus omnes cò prouehit. Alij piè quidem, non tamen tam sanctè viuentes, etiam ipsi interna pace in hac peregrinatione fruuntur: sed non tãta, quantam perfecti illi sentiunt.

Omnia præ vno Deo fastidienda, qui solus animam satiat: quanquam syncere ac ordinatè diligendus quoq; sit proximus.

CAP. XV.

QVanto liberior intus fueris ab impedimentis rerum transeuntium, & quãto simpliciorem affectum habueris, tãto facilius fœliciusq; Deo vacare poteris. Quicquid præter Deum quæritur, mentem occupat, non satiat. Solus Deus explebit desiderium tuum: in solo Deo veram requiem inuenies. Ipse est vnum illud necessarium, & summũ illud bonum, in quo omnium eorum quæ pulchra sunt, quæque delectãt, plenitudo & perfectio cõsistit. Quare cum solum seriò quærere & ambire conuenit: alia non sunt appetenda, nisi quatenus ad ipsum eundem honorandum amandumque promouent & adiuuant. Diligendus est ille super omnia, diligẽdus est ex tota mente, ex toto corde, ex tota anima. Quantum intelligis, quantum sapis, quantum potes, tantum eum dilige. Pro modulo virium tuarũ, pro mensura gratiæ tibi datæ, dilige. Si non nisi imperfectè potes diligere, viuat in te vel desiderium perfectius diligendi: humiliare, cique dicito, Imperfectum Psalm. 138 meum viderunt oculi tui. Væ homini illi qui Deum non amat. Nunquam enim verè securus, nunquam verè tranquillus est: vitijs seruit, vanitatẽ sequitur: deniq; non viuit, sed manet in morte: mortuus est, nihil est. Non timeat anima quç Deum quærit: paueat illa quç non

non quærit: Stude quantum in te est cōtemnere & respuere quicquid ab ipsius conditoris amore te auocat aut impedit. Disce vana desideria expellere, inutilesque curas ac solicitudines reijcere. Contende vincula intempestinæ familiaritatis erga homines abrumpere, & inordinati amoris nexus erga propinquos vel quasuis res temporales præsecare. Breuiter, quæcunque cor tuum irretire dissipareque possunt, consuesce solerter propellere ac fugare. Nūquam expetas vt ab aliquo singulariter ameris: sed expete, vt Deus ab omnibus perfectè diligatur. Nullius corporalem præsentiam magnopere affectes, nisi spiritualis profectus gratia: quanquam nec sic quidem alicuius præsentia cum vitiosa animi inquietudine vel impatientia concupiscenda est. Si eos qui piè viuunt spiritualiter diligis, facilius feres eorum absentiam. Omnes enim in Domino tibi semper præsentes erunt, quos in Domino syncerè amas.

Exercitiorum spiritualium vicissitudo. Cui lectioni potissimum insistendum, quidue in ea spectandum. Scripturæ loca obscuriora. Sacræ lectionis fructus vberrimus.

CAP. XVI.

LEctioni, precationi, cæterisq; spiritualibus exercitijs deditus esto. Lectio tollat orationis tędium: oratio vel meditatio, condiat lectionis studium: &, tam lectionem, quàm precationem subleuet atque corroboret, interiectum honestum aliquod manuum opus. Nā exercitiorum variatio plurimum adiumēti adfert, his maximè, qui perfectiora Spiritussancti dona necdum acceperunt. Si enim aliquandiu lectioni vaces, & ante fastidium, ea intermissa, ad orationem vel meditationem te trāsferas, rursumque labore precandi nondum prægrauatus, lectionis exercitium repetas, & oportunè scriptionem, aut aliam externam operationem intermisceas: poteris & viribus integer, & mente alacer pmanere. Quodsi infirmitatis propriæ oblitus, vel lectioni, vel precationi diutius quàm oportet, aut etiam vsque ad nauseam continenter incumbere volueris: eris nimirum totus segnis & inutilis, tędebitque te ad illud exercitium, quo iam plus quàm satur es, iterum redire. In eis lectionibus libenter versare, quæ spiritualem profectum adiuuant: sedulò adlaborans, rationem sanctæ vitæ discere, Deumque cognoscere & amare. Lectio quę pietati, aut iustæ rationabilique necessitati non seruit, vana est. Dum sacra legere paras, oculus intentionis tuę sit simplex, desiderium placendi Deo sanctæ humilitati coniunctum tibi ducatum præbeat: alioqui, si prauè curiosus superbusque fueris, periculosus erit lectionis exitus. Nam mel, quod ex ipsis diuinarum scripturarum floribus salubriter exugere debuetas, tibi in venenum facile conuertes: nescio quæ portenta peruersarum interpretationum aut ipse excogitans, aut ab alijs excogitata approbans. Fidei catholicæ per omnia inniti, & patrum orthodoxorum vestigijs humiliter insistere, matrisque Ecclesiæ dogmatibus firmissimè adhęrere, non autem proprium sensum pertinaciter sequi, oportet. Sanè, si otio suppetēte, & Deo gratiam donante, sacræ lectioni serio te dederis, piamque mentem ad mēsam verbi Dei attuleris, mirum in modum stabilieris in sancto proposito: & exhilaratus spiritu, ineffabiles delitias experieris, illis prorsus incognitas, qui vanitatibus rebusque caducis dediti, æterna non quærunt. Talibus enim lectio sacra non panis, sed lapis est. Memento autem, salutem animæ, non in eloquentia, neque in venustate sermonis, sitam esse. Quare nunquam irriseris, neque contempseris ea quæ sanctè quidem, sed minus politè ac facundè dicuntur: istiusmodi enim leuitas, vani arrogantisque animi euidentissimum est argumentum. Orationis, inquam, ornatum, inter legendum ne intempestiuè requisieris si abfit, neque rursum temerè respueris, si adsit: sed omnia quę bona vtiliaq; sunt, siue simplicibus & rudibus verbis, siuè culta & eleganti dictione enunecientur, cum gratiarum actione excipe: atque eadem sępius legere vel audire ne pigeat. Qui verborū lenocinia potius quàm sententiarum fructum spectant, similes prorsus sunt ijs, qui, aut pro cetuis papiliones venantur, aut pro primis, folia & quisquilias colligunt. Nimius eloquentiæ amor mentes eorum qui minus attenti sunt, facilimè à Deo ac pie-

tate auocat, & in præcipitium philautiæ, superbiæ, atque cenedoxiæ pertractas, veluti atheas reddit. Ethnici, qui humilitatē Euangelicam ignorant, magnificent & admirentur eloquentiam: Christiani, commendent & amplectantur vitæ sanctimoniam. Qui humiliter de se non sentit, qui Deum nō diligit, elinguis & infans, quātumlibet eruditus esse videatur atq; elegans. Non improbanda est ipsa eloquētia: sed abusus eloquentiæ vituperādus est. Certæ lectioni animū prudenter astringe, ordinemq; seruato. Lectio enim incerta & erratica, spiritū magis dissipat quàm promouet, si desit iusta ratio talem lectionē sectādi. Dū in sacris scripturis occurrunt aliqua obscuriora quæ nō potes intelligere, venerare illa, simpliciter pertrāsito: nisi res aliud exposcat. Sic.n. & curiositate & labore feliciter te expedies. Ea est diuinorum eloquiorum virtus, vt non solùm tunc in anima fideli magnam vtilitatem pariant, quando exactè intelliguntur, sed & quādo minus intellecta piè suscipiuntur: neq; enim frustra dicit
Ioan. 6. Dominus, Verba quæ ego locut⁹ sum, spiritus & vita sunt. Etiam non angaris propterea quod vniuersa quæ legis vel audis non mandes memoriæ. Quemadmodum enim vas quod sæpi⁹ aqua perfunditur, nitidum permanet, etiamsi ipsa aqua tota effluat: ita pia mens, quam doctrina spiritualis crebrò pertrāsit, pura conseruatur, etiamsi ipsa sancta verba in ea non persistant. Quādo spiritualem consolationem, animæ tranquillitatem, pium affectum, paratamque voluntatem adimplendi mandata Dei ex lectione reportas, grandē prorsus & præcipuum lectionis fructum refers. Quæ scribuntur & dicuntur in vitia, tu ea nō semper reiecetis in alios, sed tibi potius accommoda: ne varijs suspicionibus, temerarijsque iudicijs, mentem tuam implices atque inficias.

Necessaria est in primis fidelis attenta q; oratio, cum firma in Deum fiducia ac perseuerantia coniuncta. Eius vtilitas quāta. Euagationes animi reprimendæ, quas tamen nō voluntarias Deus non imputat.

CAP. XVII.

ORandi diligētia tibi imprimis necessaria est. Impenetrabilis enim armatura, certum perfugium, securus portus, tutissimumque asylum est oratio. Hæc vna & mala omnia depellit ab anima, & bona omnia in illam inuehit. Ipsam animam purgat, pœnam peccatis debitnm submouet, præteritas negligentias sarcit, diuinam gratiam impetrat, prauas concupiscētias extinguit, effrenatas animi passiones domat, hostes prosternit, tentationes superat, calamitates lenit, mœrorem fugat, lætitiam infundit, pacem conciliat, hominē Deo coniungit, coniunctumq; ad æternam gloriam subleuat. Precando, impetrabis quicquid vtile tibi fuerit. Quod si mox nō obtines quod postulas, vide ne perturberis, Deus enim sua pietate nonnunquam differt largiri ea quæ sanctè petuntur: non quòd negare velit, sed vt cumulatiùs & vtiliùs postea tribuat: vtque fidem, lōganimitatem, ac perseuerantiam postulantis eximiè coronet. Nunquam dixeris apud te, id quod cæcus ille euangelicus (iam quidem illuminatus oculis corporis, sed nondum perfectè illuminatus oculis mentis) dicebat;
Scimus, quia peccatores Deus non exaudit: non, inquam, hoc dixeris: Reuera enim exaudit Deus peccatores, dum corde humiliato precantur. Alioqui malè ageretur cum populo Dei: quum omnes sint peccatores, & egeant misericordia Dei. Quod si aliquis cum cæco illuminato asserat peccatores non exaudiri à Deo, ea sententia ad illos referenda erit, qui vitam corrigere nolunt. Quamuis igitur sis peccator, non ob id desperanter contempseris orationem tuam, quam Deus non contemnit, sed gratam habet, & apud se descriptam seruat. Nō etiam te moueat, quod orāti tibi, vel ipse Deus, vel angelus, vel beatorum aliquis è cœlo minimè appareat, qui tuas preces exauditas esse denunciet: neq; enim id necessarium est, sed nec expedit quidē. Alioquin quod esset meritum fidei? Quanquam Dominus vsqueadeò bon⁹ est: vt ipsas quoq; apparitiones visibiles, quum opus fuerit, adhibeat. Tu igitur humiliter precare, nihil hæsitās, sed certò credens eum qui piè orat semper exaudiri à Domino Strenuus esto, perseuera: & proculdubio reipsa tādem experieris, quàm verè dixerit Christ⁹, Petite & accipietis. Omnino

Marginal notes: Ioan. 9. (beside "Scimus, quia peccatores"); Rom. 3. (beside "ticordia Dei"); Matth. 7. Luc. 11. (beside "dixerit Christ⁹, Petite & accipietis").

nino dabit id quod petis, si expedit vt accipias: si verò illud non conducit, dabit aliud quod conducat. Nouit quàdo, nouit quatenus tuæ petitioni satisfacere debeat. Dum ex infirmitate humana postulas quæ vtilia nõ sunt, absit vt donet quæ petis. Quando tale aliquid desideras, quod vtrũ illi placeat ignoras, hoc aut consimili modo orare disce: Domine, si tibi placet, si expedit vt id fiat, fiat: si verò non tibi placet, si non expedit, non fiat. Fiat in omnibus tua sancta voluntas. Adnitere vt præsentem animum habeas dum precaris, Deumq; laudas. Facito id diligenter, & cum debita reuerẽtia: nusquam deliberata voluntate cõsentiens inepris cordis cogitationibus. Si verò tam instabilis atque volubilis fuerit mens tua, vt verbis orationis attendere nõ possis, nequaquam ob id indigneris, neq; deijciaris animo: sed grato, placido, trãquilloque spiritu, fac quod in te est, bonam voluntatem Deo offerens, & cõstantem patientiam exhibẽs. Esto humilis potius quàm pusillanimis. Quamuis minus attẽtus plurima prætereas, subinde tamen vel vni verbulo attẽdis: quod si nec vnum verbum attentus pronũciare potes, nec sic quidam perdis operam, si vigil & rectus corde fueris. Internam perplexitatem, internum impetum, nimis anxiam solicitudinem, nimis vehementem cogitationem atque conatum sapienter vitato: & multiplices rationes attentionis seruandæ ne incõstanter perquiras. Ista enim confusionem in anima gignere, & diuinæ gratiæ saporem excludere, solent. Sacrorum verborum sensus, quos pro tuo captu Spiritussanctus suggesserit, mẽtem tuam suauiter afficiant, simpliciterque occupent: non autem imagines aliunde cum labore quæsitæ fatigẽt aut inuoluant. Si Spiritussanctus spiritum tuum ad sublimiora aliqua euocauerit traxeritque, ne temerè obnitaris. Eius ducatum per omnia sequere: ipse enim prorsus nouit, quà, quomodo, & quousq; pethere debeas. Sicut modò dicebam, dum oras, paratam voluntatẽ semp habe attendẽdi his quę profers: & cor tuum ab intempestiuis cogitationib⁹ placidè expedi, maximè in initio precationis. Quod vt facilius præstes, extra tempus orationis, stude animum seruare liberum. Si hoc feceris, reliquum cõmitte Deo: & tranquillus lætusque permane. Neque enim iam De⁹ imputabit tibi distractiones, quibus inuitus ex fragilitate abriperis. Planè illi satisfacies, etiam si attendere non possis. Planè, humilis patienria, hilaris animi gratitudo, sanctaque erga eum fiducia, compensabit, quod dissipatione sensuum peccatum fuerit. Nam ipse Dominus non minus spectat, neq; minus diligit in nobis rationabilem conatum piamque volũtatem bene operandi, quàm ipsum op⁹. Scit, quare nos mente ita instabiles esse nonnunquam permittat: scit, quomodo animas nostras à superbiæ, philautię, vaneque gloriæ inquinamentis vel tutari vel repugnare debeat.

Inuocanda est virgo Maria, inq; illa spes reponenda, velint nolint hæretici. Alij Sãcti itidem honorandi inuocandiq; sunt. Psalmodia diligenda CAP. XVIII.

AD beatam Mariam virginem deiparam frequẽter te conuerte: eam inuoca, eam dilige, eam lauda. Omniũ enim preconijs dignissima est: & quantumcunque prædicetur, omnem commendationem semper superat. Eũdem habet cum patre cœlesti filium: Deum in vtero suo virgineo concepit, Deum peperit, Deũ proprijs vberibus lactauit, Deum gestauit in vlnis, & confouit gremio. Quid sublimius, quid magis honorificum, quàm dici & esse matrem Dei? Quid hac dignitate celsius? quid admirabilius? Planè sic est: nihil sub Deo cogitari potest diuinius Dei matre. Vę miseris & infœlicibus hæreticis, qui tãtæ virgini iniquiores sunt, qui eius gloriam & splendorem offuscare nituntur: væ, inquam, his, quibus tantæ imperatricis cultus iam viluit. Indignantur, frendent, quòd eam appellemus spem vitæ, conciliatricem salutis. Quid, inquiunt, Mariam habetis pro Dea? Siccine spem vestram in homine ponitis? Non quidem *Psalm. 81.* adoramus Mariam vt deam: sed vt Dei matrem, Deo proximam veneramur (quamuis nõ immeritò dea dici queat, cùm sancti in scriptura vocentur dij) Non sic constituimus spem nostram in homine, non ita confidmus in Maria, quasi ipsa id quod est, id quod habet, id quod potest, non acceperit à Domino:

ſed confitemur eam accepiſſe omnia ab eo, à quo creata electaq; eſt: & eam poſſe omnia in eo, quẽ enixa eſt. Dedit creator creaturæ filius matri ineffabilẽ quãdam poteſtatem, & eam ſingulari priuilegio honorare voluit: ob idq́ue ſalutis ſpem in illa collocamus: non quidem ante Dominum, ſed poſt Dominum. Nam à Domino (quem totius boni originem eſſe cognoſcimus) ſalutem principaliter expectamus. Tu Antemarianorum illorum blaſphemias atque impudentiam abominare (orãs tamen interim pro eis) & veneratione ipſius Mariæ charam habeto. Ipſa enim eſt totius puritatis & ſanctimoniæ exemplar abſolutum, ipſa peccantium ſingulare refugium, ipſa omnium quos tentatio, calamitas, aut perſequutio aliqua vrget, tutiſſimum aſylum. Ipſa regina cœli potẽtiſſima, ipſa diſpẽſatrix gratiarum liberaliſſima, ipſa omnium fidelium mater miſericordiſſima. Tota mitis eſt, tota ſerena, tota ſuauis, tota benigna, non ſolũ iuſtis & perfectis, verùm etiam peccatoribus ac deſperatis: quos, vt ad ſe ex corde clamare conſpexerit, ſtatim adiuuat, ſuſcipit, fouet, & metuendo iudici materna fiducia recõciliat. Nullum aſpernatur, nulli ſe negat: omnes conſolatur, omnib⁹ ſinum pietatis aperit, &, vel tenuiter inuocata, præſtò adeſt. Sua ingenita bonitate atque dulcedine, ſæpe eos qui Deo minus afficiuntur, ad ſui cultũ blandè allicit, potenterq́; excitat: vt per huiuſcemodi ſtudium præparentur ad gratiam, & tandem apti reddantur regno cœlorum. Talis eſt, talis à Deo facta eſt, talis nobis data eſt: vt nemo eã horreat, nemo refugiat, nemo ad eam accedere trepidet. Fieri non poteſt vt pereat, qui Mariæ ſedulus & humilis cultor fuerit. Tu igitur facito illam tibi vnicè familiarem. Quin & alijs ſanctis Dei deuotorum impende obſequiũ, prorſus credens illos tui cordis pium affectum tuamq́; precationẽ agnoſcere. Si libuerit aliquos diligere, quos peculiarius venereris, & quorum patrocinio te frequentius cõmendes, laudabiliter omnino facies. Felix eris, ſi etiam in pſalmodia ſedulò te occupaueris: & ſuauitatẽ paciſq́; gratiam, quam illa in ſe continet percipere merueris. Pſalmodia enim planè eſt gratiſſima animarũ ttanquillitas, iucunda cordium ſerenitas, dulcis mœrẽtium cõſolatio, & honeſta lætantiũ cõpoſitio. Pſalmodia dæmones fugat, angelos inuitat, cœlos aperit, & Deum ad miſerandum veluti cogit. Ego malim pſalmorum etiam non penitus intellectorum dulcedinem vtcunque deguſtare, quàm eorundẽ ſenſus abſque ſapore interno exactè tenere.

Quanti referat feriò vitã ac paßionẽ Christi meditari. CAP. XIX.

CONſulo, vt ante omnia mẽtem fideliter exerceas in his, quæ Dominus noſter Ieſus Chriſtus pro nobis fecit, pro nobis loquutus eſt, ac pertulit. Nuſquam enim inuenies tam præſens remedium aduerſus vanitatum & illecebrarum blandimẽta, aduerſus paſſionum affectionumq́; vitioſarũ corruptelas, aduerſum tentationũ & calamitatũ procellas, aduerſus triſtitiæ ac puſillanimitatis depreſſiones: nuſquam reperies tam certũ compẽdium ad omnem virtutem, omniſq́; virtutis perfectionem conſequendam, ſicut in vita ipſius Saluatoris. Ex cuius frequẽti pertractatione anima efficaciſſimè purgatur à peccatorum vitiorumq́; ſordibus: & in ſanctam quandã confidentiam intimamq́; familiaritatem eiuſdẽ Domini adducta illuſtratur cœleſti lumine. Ipſe n. Ieſus, cui adhæret, ignis conſumens eſt, peccatorum purgationem faciens: ipſe Ieſus, quem affectatur, lux vera eſt, omnẽ hominem illuminãs. Igitur in vita Domini Ieſu iuxta gratiam tibi datam, verſare, in ea meditare, in ea delectare. Hæc ſit tibi requies inter labores, ſolatium inter anguſtias, munimentum inter tẽtationes, gaudium inter opprobria. Hãc die ac nocte tanquam precioſiſſimam margaritam in arca pectoris tui recõditam habe: hanc vbiq; tecum circumfer: hanc internis oculis progrediens quieſcenſq́; amanter inſpice, ſecundum Dei donum, quòd ſeſe cordi tuo inſinuauerit. Non oſcitanter, neq; prrfunctoriè ſacram hiſtoriam percurras: ſed exhibe te præſentem ſpiritu, quaſi ipſe corã cerneres ea, quæ fiunt: & audires, quæ dicũtur. Grato animo ſingula excipe atque amplectere: nã ſingula ærumnas exilij tui multum ſubleuare delinireq́; poterũt, ſi attẽtus fueris. Nullũ aliud beneficium

Deut. 4.
Hebr. 12.
Hebr. 1.
Ioan. 1.

cium prçstitit Deus maius illo quod cõtulit, quando pro nobis homo fieri patiq; voluit: quare omnino æquum est, vt ipsam dispensationem nostræ redẽptionis frequentissimè animo pertractemus, & pro illa sedulo gratias agamus: nam id, & Domino gratissimum, & nobis vtilissimum est.

Exemplo commonstrat rationem formandæ meditationis circa vitam Christi, cuius etiam simplex lectio perutilis est. De annuntiatione Dominica. De visitatione Elizabeth. De Christi natiuitate.

CAP. XX.

QVando libet reuocare ad memoriam initia nostræ salutis, si te humiliora delectant, potes mente cõsiderare, quàm serenus Gabriel angelus thalamum sacratissimæ virginis Mariæ ingrediatur, quamq; officiosè eã salutet. Ingredere & tu cum eo, intendens diligenter his quę tam ab ipso, quàm ab illa dicuntur. Cõtemplare modestiam, honestatem, prudentiam, humilitatem, verecũdiam, & sanctitatem beatissimæ puellæ, qua proferente hæc verba, Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundũ verbum tuum, mox Dei filius Deus omnipotens in illius castissimo vtero virtutè spiritus sancti ineffabiliter cõceptus, incarnatus, & homo factus est. Admirare mysterium, obstupesce ad tantam charitatẽ Domini, qui propter nos frater noster fieri nõ est dedignat⁹. Venerare sanctissimum illũ vterum: exulta & gratias age. Deinde exurgẽs simul cum ipsa purissima virgine, eam ad montana conscendentẽ sequere. Accede propius, vt illa introeunte domum cognatæ suæ Elizabeth, mutuam virginis & aniculæ salutationem, mutuumque colloquium audias. O fœlices fœminas, quarũ altera regẽ gloriæ, altera præcõnẽ gratiæ in vtero gestat. O apothecæ odoriferæ pretiosæ lætitię suauitatem spirantes: ò beati ventres mundo noua gaudia breui profusuri. Tãdem dulcissima virgine inde redeunte, tu quoque reuertere: offerens te illi fidelem comitem, humilemq; famulum exhibens. Postremò, cum eadẽ pregnante, & cum sancto illius custode Ioseph, proficiscere in Bethleem: quo perueniens, commiseresce tenerrimæ virginis, post diutinam fatigationẽ, stabulum pro diuersorio eligentis. Inspice eam orationi vacantem, & cœlestibus contemplationib⁹ intẽtam: inspice, mirare, ac dilige. Lætare quòd nocte profunda visitauit nos Domin⁹ oriens ex alto: lætare quòd illa sine dolore, sine virginitatis detrimẽto nobis peperit saluatorem, Deum & hominẽ. Gaude natũ esse Messiam: gaude impleta esse prophetarum oracula. Ingredere regis æterni palatium, ingredere stabulum: aspice quæ habeat cunabula Domin⁹ dominãtium: aspice condirorem orbis, infantulum in frigoris asperitate vagientem. Flecte genua ante diuinũ illud præsepium: amplectere tenellos pedes redemptoris tui: fige labia: oscula iterum atq; iterum imprime: vincat verecundiam amor, timorem superet affectus: dic deuotus, dic humilis & gratus: Adoramus te suauissime pusio, adoram⁹ te dulcissime infans, adoram⁹ te ò rex Emanuel, princeps pacis, lux gentium: tibi gloria in secula seculorum. Tene eum, nec dimittas, nisi tibi benedixerit. Consimili modo circa reliquam partẽ vitæ & cõuersationis ipsi⁹ Christi te occupare poteris: neq; enim loc⁹ admittit, vt omnia hic percurramus quę euangelica narrat historia. Et fortè suauiores erunt meditatiunculę, quas tu ipse tibi formaueris, quàm eæ quas proposuimus. Sanè simplicia sunt quę præscripsimus, & tamen eadem sublimia admodum sunt. Sic autem considera mores & actus saluatoris, vt eum diligere, & humilitatem, patientiam, charitatẽ, commiserationẽq; eius imitari gestias. Etiam nuda vitæ Christi lectio plurimùm fructus tibi pariet, si verba Spiritussãcti (quę ineffabilẽ vim in se latentem habent) piè & reuerẽter exceperis. Nam & mulier illa quæ sanguinis profluuium patiebatur, ex fideli cõtactu fimbriæ vestimenti dominici sanitatem recepit. Fimbria vestimenti littera Euangelij est.

Margin: Luc. 1. Luc. 1. Luc. 2. Luc. 1. Luc. 2. Isa. 7. Matth. 1. Isaiæ 9. Cant. 3. Gene. 32.

Exercitium circa passionem Christi, qui non tantum vt homo, verumetiam vt Deus tranquillo animo est cogitandus. Quid de Trinitate credendũ, eiusdemq; ratio quatenus sit inquirenda.

CAP. XXI.

PRæcipuè verò te exerce in beata Passione ipsius Redẽptoris. Poteris

si voles singulis diebus aliquam eiusdē passionis partem mentis oculis præfigere, exempli gratia: Vno die propones tibi Christum in horto constitutum, mœrentem, fixis terræ genibus orātem: & inter stupendi illius agonis pressuras, sudorem sanguineum sudantem. Hanc partem eo die meditaberis, & ad eam (si Deus gratiam donauerit) aspectum internum placidè diriges, vbicunque eris vacans ab alijs serijs cogitationibus, atque à legitimis impedimentis liber. Die sequenti similiter recogitabis apud te quid sustinuerit Domin⁹, quādo à Iuda proditus capiebatur, & colligatus abducebatur cū opprobrio. Hoc modo ipsam dominicā passionem complebis ex ordine, & cōpletam iterum repetes ab initio. Si magis libet plures eiusdē passionis portiones singulis diebus percurrere, vel pluribus diebus in meditatione vnius particulæ persistere, aut quotidie eam partē pertractare quæ Christum in cruce pendentem repræsentat, age pro tuo affectu. Liberè sequere eam rationē quæ captui tuo conuenientior, & deuotioni magis accōmoda, fuerit. Supradictis igitur rationibus occupa te, pro tuo modulo, circa humanitatē Christi. Hæc mētem tuam ita possideat, vt quicquid phātasmatum aliunde vitiosè se ingesserit, mox dissipetur. Hanc elige, in qua tutus requiescas, quādiu ad altiora non proueheris. Nauis enim est qua mare seculi huius citra periculum pertransire, atque ad beatam illam patriam fœliciter peruenire poteris. Quanquā Dominus etiam te hic nauigantem eò aliquādo fortè sustollet, vbi ab omnibus rerū formis atque simulacris int⁹ nudaberis: vbi omnis actio in te cessabit: vbi denique tu à te ipso deficiens, fœliciter trāsibis in Deum. Eò interdum perducet te manus Domini, si expedierit, vt tēpore huius exilij eo perducaris: si nō expedierit, non perduceris. Vide autem ne ipsius Saluatoris visibilē imaginem anxiè quæras, dum cordi tuo facilè nō occurrit. Quin poti⁹ relicta lineamentorum & corporalis figuræ pressiori imaginatione, cōcipe mente Spiritū Deum int⁹ forisq; tibi præsentem: concipe dulcem quandam ac summè amabilem bonitatem, benignitatem, atque charitatem: attende eundem ineffabilis maiestatis Dominum vbiq; pręsentem, omnia cognoscentem, omnia penetrantē, omnia viuificantem, omnia portātem sine labore, omnia concludentē sine ambitu, omnia disponētem sine inquietudine, omnia gubernantē sine tædio. Hæc cōcipe: ita tamen vt in eis labores. Nam animę fideli redemptorem orbis cogitāti, spōtè vel etiam necessariò aliquid ex prædictis sese offeret. Neq; n. ipsa fidelis anima humanitatem tantùm, sed & diuinitatē in Christo veneratur. Agnoscit verbū sic carnem esse factum, vt nō desierit esse verbum. Vtrumq; diligit, & carnem & verbum: vtrumq; adorat, & hominem & Deum, vnum Dominum Iesum Christū. Quando mentem tuam subit sanctę Trinitatis memoria, nō tibi fabrices absurda aliqua idola, non imagineris patrem & filium & Spiritumsanctū esse veluti tres homines, tresue deos: sed agnosce in personarum Trinitate vnitatem Deitatis. Pater Deus, Filius Deus, Spiritussanctus Deus: & tamē pater & filius & spiritussanctus nō tres dij, sed vnus est Deus. Tres sunt personæ, at vna personarum substātia est. Hoc mysterium fide creditur, humanis rationibus nō cognoscitur. Planè sacrosanctæ Trinitatis vna eademq; est natura, vna eademq; essentia, vna eadēq; æternitas, vna eademq; gloria, vna eademq; maiestas, vna eademq; volūtas, vna eadēq; omnipotentia. Sicut autem hanc ipsam beatam Trinitatem substantia inseparabilem esse credimus, ita operibus inseparabilē esse profitemur. Quicquid facere dicitur pater, idem facit & filius & spiritussanct⁹: quicquid facere dicitur filius, idē facit & pater & spiritussanctus: quicquid facere dicitur spiritussanct⁹, idem facit & pater & filius: quia Trinitas operibus inseparabilis est. Sic, dum adoramus patrem, adoramus & filium & spiritumsanctum: dum adoramus filium, adoramus & patrem & spiritumsanctū: dum adoramus spiritumsanctum, adoram⁹ & patrem & filium: quia Trinitas, substātia inseparabilis est. His qui in rebus diuinis minus exercitati sunt, non expedit vt curiosius inquirant Trinitatis rationem. Credant simpliciter atq; fideliter, esse Trinitatem, quemadmodum catholica confitetur Ecclesia. Neque enim in die iudicij damnabimur, quòd

Luc. 22. Marc. 14. Iohan. 18. Ioan. 1.

quòd hic naturam Dei nostri exactè nõ cognouerimus: sed si aliquid temerè dixerimus, dabimus vtique pœnas nostræ temeritatis.

Syluula quædam aspirationũ breuiumq́, orationum, quas eiaculatorias vocant: quibus mẽs ad Deum efficacißimè reuocatur & eleuatur. Ad intimã cum Deo vnionem nõ temerè aspiret anima, etiamnum vitijs conspurcata.

CAP. XXII.

VBique in prõptu habe verba aliqua efficacia, oratiunculasq; iaculatorias, quibus spiritum tuum ad Deum euoces atque eleues. Libet hic subijcere veluti syluulam quãdam talium precatiunculatum in hũc modum: O anima mea, ecce Deus tuus, ecce creator ac redemptor tuus, ecce qui peccata tua delet, teq; sanctificat, ecce vita & salus tua, ecce omne bonum tuum. Vide quantũ rex regum humiliauerit se pro te: attende quàm acerba saluator tuus pertulit pro te: perpende quanta charitate diligat te, qui tantã paupertatem, tantamq; calamitatem propter te suscepit in se. Mane cum Domino tuo: ne recesseris à magistro tuo. Neq; n. bene tibi esse poterit, si Deum tuum deserueris: neque rursum malè, si apud eũ permãseris. Relinque multa, & amplectere vnũ: nam vnũ est tibi necessarium. Vn⁹ est qui ineffabiliter te amat: vn⁹ sit quem tu quoque singulariter diligas. Bone Iesu, pie pastor, dulcis magister, rex æternæ gloriæ, ego te adoro, tibi benedico & gratias ago, qui tam charũ habuisti me, qui tã stupenda fecisti, tamq; indigna tolerasti pro me. Propitius esto mihi peccatori: munda, sana, & cõfirma me: dirige, doce, & illumina me. O vtinam tibi hactenus ingratus non fuissem, vtinam vel modò tibi placerem, vtinam emortuæ in me essent passiones, affectionesq; vitiosæ, vtinam verè humilis & mansuetus, verè liber & tranquillus corã te starem. Vtinam tu solus cor meum possideres, vtinam prorsus contemnerẽ omnia transitoria, vtinã te solũ quærerem, tibi soli efficerer, tibi indissolubiliter adhærerem. Vtinam attentissimè amarem te, vtinam æstuantissimis desiderijs iugiter anhelarem ad te. Eheu Domine mi, quando pura, simplici, & læta mente te colam? quando quieta, stabili, & serena conscientia tibi seruiam? quãdo ab immensitate amoris tui absorbebitur spiritus meus? Quid volo præter te? aut quid omnia mihi prodesse possunt sine te? tu solus sufficis animæ meæ. O Deus meus, ô amor meus, ô desiderium meum, ô refugium meum: ô consolatio, spes & fiducia mea: ô pax, requies, & illuminatio mea: ô gloria mea, delitiæ meæ, & omne gaudium meum: ô dulcedo mea, thesaurus meus, & omne bonũ meum. Quãdo te videbo? quando apud te ero? quãdo mihi silebit iste mundus? quãdo omnia impedimenta, omnesq; vicissitudines hui⁹ seculi mihi cessabũt? quando soluetur miserabilis captiuitas præsentis exilij? quãdo inclinabitur vmbra mortalitis, & aspirabit dies æternitatis? quando deposita sarcina corporis huius, fœliciter & perenniter cum sanctis tuis laudabo te? Miserere mei Domine mi Iesu, miserere mei, qui in te confidit anima mea. Innumeræ aliæ aspirationes (sic enim vocamus ipsas oratiunculas iaculatorias) formari, vel è sacra scriptura peti, poterunt. His quæ à nobis adscriptæ sunt, aliqui fortè iuuabuntur: veruntamen sapidiores erũt eæ quas cuique proprius affectus, & gratia Spiritussancti, suggesserit, quàm eæ quas sensus affectusque alienus subministrat. Exercitium quod huiusmodi aspirationibus breuibusque precationibus constat, efficax admodum est ad vitia extirpanda, charitatemque promouendam. Portò, fidelem animam talib⁹ studijs deditã mouere non debet, quòd rarò fortè sentiat se intimè copulari Deo ad quem aspirat: ipse enim Deus bonam illius voluntatem sanctumque desiderium suscipit perinde, ac si tota amore liquefacta perfectè sibi coniungeretur. Ea anima quæ non ita dudum reliquit Aegyptum, & quã vitiorum squalor multum adhuc deuenustat, non sit impudens: hoc est, non temerè se ingerat in sacratissimos illos amplexus sponsi cœlestis: sed prius ad pedes Domini residens, sordes abluere, formã excolere, habitum componere, moresq; corrigere satagat: quæ omnia vbi tandem in melius commutata fuerint, tunc demũ liberius (seruata tamen liberali verecũdia) erigat se, & ad sublimiora oscula

Marginalia: Luc. 10. (beside "rursum malè"); Luc. 18. (beside "munda, sana"); Psalm. 56. (beside "Miserere mei Domine")

Regis æterni humiliter assurgat.

Qui nō potest semper diuina animo reuoluere, indigna saltem ne cogitet. Deus nobis nusquam non præsens est, cuius oculos reuereri debemus. Discretio vbiq; seruāda. Non cuiuis cōtingit theoria cœlestis sublimitatem attingere. Hic habenda ratio gratia cœlestis, quam sequi, nō præcedere conuenit.

CAP. XXIII.

QVādo itinere, colloquio, vel quauis alia occupatione, rationabilique causa prædit⁹, nō potes cōmodè diuina cogitare: vide saltē ne mala & indigna cogites. Nō præcipit Deus vt tu sublimi contemplatione suspensus, iugiter cœlestibus intendas: (neq; enim eā gratiam omnibus electis suis largitur) iubet tamen vt mentem à vitiosis absurdisq; cogitationibus, quantum in te est, abducas: quam si aliquid indignū fortè subierit, vult vt illud statim eijcias, & superiorem rationem à cōsensu modis omnibus liberam conserues. In mystico Christi corpore, hi, qui gratia perfectioris contēplationis clarent, oculi dicuntur, alij, vel manus vel pedes sunt. Non autem oculi duntaxat, sed & manus ac pedes salui erunt, vbi Christus vniuersa sua membra ad se collegerit. Sint igitur innocentes, & sobriæ cogitationes tuæ: sit purū & trāquillum cor tuum. Quicquid illud inquinare, quicquid quietū mentis statum perturbare potest, diligēter vitato. Deus vbiq; te intuetur: atque etiam abditissima intentionū, affectionumq; tuarum perfectè cognoscit. Adeò tibi præsens est, adeò intra te est, vt nec dignum quidē sine eo moueas. Hoc prorsus persuasum habe, hoc crede: & pręsentiā illius ama ac reuerere: erubescens aliquid admittere, quod oculis tā excelsi, tamq; intimi spectatoris displiceat. Sanctam discretionem vbique seruato. Neque enim expedit vt quęcūque bona alios fecisse legis vel audis, ea tumox nulla infirmitatis tuę habita ratione, facias. Disce gratiam tibi donatā humiliter subsequi, non autem impatienter præcedere. Ne inquam, coneris mētem illuc cum effreni impetu impellere, quo nondum conscendere potest: neque ad ea præstanda violenter ipse te perurgeas, quę virtutē corporis aut animi tui prorsus superant. Si fuerit vtile, vt ad sublimitatē theoriæ cœlestis peruenias, ipsa Dei gratia melius eò te deducet, quàm importunus tuus conatus ac labor. Vis fortè repentè summus fieri, vis ad perfectionem prouolare potius quàm progredi: at paucis planè id conceditur, neq; enim expedit vt omnibus concedatur. Humilis esto, recumbe in nouissimo loco: fortassis aliquando dicet tibi paterfamilias: Amice ascēde superius. Luc.14. Quid caput tuum exagitas? quid mentem affligis? Deus non exigit, vt in obsequio quod illi impendis, te ipsum crudeliter excarnifices: sed vult te esse, & spiritu, & corpore, sanum ac vegetū, nisi aliter ipse, pro tua vtilitate, ordinauerit. Quare turbaris, quòd ea exercitia persequi nō valeas, quæ alij persequuntur? Non refert qua incedas, modò ad charitatem peruenias. Diuersæ vię ad illam perducunt: & quæ vni commoda est, alteri fortè nō est omnino commoda: quia non omnibus eadem exercitiorum ratio conuenit. Talia assume igitur exercitia quæ captui tuo congruunt: nō tam spectans quid aut quātum alij præstiterint præstentq;, quàm quid aut quātum tu præstare possis.

Modus vbiq; seruandus. Priuata exercitia. Semper orat, qui semper bene viuit. Intētio. De oratione pro viuis ac defunctis, & de cultu diuorum. Abstinentia discreta.

CAP. XXIIII.

OBserua prorsus ne innalidis humeris tuis tam grauia imponas, vt oppressus obrutusq; sub onere cogaris corruere ac deficere. Etiam in sanctis fletibus modus habēdus est, ne caput debilitetur: maximè dum ipsę lachrymę cum vehemētiori cōfractione funduntur. Si vel simplici sensibus cōpunctionis pulsu animaduerteris lassari spiritū tuum eam solerter subterfugito. Quando deuotionis gratia præsens est, non intempestiuè spiritum tuum perurgeas ad maiorem feruorem: sed placidè amori insiste. Non irreuocabiliter te astringas ad magnū & intolerabilem aliquē precum numerum quotidie persoluendū, quin potius pro tuo affectu minue, vel auge tua exercitia: nisi votum aut obediētia aliud exposcat. Si causa aliqua exigente, ipsa eadem priuata voluntariaq; exercitia etiam ex integro aliquādo omiseris,

feris, nō ob id nimium angaris: sed vbique liber & tranquillus in Domino esse studeto. Quid? ægrè fers quod non possis iugiter instare precibus? Si bene viuis, si à peccatis sedulò abstines, si tempus vtiliter expendis, si te in conspectu Domini verè humilias, Deum & cœlestem patriam suspiras, semper precaris: sancta enim vita, sanctumque desiderium coram Deo assidua oratio est. Oportet tamen te precādi studio esse deditū: vt si non continenter, certè frequenter pijs doxologijs atque orationib⁹ vaces. Quādo libet pro aliquibus viuis aut defunctis prolixius orare, aut quando vis diutius immorari cultui alicuius Sancti, si vel otium non suppetit, vel alioqui confusionem mentis suspectam habes, non erit necesse, vt cōsueta piarum actionum exercitia prorsus immutes: sed satis fuerit, si ea ipsa ad salutem illorum viuorum aut defunctorum, vel ad honorem illius Sancti perficere coram Deo statuas. Nam secundum tuam intentionē opus tuum à Domino æstimabitur suscipieturq;. Sanctos verè veneramur, dum colimus Deum, qui fecit & sanctificauit illos: sicut rursus Deū verè colimus, dum sanctos, in quibus ipse habitat, & quos in cœlis iam sibi coniūxit, veneramur. Necessariam cibi, pot⁹ somniq; indulgentiam corpori non neges: in ea re non sis multum acer, nisi Spiritusancto reuelāte certò didiceris singularem abstinentiam Deo in te placere. Immoderata enim illarum refectionū subtractio (sicut & nimis vehemens infirmioris intellectus labor, nimisq; vehemens imaginatio) tam spiritui, quàm corpusculo plurimùm incommodat, & amentiam plerunq; parit. Grata quidē sunt Deo ieiunia, gratæ vigiliæ, grati labores externi, dum discretione seruata propter ipsum Dominum suscipiūtur: longè tamen gratior est cordis puritas, longè acceptior humilitas & charitas. Nā propter has virtutes illa, nō hæ propter illa mandantur. Ergo omnia, quātum in te est, sic ordina, sic tempera, sic moderare, vt nusquam libertatē internam amittas, nusquam mente confundaris, nusquam viribus succumbas: & tamen ea ad quæ obseruanda facienda que voto vel obedientia astringeris, temerè non omittas.

Cum sui abnegatione promptè sequēdus Spiritussancti instinctus, qui varijs modis interiorem hominem afficit. Deuotio illa sensibilis quàm sit periculosa, & quo fine appetenda. CAP. XXV.

Vide ne tua exercitia peragas cū pertinaci propriæ electionis decreto: sed etiam in illis temetipsum abnega. Internum Spiritussancti inultamētum, latentemque energiam & instinctū, diligenter obserua, ac promptè sequere: paratus ipsa exercitia pro eius voluntate, non aūt pro inconstantiæ leuitate, mutare, ponere: positaque, resumere. Aliquando in tuis priuatis orationibus, & sanctis ad Deum aspirationib⁹ fortè iuuabit te ore placidè proferre, quę precabetis: aliquando cōmodius vtriusq; illa pertractabis mente tantùm. Aliquando quælibet absque longiori mora pertrāsire, aliquādo diutius in quibuslibet per meditationem immorari gaudebis. Aliquando solo desiderio, vel certè paucissimis verbis orare, eademq; per suauem affectum sæpius repetere, aliquādo pluribus diuersisq; verbis precari placebit. Aliquando ex libro ipsas preces legere, aliquando citra libri adminiculum easdem Deo offerre dulce erit. Aliquando psalmodia, aliquādo aliqua alia cōtemplatio palato cordis tui magis sapiet. Deniq;, aliquādo hoc, aliquādo illud arridebit: & aliquando illam, aliquando istam exercitiorū rationem sequi iuuabit. Diuersis n. modis interiorē nostrū hominem Spiritussanct⁹ afficere, diuersisque vijs eum ad thalamū diuini amoris deducere cōsueuit: ad cuius pulsum atq; euocationē semper paratissimi esse debem⁹, vt quacūque voluerit inflectamur, omni ꝓpria electione reiecta. Suauitatem deuotionis in ipsis tuis exercitijs impurè ne quæsieris. Non in ea turpiter cōquiescas: sed per eam ad Deum progredere. Admodum periculosa est spiritualis ingluuies, qua quis dulcedine gratiæ ad oblectationē sui abutitur. Anima quę hoc vitio altius infecta est, non potest dici pudica & fidelis famula Christi: neq;. n. Deo gratis obsequi vult sed Dei donū magis quàm Deū diligit. Seruula mercenaria, non filia liberalis, est. Si minus ei adblanditur suauitas illa sensibilis, mox ipsa tota amarulēta, tota indignabūda, tota turbulēta, tota impatiens,

tiens, pietatis studia deserit: & timoris pudorisque habenis excussis, dat se prorsus externis consolationibus. Videlicet si Deus eã oblectare vult, Deo seruit: sin minus, ab eo recedit. Anima verò quæ fidelis ancilla, vel pudica sponsa Christi appellari meretur, nõ in Dei donis, sed in Deo quiescit. Sine De⁹ ei infundat internam suauitatem, tranquilla permanet, hilariter suo spõso famulatur, fideliter ei adhæret, constanter eum diligit. Magis optat volũtatem Dei fieri quàm
Psalm. 50. suam. Igitur cura, vt vbiq; casta puraq; sit tua intẽtio. lætitiam salutaris Dei hic expete, non tam vt delecteris, quàm vt ipsi Domino placeas.

Rationalis deuotio sensibili certior Deoq; gratior est. Cordis ariditatem Deus in nostrã vertit vtilitatem. Reuelationes diuinæ à dæmonum visionibus secernuntur. Humiliter se quisq; obseruet in prosperis, Deo totum purè acceptum referens. Eucharistiã sumpturis, quid agendum.

CAP. XXVI.

SI tibi oranti, aut sacrificandi, aut diuina meditãti, aut sacræ lectioni insistenti, aut quoduis aliud sanctum op⁹ facienti, deest sapidus ille deuotionis affectus, perge tamẽ in incœptis: & pium concipiens desiderium placendi Deo, offer ei cordis tui sterilitatem ac laborem in laudem æternam. Sic enim ipsa ariditas quam perfers, nõ minus erit illi grata, quàm internæ dulcedinis affluentia: imo verò fortè gratior. Rationalis siquidem deuotio longè certior, ipsique Domino acceptior est, quam deuotio sensibilis. Est autem deuotio rationalis, quando quis quodlibet peccatum odit & execratur, prõptaque voluntate Deũ colit, & ea quæ Deo placere cognoscit strenuè amplectitur atq; peragit. Si hanc deuotionem habes, nihil decedet mercedi tuæ, etiamsi illam alteram non habeas. O quàm sapienter Deus nos à superbia vel purgat, si ea infecti sumus, vel defensat, si non sumus infecti: O quàm misericorditer huius exilij amorem ab animis nostris præcidit, & beatam illam patriam suspirare nos cõpellit. O quàm piè salutem nostram etiam nobis nõ intelligentibus operatur. Meritò itaq; eũ tunc quoque laudare debemus, quando nos diuersis miseriis atque calamitatibus expositos veluti deserit. Reuerà enim nunquam deserere potest, quos humiles bonæque voluntatis esse conspicit. Reuelationes cœlestes ne curiosè expetas: diuersis enim periculis diuersisque diaboli laqueis patent, qui ipsis reuelationibus temerè inhiant, & eis leuiter fidem adhibent. Nam communis noster hostis sæpe transfigurat se in angelũ lucis: vt eos qui minus attenti sunt decipiat. Si visioni tibi ostensæ mox nõ credis, sed humiliter dubitas, donec rẽ euidẽtius certiusque cognoscas, Deum non offendis, etiamsi ab ipso Deo illa manifestetur. Ex reuelationes quæ cœlitus pijs ostenduntur, mentem tandem consolari, emollire, humilemque reddere solent: cõtrà, visiones dæmonum dolo & præstigijs connectæ, nihil aliud quam ipsam mentẽ conturbare, indurare, & peruicacem efficere consueuerũt. Quando à Deo benignè visitaris, quando tranquilla & serena sunt omnia, eu meræ illius gratiæ atque pietati id refer acceptum, non tuæ diligentiæ, neq; tuis meritis aut laboribus. Nullo pacto tibi placeas nulla ratione ineptæ lætitiæ, aut periculosæ securitati te tradas: sed in sancta vigilantia, timoreq; sancto iugiter contine teipsum, paratus recipere tribulationem inopiamq; spiritualem, vbi Dominus eam ad te redire voluerit, ne de illorũ sis numero quos Salomon designauit dicens: Prosperitas stultorum occidet eos. Donum acceptum non intẽpestiuè apud te magnifices, neque de Prouerb. 1. eo apud alios passim loqui gestias (diuulgare tamẽ illud verecũdiè humiliterq́, poteris, si vtilitas spiritualis vel necessitas exegerit) quin potius cogitationem tuam ab ipso dono tunc auerte, perinde acsi nihil accepisses, Deoq; intende. Si illud exactius apud temetipsum expendere vis, ad hoc solũ expende, vt & Dei erga te pietatem, & tuam erga Deum ingratitudinẽ meli⁹ animaduertas. Quod Dei est, totũ Deo tribue, & gratus esto: tibi verò nihil adscripseris præter peccatum. Agnosce te seruum esse inutilẽ, indignumq; omni solatio & gratia: vt quanto magis proficis, tanto magis humilieris. Sola enim humilitas efficiet, vt bona quæ in te sunt, integra in te permaneant. Sanè affectus illi, sensibili amore ac dulcedine pleni, quamuis præclara

signa ferè sint, non tamē indubitata indicia salutis iudicari debent, nisi Spiritussanctus reuelauerit. Nonnunquam enim sunt affectiones naturales magis quàm diuinæ, & in eo etiā corde, quod à Deo alienissimum est, gigni possunt. Quare nobisipsis semper vilescere, & inter castum timorem ac sanctam spem nauigare debemus, quàmdiu in fluctib⁹ vitę presentis versamur. Quando sacrosanctam Eucharistiam suscepturus es, vide ne tremendæ atque cœlesti mensę indignè assistas. Deprime spiritū tuum, abde te in vallem profundæ humilitatis: confitere, & prorsus confitere te esse peccatorem. Ora Dominum vt animam tuam purificare, suisque meritis virtutibus exornare dignetur. Accede in memoriam charissimæ incarnationis, passionis, & mortis eius, plena fide, certa spe, synceroq; affectu: vt verè dicere possis: Desiderio desideraui hoc
Luc. 22. Pascha manducare. Suscepto demum rege gloriæ, solicit⁹ esto ne quid admittas quod oculos tāti hospitis offendat. Quod si fortè aliquid huiusmodi commiseris, & animam tuam peccādo vulneraueris: mox ad pœnitentiæ remedium, & ad diuinæ misericordiæ confuge medicinam.

Obedientia bonum. Hæresum origo superbia & inobedientia. Hæreticorum obfirmata impietas. Ecclesiæ decretis parēdum. Proprij sensus obstinatio cauenda. Vitandum est scandalum. Mores prudenter componendi. Quo pacto remittendus animus. Inordinatus affectus resecandus.

CAP. XXVII.

COmmunes actiones, & ea quæ vel ad obedientiæ rationē vel ad proximorum necessitates spectant, semper tuis priuatis exercitijs antepone, adeò vt tuus esse desinas. Eximia virtus, eximia planè virtus obedientia est: contrà, nolle acquiescere, grauissimum omnino scelus est. Vili quopiam opere per obedientiam fideliter peracto, nonnunquam magis proficies in vitæ pefectione, quàm sublimibus exercitijs ex propria electione susceptis. Quicquid per inobedientiam feceris, totum à Deo reijcitur, totum in perniciem, non in vtilitatem tibi cedet. Obedi igitur Deo, obedi Ecclesiæ catholicæ, obedi his qui vices Dei gerūt: obedi antistitibus tuis, eosque reuerere, etiamsi ipsi minùs rectè viuere videantur. Nam si his non obedis, Deo non obedis. Ipse enim dicit, Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Luc. 10. Nihil prorsus prætuleris sanctæ obedientiæ: sed humiliter obtēpera in omnibus, quæ certò mala sunt. Hæreses nō aliunde sumunt originem, quàm ex superbia & inobediētia. Quid enim faciunt hæretici? Simplicitatem quæ est in Christo subsannant: sanctas Ecclesiæ traditiones atque consuetudines contemnunt, eas vana hominum somnia, frigidasque cæremonias impiè appellant: blasphemiarum aceruos in sanctos sanctasque Dei, in Christi matrem virginem Mariam, in sacramenta nostrę religionis, in ipsam denique beatissimam Trinitatem ausu temerario congerunt. Fideles & catholicos quotquot irrident, exibilant, oderunt, persequuntur: se sapientes, se Euangelicos, se spiritu sancto plenos esse existimāt. Absurda dogmatum monstra cōminiscuntur, proprio sensui pertinaciter inhærent: nolunt sequi patrum orthodoxorum vestigia, nolunt inclinare ceruices ad pedes matris Ecclesiæ: sed pleni arrogantia, pleni inuidia, pleni insano furore, in peruersis dogmatibus persistunt. Quos etiam duritia cœcitasque mentis eò dementiæ plerunq; perducit, vt mortem intrepidè atque alacriter ꝓ defensione suorum errorum subeant, effecti nimirum martyres, non Christi, sed Satanæ. In martyribus Christi sancta mētis humilitas relucet: in martyribus diaboli præfractus animi tumor apparet. Tu pro talibus Deum sedulò precare, & pestilentes eorum opiniones execrare. Decretis ipsius Ecclesiæ, quam Spiritussanctus semper moderatur, obtempera: eius institutionem, sicut & ipsum Euāgelium sequere, etiamsi plurimos, non solùm ex communi plebo, sed ex præsulibus optimatibusque, in ea vitijs seruire cōspexeris: area enim est, grana simul & paleas continens. Proprij sensus obstinationē caue. Eos qui spirituales sunt quique Deum timent, libenter cōsule: talium iudicium tuo iudicio præfer. Neque enim facilè errat, qui humilis est, & alienæ magis quàm proprię prudentiæ innititur: quod si in huiusmodi sim-

simplicitate quis errauerit, non ei errorem imputat Dominus. Vitiosam singularitatem fuge. Quātum in te est prospice ne alicui sis scandalo. Si tamen te faciente vel dicente ea quæ omittere & reticere non licet, aliquis offenditur, nō propterea desistas ab inceptis: sed humiliter pergēs, & pro his orans qui scādalizantur, Deo committe negotium. Omnia membra tua, omnesque sensus tuos sedulò rege ac contine. Esto compositus & maturus in moribus, hilaris & serenus in vultu, pudicus & verecundus in aspectu, placidus modestus in voce, innocens & purus in cogitatione, fidelis & strenuus in opere, benignus & affabilis in conuersatione, ita tamen vt ipsa affabilitas tua ineptam lætitiam nesciat. A nugis vitiosis, à risibus excussis, à iocis debita honestate, debitoque temperamento carentibus, prudenter abstine. His enim illiberabilibus libertatibus, puritas cordis læditur, & claustra sancti pudoris violantur. Tu quidem cōgruis temporibus potes animum ad Dei honorem relaxare recreareque etiam in rebus externis, vt ad spiritualia exercitia reddaris vegetior: sed moderatè & purè id faciendum est. Deus non iubet vt nullum prorsus capiamus solatium ex creaturis quas in sui laudem cōdidit: non præcipit vt ab illis separemur, nisi quatenus nos à familiaritate amoreque ipsius impediunt. Impediunt autem nos, quādo illis plus quàm oportet, vel aliter quàm oportet afficimur, quando illis inhæremus, quando in illis conquiescimus. Inordinatus igitur affectus penitus resecādus est: quin amputato, iam ipsæ creaturæ non seperabūt nos à Deo, sed ad eum veluti manu ducent. Quicquid suaue, quicquid iucundum, quicquid amabile, quicquid admirabile se sensibus offert, id castè excipe, & ad Deum, vel ad æternæ beatitudinis statum referre disce. Sic enim delectaberis in Domino.

Sedula creaturarum contemplatio ad Creatoris notitiam & amorem perducit. Qui fecit omnia, ipse eadem virtute sua conseruat. CAP. XXVIII.

PRofectò si ipsæ creaturæ exactè prudenterque considerentur, mirificè animum considerantis in admirationem rapiunt, & ad laudem atque amorem summi conditoris non parum accendunt. Nam vniuersis iste mundus veluti quidam liber est digito Dei scriptus: in quo singulæ creaturæ tanquam singulæ literarum figuræ sunt. Quemadmodum autem is qui literas non nouit, si librum apertum inspiciat, videt sanè ipsarum literarū characteres, vim tamen & significationem earum non comprehendit: ita is qui non percipit ea quæ Dei sunt, conspicit quidem externarum creaturarum speciem, sed internam illarum rationem non intelligit. Vir enim insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget hæc. Cæterùm homo spiritualis, qui oculos animi habet apertos, dum exterius Dei opificium contemplatur, quàm mirabilis sit ipse opifex intus concipit: & ex pulchritudine rerum, quas considerat, transit ad pulchrum illud pulchrorum omnium pulcherrimū, vnde omnis pulchritudo profluit. Cui in hac iucunda contemplatione cōstituto, singula quæque prorsus miraculo sunt: adeò vt ipse obstupefactus cum Propheta exclamare cogatur, Quàm magnifica sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti, delectasti me in factura tua, & in operibus manuum tuarum exaltabo. Sanè nō minus stupendū videri debet, quòd humor vitis in vinum (Deo disponente) quotannis conuertatur, quàm quod olim in Cana Galileæ eodem iubente aqua in vinum mutata fuerit: & maius est multos quotidie creare qui non erant, quàm his qui mortui fuerant vitam reddere: Nulla tam exigua, vel (vt ita dicā) tam vilis creaturula est, in qua non reluceant hæc tria Dei inuisibilia, potentia, sapientia, & bonitas. Itaque Deus per ea quæ fecit agnoscitur, quemadmodum beatus Paulus asserit dicens, Inuisibilia eius à creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Quanta quæso admiratione dignū est, quod ipse Deus cœlum, terram, & omnia quę his continentur, ex nihilo creauerit, pluraque creare possit, quum sit substantiæ pelagus infinitum? Fecit omnia, (solum peccatum non fecit, neque enim ipsum aliquid esse dici debet) conseruat item omnia. Nam si virtute sua non conseruaret illa quæ condidit,

[Margin notes: 1. Cor. 2. — Psalm. 91. — Psal. 91. 103. — Ioan. 2. — Rom. 1.]

mox vniuersa redigerētur in nihilum: quia ex se nihil sunt, & omnino dependēt ex Deo à quo facta sunt. Curat omnia: attingit à fine vsque ad finem fortiter: & ab angelo vsque ad extremum vermiculum disponit omnia suauiter: ita vt nec folium quidem ex arbore decidat absque eius prouidentia.

Sap. 8.

Egregio exemplo commonstrat rationē trāseundi ad creatorem per res creatas: quarum multitudo & quantitas, potentiam: species & qualitas, sapientiam: vtilitas, conditoris bonitatem declaret.

CAP. XXIX.

POtentiam ipsius cōditoris manifestat rerum creaturarum multitudo & quātitas: sapientiam ostendit species & qualitas: bonitatem declarat vtilitas. Quàm multa creauit Deus? Numera stellas cœli, arenam maris, puluerem terræ, pluuiæ guttas, auiū plumas, piscium squamas, pilos quadrupedum, folia & fructus arborum. Numera homines, volucres, pecudes, plātas, lapides: numera cœtera omnia si potes: si non potes, confitere esse innumerabilia. Quàm verò magna creauit Deus? Metire moles montium, tractus fluminum, spatia cāporum, altitudinem cœli, profundū abyssi. Rursum quàm parua creauit De⁹? Nam ipsa quoque ad quantitatem spectant: & non minor potentia est, parua ex nihilo creasse quàm creasse maxima. Igitur quàm parua creauit Deus? vt præteream⁹ inanimata, attende papiliones, muscas, culices: attende scolopendras, formicas, tineas: attēde singula insectorum animalculorū genera. Iam quàm apta, quàm pulchra sunt quæ creauit Deus? Inspice structuram & compagem corporis humani, inspice fabricam cœli, considera elementorum dispositionem temporumq; vicissitudines, cōsidera cætera omnia, & vbique mirā harmoniam, miram conuenientiam, mirū ornatum inuenies. Nam, si vel folium arboris contemplari volueris, deprehēdes in eo stupendum quoddam artificium. Videbis quàm aptè ea parte sit robustius, qua parte ramis suæ arboris est magis vicinū: videbis quàm cōuenienter se dilatet, quàm pulchrè desinat, quàm decenter per gyrum veluti serratis dentibus circumsepiatur, quàm cōcinnè productis huc illuc q; costulis in sese intexatur. Inspice vnū aliquod, inspice & alterū eiusdem generis: tot inuenies dentes in vno, quot dentes in altero, tot costulas in vno, quot costulas in altero, talem figurā in vno qualem figuram in altero. Quid porrò hac luce pulchrius? quid sereno cœlo amœnius? quid rutilo sole venustius? quid lunæ stellarūque decore cōptius? quid variorum flosculorum elegantia speciosius? Quid verno tēpore magis formosum? in quo horti, prata, syluæ, agri, rediuiuo vestita ornatu, iucundissimū spectaculū nobis exhibent: in quo herbarū ac plantularum germina latente quadam naturæ vi (quam ipse conditor indidit) è terra mirabiliter prodeunt, & erecta sursum in suas spicas tanquā morte p̄culcata, statum & gloriam futuræ resurrectionis apposite designant. Taceo de his quæ deformia videntur: nam & in eis pulchra admodū est ipsa deformitas, aspectūque non parum demulcet. Transeo ad illa quæ auditū, olfactum, gustū, & tactum oblectant. Quid philomelarū & galeritarum cantu gratius? quid liræ & cytharæ modulatis sonis dulcius? quid rosarum ac liliorū redolētia suauius? quid sapore diuersorum fructuum atque condimentorum delectabilius? quid bysso & serico lenius? O. mitto hic & ea quę aspera, & ea quæ amara sunt. Ecce aūt omnia & magna & parua, & pulchra, & deformia, & dulcia, & amara, & lenia, & aspera, summus ille rerum opifex ad sui laudem, hominumq; vtilitatem, vsum, eruditionē, ac solatiū condidit. Pauca perstrinximus, quia locus non admittebat vt multa diceremus: cæterùm omnia nec animo quidem cōprehendi possunt, nedū verbis explicari. Tu ex his quæ dicta sunt, disce philosophari etiam in alijs, quæ à nobis expressa non sunt. Omnia grato oculo contēplare. Dic nonnunquā apud teipsum hæc aut similia: O quàm potens & quàm magnus est, qui tā multa, tāque immensa creauit. O quàm pulchet & suauis est, qui tā amœna & dulciā cōdidit. O quàm bon⁹ & liberalis est qui omnia ista donauit. Ad hunc modum per creaturas transi ad creatorem, ex creaturis mirare conditorem, cum creaturis lauda benefactorem. Si defœ-

Numerus.

Quantitas.

Species & qualitas.

Vtilitas.

cato cordis oculo potueris considerare etiam inuisibiles Dei creaturas, animā rationalem puritate & sanctimonia ornatam, angelos, virtutes, potestates, dominationes, cæterosq; cœlestis aulæ ciues, iam miraculis obrut⁹, à teipso propemodum alienaberis.

Recta puraq; in omnibus sit intentio. Moderata cibi ac potus tēperantia Christi exēplo sectāda, cum gratiarum actione. Cōiuge quatenus fruendum. Castitas sedulò seruanda. Occasiones malorum declinandæ. Quieti consulendum. Omnis curiositas fugienda. Libertas spiritus. Otium. Somnolentia. CAP. XXX.

QVæ agenda sunt (etiam dum manducare, bibere, dormire, vel quoduis aliud solatium carni indulgere oportet) tu tali consideratione præueni, vt ea ipsa purè ad Dei honorē facere desideres. Nam, quemadmodū opus quod ex se grande ac magni momenti videtur, Deo prorsus displicet, si operātis intentio impura fuerit: ita op⁹ quod ex se frigidū nulliusq; momenti iudicatur, Domino pluriuum placet, si operantis intētio fuerit recta. Etiamsi pietate ductus ceruicem tantùm inclinaueris ante crucifixi Iesu imaginē, vel ad altare Dei genitricis Mariæ flosculos obtuleris, aut pedē moueris propter charitatem, non frustraberis à spe iustæ mercedis. Secundum beati Pauli doctrinā, Curam carnis ne feceris in desiderijs. Ingluuiem execrare: cibum & potum cōpositè sensimq; sumito, omni ferina auiditate exclusa. Nō oneres ventrē pl⁹ quàm oportet: ne prægrauatus ineptior sis ad interna exercitia. Præcipuè verò largior vini vsus tibi suspect⁹ sit. Frustra ad spiritualem vitam aspiras, si tāquàm vile quoddam impuratū voluptatū mancipium escis te ingurgitas, gulæ incitamenta nusquam reprimens. Nimiam indulgētiam, nimiamque abstinentiam, pari diligentia vitato. Aliquando enim vel tantillum cibi fortè fastidies, quantum naturæ fouendæ necessarium est. Si contigerit te minus attentum esse, paululumque metas sanctæ sobrietatis prætergredi, leuè quidem erit peccatum, non tamen erit negligendum. Agnosce culpā, suspira, innoua propositum: & omni pusillanimitate reiecta, confide in Domino. Lautiores epulas vitiosè ne exquisieris: & dū tales exhibentur, eas tāquam si simplicissimæ essent sumito. Ipsa victus tenuitas nunquam ad indignationem puerilesve querimonias te prouocet: sed patiens esto. Nam & Christus Dominus pro te felle atq; aceto potatus fuit. Delectationem illam, quam esus potioque naturaliter conciliat, sic admitte, vt in ea non quiescas: nō magis illa te occupet quàm si non adesset. Sedulò gratias age pro beneficijs quæ tibi à Deo quotidie præstantur. Si legitimè vxorem duxisti, ipsam solam thori participem habeto: & eà non nisi castè ac legitimè vtere. Memineris te hominē esse, non brutum pecus. Igitur ratio, honestas, pudicitia, & timor Dei, ipsum coniugium quo vxor tibi, tuque vxori mutuò alligati estis, exornet. Si non habes vxorem, aut si spretis carnis amplexibus puras spiritus nuptias elegisti, si ad perfectæ castitatis obseruantiam statu vel professione adstrictus es, castissimus esto mente, castissimus & corpore. Quando fit mentio copulæ carnalis, ne ibi hæseris: sed quantum in te est simplicissimè leuistimeque huiusmodi opus præteruola: sciens id non esse aliud quàm ministerium quoddam propagationi generis humani subseruiēs. Quod si aliquis illecebrarum prurit⁹ carnem titillauerit, repugna ratione. Fœlix omnino esses si motus minus decentes nec sentires quidem: sed & fœlix eris etiam si senseris, modò non consentias. Mulieris faciem curioso lasciuoque aspectu ne contempleris. Occasiones malorum prudēter declina. Si necesse fuerit te ibi esse præsentem, vbi euidentiores peccandi occasiones habētur, muni infirmitatem tuam precibus, & Deum inuoca dicens, Fiat Domine cor meum & corpus meum immaculatum coram te. Ea quæ audis & vides, consuesce inflectere ad spiritualem profectum Deique honorem. Quietem & silētium dilige, secretum mentis quære, & cū Deo tuo intus versare. Quod nihil ad te attinet, quodque prorsus inutile est, id tu perquirere, audire, cognoscere, vel inspicere ne sis auidus. Non extra te non circa aliorum facta curiosus fueris: sed intra te, & circa propria vitia sit tua occupatio. Non inquam, affectes alio- rum

Rom. 13. *Ioan. 19.* *Psalm. 118.*

rum mores & vitam discutere: non illis obseruandis te implices, nisi officij tui ratio requirat. Sed & si officium popoſcerit, temperanda tamen erit istiusmodi ſolicitudo: ita vt aliena eatenus cures, quatenus neceſſitas, vel animarū ſalus exigit, nō quatenus curioſitatis libido, animique leuitas ſuadet. In negotijs, præcipitem & turbatum ſpiritus impetum fuge, ne interiori libertate ſpolieris. Otium omnium malorū parentem, certiſſimumque animarum exitū perhorreſce: torporem ex animo ſedulò expelle. Quamuis corpus fortè langueat, non tamen ratione prorſus ceſſeris ſocordiæ ſed ſpiritu & voluntate promptus eſto. Somnolentiæ intempeſtiuæ ſicut non ſemper obſequi debes, ita dum moleſtior eſt, aliquid pro oportunitate loci & temporis interdum cōcedere potes: vt leui breuique dormitatione recreat⁹, reſurgas alacrior ad opera neceſſaria.

Lingua prudenter moderanda. Contentiones vitandæ. Nec te laudes nec alios vituperes. Correctio quatenus adhibenda. Qui laſciua aut charitati contraria loquuntur, ne audiendi quidem ſunt. Neminem oderis. Familiaritas diſſimulari poteſt, & quando.

CAP. XXXI.

Linguam tuam à verbis illiberalib⁹ minuſque honeſtis compeſce. Quę vtilia & vera ſunt, quęque conueniunt, dum tempus, locus, vel cauſa expoſcit, ſapienter loquere, omni dolo protſus excluſo, omniq; vitioſa ſimulatione reiecta. Exiguum membrū eſt lingua: ſed lubricū admodum, & ad ruinam procliue. Eam tu diligenter contine, & prudēter moderare. Verba tua odioſa mordacitate aculeiſq; immodeſtis & intempeſtiuis careant. Contentiones fuge: cū pertinacia facilè neq; aſſeueraueris neq; negaueris quicquam, niſi cauſa fidei aut ſalus animarum exigat. Dum veritatē placidè pronuncias, ſi nihil proficis, deinceps vnicuique ſuum relinque iudicium, & Deo omnia committens, teipſum in pace conſerua. Præſtat enim vt oportunè cedendo quieti propriæ conſcientiæ conſulas: quàm vt importunè diſceptando & clamitando, interiora tua conturbes, atque confundas. Quæ ad laudem tui, vel ad dedecus proximi ſpectare videntur, ea tu neque cupidè loquaris, neque cum voluptate audias. Quodſi talia vel loqui, vel audire neceſſe fuerit, innocens puraque intentio adſit. Periculoſo morbo laborat, qui de aliorum vitijs libenter loquitur, eaque temerè prodit. Talis, ſæpe pietatis & iuſtitiæ zelum falsò prætexit in his quæ ex mera animi leuitate prauaque paſſione loquitur. Quando aliquis à te corripiendus eſt, eum hortando, monendoq; potius, quàm increpādo, vel paſſim infamando conueni, quàm dio res lenitatem admittit. Si ſæuiendum eſt, vide vt ſine felle ſæuias. Non furor, non propria cauſa, ſed Dei amor animarumque ſalus vehementiorem correptionē abs te extorqueat. Ratio in te pmaneat trāquilla. Ipſam ſermonis aſperitatem ſancta diſcretio regat & tēperet. Perſequere peccatum, non hominem. Nā homo res bona eſt, quam Deus condidit: peccatū res mala eſt, quam homo fecit. Intus dulci affectu miſerere eius, in quem foris videris acriter inuehi, & ipſum tibi ex corde prąpone. Si ſentis animum tuum grauius eſſe turbatum, differ correptionem, donec ceſſauerit iſtiuſmodi commotio, vel certè paucula tantum verba abſque impetu tunc loquere. Eorum ſermonem qui impudica, vel alioqui pernicioſa loquuntur, honeſtè quātum in te eſt, ſuccide, & ad alia transfer. Exhorreſce non ſolùm conſentire, ſed etiam diu præbere audientiam obtrectatoribus. Peccatis alienis nunquam faueris. Nullum hominem oderis, nulli vel ſignum minus ſynceræ affectionis volens oſtenderis, quantumuis etiam fortè fueris læſus. Si exoritur in te aliqua aduerſus alterum animi alienatio, mox eam præfoca: quodſi non præuales illam extinguere, ratione contradicito. Quādo Deus offenditur, fortè potes tunc quidem diſſimulare conſuetā familiaritatem erga delinquentem, vt ipſe conſpiciens te veluti immutatum, ad cor facilius redeat, & peccatū ſuum agnoſcens ſe citius corrigat: veruntamen non debes illi malè affici, nec animi erga eum beneuolentiam deponere. Si diſſidium inter te & alterum enatum fuerit, mox ea quæ turbata ſunt (quantū ad te attinet) ad trāquillitatem

C 3 reuo-

reuoca, de reconciliatione tracta: ita vt nullum simultatis vestigium in corde tuo remaneat. Ingens malũ, ingẽs prorsus malum est odium in proximũ: quo animam occupante, nihil iam geritur, nihil fit quod Deo placeat. Quãuis multum ieiunes, quamuis eleemosinas largiter tribuas, quãuis templũ assiduè ingrediaris, iugiterq; ores, quãuis cœleste illud sacrificium quotidie in altari offeras: si fratrem odisti, nõ es ex numero filiorũ Dei, Charitate filij Dei à filijs diaboli secernũtur. Tremenda sentẽtia, sed
Ioan. 13. vera. Dicit ipsa veritas: In hoc cognoscent oẽs quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem. Dicit Apostol⁹ veritatis Ioannes, Omnis qui
1. Ioan. 5. non diligit fratrẽ suum, non est ex Deo. Ex quo ergo? Sanè quilibet vel ex Deo, vel ex diabolo est. Omnes igitur homines purè ama, omnes honora: in omnes & beneuolus, & (quãtum commodè licet) beneficus esto: omnes amico oculo tanquam fratres & sorores, tanquã creaturas Dei prestantissimas, æternæq; beatitudinis capaces contemplare, vt placeas patri tuo qui in cœlis est.

Suspiciones sinistræ non admittendæ. Alienũ erratum apud te excusa, non tamen impunitum relinquas. Melior a sperandã. Inuidia detestanda. Vespertina conscientia discussio. Somnus nocturnus. Strato surgenti quid agendum.

CAP. XXXII.

Suspiciones indignas iudiciaque temeraria reijce: de omnib⁹ rectè opinari disce, Homines sumus, facilè fallimur: sol⁹ Deus cognoscit corda. Nõ leuiter neq; temerè credideris his, qui aliqua in infamiam aliorũ referunt. Satius est putare falsa esse fortè quæ dicuntur, quàm citò dictis fidem adhibere. Si aliquorum cura tibi commissa est, vigila: & quàmuis aliquãdo metuas ne ibi malum lateat, vbi malum non est, nunquã tamen fixa mente suspiceris ibi malum esse, vbi vtrùm malũ lateat incertus es. Quodsi violentius se ingesserit intempestiua suspicio, ne cõsenseris, sed obluctare. Qui nimis facilè de alijs sinistra cogitat, miser admodũ est, rarò conquiescere potest. Ergo quæcunq; manifestã Dei offensionem nõ habent, & quæ tibi incerta sunt, ea in meliorem partem interpretari cõsuesce. Si peccauit aliquis, commiseresce: & factum piè apud te excusa. Veniat in mentem quàm fragilis & ad lapsum prona sit humana conditio. Existima accidisse per leuem aliquã negligentiam, vel per tentationis vehementem impulsum: & dic intra te: Si talis necessitas me comprehendisset, fortassis ego grauius enormiusq; corruissem. Reflecte mẽtis oculos ad teipsum. Matth. 7.
Puta peccata fratris tui esse veluti festu- Luc. 6.
cam aliquam exiguam, tua verò esse tãquam trabem immanem, propter intolerabilẽ tuam erga Deum ingratitudinem. Humiliter precare altissimũ, vt & tuis, & fratris tui delictis ignoscat. Non tamen dicimus, ipsa fratrũ peccata non esse reprehendenda, incusanda, atq, etiã punienda, dum Dei honor & iustitiæ æquitas exigit (ignauia enim non misericordia est, vitia intẽpestiuè dissimulare) sed animi affectum minus syncerũ damnamus. Qui germanam habet charitatem, commiserescit quidem delinquẽtium, & eos apud se piè excusat, eos diligit, eos sibi præfert: nõ tamen temeretè illorum peccata dimittit impunita. Quod in alijs corrigere non potes, Deo committe: gemens interim coram illo. Nulli⁹ salutem vnquã desperaucris. Nã qui modò pessimi sunt, mox Dei gratia immutari possũt esse sanctissimi. Disce aliorũ imperfectiones æquanimiter tolerare, siue animorum siue corporũ imperfectiones sint. Oẽs eundem habem⁹ Ioan. 13.
Patrem, omnes eodem sanguine sumus redempti, omnes vnũ corpus verè dicimur. Igitur proximorum & mala & bona, tua esse existima: ꝓpter illa dole, propter hæc lætare, etiãsi aduersarij tint ipsi 1. Iohan. 3.
proximi. Inuidentiæ pestis nunquã animum tuum te consentiente subeat. Nã si inuides, non diligis: si non diligis, nõ es ex Deo. Dum alios habere conspicis quæ nõ habes, dum plura vel sublimiora gratiarum dona eos accepisse cõsideras, quàm ipse accepisti, non propterea minus syncerè eis afficiare: sed propter hoc ipsum illos magis ama, & Spiritum sanctum in eis venerare. Gaude & gratias age Deo: sic enim illorum merita rcuerà tua efficientur, & de alienis coronaberis tanquã de proprijs. Si doles, nõ doleas quòd ipsi boni perfectique sint: sed quòd tu malus sis & imperfect⁹. De-

fide-

fidera, & annitere esse bonus atq; perfectus, sicut vides illos bonos ac perfectos esse. Conscientiã tuam frequenter discute (adhibito tamen modo) teque reprehende. Maximè in fine diurnarum actionũ id facito, priusquam somno te tradas. Recogita apud te seriò in quibus eo die deliqueris: & petita à Deo venia, animo propone deinceps peccata, vitare diligentius. Commenda te ipsi Domino Iesu Christo, eiusque sacræ genitrici, atq; angelo peculiari custodi tuo: & ædito crucis signo, corpusculum in lectulo pudicè componè, sicque somnum placidè expecta, pium aliquid mẽte perrractans. Similiter quando surgis, signũ crucis attente exprime, veniamq; peccatorum humiliter à Deo postulato: & reiectà inutilium phantasmatum confusione, serium aliquid meditare. Lauda creatorem, gratias age, offer ei animam pariter & corpus, ac precare vt eo die te conseruare dignetur. Sic, sic vitam institue: sic ad æternæ fœlicitatis gaudia festinatò.

Amanti non est deijciendus animus, quantumuis sit infirmus. Voluntatis bonæ fructus. Deo se quisq; committat, præstanti sæpe maiora quàm vel sperare quis ausit. Difficultas bene viuendi meritum auget. Affectibus passionibusq; vitiosis viriliter occurrendum.

CAP. XXXIII.

FOrtè dicis: Et quid mihi erit spei, qui diuersis animi passionibus sum obnoxius, qui perfectiora assequi nequeo, qui vel minimam vitæ austeritatem, leuissimosq; labores sustinere vix possum? Sit ita sanè, vt sublimem conuersationem exhibere, & dura tolerare non queas: sed nunquid non potes bonæ voluntatis esse, & Deum proximũque diligere? quid enim leui⁹, quid dulcius, quã diligere? quid cõtrà, magis graue & amarũ, quàm odisse? Quid iucundius, quid facilius, quàm bene viuere? quid rursum magis inamœnum & laboriosum, quàm Deo derelicto vitijs seruire? Planè ita est: minore negotio nobis cœlum cõparare possum⁹, quàm infernum. Si Deum diligis, si bonæ voluntatis es: etiam tu ex numero filiorum Dei es. Iam si es filius, quantumuis sis paruus, eris & hęres. Quid enim? num Rom. 8.

Dominus magnos filios suos ad regnũ admissurus est, & paruos exclusur⁹? Nequaquam: sed quicunque sunt eius, id est, quicunque charitate insigniti apparent dum hinc emigrant, licet perfectã charitatem non habeant, salui erunt: & aliquando gaudijs cœli perfruentur. Galat. 5.
Dicit enim scriptura, Omni habẽti dabitur & abundabit. Hoc est, cuiuis habenti charitatem, habenti meritum, dabitur præmium. Non dixit, multum habenti dabitur, parum verò habenti non dabitur, sed omni (inquit) habenti dabitur, & abundabit. Prorsus aliquando abundabit: quia tantum habebit quantum satis erit, habebit quicquid voluerit. Tantus thesaurus est bona volũtas, vt totus mundus ei æquiparari non possit. Quando vis quidem & desideras aliquid boni perficere, sed non potes: istiusmodi sancta voluntas, tanquã ipsum opus à Deo suscipitur. Si verò operari potes & non operaris: iam nec voluntatem quidem operandi habes. Pax hominibus bonæ voluntatis. Itaq; non abiecetis animum propterea quòd adhuc imperfect⁹ infirmusq; sis: sed humiliare corã Domino & his qui perfecti sunt absolutam vitæ sanctimoniam gratulare. Potest præstare Deus vt magis crescas. Ipse nonnunquã maiora largitur, quàm homo ausit vel expetere. Nihil dubites: si tuæ saluti conducere, suoq; honori congruere viderit, efficiet vt vitiorum rubigines, quas in initijs melioris vitæ vix ferrea (vt ita dicam) lima eradis, postea etiam leuissimo flatu decutias atque propellas. Quòd si voluerit te graui certamine exerceri, priusquam ipsa vitia, efferatosq; animi motus perfectè in te possis subigere, si inquã etiam vsq; ad extremum vitæ terminum domesticos illos hostes tibi molestos esse permiserit, nequaquam mente consterneris, sed plenus fide, patienter manum eius sustine, voluntatemq; hilariter am plectere. Licet enim is qui ad tristitiam, indignationem, irã, & cõsimiles animi passiones naturaliter pcliuis est, magis angatur, quàm is qui animum habet naturaliter lætum ac tranquillũ: si tamen strenuè obsistit suis perturbationib⁹, & eas propter Deũ æquanimiter tolerat, efficacius purgatur à peccatis, & gloriosiorem coronam in cœlis sibi parat. Luc. 19. Luc. 2.

Nam carnis irritamēta, & vitiorum insultus, quib⁹ impetiti sedulò renitimur, virtutem non adimunt, sed perornant, meritumque adaugent. Facilè placidus est, qui internarum turbarum strepitus rarò perfert. Facilè hilaris est, cui mœroris tenebræ rarè sunt molestæ. Facilè sobrius est, quem ingluuies rarò sollicitat. Facilè purus est, cuius animum libidinis stimuli atque obscœna illa insomniorum spectra rarò affligunt. Studeto religare ac premere ipsas passiones affectionesq; vitiosas. Placidè fac quod in te est. Quære, pete, pulsa: sciens pijssimum cōditorem gratum habere laborem & desiderium tuum. Sæpe enim illi magis placet studij nostri diligentia, qua ad virtutē enitimur, quàm ipsa virtutis suauitas, quam percipim⁹. Preciosior coram eo est humilis profundaque propriæ imperfectionis agnitio, quàm miraculorū vel aliorū grandium operum exhibitio.

Matth. 7. Luc. 11.

Vitam hanc mortalem cum æterna, tāquam hyemem cum æstate commutare optant iusti. Animam è corpore migrantem solatur spōsus. Vera solidaq; sunt delectationes futuri seculi, quum fluxa vanaq; sint omnia quæ hic carnales oblectant.

CAP. XXXIIII.

VTinam ipsius Dei amor, præsentisque seculi cōtemptus, ita in te ferueret, vt verè dicere posses cum Paulo Apostolo, Cupio dissolui, & esse cum Christo. Nihil est quod fidelem amantemq; animam magis exhilaret, quàm quod speret se, postquā huius vitæ stadium emensa fuerit, peruenturam ad beatum illum sinum æternæ pacis, vbi nullo amplius vitio inquinabitur: vbi nullo timore, nullo periculo, nulla anxietate, nulla rerum vicissitudine affligetur: vbi plena charitate Deum absq; aliquo impedimento laudabit: vbi perfectissimè illi placebit, & præter eū nihil amabit: vbi deniq; tota illū possidebit, & ab illo tota possidebitur. Quum hæc in vita presenti stabiliter & integrè haberi nō possint, mors ipsa iustis desiderabilis, vel certè tolerabilis est. Sētiunt enim quā sit grauis vitæ mortalis hyems: ob idq; æstatem vitæ immortalis desiderant. Verè tristis hyems est hæc vita quam corruptionis propriç torpor constringit, quam ignorātiæ caligo obnubilat, quam tot molestiarum, tot laborum, tot ærumnarum imbres irruentes quotidie atterunt. Qui premēte hyeme afflicti suspirant, vbi æstas aduenerit accepta consolatione gaudebunt. Felix illa hora & tempus illud optatissimū, quando cœlestis sponsus animæ sanctæ de carcere corporis egredienti lętus occurrit, eaque blanda alloquutione inuitat dicens, Surge, propera amica mea: iā enim hyems trāsijt, imber abijt & recessit, flores apparuerūt in terra nostra, vineæ florentes odorem dederunt, & vox turturis audita est in terra nostra. Egredere cum iucunditate filia charissima: nihil trepides, nihil expauescas: euadis exilium, relinquis miseriam calamitosi seculi. Nō iam erit dolor, nec gemitus: deinceps corpus quod corrumpitur nō aggrauabit animam: introducta .n. in gaudiū Domini tui, de incorruptionis munere sine fine lætaberis. Sed hæc legens carnalis aliquis, qui rebus visibilibus, vel etiam sordibus voluptatib⁹ cōsueuit delectari, sibijpsi fortè dicit, Et quale nam gaudium ibi esse poterit, vbi epulæ, cōmessationes, & carnis amplexus deerūt? Eheu miser, istiusmodi carnalium delectationum appetitum, non sanitas sed morbus conciliat. Modò ægrotas, malaque siti æstuas: quam si expellere potueris, fœlicem te arbitraris. Sed vbi simul cum isto corpore etiam morbum deposueris, extinguetur sitis noxia, qui iā infœliciter laboras. In futuro seculo qui ad Deum peruenient, veris solidisq; delectationibus perfruentur. Non indigebunt corruptibili cibo vel potu, qui Deum possidebūt: pleni enim Deo erunt. Deus erit illis cibus, erit pot⁹, erit quicquid optauerint: omnia in eo habebunt, cuius visione satiabuntur. Videbunt semper, satiabuntur semper: & semper videre semperq; satiari desiderabunt. Sine anxietate desiderabunt, & sine fastidio satiabuntur.

Philip. 1. Cant. 2. Apoc. 21. Sapient. 4.

Insignis apostrophe seu contemplatio vitæ æternæ, cuius fœlicitas, opulentia, voluptasq; variè depingitur.

CAP. XXXV.

O Vita æterna, ô patria amabilis, ô cœlestis Hierusalē, de te quid scribitur? quid dicitur? quid creditur? in te est

est bonũ illud, gaudium illud, solatium *1. Cor. 2.* illud, quod oculus non vidit, quod auris non audiuit, quod cor humanũ cõprehẽdere non potest: ob quod tot martyrum legiones mortem animo paratissimo susceperunt. Portæ tuæ electissimis nitent margaritis: plateæ tuæ mũdissimo sternuntur auro: muri tui preciosissimis constãt lapidibus. In te inæstimabiles hortuli & amœna rẽpe semp virent, in te perennes flosculi, ac violæ iugiter vernant, in te cinamomũ & balsamũ ineffabilẽ suauitatis odorẽ indesinẽter spirãt: omnium rerũ species in te sine defectu vigent, sine trãsitu permanẽt, sine corruptione cõsistũt, sine mutabilitate sempiternę sunt. In te est tẽperies & serenitas oẽm captũ humanũ excedẽs: in te est pax & requies omnem sensum exsuperans. In te est dies æternus, & vnus omnium spiritus: in te est certa securitas, & secura æternitas, & æterna tranquillitas, & tranquilla fœlicitas, & fœlix suauitas, suauis iucunditas: in te *Matth. 13.* fulgent iusti sicut sol. Nihil quęrere, nihil desiderare, nihil amare quis poterit, quod in te non inueniat. Id solũ quod nõ est, in te nõ est. O quantũ incõtaminatæ lętitię pelag⁹, quãtus syncerissimæ voluptatis torrens, quanta purissimæ delectationis abyssus est, videre Deum *Psal. 83.* deorum in Sion, cernere incomprehẽsibilem illam summę Trinitatis gloriã: inęstimabilem illam pulchritudinem clarissimè contemplari, ineffabilemq; illam dulcedinem perfectè gustare, vnde omnis pulchritudo & dulcedo rerum creatarum promanat: beatissimam Dei genitricem intueri: angelorum choris interesse: cum sanctis Patriarchis & prophetis, cum sanctis Apostolis & martyribus, cum sanctis confessoribus virginibusq; perpetuum habere consortium: omnes cœli ciues agnoscere, & singulis fœlicitatem æternam gratulari. Dilige hanc beatitudinem, & ad eam frequenter suspira.

Ipsam quidem oculis istis carneis modò videre non potes: sed oculis fidei, vtcunque percipere potes. Crede quod non vides, vt aliquando merearis assequi quod credideris.

Vanus mortis metus abijciendus. Optima ad mortem præparatio. Quid ea iam vicina agendum. Protestatio morituri, eiusdẽq; pia consolatio.

CAP. XXXVI.

AMare desine quæ mũdi sunt: & recessum è mundo grauatim non feres. Verùm tu fortè nihil iã in ipso hoc mundo magnopere diligis, nihil possides, quod relinquere paratus non sis: angit te tamẽ adhuc pauor nescio quis, propterea quòd ignores, quomodo te migrantem Deus excepturus sit, vtrùm ad æternam paradisi requiem, an ad trãsitoriam purgatorij pœnam. Non est necesse te aliquid horum scire. Ista certitudo tibi sufficiat, quod habeas dominum pijssimum, qui peccata misericorditer delet, qui bonam voluntatem tribuit, qui & potest & vult saluare te, si humiliatus confidas in eo, non in te. Ex cõsideratione immensæ bonitatis eius, concipe fiduciam salutisq; expectationem. Semper vigila, semper quantum in te est lumbos habeto præcinctos, & *Luc. 12.* lucernam ardentem: vt quum venerit Dominus ac pulsauerit, confestim ei aperias. Maximè verò hora mortis euidenter appropinquãte, sedulò te ad fœlicem exitum præpara. Expedi cor tuũ à curis & solicitudinibus huius seculi: sacramẽta ꝑ viatico grata mente suscipe: & animam tuam humiliter Deo commenda. Recole passionem pijssimi Redemptoris tui: beatã eius crucem in spiritu amplectere, osculare rosea illa vulnera, teq; totũ in eis imprime. Precare Iesum, vt suo pretioso sanguine vniuersa peccata tua delere dignetur. Cõmenda te etiam sacratissimæ eius genitrici virginis Marię, cęterisq; cœli ciuibus, illis potissimùm, quorũ venerationi peculiariùs fuisti addictus. Sanè si Mariam ex corde inuocaueris, si ad eã humiliter & confidenter te conuerteris, ipsa introitum regni, quem tua iniquitas iustitiaq; diuina tibi fortè occludebat, aperiet, mater. n. misericordiæ & porta paradisi est. Quàmuis in te fluctuet & trepidet naturæ infirmitas, quãuis horror mortis sese ingerat, quamuis dolorũ aculei pungant, & cruciatus vndiq; torqueant: tu tamẽ patientiã serua, & persiste in sancta spe, sanctaq; erga Deum fiducia. In omnib⁹ abnega te, & trade ipsi Domino, subinde dicens cũ Christo sub mortem pauente ac mœrẽte, Pater

Matth. 26. fiat volũtas tua. Sic enim requiem atq; refrigerium inuenies. Non tibi videatur durũ corporaliter mori, quum ipse Christus mortẽ carnis subierit. Ille præcessit & veluti viã strauit commodáq; reddidit, ne te pigeret sequi: illius igitur mors, mortẽ tuam soletur. Corp⁹ istud corruptibile quod relinquis, vile quoddã vestimentum modo est. Quid ad te si computrescat, si in cinerem fauillam redigatur vbi illud deposueris? Securus exue vestem, quam Deus tuus aliquando restituet tibi integram, fulgidam, atque incorruptibilem. Vt autem absque periculo præteruoles diaboli laqueos, & fœliciter effugias eius insidias, quibus nonnunquam migrãtes affligere solet, interim dum adhuc cõpos es sensuum tuorum, potes mente vel etiam lingua contestari te ex animo ignoscere omnibus qui tibi aliquando molesti fuerunt, & cupere in ea fide vitam hanc finire, in qua conuenit obedientem sanctæ matris Ecclesiæ filium mori: te credere vniuersa, quæ a veris, orthodoxisq; Christi fidelibus credenda sunt: & si quid vel impugnatione diaboli, vel violentia morbi huic proposito contrarium fortè cogitares, loquereris, aut faceres, te nullo pacto asseriri tali absurditati. Hac protestatione facta, deinceps omnia impietatis susurria, quæ diabolus obgannierit, cõtemne & irride, imò verò nec animaduertas quidem ea si fieri potest. Cõfide in Domino, innitere ei: omnem cogitatũ tuum, omnem formidinem, quin & te ipsum totum in eum humiliter proijce. Hoc enim illi gratissimum est, hoc abs te summopere expetit: ob
Psal. 90. idq; dicit in Psalmo, Quoniã in me sperauit liberabo eũ. Nõ te fallet pater tu⁹, non te reijciet tui amantissim⁹: sed proteget te. Eo autẽ protegente, nullus iam erit qui nocere possit.

Tota salutis nostræ spes in Dei misericordia, & in meritis Christi collocanda: qui nobis omnia dixit, fecit ac pertulit: tantum vt ex animo resipiscamus.

CAP. XXXVII.

POtissimam salutis spem nõ tam in meritis bonorũ operum quæ fortè egisti, quàm in meritis ac miserationib⁹ Iesu Christi constituas. Veruntamen si vel ad diffidentiam vel ad desperationẽ importunè animũ solicitauerit inimicus, oportunè obijcies illi ea quæ gratia Dei in te perfecit: sed præcipuè obijce passionem dominicã, obijce mortem cõmunis redemptoris. Prorsus agnosce te peccatorem, & miserũ esse quantumcunq;, etiam in perfectione vitæ ꝓfecisse videaris. Nam vbi aut nullam, aut certè vnicã maculam in te animaduertis, Deus fortè sexcentas, vel etiam multo plures deprehẽdit. Tu per teipsum salutem nõ consequeris: cæterũ m apud Deum omnia sunt possibilia. Si bonæ voluntatis es, si Deũ amare cupis, in eo diues es, licet alioqui in te admodum pauper ac nudus. Potes. n. humiliter tibi vsurpare ea quę ille pro te fecit ac ꝑtulit. Tibi homo fact⁹ ex vtero virginis intemeratæ prodijt: tibi laborauit, tibi ieiunauit, tibi vigilauit & orauit, tibi persequutiones, iniurias, opprobria, ludibria, flagella, dolores & angustias pertulit: tibi sanguinẽ fudit & animam posuit, tibi resurrexit, & in cœlum ascendit. Iam si cũ tantis meritis Dei tui, tua atque adeò vniuersa omuium hominum peccata cõparaueris, quid erunt? Quid. n. erit granulum arenæ, si cum monte cœlum & terram circum quaq; implente cõferatur? Hæc dicuntur, nõ vt superbè cõfidas: sed ne humilis factus diffidas. Non hi duntaxat ad Deũ perueniunt, qui vel diu sanctè vixerunt, vel magnam vitæ austeritatẽ præstiterunt: sed quicunque cor cõtritum & humiliatum exhibent, Psalm. 50. ab ipso clementer respiciuntur suscipiunturq; quantumuis etiam modico tẽpore bene vixerint. Latro ille in cruce Luc. 23. pendẽs, quàm breuem pœnitentiã egit: & quàm repentè salutem æternã consequutus est? Sed esto: non obtingat sanè omnibus qui serò pœnitentiam agunt, id quod illi obtigit (neq; enim oẽs sic affecti sunt, sicut ille affectus fuit) multũ tamen est vitæ correctionem hic vel inchoasse. Qui enim in hac peregrinatione vitam corrigere inceperit, sed morte interceptus correctionem consummare non potuerit, nequaquam peribit: vtpote in quo fundamentum charitatis Dei permanserit. Et quamuis adhuc purgari debeat priusquam pleno illo æternæ beatitudinis gaudio perfruatur, interim tamen certæ spei non destituetur solatio.

Pœnitentiam veram, quamuis breuem, recipit Deus. Aduersus diffidentiam sese confirmat moriturus vir pius. De loco deq; genere mortis ne sis anxius.

CAP. XXXVIII.

Ezech. 33. QVid hac Dei promissione liberalius? In quacunque, inquit, die conuersus fuerit impius ab impietate sua, non nocebit ei impietas ei⁹. Non, ait, si biennio, si bimestri, si biduo ante mortem cõuersus fuerit: sed in quacunq; die cõuersus fuerit, in quacunque die ingemuerit, saluus erit, modò verè rectéque ingemiscat. Licet igitur insipiens cogitatio tua obmurmuret atque obstrepat, clamitans vitam tuam talem nõ fuisse, vt sperare debeas te peruenturum ad æternã illam gloriam: respõde cum sancta humilitate & pia fiducia, Scio cui credidi, scio me ineffabili charitate adoptatum esse in filium. Licet domino facere quod vult: vult autẽ misereri, vult saluare: quia sic decet eius elementiam atque bonitatem. Non multitudo, non enormitas peccatorũ meorũ, nõ miseria quotidianæ fragilitatis meæ me terrere potest, dũ illi⁹ incarnationẽ, passionẽ, ac mortẽ memoria repeto. Ipse me redemit, ipse sanguinem fudit, ac moriendo debitum exoluit. In immensum maior est ei⁹ misericordia, quàm sit aut esse possit mea iniquitas. Sacrosancta illius vulnera testantur me esse recõciliatum, si verè me pœnitet iniquitatum, si verè eum diligere cõcupisco. Beata sua brachia in cruce expandit, vt me peccatorem suscipiat atq; complectatur: ego inter illa, & viuere & mori desidero. Video in Deo carnem meam: vbi portio mei glorificata est, ibi me iã gloriosum esse confido. Et quamuis mea iniquitas ab hoc gloriæ consortio me repellat, naturæ tamen communio ad illud admittit. Non est tam inhumanus Dominus, vt non diligat membra sua, viscera sua. Miseratio ei⁹, singulare meum meritũ. Quàmdiu ille non deficit esse misericors, non sum inops meriti: quodsi misericordię eius multę, diues ego quoque sum meritis. Quisquis pius Dei cultor & orthodoxus Ecclesię catholicę filius est, eo modo sese sub mortẽ confirmare potest, aduersus omnem desperationis impulsum: tu igitur talis esto. Porrò vtrùm domi, an foris, vtrùm in lectulo, an in agro, vtrũ placidè an violento mortis genere hinc emigraturus sis, ea res non multum te solicitet neq; angat. Fieri non potest vt malè moriatur, qui benè vixerit. Qualiacũque mor- Sapien. 4. te is præoccupetur, erit in refrigerio: siue igne, siue aquis, siue ferro, siue tormẽtis, siue bestiarũ incursibus, siue elementorum tempestatibus, siue apoplexia, siue peste, siue subitò, siue non subitò, siue multis astãtibus, siue nullo præsente vitam finiat. Tu igitur diuinę prouidentię te totum crede: & bene viuens mortem lætus expecta. Quã præsente, egredere securus ad patrem benignissimum, exoptans vt non minus in æternitate, quàm in tempore vtatur te quẽadmodũ voluerit. Egredere, inquam, non tanquam carceri crudeliter ab eo mancipandus: sed tanquam sinu misericordiæ piè suscipiendus atq; fouẽdus. Hunc canonem frequenter relege, & ad eum vitã tuam sedulò examina: vt quid in te minus rectum sit facilè agnoscas, agnitumq; protinus corrigas.

2. Tim. 1.

PRECATIO.

MIserere mei Deus secundum magnã misericordiam tuã: & secundum multitudinem miserationũ tuarum dele iniquitatem meam. Psal. 50. Ego vilis vermiculus & inutilis peccator supplici mente adoro te, totoque cordis affectu pietati tuæ gratias ago, ô pater cœlestis, qui per vnigenitum filium tuum Dominum nostrum IESVM Christum cooperãte Spiritu sancto, quum perditi essemus, misericorditer requisisti nos. Gratias ago pro inenarrabili tua erga nos dilectione, qua ipsum vnigenitum tuum, è sinu diuinitatis tuæ in hanc vallẽ miseriæ nostræ descendere voluisti, vt peccatores saluos faceret. Constituisti Ioan. 3. eum instauratorem animarum, vt omnis qui credit in illũ, omnis qui per sanctam charitatem illi placere studet, habeat vitam ęternam. Misisti eum ad nos doctorem optatissimum, qui depulsis ignorantiæ tenebris veritatem annunciaret, & mentes nostras agnitione sanctissimi nominis tui illustraret. Misisti eum ducem pijssimum, qui iter rectum ostenderet, & omnem virtutẽ, omnisq; virtutis perfectionem in se demonstraret. Misisti eum auxiliatorem fortissimum,

mum, qui principem tenebrarũ regno diu vsurpato deturbaret, & fractis omnium hostium nostrorũ viribus, igneaque romphęa ab introitu paradisi remota, credentibus cœlum aperiret. Mi pater dulcissime, ego vltimus seruorum tuorum ex penitissimis animę meę medullis gratias ago pro sancta eius incarnatione & natiuitate, pro eius paupertate & innocenti conuersatione, pro eius passione & morte, pro eius resurrectione & ascensione, pro vniuersis eius documentis atque operibus. Gratias ago pro mysterio viuifici corporis ac sanguinis illius, quo in Ecclesia tua pascimur, potamur, abluimur, sanctificamur, & summę diuinitatis participes efficimur.

1.Pet.1. Gratias ago quod regeneraueris nos in spem viuam per resurrectionem eiusdem vnigeniti tui, quodque per ipsum adoptaueris nos in filios, signans mentes nostras Spiritu sancto, & donans no-

2.Cor.1. bis pignus hæreditatis æternæ. Gratias ago pro omnibus miserationibus inexhaustæ bonitatis tuæ, quibus dignatus es nobis indignis subuenire per eundem vnigenitum tuum redemptorẽ nostrũ:

1.Pet.2. faciens nos tibi genus electum, regale sacerdotium, gentem sanctam, populum acceptabilem sectatorem bonorum operũ. Gratias ago quòd me nullius momenti puluisculum per lauacrum sacri baptismatis ab originali culpa emundaueris, prorsusque purgaueris, ac rectam fidem donaueris, quam etiam augere non desinis per illuminationem gratiæ tuæ, & cohortationes sanctorum patrum, atque institutionem matris Ecclesiæ. Gratias ago quòd ab ipso vitæ meæ exordio me semper nutriuisti, vestisti, ac fouisti, suppeditans omnia, quæ huic corpusculo sunt necessaria. Gratias ago, quod à puero me per vniuersa ferè scelera diuagãtem atque lasciuientem patienter tolerasti, expectans donec gratia tua resipiscerem. Nã si mecum sicut cõmeruerã agere voluisses, iam olim anima mea infinitis peccatis, culpis, & negligentijs onusta perijsset: meque viuum terra dehiscẽs absorbuisset. Gratias ago, quòd me à periculoso seculi huius consortio, & peccandi occasionibus segregatum, adiunxeris seruis tuis fidelibus, oportunitatemq; tibi seruiendi concesseris. Gratias ago quòd ex innumerabilibus insidijs, tentationib⁹, angustijs, tribulationibus, & periculis, me hactenus liberaueris: dirigens, conseruans, ac protegens animam meam & corpus meum misericorditer, vitęq; meę ordinẽ inter prospera & aduersa mirabiliter dispensans, Pater suauissime, pro omnib⁹ quæ mihi largitus es à primis cunabilis infantiæ meæ, & pro vniuersis bonis quę quibusuis hominibus vnquam dedisti, ac datur⁹ es, ego ex intimis præcordijs viscerum meorũ sicut possum tibi gratias ago: precorq; vt pariter omnes spiritus angelici, atq; omnes sancti & electi tui, te pro iisdem beneficijs laudent & glorificent in ęternum. Ego quicquid gratiarum abs te accepi, tibi cõmendo: serua quæso dona vltroneæ beneficentię tuę. Non mihi, nõ diabolo, non alicui creaturæ liceat illa subuertere. Attrahe me virtute omnipotẽtiæ tuæ, & vndiq; constringe: nec ego proprio sensu propriaque voluntate liberè vtens, corruam in conspectu aduersariorum meorum, & deorsum præcipiter. Nonnunquam me mihi relinquas, sed frenũ casti timoris tui maxillis animæ meæ immitte, quo iugiter regar & cõtinear. Vbique paternam mei curam gere, & tẽtationes quæ obueniunt sic tẽpera, vt ex eis proficiã non deficiam. tu enim nosti quam fragilis sim, & quàm nulla sit virtus mea. Si me deseris, non possum nisi peccare, inquinari, obdurescere, obtenebrari, mala malis addere, & in profundum extremæ iniquitatis demergi. Dum prospera blandiuntur, guberna me: dum aduersa premunt, adiuua me: dum gaudeo, custodi me: dum tristis sum, consolare me. Nunquam permittas seruum tuum nimio mœrore, nimiaque pusillanimitate absorberi: sed sancta & perpetua erga te fiducia stabili cor meum. Cinge me vndique protectionis tuæ muro inexpugnabili: muni me virtutis tuæ armatura impenetrabili. Beati angeli tui iugiter defendant animam & corpus meum aduersus dolos atque insultus inimici. Pie pater rogo te per incomprehensibilẽ misericordiam tuam, vt nunquam in me durissimam superbiæ pestem dominium aut locum habere patiaris. Obtestor te exorabilis pater, per venerandam humilitatem vnigeniti tui, vt repellas à seruo tuo omnem

nem animi fastum & arrogantiam, omnem ostentationem & insolẽtiam, omnem inanis gloriæ appetitum & proteruiam, omnem contentionem & pertinaciam, omnem iniquum ausum & inobedientiam, omnem furorem & amarulentiam, omnem dolum & simulationem vitiosam. Nullum vnquam vani elatiq́ue animi signum in me appareat. Prosterne & prorsus contere sub pedibus famuli tui spiritum tumoris & cenodoxiæ, spiritum ingluuiei & lasciuiei, spiritum torpedinis & socordiæ, spiritum crudelitatis & iracundię, spiritum odij & inuidentiæ. Nunquam me efferam de bonis misericordiæ tuæ, nũquam aliquem despiciam, nunquam me alicui me præponam, nunquam me aliquid esse existimem. Oro Domine, vt sicut sanctos angelos qui tibi, (non autem superbo spiritui) adhæserunt, confirmasti in gratia tua, ita me in concussa, inuiolabiliq́ue firmitate stabilire digneris in profunda humilitate: adeò vt cor meum nec velit, nec possit vnquã erigi per superbiam. Deprime sensum meum, & interioris hominis ceruices: vt ego tibi subiectus atque obtemperãs fœliciter huius peregrinationis iter cõficiam, & ad te aliquando perueniam. Sim semper paruulus in oculis meis, vitam agens per omnia tibi placentem. Te reuerear, te offendere formidem, tibi nihil præferam, Ecclesiæ tuæ vicariorúmque tuorum præceptis cum omni humilitate & animi promptitudine obediam: aliorum consilijs salutaribus acquiescam: piorum iudicium meo iu-

Psalm. 90. dicio anteponam. Tribue mihi virtutẽ calcandi inuisibilem leonem & draconem, aspidem & basiliscum, effugiendiq́ue omnia venena, & omnes insidias diaboli. Mina me, & trahe post te tanquam mansuetum animal: efficeq́ue vt nunquam aduersus tuam voluntatem recalcitrem, sed plano gressu absque aliqua querimonia aut murmuratione te infatigabiliter sequar. Excita quæso, excita tarditatem meam stimulis gratiæ tuæ, vt omni torpore excusso tibi cordè paratissimo famuler. Imaginem tuam in me semper clarum ac fulgentem cõserua, alens in intimis meis fidem integram, immaculatam, orthodoxam, feruentem, cunctisque virtutibus ornatã, quæ mundum contemnat, cœlum attendat, præsentia negligat, æterna suspiret, & inter quasuis tentationum atque persequutionum procellas, insuperabilis tuo munere perseueret. Indue me veste nuptiali, sancta charitate: vt diligam te Dominũ Deum meum ex toto corde meo, ex tota anima mea, & ex totis virib⁹ meis, tibiq; ita copuler, vt nullo rerum euentu abs te vnquam separari possim. Elangueat & prorsus pereat in me inordinatus amor rerum transeuntium: tu sol⁹ palato animæ meæ sapias, solus me lætifices, solus interiora mea possideas. Cõcede vt præpositos, seniores, fratresq́ue meos synceré semper amem. Omnes verè diligam: amicos in te, inimicos propter te. Da Domine, da seruo tuo cor humile, cor contritum & tractabile, cor sobrium, castum, immaculatum, beneuolum, mansuetum, tranquillum & serenum. Da cor prudens, cor sacro ardore æstuans, cor de fratribus bene sentiens: cor in aduersitate & peccatis aliorum dolens, in prosperitate & meritis exultans: cor flens cum flentibus, & gaudens cum gaudentibus. Ipsum cor meum præfractum ac saxeum scinde tua potẽti virtute, & altius penetra tua suaui vnctione: reddẽs illud ita pium, molle ac tenerũ, vt semp & ex cõmiseratione alienæ calamitatis resoluatur, & ex recordatione inenarrabilis dulcedinis tuę colliquescat. Prepara mihi egeno & pauperi mensam sanctarũ lachrymarũ: vt eis nutriar ad laudem nominis tui. Lugeant præcordia mea die ac nocte, ꝑpter vulnera animę meæ, & propter intolerabilẽ iniquitatẽ meam. Oculi mei tua visitatione perculsi, deducant fontẽ aquæ placidè manantem ex grandi amore tui, ex flagranti desiderio patriæ cælestis. Ne quæso mihi extremæ ouiculæ tuæ denegcs portiunculam huius optatissimę gratiæ, qua patres meos effusissima liberalitate perornasti. Quid aliud quàm interno gelu obrigere possum, nisi tu benedictionis tuæ beneficium impendas? Faue domine, faue votis meis: & terram cordis mei sterilem atque aridam, conuerte in fertilem & irriguam. Ecce ego pro eiusdem cordis mei odiosa duritia humiliter offero tibi cordis vnigeniti tui pietatem gratissimam:

hęc

hæc illam expiet, & te placet, ô pater clemētissime. Da mihi inuictā in omnibus quæ molesta sunt patientiā: da mentem vsqueadeò innocentē, quietā, mitem & benignā, vt neq; malū cogitate, neq; in aliquē iuiurius esse, neq; ob alicui⁹ improbitatē perturbari, neq; erga aliquem malè affici possim. Da vt impfectionē, imfirmitatē, & ignorantiā aliorū æquanimiter ferā, omniū miserear, oēs honorē, omnib⁹ ex animo bene velim. Cōcede mihi humilē, verecundā, cōcede sanctā cordis vigilātiam, perfectāq; linguæ cōtinētiam: vt neminē dāmnem, nemini obtrectē, neminē irrideam, & praua atq; indigna quæq; loqui horream. Nō mihi leuiter occupē circa fratrū mores ac vitia: sed mihi tibiq; ic intendā. Effrenes, inordinatos, præcipitesq; animi impet⁹ a me ꝓpelle: vt ea quæ agēda sunt, oportunè, trāquillè, & cōpositè, in tuo nomine aggrediar ac perficiam. Largire mihi pater indulgētissime, largire semp sanctæ quietis atq; vacationis secretum. Nō ꝑmittas me turbulēto maligni hui⁹ seculi strepitu vexari, neq; improbis rerū externarū occupationib⁹ distrahi: sed expedi spiritū meum ab omnib⁹ impedimentis, vt tibi liberè seruiam. Quādiu carcere corporis huius detineor, hæc sit pars mea, hæc cōsolatio exilij mei, vt ego ab inquietis curis prorsus absolut⁹, & tuo cultui tot⁹ dedit⁹, tibi vacē, tuas laudes decantē, in te exultē, tibi adhæreā, in te conquiescā: fugiam, secedā, sed eamq; in silētio, excipiēs pacato animo doctrinā cœlestis sapientiæ. His studijs tędium peregrinationis meæ mitigē, hac ratione finē calamitosæ hui⁹ vitæ æquanimiter expectē. Tu præsta pater misericordiarū Deus meus, vt in ipso mortis articulo tā pur⁹ corā te inueniar, quàm purū me in baptismo esse pręstitisti: vt corpore exut⁹, mox te videre atq; in æternū glorificare merear, meritis dulcissimæ genetricis Dei virginis Mariæ singularis aduocatæ meę, & intercessionibus omnium sanctorum tuorum. AMEN.

IVBILVM AMANTIS ANIMAE, IN OCTO Hymnos Rhytmicos diuisum.

Hymnus I.

IESV dulcis memoria,
Dans vera cordi gaudia,
Sed super mel & omnia,
Eius dulcis præsentia.
Nil canitur suauius,
Nil auditur iucundius,
Nil cogitatur dulcius,
Quàm IESVS Dei filius.
IESV spes pœnitentibus,
Quàm pius es petentibus,
Quàm bonus te quærentibus,
Sed quid inuenientibus?
IESVS dulcedo cordium,
Fons veri, lumen mentium
Excedens omne gaudium,
Et omne desiderium.
Nec lingua valet dicere,
Nec litera describere,
Expertus potest credere,
Quid sit Iesum diligere.

Hymn. II.

CVM Maria diluculo,
Iesum quæram in tumulo.
Cordis clamore querulo,
Mente quæram non oculo.
Tumbam perfundam fletibus,
Locum replens gemitibus:
Iesu prouoluar pedibus,
Strictis hærens amplexibus.
Iesu stringam vestigia,
Et flendo figam labia:
Vt detur mihi venia,
Atque perfecta gratia.
Mane nobiscum Domine:
Pulsa mentis caligine,
Cæcos illustra lumine,
Mæstos reple dulcedine.
Quando cor nostrum visitas,
Tunc lucet ei veritas,
Vilescit mundi vanitas.
Et intus feruet charitas.

Hymn. III.

AMOR Iesu dulcissimus,
Et verè suauissimus,
Verè pijs gratissimus,
Id loqui non sufficimus.
Hoc probat eius passio,
Et sanguinis effusio,
Per quem nobis redemptio
Datur, & Dei visio.
IESVM omnes cognoscite,
Amorem eius poscite:
Ipsum vbique quærite,
Quærentes inardescite.
IESVS rex admirabilis,
Et triumphator nobilis,
Dulcedo ineffabilis,
Totus desiderabilis.

Totus

IESVS author clementiæ,
Totius spes lætitiæ,
Amoris fons & gratia,
Veræ cordis delitiæ.

Hym. IIII. *IESV A IESV dilectio,*
Grata mentis refectio,
Replet sine fastidio,
Dans famem desiderio.
Qui te gustant esuriunt:
Qui bibunt, adhuc sitiunt:
Desiderare nesciunt,
Nisi IESVM quem diligunt.
Quem tuus amor ebriat,
Nouit quid Iesus sapiat:
Quàm felix est quem satiat?
Non est vltrà quod cupiat.
Desidero te millies,
Mi IESV, quando venies?
Me lætum quando facies,
Vt vultu tuo saties?
Tuus amor continuus,
Mihi languor assiduus:
Tu totus es mellifluus,
Fructus vitæ perpetuus.

Hymn. V. *IESV summa benignitas,*
Mira cordis iucunditas,
Incomprehensa bonitas,
Tua me stringit charitas.
Bonum mihi diligere
IESVM, nil vltrà quærere,
Mihi prorsus deficere,
Vt illi queam viuère.
O mi Iesu dulcissime,
Spes suspirantis animæ,
Te piæ quærunt lachrymæ,
Et clamor mentis intimæ.
Quocunque loco fuero,
Mecum IESVM desidero:
Quàm lætus quum inuenero,
Quàm fœlix quum tenuero.
Tunc amplexus, tunc oscula,
Quæ vincunt mellis pocula:
O quàm beata copula:
Sed in his parua morula.

Hymn. VI. *IAM ecce iure gaudeo:*
Nam quod cupiui teneo,
Amore Iesu langueo,
Et in corde totus ardeo.
Iesus quum sic diligitur,
Dilectio non perditur,
Non tepescit, non moritur,
Plus crescit & accenditur.
Hic amor ardet dulciter,
Dulcescit mirabiliter,
Sapit delectabiliter.
Et delectat fœliciter.
Hic amor missus cœlitus,
Hæret mihi medullitus,
Mentem incendit penitus,
Hoc delectatur spiritus.
O beatum incendium,
O ardens desiderium,
O dulce refrigerium,
Amare Dei filium.

IESVS Sole serenior, Hym. VII.
Et balsamo suauior,
Omni dulcore dulcior,
Ac cunctis amabilior.
Eius gustus me afficit,
Eius odor me reficit:
In hunc mens mea deficit,
Solus amanti sufficit.
Tu pura delectatio,
Amoris consummatio,
Tu mea gloriatio,
Iesu mundi saluatio.
Dilecte mi reuertere,
Consors paternæ dexteræ:
Hostem vicisti prosperè,
Iam cœli regno fruere.
Cœli ciues occurrite,
Portas vestras attollite:
Triumphatori dicite,
Salue Iesu rex inclyte.

REX virtutum, rex gloriæ, Hym. VIII
Rex insignis victoriæ,
Pelle nubem tristitiæ,
Et confer lucem gratiæ.
Iesus decus angelicum,
In aure dulce canticum,
In ore mel mirificum,
In corde nectar cœlicum.
Iesus in pace imperat,
Quæ omnem sensum superat:
Hunc mea mens desiderat,
Et illo frui properat.
Iesus ad patrem rediit,
Regnum cœleste subiit:
Cor meum à me transiit,
Atque post illum abiit.
Sis Iesu meum gaudium,
Qui es futurus præmium:
Tibi laus, honor, gloria,
Per cuncta semper secula.

D CON-

CONCLAVE ANIMAE FIDELIS, QVO CONTINENTVR ISTA.

SPECVLVM SPIRITVALE, MONILE SPIRItuale, Corona & Scriniolum, à Ludouico Blosio monasterij Lætiensis Abbate conscriptum.

PRAEFATIO.

AGNA, sed pia, importunitate cuiusdam amici victus, hunc libellum confeci. Is enim non cessabat efflagitare à me spirituale aliquod Speculum, in quo breuiter adnotarem ea, quæ ad vitam sanctè instituendam præcipuè conducunt: & diligenter insererem illa, quæ peccatori vel imperfecto, sed bonæ voluntatis, homini, consolationem veramq; erga Deum spem & fiduciam præstare solent: ita vt ipsum Speculum posset vsui esse cuilibet Christiano. Ego itaque desiderans amici iustissimæ petitioni aliqua ex parte satisfacere, congessi hic aliquantulum multa sicut memoriæ occurrerunt. Et quod feci, ad Dei honorem feci: humiliter submittens ea quæ collegi & scripsi, iudicio sanctæ matris Ecclesiæ. Cæterùm illi qui abiecto Dei timore, in peccatis & iniquitatibus suis sponte permanent, nullo modo putare debent ad se pertinere consolationes in hoc libello positas, quum neque bona voluntate præditi, neque veri Christiani sint. Corrigant se, & tunc ad eos pertinebunt ea, quæ de immensa pietate ac misericordia Dei dicũtur, scribunturq́. Quodsi vitam suam peruersam corrigere noluerint, omnino seueritatem diuinæ iustitiæ sentient, & æterna tormẽta in inferno patientur.

CAPVT PRIMVM.

Timendus, honorãdus ac amãdus Deus.

MICE charissime, moneo, hortor, & rogo te, vt timeas, honores, atque diligas Dominũ Deum tuum, Patrem & Filium, & Spiritũ sanctum, vnum in substantia, trinum in personis. Ipse enim est omnipotens, immensus, æternus, celsissimus, incommutabilis, incomprehẽsibilis, summè iustus, summè sanctus, summè sapiens, summè bonus, summè suauis. Ipse fecit è nihilo cœlum & terram, & omnia quæ cœlo terraque continentur. Ipse omnes mortalium omnium nõ solùm actiones, sed etiam cogitationes atque affectiones videt perfectèque perspectas habet: cognoscit omnia præterita, præsentia, & futura. Hominum amantissimus est, & in hac vita vnicuique benefacere non cessat. Vnde meritò illi timor, honor, & amor exhibẽdus est. Caue sedulo, ne peccando iniuriam ei irroges. Etiam si cõsentiẽdo alicui peccato, posses teipsum & plurimos alios à morte eripere, nullo tamen modo deberes peccato consentire: neque enim licet facere malà vt veniant bona, & nimis absurdum forer, pro vtilitate creaturarum (quæ cõparatæ Deo, quasi nihil sunt) scienter ac deliberata voluntate offendere Creatorem, qui est bonum infinitum. Sanctus Dei timor hominem incessanter commonefacit, vt à peccatis abstineat, ac sobriè, iustè, & piè viuat in hoc seculo. Cogita seriò te ad hoc à Deo creatũ esse, animamque ratione præditam & immortalem accepisse, vt hic Deo obedias, eumque ames: & ei obediendo beneque viuendo, tandem illum in cœlo clarè videas, atque ipso fruaris in æternum. Si enim diligenter à malo declinaueris & bonum feceris, si Deum fideliter colẽs, in pietate vitam hanc finieris: fœliciter peruenies ad cœlestẽ beatitudinem per passionem & merita Iesu Christi.

Peccatis abstine.

Tit. 2.

Ad quid conditus.

Retine firmiter orthodoxam fidem: credens sine aliqua hæsitatione omnia quæ canonicę & sanctæ scripturę ab Ecclesia receptæ cõplectuntur, & quę Spiritus sanctus credẽda nobis reuelat pronũciatq; per Ecclesiam. Ipsi Catholicæ Ecclesiæ humiliter obtempera, etiam si non-

Fides.

Ecclesia.

nonnullos pastores in ea non rectè vi- *Matth. 23.* uere conspicias. Nam Dominus Iesus in Euangelio loquens de pastoribus ma lè quidem viuentibus, sed bona docentibus atque præcipientibus, ait: Quæcũque dixerint vobis seruate & facite, secundum opera verò eorum nolite facere. Qui contẽnit Ecclesiam quæ est corpus Christi mysticum, contemnit & caput Ecclesiæ, videlicet Christum: quemadmodum ipse verbis suis apertissimè ostendit dicens: Qui vos audit, me au- *Luc. 10.* dit, & qui vos spernit, me spernit. Huic vniuersali & Apostolicæ Ecclesiæ, quã *1. Tim. 3.* sanctus Paulus columnam firmamentumq; veritatis appellat, summus Põti- *Papa Ecclesiæ præest.* fex beati Petri successor præest in terris ex ordinatione domini. Extra hanc Ec- *Gene. 7.* clesiam quæ vnica est, extra hanc arcam Noe, nullus omnino saluatur. Licet verò *Mali bonis permixti.* in ea sint non solùm boni sed & plurimi mali, qui graues abusus grauiaque peccata impudenter committunt (ipsa enim est arca continens hic non tãtum solida grana, verùm etiã steriles leuesq; *Luc. 3.* paleas cum granis) manet tamen veritas *Hæresis.* in illa. Nam Spiritussanctus fideles ibi docet, illuminat, ac regit: eidemq; Ecclesiæ donat verani diuinarum scripturum intelligẽtiam. Itaque certissimum est, eos omnes qui opinionem aliquam Romanæ catholicæque Ecclesiæ cõtrariam tenent & defendunt, atque ita sese ab illius vnitate separant, si pertinaces in hæresi aut schismate vitam finierint, æterna supplicia in inferno luituros, quamlibet iustè alioqui hic viuere videantur. Planè hæretici atque schismatici etiam si modesti, benigni, sobrij & casti admodum appareant, etiam si largissimas eleemosynas pauperibus tribuant, etiamsi assiduè Deum orent & in precibus suis compuncti multas lachrymas fundant, atiamsi vitam maximè rigidam ducant & mira opera patrent, etiam si corpora sua morti promptè intrepideque obijciant: quia tamen superbi sunt, & Scripturas sacras falsis expositionibus peruertunt, vnitatemque Ecclesiæ scindunt, veram caritatem habere non possunt. Deus eos abominatur, & à regno suo tanquam grauissimos hostes repellit: nec vnquã ipsi saltem consequentur, nisi humiles obedientesq; facti, subijciant se matri Ecclesiæ, ac prauas opiniones suas deponant. Persiste igitur (vt dictum est) in recta Christiana, & vera fide: credens absque simulatione quod catholica credit Ecclesia, & exercens quod illa piè exercet.

Si in eam veneris necessitatem, vt vel *Perseuerãdũ in fide.* ipsam orthodoxam fidem negare, vel tormenta subire mortemque oppetere cogaris: tu potiùs millies (si fieri posset) morere, quàm vt aliquod impiæ abne- *Marc. 8.* gationis verbum aut signum ædas. Nam si fidem siue Christum negaueris, negabit & Christus te coram Patre suo: nisi pœnitentiam agens resipueris, sicut resipuit sanctus Petrus, qui post trinã negotionem fleuit amarè. Quod si pro re- *Luc. 22.* cta fide & veritate humiliter mortem pertuleris, beatus eris. Tales Dominus *Matth. 10.* Iesus in Euangelio securos facit, dum dicit, Nolite timere eos qui corpus oc- *Luc. 12.* cidunt, animam autem nõ possunt occidere. Itemque, Capillus de capite ve- *Luc. 21.* stro non peribit: in patientia vestra possidebitis animas vestras. Et rursum: Qui perdiderit, inquit, animam suam prop- *Matth. 10.* ter me, inueniet eam.

Superstitiosas obseruationes, omnẽq; *Superstitio* vsum magicæ vel diuinatoriæ artis execrare. Nunquam remedium aut consilium aliquod à sortilegis maleficisq; petas: sed semper refuge ad dominum Deum tuum, & spem tuam in eo colloca, *Maleficiũ.* eique innitere. Audi ipsum in Deuteronomio dicẽtẽ populo suo: Nõ inuenie- *Deut. 18.* tur in te qui ariolos sciscitetur, nec sit malefic⁹, nec incãtator, neq; qui pythones consulat nec diuinos: omnia.n. hæc abominatur Dominus. Gentes, augures & diuinos audiunt: tu autem à domino Deo tuo aliter institut⁹ es. Hæc ibi. Profectò qui à talibus remedium vel consilium petit, is ad diabolũ Deo derelicto se confert. Vita diligenter omnem iniquitatem, audiens attenta mente Paulum Apostolum, qui feriò admodũ & *1. Cor. 6.* cum magno verborum põdere ait: An nescitis quia iniqui regnum Dei nõ possidebũt? Nolite errare: neq; fornicarij, neq; idolis seruientes, neq; adulteri, neque molles, neq; masculorum cõcubitores, neq; fures, neq; auari, neq; ebriosi, neq; maledici, neq; rapaces regnum Dei possidebunt Et iterum: Manifesta sunt *Galat. 5.* (inquit) opera carnis, quæ sunt, forni-

catio, immundicia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitiæ, cõtentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissentiones, sectæ, inuidiæ, ebrietates, commessationes, & his similia: quæ prædico vobis sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Hucusq; verba Pauli. Omnino damnabũtur qui talia agunt, nisi per veram pœnitentiam atq; emendationem Deo recõcilientur. In tremẽdo iudicio quando permundabitur arca dominica, & paleç à tritico separabuntur, Christus eis dicet iratus, Ite maledicti in ignem æternum. Tu horum verborum memor sis.

Matth. 3. *Matth. 25.*

Cõscientiæ puritas per pœnitentiã procurãda

Iam vt puritatem cõscientiæ adipiscaris intusq; illumineris, reuoca ad memoriã quemadmodũ offenderis Deũ, teque neglexeris, in verbis, actibus, desiderijs, cogitationibus, tui immortificatione, affectusque impuritate, & in illis omnibus quæ iniquè vel inordinatè admittũtur, quæque à sancta charitate dissentiunt, & gratissimæ Dei volũtati repugnant. Explora teipsum & discute quantum meminisse potes: ac tibiipsi displicens, vociferare in corde tuo cum Publicano, & dicito: Deus ꝓpitius esto mihi peccatori. Peccaui Domine, peccaui: miserere mei. Tantus est numerus & tã multiplex varietas culparum mearum, vt tibi soli Deo meo perfectè cognitæ sint. Ignosce misero mihi. Ablue faciem animæ meæ à cunctis sordibus, & exorna eam gratia tua, donans mihi bonam voluntatem. Ad hunc modum attende & iudica teipsum: adhunc modum ingemisce coram patre tuo cœlesti, cui proprium est misereri semper & parcere. Doleas putè ad gloriam Dei: & iniquitates tuæ ideo potissimùm tibi displiceant, quò eas Deo displicere honorique & beneplacito eius contrarias esse intelligis. Magis pondera iniuriam quàm Deo intulisti, quam pœnas quas commeruisti.

Luc. 18.

Cõfessio sacramẽtalis

Deinde humiliter, integrè, synterè, nudè, apertè, paucisq; verbis cõfitere ipsa peccata tua etiam corã idoneo sacerdote, vices ac locum Dei obtinente, qui auctoritatem habeat te absoluendi. Si libet confiteri cunctas graues culpas atque offensas quas te ab infantia admisisse meministi: vbi semel hoc egeris, satis est, & æternæ Dei veritati sufficit: licet nõnulli pij inueniantur, qui plusquam semel id faciant. Omnino expedit, vt quia quotidie offendis ac maculas contrahis, crebrò etiam teipsum coram sacerdote expurges. Sed reijce superfluos atque inanes scrupulos: hi enim illuminationem internam prohibent, & conscientiam (quam fide, spe, & caritate ornatum esse oportet) formidine, anxietate, priuatoque amore deuenustant. Si post confessionem (vt oportet) peractam, remorsus adhuc remanent, patienter cum humili resignatione ferendi sunt: & propter illos confessio huiusmodi, leuiter iteranda non est. Itaque non eris nimis anxius neque perturbaberis, si forte non omnes veniales culpas in confessione expressisti: nã tales generaliter exposuisse satis est, quum mortalia duntaxat peccata, & ea de quibus dubium est vtrùm mortalia sint, expressè ac distinctè ex præcepto atque necessitate confiteri coram sacerdote obligemur. At, coram Deo ipsas veniales culpas seriò confiteri debem⁹, quæ multis modis delentur; puta, contritione, dominicæ orationis prolatione, grauamine aliquo propter Deum perlato, aquæ benedictæ aspersione, genuflexione, gemitu, tunsione pectoris, &c. si talia piè & religiosè fiant Vtile tamen animæ & Deo gratum est, vt homo accuratè etiam leuiores offensas coram sacerdote confiteatur atque exprimat: sed (sicut diximus) inanes scrupuli reijciendi sunt. Sanè quum te peccasse iam pœniteat, & doleas quòd vnquam Deum offenderis, proponasque deinceps illi seruire & eum amare, atq; delicta tua ritè cõfessus sis: bono animo esse, pacemque cordis habere debes. Fac igitur, & exple diligenter id quod tibi à sacerdote fuit iniunctum: ac confessionis virtuti diuinæq; promissioni fidem adhibe. Crede Domino, qui sacerdotibus confessiones legitimè recipientib⁹, dicit: Quæcunq; solueritis super terram erunt soluta & in cœlo.

Scrupulos reijce.

Veniales culpæ.

Satisfactio

Matth. 18.

Spes firma

Spera in Dei benignitate ac misericordia. Iam enim, quia teipsum congrua contritione, confessione, & satisfactione expurgasti, Deo reconciliatus es, etiam si tu solus omnes omnium hominum iniquitates & transgressiones per-

pe-

petrasses. Ipse iam te recipit in gratiam, & peccata præterita quæ condonauit, posthac tibi nec imputare, nec imprope rare vult. Ita ea texit, ita deleuit (si vera sancta ac diuina fuit pœnitētia tua) quasi nunquam admissa. Sed oportet te deinceps in bona piaque vita persistere, & quādo ex infirmitate laberis, mox resurgere. De⁹ tuus liberalissimus rex est, omnia debita tua quantumcunque magna sint libentissimè remittit: omnipotens medicus est, omnem morbum quantumlibet grauē & inauditum dicto citi⁹ in anima tua curat. Exemplo tibi sunt Dauid Rex, Maria Magdalena, latro in cruce, & alij innumeri. Ita enim facilè Deo est plurimis mortalibus culpis veniam dare sicut vni. Et gratum illi valde est, vt sic de eo sentias, vtq; dicas humiliter: Domine Iesu, cōfido de immēsa bonitate tua, quòd me nunquàm perire sines, quem creasti ad imaginem & similitudinem tuam, ingentiq; labore redemisti. Licet multa nimis sint peccata tua, collata tamen infinitę Dei misericordiæ quid sunt?

Antidotū aduersus diffidentiā. Nonnulli nimis modicæ fidei homines propter mala quæ cōmiserunt, vel propter diras tētationes quibus Satanas eos diuerberat, de spe salutis suæ decidunt: putātes conscientias suas ita obligatas & irretitas esse, vt Deus eis subuenire aut nolit, aut nequeat. Implacabili metu miserè agitātur: & omnia quæ faciunt, Deo displicere, seq; iam perditos ac dānatos esse credunt. Error iste grandis ac permolestus est, cui qui cōsentit, Deum maximè inhonorat. Vult & potest Deus cuilibet homini verè contrito ignoscere, cumque ab omni salutis impedimēto (qualecunq; etiam illud sit) eripere ac liberare. Nisi peccatori conuerso veniam dare vellet, non eius conuersionem tam patienter expectasset, nec ei contritionem bonamq; volūtatem dedisset, sed eum peccātem æterna damnatione puniuisset, iuxta iniquitatum cōmissarum exigentiam. Permittit quidē nōnunquam vt fideles serui atq; electi amici sui desperatione vel alijs horrēdis planeq; infernalib⁹ tētationibus pulsentur, ac lōgo diu exerceantur tempore: sed hoc ex ingenti erga eos amore facit, protegens interim illos ac sustentans ne deficiant. Multi tamen malè at-tendētes magnitudinem misericordiæ Dei, perdunt animas suas, dum nō corrigunt iniquam vitam suam, sed dicunt si non lingua, saltem factis: Quare non faceremus quod volumus? Nam quandocūque cōuertemur ad Deum, ignoscet nobis Deus, & remittet omnia peccata nostra. Sed heu, tales & longam vitam & veram pœnitētiam sibi promittentes, sæpe iusto Dei iudicio neutram obtinent, & in peccatis suis moriuntur. *Vana spes.*

Quinam autem fieri potest, vt is qui sese corrigere parat⁹ est, desperet de benignissima Dei pietate? Deus enim per Prophetam suum dicit: Quum auerterit se impi⁹ ab impietate sua quam operatus est, & fecerit iudicium & iustitiā, ipse animā suam viuificabit: omnium iniquitatum eius quas operatus est, non recordabor: in iustitia sua quam operatus est viuet. Nunquid voluntatis meæ est mors impij, & non vt conuertatur è vijs suis & viuat? Rursum ait, Nunquid obliuisci potest mulier infantē suum, vt non misereatur vteri sui? Etsi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui: ecce in manibus meis descripsi te. Et iterum ita loquitur: Nunquid mihi difficile erit omne verbum? Itemq; ait: Deleui vt nubē iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua. Ac rursum: Lauamini, inquit, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite agere peruersè, discite benefacere: si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. His & cōpluribus alijs similibus sententijs Deus, qui neminem perire cupit, te in scripturis sanctis consolatur, vt clementissimæ bonitati ipsius confidas. Confide igitur ô homo bonæ voluntatis, confide in misericordia Dei tui, etiamsi mox post correctiorem vitam inchoatam ex hoc mundo emigrare debeas. Sicut enim Euangelium testatur, illi quoque denarium beatitudinis æternæ accipiunt, qui vnica tantùm hora laborauerunt In vinea, id est, qui iustè & piè modico admodum tempore vixerunt: & beati pronunciantur à Domino etiam hi qui in tertia vigilia, hoc est, in senectute, parati inueniuntur. Si verò non statim postea quàm ad Deum conuersus & re- *Ezech. 18.* *Isaie 49.* *Iere. 32.* *Isaie 44.* *Isaie 1.* *Matth. 20.* *Luc. 12.*

uersus es, euocaris ex hac vita, constāter perseuera in sancto proposito & timore Domini.

CAPVT II.

Aduersa patienter ferenda. ET vt omni reliquo vitæ tuæ temporis pœnitentiam Deo gratissimam agas tolera miti ac mansueto corde aduersa & incōmoda omnia quæ tibi eius permissu eueniunt, atq; à creaturis inferuntur. Solet Dominus hominem ad se conuersum in initio quidem multis cōsolationibus exhilarare, offerēs ei penè assiduè lac spirituale & candidum panē gratiæ: sed postea subtracta hac suauissima esca cibum solidum ac panē atrum illi porrigit, iamq; cum per viam admodum inamœnam, difficilē & tenebrosam ducit, exercetq; illum tribulationibus diuturnis atq; angustijs ineffabilib⁹: adeò vt huiusmodi homo videatur sibi prorsus à Domino derelictus abiectusque, & quodammodo Satanæ traditus. Interim etiam grauissimè affligitur à vitijs in se exurgentibus, atq; ab hominibus se persequentibus. *Vitiorum motus.* Si tibi istud acciderit, vide vt strenuè ac sapienter te geras, firmiter confidēs in Deo tuo, qui ex vero amore ita te flagellat siue flagellari sinit. *Crux.* Nō excutias ab humeris tui crucem quam ille imponit: nam ea tibi omnino salutaris est, & longè vtilior, quàm magna spiritualis dulcedinis abundantia. Quum Dominus tuus sit peritissim⁹ medicus, vrit, secat, amarasq; potiones tibi offert, vt te sanet. Hoc sciens, sustine patienter quicquid te grauat: perfer omnem afflictionem ob honorē amoremq; Dei, in remissionem peccatorū tuorum.

De manu Dei cuncta accipienda. Nunquam murmures aduersus Deū, neq; opera iudiciaue eius reprehendas: licet. n. hæc occulta & incognita atque etiam incomprehēsibilia tibi sint, semper tamen iusta ordinatissimaque sunt. Non putes quicquam fortuitò & absq; Dei prouidentia accidere in mūdo: sed in omnibus sapienter attende diuinam dispositionem, sine qua nec vnum quidem folium de arbore decidit. Deus qui creauit omnia, gubernat etiam & regit omnia, à supremo spiritu angelico vsque ad infimum terræ vermiculū. Hoc si indubitanter credideris, faciliùs poteris æquo imperturbatoq; esse animo inter varios casus vitæ præsentis.

Sis humilis. Sis oro bonæ resignatæq; voluntatis & verè humilis. Nunquam te aliquid esse existimes: sed mane iugiter in oculis tuis & in intellectu tuo paruul⁹ ac nihil. Nō magnifacias bona quæ agis, sciēs ea plena esse defectibus: aliorum verò bona opera magnipende, & illa tuis bonis operibus præfer. Non tibi vanè placeas de aliquo Dei dono: qui enim consentit vanæ suiipsius cōplacentiæ, faciē animæ suæ fœdissima detnrpat macula. *Proprij sensus obstinatio.* Duritiam & obstinationē proprij sensus sedulò fuge: nam ea gratiam Dei ꝓfectumque spiritualē maximè impedit. *Verbis ne contendas.* Deuita itidem indecentes verborū contentiones: malēs victus videri, quàm virtutē sanctæ humilitatis amittere. Trāsi pro fidei & veritatis defensione cogaris quidpiam constantius asserere: non tamen superbè te geras, nec sis turbulentior aut concitatior, quàm oportet. *Sui resignatio.* In rebus dubijs voluntatem Dei ab aliquo Deum timēte submissa mente require, & Deus te diriget atque proteget. Disce promptè deferere iudicium tuum, voluntatē tuam & desideria tua, propter Deum. Quum difficile sit certò semper scire, quænam desideria sint à Deo, homo etiam in illis quæ se rectè desiderare putat, resignatus esse debet, ac Deo dicere: Domine, fiat non quod ego volo, sed quod tu vis, & quod honori tuo magis congruit.

Obediētia. Paratus sis semper ad obediendum: quia minimum op⁹ ex vera obedientia factum magis Deo placet, quàm grāde opus ex propria voluntate peractum. Melius enim est ex simplici obedientia quisquilias colligere, quàm ex propria voluntate sublimi rerū cœlestium contemplationi operam dare: & plus diuini fauoris obtinet, qui ex pura obedientia sobriè continenterq; ad laudem Dei māducat, quàm qui rigidissimam abstinentiam ex propria voluntate amplectitur. Adeò scilicet gratum Deo sacrificium est, propriæ volūtatis, ꝓprii sensus, & propriæ quæsitionis abnegatio. Obedientia humilitatis prima filia, reddit hominem aptum ad quamlibet gratiam suscipiendā, atq; ad cœlum via tutissima est. *Inobedientiæ exemplum.* Qui obedire non vult in his in quib⁹ obedire debet, & audax, ferox, atq; contumax est in præpositos suos, is inimi-

inimicissimus Deo est. Quedam eximię sanctitatis virgo, videns in spiritu animam cuiusdam monachi pœnis purgatorijs grauiter torqueri, qui tamen satis probè vixisse putabatur, interrogauit Deum, quam ob causam illa anima nõ esset in cœlo. Cui dominus in hunc modum respondit: Iste monachus voluntati Abbatis & prępositi sui in omnibus bonis humiliter cõsentire atq; obtemperare noluit: displicuit .n. ei quicquid Abbas faceret, existimans se sapientiorem illo esse, & melius quę libet posse agere.

Vana gloria fuga. Quando reprehenderis, suscipe benigno trãquilloq; animo reprehensionẽ, & culpam tuam libenter agnosce. Si necesse est vt te excuses, breuiter, modestè, & humiliter hoc facito. Nõ appetas esse admirationi, haberiq; in honore apud homines. Et licet aliqua bona agas corã hominibus, non tamẽ ideo illa agas vt videaris, & glorificeris, vel sanctus credaris ab hominibꝰ, sed vt homines Deũ glorificent, beneq; ædificẽtur ad laudẽ Dei. Mox vbi appetitionẽ vanæ gloriæ in te exoriri aduertis, corrige illam: & omni impuritate reiecta neglectaque, quære & specta Deum eiusq; honorem. Optatius tibi sit contemni quàm laudari, & subesse quàm præesse. Non grauatè exequaris etiam infima & abiecta seruitia amore cœlestis Regis Iesu Christi, qui se vltra omnem modum humiliauit propter te. Submitte te infra omnes homines: & in quieta valle humilitatis tanquàm in tutissimo loco commorare. Puta te esse veluti vilem quendam & reiectaneum pãniculum, quem quilibet liberè conculcare & premere possit.

Si in verbis, gestibus, moribus & actibus tuis propensum te sentis ad placendum alicui homini mortali, ita vt Deũ siue Dei honorem purè nõ quæras: hoc statim in te damna, & execrare ceu superbiæ fũndum impurissimum, ac prauam intẽtionem depone. Quicquid vanitatis, iactantiæ & elationis in te viuere deprehendis, instanter mortifica. Memineris Dominum nostrũ Iesum Christũ, & beatos spiritꝰ angelicos, omnesq; cœli ciues esse humiles, ac superbiam detestari: cacodæmones contrà, superbos esse, & humilitatem odio prosequi. Tu te illis adiũge, ab istis separa. Persuasissimum habe, fieri nõ posse vt Deo viuas, nisi humilis & resignatus esse, ac vitijs inordinatisq; naturæ tuæ ꝓpensionibus emori coneris. Tãtùm in te crescet verus amor Dei, quãtùm minuetur perniciosus amor tui, quo teipsum impurè quæris & ad teipsum reflecteris. *Philautia.*

CAPVT III.

CHristus Dominus ait in Euãgelio: Hoc est præceptũ meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Et rursum. In hoc cognoscẽt omnes quia discipuli mei estis, si dilectionẽ habueritis ad inuicẽ. Tu igitur oẽs homines etiam inimicos & aduersantes syncera charitate dilige, tanquam fratres vel sorores, eũdem patrem cœlestem, eundem creatorem & redemptorem tecum habentes. Expende apud te quàm illi præstantes sint creaturæ, vtpote nobilissima Dei imagine secũdum animam insignitæ, & æternæ beatitudinis capaces: atque hæc consideratio te incitet, vt eos amore & honore prosequaris. Deus enim solos angelicos spiritus & homines ad imaginem similitudinemq; suam fecit, dans eis rationem & intellectum: qua quidẽ admirãda dignitate, ipsi cęteras creaturas omnes longè antecellunt. Quando vides hominem deformem vel morbidum, non ob hanc deformitatem eum minus diligas, nec in cõsideratione corruptibilis mortalisq; carnis sistas, sed ad considerandam immortalis animæ pulchritudinem te transferas. Tanta enim est elegantia & formositas animę rationalis quam peccatorum sordes non deturpãr, vt si tu eam clarius cernere posses, vix scires pręadmiratione & gaudio vbinam esses. Vera pulchritudo est spiritualis, & mentis oculo cõspicitur. Homo facie teter, sed iustus, omnino præferri debet homini, qui carne quidem formosus, sed vita & cõuersatione iniquus est: reuerà enim ille isto pulchrior est. Cæterum corpꝰ hominis iusti quod modò deforme vel etiam aspectu horrendum est, resurget aliquãdo pulcherrimum atque gloriosum. Ergo dilige quemlibet hominem vera charitate sicut præcipit Deus. *Iohan. 15. Ioan. 14. Dilectio proximi. Corpus deforme. Anima pulchritudo.*

Non præ te feras coram alijs vultum nimis seuerum, nec toruo aut amaro *Ne sis amaro animo.*

ſis animo: ſed transformatus in affectū bonitatis, præbe te ſingulis quibuſque dulcem corde, beneuolum, fauorabilē ac paratum. Quod ſi ira & indignatione citò pmoueris exaſperariſq;, aut ſentis te amarulentum aduerſus aliquem, nō conſentias huiuſmodi vitio, ſed reprime, mitiga & extingue illud quantùm potes: dolens quòd cor tuum adhuc ſit tam acerbum. Humilia teipſum, & Dei auxilium implora. Vbi is abundāter infuderit in te charitatis dulcorē, non iam ita amarulentus eris. Plerumq; permittit Deus, vt etiam electi amici ſui proniores ſint ad iram, quò ſeipſos penitius cognoſcant, atq; in humilitate meliꝰ contineant.

Omnibus ex æquò benefaciendū Adſis prompta voluntate his qui tua opera indigent. Atq; illis potiſſimùm qui te oderunt, vel diuexāt, cor, faciem, & verba amicabilia exhibeto: ipſiſque (dum res exigit) benefacito, & ꝓ eis preces ad Deum fideliter fundito: quemadmodum ipſe Chriſtus monet, dicēs: *Matth. 5.* Diligite inimicos veſtros: benefacite his qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos. Erga quoſlibet tētatos, afflictos & neceſſitate aliqua preſſos, gere viſcera miſericordiæ plena. *Eleemoſyna.* Aerumnas egenorū hilariter eleemoſynis releua pro modulo facultatum tuarum. Crede te dare Chriſto quod das pauperi. Mitte etiam fidelibꝰ *Animabus in purgatorio ſubueniendum.* animabus quæ in pœnis purgatorij adhuc detinētur, ſpirituales eleemoſynas, orans deuota mente pro illis. Quicquid pro earum abſolutione & refrigerio piè feceris, Chriſtus qui illas ardēter diligit, id ita accipiet, quaſi tu ad ipſum in carcere poſitum veniſſes, eumq; inde liberare ſategiſſes. Nā illæ ad corpus Chriſti myſticū pertinent, & Chriſtus in Euangelio aſſerit ſibi præſtari quod membris *Matth. 25.* ſuis præſtatur. Vndè & ait: In carcere eram, & veniſtis ad me.

Omnibus bene optādum. Omnium ſalutē magnopere deſidera, nec tibi leuis iactura videatur, ſi pereat vnica anima rationalis: quæ (quum ſit imagine Dei inſignita) excellentior eſt & pluris fieri debet quàm totus hic mundus viſibilis. Nos oēs ſumus mēbra vnius corporis, cuius caput eſt Chriſtus. *Ephe. 4. & 5. Coloſ. 1.* Non igitur optes nec velis alicui malū, neque cuiquam inuideas: ſed de bono alterius gaude. Nemini ſcienter iniuriā inferas. Neminem imprudenter cōturbes aut contriſtes. Nemini quicquam facilè exprobres. *2. Cor. 13.* Cum omnibus pacem (quantum in te eſt) habeto. Si fortè inter te & alterum exortum fuerit diſſidium vel rixa aliqua grauior, mox de reconciliatione ſolicitus eſto, & fac quod tui officij eſt, tanquam humilis & verus ſeruus Chriſti. Quin & alios inter ſe diſſidentes ad tranquillitatē & concordiā reuocare ſtude, pia oratione ad Deum fuſa, aut etiam alio modo congruenti. Neminem cū dedignatione aſperneris aut cōtemnas: id enim ſanctæ humilitati & charitati valde contrarium eſt. De nullius adhuc viuentis ſalute penitus deſperes: quia qui modò peruerſus eſt, poteſt mox Dei gratia bonus effici. Pōs diuinæ miſericordiæ nondum eſt deiectus, ſed adhuc ſecurum pręſtat trāſitū, his qui reſipiſcunt.

Sicut afflictis ita & peccantibus piam *Compatiēdum miſeris.* compaſſionem atq; commiſerationem exhibeto. Ingemiſce propter ignorantiam & cæcitatem humanam. Veniat tibi in mentem, quanta ſit & diaboli tentātis malignitas atque infeſtatio, & hominis tentati infirmitas atque corruptio. Extenua culpas aliorum, eoſque excuſa quantum conuenienter potes: ſed de his quæ ipſe malè agis, accuſa grauiter teipſum. Nullomodo arbitreris proximi tui ſalutem nihil ad te pertinere: tu enim (etiamſi non præſis) eam libenter & ſedulò promouere debes. Offer igitur preces Deo pro peccatoribus, & cūctis prodeſſe coneris: ita enim eximiam gratiam apud Deum promereberis. Ex zelo etiam iuſtitiæ diuinique honoris *Correptio fraterna.* exerce correptionem fraternam vti cōgruum fuerit. Peccatis aliorum nunquā conſentias, neque cuiquam aduleris. Si iraſceris vt peccantem corrigas aut caſtiges, iraſcere ſine felle, ſine odio. Sic perſequere peccatum in homine, vt tamē propter peccatum quod homo cōmiſit, non oderis hominem quem Deus fecit. Odio habe culpam, non naturam. Si enim odiſti hominem, perditus es, quia extra charitatem viuis: & nō poteris ſalutem conſequi: niſi depoſito odio ſanctam dilectionem reſumas. Nā vt Ioannes Apoſtolꝰ ait, Qui nō diligit, *1. Ioan. 3.* manet in morte. Omnino talis manet in morte: quia charitas vita animæ eſt,

& Deus

& Deus charitas est. Sicut vis Deū in te esse benignū & clementē, ita tu quoque in alios sis benignus ac clemēs. Si diligēter cōsideraueris quàm ipse vitijs, defectibusq; tam animi, quàm corporis aliquādo abundaueris, vel adhuc abūdes, & quàm lōgè absis à puritate, sanctitate, ac fidelitate quam Deo tuo debes: nimirū onera & imperfectionē aliorū æquanimiter supportabis, vti discretio & æquitas admittet. Cōsiterere in caussa esse ꝑpter vitiosam vel negligentem vitā tuam, quòd alij parum in spiritu proficiant, & crebrò Deum offendunt.

Temerè ne iudices aut suspiceris malum.

Facta & dicta aliorum in bonam partem (quantum fieri potest) interpretare. Nō leuiter de alijs malè cogites. Quādo incidunt in cor tuum sinistræ & absurdę suspiciones de aliquo, mox etiā excidant: tu eas præteruola te sine. Et quamuis aliquando fortè timeas ne diabolus hominem seducat, neue malum in homine lateat: non tamen certò credas latere malum, si id omnino tibi certum nō est. Adhuc in modum abstine à temerarijs iudicijs: nec sis ineptè curiosus vt aliorum defectus obserues, sed tuos defectus attende, ac teipsum iudica.

Ea ne cures quæ ad te nihil attinent.

Non improbè te ingeras his, quæ tibi cōmissa non sunt: quin potius talia in statu & ordine suo dimitte. Sint bona, bona: mala verò facile non iudices, sed iudicāda Deo relinquas, qui corda hominū clarissimè videt, & pfectè cognoscit quicquid malè fit. Is qui vult se negocijs quibuslibet immiscere, omniaq; loquaciter reprehendere & diiudicare, ꝑcul abest à vera sui cognitione, veraq; pectoris pace ac puritate, & necdū initia vitæ spiritualis attigit. Consuesce viuere absque multis querimonijs. Si libet sæpius conqueri, conquerere Deo, vel beatæ Mariæ virgini, aut alijs sanctis: exponēs illis humiliter ac placidè ea, quæ te premunt & grauant.

CAPVT IIII.

Ad quid sis Christianus, cogita.

FRequenter memoria repete Christianum te esse, non tam propter præsentem quàm propter futuram vitam: & terrenis caducisque rebus despectis, transfer cor tuum ad cœlestia atque æterna. Tam nobiliter condita est anima tua, vt eam totus iste mundus satiare nequeat. Res transitoriæ, bona infima nunquam te satiabunt: sed solus Deus qui est summum & perenne bonum satiabit te. Quod quidem plenè tunc tibi continget, quando in cælum receptus videbis Deum sicuti est. Hic in terra non nisi miserum exilium est, & hyems aspera: in cælo vera patria est, & æstas amœnissima. Vita ista, quamlibet longa sit, æternitati cōparata quàm breuis est? Vix momentum temporis dici debet. Quàm cito transcurrunt, auolant & decidunt ea, quæ in hoc mūdo sunt? Si inhæseris fluxis, deflues cum eis. Inhære Deo, qui stabiliter manet & nunquam defluit. Quid obsecro tibi prodesset, si modò diuitijs, honoribus, delitijs, voluptatibusque mundanis afflueres, & posteà mittereris in ignem æternum? Pensa ô amice, pensa diligenter istud apud teipsum.

Creaturis vtendum nō abutendū.

Vtere hic ad honorem Dei, creaturis: sed caue ne illis per vitiosum affectum agglutineris. Serua te intus liberum ac purum quantum potes. Quicquid decoris, elegantiæ, dulcedinis, suauitatisque fragrantiæ ac suauium sonorum, vel perfectionis percipis in rebus creatis, refer id totum ad Creatorem patriamq; cælestem. Nam à Deo omnis pulchritudo, suauitas & perfectio creaturarum profluxit. Tu quidem potes aliquod solatium secundum Deum ex ipsis rebus creatis capere: sed eis inhærere non debes, neque in eis teipsum seu propriam delectationem peruersè quærere.

Amor inordinatus.

Igitur non adhætescas cum inordinato amore alicui homini, etiamsi pius admodū & sanctus sit: nec cupias vt aliquis ita tibi adhæreat, verùm Deo tuo content⁹ esto, & in eo delectare. Dici non potest quantum noceat & quanta pericula pariat inordinatus erga aliquem affectus & amor, maximè dum quis per huiusmodi affectum incautamq; familiaritatem alteri non eiusdem sexus personæ sese alligat. Ama te & omnes homines in Deo & propter Deum: at Deum ama propter seipsum.

Iesum dilige.

Dilige, quæso, Iesum Christum dulcem Creatorem & Redemptorē tuum, veras diuitias tuas, & verum atq; iucundissimum bonū tuum. Si nō vales eum ardenter diligere, dilige vt potes, & quē admodum ipse gratiam donare dignatur. Desidera vt possis illū perfectè pro gra-

grata voluntate ipsius amare. Quòd si non sentis in te desiderium, saltem desidera habere desideriū. Dicito eidē amabili domino tuo: *Oratio efficax.* Bone Iesu, ego te toto corde diligere debeo & cupio: tu ꝑ me supplere digneris quicquid ardētis desiderij & amoris mihi deest. Potes itidem dicere: Domine, ego humilis, resignat⁹, patiens, benignus, mitis, modestus, continens, sobrius, alacris, deuotus esse debeo & opto: tu ꝑ tua bonitate supplere digneris quicquid mihi deest in his virtutibus ac bonis. Quoties enim Christū Iesum eo modo piè & ex animo rogaueris (etiāsi millies in die hoc feceris) toties ipse ꝓculdubio seipsum offeret patri suo ꝑ te, & defectū tuū perfectè supplebit cordis sui amore, suaq; humilitate, resignatione, patientia, benignitate, &c.

Carnis oblectamētis moriendū. Tanquam peregrin⁹ & aduena in hoc mundo, vilipende impura oblectamēta, ea scilicet, quorum Deus caussa non est, & quæ ad Deum obtinendum non promouent, quæq; naturæ sustentandæ necessaria nō sunt. Si voluptates carnis adhuc magnipendis, & eis nimium deditus es, nondū satis intelligis te hic aduenam & peregrinū esse. Fortè mihi dices, *Coniuge quatenus vtendum.* Vxorem habeo, & quid faciam? Ad hoc ego: Vtere cōiuge tua castè, nec turpiter quicquam agas, neq; transgrediaris licentiam in lege Dei cōcessam: & si cura est propagādi liberos, effrenata tamen libidinis luxuries vitetur. Memineris te nō pecus esse, sed hominem ratione præditum. Fœlix est vir verè spiritualis, qui interdum experiri meretur, quantum delectatio cælestis & diuina terrenam carnalemq́ue delectationem superet atque excedat. Fœlix, qui carnis gloriam & seculi pōpam atq; claritatē fidelibus oculis aspiciens, agnoscit eam *Sit modus in rebus.* nihil esse: Et reuera illa similis est flosculo qui mox decidit ac marescit.

Corporalis refectio. Vanitatem, lasciuiam, superfluitatēque illicitam in vestimētis & suppellectili ne exquiras: sed modum ac mediocritatem pro tuo statu amplectere.

Sis in sumendo cibo & potu moderatus atq; ab inhonesta voracitate sensualisq́; voluptatis aucupatione alienus. Si fortè administrantur escæ simpliciores ac rudiores, non ob id patientiā & pacē cordis tui murmurando amittas: sed ea quæ à Deo dantur & prouidētur, sume cum gratiarum actione. Etiam si exquisitiores epulæ administratæ fuerint, curam tamen carnis in desiderijs ne feceris, *Rom. 13.* nec inhæreas terrenæ delectationi quā sentis. *Psal. 68.* Pudeat verò te quærere lautitias præter rationem & iustam necessitatē, quum Dominus tuus Iesus Christus felle & aceto pro te potatus fuerit. *Ioan. 19.* Iudica te indignum qui vel panē atrum percipias. Quādo ingluuies & inordinatus appetitus te acrius solicitat, cogita quàm citò transeat, & quàm perniciosa sit blandiens voluptas. Certè si tu illam effrenatè sequut⁹ fueris atq; expleueris, ea transacta omnino dolere debebis: si verò prauam cupiditatem propter Deū refrenaueris, teq; mundum seruaueris, gaudebis vtiq; in conscientia tua. Vt autem *Nota.* animi deuotionem inter edēdum in te alas, potes (si nō impediris) buccellas quas sumis intingere mente in preciosum sanguinē Christi, & è roseis vulneribus eius potum haurire. Potes etiā dū manducas ruminare hæc verba, Virtus diuini amoris tui delectet mi Iesu, me tibi incorporet & intimè vniat: dū verò bibis, ista, Dulcedo diuinæ charitatis tuæ amantissime Iesu, influat in intima mea & penetret totam substantiam meam ad æternam laudem tuam. In locis tamen in quibus sub refectione recitatur sacra lectio, *Lectio sacra in mēsa.* debes his quæ legūtur conuenienter intendere, si ea intelligis. Quòd si fortè metas sobrietatis aliquantulum prætergressus fueris (id quod facilè etiam homini pio plærunque accidit) humiliter precare benignissimum Deum, vt immoderationi tuæ ignoscat atq; ita repurgatus, bono sis animo. Qui repudiata sobrietate, cibo potuue nimio porcorum more se ingurgitat, nullum in se Spiritui sancto & gratiæ Dei locum relinquit.

Planè conuenit vt manducando, bibendo, quiescēdo, dormiendo, valetudinēq; curando, *Purè corpus refocillandum est & discretè.* purissimè cōcedas corpusculo tuo huiusmodi solatia. Quædā sanctissima virgo, vbi tale quippiā contulerat suo corpori, ita gaudebat, quasi illud exhibuisset Christo, qui dixit: Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Putabat enim se vnā ex minimis ei⁹ esse. Refice ergo & refocilla ipsū corpusculum tuum cū discretione ad *Matth. 25.* æternam Dei gloriam, in vnione illius amo-

amoris quo dulcis Iesus pro te factus homo, mãducare, bibere, quiescere, & somnum capere dignatus est in terris: eique offer in vnione eiusdẽ amoris ipsa corporalia solatia quæ admittis. Dum enim in hunc modum illa sanctè percipimus, & ea amori claritatique Christi inserta siue vnita per orationem aut desiderium Deo offerimus, redduntur ei admodum placita, nobisq; plurimum fructuosa.

Lingua. Si in loquendo circumspectus, honestus, continens, & inculpatus. Dilige silentium rationabile. Ea quę prorsus vana vel nimis nugatoria sunt, & quæ risum dissolutum excitant ne proferas. Christus enim in Euãgelio dicit: Omne verbum ociosum quod locuti fuerint homines, reddẽt rationẽ de eo in die iudicij. *Matth. 12.* Deuita item nimiam verborũ asperitatem ac mordacitatem: & perhorresce obtrectationis atq; maledicentiæ vitium. Si necessitas vel euidẽs vtilitas exposcat vt de defectib⁹ alterius loquaris, vide ne quid aliter aut alia intentione in mediũ adferas quàm oportet. Caue tunc ne animi amaritudine & maleuolentia impellaris ad loquẽdum. Etiam nõ affirmes prò certis ea quæ tibi incerta sunt. Fuge studiosissimè omne mendacium, omnemq; hypocrisim, duplicitatemq; & iniquam simulationem ac dolum. Deus enim in regnum suum nõ admittit quempiam nisi sit simplex, & ab omni fuco alienus.

Auditus. Si cõtingat te audire aliquẽ obtrectatoria & mala aut inhonesta verba proferentẽ, amputa cõuenienter sermonẽ noxium, vel etiam modestè & discretè corripe eum qui talia loquitur. Quod si nõ potes commodè hoc facere, ostẽde nihilominus vult⁹ deiectione, aut gemitu, aut discessu, aut aliquo alio conuenienti signo tibi displicere ea quæ Deo displicent: & claude saltẽ interiores aures tuas, ne sermoni maligno cõsentias.

Sensuum custodia. Magna omnino diligentia custodire debes linguam tuam, & quinque sensus corporis tui, videlicet: visum, auditum, odoratum, gustum & tactũ. Vide ergo ne eis aliter vtaris quàm recta ratio permittit. Si. n. loquacitatem amas & sensibus deditus es, eorumq; oblectamenta sine refrenatione sequeris, non poteris vllum in veris virtutibus profectum facere, & gratia Dei destitueris, nam ea per sensus veluti per rimas quasdã effluet.

Mores & gestus. Sis in moribus & gestibus tuis placid⁹ ac maturus. Si inter eos cum quibus cõuersaris exhibueris te tempore & loco ad honorem Dei moderatè hilarẽ, rectè facies. Obserua sedulò, ne quem dicto aut facto culpabiliter scandalizes.

Cogitatio & effectus. Sis in cogitationibus & affectibus innocens ac purus. Quando prauam aliquam cogitationem, aut fœdam imaginem vel ineptã lætitiam in cor tuum illapsam esse, & impurum affectum suboriri sentis: erubesce, & celeriter simpliciterq; inde te auerte, reflectẽs mẽtis oculũ ad Deũ, aut ad alia minimè noxia, vel etiam signũ sanctæ salutiferæq; crucis tibi imprimẽs. *Libidinis mors.* Aduersus turpes propensiones libidinososque stimulos carnis, non parũ prodest cogitare, quãta sit vilitas ac breuitas carnalis voluptatis, quantaq; ipsius carnis corruptio. Quid enim est caro, quantũlibet etiã pulchra & elegãs appareat, quid est, nisi fœtens, & putredo & ingens fœtor? Si detrahatur pellis illa tenuissima, quæ magnam pulchritudinem præ se fert iam ipsa caro tota deformis erit. Certè moriendũ est, & post mortem caro erit cadauer vilissimũ. Mirè etiam valet salutatio angelica piè lecta, & Sanctorũ inuocatio, metus item & horror amittẽdi gratiam Dei, diligẽs quoq; consideratio quidnã sit perpetuò separari à Deo & cunctis amicis ei⁹, atq; cum diabolo æternis suppliciis in inferno affici. Facilius autem & felicius ipsum malignum spiritũ praua suggerentem vincere solemus, si ei⁹ immissiones tanquam muscas volitantes contemnam⁹, quàm si multis rationibus ad illas respondere velimus.

CAPVT V.

Discretio. SIS in cunctis operibus & exercitijs tuis discret⁹, prudẽs, consideratus, & strennus: atq; ad hoc adnitere, vt illis in trãquillitatem libertatemq; cordis cõserues. Cole Deum & seruito ei non negligenter aut perfunctoriè, sed deuotè ac studiosè. *Singularitas vitiosa.* Singularitatem vitiosam diligenter fuge. His qui in monasterijs degunt, & secundum communem approbatamque regulam viuere debent, hoc singularitatis vitium præcipuè vitandũ est. Sunt qui sibi mirè placent, si quid-

piam

piam fecerint quòd cęteri non faciunt. Magis exultãt si semel ieiunauerint socijs mãducantibus, quàm si decies cum alijs ieiunarent. Sed isti seipsos miserè fallunt. Licet plerosq; sanctos homines vitam admodum rigidam duxisse legas vel audias, & magnus fortè feruor in initio conuersionis tuæ ad inusitatam austeritatem amplexandam te impellat: non tamen inconsideratè sequaris huiusmodi feruorem, sed sapientum vtere consilio. Quod enim sancti & perfecti fecerũt, id certo euidentique monitu ac tractu Spiritussancti fecerunt. Vitia mortificanda sunt, non corpusculum opprimendum, nec natura destruenda. La crux & afflictio quam Deus homini imponit, multò securius portatur, quàm illa quam homo ex propria voluntate assumit.

Scopus vitæ Deus. Quicquid facis vel omittis, fac & omitte propter Dei gloriam & honorem: ita vt in omnibus Deum per simplicem intentionem purè spectes, & ad eum præclaro fune bonæ voluntatis religatus sis, nusquam scienter & voluntariè querens teipsum. Mox vbi deprehendis in te aliquam propriam atque inordinatam quæsitionem, repudia illam & teipsum abnega: nam propria quæsitio & propria voluntas corrumpit, cariosaque efficit bona opera. *Te abnega.* Profectò vera sui abnegatio suauiter admodum resonat in auribus Dei, atque maiestatem eius mirificè oblectat. Si vel vnicam salutationem angelicam cum tui ipsius abnegatione ad perpetuam Dei laudem proruleris, ea & Deo gratior & tibi vtilior erit, quàm si totum Psalterium sæpius ex propria volũtate siue cum proprietate legeres. *Intẽtio recta.* Nulla actio tam modica est, quæ si ad Deum purè referatur, non multum prosit animæ. Vndè qui etiam flosculum vnum propter Deum in altari reponit, vel imaginem alicuius sancti syncera deuotaque intentione exornat, grandem omnino mercedem recipiet. Sed & qui caput tantummodo inclinat aut flectit genu ad honorem Dei, non perdet mercedem suam. Opta & pete à Deo, vt ex singulis verbis tuis, ex singulis passibus pedum tuorum, ex singulis motibus corporis tui, & ex singulis buccellis quas edendo sumis, resultet eximia laus Conditoris: opta & pete vt singulæ respirationes tuæ die ac nocte Deum honorẽt atque glorificẽt, eique amorem exhibeant, reuerà enim fiet quod rectè & sanctè operaueris atque petieris.

Quando vis quidpiam aggredi, erige cor tuum ad Dominum, & pete consilium ab eo, illumq; inuoca: sciens te neque agere, neque dicere quicquam posse quod ei sit acceptum, nisi ipse gratia sua te adiuuet. *Vbique inuocandum Dei auxilium.* Obserua diligenter quid Deus in corde tuo loquatur, & vtrùm ipse rectaq; ratio permittat, vt hoc vel illud facias. *Internus motus obseruandus.* Si incertus es vtrùm propensio tua sit à Deo, attende an voluntatem Dei sequi velles, si eam perspectam haberes. Si enim inuenis te ita prorsus affectum esse, vt ipsam Dei voluntatem sequi velles, & humiliter oras Deum vt te illuminet ac doceat: iam id ad quod crebrius intus traheris, confidas esse à Deo, modò à sacris litteris & Ecclesiæ dogmatibus non discordet. Conuenit nihilominus vt libenter Dei voluntatem ab aliquo homine Deum timẽte & illuminato petas, idq; maximè in rebus arduis, propter dolos Satanæ sese nonnunquam trãsfigurantis in angelum lucis. *In rebus arduis peritorum cõsilia vtenda.*

Si bona opera & exercitia tua copulaueris vnierisque actibus & exercitijs Christi, atque ita obtuleris illa Deo in laudem æternam: erit sanctista oblatio ipsi domino longè grauissima, & opera tua claritatem dignitatemque ineffabilem recipient ex actibus Christi quibus vnientur. *Christi actibus nostri vniendi.* Plumbum tuum (vt ita dicam) mutabitur in aurum optimum, & aqua tua in vinum excellentissimum. Iesus & Maria sint semper charum refugium tuum & chara spes tua: tu eis per deuotam orationem commenda omnes necessitates tuas atque negocia.

CAPVT VI.

Declina prudenter peccandi occasiones & eam societatem, quæ te à Deo auertere potest: ingiterque solicitus esto pro puritate cordis seruanda. *Standum vsque & vsque super cordis custodia.* Nunquam inordinatæ securitati te tradas, quum hæc vita sit plena laqueis, tẽtationibus & periculis: sed semper cum rationabili & sancto metu tuam salutẽ operare. Verissima enim sunt verba Sapientis dicentis: Si non in timore Domini *Eccles. 27.*

mini tenueris te instãter, citò subuertetur domus tua. Quando tamen ex fragilitate humana laberis & peccas, quãdo item propter vitia te impugnantia videris tibi deficere, magis quam proficere, nullo modo ob id despõdeas animum: sed ingemiscens coram Domino Iesu, ora eum vt purissimo sanguine suo omnem peccati maculam in te deleat, teq; gratia sua in bono confirmet. Neq; propterea angaris quod fortè non sentias dolorem vel cõtritionem. Si enim omnino velles & cuperes te non offendisse Deum, aut etiam doles te non dolere: hũc quoque dolorẽ suscipit ac respicit Deus, qui pensat non tam quid sentias quam quid velis. Dic sæpius hæc aut similia verba: O domine Iesu, vtinã nunquam te offendissem: vtinã posthac viuerem iuxta grauissimam voluntatem tuam tibiq; placerem. Eximia contritio illa est, cui amor, spes & humilis fiducia in Deum cõiuncta est. Multò certè efficacius & citius leuiores offensę delẽtur, si homo culpã suam humiliter agnoscẽs, repentè amanterq; ad Deum se cõuertat, quam si defectus suos cum grandi pusillanimitate apud se diu pertractet atque consideret.

Dolor & desyderio.

Porrò aliud est labi in venialia peccata ex infirmitate & occasionę tantũ, atque aliud illa committere ex mera grauiq; negligẽtia. Qui enim ex infirmitate & surreptione offendit, licet nulli⁹ creaturæ inordinato amore captus detineatur, semperque se paratum animo inueniat ad relinquẽdum omnia quę certò scit Deum ab ipso velle relinqui, facilè tamẽ dum sese offert occasio, excedit, aut elatione animi, aut impatientia, aut torpore, aut ignauia, aut verborum lenitate ac nimietate, aut affectione sensuali atq; carnali: estque vel pot⁹ & cibi intemperãtior, vel plus satis hilaris, vel immodicè solicitus atque occupatus: sed mox vt ad se rediit, dolet quòd studiosius se non custodierit, ac penitus auersatur etiam minimam peccati maculam, ob idq; veniam citò consequitur. Fundus eius corruptus nõ est, & ei peccata ac vitia minus adhærẽt, minusque gratiam Dei in eo impediunt. Qui verò volens ac sciens creaturarum affectibus & amore captiuus detinetur, atq; in illis delectationem & voluptatẽ inordinatè querit: is nimirum ex mera & graui negligentia offendit. Nam etiam dum occasionibus malorũ sublatis liber apud semetipsum esse potest, plurimùm concupiscit ipsas occasiones: & culpas ita à se admissas, quas odisse deberet, paruipendit ac negligit. Liquet planè fundum huiusmodi hominis impurum esse. Veruntamen ipse quoque veniam obtineret, si post lapsum, veram contritionem, & propositum sese corrigendi conciperet.

Lapsus in peccata ex infirmitate

Quis ex mera negligentia peccat.

Aliud etiam est impugnari à vitijs, & aliud expugnari. Quandiu non consentis, quandiu tibi displicent ipsa vitia, & eis ratione ac voluntate repugnas: non elongaris à Deo, quantumlibet illa infesta sint & molesta. Quidam serui Dei, natura intus ac foris placidi sunt, & nõ nisi tenuiter impugnantur à vitijs. Alij dum occasiones sese offerunt, acrius quidem tentantur, (quum sint ex ipsa natura procliues ad superbiã vel vanã gloriam, vel iram, vel gulam, vel luxuriam, vel alias culpas) nullo tamen modo volunt ipsis vitijs præstare consensum. Nam quando illa in se sentiunt, mox deserunt & cõtemnunt quicquid Deo spirituique ipsorum aduersatur: & sensualite propudiata, cũ fide humiliq; oratione intrò ad Deum cõfugiunt. Hi sæpè magis laudantur à Deo & virtutes excellentius possident, quàm illi alij: virtutum namq; perfectio concertatione legitĩma comparatur. Et quidem fieri potest, vt aliquis eorũ qui strenuè aduersus vitia decertant, detineatur post mortẽ aliquandiu in purgatorio: sed vbi is plenè purgatus fuerit, longè altiorẽ gradum in cœlo obtinebit, quàm obtineat alius qui nõ ita strenuus fuit, licet sine aliqua Purgatorij pœna ad cœlum peruenerit. Ergo non te frangat tentationum magnitudo.

Impugnari à vitijs.

Etiamsi in inferioribus & sensitiuis animæ viribus quas cum brutis animalibus communes habemus, sentires grauissimos vitiorũ motus, sed eis non cõsentires: etiam immũdissimæ imagines vel inauditæ aduersus Deum ac sanctos eius blasphemiæ sese cordi tuo contra voluntatẽ tuam assiduè ingererẽt: non contaminarent sed repurgarent animã tuam, eiq; admirãdas coronas in cœlo pararẽt. Pleriq; admodum pij homines

Vitiorum motus ac tentationes hominem non maculant.

 ten-

tentationibus huiusmodi ita diuexantur, vt nec vnam quidem orationē dominicam vel salutationem Angelicam absque diabolicis susurrijs explere possint. Isti incredibilibus angustijs pressi, se quidem multorum criminū reos esse putant, sed coram Deo pręclari martyres sunt. Propter illas immissiones, pressuras, & afflictiões, nec oratio intermittenda est (etiamsi innumeris distractionibus obnoxia sit) nec vllum omnino bonum opus neglgendū. Qui vel semel vanæ sui complacentiæ consentit, deformior in oculis Dei redditur, quàm si multis annis incidētias etiam pessimas citra sensum sentiret. Sæuiant vt possūt maligni spiritus, titillet ac stimulet caro: anima quæ deliberata volūtate se ad prauitatem non conuertit, gratiam Dei nō amittit. Ratio sæpe per importunas incidentias prauasque cogitationes & delectationem ita præuenirur, vt homo pius illis aliquandiu præter volūtatem & deliberationem inrendat: qui tamē mox vt perfectè aduertit se talia cogitare, auertit se inde, & delectationi qua pręuentus est non consentit. Si tu inter dormiendum (quando ratio ligata est) obscenū aliquod somnium passus fueris, non hinc nimium contristari aut metuere debes, modò euigilans & planè factus compos rationis, respuas animo quod vitiosum est. Peccatum omnino ex voluntate dependet: ita vt si voluntarium non fuerit, etiam peccatum non sit. Itaque rursum pro tua consolatiōe dico. Si propter iniuriam tibi illatam, vel propter maledicta in te tuosque cōgesta, siue ob quamlibet aliam caussam, sentires te ira vehementer commoueri, aut erga aliquem malè affici, alcuiuè inuidere, & interim multum tibijpsi displiceres, ac vitium quod in te viuit, reprimeres quanrum posses, ipsumque per humilē confessionem atque orationē expellere ac mortificare conareris: nullum salutis tuæ detrimentum inde acciperes. Esset quidem tempestas in infima regione animæ tuæ, sed in suprema regione, ratio tranquilla voluntasque incorrupta & inuicta maneret. Nihil prorsus te ab amicitia Dei alienabit, nisi peccato consentias. Cæterùm neque diabolus, neque creatura alia cogere te potest vt cōsentias, quum habeas voluntatem liberam, quam Deus paratus est gratia sua roborare, ne per consensum succumbas. Si tamen consensisti peccato, potes mox (opitulante Deo) per veram contritionem ac pœnitentiam redire iu gratiam cum ipso Domino.

Fœda somnia.

Peccatum omne voluntarium est.

Volūtas libera cogi non potest.

Persiste igitur in sancto proposito, etiam si millies in die labaris. Spera firmiter in domino, qui semper veniā benignissimè dat homini bonę volūtatis, culpā suam humiliter agnoscēti. Certè fieri nullo modo potest, vt quispiam humilis repellatur ab eo & pereat. O si lumine gratiæ intus illustratus, aliquatenus cognosceres & sentires, quam clemēs, pius, suauis & bonus sit Iesus: haud dubiè amorosam grandemque fiduciam erga illum conciperes, & summè exultares. Quæ quidem iucunda fiducia, non ad bene viuendum segnem & negligentem, sed valde promptum diligentemque tè redderet. Ipse benignus Iesus frequenter hominem dulciter visitat & consolatur gratia sua, quem tamen scit paulò post casurū & peccatum aliquod commissurum. O quàm libenter ille te recipit dum post lapsum erectus, humiliter amanterque ad eū redis? Tūc magno gaudio gaudēt etiam spiritus angelici ac cæteri cælorum ciues: nam & ipsi admodum benigni sunt ac misericordes, teque sincerissima charitate complectuntur.

Persistendum in sancto proposito.

Fiducia in Deum.

Et qui inordinato damnationis metu laborat, & tamen benè viuere conatur pro viribus, expedit prudenter cohibere oculos internos à nimia consideratione iusti iudicij Dei: oportet eū indubitanter credere scripturis sanctis quæ cælesti consolatione abundant. Et cuius animum nō releuent suauissima verba Prophetæ dicentis? Miserator & misericors Dominus, lōganimis & multum misericors. Quantum distat ortus ab occidente, longè fecit à nobis iniquitates nostras: quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se. Metuat & pertimescat seueritatem iudicij Dei. Is qui Deo neglecto mandatisque eius spretis, permanet in iniquitatibus suis, seq; corrigere non vult, hunc planè beatus Paulus, alloquitur, dum terribilibus verbis intonat & ait: AN diuitias bonitatis Dei & pa-

Consolatio calestis.

Psal. 144.
Psal. 102.

Rom. 2.

& patientiæ & longanimitatis contemnis, ignorans quoniam benignitas eius ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei. Sed idē Paulus eos qui à peccatis recedunt, & secundum spiritum viuere conantur, eximiè consolatur dicens: Nihil damnationis est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant. Bonę voluntatis homo nullo modo existimare debet Deum esse crudelem, cuius natura bonitas est, & cuius ipse benignitatē atque clementiam quotidie euidenter experitur. Nam quòd ille in scripturis sanctis plerumq; dicitur terribilis, & ita ac furor ei attribuitur: hoc ideo fit, vt spirituales eius operationes & effectus iustitiæ illius significentur. Deus enim incōmutabilis, nulli perturbationi obnoxius est: sed semper tranquillus in se manet, semper idem & vno modo est. Hinc in libro Sapientiæ scriptū est: Tu dominator virtutis cum tranquillitate iudicas.

Rom. 8. *Quibus est Deus terribilis.* *Sapien. 12.*

Resiste cōstanter tentationi desperationis & diffidētiæ. Fac quod in te est, vt magis ac magis proficias: non tamē cōfidas in tuo labore & conatu, sed in auxilio domini Dei tui: nā qui in seipsis cōfidūt, deficiunt, quum homo nihil boni ex se facere possit. Pete sedulò à Deo, vt mortificet in te, & auferat à te quicquid ipsi displicet: pete vt efficiat te hominem secundum cor suum. Si enim fidē habueris, & perseueraueris in humili petitione atq; oratione, impetrabis sine dubio id quod saluti tuæ conducit, iuxta promissum Christi qui dixit, Petite & accipietis. Itemque, Quæcunque petieritis in oratione credentes, accipietis. Necesse omninò est, vt si nō statim, certè congruo tempore obtineas orando ea quæ vtilia sunt, & quæ certa rectaque fiducia sperare potes te obtenturum. Si duo simul preces Domino funderent, quorum alter rem eiusmodi peteret, quæ penè videretur impossibilis, confideret tamen se à Deo exauditum iri, alter verò pro re minima postularet, sed non plenam fiduciam haberet erga Dominum: ille qui rogaret pro re maxima ac difficili, multò citius ob meritum fiduciæ suæ exaudiretur, quàm alter qui rem modicam, modica fiducia postularet. Si fortè pie petis ea quę tibi vtilia nō sunt, dabit Deus quæ sunt vtilia. Amantissimus pater est: dum postulas aureum spiritualem, si denegat quod postulas, facit hoc propterea quòd tu paruulus nescires huiusmodi nummo bene vti: quoties tamen vnum petis aureum, toties ille tibi cētum reponit in cœlis. Fieri non potest, vt etiam minima precatiuncula ritè fusa, aut minimus gemitus, minimumue suspirium ad Deum piè emissum grandi fructu careat. Recita frequenter præcellentissimam illam atq; suauissimam precationē, quam Dominus noster Iesus Christus sacro ore suo pronunciauit ac nos edocuit. Et orādo Deum non imagineris eum esse corporeum ac visibilem: sed credens illum esse spiritum, adora & precare in spiritu & veritate. Concipe eum mente vt superssubstātialem substantiam: contemplare eum, vt summam bonitatē summamque charitatem, & intellectualem lucem summè amabilem. Filium tamē Dei, qui pro te factus est homo, attende atque intuere vt Deum & hominem.

In Dei gratia fidendū non in suo conatu. *Oratio cū fide.* *Matth. 7.* *Luc. 11.* *Marc. 11.* *Nota.* *Ioan. 4.*

CAPVT VII.

SI nō potes esse perfectus, sicut optas, humilia teipsum, & resignatus esto. Gratulare ex animo his qui pfecti sunt, Deumque glorifica, & ei gratias age pro illorum perfectione. Solet verò Dominus permittere, vt in plerisq; electis suis sibi charissimis semper aliquid vitij atque imperfectionis resideat, quo sibiipsis vilescant & humiles permanent. Reuerà quidam sanitatem animæ consequuti sunt, atque ad eum virtutis gradum conscenderunt, vt mortem ipsam fidenter subirēt potius, quàm in Deum scientes ac volentes peccarent: & tamē ipsi ignorantes se sanos esse, semper timent atque angūtur, nec aliud sibi persuasum habent, nisi quod debiles sint & infirmi. Benignissimus sapientissimusque Conditor ex magna fidelitate & dilectione, quā erga nos habet, huiusmodi ignorantiam, metum & pressuram in eis quamdiu viuunt, relinquit. Satis .n. ei perspectum est, illos adeo fragiles esse, vt si se cōualuisse pro comperto haberent, statim ad seipsos cum vana sui

Aliena perfectioni gratulandum. *Deus in ipsis quoque electis nonnulla quosdā esse permittit.*

complacentia reflecterentur. Bonū illis est eam perferre miseriam, in qua sese Deo humiliter resignant. Illos tamen sub mortem ab huiusmodi ignorātia & longis tenebris pius Dominus eripere consueuit: donans illis firmam erga se fiduciam, in qua etiam feliciter ex hac luce emigrant.

Nullo pacto diffidere debes propterea quòd imperfectus sis. Deus enim abijcere non potest hominē bonæ voluntatis. Ipse penitus nouit infirmitatē tuā, & te blandè cōsolatur in Euangelio, vbi sancti Angeli narrantur Christo nato cecinisse verba ista optatissima, Pax hominibus bonæ voluntatis. Nō dixerūt, Pax hominibus magnæ vel perfectæ sanctitatis (quanquam si hoc dixissent, id quod maximè verùm est, dixissent) sed vt etiam infirmi ac pusilli qui bonæ voluntatis sunt, consolationem acciperēt, læti dixerunt, Pax hominibus bonæ voluntatis. Si facis rationabiliter quod in te est, & Deo placere verè desideras: Deus haud dubiè conatum, laborem, desiderium & bonam volūtatem tuam eximiè aliquādo coronabit, etiamsi pijs operibus, exercitijs, atq; orationibus tuis magna inæqualitas adiūcta, & multi defectus permisti sint. Quamdiu .n. non auertis voluntatem tuam à Deo, & sæpius doles atq; ingemiscis propter imperfectionem ac multiplices offensas tuas: Deus pro ineffabili bonitate sua reputat opera tua digna æterna remuneratione. Quamdiu, inquam, bonam volūtatem retines, & humilitati cæterisq; veris virtutibus das operā, atq; à peccatis sedulò abstines: places Deo, & in bona cōscientia tua tanquam in amœno paradiso iucundè commorari potes.

Bona volūtas.

Luc. 2.

Certè bona omnia ex voluntate depēdent: & quando humilitatem, charitem, vel quaslibet alias virtutes habere appetis, & id tota volūtate vis, facisq; quod potes: pculdubiò habes eos corā Deo. Itidē dum boni quippiā facere ex animo desideras, sed nō vales: Deus bonā volūtatem tuam pro opere suscipit. Et tam magnum est desiderium tuum apud Deum, quàm magnū cupis atq; integra voluntate vis illud esse. Itaque viriliter admodum potes ita orare: O vtinam Domine, vtinam pro honore nominis tui, haberem tantum amorem & affectum ad te, quantū vnquam aliqua creatura habuit. Piè Iesu, peto & opto vehementer, vt plena voluntate & perfecto desiderio omni tempore erigar in te, sicut tibi placitum est: peto & opto toto corde, vt in omni virtute & sanctitate tibi perfectè placeam pro grata voluntate tua.

Non debes etiam pusillanimis effici, nec putare te remotum esse à Deo, propterea quòd fortè nequis magnam vitæ austeritatē præstare, vel quòd ad eam sectandā minimè sentis te intus trahi atq; impelli. Neque enim in illa consistit vera profectio veraq; sanctitas: sed cōsistit in propriæ voluntatis ac vitiorum mortificatione, consistit in vera humilitate atque charitate. Non legimus beatam virginem Mariam Dei genitricem tam rigidam duxisse vitam, quàm rigidā duxit sancta vidua Iudith: & tamen longè perfectior fuit quàm ipsa Iudith. Non omnes electi eadem via extrinsecus gradiuntur: at intrinsecus omnes omnino eandem vitam tenere debēt, nēpe viam humilitatis veræq; charitatis siue sancti amoris. Nam & aliam viuēdi rationem beatus Ioannes Baptista sequutus est, atque aliam sanctus Ioannes Euangelista: & tamen quia vterq; verè humilis erat, ac Deum proximumq; verè diligebat, vterque Deo maximè placuit. Lætare, & lauda Deum, cuius gratia pleriq; adiuti, rigidam ducunt aut duxerūt vitam: ita enim per piam gratulationē sincerāq; dilectionē merita eorū efficies quodāmodo tua, & præmium atque gloriam recipies à Deo pro bonis, quæ in alijs pure amas. Porrò, pro vitæ austeritate quæ tibi deest, potes offerre Deo patri ieiunia, vigilias, tribulationes, & acerbissimam passionem Christi. Quòd si rationem viuendi aliquantò asperiorē (Deo adiuuante) sectatus fueris, facito id simpliciter ad gloriam Dei: & non nimium innitaris neque cōfidas huiusmodi austeritati vel meritis tuis, verùm spē omnem potissimùm colloca in passione Christi, & in satisfactione, expiatione ac meritis eius.

Vitæ austeritas.

Per piam gratulationem nostra fiunt aliena merita.

Non est quod multum metuant Imperfecti, modò semper ad meliora contendant (sanctum tamen Dei timorem nunquam deponere debent) non est, inquā, quòd inordinatè metuant. Christ⁹ enim

Imperfecti

enim in corpore suo mystico non diligit solum oculos,id est,perfectos:sed diligit etiam manus & pedes, diligit infima membra sua,diligit minuta vascula misericordię,quę sanguine suo & morte sua preciosa, mercatus est. Grandes filij Dei expeditè gradiuntur & currunt: parui verò ægrius ac tardius incedunt. Beatus eris,si vel ex numero paruulorũ filiorum fueris: nam & ipsi omnes regni cœlestis erunt hæredes, Qui creauit magnos,ipse idẽ creauit paruos:& Christus non minus datus est in Saluatorem paruis quàm magnis. Fudit sanguinem suum pro omnibus: omnes morte sua redimere voluit, nec vllus tanti beneficij expers est,nisi qui se illo culpa sua infœliciter priuat.

Christus suis omnia factus est. Crede mihi,is qui verè humilis est & bonæ voluntatis, habet in Christo pro deuoto ac syncero cordis sui desiderio quicquid boni sibi deest in seipso:habet in illo omnem sanctitatem atque perfectionem. Profectò enim ad hoc venit Christus in mundum, ad hoc incarnat^9 & passus est, vt peccatores sese humiliantes saluos faceret (eos ad æternã beatitudinem subleuando) ac pro eis satisfaceret, eorumq; defectus suppleret sarcitetq;, & eos meritis suis locupletaret. Tãquam fidissimus parens thesarizauit filijs suis,quos in æternitate dilexit. Ora igitur eum, vt ipse integrè pro te respõdeat, satisfaciat atque suppleat: oro vt meritis ac virtutib^9 suis egenam animã tuam exornet. Atq; hoc petendo,spera certò & crede illum pro immẽsa bonitate sua facturũ quod humiliter postulas. *Aptissima similitudo.* Nam si dubius nimirumq; meticulosus permanes: similis es ei qui vilibus sordidisq; vestimentis exutus, & repentè indutus regijs,nõ nouit decenter atq; compositè pro exigentia ipsorum vestimentorum regalium incedere: sed pro morum rusticitate cui assuetus est,ineptè & inciuiliter graditur. Offer Deo patri in plenam expiationem peccatorũ tuorum, & in suppletionem meritorũ quæ tibi desunt, ipsum vnigenitum filium eius Iesum Christum: offer omnia quæ ille pro te fecit ac pertulit: offer incarnationem, vitam, labores, passionẽ, cruciatus, sanguinem, & mortem eiusdem Redemptoris tui. Cuius quidem oblationis dignitas & præstantia homini prorsus incomprehensibilis est. Nulla scelera tã grauia & enormia esse possunt,quæ non meritis Christi & precioso cruore eius in homine bonæ voluntatis deleantur.

Potes etiam dicere Deo Patri: Pater clementissime, rogo te p dilectum filium tuum Iesum Christum, vt mei miserearis, & hoc vel illud mihi dones ad æternã laudem nominis tui. Nam quãdocunque aliud piè & sanctè petitur in nomine Filij siue per Filium, De^9 pater gratissimam habet eam petitionẽ, cùm nihil illi charius sit ipso Filio suo.

Cordi Christi nostra commendemus. Commenda bona opera & exercitia tua sacratissimo atq; mellifluo cordi eiusdem Iesu Christi emẽdanda perficiendaq;. Maximè .n. id expetit cor illud amantissimum, & semper paratum est imperfecta tua excellentissimo modo perficere. Gaude & exulta,quia quantũuis pauper sis in teipso,ad modum diues *In Christo dites.* es in Redemptore tuo, qui meritorum suorum participẽ te esse voluit,qui pro te homo factus est, pro te ieiunauit, laborauit, cruciatus pertulit, sanguinem fudit & animã posuit. Ingentem prorsus thesaurum in illo repositum habes,si tamẽ verè humilis & bonæ voluntatis es.

CAPVT VIII.

O Quãtis preconijs digna est sancta *Humilitas.* humilitas. Moneo iterum atq; iterum, vt hanc virtutem præcipuè secteris:nam & Christus hanc potissimũ nos discere à se voluit. Ait .n. Discite à me quia mitis sum & humilis corde. *Matth. 12.* Hanc semper & exẽplo & verbo docuit. Vndè rursum ita loquitur: Nisi conuersi *Matth. 28.* fueritis & efficiamini sicut paruuli,non intrabitis in regnum cœlorum. Hanc amantissimè respexit in virgine matre sua, sicut ipsa testatur dicẽs, Respexit humilitatem ancillæ suæ. Per hãc maximè *Luc. 1.* sancti omnes fuerunt & sunt homines secundũ cor Dei. Breuiter, in hac virtute cõsistit tota Christianæ sapientiæ disciplina. Si tu non desideras, nec conaris esse humilis,frustra tibi persuades quòd possideas charitatem, & quòd amœnã habitationẽ in te inueniat Spiritus sanctus, qui non requiescit nisi super humilem. Humiliati charitas semper coniuncta est, & charitati humilitas: neque fieri potest, vt quis charitatem habeat, si hu-

si humilis non sit. Nam (vt beatus Paulus ait) charitas non inflat, non est ambitiosa, non irritatur, sed est patiens & benigna. Sine humilitate & charitate opera atque exercitia tua, quantumuis magna esse videantur, inania erunt ac putrida. Vera autem humilitas intus in corde quærenda est. Si desit interna humilitas, externa nihil est, hypocrisis est.

Itaq; habe cor humile ac submissum. Agnosce tuum nihilum, tuam infirmitatē & impotentiam: agnosce tuam erga Deum ingratitudinē, tuam malitiā ac vilitatem. Enimuerò ex te ipso nihil es: & sine adiutorio gratię Dei nihil boni velle, nihil boni agere, & nec vnam quidem piam cogitationē cōcipere potes. Ex teipso ad malū semp propensus es: & nisi De⁹ te seruaret, nō est aliquod tam horrendū scelus quod non admitteres. Quare nulli, quantumuis flagitioso, homini teipsum præferre debes. Si nō admisisti grauia peccata, tu certè ob bonitatem Dei quæ te in illa ruere non permisit, & tibi virtutem bene viuendi præstitit, præclariorem habes caussam te humiliandi, quàm habeat is, qui post perpetrationem multorum criminum veniam obtinuit, & in gratiam recept⁹ est à Domino.

Homini à se nil nisi peccatum. Quum nihil in te sit propriè tuum, nisi peccatum, tu quicquid boni habes & agis, attribue Dei misericordiæ ac benignitati: non tuam sed Dei laudē & gloriam quęrens. Ne pilum quidē ex donis Dei tibi assumas. Nam etiam si tu solus omnia mortaliū omnium bona opera fecisses, tā nudus inde manere deberes (quòd ad tui reputationē & ipsorū operū immodicam æstimationem attinet) ac si nihil vnquam boni fecisses. Quòd si quidpiā ex donis Dei tibi asscripseris vsurpaueris q;, & propter aliquā gratiā internam vel externam expeticris ab hominibus magnipēdi: latet vtiq; in te grandis superbia. Odio tibi sit hæc pestis perniciosissima: quā tametsi fortè sentis, non tamen illi consentias. Dic Deo: Domine, ego malim mori, quam cōsensum præbere: renuncio omni imputati. Non solùm non ascribas tibi aliquid boni, verumetiam malorū omnium, quæ in mūdo fiunt, culpam in te retorqueas. Cōfitere te nullo modo esse dignū beneficijs ac donis quæ à Deo accipis, & illi gratus esto: cōfitere te nō esse dignum quem terra sustineat.

Interna crux & externa. Certè quum tu peccatis tuis Dominū summæ maiestatis ac sanctitatis grauiter offenderis, iustum esset vt & Deus ipse, & creaturæ omnes horrendis modis te affligerent. Proinde non mireris neque perturberis animo quādo sentis te int⁹ aridum, sterilem, obnubilatum, instabilem, desolatum, & velut à Deo derelictum: quando item graues & diuturnæ cruces, angustiæ vel tentationes te premunt, & quando alij te vilipēdunt, persequuntur aut etiam cædunt, contumelijsque ac maledictis afficiunt. Putas fortè tunc Deum tibi irasci: sed hæc ira paterna est, & ex amore proficiscitur. Non tibi displiceat tam amabilis pater, dum te aduersis exerceri sinit. Mitesce, tolera, resignatus esto & gratias age. Habe quidē moderatum timorem, sciens Deum plurimas culpas in te videre, vbi tu fortè vnicam aut nullam aduertis: time, inquam, & imputa peccatis tuis ea quæ sustines, ac fatere quòd adhuc grauiora meritus sis: nullo tamē modo arbitreris te propter huiusmodi castigationem non esse charum Deo. Imò verò vel hinc maximè confide te charum illi esse: flagellat enim Deus omnem filium quem recipit. Decāta in corde tuo *Hebr. 12.* hæc verba prophetæ: Ego ad Dominū aspiciam, expectabo Deum saluatorem *Mich. 7.* meum. Iram domini portabo (quoniam peccaui ei) donec caussam meam iudicet. Educet me in lucem: videbo iu- *Hostes diligendi,* stitiam eius. Roga dominum Iesum, vt ipse pro peccatis tuis satisfaciat: tu verò *Christi exemplo.* ea quæ pateris pro amore eius perfer, & tolera. Porrò illis qui te infestant ac lædunt, omnem offensam ex corde remittas, teque benignum eis exhibeas: reddens bona pro malis, æquanimiterque ac sedata mente ferens eorum & verba aspera, & truces gestus & sæua opera, & quicquid illi denium acerbitatis siue in in te, siue in amicos tuos contulerint. Ne verò hæc tibi videantur factu nimis difficilia, propone ante mentis tuę oculos ea quæ pro te pertulit, & exemplum quod tibi dedit Dominus tuus Iesus Christus: qui quum pateretur, nō murmurabat, non exasperabatur animo, non vindictam expetebat, sed benig-

nil-

Luc. 23. nissimè orabat pro suis inimicis. Nonne ingens bonum putabis tibi obtigisse, si Regi tuo consimilis in aliquo esse potueris?

Pressurarũ varia caussa. Nonnunquam in homine bono qui Deum purè quærit, oboritur grauissima quædam angustia & afflictio, vel ex indispositione complexioneq; naturali, vel cœli influentia aeris inæqualitate, vel ex maligni spiritus operatione, aliaue ex caussa, Deo id permittente: túque ipse pius homo putans te non placere Deo, solet paecem pectoris amittere, & mœrorem perturbationemq; animi incurrere. Si te corripuerit talis angor, non eum velis violenter excutere, neque multas rationes perquiras, quib' te inde eripere possis: sed suscipe ipsam pressuræ molestiam humiliter de manu Domini, tanquam rem tibi maximè salutarem, & eam tranquillo resignatoq; animo sustine, etiam si illa perduret plurib' annis aut toto vitę tuæ tēpore: ita enim Deus & angeli commorabuntur apud te, tua humilitate & patientia delectati.

Tribulatio certum diuinæ electionis signum. Tribulationes in hac vita præclarissima Dei dona sunt: & nō est vllum certius signum diuinæ electionis, quàm vt quis aduersa humiliter ac resignato animo ꝑpter Deum toleret. Frigore, æstu, infirmitate, & quibuslibet alijs grauaminibus externis Deus purgat, sanctificat, mitificeq́ue exornat animas electorum suorum. Et quos videt min' aptos esse, vt torques aureas ferant, ornat eos saltem sertis ac flosculis, id est, leuioribus tribulationibus. Nunquam permitteret vel minimum venti flatum electis suis esse molestum, nisi sciret hoc ipsis expedire ad salurē. Homini vtilius est, etiam modicum grauamen patienter ꝑ Dei honore vel amore ꝑferre, quā grādia opera patrare. Humilis patientia & sui resignatio in aduersis dulcissimè resonat in auribus Dei, & eā homini afflicto prorsus adesse facit. Hinc Propheta dicit: Propè est Dominus his qui tribulato sunt corde. Quicquid nūc pateris, Deus ab æterno præuidit hoc te eo passurum modo quo pateris: præuidit horam & diem qua illud pati deberes. Cæterùm non est quod expauescas: nā pius Domin' nihil tibi imponet, quod prorsus excedat vires tuas, sibi optimè perspectas. Diligentissimè interijciet manum suam inter te & ignem tribulationis, ne nimium graueris: quemadmodū facere solet mater indulgētissima, dum paruulum filium suum iuxta ignē materialem denudat.

Psalm. 33.

Facit Deus cum tentatione prouentum.

Deo per Christum pœnas tuas offer. Ipsas tribulationes ac pœnas tuas omnes tam paruas quàm magnas, passioni siue cruciatibus Christi coniunctas vnitasq́ue deuota mente offer Deo in laudem æternam: sic enim erunt inæstimabilis meriti, & summè Deo placebunt.

De manu Dei omnia suscipienda. Disce, quęso, ea quę tibi in anima, corpore & quibuslibet rebus eueniunt, nō aliunde suscipere quàm de manu Dei: nam quæcunq; eueniunt, ex sapienti ei' ordinatione eueniunt, nec aliqua tribulatio sine Dei permissu te corripere potest. Etiamsi vniuersi dæmones simul in te irruere vellent, nō possent tibi vel appropinquare, nisi Deus permitteret: vnde non illos sed Deum timere debes. Sicut dicebā, disce omnia de manu optimi domini suscipere tanquam optima: etiamsi fortè talis accidat calamitas & afflictio quę saluti tuæ contraria esse videatur. Neque enim fieri potest, vt non & optimum & vtilissimū tibi sit, quod purè de manu Domini accipis, quum Deus homini bonæ volūtatis nihil præstet nisi optimum ac saluti ipsius cōuenientissimū, quod ita certum est, sicut certum est Deum viuere. Si ille potestatem Satanæ daret, te omni reliquo vitæ tuæ tempore diris terrificisq́, modis vexandi corporaliter, tu fortè æstimares id intolerabilem esse infœlicitatem, nimisq; horrendum Dei in te iudicium: & tamen hoc non solùm nō obesset saluti tuę, sed etiam prodesset plurimum, si de manu Dei illud susciperes: & humiliter pro Dei honore atq; amore tolerares. Nec illas quidē afflictiones & cruces quę culpa tua eueniunt, vel quarum caussa tu es, aliunde suscipias quàm de manu benignissimi Dei. Semper tamen tibi displiceat malū quod fecisti: neque vllo modo culpam conferas in Deum, qui peccati author nunquam est, nec in diabolū qui te cogere nō potuit vt peccares, sed tibi soli illam imputa qui peccato consensisti. Quandocunque molestū aut acerbum quidpiam à creaturis tibi infertur, mox conuerte cordis oculos ad Creatorem patremq́ue tuum cœlestem,

Vide Chrysost. lib. de prouidentia Dei ad Stagirium monachū.

Nota diligenter. lestem, qui hoc ex amore pro tua vtilitate permittit. Illũ attẽde potius quàm creaturas, quæ tribulationem inferunt: hæ enim tanquam instrumenta & secures atque asciæ sunt, quibus summus ille artifex vtitur sicut vult, & sicut electis suis vtile esse nouit. Si quoties homines de te, vel de tuis malè loquũtur, aut iniuriam aliquam tibi irrogant, perturbaris ac patientiam abijcis: tranquillitas animi tui non in Deo sed in hominibus locata est, dependetque ab hominibus. Quodsi ita esset, miser vtique & nimis infœlix esses.

CAPVT IX.

Resignatio perfecta. Resigna te Deo funditus: voluntatẽ tuam laudabili voluntati sanctęq; ordinationi eius in omnibus humiliter subijciens atq; conformãs: ita enim demum & non aliter veram ac stabilẽ cordis pacẽ obtinebis, ita palàm erit te verum Dei amorem habere. Ergo siue Deus prosperitatem siue aduersitatem dederit, siue te in lumine, siue in tenebris esse voluerit, contentus esto: ferens omnia inæqualia pro viribus æqualiter animoq; sedato, & Deum laudans atque ei gratias agẽs. Quando videris tibi magna obscuritate ariditateq; contabescere, & grauibus angustijs premeris, si tunc *Tribulationis præstãtia.* conformis diuinæ voluntati, miseriam & afflictionem illam cum benigna trãquillitate propter Deum toleras, multò gratior Deo es, quàm si diuino lumine multũ irradiareris & intus florerent omnia. In pressura & afflictione homo non ita facilè seipsum quærere potest, sicut insensibilis dulcedinis cõsolationisq; affluentia: in hac enim plærumq; natura se admiscet, & anima si incautior fuerit per immodicam delectationẽ citò maculam contrahit. Sanè fieri non potest, vt aliquis resignato corde quidpiam sustineat ꝑ gloria Dei, quin saporem quendam diuinitatis percipiat. Licet .n. illi nihil fortassis sentire, id est, sensibiliter gustare cõtingat (Deo se ad tempus occultante) hoc ipso tamen ei quod patitur benè sapit, quòd se illud ad æternam Dei gloriam velle ferre cognoscit. Si voluntas Dei tibi dulcis est, quãdo ipse te sanum esse & viuere vult, amara verò est quando te vult infirmũ esse vel mori: nondum plenè resignatus es: nondum habes cor satis rectum. Si vis vt ipsum cor tuum iam nõ sit curuum, subiunge illud in omnibus volũtati diuinæ, quæ semper recta est. Sine Deum agere tecũ quod volet & vt volet in vita & morte, in tẽpore atq; æternitate. Faciat Deus (te permittente) de anima & corpore tuo, de amicis & rebus tuis, deq; cunctis negotijs quod ipsi placitum est. Vnicè opta, vt semper voluntas eius fiat: & eadem diuina voluntas sit summa consolatio tua. Dic deo: Domine sicut ipse ab æternitate voluisti, ita fiat, & non vt ego volo: fiat in me & de me atque hominibus ac negocijs omnibus gratissima voluntas tua nunc & in æuum sempiternum. Nihil melius postulare, nullam præstantiorem orationẽ fundere potes coram Deo, quàm vt petas fieri voluntatem eius.

Etiamsi nõ ita pridem incepisses melius viuere, & iam tibi moriendum esset, nihilominus sis resignatus: nec scire aut perscrutari velis, vtrum te Deus post mortem missurus sit ad Purgatorium, an mox recepturus in cœlum. Sic tibi placeat dulcedo misericordiæ eius, vt tamẽ non displiceat pulchritudo iustitiæ illius. Vox hominis bene resignati hæc est: Domine Deus meus, si in tui vergeret laudem, vt post obitum meum annis quinquaginta flammis purgatorijs cruciarer, illicò me sub pedes tuos abijcerem, & in tui honorem pœnas illas animo paratissimo exciperem. Sancti patres affirmant eum qui Dei erga se iustitiam perinde vt misericordiam ad æternam eiusdem Domini gloriam exosculatur ac diligit, tam facilè peccatorum suorum omnium & pœnarum illis debitarum plenam veniam obtinere, quàm facilè vna aquæ guttula in ardenti fornaci consumitur. *Ad veniam peccatorũ obtinendã ratio efficax.*

Vult tibi bonæ volũtatis homini benefacere Deus: vult te æterna beatitudine secum ꝑfrui. Vult hoc, quia summè bonus & misericors est. Neq; .n. indiget bonis tuis opulentissimus Cõditor, sed petit cor ad se conuersum, humile, resignatum, ac sancta erga se fiducia firmatũ, quale scilicet inuenit in latrone illo, cui pẽdens in cruce dixit, Hodie mecũ eris in Paradiso. Si huiusmodi cor habu- *Luc. 23.* eris, nullo modo poteris separari à deo. Ipse enim vbi viuẽti & moriẽti, affectu

plus-

pluſquã paterno aderit,teq; proteget ac cõſolabitur. Faciet planè quod per prophetam ſuum pollicitus eſt,dicẽs: Quẽadmodum mater cõſolatur filios ſuos, ita & ego conſolabor vos,& in Ieruſalẽ conſolabimini:& videbitis,& gaudebitis, & lætabitur cor veſtrum.

Iſaia 66.

Ergo tam viuẽs quàm moriens ſecurè teipſum & omnia prouidẽtiæ Dei cõmitte, omnemq; ſolicitudinẽ tuam in eum proijce: ſemper tamen faciens rationabiliter quod tuum eſt. Innitere benignitati bonitatiq; eius firmiſſimè, & in eo pleniſſimè cõfide,quicquid etiam accidat. Reuerà.n. maiorẽ ille tui curã gerit,quàm ipſe gerere poſſis. Te ſalutẽque tuam maximè diligit Domin[9], qui gratuita pietate ſua ad imaginem ſimilitudinẽq; ſuam te fecit,& ex puriſſimo atq; ardentiſſimo tui amore incarnari, pati ac mori voluit. Tanto tenetur deſiderio corũ omnium, qui ipſum ſanctè colunt & ſyncerè amãt,quaſi tota beatitudo atq; eſſentia eius ex illis penderet. Si cũ charitate,qua te diligit Deus,cõferatur amor, quem oẽs vnquam parẽtes habuerunt,habent, & habebunt erga filios ſuos:erit velut aquę ſtilla exigua cũ vaſtiſſimo mari cõparata. Neq; dubitare quicquã debes de illi[9] erga te ſumma dilectione, propterea quod fortè vitam tuam omnẽ, aut penè oẽm malè vel nequiter tranſegeris. Quamuis enim innumera ꝓrſuſq; nefanda ſint ſcelera quibus eum offendiſti,iam tamen quia illa purè confeſſus es, & verè ab eis auerſus atque ad Deum conuerſus, teipſum nõ fictè humilias, Deoq; placere ex animo deſideras ac ſtudes: omnino ipſi Domino totiq; aulæ cælesti char[9] es. Deus qui tibi dedit veram contritionem,dedit ſine dubio & veniam:nec attendit qualis aliquando fueris, ſed qualis modò ſis aut eſſe cupias. Magnus ſane Dei honor eſt, quòd ipſe tam miſericorditer & benignè peccatorem indigniſſimum ad ſe redeuntem recipere dignatur. Nam & cœli ciues ob id prorumpunt in diuinæ laudis melos ſuauiſſimum, videntes ſummam illam Maieſtatem tanta pietate demittere ſe ad animam peccatricem. Crede ſine aliqua hæſitatione Deum immenſo amore te complecti: crede item eum qui ſic te amat, & velle & poſſe cuncta bene diſponere pro ſalute animæ tuæ. Nihil ille magis abs te expetit,quàm humilem tui in omnibus reſignationem,& proprię voluntatis abnegationem, plenamq; erga ſe confidentiam.

Dei erga ſuos beneuolentia.

Quodſi nõ poteſt te tam libero & integro corde reſignare vt velles, ſi propter aduerſitatem vel mortem imminẽtem ſentis te pauidum aut puſillanimẽ, ne turberis inde: nam Deus attendit & approbat voluntatẽ ac deſiderium tuũ. Et vt infirmitatem tuam Chriſtus conſolaretur,ipſe quoque paſſione & morte ſua imminẽte voluit pauore ac mœrore corripi. Itaq; omnem formidinem tuam in abyſſum miſericordiæ ac bonitatis eius deponito: & ei ſi non promptiſſimo corde, ſaltẽ pio ore dicito: Domine, offero, reſigno & permitto me tibi, fiat voluntas tua. Plerumque cõtingit, vt homo irreſignatę voluntatis animoſius atque fidentiùs excipiat aduerſa, & fortiùs illa intrinſecus perferat, quàm is qui reſignatæ volũtatis eſt. Repelle diligenter ab animo tuo inordinatam triſtitiam: & (ſicut ſuprà dictum eſt) firmiter innitere benignitati Dei, dicens cum beato Iob: Etiamſi occiderit me,in eum ſperabo. Nam ad hoc Eſaias quoq; propheta te hortatur dum dicit, Quis ambulauit in tenebris, & non eſt lumen ei? Speret in nomine Domini,& innitatur ſuper Deum ſuum. Fieri non poteſt, vt Dominus hominem rectæ fidei & bonæ voluntatis ſperantem in ſe deſerat. Vnde ait, Quoniam in me ſperauit, liberabo eum.

Matth. 26.

Triſtitia inordinata

Iob.13.

Iſaia 50.

Pſal. 90.

CAPVT X.

REuoca & conuerte frequenter mẽtẽ tuam ad ipſum Dominũ Deum tuum, ambulaq; reuerenter coram eo, qui maieſtatis ſuæ præſentia & virtutis magnitudine vbique eſt. Ipſe enim per prophetam dicit: Cœlum & etiam ego impleo. Vbiq; præſens eſt: ſed nullo loco continetur,nullo loco concluditur. Vbique totus atq; indiuiſus eſt: nullius tamen rei immunditia contaminatur. Senſibiles rerum ſordes, non ſecũdum rationem ſed ſecũdum ſenſum duntaxat ſordes dicuntur. Deo autẽ nihil immundum eſt præter peccatum,quo ipſe etiam inquinari non poteſt; ſicut ſolaris claritas illuſtrans cloacas minimè in-

Introuerſio

Deus vbiq; præſens eſt.

Ierem. 23.

inficitur. Si quæris vbinã erat Deus antequam mundum conderet: respôdeo quod erat apud seipsum, erat in seipso, & nunc mundo condito, in seipso est. Deus ergo qui vbiq; est oẽs creaturas penetrat, eisq; per simplicem & occultam essentiam suam propinquior est quàm ipsæ sint tibi. Esse rerum omnium est, quia ab eo cuncta creata dependent, ac sine eo omnia nihil sunt, & mox in nihilum redigerentur, nisi ab illo conseruarentur. Res omnes sunt in Deo tanquam in virtute ipsas continente ac regente. Vnde Paulus in actis Apostolorũ dicit nos in Deo viuere, moueri & esse. Res etiam sunt in Deo secundũ ideam: nam ideæ seu intelligibiles formæ rerũ omnium fuerunt ab æterno in mente scientiaque Dei, & in ea stabiles atq; incommutabiles manent ac vita sunt: & ipse De⁹ vel essentia diuina est vna idea atq; vnum exemplar rerum omnium, intellectualiter omnia repræsentans. Hinc Ioannes Euangelista quum dixisset omnia per æternum Dei verbum facta esse, & sine ipso nihil esse factũ, subiecit: Quod factum est, in ipso vita erat. Sicut dicebamus, Deus est in rebus omnibus. Creaturis autem rationalibus imagine sua insignitis nobiliter admodum inest, licet à sensu impiorum longissimè absit. Quilibet enim peruersus elongatur à Deo dissimilitudine, sicut pius quisq; similitudine ei propinquat. Igitur bonis hominibus Deus adest etiã per salutarem gratiæ suę exhibitionem: ciuibus cæli adest per claram gloriæ suæ manifestationem: damnatis adest per congruam iustitiæ suæ executionem. Felix illa anima, quæ Deum syncerè diligens, in hoc exilio præsentiam eius libero, claro, sereno, & simplici mẽtis intuitu (gratia eius adiuuante) contẽplari nouit.

Deus vbi ante conditum mundum.

Actor. 17. Ideæ rerũ in Deo.

Ioan. 1.

Trinitatis mysterium

Quando mentẽ tuam subit adorandæ Trinitatis memoria, non fabrices tibi more æthnicorũ tres Deos: sed crede Patrem & Filium & Spiritumsanctum esse vnum Deum, qui est intermina plenitudo essentię, vitę, potẽtię, sanctitatis, sapientiæ, bonitatis, suauitatis, venustatis, opulentiæ, nobilitatis, beatitudinis, gloriæ & omnimodę perfectionis. Crede, inquam, tres increatas personas esse vnam deitatem, vnam substantiam siue essentiam creaturas omnes infinitè transcendentem, immensam, non aliunde dependentem, nullius indigam, per se subsistentem sibiq; sufficientem, summè fulgidam, summè pulchrã, summè iucundam, summè tranquillã, summè amabilem, summè perfectã, superessentialem atque simplicissimam, quæ neq; corruptibilis oculis videri, neque intellectu comprehendi potest. Venerare vnitatem substãtiæ in personarum Trinitate, & Trinitatem personarum in Vnitate substãtiæ. Vna & indiuidua essentia, tres personę: & tres personę, sunt vna atque indiuidua essentia. Omnino Pater & Filius & Spiritussanct⁹ (quod ad substantiam attinet) vnum sunt, quum tamen in personis magna sit distinctio. Alia est persona Patris, alia Filij, alia Spiritussancti: sed nõ est alia essentia Patris, alia Filij, alia Spiritussancti: nã Patris, & Filij, & Spiritussancti vna est substantia, vna natura, vna diuinitas, vna maiestas. Sicut cõfitemur Patrem ingenitum, esse perfectum & incommutabilem Deũ, siue integram veramq; diuinitatem esse in Patre: ita cõfiteri debemus Filium à Patre genitum, esse perfectum atque incommutabilem Deum, & Spiritumsanctum à Patre Filioque procedẽtem (qui est amor Patris & Filij) esse perfectum incommutabilemque Deum. Attamen Pater & Filius & Spiritussanctus non sunt tres Dij, sed vnus perfectus & incommutabilis Deus, vnus Dominus, vnus æternus, vnus omnipotens, vnum principium omnium rerum conditarum. Quicquid vna persona secundum substantiam est, hoc ipsum est & quęuis alia. Planè quicquid est in vna persona, id ipsum totum etiam in qualibet alia est: neque vna aliquid minus habet quàm tres simul, nec tres simul aliquid plus habent quam vna sola. Pater à seipso est, suiipsius æterna essentia est, & à nullo quicquam accipit: Filius non est à seipso, est enim à Patre solo, & à Patre habet quicquid habet: Spiritussanctus etiam non à seipso, sed à Patre & Filio est, habetque à Patre & Filio quicquid habet. Pater communicat se totum Filio: nam dat ei totum esse suum diuinum, seu totius diuinitatis, seu plenitudinem, & vnà cum Filio dat eãdem diuinitatis plenitudinem Spiritui-

san-

sancto. Nihil tamē est in gloriosa Trinitate prius vel posterius, nihil maiꝰ aut minus: sed ipsę tres diuinę personę, quibus vna eademq; est substātia, sunt coæternæ & summè ęquales summeq́, similes, atque in se inuicem manēt. In Patre totus Filius est, & totus Spiritussanctus: in Filio totus Pater est & totus Spiritussanctus: in Spiritusancto totus Pater est & totꝰ Filius. Licet verò attribuatur Patri potētia, & Filio sapientia, & Spiritui sancto bonitas: ipsarum tamē trium personarum vna eademq; est potentia, sapientia, ac bonitas. Persona Filij assumpsit naturam humanam, non aūt persona Patris neq; persona Spiritussancti: incarnationem tamen Filij tota Trinitas operata est. Nam sicut trium personarū vna est essentia, ita etiam vna est operatio, vna & eadem voluntas.

Trinitatis imago in homine. In anima hominis pulchrè relucet sanctę Trinitatis imago. Habet. n. anima rationalis (sicut habēt & spiritus angelici) tres naturales vires admodū excellētes, nēpe, memoriam, intellectum, & voluntatem: quas Deus illi indidit, vt ipsa Deum memoria recolere, intellectu cognoscere, volūtate eligere & diligere, atque eo frui possit. Quemadmodum autem Pater & Filius, & Spiritussanctus sunt vnus Deus, siue vna diuina substantia: ita tres illæ superiores spiritualesq; animæ vires sunt vna mens siue vna animæ essentia. Tres æternæ & inseparabiles personæ diuinitatis inseparabiliter operantur: & prædictæ tres potentiæ animæ etiam inseparabiles operātur inseparabiliter. Neq; enim memoria aliquid recolit aut recogitat sine intellectu & voluntate: nec intellectus aliquid cognoscit sine memoria & voluntate: nec voluntas aliquid eligit vel diligit sine memoria & intellectu. Istæ tres potētiæ animæ sunt spirituales sensus: nā visus attribuitur vi intellectiuę, auditꝰ vi memoratiuæ, odoratus, gustꝰ, & tactus vi affectiuæ siue amatiuæ, hoc est, voluntati. Sicut autem Spiritus præstātior est corpore, ita illi sensus perfectiores & digniores sunt sensibꝰ corporis. *Sensus animæ præstātiores sensibus corporis.* Porrò ea anima quæ supra vires suas naturales subleuata, meretur in simplici essentia sua occultissimoque fundo inuenire Deum, eiq; sine medio vniri: videt, audit, odoratur, gustat & tangit, quod nullis verbis enarrari potest.

Trinitatis mysterium ineffabile. Non nisi sobriè loquatis de mysterio altissimæ Trinitatis: quia tam impossibile est vt quis illud explicet, quàm impossibile est vt homo in terra stans, celū digito cōtingat. Quis .n. dicat vel etiam intelligat, vti Pater perēnem essentiam suam clarissimè prospiciens, seque perfectè cognoscens, Verbum suum proferat, seu filium generet sibi consubstantialem, coæternum, & coæqualem? Nā illa sui cognitio, filij sui in æternitate generatio est. Quis item capiat, vt Spiritussanctus procedat atq; emanet à Patre & Filio, quibus etiam consubstantialis, coæternus, & coęqualis est? Ista omnem intellectum humanum excedunt. Veruntamen vt etiam sensibili similitudine confirmetur in te fides, qua eredere debes Filium esse æternum, & Spiritumsanctum æternū, sicut Pater (à quo procedunt originemq; accipiunt) æternus est: attēde vti splendor & calor ab igne quidem vel flamma procedunt, qui tamē igne posteriores tempore non sunt. Nam eo ipso momento quo ignis est, etiam splendorem & calorem emittit, nec vnquam ignis sine splendore caloreque esse potuit, adeò vt si ignis esset ęternus, splendor quoq; eius esset æternꝰ & calor æternus. Itidem tam splendor quàm calor procedens à Sole, coæuus est Soli. Incomprehensibilis illa generatio atq; processio in sanctissima Trinitate sicut initium nunquam habuit, ita nec finem vnquam habitura est: si enim habuisset initium, vel aliquādo defineret, aliqua mutatio circa diuinitatē facta esset aut fieret, quod nullo modo fieri potest: in nā natura & substantia diuina est incōmutabilis. *Deus incōmutabilis Deus.* Quum quelibet diuina persona sit perfectionis infinitæ, & quælibet aliam limpidissimè intueatur plenissimeq; cōprehendat: diligūt vtiq; se inuicem ipsæ tres personæ amore iucūdissimo, ardētissimo prorsusq; infinito. Sed præstat de tāto mysterio aliquid intus experiri, quàm ore multa dicere. Tu in his quæ ratione & intellectu cōprehendere nequis, fidem integram retinens, simpliciterque credēs quod Catholica credit Ecclesia, humilitati atq; amori da operam.

Perfectiones Dei attende. Attēde tota animi deuotione domini Dei tui bonitatem, dulcedinem, pulchri-

chritudinem, pietatem, misericordiam, charitatem, fidelitatem, atque eius generis alias ipsius amabiles perfectiones, quæ profectò prorsus immensæ & incomprehensibiles sunt. Si ad Iesum per amarosa atque iaculatoria verba aspirare libet, potes mête vel etiam ore hæc aut similia dicere: O bone Iesu, vtinam mundus & innocens coram te essem. Vtinam verâ humilitate perfectaq; mei resignatione tibi placerē. O dilecte mi, charissime mi. O dulcedo cordis mei, vita animæ meæ. O purum gaudium meum, & castæ delitiæ meæ. O Domine Deus meus, quid volo præter te? Tu mihi sufficis: tu es vnicum atque iucundissimum bonum meum. Ego te vlnis animæ meæ suauiter amplecti desiderio. Eia accende & concrema me igne amoris tui. Da vt diligam te toto corde, tota anima, & tota virtute pro grata voluntate tua: &c.

Aspirationes ad Iesum.

Non sis tamen in his nimius nec vehementior quàm oportet, sed indiscretionis moderationem diligenter seruato, ne caput tuum lædas, & naturā prægraues ac destruas. Quando autem contingit te dolorem aliquem ex spiritualibus exercitijs cōtrahere ac sentire, offer illum Deo in laudem æternā, & patiens esto. Qui nulla virium suarum ratione habita, conatu prorsus violento atq; importuno sese incessanter introuertere, mentemque suam in Deum eleuare nititur: is nō pmittit, vt Deus in ipso requiem habeat. Veruntamen malæ cogitationes salutaribus cogitationibus pellendæ, & cordis oculi ad Dominum vbique præsentem amāter, placidè, & simpliciter reflectēdi sunt. Certè sicut is qui acriter sitit, non facilè obliuiscitur sitis suæ: ita is qui Deum impensè amat, vt crebrò illius recordetur necesse est, si mens eius alijs cogitationibus impedita non fuerit. Vbi enim amor & cura, ibi oculus atque cogitatio. Quilibet prudenter considerare debet mensuram gratiæ quàm à Deo accepit: quia Spiritussanctus dona sua variè distribuit.

Moderatio

Vbi amor, ibi oculus. Luc. 18. Tob. 5.

Per verba illa Euangelij, Oportet semper orare & non deficere, atque per ista sancti Pauli, Sine intermissione orate; non iubemur absque cessatione aliqua continuare orationis exercitiū (neque enim hoc fragilitas humana præstare potest) sed monemur non ita deserere orationem, quin quotidie illi diligēter instem᷒ certis horis. Et profectò homo bonæ voluntatis qui semper bene agit, & cuncta opera sua refert ad honorem Dei, semper orat.

Orandum quotidie.

Dum sacræ lectioni cōuenienter intendis, aut aliquid aliud ad laudem Dei ritè facis, sæpe nō minorem, immò fortè maiorem, fructum refers, quam si orares. Neque enim orationes tantùm, sed & quæq; salutaria verba ad gloriam Dei lecta vel audita, & quælibet piæ actiones atq; cogitationes animam mirificè exornant. Verè mens boni hominis ex spirituali doctrina multa præclaraque commoda recipit: nam & cōsetuatur munda, & ignorantiam deponit, & tranquilla redditur, & illuminatur, & nutritur, & excitatur, & roboratur, & eximium decorem accipit. Igitur lege vel audi libenter verbum Dei, sanamq; institutionem, à quocunque etiam homine proferatur, & quātumcuq; simpliciter annuncietur aut scribatur: sed corruptam pestiferamque hæreticorū doctrinam execrare. Etiamsi quis exactè non intelligat neque memoria retinere possit pia quæ ad laudem Dei legit vel audit: nihilominus talia plurimum animæ prosunt. Certè interim dum bona sic leguntur vel audiuntur, tempus homini minimè perit: sed dum leguntur etiam plurima & optima, si pura rectaue intentio legenti deest, perit vtiq; ei tempus.

Lectio sacra.

Doctrina spiritualis commoda.

Nota.

Non nimis diu vni aliquo exercitio insistendum est, ne fastidium generet & animum segniorem reddat: sed conuenienter varianda sunt exercitia. Si tibi in orationibus vel meditationibus atq; exercitijs sanctis desunt lachrymæ externæ, non id te perturbet: nam homini Deo placere cupienti non desunt internæ lachrymæ: & licet oculi eius nō plorent, plorat tamen cor. Pro lachrymis quas non habes, offer Deo patri lachrymas Christi. Sanè grandis commotio compūctionis sensibilis solerter à nonnullis plærumque vitanda est, ne bonæ corporis habitudini & mentis serenitati officiat.

Exercitiorum vices.

Lachryma

Deo diuinisque ac spiritualibus reb᷒ intende hilati, libero & simplici corde, abs-

Praxis exercitiorū.

absq; inordinata anxietate, & nimia intellect' extēsione aut applicatiōe. Quære item in pijs exercitijs tuis Dei honorem potius quàm proprium cōmodum seu propriam delectationē. Abdica penitus vitiosam proprietatē: & semper parat' sis ipsa priuata exercitia tua intermittere atque relinquere, vbi Deum id velle vel iustam aliquam caussam hoc exposcere cognoueris. Nōnullos inuenire est qui certas quasdā precationes ex se susceperunt quotidie legēdas: quas si propter negocia & necessitates emergētes, vel propter sanctā obedientiam relinquere cogantur, omnino impacati sunt & inquieti: sed proprietas ista vitāda est. Patres etiam dicunt, hominem inter orandū nō decere gestus singulares nimiumq; notabiles coram alijs, pectus fortiter & crebrò tundendo, suspiria alta emittendo, manus in sublime attollendo, &c. Aliqui plærumq; feruentius orant sedendo, quàm genua flectendo, alij stando vel inambulādo preces suas melius fundūt: tu amplectere quod tibi magis conuenire sentis, ita tamen vt in omnibus discretionem serues, & caueas ne aliquem scādalizes. Tam vocalis quàm mentalis oratio ritè peracta, Deo valde placet.

Orantis habitus.

Memor sis, oro, eorum quæ dulcis Iesus (qui est Deus, & dominus, & pater, & frater tuus) pro te fecit, eique deuoto corde gratias age. Ipse factus est homo ꝓpter te. Ipse semper & vbiq; tui recordabatur, teq; ante mentis suæ oculos habebat: faciens & tolerans libentissimè omnia pro tua salute. Inspice & imitare pro modulo tuo eius humilitatem, resignationē, patientiam, charitatē, benignitatem, modestiam, continentiam, sobrietatem, ac ceteras virtutes sanctas, quæ in eo perfectissimè relucent. Vita Christi liber admodū præclarus est, doctis, perfectis atq; imperfectis (qui Deo placere cupiunt) communis. Qui bene terit hunc librū, efficitur eximiè sapiēs, facileq; adipiscitur peccatorū veniam, prauorum affectuum mortificationem, mentis illuminationem, cōscientiæ pacem & tranquillitatem, firmamq; erga Deum in syncera dilectione fiduciam. Etiamsi codices omnes, qui toto orbe habentur, intercidissent: vita & passio Christi abundè Christianis omnib' sufficeret ad virtutem omnem & veritatem perdiscendam. Singula quæ fecit ac pertulit Iesus, ita considera & recipe, quasi pro te sola illa fecisset atque pertulisset. Neque enim ea tibi minus prosunt, quàm si tu solus per Christum redimendus fuisses. Sed & si solus redimi debuisses, ille pro te vno promptissimè & incarnari, & pati, & mori voluisset: adeò salutem tuam sitit, & tam ardenter te diligit.

Iesu vita recogitanda.

Imitatio.

Venerandam eius Passionem tanquā preciosam margaritam in scrinio pectoris tui reconditam habe, & eam grato animo reuolue. Ecce, dominus tuus ex summa charitate voluit nimis indigna & acerba perpeti, vt satisfaceret pro peccatis tuis, teque redimeret. Depinge mentem tuam suauissimis imaginibus passionis eius, & floridā dominicæ crucis arborē plāta in medio cordis tui. Ipsum dominū Iesum excruciatū vulneribusq; cōfectum, elige in charissimum spōsum animæ tuæ, eumq; amārer contemplare & amplectere. Nā ex eius roseis vernātibusq; plagis melliflui gratiarum riui promanant. Qui os animæ suæ patulo lateri eius conuenienter admouere ibiq; commorari, & ad intima cordis illius pertingere nouit, is vtiq; vinū vitææternæ degustat, & perspectum habet quàm amœna paradisus sit Iesus. Neq; scribi, neq; cogitatione comprehendi potest, quantum fructum homo bonæ volūtatis & humilis teferat ex pia meditatione passionis dominicæ. Iste quamlibet modico affectu aliquid de vita & passione Christi legat aut ruminet, non potest nō maximam inde vtilitatem capere: quemadmodum is qui digitos in farinam mittit, non potest nō habere eos farina conspersos: sed qui ipsam domini passionem etiam cum larga lachrymarum effusione recolit, & tamen veram humilitatem, patientiam, resignationem atque charitatem negligit, certè paruum aut nullum fructum ex sua meditatione reportat.

Christi passionis memoria.

Non contristeris si Deus in hac vita te minimè prouehit ad sublimem cōtemplationis gradum: sed roga eum instanter, vt det tibi bonam, humilem, resignatamque voluntatem, & eam in te ad finem vsque conseruet: pete ab eo vt iuxta gratissimum beneplacitum ipsius sem-

Quid potissimu à Deo petendum.

ſemper viuere poſſis. Et quia cares pennis quibus ad alta euoles, mane tanquã paruus pullus ſub alis diuinæ amantiſſimæq; gallinæ, id eſt, ſub alis æternæ Sapientiæ pro te incarnatæ. Abde te & cõquieſce in ſacratiſſima Chriſti humanitate. Hæc enim in procelloſo mari præſentis ſeculi, erit tibi tanquam nauis tutiſſima, qua ad ſalutis portum perducaris, etiam ſi diuinitatem plenius hic nõ cognoſcas, vbi nimirum corpus aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem. Haberes autem ipſius diuinitatis eminentiorem notitiam, ſi celſiſſimus Deus crebris fulgoribus mẽtem tuam irradiaret, teq; in diuinam transformaret claritatem. Veruntamen (ſicut alibi ſupra monuimus) intuere Chriſtũ internis oculis: non vt hominem tantum, ſed vt verum Deum & verum hominem: intuere eum vt præcellentem gemmam diuinæ nobilitatis, & elegantem florem dignitatis humanæ. Licet enim lucidiſſimos diuinitatis radios perfectius conſpicere nequeas: potes nihilominus credere ipſam fulgidam diuinitatem in humanitate & corpore Chriſti ceu in venerabili templo habitare. Si hoc credideris, & humanitatem Chriſti ita conſideraueris, non elongaberis ab eius diuinitate, ſed eam ſatis conuenienter vtiliterq; retinebis.

Sapien. 9.

Incarnatio verbi. Quando ipſe vnigenitus Dei pro ſalute mundi in vtero beatæ Mariæ virginis de Spirituſſancto conceptus eſt, aſſumpſit quod non erat, & manſit quod erat. Aſſumpſit enim corpus & animã rationalem, aſſumpſit inquam, totum hominem, & manſit Deus. Natura diuina & natura humana (quæ multùm ſunt diuerſæ) mirabiliter fuerunt vnitę. Nõ eſt mutata diuinitas in carnem (natura etiam diuina incommutabilis eſt) ſed humanitas aſſumpta eſt in Deum. Manſit vtraque natura integra & ſalua cum ſuis proprietatibus. Tunc ergò æternum Verbũ, anima rationalis, & caro humana conuenerunt in vnã perſonam: ita vt illa tria ſint vna perſona, vnus Chriſtus. Propter quam admirandã vnionẽ, ſanctiſſima Chriſti anima ab exordio creationis ſuæ ſemper contẽplabatur limpidiſſimè glorioſam Trinitatem. Vnde & quum pateretur atq; in cruce penderet Chriſtus, fruebatur ſecundum ſuperiores animæ vires diuinitate, ſicut modò fruitur in cœlo: ſed ſecundum carnem viresq; animę inferiores ac ſenſitiuas, diriſſimis cruciatibus affligebatur. Et vt ſua paſſio eſſet acerbior, nõ permiſit tũc redũdare cõſolationẽ à ſuperiore animæ portione in inferiorẽ ſenſitiuamq; partem. Hinc in cruce attendẽs ſe ita afflictum & cõſolationis influxu deſtitũ, ex parte humanitatis clamabat. Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me? Hic filius Dei viui, Verbũ & Sapientia Patris, vera atque increata lux, ſecundũ diuinitatẽ vbiq; præſens eſt, æqualis Patri & Spirituiſancto eſt: ſed ſecũdum humanitatem minor eſt Patre & Spirituſancto atque etiã ſeipſo: neq; .n. creatura creatori æqualis eſſe poteſt. Et quidem humanitas domini Ieſu piiſſima ianua eſt, qua in diuinitatem illius intratur.

Pſal. 21.
Mat. b. 1.

Fortè cupis expreſſius audire, quãdo Trinitas Deus creauerit corpus & animã Chriſti: auſculta igitur. Mox vt beata virgo Maria per humilem ſui reſignationem, aſſenſum præbuit, dicens angelo incarnationem filij Dei ſibi annũcianti, Ecce ancilla domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum: Spirituſſanctus in illam deſcendit, & in momento ipſe cum Patre & Filio formauit ex puriſſimo eiuſdẽ ſacræ virginis ſanguine corpuſculum humanum, membris omnibus abſolutum atq; perfectum: creauit eodem momento animam rationalem quam eo ipſo temporis puncto vniuit illi corpuſculo. Aliorum infantũ corpora non repentè, ſed paulatim formãtur in mẽbra, quæ vbi iam in vtero materno perfecta ſunt, Deus animã in momento creat, creandoq; infundit corpori. Sicut diximus, humanitas Chriſti via & ianua eſt, qua ad diuinitatem pertingitur: nec aliquis ad ſublimioris cõtẽplationis quietem diuinamq; vnionẽ tutò aſpirat, niſi virtutes Chriſti ſanctiſſimas diligẽter imitari & amabilem humanitatis eius imaginem animæ ſuæ per deuotam meditationem imprimere conetur.

Luc. 1.

CAPVT XI.

Vnio cum Deo. MAgna res, magna prorſus res eſt, tẽpore huius exilij Deo per myſticam

cam

cam nudamq; vnionē in diuino lumine copulari. Fit autē hoc quando munda, humilis, & resignata anima ardenti charitate succensa, supra seipsam Dei gratia euehitur, & ad ingentem diuinæ lucis claritatem menti affulgentē, amittit omnem considerationem atque distinctionem rerum, deponitque imagines etiam excellētissimas, ac tota amore liquefacta & velut ad nihilum redacta, defluit in Deum. Tūc enim sine medio coniungitur Deo, & efficitur vnus spiritus cum eo, atq; in illum transformatur transmutaturq; sicut ferrum in igne positum transmutatur in ignem, non desinens esse ferrum. Fit vnum cū Deo, non tamen ita, vt sit eiusdem substantiæ & naturæ cum Deo. Quiescit hic anima cessatq; à propria actione: & optabilem Dei operationem dulciter sustinens, pace gaudioque ineffabili abūdat. Tantum gustum hic percipit, vt ei cœlum, terra, & quæcunq; in illis sunt præ consolationis magnitudine colliquescere atq, in nihilum redigi posse videantur. Ipsa quippe supra naturalium virium suarum operationem subleuata, peruenit ad silentem & tranquillam essentiam suam, vbi vnitas simplicitasq; est, & vbi Deus habitat: iamque æterna veritate rēperta, inexhaustas opes possidet. Fœlix planè illa anima, quæ supra omnia creata supraq; propriam actionem euecta, in vi memoratiua nudatur omnibus imaginibus, & meram puritatē sentit: in vi intellectiua percipit præfulgidas illuminationes Solis iustitiæ & diuinam veritatem cognoscit: in vi autem amatiua sentit æstum quendam quieti amoris, siue contactum Spiritussancti, tantam fontem viuum riuulis æternæ suauitatis manentem, atque ita ad excellentem cum Deo vnionem introducitur.

Igitur anima vastissimam diuinitatis solitudinē ingressa, fœliciter se perdit: & lucidissimæ caliginis claritate illustrata, præ cognitione fit quasi sine cognitione, atq; in sapienti quadam ignorātia cōstituitur. Quæ licet nesciat quid sit Deus, cui nuda claritate vnita est, licet nō videat Deum sicuti est in gloria sua: experimēto tamen discit, illum infinitè transcendere omnia sensibilia, & quicquid de Deo scribi, dici, vel humano intellectu apprehendi potest. Sentit longè aliud esse, sine imaginibus in Deum excedere, quàm in nobilibus aut diuinis imaginibus atque similitudinibus Deum intueri. Deniq; per intimum amoris complexum contactumq; melius Deum cognoscit, quàm exteriores oculi visibilem solem cognoscant. Huiusmodi anima optimè scit quid sit vera contemplatio: nam aspectus eius in regionem ineffabilis lucis directus, ibiq; defixus, feliciter cernit quam angusta & exigua ac penè nihil sit omnis creatura, comparata celsissimo atque intermino Deo.

Nō omnes Dei serui mysticam illam vnionem attingunt.

Sed non omnes serui Dei in hoc seculo ita rapiuntur supra seipsos, non omnes ita pertingunt ad occultum, simplicem, nudumque & Deiformem animæ fundū, non omnes admittuntur ad mysticam illam præcelsamq; cum Deo vnionem, ad quā nullus proprio conatu aut labore peruenire potest, nisi speciali gratia Dei adiunetur. Qui autem illuc admittuntur, debent præclara illa Dei operatione in ipsis cessāte mox resumere propriam actionem & sanctas imagines, bonaq; opera atq; exercitia: debent humiles manere, & in proficiendi desiderio persistere, sicq; se gerere, quasi nunc primùm melius viuere cœpissent. Neq; enim durante hac vita tam altè vel profundè in Deum ingredietur, quin quolibet momento sublimius profundiusque in illum ingredi queant: & aliquid in eis semper residebit quod nondum satis mortificatum sit. Esto, non amplius moueantur isti mortalium creaturarum aspectu: adhuc tamen necesse est vt vigilent, & seipsos ad mortem vsque diligenter obseruent. Certè rex Dauid vir secundum cor Dei, quamuis in adolescentia pascens ouium greges, gratiam eximię contemplationis acceperit, post propheticas tamen, mirasque illuminationes (ei enim incerta & occulta sapientię suę Deus manifestauerat) post crebras diuinæ dulcedinis degustationes, post mysticas transformationes & amorosos ardentesque in Deum excessus, iam senex in grauissima scelera prolapsus est, nempe in adulterium & homicidium. *Psal. 150.*

Falsa quies.

Nonnulli perfectionē stolidè in hoc constituunt, vt ipsi quieti ac liberi intel-

lectum suum ab imaginibus expedire, seseq; cum ociosa & nuda sensualitate intra seipsos recipere possint: negligentes interim Dei amorem & quælibet pia opera atq; exercitia. Qui quidem falsæ quietis sectatores (quum seipsos impurissimè quęrāt, & in seipsis potius quàm in Deo delectentur) misera diaboli mācipia sunt. Legitimi verò contemplatores supernaturalisque quietis cultores, ita mentis nuditatē & sanctum ociū sectantur, vt tamen bona opera atq; exercitia non deserant. Nam & virtutibus dant operam pro viribus, & Deum laudāt, & passionē dominicam recolūt, & gratias agunt, & frequēter orant si eis vacat, & Deo per syncceram charitatē adhærent: honorē item Dei potiùs quam propriam delectationē spectant & quærunt. Deus in eis nobilissimum opus suum peragit: quia ipsi diuino amore pleni, per internum silentium sese nudos & simplices exhibent, nihil cogitando nihilque considerando. Hoc modo ab omnibus imaginibus gratia Dei expediti, rapiuntur & euolant ad diuinæ caliginis radiū, ac Deo sine medio vniuntur. Plæriq; pij homines licet eò nō perringant tempore huius exilij, nonnullā tamen cogitationis simplicitatem in se sentiunt, dū exclusis ab animo tumultibus, iucundam domini præsentiam humiliter, placide & amāter in silentio attendunt, alia queq; parum aut nihil cōsiderantes.

Veri contēplatores.

Sit sua quisque sorte contentus.

Porrò, quemadmodum foret absurdum, si is cui rex demandasset officium standi ante mensam suam & seruiendi, iniussus mensæ regis impudēter accumberet: ita improbè facit, qui se totū dare vult ocio contemplationis, quum tamen ad illud euidenter non vocetur à Deo. Tu ergò & Deo magis ac magis placere desiderabis atq; conaberis, & nihilominus semper cōtentus eris ea gratia, quàm tibi largiri dignatur domin⁹. Si ipse singulare quidpiam in te operari voluerit, nō eum impedias: sed volūtatem eius decenter sequere, continens iugiter teipsū in sancta humilitate tuiq; nihili pensione.

Reuelationes seu visiones.

2. Cor. 11.

Visiones & reuelationes (quæ internè dū etiam malis cōceduntur) inordinatè non desideres. Illi qui eas vanè appetunt, & eis incōsideratè fidem adhibent atq; confidunt, facilè decipiuntur à Satana: qui se transfigurat in angelū lucis, & plærumq; vera falsis permiscet, vt fallar. Ipse nonnunquā vera, nōnunquam falsa, sed Spiritussanctus nunquam nisi vera reuelat, prædicit & annunciat. Bono spiritu animā visitante, solet ipsa in initio timore corripi, sed mox gaudiū & consolationem recipit, alacritatēq; & pacem internam ac tamem virtutū retinet. Diabolo verò se exhibente, timor incussus permanet vel etiam augetur in anima, & quāuis dum dæmō sese in angelum lucis transfigurat, anima in principio exhilaretur, posteà tamen cōfunditur tenebrisq; repletur, & impacata redditur. Si videndo visionē aliquam dubitas donec certior fias, Deum nō offendis, etiam si visio sancta & diuina sit. Perpēdere diligēter oportet vtrùm ipsę visiones ac reuelationes omni simulatione fictioniq; & absurditate careant, vtrùm item concordent cū fide Catholica & sacris litteris orthodoxorūq; Patrum scriptis. Si enim cum illis non cōcordant, statim reijciendæ sunt. Illusio diabolica hominē facere solet superbū, irresignatum atq; in proprio sensu obstinatum: sed reuelatio diuina hominē reddit humilē, resignatum, & flexibilē. Sunt quidam Deo dediti qui etiam vigilantes & sani abducuntur operatione Dei e sensibus corporis, vt eis sopitis, perfectè intendāt diuinis visionibus & reuelationibus.

Angelicæ & diabolicæ visionis discrimen.

Humiles nō facilè seducūtur.

Luc. 11.

Sanè malignus spiritus illos minimè seducit, qui in reuelationib⁹ eximia diuinæ charitatis dulcedine, puroq; intellectualis ac spiritualis luminis influxu perfunduntur. Et Dominus omnes humilitate non ficta præditos, seque piè quærentes & inuocantes, benignè cōseruat ac protegit, ne diabolicis laqueis irretiti pereant. Nam qui superbiunt, & qui duplicitatem fictionemq; aliquam in se occultant, seipsos miserè seducūt, atque in nassam diaboli sponte conijciunt. Quum Deus fidissimus sit pater, humilibus filijs petentibus panem, ouum, aut piscem, non dat pro pane lapidem, neque pro ouo scorpionem, neq; pro pisce serpentem: sed dat illis spiritum bonum, dat quod saluti eorum conducit. Fieri nulla ratione potest, vt ipse humiliter ad se confugientes sibique verè

confi-

confidentes derelinquat. Itaque qui humiles sunt, tendiculas Satanę semper effugiunt. Et profectò nullū est veræ sanctitatis certius signum atque argumentum, quàm vera humilitas & perfecta sui resignatio.

CAPVT XII.

Eucharistiæ sumptio. QVando admittendus es ad cæleste illud cōuiuiū in quo Christus sumitur, pia mente recole beneficia Dei, maximeq́; passionem Dominicam, in qua inenarrabilis charitas Christi erga nos præcipuè relucet. Ipse enim de hac mensa loquens ait, Hoc facite in meam commemorationem. *Luc. 22.* *Ad eandē præparatio.* Ergo, si tibi vacat, recogita vel meditare quid pro te fecerit ac pertulit dominus Iesus: simulq́ue eum roga, vt habitationem sibi gratam & amœnam in te præparet. Pete, vt deletis omnibus peccatis tuis, inopem animam tuam meritis ac virtutib9 suis exornet. Suscipe cum humili reuerentia sacram Eucharistiam: firma fide credens te sub specie panis exigui accipere verum & immemortale corpus Christi. Nam virtute diuina per verba consecrationis (quæ sacerdos pronunciat) operante, panis viniq́; substantia supernatnraliter conuertitur & trāsmutatur in corpus & sanguinem Christi. Etiamsi multis hominum millibus detur ipsa Eucharistia, quilibet eorum corpus dominicum totumq́; Christum accipit: si item vnica hostia consecrata diuidatnr in plures partes, sub vnoquoq; fragmēto totus Christus est. Et nihilominus in cœlo ad dexteram Patris manet corpus domini integrum, manet totus Christ9. *Transsubstantiatio.* Hoc grande mysterium, hęc incomprehensibilis transsubstātiatio, fit (vt dictū est, operatione Dei, cui nihil impossibile est. Reuerà Christus in Eucharistia prębet seipsum totū tibi: hoc est, præbet sublimem diuinitatem suam, perfectū corpus suum cum sanguine, & sanctam animam suam. Si dignè vel cōgruè percipis venerabile & adorandum hoc sacramentum, multum cōfirmaris stabilisq́ue in bono, & aduersus peccata remedium singulare accipis: Deo item vicinius iungeris intimiusq́ue copularis & vnitis: deniq́; efficeris excellēter particeps omnium meritorū Christi, omniumq́; virtutū quas ille in vita & passione sua exercuit, ditarisq́ue gratia ineffabili. *Vis huius sacramēti dignè sumpti.* Nullum prorsus lingua exprimere, nullum cor comprehendere potest, quàm ingentia bona homini prouenīant ex pia perceptione huius sacramenti. Glorifica dominum tuum, qui largissima bonitate sua tam magnum thesaurum Ecclesię suæ in misero hoc exilio reliquit & donauit. Dū non sumis Christum sacramentaliter, nō negligas eum sumere spiritualiter: pręparans te & optans vt ille in animam tuam adueniat. *Communio spiritualis.* Nullus omnino prohibere potest, quin quotidie spiritualiter Eucharistiam accipias, si velis. Quoties interes diuinissimo Missæ sacrificio, hostiam in eo per sacerdotem consecratam offer deuota mente Deo Patri in plenam expiationem & satisfactionem ꝑ peccatis tuis: offer eam illi in odorem suauitatis, & laudem æternam, pro tua omniumq́ue salute. *Oblatio hostiæ consecratæ in Missa.*

S. Mariæ cultus. Dulcissimam Christi genitricem virginē Mariam purè ama, seduloq́; venerare & inuoca: quæ nō solùm perfectorum, sed etiam imperfectorū benignissima consolatrix atq́; aduocata est. Hæc enim nullū à se repellit: sed omnibus se præbet exorabilem. Peccatores ad se piè & humiliter confugientes blandè suscipit, fouet, protegit, & filio suo materna fiducia reconciliat. Citius cælum cum terra perierit, quàm ipsa aliquem seriò se implorantem sua ope destituat. Gratias age Domino, qui illam tibi dedit in matrem & adiutricem.

Sanctorum inuocatio asseritur. Venerare etiam alios Sanctos cæli ciues tanquam inclytos Principes pręclarosq́; Reges ac Reginas. Neque audias huius temporis infelices hæreticos, qui stolidissima temeritate asserūt, Sanctos in cœlo nō cognoscere preces nostras, nec posse nobis auxiliari, ob idque non esse inuocandos. Nam Catholica & Apostolica Ecclesia (quæ est columna & firmamentum veritatis) aliter omnino sentit. *1.Tim.3.* Certè sanctorum beatitudo in regno cælesti non admittit ignorātiam & impotentiam, qua hæretici eos laborare dicūt: ibi enim omnia summè perfecta sunt. Sancti in cœlo clarè contemplantur Deum, prorsus vident eum sicuti est: nam nisi illum ita cernerent atq; cognoscerēt, beati nō essent. Christus enim in Euāgelio dicit ad Patrem, *Ioh.m.17.*

Hęc est vita ęterna, vt cognoscant te solum Deum verū, & quem misisti Iesum Christum. Igitur Sancti videndo Deum facie ad faciem, Deo excellentissimè vniuntur. Et quia vnum sunt cum eo qui omnia scit & potest, ipsi quoque in illo sciunt & possunt omnia quæ ad eorum spectant gloriam: planè sciunt & possunt quicquid volunt. Vnde nō solum voces orationum nostrarum, verùm etiam sancta desideria nostra & cogitationes quibus eos alloquimur & honoramus, cognoscunt, ac magna fidelitate succurrunt cunctis sese deuotè inuocātibus. Quum intimi amici & charissimi filij Dei sint, iamq; cum eo gloriosè regnent, mirum in modum Deo placet, vt ab omnib⁹ Christianis in magna veneratione habeātur. Venerare ergo eos (sicut dictum est) & illorum imaginibus honorem sanctè exhibeto. Nimis desipiunt hæretici æui nostri, qui imagines sanctorū reijciūt, propterea quòd Deus in scriptura sua dicat, Nō habebis Deos alienos coram me, &: Non facies sculptile vt adores illud. Vel nolunt vel nesciunt hæretici distinguere inter simulacra Deorum & imagines sanctorum. Sanè Christiani, Catholicæ Ecclesiæ filij, non adorant more Ethnicorū sculptilia tanquam Deos (quod vtique Deus fieri prohibet) sed sanctos in imaginibus suis piè venerantur. Id enim Ecclesia sponsa Christi, quam Spiritussanctus edocet atque gubernat, hactenus fideliter obseruat, quod etiam ex traditione Apostolorum accepit.

Sancti non modò preces sed & desideria nostra cognoscunt.

Aduersus Iconoclastas.

Deut. 5. Leuit. 26.

CAPVT XIII.

Tempus vtiliter expendendum.

OMne tempus traducito ad laudem & gloriam Dei. Dū es incolumis, semper boni quidpiam exerce: dum verò ægrotas, serua mansuetudinem ac patientiā. Nec putes ea quæ piè facis, Deo grata tibique vtilia tunc minimè esse, quando palato cordis tui parum sapiunt, & quando in illis te sentis minus alacrem, aut etiam gelu interno constrictum tenebrisque circumfusum. Vera enim deuotio in vera sui ipsius submissione, resignatione, abnegatione ac nihili pensione sita est, potius quā in sensibili sapore & dulcedine. Certè multis ad salutē vtilius est ariditatem amaritudinéque cordis sentire, quàm affectuosa desideria & suauitatem. Ille Deo valde placet qui fide & amore diuino plenus, in ipsa sterilitate paupertateq; sua interna humiliter dicere nouit: Domine, licet ego immundus sim, & omni consolatione (quam plærique boni homines experiuntur) indignus, te tamen non derelinquā, sed desolatus libenter ero iuxta tuum beneplacitū & permissionē. Nimis infidelis Deo est, qui quando Deus eum consolatur, Deo seruire vult: sed quando spirituali consolatione destituitur, mox à Deo recedit, & impura illicitaque solatia perquirit. Si te desiderantem diuinā consolationē, Deus eam tibi negaret, & tu id pro gloria eius resignato ferres animo: haud dubiè verius illam haberes, & centuplo plus pręmij apud Deum tibi cumulares, quàm si sensibiliter consolationem percepisses. Suauitas illa non est indubitatum sanctitatis signum, sed Deus eam largiendo manifestat bonitatē suam: nam & his qui pessimè viuunt illam interdum concedit. Nisi quis percepta suauitate sentiat animi alacritatē & famē virtutum maximæque sanctæ humilitatis & obedientię atque charitatis diuinæ affectum in se remanere: potest habere multùm suspectā huiusmodi suauitatem.

Deuotio vera.

Dominus quosdam recens ad se cōuersos tam abundanti gratia in inferioribus animæ viribus plærunque cōmouet: vt ipsi quasi ebrij cogantur opulentiam internarū delitiarū quas sentiunt, verbis & gestibus insolitis manifestare, vel etiam in stuporē quendam & somnum siue excessum mentis venire. Ita nimirum nouelli serui & amici Dei per diuinū amplexū sensibili vnione Deo copulantur, osculaque persuauia ab eo accipiunt. Bona quidem est ista sensibilis vnio quæ in hominis natura eū medio fit, modò illi quibus huiusmodi gratia datur, magis ac magis in vera humilitate, patientia & sui resignatione conentur proficere: sed mystica verissimaque vnio quā nonnulli perfecti supra vires suas naturales euecti, & abysso diuini amoris absorpti, in suprema nobilissimaque sui portione (hoc est, in mēte siue spiritu intimoq; & nudo animæ fundo) sine vllo medio experiūtur,

Deuotionis sensibilis abundantia.

Vera vnio.

in-

incomparabiliter præstantior est.

Tu verò paratus sis ariditatem & angustias cordis tenebrasq; internas omni tempore vitę tuę sustinere, si Deo ita visum fuerit. Verũtamen si idem benignus Domin⁹ tibi nimis indigno nonnunquam consolationẽ dulcedinemq; spiritualem præstiterit, non eã reijcias: sed humili grataq; mente illam recipito, & iugiter retine sanctum Dei timorẽ. Caue sedulò ne propter huiusmodi consolationẽ vanè glorieris ac tibi placeas, caue ne nimium illi innitaris vel cõfidas, neue illa abutaris ad propriam voluptatẽ: neq; enim in donis Dei, sed in ipso Deo quiescere debemus. Natura vbiq; seipsam quærere solet, idq; plerũque admodum occultè & sub prætextu rectæ rationis atque eximij boni: sed vitiosa propensio eius solerter obseruanda & diligenter corrigenda mortificandaq; est. Nam propria atq; impura quæsitio coniuncta diuinæ cõsolationi, tãquàm fœtidũ stercus est preciosissimo balsamo permistum. Dona Dei integrè in Deum refundẽda sunt: ita vt homo tam intactum ab eis se seruare nitatur, quasi illa non accepisset. Quanto igitur benignius te visitat & consolatur Deus, tanto sis humilior atque in tui nihil pẽsione stabilior: & non deficias animo subtracta consolatione, sed insistas pijs operibus atque exercitijs in penuria interna ac mœrore, perinde vt in abundantia & gaudio. Pro ipsa cordis tui sterilitate & ariditate, offer Patri cœlesti feruida desideria ardentissimumque amorem cordis Iesu Christi: offer sanctam deuotionem & charitatem beatæ Mariæ virginis atque omnium electorum Dei.

In Deo solo quiescendu

CAPVT XIIII.

Permane Deo cõiunctus cum integra pace in quibuscunq; rerum euẽtibus. Nam hac ratione, & vitam Deo placentem hic ages, & tandem sancta morte hinc emigrabis. Morieris in gratia atq; amicitia Dei: & mors tua introitus erit ad verã vitam, iuxta promissum Domini Iesu dicentis, Qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, viuet: Et omnis qui viuit & credit in me, non morietur in æternum. Animæ tuæ è corporis ergastulo egredienti, idem Christus hæc aut similia verba blãdissimè insusurrabit: Salus tua ego sum: Ego Creator, Redemptor & amator tuus, per angustias mortis quęsiui atq; acquisiui te, semper mecum eris, noli timere. Ad hunc modum te bonæ & resignatæ volũtatis hominem tunc cõsolabitur dominus Deus tuus. Non ergo inordinatam tristitiam tibi adferat mortis memoria, sed te exhilaret potius, quemadmodum exhilarabat sanctam quãdam virginem quæ dicebat Deo: O Domine quando tandem corpus meum (te permittente) reuertetur in puluerem, & animą mea refluet in te suam originem? Huic profectò mors in desiderio erat, vita in patientia. Non etiam solicitè & anxiè cogites, quonam mortis genere hinc sis exiturus: sed te totum dispositioni & volũtati Dei securè cõmitte. Quòdsi mors tibi fortè optabilis non est, sit saltẽ tolerabilis. Dic Domino, Fiat voluntas tua. Rex tuus Iesus moriẽdo, viam tibi strauit commodamq; reddidit: sequere humiliter qua ille præcessit. Etiãsi formides ac metuas, persiste tamen in sancta spe & fiducia erga bonum Dominũ tuũ, qui non vt seuerus iudex, sed vt misericors pater tecũ agere vult, qui & ipse (vti suprà diximus) pauere ac tristis esse voluit antequam moreretur, vt te pauentem atq; cõtristatum consolaretur. Tristitiam tuam tristitiæ eius vnitam, offer illi in laudem æternam: & mortem tuã commenda ei in vnione mortis ipsius. Innumera bona tibi Deum timenti, & amanti mors adferet. Certè vbi hac vita defunctus fueris, nullo amplius peccato inquinaberis, nunquam amplius Deum offendes, nullum amplius impedimentum tibi corpus istud corruptibile præstabit.

Mors resignati homi nis.

Ioan. 11.

Mors in desyderio.

Mors tolerabilis.

Marc. 14.

Peruenies aũt post purgationẽ (si tamẽ adhuc purgari debueris) ad patriam cœlestem, patriam claritatis æternæ, patriam semper florentem atq; amœnissimam: vbi nulla est infirmitas, nulla corruptio, nullus metus, nulla solicitudo, nullus mœror, nulla indulgẽtia, nulla afflictio, nulla molestia aut miseria. Ibi felicissimè perfrueris summo illo & incõmutabili bono quod oculᵒ non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis mortalis ascendit. Clarissimè.n. videbis gloriosam Trinitatem, Patrem, &

Patria cœlestis beatitudo.

1. Cor. 2.

 Fili-

Filium, & Spiritum sanctum, vnũ summè amabilem Deum. Eris in Deo & Deus erit in te modo excellentissimo. Tu Deo ita vnitus, bonitatis eius dulcedinẽ perfectè gustabis, & torrente diuinę voluptatis protsus inebriaberis. Plenissimè tunc cognosces atque senties, quàm immenso amore ille te ab omni ęternitate dilexerit. Inenarrabili incõprehensibiliq́; gaudio plenus, intueberis corporalẽ dilecti tui Iesu Christi faciem, quæ vtiq; tota gratiosa, fulgens & melliflua est: nam eius pulchritudo & elegantia longè excedit quiequid in hac vita optari & desiderari potest. Cernes etiam cum ingẽti lætitia benignissimam, speciosissimam suauissimamq́ue Christi matrem virginem Mariam, & omnes beatos spiritus omnesq́ue sanctos: atque cum eis iucundissimè habitans, Deum amabis & laudabis sine fine, sine labore, sine impedimento. O beata patria, & verè sola patria. Quicunque ibi sunt, planè Reges ac Reginæ filijq́ue Dei sunt. Ibi omnes immarcessibili pulchritudine florent, & pace gaudent imperturbabili. Omnes ibi serenissima luce Diuinitatis iugiter illustrantur, & plenam veritatis notitiam obtinent.

Quilibet ibi singulos cœli ciues distinctè perfectissimeque cognoscit: & omnigena opulentia, omnigenisq́ue delitijs ac gaudijs abundat. Metuere non debes ne ibi desit quicquam eorum quę hic tibi placent. Nam quicquid decoris, elegantiæ, suauitatis, gratiæ, perfectionis & excellentiæ, hic in omnibus creaturis inueniri aut sentiri potest, id ibi exuberantissimè & superessentialiter est. Breuiter, omnis boni influxus ibi est.

Corporis post iudicium glorificatio. Et quidem electi qui illuc pertingũt, ipsam beatitudinis æternæ gloriam, ante resurrectionem, in anima cumulatissimè recipiunt: post iudicium verò etiã in corpore illã recepturi sunt. Omnes resurgemus in ea ætate in qua erat Dominus Iesus, quando propter nos mortuus est. Senex centum annorum & infans vnius noctis eiusdem staturæ erunt. Et licet boni quidam modò sint claudi, vel cæci aut deformes: tunc tamen sani, integri, candidi & formosi absque aliqua macula resurgent. Corpora electorum tũc emittent ex se suauissimum odorem, & erũt septuplo sole clariora, animarum gloria sese per illa diffundente. Erunt etiam impassibilia, ita vt nullo nocumento iam possint affici. Erunt & tanta agilitate prædita, vt vbicunque anima volet esse, eò corpus suum in momento adducat. Erunt item tã subtilia, vt solida & crassa quæque minori negocio penetrent, quàm splendor solis vitrum penetrat. Tunc cœli quoque & elementa immutata miroque decore ornata perenniter effulgebunt: sublata omni corruptione, sublatis nubibus, ventis, imbribus, æstu, tonitruis, gelu, noctibus ac tenebris, succedet perpetua tranquillitas, tẽperies, lux, & solis claritas septuplò maior quàm modò sit. Aer plus habebit luminis quàm iam habeat. Aqua purior erit quàm nunc est. Terra tanquam crystallus perspicua, & vt palma, plana erit. Et quidem sensibilis mũdi machina ad hũc modum renouata iucundissimum & ęternum spectaculũ sanctis omnibus exhibebit. O quàm vernans & grata erit æstas illa perennis? Tunc nimirum sancti, qui in huius exilij hyeme tanquam arbores omni ornatu nudatæ apparuerant humiles, aridique putabãtur, decore ac gloria vestientur inenarrabili, & sicut palmæ florebunt per omnia secula.

Malorum infœlicitas. Cęterùm malis atq; impijs, qui in peccatis suis moriuntur, omnia eueniunt fœlicitati & glorię iustorum contraria. Eorum enim animæ ante iudicium in ignem æternum & horrendas tenebras missæ, intolerabilibus tormentis cruciantur. Resument quidem in nouissimo die corpora sua: sed ea erunt tetra, deformia, fœtida, & plumbo grauiora. Post iudicium verò Tartarus ipsos omnes & quiequid in mũdo fœtoris atque spurcitiei est, in se recipiet: vnde postea nullus vnquam neque dæmõ, neq; homo egredietur. Ibi erit fletus & stridor dentium atque vlulat⁹ sempiternus. Ibi miseria, dolor, inuidia, odiũ, ira & desperatio, nullũ vnquam finem habebũt. Ibi deniq; damnari in supplicijs incomprehensibilibus semper videbunt, audient & sentient quicquid horrori atque abominationi est.

Tu iam amice dilecte perpendẽs apud te, & bonorum fœlicitatem, & malorum

rum qui in ſceletibus ſuis vitã finiunt, infœlicitatem: perhorreſce iſtam, atq; ad illam quo potes deſiderio & amore ſuſpira. Modò quidem Deum patriãq; cæleſtem fidei tãtùm oculo cernere potes: ſed crede quod apertè non vides, vt quũ apparuerit quod credideris, iã clara viſione donat⁹ perfectè gaudeas. Inſpice crebrò hoc ſpirituale Speculũ, quod ego iam annos quinquaginta natus mihi & tibi ſcripſi. Contemplare teipſum in eo diligenter, vt defectus tuos facilè agnoſcas, agnitoſq; pro virib⁹ corrigas. Expedit ſanè, vt is qui in ſpiritu proficere cupit, certa aliqua præcepta ac monita deſcripta habeat, iuxta quæ omnẽ vitã ſuam ſtudioſè inſtituat & ordinet. Quanquam multis ad hoc abundè ſufficiet attenta cõſideratio vitæ Ieſu Chriſti, qui eſt luc idiſſimum Speculum omnium Chriſtianorum. Ipſi gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Quo ætatis ſua anno author hunc libellum compoſuit.

Symbolum Apoſtolorum.

CREDO in Deum Patrem omnipotentem, Creatorẽ cœli & terræ. Et in Ieſum Chriſtum filium eius vnicum, Dominum noſtrũ. Qui conceptus eſt de Spiritu ſancto, natus ex Maria virgine. Paſſus ſub Põtio Pilato, crucifixus, mortuus, & ſepultus. Deſcẽdit ad inferna, tertia die reſurrexit à mortuis. Aſcẽdit ad cœlos, ſedet ad dexterã Dei Patris omnipotentis. Inde venturus eſt iudicare viuos & mortuos. Credo in Spiritũ ſanctum. Sanctam Eccleſiam Catholicam. Sanctorum communionem. Remiſſionem peccatorum. Carnis reſurrectionem. Et vitam æternam, Amen.

Oratio Dominica.

PATER noſter qui es in cœlis, ſanctificetur nomen tuum. Adueniat regnũ tuum. Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo & in terra. Panẽ noſtrũ quotidianũ da nobis hodie. Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittim⁹ debitorib⁹ noſtris. Et ne nos inducas in tentationẽ. Sed libera nos à malo, Amen.

Salutatio Angelica.

AVE Maria gratia plena, Domin⁹ tecũ. Benedicta tu in mulieribus: & benedictus fructus ventris tui Ieſus Chriſtus, Amen.

Par-

Paruum Sertum ſpirituale.

DIcta ſemel oratio Dominica, addes decies ſalutationẽ Angelicã: & pro cõcluſione adiunges duas ſequẽtes precationes.

Miſerere mei pie Ieſu: Cõſolare me Maria mater Dei & virgo humillima. Auferte à me quicquid oculis veſtris diſplicet. Cõmendo me vobis nũc & in hora mortis meę. Ecce Domine mi, ego reſigno me totum in tuum beneplacitum. Fiat ſemper in me & de me gratiſſima voluntas tua. Effice me hominem ſecundum cor tuum, Amen.

Bone Ieſu, benigne Ieſu, propter amaram paſſionem & mortem tuam, da viuis veniam & gratiam, da fidelib⁹ defunctis requiem lucemque ſempiternam, Amen.

Poteſt etiam Sertum ſpirituale legi hoc modo.

FInita oratione Dominica, addatur iſta ſalutatio ad ſanctam Trinitatẽ. Aue dulcis, altiſſima, laudabilis & ſemper tranquilla Trinitas. Aue Pater, Aue Fili, Aue ſancte Spiritus, vnus De⁹. Aue lux iucũda, beatitudo perẽnis, bonũ incõmutabile. Tu es Domin⁹ ſummæ maieſtatis, ex quo omnia, per quẽ omnia, in quo omnia: tibi gloria in ſecula ſeculorum, Amen. O Trinitas Deus meus, emũda me miſerum peccatorẽ. Exorna animam meam ſancta gratia tua. Præſta vt te timeam & amem iugiter, Amen.

Deinde dicatur & iſta ſalutatio ad Ieſum: Aue dulcis Ieſu, fili Dei viui, fili virginis puriſſimæ. Aue præcellẽs gẽma diuinæ nobilitatis & elegãs flos dignitatis humanæ. Aue Ieſu chare, Ieſu mellifiue, rex cœlorum. Laus tibi Chriſte qui incarnatus, paſſus, & mortuus es ꝓ me: laus venerãdæ genitrici tuæ virgini Mariæ, Amen. O Domine mi, ꝓpitius eſto mihi miſero peccatori. Redde me tibi placẽtem. Da vt diligam te toto corde, tota anima, tota virtute, Amen.

Exinde adiungatur etiam iſta ſalutatio ad Mariam: Aue dulcis Maria, virgo Deipara, Regina cœli inclyta. Aue candidum lilium fulgidæ Trinitatis, & vernans roſa amœnitatis cœlicæ. Aue gratia plena, Dominus tecum. Benedicta tu in mulieribus: & benedictus fructus vẽtris tui Ieſus Chriſtus, Amen.

O Do-

O Domina mea, ora pro me misero peccatore. Impetra mihi cor secũdum cor Dei. Impetra purum amorẽ erga filium tuum & erga te. Amen.

His expletis, adijciantur pro conclusione duæ aliæ precationes, videlicet, Miserere mei pie Iesu, &c. Bone Iesu, benigne Iesu, &c.

Hac quoque ratione ipsum Sertum spirituale poteit expleri.

Si vis referre prædictum Sertum præcipuè ad sanctã Trinitatem, tum inter orationem Dominicam & duas postremas precationes leges ter aut quoties libuerit salutationem ad Trinitatem.

Similiter si vis Sertũ referre præcipuè ad Iesum, post orationem Dominicam recitabis ter vel quoties libuerit salutationẽ ad Iesum, atq; in fine addes duas postremas precationes.

Itidem si vis referre Sertum præcipuè ad virginem Deiparam, tum inter orationem Dominicam & duas postremas precationes leges ter aut quoties libuerit salutationem ad Mariam.

Profectò quisquis prædictas oratiunculas pia synceraque deuotione legerit, magnam gratiam à Deo & virgine matre impetrabit. Quod si eas ediscere voluerit, cõmodius suauiusq; illas fortè Deo offerret, quã si ipsas memoria non complecteretur. Possunt verò legi eædẽ orationes etiam ad honorem sanctorũ in cœlo regnãtium, beatorumq; angelorũ, & ad salutẽ tam viuorũ quàm defunctorum fidelium.

FINIS.

MONILE SPIRITVALE, DIVINIS REVELATIONIBVS, TANQVAM PRAECLARIS QVIBVSdam gemmis, exornatum.

PRAEFATIO.

Ræmonendus Lector est, ne peruersum quorundam hominũ indicium sequatur, qui reuelationes ac visiones diuinas ceu vanissima somnia contẽnendo, se parũ spirituales & humiles esse ostendunt. Neq; enim parui pendendæ sunt reuelationes diuinitus exhibitæ, quibus Ecclesia Dei mirifice illuminatur. Certùm est Prophetas sanctos (in quos spiritus Dei ad instar dulcissimi torrentis illapsus est) per reuelationem didicisse veritatem sine errore. Et beatus Paulus commendans Galatis Euangelium quod prædicabat, asserit se accepisse illud, nõ ab homine sed per reuelationem Iesu Christi. Galat. 1. *Deniq; sacræ scripturæ diuinis reuelationibus sunt plenæ: & Dominus semper potuit semperq; poterit operari quod vult in mundis animabus electorum suorũ. Itaq; pius Lector sanctas reuelationes hic annotatas humili gratoq; animo suscipiat: ita enim consolationem & fructum ingentem ex eis reportabit.*

MONILE SPIRITVALE.

CAPVT I.

Dei erga peccatores clementia quanta.

Diuinissimus Dionysius Areopagita in epistola quam scripsit ad Demophilũ, demonstrans quanta sit Dei benignitas & clemẽtia erga peccatores, & quantùm salutem eorum bonus Dominus desideret, pulchrè admodum commemorat quandam visionem sancto Carpo Episcopo (cui multa diuinitus reuelabantur) ostensam, & sibi ab eodem Carpo enarratã. Quum enim infidelis quispiam hominem Christianum ab Ecclesiæ fide abduxisset, ipse Carpus, qui vtrique compati & pro vtroque benignissimè orare debuerat, inordinatam indignationis amaritudinem aduersus vtrũque concepit. Vnde precabitur Deum, vt amborum vitam repentè extinguere: ęgrè ferens quòd homines impij qui vias Domini rectas peruertebãt, adhuc viuerent. Et ecce sursum aspiciens, vidit *Exemplũ memorabile.*

dit cœlum apertum, ac Iesum in throno sedentem, innumeris angelis illi astātibus. Vbi verò ad inferiora deflexisset oculos, conspexit profundissimam voraginem, in qua multitudo serpentum maxima erat. Ad huius voraginis os, duo illi viri quibus mala imprecat⁹ fuerat, stabant velut in lubrico nutātes, trementes, omninoque miserabiles. Et quum grauiter ferret, quòd non protinus absorberentur, aspectu ad superna reuocato, vidit clementissimum Iesum misericordia motum, de cœlesti sede consurgere, atque ad illos descendere, & manum benignam porrigere, simulque angelos eis opē ferre. Tunc dominus Iesus conuersus ad Carpum, dixit: Paratus sum Carpe iterū pro saluandis hominibus pati: & istud mihi gratū est, modò nō alij homines peccent. Tu autē inspice an tibi vtile sit, illā cum serpentibus mansionē præferre Dei ac bonorū clementissimꝰ; angelorū consortio. Addit deinde beatus Dionysius ista verba: Hæc sunt quæ ego audiui, & vera esse crede.

Sanctissima Deoque charissima virgo Gertrudis siue Trutha, aliquādo diuinitus edocta fuit, quòd homo attendens imaginē Crucifixi, in corde suo æstimare debeat ipsum Iesum Christū sibi blanda voce dicere: En vides quomodo causa tui amoris pepēderim in cruce nudus, despectus, totoque corpore vulneratus, ac per singula mēbra distentus. Et adhuc tanto charitatis dulcore cor meū erga te afficitur, vt si saluti tuæ expediret, aliterque æternam fœlicitatē consequi non posses, vellem pro te solo tolerare omnia, quæ tolerani pro toto mundo.

Christus, audiente in spiritu sancta Brigitta, ait: Ego sum charitas summa: nam omnia quæ ab æterno feci: ex charitate feci: & quæcunq; facio, atque in futurum faciam, similiter ex mea charitate procedunt, procedentq;. Dilectio mea erga hominem modò æquè grandis atque incomprehensibilis est, sicut erat tempore passionis meæ, quādo per mortem meam ex nimia charitate liberaui omnes electos. Etsi fieri posset, vt toties morerer quot sunt animæ in inferno, ego promptissima volūtate & perfectissima charitate corpus meū traderem, eandemque passionem & mortem pro qualibet anima sustinerē, quā sustinui pro omnibus. Hæc Christus. Ecce quàm tenerè atque ardenter diligit Deus animam rationalem, & quàm vehementer desiderat quēlibet hominem peruenire ad cœlestem beatitudinem. Sed ipse dominus creauit hominē nobiliter ad imaginem ac similitudinē suam, dans ei rationē, & arbitrij voluntatisque libertatē: vt si vellet Deo obedire & seruire, reciperet in cœlo præmium æternū, si verò nollet, reciperet in inferno supplicium nunquam finiendū. Et hæc est iustitia. Qui autem peccando Deum contēpsit eique non obediuit, si ex charitate per veram pœnitentiam reuertatur ad Deum, quantūcunque multa atque grauia sint peccata eius, recipietur à domino & non peribit, modò perseueret in bono. Et hæc est misericordia.

Quum aliquando sancta virgo Gertrudis recogitaret apud se, quidnam inter illa quæ à domino didicerat, posset vtilius manifestari hominibus; Dominus sese cogitationibus eius ingerens respondit: Vtilissimum foret homines scire & in memoria semp habere, quod ego virginis filius pro salute eorum asto ante Deum Patrē: & quandocunque ipsi ex humana fragilitate delinquūt corde suo, offero pro eis Deo patri cor meum immaculatum in emendationem: quando verò offendunt opere, exhibeo manus meas perforatas: & ita in quibuscunq; delinquunt, statim innocentia mea placo Patrē, vt illi pœnitentes facilem semper obtineant veniam peccatorum.

Orante beata virgine Mechtilde pro quodam homine, aduersus quem ipsa indignabatur, ꝓpterea quòd ille adhuc quasi incorrigibilis manebat, Dominus eidem virgini ait: Eia condole mihi electa mea, & ora pro miseris peccatoribus, quos tam charo emi precio, & tam longanimiter expecto: cupiens vehementer vt ad me conuertantur. Ecce sicut hostiam in ara crucis me aliquādo obtuli, sic adhuc codē amoris affectu assisto Deo Patri pro peccatorib⁹: quia mihi maximè optabile est, vt peccator per veram pœnitentiam ad me cōuertatur & viuat.

Rur-

Rursum de quadam alia pia persona Dominus eidem sanctæ virgini Mechtildi dixit: Quando ex humana infirmitate culpā aliquam admisit, si mox per pœnitentiam redierit ad me, confidens in mea misericordia, paratus sum ad vnicum eius gemitum, omnem culpam ei remittere.

Virgo Gertrudis aliquādo intellexit à Domino, quod si quis velociter de omnibus commissis & omissis suis pœnitēdo, inclinet se integro corde ad obediēdum præceptis Dei: tam veraciter corā Deo sanctificatur, sicut leprosus ille mundatus fuit, cui dicenti, Domine, si vis potes me mundare, Domin⁹ respōdit, Volo mundare.

Luc. 5.

Non sunt temerè fugiendi peccatores.

Christus dixit ad sanctam Brigittam: Esto stabilis & humilis. Nō te in cogitatu extollas, quādo aliorum pericula tibi ostēdo, nec eorum nomina pdas nisi tibi præceptum fuerit. Neq; enim ad eorum confusionem hoc facio, sed vt cōuertātur, & iustitiam misericordiamq; diuinam cognoscant. Nō etiam illos fugere debes tanquam iam iudicatos & damnatos: quia si is qui modò iniquissimus est inuocauerit me cum contritione & voluntate se emendandi, paratus sum ei mox ignoscere. Et quem heri dixi pessimum, hodie dico charissimū propter veram contritionem: quæ si perfecta ac stabilis fuerit, dimitto nō solùm peccatum, sed & pœnam peccato debitam.

Pœnitenti obuia est Dei misericordia.

Dominus beatæ Mechtildi ait: Null⁹ est adeò magnus peccator, quin si verè pœnituerit, mox illi omnia peccata sua plenè dimittam, & cor meum tanta clemētia atq; dulcedine super ipsum reclinem, acsi nunquam peccasset. O ineffabilem Dei pietatem? Ergò si quis (vt quidam sanctorum scribit) negaret Deum paratum esse ad remittendum verè pœnitētibus peccata, etiam tot vicib⁹ quot momenta sunt temporis: vtiq; Deum magno honore spoliare moliretur.

Rursum ipsi virgini Mechtildi dixit Domin⁹: Quamuis stellæ, id est, electorum meorum animę nube peccatorum & caligine ignorantiæ nonnunquā valdè obtenebrentur: in firmamento tamē suo, hoc est, in diuina luce mea, obscurari non possunt. Licet (dico) electi mei magnis plerumq; inuoluātur peccatis, semper tamē illos ea charitate respicio qua eos elegi, & ipsos in illa claritate attendo, ad quam peruenturi sunt. Bonū igitur est homini, vt sæpe recogitet quā gratuita pietate ipsum elegerim, & quā bene de ipso cogitauerim, quamq; amāter eū respexerim, etiam quum in peccatis iaceret, item quàm benignè mala eius in bonum ei commutauerim. O altitudo inscrutabilis sapientiæ & misericordiæ Dei, qui tam miris & multis modis reuocare sibique attrahere conatur cor peccatoris, nullum ei desperationis locum relinquens.

Quum sancta virgo Gertrudis audisset in concione, neminem posse salutē consequi, nisi saltē tātillùm verę charitatis habeat, vt ex amore Dei pœniteat abstineatque à peccato: ipsa apud se cogitabat, plurimos migrare ex hac vita, qui videntur pœnitere magis timore gehēnę, quàm Dei amore. Huic itaque talia in corde suo reuoluenti Domin⁹ sic respōdit: Quando video illos agonizātes qui mei vnquam dulciter recordati fuerūt, vel aliquid meritorii operis peregerunt, in ipso mortis confinio exhibeo eis me tam pium, amabilem, & benignum, vt ipsi ex intimis cordis medullis doleant, quòd vnquam me offenderint: ac per talem pœnitētiam apti reddūtur ad salutem consequendā, & perire non possunt.

Dei pietas immensa.

Cogitante aliquando beata Mechtilde quàm immensa esset pietas Dei, Dominus ait ad illam: Veni & contemplare minimū omnium beatorum qui in cœlo sunt: nam in illo poteris cognoscere pietatē meam. Quum ergo Mechtildis attentè cōsideraret, cupiens scire quisnam is esset de quo Domin⁹ loquebatur: ecce occurrit ei vir honestate & dignitate regia ætateque florida conspicuus, pulcher & fulgens facie, nimisque amabilis. Cui ipsa dixit: Quis es tu? & quomodo ad tantum gaudium tātamque gloriam peruenisti? Respondit ille: Ego in terris raptor erā & malefactor: sed quia mala magis ex quadam ignorātia & consuetudine à parentibus accepta, quàm ex nequitia perpetraui, in fine per pœnitentiam sum misericodiā consequutus. Cētum autem annis fui in locis pœnarum, multáque pertuli tormēta vt purgarer: & nunc sola gratuita Dei pie-

pietate huc in requiem perductus sum. Ad hunc modum virgo Mechtildis cognouit pietatem Dei in eo qui vltimus erat omnium beatorum. Nam si clementissimus Dominus tantum præstitit ei qui tam praue vixerat, quid daturus est his qui iuste & sancte viuunt?

Desperatio pessima. Deus loquens sanctæ virgini Catherinæ Senensi, ait: Peccatores qui in mortis extremitate desperant de misericordia mea, multò grauius me offendũt, & magis mihi displicẽt hoc vno peccato, quàm omnibus alijs iniquitatibus quas vnquã cõmiserunt. Qui enim desperat, cõtemnit aperte ipsam misericordiam meam, & peruerse existimat iniquitatẽ suam maiorẽ esse, quàm sit eadem misericordia & bonitas mea. Vnde detẽtus huiusmodi peccato, nõ dolet de offensa in me admissa, sed dolet de irremediabili damno suo. Qui si in veritate doleret quòd me offendisset atq; cõtempsisset, & in misericordia mea fideliter speraret, ipse eam certissimè inueniret: quoniam in infinitũ maior est ipsa misericordia mea quàm sint omnia peccata quæ vnquã fuerunt cõmissa, vel quæ committi possunt ab aliqua creatura.

Confessio auricularis Non autem sufficit dolere de peccatis, sed oportet etiam illa cõfiteri sacramentaliter corã sacerdote, nisi vera necessitas huiusmodi cõfessionem excludat. Hinc Dominus Iesus dixit ad beatam Birgittam: Nullus est tam magnus peccator, cui ego negem misericordiã, si eam humili & perfecto corde petierit. Itaque peccatores qui mihi reconciliari & gratiam amicitiamq; meam obtinere volunt, imprimis ex toto corde doleant quòd me Creatorem ac Redẽptorẽ suum offenderint: deinde expurgent se coram sacerdote pura humiliq; confessione, & vitam corrigãt, ac satisfactionem expleant, iuxta consilium & discretionem sacerdotis. Si.n. hoc fecerint, ego eis appropinquabo, & diabol⁹ ab ipsis elongabitur. Postcà conueniens erit, vt & corpus meum cum deuotione veraq; charitate accipiant: habentes voluntatem nunquam amplius admittendi priora peccata, & proponẽtes perseuerare in bono vsq; ad finem. Ego talibus occurram sicut occurrit mater errantibus filijs, & libentissimè eos recipiam. Ero in eis, & ipsi erũt in me, viuent que & gaudebunt mecum in æternum.

Quum ipsa sancta Birgitta ex cõpassione oraret pro quodam præpotente & illustri Domino secũdum seculum, qui grauiter ægrotabat, & tamen peccata sua more fidelium confiteri sacerdoti nolebat, Christus eidem Birgittæ apparens, ait: Dic confessori tuo vt istũ infirmum visitet, & confessionem ei⁹ audiat. Missus igitur sacerdos à sancta Birgitta, venit ad ægrotantem: sed is respõdit se frequẽter cõfessionem fecisse, nec iam necesse esse vt confiteatur. Sequenti die iussu Christi, sacerdos à Brigitta iterum mittitur ad illum, à quo etiam idem quod prius respõsum accepit. Tertio autem die reuersus ad infirmum, exposuit ei impedimenta salutis suæ quæ Dominus beatæ Birgittæ reuelauerat. Tũc ille resolutus in fletum, dixit sacerdoti: Et quomodo veniam ego cõsequi possem, qui tot sceleribus sum irretit⁹? Cui confessor: Etiamsi, inquit, multò plura & grauiora perpetrasses, salubetis tamen per veram contritionem atq; confessionem: hoc fidenter tibi ꝓmitto. Et ille: Ego de salute animę meę desperabam, quia me dominio diaboli omnino subdideram tradideramq;, qui etiam mihi frequenter loquut⁹ est. Sum modò sexaginta annorum, & nũquam feci sacramentalem confessionem, neque sumpsi corpus Christi: iam verò tales lachrymas me habere sentio, quales antea nõ habui. Igitur die illo, ipse quater confessus est sacerdoti, & in crastino etiam post cõfessionem accepit sacram Eucharistiam, ac sexto die defunctus est. De quo Dominus posteà ait ad sanctam Birgittam: Ille non descendit in Infernum, sed venit ad Purgatorium, *Purgatorium.* propter contritionem atque confessionem suam. Bonitate mea, qua vsque ad vltimum punctum expecto hominis conuersionem, & meritis matris meæ (cuius dolori, viuẽs ille adhuc in carne, cõpati solebat) salutem inuenit, & saluus erit.

S. Mariæ prærogatiua. Deus Pater virgini Catharinæ dixit: Marię vnigeniti filij mei gloriosæ genitrici à bonitate mea cõcessum esse prop. ter incarnati Verbi reuerentiam, vt quicunq; etiam peccator ad eam cũ deuota veneratione recurrit, nullo modo diripiatur à dæmone infernali. Hæc.n. est

 à me

bilis, & non retrocedas nec etiam plus debito procedas. Neq;.n. debes te vltra vires affligere, nec alios supra naturam tuã in bonis opetib⁹ imitari: quia Deus ab æterno disposuit operibus humilitatis & charitatis aperire cœlũ peccatoribus, & vult vt seruetur in omnibus, discretio ac mensura. Inuidus verò diabol⁹ plerumq; homini imperfecto suadet, vt supra vires ieiunet & assumat exercitia importabilia, aut nimis se ad sublimia extendat. Hoc facit hostis callid⁹, vt dũ homo continuat malè incepta propter ruborẽ, citius deficiat propter propriã infirmitatem. Idcirco metire teipsam secundum fortitudinem aut debilitatẽ tuam: quia alij sunt natura fortiores, alij infirmiores, alij gratia Dei feruentiores, atque alij bona consuetudine alacriores. Rege te & ordina vitã tuam iuxta cõsilium timentium Deum, nec velis videri quod non es, nec illud inquietè appetas quod supra vires tuas est. Sũt nonnulli qui omnino meritis suis credunt se obtenturos cœlum: & sunt qui operibus suis putant se posse dignè satisfacere pro peccatis quæ commiserunt. Sed horum error damnabilis est: quia si homo etiam cẽties traderet corpus suum ad mortem, non posset respõdere Deo vnum pro mille. Hæc beata Agnes.

Omnibus mẽbris satisfaciendum. Aliquoties Christus dixit ipsi Birgittæ, quòd satisfactio sit facienda omnib⁹ membris, sicut peccata membris omnibus fuerunt admissa. Homo igitur cum omni diligentia & humilitate corrigat se, ac Deo (qui pro modica emendatione hic ritè ex bona voluntate peracta, grauia supplicia in alio seculo remittit) vtcunque satisfacere non negligat: cohibendo propter amorem Dei oculos à malo atque inutili aspectu, aures à noxio & inepto auditu, os à malis & ociosis verbis, cor à perniciosis & insulsis cogitationibus prauisq; desiderijs, ac totum corpus ab his quæ animam contaminant. Abstineat non solùm ab illicitis, sed etiam à quibusdam licitis prudẽter. Mortificet in se studiosè propriam volũtatem & vitia, patienter ferat quæque aduersa, & bonis operibus sanctisq; exercitijs ac virtutibus deditus sit. *Meritis Iesu, non nostris nitendum.* Veruntamen in satisfactione & meritis Iesu Christi potius quàm in proprijs operibus ac meritis semper confidat. Nam vnica guttula preciosi sanguinis Domini Iesu dignior est, quàm omnia merita humana.

Cõtinentia Christus Beatæ Brigittæ ait: Abstinẽtia & continentia quantumuis modica pro honore & amore meo discretè suscepta atq; peracta, meretur à me magnũ præmium. Et ꝑfectò qui prudẽter propter Deum continet se, ne id quod necessariũ vel vtile nõ est aspiciat, audiat, odoretur, gustet, loquatur, tangat, quique propriè voluntati ac sensualitati etiam in rebus minimis cum discretione reluctatur, rẽ Deo magis gratam facit, quàm si multos mortuos ad vitã reuocaret. Hinc patres dicunt illud quod sequitur: *Exemplũ.* Si duo homines in eodem itinere constituti, elegantem flosculum inuenirẽt, quorum alter cuperet quidem illum decerpere, sed melius deliberans dimittere eum propter Deum, alter verò nihil præmeditatus carperet florem: iste quidem simpliciter decerpendo nõ peccaret, at ille propter Deum dimittẽdo ipsum florem, tantum præ decerpẽte obtineret meritum, quanta est distãtia cœli à terra. Verũtamen si is qui decerpit florem, purè ad laudem Dei eum decerperet, etiam ipse maximum meritum acquireret. Itidem & qui conuenienter propter Deum à cibo abstinet, Deo valdè placet, & qui conuenienter ad honorem Dei manducat, etiam placet Deo.

Intentio recta. Beata Gertrudis audiuit à Domino, quòd tunc eximiam illi dilectionẽ exhiberet, quãdo ad laudẽ eius cogitabat, aspiciebat, audiebat, loquebatur, vel faciebat aliqua vtilia. Intellexit etiã quòd quoties quis deuota intentione inspicit imaginẽ Christi crucifixi, toties respicitur amanter à Dei benignissima misericordia: & hinc anima ipsius tanquã lucidũ speculũ suscipit in se ex diuino amore imaginem admodum iucũdam, vnde etiam tota curia cælestis mirificè lætatur. Et hoc erit illi in gloriam æternam. Intellexit itẽ Deo gratũ remunerationeq; dignũ esse, si quis pro honore atq; amore Dei etiam calamũ è terra leuauerit, aut passum vnum fecerit.

Velle habere piom desiderium prodest. Quum eadẽ virgo Gertrudis aliquãdo cõquereretur, quòd tantum desiderium ad Deũ habere non posset quantũ habe-

habere debebat, diuinitus edocta est, optimè Deo sufficere, si homo verè velit & optet habere magnum desiderium, quādo modicū vel nullum desiderium in se sentit: quia quàm magnum vellet habere, tam magnū habet coram Deo. Et Deus in corde cōtinente huiusmodi desiderium (scilicet voluntatē habendi desiderium) libētius habitat, quàm homo posset habitare in vernātibus amœnissimisq; floribus.

Deuota meditatio dominica passionis mirè vtilis. Frequentissimè Dominus reuelauit charissimis spōsis suis Gertrudi, Birgittæ, Mechtildi, Catharinæ, quā sit & sibi acceptū & homini fructuosum, recolere passionem Christi pia, humili & syncera attentione vel deuotione: quod & ipsæ diligētissimè semper fecerunt. Nā eandem Domini Iesu passionē (quæ licet amarissima acerbissimaq; fuerit, tota tamen charitatis dulcedine plena est) adeò profundè visceribus animarū suarum infixerant, & tam ardenti suauiq; affectu ruminare solebant, vt illa esset eis mel in ore, melos in aure, iubilus in corde.

Stigmata. Itidē sanctissima virgo Elizabeth de Spalbeeck ingenti deuotione quotidie passionem dominicā recolere cōsueuerat. Vndè & Christus stigmata quinque vulnerum suorū manibus ac pedibus & lateri eius verissimè impressit: adeò vt ex ipsis tanquā è recētibus plagis copiosus sanguis plerumq; efflueret, idq; potissimum ferijs sextis. Quæ quidē virgo purissima septies quotidiè ita rapiebatur in Deū, vt nullus sensus, nullus motus, nullus flatus in ea appareret. Totum.n. corpusculū illius prorsus obrigescebat, nec vlla pars eiusdem sacri corporis tūc moueri poterat, quin totū corpus moueretur. Nos prædictas virgines imitari, insculpamus cordibus nostris passionē Domini Iesu, & pro ea gratias sedulò agamus.

Exemplo probat Deo placere opera etiam externa. Beatam Gertrudem Dominus hac similitudine aliquando instruxit. Quemadmodum, inquit, prapotēs aliquis Imperator nō solùm gaudet habere in palatio suo delicatas ornatasque puellas, sed etiam cōstituit & ordinat principes, duces & milites, aliosq; ministros diuersis operibus aptos, qui semp parati sint ad negocia eius peragenda: ita & ego nō solùm delector in interioribus delitijs eorum qui diuinæ contēplationis quietem (me trahente) sequuntur, verùm etiam allicior ad manendum cum filijs hominū, dum ipse quęlibet exercitia vtilium negociorū mei honoris & amoris caussa suscipiunt. Igitur frequens & pura oratio plurimùm quidem ornat animā eius cui vacat crebrò orare, & qui gratiam orandi habet (quid.n. dignius quàm assiduè loqui cum Rege cœlesti?) attamē etiam opera externa ꝓpter Deum ritè peracta magnum decorem cōferunt animæ fideli.

CAPVT III.

Dominus dixit ad virginem Catharinam: Sanctū desiderium animæ (videlicet bona voluntas) cōtinua oratio est, quia virtutē habet orationis. *Oratio quid.* Et, quicquid homo in Dei proximiq; charitate facit, potest vocari oratio, quum charitatis affectus pro oratione reputetur. Bona tamen voluntas piusque affectus certis temporibus & horis eleuari debet in me per actualem deuotionem. Scito filia, quòd anima perseuerans in humili fideliq́ue oratione, adipiscitur oēm virtutem. Vnde nullo modo orationis studium negligendum aut omittendum est propter aliqua aduersantia, siue ea procedāt ab illusione Satanæ, siue à fragilitate propria siue à cogitationibus immundis, siue ab inordinatis stimulis & carnali motu corporis. Frequenter enim diabolus orationis tempore animam varijs imaginibus & phātasmatibus magis infestare conatur, quàm extra tempus orationis. Et tunc callidè suggerit orāti, quòd talis oratio nihil ipsi prosit, quum alia cogitare nō debeat, quàm illa quæ orat. Malignus hostis hoc persuadere nititur, vt is qui orat, tædium confusionemque mentis incurrat, atque ita omittat exercitium orationis, quæ est armatura fortissima aduersus omnes inimicos. O quantum animæ vtilis & mihi grata est ea oratio, quæ in vilitatis propriæ & bonitatis meæ cognitione peragitur cum charitate. *Optima oratio.*

Rursum ad eandē Catharinā ait Dominus: Aliquando homo statuit legere certum aliquem numerum psalmorū vel aliarū orationum, quas ex obediētia aut debito legere obligatus non est: *Proprietati renunciandū Deiq; vocatio propriè sequenda.* cuius

cuius mentem si interea benigne visitauero, ipse visitationis meæ gratiam deserit, vt orationum numerum quem in corde suo concepit, explere possit. Sed non debet ita facere, neque credere diabolo ipsum fallere volenti. Igitur mox vbi sentit se à me specialiter visitari, sequatur gratiam meam, & eam non impediat per orationes quas persoluere proposuerat. Posteà verò poterit (si ei vacat) illas perlegere. Quòd si commodè eas explere non potest, nullo modo indeangatur, nec mentis confusionem in se admittat. Qui orãdo hoc solùm spectat, vt multa verba proferat, modicum fructum obtinet.

Orationis verba
Eiusdem attentio.

Virgo Gertrudis aliquãdo in spiritu intellexit verba orationum cum animi diligentia seu sancta deuotione fusarũ, esse veluti splendidissimas gemmas vel vernantissimos flores: at verba orationum negligẽtiùs, & ex cõsuetudine sine intenta deuotione expletarum, esse tan quam gemmas floresq́, obscuriores. Et quum eadem virgo Gertrudis quẽdam versiculum ducentis vigintiquinq; vicibus Iesum salutando legisset, cognouit quamlibet salutationẽ præsentati in domino in similitudine instrumẽti musici bene sonantis: sed illæ salutationes quas cum deuota intẽtione legerat, suauissimos reddebant cõcentus, aliæ verò quas legerat incuratè, submissiores iniucundioresq; edebant sonos.

Caueat is qui orat, ne voluntariè ac data opera per graue negligẽtiam inter orandũ mente distrahatur: caueat item ne orationẽ propterea deserat, quòd in ea nullã fortè consolationẽ sentit. Sanè sicut mentis distractio quæ præter volũtatem orantis accidit, fructum & vtilitatem orationis non tollit, ita nec cordis ariditas, dũ bona volũtas adest. Hinc Dominus ad ipsam Gertrudem virginẽ aliquando dixit: Vellẽ electis meis persuasum esse, quòd eorũ bona exercitia & opera mihi omnino placeant, quando ipsi seruiunt expensis suis. Illi autẽ expensis suis mihi seruitium præstant, qui licet saporem deuotionis minimè sentiant, fideliter tamen (vt possunt) orationes & alia pia exercitia sua pagũt: confidentes de pietate mea, quòd ego illa libenter & gratè suscipiã. Plerique sunt, quibus si sapor & cõsolatio inter-

Distractio mentis.
Ariditas.

na concederetur, non eis prodesset ad salutem, & meritum ipsorũ valde minueretur.

Cordis instabilitas.

Homo nonnunquã tanta mentis instabilitate laborat, vt si per orationem vel meditationem cor suum ad Deum eleuare, illudq́; in pia aliqua cogitatione figere velit, mox inde pellatur. Id q̃d & beatus Augustin⁹ ostẽdit, dicẽns: Plerumq; orationes impediuntur vanis cogitationibus, ita vt vix stet cor ad Deum suum: & vult se tenere vt stet, sed quodãmodo fugit à se, nec inuenit cãcellos quibus se includat, aut obices quib⁹ retineat auolationes suas, & vagos quosdã motus suos. Vix occurrit stabilis oratio inter multas orationes. Et tolerat Deus corda precantiũ diuersas res cogitãtium, omitto dicere & noxias aliquãdo, & peruersas, & inimicas Deo. Porro, quia magna est eius misericordia, dicam⁹ ei, iucũda animam serui tui, quoniã ad te Domine animã meam leuaui. Et quomodo eam leuaui? Quomodo potui, quomodo tu vires dedisti? Hæc Augustinus. Igitur qui bonę voluntatis est, nõ perturbetur inordinatè propter instabilitatem cogitationum suarum, sed placidè faciat quod in se est dum orat, & humiliter patienterq́; perseueret: ita enim Deo plurimũ acceptus erit. Hinc beatam Gertrudem edocuit Dominus, quod quum quispiam orando, meditãdo vel contemplãdo, sanctè dirigit mẽtem & cogitationes suas in Deum, tunc ante thronũ gloriæ præsentat Deo quasi speculum miri splendoris, in quo Dominus bonorum omnium immissor imaginem suam iucundissimè speculatur. Et quando homo propter impedimenta cordisque instabilitatem maiori difficultate hoc facit, quanto grauius & patientius laborat, tãto speculum illud in conspectu venerandę Trinitatis omniumque sanctorum venustius atq; ornatius apparet. Sed cauenda est nimia vehementia, ne caput lædatur & spirit⁹ impediatur.

S. August.

Orantes diabolus grauiter impugnat.

Quum sancta Birgitta orans tentationibus fatigaretur, dixit ei Deipara virgo Maria: Diabol⁹ explorator inuid⁹ quærit impedire bonos dum orant. Tu verò filia quacunque tentatione pulseris inter orandum, persiste in desiderio vel bona voluntate, & conatu sancto, sicut

cõmodè potes: quia deſiderium & conatus tuus pius reputabitur pro effectu orationis. Etiãſi prauas ac ſordidas cogitationes quæ cordi tuo incidũt eijcere non potueris, tamen pro illo conatu coronam in cœlo recipies: ita tibi proderit illa moleſtia, modò nõ cõſentias tentationi, & tibi diſpliceat quod indecens eſt.

Alienis orationibus ſeſe cõmendare pium eſt.

Virgo Gertrudis à Domino inſtructa eſt, quòd quãdo quis ſe alterius orationibus commendat, cõfidens ſe per eius merita poſſe diuinã gratiam obtinere: pius Dominus indubitanter ſecundum deſiderium & fidẽ ipſius benefacit ei, etiamſi ille cui ſe cõmendauit, neglexerit deuotè orare pro ipſo.

Breuis & ardẽs oratio efficax.

Quidã ſimplex admodũ & vix ſciens plenè legere orationem Dominicam, petiuit cõſilium ſalutis à ſancta Birgitta. Igitur orante eadem Birgitta pro eo, Chriſtus dixit: Magis mihi placet ſimplicitas huius hominis, quã ſuperborũ prudentia. Itaq; monebis eum, vt opus ſuum laudabilemq; conſuetudinẽ contineat: & ego illi mercedem reddam. Eius bona volũtas mihi valdè grata eſt. Ipſe à ſpiritu meo didicit veram ſapientiam, videlicet, dilectionem Dei, per quam ſeruat legẽ omniaq; diuina mandata. Dico tibi filia, Quicunq; fide & volũtate perfecta legit hæc verba, Ieſu miſerere mei, magis mihi accept' eſt quàm is qui mille verſus ſine attentione pronunciat.

Preces honoraria.

Itidem Dominus ait ad beatam Gertrudem: Quàmuis animabus purgandis multùm profit quicquid pro earum remedio fit, legẽdo officium ſeu Vigilias defunctorũ, aliaſq; orationes: magis tamen eas iuuat, & maiorem relaxationẽ eis quandoque obtinet oratio pauciſſimis verbis ex ardẽti affectu fuſa. Sed ꝓpter hæc verba Domini, nullas prolixas preces quas legere obligatus eſt omittere debet, niſi ex iuſta neceſſitate illas omittere cogatur. Oportet enim eas orationes quæ ex debito & obedientia legendæ ſunt ac bene legi poſſunt, ſemper alijs orationum exercitijs præferre.

Ipſa ſancta Gertrudis aliquãdo ægrotans & lecto decumbens, quum horas ſuas legere non poſſet, neq; etiam iuxta deſiderium ſuum ad honorem beatiſſimæ virginis Mariæ valeret dicere ex integro ſalutationem angelicam, conata eſt tamen ſæpius iterare ſaltem hæc verba: Aue Maria, gratia plena, Dominus tecũ. Hinc virgo Deipara ei apparuit, induta pallio aureis floribꝰ mirè exornato, quibus deſignabãtur ſalutationes ab iſta cum labore lectæ: & in his excellentiſſimè relucebat pius affectus, quo ipſam glorioſam virginem ſalutare deſiderauerat: relucebat etiã ſancta diſcretio, qua illa tãtum verba legerat, quum ſentiret ſe alia legere non poſſe: relucebat item integra fiducia, qua confidebat matrem domini benignè ſuſcipere hoc ipſum exiguum ſeruitium ſuum.

Beatæ Mechtildi reuelatũ fuit, quòd is qui legere habet horas canonicas, vtiliter admodum faceret, ſi penſum horatum ſuarum vniret orationibus Chriſti. Itaq; quilibet inchoaturꝰ horas quas legere obligatur, poteſt corde vel etiam ore hoc aut ſimili modo orare: Domine Ieſu, ego humiliter pro tui honore obedire, & tibi fideliter ſeruire, ac puriùs laudare deſidero, in vnione illius perfectiſſimæ attentionis qua tu Patrem oraſti & laudaſti in terris: adiuua me gratia tua, quia ſine te nihil poſſum. Hac ratione exercitium eius mirè nobilitatur, Deoque Patri plurimum placebit: nam reputabitur quaſi vnum exercitium cũ Chriſti exercitio, ſicut modica aqua miſſa in vinum & vino vnita, iam vinũ reputatur.

Ante lectionem horarũ oratio.

Poſt horarias preces oratio.

Quum eadem virgo Mechtildis oraret ꝓ quodam qui conqueſtus apud ipſam fuerat, quòd horas canonicas frequenter, ex humana infirmitate cogitãdo alia, legeret, tale à Domino reſponſum accepit: Ille, ꝓ quo oras, dicat ſemper poſt horas hæc verba humiliter: Deus propitius eſto mihi peccatori. Si n. in Publicano eadem verba tantum valuerunt, vt ipſe à peccatis propter illa abſolueretur & iuſtificaretur, cur non etiam cuilibet alteri veniam impetrent? Nam miſericordia & clementia mea non-minus nunc parata eſt ignoſcere, quàm tũc erat. Felix verò eſt, qui & bona voluntate humiliter obediendo, & ſacra verba integrè pronunciando, penſum horarũ ſuarum ſtudioſè explet: is enim etſi cordis diſtractionẽ patitur, non tamen voluntariè diſtrahitur.

Luc. 18.

Virgo Gertrudis diuinum officium

cum

cum ceteris monasterij sui virginibus aliquando peragens, singula verba attentè pronunciare studebat: sed quum ex infirmitate humana sæpius mente distraheretur, mœsta dixit intra se: Et quis fructus ꝑuenire poterit ex hoc studio, cui tanta instabilitas coniuncta est? Dominus igitur volẽs eam consolari, præsentauit ei dignissimum illud totius boni totiusq; beatitudinis gazophylacium, nempe cor suum, & dixit: Ecce cor meum dulcissimum oculis mẽtis tuæ prætendo, cui omnia quæ per te minus perficere potes, fiducialiter ꝑ te perficienda commendabis: ita enim omnia corã oculis meis apparebunt valdè perfecta. Certè ipsum cor meum diuinũ humanam fragilitatem instabilitatemq́, cognoscẽs, semper cum desiderio expectat, vt tu, si non verbis, saltem cogitatione committas ei pro te supplendum, emẽdandum ac perficiendum quicquid minus per te pficere vales. Igitur quilibet post horas expletas (quæ quidẽ non mẽte tãtùm legi, sed etiam ore pronunciari debent) porest hoc aut consimili modo orare: Bone Iesu, propitius esto mihi peccatori. Ego tepidum & distractũ seruitium meum commẽdo mellifluo cordi tuo emendandum ac perficiendũ tibiq; ipsum offero ad salutem omniũ, in vnione illius perfectissimæ attentionis, qua tu patrem orasti & laudasti in terris. Responde, quæso, satisfac & supple pro me plenissimè, Amen.

Cor Iesu.

Quum ipsa virgo Gertrudis sentiens in quodam opere magnam difficultatem, diceret Deo Patri, Domine, hoc opus offero tibi in laudem æternam, per vnicũ Filium tuum, in virtute Spiritussancti: intellexit quòd quicquid piè offertur Patri ꝑ Filiũ, quicquid itẽ humiliter petitur ꝑ Filiũ, illud mirificè supra humanã æstimationem nobilitatur & redditur Deo Patri acceptum: quemadmodũ viride vel aureum apparet, quicquid per vitrum aut gemmã viridis aureive coloris, conspicitur.

CAPVT IIII.

Defectus quotidiani.

EAdem virgo Gertrudis propter minutiorem quendam defectum, sese multùm arguens ac reprehendens, desiderauit & petijt à Domino, vt illum penitus in ipsa emendaret atq; ab ipsa auferret. Cui benignus Dominꝰ blãdè respõdit: Et quare velles, vt & ego magno honore priuarer, & tu ingenti præmio careres? Nam grande nimis præmiũ lucraris, quotiescunq; illum vel similem defectum recognoscẽs, proponis de cætero eum vitare: & quandocunq; quis studet pro amore meo defectꝰ suos deuincere, tantũ mihi honoris ac fidelitatis exhibet, quantũ miles exhiberet Domino suo, si strenuè seipsum in bello inimicis opponeret, eosq́ue viriliter expugnaret atq; prosterneret.

Defectus præsidentium augẽt meritũ subditorum.

Orante eadẽ virgine pro defectu cuiusdam personæ quæ cõgregationi præerat, Dominus illi apparens, dixit: Ego ex abundantia pietatis, dulcedinis, & dilectionis meæ diuinæ, qua Cõgregationem hanc elegi, permitto inhærere aliquos defectus etiam illis qui pręsunt: vt inde meritum cõgregationis augeatur. Nam multò maior virtus est subijci ei cuius defectus cognoscitur, quam alteri cuius opera per omnia probata videntur. Ego sino superiores habere aliquos defectus, & ex diuersitate curarũ quandoque maculari, vt magis humilientur. Subditarum meritum crescit tam ex defectibus quàm ex profectibus earum quæ præsunt: & similiter meritum illarum quæ benè præsunt crescit tam ex ꝑfectibus quàm ex defectibus subditarum. In quibus verbis Domini, Gertrudis intellexit superaffluentem diuinæ sapientiæ pietatem, quæ tam subtiliter salutem electorũ disponit: permittẽs in eis esse defectus, vt ipsos ad maiores ducat profectus. Videbatur itaq; sibi, quod etiamsi bonitas Dei nunquam in alia re magis claruisset quàm in ista, omnis tamen creatura Deum satis laudare non posset.

Impatientia.

Instãte festo natiuitatis Domini Iesu, ipsa Gertrudis propter infirmitatem lecto decumbens, inciderat ex fragilitate humana in impatientiam. Quum igitur cũ mœrore reuolueret in corde suo illũ suum defectum, reputans, se omnibus Dei donis nimis indignam, propterea quòd ex parua quadã negligentia sibi seruientium prolapsa ad tantam impatientiam fuerat: diuinitus edocta est, quòd omnes cogitationes quibus homo cum mœrore suum retractat defectũ, post dignè peractam pœnitentiam *Ezech. 33.*

(de qua Deus in scriptura dicit, In quacunq; hora cõuersus fuerit peccator & ingemuerit, omnium peccatorum eius nõ recordabor ampli⁹) nihil aliud sunt, quàm quædam dispositio & præparatio ad gratiam Dei recipiendam.

Tristitia inordinata tenebras effundit animo. Rursum hæc virgo Gertrudis aliquãdo ex inordinata quadã tristitia simul & impatientia tãtas incurrerat tenebras vt magna ex parte iucunditatem diuinę præsentiæ videretur amisisse: quæ tamẽ tenebræ posteà per interuentionẽ beatę Mariæ virginis fuerunt temperatæ atq; mitigatæ. Quum ergo benigniùs à Domino visitata, recoleret illam suam impatientiam ac cæteros defectus suos, ipsa sibi valdè displicens, cum magno spiritus deiectione dixit ad Dominũ: Obsecro Domine, impone finẽ malis meis, nam ego illis nullum finem impono.

Iob.17. Libera me & pone me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me. Cuius desolationi Dominus compatiens, sciscitatus est ab ea, vtrùm delectationem aliquam in mundo potius eligeret quam se, & aliquid sibi præponere vellet. Ad quod illa: Absit, absit, vt ego tibi vero, summo, stabili, & æterno bono aliquid præferã. Et Dominus: Quum nihil mihi præponas, & voluntatem tuam volũtati meæ semper subijcere cupias, cõstat te in charitate & gratia esse: cur ergo ꝓpter peccata tua tam desperãter loqueris? Nam (Scriptura teste) charitas operit multitudinem peccatorum. *Prouer. 10. 1.Pet.4.*

Quum eadem virgo Gertrudis iterũ incidisset in impatientiam, & tamẽ De⁹ benignissimè eam visitaret, tandem dixit ad Dominum: O dulcissime Deus, quomodo potuisti mihi nunc tã indignę atq; imparatę tam cõsolatoria gratię tuæ dona impertiri? Respõdit Domin⁹: Amor coegit me. Et illa: Vbinam sunt maculę illę à me cõtractę per impatientiam quam incurri, & aliquantulũ verbis offẽdi? Ad quod Dominus: Ignis diuinitatis meæ consumpsit eas. Tũc illa: O clemẽtissime Deus, quum toties gratia tua præueniat vilitatem meam, vellem scire, vtrùm prædicta impatientia & similes defectus post mortem in anima mea purgari debebunt. Cui quum Dominus benignè dissimulando non responderet, ipsa subiunxit: Verè Domine, si decor iustitiæ tuæ exigeret, spõtè & libens descẽderem etiam in infernũ, vt ego digniorem emendationem tibi pro culpis meis exhiberem: si verò naturali bonitati & misericordiæ tuæ magis congruit, vt maculæ meæ amore tuo prorsus consumantur atque ad nihilum redigantur, liberrimè exposcam, vt idem amor tu⁹ ipsas animæ meæ maculas plenè expurget. Dominus igitur solita pietate sua petitioni & desiderio eius promptissimè satisfecit.

Christus leniter reprehendens sanctã Birgittam propter impatientiam & irã qua perturbata fuerat, ait: Ego creator & sponsus tuus ꝓ te sustinui verbera: tu verò ita impatiens fuisti, vt non potueris portare verba. Ego stãs ante iudicem cũ accusarer, tacui, & non aperui os meum: sed tu acerbiùs respondendo & exprobrando, vocẽ tuam nimis exaltasti. Tu debueras omnia patienter tolerare propter me qui clauis affixus fui pro te: debueras per patientiam tuam eum qui errauit ad meliora prouocare. Sis ergo posthac cautior: & vbi ab aliquo ad irã prouocata fueris, non facilè loquaris, donec ira ab animo tuo semota fuerit. Transacta autem animi commotione, & caussa ipsius commotionis diligenter pensata, poteris loqui cum mansuetudine. Quòd si loquẽdo nihil proficeres, & tacendo non peccares: melius tũc faceres & maius meritum acquireres, si sileres.

Intellexit virgo Gertrudis cor diuinum inæstimabili dulcedine affici, quoties aliquis cum mœrore recolit, se per euagationem mentis, vel per verborũ operumve inutilium dissolutionem, decidisse à Domino Deo suo, qui ipsum singulis horis ac momentis tam benignè beneficijs præuenit & subsequitur. Intellexit quòd quando homo corde compuncto apud se dicit hæc aut similia verba, Heu me miserm, quomodo tempus istud consumpsi, quàm parum Deo amatori meo intendi: & cum desiderio proponit deinceps vitare huiusmodi negligentias atque offensas: efficitur reuerà tabernaculũ Dei, in quo tanquam in domo propria habitare dignatur Dominus summæ maiestatis. Sicque per sanctissimam filij Dei conuersationem supplentur negligentiæ, & sancta vita renouatur in hominę fidel:

deli: atque inde fit gaudium in cœlo, eò quod infinita Dei bonitas dignatur in anima verè pœnitente suas habere delitias.

Dominus Iesus ait ad Birgittam: Cur turbaris & solicita es filia? Respondit illa: Quia diuersis & inutilibus malisque affligor cogitationibus, quas remouere nequeo, & terror iudicij tui me angit. Tunc Dominus: Hæc, inquit, vera est iustitia, vt sicut prius delectabaris in vanitatibus mundi contra voluntatem meam, ita modò tibi molestæ sint variæ peruersæque cogitationes contra tuam voluntatem. Veruntamen time iudicium meum moderatè & cum discretione: firmiter semp confidens in me Deo tuo. Certissimè enim scire debes, malas cogitationes quibus mens reluctatur & quas detestatur, esse purgationem animæ atque coronam. Si tu illas prohibere non potes, fer patienter, ac voluntate eis renitere. Et quãuis ipsis non consentias, time nihilominus ne inde superbias, & cadas: nã quicunq; stat, solius Dei virtute stat.

Timēdum moderatè.

Cogitationes praue.

Rursum dixit Dominus ad eandem Birgittã: vt homo intelligat infirmitatem quam habet à seipso, & fortitudinẽ quam habet à me, necesse est vt quãdoque pmittatur pulsari prauis cogitationibus: quibus si non consentit, illæ efficiuntur ei purgatio animæ & custodia virtutũ. Et licèt valdè amaræ sint ad ferendum, sanant tamen animam; & ducunt eam ad æternã vitam, quę non potest haberi sine amaritudinibus. Diligẽter verò laborare debet anima, ne eis cõsentiat aut in eis delectetur. Nõnulli in initio conuersionis suæ, alij in vitæ medio, atq; alij in senectute grauiùs tentari permittuntur. Hinc mater Dei eidem Birgittæ ait: Tu miraris cur in senectute tentationes tibi acerescant, & eas modò sentias quas nec in iuuentute, ne in coniugio experta es. Hoc ideò fit, vt cognoscas te nihil esse, & nihil posse sine filio meo. Nisi enim ille te seruasset, non est aliquod peccatum tam graue quod nõ commisisses.

Impuræ imagines.

Sancta virgo Catharina, Dei permissione pluribus diebus acerrimè diuexata fuit carnalibus tentationib⁹. Nã maligni spiritus eã non solùm per obscœnarum cogitationũ immissiones & somniorum illusiones, sed etiam per manifestas apparitiones sese oculis & auribus eius ingerebãt. Effingebãt imagines virorũ & mulierũ in cõspectu eius se mutuò turpissimè amplexantium illamq; gestibus, verbis, & actibus valdè inhonestis prouocantium ad libidinem atque luxuriã. Ad hũc modum castissima virgo cogebatur videre atq; audire id quod maximè horrebat: & licèt oculos clauderet, nihilomin⁹ pdurabãt spurcissimę & abominandæ illę imagines. Inter hęc etiã spiritualib⁹ consolationib⁹ destituta, & solitum deuotionis feruorem minimè sentiebat. Attamẽ propter huiusmodi molestiã nõ omisit sua pia exercitia: sed diligentissimè instabat orationi sicut poterat, ac seipsam ita alloquebatur: Tu vilissima peccatrix, nullis consolationibus digna es. Quid enim? Nonne tibi fuerit satis, si non damneris, etiamsi toto vitæ tuæ tempore has cruces & tenebras ferre deberes? Certè non ideo elegisti seruire Deo, vt hic consolationes ab eo accipias, sed vt in cœlis illo fruaris in æternum. Surge igitur, & consueta exercitia tua consequere, Domino; tuo fidelis permane. Posteà quum vnus dæmon proteruiter illi diceret, Non desistemus, sed ad mortem vsque tibi molesti erim⁹, nisi nobis cõsentias: respondit illa, Ego afflictionem elegi ꝓ refrigerio: nec difficile, imò iucundum mihi erit, & has & alias pœnas pro honore Domini mei Iesu Christi sustinere, quamdiu ei placuerit. Ad quæ verba, tota cohors malignorũ spirituum confusa discessit, & lux ingẽs locum in quo sancta virgo erat, illustrauit, Dominusque ei apparens dixit: Quando cor tuum sordidis cogitationibus abundabat, ego intus in medio eius latebam, & efficiebam ne illis consentires aut delectareris. Permittebam te tentari quãtum saluti tuæ expediebat, vt me adiuuante vinceres.

Sancti quoque ipsi impugnantur.

Virgo Gertrudis in spiritu aliquãdo clarissimè cognouit, quomodo Deus nonnunquàm permittat hominem plurimus vitijs grauissimè impugnari, vt is postea de triumpho feliciùs exultet, & maiorẽ gloriam in cœlo obtineat. Cognouit plerosque esse eximios castitatis & puritatis sectatores (quales fuerũt Apostoli Christi) qui suspecta quidem

dem omnia fugiunt, sed ea quę suspecta miminè sunt, rationabiliter admittũt. Et hi si interea tẽtatione aliqua pulsentur, viriliter certando (adiuuante gratia Dei) ipsam tentationem deuincunt: si verò interdum ex humana fragilitate aliquãtulum succumbunt, student hoc dignis pœnitentiæ fructibus delere. Huiusmodi præliatores beatus Augustin⁹ exhortatur: Attendite Sancti quicũque pugnatis. Præliantibus loquor: intelligunt qui pugnant, nõ me intelligit qui non pugnat. Vult homo castus, vt nulla omnino surgat in mẽbris suis cõcupiscentia aduersaria castitati. Pacẽ vult, sed nondum habet. Quando n. ad illud verũ fuerit, vt nulla omnino exurgat concupiscẽtia aduersaria, nullus erit hostis cum quo luctemur: nec expectatur ibi victoria, quia de hoste iam victo triumphatur. Modò aũt quandò caro concupiscit aduersus spiritũ, & spiritus aduersus carnem, contentio est. Nõ quod volumus facimus. Quare? Quia volumus vt nullæ sint cõcupiscentiæ, sed nõ possumus. Velimus, nolimus, habemus illas: velimus, nolimus, titillant, blandiuntur, stimulant, infestant, surgere volunt, premuntur, nondũ extinguuntur. Caro enim cõcupiscit aduersus spiritũ, & spiritus aduersus carnem, vt non ea quæcunq; vultis, faciatis. Quid .n. vultis ô sancti, ô boni præliatores, ô fortes milites Christi, quid vultis? Vt non sint omnino concupiscentiæ malæ. Sed nõ potestis. Exercete bellum, sperate triumphũ. Facite quod potestis, quod ait ipse Apostolus alio loco, Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ad obediendum desiderijs eius: Non ait: Non sit peccatum: sed non regnet. Quãdiu viuis, peccatum necesse est esse in membris tuis: saltem illi regnum auferatur, non fiat quod iubet. Hæc Augustinus.

August. *Galat. 5.* *Rom. 7.* *Rom. 6.*

CAPVT V.

Confessionis crebra vtilitas.

Christus audiẽte sancta Birgitta, ait: Ei qui spiritum & gratiam meam adipisci ac retinere desiderat, vtile est crebrò peccata & negligentias suas coram sacerdote confiteri, vt expurgetur. Et quum ipsa Birgitta videret animam mariti sui domini Vlphonis in Purgatorio, dixit: O felix anima, quid præcipuè tibi profuit ad salutem? Illa respondit: Confessio mea quam ferijs sextis (dum sacerdotis copiam habebam) facere solitus sum firmo me emendandi proposito.

Quædã monastici ordinis virgo quæ piè admodum vixerat, veniens ad mortis horã, purgari ante exitum debuit ab hac culpa, quòd quandoque grariam sacramentalis cõfessionis neglexerat. Nõnunquam .n. quum aliæ sociæ virgines ad confessionem corã sacerdote faciendam sese præpararẽt, illa nullum in cõscientia sua grauioris culpæ sentiens remorsum, minimè satagebat per verba sacerdotis absolui, saltem à puluere venialium culparum, sine quibus humana vita non ducitur: sed simulabat se interdum dormire quando sacerdos confessiones recepturus aderat.

Venialium confessio.

Degente beata Birgitta Romæ, venit illuc quidam qui sacramentaliter confiteri peccata sua cupiebat, sed confessorem habere non poterat. ꝓpтereà quod nullus Sacerdotum linguam eius intelligeret. Pro quo quum ipsa sancta Birgitta Dominũ consuleret, respõdit Domin⁹: Ille plorat, quòd nõ inueniat auditorem cõfessionis suæ; sed dices ei vt bono sit animo. Volũtas sufficit, vbi homo bonum opus præstare non potest, quòd præstare desiderat. Quid .n. salutẽ latroni in cruce attulit? nõne bona voluntas? Quid item efficit infernum, nisi voluntas mala, & affectus inordinatus? Itaque pauper iste permaneat stabilis, & non retrocedat. Qui postquam in patriam suam redierit, quærat & audiat à sapientibus ac iustis ea quæ animæ ipsius salutaria sunt, eisq́ue voluntatem suam submittat, sequendo eorum consilium potius quàm propriam inclinationem aut proprium iudicium. Et si mortuus fuerit in via, fiet ei quod ego pendens in cruce dixi latroni, Eris mecum in Paradiso. Profectò, bona voluntas, magnus, & dulcis est thesaurus. Qui hãc habet, is desiderat & conatur obedire ac placere Deo, & facere ea quæ illi accepta sunt. Hæc sanctarum virtutum omnium fundũ & radix est. Ipsa è Spiritusancto nascitur, & eximia Dei gratia atque infusa claritas. Beatus, qui illã à Domino accepit, & eam diligenter in se conseruare studet.

Voluntas bona thesaurus ingens. *Luc. 23.*

Con-

Peccata in confeſſione oblita.

Conquerebatur aliquãdo virgo Gertrudis beato Ioanni Euangeliſtæ, dicẽs ſe metuere ne aliquod impedimentum ex hoc incurreret, quòd quandoq; nonnulla (licet modica) omittebat ex obliuione cõfiteri corã ſacerdote, eò quòd copiam ſacerdotis interdum non haberet, & tamen illa propter debilitatẽ memoriæ retinere nequiret. Quam ſanctus Ioannes blandè conſolatus eſt his verbis. Noli timere filia: quia quandocũq; voluntate integra te præparas ad confitendum omnia peccata tua, & requirẽs ſacerdotem non eum habere potes, ea quæ tunc ex obliuione omittis confiteri, effulgebunt coram pio Domino in anima tua tanquam gemmæ precioſæ, vnde mirum in modum gratioſa conſpectibus omnium ciuium cœleſtium apparebis.

Confeſſoris abſentia.

Quum eadẽ virgo Gertrudis aliquãdo oraret pro quibuſdam alijs virginibus monaſterij ſui, quę licet propter cõfeſſoris abſentiam non fecerant ſacramentalem confeſſionem, ad ipſius tamen monita, ſacrã Euchariſtiam humiliter acceperant: videbatur Domin⁹ induere eas veſte quadã candidiſſima, nẽpe ſua innocentia. Quę veſtis vndiq; ornata erat gemmis pręſtantiſſimis, tã formã quàm fragrãtiam violarũ habẽtib⁹: & his notabatur humilitas illa, qua monitis eius ſimpliciter conſcientes, & de bonitate Dei confidentes, communicauerant. Deinde dabatur eis etiam veſtis roſea, floribus aureis intexta, figurãs nimirum paſſionem Dominicam in amore perfectam, per quam paſſionem quilibet homo obtinet meritum dignę præparationis. Illis verò ſororibus, quæ non monitis Gertrudis ſed per ſe (gratia Dei ſibi cooperante) de bonitate Dei piè confidebant, & licet ſacerdoti peccata ſua confeſſæ non eſſent, tamen cõmunicabant, dabatur tantummodo veſtis roſea aureis floribus reſperſa. Porrò illæ quæ cum humilitate & mœrore omittebant communionem, videbantur ſtare coram menſa cœleſti, atq; in abundantia delitiarũ eius plurimum delectati.

CAPVT VI.

Euchariſtiæ perceptio.

ORante rurſum ſancta Gertrude ꝓ quadam virgine Congregationis ſuæ, quæ zelo iuſtitiæ mota alias pias ſorores verbis ſuis reddebat puſillanimes, atq; à frequẽtiori ſacræ Euchariſtiæ perceptione deterrebat, reſpõdit Domin⁹: Quum delitiæ meæ ſint eſſe cũ filijs hominum, & ego hoc ſacramentũ ex ſumma charitate in meam cõmemorationem fidelibus ſuſcipiẽdum reliquerim, atq; etiam per illud cum eis vſq; ad cõſummationem ſeculi remanere velim: quicũq; aliquos à mortali peccato immunes verbis vel ſuaſionibus ab ei⁹ perceptione retrahit, is quodammodo impedit & interrumpit delitias meas, quas cum illis habere poſſem. Similis .n. eſt ſeueriori quopiam pædagogo, qui à filio regis ignobiles ac pauperes coætaneos eius (quorũ cõſortio ipſe regis fili⁹ multùm delectatur) durius repellit: iudicãs magis congruere adoleſcentulo, vt regali fruatur honore, quàm vt pila cũ illis ludat in platea. Verũtamẽ ſi quis ꝓponeret huiuſmodi ſeueritatẽ de cętero deponere ac vitare, ego nõ ſolùm illi ignoſcerem, verumetiam tam gratũ hoc haberem, quàm haberet gratu fili⁹ regis, ſi pædagogus ſerenum blandũq; vultum præ ſe ferẽs, reduceret ad ipſum dilectos coætaneos eius ad ludendum cum eo. *Prouerb. 8.*

Qui nõ indignè communicant.

Eadẽ virgo Gertrudis intellexit à Domino quod illi non irreuerenter nec indignè ſumũt ſacram Euchariſtiam, qui eam piè ſumunt ex deſiderio honoris, laudis atq; gloriæ Dei: quæ ſanè gloria diuina in hoc præcipuè eluceſcit, quòd ſumma illa maieſtas tã indignis hominib⁹ ſe communicare non dedignatur: Igitur pij quiq; ſacerdotes & etiam monachi ac moniales bonæ voluntatis, qui abſq; fictione Deum propriamq; ſalutẽ quærunt, & ſuum ordinem ſanctaque congregationis ſuæ Statuta ſeruare ſtuſtent, ac humiles ſpiritualeſq; eſſe conãtur, & tẽpus vtiliter traducunt, & quando ſeſe negligunt, vel in aliquo delinquunt, ſacerdoti ſuo purè confitentur quicquid cõſcientia teſtatur eſſe peccatum: hi Deo ſatis confidere debẽt ſicq; ſup eius miſericordia & benignitate ſacramentum Euchariſtiæ accipere, quoties ex ordine datur vel ex bona cõſuetudine illud recipere ſolẽt. Similiter quotquot viri vel feminæ ſeculares viuunt in aliquo ſtatu, qui à Deo & Eccleſia nõ diſ-

Eucharistiæ perceptio etiam secularibus frequentanda.

discordet, siue sint in matrimonio, siue extra matrimonium, siue vendant siue emant, seu quauis alia licita ratione victum sibi parent, si bona voluntate prçditi ex Dei gratia perseuerant in bono, & à grauibus culpis sese continent, vitamque suam secundum Dei præcepta ac sanctæ Ecclesiæ decreta dirigere volunt, peccataq; sua humili corde sacerdoti confitentur: hi omnes de Dei misericordia confisi, venerandum Eucharistiæ sacramentum in solennitatibus vel diebus à spirituali patre ipsorum statutis, accipere possunt. Licet enim reb⁹ externis multipliciter occupati sint, & in leuiores culpas sæpius cadant, pro viribus tamen sunt iusti in omnibus, ob idque Deo placent. Inueniunrur autem nonnunquam, etiam inter eos qui habitum secularem gestant, aliqui tam puti & feruentes vel sancti, vr quotidie sacram communionem percipere possint.

Communionem negligẽtis pœna.

Anima cuiusdam defuncti cuidam Dei amico in flamma ardoris immensi apparens, dixir se ea sola de causa tam diris cruciatibus torqueri, quòd circa Dominici corporis perceptionem fuisset negligẽtior: addiditque si vel semel venerabile Sacramentum deuotè pro ipso accipere dignaretur, se mox liberandam. Quod quum ille Dei amicus fecisset, sequenti die anima eidem Sole fulgentior atque micantior apparuit, vnica illa dignissimi Sacramenti huius perceptione ab intolerabilibus pœnis liberata, atque ad cœlum & æternam beatitudinem euecta.

Oblatione corporis dominici anima à pœnis liberata.

Christus Iesus ait ad sanctam Gertrudem: Quando me tibi communico in sacramento altaris, blãdior tibi per amplexus & oscula: atque hæc delectatio incomparabiliter maior est, quam sint omnes delectationes quas vnquam aliqui potuerunt experiri in amplexibus & osculis humanis. Nam delectatio amplexuum & osculorum humanorum vilis est, atque cum tempore transit: suauitas verò vnionis illius qua mihi vniris in sacramento altaris, nobilissima atque purissima est, nec vnquam deficit aut tepescit, sed quantò sæpius renouatur, tantò efficacius viget in æternum.

Dominus dixit ad sanctam Catharinam: Meritò cor hominis amore scindi dissoluique deberet, cõsiderando inter beneficia à me exhibita, eximium beneficium sacræ ac venerabilis Eucharistiæ. Hæc autem oculo intellectus & fidei aspicienda est, non oculo corporis tantùm: nam fidei oculus attendit sub exigua pànis specie verum Deum & verum hominem. O quanta excellentia & dignitas est, percipere in gratia hoc admirabile, atque ineffabile sacramentum? Est enim panis vitæ & cibus angelorum. Qui illud congruè suscipit, manet in me & ego in eo. Incomprehensibilis charitas mea vobis prouidet hunc cibum salutiferum, vt in vita ista in qua viatores & peregrini estis, refrigerium solatiumque inde habeatis, & apud vos perseueret memoria passionis preciosique sanguinis vnigeniti filij mei. *Ioan. 6.*

Christus sanctæ Michtildi ait: Quando sacram Communionem perceptura es, desidera & opta ad laudem nominis mei, habere omne desiderium omnemq; amorem, quo vnquam cor aliquod erga me flagrauit, & ita ad me accede. Nam ego amorem illum in re attendam atque suscipiam, nõ sicut est in te, sed sicut velles eum in re esse.

Præparatio ante communionem.

Corpus Christi aliquando sumptura beata Gertrudis, quum se nimis imparatam doleret, rogauit beatam virginẽ Mariam & omnes Sanctos, vt Domino pro se offerrent omnem dignitatem, qua quilibet ipsorum vnquam paratus fuerat ad gratiam Dei recipiendã. Vnde Dominus ait ad eam: Iam vere omnibus cœli ciuibus appares in eo ornatu, quem tibi petisti. Vtile igitur est, vt quilibet percepturus sacram Communionem, etiam desideret & petat animã suam exornari meritis ac virtutibus Iesu Christi sanctorumq́, eius.

Quum eadem Gertrudis admodum debilis desideraret diuinam percipere Eucharistiam (ad quam etiam accipiendam diligenter se præparauerat) consilio tamẽ matris spiritualis, propter bonum discretionis illam non accepit. Et quum hoc Domino offerret in laudem æternam, Dominus se acclinans, suscepit eam in sinum paternæ benignitatis suæ, eiq; dulciter blandiens, dixit: Quia deliberasti me omittere purè propter me, ego in gremio meo confouebo te. Tunc intellexit Gertrudis, hominem

non

Melius est Eucharistiam ex charitate accipere, quàm ex humilitate omittere.

non displicere, sed placere Deo, quãdo ex discretione vel obedientia non autẽ ex negligẽtia, intermittit sacram Communionem. Igitur laudabile quidẽ est interdũ ex humilitate ac sancto timore seu reuerentia abstinere à sacramentali pceptione Euchatistiæ: sed multo melius est ex charitate & diuinæ laudis boniq; cõmunis desiderio, siue ex speciali deuotione frequẽter ipsam sacram Eucharistiam accipere. Sanè quum præcellentissimum hoc sacramẽtum sit fons totius gratiæ & medicina animæ, non leuiter quis ab eius perceptione se elongare debet, propterea quod spiritualem saporem & consolationem fortè non sentit, aut quòd grauibus importunisq; tentationibus affligitur. Nam qui piè & humiliter communicat, prodest plurimùm, nõ solùm sibijpsi, sed etiam alijs viuis & mortuis. Qui verò odio in proximum vel quouis alio graui crimine detentus, sacram Eucharistiam percipere non metuit, æternam damnationem sibi acquirit. Omnino talis perditus est, nisi per pœnitentiam Deo reconcilietur.

Ancilla Christi Mechtildis aliquando lecto decũbebat, alijs monasterij sui virginib' sacram Eucharistiam percipientibus. Quum ergo ipsa in paupertate spiritus altius ad Dominũ suspirans, ingemisceret, vidit eũdem Dominũ mox de throno suo surgere dicẽdo, Propter miseriam inopum & gemitum pauperũ nunc exurgam. Surgente verò, illo oẽs sancti pariter surrexerũt, offerẽtes Deo in spiritualem consolationem infirmę, & laudẽ Dei æternã, obsequium quod in terris Deo præstiterant, & ea quæ pro illo passi fuerant. Vnde Mechtildis intellexit quod quoties anima in paupertate spiritus ad Deum suspirat vel ingemiscit, desiderans eius gratiam, statim omnes sancti gratiam illi animæ impetrant, ac veniam (si ipsa anima pro peccatis dolens ingemiscit) obtinent. Et ait Dominus: Quãdo post me ingemiscis, tu me tibi intrahis. Ecce, quatumcũque res aliqua sit vilis & abiecta, vt est festuca, homo eam sola voluntate nõ acquirit: me verò quilibet voluntate aut gemitu vnico habere potest.

Psalm. 11.

CAPVT VII.

EIdem Mechtildi virgini oranti pro quadã persona quæ dolebat se multas lachrymas quasi sine fructu fudisse, respondit Dominus: Roget me illa, vt propter bonitatem meam oẽs lachrymas quas effudit, sic accipiam, quasi eas ex amore mei, vel deuotione aut cõtritione, fudisset. Si .n. hoc piè fecerit, quãtum ipsa mihi crediderit, & de bonitate mea sperauerit, tãtum proculdubio obtinebit. O mira & stupenda diuinæ pietatis dignatio, quæ tantis consolationibus miseros releuat. Quod autem de lachrymis dictum est, possẽt fieri etiam de præterita tristitia & qualibet tribulatione, angustia vel pœna, quam quis inaniter se pertulisse putat.

In Deo cuncta habemus.

Quum eadẽ Mechtildis ab alia quadã persona rogata, oraret Dominum, vt ipse dignaretur illi dare cor purum, humile, desiderabũdum, & spirituale, tale responsum accepit: Omnia quæ vult & quibus indiget, inueniet in me. Igitur quod ipsi deest in puritate, humilitate, desiderio vel amore, suppleat aut suppleri petat de bonis quæ sunt in me, ac totam cõuersationem meam diuinam sibi vsurpet. Cui illa: Si, inquit, dulcissime Deus, tam gratum tibi est, vt homo bona tua sibi vsurpet: dic, obsecro, quomodo hoc facere debeat. Et Dominus: Offerat Patri meo cœlesti vel mihi meam puritatem & innocentiam pro sua impuritate, meam humilitatem pro sua superbia, meam pietatem & charitatẽ pro sua duritia ac tepiditate, meam denique sanctissimam perfectissimamq; conuersationem pro sua negligenti, & imperfecta vita. Desideria item sua, cogitationes, verba, orationes, lachrymas, dolores, angustias, & opera, offerat in vnione desideriorum, cogitationũ, verborum, orationum, lachrymarum, dolorum, angustiarum, atq; operum meorum: ita .n. omnia Deo summè placebunt. Quælibet quidem sancta oratio cœlos penetrat: sed illa quæ meis orationibus vnitur, longè excellẽtior atq; dignior est. Studeat etiã virtutes meas pro modulo suo imitari, & mores atq; actus suos iuxta mores & actus conuersationis meæ dirigere.

Quomodo Christi virtutes nostras efficiamus.

Obediẽtia.

Christus sępius reuelare dignatus est, quòd quilibet Christianus imitari debeat humilem suam obedientiam, qua

ipse obediuit Patri suo cælesti & hominibus, non solum bonis, verùetiam impijs. Neq;.n. hæc virtus præclarissima à solis monachis vel monialibus, sed prorsus ab omnibus eximiè coli, & seruari potest. Obedientia hominē subdit Ecclesiæ, eiusq; sacramentis, pastoribus, superioribus, dogmatibus, preceptis, institutionibus, consuetudinibusq; vniuersis. Hæc hominem promptum flexibilemq; reddit in consilijs dandis, in auxilijs obsequijsq; tam corporalibus quàm spiritualibus impendendis, secundum discretionem, & iuxta cuiusq; necessitatem. Verus obediens, proprium iudicium & sensum citò deserit, ac velle nolleq; suum prorsus abnegat: vnde & infernum metuere non debet. Nam sola propria & mala volūtas (quæ omnium peccatorum fundum est) infernum cōstituit: tolle illam, & infernus non erit. Verus ergo obediens propriæ voluntati renunciat, & in exequēdo ea quæ præcipiuntur moras non nectit: sed mox vbi ei aliquid iniungitur, paratus est, imò verò præceptū plærumq; non expectat. Subijcit se non tantùm Deo & superioribus, verùm etiā omnibus hominibus: & quanto homines sunt inferiores, tamen ei subiectio ampliùs sapit, tāto ipse libentiùs obedit: maiorem enim hic sui mortificationem inuenit, quàm dū sub maioribus se inclinat. Nullus adeò aridus & diuina gratia destitut⁹ est, quin si promptè propter Deum obedire velit, virere & florere, copiosumque fructum producere possit. Planè obedientia, qua homo bonæ voluntatis se submitrit, & non vult ex seipso viuere, sed cuncta opera & negocia sua (maximè ea quæ ardua sunt) peragit ex salubri sanctoque consilio alicuius spiritualis atque illuminati confessoris: via ad cœlū tutissima est, per quam facillimè retia diaboli euaduntur. In huiusmodi sui resignatione omnia hominis opera abundant gratia: sed ea opera quæ bonus homo ex proprio facit iudicio, difficilè est discernere, vtrùm ex natura, an ex gratia fiant. Qui verò non habet aliquem hominem idoneum, cui in omnibus obediat, & ex cuius consilio opera sua peragat, paratam nihilominus retineat voluntatem obediendi, si talem haberet.

Tolle propriam voluntatem, & infernus nō erit.

Si quis Dei munere ad tā altum sanctitatis gradum peruenisset, vt Deum reipsa semper visibiliter præsentem secumq; habitātē haberet, is si ad aliquod opus obedientię euocaretur, humiliter Deo dicere deberet: Eia suauissime Deus, permitte me, obsecro, hāc obedientiam tui amore perficere. Nam huiusmodi propriæ voluntatis abnegatio, in illo homine multo gratior iucundiorque Deo esset, quàm si ille idem tunc cū omnibus beatis spiritibus cœlum penetraret: id quod sequenti exemplo comprobatur. Quum.n. dulcis Iesus sanctæ cuidam virgini in monasterio degenti, atq; in cellula sua oranti, apparuisset in forma pueruli, & illa ad commune aliquod opus ex obedientia faciēdum accersiretur, statim reliquit puerulum Iesum, & quod facere iussa erat, animo voluntario hilariq; vultu peregit. Deinde celeriter ad cellā reuersa, vidit dilectū Dominum suum quem paruulum paulò ante reliquerat, iam in ætate perfecta tanquam elegantissimum iuuenem viginti & quatuor annorum astantem. A quo quum percontaretur, quomodo in tantillo tempore tam grandis factus esset, respondit ille: Profunda, velocis & impigræ obedientiæ tuæ humilitas, me tam breui tempore tam magnum effecit. Quapropter filia charissima, si mihi semper placere & adhærere vis, semper etiam mei amore prōptè obedias. Atq; his dictis, Dominus disparuit. Sapiens ergo est, qui & meditationes, & orationes, & quælibet alia sancta exercitia atque opera mox postponit, vt obediat propter Deum.

Obedientiam contemplationi præferendam docet exemplo.

Christus dixit audiente sancta Birgitta: Oēs veræ virtutes ex charitate sicut rami ex arbore procedūt: inter quas virtutes obediētia primatum tenet. Vndè & mihi amicissim⁹ est, qui se ex humilitate subijcit, voluntatemq; suam in manibus aliorum reponit, ita vt eam sequi nolit. Nā & ego qui sum omnium perfectissimus, atq; ipsa perfectio, obediui Patri vsq; ad mortem: vt exemplo meo ostenderem, quàm placitum sit Deo, ꝓpriam volūtatem abnegare. Sed pleriq; non attendentes virtutem obedientiæ, nec habētes zelum discretū, sequuntur cōceptus animi sui, & ex proprio sensu, non autem ex Spiritussancti instinctu,

tam

tam immoderatè carnem ſuam ad tempus affligunt, vt poſteà lōgo tēpore ſint & ſibiipſis inutiles,& Deo parū accepti, & alijs multū oneroſi. Sapientū conſilia audienda ſunt: non enim carnis ſed peccati mortem volo. Et qui relictis ꝓprijs conceptib⁹ animam ſuam ſubmittit, corona duplicabitur, & ſpiritualis deuotio augebitur Nam obedientia cui nihil propriæ vitioſæq; volūtatis admiſtum eſt, magis mihi placet, quàm magnum ſacrificium.

[Satius eſt ſobriè ex obedientia comedere, quam ſua ſponte ieiunare.] Audiuit eadem Birgitta Dominū Ieſum etiam illud dicentē: Qui magis cuperet ieiunare quàm comedere,& tamē ꝓpter obediētiā comedit, habebit mercedem quam cōſequitur is qui rectè ieiunat. Similem quoq; mercedē accipiet is qui infirmus eſt, & manducat, mallet tamen ad honorem meum ieiunare.

Beata itē virgo Maria dixit ad ipſam Birgittam: Sint duo homines, quorum alter ſub obedientia, alter in libertate ſua viuat: ſi is qui liber eſt piè ieiunat, ſimplicē habebit mercedem: ſi verò ille qui viuit ſub obedientia nō ieiunat, ſed contineret comedit etiam carnes ſecūdum inſtitutionem regulæ ſuæ, magis tamen cuperet ieiunare niſi obedientia obſiſteret, cōſequetur duplicem mercedem, vnam videlicet propter obedientiam, alteram propter deſiderij volūtatiſq; propriæ abnegationem. *[Corpus moderatè reſouendum.]* Tu filia, refoue neceſſarijs corp⁹ tuum moderatè. Non facias curā carnis in deſiderijs, ſed abſtine ab illicita voluptate. Ieiunare, orare, viſitare loca ſancta, ſunt quidem bona opera in ſe: ſed niſi diſcrete, humiliter & cum charitate fiant, non merentur vitam æternam.

CAPVT VIII.

[Gulæ blandamenta.] IPſa ſancta Birgitta aliquando vehementiſſimè tentata fuit gula ſiue gaſtrimargia Cui orāti apparuerunt in ſpiritu dæmō, & angelus bonus: ille quidē in figura teterrimi Aethiopis, hic in ſpecie pulcherrimi iuuenis. Et cùm dæmō inſultando Birgittæ, quam ſolicitabat, diceret angelo, quòd ipſa etiā lautiorib⁹ cibis vteretur, vitamq; parum rigidam duceret,& tamen gloriata eſſet de abſtinentia, angelus reſpondit: Chriſtus Domin⁹ non multùm attendit qualia quis *[Refectio qualis eſſe debeat.]* ſumat, modò vetita nō ſint; & puta intētiōne, ſeu ex vera charitate cū moderatione & abſque inordinato deſiderio quæq; ſumātur. Purpura & byſſus, corpuſq; delicatū non prohibent à cœlo, ſi illa cum humilitate & charitate habentur. Cōſuetudo bonæ educationis quādoq; retinēda eſt cum gratiarum actione, ne caro grauius infirmetur.

[S. Auguſt.] Beatus Auguſtinus Deo loquens ait: Ego in tentationibus poſit⁹, certo quotidie aduerſus concupiſcentiam māducandi & bibendi. Et quis eſt Domine, qui non aliquando rapiatur extra metas neceſſitatis? Quiſquis eſt, magnus eſt, magnificet nomen tuum: ego autē nō ſum, quia peccator homo ſum. Sed & ego, ô Pater cœleſtis, magnifico nomen tuum: & interpellat te pro peccatis meis vnigenitus tuus qui vicit ſeculum, numerans me inter infima mēbra corporis ſui.

[Oratio ante cibum, ſomnū, &c dicenda.] Virgo Gertrudis intellexit diuinitùs, quod & Domino gratiſſimum & homini vtiliſſimum ſit, ſi ipſe homo ante cibū, potum, ſomnū,& alia corporis ſolatia, dicat corde vel ore hæc aut ſimilia verba: Domine, da vt cibum, ſiue aliud quodcunq; corporis ſolatium, purè ſuſcipiam ad gloriā nominis tui, in vnione illius amoris quo tu factus homo, tale ſolatium in terris ſuſcepiſti ad laudē Dei Patris & ſalutem totius generis humani. Rurſum eadē ſponſa Chriſti Gertrudis quum manducādo piè ruminaſſet hæc verba, Virtus diuini amoris tui amātiſſime Ieſu, incorporet me totam tibi: & bibendo iſta, Effectū diuinæ charitatis tuæ dulciſſime Ieſu qui in intimis tuis vehementer præualuit, transfunde & conſerua in me, ita vt ille penetret totam ſubſtātiam meam, & iugiter diſtillet ꝑ omnes meat⁹, vires ac ſenſus corporis & animæ meæ, ad laudē tuam æternā; quum, inquam, hac deuotione ſub refectione vſa fuiſſet, audiuit Dominū dicentem ſibi: Quoties quis inter manducādum & bibendum talia ruminauerit, toties ego fatebor me cum illo comediſſe & bibiſſe, refectionemque valde gratam ab eo accepiſſe.

[Balnei vſus] Quum ſancta Birgitta balneis ex cōſilio & voluntate ſpiritualis magiſtri ſui vſa fuiſſet, Chriſtus dixit ad eā: Non obeſt animæ mundæ lotio carnis, modò fiat cū diſcretione, & ſine delectationis

quæsitione. Vnde magis mihi placuisti obediendo spirituali patri tuo cōtra voluntatem tuam, quàm si ipsam volūtatem tuam sequuta fuisses. Multi electorum meorum medicinis carnalibus vsi nō sunt, & illi fuerūt mihi accepti. Alij verò iuxta locorum, temporum atque infirmitatum exigentiam, adhibuerunt sibi medicamenta, & illi nō mihi displicuerunt, quia hoc fecerūt ad honorem meum, vt mihi melius seruirent.

Consolatio externa licita. Maria virgo audiente in spiritu beata Birgitta dixit, Amici Dei possunt quādoque ceu certo diei tempore consolationem externam recipere, verba ædificatoria proferendo, & honestè moderateque se recreando ad honorē & laudem Dei. Si enim pugnus semper teneatur clausus, contrahuntur nerui &, manus debilitatur: arcus quoque si nimiū extēditur, citius frangitur. Idcirco moderata lætitia propter infirmitatem carnis placet Deo.

Christus item præscribens ipsi Birgittæ ac familiæ eius quasi regularem quēdam viuendi modum, concedit vt post horas silētio, orationi, atq; alijs spiritualibus exercitijs deputatas, liberiùs inter se colloquantur de honestis Deoq; minimè contrarijs rebus.

CAPVT IX.

Somnus. Dormituro quid faciendum. NEcessarium somnum corpusculo tribuendū esse, Christus eidē sanctę Birgittę atq; alijs sæpenumero reuelauit. Quilibet vero antequā se det nocturnæ quieti ac somnū capiat, debet diligenter examinare cōscientiam suam, & considerare in quibus per diem se neglexerit aut Deum offenderit: debet veniam culparum à Deo petere, & proponere melius viuere, Domino adiuuāte: decet animam & corpus suum commēdare Deo, vel etiam beatæ Mariæ virgini ac sancto angelo custodi suo, atq; ita signo crucis ædito sese in lectulo honestè collocare. Similiter post somnum surgendo, debet se signo crucis munire, Deoq; commendare: debet desiderare ac petere, vt quicquid illo die facturus, dicturus, & cogitaturus est, cedat ad æternam Dei laudem & gloriam.

Dominus dixit ad virginē Mechtildē: Quādo quis somnum capere vult, meditetur aliquid de me, aut mecū loquatur. Ita n. licet corpore dormiat, mente tamen vigilabit ad me: & si in somnis aliquid minus honestū passus fuerit, atque euigilans senserit hoc sibi displicere molestumq; esse, signū est quòd à me nullatenus sit separatus. Etiā dormiturus quisq; desideret, vt singulas respirationes quas nocte illa faciet, tanquam eximiam mei laudē suscipiā: & ego qui sanctis votis piæ amantisque animæ deesse non possum, in veritate desiderium eius adimplebo.

Quum virgo Gertrudis noctem quādam penè duxisset insomnem, ipsa inde plurimùm debilitata viribusq; destituta obtulit huiusmodi defectū viriū suarum Domino in laudem æternā, ad salutē omniū. Cui dixit Dominus: Quando quis ex vigilia lassatus ac viribus destitutus rogat me, vt ego ipsi ad laudem meam & ad virium reparationē aliquā somni requiem concedam, si tunc eum nō exaudiero, & ipse patientiam amplectendo, defectum suum humiliter supportauerit: hoc benignitas mea gratissimum habet. Et in infinitū acceptius mihi est, dum quis in infirmitate sua post consumptas per vigiliam vires, defectū illum humiliter sustinēdo mihi offert, quàm dū aliquis corpore sanus qui bene vigilare potest, tota nocte in oratione peruigilat. *Ex vigilia lassatus agat.*

Eadem virgo Gertrudis nocte quadā somnū capiens, suauius à Domino visitabatur, ita vt ex consortio & præsentia Dei videretur sibi delicatioribus epulis esse refecta. Vnde euigilans, gratias egit Domino & dixit: Quid Domine Deus ego vilissima peccatrix merui præ alijs, qui sæpius somnijs in tantum grauantur, vt etiam per clamores cæteris quandoque terrorem incutiant? Respondit Dominus: Dum illi, quos paterna prouidentia mea disponit per grauamina sanctificare, corpori suo studiosius quàm oportet sólatia vigilantes procurant, sicque occasionibus meritorū se priuant: ego eis ex diuina pietate mea per somnia grauamen ingero, vt saltem hac ratione aliquid mereantur. Et illa: Num Domine poterit eis proficere ad meritum, quòd præter intentionem & quasi contra voluntatem patiuntur? Tunc Dominus: Benignitas mea hoc perficit. Illi enim etsi non auro *Insomnia.*

vel

vel gemmis, saltem cupro componuntur atque ornantur.

CAPVT X.

Prouer. 8. Afflictionum vtilitas. RVrsum sancta Gertrudis diuinitus intellexit, quòd quandoq; Dominus (cuius delitiæ sunt esse cum filijs hominum) nihil inueniens in homine, ꝓpter quod placita dignatione ipsum adesse deceat, tribulationes vel molestias tam corporales quàm spirituales homini immittit, vt inde habeat opportunitatem manendi cum illo, quia scriptura veritatis dicit, iuxta est Dominus his qui tribulato sunt corde. Et rursum ipse Dominus ait: Cum ipso sum in tribulatione. *Psalm. 33. Psal. 90.*

Quædã persona labori manuum intenta, ex improuiso grauiter læsa fuerat, & magno dolore cruciabatur. Cui virgo Gertrudis cõpassa, orabat Dominũ, ne ipse membrũ iusto labore læsum periclitari permitteret. Itaq; Dominus ei benignè respõdit: Nequaquam periclitabitur membrum illud: sed pro dolore quem sustinet, præmium incomparabile recipiet. Omnia etiã mẽbra alia quæ mota sunt: vt obsequium læso mẽbro exhiberent, eiusq; dolorem alleuiarẽt ac sanarent, similiter ex hoc præmium æternum obtinebunt. Tunc illa: Et quomodo, inquit, tantũ promereri possunt mẽbra sibi inuicem ita seruientia, quum hoc nõ ideo faciant, vt membrũ cæsum patientius pro tuo amore dolorem ferat, sed vt ipse dolor minuatur vel cesset? Ad quod Domin⁹ inæstimabilis cõsolationis responsum dedit, dicens: Quando homo post adhibitũ dolori suo remedium, patienter pro amore meo tolerat id qđ lenire nequit studio suo, præmium & meritum prorsus incomparabile lucratur: quum ego talẽ hominis passionem verissimè sanctificauerim in illo verbo, quo in extremæ necessitatis meæ articulo Patrem oraui dicẽs: Pater, si fieri potest, transeat à me calix iste. *Matth. 26.* Et illa: Nonne tibi acceptius est Domine Deus meus, vt homo ęquanimiter toleret quicquid sibi euenerit, quàm vt tũc patiẽs sit, quãdo nullo modo euadere potest? Respõdit Dominus: Hoc in secreto diuinitatis meæ latet, & oẽm humanum intellectum excedit. Quãtum aũt humano iudicio discerni potest, illa duo sunt veluti duo colores tantæ venustatis & elegantiæ, vt vix homines possint iudicare, quis eorum alteri præferendus sit.

Dixit iterum eidem Gertrudi Dominus: Pietas amoris mei quo humanam salutem diligo cõpellit me, vt quæcũq; bona rectè desiderãt electi mei, semper reputẽ eos me desiderasse. Vnde illi qui aggrauãtur infirmitate corporis, aut desolatione mẽtis, alijsq; similibus aduersis, si sanitatem vel liberationem piè desiderent, ego vt eos iuxta ardentissimũ cordis mei amorẽ valeam copiosius remunerare, reputo ipsos desiderasse me: modò non ideo sanitatem desiderẽt, vt malum perficere possint.

Ipsa eadem sancta Gertrudis diuinit⁹ intellexit, quòd quemadmodum annulus est signum desposationis, ita aduersitas tã corporalis quàm spiritualis humiliter ꝓpter Deum tolerata, est verissimum signum diuinę electionis, & quasi desponsatio animæ cum Deo: in tantum, vt grauatus quisque cõfidenter dicere possit hæc verba: Annulo suo subarrauit me Dominus meus Iesus Christus. Quod si inter ipsa aduersa potest dono Dei etiam laudare Deum, & ei ex animo gratias agere, iam tanquam spõsa amabilis coronam obtinet à Domino: quia gratitudo animi in aduersis, est ornatissima atque preciosissima corona animæ.

Audiuit aliquãdo hæc Gertrudis Dominũ Iesum sibi blandè dicentẽ: Ecce, exhibeo tibi abundãtiam dulcedinis diuini cordis mei, vt inde haurias, & liberaliter dones quibuscunque & quantũcunque volueris. Igitur ipsa orãs speciali affectu pro quadam persona, mensuram bonam de corde Domini haustam cordi illius infudit, quæ statim in amaritudinem conuersa est. Et quum super hoc Gertrudis multũ miraretur, Dominus dixit ad eã: Quãdo ego alicui do gratiam, hęc in illo operatur sicut saluti ei⁹ magis congruit. *Ex corde Domini videt quid hauriat S. Gertrudis.* Quibusdã enim vtilius est, diuersis grauaminib⁹ in præsenti vita exerceri, quàm magnam dulcedinẽ & cõsolationem ꝑcipere. Ideoq; ipsis gratia mea conuertitur in amaritudinẽ tribulationum & afflictionum, quibus magis ac magis promouetur illorum salus, & exornantur animæ eorum secũdum

optimũ beneplacitũ cordis mei. Quod quamuis eos in hoc exilio lateat: tanto tamen dulcius id experientur in vita æterna, quãto hic fidelius laborauerint, aduersitates & molestias quasq; pro honore vel amore nominis mei patienter perferendo.

Amicorum amisso. Dominus ad eandem virginem Gertrudem ait: Quãdo homo timet amittere, vel amisit aliquẽ amicum dilectum, si grauamẽ quod inde sentit offert mihi cum integra voluntate, ita vt etiam si posset amicum illum retinere, sponte tamen ad laudem meam vellet eo carere, vt voluntas mea potius quàm sua pficeretur: nimirum mihi acceptissimus est. Et post illã horam qua cor suum ad huiusmodi volũtatẽ deflexerit, benignitas mea conseruabit oblationẽ ipsius in ea nobilitate ac perfectione sicut fuit in corde eius quando illam fecit: & singulæ cogitationes cor illi⁹ posteà ex humana fragilitate grauãtes (vt si sic cogitet, Posses modo illam & illam consolationem vel illud adiutorium ab amico tuo habere, si adesset) cooperãtur ipsi in salutem æternam, locumq; diuinæ consolationi in anima eius præparant.

Quum in monasterio eiusdẽ Gertrudis defuncta esset quædã deuota & amabilis virgo, cuius mors non paruum dolorem Congregationi attulerat, loquẽs dominus ad ipsam sanctã Gertrudem de ea dixit: Quando aliqua vestrum suauitatem morum defunctæ recolens, cuperet eam adhuc habere præsentẽ, si tũc illã volũtati meæ offert, adhibet narib⁹ meis lilium suauissimi odoris, & ego illi secundum pietatem meam eum centuplicato fructu rependam.

Dolores nostros Deo mox offeramus. Beatæ Mechtildi ait Dominus: Qui aliquod grauamẽ, vel dolorem etiam pmodicum tali intentione perfert, vt pponat pro amore & laude nominis mei libenter maiorem dolorem sustinere, si id mihi placeret: is quantũcunq; aridũ & peccatorum rubigine obductum cor habeat, in ipsa hora reuirescit, & gratiæ meæ capax efficitur. Si homo afflictus mox in initio grauamẽ suũ mihi offerret, ego inde bibẽs redderẽ illud dulce, ac mirè nobilitarem. Sed dũ ipse ex eo prior bibit, inficit illud, & quanto plus bibit, tãto magis amaricatur, ita vt iam me inde bibere non deceat, nisi pœnitentia vel confessione purgetur. Itaque dum quis iniuria aliqua afficitur, nõ impatienter conqueratur hominib⁹ multa inde loquendo: sed statim mihi præsentet suum grauamen, vt ego dulcedinem cõsolationis meæ illi infũdã, eũq; ad patientiam animem. Si tamen hoc in initio facere neglexerit, non propterea diffidat, sed illud pœnitentia purgatũ, humili spiritu, & contrito corde mihi offerre studeat.

Quidam Patrũ dicit: Si iniustè argueris, humilia te, & patientiam serua: si verò iuste corriperis, multò magis tũc humilis ac patiens esto, & paratam voluntatem te corrigendi habens, tranquill⁹ permane. Cur quæso turbaris, quando iste vel ille multa quę nec cogitasti quidem tibi obijcit, & male de te loquitur? Recordare Domini tui Iesu Christi, qui maledicta sine caussa in se congesta patientissimè benignissimeque tulit. Vide ne pax cordis tui dependeat ex lingua vel arbitrio hominum. Certè Deus volens hominem electum purgare & exornare, plerumq; permittit, vt etiã illi qui boni creduntur, & de quorũ fidelitate electus homo maximè confidebat, sibi sint valde contrarij in his quæ rectè facit. Quicquid accidat, quicquid molestiæ tibi inferatur, refuge semper ad dominum Deum tuum, & in eo te abscõde, atq; omnia de paterna manu ei⁹ suscipe. O quàm iucundam vitam ageres, si cor tuum in Deo solidatum firmatũque esset? *Correptio.*

Quum virgo Gertrudis cõmiseratione mota, oraret pro quadã persona, quã audierat impatienter conquerentem, quòd Deus grauamina sibi immitteret saluti suæ minus conuenientia: respõdit ei domin⁹: Dices illi p qua oras, vt, quia sine aliqua saltem tribulatione vel molestia regnum cœleste obtineri non potest, eligat atq; indicet quænam grauamina sibi vtilia esse putat: & quum hæc ipsi euenerint, seruet patiẽtiam. In quibus verbis domini Gertrudis intellexit, periculosissimũ genus impatientiæ esse, quando homo peruersè ac superbè eligere vult quæ ferat: dicens saluti suæ minus cõgruere, seq; non posse sustinere ea grauamina, quæ sibi à Deo immittuntur. Oportet enim vt quilibet semper confidat illud conuenientissimum *Per tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.*

& vti-

& vtilissimum esse, quod sibi Deus imponit aut euenire permittit: & quando hoc non omnino patienter sustinet, inde seipsum humiliare debet.

Nota. Quædam vitæ sanctissimæ virgo, cuidam percontanti quomodo ipsa ad perfectionem pertigisset, dixit: Omnē aduersitatē æquanimiter de manu domini suscepi. Et quisquis me aliqua iniuria molestiave affecit, huic ego speciale beneficium rependere curaui, quod minimè fecissem, nisi ab eo lęsa fuissem. Nulli, nisi Deo, grauamina mea questa sum: vnde & eneftigio consolationem corroborationemq; ab eo accepi.

Altera etiam eximię sanctitatis virgo, interrogata quibus exercitijs ad perfectionem peruenerat, humiliter respondit: Nunquam ita doloribus & pressuris obruta fui, quin maiores pro Dei amore perferre expeterem: indignā me illis ipsis tam præclaris Dei donis iudicans.

Resignatio sui in afflictione. Alia quoque virgo ineffabili pressura Dei permissione correpta, cruciatus infernales sibi sentire videbatur. Et quum ita diu fuisset afflicta, tandem toto corde ad Deum cōuersa, dixit: Dulcissime Deus, memor, quæso, esto benigneque considera, me pauperem creaturā tuam esse, te verò dominū & Creatorem esse meum. Ecce, ego me in æquissimū iudicium tuum offero, & gratissimæ voluntati tuæ integrè resigno, parataq; sum sustinere hunc infernalem cruciatū, quādiu tibi placuerit: vtere me sicut vis in tēpore atq; ęternitate. Hac resignatione facta, mox dominus virginem illam sibi vniuit, & in amabilē diuinitatis suæ abyssum fœliciter immersit.

Deus cuidam amico suo mira p internam illuminationem reuelabat: sed is orabat dominū, vt si ei placeret, auferret ab ipso huiusmodi gratiam. Itaq; dominus subtracta illa gratia, p quinquennium dereliquit eū absq; consolatione in magnis tentationibus, angustijs atq; calamitatibus. Et quum aliquādo vehementer fleret, duoq; angeli eū consolari vellent, dixit se nullā consolationem petere, sed abūdè sibi sufficere, si grauissima Dei voluntas in se perficeretur, & ipse corā Deo purus intrinsecꝰ esse, eiq; placere posset.

Pœnæ omnes in voluntate consistunt. Dixit dominus ad sanctā Catharinā: Volo te nosse, quòd oēs pœnæ quibus homines in mundo affliguntur, in voluntate consistunt: quia si volūtas esset ordinata, & concors cū voluntate mea, careret quodāmodo pœna. Quāuis.n. is qui hac sancta ordinataq; voluntate præditus est sentiat laborem ac dolorē, quicquid tamen amore mei sponte patitur, quasi sine pœna portat. Libētissimè enim illud sustinet, considerans, & sciens meam esse voluntatem atq; permissionē, vt patiatur. Mens eius in quouis dolore corporali libera est, quum voluntas ipsius in omnibus sit conformis & vnita volūtati meæ. Omnino ex voluntate procedit & depēdet afflictio siue pœna: quia homo affligitur vel habendo quod habere nollet, vel non habēdo quod vellet habere. Igitur ablata voluntate propria, spiritus hominis trāquillus est, & pace gaudet.

CAPVT XI.

Eadē virgo Catharina aliquando in ecstasi posita, videbat & perspicuè cognoscebat, quòd dominus Deus qui est summa bonitas, ex ineffabili charitate hominem creauit, quodq; in eadem charitate & amoris flagrātia omnia homini præstat, siue euenire permittit, videlicet consolationes & tribulationes: donans has & illas, vt hominis saluti prouideat, nō alio respectu. Vnde multi tam cæci atq; insipientes sunt, qui opera vel

Prouidentia Dei. iudicia Dei reprehēdunt, & scandalizati perturbatiq; ppter illa quę eueniunt, murmurant aduersus Deum. Beati verò sunt, qui sanctam Dei prouidentiam intelligentes atq; credentes, omnia de paterna manu Domini humiliter tanquam optima recipiunt, & pro illis gratias agūt, firmiterq; in Deo semper sperant & confidunt.

Totum te Deo permitte. Sancta Gertrudis audiuit à Domino, piam quamq; & fidelem animā debere propriam voluntatē suam Deo funditꝰ resignare: plenè se committendo beneplacito illius, & indubitanter confidendo de benignissima pietate eius, quòd ipse in omnibus suam operari velit salutem. Hinc quum ei aliquādo appareret Iesus spōsus amabilis, ferens in dextera sua sanitatem, & in sinistra infirmitatē, monēsq; vt eligeret quā vellet, ipsa ab vtrisq; manibus domini se auertens, dixit: Domine, ego toto corde desidero,

vt non meam voluntatem respicias,sed tuum beneplacitum in omnibus perficias. Prorsus qui Deo placere desiderat, tam secura confidentia se totum & omnia sua diuinæ dispositioni cōmittere debet, vt etiam amet nescire quid circa ipsum dominus agere velit,quò puriùs diuinæ voluntatis beneplacitum in se sciat esse perfectum.

Clauis propriæ voluntatis Deo resignāda. Dixit ad eandem virginem Gertrudē dominus: Qui vult vt ad ipsum liberè veniam, debet mihi clauē propriæ voluntatis resignare. Quòd si ex humana fragilitate contigerit eū resumere clauē mihi consignatā, perficiendo in aliquo voluntatem propriam: hoc statim per pœnitentiam diluat,suamq; voluntatē item iteratò mihi resignet: & suscipiet eū dextera misericordiæ meæ, deducetque cum inæstimabili honore ad regnū claritatis æternæ.

S. August. Beatus Augustinus ait: Potest homo aliquid proprium velle, Deo aliud volente. Conceditur hoc humanæ fragilitati,cōceditur humanæ infirmitati. Difficile est, vt tibi contingat aliquid proprium velle. Sed cogita Deū supra te esse,te infra illum: illū Creatorē, te creaturā: illū dominū,te seruum:& te corrigens, voluntatemq; tuam voluntati ei⁹ subijciens,dic cum Christo, Non quod ego volo sed quod tu vis Pater. Ita.n.nō distortus sed rectus eorde eris. Vnde sancta Gertrudis diuinitus inspirata, legit aliquando trecentis sexaginta quinque vicibus hæc verba Euangelica: Nō mea sed tua voluntas fiat amantissime Iesu. Quod etiam sensit Domino plurimùm placere. *Matth.26.* *Luc.22.*

Plena in Deum fiducia. Legimus de eadem virgine Gertrude, quòd neq; pericula, neq; tribulationes, neque dāna rerū, neque impedimenta alia, sed nec delicta quidē vel defectus proprij,constantē securamq; confidentiam quam ad benignissimā Dei misericordiam retinebat, vnquam in illa obscurare potuerint. Certissime enim cōfidebat, tā aduersa quàm prospera omnia sibi in bonum diuina prouidentia, conuerti. Et huic virgini dominus aliquando dixit: Secura illa confidentia quam quis erga me habet, credens me reuerà posse,scire & velle sibi in omnib⁹ fideliter adesse,transuulnerat cor meum, tantamq; vim facit pietati meæ, vt nullatenus possim huiusmodi homini adesse vel deesse.

Ad sanctā Mechtildē ait Dominus: Mihi valde gratū est, vt homines in bonitate mea confidant, & de me præsumant. Nā quisquis in me humiliter cōfisus fuerit,ac mihi bene crediderit,ego & in hac vita illi adero,& post mortem supra omne meritū ei benefaciā. Quantū quis mihi credere & de bonitate mea piè præsumere potest, tantum & in infinitum amplius obtinebit: quia impossibile est hominē non percipere,quod sanctè credidit & sperauit. Ideoq; vtile homini est,vt magna sperando à me, mihi bene credat. Ipsi verò Mechtildi quærenti à Domino quidnā potissimū credere deberet de ineffabili ipsius bonitate,respōdit Dominus: Certa fide crede, quòd ego te post mortem suscipiam, sicut pater filiū suum charissimū,quodq; nullus vnquam pater tam fideliter eū vnico nato suo hęreditatē suam diuisit, sicut ego omnia bona mea & meipsum tibi cōmunicabo. Quicunq; hoc de bonitate mea firmiter & cū humili charitate crediderit, beatus erit.

CAPVT XII.

Morituris adest Dominus. Orabat aliquādo eadē virgo Mechtildis pro quadam pia persona dicens: Amantissime Deus, rogo te, vt in extremis eius purges eam,donecq; ei securitatē & fiduciam perueniendi ad te. Ad quod Dominus: Quis prudens merces suas & bona iam ad portum perducta, sponte in mare abijceret? Ego igitur vbi animam eius (quā inter varias tēpestates seculi custodiui) ad portū vitæq; terminum deduxero, & de ea secūdum beneplacitū meum disposuero, etiam cum gloria illam assumam.

Rursum orans Mechtildis Deum, vt & alteri cuidam fœminæ pietati deditæ in extremis vitæ adesse, certitudinemq; secum manēdi dare dignaretur: tale accepit responsum à Domino: Qui sapiens est, aurum cum labore acquisitum sibiq; valde charum nō proijcit. Et ego illam pro qua tu oras, humanitate mea sanctificatam atque spiritu meo in baptismate viuificatam,in æternum nō derelinquam.

Hæc ipsa virgo Mechtildis colloquēs cum Domino ait: Quid est dulcissime

me Deus, quòd dum ego me moriturā cogito, paruā aut nullam inde lætitiam concipio: quum tamen plurimi magno cū gaudio & desiderio horā illam præstolentur? Respondit Dominus: Hoc fit dispensatione mea: quia si tu mori desiderares, in tātum cor meum diuinum desiderio tuo allicceres attraheresq;, vt tibi quod cuperes negare non possem. Et illa: Quid itē est, quòd ego, licet miserabilis, dum me moriturā recordor, non expauesco, quum tamē quandoq; valde perfecti mori timeant? Cui Dominus: Quare timeres tu, quæ cor meum in pignus æterni fœderis, & in domum refugij sempiternamque habitationem accepisti?

Gertrudis mori desiderat. Beata Gertrudis ex firma confidētia quam ergo Dei bonitatem habebat, sæpenumerò mori desiderabat, & rursum diuinæ voluntati ita erat vnita, vt æquè parata esset adhuc viuere sicut mori, iuxta Dei beneplacitum. Ipsa itaq; aliquādo iter faciēs, quum cōcesso mōte quòdā ad decliuiora loca decidisset, exhilarata in spiritu dixit ad Dominum: O bone Iesu: quàm bene mecum ageretur, si casus iste mihi dedisset occasionem celeriusad te perueniendi? Et his qui aderant percōtantibus, an nōn formidaret mori nō munita sacramentis, respōdit: *Morituri sacramentis muniri optat.* Ego quidē toto corde opto salutiferis sacramentis muniri antequam moriar: veruntamen ipsis confidentier præferò Domini Dei mei prouidentiam ac voluntatē: & siue subita siue prolixa morte ille me hinc exire voluerit, voluntas eius mihi grata erit. Nā quālicunq; obitu ex hac luce migrauero, spero Dei misericordiam nūquam mihi defuturam, sine qua salutem cōsequi nequeo Hinc eadem Gertrudis ante mortem suam alloquuta est Dominum verbis huiusmodi: Quamuis Domine mi, præ omnibus delitijs mihi optabile & iucundum sit, vt è carcere carnis educta, tibi adiūgar: si tamē velles me hic manere, eligerem vsque in diem iudicij in extrema miseria ad laudem nominis tui degere. Quam voluntatis resignationem Dominus declarauit sibi gratissimam esse.

Christus dixit ad Birgittam de quadā infirma: Noli timere filia, nō morietur ista, cuius opera mihi placent. Cumque illa esse defuncta, iterū ait filius Dei: Ecce charissima, verum est quod dixi: neque enim ista mortua est, sed viuit, quia gloria ei⁹ magna est. *Mors piis somnus est.* In his qui iusti sunt separatio animæ à corpore non est nisi somnus, quia ipsi euigilant in æterna vita. Illa verò dicenda mors est, quando anima à corpore separata viuit in æterna morte atque damnatione. Qui amat prosperitatem mundi, & non agit gratias Deo, & dissolutè viuens moritur in voluntate peccandi: is malè moritur, etiamsi tranquillam mortem habeat. Qui verò diligit Deum toto corde, etiamsi multis modis affligatur, & longa infirmitate grauetur, & horrēda, cruciabili atq; despecta morte è corpore exeat: is viuit & moritur fœliciter, quia tribulatio & mors aspera in electis minuit vel dissoluit pœnam peccato debitam, & auget coronam. *Malè mori non potest, qui bene viuit.* Malè mori non pōtest qui benè viuit.

Omnino mors iustis est portus quietis, vt ait beatus Ambrosius. Hunc portum aspiciebat sanctus Simeon, quādo *Luc. 2.* tenens puerulum Iesum, & desiderans iam liberari atq; educi è carcere corporis, dicebat: Nunc dimittis Domine seruum tuum in pace. *Contra mortis metum.* Sed aliquis fortè ad horam mortis adductus, dicit se nō esse iustū, nec posse aut debere sperare quod iusti sperant. Qui hoc dicit, credat in Christum, qui iustificat impium, & humilis boneque voluntatis sit: ita enim per fidem ac veram dilectionem coniunctus Deo, iustus gratia Dei erit. Quòd si pius homo ob ipsam mortem imminentem sentit se ex infirmitate contristari ac trepidare, huiusmodi tristitiam, & formidinem proijciat in Deum, eique se resignet, ac certam spem erga eum concipiat. Vt autem facilius mitiget metum mortis, reuocet ad memoriā verba vnigeniti filij Dei (qui est æterna veritas) dicentis in Euangelio. Ego sum resurrectio & vita: qui credit *Ioan. 11.* in me, etiamsi mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit & credit in me, nō morietur in æternum. Ruminet item hæc verba Pauli Apostoli: Siue viuimus, Domino viuimus, siue morimur, Do- *Rom. 14.* mino morimur: siue ergo viuimus siue morimur, Domini sumus. Penset enim quàm voluntarij ad moriendum fuerint antiqui iusti, quum nondum ianua reg-

regni cœlestis esset aperta. Vnde legim⁹ in fine Deuteronomij quòd quum populus Israeliticus iam vicinus esset terræ ꝓmissionis, Domin⁹ dixerit ad Moysen qui populum illum ducebat: Ascēde in mōtem Nebo, & vide terram quā ego tradam filijs Israel, Videbis eam & nō ingredieris, sed iūgeris populis tuis, sicut mortuus est Aaron frater tuus in monte Hor, & apposit⁹ est populis suis: quia præuaricati estis contra me in medio filiorū Israel ad aquas cōtradictionis. Vbi mox diuina scriptura subiungit hæc verba: Ascēdit ergo Moyses in mōtem Nebo & mortu⁹ est ibi iubente Domino. Ecce quàm resignato animo iuxta beneplacitum Dei mortem excepit Moyses amicus Altissimi. Non trāsiuit quidem ad terram illam visibilem: sed in inuisibilem, & meliorem recept⁹ est, videlicet in secretum sinū pacis & lymbum, in quo iustorum animæ in magna tranquillitate requiescebant. Si antiqui tam parati fuerunt mori, nos certè modò quando per Christum aditus patriæ cœlestis reseratus est, non inuoluntariè debemus mortem sustinere.

Deut. 32.

Moritur⁹ quisq; retineat firmiter Catholicā fidem, & sanctè suscipiat sacramēta Ecclesiæ, si ea commodè obtinere potest: ac meritis Iesu Christi magis quā suis innitatur. In precib⁹ & pietate beatę Mariæ virginis aliorumq; sanctorū satis confidat. Crucifixi Iesu imaginem sibi ante oculos statuat, & ineffabilem illam charitatē qua Dominus noster pati moriq; voluit, memoria repetat, atq; ita se totum in potētia & cruenta illius vulnera dimittat ac reclinet: obsecrans eū, vt in eisdē sacris vulneribus omnia sua peccata delere dignetur. Offerat seipsum Domino ad perferendū pro eius gratissima volūtate ex vero amore, omnē lāguoris acerbitatē atq; ipsam mortem, & quicquid Dominus ei in tēpore & æternitate immittere voluerit. Si ita egerit, si seipsum ex integro diuinæ voluntati resignauerit: humiliter, amorose, & plenè cōfidens in immēsa Dei misericordia ac bonitate, fieri nōn poterit vt mala morte moriatur. Mors eius erit preciosa in conspectu Domini, etiamsi ipse solus omnia totius mundi peccata cōmisisset. Quilibet talis, morte pręsente meritò gaudere debet, quòd pulcherrima anima ipsius (quæ est purus, rationalis ac Deiformis spiritus) absoluetur ab hoc misero grauiq; carcere, vt deinceps sine impedimento fruatur sua beatitudine, Nullum omnino vtilius exercitium homo in extremis habere potest, quàm vt liberè sese voluntati Dei permittat, atq; ex pura dilectione ad eū conuersus, benignitati illius firmiter confidat.

Moriturus quid agat.
Psal. 115.

Quidā Dei amicus interrogatus quidnam morti proximus facere vellet, si multo tempore in grauibus peccatis vixisset, respondit: Si quadraginta annis semp in peccatis vixissem, & tēpore resolutionis meæ instāte, peccata mea purè cōfessus essem, atq; cū perfecto amore ex fundo cordis mei, saltem spatio vnius salutationis angelicæ meipsum in Deum ità recipere possem, vt reuerà totus ad ipsum conuersus & ab omni peccato auersus inuenirer: tunc nimirū sicut purus atq; innocens ex hac luce migrarem. Si verò non nisi vnum peccatū admisissem, & cōtritus, dolēs, mœrēsq; post cōfessionem ritè factam hinc exirem, tūc vtiq; sicut pœnitens morerer.

Dominus quibusdam amicis suis reuelare dignatus est, quòd verba illa quæ mox subijciemus, morientium auribus ingesta, & corā eis recitata, vel ab eis piè prolata cogitata ve, miræ virtutis sint: adeò vt null⁹ fidei Catholicæ cultor perire possit, si in extremis constitutus, vero integroq; corde ea verba humiliter pronunciare, aut apud se reuoluere potuerit. Sunt autē ista: Domine Deus, ego sum miser ille, quem tu pro paterna bonitate tua creasti, & per ignominiosissimam mortem Vnigeniti tui de potestate inimici redemisti: tu solus imperium & dominium in me habes, meq; saluare potes secūdum immensam misericordiam tuam, in qua spero & confido.

Verba morientium auribus ingerenda.

Deipara virgo Maria ait ad virginem Mechtildem: Ego omnibus qui mihi piè & sanctè deseruiunt, volo in morte fidelissimè tanquam mater pijssima adesse, eosque consolari ac protegere. Similiter & alij sancti indubitanter parati sunt in hora mortis succurrere his, qui eos speciali deuotione venerantur & inuocant.

Sancti cultoribus suis morientibus adsunt.

CAPVT XIII.

De purgatorio.

AVdiuit sancta Birgitta ipsam beatam Dei genitricem virginem Mariam dicentem: Ego sum mater Dei, & mater omniũ qui sunt in Purgatorio: quia oẽs pœnę quę debentur purgandis pro peccatis ipsorum, per preces meas qualibet hora aliquo modo mitigãtur. Mater sum omnium iustorum, & etiã omnium peccatorum emendare se volentium, quos defendere & ab omni periculo salutis eripere non cesso.

Angeli animas in Purgatorio solantur.

Sãcti quoq; angeli (vt beata Mechtildis ait) animabus in Purgatorio detentis lumen cognitionis, subsidiumq; & solamen præstãt. Vnde sancta Birgitta vidit animam cuiusdã regis, qui malè quidem vixerat, sed in vltimo vitæ articulo gratia Dei præuentus, ita apud se cogitauerat: Væ mihi quia nimis audacter semper offendi Creatorem meum. Vtinam mihi cõcederetur saltem vna horula, in qua possem integrè conuerti ad Dominum, & ei gratias agere pro beneficijs ipsius. Magis me angunt peccata quæ contra Deum cõmisi, quàm dolor quẽ in carne mea sentio. Etiamsi nunquam ad cœlum peruentur' essem, vellẽ tamen benignissimo Creatori & Redẽptori meo seruire. Hinc Christus iudex ait ad diabolum & angelum animæ custodem: Tu diabole turbabis hanc animam, sed tu angele meus consolaberis eã, donec ad charitatem gloriæ pducatur. Ipsi quoq; animæ dixit: Tibi permittitur vt ad angelũ sanctũ respicias, & cõsolationem ab eo recipias, sisq; particeps sanguinis mei & orationum matris meæ, atq; Ecclesiæ sanctæ. Itaq; diabolus dicebat animæ quam cruciaturus erat: Quia venisti in manus meas, cibis bonisque malè acquisitis plena, ego te nunc euacuabo prælo meo. Tumq; collocãs caput regis inter genua sua prelo similia, stringebat illud fortissimè, donec tota medulla cerebri in modum fo lij fieret tenuis. Deinde iterum ait animã: Quia locus vbi virtutes esse debuerãt vacuus in te est, illum ego impleo. Atq; ita inferens quasi fistulam follis in os regis, insufflauit validè: adeo vt venę & nerui regis fœrido horribiliq; vento repleti, miserabiliter rumperẽtur. Rursum diabolus dixit animæ: Quia in subditos tuos (qui quasi filij tui esse debuerant) fuisti immisericors, & eos pupugisti, brachia mea serpentibus similia cõstringent, laniabuntque te acerbissimè. Quum autem ipse diabolus iterans prædictas pœnas vellet eas aggrauare, vidit Birgitta angelum Dei extendentem manum, & prohibentem, ne eas sicut prius aggrauaret. Ad hunc modum in qualibet pœnarum repetitione angelus pœnas mitigabat. Anima verò post quamlibet pœnam eleuabat oculos ad angelum nihil dicens, sed gestu suo indicãs, se consolationem ab eo accipere, ac citiùs fore liberandam.

Apparuerunt beatæ Gertrudi aliquæ animæ purgandæ in specie teterrimorũ bufonũ horribiliter in seipsis ardentiũ. Apparuit eidẽ & anima cuiusdã militis ante annos quatuordecim defuncti, in figura immanis bestiæ super os inferni constitutæ, & vni stipiti innitentis: quæ pœnas infernales in se recipiens, dirissimè torquebatur. Intellexit Gertrudis stipitẽ quo anima (ne in infernũ rueret) sustẽtabatur, designare bonã voluntatẽ, quam interdũ (licet raro) miles iste adhuc viuens habuerat.

Purgatorij tormenta.

Monachus quidam admodum pius, quum in mentis excessu positus, vidisset tormenta Purgatorij, reuersus ad se dixit: Nulla hominis lingua exprimere, nulla æstimatio cõcipere potest varietatem, multiplicitatem & grauitatem suppliciorum, quibus (me aspiciente) purgandi subdebantur. Testis mihi est De', quia si quis me & cunctos charos meos affecisset omnib' iniurijs ac pœnis quæ possunt homini in hac vita irrogari, vel etiam occidisset, & viderem eum deputari tormentis à me cõspectis: ego millies (si fieri posset) mortem pro eius ereptione subire paratus essem: adeo pœnę illæ quas in purgatorio vidi, excedunt mẽsuram & modum cuiusuis doloris, angustiæ, amaritudinis ac miseriæ huius vitæ. Veruntamen qui ibi tam dirè cruciantur, paulatim ad tolerabiliora tormenta transeunt. Hæc ille.

Monachi anima.

Vidit Sancta Gertrudis animã cuiusdam viri monastici ordinis sibi bene noti, quasi sedentem ad mensam quandam mœrenti animo & vultu deiecto, vtpote nondum purgatam, nec dignam quæ iocunda cõtemplatione Dei frueretur: In qua quidem mensa præsentabantur omnia, quæ pro eadem anima

fiebant

Quibus animæ iuuantur. fiebant in celebratione Missarum, in cātu Ecclesiastico, in orationibus, & alijs pijs operibus: atque ex his anima mirificè confortabatur. Dominus etiam propria benignitate & intercessorum supplicatione permotus, aliqua semper addebat, quorum virtute anima illa plurimùm roborata reuelataque lætabatur. Similiter & beata virgo Maria videbatur aliqua apponere, vt maiorem consolationem reciperet anima, quæ eùm adhuc esset in corpore, illam præcipua deuotione coluerat. Iridē quilibet sanctorum quibus anima aliquid specialis venerationis exhibuerat in terris, nonnulla super mensam adijciebat, prout ipsa anima corpori coniuncta, maiori vel minori deuotione ac labore promeruerat. Ex quibus omnibus eadem anima de hora in horam magis magisq; serenata, cœpit etiam magis ac magis leuare oculos ad gratissimum lumen Diuinitatis quod irreuerberato intuitu inspexisse, est reuerà omnium grauaminū tristē memoriam deposuisse, & omniū bonorum omnimodq; gaudiorum abūdantiam inuenisse.

Beata virgo Maria apparens sanctæ Birgittæ oranti pro quodam præclaræ virtutis & probatæ vitæ Eremita, cuius corpus exanime delatum erat in templum vt sepeliretur, dixit Filius: huius Eremitæ amici mei anima de corpore egressa mox peruenisset in cœlum, si in morte perfectum habuisset desiderium pertingendi ad præsentiam Dei eiusque visionem: quod quia non habuit, detinetur nunc in Purgatorio desiderij, vbi *Purgatorium desiderij.* nulla pœna est, nisi solum desiderium perueniendi ad Deum. Scito tamen ipsam introducendam in cœlestem gloriam antequam corpus eius recondatur in terra.

In die resurrexionis Dominicæ virgo Gertrudis aliquando orabat pro animabus in Purgatorio detentis, & mox plurimæ ad preces eius à pœnis liberatæ atq; ad refrigeria valde amœna trāslatæ fuerunt: quas quum illa videret nondū euectas esse ad plenam beatitudinē, rursum orauit, & statim æternis gaudijs cōiunctæ sunt.

Anima cuiusdam iuuenis Comitis post mortem apparuit sanctæ Mechtildi: à qua interrogata vtrum pœnam aliquam sentiret, respondit se nullam pœnam sentire, nisi quòd amantissimum Deum suum non videret, quem ingenti & ineffabili desiderio conspicere cupiebat. Dicebat enim quòd anima molę corruptibilis carnis adhuc grauata, multum impeditur necessitatibus corporalibus, nunc comedendo, nunc dormiendo, nunc aliud faciendo, nunc cum hominibus conuersando: sed anima pia quæ carne soluta est, quia Deum summum bonum iam magis cognoscit, inæstimabili eius flagrat desiderio. Doctores autem eximij asserunt etiam hoc ipsum quod anima corpore exuta retardatur à visione Dei, esse admodū graue & molestum: sicut dicit scriptura, Spes quæ differtur affligit animam. *Prouer. 13.*

Audiuit etiam Mechtildis memoratā Comitis animam canentem hæc verba: Scio Domine, quia morti me tradidisti ad salutem, gaudium & consolationem meam. Cui illa: Quis te verba ista canere docuit? Respondit anima: Ea quę ad laudem Creatoris mei pertinent, ego scio.

Eadem virgo Mechtildis aliquando *Vermis conscientiæ.* in spiritu perducta est in hortum amœnissimum cœlo vicinum, vbi erat copiosa multitudo animarum, quę non aliam pœnam sustinebant quàm vermē conscientię vnamquàmq; iugiter arguentis quòd benignissimo atque dulcissimo Deo suo fidelis non fuerat, vnde & ad eum post mortem absque impedimento peruenire non promeruerat. Qui quidem vermis animam non deserit, donec illa intret in plenū gaudium Domini sui. Orante igitur ipsa Mechtilde, euolarunt prædictæ animæ cum magna exultatione ad gloriam beatitudinis æternæ. Et quum deinde Dominᵘˢ ostenderet eidem Mechtildi tormenta Purgatorij, ipsa rursum orauit, & mox multæ animæ è pœnis translatæ fuerunt cum gaudio in amœnum illum hortum.

Quum quædā virgo monasterij beatæ Gertrudis, post iuuenilem ætatem in virtutibus sanctæ religionis peractam, defuncta esset, vidit eam ipsa Gertrudis in magna luce & vario ornatu astare Iesu Christo: quæ tamen tanquam sponsa verecunda vultum dimittens, nitebatur se subducere, nō ausa leuare oculos

los ad gloriam diuinæ maiestatis. Hinc Gertrudis zelo pietatis ducta, dixit ad dominum: Eia benignissime Deus, quare hãc filiam tuam nõ suscipis inter suaues amplexus tuos, sed eã tanquam alienam tibi astare permittis? Ad quæ verba dominus videbatur blandissima serenitate extendere dexterã suam tanquam amplexaturus animã. At illa cum delicata quadam reuerentia subtrahebat se. Quòd multum admirans Gertrudis, ait animæ: Quare subducis te amplexibus spõsi tã amabilis? Cui illa: Quia nondũ plenè purgata sum, sed adhuc maculæ aliquæ me incõpositam reddunt. Etiãsi omnino liber ad cœlum accessus mihi pateret, ego tamen (dictãte iustitia) memetipsam sponte subtraherem, quum sciam me tã glorioso sponso nondum conuenire. Tum Gertrudis: Et tamẽ videris iam quasi glorificata. Ad quod anima: Illam, inquit, beatitudinis gloriam quam sancti ex visione, & fruitione Diuinitatis cum plena remuneratione obtinent, nulla anima meretur accipere, donec ab omni macula perfectè purgata, intret in gaudium Domini sui.

Germana sorore prædictę virginis in monasterio sanctę Gertrudis defuncta, (quæ & ipsa vitam pie religioseque trãsegerat) vidit similiter Gertrudis animã eius, in loco admodum lucido mirificè exornatam consistere: cui etiam Dominus Iesus astabat, & quin que vulnerib⁹ suis sensus illius noua suauitatis dulcedine recreabat, eamque blandè consolabatur. Dixit itaque Gertrudis ad Dominum: Quum tu Deus totius consolationis huic tam amicabilem serenitatẽ exhibeas, quid est quòd ipsa mœstiori vultu grauamen internum prætendit? Ad quod Dominus: Ex hac mea præsentia, anima quam cernis nõ nisi delectamenta meæ humanitatis percipit. Vnde & plenè consolari non potest: sed vbi à negligentijs præteritæ vitæ purgata fuerit, ego eam in præsentia iucundissimæ diuinitatis meæ perfectè consolabor. Et ista: Nunquid Domine mi, miseratio tua non præualeret filiam tuam (cui ab infantia dederas pium cor & benignam voluntatem erga omnes homines) nunc absoluere ab omni negligentiarum impedimento? Respondit dominus: Pietatẽ cordis eius, benignamq; volũtatem abundantissimè remunerabo: sed oportet (dictãte iustitia mea) vt omnis macula prius abstergatur. Et qua si blandiendo tenens mentum puellæ, adiunxit: In hoc sponsa mea libentissimè cõsentit iustitiæ meæ: quia quum plenè purgata fuerit, gloria Diuinitatis meæ iucundissimè perfruetur. Ad quę verba Domini, illa benigno vultu annuit. Postea sancta Gertrude offerente sub missa pro eadem puella salutarẽ hostiam, quæ à sacerdote eleuabatur, dixit anima: In veritate certum esse experior, nullũ quantumlibet exiguum bonum in homine carere remuneratione, nec vllã quantumuis paruam culpam esse, quæ non purgari debeat ante vel post mortẽ. Quia enim sacram Communionem libenter accepi quando in terra viuebam, nunc magnum remedium obtineo de sacramento altaris pro me oblato. Et quia tam benignã voluntatem ad omnes homines habui, modo multò citius iuuat me oratio pro me fusa. Insuper etiam æternã remuneratione exspecto, quam in cœlo recipiam. Sicq; sursum ferri anima videbatur, sublenata precibus Ecclesiæ. Sciebat aũt (vbi ad statutum terminum peruenisset) Dominũ cum corona gloriæ sibi obuiaturũ, seq; in gaudium ęternum introducturum. Licet verò purgandus quisque iustitiæ, & voluntati diuinæ consentiat, non tamen amat pœnas suas: sed cuperet se ita vixisse, vt iam nihil in se esset puniendũ & purgandum. Mauult tamen in Purgatorio perferre pœnas cum certitudine perueniendi ad Deum, quàm adhuc esse in hac vita cum periculo peccandi in Deum.

CAPVT XIIII.

POst mortem aliæ cuiusdã virginis, sancta Gertrudis vidit animam ei⁹ in cœlesti gloria exultantem: à qua quum multa admodum præclara audisset, dixit: quomodo hæc omnia nosti? Tu enim adhuc in corpore constituta, sensum nimis simplicem habebas. Illa respondit: Inde noui vnde sanctus quidam ait, Deum semel inspexisse est omnia didicisse. Similiter in reuelationib⁹ beatæ Birgittæ, Deipara virgo Maria, aliique cœli ciues frequentissimè dicunt se omnia in Deo videre & scire. Profecto sancti in cœlo cognoscunt perfectè

Anima sancta in cœlesti gloria.

Omnia in Deo vident Sancti. *Gregorius.*

veritatem: cognoscunt rerum omnium naturas: vident & sciunt quicquid ad totius mundi ordinem decoremque pertinet. Hinc beatus Gregori⁹ ait: Animæ sanctæ in cœlo, quia intus claritatē Dei vidēt, nullo modo credendū est, aliquid foris esse quod ignorēt. Et quarto libro Insinuationum diuinæ pietatis siue Reuelationum sanctæ Gertrudis, capite vigesimo octauo habetur, quòd ipsa virgo Gertrudis viderit se præsentari Deo indutā tunica quadā, in qua distinctè annotata erāt singula quæ ipsa in religione benè vel malè cogitauerat, dixerat & fecerat: ita vt nec minimus quidē punctus cogitationum, intentionū, verborum & operum eius bonorū ac malorū latere posset, quē Deus & oēs cœlicolæ non perfectissimè cognoscerent in luce infallibilis veritatis. Vnde diuinitus intellexit, quòd cuiuslibet hominis status similiter pateat Deo, & omnibus sanctis per æterna secula. Igitur quilibet spiritus beatus videndo essentiam Dei, videt cognoscitq; omnia quæ cōcernunt perfectionem propriæ gloriæ, videt, & cognoscit quicquid videre ac scire desiderat: non antè videt omnia quæ sunt & relucent in Deo. Nā si creatura cognosceret omnia quæ sunt in Deo, comprehēderet Deū, quod nullo modo fieri potest, quum illa sit finita, Deus aūt infinitus. Vnde nec ipsa quidē creaturarum omnium beatissima, videlicet anima Christi, comprehēdit diuinitatem siue infinitam Dei essentiā. Ergo solus increatus Deus seipsum plenè cōprehendit atq; cognoscit. Cæterùm quo quis in cœlo maioris meriti est, & Deum ardentius amauit, eo limpidiùs ipsum intuetur, & plura in eo cognoscit. Ibi gloriam Dei, quæ omnibus cōmunis est, vnusquisq; haurit p sua mēsura, & quilibet plenus est.

Anima Christi non cōprehendit diuinitatem.

Pulchritudo Sanctarū animarum. *Deformitas dæmonum.*

Christus ait ad beatam Birgittā: Dum visiones tibi ostendūtur, si videres pulchritudinem sanctarū animarū vel sanctorū angelorū sicuti est, cor tuum prę ingenti gaudio rumperetur. Si item videres dæmonem sicuti est, nō posses viua tam horribilem visionem sustinere. Cernis aūt spiritualia quasi corporalia, & animæ atq; angeli apparent tibi in similitudine hominū: quia spiritus tuus adhuc carne impeditus, aliter illa capere non posset. Hinc ipse dominus dixit sanctæ Catharinæ: Bene meministi, q quum aliquando tibi in ecstasi positæ, diabolū in propria figura velut in momento & ictu oculi demonstrassem, tu sensibus corporis restitura, potius eligebas per viam ignitā vsq; ad diem iudicij nudis pedibus incedere, quàm rursum illū intueri. Et tamē adhuc ignoras, quā sit reipsa horribilis quem ita raptim vidisti. Tāta verò pulchritudo est etiā infimi ciuis regni cœlestis, vt totius mūdi sensibilis pulchritudo in vnum collecta, illi comparari nullatenus possit: claritas eius lōgissimè excedit meridianam visibilis solis claritatem.

Numerus Angelorū sanctorū.

Quarto libro Reuelationum sanctæ Birgittæ, capite vndecimo, Deipara virgo Maria dicit ipsi Birgittæ, tantum esse numerum beatorum spirituum angelicorum, vt, si computarentur oēs homines ab Adā vsq; ad vltimū in fine mūdi nasciturum, possent vnicuiq; homini deputari ad minus decē angeli gloriosi. Diuinus etiam Dionysius Areopagita scribit, numerum sanctorum angelorū superare omnem numerum rerum inferiorum. Plæriq; tamen Patrum existimant, nō plures esse angelicos spiritus in cœlo, quàm erūt beati homines finito hoc seculo, ita vt æqualis futurus sit numerus angelorum & hominum beatorum. O quàm iucundum erit conspicere totum illum cœlestem exercitum, & amabilem illam multitudinem, gratiosa humilitate, suauissima charitate, ineffabili pulchritudine, perenniq; gloria refulgentem, ac singulos cœli ciues perfectissimè cognoscere.

Charitas beatorum.

Deus ad beatam Catharinā ait: Multùm ordinatè prouidi super cælestium ciuium, & angelicorum spirituū charitate in vita æterna. Non enim volui vt quilibet gustet solus proprium bonum quod à me recipit: sed ordinaui vt bonum vniuscuiusq; participetur ab omnibus. Volui vt in ordinatissima perfectissimaq; charitate maior gustet bonū minoris, & è conuerso minor bonum maioris. Ibi & magnus & paruus perfectè gaudet, perfectamq; cōsolationem obtinet: quia omnes pleni sunt pro mēsura sua & in gradu suo O quàm fraterna est ista charitas, & quam vnita in me. Angeli cum ingenti lætitia communicant

cant cum animab⁹ beatis, & animæ beatæ cum sanctis angelis Itaq; omnes suauissima dilectione abundantissime perfusi, vltra quàm intelligere possis exultãt, mirabilibusq; modis iubilãdo gaudent in me. Quilibet cœli ciuis videndo me Deum æternum, videt gloriam & laudem nominis mei in sanctis meis, & in bonis spiritibus angelicis, & in omnibus alijs creaturis, atque etiam in dæmonibus. Veritatem clarè agnoscit, & habet omnia quæ desiderare potest. Sẽper satiatur, & tamen fastidium nunquam patitur. Quamuis autem offensas peccantium cernat, nullum tamen neque inde neque aliunde quoquo modo dolorem habere potest, sed habet compassionem absque pœna, peccatores ipsos amando, & affectuosa charitate me iugiter exorando, vt mũdo misericordiam benignè exhibeam. Voluntas beatorum voluntati meç omnino vnita & conformis est. Vnde licet parentes aspiciant filios suos inferno damnatos, nulla tamen compassione mouentur erga illos, sed optimè contenti sunt, videntes eos cruciari tanquam inimicos. Desiderant quidem recipere corpora sua: sed nullatenus ipsos affligit huiusmodi desiderium, quod certissimè sciunt aliquando fore implendum. Neque debes existimare quòd post resurrectionem, glorificatio corporis maiorem beatitudinem adferet animæ: nam si ita esset, animæ quæ in cœlo sunt, quousq; resumerẽt corpora sua, beatitudinem haberent imperfectã, quod nullo modo fieri potest: neq; enim illis deest aliqua pfectio. Itaq; corpus non augebit ipsi animæ beatitudinem, sed potius anima illam corpori conferet ex abundantia sua. Oculus intellectus videre non sufficit, nec auris audire, nec lingua exprimere, neq; cor cogitatione comprehendere, quanta sit beatitudo electorũ meorum. O quale & quãtum gaudium est, me clarè intueri, me dulciter amplecti, me perenniter frui, qui sum summũ & æternum bonum.

Beatorum voluntas diuinæ volũtati vnita est.

In Deo sunt omnia

Virgo quædam Deo familiarissima plærumque dum in Deum eleuabatur, hæc tantummodo verba proferebat: O Deus meus & omnia, In Deo enim sunt omnia, & Deus est omnia, qui omnia intellectualiter repræsentat. Ab æterno omnia fuerunt in Deo secundum ideã: quia in Deo immutabiliter sunt ideæ seu intelligibiles formæ rerum omniũ, & ipsa diuina essentia est exemplar atq; idea eorum omnium quæ creata, & creanda sunt. Quicquid enim creat, quicquid fecit & facturus est Deus, hoc vtique ex omni æternitate ab eo cognitũ fuit, & sempiternè in eius incommutabili scientia manet, atque in eo relucet. O quã amabilis & desiderabilis est De⁹. Ipse est lux, pulchritudo, pax, suauitas, dulcedo ac bonitas prorsus immensa, inuariabilis & æterna. Miramur, & meritò quidem, solis splendorem, lunæ, siderumque claritatem, cœlorum ornatum, ordinem elementorum, animalium multiplicitatem, colorum varietatem, hortorum amœnitatem, florum elegãtiam, graminum foliorumq; virorem, auri fulgorem, gemmarum præstãtiam, corporum harmoniam, humanæ formæ, & faciei venustatem: sed si inuisibilium creaturarum nempe supernorum spirituum fœliciumq; animarum inenarrabilem pulchritudinem cõspiceremus, iam prę admiratione deficeremus. Quantum ergo admirari atq; amare debemus incomprehensibilem pulchritudinem Dei? Nam rerum creatarum pulchritudines aliud prorsus non sunt, nisi riuuli quidam tenuissimi ab illa summa pulchritudine tanquam ab originali fonte promanantes. Miramur etiam auicularum cantus, & lyræ, psalterij, citharæ, organorumque musicorũ suaues sonos, miramur eximiam dulcedinem, & fragrantiam quam Deus indidit melli, vino, fructibus, virgultis floribus, herbis, aromatibus: sed ipse Deus à quo omnis illa dulcedo profluit, incõparabiliter & infinitò gratior atque suauior est. Melodia, odor, sapor, sunt in Deo modo quodam indicibili, superessentiali, verissimo atque perfectissimo. Planè quicquid dulcoris, excellentiæ, amabilitatis, & perfectionis in creaturis sparsim ac finitè inuenitur, hoc in Deo collectim, simplicissimè & cum infinita plenitudine est. Lux ista visibilis, & claritas solis, comparata diuinæ luci, caligo est & tenebræ. Vnde & beatus Ioannes in Apocalypsi dicit ciuitatem supernam nõ egere sole, propterea quòd splendidissima, serenissima atque in-

Lux diuina

Apoc. 21.

cundissima claritate Dei illustretur: & ibi vna atque perpetua dies est, cui nulla nox succedit. Omnis item pulchritudo rerum creatarũ comparata pulchritudini increatę, deformitas dici potest. Sic etiam dulcedo & suauitas creaturarum comparara dulcedini, & suauitati creatoris, quasi amaritudo est. Similiter omnis opulentia, nobilitas, gloria, maiestas, excellentia, dignitas, & perfectio huius seculi, collata cũ opulentia, nobilitate, gloria, maiestate, excellentia, dignitate, & perfectione Dei, nihil est. Omnia quoq; gaudia, & delectationes quæ in hoc mundo percipiuntur, in comparatione purissimorum gaudiorum perenniumque voluptatum quæ in cœlo ex visione Dei, ac societate sanctorum habentur, sunt velut vna aquæ guttula cum toto Oceano collata. Itaque desideremus Deum nostrum, qui solus plenè nos satiare potest: amemus summũ illud & incommutabile bonum, in quo sunt omnia bona: suspiremus ad beatã & æternam illam vitam, cui comparata præsens vita, mors potius dicenda est quàm vita. Et heu quàm imperfectè quàm debiliter, quàm obscura & distracta mente hic laudamus Deum: at ibi perfecta sempiternaque laudatio est, vbi scilicet ardens, dulcis & stabilis est dilectio.

Fœlicissima virgo Gertrudis aliquãdo in spiritu intellexit tãtam, & vsqueadeo incomprehensibilem esse lucem Diuinitatis, vt si quilibet sanctorum ab Adam vsque ad nouissimum hominem tam altam, & perspicuam cognitionem perciperet, quam altam perspicuamque aliquis vnquam percepit, & alter cum altero in sua cognitione non participaret, etiãsi millies numerosior esset multitudo sanctorum, adhuc tamen ipsa lux diuinitatis in infinitum superarer omnem intellectum. Idem omnino sentiendum est de pulchritudine, dulcedine, & bonitate Dei, alijsq; amabilibus eius perfectionibus. Meritò itaque eadem virgo Gertrudis, degustatis vtcumque in vnione diuina delitijs patrię cœlestis, exclamando dixit, & scripturæ commendauit verba ista: O regio illa beata & beatificans affluentijs beatitudinum, ager delitiarum, cuius minutissimum granum sufficientissimè satisfacere potest auiditati omnium electorum, in his quæ humano cordi desiderabilia, amabilia, & suauia possũt excogitari. O æternum solstitium, speciosus meridies, mansio secura, locus totũ continens quod delectat: paradisus iucunda, vndiq; manans riuis inæstimabilium voluptatum, & alliciens florigera venustate omnigenarum amœnitatũ, & demulcẽs suauissimo sono, imo suauiter afficienti melodia intellectualium musicorum, & inebrians resoluenti dulcedine internorum saporum, & immutans mira blanditate secretorum amplexuũ. Sed quid inde balbutire conatur mea impeditior lingua? quum etiamsi omnis angelica & humana potẽtia in vnam conferretur scientiam, nequaquam ad plenum formare sufficeret vel vnicum verbum, quo tantæ rei excellẽtia aliqua ex parte dignè attingeretur aut exprimeretur. Hæc Gertrudis. Quòd si tam inexplicabilia virgo illa in hoc exilio percepit, qualia, quæso, percipiunt beati ciues cœli, qui Deum iam nõ in ænigmate sed facie ad faciẽ vidẽt? Ipse Iesus Christus Dei, & virginis filius nos ad cœlestem illam patriam perducere dignetur, qui est benedictus in secula, Amen.

Dei perfectiones.

1. Cor. 13.

APPENDIX ET TRACTATVLVS DE QVATVOR SANCTIS FOEMINIS IN PRAEDICTO libello crebrò memoratis.

De Sancta Birgitta.

BEATA Birgitta parentes habuit nobilissimos, ex pręclara stirpe Regum Sueciæ (quæ vltra Gothiam est) oriundos. Ipsam Dominus mox in prima ætatula visitare cœpit: quæ quum tredecim esset annorũ, licẽt virginitatẽ vnicè diligeret, parentũ tamẽ imperio, & etiam Dei volũtate adolescẽti nobilissimo qui Vlpho nominabatur, matrimonio fuit copulata, & ex eo quatuor filios totidẽque filias suscepit.

Luc. 10. pit. Defuncto tandem marito, ipsa cum Maria Magdalena optimam partẽ elegit: & iubente Domino patriã suam reliquit, venitq́; Romam. Postea ex præcepto eiusdem Domini iter Hierosolymitanum arripuit, ac deinde Romam reuersa est. Christus huic sanctissimæ mulieri, post mortem mariti ipsius, dixit: Ego sum Deus tu⁹, qui tecum loqui volo. Non autem propter te solam, sed propter salutem omnium Christianorum tibi loquor. Tu eris sponsa mea, & ego vtar te tanquam canali: quia per te gratiam meam alijs communicabo, & eis benefaciam: videbis, & audies spiritualia secretaq́; cœlestia, & spiritus meus manebit tecum vsque ad mortem. *Birgitta canalis Dei.* Tu quodam iure facta es mea, quando defuncto marito tuo volũtatem tuam in manus meas resignasti, fuistique parata relinquere omnia ꝑpter me. Ideo assumo te in sponsam mihi, vt delectationem in te habeam, qualẽ decet Deũ habere in anima casta. Rursum ait Dominus ad eandem. Mirantur plærique, quare ego tecum loquar potius quàm cum alijs, qui meliores perfectioresq́ue sunt, & diutius mihi seruierunt, quàm tu. Sed illis respondeo, me similem esse Patrifamilias diuersa vina in domo sua habenti, qui interdum bibit vinum mediocre vel tenue relicto fortiori, quia tunc ei magis illud sapit: non tamen ꝑpterea contemnit aut effundit vina meliora, sed ea ad vtilitatem suam in futurũ reseruat. Ego quidem multos habeo amicos, quorum vita mihi melle dulcior, & sole lucidior est: attamen elegi te in sponsam meam, vt secreta mea tibi reuelem, nõ quòd illis melior sis, vel etiam comparari eis debeas, sed quia ego sic volui, qui de idiotis sapientes, & de peccatoribus iustos facio. Assumendo te ad huiusmodi gratiam non illos abijcio, sed eis postea vtar ad honorem meum. Itaque humilia te semper. Quidam eximiæ sanctitatis monachus nomine Gerechinus, vidit aliquando sanctam Birgittã eleuatam à terra in aera, & fluuium de ore eius egredientem, audiuitque vocem verba ista proferentem: Hæc mulier à finibus terræ veniens, propinabit innumeris gentibus sapientiam. Et hoc erit tibi signum: quia ipsa à Deo edocta prænunciabit finem *Fluuius de ore Birgittæ egrediens.* vitæ tuæ: vnde in verbis eius exultabis, & citius complebitur desiderium tuum quo anhelas ad Dei visionem. Hæc Deo chara vidua de gratia sibi data loquens Domino, ait: Quando tibi placet Domine, tu sopis corpus meum, non quidem sopore corporali, sed quadam quiete spirituali: animam autem meam tunc quasi à somno excitas ad videndum, audiendum atque sentiendum spiritualiter. *Eius ꝯ̃ raptus.* Nam qando ipsa domina Birgitta rapiebatur in spiritu, omnes corporis eius vires quasi deficere videbantur, sed cor inflammabatur, & exultabat diuina charitate. Migrauit autem fœliciter ex hac vita anno ætatis suæ septuagesimo.

De sancta Catharina.

VIrgo Christi Catharina natione Itala, & ex ciuitate Senensi oriunda, à prima ætate Deum feruenter amauit eiq́; studiosè seruiuit. Quæ angelicam salutationem edocta, per singulos gradus, quibus ad domum paternam ascẽdebatur, matrem Domini adhuc puellula salutare consueuerat. Orationi dedita, & Deo familiarissima fuit. *Mira abstinentia.* Quam etiam Dominus intus inuitauit, & traxit ad supernaturalem quandam vitæ austeritatem sectãdam. Nam ipsa asperrimè virgineum corpusculũ suum castigauit. Aliquando à die cinerum vsque ad ascensionem Domini sine cibo perdurauit, sola Eucharistiæ communione contenta. Pluribus annis non nisi modicum succum herbarum ad refectionem corporis sumpsit: nam grauissimè periculosissimeque ægrotabat, si cogebatur aliud sumere. Rarò vltra duas horas dormiebat, iacens in durissimo lecto, quem ipsa sibi ex tabulis confecerat. Docuit tamen eam dominus, quòd vera sanctitas non consistat in illis arduis pœnitentiæ operibus exercitijsq́ue corporalibus, sed in propriæ voluntatis, ac vitiorum mortificatione: quodque multùm erraret, qui vitæ perfectionem ex magno conuersationis rigore potius, quàm ex vera humilitate & charitate metiri vellet. Modus eius viuendi licet singularis esset, reprehendi tamen nõ debuit, quia ipsa

illum ex instinctu, voluntate, specialique adiutorio Spiritus sancti assumpsit, & tenuit. Ecce quã diuersis vijs extrinsecus gradiuntur electi Dei. Nam sancta Birgitta discretè, & moderatè corpus suum reficiebat cibo, potu, & somno, sicut natura exposcebat. Similiter fecisse arbitramur sanctissimas virgines Mechtildem, & Gertrudem: neque enim de eis legimus, quod in consuetam vitæ austeritatem amplexæ fuerint, quæ rigorẽ regulę suę propter infirmitatem sæpe seruare nõ poterant. *Synaxis.* At sancta Catharina abstinentiam austeritatemque vitæ inauditã sequuta est, magis in hac parte admiranda quàm leuiter imitanda. Hæc ad communionem altaris (quæ illi ferè quotidiana erat) quasi ad cœlestes nuptias inuitata esset, cum summa alacritate semper accedebat. Malignorum spirituum varias tentationes patientiæ clypeo, & fidei galea superauit. Graui dolore lateris penè assiduè, & capitis dolore frequẽter laborabat. Tãta gratiæ plenitudine abundabat, tamque fixè adhærebat Deo, vt mens eius quasi incessanter in diuina contemplatione occupata esse videretur. Frequentissimè abducta à sensibus corporis, veniebat in ecstasim operatione Dei, tumq; corpus eius totum obrigescebat. In quo raptu tam sublimia plærumque percipiebat, vt sensibus reddita, non posset aliquo modo inuenire verba quibus cõuenienter explicaret id, quod diuinitus illustrata intellexerat. Vnde iterum atque iterum hæc sola verba replicabat, Vidi arcana Dei. Salutem animarum sitiens, in diuersis locis ad quæ pergebat præcepta salutis hominibus dabat, & gratia Dei plurima patrabat miracula. Tandem anno ætatis suæ trigesimotertio defuncta, atque in cœlum recepta est.

De Sancta Mechtilde.

SAncta virgo Mechtildis Comitis cuiusdam filia, in Germania nata, quum anno ætatis suæ septimo fortè deducta esset à matre ad quoddã vicinum monasterium virginum ordinis sancti Benedicti, mansit ibi, & religionem tãdem professa est. Quæ statim in Dei amore ac veris virtutibus mirabiliter excrescens, Domino facta est familiarissima. Nam propriam voluntatem prorsus abdicauerat, & quoslibet homines sibi humiliter præferebat, atque ad obediendum erat promptissima. Nunquam inueniebatur malè ociosa, sed semper aut orabat, aut meditabatur, aut legebat, aut docebat, aut aliquid manibus operabatur ad honorẽ Dei. Sæpissimè calculo, & capitis dolore cruciabatur: sed ipsa læto corde suscipiens de manu Domini omnia grauamina, quæ sibi eueniebant, patientissimè ea tolerabat. *Calculo & capitis dolore laborat.* Multis diebus aliquãdo tam graui capitis dolore vexata fuit, vt somnum nullo modo capere posset, tum etiam oẽm consuetam dulcedinẽ cõsolationemq; diuinam minimè sentiebat. Verùm quum flebiliter cõquereretur apud Dominũ, humiliterq; eũ inuocaret, tandem pius Domin⁹, qui semper tribulatis corde adest, tanta gratiæ abũdantia eã perfudit, vt lõgo tẽpore velut mortua in fruitione Dei clausis oculis demoraretur, multa secreta cælestia interim percipiens. Crebrò veniebat in huiusmodi ecstasim, totaq; rapiebatur in Deum. Tãta etiam suauitate afficiebatur, quãdo verba Euãgelica legebat vel audiebat (didicerat .n. Latinã linguam atq; intelligebat) vt præ dulcedinis affluentia plærumq; penè exanimis redderetur. *Latinè nouerat.* Quum feria quarta post diẽ Paschæ inchoaretur iste Missæ introitus, Venite benedicti patris mei: ipsa ingenti, & insolita quadam lætitia repleta, dixit ad Dominum: O si vna essem ex illis benedictis qui hanc dulcissimam vocem tuam audituri sunt. Et Dominus ad eam: Certò scias te vnam ex illis esse. Et vt nihil dubites, ecce ego do tibi cor meum in pignus amoris, & in domum refugij, vt semper maximeque in hora mortis tuæ consolationem, & requiem in illo inuenias. Ab eo tẽpore cœpit mira deuotione erga cor Iesu Christi affici: vndè, & frequenter in simplicitate sua dicebat: Si scribi deberent omnia bona quæ à benignissimo corde Domini mei accepi, nullo quantumlibet grandi volumine comprehẽdi possent. *Cor Iesu.* Quum ægrotaret ad mortem, & sodalis eius beata virgo Gertrudis quæreret à Domino quidnam cum ea operaretur, respondit Dominus: Ego cum ea quiesco in thalamo

lamo

lamo suauis amplexus: quia licet ipsa diuersis continuisq; doloribus torqueatur, tamen de pietate mea confidens, omnia ex diuina misericordia mea credit sibi cedere in salutem æternam, & semper mihi gratias agit, paternæq; prouidentię meę fiducialiter se committit. Quodã die eadem Christi spõsa Mechtildis iam in mortis agone constituta, nihil aliud dicebat quàm hæc verba, Iesu bone, Iesu bone, quæ assiduè replicabat: aspertissimè demõstrans, illum reuerà cordi suo intimè esse impressum, cuius nomen inter acerbos mortis dolores tam dulciter ruminabat, & tã crebrò pronunciabat. Instante autem hora, qua migratura erat ex hoc mundo, Dominus summæ maiestatis Iesus eam lumine diuinitatis suæ totam illustrãs, suaui blandaque voce inuitauit his verbis, Veni benedicta patris mei, posside paratũ tibi regnum à cõstitutione mũdi. Tunc nimirum ipse Dominus commonefecit eam doni illius excellentissimi, quo ante aliquot annos (quum eadem verba ad Missam cantarentur) donauerat illi cor suum in pignus amoris. Igitur beata illa anima in ipsum cor Iesu suauissimũ admissa, sempiternæ gloriæ gaudijsque cœlestibus fœliciter fuit sociata.

Matth. 25.

De sancta Gertrude.

Virgo Gertrudis (siue Trutha) in suauitate gratię Dei valde amabilis, quinto ætatis suæ anno in sacrę religionis hortο velut cãdens lilium plãtata, omnium virtutum splendore refulsit. Hæc in vno eodemque monasterio cum Mechtilde Deo seruiuit. Quæ quidem Gertrudis miro pollens ingenio, breui tempore multùm promouit in cognitione linguæ Latinæ: sed præcipuum eius studium fuit, sectari cordis humilitatem, & munditiam, Deoq; per ardentem charitatem coniungi. Ipsa in lumine veritatis agnoscebat se omnibus Dei donis indignam, se, inquam, reputabat tantummodo canalem quendam esse, per quem Deus dona sua ad electos suos fluere vellet. Quoscumque homines videbat, sibi præponebat: & eos quibus dona Dei communicabat, credebat sola cogitatione, & innocentia seu conuersatione inculpata plus mereri, quàm ipsa omnibus exercitijs, & laboribus suis potuisset. Aliquando itet faciens, præ nimia sui abiectione dixit ad Dominũ: Ah Domine mi, inter præcipua miracula quæ facis, istud valde eximium esse arbitror, quòd permittis vt me vilissimam peccatricem terra ferat: Ad quę verba Dominus benignè respondit: Meritò terra se tibi calcandam præbet, quandoquidem omnis cœlorum dignitas ineffabili desiderio iucundissimã illam horam expectat, qua te excipiat, & portet. Quando ei vestes vel aliqua alia offerebantur, vt eligeret quod vellet, nolebat eligere: sed clausis oculis manum extendens, quicquid apprehendebat (etiamsi vilissimum esset) summa suscipiebat gratitudine, quasi Dominus illud suis proprijs manibus ei tradidisset. Securam semper ad Deum habebat confidentiam, alacremque ac fortem animum, & paternæ eius prouidentiæ (quam in omnibus attendebat) firmissimè innitebatur. Dominus præclara quinque vulnerum suorum stigmata cordi eius sensibiliter impressit: & tam amœnam habitationem sibi in ea præparauit, tamque cor suum erga eam apposuit, vt nisi homines scirent potentiam & bonitatẽ eiusdem Domini esse interminam, vix credere possent illum tantam amicitiæ familiaritatem præcellentissimæ matri suæ demõstrasse in terris, quantam isti demonstrauit. Hinc ipse Dominus Iesus de ea adhuc viuente loquens cuidam sanctæ personæ dixit: Quum nemo hodie viuat, qui per puram intentionem, bonamque voluntatem, & veram fidelitatem mihi vicinior atque coniunctior sit, quàm illa, ego quoque ad nullam animam in carne degentem maiori fauore inclinor, quàm ad animã illius: vnde & nusquam cõuenientius inuenire me potes, quàm in sacramento altaris, ac deinde in corde & anima huius sponsæ meæ. Rursum alteri cuidã ait Dominus: Ego totus sum illius, & eam per amorem inseparabiliter mihi vniui, sicut argentũ & aurum per ignẽ in vnũ metallũ cõflantur. Et iterũ: Ipsa, inquit, & cunctis cœli ciuibus dulcisona harmonia, quam efficiunt omnes illæ ab ipsa tam ęquanimiter perlatæ aduersitates. Mechtildi quo-

Nota.

quoque pro ea oranti Dominus dixit: Quicunque verba eius susceperint, monitisque eius humiliter obedierint, nō deuiabunt à salutis itinere, sed tandem ad vitam æternam peruenient. Et ipsi Gertrudi ait: Quoniam ego te misericorditer elegi vt in te iucũdè habitem, quicunque se tuis orationibus (piam fiduciam habens) cōmendauerit, per gratiam meam saluus erit. Et rursum: Nullus eorum qui verba tua cum humilitate audiunt, & secundum illa vitam suam pia intentione instituunt, vnquam perire poterit, sed via tuta absque errore perueniet ad me. Acceperat etiam in promissis à diuina, & nunquam fallente veritate, quòd sicut in morte Christi virtus amoris nobilissima separauit animam ipsius domini Iesu à corpore, ita in morte istius virginis diuin⁹ amor deberet omnes vires eius consumere. Certior itidem per diuinum promissum facta fuerat, quòd quisquis ante vel post obitum ipsius, considerans aut intelligens quam benignè & familiariter Deus se illi acclinauerit, deuotè fideliterq́; in charitate laudaret Dominum, vel ei gratias ageret pro beneficijs, eidem Gertrudi collatis, non migraret ab hoc seculo, nisi prius Deus alicuius specialis familiaritatis delectationem in anima eius haberet. Igitur qui vult, potest hoc vel simili modo orare: Dulcissime domine Iesu Christe, laudo te, & gratias ago tibi qua possum deuotione, pro omnibus beneficijs quæ delictæ sponsæ tuæ Gertrudi virgini cōtulisti: & oro te per illum amorem quo tu eam ab æterno ad specialem gratiam elegisti, temporeque placito suauiter attraxisti, ac familiariter tibi vniuisti, & incundè in anima eius habitasti, cursumque vitæ eius beato fine cōsummasti, oro & obsecro te, vt mei miserearis, & me tibi placentem reddas, atque ad vitam æternam perducas, Amen.

Notatu dignum.

De authoritate Reuelationum suprà positarum.

Reuelationes prædictis fœminis factæ, toto orbi innotuerunt, & à pijs eruditisq́; viris iam olim fuerunt approbatæ: nam & sancti Patres passim eas citant in scriptis, & libris suis. Quum adhuc viueret beata Birgitta, episcopi theologique insignes examinauerunt eius reuelationes: & post mortē ipsius, Concilium Basiliense deputauit aliquos pietate doctrinaque cōspicuos, qui rursum illas diligentissimè discuterent: atque hi omnes constanter affirmauerunt, eas processisse à Deo. Similiter reuelationes sanctæ Gertrudis ante, & post mortem ipsius, fuerunt à doctissimis illuminatissimisque viris summa cum diligentia examinatæ: quorum vnus post accuratam illorũ lectionem, scripsit sententiam suam hoc modo: Ego, inquit, in veritate diuini luminis sentio neminem, qui Dei spiritu sit illustratus, posse calumniari aut impugnare ea quæ in hoc libro habentur: nam Catholica sunt, & sancta. Ex quibus omnibus liquet, quàm longè adhuc à spiritu Dei sint, qui prædictas diuinas reuelationes tanquam somnia muliercularũ reijciunt, & irridēt. Deus illis ignoscat, & meritis atque intercessionibus charissimarum spōsarum suarum (quas spiritu suo abundè perfudit, lumineq́; veritatis excellēter illustrauit) nos omnes post miseram hanc vitam, æternæ beatitudini coniungere dignetur, Amen.

FINIS.

CORO-

CORONA SPIRITVALIS, CONTINENS EVANGELICAM HISTORIOLAM VITÆ DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI.

S. PAVLVS.

1.Tim.1. IDELIS sermo & omni acceptione dignus, Quia Christ⁹ Iesus venit in hūc mūdū peccatores saluos facere. Apparuit gratia Dei Saluatoris nostri omnibus hominibus: Tit.2. erudiens nos, vt abnegantes impietatē, & secularia desideria, sobriè & iustè, & piè viuamus in hoc seculo, expectantes beatam spem, & aduentū gloriæ magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu christi, qui dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate: & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operū. Semetipsum exi- Philip.2. naniuit formam serui accipiens, in similitudinem hominū factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit semetipsum: fact⁹ obediens vsque ad mortem, Rom.4. mortem autem crucis. Traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram Propter nos e- 2.Cor.8. genus factus est quum esset diues, vt illius inopia nos diuites essemus. Ipsi gloria in secula seculorum, Amen.

CAPVT VNVM.

ISSVS est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galileę, cui nomen erat Nazaret, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph, de domo Dauid, & nomē virginis Maria. Et ingressus angelus ad eam, dixit: Aue gratia plena, Domin⁹ tecū, benedicta tu in mulieribus. Quæ quum audisset, turbata est in sermone eius: & cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei: Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum: Hic erit magnus, & fili⁹ altissimi vocabitur. Et dabit illi Dominus Deus sedem, &c. Require supra, in princ. Margariti Euang.

AD SIMPLICIOREM Lectorem.

QVisquis simplicior es, dum legis Luc.2. in prædicta Historiola Euangelica, Mariam peperisse Iesum primogenitum suum, non arbitreris ipsam adhuc alios filios posteà genuisse. Primogenitus enim dicitur, ante quem nullus est natus, siue post cum adhuc alius, siue nullus nascatur: atque ita primogenitus dicitur etiam ille qui est vnigenitus. Indubitanter credere te oportet Mariam non alium filium genuisse quàm Iesum. Peperit autem eum in momento sine dolore: sicut cum sine carnali voluptate conceperat. Imò verò & concepit, & genuit illum perfusa ingenti gaudio inenarrabilique dulcore Spiritussancti. Porrò Christus Iesus conceptus fuit in Nazareth, mox vt Maria dixit angelo, Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum Luc.1. verbum tuum. Tunc enim Spiritussanctus repentè in eam superuenit, & filius Dei verus Deus, In eius castissimo vtero factus est homo. Ipsa ergo virgo concepit, virgo peperit, & post partum virgo permansit. Dominus Iesus, ex clauso virginali eius vtero mirabiliter prodijt, sicut ex clauso sigillatoque sepulchro posteà surrexit. Neque te mouere debet quòd sanctus Ioseph dicitur pater illius. Ob id enim sic appellatus est, quia vir Mariæ erat, & paternam curam de puero Iesu gerebat, atque à vulgo putabatur esse pater eius.

Dum etiam legis, quod ipse puer Luc.2. Iesus proficiebat sapientia, & ætate, & gratia: non existimes sapientiam & gratiam in eō accepisse incrementum cum ætate. Nam anima eius ab exordio creationis suæ plena fuit sapientia, & gratia. In Christo enim (vt beatus Paulus ait) erant omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi. Dicitur autem profecisse sapientia, & gratia cum ætate, quia sapientiam, & gratiam

Ioan. 11. tiam suam paulatim, corpore crescente, manifestabat. Proinde quando suscitaturus Lazarum à morte, dixit, Vbi posuistis eum? non quasi ignorans hoc ab astantibus percontabatur, sed humano modo se gerebat, & loquebatur inter homines. Ipse erat De⁹ & homo in vna persona: ideoq; anima eius mox vt creata fuit, semper contemplabatur clarissimè diuinam essentiam, cognoscebatq; omnia in Deo, sicut beati qui in cœlo sunt, cognoscũt, imò verò multò excellentius. Et quidem Christus secundum diuinitatem erat Sapiẽtia increata, quæ est verbum æternum ipsaque diuina essentia. Igitur anima illius secundum superiores vires seu superiorem portionẽ *Anima Christi.* suam (quæ spiritus dicitur) incessanter conuersa erat ad diuinitatem, & eam ꝓ obiecto habebat, illaq; fruebatur. Quæ sanè animæ beatitudo redundasset in corpus, ipsumq; reddidisset gloriosum, & impassibile, nisi Deus id sacra dispensatione distulisset: interdum tamẽ hoc permisit, vt patuit in transfiguratione. *Matth. 17. Marc. 9.* Retrahebat ergo, & continebat Christ⁹ illam beatitudinis redundantiam, vt ꝓ nobis pati ac mori posset. Itaq; secundũ corpus, & sensitiuas vires inferioremq; portionem animæ, sustinebat miserias humanas, & dolores grauissimos. Cui inferiori portioni diuinitas tẽpore passionis omnem internę dulcedinis influentiam subtraxerat, illamq; sibijpsi reli*Marc. 15. Matth. 27. Psalm. 21.*querat. Vnde & pius Iesus pẽdens in cruce clamabat ex parte humanitatis afflictæ Deus meus, Deus me⁹, vt quid dereliquisti me? Certè Christi passio fuit adeò omni consolatione destituta, adeoque grauis & acerba, vt ei nulla cuiuslibet Sancti passio possit aliqua ex parti ęquiparari. *Acerbitas passionis Dominicæ.* Solet enim domin⁹ suis martyribus immania tormenta per infusionem sensibilis gratiæ temperare: sed ipse Christus volens propter nos passionẽ suam in vera resignatione atque derelictione perferre, nõ permisit (vt dictum est) consolationem à superiori portione animæ suæ redundare in portionem inferiorem ac sensualitatẽ. Ista ideò diximus, ne verba Euangelica perperam intelligas, neve ignores quid sentire debeas de Christo, qui fuit omnis peccati expers, & venit in mundum vt tolleret peccata mundi.

Cæterùm hortamur te, vt libenter & crebrò legas suprà positam Historiolã *Lectio Euangelij.* è verbis quatuor Euangelistarũ cõtextã, in qua breuiter quidem describitur vita benignissimi Saluatoris nostri, plenius tamen habentur ea quæ ipsi Euangelistæ narrãt de infantia ac pueritia eiusdem Domini Iesu, & de veneranda eius passione. Profectò ista tibi melle dulciora, & cunctis mundi opibus chariora esse debent. Dic igitur lętus cum Propheta, Miserationum Domini recordabor, *Isaia 63.* laudem Domini super omnibus quæ reddidit nobis Dominus. Nam & sanctus Bernardus de his loquens dicebat: *S. Bernardus.* In æternum non obliuiscar miserationes illas, quia in ipsis iustificatus sum. Quòd si fortè inter legendum nullum aut modicũ saporẽ intrinsecus sentis, nihil inde turberis: sed etiam arido corde ista humiliter & reuerenter lege ac relege pro Dei amore & gloria. Interim .n. mens tua erit honestissimè atq; sanctissimè occupata. Et reuerà verba Euangelica miræ virtutis sunt, dum ab homine bonæ voluntatis humili mente leguntur vel audiuntur. Nã si illi quì olim fimbriam vestimẽti Dominici cũ *Matth. 9. & 19. Marc. 6. Luc. 8.* sancta fide tangebant, sanabantur, quomodo sacratissima verba Euangelij piè lecta vel audita non curarent morbos animæ? Amplectere itaque syncero desiderio (vt potes) hunc suaueolentem fasciculum miserationum Domini: vt cũ Sponsa carmen istud ex Cãticis sanctis amoris decantare possis: Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. *Cant. 1.* Imprime cordi tuo & menti tuæ amabilem Iesu humanitatem diuinitate plenam. O quàm præclarus liber est Christus pendens in cruce? In eo enim mirabiliter supernaturaliterque perfectis animabus relucet quicquid ad contemplationis celsitudinẽ pertinet. Quinq; vulnera Christi beatissima, omnis gratiæ omnisque *Vulnera quinque.* consolationis fontes sunt: & plus pulchritudinis, lætitiæ atque claritatis toti cœlesti Curiæ conferunt, quàm omnia alia quæ in vita perenni (excepta diuinitate) habentur. Dilige Iesum qui te dilexit & diligit immenso amore. Gratias age illi qua potes deuotione. Amplectere salutẽ ei⁹ doctrinã, ac pro modulo tuo sanctas virtutes illius imitare.

Et

Et quando ex fragilitate humana peccatum admittis, non nimium deiiciaris animo: sed culpā humiliter agnoscens, crede Iesum velle tibi veniam dare, libenterq́; ignoscere: quemadmodū beatus Ioannes testatur, dicens: Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. Ac rursum, Si quis, inquit, peccauerit, aduocatum habemus apud patrem, Iesum Christum iustum: & ipse est propiciatio pro peccatis nostris. Fideliter memineris, quare ille venerit in mundum, & quàm pius, clemens, benignus, misericors, ac salutis hominum amans sit: ita enim nunquam de salute tua desperabis. Perseueranter ei per veram fidem charitatemq́; adhære, & vitam æternā obtinebis. Quam nobis omnibus ipse concedat, qui est benedictus in secula, Amen.

1.Ioan. 1. *1.Ioan. 2.*

FINIS.

SCRINIOLVM SPIRITVALE, IN QVO QVILIBET CHRISTIANVS INVENIRE POTERIT

exercitia sibi multùm accommoda.

PRAEFATIO.

QVI desiderat proficere in veris virtutibus, ac placere Deo, frequenter orare debet, si otium ei suppetit. Nam diligens orandi studium inuehit in animū quicquid et vtile ac salutare est. Ad quam rem poterunt paruulis vel imperfectis vsui esse pia Exercitia hic conscripta. Quia verò nulla oratio dignior, aut perfectior est precatione Dominica, eā Christianus homo vnicè charam habeat, itemq́; salutationem angelicam. Purè amet, religioseq́; veneretur virginē Mariam, Dei & omnis gratiæ matrem dulcissimam. Quamuis autem interim dum orat vel Deum laudat non posse fortè leuare animam suam ad illum, nisi infirme, frigide, instabiliter, & obscurè, leuet nihilominus eam humiliter, sicut ipse Dominus gratiam ac vires largiri dignatur. Si enim bona voluntate præditus fuerit, & fecerit quod in se est, omnino gratus erit Deo. Etiamsi ad honorem & laudem Dei simpliciter tantùm verba sancta in libello legerit, non poterit nō eximium fructum ex huiusmodi lectione referre. Sed necesse est, vt perseueret in pijs petitionibus, & longanimus atq́; resignatus sit, committens Deo quod, quantum, & quando ipse sibi oranti concedere velit. Nam sæpe Deus vtiliter admodum differt dare quod petitur, vel etiam in hac vita illud non donat: semper tamen præstat quod expedit saluti eius qui humiliter orat. Cæterùm in æterna vita cumulatissimè adimplebit omnes conuenientes petitiones, omniaq́; desideria electorum suorum.

Frequēter orandum. *Oratio dominica.* *Salutatio angelica.* *Deus petētes exaudit.*

BREVIS COMMEMORATIO VITAE CHRISTI in Arriculos partitæ.

Articulus Primus.

DVlcis Iesus, fili⁹ Dei viui, Deus altissim⁹, creator cœli & terræ, propter nimiam charitatem qua me dilexit, voluit de Spiritusancto concipi & incarnari in castissimo beatæ Mariæ virginis vtero: in quo etiam nouem mensibus habitauit. Deus meus semetipsum exinaniuit, & formam serui accipiens, factus est frater meus: vt me ad cœleste regnū suum reduceret. O pietas ineffabilis, & beneficium inæstimabile. Quid retribuā Domino meo? Offero & resigno me totū in ei⁹ beneplacitum. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus II.

Dulcis Iesus, rex gloriæ, caussa salutis meæ

meæ natus est tener infantulus in abiecto stabulo, sæuiente hyemis asperitate. Inuolutus est panniculis. Reclinat' est in præsepio iumentorum. Iacuit super fœnum & stipulas. Lactatus est vberib' paupercula matris. Tantam egestatem, subijt pro me filius Dei. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus III.

Dulcis Iesus octauo à natiuitate sua die circuncisus est, virgine matre illi intimè condolente. Circuncisus est, & purissimum sanguinem suum fudit pro me vilissimo: vocarique voluit Iesus (id est, Saluator) ad consolationem meam. Deinde gentibus reuelatus est, quando Magi ad ipsum puerulum adorandum, stella duce venerunt in Bethleem, & cum gaudio ac reuerentia munera ei ob[tu]lerunt, aurum, thus, & myrrham. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus IIII.

Dulcis Iesus præsentatus est in tēplo, atq; hostia pauperum fuit redemptus. Fugit in Aegyptū, ibiq; paupertatis incōmoda cū Maria & Ioseph sustinuit. Eisdem Mariæ & Ioseph subditus fuit atq; obediuit. In sacra infantia, pueritia & adolescentia sua, plurimas necessitates tribulationesque perpessus est pro salute mea. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus V.

Dulcis Iesus, quum esset ferè triginta annorum, humiliter suscepit baptismū à seruo suo Ioanne. Ieiunauit quadraginta dieb', & quadraginta noctib', habitans cum feris in deserto. Cōditor orbis, Rex angelorum, Deus omnipotens non dedignatus est tentari à diabolo ꝓpter me. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus VI.

Dulcis Iesus pro salute mea itineribus, vigiliis, laboribusque fatigatus est. Prædicauit, miracula ædidit, beneficia impēdit. Famem, sitim, frigus, & æstum pertulit. Innumeras ærumnas, Innumerasque persequutiones, triginta tribus annis mitissimo corde tolerauit, ac tandem venit Hierosolymam, vt moreretur pro me. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus VII.

Dulcis Iesus, Rex regum, & Domin' summæ maiestatis, præcinxit se linteo misitque aquam in peluim: ac positis genibus, humiliter lauit pedes discipulorum suorum, eosq; linteo extersit. O quale exemplum mihi dedit dominus Deus meus? Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus VIII.

Dulcis Iesus, ex immenso amore quo nos tenerrimè diligit, venerabile sacramentum Eucharistiæ instituit, seipsum in illo stupenda liberalitate suauissimaque charitate nob[is] donans atque relinquēs. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus IX.

Dulcis Iesus in hortū Oliueti p[er]ueniens, cœpit pauere ac mœstus esse, adeò vt diceret, Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Flexit humiliter genua super terram: & procidēs in faciem suam, orauit Patrem tertio. Ipse propter me summè afflictus, plenissimè se Patri resignauit dicens: Pater, non mea sed tua voluntas fiat. Præ vehementia angu[stia]rum quibus mitissimum cor eius [pr]emebatur, sudauit toto corpore sudorē sanguineum, ita vt guttæ decurrerent in terra. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus X.

Dulcis Iesus, summo desiderio me redimendi, & pro me patiendi, ardēs, processit obuiam inimicis suis, benignissimeq; eos alloquut' est. Non recusauit à Iuda proditore osculum accipere, atq; ab impijs hominibus ignominiosè tanquam latro comprehendi ligariq;, vt ego à vinculis peccatorum meorum absoluerer. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XI.

Dulcis Iesus, vinctus vt malefactor, adductus est cum opprobrio ad domū Annæ, inde que ad domum Caiphæ pōtificis. Benignus, & suauis Dominus trahebatur, propellebatur, tundebatur, & blasphemabatur à satellitibus diaboli: sed omnia illa grauia atque indigna, amore mei patientissimè tolerabat. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XII.

Dulcis Iesus, Dominus dominantiū, diram, & atrocem alapam sibi à seruo

spon-

pontificis Iniquissimè datam modestissimè pro salute mea pertulit. Et quomodo ego posthac non vicissim pro illius amore patienter feram iniurias mihi irrogatas? Peto, opto, desidero gratia ci° roborari atque confirmari. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XIII.

Dulcis Iesus in domo Caiphæ falsò accusatus est. Iniustè condemnatus est, Fœdè consputus est, horribilesq; colaphos & alapas accepit. Ludibriosè velatus est, cædentibus eum impijs, & subsannando dicentibus: Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit? Ah regia illa & amabilis eius facies, putentibus sputis pro me fœdata est. Ipse agnus mitissimus intereà conquestus nõ est: sed patientiam docens, obmutuit & non aperuit os suum. Conuitia, contumelias, opprobria, & quaslibet iniurias in silentio tolerauit ꝑpter me. O quàm malè, & indignè nocte illa tractat° fuit? Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XIIII.

Dulcis Iesus, sanctus sanctorũ, & rex angelorum consputus ac vinctus, manè ductus est ad Pilatum, & corã eo vultu benigno oculisq; dimissis stetit. Cumq; falsò à Iudeis accusaretur, humiliter tacuit, nihil respõdens. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XV.

Dulcis Iesus ligat° vt latro, missus est à Pilato ad Herodem. Qui videns eum ad vanas suas interrogationes, & ad falsas Iudæorum accusationes silentem, spreuit illum, ac veste alba ridiculaque tãquam fatuum induit, atque ita ad Pilatum remisit. Amabilis Dominus pro voluntate inimicorum suorum progrediebatur, & regrediebatur sine contradictione permittens vt in se facerent quicquid volebant. O quàm humilis obedientia, & patientia Regis æterni? Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XVI.

Dulcis Iesus in prætorio ꝓbrosè nudatus est. Ad columnam inclementer ligatus est. Flagris crudelissimè dilaceratus est pro me. Virginea delicataque caro eius tota liuoribus ac plagis deformata fuit: & ex ea riuuli preciosi sanguinis vndique decurrerunt in terram. O quàm acerbi dolores & quàm miserandum spectaculum. Verè, ille vulneratus est propter iniquitates meas, attritus est propter scelera mea: & liuore eius sanatus sum. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XVII.

Dulcis Iesus chlamyde coccinea ad mai° opprobrium vestitus fuit. Corona spinea venerando capiti eius impressa est: sicque capite grauiter sauciato purissimus sanguis in amabilem faciem collumque illius vbertim defluxit. Posita fuit arundo in manu eius: & ipse nugatoriè salutatus adoratusque est ab iniquis eum irridentibus, Aue rex Iudæorum. Percussus fuit arundine: consput° est: & diras alapas accepit propter me. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XVIII.

Dulcis Iesus, foras à Pilato productus fuit, & furentibus Iudæis exhibitus est, gestans coronam spineam pui pureumque vestimentum. At illi magnis vocibus petierunt vt crucifigeretur. Caput spinis obsitum, facies cruore tincta, & consputa, corpus flagris concisum. humilis ac placidus aspectus Domini Iesu non emollierũt eos ad miserationem: vtinam moueant me ad intimam compassionem, & ardentem eius dilectionem. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XIX.

Dulcis Iesus, morti à Pilato adiudicatus & voluntati Iudæorum traditus est. Mox ergo eum illi rapuerunt, & trabe crucis oneratum extra ciuitatem pertraxerunt. Suauis Dominus laceris humeris crucem baiulans propellebatur, cædebatur, accelerabatur. Amabilis redemptor factus opprobrium hominum, & abiectio plebis humiliter gradiebatur pergebatq; ad Caluariæ locum. O quantum eum grauabat & affligebat pondus crucis, magis verò pond° peccatorum meorum. Sed ille causa salutis meæ omnem laborem, & dolorẽ, omnemq; confusionem libenter tolerabat. Ipsi laus, honor & gloria in secula. Amen.

Articulus XX.

Dulcis Iesus, in montẽ Caluariç fessus

& anhelus perueniens, oblatum sibi vinum myrrhatum cũ felle mistũ gustare non recusauit, vt hac potus amaritudine expiaret culpas, quas ego incontinẽter edendo ac bibendo cõtraxi. O qualis refectio Domini mei? Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXI.

Dulcis Iesus, in loco Caluariæ dedecorosè nudatus est: & ex vestimentorũ detractatione plagæ eius renouatæ fuerunt. Mitis & innocens agnus Dei, inclementer à sæuis hominibus in cruce extensus fuit. Delicatæ man⁹ & incõtaminati pedes eius diris clauis crudeliter ꝑforati sunt. Compages sanctissimorum membrorum illius, miserabiliter solutæ fuerunt. Purpureus sanguis è vulneribus sacris velut è fontibus largiter ꝓfluxit. O quàm durum habuit lectum sponsus animæ meæ extensus in cruce, cruciq́; affixus pro me? Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXII.

Dulcis Iesus pendens nudus in ignominoso stipite crucis, pendens medius inter duos latrones, transfixis manibus ac pedibus preciosissimum cruorem fudit, amarissimosq́; dolores sustinuit ꝓ me. Subsannabatur, blasphemijsq́; impetebatur: sed interim orabat pro blasphemantibus, orabat pro crucifixorib⁹ suis, dicens: Pater, dimitte illis, non .n. sciunt quid faciunt. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXIII.

Dulcis Iesus, contemptus & vulneratus pendens in cruce, latroni pœnitenti paradisum benignè promisit. Virgineæ matri iuxta crucẽ astanti, & doloris gladio penetratæ, intimè compassus est, ipsamq́; discipulo Ioanni commendauit, & eidem Ioanni ac nobis omnibus illã donauit in matrem. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXIIII.

Dulcis Iesus quum immensos cruciatus tribus horis in cruce ꝓ me tolerasset, ac sacrosancto sanguine suo fuso vehementissimè sitiret, aceto potatus est. Quo gustato, ipse viuificator omnium commendans se patri, & caput venerãdum inclinãs, emisit spiritum. Ipsi laus, honor & gloria in secula. Amen.

Articulus XXV.

Dulcis Iesus, mox vt in cruce mortuus fuit descendit secundum animam ex summa charitate ad inferos, & Patres in Lymbo detentos liberauit. Illi enim ad aduentũ animæ eius statim lumine gloriæ completi sunt, & viderunt beatissimam Trinitatem, viderunt clarè diuinam Essentiam. Atque hæc erat spiritualis paradisus de qua Dominus dixerat latroni, Hodie mecum eris in paradiso. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XVI.

Dulcis Iesus, pastor bonus posuit animam suam pro ouibus suis. Et dextrum latus emortui corporis eius lancea fuit apertum, vnde nobis profluxit sanguis, & aqua. Amorosum cor illius vulneratum est pro me. Vtinam hoc cor suauissimum, hoc amœnum beatitudinis gazophylacium, sit mihi in morte salus, & solatium: vt post mortem vniar Iesu, & eum contempler in æternum. Ipsi laus honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXVII.

Dulcis Iesus mortuus est pro me. Cuius corpus immaculatum quum de cruce depositum esset, beatissima mater ipsius in gremium suum excepit, osculata est, lachrymis rigauit. Deinde Ioseph, & Nicodemus inuoluerũt illud in sindone munda, atque condiderunt in sepulchro. Iesus ergo immarcessibilis flos dignitatis humanæ, sepultus est propter me. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXVIII.

Dulcis Iesus, victor è clauso sigillatoq́ue sepulchro tertia die prodiens, nobili triũpho resurrexit à mortuis: & claritate serenissimi vultus sui reddita, primo charissimam matrem suam virginem Mariam, deinde Mariam Magdalenam, ac cæteros amicos suos nouo exhilarauit gaudio. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

Articulus XXIX.

Dulcis Iesus, quadragesimo post resurrectionẽ suam die, corã discipulis ineffabili lætitia perfusis, gloriosè ascẽdit in cœlum: & posteà misit eis Spiritum sanctum. Sedet iam in cœlo ad dextrã Patris, & inde ṽturus est in Maiestate sua iudicare viuos & mortuos. Ipsi laus, honor & gloria in secula, Amen.

DOXO-

DOXOLOGIAE ET GRATIARVM ACTIONES IN VITAM ET PASSIONEM Christi.

Doxologia I.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui ex purissimo, atque ardentissimo mei amore carnem humanã, & seruilem formam assumpsisti. O admiranda & suauis misericordia. Tu Deus meus factus es frater me⁹, vt me redimeres, & ad lucidissimũ regnum tuum reduceres. Tu Deus me⁹ propter me fact⁹ es homo, factus es paruulus pusio, & nouem mẽsibus requieuisti in castissimo beatæ Mariæ virginis vtero. Recordare quæso pietatis & charitatis tuæ, recordare magnę indigentię meæ, & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & spiritum bonũ: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula. Amen.

Doxologia II.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui dignatus es propter me tener infantulus in stabulo nasci, frigoris asperitatem tolerare, panniculis inuolui, in præsepio reclinari, super fœnum, & stipulas iacere, virgineisque vberibus lactari. Dignatus es pauper & egenus fieri, vt me diuitem faceres. Ecce procido in spiritu ante sanctũ tuum præsepium, & rursum te adoro Dominũ meum regem angelorũ. Aue puer amabilis Deus excelse, Iesu suauissime: aue princeps pacis, lux gentium, Saluator desiderabilis. Recordare quęso pietatis, & charitatis tuæ, recordare magnę indigẽtiæ meę & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secucula, Amen.

Doxologia III.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui octauo à natiuitate tua die circuncisus es, & fudisti purissimũ sanguinem tuum propter me. Deinde gentibus reuelatus es, quando Magi stella duce te perquisierunt, & ingenti gaudio perfusi venerunt in Bethleem, ibiq; te inuentum adorauerunt, ac munera tibi obtulerunt. Posteà in templo præsentatus atque hostia pauperum redemptus fuisti: vbi iustus Simeon, & Anna prophetissa multùm de tua præsentia lætati sunt. Exinde fugisti, & deportatus es in Aegyptum, ac paupertatis incommoda sustinuisti. Humiliter te submisisti Mariæ & Ioseph, eisq; promptè obediuisti, quum esses Rex regũ & Deus omnipotens. Recordare quæso pietatis, & charitatis tuę. recordare magnæ indigẽtiæ meæ, & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictũ in secula, Amen.

Doxologia IIII.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui vt excellenter doceres virtutẽ sanctæ humilitatis, perrexisti ad seruum tuum Ioannem baptisma pœnitẽtiæ peccatoribus conferentem. Voluisti ab eo baptizari in Iordanis flumine, tu qui nullam vnquam peccati maculam contraxisti. Post baptismum, ieiunasti quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, habitans cum feris in deserto. Non dedignatus es tentari à diabolo causa salutis meæ. Recordare quæso pietatis, & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentiæ meæ, & miserere mei. Da mihi plenam peccatorũ veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula, Amen.

Doxologia V.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui regnũ cœlorum annunciando, infirmos curãdo, mortuos suscitãdo, innumeraq; signa patrando, suauiter cum hominibus conuersatus es, & consolationem misericorditer eis præstitisti. Tu propter me labores, ærumnas, & persequutiones varias, triginta

tribus annis mitissimo corde tolerasti. Verbo & exẽplo me plenissimè docuisti quomodo iustè sanctéque viuere debeam. Recordare quæso pietatis & charitatis tuæ, recordare magnę indigentię meæ, & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & spiritum bonũ: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula: Amen.

Doxologia VI.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq́; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui positis genibus pedes discipulorum tuorum humiliter lauisti, eosq́ue linteo quo eras præcinctus, extersisti: ac deinde suauissima atque inenarrabili charitate venerabile Sacramẽtum Eucharistiæ instituisti, teipsum in illo nobis relinquens. O admirabile mysterium. Verè, si quis opitulante gratia tua, aliquatenus pro modulo fragilitatis humanæ peruestigaret intellectu, ex quanto amore hoc opus stupendum feceris, omnino cor illius liquefieret, & cõflagraret dilectionis incẽdio. Recordare quæso & charitatis, pietatis tuæ, recordare magnę indigẽtiæ meę & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula, Amen.

Doxologia VII.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq́; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui non recusasti pro me maxima tristitia affici: sudore sanguineo præ angustijs suffundi: irreuerenter ab impijs comprehendi: ignominiosè vt malefactor, & latro ligari, sicque ligatus ad pontificem duci: iniustè damnari: sputis turpiter fœdari: colaphis & alapis inhumaniter cædi: ludibriosè velari, vexari, subsannari, blasphemariq́;: coram Pilato præside prophano sisti, & ibi falsò accusari: inde ad Herodem pertrahi, & ab eo sperni, stultus haberi, albaque, & ridicula veste indui. O quàm dura atque indigna fuerunt ista quæ tu Rex gloriæ pro me mitissimè, & sine murmure pertulisti. Recordare quæso pietatis, & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentiæ meæ, & miserere mei. Da mihi plenam peccatorũ veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula, Amen.

Doxologia VIII.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq́; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui voluisti pro me in prætorio dedecorosè nudari, ad columnam inclementer ligari, flagris crudelissimè conscindi: proprio sanguine largiter perfundi, chlamyde coccinea illusoriè vestiri: acutis spinis cruciabiliter coronari vulnerariq́;, ab iniquis contemptibiliter illudi: arundine ferociter percuti: putentibus sputis indecenter aspergi, & alapis atrociter cædi. Recordare quæso pietatis, & charitatis tuę recordare magnæ indigẽtiæ meæ, & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictũ in secula, Amen.

Doxologia IX.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq́; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui dignatus es pro me morti adiudicari, voluntatiq́; Iudæorum tradi: dignatus es grandi trabe crucis grauiter onerari, & pergendo ad Caluariæ locum intolerabiliter affligi: manus & pedes diris clauis perterebrari, cruciq́; affigi: tribus horis acerbissimos dolores in ligno crucis perpeti: acerrima siti cruciari, felle, & aceto potari: ac tãdem pretioso sanguine prorsus effuso, mori. Sic me redemisti ô amabilis Iesu: sic debita mea dissoluisti, & peccata expiasti ex amore purissimo. Recordare quæso pietatis & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentiæ meę, & miserere mei. Da mihi plenam peccatorum veniam & spiritum bonũ: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula, Amen.

Doxologia X.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq́; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui pro me passionem amarissimã & mortẽ ignominiosissimã pertulisti. O quãtã dilectionis dulcedinẽ, quãtam virtutũ lucem in ipsa passione tua mihi demõstrasti. Quum despicereris, irridereris, maledicereris, sæuissiméque tractareris, & crucifigereris, tu mitis

atque

atque innocens agnus Dei non aperiebas os tuum ad conqnerendum: sed omnia tranquillo animo ferens, orabas Patrem pro illis ipsis qui te persequebãtur tormentisq; afficiebãt. Recordare quæso pietatis, & charitatis tuę, recordare magnæ indigẽtiæ meæ, & miserere mei. Da mihi plenã peccatorum veniam, & spiritum bonũ: Da vt pro modulo meo imiter tuam humilitatem, resignationem, patientiam, charitatem, & cæteras amabiles virtutes tuas: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictũ in secula, Amen.

Doxologia x I.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, qui voluisti corpus tuum sanctissimum lassari, affligi, vulnerari, mori, & sepeliri pro salute mea. Ego illi honorem exhibeo qua possum deuotione. Aue corpus Redẽptoris mei purissimum: aue templum diuinitatis venerãdum, saluete delicata membra domini mei proptet me varijs laboribus, & tormentis attrita. Suauis Iesu, recordare quæso pietatis, & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentiæ meæ, & miserere mei. Sãctifica per dignissima mẽbra tua omnia membra mea. Da mihi plenam peccatorũ veniam, & spiritum bonum: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictũ in secula, Amen.

Doxologia x I I.

ADoro, laudo, & glorifico te, tibiq; gratias ago, ô fili Dei viui, Iesu dulcissime, pro beatis illis quinque vulneribus quæ in glorioso corpore tuo retinere voluisti. Ego illa humiliter veneror, vt possum. Auete fulgentes & mellifluę plagę Regis mei: auete pręclara sigilla salutis meæ: salueto totius beatitudinis gazophilacium, cor amatoris mei suauissimum pro me vulneratum. Dilecte Iesu, recordare quæso pietatis, & charitatis tuæ, recordare magnæ indigentiæ meæ, & miserere mei. Recondc me in ipsis roseis vulnerib⁹ tuis, ibique animã meam tui amore inebria. Da mihi plenam peccatorum veniam & spiritum bonũ: fac vt tibi placeam. Sit nomen tuum, & nomen matris tuæ benedictum in secula, Amen.

PRAECATIONES ADMODVM piæ, & vtiles.

Oratio ad Iesum.

O Benignissime Domine Iesu Christe, fili Dei viui, fili virginis Mariæ, miserere mei peccatoris vilissimi. Non sũ dign⁹ quem terra sustineat, quum te grauissimè offenderim. Paupet sum, & infirmus, & miser, & immund⁹. Eheu quàm multa & magna sunt scelera mea, opera verò mea quàm exigua, & imperfecta? Quam longè absum à sanctitate, & fidelitate quã tibi debeo? Sed tu pie Redemptor, responde, satisfac, & supple pro me plenissimè: quia ad hoc venisti in mundũ, ad hoc incarnari, pati & mori dignatus es. Precioso sanguine tuo ablue me, & ab omni peccato emũda. Amara passione ac morte tua mortifica in me omnia vitia, & aufet à me quicquid tibi displicet. Totam vitam meam depetditam, & malam inuolue pura sindone sanctissimæ vitæ tuæ, atque inopem animã meam exorna meritis ac virtutibus tuis. Propter bonitatẽ tuam largire mihi cor secundum cor tuum, & accende me tui dilectione, vt vicem amoris tibi rependam pro tua grata voluntate, Amen.

Praecellentissima oblatio ad Deum Patrem.

PAter cœlestis, pater clementissime, propitius esto mihi peccatori miserrimo, & redde me tibi placẽtem per Vnigenitũ filium tuum Iesum Christũ: Ego in plenam emendationem, expiationem atq; satisfactionem ꝓ omnibus peccatis excessibus ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mundi, & in perfectam suppletionem meritorum quæ mihi desunt, offero tibi eundem dilectum filium tuum, in vnione illius charitatis, qua tu eum misisti in mundum: offero omnia quæ ipse pro nobis fecit ac pertulit: offero sanctissimam incar-

nationem, vitam, labores, ærumnas, passionem, cruciatus, sanguinem & mortem illius: offero virtutes eius perfectissimas, & virtutes ac merita beatæ Mariæ virginis atque omnium sanctorum tuorum. Suscipe, obsecro, hanc oblationem in odorem suauitatis, & laudem æternam, pro mea omniumque salute, Amen.

Eadem oblatio vni vel pluribus viuis aut defunctis specialiter applicata.

PAter cœlestis, pater clementissime, propitius esto mihi peccatori miserrimo, & redde me tibi placētem per Vnigenitū filium tuum Iesum Christū: Ego in plenam emendationem, expiationem atq; satisfactionem pro omnibus peccatis ac negligentiis illius vel illorū, & in perfectam suppletionem meritorū, quæ ei vel eis desunt, offero tibi eundem dilectum filium tuum, in vnione illius charitatis, qua tu cum misisti in mundum: offero omnia quæ ipse pro nobis fecit ac pertulit: offero sanctissimam incarnationem, vitam, labores, ærumnas, passionem, cruciatus, sanguinē & mortem illius: offero virtutes eius perfectissimas, & virtutes ac merita beatæ Mariæ virginis atque omnium sanctorum tuorum. Suscipe, obsecro, hanc oblationem in odore suauitatis, & laudem æternam, pro salute ipsius vel ipsorum, Amen.

Oratio ad virginem Mariam.

AVe præclara virgo Maria, singularis consolatio mea, & dulce gaudium cordis mei. Tu es mulierum omniū pulcherrima atq; purissima: ex qua nasci & cuius lacte pasci voluit Rex cœlorum Iesus Christus. En ego confugio ad te, inuoco te, & spero in te, ô mater misericordiæ. Ego tuis pedibus aduolutus, obsecro per sanctissimam incarnationem, vitam, passionem & mortem dilecti filij tui, vt impetres mihi plenā veniam peccatorū, mortificationemq; vitiorum: impetres spiritū bonum, & gratiam salutarem, ac me ipsi filio tuo tibiq; placentem reddas, Amen.

Ad eandem.

SAlue regina misericordiæ: vita, dulcedo, & spes nostra salue. Ad te clamamus exules filij Euæ: ad te suspiram' gementes, & flentes in hac lachrymarum valle. Eia ergo Aduocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte: & Iesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende, ô clemens, ô pia, ô dulcis Maria.

Ad eandem.

AVe Maria virgo benigna, virgo dulcissima, quæ peperisti filiū Dei Iesum Christum. Eia pia mater, dirige, & serua me materna benignitate cunctis diebus vitæ meæ: atque in extremo spiritu constitutū misericorditer protege, ne maligni spiritus possint nocere animæ meæ, ac salutē meā impedire. Exhibe mihi tunc iucundissimā præsentiā tuam, & roseo rutilantiq; vultu tuo ac blandis oculis tuis solare dolores, & gemitus meos Dic tunc animæ meæ: Ego mater Dei quam dilexisti, & in qua sperasti, loquar pro te: noli timere. Domina, redde me tunc certū de cœlesti beatitudine: vt in sancta confidentia vitam hanc finiam, & te duce perueniam ad vitam æternam, Amen.

SERTVM BEATAE VIRGINIS MARIAE quinquepartitum, vita, & gestis Iesu Christi pulchrè exornatum.

PARS PRIMA.

PAter noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemētissimū Redēptorē nostrū Iesum, quē tu virgo purissima angelo nūciante de Spiritusancto in ciuitate Nazareth concepisti, ac nouē mensibus in castissimo vtero tuo gestasti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum, teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quo concepto, tu Deo plena ad Elizabeth cognatā tuam cum festinatione perrexisti, & eā salutasti, eique humiliter seruiuisti. Fac

vt

vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem in Bethlehem, in vili stabulo tu virgo inuiolata non solum sine dolore, sed etiam cũ ineffabili gaudio peperisti, natũq; mox vt verum Deum deuota mente adorasti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemẽtissimũ Redemptorem nostrum Iesum, quẽ infantulum vagientem virgineo lacte pauisti, panniculisq; inuolutum in presepio super fœnum & stipulas reclinasti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem recens natum angeli pastoribus gratulabundi nunciauerunt: & eu... lætis vocibus collaudantes, pacem hominibus bonæ voluntatis cecinerunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrũ Iesum, quem pastores festinãtur pergentes in Bethlehem, inuenerunt positum in præsepio, & eum adorauerunt cũ ingenti admiratione & gaudio. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrũ Iesum, qui octauo à natiuitate sua die dignatus est purissimũ sanguinẽ pro nobis fundere, & circuncidi, atq; ad nostram consolationem Iesus nominari. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem Magi ab oriente veniẽtes piè quæsierunt, & magno gaudio perfusi stella duce in Bethlehem peruenerunt: ibiq; illum humiliter adorantes, aurum, thus, & myrrhã deuotè ei obtulerunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, etc. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem die quadragesimo in templum iuxta legis præscriptum detulisti, & hostia pauperum redemptorũ Deo Patri gratissimo corde obtulisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeam⁹, & eũ teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrũ Iesum, quem in Aegyptũ propter metũ Herodis, monitu angeli mater fidelissima deportasti, tandẽq; eum inde in ciuitatem Nazareth retulisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eũ teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paracleto, laus virgini Deiparæ, nũc & per omne seculum, Amen.

PARS II.

PAter noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemẽtissimum Redemptorem nostrum Iesum, quẽ tu virgo mater quum esset annorũ duodecim in Hierusalẽ perdidisti, & cum mœsta requirens, post triduum in templo læta inuenisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eũ teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quẽ tibi subditũ materna cura sedulò enutristi, & nihilominus ei tanquã altissimo Deo sanctã reuerentiã semper exhibuisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrũ Iesum, qui anno ætatis suę tricesimo, in Iordane flumine humiliter à seruo suo Ioanne baptizari voluit, quum tamẽ ipse innocẽs agnus Dei

nullam vnquam peccati maculam cõtraxérit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorē nostrū Iesum, qui in deserto quadraginta diebus, & quadraginta noctib⁹ nihil manducans ieiunauit, sicq; cū feris Dominus cœli & terrę habitauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui pro salute nostra tentari à diabolo non recusauit, & quomodo Satanam vincere nos oporteat demonstrauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui per vrbes, vicos, & castella iter faciens, Euangelium regni cœlorum studiosè prædicauit, & labores fatigationemque corporis propter nos libenter sustinuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui crebrò in oratione pernoctauit: & famem, sitim, frigus, æstum, variasque persequutiones mitissimo corde nostri caussa pertulit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, qui conuersans inter homines omnibus afflictis misericorditer subuenit, ac signa plurima fecit, & Mariæ Magdalenæ, alijs peccatoribus verè pœnitentibus veniam promptissimè dedit, seque eis familiarem præbuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui coram tribus discipulis in monte transfiguratus, facie sicut sol refulsit, & excellentiam gloriosi corporis magnificè ostēdit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, qui veniens Hierosolymam vt pro nobis pareretur, rex humilis & mansuetus asinæ insedit, atque inter laudes, quæ ei à populo canebantur, videns ciuitatem lachrymas effudit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paracleto, laus virgini Deiparæ, nūc & per omne seculum, Amen.

PARS III.

Pater noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemētissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui in cœna nouissima pedes discipulorum suorum positis genibus humiliter lauit: & præcellentissimum Eucharistiæ sacramentum inenarrabili charitate instituit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum, teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui ingressus cum discipulis suis in hortum Oliueti, maxima tristitia propter nos correptus fuit: & prolixè orans, sudorem sanguineum præ vehementia angustiarum toto corpore sudauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeam⁹, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, etc. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui inimicis suis obuiam processit, eisque vltrò se obtulit, & à Iuda proditore osculum accipere non renuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redempto-

rem nostrum Iesum, quem viri impij irreuerenter cōprehenderunt, & tanquā malefactorem ac latronem duris vincu lis ignominiosè ligauerunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorē nostrū Iesum, qui vinctus ad pontificem cū opprobrio adductus fuit, & ab vno ministrorum eius atrocem alapā suscepit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & cum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorē nostrū Iesum, qui in domo Caiphæ falsis testibus fuit pressus, & putētibus sputis fœdatus, & ludibriosè velat⁹, et colaphis alapisq; inhumaniter cęsus, ac blasphemijs indignissimè affect⁹. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui contemptibiliter ductus ad Pilatum, demisso placidoque vultu coram eo stetit, ad falsas Iudæorū accusationes humiliter tacuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu christo placeamus, & eū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, quem Herodes ad se missum sapienterq; coram se silētem spreuit, & alba ridiculaq; veste tanquam fatuum induit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suanis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui in prætorio fuit dedecorosè nudatus, & ad columnam inclementer ligatus, & flagris crudelissimè conscissus, proprioq; sanguine miserabiliter cruentatus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem homines iniqui chlamyde purpurea ad mai⁹ ludibrium vestierunt, & acuris spinis coronauerunt, et nugatoriè adorauerunt, atque subsannauerunt, et arundine percusserunt, ac fœdè conspuerunt, et diris alapis ceciderunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum, teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paracleto, laus virgini Deiparæ, nūc & per omne seculum, Amen.

PARS IIII.

PAter noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemētissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui gestans coronam spineam, et purpureum vestimentum, è prętorio fuit à Pilato productus, et Iudæis ostensus, atq; ab eis ad mortē crucis magno turbulentoque clamore postulatus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem Pilatus morti iniustè adiudicauit, voluntatiq; Iudæorum tradidit. Ipse ergo mox ab eis trabe crucis onerat⁹, ignominiosum hoc lignum laceris humeris suis cū ingēti cruciatu patienter baiulauit, factusque opprobrium hominum et abiectio plebis humiliter ad Caluariam perrexit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, qui in loco Caluariæ myrratho fellitóque vino fuit potatus, ac vestibus probrosè nudatus, & manus ac pedes clauis atrociter perterebratus crucique affixus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, etc. O benigna & suauis Maria, Placa clemenrissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui nudus, vulneratus, et contemptus in ligno crucis pro nobis pependit, amarissimosq; dolores pertulit, ac preciosum sanguinem suum

suum fudit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui quum medius inter duos latrones in cruce pēderet, à Iudęis subsannaretur blasphemijsque impeteretur, humillimam patientiam exhibuit, & insuper pro blasphemis crucifixorib⁹ suis Patrem exorauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu christo placeamus, & eū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, qui latroni verè pœnitenti peccata omnia misericorditer condonauit, & paradisi gaudia liberalisimè ꝑmisit. Fac vt ipsi dulcisimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementisimum Redemptorem nostrū Iesum, qui tibi dilectissimæ genitrici suæ sub cruce stāti atque acerbè dolenti intimè compassus est, & te Ioanni discipulo commendauit, eiq; ac nobis omnibus in matrem dedit. Fac vt ipsi dulcisimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementisimum Redemptorem nostrum Iesum, qui suam passionem sine aliquo sensibilis consolationis releuamine tolerauit: vnde & grauitatem cruciatuum suorum indicans, se derelictū voce magna clamauit. Fac vt ipsi dulcisimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui exanguis in cruce pendens, se vehementer sitire est testatus, sed fellē & aceto in extrema illa calamitate fuit potatus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, etc. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui morti vicinus spiritum suum in manus Patris cōmendauit: iamq; redēptionis nostræ opere consummato, bonus pastor animā ꝓ ouibus suis ex puro amore posuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Natò, Paracleto, laus virgini Deiparæ, nūc & per omne seculum, Amen.

PARS V.

PAter noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemētissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui morte pro nobis in cruce gustata, mox ad inferna secundum animā ex summa charitate descēdit, & electos suos potenter inde eripuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorē nostrū Iesum, cuius sanctissimū latus, te præsente lancea apertum, & amorosum cor vulneratū fuit, vnde nobis sanguis purpureus, & aqua salutis ꝓfluxit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemētissimum Redēptorem nostrum Iesum, quem de cruce depositum in sinum gremiumq; tuum (vt piè credimus) suscepisti, & lachrymis vbertim rigasti, eiq; oscula amanter impressisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemētissimū Redemptorem nostrum Iesum, cuius corpus sacratissimum Ioseph, & Nicodemus pia deuotione aromatibus condierunt, & sindone inuoluerūt, atq; in sepulchro posuerunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui tertia diē victor è clauso sigillatoq; sepulchro ꝓdiēs, à mortuis virtute propria surrexit, & te dilectā matrē suam cæterosq; amicos suos optatissimo gaudio lætificauit.

uit. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & ſuauis Maria, Placa clementiſſimum Redemptorem noſtrum Ieſum, qui quadrageſimo poſt reſurrectionem ſuam die, in cœlum glorioſè aſcendit, & ad dextrã Patris triumphator nobilis cõſedit. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & ſuauis Maria, Placa clementiſſimum Redemptorem noſtrum Ieſum, qui Spiritumſanctũ in Apoſtolos alioſq; fideles miſit, & eos illo mirificè cõſolatus eſt, cõfortauit, illuminauit atq; inſtruxit. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & ſuauis Maria, Placa clementiſſimum Redemptorem noſtrum Ieſum, qui te chariſſimam genitricem ſuam in cœlũ aſſumptam ſupra choros angelorum exaltauit, reginamq́ue & imperatricẽ celſiſſimam conſtituit. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeam⁹, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amẽ.

Aue Maria, &c. O benigna & ſuauis Maria, Placa clementiſſimum Redemptorem noſtrum Ieſum, qui in fine ſeculi ventur⁹ eſt iudex in maieſtate magna, vt reddat reprobis horrenda ſupplicia, & iuſtis ęterna gaudia. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & ſuauis Maria, Placa clementiſſimum Redemptorem noſtrum Ieſum, qui eſt amabilis & deſiderabilis gloria beatorum, atque cum Patre, & Spirituſancto viuit, & regnat Deus in ſecula ſeculorum. Fac vt ipſi dulciſſimo filio tuo Ieſu Chriſto placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paracleto, laus virgini Deiparæ, nunc, & per omne ſeculum, Amen.

NOTA.

OLIM reuelatum fuit cuidã ſpirituali patri Carthuſiano apud Treuerim, quòd quoties quis piè & ſanctè legit Sertum, ſiue Roſarium, glorioſæ virginis Mariæ cum articulis vitæ & paſſionis Chriſti, toties plenam peccatorũ ſuorum veniam ſimulq; eximiam gratiam, & eximium meritorum cumulũ conſequitur. Reuerà enim hoc Sertum Chriſto & Mariæ gratiſſimum eſt, atq; ad impetrandum efficaciſſimum quod tam pro nobis quàm pro alijs nobis cõmiſſis, & pro tota Eccleſia perorare poſſumus. Cæterùm non eſt neceſſe, vt illud vno tempore totum compleatur, ſed per particulas diuerſis horis vel diebus legi poteſt: & eo modo interdum maiori deuotione ac fructu expletum.

Fructus ingens ex roſarij lectione.

ALIA ORATIONVM EXERCITIOLA NON contemnenda, neque paruipendenda.

Manè, lecto Symbolo Apoſtolorum cum oratione Dominica, & ſalutatione Angelica, dices (ſi volueris) quatuor precationes ſequentes.

1. *Oratio ad ſanctam Trinitatem.*

ADoro te ô fulgida & ſemper trãquilla Trinitas, vnus Deus. Adoro te ô Domine ſummæ Maieſtatis, creator cœli & terrę, & omnium viſibilium atque inuiſibilium. Adoro te ô altiſſime & benigniſſime Deus, perẽne bonum meum. Tibi Patri, & Filio, & Spirituiſancto laus, honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

2. *Oratio ad Ieſum.*

SAluto te ô Fili Dei viui Ieſu Chriſte, ſuauis Redemptor, qui incarnari, pati & mori voluiſti pro me. Propitius eſto mihi peccatori, & plenè me emunda. Largire mihi ſpiritum bonum gratiam & ſalutem. Gratias ago pietati tuæ pro requie, quam hac nocte mihi conceſſiſti. Offero tibi ſomnum meum in laudem æternam, in vnione illius amo-

moris quo tu Deus meus pro me factus homo, somnum corporalem cepisti in terris, ad honorem Patris & salutem totius generis humani. Hodie commendo tibi animã meam & corpus meum: serua me, quæso, ab omni peccato, & in viam pacis dirige: doce me semper facere voluntatem tuam. Peto Domine, & desidero, vt ex singulis actibus, verbis, cogitationibus, motibus, & respirationib⁹ meis, resultet laus nominis tui. Peto vt omnes spiritus beati, & omnes sancti tui glorificent te pro me omni temporis momento: quia tu es benedicendus in secula seculorum, Amen.

3. Oratio ad Mariam.

SAluto te ô cœli regina, mater Dei gloriosa, Domina mea dulcissima, virgo Maria. Miserere mei peccatoris. Cõmendo me tibi hodie. Dirige, quæso, adiuua & protege me in omnibus, ne inimicus meus præualeat aduersum me. Ora pro me, & effice vt fillo tuo tibiq; semper acceptus sim, Amen.

4. Oratio ad proprium Angelum.

SAluto te ô sancte angele Dei, vernãs flos cœli, princeps nobilis, cui à Domino commissus sum. Miserere mei peccatoris. Commendo me tibi hodie. Deduc me, quæso, in viam mandatorum Dei, & ab hoste maligno iugiter defende, atque in gratia Dei conserua, Amen.

Si obligaris legere preces horarias, antequam illas inchoes, dic hanc aut similem Orationem.

DOmine Iesu, ego humiliter pro tuo honore obedire, & tibi fideliter seruire, teque purè laudare desidero in vnione illius perfectissimæ attentionis, qua Patrem orasti, & laudasti in terris: adiuua me gratia tua quia sine te nihil possum, Amen.

Oratio post preces horarias dicenda.

BOne Iesu, propitius esto mihi peccatori. Ego tepidum & distractum seruitium meum commendo mellifluo cordi tuo emendandum & perficiendum: tibique ipsum offero ad salutem omnium, in vnione illius perfectissimæ attentionis, qua tu patrem orasti, & laudasti in terris. Responde quæso, satisfac, & supple pro me plenissimè. Amen.

Missam auditurus dicito.

DOmine Iesu, largire mihi, obsecro, gratiam tuam, & concede vt purè intersim sancto Missæ sacrificio, ad æternam laudẽ nominis tui, in memoriam eorum omnium quæ pro salute mea fecisti, atq; pertulisti.

Sacerdos sacrificaturus, & quilibet sacram Eucharistiam sumpturus, potest dicere sequentem Orationem.

Oratio ante Communionem.

GRatias ago tibi amantissime Domine Iesu Christe pro omnibus bonis quæ mihi, & alijs quibuscunque hominibus vnquam contulisti atque collaturus es. Gratias ago, quòd ex pura charitate mihi dedisti corpus, & animã, ac secundum animam fecisti me ad diuinam imaginem, & similitudinẽ tuã. Gratias ago, quòd me ad sacrum baptisma, & ad rectæ Catholicæque fidei cognitionem perduxisti. Gratias ago, quod me iniquissimè viuentem tam patienter tolerasti, & ad te reuocasti. Gratias ago, quod innumera grauissimaq; scelera mea, quibus inferni tormẽta toties commerui, tam clementer remisisti. Gratias ago, quòd singulis momentis mihi benefacere non cessas, & salutem meam in omnibus promouere desideras. Gratias ago pro cunctis tribulationibus, angustijs, afflictionibus & pœnis, quas hactenus mihi euenire permisisti: eas tibi offero in laudem æternam, in vnione venerandæ passionis tuæ. Gratias ago pro vniuersis miserationibus suauissimæ pietatis tuæ. Gratias ago pro incarnatione, natiuitate, infantia, pueritia, adolescentia, iuuentute, laboribus, ærumnis, passione, morte, resurrectione & ascensione tua. Gratias ago pro institutione sacrosanctæ, & venerabilis Eucharistiæ, in qua te ipsum nobis reliquisti. Miserere mei vilissimi peccatoris: miserere mei secundum multitudinem miserationum tuarum. Emunda me quæso ab omni peccato, & negligẽtia, & impuritate. Exorna egenam animam meam tuis meritis ac virtutibus, vt tibi placeam, Amen.

Qui-

Quilibet Christianus posset quotidiè vtilissimè offerre Deo prædictam gratiarum actionem, aut aliam similem.

Quando Sacerdos sub sacrificio Missæ eleuat sacram hostiam potes dicere.

AVe salus mundi, Verbum Patris, hostia sacra, vera & viua caro, Deitas integra, verus homo, corpus Domini mei Iesu Christi. Tu rex qui me creasti, & redemisti, miserere mei, Amen.

Quando Sacerdos eleuat sanctum calicem dicito:

AVe sacer sanguis Redẽptoris mei, charũ precium salutis meæ. Laus tibi Domine Iesu, qui purum sanguinẽ tuum fudisti, & mortuus es pro me in cruce. Propter bonitatem tuam miserere mei, Amen.

Spiritualis oblatio Hostiæ ad Deum Patrem.

PAter cœlestis, ego in plenam emendationem, expiationem, & satisfactionem pro omnibus peccatis, exceſſibus ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mundi (vel) pro peccatis illius aut illorum, offero tibi hãc sacrosanctam, & venerandam hostiam, dilectũ filium tuum Iesum Christum. Suscipe obsecro hanc oblationem in odorem suauitatis & laudem æternã, pro mea omniumq; salute (vel) pro salute eius aut eorum.

Quando iamiam sumpturus es sacram Eucharistiam sic orare poteris.

PIe Iesu, ego desidero suscipere te sacramentaliter (vel) spiritualiter, licèt non sim dignus vt intres sub tectum meum. Propitius esto mihi peccatori, & aufer à me quicquid odisti. Præpara tibi gratam, & amœnam habitationem in me. Vtinam Domine, vtinam ardentiſſimo tui desiderio, & amore flagrarem, tibiq; perfectè placerem. Ecce renuncio omnibus extra te. Veni in cor meum, veni, et pasce te ipso animam meam, eamq; reple gratia tua, Amen.

In ipsa sumptione Sacramenti potes hæc verba ruminare.

OBone Iesu, dilecte mi, chariſſime mi. O amor meus, dulcedo cordis mei, vita animæ meæ. O æternum bonum meum, mellifluc Iesu, miserere mei. Vni me tibi intimè ad gloriam nominis tui, Amen.

Sacerdos postquam sacrificauit, & quilibet postquam Eucharistiam sumpsit, dicat (si vult) sequentem Orationem.

Oratio post Communionem.

GRatias ago tibi benigniſſime Domine Iesu Christe, qui me viliſſimum peccatorem admittere dignatus es ad splendidum viuificumq́ue sacræ mensæ tuæ conuiuium. Hei mihi, quia nimis indignè compleui hoc sanctum sacrificium (vel) percepi hoc venerabile sacramentum. Miserere mei, ignosce mihi. Ego quod egi commendo mellifluo cordi tuo emendandum & perficiendum, ad æternam gloriam tuam, et ad salutem omnium. Respõde, satisfac & supple pro me pleniſſimè. Amen.

Dum aggrederis quidpiam, dicito:

DOmine Iesu, da vt istud faciam, ista loquar, hoc exercitium peragam, ad æternam laudem nominis tui, sicut tibi placitum est.

Post opus vel exercitium, dicito:

DOmine Iesu, ego hoc quod feci, ea quæ dixi, has cogitationes meas, hoc ieiunium meum, has orationes meas, hæc exercitia mea, commendo mellifluo cordi tuo emendãda, ac perficienda: tibiq; illa offero in laudem æternam, & ad salutẽ omnium, in vnione sanctiſſimorum operum, verborũ, cogitationum, ieiuniorum, orationum (vel) exercitiorum tuorum: hanc modicam eleemosynam per me factam tibi offero in vnione pietatis, misericordiæ, & charitatis tuæ.

Istæ orandi formulæ præscribuntur tyrunculis spiritualibus. Quilibet poterit vti alijs, & pluribus vel paucioribus verbis, pro suo affectu: imò poterit etiam sine vllis verbis, sola mentis eleuatione intentionem cogitationemque suam dirigere ad Deũ in suis operibus atque exercitijs.

Si legisti vel audiuisti quidpiam boni, dicito:

DOmine Iesu, laudo te, & gratias tibi ago ꝓ hac sancta doctrina, (vel) pro

pro his salutaribus verbis: da vt ex eis proficiam ac tibi placeam. Ego ille Maiestati tuę offero in laudem æternam, & ad salutem omnium.

Si aliquid aduersi pateris aut passus es, dicito.

DOmine Iesu, ego hunc dolorem, hãc molestiam, hoc impedimentum, hanc tristitiam, hoc improperium hanc tribulationem, hoc grauamẽ, tibi offero in laudem æternam in vnione dolorum tuorum, tristitię tuæ, afflictionum tuarum (vel) in vnione venerandæ passionis tuæ.

Si cor tuum frigidum, & aridum est, dicito.

PAter cœlestis, ego pro frigida, & misera cordis mei ariditate, offero tibi feruida desideria ardentissimumq́; amorem cordis dilecti filij tui Iesu Christi: offero sanctam deuotionem, & charitatem beatę Mariæ virginis matris ei⁹, atq; omnium electorum tuorum.

Ante sumptionem cibi oratio.

DOmine Iesu, da vt sanctè, & continenter sumam cibum ac potum ad gloriam nominis tui, in vnione illi⁹ amoris, quo tu Deus meus pro me fact⁹ homo, cibum potumq́; sumpsisti in terris, ad honorem Patris, & salutẽ totius generis humani.

Post sumptionem cibi oratio.

GRatias tibi ago Domine Iesu, pro hac refectione corporali quàm mi hi indigno præstitisti. Singulas buccellas, & guttas quas sumpsi offero tibi in laudẽ ęternam, in vnione illius amoris, quo tu Deus meus pro me fact⁹ homo, cibum potumq́; sumpsisti in terris, ad honorem Patris, & salutem totius generis humani.

Vesperi, examinata cõscientia, & lecto Symbolo Apostolorum cum oratione Dominica ac salutatione Angelica, potes dicere quatuor precationes sequentes.

I. Oratio ad Iesum.

EHeu Domine Iesu, Peccaui, peccaui, & malum coram te feci: miserere mei, quia pius, & clemens es. Ego omnia peccata mea, omnes excessus ac negligentias meas depono in cruenta vulnera tua: omnes offensas meas proijcio in abyssum misericordiæ tuæ, vt ibi ad nihilum redigantur. Spero, & confido in immensa bonitate tua. Ablue me quæso purissimo sanguine tuo, & plenè emunda. Responde, & satisfac pro me. Ecce desidero & propono (te adiuuante) corrigere me. Renuncio omnibus quæ tibi displicent. Conforta me gratia tua domine Deus meus, Amen.

II. Oratio ad eundem.

BOne Iesu, gratias tibi ago pro omnibus beneficijs, & donis tuis spiritualibus atq; corporalibus, quibus indignus sum. Commendo pietati tuæ hac nocte animam meam & corpus meũ, commendo hanc ciuitatem (vel) congregationẽ. Da vt pudicè & sanctè somnum capiam ad gloriam nominis tui, in vnione illius amoris, quo tu Deus meus pro me factus homo, somnũ corporalem cepisti in terris, ad honorem Patris & salutem totius generis humani. Peto & desidero, vt singulæ respirationes meæ hac nocte laudem & amorẽ tibi exhibeant, Amen.

III. Oratio ad Mariam.

OMaria virgo Deipara, miserere mei, quia pia & misericors es. Impetra mihi veniam peccatorũ. Cõmendo me tibi hac nocte. Protege me quęso ab insidijs inimici, vt castè necessarium somnum percipiam ad gloriam Dei, Amen.

IIII. Oratio ad proprium Angelum.

OSancte angele Dei, princeps nobilis, custos meus fidelis, miserere mei, gratias tibi ago pro custodia tua & pro dilectione quam mihi indigno exhibes. Domine mi, commendo tibi hac nocte animam meam & corpus meum. Defende me, quæso, ab omni malo, vt in sancta pace dormiam & requiescam, Amen.

Quando libuerit, poteris valde vtiliter legere tres orationes sequentes.

I. Precatio ad Iesum.

OClemẽtissime Domine Iesu Christe, miserere mei & omnium. Conuerte ad te miseros peccatores, ne pereant. Reuoca hæreticos atque schismaticos. Illumina infideles te ignorantes. Benefac his qui me vnquam iniuria aut molestia aliqua affecerunt. Adesto omnibus, qui in necessitate & tribulatione aliqua constituti sunt. Adesto fidelibus

libus viuis & defunctis, qui se precibus meis commendauerunt, vel commendati esse cupiunt. Adesto parētibus, propinquis, & benefactoribus meis. Adesto omnibus pro quib⁹ ego orare debeo, & tu rogari vis. Adesto huic ciuitati (vel) congregationi. Concede vt sit hic humilitas, pax, concordia, charitas, continentia & puritas. Concede vt omnes dignè emendemus atque corrigamus nos, & timeamus te, & seruiamus tibi fideliter, & diligamus te, & placeamus tibi. Visita corda omnium nostrum: da nobis spiritum bonum, & gratiam tuam salutarem. Commendo tibi cuncta negotia spiritualia & temporalia, omnesque necessitates nostras. Dispone & ordina omnia secundum supremum beneplacitum tuum. Præsta mihi, vt quicquid tu vis, hæc velim & ego. Ipsa gratissima voluntas tua sit semper summa cōsolatio mea, Amen.

II. Precatio ad eundem.

DEle Domine Iesu, dele omnia peccata mea precioso sanguine tuo. Restitue mihi innocentiā, quam in baptismo contulisti: quia nihil tibi est impossibile, & misericors es valde. Propter bonitatem tuam largire mihi spiritum bonum. Effice me verè humilem, & resignatum, & patentem, & tranquillū, & continentem, et sobrium, & feruentem & discretum: effice me hominem secundum cor tuum. Da mihi te diligere, amoris vicem reddere, ardenter te requirere, et tibi soli viuere. O vtinam, nunquam te offendissem: vtinam posthac in omni virtute & sanctitate tibi placerem iuxta voluntatē tuam. Commēdo fidelissimæ pietati tuæ progressum et finem vitæ meæ. Benedic mihi in nouissimis meis, & præsta, vt in sancta confidentia, in sancta gratia atque amicitia tua vitam hanc finiā. Benignè me tunc suscipe in misericordia & bonitate tua. Peto Domine ad laudem nominis tui, vt anima mea tota munda hinc exeat, & ad vitam æternam perueniat, Amen.

III. Precatio ad Mariam.

O Clementissima virgo Maria mater Dei, miserere mei peccatoris miserrimi. Multæ et graues sunt iniquitates meæ: sed tu Domina responde pro me propter dulcissimā pietatem tuam. Remoue à me omne salutis impedimētum. Impetra mihi veram puritatem, et innocentiam, & spiritum bonum. Impetra sanctam humilitatem, & patientiam, et charitatem, & continentiam, & sobrietatem, et confidentiam. Adesto mihi nūc & in hora mortis meæ. Ipsum obitum meum attentius tibi commēdo. Benignè me tunc consolare, conforta & protege. Effice tuis meritis, vt anima mea tota munda hinc exeat, & ad vitam æternam perueniat. Amen.

Dulcia verba ad Iesum, frequenter ruminanda.

O Christe Iesu, tu mi præsens es, miserere mei. O pie, ô clemens, ô benigne Redemptor. O spes mea, refugiū meum, salus mea vnica. O bone Iesu, dilecte mi, charissime mi. O amor meus, dulcedo cordis mei, vita animæ meæ. O serena lux mea, vernans gaudium meū, pax mea suauis. O diuitiæ meæ, verum bonum meum, sufficientia mea. O paradise delitiarum, Deus meus, intende mihi. Peto veniam, peto spiritum bonum. Peto gratiam. Emunda, sana, sanctifica me. Doce, illumina, dirige me. Adiuua, protege, salua me. Da vt diligā te toto corde, tota anima, tota virtute. Laus tibi Domine, laus tibi, honor & gloria perennis, Amen.

Verba huiusmodi ediscenda sunt, vt quouis loco prompta memoria habeantur, ad ruminandum ista pio & amanti corde in placida simplicique introuersione.

Similia verba ad Mariam.

O Maria, dulcis mediatrix, miserere mei. O pia, ô clemens, ô benigna mater. O spes mea, refugium meum, cōsolatrix mea. O virgo suauis, gratiosa, amabilis. O fœmina formosa, præcellens, sanctissima. O genitrix Dei, regina cœli, gaudium angelorum. O sydus rutilans, lilium candens, rosa venusta. O paradise voluptatis, charissima mea, intende mihi. Peto veniam, peto spiritū bonum, peto gratiam. Doce, illumina, dirige me. Adiuua, ꝓtege, salua me. Dele culpas ô Maria, placa natū prece pia: quia per te patet via ad æterna gaudia. Laus tibi domina, laus tibi, & honor & gloria perennis, Amen.

Oratio ad quemlibet Sanctum.

AVe vernans flos cœli, & gloriose ciuis paradisi beate N. Gratias ago domi-

Domino pro omnibus bonis, quæ in te contulit. Laudo illum, & tibi in augmẽtum gaudij ac gloriæ offero totius beatitudinis gazophylacium, cor Iesu Christi mellifluum. O Domine mi, ora pro me misero peccatore. Impetra mihi plenam veniam, & spiritum bonũ, ac sanctam gratiam, vt Deo perfectè reconcilier & illi placeam. Adesto mihi nunc, & in hora mortis meæ. Ipsum obitum meum attẽtius tibi cõmendo. Benignè me tunc cõsolare, conforta, & protege. Effice tuis meritis, vt anima mea tota munda hinc exeat, & ad vitam æternã perueniat, Amen.

Eadem oratio ad plures Sanctos.

Auete vernantes flores cœli, & gloriosi ciues paradisi, beati. N. & N. gratias ago Domino pro omnibus bonis quæ in vos contulit. Laudo illum, & vobis in augmentum gaudij ac gloriæ offero totius beatitudinis gazophylacium, cor Iesu Christi mellifluũ. O Domini mei, orate pro me misero peccatore. Impetrate mihi plenam veniam, & spiritum bonũ, ac sanctam gratiam, vt Deo perfectè recõcilier, & illi placeam. Adesto te mihi nunc & in hora mortis meæ. Ipsum obitum meum attentius vobis cõmendo. Benignè me tunc consolamini, confortate, & protegite. Efficite vestris meritis, vt anima mea tota munda hinc exeat, & ad vitam æternam perueniat, Amen.

BREVIS ET ABSOLVTA MVLTVMque salutatis doctrina.

SI ad veritatis agnitionem, & animi tranquillitatem summamq; perfectionem breui compendio peruenire desideras, oportet vt sis bonæ voluntatis, & nihil magis tibi curæ sit, quàm placere dulcissimo Creatori atq; benefactori tuo Deo: oportet vt ipsius Domini voluntatem iugi studio obseruare, & adimplere coneris. Igitur construe tibi per mentis conceptum veluti habitaculum quoddam ex solius diuinæ voluntatis materia, teq; in eo ita cõclude, vt in omnibus quæ agenda vel omittenda occurrunt, cogites voluntatem Dei te circundare, secũdum quam semper viuere debes. Proinde nihil aspicere, nihil audire, nihil gustare, nihil alijs sensibus percipere, nusquam progredi, nihil facere, nihil loqui, nihil cogitare aut desiderare velis aliter, quàm Deo placitum acceptumque esse credis. Propter Dei honorem atque amorem resigna, & abnega tuam voluntatem quæ inordinata est: mortifica tuas prauas passiones, & affectiones: extingue in te omnem propriam quæsitionem, & peruersum tuijpsius amorem. Quantum enim tibiipsi, & vitiosis propensionibus tuis morieris, tantum viues in Deo: & quanto diligentiùs eieceris quod tuum est, tanto abundantiùs recipies quod Dei est, nempe sanctissimam gratiam Dei, & Deum ipsum. Relinque ergo, abdica, & fuge pro viribus ea, quæ Deo displicere gratissimeque eius voluntati repugnare cognoscis: vt sunt superbia, vana gloria, odium in proximum, & huiusmodi alia peccata ac vitia.

Dilige dominum Deum tuum toto corde tuo, tota anima, tota virtute, iuxta gratiam tibi ab ipso datam: proximũ quoque tuum (id est, quemlibet hominem hic viuentem) ama charitate synceriſsima: benignũ, paratum, & beneuolum te illi exhibens, cauensque ne eum lædas aut iniuria aliquà afficias. Hæc enim duo maximè vult, & vnicè abs te requirit Deus tu⁹. Palàm aũt erit te Deũ verè diligere, si nihil terrenum, nec etiã teipsum inordinatè amaueris, & nulli rei caducæ, nulli mortali creaturæ per vitiosum affectum adhæseris: si in omnibus quæ agis vel omittis laudem gloriamque Dei purè quæsieris: si voluntatẽ tuam voluntati diuinæ sedulò subieceris, & quælibet aduersa de manu domini humiliter susceperis, & ea propter illum æquo animo ad finem vsque toleraueris, atq; ipsius Domini Dei tui bonitati firmissimè innixus permanseris. Ergo separa atque repurga voluntatem tuam ab omni terreno, & carnali affectu quantùm potes, ita vt neque te, neque vllam aliam creaturam in hac vita ames, nisi in Deo, & propter Deũ, ames verò Deum propter seipsum.

Nam

Nam diuinus amor consortium terreni amoris nullo modo pati potest. Vnde quantùm te transitoriarum caducarumq; rerum contagione infeceris, tantùm in Dei amorem peccabis, & tantũ à vera perfectione excides. Planè, nulla ratione fieri poterit, vt Deo nudè coniungaris atq; vniaris, si sensuali, & impuro amore implicitus fueris. Nã tot media inter te, & Deum constituis, quot sunt res quas malè amas vel appetis. Itaque omni tempore obserua teipsum vigilanti custodia, & terrenis concupiscẽtijs vitiosisque affectibus viriliter resiste, ac curas nimis anxias inordinatamque tristitiã ab animo tuo repelle. Prætereà in omnib⁹ operibus, verbis, cogitationibus, exercirijs & actibus tuis, specta solummodo Dei honorem, & gloriam. Sũmoperè etiam desidera, vt omnes alij homines cognoscant, quærant, & ament Deum. Postremò, opta ex animo, & totis viribus ad hoc contende, vt voluntas tua semper conformis sit voluntati Dei. Nunquàm recalcitres neq; murmures contra Deum. Suscipe humiliter de manu ei⁹ quicquid in hac vita tibi accidit: quomodocũq; etiam accidat, & à quacunq; creatura proficiscatur vel inferatur: neq; enim aliquid sine Dei voluntate, & permissione alicui euenit. Et quum ipse Deus sit summè bonus, nõ potest nisi quæ bona sunt tibi vel alijs velle. Si permittit te tribulationibus, persequutionibus, tentationibus, angustijs, ariditate obscuritateque mentis, infirmitate corporis, vel quolibet alio grauamine premi: persuasissimũ habe, eum hoc facere ex pura charitate pro salute animæ tuæ. Perfer igitur omnem aduersitatem, & molestiam tã internam quàm externam cum benigna, patienti, & tranquilla tui resignatione, ꝓpter amorẽ illi⁹, cuius sanctissima voluntate ac dispositione accidit. Ipse ex summa dilectione omnia nobis tribuit, & in omnibus salutem nostrã promouere desiderat, qui de malo pœnæ, & culpæ maius bonum quàm sit ipsum malum elicere nouit. Crede inconcessa fide eundẽ dominũ Deum tuum magis amare te quàm tu te ames, & diligẽtiorem tui curam habere, quàm ipse habeas aut habere possis. Confide in eo plenissimè: te & omnia diuinæ eius prouidentiæ sine aliqua hæsitatione committens, omnẽque solicitudinem tuam in eum proijciens. Quantò enim securius te tuaque per laudabilem confidentiam illi commiseris, tantò præsentius adiutorium ab eo obtinebis, sicut vtile fuerit.

Cæterùm, memineris te nihil eorũ quæ dicta sunt conuenienter posse præstare, nisi verè humilis esse studeas. Vt autẽ facilius sanctam humilitatem teneas, contẽplare, & considera profundà mente nihilũ tuum. Tu enim ex teipso nihil es quia à Creatore Deo de nihilo factus es, & mox redigereris in nihilum, nisi ille iugiter te conseruaret. Iam quum nec esse ex teipso habeas, nec permanere in esse per teipsum possis, manifestum est, te ex teipso neq; facere neque cogitare quicquã boni posse. Tu ex te ipso ad omne malũ propensus es: vnde si tibiipsi relinquereris, enormia scelera assiduè cõmitteres. Quomodo ergo inflari, superbire, vanè gloriari, & te alijs præferre poteris? Quomodo te aliquid esse reputabis? Quomodo vel pilum vnũ tibi vsurpabis de his quę à Deo accepisti? Tu peccando vilissimũ te fecisti, adeò vt non sis dignus quẽ terra sustineat: & iustum esset, vt oẽs creaturæ iniuriam, quã Creatori tuo irrogasti, dirè vlciscerẽtur. Hæc recogita: & indignitatẽ vilitatemq; propriam attẽdens, humilia, contẽne teipsum, atq; ab alijs etiam contemni non recuses. Libenter exequere infima, & abiecta officia vel opera. Demitte te infra omnes homines, & pròptè obedi amore cœlestis regis, qui propter te factus est obediens vsque ad mortẽ. Quantũcunq; à Domino vel à creaturis affligaris, serua patientiam. Indica te nec meruisse nec mereri posse aliquod Dei donum: nã ea quæ tibi à Deo collata sunt, non nisi ex mera bonitatẽ eius accepisti. Nihil omnino tibi tribuas, nisi quod ex teipso habes, videlicet peccata, & multiplices culpas atque defectus. Inspice diligenter vitã, & passionem domini tui Iesu Christi. Imitare pro tuo modulo eius humilitatem, patientiam, mansuetudinem, charitatem, benignitatẽ, aliasque sanctissimas virtutes ipsius. In his sit præcipuum studium tuum, & maximus conatus tuus: ita enim ad consummatam perfectio-

nationem, vitam, labores, ærumnas, passionem, cruciatus, sanguinem & mortem illius: offero virtutes eius perfectissimas, & virtutes ac merita beatæ Mariæ virginis atque omnium sanctorum tuorum. Suscipe, obsecro, hanc oblationem in odorem suauitatis, & laudem æternam, pro mea omniumque salute, Amen.

Eadem oblatio vni vel pluribus viuis aut defunctis specialiter applicata.

PAter cœlestis, pater clementissime, propitius esto mihi peccatori miserrimo, & redde me tibi placētem per Vnigenitū filium tuum Iesum Christū: Ego in plenam emendationem, expiationem atq; satisfactionem pro omnibus peccatis ac negligentijs illius vel illorū, & in perfectam suppletionem meritorū, quæ ei vel eis desunt, offero tibi eundem dilectum filium tuum, in vnione illius charitatis, qua tu eum misisti in mundum: offero omnia quæ ipse pro nobis fecit ac pertulit: offero sanctissimam incarnationem, vitam, labores, ærumnas, passionem, cruciatus, sanguinē & mortem illius: offero virtutes eius perfectissimas, & virtutes ac merita beatæ Mariæ virginis atque omnium sanctorum tuorum. Suscipe, obsecro, hanc oblationem in odore suauitatis, & laudem æternam, pro salute ipsius vel ipsorum, Amen.

Oratio ad virginem Mariam.

AVe præclara virgo Maria, singularis consolatio mea, & dulce gaudium cordis mei. Tu es mulierum omniū pulcherrima atq; purissima: ex qua nasci & cuius lacte pasci voluit Rex cœlorum Iesus Christus. En ego confugio ad te, inuoco te, & spero in te, ô mater misericordiæ. Ego tuis pedibus aduolutus, obsecro per sanctissimam incarnationem, vitam, passionem & mortem dilecti filij tui, vt impetres mihi plenā veniam peccatorū, mortificationemq; vitiorum: impetres spiritū bonum, & gratiam salutarem, ac me ipsi filio tuo tibiq; placentem reddas, Amen.

Ad eandem.

SAlue regina misericordiæ: vita, dulcedo, & spes nostra salue. Ad te clamamus exules filij Euæ: ad te suspiramus gementes, & flentes in hac lachrymarum valle. Eia ergo Aduocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte: & Iesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende, ô clemens, ô pia, ô dulcis Maria.

Ad eandem.

AVe Maria virgo benigna, virgo dulcissima, quæ peperisti filiū Dei Iesum Christum. Eia pia mater, dirige, & serua me materna benignitate cunctis diebus vitæ meæ: atque in extremo spiritu constitutū misericorditer protege, ne maligni spiritus possint nocere animæ meæ, ac salutē meā impedire. Exhibe mihi tunc iucundissimā præsentiā tuam, & roseo rutilantiq; vultu tuo ac blandis oculis tuis solare dolores, & gemitus meos. Dic tunc animæ meæ: Ego mater Dei quam dilexisti, & in qua sperasti, loquar pro te: noli timere. Domina, redde me tunc certū de cœlesti beatitudine: vt in sancta confidentia vitam hanc finiam, & te duce perueniam ad vitam æternam, Amen.

SERTVM BEATAE VIRGINIS MARIAE quinquepartitum, vita, & gestis Iesu Christi pulchrè exornatum.

PARS PRIMA.

PAter noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemētissimū Redēptorē nostrū Iesum, quē tu virgo purissima angelo nūciante de Spiritu sancto in ciuitate Nazareth concepisti, ac nouē mensibus in castissimo vtero tuo gestasti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum, teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quo conceptο, tu Deo plena ad Elizabeth cognatā tuam cum festinatione perrexisti, & eā salutasti, eique humiliter seruiuisti. Fac vt

vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem in Bethlehem, in vili stabulo tu virgo inuiolata non solum sine dolore, sed etiam cũ ineffabili gaudio peperisti, narũq; mox vt verum Deum deuota mente adorasti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemẽtissimũ Redemptorem nostrum Iesum, quẽ infantulum vagientem virgineo lacte pauisti, panniculisq, inuolutum in presepio super fœnum & stipulas reclinasti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem recens natum angeli pastoribus gratulabundi nunciauerunt: & eu... lętis vocibus collaudantes, pacem hominibus bonæ voluntatis cecinerunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrũ Iesum, quem pastores festinãtur pergentes in Bethlehem, inuenerunt positum in præsepio, & eum adorauerunt cũ ingenti admiratione & gaudio. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrũ Iesum, qui octauo à natiuitate sua die dignatus est purissimũ sanguinẽ pro nobis fundere, & circuncidi, atq; ad nostram consolationem Iesus nominari. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem Magi ab oriente veniẽtes piè quæsierunt, & magno gaudio perfusi stella duce in Bethlehem peruenerunt: ibiq; illum humiliter adorantes, aurum, thus, & myrrhã deuotè ei obtulerunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, etc. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem die quadragesimo in templum iuxta legis præscriptum detulisti, & hostia pauperum redemptorũ Deo Patri gratissimo corde obtulisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeam⁹, & eũ teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrũ Iesum, quem in Aegyptũ propter metũ Herodis, monitu angeli mater fidelissima deportasti, tandẽq; eum inde in ciuitarem Nazareth retulisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eũ teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paracleto, laus virgini Deiparæ, nũc & per omne seculum, Amen.

PARS II.

Pater noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemẽtissimum Redemptorem nostrum Iesum, quẽ tu virgo mater quum esset annorũ duodecim in Hierusalẽ perdidisti, & cum mœsta requirens, post triduum in templo læta inuenisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eũ teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrũ Iesum, quẽ tibi subditũ materna cura sedulò enutristi, & nihilominus ei tanquã altissimo Deo sanctã reuerentiã semper exhibuisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrũ Iesum, qui anno ætatis suę tricesimo, in Iordane flumine humiliter à seruo suo Ioanne baptizari voluit, quum tamẽ ipse innocẽs agnus Dei nul-

nullam vnquam peccati maculam cōtraxerit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & cum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorē nostrū Iesum, qui in deserto quadraginta diebus, & quadraginta noctib⁹ nihil manducans ieiunauit, sicq; cū feris Dominus cœli & terrę habitauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui pro salute nostra tentari à diabolo non recusauit, & quomodo Satanam vincere nos oporteat demonstrauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui per vrbes, vicos, & castella iter faciens, Euangelium regni cœlorum studiosè prædicauit, & labores fatigationemque corporis propter nos libenter sustinuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui crebrò in oratione pernoctauit: & famem, sitim, frigus, æstum, variasque persequutiones mitissimo corde nostri caussa pertulit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & cum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, qui conuersans inter homines omnibus afflictis misericorditer subuenit, ac signa plurima fecit, & Mariæ Magdalenæ, alijs peccatoribus verè pœnitentibus veniam promptissimè dedit, seque eis familiarem præbuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui coram tribus discipulis in monte transfiguratus, facie sicut sol refulsit, & excellentiam gloriosi corporis magnificè ostēdit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & cū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, qui veniens Hierosolymam vt pro nobis pateretur, rex humilis & mansuetus asinæ insedit, atque inter laudes, quæ ei à populo canebantur, videns ciuitatem lachrymas effudit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & cū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paracleto, laus virgini Deiparæ, nūc & per omne seculum, Amen.

PARS III.

Pater noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemētissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui in cœna nouissima pedes discipulorum suorum positis genibus humiliter lauit: & præcellentissimum Eucharistiæ sacramentum inenarrabili charitate instituit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum, teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui ingressus cum discipulis suis in hortum Oliueti, maxima tristitia propter nos correptus fuit: & prolixè orans, sudorem sanguineum præ vehementia angustiarum toto corpore sudauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeam⁹, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, etc. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui inimicis suis obuiam processit, eisque vltrò se obtulit, & à Iuda proditore osculum accipere non renuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & cum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redempto-

rem nostrum Iesum, quem viri impij irreuerenter cōprehenderunt, & tanquā malefactorem ac latronem duris vinculis ignominiosè ligauerunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & cum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorē nostrū Iesum, qui vinctus ad pontificem cū opprobrio adductus fuit, & ab vno ministrorum eius atrocem alapā suscepit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & cum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorē nostrū Iesum, qui in domo Caiphæ falsis testibus fuit pressus, & putēribus sputis fœdatus, & ludibriosè velat⁹, et colaphis alapisq; inhumaniter cęsus, ac blasphemijs indignissimè affect⁹. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & cum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui contemptibiliter ductus ad Pilatum, demisso placidoque vultu coram eo stetit, ad falsas Iudæorū accusationes humiliter tacuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu christo placeamus, & cū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, quem Herodes ad se missum sapienterq; coram se silētem spreuit, & alba ridiculaq; veste tanquam fatuum induit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & cum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui in prætorio fuit dedecorosè nudatus, & ad columnam inclementer ligatus, & flagris crudelissimè consessus, proprioq; sanguine miserabiliter cruentatus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & cum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem homines iniqui chlamyde purpurea ad mai⁹ ludibrium vestierunt, & acutis spinis coronauerunt, et nugatoriè adorauerūnt, atque subsannauerunt, et arundine percusserunt, ac fœdè consputerunt, et diris alapis ceciderunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & cum, teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paracleto, laus virgini Deiparæ, nūc & per omne seculum, Amen.

PARS IIII.

Pater noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemētissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui gestans coronam spineam, et purpureum vestimentum, è prętorio fuit à Pilato productus, et Iudæis ostensus, atq; ab eis ad mortē crucis magno turbulentoque clamore postulatus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & cum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, quem Pilatus morti iniustè adiudicauit, voluntatiq; Iudæorum tradidit. Ipse ergo mox ab eis trabe crucis onerat⁹, ignominiosum hoc lignum laceris humeris suis cū ingēti cruciatu parienter baiulauit, factusque opprobrium hominum et abiectio plebis humiliter ad Caluariam perrexit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & cum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, qui in loco Caluariæ myrratho fellitóque vino fuit potatus, ac vestibus probrosè nudatus, & manus ac pedes clauis atrociter perterebratus cruciq́ue affixus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & cum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, etc. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui nudus, vulneratus, et contemptus in ligno crucis pro nobis pependit, amarissimosq; dolores pertulit, ac preciosum sanguinem suum

suum fudit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui quum medius inter duos latrones in cruce pēderet, à Iudęis subsannaretur blasphemijsque impeteretur, humillimam patientiam exhibuit, & insuper pro blasphemis crucifixorib⁹ suis Patrem exorauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu christo placeamus, & eū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, qui latroni verè pœnitenti peccata omnia misericorditer condonauit, & paradisi gaudia liberalissimè ꝓmisit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrū Iesum, qui tibi dilectissimæ genitrici suæ sub cruce stāti atque acerbè dolenti intimè compassus est, & te Ioanni discipulo commendauit, eiq; ac nobis omnibus in matrem dedit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui suam passionem sine aliquo sensibilis consolationis releuamine tolerauit: vnde & grauitatem cruciatuum suorum indicans, se derelictū voce magna clamauit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui exanguis in cruce pendens, se vehementer sitire est testatus, sed fellè & aceto in extrema illa calamitate fuit potatus. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, etc. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui morti vicinus spiritum suum in manus Patris cōmendauit: iamq; redēptionis nostræ opere consummato, bonus pastor animā ꝓ ouibus suis ex puro amore posuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eū teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Natò, Paracleto, laus virgini Deiparæ, nūc & per omne seculum, Amen.

PARS V.

Pater noster, &c. Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemētissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui morte pro nobis in cruce gustata, mox ad inferna secundum animā ex summa charitate descēdit, & electos suos potenter inde eripuit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorē nostrū Iesum, cuius sanctissimū latus, te præsente lancea apertum, & amorosum cor vulneratū fuit, vnde nobis sanguis purpureus, & aqua salutis ꝓfluxit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemētissimum Redēptorem nostrum Iesum, quem de cruce depositum in sinum gremiumq; tuum (vt piè credimus) suscepisti, & lachrymis vbertim rigasti, eiq; oscula amanter impressisti. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clemētissimū Redemptorem nostrum Iesum, cuius corpus sacratissimum Ioseph, & Nicodemus pia deuotione aromatibus condierunt, & sindone inuoluerūt, atq; in sepulchro posuerunt. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui tertia die victor è clauso sigillatoq; sepulchro ꝓdiēs, à mortuis virtute propria surrexit, & te dilectā matrē suam cæterosq; amicos suos optatissimo gaudio lætificauit.

uit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teq; videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui quadragesimo post resurrectionem suam die, in cœlum gloriosè ascendit, & ad dexterā Patris triumphator nobilis cōsedit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna, & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui Spiritumsanctū in Apostolos aliosq; fideles misit, & eos illo mirificè cōsolatus est, cōfortauit, illuminauit atq; instruxit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui te charissimam genitricem suam in cœlū assumptam supra choros angelorum exaltauit, reginamque & imperatricē celsissimam constituit. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeam⁹, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amē.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui in fine seculi ventur⁹ est iudex in maiestate magna, vt reddat reprobis horrenda supplicia, & iustis ęterna gaudia. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Aue Maria, &c. O benigna & suauis Maria, Placa clementissimum Redemptorem nostrum Iesum, qui est amabilis & desiderabilis gloria beatorum, atque cum Patre, & Spiritusancto viuit, & regnat Deus in secula seculorum. Fac vt ipsi dulcissimo filio tuo Iesu Christo placeamus, & eum teque videre mereamur in cœlis, Amen.

Laus Trinitati fulgidæ, Patri, Nato, Paracleto, laus virgini Deiparæ, nunc, & per omne seculum, Amen.

NOTA.

OLIM reuelatum fuit cuidā spirituali patri Carthusiano apud Treuerim, quòd quoties quis piè & sanctè legit Sertum, siue Rosarium, gloriosæ virginis Mariæ cum atticulis vitæ & passionis Christi, toties plenam peccatorū suorum veniam simulq; eximiam gratiam, & eximium meritorum cumulū consequitur. Reuerà enim hoc Sertum Christo & Mariæ gratissimum est, atq; ad impetrandum efficacissimum quod tam pro nobis quàm pro alijs nobis cōmissis, & ꝓ tota Ecclesia perorare possumus. Cæterùm non est necesse, vt illud vno tempore totum complecatur, sed per particulas diuersis horis vel dicbus legi potest: & eo modo interdum maiori deuotione ac fructu expletum. *Fructus ingens ex rosarij lectione.*

ALIA ORATIONVM EXERCITIOLA NON contemnenda, neque paruipendenda.

Manè, lecto Symbolo Apostolorum cum oratione Dominica, & salutatione Angelica, dices (si volueris) quatuor precationes sequentes.

1. *Oratio ad sanctam Trinitatem.*

ADoro te ô fulgida & semper trāquilla Trinitas, vnus Deus. Adoro te ô Domine summæ Maiestatis, creator cœli & terre, & omnium visibilium atque inuisibilium. Adoro te ô altissime & benignissime Deus, perēne bonum meum. Tibi Patri, & Filio, & Spirituisancto laus, honor & gloria in secula seculorum, Amen.

2. *Oratio ad Iesum.*

SAluto te ô Fili Dei viui Iesu Christe, suauis Redemptor, qui incarnari, pati & mori voluisti pro me. Propitius esto mihi peccatori, & plenè me emunda. Largire mihi spiritum bonum gratiam & salutem. Gratias ago pietati tuæ pro requie, quam hac nocte mihi concessisti. Offero tibi somnum meum in laudem æternam, in vnione illius amo-

moris quo tu Deus meus pro me factus homo, somnum corporalem cepisti in terris, ad honorem Patris & salutem totius generis humani. Hodie commendo tibi animā meam & corpus meum: serua me, quæso, ab omni peccato, & in viam pacis dirige: doce me semper facere voluntatem tuam. Peto Domine, & desidero, vt ex singulis actibus, verbis, cogitationibus, motibus, & respirationib⁹ meis, resultet laus nominis tui. Peto vt omnes spiritus beati, & omnes sancti tui glorificent te pro me omni temporis momento: quia tu es benedicendus in secula seculorum, Amen.

3. Oratio ad Mariam.

SAluto te ô cœli regina, mater Dei gloriosa, Domina mea dulcissima, virgo Maria. Miserere mei peccatoris. Cōmendo me tibi hodie. Dirige, quæso, adiuua & protege me in omnibus, ne inimicus meus præualeat aduersum me. Ora pro me, & effice vt filio tuo tibiq; semper acceptus sim, Amen.

4. Oratio ad proprium Angelum.

SAluto te ô sancte angele Dei, vernās flos cœli, princeps nobilis, cui à Domino commissus sum. Miserere mei peccatoris. Commendo me tibi hodie. Deduc me, quæso, in viam mandatorum Dei, & ab hoste maligno iugiter defende, atque in gratia Dei conserua, Amen.

Si obligaris legere preces horarias, antequam illas inchoes, dic hanc aut similem Orationem.

DOmine Iesu, ego humiliter pro tuo honore obedire, & tibi fideliter seruire, teque purè laudare desidero in vnione illius perfectissimæ attentionis, qua Patrem orasti, & laudasti in terris: adiuua me gratia tua quia sine te nihil possum, Amen.

Oratio post preces horarias dicenda.

BOne Iesu, propitius esto mihi peccatori. Ego tepidum & distractum seruitium meum commendo mellifluo cordi tuo emendandum & perficiendum: tibique ipsum offero ad salutem omnium, in vnione illius perfectissimæ attentionis, qua tu patrem orasti, & laudasti in terris. Responde quæso, satisfac, & supple pro me plenissimè. Amen.

Missam auditurus dicito.

DOmine Iesu, largire mihi, obsecro, gratiam tuam, & concede vt purè intersim sancto Missæ sacrificio, ad æternam laudē nominis tui, in memoriam eorum omnium quæ pro salute mea fecisti, atq; pertulisti.

Sacerdos sacrificaturus, & quilibet sacram Eucharistiam sumpturus, potest dicere sequentem Orationem.

Oratio ante Communionem.

GRatias ago tibi amantissime Domine Iesu Christe pro omnibus bonis quæ mihi, & alijs quibuscunque hominibus vnquam contulisti atque collaturus es. Gratias ago, quòd ex pura charitate mihi dedisti corpus, & animā, ac secundum animam fecisti me ad diuinam imaginem, & similitudinē tuā. Gratias ago, quòd me ad sacrum baptisma, & ad rectæ Catholicæque fidei cognitionem perduxisti. Gratias ago, quod me iniquissimè viuentem tam patienter tolerasti, & ad te reuocasti. Gratias ago, quod innumera grauissimaq; scelera mea, quibus inferni tormēta toties commerui, tam clementer remisisti. Gratias ago, quòd singulis momentis mihi benefacere non cessas, & salutem meam in omnibus promouere desideras. Gratias ago pro cunctis tribulationibus, angustijs, afflictionibus & pœnis, quas hactenus mihi euenire permisisti: eas tibi offero in laudem æternam, in vnione venerandæ passionis tuæ. Gratias ago pro vniuersis miserationibus suauissimæ pietatis tuæ. Gratias ago pro incarnatione, natiuitate, infantia, pueritia, adolescentia, iuuentute, laboribus, ærumnis, passione, morte, resurrectione & ascensione tua. Gratias ago pro institutione sacrosanctæ, & venerabilis Eucharistiæ, in qua te ipsum nobis reliquisti. Miserere mei vilissimi peccatoris: miserere mei secundum multitudinem miserationum tuarum. Emunda me quæso ab omni peccato, & negligētia, & impuritate. Exorna egenam animam meam tuis meritis ac virtutibus, vt tibi placeam, Amen.

Qui-

Quilibet Christianus posset quotidiè vtilissimè offerre Deo prædictam gratiarum actionem, aut aliam similem.

Quando Sacerdos sub sacrificio Missæ eleuat sacram hostiam potes dicere.

AVe salus mundi, Verbum Patris, hostia sacra, vera & viua caro, Deitas integra, verus homo, corpus Domini mei Iesu Christi. Tu rex qui me creasti, & redemisti, miserere mei, Amen.

Quando Sacerdos eleuat sanctum calicem dicito:

AVe sacer sanguis Redēptoris mei, charū precium saluris meæ. Laus tibi Domine Iesu, qui purum sanguinē tuum fudisti, & mortuus es pro me in cruce. Propter bonitatem tuam miserere mei, Amen.

Spiritualis oblatio Hostiæ ad Deum Patrem.

PAter cœlestis, ego in plenam emendationem, expiationem, & satisfactionem pro omnibus peccatis, excessibus ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mundi (vel) pro peccatis illius aut illorum, offero tibi hāc sacrosanctam, & venerandam hostiam, dilectū filium tuum Iesum Christum. Suscipe obsecro hanc oblationem in odorem suauitatis & laudem æternā, pro mea omniumq; salute (vel) pro salute eius aut eorum.

Quando iamiam sumpturus es sacram Eucharistiam sic orare poteris.

PIe Iesu, ego desidero suscipere te sacramentaliter (vel) spiritualiter, licèt non sim dignus vt intres sub tectum meum. Propitius esto mihi peccatori, & aufer à me quicquid odisti. Præpara tibi gratam, & amœnam habitationem in me. Vtinam Domine, vtinam ardentissimo tui desiderio, & amore flagrarem, tibiq; perfectè placerem. Ecce renuncio omnibus extra te. Veni in cor meum, veni, et pasce te ipso animam meam, eamq; reple gratia tua, Amen.

In ipsa sumptione Sacramenti potes hæc verba ruminare.

O Bone Iesu, dilecte mi, charissime mi. O amor meus, dulcedo cordis mei, vita animæ meæ. O æternum bonum meum, melliflue Iesu, miserere mei. Vni me tibi intimè ad gloriam nominis tui, Amen.

Sacerdos postquam sacrificauit, & quilibet postquam Eucharistiam sumpsit, dicat (si vult) sequentem Orationem.

Oratio post Communionem.

GRatias ago tibi benignissime Domine Iesu Christe, qui me vilissimum peccatorem admittere dignatus es ad splendidum viuificumque sacræ mensæ tuæ conuiuium. Hei mihi, quia nimis indignè compleui hoc sanctum sacrificium (vel) percepi hoc venerabile sacramentum. Miserere mei, ignosce mihi. Ego quod egi commendo melliftuo cordi tuo emendandum & perficiendum, ad æternam gloriam tuam, et ad salutem omnium. Respōde, satisfac & supple pro me plenissimè. Amen.

Dum aggrederis quidpiam, dicito:

DOmine Iesu, da vt istud faciam, ista loquar, hoc exercitium peragam, ad æternam laudem nominis tui, sicut tibi placitum est.

Post opus vel exercitium, dicito:

DOmine Iesu, ego hoc quod feci, ea quæ dixi, has cogitationes meas, hoc ieiunium meum, has orationes meas, hæc exercitia mea, commendo mellifluo cordi tuo emendāda, ac perficienda: tibiq; illa offero in laudem æternam, & ad salutē omnium, in vnione sanctissimorum operum, verborū, cogitationum, ieiuniorum, orationum (vel) exercitiorum tuorum: hanc modicam eleemosynam per me factam tibi offero in vnione pietatis, misericordiæ, & charitatis tuæ.

Istæ orandi formulæ præscribuntur tyrunculis spiritualibus. Quilibet poterit vti alijs, & pluribus vel paucioribus verbis, pro suo affectu: imò poterit etiam sine vllis verbis, sola mentis eleuatione intentionem cogitationemque suam dirigere ad Deū in suis operibus atque exercitijs.

Si legisti vel audiuisti quidpiam boni, dicito:

DOmine Iesu, laudo te, & gratias tibi ago ꝑ hac sancta doctrina, (vel) pro

pro his salutatibus verbis: da vt ex eis proficiam ac tibi placeam. Ego ille Maiestati tuę offero in laudem æternam, & ad salutem omnium.

Si aliquid aduersi pateris aut passus es, dicito.

DOmine Iesu, ego hunc dolorem, hāc molestiam, hoc impedimentum, hanc tristitiam, hoc improperium hanc tribulationem, hoc grauamē, tibi offero in laudem æternam in vnione dolorum tuorum, tristitię tuæ, afflictionum tuarum (vel) in vnione venerandæ passionis tuæ.

Si cor tuum frigidum, & aridum est, dicito.

PAter cœlestis, ego pro frigida, & mi sera cordis mei ariditate, offero tibi feruida desideria ardentissimumq; amorem cordis dilecti filij tui Iesu Christi: offero sanctam deuotionem, & charitatem beatę Mariæ virginis matris ei⁹, atq; omnium electorum tuorum.

Ante sumptionem cibi oratio.

DOmine Iesu, da vt sanctè, & continenter sumam cibum ac potum ad gloriam nominis tui, in vnione illi⁹ amoris, quo tu Deus meus pro me fact⁹ homo, cibum potumq; sumpsisti in terris, ad honorem Patris, & salutē totius generis humani.

Post sumptionem cibi oratio.

GRatias tibi ago Domine Iesu, pro hac refectione corporali quàm mi hi indigno præstitisti. Singulas buccellas, & guttas quas sumpsi offero tibi in laudē ęternam, in vnione illius amoris, quo tu Deus meus pro me fact⁹ homo, cibum potumq; sumpsisti in terris, ad honorem Patris, & salutem totius generis humani.

Vesperi, examinata cōscientia, & lecto Symbolo Apostolorum cum oratione Dominica ac salutatione Angelica, potes dicere quatuor precationes sequentes.

I. Oratio ad Iesum.

EHeu Domine Iesu, Peccaui, peccaui, & malum coram te feci: miserere mei, quia pius, & clemens es. Ego omnia peccata mea, omnes excessus ac negligentias meas depono in cruenta vulnera tua: omnes offensas meas proijcio in abyssum misericordiæ tuæ, vt ibi ad nihilum redigantur. Spero, & confido in immensa bonitate tua. Ablue me quæso purissimo sanguine tuo, & plenè emunda. Responde, & satisfac pro me. Ecce desidero & propono (te adiuuante) corrigere me. Renuncio omnibus quæ tibi displicent. Conforta me gratia tua domine Deus meus, Amen.

II. Oratio ad eundem.

BOne Iesu, gratias tibi ago pro omnibus beneficijs, & donis tuis spiritualibus atq; corporalibus, quibus indignus sum. Commendo pietati tuæ hac nocte animam meam & corpus meū, commendo hanc ciuitatem (vel) congregationē. Da vt pudicè & sanctè somnum capiam ad gloriam nominis tui, in vnione illius amoris, quo tu Deus meus pro me factus homo, somnū corporalem cepisti in terris, ad honorem Patris & salutem totius generis humani. Peto & desidero, vt singulæ respirationes meæ hac nocte laudem & amorē tibi exhibeant, Amen.

III. Oratio ad Mariam.

O Maria virgo Deipara, miserere mei, quia pia & misericors es. Imperta mihi veniam peccatorū. Cōmendo me tibi hac nocte. Protege me quęso ab insidijs inimici, vt castè necessarium somnum percipiam ad gloriam Dei, Amen.

IIII. Oratio ad proprium Angelum.

O Sancte angele Dei, princeps nobilis, custos meus fidelis, miserere mei, gratias tibi ago pro custodia tua & pro dilectione quam mihi indigno exhibes. Domine mi, commendo tibi hac nocte animam meam & corpus meum. Defende me, quæso, ab omni malo, vt in sancta pace dormiam & requiescam, Amen.

Quando libuerit, poteris valde vtiliter legere tres orationes sequentes.

I. Precatio ad Iesum.

O Clemētissime Domine Iesu Christe, miserere mei & omnium. Conuerte ad te miseros peccatores, ne pereant. Reuoca hæreticos atque schismaticos. Illumina infideles & ignorantes. Benefac his qui me vnquam iniuria aut molestia aliqua affecerunt. Adesto omnibus, qui in necessitate & tribulatione aliqua constituti sunt. Adesto fidelibus

libus viuis & defunctis, qui se precibus meis commendauerunt, vel commendati esse cupiunt. Adesto parētibus, propinquis, & benefactoribus meis. Adesto omnibus pro quib⁹ ego orare debeo, & tu rogari vis. Adesto huic ciuitati (vel) congregationi. Concede vt sit hic humilitas, pax, concordia, charitas, continentia & puritas. Concede vt omnes dignè emendemus atque corrigamus nos, & timeamus te, & seruiamus tibi fideliter, & diligamus te, & placeamus tibi. Visita corda omnium nostrum: da nobis spiritum bonum, & gratiam tuam salutarem. Commendo tibi cuncta negotia spiritualia & temporalia, omnesque necessitates nostras. Dispone & ordina omnia secundum supremum beneplacitum tuum. Præsta mihi, vt quicquid tu vis, hæc velim & ego. Ipsa gratissima voluntas tua sit semper summa cōsolatio mea, Amen.

II. Precatio ad eundem.

DEle Domine Iesu, dele omnia peccata mea precioso sanguine tuo. Restitue mihi innocentiā, quam in baptismo contulisti: quia nihil tibi est impossibile, & misericors es valde. Propter bonitatem tuam largire mihi spiritum bonum. Effice me verè humilem, & resignatum, & patentem, & tranquillū, & continentem, et sobrium, & feruentem & discretum: effice me hominem secundum cor tuum. Da mihi te diligere, amoris vicem reddere, ardenter te requirere, et tibi soli viuere. O vtinam, nunquam te offendissem: vtinam posthac in omni virtute & sanctitate tibi placerem iuxta voluntatē tuam. Commēdo fidelissimæ pietati tuæ progressum et finem vitæ meæ. Benedic mihi in nouissimis meis, & præsta, vt in sancta confidentia, in sancta gratia atque amicitia tua vitam hanc finiā. Benignè me tunc suscipe in misericordia & bonitate tua. Peto Domine ad laudem nominis tui, vt anima mea tota munda hinc exeat, & ad vitam æternam perueniat, Amen.

III. Precatio ad Mariam.

O Clementissima virgo Maria mater Dei, miserere mei peccatoris miserrimi. Multæ et graues sunt iniquitates meæ: sed tu Domina responde pro me propter dulcissimā pietatem tuam. Remoue à me omne salutis impedimētum. Impetra mihi veram puritatem, et innocentiam, & spiritum bonum. Impetra sanctam humilitatem, & patientiam, et charitatem, & continentiam, & sobrietatem, et confidentiam. Adesto mihi nūc & in hora mortis meæ. Ipsum obitum meum attentius tibi commēdo. Benignè me tunc consolare, conforta & protege. Effice tuis meritis, vt anima mea tota munda hinc exeat, & ad vitam æternam perueniat. Amen.

Dulcia verba ad Iesum, frequenter ruminanda.

O Christe Iesu, tu mi præsens es, miserere mei. O pie, ô clemens, ô benigne Redemptor. O spes mea, refugiū meum, salus mea vnica. O bone Iesu, dilecte mi, charissime mi. O amor meus, dulcedo cordis mei, vita animæ meæ. O serena lux mea, vernans gaudium meū, pax mea suauis. O diuitiæ meæ, verum bonum meum, sufficientia mea. O paradise delitiarum, Deus meus, intende mihi. Peto veniam, peto spiritum bonum. Peto gratiam. Emunda, sana, sanctifica me. Doce, illumina, dirige me. Adiuua, protege, salua me. Da vt diligā te toto corde, tota anima, tota virtute. Laus tibi Domine, laus tibi, honor & gloria perennis, Amen.

Verba huiusmodi ediscenda sunt, vt quouis loco prompta memoria habeantur, ad ruminandum ista pio & amanti corde in placida simplicique introuersione.

Similia verba ad Mariam.

O Maria, dulcis mediatrix, miserere mei. O pia, ô clemens, ô benigna mater. O spes mea, refugium meum, cōsolatrix mea. O virgo suauis, gratiosa, amabilis. O fœmina formosa, præcellens, sanctissima. O genitrix Dei, regina cœli, gaudium angelorum. O sydus rutilans, lilium candens, rosa venusta. O paradise voluptatis, charissima mea, intende mihi. Peto veniam, peto spiritū bonum, peto gratiam. Doce, illumina, dirige me. Adiuua, ꝓtege, salua me. Dele culpas ô Maria, placa natū prece pia: quia per te patet via ad æterna gaudia. Laus tibi domina, laus tibi, & honor & gloria perennis, Amen.

Oratio ad quemlibet Sanctum.

AVe vernans flos cœli, & gloriose ciuis paradisi beate N. Gratias ago domi-

Domino pro omnibus bonis, quæ in te contulit. Laudo illum, & tibi in augmētum gaudij ac gloriæ offero totius beatitudinis gazophylacium, cor Iesu Christi mellifluum. O Domine mi, ora pro me misero peccatore. Impetra mihi plenam veniam, & spiritum bonū, ac sanctam gratiam, vt Deo perfectè reconcilier & illi placeam. Adesto mihi nunc, & in hora mortis meæ. Ipsum obitum meum attētius tibi cōmendo. Benignè me tunc cōsolare, conforta, & protege. Effice tuis meritis, vt anima mea tota munda hinc exeat, & ad vitam æternā perueniat, Amen.

Eadem oratio ad plures Sanctos.

Auete vernantes flores cœli, & gloriosi ciues paradisi, beati N. & N. gratias ago Domino pro omnibus bonis quæ in vos contulit. Laudo illum, & vobis in augmentum gaudij ac gloriæ offero totius beatitudinis gazophylacium, cor Iesu Christi mellifluū. O Domini mei, orate pro me misero peccatore. Impetrate mihi plenam veniam, & spiritum bonū, ac sanctam gratiam, vt Deo perfectè recōcilier, & illi placeam. Adesto te mihi nunc & in hora mortis meæ. Ipsum obitum meum attentius vobis cōmendo. Benignè me tunc consolamini, confortate, & protegite. Efficite vestris meritis, vt anima mea tota munda hinc exeat, & ad vitam æternam perueniat, Amen.

BREVIS ET ABSOLVTA MVLTVMque salutatis doctrina.

SI ad veritatis agnitionem, & animi tranquillitatem summamq; perfectionem breui compendio peruenire desideras, oportet vt sis bonæ voluntatis, & nihil magis tibi curæ sit, quàm placere dulcissimo Creatori atq; benefactori tuo Deo: oportet vt ipsius Domini voluntatem iugi studio obseruare, & adimplere coneris. Igitur construe tibi per mentis conceptum veluti habitaculum quoddam ex solius diuinæ voluntatis materia, teq; in eo ita cōclude, vt in omnibus quæ agenda vel omittenda occurrunt, cogites voluntatem Dei te circundare, secūdum quam semper viuere debes. Proinde nihil aspicere, nihil audire, nihil gustare, nihil alijs sensibus percipere, nusquam progredi, nihil facere, nihil loqui, nihil cogitare aut desiderare velis aliter, quàm Deo placitum acceptumque esse credis. Propter Dei honorem atque amorem resigna, & abnega tuam voluntatem quæ inordinata est: mortifica tuas prauas passiones, & affectiones: extingue in te omnem propriam quæstionem, & peruersum tuijpsius amorem. Quantum enim tibijpsi, & vitiosis propensionibus tuis morieris, tantum viues in Deo: & quanto diligentiùs eieceris quod tuum est, tanto abundantiùs recipies quod Dei est, nempe sanctissimam gratiam Dei, & Deum ipsum. Relinque ergo, abdica, & fuge pro viribus ea, quæ Deo displicere gratissimeque eius voluntati repugnare cognoscis: vt sunt superbia, vana gloria, odium in proximum, & huiusmodi alia peccata ac vitia.

Dilige dominum Deum tuum toto corde tuo, tota anima, tota virtute, iuxta gratiam tibi ab ipso datam: proximū quoque tuum (id est, quemlibet hominem hic viuentem) ama charitate syncerissima: benignū, paratum, & beneuolum te illi exhibens, cauensque ne eum lædas aut iniuria aliquā afficias. Hæc enim duo maximè vult, & vnicè abs te requirit Deus tu'. Palàm aūt erit te Deū verè diligere, si nihil terrenum, nec etiā teipsum inordinatè amaueris, & nulli rei caducæ, nulli mortali creaturæ per vitiosum affectum adhæseris: si in omnibus quæ agis vel omittis laudem gloriamque Dei purè quæsieris: si voluntatē tuam voluntati diuinæ sedulò subieceris, & quęlibet aduersa de manu domini humiliter susceperis, & ea propter illum æquo animo ad finem vsque toleraueris, atq; ipsius Domini Dei tui bonitati firmissimè innixus permanseris. Ergo separa atque repurga voluntatem tuam ab omni terreno, & carnali affectu quantùm potes, ita vt neque te, neque vllam aliam creaturam in hac vita ames, nisi in Deo, & propter Deū, ames verò Deum propter seipsum.

Nam

Nam diuinus amor consortium terreni amoris nullo modo pati potest. Vnde quantùm te transitoriarum caducarumq; rerum contagione infeceris, tantùm in Dei amorem peccabis, & tantū à vera perfectione excides. Planè, nulla ratione fieri poterit, vt Deo nudè coniungaris atq; vniaris, si sensuali, & impuro amore implicitus fueris. Nā tot media inter te, & Deum constituis, quot sunt res quas malè amas vel appetis. Itaque omni tempore obserua teipsum vigilanti custodia, & terrenis concupiscētijs vitiosisque affectibus viriliter resiste, ac curas nimis anxias inordinatamque tristitiā ab animo tuo repelle. Præterea in omnib⁹ operibus, verbis, cogitationibus, exercitijs & actibus tuis, specta solummodo Dei honorem, & gloriam. Sūmoperè etiam desidera, vt omnes alij homines cognoscant, quærant, & ament Deum. Postremò, opta ex animo, & totis viribus ad hoc contende, vt voluntas tua semper conformis sit voluntati Dei. Nunquam tecalcitres neq; murmures contra Deum. Suscipe humiliter de manu ei⁹ quicquid in hac vita tibi accidit: quomodocūq; etiam accidat, & à quacunq; creatura proficiscatur vel inferatur: neq; enim aliquid sine Dei voluntate, & permissione alicui euenit. Et quum ipse Deus sit summè bonus, nō potest nisi quæ bona sunt tibi vel alijs velle. Si permittit te tribulationibus, persequutionibus, tentationibus, angustijs, ariditate obscuritateque mentis, infirmitate corporis, vel quolibet alio grauamine premi: persuasissimū habe, eum hoc facere ex pura charitate pro salute animæ tuæ. Perfer igitur omnem aduersitatem, & molestiam tā internam quàm externam cum benigna, patienti, & tranquilla tui resignatione, ꝓpter amorē illi⁹, cuius sanctissima voluntate ac dispositione accidit. Ipse ex summa dilectione omnia nobis tribuit, & in omnibus salutem nostrā promouere desiderat, qui de malo pœnæ, & culpæ maius bonum quàm sit ipsum malum elicere nouit. Crede inconcessa fide eundē dominū Deum tuum magis amare te quàm tu te ames, & diligētiorem tui curam habere, quàm ipse habeas aut habere possis. Confide in eo plenissimè: te & omnia diuinæ eius prouidentiæ sine aliqua hęsitatione committens, omnēque solicitudinem tuam in eum proijciens. Quanto enim securius te tuaque per laudabilem confidentiam illi commiseris, tantò præsentius adiutorium ab eo obtinebis, sicut vtile fuerit.

Cæterùm, memineris te nihil eorū quæ dicta sunt conuenienter posse præstare, nisi verè humilis esse studeas. Vt autē facilius sanctam humilitatem teneas, contēplare, & considera profunda mente nihilū tuum. Tu enim ex teipso nihil es quia à Creatore Deo de nihilo factus es, & mox redigereris in nihilum, nisi ille iugiter te conseruaret. Iam quum nec esse ex teipso habeas, neč permanere in esse per teipsum possis, manifestum est, te ex teipso neq; facere neque cogitare quicquā boni posse. Tu ex te ipso ad omne malū propensus es: vnde si tibiipsi relinquereris, enormia scelera assiduè cōmitteres. Quomodo ergo inflari, superbire, vanè gloriari, & te alijs præferre poteris? Quomodo te aliquid esse reputabis? Quomodo vel pilum vnū tibi vsurpabis de his quę à Deo accepisti? Tu peccando vilissimū te fecisti, adeò vt non sis dignus quē terra sustineat: & iustum esset, vt oēs creaturæ iniuriam, quā Creatori tuo irrogasti, dirè vlciscerentur. Hæc recogita: & indignitatē vilitatemq; propriam attēdens, humilia, contēne teipsum, atq; ab alijs etiam contemni non recuses. Libenter exequere infima, & abiecta officia vel opera. Demitte te infra omnes homines, & ꝓptè obedi amore cœlestis regis, qui propter te factus est obediens vsque ad mortē. Quantūcunq; à Domino vel à creaturis affligaris, serua patientiam. Iudica te nec meruisse nec mereri posse aliquod Dei donum: nā eà quæ tibi à Deo collata sunt, non nisi ex mera bonitatē eius accepisti. Nihil omnino tibi tribuas, nisi quod ex teipso habes, videlicet peccata, & multiplices culpas atque defectus. Inspice diligenter vitā, & passionem domini tui Iesu Christi. Imitare pro tuo modulo eius humilitatem, patientiam, mansuetudinem, charitatem, benignitatē, aliasque sanctissimas virtutes ipsius. In his sit præcipuum studium tuum, & maximus conatus tuus: ita enim ad consummatam perfe-

fectionē citò peruenire poteris. Quòd si Dominus eā tibi in hac vita sicut desideras minimè concedit, facit hoc propterea, quòd non expediat vt tibi hic ita concedatur: mercedem tamen laboris, & desiderij tui in cœlesti beatitudine cumulatissimè recipies, ibique ipsa perfectione perennniter perfrueris.

FINIS.

EPISTOLA LVDOVICI BLOSII.

EN habes amice in Christo dilecte G. Conclaue animę, qđ tantopere efflagitasti. Quum nup tibi, & mihi scripsissem Speculum Spirituale, nihil prorsus adijcere statuerā: posteà tamen animo tuo satisfactum nō fuit, nisi adiungerem etiam Monile, & Coronam, & Scriniolū spirituale, quæ omnia Cōclaue nostrum cōtinet. Serius sanè prelo datum fuit quam cupiebas: sed boni consules, quod Dei dispositione, & ordinatione factum est. Quòd si tu sepositis interdum grauioribus studijs, atque occupationibus, lectione simpliciorum libellorum à me æditorum delectaris (sicut delectari videris) suadeo vt imprimis istud Conclaue ingrediaris, & diligenter consideres atque expendas ea, quæ in illo habentur: ac deinde sumas in manus etiā Psychagogiā, quam ex Augustino, & Gregorio superiorib⁹ annis collegi. Nam doctrina Patrum in hisce duobus libellis posita, poterit te bonæ voluntatis hominē multū consolari, & cōfirmare, atq; ad Dei patriæque cœlestis amorem accendere. Non te pigeat hæc, & huiusmodi alia pia scripta sæpius relegere, etiamsi ipsa lectio palato cordis tui nonnunquā parū fortè sapiat. Nimis.n. fastidiosus est, qui sancta ac salutaria quæque semel lecta vel audita reijcit, & ea amplius legere atq; audire nō vult. Gratias ago domino Iesu, quod frater tuus C. postquā perlegit Consolationē pusillanimium à me in publicum emissam, minus iā inordinato metu angitur, quā anteà. Istud releuamē Deo & sanctis doctoribus qui in illa Cōsolatione loquuntur, acceptum ferre debet. Rectè quidem facit, dum queritur ac dolet, quòd præterito vitæ suæ tempore nimis grauiter nimisq; multipliciter Deum offēderit: respiret nihilominus, & confidat in immensa suauissimaque Dei misericordia. Cogitet plerosque ipsorum, qui Christum occiderunt posteà credendo in Christum veniam accepisse: vt videlicet mortales omnes discerent nulla esse tā immania crimina atq; flagitia, quæ clemētissim⁹ & adipe misericordiæ plenus dominus, non velit ad se conuersis, vereq; pœnitentibus remittere. Sanctissimum namque Deum maximè decet, & ei propriū est, misereri ac parcere his qui sese humiliant, veniamque ex animo petunt. Rectè etiā tuus frater confitetur se semper valdè imperfectum esse: meminerit tamen imperfectos non minoris cōstitisse Christo, quàm perfectissimos. Illa mentis instabilitas, qua se inter orandū affligi dicit, innumeris Dei seruis cōmunis est. Non est quod hinc nimis expauescat. Si.n. inuitus mēte distrahitur, & rationabiliter facit quod in se est vt sit attentus, oratio ipsius in huiusmodi distractione humiliter fusa, sæpe vtilior, & fructuosior est, quam si eum magna cordis attentione perageretur. De⁹ namque desiderium, volūtatem, & conatum eius pium approbat, & his alijsque consimilibus molestijs animam eius purgat, aut puram conseruat, atque exornat. Hortare eum semper, vt bono sit animo. Si ipse afflictiones suas, & aduersam valetudinem qua penè assiduè laborat, patienti resignatoq; corde propter Deum pertulerit, certè vbi molestā, tristem amarāq; corruptibilis carnis sarcinā deposuerit: lætitia sanitateq; sempiterna potietur. Eia amice charissime, obseruemus, oro, nosipsos vigilāter, & ita viuere adnitamur, sicut decet veros Christianos. Transigam⁹ omne reliquū tempus vitæ præsentis vtiliter. In cūctis quæ agimus, spectemus purè laudem, & gloriam Dei. Amemus Iesum, qui nos ardentissimo immensoque amore diligit. Propter eius honorem mortificemus in nobis propriam prauāq; voluntatem ac vitia pro viribus. Subijciamus & conformemus nos in omnibus voluntati diuinæ. Geramus mētem humi-

lem

tem, & resignatam: iugiter desiderantes ac studentes placere domino. Hac enim ratione tandē perueniemus ad summū illud, & iucundissimum bonum: quod vt possidere possemus, ad imaginē Dei creati, & precioso sanguine Christi redempti sumus. Perueniemus, inquā, ad Deum, qui est amabilis abyssus, & fons totius lucis, vitę, venustatis, excellētiæ, dulcedinis & opulentiæ. Tunc verè beati erimus, videntes visionē omnes pulchritudines huius mundi infinitè præcellentē: contemplabimur enim in lumine glorię mellifluum vultum Dei, & in eo per suauissimā fruitionem quiescemus, pacemq; imperturbabilem obtinebimus. Tunc inenarrabili abundabimus gaudio, & plenè satiabimur, Deūq; perfectè amabimus ac laudabim⁹ in secula seculorum. O quanta felicitas est, ad claram Dei visionem pertingere, & quanta rursum infelicitas, illa priuari atq; in infernum demergi, ibiq; horribiliter cruciari sine fine. Bene vale in Domino, & ora pro me.

Eximiam illam partē Dialogi D. Hērici Susonis, qua laudes, & vtilitates afflictionum explicantur, ac pleraq; alia paucis abhinc diebus inserui Consolationi pusillanimium, vt gratificarer fratri tuo: Is eam facilè sibi comparabit, vbi à Typographo fuerit denuò excusa. Cæterùm dicta ipsius Susonis, quę ad te mitti volebas, hic iam accipe.

ALIQVOT DICTA D. HENRICI SVSONIS.

De amore seculi, & amore Dei.

VIR sanctissimus Deoq; charissimus Henricus Suso, deplorans infelicitatem corū, qui vano amore impliciti, & huic mundo prorsus deditì, Deum salutēq; propriam negligūt, queritur corā domino hoc ferè modo: Profectò domine, res est lamentatione digna, tot corda sancto amori aptissima tot præclaras ac formosas Deique imaginc insignitas animas, quæ ex spirituali tecum inito coniugio, reginæ & imperatrices effici, cœloq; & terræ dominari possent, tam stolidè, & imprudenter se à te abalienare, atque in tantam vtilitatem abijcere, ac sua spōte perire. Crēdo sanè, si te omnium interni obtutus ita cernerent, vti ego te intueor, caducū omnem amorem euestigiò in illis extinctum iri. Mirari satis nequeo Domine (licet quondam longè aliter affectus fuerim) posse animum cuiusquam vlla alia in re, quam in te vastissima abysso acquiescere. O bonum incomprehensibile medullitusque amplectendum, ô dulcissime Deus, quàm benè agitur cū ea anima quæ te vnicè amat, & quam tu diuinis fulgoribus excellenter illustras, tibique viciniùs adiungis ac copulas. Quantam illa ex te cœlestem, & meliffluam haurit consolationem, quanta amoris tui capit secreta blandimēta? Tu purissimarum inæstimabiliumq; voluptatum pelagus es immensum. Quicquid amabilitatis, decoris, pulchritudinis vlla ratione potest cogitari, id omne in te vltra omnem modum reperitur. Nihil iucundum, nihil gratum aut plausibile vlla in creatura potest inueniri, quod nō purissima quadam ratione infinito copiosiùs, & excellentius in te existat. Quoties ego rerum pulchrarū species conspicio, quum cœlum, terrā, syluas & campos, vniuersumque mundum animo perlustro, cuncta hæc videntur mihi huiusmodi vocibus compellare cor meum: Pensita quantum ille amabilis, & formosus sit, qui condidit nos, qui est totius pulchritudinis fons. O Domine Iesu, quid exultationis ex te accipio? Certè dum cogito, me abs te celsissimo Deo amari, quicquid intra me est, prę gaudio colliquescit. Prorsus ob id ego ex animo lætor, quòd tu vsq; adeò bonus es, quodq; meus es amicus, vti piè spero, & confido.

De passione Dominica.

IDem Suso in Dialogo introducit Sapientiam æternam, videlicet Christū Iesum colloquentem de passione sua cum Ministro suo, ita: Mihi longè gratius est cor hominis, si omni caduco amore sit vacuum atque ad imitandum vitæ meæ præclarum exemplar perpetua sedulitate intentū, quam si cōtinuis me prosequatur lamentis, totq; fundat lachrymas, quot vnquam pluuiæ guttæ ex

ex aere defluxerunt. Siquidē acerbissimæ mortis perpessione hoc potissimū spectaui & volui, vt me homines imirarentur: quanquam, & piæ lachrymæ mihi cumprimis acceptæ sint. Si tu ipsam passionē meam amantissimam humescentibus oculis commemorare nō potes, facias te nihilominus iucundo animo, ob bona immensa quæ ex illa capis. Quòd si nec hilariter nec lachrymabūdus eam cogitare potes, vel arido corde in mei laudem eam percurras. Ita enim non minus gratum mihi præstiteris obsequium, quàm si præ lachrymis, & dulcedine totus colliquesceres. Nam hac ratione opus efficis ex amore nihil te ipsum spectās. Vt verò eadē passio mea magis tibi cordi sit, eique plus afficiaris, audi quæ dicturus sum. Anima quæ se multis obstrinxit peccatis, poterit ipsi⁹ passionis meæ thesaurum adeò ad se adiungere, sibique applicare, vt etiamsi vel mille annis punienda sit in Purgatorij locis, breui tempore, & culpam, & pœnam omnem dissoluat, ita vt absq; Purgatorio libera commigret in cœlū. Debet autē id fieri hac ratione, vt quis corde contrito sæpe, & grauiter magnitudinem ac multitudinem immanium peccatorum suorum, quibus tam irreuerenter offendit oculos cœlestis patris sui, expendat ac ponderet, ac deinde ꝓpriæ satisfactionis opera non quidem omittat, sed paruipēdat, vtpotè quæ cū ipsis collata peccatis nō plus sint quàm aquæ guttula vna erga Mare vniuersum, meæ verò satisfactionis immensitatem mirificè euehat ac extollat, quando vel minima preciosi sanguinis ex toto corpore meo vndique largiter nimis manantis gutta, etiam mille Mundorum peccatis delendis suffecisset: quanquam nihilominus satisfactionis huius meæ tantum quisque sibi applicet, & ad se trahat, quantum se mihi compatiendo conformat, atque quatenus suæ satisfactionis exiguitatē in meæ expiationis infinitatem humiliter, & obnixè demergit.

De sacra Eucharistia.

IN illo eodem Susonis dialogo incarnata sapientia verba faciens de sacra Eucharistia, Ministro suo ait: Minimū ex me proficiscens donum in venerabili Sacramēto, longè splendidius in omnem æternitatē fulget ac radiat, quàm vllus solis huius visibilis splendor, multoque est illustrior, atque micantior, quam lucifer iste conspicuus. Denique sempiterno quodam decore ac pulchritudine longè præclarius te exornat, quā vlla vnquam æstas quamlibet amœna terram ornauerit. An forsitan dubitas, illustrissimam diuinitatem meam quouis sole fulgentiorem, & præclarissimā animam meam qualibet stella micantiorem, atque gloriosum corpus meum quantacunque æstatis amœnitate delectabilius esse? quæ quidem reuerà percipis in Eucharistia. Ego pijs, & benè præparatis sum panis vitæ: at indignis qui voluntate vel actione in mortiferis peccatis perseuerant, plaga sum temporaria æternaque execratio: hos certa dānatio manet, nisi per veram pœnitentiam mihi reconcilientur. Sanè etiamsi quis sit angelorum omnium naturali puritate præditus, sanctorumque omnium integritate ac sanctimonia conspicuus, & mortalium omnium bonis operibus ornatus, nec sic tamē me percipere in Sacramento dignus foret. Sed cū facit homo quod potest nihil ab eo vltra exigitur, siquidē id quod illi deest ego suppleo. Præstat verò ex amore accedere ad hoc venerabile Sacramentū, quàm ex timore abstinere.

De resignatione, abnegatione, & mortificatione sui.

SVso item insignes hasce sententias de resignatione, & abnegatione scribit. Perfecta vita non in eo potissimùm sita est, vt consolatione abundes, sed vt voluntatē tuam diuinæ permittas ac resignes voluntati tam in amaris quàm dulcibus, humiliterque obtemperes, & sub mortalium omnium vestigia te reponas ac submittas. Ipsi supremo spiritui angelico nihil suauius est, quàm in omnibus diuinæ satisfacere voluntati: adeò vt si nosset ad Dei cedere laudem, si vrticas, & alia zizania extirparet, hoc præ omnibus cupidissimè exequeretur. Nulla est perfectior, & excellentior resignatio, quàm in sui derelictione esse resignatum: neque est quod quis animo admodum prægrauetur, si parum experiatur spiritualis dulcedinis: cogiret

ter potius ea se indignum. Vera in omnibus tum certis tum incertis rebus resignatio sui in voluntatem Dei, hominē proculdubio extra casus, & pericula omnia eripit, atque in omnibus vera cum pace gaudere facit. Tanta Dei honestas, & benignitas est, vt nulla possit ratione vnquam illum deserere, qui possit ex animo bonitati ipsius confidere, seque totum ei permittere ac resignare. Vera sui submissio, & depressio ac abnegatio, virtutum omnium, & totius salutis ac beatitudinis radix est. Dolet profectò sapientem ac eloquētem esse, & nihilominus in silentio sese continere: ab alijs vilipendi, irrideri, iniurijs affici, audire calumnias, & obtrectationes, nec se tueri, & vlcisci: hominem prudentē ac honoratum vitioso ac nullius existimationis homuncioni cedere, nec contradicere: atqui hoc planè est per sui abnegationem conformari ad Christi preclarum exemplar. Quamuis in ferenda afflictione non semper æquè resignato simus animo, nō propterea spes salutis ablata est, nec Dei gratia amissa: modò ne pertinaci animo aduersus Deum calcitremus ac rebellemus. Opera, exercitia, & instituta cum proprietate siue ex propria voluntate peracta, quamlibet grandia videantur, parui tamen momēti sunt, quamdiu illis abnegatio, & resignatio coniuncta nō est. Hominem rationis compotē opera sua agere decet, non ex naturali propensione vel appetitu, instar pecudum naturæ impulsum sequētium, sed cum ratione in Dei laudem, & ob Dei amorem, adeò vt nusquam suum priuatum commodum, suam delectationem, sui exaltationem, suam mercedem captet, sed solum Deum. Ita abnegare, mortificare, & relinquere nosipsos debemus, vt vilipendi, & aduersa propter Deum perpeti nequaquam recusemus, ac linguam, sensusque nostros sedulò refrenemus, & nihil cum inordinata delectatione possideamus, aut appetamus. Vti auri lamina oculis imposita non minus impedit visum, quàm lamina ferri: Ita & instabilibus mortalibusque creaturis omnibus, quantumcunq; nobiles sint, renunciare, & eas ex animo remouere oportebit, si præstantissimum bonum illud, quod Deus est, percipere volemus. In vera abnegatione, tota perfectionis summa cōsistit: sine qua nemo proficere valebit, quoquò se verterit. Præstet nobis omnipotēs Deus, vt indefesso conatu nosipsos perpetim abnegare, mortificare, relinquere, resignare, exire, & nihilpendere studeamus, Amen.

FINIS.

CIMELIARCHION.
PIARVM PRECVLARVM, AVTHORE LVDOICO BLOSIO.

PRAEFATIVNCVLA.

Olens ego, & animæ meæ commodis consulere, & alijs qui Deo dediti sunt gratificari, concinnaui hunc libellum preculąrum: quæ vt breues sunt, ita minus tædij habent, & ardentius è corde erumpunt. Si quis sit, cui non libeat in singulis oratiunculis, quibus Iesus salutatur, repetere hæc verba, Adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui: vel etiam ista; Cōcede vt tibi placeam o vnica salus animæ meæ, pōterit ea omittere. Sed & quilibet poterit addere petitionem quam voluerit: veluti si dicat, Obsecro te dilecte mi, per ineffabilem pietatem diuini cordis tui, adesto mihi vel illi, da mihi vel illi hanc aut illam gratiam ac virtutem. Item: O Domine Deus meus, ó torrens inestimabilium voluptatum Iesu, trāhe me post te, & concede vt inextinguibili feruore curram in odore vnguentorū tuorum. Da vt diligam te ex toto corde meo, & ex penitissimis medullis præcordiorum meorū: quia tu prior dilexisti me. Te summum atq; vnicum bonum diligam ardenter, & æstuanter: ita vt anima mea totá liquefiat, atq; absorbeatur dulcissimo tui amore, & tibi intimè vniatur ad laudem tuam æternam. O suauis amator, digneris præparare tibi gratiam, & amœnām habitationem in me. Largire mihi mentem puram, & synceram: mentem nudam, & à fantasmatibus rerumq; imaginibus alienam: mentem liberam, tranquillam, serenam ac lympidam. O lux gratiosa, lux amabilis, lux pulchritudinis immensa, animā meam tuis illustrationibus irradia, tuis influxibus pasce, ad gloriam nominis tui. Aliqui fortè libenter adycient in fine singularum Endologiarum hæc verba ad sanctam Trinitatem, Gloria patri & filio & spiritui sancto: sicut erat in principio & nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Item ista pro fidelibus defunctis. Requiem æternam dona eis Domine, & lux perpetua luceat eis. Quisquis in has preculas inciderit, non aliquam verborum politiem expectet, sed eorum quæ proponuntur vtilitatem attendat. Deus solam affectus pietatem requirit. Licet ineleganter, licet confusè, licet barbarè precemur, eademq; crebrò iteremus, non propterea minus illi placent nostræ orationes: imò verò hoc faciliùs exorabile pectus eius expugnatur, quò amantiùs suauiusq; eadem subinde repetuntur.

CONTENTA HOC PRECVLARVM LIBELLO.

ENDOLOGIA AD IESVM PRIMA.

VE dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui me creasti, & secundum animā ad imaginem tuam condidisti, capacemque æternę beatitudinis fecisti. Miserere mei Domine Deus meꝰ: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui cœlum, terram, mare, & ea quæ cœlo, terra, mariq; continentur, meis vsibus depurasti: ac omnia mihi inseruire solatioq; esse voluisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias a-

go tibi Dei viui, qui me in fide catholica pietate tua natum ab exordio vitæ misericorditer educasti, necessaria suppeditans, & corpus alens atq; confouēs. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeā, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui me hactenꝰ ab innumeris periculis animæ, & corporis seruasti atque cripuisti, & etiam abutentem donis tuis nō dereliquisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui me in sordidissimo vitiorum sterquilinio iacentem, & iniquissimè viuentem tanto tēpore longanimiter tolerasti, reseruastiq; ad pœnitentiā. Miserere mei domine Deꝰ meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui me abeuntem in præcipitiū, & iam in ipsis inferni faucibus constitutum perire non permisisti: sed etiam surdum, fugientem, ac renitētem, ad salutis viam reuocasti. Miserere mei domine Deus meus: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui me vilissimum peccatorem ita semper gubernasti, ita protexisti, ita oculo misericordiæ respexisti, & adhuc quotidie peccātem ita benignè sustines beneficijsq; foues, quasi cæterorum oblitꝰ, curam mei solius geres. Miserere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. II.

AVe dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui propter me dignatꝰ es è regalibus sedibꝰ, & mellifluo corde patris in hanc miseriarum vallem descendere, atq; in virginis Mariæ castissimo vtero incarnari homoq; fieri. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeā, ô vnica salus animæ meæ.

Nota. Scito oportet ipsum filium Dei nunquam à patre recessisse: sed de cœlis ad nos descendisse dicitur, propterea quòd nobis præsens per carnem adesse voluerit, qui vbiq; semper fuit, & est præsens per diuinitatem.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui beatam Mariam virginem suauissimā, cùm te concepisset de Spiritusancto, ad Elizabeth cognatam suam properare voluisti, & vt eam salutaret eiq; ministraret, inspirasti: in cuius etiam Mariæ pudicissimis visceribus nouem mēsibus Deus, & homo delitescere non dedignatus es. Miserere mei domine Deus meus, concede vt tibi placeam, ô vnica salus animę meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, quem virgo mater sine dolore, sine virginitatis detrimento pauperem, & passibilem in vili stabulo peperit, natumque humiliter adorauit.. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui in frigoribus asperitate editus, pāniculis ac fasciolis inuolui, & vagiens in præsepio reclinari, maternisque vberibus infantulus lactari non recusasti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, quē recens natum cœlestes exercitus lætis collaudarunt præconijs, & pastores piè quæsitum atque inuentū adorauerunt cum admiratione ac gaudio. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui die octauo cæterorum more circumcidi, propriumque sanguinem adhuc infans fundere, & in singulare nostri solatium, Iesus, hoc est Saluator, appellari voluisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, quem Magi fide sancta perquirentes stella duce inuenerunt, inuentoque procedentes humiliter obtulerunt aurum, thus, & myrrhā. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. III.

Aue

AVe dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui legi propter nos subdi, & ad præbendum humilitatis exemplum à matre in templum deferri, ibique sisti, atque hostia pauperum redimi voluisti: vbi etiam iustus Simeon, & Anna prophetissa tua præsentia exhilarati, magnifica de te dederunt testimonia. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui puerulus cũ matre tenera persequutionem passus, non recusasti deportari in exilium & fugere in Aegyptum. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, quem in templo remanentẽ pia mater tristis triduo requisiuit, et tandem læta inuenit in medio doctorum sedentem, illosq; audientẽ, & interrogantẽ. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui triginta annis incognitus latens, filius Ioseph fabri à Iudæis putari, & matri tuæ Mariæ, ipsique Ioseph subditus esse voluisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui Iordanem fluuium ingressus, à Ioanne seruo tuo humilis Dominus baptizari non dedignatus es. Miserere mei domine Deus me⁹: concede vt tibi placeã, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui inter feras pro nobis in deserto habitãs, et quadraginta diebus, & quadraginta noctibus ieiun⁹ perdurans, atq; in orationibus peruigilans, passus es te tẽtari à Satana: quo deuicto angelorũ ministerijs honorat⁹ fuisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui pœnitentiam annunciare, discipulos vocare, & ex eis duodecim singulares fidei precones Apostolos eligere voluisti, vt dispersos Dei filios per illos colligeres. Miserere mei domine Deus meus, cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animę meæ.

Endologia ad Iesum. 111.

AVe dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui pro me afflictus fuisti diuersis incommodis, æstu, frigore, siti, fame, sudoribus, & ærũnis. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui plurimos labores sustinuisti, dum tu mundi saluator cõuersionem animarum sitiens, pernoctabas in orationibus, fatigabaris itineribus discurrebas cœlestis doctrinę promulgator de regione in regionem, de ciuitate in ciuitatem, de pago in pagum, de castello in castellum. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui cum hominib⁹ diuersans eos benignissimè consolari, eorumq; languores ac morbos multis miraculis æditis misericorditer curare dignat⁹ es. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui magno studio, ineffabiliq; affectu pacem, & cœlorum regnum euãgelizasti, omnium salutem exoptans, omnesq; tibi aggregare cupiens, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui publicanorum ac peccatorum consortium non refugisti: sed Mattheo, Zacheo, Mariæ Magdalenæ, mulieri in adulterio deprehensæ, cæterisque veram pœnitentiam agẽtibus, benignissimam familiaritatem, & præsentissimam scelerum remissionẽ exhibuisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui pro me multas iniurias, multas blasphemias, multa opprobria

probria, multos dolos, innumerasque ꝑsequutiones passus es ab illis ipsis quos beneficijs affeceras. Miserere mei Domine Deus me⁹: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui Ierosolymam aduениens, mitis ac mansuetus super asinam sedisti, & inter laudes quæ tibi à turbis obuiam properantibus canebantur, fudisti lachrymas, deflens vrbis excidium, animarumq; ingratarum exitium. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. V.

Ave dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, quem Iudas infidelis discipulus Iudæis te persequentibus, & in mortem tuam conspirantibus vili pecunia vendidit. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui vt consummares legẽ, Ierosolymis paschà cum discipulis manducasti: & humilitatis sanctæque dilectionis exemplum præbens, eorum pedes fixis terræ genibus abluisti, ablutos extersisti linteo. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui sacramentum Eucharistiæ indicibili charitate instituisti, teque in eo nobis dedisti stupenda liberalitate: vt apud nos etiam corporaliter maneres vsque ad cõsummationẽ seculi. Miserere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui recessurus è mundo electos discipulos tuos exhortatus atque consolatus es verbis inexplicabili dulcedine plenis, & eos patri commendasti oratione ardentissima: euidenter declarans, quàm tenerè illos nosque, qui per illos crediturі eramus, diligeres. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui cœna facta gratijsque peractis egressus cum discipulis trans torrentem Cedron, venisti in hortum, in quo te capiẽdum sciebas. Miserere mei domine Deus me⁹, concede vt tibi placeã, ô vnica salus animę meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui passione imminente pauere, tędere, ac mœstus esse cœpisti, membrorum tuorum in te trãsferens imbecillitatem: vt electos tuos ad mortis expectationem trepidantes, ista tua infirmitate quam volens assumpseras, solareris, & confirmares. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui in terram procidens, patrem orasti, eique humiliter te totum obtulisti, dicens: Pater fiat volũtas tua. Miserere mei domine De⁹ me⁹: concede vt tibi placeã, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. VI.

Ave dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui erga dilectos discipulos affectu misericordiæ tactus, eorum tristitiam tuo mœrori præposuisti: & oratione (cui intentus eras) intermissa, ad eos tertiò accedens dilectos erexisti, dormitantesq; ad orationis studium excitasti. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui in agone positus prolixiùs orasti: atq; cùm sis creator cœli & terræ, Rex regum, angelorúmq; dominus, angelico solatio releuari nõ dignat⁹ es. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui sanguineo sudore maduisti præ angustiarũ multiplicitate, & vehementia. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui ꝓditori Iudę ceterisq; hostib⁹ sanguinẽ tuum sitientib⁹ & mortẽ tuam desiderantibus, vltro te obtulisti capiendum. Miserere mei domine De⁹ meus: concede vt tibi placeã, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui proditorem Iudam dolosè ad te accedentem non repulisti, sed benignè osculatus es: & ipsa vultus serenitate, sermonisq; suauitate declarans te illi bene velle, blandè eum inuitasti ad pœnitentiam. Miserere mei domine Deus meus: cócede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui impios hostes tuos sacrilegas manus furibūdè in te iniicere permisisti: & ab eis crudeliter ligatus, conuitia, blasphemias, iniuriasque quibus te proteruè incessebant, nō vltus es, sed mansuetissimè tolerasti. Miserere mei domine Deus me⁹, concede vt tibi placeā, ô vnica salus animę meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui Malcho vni ex furētibus persequutoribus tuis auriculā à Petro discipulo præcisam restituisti ac sanasti: vt beneficia pro iniurijs reponens, mansuetudinis pietatisq; tuę diuitias nobis patefaceres. Miserere mei domine De⁹ meus: concede vt tibi placeā, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. VII.

AVe dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui discipulis & amicis tuis profugientibus, teq; derelinquentibus, solus inter man⁹ nefandorum Iudęorum, tanquam agnus māsuetissimus inter dentes luporum furētium remansisti. Miserere mei Domine Deus me⁹: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui te vinctū velut maleficum, & latronem armata manu ad Annam perduci, atq; coram eo sisti passus es. O quàm ineffabilis est māsuetudo tua, pie redemptor meus. Ecce dū caperis, dum traheris, dum impelleris, nihil quereris, nihil obmurmuras, nihil obluctaris: sed tacitus ducentes sequeris, iubentibus obedis, affligentes toleras. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, rex cœli, & terræ, qui humiliter tanquam vilis, & abiect⁹ homuncio ante tumidum pontificem stans diram alapam ab impio eius ministro impactam modestissimè tulisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui te colligatum ad Caypham ignominiosè duci permisisti, vt nos à mortis æternæ obligatione absolutos, veræ libertati restitueres. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeā, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui ter à Petro Apostolorum tuorū principe abnegatus, eundem benignè clementerq; respexisti, & ad facti pœnitudinē ac sancta lamenta prouocasti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui ante pontificem & seniores vultu placido humilique aspectu stans, non recusasti falsò accusari, & iniurias diuersas ꝑpeti. Miserere mei domine Deus meus: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui dum à Caypha pontifice per nomen Dei adiuratus veritatem profitereris, asserens te esse Dei filium, ab ipso eodem, atque à cęteris astantibus tanquam blasphemus haberi non dedignatus es. Miserere mei domine Deus meus: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. VIII.

AVe dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui ab impijs Iudæis reus mortis proclamatus, & sine causa damnatus fuisti: vt iniusta tui cōdemnatione nos à criminum reatu quo tenebamur absolueres. Miserere mei domine Deus me⁹: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui pro me fact⁹ opprobrium hominum & abiectio plebis, sacratissimam faciem tuam in quā desiderant angeli prospicere, à fœditate sputorum non auertisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui alapis colaphisque crudelissimè cædi, & diuersis cõtumelijs atq; improperijs indignissimè pro me affici dignatus es. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeã, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui te subsannari, & vultum tuum amabilem (quẽ aspicere summa fœlicitas est) in maius tui ludibrium velari permisisti. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui per totam noctẽ diuersis modis pro me illusus, & afflictus à Iudæis fuisti. Miserere mei domine Deus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui te ludibrijs saturatum, & vinctum, ad Pilati iudicis prophanum tribunal duci, eiusque conspectui cum opprobrio sisti passus es, ipse iudex viuorum, & mortuorum. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, rex cœli, & terræ, qui attestatus es regnum tuum non esse ex hoc mundo, vt corda nostra ab amore præsentis seculi tua ista professione auerteres. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. IX.

AVE dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui corã Pilato stans ad iniquas Iudæorum accusationes, & calumnias humiliter tacuisti: quasi agnus nõ aperiens os tuum: neque contradicens his qui crimina falsò intentabant. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, agne sine macula, in quem impij Pharisęi & Scribę pertinaci odio sęuiebant: licèt enim in te Pilatus nullam mortis causam se inuenire testaretur, placari tamen illi nolebãt, sed necem tuam magis ac magis expetebãt. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui summa cũ ignominia, magno populorum strepitu, tanquàm facinorosus latro, de tribunali, de Pilato ad Herodem, per medium vrbis pertractus fuisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui multis sermonibus ab Herode interrogatus, diuersisque modis à pontificibus sacerdotum & scribis accusatus, humiliter atque opportunè tacuisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui ineptam Herodis cupiditatem silentio tuo damnans, noluisti signo aliquo æditio te ostẽtare, neq; curiosos illius oculos absq; salutis fructu oblectare. Miserere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeã, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui ab Herode totoq; eius exercitu sperni, & veste alba vt amẽs ac delyrus indui subsannariq; nõ dedignat⁹ es. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui veste ridicula amictus ab Herode ad Pilatum cum opprobrio reductus fuisti: inimicis tuis per omnia obtemperans, & pro illorum arbitrio progrediens ac regrediens. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. X.

AVE dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui cum insigni latrone Baraba compositus, iniquior morteque dignior illo indicatus fuisti: dimittitur homicida, & tu author vitæ ad mortem ab inuidis Iudęis postularis. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animę meę.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias a-

go tibi fili Dei viui, qui in prætorio nudatus, & ad columnam ligatus, sacratissimam, virgineamq; carnem tuam dirissimis flagris cōscindi passus es: vt liuoribus tuis nostra sanares vulnera. Miserere mei dominē Deus meus: concede vt tibi placeā, ô vnica salus animæ meę.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, quem verberum vibicibus totum liuidum atque cruentū milites ineffabilibus iniurijs contumelijsq; affecerunt. Te enim regem gloriæ chlamide coccinea ad maius improperium vestierunt: tuo diuino vertici coronam è spinis contextam impresserūt: tibi arundinem vice sceptri in manum dederunt, & genu flexo nugatoriè te salutarunt dicentes: Aue Rex Iudæorum. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui pro me alapis cædi, arundine verberari, sputis illini, & omni ludibrij genere affici non recusasti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui consputus, conscissus, laniatus, vinctus, totusq; miserabilis, insanæ plebi conspiciendus foras productus es, gestās coronam spineam, & vestimētum purpureū. Miserere mei domine Deus meus: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui à Præside Pilato pronunciatus innocens, audire non recusasti furibundas Iudæorum succlamationes, quibus petebant vt crucifigereris. Miserere mei Domine Deus me⁹: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui te ignominiosissimæ morti crucis corā populo iniustè adiudicari passus es, vt nos ab æternæ mortis sentētia liberares. Miserere mei domine Deus me⁹: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. XI.

AVE dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui voluntati persequentium te traditus, magnū cruciatum ex chlamidis purpureæ (quæ tuis plagis adhærebat) depositione, & vestimentorum tuorum resumptione pertulisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui inter multa opprobria multasq́ue iniurias, crucem tuā pro me baiulasti: & fessus atque anhelus nimium laborasti sub onere. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animę meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui in miserabili illo itinere quo pergebas ad locum supplicij, mulieres super te plorantes benignè monuisti vt super seipsas flerent, & super filios suos. Miserere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeā, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui eductus cum duobus latronibus non recusasti impelli, premi, accelerari, alijsq; varijs modis affligi. Miserere mei domine Deus: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui pondere crucis fractus humeros, tādem lassus peruenisti ad locū Caluariæ: vbi tibi exhausto, & sitibundo vinum felle permixtum oblatū fuit. Miserere mei domine Deus meus: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui spectāte populo nudari, & (plagis vestium detractatione renouatis) acerbissimum dolorem pro me sustinere voluisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui nudus in ligno crucis dirè extendi, & solutis sacratissimorum membrorum tuorum compagibus, clauis eidem cruci crudeliter affigi non recusasti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animę meæ.

Endologia ad Iesum. XII.

AVe dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, q̄ in ignomi-

nioso crucis stipite tribus horis perpendisti: & precioso sanguine largiter fuso, ineffabilem sanctissimorū artuum tuorum cruciatum spontaneum tolerasti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui medius inter duos latrones in altum eleuatus, & cū iniquis deputatus fuisti, vt incomprehensibili tua humilitate ac patientia, nostrā corrigeres simulq; expiares impatientē superbiam. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui tam bonus fuisti, etiam pessimis, vt pro his qui te crucifigebant, patrē obsecrares dicēs: Pater dimitte illis, nō.n. sciunt quid faciunt. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui cruci tuæ titulū triplici lingua descriptum, tanquam victoriæ trophęum affigi voluisti, vt eo conspecto strennuè aduersus hostes inuisibiles dimicarem⁹. Miserere mei domine Deus meus: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, cuius vestimenta inter se partiri milites, tunicam quæ incōsutilis erat, vnitatemq; Ecclesiæ Catholicæ designabat, te ordinante relinquerunt inscissam. Miserere mei Domine Deus me⁹: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, cui incomprehensibiles cruciatus ineffabilesq; angustias in ara crucis toleranti, Iudæi procaciter insultarunt: diuersas blasphemias impio ore vomentes. Miserere mei domine De⁹ meus: concede vt tibi placeā, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui alterum latronum conuitia in te dicentem, tolerasti: alteri suam ininstitiam agnoscenti, teq; Deum, & regem æternum pia fide confitenti, paradisi gloriam benignissimè es pollicitus. Miserere mei domine Deus meus: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. X I I I.

AVe dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui de cruce intuitus matrē tuam dulcissimā mœrore, & lachrymis plenam, eius dolorē medullitus miseratus es: & eam discipulo Ioanni, rursumque Ioannem atq; in Ioanne nos omnes, eidem matri tuæ cōmendasti. Miserere mei domine De⁹ meus: concede vt tibi placeā, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui vulneribus hiantibus, & capite spinis obsito in cruce miserabiliter pendens, solatio te destitutum, & à Patre derelictum fuisse professus es. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Scire conuenit, Christum nunquam fuisse derelictū à patre: sed se derelictū asserebat, quia se volente diuinitas humanitatē patientē, & inferiores animę vires, consolationis influxu nō reuelabar: hæ enim solo patientiæ gubernaculo regebantur in eius passione.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui exhausto aresfactoque corpore, exanguis in cruce anhelans, vehemētissima siti cruciabaris, & nostræ salutis ineffabili desiderio æstuabas. Miserere mei domine De⁹ me⁹: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, et gratias ago tibi fili Dei viui, qui spōgiam aceto imbutam tibi sub mortem sitienti porrigi voluisti: vt eo gustato, pro nostra satisfaceres ingluuie, & paupertatis exemplum relinqueres. Miserere mei domine Deus meus: cōcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, generis humani amantissime, qui opus nostræ redemptionis ritè consummasti: hostiam sanctam ac salutarem pro peccatis omnium in ara crucis te offerens. Miserere mei domine Deus me⁹, concede vt tibi placeam, ô vnica salus animę meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui mortem spōte

subiisti, quando patri te commendans inclinato venerando capite, emisisti spiritum. Mortuus es clementissime Redemptor, vt animam ponendo pro ouibus tuis, bonum pastorem te esse declarares. Miserere mei domine Deus me⁹: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, in cuius morte Sol lumen suum subduxit, velum templi scissum est, terra concussa tremuit, petræ dissilierunt, & monumenta aperta sunt. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Endologia ad Iesum. XIIII.

AVe dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui latus tuũ sanctissimum militis lancea patefieri, sanguinemque, & aquam nobis ex eo propinare voluisti: vt animas nostras ablueres, & viuificares. Saluto te ô vulnus amabile, vulnus suauitatis mirificę, quo nobis iter apertum est ad thesaurum omnium thesaurorũ charissimũ, videlicet ad diuinũ cor tuum, mi Iesu. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui magno amicorum tuorum luctu de cruce depositus, aromaticis vnguentis oblini, & sindone inuolutus alieno sepulchro condi voluisti. Miserere mei domine De⁹ meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui diaboli potestate contrita, potenter ad inferos descendens, patres ibi detentos tui præsentia exhilarasti: & eos illinc eductos ad incomprehensibilem paradisi amœnitatem transtulisti. Miserere mei Domine Deus meus: concede vt tibi placeã, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui victor è clauso sigillatoq; sepulchro prodiens, nobili triũpho resurrexisti à mortuis: & claritate serenissimi vultus tui reddita, amicos tuos nouo pfudisti gaudio. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui expleto à resurrectione tua quadraginta dierum numero, coram discipulis tuis gloriosus ascẽdisti in cœlum: vbi sedes ad dexteram patris benedict⁹ in secula. Miserere mei domine Deus meus: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui electis tuis vnanimiter in oratione perseuerãtibus, dedisti sanctum spiritum: eosq; ad docendum gentes in vniuersum orbem misisti. Miserere mei domine Deus meus: concede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

Aue dulcis Iesu, adoro te, & gratias ago tibi fili Dei viui, qui in nouissimo die iudex adueniens reddes vnicuique iuxta opera sua, aut premium, aut supplicium. Miserere mei domine Deus me⁹: cõcede vt tibi placeam, ô vnica salus animæ meæ.

PRO PECCATORVM VENIA CONSEquenda, duæ Endologiæ ad Iesum.

Endologia Prior.

EHeu dulcis Iesu, ego omni tẽpore vitæ meæ in te benignissimũ creatorem, & redẽptorẽ meum ingratus fui, teq; grauiter offendi, veterib⁹ delictis noua semper cumulans. Gratiam tuam multis modis impediui, & dona tua destruxi: non seruans ea integra, neque ex eis dignè proficiens. Fateor, prorsus indignus sum filij nomine: veruntamen te patrem meum esse agnosco. Tu es verus pater meus, tu es tota fiducia mea: tu es fons miserationum inexhaustus, qui sordidos confugientes ad te nõ repellis, sed abluis. Ecce, ô suauc refugium meum, ecce ego omnium creaturarum tuarum peripsema venio ad te, nihil mecum adferens preter peccatorum sarcinas. Humiliter procido ad pedes pietatis tuæ, humiliter imploro tuam

am misericordiam: ignosce mihi obsecro ô spes mea certissima, & salua me propter sanctum nomen tuum.

O dulcis Iesu, ego in remissionem omnium peccatorum meorum, offero tibi stupēdam illam charitatem, qua tu Deus æternæ maiestatis, homo passibilis pro nobis fieri, & plusquam triginta annis inter multiplices labores, ærumnas, atque persequutiones fatigari non dedignatus es. Offero illum mœrorem, illum sanguineum sudorem, illas angustias, quibus in horto afflictus fuisti, quando patrem fixis terræ genibus orabas. Offero summum illud patiendi desyderium, quo flagrabas, quando teipsum inimicis tuis vltrò obtulisti capiendum. Offero vincula, verbera, improperia, conuitia, blasphemia, alapas, colaphos, sputa, atque alia genera iniuriarum, quas in domo Annæ, & domo Cayphæ per totam noctem passus fuisti. Hæc tibi offero gratias agens, rogansque immensam pietatem tuam, vt horum meritis me purifices, & tibi placentem reddas, atque ad vitam æternam perducas.

O dulcis Iesu, ego pro vniuersis iniquitatibus meis, offero tibi inauditā illā ignominiam, quam sustinuisti, quando cæsus, consputus ac vinctus, manè ducebaris ad Pilatū, deinde à Pilato ad Herodem, rursumq; ab Herode ad Pilatum. Offero illud tuum sanctum silentium, quo humiliter tacuisti ad illatas contumelias & iniurias. Offero conteptū tui, & ridiculæ vestis probrum, quo ab Herode affectus fuisti. Offero acerbissimā illam pœnam, quam perpessus es, quando ad columnam ligatus dirè flagellabaris. Offero ipsorum flagrorum sulcos, & purpurei sanguinis riuulos è sanctissimis membris tuis vndique prosilientes. Hæc tibi offero gratias agens, rogansque immensam pietatem tuam, vt horum meritis me purifices, & tibi placentem reddas, atque ad vitam æternā perducas.

O dulcis Iesu, ego pro vniuersis delictis meis, offero tibi ineffabilem illam patientiam quam exhibuisti, quādo veste coccinea in maius ludibrium indutus, spinis coronabaris, nugatoriè salutabaris, impiè conspuebaris, alapis, & arundine cædebaris, ante tribunal statuebaris, iniustè damnabaris, demumq; ad Caluariæ locum crucem propriam baiulans ignominiosè protrahebaris. Offero dolendam illam sacratissimi corporis tui fatigationem, & laboriosos pedum tuorum gressus, atq; humerorum tuorum grauissimam pressuram. Offero sudores, sitim, & cætera omnia quæ mitissimo promptissimoq; corde mei causa tunc pertulisti. Hæc tibi offero gratias agens, rogansq; immensam pietatē tuam, vt horum meritis me purifices, & tibi placentem reddas, atq; ad vitam æternam perducas.

O dulcis Iesu, ego pro vniuersis sceleribus meis, offero tibi atrocissimos illos dolores quos passus es, quando sanctissimi corporis tui vulnera vestimētorū detractione innouabātur, quādo manus, & pedes tui cruci affigebantur, quādo membrorū tuorū cōpages soluebātur, quādo preciosus sanguis tuus è vulneribus tuis velut è fontibus largiter profluens fundebatur. Offero singulas rosei illius cruoris guttas. Offero inexplicabilē illā mansuetudinē, qua iniquorū tibi insultātium proteruiam patientissimè tolerasti. Hæc tibi offero gratias agens, rogansq; immensam pietatem tuam, vt horum meritis me purifices, & tibi placentem reddas, atq; ad vitam æternam perducas.

O dulcis Iesu, ego pro vniuersis culpis, vanitatibus, & negligentijs meis, offero tibi incōprehensibiles illos cruciatus quos pertulisti, quando angustijs totus expositus, miserabiliter in cruce pēdebas medius inter latrones, & quando vehemētissima siti æstuans, aceto potabaris. Offero benignissimā illam misericordiam, qua tu caput venerandū inclinans, pro nobis emisisti spiritū. Offero preciosum illum sanguinem, & salutiferam illam aquam, quæ de latere tuō lancea confosso effluxerūt. Hæc tibi offero gratias agens, rogansq; immensam pietatem tuam, vt horū meritis me purifices, & tibi placentem reddas, atq; ad vitam æternam perducas.

O dulcis Iesu, ego in perfectā remissionem omnium offensarū, quas in te quouis modo hactenus admisi, offero tibi totā redemptionis nostræ dispensationem quam peregisti. Offero incar-

nationem, natiuitatem, conuersationẽ, passionẽ, ac mortẽ tuam. Offero quicquid in gloriosissima genitrice tua virgine Maria, & cæteris sanctis vnquàm tibi placuit. Eia suauissime Iesu, satisfaciat quæso pro peccatis meis coram patre tuo summa innocentia tua. Totam vitam meam nimis indignam ac sceleratam, purissima sindone meritorum tuorum inuolue: vt mea, quæ immũda sunt, tuis copulata mundẽtur, & quæ in mẽ imperfecta sunt, tuis vnita, perficiãtur ad laudem nominis tui.

Endologia Posterior.

Dilecte mi Iesu, rogo te per purissimas illas lachrymas quę ex beatissimis oculis tuis promanarũt, absterge oẽs oculorum meorum maculas, quas per visus incontinentiam contraxi finito huius vitæ curriculo, mente munda tuam clarissimã mellitissimamq; faciam contemplari merear.

Dilecte mi Iesu, rogo te per cœlestẽ venerabilium aurium tuarum pietatẽ, ablue omnẽ sordidarum aurium mearum iniquitatẽ: vt in hora mortis meæ ab auditione mala secur⁹, ad euocationem tuam libenter hinc emigrem, & te summo atq; vnico bono meo in sempiternum feliciter fruar.

Dilecte mi Iesu, rogo te per syncerissimam cogitationum tuarum intẽtionẽ, ardentẽq; transfixi cordis tui amorem, dissolue oẽm vitiosarũ cogitationum, & affectionum mearum impuri-que cordis mei culpam. Ipsum cor tuum amore ruptũ fiat mihi in morte gratum vmbraculum, & post mortem sit animæ meæ perenne domicilium.

Dilecte mi Iesu, rogo te per dulcem viuidamq; virtutem sacratissimorum verborum quæ diuino ore tuo protulisti, deterge omnem oris mei, & linguæ meæ spurcitiam atq; offensam: vt immaculatus post hoc exilium ad te perueniens, tibi laudes in æternum cũ gaudio decantem.

Dilecte mi Iesu, rogo te per admirandam operum tuorum perfectionẽ & patentia manuum tuarum vulnera, aufer oẽm impiarum manuum mearũ fœditatem ac scelera: vt postquàm defunct⁹ fuero, ilico in suauissimos amplex⁹ tuos absq; impedimento ruere merear.

Dilecte mi Iesu, rogo te per dolendã incontaminatorum pedum tuorum fatigationem terebrationemq;, condona omnem pollutorum pedum meorum trãsgressionem: vt vbi carnis sarcinam deposuero, statim locũ tabernaculi tui admirabilis, & thalamum viui tui amoris expeditus ingrediar, ibique perẽniter in te exultem.

Dilecte mi Iesu, rogo te per totius vitę tuæ venerandam innocentiam, dele totius vitæ meæ horrendam spurcitiam: vt postquàm finita fuerit misera hæc captiuitas, totus mundus mox inueniar in te, qui es vera paradisus æternarum delitiarum: vbi torrente voluptatis tuæ inebriatus, iugiter cum iubilo glorificem sanctum nomen tuum.

PRO ARDENTI AMORE DEI OBtinendo, quatuor Endologiæ ad Iesum.

Endologia amatoria Prima.

O Dulcissime, secretissime, & præsentissime sanctarum animarum sponse Iesu, accẽde quæso cor meũ vehemẽter in amorem tui, vt diligam te ex penitissimis medullis animæ meæ. Visita me misericorditer, & mentem meam reple gratia tua: quia te fontem suauitatis valde expetunt intima mea.

O Domine mi Iesu, ô ignis qui dulciter ardes, & secretè luces, suauitètque odoras, occupa totam regionem mentis meæ. O rex regum, rex æternæ gloriæ, da vt te solum esuriam, & sitiam, ad te suspirẽ, tuamq; mellifluam faciem videre æstuanter concupiscam.

Trãsfige amabilis Iesu medullas animæ meæ suauissimo dilectionis telo: perfode cor meum ignea charitate, vt prorsus langueat anima mea tui desyderio, & amore. Tota amore resoluatur, tota liquefiat, tota in te transeat.

Separa domine mentẽ meam ob omnibus

nibus quæ sub cœlo sunt, vt ipsa tibi soli liberè intendat, tu solus illam vt proprius possessor inhabites. Descendat in me suauissimus odor tuus: veniat mihi diuinæ charitatis tuæ inenarrabilis fragrantia, quę puras, & sempiternas in me suscitet concupiscentias.

Da domine mi, vt ego totus dulcedine amoris tui plenus, totus flamma sanctæ charitatis succensus, diligam te ex toto corde meo, & ex intimis medullis præcordiorum meorum: Diligam te, ô suauis amator, diligam te, ô vnica salus animæ meæ, diligam te, quia prior, dilexisti me.

Præsta, ô pulcherrime, & deliriosissime spōse Iesu, vt magis magisq; te amē. Valida vis amoris tui funditus à me excutiat pondus omnium terrenorū desideriorum, & indesinēter currere me faciat in odore vnguentorum tuorum.

Scribe clementissime mi in tabula cordis mei dulcem memoriam tui nulla vnquam obliuione delendam: vt tui desyderio semper æstuem, igne amoris tui totus ardeam, & diluuio charitatis tuæ penitus absorbear.

Endologia amatoria. II.

O Pelagus sanctæ dilectionis atque dulcedinis Deus meus, veni, & tribue te animę meæ. Da vt integro corde, pleno desyderio, flammantique affectu iugiter aspirem ad te, & suauissimè respirem in te. Te omni creaturæ præferam, propter tè omni transitoriæ delectationi renunciem, ô vera, & summa exultatio mea.

Pasce me Domine esurientem mendicū tuum iugi influxu diuinitatis tuæ, lætifica me optata præsentia gratiæ tuæ. Hoc peto, hoc desidero, vt vehemens amor me totum penetret, repleat, atq; in se transmutet.

Da benignissime redemptor, vt tui dilectione totus ignescam, totus à meipso deficiam, in te solo delecter, te solū sciam & sentiam. O supereffluens abyssus diuinitatis, trahe, & immerge me in te: totam affectionem cordis mei ita abripe, & tibi applica, vt ipsa ad cætera omnia sit prorsus ex animis.

Te inuoco in animam meam dulcis Deus: te inclamo, te grādi affectu requiro, ô suauis amœnitas intimorum amplexuum. Veni dilecte mi, veni millies exoptate, vt te intus possideam, & vlnis animæ meæ castissimè complectar.

O lux quę semper luces, & nunquam offuscaris, illumina me: ô ignis qui semper ardes, & nunquam extingueris, accende me: ô amor qui semper ferues, & nūquam tepescis, absorbe me, & transmuta in te.

O charum lumen oculorum meorū Iesu, expelle tenebras omnes è domicilio mentis meæ, meque totum illustra splendore gratiæ tuæ. Intra in animam meam, ô dulcedo summa, vt dulcia sapiat, & in te solo gaudeat atq; quiescat.

O dilecte mi, dilecte votorum meorum, concede vt te inueniam, inuentūque teneam, & brachijs spiritualibus arctissimè constringam, Te desidero, ad te anhelo, ô beatitudo æterna. Vtinam te mihi dones, & me tibi intimè vnias, atque mero diuinæ charitatis totum inebries.

Endologia amatoria. III.

SAncia Domine interioris hominis arcana iaculo tui amoris, & in medullas frigidæ torpentisque animæ flāmam salutarem immitte: vt ego inextinguibili charitatis ardore succensus, indicibilique suauitate spiritus tui penetratus, prorsus à me transferar in te.

Recipe me ô floride spōse Iesu, inter amoris tui suauissimos amplexus, quibus constrictus spiritus meus gelidus, totus incalescat. Aperi Domine, aperi pulsanti, & orphanam animam in dilectionis tuæ cōclaue admitte, tibiq; misericorditer eam copula.

Hauriam ex te aquam viuam, ô fons mellitissime, qua gustata, nihil iam pręter te sitiam. Descendat in me cœlestis ros suauifluæ charitatis tuæ, quo intimè imbutus, purus à terrenis cupiditatibus & adulterinis amoribus conseruer.

O charorum omnium charissime, præsta vt ego totus tuus sim, & tu meus in æternum permaneas. Sic me tibi cōiunge, sic agglutina, vt nūquam à te separari possim: sic te mihi prebe, sic cōmunica, vt pacis tuæ dulcedine replet*, iugiter in te castè delitier.

O tranquilla, & serena lux Deus meus, animam meam tuis illustrationibus irradia. Iūge me tibi viciniùs, ô sol rutilan-

lantiſſime: vt ad calorem virtutis tuæ flores, & fructus ſanctæ dilectionis progerminet terra cordis mei.

Eia honor meus, gaudium meum, & ſyncera voluptas mea Ieſu, tãtam quæſo amoris tui flammam in penetralibus cordis mei excita: vt deinceps nihil ſub ſole eligam, nihil cõcupiſcam prçter te.

O Domine mi, cœlum, terra, & omnia quæ his continentur, ſine te ſint mihi veluti hybernum gelicidium. Tu ſolus me afficias, ſolus lætifices: tui ſolius amor in intimis meis viuat, & ardeat, ac viuus atq; ardens permaneat.

Endologia amatoria. IIII.

ILlucefce mihi ô lux fulgida, & gratioſa, vt in meridiem clariſſimam vertãtur denſiſſimç tenebrç cæcitatis meç. Exorna, ô bone Ieſu, animam meam illo charitatis decore quem diligis: impingua eam illo amoris adipe quo delectaris. Aufer ab ea quicquid oculis tuis minus placet, & eam redde tibi per omnia acceptam.

O ardor ſuauiſſime, vora, & feliciter conſume puluiſculum totius ſubſtãtiæ meæ. Transfer me in te: vt ego indiſſolubili amoris glutino tibi adhærens, viuam ex te, & tanquam lilium efflorcam coram te.

O venuſtiſſime atque vernantiſſime flos Ieſu, ô vita perennis, vita per quam viuo, ſine qua morior: vita per quam gaudeo, ſine qua mœreo, vita dulcis, & amabilis, concede vt tibi iungar, te amplectar, & ſuaui charitate ſoporatus, in te qui es pax grauiſſima ſanctè obdormiam.

Da Domine mi, vt anima mea virtute ardentis amoris conflata, & dulcedine penetrantis charitatis liquefacta, tota effluat in te. Poſſide eam, ô ſummum atq; incommutabile bonũ, poſſide eã, vt ipſa poſſideat te, & beata ſit de te.

Confige dilecte mi, & transfuerbera cor meum acutiſſimo dilectionis telo, vt ego amore tui ſalubriter langueam. Omnia trãſitoria mihi vileſcant, tu ſolus placeas, ſolus incõparabili pulchritudine tua me lætifices.

Dirue dulcis Ieſu odioſam macerià tepidæ conuerſationis meæ, & præſta, vt paratus ac liber inextinguibili feruore ſequar te. Produc aſtrum ardentiſſimæ dilectionis, qui me tam valido impetu impellat in te, vt ſpiritum non habeam extra te.

O vnice cordis mei conſolator Ieſu, demitte quæſo in me iugiter gratiarum tuarum ſtillicidia. Attrahe me potenti virtute amoris tui mihiq; tuæ propitiationis oſculum imprime, quo conſignatus, nihil poſthac diligam præter te, quia tu es tota poſſeſſio, totaque beatitudo animæ meæ.

SALVTATIONVM ET PRECVLArum ad Mariam.

Endologia prima.

AVE Domina præcellentiſſima, & inter ſanctos poſt Deũ ſanctiſſima Maria: quæ virginea fœcunditate fœcũdaque virginitate admirabilis, Ieſum Chriſtum mũdi ſaluatorem genuiſti. Tu gratiſſimum Dei tẽplum, tu Spiritusſancti venerandum ſacrarium, tu adorandæ Trinitatis glorioſum triclinium. Per te domina viuit orbis terrarum. Ad tui memoriam hilareſcunt, & recreantur fideles animæ. Inclina quæſo aures tuæ pietatis precibus huius ſerui tui, huius miſeri peccatoris: & caliginem vitiorum meorum radijs tuæ ſanctitatis diſſipa, vt tibi placeam.

Aue benigniſſima miſericordiæ mater, ſalue veniæ gratiæq; cõciliatrix optatiſſima Maria. Quis te non amet? quis te non colat? Tu enim in rebus dubijs es charũ lumen, in mœroribus ſolatiũ, in anguſtijs releuamen, in periculis, & tentationibus refugium: tu poſt vnigenitũ tuum certa fidelium ſalus. Tu diceris, & verè es omnium fœminarũ præſtantiſſima, omniũ iucundiſſima. Beati qui diligunt te Domina, beati qui te venerantur, beati ter quaterq;, & amplius, qui per vitç ſanctimoniam tibi familiares effecti ſunt. Tuæ pietati commendo animã, & corpus meum: dirige, doce, & protege me ſingulis horis atq; momentis, ô dulce præſidium meum.

Aue

Aue magnifica aula, & splendidũ palatium imperatoris æterni Maria: salue odoriferum deitatis reclinatorium. Tu es fœmina illa amabilis, pia, prudens, generosa, elegans, suspicienda: tu es illa Cœli terræq; Regina, quæ progrederis quasi aurora consurgens, pulchra vt luna, electa vt sol, & eadem terribilis dæmonibus sicut castrorum acies ordinata. Præsta domina, vt inter procellas huius vitæ semper te attendam: & contẽptis rebus visibilibus, amœnas illas pulchritudines pulchrasq; amœnitates paradisi contempler.

Aue sydus fulgentissimum, & iubar clarissimum Maria, ex qua sol iustitiæ Christus Deus noster ortus est. Tu virgo illa vltra oẽm pulchritudinem decora: tu mater illa vltra oẽm honestatẽ gratiosa, quæ benignis oculis pios Ecclesiæ filios intueris in toto orbe terrarũ. Dulce nomen tuum recreat defessos: serenus splendor tuus illuminat cæcos: suauis odor aromatum tuorũ lætificat iustos: benedictus fructus sacri vteri tui satiat beatos: tu angelorum hominumq; laudes prima post dominum promereris. Ora pro me domina: vt tuis precib' adiutus, Christum Deum deorum, teq; dominam angelorum in Sion videre, & glorificare merear.

Aue summæ clementiæ summæque lætitię beatissima parens Maria, per quã cœlestis benedictio, & fœlicitas æterna ad nos dimanauit. Tu enim benedicta inter mulieres donis spiritualibus suffusa nobis enixa es redemptorem. Ex te carnem assumpsit, & ex virgineo vtero tuo prodijt infantulus ille Iesus Christ' vnicus salutis author, quo nihil suaui', nihil pulchrius, nihil prẽstantius existit: post quem nihil te dignius, nihil diuinius, nihil optatius cogitari potest. Religiosa tui memoria mœstos exhilarat, casta tui contẽplatio sanctos demulcet, fidelis tui veneratio peccatores emundat: oẽs filij Dei gratiam, mentis requiẽ in te inueniunt. Impetra mihi, quæso, domina perfectã cordis puritatẽ: vt ex eorũ sim numero, qui vnigenitũ tuum teq; cœli reginam contueri ac laudare merentur in secula seculorum.

Aue Maria virgo ornatissima, virgo sole serenior, & astris lucidior, virgo melle dulcior, & balsamo suauior, virgo rosis rubicundior, & lilijs candidior. Tu fons hortorũ vernãtium, tu puteus aquarum viuentium, tu thronus aureus veri Salomonis, tu vas purissimũ omni amaritudine carens, tu cella mundissima lõgè lateq; gratissimum odorẽ diffundens. Dominus creauit te virginem immaculatam, elegit te humilem ancillam, concupiuit te amabilem spõsam: tu es totius generis humani gloria, ac totius orbis singulare miraculum. Ne auerseris me indignum peccatorẽ ô domina: sed ex sordido fac mũdum, ex iniquo iustum, ex remisso alacrem, ex arido deuotum.

Aue desperantium spes oportuna, & auxilio destitutorũ adiutrix præsentissima Maria: cuius honori tantũ tribuit filius, vt quicquid petieris mox impetres, quicquid volueris mox fiat. Tibi regni cœlestis claues thesauriq; cõmissi sunt. Tu Cherubim honoratior, & Seraphim Deo proximior: Tu Abraham, Isaac, & Iacob patrũ tuorũ eximium decus. Nominis tui gloriam, dignitatis tuæ splendorẽ, pietatis tuæ abundantiam, omnis ætas, sexus, & lingua cõfitetur. Exaltata es, ô domina supra choros angelorum: tanquàm dies verni circundãt te flores rosarum, & lilia conuallium. Sana me ô beata, & sanabor, saluum me fac, & saluus ero, tibiq; benedicam in æternum.

Eudologia ad Mariam. II.

AVe cœli exultatio, & terræ gaudiũ Maria. Tu post filium tuum es domina vniuersæ creaturæ: adeò vt ad tuum quoq; nomen sese inflectat omne genu cœlestium, terrestrium, atq; infernorum: tibi officiosissimè obsequũtur angelicæ potestates. Tu es illa lucis serenissima mater, quæ mentes te diligentium amanter illustras: tu es illa pietatis dulcissima parens, quæ fideles tui cultores feliciter transfers ad amœnas paradisi mãsiones. Tu speciosa illa sicut columba ascendens super riuulos aquarum: cuius vestimenta inæstimabili suauitatis odore fragrant: te exercitus supernorum ciuium laudant, tibique benedicunt iugiter. Ad te domina sese erigit vultus meus, te respiciunt oculi cordis mei, in te confidit anima mea: miserere mei, & perduc me ad patriam claritatis æternæ.

Aue incorrupta, & ab omni illuuie immunis virgo Deipara: salue omnium ad te currentium certissimum profugium Maria. Tu turris munitissima, cuius muris qui cingũtur securi sunt: tu fidelissima protectrix omnium te laudantium. Tu candida nubes ardorem æstus temperans: tu ros opportunus, ignem fornacis extinguens: tu clauis gemmata paradisi ianuam reserans. Tu granum purum è palea excussum: tu lilium inter spinas, & flos conuallium. Tota mitis es, tota amœna, tota fulgens, tota benigna. Procul à te cõstitutos illuminas radijs misericordiæ: iuxta te positos recreas deuotionis suauitate. Succurre mihi ô dulcissima aduocata: & post huius vitæ fluctus fac vt perueniam ad portũ sempiternæ fœlicitatis.

Aue prophetarum laus, & Apostolorum, martyrum, confessorum, virginũque honor Maria. Tu iustitię palma speciosissima, tu pudicitiæ nardus fragrantissima: tu hortus virens, cœlestibus delitijs plenus. Tu arca legalis dulcissimũ manna cõtinens: tu terra benedicta fructum beatissimum proferens: tu petra spiritualis, portum copiosissimum fundens: tu fons sacer, in flumen maximũ redundans. O Maria quam tu sancta; & quam ego iniquus: quam tu humilis, & quam ego superbus: quam tu sublimis, & quam ego indignus. O intemerata, quàm vastum spatium porrigitur inter tuam plus quam angelicam puritatem, & meam spurcitiam intolerabilem. Repurga quæso cor meum à peccatorum sordibus: tolle à me quicquid virgineis oculis tuis minus placet: segrega mentem meam à desiderijs terrenis, & eam in amore rerum cœlestium fige ad laudem vnigeniti tui sempiternam.

Aue preciosissima margarita, & humanæ naturæ gemma singularis Maria. Tota pulchra es ô virgo: tota pulchra es, & macula non est in te. Castissimæ animæ tuæ nihil vnquam inhæsit turpitudinis, nihil vnquam defuit spiritualis decoris. Tu patriarchas excellis fide, prophetas scientia, Apostolos sancto zelo, martyres patientia, confessores sobrietate, virgines humilitate atq; innocentia. Tu ineffabilibus monilibus ornata, omnes superni palatij ciues in admirationem rapis. Tu es sol clarissimus defectum prorsus nesciens: sol, è terra cœlos irradians: sol, è cœlis terram illuminas: sol, peccati nubes discutiens. Dum ego fulgorem sanctitatis tuæ cõsidero, domina, vehemẽter erubesco ob caliginẽ meæ turpitudinis: ecce verò pedibus tuis aduolutus humiliter agnosco ipsam meam iniquitatem. Ne quæso despicias me, ô spes mea suauis: sed magnam miseriam meam subleuet ingens miseratio tua.

Aue virgo sacratissima, & inter mulieres benedictas peculiari benedictione singulariter insignis Maria. Tu vallis amœna, vernans virtutum lilijs: tu paradisus beata, affluens consolationum delitijs: tu rosa venusta, inenarrabilem suauitatem spirans: tu concha electa, mellifluum amoris adipem stillans: tu stella Iacob fulgida, cœlos omnes perornãs: tu virga Iesse florida, vniuersum orbem exhilarans. Tuam pulchritudinem, tuum ornatum, tuam dignitatem, omnes spiritus beati mirantur. O totius elegantiæ totiusq; sanctimoniæ fœmina, ô domina præcellentissima, quæ supra choros angelorum resides, assessum Deo proximum sortita, meas quęso calamitates, meosq; gemitus attende. Visita, & consolare me inutilem seruum tuum: atq; à peccatis absolutum, redde tibi per omnia placentem.

Aue singulare cœli ornamẽtum, singulareq; terræ præsidium Maria: salue regis æterni mater gloriosa: gaude gratiæ perditæ instauratrix optatissima. Tu domina rerum imperium cum filio cõmune obtines: tibi omnis ætas, & sexus meritò verticem inclinat: tuis pedibus totus orbis iure prouoluitur. Nam post ineffabilem Trinitatẽ, nihil habet cœlestis aula te vna admirabili*. Ad tuum nomen dæmones contremiscunt: ad tuum fulgorem potestates tenebrarum diffugiunt: ad tuum nutum portæ paradisi reserantur: tu omnium Christianorum spes post filium. O regina misericordiæ, ô vitæ dulcedo, te inclamo miserabilis Euæ filius: te gemo, te suspiro calamitosus exul in hac lachrymarũ valle. Ne me precor auerseris, ô domina: sed laborantem adiuua, pugnantem protege, vacillantem cõfirma: & benedictum fructum vẽtris tui Iesum Chri-

na,

flum mihi post hoc exilium ostende.

Aue puriſſima Spiritusſancti officina, & immaculatum verbi Dei ſacrarium: aue ſanctiſſima mater, & virgo Maria, quæ gaudium angelorū pariter, & hominū peperiſti Ieſum Chriſtum, eūdemq; puerulum pannis inuoluiſti, faſciolis ſtrinxiſti, vlnis geſtaſti, gremio cōfouiſti, vberibus lactaſti, amplexibus oſculiſq; deliniſti. Rogo te domina, & exorabile pect⁹ tuum obteſtor, per maternam ſedulitatē officioſaſq; curas, quas cunabulis infantiæ ipſius vnigeniti tui deuota impendiſti, vt mei patrocinium apud eum ſuſcipias, peccata deleas, gratiam imperres, lumē infundas, & ad vitam æternam me perducas.

Endologia ad Mariam. III:

AVe ſereniſſima ſuauiſſimaq; regis Meſſiæ genitrix Maria. Tu es turtur illa pudiciſſima, cuius vox omnipotentis aures mirificè demulcet: tu es columba illa caſtiſſima, cuius gemitus ſpiritui ſancto modis omnibus placet. O virgo gratioſa, virgo decoris ſtupendi, eijce è cordis mei penetralib⁹ quicquid ſordidum, minuſq; decorū eſt. Illumina tenebras meas interiores radio ſplēdoris tui: vt vitijs diſſipatis atq; deletis, pulchritudinem tuam purè cōtempler. Attende domina, attende ſuſpiria animæ anhelantis ad te. Veni millies deſiderata: & ex plenitudine gratiarum tuarum aliquid cordi meo infunde, vt intimè te diligam.

Aue ancilla Dei ſolitaria, & ſecretiſſimi ſpōſi ſponſa ſecretiſſima Maria: Salue puella amabilis, & filia gratiæ electa. O virgo verecunda, ô fœminarum omnium pulcherrima, oſtende mihi, precor, faciem tuam decoram, cuius aſpectu ſuſcitentur in me inextinguibiles caſtimoniæ affectus: ſonet vox tua dulcis in auribus meis, cuius auditu reuiuiſcat, reſurgatque ſpiritus meus à morte peccati, & ſomno repidæ conuerſationis. Ineffabilis illa fragrantia ſuauitatis tuæ, virgineus ille odor puritatis tuæ, mentem meam recreet iugiter. Syncerus amor tui ingrediatur thalamum pectoris mei, & omnia interiora mea fœliciter occupet, vt mundana prorſus faſtidiam.

Aue immaculata beatæ Trintatis amica: ſalue fœmina mente, & corpore puriſſima Maria. O virgo taciturna, virgo humillima, virgo Deo gratiſſima, irradia queſo intima mentis meę ſereniſſimo vultus tui ſplendore, vt in te delectetur, & exultet cor meum. Trahe me poſt te, vt curram alacriter in odore vnguentorum tuorum. Lętifica ſpiritum meum, ô benigna, vt hilariter tibi ſeruiam, & ex intimis viſcerum meorum te diligam. Viſita pupillum gementem, & mœrentē: tange cytharam cordis mei, vt ſuaue reſonet in laudē nominis tui. Te amet, te veneretur, tibi benedicat anima mea omni tempore.

Aue filia Siō millies beata: ſalue melliſiſſima Dei mater Maria. O virgo puritatis pluſquam angelicæ, virgo ante partum, virgo in partu, virgo poſt partū circumueſti obſecro, & exorna animā meam gratia cœleſtis decoris. O regina illuſtriſſima, intuere pauperculū è ſublimi ſolio gloriæ tuę appropinqua, ô pia, finibus miſeri huius peccatoris, & conſolare me optata tui præſentia. Exultet in te ſpiritus meus, collaudent te te præcordia mea, & ſancta tui dilectione colliqueſcat anima mea.

Aue virgo pia, & ſuauis Maria: ſalue porta orientalis inuiolata, per quā ſpecioſus forma præ filijs hominū ad nos venit. Conuerte, ô præclara, cōuerte ad me mitiſſimos illos oculos virginei vultus tui: illumina tenebras cæcitatis meæ claritate aduentus tui. Attende gemitus animæ meæ cupientis diligere te ſatia deſiderium ſatiſcentis, & languentis ſpiritus mei die ac nocte. Reple cor meum atq; omnes ſenſus meos gratia cœleſti: & me indignum ad prægutandas micas aliquas æternę lætitiæ miſericorditer admitte.

Aue ſolicitudinis amatrix, & internę quietis cultrix mitiſſima: ſalue fœmina honeſtate admirabilis, & ſapientia ineffabiliter adornata Maria. O virgo electa, virgo inter filias Ieruſalem ſpecioſiſſima, diſperſas quæſo ſeruuli tui cogitationes recollige, & ſpiritum diſſipatum redintegra, vt ſynceras tranquillaſque meditationes de te pertractē. Inhæreat mēti meæ amabilis illa caſtimonię fotrix pulchritudo tua: poſſideat penetralia cordis mei puriſſim⁹ amor tui in perpetuum. Tu fragrantiſſimum di-

uinitatis tabernaculum: tu hortus conclusus, vnde pulcherrimus atq; vnicus ille flos prodijt Iesus Christus saluator animarum nostrarum: te laudet, & veneretur omne seculum.

Aue redolens viola altissimæ humilitatis, & rubens rosa charitatis ardentissimæ Maria: salue generosissima summi conditoris mater. O virgo suauis, ô charissima in delitijs, perueniat obsecro ad me fragrantia aromatum tuorũ: te sentiat spiritus meus in nocte, te exoptent præcordia mea per diem, tibi suauiter afficiatur cor meum, te medullitus diligant omnia intima mea: hilariter in tuis laudibus occupetur mens mea omni tempore. Tu cœlestis sponsi floribus thalamus, tu sacrarũ dilitiarum amœnus paradisus, tu diuinorum sacramentorũ apotheca odorifera. Tu genitrix, tu filia, tu sponsa Dei altissimi: tu tu es, & semper eris dulcis spes mea post dominum, ac dulce solatium animæ meæ.

Precatio ad Sanctos.

O Gloriosi spiritus angelici, qui voce consona Deum semper laudatis, eiusque delitijs iugiter fruimini, orate pro me: & præcipuè tu angele beate, custos animæ meæ, & corporis mei, cui à Domino singulariter cõmissus sum, gere fidelem mei curam: vosque sancti Dei omnes, qui traiecto huius exilij pelago fœliciter peruenistis ad portum patriæ cœlestis, intercedite pro me. Ego vos humiliter veneror, humiliter vos in patrocinium mei inuoco: adiuuate me quæso vestris meritis atque orationibus, nunc, & in hora mortis meæ. Amen.

PRECATIO AD IESVM ADMODVM VTILIS his qui ad profectum virtutum contendunt.

O Domine Iesu Christe, cõditor, redẽptor, amator, & benefactor dulcissime, qui piè ad te clamantes benignè exaudis, miserere mei inuocãtis te. Purifica me, obsecro, per sanctissimam incarnationem, conuersationem & passionem tuam ab omni peccato. Deijce in me omnem superbię altitudinem: disperde omnẽ arrogantiam: confringe, & prorsus contere malam animi duritiem ac peruicatiam: profliga pestilentes, & à syncera dilectione alienas cordis amaritudines: compesce turbulentos impatientiæ motus: reprime, & præfoca ferinũ iracundiæ impetum ac furorẽ: extingue peruersum inanis gloriæ appetitũ: extirpa & extermina omnium prauarum cupiditatũ carnaliumque voluptatum vitiosam pruriginem. Aufer à me quicquid tibi displicet in me, & dona mihi quod tibi placet. Largire spiritum bonum, spiritum mitem, & tranquillum: largire internam munditiem ac libertatem. Insere cordi meo affectus synceros, & feruens te colendi desiderium: insere rerum caducarum, & omnium vanitatum contemptum, ac patriæ cœlestis ardentem amorem. Da veram humilitatem, mansuetudinem, & patientiam: da benignam charitatem, compassionem, & beneuolentiam: da sanctam discretionem, sobrietatem, & castimoniam. Da mihi in omni rerum euentu plenè in te sperare ac confidere: dona vt laudabilis voluntas tua, æternaq; ordinatio, sit mihi semper pro summo solatio. Doce, illumina, dirige, adiuua, ptege, & conserua me omni hora atque momento: vt ea quæ tibi accepta sunt faciam, & securus in te iugiter consistam, Amen.

Qui in prædicta præcatione voluerit omittere verba illa, Deijce in me omnẽ superbiæ altitudinem, &c. vsque ad locum istum, Aufer à me quicquid tibi displicet in me: omittat ea pro suo arbitrio atque affectu.

Commendationes quotidianæ.

PIe Iesu ego commendo tibi animã meam, & corpus meum, progressum, finemque huius miserę vitæ meę. Pręsta vt recessus meus ab hoc exilio sit placitus coram te, & quum venerit ipsa hora mortis meæ concede (si est honor nominis tui) vt absq; impedimẽto mox perueniam ad te. Fiat volũtas tua Domine Deus meus. Commendo tibi hunc locum, & hanc congregationem nostram, præsentes atq; absentes fratres nostros: commendo omnia negotia spi-

spiritualia, & temporalia, omnesq; necessitates nostras. Da vt sit hic sancta disciplina verę religionis: sit hic humilitas, charitas, & puritas, ad gloriam nominis tui. Commendo Ecclesiam tuam catholicam: da reformationem morū tibi placentem in omni hominum ordine. Commēdo vicarium tuum summum pōtificem nostrum, & famulum tuum imperatorem vel regem nostrū, omnesq; antistites, & principes Christianos. Commmendo patrem meum, matrem meam, fratres meos, sorores meas, propinquos, familiares, & benefactores meos, omnesq; fideles tam viuos quàm defunctos, ac præcipuè eos, qui meis orationibus specialiter commendati sunt. Conuerte, quæso, & salua excæcatos miserosq; peccatores: conuerte, & reuoca hęreticos atq; schismaticos: conuerte, & illumina infideles te adhuc ignorantes. Periclitantibus subueni: mœrentes consolare: tentationibus, doloribus, calamitatibusq; pressos & afflictos releua. Miserere Domine, miserere omnium propter sanctum nomen tuum, Amen.

FINIS.

ENCHIRIDION PARVVLORVM, AVTHORE LVDOVICO BLOSIO.

PRAEFATIVNCVLA.

Nactus spiritualem Epistolam D. Dacriani Abbatis, non potui mihi temperare, quin singulis quibusq; documentis appendices subijcerem: humili impolitaq; dictione promiscuè cōgerens ea quę à proposito non videbantur aliena. Addidi similis dictionis tractatulum, quo volui perstringere qualemcunque rationem præparandi se ad fęlicem mortem, nonnullaque dicere de patria cœlesti, item de diuinitate, & creatura rationali. In illis appendicibus, & hocce tractatulo, plerisque locis vtor non solùm eisdem sententijs, verùm etiam eisdem verbis, quibus vsus sum in Canone vitæ spiritualis superioribus annis à me euulgato: sed ea quæ bona sunt sæpius repetita displicere non debent. Postremo loco adieci aliquot pias precatiunculas, & doxologias ad Deum ac Deiparam virginem Mariam. Paruuli vtilitatē aliquam ex his fortè capient: quod vtinam benignus Iesus concedat ad sui laudem æternam.

ENCHIRIDII PARVVLORVM LIBER PRIOR, continens Epistolam D. Dacriani Abbatis, simulque appendices Ludouici Blosij.

EPISTOLA.

Dominus noster Iesus Christus, qui paruulos, & verè humiles mirifica dulcedine reficere, inenarrabiliq; gaudio ac lumine exhilarare consueuit, intima tua cœlesti benedictione, & gratia replere dignetur. Charissime dum petis à me doctrinam aliquam, quæ tibi per iter vitæ spiritualis ad pacem filiorum Dei tendēti possit esse adminiculo, tu postulas panem ab eo qui valde inops est, & tecum pane indiget: sed diues ille à quo omnes alimenta accipiunt, me & te pascat, donans atque inspirans ea quæ scribere debeam in meam, & tuam vtilitatem. Igitur si perfectiorem animi tranquillitatem obtinere, & Christo Domino singulariter acceptus esse cupis, cura vt sedulò obserues (quantum in te est) paucula documenta quæ sequuntur.

DOCVMENTVM I.

IN omnibus quæ agis, tractas, aut loqueris, honorem Dei per sanctã intentionem purè quære: & custodiendæ cordis munditiei, libertatiq; inuigila.

Appendix.

HOc vnum præceptum summatim cõprehendit, quicquid ad vitã spiritualiter agendã præscribi potest: quo admonemur in omnib⁹ operib⁹, verbis, cogitationib⁹, atq; desiderijs nostris Deum synceriter quærere, & ad eius honorem cuncta referre, corq; mundum ac liberum habere. Dici non potest, quàm Deo gratas, & nobis fructuosas reddat ipsas actiones nostras sancta intentio. Etiamsi quis solumodo pedem aut manum, vel linguam purè propter Deum mouerit, caputve inclinauerit, seu minimam cogitationem, minimumq; desiderium secundum charitatẽ habuerit, amplissimam posteà mercedẽ accipiet. Quin & quãdo pro Dei honore desideramus sanitatẽ corporis, cessationẽ tribulationis, necessaria vitæ pręsentis, & similia, diuinæ interim voluntati atque dispositioni totam petitionem nostrã committẽtes: ipse Dominus salutis nostræ cupidissimus grata habet etiam talia desideria nostra, & illa coronat quasi eum desiderassemus. Puritati internæ custodiendæ inuigilat, qui superbiæ, vanæ gloriæ iracundiæq; vitijs diligenter resistit: qui inobedientię scelus in se penitus conculcat, & proterit: qui ab omni odij, & inuidiæ labe immunem se seruat: qui sordidas, & iniquas cogitationes ianuam cordis sui pulsantes mox repellit: qui carnalibus desiderijs, & quibuslibet prauis cupiditatibus inordinatisque affectibus consentire, ac delectamentis corporalibus inhærere recusat: qui sensus suos, visum, auditũ, olfactũ, gustum, & tactum, sanctæ continentiæ freno studiosè regit; qui in verbis circũspectus est, & illicita atque inepta quoque proferre renuit: qui Deum se iugiter intuentem, sibiq; præsentem & intimum religiosè attendens, quouis loco ac tempore cor suum sedulò coram eo custodit, & verecũdiam atq; honestatẽ in omnibus, etiam quando solus est, retinet: qui ad sacramentalis cõfessionis salutare remedium, & ad sacrę Eucharistiæ viuificum cõuiuium libenter ac reuerẽter (licet fortè aridus, frigidus, & afflictus, nulla sensibilis deuotionis consolatione releuetur) ꝓpter Dei honorẽ accedit: qui torporẽ, & otium perniciosum fugiens, intendendo rebus sacris, legendo, meditando, orando, scribendo, vel qualibet necessaria aut congrua ad gloriam Dei faciendo, tẽpus vtiliter expendit: qui ante ea quæ agenda vel dicẽda sunt, cor saltem breuiter ad Deum eleuare, & eius auxilium implorare consuescit. Libertati internæ seruãdæ inuigilat, qui modũ in omnibus per discretionis virtutem tenere studet: qui erga nullam rem, erga nullum opus, affectũ suum importunè effundit: qui desideria intus nascentia discutit, conuenienterq; moderatur, & inordinatũ ac præcipitem animi impetum in his quæ facienda vel tractanda occurrunt, refrenat: qui terrenis atq; caducis reb⁹ cor affixũ non habet: qui indigẽtibus necessaria nõ inuitus sed hilaris tribuit, & pueriliter nõ timet, ne quod alteri dat, sibi desit, qui secularibus curis, & solicitudinib⁹ mentẽ suam nimiũ inuolui deprimiq; nõ sinit: qui nulli priuato exercitio ita se astringit, quin parat⁹ sit ab illo se mox seiungere, & ipsum ad honorẽ Dei intermittere aut omittere, quandocũq; obedientia, vel charitas, seu alia rationabilis causa id omnino exposcit: q non vult suus esse, sed electionẽ, deliberationẽ, ordinationẽq; ꝓpriam in quouis negotio prõptè propter Deũ relinquit: qui securè se diuinæ dispositioni in omnib⁹ credẽs, volũtatẽ domini semper præeligit, atq; etiã aliorũ voluntatẽ suæ volũtati sapienter pręponit: qui cognoscere ea quæ ad se nihil attinẽt, vel quæ ad vtilitatẽ animę nihil faciũt, non cõcupiscit: qui maiestatẽ summæ diuinitatis atque Trinitatis vltra quã par est inuestigare, & incõprehensibilia Dei iudicia temerè discutere nõ pręsumit, sed pia mẽte venerãdo ea quę nõ intelligit, ipsum iustũ dominũ nihil iniustè facere vel pmittere indubitãter credit: qui deniq; ab animo reijcit quicquid inquietudinẽ int⁹ parit, quicquid mentẽ malè ligat aut implicat, atque à Deo impedit. Maximè verò orationis ac diuini officij tẽpore seponẽda remouendaq; sint illa

quæ

que cor distrahunt, quālibet etiam sancta vtilia, vel necessaria videantur. Neq; .n. solū mala aut friuola, sed, & ea quæ in se honesta vel pia sunt, nos periculosa tentatione plerunq; occupant, & cōstringunt, si ipsi tentationi statim in initio resistere atq; illa quæ se cordi intempestiuè ingerunt, repellere negligimus.

DOCVMENTVM II.

PLena fiducia te totū, & omnia tua Deo cōmitte, ita vt eius voluntas æternaque dispositio sit tibi semper pro summo solatio: & siue in tenebris, siue in lumine, siue in tribulatione, siue in pſperitatis successu, siue in cordis angustia, siue in cordis latitudine, siue in domus pauperem, siue in eisdē diuitem te ille esse voluerit, rectè de bonitate eius sentias: & grauia ac molestia quæque de manu paternæ pietatis atque prouidentiæ illius humiliter, patienter, vel etiam hilariter suscipias; certò credens eū omnia pro tua salute ordinare, vnicéq; optans, vt ipsa voluntas eius omni tēpore in te perficiatur.

Appendix.

Ex obseruatione huius præcepti vera hominis pax dependet. Nā quum certū sit nec folium quidē ex arbore decidere absq; diuina prouidentia: si nobis semper grata fuerit ipsa Dei voluntas atque dispositio, & eam sapienter in omnibus attendere voluerimus, non nos deijciet quicquid nobis acciderit. Neq; cœlū neque terra, neq; alia elementa, neq; bruta animantia, neq; homines, neq; inuisibilia, neq; visibilia, nos vllo modo lædere vel affligere possunt, nisi Deus pmittat; nullus morbus, nullū damnum, nulla prorsus incommoditas, nos cōtingere valet absq; ei⁹ pmissione. Nūquàm aūt ille patitur, vt vel leuissimę auræ flętus corpora, vel minimæ cogitationis molestia animas infestet suorum electorū, sine ingēti pfectu salutis eorum: modò ijdem electi hoc quod grauat humiliter & patienter ferant. Sed & plerunque illa quę minus attenti aut etiam quasi inuoluntarij sustinent, idem plus domin⁹ eis ad æternam salutem conuertit, ita vt eorum animę ornentur talibus tāquàm cupro: quibus tanquàm auro, & gemmis ornarentur, si ea æquanimiùs tolerarent. Expedit sanè vt vitam perfectiorem, vberioremque gratiam à domino sedulò petamus: veruntamē si ipse sentimenta deuotionis non concesserit, si solatia raro præstiterit, si nos etiam diuersis doloribus ac pœnis cruciari, diuersisq; tentationibus vexari, & diuersis imperfectionibus impediri permiserit nequaquàm ob id perturbari aut impatientes esse, sed ad eum per orationē in omni rerum euentu confugere, in illo firmissimè sperare, illi indubitāter fidere, & in eo immobiliter persistere debem⁹. Imò verò si daretur optio, meritò in præsenti exilio potiùs eligēda essent pro amore eius aduersa, quàm pspera. Ergo vir spiritualis non tunc solùm tranquillus apud se consistat, quādo nihil eum premit aut grauat: sed pacem suam in patientia constituat, ita vt ad toleranda contraria semper, & vbiq; (Deo adiuuante) paratus voluntariusq; sit. Quælibet molesta tam parua quàm magna, tam externa quàm interna (vndecunq; obuenerint) etiam ipsa impedimenta, quibus se à spirituali profectu retardari putat, pacato gratoque animo tanquàm de manu pijssimi patris cœlestis suscipiat, & ei in vnione passionis vnici filij sui Domini Iesu illa deuotè offerat ad laudem ipsius sempiternā. Nam eo modo coniuncta atque vnita tribulationibus, & doloribus Christi, ineffabilis erūt dignitatis ac meriti. Omnem mœrorem, & anxietatem, omnem afflictionem, & calamitatē quam patitur, suis peccatis imputet: seq; dignum flagellis, indignum verò etiam minima consolatione esse agnoscat. Cogitęt iustum esse sibiq; vtile, vt quoties declinādo à rectitudine malè agit, grauaminibus, amaritudinibusq; tanquàm salutari antidoto curetur. Inter saluberrima misericordissimi Domini verbera, mitissimā tolerantiam exhibeat, sciens se per huiusmodi castigationem purgari, & ad hæreditatem cœlestē præparari. Nā aduersitas tam corporalis quàm spiritualis, quæ patienti, & benigna mente propter Deum sustinetur, verū præclarūque indicium est electionis diuinę ac veluti pignus adoptionis, seu annulus dignissimæ illius desponsationis, qua anima efficitur filia, amica, & sponsa altissimi. Qui igitur Domino perfectè placere cupit, non expetat eum inordina-

ta cordis inquietudine vel impatientia in hoc peregrinationis loco grandes, & singulares consolationes: quæ si à liberalitate Dei oblatæ fuerint, humiliter, & gratè eas excipiat: nō tamē in illis, sed in illarum largitore Deo conquiescat. Prorsus ei committat quando, & quomodo hic animam suam cōsolari velit. Periculosa res est sensibilis deuotionis dulcedo his qui eā impurè desiderāt, impureq; ea vtuntur: hoc est, qui sui oblectationē magis quàm sui mortificationē Deiq; honorē in illa, & per illā quærūt. Et sæpe maiori fructu nō habita desideratur, quā sentiretur obtenta. Nā & multis magis salutaria sunt quę dura atque amara, dolorēq; quàm quæ sua via, & blanda, delectationē adferūt. Meritum hominis in hoc cōsistit, vt fideliter, & si non dulciter, Deum colat, eiq; pseuerāter inter omnia grauamina, & inter omnes laborum difficultates seruata humilitate atq; patientia adhæreat. Ipse Deus aliquos quidē ex electis suis in hac vita blandimentis fouet, ac cœlesti lumine illustratos mirificè afficit atq; lætificat: sed plurimos per iter asperū deducēs, pmittit grauibus tribulationibus exerceri, atrocib' angorib' arctari, internæ cuiusdam malignitatis impulsibus agitari, diutino mœrore pmi, spiritualis suauitatis gustu destitui, sensus obtenebratione confundi, molesta animi dormitatione deijci, miserabili mentis distractione affligi, fœdis imaginibus, lasciuis motib', obscœnis somnijs, dolendaque humoris carnē polluentis pluuie fatigari: idq; eo plerūq; vehementiùs atq; importuniùs, quo tēpora sacratiora seu solennitates digniores occurrunt. adeò vt eos quos aliquando gloriosissimè coronaturus est in cœlis, iam deserere ac proijcere, eorumq; sanctis studijs atque conatibus obsistere videatur. Sed nō deserit illos, nec proijcit: verū salutē eorū mira dispensatione, & incōprehensibili consilio ineffabiliq; charitate inter huiusmodi calamitates promouet: nouit enim quid cuique expediat. Omnino quicquid accidit his qui bonæ voluntatis sunt, ille ad salutē eorū accidere permittit. Hoc indubitanter credere debemus: licèt ea quæ toleramus, planè absurda, & incōuenientia, horrēdaq; ac fati nostræ prorsus cōtraria nōnunquam nobis videantur. Ipse domin' nouit (sicut modò dicebamus) quid cuiq; expediat. Quare qui ad singularem eius amicitiam pertingere vult, debet sic animū instituere, vt paratus sit per oēm vitam (si ille ita permiserit) multiplices miserias, & tētationes perferre, varijsq; cordis ac corporis molestijs torqueri, & in spirituali cōflictu assiduè viuere: debet se sic abnegare, sicq; prouidentiæ, & dispositioni diuinæ subijcere, vt Deo seruire malit, quomodo ipse Deus ordinat vel sancta obedientia exposcit, quàm quomodo propria affectio propriáue natura seu ætas suadet: debet se totum ita Deo credere, vt quamuis desideret mox post mortē carnis ad eum (pro gloria nominis ipsius) absq; impedimento peruenire, confidenter tamē illi cōmittat, vtrum, priusquàm in plenū beatitudinis gaudiū recipiatur, purgari adhuc debeat: postremò, debet libenter etiam vltimum inter saluandos locum eligere, si Deus velit vt locum vltimum teneat. Tunc enim Christo verè charissimi sumus, & pijssimum cor eius efficacissimè ad nos inclinamus, copiosamq; ipsius gratiam tempore oportuno percipienda nobis fœlicissimè conciliamus, quando non murmuramus aduersus eum, nec nobis ipse displicet, propter illa, quæ ex permissione eius patimur: quando inquam voluntatem nostram voluntati eius perfectè conformamus atq; subdimus: integerrima humilis cordis fiducia nos curamque nostri in eum iacientes, ac cupidissimè super omnia exoptantes, vt ipsa laudabilissima voluntas eius in nobis, & circa nos plenissimè tàm in futuro quàm in præsenti seculo perficiatur.

DOCVMENTVM III.

EA quæ nulla ratione in te vel in alijs corrigere potes, Deo cōmenda: longanimiter expectans donec ille aliter de his quæ tibi malè habere videtur, disponat.

Appendix.

Huius quoq; præcepti obseruatio plurimū facit ad veram hominis pacē. Igitur si is qui pficiendi desiderio feruet, molestissimos vanæ gloriæ, impatiētiæ, ingluuiei, libidinis, & aliorum vitiorū motus omnino extinguere, aut distractiones euagationesq; mētis tēpore orationis

tionis atq; diuini officij cōpescere nec dū potest, non debet inordinatè contristari. Sed respiret qui talis est, Deúmque sedulò exoret, vt quicquid in se vel in alijs emēdandū videt, emēdare dignetur. Agnoscat humiliter suam infirmitatē, agnoscat se suis viribus suaq; industria nihil posse sine adiutorio gratiæ cœlestis. Ipsis vitiorū illecebris ac stimulis q; bus pulsatur, resistere mētis ratione nō negligat: sciens quia quantūcunq; fœda vel venenosa cordi ingesta fuerint, animā renitentē, & consentire nolentem, nō polluunt. Etiam distractiōnes, quibus mens eius inter precandū in diuersa rapitur, per deliberatam voluntatē, & putidam animi incuriam nō admittat: sed eas rationabili diligentia reprimere satagat. Placidè faciat quod in se est: integrè interim omnia dispositiōi Dei (qui fragilitatē, ac instabilitatē ipsius pfectè nouit) cōmittens: atq; æquo animo ferens, quòd propositū suum exequi non valeat sicut cupit. Quàmuis parùm proficere, quàmuis etiam ad inferiora semper decidere sibi videatur, non tamen deserat suum sanctum propositum: & nullo modo existimet, se suásq; orationes ob id à Deo despici quòd adhuc imperfectus sit: nec animo nimium deijciatur, propterea quòd multos conspiciat se perfectiores esse: sed humilius se & de illorum profectu tanquàm te proprio gaudens, gratias agat domino. Beatus quidem ille est, qui sopitis multiplicū desideriorum, & cogitationū tumultibus, tanquàm sponsa cū cœlesti spōso intus delitiatur: sed fœlices nihilominus sunt, & adolescentulæ pro foribus foris excubantes, quæ licèt adhuc varijs cogitationum phantasmatibus distrahātur, varijsq; concupiscentiarum, & passionum motibus infestentur, resistere tamen student: & in bonis operibus perseuerantes, ipsius sponsi vestigia sequuntur. Possunt per Dei gratiam paulatim crescere, & ad perfectiora peruenire. Pius cultor Dei, cuius anima ex numero talium adolescētularum est, cogitet sibi ad virtutis exercitium, & ad humilitatem seruandā vtile esse aliquibus imperfectionibus adhuc detineri. Si ipse pauper magna Deo offerre nequit, libèter offerat vel parua, bonam promptāque voluntatem exhibens, & pium desiderium potiora offerendi habens. Nā habere aut etiam velle habere huiusmodi sanctum desiderium, res est non parua, sed eximia, magnificè coronanda à domino, qui bonam voluntatē pro opere vel operis pfectione suscipit, quādo op' siue perfectio operis præstari nō potest, quiq; gemitū etiam minimū pro bono spirituali piè emissum grādi mercede donat. Quàm magna vellem' esse nostra desideria, tàm magna apud illū sunt. Ergò fidelis Dei cultor sese in humilitate cōtineat, bonam voluntatē (sicut dictum est) exhibens. Imperfecta opera seu exercitia sua benignissimo cordi Iesu Christi emēdanda pficiendaq;, si non verbis, saltem animi voto commēdet: & illa offerat in vnione sanctissimarum actionum eiusdem Christi Iesu, siue in vnione admirabilis amabilisque illius amoris, quo ipse factus homo generis humani redēptionem peregit: vel certè istud aut simile dicat Deo patri, Domine hoc op' vel hæc opera seu exercitia offero tibi per vnicum filium tuum in virtute Spiritussancti, ad æternam laudem nominis tui. Ea enim ratione perficientur, & dignissima Deoq; gratissima erunt quæ offeret. Nam sua quæ ex se obscura vel minus clara sunt, ineffabilem splendorem atque decorem ex meritis Christi, quibus coniunguntur, & vniuntur, accipient. Planè quod per dilectū Dei patris filium Christum Iesum piè offertur, vltra quàm dici possit nobile, & Deo acceptum redditur: quemadmodum apparet aureum aut purpureum quicquid per gemmam vel vitrū aurei purpureiue coloris conspicitur. Hoc firmiter credat, vt eo modo seipsum consoletur; dominumq; in omnibus laudet atque glorificet. Nam quum omne peccatum iam execretur, & humilis factus, bonaque voluntate intus ornatus Deo placere desideret ac laboret, Dei proculdubio filius est, summæ Trinitati charus est: ob idq; si in tali proposito perseuerauerit, omnino hęres regni cœlorum erit, quantūcunq; paruus in meritis, & imperfectus modò esse videatur. Licèt in multis quotidie ex humana fragilitate offendat, non tamen putet propterea Dominum rupta prorsus amicitia à se omnino recessurum: dummodo ipse voluntatem

suam ab eo non auertat: & per verā pœnitentiam frequēter doleat de offensis ac negligētijs suis. Esto sanè, vt occasione oblata facilè excedat in verbis, risu, affectione inordinata, propria cōplacētia, inani gloria, ac similibus: sed non amet ipsos excessus neq; occasiones excedendi appetat: displiceat illi omne peccatum. Quando inquam, solus liberq; apud se est, prorsus aduersetur quicquid cor suum maculare, & se à Deo elōgare potest: sic .n. celerrimam veniam cōsequetur. Etiam si singulis horis ex infirmitate sępius labatur, nequaquam tamē hanc grauissimam iniuriam clemētissimo, & ad ignoscendū verè pœnitentib⁹ paratissimo redēptori suo faciat, vt de eius immensa misericordia diffidere velit. Neq; propter numerositatem neque propter enormitatem lapsuum suorū desperet: sed culpam suam humiliter agnoscēs, & se fideliter corrigere proponens, toties cum sancta indulgentiæ spe resurgat, quoties cadit. Nā quandocūq; eum verè pœnitet peccatorū admissorum, & ipse integro corde voluntatem suam inclinat ad sui emēdationē, ita vt deinceps paratus sit facere ea quæ placēt domino: tā repente sanctificatur, quàm repente mundatus fuit leprosus ille, cui dicenti, Domine si vis potes me mūdare, dominus respondit, volo mundare. *Matth. 8.* Iesus .n. Dei, & virginis filius pro salute generis humani semper assat Deo patri, vt ei electos suos ex humana fragilitate peccantes, ac deinde pœnitentes reconciliet, sua innocentia eū placans. Quæ tamen incomprehensibilis pietas Dei illū non faciliorem ad peccandum, sed prōptiorem ad amandū reddere debet. Bono sit animo. Peccatorum veniam seu quælibet necessaria religiosè, & sanctè postulet in nomine ipsius Christi Iesu: sic .n. omnino exaudietur, & repulsam non accipiet. Dicat ergo Deo patri, Pie pater, miserere mei, & mūda me ab omni peccato per vnigenitū filium tuum. Roget eundem Christum Iesum vt pro se aduocatus esse dignetur. Sed & in plenam expiationem atq; satisfactionē pro peccatis ac negligentijs suis offerat eiusdē Domini Iesu cor mellifluum, quod in se continet omne bonū: offerat sanctissimam cōuersationem, passionem, & mortem ipsius: vel etiam pro sua superbia humilitatē illius, pro impatientia patientiam, pro incontinentia cōtinentiam, pro malitia sua innocentiam eius offerat. Qua precellentissima oblatione cum benignitate, mentis facta, iam omnino se veniam assecuturum, & verè reconciliatum ac meritis virtutibusq; Christi ornatum esse confidat. Si enim adhuc dubius nimisq; meticulosus manet, similis est ei qui exutus vestimentis vilibus ac sordidis, & repentè indutus regijs, non nouit decenter atque cōpositè pro exigentia ipsorum regalium vestimentorum incedere, sed pro more rusticitate cui assuetus est, ineptè & inciuiliter graditur. Indubitàter credat Dominum (qui omnes electos suos affectu tenerrimo diligit) scire, posse, & velle sibi humiliato ignoscere, atque in omni necessitate adesse. Piam certamq; fiduciam erga eum concipiar, dicens illud ex libro Iob, Etiamsi occiderit me, *Iob. 13.* sperabo in eum: & si in profundum inferni demersus fuero, inde me liberabit. Hæc sancta, & secura confidentia in tantum placet Deo, & tantam vim pijssimo corde eius infert, vt ipse dominus non possit non adiuuare, non possit nō ad salutem exaudire eum qui illam habet. Vnde & in sacra scriptura ita loquitur, Ego Dominus Deus tuus apprehen- *Isa. 41. 49* dens manum tuam, dicensq; tibi, Ne timeas, ego adiuui te. Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te. Erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam. Ex humilitate, & chari- *Ierem. 39.* tate procedere debet ista fiducia: nam superbam, stolidam, & à casto timore alienā confidentiam Deus despicit.

DOCVMENTVM IIII.

Iniuriam seu contumeliam tibi illatam si cū lætitia nondū ferre potes, non tamen propter illā insipienter perturberis, neq; ita excandescas: sed tranquillus permanere stude. Nā indigniora pro te Deus tuus mansuetissimè tolerauit. Ergo in talibus ferocientem animi impetum religa, & reprime: Deumque qui te iustè quidem, sed tamen ex amore affligi pmittit magis quàm hominem qui te affligit, attende.

Appendix.

Is cui iam perfectior suijpsius victoria cœlitus concessa est, quamlibet offensam in se admissam prōptissimè remittere, cōuitiaq;, ludibria, & subsannationes exultāti aut saltē tranquillo animo perferre nouit. Tales erāt Apostoli, qui à Iudæis cæsi gaudebant quòd digni habiti essent pro nomine Iesu cōtumeliā pati. Talis erat, & Rex Dauid, qui quum Semei se maledicētem audiret ac videret, nō est exasperatus, neq; vindictā expetijt, sed Deum attendens humiliter dixit, Dimitte eum vt maledicat, iuxta præceptū Domini, si fortè respiciat dominus afflictionē meam, & reddat mihi bonum pro maledictione hac. Et quis non animetur ad opprobria, & indigna quæq; patienter toleranda, si diligenter consideret, quam miti atq; humili corde ipse Dominus noster Iesus Christus oēm passionis suæ amaritudinē, & dolorem pro nobis sustinuerit? Dæmonium habere & seductor esse dicebatur, ab impijs captus ligabatur, premebatur, abducebatur, accusabatur, cōspuebatur, alapis, & colaphis tūdebatur, illudebatur, contēnebatur, flagris cōscindebatur, spinis coronabatur, felle, & aceto potabatur, clauis cruci affigebatur, blasphemijs impetebatur: & interim trāquillissimā patientiam seruabat. Non aperiebat os suum agnus Dei innocēs: nisi ꝙ pendēs in cruce patrem pro suis persequutoribus exorabat. A tam præclaris virtutū exemplis, quæ benignissimus redemptor noster nobis reliquit, oculi cordis auertendi non sunt. Tu nullo modo ꝓ fœlicitate hac quærere debes in ista vita, vt nullus sit qui te grauet, nullus qui tibi negotium facessat. Nā ad superbiæ, iracundiç, vel impatientiç in tç latentis extirpationem, ad veræ pacis acquisitionem, ad peccarorum tuorū purgationem, meritorumq; augmentū, sçpè vtile ac necessariū est, vt Deo ordināte seu permittente nō desint qui te exerceant; & salutē tuam diuersas molestias ingerendo promoueant. Quando probrosa tibi obijciuntur, quæ nō admisisti, testimonium conscientiæ tuæ te soletur, & trāquillus esto: si vero admisisti ea quæ in te dicuntur, etiam sic tranquillus, & humilis permanens, paratam habe voluntatem corrigendi te, si nondū correxisti. Non sis multū solicitus quomodo homines de te loquantur, quid de te sentiant, quale iudicium de te habeant: sed ad Deum causam tuam semper refer, illi te, & omnia cōmitte, in illo cor tuum stabilire stude. Ipse.n. sibi fidētes ab omni confusione oportunè, & conuenienter eximere nouit. Sic fiet, vt pax tua ex linguis hominum non pendeat. Si data qualibet perturbationis occasione, cōtingat te ex imperfectione fragilitateq; propria stimulis indignationis acerbius agitari, disce quietè ferre ipsius passionis tuæ molestiam, qua intus affligeris: & intempestiuè tunc nō proferas ea ad quæ dicenda spiritus tuus importunè te impellit: sed de his quæ te angūt loqui differ (si fieri potest) donec Dei gratia mentisque serenitas redierit.

Actor. 5. | 2. Reg. 16. | Matth. 11. | Luc. 7. | Matth. 27. | Ioan. 7. 18. | Matth. 26. & 27. | Luc. 23. | Isaia 53. | Luc. 23.

DOCVMENTVM V.

Alterius voluntatem potius quàm tuam facere ama, & iudicio alterius tuum iudicium facilè submitte: proprio sensui nunquàm proteruè inhærens, neque aliquid sanctæ obedientiæ præponens.

Appendix.

Sublimis planè virtus est obedientia, quam purè, & simpliciter exhibitā Deo præfert quibuslibet alijs operibus atque exercitijs, quantūuis excellētibus, & sanctis. Verus obediens nō solùm maioribus, sed & sibi æqualibus atq; etiam minoribus alacriter in his quæ licita sunt obtēperat. Nō discutit apud se quàm iuuenis aut imperfectꝰ sit superior qui iubet: non iudicat friuolū vel inutile esse quod præcipit: sed audito eius mādato, mox omnibus alijs quæ tunc intermitti possunt, intermissis, animo paratissimo iussa exequitur: non tanquàm homini sed tanquàm Deo obedientiam impendens, & propter Deum etiam præsidentem minus rectè viuentem reuerenter honorans, synceruumque ac dulcem affectum, & beneuolum animum erga eū gerens: memor verborum illorum domini Iesu, Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit me spernit. Purioris, & integrioris vitç amator obedit tūc quoque, quando agnoscit voluntatem superioris, licèt mandatū eius expressum nō interueniant. Vbique paratus est seipsum deserere: & proptereà nō solùm Luc. 10.

in

in his quæ sibi placent, verùm etiam ac multo maximè in his, quæ molesta sensuiq; suo contraria sunt, vult obedire: recogitans nō semper illud esse Deo acceptius, quod homini est dulcius atque delectabilius. Actiones communes quę ad rationem obedientiæ spectant, suis priuatis actionibus ex propria electione susceptis semp anteponit, etiamsi illæ sibi magis steriles esse videantur, minusq; sapiant quā priuatæ. Talis si fortè sacræ lectioni vel meditationi intētus, euocetur superioris iussu ad indignum aut vanum aliquod opus, exempli gratia, ad quisquilias colligendas, nihil cūctatur: sed statim absq; aliqua cōtradictione, vel diiudicatione sancta studia illa omittit, vt obediētiam seruet. Deū propter Deū conuenienter, & sapienter relinquens. Nā quod in se vile est ac nullius momenti, dum per obedientiam fit, redditur præstantissimum. Neque enim ipsa obedientia nomen virtutis ac meritum sortitur ex dignitate rei quæ præcipitur, sed ex bona voluntate illius qui præcipienti fideliter obtemperat. Eodē modo inobediētiæ grauitas in his quæ vel modica videntur, vel in se mala non sunt, ex praua voluntate eius qui obedire non vult pensanda æstimandaq; est. Verbi gratia: si quis pomum non edere iussus, superbè mandatum transgreditur, ipse reus punietur à Deo, non quòd pomum comederit, sed quia inobediens fuit. Preuaricatio primorū parentum id abundè docet. O qui sciret quantus fructus in virtute obedientiæ lateat, quam religiosè etiam minima quę sibi pręscripta sunt impleret? quàm promptè voluntatē alterius sua voluntate confracta relictaq; faceret? Omnino Deo charissimus est qui sic se abnegat, & arbitrium, sensum, iudicium, atq; consilium aliorum prudentū libentiùs quàm suum sequitur: illudq; optimum sibi esse credit, quod è voluntate vel electione propria nātum seu profectū nō fuerit. Hęc via plana & secura est: quicūque per eam strenuè graditur, inoffenso pede ad cœlestem patriam pergit: & nō solùm in futuro, verùm etiam in præsenti seculo largam benedictionem accipiet à Domino Iesu, qui pro nobis factus est obediens vsque ad mortem crucis. Posset fieri (sicut patres affirmant) vt aliquis per promptam, fidelem, & puram obedientiam altiùs eleuaretur in Deum, quam si toto decennio in deuotarum precum exercitijs diligentissimus fuisset. Libet addere aliud quod Sancti asserere solent. Sint, inquiunt, duo homines, quorum alter in libertate, alter sub obedientia viuat: si is qui liber est aliquo die ieiunat, simplicem mercedem consequitur: si verò ille qui sub obedientia constitutus est, non ieiunat eo die, sed secundum præscriptum canonis ac legis cui se astrinxit, continenter, & sobriè etiam carnibus vescitur: cuperet tamen ieiunare, nisi obedientia seu canonis constitutio vel charitas aliud requireret, duplici mercede à Deo donabitur. Nulla virtus, nullum virtutis opus Domino placet, si vitio inobedientiæ contaminetur. Illi inquā displicet quicquid per inobedientiam deliberato animo fit, etiamsi alioqui pium ac laudabile sit quod agitur. Nam vt sacra scriptura testatur, obedientia melior est quā victimæ, & quasi scelus idololatrię est nolle acquiescere. Hæreses nō aliunde sumunt originem quam ex superbia, & inobedientia: hæretici. n. suum sensum ꝑteruè sequuntur, & decretis Ecclesiæ catholicæ parere, ꝓpriūque iudiciū iudicio illi⁹ submittere nolūt. Si quis feruēs rigorē abstinentiæ, seu cuiuslibet sanctę actionis austeritatē ad præceptū superioris non mox deponeret, posteà verò pœnitētia ductus absq; mora corrigere se, & obedire vellet, tā facilè indulgentiam inueniret apud Deum, quàm facilè veniam apud imperatorem obtineret is, qui strennuè aduersus hostes dimicando ipsum imperatorem ex improuiso paululum lęsisset.

DOCVMENTVM. VI.

Nunquam alicui te præferas, nunquam aliquē contēnas. Omnium vilissimum indignissimumq; te esse existima, omnibus te subijce, omnibus ꝓpter Deū inseruire desidera: & eos qui te monent aut reprehendunt (etiam si inferiores videantur) æquanimiter audi: magis eligens culpam humiliter agnoscere, quàm contentiosè ac superbè te ipsum excusare.

Appendix.

Hoc pręceptū, sicut, & pręcedens, demon-

monstrat iter rectum, cōmodissimūq; compendium ad vitæ perfectionem, & æternam gloriam obtinendam. Quum regis & mendici secūdum animā æqualis sit dignitas, secundum carnem æqualis infirmitas (vterq; n. animam imagine Dei insignitā, & corpus mortale habet) mirum valdè est, quomodo homo homini superbè se præferre, quomodo homo hominem contemnere, & non honorare, non sicut seipsum diligere possit. Felix est qui sic se deserit, sic deprimit, sic contēnit, vt aliorum tam latentes quàm patentes virtutes recogitans, & sua vitia pensans, ac quēlibet vel iam esse, vel mox per Dei gratiam posse esse longè se meliorem credens, pedib⁹ omnium se veluti cōculcandum exponat, omnes tanquàm suos dominos attendat, omniū ministrum se constituat: omnibus propter Deum seruire, grandi affectu appetat. Felix qui viles quasq; actiones non quasi se indignas ridendo, sed quasi sibi cōuenientissimas amplectendo seriò perficit: qui etiam confundi pro Dei honore atq; amore non refugit: qui contentionibus non delectatur: qui culpam suam libēter agnoscit: qui se accusare, alios excusare amat, qui monitores, & reprahēsores (etiamsi inferiores sint) patienti gratoque animo audit, & ipsos syncerè diligit.

DOCVMENTVM. VII.

TAm libenter esto minimus quàm libēter fortè aliquis alius esset maximus: & abiectus, non aūt honorabilis haberi concupisce, vt Christo sacræque eius genitrici Mariæ similior appareas.

Appendix.

Qui verè humilis est, infimum locum semp appetit: subesse magis quàm præesse, & doceri magis quàm docere cupit: laudes hominū non requirit. Ea ex quib⁹ honorari, & in admirationē apud homines venire potest, per aliū potiùs quàm per se peragi optat. Sublimia de alijs sentiens, se nullius momēti esse reputat: bona quæ facit non insolenti cogitatione apud se magni pendit, nec ea p iactātiam ostentat. Ob visitationē diuinā non resoluitur inepta inordinataue lætitia, neq; securitatem imprudēter assumit: non inquam sibi vanè placet propter Dei dona quæ percipit, nec de eis passim (propriā quærendo gloriam) loqui gestit. Non in se, non in suis meritis, sed in Dei misericordia, & in beatæ genitricis ei⁹ Mariæ, aliorumq; sanctorum intercessionibus ac piorum hominum orationibus cōfidit. Omnem animi altitudinem in se penitus deijcit ac proterit: pauperem, paruum, atq; imbecillem se Deo exhibens. Hominum de se iudicia non anxiè metuit: sui contēptu non perturbatur. Deniq; vilis potius quàm humilis, & inutilis magis quàm sanctus haberi desiderat. Talis puer ille secundum cor Domini, qui à superba Michol spretus, & cōuitio præter meritum exceptus, respondit, Et ludam, & vilior fiam plusquam fact⁹ sum, & ero humilis in oculis meis. 2. Reg. 6.

DOCVMENTVM. VIII.

ALicui placere vanè nō affectes, neque displicere inaniter pertimescas, & hominū, maximè mulierum, notitiam, familiaritatem, aut singularem erga te dilectionem ne expetas.

Appendix.

Vir verè spiritualis, omne verbū, omnēq; gestū adulationis fugit: nec magnoperè curat verū placeat an displiceat hominibus: sed modis omnibus ad hoc laborat, vt Deo placere possit. Ita tamē viuere studet, vt bonis (quantū in se est) placeat. Qui si nōnunquàm intentionē suam ad humanā cōplacentiam vitiosè declinare senserit, mox eam corrigit, & renocat: vnius Dei fauore atq; amicitia cōtentus. Nō solùm impudicarū, verū etiā honestarū mulierū incauta nimiaq; familiaritas multis sæpe obsuit, multis detrimenta purioris castimoniæ intulit, multos grauibus tentationib⁹ inuoluit. Sapiens igitur est, qui huiusmodi pericula vitat, & spreta omni carnali affectione, puritati cordis seruandæ se addicit, ac vultū mulieris curiosè contemplari refugit. Sapiens, inquā, est, qui pias fœminas Deo cōmendat, & eas ac quoslibet homines circa illū, non circa se p singularem amorē occupari cupit. Beatus item est, qui nulli⁹ præsentiam corporalem nimis anxiè expetit: & absentiam etiam illorum æquo animo propter Deum fert, quorum exemplis atque colloquijs plurimùm spiritualis cōsolationis, & adiumenti percipere posset.

DO-

possunt proficere, possunt etiam ad perfectionem peruenire. Ergo (sicut dictū est) de nullius vera conuersione desperet: oēs Christianos tanquàm fratres ad eandem secum hæreditatem cœlestem vocatos cum gaudio aspiciat, & diligat: in hominibus non visibilis corporis vi-
Gene.2. litatem, sed inuisibilis animæ (quæ ad imaginem Dei creata est, quia rationalis est) præcellentem nobilitatem pulchritudinemq; attendat. Tāta est animæ humanæ dignitas, vt propter eam rex regum, Dominus dominantium, vnigenitus Dei patris incarnari, pati, propriumq; sanguinē fundere, ac mori voluerit. Istam animarum indicibilem generositatem atq; venustatem passim negligentijs dedecorari, peccatisq; deturpari vehementer doleat: malè viuentes, & excæcatos, pereuntésque tam Christianos rectæ fidei, quàm hæreticos, schismaticos, ac gentiles intima commiseratione prosequatur: omnium salutē vera charitate exoptet: de cuiuslibet profectu, & consolatione gaudeat. Bona quæ
1.Cor.12. in se non habet, in alijs Dei electis se habere lætetur, & pro eis diuinæ liberalitati gratias agat: nam quum omnes electi sint vnum corpus mysticum, præstantia & gloria vnius membri cedit in honorem alterius. Aliorum item miserias & calamitates, suas reputet: erga pauperes, infirmos, tentatos, & afflictos pijssima viscera gerat. Sanctam hospitalitatem amet, opera misericordiæ quę facete potest, hilariter faciat, si nequit ea corporaliter impendere, impendat spiritualiter. Imperfectiones tā animorū quàm corporum in alijs æquanimiter toleret: oēmq; indecentem asperitatē seu amarulentiam animi sui patienti benignitate, & sancto dilectionis dulcore mitigare, vel etiam excludere nitatur, tāquàm & ipse habens in se multa quæ ab alijs tolerari debeant. Quòd si penitus excludere vel mitigare indignationis amaritudinisq; internæ stimulos necdum potest, saltem consensum eis deneget: ita vt quàmuis in inferioribus animæ viribus graues impatientiæ motus sentiat, superiorem tamen mentis rationem inperturbatam seruare conetur. Suspiret ad Deum, & eius auxilium imploret.
Iohan.15. & 13. Meminerit verò se ipsi Domino non placere, si aliquē hominem odit, quum filij Dei à filijs diaboli in eo singulariter distincti sint, quòd illi charitatem habeant, isti non habeant. Igitur peccantib' compatiatur: peccatis non faueat. Portet, & etiam in corde suo sibi præferat quos corripit: & corripiat seu castiget quos portat. Non hominē, sed hominis vitia persequatur: & illa alibi facilè nō recitet, vbi nec eius qui offendit, nec aliorum qui audiunt emēdationem seu vtilitatem ex huiusmodi recitatione sequuturam speret. Hominem ipsum, cuius imperfectiones ac negligentias persequitur, syncero cordis affectu diligat, & ei vultus serenitatem, verborumq;, & operum solatia (quoties res exigit) exhibeat. Dei religionisq; iniuriam, ac animarum damnū non dissimulet: nec propter humanam amicitiam omittat conuenienter, & opportunè cum charitate reprehendere ea quæ à se reprehendēda esse cognouerit. Iustitiæ zelo feruet: non tamen feratur præcipiti siue inordinato animi impetu: sed itam eius semper, & consilij grauitas, & mansuetudinis gratia condiat. Imperfecti, & vitijs adhuc obnoxij in Ecclesia Dei, infirma atq; vlcerosa sunt membra mystici corporis Christi. His nō furiosa pugnorum contusio, sed (quātum res patitur) lenis tactus, id est, lenis admonitio primò adhiberi debet: quòd si ipsa lenitate non sanantur vlcera, deinceps adhibenda est durior correptio tanquàm sectio necessaria: ita tamen vt semper veræ charitatis affectus seruetur erga eum qui castigatur. Qui in congregatione aliqua viuit, vbi honesta, & sancta lex atque institutio cōmunis est, pacificè eandem institutionem in communibus actionibus, & exercitijs sequatur, notam vitiosæ singularitatis vbiq; vitans. Bona quæ non nisi cum perturbatione aliorū publicè faceret, si absq; offensione Dei, & absq; læsione propriæ conscientiæ omittere potest, prudenter (sicut viderit esse necessarium) omittat. Nihil attētet insolitum quod humanam fragilitatē excedere videatur: nisi Deus id sibi placere certa reuelatione declarauerit, viresq; quib' illud cōmodè perfici queat, præstiterit.

DOCVMENTVM XI.

Mundi vanitates carnisq; voluptates vilissimas sperne: immorta-

li animæ tuę sponso teipsum seruans, & in eo solatia tua constituens.

Appendix.

Monet hoc præceptum, vt fastū, gloriam, fauorem, honores, pompas, possessiones, diuitias, spectacula, lusus, iocos, vaniloquia, & nugas huius seculi, fœdasque carnis delitias contemnamus: nosipsos in solo Deo rebusq; diuinis oblectantes. Profectò qui animæ suę ad imaginem Dei creatæ dignitatem, & ingenitam pulchritudinem diligentius considerat, impuris carnis voluptatib' non facilè se dedet: sciens per illas animam rationalem fœdari, & decorē genuinum amitti. Itidem qui beneficia à Deo sibi impēsa sedulò recogitat, quomodo poterit erga illum tam ingratus esse, vt peccatorum sordibus eum offendere non metuat? Quomodo non sese immaculatū illi seruare studebit, à quo benignissimè conditus, misericordissimeq; redemptus est? à quo custodiam angelicā, non omnia tam spiritui quàm corpori necessaria à prima ætate accepit, accipitq; quotidie? à quo sic protegitur, sic gubernatur, sic fouetur die ac nocte, quasi cæterorum omnium oblitus ipse Deus, curam eius solius gereret? à quo deniq; ad vitam æternam gratuitò electus ita diligitur, vt sine se ille beatus esse nolit? Nimis æquum est, vt tam bono Deo, tàm dulci animarū nostrarū sponso, integrā cordis puritatem (quātum in hac vita licet) seruemus. Tam liberalis benefactor, tamque ardens amator omnino redamandus est: propter eū transitoria omnia despicienda sunt. Nos peregrini, & exules hic sumus: quare non infimus istis inhęrere, nec ea peruersè amare, sed patriam nostram, patriam cœlestem requirere, & ad æterna bona suspirare debemus. Neque enim propter præsentem, sed propter futuram vitam Christiani sumus. Licitum quidem est iucunda aliqua pro loco, & tempore pia intentione interdum proferre, recreationemque externam congruam ad Dei honorem admittere: sed summa diligentia modus seruādus est, ne aut per nimiam, aut per minus castā relaxationem, harmonia interioris hominis dissoluatur, & cordis puritas lędatur. Quum necesse sit singulis diebus cibo potuque vti, ingluuies à plerisque superari difficiliùs solet, quàm cętera cordis vitia. Vigilet igitur vir spiritualis in quotidiana aduersum gulam pugna: & Dei auxilium sedulò imploret ne vincatur. Indecentem auiditatem, turbulentamq; cupiditatem inter edendū etiam in simplicibus escis frenet: ipsum cibum modestè sumens, & cum honestè sensimq; mandens. Rationabilem corpusculi refectionem, non autem voluptatem quærat: & quamuis delectationem terrenam sentiat (sine qua refectio corporalis ab homine famente vel sitiente nequaquàm sumitur) non tamē eidem delectationi inhæreat, neq; eam ad intima sua admittat. Nō inquàm, ob id manducet aut bibat, vt carnis concupiscentijs inseruiat, & praua desideria expleat, sed vt naturam iuuet, eiq; satisfaciat. Excessum diligenter vitet, ne cibo prægrauatus reddatur ineptus ad interna exercitia. Veruntamen si ipse minus fortè attentus metas debitæ continentiæ paululum prætergressus fuerit, nō sit nimium pusillanimis: sed ad Deum confugiens, culpam humiliter agnoscat, veniamq; ab eo postulet: & innouato sancto proposito, confidat in illius benignissima pietate. Paucos inuenire est, quorum spiritum non aliquantulum grauet aut præpediat cibus sumptus, dum in stomacho concoquitur, sed citra vitium crapulæ id accidere potest. Qui piè secum retractat atque recogitat dominum Iesum fel, & acetum ꝑ nobis gustasse, faciliùs gulæ illecebras spernit, faciliùs delitiosis escis ac potib' carere potest, atque ipsa delitiosa edulia æquè temperanter, & inculpatè sumit, sicut minus sapida ac vilia. *Ioan. 19.*

DOCVMENTVM XII.

PAucis contentus esto, & simplicib' delectare: memor paupertatis, quā ꝑ te assumpsit tibiq; cōmendauit Deus tuus. Tu discipulus, ille magister: tu seruus, ille dominus. Gaudeat discipulus, dum imitatur magistrum: exultet seruus, dum sequitur Dominum.

Appendix.

Qui feruet spiritu, & mundum ac seipsum verè contēnit, is superflua, curiosa, & exquisita ad suos vsus nō requirit, simplicitatem in victu ac vestitu, cæterisque necessarijs diligit: minus potius

quàm

quàm amplius habere semper appetit: pro his quæ sibi vel desunt vel negligētius administrantur, facilè non murmurat: propriæ electionis atq; optionis cōmodum vbique relinquere paratus est: humilia, & abiecta opera (à quibus superbi abhorrent) magno cordis affectu peragit. Respicit enim fidelibus oculis in authorem vitę dominum Iesum, qui propter nos semetipsum exinaniuit formam serui accipiens.

Corollarium Appendicum.

Iam qui ex prędictis pręceptis eximium aliquem fructum referre vult, studeat toto mentis intentione vitam suam ad illa corrigere, ordinare, atq; componere: ea sæpe (quemadmodū author epistolæ infra in conclusione dicit) relegens, & exactè se discutiens, attenteq; considerans vtrùm id quod legit, ipse faciat. Singula per meditationem, desiderium, & orationem in animi viscera traijcere, indeq; ad mores traducere satagat: ita vt quouis loco ac tēpore, mox illi occurrat quid agere, quid relinquere, quid admittere, quidue respuere debeat. Humilitatem, obedientiam, mansuetudinem patiētiam, charitatem, misericordiam benignitatem, & continētiam Christi pro suo modulo imitetur: promptè se in his quæ vel desiderabilia, vel naturæ cōtraria sunt relinquens atque abnegans. Opera sua omnia pura intentione (sicut suprà in primo præcepto dictum est) ad honorem Dei peragat: sic .n. lucida) & ipsi Domino valde grata erunt. Ea mirificè exornabuntur, si ipse illa saltem desiderio coniunxerit actionib⁹ Christi. Exēplū gratia: si cupiat, vel in animo suo statuat obedire hominibus, seruire Deo, preces offerre, laborare, ieiunare, aduersa tolerare, edere, bibere, dormire in vnione illius pietatis qua Christus Iesus pro se factus homo, in terra hominibus subdit⁹ fuit, Deum patrem laudauit, orauit, laborauit, ieiunauit, aduersa pertulit, comedit, bibit, dormiuit: aut si illā ipsa quæ facit commendet offeratue Domino in vnione eiusdem pietatis seu charitatis, in laudem æternam. Non appetat illustrari reuelationum vel miraculorum gratia, vt per ea nomē sanctitatis apud homines sibi comparare possit. Quæ gratia si ei concessa fuerit, humiliter ac sapienter vtatur illa, sicut cognouerit placere Deo qui eam gratuitò donauit. Meminerit verò quia angelus satanæ, *2.Cor.11.* nonnunquam transfigurat se in angelum lucis, vt per dolosas vanasque re- *Humilitas* uelationes incautos fallat. Etiamsi magna sint, & magna esse sciat ea quæ cœlitus percipit, nunquam tamen magnus & perfectus sibi videatur. Donis, & benedictionibus Dei, quibus præuenitur, *Psal. 21.* indignum se semper reputet. Non sibi adscribat quòd bonæ voluntatis sit, nec ob id arroganter alijs se præferat: sed quoslibet etiam peruersissimos, sibi in corde suo præponat. Agnoscat quia nisi ipse gratia Dei seruaretur atque protegeretur, mox deficeret in tētationib⁹ grauiusque peccaret quàm illi: & quia si illi tantam gratiam à Deo accepissent quantam accepit, minus fortè ingrati essent, minusque peccarent quàm ipse. Sed & cogitet eos repentè Deo adiuuante, in melius mutari posse, vel etiam iam in illis aliquas virtutes ipsi domino cognitas & acceptas latere. Non in sola regione suæ mentis solem gratiæ lucere, nec se solum cœlestia desideria habere existimet: sed in alijs potiora Dei dona esse speret, & confidat. Rationis iudici- *Discretio.* um, & sanctæ discretionis moderamen vbique sequatur. Nihil supra vires suas temerè attentet. Neque enim expedit, vt pertinaci animi decreto facere velit, quæcunque bona alios fecisse cognoscit. Perfectorum sublimia opera admiretur, ac pro eis Deo gratias agat, & ex eorum consideratione confirmetur, ne in paruis bonis operibus quæ agit, deficiat: sed quantum ad conuersationis suæ tenorem attinet, magis attendat quid ipse ex munere diuino facere possit, quàm quid illi fecerint aut faciant. Neque enim eadem gratia omnibus datur, nec eadem exercitia omnibus conueniunt, neque eodem modo omnes à spiritu sancto mouentur vel trahūtur. Sanè in hac vita non omnibus donum sublimioris contemplationis conceditur, non omnes eliguntur, vt resideant ad mensam regis æterni, & delitijs eius pleniùs perfruātur: sed plurimi ad hoc deputantur, vt stent coram mensa, & per laboriosas actiones inseruiant: qui tamen in futura vita simul cum his qui con-

contemplationis dono hic claruerunt, mensæ communis redemptoris ac patris cœlestis assidebunt, æterna beatitudine donati. Quemadmodum autem hi quos in hac perigrinatione rex cœlestis ad mensam suam, videlicet ad contemplationis quietem, vocat, vt cum eis delitietur, non debent in ciuiliter se subducere, neque tunc surgere vt stent, aut laboribus externis insistant, nisi obedientia, vel charitas, seu causa rationabilis requirat: ita minimè conuenit, vt hi qui ad standum ministrandúque deputati sunt, relicto officio suo, non vocati ingerant se mensę regali, regiq; assideant ad vacandum soli contēplationi. Deus non solùm exercitijs spiritualib⁹ sed etiam externis occupationibus pro sui honore piè susceptis delectatur. Ergo is qui in spiritu proficere desiderat, sua sorte contentus sit, & nihil (sicut dictum est) vltra vites suas temerè attentet. Cibum, potū, somnūq; necessarium corpusculo suo nō neget: nec inusitatum abstinentiæ rigorem facilè consectetur: nisi spiritusancto reuelāte certò didicerit id placere altissimo. Ad spiritualis vitæ cōtinuationem minùs ei oberit, si de cibo, & somno aliquid paulo amplius admiserit, quàm si id quod necessarium est subtraxerit. Suas priuatas actiones conuenienter alternet, ne fastidium generent, & animum prægrauēt. In ipsis etiam internis exercitijs suis immoderatā imaginationem, nimisq; vigorosam mentis ad Deū conuersionē, & anxiam perplexāq; solicitudinem, vel etiā adnisum plus iusto vehementē solerter vitet: vt & capite san⁹ & spiritu integer in obsequio Dei persistere possit. Omnem quoq; diffidentiā, & indecentem pusillanimitatē, implacabilemq; timorem, ac vanam tristitiam, & superfluos conscientię scrupulos (quibus libertas cordis profectusq; spiritualis præpediri solet) diligenter à se repellere studeat. Veruntamen si dolorem capitis, vel alia incommoda prorsus vitare nequiuerit, non propterea nimium deijciatur animo: sed seruata patientia quicquid molestum est, offerat Deo in laudem æternam, etiamsi ipse suo vitio suaque culpa illud sibi conciliauerit. Quando impijs in Deum ac diuina blasphemijs aut alijs indignis suggestionibus intus pulsatur, sæpè melius vincet, si illas negligendo atque cōtemnendo, mox signo crucis ædito cogitationem suam ad vulnera Christi, siue ad alia sancta, & conuenientia transtulerit, quàm si multis rationibus cum talibus contendere disceptareque voluerit. Prudentum, & expertorum consilium circa huiusmodi erit ei admodū vtile, maximè in initijs melioris vitæ. Quando ad sacram cœlestemque mensam in qua Christus verè sumitur est accessurus, religiosa mente recolat charitatem illam stupendam qua ipse Dominus Deus noster pro nobis homo fact⁹, etiam pati morique voluit. Potest ad supplendam inopiam spiritualem qua laborat, offerre sanctissimam eiusdem Christi conuersationem, & passionem, vel etiam beatæ Mariæ virginis Deiparæ seu aliorum sanctorum merita. Precetur ipsum Dominum Iesum, vt suis meritis ac virtutibus animam egenam exornare dignetur. Et quidem ab isto dignissimo, suauissimo, maximeq; necessario conuiuio, ab isto vnitatis sacramento, quo Christo incorporamur manemúsq; in eo, & eum in nobis manentem habemus, atq; ita omne bonum accipimus, non facilè se subducere debet, propter tentationes quibus premitur, neq; conturbari si sensibilis deuotionis consolatione destitutus est. Nam Deus vnicè delectatur vera humilitate, & patientia, eiq; sæpe magis placet afflictionis amaritudo laborisq; grauamē (dum bona voluntas, & sanctum desiderium homini adest) quàm internę dulcedinis affluentia. Si ei desunt lachrymæ exteriores, non desint interiores. Is cui omne vitium displicet, & qui Deum diligit, seu diligere verè cupit, nō caret interioribus lachrymis. Porro ignorare non debet illa exercitia, quibus aliquid ex passione Domini Iesu iuxta gratiam sibi datam legit aut ruminat, maioris esse virtutis, quam alia spiritualia exercitia. Omnino sicut ille, qui opobalsamum vel leuiter cōtingit, necessario suauem odorem retinet: ita is qui passionē dominicam piè recolit, licet permodico affectu id faciat, non potest non referre augmentum gratiæ diuinæ. Sed nec effigiem quidem crucifixi redemptoris, homo Christianus orthodoxę fidei nequaquam

Simile. *Modus seruandus.* *Euchar[i]stia.* *Ioan. 6.* *Patientia.* *Lachryma* *Passio Iesu*

quàm teuerenter aspexit aut aspiciet sine grandi vtilitate. Semper memor sit Dei cultor, quod ad virtutum pfectionem faciliùs fœliciusque pertinget, in benignissima Domini pietate sperãdo, & humiliter ac perseueranter orando, quàm proprijs viribus atque conatibus confidendo. Credat nullam orationẽ in Ecclesia catholica fideliter fusam carere fructu. Si conscientia peccatorum remordente nequit libero corde orare, statim culpam suam corã Deo cum humilitate fateatur, veniamq; petat, & se corrigere proponat: atq; ita demũ sancta fiducia resumpta, faciem animæ suæ iam repurgatam ad Dominum per preces laudesq; diuinas leuet. Et quãdo ex humana fragilitate distrahitur, Deoque negligentius intendit, non idcirco arbitretur orationes suas prius inutiles esse & reijci ab ipso Domino, qui pro sua ineffabili clementia atq; bonitate omnia opera nostra æterna remuneratione digna reputat, si pij sumus, & voluntatem nostram ab eo non auertimus, frequenterq; dolemus atque ingemiscimus pro his, quibus nos deficere, & delinquere cognoscimus. Non etiam propterea existimet se non exaudiri, quòd orationis suæ effectum non statim sentiat aut videat: sed longanimis fideiq; plenus perseueret in sanctis petitionibus, Deo penitus committens quando, & quomodo velit postulata tribuere. Nam misericors Dominus sępe ea quæ concedere vult, differt in longum tempus præstare, eo quòd non satis conuenienter neque satis vtiliter illa citiùs largiretur. Et plerumque exaudiens nos ad nostrã salutem, non id præbet quod petimus (quia nobis non conducit) sed aliud quod expedit, donat. Planè toties centum talenta (vt ita dicam) in thesauros reponit danda suo tempore ei, qui piè orat, vel etiam illi pro quo oratio funditur, quoties ipse orans, vel minimum nummum postulat. Quando aliquis latinæ linguæ ignarus, benigna religiosaque mente Deum latinè laudat aut precatur, non minùs vtilitatis ac meriti refert, quàm si lingua sibi nota laudes precesque suas Deo offerret. Nam & ægrotus quisque potionem medicinalem sumens sanitati restituitur, etiamsi ipsius potionis virtutem ignoret. Qui alicui[•] orationibus congrua pietate ac fide se commendat, fructum sancti desiderij sui apud Deum consequitur, etiam si is cuius preces expetierat, orare pro ipso negligat. Hæc pro qualicunq; explicatione seu dilatatione vtilissimarũ præceptionum quæ in breui ista Epistola habentur, dixisse sufficiat.

Spes. *Oratio.*

Conclusio Epistolæ.

HAec documenta crebrò inspice ac lege Deumque precare vt ea adimplere possis, sine cuius gratia nihil boni facere potes. Non autem despetes propter frequentes lapsus tuos, vel propter passionum vitiorumq; indecentes motus quibus adhuc vehementer forte impugnaris, & impediris: sed ex infirmitate tua in humilitate proficiens, bono animo esto, ac reiecta nimia pusillanimitate confide in Domino Iesu. Roga cũ vt malis tuis indulgeat, merita quæ tibi desunt suppleat, bona quæ necessaria sunt, concedat, & quæ concessit, sed imperfecta habes, perficiat. Pete, quære, pulsa: nam perseuerantem procul dubio tandem exaudiet ille qui dixit, Omnis qui petit accipit, & qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur. Quum verò postulata ab ipso acceperis, caue ne de donis eius stultè in te glorieris, aut aliquid præ cæteris te esse reputes. Illi gratias age, illi totum attribue qui totum dedit, tibi nihil ascribens præter peccatum, quod solum à teipso est. Porro memineris absurda illa quæ vel dormiens ligata ratione pateris, vel vigilans inuitus sentis, non adimere in te virtutem quando tibi non placent, quando consensum eis denegas. Imò verò laboris molestia, quam in talibus sustines, virtutem perornat meritumque adauget. Interna etiam instabilitas qua tibi nolenti cor inter precandum psallendumque miserè, (vt verbis tuis vtar) distrahitur, non tollit orationis tuæ fructum sicut nec insterilitatis ariditatisque gelu, quo te penè assiduè constringi conquereris. Sed curare debes vt vigili, strenua, & fideli diligentia sanctum illud opus reuerenter peragas: nam crescente in te humilitate ac charitate, aliquando tibi forte dabitur, vt serena, suaui, attentaq; mente rebus diuinis intendas. Vale, & ora pro me.

Io.6. & 15. *2. Cor. 3.* *Luc. 11.* *Interna instabilitas.*

Beatus Gregorius ait.

Homo in sua conuersione sæpe multum affligitur, dum hinc spiritus vocat, hinc caro reuocat: hinc amor nouæ cõuersationis inuitat, hinc vsus peruersæ vetustatis impugnat.

Hostis noster adhuc in hac vita nos positos quãto magis sibi rebellare conspicit, tãtò amplius expugnare cõtendit: eos enim pulsare negligit, quos quieto iure possidere se sentit.

Quisq; in ipso cõuersionis initio magna plerumq; excipitur dulcedine consolationis: sed durũ laborem postmodum experitur probationis.

Sæpe conuersus quisq; in eo fallitur, quòd dum quibusdam donis gratiæ per dulcedinẽ inchoationis excipitur, confirmationem accepisse se perfectionis arbitratur: & plenitudinis consummationem æstimat, quæ adhuc blandimẽta esse inchoationis ignorat. Ne ergo cõuersus iam sanctum se esse credat, dispensante Deo permittitur, vt post cõuersionem suam tentationum stimulis fatigetur.

Plerumq; virtutes, dum plus quàm necesse est exuberãt, vim suam exhalãt. Vnde Dñs electorũ suorũ, & ante tẽpus desideria implere renuit, & rursum in tempore intra mensuram profectus premit: ne si aut antequàm debẽt aut plusquàm debent proficiant, per profectus sui magnitudinem, in elationis defectũ cadant.

Pleriq; quum desideria sancta concipiunt, in summis etiam exerceri virtutibus inardescunt: vt non solùm culpa operationẽ non inquinet, sed nec cogitationem pulset. Et adhuc quidẽ in corpore positi sunt, sed nihil iam perpeti de communione præsentis vitæ volũt: imitari per intentionem internam mẽtis stabilitatem appetunt, sed interuenientibus tentationibus reuerberãtur: vt videlicet infirmitatis suæ meminerint, & elati de virtutibus quas accipiunt nõ sint.

Si sola nobis adsunt prospera, soluimur: ad virtutẽ verò meliùs per aduersa solidamur. Deus igitur prouidè cuncta disponẽs, electos suos inde robustiùs in integritate custodit, vnde eos per inimici tentantis impugnationẽ aliquo modo ab integritate labefactari permittit.

Diuus Bernardus.

Diligam te Domine pro dono tuo, & modulo meo. Si quantum debeo non possum, non possum tamẽ vltra quàm possum. Potero verò plus, quando plus dare dignaberis: nũquàm tamen prout dignus haberis. Imperfectum meum viderunt oculi tui: sed tamẽ in libro tuo oẽs scribentur, qui quod possunt faciũt, & si quod debent non possunt. *Psal. 138.*

Alius quidam.

Deus diligit nõ solum illos, qui semper in innocentia vixerunt, sed & eos qui post multa atq; enormia crimina resipiscunt, seq; diligenter corrigũt: isti enim sunt chara vasa misericordiæ eius. Illorũ animas per virgines, istorũ verò animas per proximas intelligimus designatas esse à Psalmista loquente de præclara regina sponsa regis Christi, ac dicẽte, Adducentur regi virgines post eam, proximæ eius afferentur tibi. Tã istæ quàm illæ perueniunt ad patriam cœlestẽ, sicut idem Psalmista consequenter asserit dicens, Afferẽtur in lætitia, & exultatione, adducentur in templum regis. Quare aũt Deus aliquos ex electis suis in innocentia conseruet, alios grauiter peccare permittat, non est nostrum inquirere. Id enim in profundo consilij, iudicijq; eius latet. *Psalm. 44.*

Ludouicus Blosius.

Dominum Deum nostrum, qui spiritus est, qui vbique est, possumus etiam vbiq; locorũ conuenienter adorare, venerari, colere, ac precari: sed id conuenientissimè facimus in oratorijs nomini eius consecratis. In quibus Christianos oẽs cum maxima reuerentia, & decẽtissima interioris exteriorisq; hominis cõpositione adesse oportet, propter ipsius summi Dei, & beatorum angelorũ eximiam gratiosamq; præsentiam. Qui verè intus illuminati, & copiosiùs vncti à spiritu sancto sunt, ineffabili perfundũtur gaudio, quando coram venerabili sacramento dominici corporis, & corã inuisibilibus gloriosissimisque illis cœli principibus spiritibus angelicis assistũt. Nullus eis locus in hoc mundo est gratior domo orationis: adeò vt à tẽplis sanctis ægrè plerumque auelli possint: quæ dum procul aspiciunt, si accedere, & ingredi prohibentur, deuoto corde sal- *Templa.*

salté salutant, & æternæ maiestatis Dominum religiosè adorant.

Missæ sacrificium. O quàm stupendus, & quàm inexplicabilis est summi Dei erga nos vermiculos amor, qui in Missæ sacrificio quotidie cum numerosa angelorum multitudine se mirè præsentem nobis exhibere (etiamsi sacerdos qui sacrificat malus sit) dignatur: ita vt apud nos non minùs verè sit ipse Domin⁹ Iesus, quàm in cœlo est. Meritò ad tantam diuinę charitatis dignationem ac dulcedinem corda nostra amore resoluta penit⁹ liquescerent. Meritò etiam iter promptissimè, & cum ingenti exultatione suscipere deberemus, quò possemus ipsius Missæ sacrificio diuinisq; mysterijs interesse. Sic enim animę nostrę supernis fulgoribus frequenter irradiatæ, caduca omnia facilè contemnerent, & ea quæ sursum sunt ardenter amarent.

Nō magis licet inquirere, quomodo in sacrificio Missæ, sacerdote verba cōsecrationis proferente, panis in corpus Christi, & vinum in sanguinem conuertatur, quàm quomodo Deus ex purissimis sanctæ virginis Mariæ sanguinibus carnem sibi aptauerit. Vbi enim Deus operatur, nō oportet quærere quomodo: sed indubitata fides his quæ à Deo fiunt adhibenda est. Firmissimè credere debemus, panem in verū Christi corpus, & vinum in verum sanguinem operatione spiritussancti, virtute verbi diuini, virtute omnipotenti, trāsmutari. Quid quærimus naturę ordinē in Christi corpore, quod præter naturam natum est ex virgine? Nos legimus de mūdi operibus, quod Deus dixerit, & facta *Psal. 148.* fuerint, quod mādauerit, & creata sint. An verò qui ex nihilo potuit deducere ad esse ea quæ non erant, non potest ea quæ sunt mutare in id quod non sunt? In mundi huius exordio dixit, Germi-*Genes. 1.* net terra herbam virentem, & ita factum est, atque hactenus perdurauit, perdurabitque in posterum virtus illius præcepti: & ipso dicente, Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus, nō est quod dicit? Ipse hoc dixit, dicendūque instituit. Prorsus verba illa veritatem corporis dominici exprimunt: ne-*Matth. 26.* que enim dixit Dominus, Hoc est figura corporis mei, sed hoc est corpus meum, hic est calix sanguinis mei, &c. Non autem arbitremur corpus Christi ad e-*1. Cor. 11.* nūciationem diuinorum illorum verborum de cœlo descendere, vt in altari adsit: sed inconcussa fide credamus ad eorundem verborum debitam prolationem, virtute diuina, non sacrificantis merito, panem vinumq; conuerti, & (vt planiùs dicam) transubstantiari in corpus, & sanguinem Christi verè Ibi pręsentis, ipso nihilominus beatissimo corpore in cœlo ad dexterā patris manente. Nam, & figura hominis (si sensibili exemplo in re tanta vti conuenit) *Similitudo* ita effingitur in speculo oblato, vt tamē ab homine non recedat. Non est aliud corpus Christi in cœlo, atque aliud in sacramento: sed vnum omnino, & idē vtrobique est. Quamlibet multæ habeantur hostiæ consecratæ, sub qualibet earum integrum corpus Christi subsistit: quemadmodum videmus eandem faciem humanam efformari integram in pluribus obiectis speculis, & verbum humano ore prolatum excipi integrū plurium audientium auribus. Imò verò facta vnius hostiæ consecratæ diuisione, sub singulis partibus separatis integrum corpus Christi consistit: veluti confracto speculo facies hominis in quolibet fragmento exprimitur non minus integrè quam in toto speculo. Quando autem frangitur, & diuiditur hostia consecrata, huiusmodi fractio siue diuisio non fit in Christi corpore, quum iam immortale sit, suiq; sectionem nullatenus admittat: sed fit in specie sacramenti, nempe in figura panis. Sanctissimum hoc mysterium, quod supra naturā est, sola fides capere potest. Fit ita, quia Deus vult ita, Deus ita instituit. Intellectus noster qui quamdiu in hoc exilio degimus, imbecillis hæbesque est, diuinæ maiestatis opera atque consilia comprehendere nequit: proinde nec ea temerè comprehendere velimus, reprehendere verò nullo modo audeamus.

A salutifera esca corporis dominici nullus bonæ volūtatis facilè se subducere debet propter indignitatem suam. Quemadmodum enim paruulus regis *Pulchra est paratio.* filius etiam cum his puerulis, qui ob scuro loco nati, & vilibus vestimentis induti sunt, ludere gaudet: ita Dei ac regis summi filius Iesus Christus, per sa-

cramentum Eucharistiæ libenter se adiungit non solum perfectis, verùm illis quoque qui multis quidem imperfectionibus sunt obnoxij, non tamen ipsas suas imperfectiones amant, sed ad meliora semper contendunt, & ab omni peccato letali immunes se (Deo adiuuante) seruare student.

ENCHIRIDII PARVVLORVM LIBER POSTERIOR, COMPLECTENS TRACTATVLVM DE præparatione ad felicem mortem, & de patria cœlesti, Deiq; diuinitate ac creatura rationali.

CAPVT I.

Matth. 24. Luc. 12. Emper quidē vigilare, semper lumbos præcinctos, & lucernas ardentes habere debem⁹, vt quum venerit Dominus, ac pulsauerit, confestim apetiamus ei: maximè tamen hora mortis euidenter appropinquante, id studiosissimè agere conuenit. Quisquis igitur Deum pie colis, dum morbo correptus mortem iam vicinam expectas, vide vt ad felicem exitū sedulò te præpares. Expedi cor tuum à curis, & sollicitudinibus huius seculi, sacramenta pro viatico grata mente suscipe, & animam tuam Deo commenda. Recole passio- *Passio Christi.* nem pijssimi redemptoris tui: beatam eius crucem in spiritu amplectere: osculare rosea illa vulnera, teq; totum in eis imprime: vt ibi abditus, fœliciter euadere possis omnes diaboli laqueos, & insidias. Roga Iesum vt suo pciofo sanguine te abluere, vniuersaq; peccata tua delere dignetur. Pro meritis bonorum operum quæ tibi desunt, offer Deo patri merita illius, offer sacratissimam cōuersationem, passionem, & mortem ipsius: offer merita dulcissimæ eius geni- *S. Maria.* tricis Mariæ ac sanctorum omnium. Ita enim fiet, vt tu qui ex te miser, pauper, ac nudus es, ornamentis spiritualibus mirificè decoratus appareas. Commenda te ipsi benignissimæ virgini deiparæ, cæterisq; cœli ciuibus, illis potissimum quorum venerationi peculiarius fuisti addictus: certò credens eos tuam orationem, piumq; animi tui affectum agnoscere. Sanè si Mariam ex corde inuocaueris, si ad eam humiliter, & confidenter te conuerteris, ipsa introitum regni cœlestis quem tua iniquitas iustitiaq; diuina tibi fortè occludebat, aperiet. Mater enim misericordiæ, & porta paradisi est.

CAPVT II.

Valde vtiliter hanc aut similem protestationem facies. Ego peccator *Protestatio morituri.* indignissimus, redēptus preciosissimo sanguine Domini nostri Iesu Christi, palam profiteor, me syncero corde ignoscere omnibus, qui quouis modo mihi iniuriam vel molestiam aliquā vnquā intulerunt: & humiliter rogo tam præsentes quàm absentes oēs, vt mihi vicissim ignoscant, & dimittant si in aliquo eos offendi. Agnosco me hactenus non vixisse purè nec sanctè coram Domino sicut viuere debueram: agnosco scelera mea multa nimis: agnosco culpas, & negligētias meas infinitas. Agnosco quicquid mali per oēm vitam cōmisi, & supplici mente à misericordissimo Domino Deo nostro veniam peto dolens ꝙ vnquam eum offenderim, & proponēs deinceps vitare peccata. Quamuis autē grauiter, & multis modis hactenus deliquerim, non tamen diffido de omnipotenti, & benignissima misericordia ipsius redemptoris mei: sed spero me per meritum passionis, & mortis eius, non autem ira per merita mea, participem futurum æternæ vitæ atque hæreditatis. Ego ipsam passionem eius sacratissimā, pro refugio munimentoque tutissimo habeo: ego eam inimicis meis inuisibilibus semper, & vbique tanquam armaturam inexpugnabilem obijcio, eā sanctæ Trinitati pro meritis, quæ mihi desunt, & pro perfecta satisfactione de peccatis meis offero. Credo in Deū patrem omnipotentem, creatorem cœli, & terræ: & in Iesum Christū filium eius vnicū Dominum nostrū: qui cōceptus est de spiritusancto, natus ex Maria virgine: passus sub Pōtio Pilato, crucifix⁹, mortuus, & sepultus. Descendit ad inferos, tertia die resurrexit à mortuis: ascēdit in cœlum, sedet ad dexterā Dei patris omnipotentis: inde venturus est iudi-

dicare viuos, & mortuos. Credo in spiritũsanctum: sanctã Ecclesiam catholicã, sanctorũ communionem: remissionẽ peccatorũ: carnis resurrectionẽ: & vitam æternam, Amen. Protestor corã ipso omnipotenti Deo, & coram tota curia cœlesti, me cupere & velle in ea fide vitam hanc finire, in qua conuenit obedientem sanctæ matris Ecclesiæ filium mori. Protestor me credere vniuersa quæ ipsa Catholica fides continet, & quæ à veris orthodoxisq; Christi fidelibus credenda sunt. Quòd si vel impugnatione diaboli, vel violentia morbi pressus, aliquid huic proposito contrarium cogitarem, loquerer aut facerem: iam illud reuoco, & contestor, me nullo modo consentire talibus cogitationibus, verbis, aut operibus. Gaudeo & gratias ago misericordissimo creatori, & saluatori meo, cuius ineffabili pietate me in sancta fide Christiana moriturũ confido. In manus eius sanctissimas animam, & corpus meum nunc, & in hora mortis meæ commendo.

CAPVT III.

Mortis metus. SI in te fluctuat, & metu concutitur naturæ infirmitas, si tristitia deprimeris, & horror mortis sese ingerit: nõ propterea existimes te à Deo derelictum esse, vel ad eum nõ pertinere. Nam plerique; etiam magnæ sanctitatis viri ac fœminæ, morte imminente, panorẽ (Deo id vtiliter permittẽte) sentiunt: plerique; per huiusce modi formidinem à leuib⁹ quibusq; culpis purgantur. Ipsi iusti qui mortem propinquam timent, eandem quam timent parati sunt per humilem *Simile.* mentis fortitudinem, & per syncerum Dei amorem suscipere: comparandi nimirum egregijs militibus, qui prelium cõmissuri, & pauore percelluntur, & tamen pugnam constanter ineunt. Christus Iesus volens consolari quoslibet electos suos, qui ex fragilitate humana ad mortis expectationem tædio affecti tristes sunt, & trepidant, transtulit in se eorum infirmitatem, quando imminẽte passione pauẽs ac mœrens dixit, Tristis est anima mea vsque ad mortem. *Matth. 26.* Non ergo te à Deo alienum esse existimes ꝓpter mœrorẽ quo grauatis. Transit ipsa tristitia cum fine: veniet lætitia sine fine. Quamuis dolorum aculei pũgant, & cruciatus vndiq; torqueant: tu tamen patientiam serua, & persiste in sancta spe, sanctaq; erga Deum fiducia. In omnibus abnega te, & trade ipsi Domino: subinde dicens id quod redemptor tuus sub mortem angustijs pressus dicebat, Pater, fiat voluntas tua: sic .n. *Matth. 26.* requiem atque refrigerium inuenies. *Rom. 14.* Memento quia siue viuimus siue morimur, Domini sumus: & siue viuimus siue morimur, in illo bene nobis erit, si nos vnitatẽ ecclesiæ Catholicæ retinentes, pij atq; humiles sumus. Erigant animum tuum verissima hęc verba Domini Iesu, Qui credit, inquit, in me, etiam *Iohan. 11.* si mortu⁹ fuerit, viuet: & omnis qui viuit & credit in me, non morietur in æternum. Non tibi videatur durum corporaliter mori, quum ipse Christ⁹ mortem carnis subierit. Ille præcessit, & veluti viam strauit, commodamq; reddidit, ne te pigeret sequi: illi⁹ igitur mors mortem tuam soletur. Precare eum, vt illa sua preciosissima morte tuam vndiq; contegat, muniat, sanctificet, & sibi gratam reddat. Corpus istud corruptibile quod relinquis, velut amarus cortex nucis est, vile ac sordidum animæ vestimentum modò est. Quid ad te si computrescat, si in cinerem & fauillam redigatur, vbi illud deposueris? Securus exue vestem quam Deus tuus aliquando restituet tibi integram, fulgidam, atque incorruptibilem. Qui Deum perfectè diligunt, resolutionem suam cupidè expectant, etiamsi non sine aliquo timore, & mœrore ad eam fortè perueniant. Quilibet talium istud cum grandi affectu Deo dicere potest: O Domine, quando te permittente corpus meum reuertetur in puluerem, & anima mea liberè refluet in te suam originem?

CAPVT IIII.

FOrtè hoc te angit, ꝙ ignores quomodo te migrãtem Deus excepturus sit, vtrùm ad æternam paradisi requiem, an ad transitoriã purgatorij pœnam: Non est necesse te aliquid horum scire. Sicut tibi placet dulcedo diuinæ misericordiæ peccata dimittẽtis: ita displicere non debet pulchritudo diuinæ iustitiæ peccata expiantis. Perfecti viri quo digniùs emendare possent quicquid in benignissimum redemptorem suum

suum commiserunt, parati essent nõ solùm ad purgatorium, verumetiam ad infernum descendere, si diuinæ iustitiæ decor id omnino exigeret. Ista certitudo tibi sufficiat, quòd habeas Dominũ pijssimum, qui & potest, & vult saluare te, si humiliatus confidas in eo, non in te. Multũ illi placemus, quando voluntatem eius ita diligimus, & prouidentiæ ipsius tam plena fiducia nos in spiritus humilitate committimus, vt etiam nescire gaudeam⁹ quid ipse circa nos agat. Tu igitur eius dispositioni te totum credens, mortem lætus expecta. Qua præsente, egredere securus ad patrem clementissimum: exoptans vt non minùs in æternitate, quàm in tempore vtatur te quemadmodum voluerit. Egredere, inquam: non tanquam carceri crudeliter ab eo mancipandus, sed tanquam sinu misericordiæ piè suscipiendus atque fouendus. Quod attinet ad purgatorium, sanè illæ quoque animæ quæ non admodum multa purgãda secum hinc deferunt, dolent plurimum quòd non satis purè vixerint, vnde & à pfectis regni cœlestis gaudijs percipiendis retardari debent, quæ retardatio eas valde affligit. Nam corporibus exutæ, quum iam Deum clariori intellectu cognoscant, quem hic cognoscebãt, ob idq; auidius eum appetant, non possunt nõ vehemẽter cruciari, ex dilatione tam ineffabilis boni. Licèt verò pœnas suas (quibus iuxta modum culparum nondum expiatarum torquentur) non ament, nequaquam tamen eas inuitè tolerant: neque enim voluntatem à Deo auersam habent, sed libenter diuinæ iustitiæ cõsentiunt, certè de adipiscenda post earundẽ pœnarum finem æternæ beatitudinis gloria certæ sunt, nec ad hanc vitam (in qua multa peccandi pericula sunt) redire vellent. Sed & (vt ita dicamus) si liber eis pateret introitus ad ipsum regnum cœleste, cum gratiosa reuerentia subducerent sese, & ingredi nollent quousq; per plenam purgationem tanta felicitate dignæ redditæ forent: scientes nihil inquinatum illi summæ puritati perfectè coniungi copularique debere. Quælibet earum dicit id quod fidelis quisq; in tribulatione constitutus dicere solet videlicet, Iram Domini portabo, quia peccaui ei, donec causam meam iudicet, & faciat iudicium: expectabo Deum saluatorem meum, educet me in lucem, & videbo iustitiam eius. Porrò pi⁹ & suauis Domin⁹ ipsas electorum suorum animas, quas post mortem carnis adhuc purgare necesse est, in tantum diligit, earumq; liberationem tam ardenter desiderat, vt si nos benigna charitate moti, pro illarum absolutione fideliter precemur, & adorandam sancti altaris hostiam, siue merita Christi Iesu, vel psalmodiam, aut quælibet alia salutaria offeramus peragamusúe, hoc non minus gratum habeat, quàm si eundem Dominum nostrum carcere conclusum consolationibus releuare atque adiutorio liberare studeremus. Ipse enim dixit, Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.

Purgatorium. *Mich. 7.* *Oratio pro defunctis.* *Matth. 25.*

CAPVT V.

Nihil est quod fidelem amantemq; animam in præsenti exilio magis exhilaret, quàm quòd speret se (postquam huius vitæ stadium emensa fuerit) peruenturam ad Beatum illum sinũ æternæ pacis: vbi nullo amplius vitio inquinabitur: vbi nulla tentatione, nullo timore, nullo periculo, nulla anxietate, nulla rerum vicissitudine affligetur: vbi plena charitate Deum absq; aliquo impedimento, absq; labore, absque fatigatione, absq; fastidio laudabit: vbi per omnia illi placebit, vbi denique tota illum possidebit, & ab illo tota possidebitur. Quũ hæc in vita præsenti stabiliter, & integrè haberi nõ possint, merito mors ipsa iustis optabilis, vel certè tolerabilis est. Sentiunt enim quàm sit grauis vitæ mortalis hyems, ob idq; æstatem vitæ immortalis desiderant. Verè tristis hyems est hæc vita, quam corruptionis propriæ torpor constringit, quam ignorantię caligo obnubilat, quã tot molestiarum, tot laborum, tot ærũnarum imbres irruentes quotidie atterunt. Qui premẽte hyeme afflicti suspirant, vbi æstas aduenerit, & vmbra mortalitatis inclinata, dies æternitatis aspirauerit, accepta cõsolatione gaudebũt. Beata illa anima, quæ, audiens vocẽ spõsi dicentis, Ecce venio citò, mox exhilarata respondet, Veni Domine Iesu. Et felix illa hora ac tempus illud optatissimum, quando ipse cœlestis sponsus animæ sanctæ de carcere corporis egrodien-

Apoc. 22.

Cant. 2. dienti lætus occurrit, eamq; blanda alloquutione inuitat dicens, Surge, propera, amica mea: iam enim hyems transijt, imber abijt, & recessit, flores apparuerunt in terra nostra, vineæ florentes odorem dederunt, & vox turturis audita est in terra nostra. Egredere cum iucũditate filia charissima, nihil trepides, nihil expauescas: euadis exilium, relin-
Apoc. 21. Sapien. 9. Matth. 25. quis miseriam calamitosi seculi. Non iam erit dolor nec gemitus, deinceps corpus quod corrumpitur non aggrauabit animam: introducta enim in gaudiũ Domini tui de incorruptionis munere sine fine lætaberis: exultabis, & cãtabis æternum Alleluia in gloriosa ciuitate ac beata domo mea. Sic videlicet merebitur in exitu suo cõsolari anima perfecta & sponsa casta, quæ nõ hoc seculum, sed Deum diligit.

CAPVT VI.

Meditatio patriæ cælestis. O Cœlestis Ierusalem, ô patria dulcis, & amabilis, patria claritatis immensę, quam ipse Deus lux vera, lux increata illuminat, in qua etiam tot sunt quasi soles, quot sunt angeli, & electę animæ, de te quid scribitur? quid dicitur? quid creditur? In te est pfecta cognitio omnium quæ scienda sunt, & quæ creatura rationalis scire appetit: in te est pax & requies omnem sensum exuperans: in te est dies sempitern⁹, & vnus omniũ
Philip. 4. spirit⁹: in te est certa securitas, & secura æternitas, & æterna tranquillitas, & trãquilla felicitas, & felix suauitas, & suauis iucunditas: in te est omne bonum. O quantũ gaudium, quantus syncerissimæ voluptatis torrens nobis erit, videre Deum sicuti est, clarissimè cõtẽplari illam incomprehensibilem gloriam, inæstimabilẽq; illam pulchritudinẽ fulgentissimæ Trinitatis, & perfectè gustare ineffabile illud nectar diuinæ dulcedinis ac suauitatis: libertimè amplecti Deum, plenissimè frui Deo: habere eũ intus in nobis præsentem tanquam vitam nostram: sentire in substantia animarum nostrarum inhabitantem, & inundantem diuinitatem sicut fluminis impetum: iocundissimè aspicere illud præcellentissimum ipsius diuinitatis tẽplum, videlicet corpus Christi gloriosum: iugiter intueri gratiosissimam eiusdem vnigeniti Dei matrem, cœlique reginam inclytam virginem Mariam: cum ea, & cum angelis omnibus atque cum cæteris cœli ciuibus perpetuũ habere consortium, ac singulos distinctè penitusque cognoscere: omnium denique rerum creatarum genera, species, naturam, vires, ordinem, & quicquid ad mundi perfectionem seu decorem attinet, exactissimè scire, apertissimeq; speculari. Maius est intueri creatorẽ, quàm vniuersam creaturam: qui creatorem videt, quod maius est, creaturã quoque eius intuetur, quod minus est. Hinc beatus Gregorius ait, Animæ videnti creatorẽ, angusta est omnis creatura. Et rursum, Animę, inquit, sanctę in cęlo, quia intus claritatem Dei vident, nullo modo credendum est, aliquid foris esse quod ignorent. Profectò Deum sicuti est vidisse, est omnia didicisse. In illa pręclara Dei ciuitate etiam minoris gloriæ ciues prædicta omnia pro suo captu ac modulo obtinebunt: nam & beata Dei visione in æternum viuent, & casta eius dilectione in æternũ perfruentur, & cum ipso fœliciter in æternũ regnabunt. Propter minus meritum ibi non dicetur, nec erit aliquis imperfectus: quia quod quisque in se non habebit, hoc per charitatem in alijs possidebit. Quid plura? Oẽs ibi pleni Deo erunt, & immersi atque absorpti delitijs gloriæ eius, nihil vlterius appetent. Quod habebunt nunquam fastidient: semper enim illud desiderabunt, & tamen illo semper satiabuntur. Simul hæc duo erunt, ardens desiderium, & plena satietas. Cæterùm ipsi electi Dei in cœlum translati, felicitatis æternæ premia ante resurrectionem cumulatissimè in anima percipiunt: post iudicium verò illa etiam in carne percepturi sunt, quando scilicet corpora eorum iam immortalia, incorruptibilia, pura, suauè olentia, agilia, subtilia, clara, ac fulgida vestientur gloria Indicibili. Tunc cœli quoque & elementa, id est, hæc sensibilis mundi machina, insolito decore renouata Immutataque effulgebit: vt sublata omni corruptione semper maneat, & perpetuum periucundumque spectaculum sanctis exhibeat. Quisquis hæc legis, disce expetere beatissimum illum statum: disce supernam, patriam amare, & ad eam frequenter suspirare.

Ipsam

Ipsam oculis istis carneis modò videre non potes: sed crede inuisibilia ac cœlestia, visibilibus terrenisq; incomparabiliter potiora, digniora, pulchriora, gratiora, suauioraque esse. Visibilia enim, & sensibilia quę hic sunt, imagines sunt illorum inuisibilium quæ sunt in cœlo, in Deo. In illis inuisibilibus veritas, in istis visibilib⁹ vmbra est. Sed quia nobis qui de terra sumus, terrena sensibiliaq; prius cognita fuerũt, idcirco ipsa visibilia, res: inuisibilia verò rerũ similitudines æstimamus, reuera tamẽ illa inuisibilia res: ista aũt visibilia, rerum similitudines sunt: quæ illis permanentibus transeunt. Ea quoque inuisibilia, quæ creauit Deus, angeli, & animæ rationales, si cum Deo comparentur, vmbra sunt. Non putes aliquid eorum quæ hic vides, & quæ te delectant, deesse in supramundana Ierusalem: sed crede in inuisibili, & intelligibili illo mũdo esse omnia, quæ in visibili, & sensibili hoc mundo cordibus humanis placent. (Intelligibile dicimus id, quòd solo intellectu percipi potest: in qua significatione etiam intellectuale plerumque apud sacros scriptores ponitur: licèt aliqui magis velint intellectuale esse id, quod intelligit seu intelligendi virtute præditum est, sicut & frequenter vsurpatur.) Deus qui origo, fons, exemplar, archetypum, idea, & ratio omnium est, omnia etiam est. Igitur quicquid in hoc mundo delectat, quicquid in hoc mundo est, in cœlo est: & quod ibi est, longè sublimius, longè pręstãtius est, quàm quod hic est. Omnis voluptas quæ hic corpore siue sensibus corporis hauritur, nõ nisi remotissima, obscurissima, optatissimaque imago est illius syncerissimæ voluptatis, quam spiritus rationalis spiritui increato vnitus persentit. In cœlo verissima perfectissimaque rerum exemplaria sunt: multa vnũ sunt, & vnum multa. Ibi omnia incorrupta, & stabilia in æternum perseuerant. Hic symbola quædam, & signa verorum habemus tantùm, quæ cum tempore labuntur, & prætereũt. Vnde pij omnes vltramundana illa, licèt nondum visa, in hac peregrinatione diligunt: ista quæ vident & præsentia habent, contemnũt. Crede ergo quod non vides, vt merito integræ fidei aliquãdo assequaris quod credideris. Id vbi deposita carnis tenebrosa mole obtigerit, tunc anima tua videbit bona cœlestis Ierusalem longè meliori atque feliciori visu, quàm fit visus iste corporis: videbis enim sicut vident sancti angeli.

CAPVT VII.

O Deus meus, ô dulcis vita animæ meæ, ô vera salus mea, ô vnicum, & æternum bonum meum, bonũ summum atque incommutabile? quid volo, quid quæro præter te? Nonne habeo omnia, si te habeo qui creasti omnia? Nihil vsquam eharum est quod tu non feceris. Ecce pulchritudo beatorum angelorum, pulchritudo sanctarum animarum, pulchritudo corporum humanorum, pulchritudo animalium brutorum, pulchritudo cœlorum, syderũ, solis, lunæ, ignis, aeris, maris, terrę, plantarum, florum, gemmarum, metallorũ, & colorum omnium, suauitasque sonorum, odorum, ac saporum delectantium, abs te est. Quicquid decoris, gratiæ, amœnitatis, elegantiæ, dulcedinis, virtutis, dignitatis, & opulentiæ est in creaturis, hoc totum in te abundantissimè, excellentissimè, immarcessibiliterque consistit. Verè tu es summè pulcher, summè delitiosus, summè amabilis, & summè desiderabilis. Tu exuberãtissimè in te contines omnem venustatem atque iucunditatem semper vernantem ac florentem, quæ tantò præstantior est illa quam in rebus creatis cernere aut experiri possunt homines, quantò tu creator præstantior es quacunque creatura tua. Tu omnium quæ delectabilia esse queunt superessluens es plenitudo: tu puræ lætitiæ Sanctæq; voluptatis pelagus immensum. Tu lux indicibiliter serena, lux fulgida, lux decora, lux æterna, & incircunscripta. O qui tibi etiam in præsenti exilio per eximiam cordis munditiam intimiùs vniuntur, quid vident? quid audiunt? quid olfaciunt? quid gustant? quid sentiunt? Hoc nulla lingua exprimere potest. Amorosi amplexus, & delicata oscula, quibus vel mater tenello nato suo, vel sponsus dilectæ sponsæ suæ blanditur, non sunt nisi permodica quędam, & tenuis vmbra illorum amplexuum atque osculorum quibus animam te castè aman-

man-

mâtem afficis. Quòd si tam Beati sunt,
1.Cor.13. & tam inexplicabilia percipiunt paupe-
res exules qui te non nisi per speculum
in enigmate hic vidēt: quàm beatos esse
& quàm ineffabilia percipere credere
debemus gloriosos atq; inclytos ciues
regni tui, qui te vidēt sicuti es, qui mel-
1.Ioan.3. lifluam faciem tuam clarissimè contē-
plantur, qui abysso perennium delitia-
rum fœliciter immersi, tibi perfectissi-
mè vniuntur? Ipsi charissimi filij tui iā
manifestè cognoscunt, atq; in se penit⁹
sentiunt, quantùm tu pater suauissimus
eos diligas, & ab æterno dilexeris. Tu il-
lis omnibus placidissimè præsides: oēs
lumine claritatis tuæ iucundissimè il-
lustras: in omnium cordibus familiaris-
simum gratissimumq; colloquium iu-
giter habes: omnium affectus incom-
prehensibili charitatis dulcore pariter
& ardore in te trahis: omnes delitiosis-
simâ tui fruitione tranquillas, lætificas,
reficis, & satias: denique tu in illa super-
na Ierusalem Deus sempiternus omnia
Ioan.14. es in omnibus. O præclarum diem illū,
diem vnum, diem æternum, solum ve-
rum diem, de quo tu Domine Iesu sic
loquutus es electis tuis, In illo die cog-
noscetis, quia ego in patre meo, & vos
in me, & ego in vobis. O diem votis ar-
dentibus expetendum, in quo animæ
sanctæ tibi vnitæ, & inenarrabili luce sa-
pientiæ perfusæ, transformantur in cla-
ritatem sempiternæ gloriæ. Concede
obsecro mi Iesu, vt quàmdiu in huius
peregrinationis tenebris versor, oculos
mentis ad illius diei fulgentissimum ru-
tilantissimumq; lumen apertos habeā,
tibique Deo meo placeam.

CAPVT VIII.

Gertrudis. GErtrudis, siue Trutha, ordinis mo-
nastici virgo, & eadē literata, Deo-
que familiarissima, scripturæ ista com-
mendauit. O regio, inquit, illa Beata &
Beatificans affluentijs Beatitudinū: ager
delitiarum, cuius minutissimum granū
sufficientissimè satisfacere potest auidi-
tati omnium electorum in diuersis quę
humano cordi desiderabilia, amabilia,
delectabilia, & suauia possunt excogita-
ri. O æternum solstitium, speciosus me-
ridies, mansio secura, locus totum con-
tinens quod delectat: paradisus peren-
nium delitiarum, præterfluens riuis in-
æstimabilium voluptatum, alliciens flo
rigera vernantia omnigenarum amœ-
nitatum, demulcens suaui sono, imò
suauiter afficienti melodia intellectua-
lium musicorum, inebrians resoluenti
dulcedine internorum saporum, im-
mutās mira blanditate secretorum am-
plexuum. Sed quid inde balbutire co-
natur mea impeditior lingua? quum e-
tiamsi omnis angelica, & humana po-
tentia in vnam conferretur scientiam,
nequaquam ad plenum formare suffi-
ceret vel vnicum verbum, quo tātæ ex-
cellentiæ eminentia in minimo dignè
attingeretur aut exprimeretur. Cæte-
rum ne quis arbitretur hanc sponsam
Christi Gertrudem talia quasi de rebus
sibi nulla prorsus experientia cognitis
loqui, subiungemus quid ipsa alibi gra-
tias Deo agens de se narret. Quū, inquit,
cātaretur responsoriū, Vidi Dominum
facie ad faciem, mirabili quodā & inęsti
mabili coruscatiōe illustrata est anima
mea luce diuinæ reuelationis. Apparuit
tanquā faciei meæ applicata facies quę-
dā non formata, sed formans, non per-
stringēs oculos corporis, sed faciē læti-
ficans cordis, grata amoris munere, nō
colore. Ex hac mellisflua visione quum
solares oculi tui domine De⁹ meus ocu
lis meis directè oppositi viderētur, qua-
liter tu suauis dulcedo mea tūc affeceris
nō solùm animā meā, verùmetiam cor
meum cū omnibus viribus, tibi soli est
notum: da proinde vt quoad vixero ti-
bi persoluam famulatū deuotū. Ex ipsis
deificis oculis tuis, sensi per oculos me-
os intrantem lucem quādam inæstima-
biliter suauificam, quę transiens omnia
interiora mea, supra modū mirabilem
virtutem in omnibus membris meis vi-
debatur operari: primò quidem euacu-
ans oēs medullas ossium meorū, hinc
etiam ipsa ossa simul cum carne annihi-
lans, in tantū vt tota mea substantia ni-
hil aliud sentiretur esse, quàm splendor
ille diuinus, qui vltrà quàm dici possit
delectabili modo in seipso colludens,
inæstimabilē animæ meæ exhibebat se-
renitatis iucunditatē. O quid ampliùs
dicā de ista dulcissima visione? quia vt
verū fatear, omniū linguarum eloquen
tia per omnes dies vitæ meæ mihi hunc
præclarum modum te etiam in cœlesti
gloria videndi, nunquam (prout mihi

videtur) persuasisset, si dignatio tua Deus meus vnica salus animæ meæ, per experientiam me ad illum non admisisset. Eadem felicissima virgo Gertrudis, aliquando per spiritum intellexit tantam, & vsq; adeò incomprehensibilem esse lucem diuinitatis, vt si quilibet sanctorum ab Adam vsq; ad nouissimum hominem singularē perciperet cognitionē tam altam ac perspicuam, quàm altam perspicuamq; aliquis vnquā perspicere potuit, & alter cū altero sua cognitione non partieiparet, etiamsi millies numerosior esset multitudo sanctorū, adhuc tamen in infinitū ipsa lux diuinitatis superaret oēm intellectum. Lux creata, tam spiritualis quàm sensibilis, participatione solùm lux est: illius veræ lucis typus, & vmbra duntaxat est. Plura possemus adferre ex sanctorum monumentis, quæ pias mentes ad amorem patriæ cœlestis vehementer accenderent: sed hoc alias (si Deus voluerit) faciemus. Nobis enim in animo est, colligere Psychagogiam ex scripturis Beati Augustini Episcopi, & Gregorij Papę, in qua copiosiùs de felici statu ipsius supernæ Ierusalem tractabitur.

CAPVT IX.

Hic aliqua expressiùs dicem' de diuinitate, vt paruulis gratificemur. Quando Deus syncerè ac religiosè cogitatur, viua quædam, & spiritualis substantia cogitatur, omnem creaturā trāscendens, prorsus intermina, omnipotens, summè perfecta, summè simplex, summè pura, summè elegans, summè iucunda, summè amabilis, summè gratiosa, summè suauis, summè delitiosa: substantia per se substantia, nō aliunde esse habens, neque aliunde dependens: fons existentiæ his quæ sunt, fons vitæ his quæ viuunt, sensus his quę sentiunt, fons rationis his quæ rationalia sunt, fons sanctitatis his quæ sancta sunt, fōs luminis his quæ lucida sunt, fons perfectionis his quæ perfecta sunt, fons denique, & causa omnibus bonorum omnium: fons omnis dignitatis, & potētiæ, omnis virtutis, & sapientiæ, omnis venustatis, & gratiæ, omnis dulcedinis, & lætitiæ, æterna plenitudo totius beatitudinis. Pij ita apud se philosophantur de Deo. Et quidem Deus pater, Deus fili', Deus spiritussanctus, non sunt tres Dij, sed vnus Deus: vnus in substantia, trin' in personis. Gloriosa trinitas, pater, & filius, & spiritussanctus, vnus est viuus ac verus Deus, increatus, inuisibilis, infigurabilis, immaterialis, incompositus, impartibilis, indefluus, incircumscriptus, id est, neque loco neque seculo seu tempore terminatus, neque intellectu cōprehensus, vtpote omnia replēs, omnia velut ambiendo terminans, omnia sine ambitu concludēs, sup omnia existens. Ipse ergo illocalis est, suijpsius locus est, intēporalis est, sine initio, sine fine sempiternus est, Ipse est incōmutabilis, nulli alterationi, nulli perturbationi, nulli passioni obnoxius: semper tranquillus, semper idipsum permanēs. Sic dispensat tempora, & quoq; mutabilia, vt tamen ad eius æternitatem nō accedant tempora, & ipse nunquam mutetur. Factor est omnium seculorum siue temporum, creator cæli & terrę, visibilium omnium, & inuisibilium. Nō ex necessitate aliqua, sed propter solā bonitatem suam creauit omnia, dans tebus inanimis vt subsistāt: plantis vt subsistant, & vita vegetatiua viuant: brutis animātibus vt subsistant, viuant, ac sentiant: creaturis rationalibus, nempe, angelis, & hominibus, vt subsistant, viuāt, sentiant, atque intelligant. Sola bonitas eius causa est naturalium proprietatū, & bonorum omnium quæ in creaturis sunt. Nam quum boni proprium sit, in alia sediffundere, & ipse Deus sit summè bonus ac substantiale bonū, deriuat suam bonitatem in omnia, indulgens eiusdē bonitatis suæ radios cuiq; creaturę iuxta ei' captum atque aptitudinem: quemadmodum sol iste visibilis illuminat, & pmeat omnia inferiora, vt quodque eorum luminis virtutisque solatis consortium ac participationē in se admiserit. Igitur Deus propter bonitatem suam, omnia quæ existūt deduxit ad esse ex nihilo: & adhuc multò plura, imò vero innumeros mundos si vellet, creare posset, quum sit essentiæ pelagus infinitum. Ipse mundum istum pulchrum condidit, ad exēplar illius pulcherrimi mūdi, quē in sapiētia sua habebat. Quēadmodū .n. peritus architectus domū exemplarē materia carentē mente cōtinet, ad cuius similitudinē efformat do-

mum

mum materialē tanquam exemplum, & expressionē illius archetypi, quā mente gerit: ita rerū omnium opifex Deus in sua æterna scientia exemplares diuinasque ideas ac rationes habuit eorū quę fecit: & quicquid ab eo creatum est siue visibile, siue inuisibile sit, quia semper ab eo cognitū fuit ab æterno in eius mēte atque intelligētia vixit. Hinc ait Beatus Ioannes Euangelista, *Ioan. 1.* Quod factum est, in ipso vita erat. Quælibet ergo creatura prius in Deo extitit, quàm in seipsa. Non ita existunt in Deo res creatæ, sicut in propria natura: nam secundum hanc sunt corruptibiles, mutabiles, & egenæ: in Deo autem nihil corruptibile, nihil mutabile, nihil egenum est. Quum omnis creatura facta sit ex nihilo, ex se nihil est, & in nihilum mox redigeretur, nisi virtute, & gratia conditoris seruaretur. Omne enim quod esse cœpit, etiam suapte natura desinere potest. Separetur à rebus cōditis quicquid corruptionem, imperfectionem, atque indigentiam sonat: & iā elucescet quomodo sint in Deo. In cognitione Dei siue in Deo res omnes sempiternæ viuunt, & vita sunt. In essentia, inquam, Dei omnium rerum exemplaria sunt: & ipse eadem diuina essentia omnium rerum vnum exemplar est. O quàm iucundum erit, videre in illa gloriosa ciuitate, quomodo in Deo, & multa vnū sint, & vnum multa. Omnia ipsi Deo præsentia sunt, ipseq; omnibus præsens est: longè tamen ab eorum sensu qui impij sunt, abest. Sanctis peculiariter, & eximiè adest: quia in eis tanquam in tēplo suo per salutarem gratiam habitat. Omnibus rebus inest præsentia, potentia, substantia: nullius tamen rei immunditia contaminatur. Nihil ei immundum est, præter peccatum, quo ipse etiam non inquinatur. Sensibiles rerum sordes non secundum rationem, sed secundum sensum duntaxat sordes dicūtur. Quomodo autem Deus, qui æterna stabilitate incommutabiliter in seipso semper manet, omnibus rebus à se cōditis insit substantialiter, siue per essentiam, quum tamen ipsæ res creatæ non sint in Deo per propriam naturam, (nā quicquid per naturam seu essentiam in Deo est, hoc est ipse Deus) sensus humanæ mentis in hac vita percipere nequit. Scimus, & dicim' ita esse: quomodo verò id fit aut fiat, nescimus. *Vbi Deus antequam mundum conderet.* Si quæritur vbi erat Deus antequàm mūdum conderet, rectè respondetur, quia in seipso erat, apud seipsum erat: & mundo cōdito, apud seipsum est. Ipse ergo Deus vbique est: vbique sine situ, vbique sine sui diuisione totus est: non in paruis paruus, sed in paruis, & magnis sine quantitate vel mole magnus. Scit omnino omnia: videt in corporeo oculo, & inscrutabili cognitione clarissimè cognoscit cuncta præterita, præsentia, & futura. Quando aliquis peccatum committit, Deus quidem illum peccaturum ab æterno præsciuit: non tamen ille ideò peccat, quòd Deus peccati eius præscius fuerit: sed potius eum peccaturum Deus ideò præuidit, quia omnino ille praua sua voluntate peccatum erat cōmissurus. Præscientia Dei non tollit libertatem arbitrij nostri. Ipse accusandus non est, dum iniquè aliquid agim', licèt præuideat quid acturi simus: quēadmodum is qui in specula constitutus videt aliquem properare ad locum ingentium periculorum, spōteque suam ipsius necem accersere, cognoscit sanè quò ille properet, non tamen ob id in causa est quòd eò properet. Deus malæ voluntatis est præcognitor, nō author: *Pulchra similitudo.* bonæ verò voluntatis, & præcognitor, & author est. Ipse mala fieri permittit non cogit: & quicquid permittit, rectè iusteque permittit, etiamsi nos permissionis eius ratio lateat. Ergo sicut dicebamus, ipse omnia scit. Penetrat abditissima quæque, & occultissimas cordium cogitationes intentionesque dinumerat. Non solùm honesta, verùm etiam inhonesta omnia purissimè pacatissimeque considerat. Quemadmodum enim sol radijs suis cloacas illustrans non earum sordibus inficitur: ita Deus citra aliquam sui iniuriam intuetur, & agnoscit quicquid fit, quicquid dicitur, quicquid cogitatur. Ipse sine labore regit omnia quæ condidit. Sua admirabili prouidentia ordinat curatque minima & maxima, vilissima ac nobilissima: attingens *Sapie. 8.* à fine vsque ad finem fortiter, & disponens omnia suauiter. Cuius sapientissimæ prouidentiæ sua vestigia etiam ipsis rebus creatis indidit: vt illam in eis tenui quodam simulachro sese

manifestantem agnosceremus. Videm* enim homines, iumenta, aues, & cætera animalia, naturali instinctu gerere curam fœtuum à se æditorum: illis parare lectulos, cubilia, nidos, eos alere, fouere, protegere. Quanta diligentia inuigilat mater, ne infantulus suus qui per se nondum satis tutè graditur corruat, & se lædat? Quin & plantas atque arbusta conspicimus folliculis, testisq; duriusculis concludere ac veluti circummunire suos fructus. Si tāta prouidentia relucet in creaturis quę symbola veritatis sunt, quantam credere debemus esse in ipsa veritate, nempe in Creatore? Quis hæc attendens non laudabit Deum, nō ei ex intimis animæ suæ medullis gratias aget, non se totum dispositioni eius liberè committet ac tradet? Ipse Deus sua potentia, sua sapientia, sua bonitate, exuperat omnium hominum atq; angelorum intellectum. Incircunscripti enim, & infiniti Dei, incircunscripta atque infinita est potētia, sapientia, & bonitas: ob idq; neque homo, neque angelus (qui circunscripti finitiq; sunt) eam comprehēdere possunt. Solus Deus integrè ipsam suam potentiam, sapientiam, & bonitatem, siue seipsum comprehendit atq; cognoscit: ipse suiipsius delitiosissima, substantialis, perpetuaque fruitio, & sibijpsi intermina atque incommutabilis beatitudo. Sancti angeli, sanctæq; animæ in cœlum receptæ, vidēt quidem Deum sicuti est, & cognoscunt eum pro suo captu graduque: non tamen prorsus ipsum Dei secretum intuentur, non plenè Deum comprehendunt. Infinitum Deum non infinitè sed finitè cognoscunt. Non omnia quæ in Deo sunt, & in Deo videri sciriq́ue possunt (ab ipso enim Deo videntur, & cognoscuntur) vident aut sciunt: id namque creatæ finitæq; intelligētiæ captum excedit. Secundum hunc sensum accipiendum est illud quod dicere solem*, Deum vidisse, est omnia didicisse. Omnia sanè: non tamen sic omnia, vt is qui substantiam Dei videt, dici propterea debeat, omnia quæ in illa relucent, & quæ cognoscit Deus, cognoscere: hoc enim esset scientiam creaturæ æqualem scientię creatoris esse. Qui videt Deum, licèt intueatur, & agnoscat omnia quæ creauit Deus, non tamen intuetur neq; cognoscit omnia quæ creare potest Deus. Verba Beati Pauli Apostoli, quibus in calce prioris epistolę ad Timotheum asserit nullum hominum Deum vidisse nec videre posse, sic aptè intelligim*, quasi diceret, nullum hominū Deum comprehendisse nec comprehendere posse: quāquàm ita etiam accipi ea verba possunt, vt sensus sit, nullum hominum vita sensitiua in hoc exilio viuentium Deum vidisse nec videre posse. Si cōcedendum est aliquos in hac peregrinatione substantiam Dei vidisse, etiam cōcedendum erit eos interim dum Dei essentiam contuebantur, vita sensitiua non vixisse. Porrò, in Deo nihil accidētarium est. Bonitas, iustitia, sapientia, non accidentaria, sed substantialis ei adest. In nobis illa accedunt, & abscedunt, at nō in Deo, qui inalterabilis immutabilisq; est. Ipse summè simplex est ob idq; in eo non est aliud esse, atque aliud bonum, iustum, sapientem esse: nō est aliud in illo bonitas, iustitia, sapientia, & aliud essentia. Non aliud est ipse, atq; aliud quod in ipso est: nō inquàm est aliud De*, & aliud quod Dei est. Et tamē quid omnino sit illa simplicissima, immutabilis, & æterna Dei substantia, quæ omni substantia superior est, quid omnino sit diuinū illud ens quod omnia entia excellit, nos neque dicere neque comprehēdere possumus. Conuenientius itaq; quid non sit, quàm quid sit ipse supersubstantialis, & superintellectualis spiritus Deus enūciamus: semper agnoscentes Deo inferius esse quicquid de eo dicere vel comprehendere potuerimus. Sed quem inuestigando non vt est inuenimus, amādo complectimur: ipse enim charitas est. Essentia diuina essentias rerum creatarum tanto interuallo exuperat, vt hæ cum Deo collatæ, non entia potiùs quàm entia dici debeāt. Entia quidem, quia à summo ente profecta sunt: non entia verò, quia ex se nihil sunt, ex se mutabilia sunt, & ab immēsitate atque perfectione incōmutabilis Dei in infinitum distant, & deficiunt. Deus solus verè ac propriè est, qui nō ab aliquo est, qui nec exordium nec finem habet, neque vnquàm mutatur. Propterea dicebat famulo suo Moysi: Ego sum qui sum. Dices filijs Israel, Qui est misit me ad vos.

1. Tim. 6.

Exod. 3.

Quod

Quòd ſacra ſcriptura multa de ipſo incõmutabili, & incorporeo Deo mutabiliter corporaliterq́; enũciat, hoc vtique facit, vt nobis qui infirmi ſumus ſeſe accommodet. Deus in illa veluti balbutire dignatur, vt à paruulis balbutientibus intelligatur. Neq; enim ad intellectualia, & diuina aliter commodè ſubuehi poſſemus, quàm per verba nobis familiaria domeſticaq́;. Attribuuntur itaq; Deo oculi, aures, os, manus, pedes, ſomnus, obliuio, ira, furor, & cõſimilia: vt ſpirituales eius operationes virtuteſque ſignificentur. Eadem ratione talia etiam angelo, & animæ humanæ plerũque accommodãtur. Eadem quoq; ratione, illo cali Deo locus aſſcribitur. Nã locus ſiue ſedes Dei metaphoricè dicitur, vbi aliqua ſingularis, & perſpicua eius operatio fit: veluti eſt cœlum, mens iuſti, & templum diuino cultui dedicatum. In templo enim diuinitati conſecrato diuinæ laudes decantantur, diuina officia peraguntur, & diuina celebrãtur myſteria, admirabili ſtupendáque Dei operatione ac virtute commendatiſſima: ibi theſaurus ille theſaurorum omnium digniſſimus ſacrâ Euchariſtia aſſeruatur. Quæ quidem Euchariſtia nõ figura veri corporis Chriſti, ſed ipſum verum corpus Chriſti eſt. Rectè tamen religioſa eius perceptio dicitur figura futurorum: quia in futura vita non ſub accidentariarum ſpecierum velamenta participes erim^9 diuinitatis, ſicut modò: ſed facie ad faciem Deum contemplantes, diuinitate perfectè ſatiabimur. Tempore vitæ præſentis in ſumptione ipſius adorandæ Euchariſtiæ, pignus futuræ gloriæ nobis datur.

Templum.

CAPVT X.

Trinitatis myſterium

QVod ſuprà pauciſſimis verbis perſtrinximus de beata Trinitate, id repetitum diffuſius explicare libet. Pater, & filius, & ſpirituſſanctus, non ſunt tres Dij, ſed vnus Deus: vnus in ſubſtantia, trinus in perſonis. Aliud pater, aliud filius, aliud ſpirituſſanctus, Tres ſunt, & vnum ſunt. Tres ſunt perſonæ dictæ à Græcis, hypoſtaſes, id eſt, ſubſiſtẽtiæ: at trium perſonarum vna eſt eſſentia, vna diuinitas. Latini interpretes ſæpe vertunt hypoſtaſim in ſubſtantiam: theologi tamẽ Latini vſurpant ſubſtantiam pro eſſentia dictâ à Græcis vſiâ. In ipſa deitate, & trinitas vnitatis, & vnitas trinitatis, adoranda eſt: oportet, & trinitatem perſonarum in vnitate ſubſtantiæ, & vnitatem ſubſtantiæ in perſonarum trinitate confiteri. Ipſæ perſonæ ſuis proprietatibus hypoſtaticis ab inuicem diſtinguuntur. Patris proprietas hypoſtatica eſt, quod filium genuerit: & in eo ſolum à filio differt. Filij proprietas hypoſtatica eſt, quòd à patre genitus ſit: & in eo eo tantùm differt à patre. Spiritusſancti proprietas hypoſtatica eſt, quòd à patre filioque procedat: & in eo differt à patre ac filio. Pater gignit filium, & ſpirat ſpiritumſanctum: filius gignitur à patre, & vnà cum patre ſpirat ſpiritumſanctum: ſpirituſſanctus ſpiratur à patre, & filio. Ex his perſonalibus proprietatibus aperte liquet alium eſſe patrem, alium filium, alium ſpiritumſanctum: quia pater qui genuit filium, non poteſt eſſe ipſe filius quem genuit: & filius qui genitus eſt à patre non poteſt eſſe ipſe pater à quo genitus eſt: & ſpirituſſanctus qui à patre filioq́; procedit, neque pater neque filius, à quibus procedit, poteſt eſſe. Proprietates hypoſtaticæ in Trinitate, ſiue nomina perſonalia, pater, filius; genitor, genitus, verbũ, imago, procedens, &c. non ſubſtantiam, ſed ſubſiſtendi modum, & habitudinem quandam atque relationem ad inuicem indicant. Sic vnicuique hypoſtaſi conuenit ſua proprietas perſonalis, vt tamen quicquid eſt vna hypoſtaſis ſiue perſona ſecũdum ſubſtantiam, hoc ſit, & quæuis alia. Quando iſtud nomen pater dicitur non relatiuè ad Deum filium, ſed ad creaturam: conuenit etiam filio: conuenit & ſpirituiſancto, totique ſimul Trinitati. Nam & pater & filius & ſpirituſſanctus, ſiue tota Trinitas, pater noſter eſt: noſque ſi boni ſumus, filij Dei ſumus, non quidem per naturam, ſicut Deus Dei filius, ſed per gratiam, & adoptionem. Imitatione bonitatis, & dilectionis diuinæ ſumus filij Dei ac genus Dei. Etiam hi qui iniqui, & impij ſunt, genus Dei dici poſſunt: quia ad imaginem Dei ſunt cõditi. Omnes homines Deum habent patrem per creationem: ſed illi ſoli perueniunt ad cœleſtem hæreditatem, qui patrem cœleſtem imitantur, & volũtatem eius faciunt,

Subſtantia.

Proprietates hypoſtaticæ.

1 Iohan. 3.

Epheſ. 1. & 2.

Galat. 3.

Act. 17.

ciunt, iustitiam atq; sanctitatem sectantes. Profectò ipse Deus qui ex nihilo nos ad esse perduxit, veriùs principaliusque pater noster est, quàm illi qui nos genuerunt: neq; enim generare nos poterant, nisi virtutem generandi à Deo accepissent. Propterea solus Deus est author productorque animę, quę dignior est quàm corpus. Corpore extincto deperit ratio carnalis paternitatis, sed illius denominatio paternitatis, qua Deus dicitur pater animæ (quum anima immortalis sit) nunquàm decidit. Similiter quādo hoc nomen spiritus dicitur, [*Spiritum est Deus.*] non relatiuè ad Deum patrem, & Deum filium, conuenit etiam patri, & filio, ac toti simul Trinitati. Quicquid enim de qualibet persona dicitur non relatiuè ad aliam personam dici potest, & de omnibùs communiter, & de singulis sigillatim personis. Nam essentiales diuinitatis proprietates omnibus, & singulis personis diuinis conueniunt.

Rectè & verè dicimus, pater est Deus, Dominus, Omnipotens, &c. filius est Deus, Dominus, Omnipotens: spiritussanctus est Deus, Dominus, Omnipotens: pater & filius & spiritussanctus, siue Trinitas est Deus, Dominus, Omnipotens. Attamen patrem & filium & spiritumsanctum, id est, Trinitatem, nō dicimus esse tres Deos, tres Dominos, tres Omnipotentes, sed vnum Deum, vnum Dominum, vnum Omnipotentem. Tanta videlicet vis est vnitatis substantiæ in ipsa Trinitate. Nomina essentiæ aliquādo ad significandas personas deflectuntur, vt quum dicimus, Deus de Deo genitus est, in altero filium, in altero patrem intelligimus. Scire autē conuenit ista nomina pater, filius, rex, dominus, & similia, non esse ex nobis ad diuinitatem translata, sed contra inde ad nos per quandam similitudinem esse traducta. Hinc beatus Paulus Apostolus ait, Flecto genua mea ad patrem domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in cœlis, & in terra nominatur. [*Ephes. 3.*] Nam paternitas qua Deus pater ab ęterno genuit filium, omnis paternitatis exemplar primarium est. Huiusmodi dominationes perfectionem dignitatemq; designantes, primùm veritati, deinde veritatis imagini vestigioq; conueniunt. Deus pater ingenitus dicitur: ipse non est ab aliquo, sed à seipso est, à seipso habet quicquid habet, nō ab alio, Deus filius vnigenitus dicitur, ipse non à seipso, sed à patre est, de cuius substātia natus est. Patri consubstantialis est: verbum, & imago patris est. Ipse à patre habet quicquid habet: habet autē quicquid pater secundum essentiam habet. Non est factus sed genitus: neq;.n. creatur, sed cum patre, & spiritussancto omnium creaturarum cōditor est. Tūc primùm dictus fuit factus, quādo naturam nostram assumpsit, quando sanctissima caro, & anima eius creata fuit. Nō autē dicitur, vel certè nō intelligitur simpliciter factus aut creatus, sed cum additamento, creatus secundum carnem, secundū hominem, factus homo, factus ex semine Dauid, factus ex muliere: ita vt factura seu creatura nō ei' diuinitati [*Rom. 1.*] sed humanitati attribuatur. Quod in E- [*Galat. 4.*] uangelio beatum Ioannem Baptistam legimus iuxta vulgatam æditionem dixisse de ipso Christo filio Dei, Qui post me vēturus est, ante me factus est: idem [*Ioan. 1.*] est acsi dixisset, Ante me fuit, me præcedit, mihi prælatus est, maiestate me trāscendit. Ipsam filij Dei de patre generationem ineffabilem, res inferiores ac sensibiles, remota quadam imagine, testantur, & declarant, quæ sui simile producere gaudent. Hinc homo hominem, leo leonem, turtur turturem, carpio carpionem, oliua oliuam, nardus nardum, ignis ignem, lux lucē, & quicquid speculo aut aquæ lympidæ obiectum fuerit, suam effigiem gignit atque efformat. Nā generatio filij Dei de Deo patre, exemplar & veritas est cuiuslibet huiuscemodi productionis naturalis: id quod suprà quoque indicauimus, dicentes illam paternitatem, qua Deus pater ante secula genuit filium, esse omnis paternitatis exemplar prototypum. Deus spiritussanctus, paracletus, dicitur: ipse etiam à seipso non est, quia à patre & filio procedit: patri & filio consubstantialis est: patris & filij spiritus ac donum est: patris & filij amor, nexus, complexusq; dulcissimus ac vinculum dilectionis perpetuum est: ipse inde est, & inde habet quicquid habet, vnde procedit. Dicitur aūt à patre & filio procedere, nō gigni vel nasci, ne patris & filij filius credatur, quòd omnis

la-

sanorum sensus abhorret. Neque enim vnius eiusdemq; filii duo patres esse dicuntur. Pater & mater habent vnum & eundem filium: alias duo vnum eundemque filium non habent. Deus filius etiã à Deo patre procedere, exire, siue emanare dicitur, quia à patre est: sed aliter procedit, quàm procedat, exeat, emanetue spiritussanctus: ipse enim filius processit à patre nascendo, exijt vt genitus, quod vtique de spiritusancto dicere non possumus. Processio per generationem conuenit filio, non spirituisancto: processio per spirationem conuenit spirituisancto, non filio. Pater ex se habet quod à se procedat spiritussanctus: filius verò non ex se sed ex patre habet quod à se procedat idem spiritussanctus. Pater est fons, & principium filij atq; spiritussancti: secundum originem. Pater & filius, fons, & principium spiritussancti: Pater & filius & spiritussanctus, fons, & principium omnis creaturæ. Diuina illa & incomprehensibilis generatio ac processio siue emanatio, nec initium habet nec finem habitura est. quia si aliquando desineret, aliqua mutatio circa Dei substantiam facta esse diceretur, quod dicere fas nõ est. Nũquàm pater fuit sine filio, quia sine filio pater nõ diceretur. Si summa cum imis comparare licet, filius & spiritussanct⁹ sic sunt à patre, quomodo splendor, & calor à sole vel igne aut flamma. Non est prior flamma ac posterior splendor calorque eius: sed simul flamma simulque splendor & calor ab illa proficiscens: itidem, non est prior pater ac posterior filius posteriorque spiritussanctus, sed simul pater, simul filius, simulque spiritussanctus. Coæua & inseparabilia sunt flamma, & splẽdor atq; calor eius: itidem, coæterne & inseparabiles sunt tres hypostases, pater, & filius, & spiritussanct⁹. Per mutuam & inenarrabilẽ ipsarum diuinarum personarũ immeationem atq; immanentiam, totus pater est in filio, & spiritusancto: totus filius est in patre & spiritusancto: totus spiritussanctus est in patre & filio. Id adhibita similitudine vtcunq; elucidemus. Si tres soles, sibi contigui, mundum: vel tres cærei, domum aliquam, illuminarent: vtique tres fulgores cõiuncti mutuo sese permearent inhabitarentq; ut toti in totis mutuò essent, & vnum quendam fulgorem indiuisum præseferrẽt. Vnirentur quidem, minimè tamen cõfunderentur inter se: neq; n. vnus fulgor esset alius, sed ipsi tres fulgores coniunctione vniti, discretione ab inuicem permanerent separati. Cuius discretionis euidens argumentum istud est: quia si vnus illorum trium cæterorum asportaretur è domo, fulgor ei⁹ totus intergerque simul abiret, & nec ipse aliquid de reliquis duobus fulgoribus secum abduceret, nec illi duo aliquid de eo retinerent. Per prædictum vnum fulgorem indiuisum, humana imbecillitas indiuisam inseparabilemq; deitatis substãtiam: per tres verò fulgores, tres eiusdem diuinitatis personas se inuicem permeantes atq; inhabitantes, sicut potest, concipiat. Meminerit autem hoc sensibile exemplum ipsa incomprehẽsibili Trinitate lõgè esse inferius. Visibilia cum inuisibilibus, tẽporalia cum æternis, mutabilia cum incommutabilibus, corruptibilia cum incorruptibilibus comparantur: vt mens hominis in his quæ de Deo audit nihil dubitet, vbi ea aliquo modo in creaturis agnouerit. Nimium enim absurdum foret, si putaremus creatorem imperfectiorẽ esse sua creatura, & id vnde admiramur atque commendamus creaturam, non crederemus posse inueniri in creatore. Igitur in diuinitate, & personarum Trinitas, & substantiæ vnitas est. Propter quam essentiæ vnitatem, nõ possunt diuidi ab inuicem ipsæ tres hypostases: adeò inseparabiles sunt, vt si vna tantùm nominetur, reliquæ duæ pariter intelligãtur: & si solùm duæ nominentur, itidem tertia necessariò intelligatur. Vnde quando dicimus de filio Dei, Tu vnicum bonum nostrum, non excludimus patrem neq; spiritumsanctum, sed omnino includimus: excludimus verò creaturam. Non tamẽ fas est credere compositam ex tribus personis esse diuinitatem, quæ simplicissima est. Quicquid enim compositum est, potest in ea ex quibus componitur diuidi, aut distractione partiũ, aut certè apprehẽsione mentis ipsas partes componentes distinguentis. Cæterùm diuisio à diuinitate, quæ omnem multitudinẽ refugit, prorsus aliena est: proinde & compositio ei congrua non est.

Ioan. 15.16 17.

est. Ipsius summæ Trinitatis, nempe patris, & filii, & spiritussancti, sicut vna est substantia, ita vna est æternitas, vna gloria, vna maiestas, vnum regnum, vna & eadē volūtas, vna eademq; operatio, & omnimoda in essentialib⁹, ꝑprietatib⁹, æqualitas, similitudo, vnitas, atq; idētitas. Planè trium personarum vnica, & eadem Deitas est, tota in patre, tota in filio, tota in spiritusancto. Trinitas (qđ sæpius repetimus) vnus Deus est, vnus inquam, ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia. Ex patre omnia, per filium omnia, in spiritusancto omnia: & tamen etiam ex patre per patrem atque in patre omnia, ex filio per filium, & in filio omnia, ex spiritusancto p spiritumsanctum in spiritusancto omnia. Item patri potentia, filio sapientia, spiritui sancto bonitas attribui solet: attamē patris, & filij, & spiritussancti, siue pater & filius & spiritussanctus, vna est potētia, vna sapientia, vna bonitas. Dicimus patrem omnia fecisse per filium, non sanè quasi per instrumentum seruile, sed vt per naturalem substantialemq; virtutem: nam, & splendorem ab igne fusum nō dicimus esse organum administratorium per quod ignis luceat, sed esse naturalem ignis virtutem. Verum de diuinitate multa iam à nobis dicta sunt. Voluimus enim faciliora duntaxat scribere in simpliciorum gratiam vt ipsi quoq; per qualemcūq; Dei cognitionem, ad Dei dilectionē assurgere cōsuescāt: mentes suas amāter humiliterque in illū vbiq; præsentē, & ipsis intimū subleuantes. Hortamur itaq; eos, vt id pro suo modulo faciant. Nō aūt pertinaciter pertentēt imbecilles interioris hominis oculos inaccessæ diuinitatis luci infigere: ne nimio diuinorū splēdore hebetati, densas erroris tenebras ꝑ veritatis certo lumine inueniant. Omnis vana curiositas, omnisq; temeritas summopere hic fugienda est. Diuinus ille Dionysius Areopagita ait, Tantum fas est ad celsiora contendere, quātum seipsum diuinorum eloquiorum radi⁹ insinuare dignatur: cōparamusq; vires nobis ad supremos illos fulgores, si diuina sobriè, & piè, casteque reueremur. Aurea planè Dionysij sententia. Esto sanè vt nos summam diuinitatem clarè contemplari in hoc exilio non possimus: nū propterea spem salutis nullam habebimus? Atqui à nobis non exigit Deus, vt naturam ipsius exactè cognoscamus: sed exigit vt in recta fide Ecclesiæ Catholicæ permanentes, ipsum sanctè colamus amemusq;. Si in præsenti vita nō pertingimus ad Dei sublimitatem, nō recedamus à filij Dei humilitate. Illum pro nobis ineffabili pietate, & charitate filium hominis factum, illum pro nobis passum, & mortuum attēdamus: vt eius cruce tanquam tutissima naui subuecti, mare huius seculi absq; naufragio traijciamus, & feliciter perueniamus ad portū salutis æternæ. In beata illa patria videbim⁹ Deum sicuti est, & absq; labore eum cognoscemus.

Marginalia: Rom. 11. — Curiositas hic fugienda.

CAPVT XI.

Verè fili⁹ Dei bona volūtate patris, cooperatione spiritussancti, factus est filius hominis, factus est frater noster: vt per mortem suam nos redimeret, patri obediens. Ipse (non autem pater, neq; spiritussanctus) incarnatus est. Descendit de coelis, de regalibus sedibus, de mellifluo sinu patris, in hāc vallem miseriæ, propter nimiam charitatem qua dilexit nos: Id est: Factus est visibilis per carnem apud nos propter nos, qui semper inuisibilis per diuinitatem manet apud patrem. Ibi mansit vnde descēdit, & vbi erat illuc venit. Similiter peracto redemptionis nostræ opere, ascendit ad patrem, non discedens à nobis. Hoc est: Hominem Deo vnitum coelis inuexit, & diuinitate apud nos permansit: quanquam in venerabili Eucharistiæ sacramento etiam corporaliter vsque ad consummationem seculi nobiscum est. Eius sacratissimā incarnationem tota Trinitas operata est. Quam incarnationem quum angelus beatissimæ virgini Mariæ annunciasset, & illa assensum præberet dicēs: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum: mox superueniente spiritu sancto, ipse filius Dei, Deus de Deo, lumen de lumine, principium de principio, verbum patris, in castissimo virginis vtero corpus animatum sibi construxit, simulque suæ diuinitati hypostaticè vniuit. Deus homo factus est. Vnigenitus Dei Deus, & homo est: Deus quidem ex substantia patris intempo-

Marginalia: Filij incarnatio. — Philip. 2. — Ephes. 2. — Matth. 28. — Luc. 1.

poraliter genitus homo autem ex substantia matris temporaliter plasmatus. Caro enim eius ex purissimis Mariæ virginis sanguinib9 opere spiritussancti fabricata fuit. Ipse secũdum diuinitatem æqualis est patri & spiritui sancto: secũdum humanitatem minor est patre, & spiritusancto. Natura diuina, & natura humana in vna hypostasi coniunctæ sunt, ita vt ille Deus homo, siue homo Deus, non sunt duæ personæ, sed sit vna hypostasis, vnus Christus: sicut anima rationalis, & caro vna est persona, vnus homo. In illo aliud Deus, aliud homo, sed non alius Deus, alius homo. Sicut in supersancta Trinitate est personarũ pluralitas, & naturæ vnitas: ita contrà, in Christo est psonæ vnitas, & naturarũ pluralitas. Christus verus perfectusque Deus, & verus ac perfectus homo, natus est in sexu virili ex Maria virgine: vnde & eadem virgo rectè dicitur Theotocos, id est, Deipara: verè enim Deum peperit. Ille, sicut incomprehensibiliter absq; virili semine de spiritusancto cõceptus fuit, ita etiam ineffabiliter de thalamo pudicissimi vteri prodijt: vtobiq; lex naturæ nostræ superata est. In eius conceptione, & natiuitate intacta clausaque permansit porta virginea: nõ est violata sed sacrata matris virginitas. Nã & radius solis per vitrum ingreditur sacrarium, rursumq; per vitrum è sacrario egreditur ac se recipit absque vitri confractione vel læsione. Mater virgo concepit, virgo peperit, & post partum virgo permansit. Porrò quando ipse filius Dei in vtero eiusdem virginis Mariæ incarnatus est, non est depressa diuinitas, verùm humanitas est exaltata: ille nõ desijt esse quod erat, sed assumpsit quod nõ erat. Assumpsit totũ hominem, nempe corpus humanum, & animam rationalem: non assumpsit peccabilitatem (vt ita loquamur) neque assumpsit in illa deitatis, & humanitatis admiranda vnione, ignorantiam. Accepit quidem naturam quæ per se considerata ignorans est: sed quia diuinitati in eo coniuncta est, ignorans in eo non fuit. Christus enim ab ipso conceptionis suæ momento omnia sciuit. Quod autem legimus in euangelio eum puerum profecisse sapientia, & gratia, intelligimus sapientiam in illo nõ suscepisse augmentum, sed manifestationem: quemadmodum solis claritas, quæ sem per æquè magna est, paulatim sese per orbem diffundit, primò quidem parcius, posteà verò plenius. Et licèt ipse idẽ filius Dei in euangelio de die iudicij dicat, De die illo vel hora nemo scit, neq; angeli in cœlo, neq; filius, nisi pater, nõ debemus arbitrari Christum ignorare diem illum, quum constitutus sit omnium iudex: sed conuenienter verba illa intelligimus, sicut beatus Hilarius intelligit. Ait enim, Filius, & Spiritussanctus, quia nõ sunt à se, de die illo nesciunt à se: patet verò qui à se est, scit à se: vel fortè filius Dei Christ9, cui nihil incognitũ est, loquitur ibi de se tanquàm de homine ignorãte. Nam & quãdo de muliere (quę sanguinis fluxu laborabat) ipsum tangente, dixit: Quis me tetigit? & de Lazaro ait, Vbi posuistis eum? nõ erat nescius quænam mulier fimbriam vestimẽti eius tetigisset, neq; ignorabat vbi Lazarus positus esset: sed ad instar hominis ignorantis se habebat. Huiusmodi voces ignorantiæ humanę nõ solum in nouo testamẽto Deus factus homo, verùm etiam in veteri testamento Deus non homo vsurpat. Dicit enim in Genesi, Descendam, & videbo vtrùm clamorem qui venit ad me opere compleuerint: an nõ est ita, vt sciam. In plerisque alijs sacræ scripturæ locis Deus summę maiestatis iuxta modum humanæ humilitatis loquitur. Etiam Christ9 in sua incarnatione non assumpsit hominis personam. Nam anima, & caro ipsius Christi non habuerunt aliquam hypostasim præter illam, quæ est verbi seu filij Dei hypostasis. Hoc vocabulum Christus, atq; hoc mellifluum nomẽ Iesus, in ipso filio Dei, non solam naturã diuinam, neque solam naturam humanam designat, sed vtramque. Et non vna natura ex illis duab9 naturis in Christo composita est: sed illæ duæ diuersæ naturæ in vna hypostasi coniunctæ sunt: quarum quælibet cum suis proprietatibus mãsit salua atq; integra absque aliqua confusione, cõmixtione, aut transmutatione. Vnde in illo erat gemina volũtas, scilicèt diuina, & humana: erant geminæ actiones, nimirũ diuinę, & humanæ. Et quãuis in eo essent duæ volũtates geminam naturã consequẽtes, non

Simile. Matth. 24. Actor. 10. Hilarius. Luc. 8. Ioan. 11. Genes. 18. Egregia cõparatio. Luc. 2.

non tamen inter se dissidebant ipsęduę voluntates: sed voluntas animæ Christi per omnia conformis erat voluntati diuinæ. Gemina erat voluntas: sed geminæ voluntaris vna erat sententia, sicut geminæ naturæ vna erat hypostasis.

Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. Quod autem in oratione positus ipse Christus (quum calicem passionis à se transferri petiisset) dixit patri, Veruntamen nō sicut ego volo, sed sicut tu vis: id dixit, nō secundum superioris rationis voluntatem, sed secundū humanū affectū, naturalemq; appetitū, quo quilibet mortē, & ea quæ naturæ molesta sunt refugit. Hoc ita dicens docuit nos, quomodo dicere debeamus, quando in nobis infirmitas humana aliquid aliter vult, quā Deus vult. Igitur in Christo (quod modò diceba m⁹) & natura diuina mansit cū suis proprietatib⁹ integra, & natura humana cū suis ꝓprietatibus itidem salua permansit. Neq; diuina in humanā, neq; humana in diuinā mutata est. Cæterùm diuina natura permeabat humanā, & humana natura immanebat diuinæ, atq; à diuina se permeante sibiq; vnita deificabatur: veluti ferrū (vt interim infimo exemplo in re tanta

Mich. 7. vtamur) ab igne se ingrediente, & sibi vnito redditur ignitū: non natura ferri in naturam ignis, neque natura ignis in naturā ferri cōuertitur. Proinde quādo

Iohan. 1. dicimus, Verbum caro factum est; Deus homo factus est: nō intelligimus aliquā mutationē esse factam in incōmutabili natura Dei, sed intelligimus Deum siue verbum Dei, verè, non phantasticè, hominis carnem animatam assumpsisse: queādmodum si dicamus, Rex effectus est trabeatus, non regis substantiam mutatam esse. verum regē trabeam induisse significam⁹. In his itidē verbis, Dominus glorię crucifixus est, Deus passus, & mortuus est, ac similibus, nō indicam⁹ mutationē aliquam factā esse in natura diuina, sed in natura humana diuinitati vnita. Rectè dicim⁹, De⁹ passus est, quia Dei, & hominis vna persona est: nō aūt rectè diceremus, natura diuina passa est. Ob ineffabilem illam vnionem, qua Deus homini in vnitate personæ coniunctus est, sepæ ea quæ in Christo sunt propria hominis, attribuuntur Deo, veluti quando dicimus illa quæ modo cōmemorauimus, Dominus gloriæ crucifixus est, Deus passus ac mortuus est, Deus in terra visus est: rursum quæ sunt propria Dei attribuuntur homini, vt in illo loco euangelij, Nemo ascendit in Ioan. 3. cœlum, nisi qui descendit de cœlo, filius hominis qui est in cœlo. In hunc modum quemlibet hominem aliquādo dicimus immortalem, aliquando mortalem: immortalem quidem secundum animam, mortalem verò secundum corpus. Id sanè dicimus, & dicere possumus propter illam vnionem, qua anima, & caro intimè sibi in vnitate personæ copulantur. Igitur Christus secūdum naturam humanam esuriuit, sitiuit, comedit, bibit, dormiuit, fatigatus est, flagellatus est, mortuus est: nam Simile. natura diuina inalterabilis impassibilisque permansit. Quemadmodum enim dum arbor à sole illustrata conscinditur, nō scinditur ipse sol: ita quādo in Christo natura humana patiebatur, natura diuina passioni obnoxia nō fuit. Quamuis autē Christus verè mortuus fit vt homo, & anima eius verè à corpore separata fuerit: (nam mox ad inferos descendit, vt inde suos eriperet) diuinitas tamen neque ab anima, neque à corpore ipsius fuit seiuncta. Nunquam enim factum est, neque fiet vnquam diuortium illius stupendæ, & gratiosæ vnionis, qua ipsum verbū patris suæ sacratissimæ animæ suoq; incōtaminato corpori in vtero beatæ virginis Mariæ hypostaticè vnitum fuit. Ergo, & in sepulchro Christus, & in inferno Christus erat: quia vtrobiq; diuinitas humanitati erat vnita, in sepulchro quidem carni sine anima, in inferno autem animæ sine carne. Neq; tūc vna hypostasis in duas hypostases fuit dissecta: sed verbi hypostasis semper mansit animæ, & corporis hypostasis. Nam (sicut diximus) ipsa anima & ipsa caro Christi nō habuerūt aliquam hypostasim, prę ter illam quæ est verbi seu filij Dei hypostasis. Christus à mortuis resurgens Rom. 6. iam carnem habuit immortalem, mors illi vltrà nō dominabitur: & nostra caro post resurrectionē immortalis erit. Fiet in mēbris quod factū est in capite. Christus caput est omnium electorum suorū: & electi mēbra Christi sunt. Christus caput Ecclesiæ est: & ecclesia mysticum Christi corpus est. Totus Christus ca-

caput, & corpus. Hinc ait in euangelio,
Ioan. 3. Nemo ascendit in cœlum, nisi qui des-
cendit de cœlo. Solus omnino qui des-
cendit ascẽdit: quia solus, sed tot⁹ Chri-
stus (caput scilicet cum viuis membris)
in cœlum ascendit: Hinc etiam in psal-
mo ita loquitur, Lõgè à salute mea, ver-
ba delictorum meorum. Quod nostrũ
Psal. 22. est, sibi attribuit, nostra delicta, sua di-
cens: vt capitis, & corporis coniunctio-
nem vnitatemq́; ostendat. Ipse nos secũ
leuauit in cœlum, Ibi iam spe sumus, v-
bi caput nostrum, & caro nostra est. Ve-
Esaia 3. niet ad iudicium Christ⁹ Dominus: ve-
niet in forma serui iudicaturus, quam
pro nobis assumpsit & in qua venit iu-
Actor. 1. dicandus. Hæc de incarnatione Domi-
nica pietatisq́; charitatisq́; plenissima, à
nobis dicta hoc loco sufficiant.

CAPVT XII.

De creatura rationali. QVum angelus, & homo duntaxat
possint ipsam diuinitatem (de qua
suprà loquuti sumus) agnoscere, vene-
rari, & amare: non erit fortè inutile, ne-
que ingratum paruulis ac pijs, si de illis
aliqua in medium protulerimus: ob id
maximè, quòd anima humana ex attẽ-
ta intimaq́; sui consideratione magìs in
cognitione sui cõditoris proficere pos-
sit, quàm ex consideratione quarũcun-
que rerum visibilium. Ipsa enim magis
è propinquo repręsentat Deum, quàm
creatura visibilis: sicut hominis imago
magis accedit ad veritatem corporis hu
mani, quàm hominis vestigium terræ
impressum. Dicimus igitur angelum, &
animam humanam cæteras omnes cre-
aturas dignitate præcedere, imò verò v-
nius hominis animam præstantiorem
esse vniuerso hoc mundo visibili. Deus
enim orbibus cœlestibus, elementis, la-
pidibus, metallis, dedit quidem esse, nõ
autem dedit viuere, neq; sentire, neque
discernere: herbis, & arbustis dedit esse,
atq; viuere, id est, vegetari, sed non sen-
tire neq; discernere: brutis animalibus
dedit esse, vegetari, & sentire, at nõ dis-
cernere: cæterum angelo atque homini
dedit esse, viuere, sentire, ac discernere.
Angelus, & homo discernere possunt
ꝓpter intelligẽtiam atq; rationẽ quam
à Deo acceperunt. Homo secundũ cor-
pus, & cõtemperamentum ex quatuor
elementis communicat cum lapidibus
alijsq́; rebus inanimatis, & cum plantis
viuentibus, atq; cum pecudibus sentien
tibus. Secũdum vitam vegetatiuam, cõ-
municat cum plantis, & pecudibus dun
taxat, communem possidens cũ eis vim
altricem qua nutritur, vim augmenta-
tricem qua quisq; ad statam determina-
tãq; magnitudinẽ crescit, & vim semi-
natiam siue generatricem, qua id quod
eiusdem secum speciei ac naturæ sit, ꝓ-
ducere potest. Secundum vitam sensiti-
uam cõmunicat cum pecudibus tãtùm,
sortitus communes cum eis sentiendi
potentias: nam, & ipse, & illæ habẽt vi-
sum, auditum, olfactũ, gustum, tactum,
motũ corporis ac membrorũ (qui mo-
tus etiam vocis emissione atq; respira-
tione fit) facultatem quoq; imaginãdi,
memorandi, & appetẽdi. Appetitus de-
ducitur in concupiscentiam, & irã: vn-
de oriuntur hęc quatuor, nempe deside
rium, quãdo res cõcupita abest: volup-
tas, si res cõcupita adsit: item timor, dũ
mente cõcupimus futuram rem quam
nolumus: & tristitia, dum ea res quam
nolum⁹ pręsens est. Pecudes, id est, bruta
animantia, cognoscere dicuntur ea quę
sensibus apprehẽdunt: & sicut cognitio-
nẽ habent secundũ sensum, ita etiã vim
imaginandi, & memoriam sensitiuã, ap-
petitũq́; sensitiuũ obtinẽt. Ea.n. quę sen
sibus exterioribus, visu, auditu, olfactu,
gustu, & tactu percipiunt, possunt ima-
ginari, recordari, & appetere. Ad vim i-
maginatricẽ spectãt etiam illa phantas-
mata quę visa inania appellam⁹. Ea nul-
lã rẽ sicut in natura est repsentãt: & ferè
ex plurib⁹ simulachris ac spectris simul
cõmixtis efformãtur, veluti si intus oc-
currat figura equi ꝓdigiosę molis & ala
ti, nam talẽ natura nõ parit. Homo non
solum præditus est vi cognoscẽdi, ima-
ginandi, memorandi, & appetẽdi secũ-
dum sensum: verũ etiã pręclarè ornat⁹
est virtute cognoscendi, cogitandi, me-
morandiq; secundũ intellectũ, & appe-
tendi secũdũ rationẽ. Ipse sensu corpo-
ris sola materialia, intellectu verò mẽ-
tis, & immaterialia, & materialia cog-
noscit. Anima rationalis cognoscit De-
um supra se, se in se, angelum circa se, &
sensibilia infra se. Cognitio pecudũ est
veluti vmbra cognitionis hominis: &
cognitio hominis in hoc exilio adhuc
constituti, vmbra cognitionis angeli
Deum

Deum ſicuti eſt cernentis: atq; cognitio angeli tenuis vmbra cognitionis diuinę. Angelus non corporaliter, ſed ſpiritualiter ſubſiſtit, viuit, & ſentit: in qua ſpirituali dignitate homo ſecundũ animam cum angelo conuenit. Quemadmodum ſpiritus præſtãtior eſt corpore: ita exiſtentia, vita, & ſenſus ſpiritualis præſtantior eſt exiſtentia, vita ſenſuque corporali. Quare viſus, auditus, olfact⁹, guſtus, & tactus ſpiritualis perfectior eſt viſu, auditu, olfactu, guſtu & tactu corporali. Deus qui creaturæ ſuæ iſta contulit, perfectiſſimè habet quæ dedit: ſed quum ipſe ſit ens ſummè ſimplex, ſummeque vnum, in eo non eſt aliud viuere, ſentire, & intelligere, quàm eſſe, nõ enim aliud eſt id quod Deus habet, atque aliud ipſe Deus qui habet. Sicut ex prædictis liquet, dignitas rerum creatarum diſtincta eſt tanquam quatuor gradibus, iuxta gradatũ ordinem quatuor elementorum. Quemadmodum enim terra denſa, & grauis infimo loco ſtrata eſt, aqua verò ſubtilior, & ſuperior eſt ipſa terra, aer ſubtilior ſuperiorque aqua, & ignis leuior atque ſuperior aere: ita ea quæ ſubſiſtunt quidem, ſed nõ viuunt, proſtremum dignitatis locum tenent inter creaturas: ipſis ſiquidem digniora ſunt ea quæ ſubſiſtũt, & viuunt: iſtis itẽ digniora ſunt ea quæ ſubſiſtunt, viuunt, & ſentiunt, rurſum his digniora ſunt ea quæ ſubſiſtunt, viuunt, ſentiunt, atq; intelligunt. Deus igitur angelo & homini intellectum rationemq; cõceſſit, atque ita vtrumque ad imaginem ſuam condidit: ad imaginem Dei fact⁹ eſt homo ſecundum animam. Quæ Dei imago poteſt ſanè peccando obſcurari fœdariq;, ſed deperdi nunquam poteſt: ſicut aurea regis effigies ſi in cœnum conijciatur, vel cœno illinatur, deturpatur quidem, non autem abolentur. In his tribus creaturæ rationalis potentijs, memoria, intellectu, & voluntate, ſanctæ Trinitatis ſimilitudo relucet. O miram dignitatem ipſius creaturæ rationalis, quæ Deum intellectu cognoſcere, memoria recolere, voluntate eligere & diligere, eoque frui poteſt. Per tres illas excellentiſſimas vires, eſt capax ſcientiæ, diſciplinæ, cõſilij, virtutis, ſapientiæ, ſyncetæ voluptatis, & beatitudinis ſempiternæ. Bruta animãtia intellectu,

Geneſ. 2.

& ratione carentia, voluntatem nõ habent: ipſa quum intellectus ac voluntatis expertia ſint, nihil aliter quàm per ſenſus comprehendere, & nihil liberè eligere poſſunt. Nonnunquam tamen dicuntur ob quandam ſimilitudinem, & illa intelligere, quæ ſenſu percipiunt: & illa velle ſiue eligere, quę naturali appetitu inſtinctuque concupiſcunt ac proſequuntur. Bonus Deus angelum homi nemq; ad hoc condidit, vt & ille, & iſte beat⁹ quadam ſui participatione fieret: vidit enim ſuam beatitudinem, & communicari poſſe, & minui non poſſe. Sed tantæ fœlicitatis conſortium multi angeli ſua culpa perdiderunt: multi item homines ſimiliter illud perdunt. Ipſe Deus, qui volũtate ſummè liber eſt, angelo, & homini liberum voluntatis arbitrium contulit, vt vterq; laude atque prçmio digna ageret. Quid enim laudis, quid premij meretur homo vel angel⁹, ſi malum facere non poſſet, & bonum, non voluntatis electione, ſed neceſſitate naturæ faceret, queadmodum ignis neceſſitate naturæ ſui ſum fertur? Profectò neq; angelo, neque homini Deus aliquid præſtantius contulit libero arbitrio. Nam ſi eis libertatem arbitrij negaſſet, omnino benc viuendo prçmium non mererentur, ſicut nec malè viuendo ſupplicium: æternæ beatitudini capeſſendæ apti nõ eſſent: non magis laudedigni haberẽtur, quam bruta animalia, quæ cum naturam nequaquam ducant ſed à natura ducantur, non voluntate eligente, ſed natura cogente, appetitum cõcupiſcentiamq; ſuam ſequuntur. Creatura rationalis ſi liberum arbitrium non haberet, voluntatem haberedici non poſſet: non enim voluntas eſſet, ſi coacta eſſet. Libera igitur, & ſpõtanea eſt voluntas, libereque eligit. Verum neque angelus, neq; homo, bonũ ſine gratia, & adiutorio Dei eligit. Quẽadmodum autem angelus diuina lege certam quandam moram (quantulacunq; illa fuerit) acceperat, in qua ſe ad Deum, Deo adiuuante, conuertere poſſet ſi vellet: ita homini vitæ huius curriculum indultum eſt, in quo, ſi bene viuere velit, præſtare id cum Dei auxilio poſſit. Et ſicut inter angelos natura vertibiles mutabileſq;, illi qui in prçdicta mora Deo per obedientiam atq; amo-

Liberum arbitrium.

amorem adhæserunt, gratia Dei in bono confirmati sunt, & iam à bono dimoueri non possunt: alij verò qui per rebellionem sese à Deo auerterunt, in malo (gratia Dei eos destituente) obdurati sunt, & iã à malo deflecti nequcũt: ita homines qui ad Deum conuersi, siue charitate ornari, sunt, quãdo ex hac vita emigrant, nunquam deinceps à Deo auerti poterunt: etiamsi tales sint qui nondum plenis cœli gaudijs beari, sed adhuc transitorijs purgatorij pœnis detineri debeant: qui autem à Deo auersi charitateq; prorsus vacui sunt dũ moriuntur, perpetuò à Deo auersi erũt. Quæ tamen immobilitas non in eis libertatẽ arbitrij tollit: imò verò illam perficit in bonis. Ipsi enim boni angeli, & sanctæ animæ è carnis ergastulo egressæ liberrimè maximeq; spontaneæ bonum (gratia Dei adiuuante) eligunt, ac malũ respuunt: mali item spontanea voluntate bonum respuunt, malumq; eligũt.

Eccles. 7. Deus fecit hominem rectum, omni prauitate carentem, omni virtute decorũ, fortem, iucundum, securum, tranquillum, & bonis omnibus ornatum. Ipse enim homo antequam per inobedientiam peccaret, erat veluti alter angelus. Nam omnis timoris, omnisq; anxietatis expers, contemplatione diuinorũ purè animum oblectabat pascebatq;, Deum cognoscebat, Dei familiaritate fruebatur, Deo obediebat, Deum reuerebatur, diligebat, colebat, & laudabat assiduè. Eum eiusque gloriam in omnibus quærebat: nõ se peruersè amabat, nihil inhonestè aut indecẽter appetebat: carnem habens spiritui per omnia subiectam. Poterat non mori, & poterat mori, quia per Dei gratiam atque arbitrij libertatem poterat nõ peccare, & per eãdem arbitrij libertatem poterat peccare. Si non fuisset transgressus præceptũ Dei, si tentatori ad peccatum illicienti non consensisset, mortuus etiam non fuisset: possidens corpus semper vegetũ, nulli morbo, nulli dissolutioni obnoxium. *Genes. 2. Paradisus terrestris.* Positus fuit in paradiso, quem plantauerat Deus. Congruum enim erat, vt is qui conditionem brutorum animantium tãto interuallo superabat, & ad dignitatem angelicam proximè accedebat, locum sortiretur inferiorẽ quidem angelorũ domicilio, præstantiorem vero pecudũ habitaculo. (Homo quippe ex inuisibili, & visibili natura coalitus, omnifariam medius est, tanquam nexus quidam, & vinculum omnis creaturæ.) Incolebat ergo homo paradisum terrestrem: locũ lucidissimũ, locum omnigenæ amœnitatis, lætitiæ, voluptatis, & opulentiæ: locũ aere subtilissimo purissimoque præcellentem, plantis semper virentibus insignem, odoris grata suauitate refertum, & veris perpetua temperie vernantiq; arridentem. Ibi non æstus, non frigus, non venti, non tempestates, non aliqua alia peregrina erant, quæ molestiã adferre possent. De quo paradiso ipse homo, si Deum non offendisset, translatus fuisset in *1. Cor. 15.* cœlum, & animale corpus eius (nulla morte interueniente) in spirituale fuisset demutatum, sicut corpora iustorum in resurrectione immutabũtur. At post offensam in Deum cõmissam, fœlicissimus ille stat⁹ planè euersus est: id quod nos, heu, miseri quotidie experimur.

Nam peccato per liberũ arbitrium admisso, ipsa arbitrij libertas, non quidem prorsus perdita, sed miserè labefactata infirmataq; est. Cœpit caro rebellis esse spiritui, & innumera mala subsequuta sunt, Adam & Eua præuaricatores primiq; parentes nostri è loco voluptatis eiecti, atq; in hoc calamitosum exilium relegati, filios in libidinis ardore genuerunt: qui si non peccassent, habere liberos absque concupiscentiæ æstu potuissent, eo quem nouit Deus modo. Hinc *Rom. 5.* in posteros omnes secũdùm ipsam carnis concupiscentiam genitos, peccatũ, corruptio, & mors pertransijt. Dum e- *Peccatum originis.* nim anima rationalis corpori in libidinis feruore concepto, & concupiscentiarum pleno à Deo infunditur, mox ex ipsius pollutæ, corruptæq́uẽ carnis consortio polluitur, vitiumque cõcupiscentiæ, & reatum originalis culpæ contrahit, quemadmodum si purum balsamum sordenti vasculo fuerit instillatum, continuò inficitur contaminaturq;. Non tamen nos perditos benignus De⁹ dereliquit. Nam miseratus in- *Gene. 2.* fœlicitatem hominis ad imaginem suam, secundùm spiritum, conditi, qui *Ioan. 3.* maligni serpentis suggestione circumuentus peccando perierat, misit fili- *Ioan. 4.* um suum in mundum. Venit vnigeni- *Galat. 4.*

Ephes. 2. tus Dei ad nos: carnem nostram assumpsit, erexit prostratos, sanauit saucios, roborauit infirmos, illuminauit cæcos, docuit ignaros. Ex filijs iræ, fecit filios misericordiæ: ex filijs diaboli, fecit filios Dei. Exempla virtutum ostēdit, sacramēta instituit, sanguinem pro nobis fudit, sua nos morte redemit, & redemptis æternitatis aditū deuicta morte reserauit. Angeli, & animæ rationalis substantia, eximiam diuinæ substantiæ similitudinē præfert. Est enim spiritualis, inuisibilis, infigurabilis, immaterialis, simplex, indiuisibilis, sed circunscripta. Circunscribuntur angelus atq; anima humana trifariam, more sensibili. um, sed minus quàm sensibilia: circunscribuntur, inquam, loco, tempore, & comprehensione. Loco circunscribuntur, non quidem corporali (quum vtriusque essentia sit incorporea) sed loco intellectuali. Sensibilia dimensionē longitudinis, altitudinis, & latitudinis habentia, sui interpositione distantiam circunstantium in loco faciunt: spirituales verò, & immateriales creaturæ non faciunt huiusmodi distantiam in loco: si enim in certo aliquo loco plures fuerint spiritus, non propterea redditur ipse locus angustior, quò minus corporalia, & sensibilia recipere contineréq; possit. Angelus, & anima humana idcirco dicuntur loco circunscribi, quòd præsentiæ atque operationis suæ modum finemq; determinatum habeant. Ita alibi sunt, vt alibi nō sint: solus enim Deus vbiq; est. Si angelus in cœlo est, in terra simul non est: veluti si lumen cæreoli accensi templum Ierosolymis illustret, ipsum idem lumen tunc in sacello Romæ sito nō est, nec ipsum sacellum Romanum illustrat. Quando autem in terra est Angelus, aut ad externa administranda mittitur, nō ob id minus fruitur iugi visione Dei, quàm si in cœlo esset. Tanta eius agilitas, & pernicitas est, vt celerius moueatur atq; trāseat, quàm fulgur emicet. Angelus, & omnia à corpore separata, nonnunquā visibilem formam assumūt talem, qualem voluerit Deus, vt ab his conspici possint quibus apparēt: verùm eius modi figura de eorum substantia nō est. Anima rationalis in hac peregrinatione corpori alligata, magis censetur circunscribi loco, quàm angelus qui corpori alligatus non est. Illa tota toti corpori totaque cuilibet corporis viuentis parti adesse dicitur, Deum aliquo modo imitata, qui totus in toto mundo, & totus in qualibet mundi parte est. Peculiariùs tamen in corde, & cerebro anima perhibetur esse: quemadmodum Deus in templo nomini suo dedicato, & in cœlo singularis est. Vnde non sine causa homo dictus est microcosmos, hoc est, minor mūdus. Nam & quatuor gradus substantiarum quibus maior mundus perficitur in se continet: quia subsistit, viuit, sentit, & intelligit. In eo mens siue ratio est veluti supremum cœlum. Conuenit ergo vt appetitus rationalis dominetur: appetitus verò sensitiuus obtemperet. Si anima sauctitate ornatur, in ea fides charitate illustris est, tanquam sol: continentia, vt luna: cæteræ virtutes, sicut sydera. Ipsa anima nec partiri, nec augeri, nec minui potest. Nō est maior in virili hominis ætate, & minor in ætate puerili: æque magna est si corpus fuerit breue, sicut si esset proceritatis gigantææ. Ipsa corpus permeat, permeandoque viuificat: nutritionem, sensuum perceptionem, motum, & appetitum efficiens. Eadem facilitate moueret corpus ingētis magnitudinis, quā facilitate mouet corpus mediocris staturæ. Ipsa videt per oculos, audit per aures, loquitur per os: ipsa visibilem decorem, quem corpus habet, subministrar, Deo eum suppeditante. Non tamen est pulchrior in pulchro corpore quam in deformi, (nisi in pulchro corpore sit sanctior quàm in deformi) sed tā in deformi quàm in pulchro corpore est pulcherrima, si peccatis nō fuerit deturpata. Visibilis pulchritudo corporis non prodest, si desit inuisibilis pulchritudo mentis: illam homo cum inanimatis, & pecudibus, istam cum Angelis communē habet. Anima rationalis eo pulchrior est, quo innocētior, & virtutibus donisq; cœlestib' ornatior fuerit. Quid sit corpus sine anima videm', quando per mortem separata est anima à corpore. Frustra tunc patent oculorum fenestræ: Nam qui per illas prospiciebat, abcessit. Iacet terrenum habitaculum ab habitatore desertum.

Anima rationalis.

Quod angelus, & anima rationalis cir-

circumscribantur seculo siue tempore, manifestũ est. Neque enim semper fuerunt, sed esse inceperunt: quanquam esse non desinent, quia immortalitatem munere conditoris acceperunt. Deus enim creauit tres spiritus vitales, nempe spiritum brutorũ animalium rationis expertem, qui carne tegitur, & cum carne moritur humanorũ rationis participẽ, qui carne tegitur, sed cum carne nõ moritur: spiritum angelicũ etiam rationis participem, qui nec carne tegitur nec moritur. Angelus maioris æui est quàm anima humana. Nã angelos quidem omnes Deus in initio creationis mundi condidit, animas aũt nõ format antequàm condat corpora, quibus illæ vniendæ sunt. Dum quamlibet animã creat, eã simul corpori disposito infundit: ita vt ne minimo quidem momẽto ipsa animæ creatio præcedat sui infusionem vnionemque cum corpore. Porrò neq; angelus neque anima humana, de substantia Dei sunt: (nam si de substantia Dei essent, nunquàm ad malum deflecti, nunquàm peccare potuissent) sed tam illum quã istã ex nihilo creauit Deus. Circũscribuntur angelus, & anima comprehẽsione, quia intellectu cõprehendũtur: interminũ etiam Deum omnino atque integrè comprehendere nõ possunt, quum intellectum terminatũ habeãt. Vbi venerimus ad supernam, & æternam illam patriam, agnoscem⁹ plenius naturam angeli atq; animæ rationalis: agnoscemus speciem, & terminũ substantiæ vtriusq;: nam hic ipsę animæ nostræ, ne sibi quidẽ satis cognitæ sunt, tantum abest, vt angelos exactè comprehendant. Sanè alia est natura angeli, atq; alia natura animæ humanæ: & mẽs angelica secundùm naturam præstantior esse asseritur mente humana. Angelus nõ potest ingredi substantiam animæ, neque anima substantiam angeli: spiritus verò increatus Deus, creaturæ suæ capax, tam spiritui angelico quàm humano, illabitur. Quando aliquis vexaturà spiritu diabolico, nõ debemus existimare substantiam diaboli ingressam esse substãtiam spiritus humani: sed ipsum spiritum malignum, malitiæ suæ effectum permissione Dei in corpore humano exercere, animamq; tartareis diuerberare flagellis, inficere venenis, aut inflammare incẽdijs. Si vel angelus vel anima humana cõferatur cum crassitie corporis sensibilis, rectè immaterialis dicitur: si verò comparetur cum Deo, iam, & ille corporeus, & ista corporea, materialisque dici potest: non quòd corporea materia constet, sed ꝙ à Dei simplicitate nimiùm absit: quemadmodum aqua si conferatur cum terra, rara, & subtilis est: si cum aere conferatur, iam densa crassaque esse censetur. Sola diuinitas propriè dicitur immaterialis, & incorporea, quæ ex se, id est, ex sua natura est simplicissima. Itidem ipse Deus solus propriè dicitur immortalis: nam angelus, & anima non ex se, sed indultu, & gratia conditoris immortales sunt. Voces sermonesque angelorũ spirituales sunt, tanto meliores, & perfectiores vocib⁹ nostris quas lingua carnis emittimus, quanto spiritus dignior est corpore. Ipsarum cœlestium substantiarum, videlicet spirituum angelicorum, tres sunt hierarchiæ, id est, sacri principatus: quæ ternaria distinctio imaginem beatæ Trinitatis pulchrè repræsentat. Ad eiusdem sanctæ Trinitatis similitudinem, vnaquæque hierarchia digeritur in tres ordines siue choros. Nam prima seu suprema hierarchia discreta est in seraphin, cherubin, & thronos: secunda siue media in dominationes, virtutes, & potestates: tertia in principatus, archangelos, & angelos. Nos corruptibili carne depressi, & multis peccatorum sordibus fœdati, longè inferiores sumus ipsis sanctis angelis qui Deo nunquam displicuerunt: nunquàm enim peccauerunt, neque peccabunt vnquàm. Et quamuis magno interuallo nos miseros dignitate puritateque transcendant, plurimum tamẽ optant, & satagunt, vt illis in æterna gloria æquemur, vel etiam eos præcedamus Tanta videlicet humilitas, tãta beneuolentia, tanta benignitas charitasque in eis est. Hos imitari, hos diligere ac venerari, horum felicissimum consortium omnibus votis expetere, & ad illud semper suspirare debemus.

Natura Angeli atq; animæ humanæ.

O quam beati erimus, quãdo eorum iucũdissimis cœtibus admixti, dominum Deum nostrum vna cum ipsis laudabimus in secula seculorum. Nos tũc summo bono perfectè cõiuncti, castissima

voluptate diuinę fruitionis omnino repleb imur, & inenarrabili lætitia vndiq; circundabimur. Non totum gaudium intrare poterit in nos gaudentes: sed toti gaudentes intrabimus in ipsum gaudium. Nam quum omnis creatura spiritus sit finitus, infinitum bonum, infinitum gaudium penitus comprehendere non potest: sicut pisciculus in immenso pelago natans, totam aquam imbibere nequit. Planè in Deo, in visione melleæ faciei eius, in clara contemplatione diuinitatis ipsius, terminum finemque desideriorum nostrorum inueniemus: in eo enim omnis sufficientia, & excellentia est.

EX QVARTO LIBRO DIAlogi beati Gregorij Papæ, quòd inuisibilia non ideò putari debent non esse, quòd per experimentum minimè cognoscantur: siue de æternitate animæ rationalis.

POstquam de paradisi gaudijs (culpa exigente) expulsus est primus humani generis parens, in huius cæcitatis atq; exilij, quam patimur, venit ærumnam: quia peccando extra semetipsum fusus, iā illa cœlestis patriæ gaudia, quæ prius contemplabatur, videre non potuit. In paradiso quippe assueuerat homo verbis Dei perfrui, beatorum angelorum spiritibus cordis mūditia, & celsitudine visionis interesse: sed postquā huc cecidit, ab illo quo implebatur mētis lumine recessit. Ex cuius videlicet carne nos in huius exilij cæcitate nati, audimus quidem cœlestem esse patriā, audimus eius ciues Angelos Dei, audimus eorundem Angelorum socios spiritus iustorum, & perfectorum: sed carnales quique, quia illa inuisibilia per experimentum scire non valent, dubitant vtrùm ne sit quod corporalibus oculis non videnr. Quæ nimirum dubietas in primo parente nostro esse non potuit: quia exclusus à paradisi gaudijs, hoc quod amiserat (quia viderat) recolebat. Hi autem sentire vel recolere audita non possunt: quia eorum nullum (sicut ille) saltem de præterito experimentum tenent. Ac si enim prægnans mulier mittatur in carcerem, ibique pariat puerum, qui natus puer in carcere nutriatur, & crescat, cui si fortasse mater quæ hunc genuit, solem, lunam, stellas, montes, campos, volantes aues, currentes equos nominet, ille verò qui est in carcere natus, & nutritus nihil aliud quam tenebras carceris sciat, & hęc quidem esse audiat, sed quia per experimētum non nouit, veraciter esse diffidat: ita in hac exilij sui cæcitate nati homines, dum esse summa, & inuisibilia audiunt, diffidunt, an vera sunt, quia sola hæc infima in quibus nati sunt visibilia nouerūt. Vnde factum est, vt ipse inuisibilium, & visibilium creator ad humani generis redemptionem vnigenit⁹ patris veniret, & spiritum ad corda nostra mitteret: quatenus per eum viuificati crederemus, quę adhuc scire per experimētum nō possumus. Quotquot ergo hūc spiritum hæreditatis nostræ pignus accepimus, de vita inuisibilium nō dubitamus. Quisquis autem in hac credulitate adhuc solidus nō est, debet ꝓcul dubio maiorum dictis fidem præbere, eisq; iam per spiritumsanctum inuisibilium experimentum habētibus credere: quia stultus est puer, si matrē ideò æstimet de luce mentiri, quia ipse nihil aliud quàm tenebras carceris agnouit.

Concionator noster (scilicet Ecclesiastes) velut ex mēte infirmantium humanæ suspicionis sentētiam proponit, dum dicit: Vnus interitus est hominis & iumentorum, & æqua vtriusque cōditio: sicut moritur homo, sic, & illa moriuntur: similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumentis amplius. Qui tamē ex diffinitione rationis suam postmodum sententiam protulit dicens, Quid habet amplius sapiens stulto, & quid pauper, nisi vt pergat illuc vbi est vita? Qui igitur dixit, nihil habet homo iumētis amplius, ipse rursùm diffiniuit, quia habet aliquid sapiens non solùm amplius à iumento, sed etiam ab homine stulto: videlicet vt pergat illuc vbi est vita. Quibus verbis primùm indicat, quia hic hominum vita non est, quum esse alibi testatur. Habet ergo homo hoc amplius iumētis, quia illa post mortem non viuunt, hic verò tūc viuere inchoat, quum per mortē carnis hāc visibilem vitam consummat.

Homo sicut in medio creatus est, vt esset inferior angelo, superior iumēto: ita habet aliquid commune cum summo,

Simile. Ephes. 1. Eccles. 3.

mo, aliquid cõmune cum infimo immortalitatem scilicet spiritus cum angelo, mortalitatem verò carnis cum iumento: quousq; & ipsam mortalitatẽ carnis gloria absorbeat resurrectionis.

Petrus. Quodã fratre moriente præsentem me fuisse contigit, Qui repentè dum loqueretur, vitalem emisit flatũ: & quem prius mecum loquentem videbam, subito extinctum vidi: sed eius anima vtrùm egressa fit an non, non vidi. Et valde durum videtur, vt credatur res esse, quam nullus valeat videre. Gregorius. Quid mirum Petre, si egredientem animam non vidisti, quam & manentem in corpore non vides? Nunquid modò quum mecum loqueris, quia videre in me non vales animam meam, idcirco me esse exanimem credis? Natura quippe animę inuisibilis est: atq; ita ex corpore inuisibiliter egreditur, sicut in corpore inuisibiliter manet. Non quidem subtiliter sed solerter dico, quia sicut vis animæ viuificat, & mouet corpus, sic vis diuina implet quæ creauit omnia: & alia inspirando viuificat, alijs tribuit vt viuant (vita scilicet vegetatiua) alijs verò hoc solummodo præstat vt sint. Quia verò esse nõ dubitas creantem & regentem, implentem, & circumplectentem, transcendentem, & sustinentem, incircumscriptum atque inuisibilem Deum: ita dubitare non debes hũc inuisibilia obsequia habere. Debent quippe ea quæ ministrant, ad eius similitudinem tendere cui ministrant: vt quæ inuisibili seruiunt, esse inuisibilia non dubitetur. Hæc autem quæ esse credimus, nisi sanctos angelos, & spiritus iustorum? Sicut ergo motum consideramus corporis, vitam animæ manentis in corpore perpẽdis ab imo, ita vitam animæ exeuntis è corpore perpendere debes à summo: quia potest inuisibiliter viuere, quem oportet in obsequio inuisibilis conditoris manere.

Nulla visibilia nisi per inuisibilia videntur. Ecce enim cuncta corporea oculus tui corporis aspicit: nec tamen ipse corporeus oculus aliquid corporeũ videret, nisi hunc res incorporea ad vidẽdum acueret. Nam tolle mentem quæ non videtur, & incassùm patet oculus qui videbat. Subtrahe animam corpori, remanent procul dubio oculi in corpore aperti. Si igitur per se videbãt, cur discedente anima nihil vident? Hinc ergo collige, quia ipsa quoque visibilia non nisi per inuisibilia videntur.

ALIQVOT PIAE PRECATIVNCVLAE, & Doxologiæ ad Deum ac Deiparem virginem Mariam.

Oratio Dominica.

PATER noster qui es in cœlis, sanctificetur nomẽ tuum. Adueniat regnum tuum. Fiat volũtas tua sicut in cœlo & in terra. Panẽ nostrum quotidianũ da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo, Amen.

Alia Precatio.

O Pie pater cœlestis, miserere mei vilissimi vermiculi. Ego in plenã expiationem atque satisfactionem pro omnibus peccatis, excessibus, ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mũdi, offero tibi sacratissimum cor vnigeniti tui, sanctissimamque conuersationem, passionem, & mortem eius. Tibi eidemque filio tuo Domino meo Iesu Christo, ac spirituisancto, vni Deo honor & gloria in sæcula sæculorum, Amen.

Salutatio ad Iesum.

AVe dulcedo cordis mei, & vita animæ meæ Iesu Christe fili Dei, rex æternæ gloriæ, qui incarnatus, passus, & mortuus fuisti pro me: benedictus tu in secula: & benedicta dulcissima genitrix tua virgo Maria. Ablue me quæso precioso sanguine tuo, & ab omni peccato emunda, meritisque ac virtutibus tuis exorna, vt tibi placeam, Amen.

Item ad Iesum.

ADoro te benignissime Dñe Iesu christe, & gratias ago tibi sicut pos-

sum ex intimis medullis animæ meæ, pro vniuersis beneficijs inexhaustæ bonitatis tuæ gratias ago pro omnib⁹ quæ pro salute mea facere, loqui, & tolerare voluisti.

Gratias ago, quòd tu pijssimus redẽptor meus dignatus sis pro me incarnari, & in frigoris asperitate è Maria virgine nasci, panniculis infantulus inuolui, fasciolis stringi, in præsepio super fœnum vagiens reclinari, vberibus virgineis lactari, octauo à natiuitate tua die circuncidi, varijs laboribus, & ærumnis iuuenis fatigari, crebris persequutionibus, & conuitijs infestari, tædio mœroreque grauissimo affici, sudore sanguineo præ vehemẽtia anxietatum suffundi, ab iniquis irreuerenter comprehendi, proteruè ligari, ignominiosè abduci, falsò accusari, iniustè damnari, fœdè cõspui, alapis & colaphis inhumaniter cædi, facie indecenter velari, contumelijs & illusionibus vexari, coram propháno iudice sisti, veste ridicula velut amẽs indui, impiè contemni, nudus ad columnam vinculis adstringi, flagris crudeliter conscindi, proprio sanguine per totum corpus rubricari, vestimento purpureo in maius opprobrium contegi, spinis coronari, nugatoriè salutari, arundine percuti, pondere crucis premi, amarissimo potu myrrhati fellitique vini affligi, in cruce atrociter extendi, diris clauis manus, & pedes configi, blasphemijs impeti, ac tandem miserabiliter inter latrones pendens ac vehementer sitiens aceto gustato mori.

Gratias ago pro vniuersis depressionibus, ludibrijs, tonsionibus, plagis, doloribus, & angustijs tuis: gratias ago pro effusione preciosissimi cruoris qui è sacrosanctis vulneribus tuis largiter profluxit, & pro separatione præcellentissimæ animæ tuæ ab incontaminato corpore tuo.

Rogo te Domine, & obsecro per istas miserationes tuas, vt omnes peccatorũ maculas quas contraxi, misericorditer deleas: & me ac cęteros fideles tuos, pręcipueq; eos qui meis orationib⁹ specialiter commendati sunt, perfectè purifices, sanes, illumines, & ad vitam æternã perducas, Amen.

Alia precatio ad Iesum.

O Spes, refugium, & salus miserorũ Iesu, miserere mei. O pax, gaudium, & dulcor electorum Iesu, lætifica me. O lux pulchritudinis immensę animã meam tuis illustrationibus irradia, tuis influxibus pasce ad gloriam nominis tui. Tribue Domine vt nulli rei visibili per inordinatum affectum alliger, sed omnia transitoria perfectè contemnam, cœlestia votis ardentibus concupiscam, te Deum meum summum atq; vnicum bonum meum super omnia æstuanter diligam, Amen.

DOXOLOGIA RHYTHMICA AD IESVM.

Salue Christi sacer vultus,
Cæsus, consputus, incultus,
Qui mutasti tuum florem
Pro me versus in pallorem.
Salue caput venerandum,
Totis votis amplexandum,
Quod diræ spinæ præsserunt,
Et vndique confixerunt.
Aue caro delicata,
Flagris scissa, fatigata,
Qua pro me pergens ad lethum,
Gustasti fel, & acetum.
Aue latus fons dulcoris,
In quo patet vis amoris:
Te saluto cor amœnum,
Cor omnibus bonis plenum.
Manus, pedes perforatos,
Et cruore purpuratos,
Corde veneror, & ore,
Interno ductus amore.
Tuas, mi Iesu, sacratas
Et mirè vernantes plagas,
Nunc inscribe meo cordi,
Vt sim gratus tuo cordi.
In his piè me reconde,
Vt inde fugam abundè
Vnde te feruenter amem,
Et in æternum collaudem, Amen.

Alia Doxologia Rhythmica ad Iesum.

Iesu suauis Domine,
Culpa pulsa caligine,
Mentem illustra lumine,
Et reple cor dulcedine.
Da mihi te diligere,
Amoris vicem reddere,
Ardenter te requirere,
Et tibi soli viuere.

Tu

Tu totus es amabilis,
Totus desiderabilis,
Tu dulce refrigerium,
Dulce cordis solatium.
Mi Iesu, fac vt sentiam,
Tui dulcoris copiam,
Et tandem per præsentiam
Tuam contempler gloriam, Amen.

SALVTATIO ANGELICA AD MARIAM.

AVe Maria gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulierib⁹: & benedictus fructus ventris tui, Iesus Christus, Amen.

Alia salutatio ad Mariam.

SAlue sydus clarissimum, vnde ortus est sol iustitiç, & rex gloriæ, amator ac redemptor animarum nostrarũ. Nos te, ô virgo admirabilis, nos te matrem Dei hominem, matrem luminis æterni, qua possumus deuotione veneramur: tu mentes nostras diuinis influxibus pasce ad gloriam ipsius vnigeniti tui, Amen.

Rursum ad Mariam Salutatio.

AVe candidum lilium fulgidç semperque tranquillæ Trinitatis, aue fragrantissima viola diuinæ suauitatis, aue vernans rosa cœlestis amœnitatis virgo Maria, ex qua nasci, & cuius lacte pasci rex cœlorum voluit Iesus Christ⁹ splendor paternæ gloriæ. Adesto, ô mater, fragilitati meæ in omni tentatione, & necessitate, in omni periculo peccati, & in hora mortis meæ: vt te auxiliante atq; protegente merear semper in Domino esse securus, Amen.

Item precatio ad Mariam.

O Maria mater Dei beatissima, rogo te per sacratissimam incarnationem natiuitatem, conuersationem, passionem, & mortem ipsius filij tui domini mei Iesu Christi, miserere mei, & perfectam veniam atque gratiam mihi impetra. Eia aduocata mea singularis, illos tuos misericordes oculos ad me cõuerte. Adesto mihi iugiter pia gubernatrix, quamdiu in periculoso mari sæculi huius nauigo, & præcipuè in vitç præsentis termino: vt te prælucente, te dirigente, te perducente fœliciter perueniam ad portum cœlestis Hierusalem, vbi te diligam, laudem, & glorificem, p omnia sæcula, Amen.

Alia precatio ad Mariam.

MIserere mei Domina, miserere mei: quia miseratio tecum creuit ab infantia. Magnã miseriam indignissimi peccatoris subleuet magna atq; ingens miseratio pijssimç matris. Largire, ô benigna, vt illis annumerer, quos tanquam filios amas, doces, dirigis, foues, ac protegis: quia tu es, & semper eris dulcis spes mea post Dominum, ac dulce solatium animæ meæ. Vtinam gratum obsequium tibi præstare possim. Ego hactenus te dignè non colui: pro qua negligentia, & offensa mea, offero tibi mellifluum cor vnigeniti tui Iesu Christi. O charum præsidium meum, occurre quærenti te, & adiuua confidentem in te. Separa mentem meam ab omnibus quæ sub cœlo sunt, faciens illam prægustare mellitas sorbitiunculas iocunditatis æternæ, ad gloriam Dei, Amen.

DOXOLOGIA RHYTHMICA AD MARIAM.

AVe grata lux dierum,
Aue gemma mulierum,
Quæ lactasti regem regum,
Genitorem filia.
Mundum ornas nouo flore,
Prolem gignens miro more:
Virgo manes cum honore,
Noua prolis gratia.
Dele culpas ô Maria:
Placa natum prece pia:
Quia per te patet via,
Ad æterna gaudia.
Munda peccatis fœdatum,
Foue, sana sauciatum,
Et illustra tenebratum,
Mea soluens vincula.
Mater consolationis,
Seruum tuum ornas donis,
Spiritualibus bonis,
Replens cordis intima.
Me confirma vacillantem,
Me conserua te laudantem,
Tandemq́, perduc latantem
Ad regna cœlestia, Amen.

Alia Doxologia Rhythmica ad Mariam.

AVe virgo gratiosa,
Stella sole clarior:
Mater Dei gloriosa,
Fauo mellis dulcior.

Tu es illa speciosa,
Qua nulla est pulchrior:
Rubicunda plus quàm rosa,
Lilio candidior.
Praesta misellis iuuamen,
Regina clementia:
Mœrentibus fer solamen,
Aurora lætitiæ.
Prædulcis fons pietatis,
Dona nobis veniam,
Et purgatos à peccatis,
Duc ad cœli patriam, Amen.

AD QVEMLIBET SANCTVM, ET AD plures sanctos Precatio.

O Beatissime Apostole N. O gloriosissime martyr Christi N. O sanctissime confessor Domini N. O dulcissima sponsa altissimi N. miserere mei. Ego te saluto, te veneror, te inuoco: ego in augmentum gaudij, ac gloriæ tibi offero totius boni totiusque beatitudinis gazophylacium cor Iesu Christi dulcissimum. Ago gratias ipsi Domino Deo nostro, qui te elegit, & in suis benedictionibus præuenit. Adiuua me, quæso, tuis meritis ac præcibus nunc, & in hora mortis meæ. Impetra mihi plenam omnium peccatorum meorum remissionem, & gratiam sanctam. Ora pro hac cõgregatione, & pro tota Ecclesia Dei. Amen.

Si oratio dirigitur ad plures sanctos, prædicta enũciabũtur plurali numero.

Ad proprium Angelum precatio.

O Sancte angele, cui à Domino cõmissus sum, miserere mei. Ego te saluto, te veneror, te inuoco: ego in augmentũ gaudij ac gloriæ tibi offero totius boni totiusque beatitudinis gazophylacium cor Iesu Christi dulcissimũ. Ago gratias pro pietatis tuæ cura fidelissima, quam erga me indignum demonstrare non cessas. Custodi, quæso, semper animam meam, & corpus meum: adiuua atque protege me nũc, & in hora mortis meæ, Amen.

Oblatio dignissima tam pro viuis, quàm pro defunctis.

O Pie pater cœlestis miserere mei, vel illius aut illorũ. Ego in perfectã emendationem atq; satisfactionem pro omnibus peccatis meis, vel eius, aut eorum, & in cõdignam supplementum meritorum quæ mihi, vel ei, seu eis desunt: offero tibi omnem charitatem pietatemq; diuini cordis vnigeniti tui, & omne exercitium beatissimæ animæ beatissimiq; corporis eius, oẽm quoq; fructũ sanctissimæ conuersationis, passionis, ac mortis illius, & omnia merita dulcissimæ genitricis eius virginis Mariæ, atq; omnium sanctorum tuorum. Tibi eidẽq; filio tuo ac spiritui sancto, vni Deo honor, & gloria in secula seculorum, Amen.

Hæc oblatio tam pro viuis quàm pro defunctis cum ingenti vtilitate sæpius repetetur.

Itidem qui sacramẽtum Eucharistiæ sumit, aut sumpsit, vel qui sacrificio Missæ interest, poterit ipsam adorandam dominici corporis hostiam post consecrationem offerre pro seipso, aut pro alijs tam viuis quàm defunctis, hoc vel simili modo.

PIe pater cœlestis, ego in perfectam emendationem atque satisfactionẽ pro omnib⁹ peccatis meis, vel illius, aut illorum, & in condignam supplementũ meritorum, quæ mihi, vel ei, seu eis, desunt, offero tibi hanc sacrosanctam hostiam: offero eam ad laudem nominis tui sempiternam, & ad salutem omnium fidelium tuorum viuorum atque defunctorum. O quàm præsens, & efficax remedium adfert hæc cœlestis hostia cum benignitate mentis oblata.

Posset idem sacramentum offerri etiam in honorem siue in augmentum gaudij, & gloriæ cuiuslibet sancti vel plurium sanctorum, iam in cœlo glorificatorum: itemq; in honorem beatorum angelorum, his aut alijs verbis.

DOmine Deus meus, ego in honorem, & in augmentum gaudij ac gloriæ illius sancti, vel illorum sanctorum, offero tibi hoc viuificum sacramentum corporis, & sanguinis vnigeniti tui: offero illud ad laudem nominis tui sempiternam, & ad salutem omnium, &c.

Si

Si oblatio dirigitur ad personam filij, omittetur in ipsa oblatione hæc dictio, Vnigeniti.

Commendatio & oblatio actuum vel exercitiorum atq; tribulationum.

Pie Iesu, ego has actiones meas, hoc exercitium, has preces, hęc quę feci, commendo mellifluo cordi tuo emendanda, & perficienda: tibiq́ue ea offero in vnione sanctissimarum actionū vel exercitiorum, aut orationum tuarum, & in vnione illius admirabilis amabilisq; amoris tui, quo redemptionem nostram peregisti: offero, ea ad laudē nominis tui sempiternam, & ad salutem omnium, &c.

Ipse Christ⁹ Iesus multū à nobis expetit, vt pia opera atq; exercitia nostra, quæ ex se imperfecta sunt, cordi eius emendādā perficiendaq; cōmendemus, si non verbis, saltem animi voto.

Oblatio aduersitatem fiet in vnione passionis Dominicæ hoc vel consimili modo:

Domine Iesu, ego hanc tribulationem, hoc impedimentum, hæc grauamina, has calamitates meas, offero tibi in vnione eorum, quæ tolerasti pro me, in vnione sanctissimæ passionis tuæ offero ea ad æternam laudem nominis tui, & in expiationem omnium peccatorum meorum, vel ad salutem meam, aut illius, seu illorum, atq; totius Ecclesiæ.

Item ad Patrem sic:

Pie pater cœlestis, ego hunc mœrorem, hanc afflictionem, hunc dolorem meum, & omnia quæ me grauant, offero tibi in vnione sacratissimæ passionis dilectissimi filij tui ad æternam laudem, &c.

Possunt similiter pia aliorum opera, & tribulationes commendari atque offerri Domino pro illis ipsiseas qui tolerāt siue tolerarunt.

FINIS.

PSYCHAGOGIA HOC EST, ANIMAE RECREATIO QVATVOR LIBRIS DISTINCTA: QVORVM TRES PRIOres collecti sunt ex tractatibus, siue homilijs Diui Aurelij Augustini Hipponensis Episcopi: quartus decerptus est ex scriptis Beati Gregorij Papæ,

Per Ludouicum Blosium Abbatem.

PRAEFATIVNCVLA.

VEL ex sequenti Psychagogia clarissimè liquet, quantùm delitijs sanctæ charitatis affluxerint, & quàm suaues æternæ lætitiæ sorbitiunculas in hac vita prægustauerint beatus Augustinus, & beatus Gregorius, præclara spiritus sancti organa, fulgidaq́ Ecclesiæ Catholicæ sydera. Humiles philochristi, qui in ista peregrinatione sub pōdere suæ corruptionis afflicti gemunt, & quibus grata iocundaq́ sunt ea quæ de dulcedine castæ dilectionis, deq́ felicitate gloriosæ Dei ciuitatis dicūtur, ingentem consolationis thesaurum hic inuenīēt. Hic, inquā, mirè recreabitur spiritus illorum qui ad ipsam vltramundanam ciuitatem die ac nocte suspirant. Per totum quidem opusculum, sed maximè Libro secundo, tertio, & quarto, agitur de summo summè amabili bono, quod est Deus, & de amore, ac statu patriæ cœlestis. In calce huius Psychagogiæ adieci nonnulla ex Ruperto, & Philone Laurentioq́ Iustiniano, sanctissimis patribus. Cæterùm in istis colligendis non hoc spectaui, vt omnia certo ordine collocarem: sed quæ multùm facere videbantur ad animæ peregrinantis, supernamq́ Hierusalem desiderantis solatium, ea in præsentem Psychagogiam penè ita congessi, sicut in Authoribus inter legendum occurrerunt.

PSYCHAGOGIAE LIBER PRIMVS, COLLECTVS ex tractatibus, siue homilijs, Diui Aurelij Augustini Hipponensis Episcopi.

Ioan. 8. *Ex tractatu trigesimoquarto in Euangelium beati Ioannis Apostoli super his verbis: Ego sum lux mundi: qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ.*

CAPVT I.

ON arbitremur dominū Iesum Christum hunc esse solē, quem videmus oriri ab Oriente, occidere in Occidente: cuius cursui nox succedit, cuius radij nube vmbrantur, qui certo de loco in locum motione commigrat. Non est hoc Dominus Christus, Non est Dominus Christus sol factus, sed per quem sol factus est: omnia enim per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Est ergo lux quæ fecit illam lucem: hāc amemus, hanc intelligere cupiamus, ipsam sitiamus, vt ad eam aliquando veniamus, & in illa ita viuamus, vt nunquam omnino moriamur. Ista enim lux est, de qua Prophetia olim præmissa, ita in Psalmo cecinit: Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. Quale vinū est, vnde inebriari laudabile est? Quale vinum est, quod non turbat, sed dirigit mentem? Quale vinum est, quod perpetuò facit sanum, non inebriando facit insanum? Inebriabuntur. Vnde? Ab vbertate domus tuæ. Et torrente voluptatis tuæ potabis eos. Vnde? Quoniam apud te est fons vitæ. Ipse fons vitæ ambulabat in terra, ipse dicebat: Qui sitit, veniat ad me. Ecce fons. Sed nos de lumine loqui cœperamus: inuenimus interim Dominum fontem vitæ, bibe, & viue. De lumine dicebamus: sequere ergo. Nam Propheta cùm dixisset, apud te est fons vitæ, sequutus adiunxit, Et in lumine tuo videbimus lumen: Deum de Deo, lumen de lumine. Per hoc lumen factum est solis lumen: & lumen quod fecit solem, sub quo fecit & nos, factum est sub sole propter nos. Factum est, inquam, propter nos sub sole lumē, quod fecit solem. Noli contemnere nubem carnis. Nube tegitur, nō vt obscuretur, sed vt temperetur. Loquēs ergo per nubem carnis lumen indeficiens, lumen scientiæ, lumen sapientiæ, ait hominibus. Ego sum lux mundi: qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Quomodo te abstulit ab oculis carnis, & reuocauit ad oculos cordis? Nō enim sufficit dicere, Qui me sequitur non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen. Nam addidit, vitæ: sicut ibi dictum est, Quoniam apud te est fons vitæ. Videte itaq; fratres mei, quomodo verba Domini cum illius Psalmi veritate concordent: & ibi lumen positum est cum fonte vitæ, & à Domino dictum est, lumen vitæ. In vsibus corporalibus aliud est lumen, aliud fons. Fontem fauces quærunt, lumen oculi. Quādo sitimus, quærimus fontem: quādo in tenebris sumus, quærimus lumen: & si fortè nocte sitiamus, lumen accendimus vt ad fontem veniamus. Non est sic apud Deum: quod lumen est, hoc est fons. Qui tibi lucet vt videas, ipse tibi manat vt bibas. Videtis ergo fratres mei, videtis (si intus videtis) quale hoc lumen est de quo Dominus dicit, Qui me sequitur nō ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Quod promisit, futuri temporis verbo posuit: non enim ait, habet, sed habebit lumen vitæ: non ait tamen, qui sequetur me: sed qui sequitur me. In eo quod facere debemus, præsens tempus posuit: quod autem promisit facientibus, futuri temporis verbo significauit. Qui sequitur habebit: modò sequitur, post habebit: modò sequitur per fidem, post habebit per speciem. Quamdiu enim sumus in corpore, ait Apostolus, peregrinamur à Domino: per fidem enim ambulamus, non per speciem. Quando per speciem? Quum habuerimus lumen vitæ, quum ad illam visionem venerim*, cùm nox ortu-

Margin notes: Ioan. 1. — Psal. 35. — Ioan. 7. — Ioan. 8. — 2. Cor. 5.

ista transierit. De illo quippe die qui exorturus est dictum est, Manè astabo tibi, & cõtẽplabor. Quid est manè? Trãsacta nocte seculi huius, transactis erroribus tẽtationum, superato illo leone, qui nocte rugiens circumit quærẽs quẽ deuoret. Manè astabo tibi, & videbo.
Psal. 5. Nunc verò quid putamus fratres huic tempori congruere, nisi quod rursus in Psalmo dicitur, Lauabo per singulas no-
Psal. 6. ctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo? Per singulas noctes, inquit, flebo, in desiderio lucis ardebo.
Psal. 37. Videt Domin' desiderium meum: quomodo dicit illi alter Psalmus, Ante te omne desiderium meum, & gemitus
Isaia 64. meus à te non est absconditus. Extẽdat
1. Cor. 2. anima cupiditatem suam, & sinu capaciore quærat comprehendere (id est intelligere, & complecti) quod oculus nõ vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Desiderari potest, cõcupisci potest, suspirari potest, verbis explicari non potest. Ergo fratres mei quia Dominus breuiter ait, Ego sum lux mũdi, qui me sequitur nõ ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitæ (in quibus verbis aliud est quod iussit, aliud q̃d promisit) faciamus quod iussit, ne impudenti fronte postulemus quod promisit: ne dicat nobis in iudicio suo, Fecisti quod iussi, vt petas quod promisi. Quid ergò iussisti domine Deus noster? Dicet tibi, vt sequereris me. Modò faciamus, sequamur Dominum, soluamus compedes, quibus impedimur sequi. Et quis idoneus soluere tales nodos, nisi il-
Psalm. 115. le adiuuet cui dictum est, Dirupisti vin-
Psal. 145. cula mea: de quo alius Psalmus dicit, Dominus soluit compeditos, Domin' erigit elisos. Et quid sequuntur soluti, & erecti, nisi lumen à quo audiunt, Ego sum lux mundi, qui me sequitur non ambulabit in tenebris? quia Dominus illuminat cœcos. Illuminamur modò
Ioan. 9. fratres, habẽtes collyrium fidei. Præcessit enim saliua eius cum terra, vndè inungeretur qui cœcus est natus: & nos de Adam cœci nati sumus, illo illuminante opus habemus. Miscuit saliuam in terra. Verbum enim caro factum est,
Ioan. 1. & habitauit in nobis: miscuit saliuam cum terra, ideo prædictum est, veritas
Psal. 84. de terra orta est. Ipse autem dixit, Ego
Ioan. 14. sum via, & veritas, & vita. Veritate perfruemur, quum viderimus facie ad faciem, quia & hoc promittitur nobis. Nã quis auderet sperare quod Deus non dignatus esset polliceri, & dare? Videbimus facie ad faciem: Apostolus dicit, Nunc scio ex parte, nunc in ænigmate 1. Cor. 13.
per speculum, tunc autem facie ad faciem. Et Ioannes Apostolus in epistola sua, Dilectissimi, nunc filij Dei sumus, 1. Ioan. 3.
& nondum apparuit quid erimus: scimus quia cùm apparuerit, similes ei erimus, quia videbimus eũ sicuti est: Hæc est magna promissio: si amas, sequere. Amo, inquis, sed qua sequor? Si dixisset tibi Dominus Deus tuus, Ego sum veritas & vita: tu desiderans veritatem, concupiscens vitam, viam qua ad hæc peruenire posses, profectò quæreres, & diceres tibi, Magna res veritas, magna res vita, si esset quomodo illuc perueniret anima mea. Quæris qua? Audi eum dicẽtem primò, Ego sum via. Antequam Ioan. 14.
diceret quò, præmisit quà. Ego sum, inquit, via. Quo via? Audi. Et veritas, & vita. Primò dixit qua venias, posteà dixit, quò venias. Ego sum via, ego sum veritas, ego sum vita. Ipse manens apud Patrem, veritas est, & vita: induens se carne factus est via. Non tibi dicitur, Labora quærendo viam, vt peruenias ad veritatem, & vitam: non, inquam, hoc tibi dicitur. Ergo piger surge, via ipsa ad te venit, & te de somno dormientem excitauit, (si tamen excitauit) surge, & ambula. Fortè conaris ambulare, & nõ potes, quia dolent pedes. Vnde dolent pedes? An iubente auaritia per aspera cucurrerunt? sed Dei verbũ sanat, & claudos. Ecce, inquis, sanos habeo pedes, sed ipsam viam nõ video: illuminat & cœcos. Hoc totum fit per fidem quamdiu peregrinamur à Domino, manentes in corpore. Quum autem perambulauerimus viam, & ad ipsam patriam peruenerimus, quid erit nobis lætius? quid erit nobis beatius? quibus nihil erit pacati'. Nihil enim aduersus hominem rebellabit. Nunc verò fratres difficilè sine rixa sumus. Ad concordiam quidem vocati sumus, iubemur pacẽ habere inter nos: ad hoc conandum est, omnibusque nitendum viribus, vt aliquãdo perueniamus ad perfectissimam pacem. Modò autem litigamus plærunq; cum eis quibus consulere volumus. Ille errat, tu

vis ducere ad vitam: resistit paganus, disputas cōtra errores idolorum, & dæmoniorum: resistit hæreticus, disputas contra alias doctrinas dæmoniorum: malus Catholicus non vult bene viuere: corripis etiam interiorem fratrem tuum, tecum manet in domo, & perditas vias quærit: æstuas quomodo illum corrigas, vt de illo bonam rationē Domino amborum reddas. Quantæ vndique rixarum necessitates? Plærunq; homo tædio affectus dicit apud semetipsum? Quid mihi est pati contradictores, pati eos qui reddūt mala pro bonis? Ego volo consulere, illi volunt perire, consumo vitam meam litigando, pacē nō habeo: inimicos insuper facio, quos amicos habere deberem, si beneuolentiam consulentis attenderent. Quid mihi est ista perpeti? Redibo ad me, me-
Galat. 5. cum ero, Deum meum inuocabo. Redi ad te ipsum, & ibi inuenies rixam: si cœpisti Deum sequi, ibi inuenis rixam.
Rom. 7. Quam rixam, inquis, inuenio? Caro cōcupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Ecce tu solus es, ecce tecum es, ecce nullum alium hominē pateris: sed vides aliam legem in membris tuis repugnantem legi mentis tuæ, & captiuantem te in lege peccati, quæ est in membris tuis. Exclama ergo: à rixa, inquam, interiore clama ad Deum,
Rom. 7. vt tibi pacificet te, & dic: Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christū dominum nostrū: quia, Qui me inquit, sequitur, nō ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Finita tota rixa,
1.Cor. 15. immortalitas sequetur: quia nouissima inimica destruetur mors.

Ex sermone quadragesimo tertio de verbis Domini, super hac sententia beati Pauli Apostoli: Caro concupiscit aduersus spiritum: spiritus autem aduersus carnem. Galat. 5.

CAPVT II.

Attendite sancti quicunq; pugnatis. Prælantibus loquor: intelligunt qui pugnant, nō me intelligit qui non pugnat. Vult homo castus, vt nulla omnino surgat in membris eius concupiscentia aduersaria castitati. Pacē vult, sed nondum habet. Quando enim ad illud ventum fuerit, vt nulla omnino exurgat concupiscentia aduersaria, nullus erit hostis cum quo luctemur, nec expectatur ibi victoria quia de hoste iam victo triumphatur. Audi ipsam victori-
1.Cor. 15. am Apostolo dicente, Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem: quum autem corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatē, tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Audi voces triumphantium: Vbi est mors contentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Percussisti, vulnerasti, deiecisti: sed vulneratus est propter me qui fecit me. O mors, ô mors, vulneratus est pro me qui fecit me, & de morte sua vicit te. Tunc triumphantes dicturi sunt: Vbi est mors contentio tua? Vbi est
Galat. 5. mors aculeus tuus? Modò autem quādo caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, contentio mortis est. Non quod volumus facim'. Quare? Quia volumus vt nullæ sint cōcupiscentiæ, sed non possumus. Velimus, nolimus, habemus illas: velimus, nolimus, titillant, blandiuntur, stimulant, infestant, surgere volunt: premuntur, nondum extinguuntur, quandiu caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Nunquid hoc etiam quum mortuus fuerit homo? Absit. Deponis carnem, quomodo tecum trahis cōcupiscentias carnis? Sed si bene pugnasti, reciperis ad requiem. Ergo quamdiu hic viuitur, fratres, sic est. Nos qui senuimus in ista militia, minores quidem hostes habemus: sed tamen habemus: Fatigati sunt quodammodo hostes nostri iam per ætatē: sed tamen etiam fatigati non cessant qualibuscunque motibus infestare senectutis quietem: acrior pugna iuuenum est: nouimus eam, transiuimus per eam. Caro enim concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, vt non ea quæcunque vultis faciatis. Quid enim vultis ô sancti, ô boni præliatores, ô fortes milites Christi, quid vultis? Vt non sint omnino concupiscentiæ malæ, sed non potestis. Exercete bellum, sperate triumphū. Facite quod potestis, quod ait ipse Apostolus in alio
Rom. 6. loco, Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ad obediendum desiderijs eius. Ecce, inquis, quod nolo, ma-

la

la desideria surgunt, sed noli obedire. Arma te, sume instrumenta bellorum. Præcepta Dei, arma tua sunt. Si bene me audis, & ex eo quod loquor amaris. Nō, inquit, regnet peccatum in vestro mortali corpore. Quamdiu enim portatis mortale corpus, pugnat contra vos peccatum, sed non regnet. Quid est, non regnet? Id est quod dixit, Ad obediendum desiderijs eius: Si cœperis obedire, regnat. Et quid est obedire, nisi exhibere membra arma iniquitatis peccato? Nihil hoc doctore præclarius. Quid vis iam vt exponam tibi? Fac quod audisti, non exhibeas membra tua arma iniquitatis peccato.

Ipse pater Augustinus decimo libro Confessionum suarum, loquitur Deo in hunc modum.

Iob.7. Nunquid non tētatio est vita humana super terram? Cui nō est necesse molestias, & difficultates pati? Tolerari iubes eas, nō amari. Nemo quod tolerat, amat, etsi tolerare amat. Quamuis enim gaudeat se tolerare, mauult tamen non esse quod toleret. Hei mihi domine, miserere mei. Ecce vulnera mea nō abscōdo. Medicus es, æger sum, misericors es, miser sum. Tota spes mea nōn nisi in magna valde misericordia tua. O amor, qui semper ardes, & nūquam extingueris, charitas Deus meus accende me, Continentiam iubes, da quod iubes, & iube quod vis. Adhuc viuunt in memoria mea carnalium rerum imagines, & occursant mihi vigilanti quidem carētes viribus, in somnis autem vsque ad delectationem, factumque similimum pertrahentes. Et tantùm valet imaginis illusio in anima mea, & in carne mea, vt dormienti falsa visa persuadeant, qđ vigilanti vera non possunt. Vbi est illa ratio quæ talibus suggestionibus resistit vigilans? Etsi res ipsæ vigilanti ingerantur, inconcussus maneo. Nunquid non potens est manus tua, Deus omnipotēs, sanare omnes languores animæ meæ, atque abundantiore gratia tua lasciuos motus etiam mei soporis extinguere? Augebis domine magis magisq; in me munera tua, vt anima mea etiā in somnis, non solùm non perpetret istas corruptelarum turpitudines per imagines animales vsq; ad carnis fluxum, sed ne sentiat quidem. Nunc quid adhuc sim

Psalm. 102

Psal. 2.

in hoc genere mali mei, dixi bono domino meo, exultans cum tremore in eo quod donasti mihi, & lugens in eo in quo inconsummatus sum, ac sperans perfecturum te in me misericordias tuas, vsque ad pacem plenariam, quam tecum habebunt interiora, & exteriora mea, quū absorpta fuerit mors in victoria. 1. Cor. 15.

Paulò pòst idem dicit Augustinus.

Hoc me docuisti, vt quemadmodū medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam. Sed dum ad quietē satietatis ex indigentiæ molestia transeo, in ipso transitu mihi insidiatur laqueus concupiscentiæ. Tentationibus quotidie conor resistere, & inuoco dexteram tuam ad salutem meam, & ad te refero æstus meos. Audio vocem iubentis Dei mei, Non grauentur corda vestra in crapula, & ebrietate. Ebrietas longe est à me, misereberis ne appropinquet mihi: crapula autem nonnunquam surrepit seruo tuo, misereberis vt longè fiat à me, nemo enim potēst esse continens, nisi tu Deus. Audiui vocem Apostoli tui, Omnia possum in eo qui me cōfortat. Ecce miles castrorum cœlestium: memento Domine quia nos puluis sum⁹. Nec ille in se quicquam potuit, quia idem puluis fuit: quem talia dicentem afflatu tuæ inspirationis adamaui? Omnia possum, inquit, in eo qui me confortat. Conforta me, vt omnia possim iste se accepisse confitetur: & quod gloriatur, in domino gloriatur. Ego in tentationibus positus, certo quotidie aduersus concupiscentiam manducandi, & bibendi. Et quis est domine, qui non aliquando rapiatur aliquantulum extra metas necessitatis? Quisquis est, magnus est, magnificet nomē tuum ego autē non sum, quia peccator homo sum. Sed & ego, ô pater cœlestis, magnifico nomen tuum: & interpellat te pro peccatis meis vnigenitus tuus, qui vicit seculum, numerans me inter infirma mēbra corporis sui, de quibus ait, Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur: omnes videlicet qui in desiderio, & conatu proficiendi inueniuntur.

Luc. 21.

Sapien. 8.

Philip. 4.

Gen. 3.

1. Cor. 10.

Ioan. 16.

Psal. 138.

Rursum in tractatu in Psalmum centesimum trigesimum octauum, dicit ipse Augustinus.

In libro tuo omnes scribentur, non solùm perfecti, sed etiam imperfecti. Non timeant imperfecti: tantùm proficiant. Nec tamen quia dixi, non timeant, ideò ament imperfectionem, & ibi remaneant, sed tantùm proficiant, quātùm in ipsis est. A corpore Domini nō recedant, vt in corpore & membris eius compaginati, possint mereri de se dictā esse vocem istam: Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur.

Ex tractatu quadragesimo primo in Euangelium beati Ioannis Apostoli, super his Pauli Apostoli verbis: Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ad obediendum desiderijs eius. Rom. 6.

CAPVT III.

Non ait: non sit peccatum, sed non regnet: Quamdiu viuis, peccatum necesse est esse in membris tuis: saltem illi regnū auferatur, nō fiat quod iubet. Surgit ira, noli dare iræ linguam ad maledicendū, noli dare iræ manum aut pedem ad feriendum. Nō surgeret ista ita irrationalis, nisi peccatum esset in mēbris: sed tolle illi regnum, non habeat arma vnde contra te pugnet. Discet etiā non surgere, quum arma cœperit non inuenire. Non exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato, sed induite arma iustitiæ: alioquin toti captiui eritis, & non erit dicere: Mente seruio legi Dei. Mens enim si teneat arma sua, Rom. 7. iam membra non mouentur in ministerium furentis peccati. Teneat autem Imperator interior, quia sub maiore imperatore iuuandus assistit: frenet iram, coerceat concupiscentiam: inest quod frenetur, inest quod coerceatur, inest quod cōtineatur. Quid autem volebat ille iustus mente seruiens legi Dei, nisi vt omnino non esset quod frenaretur? Et ad hoc debet conari omnis qui tendit ad perfectionem, vt & ipsa concupiscentia (cui non dantur ad obediendū membra) quotidie in proficiente minuatur. Velle, inquit, adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio. Nūquid dixit, Non mihi adiacet facere bonum? Si dixisset, spes nulla esset. Non ait, non mihi adiacet facere, sed nō mihi adiacet perficere. Quæ est enim perfectio boni, nisi cōsumptio, & finis mali? Quid est autem consumptio mali, Exod. 20. nisi quod lex dicit, Non concupisces? Omnino non concupiscere, perfectio boni est, quia cōsumptio mali est. Hoc dicebat ille, Perficere bonum non mihi adiacet, quia non poterat facere vt non concupisceret: faciebat tantùm vt concupiscentiam frenaret, & vt concupiscentiæ membra ad satellitium non præberet. Perficere ergo, inquit, bonū, Rom. 7. non mihi adiacet: non possum implere quod dictum est, Non concupisces. Quid ergo? Opus est vt saltem illud impleas. Post concupiscentias tuas non eas. Hoc age interim quamdiu sunt illicitæ concupiscentiæ in carne tua: post Eccles. 18. concupiscentias tuas non eas. Mane in seruitute Dei, in libertate Christi, mente serui legi Dei tui, Noli dare concupiscentijs tuis vires. Sequendo eas, vires eis addis: dādo eis vires, quomodo vincis, quando contra te inimicos nutris viribus tuis?

Idem Augustinus Sermone quinto de verbis Apostoli ait:

Qualis vita est nō cōcupiscere? O vita dulcis. Est quasi dulcis voluptas concupiscentiæ, verum est, nec eam homines sequerētur, nisi dulcis esset. Theatrum, spectaculum, meretrix lasciua, turpissima cantilena, dulcia sunt ista ipsi cōcupiscentiæ. Suauia sunt, dulcia sunt, delectabilia sunt, sed narrauerunt mihi iniusti delectationes suas: audi meliora, Psal. 118. Narrauerunt mihi, inquit, iniusti delectationes suas, sed non sicut lex tua Domine. Ipsa enim melior est. Felix anima, quę huiusmodi delectationibus delectatur, vbi turpitudine nulla inquinatur, & veritatis serenitate purgatur. Quę autem delectat lex Dei, & sic delectat, vt omnes delectationes lasciuę vincantur, non sibi arroget istam delectationē. Dominus, inquit, dabit suauitatem. Quid dicam domine, da mihi illam sua- Psal. 118. uitatem, vel illam? Suauis es domine: & in tua suauitate doce me iustitias tuas. In tua suauitate doce me Domine. Tūc disco vt faciā, si in tua suauitate doceas me. Quamdiu blanditur ac dulcis est iniquitas, & amara est veritas, in tua suauitate doce me: vt suauis sit veritas, & dulcis cōtemnatur iniquitas, quia multò melior, & suauior est veritas. Sed sanis suauis est panis. Quid melius, & præcla-

clarius pane cœlesti, si non obstupefaciat dentes iniquitas? Scriptura enim dicit, Sicut vua acerba dentibus noxia est, & fumus oculis, sic iniquitas vrentibus ea. Quid prodest quia panem laudatis, si malè viuatis? Quod laudatis non manducatis. Quum ergo audis verbum iustitiæ & veritatis, & laudas, multò laudabilius est si facias. Fac ergo quod laudas. An dicturus es, volo, sed non valeo? Quare non vales? Qui sanitas non est. Vnde sanitatem perdidisti, nisi quia peccando creatorem offendisti? Ergo vt eius panem quem laudas, cum suauitate, id est, cum sanitate manduces, dic illi, Ego dixi, Domine miserere mei, sana animam meam quia peccaui tibi.

Prouer. 10. Psalm. 40.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragesimum quartum, super his verbis: Miserator & misericors Dominus, longanimis & multum misericors. Suauis Deus omnibus, & miserationes eius in omnia opera.

CAPVT IIII.

Nisi ille talis esset, de nobis repetitio, & reparatio talis nulla esset. Attēde ad teipsum. Quid merebaris peccator? contemptor Dei quid merebaris? Vide si occurrit tibi nisi pœna, si occurrit tibi nisi supplicium. Vides ergo quid tibi debebatur, & quid dederit qui gratis dedit. Data est venia peccatori, datus est spiritus & spes iustificationis, data est charitas & dilectio, in qua omnia bona facias: & super hæc dabit, & vitam æternam, & societatem angelorum. Totum de misericordia est. Merita tua nusquā iactes, quia & ipsa tua merita, illius dona sunt. Misericors & miserator dominus qui fecit omnia gratis. Lōganimis. Quantos enim sustinet peccatores? Misericors & miserator Dominus in his quibus veniam dedit: in his quibus nō dedit adhuc, longanimis, non damnans sed expectans, & ipsa expectatione clamans: Conuertimini ad me, & ego cōuertar ad vos. Et nimia longanimitate, Nolo, inquit, mortem impij, sed vt reuertatur & viuat. Dedit spem veniæ, ne desperando amplius peccēs: & desperatio timenda est in peccatis. Videte vocē desperantis ad augenda peccata, & videte vocem sperantis ad augenda peccata, & quomodo vtriq; voci occurrit prouidentia & misericordia Dei. Audi vocē desperantis. Iam, inquit, dānandus sum, quare non facio quicquid volo? Audi & vocem sperātis. Misericordia Domini magna est, quando me conuerto, dimittet mihi omnia, quare non facio quicquid volo? Desperat ille vt peccet, sperat iste vt peccet. Vtrunq; metuendū est, vtrunq; periculosum. Væ à desperatione, væ à peruersa spe. Vtriq; huic periculo, & vtriq; malo, quomodo occurrit misericordia Dei? Quid dicistu, qui desperando volebas peccare? Iam damnandus sum, quare non facio quicquid volo? Audi scripturam. Nolo mortem impij, sed tātùm vt reuertatur & viuat. Hac voce Dei reducitur iste in spem: sed timendus est alius laqueus, ne ipse spe amplius peccet. Quid ergo & tu dicebas, qui spe magis peccas? Quando me conuertero, omnia mihi Deus dimittet, faciam quicquid volo. Audi & tu scripturam. Non tardes conuerti ad Dominum neque differas de die in diem, subitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Noli ergo dicere, Cras me conuertam, cras Deo placebo, & omnia hodierna, & hesterna peccata dimittuntur mihi. Verùm quidem dicis, quia Deus conuersioni tuæ indulgentiam promisit: sed dilationi tuæ diem crastinum non promisit.

Zachar. 1. Ezech. 18. Eccles. 5.

Ipse Pater Augustinus tractatu in Psalmum cētesimum vigesimum nonū, super his verbis: Apud te propitiatio est, & propter legē tuam sustinui te Domine, sustinuit anima in verbo eius, sic ait:

Si non esset apud te propitiatio, si iudex solum esse velles, & misericors esse nolles, si obseruares omnes iniquitates nostras, & quæreres eas, quis sustineret? Quis ante te staret, & diceret, Innocens sum? Quis staret in iudicio tuo? Spes ergo vna est: Quoniam est apud te propitiatio. Dignatus es legem misericordiæ afferre, mihi dimittere omnia peccata mea, dare mihi de cætero monita, ne te offendā. In ipsis monitis si quid fortè titubauero, dedisti mihi remedium quo te orē, dicēs, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitorib9 nostris. Hanc legem statuisti mihi, vt quomodo dimitto, dimittuntur mihi.

Mich. 6.

Et paulò pòst idem Augustinus dicit.

Vitare possum homicidia, adulteria, rapinas, periuria, maleficia, idololatriā: nunquid & omnia peccata linguę? nunquid & omnia peccata cordis? Quis ergo sustinebit, si tu iniquitates obseruaueris? Si nobiscū tanquā seuerus index, non sicut misericors pater agere volueris, quis stabit ante oculos tuos? Sed est apud te propitiatio. Propter legē tuam sustinui te Domine. Quæ & qualis est lex ista? Inuicē onera vestra portate, &
Galat. 6. sic implebitis Legē Christi. Qui portāt inuicem onera sua? Qui fideliter dicūt, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitorib° nostris. Qui
Matth. 6. non habent charitatem, graues sunt sibi mutuò: qui aūt habēt charitatē, portant se inuicem. Lęsit te aliquis, petit veniam: si nō dimittis, nō portas onus fratris sui: si dimittis, portas infirmum. Sustinuit anima mea in verbo eius. Nemo sustinet, nisi qui nondum accepit quod promissum est: nā qui iam accepit, quid sustinet? Accepimus remissionem peccatorum, sed promissum est nobis regnū cœlorū. Debita nostra deleta sunt, sed merces nostra adhuc futura est. Accepimus veniam, sed æternam vitā nōdum tenemus. Sed qui dedit veniā, ipse promisit vitam æternam. Si verbum nostrum esset, deberetis timere: quia verbum Dei est, non fallit. Securi ergo speram° in verbis eius qui fallere nō potest.

Ex tractatu in Psalmum quinquagesimum octauum, super his verbis: Factus es susceptor meus, & refugium meum in die tribulationis meæ. Adiutor meus tibi psallā: quia Deus susceptor meus es, Deus meus misericordia mea. CAP. V.

QVid eram, nisi subuenires? Quàm desperatus eram, nisi curares? Vbi iacebā, nisi releuares? Certè ingenti vulnere periclitabar, & illud vuln° meum medicum omnipotentem requirebat. Omnipotenti medico nihil est insanabile, nō renunciat alicui: opus est vt tu curari velis, opus est vt manus eius non refugias. Sed & si nolis curari vulnus tuum, admonet vt curetis: & auersum reuocat, & refugiētem quodammodo ad se redire compellit, & attrahit. In omnibus implet quod de eo dictū est, Misericordia eius præueniet me. Cogita quod dictum est, Præueniet me. Si aliquid tuum primū attulisti, & ex tuo aliquo bono primo Dei misericordiam Psal. 58. meruisti, non te præuenit. Quando aūt vel intelligis quia præuentus es, nisi intelligas quod ait Apostol°: Quid enim 1. Corint. 4. habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Hoc est, Misericordia eius præueniet me. Denique attendens omnia bona quecunque habere possumus, siue in natura, siue in instituto, siue in ipsa conuersatione, in fide, in spe, in charitate, in bonis morib°, in iustitia, in timore Dei, totum nō esse nisi ex illius donis: ita cōclusit, Deus me° misericordia mea. Nō inuenit impletus bonis Dei, quid appellaret Deum suum, nisi misericordiam suam. O nomen, sub quo nemini desperandū est. Deus meus, inquit, misericordia mea. Quid est misericordia mea? Si dicas, salus mea, intelligo, quia dat salutē: si dicas, refugium meum, intelligo, quia confugis ad eum: si dicas, fortitudo mea, intelligo, quia dat tibi fortitudinem. Misericordia mea quid est? Totum quicquid sum, de misericordia tua est. Sed promerui te, inuocando te. Vt essem, quid feci? vt essem qui te inuocarem, quid egi? Si enim egi aliquid vt essem, iam erā antequam essem. Porrò si omnino nihil eram antequàm essem, nihil pmerui vt essem. Fecisti vt essem: & non tu fecisti vt bonus essem? Dedisti mihi vt sim, & potuit mihi alius dare vt bonus sim? Si tu mihi dedisti vt sim, & alius mihi dedit vt bonus sim, melior est ille, qui mihi dedit vt bon° sim, quàm ille qui mihi dedit vt sim. Porrò quia te nemo melior, nemo te potentior nemo te in misericordia largior, à quo accepi vt essem, ab illo accepi vt bonus essem. Deus meus misericordia mea.

Ex tractatu in Psalmum centesimum secundum, super his verbis: Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas, qui redemit de interitu vitam tuam.

CAPVT VI.

QVid dicis quia peccator es? Conuertere, & propitius sit Deus omnibus iniquitatibus tuis. Post remissionem peccatorum corpus infirmum geris, necesse est, vt sint quædam desideria carna-

carnalia quæ te titillent, & quæ tibi suggeranr delectationes illicitas: sed de languore tuo veniunt. Adhuc enim infirmam carnem geris, nondum est absorpta mors in victoria, nōdum corruptibile hoc induit incorruptionē. Adhuc quibusdam perturbationibus ipsa anima quatitur post remissionē peccatorū. Adhuc in periculis tētationum versatur: quibusdam suggestionibus delectatur, quibusdam non delectatur: & in eis quibus delectatur, aliquādo quibusdam consentit, & capitur. Languor est: sanat & omnes languores tuos. Sanabūtur omnes languores tui, noli timere. Magni sunt, inquies: sed maior est medicus. Omnipotenti medico nullus languor insanabilis occurrit: tātum tu curari te sine, manus eius ne repellas, nouit quid agat. Non tantùm delecteris quando fouet, sed etiam toleres cùm secat. Tolera medicinalem dolorē, futurā cogitans sanitatem. Videte fratres mei in istis languoribus corporis quantā homines tolerent, vt paucos dies victuri tandem moriantur: & hos paucos dies incertos habeant. Multi enim post tolerantiam magnorum dolorum, cùm à medicis secarētur, aut inter manus medicorum mortui sunt, aut iam sani (iterum aliqua ægritudine) defuncti sunt. Si tam sibi propinquam mortem spectarent, illos immensos dolores non susciperent tolerādos. Tu non toleras ad incertum: qui promisit sanitatem, non potest falli. Fallitur medicus aliquādo, & promittit sanitatem de corpore humano. Quare fallitur? Quia hoc non curat quod fecit. Deus fecit corpus tuum, Deus fecit animam tuam, nouit quemadmodum recreet quod creauit, nouit quēadmodum reformet quod ipse formauit. Tu tantum sub manibus medici esto: odit enim repellētem manus suas. Ligati se volunt homines & secari, habituri pro incerta sanitate certum dolorem, daturi magnam mercedem. Deus te quē fecit, & certus curat, & gratis. Ferto ergo manus eius, ô anima quæ benedicis eū, nō obliuiscēs oēs retributiones eius: Sanat enim oēs languores tuos ipse qui redimit de corruptione vitā tuam.

Sapien.9. Inde sanat omnes languores tuos, quia redimit de corruptione vitam tuam. Ecce corpus quod corrumpitur aggrauat animam. Vitam ergo habet anima in corpore corruptibili. Qualem vitā? Onera patitur, pondera sustinet. Ad ipsum Deum cogitandum, sicut dignum est ab homine cogitari Deum, quanta impediunt, veluti interpellantia de necessitate corruptionis humanæ? Quanta reuocant? Quanta à sublimi intentione detorquent? Quāta interpellāt? Quæ turba phantasmatum? Qui populi suggestionū? Totum hoc in corde humano, tanquàm de vermibus huius corruptionis scatet. Exaggerauimus morbū, laudemus & medicum. Non ergo te sanabit, qui fecit talem qualis non ægrotares, si legē sanitatis acceptam seruare voluisses? Nōne tibi & disposuit, & mādauit quid tangeres, & quid non tangeres ad retinēdam salutem? Noluisti audire ad retinendam, audi ad recipiendā. *Gene.2.* Lāguore tuo expertus es, quàm vera ille iussisset. Iam tandem aliquando homo quod non tenuit monitus, audiat vel expertus. Quæ duritia est, quam nec experientia docet? Non ergo te sanabit qui talem fecerat vt nunquam ægrotares, si ei⁹ præcepta seruare voluisses? Nō te sanabit quid fecit angelos, & te refectum æquaturus est angelis? Nō sanabit factum ad imaginē suam, qui fecit cœlum & terram? Sanabit te: opus est ve sanari velis. Sanat omnino ille quemlibet languidū, sed non sanat inuitum. Quid autem beatius, quàm vt tāquam in manu tua vitam, sic habeas in volūtate sanitatem tuam? Qui redimit de corruptione vitam tuam. Ibi sanabitur omnis languor tuus, quum corruptibile hoc induerit incorruptionē. Redempta est *1.Cor.15.* enim vita tua de corruptione: iam securus esto. Initus est bonæ fidei contract⁹, nemo fallit redemptorem tuum, nemo circumuenit, nemo premit. Egit hic commertium, iam pretium soluit, sanguinem fudit: sanguinem, inquam, fudit vnic⁹ filius Dei pro nobis. O anima erige te, tanti vales: redimet de corruptione vitam tuam. Ostendit exemplo quod promisit in premio. Mortuus est propter delicta nostra, & resurrexit pro- *Rom.4.* pter iustificationem nostram. Sperent membra quod in capite demonstratum est.

Ex tractatu in Psalmum sexagesimum primum, de duabus mysticis ciuitatibus, Babilonia

loniae videlicet, & Hierusalem, de eisque populis ad quamlibet earum pertinentibus.

CAPVT VII.

Philip. 2. Omnes qui terrena sapiunt, oẽs qui felicitatem terrenam Deo praeferunt, omnes qui sua quaerunt, non quae Iesu Christi, ad illam vnam ciuitatem pertinent, quae dicitur Babylonia mysticè, & habet regem diabolum. Omnes Coloss. 3. autem qui ea quae sursum sunt sapiunt, qui coelestia meditantur, qui cum sollicitudine in saeculo viuunt ne Deum offendant, qui cauẽt peccare, quos peccantes nõ pudet cõfiteri, humiles, mites, sancti, iusti, pij, boni, oẽs ad vnam ciuitatẽ pertinẽt Hierusalem, quae regem habet Christum. Intendite fratres, intendite rogo vos. Delectat enim me pauca adhuc loqui vobis de ciuitate dulci. Glo- Psal. 86. Psal. 136. riosissima enim de te dicta sunt, ciuitas Dei. Et si oblitus fuero tui Hierusalem, obliuiscatur me dextera mea. Dulcis est enim vna patria, & vera patria, vna patria, sola patria: praeter illã quicquid nobis est, peregrinatio est. Mala ergo ciuitas ab initio vsq; in finem currit, & bona ciuitas mutatione malorum conditur. Et sunt istae duae ciuitates permixtę, interim in fine separãdae, aduersus se inuicem confligentes: vna pro iniquitate, altera pro iustitia: vna pro vanitate, altera pro veritate. Et aliquando ipsa commixtio temporalis facit, vt quidam pertinentes ad ciuitatem Babyloniam administrent res pertinẽtes ad Hierusalẽ: & rursum quidem pertinentes ad Hierusalem, administrẽt res pertinentes ad Babyloniam. Respicite populum illum primùm positum etiam ad significandum populum posteriorem, & videte ibi quae dico. Fuerũt reges magni in Hierusalem, notum est, numerantur, nominantur. Omnes ergo iniqui ciues erant Babyloniae, & administrabant res Hierusalem, omnes in finem inde separandi, nec nisi ad diabolum pertinent. Rursum inuenimus ciues de Hierusalẽ administrasse res quasdam pertinentes ad Daniel. 3. Babyloniam. Nam tres illos pueros, victus miraculo, Nabuchodonosor regni sui administratores fecit, & constituit eos super satrapas suos, & administrabant res Babyloniae ciues de Hierusalẽ. Respicite nũc impleri hoc, & agi in Ecclesia etiam his temporibus. Omnes de quibus dictum est: Quae dicunt facite, Matt. 23. quae autem faciunt, facere nolite: ciues sunt Babyloniç, administrantes Remp. ciuitatis Hierusalem. Si enim nihil administrarent ciuitatis Hierusalem, vnde est, Quae dicunt facite: Vnde, super cathedram Moysi sedent? Rursus si ciues sunt ipsius Hierusalem qui regnabunt in ęternum cum Christo: vnde est, Quae faciunt facere nolite? nisi quia auditurl sunt, Discedite à me omnes qui Matth. 7. operamini iniquitatem. Notum est ergo vobis ciues malae ciuitatis, administrare quosdam actus bonae ciuitatis: videamus si & ciues bonae ciuitatis, administrent quosdam actus malae ciuitatis. Terrena ergo omnis Resp. quandoque vtiq; peritura, cuius regnum transitorium est, cùm venerit illud regnum de quo oramus: Adueniat regnum tuum, Matth. 6. & de quo praedictum est, Et regni eius Luc. 1. non erit finis: terrena inquam Respub. habet ciues nostros administrantes res eius. Quàm multi enim fideles, quam multi boni, & magistratus sunt in ciuitatibus suis, & iudices sunt, & duces sunt, & comites sunt, & reges sunt, omnes isti & boni non habentes in corde nisi gloriosissima, quae de te dicta sunt, ciuitas 1. Petr. 2. Dei. Et quasi angariam faciunt in ciuitate transitoria: & illic à doctoribus ciuitatis sanctae iubentur seruare fidem praepositis suis, siue regi quasi praecellenti, siue ducibus tanquã ab eo missis ad vindictam malorum, laudem verò bonorum: praecipitur vt serui Dominis suis subditi sint, & Christiani paganis, & vt seruet fidem melior deteriori, ad temp' seruiturus, in aeternum dominaturus. Psalm. 54. Fiunt enim ista donec trãseat iniquitas. Iubentur serui ferre dominos iniquos, & difficiles: ciues Babyloniae iubentur tolerari à ciuibus Hierusalem.

Ex tractatu in Psalmum quinquagesimum quartum, super his verbis: Exaudi Deus orationem meam, & ne despexeris deprecationem meam: intende mihi, & exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea, & conturbatus sum à voce inimici, & à tribulatione peccatoris.

CAPVT VIII.

Satagentis, sollicitl, in tribulatione positi verba sunt haec. Orat multa patiens, & de malo liberari desiderans. Su-

per-

pereft vt audiamus in quo malo fit, & quum dicere cœperit, agnoſcamus ibi nos eſſe: vt communicata tribulatione, coniungamus orationem. Cõtriſtatus in exercitatione mea, & conturbatus ſum. Vbi contriſtatus? Vbi conturbatus? In exercitatione mea, inquit. Homines malos quos patitur commemoratus eſt: eandemq; paſſionem & infeſtationem malorum hominum, exercitationem ſuam dixit. Ne putetis gratis eſſe malos in hoc mundo, & nihil boni per illos agere Deum. Omnis malus aut ideo viuit, vt corrigatur: aut ideò viuit, vt per illum bonus exerceatur. Vtinam ergo qui nos modò exercent conuertãtur, & nobiſcum exerceãtur: tamẽ, quãdiu ita ſunt vt exerceant, nõ eos oderimus, quia in eo quòd malus eſt quis eorũ, vtrũ vſq; in finem perſeueraturus ſit ignoramus: & plerumq; cùm tibi videris odiſſe inimicũ, fratrẽ odiſti, & neſcis. Ergo fratres, oẽs mali cùm mali ſiut, exercent bonos. Ecce enim breuiter audite, & intelligite. Si bonus es, inimicum non habebis, niſi malum. Porrò tibi ea regula bonitatis præfixa eſt, vt imiteris bonitatem patris tui, qui facit ſolem ſuum oriri ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Nunquid enim tu habes inimicum, & Deus non habet? Tu quidem habes eũ inimicũ qui tecũ creatus eſt: ille verò eum quem creauit. Inimicos ergo Dei malos & iniquos ſæpe in ſcripturis legimus, & parcit eis ille qui nõ habet quod ei imputet inimicus cui omnis inimicus ingratus eſt, ab illo enim habet quicquid boni habet. Ab ipſo enim habet miſericordiam, & etiam quicquid eſt illud vnde tribulatur. Ad hoc enim tribulatur, ne ſupbiat: ad hoc enim tribulatur, vt humilis agnoſcat excelſum. Tu ergo inimico tuo quẽ intolerabiliter pateris, quid præſtitiſti? Si ille eum haber inimicum, cui tanta præſtitit, & facit ſolem ſuum oriri ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos, tu qui nec ſolẽ potes oriri facere, nec ſup terras pluere, vnum aliquid ſeruare inimico nõ potes, vt ſit tibi pax in terra homini bonę volũtatis? Ergo quoniam hæc tibi dilectionis regula figitur, vt imitans patrẽ, diligas inimicũ. (Diligite .n. inquit, inimicos veſtros, in hoc præcepto quomodo exercereris, ſi nullum inimicum patereris? Vides ergo prodeſſe tibi ad aliquid, & quod parcit Deus malis. Proſit tibi ad habendam miſericordiã, quia & tu fortè, ſi bonꝰ es ex malo factus es bonus: & ſi Deus non parceret malis, nec tu qui gratias ageres appareres. Pateat ergo alijs, qui pepercit & tibi. Non enim cùm tranſieris, intercludẽda eſt via pietatis. Vnde ergo ille orat poſitus inter malos, quorũ inimicitijs exercebatur? Quid ait? Cõtriſtatus ſum in exercitatione mea, & cõturbatꝰ ſum. Cùm extendit dilectionem, & diligit inimicos, affectus eſt tædio multorum inimicitijs, multorum rabie circumlatratus, & quadam humana infirmitate ſuccubuit. Vidit ſe iam incipere penetrari mala perſuaſione diabolica, vt odiũ inducat aduerſum inimicos: reluctans odio, vt perficeret ipſam dilectionem, in ipſa pugna & lucta turbatus eſt. Eius enim vox eſt et in alio Pſalmo: Turbatꝰ eſt præ ira oculus meus. Et quid ibi ſequitur? Inueteraui in omnibus inimicis meis. Velut in tempeſtate & fluctibus mergi cœperat, ſicut Petrus. Ille enim calcat fluctus huiꝰ ſæculi, qui diligit inimicos. Chriſtus in mari ambulabat intrepidus, cuius omnino de corde auferri non poterat inimici dilectio: qui pendens in cruce dicebat: Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt. Et Petrꝰ voluit ambulare. Ille tanquam caput, Petrus tanquàm corpus: quia ſuper hãc petram, inquit, ædificabo Eccleſiam meam. Iuſſus eſt ambulare, & ambulabat gratia iubentis, non viribus ſuis. Sed quum videret vẽtum validum, timuit: & mergi iam cœperat, conturbatus in exercitatione ſua. A quo vento valido? A voce inimici, & à tribulatione peccatoris. Ergo quomodo ille clamauit in fluctibus? Domine pereo, ſalua me, talis & huius vox præceſſit, Exaudi Deus deprecationem meam, & ne deſpexeris precem meam, intende mihi & exaudi me. Quare? Quid enim pateris? Quid gemis? Contriſtatus ſum in exercitatione mea. Exerceri me quidem inter malos potuiſti, ſed nimis excurrexerunt ſupra vires meas, tranquilla perturbatum, manũ extende mergenti. Ille conturbatus & contriſtatus orabat tanquàm perturbato præ ira oculo ſuo. Ira verò fratres ſi fuerit inueterata, iam odium eſt:

Matth. 5. Matth. 5. Luc. 2. Luc. 6. Matth. 5. Psal. 6. Matt. 14. Luc. 23. Matt. 16. Matth. 14

ra turbat oculum, odium extinguit, ira festuca est, odium trabes est. Aliquando odisti & corripuisti irascentem: in te est odium, in illo ira quem corripis. Meritò tibi dicitur, Eijce primùm trabem de oculo tuo, & sic videbis eijcere festucā de oculo fratris tui. Nam vt noueritis quantum intersit inter iram, & odium, quotidie homines irascuntur filijs suis. Date qui oderint filios suos. Conturbatus iste orabat, & contristatus, luctans aduersus omnia conuitia, omnium cōuitiatorum: non vt aliquem eorum cōuitium reddendo vinceret, sed ne aliquem eorum odisset. *Matth.7.*

Ex tractatu in Psalmum nonagesimum nonum, super his verbis: Seruite Domino in lætitia.

CAPVT IX.

OMnis seruitus amaritudine plena est: oēs conditione seruili obligati, & seruiunt & murmurant. Nolite timere illius Domini seruitutē: non erit ibi gemitus, nō murmur, nō indignatio. Nemo se putet inde venalē, quia dulce est quod redēpti oēs sumus. Magna felicitas est, fratres esse in ista domo magna seruum, etsi eum compedibus. Noli timere serue compedite, cōfitere Domino. Meritis tuis attribue compedes tuas, confitere in compedibus tuis, si vis vt in ornamenta vertantur. Non frustrà nec sine exauditione dictum est, Intret in conspectu tuo gemitus compeditorum. Seruite Domino in iocunditate. Libera seruitus est apud Dominum, libera seruitus vbi nō necessitas sed charitas seruit. Vos inquit, in libertatē vocati estis, fratres, tantùm ne libertatē in occasionem carnis detis, sed per charitatem spiritus seruite inuicem. Seruum te charitas faciat, quia liberum te veritas fecit. Si manseritis, inquit, in verbo meo, verè discipuli mei estis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberauit vos, Simul es & seruus & liber: seruus, quia factus es: liber, quia amaris à Deo, à quo factus es: imò etiam inde liber, quia amas eum à quo factus es. Noli seruire cū murmure, nō enim id agūt murmura tua vt nō seruias, sed vt malus seruus seruias. Seruus es Domini, libertus es Domini, non te sic quæras manumitti, vt recedas de domo manumissoris tui. *Psal.74.* *Galat.5.* *Ioan.15.*

Seruite domino in iocunditate. Plena erit illa, & perfecta iocūditas, cùm corruptibile hoc induerit incorruptionē, & mortale hoc induerit immortalitatem. Tunc erit perfecta iocunditas, tūc illa perfecta iubilatio, tunc laus sine defectu, tunc amor sine scandalo, tūc fructus sine timore, tunc vita sine morte. Quid hic? Nullúmne gaudium? Si nullum gaudium, & nulla iubilatio: quomodo ait, Iubilate Deo vniuersa terra? Est plane, & hic gaudium de spe futuræ vitæ: gustatur hic vnde ibi satiemur: sed necesse est, vt multa perferant frumenta inter zizania. Sunt grana inter paleam, est lilium inter spinas. Quid enim audit Ecclesia? Sicut lilium in medio spinarum, ita proxima mea in medio filiarum. Non dictum est, in medio alienarum, sed in medio filiarum. O domine quomodo consolaris, quomodo cōfortas? Quomodo terres? Quid est quod dicis, Sicut lilium in medio spinarum, ita proxima mea in medio filiarum? Quas dicis spinas? Ipsas filias respōdet. Spinæ sunt, propter vitiosos mores suos, filiæ propter sacramenta mea: Inter illas necesse est, vt gemamus. Sed quò se separaturus est Christianus, vt non gemat inter falsos fratres? Quo iturus est? Quid facturus? Solitudines petat. Sequuntur scandala. Separaturus est se qui bene proficit, vt nullum omnino hominem patiatur? Quid si & ipsum antequam proficeret, nemo vellet pati? Si ergo, quia proficit, nullum hominem vult pati, eo ipso quo non vult aliquem hominem pati, cōuincitur quod nō profecerit. Intendat charitas vestra. Sustinentes inuicem, ait Apostolus, in dilectione satagentes seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Sustinentes inuicem. Non habes quod in te alius sustineat? Miror si non est. Merito illud, fratres charissimi, magnificum est in Domini Euāgelio ex ore domini. Duo, inquit, in agro: vnus assumetur, & vn⁹ relinquetur. Duæ in molendino, vna assumetur, & vna relinquetur. Duo in lecto vnus assumetur, & vnus relinquetur. Quid est duo in agro? Quod dicit Apostolus, Dei agricultura estis. In agro laboramus: duo in agro clerici sunt: vnus assumetur, & vnus relinquetur. Assumetur bonus, relinquetur malus. *1.Cor.15.* *Psal.96.* *Cant.2.* *Ephes.4.* *Matth.24* *1.Cor.3.*

In

In molendino dux: hoc ad plebes retulit. Quare in molendino? Quia deuinctę in seculo circuitu rerum tēporalium, tanquàm mola detinentur, Et inde vna assumetur, & vna relinquetur. Quæ inde assumetur? Faciens opera bona, attendens indigentiam seruorum Dei, indigentiam pauperum: in confessione fidelis, in lętitia spei certa, vigilans ad Deum, nulli imprecans mala, diligens quātum potest non solū amicos, sed etiam inimicos, præter vxorem suam, nō sciēs aliquam, præter maritum suum nō sciens aliquem. Assumetur hæc de molendino: quæ aliter fuerit, relinquetur. Alij autem dicunt, Quietem volumus, remoueamus nos à turbis, bene erit nobis in solitudine. Si quietem quæris, quasi lectum quæris, vt sine aliqua solicitudine requiescas: & inde vnus assumetur, & vnus relinquetur. Nemo vos fallat, fratres, si non vultis falli, & vultis amare fratres: scitote omnem professionē in Ecclesia habere fictos. Non dixit omnē hominem esse fictum, sed omnem professionem habere fictas personas. Sunt Christiani mali, sed sunt & boni. Quasi plures malos vides, quia palea sunt, & te ad grana peruenire nō permittunt. Sūt ibi & grana: accede, tenta, excute, adhibe oris iudicium. Inuenis sanctimoniales indisciplinatas, nunquid ideò sanctimonium reprehendendum est? Multæ non stant in domibus suis, circumeunt domos alienas, curiosè agentes, loquētes quæ non oportet: superbæ, linguatę, ebriosę. Et si virgines sunt, quid prodest integra caro mente corrupta? Melius est humile coniugium, quam superba virginitas. Si enim nuberent, non haberent nomen vnde extollerētur, & haberent frenum quo regerentur. Sed nūquid propter virgines malas dāmnaturi sumus etiam sanctas & corpore & spiritu: Aut propter istas laudabiles, etiam illas improbādas laudare cogemur? Vndiq; vnus assumetur, & vnus relinquetur: Ergo fratres seruite domino in iucunditate. Vos alloquitur quicunq; in charitate omnia toleratis, & spe gaudetis. Seruite domino, non in amaritudine murmurationis, sed in iocunditate dilectionis. *1.Cor.7.*

Ex tractatu in Psalmum centesimum decimum nonum super his verbis: Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est: habitaui cum habitantibus Cedar. multum incola fuit anima mea. Cū his qui oderūt pacem, eram pacificus.

CAPVT X.

FRatres charissimi, nō poteritis probare quām vera cantetis, nisi cœperitis facere quod cantatis. Quantūlibet illud dicam, quomodolibet exponam, qualibuscunq; verbis versem, nō intrat in cor eius in quo non est opus eius. Incipite agere, & videte quid loquamur. Tunc ad singula verba lachrymæ profluent: tunc Psalmus cantatur, & fit cor quod in Psalmo cantatur. Quàm multi enim sonant voce, & corde muti sunt? Et quàm multi tacent labijs, & clamāt affectu, quia ad cor hominis aures Dei? Sicut aures corporales ad os hominis, sic ad cor hominis aures Dei. Multi clauso ore exaudiuntur, & multi in magnis clamoribus nō exaudiuntur. Affectibus orare debemus & dicere, Multū peregrinata est anima mea. Cū his qui oderunt pacem, eram pacificus. Quid enim aliud dicimus istis hæreticis, nisi, Cognoscite pacem, amate pacem? Iustos vos dicitis. Sed si iusti essetis, inter paleam grana gemeretis. Nam quia sunt grana in Ecclesia Catholica, & vera grana sunt, ideò tolerāt paleā, donec ventiletur area, quia inter paleam clamant: Heu me, quòd incolatus meus lōginquus factus est, Inhabitaui cum tabernaculis Cedar. Inhabitaui, inquit, cū paleis, sed quomodo de palea multis fumus exit, sic de Cedar tenebræ. Inhabitaui cum tabernaculis Cedar, multùm peregrinata est anima mea. Frumentorum vox est inter paleas gementium. Hæc loquimur illis qui oderūt pacem, & dicimus: Cum his q oderunt pacē eram pacificus. Qui sunt qui oderunt pacem? Qui conscindunt vnitatem. Si enim pacem non odissent, in vnitate mansissent. Sed videlicèt propterea se separauerunt, vt iusti essent, & non haberent mixtos iniustos. Catholica dicit, Non est dimittenda vnitas, non est præcidenda Ecclesia Dei: iudicabit Deus de malis & bonis posteà. Si nunc mali à bonis separari non possunt, ferendi sunt ad tempus. Mali in area nobiscum esse possunt: in horreo non possunt. Et fortè hodie qui mali apparent, cras

cras boni erũt: & qui de bonitate hodie superbiunt, cras mali inueniẽtur. Quisquis ergo humiliter malos ad tempus fert, ipse perueniet ad requiem sempiternam. Hæc vox catholica est. Illorum

1.Tim.1. aũt vox qualis est non intelligentium,
Leuit.5. & 7. neq; quæ loquuntur, neq; de quibus affirmant? Ne tangas immundum, nã qui tetigerit immundum, inquinabitur. Se-
Isaia 52. paremus nos, ne commisceamur malis. Et nos illis, Amate pacem, diligite vnitatem. Nescitis à quàm multis bonis separamini, dum quasi malis calumniamini? Furiunt, sæuiunt, quando ista dicimus: nã quærunt & mortificare nos. Apparuerunt sæpè impetus eorum, apparuerunt insidiæ. Cùm ergo inter insidias illorum viuimus, & ipsi quibus dicim⁹, amate pacem, aduersantur nobis, nonne vox ista nostra est, Cum his qui oderunt pacem eram pacificus?

Ex tractatu septimo in Epistolam beati Ioannis Apostoli, super his verbis, Debemus & nos inuicem diligere.

CAPVT XI.

Attendite quod dicam, fratres: exhortor vos, quantum dat Dominus, ad magnum thesaurũ. Si vobis ostẽderetur aliquod vasculum anaglyphũ, inauratum, operose factum, & illiceret oculos vestros, & duceret in se intẽtionem cordis vestri, & placeret vobis manus artificis, & pondus argenti, & splendor metalli: nõne vnusquisq; vestrum diceret. O si haberem vasculum illud! Et sine causa hoc diceretis, in potestate enim vestra non esset illud habere: aut si quisquam vellet habere, deberet ipsum de domo aliena furari. Laudatur charitas vobis: habete, possidete. Non opus est vt furtum alicui faciatis, non op⁹ est vt emere cogitetis, gratis cõstat: tenete eam, amplectimini eam: dulcius illa nihil est. Si dum memoratur talis est, quãdo habetur qualis est? Sed si vultis seruare charitatem fratres, ante omnia ne putetis commẽdari abiectam, & desidiosam: nec quadam mansuetudine (imò nõ mansuetudine, sed remissione & negligentia) putetis seruari charitatem. Non sic seruatur. Non putes tunc te amare seruum tuum, quando eum non cædis: aut tunc te amare filium tuum, quando ei non das disciplinam: aut tunc te amare vicinum tuum, quando eum non corripis: non est ista charitas, sed lãguor. Ferueat charitas ad corripiendum, ad emendãdum. Si sunt boni mores, delectent: si sunt mali, emendentur, corrigantur. Noli in homine amare errorem, sed hominẽ: hominem enim Deus fecit, errorem ipse ho-
mo fecit. Quum illud amas, istud tollis: Luc.3.
quum illud diligis, istud emẽdas. De columba quæ venit super Dominũ, demon-
strata est charitas. Species illa columbæ Ioan.1.
in qua venit spiritussanctus, per quẽ no-
bis charitas infunderetur, ipsam chari- Marc.6.
tatem expressit. Quare hoc? Fel columba non habet, tamen rostro, & pennis pro nido pugnat, sine amaritudine sæuit. Hoc facit & pater, quando filium castigat: nam ad disciplinam castigat. Seductor, vt vendat, cum amaritudine blanditur: pater, vt corrigat, sine felle castigat. Tales estote ad omnes. Sæuire videtur pater: amor sæuit, charitas sæuit: Quomodo sæuit? Sine felle sæuit, more columbino sæuit, non more coruino. Dilectio dulce verbũ, sed dulcius factum. Semper de illa loqui non possumus: multa enim agimus, & diuersæ actiones distendunt nos, vt nõ vacet linguæ nostræ semper de dilectione loqui: nam nihil melius ageret lingua nostra. Sed de qua semper loqui non licet, semper eam custodire licet.

Ex tractatu in Psalmum trigesimum primum, super his verbis: Gloriamini omnes recti corde.

CAPVT XII.

Inter rectum cor, & prauum cor hoc interest: Quisquis homo præter voluntatẽ aliquid patitur afflictionis, mœroris, laboris, humiliationis, & non tribuit nisi voluntati Dei iustæ, nõ illi dãs insipientiam quod quasi nesciat quid agat, quia se talem flagellat, & illis talibus parcit: ipse est rectus corde. Peruersi autem corde sunt, & praui & distorti, qui omnia quæ patiuntur mala, iniquè se pati dicunt. Rectus est Deus, & ideò distortum cor illi non acquiescit. Quomodo distortum lignum etsi disponas in pauimento æquali, non collocatur, non compaginatur, nec adiungitur, sed semper agitatur & nutat, non quia inæquale est vbi posuisti, sed quia

quia distortum est quod posuisti. Ita & cor tuum, quādiu prauum est, & distortum, non potest colliniari rectitudini Dei, & non potest in illo collocari, vt hereat illi, & fiat rectum. Qui autem adhæret Domino, vnus spiritus est. Ideò recti corde gloriamini, dixit, Quomodo recti corde gloriantur? Audite gloriationem ipsorum. Non solùm enim, (dixit Apostolus) sed & gloriamur in tribulationibus. Nam non est magnum gloriari in gaudijs, gloriari in lætitijs: rectus corde etiam in tribulatione gloriatur. Et audi, quomodo non frustra nec superuacuè gloriatur in tribulatione. Vide rectum cor. Scientes, inquit, quia tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò spem, spes autem non confundit: quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum, qui datus est nobis. Sic est ergo rectum cor, fratres. Cuicunque aliquid accidit, dicat: Dominus dedit, Dominus abstulit (ecce rectum cor) sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum. Et non dixit: Dominus dedit, diabolus abstulit. Intendat ergo charitas vestra, ne fortè dicatis: Hęc mihi diabolus fecit. Prorsus ad Deum tuum refer flagellum tuum: quia nec diabolus tibi aliquid facit, nisi ille, qui desuper habet potestatem permittat aut ad pœnam aut ad disciplinam. Ad pœnam impijs, ad disciplinam filijs. Flagellat autem omnem filium quem recipit. Non te sine flagello speres futurum: nisi fortè cogites exhæredari. Flagellat omnem filium quem recipit. Itáne omnem? Vbi te volebas abscondere? Omnem. Et nullus exceptus, nullus sine flagello erit. Quid est omnem? Vis audire quem omnem? Etiam vnicus sine peccato, non tamen sine flagello. Vnde ipse veniens portans infirmitatem tuam, & præfigurans in se personam tuam, & totius corporis sui, cùm appropinquaret passioni, ex homine quem gerebat contristatus est, vt te lætificaret: contristatus, est vt te consolaretur, Potuit enim vtique sine tristitia esse Dominus iturus ad passionem. Si potuit miles, non potuit Imperator? quomodo potuit miles? Attende Paulum exultantem, propinquantem passioni. Ego autem, iam, inquit, immolor, & tempus resolutionis meæ instat: bonum certamen certaui, cursum cōsummaui, fidem seruaui: de cętero superest mihi corona iustitię, quam mihi Dominus reddet in illa die iustus iudex. Non solum autem mihi, sed & omnibus qui diligunt aduentum eius. Videte quemadmodū exultat venturus ad passionem. Ergo gaudet coronandus, cōtristatur coronaturus. Quid igitur portabat? Infirmitatem quorundam qui veniente tribulatione vel mortε contristantur. Sed vide quomodo eos ducit in directionem cordis. Ecce tu volebas viuere, non volebas tibi aliquid accidere, sed Deus aliud voluit. Duæ voluntates sunt, sed voluntas tua corrigatur ad voluntatem Dei, non voluntas Dei detorqueatur ad tuam. Praua est enim tua: regula est illa. Stet regula, & quod prauum est ad regulam corrigatur. Videte quomodo hoc docet Dominus Iesus Christus: Tristis est, inquit, anima mea vsq; ad mortem. Et: Pater, si fieri potest, transeat à me calix iste. Ecce ostēdit humanam voluntatem. Sed vide rectum cor. Veruntamen non quod ego volo, sed quod tu vis pater. Hoc ergo fac gaudens in his quæ tibi accidunt: & si euenerit dies ille vltimus, gaude. Aut si surripit humanę cuiusdam volūtatis fragilitas, citò dirigatur in Deum: vt sis in eis quibus dicitur: Gloriamini omnes recti corde.

[Marginalia: 1.Cor.16. · Rom.5. · Iob 1. · Hebr.12. · Matth.26. · 2.Tim.4. · Matth.26. · Luc.22. · Marc.14.]

Ex tractatu in Psalmum trigesimum secundum, super his verbis: Exultate iusti in Domino, rectos decet collaudatio. Psal. 31.

CAPVT XIII.

Qui sunt recti? Qui dirigunt cor secundum volūtatem Dei: & si eos perturbat humana fragilitas, diuina cōsolatur æquitas. Quamuis autem corde mortali priuatim aliquid velint, quò suæ interim causæ vel negotio, vel præsenti necessitati conueniant, vbi intellexerint, & cognouerint aliud Deum velle, proponunt voluntatem melioris voluntati suæ, & voluntatem omnipotentis voluntati infirmi, & voluntatem Dei voluntati hominis. Quantum enim Deus distat ab homine, tantum volūtas Dei à voluntate hominis. Vnde gerens hominem Christus, & regulam nobis proponens, docens nos viuere, & præstans nobis viuere, ostendit ho-

hominis quandam priuatam voluntate, in qua suam figurauit, & nostrã: quia caput nostrum est, & ad eum, sicut nostis, tanquam membra vtiq; pertinem⁹. Pater, inquit, si fieri potest, trãseat à me
Matth. 26. calix iste. Hæc humana voluntas erat, proprium aliquid, & tanquam priuatũ volens. Sed quia recto corde voluit esse hominem, vt quicquid in illo aliquantũ curuum esset, ad illum dirigeret qui semper est rectus, verùm non quod ego volo, ait, sed quod tu pater. Sed quid possit mali velle Christus? Quid postremo aliud posset velle quã pater? Quorum vna est diuinitas, non potest dispar esse voluntas. Sed ex persona hominis transfigurans in se suos quos in se transfigurauit, cùm ait: Esuriui, & dedistis
Matth. 25. mihi manducare: quos in se transfigurauit, cum furenti, & Sanctos persequẽti Saulo clamauit desuper ipse, quem
Actor. 9. nemo tangebat: Saule, Saule, quid me persequeris? ostendit quandam hominis propriam voluntatem, ostendit, & correxit te. Ecce vide, inquit, te in me, quia potes aliquid proprium velle, vt aliud Deus velit. Conceditur hoc humanæ fragilitati, conceditur humanæ infirmitati. Aliquid proprium velle, difficilè est vt non tibi contingat: sed statim cogita quis sit supra te: illum supra te, te infra illum: illum creatorem, te creaturam: illum Dominum, te seruum: illum omnipotentem, te infirmum cogita, corrigens te, subiungensque voluntati eius, ac dicens: Verùm non quod ego volo, sed quod tu vis pater. Quomodo disiunctus es à Deo, qui iam hoc vis quod Deus? Eris ergo rect⁹, & te decebit laudatio, quoniam rectos decet laudatio. Si autem curuus fueris, laudas Deum quando tibi bene est, blasmas quando tibi malè est. Quod quidẽ malè, si iustum, non est malè. Iustum autem est, quoniam ab illo fit, qui iniustè facere nihil potest. Et eris insulsus puer in domo patris, amãs patrem si tibi blãditur, & odio habens quando te flagellat: quasi non, & blandiens, & flagellãs hæreditatem paret. Vide autem quemadmodum deceat rectos laudatio. Au-
Psal. 33. di vocem recti laudãtis ex alio Psalmo: Benedicam, inquit Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Quod est in omni tẽpore, hoc est semp. Et quod est benedicam: hoc est laus ei⁹ in ore meo. Omni tempore, & semper: siue in prosperis, siue in aduersis. Nam si in prosperis, & non in aduersis, quomodo omni tempore? quomodo semper? Et audiuimus multas multorum tales voces: quando illis prouenit aliqua felicitas, exultant, gaudent, cantant Deo, laudant Deum, non sunt improbandi, imò congaudẽdum est illis, quia multi. Sed isti qui iam Deum laudare ex prosperitatis parte cœperunt, docendi sunt, patrem agnoscere flagellantem, nec murmurare aduersus corrigentis manum, ne semper praui remanentes exhæredari mereantur: vt facti iam recti (quid est recti, nisi vt nihil illis displiceat quod fecerit Deus?) possint & in aduersis Deum laudare, & dicere: Dominus dedit, Domin⁹ abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen *Iob 1.* Domini benedictum. Tales rectos decet laudatio, non primò laudaturos, & posteà vituperaturos. Ergo iusti recti *Genes. 9.* exultate in Domino, quia vos decet laudatio. Nemo dicat, quis ergo iustus? *Iac. 3.* aut quando ero iustus? Nolite vos abijcere, & desperare de vobis, homines estis, ad imaginem Dei facti estis: qui vos *Ioan. 1.* homines fecit, pro vobis & homo factus est: vt multi filij ad hæreditatem sempiternam adoptaremini, sanguis vnici pro vobis effusus est. Si vobis externa fragilitate viluistis, ex precio vestro vos appendite: quid manducetis, quid bibatis, quo subscribamini, tamen dignè cogitate. Nunquid hoc vos monemus, vt superbi sitis, & vobis aliquam perfectionem audeatis arrogare? Sed non iterum ab omni iustitia vos putare debetis exules fieri. Nolo enim vos interrogare de iustitia vestra: fortassis enim nemo vestrum mihi audeat respõdere, iustus sum: sed interrogo vos de fide vestra. Sicut nemo vestrum audet dicere, iustus sum: sic nemo audeat dicere, fidelis sum? Nondum quærò quid viuas, sed quæro quid credas. Responsuruses, credere te in Christum. Non audisti Apostolum, Iustus ex fide viuit? *Rom. 1.* Fides tua, iustitia tua: quia vtiq; si credis, caues: si autem caues, conaris: & cona- *Abac. 2.* tum tuum nouit Deus, & voluntatem tuam inspicit, & luctam cum carne cõ- *Hebr. 10* siderat, & hortatur vt pugnes, & adiuuat

uat vt vincas, & certantem inspectat, & deficientem subleuat, & vincentem coronat. Ergo exultate iusti in Domino. Hoc dixerim, exultate fideles in Domino, quia iustus ex fide viuit, Rectos decet laudatio. Discite gratias agere Deo, & in prosperitatibus, & in tribulationibus.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragesimum sextum, super his verbis: Aedificans Hierusalem Dominus, dispersiones Israelis congregabit: qui sanat contritos corde, & alligat cõtritiones eorum.

CAPVT XIIII.

Ecce ædificans Hierusalem Dominus, colliget dispersiones populi ipsius. Populus enim Hierusalem, populus est Israel. Est Hierusalem æterna in cœlis, vbi ciues etiam angeli sunt. Quid ergo ibi Israel? Si hominem illum nepotem Abrahæ consideres, qui dictus est Iacob, quomodo angelos intelligimus Israel? Si interpretationem nouimus, discutiamus (quia & ipse Iacob Genes. 32. mutato nomine vocatus est Israel) magis ibi nomen Israel: & vtinam & nos sequentes simus Israel: Quid enim interpretatur Israel? Videns Deum. Omnes ergo ciues illius ciuitatis videndo Deum gaudent in illa magna ciuitate, & ampla, & cœlesti spectaculum eis Deus ipse est. Sed nos ab illa ciuitate peregrinamur, peccato expulsi, ne ibi remaneremus, & mortalitate prægrauati, ne illò rediremus. Respexit Deus peregrinationem nostram, & ille qui ædificat Hierusalem restituit lapsam partẽ. Vnde restituit lapsam partem? Dispersiones Israel ipse est colligens. Cecidit enim in Adam pars quædam, & facta est peregrina. Hanc peregrinationem misericorditer vidit Deus, & quæsiuit non quærentes se. Vnde quæsiuit? Quem misit ad captiuitatem nostram? Misit redemptorem, secundùm quod ait Apostolus: Commendat Deus, inquit, dile- Rom. 5. ctionem suam in nobis, quoniam cùm adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Misit ergo ad captiuitatem nostram redemptorem filium suum. Porta, inquit, tecum saccum, fer to ibi precium captiuorum. Induit enim se ille mortalitatem carnis, & ibi erat sanguis, quo fuso redimeremur. Illo sanguine collegit dispersiones Israel. Et si ille collegit olim dispsos, quomodo satagendũ est, vt colligantur modò dispersi? Si collecti sunt dispersi, vt in manu artificis ad ædificium formarentur: quomodo collegẽdi sunt, qui de manu artificis inquietudine ceciderunt? Aedificans Hierusalem Domin'. Ecce quem laudamus, ecce cui laudem tota vita nostra debemus. Aedificans Hierusalẽ Dominus, & dispersiones Israel colligens. Quomodo colligit? Quid agit vt colligat? Qui sanat cõtritos corde. Ecce quomodo colligũtur dispersionis Israel, vt sanentur contriti corde. Qui cor non conterunt, nõ sanantur. Quid est enim conterere cor? Notũ sit vobis charissimi, nat vt sanari possitis. Dictũ est enim multis alijs scripturarũ locis, & maximè aliquo loco voce nostra quidã cantans dicebat: Quoniam si voluisses sacrificium dedissem vtique, Deo dicebat. Si Psalm. 50. voluisses sacrificium dedissem vtiq; holocaustis autem non delectaberis. Quid ergo? Sine sacrificij oblatione remanebimus? Audi quid te velit offerre Sequitur, & dicit: Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non spernit. Sanat ergo contritos corde, quia illis propinquat vt sanet, sicut dicitur in alio loco: Prope est Dominus his qui obtriuerũt cor. Psalm. 33. Qui obtriuerunt cor? Humiles. Qui non obtriuerunt cor? Superbi. Contritum sanabitur, elidetur elatum. Ad hoc enim fortè eliditur, vt contritum sanetur. Ne velit ergo fratres cor nostrum esse erectum, antequam sit rectum. Malè erigitur, quod non primo corrigitur. Qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum. Sanat, inquit, contritos corde: sanat ergo humiliatos corde, sanat confitentes, sanat seipsos punientes, in sese verum iudicium exercentes, vt possint esse illi' misericordiam sentientes. Tales sanat, sed perfecta eorũ sanitas transacta mortalitate fiet, quãdo corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem: quãdo nihil erit quod ex carnis labe solicitet, non 1. Cor. 15. solùm nihil cui cõsentiamus, sed nihil quod suggeratur ex carne. Etenim modò, fratres mei quantæ illicitæ delectationes animum tangunt: quamnis eis consentiamus, vt mẽbra nostra iustitiæ

 ser-

seruiant, non iniquitati: tamē vel delectari talibus, & si non consentis, nondū est perfecta sanitas. Sanaberis ergò corde, sanaberis contrito. Noli erubescere, contere cor: tales sanat Deus. Sed quid ago, inquies, modo? Condelector enim legi Dei secundùm interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati. Quid agis? Contere cor, confitere, age, dic sequentia. Infœlix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? Hoc enim dicere, Infelix ego homo, iā cor contercre est. Ille speret felicitatem, qui confitetur infelicitatem. Dic ergo: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius, vt respondeatur tibi, Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. Quomodo autē liberabit ipsa gratia Dei? Vnde nunc pignus accepimus? Audi eundem Apostolum: Corp⁹ quidem, inquit, mortuum est propter peccatum, spiritus aūt vita est propter iustitiam. Si ergo spiritus eius, qui suscitauit Iesum Christum ex mortuis, habitat in vobis: qui suscitauit Iesum Christum à mortuis, viuificabit & mortalia corpora vestra per inhabitātem spiritū ei⁹ in vobis. Hoc ergo pignus accepit spirit⁹ noster, vt incipiam⁹ fide seruire Deo & ex fide appellari iusti. Quoniam iust⁹ ex fide viuit. Quicquid autem nobis adhuc repugnat & resistit, de mortalitate carnis est, & hoc sanabitur. Viuificabit enim, inquit, & mortalia corpora vestra per inhabitantem spiritum eius in vobis. Ad hoc pign⁹ dedit, vt compleat quod promisit. Quid ergo nunc in hac vita quando adhuc confessores sumus, nondum possessores? Quid in hac vita? Quid fiet? Quomodo durabitur? Sanat cōtritos corde. Sed perfecta sanitas tūc erit quando diximus. Nunc ergo quid? Alligat contritiones eorum. Qui curat, inquit, contritos corde, quorum perfecta sanitas in resurrectione iustorum erit, alligat modo contritiones eorum. Quæ sunt alligamenta contritionum? Sicut medici alligant fracturas. Aliquādo enim (intelligat & ex hoc charitas vestra, nam notum est eis qui animaduerterūt, vel à medicis audierunt.) Aliquādo prauè & distortè firmata, vt corrigant, medici frangunt, & faciunt vulnus nouum, quia mala erat sanitas praua. Sic ergo rectæ sunt (inquit scriptura) viæ Domini, sed prauicordius in illis scandalizabitur. Quid est prauicordius? Torticordius, tortum cor habens. Putat torta esse omnia quæ dicūtur à Deo, putat praua esse omnia quæ facit Deus, & displicent illi omnia iudicia Dei, maximeque in quibus ipse corripitur: & sedet & disputat quàm malè faciat Deus, quia non pro eius voluntate facit. Distortum cor, prauum cor est, quod non se corrigit ad Deum, & Deum vult distorquere ad se. Quid ergo eis dicit De⁹ desuper? Tortus es, æquus sum. Si tu rectus esses, sentires & sitires æquitatem meam. Quemadmodum si in pauimentum æquale poneres distortum lignū, non collocaretur, vndique nutaret, vndique agitaretur: quod nō loci inæqualitas, sed distortio ligni facit, sicut ait scriptura: Quàm bonus Israel Deus rectis corde? Quid ergo si tortum est cor? quomodo dirigitur? Et tortum est & durum. Iam ergo tortum & durum frāgatur, conteratur vt dirigatur. Tu dirigere cor tuum non potes: tu frange, ille dirigat. Quomodo tu frangis, quomodo tu conteris? Confitendo, puniendo peccata tua. Quid aliud significat pectorum tunsio, nisi fortè putamus ossa nostra aliquid peccasse, cùm cædimus, & tundimus pectus? Sed significamus nos cor contere, vt à Domino dirigatur. Sanat ergo contritos corde, & contritum cor habentes: & sanitas ipsius cordis tunc erit perfecta, cùm & corporis reparatio implebitur, quæ promissa est. Nunc intereà quid facit medicus? Alligat contritiones tuas, vt tu possis peruenire ad plenissimam firmitatem, donec consolidetur quod fractum est, quod alligatum est. Quæ sunt ista alligamenta? Temporalia sacramenta. Alligamenta medicinalia contritionis nostræ, sacramenta interim sunt temporalia, quibus habemus consolationem: & ista omnia quæ loquimur vobis, ipsa quæ sonant & transeunt, quicquid in Ecclesia geritur tēporaliter, alligamenta sunt cōtritionum. Quemadmodum enim medicus perfecta sanitate detrahit ligaturam, sic fiet in illa ciuitate Hierusalem, cùm æquales angelis facti fuerimus.

Rom. 7. Rom. 8. Abac. 2. Hebr. 10. Rom. 1. Eccles. 3. Psal. 72.

rimus. Nam quid putatis? ibi nos accepturos esse, quod hic accipimus? Aut ibi recitandum est nobis Euangelium, vt fides nostra permaneat? aut imponenda est manus ab aliquo Praeposito? Ista omnia alligamenta fracturae sunt, quae perfecta sanitate detrahentur: sed ad eā non perueniretur, nisi alligarentur. Sanat ergo contritos corde, & alligat contritiones eorum.

Ex tractatu in Psalmum octogesimum quintum, super his verbis: Laetifica animam serui tui, quoniam ad te Domine animam leuaui: quoniam tu Domine suauis, & mitis, & multa misericordia omnibus inuocantibus te.

CAPVT XV.

IOcunda animam serui tui. Iocunda eam, quia ad te leuaui eā. In terra erat & in terra amaritudinē sentiebat: ne in amaritudine contabesceret, ne omnem tuae gratiae suauitatem amitteret, leuaui eam ad te, iocunda eam apud te. Solus enim tu es iucunditas: amaritudine plenus est mundus. Certè rectè admonet membra sua, vt sursum corda habeant. Audiant ergo & faciant: leuent ad coelum quod malè est in terra. Ibi enim nō putrescit cor, si leuetur ad Deum. Frumentum si haberes in inferioribus, ne putresceret, leuares ad superiora: frumē to tuo quaeris mutare locum, & cor permittis in terra putrescere? Frumentum leuares in superiora, cor leua in coelum. Et vnde, inquis, possum? Qui funes, quę machinae, quae scalę opus sunt? Gradus, affectus sunt: iter tuum, voluntas tua est. Amando ascendis, negligendo descendis. Stans in terra, in coelo es, si diligas Deū. Non enim sic leuatur cor, quomodo leuatur corpus. Corpus vt leuetur, locum mutat: cor vt eleuetur, voluntatem mutat. Quoniam ad te Domine animam meam leuaui. Quia tu Domine suauis es, ac mitis, Ideo iocunda. Tanquam taedio affectus ex amaritudine terrenorū indulcari voluit, & quaesiuit fontem dulcedinis, & in terra nō inuenit. Quacunq; enim se vertebat, scandala, tribulationes, timores, tentationes inueniebat. In quo homine securitas? De quo certum gaudium? Nec de seipso vtiq;, quanto minus de alio? Aut mali sunt, & necesse est eos pati, sed sperare quia mutari possunt: aut boni sunt, & sic eos oportet diligere, vt timeamus (quia possunt mutari) ne mali fint. Ibi malitia eorum facit amaritudinem animae, hic solicitudo & timor, ne labatur qui bene ambulat. Quocunq; ergo cor se cōuerterit, in terrenis rebus amaritudinem inuenit: vnde dulcescat non habet, nisi leuet se ad Deum. Quoniam tu Domine suauis & mitis. Quid est mitis? Portas me donec perficias me. Verè .n. fratres mei, dicam tanquam homo hominibus & ex hominibus. Adferat quisque cor suum, & intueatur se sine adulatione & sine palpatione. Nihil est enim stultius, quàm si seipsum quisquam palpet atque seducat. Attendat ergo & videat quanta aguntur in corde humano, & quemadmodum ipsae plerunque orationes impediantur vanis cogitationibus, ita vt vix stet cor ad Deum suum. Vult se tenere vt stet, & quodammodo fugit à se, nec inuenit cancellos quibus se includat, aut obices quib' retineat auolationes suas, & vagos quosdam motus, & stet iocundari à Deo suo. Vix est vt occurrat stabilis oratio inter multas orationes. Diceret vnusquisque sibi contingere, & alteri non contingere, nisi inueniremus in scripturis Dei Dauid orantem quodam in loco & dicentem: Quoniam inueni Domine cor meum, vt orarem ad te. *2.Reg.7.* Inuenire se dixit cor suum, quasi soleret ab eo fugere, & ille sequi quasi fugitiuum, & non posse comprehendere, & clamare ad Dominum: Quoniam cor meū dereliquit me. Itaq;, fratres mei, *Psal.39.* attendens quod hic ait: Suauis es tu, & mitis, videor mihi videre ad hoc dixisse mitem Deum, quia patitur ista nostra, & expecta tamen à nobis orationem, vt perficiat nos: & quando illi eam dederimus, accipit gratè & exaudit, nec meminit tantas quas inconditè fundimus, & accipit vnam quam vix inuenimus. Quis enim est, fratres mei, homo, cum quo si amicus eius coeperit colloqui, & noluerit ille respondere colloquutioni eius, & iste viderit eum auerti à se, & aliud loqui ad alium, quis est qui hoc ferat? Aut si fortè interpelles iudicē & constituas eum loco, vt te audiat, & subitò cum ad eum loqueris dimittas eum, & incipias fabulari, cum amico

& non expediat aduersus stimulum calcitrare. Recurrite ad scripturas. Exauditur diabolus: & non exauditur Apostolus. Quid vobis videtur? Quomodo audiuntur dæmones? Petierũt ire in porcos, & concessum est eis. Quomodo exauditus est diabolus? Petijt Iob tentandũ, & accepit. Quomodo non est exauditus Apostolus? In magnitudine, inquit, reuelationum ne extollar, datus est mihi stimulus carnis meæ angelus satanæ qui me colaphizet, propter quod ter Dominum rogaui vt auferret eum à me, & dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea nam virtus in infirmitate perficitur. Exaudit eum quem disponebat damnare: & non exaudiuit eum quem volebat sanare. Nam æger petit multa à medico: non dat medicus, non exaudit ad voluntatem, vt exaudiat ad sanitatem. Ergo medicum tuum pone Deum: pete ab illo salutem, & salus tua ipse erit: non quasi salutem extrinsecus, sed vt sa lus ipse sit. Ne rursus ames aliam salutem, præter ipsum, sed quomodo habes in Psalmo, Dic animæ meæ salus tua ego sum. Quid ad te quid tibi det, modò se tibi det? Vis vt det se tibi? Quid si quod vis habere, non vult ipse vt habeas, vt se tibi det? Impedimenta remouet, vt intret ad te. Bona cogitate & cõsiderate, fratres, quæ dat Deus peccatoribus, & hinc intelligite quid seruet seruis suis. Peccatoribus blasphemantibus eum quotidie dat cœlum & terrã, dat fontes, fructus, salutem, filios, copias, vbertatem. Hæc omnia bona non dat nisi Deus. Qui talia peccatoribus dat, quid eum putas seruare fidelibus suis? Hoc ne de illo sentiendum est, quia qui talia malis dat, nihil seruat bonis? imo vero seruat, non terram, sed cœlum. Viliùs fortè aliquid dico cœlum: seruat seipsum qui fecit cœlum. Pulchrum est cœlum, sed pulchrior est fabricator cœli. Sed video, inquis, cœlũ, & illum non video. Oculos enim habes ad videndum cœlum: cor nondum habes ad videndum fabricatorem cæli. Ideo venit de cœlo in terram, vt mundet cor quo videatur ipse qui fecit cœlum & terram. Sed planè cum patientia salutem expecta. Quibus te medicamẽtis curet, ille nouit: quibus sectionibus, quibus vstionibus, ille nouit. Tu tibi ægritudinem comparasti peccando, ille venit non solùm fouere, sed & secare, & vrere. Non vides quanta homines patiantur sub medicorum manibus, spẽ incertam homini promittentium? Sanaberis, dicit medicus, sanaberis si secuero. Et homo dicit, & homini dicit. Nec qui dicit certus est, nec qui audit: quia ille dicit homini qui non fecit hominem, & non perfectè scit quid agatur in homine: & tamen ad verba hominis nescientis quid agatur in homine credit homo, subdit membra, ligari se patitur, aut plerunque etiam non ligatus secatur, & vritur: & accipit fortem salutem paucorum dierum, iam sanat' quando moriatur ignorans: & fortasse dum curatur moritur: & fortasse curari non poterit. Cui autem promisit Deus aliquid, & fefellit?

Ath. 9. Math. 8. *Iob 1.* *2. Cor. 12.* *Psal. 34.*

Ex tractatu in Psalmum quadragesimum nonum, super his verbis: Inuoca me in die tribulationis: eruam te, & honorificabis me. CAPVT XVI.

INuoca me. Non enim præsumere debes de viribus tuis: omnia auxilia tua, mendacia sunt. Me inuoca in die tribulationis, eruam te & glorificabis me. Ad hoc enim permisi diem tribulationis tibi fieri, quia fortè si non tribulareris, non inuocares me. Cum autem tribularis, inuocas me: quando inuocabis me, eximam te: quando eximã te, glorificabis me vt iam non discedas à me. Obtorpuerat quidam & friguerat à feruore orationis, & dixit: Tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocaui. Inuenit tribulationem tanquam aliquid vtile, putruerat tabe peccatorum suorum, iam sine sensu remãserat, inuenit tribulationem tanquam vstionem & sectionem. Inueni, inquit, tribulationem, & dolorem, & nomen Domini inuocaui. Et quædam, fratres, sunt tribulationes omnibus notæ. Ecce istæ abundant in genere humano: alius damno affectus plangit: alius orbitate percussus luget: alius patria exulatus, mœret & redire cupit, intolerabilem peregrinationem deputans. Alteri vinea grandinata est, attendit ad labores suos, & vidit consumptam omnem operam in cassum. Quando non potest contristari, qui inimicum patitur ex ami-

Psalm. 114.

1. Corint. 10. mico? Quæ maior miseria in genere humano? Plangunt hæc omnes & dolent, & tribulationes sunt istę, & in his omnibus inuocant Dominum: & rectè faciunt. Inuocant Deum: potens est enim vel docere tolerandum, vel sanare toleratum. Non it ille non sinere nos tentari supra quàm possumus ferre. Inuocemus Deũ etiam in istis tribulationibus. Sed hæ tribulationes inueniunt nos, sicut in alio Psalmo scriptum est, Adiutor in tribulationibus quæ inuenerunt nos nimis. Est quædam quam nos debemus inuenire. Inueniatur ista tribulatio. Est quædam tribulatio quam nos debemus quærere, & inuenire. Quæ est ista? Ea ipsa in hoc mundo est. Felicitas, affluentia rerum temporalium, nõ quidem ipsa tribulatio est, sed solatia sunt tribulationis. Cuius tribulationis? Nostræ peregrinationis. Hoc autem ipsum quod cum Deo nondum sumus, hoc ipsum quod inter tẽtationes molestiasq; versamur, quod sine timore non possumus, tribulatio est: non enim est illa securitas quæ nobis promissa est. Hanc tribulationem peregrinationis suę qui nõ inuenerit, ad patriam redire non cogitat. Tribulatio illa est fratres, Certe modò facimus bona opera quando porrigimus panem esurienti, domum peregrino: & cætera: tribulatio est, & hæc. Inuenimus enim miseros, super quos misericordiam facimus. Et si miserorũ miseria facit nos compatientes, quanto melius ibi iam esses vbi non inuenis esurientem quem pascas, vbi non inuenis peregrinum quem suscipias, non nudũ quem vestias, non ægrum quem visites, non litigantem quem concordes? Omnia enim ibi summa sunt, vera sunt, sancta sunt, æterna sunt. Panis noster ibi iustitia est, potus noster ibi sapientia est, vestis nostra ibi immortalitas est, domus nostra æterna in cœlis est firmitas nostræ immortalitatis. Nunquid ægritudo subrepit? Nunquid lassitudo ad somnum trahit? Nulla mors, nulla lis: ibi pax, quies, gaudium, iustitia. Nullus intrat inimicus, nullus labitur amicus. Quæ ibi quies? Si cogitemus & attendamus vbi sumus, & vbi nos futuros esse promisit qui mentiri nescit, ex ipsa eius promissione inueniemus in qua sumus tribulatione: hanc tribulationem nemo inuenit, nisi qui quæsierit. Sanus es, vide si non miser es: nam facile est, vt qui ægrotat sentiat se miserum. Quando sanus es, vide si non miser es, quia cum Deo nondum es. Tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocaui. Immola ergo Deo sacrificium laudis. Lauda promittentem, lauda vocantem, lauda exhortantem, lauda adiuuantem, & intellige in qua tribulatione positus es. Inuoca, erueris, glorificaberis, permanebis.

Psal. 45. (margin beside "sicut in alio Psalmo")

Psalm. 49. (margin beside "Quando sanus es")

Ex tractatu nono in Epistolam Beati Ioannis Apostoli, super his verbis: In hoc perfecta est charitas in nobis, vt fiduciam habeamus in die iudicij: quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem. 1. Ioan. 4.

CAPVT XVII.

Dicit quomodo se pbet vnusquisque, quantũ in illo profecerit charitas, vel potiùs quantum ipse in charitate profecerit: nam si De' charitas est, nec proficit: nec deficit Deus. Sic dicitur proficere in te charitas, quia tu in ea proficis. Interroga ergo quantũ in charitate profeceris, & vide quid tibi respõdeat cor tuum, & ita noueris mẽsuram profectus tui: promisit enim iste ostendere nobis in quo cognoscamus profectum nostrum, & ait: In hoc perfecta est in nobis dilectio. Quære, In quo? Vt fiduciam, inquit, habeamus in die iudicij: quisquis fiduciam habet in die iudicij, perfecta est in illo charitas. Quid est habere fiduciam in die iudicij? Non timere ne veniat dies iudicij. Sunt homines qui non credunt diem iudicij: isti fiduciam non possunt habere in die quẽ venturum esse non credunt: prætermittamus eos, excitet Deus illos vt viuant. De mortuis, vt quid loquamur? Nõ credunt futurum diem iudicij: nec timẽt, nec desiderant quod nõ credũt. Cœpit aliquis credere diem iudicij: si cœpit credere, cœpit & timere: sed quia timet, nondum habet fiduciam in die iudicij, nondũ est in illo perfecta charitas. Nũquid tamen desperandũ est? In quo vides initium, cur desperas finem? Quod initium video, inquies? Ipsum timorẽ. Audi scripturam, initiũ sapiẽtię timor Do- 1. Ioan. 4. Psal. 110.

Domini. Cœpit ergo timere diem iudicij, timendo corrigit se, vigilat aduersus hostes suos, id est, peccata sua, incipit teniuiscere interius, & mortificare membra sua quæ sunt super terram, sicut Apostolus dicit, Mortificate membra vestra quæ sunt super terram. Spiritualia nequitiæ dicit membra super terram: nam sequitur & exponit: Auaritiã, immunditiam, & cætera quæ illic exequitur. Quãtũ aũt mortificat iste qui timere cœpit diem iudicij membra sua sup terram: tantũ surgunt & coroborantur membra cœlestia. Membra aũt cælestia sunt omnia opera bona. Surgentibus cœlestibus membris, cœpit desiderate quod timebat: timebat enim ne veniret Christus, & inueniret impiũ quem damnaret, desiderat vt veniat quia inuenturus est quem coronet. Iam quum cœperit desiderare venientem Christum casta anima quæ desiderat amplexus sponsi, renunciat adultero: fit virgo interius ipsa fide, spe, & charitate. Habet iam fiduciam in die iudicij: non contra se pugnat quando orat & dicit. Adueniat regnum tuum. Qui enim timet ne veniat regnum Dei, timet ne exaudiatur: & quomodo orat, qui timet ne exaudiatur? Qui autem orat cum fiducia, charitas in eo optat iam vt regnum Dei veniat. De ipso desiderio dicebat quidam in Psalmo, Et tu Domine vsquequo? Cõuertere Domine & eripe animam meã. Gemebat se differri. Sunt homines qui cum patientia moriuntur: sunt aũt quidam perfecti qui cum patientia viuunt. Quid dixi? Qui adhuc desiderat istam vitam, quando illi venerit dies mortis, patienter tolerat mortem, luctatur aduersum se vt sequatur volũtatem Dei, & hoc agit animo quod eligit Deus potius, quam quod eligit voluntas humana, & ex desiderio vitæ præsentis fit lucta cum morte, & adhibet patientiam, & fortitudinẽ, vt æquo animo moriatur: iste patienter moriatur. Qui autem desiderat (sicut dicit Apostolus) dissolui & esse cum Christo, nõ patienter moritur, sed patienter viuit, & delectabiliter moritur. Vide Apostolum patienter viuẽtem, id est, cum patientia hic nõ amantem vitam, sed tolerantem. Dissolui, inquit, & esse cũ Christo multò magis optimũ: manere aũt in carne necessarium propter vos. Ergo, fratres, date operam intus agere vobiscum, vt desideretis diem iudicij: aliter non probatur perfecta charitas, nisi cum cœperit illa dies desiderari. Ille autem eam desiderat, qui fiduciam habet in illa: Ille aũt fiduciam habet in illa, cuius conscientia non trepidat in charitate perfecta atque syncera. In hoc enim perfecta est dilectio eius in nobis, vt fiduciam habeamus in die iudicij. Quare habebimus fiduciam? Quia sicut ille est, & nos sum' in hoc mundo. Audisti causam fiduciæ tuæ. Dominus in Euangelio dicit, Si diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nõnne & Publicani hoc faciunt? Quid ergo vult nos agere? Ego autem dico vobis, inquit, diligite inimicos vestros, & orate pro persequẽtibus & calumniantibus vos. Si ergo iubet nos diligere inimicos nostros, vnde nobis dat exemplum? De ipso Deo. Ait enim: Vt sitis filij patris vestri qui in celis est, qui facit solem suum oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Quia ergo ad hanc perfectionẽ nos inuitat Deus, vt diligamus inimicos nostros, sicut & ipse dilexit suos, ea nobis fiducia est in die iudicij, quia sicut ille est & nos sumus in hoc mũdo: quia sicut ille diligit inimicos suos, faciendo solem suum oriri super bonos & malos, & pluendo super iustos & iniustos: ita nos quia inimicis nostris non possumus præstare temporalem solem & pluuiam, præstemus lachrymas, quum pro illis oramus. Iam ergo de ipsa fiducia videte quid dicat. Vnde intelligitur perfecta charitas? Timor non est in charitate. Quid ergo dicimus de illo qui cœpit timere diem iudicij? Si perfecta in illo esset charitas, nõ timeret: perfecta enim charitas faceret perfectam iustitiam, & non haberet quare timeret: imò haberet quare desideraret vt transeat iniquitas, & veniat regnum Dei: ergo timor non est in charitate. Sed in qua charitate non est timor? an inchoata? Non. In qua ergo? Sed perfecta, inquit, charitas foras mittit timorem. Ergo incipiat timor: quia initium sapientiæ timor Domini. Quum autem cœperit charitas habitare, pellitur timor qui ei præparauit locum: quantum enim illa crescit, ille decrescit: & quantum illa fit in-

Coloss. 3.

Matth. 5.

Matth. 6.

Psal. 6.

Philip. 1.

terior, timor pellitur foras. Si maior est charitas, minor est timor: si minor est charitas, maior est timor: si tamen nullus esset timor, non esset qua intraret charitas. Sicut videmus per setam introduci linum quando aliquid suitur, seta enim prius intrat, sed nisi exeat, nõ succedit linum: sic timor primò occupat mentem, non autem ibi remanet timor, quia ideo intrauit vt introduceret charitatem. Iam facta securitate in anima quale gaudium nobis est vel in hoc vel in futuro seculo? Et in hoc seculo quis nobis nocebit plenis in charitate? Videte quomodo exultet Apostol⁹ de ipsa charitate. Quis nos, inquit, separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an nuditas, an periculum, an gladius? Et Petrus dicit: Quis vobis nocere poterit, si boni æmulatores fueritis? *Rom. 8.* *1.Petr. 3.*

Ex tractatu in Psalmum centesimum vigesimum super hu verba: Custodiat animã tuã Dominus: Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum, ex hoc nunc & vsq; in seculum.

CAPVT XVIII.

CVstodiat animam tuam Domin⁹, & non quasi corpus tuum, nam in corpore perempti sunt martyres: sed custodiat animam tuam Dominus: quia de anima non cesserunt martyres. Et sæuiebant persequutores in Christinam, cuius hodie natalitia celebramus, sæuiebant in fœminam diuitem & delicatam: sed fortis erat, quia Dominus tegumentum eius super manum dexteræ eius, ille eam custodiebat. Hæc enim fratres nunquid aliquis est in Africa qui ignoret? Clarissima etiam fuit, nobilis genere, abundans diuitijs: sed hæc omnia sinistra erant, sub capite erant. Venit inimicus qui feriret caput, & sinistra illi obiecta est quæ erat sub capite. Caput suprà erat dextera Domini desuper cõplectebatur. Quid poterat facere persecutor quãuis delicatæ fœminæ? Erat quidem illa, & sexu infirma, & diuitijs fortè languidior, & consuetudine corporali infirmior. Sed quid ad tanta munimenta: Quid ad illum sponsum mittentem sinistram sub caput, & dextera sua complectẽtem? Quando sic munitam percuteret inimicus? Et tamen percussit, sed in corpore. Quid autem dicit Psalmus? Custodiat Dominus animam tuam. Anima non cessit, corpus percussum est. Et corp⁹ ad tempus percussum est: nam in fine resurrecturum est, quia & ipse qui dignatus est esse caput Ecclesiæ præbuit corpus suum ad tempus percutiendum. Sed carnem suam ille in triduo resuscitauit, carnem nostrã in fine resuscitaturus est. Ideo suscitatum est caput, quod attenderet corpus vt non deficeret. Custodiat animam tuam Dominus: ipsa non cædat. ipsa non frangatur in scandalis, in persecutionibus, in tribulationibus ipsa non cædat deficiendo, sicut Dominus dicit, Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere, sed eum timete qui habet potestatem corpus & animam occidere, & mittere in gehennã ignis. Hanc ergo animam tuam custodiat Dominus, ne cædas persuasori malo, ne cædas promittenti falsa, ne cędas minanti temporalia. Deinde custodiat Dominus introitum tuum, & exitum tuum, ex hoc nunc & vsq; in seculum. *Eccles. 28.* Quid est introitum tuum? Quid est exitum? Quando tentamur, intramus: & quando vincimus tentationem, exim⁹. Audi introitum, audi exitum. Vasa figuli probat fornax, ait scriptura, & homines iustos tentatio tribulationis. *Matth. 10.* Si sic sunt homines iusti, quomodo vasa figuli, necesse est vt vasa figuli fornacem intrent. Et non quando intrant, iam securus est figulus, sed cum exierint. Dominus autem securus est, quia nouit qui sunt eius, & nouit qui in fornace non crepent. Illi non crepant, qui non habent ventum superbiæ. Humilitas ergo custodit in omni tentatione. *Humilitas.* Custodit Dominus introitum, vt salui intremus. Sana fide simus quando accedit tentatio, & custodit exitum ex hoc nũc & vsq; in seculũ. Cùm enim exierimus ab omni tentatione, iam in æternũ nulla nos tentatio terrebit, nulla cõcupiscẽtia saltem sollicitabit. Audi Apostolum idipsum commemorantem. Fidelis Deus qui non permittet vos tentari supra quàm potestis ferre. Ecce introitus tuus custoditur, quando non tibi sinit Deus accidere tentationem quam non potes ferre. Introitũ tuum custodit: videte si custodit & exitum. *1.Cor. 10.*

Sed

Sed faciet, inquit, cum tẽtatione etiam exitum, vt possitis sustinere.

Ipse pater Augustinus sermone decimo octauo de verbis Apostoli ducit:

Præsentia animæ tuæ caro tua viuit: & quandiu in carne tua præsens anima est, necesse est vt viuat caro tua. Putas non est aliqua vita qua viuit ipsa anima tua? Est enim anima, vita quædam, qua viuit caro tua. Quomodo autẽ habet caro tua vitã videlicet animam qua viuit ipsa caro tua, sic habet & anima tua aliquam vitam suam. Et quomodo caro quum moritur, expirat animã vitã suã, sic & anima quando moritur, expirat aliquam vitã suam. Vita corporis anima est, vita animæ Deus est. Sæuiat igitur inimicus, minetur mortem, occidat corp⁹, si permittitur, excludat de carne animã tuam: modo anima tua non excludat à se vitã suam. Si enim ille percusserit carnem, tu fugis, tu exis, tu migras: iacet terra in terra. Vbi erit quod amant terrã, quod flatu Dei tibi datum est, vbi erit? Si non efflauit vitam suam, id est, Deum suum, in illo erit quem non perdidit: in illo erit quem à se non exclusit. Habes quod agas, vt nunquam moriaris. Si times mortem, ama vitam, Vita tu Deus est, vita tua Christus est, vita tua spiritussanctus est.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragesimum octauum, super his verbis: Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, faciunt verbum eius.

CAPVT XIX.

Longum est commemorare diligẽtiorem cõsiderationem omnium rerum. Quis illam explicet? Tamen qui oculos habent, multa ibi vident: cùm viderint, placent: cùm placuerint, laudantur: non quidem ipsa, tanquam ipsa: sed ille, qui fecit, ita omnia laudant Deum. Hæc considerans spiritus prophetiæ, quum dixisset, Ignis, grando, nix, glacies, spiritus tempestatis, quæ omnia turbata videntur quibusdam stultis quasi casibus agitari, addit, Quæ faciunt verbum eius. Non tibi ergo videantur casibus moueri, quæ verbo Dei in omni motu suo deseruiũt. Quo vult Deus, illic lucet ignis: illuc fertur nubes, siue pluuiam, siue niuem, siue grandinem portet. Et quare aliquando percutiunt mõtem fulmina, & non percutiunt latronem? Possum dicere pro captu mentis, quãtum Deus donare dignatur (maiores maiora nouerint, & amplius intelligant, & det vobis Deus plus sapere quàm dico, tamen cum temperantia, sine superbia) possum ergo pro modulo meo dicere, quare percutiant mõtem, & non percutiant latronem: quia fortè adhuc latronis conuersionem Deus quærit: & ideò percutitur mons, qui non timet, vt mutetur homo qui timet aliquãdo. Et tu quum das disciplinam, terram feris vt infans expauescat. Et aliquando ille ferit quem vult hominem. Sed dicis mihi, Ecce cædit innocentiorem, & dimittit sceleratiorem. Noli mirari: vndecumque mors pio acciderit, bona est. Vnde autẽ scis illi sceleratiori (si se mutare noluerit) quid pœnarum in occulto seruetur? Nonne mallent fulmine incendij potius interire illi, quibus in fine dicetur, Ite in ignem æternum? Opus est vt innocens sis. Quid enim? Malum est mori in naufragio, & bonum est mori febre? Siue inde, siue inde quis moriatur, quære qualis sit qui moritur, quò post mortem iturus est, non vnde de vita exiturus est. Quibus exitibus martyres exire meruerunt? Nunquid febribus? Quomodo multi optant vt febribus soluantur? Alij vno ictu gladij, alij ignibus, alij bestijs soluuntur. Et deuorauerunt bestiæ corpora martyrum, & non timuerunt ne perirent corpora ipsorum. Vndique enim Deus reducet corpora sanctorum suorum, cui capilli capitis nostri numerati sunt. Et quando voluit, tres pueros ab igne liberauit: nunquid ideo Machabæos in igne deseruit? Illos apertè liberauit, istos occultè coronauit. Nouit igitur Deus quid agat: tu time, & bonus esto. Vndecunque voluerit vt exeas hinc, paratum te inueniat. Inquilin⁹ n. es, non possessor domus. Locata est enim tibi domus. Domus ista tibi locata est, non donata: & si nolis, migrabis: & non eam tali conditione accepisti, vt quasi tempora certa tibi sint. Quid dixit Dominus Deus tuus? Quando voluero, quum dixero, migra: paratus esto. Expello te de hospitio, sed dabo domũ. Inquilinus es in terra, eris possessor in cælo. Quicquid ergo hic accidit contra vo-

Matt. 10. Luc. 12. Matth. 25. Dan. 3. 2. Mach. 7.

voluntatem nostram, noueritis non accidere nisi de voluntate Dei, de prouidentia ipsius, de ordinatione ipsius, de nutu ipsius, de legib' ipsius: & si nos nõ intelligim' quid quare fiat, demus hoc prudẽtiæ ipsius, quia nõ fit sine causa: & nõ blasphemabim'. Cùm enim cœperimus disputare de operibus Dei, quare hoc, quare illud: & non debuit sic facere, malè fecit hoc: vbi est laus Dei? Perdidisti alleluya. Omnia sic considerà, vt placeas Deo, & laudes artificem. Quia si intrares in officinam fortè fabri ferrarij, non auderes reprehendere folles, incudes, malleos. Et da imperitum hominem, nescientem quid quare sit: si non habeat peritiam artificis, & habeat saltẽ considerationem hominis, quid sibi dicit? Nõ sine causa folles hoc loco positi sunt. Artifex nouit quare, etsi ego nõ noui. In officina non audet vituperare fabrum, & audet reprehendere in hoc mundo Deum? Ergo quemadmodum ignis, grando, nix, glacies, spiritus tempestatis (quæ faciunt verbũ eius) sic omnia quę vanis videntur in rerum natura temerè fieri, non faciunt nisi verbum eius, quia non fiunt nisi iussu eius.

Ex tractatu in Psalmum centesimum trigesimum quartum, super his verbis: Laudate Dominum quia bonus Dominus: psallite nomini eius quoniam suauis est.

CAPVT XX.

Laudate Dominum. Quid dicturus sum, quare laudetis? Quoniam bonus Dominus. Breuiter vno verbo explicata est laus Domini Dei nostri, Bonus Dominus. Sed bonus, non vt sunt bona quæ fecit. Nam fecit Deus omnia bona valde: non tantùm bona, sed & valde. Cœlum & terram & omnia quæ in eis sunt fecit bona, & valde bona fecit. Si hęc omnia bona fecit, qualis est ille qui fecit? Et tamen quum bona fecerit, multoq; sit melior qui fecit, quàm ista quæ fecit, nõ inuenies melius quod de illo dicas, nisi quia bonus est Dominus: si tamen intelligas propriè bonum à quo sunt cætera bona. Omnia enim bona ipse fecit: Ipse est bonus quem nemo fecit. Ille bono suo bonus est, non aliunde participato bono. Ille à seipso bono bonus est, non adhærendo alteri bono. Ineffabili dulcedine teneor cùm audio, Bonus Dominus: consideratis que omnibus, & collustratis quæ forinsecus video (quoniam ab ipso sunt omnia) etiam quum mihi hæc placent, ad illum redeo à quo sunt, vt intelligam quoniam bonus est Dominus. Rursum cùm ad illum quantùm possum ingressus fuero, interiorem mihi, & superiorem inuenio, quia sic bonus est Dominus, vt istis non indigeat quo sit bonus. Denique ista non laudo sine illo, illum autem sine istis perfectum non indigẽ, incommutabilem, nullius bonum quęrentem quo augeatur, nullius malum timentem quo minuatur inuenio. Et quid dicam amplius? Inuenio in creatura cœlum bonum, solem bonum, lunã bonam, stellas bonas, terrã bonam, quæ gignuntur in terra, & radicibus sunt nixa, bona, quæ ambulant, & mouentur bona, quæ volitent in aere, & natant in aquis bona. Dico & hominem bonum. Homo enim bonus de bono thesauro cordis sui profert bonum. Dico & angelum bonum, qui non est lapsus superbia, nec diabolus factus est, sed inhęret obediendo ei à quo factus est. Omnia ista dico bona, sed tamen cum suis nominibus, cœlum bonum, angelum bonum, hominem bonum: ad Dominum autem cùm me refero, puto melius nihil dicere quàm bonum. Ipse quippe Dominus noster Iesus Christus dixit: Nemo bonus, nisi solus Deus. Non ne stimulauit nos ad inquirendum, & ad distinguendum quid sit bonum alio bono bonum, & bonum seipso bonum? Quàm ergo bonum est, à quo sunt omnia bona? Omnino nullum inuenias bonum, quod non ab illo sit bonum. Ergo dixi, Laudate Dominum quoniam bonus est: psallite nomini eius, quoniam suauis est. Fortè esset bonus, & suauis non esset, si tibi non daret posse gustare. Talem autem se præbuit hominibus, vt etiam panem de cœlo miserit, & filium suum ęqualem (qui hoc est quod ipse) dederit hominem faciendum, & pro hominib' occidendũ: vt per hoc quod tu es, gustes quod non est. Multùm enim ad te erat gustare suauitatem Dei: quia remota erat illa, & nimis alta, tu aũt nimis abiectus, & in imo iacẽs. In magna ista separatione missus est mediator. Non poteras pertingere ad

Gene. 1. Matt. 12. Luc. 18. Ioan. 6.

ad Deum homo. Deus factus est homo (vt quoniam homo peruenire potes ad hominem, qui non posses ad Deum, p hominem venires ad Deum) & factus
1.Tim.2. est mediator DEI & hominum homo
Galat.3. Christ⁹ Iesus. Sed si homo solùm esset, hoc sequendo quod es, nunquam peruenires. Si Deus solùm esset, non contingendo, non capiendo quod non es, nũquam peruenires. Deus factus est homo: vt hominem sequendo, quod potes, ad Deum peruenias quod non poteras. Ipse est mediator, inde fact⁹ est sua-
Psalm.77. uis. Quid suauius pane angelorũ? Quomodo ergo non est suauis Dominus, quando panem angelorum manducauit homo? Non enim aliunde viuit homo, & aliunde viuit angelus: Ipsa est veritas, ipsa est sapientia, ipsa est virt⁹ Dei sed quomodo ea perfruuntur angeli, tu non potes. Illi enim quomodo perfruuntur? Sicuti est. In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum, per quod facta sunt omnia. Tu autem quomodo contingis? Quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Vt autem panem angelorum manducaret homo, creator Ioan.1. angelorum factus est homo. Psallite ergo nomini eius quoniam suauis est. Si gustastis, psallite: si gustastis quoniam suauis est Dominus, psallite: si benè sapit quod gustastis, laudate.

PSYCHAGOGIAE LIBER SECVNDVS COLlectus ex tractatibus, siue homilijs Diui Aurelij Augustini. Hipponensis Episcopi,

Ex tractatu in Psalmum centesimum secundum, super his verbis: Qui replet in bonis desiderium tuum: renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.

CAPVT I.

Bonum tuum quære, ô anima. Est enim bonum aliud alteri: & omnes creaturæ habent quoddam bonum suum, bonum integritatis suæ & perfectionis naturę suę. Interest quid cuique rei imperfectæ necessarium sit vt perficiatur. Quære tuum bonum. Nemo bonus, nisi vnus Deus: summum bonum, hoc est tuum bonum. Quid ergo deest cui summum bonum bonum est? Sunt enim & inferiora bona, quæ alijs & alijs bona sunt. Pecori quid bonũ est, fratres, nisi implere ventrem, carere indigentia, dormire, gestire, viuere, sanum esse, generare? Bonum est illi, & vsque ad quendam modum habet boni sui mensuram tributam & concessam, ab omnium rerum creatore Deo. Tale tu bonũ quæris? Cohæres Christi quid gaudes quia socius es pecorum? Erige spem tuam ad bonum bonorum omnium. Ipse erit bonum tuum, à quo tu in tuo genere factus es bonus, & omnia in suo genere facta sunt bona: fecit .n. Deus omnia bona valdè. Ergo illud bonum quod Deus est, si dicamus valdè bonum, iam & de creatura dictum est:
Genes.1. Fecit Deus omnia bona valdè. Quid ergo illud bonũ (de quo dictũ est, Nemo bonus nisi vn⁹ Deus) dicim⁹ quia bonũ est valdè? Recurrit nobis recordatio de omnibus creaturis, quia dictum est: Fecit Deus omnia valde bona. Quid ergo dicturi sumus? Defecimus in voce, sed non in affectu. Explicare non possum⁹: iubilemus: bonum est Deus. Quale bonum quis dicat? Ecce non possumus dicere, & permittimur tacere. Ergo si non possumus dicere, & præ gaudio nõ permittimur tacere, nec loquamur, nec taceamus. Quid ergo faciemus, nõ loquẽtes & non tacentes? Iubilemus, Iubilate Deo salutari nostro, iubilate Deo Psalm.44. 47. & 65. omnis terra. Quid est iubilate? Deferte vocem ineffabilem gaudiorum vestrorum, & ructate in eum lætitias vestras. Et quæ erit illa ructatio post saginam, si modò post modicas istas refectiones tãtùm afficitur anima nostra? Quid erit, quando fiet post redemptionem ab om Psalm.102. ni corruptione quod dictum est in isto Psalmo: Qui satiat in bonis desiderium tuum? Et quasi quæreres, quando satiat? modò enim non satior. Ad quodcunq; me conuertero vilescit mihi adeptum, quamuis accenderit desideratũ: quum omnia quæ dum nõ habeo, amem: cùm ha-

habuero cōtemnam: quod bonum me Sapien. 9. satiabit? Laus Dei. Et ipsa, inquis, Dei laude (quum corp⁹ quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitātem) non impletur anima mea, non perficitur: aliæ de corruptione delectationes indigentiarum detorquent me ab illa: quando satiabitur desiderium meum in bonis? Quando quæris? Renouabitur sicut aquilæ iuuentus tua. Quæris ergo quando satietur in bonis anima tua? Quando renouara fuerit iuuentus tua. Et quidem renouatur iuuentus aquilæ, sed non ad immortalitatem: non ad immortalitatē aquila reparatur, nos autē ad vitam æternam. Ergo anima iam desiderans satiari quodam excelso & inenarrabili bono (cui iubilatur, & de quo iubilatur potius quàm aliquid explicatur) sed videns se impediri prægrauatione corporis, & non se posse in hac vita satiari, quasi respondet: Quid mihi dicis, satiabitur in bonis desiderium tuum? Noui bonum quod desiderem, noui quid mihi sufficiat. Non satiabor de mortalibus, non satiabor de temporalibus: aliquid æternum donet, aliquid æternum concedat. Sapientiam suam mihi det, verbū suum mihi det. Deum apud Deum: se Deum det, Patrem & Filium & Spiritum sanctum. Noui quid desiderem, sed quando inde satiabor? Non satiaris modò, Renouabitur sicut aquilæ iuuentus tua: & tunc satiaberis in bonis.

Ex tractatu in Psalmum sexagesimum secundum, super his verbis: Sitiuit tibi anima mea, quàm multipliciter tibi, & caro mea.

CAPVT II.

Videte quomodo hic sitit, sed videte quod hic bonum est, scilicet, Sitiuit tibi. Sunt enim qui sitiunt, sed non Deo. Omnis qui sibi vult aliquid præstari, in ardore est desiderij; ipsum desiderium, sitis est animæ. Et videte quanta desideria sunt in cordibus hominū. Alius desiderat aurum, alius desiderat argentum, ali⁹ desiderat possessiones, alius amplam pecuniam, alius multa pecora, alius domum magnam, alius vxorem, alius honores, alius filios. Videtis desideria ista, quomodo sunt in cordibus hominum. Ardent omnes homines desiderio, & vix inuenitur q dicat, Sitiuit tibi anima mea. Sitiunt enim homines seculo: & non se intelligunt in deserto esse Idumeæ, vbi debet sitire anima ipsorum Deo. Dicamus ergo nos: Sitiuit tibi anima mea, Omnes dicam⁹, quia in concordia Christi omnes vna anima sum⁹: ipsa anima sitiat in Idumea. Sitiuit tibi, inquit, anima mea, quàm multipliciter tibi, & caro mea. Parū est q̄ sitiuit anima mea: sicut & caro mea. Porrò si anima sitit Deo, quomodo, & caro sitit Deo? Quando enim caro sitit, aquam sitit: quando anima sitit, fontem sapientiæ sitit. De ipso fonte inebriantur animæ nostræ, sicut dixit ali⁹ Psalmus: Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente delitiarum tuarū potabis eos. Sitienda est ergo sapientia, sitienda est iustitia. Non ea satiabimur, non ea implebimur, nisi cùm fuerit finita vita ista, & ad illud venerim⁹ quod promisit Deus. Promisit enim Deus æqualitatem angelorum: & modò angeli non sitiunt quomodo nos, non esuriunt quomodo nos, sed habent saginam veritatis, saginam lucis immortalis sapientiæ. Ideò beati sunt: & de tanta beatitudine (quia in illa sunt ciuitate Hierusalem cœlesti, vnde nos modò peregrinamur) attendunt nos peregrinos, & miserantur nos, & iussu Domini auxiliantur nobis, vt ad illam patriam communem aliquando redeamus, & ibi cū illis dominico fonte veritatis & æternitatis aliquando saturemur. Modò ergo sitiat anima nostra, inde & caro nostra sitiat, & hoc multipliciter. Multipliciter tibi, inquit, sitit & caro mea: quia & carni nostræ promittitur resurrectio. Quomodo animæ nostræ promittitur beatitudo: sic & carni nostræ promittitur resurrectio. Resurrectio carnis nobis promittitur. Audite & discite, & tenete quæ sit spes Christianorum. Quare sumus Christiani? Non enim ad hoc sumus Christiani, vt terrenam nobis felicitatē petamus, quam plerunq; habent, & latrones & scelerati. Ad aliam fœlicitatem nos sumus Christiani, quā tunc accipiemus, cum vita ista huius seculi tota transierit. Ergo promittitur nobis & carnis resurrectio. Talis resurrectio carnis nobis promittitur, vt caro quidē ista

Psal. 35.

ista quam modò portamus, resurgat in finem. Nec incredibile vobis videatur, quia quasi putrescere mortuos videtis, & ire in cineres & in puluerem. Si incendatur aliquis mortuus, aut si canes dilanient eum, putatis quia inde non erit resurrecturus? Omnia quæ discerpũtur, & in fauillas quasdam putrescunt, integra Deo sunt: in illa enim elementa mundi eunt, vnde primò venerunt quando facti sumus: non illa videmus, sed tamen De⁹ vnde scit producet illa, quia & antequam essemus, vnde sciebat nos produxit. Talis ergo resurrectio carnis nobis promittitur, vt quãuis ipsa caro quam modò portam⁹, sit ea quæ resurrectura est, tamen non habeat corruptionem quam modò habet. Modò enim ex corruptione fragilitatis, si non manducemus, deficimus & esurimus: si non bibamus, deficimus & sitimus: si diu vigilemus, deficimus & dormimus, si diu dormiamus, deficimus, ideò vigilamus: si diu manducemus & bibamus, quamuis propter refectionem manducemus & bibamus, ipsa diuturna refectio, defectio est: si diu stem⁹ fatigamur, ideò sedemus: & si diu sedeamus, & ibi fatigamur, & ideo surgimus. Deinde videte quia nullus est carnis nostræ status: quoniam infantia auolat in pueritiam, & quæris infantiam, & non est infantia, quia iam pro infantia pueritia est. Iterum & ipsa migrat in adolescentiã, quæris pueritiam, & non inuenis. Adolescens fit iuuenis: quæris adolescẽtẽ, non est. Iuuenis fit senex: quæris iuuenem, & nõ inuenis. Et senex moritur: quæris senem & non inuenis. Non stat ergo ætas nostra: vbiq; fatigatio est, vbiq; lassitudo, vbiq; corruptio. Attendentes qualem nobis spem resurrectionis promittat Deus, in istis omnib⁹ multiplicibus defectionibus nostris, sitimus illam incorruptionem: & sic caro nostra multipliciter sitit Deo. In ista Idumæa, in isto deserto quàm multipliciter laborat, tàm multipliciter sitit: quàm multipliciter fatigamur tam multipliciter sitit illam infatigabilem incorruptionem: quanquam fratres mei, bono Christiano, & fideli etiam in hoc seculo caro Deo sitit: quia si opus est carni pane, si opus est aqua, si op⁹ est vino, si op⁹ est nummo, si opus est lumento carni huic, à Deo petere debet, non à dæmonijs, & idolis, & à nescio quibus potestatib⁹ huius seculi. Sunt enim qui quando famem patiuntur in illo seculo, dimittunt Deum, & rogant Mercurium aut rogant Iouem vt det illis, aut quem dicunt cœlestem Pana, aut aliqua dæmonia similia: non Deo sitit caro ipsorum. Qui autem Deo sitiunt, vndiq; debent sitire, & anima, & carne: quia, & animæ Deus dat panem suum, id est, verbum veritatis: & carni De⁹ dat quæ necessaria sunt, quia Deus fecit, & animam & carnem. Propter carnem tuam rogas dæmonia, nũquid animam tuam fecit Deus, & carnem tuam dæmonia. Qui fecit animam, ipse fecit & carnem. Qui fecit ambas res, ipse pascit ambas res. Vtrumq; nostrum Deo sitiat, & ex labore multiplici simpliciter satietur.

Ex eodem tractatu in ipsum Psalmum sexagesimum secundum, super his verbis: In velamento alarum tuarum exultabo, adhasit anima mea post te, me suscepit dextera tua. CAPVT III.

Hilaresco, inquit, in bonis operib⁹, quia super me est velamen pennarum tuarum. Si me non protegas, quia pullus sum, miluus me rapiet. Dicit enim quodam loco ipse Dominus noster ad Hierusalem, quandam ciuitatem illam vbi crucifix⁹ est, Hierusalem, Hierusalem, quoties volui filios tuos congregare, tanquam gallina pullos suos, & noluisti. Matt. 23. Paruuli sumus, ergo protegat nos Deus sub vmbraculo alarum suarum. Quid cùm maiores facti fuerim⁹? Bonum est nobis vt & tunc protegat nos, vt sub illo maiore semper nos pulli simus. Semper enim ille maior est, quantumcunq; creuerimus. Nemo dicat, protegat me quum paruul⁹ sum: quasi aliquando ad tantam magnitudinem possit peruenire, qua sibi sufficiat. Sine protectione Dei nihil es: semper ab illo protegi velimus. Tunc semper in illo magni esse poterimus, si semper sub illo paruuli simus. Et in velamento pennarum tuarum exultabo. Agglutinata est anima mea post te. Vide desiderantem, vide sitientem, vide quomodo hæret Deo. Nascatur in vobis affectus. Si iam germinat, compluatur & cres-

cat: perueniat ad tale robur, vt & vos dicatis ex toto corde: Agglutinata est anima mea post te. Vbi est ipsum gluten? Ipsum gluten charitas est. Charitatem habe, quo glutine agglutinetur anima tua post Deum. Meritò annectit, Me suscepit dextera tua. Quis enim pertinens ad Christum non varijs tentationibus agitatur? Quotidie agit cum illo diabolus, & angeli eius, vt eum vel promissione vitæ, vel terrore mortis, aut alicuius potentis inimicitijs, aut alicuius potentis amicitijs decipiat. Omnibus modis instat diabolus: & pertentat quemadmodum deijciat. In persecutionibus viuimus, & habemus perpetuos inimicos, diabolum & angelos eius: sed non timeamus. Sic sunt diabolus & angeli eius, quasi milui. Sub illius gallinæ alis simus & non nos potest cötingere. Gallina enim quæ nos protegit, fortis est. Infirmata est propter nos: sed fortis est in se Dominus noster Iesus Christus, ipsa sapientia Dei.

Ex tractatu in Psalmum quinquagesimum primum, super hu verba: Expectabo nomen tuum, quoniam iucundum est in conspectu angelorum tuorum.

CAPVT IIII.

Amarum est seculum, sed nomen tuum iucundum. Et si dulcia quædam sunt in seculo, sed cum amaritudine digeruntur. Præponitur nomen tuum non solum amaritudini, sed etiam iucunditati. Narrauerunt etenim mihi
Psalm. 118. iniusti delectationes suas: sed non sicut lex tua Domine. Neq; enim si nihil dulce esset martyribus, tantas tribulationũ amaritudines æquo animo sustinerent. Amaritudo eorum à quouis sentiebatur, dulcedinem eorum nõ facilè quisquam gustare poterat. Nomẽ ergo Dei iucundum est amantibus Deum super omnes iucunditates. Expectabo nomẽ tuum, quoniam iucundum est. Et cui probas quia iucundum est? Da mihi palatum cui iucundum est. Lauda Deum quantum potes, & exaggera dulcedinẽ eius quibus valueris verbis: homo nesciens quid sit mel, nisi gustauerit, quid dicat nescit. Ideò magis ad experimen-
Psalm. 33. tum te inuitans Psalmus, quid ait? Gu-
Marc. 11. state, inquit, & videte quoniam suauis est Dominus. Gustare non vis, & dicis iucundum est. Quid iucundum est? Si gustasti, in fructu tuo inueniatur non in *Matth. 21.*
solis vocibus tanquàm in folijs, ne maledictio Domini arescere tanquàm illa ficulnea merearis. Gustate, inquit, & videte quoniam suauis est Dominus. Gustate & videte. Tunc videbitis, si gustaueritis. Homini autem nõ gustanti, vnde probas? Laudando iucunditatem nominis Dei, quantumcunque dixeris, verba sunt. Aliud est gustus. Verba laudis eius audiunt & impij, non autem gustant quàm iucundum est, nisi sancti: Proinde iste sentiens dulcedinem nominis Dei, & volens explicare, & volẽs ostendere, nec inueniens quibus (etenim sanctis non opus est vt ostendat, quia & ipsi gustant, & norunt: impij autem sentire non possunt quod gustare nolunt) quid facit de iucunditate nominis Dei? Tulit se continuò à turbis impiorum: Et expectabo nomen tuum, inquit, quia iucundum est in conspectu sanctorum tuorum. Iucundum est nomen tuum, sed non in conspectu impiorum. Ego quàm dulce sit scio, sed his qui gustauerunt.

Idem pater Augustinus tractatu in Psal. mum quadragesimum quartum, sic ait:

Sponsus procedat nobis, amemus illum: aut si inuenerimus in eo aliquid fœdi, non amemus. Ecce ipse inuenit in nobis multa fœda, & amauit nos: si aliquid fœdè inuenerimus in eo, non amemus. Quia & hoc ipsum quod carnem *Isaia 53.*
induit, vt de illo etiam diceretur, Vidimus eum, & non habebat speciem neq; decorem, si consideres misericordiam qua talis factus est, & ibi pulcher est. Nobis ergo iam credentibus vbiq; sponsus pulcher occurrat. Pulcher Deus verbũ
apud Deum, pulcher in vtero virginis, *Ioan. 1.*
vbi non amisit diuinitatem & sumpsit humanitatẽ: pulcher natus infans verbum, quia & quum esset infans, quum sugeret, quum manibus portaretur, angeli laudes dixerunt: Magos stella dire- *Luc. 2.*
xit, adoratus est in præsepi cibario animalium mansuetorum. Pulcher ergo in cœlo, pulcher in terra, pulcher in v- *Matth. 2.*
tero, pulcher in manibus parentum, pulcher in miraculis, pulcher in flagellis, pulcher inuitans ad vitam, pulcher non curans mortem, pulcher deponẽs animam, pulcher recipiens, pulcher in ligno,

ligno, pulcher in sepulchro. Nusquam oculos nostros à splendore pulchritudinis illius auertat carnis infirmitas. Sũma & vera pulchritudo, iustitia est. Ibi illum non videbis pulchrum, vbi deprehendes iniustum, si vbique iustus, vbique decorus.

Ex tractatu in Psalmum trigesimum secũdum, super his verbis: Beata gens cuius Dominus Deus eorum.

CAPVT V.

Beata gens. Quis est qui hoc audito nõ erigat se? Amant enim oẽs beatitudinem: & ideo peruersi sunt homines, qui mali volunt esse; miseri nolũt. Et quum sit malitiæ indiuidua comes miseria, isti peruersi non solùm mali esse volunt, miseri nolunt, quod fieri nõ potest: sed ideò volunt mali esse, ne miseri sint. Quid est hoc quòd dixi, ideò volunt mali esse, ne miseri sint? Considerate hoc paululum in omnibus hominibus qui malè faciunt, beati semper esse volunt. Furtum facit aliquis: quęris quare? propter famem, propter necessitatẽ. Ergo ne miser sit, malus est, & ideò miserior est, quia malus est. Depellendæ ergo miseriæ causa, & acquirendæ beatitudinis causa, faciunt omnes homines quicquid vel boni faciunt vel mali. Semper ergo beati esse volunt. Siue malè viuentes, siue bene viuentes beati esse volunt, & non contingit omnibus quod omnes esse volunt. Omnes enim beati esse volunt: non autem erunt, nisi illi qui iustè esse voluerint. Et ecce nescio quis vt malè faciat, beatus vult esse. Vnde? Ex pecunia, ex argento & auro, ex prædijs, fundis, domibus, mãcipijs, pompa seculi, honore volatico, & perituro: habendo aliquid, volunt homines beati esse. Quære ergo quid sit, quod habendo beatus sis. Cùm enim beatus fueris, melior vtique eris quàm cùm miser es. Fieri autem non potest, vt res deterior te, faciat te meliorem. Homo es, deterius te est, quicquid cupis quo beatus esse desideras. Aurum, argentum, quælibet corporalia, quibus inhias acquirendis, possidendis, fruendis, inferiora te sunt. Tu melior es, tu fortior es: & vtiq; vis melior esse quàm es, quãdo beatus esse vis, quia miser es. Melius est enim vtique beatum esse, quàm miserum. Vis esse melior te, & quæris ac perquiris (per quæ id fiat) deteriora te. Quicquid quęsieris in terra, deterius est quam tu. Hoc omnis homo optat amico suo, sic enim adiurat: Sic melior sis, sic meliorem te videamus, sic de te meliore gaudeamus. Quod optat, hoc & ipse vult. Accipe ergo fidele consilium. Melior te vis esse, noui: omnes nouimus, omnes volumus: quære quod est melius te: & inde efficiaris melior te. Intuere nũc cœlum & terram: non tibi sic hæc pulchra corpora placeant, vt eis fieri beatus velis. In animo est quod quæris: beatus enim esse vis. Ipso animo tuo quære quid sit melius. Cùm enim duo sint quædam, hoc est animus & corp⁹: eo quòd ex istis duobus, illud melius sit quod animus dicitur, potest corpus tuum melius fieri per meliorem, quia subiectum est corpus animo. Potest ergo melius fieri corp⁹ tuum per animũ tuum: vt quum fuerit iustus animus tuus, sit postea immortale etiam corpus tuum. Per animi enim illuminationem meretur corpus incorruptionem: vt fiat inferioris reparatio per meliorẽ. Si ergo corporis tui bonũ animus est, quia corpore tuo melior est: cùm quæris bonum tuum, illud quære quod melius est animo tuo. Quid est autem animus tuus attẽde, ne fortè contemnens animum tuum, & putans nescio quid esse vile & abiectũ, viliora quæras quibus beatificetur animus tuus. In animo tuo est imago Dei. Mens hominis capit eam: accepit eam. & inclinando se ad peccatum, decolorauit eam. Ipse ad eam venit reformator, qui erat eius ante formator: quia per verbum facta sunt omnia, & per verbum impressa est hæc imago. Venit ipsum verbum, vt audiremus ab Apostolo, Reformamini in nouitate mentis vestrę. Iam ergo superest, vt queras quid sit melius quam animus tuus. Quid erit obsecro nisi Deus tuus? Non inuenis hic aliquid meli⁹ animo tuo, quia cùm fuerit perfecta natura tua, angelis æquabitur. Iam suprà non est nisi creator. Erige te ad illũ, noli desperare, noli dicere, Multùm est à me. Magis multùm est à te, habere aurum quod quęris. Aurum & si volueris, fortè nõ habebis: Deum cùm volueris, habebis: quia & Rom. 12.

antequam velis venit ad te,& cum auersa voluntate esses vocauit te,& cùm cõnersus esses terruit te,'& cùm territus confitereris, consolatus est te. Iste qui tibi præstitit omnia, iste qui fecit vt esses, qui his qui tecum sunt etiam malis præstat solem, præstat pluuiam, præstat fructus, fontes, vitam, salutem, tantas consolationes, seruat tibi aliquid quod non det, nisi tibi. Quid est autem quod tibi seruat, nisi se? Pete aliud si melius inueneris: se tibi seruat Deus. Auare, quid inhias cœlo & terræ? Melior est q fecit cœlnm,& terram: ipsnm visurus, ipsum habiturus es. Quæris vt tua sit illa villa,& transiens per illam dicam dicis, Beatus cuius est possessio ista. Hoc quàm multi dicunt qui transeunt per illam:& tamen cùm dixerint transeuntes per illam, possunt caput agitare, & suspirare, nunquid & possidere? Sonat

Deut.5. cupiditas, sonat iniquitas: sed non concupiscas rẽ proximi tui. Beatus, inquis, cuius est villa illa, cuius est domus ista, cuius est aget iste. Compesce iniquitatem, audi veritatem. Beata gens cuius est. Quid? Iam nostis quid dicturus sim. Ergo desiderate vt habeatis, tunc demũ beati eritis. Hac sola re beati eritis: re meliore quàm vos estis meliores eritis. Deus est, inquam, melior te qui fecit te. Beata gens cuius est Dominus Deus eorum. Hoc ama, hoc posside: hoc cùm vis habebis, hoc gratis habebis. Beata gens cuius est Dominus Deus eorũ. Noster Deus. Cuius verò non est Deus? Nõ planè omnium eodem modo. Noster magis, noster qui viuim⁹ de illo tã quàm de pane nostro. Ipse sit hereditas nostra, possessio nostra. An fortè temerè dicimus, faciẽdo nobis Deum possessionẽ, cùm sit Dominus, cùm sit creator? Non est ista temeritas, affectus est desiderij &

Psal. 117. dulcedo spei. Dicat ei anima omnino

Psalm. 34. secura dicat. Deus meus es tu: quia ipse dicit animæ nostræ, Salus tua ego sum. Dicat, secura dicat: non faciet iniuriam qunm hoc dixerit, imò faciet si non dixerit. Arbores volebas habere quibus beatus esses. Audi scripturã dicentem

Prouer. 3. de sapientia, Lignum vitæ est omnibus possidentibus eam. Ecce possessionem nostram dixit esse sapientiam, sed ne putes ipsam sapientiam (quia possessionẽ tuam dixit scriptura) aliquid esse quod sit te inferius, sequitur & adiungit, Et incumbentibus in eam velut in domo tuta. Ecce Dominus tuus factus est tibi quasi baculus: securus homo incumbit, quia ille non succumbit. Dic ergo securus. Nam possessio tua est: possidẽtibus eam scriptura dixit, impleuit fiducia dubitationem tuam. Dic securus, ama securus, spera securus. Tua etiam illa verba sint in Psalmo, Dominus pars hære- Psalm. 15 ditatis meæ. Ergo vnde beati erim⁹? Deum possidẽdo. Quid ergo? Nos possidebimus eum, & ille non nos possidebit? Vnde ergo Isaias, Domine posside nos? Possidet ergo, & possidebitur, & totum propter nos. Vt enim nos ex illo beati simus, possidetur à nobis: vt autem ille beatus sit, non possidet nos. Et possidet nos, & possidetur à nobis, non ob aliud nisi vt nos beati simus.

Extractatu in Psalmũ centesimũ vigesimũ septimũ, super his verbis: Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulant in vijs eius: Labores fructuum tuorum manducabis, & beatus es, & bene tibi erit.

CAPVT VI.

TImor nondum castus præsentiam Domini, & pœnas timet: timore facit quicquid boni facit, non timore amittendi bonũ illud, sed timore patiendi illud malum. Non timet ne perdat amplexus pulcherrimi sponsi, sed timet ne mittatur in gehennam. Bonus est & iste timor, vtilis est, non tamen permanebit in seculnm seculi: nondum est illic castus permanens in seculum seculi. In quo est ille cast⁹? iam aliquid vos interrogo, quod vos metipsos interrogetis. Si Deus veniens voce propria loqueretur nobis (quanquam non taceat loqui per literas suas) & diceret homini. Peccare vis, pecca: fac quicquid te delectat: quicquid amaueris in terra, tunm fiat: cui fueris iratus, intereat: quem rapere volueris, rapiatur: quem cædere, cædatur: qnem damnare, damnetur: quẽ possidere, possideas. Nemo tibi resistat, nemo tibi dicat, qnid facis? nemo, noli facere quod velis: nemo, qnare fecisti? abundent tibi omnia ista terrena quæ concupisti, & viue in illis non vsq; ad tempus, sed semper: faciem autem meam nunquam videbis. Fratres mei, vnde ingemuistis, nisi quia iam natus est

est timor castus permanens in seculum seculi? Quare percussum est cor vestrũ, si diceret Deus, faciem meam nũquàm videbis? Ecce omni ista terrena felicitate, omnibus rebus abundabis, circumfluent te bona temporalia, non illa amittis, non illa deseris, quid vis amplius? Fleret quidem, gemeret timor castus, & diceret, Imò tollantur omnia, & faciem tuam videam. Timor castus exclamaret de Psalmo, & diceret, Deus virtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam, & salui erimus. Timor castus exclamaret de alio Psalmo & diceret, Vnam petij à Domino. Vide quomodo ardeat timor iste castus, amor verus, amor syncerus. Vnam petij à Domino, hanc requiram. Quid? Vt inhabitem in domo Domini per oẽs dies vitæ meæ, Quid si propter terrenam felicitatem? Audi quod sequitur, Vt contempler delectationem Domini, & protegar à templo sancto eius. Id est, esse templum eius, & protegi ab eo, hanc vnam petere à Domino. Hanc vnam si petieritis, ad hanc vnam si cor vestrum exercueritis, & hoc solum amittere timueritis, nec inuidebitis felicitatibus terrenis, & illam felicitatem veram sperabitis, & eritis in eius corpore, cui cantatur, Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulant in vijs eius, Labores fructuũ tuorum manducabis. O vos, ò tu, vos multi qui vnus estis, labores fructuum tuorum manducabis. Quasi peruerse videtur dicere non intelligentibus: debuit enim dicere, fructũ laborũ tuorũ manducabis: multi enim manducant fructũ laborum suorum. Laborant in vinea, ipsum laborem non manducãt: sed qđ de labore ipsorum nascitur, manducãt. Laborãt circa arbores pomiferas, quis manducet labores? Nemo, inquam, sed quod illæ arbores attulerint. Fructus laboris iucũdat agricolam. Quid sibi vult labores fructuum tuorum mãducabis? Modò labores habemus, fructus posteà erit. Sed quia & ipsi labores non sunt sine gaudio propter spem, de qua paulò ante diximus. Spe gaudentes, in tribulatione patientes: modò nos ipsi labores nostri iucundant, & lætos nos faciunt de spe. Si ergo labor noster potuit manducari, & potuit iocundare: manducatus fructus ipsius laboris qualis erit? Manducabant labores suos, qui euntes ibant & flebant mittentes semina sua. Quanto iucundiùs manducabunt fructus laborum, qui venientes venient cũ exultatione portantes manipulos suos? Er vt noueritis fratres quia mãducatur labor iste, in superiore psalmo audistis dictum superbis, qui ante lucem volebant surgere, id est, ante Christum, non per humilitatẽ qua resurrexit Christus: Dictũ est illis, Surgite posteaquã sedistis, id est, humiliamini, & inde surgite, qa & ille qui exaltatus est, humiliari venit propter vos Et quid dictũ est? Qui manducatis panem doloris. Iste est labor fructuum, panis doloris. Nisi enim manducaretur, non diceretur panis Nisi autem haberet aliquam suauitatem panis iste, nemo illum manducaret cum tanta suauitate. Plorat in gemitu qui orat. Dulciores sunt lachrymæ orantium, quàm gaudia theatrorum. Et audi istam desiderijs eorum à quibus manducatur ipse panis, de quibus hic dicit, Qui manducatis panem doloris. Alio loco dicit amans iste (cuius vocem in psalmo plerunq; agnoscimus.) Factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Vnde factæ sunt lachrymæ panes, Dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus. Antequam enim videamus eũ qui nos dilexit, qui nobis pignus dedit cui desponsati sumus, insultant nobis pagani, & dicunt, Vbi est quem colunt Christiani? Ostendant nobis quem colunt. Ecce ego, inquit paganus, ostendo illis Deum meum, & ipsi ostendant, mihi Deum suum. Dum tibi hoc dicit paganus, non inuenis quod illi ostendas, quia non est cui ostendas. Redis ergo & plangis ad Deum, quia illi suspiras antequam eum videas, & desiderio ipsius gemis: & quia in ipsius desiderio ploras, dulces sunt & ipsæ lachrymæ, & pro cibo tibi erunt: quia factæ sunt tibi & ipsæ panes die ac nocte, dum dicitur tibi quotidie, vbi est Deus tuus. Sed veniet Deus tuus (de quo tibi dicitur vbi est) & abstergет lachrymas: & ipse pro pane lachrymarum succedet, & te in æternum saginabit: quia erit tecum verbum Dei quo pascũtur angeli. Interim modò labores fructuum: posteà fructus laboris. Labores fructuum tuorum mãducabis, beatus es, & benè tibi erit.

Psalm. 79. Psal. 26. Rom. 12. Psal. 19. Psal. 126. Psalm. 41.

mico? Quæ maior miseria in genere humano? Plangunt hæc omnes & dolent, & tribulationes sunt istę, & in his omnibus inuocant Dominum: & rectè faciunt. Inuocant Deum: potens est enim vel docere tolerandum, vel sanare toleratum. Non it ille non sinere nos tentari supra quàm possumus ferre. Inuocemus Deũ etiam in istis tribulationibus. Sed hæ tribulationes inueniunt nos, sicut in alio Psalmo scriptum est, Adiutor in tribulationibus quæ inuenerunt nos nimis. Est quædam quam nos debemus inuenire. Inueniatur ista tribulatio. Est quædam tribulatio quam nos debemus quærere, & inuenire. Quæ est ista? Ea ipsa in hoc mundo est. Felicitas, affluentia rerum temporalium, nō quidem ipsa tribulatio est, sed solatia sunt tribulationis. Cuius tribulationis? Nostræ peregrinationis. Hoc autem ipsum quod cum Deo nondum sumus, hoc ipsum quod inter tētationes molestiasq; versamur, quod sine timore non possumus, tribulatio est: non enim est illa securitas quæ nobis promissa est. Hanc tribulationem peregrinationis suę qui nō inuenerit, ad patriam redire non cogitat. Tribulatio illa est fratres, Certe modò facimus bona opera quando porrigimus panem esurienti, domum peregrino: & cætera: tribulatio est, & hæc. Inuenimus enim miseros, super quos misericordiam facimus. Et si miserorũ miseria facit nos compatientes, quanto melius ibi iam estes vbi non inuenis esurientem quem pascas, vbi non inuenis peregrinum quem suscipias, non nudũ quem vestias, nou ægrum quem visites, non litigantem quem concordes? Omnia enim ibi summa sunt, vera sunt, sancta sunt, æterna sunt. Panis noster ibi iustitia est, potus noster ibi sapientia est, vestis nostra ibi immortalitas est, domus nostra æterna in cœlis est firmitas nostræ immortalitatis. Nunquid ægritudo subrepit? Nunquid lassitudo ad somnum trahit? Nulla mors, nulla lis: ibi pax, quies, gaudium, iustitia. Nullus intrat inimicus, nullus labitur amicus. Quæ ibi quies? Si cogitemus & attendamus vbi sumus, & vbi nos futuros esse promisit qui mentiri nescit, ex ipsa eius promissione inueniemus in qua sumus tribulatione: hanc tribulationem nemo inuenit, nisi qui quæsierit. Sanus es, vide si non miser es: nam facile est, vt qui ægrotat sentiat se miserum. Quando sanus es, vide si non miser es, quia cum Deo nondum es. Tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocaui. Immola ergo Deo sacrificium laudis. Lauda promittentem, lauda vocantem, lauda exhortantem, lauda adiuuantem, & intellige in qua tribulatione positus es. Inuoca, erueris, glorificaberis, permanebis.

[Margin notes: 1. Corin. 10. — Psal. 45. — Psal. 49.]

Ex tractatu nono in Epistolam Beati Ioannis Apostoli, super his verbis: In hoc perfecta est charitas in nobis, vt fiduciam habeamus in die iudicij: quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem. [1. Ioan. 4.]

CAPVT XVII.

Dicit quomodo se probet vnusquisque, quantũ in illo profecerit charitas, vel potiùs quantum ipse in charitate profecerit: nam si Deꝰ charitas est, nec proficit, nec deficit Deus. Sic dicitur proficere in te charitas, quia tu in ea proficis. Interroga ergo quantũ in charitate profeceris, & vide quid tibi respōdeat cor tuum, & ita noueris mẽsuram profectus tui: promisit enim iste ostendere nobis in quo cognoscamus profectum nostrum, & ait: In hoc perfecta est in nobis dilectio. Quære, In quo? Vt fiduciam, inquit, habeamus in die iudicij: quisquis fiduciam habet in die iudicij, perfecta est in illo charitas. Quid est habere fiduciam in die iudicij? Non timere ne veniat dies iudicij. Sunt homines qui non credunt diem iudicij: isti fiduciam non possunt habere in die quẽ venturum esse non credunt: prætermittamus eos, excitet Deus illos vt viuant. De mortuis, vt quid loquamur? Nō credunt futurum diem iudicij: nec timẽt, nec desiderant quod nō credũt. Cœpit aliquis credere diem iudicij: si cœpit credere, cœpit & timere: sed quia timet, nondum habet fiduciam in die iudicij, nondũ est in illo perfecta charitas. Nũquid tamen desperandũ est? In quo vides initium, cur desperas finem? Quod initium video, inquies? Ipsum timorẽ. Audi scripturam, initiũ sapiētię timor

[Margin notes: 1. Iohan. 4. — Psal. 110.]

Do-

Domini. Cœpit ergo timere diem iudicij, timendo corrigit se, vigilat aduersus hostes suos, id est, peccata sua, incipit reuiuiscere interius, & mortificare membra sua quæ sunt super terram, sicut Apostolus dicit, Mortificate membra vestra quæ sunt super terram. Spiritualia nequitiæ dicit membra super terram: nam sequitur & exponit: Auaritiã, immunditiam, & cætera quæ illic exequitur. Quātū aūt mortificat iste qui timere cœpit diem iudicij membra sua sup terram: tantū surgunt & coroborantur membra cœlestia. Membra aūt cœlestia sunt omnia opera bona. Surgentibus cœlestibus membris, cœpit desiderare quod timebat: timebat enim ne veniret Christus, & inueniret impiū quem damnaret, desiderat vt veniat quia inuenturus est quem coronet. Iam quum cœperit desiderare venientem Christum casta anima quæ desiderat amplexus sponsi, renunciat adultero: fit virgo interius ipsa fide, spe, & charitate. Habet iam fiduciam in die iudicij: non contra se pugnat quando orat & dicit. Adueniat regnum tuum. Qui enim timet ne veniat regnum Dei, timet ne exaudiatur: & quomodo orat, qui timet ne exaudiatur? Qui autem orat cum fiducia, charitas in eo optat iam vt regnum Dei veniat. De ipso desiderio dicebat quidam in Psalmo, Et tu Domine vsquequo? Conuertere Domine & eripe animam meã. Gemebat se differri. Sunt homines qui cum patientia moriuntur: sunt aūt quidam perfecti qui cum patientia viuunt. Quid dixi? Qui adhuc desiderat istam vitam, quando illi venerit dies mortis, patienter tolerat mortem, luctatur aduersum se vt sequatur volūtatem Dei, & hoc agit animo quod eligit Deus potius, quam quod eligit voluntas humana, & ex desiderio vitæ præsentis fit lucta cum morte, & adhibet patientiam, & fortitudinē, vt æquo animo moriatur: iste patienter moriatur. Qui autem desiderat (sicut dicit Apostolus) dissolui & esse cum Christo, nō patienter moritur, sed patienter viuit, & delectabiliter moritur. Vide Apostolum patienter viuētem, id est, cum patientia hic nō amantem vitam, sed tolerantem. Dissolui, inquit, & esse cū Christo multò magis optimū: manere aūt in carne necessarium propter vos. Ergo, fratres, date operam intus agere vobiscum, vt desideretis diem iudicij: aliter non probatur perfecta charitas, nisi cum cœperit illa dies desiderari. Ille autem eam desiderat, qui fiduciam habet in illa: Ille aūt fiduciam habet in illa, cuius conscientia non trepidat in charitate perfecta atque syncera. In hoc enim perfecta est dilectio eius in nobis, vt fiduciam habeamus in die iudicij. Quare habebimus fiduciam? Quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Audisti causam fiduciæ tuæ. Dominus in Euangelio dicit, Si diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nónne & Publicani hoc faciunt? Quid ergo vult nos agere? Ego autem dico vobis, inquit, diligite inimicos vestros, & orate pro persequētibus & calumniantibus vos. Si ergo iubet nos diligere inimicos nostros, vnde nobis dat exemplum? De ipso Deo. Ait enim: Vt sitis filij patris vestri qui in celis est, qui facit solem suum oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Quia ergo ad hanc perfectionē nos inuitat Deus, vt diligamus inimicos nostros, sicut & ipse dilexit suos, ea nobis fiducia est in die iudicij, quia sicut ille est & nos sumus in hoc mūdo: quia sicut ille diligit inimicos suos, faciendo solem suum oriri super bonos & malos, & pluendo super iustos & iniustos: ita nos quia inimicis nostris non possumus præstare temporalem solem & pluuiam, præstemus lachrymas, quum pro illis oramus. Iam ergo de ipsa fiducia vide quid dicat. Vnde intelligitur perfecta charitas? Timor non est in charitate. Quid ergo dicimus de illo qui cœpit timere diem iudicij? Si perfecta in illo esset charitas, nō timeret: perfecta enim charitas faceret perfectam iustitiam, & non haberet quare timeret: imò haberet quare desideraret vt transeat iniquitas, & veniat regnum Dei: ergo timor non est in charitate. Sed in qua charitate non est timor? an inchoata? Non. In qua ergo? Sed perfecta, inquit, charitas foras mittit timorem. Ergo incipiat timor: quia initium sapientiæ timor Domini. Quum autem cœperit charitas habitare, pellitur timor qui ei præparauit locum: quantum enim illa crescit, ille decrescit: & quantum illa fit in-

Marginal notes: Colos. 3. — Matth. 5. — Matth. 6. — Psal. 6. — Philip. 1.

terior, timor pellitur foras. Si maior est charitas, minor est timor: si minor est charitas, maior est timor: si tamen nullus esset timor, non esset qua intraret charitas. Sicut videmus per setam introduci linum quando aliquid suitur, seta enim prius intrat, sed nisi exeat, nō succedit linum: sic timor primò occupat mentem, non autem ibi remanet timor, quia ideo intrauit vt introduceret charitatem. Iam facta securitate in anima quale gaudium nobis est vel in hoc vel in futuro seculo? Et in hoc seculo quis nobis nocebit plenis in charitate?
Rom. 8. Videte quomodo exultet Apostol⁹ de ipsa charitate. Quis nos, inquit, separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an nuditas, an periculum, an gladius? Et Petrus dicit:
1. Petr. 3. Quis vobis nocere poterit, si boni æmulatores fueritis?

Ex tractatu in Psalmum centesimum vigesimum super hu verba: Custodiat animā tuā Dominus: Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum, ex hoc nunc & vsq; in seculum.

CAPVT XVIII.

CVstodiat animam tuam Domin⁹, & non quasi corpus tuum, nam in corpore perempti sunt martyres: sed custodiat animam tuam Dominus: quia de anima non cesserunt martyres. Et sæuiebant persequutores in Christinam, cuius hodie natalitia celebramus, sæuiebant in fœminam diuitem & delicatam: sed fortis erat, quia Dominus tegumentum eius super manum dexteræ eius, ille eam custodiebat. Hæc enim fratres nunquid aliquis est in Africa qui ignoret? Clarissima etiam fuit, nobilis genere, abundans diuitijs: sed hæc omnia sinistra erant, sub capite erant. Venit inimicus qui feriret caput, & sinistra illi obiecta est quæ erat sub capite. Caput suprà erat dextera Domini desuper cōplectebatur. Quid poterat facere persecutor quāuis delicatæ fœminæ? Erat quidem illa, & sexu infirma, & diuitijs fortè languidior, & consuetudine corporali infirmior. Sed quid ad tanta munimenta? Quid ad illum sponsum mittentem sinistram sub caput, & dextera sua complectērem? Quando sic munitam percuteret inimicus? Et tamen percussit, sed in corpore. Quid autem dicit Psalmus? Custodiat Dominus animam tuam. Anima non cessit, corpus percussum est. Et corp⁹ ad tempus percussum est: nam in fine resurrecturum est, quia & ipse qui dignatus est esse caput Ecclesiæ præbuit corpus suum ad tempus percutiendum. Sed carnem suam ille in triduo resuscitauit, carnem nostrā in fine resuscitaturus est. Ideo suscitatum est caput, quod attenderet corpus vt non deficeret. Custodiat animam tuam Dominus: ipsa non cedat, ipsa non frangatur in scandalis, in persecutionibus, in tribulationibus ipsa non cedat deficiendo, sicut Dominus dicit, Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere, sed eum timete qui habet potestatem corpus & animam occidere, & mittere in gehennā ignis. Hanc ergo animam tuam custodiat Dominus, ne cædas persuasori malo, ne cædas promittenti falsa, ne cędas minanti temporalia. Deinde custodiat Dominus introitum tuum, & exitum tuum, ex hoc nunc & vsq; in seculum. Quid est introitum tuum? Quid est exitum? Quando tentamur, intramus: & quando vincimus tentationem, exim⁹. Audi introitum, audi exitum. Vasa figuli probat fornax, ait scriptura, & homines iustos tentatio tribulationis. Si sic sunt homines iusti, quomodo vasa figuli, necesse est vt vasa figuli fornacem intrent. Et non quando intrant, iam securus est figulus, sed cum exierint. Dominus autem securus est, quia nouit qui sunt eius, & nouit qui in fornace non crepent Illi non crepant, qui non habent ventum superbiæ. Humilitas ergo custodit in omni tentatione. Custodit Dominus introitum, vt salui intremus. Sana fide simus quando accedit tentatio, & custodit exitum ex hoc nūc & vsq; in seculū. Cùm enim exierimus ab omni tentatione, iam in æternū nulla nos tentatio terrebit, nulla cōcupiscētia saltem sollicitabit. Audi Apostolum idipsum commemorantem. Fidelis Deus qui non permittet vos tentari supra quàm potestis ferre. Ecce introitus tuus custoditur, quando non tibi sinit Deus accidere tentationem quam non potes ferre. Introitū tuum custodit: videte si custodit & exitum.

Marginal notes (right column): Eccles. 28. — Matth. 10. — Humilitas. — 1. Cor. 10.

Sed

Sed faciet, inquit, cum tētatione etiam exitum, vt possitis sustinere.

Ipse pater Augustinus sermone decimo octauo de verbis Apostoli dicit:

Præsentia animæ tuæ caro tua viuit: & quandiu in carne tua præsens anima est, necesse est vt viuat caro tua. Putas non est aliqua vita qua viuit ipsa anima tua? Est enim anima, vita quædam, qua viuit caro tua. Quomodo autē habet caro tua vitā videlicet animam qua viuit ipsa caro tua, sic habet & anima tua aliquam vitam suam. Et quomodo caro quum moritur, expirat animā vitā suā, sic & anima quando moritur, expirat aliquam vitā suam. Vita corporis anima est, vita animæ Deus est. Sæuiat igitur inimicus, minetur mortem, occidat corp⁹, si permittitur, excludat de carne animā tuam: modo anima tua non excludat à se vitā suam. Si enim ille percusserit carnem, tu fugis, tu exis, tu migras: iacet terra in terra. Vbi erit quod amauit terrā, quod flatu Dei tibi datum est, vbi erit? Si non efflauit vitam suam, id est, Deum suum, in illo erit quem non perdidit: in illo erit quem à se non exclusit. Habes quod agas, vt nunquam moriaris. Si times mortem, ama vitam, Vita tu Deus est, vita tua Christus est, vita tua spiritussanctus est.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragesimum octauum, super his verbis: Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, faciunt verbum eius.

CAPVT XIX.

Longum est commemorare diligentiorem cōsiderationem omnium rerum. Quis illam explicet? Tamen qui oculos habent, multa ibi vident: cùm viderint, placent: cùm placuerint, laudantur: non quidem ipsa, tanquam ipsa: sed ille, qui fecit, ita omnia laudant Deum. Hæc considerans spiritus prophetiæ, quum dixisset, Ignis, grando, nix, glacies, spiritus tempestatis, quæ omnia turbata videntur quibusdam stultis quasi casibus agitari, addit, Quæ faciunt verbum eius. Non tibi ergo videantur casibus moueri, quæ verbo Dei in omni motu suo deseruiūt. Quo vult Deus, illic lucet ignis: illuc fertur nubes, siue pluuiam, siue niuem, siue grandinem portet. Et quare aliquando percutiunt mōtem fulmina, & non percutiunt latronem? Possum dicere pro captu mentis, quātum Deus donare dignatur (maiores maiora nouerint, & amplius intelligant, & det vobis Deus plus sapere quàm dico, tamen cum temperantia, sine superbia) possum ergo pro modulo meo dicere, quare percutiant mōtem, & non percutiant latronem: quia fortè adhuc latronis conuersionem Deus quærit: & ideò percutitur mons, qui non timet, vt mutetur homo qui timet aliquādo. Et tu quum das disciplinam, terram feris vt infans expauescat. Et aliquando ille ferit quem vult hominem. Sed dicis mihi, Ecce cædit innocentiorem, & dimittit sceleratiorem. Noli mirari: vndecumque mors pio acciderit, bona est. Vnde autē scis illi sceleratiori (si se mutare noluerit) quid pœnarum in occulto seruetur? Nōne mallent fulmine incendij potius interire illi, quibus in fine dicetur, Ite in ignem æternum? Opus est vt innocens sis. Quid enim? Malum est mori in naufragio, & bonum est mori febre? Siue inde, siue inde quis moriatur, quære qualis sit qui moritur, quò post mortem iturus est, non vnde de vita exiturus est. Quibus exitibus martyres exire meruerunt? Nunquid febribus? Quomodo multi optant vt febribus soluantur? Alij vno ictu gladij, alij ignibus, alij bestijs soluuntur. Et deuorauerunt bestiæ corpora martyrum, & non timuerunt ne perirent corpora ipsorum. Vndique enim Deus reducet corpora sanctorum suorum, cui capilli capitis nostri numerati sunt. Et quando voluit, tres pueros ab igne liberauit: nunquid ideo Machabæos in igne deseruit? Illos apertè liberauit, istos occultè coronauit. Nonit ịgitur Deus quid agat: tu time, & bonus esto. Vndecunque voluerit vt exeas hinc, paratum te inueniat. Inquilin⁹ n. es, non possessor domus. Locata est enim tibi domus. Domus ista tibi locata est, non donata: & si nolis, migrabis: & non eam tali conditione accepisti, vt quasi tempora certa tibi sint. Quid dixit Dominus Deus tuus? Quando volucro, quum dixero, migra: paratus esto. Expello te de hospitio, sed dabo domū. Inquilinus es in terra, eris possessor in cælo. Quicquid ergo hic accidit contra vo-

Matt. 10.
Luc. 12.
Matth. 25.
Dan. 3.
2. Mach. 7.

ad Deum homo. Deus factus est homo (vt quoniam homo peruenit e potes ad hominem, qui non posses ad Deum, p hominem venires ad Deum) & factus
1.Tim.2. est mediator DEI & hominum homo
Galat.3. Christ⁹ Iesus. Sed si homo solùm esset, hoc sequendo quod es, nunquam peruenires. Si Deus solùm esset, non contingendo, non capiendo quod non es, nūquam peruenires. Deus factus est homo: vt hominem sequendo, quod potes, ad Deum peruenias quod non poteras. Ipse est mediator, inde fact⁹ est sua-
Psalm. 77. uis. Quid suauius pane angelorū? Quomodo ergo non est suauis Dominus, quando panem angelorum manducauit homo? Non enim aliunde viuit homo, & aliunde viuit angelus: Ipsa est veritas, ipsa est sapientia, ipsa est virt⁹ Dei sed quomodo ea perfruuntur angeli, tu non potes. Illi enim quomodo perfruuntur? Sicuti est. In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum, per quod facta sunt omnia. Tu autem quomodo contingis? Quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Vt autem panem an- Ioan. 1.
gelorum manducaret homo, creator angelorum factus est homo. Psallite ergo nomini eius quoniam suauis est. Si gustastis, psallite: si gustastis quoniam suauis est Dominus, psallite: si benè sapit quod gustastis, laudate.

PSYCHAGOGIAE LIBER SECVNDVS COLlectus ex tractatibus, siue homilijs Diui Aurelij Augustini Hipponensis Episcopi,

Ex tractatu in Psalmum centesimum secundum, super his verbis: Qui replet in bonis desiderium tuum: renouabitur vt aquila iuuentus tua.

CAPVT I.

Bonum tuum quære, ô anima. Est enim bonum aliud alteri: & omnes creaturæ habent quoddam bonum suum, bonum integritatis suæ & perfectionis naturæ suæ. Interest quid cuique rei imperfectæ necessarium sit vt perficiatur. Quære tuum bonum. Nemo bonus, nisi vnus Deus: summum bonum, hoc est tuum bonum. Quid ergo deest cui summum bonum bonum est? Sunt enim & inferiora bona, quæ alijs & alijs bona sunt. Pecori quid bonū est, fratres, nisi implere ventrem, carere indigentia, dormire, gestire, viuere, sanum esse, generare? Bonum est illi, & vsque ad quendam modum habet boni sui mensuram tributam & concessam, ab omnium rerum creatore Deo. Tale tu bonū quæris? Cohæres Christi quid gaudes quia socius es pecorum? Erige spem tuam ad bonum bonorum omnium. Ipse erit bonum tuum, à quo tu in tuo genere factus es bonus, & omnia in suo genere facta sunt bona: fecit .n. Deus omnia bona valdè. Ergo illud bonum quod Deus est, si dicamus valdè bonum, iam & de creatura dictum est:
Genes. 1. Fecit Deus omnia bona valdè. Quid ergo illud bonū (de quo dictū est, Nemo bonus nisi vn⁹ Deus) dicim⁹ quia bonū est valdè? Recurrit nobis recordatio de omnibus creaturis, quia dictum est: Fecit Deus omnia valde bona. Quid ergo dicturi sumus? Defecimus in voce, sed non in affectu. Explicare non possum⁹: iubilemus: bonum est Deus. Quale bonum quis dicat? Ecce non possumus dicere, & permittimur tacere. Ergo si non possumus dicere, & præ gaudio nō permittimur tacere, nec loquamur, nec taceamus. Quid ergo faciemus, nō loquē- Psalm. 44.
tes & non tacentes? Iubilemus, Iubila- 47. & 65.
late Deo salutari nostro, iubilate Deo omnis terra. Quid est iubilate? Deferte vocem ineffabilem gaudiorum vestrorum, & ructate in eum lætitias vestras. Et quæ erit illa ructatio post saginam, si modò post modicas istas refectiones tātùm afficitur anima nostra? Quid erit,
quando fiet post redemptionem ab om- Psalm. 102.
ni corruptione quod dictum est in isto Psalmo: Qui satiat in bonis desiderium tuum? Et quasi quæreres, quando satiat? modò enim non satior. Ad quodcunq; me conuertero vilescit mihi adeptum, quamuis accenderit desideratū: quum omnia quæ dum nō habeo, amem: cùm ha-

habuero cõtemnam: quod bonum me satiabit? Laus Dei. Et ipsa, inquis, Dei laude (quum corp⁹ quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitãtem) non impletur anima mea, nou perficitur: aliæ de corruptione delectationes indigentiarum derorquent me ab illa: quando satiabitur desiderium meum in bonis? Quando quæris? Renouabitur sicut aquilæ iuuentus tua. Quæris ergo quando satietur in bonis anima rua? Quando renouata fuerit iuuentus tua. Et quidem renouatur iuuentus aquilæ, sed non ad immortalitatem: nou ad immortalitatẽ aquila reparatur, nos autẽ ad vitam æternam. Ergo anima iam desiderans satiari quodam excelso & inenarrabili bono (cui iubilatur, & de quo iubilatur potius quàm aliquid explicatur) sed videns se impediri prægrauatione corporis, & non se posse in hac vita satiari, quasi respondet: Quid mihi dicis, satiabitur in bonis desiderium tuum? Noui bonum quòd desiderem, noui quid mihi sufficiat. Non satiabor de mortalibus, non satiabor de temporalibus: aliquid æternum donet, aliquid æternum concedat. Sapientiam suam mihi det, verbũ suum mihi det. Deum apud Deum: se Deum det, Patrem & Filium & Spiritum sanctum. Noui quid desiderem, sed quando inde satiabor? Non satiaris modò, Renouabitur sicut aquilæ iuuentus tua: & tunc satiaberis in bonis.

Sapien. 9.

Ex tractatu in Psalmum sexagesimum secundum, super his verbis: Sitiuit tibi anima mea, quàm multipliciter tibi, & caro mea.

CAPVT II.

Videte quomodo hic sitit, sed videte quod hic bonum est, scilicet, Sitiuit tibi. Sunt enim qui sitiunt, sed non Deo. Omnis qui sibi vult aliquid præstari, in ardore est desiderij: ipsum desiderium, sitis est animæ. Et videte quanta desideria sunt in cordibus hominũ. Alius desiderat aurum, alius desiderat argentum, ali⁹ desiderat possessiones, alius amplam pecuniam, alius multa pecora, alius domum magnam, alius vxorem, alius honores, alius filios. Videtis desideria ista, quomodo sunt in cordibus hominum. Ardent omnes homines desiderio, & vix inuenitur q dicat, Sitiuit tibi anima mea. Sitiunt enim homines seculo: & non se intelligunt in deserto esse Idumeæ, vbi debet sitire anima ipsorum Deo. Dicamus ergo nos: Sitiuit tibi anima mea, Omnes dicam⁹, quia in concordia Christi omnes vna anima sum⁹: ipsa anima sitiat in Idumea. Sitiuit tibi, inquit, anima mea, quàm multipliciter tibi, & caro mea. Parũ est q sitiuit anima mea: sicut & caro mea. Porrò si anima sitit Deo, quomodo, & caro sitit Deo? Quando enim caro sitit, aquam sitit: quando anima sitit, fontem sapientiæ sitit. De ipso fonte inebriantur animæ nostræ, sicut dixit ali⁹ Psalmus: Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente delitiarum tuarũ potabis eos. Sitienda est ergo sapientia, sitienda est iustitia. Non ea satiabimur, non ea implebimur, nisi cùm fuerit finita vita ista, & ad illud venerim⁹ quod promisit Deus. Promisit enim Deus æqualitatem angelorum: & modò angeli non sitiunt quomodo nos, non esuriunt quomodo nos, sed habent saginam veritatis, saginam lucis immortalis sapientiæ. Ideò beati sunt: & de tanta beatitudine (quia in illa sunt ciuitate Hierusalem cœlesti, vnde nos modò peregrinamur) attendunt nos peregrinos, & miserantur nos, & iussu Domini auxiliantur nobis, vt ad illam patriam communem aliquando redeamus, & ibi cũ illis dominico fonte veritatis & æternitatis aliquando saturemur. Modò ergo sitiat anima nostra, inde & caro nostra sitiat, & hoc multipliciter. Multipliciter tibi, inquit, sitit & caro mea: quia & carni nostræ promittitur resurrectio. Quomodo animæ nostræ promittitur beatitudo: sic & carni nostræ promittitur resurrectio. Resurrectio carnis nobis promittitur. Audite & discite, & tenete quæ sit spes Christianorum. Quare sumus Christiani? Non enim ad hoc sumus Christiani, vt terrenam nobis felicitatẽ petamus, quam plerunq; habent, & latrones & scelerati. Ad aliam fœlicitatem nos sumus Christiani, quã tunc accipiemus, cum vita ista huius seculi tota transierit. Ergo promittitur nobis & carnis resurrectio. Talis resurrectio carnis nobis promittitur, vt caro quidẽ

Psal. 35.

ista quam modò portamus, resurgat in finem. Nec incredibile vobis videatur, quia quasi putrescere mortuos videris, & ire in cineres & in puluerem. Si incendatur aliquis mortuus, aut si canes dilanient eum, puratis quia inde non erit resurrecturus? Omnia quæ discerpûtur, & in fauillas quasdam putrescunt, integra Deo sunt: in illa enim elementa mundi eunt, vnde primò venerunt quando facti sumus: non illa videmus, sed tamen De⁹ vnde scit producet illa, quia & antequam essemus, vnde sciebat nos produxit. Talis ergo resurrectio carnis nobis promittitur, vt quãuis ipsa caro quam modò portam⁹, sit ea quæ resurrectura est, tamen non habeat corruptionem quam modò habet. Modò enim ex corruptione fragilitatis, si non manducemus, deficimus & esurimus: si non bibamus, deficimus & sitimus: si diu vigilemus, deficimus & dormimus, si diu dormiamus, deficimus, ideò vigilamus: si diu manducemus & bibamus, quamuis propter refectionem manducemus & bibamus, ipsa diuturna refectio, defectio est: si diu stem⁹ fatigamur, ideò sedemus: & si diu sedeamus, & ibi fatigamur, & ideò surgimus. Deinde videte quia nullus est carnis nostræ status: quoniam infantia auolat in pueritiam, & quæris infantiam, & non est infantia, quia iam pro infantia pueritia est. Iterum & ipsa migrat in adolescentiã, quæris pueritiam, & non inuenis. Adolescens fit inuenis: quæris adolescẽtẽ, non est. Iuuenis fit senex: quæris iuuenem, & nõ inuenis. Et senex moritur: quæris senem & non inuenis. Non stat ergo ætas nostra: vbiq; fatigatio est, vbiq; lassitudo, vbiq; corruptio. Attendentes qualem nobis spem resurrectionis promittat Deus, in istis omnib⁹ multiplicibus defectionibus nostris, sitimus illam incorruptionem: & sic caro nostra multipliciter sitit Deo. In ista Idumæa, in isto deserto quàm multipliciter laborat, tàm multipliciter sitit: quàm multipliciter fatigamur tam multipliciter sitit illam insatigabilem incorruptionem: quanquam fratres mei, bono Christiano, & fideli etiam in hoc seculo caro Deo sitit: quia si opus est carni pane, si opus est aqua, si op⁹ est vino, si op⁹ est nummo, si opus est iumento carni huic, à Deo petere debet, non à dæmonijs, & idolis, & à nescio quibus potestatib⁹ huius seculi. Sunt enim qui quando famem patiuntur in isto seculo, dimittunt Deum, & rogant Mercurium aut rogant Iouem vt det illis, aut quem dicunt cœlestem Pana, aut aliqua dæmonia similia: non Deo sitit caro ipsorum. Qui autem Deo sitiunt, vndiq; debent sitire, & anima, & carne: quia, & animæ Deus dat panem suum, id est, verbum veritatis: & carni De⁹ dat quæ necessaria sunt, quia Deus fecit, & animam & carnem. Propter carnem tuam rogas dæmonia, nũquid animam tuam fecit Deus, & carnem tuam dæmonia. Qui fecit animam, ipse fecit & carnem. Qui fecit ambas res, ipse pascit ambas res. Vtrumq; nostrum Deo sitiat, & ex labore multiplici simpliciter satietur.

Ex eodem tractatu in ipsum Psalmum sexagesimum secundum, super his verbis: In velamento alarum tuarum exultabo, adhæsit anima mea post te, me suscepit dextera tua. CAPVT III.

Hilaresco, inquit, in bonis operib⁹, quia super me est velamen pennarum tuarum. Si me non protegas, quia pullus sum, miluus me rapiet. Dicit enim quodam loco ipse Dominus noster ad Hierusalem, quandam ciuitatem illam vbi crucifix⁹ est, Hierusalem, Hierusalem, quoties volui filios tuos congregare, tanquam gallina pullos suos, & noluisti. Paruuli sumus, ergo protegat nos Deus sub vmbraculo alarum suarum. Quid cũm maiores facti fuerim⁹? Bonum est nobis vt & tunc protegat nos, vt sub illo maiore semper nos pulli simus. Semper enim ille maior est, quantumcunq; creuerimus. Nemo dicat, protegar me quum paruul⁹ sum: quasi aliquando ad tantam magnitudinem possit peruenire, qua sibi sufficiat. Sine protectione Dei nihil es: semper ab illo protegi velimus. Tunc semper in illo magni esse poterimus, si semper sub illo paruuli simus. Et in velamento pennarum tuarum exultabo. Agglutinata est anima mea post te. Vide desiderantem, vide sitientem, vide quomodo hæret Deo. Nascatur in vobis affectus. Si iam germinat, compluatur & cres-

Matt. 23.

cat: perueniat ad tale robur, vt & vos dicatis ex toto corde: Agglutinata est anima mea post te. Vbi est ipsum gluten? Ipsum gluten charitas est. Charitatem habe, quo glutine agglutinetur anima tua post Deum. Meritò annectit, Me suscepit dextera tua. Quis enim pertinens ad Christum non varijs tentationibus agitatur? Quotidie agit cum illo diabolus, & angeli eius, vt eum vel promissione vitæ, vel terrore mortis, aut alicuius potentis inimicitijs, aut alicuius potentis amicitijs decipiat. Omnibus modis instat diabolus: & pertentat quemadmodum deijciat. In persecutionibus viuimus, & habemus perpetuos inimicos, diabolum & angelos eius: sed non timeamus. Sic sunt diabolus & angeli eius, quasi milui. Sub illius gallinæ alis simus & non nos poterit cotingere. Gallina enim quæ nos protegit, fortis est. Infirmata est propter nos: sed fortis est in se Dominus noster Iesus Christus, ipsa sapientia Dei.

Ex tractatu in Psalmum quinquagesimum primum, super hæc verbis: Expectabo nomen tuum, quoniam iucundum est in conspectu angelorum tuorum.

CAPVT IIII.

Amarum est seculum, sed nomen tuum iucundum. Et si dulcia quædam sunt in seculo, sed cum amaritudine digeruntur. Præponitur nomen tuum non solum amaritudini, sed etiam iucunditati. Narrauerunt etenim mihi
Psalm. 118. iniusti delectationes suas: sed non sicut lex tua Domine. Neq; enim si nihil dulce esset martyribus, tantas tribulationũ amaritudines æquo animo sustinerent. Amaritudo eorum à quouis sentiebatur, dulcedinem eorum nõ facilè quisquam gustare poterat. Nomẽ ergo Dei iucundum est amantibus Deum super omnes iucunditates. Expectabo nomẽ tuum, quoniam iucundum est. Et cui probas quia iucundum est? Da mihi palatum cui iucundum est. Lauda Deum quantum potes, & exaggera dulcedinẽ eius quibus valueris verbis: homo nesciens quid sit mel, nisi gustauerit, quid dicat nescit. Ideò magis ad experimen-
Psalm. 33. tum te inuitans Psalmus, quid ait? Gu-
Marc. 11. state, inquit, & videte quoniam suauis est Dominus. Gustare non vis, & dicis iucundum est. Quid iucundum est? Si gustasti, in fructu tuo inueniatur non in *Matth. 21.* solis vocibus tanquàm in folijs, ne maledictio Domini arescere tanquàm illa ficulnea merearis. Gustate, inquit, & videte quoniam suauis est Dominus. Gustate & videte. Tunc videbitis, si gustaueritis. Homini autem nõ gustanti, vnde probas? Laudando iucunditatem nominis Dei, quantumcunque dixeris, verba sunt. Aliud est gustus. Verba laudis eius audiunt & impij, non autem gustant quàm iucundum est, nisi sancti: Proinde iste sentiens dulcedinem nominis Dei, & volens explicare, & volẽs ostendere, nec inueniens quibus (etenim sanctis non opus est vt ostendat, quia & ipsi gustant, & norunt: impij autem sentire non possunt quod gustare non sunt) quid facit de iucunditate nominis Dei? Tulit se continuò à turbis impiorum: Et exspectabo nomen tuum, inquit, quia iucundum est in conspectu sanctorum tuorum. Iucundum est nomen tuum, sed non in conspectu impiorum. Ego quàm dulce sit scio, sed his qui gustauerunt.

Idem pater Augustinus tractatu in Psalmum quadragesimum quartum, sic ait:

Sponsus procedat nobis, amemus illum: aut si inuenerimus in eo aliquid fœdi, non amemus. Ecce ipse inuenit in nobis multa fœda, & amauit nos: si aliquid fœdè inuenerimus in eo, non amemus. Quia & hoc ipsum quod carnem *Isaie 53.* induit, vt de illo etiam diceretur, Vidimus eum, & non habebat speciem neq; decorem, si consideres misericordiam qua talis factus est, & ibi pulcher est. Nobis ergo iam credentibus vbiq; sponsus pulcher occurrat. Pulcher Deus verbũ apud Deum, pulcher in vtero virginis, *Ioan. 1.* vbi non amisit diuinitatem & sumpsit humanitatẽ: pulcher natus infans verbum, quia & quum esset infans, quum sugeret, quum manibus portaretur, angeli laudes dixerunt: Magos stella dire- *Luc. 2.* xit, adoratus est in præsepi cibario animalium mansuetorum. Pulcher ergo in cœlo, pulcher in terra, pulcher in v- *Matth. 2.* tero, pulcher in manibus parentum, pulcher in miraculis, pulcher in flagellis, pulcher inuitans ad vitam, pulcher non curans mortem, pulcher deponẽs animam, pulcher recipiens, pulcher in ligno,

ligno, pulcher in sepulchro. Nusquam oculos nostros à splendore pulchritudinis illius auertat carnis infirmitas. Summa & vera pulchritudo, iustitia est. Ibi illum non videbis pulchrum, vbi deprehendes iniustum, si vbique iustus, vbique decorus.

Ex tractatu in Psalmum trigesimum secundum, super his verbis: Beata gens cuius Dominus Deus eorum.

CAPVT V.

Beata gens. Quis est qui hoc audito nō erigat se? Amant enim oēs beatitudinem: & ideo peruersi sunt homines, qui mali volunt esse, miseri nolūt. Et quum sit malitiæ indiuidua comes miseria, isti peruersi non solùm mali esse volunt, miseri nolunt, quod fieri nō potest: sed ideò volunt mali esse, ne miseri sint. Quid est hoc quod dixi, ideò volunt mali esse, ne miseri sint? Considerate hoc paululum in omnibus hominibus qui malè faciunt, beati semper esse volunt. Furtum facit aliquis: quæris quare? propter famem, propter necessitatē. Ergo ne miser sit, malus est, & ideò miserior est, quia malus est. Depellendæ ergo miseriæ causa, & acquirendæ beatitudinis causa, faciunt omnes homines quicquid vel boni faciunt vel mali. Semper ergo beati esse volunt. Siue malè viuentes, siue bene viuentes beati esse volunt, & non contingit omnibus quod omnes esse volunt. Omnes enim beati esse volunt: non autem erunt, nisi illi qui iustè esse voluerint. Et ecce nescio quis vt malè faciat, beatus vult esse. Vnde? Ex pecunia, ex argento & auro, ex prædijs, fundis, domibus, mācipijs, pompa seculi, honore volatico, & perituro: habendo aliquid, volunt homines beati esse. Quære ergo quid sit, quod habendo beatus sis. Cùm enim beatus fueris, melior vtique eris quàm cùm miser es. Fieri autem non potest, vt res deterior te, faciat te meliorem. Homo es, deterius te est, quicquid cupis quo beatus esse desideras. Aurum, argentum, quælibet corporalia, quibus inhias acquirendis, possidendis, fruendis, inferiora te sunt. Tu melior es, tu fortior es: & vtiq; vis melior esse quàm es, quādo beatus esse vis, quia miser es. Melius est enim vtique beatum esse, quàm miserum. Vis esse melior te, & quæris ac perquiris (per quæ id fiat) deteriora te. Quicquid quæsieris in terra, deterius est quam tu. Hoc omnis homo optat amico suo, sic enim adiurat: Sic melior sis, sic meliorem te videamus, sic de te meliore gaudeamus. Quod optat, hoc & ipse vult. Accipe ergo fidele consilium. Melior te vis esse, noui: omnes nouimus, omnes volumus: quære quod est melius te: & inde efficiaris melior te. Intuere nūc cœlum & terram: non tibi sic hæc pulchra corpora placeant, vt eis fieri beatus velis. In animo est quod quæris. beatum enim esse vis. Ipso animo tuo quære quid sit melius. Cùm enim duo sint quædam, hoc est animus & corp᷒: eo quòd ex istis duobus, illud melius sit quod animus dicitur, potest corpus tuum melius fieri per meliorem, quia subiectum est corpus animo. Potest ergo melius fieri corp᷒ tuum per animū tuum: vt quum fuerit iustus animus tuus, sit postea immortale etiam corpus tuum. Per animi enim illuminationem meretur corpus incorruptionem: vt fiat inferioris reparatio per meliorē. Si ergo corporis tui bonū animus est, quia corpore tuo melior est: cùm quæris bonum tuum, illud quære quod melius est animo tuo. Quid est autem animus tuus attēde, ne forte contemnens animum tuum, & putans nescio quid esse vile & abiectū, viliora quæras quibus beatificetur animus tuus. In animo tuo est imago Dei. Mens hominis capit eam: accepit eam, & inclinando se ad peccatum decolorauit eam. Ipse ad eam venit reformator, qui erat eius ante formator: quia per verbum facta sunt omnia, & per verbum impressa est hæc imago. Venit ipsum verbum, vt audiremus ab Apostolo, Reformamini in nouitate mentis vestræ. Iam ergo superest, vt quæras quid sit melius quam animus tuus. Quid erit obsecro nisi Deus tuus? Non inuenis hic aliquid meli᷒ animo tuo, quia cùm fuerit perfecta natura tua, angelis æquabitur. Iam suprà non est nisi creator. Erige te ad illū, noli desperare, noli dicere, Multùm est à me. Magis multùm est à te, habere aurum quod quæris. Aurum & si volueris, fortè non habebis: Deum cùm volueris, habebis: quia & ante- Rom. 12.

antequam velis venit ad te,& cum auersa voluntate esses vocauit te,& cùm conuersus esses terruit te,'& cùm territus confitereris, consolatus est te. Iste qui tibi præstitit omnia, iste qui fecit vt esses, qui his qui tecum sunt etiam malis præstat solem, præstat pluuiam, præstat fructus, fontes, vitam, salutem, tantas consolationes, seruat tibi aliquid quod non det, nisi tibi. Quid est autem quod tibi seruat, nisi se? Pete aliud si melius inueneris: se tibi seruat Deus. Auare, quid inhias cœlo & terræ? Melior est q fecit cœlum,& terram: ipsum visurus, ipsum habiturus es. Quæris vt tua sit illa villa,& transiens per illam dicam dicis, Beatus cuius est possessio ista. Hoc quàm multi dicunt qui transeunt per illam:& tamen cùm dixerint transeuntes per illam, possunt caput agitare, & suspirare, nunquid & possidere? Sonat
Deut. 5. cupiditas, sonat iniquitas: sed non concupiscas rē proximi tui. Beatus, inquis, cuius est villa illa, cuius est domus ista, cuius est ager iste. Compesce iniquitatem, audi veritatem. Beata gens cuius est. Quid? Iam nostis quid dicturus sim. Ergo desiderate vt habeatis, tunc demū beati eritis. Hac sola re beati eritis: re meliore quàm vos estis meliores eritis. Deus est, inquam, melior te qui fecit te. Beata gens cuius est Dominus Deus eorum. Hoc ama, hoc possĭde: hoc cùm vis habebis, hoc gratis habebis. Beata gens cuius est Dominus Deus eorū. Nō ster Deus. Cuius verò non est Deus? Nō planè omnium eodem modo. Noster magis, noster qui viuim' de illo tāquàm de pane nostro. Ipse sit hęreditas nostra, possessio nostra. An fortè temerè dicimus, faciēdo nobis Deum possessionē, cùm sit Dominus, cùm sit creator? Non est ista temeritas, affectus est desiderij &
Psal. 117. dulcedo spei. Dicat ei anima omnino
Psalm. 34. secura dicat. Deus meus es tu: quia ipse dicit animæ nostræ, Salus tua ego sum. Dicat, secura dicat: non faciet iniuriam quum hoc dixerit, imò faciet si non dixerit. Arbores volebas habere quibus beatus esses. Audi scripturā dicentem
Prouer. 3. de sapientia, Lignum vitæ est omnibus possidentibus eam. Ecce possessionem nostram dixit esse sapientiam, sed ne putes ipsam sapientiam (quia possessionē tuam dixit scriptura) aliquid esse quod sit te inferius, sequitur & adiungit, Et incumbentibus in eam velut in domo tuta. Ecce Dominus tuus factus est tibi quasi baculus: securus homo incumbit, quia ille non succumbit. Dic ergo securus. Nam possessio tua est: possidētibus eam scriptura dixit, impleuit fiducia dubitationem tuam. Dic securus, ama securus, spera securus. Tua etiam illa verba sint in Psalmo, Dominus pars hære- Psalm. 15
ditatis meæ. Ergo vnde beati erim'? Deum possidēdo. Quid ergo? Nos possidebimus eum, & ille non nos possidebit? Vnde ergo Isaias, Domine possĭde nos! Possidet ergo,& possidebitur,& totum propter nos. Vt enim nos ex illo beati simus, possidetur à nobis: vt autem ille beatus sit, non possidet nos. Et possidet nos,& possidetur à nobis, non ob aliud nisi vt nos beati simus.

Ex tractatu in Psalmū centesimū vigesimū septimū, super his verbis: Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulant in vijs eius: Labores fructuum tuorum manducabis, & beatus es, & bene tibi erit.

CAPVT VI.

Timor nondum castus præsentiam Domini, & pœnas timet: timore facit quicquid boni facit, non timore amittendi bonū illud, sed timore patiendi illud malum. Non timet ne perdat amplexus pulcherrimi sponsi, sed timet ne mittatur in gehennam. Bonus est & iste timor, vtilis est, non tamen permanebit in seculum seculi: nondum est illic castus permanens in seculum seculi. In quo est ille cast'? iam aliquid vos interrogo, quod vos metipsos interrogetis. Si Deus veniens voce propria loqueretur nobis (quanquam non taceat loqui per literas suas)& diceret homini. Peccare vis, pecca: fac quicquid te delectat: quicquid amaueris in terra, tuum fiat: cui fueris iratus, intereat: quem rapere volueris, rapiatur: quem cædere, cædatur: quem damnare, damnetur: quē possidere, possideas. Nemo tibi resistat, nemo tibi dicat, quid facis? nemo, noli facere quod velis: nemo, quare fecisti? abundent tibi omnia ista terrena quæ concupisti, & viue in illis non vsq; ad tempus, sed semper: faciem autem meam nunquam videbis. Fratres mei, vnde ingemuistis, nisi quia iam natus est

est timor castus permanens in sęculum sęculi? Quare percussum est cor vestrũ, si diceret Deus, faciem meam nũquàm videbis? Ecce omni ista terrena felicitate, omnibus rebus abundabis, circumfluent te bona temporalia, non illa amittis, non illa deseris, quid vis amplius? Fleret quidem, gemeret timor castus, & diceret, Imò tollantur omnia, & faciem tuam videam. Timor castus exclamaret de Psalmo, & diceret, Deus virtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam, & salui erimus. Timor castus exclamaret de alio Psalmo & diceret, Vnam petij à Domino. Vide quomodo ardeat timor iste castus, amor verus, amor syncerus. Vnam petij à Domino, hanc requiram. Quid? Vt inhabitem in domo Domini per oẽs dies vitæ meæ. Quid si propter terrenam felicitatem? Audi quod sequitur, Vt contempler delectationem Domini, & protegar à templo sancto eius. Id est, esse templum eius, & protegi ab eo, hanc vnam petere à Domino. Hanc vnam si petieritis, ad hanc vnam si cor vestrum exercueritis, & hoc solum amittere timueritis, nec inuidebitis felicitatibus terrenis, & illam felicitatem veram sperabitis, & eritis in eius corpore, cui cantatur, Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulant in vijs eius, Labores fructuũ tuorum manducabis. O vos, ò tu, vos multi qui vnus estis, labores fructuum tuorum manducabis. Quasi peruerse videtur dicere non intelligentibus: debuit enim dicere, fructum laborũ tuorũ manducabis: multi enim manducant fructũ laborum suorum. Laborant in vinea, ipsum laborem non manducãt: sed qđ de labore ipsorum nascitur, manducãt. Laborãt circa arbores pomiferas, quis manducet labores? Nemo, inquam, sed quod illæ arbores attulerint. Fructus laboris iucũdat agricolam. Quid sibi vult labores fructuum tuorum mãducabis? Modò labores habemus, fructus posteà erit. Sed quia & ipsi labores non sunt sine gaudio propter spem, de qua paulò ante diximus. Spe gaudentes, in tribulatione patientes: modò nos ipsi labores nostri iucundant, & lætos nos faciunt de spe. Si ergo labor noster potuit manducari, & potuit iocundare: manducatus fructus ipsius laboris qualis erit? Manducabant labores suos, qui euntes ibant & flebant mittentes semina sua. Quanto iucundiùs manducabunt fructus laborum, qui venientes venient cũ exultatione portantes manipulos suos? Et vt noueritis fratres quia mãducatur labor iste, in superiore psalmo audistis dictum superbis, qui ante lucem volebant surgere, id est, ante Christum, non per humilitatẽ qua resurrexit Christus: Dictũ est illis, Surgite posteaquã sederitis, id est, humiliamini, & inde surgite, qa & ille qui exaltatus est, humiliari venit propter vos Et quid dictũ est? Qui manducatis panem doloris. Iste est labor fructuum, panis doloris. Nisi enim manducaretur, non diceretur panis. Nisi autem haberet aliquam suauitatem panis iste, nemo illum manducaret cum tanta suauitate. Plorat in gemitu qui orat. Dulciores sunt lachrymæ orantium, quàm gaudia theatrorum. Et audi flammam desiderij eorum à quibus manducatur ipse panis, de quibus hic dicit, Qui manducatis panem doloris. Alio loco dicit amans iste (cuius vocem in psalmo plerunq; agnoscimus.) Factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Vnde factæ sunt lachrymæ panes, Dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus. Antequam enim videamus eũ qui nos dilexit, qui nobis pignus dedit cui desponsati sumus, insultaut nobis pagani, & dicunt, Vbi est quem colunt Christiani? Ostendant nobis quem colunt. Ecce ego, inquit paganus, ostendo illis Deum meum, & ipsi ostendant, mihi Deum suum. Dum tibi hoc dicit paganus, non inuenis quod illi ostendas, quia non est cui ostendas. Redis ergo & plangis ad Deum, quia illi suspiras antequam eum videas, & desiderio ipsius gemis: & quia in ipsius desiderio ploras, dulces sunt & ipsæ lachrymæ, & pro cibo tibi erunt: quia factæ sunt tibi & ipsæ panes die ac nocte, dum dicitur tibi quotidie, vbi est Deus tuus. Sed veniet Deus tuus (de quo tibi dicitur vbi est) & absterget lachrymas: & ipse pro pane lachrymarum succedet, & te in æternum saginabit: quia erit tecum verbum Dei quo pascũtur angeli. Interim modò labores fructuum: posteà fructus laboris. Labores fructuum tuorum mãducabis, beatus es, & bene tibi erit.

Psalm. 79. Psal. 26. Rom. 12. Psal. 19. Psal. 126. Psalm. 41.

Beatus es, de præsenti est: bene tibi erit, de futuro est. Cùm manducas labores fructuum tuorum, beatus es, cùm perueneris ad fructum laborum tuorum, bene tibi erit. Quid dixit? Nam si bene tibi erit, vtiq; beatus eris: & si beatus eris, bene tibi vtiq; erit: Sed interest inter spē & rem. Si spes tam dulcis, quanto res dulcior erit?

Ex tractatu in Psalmum trigesimum quartum, super his verbis: Anima mea exultabit in domino, & delectabitur super salutari eius. CAP. VII.

ANima, inquit, mea exultabit in domino, tāquam in eo à quo audierit, Salus ego tua sum: tanquam nō quęrens alias extrinsecus diuitias, tanquam non quærens circunfluere voluptatib° bonisq; terrenis, sed Deum gratis amās, nō ab illo volens accipere quod delectet, sed ipsum solum sibi proponens à quo delectetur. Quid enim melius Deo dabitur mihi? Amat me Deus. Omnino amat te Deus. Ecce ipse tibi proposuit, pete quod vis. Si tibi Imperator diceret, pete quod vis, quos tridunatus, comitatusve ructares. Quāta ibi proponeres & accipienda, & alijs largienda? Deo tibi dicente: pete quod vis, quid petiturus es? Excute mentem tuam, exere auaritiam tuam, protende quantum potes, & dilata cupiditatem tuam, non quicūq; sed omnipotēs De° dixit, pete quod vis. Si possessionum es amator, desideraturus es totam terram, vt omnes qui nascuntur, coloni tui aut serui tui sint. Et quid quum totā terram possederis? Mare petiturus es, in quo viuere tamen non poteris: in hac auaritia te pisces superabunt. Sed fortè insulas possidebis. Trāscende & hæc: pete & aerem, quamuis volare non possis: porrige cupiditatem tuam vsque ad cœlum, dic tuum esse solem, lunam, stellas: quia ille qui fecit omnia, dixit, pete quod vis: tamen nihil inuenies chari°, nihil inuenies melius, quam ipsum qui fecit omnia. Ipsum pete qui fecit: & in illo, & ab illo habebis omnia quæ fecit. Omnia chara sunt, quia omnia pulchra sunt: sed quid illo pulchrius est? fortia sunt, sed quid illo fortius? Et nihil magis vult dare quam se. Si aliquid inueneris melius, pete. Si alia petieris, iniuriam facies illi, & damnum tibi: præponendo illi qđ fecit, quum velit seipsum tibi dare qui fecit. In hoc amore dixit illa anima quędam, Nunquid ipse es pars mea Domine? Id est, tu es pars mea. Eligant sibi qui volunt, quod possideant: faciant sibi partes de rebus: pars mea tu es, te mihi elegi. Et iterum, Dominus pars hæreditatis meæ. Possideat te, vt possideas illum, eris prædium ipsius, eris domus ipsius. Possidet vt prosit, possidetur vt ℘sit. Nūquid vt aliquid ei tu prosis? Nam dixi Domino, Deus meus es tu: quoniam bonorum meorum non eges. Anima autem mea exultabit in Domino, & delectabitur super salutari eius. Salutare Dei Christus est. Quoniam viderunt oculi mei salutare tuum. *Psalm. 72.* *Psalm. 15.* *Psal. 15.* *Psal. 34.* *Luc. 2.*

Ex tractatu in Psalmum septuagesimum secundum, super his verbis: Quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Defecit cor meum, & caro mea. Deus cordis mei, & pars mea, Deus in æternum.

CAPVT VIII.

COmparauit voluntati suæ terrenæ præmium cœleste quod acceptur° est: vidit quid ibi sibi seruaretur: & cogitans, & æstuans in cogitatione cuiusdā rei ineffabilis, quam nec oculus vidit nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit: non dixit, illud aut illud mihi est in cœlo, sed quid mihi est in cœlo? Quid est illud quod habeo in cœlo? quantum est? quale est? quid est? Et cùm non transeat quod habeo in cœlo, à te quid volui super terram? Seruas mihi tu (dicam vt possum, sed date veniam: accipite conatum meum, deuotionem nitendi, nam explicādi nulla facultas est,) seruas, inquit, mihi tu in cœlo diuitias immortales, teipsum: & ego volui à te in terra quod habent & impij, quod habent & mali, quod habent & facinorosi, pecuniam, aurum, & argentum, gemmas, familias, quod habent & scelerati multi, quod habent multæ fœminæ turpes, multi viri turpes? Hæc pro magno desideraui à Deo meo super terrā, cùm seruet se mihi in cœlo De° meus? Quid enim mihi est in cœlo? Ostendere habet ipsum quid. Defecit cor meum & caro mea, Deus cordis mei. Hoc ergo mihi est in cœlo seruatum. Deus cordis mei, & pars mea Deus meus. Quid est fratres? *1. Cor. 2.* *Isaie 64.*

Inue-

Inuenimus diuitias nostras: eligat sibi partes genus humanum. Videamus homines cupiditatum diuersitate dilaniari. Eligant alij militiam, alij aduocationem, alij diuersas variasque doctrinas, alij negotiationem, alij agriculturam: istas partes sibi faciant de rebus humanis: clamet populus Dei, Pars mea Deus meus. Non ad tempus pars mea, sed pars mea Deus in secula. Aurum etsi semper habeo, quid habeo? Deum si semper haberem, quàm magnum bonum haberẽ? Huc accedit, quia Deus seipsum nihi promittit, & id me in æternum habiturum promittit. Tantũ habeo, & nunquam nõ habeo. Magna fœlicitas, pars mea De⁹. Quamdiu? In secula. Quomodo? Ecce vide quomodo illum amauit, Fecit cor castum: Deus cordis mei, & pars mea Deus in secula. Factum est cor castum, gratis iam amatur Deus: non ab illo petitur aliud præmium. Qui aliud præmium petit à Deo, & propterea vult seruire Deo, carius facit quod vult accipere, quàm ipsum à quo vult accipere. Quid ergo? Nullum præmium Dei? Nullum præter ipsum. Præmium Dei, ipse Deus est. Hoc amat, hoc diligit, si aliud dilexerit, non erit castus amor.

1. Ioan. 3. *Ex tractatu quarto in Epistolam beati Ioannis Apostoli, super his verbis: Scimus quia cũ apparuerit similes ei erimus: quoniam videbimus eum sicuti est.*

CAPVT IX.

Intelligat charitas vestra. Magna res. Scimus, inquit, quia quum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Iam attendite quid vocetur, Est. Nostis quid vocetur, Est? Qui vocatur, & nõ solùm vocatur, sed verè Est, incõmutabilis est: semper manet, mutari nescit, nulla ex parte corrũpitur: nec proficit, quia perfectus est: nec deficit, quia perfectus est. Et quid est hoc? In principio erat verbum. Christum in forma Dei, verbum Dei, vnicũ patris æqualem patri, non possunt videre mali: secundum id verò quòd verbum caro factum est, potuerunt videre & mali, & in die iudicij videbunt etiam mali: quia sic veniet iudicaturus, quomodo venit iudicandus. Videbunt, sed formam serui: formam Dei non videbunt, quia impij sunt. Ipse autem Dominus dicit, Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Ergo visuri sumus quandam visionem fratres, quã nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, visionem quãdam præcellentem omnes pulchritudines terrenas, auri, argenti, nemorum, aut camporũ: visionem præcellentem pulchritudinem maris, & aeris, pulchritudinem solis, lunæ, stellarum, & angelorum: visionem Dei omnia pulchra superantem, quia ex ipso sunt omnia pulchra. Quid ergo erimus quando videbimus quod nobis promissum est? Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Quomodo potuit lingua sonuit: cætera corde cogitentur. Quid enim vel ipse Ioannes dixit ad comparationem ei quæ est, vel dici potest à nobis hominibus longè imparibus meritis ipsius? Redeamus ergo ad illam vnctionem, quæ intus docet ea quæ loqui non possumus: & quia modò videre non potestis, officium vestrum in desiderio sit. Tota vita boni Christiani, sanctum desiderium est. Quod desideras nondum vides: sed desiderando capax efficeris: vt quum venerit quod videas, implearis. Sicuti enim si velles implere aliquẽ sinum, & nosti quam magnũ est quod dabitur, extendis sinum vel sacci vel vtris, vel alicuius rei, nosti quantum missurus es, & vides quia angustus est sinus, extendendo facis capaciorem: sic Deus differendo extendit desiderium, desiderando extenditur animus, extendendo fit capax. Desideremus, ergo fratres, quia implendi sumus. Hæc est vita nostra, vt desiderando exerceamur. Tãtum autem nos exercet sanctum desiderium, quantum desideria nostra amputauerimus ab amore seculi. Exinani quod implendum est: bono implendus es, funde malum. Puta quia melle te vult implere Deus: si aceto plenus es, vbi mel pones? Fundendum est id quod portat vas, mundandum est ipsum vas. Mundandũ est (etsi cũ labore, cum tritura) vt fiat aptum cuidã rei: mel dicamus, aurum dicamus, vinum dicamus, quicquid dixerimus, quicquid volumus dicere, quod dici non potest, Deus vocatur. Et quid dicimus quando dicimus, Deus? quid dicimus? In duabus istis syllabis intelligitur totum

Ioan. 1.

Actor. 1. Matth. 5. Esaia 64.

1. Corin. 2.

Desideriũ sanctum.

quod expectamus. Quicquid ergo dicere valuimus, infra est: extendamus nos in eum, vt cùm venerit impleat nos. Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.

Ex tractatu in Psalmum vigesimum sextũ, super his verbis: Vnam petij à Domino hanc requiram, vt inhabitẽ in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ: vt videam voluptatem Domini.

CAPVT X.

VNam, inquit, petij à Domino. Fœminino genere appellauit quoddã beneficium, tanquam diceret, vnam petitionem. Videamus quid petit qui nihil timet. Magna securitas cordis. Vultis nihil timere? Hanc vnam petite, quã vnam petit qui nihil timet, aut quam petit vt nihil timeat. Vnam, inquit, petij à Domino hanc requiram. Hoc hic agitur ab eis qui bene ambulant. Quid est hoc? quæ est illa vna? Vt inhabitem in domo Domini per oẽs dies vitæ meæ. Hæc est vna. Domus enim ea dicitur, vbi semper manebimus. In ista peregrinatione si dicitur domus, sed tamen ꝓpriè tabernaculum appellatur. Tabernaculum peregrinantium, & quodammodo militantium, & aduersus hostes pugnantium est. Quando ergo tabernaculum est in hac vita, manifestum est, quia est & hostis. Nã inde dicuntur contubernales, quia simul habent tabernacula, & nostis hoc nomen esse militantium. Ergo hic tabernaculum, ibi domus. Sed tabernaculum interdum per abusionẽ vicinitatis dicitur domus, & domus aliquando secundũ eundẽ modum dicitur tabernaculum: propriè tamen illa dom⁹, hoc tabernaculũ. Quid aũt acturi sim⁹ in illa domo, habes euidenter expressisse alterum psalmũ, Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. Psal. 83. Hac iste (si dicẽdum est) cupiditate ardens, & amore isto æstuans, desiderat oẽs dies vitæ suæ in domo domini habitare, in domo domini omnes dies vitę suę agere, nõ quasi finiendos sed æternos. Sic enim dicũtur dies, quomodo anni, de quibus dictum est: Et anni tui nõ deficient. Psalm. 101. Nam dies vitæ æternæ, vnus dies est sine occasu. Hoc ergo dixit ad Dominum, Concupiui hãc, vnam petij hanc requiram. Et quasi diceremus ei, Et quid ibi facturus es? quæ ibi delectatio tua? quod auocamentum cordis? quæ illæ delitiæ? Vnde gaudia suppetent? Non enim ibi perdurabis, nisi felix eris. Felicitas autem illa vnde succedit? Habemus enim hic felicitates diuersas generis humani, & miser quisq; dicitur, dum subtrahitur illi quod amat. Amãt ergo homines diuersas res, & quando quisque quod amat habere videtur, felix vocatur. Verè autẽ felix est, non si id habet quod amat, sed si amet quod amandum est. Multi.n. miseri sunt magis habẽdo quod amãt, quam carendo. Amando enim res noxias, miseri: habendo sunt miseriores. Et propitius Deus cum malè amamus negat, quod amamus: iratus autem dat amanti quod malè amat. Quia ergo in istis terrenis habitationibus diuersis delitijs, & voluptatibus homines oblectãtur, & vnusquisque in ea vult domo habitare, vbi non habeat quod offendat animum, & habeat multa quæ delectẽt, si autem subtrahantur ea quæ delectabant, vult homo inde migrare: interrogemus quasi curiosiùs, & dicat ille quid nos, quid ipse acturus est in illa domo, vbi cupit, & optat, & desiderat (& hanc vnam petit à Domino) habitare per oẽs dies vitæ suæ. Quid ibi ages, quæso te? Quid est quod desideras? Audi quid. Vt contẽpler delectationem Domini. Ecce quod amo, ecce quare volo habitare in domo domini per omnes dies vitæ meæ. Habet ibi magnum spectaculum, delectationem ipsius Domini contemplari. Vult finita nocte sua hærere in luce ipsius. Tũc enim erit manè nostrum nocte transacta. Vnde alio loco Psalm⁹ dicit, Manè astabo tibi & cõtemplabor te. Modò ideò non contemplor, quia cecidi: tunc astabo tibi, & contemplabor. Psal. 5. Hęc vox humana est. Cecidit enim homo: & non mitteretur qui erigeret, nisi cecidissemus. Nos cecidimus, Ille descendit. Ille ascendit, nos leuamur: quia nemo ascendit nisi qui descendit. Ioan. 3. Qui ruit leuatur: qui descendit, ascendit. Ephes. 4. Et non ideò desperemus, quia ille solus ascendit, leuat enim nos, ad quos cadentes descendit: & stabimus, & contemplabimur, & magna delectatione perfruemur. Ecce dixi hoc, & exclamastis desiderio cuiusdam speciei nondũ visæ.

visæ. Excedat cor vestrum omnia visa, & excedat intentio vniuersas cogitationes vestras prodeuntes ex carne, eductas à sensibus carnis, & imaginatas nescio quo phantasmate. Totum ab animo reijcite, quicquid occurrerit negate. Cognoscite infirmitatem cordis vestri: & quicquid occurrerit quòd cogitare possitis, dicite, Non est illud, Non enim si illud esset, mihi iam occurrisset. Ita desiderabitis quoddam bonum. Quale bonum? Omnis boni bonum, vnde omne bonum: bonum cui non addatur quid sit, nisi ipsum bonum. Dicitur enim bonus homo, & bonus ager, & bona domus, & bonum animal, & bona arbor, & bonum corpus, & bona anima. Adiunxisti toties quoties dixisti bonum. Bonum simplex, ipsum bonū quo cuncta sunt bona, ipsum bonum ex quo cuncta sunt bona, ipsa est delectatio Domini: hanc contemplabimur. Iam videte fratres, si vos delectant bona, ista quæ appellantur bona, si vos delectant bona, quæ non sunt per se bona (omnia enim mutabilia non per se bona) qualis erit contemplatio boni incommutabilis, æterni, semper eodem modo manētis? Quandoquidem ista quæ dicuntur bona, nullo pacto nos delectarent, nisi essent bona: nec alio pacto essent bona, nisi ab illo essent, qui simpliciter bonus est. Ecce quare habitare volo, inquit, in domo Domini per omnes dies vitæ meæ. Dixi vobis quare: vt contempler delectationem Domini.

Ex eodē tractatu in ipsum Psalmū vigesimū sextum, super his verbis: Circuiui & immolaui in tabernaculo eius hostiam iubilationis: cantabo & psalmum dicam Domino. Exaudi Domine vocem meam qua clamaui ad te, miserere mei, & exaudi me, Tibi dixit cor meum, quæsiui vultum tuum, vultum tuum Domine requiram.

CAPVT XI.

Immolam^s hostiam iubilationis, immolamus hostiam lætitiæ, hostiam gratulationis, hostiam gratiarum actionis, quæ verbis explicari non potest: immolamus autem vbi? In ipso tabernaculo eius, in sancta Ecclesia. Quid ergo immolamus? Abundantissimum & inenarrabile gaudium, nullis verbis, voce ineffabili. Hæc est hostia iubilationis. Vnde quæsita, vnde inuenta est? Circuēundo. Circumiui, inquit, & immolaui in tabernaculo eius hostiam iubilationis. Circumiuerat animus tuus per vniuersam creaturam, vndique tibi clamabat creatura, Deus me fecit. Quicquid te delectauerit in arte, artificem cōmendat: magisq; (si circumeas vniuersa) cōsideratio concipit artificis laudem. Vides cœlos: magna opera Dei sunt. Vides terram: Deus fecit semina innumera, diuersitates germinum, multitudinem animalium. Circumi adhuc cœlos vsq; ad terram, nihil relinquas: vndiq; omnia tibi resonant conditorem. Et ipsæ species creaturarum voces sunt quædā creatorē laudantium. Quis aūt explicet laudibus vniuersam creaturā? Quis illam explicet laudibus? Quis dignè laudet cœlum, & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt? Et ista quidem visibilia. Quis dignè laudet angelos, sedes, dominationes, principatus, & potestates? Quis dignè laudet hoc ipsum quod in nobis viget, corporis mouens membra, sensu exercens tam multa, memoria tam multa complectens, intellectu tam multa discernens: quis dignè laudet? At si in istis creaturis Dei sic laborat humanus sermo, in creatore quid agit, nisi quòd sola restat (sermone deficiente) iubilatio? Circumiui, & immolaui in tabernaculo eius hostiam iubilationis. Cantabo & psallam Domino. Securi erimus & securi cantabimus, & securi psallemus, quum contemplabimur delectationem Domini, in illa incorruptione, quando absorbebitur mors in victoria. Modò quid? Quia iam dicta sunt gaudia illa quæ habebimus cùm acceperimus illam vnam petitionem modò quid? Exaudi Domine vocem meam. Gemamus modò, oremus modò. Gemitus non est nisi miserorum, oratio non est nisi indigentium. Transiet oratio, succedet laudatio: trāsiet fletus, succedet gaudiū. Interim nōdò quando in diebus malorū nostrorū sumus, nō cesset oratio nostra ad Deū, à quo vnam illam petamus, & ab ipsa petione nō desistamus, donec ad eam, illo donante ac perducente, perueniamus. Exaudi Domine vocem meam qua clamaui ad te: miserere mei, & exaudi me. Vnam illam petit, tam diu rogans, flens,

flens,gemens:non petit nisi vnam.Finiuit omnes cupiditates,remāsit illa vna, quam petit. Audi quia hanc petit. Tibi dixit cor meum,quæsiui vultum tuum. Hoc est ergo quod paulò ante dixit, Vt contempler delectationem Domini. Si gaudium nostrum in isto Sole esset, nō cor nostrum diceret, Quæsiui vultum tuum Domine, sed oculi corporis nostri illum quæreret.Cor nostrum cui dicit, Quæsiui vultū tuum, nisi ei qui pertinet ad oculum cordis? Lucem istam quærunt oculi carnis:lucem illam quærūt oculi cordis. Sed vis illam lucē quæ videtur oculis cordis videre (quia ipsa lux Deus est, Deus enim lux est, ait Ioānes, & tenebræ in eo non sunt vllæ) vis ergo videre illam lucem? Munda oculū vnde videtur. Beati enim mundo corde,quia ipsi Deum videbunt. Tibi dixit cor meum, quæsiui vultum tuum, vultum tuum Domine requiram. Vnam petij à Domino hanc requiram.O quomodo se fixit in ista vna petitione. Vis impetrare? Aliud noli petere, vni sufficere,quia vna tibi sufficiet.

1.Ioan.1. *Ioan.8.* *Matth.5.*

Ex eodē tractatu in ipsum Psalmū vigesimū sextū,super his verbis: Credo videre bona Domini in terra viuētiū. Expecta Dominum, viriliter age,& confortetur cor tuum,& sustine Dominum.

CAPVT XII.

Redit ad illam vnam,post pericula, post labores, post difficultates, inter manus persequentium, & tribulantium æstuans,anhelans,laborans, & firmus,& certus,illo suscipiente,illo adiuuante,illo ducente, illo regente: tamen post illum circuitum, & iubilationem exultans gaudio, & gemens in laboribus,suspirauit ad extremum,& ait,Credo videre bona Domini in terra viuentium. O bona Domini dulcia, immortalia,incōparabilia,sempiterna,incommutabilia: & quando vos videbo,bona Domini?Credo videre, sed non in terra morientium. Credo videre bona Domini in terra viuentium. Eruet me Dominus de terra morientium, qui ꝑpter me dignatus est suscipere terram morientium, & mori inter manus morientium, Eruet me Dominus de terra morientium. Credo videre bona Domini in terra viuentium. Suspirans dixit, laborans dixit, periclitans dixit, inter magnam turbam tentationum, sed tamen sperās de misericordia. Audiamus & vocem Domini desuper exhortantis nos,& cōsolantis nos, illius vocem quem habemus pro patre, & matre,qui nos dereliquerunt,illius vocem audiamus. Audiuit enim gemitus nostros,vidit suspiria nostra, intuitus est desiderium nostrū, & vnam petitionem nostram, vnam postulationem per aduocatum Christum libenter accepit: & donec peragamus istam peregrinationem (quia dilaturus est, non ablaturus quod promisit nobis) dixit nobis: Sustine Dominum. Non sustinebis mendacem, non eum qui poterit falli, non eum qui non est inuenturus quod det. Omnipotens promisit,certus promisit, verax promisit. Sustine Dominum, viriliter age: Noli dissolui, ne sis inter eos quibus dicitur: Veh his qui perdiderunt sustinentiam. Sustine Dominum,Omnibus nobis dicitur, & vni homini dicitur: Vnus sumus in Christo, corpus Christi sumus, qui vnam illam desideramus, qui vnam illam petimus, qui in istis diebus malorum nostrorum ingemiscimus, qui credimus nos visuros bona Domini in terra viuentium: nobis omnibus qui vnus in vno sumus, dicitur: Sustine Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum. Sustinēdo Dominum,habebis eum,habebis quem sustinebis. Aliud desidera si maius, si melius, si suauius inueneris.

Eccles.2.

Ex tractatu in Psalmum quadragesimum primum super his verbis: Quemadmodū desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum viuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dū dicitur mihi quotidie, Vbi est Deus tuus? hæc recordatus sum, & effudi super me animam meam.

CAPVT XIII.

Eia fratres auditatem meam capite, desiderium hoc meum communicate: simul amemus, simul in hac siti exardescamus, simul ad fontem intelligēdi curramus. Desideremus ergo velut ceruus fontem: præter illum fontem quem propter remissionem peccatorū desi-

desiderant baptizandi, nos iam baptizati desideremus illum fontem, de quo *Psal. 35.* scriptura alia dicit, Quoniam apud te est fons vitæ, Ipse enim fons & lumen est. Quoniam in lumine tuo, inquit, videbimus lumen. Si & fons est, & lumen est, meritò & intellectus est: quia & satiat animam auidam scientiæ, & omnis qui intelligit, luce quadã non corporali, non carnali, non exteriore, sed interiore illustratur. Est ergo fratres quædam lux intus, qnam non habent qui non intelligunt. Vnde iam eos qui de- *Ephes. 4.* siderant hunc fontem vitæ, & inde aliquid carpunt, alloquitur Apostolus obsecrans, & dicit: Vt iam non ambuletis sicut & gentes ambulant in vanitate mentis suæ, obscurati intelligentia, alienati à via Dei per ignorantiam quæ est in illis propter cæcitatem cordis ipsorum. Si illi obscurati sunt intelligentia, id est, quia non intelligunt, obscurãtur: ergo qui intelligunt, illuminantur. Curre ad fontes: desidera aquarum fõtes. Apud Deum est fons vitæ, & insiccabilis fons: in illius luce lumen inobscurabile. Lumen hoc desidera, quendã fontem, quoddã lumen, quale non norunt oculi tui: cui lumini videndo oculus interior præparatur, cui fonti hauriendo sitis interior inardescit. Curre ad fontem, desidera fontem: sed noli vteũq; animal currere, vt ceruus curre. Quid est vt ceruus? Non sit tarditas in currendo, impiger curre, impiger desidera fontẽ. Sitiuit anima mea ad Deum viuum. Quod dixi, Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te De⁹, hoc iterum dico, Sitiuit anima mea ad Deum viuũ. Quid sitiuit anima mea ad Deũ viuum? Quid sitiuit? Quando veniam & apparebo ante faciem Dei. Hoc est quod sitio, venire & apparere. Sitio in peregrinatione, sitio in cursu, satiabor in aduentu. Sed quando veniam? Et quod citius est Deo, tardum est desiderio. Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Ex illo desiderio est, & hoc quod clamabatur alibi, Vnam petij à Domino, hãc *Psal. 26.* requiram, vt inhabitem in domo Domini per omnes dies vitæ meæ. Quare hoc? Vt contempler, inquit, delectationem domini. Quando veniam & apparebo ante faciem domini? Interim dum meditor, dum curro, dum in via sum, antequam veniam, antequam appaream, fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi per singulos dies, Vbi est Deus tuus. Fuerunt mihi, inquit, lachrymæ meæ, non amaritudo, sed panes suaues erant ipsæ lachrymæ, sitienti mihi illum fontem: quem quia bibere nondum poteram, auidiùs meas lachrymas manducabam. Non enim dixit, Factæ sunt mihi lachrymæ meæ potus, ne ipsas desiderasse videretur sicut fontes aquarum: sed seruata, inquit, illa siti qua rapior, seruata illa siti qua inardesco ad fontes aquarum, panes mihi factæ sunt lachrymæ meæ dum differor: & vtique manducando lachrymas meas, sine dubio plus sitio ad fontes. Die quippe ac nocte factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes. Cibum istum qui panis dicitur die comedunt homines, nocte dormiunt: panis autem lachrymarum, & die, & nocte comeditur: sine totum tempus accipias diem & noctem: siue diem intelligas pro huius seculi prosperitate, noctem verò pro huius seculi aduersitate. Siue, inquit, in prosperis rebus seculi, siue in aduersis rebus seculi, ego desiderij lachrymas fundo, ego desiderij mei auiditatem non desero. Et quando in mundo bene est, mihi male est, quousque appaream ante faciem Dei. Quid ergo contradicis? Quasi gratulari me cogis, si aliqua huius seculi prosperitas arriserit? Nonne deceptoria est? nõne fluxa, caduca, mortalis? nonne temporalis, volatica, transitoria? nonne plus habet deceptionis quàm delectationis? Cur ergo non & in ipsa fiant lachrymæ meæ panes? Si- *2.Cor. 5.* quidem, & quando felicitas seculi circunfulget, quamdiu sumus in corpore, peregrinamur à Domino. Et dicitur mihi quotidie: Vbi est Deus tuus? Quid? Paganus si hoc mihi dicat, nonne illi & ego possum dicere: Vbi est Deus tuus? Deum quippe suum digito ostendit. Intendit enim digitum ad aliquem lapidem, & dicit, Ecce Deus meus: vbi est Deus tuus? Cum lapidem irrisero, & erubuerit qui demonstrauerit, tollit oculos à lapide, suscipit cœlũ, & fortè in solem digitum intendens, iterum dicit. Ecce Deus meus, vbi est Deus tuus?

tuus? Inuenit ille quod ostenderet oculis carnis: ego autem non quasi non habeo quem ostendam, sed non habet ille oculos quibus ostendam. Potuit .n. ille oculis corporis mei ostendere Deum suum solem: quibus ego oculis eius ostendam solis creatorem? Veruntamē audiendo quotidie, Vbi est Deus tuus, & in lachrymis meis quotidianis pastus, die ac nocte meditatus sum quod audiui, Vbi est Deus tuus. Quæsiui etiam ego ipse Deum meum: vt si possem, non tātùm crederem, sed aliquid & viderem. Video enim quæ fecerit Deus meus, nō autem video ipsum Deum meum qui fecit hæc. Sed quoniam sicut ceruus desidero fontes aquarum, & est apud Deum fons vitæ, & in intellectu scriptus est hic Psalmus, & inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta cōspiciuntur, quid agam vt inueniam Deum meum? Considerabo terram, facta est terra. Est magna pulchritudo terrarum, sed habet artificem. Magna miracula sunt seminum atque gignentium, sed habent ista omnia creatorem. Attendo magnitudinem circumfusi maris, stupeo, miror, artificem quæro, cœlum suspicio, & pulchritudinem syderum, admiror splendorem solis exercitio diei sufficientem, lunam nocturnas tenebras consolantem: mira sunt hæc, laudāda sunt hæc, vel etiam stupenda sunt hæc: neque enim terrena, sed etiam cœlestia sunt hæc: nondum ibi star sitis mea. Hæc miror, hæc laudo: sed eum qui fecit hęc sitio. Redeo ad meipsum, & quis sim etiam ipse qui talia quæro, perscrutor: inuenio me habere corpus, & animam, vnum quod regam, aliud quo regar, corpus seruire, animam imperare. Discerno animam melius esse aliquid quàm corpus, ipsum inquisitorem talium tetum non corpus sed animam video: & tamen hæc omnia quæ collustraui, per corpus ea me collustrasse cognosco. Terram laudabam, oculis cognoueram: mare laudabam, oculis cognoueram: cœlum, sydera, solem, lunāq; laudabam, oculis cognoueram. Oculi membra carnis sunt, fenestrę sunt mentis: interior est qui per has videt: quādo cogitatione aliqua absens est, frustrà patēt. Deus meus qui fecit hæc quæ oculis video, non istis oculis est inquirendus.

Rom. 1.

Aliquid etiam per seipsum anim⁹ conspicit, quod nō per oculos sentiat, quasi colores & lucem: non per aures quasi cantum & sonum: non per nares, quasi odorum suauitatem: non per palatum & linguam, quasi saporem: non per totum corpus quasi duriciam & mollicIem, rigorem atque feruorem, asperitatem, lenitatemque. Videamus quod neque color sit, neque sonus, neque odor, neque sapor, neque calor aut frigus, aut duricia, aut mollicies Dicatur ergo mihi, quem colorem habeat sapientia? Cū cogitamus iustitiam (cuius pulchritudine intus in ipsa cogitatione fruimur) quid tanquam sonus ad aures, quid tanquam vaporem surgit ad nares? quid odori infertur? quid manu tractatur? Et delectat, & intus est, & pulchra est, & laudatur, & videtur: & si in tenebris sunt oculi isti, animus illius luce perfruitur. Quid est illud quod Tobias videbat, quando videnti filio cæcus consilium vitæ dabat? Est ergo aliquid quod animus ipse corporis dominator, rector, habitator videt, quod non per oculos corporis sentit, non per aures, non per nares, non per palatum, non per corporis tactum, sed per se ipsum: & vtiq; melius est prorsus quod videt per seipsum, quàm quod per seruum suum. Seipsum enim per seipsum videt: & animus ipse vt norit se, videt se: nec vt videat se corporalium oculorum quærit auxilium: imò verò ab omnibus corporis sensib⁹, tanquam impedientibus & perstrepentibus abstrahit se à se, vt videat se in se, vt nouerit se apud se. Sed nunquid aliquid tale Deus ipse est, qualis est anim⁹? Non quidem videri Deus nisi animo potest: nec tamen ita vt animus videri potest. Aliquid enim quærit anim⁹ iste quod De⁹ est, de quo illi non insultent qui dicunt, Vbi est Deus tuus. Aliquam quærit incommutabilem veritatem, & sine defectu substantiam. Non est talis ipse animus: deficit, proficit, nouit, ignorat, meminit, obliuiscitur, modò illud vult, modò non vult. Ista mutabilitas non cadit in Deum. Si dixero, mutabilis est Deus, insultabunt mihi qui dicunt, Vbi est Deus tuus. Quærens ergo Deum meum in rebus visibilib⁹ & corporalibus, & non inueniens: quærens eius substantiam in meipso (quasi aliquid

Tob. 4.

quid

quid tale ipsa sit, qualis ego sum, neque ibi inueniens: aliquid super animam esse sentio Deum meum. Ergo vt eum tãgerem, hæc meditatus sum, & effudi super me animam meam. Quando anima mea contingeret, quod super animam meam quæritur, nisi anima mea super seipsam effunderetur? Si enim in seipsa remaneret, nihil aliud quàm se videret. Et cùm se videret, non vtique Deum suum videret. Dicant iam insultatores mei: Vbi est Deus tuus, dicãt: ego quàm diu non video, quàm diu differor, mãducabo die ac nocte lachrymas meas. Dicant illi adhuc, Vbi est Deus tuus? Quæro ego Deum meum in omni corpore siue terrestri, siue cœlesti, & nõ inuenio. Volens cognoscere substantiam eius, quæro etiam in anima mea, nec ibi
Rom. 1. inuenio. Meditatus sum tamẽ in inquisitione Dei mei, & per ea quę facta sunt, inuisibilia Dei mei cupiens intellecta conspicere, effudi super me animam meam: Et iam non restat quem tãgam nisi Deum meum. Ibi enim domus Dei mei. Super animam meam Deus meus habitat; inde me prospicit, inde me creauit, inde me gubernat, inde mihi consulit, inde me excitat, inde me vocat, inde me dirigit, inde me ducit, inde me perducit.

Ex eodem tractatu in ipsum Psalmum quadragesimum primum, super his verbis: Transibo in locum tabernaculi admirabilis vsq; ad domum Dei, in voce exultationis, & confessionis, soni festiuitatem celebrantis. Quare tristis es anima mea, & quare cõturbas me? Spera in Domino quoniam adhuc cõfitebor illi salutare vultus mei, & Deus meus. CAP. XIIII.

TAbernaculum eius in terra, Ecclesia est adhuc peregrina. Extra locũ tabernaculi quærens Deum meum errabo. In loco tabernaculi ingrediar, admirabilis tabernaculi, vsque ad domum Dei. Iam multa admiror in tabernaculo: tabernaculum enim in terra, homi-
Rom. 6. nes sunt fideles. Admiror in eis membrorum ipsorum obsequium: quia non in eis regnat peccatum ad obediendum desiderijs eius, nec exhibent membra sua arma iniquitatis peccato, sed exhibent se Deo viuo in bonis operibus: animæ seruienti Deo membra corporalia militare admiror. Respicio & ipsam animam obedientem Deo, distribuentẽ opera actus sui, frenantem cupiditates, pellentẽ ignorantiam, extendentẽ se ad omnia aspera & dura toleranda, iustitiã & charitatem impendentem cæteris. Miror & istas virtutes in anima: sed adhuc in loco tabernaculi ambulo. Transeo & hæc: & quamuis admirabile mihi sit tabernaculum, stupeo cùm peruenio vsque ad domũ Dei. Ecce iste dum miratur membra tabernaculi, perductus est ad domum Dei. Percepit quandam dulcedinem, sequendo interiorem nescio quam & occultam voluptatem, tãquam de domo Dei sonaret suauiter aliquod organum. Et quum ille ambularet in tabernaculo, audito quodam interiore sono, duct⁹ dulcedine, sequẽs quod sonabat, abstrahens se ab omni strepitu carnis & sanguinis, peruenit vsque ad domum Dei. Nam viam suam, & ductum suum sic ipse commemorat, quasi diceremus ei, Miraris tabernaculum in hac terra, quomodo peruenisti ad secretum domus Dei? In voce, inquit, exultationis & confessionis, soni festiuitatem celebrantis. Festa cùm hic homines celebrant suæ luxuriæ, consuetudinem habent constituere organa ante domos suas, aut ponere symphoniam, vel quæcunq; musica ad luxuriam seruientia, & illicientia: & vbi audita fuerint hæc, quid dicimus qui transimus? Quid hic agitur? Et respondetur nobis, aliqua esse festa: Natalitia, inquit, celebrantur: nuptiæ hic sunt; vt non videantur inepta illa cantica, sed excusetur festiuitate luxuria. In domo Dei festiuitas sempiterna est. Non enim aliquid ibi celebratur & transit. Festum sempiternum, chorus angelorum, vultus præsens Dei, lætitia sine defectu. Et dies hic festus ita est, vt nec aperiatur initio, nec fine claudetur. De illa æterna & perpetua festiuitate, sonat nescio quid canorum, & dulce auribus cordis, sed si non perstrepat mundus. Ambulanti in hoc admirabili tabernaculo Dei, & miracula Dei in redemptione fidelium consideranti, mulcet aurem sonus festiuitatis illius, & rapit ceruum ad fontes aquarum. Sed quia fratres, quàm diu sumus in corpore hoc, peregrinamur à 2. Corin. 5.
Domino, & corpus quod corrumpitur Sap. 9.

aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem: etsi vtcunq; nebulis diffugatis ambulãdo per desiderium, adhuc sonum peruenerimus interdum, vt aliquid de illa domo Dei nitendo capiamus: onere tamen quodã infirmitatis nostræ ad consueta recidimus, & ad solita ista dilabimur. Et quomodo ibi inueneramus vnde gauderemus: sic hic non deerit vnde gemamus. Etenim ceruus iste mãducans die ac nocte lachrymas suas, raptus desiderio ad fontes aquarum, ad interiorem scilicet dulcedinem Dei, effundens super se animam suam, vt tangeret quod est super animam ambulans in loco tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei, & ita ductus interioris, & intelligibilis soni iucũditate, vt omnia exteriora contemneret, & in interiora raperetur: adhuc tamen homo est, adhuc hic gemit, adhuc carnem fragilem portat, adhuc inter scãdala huius mundi periclitatur. Respexit ergo ad se tanquam inde veniens, & ait sibi constituto inter has tristitias, & comparans hæc illis ad quæ videnda ingressus est, & post quæ visa egressus est. Quare, inquit, tristis es anima mea, & quare conturbas me? Ecce iam quadam interiore dulcedine lætati sumus: ecce acie mentis aliquid incommutabile, super strictim, & raptim videre potuimus: quare adhuc conturbas me? quare adhuc tristis es? Non enim dubitas de Deo tuo. Nunquid enim non est quòd dicas tibi contra illos qui dicunt, Vbi est Deus tuus? Iam aliquid incommutabile persensisti, quare adhuc conturbas me? Spera in Domino. Quasi responderit illi anima eius in silentio, Quare conturbo te, nisi quia nondum sum ibi, vbi est dulce illud quo sic rapta sum quasi per transitum? Nunquid iam bibo de fonte illo nihil metuens? Iam nullum scandalum pertimesco? Iam de cupiditatibus omnibus tanquam edomitis victisq; secura sum? Nonne aduersus me diabolus vigilat hostis meus? Nõne laqueos mihi quotidie deceptionis intendit? Nõ vis vt conturbem te posita in seculo, & peregrina adhuc à domo Dei mei? Respondet ergo conturbanti se animæ suæ, & quasi rationem reddenti perturbationis suæ, propter mala quibus abundat hic mundus: respondet & dicit, Spera in Domino. Interim, inquit, habita in spe. Spes enim quę videtur non est spes. Si autem quod nõ videmus speramus, per patiẽtiam expectamus. Spera in Domino, Quoniam confitebor illi. Quid ei confiteberis? Salutare vultus mei Deus meus. A me mihi salus esse non potest: hoc dicam, hoc cõfitebor: salutare vultus mei Deus meus. Erimus in domo Dei videntes sine fine, & sine fine laudantes eum cui dictum est, Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorũ laudabũt te. Hoc nondum est, quia nõdum est salus quæ promittitur, sed confitebor Domino meo in spe, & dicam illi, salus vultus mei Deus meus. Spe enim salui facti sumus. Spes autem quæ videtur non est spes. Perseuera ergo vt peruenias, perseuera donec veniat sal⁹. Audi ipsum Deum tuum, de interiore tibi loquentem: Sustine Dominum, & viriliter age, & confortetur cor tuum & sustine Dominum, quoniam qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.

Rom. 8.

Matt. 24.

Ex tractatu in Psalmum sexagesimũ quartum, super his verbis: Te decet hymnus Deus in Sion.

CAPVT XV.

Dvas ciuitates faciunt duo amores. Hierusalem facit amor Dei, Babyloniam facit amor seculi. Interroget ergo se quisq; quid amet, & inueniet vnde sit ciuis: & si se inuenerit ciuem Babyloniæ, extirpet cupiditatem, plantet charitatem: si autem se inuenerit ciuẽ Hierusalem, toleret captiuitatem, speret libertatem. Iam audiamus fratres, audiamus & cãtemus & desideremus Hierusalem, vnde ciues sumus. Et quæ gaudia cantantur nobis? Quomodo in nobis reformatur amor ciuitatis nostræ, quam diuturna peregrinatione obliti fueramus? Misit inde ad nos epistola pater noster, ministrauit nobis scripturas Deus, quibus epistolis fieret in nobis redeundi desiderium: quia peregrinationem nostram diligendo, ad hostes faciem posueramus, & dorsum ad patriam. Quid ergo hic cantatur? Te decet hymnus Deus in Sion. Patria illa est Sion, ipsa est Hierusalem quæ Sion. Et huius nominis interpretationẽ nosse debetis. Sicut Hierusalem interpretatur vi-

visio pacis, ita Sion speculatio, id est, visio & contemplatio. Nescio quod magnum spectaculum nobis promittitur, & hoc ipse Deus est qui condidit ciuitatem. Pulchra & decora ciuitas, pulchriorem habet conditionẽ. Te decet hymnus Deus, inquit. Sed vbi? In Sion. Etenim quisq; cùm cœperit innouari, iam corde in Hierusalẽ cantant dicente Apostolo, Cõuersatio nostra in cœlis est. In carne enim ambulantes, inquit, non secundum carnem militamus. Iam desiderio ibi sumus, iam spem in illam terram quasi ancoram præmisimus, ne in isto mari turbati naufragarem⁹. Quemadmodum ergo de naui quæ in ancoris est rectè dicimus, quòd iam in terra sit, adhuc tamen fluctuat, sed in terrã quodammodo educta est contra ventos, & contra tempestates: sic contra tentationes huius peregrinationis nostræ, spes nostra fundata in illa ciuitate Hierusalem facit nos non abripi in saxa. Qui ergo secundum hanc spem cantat, ibi cantat: ergo dicat, Te decet hymnus Deus in Sion. In Sion, non in Babylone. Sed modò ibi es, adhuc in Babylonees. Ibi, inquit, sum. Ibi sum carne, non corde. Vnde canto non ibi: non enim carne canto, sed corde. Carnem quidem sonantem audiunt & ciues Babyloniæ, cordis autem sonũ audit conditor Hierusalem. Vnde dicit Apostolus, exhortans ipsos ciues ad amatoris quædam cantica & desideria redeundi ad illam pulcherrimam ciuitatem visionem pacis, Cantantes, inquit, & psallentes in cordibus vestris Domino. Quid est cantantes in cordibus vestris? Ne inde canteris vnde estis in Babylonia: sed inde cantate vnde sursum habitatis. Ergo te decet hymnus Deus in Sion, non in Babylonia. Qui cantant in Babylonia? Ciues Babyloniæ: ipsi hymnum Dei non decenter cantant.

Phil. 3.

1. Cor. 10.

Ephes. 5.

Ex eodẽ tractatu in Psalmũ ipsum sexagesimũ quartũ, super his verbis: Replebimur in bonis domus tuæ, sanctum est templum tuum, mirabile in æquitate.

CAPVT XVI.

Quæ sunt bona dom⁹ Dei? Fratres, constituamus nobis aliquam domum diuitem, proponamus quantis bonis referta sit, quàm copiosa sit, vasa quàm multa ibi aurea, & argentea, quãtum familiæ, quantum iumentorum & animalium, ipsa denique domus quàm delectet picturis, marmore, laquearib⁹, columnis, spacijs, cubilibus: ecce desiderantur talia, sed adhuc ex confusione Babyloniæ. Amputa omnia ista desideria, ô ciuis Hierusalem, amputa: si vis redire, non te delectet captiuitas. Sed iam cœpisti exire, noli retro respicere, noli remanere in via. Nõ desunt adhuc hostes qui tibi persuadeant captiuitatem & peregrinationem. Iam non præualeant super te sermones iniquorum. Domum Dei desidera, & bona eius domus desidera: sed noli talia qualia soles desiderare vel in domo tua, vel in domo vicini tui, vel in domo patroni tui. Aliud quidem est bonum domus illi⁹. Quid opus est vt nos dicamus quæ sunt bona dom⁹ illius? Ipse indicet qui cantat exiens de Babylonia. Replebimur, inquit, in bonis domus tuæ. Quæ sunt bona ista? Erexeramus fortasse cor ad aurum, ad argentum, & cætera preciosa: noli talia quærere, ista præmũt, non leuant. Hic ergo iam bona illa Hierusalem, bona illa domus Domini, bona illa templi Domini meditemur: quia quæ domus Domini, ea ipsa templum Domini est. Replebimur in bonis domus tuæ: sanctum est templum tuum, mirabile in iustitia. Ista sunt bona domus illi⁹. Non dixit, templum sanctum tuum, mirabile in columnis, mirabile in marmoribus, mirabile in tectis auratis, sed mirabile in iustitia. Habes foris oculos vnde videas marmora & aurũ: intus est oculus vnde videatur pulchritudo iustitiæ. Intus, inquam, est oculus vnde videatur pulchritudo iustitiæ. Si nulla est pulchritudo iustitiæ, vnde amatur iustus senex? Quid affert in corpore quod oculos delectet? Curua affert membra, frontem rugatam, caput canis albatum, imbecillitatem vndique querelis plenam. Sed fortè quia tuos oculos nõ delectat senex iste decrepitus, aures tuas delectat. Quibus vocibus? Quo cantu? Et si fortè adolescens benè cantauit, omnia cum ætate defecerunt. An fortè sonus verborum eius delectat aures aures tuas, qui verba vix plenè enunciat lapsis dentibus? Tamen si iu-

Psal. 64.

iam præmeditatur gaudia futura. Beati, inquit, qui habitant in domo tua. Vnde beati? Quid habituri? Quid acturi? Omnes qui beati dicuntur in terra, habent aliquid & agunt aliquid. Beatus est homo ille, qui tot prædijs, tanta familia, tanto auro & argento beatus dicitur. Beatus est: ad illos honores peruenit, ad proconsulatum, ad præfecturam agendam. Beatus ergo dicitur, aut habendo aut agendo. Vnde autem ibi beati? quid habituri? quid acturi? Quid habituri iam suprà dixi, Beati qui habitant in domo tua. Domum tuam si habueris, pauper es? Domum Dei si habueris, diues es. In domo tua timebis latrones, domui Dei murus ipse Deus est. Beati ergo qui habitant in domo tua. Possident Hierusalem cœlestem, sine angustia, sine pressura, sine diuersitate & diuisione limitum: omnes habent eam & singuli habent totam. Magnæ illæ diuitiæ. non angustat frater fratrem: nulla ibi indigentia est, Quid ergo ibi sunt acturi? Omnium enim actionum humanarum mater est necessitas. Ecce modò quod loquor, & disputo, necessitas parit. Nunquid ibi talis disputatio erit, quæ quasi doceat ignaros? quæ quasi cómoneat obliuiosos? Aut verò in illa pátria Euangelium recitabitur, vbi ipsum Dei verbum contemplabimur? Ergo quia dixit iste desiderans & suspirans ex voce nostra, quid habituri simus in illa patria cui suspiramus, & ait, Beati qui habitant in domo tua: dicat & quid acturi simus, In secula seculorum laudabunt te. Hoc erit totum negotium nostrum, sine defectu alleluia. Non vobis fratres videatur quasi fastidium ibi futurum: quia si modò hoc diu dicatis non duratis, ab illo gaudio necessitas vos auertit. Ecce quátum nos delectat quod non videtur. Et si tanta alacritate in ipsa pressura & fragilitate carnis laudam° quod credimus, quomodò laudabimus quod videbimus? Cum absorpta fuerit mors in victoria, cùm mortale hoc induerit immortalitatem, & corruptibile hoc induerit incorruptionem, nemo dicet, diu steti: nemo dicet, diu ieiunaui, diu vigilaui. Stabilitas enim magna ibi: & ipsa immortalitas iá corporis nostri suspendetur in contemplatione Dei. Et si modò verbum hoc quod vobis ero- _{1.Cor. 15.}

gamus, tam diu fragilitatem carnis nostræ stantem tenet, quid nobis faciet Illud gaudium? Quomodo nos mutabit? Similes enim ei erimus, quoniam videbim° eum sicuti est. Iam similes illi quádo deficiemus? quo auertemur? Securi ergo simus, fratres, non nos satiabit, nisi laus Dei. Si deficias ab amore, deficies à laude: si autem amor sempitern° erit (quia illa insatiabilis pulchritudo erit) noli timere ne non possis semper laudare quem semper poteris amare. Ergo beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. Huic vitæ suspiremus. Sed quomodo illuc veniemus? Beatus vir cuius est susceptio eius abs te Domine. Intellexit vbi esset, quia per fragilitatem carnis suæ ad illam beatitudinem volare non posset. Circumspexit pondera sua, quia dicitur alio loco, Corpus enim quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Spiritus sursum vocat, pond° carnis deorsum reuocat. Inter duos conatus suspensionis, & ponderis colluctatio quædam est: & ipsa colluctatio ad pressurá pertinet torcularis. Audi ipsam luctam de torculari ab Apostolo expressam, qui & ipse ibi conterebatur, ibi premebatur. Condelector, inquit, legi Dei secundum interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducenté in lege peccati quę est in membris meis. Magna lucta, & euadendi magna desperatio, nisi subueniat id quod de consequenti ait, Infelix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum Dominú nostrú. Ergo & iste in hoc psalmo vidit illa gaudia, cogitauit animo, Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorú laudabunt te. Sed quis illuc ascendet? Quid faciam de carnis pondere? Condelector legi Dei secundú interiorem hominé: sed quid faciá? quomodo volabo? quomodo perueniam? Video .n. aliam legé in membris meis repugnantem legi mé tis meæ. Dixit se infelicem & addidit, Quis me liberabit de corpore mortis huius, vt inhabitem in domo Domini, & in secula seculorum laudem eum? Quis me liberabit? Gratia Dei per Ie- sum

Psal. 83. Sapien. 9. Rom. 7.

sum Christum Dominum nostrum. Sicut ergo in verbis Apostoli illi difficultati, & quasi inextricabili luctæ subuenit quod subiecit, Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrũ: sic & hic cùm suspiraret flammanti desiderio in domum Dei, & in illas laudes Dei, considerata grauedine corporis sui, & mole carnis suæ, & desperatione quadam suborta, rursus in spe euigilauit & ait, Beatus vir cuius est susceptio eius abs te Domine.

Ex tractatu in Psalmũ octogesimum quartum, super his verbis: Ostende nobis Domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis. CAP. XIX.

Felix est cui ostendit Deus misericordiam suam. Ostendendo enim illi misericordiam suam, persuadet illi quia quicquid boni habet ipse homo, non habet nisi ab illo: quia omne bonũ nostrũ ipse est. Et quum viderit homo quicquid boni habet non se habere à se, sed à Deo suo, videt quia totũ quod in se laudatur, de misericordia Dei est, non de meritis suis. Et videndo ista non superbit: non superbiendo non extollitur: non se extollendo, non cadit: non cadendo, stat: stando inhæret: inhærendo manet: manendo perfruitur, & lætatur in Domino Deo suo. Erunt illi delitiæ, ipse qui fecit illum: & delitias ipsas nemo corrumpit, nemo interpellat, nemo aufert. Quis potens minabitur auferre? Quis vicinus malus, quis latro, quis insidiator tibi tollit Deũ? Et potest tibi tollere totũ quod possides corpore, non tibi tollit eum quem possides corde. Ipsa est misericordia, quam vtinam Deus ostẽdat nobis. Ostẽde nobis Domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis. Christũ tuum da nobis: in illo.n. est misericordia tua. Dicamus illi & nos, da nobis Christũ tuũ. Iam quidem dedit nobis Christũ suum, adhuc tamen illi dicamus, Da nobis Christum tuum, quia dicimus illi, Panẽ nostrum quotidianum da nobis hodie. *Matth.6.* Et quis est panis noster, nisi ipse qui dixit, Ego sum panis viuus qui de cœlo descendi? *Ioan.6.* Dicamus illi, Da nobis Christum tuum. Dedit enim nobis Christũ, sed hominem quem nouimus: dedit hominem, eum ipsum nobis datur⁹ est Deum. Hominibus enim hominem dedit, quia talem illum hominibus dedit, qualis posset capi ab hominibus. Deum enim Christum nullus hominũ capere poterat. Factus est hominibus homo, seruauit se Deum dijs. An forte arroganter dixi? Reuera arroganter, nisi ipse dixisset, Ego dixi dij estis, & filij altissimi omnes. *Psal. 81.* Ad hanc ipsam adoptionem reuocamur, vt efficiamur filij Dei. Iam quidem sumus, sed per fidem. Sumus quidem, sed in spe: nondum sumus in re. Spe enim salui facti sum⁹, sicut dicit Apostolus. *Rom. 8.* Spes autem quæ videtur non est spes: quod enim videt quis, quid speras? Si aũt quod non videmus speram⁹, per patientiam expectamus. Quid enim expectamus per patientiam, nisi videre quod credimus? Modò enim credimus quod non videmus: permanendo in eo quod credentes non vidimus, merebimur videre quod credimus. Propterea Ioannes in Epistola sua quid ait? *1. Ioan. 3.* Dilectissimi, filij Dei sumus, sed nõdum apparuit quid erimus. Quis non exultaret, si subitò nescio cui peregrinanti, & ignoranti gen⁹ suum, patienti aliquam egestatem & ærumnam, & in labore cõstituto diceretur, Filius senatoris es, pater tuus amplo patrimonio gaudet reuerà, reuoco te ad patrem tuum? Quali gaudio exultaret, si hoc non fallax promissor diceret? Venit ergo non fallax Apostolus Christi, & ait, Quid est quod de vobis speratis? Quid est quod vos affligitis, & mœrore contetitis? Quid est quod concupiscentias vestras sequendo, in egestate istarum voluptatũ conteri vultis? Habetis patrem, habetis patriam, habetis patrimonium. Quis est iste pater? Dilectissimi filij Dei sumus. Quare ergo nondum videmus patrem nostrum? Quia nondum apparuit quid erimus. Iam sumus, sed in spe: nam quid erimus nondum apparuit. Et quid erimus? *Ibidem.* Scimus, inquit, quia cùm apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Sed hoc de patre dixit, de filio autem Domino nostro Iesu Christo fortè non dixit: & nos videndo patrem, non videndo filium, erimus beati? Ipsum audi Christum. Qui me videt, videt patrem. *Iohan. 14.* Cum enim vnus Deus videtur, Trinitas videtur, Pater & Filius & Spiritussanctus. Audi exprel-

expressius, quia ipsius filij visio tribuet nobis beatitudinem, & nihil interest inter visionem ipsius, & visionem patris: ipse ait in Euangelio, Qui diligit me, mandata mea custodit, & ego diligam illam, & ostendā meipsum illi. Loquebatur ille, & dicebat, Ostendam meipsum illi. Quare? Non erat ipse qui loquebatur? Sed carnem caro videbat, diuinitatem caro non videbat. Ad hoc autem caro carnem vidit, vt per fidem cor mūdaretur, vnde Deus videretur. Dictum est enim de Domino, Fide mundans corda eorum. Et dixit ipse Dominus, Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbūt. Ergo si promisit ostendere se nobis: qualis est pulchritudo ei? Fratres, cogitate omnia ista quæ videtis pulchra, quæ amatis, ipse fecit. Si hæc pulchra sunt, quid est ipse? Si hæc magna sunt, quant' est ipse? Ergo ex istis quæ hic amamus, illum magis desideremus: & contemnentes ista, illum diligamus: vt ipsa dilectione per fidem cor mundemus, & mundatum cor nostrum inueniat aspectus illius. Lux quæ nobis ostēdetur sanos debet inuenire: hoc agit modò fides. Hoc ergo modò diximus, Et salutare tuum da nobis. Da nobis Christum tuum, nouerimus Christum tuum, videamus Christum tuum: non quomodo illum viderūt Iudæi, & crucifixerunt, sed quomodo illum vident Angeli, & gaudent.

Ibidem.

Actor. 15.

Matth. 5.

Ex tractatu in Psalmum octogesimū quintum, super his verbis: Tu Domine adiuuisti me, & consolatus es me.

CAPVT XX.

Adiuuisti, inquit, me in certamine, & consolat' es me in tristitia. Nemo enim consolationem quærit, nisi qui est in miseria. Regio ista scandalorū est, & tentationum, & omnium malorum: vt gemamus hic, & mereamur gaudere ibi, hic tribulari, & consolari ibi, & dicere, Quoniam ecce exemisti oculos meos à lachrymis, pedes meos à ruina, quoniam placebo Domino in regione viuorum. Ista regio mortuorum est. Transit regio mortuorum, venit regio viuorum. In regione mortuorū labor, dolor, timor, tribulatio, tentatio, gemitus, suspirium. Hic falso felices, verè infelices: quia falsa felicitas, vera miseria est. Qui verò se agnoscit in vera esse miseria, erit etiam in vera felicitate. Et tamen nunc quia miser es, Dominum audi dicentem, Beati lugentes. O beati lugentes. Nihil tam coniunctum miseriæ quam luctus: nihil tam remotum, & contrarium miseriæ, quàm beatitudo. Tu dicis lugentes, & tu dicis beatos? Intelligite, inquam, quod dico: beatos dico lugentes. Quare beati? In spe. Quare lugentes? In re. Etenim lugent in morte ista, in tribulationibus istis, in peregrinatione ista. Et quia agnoscunt se esse in ista miseria, & gemunt, beati sunt. Contristatus est beatus Cyprianus in passione: modò consolatus est in corona. Quum transierit gemit' noster, omnes vna voce in vno populo, in vna patria consolabimur, millia millium coniuncta psallentib' angelis, & choris cœlestium potestatum in vna ciuitate viuentium. Quis ibit gemit? Quis ibi suspirat? Quis ibi laborat? Quis ibi eget? Quis ibi moritur? Quis ibi misericordiam præbet? Quis ibi frangit panem esurienti, vbi omnes pane iustitiæ saginantur? Nemo ibi tibi dicit, Hospitem suscipe: peregrinus ibi nemo est, omnes in patria sua viuunt. Nemo tibi dicit, Concorda amicos tuos litigantes: in pace sempiterna Dei vultu perfruuntur. Nemo tibi dicit, Visita ægrotum: sanitas immortalitasque permanet. Nemo tibi dicit, Sepeli mortuum: omnes in vita æterna erunt. Cessant opera misericordiæ, quia miseria ibi non inuenitur. Et quid ibi faciemus? Fortè opera necessitatis erūt ista, quæ hic sunt modò seminandi, arandi, coquendi, molendi, texēdi? Nihil horum, quia necessitas non erit. Vbi necessitas non erit, nec miseria: opera necessitatis & misericordiæ non erunt. Quid ibi erit? Quod negotium nostrum? Quæ actio nostra? Sedebimus & torpebimus, & nihil agemus? Si refrigescit amor noster, refrigescit & actio nostra. Amor ergo quietus in vultu Dei, quem modò desideramus, cui suspiramus, cùm ad eum venerimus, quomodo nos accendet, in quem nondum visum sic suspiramus? Cùm ad eū venerimus, quomodo nos illuminabit? quomodo nos mutabit? Quid ergo agemus fratres? Psalmus nobis indicat? Beati qui habitant in domo tua.

Psal. 114. & 55.

Matth. 5.

Psal. 83.

Vnde? In secula seculorum laudabunt te. Hęc erit actio nostra, laus Dei. Amas, & laudas. Definis laudare, si definis amare. Non autem desines amare, quia talis est quem vides, qui nullo te offendat fastidio: & satiat te, & non te satiat. Mirum est quod dico. Si dicam quia satiat te, timeo ne quasi satiatus velis abcedere, quomodo de prandio, quomodo de cœna. Timeo rursus si dixero non te satiat, ne indigēs videaris, & quasi inanior existas, & minus in te sit aliquid quod debeat impleri. Quid ergo dicam quod dici non potest, cogitari vix potest? Et satiat te, & non te satiat: quia vtrumque inuenio in scriptura. Nam scriptum est, Beati esurientes & sitientes iustitiam, quia ipsi saturabuntur. Et rursum de sapientia dictum est, Qui te edunt adhuc esurient, Et qui te bibunt, adhuc sitient. Quid est bibendo sitire? Nunquam fastidire. Si ergo ista ineffabilis, & sempiterna dulcedo erit, modò quid à nobis petit Deus, fratres, nisi fidem non fictam, spem firmam, charitatem puram: vt ambulet homo in via quam Dominus dedit? Ferat ergo tentationes, & suscipiat consolationes. *Matth. 5.* *Eccles. 24.*

PSYCHAGOGIAE LIBER TERTIVS, COLLECTUS ex tractatibus, siue homilijs, Diui Aurelij Augustini Hipponensis Episcopi.

Ex tractatu in Psalmum octuagesimum sextum, super his verbis: Fundamenta eius in montibus sanctis.

CAPVT I.

Ntendat charitas vestra. Ciuitas quędam in isto Psalmo cantata & commendata est, cuius ciues sumus in quātum Christiani sumus, & vnde peregrinamur quamdiu mortales sumus, & ad quā tendimus per eius viam, quæ omnino quasi dumetis, & sentibus interclusa non inueniebatur. Rex ipsius ciuitatis se fecit viam, vt ad ciuitatem perueniremus. Ambulantes ergo in Christo, & adhuc peregrinantes donec perueniamus, & suspirantes desiderio cuiusdam ineffabilis quietis, quæ habitat in illa ciuitate (de qua quiete dictū, & nobis est promissum hoc quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit) ambulantes ergo sic cantemus vt desideremus. Nam qui desiderat, etsi lingua taceat, corde cantat. Qui autem non desiderat, quolibet clamore aures hominum feriat, mutus est Deo. Videte quomodo erant amatores huius ciuitatis ardentes, illi ipsi per quos hæc dicta sunt, per quos hæc nobis commendata sunt, quanto per eos affectu ista cantata sunt. Affectum istū generabat in eis amor ciuitatis: amorē autem ciuitatis infuderat spiritus Dei. *1. Cor. 2.* Charitas, inquit, Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum sanctum qui datus est nobis. Hoc ergo spiritu ferventes, audiamus quæ dicta sunt de hac ciuitate, Fundamenta eius in montibus sanctis. Nihil de illa adhuc dixerat Psalmus: hinc tamen incipit & ait, Fundamenta eius in montibus sanctis. Repletus ergo Spiritusancto ciuis iste, & multa de amore & desiderio ciuitatis huius voluens secum, tanquam plura intus apud se meditatus, erumpit in hæc verba: Fundamenta eius in montibus sanctis: quasi iam de illa dixerit aliquid. Quomodo de illa nihil dixerat, qui nūquam de illa corde tacuerat? Quomodo enim dicitur, eius, de quā nihil dictum est? Sed multa, vt dixi, secum in silentio de illa ciuitate parturiens, clamans ad Dominum, erupit etiam in aures hominum, Fundamenta eius in mōtibus sanctis. *Rom. 5.*

Idem pater Augustinus tractatu quadragesimo in Euangelium Beati Ioannis Apostoli, ait:

Quid dicam charitati vestræ? O si cor esset qualitercunque suspirans in illam ineffabilem gloriam. O si peregrinationem nostram in gemitu sentiremus, & seculum non amaremus, & ad eum qui nos vocauit pia mēte perpetuò pulsare-

latemus, Desiderium sinus cordis est: capiemus, si desiderium quantùm possumus extendamus. Non solum seminetur,& germinet hoc desiderium, verùm etiam in modum tantæ capacitatis augeatur, vt idoneum sit sumere qđ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Amate mecũ. Nõ multùm amat nummum, qui amat Deum. Hic palpaui infirmitatem: non ausus sum dicere, non amat nummum, sed dixi, non multùm amat nummum: quasi amandus sit nummus, sed nõ multum. O si Deum dignè amem⁹, nũmos omnino non amabimus. Erit tibi nummus instrumẽtum peregrinationis, quo vtaris ad necessitatẽ, nõ irritamentum cupiditatis, quo fruaris ad delectationẽ. Vtere mundo, nõ te teneat mũdus quo intrasti: iter agis, exiturus venisti, non mansurus. Si tales fueritis (erigite cor, si potestis, & audite me) si tales fueritis, ad eius promissa venietis: nõ enim impossibile vobis est, quia magna est manus eius qui vos vocauit: Vocauit: inuocetur. Dicatur illi, Vocasti nos, vocamus te: ecce adiuimus vocantem, audi te inuocantes. Perduc quò promisisti, perfice quod inchoasti: noli deserere munera tua, noli deserere agrum tuum: germina tua intrent in horreum tuum. Abũdant tempestates in mundo: sed maior est q fecit mundum. Abundant tentationes: sed non deficit, qui in illo spẽ ponit, in quo defectus nullus est.

1. Cor. 2.

Rursum tractatu in psalmum octogesimum sextum, super his verbis. Sicut lætantium omnium habitatio est in te: ipse Augustinus ait: CAP. II.

Tanquam iocundatorum est habitatio omniũ in illa ciuitate: in peregrinatione verò ista cõterimur. Habitatio nostra ibi iocũditas sola erit. Peribit labor & gemitus: transeunt orationes, succedunt laudationes. Ibi ergo habitatio iocundatorum, non erit gemitus desiderantium sed lætitia perfruentium. Aderit.n. ipse cui modò suspiramus, similes ei erimus, quoniam videbimus eũ sicuti est. Ibi totum negotiũ nostrum nõ erit nisi laudare Deum & frui Deo. Et quid aliud quæremus vbi solus sufficit, per quẽ facta sunt omnia? Habitabimur, & habitabimus: subijcientur illi omnia, vt sit Deus omnia in omnibus. Beati ergo qui habitant in domo tua. Vnde beati? Habendo aurum, habẽdo argentũ, numerosam familiam multiplicem prolem? Vnde beati? Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. Hoc vno beati ocioso negotio. Hoc ergo vnum desideremus, fratres: cùm venerimus ad hoc nos paremus gaudere ad Dominũ, laudare Deum. Opera bona quę modò nos perducunt, non ibi erunt. Non tibi erũt opera misericordiæ, vbi nulla erit miseria. Egentem non inuenies, nudum non inuenies, nemo tibi occurret sitiens, nullus peregrinus erit, nullus ægrotus quem visites, nullus mortuus quem sepelias, nullus litigatorum inter quos pacem componas. Quid facturus es? An fortè propter necessitates nostri corporis nouellabimus, & arabimus, & negotiabimur & peregrinabimur? Magna ibi requies. Nam ibi omnia opera quæ necessitas flagitat subtrahentur: mortua necessitate, peribũt opera necessitatis. Quid ergo erit? Quomodo potuit, dixit lingua humana, Tãquam iocũdatorum omnium habitatio est in te. Quid est tanquam? Quia talis ibi erit iocũditas, qualem hic non nouimus. Video hic multas iocũditates: & multi gaudẽt in seculo, alij hinc, alij inde, & nõ est quod illi gaudio comparetur, sed tãquam iocũditas erit. Nam si dicam iocũditas, incipit homini occurrere talis iocũditas, qualem solet habere in poculis, in prãdijs, in auaritia, in honoribus seculi. Extollũtur enim homines, & lætitia quadam insaniũt: sed nõ est gaudere impijs dicit Dominus. Est enim iocũditas quędam, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascẽdit. Tãquam iocundatorum omnium habitatio est in te. Ad aliud gaudium nos paremus, nec quasi paremus nos talibus ibi perfrui, qualibus hic gaudemus: alioqui continentia nostra auaritia erit. Sũt enim homines qui inuitãtur ad cœnam opimam, vbi multa & preciosa po nẽda sunt: nõ prãdent. Iam si quæras ab eis quare nõ prãdeant: respõdent, ieiunamus. Magnũ opus, Christianum opus ieiunium: noli citò laudare, quære causam: negotiũ ventris agitur, nõ religionis. Quare ieiunãt? Ne vẽtrem prçoccupent

1. Cor. 15.
Psalm. 83.
1. Ioan. 3.
Ioan. 1.
1. Cor. 2.

pent vilia,& non possint admittere preciosa. Ergo negocium gutturis geritur in ieiunio. Magna res vtique ieiunium contra ventrem, & guttur pugnat: aliquando illis militat. Itaq; fratres mei, si putatis aliquid tale habituros nos in illa patria ad quam nos exhortatur tuba coelestis,& propterea vos à præsentibus abstinetis, vt illic talia copiosius recipiatis, sic estis qnomodò illi qui ieiunant propter epulas maiores, & continent se pro maiori incontinentia. Nolite ergo sic. Ad aliquid vos ineffabile preparate: mundate cor ab omnibus affectionibus vestris terrenis & secularibus. Visuri sumus quiddam, quo viso beati erimus,& hoc nobis solũ sufficiet. Et quid? Non

Psalm. 83. manducabimus? Imo manducabimus: & ipse Deus erit cibus noster, qui & reficiet,& non deficiet. Tanquam iocundatorum omnium habitatio est in te. Iã dictum est vnde iocundabimur. Beati,q habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. Laudemus & modò Dominum quantum possumus mixtis gemitibus: quia laudando eum, desideramus eum, sed nõdum tenemus. Cùm tenuerimus, subtrahetur omnis gemitus: & remanebit sola & pura & æterna laudatio:

Idem Pater Augustinus tractatu in Psalmum trigesimum sextum, super his verbis: Et hæreditas eorum in æternum erit, sic ait:

Seruatur nobis nescio quod dulce spe-

1. Corin. 1. ctaculum omnino: etsi cogitari ex aliqua parte in ænigmate per speculũ potest, diei tamen nullo modo potest pulchritudo illius dulcedinis, quam seruat Deus timentibus se, perficit autem sperantibus in se. Ad illam parantur corda nostra in omnibus vitæ huius tribula-

Psalm. 30. tionibus & tentationibus. Noli mirari quòd in laboribus pararis: ad magnum aliquid pararis. Vnde est vox illa iusti confirmati, Non sunt condignæ passio-

Rom. 8. nes huius temporis ad futurã gloriam quæ reuelabitur in nobis. Quæ erit futura gloria nostra, nisi æquari angelis & videre Deum.

Ex tractatu in ipsum Psalmum octogesimũ nonũ, super his verbis: Repleti sumus manè misericordia tua, & exultauimus, & delectati sumus omnibus diebus nostris.

CAPVT III.

Illa bona quæ futura sunt spe antici- 1. Cor. 2.
pans,& velut iam facta deputans, Repleti sumus, inquit, manè misericordia tua. Tunc replebuntur iusti eo bono quod nunc esuriunt & sitiunt, dum per fidem ambulantes peregrinantur à Domino: vnde & illud alio loco dicitur, Replebis me lætitia cum vultu tuo. Et Psal. 15.
alibi, Satiabor dum manifestabitur gloria tua. Vnde etiam dicitur, Ostende no Psalm. 16.
bis patrem, & sufficit nobis: atque ipse Dñs ait, Ostendam meipsum illi. Quod Psal. 14.
donec fiat, nihil boni nobis sufficit, sufficere debet, ne desiderium nostrum in via remaneat, quod donec perueniat extendendum est. Et exultauimus,& iocundati sumus omnibus diebus nostris. Dies ille, dies est sine fine. Simul sunt illi omnes dies, ideò satiant. Non enim succedentibus cedunt. Vbi non est aliquid quod non veniendo nondum sit, & veniendo iam non sit. Omnes simul sunt, quia vnus est qui stat & non transit, ipsa est æternitas: hi sunt dies, de quibus dicitur, Quis est homo qui vult vi- Psalm. 33.
tam,& diliget dies videre bonos? Hi dies & in alio loco anni appellantur, vbi Psal. 101.
Deo dicitur: Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Non enim anni sunt qui pro nihilo habentur, neq; dies sunt qui sicut vmbra declinauerunt, sed dies sunt qui sunt: quorum numerũ notum sibi fieri precabatur, qui dicebat, Notum fac mihi Domine finẽ meum, Psalm. 38.
quo perueniendo maneam, vt nihil vlterius iam requiram: & numerum dierum meorũ qui est: vtiq; qui est, nõ qui non est: quia dies isti, de quib⁹ & illic cõsequenter dicit, Ecce veteres posuisti dies meos, non sunt: quia non stant, non manent, celerrima mutabilitate transcurrũt, nec vna hora in eis inuenitur, in qua ita sim⁹, vt non alia pars ei⁹ transierit, alia ventura sit, nulla stet vt sit. Illi autem anni, & dies non deficiunt: in q. bus nec nos deficiemus, si fine defectu reficiemur. Exæstuet anima nostra illorum dierũ desiderio, sitiat ardenter atque vehementer: vt illic repleamur, ibi satiemur, ibi dicamus quod hic prædicimus, Satiati sumus manè misericordia tua,& exultauimus,& iocundati sumus omnibus diebus nostris.

Ex tractatu in Psalmum nonagesimũ, super

per his verbis: Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum.

CAPVT IIII.

QVæ est longitudo dierum? vita æterna est. Fratres, nolite putare lõgitudinẽ dierum dici, sicut sunt hyeme dies minores, æstate dies maiores. Tales dies nobis habet dare? Longitudo illa est, quæ non habet finem, æterna vita, quę nobis promittitur in diebus longis. Et verè quia sufficit, non sine causa dixit, replebo eum. Nõ nobis sufficit quicquid longum est in tempore, si habet finem, & ideo nec lõgum dicendum est. Et si auari sumus, vitæ æternæ debemus esse auari, talem vitam desiderare, quæ nõ habet finem. Ecce vbi extendatur auaritia vestra. Argentum vis sine fine? vitam æternã desidera sine fine. Nõ vis vt habeat finem possessio tua? Vitam æternã desidera. Quæ est? lõgitudine dierum replebo eum:& ostendam illi salutare meum. Nec hoc, fratres, breuiter prætereundum est, Ostẽdam illi salutare meum. Hoc dixit, Ostendã illi ipsum Christum. Quare? Nõ est visus in terra? Quid nobis magnũ habet ostẽdere? Sed non est visus tali visu quali vedebimus. Tali visu visus est, quali viderũt qui crucifixerũt. Ecce qui viderũt, crucifixerũt. nos non videmus, & credimus. Illi oculos habebant, & nos nõ habemus? Imò & nos cordis oculos habemus: sed per fidẽ adhuc videmus, nõ per speciẽ. Quã- 2.Cor.5. do erit species? Quãdo videbimus eum 1.Cor.13. facie ad faciem, quod dicit Apostolus, qđ nobis ꝓmittit De⁹ in magno premio omnium laborũ nostrorũ. Quicquid laboras, ad hoc laboras vt videas. Magnũ est qnod visuri sumus, quãdo tota merces nostra visio est, & ipsum hoc magnũ visum, est Dominus noster Iesus Christus. Ipse qui humilis visus est, ipse videbitur magnus, & lætificabit nos: videbitur quomodo videtur modò ab Angelis. Ioan. 1. In principio erat verbum, & ver- Ioan. 14. bum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Attendite ipsum Dominnm, qui hoc promisit in Euangelio dicentem, Qui dlligit me, diligetur à patre meo, & ego diligam eum. Et quasi diceretur ei, & quid ei dabis qui diligit te? Ostendã, inquit, meipsum illi. Desideremus, & amemus: flagremus, si sponsa sumus. Sponsus absens est, sustineamus: veniet quem desideramus. Tantum pignus dedit, non timeat sponsa ne deseratur à spõso, nõ dimittit pignus suum. Quod pignus dedit? Sanguinem suum fudit. Quod pignus dedit? Spiritum sanctum mitit. Talia pignora dimittet ille sponsus? Si non amaret, talia pignora nõ daret. Iam amat? O si sic amaremus. Maio- Iohan. 15. rem dilectionem nemo habet, quàm vt animam suam ponat pro amicis suis: Amemus & imitemur, curramus post vnguenta eius, quomodo dicitur in cãticis canticorum. Post odorem vnguẽ- Cant. 1. torum tuorũ currimus. Venit enim, & oleuit, & odor ipsius impleuit totum mundum. Vnde odor? De cœlo. Sequere ergo ad cœlũ, si nõ falsum respondes quod dicitur, Sursum cor, sursum cogitationẽ, sursum amorẽ, sursum spem.

Ex præfatione in expositionem Psalmi nonagesimi tertij, super his verbis: Extendens cælum sicut pellem.

CAPVT V.

COelum, id est, firmamẽtum, intelligitur per figuram liber legis. Ideò quodam loco dicitur, Extendens cœlũ sicut pellem. Si extenditur sicut pellis, Psal.103. tanquam liber est extentus vt legatur. Transacto aũt tempore quo legitur lex (propter eà enim legitur lex, quia nondũ venimus ad illã sapientiam, quæ implet corda & mentes intuentium) non opus erit vt aliquid ibi nobis legatur: qa in eo quod nobis legitur, syllabæ sonãt Psalm. 35. & transeunt, illa autem lux veritatis nõ præterit, sed fixa permanẽs inebriat corda videntium: quo modo dictum est, Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente delitiarum tuarum potabis eos, quoniã apud te est, Domine, fons vitæ. 1.Cor.13. Et vide ipsum fontem. In lumine, inquit, tuo videbimus lumẽ. Modò ergo lectio necessaria est, quam diu ex parte cognoscimus, & ex parte prophetam⁹, sicut dicit Apostolus: cùm autem venerit quod perfectum est, auferetur quod ex parte est. Non enim liber necessarius erit, nunque legemus in illa ciuitate Hierusalem, vbi Angeli viuunt, vnde nos modò peregrinamur, & peregrinatio nostra gemit: gemit antem si scimus quia peregrinamur. Nam odit valde patriam, qui putat sibi bene esse cùm per-

peregrinatur. Nunquid in illa ciuitate *Ioan. 1.* vbi sunt Angeli Euãgelium legitur, aut Apostolus? Verbo Dei omnes pascuntur. Quod verbũ Dei, vt sonaret nobis ad tempus, caro factum est, & habitauit in nobis. Sed tamen ipsa lex quæ scripta *Psal. 1.* est, firmamentum nobis est: ibi si sit cor nostrum, non pellitur iniquitatibus hominum. Vide luminare in cœlo. In lege Domini fuit voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Vult aliquis patienter ferre omnia? Non descẽdat de cœlo, & in lege Domini meditetur die ac nocte. Ergo in cœlo sit cor eius, Si in cœlo est cor eius, omnes iniquitates quæ fiunt in terra ad tempus, omnes felicitates malorũ hominũ, oẽs labores iustorum, meditanti die ac nocte legem Dei nulla sunt, & patienter tolerat omnia, & erit beatus eruditus à Deo. Et quomodo est in firmamento *Psalm. 93.* cœli? Quia lex firmamentũ est. Beatus vir quem tu erudictis Domine, & ex lege tua docueris eum, vt mitiges eum à diebus malignis, donec fodiatur peccatori fouea. Attendite ergo luminaria, quomodo procedunt & occidũt, & redeunt. Agũt cursus suos, distinguũt diẽ & noctem, voluunt annos & tẽpora, & tanta mala fiunt in terra, illis quietem in cœlo habentibus.

Ex tractatu in ipsum Psalmũ nonagesimũ tertium, super his verbis: Qui formas dolorem in præcepto.

CAPVT VI.

FOrmas, inquit, dolorem in præcepto, id est, de dolore præceptũ nobis facis, vt ipse dolor preceptum sit nobis. Quomodo dolor est præceptum? Quia te flagellat qui pro te mortuus est, & nõ tibi promittit beatitudinem in ista vita, & fallere non potest, & hic non dat qđ quæris. Quid verò dabit? vbi dabit? quãtùm dabit, qui hic non dat? qui hic erudit? qui fingit dolorem in præcepto? Laboras hic tu, sed requies tibi promittitur. Attendis te hic habere laborem, sed attende qualem ille requiem pollicetur. Nunquid cogitare poteris? Si illam posses cogitare, videres te nihil laborare ad compensationem. Audi eum qui *1.Cor. 13.* illam ex parte cernebat, qui dixit, Nunc scio ex parte. Quid ergo ait Apostolus? *2.Cor. 4.* Etenim quod est ad præsens temporale & leue tribulationis nostræ, iuxta incredibilem modum, & in incredibilẽ modum æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Quid est, æternum glorię pondus operatur in nobis? Quibus, inquam, operatur? Non respicientibus quæ videntur, sed quæ nõ videntur: quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna. Noli esse piger in labore breuiter, & gaudebis incessabiliter. Aeternam vitam tibi daturus est Deus: cogita quanto labore emenda sit. Intendite fratres. Venale est, venale est quod habeo, dicit tibi Deus: eme illud. Quid habet venale? Requiem, inquit, venalẽ habeo, eme illam. Dicis ei. Quantum valet? Audi. Precium ipsius labor est, quomodo si diceret: Precium illius aurum est. Non autem sufficeret hoc solum dicere, sed quæreres quantum aurum. Nondum dicitur tibi quantus futurus sit labor iste, vel quantum laboris de te exigatur. Tibi dicit Deus, Ego ostendo quanta sit illa requies: tu iudica quanto labore emenda sit. Dicat ergo Deus, quanta futura sit ipsa requies, Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. *Psalm. 83.* Hæc est requies sempiterna: sine fine erit requies ista, sine fine erit gaudium hoc, sine fine erit lætitia ista, sine fine erit incorruptio. Vitam æternam habebis, requiem quæ non habet finem. Quanto labore digna est requies quæ non habet finem? Si verum vis pronunciare, & verum iudicare, æterna requies æterno labore rectè emitur. Verum hoc est: sed noli timere, misericors est Deus. Si enim haberes æternum laborem, nunquam peruenires ad æternam quietem. Ergo vt aliquãdo peruenias ad id quod emis, non in æternum laborandum est, non quia non valet tanti, sed vt possideatur quod emitur. Digna est quidem emi labore perpetuo, sed necesse vt labore temporali ematur. Certè tantus labor debuit esse, id est, sempiternus, pro requie sempiterna. Decies centena millia annorum in labore quid valent? Decies centena millia annorum habẽt finem: quod tibi dabo, dicit Dominus, non habebit finem. Qualis misericordia Dei? Nec dicit, Decies centena millia annorum labora: non dicit, vel mille annos labora: non dicit, quingentos an-

annos labora: sed cùm viuis inquit, labora in paucis annis. Inde iam requies erit, & finem non habebit. Et adhuc audi, Domine secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, exhortationes tuæ iocundauerunt animam meam. Paucos annos laboras, & in ipsis laboribus non deest consolatio, non desunt gaudia quotidiana: sed noli gaudere in seculo, gaude in Christo, gaude in verbo eius, gaude in lege eius. Ad ipsa gaudia pertinet quod loquimur, & quod auditis. Quantæ sunt istæ consolationes in tantis laboribus? Verum est ergo quod dixit Apostolus. Etenim quod ad præsens est temporale & leue tribulationis nostræ iuxta incredibilem modum, & in incredibilem modum, æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Ecce quantum precium damus? quodammodo vnam siliquam ad accipiendos thesauros sempiternos. Siliquam laboris damus ad requiem incredibilem percipiendam.

Psal.93.

Ex tractatu in Psalmum centesimum tertium, super his verbis: Inter medium montium pertransibunt aqua: vbi nomine aquarum, intelligit doctrinam salutarem.

CAPVT VII.

OMnis doctrina quæ toto isto tempore dispensatur, transit: Inde dicit Apostolus: Et scientia destruetur, & prophetia euacuabitur. Quare ista euacuabuntur? Ex parte enim scimus, & ex parte prophetamus: cùm autem venerit quod perfectum est, quod ex parte est euacuabitur. Nisi fortè putat charitas vestra, quia in illa ciuitate (cui dicitur, Collauda Hierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion, quoniam confortauit vectes portarum tuarum) iam cõfirmatis vectibus & clausa ciuitate vnde nemo exit amicus, & quò nemo intrat inimic⁹, codex ibi nobis legendus est, aut tractandus sermo, quemadmodum vobis modò tractatur? Ideò modò tractatur, vt ibi teneatur. Ideò modò per syllabas diuiditur, vt ibi tot⁹ atq; integer per manifestã contẽplationem cernatur. Non tibi deerit verbũ Dei, sed tamẽ nõ per litteras, non per sonos, nõ p codices, nõ per lectorẽ, nõ per tractatorẽ. Quomodo ergo? Sicut in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Non enim sic ad nos venit, vt inde discederet: quia in hoc mundo erat, & mundus per eum factus est. Tale verbum contemplaturi sumus: apparebit enim Deus Deorum in Sion. Sed hoc quando? Post peregrinationem finita via, si tamen post finitã viam nõ iudici trademur, vt iudex mittat in carcerem. Sed si finita via, sicut speram⁹, & optamus, & studem⁹, ad patriam venerimus, ibi contemplabimur quod semper laudabim⁹, nec illud deficiet quod nobis præstò erit, nec nos qui fruemur: nec fastidiet qui manducabit, nec deficiet quod manducabitur. Magna illa & mira contẽplatio erit. Et quis de illa dignè dicet isto tempore, cũ inter montes fluunt aquæ? Interim ergo fluant aquæ inter mõtes & pertrãseant: cùm pertranseunt aquæ, bibitur in peregrinatione, ne siti in via deficiamus.

1.Cor.13.

Psal.147.

Ioan.1.

Ibidem.

Psal.83.

Luc.12.

Ex tractatu in Psalmũ centesimum decimũ nonum, super his verbis: Heu me quia incolatus meus prolongatus est.

CAPVT VIII.

MVltùm, inquit, à te recessi: peregrinatio mea facta est lõginqua. Nondum veni in patriam illam, vbi cũ nullo malo victurus sum: nondum veni in illam societatem angelorum, vbi scandala non timebo. Quare autẽ nondum sum ibi? quia incolatus meus longinquus factus est. Incolatus peregrinatio est. Incola dicitur, qui habitat in terra aliena, non in ciuitate sua. Longinquus, inquit, factus est, prolongatus est incolatus meus. Et vbi longinquus? Aliquando, fratres mei eum peregrinatur homo, inter meliores viuit quam in pãtria sua fortè viueret: sed nõ sic est quãdo ab illa Hierusalẽ cœlesti peregrinamur. Mutat enim homo patriam, & aliquando in peregrinatione illi benè est: inuenit amicos fideles peregrinando, quos in patria inuenire non potuit. Inimicos habuit vt de patria pelleretur: & quum peregrinatur, inuenit quod non habebat in patria. Non sic est patria illa Hierusalem, vbi omnes sunt boni. Quicunque inde peregrinatur, inter malos est, nec recedere à malis potest, nisi cùm redierit ad societatem angelorum: vt ibi sit vnde modò peregrinatur. Ibi

X sunt

sunt omnes iusti & sancti, qui fruuntur verbo Dei sine lectione, sine literis: quod enim nobis per paginas scriptum est, per faciem Dei illi cernunt. Qualis patria? Magna patria: & miseri sunt peregrinantes ab illa patria. Sed quid ait iste? Heu me quia longinqua facta est peregrinatio mea. Heu vox est miseriæ, vox est calamitatis, & infelicitatis: sed tamen isti bene est in spe, quia iam vel gemere didicit. Multi enim & miseri sunt, & non gemunt: & peregrinantur, & redire nolunt. Iste iam volens redire cognoscit infelicitatem peregrinationis suæ, & qa agnouit illam, redit: & ascendere incipit, quia canticū graduum cœpit cantare. Vbi ergo gemit, & inter quos habitat? Inhabitaui cū tabernaculis Cedar. Cedar, quantum meminimus ex interpretatione nominum Hebræorū, tenebras significat. Interpretatum Cedar latine, tenebræ dicuntur.

Idem pater Augustinus tractatu in Psalmum centesimum vigesimum septimum, super his verbis: Videas bona Hierusalem omnibus diebus vitæ tuæ, sic ait:

Consoletur te Deus, vt videas bona Hierusalem: illa enim bona sunt. Quare sunt? Quia æterna sunt. Quare sunt? Quia ibi est Rex qui dixit, Ego sum qui sum. Inferiora vero ista bona, sunt & non sunt: non enim stant sed labuntur & fluunt. Et quādiu, inquis, videbo bona Hierusalem? Omnibus diebus vitæ tuę. Si vita tua ęterna fuerit, in ęternum videbis bona Hierusalē: ista autem bona non omnibus diebus vitæ tuæ vides. (Non enim quando exis de corpore, moreris: perseuerat vita tua: corpus moritur, sed vita spiritus perseuerat. Oculi non vident, quia discessit qui per oculos videbat: vbicunque est qui per oculos videbat, videt aliquid.) Ergo tu talia desidera bona, quæ videas omnibus diebus vitæ tuę, id est, cum quibus viuas in æternum. Quæ sunt ergo bona illa? Fratres attendite. Dici possunt bona illa? aurum est? argentum est? fundus amœnus est? marmorati parietes sunt? tecta laqueata sunt? Absit. Quid ergo est, fratres, bonum illud quo accendimur cui suspiram⁹, quo inflammamur, propter quod adipiscendum, & videndum tantos labores sustinemus? sicut

Exod. 3.

audistis cùm legeretur Apostolus, quia omnes qui volunt piè viuere in Christo Iesu, persecutionem patientur. Non enim modò quia diabolus per reges non sæuit, ideò Christiani non patiuntur persecutionem. Si mortuus est diabolus, mortuæ sunt persecutiones: si autem ille aduersarius noster viuit, vnde nō tentationes suggerit? Vnde non sæuit? vnde non minas aut scandala procurat? O si incipias piè viuere, videbis quia omnis qui vult piè viuere in Christo, persequutionem patietur. Propter quid ergo patimur tantas persecutiones? Si enim in hac vita tantùm in Christo sperantes sumus, (ait Apostolus,) miserabiliores sumus omnibus hominibus. Propter quid damnati sunt ad bestias martyres? Quod est illud bonum? dici potest? Vnde? quæ lingua dicat, & quæ aures audiant? Et quidem illud, nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Amemus tamen, & proficiamus. Videtis enim quia pugnæ non desunt, & pugnamus cum concupiscentijs nostris. Pugnamus foris cum infidelibus & inobedientibus hominibus: pugnamus intus cum suggestionibus, & perturbationibus carnalibus. Vbique pugnamus adhuc. Bonum nostrum cui suspiramus, pax erit. Ecce magnum bonum, fratres, pax vocatur. Quærebatis quid vocaretur, an aurum esset, an argentum, an fundus an vestis? Pax est. Nō pax talis, qualem habent inter se homines infidam, instabilem, mutabilem, incertam: nec pax talis, qualem secum habet ipse vn⁹ homo. Diximus enim quia & secum pugnat homo: vsquequo domet omnes cupiditates, adhuc pugnat. Qualis ergo pax? Quam oculus non vidit, nec auris audiuit. Qualis pax? De Hierusalem: quia Hierusalem interpretatur visio pacis.

2. Tim. 3.

1. Cor. 15.

1. Cor. 2.
Isaia 64.

Ex tractatu in Psalmū centesimū vigesimū primū, super his verbis: Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus. Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Hierusalem

CAPVT IX.

FRatres, veniat in mentem charitati vestræ, si qua fortè festiuitas martyrum, & locus aliquis sanctus nominatur, quo certò die turbæ confluunt ad

ad celebrandam solennitatem, illæ turbæ quomodo se exuscitant, quomodo se hortantur, & dicunt, eamus, eamus? Et quæritur, Quò eamus? Et dicitur, Ad illum locum, ad sanctum locum. Inuicem sibi loquuntur, & tanquàm incēsi sigillatim faciunt vnam flammā: & ipsa vna flamma facta ex collocutione sese accendentium, rapit illos ad sanctum locum, & cogitatio sancta sanctificat eos. Si ergo ad locum temporalē sic rapit amor sanctus, qualis amor debet esse qui concordes rapit in cœlum, dicentes sibi, In domum Domini ibimus? Ergo curramus: curramus, quia in domū Domini ibimus. Curramus, & nō fatigemur, quia illuc perueniemus vbi nō lassabimur. Curramus in domum Domini: iocundetur anima nostra in his quę nobis dicuntur. Qui ea nobis dicunt, priores viderunt ipsam patriam, de longinquo clamātes ad posteriores. In Domum Domini ibimus: ambulate, currite. Viderunt illam Apostoli, & dixerūt nobis, Currite, ambulate, sequimini, in domum Domini ibimus. Et quid dicit etiam vnusquisq; nostrum? Iocundatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus, Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Hierusalem. Ecce habes domum Domini, si quærebas quid sit domus Domini. In illa domo Domini laudatur qui cōdidit domum, ipse est delitiæ omnium habitātium in domo. Ipse, sola spes hic, & res ibi. Ergo qui currūt quid debent cogitare? Quasi ibi iam sint, & ibi stent. Magnum est.n. ibi stare inter angelos, & non deficere. Qui enim inde lapsus est, in veritate nō stetit. Quicunq; non sunt lapsi, in veritate stant: & ille stat qui Deo fruitur: q aūt se frui voluerit, cadit. Quis verò se frui vult? Qui superbus est. Ideò ille qui semper stare volebat in atrijs Hierusalem, In lumine tuo, inquit, videbim⁹ lumen, nō in lumine nostro. Item: Apud te, inquit, fons vitæ, non apud me. Et quid adiecit? Nō veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatorum non moueat me, Ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem, expulsi sunt nec potuerunt stare. Si ergo illi ideò non potuerunt stare quia superbi fuerunt: humiliter tu ascende, vt dicas, Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Hierusalem. Cogita qualis ibi futur⁹ sis. Et quamuis adhuc in via sis, hoc tibi pone ante oculos quasi ibi istes, quasi iam inter angelos indeficiens gaudeas: & fiat in te quod dictum est, Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te.

Ioan. 8. — Psal. 35. — Psalm. 83.

Ex eodē tractatu in ipsum Psalmū cētesimū vigesimum primū, super his verbis: Hierusalem quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio eius in idipsum.

CAPVT X.

IAm, fratres, quisquis erigit aciē mentis, quisquis deponit caliginem carnis, quisquis mundat oculum cordis, eleuet, & videat quid est Idipsum, quomodo dicam, nisi Idipsum? Fratres, si potestis, intelligite quid est Idipsum. Nā & ego quicquid aliud dixero, non dico Idipsum. Contendimus tamen quibusdam vicinitatibus verborum & significationum perducere infirmitatem mētis ad cogitandum Idipsum. Quid est Idipsum? Quod semper eodem modo est, quod non modò aliud, & modò aliud est. Quid est ergo Idipsum, nisi quod est? Quid est Quod est? Quod æternū est. Nam quod semper aliter atq; aliter est, nō est, quia non manet. Non omnino non est, sed non summè est. Et quid est Quod est, nisi ille qui quando mittebat Moysen dixit ille, Ego sum qui sum? & adiecit & ait, Dices itaq; filijs Israel, Qui est misit me ad vos. Ecce idipsum, Ego sum qui sum, Qui est misit me ad vos. Sed non potes capere: multùm à te est intelligere, multùm à te est apprehendere. Retine ergo quod pro te factus est ille quem non potes capere. Retine carnem Christi, in quam leueris ægrotus, atq; à vulneribus latronum semiuiuus relictus: & ad stabulum perducaris, & ibi sanetis. Ergo curramus ad domum Domini, & perueniamus ad ciuitatem vbi stent pedes nostri, ciuitatem quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio eius idipsum. Idipsum est hoc de quo dictum est, Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Ecce idipsum, cuius anni non deficient. Fratres, nonne anni nostri quotidie deficiunt, nec stant omnino? Nam & qui venerunt iam non sunt, & qui futuri sunt nondū sunt. Iam illi defecerunt, & illi defe-

Exod. 3. — Luc. 10. — Psal. 101.

sturi venturi sunt. Præteritæ horæ transierunt, futuræ nondum venerunt: & cũ venerint,& ipsę transibunt & deficient. Qui sunt anni qui nõ deficiunt, nisi qui stant? Si ergo anni ibi stant, ipsi anni qui stant vnus annus est: & ipse vnus annus qui stat, vnus dies est: quia ipse vnus dies nec ortũ habet nec occasum, nec inchoatur ab hesterno, nec excluditur à crastino, sed stat semper ille dies. Et quod vis vocas illum diem: si vis, anni sunt: si vis, dies est: quodcunque cogitaueris, stat tamen. Ipsius stabilitatis particeps est illa ciuitas, cui participatio est in idipsum. Meritò ergo quia illius stabilitatis sit particeps, dicit iste qui illuc currit. Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Hierusalem. Omnia enim ibi stant, vbi nihil transit. Vis & tu ibi stare & non transire? Illuc curre. Idipsum nemo habet ex se. Intendite fratres, Corpus habet, non est idipsum, quia non in se stat. Mutatur per ætates, mutatur per mutationes locorum ac temporũ, mutatur per morbos, & defectus carnales: non ergo in se stat. Corpora cœlestia non in se stant, habent quasdam mutationes suas, etsi occultas: certè de locis in loca mutantur, ascendunt ab oriente in occidentem, & rursus circumeunt ad orientem. Non ergo stant, non sunt idipsum. Anima humana nec ipsa stat. Quantis enim mutationibus & cogitationibus variatur, quantis voluptatibus immutatur, quãtis cupiditatibus diuerberatur atq; discinditur? Mens ipsa hominis quæ dicitur rationalis, mutabilis est, non est idipsum. Modò vult, modò nõ vult: modò scit, modò nõ scit: modò meminit, modò obliuiscitur. Ergo id ipsũ nemo habet ex se. Qui voluit ex se habere idipsum, vt quasi ipse sibi esset id ipsum, lapsus est. Cecidit angelus, & factus est diabolus. Propinauit homini superbiam, deiecit secum inuidentia eum qui stabat. Isti sibi voluerunt idipsum esse, sibi principari, sibi dominari voluerunt. Noluerunt habere verũ Dominum, qui verè est idipsum: cui dictũ est: Mutabis ea & mutabuntur, tu autẽ idem ipse es. Iã ergo post tantũ languorem, post tantos morbos, difficultates, labores, redeat anima humiliata ad idipsum, & sit in illa ciuitate, cuius participatio eius in idipsum.

Psal. 101.

Ex tractatu in Psalmum centesimum trigesimum sextum, super his verbis: Super flumina Babylonis illic sedimus, & fleuimus, dum recordaremur tui, Sion.

CAPVT XI.

Qvæ sunt flumina Babylonis? & quod est nostrum sedere & flere in recordatione Sion? Si enim ciues inde sumus, non tantùm hoc cantamus, sed & agimus. Si ciues sumus de Hierusalem, id est, de Sion, si in ista vita, in ista confusione huius seculi, in ista Babylonia nõ ciues habitamus, sed captiui detinemur, oportet vt non tantùm ista decantemus, sed & faciamus affectu cordis pio, religioso desiderio æternæ ciuitatis. Habet & hæc ciuitas, quæ Babylonia dicitur, amatores suos consulentes paci temporali, & nihil vltra sperantes, totumque gaudium suum ibi figentes, & ibi finientes, & videmus eos pro republ. terrena plurimùm laborare. Sed tamen in ea quicunq; fideliter versantur, si non ibi appetant superbiam & perituram elationem ociosamq; iactantiam, sed veram fidem exhibeant, quam possunt, quamdiu possunt, quibus possunt: non eos sinit Deus perire in Babylonia. Intelligit captiuitatem eorum Deus, & ostendit illis aliam ciuitatem, cui verè debeant suspirare, pro qua debeant cuncta conari, ad quam capessendam debeant ciues suos secum peregrinos quantũ valuerint adhortari. O sancta Sion, vbi totum stat, & nihil fluit, Quis nos in ista instabilia deiecit? Quare dimisimus conditorem tuum, & societatem tuam? Ecce inter fluentia, & labentia constituti sumus: vix quisquam (raptus à flumine,) etiam si tenere lignũ potuerit, euadit. Humiliati ergo in captiuitate nostra sedeamus super flumina Babylonis: non nos audeamus in illa flumina præcipitare, nec nos audeamus in nostræ captiuitatis malo atque tristitia superbè erigere sed sedeamus, & sic fleamus. Sedeamus super flumina Babylonis, non infra flumina Babylonis: talis sit humilitas nostra, vt nos non mergat. Sede super flumina, noli in flumine, noli sub flumine: sed tamen sede humilis. Inde oportet vt fleas, recordando Sion. Multi enim flent fletu Babylonico, quia & gaudent gaudio Babylo-

lonis: gaudent lucris, & flent damnis: vtrumq; de Babylonia est. Flere debes, sed recordando Sion. Si recordando Sion fles, etiam quando tibi secundū Babyloniam bene est oportet vt fleas. Attendat quisque ipsam felicitatem suam qua exultat: attendat si non fluat illa felicitas, si potest cert⁹ esse de illa quod maneat in æternum. Si aūt non est cert⁹, & videt fluere vnde gaudet, fluuius Babylonis est: sedeat supra, & fleat. Sedebit autem & plorabit, si recordatus fuerit Sion. O pax illa quam videbimus apud Deum, ô pax illa & sancta æqualitas angelorum, ô illa visio, & spectaculum pulchrum. Ecce in Babylonia pulchra sunt, quæ ciues ipsius Babyloniæ tenēt: sed non te teneant, nō decipiant. Aliud est solatium captiuorum, aliud gaudium liberorum. Super flumina Babylonis illic sedim⁹, & fleuimus, cùm recordaremur tui, Sion.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragesimum quartum, super his verbis: Per singulos dies benedicam tibi, & laudabo nomen tuum in seculum, & in seculū seculi. Magnus Dominus, & laudabilis nimis: & magnitudinis eius nō est finis.

CAPVT XII.

Lauda & benedic Dominum Deum tuum per singulos dies, vt cum finiti fuerint singuli dies, & venerit sine fine vnus dies, eas ex laudibus in laudē, sicut ex virtutibus in virtutem. *Psal. 83.* Per singulos, inquit, dies benedicam te: non transibit dies quo te non benedicam. Nec mirum est, si læto die tuo benedicis Deum tuum. Quid si fortè illuxerit aliquis tristis dies, sicut se habent humanæ res, sicut est abundantia scandalorum, sicut est multiplicitas tentationum? Quid ergo si accidat aliquid triste tibi, desines laudare Deum? desines benedicere creatorem tuum? Si desinis, mentitus es dicendo, Per singulos dies benedicam te Domine. Si autē non desinis, & si tibi videtur in die tristi esse malè, erit tibi in Deo tuo bene. Est. n. (& quando malè est tibi) vbi bene tibi sit. Si enim in aliquo malo malè est tibi, proculdubio in aliquo bono bene tibi erit. Et quid tam bonum quàm Deus tuus, de quo dictum est, Nemo bonus nisi vnus Deus? *Luc. 18.* Nam quàm secura ista laudatio, & quàm sit securum hoc bene, intellige de ipso bono. Si enim gaudes de bono quod tibi accidit per diem, fortasse transibit alio die bonum hoc vnde gaudes. Bene, inquis, fuit mihi, bonum diem duxi: quia fortè lucra venerunt, aut inuitatus es, & in epulis diu fuisti. Gaudes quia in epulis diu fuisti, alter te dolet, quia non erubuisti. Veruntamen de quocunq; tali bono gaudeas, certè transitorium est. Si autem gaudeas in Domino Deo tuo, audies dicentem scripturam, Delectare in Domino. *Psalm. 36.* Tanto firmius gaudebis, quanto est ille certior in quo gaudebis. Si enim gaudes de nūmo, times furem: si autē gaudes de Deo, quid times? An times ne tibi quisquam auferat Deum? Deum nemo tibi auferet, si tu eum non dimiseris. Non enim sic est Deus, quomodo lux ista de cœlo fulgens. Non quando volumus ad eam accedimus, quia non in omni loco lucet. Per infirmitatem nostram fortè fit, vt hyeme nos delectet esse in ipsa luce: nūc aūt per æstatem videtis, quia magis eum locum quæsiuimus, vt in ipsa luce non staremꝰ. In Deo autem tuo vt stes, & in lumine veritatis eius delecteris, nō quæris locum quo ad eum accedas, sed conscientia accedis, & conscientia recedis. Quod dictum est, Accedite ad eum & illuminamini: *Psalm. 33.* animo accedite dictū est, non vehiculo: affectibus accedite dictum est, non pedibus. Et cum in eo stabis, æstus non patieris, Spiritus enim spirabit tibi, & sub alis eius sperabis. Vides certè habere te quomodo delecteris ꝑ singulos dies. *Psal. 90.* Non enim te dimittet Deus tuus, etiamsi aliquid triste acciderit. Quā enim triste erat quod S. viro Iob acciderat? *Iob 1.* quā repentè, quam multa mala irruerant? quemadmodū omnia, de qbꝰ gaudere putabatur, non de quibus gaudebat, diabolo tentante subtracta sunt? quemadmodū & filij mortui sunt? Perijt quod seruabatur: perierunt quibus seruabatur: nec tamē perijt qui & illud & illos dedit. Quin & ipsi filij præsenti sæculo perierunt, agnoscendi & recipiendi in futuro. Illi autem viro habenti aliud vnde gauderet (in quo verum erat quod modò commemorauimus, Per singulos dies benedicam te) *Iob 1.* nunquid quia ille dies quo totū perierat, tristis illuxit, ideò lux interior in corde deficit?

Stetit quippe in illa luce, & ait, Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit ita factum est: sit nomen Domini benedictū. Ergo per singulos dies laudauit, qui etiam in die tam tristi laudauit. Breue magisterium est, vt sem per laudes Deum, veroq; corde, nō falso dicas: Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Breue mysterium est, scilicet, vt noueris eum misericorditer dare cùm dat, misericorditer auferre quum tollit: nec te credas à misericordia eius derelinqui, qui tibi aut blanditur dando ne deficias, aut te corripit exultantem ne pereas. Siue ergo in eius donis, siue in eius flagellis lauda eum. Laus flagellantis, medicina est vulneris. Per singulos, inquit, dies benedicam te. Protsus per singulos dies, fratres, benedicite: omnino quicquid acciderit, benedicite Deum. Etenim ne accidat aliquid quod ferre non potestis, ipse facit. Ideò cum timore debes esse quando tibi bene est, neq; te ad hoc parare quasi nunquam tenteris. Si enim nunquam tentaris, nūquam probaris. Nonne melius est tentari & probari, quàm non tētatum reprobari? Et laudabo nomen tuum in seculum, & in seculum seculi. Magnus Dominus, & laudabilis valde. Quantum dicturus erat? quæ verba quæsiturus? quantam conceptionem conclusit in hoc vno verbo, valde? Cogita quantum vis. Quando autem potest cogitari, qui capi non potest? Laudabilis est valde, & magnitudinis eius non est finis. Ideò dixit valde, quia magnitudinis eius non est finis: ne fortè incipias velle laudare, & putes te laudando posse finire, cuius magnitudo finem nō potest habere. Noli ergo te putare eum (cuius magnitudinis finis non est) sufficienter posse laudare. Nonne ergo melius est, vt quomodo ipse non finitur, nec laus ipsius finiatur? Illius magnitudo sine fine est, & tua laudatio sine fine sit. De magnitudine eius quid dictū est? Magnitudinis eius non est finis. De tua laude quid? Laudabo nomē tuum in seculū & in seculum seculi. Ergo sicut eius magnitudinis nō est finis, sic tuæ laudis non erit finis. Non enim quum mortuus fueris in hac carne, desines laudare Dominū. Dictū est quidē, Non mortui laudabunt te Domine: sed illi de quibus dicitur, A mortuo velut q non sit perit confessio, non illi mortui de quibus dixit, Qui credit in me, licet moriatur viuet: quia Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob, non est Deus mortuorum, sed viuorum. Si enim nūquam nisi ipsius eris, nunquam à laude ipsius tacebis. Timere non potes, ne dum hic viuis ipsius nō sis: & cùm mortuus fueris, timere poteris ne non ipsius sis? Audi Apostolum promittentē tibi securitatem, Siue viuimus, inquit, Domino viuimus, siue morimur, domino morimur: siue ergo viuimus, siue morimur, Domini sumus. Et vnde factū est, vt eius sis & mortuus? Quia precio sui sanguinis te redemit, pro te mortuus est. Quomodo te perdit seruum mortuum cui mors est precium tuum? Ideò cùm dixisset Apostolus, siue viuimus, siue morimur, Domini sumus, vt ostenderet ipsum precium. Ad hoc enim, inquit, Christus mortuus est, vt & viuorū & mortuorum dominetur. Veruntamen quia magnitudinis eius non est finis, & cum quem non capimus laudare debemus (si enim capimus, magnitudinis eius est finis, si autem magnitudinis eius non est finis, capere quidem ex eo aliquid possumus, Deum tamen totum capere non possumus) tanquam deficientes in eius magnitudine, vt reficiamur eius bonitate, ad opera respiciam⁹, & de operibus laudemus operantem, de conditis conditorem, de creatura creatorem.

Psalm. 33. *Psal. 113.* *Ecclesi. 17.* *Ioan. 11.* *Matt. 22.* *Rom. 14.*

Ex eodē tractatu in ipsum Psalmū cētesimū quadragesimum quartum, super his verbis: Confiteantur tibi, Domine, omnia opera tua, & sancti tui benedicāt tibi. Gloriam regni tui dicent, & potentiam tuam loquentur: vt notam faciant filijs hominum potentiam tuam, & gloriam magnitudinis decoris regni tui.

CAPVT XIII.

Deus ordinauit omnia, & fecit omnia. Quibusdam dedit sensum, & intellectum, & immortalitatem, sicut angelis: quibusdam dedit sensum, & intellectū cum mortalitate, vt hominib⁹: quibusdam dedit sensum corporis, nec intellectū, nec immortalitatē, sicut pecoribus: quibusdam verò nec sensum, nec

nec intellectum, nec immortalitatem, ficut herbis, lingnis, lapidibus: tamen & ipsa in genere suo deesse non possunt: & gradibus quibusdam ordinauit, & ornauit creaturam, à terra vsque ad cœlum, à visibilibus ad inuisibilia, à mortalibus ad immortalia. Ista contextio creaturę, ista ordinatissima pulchritudo, ab imis ad summa conscendens, à summis ad ima descendens, nusquam interrupta, sed dissimilibus temperata, tota laudat Deum. Quare tota laudat Deum? Quia cùm eã consideras, & pulchram vides, tu in illa laudas Deum. Vox certè quædam est mutæ terræ, species terræ. Attẽdis eius speciem, vides eius fœcunditatem, vides eius vires, quomodo concipiat semen, quomodo plerunq; afferat, quod non est seminatũ: vides, & consideratione tua tanquã interrogas eam, & ipsa inquisitio interrogatio est. Cùm aũt inquisieris admirans, & perscrutat⁹ fueris, & magnam vim, magnã pulchritudinem, præclaramq; virtutem inueneris, quoniam apud se, & à se habere hanc virtutem nõ posset, continuò tibi venit in mentẽ, quia non potuit à se esse, non potuit esse nisi ab illo creatore. Et hoc quod in illa inuenisti, vox cõfessionis ipsius est, vt laudes creatorẽ. Nonne considerata vniuersa pulchritudine mũdi huius, tanquam vna voce tibi species ipsa respõdet, Non me ego feci, sed Deus? Ergo confiteantur tibi Domine omnia opera tua, & sancti tui benedicãt te. Vt in confessione operum tuorum sancti tui te benedicãt, ipsi sancti tui inspiciant creaturam confitentẽ, & illorũ vocem tu audi benedicentem. Etenim cum sancti tui benedicunt te, quid dicunt? Sequitur. Gloriam regni tui dicẽt, & potentiam tuam loquentur. Quàm potẽs, inquiunt, Deus qui fecit terram: quàm potens Deus, qui impleuit terrã bonis: quàm potens Deus, qui dedit vitas suas proprias animalibus: quam potens Deus, qui semina diuersa dedit visceribus terræ, vt germinarent tantam varietatem fruticum & fructuum, cũm tanta specie arborum: quam potens Deus, quam magnus Deus? Tu interrogas, creatura respõdet: & de respõsione, tanquã cõfessione creaturæ, tu sancte Dei benedicis Deum. Et potentiam tuã loquẽtur, vt notã faciant filiis hominum potentiam tuam, & gloriam magnitudinis decoris regni tui. Sancti ergo tui commendant gloriam magnitudinis decoris regni tui. Est quædam magnitudo decoris regni tui, hoc est regnum tuum habet magnum decorem: quandoquidem quicquid habet decorem, à te habet decorem. Ipsum regnum tuum qualem decorem habet? Non nos terreat regnum, habet & decorem quo delectemur. Etenim quale illud decus est, quo perfruentur sancti, quibus dicetur, Venite benedicti patris mei, percipite [*Matt. 25.*] regnum Dei? Videte fratres, & si potestis & quantùm potestis cogitate decorem regni illius quod venturum est, vnde est illud in oratione nostra, Adueniat [*Matth. 6.*] regnum tuum. Ipsum enim regnũ optamus vt veniat, hoc regnũ venturum sancti prædicant. Mundũ istum attẽdite, decorem habet. Quem decorẽ habet terra, mare, aer, cœlum, sydera? Omnia hæc nonne oẽm consideratorẽ terrent? Nonne pulchritudo ipsa sic eminet, vt quasi pulchrius nihil inueniri possit? Et hic viuis in isto decore, in ista pulchritudine propè iam ineffabili. Hic viuunt tecum, & vermiculi, & mures, & omnia terræ repentia, & serpentia: ista tecum viuunt in decore isto. Quale decus est illius regni, vbi tecum non viuunt nisi angeli? Ideò parum fuit vt diceret, gloriam decoris. Potuit enim dici, & gloria decoris cuiuslibet speciei etiam in hoc mundo cõstitutæ vel de terra vlrentis, vel de cœlo fulgentis: sed hæc verba, magnitudinis decoris regni tui, aliquid commẽdant quod nondum videmus, quod nondum visum credimus, quod creditum desideramus, propter cuius desiderium omnia sustinemus. Est ergo magnitudo decoris cuiusdam: ametur antequã videatur, vt cùm visa fuerit, teneatur.

Ex tractatu in Psalmum tentesimum quadragesimũ quintũ, super his verbis: Lauda anima mea Dominũ. laudabo Dominũ in vita mea: psallam Deo meo quàm diu sum.

CAPVT XIIII.

DElitiæ & diuitiæ spiritus nostri, diuina sunt cantica, vbi & fletus sine gaudio non est. Fideli homini & peregrino in seculo nulla est iucundior recordatio, quàm ciuitatis vnde per-

egrinatur: sed recordatio ciuitatis in peregrinatione non est sine dolore atq; suspirio. Spes tamen reditus nostri certè etiam inter peregrinandum tristes consolatur & exhortatur. Rapiant cor vestrum verba Dei, & possessor vester vendicet sibi possessionem suam, id est mētes vestras, ne auertantur in aliud. Vnusquisq; vestrum totus hic sit, vt hic non sit, id est, totus sit in verbo Dei, q͛d sonat in terra, vt ab eo exaltetur: & non sit in terra. Ideo enim Deus nobiscū, vt & nos cum illo sim⁹: nam qui vt nobiscum esset, descendit ad nos, faciet vt cū illo possimus ascendere ad se. Interim ipse peregrinationem nostram non fastidiuit, non deseruit, qui nusquam est peregrinus, & qui condidit omnia. Ecce psalm⁹ sonat: cuiusdam vox est (quæ si vultis vestra est) exhortantis animam suam ad laudandum Deum, & dicentis sibi, Lauda anima mea Dominum. Aliquando enim in tribulationibus atq; in tentationibus præsentis vitæ, velis nolis conturbatur anima: cuius perturbationem in alio psalmo quidam insinuat dicens, Quare tristis es anima mea:
Psalm. 41. & quare conturbas me? Vt aūt auferat ab ea eandem perturbationem, suggerit gaudium nondum de re, sed de spe, & ait illi perturbatæ & anxiæ, tristi & mœrenti. Spera in Domino, quoniam adhuc confitebor illi. Hac ergo spe accepta (quæ spes non potest esse sine gaudio, quamuis in rebus simus difficilibus secundū istam vitam, & plenis procellarum & tempestatū) hac spe erecta anima, quia gaudet in spe (sicut dicit Apo-
Rom. 12. stol⁹, Spe gaudentes, in tribulatione patientes) accipit erectionem quandam in Deum vt laudet Deum, & dicitur ei, Lauda anima mea Dominū. Sed quis dicit? Caro ne dicit, lauda anima mea Dominū? Et potest caro bonum consilium animæ suggerere? Sed corpus inferius est anima, cōsiliū superiori dare nō potest. Infelix est ipsa anima, si à corpore expectet consilium. Caro bene obediens, famula est animæ: illa regit, hæc regitur: illa impat, ista famulatur. Quādo potest caro dare hoc consilium animæ? Quis est ergo qui dicit, Lauda anima mea Dominū? Nihil inuenimus am plius in homine, quàm carnem & animam. Totus homo est spiritus & caro.

An fortè ipsa anima sibi dicit, & sibi quodammodo imperat, & se exhortatur atq; excitat? Quibusdam enim perturbationibus ex quadam, sui parte fluctuabat, ex quadam verò parte (illa scilicet quam vocant mentem rationalē, qua cogitatur sapientia) inhærens Domino, & iam suspirans in illum anima, aduertit quasdam suas inferiores partes perturbari motibus secularibus, & cupiditate quadam terrenorum desideriorum ire in exteriora, relinquere interiorem Deum: reuocat se ab exterioribus ad interiora, ab inferioribus ad superiora, & dicit, Lauda anima mea Dominū. Quid tibi placet in seculo? Quid est q͛d vis laudare? Quid est quod vis amare? Quacunq; corporeis sensibus conuerteris, occurrit tibi cœlum, occurrit tibi terra. Quod amas in terra, terrenū est: quod amas & in cœlo isto visibili, corporeum est. Vtrobiq; amas, & vtrobique laudas. Quomodo laudandus est ille qui fecit ista quæ laudas? Iam ergo diu occupata vixisti, & desideriorū diuersitate verberata portas plagas, sauciata, diuisa per amores multos: vbiq; inquieta, nusquam secura. Collige ad te ipsam quicquid tibi foris placebat, quære quem habeat authorem. Nihil meli⁹ in terra, verbi gratia, quàm hoc & illud: Aurum, argentum, animalia, arbores, amœnitates, totam terram cogita: quid melius in cœlo sole, luna, sydetibus? Totum cœlū, cogita omnia *Gene. 1.* ista simul bona valde: quia fecit Deus omnia bona valde. Vndique pulchritudo operis tibi commendat artificem. Miraris fabricam, ama fabricatorem. Non ita occuperis in eo quod factū est, vt recedas ab illo qui fecit. Hæc enim quibus occuparis sub te fecit, quia sub seipso te fecit. Si hærebis superiori, calcabis inferiora: si autem recedas à superiore, ista tibi in supplicium conuertentur. Consilium sibi dat ex luce Dei ipsa anima per rationalem mentem, vnde concepit consilium fixum in æternitate authoris sui. Legit ibi quiddam tremondum, laudandum, amandum, desiderandum, & appetēdum. Nondum tenet, nondum capit, coruscatione quadam perstringitur, nō est tam valida, vt maneat ibi. Itaq; ad sanitatem colligit se quandam, & dicit, Lauda anima mea

De-

Dominum. Et quid est fratres? Nonne laudamus Dominũ? Nonne quotidie hymnũ nos cantamus? Nõne quotidie ꝑ modulo nostro sonat os nostrũ, parturit cor nostrum laudes Dei? Et quid est quod laudamus? Magnum est quod laudamus, sed quo laudamus adhuc infirmum est. Quãdo implet laudator excellentiam laudati? Ecce homo stat, cãtat Deo aliquanto prolixius: & sæpe labia mouentur ad cantum, cogitatio autem, nescio per quæ desideria, volat. Stabat ergo mẽs nostra quodammodo ad laudem Dei: sed anima nostra per diuersas cupiditates vel curas negotiorũ huc atq; illuc fluitabat. Quasi desuper attendit ipsa mens ad illam fluitantem hac atq; illac, & ad molestiarum eius inquietudinem, & quasi cõuersa alloquitur eam, Lauda anima mea Dominum. Quid est quod de aliquib⁹ rebus satagis? Quid est quod te occupat cura rerũ terrenarum atq; mortalium? Sta mecum, lauda Dominum. Sed quasi ipsa anima prægrauata, & non valens ita consistere vt dignum est, respondet menti, Laudabo Dominũ in vita mea. Quid est in vita mea? Quia modò in morte mea sũ. Ergo quãdo exhortaris te, & dicis, Lauda anima mea Dominum, respondet tibi anima tua, Laudo quantum possum, tenuiter, exiliter, infirmiter. Quare? Quia quam diu sumus in corpore, peregrinamur à Domino. Quare sic laudas Dominũ non perfectè, nõ stabiliter? Interroga scripturam, Quia corpus quod corrũpitur aggrauat animã, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem: Tolle mihi corpus quod aggrauat animã, & laudo Dominũ. Tolle mihi terrenam habitationem deprimentẽ sensum, multa cogitantem, vt à multis in vnum confluam, & laudo Dominũ. Quam diu aũt ita sum, nõ possum, prægrauor. Quid ergo? Silebis, & nõ laudabis perfectè Dominũ? Laudabo Dominum in vita mea. Quid est in vita mea? Spes mea tu es hic, spes mea es tu hic, dicimus: portio aũt mea nõ hic, sed in terra viuentiũ. Nã ista terra morientiũ est. Hinc trãsimus, sed interest quò: quoniã & malus homo peregrinatur hic, & bonus homo peregrinatur hic. Non.n. bonus transit, & malus hic permanet: aut malus transit, & bonus hic permanet. Ambo transeunt, sed non ambo ad vnũ. Ergo, fratres, quoniam spes hic pascit, vita aũt nostra perfecta non est, nisi illa quæ promittitur: nam hic gemitus, hic tẽtationes, hic angustiæ, hic mœrores, hic pericula: laudabit anima nostra in vita nostra Dominũ, quomodo laudandus est (secundum quod dicitur in alio Psalmo, Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorũ laudabunt te) quãdo totum negotium nostrum ipsa laus erit. Sed quando hoc? In vita, inquit, mea. Modò enim quid est? Posset tibi dicere, Mors mea est, vnde mors tua? Quia peregrinor à Domino. Si enim hærere illi vita est, exulare ab illo mors est. Sed quid te cõsolatur? Spes. Iam viue in spe: de spe lauda, de spe canta. Vnde mors tua est, non cantes: vnde viuis, inde canta. Mors tua est de mœrore huius seculi: viuis de spe futuri seculi. Laudabo, inquit, Dominũ in vita mea. Et quomodo laudabis Dominum Deũ tuum? Psallã Deo meo quàm diu sum. Qualis illa laudatio, psallam Deo meo quam diu sum? Videte fratres mei quale erit illud esse. Vbi sempiterna laudatio erit, sempiternum esse erit. Nũquid modò psallis Deo tuo quamdiu es? Ecce psallebas: auertisti te ad aliquod negotiũ, iã non psallis, & es. Ecce es, & nõ psallis. Fortassis enim cupiditate inclinatus ad aliquid, non solum non psallis, sed & offendis auditum eius, & es. Sed quid ait, quam diu sum? Aliquando fortè non erit? Imò in æternum erit ipsum diu, & ideò verè diu erit. Nam quicquid finem habet in tempore, quãlibet longum sit, diu non est. Psallam Deo meo quàm diu sum. Non nos deserat spes in ista peregrinatione, & tentatione, in istis improbitatibus, & insidijs inimici, circumstrepentibus vndiq; tentationibus seculi: non nos spes deserat vndique in laboribus, & angoribus constitutos.

[Margin notes: Psal. 8. — 2. Cor. 5. — Sapien. 9. — Psal. 141.]

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragesimũ sextum, super his verbis: Laudate Dominũ, quoniã bonus est psalmus.

CAPVT XV.

Laudate Dominũ, inquit, quoniam bonus est Psalmus. Hæc est merces tota laudantium. Laudemus Dominũ. Quare? Quoniã bonus est psalmus. Vel-

Vellem, inquit aliquis, laudare Dominum, si mihi aliquid pro ista, laude donaret. Quis enim laudat gratis vel hominem? Expectāt ergo aliquam mercedem laudatores hominū. Nullā ne mercedem expectare aut petere aur sperare debet laudator Dei? Laudatur infirm⁹, & speratur de eo aliquid: laudatur ōnipotēs, & nulla merces est? An fortè hoc cupio quod ille dare non potest? Quid verò homo desiderat, qđ in manu Dei non sit? Cùm laudaueris hominem, fortè hoc cupis quod ab illo præstari non potest. Deum secur⁹ lauda, quem nemo potest dicere non posse præstare quod tu poteris desiderare. Proposita ergo spe mercedis alicuius laudare debemus Deum, non tamen fortè daturum quicquid cupimus. Pater est .n. & quod malè cupiunt filij, non dat. Laudemus & speremus, & desideremus, non illud aut illud, sed quod iudicat dandum esse ipse quem laudamus. Ille enim nouit quid nobis dari expediat: nos autem intendamus quid nobis prosit accipere.

Apostolus ait, Quid oremus sicut oportet nescimus. Et ipse idem Apostolus Paulus sperabat sibi prodesse, si auferretur ab eo stimulus carnis suæ, angelus satanæ à quo colaphizabatur, sicut ipse cōfitetur & ait: Propter quod Dominum ter rogaui vt auferret eum à me, & dixit mihi, Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Desiderauit aliquid: non concessum est ei ad volūtatem, vt ipse consolaretur ad sanitatem. Hic ergo quid nobis propositum est? Laudate, inquit, Dominum. Quare laudamus Dominum? Quoniam bonus est psalmus. Ipse psalmus laus Domini est. Hoc ergo ait, Laudate Dominum, quoniam bonum est laudare Dominum. Non sic prætereunter laudemus Dominum, puta, dictum est, & transijt: factum est, & siluimus: laudauimus, & tacuimus: cantauimus, & conquieuimus: imus in aliud fortè agendū quod restat, & aliæ actiones cùm occurrerint nobis, laudatio diuina cessabit in nobis. Non sic prętereunter laudemus Dominum, nō sic. Nam lingua tua ad horam laudat: vita tua semper laudet. Inde rego bon⁹ psalmus. Psalmus quippe cantus est, non quilibet, sed ad psalterium. Psalterium autem quoddam organum est cantilenæ, sicut lyra, sicut cithara, & huiusmodi alia, quæ inuenta sunt ad cātandum. Qui ergo psallit, non sola voce psallit, sed assumpto etiam psalterio accedentibus manibus voci concordat. Vis ergo psallere? Non solum vox tua sonet laudes Dei, sed opera tua concordent cum voce tua. Cum voce cantaueris, silebis aliquando: vita sic canta, vt nunquam sileas. Negotium dum agis si fraudem cogitas, siluisti à laude Dei: & quod grauius est, non solum à laude siluisti, sed in blasphemiam perrexisti. Quum ergo Deus laudatur de bono opere tuo, opere tuo laudas Deum: & quum blasphematur Deus de malo opere tuo, opere tuo blasphemas Deum. Itaque sic canta voce, vt corde non sileas, vita non taceas. Non cogitas in negotio fraudem: psallis Deo.

Cùm manducas & bibis, psalle: modeste, & frugaliter, & temperanter manducando atque bibendo. Quia hoc dicit Apostolus, Siue manducatis, siue bibitis, siue quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Si ergo bene viuis, & pro his quæ manducas & bibis, & ad refectionem corporis sumis, reparationemq́ne membrorum, gratias agis ei qui tibi præbuit mortali, & fragili ista supplementorum solatia: cibus tuus & potus tuus laudat Deum. Si verò modum naturæ debitum immoderatione voracitatis excedas, & vinolentia te ingurgites, quantaslibet laudes Dei lingua tua sonet, vita blasphemat. Post cibum & potum requiescis vt dormias: non in lecto aliquid turpiter agas, nec excedas vltra concessam licentiam in lege Dei. Hæc agens laudas Deum, nec omnino silebit laudatio tua. Si ergo laudas, non tantum lingua tuā, sed etiam assumpto bonorum operum Psalterio canta, quottiam bon⁹ est Psalmus. Sic laudas Deum cùm agis negotium, laudas cùm cibum, & potum capis, laudas cùm in lecto requiescis, laudas cùm dormis. Perficietur in nobis laudatio Dei, cum ad illam ciuitatem venerimus, quando effecti fuerimus æquales angelis Dei: quando iam nos nulla corporalis necessitas vlla ex parte sollicitat, non fames, non sitis interpellat, non æstus fatigat, non frigus con-

Rom. 8.
2.Cor.12.
1.Cor.10.

constringit, non febris deijcit, nō mors finit. Ad illam perfectissimam laudem exerceamus nos laudatione ista in bonis operibus.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragesimum septimum, super his verbis: Qui posuit fines tuos pacem.

CAPVT XVI.

QVi posuit fines tuos pacem. Quomodo exultastis omnes? Hāc amate fratres mei. Multū delectamur, quādo clamat de cordibus vestris pacis dilectio. Quomodo nos delectauit? Nihil dixeram, nihil exposueram, versum ꝓnunciaui, & exclamastis. Quid de vobis clamauit? Dilectio pacis. Quid ostendit oculis vestris? Vnde clamaris, si non amaris? Vnde amatis, si non videtis? Inuisibilis est pax. Quis est oculus quo visa est vt ametur? Neque enim acclamaretur, nisi amaretur. Hæc sunt spectacula (quæ exhibet Deus) rerum inuisibilium. Quanta pulchritudine intellectus pacis corda vestra pulsauit? Quid iam ergo loquar de pace, aut de laude pacis? Præuenit omnia verba mea vester affectus. Non implebo, non possum, infirmus sum. Differamus omnes laudes pacis ad illam patriam pacis. Ibi eam plenius laudabimus, vbi eam plenius habebimus. Inchoatam in vobis si sic amamus, perfectam quomodo laudabim⁹? Ecce hoc dico, ô filij dilecti, ô filij regni, ô ciues Hierusalem, quoniam in Hierusalem visio pacis est, & omnes qui habent, & amant pacem benedicuntur in ea. Hanc quam nominatam sic amatis, & diligitis, ipsam sectamini, ipsam desiderate: ipsam in domo, ipsam in negotio, ipsam in vxoribus, ipsam in filijs, ipsam in seruis, ipsam in amicis, ipsam in inimicis diligite. Ipsa est pax quam non habent hæretici. Quid agit pax in huius adhuc regionis incertis, in ista peregrinatione mortalitatis nostræ, cū adhuc nemo est alteri conspicuus, nemo videt cor alterius, quid agit pax? De incertis non iudicat, incognita non confirmat. Procliuior est ad bene credendum de homine, quam ad malè suspicandum. Non se multùm dolet errare, cum bene credit etiam de malo. Periciosum est autem, cùm quis male sentit forte de bono, nesciens qual[is] ... Quid perdo si credo, quia bonus est? Si incertum est, vtrùm sit malus, licet quidem, vt caueas ne fortè verum sit: non tamen damnes tāquam verum sit. Hoc pax iubet. Quære pacem ait, & sequere eam. Hæresis quid monet? Damnat incognitos, damnat totum mundū. Modò desideramus illam pacem quam hic habemus in spe. Adhuc enim in nobisipsis qualis pax? Caro cōcupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem. Vbi plena pax in vno homine? Quando erit plena in vno homine, tūc erit plena in omnibus ciuibus Hierusalem. Quando erit plena pax? Quando corruptibile hoc induerit corruptionē, & mortale hoc induerit immortalitatem, tunc erit plena pax, tunc firma pax. Nihil tunc litigat aduersus animam in homine, non ipsa aduersum se ex quadam parte saucia, non carnis fragilitas, non indigentia corporis, non fames, non sitis, non æstus, non frigus, non lassitudo, non vlla inopia, non ꝓuocatio rixæ, non certè ipsa sollicita cautela & vitandi inimici, & diligendi. Hæc omnia, fratres mei, litigant aduersum nos, nondum est plena & perfecta pax. Quod clamastis (qui iamdudum nominata pace ex desiderio clamastis) clamor vester de siti erat, non de saturitate. Psalm. 33. Galat. 5. 1. Cor. 15.

Ipse pater Augustinus tractatu in Psalmum trigesimum sextum, super his verbis: Mansueti aūt hæreditabunt terrā, & delectabuntur in multitudine pacis, sic ait:

Terra est illa de qua sæpè loquuti sumus, Hierusalem sancta. Mansueti liberabuntur de peregrinatione ista, & in æternum viuent cum Deo, & de Deo. Ergo hæreditate possidebunt terram. Quæ erunt diuitiæ ipsorum? Delectabuntur in multitudine pacis. Delectetur hic impius in multitudine auri, in multitudine argenti, in multitudine mācipiorum, in multitudine postremò opum diuersarum, vinolentiæ, lautissimorum, & luxuriosorum conuiuiorum. Nonne, etsi semper hæc haberet, plangendus esset? Quæ erunt autem diuitiæ, & delitiæ tuæ? Multitudo pacis. Aurum tuum pax, argētum tuum pax, prædia tua pax, vita tua pax, Deus tuus pax. Quicquid desideras, pax tibi erit. [S]ic quod est aurum, non potest tibi esse

esse argentum: quod vinum est, non potest tibi esse panis: quod tibi lux est, non potest esse potus: Deus tuus totum tibi erit. Manducabis eum ne esurias, bibes eum ne sitias, illuminaberis ab eo, ne sis cæcus: fulcieris ab eo ne deficias: possidebit te totum integrum totus integer. Angustias non ibi patieris propter alium, cum quo totum possidebis: totum habebis, totum & ille habebit: quia tu & ille vnum eritis, quod vnum totum ipse Deus habebit, qui vos possidebit. Hæc
Psal. 36. sunt reliquiæ homini pacifico.

Ex tractatu in Psalmum centesimum quadragesimum octauum, super hac dictione: Alleluia.

CAPVT XVII.

Meditatio præsentis vitæ nostræ in laudem Dei esse debet: quia exultatio sempiterna futuræ nostræ vitæ, laus Dei erit. Et nemo potest idoneus fieri futuræ vitæ, qui se ad illam modò non exercuerit. Modò ergò laudamus: Deum: sed & rogamus Deum. Laus nostra lætitiam habet, oratio gemitũ. Promissum est enim nobis aliquid quod nondum habemus, & quia verax est qui promisit, in spe gaudemus: quia tamen nondum habemus, in desiderio gemimus. Bonum est nobis perseuerare in desiderio, donec veniat quod promissum est: & transeat gemitus, & succedat sola laudatio. Propter hæc duo tempora, vnum, quo nunc est in tentationib⁹ & tribulationibus huius vitæ: alterum, quod tũc erit in securitate & exultatione perpetua: instituta est nobis etiam celebratio duorum temporũ, ante pascha & post pascha. Illud quod est ante pascha, significat tribulationem in qua modò sumus: quod verò nunc agimus post pascha, significat beatitudinem in
Tempus paschales. qua posteà erimus. Ante pascha ergo quod celebramus, hoc & agimus: post pascha autem per id quod celebramus, significamus quod nondum tenemus. Propterea illud tempus in ieiuniis & orationibus exercemus: hoc verò temp⁹ relaxatis ieiunijs in laudibus agimus? Hoc est enim Alleluia quod cantamus, quod latinè interpretatur (vt nostis) Landate Dominum. Illud ideo tempus ante Domini resurrectionem est: hoc tempus post resurrectionem Domini est, quo, scilicet, tempore significatur vita futura quam nondum tenemus, quia quod significam⁹ post resurrectionem Domini, tenebimus post resurrectionem nostrã. In capite enim nostro nobis vtrũq; figuratum est, vtrumq; demonstratũ est. Passio Domini ostendit nobis vitam præsentis necessitatis, qua oportet & laborare, & tribulari, & ad extremũ mori: resurrectio verò & clarificatio Domini ostendit nobis vitam quam accepturi sumus, cùm venerit retribuere digna dignis, mala malis, bona bonis. Et quodammodo mali omnes cantare nobiscum possunt Alleluia: si autem in malitia sua perseuerauerint, canticum vitæ nostræ futuræ dicere possunt labijs, ipsam verò vitam quæ tunc erit in veritate (nam nunc significatur illa veritas) obtinere non possunt, quia noluerunt meditari antequam veniret, & tenere quod venturum erat. Nunc ergo, fratres, exhortamur vos, vt laudetis Deum: & hoc est quod vobis dicim⁹, quando dicimus Alleluia, laudate Dominum. Dicis tu alteri, dicit ipse tibi: cùm se omnes exhortantur, omnes faciunt quod exhortantur. Sed laudate totis votis de totis vobis: id est non solùm lingua & vox vestra laudent Deum, sed & conscientia vestra, vita vestra, facta vestra. Etenim laudamus modò in ecclesijs quando congregamur: quisque cùm discedit ad propria, quasi cessat laudare Deum. Non cesset bene viuere, & semper laudat Deum. Tunc desinis laudare Deum, quando à iustitia, & ab eo quod illi placet declinas. Nam si à vita bona nunquam declines, lingua tua tacet, vita tua clamat: & aures Dei ad cor tuum. Quomodo enim aures nostræ ad voces, sic aures Dei ad cogitationes. Ergo, fratres, non tantùm ad sonum attendite, cùm laudatis Deum, toti laudate, cantet vox, cantet & vita, cantent facta: & si est adhuc gemitus, tribulatio, tentatio, sperate transitura omnia, & illum venturum diem, quo sine defectu laudabimus.

Ex eodẽ tractatu in ipsum Psalmũ cẽtesimũ quadragesimum octauum, super hu verbu: Laudate Dominum de cælis, laudate eum in excelsis.

CAPVT XVIII.

Cœ-

COepit iste de cœlo, vbi laudāt omnia, & dicit, Laudate. Quare quum laudent, dicit: Laudate? Quia delectat' eit in eo quod laudāt: & placuit ei quasi adiungere hortationem suam. Quomodo si venias ad homines bonum aliquod operantes cum gaudio, siue in vinea, siue in messe, siue in aliqua agricultura, placet tibi quod faciunt, & dicis, Facite, agite: non vt tunc incipiant facere quando dicis, sed quia placet tibi, quod facientes inueneris, adiungis gratulationem, & exhortationem tuam. Dicendo enim, facite, & exhortando facientes, voto quasi facis cum illis. In hac ergo exhortatione plenus spiritu Dei propheta dicit hæc: & psalmus
1.Esd.5. est Aggæi, & Zachariæ, sic enim habet titulus. Isti duo prophetæ eo tempore quo captiuus tenebatur populus in Babylonia prophetabant etiam futurum finem captiuitatis, vt restauraretur ciuitas Hierusalem quæ bello ceciderat. Significauerunt ergo nobis in mysterio vitam futuram, vbi laudem' Deum post captiuitatem vitæ præsentis, vbi erit innouatio ciuitatis illius magnæ Hierusalē, vnde peregrini suspiramus, captiuati adhuc sub onere, & sarcina corporis mortalis: vnde adhuc gemimus in peregrinatione, exultabimus autem in patria. Qui verò non gemit peregrinus, non gaudebit ciuis: quia desiderium non est in illo. Prophetæ ergo isti sancti magnam consolationem præbuerunt tunc captiuo populo secūdum carnem, id est, constituto in Babylonia sub regibus alienigenis. Ostendebant enim per prophetiam futurum tempus liberationis à captiuitate, futurum temp' instaurationis Hierusalem,
1.Cor.10. Sed illa omnia in figura gesta sunt, habent veritatem suam. Figurata sunt in antiquis, præsentia ostenduntur in nobis. Modò ergo quid dicit Apo-
2.Cor.5. stolus? Quam diu sumus in corpore peregrinamur à Domino. Nondum sumus in patria. Quando erimus in patria? Quando triumphabimus deuicto
1.Cor.15. inimico diabolo, quando mors nouissima inimica destruetur: tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors contentio tua? vbi est mors aculeus tuus? Quando ergo nulla iam erit mortis contentio quę modò est, & facit nos gemere ex defectu, & mobilitate rerum, & ex fragilitate carnis humanæ: tunc triumphabimus. Contendunt nobiscum quotidie tentationes, contendūt nobiscum quotidie delectationes, etsi non consentiamus, tamen molestiam patimur, & contędimus: & magnū periculum est, ne q̄ contendit vincatur. Si autem non consentiendo vincamus, molestias tamen patimur resistendo delectationibus. Non cessat, & non moritur hostis, nisi in resurrectione mortuorum. Sed præ- 1.Esd.5.
sumamus, fidamus, erigunt nos Aggeus & Zacharias: cātant futuram liberationem nostram. Si illi populo cantauerunt, & impletum est, Christiano populo quod cantatur non implebitur? Securi estote, non quidem in ista peregrinatione vitæ huius: sed quomodo hic agatis videte. Non vobis placeat amor Babylonis, ne obliuiscamini ciuitatem Hierusalem. Et si corp' nostrum adhuc in Babylonia tenetur, cor nostrum ad Hierusalem præmittatur. Laudet ergo tota creatura Dominum, quia hoc ibi facturi sum' quod hic præmeditamur, Laudate Dominū de cœlis, laudate eū in excelsis. Primò de cœlis dixit, posteà de terra. Laudatur enim Deus qui fecit cœlum & terram. Cælestia tranquilla sunt, pacata sunt: ibi semper gaudium, nulla mors, nulla ægritudo, nulla molestia: semper laudant Deum beati. Nos autem adhuc in imo sumus: sed cùm Colos. 3.
cogitamus quomodo illic laudetur Deus, cor ibi habeamus, & non sine causa audimus. Sursum corda, Leuemus cor sursum, ne putrescat in terra: quoniam placet nobis quod ibi agunt angeli. Modò nos spes delectat, posteà res cùm illuc venerimus. Laudate ergo eū in excelsis.

Ex eodē tractatu in ipsum Psalmum centesimum quadragesimum octauum super his verbis: Statuit ea in seculum seculi: præceptum posuit, & non præteribit.

CAPVT XIX.

STatuit ea in seculum, & in seculum seculi: scilicet, omnia cœlestia, omnia superiora, virtutes oēs atq; angelos, ciuitatem quandam supernam, bonam, sanctam, beatam: vnde, quoniam peregrinamur, miseri adhuc sumus: & quo

redituri, in spe beati: quò, cùm redierimus, in re beati. Statuit ea in seculum, et in seculum seculi. Preceptum posuit, & non præteribit. Quale præceptum putatis habere cælestia & angelos sanctos? Quale preceptum dedit illis Deus? Quale, nisi vt laudent illum? Beati quorum hoc est negotium, laudare Deum. Non arant, non seminant, non molunt, non coquunt: opera enim sunt ista necessitatis, ibi necessitas non est. Non furantur, non depredantur, non adulterantur: opera enim sunt ista iniquitatis, ibi
Matt. 25. iniquitas non est. Non frangūt panem esurienti, non vestiunt nudum, non suscipiunt peregrinū, non visitant ægrotum, non concordant litigiosum, non sepeliunt mortuum: opera enim sunt ista misericordiæ, ibi autem nulla miseria est, in quā fiat misericordia. O beati. Putamus erimus nos sic? Eia suspiremus, de suspirio gemamus. Et quid sumus vt ibi simus? Mortales, proiecti, abiecti, terra & cinis. Sed qui promisit omnipotens est. Si ad nos attendamus, quid sumus? si ad illum, Deus est, omnipotens est. Non est facturus angelum ex homine, qui fecit hominem ex nihilo? Aut verò pro minimo habet Deus hominē, propter quem mori voluit vnicum suum? Attendamus ad iudicium dilectionis & promissionis Dei: Tales arras accepimus. Tenemus mortem Christi, tenemus sanguinem Christi. Quis mortuus est? Vnicus. Pro quibus mortuus est? Vtinam pro bonis, vtinam pro iustis. Sed quid est? Etenim Christus, ait Apostolus, pro impijs mortuus
Rom. 5. est. Qui donauit impijs mortem suam, quid seruat iustis nisi vitam suam? Erigat ergo se humana fragilitas, non desperet, non se collidat, non se auertat, non dicat, Non ero. Qui promisit, Deus est: & venit vt promitteret, apparuit hominib⁹, venit suscipere mortem nostram, promittere vitam suam. Venit ad regionem peregrinationis nostræ, accipere quod hic abundat, opprobria, flagella, colaphos, sputa in faciem, contumelias, spineam coronam, suspensionem in ligno, crucem, mortem. Hæc abundant in regione nostra, ad talia cōmercia venit. Quid hic dedit? Quid hic accepit? Dedit exhortationem, dedit doctrinam, dedit remissionem peccatorum, accepit contumelias, crucem, mortem. De illa regione attulit ad nos bona: & in regione nostra ipse pertulit mala. Promisit tamen nobis quod ibi futuri simus vnde venit, & ait, Pater, Ioan. 17.
volo vt vbi ego sum, & ipsi sint mecū. Tanta præcessit dilectio. Quia vbi nos eramus, fuit nobiscum, vbi ipse est, erimus cum illo. Quid tibi promisit Deus, ô homo mortalis? Quia victurus es in æternum, Non credis? Crede, crede. Plus est iam quod fecit, quàm quod promisit. Quid fecit? Mortuus est pro te. Quid promisit? Vt viuas cum illo. Incredibilius est quòd mortuus est æternus, quàm vt in æternum viuat mortalis. Iam quod incredibilius est tenemus. Si propter hominem mortuus est Deus, non est victurus homo cum Deo? Non est victurus mortalis in æternum, propter quem mortuus est, qui viuit in æternum? Sed quomodo mortuus est Deus? Et vnde mortuus est Deus? Et potest mori Deus? Accepit ex te, vnde moreretur pro te. Non posset mori nisi caro: nō posset mori nisi mortale corpus. Induit se vbi moreretur pro te, induet te vbi cum illo viuas. Vbi se induit morte? In virginitate matris. Vbi te induet vita? In æqualitate patris. Elegit sibi hic thalamum castum, vbi coniungeretur sponsus sponsæ: verbum caro Ioan. 1.
factum est, vt fieret caput ecclesiæ. Verbum enim ipsum non est pars ecclesiæ, sed vt esset caput ecclesiæ, carnem assumpsit. Quiddam vestrū iam sursum est, quod hic accepit, vbi mortuus est, vbi crucifixus est. Iam quędam primitię tuæ præcesserunt, dubitas quia sequuturus es?

Ex eodem tractatu in ipsum Psalmum centesimum quadragesimum octauum, super his verbis: Confessio eius in cælo et in terra, & exaltabit cornu populi sui.

CAPVT XX.

QVid est cōfessio eius in cœlo & in terra? Quia ipse confitetur? Non, sed quia illum omnia confitentur, omnia clamant: omniū pulcritudo, quodammodo vox eorum est confitentiū Deum. Clamat cælum Deo, Tu me fecisti, non ego. Clamat terra, tu me condidisti, non ego. Quomodo ergo clamant ista? Quando ea consideras, & hoc in eis inuenis, ex tua considera-

tione

tione clamãt, ex voce tua clamant, Cõfessio eius in cœlo, & in terra. Attende cœlum, pulchrum est: attende terram, pulchra est: vtrumq; simul valde pulchrum est. Ipse fecit, ipse regit, ipsius nutu gubernantur: ipse traijcit tempora, momenta ipse instaurat, per seipsum instaurat. Omnia ergo ista laudant illũ, siue in statu, siue in motu, siue de terra deorsum, siue de cœlo sursum, siue in vetustate, siue in renouatione. Cùm vides hæc, *Rom. 1.* & gaudes, & attolleris in artificem, & inuisibilia eius per ea quæ facta sunt intellecta contueris, confessio eius est in cœlo, & in terra, id est, confiteris ei de rebus terrenis, confiteris ei de rebus cœlestibus: & quia ipse fecit omnia, & melius illo non est aliquid, quicquid fecit infra illum est, & quicquid in his placet minus est quàm ipse. Non ergo ita tibi placeat quod fecit, vt recedas ab eo qui fecit. Sed si amas quod fecit, multò magis ama eum qui fecit. Si pulchra sunt quæ fecit, quantò magis pulcher est qui fecit? Confessio eius in cœlo, & in terra. Exaltauit cornu populi sui. Modò cornu populi sui humile est in trituris, in tribulationibus, in tentationibus, in tonsione pectorum. Quando exaltabitur *Matth. 5.* cornu populi sui? Quando venerit ipse Dominus, & ortus fuerit sol noster, non iste qui oculis videtur, & oritur super bonos & malos, sed ille de quo dicitur, *Malach. 4.* Vobis qui timetis Deum, orietur sol iustitiæ, & sanitas in pennis eius: & de quo dicturi sunt superbi, & impij, Iustitiæ lumen non illuxit nobis, & sol non est ortus nobis. Ipse erit æstas nostra. Modò fructus *Sapien. 5.* per hybernum tempus in radice non apparent. Attendis quasi aridas arbores per hyemem. Qui non nouit videre, aridam putat vitem, & fortè iuxta est quæ verè aruit. Similes sunt ambæ per hyemem, illa viuit, illa mortua est: sed illius mors in abscondito est. Aestas procedit: vita illius clarificatur, mors illius manifestatur. Procedit honor foliorum, fœcunditas fructuum: vestitur vitis in facie ex eo quod habet in radice Ergo modò fratres tales sumus, quales sunt & alij homines. Quomodo nascũtur, manducant, bibunt, viuunt, & vestiuntur, transigunt vitam istam: sic & sancti. Aliquando res ipsæ decipiunt homines, & ipsi dicunt, Ecce postquàm hic cœpit esse Christianus, nunquid nõ ei dolet caput? Aut quia Christianus est, quid habet plus quàm ego? O vitis arida, attendis iuxta te vitem nudam in hyberno, sed non aridam per æstatis vim. Veniet Dominus honor noster, qui latebat in radice: & tunc exaltabit cornu populi sui, post captiuitatem in qua mortaliter viuimus. Vnde dicit A- *Psal. 148.* postolus, Nolite ante tempus iudicare, *1. Cor. 4.* donec veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & tunc laus erit vnicuiq; à Deo. Sed dicis mihi, Vbi est radix mea? vbi est fruct⁹ meus? Si credis, nosti vbi est radix tua. Ibi est enim, vbi est fides tua, vbi est spes & charitas tua. Audi Apostolũ, Mortui enim estis. *Colos. 3.* Quasi per hyemem mortui apparebãt. Audi quia viuunt. Et vita vestra abscõdita est, inquit, cum Christo in Deo. Ecce vbi habes radicem. Quando ergo honore ornaberis; quando fœcundaberis fructu? Audi illum sequentem, Cùm Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria.

PSYCHAGOGIAE LIBER QVARTVS, DECERptus ex scriptis beati Gregorij Papæ.

Ex libro primo moralis expositionis in Iob, super his verbis: Vir erat in terra Hus, nomine Iob.

CAPVT I.

SI Iob dolens, & Hus consiliator dicitur, non immeritò per vtraq; nomina elect⁹ quisq; figuratur: quia nimirum consiliatorem animũ inhabitat, qui dolens de præsentibus ad æterna festinat. Nam sunt nonnulli qui vitam suam negligunt: & dum transitoria appetunt, dum æterna vel non intelligunt, vel intellecta contemnunt, nec dolorem sentiunt, nec habere consilium sciunt. Cumque superna quæ ami-

amiserunt non considerant, esse (heu miseri) in bonis infimis felices putant. Nequaquàm enim ad veritatis lucem (cui conditi fuerant) mentis oculos erigunt: nequaquam ad contemplationem patriæ æternæ, desiderij aciem tendunt: sed semetipsos in his ad quæ proiecti sunt, deserentes, vice patriæ diligunt exilium quod patiuntur: & in cæcitate quam tolerant, quasi in claritate luminis exultant. At contrà electorum mentes dum transitoria cuncta nulla esse conspiciunt, ad quæ sint eonditæ exquirunt: cumq; eorum satisfactioni nihil extra Deum sufficit, ipsa inquisitionis exercitatione fatigata illorum cogitatio, in conditoris sui spe, & contemplatione requiescit: supernis interesse ciuibus appetit: & vnusquisque eorum adhuc in mundo corpore positus, mente tamen extra mundum surgit: ærumnam exilij quam tolerat, deplorat: & ad sublimem patriam incessantibus se amoris stimulis excitat. Quum ergo dolens videt quàm sit æternum quod perdidit, inuenit salubre consilium, temporale hoc despicere quod percurrit. Et quò magis crescit consilij scientia vt peritura deserat, eo augetur dolor, quod necdum ad mansura pertingat. Vnde bene per Salomonem dicitur, Qui addit scientiam, addit & dolorem. Qui enim scit iam summa quę non habet adhuc, magis de infimis in quibus retinetur, dolet. Rectè ergo in terra Hus habitare Iob dicitur: quia in scientiæ cõsilio electi vniuscuiusq; dolens animus tenetur. *Ecclef. 1.*

Idem pater Gregorius quarto Libro suæ moralis expositionis in Iob, super his verbis: Qui ædificant sibi solitudines, sic ait: *Iob 3.*

Sancti viri, quia nihil huius mundi appetunt, nullis procul dubio in corde tumultibus premuntur: omnes quippe inordinatos desideriorum motus à cubili cordis manu sanctæ considerationis eijciunt: & quia transitoria cuncta despiciunt, ex his nascentes cogitationum insolentias non patiuntur: solam namque æternam patriam appetunt: & quia nulla huius mundi diligunt, magna mentis tranquillitate perfruuntur. Vnde & rectè dicitur, Qui ædificant sibi solitudines. Solitudines quippe ædificare, est à secreto cordis terrenorum desideriorum tumultus expellere, & vna intẽtione æternæ patriæ in amorem intimæ quietis anhelare. An non cunctos à se cogitationum tumultus expulerat qui dicebat, Vnam petij à Domino hanc requiram: vt inhabitem in domo Domini, omnibus diebus vitę meę. A frequentia quippe terrenorum desideriorum fugerat, & ad magnam solitudinem semetipsum contulerat: vbi eo tutius nihil extraneum conspiceret, quo incompetens nihil amaret. A tumultu rerum corporalium magnum quendam secessum petierat quietam mentem in qua tanto puriùs Deum cerneret, quanto hunc eum se solo solum inueniret. *Psalm. 26.*

Rursum libro vigesimo tertio super his verbis: Increpat quoq; per dolorem in lectulo, ita dicit: *Iob 33.*

Lectulus, vel stratum, requies temporalis accipitur, sicut scriptum est, Vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius. Cùm enim quisque cutis secularibus fatigatus, deserere per diuinã gratiam huius mundi itinera laboriosa cupit, & compungitur, cogitare solet, quomodo præsentis vitæ desideria fugiat, ab eius laboribus requiescat: sibique mox desideratæ quietis ordinem quærit, & velut quoddam stratum à cunctis laboribus cessationis locum inuenire concupiscit. Sed quia in hac vita adhuc homo positus, in cuiuslibet ordinis loco, in cuiuslibet secreti secessu viuere sine tentationibus nullatenus potest: plerunque in id quod ad requiem construitur, maior dolor tentationis inuenitur. Rectè ergo per Prophetam dicitur, Vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius. Ac si diceret, Omne quod hic sibi parauit ad requiem, hoc ei mutasti occulto iudicio ad perturbationem. Quod pio quidem Dei consilio agitur, vt huius peregrinationis tempore electorum vita turbetur. Via quippe est vita præsens, qua ad patriam tendimus: & idcirco hic occulto iudicio frequenti perturbatione conterimur, ne viam pro patria diligamus. Solent enim nonnulli viatores cum amœna fortasse in itinere prata conspiciunt, pergendi moras innectere, & à cœpti itineris rectitudine declinare: eorumque gressus tardat pul- *Psalm. 40.*

pulchritudo itineris, dum delectat. Electis ergo suis ad se pergentibus Domin⁹ huius mũdi iter asperum facit, ne dum quisque vitæ præsentis requie quasi amœnitate viæ pascitur, magis eum diu pergere quàm citò peruenire delectet: ne dum oblectatur in via, obliuiscatur quod desiderabat in patria. Quia ergo in hac vita omnis nostra (quam fortasse parauimus) requies turbatur, rectè dicitur, Increpat quoque per dolorem in lectulo, id est, in præsentis vitæ requie, vel tentationis nos stimulis, vel flagelli afflictione conturbat. Nam sæpe humanus animus quamlibet breui tempore sine tentatione in bonis studijs fuerit, mox de eisdem studijs, in quibus quiescendo se exerit, & de ipsis virtutibus quibus multiplicari nititur, dum proficere se sentit, eleuatur. Vnde pio rectoris nostri moderamine impulsu tentationis afficitur: vt in eo ipsa profectus sui elatio comprimatur.

Iob 3. *Ex libro quarto moralis expositionis in Iob, super his verbis: Obtenebrentur stellæ caligine eius (videlicet noctis, hoc est, præuaricationis, qua in Adam omnes peccauerunt.) Expectet lucem, & non videat, nec ortum surgentis auroræ.*

CAPVT II.

SAepe mens quæ aduersa multa, & fortia superat, vnum in se, & fortasse minimum, quamuis magna intentione inuigilet, non expugnat. Quod diuina nimirum dispensatione agitur: ne ex omni parte virtutibus splendens, In eleuationem subleuetur: vt dum in se paruum quid reprehensibile videt, & tamẽ hoc subigere non valet, nequaquam sibi, sed authori victoriam tribuat in his, quæ subigere fortiter valet. Vnde & bene dicitur, Obtenebrentur stellæ caligine eius. Stellæ quippe huius noctis caligine obtenebrantur, quando & hi, qui magnis iam virtutibus splẽdent, adhuc de obscuritate culpæ aliquid retinentes sustinent, vt etiam magna vitæ claritate luceant, & tamen adhuc noctis reliquias nolentes trahant. Quod ad hoc (sicut dictum est) agitur, vt mens proficiens ad virtutem iustitiæ, sua meliùs infirmitate roboretur: & inde veriùs in bonis luceat, vnde etiam eam nolentem parua reprehensibilia humiliter obscurãt. Vnde & bene quum Israelitico populo percepta promissionis terra diuideretur, Ephraim tribui Chananæus gentilis populus non occisus, sed factus tributarius dicitur, sicut scriptum est, Ha- Iosu. 16.
bitauit Chananæus in medio Ephraim tributarius. Quid enim Chananæus gẽtilis videlicet populus, nisi vitium significat? Et sæpe magnis virtutibus terrã promissionis ingredimur, quia spe intima de æternitate roboramur: sed dum inter acta sublimia, vitia quædam parua retinem⁹, quasi Chananæum viuere in terra nostra concedimus. Qui tamẽ tributarius efficitur: quia hoc ipsum vitiũ quod subigere non possumus, ad vsum nostræ vtilitatis humiliter retorquem⁹: vt eo de se mens & in summis vilia sentiat, quo suis viribus etiam parua quæ appetit, nõ expugnat. Vnde & bene rursum scriptum est: Hæ sunt gentes quas Dominus dereliquit, vt erudiret in eis Israelem. Ad hoc namque quędam mi-
nima vitia nostra retinentur, vt sese no- Indic. 3.
stra intentio sollicitã in certamine semper exerceat, & eo de victoria non superbiat, quo viuere in se hostes conspicit, à quibus adhuc vinci formidat. Israel ergo reseruatis gẽtibus eruditur, quando in quibusdam minimis vitijs elatio virtutis nostræ comprimitur, & in paruis sibi resistentibus discit, quod ex se maiora non subigit. Hoc tamen quod dicitur, Obtenebrentur stellæ caligine eius, intelligi & aliter potest. Nox quippe illa, consensus videlicet ad culpam, quę ad nos primi parentis est excessu ꝓpagata, mentis nostrę oculum tanta obscuritate perculit, vt omnis homo in huius vitæ exilio cæcitatis suæ tenebris pressus, quantalibet vi ad æternitatis lumen intenderit, penetrare non possit. Post culpam namque damnati peccatores nascimur, atque ad hanc vitam cum mortis nostræ merito venimus: & quum ad supernæ lucis radium aciem mentis erigimus, ipsa infirmitatis nostræ obscuritate caligamus. Et quidem multi in hac infirmitate carnis tanta virtute roborati sunt, vt resplendere mundo quasi stellæ potuerint; multi in tenebris vitæ præsentis dum superiora de se exempla exhibent, astrorũ more nobis desuper lucẽt, sed quãtalibet co-

ruscatione operis fulgeant, quantolibet se igne compunctionis accendant, nimirū constat quia dum corruptibili adhuc carne grauati sunt, æternum lumen sicut est, videre nequaquā possunt. Dicat ergo, Obtenebrentur stellæ caligine eius: id est, etiam illi in contemplatione sua antiquæ noctis adhuc tenebras sentiant, de quibus nimirum constat, quòd humano generi in huius vitæ caligine virtutum suarum iam radios expandant: quia etsi mente iam ad summa exiliunt, adhuc tamen in infimis primæ culpæ pondere grauantur. Vnde fit vt & foris exempla lucis velut astra prębeant, & tamen intus vsq; ad fixæ visionis certitudinem, pressi noctis caligine, non ascendant. Sæpe autem ita mens accenditur, vt quamuis in carne sit posita, in Deum tamen, omni subiugata carnali cogitatione, rapiatur, nec tamē Deum sicut est, conspicit: quia hanc nimirum (sicut dictum est) in carne corruptibili pondus primæ damnationis premit. Sæpe etiā ita, vt est, absorberi desiderat: vt æternam vitam (si possit fieri) fine interuentu corporeæ mortis attingat. Vndè Apostolus Paulus, cùm ardēter internam lucem quæreret, sed tamē vtcunque exterioris mortis damna formidaret, ait, Quandiu sumus in hoc habitaculo, ingemiscimus grauati: eò quod nolumus expoliari, sed superuestiri, vt absorbeatur quod mortale est à vita. Sancti igitur viri videre verum mane appetunt: & si concedatur, etiam cum corpore illud attingere lucis intimæ secretum volunt. Sed quantolibet ardore intentionis exiliant, adhuc antiqua nox aggrauat: & corruptibiles huius carnis oculos, quos hostis callidus ad concupiscentiam aperuit, iustus iudex à contuitu interni sui fulgoris premit. Vnde & benè subditur, Expectet lucem & non videat, nec ortum surgentis auroræ. Quantalibet namque intentione adhuc peregrina mens satagat, videre lucem sicut est non valet: quia hāc ei cœcitas suæ damnationis abscondit. Ortus verò auroræ, est illa noua natiuitas resurrectionis, qua sancta Ecclesia etiam carne suscitata oritur ad contemplandum lumen æternitatis. Si enim ipsa carnis nostrę resurrectio quasi quędā natiuitas non esset, de ea veritas non dixisset, In regeneratione quum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ. Esse ergo hāc ortum vidit, quam regenerationem vocauit. Sed quantalibet virtute electi nūc fulgeant, quę erit illa nonę natiuitatis gloria, penetrare nequeunt, qua tunc eū carne ad cōtemplandū ęternitatis lumen ascendūt: Vnde & Apostolus Paulus ait, quod oculus nō vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascēdit, quę præparauit Deus diligentibus se. Dicat ergo, Expectet lucem & nō videat, nec ortum surgentis auroræ: quia spontaneo vitio teuebrata nostra infirmitas, nisi priùs per mortem pœnæ suæ debitum soluat, claritatem lucis internæ non penetrat.

2.Cor.5. — Math.19. — 1.Cor.2.

Ex eodem libro quarto moralis expositionis in Iob, super his verbis: Ibi (videlicet in intimo sinu diuinæ lucis) requieuerūt fessi robore, & quondam vincti pariter sine molestia: paruus & magnus ibi sunt. Iob.3.

CAPVT III.

OMnes qui in hoc mundo fortes sunt, robore quasi fortes sunt, nō robore desessi: qui verò in authoris sui amore roborantur, quo magis in concupita Dei fortitudine conualescunt, eo à propria virtute deficiunt. Et quo robustius æterna appetunt, eo à temporalibus salubri defectione lassantur. Hinc Psalmista amoris sui fessus robore dicebat, Defecit in salutare tuū anima mea. In salutare enim Dei proficiendo defecerat: quia æternitatis lucem desiderās, à carnis iam fiducia fractus anhelabat. Hinc rursum dicit, Concupiuit & defecit anima mea in atria Domini. Qui nimirum cùm diceret, Concupiuit, rectè subdidit, & defecit: quia valde minor est diuinitatis cōcupiscentia, quam nos mox etiam proprius sequitur defectus. Qui enim ad appetēda æternitatis atria accenditur, dignum profectò est, vt ab hoc temporalitatis amore lassetur: vt tanto frigescat à studio seculi, quanto surgit ardentior in amorē Dei. Quem scilicet si perfectè arripit, mundū etiam plenè derelinquit: & eo tēporalib⁹ fundit⁹ moritur, quo ad supernā vitā altius afflatu æternitatis animatur. An non robore suo fessam se inuenerat quę dicebat, Anima mea liq̄facta est, vt di-

Psal.118. — Psal.83. — Cant.5.

dilectus locutus est? Quia nimirũ mens dum occultæ locutionis aspiratione tãgitur, à statu suæ fortitudinis infirmata, ipso quo absorbetur desiderio liquatur & inde se apud semetipsam fessam inuenit, vnde vltra se esse conspicit fortitudinem quam conscendit. Hinc propheta
Dan. 8. quum visionem Dei se conspexisse diceret, adiunxit: Elangui, & ægrotaui per dies plurimos: quia cùm ad virtutẽ mens astringitur, à fortitudine propria caro lassatur, Hinc Iacob qui angelũ tenuit, vno mox pede claudicauit: quia q
Genes. 32. verò amore sublimia respicit, iã in hoc mundo duplicibus incedere desiderijs nescit. Vno .n. pede innititur, qui solo Dei amore roboratur: & necesse est vt alius marcescat: qa mẽtis virtute crescẽte, oportet proculdubiò vt carnis fortitudo torpescat. Beatus igitur Iob alta fidelium corda respiciat, atq; perpendat quem finum intimæ quietis inueniunt, dum à viribus proprijs in Deum proficiendo lassanrur: & dicat, Ibi requieuerunt fessi robore. Ac si apertè insinuet dicens, Illic reges lucis remunerat, quos hic interius recreans profectus fatigat. Nec mouere debet quod lucem nominans, nequaquam subdit, in hac, sed ibi. Quam enim continere electos conspicit, quasi locũ nostrum hanc esse depre-
Psal. 101. hendit. Vnde Psalmista cum incommutabilem æternitatis aspiceret dicens: Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient: hanc electorum locum esse denunciat subdens, Filij seruorum tuorũ habitabunt ibi. Deus enim qui sine situ omnia continet, nobis ad se venientib⁹ locus non localis manet. Ad quem locum dum pertingimus, etiam in hac vita mentis nostræ tranquillitas quanta fuerit perturbatio videmus: quia etsi iã iusti in prauorum cõparatione quieti sunt, In æstimatione tamen quietis intimæ omnimodo quieti non sunt. Vnde bene subditur, Et quondam vincti pariter sine molestia. Iustos enim quamuis nullus desideriorum carnalium tumultus possideat: duris tamẽ vinculis eos in hac vita pόsitos suę molestia corruptio-
Sapien. 9. nis ligat. Scriptum quippe est, Corpus quod corrũpitur, aggrauat animã: & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantẽ. Eò itaque ipso quo adhuc mortales sunt, corruptionis suæ põdere grauãtur, & astricti molestia vincti sũt: quia in illam adhuc libertatem vitæ incorruptibilis nõ exurgunt. Aliud namque de mente, aliud de corpore tolerãt: & contra semetipsos, quotidie interno certamine desudant. An non duro molestiæ vinculo ligantur: quorum nimirum mens sine labore ignorantia soluitur, & non nisi cum studio laboris eruditur? Quæ coacta erigitur, libens iacet, ab infimis vix leuatur, & tamen eleuata protinus labitur: semetipsam laboriose vincendo superna conspicit: sed reuerberata lumen quod se irritauerat refugit. An non duro molestiæ vinculo ligantur, quos cùm accessus Spiritus ad sinum pacis intimæ pleno desiderio pertrahit, feruente certamine caro perturbat? Quæ etsi iam ante faciem velut ex aduerso acie erecta non obuiat, adhuc tamen à mentis dorso quasi captiua submurmurat: & quamuis timendo, tamen turpi strepitu in corde speciem pulchræ quietis fœdat. Electi igitur etsi valenter omnia superant, cum securitatem pacis æternæ desiderant, grauis eis est molestia adhuc habere quod vincant, Qui his exceptis etiam ea vincula sustinent quæ grauis exterius necessitas astringit: esurire quippe, sitire, lassescere, vincula corruptionis sunt: quæ scilicet solui nequeunt, nisi cum in illam immortalitatis gloriam nostra mortalitas permutatur. Replemus etenim refectionis corpus, ne extenuatum deficiat: extenuamus abstinentia, ne nos repletum premat. Vegetamus hoc motibus, ne situ immutabilitatis intereat, sed citius hoc collocando sistimus, ne ipsa sua vegatione succumbat. Adiumẽtis hoc vestium tegimus, ne frigus interimat: & quæsita adiumenta proijcimus, ne calor exurat. Tot igitur diuersitatibus occurrentes, quid aliud agimus, quàm corruptibilitati seruimus: vt saltem multiplicitas impẽsi obsequij corp⁹ sustineat, quod anxietas infirmæ mutabilitatis grauat? Vnde benè per Paulũ Rom. 8.
dicitur: Vanitati enim subiecta est creatura non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe: quia & ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis in libertatẽ gloriæ filiorũ Dei. Vanitati quippe creatura non volens subditur, quia homo qui ingenitæ constantię sta-

turũ volens deseruit, pressus iustæ mortalitatis pondere nolens mutabilitatis suę corruptioni seruit. Sed creatura hęc tunc à seruitute corruptionis eripitur, cùm ad filiorum Dei gloriam incorrupta resurgendo sublevatur. Hic itaq; electi molestia vincti sunt: quia adhuc corruptionis suæ pœna deprimuntur. Sed quum corruptibili carne exuimur, quasi ab his quibus nunc astringimur, molestiæ vinculis relaxamur. Præsentari nanque iam Deo cupimus: sed adhuc mortalis corporis obligatione prepedimur. Iure ergo vincti dicimur, quia adhuc incessum nostri desiderij ad Deum liberum non habemus. Vnde bene Paulus æterna desiderans, sed tamen adhuc corruptionis suæ sarcinas portans vin-

Philip. 1. ctus clamat, Cupio dissolui, & esse cum Christo. Dissolui enim non quæreret, nisi se proculdubio vinctum videret. Sed quia quod valde mens amat, etiam in sermone sæpius replicat, Beatus Iob qui æternæ pacis frequentiam diligens conspicit, descriptioni eius adhuc inseruit, dicens: Paruus & magnus ibi sunt. Quia in hac vita nobis est discretio operum, erit in illa proculdubio discretio dignitatum: vt quò hic alius alium meritò superat, illic alius alium

Ioan. 14. retributione transcendat. Vnde in Euangelio veritas dicit, In domo patris mei mansiones multæ sunt. Sed in eisdem multis mansionibus erit aliquo modo ipsa retributionum diuersitas concors: quia tanta vis amoris in illa pace nos sociat, vt quod in se quisq; nõ acceperit, hoc se accepisse in alio exul-

Matth. 20. tet. Vnde & non æquè laborantes in vinea, æquè cuncti denarium sortiuntur. Et quidẽ apud Patrem mansiones multæ sunt, & tamen eũdem denarium dispares laboratores accipiunt: quia vna cunctis erit beatitudo lætitiæ, quamuis non vna sit omnibus sublimitas vitæ. Paruum & magnum in hac luce cõspe-

Psal. 138. xerat, qui ex voce capitis dicebat, Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in

Psal. 113. libro tuo omnes scribentur. Paruum & & magnum conspexerat cùm dicebat, Benedixit oẽs timẽtes se Dominus, pusillos cum maioribus.

Ex Libro quinto moralis expositionis in Iob, sup his verbis: Quare data est misero lux, & vita his q in amaritudine animæ sunt?

Iob. 3.

CAPVT IIII.

Sancti viri quum sibi suppetere prospera huius mundi conspiciunt, pauida suspitione turbantur. Timent enim ne hic laborum suorum fructus recipiant: timent ne quid diuina iustitia latens in eius vulnus aspiciat, & exterioribus eos muneribus cumulãs, ab intimis repellat. Cum verò taciti cogitãt, quod nec bona agunt, nisi vt soli Domino placeant, nec in ipsa affluentia suæ prosperitatis exultant: minus quidẽ de prosperis occulta contra se iudicia metuũt, sed tamẽ eadẽ prospera, quia se ab intima intẽtione prepediũt, ægrè ferũt, & molestè p̃sentis vitę blandimẽta tolerãt, quia per hæc se vtcũq; tardari in interno desiderio nõ ignorant. Plus .n. in hoc mũdo honor, quàm despectio occupat & magis prosperitatis sublimitas, quam necessitatis aduersitas grauat. Per hãc nanq; nonnunquã cùm homo exterius premitur, ad concupiscendã quæ intus sunt liberiùs relaxatur: per illã verò animus dum multis parere cogitur, à desiderij sui cursu retinetur. Vnde fit vt sancti viri magis in hoc mũdo prosperaquàm aduersa formident. Sciunt nãque, quia mens dum blanda occupatione premitur, aliquando libens ad exteriora deriuatur. Sciunt quia sæpe sic hãc clandestina cogitatio decipit, vt quomodo permutetur ignoret. Pensant autem quæ sint æterna bona quæ cupiũt, & cognoscunt quàm nihil sit omne qđ blandum tẽporaliter arridet: cunctaq; huius mundi prospera mens eorũ eò ægrè tolerat, quò supernæ felicitatis est amore sauciata: tantoq; magis in præsentis dulcedinis aspnatione erigitur, quãto hanc conspicit, quia furtiuè sibi in æternæ gloriæ despectu blanditur. Vnde & beatus Iob, cùm supernam requiem contemplatus diceret, Paruus & magn͂ ibi sunt, adiungit: Quare data est misero lux? In scriptura sacra nonnunquã lucis appellatione prosperitas, noctis autem nomine, huius mundi aduersitas designatur. Vnde & benè per Psalmistam dicitur: Sicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Quia enim sancti viri ita pro- Psal. 138.
speritatem sæculi despicientes calcãt, sicut aduersitatẽ eius calcantes tolerant: permagnam mentis celsitudinem mũdi sibi & aduersa & p̃spera substernẽtes dicũt:

dicunt. Sicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Ac si apertè dicant: Sicut intentioni nostræ fortitudinem, eius tristia non premunt: ita hanc nec blanda corrumpunt. Sed quia hæc (vt diximus) bonorum mentem etiam cùm non subleuãt, perturbant: sancti viri qui se in huius exilij ærumna miseros cognoscunt, clarescere in eius prosperitate refugiunt. Vnde bene nunc dicitur, Quare data est misero lux? Lux enim miseris datur, quando hi qui sublimia contemplãtes, esse se in hac peregrinatione miseros agnoscunt, claritatem transitoriæ prosperitatis accipiunt. Et quum valde defleant, quia tardè ad patriam redeunt, tolerare insuper honoris onera cõpelluntur. Amor eos æternorũ conterit, & gloria de temporalibus arridet. Qui dũ cogitant quę sint quę in infimis tenent, & quæ sint quæ de sublimibus non vident, quæ sint quæ se in terra fulciunt, quæ autem de cœlestibus perdiderunt, prosperitatis suæ mœrore mordentur: quia etsi vidẽt nequaquam ab ea se funditus opprimi, pensant tamen sollicitè cogitationem suam in amore Domini & in eius dispẽsatione partiri. Vnde bene cùm dicit, Quare data est misero lux protinus adiũgit, Et vita his qui in amaritudine sunt? In amaritudine quippe animæ sunt omnes electi, qui vel puniendo non desinũt quæ deliquerũt: vel graui se mœrore afficiunt, quia longè huc à facie cõditoris proiecti, adhuc in æternæ patriæ gaudijs non sunt. De

Prou. 4. quorũ corde bene per Salomonem dicitur: Cor quod nouit amaritudinẽ animæ suæ, in gaudio illius nõ miscebitur extraneus. In amaritudine nãq; sunt & corda reproborũ, q̃a ipsis etiã prauis suis desiderijs affliguntur: sed eãdem amaritudinẽ nesciunt, quia pensare q̃d tolerant, sponte sua excæcati, non possunt. At contrà, cor bonorũ amaritudinem suam nouit: quia ærumnam exilij in qua proiectum laceratur intelligit: & quam sint tranquilla quæ perdidit, quàm confusa in quibus cecidit, sentit. Sed hoc amaricatum cor ad gaudium suum quandoq; reducitur, atque in eius gaudio extraneus non miscetur, quia is qui nunc ab hoc mœrore cordis foras se p̃ desideria seculi eijcit, seclusus tunc ab illa intima eius solennitate remanebit. Hi itaq; qui in amaritudine animæ sunt, mori mundo funditus concupiscunt: vt sicut in seculo ipsi nihil appetunt, ita iam à seculo nulla obligatione teneantur.

Ex eodem Libro quinto moralis expositionis in Iob, super his verbis: Ad me dictum est verbum absconditum, & quasi furtiuè suscepit auris mea venas susurrij eius. Iob 4.

CAPVT V.

POtest per verbum absconditum allocutio intimæ aspirationis intelligi: de qua Ioannes dicit, Vnctio eius docet vos de omnibus. Quæ nimirũ aspiratio humanam mentem tangẽdo subleuat: & temporales cogitationes deprimens æternis hanc desiderijs inflãmat: vt nihil ei iam nisi quæ superna sunt libeat: & cuncta quæ inferius de humana perstrepunt corruptione, contemnat. 1.Ioan.2.

Absconditum ergo verbum audire, est locutionem Sanctispiritus corde concipere. Quæ profectò sciri non potest, nisi à quo haberi potest. Et quoniã valde in humano genere pauci sunt, qui à desideriorum carnalium sorde purgati, ad perceptionem Sãctispiritus ipsa hac purgatione dilatantur, verbum hoc absconditum dicitur: quia illud à quibusdam proculdubio in corde concipitur, quòd à maxima hominum parte nescitur. Vel certè hæc ipsa afflatio Sanctispiritus, verbum abscõditum est: quia sentiri potest, sed strepitu locutionis exprimi non potest. Quum igitur diuina aspiratio sine strepitu mentem subleuat, verbum absconditum auditur: quia sermo spiritus in aure cordis silenter sonat. Vnde & subditur, Et quasi furtiuè suscepit auris mea venas susurrij eius. Venas superni susurrij auris cordis furtiuè suscipit: quia subtilitatem locutionis intimæ afflata mens & raptim & occultè cognoscit. Nisi enim se ab exterioribus abscondat, interna non penetrat. Occultatur aũt vt audiat, & audit vt occultetur: quia & subtracta visibilibus, inuisibilia conspicit, & repleta inuisibilibus visibilia perfectè contemnit. Venas itaq; diuini susurrij furtiuè audire, est occultos diuinæ aspirationis modos tenuiter, & latenter cognoscere. Quamuis adhuc vel susurrium, vel venas susurrij intelligere aliter valeamus.

Qui

Qui enim susurrat, occultè loquitur, & vocem non exprimit, sed imitatur. Nos ergo quousq; carnis corruptione premimur, nullo modo claritatem diuinæ potentiæ sicut in se incommutabilis manet videmus: quia acies infirmitatis nostræ non sustinet hoc quod de eius æternitatis radio super nos intolerabiliter fulget. Quum ergo se nobis omnipotens Deus per rimas contemplationis indicat, nequaquam nobis loquitur sed susurrat: quia etsi se plenè non intimat, quiddam tamē de se humanæ mēti manifestat. Tunc autem nequaquam iam susurrat, sed loquitur, cùm eius nobis species certa reuelatur. Hinc est .n. quod in Euangelio veritas dicit, Palam de patre meo annunciabo vobis. Hinc
Ioan.16. Ioannes ait, Videbimus eum sicuti est.
1.Ioan.3. Hinc Paulus dicit: Tunc cognoscam
1.Cor.13. sicut & cognitus sum. Nunc autem diuinum susurrium rot ad nos venas habet, quod creatis operibus ipsa diuinitas præsidet. Dum enim cuncta quæ sunt creata cernimus, in creatoris admirationem subleuamur. Nam sicut aqua leuiter fluens, rimata per venas quæritur vt augeatur, tantoq; se latius fundit, quanto venas apertiores inuenerit: ita nos dum studiosè diuinitatis notitiam ex creaturæ eius consideratione colligimus, quasi susurrij illius ad nos venas aperimus: quia per hoc quod factum cernimus, virtutem creatoris admiramur: & per ea quæ sunt in publico, illud ad nos emanat, qđ latet in occulto. Quasi enim per quendam ad nos sonitum erumpit, dum consideranda nobis sua opera ostendit: in quo semetipsum vtcūque indicat, dū quàm sit incomprehensibilis manifestat. Quia igitur considerare eum dignè non possumus, nō eius vocem, sed vix susurrium audimus: plenè enim perpendere neque ipsa quæ sunt creata sufficimus. Rectè autem dicitur, Quasi furtiuè suscepit auris mea venas susurrij eius. Proiecti quippe à paradisi gaudijs, & cæcitatis pœna mulctati, vix susurrij venas apprehendimus: quia ipsa quoq; mira eius opera raptim tenuiterq; pensamus.

Ex Libro sexto moralis expositionis in Iob,
Iob 5. *super his verbis: Ingredieris in abundantia sepulchrum, sicut infertur aceruus in tempore suo.*

CAPVT VI.

POtest per sepulchrum non solùm in hac vita nostra cōtemplatio, sed etiam quies ęternę & intimæ retributionis intelligi: in qua tanto veriùs quiescitur, quantò in nobis corruptionis vita perfectis necatur. In abundantia ergo sepulchrum ingreditur, qui post congesta vitæ præsentis opera, mutabilitati suæ plenè mortuus, in secreto veri lumi-
nis occultatur. Vnde & per Psalmistam Psal.30.
dicitur, Abscondes eos in abscondito vultus tui, à conturbatione hominum. Quod bene etiam comparatio adiūcta commendat, cùm dicitur, Sicut infertur aceruus in tempore suo. Frumentū quippe in segete Sole tangitur, quia in hac vita humana anima respectu superni luminis illustratur: pluuias percipit, quia veritas eloquio pinguescit: ventis cōcutitur, quia tentationibus exercetur: & secum crescentes paleas portat, quia nequiorē cōtra se quotidie vitā peccantium tolerat: atq; ad aream deductū triturationis pōdere premitur, vt à palearū cōnexione soluatur: quia mēs nostra cœlesti disciplinæ supposita, dū correctionis flagella percipit, à societate carnaliū mūdior recedit, & recidit, & relictis paleis ad horreū ducitur, quia foris remanētibus reprobis, electa animo ad supernæ mãsionis gaudia æterna subleuatur. Bene ergo dicitur, Ingredieris in abūdantia sepulchrū, sicut infertur aceruus in tēpore suo: quia dū post afflictionē iusti præmia patriæ cęlestis inueniūt, quasi post pressuras ad horreum grana deferuntur: & in alieno quidē tēpore percussiones sentiunt, sed in suo à percussione requiescūt. Electis quippe alienū tēpus est vita præsens. Vnde & quibusdā
adhuc infidelibus veritas dicit, Tempus Ioan.7.
meum nondū aduenit, tempus aūt vestrum semper est paratum. Et rursum, Hæc est hora vestra, & potestas tenebra-
rum. Sepulchrum ergo in tempore suo Luc.22.
sicut frumenti aceruus ingreditur: quia ille æternā requiem percipit, qui priùs hic vt ab exurendis paleis liber sit, disciplinæ pressuras sentit.

Idem pater Gregorius octauo Libro suæ
moralis expositionis in Iob, super his verbis: Iob 8.
Donec impleatur os tuum risu, & labia tua iubilo, scribit in hunc modum.

Os iustorū tūc risu replebitur quum Iohan.16

co-

eorum corda finitis peregrinationum
fletibus, æternæ lætitiæ exultatione sa-
tiabûtur. De hoc risu discipulis veritas
Ibidem. dicit, Mundus gaudebit, vos autem cō-
tristabimini: sed tristitia vestra vertetur
in gaudium. Et rursum, Videbo vos, &
gaudebit cor vestrum, & gaudium ve-
strum nemo tollet à vobis. De hoc risu
sanctæ Ecclesiæ Salomon ait, Ridebit
Prouer. 31. in die nouissimo. De hoc iterum dicit,
Eccles. 1. Timenti Deum bene erit in extremis.
Non autem tunc risus erit corporis, sed
risus cordis. Risus enim nunc corporis
de lasciuia venit dissolutionis: nā risus
cordis tunc de lætitia nascetur securita-
tis. Cùm ergo electi omnes implentur
gaudio manifestæ contēplationis, quasi
ad hilaritatem risus exiliunt ex ore mē-
tis. Iubilum verò dicimus, cùm tantam
lætitiam corde concipimus, quantam
sermonis efficatia non explemus: & ta-
men mētis exultatio hoc quod sermo-
ne non explicat, ore sonat. Bene autem
os risu impleri dicitur, & labia iubilo:
quia in illa æterna patria cùm iustorum
mens in exultatione rapitur, lingua in
cantum laudis eleuatur. Qui quoniam
tantùm vident quantùm dicere nō va-
lent, in risu iubilant: quia nō explendo
resonant quod amant.

Iob 9. *Item Libro nono, super his verbis: Qui fa-*
cit interiora austri, sic ait:

Quid hoc in loco austri nomine, nisi
feruor Sanctispiritus designatur? Quo
dum repletus quisq; fuerit, ad amorem
patriæ spiritualis ignescit. Interiora er-
go austri sunt occulti illi angelorū or-
dines, & secretissimi patriæ cœlestis si-
nus, quos implet calor Spiritussancti. Il-
luc quippe sanctorum animæ, & nunc
corporibus exutæ, & posteà corporibus
restitutæ, perueniunt: & quasi in austri
abditis occultantur. Ibi per diem quasi
in meridiano tempore ardentiùs solis
ignis accenditur: quia conditoris clari-
tas mortalitatis nostræ iam pressa cali-
gine, manifestiùs videtur: & velut sphe-
ræ radius ad spatia altiora se eleuat, quia
de semetipsa nos veritas subtilius illu-
strat. Ibi lumen intimæ contemplatio-
nis sine interueniente cernitur vmbra
mutabilitatis, ibi calor summi luminis
sine vlla obscuritate corporis: ibi inui-
sibiles angelorū chori quasi astra in ab-
ditis emicant, qui eo nunc ab hominib'
videri nequeunt, quo flamma veri lu-
minis altiùs perfunduntur.

Rursum libro decimo octauo, super his ver-
bis beati Petri Apostoli: In quem desiderant *1. Petr. 1.*
Angeli prospicere: & super his verbis Sal-
uatoris: Angeli eorum semper vident faci-
em patris mei qui in cælis est, ita dicit:

Deum angeli & vident, & videre de- *Matth. 18.*
siderant: & sitiunt intueri, & intuentur.
Si enim sic videre desiderant, vt effectu
sui desiderij minimè perfruantur, desi-
derium sine fructu anxietatem habet,
& anxietas pœnam. Beati verò angeli
ab omni pœna anxietatis longè sunt:
quia nunquam simul pœna & beatitu-
do conueniunt. Rursus cùm eos dici-
mus Dei visione satiari, quia & Psalmi- *Psalm. 16.*
sta ait, Satiabor dum manifestabitur glo
ria tua: considerandum nobis est, quo-
niam satietatem solet fastidium subse-
qui. Vt ergo vtraq; rectè sibi conueni-
ant, dicat veritas, quia semper vident:
dicat prædicator egregius, quia semper
videre desiderant. Ne enim sit in desi-
derio anxietas, desiderātes satiantur: ne
autem sit in satietate fastidium, satiati
desiderant. Et desiderant igitur sine la-
bore, quia desiderium satietas comita-
tur: & satientur sine fastidio, quia ipsa
satietas ex desiderio semper accēditur.
Sic quoq; & nos erimus, quando ad ip-
sum fontē vitæ venerimus. Erit nobis
delectabiliter impressa sitis simul atq;
satietas. Sed longè abest à siti necessitas,
longè à satietate fastidium: quia & siti-
entes satiabimur, & satiati sitiemus. Vi-
debimus igitur Deum: ipsumq; erit prę-
mium laboris nostri, vt post mortalita-
tis huius tenebras, accessa eius luce gau-
deamus.

Ex libro octauo moralis expositionis in Iob,
super his verbis: Sicut seruus desiderat *Iob. 7.*
vmbram, & sicut mercenarius præstola-
tur finem operis sui.

CAPVT VII.

VMbram seruum desiderare, est post
tentationis æstum sudoremq; ope-
ris, æterni refrigerij requiem quærere.
Hāc namq; vmbram seruus ille deside- *Psalm. 41.*
rauerat qui dicebat: Sitiuit anima mea
ad Deum fontem viuum, quando ve-
niam & apparebo ante faciem Dei? Et
rursum, Heu me quia incolatus meus *Psal. 119.*
pro-

prolongatus est. Qui quasi à labore agri æstum fugiens, atq; ad obtinendam requiem, refrigerij tegmen quærens, iterum dicit, Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis vsq; ad domum Dei. *Psalm. 41.* Hãc vmbram comprehendere Paulus anhelabat: desiderium habens dissolui, & cum Christo esse. *Philip. 1.* Ad hanc vmbram ex desiderij iã perfectione peruenerant qui dicebant: Nos qui portauimus pondus diei & æstus. *Matth. 20.* Bene autem qui desiderare vmbram dicitur, seruus vocatur: quia electus quisq; quousq; infirmitatis conditione constringitur, sub dominãtis corruptionis iugo, quasi sub æstus anxietate retinetur. Qui nimirũ quum à corruptione exutus fuerit, tunc sibimetipsi liber, & tranquillus innotescit. Vnde & rectè etiam per Paulum dicitur: Ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis, in libertatem gloriæ filiorum Dei. *Rom. 8.* Electos enim nunc pœna corruptionis aggrauat, sed tunc incorruptionis gloria exaltat: & quantum ad præsentis necessitatis pondera, nunc in Dei filijs de libertate nihil ostẽditur, tantùm ad subsequentis libertatis gloriam, tunc in Dei famulis de seruitute nihil apparebit. Creatura ergo seruitute corruptionis exuta, & dignitate libertatis accepta, in filiorum Dei gloriam vertitur: quia vnita Deo per spiritum, quasi hoc ipsum quod creatura est, trãsisse ac subegisse declaratur. Sed quia adhuc vmbram desiderat, seruus est: quia quousq; æstum tentationum tolerat, iugũ miseræ conditionis portat. Vbi aptè subditur, Et sicut mercenarius prę stolatur finem operis sui. Mercenarius etenim lassescentem animum ad considerandum laboris præmium reuocans, vigorem mox animi ad exercitium laboris reformat: & quod graue perpendit ex opere, leue existimat ex remuneratione. Sic electi quiq; dum mũdi huius aduersa patiuntur, cum inhonestates, contumelias, rerum damna, cruciatus corporis tolerant, esse grauia quibus exercentur pensant: sed cùm mentis oculum ad æternæ patriæ considerationem tendunt, ex comparatione prēmij, quàm sit leue quod patiuntur, inueniunt. Quod enim valde esse importabile ex dolore ostẽditur, cõsideratione prouida ex remuneratione leuigatur. Hinc est quod Paulus semper seipso robustior contra aduersa erigitur, quia nimirũ finem sui operis sicut mercenarius præstolatur. Graue nanq; quod sustinet æstimat: sed leue hoc per præmij considerationem pensat. *2. Cor. 11.* Ipse quippe quàm sit graue quod patitur indicat: qui in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequẽter, se fuisse testatur: qui à Iudæis quinquies quadragenas vna minus accepit plagas: qui ter virgis cæsus, semel lapidatus est: ter naufragium passus, nocte & die in profundo maris fuit: qui pericula fluminũ, latronũ, ex genere, ex gentibus, in ciuitate, in solitudine, in mari, in falsis fratribus pertulit: qui in ærumna & ieiunijs multis, in fame & siti, in frigore, & nuditate laborauit: qui foris pugnas, intus timores sustinuit: qui vltra vires grauatum se asserit dicẽs, Supra modũ grauati sumus, supra virtutem, ita vt tæderet nos etiam viuere. *2. Cor. 1.* Sed quomodo remunerationis linteo sudores tanti laboris tergat, ipse denunciat dicens, Nõ sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriã, quæ reuelabitur in nobis. *Rom. 8.* Finem itaq; operis quasi mercenarius præstolatur: quia dum profectum remunerationis considerat, vile æstimat quod penè deficiens laborat.

Ex eodem Libro octauo moralis expositionis in Iob, super his verbis: Nunquid mare sum ego, aut cetus, quia circundedisti me carcere? *Iob. 7.*

CAPVT VIII.

Sancti viri quia mundiori corde cœlestium arcana considerãt, auctis ad hæc quotidie ardoribus anhelant. Ibi iam plenè satiari desiderant, vnde adhuc parum aliquid ore contemplationis degustant. Perfectè cupiũt carnis stimulum subdere, nihil in cogitatione illicitum de eius iam corruptione tolerare: sed quia scriptum est, Corp⁹ quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem, *Sap. 9.* intentione iam quidem vltra semetipsos eminent, sed tamẽ adhuc infirmitatis suę incertis motib⁹ subditi, corruptionis suæ se carcere clausos dolent. Ait ergo, Nũquid mare sum ego, aut cetus, quia circundedisti me carcere? Ac si aperte diceret, Mare vel

cetus (iniqui videlicet, eorumq; author malignus Spiritus) quia effrenari ad solam perpetrandæ iniquitatis licentiam appetunt, rectè pœnæ suæ carcere constringuntur: ego autem quia iam æternitatis tuæ libertatem desidero, cur adhuc meæ carcere corruptionis premor? Quod tamen nec à iustis superbè requiritur, quia amore veritatis accensi, infirmitatis suæ angustias transgredi perfectè cōcupiscunt: nec ab authore iustorum iniustè disponitur, quia electorum suorum vota differens cruciat: crucians purgat, vt ad percipiendum quod desiderant, quandoque melius ex dilatione conualescant. Electi autem quousque ab intima quiete differuntur, ad cor suum redeunt, ibique à carnis suæ tumultibus absconsi, quasi amœnissimum secretum petunt. Sed in eo sæpe tentationis aculeos sentiunt, carnis incentiua patiuntur: & ibi grauissimos labores inueniunt, vbi magnam requiem à labore quæsierant.

Idem pater Gregorius eodem octauo Libro suæ moralis expositionis in Iob, super his verbis: Vsquequo non parcis mihi? nec dimittis me, vt glutiam saliuam meam? scribit in hunc modum: Iob 7.

Saliua in os ex capite labitur, ab ore verò ad vētrem ducitur, cùm glutitur. Quid itaq; est caput nostrum, nisi diuinitas per quam existendi principium sumimus, vt creatura simus? Quid autem venter noster est, nisi mens, quæ dum cibum suum, supernum videlicet intellectū suscipit, refecta proculdubio omnia membra actionum regit? Quid ergo saliuæ nomine, nisi sapor intimè cōtemplationis accipitur? quæ ad os à capite defluit: quia de claritate conditoris adhuc in hac vita nos positos, vix gutta reuelationis tangit. Hæc saliua ad os quidem labitur, vt verò ad ventrem vsque perueniat nondum glutitur: quia diuinitatis contemplatio sensum tāgit, sed plenè mentem nō reficit: quoniam perfectè animus conspicere non valet, quod adhuc (quia caligo corruptionis præpedit) raptim videt. Ecce enim electorum mēs iam terrena desideria subijcit, iam cuncta quæ considerat præterire transcendit: iam ab exteriorum delectatione suspenditur, & quæ sint bona inuisibilia rimatur: atque hæc agens plerunq; in dulcedinem supernæ contemplationis rapitur: iamq; de intimis aliquid quasi per caliginem cōspicit, & ardenti desiderio interesse spiritualibus angelorum ministerijs conatur: gustu incircumscripti luminis pascitur, & vltra se euecta, ad semetipsam relabi dedignatur. Sed quia adhuc corpus quod corrumpitur aggrauat animam, inhærere diu luci nō valet, quam raptim videt. Ipsa quippe carnis infirmitas transcendentem se animam retrahit: atq; ad cogitanda ima ac necessaria suspirantem reducit. Saliua ergo ex capite desluens os tangit, sed ad ventrem minimè peruenit: quia liquore supernæ contemplationis iam quidem intellectus noster infunditur, sed nequaquam mens plenè satiatur. In ore etenim gustus est, in ventre satietas. Saliuam itaque glutire non possumus, quia supernæ claritatis bono satiari no permittimur, quod adhuc ex tenuitate gustamus. Sed quia hoc ipsum quod vtcunque iam super nos cognoscimus, ex pietate parcentis est: quòd verò hoc percipere perfectè non possumus, adhuc ex pœna vetustæ damnationis, rectè dicitur, Vsquequo nō parcis mihi, nec dimittis me vt glutiam saliuam meam? Ac si apertè diceretur. Tunc homini plenè parcis, cùm hunc ad perfectionem tuæ contemplationis admiseris: vt claritatem tuam raptus interius videat, & eum carnis suæ corruptio exterius non repellat. Tunc permittis vt saliuam glutiam, cùm me sapore tuæ claritatis vsq; ad abundantiam satietatis infuderis, vt nequaquam iam per indigētiam gustu oris esuriam: sed in te solidatus, irrigato mentis ventre subsistam.

Caput nostrum. Venter. Saliua. Sap. 9.

Ex libro decimo quinto moralis expositionis in Iob, super his verbis: Quis est omnipotens vt seruiamus ei. Iob 21.

CAPVT IX.

Mens hominis malè exterius fusa, sic in rebus corporeis sparsa est, vt neq; ad semetipsam intus redeat, neque eum qui est inuisibilis cogitare sufficiat. Vnde carnales viri, iussa spiritalia contemnentes, Deum quia corporaliter non vident, quandoque ad hoc perueniunt, vt etiam non esse suspicentur. Vnde nunc dicitur, Quis est omnipotens

tens, vt seruiamus ei. Esse enim (sicut dictum est) non credunt, quem corporaliter non intuentur. Qui si authorem omnium Deum humiliter quærerent: id quod nō videtur, ea re quæ videtur, esse melius, in semetipsis inuenirent. Ipsi quippe ex anima inuisibili, & corpore visibili subsistunt: & si hoc ab eis quod non videtur abstrahitur, ilico corruit quod videtur. Et patent quidem carnis oculi, sed videre quicquam vel sentire non possunt. Sēsus enim visionis perijt, quia abscessit ille inuisibilis spirit⁹, qui per ei⁹ respicere fenestras solebat. Quia ergo rebus visibilibus inuisibilia præstātiora sunt, carnales quiq; ex semetipsis pensare debuerūt: atq; per hanc (vt ita dixerim) scalam considerationis tēdere in Deum: quia eo est, quo inuisibilis permanet: & eo summus permanet, quo comprehendi nequaquam potest.

Iob 23. *Idem pater Gregorius, Libro decimosexto, suæ moralis expositionis in Iob, super his verbis: Quis mihi tribuat vt cognoscam, & inueniam illum, & veniam vsq. ad solium eius? sic ait:*

Electus quisq; nisi Deum cognouisset, vtiq; non amaret. Sed aliud est cognoscere per fidem, atq; aliud per speciem: aliud inuenire per credulitatem, aliud per contemplationem. Ex qua re agitur, vt electi omnes eum quem fide cognouerūt, videre quoq; per speciem anhelēt, cuius amore flagrātes æstuant, quia eius dulcedinis suauitatem iam in ipsa suæ fidei certitudine degustant. Quod bene ille in Gerasenorum regione sanatus à dæmonibus designat, qui vult abire cum Iesu, sed ei à magistro salutis dicitur, Redi in domum tuam, & narra quanta tibi fecerit Deus. Amanti enim adhuc dilatio imponitur: vt ex dilati amoris desiderio, meritum retributionis augeatur. Fit ergo nobis omnipotens Deus dulcis in miraculis, & tamen in sua celsitudine manet occultus: vt & quædam monstrando de se, occulta nos inspiratione in se amore succendat, & tamen abscondendo maiestatis suæ gloriam, amoris sui vim per æstum desiderij augeat. Nisi enim sanctus vir videre hunc in sua maiestate quæreret, non vtique subinferret, Et veniam vsque ad solium eius. Quid nanque est solium Dei, nisi illi angelici spiritus, qui (scriptura teste) throni vocati sunt? Qui ergo vsque ad solium Dei venire vult, quid aliud quàm esse cùm angelicis spiritibus concupiscit, vt nulla iam defectiua temporum momenta sustineat, sed ad permanentē gloriam in cōtemplatione æternitatis exurgat? Quæ tamen verba etiam in hac vita positis iustis conueniunt. Nam cùm contra votum suum atque desiderium quodlibet agi conspiciunt, ad occulta Dei iudicia recurrunt, vt in eis videant, quia inordinatè intus non disponitur, quod inordinatum foris currere videtur.

Luc. 8. Coloss. 1. Apoc. 5.

Quum enim præsidentem angelicis spiritibus creatorem omnium fidei oculis contemplantur, ad eius nimirum solium veniunt. Et quia considerant quoniam is qui mitè angelos regit, iniustè homines non disponit, profectò inueniunt causales rationales, quam iustæ sint, licet ipsæ causæ extrinsecus videantur iniustæ: dumq; id humiliter faciunt, semetipsos sæpe in sua voluntate reprehendunt: sua in se nonnunquam vota dijudicant, dum meliora esse ea quæ disponit conditor pensant.

Iob 23. *Rursum eodem libro, super his verbis: Ipse enim solus est, scribit in hunc modum:*

Nunquid nam nō sunt angeli & homines, cœlum & terra, aer & maria, cūcta volatilia, quadrupedia, atq; reptilia? Et certè scriptum est, Creauit vt essent omnia. Quum ergo in rerum natura tā multa sint, cur beati viri voce nunc dicitur, Ipse enim solus est? Sed aliud est esse, aliud principaliter esse: aliud mutabiliter, atque aliud immutabiliter esse. Sūt enim hæc omnia, sed principaliter nō sunt: quia in semetipsis minimè subsistūt, & nisi gubernantis manu teneantur, esse nequaquā possunt. Cuncta nāq; in illo subsistunt, à quo creata sunt: nec ea quę viuunt, sibimetipsis vitam tribuunt: neq; ea quæ mouētur & nō viuunt, suis nūtib⁹ ad motum ducūtur: sed ille cūcta mouet, qui quædā viuificat, quædam verò non viuificata in extremam essentiam, mirè ordinans, seruat. Cūcta quippe ex nihilo facta sunt: eorumque essentia rursum ad nihilum tēderet, nisi eam author omnium regiminis manu retinet. Omnia itaq; quæ creata sunt, per se nec subsistere præualent, nec moueri: sed in tantum subsistunt, in quantum

Sap. 1.

vt

vt esse debeant acceperunt: in tantum mouentur, in quantum occulto instinctu disponuntur. In omni igitur causa solus ipse intuendus est, qui principaliter est. Qui etiam ad Moysen dicit, Ego sum, qui sum. Sic dices filijs Israel, Qui est misit me ad vos. Cùm itaq; flagellamur per ea quæ videmus, illum debemus sollicitè metuere quem non videmus. Vir itaq; sanctus despiciat quicquid exterius terret, quicquid per essentiam suam (nisi regeretur) ad nihilum tenderet: & mentis oculo suppressis omnibus intueatur, vnum in cuius essentiæ comparatione, esse nostrum non esse est: & dicat, ipse enim solus est.

Exod. 3.

Ex Libro vigesimo secundo moralis expositionis in Iob, super his verbis: Si putaui aurum robur meum, & obrizo dixi, fiducia mea: si lætatus sum super multis diuitijs meis, & quia plurima reperit manus mea.

Iob 31.

CAPVT X.

Sanctus vir nec aurum robur, nec sibi esse obrisum fiduciam credidit: qui spem atque delectationem suam in solius gratia conditoris fixit. Quasi in aquis defluentibus fundamentum ponere est, in rebus labentibus spei fiduciam velle solidare. Stante enim in perpetuum Deo, transeunt omnia. Quid ergo nisi ab stante fugere, est transeuntibus rebus inhærere? Quis namq; vnquã decurrentium fluminum tumidis vorticibus raptus, manere ipse fixus potuit, deorsum vnda defluente? Quisquis ergo defluere deuitat, supest vt quod defluit fugiat: ne per hoc quod amat, in hoc cogatur peruenire quod vitat. Qui enim rebus labentibus inhæret, illò videlicet trahitur, quò tendit quod tenet. Priùs itaq; curandum est, ne quis temporalia diligat: ac deinde ne in eisdem temporalibus quæ non ad delectationem sibi, sed ad visum retinet, fiduciam ponat: quoniã coniunctus decurrentibus mox statum suum animus perdit. Nam vitæ præsentis fluctus trahit quem leuat: & valde demens est qui in vnda voluitur, & plantam figere conatur. Sed sunt pleriq; qui tesi in rebus transeuntibus fiduciam nequaquam p onunt, cùm tamen sibimet ad vsus necessarios abundè adsunt, mente tacita lætãtur. Qua in re dubium nõ est, quia tãto minus quisq; dolet quòd desint æterna, quãto magis gaudet quod adsint temporalia: & qui minus dolet quòd desunt temporalia, certius expectat vt adsint æterna: Hoc itaque de terrenis rebus gaudium beatus Iob non se habuisse testificans subiungit, dicens: Si lætatus sũ super multis diuitijs meis: & quia plurimã reperit manus mea. Sancti quippe viri in huius peregrina tionis ærumna, quoniam eam quam appetunt adhuc creatoris sui speciem contemplari minimè sinuntur, omnem præsentis vitæ copiam, inopiã deputant: qa videlicet nil extra Deũ sufficit menti, quæ veraciter Deũ quærit. Electi ergo de multa abundantia minimè lætantur: quam videlicet pro amore cœlestis patrimonij aut largiẽdo dispergũt, aut despiciẽdo deserũt.

Item beatus pater Gregorius Libro decimoquarto suæ moralis expositionis in Iob, declarans quia qui solam cœlestem patriam diligunt, terrenæ patriæ curis aliquando subiacere uidentur, sic ait.

Aliquando contingit vt qui solam cœlestem patriam diligunt, terrenæ patriæ curis subiacere videantur. Quorum tamen ministerium à prauorum operibus pleruımque in actu, nonnunquam verò ante supernum iudicem in sola cogitatione discernitur. Pleni quippe superna sapientia discernũt qualiter debeant, & ad aliquid vacare intrinsecus, & ad aliquid extrinsecus occupari: vt si forte occulta Dei ordinatione aliquid eis non appetentibus de huius seculi curis imponitur, credant Deo quem diligunt: & præ amore eius intrinsecus solam illius desiderent visionem: præ timore verò eius, impositã sibi extrinsecus humiliter expleant actionem: vt & vacare Deo appetant ex gratia dilectionis, & rursum curas superimpositas ex conditione expleant seruitutis. Cum occupationes extrinsecus perstrepunt, intrinsecus in amore pacatissima ges tenetur: atque occupationum tumultis exterius perstrepẽtibus, dispensat interius præsidens iudex ratio, & tranquillo moderamine ea quæ circa se minus sunt tranquila disponit. Sicut enim vigor mentis, frenãdis præest motibus carnis, sic sæpe superimpositos tumultis occupationis bene regit amor quietis: quia exteriores cu-

pore peregrinamur à Domino. Et, Vi- *2.Cor.5.*
deo aliam legem in membris meis repu- *Rom.7.*
gnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege paccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis
1.Cor.13. me liberabit de corpore mortis huius? Et rursum bona æternæ patriæ considerabat dicens: Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscã sicut & cognitus sum.
2.Cor.5. Atq; iterũ, Scimus quoniã si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, ædificationem ex eo habemus domum non manufactam, æternam in cœlis. Cuius domus bonus intuens, Ephesijs dicit, Vt sciatis quæ sit spes voca-
Ephes.1. tionis eius, & quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in sanctis, & quæ sit supereminens magnitudo virtutis eius in nos qui credimus. Mala vitæ præsentis bea-
Iob 7. tus Iob considerans ait, Tentatio est vita humana super terram. Vnde Dauid
Psalm. 38. quoq; ait: Vniuersa vanitas omnis homo viuens: Et quanquam in imagine Dei ambulet homo, tamen vanè conturbatur. Qui rursum æternam patriam contemplatus, & hæc mala pensans in quibus erat, atq; illa bona considerans
Psal.119. in quibus adhuc non erat, ait, Heu me
Psalm. 30. quia incolatus meus prolõgatus est. Et, Ego dixi in excessu meo, proiectus sum à vultu oculorum tuorum. Subleuatus in extasi à vultu oculorum Dei vidit se esse proiectum. Post interni quippe luminis visionem, quæ in eius anima per contemplationis gratiam radio claritatis emicuit, ad semetipsum redijt: & cognitione percepta, vel quibus illic bonis deesset, vel quibus malis hic adesset, inuenit. Neq; enim quis vitæ præsentis mala sicut sunt conspicere præualet, si bona æternæ patriæ per contemplationis gustum contingere necdum valet.

Vnde à vultu oculorum Dei proiectũ se esse cognouit. Subleuatus quippe vidit, quod se hic videre non posse ad se relapsus ingemuit. Perfectam scilicet animam ista compũctio afficere familiarius solet, qua omnes imaginationes corporeas insolenter sibi obuiantes discutit, & cordis oculum figere in ipso radio incircumscriptæ lucis intendit.

Vnde aliquando ad quandam inusitatam dulcedinem interni saporis admittitur, ac raptim aliquo modo ardenti spiritu afflata renouatur: tantoq; magis inhiat, quanto magis quod amet degustat: atq; hoc intra se appetit, quod sibi dulce sapere intrinsecus sentit: quia videlicet eius amore dulcedinis sibi corã se viluit, & postquam hanc vtcunque percipere potuit, quid sine illa dudum fuisset, inuenit, cui inhærere conatur, sed ab eius fortitudine, sua adhuc infirmitate repellitur: & quia eius mundiciæ contemperari non valet, flere dulce habet, sibique ad se cadenti infirmitatis suæ lachrymas sternere. Neq; enim mẽtis oculũ potest in id quod intra se raptim conspexerat figere: quia ipso vetustatis suæ vsu deorsum ire compellitur. Inter hæc canhelat, æstuat, super se ire conatur, sed ad familiares tenebras suas victa fatigatione relabitur.

Ex libro vigesimo quarto moralis expositio- Iob 33. nis in Iob, super his verbis: Videbit (scilicet homo tentatus, & afflictus) faciem eius in iubilo.

CAPVT XII.

IVbilum dicitur, quando ineffabile gaudium mente cõcipitur, quod nec abscondi possit, nec sermonibus aperiri: & tamẽ quibusdã motibus proditur, quamuis nullis proprietatibus exprimatur. Vnde Dauid Propheta intuens ele-
ctorum animas tantum gaudium mente concipere, quantum sermone nõ va- *Psal.88.*
lent aperire, ait: Beatus populus qui scit iubilationem. Non enim ait, qui loquitur, sed qui scit: quia sciri quidem iubilatio intellectu potest, sed dicto exprimi non potest. Sentitur quippe per illam quod vltra sensum est. Et cum vix ad hoc contemplandum sufficiat conscientia sentiẽtis, quomodo ad hoc exprimendum sufficiet lingua dicentis?

Quia ergo cordibus nostris lux se veritatis insinuans, modò districtã iustitiã prætendendo contristat, modò interna gaudia aperiendo lætificat: post tẽtationũ amaritudines, post tribulationũ luctus apte subiungitur: Videbit faciem eius in iubilo. Menti enim nostræ de cõsideratione cæcitatis suæ prius ignis tribulationis immittitur, vt omnis vitiorum ærugo concremetur, & tunc mundatis oculis cordis illa lętitia patriæ cœlestis aperitur: vt prius purgemus lugẽ-

do quod fecimus, & postmodùm manifestius contemplemur per gaudium qđ quæramus. Prius à mentis acie exurente tristitia interposita malorū caligo detergitur, & tunc resplendente raptim coruscatione incircūscripti luminis illustratur. Quo cōspecto vtcunq; in gaudio cuiusdam securitatis absorbetur: & quasi post defectum vitæ præsentis, vltra se rapta, in quadam nouitate aliquo modo recreatur. Ibi mens ex immenso fonte infusione superni roris aspergitur: ibi non se sufficere ad id quod rapta est, contemplatur: & veritatem sentiendo, videt quia quanta est veritas, non videt. Cui veritati tanto magis se longè abesse existimat, quanto magis appropinquat: quia nisi illam vtcumq; conspiceret, nequaquam eam conspicere se non posse sentiret. Adnisus ergo animi dum in illam intenditur, immensitatis eius coruscante circunstantia reuerberatur. Ipsa quippe cuncta implens cuncta circumstat, & idcirco mens nostra nequaquam se ad cōprehendēdam incunscriptam circunstantiam dilatat, quia eam inopia suæ circunscriptionis angustat. Vnde ad semetipsam citius labitur, & prospectis quasi quibusdam veritatis vestigijs, ad sua ima reuocatur. Hæc ipsa tamen per contemplationem facta, nō solida, nec permanens visio, sed (vt ita dixerim) quasi quædam visionis imitatio, Dei facies dicitur. Quia enim per faciem quemlibet agnoscimus, non immeritò cognitionem Dei, faciem eius vocamus. Vnde Iacob postquam cum
Gen. 32. Angelo luctatus est, ait, Vidi Dominū facie ad faciem. Ac si diceret, Cognoui Dominum, quia me cognoscere ipse dignatus est. Quam cognitionem plenissimè fieri Paulus testatur in fine dicens,
1. Cor. 13. Tūc cognoscam sicut, & cognitus sum. Quia ergo post laborum certamina, post tentationum fluctus, sæpe in excessu anima suspenditur, vt per cognitionem diuinam præsentiam contempletur (quam tamen præsentiam, & sentire possit, & explicare non possit) rectè post tot labores, de hoc tentato homines dicitur, Videbit faciem eius in iubilo.

Ex Libro vigesimo septimo moralis expositionis in Iob, super his verbis: Annun-
Iob 36. *ciat de ea (videlicet luce patria cælesti) amico suo, quòd possessio eius sit, & ad eam possit ascendere. Super hoc expauit cor meum, & motum est de loco suo.*

CAPVT XIII.

QVum de cœlesti patria loquimur, cui inesse mira claritate prædita Angelorum agmina audimus, cui rerū omnium conditor præsidet, quam visione sua reficiens replet, cui vera hæreditas lux est, & defectus eiusdem luminis nullus est: ad nosmetipsos mentem reducimus, & quod terrena gestemus membra cogitam⁹. pensamus quod nati in tenebris, atq; à radijs intimæ lucis alieni, tantò nequius viximus, quantò rebus corporalibus dediti, à spiritualibus longiùs degebamus. Qua considerațione permotum cor ac malè sibi cōscium trepidat: & tantæ illius quam audit patriæ ciuem se fieri posse desperat. Vnde hic aptè (quo mens pauida ad fiduciam reducatur) de hac luce dicitur, Annunciat de ea amico suo, quod possessio eius sit, & ad eam possit ascendere. Amicus veritatis est rectæ amator actionis. De hac igitur luce æternæ patriæ amico suo Deus annunciat, quod possessio eius sit, vt nequaqnam propter infirmitatis suæ fragilitatem desperet: nequaquam hoc quod creatus, sed quod recreatus est penset: & tanto certiùs sciat, quia illi⁹ lucis claritatem possideat, quanto nunc vitiorum pulsantium tenebras veriùs calcat. Bene aūt in promissione subiungitur, Et quod ad eam possit ascendere. Quid enim difficiliùs, quàm homini in terra edito, terrena & fragilia membra gestanti, cœlorum alta conscendere, supernorum spirituum arcana penetrare? Sed eorūdem spirituum ad nos cōditor venit, seque hominem etiam subipsis exhibuit: sicut de illo patri per Prophetam dicitur, Mi- Psal. 8.
nuisti eum paulò minùs ab angelis. Et quia inter nos & eosdem spiritus discordantis vitæ scandalum reperit: mira potentia, mirabiliori etiam pietate summa creans, ima suscipiēs, ima cnm sum- Luc. 2.
mis iunxit. Hinc est quod de eodē rege nato, angelorum chori in eius annunciatione prodeunt, hymnum dicunt: & deuicta prauæ vitæ discordia, hos quos dudum despexerant ciues agnoscunt, con-

consono ore prædicantes, Gloria in excelsis Deo,& in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Ac si apertè dicant: Quos à nobis malitia disiunxerat, iam nunc in terra nata bonitas iungit. Is ergo qui propter nos minor angelis extitit, equales nos angelis virtute suæ minorationis fecit. Vnde & moriēdo docuit mortem non metui, resurgendo de vita confidi, ascendendo de cœlestis patriæ hæreditate gloriari, vt quò caput præisse conspiciunt, illuc se subsequi & membra gratulentur. Ergo si desperat humana fragilitas, vnigeniti sanguinem consideret:& in pretio suo cōspiciat, quàm magna est quæ tāti valet. Perpendat solicitè quo caput præcessit: confidat cœlos, speret supernam patriam, angelorū se sociam sciat, atq; in suo capite prælatam se etiam angelis gaudeat. Dicatur igitur rectè de hac luce internæ patriæ, Annunciat de ea amico suo quod possessio eius sit, & ad eam possit ascendere. Sed valde mira sunt ista, quod homo in terra editus atq; à cœlesti patria exigentibus meritis longè damnatus, non solùm ad statum conditionis reducitur, sed etiam gloriosius exaltatur: vt qui paradisum perdidit, cœlum recipiat: & non solum hunc debiti sui reatus non teneat, sed huic post culpam dona cumulatius excrescāt: vt ille contēptor Dei, ille imitator diaboli, si ad fructum pœnitentiæ redeat, vsq; ad celsitudinē contemplandæ intimæ lucis ascendat. Cuius itaq; cor nō in huius pietatis admiratione exiliat? Cuius torpor non in sublevatione tantæ considerationis expauescat? Vnde & aptè subiungitur, Super hoc expauit cor meum. Ac si dicat, In admirationis excessu se transtulit: & quia nouæ spei spiritu mens afflata est, semetipsam qualis in vetusta cogitatione fuerat, reliquit. Bene autem dicitur, Et motum est de loco suo. Locus quippe humani cordis est delectatio vitæ præsentis. Sed cùm diuina aspiratione cor tangitur, locus nostri cordis fit amor æternitatis. Consideratione igitur æternæ patriæ de loco suo animus mouetur: quia derelictis infimis in supernis cogitationibus ponitur. Prius enim quæ essent æterna nesciebat, in præsentium delectatione torpuerat, simulque ipse transiens, amore transeuntia tenebat. Sed postquam quę essent æterna cognouit, postquam supernæ lucis radios raptim contemplando contigit, admiratione summorum se ab infimis suscitat⁹ eleuauit: vt nulla iam ei nisi quæ æterna sunt placeant, & despectis transeuntibus, sola quę permanent requirat. Bene ergo dicitur, Super hoc expauit cor meum, & motū est de loco suo: quia pigrum cor & terrenis dudum cogitationibus deditum, cum repentè per excessum se ad summa suspendit, cogitationis infimæ locum mutauit.

Ex libro vigesimo nono moralis expositionis in Iob, super his verbis: Præcepisti diluculo, & ostendi auroræ locum suum. *Iob 38.*

CAPVT XIIII.

Avrora vel diluculū noctem quidem præterijsse nunciant, non tamen diei claritatem integram ostentāt: sed dum illam pellunt, hāc suscipiunt, & lucem tenebris permixtam tenent. *Aurora.* Quid itaq; in hac vita omnes qui veritatem sequimur, nisi aurora vel diluculum sumus? quia & quædam iam quæ lucis sunt agimus, & tamen in quibusdam adhuc tenebrarum reliquijs non caremus. Per prophetam quippe Deo dicitur: Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. *Psalm. 143.* Rursumque scriptum est, In multis offendimus omnes. *Iac. 3.* Paulus quoq; ait, Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis. *Rom. 7.* Vbi ergo lex peccati cum lege mentis contendit, profectò adhuc aurora est: quia lux quæ iam emicuit necdum prætereuntes funditus tenebras pressit. Adhuc aurora est: quia dum lex carnis legē mentis, & lex mētis legē carnis percutit, inter se vicissim lux & vmbra cōfligit. Vnde rursum Paulus quum diceret, Nox præcessit, nequaquam subdidit, dies venit: sed, dies autem appropinquauit. *Rom. 13.* Qui enim post discessum noctis iam non venisse, sed appropinquasse diem insinuat, esse se procul dubio ante solem post tenebras adhuc in aurora demonstrat. Tūc aūt plenè sancta electorū ecclesia dies erit, cum ei admixta peccati vmbra iam non erit. Tūc plenè dies erit, quando interni lumi-

nis perfecto feruore claruerit, Tūc plenè dies erit, quando nullam malorum suorum tentantem memoriam tolerās omnes à se tenebrarum etiam teliquias abscondet. Vnde & bene hæc aurora quasi in transitu adhuc demonstratur cum dicitur, Ostendisti auroræ locum suum. Cui enim locus suus ostenditur, profectò ex alio ad aliud vocatur. Quis est enim locus auroræ, nisi perfecta claritas visionis æternæ? Ad quem cum ducta venerit, iam de transactæ noctis tenebris nihil habebit. Nunc autē adhuc tentationum molestias sustinet, quia dum per intentionem cordis ad aliud festinat ecclesia, ad locum suum tendit aurora. Quem locum si mente non cerneret, in huius vitæ nocte remaneret. Sed quum quotidie contendit perfici, & in lucem quotidie augeri, locum suum iam conspicit, & plenè sibi clarescere solem quærit. Locum suum aurora considerat: quando sancta anima ad cōtemplandam conditoris sui speciem flagrat. Ad locum suum pettingere aurora satagebat, cum Dauid diceret, Sitiuit

Psal. 41. anima mea ad Deum fontem viuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei. Locū suum veritas auroræ mōstrabat, cùm per Salomonem diceret:

Eccles. 6. Quid habet amplius sapiens à stulto, & quid pauper, nisi vt pergat illuc vbi est vita? Ad hunc locum quem cognouerat peruenire aurora festinabat, cū Paulus desiderium habere se diceret dissol-

Philip. 1. ui, & cum Christo esse. Et rursum, Mihi, inquit, viuere Christ⁹ est, & mori lucrū.

2. Cor. 5. Et rursum, Scim⁹ quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, ædificationem ex Deo habemus, domum non manu factam, ęternam in cœlis.

Iob 39. *Idem pater Gregorius, Libro trigesimo suæ moralis expositionis in Iob, super his verbis: Separantur filij earum (videlicet ceruarum, hoc est, prædicatorum) & pergunt ad pastum, egrediuntur, & non reuertuntur ad eas, ait:*

Pastus. Pastum scriptura sacra illud viriditatis æternæ pabulum vocat, vbi iam nostra refectio nullius defectus ariditate marescet. De quo pastu per Psalmistam

Psalm. 22. dicitur, Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuæ, ibi me collo-

Psalm. 94. cauit. Et rursum, Nos autem populus eius, & oues pascuæ eius. De quibus nimirum pascuis veritas per semetipsam Ioan. 10. dicit, Per me si quis introierit, saluabitur: & ingredietur, & egredietur, & pascua inueniet. Pergunt ergo ad pastum: quia de corporibus exeuntes illa pabula æternæ viriditatis inueniunt. Egrediuntur, & non reuertuntur ad eas: quia in illa suscepti contemplatione gaudiorum, iam nullatenus indigent verba audire docentium. Egressi itaq; ad eas iam nō redeunt: quia angustias vitæ præsentis cuadentes, vltra à doctoribus prædicationem vitæ accipere non requirunt. Tunc quippe impletur quod scriptum Ierem. 31. est, Non docebit vltra vir proximū suū, Hebr. 8. & vir fratrem suum dicens, Cognosce Dominū: omnes enim cognoscent me à minimo eorum vsque ad maximum, dicit Dominus.

Ex libro trigesimo moralis expositionis in Iob, super his verbis Domini: Quis dimisit onagrum liberū, & vincula eius quis soluit? cui dedi in solitudine domum, & tabernacula eius in terra salsuginis. Iob 39.

CAPVT XV.

QVis dimisit onagrū liberum? subaudis, nisi ego. Onager qui in solitudine commoratur, non incongruè vitam eorum significat, qui remoti à turbis secularibus conuersantur. Qui aptè etiam liber dicitur: quia magna est seruitus secularium negotiorum, quibus mens atteritur vehementer, quāuis in eis sponte desudet. Cuius seruitutis conditione carere, est in mundo iam nihil concupiscere. Quasi enim quodam iugo seruitutis premunt prospera dum appetuntur, premūt aduersa dum formidantur. At si quis semel à dominatione desideriorū temporalium collamentis excusserit, quadam iam in hac vita libertate perfruitur, dum nullo desiderio fœlicitatis afficitur, nullo aduersitatis terrore coarctatur. Hoc graue seruitutis iugum Dominus vidit secularium ceruicibus impressum, cum diceret, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Asperum quippe iugum,

Onager. (margin) Matt. 11. (margin)

gum, & duræ (sicut diximus) seruitutis pondus est, subesse temporalibus, ambire terrena, retinere labentia, velle stare in non stantibus, appetere quidem trãseuntia, sed cum transeuntibus nolle transire. Liber ergo dimittitur, qui calcatis terrenis desiderijs, ab appetitione rerum temporalium securitate mentis exoneratur. Et vincula eius quis soluit? subaudis, nisi ego? Soluuntur verò vniuscuiusq; vincula, dum diuino adiutorio interna desideriorum carnalium retinacula disrumpũtur. Soluit itaq; De⁹ onagri vincula, quando ab electi vniuscuiusq; animo, infirmarum cogitationum nodos rumpit, & propitius dissipat omne quod illectam mentem ligabat. Sequitur, Cui dedi in solitudine domum, & tabernacula eius in terra salsuginis. Hoc loco debemus intelligere solitudinem cordis. Itaq; bene conuersantibus primum solitudo mentis tribuitur: vt exurgentem intrinsecus strepitũ terrenorum desideriorum premant, vt ebullientes ab infimis curas cordis per superni gratiam restringãt amoris, omnesq; motus importunè se offerentium leuium cogitationum, quasi quasdam circumuolantes muscas ab oculis mentis abigãt manu grauitatis, & quoddam sibi cum Domino intra se secretũ quærant, vbi cum illo exteriori cessante strepitu, per interna desideria silenter loquantur. De hoc secreto cordis alias dictum est, Factum est silentium in cœlo *Apoc. 8.* quasi dimidia hora. Cœlum quippe ecclesia vocatur electorum: quæ ad æterna, & sublimia dum per subleuationem contemplationis intendit, surgentes ab infimis cogitationum tumultus premit, atq; intra se Deo quoddam silentium facit. Quod quidem silentium cõtemplationis, quia in hac vita non potest esse perfectum, factum dimidia hora dicitur. Nolenti quippe animo dum cogitationum tumultuosi se strepitus ingerunt, etiam sublimibus intendentem, rursum ad respiciẽda terrena, cordis *Sap. 9.* oculum violenter trahunt. Vnde scriptum est, Corpus quod corrũpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Bene ergo factum hoc silentium nõ integra, sed dimidia hora describitur: qa hic contemplatio nequaquam perficitur, quamuis ardenter inchoetur. Quia ergo viri à desiderijs carnalibus alieni, hoc silentium mentis inhabitant, huic onagro Dominus in solitudine domũ dedit, vt turba desideriorum temporalium non prematur. Sequitur, Et tabernacula eius in terra salsuginis. Salsugo accendere sitim solet. Et quia sancti viri, quam diu in huius vitæ tabernaculis degunt, ad supernam patriam desiderij sui quotidianis æstibus accenduntur, in terra salsuginis tabernacula habere perhibentur. Incessanter quippe accendũtur, vt sitiant, sitiunt vt satientur, sicut scriptum est, Beati qui esuriunt, & sitiũt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. *Matth. 5.*

Idem pater Gregorius eodem libro trigesimo sua moralis expositionis in Iob, super his Domini verbis: Quis enarrabit cœlorum rationem, & concentum cœli quis dormire faciet? (vbi subintelligere oportet, nisi ego) sic dicit: *Iob 38.*

In hac vita infirmitati nostræ Dominus nõ aperta specie maiestatis suæ, sed prædicatorum suorum voce loquitur: vt corda adhuc carnalia carnalis lingua pulset: & tantò facilius insueta percipiant, quantò ea per sonitum consuetæ vocis audiunt. At postquam per mortem in puluerem caro resoluitur, & per resurrectionem puluis animatur, tunc de Deo audire verba non quærimus: quia vnum ipsum quod implet omnia iam per speciem Dei verbum videmus. Quod nobis tantò altius sonat, quantò & mentes nostras vi intimæ illustrationis penetrat. Sublatis namq; orientibus & occidentibus verbis, quasi quidam sonus æternæ prædicationis fit ipsa imago internæ visionis. Vnde & rectè nunc ad beatum Iob Dominus dicit, Quis enarrabit cœlorum rationem: & concentum cœli quis dormire faciet? Quid enim per cœlorum rationem accipitur, nisi vis superna secretorum? Quid per cœli cõcentum, nisi concors prædicantium sermo signatur? *Cœlorum ratio.* Conditor igitur noster cum cœlorum rationem narrare cœperit, dormire cœli cõcentum facit: *Cœli concentus.* quia cum iam nobis per speciem ostenditur, nimirũ prædicantium verba subtrahuntur. Hinc enim per Ieremiam Dominus dicit: Non docebit vltra vir proximũ suum, & vir fratrem suum,

suum, dicens, Cognosce Dominũ: omnes enim cognoscent me, à minimo eorum vsq; ad maximum, Dicit Domin' Hinc Paul' ait, Siue prophetiæ euacuabuntur: siue linguæ cessabunt: siue scientia destruetur, Sed postquam verba hæc dominica quomodo de futuro intelligenda sint diximus, nunc etiam quid de præsenti insinuent, indicemus. Quis enarrabit cœlorum rationem: & concẽtum cœli quis dormire faciet? Cœlorũ rationem Dominus narrat, dum nunc insinuando superna secreta, electorum suorum mentes illuminat. Concẽtum verò cœli dormire facit: dum concordes angelorum hymnos, atq; illa cœlestium virtutum gaudia, reproborũ cordibus iusto iudicio abscondit. Qui concentus cœli quãuis in se intrinsecus vigilet, in ipsa tamen reproborum ignorãtia extrinsecus dormit. Enarratur ergo secreti cœlestis ratio, & tamen concentus cœli dormire permittitur: quia & alijs per inspirationem supernæ retributionis scientia panditur: & alijs quæ sit internæ laudis suauitas occultatur. Narratur cœlorum ratio: quia electorũ mẽtibus quæ sit supernorum retributio indesinẽter aperitur: vt nimirum sine cessatione proficiant, & transeurrentes visibilia, sese ad inuisibilia extendat. Omne enim visibile quod in hac vita reꝑbos figit, hoc electos ad alta impellit: quia dum bona quæ facta sunt respiciunt, in eũ à quo facta sunt inardescunt: tantoq; eũ prẽstãtius amant, quanto illum hoc quod ipse bonum condidit, præire considerant. Loquitur quippe hoc eis intrinsecus, quod silẽter sonat inuisibilis lingua compũctionis: quam tanto plenius intus audiunt, quanto ab exteriorum desideriorum strepitu perfectius auertuntur. His itaque concentus cœli non dormit, quia eorum mens quæ sit laudis supernæ suauitas, apposita amoris aure cognoscit. Intus enim quod appetunt, audiunt: & de cœlestium bonorum præmijs ipso desiderio diuinitatis instruuntur. Vnde & præsentem vitam non solum aduersantem, sed etiam fauentem grauiter tolerant: quia eis onerosum est omne quod cernitur, dum ab eo quod intus audiunt differuntur. Omne quod sibi prẽsto est, graue æstimant: quia illud non adest ad quod anhelant. Indesinenter autem eorum mens ipsis temporalitatis laboribus fessa, in illud cœleste gaudium resumenda suspenditur, dum in aure cordis intro erumpente concentu cœli, societatem quotidie supernorum ciuium præstolatur. Iste concentus supernæ laudis in aurem illius eruperat qui dicebat, Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis, vsque ad domum Dei: In voce exultationis, & confessionis sonus ciuitatis epulantis. Qui igitur intus vocem exultationis, & confessionis, ac sonum ciuitatis epulantis audierat, quid illum aliud nisi cœli concentus excitabat?. Qui autem cõcentus reprobis dormit: quia eorum cordibus nequaquam per vocem compunctionis innotescit. Nõ considerare illam desiderabilem supernorum ciuium frequentiam student: nullo ardoris radio illa solemnitatis internæ festa cõspiciunt, nulla in intimis contemplationis penna subleuantur. Solis namque visibilibus seruiunt: & idcirco nil supernæ suauitatis intrinsecus audiunt: quia eos (sicut superiùs diximus) in aure cordis curarum secularium surdi tumultus premunt. Quia igitur occulta dispensatione iudicij, quod alijs aperitur, alijs clauditur, quod alijs detegitur, alijs occultatur, dicatur rectè, Quis enarrabit cœlorum rationem, & concentum cœli quis dormire faciet?

Ierem. 31. 1. Cor. 13. Psal. 41.

Ex libro trigesimo primo moralis expositionis in Iob, super his verbis: Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum sibi? In petris manet, & in præruptis silicibus commoratur atque inaccessis rupibus: inde contemplatur escam, & de longe oculi eius prospiciunt. Iob. 39.

CAPVT XVI.

Hoc loco aquilæ nomine, subtilis sanctorum intelligentia, & sublimis eorum contẽplatio figuratur. Cunctarum quippe auium visum acies aquilæ superat: ita vt Solis radius fixos in se eius oculos nulla lucis suæ coruscatione reuerberans claudat. Ad præceptum ergo Dei eleuatur aquila, dum iussionibus diuinis obtemperans, in supernis suspenditur fidelium vita. Quæ & in ar-

arduis nidum ponere dicitur: quia desideria terrena despiciens, hic iam de cœlestib9 nutritur. In arduis nidum ponit: quia habitationem mētis suæ in abiecta & infima conuersatione non construit. Videamus aquilam nidum spei sibi in arduis construentem, quæ ait, Nostra cōuersatio in cœlis est. Et rursum, Qui conresuscitauit & cōsiderenos fecit in cœlestibus. In arduis habet nidum: quia profectò in supernis figit consiliū. Non vult mentem in ima deijcere, non vult per abiectionem conuersationis humanæ in infimis habitare. Tunc Paulus fortasse in carcere tenebatur, cùm se considere Christo in cœlestibus testaretur: sed ibi erat, vbi ardentem iam mentem fixerat, non illic vbi eum necessariò pigra adhuc caro retinebat. Hoc namque esse speciale specimen electorum solet, quod sic sciunt præsentis vitæ iter carpere, vt per spei certitudinem nouerint iam se ad alta peruenisse: quatenus cuncta quæ præterfluunt, sub se esse videant, atque omne quod in hoc mundo eminet, amore æternitatis calcēt. Hinc est enim, quod sequenti se animæ per prophetam Dominus dicit, Sustollam te super altitudines terræ. Quasi quædam namque inferiora terrę sunt, damna, contumeliæ, egestas, abiectio: quæ ipsi quoq; amatores seculi, dū planæ vitę planiciē ambulāt, vitādo calcare nō cessāt. Altitudines aūt terrę sunt, lucra rerum, blandimenta subditorum, diuitiarum abundantia, honor & sublimitats dignitatum: quæ quisquis per ima adhuc desideria incedit, eo ipso alta æstimat, quo magna putat. At si semel cor in cœlestibus figiter, mox quàm abiecta sint cernitur, quæ alta videbantur. Nam sicut qui in montem conscendit, eò paulatim cætera subteriacentia despicit, quò ad altiora gressum ampliùs tendit, ita qui in summis intentionem figere nititur, dum annisu ipso nullam præsentis vitæ gloriam esse deprehendit, super terræ altitudines eleuatur: & quòd priùs in imis desiderijs positus super se credidit, pòst ascendendo proficiens, sibi subesse cognoscit. Sequitur, In petris manet. In sacro eloquio cum singulari numero petra nominatur, quis alius quàm Christus accipitur? Paulo attestante, qui ait: Petra autem erat Christus. Quum verò petræ pluraliter appellantur, membra eius, videlicet sancti viri, qui illius robore solidati sunt, exprimuntur. Quos nimirum Petrus Apostolus lapides vocat, dicens, Vos tanquam lapides viui cœdificamini. Ista itaque aquila, quæ ad veri solis radios cordis oculos exerit, In petris manere dicitur: quia in dictis antiquorum & fortium patrum mentis statione collocatur. Eorum quippe vitam, quos in via Dei præisse conspicit, ad memoriam reducit: atq; in celsitudine illorum fortitudinis studendo, nidū sibi construit sanctæ meditationis: cūque eorum acta dictaque tacitè cogitat, quum præsentis vitæ gloriam, in cōparatione æternæ excellentiæ quàm sit abiecta, considerat, quasi sub se esse ima terrarum in petris residens obseruat. Possunt etiam petrę sublimes virtutum cœlestium potestate intelligi, quas nōn iam quasi more arborum huc atque illuc ventus nostræ mutabilitatis inclinat: quia velut petræ in arduis sitæ ab omni metu mutabilitatis alienæ sunt: & ad soliditatem fixæ celsitudinis, ipsa cui inhærent æternitate durauerunt. Vir itaque sanctus cùm terrena despicit, more se aquilæ ad alteriora suspendit: & per contemplationis spiritum subleuatus, perennem angelorum gloriam præstolatur: atq; huic mundo hospes, illa appetendo quæ aspicit, iam in sublimibus figitur. Rectè ergo dicitur, In petris manet, id est, intentione cordis inter illas cœlestes virtutes residet, quæ per æternitatis suæ fortitudinem tanta iam soliditate fixæ sunt, vt in nullo culpæ latere mutabilitatis varietate flectantur. Vnde & aptè sequitur: Et in prærruptis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus. Qui enim sunt alij prærupti silices, nisi illi fortissimi angelorum chori, qui quamuis non integri, tamen in proprio statu fixi, cadente cū suis angelis diabolo remanserunt? Prærupti enim sunt: quia pars eorum cecidit, pars remansit. Qui integri quidem stant per qualitatem meriti, sed per numeri quantitatem sunt prærupti. Hanc prærruptionem restituere mediator venit: vt redempto genere illa angelica dāna sarciret, & mensuram cœlestis patriç locupletiùs fortasse cumularet.

Philip. 3. Ephes. 2. Esaia 58. 1. Cor. 10. 1. Pet. 2.

Quod

Quod verò ait, In accessis rupibus, nimirum qui prærupti, silices, ipsi sunt inaccessæ rupes. Cordi enim peccatorum hominum valde inaccessa est claritas angelorum: quia quò ad pulchra corporalia cecidit, eò à spirituali specie oculos clausit. Sed quisquis ita contemplatione rapitur, vt per diuinam gratiam subleuatus, intentionem suam iam angelorum choris interserat, & fixus in sublimibus ab omni se infima actione suspēdat, nō ei sufficit gloriam angelicę claritatis aspicere, nisi eum etiam qui est super angelos valeat videre. Sola námque eius visio, vera mentis nostræ refectio est. Vnde cum dixisset hāc aquilam in petris manere: & in præruptis silicibus atque inaccessis rupibus commorari: ilicò subdidit, Inde contemplatur escam, id est, ex illis choris angelicis tō-

Isaia 53. dit oculum mētis ad contemplandum gloriam supernæ maiestatis: qua non visa adhuc esurit, qua tandem visa satiatur. Scriptum quippe est, Pro eo quod laborauit anima eius, videbit & satiabitur. Et rursum, Beati qui esuri-

Matth. 5. unt, & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Quis verò mentis nostræ cibus sit, indicatur apertè cum dicitur,

Ibidem. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Et quia interpositione corruptibilis carnis grauati, Deum sicut est videre nō possumus, rectè subiūgitur, Oculi eius de longè prospiciunt. Quātum libet enim in hac vita positus quisque profecerit, nec dum Deum per speciem, sed per ænigmatis speculum videt. E vicino autem cùm respicimus, verius cernimus: cùm verò longiùs aciem tendimus, sub incerto visu caligamus. Quia igitur sancti viri in alta se contemplatione erigunt, & ramē Deum sicut est videre nō possunt,

1.Cor.13. bene de hac aquila dicitur, Oculi eius de lōgè prospiciunt. Ac si diceret, Intētionis aciem fortiter tendūt, sed necdū propinquum aspiciunt, cuius claritatis magnitudinem penetrare nequaquàm possunt. A luce enim incorruptibili caligo nos nostræ corruptionis obscurat: cumq; & videri aliquatenus potest, & tamen videri lux ipsa sicut est nō potest, quàm longè sit indicat. Quam si mens vtcunque non cerneret, nec quia longè esset videret: si autem perfectè iā cerneret, profectò hanc quasi per caliginem nō videret. Igitur quia nec omnino cernitur, nec rursum omnino nō cernitur, rectè dictum est, quia à longè Deus videtur. Libet ad mediū Isaiæ verba deducere, atque hæc & illa, quia vno spiritu proferantur indicare. Qui cùm actiuæ vitæ virtutes exprimeret, dicens, Qui ambulat in iustitijs, & loquitur veritatem, qui proijcit auaritiam ex calūnia, & excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, & claudit oculos suos ne videat malum, illicò ab eiusdē actiuæ vitæ gradibus, ad quæ cōtemplationis culmina ascendatur, adiunxit dicens, Iste in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas eius, panis ei datus est, aquæ eius fideles sunt: regem in decore suo videbunt oculi eius, cernent terram de longe. In excelsis namq; habitare, est cor in cœlestibus ponere. Et munimenta saxorum sublimitas nostra est, cùm fortium patrum præcepta, & exempla respicimus, atq; ab infima cogitatione separamur. Munimenta saxorum sublimitas nostra est, cum mente choris castris; cœlestibus iungimur, & insidiantes malignos spiritus ipsi stantes in arce cordis quasi subterpositos expugnam'. Tunc nobis etiam panis datur, quia in supernis erecta intērio nostra æternitatis cōtemplatione reficitur. Aquæ item nostræ fideles sunt, quia doctrina Dei quod hic per spem promittit, hoc illic in munere exhibet. Sapientia namque huius mundi infidelis est, quia mansura post mortem non est. Aquæ nostræ fideles sunt: quia verba vitæ quod ante mortem insinuant, hoc etiam post mortem demonstrant. Regem in decore suo oculi nostri conspiciunt: quia redemptor noster in iudicio & à reprobis homo videbitur, sed ad diuinitatis eius intuendam celsitudinem, soli qui electi sunt subleuantur. Quasi enim quandam fœditatem regis videre est, solam seruilem formam, in qua ab iniquis despectus est, cernere. Sed ab electis in decore suo rex cernitur: quia vltra semetipsos rapti in ipso diuinitatis fulgore oculos cordis figunt. Qui quamdiu in hac vita sunt, quia illam viuentium patriam sicut est videre non possunt rectè adiungitur, Cernent terram de longè.

Isaia 33. (margin, beside "Qui ambulat in iustitijs")

Quod

Quod ergo hic ait, Eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum sibi: hoc illic dicitur, In excelsis habitabit. Quod hic dicitur, In petris manet, & in præruptis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus, hoc illic subijcitur, Munimenta saxorum sublimitas eius. Quod rursus hic subinfertur, inde contemplatur escam: hoc illic quoque subditur, Panis ei datus est, aquæ eius fideles sunt, Regē in decore suo videbunt oculi eius, Et quod hic subiungitur, Oculi eius de lōgè prospiciunt: hoc illic aptè subijcitur, Cernent terram de longè.

Iob. 39. *Idem Beatus Pontifex Gregorius libro trigesimo primo sua moralis expositionis in Iob, super his Domini verbis: Vbi audierit buccinam (scilicet equus, id est, fortis quisq; prædicator) dicit vah, scribit in hunc modum:*

His profectò verbis ostenditur, quod hoc loco à Domino de equo irrationali nihil dicatur: neque enim vah dicere brutum animal potest: sed dum asseritur, dicere quod omnino dicere nō valet, innuitur, quem designet. Vah quippe sermo exultationis est. Equus ergo cùm audit buccinā, vah dicit: quia fortis quisque prædicator cùm certamen passionis sibi propinquare considerat, de exercitio virtutis exultat: nec terretur pugnę periculo, qui victorię lętatur triumpho. Equo itaque est vah dicere, prædicatorem sanctum de ventura passione gaudere. Sed prædicator fortis gloriam passionis appetit, si discrimen mortis subire pro Domino quærit: quid est quod ipsi fortissimo prædicatori (qui ex robusto corde virtutem traxit Ioan. 2. nominis) Petro veritas dixit, Cùm seneueris extendens manus suas, & alius te cinget, & ducet quo tu non vis? Quomodo de passione gaudet qui cinctus ab alio, ire quò ducitur nō valet? Sed si pensamus qualiter animus appropinquante passione & mortis metu quatitur, & tamen de venturo regni præmio lætatur: intelligimus quomodo gloriosi certaminis subire periculum volens nolit: quia & in morte cōsiderat quod tolerās paueat, & in fructu mortis aspicit quod appetens quærat. Videamus Philip. 1. Paulum quomodo amet quod refugit, quomodo refugiat quod amat. Ait enim: Desiderium habeo dissolui, & cū Christo esse: &, Mihi viuere Christus est, & mori lucrum: & tamen dicit, Qui 2. Cor. 5. sumus in hoc habitaculo, ingemiscimus grauari, eo quòd nolumus expoliari, sed superuestiri, vt absorbeatur quod mortale est à vita. Ecce & mori desiderat, & tamen carne expoliari formidat. Cur hoc? Quia etsi in perpetuum lætificat, ipsa nihilominus ad præsens pœna perturbat: & quamuis vincat amor subsequentis muneris, tangit tamē mœrore animum pulsus doloris. Sicut enim vir fortis, quum vicino iam belli certamine armis accingitur, & palpitat, & festinat, tremit & sæuit: quasi pauere per pallorem cernitur, sed per iram vehementer vrgetur: ita vir sanctus cùm passioni se propinquare conspicit, & naturę suę infirmitate cōcutitur, & spei suæ soliditate roboratur: & de vicina morte trepidat, & tamē quod moriendo veriùs viuat exultat. Ad regnū quippe nō potest nisi interposita morte transire: idcirco & confidendo quasi ambigit, & quasi ambigendo cōfidit: & gaudens metuit, & metuens gaudet: quia scit quod ad brauium quietis non perueniat, nisi hoc quod interiacet, cum labore transcendat. Sic nos cū morbos à corpore repellere cupimus, tristes quidem amarū purgationis poculum sumimus: certi autem de subsequenti salute gaudemus. Quia enim peruenire corpus aliter ad salutem non valet, in potu libet etiam quod tædet: cumq; amaritudini inesse vitā animus cōspicit, mœrore turbatus hilarescit. Dicatur ergo, Vbi audierit buccinam, dicit, vah: quia prędicaror fortis cognito certaminis nuncio, etsi vt homo ad vim percussionis trepidat, per spei tamē certitudinem ad præmium remunerationis exultat.

Ex Libro trigesimo quinto moralis expositionis in Iob, de tribus filiabus Iob, de quibus scriptum est: vocauit, (scilicet ipse Iob typū Domini Dei gerens) nomē vnius Diem, & nomen secundæ Casiam, & nomen tertiæ Cornustibij. Non sunt autem inuentæ mulieres speciosæ sicut filiæ Iob in vniuersa terra: deditq; eis pater suus hæreditatem inter fratres earum. Iob. 24. CAP. XVII.

Quia genus humanum & conditū luce innocentiæ claruit, & redemptum exercitio bonorum operum odorem suauitatis aspersit prima filia

Iob rectè Dies: secunda non incongruè Casia (quæ est herba seu frutex suauissimi odoris) nominatur: quia verò idem genus humanum etiam carnis resurrectione est renouatum, in illo concentu æternæ laudis assumitur tertia filia, quę Cornustibij vocatur. Quid enim per Cornustibij, (hanc vocem beatus iste pontifex Gregorius ex cornu & tibia compositam esse intelligit: alij à cornu & stibio, quo oculi ad elegantiam, nitorem, & claritatē pingi solent, deriuant) nisi lætantium cantus exprimitur? Ibi enim veraciter adimpletur, quod per
Psal. 95. prophetam dicitur, Cantate Domino canticum nouū. Ibi, inquam, hoc veraciter adimpletur, vbi canticum laudis Dei non iam ex fide, sed ex specie contemplata cantatur. Ibi à nobis cōditor noster laudū suarū veraces cantus recipit, qui humanū genus & cōdendo diē & redimendo Casiam, & assumendo Cornustubij fecit. Qui enim lux fuim⁹ conditi, & nunc sumus casia redempti: erimus quandoq; cornustibij, in exultatione æternæ laudis assumpti. Sed priusquam ad nuptiarum thalamū sponsa perueniat, omnem à se vitæ fœditatem respuit: & sponsi amori præparans sese per species virtutū comit. Studet quippe interni arbitrij iudicio placere, & intimis desiderijs subleuata fœdos mores conuersationis humanæ transcendere. Vnde bene & de eisdem filiabus Beati Iob subditur: Non sunt autem inuentæ mulieres speciosæ sicut filiæ Iob in vniuersa terra. Electorum quippe animæ, omne humanum genus, quod in terra secundum hominem conuersatur, suæ pulchritudinis decore transcendunt: quantoque se exterius affligendo despiciunt, tanto se veriùs intus componūt.
Psal. 44. Hinc est enim quod sanctæ Ecclesiæ, quæ electorum pulchritudine decoratur, per Psalmistam dicitur, Cōcupiuit Rex speciem tuam. De qua paulò pòst subditur, Omnis gloria eius filiæ regis ab intus. Nam si foris gloriā quæreret: intus speciem quam rex concupisceret non haberet. In qua quidem sancta ecclesia, quamuis multi virtutum decore fulgeat: atque ipsa, viuendi perfectione cæterorum merita excedant: nonnulli tamen quia ad altiora assequenda non sufficiunt, infirmitatis suæ conscij, pietatis eius gremio continentur. Qui in quantū præualent, mala vitant: quamuis in quantum appetunt, altiora bona non impleant. Quos tamen benignè Dominus suscipit, eosque apud se pro modo dignæ retributionis admittit. Vnde & sequitur, Deditq; eis pater suus hæreditatem inter fratres earum. Ipsæ ergo ex perfectorum merito speciosæ memorantur: ipsæ etiam quasi ex imperfectorum typo velut infirmæ hæreditatem inter fratres accipiunt. Vsus namque vitæ veteris non habebat, vt hæreditatem fœminæ inter masculos sortirentur: quia legis seueritas fortia eligens, infirma contemnens, districta potius studuit quàm benigna sancire. Sed pio nostro redemptore veniente, nullus infirmitatis suæ conscius de sortienda cælestis patrimonij hæreditate desperet. Pater enim noster inter masculos etiam fœminis iura successionis tribuit: quia inter fortes atque perfectos, infirmos & humiles ad sortem supernæ hæreditatis admittit. Vnde ipsa Ioan. 14.
veritas in Euangelio dicit, In domo patris mei mansiones multæ sunt. Apud patrem quippe mansiones multæ sunt: quia in illa beatitudinis vita non dispari, vnusquisque iuxta meritum dispar, locum disparem percipit: sed eiusdem disparilitatis damna non sentit: quia tantùm sibi quantùm perceperit sufficit. Sorores ergo cum fratribus ad hæreditatem veniunt: quia infirmi illuc cum fortibus admittuntur: quatenus si quis per imperfectionem non erit summus, ad hæreditatis tamen sortem per humilitatem non sit extraneus. Quas bene Paulus mansiones iuxta merita distributas insinuat, cùm ait, Alia 1. Cor. 15.
claritas solis, & alia claritas lunæ, & alia claritas stellarum. Stella enim à stella differt in claritate.

Ex Homilia decima in Ezechielē Prophetā, super hu verbis: Abij amarus in indignatione spiritus mei: manus enim Domini erat mecum confortans me. Ezech. 3.

CAPVT. XVIII.

Mentem quam Spiritussanctus replet, in amaritudinem temporalium, delectatione æternorum commouet. Dulce enim est esse in rebus humanis, sed ei qui adhuc de cælestibus gaudia nulla gustauit: quia quantò minùs

minus æterna intelligit, tantò delectabilius in temporalibus requiescit. At si quis iam cordis ore gustauerit, quæ sit illa dulcedo cęlestium pręmiorum, qui illi hymnidici Angelorum chori, quæ incomprehensibilis visio sanctæ Trinitatis: huic quanto illud dulce fit, quod intus videt, tātò in amaritudinem vertitur omne quod foris sustinet: Rixatur secum de his quæ malè egisse se recolit, & sibimetipsi displicet, cum ei ille placere iā cœperit qui omnia creauit. Reprehendit se de cogitationibus, insequitur de verbis, & punire stēdo de factis. Supernis inhiat, terrena iam omnia per mentis despectum calcat, Et quamdiu illud quod desiderat adhuc per speciem non habet, flere dulce habet, seseq; cōtinuis lamentis affligere. Et quia nec dum se esse in patria ad quam creatus est videt, in huius vitæ exilio nihil ei plus quàm sua amaritudo placet. Dedignatur itaque subiacere temporalibus, & ardenter suspirat æternis. Vnde rectè quoque per Salomonem dicitur, Eo quòd in multa sapientia multa sit indignatio, & qui apponit scientiam apponit dolorem. Cœlestia etenim cognoscentes, terrenis animum subdere dedignamur. Et dum plus sapere incipimus, de his quæ malè egimus nobisipsis irascimur, & si in multa sapientia multa indignatio, quia quantò plus proficimus in cognitione, tantò nobis indignamur amplius de peruerso opere. Atque cum scientia dolor crescit: quia quantò magis æterna cognoscimus, tantò magis esse nos in huius exilij miseria dolem⁹. In multa ergo sapientia, multa est indignatio: quia si æterna iam sapimus concupiscere temporalia dedignamur. Si æterna iam sapimus, nosmetipsos despicimus, & dolemus egisse hoc, quod nos potuit ab amore æternitatis separare. Reprehendit semetipsam conscientia, accusat quod egit, damnat per pœnitentiam quod accusat: fit rixa in animo, parturiens pacem cum Deo. Sed sciendum quia nullus hæc pro amore omnipotentis Domini ex toto corde agere præualet, nisi is cuius animum Spiritussanctus assumpserit. Nā quando homo sufficiat ex sua virtute terrena despicere, cœlestia amare, pacē cum Deo quærere, secum rixam subire, in cognitione semetipsum reprehēdere, & gemitibus punire? Nullus hæc agere, nisi quem diuina gratia roborauerit, valet, Vnde & subditur. Man⁹ enim Domini erat mecum, confortans me. Ad bona quippe assurgere perfectè non possumus, nisi nos spiritus, & præueniendo eleuet, & subsequendo confortet.

Eccles. 1.

Idem pater Gregorius in expositione quā edidit in Cantica canticorū, super his verbis: Quæ est ista quæ ascēdit per desertum? dicit: Cant. 3.

In deserto, (vtiq; in hoc mundo) sancta quæq; anima viuit, dū à regno exul inter bestias, videlicet dæmones, degit. Hic enim, & si non omnino à sponso deseritur, tamen quamdiu in carne est nondum ad certam eius visionem admittitur, dum ab eo per exilia & tentationes peregrinatur: quia aūt adhuc cū eo non regnat, deseri ab eo sibi videtur. Ob hoc semper laborat vt ascendat, vt quem valdè diligit, magis ac magis sentiat: quatenus quoniam perfectè eum in deserto nōn tenet, vel ipso eius desiderio se reficiat: vt sic in via roboratam quandoque ad hoc quod diu concupiuit perueniat. Sunt quippe nonnulli qui dum omnia visibilia fastidiunt, mētem in cœlestia erigunt: & quia in infimis nihil quod eis dulcescat conspiciunt, totum cor ad superna amanda cōnertunt. Hi ab omnibus malis moribus se exuunt, censum mundi cum cupiditatibus contemnunt, spe ad inuisibilia tendunt: & quo ampliori desiderio illis inhærēt, eò magis ac magis molestè corruptionē ferunt quam habent. Hi nimirum per desertum ascendunt: quia dum in hoc mūdo inter tentationes viuunt, quò amplius dū hic morantur deseri metuunt, eò quidem fortius ista deserunt, & feruētius ad illa gradiūtur: in quibus cùm fuerint, nihil ampli⁹ quod eos amoueat, iam timebunt.

Rursum in explanatione septem Psalmorum pœnitentialium super his verbis: Auditui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt ossa humiliata, ait: Psal. 50.

Tunc quidem verum & inęstimabile gaudium habituri sunt sancti, quum audituri sunt, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mūdi. In eo autem quod ait gaudium & lætitiam, duplicem sanctorum venerationem intellige: qui vi- Matt. 25.

visione charitatis Dei in illa die quantum cogitare non possumus illustrati, sicut animarum perfruentur beatitudine, ita etiam corporis vestientur incorruptione. De ipsis enim scriptum est, In terra sua duplicia possidebunt. Sancti etenim viri mundi gloriam mentis despectu calcantes omnes in se carnales voluptates mortificant, vt in Deo postmodùm perenniter viuant. Qui quoniam mundi miserias pro Deo pati minimè refugiunt, beatitudinis æternæ retributionem acquirunt, Quæ nimirum beatitudo, & animabus eorum ante resurrectionem tribuitur, & corporibus nihilominus post iudicium conferetur: sicut in Apocalypsi Ioannes Apostolus scribit dicens, Vidi sub altari Dei animas, & datæ sunt eis singulæ stolæ albæ, & dictum est illis, vt requiescerent tempus adhuc modicum, donec impleatur numerus cōseruorum, & fratrum ipsorum. Quid namq; est, singulas illis stolas albas tribuere, nisi animabus eorum, beatitudinis æternæ immortalitatem conferre? Quid verò est donec electorum numerus impleatur, requiescere: nisi futuræ resurrectionis gloriam expectare? In qua nimitum iterum singulas stolas albas accipient: quia immortalia, & incorruptibilia corporum suorum vestimenta resument. Quia ergo sancti viri ad æternæ felicitatis præmia non solùm anima sed etiam corpore post iudicium transeunt: rectè de eis dicitur, quia in terra sua duplicia possidebunt. Huius incrementa felicitatis propheta intuēs ait, Auditui meo dabis gaudium, & lætitiam: & exultabunt ossa humiliata. Animarū nostrarum ossa virtutes sunt: quæ nimirùm in hac vita humiliantur: quia assiduis tentationum impugnationibus indesinenter turbātur. Tētatio .n. est vita hominis super terrā. In æterna aūt vita nō solùm inuictæ potestatis accipient fortitudinē, sed etiam nullā vitiorū aduersantium sentient impugnationem.

Isaia 61. — *Apoc. 6.* — *Ossa.* — *Iob 7.*

Ex Homilia decimaquinta in Ezechielem Prophetā, super his verbis: Mensus est thalamum vno calamo in longū, & vno calamo in latum, & inter thalamos quinque cubitos.

Ezech. 4.

CAPVT. XIX.

QVi sunt in sancta Ecclesia thalami nisi eorum corda in quib⁹ animæ per amorē spōso inuisibili iungūtur, vt eius desiderio mēs ardeat, nulla iā quæ mundo sunt cōcupiscat, præsentis vitæ longitudinē, pœnā deputet, exire festinet, & amoris amplexu in cœlestis spōsi visione requiescat? Mens itaq; quæ iā talis est, nullam præsentis seculi consolationē recipit: sed ad illā quam diligit medullitus suspirat, feruet, anhelat, anxiatur. Vilis ei fit ipsa salus sui corporis: quia transfixa est vulnere amoris. Vnde & canticis dicit, Vulnerata charitate ego sum. Mala autē est salus cordis, quæ dolorē hui⁹ vulneris nescit. Cū verò anhelare iā in cœlesti desiderio, & sentire vulnus amoris cœperit, fit anima salubrior ex vulnere, quæ pri⁹ ægrotabat ex salute. Mēti aūt spōsum suum fortiter amanti de amore vitæ præsentis vna solet esse consolatio, si per hoc quod ipsa ab eius visione differtur, aliorū animæ eius verbo proficiant, & ad cœlestē spōsum amoris facibus inardescāt. Mœret: quia differre se cōspicit. Triste est ei omne quod aspicit: quia illum adhuc non videt quē videre concupiscit. Sed est, vt dixi, nō parua consolatio, si feruens anima differtur, & per eam multæ colligūtur: vt tardè eum cum multis videat, quem sola videre citiùs volebat. Vnde rursus in cantico sponsa dicit, Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Quid namq; sunt flores, nisi animę, bonum iam opus inchoantes, & desiderium cœleste redolentes? Quid mala de floribus, nisi perfectæ iam bonorum mentes, quæ ad fructum perueniunt boni operis de initio sancti propositi? Quæ ergo amore languet, fulciri quærit floribus, stipari malis: quia si illum quem desiderat videre adhuc nō permittitur, magna est ei consolatio, si aliorum profectibus lætetur. Anima ergo sancta amore languida, floribus malisque fulciatur, vt requiescat in bono opere proximi, quæ adhuc contemplari non valet vultum Dei. Pensemus ergo qualis thalamus Pauli mēs fuerat, qui dicebat: Mihi viuere Christus est, & mori lucrum. Omnipotenti Deo quantùm se amore coniunxerat, qui

Alludit ad illud Cantic. 4. Vulnerasti cor meum, &c. — *Cant. 2.* — *Flores.* — *Mala.* — *Philip. 1.*

qui sibi vitam Christũ tantummodo, & mori lucrum esse deputabat? Hinc est *Ibidem.* quod iterum dicit, Desiderium habens dissolui, & cum Christo esse multò magis melius. Sed ecce qui dissolui desiderat, quo amore lãgueat videamus. Quia interim differri te conspicimus, fulciri quæso floribus non requiris? Quærit planè, nam sequitur, Permanere autem in carne necessarium propter vos. Et *Thess.2.* proficientibus discipulis dicit, Quæ est enim nostra spes aut gaudium, aut corona gloriæ? Nonne vos ante Dominũ nostrum Iesum Christũ? Hinc est quod idem thalamus vno calamo in longũ, & vno calamo in latum dicitur mensus. Longitudo quippe ad lõganimitatem expectationis pertinet, & latitudo ad amplitudinem charitatis. Tantum ergo vnusquisque thalamus habet in longitudine, quantũ & in latitudine habere potuerit: quia mens cœlesti desiderio succensa, quantum amorem habuerit ad colligendum proximum, tantam & longanimitatem exhibet ad expectandum Deum: & patienter portat moras longitudinis, quia se in profectu proximi dilatat amplitudo charitatis. Potest etiam ipsa longitudo longanimitatem patientiæ, quæ exhibetur proximo, designare. Et quia latitudo charitatem signat, quæ sinum mentis aperit, & amicos simul atq; inimicos in amorem recipit, tanta est lõgitudo thalami, quanta latitudo: quia quantum lata mens fuerit per amorem, tantum erit & patiens per longanimitatem. Nam tantum quisque portat proximũ: quantum amat. Si enim amas, portas: si desistis amare, desistis tolerare. Quem enim minus diligimus, minus etiam toleramus, quia irruente fastidio citiùs facta proximi adducuntur in grauedinem ponderis, quæ nobis non leuat penna charitatis. Sequitur, Et inter thalamos quinq; cubitos. Vnum supra thalamũ dixerat, postmodùm quinq; cubitos esse inter thalamos narrat: ea videlicet ratione, quia multi thalami vnum faciunt, sicut & multæ ecclesię vna Ecclesia vocatur. Vnde & in Ioannis Apocalypsi septem Ecclesijs scribitur: per *Apoc.1.* quas vna Catholica designatur. Hi itaque, qui in sancta Ecclesia (sicut diximus) feruenti amore Deũ videre sitiũt, eique iam per desiderium coniunguntur, thalami vocantur. Sed tamen sunt in ea quidam, qui penetrare subtilia nõ valentes, & quinque adhuc corporis sensibus depressi, tanto minus amant eum qui fecit omnia, quanto amplius in his quæ facta sunt illigantur. Et iam quidem exercere se in timore Domini, & amore proximi se extendere student, bona opera corporaliter agere, eleemosynis peccata redimere: sed quia vi amoris intimi ardere ad cœleste desiderium nesciunt, quasi adhuc deuincti corporeis sensibus tenentur. Isti itaque thalami non sunt, sed tamen inter thalamos continentur: quia per eorum ducatum, qui visionem Dei perfectè diligunt, & ipsi ad profectum mentis diriguntur. Inter thalamos ergo quinque sunt cubiti, quia hi qui ab exterioribus quinque sensibus adhuc ad intellectum mysticum non assurgunt, dum inter eos sunt qui spiritu amoris feruent, velut manẽtes inter thalamos in fidei constructione proficiunt, & à mensura cœlestis ędificij disiuncti non sunt. Nam & paulatim se appetitu corporalium sensuum subtrahunt: & dilato mentis spatio imitantes charitatem quam conspiciunt, Hinc inde ad thalamos extenduntur. Quod ergo nõ per sex cubitos, sed per quinque descripti sunt, ipsa adhuc eorum imperfectio designatur. Sed tamen per bonum desiderium in mensura spiritalis ædificij esse memorantur, quia ex voce Ecclesiæ per Psalmistam dicitur, Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur. Qui Psalmista iterum dicit, Benedixit omnes timentes se Dominus, pusillos cum maioribus. *Psal.138. Psalm.113.* Hi itaque & imperfecti sunt & pusilli: in quantum tamen cognoscere præualent, & Deum & proximum diligunt: atq; ideò bona quæ possunt, non negligunt operari. Qui etsi necdum ad spiritalia dona proficiunt, vt vel ad perfectam operationem, vel ad succensam contemplationem animam exerant, tamen ab amore Dei & proximi (in quantum præualent) non recedunt. Vnde fit, vt ipsi quoq;, etsi minori loco, in sancta tamen ædificatione sint positi: quia etsi ad doctrinam, si ad prophetiam, si ad miraculorum gratiam, si

ad contemptum mundi pleniùs exequendum fortasse minores sunt, tamen in timoris & amoris fundamento sunt, in quo solidantur: quia etsi igne cœlestis desiderij non ardent, in ipsis exterioribus quæ exercere sufficiunt, vapore charitatis animantur: & inter proximorum præcellentium ædificia continentur. Vnde & rectè sponsa in Canticis canticorum loquitur dicens, Ferculum fecit sibi Rex Salomon de lignis Libani: columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum: media charitate constrauit propter filias Hierusalem. Salomon videlicet pacificus noster, sibi de lignis Libani ferculum fecit. Libani quippe ligna cædrina, valde sunt imputribilia. Ferculum itaq; regis nostri, sancta Ecclesia est, quæ de fortibus patribus, id est, de imputribilibus mentibus est constructa. Quæ rectè ferculum dicitur, quia ipsa fert quotidie animas ad æternum conuiuium conditoris sui. Cui ferculo columnæ argenteæ factæ sunt: quia prædicatores ecclesiæ sanctæ, eloquij luce resplendent. Est autem cum columnis argenteis reclinatorium aureum, quia per hoc quod à sanctis prædicatoribus lucidè dicitur, mentes audientium fulgore charitatis intimæ, in qua reclinentur, inueniunt. Per hoc enim quòd luculentè & apertè audiũt, in illud quod clarescit in corde requiescunt. Columnæ ergo argenteæ & reclinatorium aureum factum est: quia per lucẽ sermonis inuenitur apud animum claritas quietis. Rex noster ascensum purpureũ fecit in ferculo: quia ad clarũ quod intus aspicitur, per tribulationem sanguinis peruenitur. Quid ergo nos miseri, atq; ab omni fortitudine destituti quid acturi sumus? Ecce in hoc ferculo columna esse non possumus: quia in nobis nec fortitudo operis, nec lumen emicat prædicationis. Reclinatorium aureũ nõ habemus: quia necdũ sicut oportet per intellectũ spiritalem requiem internæ claritatis aspicimus. Ascensus pupureus nõ sumus: quia pro redemptore nostro fundere sanguinẽ non valemus. Quid ergo de nobis agendum est? Quę spes erit si nullus ad regnũ peruenit, nisi qui summis virtutib⁹ præditus fuerit? Sed adest quoq; nostra cõsolatio, Amemus in quantũ possumus Deũ, diligamus & proximum: & simul quoq; nos ad Dei ferculũ pertinemus: quia sicut illic scriptũ est, Media charitate constrauit. Habe quippe charitatẽ, & ibi sine dubio pertines, vbi & columna argentea erigitur, & ascensus purpureus tenetur. Nam quia hoc ꝑpter nostram infirmitatẽ dicitur, apertè monstratur, cùm illic protinus subdidit, Propter filias Hierusalẽ. Sermo etenim Dei qui non filios sed filias dicit, quid aliud per sexum fœmineũ, quàm mentiũ infirma signauit? Quòd ergo illic inter columnas argenteas, inter reclinatorium aureũ, & inter ascensum purpureũ, inesse media charitas dicitur propter filias Hierusalẽ, hoc hic inter thalamos per quinq, cubitos designatur: quia & qui in virtutib⁹ infirmãtur, si ipsi bona quæ possunt facere cum charitate nõ negligunt, à Dei ædificio alieni non sunt.

Cant. 3.

Ferculum.

Cant. 3.

Idem pater Gregorius Libro vigesimoquinto suæ moralis expositionis in Iob, ait.

Sæpe misericors Deus quo suos tenerè diligit, eo sollicitè ab externis actionibus abscondit. Nam & plerunq; pater familias ad eum laborẽ seruos dirigit, à quo subtilius filios suspendit: & inde filij sine vexatione decori sunt, vnde serui in puluere fœdantur. Quòd quã rectè in ecclesia diuinitus agatur, ipsa tabernaculi constructione signatur. Ad Moysen quippe diuina voce præcipitur vt ad tegenda interius sancta sanctorum ex bysso, cocco, atq; hyacintho vela texantur: iussumq; est, vt ad protegendum tabernaculum, vela cilicina & pelles extenderet, quæ nimirũ vel pluuias, vel ventos, vel puluerẽ tolerarẽt. Quid ergo per pelles & cilicia quibus tabernaculum tegitur, nisi grossas hominũ mentes accipimus: quæ aliquãdo in ecclesia occulto Dei iudicio quamuis duræ sint præficiuntur? Quæ quia seruire curis temporalibus nõ timent, oportet vt tentationũ ventos & pluuias de huius mundi contrarietatibus portent. Quid verò per hiacinthum, coccũ, byssumque signatur, nisi sanctorũ vita tenera, sed clara? quæ dum cautè in tabernaculo sub cilicijs & pellibus absconditur, in sua integra pulchritudine seruatur. Vt enim in interiora tabernaculi byssus fulgeat, coccus corruscet, hyacinthus

Exod. 26.

thus cæruleo colore resplendeat, desuper pelles & cilicia, imbres ventos & puluerẽ portant. Qui igitur magnis virtutibus in sanctæ ecclesię sinu proficiũt, pręppositorum suorum vitam despicere non debent, cùm vacare eos rebus exterioribus vident: quia hoc qđ ipsi secu ri intima penetrant, ex illorũ adiumento est, qui contra procellas huius seculi exterius laborãt. Quam enim candoris sui gratiam retineret, si byssum pluuia tangeret? aut quid fulgoris atq; claritatis coccus, vel hyacinthus ostenderet, si hæc susceptus puluis fœdaret? Sit ergo desuper textura cilicij fortis ad puluerẽ, sit interius color hyacinthinus aptus ad decorẽ. Ornent ecclesiã qui solis rebus spiritualibus vacant: tegant ecclesiam, quos & labor rerum corporalium non grauat. Nequaquã ergo cõtra rectorem suum exteriora agentem murmuret is, qui intra ecclesiam sanctam iam spiritualiter fulget. Si enim tu securè interiùs vt coccus rutilas, ciliciũ quo protegeris, cur accusas?

Cant. 2. *Ex Homilia decimasexta in Ezechielem Prophetam, super his verbis, quæ in Canticis canticorum habentur: Surge propera amica mea, colũba mea, formosa mea, & veni. Iam enim hyems transijt, &c.*

CAPVT XX.

SAnctæ ecclesiæ veri luminis diem quasi tempus venale præstolãti, per sponsi vocẽ dicitur, Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni. Iam enim hyems transijt, imber abijt & recessit, flores apparuerunt in terra. Siue enim sancta ecclesia, seu vnaquæque electa anima, cœlesti sponso est amica per amorẽ, columba per Spiritum, formosa per morum pulchritudinem. Quæ cum iam de corruptione carnis dicitur, ei proculdubio hyems transijt: quia præsentis vitæ torpor abscedit. Imber quoq; abit & recedit: quia cum ad contemplandum in sua substantia omnipotentem Deum educitur, iam verborum guttæ necessariæ non erunt, vt pluuia debeat prędicationis infundi. Nam quod minus audire potuit, amplius videbit. Tunc apparent flores in terra, quia cũm de æternæ beatitudinis vita quædam suauitatis primordia prægustare anima cœperit, quasi iam in floribus bonum illud incõmutabile odorata exit: quod (postquam egressa fuerit) in fructu vberius habebit. Vnde & illic subditur, Tempus putationis aduenit. In putatione quippe sarmenta sterilia reciduntur: vt ea quæ pręualent vberius fructum ferant. Nostræ itaq; putationis tempus aduenit, quando infructuosam ac noxiam corruptionem carnis deserimus, vt ad fructum animæ peruenire valeamus. Qui fructus nobis erit vberrimus, visio Dei.

Idem Pater Gregorius Homilia 27. in Euangelia, super his verbis: Et fructus vester maneat, &c. Ioan. 15.

Omne quod secundum præsens seculum laboramus, vix vsq; ad mortem sufficit. Mors nanq; interueniens fructum nostri laboris abscindit. Quod verò pro æterna vita agitur, etiam post mortem seruatur: & tunc apparere incipit, quum laborũ carnalium fructus cœperit nõ videri. Ibi ergo illa retributio inchoat, vbi ista terminatur. Quisquis igitur iam æterna cognouit, apud eius animum temporales fructus vilescant. Tales fructus operemur qui maneant: tales fructus operemur, qui (quũ mors cuncta interimat) ipsi exordium à morte sumant. Nam quòd à morte incipiat fructus Dei, testatur propheta qui dicit, Quum dederit dilectis suis somnum, hæc est hæreditas Domini. Omnis qui dormit in morte, perdit hæreditatem terrenam, sed quum dederit dilectis suis somnum, hæc est hæreditas Domini, quia electi Dei postquam peruenerint ad mortem, tunc inueniunt hæreditatem. Psal. 126.

Et trigesima 7. Homilia in Euãgelia dicit:

Si consideremus, fratres charissimi, quæ & quanta sint quæ nobis promittuntur in cœlis, vilescũt animo omnia quæ habentur in terris. Terrena namq; substantia, supernæ felicitati comparata, pondus est non subsidium. Temporalis vita æternæ vitæ comparata, mors est potius dicẽda, quàm vita. Ipse enim quotidianus defectus corruptionis, quid est aliud quàm quędam prolixitas mortis? Quæ autem lingua dicere, vel quis intellectus capere sufficit, illa supernæ felicitatis quanta sint gaudia, angelorum choris interesse, cum beatissimis spiritibus gloriæ cõditoris assistere,

præsentem Dei vultum cernere, incircumscriptũ lumen videre, nullo mortis metu affici, incorruptionis perpetuæ munere lætari?

Ioan. 10. *Rursum Homilia decimaquarta in Euangelia, super his verbis: Per me si quis introierit, saluabitur, & ingredietur, & egredietur, et pascua inueniet, scribit in hunc modũ.*

Ingredietur ad fidem, egredietur vero à fide ad speciem, à credulitate ad contemplationem: pascua autem inueniet in æterna refectione. Oues ergo eius pascua inueniet: quia quisquis illũ corde simplici sequitur, æterno viriditatis pabulo nutritur. Quæ autem sunt istarum ouium pascua, nisi interna gaudia semper virentis paradisi? Pascua nanq; electorum sunt, præsens vultus Dei: qui dum sine defectu conspicitur, sine fine mens vitæ cibo satiatur. In istis pascuis de æternitatis satietate lætãtur, quia iam laqueos voluptuosæ temporalitatis euaserunt. Ibi hymni, ibi angelorum chori: ibi societas supernorum ciuium: ibi dulcis solennitas à peregrinationis huius tristi labore redeuntiũ: ibi prouidus Prophetarum cœtus: ibi iudex Apostolorum numerus: ibi innumerabilium martyrum victor exercitus, tanto illic lætior, quanto hic durius afflictus: ibi confessorum constantia, præmij sui perceptione consolata: ibi fideles viri, quos à virilitatis suæ robore voluptas seculi emollire non potuit: ibi sanctæ mulieres, quæ cum seculo & sexum vicerunt: ibi pueri qui hic annos suos moribus transcenderunt: ibi senes, quos hic & ætas debiles reddidit, & virtus operis non reliquit. Quæramus ergo fratres charissimi hæc pascua, in quibus cum tantorum ciuium solennitate gaudeamus. Ipsa nos lætantium festiuitas inuitet. Ecce in cœlestibus electorum ciuium lætitia agitur; vicissim de se omnes in suo conuentu gratulantur: & tamen nos ab amore æternitatis tepidi nullo desiderio ardemus, interesse tantæ solennitati non quærimus: priuamur gaudijs, & læti sumus. Accendamus ergo animum fratres, recalescat fides in id quod credit, inardescant ad superna nostra desideria. Ab internæ solennitatis gaudio, nulla nos aduersitas reuocet: quia etsi quis ad locum propositum ire desiderat, eius desiderium quælibet viæ asperitas non immutat: nulla nos prosperitas blandiens seducat: quia stultus viator est, qui in itinere amœna prata conspiciens, obliuiscitur ire quo tendebat. Toto ergo desiderio ad supernam patriam animus anhelet, nihil in hoc mundo appetat, quod constat, quia citius relinquat: vt si cœlestis pastoris veraciter oues sumus, quia in viæ delectatione non figimur, æternis pascuis in peruentione satiemur: præstante Domino nostro Iesu Christo: qui viuit & regnat in vnitate Spiritussancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

PSYCHAGOGIAE APPENDIX.

Selecta ex Ruperto.

Apoca. 7. *Rupertus Abbas Tuitiensis super his verbis Apocalypseos: Agnus Dei qui in medio throni est, reget eos, (videlicet sanctos in cœlum assumptos) & deducet eos ad vita fontes aquarum: & absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum, ita scribit:*

Psal. 35. ISti fontes aquarũ ad quos deducet eos agnus qui regit eos, illi sunt fontes, siue ille fons, atque torrens, quem prospiciebat Psalmista quum diceret, Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluntatis tuæ potabis eos, quoniam apud te est fons vitæ. Quis hæc explanare sufficiet? Quis dignè hæc tractabit aut exponet? Imò quis ista sensu percipiet? Quale autem & quantum diuinæ charitatis affectum nobis intimare scriptura laborat dicendo: & absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum? Deficimus in hac admiratione. Magnificentius exprimi non potuit multitudo consolationis, qui in isto seculo flentibus reposita illic est sanctis & electis Dei. Huiuſmodi nanq; dictio à similitudine tracta est matris, quę paruuli sui fletum nõ sufficiens oculos eius & faciem manu ter-

tergit, mulcet osculis. Pro intimando nobis tanto affectu suo, idē Deus propheta inter cetera dicit, Pueri eorum in humeris portabuntur, & super genua consolabuntur. Statimq; ad ipsos paruulos apostrophen facit, ac dicit eis, Quemadmodum mater consolatur filios suos, ita & ego consolabor vos, & in Hierusalem consolabimini.

Isaia. 66. iuxta 70. interpretes.

Item super his verbis Apocalypseos: ostendit mihi flumen aquæ viuæ, splendidum quasi cryst allum, ipse idem Rupertus loquens de gaudijs cœlestis Hierusalem, scribit in hunc modum:

Apoc. 22. Psalm. 45.

Illud flumen est abundantia lætitiæ & iucunditatis, de qua Psalmista: Fluminis, inquit, impetus, lætificat ciuitatē Dei. Et Isaias in consolatione filiorum huius Hierusalem ait, Quia hæc dicit Dominus. Ecce ego declino in eos vt flumen pacis, & vt torrens inundans gloriæ gentium. Ergo flumen istud Dominus est, & verè: quia Spiritussanctus est, Spiritussanctus est hoc flumen pacis, hic torrens gloriæ, hoc flumen lætitiæ, hic torrens voluptatis, & vbertas domus Dei. Ipse nanq; est, amor sponsi & sponsæ in illa gloriosa ciuitate. Quid enim est tota illius vitæ vel ciuitatis beatitudo, nisi iste amor? De isto amore omnes sancti angeli, & omnes omnium sanctorum viuunt animæ. Idcirco quum dixisset, & ostendit mihi flumen, bene addidit, aquæ viuæ. Et quia talis aqua viuificando illuminat atq; confirmat, bene ait, splendidum tanquam crystallum, In crystallo nanq; claritas est simul & firmitas: quæ sunt pulchra vitæ illius insignia, vbi & corda nostra translucebunt: & corpora nostra beata immortalitate, immortalitq; beatitudine firma erunt.

Isaia. 66.

Super his quoq; verbis Apocalypseos: Ambulabunt gentes in lumine eius, (scilicet superna Hierusalem) & reges terræ afferent gloriam suam & honorem in illam, ait prædictus Rupertus:

Apoc. 21.

Ambulabūt gentes, inquit. Hoc dicto magnifica contingit atq; commemorat beneficia vel opera misericordiarū Domini. Nō enim parum ponderis aut momenti habet, quod gentes appellat eos hic, quia ambulant in tali lumine tā gloriosæ ciuitatis. Idē enim est ac si dicat: Illi qui prius erant gentes, ad simulachra muta prout ducebantur euntes, promissionis spem non habentes, & sine Deo in hoc mundo: illi, inquā, in tali ciuitate, in talis ciuitatis lumine ambulabunt, facti domestici Dei. Mirabuntur quippe, & ora ipsorum semper plena laudibus gratię Dei erunt, quod de tā longinquo in illam sint ciuitatem congregati, vtpote quos (vt dicit Psalmus) de regionibus Deus congregauit, à solis ortu & occasu, ab aquilone & mari: de quibus etiam subiungitur, Errauerūt in solitudine, in inaquoso viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Horum tunc eos meminisse iuuabit ambulantes per amplitudinem eiusdem magnæ ciuitatis, & ob hoc quòd talem ciuitatem inuenerunt, cantare in æternum misericordias Domini. Nam hoc est quòd hic protinus subiungit: Et reges terræ afferent gloriam suam & honorem in illam. Reges terræ iidem qui & gentes sunt. Omnes enim illic regnabunt, omnes regnū & sacerdotes Christi erunt. Regnabūt in secula seculorū, & eiusdem regni sui gloriam & honorem afferent in illam: sempiternas agen do gratias illi qui fecit eis hæc, qui glorificauit eos immortali beatitudine animarum, & honorificauit eos beatà immortalitate corporum.

1. Cor. 12. Ephes. 2.

Psal. 106.

Selecta ex Philone.

Philo Græcus, Carpathius Episcopus, in commentariolo quem scripsit in Canticum canticorum, dicit ea quæ sequuntur.

DVm diuina scriptura vnguentum effusum vocat nomen Iesu Christi, immensam ipsius misericordiā atq; pietatem erga nos ostendit. Tunc enim verè fuit effusum, quum ipse sese nostra mortalitate contexit, vt nos sua immortalitate donaret: tunc sese totū nobis per viscera suæ pietatis effudit, quum pro nobis mori vel crudelissimè non recusauit. Hoc, hoc est nomen illud effusum, hæc summa charitas, hic ardentissimus amor creatoris ad creaturam. Quale fuit quæso, & quantū hoc nomen suauissimum, mellifluum: planeque cœleste ac salutare? Lætare mater ecclesia, tanti nominis tanq; salutaris suauitate referta. Exulta sponsa, diuinissimo hoc vnguēto perfusa. Erupē in gratiarum actiones: age iam diues & cla-

Cant. 1.

clama. Vnguentū effusum nomen tuū, dilecte mi, vnguentū effusum nomen tuū clementissime mi. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?

Filius patri coæternus, eiusdemque substantiæ atq; naturæ cum Spiritu sancto, humanam carnem & integrū hominem suscepit. Tam ineffabili charitate vulneratus est Deus erga genus humanum, creator omnium erga creaturam, summus erga infimum, æternus & immortalis erga temporarum, & periturum, infinitus & immensus erga pusillum angustum planeq; breuissimum. O incomparabilem amorem, ô inauditam charitatem, ô maximè infinitam Dei misericordiam summamq; pietatē. Quis te nō vehementer amet, ac colat, summe Deus, amabilissime Iesu, clemētissime redemptor? Saxeus ac ferreus, adamātinus ille prorsus ac miser & miserabilis, q nō te vnū vehemēter cupit, te adorat, tibi seruit, tibi semp adhæret, ad teq; vnū tandē peruenire contendit.

Psal. 115.

Parum profuerat benignissimè creasse, nisi nos clementissimè redemisset Deus. Quàm nobilis facta est creatura rationalis, postquam summum Deum autorem omnium suę mortalitatis meruit habere participem? vt iure dicere iam possit, Deus homo, & homo Deus. Quis audiens non totus inflammetur? Quis intelligens nō inardescat in illum redamandum, colēdumq; sanctissimè? Ingratissimus ille prorsus, planeq; lapideus, & omnis humanitatis expers, qui talem ac tantum creatorem & redemptorem suum non studiosissimè veneratur & colit.

Rex cœlestis immensæ charitatis ardore victus, & ineffabili magnitudine suæ bonitatis, ad mortalia, & dolorifica volūtariè accessit: vtq; nos sua immortalitate donaret, nostra est mortalitate vestitus, nusquam nos deserens, nullibi destituens, sed vbique fouens ac tuens: ait enim, Ecce vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi. O incomparabilē vim amoris, ô summam bonitatem, ô infinitam sapientiā. Quid te, Domine, mouit ad hominem creandum? quid rursus ad eundem redimendū? Solus amor. Hæc quæso parūper animaduertite ingrati, hæc cogitate superbi, hæc meditamini auari. Videte carnales, an maior vllā vis amoris esse possit, quam quæ dñi nostri Iesu Christi erga nos fuit, extatque quotidie, & durat æterna. Deus immortalis, ætern⁹, immutabilis, omnipotens, creator omniū ac rector, summa sapientia, cui cœlū sedes, & terra scabellum pedum eius, qui cuncta pugillo virtutis suæ cōtinet, nullius egēs, amore victus hominis è cœlo descēdit, vterum virginis ingressus, humanitatem nostram assumpsit, factus perfectus homo idemq; mortalis, qui semper increatus est & immortalis, factus passibilis qui semper est immūtabilis: vt nos à sempiterna morte redimeret. Nos tamen immemores, nos ingrati atque superbi, tot ac tanta tamque immensa summi Dei beneficia & sempiterna, facilè obliuiscimur atque negligimus? O miseri, planeque calamitosi quicunque Christianorum non hæc assiduè recordantur, eorumq; authorem Deum ipsum non sanctissimè colūt ac prædicant.

Matth. 28.

Esaia 66.

Christus Iesus vniuersam suam pro amore nostri despexit dignitatem, ęternum illud imperium (vt ita loquamur) exutus & potestatem, egentissimus terum humanarum pro nobis factus, formam serui accipiens à Scribis & Phariseis Herodeque contemptus atq; despectus, illusus & conspitus, flagellis tort⁹, & inter peccatores crudelissimè tandē occisus, eorumq; simillimus falsissimè iudicatus. O immensam immortalis regis, & conditoris omnium erga mortalem seruum charitatem. O ingratissimum genus humanum, quod talem ac tantum redemptorem tuum non ardētissimè redamas ac colis, pro eoq; non vnam mortem, sed mille libentissimè non desideras: quandoquidem hi felicissimè semper obeūt, qui pro Deo voluntariè pati non detrectant.

Philip. 2.

Hic est primus veluti gradus ad salutem & veram sapientiam, despicere terrena omnia, vt cœlestia consequamur: sponte relinquere, quæ diu retineri nō possunt: mortalia cuncta fugere, vt æternis non indigni omnino esse iudicemur. Væ væ amatoribus huius seculi, væ cupientibus hic delectari. Ad cœlestem patriam festinare iubemur: illuc studio, & voluntate gradi, eò dirigere

co-

cogitatus nostros omnes, illic mente versari ac pasci: nec aliud quicquam dies ac noctes meditari ac velle, quam summo illi bono semper inhęrere. Tunc enim verè felices atque beati futuri sumus in sempiternum, quum illo solo sine fine fruemur: testante Dauid qui ait, Tunc satiabor Domine, quum mihi apparuerit gloria tua. *Psalm. 16.*

2.Cor.3. Christianos hortari necesse est, vt posthabitis atque relictis omnibus, nihil aliud in vita hac peritura appetant, quàm cœlestem illum sponsum reuelata facie tandem aliquando intueri posse, à quo fideles amici sui omnes, & castissimæ quæq; sponsæ vbertate diuinitatis suæ inebriantur, & torrente voluptatis suæ perfruuntur. Apud hunc enim solum fons vitæ manat, & in lumine gratiæ suæ videri potest. *Psalm. 35.*

Pedes suos sponsa lauit, quum præterita suæ vitæ errata correxit, quotidieque commemorando quæ deliquerit, assiduis lachrymis se purgat, suspirat, ac gemit, doletq; vehemēter, se cōtra legem Domini dissolutè ambulasse, turpia concupijsse, inhonesta atque iniusta peregisse, nihil boni, nihil sancti à se factum esse. Studet mundari pœnitentia, vt immaculata aliquando sponso appareat, eiq; vita moribusque placeat in animi honesti quiete atq; ocio.

Sunt qui nullis vinculis huius prophani seculi annexi non modò diuina mandata omnia implere studiose curant ac sanctè, verùm etiam posthabitis atque relictis despectisque omnino cunctis rebus humanis, soli Deo placere, seruireq; nituntur. Hi sacras literas meditantur, frequenter orant, desiderio regni cœlestis ardent, præterita sua delicta deflent, lachrymis se mundant: nihilq; aliud student ac volunt, quàm sponsum promereri semel & adipisci, cum eoque regnare in sempiternum. Hi non solùm de cœlestibus potant, sed ad ebrietatem vsq; felicissimè complentur. Videlicet hoc opus spiritus sancti est, qui mentem quam replet illuminans irrorat, & irrorans illuminat: vt & de luce eius videat quid appetat, & de rore refrigeretur, ne turpiter incalescat.

Sunt certè nonnulli adhuc in carne positi, qui dū omnia visibilia fastidiūt, mentem in cœlestia attollunt: nihilq; aliud optant ac student, quā sese sponso suo per intimos cordis affectus adiungere, in eoq; solo delectari ac pasci, spretis omnibus rebus mundi, sequemetipsis neglectis atq; mactatis in corde, in carne, in actu & habitu, in omni denique opere ac verbo. Solo diuino amore accensi, veluti virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris à deserto in cœlum ascendunt, odorem sanctitatis & bonæ famæ, subtilitatemq; mentis & recti iudicij olentes. *Cant.3.*

Fidelis anima dum carnem suam à putredine vitiorum purgat ac seruat, dum omnes mundi voluptates concupientia superat ac vincit, quasi myrrhā mortuo corpori illinit, vt post iudiciū à corruptione illa æterna integrum incorruptumque permaneat. Quum verò se ad cœlestia maiori desiderio accendit, depulsis à cordis cubiculo importunis cogitationibus quibusq;, reiectisque curis omnibus & studijs rerum caducarum, cor suum ignitum veluti thuribulum coram Deo odoratissimū facit. In quo quidem corde dum per amorem virtutes colligit, quasi carbones in thuribulum congerit, quibus seipsam mens in conspectu Dei igne charitatis accendat. Dum feruentes & mūdas orationes ad Deum emittit, quasi fumum aromatū ex turibulo exhalat: vt corā sponso suauè redoleat, & proximos quosq; ad eius amorem per bona exempla concitare non desinat.

Dum sponsa se fidei vnitate colligit ac tegit, charitateq; munit, nullus aditus ad irruendum hosti patere potest, nullus ad expugnandum datur ingressus: sicque collecta in semetipsa & conglobata, incolumis est omnino, pacifica, atque tranquilla, nihilque aliud die noctuque meditatur ac studet, quàm mentis oculos vitæ sanctimonia tergere atque purgare, eosque ad supernam illam beatitudinis pacem visionemq; conuertere. Sed quoniā hic nulli mortalium eam sicuti est videre datur (quis enim adhuc exul & peregrinus, corruptibilis, tamq; longè à patria, lumē cœlestis aulæ intueri possit & perlustrare?) Idcirco dicitur sponsæ tantæ lucis auidissimæ paulisper expectandum, donec tempus illud aduenerit, quo præsens lumē ipsum sicuti est, spectare poterit. *1.Cor.13.*

Tunc

1.Ioan.3. Tunc enim sponsa, non vt modò per speculum in ænigmate & veluti caliginoso aëre lucem ipsam æternam contemplabitur atq; cognoscet: sed vti est & cognoscet & cognoscetur.

Pessulum ostij cœlesti sponso reseramus, quam depulsis illecebris vitiorũ atq; luxuriæ, in amore Iesu Christi nos totos expandimus: nihilq; sponso venienti obsistimus, sed illi soli pulsanti

Luc.24. aperimus, ipsumq; nobiscum perpetuo inhabitare rogamus clamantes, Mane nobiscum Domine, quoniam aduesperascit. Et quoniam dum in hac mortali carne sumus, non id perfectè statim facere possumus (nemo enim, vt dicitur, repentè fit summus) adnitendũ est indies, vt hoc quàm maximè consequamur: nulliq; alij quam Deo nostro placere studeamus. Et quanquam interdum dum magis ac magis sponso ipsi appropinquare contendimus, is longius abire nobis videatur, haud tamen omittendum est vnquam, quin illũ ipsum studiosissimè perquiramus, inclamemus, deprecemur. Tunc enim maximè nobis præstò aderit, quũ longissimè abscessisse timebitur: fingit enim se longius ire, vt rogetur impensiùs, studiosiùs inquiratur, diligentius cõseruetur.

Sapien.9. Vim amoris Iesu Christi (qui se per Spiritum sanctum desideranti animæ infundit) diu sustinere non valet sponsa corpore adhuc inclusa. Corpus enim quòd corrumpitur aggrauat animam, & sensum multa diuina cogitantem deprimit. Rapitur sæpe anima cœlesti amore incensa ad æterna illa gaudia cõtemplanda: sed diu illic esse nequit, sarcina corporis onusta, relabitur igitur egressa. Tanta interdum lachrymarum & spiritus suauitate perfunditur, vt capere vix possit quod intus certò sentit: & dum auidiùs atq; vberius apprehendere conatur, iam sentire desinit quod sibi modò iucundissimè tenere videbatur. Quare solicitior fit ad querendum quod tam præsens habebat: multoq; labore ac studio disquirit, modò legẽdo, modò meditando, nunc hoc, nunc illud charitatis opus agendo: nec tamen semper illi datur inuenire quod quęrit, idq; mira fit diuinæ gratiæ dispensatione. Sæpe enim nobis vtiliter negatur à Deo, quod auidissimè (sed ignari quid melius nobis sit) postulamus.

Vocat dilectum suum, nec exauditur sponsa & fidelis anima, quum orando, meditando, & bene agẽdo, dulcedine illius diuinæ pręsentiæ satiari appetit, nec tamen adhuc illi datur quod exoptat. Vellet enim assiduè alimonia cœlesti pasci, interna illa suauitate frui, his delitijs æternis impleri, quibus solis se beari posse intelligit: sed corruptibilis mole corporis impedita, sæpe conata decidit: in seq; reuersa, per sacras literas & sanctorũ scripta ac gesta, sibi quærendũ sponsum adhuc esse videt, donec tẽpus aduenerit, quo à corpore euocetur.

Maxima prorsus laus & commendatio est cuiusq; fidelis animæ, cordis arcana sanctissimè custodire, eaq; illibata atq; syncera retinere, depulsis omnibus illecebris voluptatũ, & desiderio rerũ humanarum longissimè abdicato, solaque cœlestia contemplari animo, mente capere, & cogitatione complecti: nec aliud meditari ac velle (quamdiu huic carceri interrimo inclusi sumus) quam soli Deo interno animi desiderio semper inhærere, eiq; aliquando in sempiternum coniungi velle.

Sancta queq; anima indissolubili sanctitatis vinculo, sponso Christo Iesu copulata permanere studet, illique soli semper adhærere deprecatur & supplicat: nec vllo temporis pũcto de eo sanctè loqui, cogitare prudenter, meditarique desistit: nunc ipsius ineffabilem charitatem, qua mortalis homo pro se redimenda fieri non dubitauit, nunc summam prouidentiã & potestatem, qua cuncta per se creauit, sapientissimeque moderatur & regit. Dum hæc igitur & alia quàm plurima huiusmodi secum ipsa recenset, & alta mente volutat, ardet absentis desiderio, inflammatur charitate: & quomodo potest, sese illi ipsi tandem aliquando præsentem præsenti adiungere laborat: modò per suas ipsius preces & lachrymas, modò per aduocatos ac nuncios & deprecatores illos, quos vel proximos sponso fidei & vitæ meritis, vel iam præsentes astare fruiq; cognoscit, hocq; tamdiu facit, donec sibi optata donentur.

Rectè regius ille vates ita canit, Gustate & videte quã suauis est dominus. Psal.33.
Spiritualem & salutarem escã corporis ac

ac sanguinis Iesu Christi gustans fidelis anima, guttur habet vt vinũ bonũ. Hoc enim vinum sanctè potum, dolores omnes animi sedat atq; cõponit, ebrietatẽ oẽm rerum caducarum tollit, cor exhilarat, atq; confirmat, oẽsq; morbos internos facillimè sanat ac curat, estq; æternæ vitæ salutaris vnda, fons & origo. Rectis corde hęc lętissima esca, cœlestis panis supersubstantialisq;, & salutaris potus, diuinam refectionem adfert. Ineffabile & cœleste conuiuium est, angelorum choris optabile. Si sapimus, adnitemur per hunc verum panem Christo Iesu honestate vitæ, & morum integritate semper hætere.

Qui desiderat sponsum Christum Iesum quærendo inuenire, inuentum possidere, possidendo frui, debet se, (quamdiu viuit in hac valle miseriarũ) abstrahere ab omni cupiditate rerum humanarum, nihil nisi necessarium humanæ vitæ (inq; bono modo & iusto) appetere ac velle, honores fugere, diuitias aspernari, curiositates hominum, & rerũ caducarum euitare, & (quod fieri potest in meditatione futurę vitę & despectione præsentis commorari. Et quamuis in hoc mundo nemo pfectè possit ab omni rerũ perturbatione conquiescere adniti, tamen debemus vt precib⁹ assiduis, & studio bonæ voluntatis diuinum auxilium semper implorantes, in cubilib⁹ nostris, hoc est, in cordibus & animabus nihil nisi Deum ipsum habeam⁹, in eoq; solo delectemur & quiescamus. Sicque surgẽtes ab humanis ad diuina, quęramus sponsum nostrum: & facilè eum inueniemus vel in hac vita, sed in futura verè possidebimus.

O veram diem illã, in qua nulla nox, nulla mutabilitatis vmbra, nullæ rerũ vices insunt: sed omnia lucidissima, stabilissima, æterna. Ad hanc vnam viri boni quotidie peruenire nitũtur. Nam huius seculi dies vmbrarum caligine obducta non sinit nos lucem illam inaccessibilem intueri: sed caligamus in luce mundanæ varietatis: ob idque sanctæ animæ hinc euolare cupientes, ad illam æternam semper anhelant per contemptum rerum humanarum, per iustitiam, & innocẽtiam, summamq; cordis humilitatem.

Selecta ex Laurentio:

Laurentius Iustinianus in Libro quem edidit de disciplina, & perfectione monasticæ conuersationis, loquens de felicitate animarum in cœlesti patria cum Christo regnantium, dicit:

O Si scirent mortales qualia, & quãta sint gaudia electis reposita in *1. Cor. 2.* cœlorum conuiuio. O si Christo famulantes gustarent quæ præparauit Deus diligentibus se, excuterent prorsus à se omnem torporem, omnemq; mentis hæbetudinem abijcerẽt sine mora. Quæ autem mens non ferueat desiderio, nõ elangueat charitate, non repleatur exultatione, si recogitet diligenter delitias paradisi, si humani spiritus futuram gloriam assiduè meditetur? Magna quippe est & immensa, atq; Angelorũ beatitudini per omnia coæquãda. Diuinis nanq; splendoribus & perpetua claritate fulgebit rationalis potẽtia. Incõprehensibili lumine, veritate perspicua, serenitate lucidissima, & iucunda visione illustrabitur. Nam fœcunda Dei verbo, & clara ei inhærens visione, inscrutabilia secretorum Dei iudicia, & ineffabilia sapientiæ ipsius arcana, vero percipiet cognitionis intuitu. Videbit Deum in seipso, videbit se in Deo, & Deum in se: videbit Deum in creaturis, & creaturas in Deo: sicque ineffabili luce decorabitur. Lumine nempe gloriæ circumfusa, æternum ab æterno ęternaliter genitum contuebitur: atque meridiano splendore illustrata sine differente vel obnubilante medio Dei essentiam contemplabitur. Videbit Deum sicuti est, tantò perspicatiùs, quantò ardentius eum in præsenti vita dilexit. Hæc nanq; beata visio & visionis admiratio, vita æterna est: quam Dei sapientia passibili vnita naturæ, per crucis patibulum aspersionemque sanguinis sui prædestinatis acquisiuit fidelibus: non ex ipsorum præcedentibus meritis, sed propria, mera, libera, & sua ipsius gratuita dignatione. Concupiscibilis quoque potentia, & ipsa plenissima atque perfecta abundabit charitate. Tota etenim in Deum tendens, tota Deo plena, Deum ex toto corde, ex tota anima, & ex omnibus viribus diliget: supra quam dici potest exuberabit gaudio præ multitudine amoris. Per charitatis quippe

excelsum, & sobriam ebrietatem extra se rapietur: ac supra se euecta, & in Deum posita, atque Deo vnita non aliunde quam de Dei gloria, de ipsius bonitate, immensitate, æternitate, virtute, & sapientia beata erit. Mutui siquidem amoris suaue vinculum, & participatio diuinæ charitatis, quicquid proprium est commune faciet. Nam perfectus amor, & amoris vera vnitas nil habet priuatum, nil possidet singulare. Exponit sua, tribuit se liberalissima charitate. Non inuidet, non abscondit, non negat quod habet, sed totum communicat diligenti dilecto. Ex hoc nempe, sanctarum animarum cum Christo & in Christo regnantium felicitatis, & amoris casti latitudo vtcumque cognoscitur, quę quum Deo perfectissimo charitatis cõtubernio coniunctæ sint, bonorum omnium & totius beatitudinis ipsius participes esse merentur: quamuis aliter ipse de seipso, quam illæ de ipso gaudeant. Satis illis erit quod plenæ erunt exultatione, cognitione perspicuæ, refertæ lętitia, iubilatione festiuæ, charitate superferuidæ, amore exuberantes, & vltra quam humanus sensus, de Deo in Deum ineffabili iucunditate, & iucunda dilectione perfusæ. Nihil aliud appetent, nil quærent, Dei lętissimæ visionis capaces. De puro nanque fonte æternæ vitæ haurientes aquam sapientiæ, & diuinæ charitatis suauissimum liquorem, inebriabuntur ab vbertate domus Dei, & torrente voluptatis gloriæ ipsius sufficienter potatæ, atque deificæ effectæ, de cætero sitire non poterunt. Saturabuntur charitate, laudabunt infatigabiliter, delectabunturque mirificè in multitudine pacis, & gratulabuntur de numerositate societatis. Ex ipsa siquidem locupletiores effectæ pro participatione fraternæ beatitudinis, inexplebili replebuntur exultatione: & præ nimio charitatis ardore, communem omnium proprium, singularem existimabũt honorem. Occupabuntur in Dei laudibus, ipsimq; toto laudabunt affectu. Lętabuntur insuper de Angelorum cõsortio, de speciositate, de plenitudine, & de felicitate ipsorum tanquã de conciuibus suis. Nam ibi Angelorum hominumq; concors erit voluntas, grata societas, æqualis gloria, eadem beatitudo, consona, dulcis, æterna, indefessa, melliflua perfectaque Dei laudatio. In Dei quippe clara visione absorpti, præ admiratione, præ satietate, præ gaudio, præ delectatione, prę amoris ardore, diuina præconia laudesq; ipsius Dei omnino tacere nequibũt, iuxta illud citharœdi Dauid, Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te. Inhærendo etenim Deo, & cum ipso vnũ effecti, nil aliud quàm Deum laudare valebunt. Ab immensitate decoris, à perennitate gloriæ, à suauitate spiritus, à liberalitate infusionis, à continuatione gaudij, ab inhæsione dilecti totaliter comprehendi, omnes circunfusi quodam irreuerberabili intuitu, & donati imperturbabili pace, Dei beatissima fruentur essentia. Sicque totus rationalis spiritus Dei insignitus imagine, in suum se transformabit authorem, nulla deinceps polluendus labe, nulloq; timore turbandus. Tunc laborum suorum percipiet fructum, & quanta qualisq; eius erit gloria, manifestè patebit. Tunc electi omnes pari voce exultationis, lętoq; animo decantabunt, Sicut audiuimus, sic vidimus in ciuitate Domini virtutum, in ciuitate Dei nostri: Deus fundauit eam in æternum. Seque erigentes in Deum, nec se præ multitudine suauitatis, & amoris continere valentes, cum ingenti iubilatione pronunciabũt quod sequitur: Secundum nomẽ tuum ô Deus, sic & laus tua in secula seculorum, Amen.

Idem in Fasciculo amoris super his Domini Iesu verbis: In domo patris mei mãsiones multa sunt, sic scribit:

Domus hæc patris de qua loquitur sapientia, cœlorum habitatio est, quæ est præclara domus, & sublimis, æterno coruscans lumine, luminosa in se, ciuium innumerositate referta, diuitijs plena, dignitatibus insignis, fulgens honoribus, pace secura, latitudine incomprehensibilis, gaudio abundans, omniumque locuples bonorum. Ordinibus quidem distincta est, decorata gradibus, & mansionibus segregata. Habent enim in eadẽ domo Angeli, archãgeli virtutes, potestates, principatus, dominationes, throni, cherubin, ac seraphin proprias mãsiones diuisas, in qui-

quibus honorabiliter exaltati, perpetuas Deo exhibent laudes. Non solùm autem hi angeli spiritus, qui ab initio domus huius habitatores fuere, proprijs in cœlesti aula nobilitantur mãsionibus: verùmetiam quorquot homines prædestinati sunt ad salutem. Ambigendum etenim nõ est Patriarchas sanctos, sublimes vates, Apostolorum honorabile collegium, Martyrum laureatum chorum, cõcordem cõfessorum numerum, virginũ candidatum exercitũ, sacratũq; sacerdotũ ordinem speciales in ipsa domo possidere mãsiones, In vno siquidẽ vniuersæ mansiones sunt loco: vna tamẽ quæq; earũ pro meritis inhabitantiũ fulget, delitijsq; exuberat spiritalibus. Quis verò dom' huius gloriã, incolarũ felicitatem, concordiam animorum, mãsionũmque speciositatem enarrare sufficiat? Generositatem ipsius atq; excellentiam à longe & ex parte cognoscens propheta amator effectus illius, eiusq; particeps esse desiderans, in exultatione spiritus aiebat: Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutũ? concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini. Alibi quoque inquit sic, Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Meritò concupiscentię illius deficiebat amore: nam superexcedit bonum omne quòd vidit oculus, auris audiuit, & in cor hominis ascendit. Domus illius decorem nullus agnoscit, & negligit, nullus possidet, & amittit: Sempiterna [v]tique est, diuino irradiata splendore, innumerabilum habitatorum capax, cunctorũq; delectabilium contentrix. In ipsa facie ad faciem videtur Deus, intelligitur verbum, amborum spiritus adoratur. Non annua sed cõtinua ibi celebratur solennitas: & sponsa sponso castissimo atque puro dilectionis connubio copulatur, fœcundaturque spiritu & amore. Nil est ibi quod displiceat, nil quod amantium perturbare valeat animos reperitur. Ibi sponsa tota pacifica est, tota læta, semper fidelis, nusquam coinquinata, nunquam dilectione languescens. Ex fruitionis gustu, charitatis indeficienter desiderium ibi innouatur, ex charitate autem dilectionis modificatur ebrietas. Sẽper in illa domo sobrietas cũ ebrietate viget, satietas cum desiderio perseuerat. Mutui amoris tanta est in ea suauitas, tantaque pro communicata felicitate fraternitas, vt fiat cooperante charitate conuiuium vnum, populus vnus, & cor vnum in sacrosancto osculo charitatis. O domus Dei, ô fulgidæ mãsiones, ô ciuitas regis summi, quanta in te sunt gaudia, & quàm gloriosa sunt de te dicta? Dilexi quidem speciem tuã, & concupiui iucunditatem exultationis quæ est in te. Ad te (fateor) suspirat cor meum; quoniam in te sunt lætitiæ meæ, laborumque meorum concupitus finis. In te temporalem (quamuis minimam & caducam) quam contempsi fœlicitatem restaurandam esse non ambigo. Sapientiæ contubernium cui afficior, me in te adipisci confido: diurnam etiam quã desidero perficere laudem, in te persoluere non diffido. Meritò proinde diligo te, quærò te, clamo ad te, quiesco in tè, vulneror ꝓpter te, sitio te, & cupio affectu anxio videre te, plateasq; tuas auro stratas, muros tuos saphiro & smaragdó omniq; ꝓcioso cõstructos lapide, ciues tuos immortalitatis candore fulgentes, regem tuum diuino diademate renitentem quidem in se, vniuersis verò beneuolum, atque in astantium omnium oculis honorabilẽ. Vtinam tuarum saltem vnam minimã habere merear mansionum, quas æterna sapientia præparauit electis suis regnaturis in te.

Idem in Libello de Obedientia dicit:

IN superna patria ciuitatis nouæ Hierusalem plena gaudijs, & inextinguibili luce perfusa se videndum sicuti est, exhibet ac manifestat Deus: quæ profectò manifestatio satietatem perfectam sine fastidio confert, quietẽ pacatissimã tribuit, iubilationem perpetuam ingerit, beatitudinem æternam parit, & diuinæ laudis desideria rediuiua ac iucunda immittit. Sane ciuitas illa (sicut scriptum est) non eget sole, neque luna aut stellarum claritate, quà irradietur vt fulgeat: quoniam agnus ipse qui occisus est, suo illam splendore illuminat. Nec immeritò, candor namque est lucis æternæ, speculum sine macula, iustitiæ sol, & splendor diuinæ maiestatis. O ciuitas sancta Hierusalem, quàm gloriosa dicta sunt de te, quanta gaudia perci-

piuntur in te? Qui enim semel introducuntur in te, de te nunquam egressuri, vident regem in decore suo sine initio æternum, sine contradictione omnipotentem: filium quoque illi consubstãtialem, & per omnia in maiestate, in bonitate, in æternitate, in potestate, in gloria similem, sine principio, sine tempore, sine detrimento, & sine fine genitum: atque spiritum sanctum ab vtroque procedentem, qui vtrosque complectitur, tanquam charitatis indissolubile vinculum, & pacis suauissimum osculum, mutuiq; amoris amplexus beatissimus. Vident (inquam) Trinitatem sanctissimam, Patrem, Verbum, & Spiritum sanctum, Deum vnum, in personis diuisum, coæternum in substantia, in potentia æqualem, indiscretum in operatione, & in voluntate concordem. Ex qua videlicet visione, eorũ ratio repletur veritatis lumine, eorum volũtas flagrantissima exuberat charitate, eorũque memoria, actu vnico illi inseparabiliter inhærendo qui est, beata fruitione satiatur. Huic quoque sacratissimæ Trinitatis visione deificæ additur illis contemplatio alia cõsimilis Dei, & hominis Iesu Christi Domini nostri humanæ speciei, quæ vtiq; totã ciuitatẽ, cœlestis ipsius Hierusalem, cohabitantiumque in eadem innumerabilem multitudinem lætificat, pascit & inebriat. De illius siquidem plenitudine gratiarum, de diuinitatis ipsius æterno fonte torrẽs profluit voluptatis, quo inebriantur omnes vsq; ad satietatem, repleti exultatione quadã sobria sitis perpetuæ. Introducuntur quippe ad verbi contemplationẽ per ipsum, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei, & in eodẽ cum admirabili exultatione intelligunt rerũ causas, existentium proprietates, assistẽtium gloriam, officia ministrantium, & quam veriùs quamq; perfectius vniuersa quæ sunt, in ipso viuũt quam in se. Sed deniq; in illo aspiciunt sicut & singula: in illo se mutuò diligũt dilectione sancta, communicatione beata, indissolubili charitate, pace perẽni: quoniam omnia in omnibus est qui est, & in ipso omnes vnum sunt. Egrediuntur ergo ad contemplãdam humanę speciei ipsius mediatoris præclarissimã formam, supra cunctos hominum filios decorã: de qua profectò emanant clementiæ, bonitatis, dilectionis, grauitatis, venerationis, & pacis indeficiẽtes riuuli: nec non quidam diuinitatis ineffabiles radij, atq; æterni luminis veritates innumerabiles, quibus omnibus reficiuntur vniuersorum affectus ipsam intuentium: qui vtiq; eundem mediatorem amoris igniti complectũtur desiderijs, efferũt laudibus, spirituali modulatione glorificant, & gratiarum exhibitione honorant, confitentes se ab illo esse, & quod sunt ipsi iustificati gratia, redempti sanguine, charitate saluati, atq; glorificati meritis.

Idem in Libello de Humilitate ait:

AD supernam patriam quisquis introducitur, ingreditur in pascua virentia quæ nõ marcescunt: in delitias suaues, quæ nunquã deficiunt: in sapientiæ thesauros, qui non deperiũt: in veritatis splendores, qui nequaquam obnubilantur: in regionem viuorum, Deum incessabiliter laudantium: in ciuitatem Hierusalem, æterni solis illustratione præfulgidam: & in sanctam Sion, mille millium angelorum agminibus decoratam, nec non sanctorum omnium choris decenter ornatam. Qui vniuersi vna voce, pari modulatione, intentione consimili Deum ignito affectu quantũ valent, laudant, dicentes, benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarũ actio, honor, virtus, & fortitudo Deo nostro in secula seculorũ, Amen. Coronas suas singuli submittũt ante ipsius maiestatis perpetuum thronũ. Id *Apoc. 7.* etenim quod honoris, quod venerationis, quod laudis offerunt conditori, plenum est charitate, humilitate subnixũ, admiratione permistum, satietate perfusum, & fruitionis auiditate seruidum. Bibunt quippe & sitiunt, saturantur & esuriunt, superabundant, & repleti con cupiscunt. De vbertate siquidem voluptatis ætetnæ inebriantur: delectabiliter, sapienter, & sobriè haurientes de viuo fonte diuinæ dulcedinis suauissimũ potum, & de lumine beatificæ visionis inextinguibile lumen: quemadmodũ propheta cõmemorãs cõfitetur Domino, Inebriabuntur (inquit) ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ

tuæ potabis eos: quoniam apud te est fons vitæ,& in lumine tuo videbimus lumen. O beata ebrietas sobrietate referta,quæ præ sui exuberatione & sapore sumentem eleuat in Deum, & coniungit Deo,vt fiant vnum in idipsum. O fons vitę, qui apud Deum esse denũciatur,de quo vtiq; vniuersi qui in cœlesti sunt conuiuio absq; vlla ipsius fontis diminutione percipiunt ad satietatem beatam atq; perfectã. Hunc enim fontem idem Propheta ardentissimè cupiebat dũ diceret, Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum: quando veniam,& apparebo ante faciem Dei? Expressius autem qualis iste sit fons, Sapiens indicauit quando ait: Fons sapientiæ, Verbum Dei in excelsis. De hoc autem verbo Ioannes Euangelista testatur dicens, In principio erat verbum, & verbũ erat apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.

Idem in Libro de disciplina & perfectione monastica conuersationis, scribens de corporis humani beatitudine post resurrectionem, ait:

CAro humana, licet cõtemptibilis appareat,& ex peccati pœna calamitatibus plena sit: licèt ex debito originalis culpæ temporali morti subiaceat,& exanimis effecta in puluerem sit redigenda: tamen quòd propriam quandoque resumptura formam, & in cœlestem prouehenda sit gloriam, dubiũ non est. Decorem quippe immortalitatis induet, omni deposita corruptibilitate. Nullum sui patietur detrimentũ, nullámue membrorum diminutionẽ. Non iam aliquem dolorem, nec de suscepta gloria post resurrectionem sentiet amissionis timorem. Semper hilaris, semper iucunda erit: quia erit de æternitate secura. Nimia quoque claritate fulgebit: ita vt solis septies transcendat splendorem. Non autẽ lumine suo intuentium se reuerberabit aspectum, sed eum ineffabili quodam modo confortabit clarificabitq;. Erit tota eius substantia corporeis oculis visibilis: adeo vt viscerum cæterorumq; membrorũ harmonia, conditoris declaret mãgisterium admirandum. Tanta insuper agilitate erit prædita, vt in momento in omnibus obtemperet imperio spiritus præsidentis: absq; retardatione, & sine vlla grauedine eò se diuertet, quò impetus spiritus diriget ipsam. Denique quum in hac vita degit & peregrinatur à Domino, animalis naturæ est: post verò resurrectionis gloriam tota spiritualis efficietur, ita vt omne solidum ei sit peruium. Non claustris teneri poterit inclusa, non vinculis religata, non restricta custodibus: sed liberam ingrediendi & egrediendi vbiq; recipiet facultatem. Nunc quoq; quum sit passibilis, & varijs ægritudinibus diuersisq; casibus subiecta videatur, in tantum vt non præterеat temporis momentum, in quo propria non flagelletur necessitate vel fragilitate, tunc certè omni fatigatione semota, incorruptibilitate vestietur. Tunc quodam ineffabili repleta gaudio cantabit, Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors stimulus tuus? Gloria quippe & honore, & immortalitate, & æternitate circumamicta, suo inhærebit authori. Sine deformitate, sine læsione, & absque macula resurget in mensuram ætatis plenitudinis Christi, reformataque per omnes suos sensus, multimodis exuberabit delitijs. Delectabitur oculus in amabili redemptoris aspectu: quando videbit regem in decore suo gloria ornatum, ac diademate redimitum, quo coronauit eum mater sua in die dispositionis cordis illius, quando cœlum mirabiliter solis, lunæ, stellarumque splendore rutilans intuebitur. Harmonia cœlorum, melodica cantica ciuium supernorum non mediocriter mulcebunt auditum. Super muros namque Hierusalem custodes constituti sunt, qui die noctuq; nomen Domini laudare non cessant. Sed,& per vicos, & plateas illius, à cunctis infatigabiliter Alleluia cantatur. Fragrans quoque suauitas cœlestium odoramentorum mira liquefactione respergет odoratum. Hos prælibauerat (tenuiter tamen) qui dicebat, Odor tuus, ô Domine, excitauit in me concupiscentias æternas. Indicibilis etiam dulcedo omniũ delectabiliũ, melliflua quadam, & iucunda satietate oris saginabit palatũ. Nec mirum: Nam exultationes Dei in gutture eorũ erunt,& mi-

sericordias Domini in æternum sancti cantabunt. Ipse demum tactus sibi congruis abundabit delitijs. Fas etenim non est, vt in illa cœlorum gloria quicquam vacet à Dei laude: quin potius iustum, vt cũcta corporis membra suum modo proprio efferant conditorem, quatenus sicut ab ipso sumpsere principiũ, ita & in illo deducãt suę beatitudinis finem, vt sit Deus omnia in omnib⁹.

CONCLVSIO OPVSCVLI.

EA quæ hactenus dicta sunt, ex patrũ scriptis collecta sufficiant, ne vltra modum excrescat nostra Psychagogia: quæ (vti speramus) non parum vtilitatis pariet his, qui humilitatem Deo placentem sectantur, & in vnitate Ecclesię Catholicæ sese continentes, per lectionem sacram, precesq; sanctas, & consilia exercitia, ad Dei patriæque cœlestis amorem se accendere student. Ab istorum fœlicissima sorte longissimè absunt superbi hæretici, qui ab vnitate Ecclesiæ Catholicæ absque vllo timore resiliunt, & eiusdem Ecclesiæ decretis parere recusant. His nec lectio sacra, nec oratio, nec lachrymarum effusio, nec eleemosynarum largitio, nec aliud quicquam quod ex se bonum est, vtilitatem aliquam adfert. Ipsi enim quum scindant vnitatem, non possunt habere charitatem: iam quia charitatem non habent, nihil prorsus faciunt quod eis prosit ad salutem. Sed de his alias. Nam propediem conficere atque in publicũ emittere statuimus Collyrium aliud, curandis istiusmodi hominum oculis aptum Beati prorsus illi qui simplicitatem integritatemque fidei seruantes, & matri Ecclesiæ se per omnia humiliter subdentes, dicta sanctorum venerantur & ea libenter legunt, sesque internis studijs assuefaciunt: vt gustata spiritussancti suauitate, æquiori tranquilliorique animo calamitates hui⁹ seculi perferant. Nam sacræ lectioni, meditationi, contemplationi, pijs precibus, diuinisq; laudibus insistere, beatam Mariam virginem deiparam cæterosque cœli ciues colere, tale est homini verè spirituali inter tentationes & tædia vitę præsentis, quale est fesso viatori remissis grauibus sarcinis residere sub vmbra odoriferæ arboris, in medio horti grata amœnitate graminum, florumq; & aquarum præterfluentium arridentis. Huiusmodi studiorum & exercitiorum chara solatia vir spiritualis habet interim dum peregrinatur à Domino. Cæterùm finita peregrinatione, perueniet ad cœlestem illam beatamq; patriam: vbi (sublatis omnibus miserijs atq; impedimẽtis) æterna requie perfructur, adeptus bonum illud quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit: vbi reuelata facie clarissimè, iucundissimè, perpetuoque contemplabitur fulgentissimam Trinitatẽ, patrem, & filium, & spiritumsanctum, vnum summè suauem, summeq; amabilem Deum: Ipsi honor, gloria, & imperium, in secula seculorum, Amen.

Psalmus breuis.

LAudate Dominum omnes gentes: laudate eum omnes populi.
Quoniam confirmata est super nos misericordia eius, & veritas Domini manet in æternum, Amen.

Hymnus de Iesu.

IEsus, dulcedo cordium, fons veri, lumẽ mẽtium, excedit omne gaudiũ, & omne desideriũ.
Iesus, sole lucidior, & balsamo suauior, omni dulcore dulcior, & cunctis amabilior.
Bonum mihi diligere Iesum, nil vltra quærere, mihi prorsus deficere, vt illi queam viuere.
O beatum incendium, ô ardens desiderium, ô dulce refrigerium, amare Dei filium.
Hic amor ardet dulciter, dulcescit mirabiliter, sapit delectabiliter, & delectat fœliciter.
Quàm grata, quàm vernãtia, quàm mellita, quàm fulgida sunt Christi Iesu vulnera? hũc decet laus per secula, Amen.

Hymnus ad Mariam.

AVe virgo gratiosa, virgo sole clarior: mater Dei gloriosa, fauo mellis dulcior,
Tu es illa speciosa, qua nulla est pulchrior: rubicunda plus quàm rosa, lilio candidior.

Tu es grata lux piorum, grata lux Ecclesiæ: fulgens portus afflictorum, regina clemẽtiæ.
Dele sordes peccatorum, mater indulgentiæ: luctũ solare mæstorum, aurora lætitiæ.
Veni, veni, propera, unge corda misera, charum fundens oleum.
Tua semper vbera nostra sanent vulnera, cœlis iubar aureum, Amen.

Ad Iesum & Mariam.

A*Ve dulcis Iesu, fili Dei viui, fili virginis purissimæ. Aue Maria gratia plena, Dominus tecum. Laus tibi Christe redemptor, laus tibi Maria mater Dei in æternum, Amen.*

COLLYRIVM HAERETICORVM, AVTHORE LVDOVICO BLOSIO.

PRAEFATIVNCVLA.

IA erga pereuntes hæreticos commiseratione motus, hoc Collyrium scripsi: in quo artificiosam orationis connexionem non ita seruare studui, vt omnia eleganter sibi cohærerent, & aliud ex alio concinnè dependeret: sed simpliciter atq; incomposite pauca, quæ curandis ipsorum hæreticorum oculis apta esse videbantur, congessi. Abundè quod cupimus assequemur, si medicus ac -adis hic labor noster aut aliquos ex his qui hæresi iam infecti sunt sanare, aut aliquos ex his qui nondum sunt infecti seruare incolumes potuerit. Neq; enim in illis quæ hactenus edidimus laudes hominum, sed salutem animarum venamur.

COLLYRII HAERETICORVM LIBER PRIOR.

Quòd hæreses sumant originem ex superbia atq; inobedientia: & quòd Ecclesiæ (quæ non errat) obtemperandum sit, etiam in his quæ scripturarum expresso testimonio comprobari nequeunt.

CAPVT I.

ON aliunde sumũt originem hæreses, quàm ex superbia & inobedientia. Hæretici enim suum sensum proteruè defendũt: ea quæ adinueniunt obstinata mẽte sequuntur: decretis Ecclesiæ Apostolicæ, eiusque antistitibus parere nolũt: traditiones, & instituta maiorum contemnunt. Et quidem hoc nostro æuo suam ita adumbrant velantq; arrogantiam atque inobedientiam. Multa, inquiunt, præcipit Papistica (sic enim ipsam Romanam Apostolicamq; Ecclesiam appellant) quæ nusquam in sacris literis iubentur: multa interdicit quę in illis nõ vetantur: nos quod diuina scriptura expresse docet esse seruandum, seruare volumus, à quo expresse docet esse abstinendum, abstinere non recusamus: cæterùm quod in ea expressum non est, liberè reiicimus. Istam eorum excusationem vanam esse intelliget, quisquis ea quæ dicentur patienter audierit. Nam Ecclesia Apostolica nihil absq; certa ratione præcipit aut interdicit: & quicquid ipsa decernit esse faciendum aut omittendum, etiamsi id expresso diuinarũ scripturarum testimonio comprobari nequeat, non minori religione seruari debet, quàm si eædem sacræ literæ illud euidentissimè præciperent, (quanquam nihil statuit Ecclesia, quod non satis confirmetur his Domini verbis in Euangelio expressis: Omnia quæcunque dixerint vobis, seruare & facite: item istis, Qui vos audit, *Matt. 23.*
me audit.) Et hoc ita esse demonstram⁹. *Luc. 10.*

Paulus Apostolus plurib⁹ epistolarum suarum locis asserit, Ecclesiam corpus Christi esse, & Christum esse caput Ecclesiæ. Prorsus ita est: Ecclesia corpus Christi mysticum est, & ab eodem Christo capite suo omnia quæ veritatis sunt recipit: spiritu capitis sui illuminatur ac regitur. Iam quum necesse sit, vt omnes credant, pareantq; scriptis Apostolorũ Pauli, Petri, vel Ioannis, qui sunt membra Ecclesiæ: quis sanam mentem habens dixerit, licitum alicui esse non credere & non obtemperare ipsi vniuersali Ecclesiæ? Nam sicut corpus singulis membris, ita Ecclesia singulis Apostolis præstat. Rursum si vnum Ecclesiæ membrum Paulus, de his quæ ipse præceperat, & præcipiebat verè dixit, Qui hæc spernit, non hominem spernit, sed Deum: quanto magis Ecclesia vniuersalis hoc de suis decretis ac iussis dicere potest? Solent hæretici obijcere locum illum Euangelicum, vbi Dominus ait, Quare transgredimini in præcepta Dei propter traditiones hominum? Tales, inquiunt, traditiones Papisticæ sunt: traditiones enim hominum sunt. Sed planè futilis est ista obiectio. Neque enim verbis illis Christus reprehendit omnes traditiones humanas (alioqui repræhẽderet etiam traditiones Apostolorum, qui homines fuerunt) sed eas duntaxar hominum constitutiones, & traditiones damnat, quæ ad diuinum cultũ nihil conducunt, sed potius legi Dei aduersantur: quales vtiq; nec sunt, nec vnquam fuerunt, nec erũt traditiones Ecclesiæ Catholicæ, & Apostolicæ, quam docet spiritussanctus, iuxta ista redemptoris verba, Paracletus spiritussanctus vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quęcunq; dixero vobis. Item, Ego rogabo patrem, & alium paracletũ dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternum, spiritum veritatis. Sicut enim in vnoquoq; homine spiritus toti corpori præest, cuius arbitrio & instinctu corpus ipsum mouetur: ita spiritussanctus vniuersali Ecclesiæ præsidet, & ipsam in omnibus dirigit. Ob idq; Paulus Apostolus eam appellat columnam, & firmamentum veritatis: errare enim nescit in his quæ sunt fidei, & quæ ad sanctos mores spectant. Quare, qui contradicit Ecclesiæ, contradicit spiritui sancto, contradicit Christo Domino: alienus à Deo est, prophanus est. Hinc ipse Christ⁹ de tali homine dicit, Si Ecclesiam nõ audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.

Luc. 4. *Matt. 15.* *Ioan. 14.* *1.Tim. 3.* *Matt. 18.*

Quid sit Ecclesia: & quòd concilium generale sit vniuersalis Ecclesia: ob idq; nõ errret.

CAPVT II.

Ecclesia est quidem omnium fidelium ad Christi corpus attinentium congregatio: illam tamen reprę̃sentãt primates eius, sicut primates alicuius ꝓuinciæ reprę̃sentãt totam prouinciam. Nisi enim præsules Ecclesiæ Ecclesiam repræsentarent, quando Dominus ait, Si te non audierit, adhibe tecum adhuc vnum vel duos, quod si nõ audierit eos, dic Ecclesiæ: necesse esset totum orbem perambulare, vt aliquid dici posset Ecclesię: toto enim orbe diffusi sunt fideles, & mẽbra Ecclesiæ. Omnino quãdo primatibus Ecclesiæ coeuntibus cõcilium generale ritè cõgregatur, ipsum vniuersalem Ecclesiam satis repræsentat, neq; oportet vt promiscuæ plebis multitudo conuocetur, plebs enim pastoribus commissa est. Vnde beatus Lucas Euangelista in factis Apostolorum narrat, Apostolos & seniores (non aũt reliquam multitudinem fidelium) conuenisse, vt deciderent quæstionem exortam de circuncisione, & obseruatione legis Moysi. Vbi exactè describitur forma celebrandorũ synodorũ ecclesiasticorum, quã sequuta est ipsa mater Ecclesia, posteaquam persequutione quæ in Christianis sęuiebat, cessante, congregari potuerunt concilia. Scriptura quoq; veteris testamẽti, non ad plebem, sed ad sacerdotes mittebat eos, qui de re quapiam dubitant: dicit enim, Si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse ꝑspexeris inter sanguinẽ, & sanguinẽ, causam & causam, lepram & non leprã, & iudicium intra portas tuas videris verba variari, surge & ascende ad locũ quẽ elegerit Domin⁹ Deus tuus, veniesq; ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicẽ qui fuerit illo tempore, quæresq; ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem, & facies quodcũque dixerint, qui præsunt loco quem elegerit Domin⁹, & docuerint te iuxta legem eius, sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dex-

Matth. 18. *Act. 15.* *Deut. 17.*

dexteram neq; ad sinistram. Si quis obijciēdo dixerit, posse fieri vt generalia cōcilia etiam legitimè congregata errent, propterea quòd ipsa constent ex hominibus, qui errare possunt: respondendū erit eos qui cōcilium generale legitimè institutū efficiunt, esse quidem homines, non tamen errare, eo quod vniuersalem Ecclesiam tūnc repręsentantes, ductorē doctoremq; spiritum sanctum indubitanter habeant. Concilia particularia dum errāt, emendantur per plenaria & generalia cōcilia, quæ ab errore aliena sunt. Si rursum obiecerit aliquis, concilia posteriora statuere interdum aliqua aliter, quàm in prioribus concilijs statuta fuerant, & nonnulla hoc nostro seculo asseri quæ olim dubia esse videbantur, nos respondebimus, sanctam Ecclesiam pro conditione temporum atque causarum iustissimè nonnunquā variare ea decreta, quæ ad mores & gubernationem Ecclesiarum spectant, nō autem variare fidem. Dicemus eandem Dei Ecclesiam multa nūc certa habere, quæ apud antiquos non ita certa erant. Proficit enim quotidie ipsa Ecclesia: cuius membra Deus magis magisque illustrat, pleraque reuelans posterioribus quæ priores ignorabant. Vnde illa comparatur auroræ, dicente scriptura, Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora? Nam aurora quæ in suo ortu tenuius lumen ostendit, in progressu fulgidior apparet. Cant. 6.

Quod authoritas Ecclesiæ non pendeat ex scripturis: & quod si illa deesset praui quique vel reyicerent, vel male interpretarē-tur ipsas scripturas. De harum item obscuritate: & quod non omnibus tutum sit eas legere. CAP. III.

Falluntur prorsus, qui Ecclesiæ authoritatem ex testimonio scripturarum pendere existimant. Nam quando Apostoli & Euangelistę nondum conscriptis sacris Euāgelijs vel epistolis populum instituebant, ipse populus credebat atque obtemperabat, & credere obtemperareq; debebat his, quæ ab Ecclesia proponebantur: licet ea nusquā adhuc scripta essent. Quod quum ita sit quare modo in omnibus Ecclesiæ decretis tam anxiè exigūtur expressa scripturarum testimonia? Nā quum illa idē caput nunc habeat quod tunc habebat, eodemq; veritatis spiritu modo gubernetur quo tunc gubernabatur: nimirum eandem etiam authoritatem nunc obtinet quam tunc obtinebat: Profectò nos neque epistolas Apostolorum, neque ipsum sacrosanctum Euangeliū certò sciremus aut crederemus esse scripturas irrefragabiles, nisi authoritas Ecclesiæ ita credēdū esse decerneret. Quis enim assedit Apostolis vel Euangelistis quum scriberent? Et quamobrē nō tantam fidem habemus Euāgelio Nicodemi, qui Christum vidit, quantam habemus Euangelio Marci qui Christum non vidit: nisi quia istud in numerum scripturarum authenticarum Ecclesia reponit, illud non reponit? Planè penes solam Ecclesiam catholicā (quæ sicut diximus errare non potest) ius est determinadi & quę scripturæ pro diuinis habendæ sint, & quo sensu eædem intelligi debeant. Alioqui nihil apud Christianos certum esset. Nam iste pro suo arbitrio reijceret totum nouum testamētum, ille aspernaretur vetus: iste istud, ille illud assereret non esse ex canone ipsarum sacrarum literarum. Rursum iste aliter eas interpretari vellet quam ille, & ille aliter quàm iste. Videlicet insanus quisq; excogitatis absurdis sensibus, eas sibi ad impia dogmata, nefandaque scelera patronas assumeret. Si enim quum adhuc viuerent Apostoli, iam plerique vani eisdem literis sacris propter obscuritatem perperam intellectis abutebantur: quid futurum erat postea, nisi quilibet iudicium suum iudicio Ecclesiæ submittere debuisset? Verba beati Petri adscribemus. Charissimus, inquit, frater noster Paulus, secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, in omnibus epistolis loquens de his, in quibus sunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & instabiles deprauant, sicut & cæteras scripturas, ad suam ipsorum perditionem. Vos igitur fratres præscientes custodite, ne insipientium errore traducti, excidatis à propria firmitate. Hæc Petrus Apostolus. Cuius discipulus atq; in summo, id est, Romano pontificatu successor, & martyr gloriosus Clemens in quadam epistola sua de eisdem scripturis, ita loquitur, Diligenter obseruandum, 2. Petr. 3. Clem. 4.

dum est, vt lex Dei quum legitur, non secundum proprij ingenij intelligentiam legatur vel doceatur. Sunt enim multa verba in scripturis diuinis, quæ possunt trahi ad eum sensum quem sibi vnusquisq; præsumpserit: sed hoc fieri non debet. Oportet ab eo intelligentiam discere scripturarum, qui eam à maioribus secūdum veritatem sibi traditam seruauit. Vnde consilium dātes, vestram prudentiam hortamur, vt ab Apostolicis regulis non recedatis: sed communem vitam ducentes, & scripturas sacras rectè intelligētes, quæ Domino vouistis, adimplere satagatis. Hæc Clemens, qui etiam prædicta verba recitat decimo libro recognitionum, vbi inducit beatum Petrum illa ipsa dicentem. Rectè diuina scriptura, siue verbū Dei, gladio comparatur, quo quis vel bene vel malè vti potest. Quemadmodum enim infanti, & amenti gladius periculosus est (eo enim se aliosq; facilè vulnerat) ita qui prauæ curiositatis insanæq; superbiæ vitio infectus est sacras literas tutè nō legit, quum gladium spiritualem non ea parte qua comprehendi debet arripiat, neque illum sicut oportet, tractare sciat. Est etiam veluti altum quoddam mare siue abyssus sacra scriptura: cui qui se sine humilitatis natigio committit, vndosis fluctibus absorptus perit. Minus periculi est in riuis è mari profluentibus, hoc est, in orthodoxorum piorumque patrum scriptis non ità profundis. Simpliciores qui bonæ voluntatis sunt, legem implent, id est, Deum proximumque diligunt, etiā si diuinas illas, & intellectu difficiles scripturas non legant. His qui eas absq; periculo legere volunt, omnino necessaria est recta puraq; intentio: necesse est vt ipsi ceruicem ad pedes matris Ecclesiæ humiliter submittāt, eiq; in omnibus credant & obtemperent.

Quòd diuinarum scripturarum veram intelligentiam non habeant heretici: & quod eis illæ sint in laqueum: vbi etiam de abstinentia ab esu carnium, & ieiunijs Ecclesiæ agitur.

CAPVT IIII.

HAeretici quum proprię virtuti ingenioque suo fidant, & ab humilitate alieni, sanctorum patrum siue Ecclesiæ sanissimas interpretationes despiciunt, non assequuntur veram intelligentiam sacrarum literarum. Habent quidem in ore fidem, verbum Dei, Euangelium Christi: sed tantum à vera fide, à verbo Dei, ab Euangelio Christi absunt, quantum terra à cœlo disiungitur. Deus ita cōdidit suam scripturam, vt ipsis superbis hæreticis sit in laqueū. Nam (exempli gratia) quot hoc seculo nostro illaqueantur his Domini Iesu verbis: Non quod intrat in os inquinat hominem? Nolunt abstinere ab esu carnium diebus, quibus Ecclesia abstinendum esse decernit: nolūt ieiunare temporibus, quibus Ecclesia ieiunium indicit, propterea quòd Christus dixerit hominem non pollui his quæ intrant in os. Profectò non cibi genus, sed inobedientiæ scelus eos polluit. Nam bonus est cibus quem creauit Deus: sed si prohibitus fuerit, iam peccat is qui illum sumit. Malus non erat fructus quem homo in paradiso, præceptum Dei transgressus, comedit: quia tamen inobediens fuit, pœnas suæ transgressionis dedit. Nō damnat aliquem cibum Ecclesia: sed æquissima ratione statuit, vt fideles certis diebus à quibusdā abstineant, & certis temporibus ieiunent. Post Christi ascensionem Apostoli instituerunt ieiunia: nam id futurum prædixerat ipse Christus his verbis, Quum ablatus fuerit ab eis sponsus, tūc ieiunabūt. Vnde sexagesimus octauus canon Apostolorum sic habet, Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut Lector aut Cantor, sacram quadragesimā Paschæ, vel quartam feriam, aut parasceuen nō ieiunauerit, deponitor, nisi corporis imbecillitate impediatur: si laicus sit, communione priuator. Ille quoque feruens, & verè ignitus martyr Dei Ignatius, sancti Ioannis Apostoli discipulus, in epistola quam scripsit ad Philippenses, ait: Quadragesimam nolite pro nihilo habere, imitationem enim continet Dei conuersationis: hebdomadā etiam passionis nolite despicere: quarta & sexta feria ieiunate. Hæc Ignatius. Illaqueantur (sicut dicebamus) hæretici verbis sacræ scripturæ, quam non sanè sed prauè interpretātur. Quare rectè de eis dixit Psalmista: Pluet super peccatores laqueos: ignis & sulphur & spiritus

Matth. 15. *Genes. 3.* *Matth. 9.* *Marc. 2.* *Luc. 5.* *Canon Apostolor.* *Ignatius.* *Psalm. 10.*

tus procellarum, pars calicis eorum.

Quòd descensus Christi ad inferos creditur, licèt scriptura eum euidenter non exprimant: & quòd Apostoli plurima tradiderunt, quæ in ipsis scripturis expressa nō sunt.

CAPVT V.

SI ea sola pro ratis habenda sunt quæ in diuinis scripturis inuenimus euidenter expressa, certum non erit Christum ad inferos descendisse; quum id sacræ literæ manifestè non exprimant. Et tamen ipsum descensum Christi ad inferos Ecclesia firmissimè credit, edocta ab Apostolis, in quorum symbolo de codē Christo Domino dicitur, Descendit ad inferos. Sanè Apostoli plurima suis temporibus in Ecclesia vtilissimè statuerunt, ex quibus nonnulla discipuli eorū scripto commendarūt, pleraq; sine scripto ab ipsis veluti p manus posteris tradita sunt, quæ ad nos vsque permanarunt. Num quæso illa tāquam nullius authoritatis idcirco reijciētur, quòd Apostoli ea non scripserint, & in cathalogo sacrarum literarū relata nō sint? Absit. Oportunè item Paulus auditores suos admonet his verbis, Fratres state, & tenete traditiones quas didicistis, siue per sermonem siue per epistolam nostrā. Lucas enim in Actis Apost. scribit de eodē Paulo, & de Sila ac Thimotheo in hæc verba: Quum pertransirent ciuitates, tradebant eis custodire dogmata quæ erant decreta ab Apostolis, & senioribus. Hinc habemus Canones Apost. Et diuinissimus Dionysius Areopagita, beati Pauli Apostoli discipulus martyrque Christi inclytus in libro quem de Ecclesiastica hierarchia ad Timoth. scripsit, luculentissimè explicat venerabiles ritus qui ex Apostolorum traditione illis temporibus obseruabantur in sacramentis conficiendis administrandisque, & monachis consecrandis, ac fidelium defunctorum exequijs celebrandis. Nam vt ritus, & ceremonias aliorum sacramētorum prætermittamus, de ritibus conficiendæ Eucharistiæ, id est, de ritibus illius cœlestis sacrificij, in quo sacerdos iuxta institutionem Christi proferendo hæc verba, Hoc est corpus meum: Hic est calix sanguinis mei, ipsam sacrosanctam, & augustissimam Eucharistiam conficit: idem Dionysius scribit hunc in modum: Operæpræcium est illam (videlicet Eucharistiam) exponere, & eius veluti corporalia liniamenta describere: tum verò vbi eam ex authoritate scripturæ sacerdotalique institutione didicerimus, ad illius contemplandam dignitatem diuino spiritu subuehi. Et paucis interiectis addit: Itaque pontifex quidem vbi orationem sanctam supra diuinum altare peregit, ex ipso incensum adolere inchoans, omnē phani ambitum circuit. Demum ad sanctum altare iterum rediens, psalmorū incipit melos, concinentibus secum sacra carmina omnibus ecclesiastici ordinis gradibus. Deinde ministrorum officio, lectio sanctarum scripturarum suo ordine recitatur. Porrò ministrorum alij quidem pro clausis templi foribus astant: alij proprij aliquid muneris agunt. Qui vero ipsius ordinis præcipui sunt, vnà cum sacerdotib⁹ sanctū panē, & benedictionis calicem sacrosanctis altaribus imponunt. Ad hæc venerādus antistes orationem sanctissimam peragens, pacē sanctā omnibus nunciat: & quū se mutuò oēs salutauerint, mystica sanctorum recitatio fit. Vbi verò man⁹ tum antistes tum sacerdotes aqua lauerunt, pōtifex ad medium diuini assistit altaris: circunstant autē soli cum sacerdotibus electi quique ex ministrorum numero. At verò pontifex, quum diuina munera laude prosequutus fuerit, sacrosancta, & augustissima mysteria cōficit: & quæ ante laudauerat venerandis operta atque abdita signis, in conspectum agit: diuinaq; munera reuerenter ostendens, ad sacram illorum communionem, & ipse conuertitur, & reliquos vt cōmunicent hortatur. Sumpta demum atque omnibus tradita communione, gratias referens finem mysterijs imponit. De ritibus verò quibus monachus consecrabatur, ipse sacer Dionysius ità inter alia loquitur: Sacerdos ad eum accedens, interrogat primùm an renunciet diuisibilibus omnibus: deinde exponit illi perfectissimam vitam. Vbi verò ille omnia intentè promiserit, consignans eum crucis signo sacerdos tondet, trinas diuinæ beatitudinis personas inclamans, exutumq; ve-

Marginalia: 1. Thess. 2. — Actu. 16. — Dionysius.

ste omni, aliam induit: & cum sanctis alijs qui astant viris ipsum salutans, diuinorum mysteriorum participem facit. Et paulò supra de ipsis monachis sic scribit idem Dionysius: Sancti praeceptores nostri (nempe Apostoli) diuinis eos appellationibus sunt prosequuti, partim therapeutas (id est, cultores) à syncero Dei famulatu atque cultu, partim monachos ab indiuidua & singulari vita appellantes. Porrò de ceremonijs & ritibus quibus exequiae fidelis defuncti celebrantur, ipse Dionysius loquitur hunc in modum: Sumētes defunctum, ad pontificem ducūt, quasi coronis donandum sacris. Hunc ille libenter suscipit, eaque peragit, quae diuino instituto fiunt super eos qui sanctè quiescūt. Coacto sancto coetu venerandus antistes (siquidem sacerdotalis ordinis fuerat qui obdormiuit) ante sanctum altare inclinans eum, orationem ad Deum inchoat, & gratiarum actionem: si autem honestissimis monachis aut sanctae plebi insertus erat, ipsum ad venerādū sacrarium ante sacerdotum reclinat ingressum, deinde precem cum gratiarum actione peragit praesul. Deinceps verò ministri verissima de nostra resurrectione promissa, quae diuinis inserta sunt eloquijs, recitantes, consentanea tantundemq́, valentia canunt psalmorum cantica. Posteà accedens venerabilis praesul, precem super defuncto sacratissimam peragit: & post orationem ipse quoque pontifex defunctum salutat, & post illum, qui astant omnes. Vbi verò cuncti consalutauerunt, super defuncto fundit oleum pontifex: & oratione pro omnibus defunctis facta, honesto in loco ponit Corpus cum aequalibus alijs corporibus sanctis. Et posteà addit idem Dionysius: Quae nam verò de huiusmodi prece quam super defuncto peragit praesul, ex diuinis ducib9 nostris (videlicet Apostolis) traditio peruenit ad nos, operae precium est vt dicamus, &c. Verùm ne quis imperitus putet, praeclarum hunc virum non vidisse Apostolos, & non esse illum Dionysium, cuius mentionem Lucas in Actis Apostolorū facit: adhuc vnū ex monumentis ipsius proferemus testimonium, quo conuincemus, cum non solum vidisse Apostolos, sed etiam interfuisse sanctae obdormitioni beatissimae Deiparae virginis Mariae. Nam in libro de diuinis nominibus alloquens sanctum Timotheum cui scribit, haec dicit: Apud ipsos diuino spiritu plenos pontifices nostros (nempe Apostolos) quum & nos, vt nosti, & plerique ex sanctis fratribus nostris ad contuendum corpus illud quod authorem vitae, Deumque coeperat, conuenissemus (aderat autem, & frater Domini Iacobus, & Petrus supremum decus antiquissimumque theologorum columen) post contuitum placuit, vt &c. Clemens etiam Petri Apostoli discipulus, scribens ad ipsum sanctum Iacobum Hierosolymorum episcopum, ait: Sicut à beato Petro Apostolo accepimus omnium Apostolorum patre, qui claues regni coelestis accepit, qualiter tenere debemus de sacramentis quae geruntur in sanctis, te ex ordine nos decet instruere. Tribus enim ordinibus commissa sunt sacramenta diuinorum secretorum, id est Presbytero, Diacono, & Ministro, quicū timore reliquias fragmentorum corporis dominici custodire debent, ne qua putredo in sacrario inueniatur: ne dum negligenter agitur, portioni corporis dominici grauis inferatur iniuria. Et paulò post: De vasis sanè sacris ita agendum est: Altaris palla, cathedra, candelabrum, & velum, si fuerint vetustate cōsumpta, incendio dentur: quoniam non debent ea quae in sanctuario fuerint, malè tractari, sed incendio vniuersa tradantur. Cineres quoq; eorum in baptisterium inferantur, vbi nullus trāsitum habeat: aut in parietem, aut in fossas pauimentorum mittantur, ne introeuntium inquinentur pedibus. Pallas & vela quae in ministerio sanctuarij sordidata fuerint, diaconi cum humilibus ministris lauent: non eijcientes è sacrario velamina dominicae mensae, ne fortè puluis dominici corporis malè decidat. De velis ianuarum cura sit ostiarijs ex admonitione maiorum: ne quis negligens aut ignarus ad velum ianuae domus Domini manus incōditè tergat, sed statim coercitus discat omnis homo, quia velum atrij domus Domini sanctum est. Si fortè quispiam presbyter vel diaconus sacrarij syndonem aut velum subtracta vendiderit, Iudae Iscario-

Idem. Idem. Idem. Act. 17. Clemens.

riotis similis æstimabitur. Calicem ad perferendum sanguinem Domini adaptatum cum omni munditia minister præparet: ne non bene lotus calix diacono offerenti cedat in peccatum. Ad hunc modum cum omni honestate cuncta quæ suprà exposuimus debent impleri. Tales ad ministerium eligãtur clerici, qui dignè possint dominica sacramenta tractare. Tandem in fine epistolæ ipse Clemens ista verba adijcit: Hæc præcepta à sancto Petro Apostolo accepi, & tibi frater charissime insinuare curaui, vt seruari omnia pcipias sine macula. Rursum in altera epistola idē
Idem. Clemens scribit in huuc modum: Hic, id est, in præsenti vita positos oportet nos agnoscere voluntatem Dei. Quoniam in alijs locis sacrificare, & missas celebrare non licer, nisi in quibus Episcopus proprius iusserit, & eo loco qui ab Episcopo regulariter ordinato (tenente videlicet ciuitatem) consecratus fuerit. Hæc Apostoli à Domino acceperunt, & nobis tradiderunt: hæc nos docemus, vobisq́ue & omnibus absque reptehensione tenere, & docere mandamus. Hactenus Clemens. Satis iam (vt arbitror) liquet, Apostolos multa tradidisse fidelibus, quæ non sunt expressa in scripturis diuinis: id quod etiam pleraque ex his quæ subijciemus, commonstrabunt.

Plures sententiæ Patrum orthodoxorum, de consuetudinibus, & decretis Ecclesiæ, siue traditionibus, institutisq́ maiorum.

CAPVT VI.

Libet enim hic coaceruare plures sententias patrum orthodoxorum de cõsuetudinibus, & decretis Ecclesiæ, siue traditionib⁹ institutisq; maiorum: ob id maximè, quòd hæretici huius temporis modis omnibus conentur abrogare, quicquid sancta mater ecclesia recepit, quod ipsis non placer. Igitur Ig-
Ignatius. natius Beati Ioannis Euangelistæ discipulus in epistola quam scribit ad Heronem diaconum, ita loquitur: Omnis qui aliquid dixerit præter illa quæ tradita sunt, tametsi fide dignus sit, tametsi ieiunet, tametsi virginitatem seruet, tametsi signa faciat, tametsi prophetet, lupus tibi appareat in grege ouium corruptionem operans. Beatus Clemens Pe- *Clemens.*
tri Apostoli discipulus in calce cuiusdã epistolæ suæ ait: In iudicio Dei ignis æterni tormenta sustinebit, qui ecclesiastica decreta neglexerit. Clarissimus *Irenæus.*
martyr Christi Irenæus Polycarpi Martyris auditor (quem Polycarpum discipulum Ioannis Apostoli fuisse constat) tertio aduersus hęreses libro, ita scribit: Maximæ & antiquissimæ, & omnibus cognitæ, à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ Ecclesiæ traditionem quam habet ab Apostolis, & annunciatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum peruenientem vsque ad nos, indicantes, confundunt omnes eos qui quoquo modo vel per sui placentiam prauam, vel per vanam gloriam, vel per cæcitatem & malam sententiam, aliter quàm oportet colligunt: Ad hanc enim Ecclesiam propter potentiorem principalitatem necesse est omnem cõuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vbique fideles: in qua semper conseruata est ea quæ est ab Apostolis traditio. Et paulò post: Ea, inquit, quæ est ab Apostolis in Ecclesia traditio, peruenit vsque ad nos: & Polycarpus non solùm ab Apostolis edoctus & conuersatus cum multis ex his qui Dominum nostrum vidernnt, sed etiam ab Apostolis in Asia in ea quæ est Smyrnis Ecclesia constitutus Episcopus, quem & nos vidimus in prima nostra ætate, (multum enim perseuerauit, & valdè senex gloriosissimè & nobilissimè martyrium faciens, exiuit de hac vita) hic docuit semper quæ ab Apostolis didicerat, quæ & Ecclesiæ tradidit, & sola sunt vera. Deinde quum idem Irenæus dixisset, Apostolos in Ecclesiam quasi in diues depositorium plenissimè contulisse omnia quæ sunt veritatis, addidit: Quid si neque Apostoli quidem scripturas reliquissent nobis, nónne oportebat ordinem sequi traditionis quam tradiderunt his quibus committebant Ecclesias? Beatus Basilius Magnus, in e-
pistola quam scribit ad occidentales E- *Basilius.*
piscopos facit huiusmodi quærimoniam: Tribulationes, inquit, nostræ vel nobis tacentibus vobis sunt cognitæ, vt pote quæ in toto orbe sint diuulgatæ. Patrum decreta contemnuntur, Apo-

Apostolicæ traditiones nihil fiunt, recentiorum hominum inuecta Ecclesijs inferuntur: seniores ingemiscunt, dum vetera præsentibus comparant: iuuenes eò miserabiliores sunt, quòd non vident, quibus bonis priuati sint. Epiphanus Cyprensis eximiæ sanctitatis Episcopus in libro quem aduersus hæreses scripsit, refellens impia dogmata Aerij hęretici, qui neq; pro defunctis orandũ, neq; diebus ab Ecclesia præscriptis ieiunandum esse afferebat, inter cætera quibus Ecclesiæ cõsuetudinem, & patrum traditiones defendit, sic loquitur: Quis verò ista rectius nouit, hic ne seductus homo, qui adhuc superest, & in viuis etiam nunc agit, an martyres qui ante nos fuerunt, quiq; ante nos habuerunt in Ecclesia traditionem à suis patribus acceptam, quam & hi rursum à patrib⁹ ante se viuentibus didicerant? Deinde paucis interiectis addit idem Epiphanius: Quis poterit matris statuta patrisque legem (vt verbis Salomonis vtamur) dissoluere? Nam Salomon: Audi, inquit, fili sermones patris tui, & ne repellas leges matris tuæ: ostendens quòd per scripturam, & sine scriptura docuerit pater, hoc est, Deus, vnigenitus, & spiritussanctus, quòdque mater nostra Ecclesia leges habeat apud se repositas indissolubiles, quæ euerti non possunt. Hæc Epiphanius. Sanctus Ioannes Damascenus cœlesti sapientia locupletissimus in sermone de defunctis, in quo testimonijs ex Dionysio Areopagita, Ioanne Chrysostomo, Gregorio Nysseno, & Athanasio Magno adductis, comprobat preces, eleemosynas, & cætera pia pro fidelibus qui obdormierunt peracta, plurimùm prodesse ipsis defunctis. Hæc dicit: Hoc est quod vult ac consulit misericors Deus, vt nos mutuò tam in vita quàm post mortem beneficijs prosequamur. Nisi enim id in oculis eius rectum foret, nunquam dedisset occasionem habendæ memoriæ defunctorum in sacrificio illo incruento, neque item celebrandorum ternariorum, nouenariorum, quadragenariorum, & anniuersariorum: quæ sanè inconcussa, & ita certa, vt de eis disputare non oporteat, apostolica Catholicaque Ecclesia, ac populus eius à Deo collectus pietatique deditus, absque omni contradictione custodit. Idem ipse Ioannes Damascenus quarto libro orthodoxæ fidei, postquam ostẽdit nos iustè adorare crucem dominicam, venerari præsepium, sepulchrum, & similia, ac non sine causa conuerti ad orientem dum Deo supplicamus: addit hæc verba: Non est scripta ista Apostolorum traditio, nam multa sine scripto nobis tradita sunt. Rursum eodem libro post illa omnia, quibus copiose declarat, nos debere beatam virginem Mariam deiparam cæterosque sanctos colere, eis templa erigere, eos inuocare, imaginibusque ipsorum honorem exhibere, mox subdit: Hæc traditio scripta non est: quòd autem plurima sancti Apostoli tradiderint sine scripto, Paulus gẽtium Apostolus testatur dicens, Ergo fratres state & tenete traditiones nostras, quas edocti estis siue per sermonem, siue p epistolam nostram, Et rursum, Laudo vos, fratres, quia per omnia mei meministis, & sicut tradidi vobis traditiones tenetis. Vir illustris beatus Hieronymus scribens Lucino Betico, ait: De sabbato quòd quæris vtrum ieiunandum sit, & de Eucharistia an accipienda quotidie, quod Romanæ Ecclesiæ, & Hispaniæ obseruare perhibentur: ego illud te breuiter admonendum puto, traditiones Ecclesiasticas (præsertim quæ fidei non officiunt) ita obseruandas, vt à maioribus traditæ sunt, nec aliorum consuetudinem aliorum contrario more subuerti. Atque vtinam omni tempore ieiunare possemus, Eucharistiam quoque semper accipere, & Psalmistam audire dicentem, Gustate & videte quoniam suauis est Dominus. Et paulò post, Vnaquæq; inquit, prouincia, præcepta maiorum leges apostolicas arbitretur. S. Pater Augustinus præclarum Ecclesiæ sydus in epistola ad Casulanum scribit hunc in modum: In his rebus de quibus nihil certi statuit diuina scriptura, mos populi Dei & instituta maiorum pro lege tenenda sunt: & sicut præuaricatores diuinarum legum, ita contemptores ecclesiasticarum consuetudinum coercendi sunt. Vincentius Lyrinensis, vetustus, pius, & eruditus scriptor, in libro quem aduersus hæreses ædidit, super his verbis Beati Pauli Apostoli, De uita pro-

pha-

Epiphan. Prouer. 1. & 6. Damasc. Idem. Idem. 2. Thess. 2. 1. Cor. 11. Hieronym. Psal. 33. Augustin. Vincentius 1. Tim. 6.

phanas vocum nouitates, ita loquitur; Prophanæ sunt, quæ nihil habent sacri, nihil religiosi, ab Ecclesiæ penetralibus (quæ est templum Dei) penitꝰ extraneæ. Prophanas, inquit, vocum nouitates: id est, dogmatum, rerum, sententiarum nouitates, quæ sunt vetustati, quæ antiquitati contrariæ. Quæ si recipiantur, necesse est, vt fides, beatorum patrum, aut tota, aut certè magna ex parte violetur: necesse est vt omnes omnium ætatum fideles, omnes sancti, omnes casti, continentes, virgines, omnes clerici, leuitæ, & sacerdotes, tanta confessorum milia, tanti martyrum exercitus, tanta vrbium, tanta populorum celebritas, & multitudo, tot insulæ, tot prouinciæ, reges, gentes, regna, nationes, totus postremo iam penè terrarum orbis per Catholicam fidem Christo capiti incorporatus, tanto seculorum tractu ignorasse, errasse, blasphemasse, nescisse quid crederet, pronuncietur. Prophanas, inquit, vocum nouitates deuita: quas recipere atque sectari nunquam Catholicorum, semper verò hæreticorum fuit. Et paucis interiectis, ait idem Vincentius: Cunctis euidenter perspicueque monstratur, hoc apud omnes ferè hæreticos quasi solenne esse ac legitimum, vt semper prophanis nouitatibus gaudeant, antiquitatis scita fastidiant, & per expositiones falsi nominis scientiæ, à fide naufragent. Contra verò catholicorum hoc ferè proprium, deposita sanctorum patrum, & commissa seruare, damnare prophanas nouitates: sicut prædixit, & iterum dixit Apostolus, Si quis annunciauerit præterquàm quod acceptum est, anathema sit. *Galat. 1.* Hactenus ex Vincentio Lyrinensi. Profectò insolenter nimium insaniunt hæretici, qui maiorum præceptis, & Ecclesiæ consuetudinibus atque decretis contemptis, absurda alia, quæ pro suæ voluntatis arbitrio sequantur, sibi somniant.

Quòd propter mala atq; abusus nõ oporteat Ecclesiam contemnere: & quòd etiam malis Ecclesiæ pastoribus parere necesse sit.

CAPVT VII.

Ipsi hæretici vt authoritatẽ Romanæ atq; Apostolicæ Ecclesię deprimant, clamitant, innumera eademq; grauissima peccata, & intolerabiles abusus in ea esse. Nos sanè nec volumus nec possumꝰ negare quod manifestum est. Cæterùm pij prauos quosq; commiseratione, & gemitibus prosequuntur. Eos qui deberent probitatis exempla præcipuè commonstrare, sed iniquitatis exempla cõmonstrãt, nõ per maleuolẽtiã aspernãtur, neq; de eis detrahẽdi studio passim cõtumeliose loquũtur, sed potius illos precibꝰ apud Deum iuuare contẽdunt. Magnis quidẽ desiderijs exoptãt, vt corrupti mores in melius reformẽtur: nõ tamẽ se præpositorũ vel sacerdotũ iudices temerè constituunt. Multi iniqui sunt in Ecclesia, verũ est, dolẽdum est: *Ephes. 4.* multi Laicorũ, multi Clericorũ, multi Monachorum nõ dignè secundũ vocationem quã vocati sunt, ambulant: Nõ tamen propterea perijt Ecclesiæ authoritas, non propterea contemnẽda est ipsa Ecclesia. Nam sicut regibus & principibus secularibus (licèt fortè mali sint) subditos oportet esse Christianos: ita antistitibus ac pastoribus Ecclesiæ etiã malis, eos debitam reuerentiam, debitamq; obedientiam pręstare necesse est. De talibus enim primatibus, non mala docentibus vel præcipientibus, Dominus Iesus istud pronunciauit, Omnia *Matth. 23.* quæcunq; dixerint vobis seruate & facite, secundum verò opera eorum nolite *Heb. 13.* facere. Apostolus quoque, Obedite, inquit, prępositis vestris, & subiacete eis. *Rom. 13.* Rursumq; ait: Omnis anima potestatibus sublimioribꝰ subdita sit, non enim est potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt: qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. In Deuteronomio etiam scriptu- *Deut. 17.* ra diuina dicit, Qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israel: omnisque populus timebit, vt nullus deinceps intumescat superbia. Alio item loco ait, Quasi sce- *1. Reg. 15.* lus idololatriæ est, nolle acquiescere. Operæprætium fuerit, adducere in medium etiã eã quæ de hac re scribit Clemẽs *Clement.* Petri Apostoli discipulus. In quadam enim epistola ita loquitur: Si vobis Episcopis omnes presbyteri, diaconi, & sub-

diaconi, reliquique clerici non obedierint: si principes omnes tam maioris quàm inferioris ordinis, atq; reliqui populi, tribus, & linguæ nō obtemperauerint, extorres à regno Dei, & consortio fidelium, atque à liminibus sanctæ Dei Idem. Ecclesiæ alieni erunt. Et infra in eadem epistola: Qui, inquit, episcopis non obediunt, indubitanter rei, & reprobi existunt: de quibus etiam beatus Petrus instructor, & ordinator noster ac princeps Apostolorum manifestè cunctos audientes instruebat dicens, Qui Episcopis restiterit aut inobediens fuerit, non his sed domino saluatori nostro, cuius legatione funguntur, resistit. In alia quo-Idem. que Epistola Clemens narrans beato Iacobo ea quæ docere solebat Petrus (cuius ipse indiuiduus comes fuerat) scribit hunc in modum: Quotidiana illius prædicatio hæc erat, quā tibi frater charissime significare curaui. Bonorum, in-Marc. 12. quit, operum summa sunt, Deum (quantum vnusquisque sapit & potest) totis intimi cordis visceribus diligere: & p̄ximum sicut seipsum. Paucisque interiectis addit: Episcoporum præceptis in omnibus obedite, etiamsi ipsi aliter (qd̄ absit) agant: memores scilicet illius dominici præcepti, Quę dicunt facite, quę Matth. 23. autem faciunt, facere nolite. Obedientia, & humiliatio quæ magistris Impenditur, domino exhibetur. Hæc ex Clemente. Ergo sicut dicebamus, non propter malos contemnenda est Ecclesia, Non idcirco vituperandus est honorabilis ordo vel Episcoporum, vel sacerdorum, vel monachorum, quod quāplures perditè viuentes habeat: neque enim sacrum Apostolorum ordinem ideò non veneramur, quod Iudas in eo tam sceleratus fuerit, vt Christū tradere. Sicut aūt in Ecclesia multi sunt ma-Matth. 13. li, ita sunt & multi boni. Ipsa n. est sagena bonos malosq; pisces pariter cōplectēs: ipsa est area, grana simul & paleas continens. Quamdiu hic viuitur, necesse est vt boni cū malis permaneant, eosque tolerēt: postea Dominus separabit Luc. 3. malos à bonis. Hęretici dum quasi separare se volunt à malis, præcidunt se ab Ecclesia: vel hinc apertè demonstrātes quòd nō solida grana, sed leuissimæ paleæ sint: nam si grana essent, non eos ab area dominica ventus superbè excuteret.

Quòd hæreticis ab Ecclesia separatis, & charitatem non habētibus nihil prosint bona quæ ipsi facere videntur.

CAPVT VIII.

IAm ab Ecclesia præcisi hæretici, licèt in virulentis libris quos edunt, nonnunquàm bona intermisceant, licèt aliqua quæ ex se vtilia sunt, doceant, licèt eleemosynas faciant, & precibus dediti sint, licèt tormenta, atq; ipsam mortem intrepidè subeant, nihil eis prosunt illa omnia: quia charitatem non habēt, nec habere possunt; quum Ecclesiæ catholicæ vnitatem videlicet tunicam Christi inconsutilem per nefarias sectas discindere nitantur. Verissima enim sunt hæc verba Pauli Apostoli, Si linguis inquit, hominum loquar, & angelorum, 1. Cor. 13. charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans aut cymbalum tinniens: & si habuero prophetiam, nouerim mysteria omnia & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum: & si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatē aūt non habuero, nihil mihi prodest. Qui beatus Apostolus postquàm opera carnis alio loco enumerasset, & inter illas sectas siue hæreses expressisset, terribili sentētia mox subiecit, Prædico vobis sicut prædixi, quoniam q̄ talia agunt, regnum Dei nō cōsequentur. Hinc sacer prȩsul August. Augustin. in libro de fide ad Petrum ait: Firmissimè tene, & nullatenus dubites, quem libet hæreticū siue schismaticū, si Ecclesię Catholicę nō fuerit aggregatus, quātascunq; eleemosynas fecerit, & si pro Christi nomine etiam sanguinem fuderit, nullatenus posse saluari. Idem beat' Idem. Antistes quarto libro de baptismo aduersus Donatistas, scribit in hæc verba: Constituamus aliquē castum, continētē, non auarum, non idolis seruientem, hospitalem, indigentibus ministrantē, non cuiquam inimicum, non contentiosum, patientem, quietū, sobriū, frugalē, sed hæreticū: nulli vtiq; dubium est, eū p̄pter hoc solum quod hæretic' est, regnum Dei non possessurum.

De vnitate fidelium, & quòd vnus Dei vnica sit Ecclesia, extra quam nulli salus esse potest.

CAPVT IX.

Ephes. 4. APostolus vociferatur, admonet, precatur, & dicit: Solliciti sitis seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus,& vnus spiritus: sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma. At hæretici vocem hanc Apostolicam non audiunt. Persuadeant sibi sanè quod volunt: non possunt esse tot Ecclesiæ, quot emergunt hæreses, & fiunt schismata. Etsi plures dicuntur Ecclesiæ, propterea quòd plures in orbe terrarum sint fidelium congregationes & cateruæ: omnes tamen in vnitatem orthodoxæ fidei conuenientes, vnam efficiunt Ecclesiam. Ea per totum mundum vnam seruat sanctæ cōmunionis integritatem. Vnius ergo Dei vna est Ecclesia, vnius viri Christi vna sponsa, sicut Paulus, spiritu Dei plenus, ait, *2. Cor. 11.* Despondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo. De qua sua vnica ipse *Psal. 21.* Christus ad patrem in Psalmo, Erue, inquit, de manu canis vnicam meam. De *Cant. 6.* qua rursum dicit, Vna est colūba mea. Ista vnica nimirum ea est quæ hoc seculo nostris ab hæreticis Papistica, à nobis dicitur Apostolica atq; catholica, id est, vniuersalis. Ipsorum hæreticorum recens nata sine nuper resuscitata synagoga, dogmatibus nescio quibus malè ebria, inconstans,& infami, (quæ instituta traditionesque maiorum, & fidem quam Apostoli, Apostolorumque discipuli, ac martyres, cęterique sancti omnes tenuerunt, impugnat) non potest esse illa vnica, non potest esse illa veritatis columna. Catholica verò planè firmamentum veritatis est, quæ licèt varijs vel hæreticorum vel ethnicorum assultibus ferè semper impetita pulsataque fuerit, *1. Timot. 3.* stabilis tamen atq; insuperabilis in vna eademq; fide hactenus permāsit, & in æternum permanebit. Cum hac enim Christus, se futurum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi promisit. De hac dixit, Portæ inferi non præualebunt aduersus eā. *Matth. 28.* Hæc est arca illa Noe, intra quam quicunque nō est, vt diluuio absorbtus pereat necesse est. Hæc est illud corp' Christi my- *Matth. 16.* sticum, à quo quodcunque membrum *Genes. 7. 8.* separatum fuerit, viuere non potest. O profundam cæcitatem, ô miserandam dementiam infœlicissimorum hæreticorum, qui venerabilem illam Dei domum (extra quam nullus Deo placere potest) reliquerunt: ad quam nisi humiliati atq; obedientes reuersi fuerint, nisi Ecclesiæ catholicę vnitatem tenuerint, quantumcunq; pbl ac iusti esse videantur, eos ex hac vita migrātes, nō gaudia cœli, nec remedia purgatorij, sed æternæ damnationis supplicia excipient.

COLLYRII HAERETICORVM
Liber posterior.

De arrogantia, & impijs dogmatibus Hæreticorum huius temporis.

CAPVT I.

PRofectò dum ego arrogantiam & impietatē hæreticorum æui nostri memoria repeto, lachrymas cōtinere vix possum. Ipsi *Singulis ordine post respondet.* enim obtemperare Ecclesiæ nolunt: subesse eius præsulibus modis omnibus recusant. Summi Pontificis (qui supremus Christi vicarius est) primatum nihili æstimant: Apostolicæ Sedi petulanter insultant. Monstrosæ confusionis sectatores, diuinæ ordinationis insectatores, visibilem Ecclesiam sine visibili capite in terris esse volunt. Inter Laicos & Clericos nihil discriminis constituunt: in sanctum sacerdotium cęterosque ordines sacros contumeliosi sunt. Sacramentalem salutiferamque exomologesim, quam corā sacerdote (peccata nostra aperiendo atq; enumerādo facimus) explodūt & exibilant. Blasphemiarum aceruos in illum diuini amoris omniumq; bonorum fontem sacram Eucharistiam & in cœleste illud Missæ sacrificium, in illa inquam, ineffabilis dignitatis mysteria, barbarica paganicaq; irreuerentia congerunt. Sanctę vnctionis sacramentum quod fidelibus morti vicinis administratur, tanquā rem inanem irridēt atq;

reijciunt, imò verò plerique ex eis, consecratum oleum calceis suis inungendis (ô scelus nefandum) iam adhibuisse perhibentur. De præcellentissimæ deiparæ virginis Mariç dignitate, quantum possunt derogant. Cultum ei impẽsum, & venerationem sanctis beatisque cœli ciuibus exhibitam, insolentissima temeritate damnant: eos non debere inuocari insipientissimè deblaterant: eorum honorandas imagines è tẽplis eijciunt. Purgatorium fabulam dicunt: vnde etiam pro defunctis orandum esse negãt. Propterea dicacitate, & risu vsum aquç benedictç, ac cereorum æxternosq; ritus, & dies festos in Ecclesia Dei receptos incessunt. Arbitrium hominis liberum non esse, & fidẽ sine bonis operibus ad salutem sufficere gãniunt. Monachismum detestãtur: eum nouum hominum commẽtum esse dicunt. Nuptias ita laudant vt virginitati detrahant. Hominem non posse continenter viuere, ob idq; non debere continentiam vouere pronunciant: & si quis illam vouerit, ac posteà vnum violauerit, nihil talem offendisse, nihil in Deũ peccasse iudicant. Incesta sacerdotum, monachorum, ac virginum Deo sacratarum connubia approbant. Cœlibatũ omnemq; carnalium voluptatum abstinentiam paruipẽdunt. Libertatẽ carnis, libertatem Euangelicam appellant. Breuiter: quicquid eis libet etiam licere putant: atq; ita rabie quadam correpti, suas animas in gehennam confidenter præcipitant. Magnum illis studium est, quàm plurimos in eadem secum pditionis nassam illicere: & vbi aliquem veneno pestiferæ psuationis infecerint, tum mirificè exultant atq; gloriantur. Aiunt talem iam verè illuminatum, fœliciterque immortali semine verbi Dei renatum esse. Deus bone, in quæ tẽpora incidimus nos? Quàm indignè hoc nostro seculo ab istiusmodi hæreticis prophanantur omnia. Quanta ipsi feritate in spõsam Christi Ecclesiam debacchãtur? Sed operæ pretium est, vt aduersus impiam eorum temeritatem, præter illa quæ supra in mediũ protulimus, adhuc aliqua breuiter adducamus.

De obedientia præstãda Ecclesiæ atq; antistitibus: & de summi Pontificis Sedisq; Apostolica primatu.

CAPVT II.

CHristianos omnes debere obedire Ecclesiæ, debere subesse eius antistitibus, abũde suprà in priori libro fuit demonstratum. Quòd autem hæretici primatum summi pontificis & eminentiam Sedis Apostolicæ despiciunt atq; impugnant, hoc faciunt quod sibi proprium est. Nam beatus Dei martyr Cyprianus scribens ad sanctum Corneliũ, ita loquitur: Non aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata scismata, quàm inde quòd sacerdoti non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus iudex vice Christi cogitatur. De ipso supremi pontificis, & sedis Apostolicæ primatu, sanctus Anacletus Petri Apostoli discipulus, in quadam epistola sua scribit hunc in modum: Sacrosancta Romana & Apostolica Ecclesia, nõ ab Apostolis, sed ab ipso Domino saluatore nostro primatum obtinuit, & eminentiam potestatis super vniuersas Ecclesias, ac totũ Christiani populi gregem assequuta est: sicut ipse beato Petro Apostolo dixit, Tu es Petrus, & super hanc petram, ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo claues regni cœlorum, & quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlo: quæcunq; solueris super terram, erunt soluta & in cœlo. Adhibita est etiam societas in eadem Romana vrbe beatissimi Apostoli Pauli vasis electionis, qui vno die, vno quoque tempore gloriosa morte cum Petro, sub principe Nerone decertans coronatus est: & ambo sanctam Romanam Ecclesiam consecrarunt, alijsque omnibus vrbibus totius mundi, eam sua præsentia atque venerando triumpho prætulerunt. Et paulo infrà idem Anacletus ait: Inter beatos Apostolos quædam fuit discretio: & licet omnes essent Apostoli, Petro tamen à Domino est cõcessum, & ipsi inter se idipsum voluerunt, vt reliquis omnibus præesset Apostolis, & Cephas, id est, caput, teneret principatum Apostolatus: hæc Anacletus.

Cyprianus. Anacletus. Matth. 16.

De discrimine inter Laicos, & Clericos.

CAPVT III.

Ignatius.

DE discrimine quod est inter laicos atque eos qui sacris sunt initiati, mul-

multa & diuinæ literę, & Apostolorum canones, & scripta eorum qui cum Apostolis conuersati sunt, continēt. Beatus Ignatius Ioannis Apostoli discipulus in epistola quam scripsit ad Trallianos, inter cætera quibus commēdat dignitatem Episcoporum, sacerdotum, & diaconorum, ait: Episcopo subiecti estote sicut domino: presbyteris subditi estote sicut Apostolis: oportet etiam & diaconis q sunt in ministerio Iesu Christi omni modo placere. Sine ipsis Ecclesia electa non est, neq; collectio sanctorum, neq; cōgregatio sancta: Hæc Ignatius. Diu' Ioannes Chrisostom' loquēs de sacerdotib' præstantiam eorū huiusmodi verbis effert: His qui terram incolunt atque in ea versantur, commissum est vt ea quæ in cœlis sunt dispēsent: his datū est, vt potestatem habeant, quam neque angelis neque archangelis datam esse voluit Deus. Quid hoc aliud esse dicas, nisi omnem rerum cœlestium potestatem illis à Domino concessam? quorumcunq; enim, ait peccata remiseritis, remittuntur eis: & quorumcunq; retinueritis, retēta sunt: Rursum ipse Chrysostomus dicit. Quum Sacerdos spiritū sanctum inuocauerit, sacrificiumque illud horrore & reuerentià plenissimū perfecerit, cōmuni omnium Domino manibus assiduè pertractato, in quorum illum ordine, quæso te, collocabimus? Itemque ait, Sacerdotium quidem in terra peragitur, cæterum in rerum cœlestium classem ordinemq; referendum est. Hæc Chrysostomus. Omnes quidem sancti aliquando dicuntur in scripturis sacerdotes, ꝓpterea quòd spirituales hostias offerant Deo: sicut etiam dicuntur reges, eo quòd regant suos affectus: sed nō nisi hi qui ab Episcopo consecrantur, externo sacerdotio fungi possunt. Temporibus Apostolorum eadem erāt sacrorum ordinum nomina, quæ modò sunt in Ecclesia. Vnde Ignatius in Epistola ad Antiochenos scribit ita, Saluto sanctum presbyterum vestrum, saluto sanctos diaconos, saluto subdiaconos, lectores, cātores, ostiarios, laborantes exorcistas, atque confessores.

Chrysost. *Ioan. 20.* *Idem.* *Idem.* *1.Pet. 2.* *Ignatius.*

De confessione sacramentali.

CAPVT IIII.

EXomologesim sacramentalem à Christo institutam fuisse certū est, qui sacerdotibus dedit potestatē absoluendi homines à peccatis, dicens, Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Neq; enim Sacerdos potest remittere peccata sibi incognita. Quare vt per ipsum Sacerdotem concedatur peccatorum absolutio & remissio, necesse est vt per eum qui peccauit, fiat peccatorum cōfessio declaratioque. Hinc Clemens Petri Apostoli discipulus scribens Sancto Iacobo Hierosolimorū Episcopo, inter multa alia quæ se ab ore ipsius Petri accepisse testatur, hæc etiam ponit: Si fortè, inquit, alicuius cor vel liuor, vel infidelitas, vel aliquod aliud malum latenter irrepserit, non erubescat qui animæ suæ curam gerit cōfiteri hæc ei, qui præest: vt ab ipso per verbum Dei & cōsilium salubre curetur, quo possit integra fide, & operibus bonis pœnas æterni ignis effugere, & ad perpetuæ vitæ præmia peruenire. Cyprianus Martyr in sermone de lapsis, verba faciens de his qui corde dunraxat peccauerunt, ait: Quoniam de ea re vel cogitauerunt, hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolenter, & simpliciter confiteantur, exomologesim conscientiæ suæ faciant, animi sui pondus exponant, salutarem medelam paruis licèt ac modicis vulneribus exquirant. Et paulò post: Confiteantur singuli, quæso vos fratres, delictum suum, dum adhuc qui deliquit in seculo est, dum admitti eius confessio potest, dum satisfactio, & remissio facta per Sacerdotes apud Dominum grata est. In publica pœnitētia solebat olim palàm fieri confessio: sed ea consuetudo iustè posteà obrogata fuit.

Ioan. 20. *Clemens.* *Cyprianus.*

De sacrosancta Eucharistia.

CAPVT V.

BLasphemias quibus hæretici sacrosanctam Eucharistiam modò impetunt, vel solus Ioannes Damascenus retūdere poterit, q de illa, quarto libro orthodoxæ fidei, loquitur in hunc modū: Non est figura corporis & sanguinis Christi (absit .n. hoc) sed est ipsum corpus domini deificatū, ipso domino dicēte, Hoc est, nō figura corporis mei, sed corpus meum: nec figura sanguinis, sed sanguis. Et, Caro mea verus est cibus, &

Damasc. *Matt. 26.*

& sanguis meus verus est potus. Si volens Deus verbum factus est homo, & ex sanctę semper virginis puris atque illibatis sanguinibus sibi carnē subsistere fecit: non potest panē corpus suiipsius facere, & vinum sanguinem? Dixit in principio, Producat terra herbam virētem: atq; hactenus pluuia facta, terra producit sua germina, diuino adiuta vigorataque præcepto. Dixit Deus, Hoc est corpus meum, Et: Hic est sanguis meus, Et: hoc facite in meam cōmemorationem: & vtiq; omnipotenti eius præcepto id efficitur. Spiritusſancti operatione hoc super naturam operatur Deus, qđ sola fides capere potest. Proinde cū omni timore, & conscientia munda atq; indubitata fide accedamus, veneremurque ipsum tota puritate animi & corporis. Hæc est incruenta illa hostia, quam ab ortu solis vsq; ad occasum sibi offerri per prophetam Dominus dicit, corpus videlicet, & sanguis Christi. Dicitur communio, & est reuerà: quia communicamus per ipsam Christo, & participamus eius carne ac diuinitate, nobisque mutuò per illam communicamus, & vnimur. Hactenus Damascenus. Diuus Ioannes Chrysostomus libro tertio de sacerdotio scribit in hæc verba: Dum conspicis Dominum immolari, sacerdotem sacrificio incumbere, precariq; desuper, & turbam omnem precioso illo sanguine rubefieri, etiamne te adhuc inter mortales versari atq; in terra consistere censes? ac non potius repentè in cœlos transferris, omnemq; cogitationem carnis abijciens, nudo animo, mēte pura circunspicis quę in cœlo sunt? O magnum miraculum, ô magnā Dei erga humanum genus beneuolentiam, &c. Hæretici verba illa Domini, Hoc est corpus meum, hac satanica interpretatione deprauant. Verbum, inquiunt, Est, debet reddi per verbum significat: vt sit sensus, Hoc significat corpus meum, quemadmodum ibi, Petra erat Christus, id est, significabat Christum. O impietatem detestādam. Atqui Paulus figuratè dicens, Petra erat Christus, non asserit Christum esse petram corpoream, sed petram spiritualem: id qđ verba eius mox prįcedentia testantur, dum dicit, Bibebant autem de spiritali consequente eos petra. Si liceret in explanatione scripturarum ita abuti verbo substantiuo, latissima pateret via ad inauditas hæreses suscitandas. Et quid stolidius absurdiusq; foret, quam dicere sententiam hanc, Ego sum pastor bonus, sic esse interpretandam, Ego significabo pastorem bonū, vel figura sum pastoris boni? Non minus ineptum impiumq; fuerit dicere verba illa dominica, Hoc est corpus meum, sic esse reddēda, Hoc significat corpus meum, aut, Hoc est figura corporis mei. Nos Ecclesiæ filij firmissimè credimus, sub specie panis, corp⁹ Christi non minus verè esse in Eucharistia, quàm est in cœlo. Credimus ad prolationem sacratissimorum verborum, virtute diuina, non sacrificantis merito, panem vinumque conuerti in corpus, & sanguinem Christi: adesse verum corpus Domini in altari cum numerosa angelorum multitudine, & tamē ipsum idem in cœlo ad dexteram patris permanere. Incomprehēsibilia sunt ista. Fit ita, quia Deus vult ita, Deus ita instituit. Sanè si sensibili exemplo hic vti licet, agnoscimus verbum ab homine prolatum, & integrū audientium auribus excipi, & nihilominus integrum in proferēte manere: itidem figuram hominis in obiectis speculis efformari, & tamen ab homine nō recedere.

Ioan. 6. Ioan. 1. Genes. 1. Malach. 3. Chrysost. 1. Cor. 10. Ioan. 10.

De Sacramento vnctionis infirmorum.

CAPVT VI.

Sacramentū vnctionis, quod à Christo institutum infirmis administratur, Iacobus Apostolus promulgauit sic scribens: Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vnguentes eum olio in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, alleuiabit eum dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei. Vir eximia & sanctitate, & doctrina cōspicuus Hugo à sancto Victore, libro secundo de sacramentis colligit ex prædictis Iacobi Apostoli verbis, hoc sacramētum duplici ex causa institutum fuisse: nempe ad peccatorum remissionem, & ad corporalis infirmitatis reuelationem. Vbi etiam ait: Qui hanc vnctionē fideliter & deuotè percipit, per eam sine dubio & in corpore & in anima alleuiationē consolationemq; accipere meretur,

Iac. 5. Hugo à S. Victore.

si tamen expedit vt in vtroq; alleuetur. Quod si fortè corporis sanitatem atque valetudinem habere illi non expedit: illam procul dubiò quæ est animæ sanitatem, & alleuationem in hui' vnctionis perceptione acquirit. Hæc ille: Sācta cōsuetudo vngendi infirmos oleo consecrato, semper in Ecclesia Dei sub nouo testamento fuit obseruata. Nam & in Euangelio legimus, Apostolos oleo vnxisse infirmos. Huius vnctionis meminit Chrysostomus tertio libro de sacerdotio. Innocentius quoq;, qui ante mille & centum annos vniuersali Ecclesiæ præfuit, prim' huius nominis pontifex summus, in epistola quā ad Decentium Eugubinum Episcopū scripsit, præclarè de hac vnctione disserit.

Marc. 6.

De Deipara virgine Maria.

CAPVT VII.

Mariam veram Dei genitricem nō posse satis laudari, omnes pij fatentur. Eius dignitas, omnium angelorum dignitatem superat: nam quum Dominum vniuersæ creaturæ genuerit, ipsa quoq; vniuersæ creaturæ Domina est. Deum virgo concepit, virgo peperit, & post partum virgo inuiolata permāsit. Merito itaque iuxta ipsius vaticinium, omnes generationes eam dicunt beatā. Conuenienter appellamus eam salutē, vitam, & spem nostram, propterea q Christus qui principaliter est salus, vita, ac spes nostra, se per illam nobis dederit, quodq; ipsa apud filiū materna fiducia nobis impetret quæ salutaria sunt. Aegrè ferunt hæretici, quòd illam talibus appellationibus prosequamur: sed si saperent & intelligerent, nō ob id indignarentur. Sæpe enim ea quæ attribuuntur Deo creatori, rectè attribuuntur etiam creaturis: aliter tamen Deo, atq; aliter creaturis. Vnde Paulus scribens Thessalonicensibus dicit, Quæ est spes nostra, aut gaudium, aut corona gloriæ: nónne vos ante Dominū? Et hi ad quos sermo Dei factus est vocantur dij. Apostoli quoq; à Christo dicuntur lux mūdi. Itidem adoratio inuenitur laudabiliter exhibita creaturæ. Nam scriptum est, quod Abraham adorauerit filios Heth, & quod Iacob adorauerit fratrē suum Esau, quodque filij prophetarum adorauerint Helisæum prophetam.

Luc. 1.

1. Thes. 2.

Ioan. 10.

Matth. 5.

Genes. 23.

Genes. 33.

4. Reg. 2.

In Liturgia Chrysostomi hæc verba de ipsa Maria habentur: Verè dignum & iustum est, glorificare te Deiparam, & semper beatissimam, ac penitùs incontaminatam matrem Dei nostri, honoratiorem Cherubin, incomparabiliterq; gloriosiorem Seraphin, quę citrà corruptionem ipsum Deum genuisti: te verè deiparam magnificamus. Aue Maria gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictús fructus ventris tui: quoniam saluatorem peperisti animarum nostrarum. Sæpius etiam in eadem Liturgia verba ista iterantur: Sanctissimæ, intemeratæ, super omnes benedictæ, gloriosæ dominæ nostræ, deiparæ, & semper virginis Mariæ, atq; omnium sanctorum memoriam agentes, nosipsos & inuicem, atque omnem vitam nostram Christo Deo nostro commendemus. Beatus Bernardus inter multa quæ de eadem deiparā virgine scribit, hæc dicit: In periculis, in angustijs, in rebus dubijs, Mariam cogita, Mariam inuoca. Non recedat ab ore, non recedat à corde. Et vt impetres orationis eius suffragium, non deseras conuersationis exemplum. Ipsam sequens non deuias, ipsam rogans non desperas, ipsam cogitās nō erras, ipsa tenēte nō corruis, ipsa protegente non metuis, ipsa duce non fatigaris, ipsa propitia peruenis. Hæc Bernardus. Nōn potest gratus esse filio, qui matris honori detrahit. Mariam post partum permansisse virginem firmiter credit Ecclesia Dei. Vnde perpetuam eius virginitatem beatus Hieronymus aduersus blasphemias impuri Eluidij, insigni libello tutatus est.

Chrysosto. mi Liturgia.

Luc. 1.

Bernardus

De veneratione & inuocatione sanctorum.

CAPVT VIII.

Diabolus sciens cultum sanctorum Deo plurimùm placere, ingentémque vtilitatem adferre fidelibus, eum per hæreticos abrogare molitur. Si non esset Deo accept' honor qui sanctis exhibetur, Psalmista lætabundus non caneret, Mihi nimis honorati sunt amici tui Deus. Ab ipso Deo sancti honorantur, queadmodū Christus ait, Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum pater meus qui in cœlis est. Nū quæso eos non venerabimur, quos Deus in cœlis hono-

Psal. 138.

Ioan. 12.

honorat? Planè sanctos colere, est Deū qui illis sanctitatem contulit, honorare. Aliter ipsum Deum, atq; aliter sanctos colimus: neq; enim sanctis veram illam latriam, quæ solùm diuinæ naturæ competit, exhibemus. Nō potest nō eximium fructum referre is, qui cultui sanctorum deditus est, & eos piè atque humiliter inuocat. Nam sicut diuinus ille Dionysi' Areopagita Apostoli Pauli discipulus, in calce libri de ecclesiastica hierarchia testatur, Dei munera conuenientissimè petit, qui per sanctos illa petit: qui verò sanctos despicit, eorumque intercessiones sibi minimè necessarias apud Deum esse iudicat, nunquam vtiliter consequetur ea, quæ per seipsum insolenter postulat. Igitur absque aliqua dubitatione credendnm est, sanctos qui iam æternam beatitudinem sunt adepti, auxilium præstare his à quibus sanctè coluntur. Si enim ipsi sancti quum adhuc infirmitate mortalitateq; carnis circūdati peregrinarentur à Domino, suis precibus alios iuuare poterant atque iuuabant (vnde Paulus Ro-
Rom. 15. manis scribens air, Obsecro vos fratres per Dominum nostrum Iesum Christum, vt adiuuetis me in orationibus vestris ad Deum) quanto magis id facere possunt, & faciunt, quando in cœlis Deo intimius coniuncti, perfectiorem charitatem, pleniorem que potestatem obtinent? Perspicuum autem est, eosdē gloriosos cœli ciues agnoscere preces nostras ꝑpter ineffabilem illam vnionem, qua Deo felicissimè vniti sunt. Vnde in libro de cognitione veræ vitæ,
Augustin. qui sub nomine Augustini edit' est, ita legimus: Quum animæ nostræ aliquid secundum Deum desiderant, & hoc sibi per sanctos dari, siue corde, siue lingua, siue voce postulant: animæ sanctorum quibus est idem audire quod videre, & è conuerso, desiderata eis à Deo impetrant. Basilius Magnus attendens
Basilius. prædictam vnionem qua beati vniuntur Deo, in libro quem de vera virginitate edidit, de sanctorum patrum spiritibus, hæc dicit: Nullus ex his est, qui nō singula vbiq; consideret: etsi enim oculis carneis minimè conspicui sunt, incorporeis tamen obtutibus ad agnitionem complectūtur omnia, & comprehendunt. Ipse Basilius, itemq; Chrysostomus, & cæteri theologi sancti, conciones plures de martyribus habuerūt, in quibus auditores suos hortabantur, vt solennitates ipsorum martyrum pia animi alacritate celebrarent, eorum sacras reliquias religiosè venerarentur, ad eos tanquam ad præsentissimos auxiliatores semper confugerent.

De Imaginibus sanctorum.

CAPVT IX.

SI iustum est, vt sanctos in corruptionis munere donatos, & cū Christo regnantes colamus, rectè etiam eorum imagines honoramus, ipsisque procidimus: quū honor imagini impensus refeatur semper in suum exemplar, id est, in id vnde imago deducta est, & quod ipsa repræsentat: neque enim materiam ex qua imago facta est, venera-
mur. Nam Deus in Exodo & Deutero- *Exod. 20.*
nomio, vel aliis veteris testamenti locis *Leuit. 26.*
vetans fieri sculptilia, & similitudines, *Exod. 25.*
non omnino damnat imagines, sed ꝓhibet ne illis tanquā dijs per idololatriam adoratio deferatur. Nam Cherubin obumbrantia propiciatorium ab ipso Deo iussus est facere Moyses. Diuorum
imagines, libri simpliciorum sunt: sed *Deut. 5.*
& eruditi atque sapientes, quique ex illarum aspectu non parum proficiunt. Hinc pluribus iam Conciliis approbatus fuit in Ecclesia vsus sanctarum imaginum. Secundi Concilij Nicæni verba hæc sunt: Fatemur vnanimiter, nos ecclesiasticas consuetudines retinere vel-
le, quarum de numero est imaginum *Nicænum concilium secundum.*
effiguratio. Et paulo infra: Nos regiam viam incedentes, & sanctorum diuinorumque patrum nostrorum doctrinæ insistentes, atque catholicæ Ecclesiæ (in qua spiritussanctus habitat) traditionem obseruantes, definimus, cum omni diligentia & cura, venerabiles sanctasq; imagines in templis sanctis collocandas, habendasque tum in sacris vasis & vestibus, tum in parietibus, & tabulis, in ædibus priuatis, & viis publicis: quo scilicet per hanc imaginum inspectionem omnes qui contemplantur, ad prototyporum memoriam & recordationem atq; desiderium veniāt, illisque salutationem, & honorariam adorationem exhibeant. In eodem cō-
cilio Nicæno citantur verba diui Basi- *Idem ex Basilio.*

lij dicentis: Historias imaginum sanctorum honoro, & palam adoro, hoc enim nobis traditum est à sanctis Apostolis. Vbi ipse Basilius intelligit adorationē reuerentiæ, non autem illam adorationem latriæ, quæ Deo tantùm debetur.

De orationibus, quæ pro fidelibus defunctis fiunt, siue de Purgatorio.

CAPVT X.

2. Marc. 12 HAereticis purgatorium esse negātibus, reclamāt hęc diuinæ scripturæ verba, Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis orare, vt à peccatis soluātur. *Dionysius Areopag.* Dionysius Areopagita Pauli Apostoli discipulus, capite vltimo libri de ecclesiastica hierarchia, apertè declarat, pontificem ex traditione Apostolorū fundere preces pro fidelibus defunctis: vbi inter cætera dicit, Venerandus antistes precem sacram sup mortuum peragir. Precatur oratio illa diuinam clementiam, vt cuncta dimittat per infirmitatem humanā admissa peccata defuncto, eumq; in luce statuat, & regione viuorum, in finibus Abrahæ, Isaac, & Iacob, in loco vnde aufugit dolor & tristitia atq; gemitus. Hæc ille. Itidem beatus Ioannes Chrysostomus, Gregorius Nyssenus, & alij quam plures asserunt, *Chrysost. Greg. Nyssenus.* ab Apostolis sancitum fuisse, vt sacerdos in Missæ sacrificio memoriam fidelium defunctorum agat: id quod Ioannes Damascenus abundè docet in sermone quem de defunctis sctiptit. *Damascenus. Liturgia Chrysost.* Vnde etiam in Liturgia Chrysostomi legim' hanc precatiouem: Honorabilium, incorporearum, supercœlestiumq; potestatum, & sancti Prophetæ præcursoris ac Baptistæ Ioannis, sanctorumq; Apostolorum glotiosissimorum, atq; omnium sanctorum tuorum supplicationibus respice nos Deus, & memēto omnium, qui in resurrectionis vitæq; æternæ spe obdormierunt, eosq; fac requiescere, vbi cernitur lumen vultus tui. Hęc ibi. Quod si pro defunctis orandum est, planè Purgatorium est. Nam quum neque pro illis qui in cœlum, neq; pro his qui in infernum recepti sunt orare cōueniat (illi enim non egent, isti iuuari non possunt viuentium precibus) fatendum, est animas eorum defunctorum pro quibus oramus, neq; in cœlo, neq; in inferno esse: sed esse alibi, vbi adhuc purgantur. Nisi quorundam peccatorū purgatio etiam post mortem, hoc est in futuro seculo fieret, Christus non protulisset istam sententiam, Qui dixerit verbum contra spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc seculo, neq; in futuro. *Matth. 12.* Innumeræ reuelationes viris fœminisq; sanctissimis diuinitus factæ, & ipsæ defunctorum animæ, quę nouissimis hisce temporibus frequēter (Deo ita disponente) viuentibus apparēt, maximæq; inuiolabilis Ecclesiæ catholicæ authoritas, abundè testantur esse Purgatorium, etiamsi illud diuinæ scripturæ antiquorumq; theologorum verbis cōprobari non posset.

De aqua benedicta, & cereis ac luminaribus Ecclesiæ.

CAP. XI.

DE aqua benedicta Alexander summus pontifex, & martyr Dei inclytus, in quadam epistola sua ante annos mille quadringentos scripta, loquitur hunc in modum: *Alexāder.* Aquam sale conspersam populis benedicimus, vt ea cūcti aspersi sanctificentur ac purificentur: quod & omnib' sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam si cinis vitulæ aspersus populum sanctificabat atque mundabat, *Leuit. 16. Hebr. 9.* multo magis aqua sale aspersa diuinisque precibus sacrata populum sanctificat atque emundat. Et si sale asperso per Helisæum prophetam sterilitas aquę sanata est, *4. Reg. 2.* quāto magis diuinis precibus sacratus, sterilitatem rerum aufert humanarum, & coinquinatos sanctificat atq; expurgat, ac cętera bona multiplicat, *Matth. 16.* & insidias diaboli auertit, & à phantasmaticis versutijs hominem defendit. *Marc. 6.* Nam si tactu fimbriæ vestimenti Saluatoris saluatos infirmos esse non dubitamus, *Luc. 8.* quantò magis virtute sacrorum eius verborum diuinitùs sacrantur elementa, quibus sanitatem corporis, & animæ humana percipit fragilitas? Hæc Alexander. Cereos & luminaria etiam Apostolorum temporibus in locis Deo consecratis fuisse, testatur septuagesimus primus Canon ipsorum Apostolorum: *Canon Apostolicus.* cuius Canonis verba sic habent: Si quis clericus aut laicus ceram vel oleum ex sancta surripuerit Ecclesia, à cōmunione excluditor. Sanctus Ioannes Damascenus in concione de defunctis

ctis citans Athanasium, ita loquitur; Athanasius ille magnus in sermone vndecunq; concinno, quem in eos qui obdormierunt scripsit, hæc dicit: Etiamsi is qui in pietate defunctus est, sub dio collocetur, ne omiseris oleum, & ceram (inuocato Christo Deo) ad sepulchrũ accédere: accepta enim Deo sunt hæc, plurimamq; ab ipso referunt retributionẽ. Oleum enim & cera, holocaustum est: incruentæ autem hostiæ oblatio, propitiatio est: quod verò in pauperes cõfertur beneficium, omnis bonę retributionis est augmentum.

Damascenus ex Athanasio.

De externis ritib⁹ ac ceremonijs, & de festis.

CAPVT XII.

DEum nostrum qui spirit⁹ est rectè colimus, non spiritu solùm, sed etiam corpore externisq; ritibus: nempe capitis inflexione, genuum submissione, manuum eleuatione, cõiũctioneq;, vocis prolatione atq; cantu, & alijs cõsimilibus modis. Nam quum nos nõ ex inuisibili tantùm, sed ex visibili quoq; constemus natura, iustum omnino est, vt ipsi conditori nostro duplicem adorationem offeramus, videlicet inuisibilem & visibilem. Parùm quidem aut nihil prodest externa adoratio, si desit interna: per externam tamen, interna plurimùm iuuatur. Eas cæremonias diuini cultus quas Ecclesia obseruat probatque, conuenientissimas esse agnoscit, quisquis rerum sacrarum rationes perdidicit, & humilis est. Festorum dierum meminit quinquagesimus primus canõ Apostolorum in hunc modum: Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, carnibus ac vino festiuis diebus per abominationem, & non propter animę exercitationem abstineat, deponitor.

Canon Apostolor.

Beatus etiam Ignatius Ioannis Euangelistæ discipulus in epistola quam scripsit ad Philippenses, ait: Dies festos nolite inhonorare.

Ignatius.

De libero arbitrio, & de fide atq; operibus.

CAPVT XIII.

QVòd hominis arbitrium non esse liberum: & fidem sine bonis operibus ad salutem sufficere prędicant hęretici, nimirum occasionem, & fomentum totius iniquitatis sibi suisque discipulis præbent. Si nobis deest arbitrij libertas, si non voluntate eligente, sed necessitate cogente peccamus: iniustus est Deus, qui peccantes ęternis tormẽtis addicit. Si arbitrium nostrum non est liberum, omnino coacta est vita nostra: frustrà homines rationis participes dicimur, frustrà accepimus præcepta bene viuendi: frustra Deum precari, frustra petere, quærere, pulsare, atque ad virtutem eniti nos scripturæ cohortantur: frustrà Deus per prophetam clamat, Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis: quod si nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis, gladius deuorabit vos: Denique nos nihilo præstantiores sumus brutis animãtibus, quæ neque laude vel præmio, neque vituperatione aut supplicio dignum quicquam agũt, quum regere naturam non possint, sed ad quælibet prosequenda (vti naturalis instinctus commouet) feruntur. Non possumus quidem per nos eligere aut facere bonum: cæterùm voluntatem nostram gratiæ Dei adiungere debemus, quæ gratia pręuenit, cooperatur, & subsequitur. Sicut beatus Augustinus ait, Sine voluntate nostra, non est in nobis iustitia Dei. Voluntas sanè non est nisi nostra, iustitia non est nisi Dei: esse potest iustitia Dei sine voluntate nostra, sed in nobis esse non potest, nisi per voluntatem nostrã. Deus non iustificat nolentem: veluti sol non illuminat illius visum, qui oculos ad solis claritatem aperire nõ vult. Libertas arbitrij nostri per peccatum, quo omnes in Adam pręuaricatores facti sumus infirmata est, non adempta.

Luc. 11.

Isaia 1.

Si fides sine bonis operibus sufficeret ad salutem, Christus non dixisset, Si vis ad vitam ingredi, serua mandata: sed dixisset, Si vis ad vitam ingredi, fidem habe tantùm: non etiam Paulus clamaret, Si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil sum. Igitur non quæcunque fides, sed ea quæ per charitatem Deo adhæret, & bona operatur, salutẽ conciliat: quemadmodum idem Paulus Apostolus testatur dicens, In Christo Iesu neque circumcisio, quicquam valet, neque præputium, sed fides quæ per dilectionem operatur. Hinc beatus Iacobus Apostolus ait, Fides si non habeat opera, mortua est in semetipsa.

Quan-

Marc. vlt. Abac. 2. Quando scriptura dicit, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Item: Iustus ex fide viuit, ac consimilia: omnino intelligit fidem charitate, sanctisq; operibus ornatam.

De monachismo, & de psalmodijs atq; orationibus, quas latine peragunt virgines Deo consecratæ, quæ latine non norunt.

CAPVT. XIIII.

MOnachismum Ecclesia Dei semper approbauit, suoq; gremio fouit, & tanquam eximiam sui portionē laudibus prosequuta est. Dionysius Areopagita Apostoli Pauli discipulus, in libro Ecclesiasticæ hierarchiæ rationē consecrandi monachi, publicamq; professionem describit, quam alibi suprà in mediū protulimus: vbi apertè ostendit, iam tum monachos & crinium tonsura & vestis habitu distinctos ab alijs fuisse. Chrysostomus scripsit aduersus vituperatores vitæ monasticæ libros tres insignes: & aliâs frequētissimè monasticen magnificè commendat. Idem facit Basilius Magnus: idem faciunt & innumeri alij tam Græci quàm Latini. Neq; improbanda est varietas institutionum monasticarum, modò talis nō sit, vt vergat ad schismata, & vnitati fidei catholicæ officiat. Nam honesta illa varietate ornatur Ecclesia, de qua Psalmista sic canit, Astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato circundata varietate. Hinc Epiphanius Cyprēsis in libro quem aduersus hæreses scripsit, agens de huiusmodi diuersitate, ait: Sunt & alij eximij viuendi modi in Ecclesia catholica. Alij à quadrupedibus abstinent, vescuntur verò volucribus. Alij à volucribus abstinent, sed ouis vescuntur ac piscibus. Alij verò ne ouis quidem vescuntur, alij autem solis piscibus: Alij rursum à piscibus abstinent, soloq; vescuntur caseo: alij neque caseo vescuntur. Iam verò & alij à pane quoque abstinent, alij etiam ab arborum fructibus, & à coctis. Porrò multi humi dormiunt, alij neque calceamentis vtuntur: alij saccum gestant occultum. Complures in psalmodijs, orationibusque continuis, & sacrarum scripturarum lectionibus exercentur. Hæc Epiphanius. Hæretici rem absurdam atque inutilem esse dicunt, quòd ordinis monastici virgines, quæ Latinè non nôrunt, psalmodias laudesque diuinas Latinè dicant. Sed errant illi. Nam sicut Augustinus ait, Qui psalmū exactè non intelligit, credit tamen aliquid sancti esse in eo quod cantat, omnino sine fructu non est. Deus enim psallentis cor magis, quam verba attendit. Planè qui benigna & religiosa mente precatur, etiamsi lingua sibi incognita orēt, eximiam vtilitatem eximiumq; meritum refert. Quemadmodum ægrotus quisque potionem medicinalem conuenienter sumens, sanitati restituitur, licèt ipsius potionis virtutem ignoret: & qui supplicationem in charta cōscriptam misericordi principi humiliter reuerenterq; offert, obtinet id quod illa supplicatio postulat, etiamsi ipse verba eiusdem suæ supplicationis non intelligat. Nos sanè maiori affectu præsentioríque animo plerumque precamur, dum intelligimus verba, quæ in oratione proferimus, quàm si non intelligeremus: non tamen ob id æquissima honestissimaque consuetudo, quæ multis seculis in Ecclesia Dei obseruata fuit, temerè immutanda est. Qui privatas orationes Deo pro sua voluntate offert, potest eas qua voluerit lingua offerre: sed illas quas ex instituto maiorum tanquam Ecclesiæ minister peragere obstrictus est, non alia lingua persoluere debet, quàm qua præcipit vel concedit ipsa Ecclesia. Hic sicut & vbique obedientia melior est, quàm propriæ voluntatis prosequutio. Inter omniū gentium linguas hæ tres in titulo crucis Christi specialius rebus diuinis consecratæ sunt: Hebræa, Græca, Latina.

[Margin notes: Dionysius. Chrysost. Basilius. Psalm. 44. Epiphanius in calce lib. Augustinus. Marc. 15. Ioan. 19.]

De virginitatis excellentia, & votis adimplendis.

CAPVT. XV.

SAnctam virginitatem sancto coniugio potiorē esse, nullus sanę mentis dubitat. Vnde patres orthodoxi castum coniugium argento, puram virginitatem auro assimilant. Ioannes Baptista & pleriq; ex Apostolis Apostolorumque discipulis virgines permanserunt: multa item tam virorū quàm fœminarum millia in Ecclesia olim continentiam vouerunt (sicut historiæ Ecclesiasticæ, & virorum Apostolicorum

Dd scri-

scripta abũdantissimè testantur) eamq; cum adiutorio & gratia Dei ad mortẽ vsque seruarunt. Sed & hodie infinita vtriusque sexus multitudo illam vouet atq; custodit: sciens bonũ esse homini (vt ait Apostolus) non tangere mulierem: & quia qui sine vxore est, solicitus est quomodo placeat Deo: mulier item innupta & virgo cogitat quæ Domini sunt, vt sit sancta & corpore & spiritu. De talibus Christus dixit, Sunt qui se castrauerunt propter regnum cœlorũ. Qui incontinens est, & tentationibus stimulisq; carnis per inuocationem diuini auxilijatq; animi diligentiam non resistit, neminem credit posse cõtinenter viuere: quum tamen dicat Paulus, Omnia possum in eo qui me cõfortat. Liberum quidem est ei qui continentiã non vouit, tradere se coniugio: sed qui voto & professione se obstrinxit, si iam corpus Deo consecratum polluere per carnis commixtionem non timuerit, iuxta Apostoli sententiã, habebit damnationem, quia primam fidem irritam fecit. Hinc Augustinus in libro de fide ad Petrum ait, Secundum Apostoli dictum, qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suæ voluntaris, & vouit continentiam Deo, debet eam vsque in finem tota mentis solicitudine custodire, ne damnationem habeat si primã fidem irritam fecerit. Similiter & coniugati viri & coniugatæ mulieres, si ex consensu perennem vouerint Deo cõtinentiam, nouerint se sui voti obnoxios detineri, nec iam sibi debere commixtionem carnis, quam prius licitam habuerunt, sed Deo se debere continentiam quã vouerũt. Hæc Augustinus. De votis scriptura ita loquitur: Quũ votũ voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus Deus tuus: & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum: Si nolueris polliceri, absq; peccato eris: quod autẽ semel egressum est de labijs tuis, obseruabis: & facies sicut promisisti Domino Deo tuo, & propria volũtate & ore tuo loquutus es. Rursum ait scriptura: Vouete & reddite Domino Deo vestro. Rursumq;: Si quid vouisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis & stulta pmissio, sed quodcunq; voueris, redde. Multoq; melius est non vouere, quàm post votum promissa nõ reddere. Bonum igitur & laudabile est vouere: at execrandum & damnabile, vota non reddere. Sicut nullus vouere cogitur, ita qui Deo vouit, si nõ impleuerit quod vouit, iustè punietur.

1. Cor. 7. / Matth. 19. / Philip. 4. / 1. Tim. 5. / Augustinus. / 1. Cor. 7. / Deut. 23. / Psal. 75. / Eccle. 5.

De cœlibatu Clericorum. CAP. XVI.

Qvod ad cœlibatum clericorũ attinet, fatemur in primitiua Ecclesia consuetudinem fuisse (quam Græci adhuc retinent) vt is qui vxorem virginem acceperat, si propter vitæ integritatem dignus sacerdotio esse videbatur, in sacerdotem cõsecrari posset: sed nũquam visum fuit in Ecclesia sub nouo testamento, vt is qui iam erat sacerdos vxorem duceret. Vnde vigesimus quintus canon Apostolorum sic loquitur: Ex his qui cœlibes ad clerum peruenerunt, iubemus vt lectores tantùm atq; cantores (si velint) coniugia ineant. Apud ipsos Græcos sicut olim, ita etiam modò, si coniugati sacerdotis vxor moriatur, ipse sacerdos secundam non ducit. Sanè Paulus à sacerdotio repellit omnes digamos, dicens illum solum è numero coniugatorum aptum esse sacerdotio siue episcopatui, qui sit vnius vxoris vir. Decimus sextus canon Apostolorum ita habet: Qui post baptisma secundis nuptijs fuerit copulatus, aut concubinam habuerit, non potest esse episcopus, nec presbyter, nec diaconus, neq; prorsus ex numero corũ, qui ministerio sacro deseruiũt. Canon item decimus septimus talis est: Qui viduam aut repudiatã, aut meretricem, aut ancillam, aut aliquam ex his quæ publicis spectaculis mancipatæ fuerunt, acceperit vxorem, non potest esse episcopus, nec presbyter, nec diaconus, nec omnino in sacrum ordinem assumi. Et quidem de eo qui coniugatus ad sacrum ministerium eligebatur. Clemens Petri Apostoli discipulus in quadam epistola ita scribit: Si post ordinationem ministro altaris cõtigerit propriè vxoris cubile inuadere, sacrarij non intret limina, nec sacrificij portitor fiat, nec altare contingat, nec aquam sacerdotibus porrigat ad manus. Qui Clemens in principio & calce eiusdem epistolæ testatur, se ea quæ scribit accepisse à Petro præ-

Canon. 25. / 1. Tim. 3. / Tit. 1. / Canon. 16. / Canon. 17. / Clemens.

preceptore suo. Iustissima ratione Ecclesia Latina abrogauit illam cõsuetudinem, qua is qui vxori alligatus erat, ad sacrum ordinem altarisq; ministeriũ admittebatur. Si quis obijciendo dicat, quàmplures ex clericis incontinenter viuere, ob idq; permittendum esse, vt ipsi matrimonia contrahant: respondebimus, quia si clericis propter nonnullorum incontinentiam (quos turpitudini deditos præpositi seuerissimè punire debent) concedenda sunt connubia, pari ratione coniugatis propter effrenatã libidinem, qua plerique suis cõiugibus non contenti adulteria committunt atq; fornicantur, concedendæ erunt plures vxores. Sicut autem istud non licet, ita nec illud permittendum est: vtrunq; indignum, vtrunque execrandum est.

De abstinentia à carnalibus voluptatibus.

CAPVT. XVII.

Matth. 11. Augustin. Abstinentiam carnalium voluptatum, quam hæretici modò parui faciunt, vel etiam irrident, præclarè defendit vita & conuersatio sancti Ioannis Baptistæ, quo maior non surrexit inter natos mulierum. De ipsa eadem abstinentia, beatus Augustinus in libro de fide ad Petrum, ita loquitur: Humiles serui Christi, qui cupiunt Domino suo sine impedimento & absque animi noxia occupatione seruire, coniugia omnino non appetunt, & à carnibus & vino abstinent, in quantum corporis valetudo permittit: non quia peccatũ est, aut coniugem habere, aut vinũ carnésue percipere: nam & beatus Apostolus dicit, Quia omnis creatura Dei bona est, & nihil reijciendum, quod cum gratiarum actione percipitur, sanctificatur enim per verbum Dei & orationem: Coniugium quoque in primis hominibus Deus instituit ac benedixit: propter quod ipse Apostolus ait, Honorabile connubium in omnibus, & thorus immaculatus. Ideoq; serui Dei in eo quod à carnibus & à vino abstinent, non tanquam res immundas refugiunt, sed mundioris vitæ instituta sectantur: & in eo quòd coniugia non habent, non nuptiarum bonum crimẽ esse existimant, sed continentiã iugem bonis nuptijs meliorem esse non dubitant. Idem docens Ioannes Cantacuzenus, qui ex glorioso Romanorum rege factus fuit humilis monachus, in libro quem aduersus sectam Mahometicam græcè scripsit, sic dicit: Qui penes nos sunt monachi, ab omnium carniũ esu abstinent, nõ quòd has impuras & reijciendas esse arbitrentur: sed vitam angustiorem sequi sublimiusque conuersari cupientes, à carnibus abstinent. De ipsa abstinentia ab esu carnium & ieiunijs, quæ ex præscripto Ecclesiæ obseruari debent, suprà in priori libro huius collyrij tractatum fuit. Ioannes Cantacuzenus.

1. Tim. 4.

Hebr. 13.

CONCLVSIO OPVSCVLI.

Possent sanè innumera diuinarum scripturarum, sacrorumq; conciliorum, & veterum theologorum tam Græcorum quàm Latinorum testimonia produci contra praua dogmata hæreticorum huius temporis: sed pauca illa quæ congessimus sufficere poterunt ad interiores eorum oculos sanandos, nisi desperatè cæcutiant. Hic itaque finem Collyrio nostro imponemus, adijcientes ista pro coronide. Sanctus Pontifex Augustinus in libro de vera religione ita scribit: Neque in confusione paganorum, neque in purgamentis hæreticorum, neque in languore schismaticorum, neque in cæcitate Iudæorum quærenda est religio, sed apud eos solos, qui Christiani, catholici, vel orthodoxi nominantur. Alter quidam ait: Si in scriptis piorum patrum aliqua fortè inueneris, quæ dogmatibus Ecclesiæ catholicæ minùs consentanea esse videantur, nõ dubites plus fidei tribuere ipsi vniuersali Ecclesiæ (quæ columna & firmamentum veritatis est, ideoq; errare nescit) quàm cuiuis etiam sanctissimo scriptori. Dominus noster Iesus Christus concedere dignetur, vt omnes veritatem agnoscẽtes, idem- Augustinus. 1. Tim. 3.

que sentientes, vno ore ipsum glorificemus, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

COLLYRII HAERETICORVM APPENDIX.

DE SACRIFICIO MISSAE. EX APOstolorum Canonibus sacrisque Conciliis, & aliis.

Canon. 2.

HAEreticis impia temeritate hoc seculo nostro dicentibus, non fieri aliquam oblationem in Missa, ob idque eam non esse sacrificium, contradicunt & Canones Apostolorum, & Decreta sacrorum conciliorũ, & scripta omnium orthodoxorum patrum. Nam secundus canon Apostolorum vetat, ne sacerdos altari assistens aliqua in Missa offerat præter illa, quæ Christus offerenda instituit. Verba ipsius canonis hæc sunt:

Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, παρὰ τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν τὴν ἐπὶ τῇ θυσίᾳ προσενέγκῃ ἕτερά τινα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἢ μέλι ἢ γάλα, ἢ ἀντὶ οἴνου σίκερα ἐπιτηδευτά, ἢ ὄρνεις, ἢ ζῷά τινα, ἢ ὄσπρια ὡς παρὰ τὴν διάταξιν κυρίου ποιῶν, καθαιρείσθω. Id est, Si quis Episcopus aut presbyter ordinationem Domini, quam de sacrificio instituit alia quæpiam, puta aut mel, aut lac, aut pro vino sicera confecta, aut aues, aut aliqua animalia, aut legumina ad altare obtulerit, vt qui contra ordinationem Domini faciat, deponitor.

Canon. 8.

Octauus Canon Apostolorum, indicans consuetudinem olim fuisse in Ecclesia, vt hi qui Missæ intererant, sumerent Eucharistiã, sic habet: Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ἐκ τοῦ καταλόγου ἱερατικοῦ, προσφορᾶς γενομένης μὴ μεταλάβοι, τὴν αἰτίαν εἰπάτω. καὶ ἐὰν εὔλογος ᾖ συγγνώμης τυγχανέτω. εἰ δὲ μὴ λέγῃ, ἀφοριζέσθω, ὡς αἴτιος βλάβης γενόμενος τῷ λαῷ, καὶ ὑπόνοιαν ποιήσας κατὰ τοῦ προσενέγκαντος. Id est, Si quis Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut quicunque alius ex sacro ordine, facta oblatione, nõ communicauerit, causam exponat: quæ si rationabilis fuerit, veniam consequatur. Quòd si illam non dixerit, à communione seiungitor, tanquam qui populo causa læsionis extiterit, & suspicionem iniecerit aduersus eum qui obtulit.

Primo concilio Niceno ca. 18.

In decretis primi concilij Nicæni capite decimo octauo ita legimus:

Ibidem.

Ἦλθεν εἰς τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον, ὅτι ἔν τισι τόποις καὶ πόλεσι, τοῖς πρεσβυτέροις τὴν εὐχαριστίαν οἱ διάκονοι διδόασιν, ὅπερ οὔτε ὁ κανὼν οὔτε ἡ συνήθεια παρέδωκεν. τοὺς ἐξουσίαν μὴ ἔχοντας προσφέρειν, τοῖς προσφέρουσι διδόναι τὸ σῶμα τοῦ χριστοῦ, κἀκεῖνο δὲ ἐγνωρίσθη, ὅτι ἤδη τινὲς τῶν διακόνων καὶ πρὸ τῶν ἐπισκόπων τῆς εὐχαριστίας ἅπτονται. ταῦτα οὖν πάντα περιῃρήσθω. καὶ ἐμμενέτωσαν οἱ διάκονοι τοῖς ἰδίοις μέτροις εἰδότες ὅτι τοῦ μὲν ἐπισκόπου ὑπηρέται εἰσίν, τῶν δὲ πρεσβυτέρων ἐλάττους τυγχάνουσι. λαμβανέτωσαν δὲ κατὰ τὴν τάξιν τὴν εὐχαριστίαν μετὰ τοὺς πρεσβυτέρους, ἢ τοῦ ἐπισκόπου διδόντος αὐτοῖς, ἢ τοῦ πρεσβυτέρου. Hoc est.

Peruenit ad sanctum magnumq; concilium, quòd quibusdam in locis ac ciuitatibus diaconi presbyteris sacram Eucharistiã porrigant: quod nec regula, nec consuetudo tradidit, vt hi qui potestatem offerendi non habent, illis qui offerunt corpus Christi trãdant. Illud quoque innotuit, quod iam nonnulli diaconi ante episcopos ipsam Eucharistiam contingunt. Hæc igitur omnia amputentur. Diaconi sua mensura contenti sint, & in ea permaneant, scientes se & episcoporũ ministros, & presbyteris inferiores esse. Porrò Eucharistiam secundum ordinem post presbyteros accipiant, aut episcopo presbytero eam illis porrigente.

In decretis concilij Ancyrani capite primo istud de sacerdotibus qui tempore persequutionis sacrificauerant, sed posteà rursum certamen inierant, statuitur: *Ancyranũ concilium. cap. 1.*

τούτους ἔδοξε τῆς μὲν τιμῆς τῆς κατὰ τὴν καθέδραν μετέχειν, προσφέρειν δὲ αὐτοὺς, ἢ ὁμιλεῖν ὅλως λειτουργεῖν ἢ τῶν ἱερατικῶν λειτουργιῶν μὴ ἐξεῖναι. Hoc est: Hos placuit honorem quidem sedis retinere: offerre verò, & concionari, aut omnino aliquid sacrorum officiorum peragere non licere.

Ex prædictis liquet, Missam sacrificium oblationemq; vocari, & esse. Id ipsum testatur Clemens Petri Apostoli discipulus, in epistola quam scripsit de officio sacerdotis & cleritorum: Dionysius quoque Areopagita Pauli discipulus in libro de Ecclesiastica Hierarchia, capite tertio: & Ignatius, Ioannis Euangelistæ discipulus, in epistola ad Smyrnenses. In Chrysostomi Liturgia, & aliorum Catholicorum Græcorum scriptis, ipsa Missa frequenter dicitur ἀναίμακτος θυσία, id est, incruentum sacrificium. Sic autẽ appellatur, non quod in ea corpus Christi sine sanguine offeratur: sed quòd nullius animalis sanguis illata vi effundatur, sicut in veteri lege. *Clemens. Dionysius. Ignatius. Chrysost. Liturgia.*

DE MARIAE VIRGINItate & de sanctis ex Basilio.

BAsilius Magnus in sermone de humana Christi generatione, disserens de virginitate Mariæ, inter cætera ait: Διὰ τὸ μὴ καταδέχεσθαι τῶν φιλοχρίστων τὴν ἀκοήν, ὅτι ποτὲ ἐπαύσατο εἶναι παρθένος ἡ θεοτόκος ταύτας ἡγούμεθα τὰς μαρτυρίας ἀρκεῖν πρὸς μὲν τὸ ὅτι οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς, λέγομεν, ὅτι τὸ ἕως, πολλαχοῦ χρόνον μὲν ἵνα δοκεῖ περιορισμὸν ὑποφαίνειν, κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν, τὸ ἀόριστον δείκνυσιν. ὁποῖόν ἐστι τὸ ὑπὸ τοῦ κυρίου λεχθέν: τὸ καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. οὐ γὰρ δήπου μετὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον οὐκ ἔμελλε συνέσεσθαι τοῖς ἁγίοις ὁ κύριος, ἀλλ' ἡ ἐπαγγελία τοῦ παρόντος οὐκ ἔστιν ἀποκοπὴ τοῦ μέλλοντος. τὸν αὐτὸν τρόπον φαμὲν καὶ ἐνταῦθα παρειλῆφθαι τὸ ἕως. ἐπειδὴ δὲ εἴρηται πρωτότοκον, οὐ πάντως ὁ πρωτότοκος πρὸς τοὺς ἐπιγενομένους ἔχει τὴν σύγκρισιν, ἀλλ' ὁ πρῶτον διανοίγων μήτραν πρωτότοκος ὀνομάζεται. Id est:

Vt ne aures eorum qui Christum diligũt admittant, quòd genitrix Dei aliquando desierit esse virgo, hæc testimonia sufficere putamus. *Matth. 1.* Ad hoc quidem quod dicitur, Et non cognouit eam donec peperit filium suum primogenitum, dicimus quòd hæc dictio ἕως, id est, donec siue vsque, & si frequenter aliquem temporis terminum designare videtur, verè tamen infinitum præfert. Quale est & illud quod à domino memoratur, *Matth. 28.* Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Neque enim post hoc seculum desinet dominus esse cum sanctis. Nam promissio præsentis temporis, non est futuri amputatio. Eodẽ modo hic accipi, donec, dicimus. Quod verò dictum est, primogenitus non omnino ad succedentem prolem comparationem habet: sed is qui primùm vuluam aperit, primogenitus vocatur. Idem Basilius *Basilius.* laudes sanctorum quadraginta martyrum publica concione percelebrans, hæc dicit: Μαρτύρων μνήμης τίς ἂν γένοιτο κόρος τῷ φιλομάρτυρι διότι ἡ πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ὁμοδούλων τιμή, ἀπόδειξιν ἔχει τῆς πρὸς τὸν κοινὸν δεσπότην εὐνοίας. οὗτοί εἰσιν οἱ τὴν καθ' ἡμᾶς χώραν διαλαβόντες, οἷον ἐν πύργοι τινὲς συνεχεῖς, ἀσφάλειαν ἐκ τῆς τῶν ἐναντίων καταδρομῆς παρεχόμενοι. ἄφθονος εὐεργεσία, μὴ δαπανωμένη χάρις, ἑτοίμη βοήθεια χριστιανοῖς ἐκκλησία μαρτύρων, στρατὸς τροπαιοφόρων, χορὸς δοξολογούντων τὸν κύριον. ὁ θλιβόμενος ἐπ' αὐτοὺς καταφεύγει, ὁ εὐφραινόμενος ἐπ' αὐτοὺς ἀποτρέχει. ἵνα λύσιν εὕρῃ τῶν δυσχερῶν, ὁ δέ, ἵνα φυλαχθῇ αὐτῷ τὰ χρηστότερα. ὦ χορὸς ἅγιος. ὦ σύνταγμα ἱερόν. ὦ συνασπισμὸς ἄρραγής. ὦ κοινοὶ φύλακες τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. ἀγαθοὶ κοινωνοὶ φροντίδων. δεήσεως συνεργοί. πρεσβευταὶ δυνατώτατοι. ἀστέρες τῆς οἰκουμένης. ἄνθη τῶν ἐκκλησιῶν

Hoc est. Quæ satietas prosequendi martyrum memoriam, ei qui martyrum amore tenetur? Nam honor in bonos conseruos collatus, indiciũ est beneuolentiæ erga communem dominum. Hi sunt qui nostram obtinentes regionem velut turres quædam validæ contra aduersariorum incursum securitatem præbent. Copiosum beneficium gratia minimè deficiens, & præsentissimũ Christianis auxilium est ecclesia martyrum, exercitus triumphantium, chorus laudantium Dominum. Qui premitur aliqua angustia, ad hos confugit: qui lætus est, ad hos procurrit: ille vt à malis liberetur, iste ne his, quę commoda grataq; sunt, destituatur. O sanctum chorum, ô sacrum exercitum, ô inexpugnabilem cuneum, ô communes humani generis custodes, optimi curarum socij, precum suffragatores, intercessores potentissimi, astra mundi, flores ecclesiarum. Idem Basilius *Basilius.* in concione de beata Iulitta, ait: ἡ πυρὰ περισχοῦσα τῆς ἁγίας τὸ σῶμα ὥσπερ εἰς θάλαμος φαεινός. τὴν μὲν ψυχὴν ἐπὶ τὴν οὐράνιον χώραν καὶ τὴν πρέπουσαν αὐτῇ λῆξιν ἀνέπεμψε, τὸ δὲ τίμιον σῶμα ἀκέραιον διεσώσατο τοῖς προσήκουσιν. ὅπερ ἐν τῷ καλλίστῳ προτεμενίσματι τῆς πόλεως κείμενον, ἁγιάζει μὲν τὸν τόπον, ἁγιάζει δὲ τοὺς εἰς αὐτὸν συνιόντας. γῆ δὲ ἡ κατ' εὐλογηθεῖσα τῇ ἐπιδημίᾳ τῆς μακαρίας, ἐκ τῶν οἰκείων λαγόνων ὕδατος φύσιν χαριεστάτην ἀνῆκεν. ὥστε τὴν μάρτυρα ἀντὶ μητρὸς γινομένην, οἷόν τινι γάλακτι κοινῷ ἐκτιθηνεῖσθαι τοὺς ἐν τῇ πόλει. τοῦτο καὶ ὑγιαίνουσι φυλακτήριον, καὶ τρυφῶσι σωφρόνως ἡδονῆς χορηγία, καὶ ἀρρωστοῦσι παραμυθία.

Hoc est, Pyra, sanctæ mulieris corpus, veluti thalamus quidam refulgens, complexa, animam quidem in cœlestem regionem, eiq; conuenientem quietem àc sortem transmisit: preciosum verò corpus cognatis & affinibus seruauit integrum. Quod in pulcherrimo ciuitatis vestibulo collocatum, & locũ sanctificat, & adeuntes pariter sanctos reddit. Porro terra beatæ huius aduentu præsentiaque benedicta, proprijs visceribus naturam aquæ gratissimam emisit: adeò vt ipsa martyr mater communis effecta, eos qui in ciuitate sunt veluti lacte quopiam nutriat. Hæc aqua & valentibus, sanitatis conseruatio est, & delicatis modestæ suppeditatio voluptatis, & ægris consolatio.

Rursum Basilius *Basilius.* explanans Psalmum centesimum decimumquintum, super his verbis, Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius, scribit in hæc verba.

ἐπεὶ οὖν τίμιος ὁ θάνατος, τίμια τὰ λείψανα τῶν ὁσίων

ὅσίων αὐτοῦ. πρὸ τούτου ἐλέγετο: ἐάν τις ἅψηται νεκροῦ, ἀκάθαρτος ἔσται, νῦν δὲ ὁ ἁψάμενος ὀστέων μάρτυρος, λαμβάνει τινὰ μετουσίαν ἁγιασμοῦ ἐκ τῆς τῷ
Leuit. 22. σώματι παρεδρευούσης χάριτος. Id est: Quando pro Christo mors toleratur, præciosæ sunt reliquię sanctorum eius. Ante hoc tempus dicebatur, Si quis terigerit mortuum, erit immundus: nunc verò qui attigerit ossa martyris, efficitur aliquo modo sanctitatis particeps, ob gratiam quæ sacro corpori ad est atque insidet.

ITEM DE MARIA ET SANctis ex Ioanne Damasceno.

Damascenus. IOannes Damascenus libro quarto orthodoxæ fidei tractans de genealogia virginis Deiparæ, inter alia hæc dicit: ἰωακεὶμ τὴν σεμνήν τε καὶ ἀξιεπαινον ἀνναν πρὸς γάμον ἠγάγετο. ἀλλ' ὥσπερ ἡ πάλαι ἄννα στειρεύουσα, δι' εὐχῆς καὶ ἐπαγγελίας τὸν σαμουὴλ ἐγέννησεν, οὕτω καὶ αὕτη διὰ λιτῆς καὶ ἐπαγγελίας πρὸς θεοῦ, τὴν θεοτόκον κομίζεται, ἵνα κἂν τούτῳ μηδενὸς τῶν περιφανῶν καθυστερίζοιτο. τίκτει τοιγαροῦν ἡ χάρις (τοῦτο γὰρ ἡ ἄννα ἑρμηνεύεται) τὴν κυρίαν, τοῦτο γὰρ τὸ μαρίας σημαίνει τὸ ὄνομα. κυρία γὰρ ὄντως γέγονε πάντων τῶν ποιημάτων, τοῦ δημιουργοῦ χρηματίσασα μήτηρ. ὥσπερ δὲ ὁ συλληφθεὶς παρθένον τὴν συλλαβοῦσαν ἐτήρησεν, οὕτω καὶ τεχθεὶς τὴν αὐτῆς παρθενίαν φυλάξεν ἄσωτον. οὐ γὰρ ἀδύνατος ἦν καὶ διὰ τῆς πύλης διελθεῖν, καὶ ταύτης μὴ παραβλάψαι τὰ σημαντήρια. μένει τοίνυν καὶ μετὰ τόκον παρθένος ἡ ἀειπάρθενος. πῶς γὰρ ἂν θεὸν γεννήσασα, καὶ ἐκ τῆς τῶν παρηκολουθηκότων πείρας τὸ θαῦμα γνωρίσασα, ἀνδρὸς συνάφειαν κατεδέξατο, ἄπαγε. οὐ σωφρονοῦντος
1. Reg. 1. λογισμοῦ τοιαῦτα νοεῖν. Id est. Ioachim venerabilem & dignam laude Annam in matrimonium duxit. Sed quemadmodum vetus Anna quę sterilis erat, per orationem & promissionem genuit Samuelem: ita & hæc per supplicationem atque promissionem Deo factam profert Deiparam: vt in hoc quoque nulla illustrium gloriosarumą; inferior haberetur. Parit ergo gratia (id enim Anna interpretatur) dominam, quod sane Mariæ nomen significat. Nam re vera domina facta est omnium creaturarum, quum conditoris omnium mater nuncupetur. Sicut verò qui conceptus est eam quæ cócepit seruauit virginem: sic & natus virginitatem ipsius seruauit illæsam. Neque enim impossibile illi erat & per portam transire, & eius signacula non lædere. Manet igitur etiam post partum virgo, quæ semper virgo est. Quomodo enim quę genuerat Deum, & ex consequentium experientia miraculum agnouerat, viri consortium admisisset? Absit hoc: non est modestæ mentis talia cogitare.

Idem Damascenus in eodem libro scribit hunc in modum: τιμητέον τοὺς ἁγίους ὡς φίλους χριστοῦ, ὡς τέκνα καὶ κληρονόμους θεοῦ. πηγὰς ἡμῖν σωτηρίους ὁ δεσπότης χριστὸς τὰ τῶν ἁγίων παρέχετο λείψανα, πολυτρόπως τὰς εὐεργεσίας πηγάζοντα. δι' αὐτῶν δαίμονες ἀπελαύνονται, νόσοι φυγαδεύονται, ἀσθενεῖς θεραπεύονται. τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, λεπροὶ καθαίρονται, πειρασμοὶ καὶ ἀνίαι λύονται. πᾶσα δόσις ἀγαθὴ ἐκ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων δι' αὐτῶν Damascenus.
τοῖς ἀδιστάκτῳ πίστει αἰτοῦσι κάτεισι. πόσα ἂν ἐκάμες ἵνα προστάτην εὕρῃς θνητῷ σε βασιλεῖ προσάγοντα, καὶ ὑπὲρ σοῦ πρὸς αὐτὸν τοὺς λόγους ποιούμενον. τοὺς οὖν προστάτας τοῦ γένους παντὸς τοὺς τῷ θεῷ ὑπὲρ ἡμῶν τὰς ἐντεύξεις ποιουμένους, οὐ τιμητέον, ναὶ τιμητέον. ναοὺς ἐγείροντες τῷ θεῷ ἐπὶ τῷ τούτων ὀνόματι, ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις, καὶ ᾠδαῖς, καὶ κατανύξει, αὐτοὺς πιστοὶ γεραιρευσόμεθα. στήλας αὐτοῖς ἐγείρωμεν. ὁρωμένας τε εἰκόνας. τὴν θεοτόκον ὡς κυρίως καὶ ἀληθῶς θεοῦ μητέρα τιμήσωμεν. τὸν προφήτην ἰωάννην ὡς πρόδρομον καὶ βαπτιστὴν ἀπόστολόν τε καὶ μάρτυρα. τοὺς ἀποστόλους ὡς ἀδελφοὺς τοῦ κυρίου καὶ αὐτόπτας. τοὺς μάρτυρας ὡς στρατιώτας χριστοῦ. καὶ τοὺς ὁσίους πατέρας ἡμῶν τοὺς θεοφόρους ἀσκητὰς τιμήσωμεν. Id est, Honorare decet sanctos vt amicos Christi, & filios atque hæredes Dei. Fontes nobis salutares dominator Christus præbuit sanctorum reliquias, quæ multis modis beneficia scaturiút. Per ipsos sanctos, dæmones abiguntur, morbi effugantur, infirmi curantur, cæci vident, leprosi mundantur, tentationes mœroresq; soluuntur. Omne donum bonum à patre Iacob. 1.
luminum per eos his qui indubitata fide petunt, descendit. Quantum laborares vt inuenires aduocatum, qui ad mortalem regem te adduceret, & pro te apud illum verba faceret? Aduocati ergò totius generis, apud Deum pro nobis intercedentes nó sunt honorandi? Certè honorandi. Nos fideles in nomine ipsorum templa Deo erigentes, in psalmis & hymnis, canticisque ac compunctione eos colamus. Statuas illis erigamus, & visibiles imagines. Deiparam vt propriè vereque Dei matrem honoremus: prophetam Ioannem vt præcursorem & Baptistam missumque ac martyrem: Apostolos sicut fratres Domini & spectatores: martyres vt milites Christi: & sanctos patres nostros ac deiferos exercitatores (hos vocamus confessores) honoremus.

Idem Damascenus in ipso eodem libro sic Damascenus.
scribit: ἐπειδὴ τινὲς ἡμῖν καταμέμφονται τιμῶσι τήν τε τοῦ σωτῆρος καὶ τῆς δεσποίνης ἡμῶν εἰκόνα, ἔτι δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων καὶ θεραπόντων χριστοῦ, ἀκουέτωσαν ὅτι (ὥς φησιν ὁ θεηγόρος καὶ πολὺς τὰ θεῖα βασίλειος) ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει. τοῦ ἀοράτου καὶ ἀσωμάτου καὶ ἀπεριγράπτου, καὶ ἀσχηματίστου θεοῦ, τίς δύναται ποιήσασθαι μίμημα;

μα. ἐντεῦθεν ἐν τῇ παλαιᾷ οὐκ ἦν τε διηρημένη ἡ τῶν εἰκόνων χρῆσις. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς διὰ σπλάγχνα ἐλέους αὐτοῦ κατὰ ἀλήθειαν γέγονεν ἄνθρωπος διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, καὶ διέτριψέ τε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, ἐθαυματούργησεν, ἔπαθεν, ἐσταυρώθη, ἀνέστη, ἀνελήφθη, οἱ πατέρες συνεῖδον, ὥσπερ ἐκ τῆς ἀριστείας ἐν εἰκόσι ταῦτα γράφεσθαι, εἰς ὑπόμνησιν σύντομον. ἀμέλει πολλάκις μὴ κατὰ νοῦν ἔχοντες τὸ τοῦ κυρίου πάθος, τὴν εἰκόνα τῆς χριστοῦ σταυρώσεως ἰδόντες, τοῦ σωτηρίου πάθους εἰς ὑπόμνησιν ἐλθόντες, πεσόντες προσκυνοῦμεν, οὐ τῇ ὕλῃ, ἀλλὰ τῷ εἰκονιζομένῳ, ὥσπερ οὐδὲ τῇ ὕλῃ τοῦ εὐαγγελίου, οὐδὲ τῇ τοῦ σταυροῦ ὕλῃ προσκυνοῦμεν, ἀλλὰ τῷ ἐκτυπώματι. ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῆς θεομήτορος. ἡ γὰρ εἰς αὐτὴν τιμὴ εἰς τὸν ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντα ἀνάγεται. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ τῶν ἁγίων ἀνδρῶν ἀνδραγαθήματα, ἐπαλείφοντα ἡμᾶς πρὸς ἀνδρείαν, καὶ ζῆλον, καὶ μίμησιν τῆς αὐτῶν ἀρετῆς, καὶ δόξαν θεοῦ.

Hoc est, Quandoquidem nonnulli nobis exprobrant, quòd honoramus Saluatoris nostri, & reginæ nostræ deiparæ imaginem, cæterorumque sanctorum ac famulorum Christi, audiant quod (sicut ait theologus ille diuinissimus Basilius) magnus honor ad exemplaris honorem transit. Inuisibilis, incorporei, incircumscriptibilis, & infigurabilis Dei repræsentationē quis facere potest? Hinc in antiquo testamento tritus non fuit imaginum vsus. At verò posteaquā Deus per viscera misericordiæ suæ secundū veritatem, homo propter salutem nostram factus est, & diuersatus est in terris cum hominibus, miracula edidit, passus est, crucifixus est, resurrexit, atque assumptus est: patribus visum fuit, vt veluti quædam præclarè gesta hæc imaginibus repræsentarentur ad promptam memoriam. Sanè plerunque dum cogitatione non tenemus passionem Domini, si contingat nos inspicere imaginē crucifixionis ipsius Christi, in memoriam salutaris passionis redimus, ac procidentes adoramus, non quidē materiam, sed id quod imagine repræsentatur. Quemadmodum neque materiam Euangelij, neq; crucis materiam adoramus: sed quod typo figuraque expressum est. Itidem & de matris Dei imagine sentiendum est, nam honor ipsi impensus, in illum qui ex ea incarnatus est reuocatur: Similiter autem & sanctorum fortia facta roborant atque excitantq; nos ad fortitudinē & zelum, atque imitationem virtutis illorū, ac Dei gloriam.

RVRSVM DE MARIA ET SANctis, ex Ioanne Cantacuzeno.

Ioannes Cantacuzenus. Ioannes Cantacuzenus scribens aduersus sectam Mahometicam, inter alia hæc dicit: τὴν ἀειπαρθένον ἁγίαν μαρίαν ἔχομεν πλάσμα θεοῦ καὶ δούλην θεοῦ, καὶ πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν, ὅτι οὔτε ἐγεννήθη οὔτε γεννηθῆναι μέλλει ἐξ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἄνθρωπος μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος ὡς αὐτή. καὶ κατὰ μὲν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν λογιζόμεθα αὐτὴν κάτω τῶν ἀγγέλων, ὡς ἄνθρωπον, τῇ δὲ τιμῇ καὶ τῇ ἁγιοσύνῃ ἐπάνω πάντων τῶν ἀγγέλων ἀσυγκρίτως, ὅτι τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ θεοῦ ἐγέννησε κατὰ σάρκα. καὶ ἔχομεν αὐτὴν προστάτιν πάντες καὶ βοηθὸν καὶ δέεται καὶ παρακαλεῖ διηνεκῶς ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐνεργεῖ καὶ πράττει θαύματα μεγάλα καὶ ἐξαίσια. καὶ προσκυνοῦμεν αὐτὴν οὐχ' ὡς θεόν, ἀλλ' ὡς μητέρα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ κατὰ σάρκα. Id est, Sanctam Mariam semper virginem, creaturam Dei esse dicimus, Deique ancillam. Credimus autem & confitemur, quòd ei similis nec natus sit, nec sit nasciturus ex viro ac muliere homo aliquis, vsque ad consummationem seculi. Et secundum humanam quidem naturam angelis eam inferiorem esse iudicamus, tanquam hominem: honore verò & sanctimonia angelos omnes incorporabiliter superare asserimus, eò quòd filium & verbū Dei secundū carnē pepererit. Omnes etiam illam aduocatam & auxiliatricem agnoscimus, quæ indesinenter pro peccatoribus orat atque intercedit. Edit & operatur miracula maxima stupendaque. Hanc autem adoramus & colimus, non vt Deum, sed vt matrem filij Dei secundum carnem.

Cantacuzenus. Idem Cantacuzenus ait: Γινώσκων ὁ θεὸς τὸ ἐπιλανθάνον τῶν ἀνθρώπων, ἔταξεν ἐπὶ τὸ παλαιόν, ἵνα οἱ ἱερεῖς γράφωσι τὰ γινόμενα παρὰ τοῦ θεοῦ θαύματα, καὶ διαπαντὸς κρέμανται τὰ γεγραμμένα ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ἱερέων ἵνα καθημέραν μᾶλλον δὲ διόλου θεωροῦντες οἵ τε ἱερεῖς καὶ ὁ λαὸς τὰ γεγραμμένα θαύματα τοῦ θεοῦ τὰ δι' αὐτοὺς γεγονότα, ἔρχωνται εἰς μνήμην αὐτοῦ, καὶ ἀπονέμωσιν εὐχαριστίαν καὶ δόξαν τῷ θεῷ, τῷ ἐλευθερώσαντι αὐτοὺς ἐκ τῆς δουλείας φαραὼ καὶ καταλύσαντι βασιλεῖς μεγάλους καὶ κραταιοὺς καὶ ἔθνη ἰσχυρά, καὶ δόντι τὰς πόλεις αὐτῶν τῷ λαῷ τῶν ἰουδαίων. ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ γεγονότα θαύματα εἰς αὐτούς. καὶ ἐγένετο καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ θεός. βλέποντες γὰρ τὰ ἐν χερσὶ τῶν ἱερέων κρεμάμενα, ἤρχοντο εἰς τὴν τοῦ θεοῦ μνήμην, καὶ ἐδίδουν εὐχαριστίαν τῷ θεῷ. οὕτως ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῶν εἰκόνων. γράφουσι τὴν γέννησιν τοῦ χριστοῦ, καὶ βάπτισιν, τὴν σταύρωσιν, τὴν ἀνάστασιν, καὶ βλέποντες τὰ πλήθη τῶν ἀνθρώπων, ἔρχονται εἰς μνήμην τοῦ θεοῦ, καὶ ἐνθυμοῦνται ὅτι πῶς ὢν θεὸς ὁ χριστός, διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀγάπην ἀνεβάλετο σάρκα, καὶ ἔπαθε σαρκί, καὶ ὅσα ἄλλα ἐποίησεν ὁ θεὸς διὰ τὸν ἄνθρωπον, καὶ εὐχαριστοῦσι καὶ μεγαλύνουσι καὶ δοξάζουσι τὸν θεόν. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς εἰκόνος τῆς ἁγίας παρθένου, τῆς γεννησάσης τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ θεοῦ κατὰ σάρκα, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἄλλων πάντων ἁγίων.

Hoc est, Deus cognoscens humanam memoriam instabilem labilemque esse, præcepit in veteri testamento, vt sacerdotes mirscula ab ipso edita describerent, eaque descripta semper in sacerdotum manibus penderent: vt quotidie assiduéque tam sacerdotes quàm populus visis miraculis Dei descriptis, quæ propter illos edita fuerant, in memoriam Dei reuocarentur, Deoque gratiarũ actionem & gloriam redderent, qui illos ex seruitute Pharaonis liberauerat, regesque magnos & fortes ac gentes robustas euerterat, quique illorum vrbes populo Iudæorũ tradiderat. Quin & miracula quæ illis in deserto contigerant, describi voluit dominus. Et factum est sicut præcepit illis Deus. Videntes enim quæ in sacerdotum manibus suspensa erant, Dei recordati sunt, & illi gratias egerunt. Eadem planè imaginum est ratio. Hæ enim depingũt Christi natiuitatem, baptismum, crucifixionem, & resurrectionem: quibus visis, turbæ hominum in Dei recordationem perueniunt: & meditari incipiunt, quomodo Christus quum Deus esset, propter humani generis amorem carnem assumpserit, & in carne passus sit: sed & quæcunque alia Deus propter hominem fecit, memoria repetunt, Deoque gratias agunt, eum extollunt atque glorificant. Id ipsum fit etiam in imagine diuæ virginis, quæ filiũ & verbum Dei secundum carnem peperit, inque martyrum & aliorum sanctorum omnium imaginibus.

Idem Cantacuzenus rursum dicit:

Cantacuzenus. ὥσπερ ἐπὶ τὸ παλαιὸν, ἔντε τῇ ῥώμῃ καὶ ἀλλαχόθεν ἀνήγειρον ἀνδριάντας ἐν τοῖς ὀνόμασι τῶν κατὰ καιροὺς βασιλευόντων καὶ στρατηγῶν. καὶ βλέποντες τοὺς ἀνδριάντας ἤρχοντο εἰς μνήμην τῶν κατορθωμάτων τῶν ἐχόντων τοὺς ἀνδριάντας, οὕτω καὶ ἐν ταῖς τῶν ἁγίων εἰκόσιν, ἀνάγοντες τὸν νοῦν ἡμῶν ἐπὶ τὰ πρωτότυπα, τιμῶμεν τὰς εἰκόνας ἐκείνων. τὰς ἐν ταῖς σανίσι καὶ στήλαις εἰκόνας τιμῶντες προσκυνοῦμεν, τὰς δὲ παλαιωθείσας καὶ ἀπαλειφθείσας οὐκέτι προσκυνοῦμεν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἀργὰς ἔχομεν. τὸ αὐτό ἐστιν ἰδεῖν καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. ἕως ἂν ἔχῃ τὸ ξύλον τύπον τοῦ σταυροῦ, προσκυνεῖται καὶ ἀσπάζεται παρ' ἡμῶν, διαλυθέντος δὲ τύπου τοῦ σταυροῦ, οὐ προσκυνεῖται τὸ ξύλον παρ' ἡμῶν ἐπιπλέον.

Hoc est, Quemadmodum olim Romæ & alibi regibus illius temporis ducibusque exercitus statuas ponebant, quas cernentes recordabantur egregiorum facinorum eorum quibus statuæ positæ fuerant: ita & in sanctorum imaginibus vsu venit: quas dum contemplamur, reducentes mentem ad illarum exemplaria, eas veneramur. Ipsas in tabulis atque columnis adhuc extantes cum honore adoramus: vetustate verò corruptas & deletas non ampliùs veneramur, sed iudicamus inutiles. Idem quoque & in cruce videre est. Quamdiu enim lignum aliquod figuram crucis pretulerit, adoratur, salutaturque à nobis: vbi verò figura crucis interierit, vlterius lignum à nobis non adoratur.

DE FIDELIBVS DEFVNctis ex diuersis.

IOannes Damascenus in sermone de defunctis ait: Οἱ αὐτόπται τοῦ λόγου, οἱ τὸν τοῦ κόσμου γύρον ζωγρήσαντες μαθηταὶ τοῦ σωτῆρος καὶ θεῖοι ἀπόστολοι, ἐπὶ τῶν φρικτῶν καὶ ἀχράντων καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων, μνήμην ποιεῖσθαι τῶν πιστῶς κοιμηθέντων ἐθέσπισαν. Id est: *Damascen.*

Discipuli illi Saluatoris & diuini Apostoli, qui ipsius verbi spectatores fuerunt, totiusque mundi circulum viuum ceperunt, in tremendis atque impollutis & vitalibus mysterijs, memoriam eorum qui fideliter obdormierunt, habendam edixerunt.

Idem Damascenus in eodem sermone citat Dionysium Areopagitam, his verbis. *Damasce. ex Dionys.*

ἔφη ὁ πολὺς τὰ θεῖα καὶ βαθὺς Διονύσιος ἐν τῇ περὶ τῶν κεκοιμημένων μυστικῇ θεωρίᾳ· αἱ τῶν ἁγίων προσευχαί, καὶ κατὰ τὸν τῇδε βίον μήτιγε μετὰ θάνατον εἰς τοὺς ἀξίους ἱερῶν εὐχῶν ἤγουν τοὺς πιστούς, ἐνεργοῦσι τὸ δὲ μήτιγε πάντως ἐνταῦθα μηδὲν ἕτερον ἢ τὸ πόσῳ γε μᾶλλον ὑποληπτέον. Hoc est:

Exercitatus ille & profundus in diuinis Dionysius in mystica consideratione vbi de defunctis agit, dicit: Sanctorum preces etiã in vita ista, nedum post mortem prosunt his qui sacris precibus digni sunt, nempe fidelibus. Per id quod dicit, nedum, nihil aliud intelligendum est, quàm, quanto magis. Damascenus ibidem plura sdfert testimonia ex libro quem ipse Dionysius scripsit de ecclesiastica hiersrchia.

In eodem sermone idem Damascenus citans Chrysostomum dicit: ὁ χρυσορρήμων ὄντως καὶ χρυσεπώνυμος ἰωάννης, οὐκ εἰκῇ, φησί, καὶ ὡς ἔτυχε ταῦτα νενομοθέτηται, καὶ τῇ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ ὑπὸ τῶν αὐτοῦ πανσόφων μαθητῶν παραδέδοται. φημὶ δὲ τὸ ἐπὶ τῶν φρικτῶν μυστηρίων εὐχὴν ποιεῖσθαι τὸν ἱερέα ὑπὲρ τῶν ἐν πίστει κεκοιμημένων. Id est: *Damasce. ex Chrysostomo.*

Ioannes ille cui ab auro cognomen est (verè enim aurea verba loquitur) Non temere, inquit, aut casu hæc à sapientissimis Dei discipulis sancita, atque Ecclesiæ ipsius tradita fuerũt, vt sacerdos in tremendis mysterijs preces fundat pro fidelibus defũctis.

Paulo pòst in eodem sermone Damascenus allegans Gregorium Nyssenum, ait: *Damasce. ex Nysse.*

ὁ πάνσοφος Νυσσαέων γεγονὼς, οὐδὲν ἀλογίστως, φησί

φησὶ οὐδὲ ἀκερδῶς ὑπὸ τῶν τοῦ χριστοῦ κηρύκων καὶ μαθητῶν παραδέδοται, καὶ ἐν τῇ τοῦ θεοῦ πανταχοῦ ἐκκλησίᾳ διακεκράτηται, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἐπωφελὲς καὶ θεάρεστον, τὸ μνήμην δηλονότι ποιεῖν ἐπὶ θείας καὶ παμφαοῦς μυσταγωγίας, τῶν ἐν ὀρθῇ τῇ πίστει κεκοιμημένων.

Sapientissimus Gregorius Nyssenus, inquit, absq; ratione & vtilitate à Christi prędicatoribus ac discipulis traditum est, & in sancta Dei Ecclesia vbique vim legis obtinuit, sed res est modis omnibus vtilis, Deoq; imprimis grata, videlicet, memoriam eorũ qui in recta fide obdormierunt facere in diuina illa luminieq; plena mystagogia.

Epiphan. Epiphanius Cyprensis in libro quem aduersus hæreses scripsit, ita loquitur:

περὶ τοῦ ὀνόματα λέγειν τῶν τελευτησάντων τί ἂν εἴη τούτου προυργιαίτερον, τί τούτου καιριώτερον. ὠφελεῖ δὲ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν γενομένη εὐχή. Hoc est.

De referendis nominibus eorum qui vita defuncti sunt, quid ea re vtilius, quid oportunius fuerit? Prodest sanè pro ipsis facta precatio.

Chrysost. Chrysostomus 6. lib. de sacerdotio loquẽs, de sacerdote, ait: Τὸν ὑπὲρ πόλεως, τί λέγω πόλεως, πάσης μὲν οὖν τῆς οἰκουμένης πρεσβεύοντα, καὶ δεόμενον ταῖς ἁπάντων ἁμαρτίαις ἵλεων γενέσθαι τὸν θεόν, οὐ τῶν ζώντων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπελθόντων, ὁποῖόν τινα εἶναι χρή: Hoc est.

Eum qui pro ciuitate, quid dico ciuitate, imo verò pro vniuerso terrarum orbe legatus intercedit, deprecatorq; est apud Deũ, vt hominum omnium, non viuentium modo, sed etiam mortuorum peccatis propitius fiat, qualem quæso esse oportet? In Liturgia ipsius Chrysostomi sacerdos inter precandum sæpiùs meminit fidelium defunctorum.

FINIS.

D. I

D. IOANNIS CHRYSOSTOMI LIBELLVS, IN QVO POTENTIA, OPVLENTIA, EMINENTIAQVE

regis confertur cum Monacho viuente in verissima Christoque consentanea philosophia.

LVDOVICO BLOSIO INTERPRETE.

QVum bonam hominum partem hoc vitio laborare videam vt ament admirenturque vehementius ea quæ præter opinionem boni nihil habent, quàm ea quæ natura ac re ipsa bona vtiliaque sunt: operæpretium existimaui, vt de vtrisque nonnihil in præsens dicerem, conferendo inter se, & quæ negligere, & in quibus studium maximum conferre mortalium vulgus consueuit: vt interuallo quod inter vtraque est agnito, illa quidem vt salutifera studioque digna magnifacere, hæc vt nullius momenti contemnere discamus. Igitur ista sunt vel in primis gratiosa, potentia, regnum, gloria: beatosque vulgus eos prædicat, quos ad imperium euectos esse, quos curru sublimes ferri, quos præconia satellitumque multitudinem consecutos esse viderit, despecta interim eorum vita qui philosophiam sequuntur, vitamque in solitudinibus degunt. Illi si quando in publicum prodeunt, vniuersam in se plebem rapiunt: hi verò nullius, aut certè paucorum admodum oculos ad se conuertunt. Rursum his nemo est qui similis esse cupiat: illis in vniuersum omnes. Atqui potentem esse, administrationem populi suscipere, res est vt plena negotij, ita paucissimis concessa. Siquidem eos magna etiam pecuniæ vi instructos esse oportet, qui imperium ambiunt. Cæterum vitam solitariam amplecti, Deique cultui deditum esse, omnibus perinde commodum & facile est. Porrò imperij possessio vna cum hac vita deperditur: imo potius viuos sui amatores deserit. Iam verò nonnullos in summum discrimen atque ignominiam adducere consueuit. Sed vita quæ in solitudine transigitur, præterquam quod hic bonorum copia iustos repleat, etiam post mortem fulgentes eos, gaudioque plenos ad Dei saluatoris tribunal adducet: cum interim magna pars eorum qui principes fuerint, vitæ malè actæ grauissimas pœnas dabunt. Age igitur huius philosophiæ bona cum eis comparemus, quę vtilitatis speciem tantum habent, cuiusmodi sunt quæ à potestate gloriaque seculi huius proficiscuntur, discamusque ecquid sit discriminis inter hæc duo genera bonorum: ex mutua enim collatione perspicua magis erunt. Quin potius ipsam, si videtur, totius boni summam, regnum dico, cum hac philosophia cōferentes, quid fructus vtraque adferat, spectemus. Id quod fiet, si quibus princeps, quibus itē philosophus imperet, exactè prius dixerimus. Principis igitur imperium est, vrbibus, regionibus, gentibusque quam plurimis præesse: duces, tribunos, exercitus, populos, senatus, quo velit solo nutu circumdere. Qui autem se totum Deo tradidit, & vitæ solitariæ rationem est amplexus, is iram, inuidētiam, auaritię pestem, breuiter quicquid virtuti repugnat sub imperio habet: semper solicitus, ne aut animum à vitijs vinci, aut rationem fœuæ tyrānidi seruire patiatur: sed magis vt mentem cœlestibus continēter occupatam habeat, Dei timorē prauis affectibus præficiens. Huiusmodi quidem princeps, atque huiusmodi monachus obtinet imperium. Quare longè æquius fuerit, hunc posteriorem regem appellare, quàm eum qui purpura, coronaque sit cōspicuus, aut quem aurea ferat sedes. Nam hic demum regis vocabulo dignus est, qui iræ, inuidiæque morbo, tum voluptatibus vniuersis frena inijcere nouit: qui quicquid agit, id ad Dei leges exigit, qui mētem in liberta-

tate conseruat, qui animum sub imperium voluptatum venire non sinit. Equidem lubens conspexerim eiusmodi aliquem, populorum, terræ, maris, vrbium, exercituumq; dominum esse. Etenim qui animi affectibus rationē velut moderatricem quampiam præficere potuisset, idem etiam hominibus ipsis facilè præesset, diuinis legibus adiutus. Fieret itaque vt hunc cum omni mansuetudine inter ciues versantem animaduertentes subditi, non secus atque patrem amplecterentur. At qui hominum princeps videtur, quem tamen ipsum iracūdiæ lues, imperij cupiditas, voluptatumq; libido seruum detinet, primùm quidem his quibus imperat, ridiculus erit, qui cùm coronam gemmis auroq; contextam gestet, prudentiæ curam negligat: & cum purpura toto corpore reluceat, animum interim nullo ornamento commendatum habeat: quin quo pacto imperium administrandum sit, penitus ignoret. Qui enim fieri poterit, vt qui suipsius imperator esse non nôrit, alios legibus moderari queat? Iam si cognoscere libet, cum quibus vterque bellum gerat, monachum quidem cum dæmonibus ipsis confligentem inuenies, hunc vincere, hunc à Christo coronam accipere: (neque enim, quum Dei propensione armaturaque cœlesti septus ad certamē accedat, poterit non superior euadere) at regem cum barbaris decertantem comperies. Verum vti formidabiliores sunt dæmones quàm homines, ita præclarius facit qui illos vincit, quàm qui hos superat. Quod si id quoque perdiscere voles, quibus de causis vterque certamen ineat, eas multùm inter se dissimiles reperies. Nam alter, quò pietatis studium Deique cultum retineat, quò vrbes & pagos ab errore vindicet, cum dæmonibus assiduè concertat: alter pro locis, pro finibus, pro pecunia, quam violenter rapuit, aut quòd plura etiam conquirere cupit, cum barbaris digladiatur, regno nimirum præter æquitatem parto ad pugnam prouocante. Hic itaque non rarò contingit, vt multi inter principes dum maiora affectant, ea etiam amittant quæ præsentia habent. Hæc sane imperiorum certaminumq; diuersitas, vel sola abūdè ostendit, quantum sit discriminis, inter regem, & cum qui diuino cultui deditus viuere studet. Quanquam hæc etiam ratione penitus cognosci poterunt, si quispiam obseruet, quodnam vitæ genus vterque sequatur, & quibus studijs quotidie se occupet. Inueniet enim profectò hunc quidē nunc cum Prophetis miscere colloquium, mox Pauli doctrina animum ornare, assiduè à Moyse ad Esaiam, sursum ab hoc ad Ioannem, porrò hinc ad alium quempiam transilire: principem verò inter tribunos, inter centuriones, inter satellites nunquàm nō versari. Atqui cum quibus quis iugiter consuetudinem habet, hos ferè moribus exprimere consueuit. Quo fit, vt monachus ad Apostolorum prophetarumque mores animum formet: Rex verò eorum viuendi rationem sequatur, quos belli duces, satellites, corporisque defensores habet: homines scilicet qui vinolentiæ seruiunt, qui libidinibus indulgent, qui potiorem diei partem compotationibus impendunt, qui denique ob nimiā temulentiam, neque oportunum, neque honestum quicquam exequi nôrunt. Proinde vel hoc vno nomine dignior videri debet vita solitaria, quæ laudibus vehatur, quàm ea quæ in potestate, imperio, sceptrisque traducitur. Porrò autem si noctis etiam tempus excutere velimus, monachum quidem diuino cultu precandique studio ornatum, multo ante aues canere, cum angelis coniunctum agere, cum Deo familiariter colloqui, & vt vno verbo expediam, bonis cœlestibus frui videbimus: contrà, eum qui multis gentibus, multis militum copijs præest, qui terræ, marisque quamplurimum sub imperio obtinet, in strato porrectum stertentemque conspiciemus. Neque id mirum. Ille enim tantum cibi sumit, quantum haud quaquam profundum somnum exigat: hunc verò deliciæ potusque sopiunt, & in multam lucem in lecto detinent. Adhæc, monacho tum vestis, tum mensa mediocris, conuictores præterea, qui virtutem eandem meditentur, & exerceant: at princeps & auro ornetur, vt mensa splendidè instructa vtatur necessarium est: qui si stoli-

ſtolidus ſit, nimirum ſua ſtultitia dignos nanciſcetur conuiuas: ſin vero ſanæ mentis quidquam habeat, iuſtos fortaſſis & frugi habebit, ſed prioribus illis longè inferiores. Videlicet vt maximè philoſophetur princeps, nunquã tamen vel minimum ad illam monachi probitatem accedere poterit. Etenim ſiue iter faciat, ſiue ſe in vrbe contineat, ſiue in pace viuat, ſiue bello tumultuetur, nunquam non eſt grauiſſimus ſubditis. Iam dum vectigalia exigit, dum copias cogit, dum captiuorum multitudinem agit, dum vincitur, addam & dum vincit ipſe, quam multis domeſticis malis eos replet, in quos habet imperium? Nam ſi ſuperior euadat, continuò moleſtus efficietur, vt qui trophæis clarus tum maximè inſoleſcet, militibusque poteſtatem faciet vt rapiant, vt prædentur, vt iter facientes iniuria afficiant, vt vrbes obſidcant, vt pauperum caſas populentur, vt eos quotidianis premant exactionibus à quibus hoſpitio excepti fuerint (quæ omnia nulla omnino lex permittit) tantæ inſaniæ veterem neſcio quam conſuetudinem prætexens, iniuſtam eam, & cum legibus pugnantem. Quibus tamen malis opulentum quidem hominem princeps non lædit, cæterũ pauperi damnum infert: velut reuerà eos reueritus qui facultatibus abundant. At non ad eum modum monachus: verùm quum in publicum prodit, beneficij quippiam ſecum defert, quo tum diuitibus, tum pauperibus ex æquo gratificetur: vnica eademque veſte quotidie vtens, præterea puram bibens aquam, idq; longè ſuauius, quàm præclarum vinum: ad hæc nullum omnino beneficium ab opulentis in ſuum ipſius vſum poſtulans, ſed in eorum vtilitatem qui indigentia laborant, plurima creberrimaque: ſic demum vtriſque vtilia futura, & his qui dant, & his qui accipiunt. Atque ita pauperibus & diuitibus communis medicus aduenit, dum & hos ſuo hortatu à peccatis liberos reddit, & illos paupertatis moleſtia liberat. Princeps verò ſi tributum leuius eſſe iubeat, magis hic diuitum quàm pauperum commodo conſulit: ſin diuerſum præcipiat, iam eos qui pauca poſſident certiſſimo damno afficit. Etenim exactiones vt maximæ grauiſſimæque ſint, diuitibus parum admodum nocere poſſunt: quum interim totas pauperum domos, velut torrens quiſpiam, detrahant & vicos vlulatu repleant. Non hic ſenectute, non mulierum viduitate, non filiorum orbitate ad miſericordiam prouocantur hi qui vectigalia exigunt, ſed petulantia quadam acti quæ terra non protulit, hæc velut communes regionis hoſtes ab agricolis quotidie repetunt. Age verò illud quoque excutiamus, quibus obſequijs monachus, quibus item princeps ſubditos demereri poſſit. Igitur hic quidem aurum, ille ſpiritus gratiam largitur. Rurſus hic vbi benignior vult eſſe, paupertatis malum tollit: ille animas ſub dæmonum tyrannidem redactas, priſtinæ libertati ſuis precibus reſtituit. Et ſi quando contingat vnum aliquem id genus calamitatibus fluctuari, is eo modo, quo inanimata ſolent, regem pertranſiens, ad monachorum domicilium ocyus contendit, haud aliter quam ſi lupum fugeret, & ad venatorem ferrum manu geſtantem confugeret. Nam quod venatori ferrum, hoc planè monacho eſt deprecatio. Neque enim ita formidabile lupis eſt venabulum, vti dæmonibus iuſtorum preces. Nec verò ſoli nos dum neceſſitas quæpiam vrget, ad ſanctos hoſce monachos confugimus: quin ipſi quoque reges ſi quid metuunt, ad hos velut eſurientes mendici ad diuitum domos fugere conſueuerunt. An non Achab ille qui Iudæorum populo præerat, cum ob penuriam rei frumentariæ fames deſæuiret, omnem ſalutis ſpem in Eliæ precibus collocauit? 3.Reg.18. An non Ochozias idem imperium eandemque poteſtatem obtinens cum ægrotus decumberet, mortique proximus præſentem finem cerneret, ad illũ ipſum prophetam tanquã ad eum qui ſuperior eſſet morte, quique vitam largiri poſſet, confugit? 4.Reg.1. Certe Iudæorum principes quũ bello conflixiſſent, periculumq; eſſet, ne Paleſtina ab ipſis fundamentis euellerentur, relicto tũ equeſtri tum pedeſtri exercitu, relictis ſagittarijs, relictis ducibus ac centurionibus, ad Eliſæi preces confugerunt. Sibi enim 4.Reg.3. perſuaſerant, Dei famulũ auxiliũ longè

præ-

præsentius allaturum, quàm multæ militũ myriades adferre potuissent. Hoc ipsum æmulatus rex Ezechias, cum bellum Persicum constanter vrgeret, eoq; periculi vrbs redacta esset, vt iamiam solo æquanda putaretur, & hi qui in muro stabant, non aliter tremore ac metu agitarentur, quam dum aut tonitru⁹ expectatur, aut terræ motus aliquis exortus vniuersa mouet: solas Isaiæ preces innumeræ Persarum multitudini opposuit. Neque sua spe frustratus est. Nam simulatque propheta ille manus in cœlum sustulit, ilico Deus demissis è cœlo iaculis, bellum quod à Persis inferebatur, soluit: principes interim docens, cuiusmodi opinionem de his habere debeant, quos sibi famulos delegit, nempe talem, vt eos communes orbis seruatores esse credant: quo cæteri quoque quos viri iusti exhortantur, omnib⁹ studijs posthabitis etiã pijs & honestis, eorũ consilia reuereri, ac sanctis monitionibus parere primùm discant. Sed non ex his tantũ vtriusque discrimen animaduertere licet: verum hac etiam ratione, si tum hunc, tum illum excidere, hoc est, & monachum virtute, & principem imperio spoliari contingat. Ille enim simulatq; peccata sua, oratione, lachrymis, luctu, pauperumque cura diluerit, sibiipsi facilè restituetur, & ad pristinã dignitatem nullo negotio recurret.

4. Reg. 18. 19.

Rex autem posteaquam decidit, quàm multis opus habet qui auxilientur, qui arma gestent? quot equitibus, quot equis, quàm magna pecuniæ vi indiget? quantum periculorum accedere cogitur? breuiter, tota eius salus ex alieno pendet auxilio. Sed illum alterum (siquidem voluerit ipse, operamque dederit vt animum mutet) salus vltro sequetur. Regnum enim, inquit, cœlorũ, intra vos est. Porro regi quidem mors est formidabilis: at ei qui philosophiã hanc sequitur, ne tristis quidem. Neque enim vlla ratione fieri potest, vt qui opes, voluptates, delitiasque fortiter cõtemnit (quotum sola gratia plurimi mortales viuere cupiunt) non, inquam fieri potest, vt is transitum ex hac vita nõ æquissimo ferat animo. Iã si vtrũq; trucidari cõtingat: nimirũ monach⁹ ob pietatẽ defendẽdã, caput periculis obijciet, mortali vita eũ immortali feliciter permutata: princeps verò à tyranno quopiam qui imperium ambiebat, iugulabitur, miserabile simul, & triste spectaculum à cæde relictus. Atqui monachum qui pro pietate mortem oppetierit, omnes summa cum voluptate, summoque salutis profectu spectant. Ad hæc multi erunt, qui huius bona expetant, qui virtutem æmulentur, qui discipuli esse cupiant, plurimi qui votis ardentibus id optent, vt ei quàm proximi esse videantur: sed rex multis hoc apud Deum precibus agit, ne quisquam exoriatur, qui ad imperium aspiret. Præterea nemo est, qui monacho vitam auferre audeat, ratus se impietatem in Deum admissurum, si eiusmodi virum è medio tolleret: cum interim plurimos reperias regnum ambientes, qui principi continenter immineant, eius iugulũ ferire parati. Quapropter hic à militib⁹ custoditur: ille neminem formidans, etiam vrbes suis precibus velut muro quopiam defendit. Princeps in perpetuo timore, atque adeò mortis expectatione vitam agit, vt qui dignitatem illam, qua cæteros excellit, magno cum periculo coniunctam habeat: at monachus modis omnibus tuta fruitur salute. Verùm de his, quæ ad præsentem vitam attinẽt, satis mihi videor disseruisse. Nũc si futuri illius seculi *e* statum etiam perscrutari velimus, monachum quidem fulgentem ac conspicuum videbimus in nubibus rapi in occursum Domini in aera, quemadmodũ inquit lux ille salutiferæ vitæ, simulq; vniuersæ virtutis doctor Paulus: princeps autem si iustè & qua decuit humanitate imperium administrarit (quanquàm & id rarum) salutem quidem consequetur, sed honore longè inferiorem. (Neque enim pari, non inquàm, pari præmio digni sunt bonus princeps, & monachus, qui per omnem vitam diuinũ cultum exactissimè seruauit.) Sin perditus ac ferox fuerit, terramque multis malis repleuerit: quis iam enarrare queat calamitates quas sustinebit, dum igne cremabitur, dum flagris concidetur, dũ torquebitur: breuiter dum ea patietur, quę neque sermone consequi, neque re ipsa tolerare mortalium quisquam possit? Hæc omnia perpendentes ac discentes assiduè, non eos admirari conuenit

e Exẽplar Græcum habebat ἀγῶνα τὸν μέλλοντα, legendum puto, τὸν αἰῶνα τὸν μέλλοντα.

Luc. 17.

qui opibus abundant: præsertim cum iam palam sit illarum dominiũ ne minimum quidem ad singularem monachi virtutem accedere posse. Itaq; quũ videris quempiam è numero diuitum vestium ornatu auroq; cõspicuũ, curru sublimen vehi,& magno apparatu è domo prodire, caue beatum hominem dixeris. Istæ siquidem temporariæ opes, simulq; omnia ea, quæ speciem tantùm boni habent, vna cum hac vita pereunt. Cæterùm vbi monachum conspexeris solum iter faciẽtem, humilem, mitem, tranquillum, mansuetum, hunc tu virum beatum prædica: fac huius philosophiam referre videaris: id apud Deũ precibus contende, vt iusto sis quàm proximus. Petite enim, inquit, & dabitur vobis. Hæc sunt quæ vero nomine bona appellantur, hæc quæ salutem nobis conciliant, hæc denique quæ perpetuò manent Christi erga nos charitate ac prouidentia, cui gloria, & imperium in secula seculorum, AMEN.

ILLVSTRI ET GENERE ET MORIbus adolescenti Ioanni Molembasio, Ludouicus Blosius S. D.

Id de meo in te amore ita sentires dulcissime Molembasi, vt eum vehementem esse crederes dum scriberem, rursum dum silerem, frigidum ac remissum: iamdudũ, sat scio tibi venissem in suspicionem, qui tam diu nihil scripsi. Sin est vt ex animo magis quàm ex literis studij erga te mei magnitudinem æstimare velis: iam persuasum tibi habe, Blosium tui esse amantissimum. Et ne desit eius rei certum testimonium, en mitto ad te libellum diui Ioannis Chrysostomi, in quo virtute summus, summa item dicendi facultate, verum monachum cõfert cum rege. Hunc nusquam hactenus vidi latinè redditum. Eum iure dixerim meum: quum non minus laborarim dum latinum facerem, imò magis etiam fortaße, quàm ipse Chrysostomus dum Græcè scriberet. Cæterùm illud abs te sedulò peto, mi Molembasi, vt animæ tuæ curam nunquam negligas, sed frequenter apud temetipsum cogites, quàm sit breuis vita præsens, & quàm vana sint blandimenta huius seculi. Non est sanè quòd multum tibi metuam, qui ad omnem pietatem semper fuisti propensus: sed ea est natura feruentioris amoris, vt tunc quoque, quando omnia sunt tuta, moneat, & sua sponte currentes incitet. Vale fœliciter in Christo φίλε μου ποθεινότατε. Louanij Calendis Maij, Anno à Christo nato, M. D. XXVII.

FINIS.

CON-

CONSOLATIO PVSILLANIMIVM, EX SCRIPTIS SANCTORVM ET SACRIS LITERIS deprompta, per Ludouicum Blosium.

PRAEFATIO LVDOVICI BLOSII in ſequentem Libellum.

Aec Conſolatio hominibus bonæ voluntatis collecta conſcriptaq́ eſt: qui etſi aliquando grauiter peccauerunt, vel etiam quotidie ex humana infirmitate ſæpius offendunt, firmo tamen propoſito ſeſe cum auxilio gratiæ Dei corrigere ſtatuunt, & in bona ſanctaq́ vita proficere deſiderãt, atque contendunt: inordinatum erga creaturas amorem diligenter in ſe mortificantes. Cæterùm, non eſt quòd de conſolatorijs verbis in iſto libello poſitis ſibi blandiantur homines corrupta mundanaq́ corda poſſidentes, qui in vitijs ſuis ſponte perſiſtunt, & creaturarum amore captiui ſua mera negligẽtia detinentur. Tales enim etiamſi à perpetratione peccatorum mortalium abſtineant, propter venialia tamen, quæ in illa ſua ignauia ſcienter admittunt, longo horribiliq́ purgatorio poſtea excruciari debebunt: niſi hic digna pœnitentia huiuſmodi peccata deleantur. Fruſtra etiam hæretici hanc Conſolationem ad ſe pertinere credent: niſi hæretica prauitate depoſita, humiliter ſe ſubdant Eccleſiæ catholicæ. Itaque non timeant homines bonæ voluntatis, qui fidem orthodoxam retinentes, ab omni peccato recedunt, & ſecundum ſpiritũ viuere conantur, vt Deo placeant. Non timeant, inquam, tales, ſed gaudeant, quantumcunq́ etiam imperfecti ſint ac fragiles. Nã de eis proculdubio loquitur beatus Paulus quãdo dicit, Nihil damnationis eſt his qui ſunt in Chriſto Ieſu, qui non ſecundum carnem ambulant. Rom. 8. *Planè ſi vſque in finem perſeuerauerint, peruenient ad lucidiſſimum amœniſſimumq́ regnum cœlorum, vbi Deum facie ad faciem ſemper videbũt, vbi Deum perfectè amabunt & laudabunt, vbi deniq́ Deo fœliciter vnientur, & eo fruentur in ſecula ſeculorum.*

CONSOLATIO PVSILLANIMIVM, IMPERFECTORVM, ET AFFLICTORVM, DEO placere deſiderantium, ſtrenueq́; certantium, decerpta ex ſcriptis aliquot Patrum ſanctorum.

D. Ioannes Rusbrochius.

Cõfeſsionis prolixioris incommoda.

ORTOR, vt maximè caueas ꝓlixas, & verboſas confeſſiones, nam turbabunt pectoris tui pacem, & erroribus ac ſcrupulis te implicabunt. Si enim vtaris in confeſſione multis verbis non neceſſarijs, putà in enarrandis peccatis venialibus, magiſque velis tuo labore, quàm piè Deo confidendo, in huiuſmodi minoribus culpis conſcientiam tuam reddere pacatam: ſemper manebis diuinæ illuminationis expers, nec à Deo doceri poteris. Atq; ita fiet, vt inter grande, & exiguum, inter maius & minus peccatum, vel defectum tuum diſcernere nequeas: quumque aliquid prætermiſeris quod ſis aſſuetus cõfiteri, licèt non ſit neceſſarium exprimi, imaginibus vexaberis, atque animi angore ac mœrore contraheris, perinde quaſi confeſſus non ſis, & fortè multò amplius: Nam conſcientiam tuam quam fide, ſpe, & charitate præditam eſſe oporteret, formido, anxietas, & priuatꝰ erga teipſum amor occupabunt. Quæ ſanè cauenda tibi ſunt.

Idem Ruisbrochius.

Venialia generaliter confitenda. EAs culpas quæ quotidianæ & communes dicuntur, & à quibus nemo sibi cauere potest, paucis explica verbis: nec inde speciatim animo multum occuperis aut angaris, sed generatim illas confitearis, tecumq; proponas & consti tuas semper bene agere, & omnia tam venalia quàm mortalia peccata deuitare te velle.

Idem Ruisbrochius.

Puritas conscientia. TOtius sanctitatis fundamentum, consciētiæ puritas est: quam vt possis adipisci, teipsum explorabis, discuties, examinabisq; quantum meminisse poteris: & si quid in te repereris, quod censeas mortiferum aut graue esse peccatum, inde coram sacerdote & æterna veritate te expurgabis contritione, confessione, & satisfactione: ac deinde bona spe certaq; ergà diuinam misericordiam fiducia concepta, confides peccata tua tibi remissa esse. Licet verò veniā peccatorum à Deo consecutus sis, nihilominùs coram illius misericordia semper perseuerans, corde & affectu intus vociferaberis, Deus propitius esto mihi peccatori. *Luc. 18.*

D. Ioannes Thaulerus.

Veniales culpa quibus modis deleri possint. QVòd ad veniales quotidianasque culpas attinet, (à quib⁹ dū hic viuimus, omnino liberi esse non valemus) monendi estis charissimi, ne multū solliciti sitis, neve perturbemini, si nō omnes in confessione expresseritis. Illas humiliter ac seriò Deo confitebimini, & contrito deuotoq; corde vos reos corā eo accusabitis. Sic enim iis, qui cōfessionibus audiendis adhibētur, nimis multùm temporis non auferetur. Sanè tales culpas generaliter exposuisse satis est: quum mortalia duntaxat peccata, & ea de quibus dubium est an mortalia sint, ex Ecclesiæ præcepto & necessitate confiteri obligemur. Venalia enim peccata, multis modis delentur, puta contritione, dominicæ orationis prolatione, genuflexione, aquæ benedictæ aspersione, &c. Si alicui dolor siue contritio deest, saltem doleat se non dolere, nam hoc quoque dolor est. Itidem si quis desiderium & amorem non sentit, desideret habere desiderium & amorem.

Idem Thaulerus.

PEccatis mortalibus sufficienter in confessione detectis, & satisfactione peracta, cætera Deo humiliter relinquenda sunt, ac interim remorsus qui exoriuntur (donec ille per gratiā suam hominem liberet alleuietq;) patienter ferendi, cum humili in diuinum beneplacitum resignatione. *Aduersus conscientia scrupulos antidotum*

Idem Thaulerus.

EOrum qui confessiones recipiunt potestati & authoritati fides adhibēda est, sicut & verbis dominicis, quibus ait: Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: &, Quæcunque solucritis super terram, erunt soluta & in cœlo. In veritate dico, charissimi, vbi quis peccata sua ritè confessus, adhuc remorsū ex eisdē in conscientia patitur, multò melius fecerit, si hac in parte Deo confidendo, & fidem virtuti confessionis adhibēdo, eadē denuò non confiteatur, quàm si iteret confessionem. Oportet enim diuinæ pollicitationi & ipsi Deo confidere. Quod dum facit homo, habet illū veracē: credens haud dubiè seruaturum quod ei in absolutione promisit. *Ioan. 20. Matt. 18. Non temerè iterāda confessio*

Idem Thaulerus.

MVltas & innumeras malignus spiritus plærumq; bono homini nefarias cogitationes suggerit, quas dum sentiunt minus experti dicunt apud semetipsos: Hæc & illa animo meo inciderunt. Heu me miserū, quomodo nūc agitur inter Deum & animā meam? Obsecro quicūq; talis es, bono animo esto. Si praua aliqua tibi inciderunt, cura vt rursum excidant: sic enim salutē tuam nihil impedient. Non ergò turberis animo, sed corde ad Deum cōuertere. Noli respicere, noli cū eis disputare, noli vel verbum respōdere: tantùm excidāt, & animum inde, quantum potes, auertere. Sed & in desperationis barathrū diabolus pium hominē nonnunquam immergere nititur, loquens intus in ipso: Incassum agis quicquid agis, displicent Deo omnia opera tua, & ipse filius es perditionis æternæ. Quid verò hic agēdum est illi, cui talia suggeruntur? Omnem omnino curam, & solicitudinem *1. Pet. 5.* *Variaim- Tantes mala.*

suam

suam (iuxta S. Petri consilium) in Deum proijciet, & anchorã suam in eundem cum firma erga immensam illius misericordiam spe & fiducia figet. Sicut illi qui in mari periclitantur, quum se iam iamq; maris fluctibus obruendos metuunt, relictis funibus & remis, omnes anchoram arripiunt & in fundum mittunt, cuius beneficio mortis euadunt periculum: sic & ipse dum graues, nefariasque dęmonum tentationes patitur, relictis omnibus viriliter anchoram arripiat, totámque in diuinitatis demittat abyssum, hoc est, perfectam atque firmissimam erga Deum spem fiduciamque assumat.

1.Pet.5.

D.Henricus Suso.

Peccatum definitio.

VErum peccatum in hoc duntaxat consistit, quòd homo cum deliberata ac certa volũtate scienter atque libẽter absque rationis contradictione, à Deo sese auertens, ad prauitates conuertit. Porrò si contingeret vel tot incidẽtias aliquem sustinere, quot momenta sunt temporis, quæ & adeò abominabiles & detestandæ forent, vt similes eor humanum vix excogitare, aut lingua aliqua effari posset, de quocunque etiam illæ essent, siue de Deo, siue de creaturis, & homo in tali statu, vno vel altero, vel pluribus quoque annis contra voluntatem suam persisteret, si saltem ratio remorsum, displicentiam, atque auersionem ab huiusmodi haberet: itaq; non cum plena deliberatione, & integra voluntate talibus cõsentiret, sed potius resisteret, quum natura huiusmodi sustineat, peccatum mortale haudquaquã admissum foret: quod etiam secundum ipsam sacram scripturam, & S. Ecclesiæ traditionem, per quas nos docet spiritussanctus, certò certius est. Sanè vel vnà tantùm vana complacentia suiipsius hominem in Dei oculis deformiorem reddere posset, quàm vel mille (licèt pessimæ) incidentiæ tales. Veruntamen latet in isto occulta quædam pressura, quæ & est subtilissimus quidam & acutissimus funis, qui hic contingere possit: & hæc est, quando homini aliqua praua cogitatio incidit, & ipse fortassis cum delectatione ei intendit, atque sui ipsius oblitus, non ita celeriter inde sè auertit. Et tunc putat se cum voluntate, & deliberatione illi intẽdisse, & se ipso neglecto peccasse mortaliter. Sed absit vt hoc ita esse credam. Cõtra nãque multorum etiam sanctorum sententia est, rationem sæpe per importunas incidentias, & delectationem peruenire, idque satis bona mora, & longo tempore, antequam ratio suiipsius per maturam deliberationem plenè compos fiat. Et tunc ea recipere vel aduersari, peccatum admittere vel respuere potest. Quod quum ita sit, nequaquam in talibus mortale peccatum homines boni metuere debebunt, si sanæ atque Catholicæ doctrinæ fidem adhibere volent. Augustinus namque adeò voluntarium peccatum esse dicit, vt si voluntarium non est, peccatum nullo modo sit habendum.

August. de vera religione c.14.

Idem Suso.

Vera contritio.

SAepe nonnulli inordinata quadam contritione obnubilati, aiunt intra semetipsos, Heu, malum est quod viuo. Vt quid etiam natꝰ sum? O si mori mihi liceat, & plura alia: quibus Deum grauius frequẽter offendũt, quàm ipsis peccatis. Proinde qui veram optat habere cõtritionem, in seipso humilitatẽ, peccati displicentiam, & firmam in Deo fiduciam habere curet. Vnde & ipsa præamabilis ęterna sapientia ait, Fili, in tua infirmitate ne despicias teipsum: sed ora Dominum, & ipse curabit te. Planè nimis fatuus fuerit, qui dum vno se sentit oculo destitutum, etiam alterum sibi vult eruere.

Eccles. 38.

S. Augustinus.

MIsericors, & miserator Dominus longanimis, & multùm misericors. In his quibus veniam dedit, misericors est: in his quibus nõ dedit adhuc, longanimis est, non damnãs, sed expectans, atque ipsa expectatione clamans: Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Et nimia longanimitate: Nolo, inquit, mortẽ impij, sed vt reuertatur & viuat. Quid dicis, quia peccator es? Conuertere, & propitius fit Deus omnibus iniquitatibus tuis. Omnipotenti medico nihil est insanabile. Noli autem dicere, Cras me conuertam, cras Deo placebo: & omnia peccata dimittẽtur mihi: Verum quidem dicis, quia cõuersio-

Psal. 144.

Zachar. 1.

Ezech. 33.

Ierem. 36.

ni tuæ Deus indulgentiam promisit, sed dilationi tuæ diem crastinum non promisit.

S. Bernardus.

Inuocanda virgo deipara.

SI criminum immanitate turbatus, conscientiæ fœditate confusus, iudicij horrore perterritus, barathro incipias absorberi tristitiæ, & desperationis abysso, cogita Mariam. In periculis, in angustijs, in reb⁹ dubijs, Mariam cogita, Mariam inuoca. Non recedat ab ore, nō recedat à corde. Et vt impetres orationis eius suffragium, non deseras cōuersationis exemplum. Ipsam sequens nō deuias, ipsam rogans, non desperas: Ipsam cogitans, nō erras. Ipsa tenente, nō corruis: ipsa protegente, non metuis: ipsa duce, non fatigaris: ipsa propitia, peruenis. Quid ad Mariam trepidet humana fragilitas? In ea nihil austerum, nihil terribile. Tota suauis est, omnibus misericordiæ sinum aperit. Præterita nō discutit merita, sed omnibus sese exorabilem, omnibus clementissimam prębet: omnium denique necessitates amplissimo quodam miseratur affectu.

Idem Thaulerus.

Dei misericordia erga verè pœnitētes.

DVm quisq; peccator à vitijs resurgens, & ab eis integrè se auertens, Deo perpetuò seruire, eique soli viuere statuit: adeò se illi benignam exhibet æterna illa ac immensa bonitas, ac si nūquam in peccata corruisset. Omnia nāque peccata illi perfectè remittit, nec vnquam illi ea imputabit, etiam si tot essent quot omnes simul homines cōmiserunt, si tamen ex animo doleat purè ad gloriam Dei: & ideò potissimum suæ illi Iniquitates displiceant, quòd eas Deo displicere intelligit. Feruentissima quippe charitas illa, ex qua dolor iste promanat, omnem peccati absumit rubiginem, dummodò magna satis sit charitas ista atq; contritio, ex omnibus (vt decet & oportet) viribus procedēs. Quamlibet parua sit cōtritio purè Dei intuitu concepta, Deo tamen multò gratior est omni alio dolore, quem propter seipsos omnes simul homines habuere. Huiusmodi conuerso peccatori Deus familiaritatem omnem, & secretorum suorum reuelationem, quā vnquàm alicui impendit, exhibere iam potest. Si enim eum paratum, & idoneum

Contritionis effecta.

inueniat, non magnoperè attendit qualis antè fuerit. Nam Deus, pręsentiæ Deus est. Qualem vnumquemque reperit, talem eum suscipit & assumit. Nec respicit quid olim fuerit, sed quid modò sit. Ideoque contemptum omnem, & iniuriā, quę sibi per peccata inferuntur, Deus misericordissimus libenter tolerat, & multis annis benignissimè tulit, vt homo quādoq; ad peccatorum suorum, & æternæ charitatis Dei veram p̄ductus agnitionem, ex his suus amor, gratitudo, reuerentia, strenuitas erga suum conditorem augeantur, fiantque meliora, & vehementius accendantur. Ista quippe non rarò ex peccatorum cognitione oriuntur in homine. Vnde vitiorum probra, & contumeliam libēter ab electis suis Deus tolerat, vt eos olim ad magna quædam, & sublimia perducat. Quis, quæso, Domino nostro Iesu Christo vasis illis misericordiæ suæ (Apostolos dico) charior aut familiarior fuit? quorum tamen nemo perstitit, sed omnes in peccata ceciderunt, vnus tamen grauius alio. Huiusmodi lapsus tā in veteri quàm in nouo testamento, sæpè Deus etiam in illis sustinuit, qui ipsi postmodum fuere chariores. Et perrarò contingit aliquem ad magna quædam prouehi, qui non prius in aliquo lapsus sit. Vnde mox vt in aliquo te excidisse cognoueris, totis viribus amorosè te ad Deum conuertas, idque profunda cum displicentia tuijpsius: & ab omni peccato serio te auertens, minimum illud quod contra Dei gessisse honorem ac beneplacitum, magis quàm omnem illam confusionem, damnum, pœnam, ignominiam, quæ illo ipso meruisti, ponderare studeas, atque ad Deum, (vt dixi) ex vero amore, cum stabili perpetuoq; nunquam deinceps peccādi proposito, te conuertas. Ista autem conuersio, cum immobili quadam ad Deum fidelissimum amicum tuum dilectione coniuncta erit: cuius nimirum tanta fidelitas est, vt neminem deserere possit, nec potuerit vnquam, qui plena illi fiducia inniteretur. Magna quippe dedignatio, & displicentia erga nosipsos, cum vero ac serio nunquam peccandi proposito, & amorosa ad Deum conuersione, firmaque fiducia ex amarissimæ passionis ac immensæ cha-

Deus præsentia.

Cur Deus peccata diu tolerat etiam electorum.

Vera pœnitentia.

ri-

ritatis illius concepta intuitu, vera pœnitentia est.

Idem Thaulerus.

Peccatorũ confeßio, & diuinæ misericordiæ imploratio.

O Pater omnipotens, pie, & misericors, ego miser & vilis peccator, cum tanta humilitate quanta mihi possibile est, & cũ plena erga immẽsam bonitatem tuam fiducia, pedibus tuis prouolutus, confiteor tibi omnia magna, & grauia peccata mea, quibus in hãc vsque horam te benignissimum patrem meum offendi: quod non timui execrãda illa perpetrare scelera, quo dilectus vnicus tuus tam cruciabiliter diluit, & tanta eum amaritudinẽ expiauit. Confiteor etiam tibi clementissime pater, multã & magnam ingratitudinem meã, quòd ad hanc vsque horam tam ingratus fui, & tibi, & filio tuo, pro omni amore, benignitate, & fidelitate, quæ mihi exhibuisti, quòd tot iã annis in mea mihi malitia, & peccatis tam longanimiter pepercisti, omnemque iniuriam, & contemptum tibi à me per inobedientiam, & maleuolentiam meam irrogata benignè tolerasti, nec non tantà cum benignitate me expectasti ad pœnitentiam, quò posses quandoque obtinere cor meum ad extruendum in eo habitaculum tuum, & infundendum illi amorem tuum. Et, ô, quoties, Domine Deus meus, pulsasti ad ostium cordis mei per inspirationem tuam, beneficijs blanditus es, consolatione allexisti, afflictionibus compulisti: & tamen repulsam passus es, & semper dorsum tibi verti: quod ipsum tamen benignè sustinuisti. O quàm iustè in abyssum me inferni detrudere poteras: & clementer mihi pepercisti. Mirum certè est, ô Pater dulcissime, non crepare præ contritionis vehementia cor meum, dum ista recogito. Prorsus nec infernus ipse tot pœnas habet, vt malitiã, & scelera mea dignè corrigere possit. Indignus sum vocari creatura tua, & quem terra sustineat, cuiq; alimenta subministret. Mirum est Domine, non esse vltas creaturas tuas, omniaq; simul elementa iniuriãm, & contemptum, quæ tibi per multiplices irrogaui iniquitates meas. Sed nunc fidelissime Pater, miserere (obsecro) mei, & cõuerte ad me miserũ ac desolatum peccatorẽ oculos diuinæ gratiæ, & clementiæ tuæ. Aperi mihi viscera benignitatis tuæ: meq; in gratiam recipiens, ignosce quod tam diu distuli ad te conuerti. Pande mihi paternũ pectus tuum, & infunde mihi nutrimentum & confortationẽ gratiæ tuæ. Quæso, Domine Deus, operare nunc velociter in me id, cuius gratia mihi hucusq; pepercisti, & ad quod ab æterno me præordinasti. Et vę mihi infelici peccatori, qui tã amabilem, tamque pium reliqui patrẽ, qui nunquam mihi nisi amorem, beneficia, gratiam & fidelitatem præstitit: quodque cor meum (in quo templum, habitationem, & delectationem tuam habere decreueras) tibi denegaui, & multis fœdaui sordibus, factus vas iniquitatis, & antrum spirituum immundorũ. Planè confiteor Domine, me omnium quos mundus habet, vitiosissimum esse: sed nihilominus in immensa confido bonitate tua. Nam etsi supra numerum sunt peccata mea, etiam misericordiæ tuæ non est numerus. O pater amãtissime, si vis, potes vtiq; me mundare: *Luc. 5.*
Sana animam meam, quia peccasse me *Psalm. 40.*
tibi confiteor. Memento pie Domine *Ierem. 3.*
consolatorij verbi illius, quod loquutus es per prophetam quendam tuum, dicẽs: Tu verò fornicata es cum amatoribus multis, tamen reuertere ad me, & ego te suscipiam. Nimirum pater misericordissime, multum in hoc verbo dulcissimo confido, totoq; me corde ad te conuerto, ac si nemini præterquàm mihi soli istud dixeris, meq; per ipsum vocare volueris. Ego namq; immũda hęc & infidelis anima sum, filius hic prodigus & inutilis, q infœliciter me à patre luminum, à quo bona cuncta ꝓmanãt, abalienaui, ac velut ouis errans procul à te aberraui, perditis atq; destructis omnibus illis largissimis donis tuis, quæ tã ꝓfusa mihi concesseras liberalitate. Reliqui te fontem aquæ viuæ, & fodi mihi *Ierem. 2.*
cisternas, consolationes externas quærendo, quæ tamẽ continere non valent aquas, cùm omnes temporalis caducaque delectatio velut fumus celerrime euanescat. Reliqui etiam te panẽ vitæ, & filiquas porcorum edi, sequendo appetitus sensuum, & bestialibus indulgẽ- *Luc. 15.*
do affectibus. Deserui te summum, perfectissimũ, perenneq; bonum, & ad terrena labentiaq; defluxi. Ideoq; vetè nudus, pauper, miser, & immundus effect⁹

ſum, & vt iumentum in ſtercoribus, & ſordibus meis computrui. Sed oro te pater, ne memineris contemptus, & iniuriæ, quæ à me accepiſti.

Idem Taulerus.

Ioel. 1. Oratio ad impetrandam peccatorum veniam efficaciſsima.

AD quem ô Ieſu dulciſſime, innumeris peccatis onuſtus, & conclufus refugiam, niſi ad te miſericordia plenum? Itaq; omnia ſimul mala mea, omnem ingratitudinem, ſenſualitatẽ, iracundiam, inobedientiam, leuitatem, immortificationem, & cupiditatem meã in abyſſum proijcio diuinæ clementiæ, & gratiæ tuæ, atq; in ſacratiſſima, & cruenta vulnera tua, quæ accepiſti cauſa ſalutis meæ, oroque te Deus meus, vt omnia hæc precioſo ac mundo ſanguine tuo ita diluere velis, vt nulla apud te eorum memoria perſeueret. O amabilis Ieſu, vnicum ſolatium meum, en accedo ad te pleno affectu ac deſiderio te feruenter amandi, cunctaque quæ me à tuo amore poſſint abſtrahere euitandi, quò vnus tecum effici merear, affectu, voluntate, & amore. Spes mea omnis, conſolatio, & refugium meum tu es. Quantum me perturbant, & deijciunt peccata mea, tãtum me exhilarat, & erigit immenſa bonitas tua, & merita ſanctiſſimæ paſſionis tuæ. Quicquid enim ego deliqui, morte tua acerbiſſima abolitum eſt. Quicquid mihi deficit, merita ſacratiſſimæ incarnationis, & paſſionis tuæ abundè adimplent. Et licet magna, & innumera ſint peccata mea, parua tamen ſunt, tuæ immenſæ collata miſericordiæ. Vnde & confido de infinita bonitate tua, quòd nunquam me perire ſines, quem creaſti ad imaginem & ſimilitudinem tuam: nec me deſpicies, cuius caro, ſanguis, & frater effici voluiſti. Sed & ſpero minimè me abs te condemnãdum eſſe, quem tanto redemiſti labore, tam charo emiſti precio.

Paßio Christi.

Idem Thaulerus.

Diuina philãthropie cõtemplatio, qua nobis per Christum elucescit.

QVid eſt homo, ô Pater miſericordiarum, quòd ſic amas eum, vt ꝓ viliſſimis peccatoribus, qui te ſemper offenderunt, & iniuria ac contumelia affecerunt, Ieſum dares obedientiſſimum filium tuum? Ergóne plꝰ illo nos amas? Vt nos viueremus, ipſum mori oportuit: vt nos exhilararemur, ipſe triſtatus eſt: vt nos ſanaremur, ipſe vulneratus eſt: vt nos mundaremur, ipſe fudir precioſum ſanguinem ſuum. Quidnam præuidiſti in homine, vt adeò eum diligas, tam feruenter ames, tam ei fidelis ſis? Enimuerò theſaurum precioſiſſimum, & quicquid ſummum atq; præcipuum præſtare potuit paternum cor tuum, pro ipſo dediſti redimendo, Ieſum vtiq; dilectum filium tuum, verbũ cordis tui, quo enuntias nobis amorem tuum, quo nos tam paternè ab initio dilexiſti. O clementiſſime pater, per amorem, & ſupplices preces dilecti filij tui, ignoſce erratis peccatoris famuli tui. Suſcipe digniſſimũ ſacrificium vnigeniti filij tui, & obliuiſcere iniuriam nequã ſerui tui. Multò enim plura ille ſoluit tibi, quàm ſit debitũ meum. O ſi malitiã meam, & illius bonitatem, mea vitia, & merita acerbiſſimæ paſſionis eius ſimul liberare velles, nimirum longè hæc illis eſſent grauiora. Quod enim tam graue ſcelꝰ eſſe queat, quod talis triſtitia, talis afflictio, obedientia tanta, humilitas tãta, tam inuicta patientia, & præ omnibꝰ, tam ineffabilis amor expiare non poſſit? Quod tam enorme ſit crimẽ, quod feruens & cruentus ſudor, precioſuſq; ſanguis illius non diluat? Quod tam flagitioſũ ſcelus, cui amariſſima Chriſti mors non præponderet? O cœleſtis Pater, en offero tibi ipſum ſaluatorem, & redemptorem meum Ieſum Chriſtum, dilectiſſimum filium tuum cum deuotione magna, & gratitudine multa, in vnione amoris illius, quo illum ex paterno corde tuo ad me miſiſti, vt & meã ſuſciperet naturam, & me ab æterna morte liberaret. En offero tibi ineffabilem mœrorem, & incomprehenſibilem anguſtiam, quam ſuſtinuit tibi ſoli ſatis notam, pro omnibꝰ peccatis meis, & pro dolore ac cõtritione, quam me ſentire iure oporteret. Offero, inquam, tibi ſanguineum ſudorem illius, pro lachrymis quas non habeo, & quas præ cordis duritia fundere non poſſum. Offero etiam tibi humilimas ignitiſſimaſ que preces eius pro omni tempore, ignauia, & negligentia mea. Offero denique tibi oẽs grauiſſimos labores, exercitia virtutum, rigidã & aſperam vitã, & quicquid demum in humana natura operatus eſt, & cruciatꝰ omnes acerbiſſimos,

Oblatio meritorum Christi efficaciſsima.

mos, quos in passione sua perpessus est, vna cum omni laude spirituũ supernorum & meritis sanctorum omnium, in sacrificium dignum, ad æternum honorem & gloriam tuam, pro vniuersis peccatis meis, quibus vnquam te offendi, & virtutibus quas exercere neglexi, nec non pro viuis & defunctis omnib9, p ro quibus tu Deus meus rogari vis, & ego rogare sum astrictus: vt des singulis per dilectum Filium tuum, quod eis noueris esse necessarium, ad fideliter seruiendum tibi in eo statu, ad quem sunt tua misericordissima pietate vocati.

Idem Taulerus.

Contritionis ac charitatis perfectæ quanta sit virtus. POsset quis breui spatio ex verò Dei amore cum tanta displicẽtia ac sui-ipsius dedignatione seu aspernatione, purè ad Dei gloriam sciptum ab omni peccato tam strenuè ac fortiter auertere, vt cuncta ei peccata sua etiam cum pœna dimitterentur: ita vt si sic eũ mori contingeret, ad Deum sine medio euolaret, licet etiam totius mundi peccata solus admisisset. Quod enim parum nobis sæpe de pœna etiam post absolutionem à culpa remittitur, inde accidit quòd nostra cõtritio, & ab omni peccato auersio, atq; ad Deum conuersio, & amor noster, ex toto corde, ex tota anima, ex omni mente cunctisq; viribus nostris minimè procedunt: sicut à Deo præceptum habemus. Verus etenim amor, veraq; ad Deum confidentia, perfecto odio, displicentiæ, ac nostriipsorũ despectui coniuncta, preciosissimus est thesaurus, quo facilè quicquid desideramus, imò plusquam desideramus, mercari ac obtinere valemus.

Idem Thaulerus.

Isaia 49. Misericordia diuina immẽsa est. LIcèt mater obliuiscatur interdum vnici sui, Dominus tamen (prout ipse testatur) haud quaquam nostri potest obliuisci. Tanta siquidem eius misericordia est, vt stupa aliqua siue linum in immenso igne positum, non tam citò incendi possit, quàm ipse peccatori veraciter dolenti peccata omnia donare paratus est. Enimuerò inter Dei bonitatem, & pœnitẽtem peccatorem, neque tempus, neque medium vllum intercest. Deinceps autem inter Deũ, & huiusmodi pœnitẽtem tam perfecta suboritur fidelitas, ac si peccata commissa non essent: tamq; bonus & super oẽm æstimationem pius est Dominus, vt quę semel condonauit, nũquàm ei improperare, nec vllum propter ea dispendium, siue pœnam eum sustinere velit, si tamen in vita correctiore persistit.

Henricus Suso.

DEus benignissimus tam inexhaustus fons est prorsus immensæ misericordiæ ac naturalis bonitatis, vt nũquam vlla quamlibet fidelissima mater proprio filio suo, quem sub corde suo gestauerit, tam desideranter ac libenter in medijs flammis iacẽti manum porrigeret adiutricẽ, sicut Deus homini contrito, etiamsi possibile foret eum omnia totius mũdi peccata vel millenis vicibus quotidie perpetrasse. Quid igitur causæ est, ô dulcissime Deus, quòd multis tam cordibus tam verè amabilis es? cur animę multorum tantopere exultant de te? cur mentes plurimorum ita copiose lætantur in te? Nunquid hoc ipsorum innocentiæ tribuendum est? Minimè. Sed dùm attendunt proprios defectus, & culpas suas, & quam te verè sint indignos, quamq; nihilominùs tu eis teipsum adeò liberaliter exhibeas, impendas, offerasq; quum tamen bonorum nostrorum non egeas: hoc est Domine, quod te in eorum cordibus tam verè magnifi, dulcemq; efficit. Ita nanq; facilè est tibi mille, sicut vnum, talenta remittere, & infinitis mortalibus culpis, sicut vni veniam dare. Et hæc dignatio est super omnem dignationẽ. Vnde nec ipsi dignas vnquam tibi gratias referre possunt: & ideò in tuis laudibus corda ipsorum resoluuntur & liquefiunt. Planè etiam secũdum scripturas, multò isti tibi laudabiliores sunt, quàm si nũquam in peccata collapsi essent, & in tempore viuerent, nec tanta erga te dilectione feruerent. Nam iuxta diui Bernardi sententiam, non tam attendis quid homo fuerit, quàm quid pro cordis sui desiderio esse velit. Et ideò quisquis de te peccatorum remissionem etiam tot vicibus, quot momenta sunt temporis, negare tẽtat, magno te prorsus honore spoliare molitur.

Cor Dei multis tam est amabilis.

Ioannes Thaulerus.

QVidam amicus Dei, interrogatus qd facere vellet, si (vt multi pecca-

to-

Quid agendum ei qui totā vitam in scelere duxit. catores) omnibus diebus vitę suæ in magnis iniquitatibus vixisset, respondit: Si omnia quæ sapiens, & discretus confessor mihi iniunxisset, fecissem: peccata sicut oportet, dimisissem: nūquam deinceps vellē inde cogitare, nec cor meum eis cōtaminare: sed tam purè deinde conarer viuere, vt omnium meorū peccatorum in me Deus penitus obliuisceretur. Quando enim amplius peccatū nec volumus nec perpetramus, prosusq; ab eo auertimur, tunc & Deus ipsum obliuioni tradit. Si quadraginta annis in peccatis vixissem, & iā tēpus resolutionis meæ instaret, si peccata mea purè confessus essem, meq; ipsum cum perfecto amore ita ex fundo cordis mei saltem vnius angelicæ salutationis spatio, in Deū recipere & conuertere possem vt totus ad ipsum conuersus, & ab omni peccato auersus essem: tunc planè sicut purus, & innocēs homo ex hac luce migrarem. Si verò non nisi vnū peccatum admisissem, & in dolore, contritione ac mœrore hinc exirem: tunc vtique sicut pœnitens morerer. *Perfecta cordis ad Deum conuersio quātum possit.*

S. Augustinus.

Imperfecti. IN libro tuo omnes scribentur, nō solùm perfecti, sed etiam imperfecti. *Psal. 138.* Non timeant imperfecti, tantum proficiant. Nec tamen quia dixi, Non timeant, ideo ament imperfectionem, & ibi remaneant: sed tantum proficiant, quātum in ipsis est.

Idem Augustinus.

Mentis inter orandū euagationes. QVid? desperandum est de genere humano, & dicendum iam ad dānationem pertinere omnem hominē cui subrepserit aliqua peregrina & vana cogitatio oranti, & interruperit orationem ipsius? Si hoc dixerimus, fratres, quæ spes remaneat, non video. Porrò quia nobis bona spes est ad Deum, quia magna est eius misericordia, dicamus *Psal. 85.* ei, Iocunda animam serui tui, quoniam ad te Domine animam meam leuaui. Et quomodo eam leuaui? Quomodo potui, quomodo tu vires dedisti. Suauis es Domine ac mitis. Mitis es, tolerans me. Ex ęgritudine defluo: cura, & stabo: confirma, & firmus ero. Donec aūt facies, toleras me: quia tu suauis es, & mitis, & multùm misericors. Non enim solùm misericors, sed & multùm misericors omnibus inuocantibus te.

Idem Augustinus.

Gula. EGo in tentationibus positus, certo quotidie aduersus concupiscentiā manducandi, & bibendi. Et quis est, Domine, qui non aliquando rapiatur aliquantulum extra metas necessitatis? Quisquis est, magnus est, magnificet nomen tuum: ego autē non sum, quia peccator homo sum. Sed & ego, ò pater cœlestis, magnifico nomen tuum: & interpellat te pro peccatis meis, vnigenitus tuus qui vicit sæculum, numerās me inter infima membra corporis sui.

Idem Augustinus.

Carnis cōcupiscētia. ATtendite sancti quicūque pugnatis. Præliantibus loquor: intelligunt qui pugnant, nō me intelligit qui non pugnat. Vult homo castus, vt nulla omnino surgat in membris suis concupiscentia aduersaria castitati. Pacem vult, sed nondum habet. Quando enim ad illud ventum fuerit, vt nulla omnino exurgat concupiscentia aduersaria, nullus erit hostis cum quo luctemur: nec expectatur ibi victoria, quia de hoste iam victo triumphatur. Modò autem quando caro concupiscit aduersus *Galat. 5.* spiritum, & spiritus aduersus carnem, contentio est. Non quod volumus faci- *Rom. 7.* mus. Quare? Quia volumus vt nullæ sint concupiscentiæ, sed nō possumus. Velimus nolimus, habemus illas: velimus nolimus, titillant, blandiuntur, stimulant, infestant, surgere volunt: premuntur, nondum extinguuntur. Caro enim concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, vt nō ea quęcunq; vultis faciatis. Quid enim vultis, ò sancti, ò boni præliatores, ò fortes milites Christi, quid vultis? vt non sint omnino concupiscentiæ malæ. Sed nō potestis. Exercete bellum, sperate triūphum. Facite quod potestis, quod ait ipse Apostolus alio loco, Non regnet pec- *Rom. 6.* catū in vestro mortali corpore, ad obediēdū desiderijs eius. Nō ait, nō sit peccatum: sed, non regnet. Quamdiu viuis, peccatum necesse est esse in membris tuis: saltem illi regnum auferatur, non fiat quod iubet.

S. Bernardus.

Am-

Iohan. 12. Ambulemus dum lucem habemus, ne tenebræ nos comprahendant. *Nunquam non proficiendum.* Ambulare, proficere est. Non ambulantem sed sedentem à mortis tenebris cõprehendi, periculum est. Et quis sedet, nisi qui non curat proficere? Id caueto: etsi morte præoccupatus fueris, in refrigerio eris. Dices Deo: *Sapien. 4.* Imperfectum meum viderunt oculi tui. Et nihilominus (inquit) in libro tuo omnes scribentur. *Psal. 138.* Qui omnes? Profectò qui in desiderio proficiendi inueniuntur. Proficientes enim si morte præoccupati fuerint, in *Peccati sensus differt à consensu.* eo quod eis deest perficiendi sunt. Et quomodo (ais) ego proficere possum, qui fratri proficienti inuideo? Si doles *Psal. 55.* quod inuides, sentis sed non consentis. Passio est quandoq; sananda, non actio condemnanda. Tantum non illic resideas, iniquitatẽ meditans in cubili tuo: qualiter videlicet foueas morbum, satisfacias pesti, persequaris insontem, bene ab illo gesta calumniando, deprimẽdo, peruertendo, atque impediendo gerenda. Alioquin, non nocet tibi ambulanti & extendenti te ad meliora, qđ iam non operaris, sed quod habitat in *Rom. 7. & 8.* te peccatum. Non est ergo damnatio illi qui non dat membra sua arma iniqui- *Rom. 6.* tati, non linguam ad detrahendum, nõ quicquam reliqui corporis ad lædendum, nocendumve aliquo modo: magis autem confunditur se esse malè affectum, & inolitum ex longo vitium, confitendo, flendo, orando conatur expellere: & cum non præualet, mitior inde ad omnes, atque apud se humilior inuenitur. Quis sanè sapiens hominem damnet, qui à Domino didicit mitis es- *Matth. 11.* se & humilis corde? Absit vt inueniatur expers salutis, imitator saluatoris.

Ioannes Thaulerus.

Sunt & electis sui vitia ad custodiam humilitatis. PLerũq; & in electissimis amicis suis aliquid semper vitij Deus residere permittit: & vt plurimùm ad iram, & vehementiam proniores sint, quò & sibijpsis innotescant, & alijs: atq; per hoc gratia sua quam illis infudit, velut ignis sub cineribus occultetur, & cõseruetur. Igitur vt nihilum suum ipsi penitius agnoscãt, Deo permittẽte, defectus quosdam incurrunt: veluti est, indignationis motus, aut durioris asperiorisq; verbi subita prolatio. Inde verò sibiipsis, & alijs, quos id videre vel audire cõtingit, vilescunt: & ita suo nihilo magis immerguntur. Nec est quòd hinc perterreantur Christi serui: modò in suum se nihilũ ampli⁹ demittãt, ac se ipsos peniti⁹ cognoscãt, facilè his defectibus mederi poterit, fierq; vt deinceps cautiores sint.

Idem Thaulerus.

DVm incolumes sum⁹, meritò nos *Vera erga Deum fiducia.* ipsos in vera erga Deum fiducia exercere deberem⁹: vt vbi illa potissimũ necessaria erit, eam velut ex vsu habeamus. In isto siquidem extremæ necessitatis articulo, & plurimùm confert, & securè mori facit eos, qui ad hãc sese assuefecerunt, & Deo per exercitia crebra atq; continua didicerunt inniti.

Quidam pius Scriptor.

NVlla mœroris magnitudo, nulla *Pusillanimitas fugienda.* angustiarum acerbitas, nulla defectuũ multitudo, nulla scelerũ enormitas, te ad desperationẽ nimiamve pusillanimitatẽ adducat. Quantũcũq; peccaueris, semper Dei misericordia in infinitum excedit tuas iniquitates: quantumcunq; infirmus sis, semper illius benignitas adiuuare parata est tuam fragilitatem. Vult & potest Deus sanare ac liberare te, si ad eum verè conuerteris, atq; humilis factus, ipsum piè inuocas, & *Spes & fidentia.* speras in eo. O quàm homini salutaris, & Deo grata est spes atq; cõfidentia illa, quã Dei amor facitq; humilitas parit, & quæ hominem nõ ad negligentiam vel incuriam sese emendãdi, neq; ad facilitatem peccandi pertrahit, sed magis ad conatum proficiendi extimulat.

Idem Scriptor.

QVantumuis magni peccatores, & *Cuius ebnia est Dei misericordia.* imperfecti homines simus, quare non cũ humili plenaq; fiducia ad Deũ cõuertimur, qui est abyssus inexhaustæ pietatis, cuius natura bonitas est, cui verè proprium est misereri semper ac parcere? Iustũ omnino est, vt eũ ex intimis animæ medullis diligamus, q benignissim⁹ est erga peccatores, & nos quotidie cogitationibus, verbis, atque operibus offendentes, cum gaudio recipit, nobisque libenter ignoscit, si ad eum cõfugimus, & in eo speramus atque confidimus. O quàm præclarum Dei donũ est, fir-

firma, humilis, & amorosa in Deum fiducia. Hanc qui habet dum ei moriendum est, nimirum feliciter ex hac vita emigrat.

Idem Scriptor.

Deus quã mitis pœnitentibus. SI nobis ex animo displicent peccata nostra, & iam humiles facti vitam corrigere, Deoq; placere verè desideramus, ipse Deus nobiscum agere vult, non sicut seuerus iudex, sed sicut pius & misericors pater: nam apud eum propiriatio, & copiosa redemptio est. Non iam secundum peccata nostra facit nobis, neque secũdum iniquitates nostras retribuit nobis: quoniam secundum altitudinẽ cœli à terra corroborauit misericordiam suam super timentes se: & quantum distat ortus ab occidente lõgè facit à nobis iniquitates nostras: & quomodo miseretur pater filiorum, miseretur Dominus timentibus se. Sane nunquam aliqua mater tam tenerè dilexit vnicum filium suum, quam tenerè ille nos diligit. Tam vehementi, dulci & incomprehensibili amoris ardore pijssimum cor saluatoris nostri Iesu Christi erga uos semper flagrauit, & flagrat, vt si vel tenuissimam amoris illius scintillam corda nostra perciperent, ipsa statim præ ardoris vehementia scinderentur ac resoluta deficerent. Ecce nos ingrati quotidie illum multis modis offendimus: & tamen non propterea ipse nos à se repellit, sed humiliatos benignè dulciterq; semper suscipit, atque etiam innumeris beneficijs fouet. *Psal.129. Psalm.102.*

Dei patientia ad pœnitentiam inuitat. Et licèt per mortalis peccati cõsensum sæpe illum à nobis quasi violenter abiecerimus, nec sic tamen permisit, vt diabolus abominandos ad æternum supplicium pertraheret: sed expectauit nos longanimiter, donec respicientes ad eũ reuerteremur. Planè, si immẽsam Dei pietatẽ, & misericordiam erga nos, fidelissimumque & infinitum amorem ritè perpenderem⁹: nimirum toti amore saucij à nobisipsis atque à creaturis omnibus deficerimus, & nihil possem⁹ diligere, nisi ipsum dulcissimum amatorem ac redemptorem nostrum. Qui nos ad imaginẽ suam creauit, & quum sit Dominus summæ maiestatis, propter nimiam charitatem qua diligit nos carnem humanam assumere, fraterque noster fieri, & triginta tribus annis salutem nostram super terram operari, ac tandem passionem acerbam pro nobis sustinere, pretiosumq; sanguinem fundere, & in ignominioso crucis stipite mori voluit. *Genes.2. Ephes.2.* Eia amemus eum qui nos sic amauit & amat. Quòd si necdum ardenter amare possumus, amemus quantum ille donare dignatur, & magis magisq; amare desideremus, sedulò petentes ab eo quod nondum accepimus. *Amandum te Deum ama.*

Idem Scriptor.

Interiores tenebræ sensibiliũ gratiæ subtractio. QVando spirituali cognitione, sensibilique gratia & deuotione subtracta rardum, pauperem, frigidum, ac velut à Deo derelictum proiectumque re sentis, quãdo afflictus præ tædio dormitas, & tanta mentis instabilitate fatigaris, vt in sanctis cogitationibus nulla ratione persistere possis: non propterea purare debes, quod cœlesti sponso displiceas. Nam si tunc fidelitatem illi seruas, si vana solatia non sectaris, si illas tenebras, illam cordis ariditatem paciẽter humiliterq; sustines, & torpore excusso tempus vtiliter expẽdis: plurimũ ei places. Dum igitur in tali calamitate posit⁹ es, resigna te totum in diuinum beneplacitum, & per sanctam fiduciam Domino firmiter innitere, dicens cum Beato Iob, Etiamsi occideret me, sperabo in eum. *Iob.31.* Tunc quidem quælibet pia exercitia tibi insipida sunt, sed Deo optimè sapiunt, & animæ tuæ maximum fructum adferunt, si facis quod in te est.

S. Bernardus.

Sua forte sit quisq; contentus. DIligam te Domine pro dono tuo, & pro modulo meo: Si rãrum diligere non possum quantum diligere debeo, non possum tamen vltra quàm possum. Potero verò te amare amplius, quando amplius donare dignaberis: nunquam tamen tantùm te diligere potero, quantum dignus es qui diligaris. Imperfectum meum viderunt oculi tui: veruntamen in libro tuo omnes scribentur, qui quod possunt, faciunt, etsi quod debent non possunt. *Psalm.138.*

Ioannes Thaulerus ex Ruisbrochio.

Voluntas bona homines Deo coniungit. NVlla ratione homo bonæ voluntatis vel ob defect⁹ quosdam minores, vel ob naturæ imbecillitatẽ, vel quia forinsec⁹ asperiorem viuẽdi mo-

dum seruare nequit, vel ob inæqualitatem, quam in seruitio Dei & virtutum sentit exercitio, à Deo se remotiorem æstimare debet. Hoc autem summo curabit studio, vt vitia grauiora maioresq; defectus suos ita radicitus euellat, vt pro nulla re, neque pro vita, neq; pro morte quicquã aduersus præcepta Dei cõsentiat. Quæ volnntas quamdiu in ipso perseuerat, non est vnde se à Domino longiùs abesse suspicetur.

Henricus Suso.

Nullũ opus bonũ propter vehementiam afflictionũ est prætermittẽdum. PLæriq; quando sacratiora sunt tempora, & ipsi se libentiùs ad Deum conuerterẽt, tanto magis ipsorum afflictio augetur, ita vt nec vnam quidem orationem dominicam, vel angelicam salutationem, absq; diabolicis susurris explere liberè possint. Vnde & ipsi in quandam velut desperationem labentes, orationem à se abijciunt, & hoc pacto sibipsis loquuntur: Quid putas, ista tibi oratio prodest tot sordibus cõspurcata? Sed in hoc nimium errant, & suo aduersario penitus obsequuntur, cuius hoc præcipuum studium est, vt eos ab exercitijs spiritualibus repellat. Nesciunt certè, quòd oratio ipsorũ cum omnibus immissionibus illis, de quib⁹ dolẽr, optimè sapit, & verè accepta est ante conspectum diuinæ maiestatis. Sæpe nanq; (vt D. Gregor. ait) Mens humana adeò perturbatur, vt se ipsam eruere nesciat, in præsenti dolore, & angustia constituta: sed ipsa pro eadem ante Dei oculos aduersitas deuotissima interpellat: ipsaq; passionis amaritudo in oculis illius resplendens, citius eum ipsi quam alia exercitia inclinat, & velocius adesse compellit. Vnde nec vllum omninò bonum opus negligendum est, nec orationes, & templi frequentatio (quæ maligno spiritui singulariter aduersatur, & molesta est non minimùm) vnquam intermittenda. Quod enim homini de orationis puritate minuitur, hoc ei ex afflictionis molestia accedit, & satis grata est huiusmodi oratio in oculis Dei.

Idem Suso.

Apposita similitudo. COntigit nonnullis, sicut alicui iuueni, & indomito equo, q vehiculo astrictus, dum ex nimia fatigatione, & lucta perpetua maceratur, nec euadẽdi cõsiliũ inuenit, animo demisso, modestiùs sese habere incipit: Ita & isti quã diu suis aduersitatibus reluctantur, & se needum ex toto diuinæ volũtati ad sustinendum æquanimiter pro amore ipsius omnem aduersitatem resignarunt, satis grauiter affliguntur, tamen eas sustinere oportet, donec misericors Deus ipsorum laborem, & patientiam consideret, qui etiam nouit quando eis ab huiusmodi expediat liberari. Et ideo nihil ita necessariũ est, quam se humiliter ac ipsas afflictiones sustinendas resignare, & offerre, quãdiu Domino placuerit, eiusq; patienter auxilium implorare. *Resignatio sui in aduersis necessaria.*

Idem Suso.

COnsiderare libet, quàm suauiter & amorosè æterna sapientia cuncta disponat, dum quod plurimum sibi nocere plærique angustijs tentationibusq; grauissimis pressi arbitrantur, ipsa ad summam eorum vtilitatem inflectit. Magnam siquidem Purgatorij partem illa afflictio tollit, & eam patientibus impendio prodest, atque ingens præmium adducit. Quàmuis enim ipsi multorum se criminum reos arbitrentur, sed coram Deo veri magnique martyres sunt, quum nulli dubium sit, longè acerbiorem huiusmodi perpetuam afflictionẽ dolorem infligere, quàm vnius carnificis ictus collo exceptus. Denique passionem hanc magnæ esse dilectionis indicium præsagiumq;, tã scripturarum testimonijs quã ipsa veritate probatur: quippe quã & copiosa gratia, & multorũ secretorũ reuelatio subsequũtur. Debent igitur præfati homines eam nõ solùm patienter, sed & libenter sustinere, certi quòd breuis hæc amaritudo, & momentaneum tribulationis huius, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operetur in eis. *Afflictionum tentationumq; vtilitas maxima.* *2. Cor. 4.*

Ioannes Thaulerus.

FIt sæpenumero, vt Dominus quosdam permittat velut infirmos iacere, qui tamen plenam sunt sanitatẽ cõsecuti: sed ipsi hoc ignorãtes cũctis diebus vitæ suæ languidos se putant, nec aliud sibi persuasum habẽt, nisi quòd debiles sint, & infirmi. Et hoc benignissimus simul & sapientissimus conditor, pro ipsorum permittit vtilitate, & salute. *Ipsos etiã perfectos, velut infirmos iacere cur Deus permittat.*

Ff Satis

Satis enim perspectum est illi, eam ipsorum infirmitatem esse, vt si se plenè cõnaluisse pro comperto haberent, statim ad se ipsos cum vana sui complacentia reflecterẽtur. Ex magna proinde fidelitate & amore, quem semper erga illos habet, quamdiu viuunt eos in tali ignorantia, timore, pressuris, & humilitate stare permittit: quum tamẽ ad eum virtutis gradum ipsi conscenderint, vt nec pro toto mundo Deum offendere velint: imò priusquam scientes in Deum peccarent, potius mortem ipsam fidenter subirent. Quid ergo, ait aliquis, sit eis pro hac suiipsorum humili resignatione in eiusmodi ignorantia? Nil aliud sanè, quàm quod optatissima dies aduenit qua de hac miseria erutos, Dominus eos secũ in regnũ suũ adducere statuit, in ipsa hora qua ex hac luce sũt migraturi, ab omni hac ignorãtia longisq; tenebris per seipsum eos refouet, ac blãdè nimis consolatur: sæpiusq; ante obitum ipsorum, prælibare eos facit & experiri fœliciter illud, quo in ipso perpetuo sunt fruituri. Et sic magna cum securitate animam fundunt.

Resignatio sui.

Idem Thaulerus.

SCiendum est, fideliterque retinendum, quòd in homine Deum purè intendente, sæpe grauis quædam pressura & angustia oboriatur, qua oppressus, videtur sibi Deum non purè intendisse, & ita omnium laborum suorum fecisse iacturam, omnemq; perdidisse operam. Hinc iam pacem pectoris amittit, animiq; mœrorem & perturbationem incurrit. Hæc autem pressura nonnunquam ex grauitate naturali seu indispositione, vel complexionis malitia, nonnunquam ex influentia cœli vel aeris inæqualitate, nonnunquam verò ex maligni spiritus operatione, qui per huiusmodi grauissimas immissiones suas bonum hominem istum perturbare moliatur, accidere solet. Sed hęc suauiter declinanda sunt, cum benigna tranquillaq; mansuetudine. Ita enim facilius vincuntur. Vnde non satis rectè faciunt quidã, qui pressuram hanc violenter & impetuosè à se excutere, eandemq; perrũpere volunt, destruentes ac debilitantes per hoc capita sua: quiq; nimis inordinatè doctores & Dei amicos pro consilio & auxilio accedunt, eripere se inde & euadere cupientes: vnde sæpius magis implicãtur, cum nemo facilè inde eos extrahere & expedire queat. Quamobrem vbi ista pressura & tempestas in homine exurgũt, haud secus faciat quàm solent homines facere, vbi tempestas oritur & pluuiæ vel grandines cadũt. Tunc enim fugiunt omnes sub tectum, donec tempestas sepiatur, & pluuiæ cessent. Ita & ipse, vbi intra se simpliciter sentit ac deprehendit, quod nihil velit neq; desideret, nisi Deum, dũ hac pressura corripitur, modestè subtiliterque fugiat, donec integrè sibiipsi restituatur: simulq; in vera resignatione ac patiẽti abstractione humiliter sustinens, tranquillo ac benigno animo in hac afflictione Deum prestoletur: etiamsi vna hebdomada, vel vno mense, aut sex mẽsibus, vnóve anno, vel etiã diutius sine cessatione illa perduret. Et quis nouit, quali modo, quáve ratione benignissimus Deus ad ipsum venire, suaq; illi charismata, & dona infundere velit? Stet itaq; cum benigna mansuetudine sub tecto diuinæ voluntatis ac beneplaciti: certus quòd hoc vel cẽtuplo gratius sit, magisq; placeat Deo, quàm si magna sensibili deuotione afflueret, & multas virtutes Deo quotidie offerret, intusque florerent, & virerent omnia, & ipse diuino lumine irradiaretur. In pressura namque non ita facilè quis seipsum, & sua quærere vel retinere potest, sicut in consolationibus ac sensibilis dulcedinis, deuotionisque affluentia. In hac namque sæpe se natura admiscet, & dum anima in ea immodicè delectatur, maculam contrahit.

Pressurarũ varia causa.

Eadẽ quo pacto declinanda.

Afflicto quid agendum.

Dulcedo sensibilis periculosa.

Idem Thaulerus.

PLæriq; aliqua molestia grauati, ita mihi dicere consueuerunt: Pater, malè mecum agitur, diuersis enim afflictionibus multoq; mœrore perturbor. Et ego rectè cum eis agi pronuntio. Tũ illi, Non aiunt, Domine: sed mea culpa id actum: Ad quod rursus ego: Siue tua culpa id actum sit, siue nõ, crede ipsam afflictionis crucem à Deo tibi impositam: eidemque gratias agens, sustine, & resigna teipsum. Rursum illi: Sed magna intus ariditate obscuritateque contabesco. Quibus ego: Feras (aio) dilecte fili,

Breuis & absoluta consolatio.

fili, patienter: & melius tecum agetur, quàm si in magna multaq; sensibili deuotione versareris.

Idem Thaulerus.

Tecum manendum. Iob.17. IN grauissima illa pressura, & tenebrosa desolatione homine constituto, pressuræ omnes, miseriæ, calamitates, quas iampridem euicerat, & superarat, iterum in eo consurgunt, denuò impugnat, totoq; impetu nauem illius magna cum tempestate concutiunt, & fluctibus suis impetunt exagitauntq;. Sed obsecro, quicunq; hæc sentis, noli timore deijci: modò nauicula tua probè anchora fixa sit, venti ei & fluctus obesse non poterũt. Ad mentem tibi veniat, quod Iob ait: Post tenebras spero lucem. Tãtum ergo tecum maneas, nõ foras euageris: ad finem vsq; tentamenta & pressurã hanc sustine, nec aliud aliquid quæras quo hanc euadas molestiam, sicut faciunt plæriq;, qui dum hanc internam paupertatẽ, & pressuram sentiunt, semper aliquid inquirunt, quo eã effugere possint: qđ profectò officit plurimùm.

Idem Thaulerus.

Graues sunt electorum passiones. ELectorum hominum passio, non semper vulgaris est passio: sed frequenter ita insolita ac inaudita est passio: quam eis etiam improuisè Deus euenire permittit, vt nihil tale vnquam cogitarint, nec quicquam inde vel suspicati sint. Veruntamen æquanimis ac bono animo esto, ô anima patiens. In cunctis namq; amaritudinib⁹ tuis Christus electus cordis tui ex millibus clausis ianuis (id est cunctis viribus tuis duritia conclusis) introire, ibique nouam quandam, & inexpertam nouit infundere suauitatem. *Amaritudo Purgatorij instar est electis.* Amaritudinem verò quam sentis, pro inferno & purgatorio tuo suffer patienter. Verè namque pura resignata, & patiens anima, nuda ac mũda de ore euolans ad regni cœlestis palatia (vbi mille anni die vno breuiores sunt) conscendit,

Henricus Suso in quodam Dialogo.

Afflictiones vnirifice conferunt ad SAPIENTIA AETERNA. Nõ rectè sapiunt illi, qui vnquam grauatè & cum quærimonia quamlibet afflictionem ferũt. Omnino enim paterna castigatio, & virga mea ex maximo amore ꝓficiscitur, & verè suauis ac benigna est: vt non immeritò fœlix ille censendus sit, à quo illam nunquam retraxero. *vitæ sanctitatem, si quis sese in illa totum Deo permittat.* Afflictio inquam, non ex aliqua duritia aut asperitate mea, sed ex amore tenerrimo ac benignissimo trahit originem. *Omnis tribulatio ab amante Deo est bonis.* Et hoc de qualibet cruce vel tribulatione dictum volo: siue ea vltrò suscepta sit, siue nolenti aliunde acciderit, vbi plærumque necessitas mutatur in virtutem, qua tamẽ cruce is qui eam patitur, nolit (me inuito) esse absolutus, quamque amicabili ac humili cum patientia in mei æternam referat laudẽ. Quæ sanè crux quantò maiori cum amore, & promptiori voluntate conficta est, tanto etiam præclarior mihique acceptior est. Itaq; de huiuscemodi afflictionibus me paulo latius dicentem ausculta, & quæ dixero, ipsis cordis tui visceribus inscribe, sintq; velut signum quoddam spiritualibus animæ tuæ oculis propositum. Id pro certo retineas, ita me cõmorari in anima mundi, ceu in quadam paradiso voluptatis. Eam ob rem ferre non possum, vt cum amore aut delectatione vlli rei incumbat vel adhæreseat. Est namque ex ipsa natura in noxias propensa voluptates. Itaque sepio viam illius spinis, atque omnes semitas eius (velit nolit) aduersitate obstruo, ne ex manibus meis elabatur. Cuncta eius itinera afflictionibus conspergo: ne qua alia in re cordis sui oblectationem, præterquam in me, cõstituat. Crede mihi, si corda omnia in vnum redigerentur, non possent in hac vita minimum ferre præmium, quod redditurus sum in illo tuo sempiternó, etiam pro minima quaq; cruce, quam quispiam ex amore passus fuerit mea causa. MINISTER. Fortassis negari non possit, Domine, afflictiones longè saluberrimas esse, si tamen non sint nimiæ, nec plus satis immanes ac inusitatæ. *Sua cuiq; crux omnium grauissima videtur Sapient. 9.* Atqui Domine Deus, qui solus nosti occulta omnia, quique cuncta in numero, pondere, & mensura condidisti, tu ipse perspectum habes, cruces meas modum omnem prætergredi, & vires meas excedere. Nescio profectò, si quis alius toto hoc terrarum or-

be duriùs perpetuò affligatur. Et qui tãdem perpeti potero? Quòd si vulgaribus me molestijs afficeres, Domine, ferrem, eas vtiq;: at verò peregrinas hasce atq; insolitas cruces, animam, & mentem meam adeò occultè transfigentes, tibiq; vni funditus cognitas, tolerare qui possim necdum video. SAP. Morbidus quisq;, & ægrè affectus, putat suũ morbũ esse omnium grauissimũ: & sitibundus neminem se miseriorē arbitratur. Ita ergo si te alijs afflixissem modis, tu quoq; sentires idem quod modò sentis. Itaque virili animo permitte ac resigna te ipsum voluntati meæ, in qualibet re aduersa quam te volo perpeti, idq; facias absq; vlla exceptione huius aut illius molestiæ. Nosti me semper id solũ velle, quod sit maximè ex re tua, multo etiam studiosiùs, quàm tu ipse velis. Neq; te latet æternam me esse Sapientiam, quæ sola perfectissimè nouerim, quid tibi sit conducibilius. Iam verò etiam propria te experientia didicisse puto, cruces à me irrogatas, si quis illis ritè vti norit, propriùs attingere, penitiùs penetrare, & celeriùs in Deum vrgere ac propellere, quàm quæuis aliæ proprio arbitrio susceptæ. Quid igitur adhuc quæritaris? Quin ita potiùs dicis: Fac mecum pater benignissime, quicquid vnquam tibi visum erit. MIN. Facilè id quidem dictu est mi Domine, sed præsens afflictio toleratu difficilis est, ob nimium dolorem suum. SAP. Si non doleret crux, non posset nomen tueri suum. Sicut cruce nihil est molestius, ita nihil iucundius atq; optabilius, quàm crucē pertulisse. Crux & afflictio breuis quidem dolor est, sed prolixum gaudium. Crux illi perquam dolet, cui crux molesta est & inuisa, ei verò qui illam fert æquanimiter, hoc præstat crux, vt ipsum minimè crux excruciet. Certè si tanta iugiter abundares spirituali suauitate, diuinaq; consolatione, & oblectatione, vt præ cœlesti illo rore perpetuò colliquesceres, ex his omnibus per se consideratis non tantum tibi accresceret meriti, neq; pro his tanta tibi à me referēda esset gratia, neq; perinde me tibi obligarēt, ac quasi debitorē efficerēt, vt crux vna vel afflictio cum amore tolerata, aut tui derelictio in mentis ariditate, in qua me ex amore sustineas. Et citius quidem vel decē euerti possint ac excidere in magna voluptate, & iucunda suauitate cordis, quam vel vnus subruatur, continua laborans aduersitate, & perpessione. Si astronomorum omnium præditus esses scientia, si tam copiose, & elegāter posses de Deo dicere ac eloqui, quam cunctæ & hominũ linguæ, si denique solus ea esses eruditione luculenter instructus, qua simul tota literatorum atque Doctorum omnium frequentia: non tibi ista omnia tantum conferrēt ad vitæ pietatem ac sanctitatē, quã si in quibuslibet afflictionibus tuis Deo te permittere ac resignare posses. Illa namq; bonis malisq; cõmunia sunt: hoc verò non nisi electorum est. O si quis iusto posset perpendere ac ponderare iudicio tēpus, & æternitatē? mallet ille profectò vel cētum annis in ardenti iacere camino, quã vel minima leuissimæ afflictionis carere mercede in cœlis æternò percipienda. Illud namq; finem tandem habet: istud nullo clauditur termino. MIN. Ea quæ commemoras, benignissime Iesu, tanquàm cithara sunt suauissima homini afflicto. Certè Domine, si mihi tam dulcibꝰ modulareris vocibꝰ dum cruce aliqua premor, equidem lubens paterer, mallēq; crucem perpeti, quã carere. SAP. Age nũc arrectis percipe auribꝰ dulce melos sonosq; tinnulos chordarũ intensarũ: animaduerte quàm suauiter resonent, quã suauiter aures perstringãt. Afflictiō quidem mundo huic despectui est, at apud me immēsam dignitatem obtinet. Afflictio iram extinguit meam, gratiã meã conciliat, & amicitiam, hominēq; mihi gratũ efficit, & amabilem, vtpote mihi conformē, & assimilem. Afflictio bonum est occultum, quod nemo compensare queat: adeo vt etiamsi quis centũ annis crucem amicabilem flexis genibus à me precetur, nec sic tamē illam emereri possit. Afflictio hominē ex terrestri cœlestē efficit. Afflictio hunc mũdũ homini alienũ reddit, & perpetuam adducit meam familiaritatem: amicos quidem minuit, sed auget gratiam. Afflictio tutissimum atq; compendiosissimũ iter est. Crede mihi, si quis probè cognitum haberet, quanta sit crucis vtilitas, haud-

Cui crux desinit esse crux.

Afflictionis bona recēset.

haudubiè ceu donum præstantissimū ex Dei manibus eam susciperet. O quā multi erant iam æternæ perditioni addi cti, & somnum dormierant sempiternum, quos tamen afflictio restaurauit & excitauit ad meliorem vitam? O quantos velut feras, & indomitas auiculas in caueis continuæ cruces retinent & conseruant, qui tamen, si eis daretur loci, & tēporis oportunitas, in suæ salutis sempiternam perniciem confestim aufugerent. Afflictio à graui seruat ruina: præstat homini vt sese cognoscat, intra seipsum se contineat, sibique constet, ac proximis fidem accommodet. Conseruat animam in humilitate, docetq; patientiam: tuetur castimoniam, æternæ beatitudinis adfert coronam. Vix quēpiam cōperire possis, qui nō aliquid cōsequatur cōmodi ex afflictione, & igne tribulationis: siue etiamnum culpis viuat obnoxius, siue iam vitæ emendationem inchoarit, siue in proficientium, siue deniq; in perfectorū numero sit. Ignis nāq; purgat ferrum, mūdat aurū, & preciosa ornat monilia Afflictio peccati aufert sarcinam, minuit pœnas purgatorij, pellit tentationes, profligat vitia, spiritum renouat, veram confert fiduciam, mundam conscientiā atq; animū stabilem & excelsum Afflictio salutaris est potio, & herba salutifera præ cūctis paradisi herbis. Castigat corpus, breui tamen in putredinē abiturum, at animam reficit longè nobiliorem sempet- que victurā. Sicut rosarum eximij flo- res, suauiuernantis Maij rore tingūtur: ita animam afflictio vegetat, & fœcundat. Ipsa animum sapientia imbuit, redditq; hominem exercitatum. Qui afflictiones, & tentationes non est expertus, quid quæso ille nouit? Afflictio virga est amoris plena, & paterna castigatio electorum meorum. Afflictio hominem, velit nolit, trahit vrgetque ad Deum. Quisquis in aduersis sese hilariter gerit, illi & iucunda & tristia, hostes & amici inseruiunt proficiūtq;. O quoties tu ipse quoq; hostes tuos te impugnantes profligasti, ac penitus eneruasti, cùm me alacri & hilari animo laudares, leniterq; & benignè aduersa perferres? Equidem malim afflictiones create ex nihilo, quā amicos meos crucis expertes relinquere: Perpessione enim virtutes omnes confirmātur, homo decoratur, proximus ad meliora prouocatur, Deus laudatur. Patientia in aduersis, est hostia viua, & odor suauissimus præcellentis balsami in conspectu diuinæ Maiestatis meæ, totamque cœlestis exercitus frequentiam ingenti admiratione afficit. Neque verò vnquam quisquam quamuis strennuus pugil, vel eques publicitùs cum alio congressus, adeo in se hominum oculos animosque conuertit, vti totus beatorum omnium cœtus hominem afflictiones ritè perferentem aspectat. In aduersis retinere patientiā præstabilius est, quàm extinctos ad vitam reuocare, aut alia perpetrare miracula. Afflictio via est arcta, quæ ad ipsas vsq; cœli portas fortiter perringit. Ipsa hominem ad martyrum euehit contubernium: ipsa laudem palmamq; refert ex cunctis hostibus; ipsa animam roseo purpureoq; vestit indumento: ipsa coronas vel serta nectit rosacea, & sceptra conficit ex palmis virentibus. Ipsa est velut gemma preciosissima in monili ad virginis pectus appenso: ipsa in æterna vita canticum nouum præcinit dulcibus modulis ac libertinis animis, quod nec omnes possint deponere angelici spirit⁹, eo quòd nullam vnquam crucem experti sint. Atque vt paucis te expediam, homines afflictos mundus iste miseros appellat, sed ego fœlices dico, vtpote quos ipse mihi elegerim.

Simile. *Eccles. 34.*

MIN. Pulchrè nimirum ex his apparet, æternam te esse Sapientiam, qui veritatem ipsam tam perspicuè in medium proferre queas, vt nullus vlli reliquus sit ambigendi vel hæsitandi locus. Nihil iam admirationis habet, si is afflictiones possit perpeti, cui tu eas tan topere efficis commendatas. Certè Domine, tuis planè mellitis sermonibus id fateor apud me egisti, vt mihi deinceps crux omnis, & molestia longè futura sit tolerabilior iucundiorque, Domine Deus, pater indulgentissime, en flexo coram te poplite, laudes gratesq; medullitus tibi ago pro afflictionibus præsentibus atque etiam pro præteritis admodum acerbis, & molestis, quas ego tum acres nimium sentiebam, eo quòd ex animo infenso & hostili profi-

Gratiarū actio pro perpessis aduersis.

cisci viderentur. SAP. At quid nunc de illis sentiendum putas? MIN. Planè ita nunc persuasum habeo, Domine, dum te, gratissima oculorum cordis mei pascua, amantibus oculis intueor, cruces illas acerrimas, & immanes, quibus me pro paterna benignitate probasti, & exercitasti (quarum tamen vel sola cōsideratio etiam non vulgares perterruit amicos meos, dum me illis pressum cernerent) non nisi dulcem quendam Veris florigeri rorem fuisse.

Quidam Scriptor.

Omnia de manu Dei accipienda. SI Deo permittente, tantas tenebras tantamq; ariditatem, duritiem, & instabilitatem intus sentis, vt tibi videaris prorsus à Deo derelictus esse: si tam diris animi angoribus premeris, vt putes te infernales cruciatus perpeti: si molestissimæ iugesque tentationes te deuexant, & vitia quæ iam in te extincta credebas, rursum magno impetu exurgunt ac te impugnant: si nō solùm mali homines, verumetiam qui boni habentur, quique tibi maximè fideles esse debuerant, te persequuntur, & maledictis atque obtrectationibus fatigant, varijsque iniurijs afficiunt: si damna rerum & purulenta hulcera morbosq; inauditos cum Iob sustines: si corporali *Iob 1. & 2.* cæcitate cum Tobia, & grauissima pau- *Tob. 2.* pertate cum mendico Lazaro affligeris: *Luc. 16.* si denique aliud quicquam aduersum pateris, qualecunque illud sit, & vndecunque emergat, non aliundè id accipias, quàm de manu benignissimi Dei, qui ex amore, & pro tua salute tribulationibus te exerceri sinit. Perfer talia omnia humili resignatoque corde pro illius honore, quamdiu ipse voluerit: nam afflictionibus anima tua purgatur, & mirè exornatur. Quod si in ipsis non semper æquè resignato fueris animo, non propterea spes salutis ablata erit, nec Dei gratia amissa. Vide tantùm ne impatienter, & pertinaciter aduersus Deum recalcitres, eiq; sis rebellis. Profectò si benignam humilemque patientiam pro viribus retinueris, Deo eris charissimus, & ad cœleste eius regnum feliciter tandem peruenies.

S. Thrutha, siue Gertrudis virgo.

SIcut annulus signum est desponsationis, sic aduersitas tam corporalis quàm spiritualis quæ patienter propter Deum sustinetur, verissimum signum est electionis diuinæ, & quasi desponsatio animæ cum Deo. *Aduersitas electionis diuinæ signum.*

Henricus Suso.

HOc fundamentum est salutis nostrę, mortificare scilicet, abnegare, resignare, perdere, & annihilare nosipsos. Si vis esse quod non es, oportet te prius deficere ab eo quod es. Id autē certo certiùs tenendum est, neminem sibi de resignatione blandiri, nec se resignatum esse, in animum inducere debere, quamdiu guttula vna sanguinis in carne, vel aliqua medullæ portio iu ossib^9 latet, quæ non pro vera sit resignatione decocta atq; cōsumpta. Quæso dilectissimi, non vos ista perturbent: & vobis ad cœlestia regna aditus patet, etiamsi ad summam perfectionem minimè pertingatis. In superna patria, & pusilli, & magni reperiuntur. Facite quod in vobis est, & in sancto proposito sanctisq; exercitijs persistite. Ita enim, & si nō ad supremum montis verticem pertigeritis, in ipso tamen æternæ salutis vestræ itinere deprehendemini. *Salutis fundamentum.* *Resignatio.*

Idem Suso.

EO nos tota mente, & omni quo possumus rendamus amore, vt simul cum Deo vniri, & speculum candens effici mereamur. Tum verò in tribus diuinæ substantiæ personis cōmorabimur, & ambulabimus, ita vt cum Apostolo fideliter dicamus: Nostra conuersatio in cœlis est, hoc est, in tribus diuinitatis personis. Hanc perfectionem toto desiderio, cunctis sensibus, ac vniuersis viribus suis quisq; apprehendere conabitur: etsi fortasse in vita sua ad eā minimè pertigerit, bono sit animo, quia dabitur illi à Deo iam extremum trahenti spiritum, & ad mortē tendenti. Quòd si nec tunc assequatur, & hinc decedēs quibusdā maneat culpis obnoxius, ad Purgatorij quidem deducetur locum, & ibi oēs illæ ad purū excoquētur. Deinde verò ad cœli palatia perductus, ea ibidem perenniter perfruetur, tanto magis aut minus, quanto maiori eam vel minori est dilectione prosecutus *Ad vnionē cum Deo aspirandū.* *Philip. 3.*

tus dū adhuc viueret, eāq; ex toto corde plus aut minus desiderauit. Meritò proinde sui quisque desiderij arcum ad summum vsque extendere deberet, vt nullum tam breue abscederet tempus, quo non perfectius Deum lucraretur. Veris namq; animi eius desiderijs Deus perenniter vicem reddet, etiamsi quod desiderat, nunquàm in hac vita consequatur: omnemq; tepidam & negligentem conuersationem, & vitā illius iuxta supremum illud iudicabit, ad quod vnquā peruenit in vita sua. Vnde licèt non sentiat se aliquis in alto perfectionis gradu constitutū, nō despondeat animū: sed quantū potest, totis viribus eā assequi conetur. Quod si nec sic ad optatam valet perfectionem pertingere, hoc tantùm curet, vt amet eam ex corde, & votis omnibus ad eam suspiret.

Quidam Christi seruus.

Non omnibus datur contemplationis gratia.

DOminus Iesus rex regum non omnes ad hoc eligit aut admittit, vt in hoc exilio secū mensæ assideant, hoc est, vt in fruitione, & quiete sanctæ contēplationis pleniùs delicientur: sed multos constituit velut ministros, qui ante mensam suam stent, sibiq; inseruiant. Non, inquam, in magna domo & Ecclesia sua vult habere tantummodo delicatas atq; ornatas puellas: sed etiam ordinat principes, duces, milites, aliosque seruos diuersis operib⁹ aptos, quos semper ad negotia paratos habeat. Neque enim in internis duntaxat delitijs excellentissimæ cōtemplationis delectatur Deus, verùm etiam in externis vtilium occupationum exercitijs, quę propter honorem, & amorem ipsius purè suscipiuntur. Cæterū post hoc exilium oēs qui Christi sunt, beatæ & æternæ mensæ eius assidebunt. Non igitur sint pusillanimes illi, qui licèt propriæ mortificationi, abnegationi, & resignationi diligenter operam dent, non tamen hic p̄cipiunt gratiam perfectæ contemplationis: sed fideliter & perseuerāter Domino seruientes, ament illam gratiam in alijs, quibus Deus gratuita pietate sua eam in hac vita concessit.

Ioannes Thaulerus.

Ex vera sui resignatione quanta

SI in optione alicuius foret, & arbitrio positum, vtrùm ab omnib⁹ vitijs & defectibus suis absolui & expediri, cunctasq; virtutes, & omnem perfectionem obtinere vellet, necne: deberet ita dicere Deo suo: Domine, nō meum donum, non meam gratiam peto, non meam voluntatem deposco: sed quomodo tu vis, ita libēs accipio. Si tibi visum est vt illis caream, ego pro tua voluntate eis potius carere volo. Certè dum hoc pacto in vera resignatione carere magis & frustrari eligimus, plus accipimus & plus habemus, quàm si ex p̄pria voluntate caperemus haberemusque Deum aut quamlibet creaturam. Multò siquidem vtilius nobis est, sponte humiliterque carere velle omnibus Dei donis in vera resignatione & abnegatione propriæ voluntatis, quàm illa habere ex propria voluntate. *redeat vtilitas.*

Quidam Dei amicus.

QVid turbaris, ô homo bonæ voluntatis, quid turbaris atq; animo deijceris, quòd virtutes perfectè pro voto tuo, absque omni defectu, & impedimento tempore huius exilij exequi nequeas, sed quotidie vel etiam continuè inuitus, & contra voluntatem tuam in imperfectiones labaris? Nam & excellentissimi Apostoli cæterique sancti, & amici Dei ipsas quidem virtutes omnes volebant atque appetebant seu desiderabant supremo, & optimo modo perficere: sed hoc in ista vita sine aliqua im perfectione præstare non poterant. Vnde & dicebāt: In multis offendimus omnes. Itemq;, Si dixerimus quia peccatū non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Reuerà etiam sancti, & perfecti homines defectibus quibusdam, & tentationibus hic obnoxij sunt. Qui licèt leuiter offendant, licèt ab humani generis inimico, & propria corruptione, vel de luxuria: vel de vana gloria, aut de quibuslibet alijs vitijs contra suam voluntatem tententur impugnenturque: non tamen propterea eos immortificatos vel à vera sanctitate, & perfectione alienos esse Deus iudicat, quum hæc eis displiceant: contraque rectæ rationis iudicium, & omnem ipsorum voluntatem fint. Itidem dum (vt natura fert) secundū sensualitatem, & primos motus contraria quæque animæ, & corpori in tēpore atq; æterni- *In multis offendimus oēs, quantumuis perfecti. Iac. 3. 1. Ioan. 1.*

rate fugiunt, & horrent: nequaquam ob id à Deo pro non verè sanctis habentur, si tantum secundum superiorem rationis portionē hinc doleant, & Dei voluntati sese adinngant conformentque. Quum igitur nec ipsi perfecti viri possint in hac misera vita carere defectibus: nihil mirum, si tu contra voluntatem tuam in multas imperfectiones labaris. Itaq; necesse est vt cum sanctissimo Paulo Apost. dicas, Velle quidem adiacet mihi, perficere autem non inuenio. Id est, Integra quidem mihi voluntas est in omni virtute, gratia, & sanctitate perfectè viuendi: non tamen pro meo desiderio tā perfectè id re ipsa exequor, sicut libentissimè vellem. Profectò non solùm perfectis sed & tibi cunctisq; bonæ voluntatis hominibus, pax per sanctos Angelos in Christi natiuitate denuunciata fuit in hunc modum: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Non dixerunt veraces angeli, Pax sanctis, perfectisque hominibus, (licet hoc maximè ita sit) sed notabiliter sic cecinerūt: Pax hominibus bonæ voluntatis. Nam animæ rationales bona voluntate sanctaque charitate præditæ, etiam si multis adhuc imperfectionibus detineantur, filiæ tamen, & charæ sponsæ sunt regis æterni: at animæ perfectæ atq; heroicæ, sunt reginæ, & excellentes sponsæ eiusdem cœlestis sponsi. Qui sicut cum istis volantibus volat, ita cum illis ambulātibus vel currētibus ambulat, & currit, nusquam eas deserens.

Rom. 7.

Luca 2.

Idem Dei amicus.

AGe bonæ voluntatis homo iuxta denunciatam tibi per sanctos Angelos pacem, abundè in hoc, & propter hoc contentus tranquillusq; esto, quòd Pater ille cœlestis vnicum filium suum Iesum Christum Deum, & hominem non solùm tibi nasci voluit, sed etiam vsq; adeò ad tuos vsus proprium donauit, vt quæcunq; bona tibi desunt, nec satis ex te ipso habere potes, cuncta hęc ex ipso & in ipso Domino Iesu habeas: neq; dubites Patrem cœlestem dilectissimumq; eius filium ita omnino hæc abs te accipere, acsi nihil horū tibi in teipso & ex teipso deesset: quum quicquid in te nec habes nec inuenis, id in Christo habeas. Reuera ipse Christ⁹ Iesus nobis imperfectis, & multis culpis obnoxijs datus, & fact⁹ est quicquid saluti nostræ necessarium est. In illo habemus omnia bona, virtutes oēs, oēm sanctitatem, & perfectionē, seu quæcunq; Deus à nobis exigit, & quicquid nos ei præstare æquū est: ita vt ex ipso Iesu Christo, & per ipsum impleamus, faciamus, perficiamusq; etiam summo, & excellētissimo modo, quæcunque alioqui nobis in nostra fragilitate, imperfectioneque, & ad mala propensione prorsus essent impossibilia. Itaque si homo es bonæ voluntatis, hoc est, si iuxta Dei voluntatem in cunctis virtutibus, in omni sanctitate, & perfectione eidem domino Deo tuo libenter placere velles: potes implere ac perficere in Christo & per Christum, omnem iustitiam, perfectionem atque sanctitatem: nec de hac re vllum apud te dubium hærere debet. Offer igitur de uota mente Deo Patri dilectissimum filium ipsius Iesum Christum. Pro deperdito pueritiæ, & iuuentutis tuæ tempore, offer sanctissimam eiusdem Christi pueritiam ac iuuentutem. Pro cunctis negligentijs, & imperfectionibus tuis, offer illius vitam perfectissimam & passionem salutarem.

Omnia in Christo habemus.

Christus patri à nobis offerendus.

Idem Dei amicus.

VT Deus omnipotens virtutes omnes, omnē sanctitatē, & perfectionem, cunctaq; bona opera non aliter à te suscipiat, quā si illa omnia reipsa pfeceres ac perfecisses: satis necessariū fuerit, vt cor, voluntatem, deuotionemq; animi tui integrè ad ipsum Deum conuertere, dirigere atq; erigere studeas: teipsum totū, & quicquid in tempore atque æternitate Deus super te permittere volet, ipsi eiusque gratissimæ voluptati resignans, offerens ac vniens. Ita enim cum eo vnum eris, & omnium virtutum omnisque sanctitatis perfectionem in ipso Deo tuo habebis, supplebisque ex meritis vitæ, & passionis Iesu Christi quicquid boni vel in præterito ac deperdito tempore tibi defuit, vel in residua vita tua deerit. Aequum quidē fuerat te ab eo tempore quo primùm ratione vti cœpisti, in Deum dirigere ac referre cunctas actiones & omissiones tuas, totū corpus totamque animā tuam,

Ratio optima supplēdi quæ nobis desunt.

tuam, & omnes eorum motus ac opera, sensus item, & rationem tuam, vti hoc Deo gratissimum fuisset: sed quia illud mox à prima ætate non fecisti, aut ita perfectè & integrè abs te factum non est vt iustum erat, vel nunc tandem id facere studeto, atq; hoc vel simili modo precare: O dulcissime Domine Deus me⁹, cōfiteor deberé me tibi omnem fidelitatē, amorem, mortificationem, resignationem, sanctitatem, virtutes omnes, cuncta opera bona, supremamq; animæ, & corporis perfectionem: sed imperfectū meum viderunt oculi tui, & ante te est omne desiderium meum. Quum igitur pie Iesu, tam infirmus, fragilis, negligēs, corruptus atq; ad mala propensus sim, vt contra voluntatem conatumq; meum multis modis præpediar, quo min⁹ illa bona tam purè ac perfecte reipsa, & opere implere possim, sicut libēter vellē, obsecro te per omnes miserationes tuas, vt ipsam voluntatem meam eodem modo suscipias, quo sancti Pauli Apostoli cæterorumq; amicorum tuorum voluntatem suscepisti. Oro etiam benigne redemptor, vt me sicut & amicos tuos omnes in teipso operū ac meritorum tuorū participem reddas: oro vt plenissimè patri tuo cœlesti ac tibi satisfacias pro omnibus malis quæ vnquam commisi, & perfectissimè suppleas omnia bona quæ omisi. Tu enim non min⁹ integrè pro mea salute mihi datus es quàm perfectis amicis tuis, vt in te & per te sarciātur, suppleanturque omnes defectus mei, & quicquid mihi ex supradictis bonis contra plenam voluntatem meam deest. En amantissime Domine Iesu Christe, desidero hāc meam volūtatem in omne reliquum tempus vitæ meæ, & in omnem æternitatem tam perfectè, purè ac fortiter in te erigere, tuæq; gratissimæ voluntati resignare & offerre, sicut vllus vnquam fecit homo aut facere debuit. Itaq; ex hac hora, & deinceps in omne æuum, nihil vnquam aliter, aut plus, vel minus in corpore, & anima mea, in vita & morte, in habendo, carendo, patiendo, agendo ac dimittendo, volo atque appeto, quàm tibi gratissimum est. In pura intentione, in vera mortificatione & dilectione, in omni bono opere & virtute, omniq; sanctitate, tam perfectè tibi pro grata voluntate tua placere cupio, sicut aliquis vnquā ex præcipuis amicis tuis placuit. Peto Domine & intimè opto, vt omni reliquo vitæ meæ tempore nocte ac die, omnes respirationes meæ, & singuli motus cordis mei te laudent, & honorent, tibi famulentur, & gratias agant, amorēq; exhibeant. Ex toto corde meo iam dicta omnia & singula fixè irreuocabiliterque volo ac desidero. Et quoties ob meam infirmitatem, corruptionem, & ad mala propensionem, negligentiamq; vel obliuionem, aliquid aliter à me fiet, protestor id nō esse meæ voluntatis, sed maximè cōtra omnem voluntatem & propositum meum. Adiuua quæso, & cōfirma me in hac volūtate, ad æternam gloriam nominis tui, Amen. Igitur in hunc modum voluntatem tuam componere, & in Deum erigere atque dirigere consuescito. Ita.n. benignissimus Deus illam pro opere suscipiet, vbi nihil vltra poteris: & ipse in eodē suauissimo creatore tuo singularē pacē, gratiam, libertatem, gaudium, deuotionem, & amorem persenties. Sæpius quoq; per diem aut corde tātum aut ore simul, & corde dicito breuiter ad Dominū: O amantissime Domine Deus meus, vtinam pro tua gratissima volūtate tibi placerē, & summum fidelissimumq; amorē in omnibus exhiberem.

Precatio saluberrima.

Psalm. 138.

Psalm. 37.

Et paruis & magnis datus est Christus.

De immenso Dei erga homines amore.

SI bonæ voluntatis es, plurimum te consolari & exhilarare debet immēsus atq; incomprehensibilis amor, quē Deus habet erga homines. Noueris autem duplicem esse ipsam Dei ad homines dilectionem: quarum alteram meritam, alteram immeritam dicere possumus. Merita illa est, quam bonis operibus, virtutum exercitatione, præceptorum Dei, & Christi consiliorum obseruatione, conciliare nobis, & possumus, & debemus. Immeritam verò illam dicimus, quam ab omni æternitate ex sua natura Deus gratuitam prorsùs atq; immensam ad nos habuit, quā sanè meriti non sumus. Nonnullis quidē aliqua ex parte in hac vita occultatur merita Dei erga ipsos dilectio, sicut Scriptura ait: Nescit homo vtrū amore an odio dign⁹ sit: sed hoc fit in bonū maximamq; salutem eorū, vt scilicet

Duplex Dei erga homines dilectio.

Eccles. 9.

cet in bonis actibus virtutumq; studijs tanto humiliores, & constantiores ad finem vsq; perseuerēt, nec superbia intumescant, vel negligentia dissoluantur: quod accidere possit, si certò illis Dei erga ipsos dilectio constaret. Piè tamē credimus (saluo iudicio melius sentientium) illam Scripturæ sententiam de vulgari duntaxat, & imperfecto homine scriptam esse, non de eo cuius spiritui testimonium perhibet spiritus veritatis, quòd filius Dei sit, vt dicit Paulus Apostolus. *Rom. 8.* Neque enim scriptū est, Nescit quisquam, sed, Nescit homo: id est, quatenus homo est, absque testimonio spiritus Dei nescit, vtrum amore an odio dignus sit. Quòd autem possimus aliquo modo certi fieri de merito erga nos Dei amore, etiam hæc verba Christi apertè testantur: *Ioan. 14.* Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum. Nā quum Deus diligat seruantem mandata sua, non omnino ambigimus nos à Deo diligi, si præcepta illius sermonesque obseruamus. Planè si de nostro erga Deum amore certi sumus, etiam de eius erga nos dilectione minimè dubitamus. *Prouer. 8.* Ipse enim dicit: Ego diligentes me diligo. Modis omnibus prorsus impossibile est, vt incomprehensibilis Dei benignitas suum amorem deneget ijs qui eum verè diligunt. Et hæc ipsa merita dilectio qua Deus nos ob sibi exhibitū verum amorē cōplectitur, tam infinita ac vehemens est, vt non intellectum modò, sed & omne desyderium hominis superet, nam multò amplius omnem & angelicum & humanum vincit amorem, quàm ignis immensus tenuissimam scintillam. Iam quòd ad alteram illam immeritam, naturalem gratuitamq; Dei erga nos charitatē attinet, sicut certi sumus esse Deum, & nos à Deo esse cōditos, ita de immerito eius ad nos amore dubitare nō possumus. Et hæc quoque immerita Dei erga homines dilectio, omnem tū humanum tum angelicum longè lateque excellit amorem. Quare si omniū matrum amor, fides & beneuolentia in vnius alicuius genitricis pect⁹ erga vnicum natum suum cogeretur, tametsi illa vehementissimè, & temporariam, & æternam filij sui nō posset nō cupere vitam & salutem, nec sic tamen tātus hic matris erga vnicū suum amor, fides ac beneuolentia, posset aliqua ex parte æquiparari dilectioni, fidei ac beneuolētiæ quam Deus Pater, & Filius & Spiritussanctus gerit erga cuiuslibet hominis temporariam æternamq; salutē. Vnde & indubitatū apud te esse debet nullam vnquam licet indulgētissimam genitricem vsq; adeo vnici dilectissimiq; filij sui damnum & interitum doluisse, vt benignissimus Deus perditionem cuiuscunq; hominis: vtpote quem tā præclarè ad imaginem & similitudinem suam condidit, ac tanti fecit, tantoque in precio & honore habuit, vt illius causa nec vnico charissimoque filio suo pepercerit, sed hunc in acerbissimā & maxime ignominiosam mortem tradiderit: idque tanto amoris ardore, & intemperantia, vt si non nisi vnus fuisset redimendus homo, eundem ipsum ea ratione proculdubio fuerit liberaturus Certissimum est Dei charitatem, misericordiam, & benignitatem æternam nulla vnquam ratione posse alicuius hominis perditionem damnationemq; velle: nam de ipso verissimè scriptum est, propriū illi esse misereri semper, & parcere, nec velle eum quenquam perire, *1. Tim. 2.* sed omnes homines saluos fieri, & ad agnitionē veritatis peruenire. At quum libera sit homini data voluntas, isq; ea sponte ac improbè aduersus Dei abutatur voluntatem, & cunctas illius institutiones, adhortationes, cōminationes *Libera voluntas.* præcepta, consilia, promissa, beneuolētiamque omnem contemnat, atque cōtra Deum propriamque salutem agere pro nihilo ducat: nimirum diuina cum iustitia (vt dignū & æquum est) cōdemnar. Est aūt ipsa volūtatis libertas adeò in hominis arbitrio sita, vt si quis etiam mulris iam annis ob sua crimina damnationi adindicatus esset, posset tamen per liberam voluntatem auertendò se à peccatis, & ad Deum iustitiamq; conuertendo, redire ab illa damnationis sententia ad fœlicitatem æternam: id quod Beatus Augustinus confirmat, dicens ita: Nouit Deus mutare sententi- *Præscientia & sententia Dei.* am, si tu noueris mutare delictum. Itaque præscientia quidem Dei, qua iā ante nouit exordium, medium & exitum tuum, immutabilis est, sed non item iudicium siue sententia. Nam si centū an-

nis

nisi ad vltimum vsque vitæ spatium in mortalibus vixisses peccatis, & ob illa ex diuina iustitia damnationi addictus esses, atque in ipso vitæ termino à peccatis auersus, per confessionem, contritionem ac pœnitentiam redires ad Deum, eiusq; gratiam tibi conciliates: iam sententia illa, & iudicium damnationis mutaretur, & ipse ad sempiternam beatitudinem reuocareris. Tangat quæso animum tuum hęc tanta & tam gratuita Dei in te dilectio. Attentè totaq; animi deuotione meditare eiusdem conditoris ac redemptoris tui bonitatem, dulcedinem, pulchritudinē, pietatem, misericordiam, charitatem, fidelitatem, atq; eius generis alias illius amabiles perfectiones: quæ sanè tam immensæ atque incōprehēsibiles sunt, vt nec scribi, nec dici, nec cogitari satis possint. Enimuero si cuncti spiritus angelici omnesq; animæ creatæ, & quæ deinceps creandæ sunt, vnam aliquam ex prædictis Domini Dei tui perfectionib° perscribere vellent, etiamsi singulis quibusq; spiritib° ac animabus tantū suppeteret atramenti, quanta est vastissimi maris vnda, & membranarum vicem amplissima cœli moles expleret: attamē antequàm decima pars illius describeretur, singulorum singula maria penitus exhaurirentur, & cœli singuli tam in omnes partes literis opplerētur, vt ne vnum quidem apicem præterea capere possent. Huiusmodi pia meditatio, & infinitè gratiorē suauioremque Deum tuum in pectore tuo efficiet, & sanctam confidentiam intimumq; amorem & gaudium, ac bona omnia intra te adducet: vnde fiet, vt iam mortem non inordinatè pertimescas, sed lætus illam expectes.

De eo qui circa vitæ finem ex animo sese corrigit.

O Tu qui in senili vel vltima ætate relictis vitiorum iniquitatumq; sordibus iter iustitiæ ingredi cœpisti, iamque bonæ voluntatis es: quare sic trepidas, ac tanta tristitia deprimeris, quasi nulla tibi salutis spes esset relicta? Recordare quæso, recordare misericordissimi, benignissimi, dulcissimique redemptoris tui Iesu Christi, qui venit in hunc mundum peccatores saluos facere. Pro eis incarnatus est: pro eis laborauit, acerbam passionem pertulit, sanguinem fudit & mortuus est. Illum magis inhonorare vel maiori iniuria afficere non potes, quàm si propter multitudinē, diuturnitatē, aut enormitatem scelerum tuorū, de eius pietate, misericordia ac bonitate desperes. Quamuis igitur senio iam prægrauatus, seu vitæ huius termino proximus, incœperis te corrigere, & fortè nō nisi vno anno, vel vno mense aut vno die hic viuere habeas: non est tamen quòd perturberis, nimiave pusillanimitate deijciaris: sed est vnde plurimū gaudeas, cōsiderans immensam Dei erga te clementiam, qui te ante obitum tuum ad se reuocauit, bonā voluntatē tibi donans: quiq; (vt Beatus Bernar. ait) non admodum attendit in homine quid fuerit, sed quid iam esse velit. Quòd si deperditū & in vanitatib° ac peccatis consumptum vitę præteritę tempus te angit: rursum consoletur, ac pia firmaque fiducia stabiliat animum tuum parabola illa Euangelica, vbi legis, eos qui hora vndecima à patrefamilias conducti atq; in vineam missi sunt (id est, qui in senectute, & vltima ætate, sobriè, iustè, ac piè viuere cœperunt) licet vna dunraxat hora laborassent, denarium æternæ beatitudinis recepisse, sicut & illi qui tota die laborauerant, seu ab ipsa pueritia vel iuuentute Deo seruierant. Hinc iterum in Euangelio Saluator beatos dicit, non solùm illos qui in prima aut secunda, sed etiam qui in tertia vigilia parati inueniuntur Neque inordinata formidine concuti debes, propter propriorum meritorū inopiam: nam quum iam per bonam voluntatem & Dei gratiam veramq; charitatē coniunctus sis Christo, tanquā viuum membrum particeps eris meritorū ei°, & omnium electorum ipsius: accipies reuera hæreditatem cœlestem, quia de numero Filiorum Dei es. Planè iam ex illis es, de quibus Paul° Apostol° loquitur, & dicit, Nihil damnationis est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant. Itaque iam lætus expectare, & potes & debes beatam spem (vt idem Paulus ait) & aduentum gloriæ magni Dei, & saluatoris nostri Iesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum accep-

1. Tim. 1.

Matt. 20.

Tit. 2.

Luc. 12.

Rom. 8.

Tit. 2.

ceptabilem, sectatorem bonorum operum. Iam cum ingenti gaudio audire te æquum est etiam hæc verba: Iesus Christus traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationẽ nostram. Et ista: In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, & misit filium suum propiciationem pro peccatis nostris. Item ista: Iesus Christus dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Sed metuis fortasse, ne te hinc migrantem pœnæ Purgatorij excipiant. At iste quoq; metus nimius deponendus est. Omnino expedit, tibi vt resignes te totum Deo, sinasq; eum facere tecum quod voluerit. Sicut diligis eius misericordiam, ita diligas oportet & iustitiam ipsius. Pater est indulgentissimus, qui siue in hac vita, siue in Purgatorio, filios suos à peccatis, & vitijs corde iam auersos atque ad se conuersos flagellet, non nisi paterno affectu id facit. Nihil dubites de tam amabilis patris pietate. Quando iam illi placere verè desyderas ac studes, dolesq; quòd eum vnquam offenderis: hinc te migrãrem, non acerbè sed benignè suscipiet, sinuque misericordiæ suæ confouebit. Etiamsi ad Purgatorium deductus fueris, non carebis illic refrigerio, & consolatione, certus de tua salute ac futura beatitudine: gratiusque tibi erit ibi esse, quàm hic; vbi multæ occasiones offendendi Deum habentur. Vnde legimus quendam sanctum virum hęc aut similia verba dixisse: Si pro comperto haberem, me post mortem peruenturum ad Purgatorium: paratissimus essem mox collum gladio subijcere, vt certus esse possem de mea salute. Sunt tamẽ etiam nonnulli negligentes, vitamque suam ex animo corrigere nolentes, qui dicere solent, satis sibi esse si ad Purgatorium, & non ad infernum post mortẽ descendant: sed valdè imprudenter loquũtur, & nesciunt quid dicant. Tales enim quum in negligentijs, & vitijs suis sponte permaneãt, nimis atrox atque horribile Purgatorium expectare debent: si tamen eis datum fuerit, vt ad Purgatorium, & non ad infernum vadant. Tu vero bonæ voluntatis homo, qui peccatum omne iam odisti, & Deo viuere ac seruire cupis, immoderatum metum depone. Qui enim charitatem habent, & mente ad Deum conuersi sunt dum moriuntur, etiam si aliquid fortè secũ deferant, quod adhuc purgari debeat, fœlices tamen sunt, quia nunquam à Deo auertentur. Vbi plenè purgati fuerint, gloriose peruenient ad patriã cœlestem. Hinc scriptum est, Beati mortui qui in Domino moriuntur. Profectò qui attentè consyderare vult, quàm clęmenter, & amicè prodigus ille filius in Euangelio receptus à patre fuerit, nulla ratione potest desperare. Ipsæ scripturæ veritatis vbique ingentem consolationem, & fiduciam pœnitentibus atque ad Deum verè conuersis, præstant. Hinc Esaias ait: Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius, & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum. Ioel itidem dicit: Conuertimini ad Dominũ Deum vestrum, quia benignus & misericors est, patiens & multũ misericors, & præstabilis super malitia. Et per Ezechielem Deus loquitur in hunc modũ: Cum auerterit se impius ab impietate sua quam operatus est, & fecerit iudicium & iustitiam, ipse animam suam viuificabit: omnium iniquitatum eius quas operatus est non recordabor, in iustitia sua quam operatus est viuet: Nunquid voluntatis meæ est mors impij, & non vt conuertatur à vijs suis, & viuat? Tobias quoque ait: Conuertimini peccatores, & facite iustitiam coram Deo: credentes quod faciat vobiscum misericordiam. Rursumq; Esaias dicit: Quis ambulauit in tenebris, & non est lumen ei? Speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suum. Innumera talia in diuinis scripturis inueniuntur: quæ animæ peccatrici iam ad Deũ conuersæ præsentissima remedia sunt contra desperationem ac diffidentiam.

Rom. 4. *1. Ioan. 4.* *Apoc. 1.* *Purgatorium.* *Apoc. 14.* *Luc. 15.* *Isaie 55.* *Ioel. 2.* *Ezech. 18.* *Tob. 13.* *Isaie 50.*

De morte non nimium metuenda ex D. Ambrosio.

QVum Iesum infantem parentes in templum ducerent, Symeon qui responsum acceperat, non visurum se mortem, nisi prius videret Christũ Domini, gauisus suscepit eum in manibus suis, & dixit, Nũc dimittis Domine seruum tuum in pace: quasi necessitate *Luca 2.*

qua-

quadã teneretur in hac vita, nõ volũtate. Ita dimitti petit, quasi à vinculis quibusdã ad libertatem festinaret. Anima enim liberatur, dum à corporis contubernio secernitur, & inuolucris perturbationis exuitur. Ipsa post mortẽ operatur magis quàm ante: quia operatur quę sua sunt sine vlla societate corporis, qđ hîc animæ oneri & impedimento est. Iustis mors quietis est portus. Insipientes mortem quasi summum malorum reformidant: sapientes illam quasi requiem post labores & finem malorum expetunt. Per mortem id quod inquietum, quod erubescendum, quod inimicum nobis, quod violentũ, quod procellosum, & ad omnia vitia propẽsum est, conquiescit & iacet, ac sepulchro clauditur: id autem quod familiare virtutibus, quod amicũ disciplinis, quod sequax boni, ac Deo subditũ est, in sublime euolat, vt cum illo perpetuo atq; immortali bono maneat ipsiq; adhæreat, & cum ipso sit. Non timeamus igitur recipi ab hominibus, nec vereamur nimium illum omnibus debitũ finem. Intrepidè pergamus ad redemptorem nostrum Iesum, ad sanctorum cœtum, iustorumq́, conuentum. Ibimus enim ad patres nostros, ad illos fidei nostræ præceptores, vt etiã si multa bona opera desint, vera fides opituletur. Ibimus ad eos qui recumbunt in regno Dei cũ Abraham, Isaac & Iacob: vbi & Latro ipse regni cælestis cõsortio gratulatur: vbi Paradisus est iocunditatis: vbi nullę nubes, nulla tonitrua, nullę coruscationes, nulla ventorum procella, neq; tenebræ, neque hyems, neque vllæ temporum vices. Non frigus, non grando, non pluuiæ, non solis istius nec lunæ aut stellarum erit vsus, sed sola Dei fulgebit claritas. Morituri quæramus piè & amanter ipsum Dominum nostrum Iesum Christum, & complectamur pedes eius, & adoremus eum cum mulieribus illis, quibus in die resurrectionis suæ apparuit vt dicat & nobis, Auete, nolite timere: id est, nolite timere ab iniquitatibus, ego enim sum peccatorum remissio: nolite timere à tenebris, quia sum lux. nolite timere à morte, ego enim sum vita: quicunque ad me venit, mortem non videbit in æternũ.

Matth. 8.
Luc. 13.
Matth. 28.

De bona & fœlici morte.

MOriturus quisque meritis Saluatoris nostri Iesu Christi, magis quàm suis innitetur. In illius bonitate & in precibus beatæ Mariæ virginis ac sanctorũ electorumq́ue Dei satis confidet. Christi amarissimam passionem mortemque sibi proponet, & ineffabilem illam charitatem, quæ eum tam indigna sustinere coegit, memoria repetet, atque in patentia vulnera & in profundissimum pelagus immensæ misericordiæ eius sese cum vniuersis peccatis atque negligentiis suis demittet immergetq́ue. Ad summam Dei gloriam seipsum velut hostiam viuam offeret ipsi Domino, ad perferendũ pro acceptissima eius voluntate patienter ex vero amore omnem languoris acerbitatem, ipsam etiam mortem, & quicquid sibi Dominus in tempore & æternitate immittere voluerit. Hoc si reuera facere potuerit: si, inquam, sese ex pura dilectione cum perfecta sui resignatione, ad omnem pœnam pro honore diuinæ iustitiæ tolerandam animo spontaneo obtulerit, ipse neque infernum, neque purgatorium subibit, etiam si solus omnia totius mundi peccata commisisset. Nullum igitur exercitium in extremis vtilius esse potest, quã vt quis seipsum ex integro diuinæ voluntati resignet: humiliter, amorose, plenequé confidens in immensa Dei misericordia ac bonitate. Fieri enim nequit, quin is qui in huiusmodi vera perfectaq; resignatione cum sancta erga Deum fiducia ex hac luce exit, confestim ad regna celestia euolet. Nam sicut nihil omnino pœnæ, nihil ignis purgatorij in Deũ cadere potest, ita nec in hominem, qui eo modo per voluntatis conformitatem amoremq́ue Deo vnitus est. Hoc animo iustus ille Latro moriebatur in cruce, qui non salutem corporis à Domino postulauit, nec orauit vt à pœnis purgatorij seruaretur, sed libenter pro peccatis suis proq; Dei gloria moriens se totum in diuinam resignauit voluntatem, se totum Christo obtulit, vt ille secum ageret quicquid vellet. Nihil nisi misericordiam & gratiam petijt dicens: memẽto mei Domine cum veneris in regnum tuum. Quod si morte

Optimũ in extremis exercitiũ resignatio sui.

Luc. 23.

imminente infirmitas naturæ mœret aut trepidat : huiusmodi mœstitia & formido in Deũ per resignationẽ proijcienda, ac certa spes erga eum concipienda est. Mors Christi mortem tuam soletur. Ille præcessit, præcesserunt & innumeri electi eius: non igitur pigeat te sequi. Corpus quod modò deponis vile quoddam vestimentum est. Quid ad te si computrescat, & ad tempus in terra occultetur? Posteà ipsum idem corpus tuum resurget, iamq; immortale, incorruptibile, gloriosum ac fulgidũ erit. Vt etiam mortis metũ facilius mitiges, ad memoriam reuocanda sunt verba vnigeniti filij Dei, qui est veritas æterna. Sic enim ait in Euangelio: Ego

Ioan. 11. sum resurrectio & vita: qui credit in me etiam si mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit & credit in me non morietur

Rom. 14. in æternum. Ruminanda item sunt hęc verba Apostoli Pauli : Siue viuimus, Domino viuimus, siue morimur, Domino morimur: siue ergo viuimus siue morimur, Domini sumus. Pensandum quoque est, quam resignati ac voluntarii fuerint ad moriendum antiqui iusti Abraham, Isaac, Iacob, Moyses, Dauid, & cæteri consimiles, quum nondũ

Deut. 32. ianua regni cœlestis esset aperta. Vnde in fine Deuteronomij legimus Dominum dixisse ad Moysen : Ascende in

Num. 27. 20. & 33. montem istum Abarim in montẽ Nebo, & vide terram Chanaam quam ego tradam filijs Israel obtinendam, & morere in monte. Quem cõscendens, iungeris populis tuis, sicut mortuus est Aaron frater tuus in monte Hor, & appositus est populis suis: quia præuaricati estis cõtra me in medio filiorum Israel ad aquas Contradictionis in Cades deserti Sin. Econtra videbis terram & nõ ingredieris eam, quam ego dabo filijs

Deut. 34. Israel. Et infra ita legimus: Ascendit ergo Moyses super mõtem Nebo in verticem Phasga, contra faciem Iericho, ostenditq; ei Dominus omnem terrã,

Genes. 12. &c. Dixitq; Dominus ad eum : Hæc est terra pro qua iuraui Abraham, Isaac & Iacob, dicens: Semini tuo dabo eam, Vidisti eam oculis tuis, & non transibis ad illam. Mortuusq; est ibi Moyses seruus Domini in terra Moab, iubente Domino. Ecce quàm resignato animo iuxta Dei beneplacitũ mortem excepit Moyses amicus altissimi. Non transiuit quidem ad terram illam visibilem : sed in inuisibilem, & meliorem receptus est, videlicet in secretum sinum pacis & limbum, in quo iustorum animæ tunc in magna tranquillitate requiescebant. *Limbus.*

Iam verò iustis aditus patriæ cœlestis per Christum Dominum nostrum reseratus est. Nos igitur qui hic peregrini & exules in aliena patria degimus, quotidie cum desiderio vel gemitu ad supernam illã patriam nostram, patriam angelorum, patriam hyemis nesciam, patriam florigeram, vernantem, lucidã, & amœnam, patriam verè beatam, redire festinemus: dicentes cum Aposto- *2 Cor. 5.*

lo, Dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino : quoniã non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. *Hebr. 13.* Ibi nunquam amplius Deũ offendemus, nunquam illi displicebimus, sed ei placebim⁹ per omnia, eumq; perfectè amabimus atque laudabimus in secula seculorum. Videbimus *1. Ioan. 3.*

eum clarè sicuti est, & ita beati erimus. Iucundissimè complectemur ac possidebimus illum pro desiderio nostro, ipsoque fruemur in æternum. Denique ibi abundabimus omnigenis delitijs ac diuitijs. Quicquid enim hic decoris, dulcedinis, perfectionis & amabilitatis percipimus in creaturis, videndo audiendo, olfaciendo, gustando & tangendo, id omne eminentissimè ac superessentialiter est in Deo & æterna illa patria. Ipse gloriosus creator Deus omnibus creaturis infinitè pulchrior, dulcior, atque amabilior est : à quo profluxit quicquid in hoc exilio cordi humano iucundum & gratũ esse potest. Vnde & minimum gaudium patriæ cœlestis multò magis excellit omnia gaudia mundi huius, quã vastissimũ mare vnicam aquæ guttulã superat. Itaq; amemus felicem illã patriam nostrã, & eam ardentibus votis desideremus: ad quam nos perducat benignissim⁹ Iesus, Amẽ.

D. Henricus Suso admonens pium quendam infirmum, vt mortem parato animo excipiat, inter cætera sic ait:

SI visum est Deo vt moriaris, firmiter retine fidem catholicam, & lætus moriaris. Gaude pulcherrimam animã

tuam

Corpus est animæ carcer.

Quæ res potissimũ causetur mortis metum.

tuã (quæ est purus, rationalis, ac Deiformis spiritus) ab hoc angusto, misero, & graui carcere absoluendam, ac deinceps sine vllo impedimento sua beatitudine fœlicissimè fruituram. Vnum est quod multos inexpertos in morte perterrere solet, eisque mortem adfert acerbam & anxiam: id videlicet, quòd dum prætertitos annos dissolutamque & malè transactam vitam reducunt ob oculos, grandi se debito obligatos Deo sentiunt, neque in illa hora satis perspiciunt, quid ad id facere debeant. Sed hac in parte certum tibi præstabo consilium ex diuinis literis & ipsa veritate petitum: Si tu quidẽ in diebus tuis perpetam te vixisse nosti, sicut pauci à vitijs immunes viuunt, inde non nimiũ in extrema hora terreri debes: Postquã sacramentis Ecclesiæ munitus es (si ea commodè possis obtinere) crucifixi imaginem tibi ob oculos statuas, eamq; intuearis & tuo apprimas pectori, atque in sanguinolenta immensæ misericordiæ eius vulnera te reclina, obsecrans eum, vt in ipsis cruentis vulneribus suis diuina virtute sua cuncta peccata tua abluat, pro sui laude & tua indigentia vel necessitate: ac deinde fide mea securus esto, (iuxta Ecclesiæ catholicæ fidẽ, quæ nulla ratione fallere potest) si id firmiter ita possis agere, re à cunctis vitijs penitus absolutum esse, & hilariter posse mortem oppetere. Vide obsecro, quæ sit huius vitæ calamitas, quæ cruces & afflictiones, quæ angustiæ & necessitates vndique existant. Et si nihil aliud esset, quàm metus pro corpore & anima seruandis nos solicitans, mutabilisque huius mundi inconstantia, meritò hinc exire appeteremus. Si quis ea causa diutius viuere cupiat, vt plura sibi possit coaceruare merita, id quidem valde incertum est, vtrum merita vel potius debita sibi cumulaturus sit, plærunque cum ætate etiã peccata augentur; multoque plures inuenias qui deteriores quàm qui meliores fiant. Si præsens mors amara est, at omni amaritudini semel finem imponit. Age igitur, fili mi, cor, manus & oculos in cœlestem leua patriam, atq; ex animi affectu eum saluta. Resigna voluntatem tuam in Dei voluntatem, & sis liber hac in parte.

Sacramenta viatici, imago crucifixi.

Quicquid ille tecum agere volet siue sit ad vitam siue ad mortem id tanquã optimum de illius manibus accipe. Noli timere. En sancti Angeli tibi assistũt, teque vndique cingunt & circunuallant: & benignissimus atque misericordissimus Deus plusquàm paterno affectu ex cũctis angustijs te eripiet, si tantũ illius benignitati possis cõfidere, Vale.

Literas hasce consolatorias postquã accepit is cui scriptæ fuerant, exhilaratus animo, iussit eas bis sibi prælegi, audirisque tam pijs & suauibus adhortationibus, maiori sumpta fiducia, morrisq; terrore ac formidine superata (quę eũ malè vexauerat) liberè se diuinæ permisit voluntati, & sancta morte obijt.

Idem Suso docens vti confugiendum sit ad Mariam virginem Deiparam, scribit in hunc modum.

QVando miseros nos premit, & angit immensus cordis dolor, metus aut mœror, nec vllus vsquam patet effugiendi locus, hoc vnũ duntaxat nobis reliquum est, ô præstantissima Regina cœlorũ virgo Maria, vt oculos nostros ad te leuemus. Et quidem semper, maximè verò in extrema mortis hora te benignam adiutricem atque consolatricem inuenire optamus. Tu namq; es omnium hominum peccatorũ mediatrix apud filium. Itaque quo quisque se sentit pluribus peccatis irretitum tan to iustius sibi videtur ad te accedere: & quanto est sceleratior, tanto maiori iure ad te properare se putat. Tu es vnicũ reorum solamen, vnicum peccatorum perfugium, ad quam respectant multorum humescentes oculi, cui suspirant complura saucia ac misera corda. Eia ergo illos tuos misericordes oculos, quos certè à nullo vnquam peccatore, nec ab vllo misero & destituto ac desolato homine auertere potuisti, ad me miserum cõuerte. Accipe me in fidem & tutelam tuam: siquidem consolatio & spes mea in te sita est. O quam innumeri peccatis debiti iam Deum deseruerant, omnemq; cœlestis patriæ cœtum ac Deum ipsum abiurarant, negarantque, & in desperationis voraginem sese præcipites dederant, atq; à Deo miserè separati erant, qui tamen tibi iunitentes atq; ad te cõfugientes, benignissimè

me à te seruati sunt, donec te intercedente apud Deum in gratiam restituerentur? Ecquis tam immanis vspiam peccator est, qui tot flagitijs sese obstrinxeit, quot vllus vnquam, qui non idem reminiscens, animum & spem bonam conceperit? Tu planè es vnica singularis & fidelissima peccatorum consolatrix. Te immensa Dei benignitas adeò fecit cunctis peccatoribus amabilem, vt superabundans pietas & beneuolentia tua non possit nos non afficere & recreare. O quoties tremendi iudicis seuerā iustitiam aut mitigasti aut auertisti? O quoties apud filium tuum nobis gratiā & cōsolationem impetrasti? Citius cœlum cum terra perierit, quàm tu aliquā seriò te implorantem tua ope destituas. Reuera tu & es, & diceris mater & regina misericordiæ. Eia ergo mater indulgentissima, Regina clementissima, Domina cœli & terræ, exurge nunc exurge, & mediatricem conciliatricemq; te pro nobis exhibe apud dulcissimum filium tuum: vt ipse ob tui gratiam cuncta peccata nostra deleat, nosq; sibi gratos efficiat, & ad vitam æternam perducat, Amen.

Idem Suso alibi Christum ita alloquitur.

Omnis nostra spes in Christi passione. Alij quidem, Domine Iesu, consolantur sese vitæ suæ innocētia, alij magnis exercitijs & aspera viuendi ratione, alij item atq; alij alijs & alijs studijs suis vel meritis nituntur. At egò spem omnem & consolationem potissimum collocatam ac repositā habeo in tua passione, in tua satisfactione & expiatione, & in tuis meritis. Id verò omnino ex me permissum tibi sit domine, vt me vel breui vel post longa annorum curricula tollas è medio. Etiamsi hac hora esset discedendū è corpore atque in tui vergeret laudē, vt annis quinquaginta flāmis purgatorijs cruciarer, ilico me in tui venerationem sub pedes tuos abijcerem, animoq; libenti in honorem tui pœnas illas exciperem, diceremque: Benedictus ignis ille expiatorius, in quo tui laus in me perficitur.

Idem Suso de patria cœlesti sic scribit.

VOX CHRISTI.

Attolle iam oculos, & vide patriā cœlestis paradisi ad quam tendere debes. In terris nō nisi hospes es & exul ac peregrinus. Itaq; sicut peregrinus ad patriam properat, vbi eum chari illius amici expectant magno cum desiderio, & amore, ita tu quoq; festinare debes ad illam patriam supernam, vbi omnes videre te cupidissimè appetunt, omnes felicem præsentiam tuam medullitus & ex animo suspirant: auidè optantes te salutare amicissimè, accipere blandissimè, atq; in iucundissimam sodalitatem suam æternò admittere adiungereque. Crede mihi tanta illic amicorum tibi turba est, vt etiam qui in illa innumera multitudine à te alioqui vel maximè extraneus est, propensius ac fidelius multò te amet, quàm vlli vnquam parentes suam amarint prolem in hoc orbe sublunari. Equidem iam subcrassa quadam similitudine patriam illā procul tibi conspiciendā præbebo. Est cœlum nouum, quod totius terre latitudinem (etiamsi ea centies millies foret maior) inæstimabiliter sua vincit amplitudine, vltra hoc porrò aliud cælum est, quod dicitur empyreū, id est, igneū, non tam ab igni quam immensa & radiantissima claritate ac igneo splendore, qui illi ex natura inest immobilis & inocciduus. Atq; hoc est regale illud palatium, in quo omnis cœlestis exercitus cōmoratur, vbi me simul laudant astra matutina, & iubilant omnes filij Dei. *Iob. 38.* Ibi sedes sempiternæ positæ sunt incomprehenso cinctæ lumine ex quibus detrusa est tota cohors malignorū spiritu um, in quas electi recipiuntur. En ciuitas illa iucundissima tota resulget ex auro mundo, preciosissimisq; radiat margaritis. *Apoc. 21.* Fundamenta muri eius omni lapide precioso ornata: platea illius aurum mundum tanquam vitrum perlucidum: tota rosis rubentibus, albicantibus lilijs, omnigenisque vernantibus nitet ac resplendet floribus. Tu ipse iam contemplare propiùs cœlestes illos amœnissimosq; campos, Hic hic nimirum æstina floret iucunditas: hic splendidi Veris prata floridissima, hic verorum vallis fœcunda gaudiorum: hic gratissimi aspectus animorum in amicos: hic citharæ & testudines suauiter resonant: hic omni varijs perpetim vacatur gaudijs: hic adsunt pro voto omnia: hic prospera sunt omnia, nullis per-

permixta tristibus, sed cum sempiterna
securitate coniuncta. Circumspice in-
numeram illam multitudinem, vt ex
vitali illo (qui perpetuò scaturit) fonte
potent pro omni cordis sui desiderio.
Aspice vt in mundissimum præclarissi-
mumque præsentissimæ Diuinitatis spe
culum (in quo cuncta illis relucent &
perspicua sunt) suos intēdant obtutus.
Adhuc penitiùs considera, vt mellitissi
Maria cœli regina. Cant. 8. ma mater mea cœlestis patriæ Regina,
quam tu ita medullitus amas, omnes il-
los cœli incolas fœlicitate, exultatione
& dignitate excedat ac supereminéat:
delitijs affluens, & præ teneritudine in-
nixa super me dilectum suum, circun-
data floribus rosarū & lilijs conualliū.
Cerne vt eius absolutissima formositas
& pulchritudo omnes cœli ciues gau-
dio & voluptate afficiat: & vt ipse quo-
que ob illam exhilarescas ac animo eri-
garis. Conspice vt eadem pijssima mise-
ricordiæ mater clementissimos ac blan
dissimos oculos suos tam benignè ac
dulciter ad te cæterosq; peccatores om-
nes ipsam implorantes cōuertat, quan-
taque authoritate & potentia eos tuea-
Angeli. Daniel. 7. tur, & mihi filio suo reconciliet. Intue-
re porrò oculos puræ intelligentiæ, vt
millia millium agminum cœlestiū mi-
hi ministrent, ac decies millies centena
millia mihi assistāt. Aspecta vt immen-
sa illa præcelsorum spirituū multitudo
suauiter, amicabiliter, iucundè & dissi-
militer valde constituta ac disposita,
siue ordinata sit: & quantā voluptatem
Apostoli. Matt. 19. Luc. 22. adferat horum consideratio. Neq; verò
electissimos meos prætereas discipulos
amicosq; charissimos, sed intētis in eos
oculis vide, quanta illi requie perfruan
tur, quamq; immenso honore præditi
sint, residentes in venerandis iudiciariæ
Martyres. Confessores. Virgines. potestatis sedibus. Itemque attende vt
martyres purpureis rutilent vestib9, cō-
fessores vernantissima reniteant pul-
chritudine, tenerrimæ virgines angeli-
ca splendeant integritate puritateq;, &
vt deniq; totus cœlorum exercitus præ
diuina colliquescat suauitate. O quàm
iucunda est horū societas, quàm amœ-
na & fortunata regio. Fœlix nimiū cui
vnquàm nasci contigit, & has sedes in
æternū occupare dabitur. Nam intrin-
secus quidē vestiam eum elegantissimo
habitu luminis gloriæ: extrinsecus autē
corpus habebit gloriosum, septuplo
quam sit sol ipse lucidius, itemq; agile,
subtile & impassibile. Cæterùm essen- *Præmium*
tiale præmiū cōsistit in contemplatiua *essentiale.*
vnione animæ cum nuda diuinitate. In
hoc, inquam, beatitudo animæ potissi-
mum sita est, vt Deum sine medio con-
templetur. Nunquam enim perfecta re-
quie potest anima potiri, donec supra
omnes vires & potentias suas euecta, in
diuinarum personarum naturalem es-
sentiam, & in essentiæ simplicem vni-
tatem deducatur. Vbi tum demum in
hoc ipso obiecto veram oblectationē
& æternam capit atq; obtinet beatitu-
dinem. In vastam illam solitudinem &
impenetrabilem abyssum diuinitatis
beati omnes immerguntur, colliques-
cunt, dimanant, & vniuntur. Quæ cum
ita se habeant, agendū erecto hilariter
vultu, sepositisq; extra memoriam re-
bus caducis, recrea animum in hoc ca-
liginoso silentio, vna cum hac iucun-
dissima sodalitate & frequentia beato-
rum, quos in ænigmate contemplaris.
Cerne quàm roseo lætoq; perfusi calo-
re vultus eniteant, olim in terris sæpe-
numero mea causa verecundo rubore
suffusi. VOX HOMINIS PII. O cœli
ciues & amici Dei, quàm estis fœlices?
Vbi nunc sunt cruces, molestiæ, dolo-
res, incommoda, quibus vnquā in ter-
ris afflicti fuistis? En cuncta hæc velut
somnium euanuerūt, quasi nunquam
quicquam eiusmodi perpessi sitis. Pro-
fectò si corda omnia in vnum conflata
forent, non possunt cogitatione com-
plecti ingentem honorem, immensam
dignitatem, laudem, & gloriam, quibus
absq; vllo fine perfruemini. O vos in-
clytos principes, ô vos præclaros Reges
ac Imperatores, ô vos charissimos æter
ni Dei filios, quàm splendidæ sunt fa-
cies vestræ, quàm iucūda & serena cor-
da, quàm magnus & sublimis animus,
quàm dulcibus cōcinunt modulis vo-
ces vestræ carmen istud: Benedictio & *Apoca. 5.*
claritas, & sapientia, & gratiarum actio,
honor & virtus, & fortitudo, & salus
Deo nostro in secula seculorum, cuius
gratia & benignitate hisce bonis perpe-
tuò fruituri sumus. Hæc ueurà est pa-
tria, hic pfecta quies, hic intimū cordis

inbilũ, hic laus ex ipsis animi medullis profecta semperq; duratura. O summũ & immensum bonũ, Deus noster, quidnam es tu? O dulcissime atq; amantissime Domine Iesu, quàm beatus ille est, qui iucundissimam faciem tuam semper contemplabitur, & gratissima ciuiũ cœlestium societate perfruetur? Oculi tui nitidissimi, Domine, vincunt solis radios: diuinum ac suauissimũ os tuũ, rubentesq; ac candidæ genæ tuæ tam diuinæ quàm humanæ naturæ, ac ipsa denique elegantissima facies tua longè excedit, quicquid vel optari possit in vita temporaria. Prorsus quicquid potest amabilitatis, decoris ac pulchritudinis vlla ratione cogitari, id omne in te, dulcissime Deus, vltra modũ omnẽ reperitur. Nihil iucundum, nihil gratũ aut plausibile vllo in homine potest inueniri, qđ non purissima quadam ratione infinito copiosius & excellentius in te existat.

Precatio Breuis.

BOne Iesu, largire mihi quæso sanctam, amorosam, diuinamq; contritionẽ: in qua digneris, nõ solùm culpam peccatorum meorum remittere, sed etiam pœnam eis debitam prorsus relaxare, propter dignissimam conuersationem, & amarissimam passionem tuam. O vtinam nunquam te offendissem. O vtinam purum perfectumq; seruitium & amorẽ tibi semper exhibuissem. Vtinam quando mihi moriendũ erit, in gratia & amicitia tua vitam hanc finirẽ. Eia ablue me precioso sanguine tuo: & concede, vt anima mea exiens è corpore tota munda corã te appareat ad æternam laudem tuam. Fiat pie Iesu, fiat in me & de me gratissima voluntas tua in tempore atque æternitate. Tibi gloria in secula seculorum. Amen.

PRAECLARA QVAEDAM DICTA DE DEI MISERIcordia, quæ pusillanimes multùm confirmare possunt aduersus desperationem.

Math. 18. VIsquis, abiecta spe veniæ, deijcit sese in desperationis barathrum, is non solùm non credit Deũ omnipotentem, existimans aliquod esse flagitium quod ille non possit diluere: verùm etiam facit illum mendacem. Pollicitus est ille per Prophetam se protinus commissorum omnium fore immemorem simul atq; peccator ingemuerit. Contrà, Caina posteritas dicit, Maius est peccatũ meũ, quàm vt veniam merear. *Gen. 4.* Quid ais impie? Si Deus victus magnitudine peccati non potest ignoscere, detrahis illi omnipotentiam: si non vult quod potest, mendax est & vanus, qui nolit pręstare, qđ toties promisit per ora Prophetarũ.

Quid dicit Psalm. 144? Miserator & misericors Dominus, patiens & multùm misericors. Suauis Dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius. Ergo est aliquid mirabilius, quam condidisse cœlos cum tot syderum luminibus, condidisse terram cum tanta animantium, arborum, ac rerum omnium varietate, condidisse angelicarũ mentium agmina. Quis hoc auderet affirmare, nisi Propheta clarè pronunciaret, miserationes Domini superare reliquorum omnium illius operum gloriam?

Literæ diuinæ misericordiã Domini aliquando magnã, aliquando nimiam appellant, aliquãdo multitudinis quoque nomine copiã illius exuberantem exaggerant. Rex ille & Propheta Dauid vno eodemq; in loco magnitudinẽ ac multitudinẽ diuinæ misericordiæ complectitur, dicens: Miserere mei Deus secundum magnã misericordiã tuam, & secundũ multitudinẽ miserationũ tuarum dele iniquitatem meã. *Psalm. 51.* Vbi magna miseria, ibi opus est magna misericordia. Si cõsyderas quã atrox fuerit peccatum Dauid, agnoscis misericordiæ magnitudinẽ, si repetes quot modis peccarit in illo crimine, vides multitudinem miserationũ eius. Ipse Deus, qui rex est noster, qui pater est, qui Dominus, qui sponsus, nullũ excipit peccati genus, nullum præscribit peccandi numerũ, quoties per verã pœnitentiã resipiscim⁹, remittit pœnam quam comminatus est, recipit in familiã, introducit in cubiculum charitatis suæ, nec recipit solùm, verùm etiam omniũ admissorum obliuiscitur. *Luc. 15.* Ouem perditã humeris suis reducit ad caulas, inuitat sanctorum Ecclesiam ad cõmune gaudium, occurrit filio

filio prodigio redeunti domum è longinqua profectione, profert stolā & annulum, iubet occidi vitulū insignem. Quid hæc sonant aliud, quàm immodicam quandam ac nimiam (vt ita dixerim,) Dei misericordiā? Nec mirū est, si nimiam habet misericordiam, qui nimiam habet erga nos charitatē. Non vetetur hoc scribere Paulus Ephesijs, Eramus, inquit, natura filij iræ, sicut & cæteri: Deus autem qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatē suam qua dilexit nos, & quum essemus mortui peccatis, cōuiuificauit nos Christo. Planius exprimit nimiam Patris erga nos charitatem Ioannes in Euangelio suo dicens, Sic Deus Dilexit mundum, vt filiū suū vnigenitum daret, vt omnis qui credit in eum nō pereat, sed habeat vitā æternam. Cui cōgruenter succinit Paulus scribens ad Rom. Qui etiā proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo nō etiā cum illa omnia nobis donauit? Hæc tanta charitas, hæc tanta misericordia, nōne meritò videatur immodica?

Ephes. 2.

Ioan. 3.

Rom. 8.

Nobis omnia condidit Deus.

Quoniam nihil habemus, quod non gratis accepérimus à Deo, quicquid possumus aut sumus, quicquid possidem⁹, Dei misericordia est. Imò quòd Angelos, quòd hunc mundum condidit, Dei misericordia est. Si sibi condidisset, potentia aut sapientia laudari poterat: nūc quoniam hæc omnia nobis condidit, nōne agnoscimus immensam Dei misericordiā? Cui voluuntur orbes cœlestes, cui lucent sol per diem, luna cum stellis per noctē, nisi homini? Cuius vsibus hæc omnia condita sunt, quum nihil essent? Cui pendulæ nubes vmbram faciunt & arua rigant? Cui spirant auræ, cui fluūt amnes, scatent fontes, æstuant maria, stagnant lacus? Cui tellus fœcunda tantum gignit animantium, tantum gignit opum, nisi homini? Nihil enim omnium rerum non subiecit homini, solum hominē voluit sibi subiectū esse.

Aduersa immittuntur à miserante Deo.
2. Tim. 3.

Aduersa frequenter immittuntur à miserāte Deo, quò nos vel purget à malis admissis, vel retrahat ab admittēdis, aut virtutis exercendæ materiam subministret. Ita tentatus est Abraham, ita Iob varijs malis exercitus, ita quicunq; vnquam piè vixerunt in Christo Iesu, in mundo hoc velut aurum igni varijs afflictionibus probati sunt. Vbi sunt isti qui Deo obmurmurant, quoties incidit morbus corporis, aut mors liberorum vel vxoris, quoties res familiaris damno minuitur, quoties fallunt agrorum prouentus, non intelligentes hæc esse certissima signa miserantis Dei? Audiamus potius quid nos admoneat Salomon, Disciplinam, inquit, Domini, fili mi, ne abijcias, neúe deficias, quū ab eo corriperis: quē enim diligit Dominus, corripit, & quasi pater in filio cōplacet sibi. Eandem sententiā verbis nonnihil mutatis ad Hebræos repetit Paul⁹, Quē enim diligit Domin⁹, castigat, flagellat autem omnē filium quē recipit. Ergo, quoties ingruit aduersitatis procella, iuxta Pauli consiliū, in disciplina perseueremus, scientes, quòd tanquam filijs offerat se nobis misericors De⁹. Si quid serenitatis indulget patris nostri misericordia, gratias agamus illi, solliciti necubi abutamur illius benignitate: sin vrgent aduersa, nihilo seci⁹ illi gratias agētes, totos nos illius dedam⁹ arbitrio. Vt corpore valeas, permittis te medico homini, credis te chirurgo ligandū, secandum, vrendum: vt animæ salutem æternam compares, non credes te cōditori, domino, patri & saluatori? Non audes dicere medico, Hac & hac ratione curato me, & Deo præscribimus quomodo oporteat nostræ saluti consulere?

Prou. 3.

Hebr. 12.

Se quisque excutiat.

Vnusquisq; nostrū descendat in cubiculum cōscientiæ suæ, cōsiderans quot modis, quoties, quā grauiter offenderit Deum, quàm omnia etiā benefacta nostra sint varijs vitijs inquinata, atq; ita intelliget quantum debeat immensæ Dei misericordiæ, qui nostram inbecillitatem tam patienter tolerat, qui tot occasionibus inuitat ad pœnitentiam, qui resipiscentibus & cōuersis tam placidè remittit omnem noxam. Ille profectò omni genere lachrymarū deplorandus est, qui semet auertit à fonte vitę perennis, nec vnquā per pœnitentiam, vnde abijt, reuertitur. Abierat filius ille profusor in regionē longinquā, reliquerat domū amantissimi patris, sed reuersus est. Longè recesserat à Domino Petrus, quū ter illū abiuraret: sed mox reuersus est, dū recordatus sermonis quē dixerat Iesus, cœpit amarè flere. Exciderat sibi, sed reuers⁹ est in sese, reuers⁹ est ad Iesū.

Luc. 15.
Marc. 11.
Luc. 22.
Ioan. 18.

Audiamus quã blandè Domin⁹ apud Hieremiã sub persona sponsę quę deser-
Iere. 3. to marito se prostituerat passim omnibus, populũ suũ reuocet ad pœnitentiã: Conuertimini, inquit, filij reuertentes,
Iob. 36. dicit Dominus, quia ego vir vester. Et apud Iob, Dominus reuelat aurem peccatorum, vt corripiat: & loquitur vt teuertantur ab iniquitate. Sed miseri, qui ad hanc Domini vocẽ obturant aures
Psalm. 94. suas. Hodie, inquit psalmus, Si vocẽ eius audieritis, nolite obdurare corda vestra. Hodie nostrũ est quamdiu sumus in hac vita, quæ donec manet, non desinit nobis loqui Dominus, prouocans ad pœnitentiã, offerens paratã veniam.
Ezech. 18. Ipse Dominus apud Ezechielem, non solùm promittit veniam redeunti, verum etiam omniũ superiorum malorũ obliuionem. Quum enim commemorasset omne genus facinorum ac flagitiorum, subijcit, Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis quæ operatus est, & custodierit vniuersa præcepta mea, & fecerit iudiciũ & iustitiã, vita viuet, & non morietur: omnium iniquitatum eius quas operatus est, non recordabor. Nunquid voluntatis meæ est mors impij, dicit Dominus Deus, ac non magis vt conuertatur à vijs suis & viuat? Et aliquanto inferius, Conuertimini, inquit, & agite pœnitentiam ab omnibus peccatis vestris & non erit vobis in ruinam iniquitas: proijcite à vobis omnes præuaricationes vestras, in quibus præuaricati estis: & facite vobis cor nouum & spiritum nouum. Et quare moriemini domus Israel? Quia nolo mortẽ morientis, dicit dominus Deus, reuertimini, & viuite. Qur desperas miser, quũ Deus in hoc miserit filiũ suũ in terras, vt spem bonam haberes? Ipse nimirum est Dei misericordia, de quo
Psalm. 47. canit Psaltes: Suscepimus Deus misericordiam tuã in medio templi tui. Esto in templo, permane in Ecclesia Dei, & in fide catholica: & amplectere misericordiam. Ille clamat, Nolo mortẽ peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat: audi vocẽ hanc iucundissimã, excute letalem somnũ, resurge cum Christo vt viuas in illo. Audi eũ clara voce pollicentem, Quacunq; hora ingemuerit peccator, omniũ iniquitatum illius nõ recordabor. Non excepit criminum genus, non perpendit magnitudinem aut multitudinem admissorum. Tantùm ingemisce vt oportet, & parata est omnium superiorum criminum obliuio.

Quo gratior sit Domino nostra pre- *Oratio*
catio, Oseas Propheta orandi formam *grata.*
nobis dictat, Tollite, inquit, vobiscum *Osee. 14.*
verba, & reuertimini ad Dominum, & dicite ei, Omnem aufer iniquitatem, & accipe bonum, & reddemus vitulos labiorum nostrorũ. Reuertamur & nos qui multis modis aberrauimus, ad eum qui solus tollit peccata mundi, qui pro nostris peccatis effudit preciosum sanguinem, & dicamus illi, Aufer à nobis *Ioan. 1.*
omne malum quod perpetrauimus, & accipe bonum. Quod bonũ? vitulos labiorum nostrorum. Agemus gratias tuæ misericordiæ, cui debebimus quicquid post lapsum boni gesserimus: auferes à nobis quod nostrum est, & accipies à nobis quod tuum est.

Dominus apud Ioelem ait: Conuerti- *Ioel. 2.*
mini ad Deum vestrum, quia benignus & misericors est, patiens & multæ misericordiæ, & præstabilis super malitia. Deijcit te magnitudo criminũ, sed erigat magnitudo misericordię diuinę. Eã vide quot modis exaggeret propheta. Benignus est, inquit. Id quanquam satis erat, ne desperemus veniã: addit, Et misericors, vt intelligamus, illũ nostris malis etiam indolescere, nõ solùm succurrere. Nec hoc contentus, addit, Patiens. Et adhuc desperas ô peccator? Audi igitur quod sequitur, Et multæ misericordiæ. Si multa sunt peccata, ne diffide, multa est misericordia. Quid nũc super est, nisi vt cõuertaris & adeas inuitantẽ? Sed terrent minę supplicij: audi & respira, Et præstabilis est super malitia. Ipse toties offensus vltrò prouocat ad pœnitentiã, inuitat ad veniã, remittit minas, cõdonat gehennæ pœnã, offert pro supplicio benignitatẽ, & adeò nõ auertit sese à resipiscente ac pœnitẽte peccatore, vt vltrò etiã occurrat reuertẽti, & obuijs vlnis excipiat cõuersum. Nimirũ hoc est quod apud Zachariã pollicetur? *Zach. 1.*
Cõuertimini ad me dicit dominus exercituum, & ego cõuertar ad vos. Quid est Cõuertimini ad me? Agnoscite vestrã miseriã, & expetite meã misericordiã. Quid est, Et ego cõuertar ad vos? Ilico ex vindice factus opitulator, adiuuabo

cona-

conatus vestros, vt quod vestris viribus
non potestis efficere, meo fauore conse
quamini. Nemo potest salubriter odis-
se peccata sua, nisi Deus dederit, nisi au-
ferat cor lapideū, & inserat cor carneū:
nisi pro corde polluto, creet in nobis
cor mundū: nisi pro spiritu prauo, spiri-
Psalm. 50. tum rectū innouet in visceribꝰ nostris.

Relege totam Christi vitam: quid
aliud vides quàm perpetuam in omnes
misericordiā? Gratis sanabat ægrotos,
pauit famelicos, subleuauit periclitan-
tes, mundabat leprosos, cæcis impertijt
lucem, debiles & mancos restituit, dæ-
monia profligauit, mortuos resuscitat,
Luc. 15. pœnitentes absoluit. Rursus excute do-
Matth. 9. ctrinam illius vniuersam, quid aliud re-
Marc. 2. sipit, quàm immensam Dei misericor-
Luc. 5. diam? Quot parabolis rem eandē incul-
Matth. 18. cat animis nostris, ne qua possit elabi?
Luc. 7. 18. Quid enim aliud agit parabola de oue
10. 16. & 15 reuecta humeris pastoris: de drachma
Isa. 61. perdita & inuenta: de sanis, quibus non
Luc. 4. est opus medico: de seruo cui donatum
est omne debitum: rursum de fœnera-
tore qui donauit vtrisq; debitoribus: de
publicano & pharisæo: de viatore sau-
cio, quem Samaritanus curat: de œco-
nomo benigno in debitores, fraudulen
to in Dominum: de filio prodigo rece-
pto? Quin ipsum Euangelij vocabulū,
nonne statim misericordiā pollicetur?
Quid enim pollicetur? Cæcis lucem, ca-
ptiuis remissionem, confractis restitu-
tionem, breuiter annū acceptabilē dò-
mino, qui nihil aliud sitit quàm salutē
hominum. Iam ipsum nomē Iesu, hoc
est, Saluatoris, quid aliud pollicetur pec
catori, quàm salutem & misericordiā?
Si iudicem professus venisset, erat quur
sibi quisq; formidaret, nunc Saluatorē
audis, & desperas salutem? Deniq; quo
certior esset fiducia salutis, ipse Dei fi-
lius conscendit aram crucis, ac pro no-
stris peccatis immolauit seipsum victi-
mam efficacem omnibus omniū pecca
tis expiandis. Atque in ipsa cruce pen-
Luc. 23. dens, orat pro crucifixoribus, pro con-
uiciantibus & insultantibus: & tu putas
negaturū veniam tibi agnoscenti pec-
catum tuum, & imploranti misericor-
Matth. 15. diam? Confide misericordi, & experie-
& 8. ris misericordiam? Fides vera & firma
Luc. 7. nihil non impetrat à Christo. Qui diffi-
Marc. 5. dit medico, sibi obstat, quo minus reci-
piat sanitatem. Clamat Chananea, & sa- *Matth. 17.*
natur filia: confidit Centurio, & resti- *& 8.*
tuitur famulus: rogat Archisynagogus, *Marc. 2.*
& reuiuiscit filia: deprecatur pater, & fi- *Luc. 5.*
lius à pessimo dæmonio deliberatur. *& 7.*
Clamant Apostoli, Domine salua nos, *Ioan. 12.*
perimus, & seruantur omnes. In multis *Luc. 7.*
non expectauit preces oris. Videt fidem
baiulorū: & dicit paralytico, Confide
fili, remittuntur tibi peccata. Tantum
plorat mater & comites, & surgit extin-
ctus adolescens. Tantùm lacryman-
tur Martha & Maria, & reuiuiscit Laza-
rus. Plorat Maria peccatrix, vngit & os-
culatur, & audit, Remittuntur tibi pec-
cata. Satis rogat, qui morbum agnoscit:
vehementer rogat, qui plorat & confi-
dit. Mulier profluuio sanguinis obno-
xia, furtim contingit vestem Iesu, & ili-
co sensit vim prodeuntis misericordiæ.
Multos item alios sanatos legimus cō- *Matth. 9.*
tactis vestibus Iesu. Adeò nusquam nō *Luc. 8.*
est parata illius misericordia. & ad quā- *Sanctorū*
uis occasionem subleuat miseros. Si nō *inuocatio.*
audes compellare Iesum, si non potes
contingere Iesum, saltem furtim con-
tinge fimbriam: adito sanctū aliquem
in quo relucet pietas ista, vt suis preci-
bus te commendet misericordi Domi-
no. Per hos enim exerit sæpè virtutem
suam, vndiquaque paratus ad cōferen-
dam omnibus salutem. In hoc venerat,
hic erat cibus quo pascebatur, vt pecca-
tores adduceret ad pœnitentiam. O cæ-
cos, ô ingratos, qui tam obuiam, tam
vbique paratam Domini misericordiā
negligunt: sed infeliciores, qui despetāt
quod vltrò, quod gratis offertur. Facilè
placatur, qui nolens vlciscitur. Quid
enim aliud sonat illa vox, Et quare mo-
riemini domus Israel?

Dominus nihil nō facit, vt nos saluet,
& nos volentes abijcimus spem salutis?
In Euangelio lacrymis etiam prosequi-
tur Hierosolymam, quæ sibi pertinacia
peccandi exitium accersebat. Quoties, *Matt. 23.*
inquit, volui cōgregare te, sicut gallina
congregat pullos suos sub alas, & no-
luistis? Dominus clemētissimus plorat,
quod non liceat saluare miseros, & nos
illi diffidimus, quasi seruare nolit? In E- *Luc. 15.*
uangelio tota domꝰ perstrepit gaudio,
q filius qui mortuus fuerat, reuixerit,
qui perierat, receptꝰ sit; pater ille bonus
cohortatur totum Angelorum ac san-
ctorum

ctorum coetum ad commune gaudiū, quòd vnus peccator reductus sit ad poenitentiam, & tu miser desperas, & tu tibi salutem inuides, & Domino tam ingens gaudium? Quem cruciat peccatorum interitus, quem exhilarat impiorū conuersio, eum credimus negaturum veniam poenitentibus ac resipiscentibus? Vocat omnes ad nuptiale conuiuium, vult impleri domum suam, etiā caecos & claudos compellit intrare. Quid tu restitas miser? Qur non potes auelli à porcorum siliquis? Qur pugnas aduersus misericordiam Domini? *Luc.14.*

Quid est stultius, quàm ob res fluxas ac momentaneas priuari bonis aeternis? Quid sapientius, quàm breui tolerantia lucrifacere immortalitatem? Desipiunt igitur omnes qui perseuerant in peccatis: sapiunt qui vitam in melius commutant? Quantis laboribus serutamur rem vilissimam in metallis: & misericordiae thesaurum oblatum, & gratis oblatum aspernamur, aut quod stolidius est, desperamus? Diues est in misericordia Deus. Opum humanarum thesaurus exhauritur largiendo: misericordiae thesaurus nō potest exhauriri. Obstrinxit homini Deus suam fidem, nec (vt ait Paulus) seipsum abnegare potest. Non recusat argui, si quod pollicitus est, non praestiterit. Sic enim loquitur apud Esaiam populo vndiq; contaminato. Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationū vestrarū ab oculis meis, quiescite agere peruerse, discite benefacere, quaerite iudiciū, subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam, & venite & arguite me, dicit Dominus. Audis ne peccator? Quid aliud requirit abs te misericors Dominus, nisi vitae mutationem? Et nequid deijciat animum tuū flagitiorū enormitas, audi paratam omnium veniam: Si fuerint, inquit, peccata vestra vt coccinū, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erūt. Si volueritis & audieritis me, bona terrę comedetis. Quis tam demens qui nolit saluari? Quid facilius quā audire patrem amantissimum, nihil imperantē, nisi quod ad nostrā pertinet foelicitatē? *Ephes.2.* *2.Tim.2.* *Isa.1.*

Cur infoelix Euae progenies audis serpentem vanis promissis ad exitium allicientem, & non audis Dei filiū ad aeternae foelicitatis consortium inuitantem? Poenitentiam, inquit, agite, instat regnū coelorū. Filius promittit, Pater fideiubet, datur interim arrabo Spiritus sanctus: & tu dubitas amplecti tantam foelicitatem oblatam? Nec alia vox est Apostolorum, quàm Domini, Poenitentiam inquiūt, agite & baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Iesu Christi, in remissionem peccatorū vestrorū, & accipietis donum Spiritus sancti. Relinquite vitā spurcam, foedam, miserā, & accipite vitam aeternam. Accurrunt milites, publicani, meretrices, idololatrae, patricidae, magi, lenones, incesti. Nullus excluditur, omnibus ex aequo patet aditus ad misericordiā. Nō imputatur vita superior, modò vera poenitentia & vitae correctio subsequatur. *Matt.3.* *Actor.2.*

Quemadmodū terra frequenter irrigata coelesti pluuia, nec aliud proferens cultori suo, quā spinas & tribulos, execrabilis est & igni traditur: ita Deus nōnunquam ob pertinaciter spretam ipsius bonitatem, tradit peccatores in reprobum sensum. Quare consultissimū est, non in longum proferre correctionem vitae, sed protinus ad vocem inuitantis Domini, exuere veterem hominem, cum factis suis & concupiscentijs, ne toties non auditus Dominus, vicissim nō audiat nos clamantes ad ipsum. Terribilis vox est qua comminatur his qui misericorditer vocantem nolunt audire. Quia, inquit, vocaui & renuistis, extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret, despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis: Ego quoque in interitu vestro ridebo & subsannabo, quum vobis id quod timebatis aduenerit. Quum irruerit repentina calamitas & interitus quasi tēpestas ingruerit, quū venerit super vos tribulatio & angustia: tunc inuocabunt me, & nō exaudiam. Manè consurgent, & non inuenient me, eò quòd exosam habuerint disciplinā, & timorē Domini nō susceperint, nec acquieuerint cōsilio meo, & detraxerint vniuersae correptioni meae. Quādiu durat haec vita, spes est misericordiae. Ergo dū viuis implora Domini misericordiā, & corrige te. *Hebr.6.* *Non differenda est vitae correctio.* *Colos.3.* *Prouer.1.*

Dominus nostrę saluti modis omnibus consulens, passus est summos ac probatissimos viros in grauia crimina prola-

prolabi, vt nos horum exemplo consolaretur & erigeret ad spem veniæ. Quid in libris sacris laudatius rege Dauid? Rex erat & Propheta, vir erat iuxta cor Dei, ex huius stirpe promissus erat Christus. At in quàm fœdum, quàm multiplex crimen vir tantus prolapsus est? Audit à Nathan obiurgationem ac sæuas minas Domini; Dauid autem totã iram Dei duobus verbis vertit in misericordiam. Peccaui, inquit, Domino: ac mox Nathan, Dominus quoq; transtulit peccatum tuum, non morieris. Prolixæ sunt minæ, vt corrigatur, sed quàm expedita vox misericordiæ. Nõ morieris? Passus est Deus & Petrum quem destinarat Ecclesiæ suæ principem, insigniter labi. Tantum fleuit, & misericordiam est consequutus. Quum huic tradidit oues suas (pro quibus mortuus fuerat) pascendas, num exprobat illi crimen ter abiurati Domini? Nequaquam: iam enim totum hoc sic erat dilutum lachrimis, vt ne vestigium quidẽ remaneret in memoria clementis Domini. Habemus magna exempla peccantium, habemus & pœnitentium: nõ oportet cuiusquam exemplo prouocari ad peccandũ: ne tentemus Dominũ: sed si quis peccato fuerit circumuẽtus, habet exempla pœnitentiæ ne desperet. Præpostere vero faciunt qui quos sequuti sunt peccantes, eosdem nolunt sequi pœnitentiam agentes.

2.Reg.12. Luc.22. Ioan.21.

Psalm. 50. Dauid quum ingenuè confessus esset peccatum suum, ac commeritam Dei vindictam, audi quantum spei conceperit ex misericordia Domini, Asperges me, inquit, Domine hyssopo, & mũdabor, lauabis me & super niuem dealbabor. Ex aspersione sanguinis agni immaculati pollicetur sibi mundiciem, quumq; agnoscat sese ex vtero matris sordibus inquinatum, tamen ex hoc lauacro sperat candorem innocentiæ, cui cedat etiam candor niuis. Nec solùm sperat redituram innocentiam, verum etiam pœnitentiæ mœrorem vertendũ in spirituale gaudium. Auditui, inquit, meo dabis gaudiũ & lætitiam, & exultabunt ossa humiliata. Redde mihi letitiam salutaris tui, & spiritu principali cõfirma me. O mirã peccatoris fiduciã.

Matth. 15. Luc. 18. Quis vnquam piè clamauit, Iesu miserere, quin ilicò misericordiam sit adeptu? Clamat Chananæa, Miserere Domine, & sanatur filia. Clamet & vnusquisque peccator, Miserere Domine & sanabitur anima: Clamat mendicus ille cæcus. Miserere mei fili Dauid, & obiecto palliolo recipit oculos. Clamemus & nos, Miserere Iesu fili Dauid, clamemus fortiter & constanter inter medias obstrepentium malarum cogitationũ turbas & ex huius mundi mendicis facier regni cœlestis hæredes. Patet ara misericordiæ, aperitur asylum diuinæ clementiæ & tu profugis in barathrum infelicis desperationis? Saluator porrigit tibi manum, & tu auertis vultum? Reseratur tibi cœlum, & tu te proripis ad præcipitium? Aperitur tibi diuinæ bonitatis gremium, & tu fugis ad infelicem laqueum? Latro audit in cruce, Hodie mecum eris in paradiso, & tu teipsum addicis gehennæ? Luc. 23.

Venit ad nos Dei misericordia, quũ in terris descenderet Dei filius: nos vicissim veniamus ad illam. Inclinat se Dominus clementissimus, vt absoluat adulteram, sed vicissim erigamus affectum nostrum ad inclinãtem se nobis. Primus gradus est abijcere mala. Sic medici primùm corpus inaniũt, vt post inferant succos meliores. Euome & tu, peccator, ex animo tuo prauas cupiditates, quæ militant aduersus Deũ, libidinem, auaritiam, luxum, arrogantiam, iracundiam, ac cætera vitia: vt Deus tibi infundat gratiã suam. Qui persistens in peccatis, imploret Dei misericordiã, nonne perinde facit, quasi seruus atq; hostis armatus gladium & clypeum tenens, petat à rege Domino que suo pacem? Qui petit, accipit: & qui quærit inuenit & qui pulsat huic aperitur. Si peteris misericordiam, vere petite: si quæritis, verè quærite: si pulsatis ostium misericordiæ, verè pulsate. Vultis exemplum verè petentis misericordiam? Rectè petebat filius ille profusor, sed iã relictis porcis, sed iã reuersus ad patrem, Pater inquit, peccaui in cœlum, & corã te: fac me sicut vnũ ex mercenarijs tuis. Audi & Publicanum, qui ob conscientiam suorum criminum non audet attollere oculos in cœlum, non audet propius accedere ad propitiatoriũ, sed procul stans tundit pectus suũ, ac dicit, Domine propitius esto mihi peccatori. Bea-

Ioan. 8. Luce. 15. Luc. 18.

Desperatio scelus grauissimum. Beatus Hieronymus asserit, Iudam grauius peccasse de salute desperando, quàm peccauerat Christum tradendo: quemadmodū & Cain enormius Deū offendit desperatione veniæ, quàm offenderat fratris sui Abel occisione.

Sanctus Augustinus ait: Multi eorū qui Christum occiderant, conuersi ad Christum, & in eum credendo, veniam de effusione sanguinis eius meruerunt, exemplumque prębuerunt hominibus, quòd non debeant diffidere dimitti sibi qualecunque peccatum, quando & interfectio Christi dimissa est confitentibus.

Idem Augustinus scribit ita: Vis audire misericordiam Domini? Recede à peccatis, condonabit peccata. Vis audire veritatem Domini? Tene iustitiam, coronabitur iustitia. Non sic est Deus misericors vt iniustus sit, nec sic iustus est, vt misericors non sit. Parua ne misericordia tibi est, quòd ipse non imputat priora omnia peccata? Sed ait fortè aliquis, Augent homines peccata spe veniæ: Imò verò augerent peccata desperatione veniæ. Si non esset peccatorum indulgentia, nónne tu tibi diceres, Iam peccator sum, iam iniquus, iam damnandus, nulla veniæ spes est: cur nō faciam quicquid libet? Cur non impleam quantum possum, possum quæcunque desidero, si post hæc nō restant nisi sola tormenta? Nónne hoc tibi diceres, & desperatione ipsa peior fieres? Potius ergo te corrigit qui veniam promittit, & dicit, Nolo mortē impij, sed *Ezech. 18.* vt reuertatur & viuat. Non facit Deus peccatores securos per istam promissionem indulgentiæ. Etenim ne homines desperatione peius viuerent, promisit indulgentiæ portum: rursus ne de spe veniæ peius viuerent, fecit diem mortis incertum. Indulgentiam tibi promisit si reuertaris, crastinum diem tibi nō promisit. Ergo si malè vixisti vsque in hodiernum diem: adhuc viuis, bene viue hodie. Corrige te, & ignoscit tibi Deus: iamque securus eris, non tibi imputari quod ille condonauerit.

Ait quidam pius Scriptor.

Bona voluntas. VBi Deus bonam voluntatem tibi præstiterit: ita vt iam relictis omnino peccatis, melius viuere statuas, Deoq; placere desideres, atq; coneris, si contingat te crebrò quotidie ex humana fragilitate offendere ac labi: toties resurge quoties laberis, neque vnquam desperes de Dei misericordia, quæ immensa est. Sanè in hoc valde laudabilis, & amabilis est Deus, quòd tam benignè peccatores pœnitentes recipit. Id maxime eum decet, quum ei proprium sit misereri semper & parcere. Quemad- *Psal. 40.* modum beatus pater Bernardus docet, electi à reprobis in hoc discernuntur, quòd reprobi quum ceciderint nō adijciunt vt resurgant, electi vero mox resurgere ac proficere nituntur. Igitur quando te in aliquo lapsum esse aduertis, statim mentem tuam humiliter, & confidenter conuerte ad clementissimum Dominum Deum tuum, eiusq; dulcissimam manum (quæ te resurgentem suscipere semper parata est) amplectere & exosculare, ac bono sis animo. Vide ne propter frequentes lapsus tuos tædio victus deseras bona opera atque exercitia tua. Resume vires, innoua propositum, & dic animæ tuæ: Age iam anima mea, rursum ita demus operam virtutibus & sanctitati, quasi non offendissemus Deum: id enim ipsi Domino gratum est. Vitia etiam quæ adhuc in te viuunt, & propter quæ videris tibi deficere, magis quam proficere, non te nimium conturbent: sed certa strenuè aduersus prauas propensiones tuas. Quamuis sentias in re malum, si malo non consentis, si peccato viriliter reluctaris, nihil inde detrimenti, sed plurimum emolumenti accipis. Nonnullos inuenire est, qui tam inordinato metu laborant, vt omnia quæ piè agunt, Deo displicere credant. Sed huiusmodi cogitatio atq; persuasio diligenter propellenda ac vitanda est.

Sanctissima virgo Catharina Senensis, in quadā epistola scribit in hūc fere modū: O i o ne vnquā desinatis in bene cœptis progredi, quantumcunq; etiam diabolus vos molestijs, & tentationib° diuexet. Is enim varias mouet pugnas, & multas tendit insidias, vt animas vestras potis[illegible] [illegible]ducere ad tædiū, & inordinatam [illegible] confusionemq; spiritus, ac desperationem. Sed si etiam peccata omnia [illegible] in vno homine coaceruata conglobataq; essent, impedire tamen eum non possent, quo minus

tru-

fructum sanguinis filij Dei in se reciperet, modò vera fides, & spes infinitę Dei misericordiæ in eo remaneret. Quum peccatum solummodo in mala peruersaq; voluntate situm sit, homo videns bonam voluntatem sibi à Deo concessam esse, debet omni confusione spiritus abiecta, perseuerare in sanctis operibus, & exercitijs, ambulareq; in lumine gratiæ, quam inuenit in se absconditam munere Dei, qui bonam voluntatē in eo conseruat. Debet diabolo confusionem vel desperationem suggerenti respondere: Si gratia Dei in me non esset, etiam bona voluntas non esset in me, & ego prauas suggestiones tuas ac malitiam tuam sequerer: iam verò confido in pio, & benigno Domino meo Iesu Christo, qui me semper tuebitur ac saluum faciet, propter immensam misericordiam, & bonitatem suam.

INTERNA ALLOCVTIO QVA

Iesus Christus consolatur animam peccatricem melius viuere cupientem, ex scriptis Ioannis Lanspergij Carthusiani, & aliorum, decerpta.

Prou. 8. *Ioan. 3.* EGO diligentes me diligo, & delitiæ meæ esse cum filijs hominū. Sic dilexi mundum, vt in mortem darem animam: vt non pereat, sed habeat vitam æternam quicunq; in me crediderit. O anima, ô filia, ego pro te laboraui, esuriui, sitiui, contemptum & *Isai. 53.* persecutionem passus sum. Vulneratus sum ꝓpter iniquitates tuas, attritus sum propter scelera tua, mortuus sum propter delicta tua, resurrexi propter iustifi- *Rom. 4.* cationem tuam. Ad hæc omnia facienda, & perferenda me impulit amor quo te diligo, & in filiam adoptionis ascisco. Itaque tu recipiscens ad me reuertere, in vulnerum meorum sanguine lauare, virtutibus, & vitæ meæ meritis vestire: Omnia hæc libens tribuo, imò vt amantissimus pater hæc offerens, tibi occurro in amplexum, ad osculum te recipio, ad redamandum te inuito. Reuertere filia, & mundare. Præbe cor tuum mihi, quia præter hoc aliud abs te non desidero.

Dole quia peccasti, quia me offendisti, aut saltē dole, quia nō sentis te dolere. Sæpenumero etenim fit, vt mihi magis placeat, & homini vtilius sit velle esse contritum aut deuotum, quam sentire contritionem vel deuotionē: quia velle habere, & non habere, generat afflictionem cordi. Itaq; dole & irascere tibiipsi, atque damnabilem te iudica, quod peccaueris, & quòd non doleas quantū deberes. Hæc contritio tametsi sensibilis non sit, id est, licet interim cor patiaris durum, aridum, & siccum, sufficit ad salutem. Ego enim vestram attendo miseriam, vestram imbecillitatē, vestram paupertatem: nec vllo modo bonæ voluntati desperandum est, quantumlibet cordis sentiat ariditatem seu frigiditatem, quando vellet se non peccasse, statuitq; propter me posthac nolle peccare. Sed dicis: Ego innumera peccata admisi, quomodo de singulis debeo sigillatim conteri? Consolatione eges ô filia: at sola veritas consolatur. Si *Generalis contritio.* multa habes peccata, de multis ac omnibus simul generalem habe contritionem, in qua omnia ac singula peccata velis includi, ita vt nullum peccatum sit, quod (etiamsi sigillatim memoriæ occurreret) excipi velis, de quo non doleas, & quod nolis vitare atq; relinquere. Hæc namque contritio generalis extendit se ad omnia ac singula peccata, etiam ad illa quorum oblita es, & de quibus non cogitas. Neque enim hoc exigo, vt de singulis peccatis necessario habeas singulas contritiones, iuxta numerum aut speciem peccatorum. Ita enim de Maria Magdalena dixi: Dimisi ei pec- *Luc. 7.* cata multa, quoniam dilexit multum. Non dixi: quoniam dilexit multoties. Nec ipsa Magdalena aliter quam simul de omnibus dolere potuit in tam subita compunctione. Tu quoq; ita de omnibus dole: vt nullum sit peccatum qđ tibi placeat, siue generaliter, siue sigillatim memoriæ occurrat. Non inordinatè tristeris, nec recipias tales imaginationes ac phantasias, quasi iratus sim, adeò vt nolim placari, nolim indulgere, nolim te in gratiam recipere.

Hæc enim susurria sunt diaboli, quibus ad desperationem te nititur pertrahere. Huius consuetudo est, initio dum tentat ad peccandũ, mei memoriam à cordibus euellere, misericordiã meam peccantibus promittere, securitatem, audaciam, obstinationem voluntatis impiæ confirmare: at postquàm delinquẽtes à se velle sentit recedere, si alijs tentationibus non potest retrahere ad facinus, tẽtatione desperationis animas formidolosas aggreditur. Suadet non esse cõfitendum: suggerit non posse vinci cõsuetudinem malam: terret magnitudine peccati commissi, mentiens quòd nolim dimittere peccatũ. Tu ô filia noli credere: quicquid sentias, non cõsentias desperationi. Sufficit hæc contritio (licet sis arido corde) quod doleas me esse offensum, & optes te non offendisse, statuasque nolle amplius peccare. Quod si iterum deliqueris, iterum surge, & denuò propositum non delinquẽdi resume. Si tertiò deliqueris, tertio resurge. Si quartò, quintò, si postremò, septuagies septies quotidie cecideris, toties ad me reuertere, & ego suscipiam te: Nõnne melius est, vt te suscipiam, quàm vt te amittam, simulq; oẽs labores meos, & pœnas pro tui redemptione toleratas perdam? Nihil igitur, ô filia sanguine meo redẽpta, te à me auocet, nihil remoretur. Etsi diabolo te tradideris, si me cẽties negaueris, si me & mei imaginem pedibus conculcaueris, si cõspueris, si sacramento meo contumeliã feceris, dole quia fecisti, & ego dimitto tibi peccatum. Non sit peccatũ in oculis tuis adeò magnũ, vt spem veniæ adimat: nõ videatur adeò numerosum, vt meam misericordiã possit superare. Nihil interest apud me, vtrum à multis an à paucis peccatis te liberem. Et magnus & paruus peccator æquè egent misericordia mea, quæ inexhauribilis omnibus fluit, & abundat. Non potest misericordiam meam vincere malitia tua. Quanto plura habes peccata, tanto ego libentius ignosco pœnitenti. Eò .n. magis elucet gloria mea, quò maiori peccatori erogo misericordiam. Nõ sum durus, non sum parcus, sed totus in te (ô filia) liberalis, & profusus. Nihil min⁹ habeo, si omnia mundi peccata tu sola fecisses, & tibi cuncta dimitterem.

Immißiones diabolicæ. Est fortasse aliud quod te terret, quia peccatis pressa etiam ea quæ olim vltrò admiseras, iam inuita cogeris tolerare. Persequitur te aduersarius, & suas fœditates tecum exercet. Quicquid inuita sustines filia, non te damnabit nec gratia mea spoliabit. Peccatum namque adeò esse oportet voluntarium, vt si non sit voluntarium, non sit peccatum. Cohibe igitur voluntatem tuam à consensu, & sine deinceps carnem atq; diabolum furere. *Somnia.* De somnijs etiam nihil metuas: quicquid ibi egeris, quicquid passa fueris dormiens, si ante & post somnum (quando rationis compos es) tibi displicet, nequaquam venit tibi imputandũ. Et licet per male actam vitam atque cõuersationem priorem tibi occasionem dederis, iam tamẽ quia illius conuersationis te verè pœnituit, & melius viuere studes, non eris rea eorum quæ pateris, si modò voluntas nõ consentiat. *Incidentia non consentienda, imò nec aduertenda quidem.* Quòd si quandoq; etiam blasphemias aut execrandas cogitationes cõtra me sanctosque meos in cor tuum diabolus immiserit, noli propterea perturbari, aut nimium pusillanimis esse. Nam quamdiu consensum animo deliberato non præstas, magis talia pateris quàm agis. Quũ hæc tibi tristitiam, & afflictionẽ potius ingerant quàm delectationem, nullo modo formidanda, sed nec sacerdoti confitenda sunt. Permitto autem te illa sentire, eaque tibi molesta esse vt purgeris, non autem vt inquineris. Idcirco verò illa diabolus excitat, vt dum his conaris resistere, retarderis, & impediaris à gustu charitatis meæ, ac nimium consternata non audeas accedere ad me. Gaudet enim ille dum scrupulis, & perturbationibus inuolueris. Sed tu filia noli talia timere, noli ad ea respicere, noli respondere, noli repugnare, noli aduertere: imò verò quasi nihil senseris, imperturbata perge in tuis exercitijs, prætereundo, & contemnendo huiusmodi incidentias velut canum latratus aut anserum sibilos. Nam si reniti, disputare, formidare, discutereque eas volueris, tu illas magis semper tuæ memoriæ imprimes, grandiq; te perturbationi inuolues.

Anima pœnitens postquam bonitatis meæ aliquam notitiam gustumque susceperit, considerans quòd adeò sim bo-

nus,

nus, adeò misericors, quòd deniq; adeò non impropero nec imputo peccata, vt non solùm illa dimittam, sed pœnitentiam etiam sicut cum qui nũquàm peccauit, in gratiam & amicitiã meam recipiam, cõsoler ac dona ei largiar: hęc inquam dum anima pœnitens meditatur etiam ex lapsu suo occasionem sibi acquirit maioris feruoris, & gratitudinis erga me, maioris item odij displicẽtiæq; cõtra seipsam, irascens sibi ipsi ac detestans se, quòd me tam beniguum contempserit, Deum suum: qui quum iustè possem, & damnare, & perdere, parco, consolor, ac benefacio. Ideoq; quanto me sentit erga se magis misericordem, tanto maiori zelo mouetur iustitiæ cõtra seipsum, quasi pro me vindicare cupiens in se cõtemptum mei. Hinc fit, vt non solum veniam de peccatis petat, & reconciliationem, sed ad honorẽ iustitiæ meę desideret etiã pati, humiliari, ac puniri, propterea quòd se cõtra me impiè erexerit. Inde cõtingit ei, vt quantò plus à me sentit se consolari, tantò magis indignitatem suam horreat ac detestetur, doleatq; de suorum enormitate peccatorum, & indignetur: admirans quòd tam ingrata esse possit mihi. Talia animæ, quę ad huiusmodi zelum venit, vt non minus diligat meam in se iustitiam, quam misericordiam, peccata absorbentur, sicut in camino ardẽti aquæ gutta solet absorberi. Igitur inter omnia pœnitendi genera non potest aliud esse melius, quàm vt quis continuè cõsideret meam erga se charitatem ac fidelitatẽ immensam erga se, simulq; suam è contra infidelitatem, ingratitudinẽ, & peruersitatem erga me.

Tendicula diaboli circa pœnitentiæ luctum. Solet diabolus circa pœnitentiæ luctum, & circa alia omnia pœnitentibus seruis, & ancillis meis insidias ponere, vt plærique efficiantur scrupulosi, iterũ atque iterum eadem confitentes: ita vt nunquã ad tranquillitatem aliquã possint venire. *Non temere iteranda confessio.* Nam de confessionibus suis omnibus diffidunt, dum circunstantiam semper aliquam vel peccatum inueniunt neglectũ, cuius in priori confessione non fecerint mentionem: vnde & ad confitendũ denuò compelluntur. Hi semel vna generali confessione facta, debent hãc inquietudinẽ irrationabilẽ postponere. Necesse omnino est, vt alicuius spiritualis, & discreti patris vel confessoris consilium sine aliqua hæsitatione humiliter sequantur, eique sicut mihi ipsi obediant: proprium iudicium, prudentiam, sensum, atque etiã propriam erroneam conscientiam relinquentes. Non hoc desidero, neque placet mihi, vt tu verseris semper in sordibus, & inquineris, assiduè reuoluendo peccata tua. Quin potius proijce te in me, & ego liberabo te. Nam si mille annis teipsam scrutari volueris, & confiteri, haudquaquã mundaberis. Quando enim exhauries abyssum? Mihi ergo te securè committe, vbi semel cũ omni diligentia conatum adhibueris ad confitendum singula peccata tua. Permitte vt habeam in quo tibi propitier. Cognosce quod teipsam mundare nequeas: dic quòd egeas misericordia mea. Confitere quod vnum pro mille mihi non sufficis respondere: sed in omni opere insufficiẽs es, & eges misericordia mea. *Iob. 9.* Non ergo fidas in confessionibus tuis, sed in miserationibus meis: hæ enim sunt quibus tu iustificaberis. Interim dũ nimiũ occuparis circa peccata tua, conuerti deberes ad me, & mea gratiosa præsentia frui. An dolum non aduertis inimici? Ideo enim circa peccatorũ numerũ, & circa recogitationem fœtorum te detinet, vt alia interim multò salubriora, quibus deuotio tua accendi deberet, negligas. Scito igitur hoc mihi præcipuè placere, vt de me sentias in bonitate, & in simplicitate me quæras. *Sap. 1.* Sentias me esse benignum, pium, compassione plenum, misericordem, optimũ. Confide mihi, spera in me. Quære gratiam, amicitiã, ac familiaritatẽ meam: & pro ijs habendis exercitia deuotionis tuæ dirige. Senties proculdubio longè vberiorem fructum, si quomodo me ames, quomodo mihi placeas, quomodo me imiteris, studiosè cures, quàm si ea quæ confessa es, denuò confitearis, aut scrupulos inquiras, & putans exhaurire eosdem, nouos semper tibi generes. Non potes me nimis pium aut misericordem æstimare, modò super misericordia mea non delinquas: nec potes nimis mihi cõfidere. Exercitium tuũ igitur sit bene de me sentire, & credere quòd nolim te dãnare: quia reuera quemlibet se corrigere volentem,

& non desperātem damnare nolo. Sufficit mihi, ô filia, quòd peccasse doleas, quodq; peccare deinceps nolis. Iam in statu es salutis, quid trepidas? Diues ego sum in miserationib⁹ infinitis. Sic ergo de me cogita. Inde enim maiori me afficis honore, quàm si quasi crudelem aut durū me imagineris: aut ita formides, quasi ad hoc solum vigilem, vt capiam & inuoluam homines, si fortasse hunc vel illum scrupulum, si hanc vel illam circunstātiam neglexerint in confessione. Quando tamen aliquod peccatum mortale certū ad memoriam redit ante nō cōfessum, tu illud cū omni trāquillitate confitere. Habita semel bona examinatione conscientiæ ante confessionem generalem, deinceps post confessionem scrupulos abijce: noli denuò inuestigare conscientiā, ne inquietudinē tibi parias semper confitendi. Per alia bona exercitia ad amorem conducentia, scrupulosam illam inuestigationē exclude. Nā si obseruaueris scrupulos, si scrutari, & inuestigare singulos timores volueris, mille tibi parabuntur insidiæ. Propterea (sicut dixi) semel diligenti facta confessione omnium peccatorum tuorū, semel habito proposito nihil reticendi in cōfessione, quod noueris confitendum, deinceps ita in pace, & reijce in os diaboli scrupulos omnes. Ego te desidero, ego tua amicitia potiri cupio, ego abs te amari peto: cura igitur vt meæ respondeas voluntati.

Ephe. 2.

Abijciendi post seriam confessionem scrupuli.

Intellige, scito, & iudica te peccatricem animā esse. Cognosce te in multis offendisse, te ingratissimam, rebellem, contumeliosam, atq; blasphemā, meis præceptis ac votis contraisse: & inde humiliare, adeo vt ne oculos quidem ante me leuare audeas, quum sis fordibus, & abominationibus plena. Sunt qui peccata sua tecolunt ita, vt vel ad risum, vel ad delectationē, vel è diuerso ad desperationem, aut ad alia eiusmodi inconuenientia moueantur. Quod idcirco fit maximè, quia pro obiecto cogitationis ipsa peccata sua assumūt: & illa inspiciēdo, ad illa se conuertēdo, loquuntur atque disputant cū eis extra me. Vndè dū sic sua peccata secum ipsi tractant, quālibet etiam bona intentione, magis obtenebrescunt, quam illuminantur. Tu verò cum peccatricem te cogitare, quū te humiliare vis, relicta peccatorū imaginatione, ad me cōuertere: mecum de peccatis, de infirmitatibus, de defectib⁹ tuis tracta: mihi querimonias aduersum te expone, mihi loquere, & quod iniquè egeris, apud me te accusa. Inde fiet, vt peccatorum tuorū accusatio in orationē conuertatur. Ergo ad me conuersa, orādo tracta de peccatis tuis: Hoc enim modo conscientia tua serena efficietur & trāquilla affectio quoq; tua ad me directa, ex me inflammabitur.

Propria vilitatis cognitio.

Quo pacto recogitanda sunt peccata.

Iam verò de satisfactione pro peccatis hoc consilium amplectere, vt quicquid potest man⁹ tua instāter opereris: non tamen eo animo aut eo fine, quasi tu pro ipsis peccatis tuis satisfacere queas. Ad hoc enim opera tua nimis indigna, nimisque imparia debes æstimare. Sed age omnia vt mihi placeas quem offendisti. Me verò roga, vt meritis passionis ac vitæ meæ sanctissimæ tua aboleam delicta, atque pro illis patri meo satisfaciam. Hæc humilitas, hæc fiducia ad me tua, quibus teipsam operaq; tua vilia æstimas, me verò ac merita mea extollis, omnia satisfactionis tuæ opera excellit: quandoquidem vna gutta sanguinis mei, plus valoris ac satisfactionis habet quàm omnia merita humana: vnde & pro peccatis totius mundi satisfacit. Talis humilitas, & fiducia me inclinat ad te, vt meritorum meorum thesaurum tibi faciam communem. Quapropter hoc præcipuum sit studium tuum, vt beneplacitum meum non negligas, vt me continuè cogites, desideres, ames, & quæ iussi siue per me, siue per vicarios meos, imò quæcunq; volo, diligenter perficias. Tunc si vel mille millium peccatorum haberes aceruos, omnia tibi sicut vnū peccatū dimitto. Neq; enim minus facile est apud me condonare multa peccata, quàm pauca. Mirū est quod dicturus sum, certissima tamē indubitataque fide tenendum. Si totus mundus globus esset igneus, & in medium eius fascicul⁹ lini mitteretur, hic ex sua naturali inclinatione non tam citò flammarū reciperet incendium, quā recipit abyssus miserationum mearū peccatorem pœnitentē & cōuerti volentē: quia in illa actione naturali regreretur aliqua morula, licèt minima ac fortasse imperceptibilis: hic verò nulla penitus mo-

Satisfactio Ecclesi. 9.

Attende immensam Dei misericordiam.

mora inter pœnitentem,& remittentẽ, inter gementem & gemitus exaudientẽ interuenit.

Tu igitur,filia,omnem inordinatum timorem teijce: & mihi toto corde placere desideras,stude esse sancta,quoniam ego sanctus sum. Nullum peccatũ quantumuis etiã leue, & exiguum animo deliberato admittas. Fuge peccandi occasiones quantum potes. A superflua hominũ familiaritate supfluisq; colloquijs, & ab inutilibus ociosisq; occupationibus prudenter te abstrahe: solitudini, & silentio conuenienter vacans, tẽpusq; vtiliter ad honorem meum expẽdens. Deuotè exerce te in vita & passione mea, planta floridam arborem crucis meæ in corde tuo. Ad me crucifixũ sponsum,& Deum tuũ frequenter aspira per verba vel desideria amorosa. Ambula corã me cum sancto timore, & reuerentia: eredẽs me vbiq; præsentẽ esse, teq; incessanter intueri. Sensus tuos, & linguam tuam diligenter refrena atque custodi. Si multiloquium amas, nõ poteris proficere. Sobrietatẽ, & continentiam rationabilẽ amplectere. Vanitatẽ, & pompam superbiæ deuita. Sensualia oblectamenta, & illicitas voluptates nõ secteris: sed quantum tibi possibile est, serua teipsam immaculatam. Viriliter certa aduersus vitia: & ora me attente, vt prauas passiones atque inclinationes tuas vincere ac frangere possis. Conare quidem,& fac semper, quod in te est: nõ tamen in conatu tuo, sed in gratiæ meæ auxilio confidas. Si .n. in te tuaq; industria fueris confisa, facilè corrues. Nihil vnquam eorũ quæ bene facis tibi ascribas, nec aliquid de donis meis vsurpes: quia ex teipsa nihil aliud potes quã offẽdere, ex te ipsa nihil habes nisi peccatũ, quòd propriè tuum est. Non cupias vanè alicui mortali homini placere. Opta nesciri potius quàm cognosci: & contẽni magis, quã laudari. Nunquã aliquid te esse existimes, nec opera seu exercitia tua apud te magni pendas: sed omnium ingratissimã, indignissimã, & vilissimã te esse reputa sine fictione. Deprime, & humilia te infra omnem creaturã propter me. Omnes homines, etiam eos q te persequuntur, sincera charitate dilige,& omnium salutem desidera. Nullũ despicias. De nullius salute desperes, neminidetrahas. Neminẽ iudices. Ea quæ in alijs vides,& quæ de aliorum statu audis, interpretare in meliorem partem. Propriam voluntatem omni studio in te mortifica: & meam voluntatem singulariter ama. Mei amore libenter, & promptè obedi hominibus in his quæ licita sunt. Relinque proprium sensum & abnega temetipsam in omnibus. Securè committe,& crede te prouidentiæ meæ, & spera in me firmissimè in omni tẽtatione, periculo, ac necessitate: quia mihi cura est de te, qui tibi tam diligenter assiduè intẽdo, quasi tu sola esses in toto mundo.

Luc. 11. & 19.

Optima se exercendi ratio.

Solum peccatum propriè nostrũ.

Filia, disce quamlibet aduersitatẽ, & afflictionem non aliundè quàm de manu mea suscipere: disce eam patienter vsq; ad finem amore mei tolerare. Nam tribulatio calix benedictionis est, quo sanctos meos omnes potaui. Nullꝰ omnino sanctorum fuit, qui nõ aut externam, aut internam aliquã crucem portare debuerit. Abiecta igitur omni pusillanimitate, quicquid tibi accidit de manu mea accipe, & hoc tibi à me ex immẽso amore pro tua salute trãsmissum esse crede. Pati aduersa, regia via est, quę hominem ad regnum cœlorum perducit. Ambula igitur in ea gaudens: mihique gratias age, quòd te tãto digner honore, vt tibi aliquid quod pati debeas offeram ac donem. Quando aliquis tibi molestus est, & iniuriam contumeliamve irrogat, tu eum meo iussu tibi molestum esse arbitrare. Non aduersus illum irascaris, nõ aspera & amara verba proferas, neq; de vltione cogites. Imò nec hominem (qui instrumentum, & flagellum meum est) sed me qui per hominẽ talia fieri permitto, attende. Itaque in quibuslibet tribulationibus, & doloribus humiliare, ac patiẽtiam retine, teq; mihi resigna. Nam per afflictiones ego te purgo, & aptam dignamque quæ mihi coniungaris, facio. Quod si ex humana infirmitate in impatientiam, aut alium defectũ labaris, non idcirco animũ abijcias, nec in bono ꝓposito vacilles desperando: sed confestim resurgẽs (sicut suprà dixi) ad me conuertere, meq; cum certa spe veniæ inuoca. Noui imbecillitatem humanam generalem, noui etiam tuam particularem. Confide in me. Non potest esse nimia tua erga

Tribulatio calix est benedictionis.

me spes, & fiducia, si bona, & pœnitens fuerit vita tua. Ergo citò ad me confuge. Ego te suscipiam, ego sanabo, ego protegam.

Mors. Quid adhuc, ô filia, times? Cur nō iā etiam mortē desideras? Quid enim mali tibi adferet mors? Certè post mortem non amplius me offendes: nullo amplius peccato inquinaberis. Si nihil in hoc mūdo amas, nihil tibi mors tollere potest. Si aliquid mundi amas, cum tuo periculo, imò ipsum tuum periculum amas. Igitur ante mortē, mundana & caduca amare desine, vt mori non nimis timeas. Imò si me solū in hac vita amas, gaude quia morieris: neque enim nisi moriendo assequeris quod amas. Verū scio quid timeas. Nihil quidem in hoc mundo diligis, nihil quod amittere aut nolis aut doleas, possides: angustat tamē te formido, & pauor, quia nescis vtrū amore an odio digna sis, nescis quomodo à me sis excipienda, an ad requiem, an ad pœnam. Nihil horum, filia, debes *Eccle. 9.* scire, imò nec expedit quidem. Sta (licèt timeas) in spe & fiducia erga me, siue viuas, siue moriaris. Non potes ex te bene viuere, & non potes ex te bene mori. Vtrumq; habes ex me. Quomodo si tibi dedero bene viuere, non dabo etiam bene ac fœliciter mori? Quū igitur omnia habeas ex me, quū omnia à me expectes, quomodo vnū speras, aliud desperas? Ex te neque bene viuere, neque bene mori potes. Confide igitur, & iacta cogitatū tuum in me, proijce oēm timorem, & sollicitudinē tuam in me. *Psal. 54.* Sicut ex te nulli potes tentationi resistere, nullumq; euadere peccatū viuens, ita nec moriens. Si viuentem te non derelinquo, si tentationes fideliter præuenio ac moderor in vita, vt possis sustinere, ita & in morte idipsum facio. Nūquam tuis armis aut viribus vadas ad prælium: sed innitere super me. Si enim innixa fueris super me, ego pugnabo pro te. Porrò me pugnāte ac protegente, quid habes timere? De conditione etiam ac genere mortis nihil hæreas. Nullū est genus mortis, quod nocere possit iusto. *Mortis genus.* Iustus enim quacunq; fuerit præoccupatus morte, in refrigerio erit. Nihil itaque solicita sis, vtrùm domi an foris, in lecto an in agro moriaris: nec cum formidine perrractes vtrùm naturalis an violenta erit mors tua. Vt autem bene ac fœliciter moriaris, stude sobriè, iustè ac piè (sicut Apostolus meus monet) viuere. Bonam ac iustam vitam non sequitur mala mors: sed preciosa est in conspectu meo mors sanctorū meorū, quocunq; etiam modo vitam hanc finiant, siue in aquis, siue in Igne, siue in lecto moriantur. *Sap. 4.* *Tit. 2.* *Psal. 115.*

PARACLESIS DIVINA EX sacris literis deprompta.

Esaia 40. & 35.

Esaia 35. *Consolamini, cōsolamini popule meus, cōfortamini pusillanimes, quia ego Deus vester.*
Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate.
Venite, emite absque argento, & absq; vlla commutatione vinum & lac.
Audite audientes, & comedite bonum: & delectabitur in crassitudine anima vestra.
Apoc. 21. *Ego sitienti dabo de fonte aquæ viuæ gratis: qui vicerit possidebit hæc, & ero illi Deus, & ipse erit mihi Filius.*
Exod. 20. *Ego sum Dominus faciens misericordiam in millia qui diligunt me, & custodiunt præcepta mea.*
Sap. 8. *Ego diligentes me diligo: & qui manè vigilauerint ad me, inuenient me.*
Hiere. 29. *Ego scio cogitationes quas ego cogito super vos, cogitationes pacis & non afflictionis: vt dem vobis finem, & patientiam.*
Et inuocabitis me, & ibitis: & orabitis me, & ego exaudiam vos: & quæretis me, & inuenietis.
Quum quæsieritis me in toto corde vestro, inueniar à vobis.
Esaia 45. *Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos: conuertimini ad me, & salui eritis.*
Zach. 2. *Qui tetigerit vos, tanget pupillam oculi mei.*
Esaia 55. *Inclinate aurem vestram, & venite ad me: audite, & viuet anima vestra: & feriam vobiscum pactum sempiternum, misericordias Dauid fideles.*

Non

Non abijciet vos anima mea: ambulabo inter vos, & ego ero Deus vester, vosq; eritis populus meus. Leuit. 26.

Et scietis, quia ego Dominus, quum benefecero vobis propter nomen meum, & non secūdum vias vestras malas, neque secundum scelera vestra pessima. Ezech. 20.

Non propter vos ego faciam domus Israel, sed propter nomen sanctum meum. Ezech. 26.

Et dabo vobis cor nouum, & spiritum nouum ponam in medio vestri.

Non propter vos ego faciā, notū sit vobis: confundimini, & erubescite super vijs vestris.

Ego Dominus, hoc est nomen meum. Esaie 42.

Ego pascam oues meas, & ego eas accubare faciam, & sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiducia, & in requie opulenta. Ezech. 34. & Esa. 31.

In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis. Osea 11.

Omē qui inuocat nomen meum, in gloriā meam creaui eum, formaui eum, & feci eum. Esaie 43.

Orietur vobis timentibus nomen meum sol iustitiæ. In lætitia egrediemini, & in pace deducemini. Malac. 4. & Esa. 55.

Non confundetur populus meus in sempiternum.

Si clamauerit ad me, exaudiam eum, quia misericors ego sum. Ioel 2.

Ego Dominus exaudiam eos: Deus Israel non derelinquam eos. Exod. 22.

Antequam clament, ego exaudiam: adhuc illis loquentibus, ego audiam. Esaie 41.

Propitiabor iniquitati eorum, & peccati eorum non memorabor amplius. Esaie 65.

Ecce adsum quia misericors sum Dominus Deus tuus. Hier. 31.

Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos. Ego ego ipse consolabor vos. Esaie 58.

Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? Et si oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Esa. 66. 51. Esaie 49.

Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor. Esaie 43.

Propter nomen meum longè faciā furorē meum: & laude mea infrenabo te, ne intereas. Esaie 48.

Ego sum, ego sum Dominus, & non est absq; me saluator: Deus iustus & saluans non est præter me. Esa. 43. 45

Ego Dominus Deus vniuersæ carnis. Hier. 32.

Nunquid mihi difficile erit omne verbum? Esaie 50.

Nunquid abbreuiata & paruula facta est manus mea, vt non possim redimere, aut non est in me virtus ad liberandum?

Ego feram, ego portabo & saluabo: quoniam ego sum Deus, & non est vltrà Deus, nec similis mei. Esaie 46.

Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet.

Propè feci iustitiam meam, & non elongabitur: & salus mea non morabitur.

Ego Dominus Deus tuus, docens te vtilia, gubernans te in via qua ambulas. Esaie 48.

Ego ostendam omne bonum tibi, & vocabor in nomine Domini coram te, & miserebor cui voluero, & clemens ero in quem mihi placuerit. Exod. 33.

Montes commouebuntur, & colles contremiscent: misericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis meæ non mouebitur. Esaie 54.

Deleui vt nubem iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua. Esaie 44.

In charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te miserans. Hiere. 31.

Sponsabo te mihi in æternum, & sponsabo te mihi in iustitia, & in iudicio, & misericordia, & miserationibus: & sponsabo te mihi in fide, & scies quia ego Dominus, per quem non confundentur qui expectant eum. Osea 2. & Esaie 49.

Scies quia ego Dominus saluans te, & redemptor tuus fortis Iacob.

Nolo mortem morientis, reuertimini & viuite. Ezech. 18.

Si reuertamini, & quiescatis, salui eritis: in silentio & spe erit fortitudo vestra. Esaie 30.

Nolo mortem impij, sed vt reuertatur impius à via sua, & viuat. Ezech. 33.

Conuertimini filij reuertentes, & sanabo auersiones vestras. Hiere. 3.

Si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra sicut vermiculus, velut lana alba erunt. Esaie 1.

Obducam cicatricem tibi, & à vulneribus tuis sanabo te. Hiere. 30.

Qui fiduciam habet mei, hæreditabit terram, & possidebit montem sanctum meum. Esaie 57.

Hiere.39. *Erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam.*
Esaiæ 43. *Noli timere, quia redemi te, & vocaui te nomine tuo, Meus es tu.*
Esaiæ 57. *Non in sempiternum litigabo, neq; vsq; ad finem irascar.*
Esaiæ 6. *In indignatione mea percussi te: & in reconciliatione mea misertus sum tui.*
Esaiæ 54. *Ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te.*
In momento indignationis abscondi faciem meam parũper à te: & in misericordia sempiterna misertus sum tui.
Esaiæ 65. *Ecce serui mei lætabuntur, & laudabunt præ exultatione cordis.*
Oseæ 13. & Hiere. 71. *De manu mortis liberabo eos: redimam eos, & conuertam luctum eorum in gaudium, & consolabor eos, & lætificabo à dolore suo.*
Zach. 10. *Et conuertam eos, quia miserebor eorum: & erunt sicut fuerunt, quando non proieceram eos:*
Ego enim Dominus Deus eorum: & exaudiam eos.
Oseæ 14. *Sanabo contritiones eorum: diligam eos spontaneè, quia auersus est furor meus ab eis.*
Et feriam eis pactum meum sempiternum, & non desinam eis benefacere.
Hier. 32. *Lauda & lætare filia Syon: quia ecce ego venio, & habitabo in medio tui.*
Zach. 2. *Noli timere, ego sum primus & nouissimus, & viuus, & fui mortuus, & ecce sum viuens in sæcula sæculorum, & habeo claues mortis, & inferni.*
Apoc. 1. *Ego sum principium & finis, qui est, & qui erat, & qui venturus est omnipotens.*
Ioan. 10. *Per me si quis introierit, saluabitur, & ingredietur, & egredietur, & pascua inueniet.*
Ego vitam æternam do ouibus meis: & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea.
Matt. 18. & 10. *Quid timidi estis modicæ fidei? Nonne duo passeres asse veneunt? & vnus ex illis non cadit super terram sine patre vestro? Nolite timere, multis passeribus meliores estis vos.*
Matth. 18. *Non est voluntas ante patrem vestrum qui in cœlis est, vt pereat vnus de pusillis istis.*
Apoc. 2. *Vincenti dabo manna absconditum, & dabo ei edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei mei: & dabo ei calculum candidum, & in calculo nomen nouum scriptum, quod nemo scit nisi qui accipit.*

FINIS.

INSTITVTIO SPIRITVALIS, NON PARVM VTILIS IIS, QVI AD VITAE PERFECTIONEM CONtendunt: Itemque Exercitium piarum precationum.

Authore Ludouico Blosio.

LVDOVICVS BLOSIVS, EXIMIAE pietatis viro Florentio à Monte S.

MITTO tandem ad te, dilecte in Christo Florenti, inelegantem illam, & inconcinnam Institutionẽ, diu à te expectatam, quam hisce diebus mihi conscripseram. Ad eius calcẽ adieci Appẽdicem ex Thaulero, atque alijs patribus desumptam. Postremo loco posui Exercitium precationum, quod tibi placere sciebam. Vides vt nihil charitati tuæ negare possim. Si vir ille (cuius nomen supprimo) fructum retulit ex lectione Collyrij hæreticorum à me superioribus annis editi, si inquam vnxit Collyrio oculos suos, & iam videt, agat gratias Deo. Fœlix erit si humilis factus, matri Ecclesiæ obtẽperare voluerit, stabilisque in fide Catholica permanserit, Aliter enim Deo nunquam placebit. Confirmabis eum diligenter pijs monitis, illiq; expones, quantum abominetur Deus hæreticos atque scismaticos, qui vnitatem ipsius orthodoxæ Apostolicæque Ecclesiæ per superbiam scindunt deseruntque, & pastoribus eius subesse recusant. Nam Paulus Apo-

Sto-

Ephe. 4. 5. stolus pluribus epistolarum suarum locis,
Colos. 1. dicit Ecclesiam corpus Christi esse, & Christum caput esse ecclesiæ. Quare, qui rebellis
Rom. 12. est Ecclesiæ, rebellis est Christo. Non potest Iniuria inferri corpori, quin inferatur etiam
1. Cor. 10. & 12. capiti. Si contemnitur ecclesia, contemnitur & Christus: quemadmodum ipse in Euan-
Luc. 10. gelio ait: Qui vos audit, me audit: & qui vos
Math. 18. spernit, me spernit. Ac rursum: Si ecclesiam
Ecclesiæ authoritas non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Capitis & corporis non nisi vna vox est: ob idque statuta, vel præcepta Ecclesiæ, præcepta Christi sunt, etiam si illa nusquam in sacris literis expressa esse videantur. Neq; enim dependet authoritas ecclesiæ ex testimonio scripturarum: sed potius authoritas scripturarum depẽdet ex approbatione ecclesiæ. Nam quis sciret scripturas quas veneramur, esse diuinas, quis eis crederet, nisi ecclesia illas reciperet, & pro diuinis habendas esse decerneret? Sanè sacra euangelia, & epistolæ actaque Apostolorũ, multis annis post ascensionem, qua Christus in cœlum receptus est, conscripta fuerunt. Num, quæso, Ecclesia tunc non habebat authoritatem statuendi ea quæ congrua & vtilia esse videbãtur, propterea quòd illa quæ statuebat, non erãt in scripturis expressa? Nonne credere & obedire oportebat ecclesiæ toto illo tempore docenti sine scripturis noui testamenti? Si reijci debet quicquid in scripturis illis, quas canonicas vocamus, expressum non est, non credemus Christum post mortẽ suam, qua mortis authorem deuicit, descendisse ad inferos: quia scripturæ canonicæ nusquam id exprimunt, sed Symbolum Apostolorum (quod inter illas scripturas non numeratur) hoc dicit: Apostoli pauca ex his quæ prædicabant, & præcipiebant, scripserunt: discipuli ipsorum plura literis commendarunt: tam illi quàm isti, plurima absque scripto fidelibus tradiderunt. Hinc Ioannes Apostolus
Ioan. 21. ità concludit euangelium quod scripsit: Sũt & alia multa quæ fecit Iesus, quæ si scribãtur per singula, nec ipsum arbitror mũdum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros. Pau-
2. Thes. 2. lus item ait: Fratres, state & tenete traditiones quas didicistis, siue per sermonem, siue per epistolam nostram. Hoc Apostolus non diceret, nisi aliqua tradidisset quæ non scripserat. Istud clarissimè agnoscet, qui legerit epistolas Clementis martyris, in quibus idẽ Clemens recitat ea, quæ beatus Petrus præceptor suus in suis concionibus docere solebat. Id ipsum videre est in epistolis Ignatij martyris, & in libris Dionysij Areopagitæ, maximeq; in eo libro, quem de Hierarchia ecclesiastica scripsit ad Timotheũ Pauli discipulum iuniorem se. Hunc martyrem Christi Dionysium, prædicante Paulo Apostolo fuisse ad fidem Christianam conuersum, Lu-
cas Euangelista narrat in historia actorũ Apostolicorum. *Actor. 17.* At non defuerunt quidam parùm graues homines, qui vanis, & futilibus coniecturis adducti dicerẽt, Hierarchiam ecclesiasticam, cæteraq; opera Dionysij, non ab illo Areopagita scripta fuisse, sed à pluribus Dionysijs, vel etiam Dionysio Corinthiorum episcopo, qui Apostolos nõ viderat. *Apologia librorum Dionysij Areopagitæ* Isti leuitatis cultores, quia Ecclesiæ Dei molesti erant, & multa scripserant pestilentissima, quibus certa quæque reuocabant in dubium, ac sanctissimas ecclesiæ constitutiones carpebant impugnabantque, tali calumnia voluerunt adimere authoritatem diuinissimis illis libris, ex quibus temeritas impietasque ipsorum facilè agnosci, & conuinci poterat. Verùm tam iniquam eorum calumniam viri doctissimi iam abundè refutarunt. Et quomodò author illorum librorum non vidisset Apostolos, qui pluries Paulum appellat suum præceptorem, quiq; ad Ioannem euangelistam relegatum in exilium misit epistolam: qui etiam in epistola quam scripsit ad Polycarpum martyrem, affirmat se nondum Christianum cum Apollophane philosopho fuisse tũc apud Heliopolim, quum tempore passionis Dominicæ sol obscuraretur? Id etiam repetit in epistola quam scripsit ad eũdem Apollophanem: & in libro de Diuinis nominibus euidenter ostẽdit, se vnà cum Apostolis interfuisse obdormitioni beatissimæ Dei genitricis virginis Mariæ. Obmutescant itaque maleuoli calumniatores, qui quid dicant, nesciunt. Nituntur clarissimum sydus (quod vitiatos ipsorum oculos suo fulgore offendit) è cœlo tollere: sed frustra laborant. Quod si à nobis consilium recipere volunt, ecce damus. Legãt diligenter libros Dionysij, legant paraphrasim, qua vir eximiæ sanctitatis Georgius Pachymeres scriptor Græcus, hortatu beati Athanasij Alexandrini episcopi, eosdẽ libros ante mille annos elucidauit: legant ista, & certissimè cognoscent, fieri non posse, vt plures fuerint authores sacratissimarum illarum lucubrationum, sed eas necessariò scriptas fuisse ab vno duntaxat, qui & cum Apostolis vixerit, & insignis philosophus summusque Theologus fuerit. Videbunt, vt vbique idem stylus, idem splendor dicẽdi refulgeat: videbunt, vt ipse author in singulis penè opusculis, titulos librorum quos scripsit, aperiat. Hæc videntes, fortè nobiscum maiestatem verè Apostolicam, & doctrinam planè cœlestem in scriptis incom-

parabilis viri venerabuntur, Deumque glorificabunt. Quin & sapientiam Theologiæ mysticæ (de qua ille præcellentem libellum edidit) amabunt plurimum: quam etiam attingere poterunt, si vanitati reuerà valefacere, & sibi mundoque emori voluerint. Sed ad propositum reuertamur. Etiamsi nihil scripsissent Apostoli, nihilominus integra maneret Ecclesiæ sua authoritas: & ipsa freta auxilio capitis sui Christi, qui dixit: Ecce ego vobiscum sum, vsque ad consummationem seculi, secundum regulam veritatis sibi traditam institueret, regeretque populum Dei. Nam beatus Paulus eandem ecclesiam appellat columnam firmamentumque veritatis: propterea quod à Spiritusancto gubernata, non possit errare docendo ea, quæ ad fidem & sanctos mores pertinent. Execratur itaque Deus omnes qui per hæreses, & schismata ab ecclesia recedunt, eique resistunt. Planè quamdiu quis ab illa, quæ mysticum Christi corpus est, manet separatus, nó viuit in Deo: nó viuificatur à Christo ecclesiæ capite: exaruit, vera vita destitutus est, sicut membrum corporis humani præcisum necessariò vitam perdidit. Et qui talis est, nihil post hanc vitam proderit, quòd se modò bona opera patrare, & iustè admodum viuere existimat, Etiamsi omnem fidem habeat, etiamsi omnes facultates suas in pauperes erogeret, etiamsi corpus suum ad ignem & mortem intrepide tradat, nihil ei proderit: quia charitatem non habet, nec habere potest, quum arrogătia, & prauis affectibus plenus, vnitatem Deo charissimam Christianisque maximè necessariam diuidat, fides eius (quæ viuificante charitate non ornatur) mortua est. Licèt centies, licèt millies dicat se fundamentum habere Christum: fallitur non verum dicit. Nam qui deseruit corpus, deseruit & caput: & fieri non potest, vt Christum pro fundamento habeat. Fundamentum fidei eius corruptum est: vnde quicquid superædificauerit, corruet & nihil proderit. Ipse igitur æternæ damnationis sententiam à iusto iudice accipiet: nisi humiliter ante mortem reuertatur ad vnicam illam arcam Noe, nempe ad ecclesiam Catholicam: extra quă salus non est, extra quam nullum opus Deo acceptum est. Hæc sancta ecclesia fidem, quă à Domino Iesu, ab Apostolis, atque ab Apostolorum discipulis accepit, hactenus inuiolatam seruauit, semperque seruabit. Certè Dionysius discipulus beati Pauli, Clemens discipulus & in summo Pontificatu successor Petri Apostoli, Ignatius & Polycarpus discipuli Ioannis Euangelistæ, Iræneus discipulus Polycarpi, apertissimè in suis scriptis (quæ Dei prouidentia ad magnam hæreticorum ignominiam adhuc extant) testantur Apostolos præceptores suos idem sensisse, quod modò in ecclesia Dei sentim^e de fide, de sacramentis, de Missæ sacrificio, de oratione pro fidelibus defunctis peragenda, de quadragesimæ obseruatione, de instituto monastico, deque alijs sacris constitutionibus. At hæretici nostri temporis ab his omnino dissentientes, dicunt se veritatem tenere, quòd sacram scriptură probè (vt sibi persuadent) intelligant, & sequantur. O superbiam & cæcam eorum impudentiam. Nos, inquiunt, regimur verbi Dei, non humanis traditionibus: Intra limites verbi Dei consistimus: Verbum Dei nobiscum est: verbum Dei nos docet. Ita nihil nisi verbum Dei crepant: & tamen à cogitatione ipsius verbi Dei longissimè absunt. Quid enim? Ipsine verbŭ Dei, siue diuinas scripturas, atque ea quæ veritatis sunt, intelligunt: & sanctissimi illi Christianorum duces, qui Apost. habuerŭt magistros, quiq; cum Apostolis assiduè versati sunt, non intellexerunt? Quibus, quæso, magis credendum erit: istisne seductis seductoribus, an gloriosis illis Christi Martyribus, qui à spiritu sancto illustrati fuerunt, & Apostolos docétes audierunt, atque ea quæ ab Apostolis didicerant, posteris tradiderunt? Vetus sanctarum scripturarŭ sensus penes solam ecclesiam est: non est penes illos, qui ecclesiam deseruerunt. Nam ipsi scripturis abutuntur, eas perperam intelligunt, & interpretantur, eas deprauant (sicut ait Petrus Apost.) ad suam ipsorum perditionem. Dicunt verò ecclesiam Christi semper pusillam fuisse, & quidem ante annos centum Ioanné Hus, ac paucos similes (qui hæreses sepultas rursum suscitarunt) in ea floruisse, veræque doctrinæ luce claruisse, se libéter eos sequi, vt cum illis sint in ecclesia Dei. Magna verborum grauitate asserunt sacramenta apud se purè administrari percipique: quum tamen ritu nimium prophano baptizent, & in illa sua frigida sterilique Cœna plusquàm impij sunt. O blasphemos, & inimicos Deo homines, qui negant verum corpus Christi esse in sacra Eucharistia, quique nos Iesum Christum in illa adorantes appellant idololatras, Christus apertè ait, hoc est corp^e meum: at isti, Non, inquiunt, est corpus Christi, sed figura vel significatio corporis Christi. Matrimonium virginitati præferunt, cótrarij Paulo Apostolo qui virginitatem matrimonio præponit. Cætera sacramenta contumeliosissimè irrident. Nefarijs vocibus ac scriptis prædicant Deiparam virginem Mariam cæterosque beatos cœli ciues, qui Deo con-

Marginalia: Matt. 28. — 1. Tim. 3. — 1. Cor. 13. — Genes. 7. — Superba ac cæca impudentia hæreticorum. — 2. Pet. 3. — Corpus Christi in Euchar. — Matth. 26. — Luc. 22. — 1. Cor. 11. — 1. Cor. 7.

coniuncti vereq; vniti sunt, à Christianis nõ esse inuocãdos: & meram idololatriam esse, si eorum imagines admittãtur atque honorentur: non esse item Purgatorium, & idcircò non esse orãdum pro fidelibus defunctis. Aequissimas Ecclesiæ constitutiones, commenta otiosorum hominum vocant, easque aspernantur. Si quis continentiam Deo vouerit, ac postea votum violauerit, nihil eum peccasse iudicant: Incœsta sacerdotum, monachorum, ac virginum neo consecratarum connubia approbant. Breuiter, confundunt conspurcantque sancta omnia: & interea dicunt se non falli, se verbum Dei, verbum veritatis pro lucerna habere, ac proinde se indubiè esse in ecclesia, vel esse ecclesiam Dei. Hæc dicunt, hæc alijs persuadere nituntur: & multos quidem speciosis verbis atque inani eloquẽtia decipiunt: sed eos qui verè humiles sunt, id est, qui sunt corde humiles seducere non possunt. Quòd si ipsi essent ecclesia Dei, si veritas ab eis teneretur, necessariò fateri deberemus antiquissimos illos patres, qui Apostolorum discipuli fuerunt, & pro fide, quam ab Apostolis acceperant, sanguinem humiliter fuderunt, non fuisse in ecclesia: sed eos cæterosque sanctissimos doctores qui deinde diuersis seculis subsecuti sunt (Cyprianum dico, Basilium, Epiphanium, Athanasium, Chrysostomũ, Hilarium, Hieronymum, Ambrosium, Augustinum, Gregorium, Bernardum, Thaulerum, atq; alios innumeros, quorum fides, & professio pluri mis miraculis comprobata fuit) prorsus errasse, & nescisse quid crederent: fateri cogeremur Concilia omnia, quæ ab ascensione Domini in cœlum, ad hoc vsque tempus spiritusancto duce celebrata fuerunt, vana falsidicaque esse, & tot sanctorum martyrũ, tot sanctorum confessorum, tot sanctarum virginum millia nõ habuisse rectam fidem, neque ad ecclesiam pertinuisse. Sed quis sanæ mentis hoc sentiat? Et tamen id fatendum esset, si sectarij isti essent in ecclesia Dei, ac veritatem tenerent. Nam doctrina, & fides eorum pugnat ex diametro cum doctrina & fide illorum sanctorum: ipsi item scripturas diuinas aliter interpretantur quàm illi. Non autem possunt esse duæ ecclesiæ Dei: sed vna tantùm in vniuerso mundo ecclesia est. Et sicut vnius Dei vnica est ecclesia: ita etiam toto terrarum orbe non est nisi vna vera fides. Hinc Apostolus Paulus ait, Vnum corpus, vnus spiritus, vna fides, vnum baptisma, vnus Deus. Apud quos ergo credemus esse vnicã hanc ecclesiam? Apud quos credemus esse stabilem illam columnam, & certum firmamentum veritatis? Nam si est apud factiosos

Vna Ecclesia, & vna fides.
Ephes. 4.
1. Tim. 3.

istos, proculdubio (sicut diximus) omnes illi sancti patres non fuerũt in ecclesia Dei: quòd si illi fuerunt in ecclesia Dei, certo certius est ipsam ecclesiam nõ esse apud istos sectarios. Apud quos ergo illa est? Nullus non videt vbi, & apud quos sit. Irenæus Lugdunensis Episcopus, & martyr Christi clarissimus (quẽ suprà diximus fuisse discipulum beati Polycarpi) in libris quos scripsit aduersus hæreses, ac maximè tertio libro veluti digito demonstrat, cui ecclesiæ omnes fideles subesse, & parere debeant, dicens ita: Maximæ, & antiquissimæ, & omnibus cognitæ, atque à gloriosissimis duobus Apostolis Petro, & Paulo, Romæ fundatæ, & constitutæ ecclesiæ traditionem, quam habet ab Apostolis, & annunciatam hominibus fidem, quæ per successiones Episcoporum peruenit vsque ad nos, indicantes, cõfundimus omnes eos qui quoquo modo vel per sui placentiam prauã, vel per vanam gloriam, vel per cæcitatem, & malam sententiam, aliter quàm oportet colligunt. Ad hanc enim ecclesiam propter potentiorem principalitatem necesse est omnem conuenire ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vbique fideles: in qua semper conseruata est ea, quæ est ab Apostolis, traditio. Quãdo autem beatum hunc scriptorem Irenæũ citare cæpimus, addamus adhuc nonnulla ex tertio eius libro aduersus hæreses. Nam paulò post illa quę adduximus, sic loquitur: Ea quæ est ab Apostolis in ecclesia traditio, peruenit vsque ad nos: & Polycarpus non solùm ab Apostolis edoctus, & conuersatus cũ multis, qui Dominum nostrum viderũt, sed etiam ab Apostolis in Asia in ea quę est Smyrnis ecclesia constitutus Episcopus, quem & nos vidimus in prima ætate nostra (multùm enim perseuerauit, & valde senex gloriosissimè atq; nobilissimè martyrium faciens exiuit de hac vita) hic docuit semper quæ ab Apostolis didicerat, quę & ecclesiæ tradidit, & sola sunt vera. Deinde quum idem Irenæus dixisset Apostolos in ecclesiam quasi in diues depositorium plenissimè cõtulisse omnia quæ sunt veritatis, subiunxit: Quid si neque Apostoli quidem scripturas reliquissent nobis: nonne oportebat ordinem sequi traditionis, quam tradiderunt his quibus committebant ecclesias? Etiamsi hæretici reclamando istis Irenæi verbis, sibi rumpant ilia, etiamsi eis oculi præ ira, & inuidia crepent: sic tamen veritas habet sicut scribit Irenæus. Dicamus igitur confidenter, dicamus liberè primos illos patres nostros, cæterosque omnes qui eorum doctrinam huc vsque sequuti sunt, rectam fidem tenuisse: dicamus constanter, ac firmissimè credamus, eruditissimos,

Irenæus.

nos, sapientisimos, & sanctisimos patres illos præclara ecclesiæ membra fuisse: istos verò qui peruersa dogmata colunt, & in proprio sensu obstinati, sanam doctrinam venerandamque fidem, quam Christus, quam Apostoli, quam Apostolorum discipuli nobis tradiderunt, superbè impugnant, non esse ecclesiam Dei, sed esse Synagogam Satanæ. De his plura in Collyrio scripsimus: vbi etiã ostendimus, non esse rumpendam sagenam Euangelicam, quæ in hoc exilio bonos malosque pisces pariter cõtinet, non esse scindendam fidem, non esse deserendam ecclesiam, pp̃ter eos qui in ecclesia iniquè viuunt, nec esse denegandam obedientiam Præsulibus, & Præpositis malis, modò mala non sint ea quæ præcipiunt, dicente domino Iesu: *Matth.23.* Quæ dicunt, seruate, & facite: quæ autem faciunt, nolite facere. Sicut enim Regi, & Principibus subesse oportet, etiamsi mali sint (nã alias respublica tota cõfunderetur) ita summo Põtifici (qui sedem Petri Apostoli tenet, & supremus Christi vicarius est in terris) cæterisque pastoribus parere, atque honorem impendere conuenit, etiamsi peruerse viuẽdo æternos gehennæ cruciatus sibi comparent. *Rom.13.* Quia vt Paulus ait, non est potestas nisi à Deo: & qui potestati resistit, ordinationi Dei resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi dam nationem acquirũt. Ordo sacerdotalis propter iniquos sacerdotes vituperandus non est: neque enim damnamus sacrum Apostolorum ordinem propter Iudam proditorẽ Domini. Vtinam Deus oculos aperire dignetur cæcis istis hæreticis atq; schismaticis, qui errorem pro veritate amplectuntur, & nullum in ecclesia Apostolica (quam ipsi papisticam appellant) iustè viuere credunt. Conspiciunt enim in area Dominica magnum palearum aceruum: vndè & nulla grana inter paleas esse iudicant. Dicunt ergo, Hicne erit ecclesia Christi, vbi tanta est morum corruptio, vbi tot abusus inueniuntur, vbi tot Episcopi, tot Sacerdotes, tot Monachi, tot turmæ hominum perditè viuunt? Paleas vidẽt, grana non vident, vel videre nolunt. Nam & ibi grana sunt nitidisima atque integerrima quæ propter multitudinem palearũ vix apparent. Aliquando Deus purgabit aream suam (sicut Ioannes Baptista in Euangelio testatur) *Matth.3. Luc.3.* separabitque paleas à granis: & triticum quidem recondet in horreum suum, paleas autem combùret igni inextinguibili. Modò necesse est, vt grana paleas in area tolerent: necesse est, vt boni à malis in ecclesia (hoc exilio durante) premantur, & inter malos gemant. Mirum verò est, si non etiam apud eos qui aream reliquerunt, corrupti mores inueniantur. At concedamus illos exterius non improbè, sed honestisimè cõuersari: quid tamen sunt? Grana ne sunt? Si solida grana, & non leues paleæ fuissent, ventus superbiæ eos ab area Dominica tam facilè non excusisset. Sed ipsi deposita tandem arrogantia, deposita proprij sensus obstinatione, depositis prauis affectibus, recipiant se in illam aream, in sagenam Euangelicam, in arcam Noe. Ipsi inquam, humiles atque obedientes facti, *Matth.13.* reuertantur ad vnitatem ecclesiæ Catholicæ, redeant in cõsortium sponsæ Christi: & salui erũt. Vtinam illos quoque Deus misericorditer ad veram pœnitentiam reuocet, qui orthodoxam quidem fidẽ retinent, & ecclesiam non deserunt, sed puritatem sanctitatemque vitæ negligunt. Hi sunt vlcerosa siue putria membra ecclesiæ, quæ si insanabilia permãserint vbi mors aduenerit, præcidentur, reijcienturque à corpore, & in ignẽ æternum mittentur. Calamitas nostrorum tẽporum supra modum magna est. Hæretici, qui ecclesia relicta in suis erroribus moriuntur, salutem non inueniunt, sed pereunt. Innumeri ex his qui in ecclesia se continent, etiam perdunt animas suas, dũ timore Dei abiecto, præcipites feruntur in peccata atque flagitia. Cõcupiscentia carnis, *1.Ioan.2.* concupiscẽtia oculorum, superbia vitæ, modò longè lateque dominantur. Et hoc quàm indignum est, vt illi qui bono exemplo præire alijs debuerant, magis ipsi viam ipsam impisse ingum, & malè agere videantur? Ab eis enim præcipuè sumunt hæretici occasionem nobis maledicẽdi. Si Paulus exigit à quibuslibet Christianis, vt in congresibus suis, non turpitudinem modò, sed & stultiloquium facetiasque minus conuenientes vitent: *Ephes.5.* quãta quæso puritate præcellere deberent hi qui præsunt, & hi qui corpus Christi ad altare quotidie consecrant, atque hi qui ipso quoque habitu religionem sanctitatemq; vitæ profitentur? Aequum foret eos vitam planè Angelicam agere, & neorebusque diuinis asiduè vacare. Sed proh dolor, plerique ex his in curas rerum terrenarum se totos immergunt: horarias preces, verbaque sancti sacrificij Missæ sine reuerentia, sine mente, & sine affectu percurrunt: preciosum tempus inutiliter traducunt: vana loquuntur, vana cogitant, vana diligunt: auaritiæ, ambitioni, gloriæ mundanæ, fœdisimisque voluptatibus dediti sunt: in suis conuiuijs ebibũt vno haustu grandes calices, & alios ad idem faciendum non solùm inuitant, verumetiam compellunt. Iam potu pleni, & vino æstuantes, quid boni agere, & quem spiritui sancto locum in seipsis præbere possunt? Verè huiusmo-

modi vita, non hominum, sed pecudum vita est. Insuper & eos qui tales esse nolunt quales ipsi sunt, hypocritas appellant, grauissimisque odijs interdum persequuntur. Esaias clarissimè clamat, Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscédam ebrietatem. Christus item in Euangelio clamat: Attendite ne grauentur corda vestra in crapula, & ebrietate, & curis huius vitæ. Paulus itidé clamat & dicit: Nolite errare, neque fornicarij, neque adulteri, neq; auari, neque ebriosi regnú Dei possidebunt. At illi neglectis, spretisque diuinæ scripturæ vocibus, securi sese in cœno vitiorum volutant. O quanta Dei ira eos manet, si non citò resipiscant. Nonnulli eorum tam impudentes sunt, vt apertè dicant hæc verba: Non possumus esse continentes: si nobis permitteretur vt inire●us connubia, minùs peccaremus. Imò verò Deum enormiùs offenderet in incesto coniugio. In initio quidem nascétis Ecclesiæ sub nouo testamento consuetudo fuit, vt is qui in coniugio inculpatè viuebat, assumeretur ad sacerdotium, modò non bigamus, sed vnius tantùm vxoris vir esset: ei verò qui iam sacerdos erat nûquam licuit vxorem ducere, nec licebit vnquam. Quòd dicunt se continenter viuere non posse, non verum dicunt. Nam rationem atque liberú arbitrium à Deo acceperunt: qui si strenuè aduersus carnem certarent, & ipsum Dominum sedulò humiliterque inuocarent, non destituerentur auxilio gratiæ ipsius. Non enim fallit qui dixit, Petite, & dabitur vobis. Pij quique, & Deo familiares homines, tam hæreticorum quàm aliorum, qui nequiter viuunt, horrenda pericula miserati, meritò etiam lachrymas sanguineas in suis orationibus funderent. Nunquam sanè deseret Ecclesiam suam Deus, cum qua se futurum esse promisit vsque ad consummationem seculi: sed si mores à Christiana professione prorsus discrepantes retinere pergimus, metuendum est, ne ipse Deus derelictis ingratis ad alios meliores demigret. Scimus quid acciderit Asiæ, & Africæ, vbi olim religio Christiana diu floruit. Videmus quàm multas regiones nobis vicinas iam hæreses inuaserint. Timeamus, ergo, timeamus. Reuerenter & sanctè colatur à nobis Deus: tollantur abusus: reformentur mores. Episcopi, Sacerdotes, monachi, virgines Deo sacratæ, se corrigant, & magna diligentia ad perfectionem contendant. Principes, magistratus, diuites, egeni, corrigant se, & Dei Ecclesiæque præceptis humiliter pareant. Omnes corrigamus nos, & in vera Catholicaque fide permanentes, quæramus quæ sursum sunt, non

Esa. 5. *Lucas 21.* *1. Cor. 6.* *Cælibatus Sacerdot.* *Matth. 7.* *Matth. 28.* *Colos. 3.*

quæ super terram. Mundus enim transit, & concupiscentia eius. Rumor apud nos sparsus, quo numerus hæreticorum fertur quotidie istic augeri, compulit me hæc prolixiùs prosequi: quæ tamé ita dicta esse video, quasi totus populus Christian⁹ coràm adstaret, & me loquentem audiret. Nó decreui posthac scribere aut edere quicquam, quum ad salutarem mortem me præparare debeam. Libris modò mundus plenus est. Gaudeo verò plurimùm te ita affectum esse, vt nihil legere cupias, quod non sit pium. Libri Beatæ Truthę siue Gertrudis virginis, qui sub titulo Insinuationum diuinæ pietatis, in lucé prodierunt, iure abs te commendantur. Reuerà enim ingentem thesaurum in se continent. Homines superbi, & animales, qui non percipiunt nec intelligunt ea quæ sunt spiritus Dei, damnant sanctissimos illos libros, dicuntque huiusmodi reuelationes somnia esse muliercularum. Ignorant enim quanta familiaritate Deus se animæ humili, mundę, amanti, atque ab omni impedimento absolutæ, coniungat. Ignorant vti mens, quæ à Deo excellenter illuminatur, & ei intimè vnitur, perdiscat veritatem absque aliquo errore. Etiamsi non aliunde comprobaremus certitudinem firmitatemque fidei Catholicæ, quàm ex libris beatissimarum virginum Gertrudis, Mechtildis, Hildigardis, Elisabeth Sconagiensis, ac Brigittæ viduæ, aliarúque similium (quibus Deus arcana sua manifestauit, & quæ spiritu Dei, iuxta vaticinium Ioelis, perfusæ, visiones admirandas viderunt) vehementer pudere deberet hæreticos. Rodant ipsi in speluncis quantum volút aridos errorum suorum cortices: nunquàm gratia Dei pinguescent, nisi sint in splendida domo Dei, hoc est in Ecclesia Catholica. Fieri quidem potest, vt hi nonnunquam dulcedinem lucemque aliquam corde ac sensibus percipiant, & compuncti multas lachrymas fundant: sed Deus nihilominus eos detestatur. Nam angelus tenebrarum transfigurat se in angelú lucis, vanos elatosque falsa consolatione demulcet, ac falso lumine velut sacco quodam obuoluit, vnde ipsi in superbia atque erroribus magis obdurátur. Tu verò vt verè illumineris à Deo, & gratia eius sagineris, eximieque crescas in humilitate ac cæteris virtutibus, lege libenter non solùm scripturas canonicas (quæ primum dignitatis locum obtinent) verùm etiam alias pias patrum lucubrationes cum diuinis literis concordantes: quales sunt libri sanctæ Gertrudis abs te laudati. Lectio sacra maximum sanè emolumétum homini adfert: vera tamen, & interna oratio lectioni præfer-

1. Ioan. 2. *Insinuationes diuinæ pietatis.* *1. Cor. 2.* *Ioel. 2.* *2. Cor. 11.* *Lectio.*

Oratio.

da est. Cæterùm meminisse te velim, nullam orationem digniorem esse precatione Dominica, & salutatione Angelica. Quaslibet alias orationes sanctas, velut bonas margaritas dilige: sed ipsam precationem Dominicam salutationemq́ue Angelicam tanquam preciosissimos, & incomparabiles vniones habe chariores. Beatus est, qui tenacissima intentione summo bono adhæret: nam tota eius conuersatio nihil aliud est, quàm vna iugis atque purissima precatio. Vera enim oratio est assensus mentis in Deum, etiamsi nulla verba adiungantur. Sed heu quàm negligentes, & remissi sumus. Omni profectò lachrymarum fonte deflendum est, quòd tam pauci hodie sint, qui se totos ad iucundissimum illud bonum quod Deus est, conuertant, & ei coniungi atque vniri ex animo desiderent: quales vtique priscis temporibus perplures inueniebantur. Rarus admodum hoc seculo nostro est, qui seipsum abnegare, & Christum per veram humilitatem veramq́ue sui mortificationem atque resignationem sequi velit. Nam ferè omnes curiositati, & oblectamentis sensuum dediti sunt, vanitatem amant, magnifieri appetunt, propriam voluntatem vitiosasq́ue naturæ propensiones sequuntur: obidque cum desperatione quadam sese auertunt ab his quæ de vitæ perfectione legunt vel audiunt: sibi persuadentes fieri non posse, vt aliquando eò pertingant. Et tamen benignus Deus vnumquenque nostrum adiuuare, atque ad ipsam perfectionem perducere paratissimus est, si modò quod in nobis est fecerimus.

Verã mortificationẽ sequitur illuminatio, hanc vnio diuina.

Nam veram mortificationem consequitur illuminatio, ac deinde vnio diuina. Planè marcidus lãguor noster nos impedit: quem si assumpto virili animo strenuè euinceremus, nobisque ac cunctis rebus caducis emori, & Deo amœnam in animabus nostris habitationem præparare studeremus, non possemus tandem non adipisci maxima, non possemus non habere ac sentire Deum in nobis. Hinc quidam patrum ait: Si in te, ô homo, feruet desiderium perueniendi ad excellentem sanctamq́ue vitam, si pro ea obtinenda continuè oras ac laboras, certus esto, quia humiliter te abnegando, & perseueranter pulsando, ipsam perfectionem consequeris ante mortem, modò id saluti tuæ expediat. Quòd si illa non obtigerit antequàm hinc emigres, inuenies haud dubiè eam in Deo in ipsa æternitate. Noli itaque cessare, noli fatigari, licèt statim pro voto non comprehendas quod cupis. Hæc ille. Dominus Iesus nos omnes ad se solum purè quærendum amandumq́ue potenter excitare dignetur. Vale mi Florenti, & in tuis orationibus mei memor esto. Lætijs. Idibus Septembris.

Anno, M. D. LI.

PRAEFATIO.

VONIAM pleriq; pietatis amantes expetunt, vt hic libellus, quem mihi scripseram, euulgetur: volo in gratiam tyronum spiritualium pauca de anima, & viribus eius præfari. Scire igitur oportet animã rationalem (quæ in se indiuisibilis est) diuidi à sacris scriptoribus in tres partes: quarum infima retinet hoc nomen anima: media appellatur spiritus: suprema dici solet mens, siue apex spiritus. Ad animam referuntur inferiores ac sensitiuæ vires, quas habent, & bruta animantia: vt sunt quinq; potentiæ exteriores, sensusq́; particulares ex sensu qui communis dicitur, & in cerebro est, prodeuntes, videlicet, visus, auditus, odoratus, gustus: & tactus: vt est etiam potentia appetendi, quæ in corde radicatur. Hæc appetitiua virtus deducitur in vim concupiscentiæ, & vim iræ: ex quibus oriuntur aliæ affectiones passionesq́; naturales, scilicet desiderium, indignatio, gaudium, tristitia, amor, odium, timor, &c.

De anima & eius viribus.

Ad spiritum referuntur tres superiores, & rationales intellectualesq́; vires, quas habemus communes cum angelis, nempe, intellectus (qui & intelligentia dicitur) memoria, ac voluntas. Istæ tres præclaræ potentiæ sunt spirituales sensus animæ: nam visus internus attribuitur vi intellectiuæ: auditus, vi memoratiuæ: odoratus, gustus, & tactus, vi affectiuæ atque amatiuæ hoc est, voluntati. Tam superiores quàm inferiores vires animæ per peccatum miserabiliter debilitata, corrupta, atq; disiecta sunt: sed in suum gradum dignitatemq́; suam restituuntur per Iesum Christum Dominum nostrum.

Mens.

Mens vel apex spiritus est nudus, & Deiformis animæ fundus, id est, simplex animæ essentia imagine Dei in-

insignita. Secundum hunc fundum dicitur vita superessentialis, per quam perficitur tam spiritualis quàm actiua vita. Ex ipsa mente tres superiores vires effluunt, & in eam refluunt sicut radij promanant ex sole. Hic sanè similitudo Dei eximie relucet. Nam quẽadmodum pater, filius, & spiritussanctus tres sunt personæ, & vnus Deus: ita memoria, intellectus, & voluntas, tres sunt potentiæ, & vna mens. Itemq; sicut ipsæ diuinitatis personæ sic & tres illæ vires inseparabiliter operantur. Neque enim memoria aliquid recolit sine intellectu & voluntate, nec intellectus aliquid intelligit aut cognoscit sine memoria & voluntate: nec voluntas aliquid vult sine intellectu & memoria. Hinc mens etiam pro eisdẽ superioribus viribus vsurpatur. Spiritus quoque tam simplicem essentiam animæ quàm ipsas vires superiores nonnunquàm designat: vt quando homo dicitur constare spiritu, anima, & corpore, tuncq; duæ tantum portiones assignantur animæ humanæ. Sæpè item nomine spiritus significatur tota anima. Quando in scripturis fit mentio interioris vel exterioris hominis, per interiorem plerumq; intelligitur fundus animæ cum superioribus viribus: Per exteriorem intelligitur corpus cum inferioribus & animalibus viribus, quæ corpori (quantum ad ipsarum operationem attinet) copulantur. Iuxta tripartitam ipsius animæ diuisionem suprà commonstratam, homo potest tribus modis cognoscere & appetere. Est enim cognitio secundum sensum: cui respondet appetitus, affectus, & amor sensualis. Est & cognitio secundum rationem atque intellectum: cui respondet appetitus, affectus, & amor rationalis atq; intellectualis. Est denique cognitio secũdum verticem intellectus, id est, secundum simplicem intelligentiam: cui respondet supremus affectus, & amor secundum verticem voluntatis, qui dicitur exstatius. Nam per eum homo supra vires suas naturales Deo adiuuante, euehitur, atq; ad fundum animæ suæ, & ad intimam cum Deo vnionem pertingit: excedens in ipsum Deum. Tunc nimirum amor in cellam diuinam ingreditur, intellectu foris remanente. Pecudes sicut habent cognitionem secundum sensum duntaxat, ita habent & appetitum (id est, concupiscentiam atque iram) sensualem. Habent & memoriam secundum sensum: quia ea quæ visu, auditu, odoratu, gustu, vel tactu percipiunt, recordari atque imaginari possunt: at homo habet etiam memoriam intellectualem. Non habent bruta animalia voluntatem, sed aliquam voluntatis similitudinem. Nam quum sint rationis, & liberi arbitrij expertia, non possunt velle, & nolle, non possunt motibus sensualitatis resistere, sed eos sequi coguntur. Cæterùm homo rationem, & liberum arbitrium sortitus, non cogitur sensualitati seruire. In eo ergo superior ac rationalis appetitus dominari, appetitus verò inferior, & sensitiuus subesse atq; obtemperare debet. De homine qui secundum sensualitatem, non autem secundum rationem (quæ sensualitati iuncta est) viuit, Psalmista ita loquitur, Homo quum in honore esset non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Quando ipsa ratio intendit humanis, & temporalibus rebus, dicitur ratio inferior: quando verò eadem intendit æternis atq; diuinis, dicitur ratio superior. Hæc triuialiter, & impolitè à me dicta, boni consulant tyrunculi spirituales.

Triplex cognitio.

Amor exstaticus:

Psal. 48.

INSTITVTIO SPIRITVALIS, NON parum vtilis ijs, qui ad vitæ perfectionem contendunt.

Quòd meritò omnis homo deberet ad perfectionem, diuinamq́ vnionem adspirare, & qui illa obtineatur.

CAPVT I.

In solo Deo quies & voluptas solida.

Vum Deus solus (q est summum, & incommutabile bonum) possit desideria animæ rationalis satiare, quietaq́; reddere, meritò ad hoc ardenti auiditate adspirare deberet omnis homo: vt obtēta vitę perfectione, ipsi Deo in hoc exilio intimè vniretur. Nam si huc pertingeret homo, illum reuerà intus inueniret sentiretque, qui sua iucunda præsentia, omnem ab ipso profligaret egestatem, & eum verissima opulentia locupletaret, ineffabilique repleret gaudio. Vndè iam homo euagari, & adulterina oblectamenta à creaturis emendicare prohiberetur: illi enim insipidum amarumq; esset quicquid Deus nō esset.

Planè spiritus rationalis tam nobilis est, vt nullum bonum caducum eis satisfacere queat. Non enim his quæ se inferiora sunt, expleri & beatus esse potest: Ipso autem inferiora sunt, cœlum, terra, mare, & quicquid visibile sensibileque est. Itaque conditore Deo duntaxat (qui incomparabiliter ipso melior digniorque est) contentus ac beatus esse potest. Sine quiete vagus, sine refectione famelicus homo oberrat, quàmdiu brachijs charitatis illum perfectè non constringit, qui propter suam dignitatem non potest non concupisci. Quibuslibet diuitijs ac delitijs affluat, quibuslibet honoribus abundet, satiari nequit, nisi per contactum amoris Deum consequatur. Quo in pręclarissima suiportione (nempe in mente) semel inuento, creaturis omnibus libēter valedicit, & cum Psalmista cantat: Mihi adhærere Deo bonum est: atque cū beato Iob ait: In nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies. Non iam aliqua solatia exteriùs requirit, quia illi intus copulatur, qui est torrens, & pelagus inæstimabilium voluptatum, exuberansq́; plenitudo omnium quæ pulchra, amœna, suauia, pręcellentia, & desiderabilia sunt, atq; cordi humano placere possunt.

Psal. 72.
Iob. 29.

Quando spiritus hominis attingit illam Theologiæ mysticæ sapientiam, videlicet vnionē diuinam iam lumine æternæ veritatis desuper illustratur, fides ei' certa redditur, spes roboratur, & inflāmatur charitas. Quare si omnes mūdi sapientes homini mysticam vnionē experto dicerēt, falleris miser, fides tua non est vera, ipse indubitanter respondere: Imò verò vos oēs fallimini, nam fides mea verissima certissimaque est. Hoc firmiter respōderet, habens in corde suo non tam per inuestigationē rationis, quàm per vnionem amoris infallibile fundamentū. Meliùs fanè talis diuinitatem cognoscit, quàm cognoscant plæriq; eruditi magistri, qui in sancta sanctorum, & in secretum regis æterni cubiculum nondum admissi, nondū lumine gratiæ excellēter illustrati sunt. Deus ei virtutē diuinarum scripturarū aperit, gustumq; Euangeliorum donat. Ipse ergo veram sapientiam ex influentia spiritussancti magis quàm ex multorum librorum lectione acquirēs, clarè videt, & intelligit quid sibi vel alijs agēdum quidq; dimittendum sit.

Theologia mystica.

Profectò qui Deo absq; medio vniuntur, & illi locum in se operandi præbēt, eidem Domino charissimi sunt, & plus vtilitatis vna horula Ecclesiæ adferūt, quàm multis annis adferre valeant alij qui tales non sunt. Isti singulares Dei amici ac filij iucunda tranquillaq; mentis libertate gaudent, eleuati supra omnes curas, supra oēm perturbationem, supra metum mortis, purgatorij, inferni, & omniū quæ animæ vel corpori in tēpore atq; æternitate accidere possunt. Neq; frequentia hominum, neq; occupationes externæ eis præsentiā Dei præripiunt: quia ipsi in omni multiplicitate vnitatem spiritus seruare norunt, stabili essentialique introuersione donati.

Ex

Ex omnibus quæ visu vel auditu percipiunt,celerrimè in Deum diriguntur:& cuncta eis quodammodo vertuntur in Deum(si ita loqui fas est) quum in omnibus nihil intentione & amore prosequantur, nisi Deum: quemadmodum experientia quotidiana discimus, eos, qui aliquandiu in solis sphæram obtut⁹ defixerunt, in omnibus quæ deinde adspiciunt, quādam solis speciem videre. Hi quum intus, circa ea quæ Dei sunt, iugiter occupentur, Deoq; adhæreant, foris videndo veluti cæci,audiendo surdi, & loquendo muti permanent. Supernaturalem, & angelicam vitā in terra ducūt,ob idq; terrestres angeli vocari possunt.

Via ad perfectionem vna compendiaria. Iam qui eò anhelat,cupiens aliquando perfectus esse, & intimum diuinæ vnionis amplexum experiri, debet abnegationi mortificationiq; suipsius strenuè insistere,& sanctæ introuersioni diligenter operam dare,atq; ad Deum per iaculatorias orationes ac pia desideria ardenter adspirare: debet omnia quæ agit aut dimittit, propter Deum agere dimittereque,illum in omnibus purè spectans, & illi soli placere desiderans. Ista via, & non alia ad perfectionem mysticamque cum Deo vnionem pertingere poterit. Nos de his pauca quæ Deus dederit, scribere statuimus.

De integra sui abnegatione atq; mortificatione, & de vera morum reformatione.

CAPVT II.

IGitur asceta spiritualis discat se, & omnia pro Dei amore relinquere. Nihil cū tenaci cordis affectu possideat. Nulli visibili,& caducæ rei,nulli mortali creaturę adhæreat. Nullius hominis quantumuis sancti amicitiam, familiaritatem vel præsentiam sensualiter expetat. Meminerit non solum mala, sed etiam ea quæ bona sunt, impedimentū præstare, si inordinatè diliguntur vel quærūtur: sicut lamina aurea oculis obiecta visum non minùs impedit, quàm lamina ferrea.

Proprietas. Priuatum amorem è corde suo penitus extirpet. Propriam voluntatem vbique deserat: eā Deo resignet, eā integrè in Deum transfundat,eiusque voluntati perfectè vniat. Nūquam ore, nunquā corde dicat(spectando seipsum, & proprium commodum)verba ista: Volo hoc, Nolo illud, Eligo hoc, Respuo illud. Neque in tempore, neq; in æternitate aliquid suum quærat: sed omni proprietate reiecta, se prorsus seipso spoliet priuetq;, & sibi rebusq; omnibus ita moriatur, ac si nunquàm creat⁹ fuisset. Quærat autem vbiq; Deum eiusque honorē ac volūtatē, ita vt ipsis quoq; orationibus piisq; desiderijs suis humilem sui abnegationem resignationemq; coniungat, petens non suam sed Dei voluntatem fieri. Omnia quæ sibi eueniunt, referat ad ipsam voluntatem diuinam, & ea nudè de manu Domini suscipiat, sine cuius prouidentia nec vnum quidē folium arboris decidit in terrā. Permissionem ordinationemq; illius sicut in prosperis, ita & in aduersis, in dānis rerum, in iniurijs, calumnijs, opprobrijs, ludibrijs, atq; sui contemptu, in doloribus corporis, in angustijs pressurisque cordis, in mœrorib⁹, in derelictione calamitateq; interna, & in quibuslibet afflictionibus, patienti ac tranquillo animo ferat,eumq; laudet: credens illum, & velle & posse salutem suam in omnibus promouere.

Oblectamenta. Oblectamētis tam spiritus quàm naturæ renunciet. Dum consolationē dulcedinemq; internam à Deo percipit,nō abutatur ea ad suam voluptatem, seipsum in illa quærendo,(id enim esset grauiter sponsum cœlestem offendere)sed eam cum humilitate animi recipiat, & tam liber,intactus, expeditusque ab illa permaneat, quasi eam non sentiret. Siquidem corrupta natura,ad sese in omnibus reflecti, & etiam in donis Dei seipsam quærere solet. Igitur asceta nō immoderatè spiritualē suauitatē appetat, neq; confidat in ea. Non minus paratus sit illa carere, quàm eam habere. Nam in solo Deo, non autem in donis eius quiescere licet. Fateatur se quibuslibet Dei donis prorsus indignum esse. Nihil de eis sibi vsurpet aut vendicet: sed illi cui⁹ sunt relinquat: omnia in Deum integrè refundat: glorificās illum, & ei gratias agens, ipsaq; dona in laudem æternā offerens. Nō vanè concupiscat, vt reuelationes diuinitùs sibi fiant: quòd si Deus aliqua ei reuelauerit, non propterea sanctiorem se esse existimet. Dona quæ recipit, non imprudenter ac sine inter-

na Dei permissione, passim hominibus referat.

Sensuũ custodia. Exteriores sensus suos studiosissimè custodiat. Caueat quantùm potest, ne quid ex inclinatione motúve sensualitatis adspiciat, audiat, odoretur, gustet, loquatur, aut tangat: & quãdo in his etiàm leuiter offendit, seipsum acriter reprehendat. Nõ plus neq; aliter velit quicquam aspicere, audire, odorari, gustare, loqui, tangere quàm Deus intus permittit. *Corporalis refectio.* Si enim aliquam delectationem in creaturis quærit, veram delectationem in Deo inuenire non poterit. Igitur reficiens corpus cibo, potu, vel somno, non voluptatem sed sustentationẽ naturæ spectet. Qamlibet buccellam cibi, & quem libet haustum potus, modestè atque continenter, cum sancto timore suiq; mortificatione ad gloriam Dei sumat. *Matth. 27. Psalm. 21. Ioan. 19.* Nõ vno haustu multum potus ingurgitet: sed si vehementer sitit, bibat sæpiùs. Consultum fuerit vt in prãdio quidem corpusculum alimentis reficiat, quantùm naturæ necessitas exposcit, sed in cœna non nisi parcè manducet: sobriam enim cœnam sobrius somnus consequi solet.

Quamuis autẽ aliquam delectationẽ terrenam inter edẽdum aut bibendum sentiat, non tamen eam intrò admittat, non ei inhæreat. Exquisitas & suaues epulas vitiosè non requirat: imò verò tales sibi oblatas pro Dei amore sæpè intactas relinquat: quum Dominus Iesus felle, & aceto potatus fuerit.

Simplicia magis quàm sumptuosa accipere, sibiq; in vsu esse appetat. Superflua non concupiscat: sed penuriam abundantiæ præferat.

Vita austeritas. Insuitatam vitæ austeritatem temere non amplexetur, licèt plærosq; sanctos vitam multùm rigidam duxisse cognoscat. Nã illi à spiritusancto plenlùs illustrati, sciebant Deo placere vt ita viuerẽt. Multi feruorem, quem in initio cõuersationis suæ sentiebãt, sequuti, naturam vltra modum in has parte grauarũt, & se ad vacandum Deo ineptos reddiderũt. Cilicium, durities lecti, esus panis, potus aquæ, flagellatio corporis, ac similia pro Dei honore purè peracta, ipsi quidem Domino placent, & ad carnẽ edomandam iuuenibus robustis non parum prosunt, veruntamen verus Dei amor hominẽ multò vic'n'us Deo cõiungit, & carnis petulantiam citiùs efficaciusq; compescit ac superat. Deus cõuenientissimè exercere atq; onerare solet eos, qui se illi integrè resignant, & parati sunt quælibet aduersa de manu ei' humiliter suscipere, eaq; quamdiu illi placuerit, patienter ferre. Corpus ergo suum ascera nimia abstinentia, nimijsve vigilijs atq; asperitatibus ex propria voluntate susceptis non opprimat, neque rursum illud nimis blandè curet: sed sanctæ discretionis moderamen in omnibus seruet, & aliorum sanis consilijs acquiescat.

Quando verò aliquis ab eo consilium petit, agnoscat in corde suo se ex se nihil conuenienter posse respondere, & *Linguæ vsus.* conuersus ad Deum sic mẽte precetur: O domine Deus qui es in me, digneris per me loqui quod tibi placitum est, & quod honori tuo salutique animarum magis congruit: atq; ita ea quæ dicenda sunt, humiliter, circumspectè, & sapienter dicat. Si quid bene loquutus est, Deo attribuat: si quid male, sibi adscribat. Intempestiuam verborum asperitatem omni tempore deuitet. Sit in sermone verax, & à vitiosa simulatione atq; ab adulatione alien'. Ea quæ vel ad sui laudem vel ad alterius vituperium spectãt, cupidè nõ proferat. Sed & aliquem laudando, non excedat modum, ne adulationis notã incurrat. Nemini detrahat, & eis qui detrahunt, consensum nunquàm præbeat. Imò verò ipsum quoq; auditum à detractionibus, & quibuslibet verbis noxijs auertat, ac talia prudẽter interrumpere amputareq; consuescat: quemadmodum quidam faciebat, qui quum aliquem de altero malè loquentem audiret, solit' erat dicere: Magnas nos Deo gratias agere debemus, si tales non sumus. Ab ociosis vanisq; verbis linguam sedulò compescat. Non facilè de rebus sublimibus loquatur: quòd si de talibus verba facere necesse vel vtile sit, intus & foris humilitatem seruet. Multiloquium non amet: ipsum *Prouerb. 21* enim spirituali, & internę vitæ plurimũ incommodat. Amet autem moderatã taciturnitatem, quæ multorum bonorum mater est. Omnem locutionem effrenem, inconsideratam & præcipitem in se mortificet. O quàm felix est, qui cu-

custodire nouit linguam suam: is enim ab innumeris culpis atq; angustijs liberat animam suam.

Ascecta seipsum diligenter in omnibus foris & intus obseruet: puritati cordis semper inuigilās. Nihil cum immoderato affectu, aut cū implicatione interna loquatur, desideret, aut faciat, sed æqualitatem libertatēq; animi vbiq; seruare nitatur: In his quæ dubia sunt, cōsilium & licentiam à Domino, vel etiā ab aliquo homine spirituali petat. Semper quærat agnoscere gratissimam Dei voluntatem, dicens intra se: O Domine quid nunc me vis agere? placet ne tibi vt hoc vel illud faciam? (Ipse enim Dominus per internam inspirationem loquitur homini & dicit, Fac illud, Dimitte istud.) Quòd si ascecta sentit Deum velle aut permittere vt aliquid faciat, oret eū hoc modo: Domine, digneris illud in me, & per me operari. Si verò animaduertit id Domino non placere, mox se abnegās sibiq; moriens, illud dimittat, quamlibet etiam modicum esse videatur: vt est, rem quampiam semel inspicere, vel verbulum iocosum proferre.

Occasiones peccandi declinãda. Occasiones, & pericula peccandi prudenter declinet. Solitudinem diligat, eamq; conuenienter colat. Si enim superflua hominū societate delectatur, si est impatiens silentij, si hæc aut illa videre incontinenter appetit, si auidè inquirit quid dicatur aut fiat, & vanis rumorib⁹ audiendis libēter vacat, frustrà sibi vel infimum sanctioris vitæ gradum ꝓmittit. Secedat igitur, & taceat: vt in veris virtutibus proficere, & reb⁹ diuinis ani-
Rom.12.& 14. mum cōmodè intēdere possit. Dū tamē charitas vel quælibet causa rationabilis
Heb.12. exigit, conuersetur humiliter cū hominibus: exhibens se illis benignum, & affabilem absq; vitio, pacemq; cum omnibus (quantum in se est) seruans. Desidiosum otium tanquàm virus pestilentissimum semper fugiat. Omne tempus fructuosè ad Dei honorem expendat.

Mores. A futili lætitia risuque immodesto, ab ineptis scommatibus & iocis, atq; ab omni morum leuitate abstineat. In gestibus tranquillus, in vultu serenus, in adspectu verecundus, in incessu matur⁹ sit: & Deo non autem mundo placere desideret.

Christum Iesum tāquàm viuum speculum semper inspiciat, eumq; diligentissimè imitetur: vitam suam vitæ illi⁹ exactè conformans.

Superbiam, vanam gloriam, sui cōplacentiam, honoris, & fauoris humani appetitum, impatientiæ motus, iracundiæ impetū, carnis concupiscentias, libidinis stimulos, & quaslibet passiones affectionesq; prauas cum adiutorio potentis gratiæ Dei sedulò in se cōstringat atq; enecet.

Non sit in proprio sensu proprioq; iudicio obstinatus. Nō alicui pertinaciter cōtradicat, nisi veritas & iustitia cōtradicere compellat: nō leuiter rixetur aut contendat. Alijs facilè cedat, prōpteq; obtemperet in his quæ licita sunt: alienam volūtatem suæ voluntati præferens. A quolibet se reprehendi doceriq; patiatur. Libenter se accuset, libēter culpam agnoscat: atq; ad emendandū defectus suos voluntarius sit.

Iniuriam in se admissam, mox cōdonet & remittat, eiq; à quo læsus est clementem ac beneuolum se reddat. *Iniuriæ cōdonatiō.* Nunquam putet aliquem sibi iniustè molestum esse: sed in omni tribulatione suas iniquitates, suamq; erga Deum ingratitudinē memoria repetens, credat se grauiora cōmeruisse, quàm sint ea quæ patitur, iustūq; esse vt oēs creaturæ se premant, & tanquam lutum plātearum cōculcent. His à quibus affligitur relictis, ad Deum qui se affligi permittit, oculos internos cōuertat, mitiq; & humili corde tribulationem suam sustineat, non aliunde quàm de manu Domini eā suscipiens. Nam & quando ferrum secat, non ferrum ipsum, sed manus medici illud dirigentis attendi solet.

Omnes homines (nullo prorsus excepto) syncerè diligat sicut semetipsum: *Proximi dilectio.* hoc est, spiritualiter & ordinatè eos diligat, optando eis gratiam Dei, & felicitatem æternam. Vt autem paratiorem se inueniat ad verè amādum proximū, existimet quemlibet hominem diuinæ gratiæ capacem, esse seipsum. Omnes vt fratres, & sorores ad eandem secum beatitudinem vocatos adspiciat. In ipsis non visibilis carnis vilitatem, sed inuisibilis animæ (cui Deus suam imaginem impressit) nobilitatem pulchritudinēque attendat. Omnibus in necessitate, tribulatione, & calamitate aliqua

constitutis, compatiatur. Omnibus (& maximè his qui sibi aduersantur seque persequuntur) benefacere, omnes iuuare & consolari paratus sit. Alienas imperfectiones pia cōmiseratione prosequatur ac toleret: oēm cordis sui amaritudinem dulcore sanctæ charitatis sanans, & corrigens. Peccata tamē quæ castigare vel reprehendere debet, non dissimulet: sed ea cū mansuetudine, & cōgrua lenitate castiget atq; reprehendat. Oderit peccatum in homine, sed non oderit hominem propter peccatū: nam hominē Deus fecit, peccatum verò nō Deus, sed homo fecit. Vanè sibi de gratia Dei blanditur, si aliquem odit: frustrà se ex specialibus Dei amicis vnū esse arbitratur, quamdiu aliquem min⁹ syncerè diligit, vel animum ab aliquo per displicentiam, & amaritudinem auertit. Ergo omnes suaui charitate complectatur. Propter aliorum delicta doleat, ꝑpter virtutes gaudeat, & Deo gratias agat: quod quidem non poterit non facere, si quemlibet hominē, seipsum (vt dictum est) esse existimet. Nā quum tota Ecclesia sit vnum corpus mysticum, cuius Christus est caput, nos mēbra sumus, vnumquodq; membrum si per veram dilectionem corp⁹ cohæret, debet dolere altero membro malè habente, & gaudere altero membro bene habente.

Correctio fraterna.

1. Cor. 12.

Nullum asceta damnet, nullum despiciat: de nullius peccatoris cōuersione desperet: quia is qui modo pessimus est, potest mox Dei gratia mutari atque optimus esse: nondum enim pons diuinæ misericordiæ, quo transitur ad sanctam vitam, deiectus est. Dicta aut facta eorum qui sibi commissi non sunt, non discutiat nec iudicet: sed commendans omnia Deo, seséque intra se recipiens, tranquillus permaneat. Dum inquam cernit aliquem malè agere, & peccare, non eum aspernetur: sed Deum pro eo oret, rogans vt & illum adiuuare, & se conseruare dignetur. Omnia quæ videt vel audit, in meliorem partem interpretari consuescat. Si temerarium iudicium prauáque suspicio, vel alicuius hominis contemptus (quæ voluntariè recepta Spiritussancti gratiam prorsus impediunt) cordi ipsius importunè se ingesserit, non consentiat: sed mox in spiritu flectens genua, culpamq; suam coram Domino agnoscēs, ingeminet hæc aut similia verba: O Domine propitius esto mihi peccatori. Ego vestigia illius serui tui exosculor, eum mihi præfero, meq́; eius & omnium hominum pedibus conculcandum præbeo: indignus enim sum quem terra sustineat.

Nullus despiciendus.

Temerarium iudicium.

Lucæ 18.

Omnes igitur sibi semper præponat. Omnium vilissimū indignissimúmque se esse reputet, & talis ab omnibus reputari exoptet. Recogitet, quia si etiam scelerati, & flagitiosi quiq; tātam à Domino gratiam accepissent, quātam ipse accepit, longè melius eo viuerent. Itaque non alicuius nominis vel existimationis esse, nō laudari, non humilis aut sanctus haberi cupiat. Latere magis quàm cognosci, & subesse magis quam præesse, itémq; doceri magis quam docere amet. Nouissimo loco contētus sit. Non pudeat eū externæ humilitatis. Nō magnifaciat apud se sua exercitia, exercitijs aliorum ea præferendo. Quanto magis se proficere sentit, & quāto plura dona à Deo recipit, tāto humilior atq; despectior sit in oculis suis. Nam si se aliquid esse existimat, longissimè adhuc à Deo abest. Semper ergo pēset, & confiteatur se ex se nihil esse, nihil habere, nihilque posse. Nā quæuis creatura quum ex nihilo facta sit, nihil ex sua natura est: homo verò etiam peccando se ad nihilū redegit: quicquid item creatum est, con ditori comparatum, nihil est. Itaq; asceta abyssum sui nihili attendens, & in eā se demergens, commoretur in profundissima valle humilitatis. Dicat Deo: O domine Deus ego pauper & egenus sum: nihil sum, nihil possum, miserere mei. Ex hac proprij nihili sancta cognitione cōsiderationeq;, tota salus hominis dependet.

Humilitas.

Psal. 108.

Profectò sine continuo, & diligenti sese abnegandi atq; mortificādi studio, quocunq; se verterit homo, proficere non poterit. Neq; enim granum frumēti in herbam spicamque decoram exurgir, nisi prius moriatur. Hinc quidam Dei amic⁹ ait: Totius perfectionis verissima regula hęc est: Esto humilis, & vbicunq; teipsum inueneris, teipsum relinque. Ac rursum: Vera resignatio cū ꝓfunda humilitate, cōpendiosissima ad Deum semita est. In vera atque integra mor-

Abnegatio & mortificatio sui.

Ioan. 12.

Perfectionis compēdium.

mortificatione, vera & iucūdissima vita latet. Excellentissimum plane exercitium est, mentem semper gerere morientem erga res creatas: seq; infra omnē creaturam deprimere ac vilipendere. Qui enim semp moritur in seipso, semper in Deo noua vita viuere incipit. Anima resignata, & mortificata, est veluti botrus maturus, mollis ac suauis: anima vero irresignata, est tāquam vua immatura, dura atque acerba. Nihil Deo gratius offerri potest resignatione propriæ voluntatis: quia homini nihil est charius ipsa voluntate, & arbitrij libertate. Quando quis propter Deum sensualitati voluntatique propriæ etiam in rebus minimis reluctatur ac se mortificat, rem ipsi Deo magis gratam facit, quam si multos mortuos ad vitam reuocaret. Si duo homines in eodem itinere constituti, elegantem flosculum offenderent, quorum alter cuperet quidem illum decerpere, sed melius deliberans diceret sibiipsi, Dimitte eum ꝓpter Deum: alter verò nihil præmeditatus, carperet florem: iste quidem simpliciter decerpendo non peccaret, sed ille propter Deum dimittendo florem, tantum præ decerpente obtineret meritum, quanta est distantia cœli à terra. Quod si pro tātilla mortificatione Deus tam grandem mercedem restituet, quantā illis redditurus est, qui se & omnia pro eius amore contemnunt atque relinquunt? Asceta ergo frequenter dicat Deo intra se: Propter te Domine nolo illud videre, quum necesse non sit, vt ipsum videam: propter te nolo illud audire, nolo illud gustare, nolo illud loqui, nolo illud tangere. Ipse Deū in fundo animæ suæ perfectè sentire non poterit, nisi in eo moriatur quicquid inordinatum est.

Nota.

Quādo immortificatione aliqua pulsatus, in aliquem defectū labitur, ingemiscat atq; suspiret: non aūt despōdeat animum, licet fortè centies aut etiā millies vno die labatur. Inuocet Deum, & dicat: heu domine De⁹ quàm miser peccator sum ego, in quo vitia adhuc ita viuunt? O quā infirmū, & labilem me inuenio. Putabā oēm immortificationē iam in me extinctam sepultamq; esse. Sed ecce iterum grauem rebellionē sensi, iterum læsus sum, iterum offendi: nō tamen despero de tua pietate, neq; vnquam desperabo per gratiam tuam. Miserere mei, & adiuua me. Nā ꝓ tui amore, & me & omnia rursum relinquere paratus sum, atq; relinquo. Ita oret, & bono sit animo. Non arbitretur se, ideo non esse gratum Deo, quòd adhuc imperfectus sit. Nam Deo valde acceptus est, si ex animo desiderat, & tota diligētia contendit esse perfectior: beatusque erit, si in huiusmodi conatu cōstitutus ex hac vita migrauerit.

Lapso stantum resurgendum.

Ista mortificatio in initio quidē difficilis est ac molesta: sed vbi quis aliquādiu in ea viriliter perstiterit, iam dono Dei facilis omnino multūque amabilis redditur. Sicut .n. quælibet alia, ita & ista ars sese mortificandi si frequenter diligenterq; exerceatur, tandē ipsa continuatione fit homini veluti naturalis. Hanc artē citò perdiscit, qui omnia quę in mundo sunt non magis ad se pertinere putat, quam si iam carne mortuus esset: sæpè versans animo hæc verba Apostoli: Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Dum enim quis propriam volūtatem in omnibus deserit, & priuatum sui amorem abijcit, dum oblectamentis tam spirit⁹ quā naturæ renunciat, dum inordinata desideria restringit, dum omnium vilissimum & nihil se esse agnoscit, dum intus Deo, & foris hominibus prōptè obedit, dum curis superfluis se non implicat, dum aliorum facta, & dicta sinit esse quod sunt, nihilque temerè iudicat, dum neque laudibus, neque vituperijs hominum vitiosè permouetur, dū quālibet iniuriam, aduersitatem, & miseriam æquanimiter suauiterque propter Deum tolerat, dum leuiter non conqueritur, dum omnibus hominibus cōmunem quendam charitatis affectum impendit, & eos tanquam templa Dei adspicit: nimirum sibi mūdoque mortuus, Deo viuit.

Colos. 3.

De introuersione, & reuocatione mentis ad Deum. CAP. III.

Introuersioni infatigabiliter studeat asceta. Assiduè mentem suam ab euagationibus reuocet, eamq; sanctis cogitationibus, & meditationibus excolere conetur. Neq; enim Deo perfectè coniungi poterit, si volūtariè & data opera

seu

seu cum delectatione vana cogitat. Nõnunquam verò Deus permittit etiam pfectos viros importunitate inutilium prauarumq; cogitationum, & imaginũ molestari, vt ipsi illis resistant, vtiliterq; exerceantur. Igitur asceta in omni multiplicitate sit (quantũ fieri potest) à multiplicitate liber, vnitatemq; spirit᷒ in se seruet: mente concipiat Deum, vt summam maiestatem summãq; bonitatem. Eius amabilem præsentiam vbique attendat: quemadmodum Regius ille propheta attendebat qui dixit: Prouidebam Dominum in conspectu meo semper. Deum inquam sibi in omni loco præsentem esse consideret internos oculos non quidem violenter aut impetuose, sed tranquille, & simpliciter in illum dirigens, spiritumque suum in diuinitatem amanter inclinans.

Psal. 15.

Non abijciat spem propter nimiã instabilitatem suam, qua tam citò destuit distrahiturq;: sed animo inuicto in sancto labore persistens, incessanter recolligat dispersiones cordis sui, seq; in Deum summum bonum reflectat. Vbi laudabilis hæc cõsuetudo in eo firmata fuerit, non iam sentiret rem ita esse difficilem. Imò verò ipsa consuetudine tandẽ in naturam transeunte, tam facilè Deo rebusque diuinis intentus erit, quam facile spirat ac viuit. Cæterùm semper meminerit se suis viribus nihil posse efficere sine Dei adiutorio. Sed Deus ei non deerit, si ipse quod in se est, humiliter fecerit.

Ergo introuertat se: id est, conuertat se in se, & habitet intra se: ibi enim Deũ reuera inuenire poterit. Nam Deus qui vbiq; est, in mente humana, & nudo animæ fundo singulariter est. Illic in sua imagine habitat, & inde nunquã abscedit. Fœlix verò est, cui ipse Deus adest, non solum per essentiam (sicut quibuslibet creaturis adesse cognoscitur) sed etiam per gratiã. Inest .n. Deus terræ, mari, aeri, & cunctis rebus essentialiter: qui per Prophetam dicit: Cœlum & terram ego impleo: ita vt vicinior sit cuilibet creaturæ, quàm ipsa sibi. Nam nisi sic creaturis inesset, non possent illæ subsistere, sed redirent in nihilum, quum de nihilo factæ, nihil ex se sint. Vnde Deus rectè dicitur essentia omnis essentiæ, q omnia quæ creauit, subsistere sua essentiali præsentia facit. Ipse totus in qualibet creatura, totus & indiuisus in quolibet loco est. In cœlo manifestat gloriam suam, in inferno exequitur iustitiam suam. Eorum qui æternis inferni supplicijs deputati sunt, grauissima pœna hæc est, quòd Deum in se habent, ad quem tamen nunquam pertingere poterunt. Cunctis ergo rebus Deus secretissimè inest: & in ipso quoque animæ fundo manet omnibus sensibus occultus atq; ignotus. Hinc Esaias dicit, Verè tu es Deus obsconditus. Est vbiquæ præsens cum tota essentia sua, & tamen nullius rei immũditia contaminatur: quia nihil ei sordidum est nisi peccatũ, quo etiam non inquinatur, queãdmodum claritas solis putentem cloacam illustrans, nõ inficitur. Licèt ipse sit omnia in omnibus, longè tamen supra omnia est. Igitur asceta indubitanter credat inuisibilem Deum iuxta & intra se esse. Cum sancto timore, cum reuerentia & humilitate ante oculos eius tanquã casta spõsa stet, dicens cum Helia propheta, Viuit Dominus in cuius conspectu sto. Sæpe etiam hæc verba apud se repetat, Dominus adest, Domin᷒ me videt. Quando multùm distractus est, recordatione eorundẽ verborum se in conspectum Dei restituat. Ita Domino intẽdat (omnibus alijs à se exclusis) quasi ipsam Dei essentiam coram cerneret, nihilq; vsquàm præter Deum, & se esset. Concludat se in Deo, & in eo tanquam in conclaui cœlo ve habitet. Gaudeat & exultet, quòd eũ tã facilè in se inuenire possit, quodq; talem ac tantum thesaurum intra se habeat. Illum autem in se inuenit, quando eius reminiscitur: sed præclarissimè eum in se inueniet, quando ad nudum animæ suæ fundum pertingere poterit.

Deus est vbique.

Ierem. 23.

Deus ens entium est.

Esa. 45.

3. Reg. 17. 4. Reg. 3.

Inuenire Deum.

Dum colloquijs negotijsq; præpeditur, si nequit Deo liberius intendere, nõ tamen interiora sua prorsus deserat, neque ab ipso Deo se elonget, sed anhelã quandam ad illum affectionem semper retineat: ita vt vbi ab huiusmodi necessitate absolutus fuerit, mox omnibus, quæ non sunt Deus, relictis, se in se recipiat, totumq; animũ Deo applicet. Neque .n. aptus erit ad lucem æternam contemplãdam, nisi intus ab omnibus rebus externis tam expeditus sit, ac si

illas nunquam intuitus fuisset. Beatus omnino erit, quando neque hominum frequentia, neque aliquod aliud impedimentum præsentiam Dei ei præripere poterit: id quod fiet, vbi ita Deo agglutinat⁹, & in eo ita inclusus firmatusq; fuerit, vt illum semper videat magis quàm quælibet alia. Profectò qui vera resignatione nuditateq; interna prædit⁹ est, & nihil donorũ Dei sibi arrogat aut vsurpat, is etiam si omnibus mundi negotijs atq; occupationibus quotidiè implicaretur, nihil detrimẽti indè acciperet: modò corporis eius imbecillitas onera illa portare posset. Hinc quidã patrũ ait: Qui tenaciter nõ heret alicui rei externæ, sed omnia sensibilia tẽporalia q; pertransit atque præterfluere sinit, & ea quę ad se nihil attinent, indiscussa relinquit, dicẽs sibi ipsi, Ego Deũ solũ intentione, & amore prosequi debeo, cætera omnia salua sint, valeant, decurrãt: qui, inquam, nusquàm delectatione aut cõmodum proprium quærit, sed tàm aduersa quàm prospera penetrans, purè, nudeq; tendit in Deum, is cuncta opera sua fine dispersione peragere, & in multiplicitate non multiplex persistere potest. Contrà, ille qui Deum in omnibus purè non spectat, neq; eum intimè sibi impressum habet, facilè locis, hominibus, & quibuslibet rebus multiplex redditur atq; perturbatur. Talis se à Deo elongans, satis periculose graditur: quia telis hostium expositus est.

Christi humanitatis ac diuinitatis contemplatio. Asceta Iesum Christũ animę suæ spõsum, præclarum vestitorẽ syderũ, proponat sibi ante oculos mentis nudum, cõtemptũ, vulneratũ, & immensis doloribus afflictum, in cruce pendentem. Nõ attendat illum vt hominem tãtùm, sed vt Deum & hominem veramq; lucem. Concipiar, inquam, supernaturalẽ imaginẽ de supersubstantiali Domino Iesu. Eum adoret, laudet, & glorificet. Eius rosea vulnera consideret, salutetq;. Recogitet illius pietatem, dulcedinẽ, atq; charitatem immensam.

Hoc modo se intus ab omni inordinata solicitudine, ab omni vana cogitatione, ab omnib⁹ rerũ infimarũ imaginibus, (hoc est formis & similitudinib⁹) atq; ab omni implicatione multiplicitateque absoluat: hoc modo memoriam suam velut thalamum quempiam spõso cœlesti mundã nitidamq; conseruet. Si.n. id egerit, ipsi Deo summè placebit, tandemq; imaginib⁹ creaturarũ de mẽte eius spõte decidentibus, essentiali introuersione donabitur. Nullatenus à pio studio, & conatu cesset propter ineptitudinem suam, vel propter molestiã quam in initio sentit. Nam qui se alicui arri perdiscendæ tradunt, toties ineptè imperfecteq; opus illius iterare solent, donec tandem longo vsu plenã & expeditam eiusdẽ artis peritiam consequantur. Nonnulli vbi se vident iam vnum atq; alterum annum in labore trãsegisse, & tamen necdum obtinuisse quod desiderant, despõdent animum, ac propositum deserunt: sed non rectè faciũt. Ei enim qui perfectionis scopũ aliquãdo attingere vult, longanimis perseuerantia necessaria est. *Perseuerantia.*

Formulæ adspirationum, semper & vbiq; in promptu habendarum.

CAPVT. IIII.

VT autem asceta reddatur ad sanctã introuersionem idoneus, edifcat, & cõmẽdet memoriæ verba aliqua adspirationum suauia atq; ignita, quæ in Deum eiaculetur, & quibus vbiq; locorũ, siue quiescat siue progrediatur, seipsum ad illum reuocet, seq; ei coniungat & vniat: faciens hoc non quidem cum immoderato impulsu (ne grauatus succumbat sub exercitio) sed placidè. Nos hic aliquot formulas talium oratiunculatum abscribemus.

O Domine Deus, ego vilissimus peccator indignus sum quẽ terra sustineat. Eheu procul à te, qui es summũ bonũ, recessi, & habito in regione longinqua, in regione dissimilitudinis. Miser & cæcus sum: nihil sum, nihil possum sine te. Eia piè, & dulcis Iesu miserere mei: Ablue me precioso sanguine tuo, & ab omni peccato emunda: perfecteq; sana, vt tibi placeam.

O quando mihi plenè moriar, & ab omnibus creaturis liber ero? O vtinam verè mitis, & humilis corde, verè paup & nudus spiritu essem. Præsta Domine vt per perfectam mei abnegationẽ, per perfectam vitiorum omnium mortificationẽ, perueniam ad perfectũ tui amorem. Tu iussisti vt diligã te: da quod iubes, & iube quod vis. Da vt diligam te *August.*

ex

ex toto corde meo, ex tota anima mea, & ex omnibus viribus meis, atque ex tota mente mea. Ipsas vires animæ meæ confractas, & corruptas digneris redintegrare atque reformare per vires sanctissimæ animæ tuæ. Expedi mentem meam ab omni multiplicitate: denuda eam imaginibus, & formulis rerum caducarum. Concede mihi liberam ad introuersionem: concede vt stabili cogitatione, clara cognitione, & feruenti amore semper in te fluere possim.

O bone Iesu. O spes mea, & refugium meum. O dilecte, dilecte, dilecte. O charorum omniũ charissime. O amor meꝰ vnice. O sponse floride, sponse melliflue. O dulcedo cordis mei, & vitæ animæ meæ. O essentia essentiæ meæ, & iucunda requies spiritus mei. O optata cõsolatio mea, & sincerũ gaudium meum. O speciosa dies æternitatis, & serena lux intimorum meorum. O refulgẽs conclaue meum, & vernantissima mea paradisus. O amabile principiũ meum, & summa sufficientia mea, Deus meus. Quid volo præter te? Tu es verum, & æternum bonũ meum. Eia trahe me post te: vt alacriter, purè, & perseuerãter curram in odore viuificantium vngentorum tuorum. *Cant. 1.*

Præpara dilecte mi, præpara tibi gratã, & amœnam habitationem in me: vt ad me venias, & mansionẽ apud me facias. Mortifica in me & repelle à me quicquid tibi displicet. Auelle ac separa me ab omnibus quæ sunt infra te. Effice me hominem secundũ cor tuum: effice me conformem sacræ humanitati tuæ. Vulnera cor meum medulliꝰ iaculo amoris tui. Inebria spiritũ meum vino perfectæ charitatis. Vni me tibi intimè, & totũ transforma atq; trãsmuta in te: vt delitias tuas in me habere possis.

O quando tibi per omnia placebo? Quando in me perempta erit omnis ꝓprietas? Quãdo totus tuus ero? Quando nihil præter gratissimã voluntatem tuam, nihil pręter te viuet in me? Quando ardentissimè diligã te? Quando me totũ concremabis flãma tui viui incendij? Quando me totum liquefacies penetratum efficaci suauitate tua? Quando mihi pulsanti aperies, & manifestabis pulcherrimũ regnũ tuum, quod intra me est, & quod ipse es cum vniuersis diuitijs tuis? Quando me totũ in te rapies, absorbebis, & abscondes? Quando sublatis omnibus impedimentis ac medijs, me tecũ vnum spiritũ efficies, & tibi inseparabiliter agglutinabis? Eia vnice cordis mei, digneris hoc citius perficere: quia te desidero, ad te anhelo, tui amore langueo, &c.

Huiusmodi oratiunculas pio sanctoq; affectu apud se ruminet tyro spiritualis. Plerunq; fortè ad exercitium ei sufficiet vna aut altera ex præscriptis adspirationibus: vtiliter tamen illas oẽs interdũ nacto otio complebit, idq; mente tantũ, nisi etiam ore eas proferre velit. Hæc sola verba: O Domine Deus, si deuoto corde subinde recogitentur vel repetantur, hominem in præsentia Dei siue in Deo cõtinere, & peregrina phãtasmata vanasq; cogitationes ab eo excludere poterunt.

Quòd per ardentes ad Deum adspirationes citò quis ad perfectionem Theologiæq; mysticæ sapiẽtiam ac diuinam vnionem peruenire possit: & quòd multùm lugendi sint qui hanc vnionem negligunt.

CAPVT. V.

Assidua adspirationum siue orationum iaculatoriarum, & feruentiũ desideriorum ad Deum emissio, veræ mortificationi atq; abnegationi cõiuncta, certissimũ est cõpendium, quo citò facileque peruenitur ad perfectionem & mysticę Theologię sapientiam vnionemq; diuinam. Nam huiusmodi adspirationes efficaciter penetrant ac superant omnia media quæ sunt inter Deũ & animã. Sanè quoties quis ab omnibꝰ rebus caducis abstractus, cor suum cum humilitate, & amore ad Deum integrè cõuertit, toties illi Deus occurrens, nouam gratiam infundit. *Aspirationum vis quanta.*

Multùm lugendi sunt hi, qui sensibꝰ dediti, ac solis externis exercitijs ꝑ omnem vitam cõtenti, interiorem animæ fundum beatamq; illam cũ Deo vnionem negligunt. Ipsi.n. dum veram sui mortificationem parui faciunt, & ætatẽ viresque in his, quæ præcipuè necessaria non sunt, absumunt, nimirum parũ aut nihil in spiritu proficiũt, semper in eodem luto hærentes. Hæc autem verba, si nõ ore, saltem corde, & opere dicunt:

Vniat

Vniat se Deo qui volet, nos quidem id non curamus, quum ad eam rem apti non simus. Atqui etiam simplices, & idiotæ possunt ad ipsam Theologiæ mysticæ sapientiam & vnionem pertingere. Neq; enim hic ingenij singulare acumen, sed puritas atq; humilitas cordis, & libertas nuditasq; mentis, ac feruens amor requiritur. Planè humilis ardensq; affectus magis quàm subtilis, & inuestigans intellectus hominem eò perducit. Imò verò quantumcunq; quis ingenio vel eruditione polleat, quantumcunq; sublimium rerum cognitione præditus sit, si seipsum non humiliat, si non efficitur paruulus, & spiritu pauper ac nudus, non potest attingere arcana sapientiæ illius, quam solus Deus per seipsum docet. Hinc saluator noster exultans in spiritu, dixit ad patrem: Confiteor tibi pater, Domine cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis.

Ad vnionē diuinā quia requiruntur.

Matth. 11.

Exercitiū internum externo præstātius.

Bona quidem & Domino grata sunt externa exercitia, laudes diuinas piè decantare, multas preces ore proferre, genua flectere, deuotione sensibili Deum colere, ieiunare, vigilare, ac similia peragere: sed incomparabiliter melius est exercitium internum, quo homo desideranter ardenterq; se ad Deum non p sensus & imagines, sed modo quodam supernaturali extendit, vt ei vniatur. Qui externis duntaxat exercitijs pro sui capitis iudicio cum proprietate inhærent, & se mortificare Deoq; in spiritu coniungere non studient, nimirum post vitam in tali imperfectionis vitio finitam, tanto grauiores purgatorij pœnas exoluent, quāto magis hîc seipsos quæsierint. Tales benignus Deus non repellit, sed desiderans in illis operari, expectat si fortè aliquando eos aptos atq; ab impedimentis liberos inueniat. Relinquit verò eis sua exercitia suoq; cóceptus: neq; enim aliquem cogit. Ipse sanè oēs ad sui cognitionem perducere, sibique vnire vellet, si obstacula remora essent. Satis ægrè fert minimis esse cōtentos, quum summa dare paratus sit: cupit enim seipsum excellentissimo modo nobis tradere. Et pfecto anima à vitijs inordinationibusque expedita, naturaliter tendit in originem suam Deum, sicut ignis sursum, & lapis deorsum naturaliter fertur. Naturalis enim locus animæ Deus est, in quo solo illa conquiescere potest. Planè sicut sol visibilis lumen suum in clarum speculum sibi ex diametro obiectum necessariò effudit, atq; in eo figuram suam efformat: ita anima munda & ab impedimētis libera, clarissimis inuisibilis Solis radijs illustratur, & in ea ipsius solis diuini imago excellenter relucet.

Centrum animæ humanæ Deus est.

Ad quid conditus homo.

Heu quanta est nostra cæcitas ac negligētia. Nos ad hoc cōditi sum⁹ vt fruamur Deo, & abyssalem eius bonitatem cognoscamus, iamque in hoc exilio ei vniamur, ac futuram beatitudinem aliquo modo prægustemus. Ad hoc donata nobis memoria est, vt Dei reminiscamur: ad hoc concessus intellectus, vt per fidem & contemplationem in Dei cognitione proficiamus: ad hoc præstita voluntas, vt Deum eligamus atq; diligamus. Quare ergo has excellentissimas animæ vires, in nobis marcescere finimus, illasque ad solas res infimas cogitandas, cognoscendas, & amandas deijcimus? Quare eas etiam putenti cœno immergimus? Relinquamus obsecro tenebras, auersemur sordes, & lucem puritatemque sectemur. Memores simus nobilitatis nostræ: recogitemus animas nostras imagine Dei insignitas esse: & torpore excusso, reiectisq; impedimētis per verum amorem adhærere Deo conemur: sicut adhæserunt sancti Apostoli, sancti martyres & confessores, atque innumeræ virgines. Illi quippe mūdo sibiq; integrè mortui, Domino intimè vniti fuerunt: inter quos omnes beatissima Dei genitrix virgo Maria primas in omni sanctitate atq; pfectione vitæ post filium suum tenuit. Ad hoc inquam indefesso conatu assiduè cōtendamus, vt per omnimodā nostri mortificationē, perfectum Dei amorem consequamur. Is enim Deum verè diligit, cui ipse De⁹ est id quod est: cui cœlestia sapiūt, terrena desipiunt: qui sensus suos exteriores concludere, & interiores ab omnibus rebus expedire, viresque omnes Deo applicare nouit: qui quando se vana aliqua cogitare, atque ab interuersione recessisse aduertit, mox omnibus valefaciens in essentialem animæ fundum se recipit, & ad simplicissimum illud bonum quod Deus est, integrè conuertit:

Quis Deū verè diligit

cui deniq; dulcedo creatoris creata omnia in amaritudinem vertit.

De recordatione, & meditatione vitæ atque passionis, ac vulnerum Domini Iesu Christi.

CAPVT VI.

Ascecta spiritualis amabilem vitam, & passionem Domini Iesu tanquã preciosissimam margaritam in scrinio pectoris sui semper recõditam habeat. Attendat autem (sicut suprà diximus) ipsum Christum, non vt hominem purum, sed vt Deum, & hominem: sic.n. sine Deo non erit. Quandocunque sublimiori meditationi insistere grauatur, libenter recurrat ad humilem humanitatem Domini: exercens se in recordatione eorum, quæ ille fecit ac pertulit pro nobis. Imaginationem tamẽ nimis pressam & vehementem deuitet, ne caput suum lædat. In cruce seu crucifixa imagine Christi (quæ summam vitæ, & passionis eius repræsentat) nidulũ sibi collocet. In mellifluis vulneribus eiusdem benignissimi Iesu commoretur, & requiescat. Dum corpus cibo & potu reficit, buccellas quas sumit deuota cogitatione intingat in purissimum sanguinem illius (si non impeditur) & hauriat potum è roseis vulneribus eius. Vel vnica humilis atq; amorosa conuersatio ad dulcia vulnera Saluatoris, ipsi Domino gratior est quam sit omnis vocũ sonorumq; musicorũ harmonia & suauitas. Meritò singulares Dei amici etiam sanguines lachrymis deflere deberent, quod hodie in tóto terrarũ orbe in eadẽ præcellentissima Christi vulnera in obliuionem abierint. Nullus omnino potest aliquid de Domini passione humiliter legere vel cogitare (licèt modico fortè affectu id faciat) quin eximium salutis fructum inde referat: quẽadmodum fieri nequit, vt is qui farinam vel opobalsamum etiã summis digitis contingit, non habeat ipsos digitos farina conspersos, aut opobalsami liquore atque odore perfusos. Etiamsi imago crucifixi Iesu piè inspiciatur tantùm, non erit inanis hæc inspectio.

Crux summa est Passionis Christi.

Igitur asceta præclarã crucifixæ humanitatis Christi imaginem in animæ suæ vires corporisque sui sensus penitissimè imprimat, & se totũ in illã immergat. Hæc enim eum tandem in supersessentialem ac formæ nesciam imaginẽ, in æternum (inquam) verbum ac sapiẽtiam patris, in altissimam Christi diuinitatem mirabiliter sustollet. Nam humanitas dulcissimi Iesu tuta via ipsissimaq; ianua est perueniendi ad eius diuinitatẽ. Frustra planè asceta aspirat ad mysticam germanamq; cõtemplationem, si se exercere non vult in meditatione passionis Dominicæ ac vera humilitate. Nam nisi illam pro fundamento habeat, quo per contemplationem altius ascẽdere pertẽtauerit, eò profundius corruet. Sanè etiã si lumine gratię copiose perfusus, nonnunquam extra suum naturale lumẽ rapiatur, atq; in diuitias Dei absorptus, sese in ipso lumine gratiæ feliciter perdat, dum tamẽ sibi restituitur conuenientissimè cordis intuitum ad Iesum crucifixum reuocabit: huic amabili fundamento semper inhærens.

Imago crucifixi.

Expedit prorsus, vt nunc incomprehensibilẽm diuinitatẽ, nũc nobilissimã humanitatem Christi attendat: atq; per istam ad illam ascendat, & ab illa ad istã redeat. Sic enim tanquam lignum plantatum secus decursus aquarũ, flumine cœlestis gratię mirificè inundabitur & sic feliciter ingredietur, & egredietur, ac pascua gratissima tã in humanitate quã in diuinitate Domini Iesu inueniet. Nã summa omnium exercitiorũ internorum hæc est, vt abstracti ab omnibus rebus solum Deum in nudo indepictoq; animæ fũdo amorose amplectamur, & nos totos in amabili humanitate Christi abscondamus, eiq; conformemur.

Per Christi humanitatem ad diuinitatem ascendendum.
Psalm. 1.
Ioan. 10.

Diligẽtissimè penset asceta, quàm ardenti amore, quamq; ineffabili gaudio ipse Dominus Iesus humanam carnem assumpserit, & nostram salutẽ operatus sit: quàm bene de nobis cogitauerit, habens quemlibet nostrũ ante cordis sui oculos in omnib⁹ quæ faciebat, & sustinebat. Qui post ingentes labores nostri causa triginta tribus annis toleratos, tandem etiam proprium sanguinem fundere, & crudelissimã ignominiosissimãque mortem subire voluit, vt peccata quæ commisimus quotidie, committimus expiaret. Istam tantam filij Dei pietatem atque charitatem asceta memoria repetens exoptet vicem amoris ei reddere: vel etiam paratus sit pro illo

Vita Christi medicamentum, da vt inflãmeris.

illo non solùm temporales huius vitæ afflictiones, sed & æterna inferni tormẽta tolerare. Domino Deo suo ꝑ se passo medullitus compatiatur. Quod si durus corde est, duritiam suam Illi exponat, ac se humiliet. Plerunque Deo magis placet compassionis desiderium, quàm ipsa compassio.

Vt compatiaris.

Vt imiteris.

Cæterùm non faciat asceta quod plerique facere solẽt, qui cum magna quidẽ forinsecus deuotione dulcedineq́; ac lachrymis passionẽ saluatoris nostri recolunt: verùm vitia sua mortificare, & illum sequi recusant. Non ita faciat: sed ipsam Domini passionẽ vt verus Christianus meditetur: desiderãs imitari sanctissima charitatis, obedientiæ, humilitatis, patientiæ, & resignationis eius exempla. Optet per omnia conformari sacratissimæ humanitati Christi: vt sicut spiritus Domini Iesu semper fuit sublevatus, ardens, liber, serenus, tranquillus, & lætus, ita sit & spiritus suus. Christus enim etiam quum in cruce pendens grauissimâ tormenta sentiret patereturq́;, fruebatur diuinitate secundum mentẽ, & superiores animæ vires, non minus quàm modo in cœlis fruitur. Rursus vti anima Christi fuit tristis, compatiens modesta, mitis, mortificata, ac humilis: corpusq́; illius sobrium, castum, purũ, honestum, laboriosum, & patiens: ita sit & spiritus suus, anima sua, atq; corpus suum. Grandi desiderio id sibi concedi à Christo postulet: neq; enim aliquid magis ei necessarium est, quum summa vitæ perfectio in hac cõformitate sita sit. O quàm beatus est, qui ad istã conformitatẽ peruenit. Huic enim reuerà obtigit, quod beatus Paulus Apostolus cunctis fidelibus optat dicẽs: Deus pacis sanctificet vos per omnia, vt integer spiritus vester, & anima corpus sine querela in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur.

1. Thess. 5.

Meritò aũt ad exemplũ animæ Christi, anima veri Christiani tristis esse debet, dum considerat, vt plurimi Deum non solùm nõ piè colant, sed etiam impiè contemnant, seq; peccando fœdent ac perdant. Et quomodo is qui verè Christianus est non doleret, videns perire tam elegantes, & nobiles creaturas? Nam quælibet anima rationalis (quum ut imagine summæ Trinitatis insignita) cœlo terraq; incomparabiliter præstantior est. Tantam habet cum Deo (à qua profluxit) similitudinẽ, vt eius excellẽtiam nulla creatura, ne ipsa quidẽ creaturarum omnium præcellẽtissima virgo Deipara Maria capere possit. Anima autem abiectissimi mendici secundum dignitatem creationis, non est inferior anima honoratissimi principis.

Animæ rationalis præstãtia.

De derelictione calamitateq́; interna: & quod in consolationum affluentia non cõsistat vera perfectio.

CAPVT VII.

QVando asceta consolatione siue influxu diuinæ gratiæ destituitur, & frigore interno, duritia cordis, obnubilatione sensuum, distractione mẽtis, aut alia consimili miseria affligitur: nõ ob id deserat pia exercitia sua, nõ sit impatiens, nõ murmuret aduersus Deum, non ipsam molestiam effugere quærat, non introuersionis studium deponat, non oblectamenta sensuum sectetur, non recitãdis vel audiendis vaniloquijs se tradat, neq; tempus inutiliter expendat: sed fidelis Deo suo permaniens, voluntariq; & ordinationi eius se totum committens ac resignãs, tribulationem illam æquanimiter toleret, atq; ad peragenda ea quæ fructuosa sunt, se compellat, vel etiam alicui externo operi conuenienter insistat, Oret tũc humiliter: & Domino libenter suis impensis cum labore seruiat, atq; ad eum, si nõ suauiter, saltem diligenter aspiret. Nam bona quæ durante huiusmodi calamitate facit, licet ipsi insipida sint, si tamen facit quod in se est, Deo optimè sapiunt, & ei gratissima sunt. Dicat ergo Deo: Domine, etiãsi omnib⁹ dieb⁹ vitæ meæ, & vsq; ad extremum iudicij diem absq; aliqua consolatione (te ita ordinante) permanere deberem: paratissimus per gratiam tuam esse vellẽ, ad grauia quæque pro tui amore perferenda. Errant plurimùm, qui tunc solùm sua operã atq; exercitia Deo placere putant, quando ipsi sensibiliter à Deo visitantur, exhilaranturque.

Sanè vera perfectio nõ in perceptione magnæ dulcedinis, neq; in consolationũ affluentia consistit: sed in hoc sita est, vt quis se & omnia ꝑ Dei amore relinquat, se verè abneget atq; mortificet,

Vera perfectio in quo sita sit.

& voluntate propria in voluntatē Dei integrè transfusa, liber tranquillusq; in omnibus quæ sibi eueniunt, permaneat ac Deo adhæreat, vnus spiritus cum eo effectus. Ergo ad veram perfectionem integra resignatione atq; mortificatione peruenitur: quam nemo sibi promittere debet, quamdiu in eo vel vna sanguinis gutta superest, quæ needum acri, vario, diuturnoq; contra vitia certamine prorsus deuicta, necdum diuini amoris igne plenè decocta atq; concremata sit. Nonnulli se periisse putant, quando sensibili consolatione priuantur: & rursum se sanctis Deoq; acceptissimos esse credunt, quando illam accipiunt: sed (sicut suprà diximus) falluntur & errāt. Plærumq; enim Deus ibi per gratiam suam maximè adest, vbi minimè sentitur: & sæpe homini melior est ariditas cordis, quam esset profusissima abūdantia suauitatis. Nam in ariditate, & sterilitate homo clarius agnoscit se ex seinhil posse. Porrò suauitas illa nōnunquam cōceditur etiam his qui pessimè viuūt, quiq; à Deo alieni sunt. Ipsa itaq; nō est indubitatum sanctitatis indicium, sed Deus per eam manifestat bonitatem suam. Certa sanctitas & deuotio, est æqualis illa animi promptitudo, qua quis paratus est seruire Deo non minus in aduersis quàm in prosperis.

Deuotio sensibilis.

Deuotio certa.

Possumus quidem consolationē, & gratiam sensibilem piè à Deo postulare maximè in initiis melioris vitæ, vt scilicet dulcedine gratiæ Dei gustata, citius pleniusq; omnibus vitijs emoriamur, & ipsi Deo (qui est summum bonū) tenacius adhæreamus: aliqua tamen imperfectio in huiusmodi petitione latet: quę nonnihil germanæ abnegationi derogat. Dona atq; effluxus Dei nō sunt ipse Deus: vnde & in illis quiescere fas non est. Qui in eis etiam paululū quiescunt, & qui sacramentum Eucharistiæ ad nimiam sui oblectationem percipiunt, impediunt semetipsos, ne in suam originem, Deum pertingere possint. Omninò debem⁹ permittere vt Deus in nobis operetur, ac nobis donet quicquid vult, quando vult, & sicut vult: debem⁹ permittere, vt nos deducat per vmbrā mortis, & tenebras inferni.

Resignatio plena.

Igitur nō angamur, si nobis deest sensibilis deuotio, sensibilisq; amor, (qui plærunq; impurus est) si item desunt lachrymæ exteriores, sed hoc vnusquisq; curet, vt per rationalem siue intellectualem amorem, nempe per bonā voluntatem, Deo semper vnitus sit, & beneplacitum Dei pro summo solatio habeat. Absurdum valde foret, quotidie in oratione Dominica dicere Deo, Fiat voluntas tua: & tamen perturbari vel indignari quando illa fit. *Matth. 6.*

Farrago cōplurium præceptionū, quas asceta spiritualis ignorare non debet.

CAPVT VIII.

Ante orationē, & in oratione ascetā expediat mentem suam (quantū potest) à curis imaginibusq; rerum aliarum: atq; ita placidè, reuerenter, simpliciter, & amanter Deum præsentem attendēs, seq; Deo præsentem exhibens, precetur, & adoret eum in spiritu & veritate. Vr autem discat esse attentus, trāquilla sedulitate consideret inter psallendū, quæ verba ad Deum referantur, quæ item à Deo dicātur: & illa religioso grato que animo proferat vel audiat. Si tamen nondum potest esse satis stabilis corde, non ob id perturbetur: sed resignatus sit, atq; opus perfectum quod sibi deest, vera humilitate & bona voluntate, sanctoq; desiderio suppleat. Vbi Deus in eo, & ipse in Deo per intimā vnionem radicatus firmatusque fuerit, vbi inquam, ipse à multiplicitate liber, ad simplicem nudumq; animæ suæ fundum (in quo originalis fons diuinitatis inuenitur) pertigerit, tunc precationem fixam ac stabilem Deo offeret. Sanè Deus infirmitatis humanæ conscius, non reijcit pias orationes etiam cum distractione mentis peractas, si is qui orat, studiose oret, inuitusque distrahatur, & voluntatem suam à Deo non auertat. Precatio exterior quæ ore tantùm funditur, veluti palea est: nam interna oratio quę funditur mente, ipsum granum est: illa quæ & mente funditur & ore profertur, Deo multum grata est. Horæ canonicæ & aliæ preces, quas quis ex voto vel ex sanctæ Ecclesiæ ordinisve sui cōstitutione persoluere debet, omninò proferendæ sunt ore. Nulla præstantior oratio est, quam vt quis petat gratissimam Dei voluntatem in se, & in omnibus alijs fieri.

Oratio.

Ioan. 4.

Attentio.

Preces horariæ.

Optima oratio.

Si

Sanctorum inuocatio. Si asceta inuocat aliquem sanctum iā in cœlo glorificatum, nō dubitet quin ille audiat orationem eius, etiamsi ipse nihil ore proferat. Adspiciat illum tanquam in Deo (cui vnit⁹ est) præsentem. Gratæ quidem sunt Deiparę virgini Mariæ ac cęteris sanctis quęlibet orationes & hymnodię, quas ad honorem eorum piè persoluimus: nullum tamen acceptius obsequium eis præstare, nullo maiori eos honore afficere possum⁹, quàm vt illos imitati, pauperes simus spiritu, *Imitatio.* & præsentiam Dei vbique attendamus, *Paupertas spiritus.* nosq; in fundum animę assiduè recipiamus. Vera aūt spiritus paupertas, est vera cordis humilitas, qua quis se infra omnem creaturam deijcit, & ab omnibus rebus caducis liber est, internarumque consolationum oblectationi renūciat, & afflictus, depressus, derelictus, irrisus, atq; contemptus, patientiā pro Dei amore seruat, non quærens ipsa sua grauamina à se depellere.

Verbū Dei qui audiendum. Verbum Dei, & salutarem doctrinā prompto desiderātiq; animo asceta audiat, à quocunq; etiam homine proferatur, & quantumcunq; simpliciter depromatur. Sic enim perennē fructum referet ex his quæ audit, etiāsi è memoria eius illa elabantur. Quod si minus alacriter ea quæ pia sunt susceperit, non loquentis aut docentis vitio, sed sua culpa id accidisse credat, ac se humiliet. Non magnoperè curet vtrum defectib⁹ aliquibus obnoxius sit is qui loquitur, modò veritatem loquatur. Attendat ipsam veritatem sicut ex origine sua fonteq; suo (nempe Deo) promanat, & non curiose discentiat qualis sit fistula, p quā illa manat. Paratam volūtatem habeat adimplendi omnia vtilia præcepta quæ audit vel legit, quantum ad se pertinere possunt.

Lectio sacra. Dum sacræ lectioni incumbere vult, purè honorē & gloriam Dei quærat, nō aūt impurè sui oblectationem vel inanem aliquam curiositatem, multarúmve rerum cognitionem spectet. Et non nimis multa vno eodēq; tēpore legat: ne serenitatem tranquillitatemq; mentis amittat, & intus prægrauetur. Legat verò cū placida animi sedulitatē internaq; esurie, non negligenter ac fastidiose. Eā quæ bona & salutaria sunt, licet fortè sæpius à se lecta vel audita fuerint, tanquam noua sine tædio semper excipiat. Profectò si humiliter, piè, simpliciter, studiose, & reuerenter talia legerit, eximiam vtilitatem ex eis referet, etiāsi illa minus intelligat. Post lectionem agat gratias Domino: & eā quæ legit aut audiuit, offerat illi in laudem æternam, in vnione diuini amoris ipsius. Ruminet eadem apud se (si otium suppetit) Deumq; precetur, vt secundum illa vitā suā instituere, & ex eis in dilectione Dei proficere possit. Nam oratio lectionē mirè fructuosam reddit. Sane ei qui ad *Oratio lectionis condimentum.* intimam cum Deo vnionem pertingere, & in amabili vitæ libro supremas literas legere, atq; in incorruptibili specū lo diuinitatis ineffabilia spectacula contemplari desiderat, magis necessarium est passionem Domini recolere, orare, aspirare, ad Deum, & fundo suo familiarem esse, atq; intra se habitare, quam in lectione materialium librorum iugiter occupari.

Venerabile sacramentum corporis *Eucharistia.* Dominici asceta libenter sumat. Nā ex humili, crebra, deuotaq; perceptione Eucharistiæ, magis in vitæ sanctitate, & diuina vnione proficiet, quā ex quolibet alio exercitio. Eam si forte nō quotidie accipit sacramentaliter, accipiat tamen per pium desiderium verāq; præparationē spiritualiter. Hoc modo non semel tantum, sed sæpius singulis dieb⁹ illā cum ineffabili fructu suscipere potest. O dignissimum suauissimumq; sacramentum, in quo sub specie panis itemq; sub specie vini accipimus totum Christum, nempe corpus, sanguinem, animam, & diuinitatem Christi: accipimus totā Trinitatem, patrem, filium, & spiritum sanctum. Neq; .n. ab inuicem separari possunt tres personæ vni⁹ Deitatis atq; essentiæ. Tota ergo Trinitas inhabitat ipsum corpus Christi: quia tota diuinitas in eo est. Quod corpus Dominicum qui cum debita deuotione percipit, emundatur ab omnibus delictis, & etiam ab illis mortalibus peccatis absoluitur, quæ se nescit vel nō meminit admisisse, modò ita sit affectus, vt si illa se perpetrasse sciret, cōfiteri & pœnitentiam agere vellet: efficitur itē particeps omnium bonorum illorum, quę Chri-

ftus in vita, passione ac morte sua promeritus est, imò & illorũ omnium bonorum, quæ ab Adę temporibus vnquã facta fuerunt, atq; ad vltimum vsque electum fient: vnitur deniq; & incorporatur Christo, vnde robur virtutẽq; vitijs resistendi ac bonis operibus insisten di accipit: iamq; puriori & excellentiori vita ornatus, transformatur atq; trãsmutatur in Deum, & omni gratia gloriosissimæ Trinitatis impletur.

Sibi moriẽdum. Asceta magis semper id amplectetur & faciat, quod propriæ volũtati sensualitatiq; magis aduersatur Quando quispiam petit ab eo aliquid, quod non est illicitum, continuò abneget atq; relinquat seipsum: paratusq; sit facere volũtatẽ alterius, vera discretione seruata.

Obedientia Nihil vnquã sanctæ obedientiæ præferat. Malit folia & quisquilias arborum per obedientiam colligere, quàm secundum propriam voluntatem magnis operibus sublimibusque exercitijs insistere. Promptè propter Deum obediat, etiamsi superior, cui obedire debet, multum imperfectus sit. Agnoscat illum Dei vicarium esse, & ei honorem atque amorem syncerè impendat. Tanta virtus est obedientia, vt patres asserant maius esse meritum eius, qui libenter quidem ad honorem Dei ieiunaret, sed ex præcepto superioris, siue ex sacræ religionis constitutione, etiam carnes sobriè continẽterque manducat, quã sit meritum illius qui pane & aqua contentus, ieiunat ex propria deuotione. Ad perfectionẽ peruenire non potest, q proprium sensum deserere, & promptè obedire non vult.

Inspirationes diuinæ sunt obseruandæ. Diuinas inspirationes diligẽter intus obseruet asceta, audiens quid in se loquatur Dominus: quas quidem inspirationes, & internos Dei tractus manifestè percipiet, si non implicatam, distractã, & inquietã mẽtem habeat. Exhibeat se semper Deo tãquam viuum instrumentum, paratissimúsq; sit ad exequendum illius beneplacitum: dicens cum beato Paulo: Domine quid me vis facere? In nulla omnino re, in nullo exercitio, diuinæ voluntati aduersetur. Nullũ modum, nullam consuetudinem quãlibet sanctam cum ꝓprietate retineat. Nihil cum proprietate faciat. Eos modos & ea exercitia amplectatur, ad quæ

Actor. 9.

amplectenda magis à Deo intus inuitatur ac trahitur, & quib⁹ se ad diuinitatis amorem vehementius accendi, viciniusq; Deo coniungi sentit. Essentialis ad Deum via est vniformis, sed exercitia sunt diuersa. Si dubitat vtrum propensio sua à Deo sit, attendat an voluntatẽ Dei omnino sequi vellet, si eam perspectam haberet. Nam si ita reuera affectus est, & Deum orat vt se illuminet doceatq;, iam id ad quod crebrius intus trahitur, sciat esse à Deo, modò à sacris literis & Ecclesiæ dogmatibus non discordet. In rebus tamen grauioribus, præstat consulere expertos, atque eorum consilium humiliter sequi, ob dolos dæmonis se nonnunquam in angelum lucis transfigurantis.

Quicquid asceta decoris videt, quicquid sentit suauitatis, quicqd perfectio nis aduertit in rebus creatis, id totũ refe rat ad laudem Dei, qui est fons & origo omnium. Hunc transcensis fragilibus creaturis, sincero amore cõplectatur. Si eum habuerit, habebit omnia. Deus enim continet in se exuberãtissimè totum quod delectat aut placere potest. Omnis pfectio quæ creaturis est diuisa, in eo vnita inuenitur: & ipse quum sit archetypum exemplar omnium, etiam est omnia: increatum esse omnium rerum est. Habuit si quidem in sua æterna scientia diuinas rationes atq; ideas eorũ quæ fecit: & quicquid ab eo creatũ est, semper ab eo cognitum fuit, semper in mente eius vixit viuetq;. Hinc euangeliũ dicit, Quod factũ est, in ipso vita erat. Vnde & nos in Deo secundum ideã ab æterno fuimus: in eo inquam fuim⁹, & sumus increati, in quod siue in cuius cognitone res omnes sempiternè viuũt & vita sunt. In essentia ergo Dei rerum omnium exemplaria sunt: & ipsa eadẽ diuina essentia vnum omnium rerum exemplar & vna idea est. Nam omnis re rũ multiplicitas in simplicissima superessentialiq; Dei essentia ad vnitatem redigitur: & omnia in Deo vnum sunt. Igitur in Deo sunt verissima, & perfectissima rerum exẽplaria, quæ incorrupta in æternum permanent. In hoc autẽ sensibili mundo, ea quæ videmus, symbola quædam & signa verorum sunt tãtum, quę cum tẽpore labũtur, & prætereunt. Pulchritudo, elegantia, suauitas, opu-

Omnia ad Deum referenda.

Idea in Deo.

Ioan. 1.

opulentia, dignitas, & perfectio omniũ creaturarum, comparata pulchritudini, elegantiæ, suauitati, opulentiæ, dignitati, & perfectioni creatoris, nihil est: quemadmodum aquæ guttula comparata toti Oceano vix aliquid est. Planè si cœlum, terra, & quęcũque Deus creauit, item quæcunq; creare posset (posset enim si vellet creare plurimos mundos isto longè excellentiores) si inquam ea cum ipso Deo componantur, tam nulla vel modica sunt, quam modica est acies vnius acus comparata cum vastissima cœli mole. Ipse autem summus cõditor ac De⁹ noster, sicut sine principio & fine sine sempiternus est: ita sine alteratione & sine variatione incommutabilis est, semper idem permanens.

Deus incõmutabilis est.

Nõ inquirat asceta (si errare nõ vult) quare Deus aliquos in errore cæcitateq; deserat, alios non deserat: sed relinquẽs Deo iudicia sua (quæ sunt abyssus impenetrabilis) certò credat eum nihil agere nihilq; permittere iniustè.

Iudicia Dei non sunt scrutanda.

Nõ etiam temerè inuestiget, neq; curiose loquatur de mysterijs altissimę atq; incõprehensibilis Trinitatis: sed verã integramq; de vno Deo in tribus personis fidem simpliciter retineat: sciens tã impossibile esse, vt aliquis ipsam Trinitatem explicet, quàm impossibile est vt quis in terra stans cœlum digito contingat. Quis enim intellectu capiat, vt pater se intuens, clarissimaq; cognitione abyssum perennis essentiæ suæ perspiciens, præ delitiarum affluentia verbum suum æternum proferat, seu filium: generet? nam illa sui cognitio, filij sui in æternitate generatio est. Quis intelligat vt Spiritussanct⁹ procedat atq; emanet à patre & filio? Quis capiat vt pater, fili⁹, & spiritussanctus, vnum (quantum ad essentiam attinet) verè sint, quum tamẽ in ipsis personis magna sit distinctio, & vt quælibet persona duas alias intra se habeat? Præstat omnino aliquid hinc experiri quam dicere. Qui excellenter à Deo illuminantur, & ad mysticam cum eo vnionem pertingũt, certius cognoscunt ea quæ ad fidem catholicam occultamque veritatem pertinẽt, quam nos cognoscamus ea quæ coram posita cernimus oculis corporis.

Mysteria Trinitatis inuestigabilia.

Ergo nec istud perscrutari tẽtet asceta, quomodo verum, viuum, & immortale corpus Christi sit in sacramẽto Eucharistię: quin potius credens nihil Deo esse impossibile, puram, inuiolatamque fidem seruet in his, quæ intellectũ & ratione comprehendere nequit.

Corpus Christi in Eucharistia.

Propter tentationes occurrentes ipsẽ asceta non frangatur animo: nam virtutum perfectio strenua decertatione cõparatur. Vtiliter in nobis De⁹ relinquit propensiones vitiosas. Idcirco enim hoc facit, vt nos modò viriliter illis resistentes legitimeque pugnantes, gloriose aliquando in cœlis coronet. Non expedit vt omnes citò absq; tentationum impugnationibus ad perfectionem perueniant. Neque enim solet seges eximium fructum proferre, nisi prius asperitatem hyemis perferat. Certum est, eos qui ad vitia multum procliues sunt, & ægrè ab imaginationib⁹ rerum caducarum (quibus mens eorum depicta est) auelluntur, si diligenter seipsos mortificare denudareque studuerint, multò præclariores futuros, quàm sint illi qui non ita proni sunt ad vitia, & facilè ab imaginibus se expediunt. Nam principis figura magno diuturnoq; labore lapidi insculpta magis cõmẽdatur, quàm figura molli luto citra difficultatẽ impressa. Et quidem si aliquis eorum qui strenuè decertant migret imperfect⁹ ex hac vita, atq; in purgatorio aliquandiu detineatur, vbi ipse iam plenè purgatus fuerit, gradum in regno cœlorum longè altiorem obtinebit, quàm obtineat is qui non ita strenuus ac feruens fuit, licet fortè sine aliqua purgatorij pœna ad Deum peruenit. Nõnunquàm etiam viri perfecti in inferioribus, & animalibus viribus sentiunt inordinatos vitiorum motus, quibus tamen ratione, & voluntate contradicunt. Tunc nimirum tempestas in exteriori homine sæuit. at in interiori homine pax integra seruatur. Asceta igitur propter illa quæ in inferioribus animæ viribus, inuitus sustinet, non putet se gratiam diuinam perdere. Deus salutem electorum suorum sæpè promouere solet ex his, quæ ipsi omnino contraria saluti suæ esse arbitrantur: vndè & tẽtationes fœdas, horrendas, atq; infernales eis nõnunquàm accidere permittit. In talibus asceta se totum resignet Domino, manens intus apud se. Non omittat propter illas per-

Tentationes ac propensiones vitiosæ.

Simile.

cipere sacram Eucharistiam, aut alia bona opera facere. Nam quantumlibet eas sentiat; quamdiu non consentit, nullũ salutis suæ detrimentum patitur. Blasphemias, & alia absurda, quæ suggerere diabolus consueuit, non pluris faciat, quàm muscas circa se volitantes. Mox auertat se ab illis. Si vehementiùs importuniusq; infestatur, signo crucis edito, innocet Deum, & dicat: Domine cõserua me immaculatum coram te: ego mallem mori millies, quàm huic iniquitati, huic pessimæ suggestioni consentire. Confugiat ad arborem crucis seu ad Dominicam passionem. Et licet fortè vsque adeò se derelictum esse sentiat, vt Deus ei dicere videatur, Recede à me, non noui te, non places mihi: nequaquam ramen ob id spem abijciat: sed fide plenus cum beato Iob dicat: Etiamsi occiderit me, in eum sperabo: & si in profundum inferni demersus fuero, indè me liberabit. Atque ad Deum conuersus addat: Multum quidem me grauant ea quæ sustineo Domine, & mihi minùs congrua atque vtilia esse videntur: sed tu qui sine causa nihil accidere permittis, scis quare eueniant. Vnde ego ruæ bonitati confidens, me totum ribi funditùs resigno. Credat non posse se derelinqui à Deo, si nõ ipse Deum derelinquat. Deus cõscius infirmitatis humanæ diligentissimè moderatur tentationes electis suis occurrentes, ne magis ingrauescant, quàm illi ferre possint: quemadmodum amantissima aliqua mater nudãs infantem suum ad ignem, inter ipsum infantem, & ignem manum sedulò continet, ne ille nimio calore lædatur.

Arbor crucis.

Iob 13.

Patientia in aduersis.

Asceta memor passionis Dominicæ peccatorumq; suorũ, quamlibet tribulationem, & cordis angustiam libenter perferat: & eam (quomodocunq; & vndecunq; adnenerit) non aliunde quàm de manu Domini suscipiat, etiamsi vitio suo, & culpa illam sibi fortè cõciliauerit. Paratus sit vel ad extremum vsq; iudicij diem in dolorib⁹ ac pressuris viuere, si ita Deus vellet. Neq; enim aliqd vtili⁹ homini accidere potest qnàm tribulatio, siue sit externa, siue interna. Et nullum certius signum diuinæ electionis habetur, quàm si quis tribulationẽ humiliter, patiẽterq; propter Dei amorem sustineat. Illa enim est preciosus, & præclarus annulus, quo Deus animam sibi desponsat. Pati pro Deo, res tantæ dignitatis est, vt homo iure se reputare debeat indignum eo honore. Etiam exigua molestia propter Deum ęquanimiter tolerata, incomparabiliter præstantior est, quàm sint multa & grandiã bonorum operum exercitia. Quoduis gra. uamen imaginem aliquam excellentissimæ passionis domini nostri Iesu Christi refert, & in eo homo promereri potest perfectã eiusdẽ passionis Dominicę participationẽ. Per tribulationem dona Dei obtingunt homini: vel si ea ante tribulationẽ obuenianr, per tribulationem conseruantur. Quicquid modò patimur, hoc Deus ab ęterno præuidit, sciuitq; nos illud ita, & non aliter esse passuros. Nũquàm ipse fineret minimam aduersitatem intus forisve exurgere, & nec minimum quidem vẽtum flare aduersus electos suos, nisi sciret hoc eis expedire ad salutem. Frigore, æstu, fame, siti, infirmitate, & quibuslibet alijs afflictionibus, non solùm purgat, sed etiam mirificè exornat animas nostras: sicut peritus aliquis pictor imaginẽ pornare solet lineis atq; colorib⁹ superinductis, & sicut aliqua nobilis puella nnptura illustri principi, decoratur auro & gemmis, honestaturq; cultu vario. Dicit quidem Deus his quos sublimiter elegit, sibiq; singulariter segregauit, Qui vos tetigerit, tanget pupillã oculi mei: verùntamen potius quàm tales non purgarẽtur atq; exornarẽtur per tribulationes, ipse permitteret vt & dæmones, & homines, & elementa siue quęlibet creaturæ illos premerent atq; grauarẽt. Igitur omnis afflictio & amaritudo patienter loco inferni atq; purgatorij tolerãda est Anima .n. verè pura & resignata, mox vt è corpore egreditur, ad regni cęlestis palatium euolat. Quidam amicorum Dei ait: Quando aliquis afflictionem vel dolorem sentiens, Deo se humiliter perseueranterq; resignat, huiusmodi resignatio est ante ipsum Dominũ velut cithara dulcisona, in cuius chordis spiritussanctus suauissimè canens, cælestis patris aures occulto quodam internoq; modulamine mirificè demulcet. In hac cithara crassiores fides, id est, exterioris hominis vires (quæ vndiq; dolore occu-

Zach. 2.

Resignatio fu.

cupantur) demissum lugubremq; sonū reddunt: at fides exiliores, nempe, vires interioris hominis (quę plena deuotione in sponranea patientię resignatione persistunt) acutū iucundumq; sonū edunt. Natura sensibilis excruciata gemit, sed natura superior ac rationalis permanet trāquilla. Et profectò anima efficitur sponsi æterni prædilecta sponsa, specialisq; regina per ardentes & igni tas afflictiones ipsam ossium medullā deuastantes: quæ illam nōn aliter præparant, quàm ignis cerā, vt capere possit eam formam quā artifex imprimere voluerit. Sanè si supremus ille artifex nobilissimam perpetuæ essentiæ suæ imaginē imprimere animę debet, necesse est, vt anima deposita forma sua vetusta, supernaturaliter immutetur trāsformeturque (neq; enim aliquid potest alterius rei formam inducere, nisi prius propriam exuat & amittat.) Ad quam felicem immutationem & transformationem Deus omnipotens animā præparat per intensissimas aduersitates. Nam quem donis potioribus exornare sublimiterq́, transformare decreuit, eū non blandè & molliter lauare, sed totum in mare amaritudinis immergere consueuit. Hæc ille.

Peccās qui se habeat. Quando asceta peccat, sibi soli peccatum suum imputet: magisq; doleat & deplangat, quòd Deum fidelissimum dulcissimumque patrem suū offenderit, quàm quòd commeruerit, vt grauibus vel etiam æternis suppliciis puniatur. Molestiam acerbè illius reprehensionis qua tunc intus à Deo conteritur, non quærat effugere, sed humiliter illā tanquam salutiferum antidotum sustineat. Ex aggeret quidē offensas suas, non tamen desperet. Si ex lapsu factus est humilior atque cautior, res iam nō vsque adeo malè habet. Ergo postquam lapsus est, non nimis serupulosè perquirat, vnde id acciderit, neque diutius quàm oportet defectum suum apud se (quasi fugiens à Deo) reuoluat: sed citò se in Deum recipiat, & contrito atque amanti corde ad Christum conuersus (etiamsi sensibilis contritio non adsit) dicat: Domine, ego ad te confugio, culpam agnosco: propitius esto mihi peccatori. Proijcio iniquitates & negligentias meas in abyssū miserationū tuarū. Renuntio omnibus quę tibi displicent, & quicquid tu non es, relinquo. Propono per gratiam tuam corrigere me: ablue me precioso sanguine tuo. In te spero clementissime mi: & amabilem dexterā tuam quę me cadentē semper excipit, deosculor. Præstat omnino mox post peccatum admissum reuerti, & rectà pergere in Deum, quàm diu in peccato discutiendo occupari detinerique. *Luc. 18.* Neq; enim contracta dissimilitudo melius alibi deponetur, quàm in Deo. Reuera Deus quum sit fons immensæ misericordiæ, non potest non succurrere, non potest non ignoscere ei qui ipsum humiliter, & confidenter inuocat: etiāsi is peccata totius mundi millies commisisset. Fasciculus lini in ingentem ignem coniectus, non tam repentè incenditur, quàm parat' est Deus veniam dare homini pro peccatis suis verè dolēti. Inter bonitatem Dei & peccatorem pœnitentem nullum prorsus medium est. Optima verò pœnitentia præclaraque contritio est, mentem humilem habere, & voluntatem ab omni peccato atque ab omnibus, quæ impedimentum amoti diuino afferunt, auertere, eamq; integrè ad ipsum Deum conuertere. O quantum cordibus nostris Dominus Deus noster dulcescere deber, qui magis diligit nos quàm ipsi diligamus: quiq; seipsum liberalissimè nobis exhibet, impendit, & offert: quum tamen ꝓpter malitiam, & ingratitudinem nostram sim' eo prorsus indigni. Ipse plærumq; corda nostra consolatione gratiæ suæ lætificat, licèt sciat nos post horulam peccaturos. *Pœnitētia optima.*

Defectus quotidiani. Asceta ꝓpter eos defectus, quos nulla ratione in se deuincere potest, nō perturbetur: sed se Deo resignans, reputet illos veluti fimum esse, quo conspersus ager animæ suæ, vberiorem fructum ꝓfert. Deus enim næuos aliquos spirituales & modicum quid reprehensibile etiā in charissimis electis suis sæpè relinquit, (qui vt plurimùm ad iram & vehementiam procliuiores sunt, vel primorum motuum molestia lōgo tempore fatigātur) vt sibi & alij cogniti, magis humilientur: indeq; gratia quam à Domino acceperūt, velut ignis sub cinere, occultetur ac melius cōseruetur. Sæpenumerò accidit, vt hi q adhuc sunt irresigna-

gnati & grandes in oculis suis, viriliùs primos in se motus compescant, & fortiùs aduersa quæq; extrinsecus perferat, quàm humiles, & verè resignati amici Dei. Isti enim secundum interiorē quidem hominem tranquilli in aduersis permanent, sed secundum sensualitatē plerunq; turbantur, atq; pœnas exhorrent. Igitur asceta roget Christū, vt oēm imperfectionem suam suppleat. Si longanimis fuerit, eandem ab ipso Christo istud intus audire merebitur, Gratias ago tibi fili, quòd defectus tuos ad finem vsque patienter tolerando mecum crucem meam portaueris.

Quieti animi est consulendum. Nimium timorem, inordinatam pusillanimitatem ac tristitiam, superfluos conscientiæ scrupulos, irrequietasque curas, & implexas solicitudines, tanquā grauia impedimenta asceta semper deuitet. Omnes causas & negotia sua in Deum humili plenaq; confidentia projiciat. Ita enim Deus illi melius intus ac foris prouidebit, quàm omnes creaturæ prouidere possent. Sanè illos qui se curis atque actibus externis nimium implicant, & Deo se credere vel nolunt vel non audent, ipse Dominus plerunq; inopiam miseriamve experiri finit, vt sic agnoscant quàm parum sua industria efficere possint. Asceta ergo non nisi moderatas, & conuenientes curas in se admittat. Non anxiè pertractet apud se, vtrùm necesse erit, vt post hanc vitam peccata sua adhuc in purgatorio expientur: sed voluntati, prouidentiæ, ordinationique Dei se totum securè in omnibus committens atq; resignans, gratum habeat quicquid ille ei facere voluerit in tempore, & æternitate. Speret quidem certa fiducia, misericordissimum Dominum libenter sibi peccata condonaturum: non tamen petat neq; optet, vt ille ea non puniat. Sicut diligit diuinam misericordiam, ita diligat, & diuinam iustitiam: adeò vt paratus sit ipsa quoq; inferni tormenta pro peccatis suis sustinere, si decor diuinę iustitiæ id exigeret, & Deus vellet. Hac enim ratione, plenissimam remissionē accipere poterit, à culpa & pœna absolutus.

Satisfactio peccatorū. Agnoscat quęuis opera & quęuis grauamina sua minora esse, quàm vt p illa pro innumeris iniquitatibus suis dignè satisfacere possit. Bona ergo quæ facit & aduersa quæ patitur, ob id faciat atq; patiatur, vt Deū quem offendit, placet, eiq; placeat, & eius amic⁹ fit. Dei honorē, Dei amorem, Dei voluntatem in illis spectet. Cæterùm in satisfactionē p peccatis suis, offerat Deo merita, labores, opera, dolores, & vulnera Christi. Nam hæc indubitanter valent ad plenè satisfaciendum pro omnibus peccatis.

In Deo solo fidendum. Non in sua bona voluntate siue proposito, quantumuis etiam firmo, neque in consuetudine diu retenta, neque in sua industria, virtute, aut diligentia, neque in donis quæ à Deo accipit, incautè confidat: sed in ipso solo Deo, in sola eius misericordia, in solo gratiæ eius auxilio spem reponat. Nam sine illo neque bona inchoare, neque in bonis perseuerare aliquo modo potest. Igitur diffidens de se, fidat illi qui omnia potest. Nihil prorsus de his quæ benè agit, loquatur, aut cogitet, sibi adscribat, sed omnia illa Deo attribuat: se in nihilo suo semper continens, & etiam eos qui pessimè viuere videntur, sibi præferens. Reuera enim si quid in se boni habet, id omnino Dei est, non suum. Nam ex se ad omne malum propensus est: & nisi gratia Dei seruaretur, ipse in innumera grauissimaque peccata corrueret. Meritò itaque Dominus ait: Quum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite: Serui inutiles sumus. *Omne bonū vni Deo tribuendum.* *Luc. 17.*

Continuum proficiendi studium. Quantumcunq; proficiat asceta, nūquàm proficiendi desiderium deponat. Neque enim tempore huius exilij tam altè vel profundè in Deum pertinget, quin quolibet momento sublimiùs profundiùsque in eundem ingredi possit. Ipse sic se semper gerat: sic & se humiliet ac paruipendat, quasi modò primùm inciperet. Quamdiu hic viuit, nō deerit fortè in eo aliquid, quod nondum satis mortificatū sit. Esto sanè vt iam non amplius moueatur adspectu mortalium creaturarum: esto, vt si vel centum fœminæ omnium, quas totus orbis habet, elegantissimæ, ipsi exhiberentur, mox eas fastidiret (non quidem odium aliquod in illas cōcipiendo, sed vanam corruptibilemq; pulchritudinem nihili pendendo) adhuc tamen sedulò vigilare, ac seipsum ad mortem vsque diligētissimè obseruare debet. Licet in omni-

Secessus & quies. nibus locis, & apud quoscũq; homines Dei præsentiam attendere, atque cum Deo esse possit, par est nihilominus, vt si optio ei datur, secessum quietemq; ab omni multiplicitate semper eligat, & occasiones offendendi declinet.

Vespertina sui recollectio. Vesperè, quando nocturnæ quieti se datur, est, vt somnũ capiat, eas occupationes quæ illi horæ minus congruunt, repellat. Recogitet quid eo die malè egerit, in quibus deliquerit, quàm negligens atq; ingratus fuerit: & ipsas offensas suas confiteatur coram Deo, proponens eas confiteri suo tempore etiã coram sacerdote, proponens & vitã suam, *Cant. 5.* Domino adiuuante, corrigere. Honestè pudiceq; se collocet in lectulo: ac salutaria apud se pertractãs, inter sanctas cogitationes piaque desideria obdormiat, vt cum spõsa dicere possit, Ego dormio & cor meum vigilat.

Manè strato surgens quid agat. Manè, vt è somno excitatus est, suam primam cogitationem, suam intentionem, sensusq; suos ad Deum cum amore & gaudio cõuertere consuescat, vt diuinæ visitationis atq; gratiæ capax efficiatur. Offerat se Deo in laudẽ æternã. Veruntamen si euigilans sentit se prægrauatũ, ita vt nequeat liberè se erigere in Deũ, non nimium deijciatur animo: sed humiliter patienterq́ue huiusmodi molestiam ferat. Deus enim deuotionẽ eius nõ ex prima illa spiritus confusione atq; inordinatione, sed ex bona voluntate ac sanctis operibus consequẽtibus metietur. Si quid etiam minus honestum inter dormiendum passus est, statim vbi somno abscedente compos rationis fit, arcessetur quicquid fœdũ est, & confidat in Domino.

Visionibus quatenus adhibenda fides: & quomodo discernendæ. Somnijs & visionibus non incautè fidẽ adhibeat. Nam diabolus facilè decipit eos qui talibus innituntur, & ea expetũt magnifaciuntq;. Esto, vt toto decẽnio vera sint alicuius somnia & veræ visiones: deinde tamen vel semel malignus spiritus in angelũ lucis trãsfiguratus sese illis admiscere poterit, vt hominem imprudentẽ subuertat. Ipsæ visiones ad sacram scripturã & sanctorũ scripta examinari debẽt: quæ si illis per omnia concordãt, admitti possunt: sin minus, repellendę sunt. Obseruare etiam oportet, vtrum is cui reuelationes fiũt, sit verè humilis. Nam reuelatio diuina hominem efficit pauperem spiritu, resignatum, & flexibilem: contrà, diabolica illusio hominẽ reddit superbum, & in proprio sensu pertinacem, atq; obduratum. Sanè plærumq; speciales & perfecti amici Dei, sæpenumerò in ecstasim rapiuntur, præclarasq; visiones vident. Aliquãdo per verba aut corporales imagines ipsis exhibitas, aliquando per spirituales similitudines siue per intellectualem reuelationẽ menti eorum insinuatam, perdiscunt veritatem sibi vel alijs necessariam, atq; futura nonnunquàm cognoscunt. Et hæc quidem quæ verbis vtcunq; explicãtur, potissima nõ sunt: sed id quod ipsi perfecti sentiunt, quãdo reuerà in Deum excedunt, eiq; intimè vniuntur, neq; verbis exprimi, neq; intellectu comprehendi potest. Qui tamen perfecti viri in nullis omninò Dei donis quiescunt. At imperfecti (quorũ nonnulli etiam stuporem quendam, & somnum siue excessum spiritus interdum incurrunt, miraque in formis atq; imaginibus vident) facilè donis Dei vel inanem gloriam, vel ad sui oblectationem abutuntur.

Qua intentione ascæta opera sua facere, & quomodo illa Domino commendare operibusq; Christi vnire, qua item ratione imperfectiones suas meritis illius supplere debeat.

CAPVT IX.

Intentio pura. Consuescat ascæta omnia opera sua per sanctam intentionẽ ad Dei honorẽ referre: consuescat tam illa quę agit, quàm ea quæ patitur coniũgere atq; vnire operibus & doloribus Christi per orationem siue desiderium. Sic.n. ipsa *Vnienda sunt nostra omnia meritis Christi.* opera, & grauamina ei, quæ ex se vilia, obscura, atq; imperfecta sunt, nobilissima, clarissima, Deoq; gratissima erunt. Ineffabilem nanq; dignitatem ex meritis Christi quibus vniuntur accipient: sicut aquæ gutta in vas aliquod vino plenum immissa, tota à vino absorbetur, & eximium vini saporem coloreq; recipit. Bona opera illius qui istud piè obseruat, excellunt incomparabiliter bona opera eius qui nõ obseruat. Igitur ascæta ante actus suos, si non est contentus interna illa intentione, qua sine verbis honorẽ Dei purè spectat, & desiderat, poterit

terit dicere Deo patri: Pater sancte, ego in vnione amoris prædilecti filij tui me & omnes actiones meas tibi cõmendo: præcorque vt quicquid facio, tu digneris suscipere ad æternam laudem nominis tui, & ad omnium hominum salutẽ. Vel Christo ità dicet: O Domine Iesu Christe, qui secundum diuinitatem es intra me, digneris istud facere per me sicut tibi placitum est, ad salutẽ omnium hominum. Ante refectionem, & ante somnũ conuenienter dicet: Domine Iesu, da vt ad honorem & gloriam nominis tui continenter sumam refectionẽ, (vel) pudicè capiam somnum, in vnione illius suauissimæ pietatis, qua tu Deus meus pro me factus homo, refectionẽ (aut) somnum corporalem cœpisti in terris. Sũt qui dum cibum mandunt, ruminare solent hæc verba: Virtus diuini amoris tui dilecte mi Iesu, me tibi incorporet & intimè vniat: dum verò bibũt, ista: Dulcedo diuinæ charitatis tuæ, amãtissime Iesu, influat in intima mea, & penetret totam substantiam meam, ad æternam laudem tuam. Qui viuunt in monastica vel religiosa aliqua cõgregatione, vbi lectio sacra sub refectione recitatur, debent his quæ leguntur intẽdere, si ea intelligunt.

Manducanti ac bibẽti quid ruminandum.

Lectio mensa.

Cordi Iesu nostra commendamus

Asceta ipsa opera & exercitia sua pio mellifluoque cordi Domini Iesu (quod diuinitatis cordi inseparabiliter vnitũ est, & vnde omne bonum promanat) emendanda atque perficienda commendabit: eaque offeret in laudem Dei æternam, isto vel consimili modo: Bone Iesu, ego hoc opus quod feci, hæc exercitia mea, commendo diuino cordi tuo emendanda & perficienda: tibique ea offero in laudem æternam, & ad totius Ecclesiæ tuæ salutem, in vnione dulcissimi illius amoris, quo tu Deus noster pro nobis homo fieri, & mori voluisti: (vel ita) in vnione perfectissimorum operum & exercitiorum tuorum. Similiter offeret preces suas (si volet) in vnione orationum Domini: ieiunia sua in vnione ieiuniorum eius: refectionem suam, & somnum suum in vnione illi[us] inæstimabilis charitatis, qua ipse Christus pro nobis factus homo, refectionẽ & somnum corporalem accepit in terris. Offerre poterit etiam verba sua in vnione sacratissimorum verborũ Christi: itidem, & lachrymas quas vnquàm fudit, poterit offerre in vnione purissimarum lachrymarum illius, &c. Si oblationem suam dirigit ad patrem, offeret opera, exercitia, & verba sua in vnione operum, exercitiorum, verborumque filij, sicut prædictum est: Vel dicet ita, Pater sancte, ego offero tibi hæc exercitia, hæc verba mea, per vnicũ filium tuum, in virtute Spiritussancti, ad ęternam laudem nominis tui, omniumq; hominum salutem.

Grauamina.

Grauamina verò sua (siue parua siue magna, siue externa siue interna sint) offeret in hunc ferè modum: Dulcissime Domine Iesu Christe, ego hoc grauamen, hanc tribulationem, hoc impedimentum, hunc mœrorem, hanc tentationem, hos dolores, has calamitates, & quicquid vnquã afflictionis passus sum, offero tibi in vnione venerandæ passionis tuæ, (vel) in vnione omnium quę p[er]tulisti pro me: offero ea ad æternam laudem nominis tui, & ad totius Ecclesiæ tuæ salutem. Aut ad patrem ita dicet: Pater sancte, ego omnia, quæ me grauãt offero tibi in vnione sacratissimæ passionis prædilecti filij tui, ad laudem nominis tui, &c.

Oblatio meritorum Christi.

In plenam emendationem, expiationem, atque satisfactionem pro peccatis negligentijsq; suis, & pro peccatis ac salute aliorum tam viuorum quàm defũctorum, offeret Deo patri merita Christi: offeret incarnationem, natiuitatem, conuersationem, passionem, mortem, resurrectionem, & ascensionem eius. Aut specialiter pro superbia sua humilitatem illius, pro impatientia patientiam, pro incontinentia continentiam, pro malitia sua incontinentiam eius offeret. Vel dicet Christo: Eia Domine mi responde pro me, & satisfac pro peccatis meis, offerens patri merita sanctissimę humanitatis tuę. Poterit & hostiam corporis Dominici (vbi ea à sacerdote consecrata fuerit) offerre pro suis aliorumq; peccatis. Hic obiter dicimus, eandem sanctam hostiam posse offerri in augmentum gaudij ac gloriæ cuiuslibet sancti iam in cœlo glorificati. Sic etiam dulcissimum cor Iesu (quod totius beatitudinis gazophylacium) in augmentum gloriæ sanctorum offerri potest ipsis sanctis.

Corporis Dominici oblatio.

Per Christū omnia petenda. Si asceta peccatorū veniam aut quælibet alia salutaria postulauerit in nomine filij, facilimè impetrabit ea quæ petet. Veluti si dicat patri: Pater clemētissime, miserere mei, propitius esto mihi peccatori, ignosce delictis, & negligentijs meis, per vnicum filium tuum. Nā quando per filium aliquid piè petitur aut offertur, fieri non potest, quin ipsa petitio aut oblatio sit Deo patri acceptissima: quemadmodum necessariò apparet aureum vel purpureum, quicquid per lucidam gemmam siue per vitrum aurei purpureive coloris conspicitur. Neque enim vel in cœlo vel in terra pater quicquam charius habet ipso vnigenito filio suo. Vnde & mater Ecclesia suas petitiones ita concludere solet, Per Christum Dominum nostrum.

Nostra imperfectiones qui supplenda. Hac etiā aut simili ratione asceta rogare Christū poterit, vt imperfectiones suas suppleat. Iesu bone, ego nimis imperfectè seruio tibi, nimis imperfectè laudo te, nimis imperfectè desidero, & diligo te, nimis lōgè adhuc absum à vera mei abnegatione atq; mortificatione, à vera humilitate, mansuetudine, patientia, charitate, continentia: rogo ergo, vt quod minus est in me, tu digneris supplere pro me, offerēs patri cor tuum diuinum. Aut ita dicet: Ego laudū tuarum pensum quod persolui, ac tepidū distractumq; seruitium meum, cōmendo diuino cordi tuo emendandum, & perficiendū: ipsumq; tibi offero ad gloriam nominis tui, & totius Ecclesiæ tuę salutem, in vnione illius amoris, quo tu patrem orasti, & laudasti in terris: rogo te vt teipsum perfectissimè laudes in me. Quādo enim talia humiliter dicun-*Humilis ac certa fiducia.* tur, Christus Iesus indubitanter supplet quod homini deest. Credamus hoc, & proculdubiò ita fiet. Necesse enim est, vt obtineamus à Deo vtilia queq;, si humili, & certa fiducia speramus nos ea obtenturos. Is qui rogat Christum vt pro se satisfaciat, p se suppleat, seq; suis meritis exornet, si dubi⁹ nimiumq; meticulosus permanet, similis est ei, qui vilibus sordidisque vestimentis exutus, & repentè indutus regijs, non nouit decēter atq; compositè pro exigentia ipsorū regalium vestimentorum incedere: sed pro morum rusticitate, cui assuetus est, ineptè, & inciuiliter graditur.

Ista omnia Dominus familiarissimis amicis suis reuelare dignatus est: vt nos hac ratione opera nostra reddamus nobilissima: hac ratione nostrā inopiam ex inexhausto meritorum Christi thesauro subleuem⁹, & animas nostras eidem Christi meritis exornemus: hac denique ratione p peccatis nostris facilimè satisfaciemus.

Declaratio pij admodum exercitij quotidie seruandi. CAP. X

QVamuis Tyro spiritualis debeat *Introuersio.* semper (quantū fragilitas humana admittit) introuersus esse: quotidie tamē (si non impeditur) sese cœlesti spōso per speciale exercitium præsentē exhibere, atq; vnire studebit, siue sentiat deuotionē, siue non sentiat, electa ad id hora congrua. Et quidem huic negotio nō parum conferre poterit exercitium quod suprà posuimus, vbi formulas adspirationum conscripsimus: sed alterū hic declarabimus, quod sancti patres vtilissimū esse asseruunt. Ipsum non parui pendet spiritualis tyro.

Imprimis igitur omnibus viribus, & sensibus suis recollectis, prouoluet se in *Pœnitētia.* spiritu ad pedes Domini Iesu, atq; peccata sua humiliter dulciterq; deplāget, & illa in abyssum miserationum Dei proijciet, vt ibi absorpta consumantur, atq; ad nihilum redigantur. Desiderabit & ex animo optabit se nūquàm offendisse Deum: vt hac via illi ita placere mereatur, quasi cum nunquàm offendisset. Proponet deinceps vitare per gratiā eius omnia quæ illi displicent. Petet sibi ignosci per merita humanitatis Christi, & per merita beatæ Mariæ omniumque electorū Dei. Petet ablui precioso sanguine ipsius Domini Iesu, perfecteq; sanari ac sanctificari: atque ita confidet se iam plenam remissionem, & veniam peccatorum accepisse.

Deinde exurgens, vitam, & passionē *Gratiarum actio.* Christi breuiter commemorabit, ipsiq; redemptori gratias aget.

Posteà omni creaturæ se substernet, *Humilitas.* omnes homines sibi præponet, omnes charitate complectetur: omnibus, quæ infra Deum sunt, renunciabit: se integrè in diuinum beneplacitū resignabit, & paratum offeret ad quælibet aduersa p-*Resignatio.* ferenda. Hæc quidem absque aliqua fi-

ctione facere adnitetur: ſi tamẽ integro corde plenaq; voluntate talia necdum Deo dicere poteſt, ſaltem dicat illa ſicut poteſt, & Domino gratus erit.

Vnio intima.

His peractis, poſtulabit ab ipſo Domino ea quæ ſibi neceſſaria ſunt, vt ad intimam cum illo vnionem pertingat.

Sanctorum inuocatio.

Poſt hæc glorioſiſſimam Dei genitricem virginem Mariam, cæteroſq; beatos cœli ciues inuocabit: vt gratiam optatam impetret per illos.

Pro alijs orandum.

Orabit etiam pro omnibus, pro quibus Dominus Ieſus ſeipſum hoſtiam viuentẽ patri immolare dignatus eſt. Preces offeret tam pro Chriſtianis quam ꝓ infidelibus toto terrarum orbe diffuſis: compaſſionẽ ex intimis viſceribus impendens omnibus, qui peccando pulcherrimam Dei imaginem ſibi impreſſam deturpant, & ſe ab æterna beatitudine regnoq; cœleſti alienos reddunt.

Pro defunctis orãdũ.

Plurimùm item compatietur fidelium defunctorum animabus, quas purgatorij pœna adhuc detinet. In hunc modũ pro tota Domini ſui familia erit ſolicitus, & omnium ſalutem toto corde exoptabit. Sic enim citiſſimè inclinabit ad ſe diuinam clementiam.

Laus Trinitatis.

Iſtis finitis, diriget orationem ſuam ad ſanctã Trinitatẽ, eamq; laudibus ꝓſequetur. Habebit deſiderium laudandi Deum perfectiùs quàm laudat, & laudare poſſit. Nam quantum hominis deſiderium bene agendi eſt, tantum Deus hominem bene egiſſe reputat: ſuſcipiẽs eius bonam voluntatẽ pro opere quod præſtare atque exequi nequit. Et quàm magna vellemus eſſe noſtra deſideria, tam magna ſunt coram Deo.

Pium deſiderium.

Poſtremò aſceta amoroſè adſpirabit ad Deum, & per ignita deſideria beatam cum eo vnionem expetet.

Illud ipſum quotidianum exercitium in formulam orationis redactum, quo aſceta multũ in vnione diuina proficere poterit.

CAPVT XI.

LIbet mihi hic ſubijcere formulam orãdi, iuxta præſcriptũ exercitium: vt tyroni ſpirituali gratificer.

Praxis exercitij prædicti.

O Domine Deus meus Ieſu Chriſte, quid dicam? Flecto genua cordis mei, & peccata mea agnoſco. Peccaui enim, & malum corã te feci. Peccaui in te benigniſſimum conditorem: peccaui in te dulciſſimum redemptorem: peccaui in te amabiliſſimum benefactorem. Eheu nimis ingratus atq; infidelis tibi ſemper fui. Viliſſimus ſum: puluis & cinis ſum: nihil ſum. Miſerere, miſerere, miſerere mei. Ego omnes iniquitates, negligentias, & inordinationes meas (quæ innumeræ grauiſſimæque ſunt) in chariſſima vulnera tua depono, in immenſum amoris tui ignem proijcio, in infinitam miſerationum tuarum abyſſum demergo. Vtinam te nunquàm offendiſſem, nunquàm gratiam tuam in me impediuiſſem. Vtinam tibi ſemper placuiſſem, & tuis inſpirationibus, tuæq; voluntati in omnibus obediuiſſem. Propono per gratiam tuam deinceps vitare quicquid tibi diſplicet: paratꝰ potiùs mori quàm velle te offendere. Eia pie Ieſu, propitiꝰ mihi eſto per merita ſanctiſſimę humanitatis tuæ, & per merita Beatiſſimæ genitricis tuæ, omniumq; electorum tuorum. Ablue me precioſo ſanguine tuo, & plenè emunda, perfecteque ſana, ac ſanctifica.

Adoro, laudo, & glorifico te: benedico, & gratias ago tibi Domine Ieſu, pro vniuerſis miſerationibus, & beneficijs tuis. Gratias tibi ago ô fili Dei viui, Deꝰ altiſſime, qui propter nimiam charitatẽ qua dilexit me, dignatus es homo fieri. Voluiſti pro me in ſtabulo naſci, infans panniculis inuolui, faſciculis ſtringi, in præſepio reclinari, modico lacte virginis matris ali, paupertatem, & egeſtatem tolerare, multiplicibus laboribus, & ærũnis triginta tribus annis fatigari. Voluiſti ſudore ſanguineo prę anguſtijs ſuffundi, ignominioſè comprehendi, indignè ligari, iniuſtè damnari, ſputis fœdari, colaphis & alapis cædi, veſte alba ridiculaque velut amens indui, & illudi. Voluiſti flagris crudeliſſimè conſcindi, ſpinis dirè coronari, clauis atrociter cruci affigi, felle & aceto inhumaniter potari. Tu præclarus veſtitor ſyderum, nudus, contemptus, vulneratus, & immenſis doloribus afflictus, pro me pependiſti in cruce: pro me fudiſti puriſſimum ſanguinem tuum: pro me mortuus es. Eia dulcis Ieſu, vnica ſalꝰ mea, pręſta vt feruentiſſimo amore te diligam, ac medullitus tibi compatiar. Amplector brachijs animæ meæ venerandam crucem tuam, & eam pro tui honore atq; amore oſcu-

osculor. Saluto rosea ac suauiflua vulnera tua quæ suscepisti pro me, & in qb⁹ descripsisti me. Saluete, saluete, saluete vernantes, & salutiferæ plagæ Domini mei, atq; amatoris mei.

Ecce colēde Saluator, ego abominādus peccator, in infimum locum infra oēm creaturam me recipio: quia indignus sum quem terra sustineat. Omnes homines mihi præpono. Omnibus me subijcio, & omnium seruum constituo. Oēs ac maximè eos qui me grauant aut persequuntur, syncera charitate, sicut possum complector. Omni iniquitati, & vanitati, omni delectationi & inordinationi, omni propriæ voluntati & immortificationi ꝓ tui amore renuncio. Omnia quę infra te sunt relinquo, & respuo: teq; præ omnibus eligo. Resigno me tibi integrè. Opto precorq; vt gratissima voluntas tua in me & de me fiat in tēpore atq; ęternitate. Offero me tibi paratum, ad tolerandum per gratiam tuā, pro gloria nominis tui quamlibet ignominiam atq; iniuriam, quemlibet mei contemptum, quodlibet opprobrium, quamlibet tribulationē, & quemlibet dolorem. Paratus sum carere quauis cōsolatione sensibili. Non recuso viuere, (si ita velis) in eadem paupertate atque afflictione, in qua tu vixisti.

Eia suauissime Iesu, mortifica in me quicquid tibi displicet. Exorna me meritis ac virtutibus tuis. Da mihi verā humilitatem, obedientiam, mansuetudinem, patientiam, & charitatem: da linguæ atq; omnium membrorum omniumq; sensuum perfectam continentiā: da puritatem, nuditatem, libertatemq; internam, & introuersionem essentialem. Cōforma spiritū meum humano ac beato spiritui tuo, animā meam sanctæ animæ tuæ, & corpus meum incontaminato corpori tuo. Luce diuinitatis tuæ serena atq; illustra intima mea. Credo te esse in me secūdum ipsam diuinitatem tuam: digneris igitur per oculos meos adspicere, per aures meas audire, per linguam meam loqui, & per cætera mēbra mea operari quod tibi placitum est. Absolue me ab omnib⁹ quæ me prępediunt, quò minus tibi perfectè vniri possim. Per dignissima vulnera tua introduc me in nudum animæ meæ fundum, & transfer in te Deum meum, originē meam: vt venā aquarum viuentiū in me sentiam, te clarè cognoscā, te ardenter diligam, tibi sine medio vniar, & in te per tranquillam fruitionē quiescam, ad laudē nominis tui. Exaudi me Domine mi, non pro mea voluntate, sed pro tuo beneplacito: exaudi me, sicut tuo honori, meæque saluti cōgruere nosti.

O Maria mater Dei dulcissima, ô reginā cœli gloriosissima, miserere mei. Intercede pro me ô candidum lilium fulgidæ semperque tranquillæ Trinitatis, vt per te perfecto amore filium tuum Iesum Christū constringam, & sim homo secundū cor eius. O vos oēs sancti sanctæq; Dei, & beati spiritus angelici, subuenite mihi. Orate ꝓ me ô immarcessibiles flores patriæ cœlestis: vt ꝑ vos summo regi placeam, de cuius aperta mellifluaq; contemplatione semper iucundamini.

Eia misericordissime Iesu, miserere Ecclesiæ tuæ, miserere omnium ꝓ quibus sacrosanctum sanguinem tuum fudisti. Conuerte miseros peccatores. Reuoca hæreticos atq; schismaticos. Illumina infideles te ignorātes. Adesto omnibus, qui in necessitate, & tribulatione aliqua constituti sunt. Adesto his, qui se precibus meis cōmendauerunt, vel cōmēdati esse cupiunt. Adesto parētibus, propinquis, & benefactorib⁹ meis. Redde omnes tibi placentes. Da viuis veniā & gratiam, da fidelib⁹ defunctis requiē lucemq; sempiternam. Ego pro omnibus offero tibi preciosum sanguinem tuum: offero quicquid pro nostra salute facere, & pati voluisti: offero merita totius humanitatis tuæ.

O altissima, clementissima, & benignissima Trinitas, Pater, & Filius, & Spiritussanctus, vnus Deus, doce, dirige, & adiuua me sperantem in te. Eia Pater, ꝑ infinitam potentiam tuam, stabili memoriam meam in te, & eam sanctis diuinisque cogitationibus reple. Eia Fili, per æternam sapientiam tuam, clarifica intellectum meum, & cum agnitione summæ veritatis, meæq; vilitatis perorna. Eia Sancte spiritus qui es Patris & Filij amor, per incōprehensibilem bonitatem tuam, transfer in te voluntatem meam, & eam inextinguibili charitatis ardore succende. Vtinam ô adoranda Trini-

Trinitas, vtinam tam perfectè diligere, & laudare te possem, quàm perfectè diligunt, laudantq; te omnes sancti atque angeli tui. Ecce Domine sicut possum magnifico sapientem & benignam omnipotentiam tuam: benedico omnipotenti, & benignæ sapientiæ tuæ: glorifico sapientem & omnipotentem benignitatē tuam. Sed quia te dignè laudare non sufficio, tu teipsum digneris perfectissimè laudare in me. Si haberē amorē omnium creaturarum, libenter illū in te solum conuerterem.

O Domine Deus. O charum principium meū. O essentia summè simplex, summè tranquilla, & summè amabilis. O abyssus summè dulcis, summè deliciosa, & summè desiderabilis. O amœna lux mea, & suauis iucūditas animę meę. O torrens inæstimabilium voluptatū. O pelagus ineffabilium gaudiorū. O incircunscripta plenitudo omnis boni. O Deus meus & omnia. O summa sufficientia mea. Quid volo præter te? Tu es vnicum & incōmutabile bonū meum. Te solū quærere debeo: te solum quęro & concupisco. Eia trahe me post te. Cōcrema me igne flagrantissimi amoris tui. Attende desolatam egestatem, ignorantiam, & cæcitatem meam. Aperi mihi pulsanti: aperi orphano te inclamanti. Immerge me in abyssum diuinitatis tuæ, totumq; absorbe, & vnū spiritū tecum effice: vt delitias tuas in me habere possis, &c.

Si quis exercitium istud nimis prolixum esse iudicat, potest illud partiri in plures horas, vel etiam summatim paucis verbis, aut sine verbis, complecti.

Quid ascetæ in prædictis perseueranti sperandum sit: item qui perficiatur vnio mystica: nonnulla quoque mentis eò spectantia, & de apice mentis seu fundo animæ.

CAPVT XII.

Perseuerandum. SI Tyro spiritualis sese quotidie hoc modo exercuerit, Deoq; vnierit: si per interna colloquia & amorosa desideria incessanter illi se adiungere studuerit: si constanter in abnegatione mortificationeque sui perseuerauerit, & neque propter crebros lapsus suos, neque propter innumeras distractiones mētis suæ sanctum propositum deseruerit: omnino perueniet ad perfectionem mysticāque vnionē, si non in vita sua, saltem sub mortem. Quod si nec tunc peruenerit, perueniat certissimè post mortē carnis. Nā in æternitate fruetur ipsa perfectione, tātò plus aut minus, quanto maiori vel minori desiderio hic eam prosequutus fuerit, Deus enim pro sanctis desiderijs æternam mercedem nobis redditurus est, etiamsi in hac peregrinatione nunquàm cōsequamur quod desideramus. Ergo viriliter agat ascera: perseueranter petat, quærat, pulset, longanimiterque expectet: memor fidelis promissionis Domini Iesu dicentis, Omnis qui petit accipit, & qui quærit inuenit, *Luc. 11.* & pulsanti aperietur, congruo scilicet tempore. Credat nec minimā quidem precationem, nec minimū suspiriū piè ad Deum emissum, posse sine fructu esse. Optatā perfectionem quam nondū habet, amet in alijs singularibus Dei amicis. Propter dona quæ Dominus illi cōfert, gaudeat, & ipsi Deo gratias agat: sic enim ab omni inuidia alienus, bona aliorū per charitatē synceramq; gratulationem, sua faciet.

Poterit magno cū fructu frequenter hæc verba versare animo: O Domine Deus tu mihi semper præsens ades, tu in fundo animæ meæ habitas. O simplicissimū atq; iucundissimū bonū, quando te inueniam, & tibi tenacissimè adhærebo? O desiderabile principium meum, quando in te reuertar, & deposita veteri forma, supernaturaliter transformabor? Eia Domine miserere mei pauperrimi exulis, miserere mei vilissimi peccatoris. Emunda & sanctifica cor meū: subleua, & illumina mentē meam. Effice me intus purum, simplicē, nudū, ac liberū: effice me hominē secundū cor tuum. Accende & penitus concrema me igne amoris tui; vt anima mea tota liquefacta, effluat in te, tibiq; sine medio vniatur, ad laudem nominis tui. O Fili Dei viui Iesu Christe, conforma me sacræ humanitati tuæ.

Fœlix illa anima, quæ puritati cordis *Puritas cor* sanctæq; introuersioni iugiter studet, & *du.* priuato amori seu propriæ voluntati propriæq; quęsitioni prorsus renūciat. Hęc enim magis ac magis Deo appropinqua remeretur. Tandē verò superioribus eius viribus diuina gratiæ sublevatis;

cla-

clarificatis, & exornatis, vnitatem nuditatemque ſpiritus obtinet, & purū atq; indepictum amorem ſimplicemq; cogitationem (quæ cogitationum expers eſt) adipiſcitur. Iam itaque quum excellentis indicibilisq; gratiæ Dei fit capax, ad viuum illum fontem qui ab æterno manat, ac ſanctorū mentes ſatis ſuperque reficit, perducitur. Iam vires eius ad inſtar ſtellarum lucēt, & ipſa fit idonea ad contemplandū diuinitatis abyſſum, ſereno, ſimplici, & iucūdo intuitu, abſque imaginatione, & ſine aliqua intellectus admixtione. Vnde quando ſeſe ad Deum cum amore integrè conuertit, incomprehenſibili luce in fundum eius effulgente, rationis & intellectus oculus reuerberatus, caligat: ſimplex verò ipſius animæ oculus (nempe pura, nuda, vniformis, & ſupra intellectum eleuata cogitatio) manet apertus. Porrò, naturali lumine intellectus à tanta claritate obſuſcato, anima nihil in tempore adſpicit, ſed ſupra tempus & locū erecta, quandam æternitatis proprietatem aſſumit. Nam imagines & diſtinctionem conſiderationēq; rerū admittens, iam experimento diſcit, Deum longè tranſcendere omnes corporales, ſpirituales atque diuinas imagines, & quicquid intellectu apprehendi, quicquid de Deo dici ſcribive, quicquid nominis ei imponi poteſt. Clarè perſpicit talia omnia à veritate diuinæ eſſentiæ in infinitum diſtare: ob idque eandem eſſentiam innominabilem eſſe. Ignorat tamen quid ſit Deus, quē ſentit. Hinc præcognitione facta ſiue cognitione, in ſolo amabili, nudo, ſimplici, & ignoto Deo quieſcit. Lux quippe diuina propter nimiam ſui claritatem inacceſſibilis eſt: vnde & caligo appellatur. Suſcepit hic anima verbum abſconditum, quod Deus in interno ſilentio & ſecreto mentis receſſu loquitur. Hoc ſuſcipit: atque vnionis myſticæ cōplexum fœliciter experitur. Vbi enim intellectū omnesq; imagines per amorem exceſſit, & ſupra ſemetipſam euecta eſt (qđ ſolus Deus ei preſtare poteſt) iā à ſe defluēs ꝓfluit in Deū: tuncque Deus pax & fruitio eius eſt. Illa ergo in tali mentis exceſſu poſita, iure cantat, In pace in idipſum dormiam & requieſcam. *Pſal. 4.* Defluit (inquam) amans anima, deficitque à ſeipſa: & velut ad nihilum redacta, in abyſſum æterni amoris collabitur: vbi ſibi mortua viuit in Deo, nihil ſciens, nihil ſentiens præter amorem quem guſtat. Perdit enim ſe in vaſtiſſima diuinitatis ſolitudine atque caligine: ſed ſic ſe perdere, poti⁹ ſe inuenire eſt. Ibi ſanè quicquid eſt humanū exuens, & quod eſt diuinū induens trāsformatur mutaturq; in Deum: *Anima in Deum trāſformatur.* ſicut ferrū in igne poſitū formā ignis accipit, & trāſmutatur in ignē. Manet tamē eſſentia animæ ſic Deificatæ, quemadmodu ferrū ignitū non deſinit eſſe ferrū. Igitur ipſa anima, quæ prius erat frigida, iam ardet: quæ prius erat tenebroſa, iam lucet: quę prius erat dura, iam mollis eſt. Planè tota Dei color eſt: quia eſſentia eius eſſentia Dei ꝑfuſa eſt. Tota diuini amoris igne concremata, totaque liquefacta, tranſijt in Deum, & ei ſine medio vnita, vnuſque ſpiritus cum eo effecta eſt: ſicut aurum & æs in vnam metalli maſſam conflantur. Cæterùm illorum, qui in Deum ita excedunt, & rapiuntur, diuerſi gradus ſunt: nā eo quiſq; profundiùs atq; ſublimius in ipſum Deum pertingit, quò efficaciùs ardentiuſq; ſeu amoroſiùs ſe ad eum conuertit, & quò perfectiùs in ipſa conuerſione oēm propriam quæſitionem repellit.

Dionyſius Areopagita in libello, quē de Theologia myſtica ad Timotheum ſcripſit, ita ipſum Timotheum ad prædictam vnionē exhortatur: Tu, inquit, Timothee chariſſime, per intentiſſimā ad contuenda myſtica ſpectacula exercitationem, relinque & ſenſus, & intellectuales operationes, & ſenſibilia, & intelligibilia omnia, & quæ ſunt, & quæ non ſunt, omnia: intēdeq; teipſum pro viribus per quandam ignorantiam, vt illi iungaris qui ſuper oēm ſubſtantiam ſcientiamq; eſt. Sanè, vbi liberè, abſolutè, & purè à teipſo atque ab omnib⁹ exceſſeris: tum ſublatis omnibus, ipſe expeditus ab omnibus euolabis ad ſuperſubſtantialem diuinæ caliginis radium. Et paucis interiectis, ait: Contemplator viſibilia, & intellectualia deſerēs, ingreditur myſticam ignorationis caliginē: in qua omnia ſcientiæ, & cognitionis præſidia terminās, totus fit in eo qui tactū penitus viſumq; refugit, ac tranſcēdit omnia. Et paulò poſt: Ad hanc, inquit,

quit, perlucidam liquidissimamq; caliginē admitti, & per visus scientiæq; priuationē videre ac scire eum qui aspectum omnem scientiamq; transcēdit, oramus: hic enim non videre, & non scire, verè videre atq; scire est. Idem Dionysius scribens Dorotheo diacono de illa caligine loquitur in hunc modum: Diuina caligo est lux inaccessibilis, in *Caligo diuina.* qua Deus habitare dicitur. Hæc propter eximiam, & quæ substātiæ supereminet claritatem, inuisibilis est: atq; eadē propter immēsam supersubstantialis luminis ex se manantis copiam, est inaccessibilis. Ad hāc pertingit eaq; absorbetur, quisquis Deum nosse ac videre meruit: etiam eo ipso quod neque videt neq; cognoscit, familiariùs iungitur illi qui visionem oēm cognitionemq; transcendit: sciens eum esse super omnia quæ in sensum atq; intelligētiam cadunt, & cū Propheta pronuncians ac dicens: Mira- *Psal. 138.* bilis facta est sci ntia tua ex me, cōfor- *2. Cor. 5. 12* tata est, & non potero ad eam; quemadmodum sanctus admirandusque Paul⁹ Deum cognouisse memoratur, qui illū supra omnem scientiam atq; intelligentiam esse cognouit. Quocirca & vias ei⁹ *Rom. 11.* inuestigabiles esse dixit, & inscrutabilia iudicia illius atq; inenarrabiles gratias, pacemque eius omnem sensum exuperare testatus est. Inuenerat enim eum q est super omnia, ipsumq; supra modū humanæ intelligentiæ nouerat: quoniā *Philip. 4.* cuncta transcēdit qui author omnium est. Hæc Dionysius Pauli Apostoli discipulus.

O sanctam illam animā, quæ à Deo singulariter visitata, & supra omnia creata suptáq; propriam operationem eleuata, in vi memoratiua nudatur omnibus imaginibus, & meram puritatē atq; simplicitatem sentit: in vi intellectiua percipit præfulgidas illuminationes solis iustitiæ, & diuinam veritatem agnoscit: porrò in vi amatiua, sentit æstū quēdam quieti amoris, siue contactum Spiritussancti tāquam fontem viuum, manantem riuulis æternæ suauitatis: atque ita ad excellentem cum Deo vnionem inuitatur, introduciturque. O felicem illam horam. Tunc nimirum anima supernaturali iucundissimáque solennitate & gaudio vernantissimo intus perfruitur, ac futurā beatitudinem aliquo modo prægustat. O quàm beatus est qui fragantissimum illud ver, & æstas illa amœnissima exoritur: cuiq; diuinam copulam vel ad momentum experiri cōcessum est. Is enim ad id perducitur, qđ nec ratio nec intellectus capere, neque lingua exprimere potest. Per sapientem ignorātiam, & per intimum amoris cōtactum, melius Deum cognoscit, quàm exteriores eius oculi visibilem solē cognoscant. Vsqueadeò stabilitur in Deo, vt Deum sibi viciniorem esse sentiat, quàm ipse sit sibi. Vnde & Deiformem superessentialémq; vitam iam ducit: factus Christo secūdum spiritum, animā, & corpus, conformis. Siue comedat, siue bibat, siue vigilet, siue dormiat, semper in eo Deus operatur, qui superessentialiter viuit in illo. Talem ipse Deus docet de omnibus, & spitituales mysticosque sensus ei aperit. Creberrimè vel etiam indesinenter eum visitat, astringit, osculatur, illustrat, accendit, penetrat, & implet. Nam quum anima eius sit iam speculum clarum sine macula, diuino soli cōuenienter obiectum substratumque, ipse sol iustitiæ non potest non assiduè stillicidia gratiæ, radios sapientiæ, & charitatis scintillas in eam diffundere. Valdè quidem sublimiter atq; mirabiliter Deus se nonnunquam animæ perfectæ reuelat atq; manifestat: nondum tamen se ostendit sicuti est in sua ineffabili gloria, sed sicut in hac vita videri potest.

Porrò fieri nequit, vt anima ad intimā istam cum Deo vnionem pertingat nisi tota munda, & simplex effecta similitudinē Dei habeat. Vt igitur ipsa Deo vniri mereatur, sese ab omni peccato atque ab omni delectatione liberā (quātū fieri potest) seruet, & affectū intellectūque suum ab omni creatura expediat. *Quo pacto anima intimè Deo possit vniri.* Oret Deum vt se tam purā nudámq; faciat, quàm pura ac nuda erat, quando in fonte sacri Baptismatis renata est: sic .n. liberè refluet in illum. Per profundam humilitatem se semper vilissimam atq; indignissimam esse agnoscat, se diuinæ voluntati penitus subijciat, & mentem in Deum subleuatā habeat. Grauia pec- *Vnionem illam impedientia.* cata grandisq; propriæ voluntatis mortificatio, nos reddunt Deo multùm dissimiles, & sunt velut muri densissimi, quibus à Deo disiungimur. Etiam modi-

dicus amor tenuiſq; affectus, quo quis mortali creaturæ adhæret, & verbulum otioſum, aut buccella cibi aliter quàm oportuit ſumpta, atq; aliæ huiuſmodi minutiores offenſæ, & inordinationes, non permittūt vt Deus (qui eſt ſumma puritas) intimè vniatur animæ, niſi pri⁹ expientur. Denique quęlibet imago vel cogitatio de rebus caducis, ſed & cogitatio de angelis, item cogitatio de paſſione Domini, & quæuis cogitatio intellectualis, hominem in hac mortali vita impedit, quando ad myſticam cum ſuperſubſtātiali ſuperintellectualiq; Deo vnionem conſurgere vult. Ea ergo hora huiuſmodi ſanctæ cogitationes atque imagines (quæ alias vtiliſſimè, & ſuſcipiuntur, & retinentur) declinandæ relinquendæque ſunt: quia medium aliquod conſtituunt inter animam, & Deum. Quare aſceta ad ipſam vnionem pertingere cupiens, mox vt ſentit ſe amore Dei vehementer inflammari ac ſurſum trahi, reſcindat quaslibet imagines, properetque ad ſancta ſanctorum, & ad internum illud ſilentium, in quo non humana, ſed diuina duntaxat operatio eſt: ibi quippe Deus eſt agens, homo verò patiens. Dum enim vires amātis animæ ſilēt, & à ꝓpria actione quieſcunt, atq; ab omni imagine liberæ ſunt, Deus loquitur, ipſaſque vires ſicut vult afficit, ac nobiliſſimum opus in anima peragit. Vbi iam aſceta præclariſſimam Dei actionem ampliùs in ſe non ſentit, tum ſuam propriam actionem ſuaque exercitia reſumat.

Moderatio ſeruanda. Præterea ipſe aſceta in ſua introuerſione, atq; ad Deum cōuerſione, nō nimis extendat intellectum ſuum: ne ſi altiùs quàm oportet volare pertētauerit, extra ſimplicitatē aberrans, internis tenebris inuoluatur, ex quibus intolerabiles miſeriæ, & anxietates oriri ſolēt. Introuertat ſe ſimpliciter, oculum intellectus diligēter, & placidè deprimens atq; excæcans. Violentum etiam impulſum ac niſum prudenter vitet: ne prægrauet naturam, & ſe nimium debilitet. Si tamen nō potuerit ſemper effugere ſui afflictionem, nequaquam ob id perturbetur, neq; deſpondeat animum: ſed humiliter patienterq; huiuſmodi calamitatē toleret: ſuſcipiens eā de manu Domini, & eidem illam in laudem ęternā offerens. Quod quidem ſi fecerit, & exercitium ſanctæ introuerſionis conſtanter retinuerit, cœleſti manna tandem abunde reficietur, atque aliquando ſatiabitur. Nōnulli in feruidis ad Deum adſpirationibus ſe exercentes, grādem ſæpe cruciatum ſentiūt, donec dono Dei & perſeueranti conſuetudine, eò tandē pertingant, vt ſeſe ſimpliciter ac facilè exercere norint. Plerique etiam modicam compūctionem ſenſibilem ſine ſui læſione non ferunt. Aſceta ſolerter declinare ſtudeat quicquid ſerenitatem & tranquillitatē internam diſſipare poteſt: ea verò impedimenta quæ vitare nequit, offerat Deo (ſicut dictum eſt) in laudem æternam. Quando conſolationem aliquam à Deo accipit, & quando ſingulariter ab eo viſitatus, lumineque gratiæ perfuſus, extra naturale lumen ſuum rapitur, non plus ęquo admiretur id quod ſentit, nec inſolitis geſtibus ſe tradat. *A Deo viſitatus quid agat.* Non ſcrutetur quid ſit, aut quomodo ſit Deus. Lucem intus coruſcantem radientemq;, & ſaporem ſe afficientem non diſcutiat: ſed ſinens illa eſſe quod ſunt, abſque aliqua inueſtigatione in ſolo ignoto, & Innominabili Deo quieſcat. Ne verò quid ſuſpectum habeat, dum luce conſolationeq; interna abundantiùs lætificatur, ſcire debet, lumē illud quod in fundo animę lucet, & per quod quis bonitatem Dei propriamque vtilitatem agnoſcens, in vera humilitate proficit, infundi à Deo, non à maligno ſpiritu. *Diuinæ viſitationis à diabolica diſcretio.* Ipſe quidem angelus tenebrarum poteſt vanos ſuperboſque homines decipere, confictum lumen ingerendo, & falſam dulcedinē in ſanguine vel corde excitando: cæterùm mentem eſſentiamq́; animæ ſolus Deus ingredi poteſt. Aſceta in donis ipſius Dei non proprium commodum, ſed illius laudem quærat. *Donis Dei non abutēdum.* Non abutatur eis ad ſui oblectationem (nimis enim indignum foret ſtercus propriæ voluptatis cum precioſo diuinæ gratiæ balſamo commiſcere) quin potiùs omnibus donis emortuus, hoc tātùm deſideret, vt in ſe Deus delectationem, gaudium, & pacem inuenire, atq; effectu gratiſſimæ voluntatis ſuæ potiri poſſit. Semper paratus ſit carere conſolationibus quibus à Deo recreatur. Veruntamen ipſa dona Dei non repellat, neq; impe-

diat: sed humili gratoq; animo illa suscipiens, admiretur diuinã bonitatem, quæ tam indigno talia confert. Est quidem res excellẽtissima atq; iucundissima, cum Deo intus in vnitate spiritus requiescere, non tamẽ propter hoc alia bona opera relinquẽda sunt. Nam apis quàmdiu in floribus quiescit, neq; mel neq; ceram conficit. Et quid iuuat, per consolationem diuinæ visitationis cõcipere, nisi etiam partus sequatur? Sanè perseuerans resignatio in languore, sterilitate, obscuritate, & paupertate spiritus, Deo gratissima & homini vtilissima est. Porrò aliqui commodius vacãt Deo, & melius contemplationi insistũt sedendo, quam stando vel flectendo genua. Si ascera interim dum se intus exercet, euocetur, aut per obedientiam abire cogatur, non hoc indignè ferat: sed promptè hilariterq; obediens, sic externa quæq; peragat, vt interna non deserat. Nam semper se abnegare, semper resignatus manere debet, paratus pro Dei voluntate, & pro iusta hominum petitione ac necessitate, relinquere consueta sua exercitia. Debet itẽ cauere, ne immoderatæ corporis macerationi castigationiq; pro capitis sui iudicio incumbens, gratiæ & operationi Dei in se impedimentum præstet.

Appositissima similitudo.

Vertex voluntatis.

De ipsa vnione diuina quæ fit in apice mentis, nonnulli patres in hunc fere modum loquuntur: Quãdo, inquiunt, vertex voluntatis siue supremus affect⁹ amore Dei accẽditur, etiam vertex intellect⁹ siue simplex intelligẽtia desup illustratur: iãq; beata Trinitas se ipsam manifestat: Pater quidem in memoria, per simplicem cogitationis lucem: Filius verò in intellectu, per clarã cognitionem: & Spiritussanctus in voluntate, p ardentem amorem. Hinc anima (quæ lucidam illam caliginẽ caliginosamq; lucem contemplatur) à seipsa deficiens atq; in Deum profluens, vnus cum eo spirit⁹ in intimo fundo suo efficitur: & cum æterno Dei verbo (quod ibi pater cœlestis pfert) generata, nobiliter renouatur, aptaq; ad omne bonum opus seu exercitium redditur. Vnde & ipse Deus Pater de illa iam dicit, Hæc est filia mea dilecta, in qua mihi complacui. Rectè itaq; quidam amicorum Dei animam rationalem sic exhortatur: O anima generosa, serua te puram ac liberam: libertas enim preciosus thesaur⁹ est. Noli ad multiplicitatem sensuum foras excurrere, sed cohibitis ipsis sensibus, intus habita. Recipe, inquam, te in fundũ tuum: & ad Deum amorose ardenterque conuersa, vel millies per diem in ipsam diuinitatis abyssum immergere. Ibi .n. increatæ beatitudinis notitiã haud dubiè adipisceris. Ibi gaudium accipies, qđ quidem erit maximum, sed nondum erit perfectum: nam perfectũ gaudium quod nunquam interrumpetur, in sola illa cœlesti patria tibi dabitur, vbi Deũ indesinenter videbis sicuti est. Hæc ille. Reuera anima in Deum immersa atque absorpta, vltrò citroq; in diuinitate natat, & abundat ineffabili gaudio, quod etiam copiose redundat in corpus: iamque ipsa anima in hoc exilio vitam æternam inchoat. Nam cogitationes suas in Deo fixas firmatasque habet, & semper in suam originem proficit, manens iugiter coram Deo. Possidet supernaturalem quandam spiritus vnitatem, in qua velut in proprio habitaculo commorantur: inclinatq; se in diuinam essentiam vsq; ad supremam illam vnitatem, vbi Pater & Filius, & Spiritussanctus in ipsius diuinæ essentiæ simplicitate, vnum sunt. Conuersatur ergo talis anima in cœlis, nempe in vnius diuinitatis tribus personis. Et quando Deo excellenter vnitur, iam nihil ei præteritum, nihil futurum est: sed ipsa æternum. Nũc tenet, atq; in illa incommutabili æternitate (quæ Deus est) habet omnia, & supremũ ordinem distinctionemq; imaginum seu formarũ expertem cognoscit. Sic sic anima intellectu transcenso, reuolat in ideam suam, & principium suum Deũ: ibiq; efficitur lumen in lumine: Tũc sanè restinguuntur, & offuscantur lumina omnia naturalia atq; infusa, quæ infra hoc lumen vnquã emicuerunt: non aliter quàm ad splendorem fulgẽtis solis, omne stellarum lumen obtenebratur ac deficit. Nam quando lux increata exoritur, lux creata euanescit. Ergo lux animæ creata, in æternitatis lucem commutatur.

Libertas animi.

Anima in Deum immersa fœlicitas.

Qui huiusmodi sunt, nimirum q naturam sensualitatemq; suam Dei gratia præclarè vicerunt ac mortificarunt, eis anima iam iam in spiritũ transijt atque

trans-

transformata est: vnde ipsi nec prosperis nec aduersis vitiose mouentur, sed essentiali quadam pace gaudent. Nam neque spes, neque timor, neque gaudium, neque mœror, neque odiū, neque amor sensualis, & inordinatus, nec aliud quicquā turbulentū in eis durare potest. Licet verò isti amabiles homines diuino lumine copiose illustrentur, in quo clarè cognoscunt quid agere, & qd dimittere debeant: libenter tamen propter Deum alijs sese submittunt, libenter omnibus secundum Deum obtemperant, libenter infimū locum tenent. Propter dona, & multa, & excellentia quæ accipiunt, non extolluntur: quū in nihilum suum se profundissimè demerserint. Nihil omnino de se sentiunt: scientes Deū operari omnia bona quæ faciunt. In vera humilitate filialique timore iugiter permanent, & se seruos inutiles esse agnoscunt. Non solū grauiora sed & minima peccata studiosissimè (quantū in ipsis est) vitant. Culpas verò & negligentias quas ex fragilitate humana admittunt, sanguine Christi & passione seu meritis eius semper diluunt atque expiant. Eis propria instituta, & consuetudines quas aliquando assumpserant, decidunt: quia nesciunt aliquod exercitium cum proprietate retinere, quū non sint sui, sed sint Christi. Cæterùm mundo incogniti latent: nec eorum simplicē vereque Christianā, & ad cœlestia erectam conuersationem facile quis aduertit aut perspectam habet, nisi eandē cum ipsis gratiam accipiat: illi enim singulares, & inusitatos modos foris ostendere non solent. Se suaues, & benignos in conuictu, omnibusque cōmunes ac sociales exhibent: ita tamen vt ad peccatū non declinent. Non sunt multùm seueri: sed sunt clementes, & omnibus miserationis affectū impendunt. Vnde verisimile est eos nunquam posse à Deo separari: nisi fortè humilitatem (quod absit) desererent. Qui occulti filij Dei, quum verba humilia proferant, & ita se gerant, quasi nullius momenti essent: plærunque vilipenduntur etiam ab his, qui exterius aliquid sanctitatis habere videntur. Sed & ab illis qui vitam multum rigidam ducunt, quique in austeritate externa secundū propriam voluntatem assumpta potissimū confidunt, nonnunquam despiciuntur: propterea quod ipsi corpusculis suis quietē atque alia necessaria ad honorē Dei rationabiliter concedant, vt scilicet corpus spiritui melius seruire possit. Deus aūt plus delectationis in quolibet eorū inuenit, quàm in multis alijs hominibus, qui sibi intimè vniti non sunt.

Perfecti humiles sunt, si qui alij.

Luc. 17.

Pauci supra vires suas naturales assurgunt (& certè nullus propria industria per seipsum illas transcendere potest, sed solus Deus hominem perseueranter humiliterque orantē, & facientem quod in se est, supra eas euchit) pauci supremū affectū, & simplicem intelligentiam, apicēque spiritus, atque occultū animæ fundum norunt. Imò verò plærisque vix persuaderi posset, hunc fundum in nobis esse. Ipse enim longè interior sublimiorque est, quàm sint tres vires superiores: nā virium illarū est origo. Omnino simplex, essentialis, atque vniformis est. Itaque in eo nō est multiplicitas, sed vnitas: & ipse tres vires superiores vnū sunt. Hic summa est tranquillitas summūque silentium: quia nunquam aliqua imago huc pertingere potest. Nos secundū hunc fundū (in quo diuina latet imago) Deiformes sumus. Idē fundus q tēdit in quādā abyssum, cœlū spirit⁹ dicitur: nā in eo regnū Dei est, dicēte Dño, Regnū Dei intra vos est. Regnū verò Dei, est ipse De⁹ cū vniuersis diuitijs suis. Iste ergo nud⁹ atq; indepict⁹ fund⁹ supra omnia creata & supra sensus viresq; oēs eleuatus est, locūq; ac tēpus excedit, manens perpetua quadam adhæsione in Deo principio suo: est tamen essentialiter intra nos, quia abyssus animæ, & intima eius essentia est. Hic fundus quem lux increata iugiter irradiat, dum homini aperitur, eique illucescere incipit, valde eum afficit, & allicit. O nobilem fundum diuinumque templum, à quo Deus nunquam recedit. O fundum præclarissimum, in quo sancta Trinitas habitat, & in quo ipsa æternitas gustatur. Vel vna perfecta in hunc fundū ac Deum ipsum conuersio, multis alijs exercitijs atq; operibus præstatior est, & vel decem pluriúmve annorū amissa tempora reuocare potest. Nimirum fons aquæ salientis in vitam æternā in hoc fun-

Pauci occultum animæ fundū norunt.

Luc. 17.

Regnum Dei quid.

Vnica ad Deum perfecta conuersio quāti sit momenti.

Ioan. 14.

fundo scaturit: quæ quidem aqua tātæ efficatiæ atque suauitatis est, vt oēm vitiorum amaritudinem facilè depellat, facileóoēm naturæ rebellionem euincat ac superet. Mox enim vt bibita est, per totam animæ & corporis regionem diffluit, & miram puritatem miramq; fœcunditatem vtriq; præstat. Non debemᵘ cessare ab oratione, donec ex eo fonte bibere mereamur. Nam vbi vel vnicam eius guttulam perceperimus, iam res vanas labentesque creaturas sitire nō poterimus: sed solum Deum, solum Dei amorem sitiemus. In quo amore quanto amplius creuerimus, tanto magis in vnione diuina proficiemus: & quo perfectius Deo vniti profundiusq; in eum immersi fuerimus, hoc clarius eum in ipso, & per ipsum cognoscemus: rursum quanto lucidius eum cognouerimus, tanto ardentius diligemus. Aliqui serius, aliqui citius ad venā illam aquæ viuæ peruenientes, supernaturali lumine excellenter illustrantur. Sed & nonnullos Deᵘ celerrimè ad perfectionem perducit: quos etiam repentè plerunq; perueniens tam validè in se rapit, vt resistere nequeant. Beatus est, qui vel post plurimos annos in continuo labore atque conatu fodiendi transactos, tandem ipsam aquarum viuentium venā in fundo animæ suæ inuenire meretur. Non est mirum, si oporteat hominem ante cubiculum regis æterni diu excubare diuque pulsare, & expectare, priusquam intro admittatur. Deus increata abyssus spiritum nostrum creatam in se vocare secumq; vnum facere dignetur: vt ipse spiritus noster profundissimo diuinitatis mari immersus, feliciter in spiritu Dei se perdat. Hic enim omniū exercitiorum omniūmq; scripturarum & præceptionum scopus ac finis attingitur atque obtinetur.

Absoluto hoc libello, nos ea quæ scripsimus, sanctæ matris Ecclesiæ patrumq́ orthodoxorum iudicio submittimus: in cuius Ecclesiæ fide, & viuere, & mori desideramus, ad gloriam Dei, qui est benedictus in æterna secula, Amen.

FINIS.

APPENDIX DESVMPTA EX Libris D. Ioannis Thauleri, atque aliorum patrum.

De interna vitæ incundo initio, & tentationibus afflictionibusq́ subsequentibus, ac postrema perfectione admirabilisq́ vnione.

CAPVT I.

INSIGNIS sublimiterq; illuminatus Theologus D. Ioannes Thaulerus diuersis locis loquens de eo homine q internam vitam sectatur, ita ferè ait: Qui internæ vitæ desiderio accensus seipsum diligenter inspicit, & abradit atq; amputat, quicquid in conuersatione sua, in amore, in intentione, in verbis, in operibus, vestimentis, ornatu, amicis, commoditatibus, oblectamentis, moribus, totaq; vita sua inuenit, quòd impedimentum præstat, quò minus Deus in ipso viuat atque operetur, & cuius vera causa Deus nōn est, is postquam omnia illa obstacula resecuit, conuenienterque reiecit, miram intus dulcedinem sensibilem, mirámque voluptatem experiri solet: quæ iucunda, & delitiosa satietas internaq; consolatio, omne mundi gaudium superat & excedit. Nonnulli eorum qui ita sese ab impedimentis elongauerunt, dum dulcissima amoris signa à Deo nobis in cœlo, & in terra mirabiliter exhibita, innumeraq; bona creatūris omnibus ab eodem præstita studiosè attendūt: dum considerant vt omnia vireant, floreant, & Deo plena sint, vtq; incomprehēsibilis benignitas Dei creaturas oēs maximis donis perfundat: dū considerant vt Deus ipsos diu tolerarit, quæ-

Perfectam omniū rerū abnegatione sequitur voluptas incredibilis

quæſierit, inuitarit, commonuerit, expectarit: dum conſiderant, vt ille propter nos homo factus multa pertulerit, & vitam animamque ſuam ſacratiſſimã, ac ſeipſum totum pro nobis obtulerit: dum conſiderant, ad quam ineffabilem Deus ſuipſius viciniratem coniunctio nemque ipſos vocarit, & vt beatiſſima Triniras cupiat illos ſui fruitione perenniter gaudere, quæ etiam ob id tamdiu eos præſtolata eſt: dum inquam hæc mira ſtupendaque Dei opera & ineffabilium donorum eius exhibitionem, atque occultæ bonitatis effluxus, amoroſa contemplatione veraque dilectione percurrunt, tantam plærunq; mentis iubilationem concipiunt, & tanta exultatione intus replentur, vt eam corpus fragile continere non poſſit. Vnde fit, vt illa in verba vel ſingulares aliquos geſtus erũpat: quod niſi fieret, ſanguis fortaſſe (ſicut frequenter accidiſſe conſtat) ex ore exultantium ebullitet, aut certè ipſi grande periculum ſeu grauem læſionem incurrerent. In hunc videlicet modum, illi copioſa dulcedine à Deo intus perfunduntur, & ei per internum amplexum ſenſibili vnione copulantur, oſculaque præſuauia ab eo accipiunt. Maximè verò interdictũ omnibus eſſe debet, ne iſtiuſmodi hominib⁹ in hac parte impedimentum præſtent. Piè tolerãdi ſunt, & etiã Euchariſtia eis in loco à turbis remoto porrigenda eſt, ſi cõmodè fieri poteſt: ne quis ignarus inſolitos eorum geſtus videns, offendatur. Cæterùm hos ipſos, qui eximijs donis Dei præuenti exultationem ſuam verbis ac geſtibus prodere coguntur, oportet ad potiora adſpirare, & quam citiſſimè poterunt illos geſtus in ſe reprimere. Tales nonnũquam etiam quẽdam ſtuporem ſeu exceſſum mentis, ꝓpter nimiam gratiæ opulentiam quam ſentiũt patiuntur: ſed & mira in formis atq; imaginibus vident. Quamuis autẽ hoc poſſit eſſe bonũ, non tamen eſt optimum. Nam & vnio illa ſenſibilis, quæ foris in natura cũ aliquo medio fit, ex ſe quidem bona eſt: ſed hac incomparabiliter præſtãtior eſt veriſſima illa vnio, quam perfecti intus in ſpiritu abſq; medio experiuntur.

Deuotorũ geſtus ſingulares.

Poſtquam autem homo ab omnibus abſtractus, iam puer eſſe deſijt, & abundè refocillatione diuinæ dulcedinis roboratus eſt, tum Deus panem cibarium ei porrigit, vtpote iam viro, & virilis ætatis annos in ſpirituali vita aſſequuto. Expedit prorſus, vt is duro ſolidoq; cibo paſcatur, nec decet eum deinceps lacte foueri. Neceſſe eſt, vt ipſe iam puerilibus ludis relictis, negotiari, & victum ſuo labore conquirere, cœlique ſæuitiam ac tempeſtates perferre diſcat. Deus igitur vaſtam, tenebroſam, deſolatamque viam illi proponit: per quam eum deducens, aufert ſiue occultat ab eo omnia dona, quæ illi vnquam largitus fuerat. Hic iam homo totus ſibiipſi relinquitur, ita vt nullam Dei notitiam in ſe remanſiſſe putet. Omnia exercitia ſua, & quæcunque facit aut dimittit, ſibi prorſus inſipida ſunt: vnde & anima eius præ tædio in illis dormitat. Vix ad monumentum in pia, & ſancta aliqua cogitatione perſiſtere poteſt; adeò inſtabilis eſt mens eius. Si ad Deum ſe reuocat vt illi intendat, mox inde veluti depellitur excutiturque. Totum tempus ſuum ſe perdere, & in his quæ agit (quantumuis ea bona ſint) cœleſtem ſponſum ſe offendere arbitratur, pro quibus etiam graues pœnas poſt hanc vitam ſe luiturum formidat. In initijs conuerſionis eius, volens Deus eum ad ſe allicere, ſicut anceps auem eſca obiecta allicit, crebro eum ſuis illuſtrationibus viſitabat, ſuauiſſimoque amoris ſui igne inflammabat, & dulcedinem ſuam guſtare faciebat: muneribus gratiæ ſuæ voluntatem eius ita trahens, vt quicquid ipſe vellet, etiam ille vellet. At nunc alia via ei gradiendum eſt. Iam enim Deus auſteritatem rigoremque prætendit, & dura atque aſpera exhibet. Vnde ille ſibi derelictus, grauiſſimam in ſe rebellionem ſentit, & talem ac tantam preſſuram plærumque incurrerit, vt vtrum Deum vnquam bene habuerit vel etiamnum habeat, penitus ignoret. Tam acerbo dolore coarctatur, vt ampliſſima mundi ſpatia illi nimis anguſta eſſe videantur. Deum non ſentit, Deum non cognoſcit: & tamen cætera omnia nihil eum delectant, nihil ei ſapiunt. Ipſe itaque pendet velut inter duos parietes, in quorum neutro requiem capere poteſt. Non eſt quò ſe vertat, nõ eſt quod agat, niſi hoc tantùm vt ſe

Iucundum initium af-flictiones ſubſequuntur.

Animæ rebellio.

Ignorãtia.

se sessum recipiat, & dicat: Salue amaritudo amarissima omnis gratiæ plena. Certè si infernus in hac vita haberi posset, grauius inferno sibi videretur esse, impēse amare Deum, & tamen eodem dilecto penitus carere. Iam verò etiam fœdæ acerbæque cogitationes, & vitia quæ iam pridē se vicisse credebat, vires in eo resumunt, grauissimeq; illum impugnāt, & fortè molestiùs quàm olim, quum eisdem vitijs malè subiectus viueret. Sed plærunque quo sacratiora sunt tempora, eminentioresque solennitates, eo magis affligitur obruiturque impedimentis: ita vt nec vnam orationem Dominicam vel salutationē Angelicam liberè explere possit. Insuper permittit Deus, vt omnis vita & cōuersatio eius tanquàm vana à plurimis irrideatur, vtque ipse etiam ab his qui boni esse, & exteriori sanctitate præcellere videntur, vilis habeatur contemnaturq;.

Nota.

Tu, quisquis hæc experitis, non declines ad vana solatia, sed esto fidelis cœlesti sponso: viriliter age, probè te gere: nā certissimè Deus tuus tibi proximus adest. Tantum viuæ fidei stipiti fortiter innitere: indubitanter melius habebis, omnia prosperè cedent. Sed quid dicimus? quum huiusmodi desolato ac misero homini (quamdiu in hac gemebūda afflictione positus est) persuaderi nequeat, intolerabilem hanc obscuritatem, & internas tenebras posse vnquam in lucem mutari. Omnino tamen si vera vult pace gaudere, debet in huiusmodi derelictione, pressura, & spiritus paupertate, resignatus esse, atque ab omnibus internis delitijs animum liberum expeditumque habere. Deprimat igitur sese in gratissimam Dei voluntatem: paratus hanc calamitatem sustinere, quādiu illi visum fuerit. Profectò multo verius vtiliusq; in tanta spiritualis hyemis asperitate Deum præsentem habet, quàm vnquam in omnibus iucundæ consolationis æstatibus habuit. Vnde ipsis diuinę gratię blandimentis quibus interdum refouetur, hoc tribulationis exercitium præferre debet. Porrò, interim dum tantis afflictionibus à Domino exercetur, satis edat & bibat, vt par sit illis ferendis. Huiusmodi autem pressuræ nonnūquam ex naturali hominis indispositione, nonnunquam ex aeris inæqualitate, nonnunquam ex maligni spiritus operatione oboriri solent: sed vndecunq; acciderint, de manu Domini suscipiendæ sunt, cuius permissu eueniunt.

Resignatio sui.

Tribulationis exercitium blandimentis gratiæ præferendum.

Pressura diuersis è causis orta.

Irresignatus quisque dum in hunc modū duris scopis à Domino atteritur, omnia se perdidisse arbitratur: vnde & in grauem tristitiam horribilemq; desperationē prolapsus dicit: Iam de me actum est, Perij, lumen perdidi. Omnis gratia à me recessit. Cæterùm qui essentiali veritate intra se frui cupit, ad hoc eniti debet, vt resignato liberoque animo & Deo, & seipso, & creaturis omnibus carere possit, verā pacem intus interim retinens. Fœlix igitur ille est, qui an gustijs & pœnis afflictus, non aliquid inquirit, quo illas euadat, sed ad finem, & vltimum vsque punctum eas sustinet: nolens de cruce descendere, nisi Deus illum soluat ac deponat. Fœlix planè qui se in abyssum diuini beneplaciti ita demergit, & terribilibus occultisque Dei iudicijs ita resignat, vt in huiusmodi doloribus ac pressuris non tantum vna hebdomada, aut vno mense, sed vsque ad extremi iudicij diem, vel etiam perenniter persistere paratus sit: non recusans ipsius quoque inferni tormenta (si Deus ita vellet) subire. Quæ quidem resignatio, omnem aliam resignationē longè vincit. Vel mille mundos relinquere, in huius resignationis comparatione, nihil est. Hoc ipsum quod sancti martyres animas pro Deo fuderūt, huic resignationi collatum, parum est. Illi enim diuina cōsolatione affluentes, pœnas omnes pro ludo habebant, hilariterq; mortem excipiebant: Sed intus carere Deo, pœnas omnes incomparabiliter excedit.

Perfectæ resignationis eminentia.

Vbi Deus hominem per cruces varias satis superque ad excellentem gratiam percipiendam præparauit (magis enim hæ illum præparant quàm præparare possent quæuis alia exercitia) videns eum probè se gerere, & tantas afflictiones, tantamque derelictionem patienter sustinere, tandem aduenit, ac seipsum in mentem illius (quam nihil nisi ipse idem Deus satiare potest) effundit, eamque sibi sine aliquo medio vniens, superessentiali bono quod ipsemet est, copiosè adimplet: vnde, & illa vndique superfluit. Hic inquam Deus

Cruces sequitur vnio diuina.

spiritui humano seipsum abundantissimè largitur, quod lõgè lateque excedit quicquid homo vnquam desiderauit. Hic iam ipse homo colliquescẽs defluit in suam originẽ Deum. Rapitur enim in amabilem, & infinitam diuinitatis abyssum, siue in diuinæ solitudinis caliginem, omnem intellectum omnemq; rationem superantem: & supra imagines transformatus, formaque suipsius destitutus, ad statum quendã imaginum expertem pertingit: atque intantũ Deificatur, vt quicquid ipse est, & agit, hoc Deus in ipso sit atque operetur. Tã sublimiter supra naturæ suæ modum effertur, vt quod Deus est essentialiter per naturã, hoc ipse fiat p gratiam. Licet enim creatura esse non desinat, totus tamen diuinus ac Deiformis efficitur. Igne amoris totus cõcrematus emoritur: sed ei sic emortuo atque ad nihilum redacto, Pater manifestus est, vnaq; Verbum, & Spiritussanctus. Hic seipsum homo se perdidisse percipit, nec vsquam vel agnoscit, vel inuenit, vel sentit seipsum: nihil namque nisi vnam simplicissimam essentiam (quæ Deus est) nouit. Hic enim spiritus creatus liquescit & immergitur in spiritum increatum, totusque absorbetur ab eo. Iam itaque nihil ibi est, nisi pura diuinitas, & essentialis vnitas. Hic sanè Deus hominem afflictum ex omnibus angustijs atque calamitatibus eripit, mirabiliterque illuminat, decussis ab interioribus oculis eius veluti squammis quibusdam. Hic datur homini clarissima proprij nihili sui cognitio. Hic omnia eius debita siue peccata remittuntur. Hic præstatur ei vera pax, verum gaudium, & vera orationis stabilitas. Planè in eo homine qui vnus spiritus cum Deo effectus est, ipse Deus sine occasione operatur. Vnde & illius hominis opera operibus omnium aliorum, qui non ita Deo vniuntur, potiora sunt, quum Deus qui omnibus melior est, ea operetur. Igitur vbi Deus cernit animam desolata calamitate obrutã, facit quod rex Assuerus fecisse legitur. Is enim quum beatam Hester reginam penè exanimatam esse, ob idque colore in pallorẽ mutato lassum caput super ancillam reclinare vidisset, prætendit illi sceptrum: & cum festinatione ac metu exiliens de solio suo, atque eam vlnis suis sustentans, osculatus est illam promisitque se ei daturum quicquid illa peteret, etiamsi dimidiam partem regni sui postulare vellet. Assuerus typum gerit Patris cœlestis, qui vbi cernit dilectam animam coram se vultu pallido (vtpote omni creaturarum solatio destitutam) assistere, spirituq; deficere, & inclinari, ilico extendit versus eam virgam auream siue sceptrum: surgensque (vt ita loquamur) de solio suo, in diuinos eam suscipit amplexus, & supra omnem infirmitatem subleuat: vbi iam tanta & tam admiranda spiritui humano contingunt, vt nullus ea explicare possit. In ipsa sceptri extensione, Deus pater vnicũ Filium suũ animæ præbet: in osculo autem supremã superessentialemque Spiritussancti dulcedinem infundit. Regnum item suum cum ea partitur: quia plenissimã illi super cœlum, & terrã, imò & super seipsum tribuit potestatem, ita vt omnium illorum domina sit, quorum ipse Dominus est. Sed in his illa non requiescit, (nam oblectationẽ spectando: quia adeò mortificata est, vt nusquã proprium cõmodum, nusquam propriam vtilitatem requirat. Quærit autẽ in omnibus Dei beneplacitum, laudem, & honorem. Vnde licet plenitudinẽ donorum Dei percipiat, æquè parata est illis carere, sicut ea habere. Sanè Deus nonnunquam ab his quos ad perfectionem perduxit, & sibi sine medio vniuit, dona sua excellentia (sicut supra dictum est) aufert, eosque in tanta paupertate relinquit, vt putares illos nihil vnquam de Deo percepisse. Nimirum eos inter terram, & cœlum, siue inter tempus, & æternitatem suspendit: dum ipsi terram despiciunt, & tamen cœlum attingere non possunt. Quin etiam vehementissimis tẽtationibus eos affligi, atq; à plurimis sperni persequutionibusq; fatigari permittit Deus. In quibus omnibus illi humiles, & resignati perseuerant: omni contumelia atq; oppressione se dignos reputantes.

Deus cuidam amico suo reuelabat p internam illuminationem omnes scripturæ sacræ sensus: edocebatq; quomodo viuerent eo tempore homines, & vt aliquorum opera corã hominibus grãdia apparerent, quæ coram Deo nulla erant,

Illuminatio

Hester 15.

Exempla notatu dignissima.

erant, aliquorũ verò qui pro nihilo ducebantur opera, magna apud Deum essent. Sed & alia mira Deus omnipotens interdum illi aperiebat. Cæterum is rogabat Dominum dicens: O benignissime Deus, ego nec hæc, nec illa volo: aufer obsecro illa à me, quia multum me cruciant. Subtraxit itaq; Deus præfata omnia ab illo, & per quinquenniũ absque consolatione eum in magnis tẽtationibus, angustijs, atq; calamitatib⁹ dereliquit. Contigit aũt aliquando vt vehementer fleret: & quum duo angeli eũ consolari vellent, dixit ad Dominum: O Domine Deus meus, ego nullã consolationem peto: sed abundè hoc sufficit mihi, vt locum illum, vbi tuipse habitas, in anima mea custodire possim, ne quid aliud in eum ingrediatur aut in eo appareat. Post quæ verba, subitò ipsum lux ineffabilis circumfulsit: & Dominus dicens illi, Ego ostendã tibi omne bonum, fœliciter eum in diuinitatis suæ abyssum immersit.

Sancta quædam virgo quum aliquãdo tam ineffabili pressura, tantaq; afflictione correpta fuisset, vt sibi cruciatus infernales sentire videretur, toto corde ad Deum cõuersa, dixit: O dulcissime Domine Deus meus, memor esto quæso, benigneq; cõsidera, me tuam pauperẽ creaturã esse, te verò sempiternũ Deum, esse Dominum & creatorẽ meum. Ecce ego me in æquissimum iudicium tuum humiliter proijcio, & gratissimæ voluntati tuæ integrè resigno in tempore atq; æternitate: parataq; sum hunc infernalẽ cruciatum, quem sentio, peręniter sustinere, si tibi ita placet. Quicquid tu pater meus cœlestis in me, & de me facere volueris, facito: nam ad omnia nunc & in ęternum qua possum humilitate, me totã offero ac trado. Hac resignatione facta, mox virgo illa supra omnia media translata, & in amabilem diuinitatis abyssum immersa absorptaque fuit. O quã fœlix absorptio. Ex eo tempore ipsa quotidie in eandem diuinitatis abyssum rapiebatur.

Altera quoq; virgo, quæ & ipsa eximiæ sanctitatis erat, quum interrogaretur quibus exercitijs ad perfectionẽ peruenisset, humiliter respondit: Nunquã ita doloribus, & pressuris obruta fui, quin maiores pro Dei amore perferre expetetem, indignam me illis ipsis tam eximijs Dei donis iudicans. Commorata sum inter angelos, & sanctos: qui æquè mihi noti sunt, vt alicui honesto viro sua familia nota est. Iã ergo quoties me intrò recipio, in meipsa summæ Trinitatis imaginem reperio, in qua, & me, & creaturas oẽs vnum cum Deo inuenio.

Rursum alia etiã vitæ sanctioris virgo cuidam à se illud ipsum percunctanti, ait: Omnem aduersitatem æquanimiter de manu Domini suscepi. Et quisquis me aliqua iniuria molestiave affecit, huic ego speciale beneficium rependere curaui, quod minimè contulissem nisi ab eo læsa fuissẽ. Nulli nisi soli Deo grauamina mea conquesta sum. Vnde & e vestigio consolationem corroborationemque ab ipso Domino accepi. Iam illi gratias ago, qui me indignam supra omnia creata misericorditer euehere, atque ad tranquillam sui fruitionem, ineffabilemque vnionem admittere dignatus est.

Item quidam perfectæ vitę medicus, interrogatus à quodã Theologo, quomodò perfectionem consequutus fuisset, in hunc ferè modum respondit: Soli diuinæ voluntati inhærere statui: in quam adeò integrè voluntatem meam transfudi, vt quicquid Deus vult, velim & ipse. Quando fame premor, quando frigus patior, Deum laudo. Siue serena, siue pluuiosa turbulentaq; aura sit: Deum itidem laudo. Quicquid ille mihi dat aut euenire permittit (siue prosperum, siue aduersum, siue dulce, siue amarum sit) lætus, id tanquam optimum ab eo suscipio: me totum illi cum humilitate resignans. In nulla re quę Deo minor est, quiescere potui: & iam Deum meum inueni, in quo requiem pacemq; sempiternam habeo.

De Deipara virgine Maria, quæ totius sanctitatis speculum, & exemplar fuit.

CAPVT II.

Ipse Thaulerus multa multumq; insignia scribit de Deipara virgine Maria, ex quibus pauca hic proponemus. Beatissima (inquit) Dei genitrix virgo Maria, omnis gratię omniumque virtutum plena, speculum & exemplar totius sanctitatis fuit. Quamdiu enim in hac vita permansit, tam perfecto (quo

Deum

Deum diligebat) amore sese in intimũ animæ suæ templum recepit atq; introuertit, vt extra Deum nullam penitus amaret creaturam. Nec vlla vnquã imago cordi eius illapsa est, quæ puræ ipsius erga Deum dilectioni, aliquid impedimenti adferret. Nam integro & indisfecto Deum prosequebatur amore, & in Deo creata omnia diligebat. Recipiebat igitur se cum vniuersis virib⁹ suis in interiorem fundum, in quo diuina latet imago, atque ibi in templo animæ suæ commorabatur: trahens minansque in illud ipsas vires suas omnes, & adorans illic vnicum Deum suum in spiritu, & veritate. Cognoscebat autem, & fatebatur dignè se Deum laudare nõ posse: vnde poscebat, vt intra se, ille laudaret atq; magnificaret semetipsum. Fundus, & omnia interiora ei⁹ prorsus Deiformia erãt: ita vt si quis cor illius inspexisset intuitus, vidisset illic Deum in omni claritate sua: vidisset processionem Filij & Spiritussancti essentialiter. Nec enim vnquam cor eius vel breuissimo temporis momento, extra Deum se vertit. Ipsa spiritu pauper, sese totam in gratissimã Dei voluntatem cum amore tanquam aptissimum instrumentum resignarat, & continuè se Deo cum profunda humilitate ac suiipsius nihilipẽsione offerebat, effecta omnis proprij desiderij, voluntatis, atq; actionis expers, haud secùs, quàm quum needũ creata esset: qđ ipsum liberũ pandebat Deo accessum in eam.

Ioan. 4.

Hinc quãdo sese ad æternitatem extendebat, anima eius ad diuinam contemplationem supra omnẽ intellectũ transferebatur, quæ in mente ipsius per omnes vires declarabatur. Nam memoria illius in simplicem lucem erecta, & supra omnes sensuales incidentias in vnitate spiritus stabilita erat. Intellectus eius splẽdidissima quadã claritate perfundebatur, in qua facilè omnes virtutes, omnes exercitiorum modos, & abdita scripturarum distinctè didicit, agnouit, intellexit. Voluntas ipsius deuotissimo quieti amoris æstu flagrabat, per quem supra creata omnia rapiebatur.

In hac autem mentis eleuatione supra imagines, & distinctionem rerum posita, diuinum susurrium siue alloquium diuinasq; inspirationes in silentio percipiebat: eiusque spiritus supra omnem propriæ actionis virtutem, superessentiali fonte perfundebatur. Quiescebat hic supra omnia in Deo, & semetipsam per immensi complexum amoris, in vastissima diuinitatis solitudine atque caligine amittebat, Deoq; sine medio vniebatur, vnus spiritus cum illo effecta: quæ quidem vnio, omnia alia creata dona, charismata, ac lumina excedebat. Hic in simplici quadam luce (quæ sine cessatione in intimo eius fundo, & suprema spiritus nobilitate renouabatur) claritatem illam quę Deus est, & creata omnia sine distinctione, vniformi intuitu adspiciebat. Videbat lumen in lumine, facta vnum cum ipso lumine: & futuram beatitudinẽ experiebatur, Deumque æterno atque inseparabili amore diligebat. Sub isto contemplationis modo, omnia creata dona, virtutes, & exercitia, infra subsistere oportebat: nã ipsa transformabatur claritate diuina supra omnem rationem atque intellectum. Et quis explicet, quantas secretorum cœlestium reuelationes præclara virgo tam sublimiter supra locum, & tempus eleuata, à Deo acceperit? Conspiciebat cum ineffabili exultatione ac voluptate perennem illam lucidissimãque claritatem, & rerum omnium ideas, vti in æternitate conspiciuntur. Reuerà si omnia mũdi gaudia, omnis pax, omnes voluptates, omniaque oblectamenta in vnum conflata, compararentur cũ minimo gaudio, quod ibi beata Virgo Maria percipiebat, non nisi merissima amaritudo essent.

Præterea, hoc ornatu ipsa dignissima virgo supra mortales omnes predita fuit, vt quantumcunque altè in Deum raperetur, non minus tamen cætera quæque adspicere, & æquè exteriorem hominem suum in sanctis moribus, atque gestibus sine interioris hominis impedimento continere ac moderari posset. Nam supremæ vires eius in suam sese vertebant originẽ, eidemque vniebantur, infimæ verò supremis obtemperabant: sicut in Adã, quum adhuc iustitiã innocentiamque originalem retineret. Qui quidem ornatus hinc illi accessit, quòd originalis culpæ expers fuerit, à qua eam præseruarat filius ipsius. Neque enim vel ad temporis momentum

Maria culpæ originalis expers.

filia iræ, aut vas immundum diabolico dominio subiectum fuit, sicut nos omnes fuimus. Nam hoc Sapientia æterna præuenit, nolens electissimum templum suum aliqua labe adspergi. Vnde etiam intima diuinitatis contemplatione siue in raptu posita, æquè diuinas laudes, & ea quæ ad cultum Dei spectabant, extrinsecus cum magno studio ingẽtiq; deuotione, ac profunda cordis humilitate, auscultabat. Et hæc non modo nullam molestiam nullumque tædium ei ingerebant: sed optatissima præ omnibus, quæ vita ista habet, illi erant.

Verbum Dei quàmlibet simplicibus depromeretur verbis, licèt ipsa melius perfectiusq; ipsum caperet, summa tamen cũ deuotione audiebat: imprimẽs illud virgineo cordi suo, summumque desiderium habens perficiendi tam minima quàm maxima quæque.

Quum cogitaret vt Dei suusq; Filius Iesus Christus semper contẽptui, semp passionibus fuisset expositus, oẽm vitã suam ad afflictiones, & sui depreßionẽ præparabat ordinabatque: quibus adeò se totam offerebat, vt nunquam illas vel abbreuiari vel minui peteret. Nam eas ad nouissimum vsq; punctum tam volũtaria subiectione semper pertulit, vt parata esset etiam æternaliter in tribulationibus doloribusque permanere, si id diuinæ voluntati placitum fuisset. Attendens enim vt ille filius suus acerbissimam passionem plenissima cũ patientia, absq; vllo murmure, ex ingẽti atque ardentissimo erga nos amore, cum gaudio spiritus ptulisset, ipsa quicquid patiendum occurrebat, flagrãti desiderio, & æstuanti dilectione cum lætitia tolerabat.

In precib⁹ suis sese, & omnia sua Deo offerebat, atque in pias illius manus cõmendabat: orans vt in se ipse gratissimam suam perficeret voluntatem. Nulli vnquam dono Dei cum delectatione inhæsit, nec ad spiritus sui voluptatẽ diuinis charismatib⁹ vtebatur, sed ad Dei laudem. Nullam sapientiam, nullam scientiam vnquã inordinatè appetiuit.

Vitiorum motus non sensit Maria.

In virtutibus, in cibo, & potu, non aliquam saporis suauitatem quæsiuit. Tã pura erat, vt nunquam alicui creaturæ aliter quàm oportebat afficeretur, nunquàm ad vitia moueretur: vnde & splendidis atq; micãtibus angelis similis fuit. Quæ etiam tametsi pulcherrima omnium fœminarum esset, nunquam tamen ab aliquo hominum libidinoso affectu potuit inspici, ob angelicam puritatem in ipsa relucentem. Singula quæque opera sua quamlibet etiam minuta, singulari deuotione ad honorem Dei omnipotentis faciebat. Initium finisq; omnium actionum atq; dimissionum eius, Deus erat: quicquid inquam agebat aut dimittebat, id totum pura diuinaq; possidebat intẽtio. Antequam loqueretur, seipsam intra se perpendebat, vtrũ verba sua necessaria essent, & vtrũ sine scãdalo proferri possent, vtrũ item ad gloriam Dei pertinerent. Quibus simul pẽsatis: humiliter, benignè, & breuiter dicebat quod dicendum erat.

Quãdo se nocturnæ quieti dabat, angelorum turmæ sacratissimum eius cubile cingebãt, vt nulli maligno spiritui ad eam pateret accessus. Itaque nullum vnquam vanum phantasma aut somnium passa fuit, nec vlla ei incidit imago, nisi quam ex diuina irradiatione suscepisset. Semper enim beatissima Trinitas eam vndiq; ꝓtegebat. Nec vnquã quietem virgo purissima capiebat, quin prius somnum suum summo cum desiderio ad honorem Dei referret.

Maria nullum vanum somnium passa.

De præparatione ad salutarẽ mortem, quã æterna beatitudo consequitur.

CAPVT III.

MEritò vnũquemq; discere oportet, quomodo mori, & defectus proprios enecando iterum atq; iterum emori debeat. Omnino necesse est insistere mortificationi propriæ volũtatis, propriarumq; concupiscentiarũ. Talis mors, vitalis mors est. Qui sic moritur, securus ad carnis mortem venit, & eam vt vitæ introitum lætus excipit. Nullum sani exercitium in extremis vtilius esse potest, quàm vt quis seipsum ex integro diuinæ voluntati resignet: nihilq; suum, sed solum Dei beneplacitum in tempore atq; æternitate requirat. Fieri enim nequit, quin is qui in huiusmodi vera perfectaq; resignatione ex hac luce exit, cõfestim ad regna cœlestia euolet. Nam sicut nihil omnino pœnæ, nihil ignis purgatorij in Deum cadere potest,

Omnibus extra Deũ moriendũ.

Morituro quantum profit sui resignatio.

ita

ita nec in hominem, qui eo modo per voluntatis conformitatem amoremq; Deo vnitus est.

Preparatio ad mortem Moriturus quisq;, sedulò ac deuotè ad benignissimam misericordiæ matrē, gloriosissimamque cœli reginam virginem Mariam sese cōuertet, eamque & omnem cœli exercitum inuocabit: fidei sanctę catholicęq; Ecclesię firmiter & simpliciter adhærebit: atq; meritis saluatoris nostri Iesu Christi magis quàm suis innitetur. Cuius amarissimam passionem mortemq; sibi proponēs, & ineffabilem illam charitatem, quæ eum tam indignè sustinere coegit, memoria repetens: spiritum, animam, & corpus suum, spiritui, animæ, & corpori ipsius Domini Iesu vnire curabit. In patentia vulnera, & in profundissimum pelagus immensæ misericordiæ eius sese cum vniuersis peccatis atque negligentijs suis demittet immergetque. Ad summam Dei gloriam seipsum velut hostiam viuam offeret ipsi Domino, ad perferendum pro acceptissima eius voluntate patienter ex vero amore omnē languoris acerbitatem, ipsam etiam mortis amaritudinem, omnem denique pœnā quam sibi Dominus in tempore & æternitate immittere voluerit. Hoc si rerè facere potuerit: si, inquam, sese ex pura dilectione cum perfecta sui resignatione, ad omnem pœnam pro honore diuinæ iustitiæ tolerandam animo tranquillo spontaneoque obtulerit: ipse neque infernum, neque purgatorii subibit, etiamsi solus omnia totius mūdi peccata commisisset. Hoc animo iustus ille latro moriebatur in cruce, qui non salutem corporis à Domino postulauit, nec orauit vt à pœnis inferni vel purgatorij seruaretur, nec cœlorum regnum petijt: sed libenter pro peccatis suis proque Dei gloria moriens, se totū in diuinam resignauit voluntatē, se totum Christo obtulit, vt ille secum ageret quicquid vellet. Nihil nisi misericordiam & gratiam precatus est, dicens: *Luc. 23.* Memento mei Domine, quum veneris in regnum tuum.

Mira virtus verba. Hæc verba morientium auribus ingesta multum prosunt: Domine Deus, ego sum miser ille, quem tu pro paterna bonitate tua creasti, & per ignominiosissimā mortē vnigeniti tui de potestate inimici redemisti. Tu solus imperium & dominium in me habes, neque saluare potes secundum immensam misericordiam tuam. Ipse Deus amicis suis reuelare dignatus est, prædicta verba fidelibus moriētibus recitata, vel ab ipsis piè prolata cogitata ve, miræ virtutis esse: adeò vt quilibet fidei catholicæ cultor perire nequeat, si in extremis cōstitutus, verò integroque corde illa humiliter proferre, aut apud se reuoluere poruerit.

Grauibus peccatis obnoxius quid agat. Quidam Dei amicus interrogatus, qd facere vellet, si multo tempore in grauibus peccatis vixisset, respondit: Si omnia quæ discretus, & sapiens confessor mihi iniunxisset, complenissem, & peccata (sicut oportet) dimisissem: nunquam deinceps inde cogitare, neque cor meum eis contaminare vellem: sed ita piè iam conarer viuere, vt Deus omnium peccatorum meorum obliuisceretur. Quando enim peccatum nec volumus nec perpetramus, sed prorsus ab eo auertimur, Deus ipsum obliuioni tradit. Quod si etiam quadraginta annis in peccatis vixissem, & tempore resolutionis meæ instante, peccata mea purè confessus, cum perfecto amore ex fundo cordis mei saltem spacio vnius Angelicæ salutationis sic meipsum in Deum recipere possem, vt tenerè totus ad ipsum cōuersus, & ab omni peccato auersus, inuenirer: tunc nimirum sicut purus atque innocēs ex hac luce migrarem. Si verò non nisi vnum peccatū admisissem, & contritus, dolens, mœrensque hinc exirem: tunc vtique sicut pœnitens morerer.

Cæterùm plæriq; verum Dei timorē non habentes, seipsos miserè fallunt, dū sibi nimium de immēsa Dei misericordia blandiuntur, & prauam vitā suam non corrigunt. Hi veniales & quotidianas offensas paruifaciunt: sed & grauiora peccata non magnopere ponderant. Dicunt enim: Mox vbi pro iniquitatibus nostris suspirauerimus atque ingemuerimus, inexhausta Dei clemētia illas omnes delebit, & nos felici morte hinc migrabimus. Atqui Deus sicut est summè misericors, ita est, & summè iustus. Non est misericors absque iustitia, *Psal. 32.* neque iustus sine misericordia. Dicit.n. *Psalm. 100.* Psalmista, Misericordiam, & iudicium

diligit Dominus. Ac rursum, Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine. Quare qui vult saluus esse, debet vtrunque pedem Domini amplecti atque osculari: nempe pedem misericordiæ, & pedem iustitiæ: debet ita confidere in infinita Dei misericordia, vt tamen in peccatis non perseueret, sed ad Deum ex animo conuersus iustè & piè viuere studeat. Sic demum sanctā mortem sortietur.

Praua securitas. Nimis stolidi sunt, qui modò malè securi in vitijs & negligentijs suis sponte persistunt. Nā postea grauia tormenta etiam pro leuib⁹ peccatis hic non expiatis sustinebunt. *Rationem exactissimam Deus exiget: Matth. 12.* Deus enim exactissimā rationē exiget temporis inutiliter expensi, omniumq; leuitatum, vanitatum, oblectationum, & affectuū indomitorum. Vnde ipse in Euāgelio dicit, De omni verbo otioso quod loquuti fuerint homines, reddent rationem. Non relinquet enim nec minimā quidē culpam impunitam, quæ in hac vita expurgata non fuerit. Hinc soror sanctorum Cosmæ & Damiani scribitur quindecim diebus in Purgatorio cruciat⁹ sustinuisse, propterea quod cum voluptate semel spectasset quosdā in platea tripudiantes. *Diuinæ iustitiæ exempla.* Et altera quædam Deo deuota virgo, quæ in infirmitate vltima, cibum solatiaq; externa cum aliqua terrenæ delectationis adhæsione perceperat, debuit post mortē diutiùs purgari priusquàm regnum cælorum ingredi posset. *Purgatorium.* Beatus quoque Seuerinus legitur ipsas Purgatorij pœnas defunctus sensisse, eò quòd diuersis negotijs in aula principis præpeditus, preces horarias negligentiùs sæpenumero persoluisset. Meritò itaq; occulta Dei iudicia pertimescere, & coram ipso Domino nos profundissimè humiliare debemus: resolutionem corporis nostri, & horam mortis expectantes.

Tutissimum est, vt quicquid boni in extremo decessu nos fecisse vellem⁹, id modò sani incipiamus: nam ad mortē vsque illud protrahere, & periculosum nimis & stultū est. *1. Tim. 5. Saluatoris beatitudo.* Vitā sanctā sancta mors, & sanctam mortē æterna beatitudo consequitur. Quam vbi obtinuerimus, videbimus Deum facie ad faciem, videbimus eum sicuti est. Cognoscemus ineffabile illud gloriosę Trinitatis mysterium. Contemplabimur cum inenarrabili lætitia glorificatam Iesu Christi humanitatem. Deo perfectè vniemur, & diuinæ pacis dulcedinē feliciter perenniterq; gustabimus. Ab ipsius Domini Dei nostri adspectu, dilectione, & complexu nunquàm separari poterimus. Absq; labore & fatigatione eum semper laudabimus. Cum speciosissima, benignissima, suauissima, amabilissimaq; Dei genitrice Maria, & cum sanctis angelis cæterisq; cæli ciuib⁹ perpetuum habebimus consortium, eosq; plenissimè cognoscemus. Verè beata cælestis patria, & sola patria vbi iugis est solennitas atque exultatio: vbi vna & sempiterna dies refulget, melior vtique super millia dierum huius seculi. Illam patriam purè desiderare debem⁹: magis laudem Dei quàm nostrum proprium commodū quærendo. Ad eam nos perducere dignetur Pater, Filius, & Spiritussanctus: cui laus, honor, & gloria, in secula seculorum,

AMEN.

COROLLARIVM SVMMAM exercitiorum in institutione positorum, breuiter complectens.

Voniam plerisq; infirma capita habentes, vel alioq diuersis occupationibus implicati, exercitia verbis prolixa min⁹ expetere solent, nos hic Corollarium addimus, quo breuiter complectemur ea quæ de adspirationibus quotidiano internoque sanctarum petitionum exercitio suprà in Institutione diffusiùs scripsimus: vt tyro spiritualis, cui fortè graue fuerit illa singulis dieb⁹ cōplere, saltē in his paucis sese libenter exerceat.

O bone Iesu, bone Iesu, bone Iesu. O spes mea, refugium meum, & sal⁹ mea, Miserere, miserere, miserere mei. Pauper sum & egenus: nihil sum: nihil possum. Eheu nimis sum ingrat⁹: peccator sum

sum vilissimus. Peccaui enim, peccaui, peccaui & malum coram te feci: ignosce mihi. Ego omnes iniquitates & negligentias meas proiicio in abyssum misericordiæ tuæ meritorumque tuorũ. O vtinam, vtinam nunquàm te offendissem: vtinam nunquàm gratiam tuam in me impediuissem. Propono (te adiuuante) corrigere me. Eia propitius mihi esto: dele omnia peccata mea. Ablue me precioso sanguine tuo. Sana me sacris vulneribus tuis. Sanctifica me amara passione & morte tua. Eia emũda, emũda, emũda me pfectè. Restitue mihi innocentiam quam in baptismo contulisti: vt tibi verè placeam.

Ecce Domine, ecce constituo me in infimo loco infra omnẽ creaturã: quia indignus sum quem terra sustineat. Substerno & subiicio me omnibus hominibus. Complector, complector, cõplector omnes, sicut possum, syncero amore. Relinquo propter te omnia caduca. Respuo quicquid tu non es. Renuncio omni delectationi sensuali: renuncio omni vanitati, & impuritati: renuncio omni propriæ quæsitioni. Resigno, resigno, resigno me tibi integrè. Omnem voluntatem meam in tuam trãsfundo. Fiat Dominè, fiat voluntas tua in me, & de me: fiat volũtas tua in tempore atque æternitate. Offero me paratum ad perferendum cum auxilio gratiæ tuæ quicquid tibi placuerit.

Eia suauissime Iesu, mortifica, mortifica, mortifica quicqd malè viuit in me, quicquid vitiosum & inordinatum est, quicquid tibi displicet: mortifica in me oẽm proprietatem. Da mihi veram humilitatem, verã patientiam, & verã charitatem: da perfectam linguæ, sensuum, mẽbrorumq; omnium continentiam. Exorna me meritis ac virtutibus tuis. Eia præpara, præpara, præpara tibi gratã, & amœnam habitationem in me. Renoua spiritum, animã & corpus meum excellenti gratia tua. Conforma me sacræ humanitati tuæ. Reforma vires animæ meæ, per vires sanctissimæ animæ tuæ. Effice me hominẽ secundũ cor tuum. Eia expedi, & denuda mentẽ meã, eamque simplicẽ redde & illumina. Concede mihi liberã ad te introuersionẽ. Eia accende me, concrema me, transforma me: vt nihil præter te viuat in me.

O dilecte, dilecte, dilecte. O charorũ omnium charissime. O amor meus vnice. O sponse floride, spõnse mellislue. O dulcedo, dulcedo, dulcedo cordis mei, & vita animę meę. O serena lux intimorũ meorũ. O Domine Deus. O superlucida & delitiosa Trinitas vnus Deus, pasce, pasce, pasce me tuis influxibus. Adoro, laudo, & glorifico te: quia te decet laus, & honor in æterna secula. O Deus meus, & omnia. O abyssus summe suauis, & summè amabilis. O simplicissimũ atque iucundissimũ bonũ, verũ & incõmutabile bonũ meum, imple me teipso. Eia dilectissime mi, introduc me in nudũ animæ meæ fundũ, & transfer in te originẽ meam, vt delitias tuas in me habeas.

O quando, quando, quando te fœliciter inueniã? Quando ardentissimè diligã te? Quando tibi tenacissimè agglutinabor? O quando, quando, quando me totũ in te rapies? Quando me totũ absorbebis? Quando me tibi sine medio vnięs? Eia remoue misericorditer omnia impedimenta, & me tecum vnũ spiritũ effice, ad gloriã nominis tui. Exaudi Domine, exaudi, exaudi, me non pro mea voluntate, sed pro tuo beneplacito. Eia doce, illumina, dirige, & adiuua me in omnibus: vt nihil agã, nihil loquar, nihil cogitem, nihil velim, nisi quod tibi sit acceptum.

O Maria, Maria, Maria, virgo dulcissima. O Mater Dei, regina cœli, lilium Trinitatis, miserere mei pauperium exulis. Saluto, saluto, saluto & veneror te. Eia impetra mihi perfectã mei mortificationẽ, & abnegationẽ: impetra puritatẽ, simplicitatẽ, nuditatẽ, libertatẽque internã: impetra introuersionem essentialẽ, vt sim homo secundũ cor filij tui. O sancti sanctæque Dei omnes, & beati spiritus angelici orate pro me. Saluto, saluto, saluto & veneror vos: Eia impętrate mihi plenã omnium peccatorum meorũ remissionẽ: impetrate gratiam vnionemq; diuinam.

O clemẽtissimè, & misericordissime Iesu, miserere ecclesię tuę: miserere omnium pro quibus sacrosanctũ sanguinẽ tuũ fudisti. Eia cõuerte, cõuerte, cõuerte, & reuoca miseros peccatores. Da viuis veniã, & gratiã: da fidelibus defũctis requiem lucemq; sempiternã, Amen.

Si quis eorum qui secundum seculū sapientes sunt, ista legerit, deridebit forrassis, & vilipendet, adspernabiturque: sed nos ea paruulis atque humilibus scripsimus. Quod pleræque dictiones hic sæpius iterantur, ideò fit, vt & affect⁹ magis excitetur, & attētio commodiùs seruetur. Licebit alias quoque dictiones itidem repetere. Quidam nouellus Dei seruus proficere desiderans, solebat creberrimè voluere animo hæc paucula verba: O bone Iesu, bone Iesu, bone Iesu. O dilecte, dilecte, dilecte. O amor meus vnice. O Iesu dulcissime. Miserere, miserere, miserere mei. Redde me placentem tibi, & tecum vnum spiritū effice. Aut ista: O Domine Deus. O charum principium meum. O amabilis abyssus. O simplicissimum atque iucundissimum bonum, dona te mihi, & in me influe. Expedi quæso, expedi, expedi me ab omnibus, transfer in te, rotumq; absorbe. Tyro spiritualis edificat huiusmodi amorosas adspirationes, & eas assiduè apud se ruminet: sancta improbitate ostium diuinæ clementiæ pulsans. Ita enim vitæ perfectionem aliquando assequetur. Sed caueat, ne immoderato impulsu aut acriori verborum prolatione naturam prægrauet, caputque lædat. Discat etiam sine verbis externis Dei præsentiā amanter attendere, Deoque vacare: exercendo se in sanctis desiderijs atque affectib⁹. Vitam & passionem Domini Iesu recolere poterit iuxta rationem vndecimo Institutionis capite descriptam, vel iuxta aliquam aliā rationem tibi magis arridentem, ad gloriam Dei, qui est benedict⁹ in secula seculorum, Amen. *Dei præsentiā attēdi.*

FINIS.

EXERCITIVM PIARVM PRECATIONVM.

Ad sanctam Trinitatem.

Endologia, I.

ADoro te ô gloriosa, fulgida, & semper trāquilla Trinitas, Pater, & Filius, & Spiritussanctus, vn⁹ Deus, spes mea, lumen meum, requies mea, gaudium meum, vita mea, & omne bonum meum.

Gratias ago tibi Domine, qui me ad imaginem tuam creasti, & peccantē hactenus misericorditer sustinuisti, eripuistiq; è multis periculis, ac fouisti innumeris beneficijs.

Pie Pater, ego in plenam emendationē, expiationē, atq; satisfactionē, ꝓ omnibus peccatis ac negligentijs meis, & ꝓ peccatis omnium hominū, offero tibi sanctissimam incarnationem, natiuitatem, conuersationem, passionem, mortem, resurrectionem, & ascensionē predilecti filij tui Iesu Christi. Offero labores, ærumnas, depressiones, ludibria, tūsiones, plagas, dolores, & angustias, quibus attritus fuit. Offero preciosissimū sanguinem quem fudit. Offero humilitatem, patientiam, charitatem, & innocentiam illius.

O Pater, ô Fili, ô Sancte spiritus, Deus meus qui es in me, da vt nihil aliud cogitare, nihil aliud velle, nihil aliud loq aut agere possim, quam quod tibi gratum est. Concede, vt ego & omnes homines semper faciamus voluntatē tuā. Nos tibi redde placentes, & vnum fac tecū: vt in nobis omnibus delitias tuas habere possis.

Ego debeo & desidero laudare te Domine, sed quia hoc dignè facere nō possum, peto vt tu teipsum perfectissimè laudes in me: peto vt omnes respirationes meas, siue vigilem, siue dormiam, tibi sanctifices: easque pro gratissima tuā laude suscipias.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Ad Iesum, Endologia II.

ADoro, laudo, & glorifico te Domine Iesu Christe, benedico, & gratias ago tibi, Fili Dei viui: qui ex voluntate Patris cooperante Spiritusancto, in castissimo vtero beatæ Mariæ virginis concipi, & homo passibilis pro me fieri voluisti. O bone Iesu, quàm inæsti-

mabili atq; incomprehensibili charitate dilexisti me, qui quum sis Dominus summæ maiestatis, teipsum exinaniuisti, formã serui accipiens. Tu Deus me⁹, factus es frater meus. Quid pro ista pietate, & misericordia tibi retribuam? Ecce ego animam meam & corpus meum tibi offero in laudem æternam.

Gratias ago pro sacratissima natiuitate tua, qua tu in stabulo, sæuiẽte hyemis asperitate, ex Maria virgine in mundũ tenellus infantulus æditus fuisti. Salue dulcissime pusio, salue rex gloriæ, lux gentium, saluator desiderabilis, qui pro me panniculis inuolui, fasciolis stringi, in præsepio super fœnum reclinari, atq; vberibus virgineis lactari non dedignatus es.

Gratias ago pro tui circũcisione dolorosa, pro apparitione, qua gentibus stella duce reuelatus fuisti, pro tui præsentatione in tẽplo, pro fuga in Aegyptum, & pro vniuersis necessitatibus ac pœnis quas in sanctissima infantia, pueritia, atq; adolescentia tua pertulisti.

Gratias ago pro venerando baptismo, quem tu creator cœli, & terræ à Ioanne seruo tuo humiliter suscepisti, & pro ieiunio quadraginta dierũ atq; quadraginta noctium, quo attritus in deserto fuisti, proque tentationibus quibus à diabolo impeti non recusasti.

Gratias ago ꝓ salutari doctrina tua, pro miraculis, & beneficijs mundo exhibitis, pro itineribus, laboribus, ærumnis, fame, siti, frigore, æstu, atq; multiplicibus, persecutionibus, quibus pro mea salute triginta tribus annis fatigari voluisti.

Gratias ago ꝓ admiranda illa tui submissione, qua tu humilis magister pedes discipulorũ tuorũ fixis terræ genib⁹ benignè abluisti, & linteo tersisti.

Gratias ago pro institutione venerabilis sacramẽti Eucharistiæ: in quo stupenda liberalitate inenarrabiliq; charitate teipsum nobis dedisti atq; reliqsti.

Gloria patri, &c.

Ad Iesum. Endologia III.

ADoro, laudo, & glorifico te Domine Iesu Christi, benedico, & gratias ago tibi Fili Dei viui, ꝓ pauore & tristitia, ꝓ sanguineo sudore atq; angustijs quibus pro me in horto afflictus fuisti.

Gratias ago pro perfectissima abnegatione, qua te patri plenissimè resigna- *Matth.26.*
sti, quando positis genibus procidens in faciem, & orans, inter angores, quibus grauissimè ꝑmebaris, dixisti: Pater, fiat voluntas tua.

Gratias ago pro summo illo patiendi desiderio quo flagrabas, quando teipsum inimicis tuis mei amore capiendũ ligandumque obtulisti.

Gratias ago pro impulsionibus, tunsionibus, diuulsionibus, im ꝓperijs, conuitijs, & blasphemijs, quib⁹ vexatus fuisti, quando vinctus tanquam latro abducebaris ad domum Annę, indeq; ad domum Cayphæ.

Gratias ago ꝓ atrocissima alapa, quæ à seruo pontificis tibi Regi regũ, & Domino dominantium iniquissimè fuit impacta.

Gratias ago pro mitissima illa patientia tua, qua iniustam tui condemnationem fœtidissimaque sputa in regiam faciem tuã proiecta, & ludibriosam eiusdem imperialis faciei tuæ velationem, diros quoque colaphos, & diras alapas multasq; alias iniurias, subsannationes, atq; afflictiones, per totam noctem tolerasti.

Gratias ago ꝓ summa ignominia quã sustinuisti, quando sicut maleficus vinctus manè ducebaris ad Pilatum, deinde à Pilato ad Herodem, rursumq; ab Herode ad Pilatum. Intereà tu dulcis Saluator, inhumanam inimicorum tuorũ sæuitiam benignissimo corde tulisti.

Gratias ago pro illo tuo sancto silen- *Isai.53.*
tio, quo humiliter coram Pilato, & coram Herode tacuisti ad falsas tui accusationes, & ad innumeras contumelias in te dictas. In eis enim sicut agnus mansuetus non aperuisti os tuum.

Gloria patri, & filio, & spir.

Ad Iesum, Endologia IIII.

ADoro, laudo, & glorifico te Domine Iesu Christe, benedico, & gratias ago tibi Fili Dei viui, pro contemptu tui, & pro probro quo ab Herode affectus fuisti, quando veste alba ridiculaq; indutus, tanquàm delirus, & amens remittebaris ad Pilatum.

Gratias ago pro acerbissimo, & ineffabili illo dolore, quem perpessus es, quãdo in prætorio nudat⁹, atq; ad colũnam liga-

ligatus, dirè flagellabaris: vnde virginea delicataque caro tua tota miserabiliter fuit conscissa.

Gratias ago pro ipsorum flagellorū sulcis atq; liuorib⁹, & pro purpurei sanguinis riuulis, qui è sanctissimo corpore tuo vndique decurrebant.

Gratias ago pro abyssali illa patientia quam exhibuisti, quando chlamide coccinea in maius ludibrium indutus, spinis coronabaris vulnerarisq;, nugatoriè salutabaris, impiè cōspuebaris, alapisque, & arundine cædebaris. In his enim & alijs iniurijs atque tormentis tibi illatis, nusquàm vel minimum indignationis aut impatientiæ signū, ostendisti: sed mansuetissimè omnia pro me sustinuisti.

Gratias ago pro ignominia illa ac pœna quam pertulisti, quādo capite spinis oblito cōpūctoq;, & facie cruore tincta, gestans purpureum vestimentum, ante tribunal in conspectu populi statuebaris, iniusteq; morti adiudicabaris.

Gratias ago pro ingēti pressura, & fatigatione quam sensisti, quando voluntati Iudæorū à Pilato traditus, probrosè, & festinanter ad Caluariæ locū protrahebaris, crucem propriam attritis ac laceris humeris baiulans.

Gratias ago pro potu vini myrrhati cum felle misti, quod tibi anhelo & pręlassitudine penè deficienti, fuit porrectum: cuius amaritudinem gustasti, ac mitissimo corde pro me tolerasti.

Gloria patri, &c.

Ad Iesum. Endologia V.

ADoro, laudo, & glorifico te Domine Iesu Christi, benedico, & gratias ago tibi Fili Dei viui, pro acerbissimis illis doloribus quos passus es, quando vulnera tua vestimētorum detractione innouabantur, & quando delicatæ manus tuæ atq; incōtaminati pedes tui cruci affigebantur, membrorumq; tuorum compages soluebantur.

Gratias ago pro effusione preciosissimi sanguinis, qui è vulnerib⁹ tuis velut è fontibus largiter ꝓfluxit. Sit tibi laus, honor, & gloria in ęterna secula pro singulis rosei illius cruoris tui guttis, Domine mi Iesu.

Gratias ago pro inexplicabili illa mā suetudine, & charitate, qua iniquorum tibi insultantium preteruiam blasphemiasq; patientissimè tolerasti, & insuper pro illis ipsis qui te crucifixerant, atque crucifixum maledictis incessebant, patrem orasti.

Gratias ago pro incomprehensibilibus illis cruciatib⁹ quos pertulisti, quādo transfixis manibus ac pedibus miserabiliter in stipite crucis pendebas medius inter latrones: & quando matrem tuam dulcissimam totam compassione penetratam, totam amore liquefactam totam doloris gladio transfossam, iuxta crucem adstare cernebas.

Gratias ago pro vehementissima siti qua æstuabas, quando aceto sub mortē potatus fuisti.

Gratias ago ꝓ benignissima illa pietate, & misericordia, qua tu viuificator omnium, venerandum caput inclinās, pro me mori dignatus es. Sit tibi gloria in secula sempiterna ꝓ separatione pręcellentissimæ animæ tuæ ab immaculato corpore tuo.

Gratias ago pro sacrosancto illo sanguine, & salutifera illa aqua, quæ de latere tuo lancea confosso effluxerunt.

Gratias ago pro sepultura incōtaminati corporis tui, & pro gloriosa resurrectione atque ascensione tua, & pro Spiritussancti missione.

Gloria patri, & filio, & spir.

Ad Iesum, Endologia VI.

ADoro, laudo, & glorifico te Domine Iesu Christe, benedico, & gratias ago tibi Fili Dei viui, cui⁹ mēbra dignissima, pro mea salute nimium fuerūt afflicta: ego illa pro tui honore, & amore saluto.

Salue te immaculati pedes Domini mei, ꝓ me fatigati, & clauis perforati.

Saluete venerabilia genua, pro me ad orationem flexa, & sæpe lassata.

Salue floridissimum pectus, pro me liuoribus, & plagis deformatum.

Salue sacratissimum latus, pro me lancea confossum.

Salue amantissimum, benignissimū, atque mellitissimum cor pro me vulneratum: salue totius boni totiusq; beatitudinis incomparabile gazophylacium: Eia esto mihi in morte gratum vmbraculum, & post mortem æternū domicilium.

Salue sanctissimū dorsum pro me flagris cōscissum, & sanguine rubricatum.

Saluete dulcissima charissimaq; brachia, pro me in cruce extensa.

Saluete delicatæ manus, pro me crudeliter clauis transfixe.

Saluete nitidissimi humeri, p̄ me pōdere crucis grauati, & confracti.

Salue purissimum collū, pro me colaphis inhumaniter contusum.

Salue os, & guttur suauissimum, pro me felle, & aceto potatum.

Salue gratiosissima facies, p̄ me putētibus sputis fœdata, & duris alapis cęsa.

Saluete benignissimæ aures, pro me contumelijs oneratæ.

Saluete beatissimi oculi, pro me lachrymis perfusi.

Salue venerandum caput, pro me spinis coronatum, sauciatum, atq; arundine percussum.

Saluto clementissime Iesu totum corpus tuum, pro me flagellatum, dilaceratum, crucifixum, mortuum, & sepultum.

Saluto sanguinem tuum preciosissimum, pro me prorsus effusum.

Saluto nobilissimā animam tuam, p̄ me contristatam atq; angustiatam.

Amabilis Iesu, sanctifica quæso per sacratissima membra tua, omnia membra mea: & dele omnes peccatorum maculas, quas iisdem membris meis abutendo vnquam contraxi.

Gloria patri, &c.

Ad Iesum, Endologia VII.

ADoro, laudo, & glorifico te Domine Iesu Christe, benedico, & gratias ago tibi Fili Dei viui pro omnib⁹ vulneribus tuis, & maximè pro illis quinq; colendis plagis, quas tanquam præclara redemptionis reconciliationisque meę sigilla, in corpore tuo resurgens à mortuis, retinuisti.

Saluto pijssime mi, & tota deuotione osculor roseum vulnus dextri pedis tui, præcorq;, vt per illud plenam omnium peccatorum remissionem mihi concedas.

Saluto benignissime mi, & tota deuotione osculor vernās vulnus sinistri pedis tui, præcorque, vt per illud instaures omnes ruinas deperditæ vitæ meæ.

Saluto optatissime mi, & tota deuotione osculor floridum vulnus dextræ manus tuæ: precorq;, vt per illud mortifices in me quicquid tibi displicet.

Saluto amabilissime mi, & tota deuotione osculor charum vulnus sinistræ manus tuæ: precorq;, vt per illud, cum ornatum internum mihi dones, qui tibi placet.

Saluto dulcissime mi, & tota deuotione osculor amorosum ac præsuaue vulnus sanctissimi lateris tui, præcorq; vt per illud me totum in te trahas & tapias, me totū tibi copules atq; vnias.

Tu Domine in ipsis beatis vulnerib⁹ tuis me include, & præsta, vt ex eis verū tui amorem æternamque salutem hauriam. Scribe illa in corde meo, preciosissimo sanguine tuo: vt in eis legā tuum dolorem pariter, & amorem. Eorum memoria semper in conclaui pectoris mei permaneat: vt in me erga te, & dolor compassionis excitetur, & ardor dilectionis accendatur. Sit mihi tēpore, ac præcipuè in hora mortis meæ, certū in illis refugium atq; protectio secura.

Gloria pat. &c.

Ad Iesum, Endologia VIII.

ADoro, & glorifico te Domine Iesu Christe, qui dignaris tibi vnire animas perfectè diligentium te. O Fili Dei viui, ego abundans peccatis, vacuus meritis, indignus sum qui tibi appropinquem: sed ecce pro omnibus offensis, quas in te admisi, & pro omnibus bonis quæ mihi desunt, offero tibi quicqd pro me facere, loqui, & tolerare voluisti: offero quicquid in gloriosissima genitrice tua virgine Maria cæterisq; sanctis tuis vnquam tibi placuit. Totam vitam meam nimis indignam atque immundam, purissima innocētia tuæ meritorumq; tuorum sindone inuolue, & me perfectissimis virtutibus sacræ humanitatis tuæ exorna, exornatumq; tibi inseparabiliter coniunge.

O viuificans gemma diuinæ nobilitatis, ô immarcessibilis flos dignitatis humanæ, Iesu pro me vulnerate, vulnera obsecro, & medullitus trāsfige cor meū iaculo amoris tui: ita vt nihil terrenum continere possit, sed à sola efficacia tuæ diuinitatis contineatur.

Largire dilecte mi, vt toto corde, pleno desiderio, sitientiq; anima ad te adspi-

ſpirem, & in te ſuauiſſimo teſpirem. Largire vt totus ſpiritus me⁹, & omnia interiora mea, ad te qui es vera beatitudo ſemper anhelent. Flagrantiſſima charitas me totum concremet, tibiq́ue intimè vniat, & in ſe transmutet: vt tu in me, & ego in te gaudium habeamus nunc in tēpore, ac poſteà in æternitate. Gloria pat. &c.

Ad Mariam virginem Deiparam. Endologia IX.

AVe candidum lilium fulgidæ ſemperq́ue tranquillæ Trinitatis: aue vernans roſa ſempiternæ amœnitatis, ſalue præclara cœli regina inæſtimabilib⁹ delitijs affluens, virgo Maria. Ex te, ô beata, naſci, & tuo lacte paſci rex cœlorum voluit Ieſus Chriſtus, ſplendor paternæ gloriæ. Tu eum panniculis inuoluiſti, faſciolis ſtrinxiſti, vlnis geſtaſti gremio fouiſti, & amplexibus atq; oſculis deliniſti, ipſe (te intercedente) mentem meam diuinis influxibus paſcere dignetur.

Eia aduocata mea ſingularis, illos tuos miſericordes oculos ad me conuerte. Impetra mihi plenam omnium peccatorum meorum remiſſionem, & perfectam mei mortificationem atq; abnegationem. Impetra cor purum, humile, benignum, & amore dulciſſimi filij tui vulneratum. Impetra ſpiritus nuditatem ac libertatem: vt ipſe Domin⁹ meus Ieſus Chriſtus, pacem & gaudium in me habeat.

Ego te veneror, te inuoco, & tibi, in augmentum gaudij, offero cor vnici filij tui: precorq́ue vt mihi ſis pia auxiliatrix atque conſolatrix toto huius exilij tempore, & præcipuè in hora mortis meæ. Amen.

Ad omnes Sanctos Angeloſq́; Dei. Endologia X.

AVete Sancti Sanctæq́ue Dei omnes, qui æterna beatitudine donati, Dominum cum iubilo iugiter laudatis: auete ſpirit⁹ angelici, qui amabilem faciem Dei ſemper cum iucūditate cōtemplamini: ſalue ſancte angele cuſtos meus fideliſſime, cui à Domino commiſſus ſum.

Vos eſtis vernantes cœliflores, ſupernam Ieruſalem mirificè exornantes. Ego vos veneror, vos inuoco, & vobis in augmentum gaudij ac gloriæ, offero totius boni, totiuſq́ue beatitudinis gazophylacium, cor Ieſu Chriſti mellifluum. Gratias ago ipſi Domino Deo noſtro qui vos elegit, & ſuis benedictionibus præuenit: gratias ago pro omnibus bonis quæ vobis contulit.

Eia beati amici Dei, impetrate mihi plenam omnium peccatorum meorū remiſſionem, & perfectam mei mortificationem atque abnegationem. Impetrate ſpiritus nuditatem, & libertatem, ardentemq́ue Dei amorem: vt ipſe Dominus delitias ſuas in me habere poſſit. Orate pro me nunc, & in hora mortis meæ: vt veſtris precibus adiutus, aliquando ſanctam trinitatem vobiſcum glorificē in dulciſſima illa patria, vbi dies vna melior eſt ſuper millia, vbi Deus eſt omnia, quæ deſiderare poteſt mēs pia, Amen. *Pſal. 84.*

FINIS.

LVDO-

LVDOVICVS BLOSIVS
Florentio à Monte, S.

Vòd à me extorquere potuisti Institutionem illam, quam ex sanctorum patrum monumentis mihi collegeram, mi Florenti, meus erga te amor effecit, & Deus (vti spero) ita voluit: iam tu & ego ad hoc contendere debemus, vt quotidie in spirituali internaq; vita proficientes, ipsi Domino magis magisq; vicini simus. Pudet me sanè quòd tam procul adhuc à perfecta mei abnegatione & mortificatione, atq; à perfecto Dei amore absim. Benignissimus Iesus propositum conatumque meum adiuuare dignetur. Vtcunq; me consolantur verba cuiusdam amici Dei, ita ipsum Dominum alloquentis: Diligam te, Domine, pro dono tuo, & pro modulo meo. Si tantùm diligere non possum quantùm diligere debeo, non possum tamen vltrà quàm possum. Psal. 13?. *Potero verò te amare amplius, quando amplius donare dignaberis: nunquàm tamen tantùm te diligere potero, quantùm dignus es qui diligaris. Imperfectum meum viderunt oculi tui. Veruntamen in libro tuo omnes scribentur, qui quod possunt faciunt, & si quod debent non possunt. Hæc inquã verba mihi languido & humi inter multos defectus reptanti nonnullam consolationem adferunt. Opto vehementer, vt omnes qui illam Institutionem piè legent (si tamen aliqui præter te legent) fructum salutis percipiant, & me tardum atq; inutilem suis precibus apud Deum adiuuent. Appendicem eidem Institutioni adiectam, excerpsi ferè totam hinc inde ex operibus D. Ioannis Thauleri: ita tamen vt non vbiq; verba eius, sed verborum sensum proferre curauerim. Antequàm colligerem Institutionem, scripseram Apologiam, qua ipsum Thaulerum iniuria ab Ecquio traductum, breuiter excusare volui: eam ad te mitto. Adiunges illam libello nostro, collocabisq; post Exercitiũ precationum. Vale in Domino Iesu. Latys pridie Nonas Octobris, Anno, M. D. L I.*

APOLOGIA PRO DOMINO IOHANNE THAVLERO.

Quod Ecquius Thaulerum immeritò traducat, & inconsideratè damnet.

CAPVT. I.

QVum ego intellexissem plerosq; à lectione librorum D. Ioannis Thauleri deterreri verbis Ioannis Ecquij: operæ precium esse duxi, paucis refellere ea quæ in ipsum Thaulerum minùs consideratè scribit Ecquius. Hic enim disputans aduersus Martinum Lutherum hæresiarcham tertio libro de Purgatorio, Thaulerũ appellat somniatorem, eumque hæreseos insimulare videtur: nihil tamen adducit, quo comprobet illum esse hæreticum. Qui si diligenter legisset eius lucubrationes, longè aliter de eo sensisset. Nam Thaulerus catholicæ fidei cultor integerrimus est. Ea quæ scripsit, sana & planè diuina sunt: vt cognoscere possunt omnes, qui in illis studiosè sunt versati. Sed Ecquius ardore defendendæ Ecclesiæ succensus, indignè tulit, quòd Lutherus magnificè laudaret Thaulerum, & sententijs eius sua praua dogmata confirmare niteretur. Quid verò mirum, si miser & infœlix ille suos errores dictis Thauleri à se perperam allegatis tueri tentauerit: quum non solùm sanctorum patrum, verùm ipsius quoque sacræ diuinæque scripturæ verbis impudentissimè ad suam hæresim stabiliendam abutatur? Si doctrinæ Thauleri adhærere voluisset, profectò hæreticus nunquam fuisset. Nam ex vnius Thauleri scriptis hæreses, quæ hisce temporibus emerserunt, plenissimè confutari possunt. Et quidem Lutherus posteà videns scripta Thauleri prorsus aduersari suis scriptis, vituperauit eum, quem priùs intantum commendarat, vt diceret plus solidæ theologiæ in vno Thaulero inueniri, quàm in omnibus alijs.

Quòd Lutherus peruersè citet Thaulerum, & quòd sanctissimi quiq; fecerint id quod de Ecstasi & raptu scribit Thaulerus.

CAPVT. II.

IPse Lutherus non parum concitauit Ecquium contra Thaulerum, quum obedientiam Ecclesiasticā deprimens, citaret eundem Thaulerum, diceretq; illum istud sensisse, vt si quis in medijs obedientiæ Ecclesiasticæ operibus rapiatur in ecstasim, vel singularem aliquam illuminationem percipiat, omnino debeat obedientiam Ecclesiæ relinquere, Deo obsequi magis quàm hominibus. Sed quàm alienum sit à mente Thauleri id quod Lutherus adstruere vult, facilè agnoscet, quicunque locum vbi de ea re Thaulerus tractat, attentè legere, & diligenter discutere voluerit. Habetur autem hic locus secundo sermone in circuncisione Domini, vbi hæc inter alia legimus: Quando (inquit Thaulerus) contingit aliquem in vera ordinaraque deuotione ad altiora rapi, isdurante huiusmodi raptu, omnem exteriorum exercitiorum occupationem missam faciet, etiamsi talia sint, ad quæ cōplenda voto sese obstrinxerit. Nam quamlibet multa ac varia quis Deo promiserit, si vera dilectione succensus in Deum cum vniuersis viribus suis intrahitur, rapitur, absorbetur, & immergitur, est ab omnibus votis liber atque absolutus, interim dum vera hæc deuotio & Ecstasis in ipso perdurat. Imo, si huiusmodi Ecstasis hebdomada vna, aut mense vno, vel integro anno perseueraret, is qui illam patitur, toto eo spacio nullum tempus coram Deo negligit. Quando autem sibi restituitur, vota sua exequitur ab eo tempore, quo plenè compos suijpsius factus est. De præterito tempore & ijs omnibus quæ intereà neglexit, ad quæ præstanda se obligatum sentit, docebit illum Deus, qui per seipsum omnia illa supplet, quamdiu eum ad altiora rapit. Minimum enim Dei opus, omnes omnium creaturatum actiones longè præcellit. Ista verò de eruditis & copiosè illuminatis perfectisq; viris dicta sunt, quos vnctio docet de omnibus, non autem de externis atq; immortificatis hominibus. Hæc ibi. Certum habemus, perfectissimos quosq; fecisse id quod Thaulerus scribit. Nam Beatus Franciscus legitur ita plerunq; in Deum immersus fuisse, atq; abstractus fuisse, vt tota nocte totoque die prorsus loqui nō posset: Vnde & discipulo suo fratri Leoni præceperat, ne ad se prō horarijs precibus legendis accedens, molestus sibi esset, quando in talem mentis excessum raptus erat. Et Dominus Henricus Harphius, vir spiritussācti vnctione eximiè imbut⁹, in libris quos de mystica Theologia scripsit, meminit cuiusdam abbatissæ Claræ virginis sanctissimę, quę cogitationes & affectiones suas omnes ad Dei amorem conuertens, diuinos in se assiduè recipiebat radios: dicitq; hanc eorundem radiorū influxu ita solitam fuisse sursum in diuinitatem trahi, vt vsum naturalium virium suarum amitteret. Hinc contingit, eam aliquando in die Epiphaniæ tam vigorosè in Deum rapi, vt totis triginta diebus in ecstasi permaneret: nullam intereà rerum humanarum memoriam habens, nec cibum sumens, neque quicquam corpore suo sentiens. Posteà ad se reuersa, vix poterat cor suum deorsum deducere, vt de rebus temporalibus suæ curæ cōmissis cogitaret.

1. Ioan. 2. | S. Franciscus. | S. Clara.

Quòd Thaulerus non solùm non implicatus sit erroribus Begardorum (quod ei impingit Ecquius) sed etiam acerrimè aduersus eos scribat.

CAPVT. III.

MVltùm fallitur Ecquius, dicens Thaulerum implicatum esse erroribus Begardorum, qui nescio cui inani & falsæ contemplationi dediti, asserebant hominem ad tantam perfectionem in hac vita pertingere posse, vt iam nec peccare, nec in gratia proficere amplius queat, ob idq; tum omninò liber sit, nullis Ecclesiæ præceptis subiectus (Qui errores in concilio Viennensi damnati fuerunt.) Immeritò, inquam, Ecquius hanc notam sanctō viro inurit. Nam Thaulerus secundo sermone primæ Dominicæ Quadragesimæ, vehementissimè inuehitur in eos, qui huiusmodi erroribus sunt obnoxij, vbi inter cætera dicit: Ex falso otio & fornicatione spirituali pessimus error nascitur, quo qui subuersi sunt, contemplatores se vocant.

Fornicatio spiritualis.

Ipsi

Ipsi vacuitatem quandã & pacem quietemque naturalem sectantur, quam & Gentiles & Iudæi, & pessimi-quiq; homines sentire atq; adipisci possunt, si se ab omnibus phantasijs & actionibus expedire sciant, & absque discussione suæ conscientiæ intra se viuant. Ista naturæ quies hoc pacto fouetur, si quis in aliquo loco quietus ac vndiq; otiosus sedeat, & nec intus nec foris aliquid exercitij habeat: vt hanc eandem quietem & consequi possit, & adeptam nemo perturbet præpediatue. Hoc autem malum esse quis nõ videat? quum id nihil aliud efficiat, quàm cæcitatem quandã ac ignorantiam, & descensum in seipsum, absque vlla actione. Boni in Deo non in seipsis requiem quærunt. Sancta probataque requies quæ possidetur in Deo, est amorosa, omnium ab animo exclusio, cum supplici intuitu siue inspectione in incomprehensibilẽ claritatem Dei, quæ à veris Dei amicis & semper deuotis desiderijs quæritur, & perfruitionem inuenitur, perenniterq; possidetur in ardentissimo amore: possessa verò nihilominus quæritur. Planè quando aliquis quietem in otio absq; deuotis intimisque ad Deum adspirationibus atque desiderijs sectatur, omni tentationi & errori expositus est, atque ad mala quæque sibi præstat occasionem: propterea quòd à Deo auersus, atque ad seipsum dilectione affectuque naturali conuersus, sui oblectationem propriumque commodum venetur & inquirat. Isti infelices homines inusitata quædam & singularia plerunque à Deo petunt: quibus etiam interdum (Deo permittente) contingunt ea quæ postulant, illusione diabolica: at ipsi persuasum omnino habent, illa à Deo sibi obtigisse pro salute sua, & (quod grauius est) se talibus dignos esse indicant. Quod quidem quid aliud indicat, quàm eos spirituali superbia infectos esse, nihilque intrinsecus diuinæ gratiæ habere? Hi se à peccatis immunes, & Deo sine vllo medio vnitos, ob idque tam diuinis quàm humanis legibus solutos, atq; ad nulla iam bona opera facienda obligatos esse arbitrantur: isto errore seducti, quòd putent otiũ illud cui vacant, pro sui nobilitate atq; excellentia nullo modo esse interturbandũ aut impediendum. Hinc nihil operantur: sed sicut instrumentum præstolatur artificem, ita illi diuinam expectant operationem, nihil ipsi penitus agẽtes. Aiunt enim sua operatione opus Dei fore præpediendum. Itaque vanissimo otio dediti, in virtutibus se non exercent. Vis scire quale sectentur otium? Breuibus expediam. Non gratias agere, non Deum laudare, non orare, nihil cognoscere, nihil amare, nihil desiderare volunt. Hæc omnia tanquàm noxia postponunt. Quicquid enim orando petere possent, habere se existimãt. Iam quod ad Ecclesiæ leges attinet, ea omnia se non modò consequutos esse, sed & transcendisse credunt, ob quæ cuncta sanctæ Ecclesiæ præcepta, ritus, consuetudines, & cæremoniæ rationabiliter institutæ sunt. Persuasum habent, neminem, nec ipsum Deum quicquam sibi vel dare vel auferre posse: eò quod exercitia omnia, cunctasque virtutes superarint, vt ipsis videtur, atque ad meram puramque nuditatem ac præclarum otium pertigerint. Hinc tantam sibi libertatem vsurpant, vt nemini prorsus obedire velint, neque summo Pontifici, neque Episcopis, neque pastoribus suis. Ab omnibus sanctæ Ecclesiæ consuetudinibus legibusque immunes & exempti esse volunt: palam asserentes hominem tamdiu imperfectum esse, quamdiu virtutibus consequendis dant operam. Credunt se omnia tam angelorum quàm hominum merita vicisse, & nullum deinceps virtutis augmentum capere, nullum peccatum admittere posse, hac de causa, quod absque voluntate viuant, vt ipsi arbitrantur, spiritumque suum quieti atque otio tradiderint, & in seipsis ad nihilum redacti, vnumque cum Deo effecti sint. Nulla eis neque de ieiunijs, neque de festorum obseruatione, neque de aliquo alio Ecclesiæ præcepto cura est, nisi quatenus in hac parte adspectum hominum verentur, aut hominibus placere cupiunt. Equidem constanter asseuerare non dubitem, latrones quoq;, & eos qui in manifestis sceleribus vitam agunt, eiusmodi hominibus meliores esse. Et tamẽ se Deipatientes nuncupant: dicentes se Deum pati, quod ab omni operatione expediti & otiosi

Requies probata.

otiosi sunt. Putant se Dei instrumenta esse, in quib⁹ ille quicquid velit, operetur. Aiunt autē ea opera quæ Deus per ipsos perficit, multo excellentiora esse, quàm sint cuiuslibet hominis opera, quæ per seipsum etiā in gratia Dei agit. Quicquid faciant, nihil se peccare existimant, quum Deus hoc quod agunt, per ipsos efficiat (vt ipsi dicūt) & quicquid velit Deus, id per eos fiat, nec prorsus aliud quicquam. Humilitatem quandā in cōuersatione sua atq; actibus suis præ se ferunt, facileq; aduersa omnia tolerant, propterea quod se Dei instrumenta esse arbitrentur, per quæ ille progratissima volūtate sua operetur. Sunt igitur isti veris Dei amicis admodum simiIes in multis. Cæterùm nimium aberrant, quòd ea omnia ad quæ intus mouentur, siue bona, siue mala sint, à Spiritusancto procedere & fieri putant. Certè Spiritussanctus neque otiosa neque inutilia, neque vitæ Christi vel sacris literis repugnantia, in aliquo homine operatur. Difficulter sanè seducti isti agnosci queunt, propterea quod vitæ suæ modū optimè tueri, & glossis quibusdam ornare, sciant: est tamē in quo agnosci poterunt, ipsorum videlicet propria voluntas, quā abnegare & deserere nesciunt. En dilectissimi, omnes isti & quotquot huius farinæ homines inueniuntur, ipsissimi prænuncij sunt Antichristi, viamque illi præparant deducentem ad infidelitatem damnationemque perpetuam. Certa ergo fide tenendum est neminem à mandatorū Dei & sanctæ Ecclesiæ obseruatione atque à virtutum exercitio absolutū aut exemptum esse. Nemo vniri Deo potest in otio, nisi & amet & desideret Deum. Nemo sine bonis operibus aut est, aut esse potest sanctus. Sed quisque cum multa gratitudine omnipotenti Deo cooperari debet, ne ipsius Dei operationem præpediat: quisque illum laudare, eique gratias agere adstrictus est. Hæc omnia Thaulerus in eo sermone quem designauimus, dicit.

Nemo sine bonis operibus sanctus.

Quòd Ecquius falsò dicat Thaulerū doctrina sua demoliri regularem religionis obseruantiam.

CAPVT. IIII.

ECquius etiam affirmat Thaulerum doctrina sua, regularem religionis obseruantiam, præclarissimamque virtutum gemmam obedientiam demoliri. Quod quàm falsum sit, manifestè liquet ex innumeris lucubrationū Thauleri locis. Nos aliquot tantùm loca citabimus. In sermone vndecimæ post Trinitatem Dominicæ, ipse Thaulerus viros & fœminas in ordine sacræ religionis Deo seruientes ita alloquitur: Dignissimam vocationem vestrā quæso frequenter attendite, & ita viuere curate, vt & vobisipsis & cæteris innotescat, quem ex sacri huius ordinis susceptione fructum referatis. Cuius quidem ordinis statuta, leges, & consuetudines omnes diligentissimè obseruare debetis. Non tamen exigitur, vt frater vel soror senio prægrauati, ieiunijs, vigilijs, aut externis operibus supra vires insistant: sed silentium vestrum locis & temporibus quibuscunq; pro sacri ordinis institutione omnes seruabitis sedulò: quod quidem quem fructum & quam vtilitatem adferat, nemo capere, nullus intelligere satis potest. Deinde verba vestra suauia, benignaque erunt. Si quod fortè asperum durumque verbum exciderit vobis, mox culpam vestram humiliter fatebimini: & tā Deo quàm hominibus vos subijcietis. Cæterum si quis verbis duris vos aggressus fuerit, nihil prorsus contra illi respondebitis, nisi fortè vnū aut alterum verbum, idque placido ac benigno vultu. Fundum vestrum studiose obseruabitis, cauebitisq;, ne quamcunq; rem, siue libros, siue indumenta, siue ornamēta, siue societatem humanā cum delectatione possideatis. Quæcunq; autem ordinatè atq; secundū rationem necessaria sunt vobis, eis quatenus ipsa necessaria sunt, & Deus atque ordo libenter admittunt suppeditantq;, vtemini. Fraterna vos inuicem dilectione prosequemini: & alter alteri humilem subiectionem, amorem, pietatemque, nō autem graues ac toruos vultus prętendetis. Nō exhibebitis vos inuicem alienos, quæcunque etiam occasio vel res inter vos eueniens pacem mutuam infregerit. In bonis operibus, maximeque in charitatis officijs vos exercebitis: ita videlicet vt vos mutuò offeratis ad ipsa charitatis obsequia inuicē impendenda, & alter alteri onus ac laborem hilariter pręripiat,

Silentium.

Locutio.

Fundus.

Necessariorum vsus legitimus.

Fraterna dilectio.

Patientia. ripiat, vel etiam è manibus tollat. Iam si pro aliquo pietatis exercitio contingat vos ab alijs irrideri, cōtemni, & malè tractati: nequaquam vos ipsos defendetis, nec ad aliquem quærimonias deferetis. *Corporis habitus in choro.* In choro, vbi corpus Dominicū in veritate præsens adest, multa cum reuerentia, oculis in terram demissis, animoq; attento & ad Deum cōuerso, coram rege æterno consistatis. Si enim virgo pudica in conspectu regis adstaret, certumq; haberet, illū in se oculos defigere, si quidem compos animi prudensque esset, haud dubiè mores præ se ferret honestissimos, & modestissimè se gereret. Quàm ergo æquum est hominem coram Deo ac Domino suo, electissimoq; animæ suæ sponso, iugiter se foris & intus contemplante, collectis viribus reuerentissimè adstare? *Preces horariæ.* Preces horarias cum ingenti deuotione, & cū quanta animi attentione potest is, decantabitis legetisq;. Pro conscientiæ tamen securitate, noueritis sufficere (quātum ad Ecclesiæ præceptum attinet) si verba integra dicantur: nec opus esse aliquid repetere, modò spontè non cogitentur ea quę verbis lectis cōtraria sunt. Prætereà ab omnibus quorū Deus vera caussa non est, abstracti eritis. Temporis quantulamcunque perditionem, vt virus pestiferum fugietis. *Solitudo.* Solitudini libenter vacabitis: in qua liberè & expeditè vos Deo vnietis: primò quidem, ad floridam dignissimæ passionis Christi arborem, & ad gloriosa vulnera eius, deinde etiam ad pręclarissimæ diuinitatis illius celsitudinem vosipsos conuertentes: nam ita ingredientes & egredientes, *Ioan. 10.* plena pascua inuenietis. Si talem vitam *Eucharistia.* egeritis, si huiusmodi fructus protuleritis, dignissimum Eucharistiæ sacramentum non sine grandi vtilitate ac profectus vestri incremēto percipietis. Non quidem inficias eo, bonum esse ad tempus ex profunda humilitate abstinere: sed multo melius fuerit ex amore accedere. Quisquis libenter pro gratissima Dei voluntate suam vitam instituere, si posset, & non studiò cæcaq; temeritate, vel propria reputatione accedit, sed dolet se vnquàm offendisse Deum: quisquis, inqnam, se talem verè sentit, securus accedere potest, imò verò quo crebrius accesserit, eò melius vtiliusq; faciet. Quod si fortè fratribus vel sororibus, qui ipsam Eucharistiam percepe- runt, tempore matutino non licet immensos fructus innumeraq; bona, quæ hoc dignissimum sacramentum in homine operatur, obseruare, propterea quod secum manere nō sinantur, dum aut legere, aut cantare, aut in alijs iuxta consuetudinem statutaq; ordinis occupari debent: obseruent illa post prandium, aut post vesperas, vel etiam post completorium. Æquè Dominus tunc operari potest sicut tempore matutino: & hoc venerabile Sacramentum operatur vbicunque ei locus præbetur. Iam verò quod ad veniales quotidia- *Culpæ quotidianæ.* nasque culpas attinet (à quibus dū hic viuimus omnino liberi esse non valemus) monendi estis charissimi, ne multùm soliciti sitis, neúe perturbemini, si non omnes in confessione expresseritis. Illa humiliter ac seriò Deo confite- *Confessio.* bimini, & contrito deuotoq; corde vos reos coram eo accusabitis. Sic enim his, qui confessionibus audiendis adhibentur, nimis multùm temporis non auferetur. Sanè tales culpas generaliter exposuisse satis est: quum mortalia duntaxat peccata, & ea de quibus dubium est vtrū mortalia sint, ex præcepto & necessitate confiteri obligemur. Venialia enim peccata, multis modis delentur: puta contritione, Dominicæ orationis prolatione, genu flexione, aquæ benedictæ adspersione, &c. Si alicui dolor siue cō- *Dolor.* tritio deest, saltem doleat se non dolere: nam hoc quoq; dolor est. Itidem si quis desiderium & amorem non sentit, desideret habere desiderium atq; amorem. Hæc & his similia scribens Thaulerus, non demolitur, sed plurimùm adiuuat stabilitque regularem religionis obseruantiam.

Quàm exactè Thaulerus doceat, quisnam scopus, & quænam essentia sit ordinis monastici.

CAPVT. V.

RVrsum secundo sermone quartæ *Scopus vitæ Deus, cordisq; puritas.* Dominicæ Quadragesimæ, idem Thaulerus religiosis loquens, ita ferè ait: Debemus Deum semper quærere, illiusque præsentiam suspirare, & cum

in cunctis actibus nostris putè spectare, debemus nos crebrò introuertere, & nosipsos atque omnia quæ extra Deum sunt transcendere. Quod si fecerimus, ipsum haud dubiè tandē inueniemus. Huc faciunt omnes ritus, cuncta opera atque exercitia, & quæque pia instituta, omnesque ordinationes tam nostri ordinis quàm aliarum religionum. Illa enim ob hoc fiunt & obseruātur à nobis, vt Deo intendere, eumque solū purè quærere discamus, & fundum habeamus ab omnib⁹, quæ operationem Dei præpediunt, expeditum, nihilq; continentem nisi Deum: quo ipse Deus intra nos festum agat diem. Si ad hunc finem, omnes religionis ritus non referimus, sed illis cōtenti sumus, si inquam externa exercitia ad interiorem fundū veramque cordis puritatem non referuntur, ea parum aut nihil profutura sunt. Sane dilectissimi quando primùm sæculo abrenūciauimus, & monasticen professi sumus, omnes Deo omnipotenti vouimus, nos ipsum amore atque intentione prosequuturos, eidemque perseuerantem famulatum ad mortem vsque exhibituros: à quo voto nec pontifices nec sacerdotes omnes nos absoluere possunt. Si fides sanctis doctoribus habenda est, plus illud votum obligat, quàm quoduis iuramentum in iudicio præstitum. Vnde constat, nos multo magis crimen periurij incurrere, quando sponte animoque deliberato cor & intentionem (quæ Deo semel consecrauimus) alicui tradimus creaturæ extra Deum, quam, si iuramentum violaremus. Itaque sacræ religionis essentia & fundus est, vt Deum ex toto corde amemus, & confratres nostros diligamus vt nosipsos, mentes nostras humiliantes subdentesque Deo, & charitatē exhibentes inuicem: vtq; quarumlibet rerum creatarum ac nostrijpsorū, siue voluntatis nostræ proprietatem omnē abdicemus, atque ab omnibus, quæ Deū à nobis excludere vel præpedire possūt, expediti vndiq; simus: quò Deus omnipotens praeclarissimum fundū nostrū (cui suam ipse imaginem impressit) liberè possidere valeat, quæ sunt delitiæ atq; voluptas eius, sicut ipse ait, Delitiæ meæ esse cum filijs hominū. Hic planè,

Voti monastici robur, & obligatio.

Religionis essentia.

Prouer. 8.

dilectissimi, scopus est ordinis nostri, & hæc intentio. In hunc finē omnes religiosæ cōgregationes, omnia monasteria, omnia statuta, omnes ritus & cæremoniæ, cunctaque honestè viuendi genera, sunt instituta, approbata, atque recepta. Si illud obseruamus, nimirum ipsam ordinis nostri substantiā fundùmque tenemus: sin verò illud negligim⁹, periuri sumus, & fidem Deo præstitam violamus. Prædictum religiosæ regularisque vitæ fundū, legifer, & patriarcha noster S. Dominicus, ac alij venerabiles ordinum patres S. Benedictus, S. Augustinus, S. Bernardus, S. Franciscus, tenuerunt, coluerunt, atq; spectauerunt: cui omnes externi ritus, constitutiones, & cæremoniæ famulantur. Hanc ordinis nostri substantiam, quæso vt sectemini: sic enim certo certius Deus omnipotens grandem in animabus vestris peraget solennitatem. Multæ patrum sanctiones nobis obseruandæ sunt, visitandus est chorus, legendum atque psallendum est nobis: quare ergo non id iucundo animo facimus potius, quā arida plumbeaque mente, ne ab æterna solennitate excludamur? Quamuis enim verissimum sit, eum qui nullius sibi mortalis criminis conscius est, & nulla ratione vult Deū offendere, saluum in sancta catholicaque fide fieri, ac beatitudinem consequi: quisquis tamen iucundam illā solennitatem, qua fœlicissimè sentitur atq; degustatur Dei præsentia, intra se experiri appetit, oporret vt purum, liberum, & expeditum fundum Deo exhibeat. Et profectò ipse Deus sua inæstimabili pietate nos ad hunc sacrum vocauit, traxit, atque perduxit ordinem, vt illi soli per amorem intentionemque hæreamus: cuius vocationi nos morem gerere debemus. Gratuita bonitate sua amoreque purissimo sine vllis meritis nostris, ad hanc sanctam veræ pœnitentiæ vitam perduxit. At quærat fortasse aliquis, quæ sit vitæ pœnitentialis essentia ac veritas. Nihil sanè aliud, quàm vera ab omnibus extra Deum auersio, & integra ad purissimum certissimumque bonum illud quod Deus ipse est, conuersio. Quod qui studiosius perfectiusque facit, ille plus quoque agit pœnitentiæ,

Pœnitentialis vitæ veritas.

Me-

Meritò ex ipsis animi visceribus deuotissimas semper conditori nostro gratiarum actiones referre debemus quotquot religiosi sumus, quòd ipse nos ad istam vitam inuitare dignatus sit. Et quod euidentius signum esse queat diuinæ apud nos præsentiæ, quòd plerique nostrum in ipso iuuentutis flore constituti (quæ ætas admodum solet esse indomita atque omnis regiminis impatiens, ac seculo dedita) alterius se voluntati subiecerunt, præceptis & exhortationibus obtemperant, domari regique se patiuntur, atque creaturis omnibus valedicentes, Dominum Deum suum sequuntur? Qui licet magna aliqua de Deo necdum experiatur, patientiam tamen seruant, & sustinent Dominum. Agite dilectissimi, in hoc neruos conatusq; omnes intendamus, vt iucundissimam intra nos experiamur solennitatem, aliqua vitæ æternæ prælibatione donati. Ea inquam cura sit nobis, vt quoties volumus, quoties nos intro recipimus, in orationib⁹, exercitijs, & operibus, quæ nobis ex ordinis nostri instituto facienda incumbũt, diuinam intra nos præsentiam, verumque gaudium sentiamus: Deo sese in intimis nostris verè manifestum exhibente. Quo bono illi perfruuntur, qui se Deo proprios fecerunt ac dediderunt, & ei soli obligati sunt. An non felicissima prorsus vita censenda est, quando & nos sumus in Deo, & ipse in nobis hic in tempore ac postmodum in æternitate? Hæc ibi. Item secundo, sermone quartæ Dominicæ Aduentus, dicit Thaulerus: Schola præamabilis, vita est religiosa siue monastica, in qua qui degunt, à mundo & à diuersis mi- serijs abstracti disiunctique sunt, quo omnipotenti Deo in veritate seruientes purissimè viuant, Deum & seipsos iugiter obseruent, naturæ & sensibus atque ipsi mundo perfectè moriantur. Æquum profectò foret, religiosum quemque adeò diuini amoris igne succensum, adeò intus & foris Deiformem esse, vt quisquis ad eum accederet, nihil vnquam in eo nisi Deum, siue animum feruentissimum in Deum erectum, atque ad omnem Dei voluntatem paratissimum, inueniret. Cæterum de his, qui in sancta religione non religiose viuunt, Thaulerus secundo sermone tertiæ post Trinitatem Dominicæ, loquitur in hunc modum: Nullo erga Deum atque diuina studio, nulla diligentia, nulla strenuitate feruent. Licet codices multos legendo atque psallendo percurrant, ac folia terant, ea tamen quæ legunt non eis sapiunt, nec ipsi inde gratiam aliquam referunt. Satis verò creaturæ eis placent & sapiunt: his videlicet delectantur, has amore prosequuntur, his consuetudine & amicitia se iungunt, in his sponte delectationem (quantum possunt) quærunt: & ad huiusmodi tam seipsos quã alios prouocant modis omnibus quibus possunt, nempe verbis, operibus, vestitu, gestibus, internuncijs, munusculis, literis: atque ita sese totos foras effundunt, moribus incompositi, sensibus incustoditi, in loquendo garruli, stolidique: interim tamen, si superis placet, aiunt, se ægrè mortale aliquod peccatũ velle admittere. Enimuerò preciosum Christi sanguinem acerbissimamque eius passionem, sine fructu debere abire putant: sed errant miseri atque falluntur. Dicunt autem: En in sacra religione positi sumus, in sancta congregatione viuimus, & multum oramus ac legimus. Quibus ego, hæc inquam, omnia sine amore, sine attentione, tam execè & tepidè agitis, vt id absque admiratione nec cogitari quidem possit. Sed frequenter confitentur, & corpus Dominicum accipiunt. Confitentur quidem verbis, verùm integram sese corrigendi voluntatem non habent. Vnde quòd sacram Eucharistiam percipiunt, faciunt nimirum non aliter, quàm si quis regem ad domum suam inuitet, & venientem in sordidissimam putentissimamque haram inter porcos sessum ducat. Præstaret sanè tales nunquam tremendum illud sacramentum percipere. Dicunt ægrè se mali quippiam facere. An verò benefacere credendi sunt, dum frigida quædam vocalium orationum lectionumque murmura, tanquam paleas Deo offerunt: amorem autem, cor, intentionem, fauoremque, per liberam voluntatem creaturis tribuunt? Iam si fortè accedat aliquis, qui præmoneat ostendatque, quantis ipsi in

Diuinæ præsentiæ signũ euidens.

Monasticæ schola.

Charitatẽ mortifi. atonementũ, neglegentium iudicium miseræ.

in periculis degant, & quàm horrendam mortem habituri sint: irrident hominem, dicuntq;, Begardorum ista sunt verba, En nouũ hic habemus spiritum. Hæc dicunt. Qui si in hac impœnitentia, & vitiorum suorum periculosa ignorantia permanserint, nunquam Dei faciem sunt conspecturi. Audiant, & in animos suos demittant ista Thauleri verba religiosi negligenter viuẽtes.

Quàm præclarè Thaulerus differat de obedientia, quam præstare maximè debent ij qui in sacra religione viuunt.

CAPVT. VI.

POsteaquam abundè demonstrauimus Thaulerũ sua doctrina nõ destruere, sed erigere confirmareq; sacrã religionem: res exposcit, vt nonnulla etiam proferamus, quæ ille scribit de sancta obedientia: nam Ecquius affirmat (sicut diximus) eum hanc disperdere. Igitur ipse Thaulerus in suis Institutionibus, capite decimo tertio hæc inter alia dicit: Obedientia, humilitatis prima filia est. Hæc hominem Dei voluntati subditum facit, & sensus viresq; sensitiuas superiori rationi subijcit. Hæc hominem subdit Ecclesiæ, eiusq; sacramentis, pastoribus, superioribus, dogmatibus, præceptis, institutionibus, consilijs, consuetudinibusq; vniuersis. Hæc hominem promptum flexibilemque reddit alijs quibuslibet, in consilijs dandis, in auxilijs obsequijsq; tam corporalibus quam spiritualibus impendendis secundum discretionem, & iuxta cuiusque necessitatem. Verus obediens velle & nolle suum prorsus abnegat, & in exequendo ea quæ præcipiuntur moras non nectit: sed mox vbi ei aliquid iniungitur, paratus est, imò verò præceptum non expectat. O quàm pauci verè & perfectè obedientes nunc inueniuntur, qui omni propria volũtate abdicata, non cupiant vt sibi Deus & creaturę obtemperent, sed magis ipsi alterius voluntatem facere velint. Obedientia tanta virtus est, vt vel minimũ aliquod opus ex ea factum, qualecunq; illud fuerit, multo melius Deoque acceptius sit quolibet alio opere quamlibet etiã magno, quod sine obedientia peragitur, siue sit Missæ auditio, siue lectio, siue oratio, siue cõtemplatio, seu quodlibet bonũ opus quod excogitari possit. Dum humilis obediens recogitat, quomodò Sancti Dei magno desiderio ad hoc peruenire contenderint, vt verè obedientes essent, propriumq; sensum prorsus extinguerent: dum considerat, vt illi mox vbi aliquã fortè propriam quæsitionem in se deprehendebant, seipsos abnegarint: maximè verò dum fidelissimi amatoris sui Iesu Christi perpendit obedientiam, attendens vt ille quum esset Rex regum & Dominus dominantium, vsque ad mortẽ crucis obediens ac resignatus fuerit: inde nimirũ æstuanti obedientiæ desiderio succensus, ad omnia bona alacer paratusque redditur, ac se subijcit nõ tantũ Deo & superioribus, verumetiam omnibus hominibus: & quanto homines sunt inferiores, tanto ei subiectio amplius sapit, tanto ipse libentius obedit: maiorem enim hic sui mortificationem inuenit, quam dum sub maioribus inclinatur. Quo nos magis abnegamus, hoc similiores efficimur ei, qui propter nos non solũ cœlesti Patri suo obediuit, sed etiã in manus peccatorũ semetipsum tradidit, sine querela permittens eos liberè facere in se, quicquid vellent. Ergo licèt magnum sit obedire superioribus: maius tamen est obtemperare æqualibus, maximum autem obedire inferioribus propter Deum. Nullus adeò aridus & diuina gratia destitutus est, quin si suaui obedientiæ iugo colla submittere velit, virere ac florere, copiosumque fructum producere possit. Obedientia enim ad quamlibet gratiam suscipiendam aptissimus capacissimusque locus est. Item vndecimo cap. Institutionum suarum Thaulerus ait: Ea resignatio qua cor bonæ voluntatis adeò se ad obediendum inclinat, vt ex seipso viuere nolit, viuit autem, & cuncta opera sua facit ex salubri sanctoque alicuius spiritualis atque illuminati confessoris cõsilio, planè via ad cœlum tutissima est, per quam facillimè retia diaboli euaduntur. In huiusmodi resignatione, omnia hominis opera abundant gratia: sed ea opera quæ bon⁹ homo ex proprio facit iudicio, difficile est discernere, vtrum ex natura an ex gratia fiant. Ei qui volũtatem propriam abdicauit, iter

Obedientia humilitatis filia.

Obedientia virtus quã ta.

Sui resignatio via est ad cælum tutissima.

iter inferni præclusum est. Vnde S. Bernardus ait: In inferno nihil nisi propria voluntas ardebit: tolle hanc & infernus non erit. Vbi enim seipsum homo deserit & exit, ibi Deus ingreditur. O quã multi religiosi sunt martyres infructuosi, dum propria voluntate pleni, sibiipsis per propriã quæstionem propriumque iudicium duces sunt, ob idque paruam aut nullam magnis suis exercitijs beatitudinem merentur. Qui si omnia opera sua in obedienti resignatione perficerent, insignes nimirum sancti apud Deum efficerentur. Primo etiam sermone tertiæ post Trinitatem Dominicæ, Thaulerus ita loquitur: Nullum in hac vita charius dignius que sacrificium Deo omnipotenti offerri potest, quam cor humile atque obediens. Vnde posset aliquis sub vno momẽto tam humiliter ac purè propter Deum obedire, propriamq; exire & abnegare voluntatem, vt amplius veriusque in Deũ sine medio duceretur, quàm si toto decennio in proprijs conceptibus atque institutis magna cum deuotione vixisset. Libet hic similitudinem quandam proponere. Si quis Dei munere ad tam altum sanctitatis gradum peruenisset, vt Deum reipsa semper visibiliter præsentem secumq; habitantem haberet, is si ad aliquod opus obedientiæ euocaretur, humiliter Domino dicere deberet: Eia suauissime Deus, permitte me, obsecro, hanc obedientiam tui amore perficere. Credite mihi, humilis ista propriæ voluntatis abnegatio, in illo homine, multo gratior iucundiorque Deo esset, quàm si ille idem tunc cum omnibus beatis spiritibus cœlum penetraret. Exemplum huius rei subijcio: Virgo quædam in monasterio degens & diuino amore flagrans, quum aliquando immenso dilectissimi sponsi sui Iesu Christi desiderio teneretur, sic illum ex toto corde suo alloquuta est: O vnice Fili Dei, amabilis redemptor animæ meæ, vtinam vel ad momentũ te in hac vita cernere possem. Ad quæ verba mox adstitit illi ipse Dominus noster Iesus Christus in forma cuiusdã pueruli. Contigit verò vt vna ex sororibus congregationis, ianuam cellæ illius deuotæ virginis pulsaret, eamque cum festinatione ad commune aliquod opus ex obedientia faciendum accersiret. Audiens virgo sancta iussionem obedientiæ, puerulo Iesu ait: En dulcissime Domine mi Iesu Christe, pro explenda obedientia abeo: tu interim me hic expecta obsecro, si tibi placet, donec ad te redire liceat. His dictis, è cella exijt: & quod facere iussa erat, animo voluntario hilariq; vultu peregit: Deinde magna cum celeritate ad cellam reuersa est: quam quum aperiret, mira quædam & radiantissima lux oculis eius se ingessit, adeò vt vix eam sustinere posset. Vidit igitur amantissimum Dominum suum in perfecta ætate, tanquam elegantissimum iuuenem viginti & quatuor annorũ adstantem. Vnde ipsa maximo gaudio repleta, ita eum affatur: O dilecte mi Iesu, quomodò tam grandis tantillo tempore factus es, qui tam pusillus apparebas, quum à te recederem? Dic obsecro, dic vnica spes mea, qui id factum sit. Cui pius ac dulcis Iesus respondit: O filia charissima, profunda velocis atque impigræ obedientiæ tuæ humilitas, me tam breui tempore tam grandem effecit. Semper ergo mei amore libenter obedi, si mihi continuè sine medio optas vniri. Post quæ verba Dominus disparuit. Ista nimirum institutio ac visio, sanctæque virginis prompta obedientia, manifestè arguunt religiosos omnes, qui seipsos non abnegant, quique propriam voluntatem retinentes, non obediunt promptè & alacriter suis superioribus, sicut promiserunt obedire. Enimuerò quosdam in monasterijs, religiosisque congregationibus inuenire est, qui certas orationes legere, aut alia bona opera facere proponunt, diuersos modos priuatos, diuersaque exercitia assumentes: à quibus si ad obedientiam euocentur, statim innotescit quam pacem in se habeant. Quare verò tam ægrè obedientiam priuatis illis exercitijs præponunt, nisi quia cum proprietate eis inhærent, & illa velut pro Deo sibi statuunt? Sed fallunt semetipsos. Nam quicunque sub obedientia viuunt, semper promptè alacriterque obedire, & omnia alia (siue sint meditationes, siue orationes, siue quodcunque aliud) interim postponere debent: Sic enim fiet, vt ad humilẽ suipsorum

Cor humile & obediens sacrificium Deo longè gratissimum.

Exemplũ.

Inobedientes proprijq; sensus monachi.

rum tam in spiritu quàm in natura abnegationem resignationemq; citò pertingant: sic fiet, vt Deus purè in eis viuat atque nascatur, & ipsi in illam sine medio ducantur: quibus bonis frustrantur miserè, hi qui suæ proprietati inhærent, qui promptè obedire recusãt, qui glossas quantas possunt comminiscuntur, vt à præclarissima obedientiæ virtute se excutiant, atque proprios modos & conceptus, propriaq; instituta pro suo capite prosequi sinantur. Quod quidẽ ingens medium inter Deum & ipsos constituit. Neque enim aliquid de Deo diuinaque dulcedine vtiliter experiri possunt, quamdiu irresignato fundo præditi, propriam voluntatem exire non student. Hæc ibi. Ista Thauleri verba consona sunt verbis scripturæ sacræ dicentis, Melior est obedientia quam victimæ: quoniam quasi peccatũ ariolandi est, repugnare: & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere.

Dicta quadam Thauleri, calamitatem horum temporum nostrorum designantia.

CAPVT. VII.

IAM plenè refutatis his, quæ Ecquius inconsideratiùs contra Thaulerum scripsit, addemus pro coronide Apologiæ paucula quædam eiusdem Thauleri dicta: quibus apertè satis calamitas horum temporum nostrorum designata est. Ipse enim Thaulerus, qui ante annos ducentos vixit, primo sermone decimæ octauæ post Trinitatem Dominicæ, inter alia, ita ferè loquitur: His qui humiles & parui non fuerint, pseudodoctores, persuadere nitentur ea omnia, quæ à veritatis magistris vnquam tradita fuerunt, non esse vera. Vnde & multi ex eis, qui in vana complacentia suiq; æstimatione pmanserint, laqueis deceptionis inuoluentur: adeò vt ipsis omnia sanctæ Ecclesiæ instituta, ceremoniæ, ac ritus, videantur errori falsitatique obnoxia Et væ his qui intus vocem patris sui nempe Dei, ac foris vocem matris suæ, id est, Ecclesiæ (quorum voces non nisi vna vox est) auscultare noluerint. Et in sermone quem festo die Omnium sanctorum habuit Thauler⁹, dicit: Magnæ & perniciosę plagę certo certius imminẽt nobis. Iam nubes succensæ sunt vt feriant: sed eas amici Dei lachrymis suis retinẽt. At si non corrigimus nos, nimirum citò nos grauiter ferient: eritq; tanta calamitas, vt iudicium extremũ homines instare existiment. Qui modò multa pace gaudent, magnis pressuris affligentur. Verbum Dei peruertetur, cultusq; diuinus penè in obliuionem abibit. Vnus huc, alius illuc properabit: nec facilè scire licebit, quem hæc mala finem habitura sint. Interea tamen fidelissimus Deus suos velut in nidulo quopiã abscondet ac proteget. Idem Thaulerus alibi ait: Saluberrimum consilium hoc est, vt omnes senescenti ac propemodum effœtę matri Ecclesiæ, animo resignato propensissimaque volũtate humiliter sese submittant, atque illius ordinationibus & doctrinis, quas ab Apostolorum tempore huc vsq; concionarores palam è suggestu nobis proponunt, spontanea subiectione obtemperent: etiamsi angelus de cœlo aliud præter id, quod euangelizatum est, annũciet ac persuadere moliatur. Sicut & à Domino nostro Iesu Christo diligenter præmoniti sumus, quum diceret: Super cathedram Moysi sedebunt scribæ & pharisæi: omnia ergo quæcunq; dixerint vobis, seruate & facite, secundum vero opera eorũ nolite facere. Immensa & inexhausta Dei misericordia dignetur nos in viua veraque fide semper stabiles cõseruare. Hæc Thaulerus Ipse itaq; non in odium adducendus, sed vt exími⁹ orthodoxusq; Theologus, ac singularis Dei amicus, piè commendandus est. Ecquius non putans se falli dicit: Vtinam Thaulerus prorsus lateret, & non inuolaret in monasteria. Ego verò in nomine Domini dico: Vtinam Thaulerus vbique gentium cognitus esset, & à quamplurimis diligentissimè legeretur. Verùm Ecquius licèt minus circunspectè damnauerit Thaulerum, nondum à se satis studiose lectum, nequaquam tamen hoc malignè fecisse credendus est: sed feruens ille zelus, quo inuehebatur in hæresiarcham Lutherum, facilè ei persuasit, vt præproperè iniquam de sanctissimo viro Thaulero sententiam ferret. Equidem ipsum Ecquium, vt venerabilem Theologum, & inuictum catholicæ fidei defensorẽ amplector. Cęterùm veri-

Quos falsum pseudodoctores.

Dei & Ecclesia vox vna.

Matth. 23.

veritatis amor me compulit, vt hanc breuem Apologiã pro Thaulero scriberem, ad gloriam Dei, qui est benedictus in æterna secula, Amen.

LODVICVS BLOSIVS CLEMENTI LEVANTIO, S.

Monachus ad perfectionẽ eniti debet.

PROPOSITVM animi tui, charissime Clemens, quo decreuisti collum iugo sacræ religionis subdere, commendo plurimum, & gratias ago Domino Deo, qui illud tibi inspirauit. Sed perpende diligenter, quantam vitæ puritatem atq; integritatem requirat ordo monasticus. Nam quotquot religioni per professionem sese adstringũt, obligati sunt totis viribus ad perfectionem cõtendere, licet non sint obligati ad eam peruenire. Religiosus vel monachus, qui sibi mundoque perfectè mori, & Deum vero sinceroq; amore prosequi non studet, suæ professioni non satis facit. Heu quàm multi viri & fœminæ hodie se miserè fallunt, qui monastico habitu suscepto vota religionis vouent, quum tamen parum aut nihil de perfectione vitæ cogitent. Creaturis tenaciter adhærent, & in eis delectationem inordinatè quærunt: externas consolationes auidissimè appetunt: sese totos absq; timore foras effundunt: mente vagi, moribus incompositi, sensibus incustoditi, verbis garruli ac vani sunt: atq; in sua negligentia suisq; vitijs ad mortem vsq; perseuerant. O quàm acerba pœna manent tales post hanc vitam. Tu verò mi Clemens, vide vt non habitu tantum, sed maximè sancta cœlestiq; conuersatione sis religiosus. Cogita quanta sit insania, modo ita praua desideria sua voluntatemq; propriam sequi, vt postea necesse sit indicibilibus tormentis cruciari. Nonne præstaret breuissimo vitæ huius tempore per strenuam sui mortificationem & abnegationem, per veram humilitatem atq; charitatem sese aptum reddere ad capessendam beatitudinem æternam? Hæc crebrò meditare. Mitto breuem Regulam: ad quam tu & ego vitam moresq; nostros sedulò exigere debemus, Vale.

BREVIS REGVLA TYRONIS
Spiritualis.

Ecclesia.

QVI Deo placere, & aliquem in vita spirituali profectum cõsequi, tandemq; ad perfectionem peruenire cupit, inprimis omnes hæreses & schismata detestetur: Ecclesiæ catholicæ firmiter adhærens, & ei sese humiliter subijciens. Quicunque enim ab Ecclesia recedunt, etiamsi iustissimè viuere videantur, à Deo & societate Sanctorum separati sunt. Retento ergo rectæ fidei fundamẽto, iam bonam sanctamque vitam superædificet. Seruiat Deo, & Deiparam virginem Mariam, Sanctosque cœli ciues veneretur atque inuocet, nõ negligenter aut ex arida quadam consuetudine, sed diligenter ac religiosè.

Christiformis vita.

Vitam Christi, maximeque passionem eius, pia animi gratitudine recolat. Humilitatem, obedientiam, mansuetudinem, patientiã, resignationem, modestiam, benignitatem, continentiam, charitatemque Domini & magistri sui totis viribus conetur imitari.

Sui derelictio.

Abneget & relinquat seipsum propter Deum in omnibus desiderijs & inclinationibus suis vitiosis. Priuatum amorem propriamq; voluntatem assiduè in se persequatur, & strenuè mortificet, penitusque extirpet. Eam in voluntatem Dei omnino transfundat: ita vt quicquid voluerit Deus, velit & ipse: quicquid ei euenire permiserit Deus, hoc tanquam optimum ipse libenter suscipiat, siue dulce siue amarum sibi sit. Seipsum propria quæsitione & electione prorsus exuat ac spoliet.

Etiam in bonis desiderijs suis Deo se resignet: petens vt non sua, sed Dei voluntas fiat.

Mundo moriendum.

Nulli caducæ & mortali creaturæ per inordinatum affectum vel amorem inhæreat. Sensuum oblectamentis & carnis voluptatib9 valedicat atq; renũciet. Sit verè mortuus mundo: & tanquam cæcus ac surdus, nihil adspicere, nihil audire velit aut optet, nisi quod adspi-

cere audireq; necessarium vel vtile est.

Corporalis refectio. Dum corpus alimentis reficit, summopere caueat, ne ventrem & spiritum nimio cibo nimióve potu prægrauet. Tam cibum quàm potum modestè & continenter sumat, non quærens in illis aliquam delectationem. Quod si tunc sentit terrenam voluptatem, nō illi adhæreat, non eam intrò admittat. Si non impeditur, intingat spiritualiter buccellas quas edit, in pretiosum sanguinē Christi, & è roseis vulneribus eius potū hauriat. Vulgares & simplices escas magis amet quàm lautas atque exquisitas: quia Dominus Iesus felle & aceto potatus fuit. Meminerit tamen, cum qui escas etiam vilissimas cū inordinato desiderio sumit, veræ abstinentiæ virtutē amittere, quam nō perdit qui cibos delitiosos sine desiderio percipit. Vnde is cuius sensualitas magis delectatur pomis & aqua quàm vino & perdicibus, laudabiliùs facit, si pro Dei amore à pomis & aqua abstinet (parum aut nihil ex his gustando) quàm si abstineat à vino atque perdicibus. Verus ergo vitæ spiritualis & perfectionis amator aduersus sensualitatem suam viriliter decertet: prudenter ei negans quod ipsa inordinatè concupiscit. Sed non destruat naturam corpusque suum intolerabili abstinentia, & nimio vitæ rigore secundum proprij capitis iudicium assumpto. Modum sanctamque discretionem in omnibus seruet, & sanis consilijs se subdat. Superflua non requirat, sed paucis contentus sit. Vanitatem & curiositatem in vestibus cæterisque rebus non sectetur.

Moderāda abstinētia.

Verba. Verba noxia, inhonesta, vel detractoria nunquā proferat: nec his q talia proferunt, consentiat, sed potius prauum eorum sermonem conuenienter interrūpere studeat. Mendacium multùm perhorrescat. Iactantiā & adulationē omnem vitet. Non sit asper aut mordax in verbis suis, sed sit dulcis & placidus. Neq; tamen per affectatam verborum suauitatem hominibus placere quærat. Vana item, inepta, puerilia, & otiosa verba loqui refugiat. Quādo salua charitate vel obedientia tacere potest, libēter taceat. Non autem sit seuerè aut amarè taciturnus, ne silentium eius alijs tædium adferat. Et quando ei loquendum est, paucа verba (si fieri potest) proferat, idq; cum grandi circumspectione. Antequā loquatur, inuocato diuino auxilio statuat intra se non plura loqui quam expedit. Non facilè alicui pertinaciter cōtradicat, neque contendat verbis: sed vbi semel vel bis testimonium perhibuit veritati, si non recipitur, sinat deinceps alios sentire quod volūt, & velut ignorans taceat: nisi periculum animarum ex silentio suo sequeretur. Consuescat assertiones suas sub dubio proferre: veluti si dicat, Puto ita esse, Nisi fallor ita est, &c.

Taciturnitas.

Contentio fugienda.

Aliorum cōuictus. Mores leues, & gestus incompositos, risumq; immoderatum sedulo vitet. Vitet & offendendi occasiones quantùm potest. Humana societate non inordinatè delectetur: sed solitudinem diligat, & in solitudine Deo rebusque diuinis secundum gratiam sibi datam intendat. Socialis tamen & rationabiliter affabilis inter homines sit. Etiā minimam temporis perditionem multū ponderet. Non autem putet se tempus inutiliter traducere, quando intus Deo vacans, foris nihil agit.

Tempus.

Obedientia. Nihil sanctę obedientię præferat: sciens perfectam voluntatis proprię mortificationem gratissimū esse Deo sacrificium. Melius est sobriè & continenter ad gloriā Dei ex obedientia manducare, quàm rigidam antiquorum patrū abstinentiam ex propria volūtate sectari. Quicquid purè per obedientiam fit, quantumuis vile & abiectū esse videatur, Deus magnifacit, & eximia mercede remunerat. Nullum opus Deo placere potest, cui inobedientia coniuncta est. Ipse ergo superioribus suis (etiamsi forte imperfecti & multis defectibus obnoxij sint) promptè vultuq; hilari ac deuoto corde tanquā Deo obediat, & eis honorem impendat. Obtemperet item æqualibus, obtemperet & inferioribus, in his quæ licita sunt. Sancta sua exercitia intermittere vel omittere semper paratus sit propter obedientiæ opera & charitatis obsequia.

Obstinatio, proprij sensus. Non sit obstinatus in proprio sensu: sed aliorum sensum & iudicium suo sensui atque iudicio ad honorem Dei sapienter præferat. Patiatur se à quolibet doceri atq; reprehendi: & eis qui se obiur-

Obiurgato. obiurgant, non indignabundè aut acerbè, sed dulciter, & placidè respondeat, libenter culpam agnoscens. Si iniustè accusatur vel arguitur, non superbè se defendat aut excuset: quin potius imitatus Dominũ suum tacere eligat, nisi forte scandalum ex silentio suo oriretur.

Humilitas. Infrà omnem creaturam propter Deum se demittat ac deprimat. Etiamsi magnas consolationes aut grandia dona intus forisve à Deo acceperit, non propterea erigat ceruices, non propterea se alijs præferat, nec sibijpsi placeat, neq; se aliquid esse existimet: illa enim reuera non sua, sed Dei sunt: solum peccatum in se suum est. Nõ ergo ipsa Dei dona sibi vsurpet aut vendicet: sed omnia in Deum integrè refundens, & opera sua illi prorsus adscribens, fateatur ex corde se ex se nihil esse, nihil habere, nihil scire, nihilq; posse. Ex istius nihil sui consideratione, maneat semper verè humilis, omnes homines sibi præponens: quia si etiam sceleratissimi quiq; accepissent à Deo ea dona quæ accepit, sanctius fortè viuerent quam ipse. Planè nisi gratia Dei continuè protegeretur, grauius peccaret quam quiuis alius. Se igitur omnium vilissimum esse reputet, indignumq; iudicet quem terra sustineat. Omnem vanæ gloriæ affectũ diligentissimè in se mortificet. Nõ ab hominibus cognosci, aut laudari, sanctusve haberi appetat: sed potius ignorari, vilipendi, atq; contemni desideret. Dei non hominum fauorem, & gratiam ambiat.

Patientia. Iniurias, irrisiones, calumnias, afflictiones, & damna permissu Dei sibi illata absq; querimonijs vel murmurationibus humiliter perferre discat: credẽs indubiè ea sibi à Deo esse transmissa. Non indignetur nec malè velit hominibus qui illa inferũt: sed exemplo Domini sui Iesu Christi mitem, benignũq; se eis exhibeat. De eorum defectibus nõ loquatur, nisi necessitas aut euidens vtilitas compellat. Agnoscat se non posse ab aliquo tantum grauari ac deprimi, quin maiorem depressionem propter iniquitates, & ingratitudines suas commeruerit.

Proximus sine fuco diligendus. Ab omni dolo, & vitiosa simulatione sit alienꝰ. Omnes homines communi, & syncera dilectione prosequatur, nullo penitus excepto. Omnes loco fratrum, & sororum habeat, carnali seu sualiq; amore excluso. Omnes ad æternam beatitudinem peruenire desideret. Non metiatur hominem ex visibilis carnis miseranda corruptione, sed ex inuisibilis animæ (quæ ad imaginẽ Dei facta est) incomprehensibili dignitate. Erga neminem cor amarulentum gerat: sed serenitatem vultus præ se ferẽs, suauis omnibus sit. Defectus aliorum piè toleret: veruntamen ea quæ honori Dei aduersantur, libenter cum charitate emendet, aut curet emendanda. Oderit peccatum in homine, sed non oderit hominem propter peccatũ: nã Deus fecit hominem, peccatum verò nõ Deus, sed homo fecit.

Compassio. Omnibus & maximè inimicis benefacere, omnes adiuuare atque cõsolari paratꝰ sit. His qui peccãt, & his qui afflicti sunt compatiatur. Singulari verò compassione moueatur erga animas fidelium defunctorũ, quæ in Purgatorio pœnas adhuc sustinent. Existimet quemlibet hominem esse seipsum, vt faciliùs pro peccatis calamitatibusq; aliorum indoleat, & pro bonis eorum gaudeat. Nemini inuideat. Nemini obtrectet. De omnibus bene sentiat. Sinistras suspiciones in cor suum incidentes, mox repellat. Nullum spernat. De nullo peccatore desperet: nam qui modò malus est, potest mox gratia Dei mutari, & bonus esse. Firmo proposito apud se statuat nullum iudicare. Dicta, & facta aliorum in meliorem partem semper interpretur, omnia in simplicitate cordis audiens atque adspiciens. Ea quæ mala sunt, sinat esse mala: sed nihil temerè iudicet, nihil definiat, aut pro certo asserat. Oret autem pro se peccatore maximo, & pro alijs qui malè agunt.

Aduersa. Aduersa, & molesta quæq; animam vel corpus grauantia (quomodocunq; aut vndecunq; aduenіant) non aliunde quam de manu Domini suscipiat. Talia resignato patientiq; animo ad finem, & vltimum vsq; punctum pro Dei amore toleret: certò psuasus, ea sibi vtilissima & saluti suę conuenientissima esse, licet fortè aliter ipsi videatur. Deum qui ex immenso amore illa mittit, laudet, & ei gratias agat.

Non perturbetur ex his quę in mun-

Dei prouidentia. do accidunt: sed in omnibus prouidentiam Dei sapienter attẽdat, sine qua nec vnum quidẽ folium de arbore decidit. Eidem diuinæ prouidentiæ se & omnia sua securè cõmittat, atq; per humilem confidentiã bono Domino suo in omni rerum euẽtu firmiter innitatur, semper ad eũ per orationẽ confugiens: quẽadmodũ monet Psalmista dicens, Iacta super Dominũ curã tuam, & ipse te enutriet. *Psal. 54.* Et Petr᷒ Apostolus itidẽ nos hortatur, vt proijciamus oẽm solicitudinẽ nostram in eum, quoniam ipsi cura est de nobis. *1. Pet. 5.*

Ariditas interna. Etiamsi consolatione interna destituatur, & insuper grauissimis tentationibus fatigetur, nõ tamen propositum sanctum deserat: sed fide plenus permaneat apud Dominum, non quærens aliqua vana solatia, quibus naturam grauatam releuet.

Absurda im missiones contemnenda. Quantumcunq; absurda, & fœda malignus spiritus cordi eius ingerat, ipse ea nihili faciat: internũ intuitum mox ab illis auertens. Talia enim melius vincet contemnendo, & consequendo, quã si illa attendere, & de eis cogitare, atq; cũ eis altercari voluerit. Nec putet se ex illis (quę sibi prorsus displicent, & quę statim reijcit) culpam aliquam contrahere, quam coram sacerdote confiteri necesse sit. Peccata quę perpetrauit, confiteri sacerdoti debet: sed tẽtationes quibus non consentit, nõ sunt peccata admissa. *Tentationes non cõfitendæ.* Sordes spirituales animam eius non polluunt si ei non placent, si ab eo per consensum non recipiuntur. Aliud est sentire in se malum, atq; aliud, cõsentire malo. Plæriq; sancti nonnunquam senserunt in carne sua vehementes vitiorum motus, sed eis ratione, & voluntate contradixerunt.

Interna calamitas. Non omittat percipere sacrã Eucharistiam, nec alia pia exercitia sua deserat propter derelictionem, obnubilationẽ, & paupertatem internam, aut propter angustias, quibus (Deo ita ordinante) affligitur. Ipsa quidem exercitia sua tẽpore huiusmodi calamitatis sibi insipida sunt, & multùm laboriosa: sed si facit quod in se est, Deo sunt gratissima.

Deuotio. Non putet sanctitatẽ vitæ in hoc cõsistere, vt quis magnam cõsolationem, & dulcedinem intus sentiat: nec arbitretur certam deuotionem esse, sensibilẽ illam cordis molliciem, qua quis facilè in lachrymas resoluitur: nã hanc, & hæretici, & gentiles plærunq; habent. Vera deuotio est bona voluntas, qua homo paratum se offert ad cultum, honorẽ, & beneplacitum Dei. Hæc perdurat, etiã si cor aridum, & mens sterilis sit. Ipse ergo suauitatem internam non inordinatè appetat: sed æque paratus sit illa carere, sicut eam habere. Si Deus ipsum consolari voluerit, suscipiat quidem humiliter atq; eum gratiarum actione consolationem diuinam: at caueat ne aliquo Dei dono ad sui oblectationem abutatur, neve in eo quiescat. Tam purus, simplex, liber & tranquillus intus permaneat, quando à Deo benignè visitatur, quasi nihil sentiret. Neq; enim in donis Dei, sed in ipso solo Deo quiescere licet. Agnoscat se etiam minimo Dei dono prorsus indignum esse.

Si inter psallendum, & orandum nõdum potest esse satis attentus, non ob id nimium deijciatur animo. *Oratio, eiusq; attentio.* Nam etiam ea precatio, quæ cum distractione cordis peragitur, fructuosa est, & à Deo suscipitur, si modò is qui orat patitur inuitus huiusmodi distractionem, & placidè facit, quod in se est: bonam voluntatem Deo exhibens, studioseq; ac reuerẽter precibus insistens. Non ergo sit irrequietus, impatiens, aut nimis anxius: sed humiliter resignet se Deo, [illegible] gaudeat illum tam bonum, & clementem esse, vt nos plærunq; etiam vana atq; indigna in oratione cogitãtes, benignè toleret. Dicat illi, Domine tu scis quã multæ sint auolationes cordis mei: propiti᷒ esto mihi vilissimo peccatori. Bone Iesu, responde, satisfac, & supple pro me. Ego ex ægritudine defluo: sana me, & stabilis ero. Sed infirmũ adhuc atq; defluentem misericorditer toleras, quia suauis es, & mitis.

Lectionẽ sacram amet: sed orationẽ lectioni pręferat. *Lectio sacra.* Non legat nimis multa vno eodemq; tẽpore, ne ipsa lectione spiritum suum obruat magis quã reficiat. Semper suscipiat verbum Dei animo esurienti, à quocũq; etiam depromatur, & quãtumq; simplicibus verbis proferatur. Si illud minùs libenter exceperit, accuset & humiliet se: non docentis aut loquentis vitio, sed sua culpa id accidisse credens.

Pa-

Euchari-stia. Paratus sit, & desideret crebrò sacram Eucharistiam ad laudem Dei percipere. Si tamen eam toties sacramentaliter sumere non potest quoties sumere desiderat, non perturbetur, sed maneat in vera resignatione tranquillus, & sese ad spiritualem susceptionem præparet. Neque enim aliquis eum impedire potest, quin per sanctum desiderium quotidie etiam pluties spiritualiter communicet, si vult.

Vespertina recollectio. Vespere seipsum exactè discutiat, recogitans quomodo tempus expenderit, & quas offensas eo die admiserit. Veniam peccatorum petat à Deo: proponens corrigere se, adiuuante gratia illius. Corpusculo ad quiescendum pudicè collocato, obdormiat (si fieri potest) inter amorosas orationes, & adspirationes, vel inter pias meditationes. *Expergefactus quid agat.* Manè itidem mox vbi euigilauit, primam cogitationem suam amanter ad Deum conuertere cōsuescat: vt capax sit visitationis, & gratiæ eius. Si tamen propter confusionem spiritus sui, nequit libere se erigere in Deum, vel si inter dormiendū fœda aliqua somnia sigara ratione passus est, non absorbeatur nimia tristitia: sed simul atque somno recedēte vsum rationis recepit, abominetur quod sordidum est, confidatq; in Domino: humiliter, & patienter ferens molestiam quam senrit.

Culpa leuiores. Earum expiatio. Non solùm grauia peccata, sed & minores culpas omni studio atque diligētia vitet. Nisi enim fugere voluerit quicquid Deo displicet, & quicquid in se amorem Dei impedit, puritatem pacemque cordis veram obtinere non poterit. Non tamen desperet quando peccatum aliquod admittit, neque tunc fugiat à facie Dei, vt anxius multa apud se cogitet de peccato suo: sed humiliter, & confidenter ad Deum conuersus, tractet cum eo de sua iniquitate atque ingratitudine, dulciter deplangens seipsum. Attendat suam abyssalem vilitatem ac miseriam: attendat, & pietatem atque misericordiam Dei immensam, quæ animæ verè pœnitenti, & ab omni peccato plenè euersæ nō potest non succurrere atque ignoscere. In plenam expiationem, emendationem, & satisfactionem pro delictis suis, offerat Deo patri sanctissimā cōuersatione, amarissimamq; passionem prædilecti filij sui. Petat amanter à Christo, vt se pretioso sanguine quem fudit, abluat, perfectèque emundet. Quod vbi fecerit, iam bono sit animo, quasi Deum nunquam offendisset.

Aduersus defectus quotidianos consilium. Et propter illos defectus quos nulla ratione in se deuincere potest, nō sit nimium pusillanimis, sed eos diuinæ clementiæ committens, seq; Deo resignās, humilis, trāquillus, patiens, & longanimis permaneat. Etiamsi centies vel millies quotidie ex humana fragilitate labatur: toties cum sancta spe veniæ resurgat quoties labitur. Proponat, & conetur esse, ac purius viuere: non tamē cōfidat in suo proposito vel conatu, sed in sola bonitate Dei, & in auxilio gratiæ eius, quæ nunquam deerit facienti humiliter quod in se est.

Intentio pura sit. In omnibus operibus, verbis, cogitationibus, & omissionibus suis, laudem atq; gloriam Dei purè spectet. Quando aliquid agere, loqui, cogitare, aut dimittere proponit, sedulò examinet quid se moueat ad hoc faciendum dimittendumve, consideretq; vtrū Deū an seipsum quærat. Si videt se quærere seipsum mox relinquat, & abneget se, Deum solum intentione atq; amore prosequēs.

Intus sit ordinatus. Intus ita ordinatus esse debet, vt Deo sit illi omnis in omnibus, & ipse Deum in cunctis creaturis agnoscat atque diligat, creaturas item omnes in Deo amet: adspiciens easdem modo nobilissimo, nempe sicut profluxerunt ex Deo sua origine.

Operum nostrorū oblatio efficacissima. Opera atq; exercitia sua diuino cordi Christi emendanda perficiendaq; cōmendet, & illa eidem Domino Iesu aut Deo Patri offerat in laudem æternam, ad salutem totius Ecclesiæ, in vnione sanctissimorum operum, & exercitiorū ipsius Christi Iesu. Si hoc fecerit, ipsa eadem opera, & exercitia sua, quæ ex se vilia atq; imperfecta sunt, nobilissima Deoque acceptissima erunt. Nam ex operibus, & exercitijs Christi, quibus coniungentur atq; vnientur, ineffabilem dignitatem accipient: quemadmodum gutta aquæ missa in vinum, & vino vnita, excellentem ipsius vini coloremq; saporēq; recipit. Itidem omnia quæ ipsum grauant & affligunt (siue parua siue magna, siue externa, siue interna

sint) offerat Deo in laudem æternam, ad salutem omnium, in vnione passionis ac dolorum Christi: vt ex eisdem passionibus & doloribus Domini Iesu quibus vnientur, diuinam claritatem assumant.

Ne sis turbulentus. Non sit concitatus, præceps, & turbulentus in his quæ agenda sunt, nec illis per immoderatum affectum alligetur tanquàm captiuus. Nō sequatur importunos cordis sui impetus: sed per rationē Dominus sit sui, operumq; suorum. *Audi quid in te loquatur Dominus.* Diuinas inspirationes, diuinamq; voluntatē in se semper obseruet, & Deo intus loquenti libenter obediat. Quicquid in se puritatē, tranquillitatem, libertatēq; animi impedire potest, prudenter declinet. Inordinatas passiones, & affectiones iræ, concupiscentiæ, timoris, gaudij, tristitiæ, amoris, gaudij, tristitiæ, amoris, & odij, à se repellat. Reijciat & irrationabiles vanosq; conscientiæ scrupulos. *Passiones domandæ.* Non implicet spiritum suum curis superfluis. Ea quæ sibi commissa nō sunt, & quæ nihil ad se pertinēt, prorsus Deo relinquat. Non sit nimium solicitus pro temporalibus & externis rebus.

Sui introuersio. Deniq; tam intellectum quàm affectum suum auertens, & abstrahens ab omnibus fragilibus creaturis, introuertat se, hoc est, se intra se recipiat, ibique Deo intendat. Assiduè inquam mentē suam ad Deum reuocet, eiusq; præsentiam reuerenter in omni loco attendat *Deus vbiq; totus.* (nam Deus vbiq; tot⁹ atq; indiuisus est) & cum eo per internam orationē insatiabiliter loquatur: pia desideria, ignitasque adspirationes ad illum emittens. Relicta omni multiplicitate, vnum cogitare, vni hærere discat. Hæc introuersio ei summè necessaria est.

Non despondeat animum, neque spem abijciat, propterea quòd ipse tam instabilis sit, & cogitationem suam tam difficulter apud Deum fixam retinere possit: sed perseueranter laboret, illam continuè reuocando ad Deum. Vbi hæc bona consuetudo in eo firmata fuerit, iam sine labore Deo rebusque diuinis cogitabit.

Crucifixi Iesu imago. Proponat ante mentis suæ oculos amabilem Iesu Christi Dei, & hominis in cruce pendentis imaginem, eamq; sibi intimè imprimat. Salutet ac veneretur grandi deuotione dignissima illa & nūquā obliuioni tradenda, Saluatoris sui vulnera, seq; totū in ea immergat. Hac aut alia passionis Christi imagine omnes rerum infimarum imagines, & similitudines, omniaque peregrina phātasmata, siue inutiles cogitationes, è corde suo expellat, sicut clauus clauo expelli solet. Sit ergo semper (quantum fieri potest) introuersus, & intra se habitet, animum ab omnibus rebus caducis auocans atque expediens, internumque intuitum simpliciter ac tranquillè in Deum (qui in se præsens est) dirigens, & dulcia colloquia cum eo miscens. Existimet meram miseriam infœlicitatemque esse etiam breuissimo tēpore elongari ab ipso Domino Deo, qui est summum atq; incommutabile bonum qui est torrens, & abyssus inæstimabiliū voluptatum.

Aspirationes. Cæterum vt faciliùs sanctę introuersioni operam dare possit, commendet memoriæ aliquot suaues, & amorosas adspirationes, quibus vbique locorum, siue progrediatur, siue quiescat, Deo se coniungat, & copulet: deuotè eas apud se reuoluens ac repetens. Appellamus autem adspirationes, oratiunculas iaculatorias pio affectu plenas, quas amāter eiaculamur in Deum. Veluti quum dicimus, O bone Iesu, bone Iesu, O dilecte, dilecte, dilecte mi. O charorum omnium charissime. O amor me⁹ vnice. O dulcedo cordis mei, & vita animæ meæ. Quando tibi per omnia placebo? Quando mihi ipsi, & creaturis omnibus perfectè moriar? Quādo nihil præter te viuet in me? Miserere, quæso, miserere mei, & adiuua me. Ecce saluto & veneror rosea vulnera tua: immergo me in illa, vt plenè emūdér, & tui amore inebrier. O Domine Deus. O delitiosum principium meum. O amabilis abyssus. O serena lux intimorū meorū. O iucundissimum, & vnicum bonum meum. Quando ardentissimè diligam te? Quando tibi tenacissimè agglutinabor? Eia digneris transfigere cor meum iaculo amoris tui: digneris me tibi sine medio vnire, & tecum vnum spiritū efficere, &c. Tales adspirationes placide, & absque immoderato impulsu ad Deum emitti debent, ne caput lædatur: neque necesse est, vt ore proferantur, nisi is qui se exercet sentiat deuotionē suam pro-

prolatione verborum adiuuari. Hæc orandi rationem omnes testantur efficacissimam, maximeq; fructuosam esse.

Ad puritatem cordis compendium. Sanè si cũ studio mortificationis exercitium introuersionis internæq; orationis ac sanctarum adspirationum diligenter continuetur, homo tãdem obtinebit mentem puram, simplicem, nudam, liberã, & super omnia caduca subleuatam, Deoq; stabiliter inhærentem: atq; ita in vnitate spiritus cum Deo requiescet, & ipsum perfectionis apicem attinget. Nã supra imagines, & formas omnes per purissimum amorẽ euectus, sapientiaque Theologiæ mysticæ præclarè ornatus, rapietur in Deum, & feliciter absorbebitur, paradisumq; & regnum Dei etiam in hoc mũdo inueniet. Admittetur, inquam, ad diuinam illam vnionem, quæ omnem intellectum excedit. Vnde iam vnus cum Deo spiritus effectus, totus erit Deiformis. In eo adhunc modum mirabiliter transformato, Spiritussanctus superessentialiter viuet sicut in Apostolis viuebat, quũ adhuc in hoc exilio essent.

Epilogus superiorũ. Qui hęc legit, sic legat, vt firmiter statuat cum auxilo gratiæ Dei moribus & vita exprimere ea quæ legit: alioquin, lectio parum aut nihil ei proderit. Conetur ergo quotidie magis ac magis mortificare in se omnem proprietatẽ, hoc est, omnem propriam voluntatem propriamque quæsitionem, quia natura ad seipsam reflectitur ac seipsam suumque commodum quærit: conetur extirpare è corde suo omnes passiones, affectionesque vitiosas. Et quamuis grauem in mortificationem in se sentiat, quamuis frequẽtissimè labatur ac deficiat, quamuis multis annis aduersus semetipsum pugnare debeat, non desperet neq; perturbetur: nam qui artẽ aliquam discit, diu laborare debet priusquam eam exactè calleat. Quod si ipse in huiusmodi certamine persistens, migrauerit ex hac vita priusquàm ad perfectionem perueniat, beatus nihilominus erit, & in æternum Domini sui gaudium recipietur. Itaque petat, quærat, pulset humiliter ac perseueranter ad ianuam benignissimi liberalissimiq; Dei. Sic enim orãdo, accipiet congruo tempore, quicquid ei necessarium est ad placendum Deo: accipiet ipsum Deum modo excellentissimo. Persuadeat sibi sanè quòd vult, vertat se quo vult, non poterit proficere, nisi per indefessum conatum vitijs rebusque omnibus emori studeat, (ita tamen vt non in suo conatu, sed in sola Dei misericordia, & gratia confidat.) Nam in vera mortificatione atque resignatione, verissima iucundissimaq; vita latet. Eam nobis concedere dignetur Pater, & Filius, & Spiritussanctus, vnus Deus, qui est benedictus in sempiterna secula, AMEN.

EXERCITIVM CIRCA PASSIONEM DOMINI.

Assiduè imaginem Iesu crucifixi propone tibi ante mentis oculos Nihilominus in passione Dominica ita te exerce, vt quotidie vnam meditatiunculam assumas, in qua saltem semel vel bis pia studiosaq; attentione verseris, seruato hoc ordine.

Meditatio I.

Bone Iesu, tu Deus altissim⁹, propter nimiam charitatẽ qua dilexisti me, voluisti homo fieri. Dignatus es in stabulo nasci, in præsepio reclinari, posteà circũcidi, & fugere in Aegyptũ. Dignat⁹ es baptizari, ieiunare, tẽtari, vigilare, docere, prædicare, atq; infirmos curare. Dignatus es triginta tribus annis multiplices labores, ærumnas & persecutiones pati, ac tandem venire Hierosolymam, vt morereris pro me.

Meditatio II.

Bone Iesu, tu Hierosolymis manducasti Pascha cum charis discipulis tuis. Et surgens à cœna præcinxisti te linteo, misistique aquam in peluim, ac positis genibus humiliter lauisti pedes ipsorũ discipulorum tuorum, eosq; linteo extersisti.

Meditatio III.

Bone Iesu, tu antequam patereris, excellẽtissimum bonum filijs tuis legasti: relinquẽs nobis sacratissimũ corpus tu-

um, in cibum, & preciosissimum sanguinem tuum in potum. Huius charitatis tuæ abyssum nullus omnino intellectus penetrare potest.

Meditatio IIII.

Bone Iesu, tu in hortum Olioeti perueniens, cœpisti pauere ac mœstus esse: vnde discipulis tuis dixisti, Tristis est anima mea vsq, ad mortem. Deinde ab eisdem discipulis auulsus, humiliter flexisti genua super terram, & procidens in faciem tuam, orasti Patrem, plenissimeq; ei te resignasti dicens, Pater, fiat volũtas tua. Postremò, præ angustijs quibus premebaris, sudasti toto corpore sudorem sanguineum.

Meditatio V.

Bone Iesu, tu ineffabili desiderio redimendi me ardens, processisti inimicis tuis obuiam, & passus es te à Iuda proditore osculari, atq; à facinorosis hominibus ignominiosè tanquam latronem comprehendi, ligariq;, ac vinctum indignè abduci.

Meditatio VI.

Bone Iesu, tu ad Annã probrosè adductus, diram alapam ab impio eius ministro tibi iniquissimè datam, modestissimè tulisti.

Meditatio VII.

Bone Iesu, tu ligatus vt malefactor, ad domũ Caiphæ põtificis ductus fuisti: vbi Iudæi iniustè te condemnarũt, & regiam amabilemque faciem tuam fœdè conspuerunt, colaphosq;, & alapas tibi sceleratè ingesserunt, & ipsam faciem tuam ludibriosè velauerunt, teq; cędẽtes subsannando dixerunt, Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit: atque innumeras iniurias nocte illa tibi irrogarunt.

Meditatio VIII.

Bone Iesu, tu manè ductus es ad Pilatum, & vultu benigno oculisq; demissis corã illo in Prætorio stetisti: quumq; falsò à Iudæis accusareris, ac multæ contumeliæ in te dicerentur, humiliter tacuisti, nihil respondens.

Meditatio IX.

Bone Iesu, tu à Pilato missus fuisti ad Herodem. Hic, vano curiosoq; animo miraculũ aliquod videre cupiens, multis sermonibus te interrogabat, & Iudęi pertinaciter te accusabant: sed inter hęc sapienter silebas. Hinc ipse Herodes cũ exercitu suo te spreuit, & tanquàm fatuum veste alba ridiculaq; induit, atq; ita ad Pilatum remisit. O quàm abyssalis est tua humilitas, & obedientia. Pro voluntate atq; arbitrio inimicorũ tuorum progrediebaris, & regrediebaris sine contradictione: permittens vt in te facerent quicquid vellent.

Meditatio X.

Bone Iesu, tu in Prætorio nudatus, & ad columnam inclementer ligatus, crudelissimeque flagellatus fuisti. Tunc virginea declinataq; caro tua tota fuit flagris conscissa, tota liuoribus ac plagis deformata: vnde, & riuuli preciosissimi sanguinis tui vndique decurrebant in terram.

Meditatio XI.

Bone Iesu, tu post diram illam tui flagellationem, à satellitibus diaboli indutus fuisti ad maius opprobrium veste coccinea vili ac trita. Qui etiam satellites coronam spineam plectentes impresserunt sacratissimo vertici tuo. Aculeis igitur spinarum ipsum caput tuum grauiter sauciantibus, purissim⁹ sanguis in amabilem faciem collumq; tuum vbertim defluebat. Illi deinde posuerunt arundinem in dextera tua, & genu flexo nugatoriè te salutarunt dicentes, Aue Rex Iudæorum. Et accipientes arundinem, horribilibus ictibus venerãdum caput tuum percusserunt, & expuerũt in mellifluam faciem tuam, dederuntq; tibi alapas. *Matth. 27.*

Meditatio XII.

Bone Iesu, tu à Pilato foras productus, & furentibus Iudæis ad spectandum exhibitus fuisti, coronam spineam purpureumque vestimentum gestans. At illi magnis vocibus petebant, vt crucifigereris.

Meditatio XIII.

Bone Iesu, tu voluntati Iudæorum fuisti traditus: qui statim te eduxerunt vt crucifigerent, ipsam crucem cruentis lacerisque humeris tuis imponentes. Tu igitur propriam crucem mansuetissimè baiulasti, cuius pondus nimium te affligebat.

Meditatio XIIII.

Bone Iesu, tu ad Caluariæ locum fessus, & anhelus perueniens, amaritudinẽ vini mirrhati cum felle misti (quod tibi

offe-

offerrebatur) pro mea salute gustare nō recusasti.

Meditatio XV.

Bone Iesu, quando in loco Caluariæ nudatus es, plagæ tuæ ex vestimentorū detractione innouatæ fuerunt. O quàm atrocem cruciatum sustinuisti, quando delicatæ manus tuæ atque incontaminati pedes tui diris clauis cruci affigebātur, & quando membrorum tuorum compages soluebantur? O quanta charitatis suauitate manus, & pedes obtulisti vt perforarentur? Tunc è vulneribus tam manuum quàm pedum tuorū, velut è fontibus, sanguis tuus preciosus abundanter effluxit.

Meditatio XVI.

Bone Iesu, tu pendens in cruce medius inter duos latrones blasphemijs impetebaris, sed interim orabas patrē dicens: Pater, dimitte illis: non .n. sciunt quid faciant. (*Luc. 23.*) Tunc latroni pœnitenti paradisum promisisti. Tunc dulcissimā genitricem tuam (quę compassionis doloris que gladio penetrata iuxta crucem adstabat) Ioanni discipulo nobisq; omnibus in Matrem dedisti. Et quum trib^9 horis immensos cruciatus in cruce tolerasses, vehementissimeq; sitires, aceto potatus fuisti: quo gustato, tu viuificator omnium, caput venerandum inclinans, emisisti spiritum. (*Ioan. 19.*)

Meditatio XVII.

Bone Iesu, bone pastor, tu posuisti animam tuam pro ouibus tuis. (*Ioan. 10.*) Et dextrū latus emortui corporis tui lancea fuit apertum, vnde nobis profluxit sanguis & aqua. Voluisti cor tuum amorosum ꝑ me vulnerari. Posteà ipsum corpus tuum immaculatum depositum de cruce beatissima Mater tua in gremium suum excepit, osculata est, lachrymis rigauit. Postremò Ioseph, & Nicodemus illud inuoluentes sindone, condiderunt in sepulchro. Dilecte mi, dilecte votorum meorum, tu dignatus es pro salute mea mori ac sepeliri, qui viuis, & regnas benedictus atque gloriosus in sempiterna secula.

Post quamlibet meditationem Passionis Dominicæ (in qua humilitatem, obedientiā, mansuetudinem, patientiam, resignationem, modestiam, benignitatem, continentiam, charitatemq́; Christi Iesu diligenter attendere debuisti) accensus imitandi desiderio, ita mente precare:

O Mitis, & innocens agne Dei, tu sic dilexisti me: tu ista fecisti, ista humilimè, patientissimè, & benignissimè pertulisti pro me. Quid retribuam tibi? Adoro, laudo, & glorifico te, benedico, & gratias ago tibi sicut possum. Aue dulcis Iesu, Fili Dei viui, Rex regum, Rex gloriæ. Aue viuificans gemma diuinæ nobilitatis, & immarcessibilis flos dignitatis humanæ. Eia pie redemptor, miserere mei propter bonitatem tuam. Dele omnia peccata mea. Mortifica in me quicquid tibi displicet. Effice me hominem secundum cor tuum, cōformans me sacræ humanitati tuæ. Cōcede, Domine mi, vt sequar & imiter te studiosissimè pro modulo meo.

O Pater cœlestis, ego pro salute mea, & pro salute omnium hominū, in plenam emendationem atq; expiationem delictorum nostrorum offero tibi sanctissimam incarnationem, cōuersationem, & passionē prædilecti Filij tui Pater clementissime, per eundem vnigenitum tuum, da viuis veniam, & gratiam: da fidelibus defunctis requiem lūcemque sempiternam, Amen.

EXERCITIVM ADSPIRATIONVM.

Sequentes adspirationes, & preces edisce, ac sæpius quotidie repete, si vacat. Immò verò sine quiescas, siue progrediaris, semper & vbiq; aliquas earum (quantum fieri potest) animo reuolue. Sed interim deuita immoderatum impulsum, nimiamq́; vehementiam, ne prægrauatus deficias sub exercitio.

Bone Iesu, bone Iesu, bone Iesu. O spes mea, refugium meum, & sal^9 mea. Miserere, miserere, miserere mei. Pauper sum, & egen^9, & infirmus. Nihil sum, nihil habeo, nihil possum ex me, Eia adiuua me, Domine, propiti^9 mihi esto peccatori vilissimo, peccatori abominando, & terra ipsa indigno. Vere iustum est, vt omnes me

despiciant, & persequantur, & affligant, & côculcent. Resigno me tibi integrè. Fiat semper in me, & de me gratissima voluntas tua. Da mihi quæso plenam omnium peccatorum remissionē, abluens me pretioso sanguine tuo. Da mihi perfectam mei mortificationem & abnegationem. Perime in me omnes passiones, & affectiones vitiosas. Perime in me omnem propriam voluntatem atq; quæsitionem. Largire mihi verā humilitatem, patientiam, charitatem, & linguæ atque sensuum continentiam. Largire mihi puritatem, simplicitatem, nuditatem, libertatemq; mentis, & introuersionem essentialem: vt sim homo secundum cor tuum.

Ecce prædilecte, ecce vulnera tua rosea, & suauiflua: ego saluto, & veneror illa. Saluete, saluete vernantes, & salutiferæ plagæ Domini mei. Salue benignissimum cor amatoris mei pro me vulneratum: salue totius boni totiusq; beatitudinis amœnissimū gazophylacium, Christe Iesu, gratias tibi ago pro ipsis colendis vulneribus tuis. Eia immerge me in illa, absconde me in eis: inscribe, & imprime illa cordi meo intimè, vt tui amore totus ardeam, ac medullitus tibi compatiar. Concede vt omnes creaturæ fragiles mihi vilescant, & tu solus placeas atque dulcescas. Conforma me sacræ humanitati tuæ.

O dilecte, dilecte, dilecte. O charorū omnium charissime. O amor meus vnice. O spōse floride, sponse melliflue. O dulcedo cordis mei, & vita animæ meæ. Accende, concrema, & transforma me: vt nihil præter te viuat in me. Eia vulnera, vulnera cor meum profundissimè iaculo amoris tui.

Hic relicta imaginatione humanitatis Christi, conuerte spiritum tuum placidè, & simpliciter ad diuinitatem.

O Domine De⁹. O delitiosum principium meū. O amabilis abyssus. O serena lux intimorum meorū. O simplicissimū atq; iucundissimū bonū: verum, & incômutabile bonum meum. O Deus meus, & omnia. Quid volo pręter te? Tu es summa sufficientia mea.

O quando, quando, quādo te fœliciter inueniam? Quādo ardentissimè diligam te? Quando tibi tenacissimè agglutinabor? O quādo, quando, quando me totū in te rapies? Quādo me totū absorbebis? Quādo me tibi sine medio vnies? Eia, remoue misericorditer omnia impedimenta, & me totum vnum spiritū effice, ad laudem nominis tui.

Aue gloriosa, fulgida, & semper trāquilla Trinitas, Pater, & Filius, & Spiritussanctus, vnus Deus. Eia, digneris animam meam pascere tuis influxibus.

Aue Maria, gratia plena, Domin⁹ tecū. Aue virgo suauis, fœlix Dei mater, præclara regina cœlorū. Aue sidus rutilans, rosa valde venusta, candidum lilium Trinitatis. O Domina, miserere mei pauperrimi exulis. *Luc. 1.*

Aue chare Dei N. Aue egregia spōsa Christi. N. Aue sancte Angele Dei, custos me⁹ fidelis Auete Sācti Sācteq; Dei oēs, & beati spiritus Angelici, qui torrēte diuinæ voluptatis semper inebriamini. Orate pro me nunc, & in hora mortis meæ.

Pie Iesu, rogo te per venerandam passionē, & mortem tuam, da viuis veniā, & gratiā: da fidelibus defunctis requiē, lucemq; sempiternam, Amen.

EXERCITIVM ALIVD.

Quotidie etiam comple mente sequens Exercitium, si non impediris.

Luc. 18. Psalm. 50.

BOne Iesu, propitius mihi esto peccatori abominādo. Peccaui, peccaui, peccaui, & malū corā te feci, ignosce mihi. Ego oēs iniquitates, negligētias, & immortificationes meas depono in charissima vulnera tua, & proijcio in abyssū misericordiæ tuæ, meritorūq; tuorū. O vtinā, vtinā nunquā te offendissem: vtinā nunquā gratiam tuā in me impediuissem. Propono, te adiuuante, corrigere me. Eia dele omnia peccata mea: ablue me, pretioso sanguine tuo. Sana me sacris vulneribus tuis. Sanctifica me amara passione, & morte tua. Emunda, emunda me perfectè.

fectè. Restitue mihi innocētiam, quam in Baptismo contulisti, vt tibi verè placeam.

Adoro, laudo, & glorifico te, benedico, & gratias ago tibi Domine Iesu Christe, pro vniuersis miserationibus, & beneficijs tuis. Gratias tibi ago ô Fili Dei viui, Deus altissime, qui propter nimiam charitatem qua dilexisti me, dignatus es homo fieri. Voluisti pro me in stabulo nasci, infans panniculis inuolui, fasciolis stringi, in præsepio reclinari, modico lacte virginis matris ali, paupertatem, & egestatem tolerare, multiplicibus laboribus, & ærumnis triginta tribus annis fatigari. Voluisti sudore sanguineo præ angustijs suffundi, ignominiose comprehendi, indignè ligari, iniustè damnari, sputis fœdari, colaphis & alapis cædi, veste alba ridiculaq; velut amens, indui & illudi. Voluisti flagris crudelissimè conscindi, spinis dirè coronari, clauis atrociter cruci affigi, felle, & aceto inhumaniter potari. Tu præclarus vestitor syderum, nudus, cōtemptus, vulneratus, & immensis doloribus afflictus pro me pependisti in cruce, pro me fudisti purissimum sanguinē tuum, pro me mortuus es. Amplector vlnis animæ meæ venerandam crucem tuam, & eam pro tui honore atq; amore osculor. Præsta, vt ad te pleno desiderio semper adspirē, & in te dulcissimo respirem.

Ecce Domine, ecce constituo me in infimo loco infra omnem creaturam, quia indignus sum quem terra sustineat. Substerno, & subijcio me omnibus hominibus. Complector, complector omnes sicut possum syncero amore. Relinquo ꝓpter te omnia caduca. Respuo quicquid tu nō es. Renuncio omni delectationi sensuali: renuncio omni vanitati, & impuritati: renuncio propriæ quæstioni & immortificationi. Resigno, resigno me tibi funditùs. Omnem voluntatem meam in tuam transfundo. Fiat Domine, fiat voluntas tua in me, & de me: fiat voluntas tua in tēpore atq; æternitate. Offero me paratū ad perferēdum cum auxilio gratiæ tuæ, quicquid tibi placuerit.

Eia suauissime Iesu, mortifica, mortifica quicquid malè ac sensualiter viuit in me, quicquid vitiosum, & inordinatum est, quicquid tibi displicet: mortifica in me oēm proprietatem. Exorna me meritis ac virtutibus tuis. Eia, præpara tibi gratam, & amœnam habitationem in me. Renoua spiritum, animā, & corpus meum excellenti gratia tua. Cōfirma me sacræ humanitati tuæ. Effice me hominem secūdum cor tuum. Expedi & denuda mentem meam, eamque simplicem redde & illumina. Concede mihi liberam ad te introuersionē.

O Domine Deus, ô verum & incommutabile bonum meum, imple me teipso. Introduc me in nudū animæ meæ fundum, & trāsfer in te originem meā. Vni me tibi intimè, & totum in te trāsforma: vt delitias tuas in me habeas. Exaudi Domine, exaudi me, non pro mea voluntate, sed pro tuo beneplacito. Eia doce, illumina, dirige, & adiuua me in omnibus: vt nihil agam, nihil loquar, nihil cogitem, nihil velim, nisi quod tibi sit acceptum.

O Maria, Maria, virgo dulcissima, miserere mei vilissimi peccatoris. Saluto, saluto, & veneror te. Eia, impetra mihi plenam omnium peccatorum remissionem. Impetra perfectam mei mortificationem, & abnegationem. Impetra veram humilitatem, patientiam, charitatem, & linguæ atque sensuum continentiam. Impetra puritatem, simplicitatem, nuditatem, libertatemq; mentis, & introuersionem essentialem: vt sim homo secundum cor Filij tui.

O Sancti Sanctæque Dei oēs, & beati spiritus Angelici, quos Deus mellifluo vultu suo semper lætificat, orate ꝓ me. Saluto, & veneror vos. Gratias ago Domino, qui vos elegit, in suis benedictionibus pręuenit. Eia impetrate mihi veniam, impetrate gratiam vnionemque diuinam.

O clementissime, & misericordissime Iesu, miserere Ecclesiæ tuæ. Miserere huius loci, huius cōgregationis. Concede, vt sit hic humilitas, pax, charitas, continentia, & puritas. Concede, vt omnes dignè emendemus atque corrigamus nos, & timeamus te, & seruiamus tibi fideliter, & diligamus te, & placeamus tibi. Commendo pietati tuæ omnia negotia, & omnes necessitates nostras. Miserere omnium hominum, pro quibus sacrosanctū sanguinē tuum fu-

fudisti. Eia, conuerte, conuerte, & reuoca miseros peccatores: Da viuis veniam & gratiam: da fidelibus defunctis requiem lucemq; sempiternam, Amen.

ANTE MISSAM VEL COMMVnionem Precatio.

ADoro te, & gratias ago tibi amantissime Domine Iesu Christe, pro innumeris beneficijs, donisq; tuis mihi Indignissimo præstitis: omnia illa in te refundo, & tibi offero in laudem æternam. Gratias ago pro omnibus bonis, quæ vnquam alicui creaturæ rationali contulisti atque collaturus es. Gratias ago pro vniuersis miserationibus suauissimæ pietatis tuæ. Gratias ago pro incarnatione, natiuitate, infantia, pueritia, adolescentia, laboribus, ærumnis, passione, morte, resurrectione, & ascensione tua. Gratias ago quod me vilissimum peccatorem admittere dignaris ad splendidum viuificumq; sacræ mensæ tuæ conuiuium.

Bone Iesu, per illum amorem qui te incarnari, pati, & mori pro me coegit, rogo te, vt ab omni peccato me plenè emundes, & tibi per omnia placentem reddas. Exorna egenam animā meam meritis ac virtutib⁹ tuis. Presta vt humili reuerentia, ardenti desiderio, & casto affectu offeram tibi sanctum Missæ sacrificiū (vel) percipiam venerabile corporis tui Sacramentum, in memoriam eorum omnium, quæ pro salute mea facere, loqui, & tolerare voluisti.

Perficiam hoc purissimè ad gloriam nominis tui sempiternā, ad honorē dulcissimę genitricis tuę virginis Mariæ, ad honorē illius aut illius Sancti, ad honorem omniū Sanctorū tuorum, omniūque beatorum Angelorum: ad salutem meam, ad salutem illius vel illius, ad salutem omnium fidelium viuorum, & defunctorum.

Miserere Domine, miserere Ecclesiæ tuæ, miserere huius loci, huius congregationis. Concede, vt sit hic humilitas, pax, charitas, continentia, & puritas. Concede, vt omnes dignè emendemus atque corrigamus nos, & timeamus te, seruiamus tibi fideliter, & diligamus te, & placeamus tibi. Commendo pietati tuæ omnia negotia, & omnes necessitates nostras. Miserere omnium hominū pro quibus sacrosanctum sanguinē tuum fudisti. Da viuis veniam, & gratiam: da fidelibus defūctis requiem lucemq; sempiternam, Amen.

Post Missam vel communionem precatio.

ADoro te, & gratias ago tibi benignissimè Domine Iesu Christi, qui me vilissimum peccatorem admittere dignatus es ad splendidum viuificumq; sacræ mensæ tuæ conuiuium. Hei mihi, quia nimis indignè compleui hoc sanctum sacrificium (vel) percepe hoc venerabile Sacramentum: miserere mei, ignosce mihi. Ego, quod egi, commendo diuino cordi tuo emendandum, & perficiendum.

Suscipe quæso hæc sacrosancta corporis tui mysteria, quæ tibi offero ad gloriam nominis tui sempiternam, ad honorē dulcissimæ genetricis tuæ virginis Mariæ, ad honorē illius aut illius Sancti, ad honorē omnium Sanctorum tuorū, omniumq; beatorum Angelorum: ad salutem meam, ad salutem illius vel Illius, ad salutem omnium fidelium viuorum, & defunctorum.

Suscipe hoc præcellentissimū Sacramentum in plenam emendationē, expiationem, atq; satisfactionem pro omnibus peccatis ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mundi. Per illud instaura omnes ruinas meas spirituales, & supple omnem inopiam meam. Per illud mortifica in me, quicquid tibi displicet & effice me hominem secundum cor tuum. Per illud confirma spiritum, animā, & corpus meum, spiritui, animæ, & corpori sacræ humanitatis tuæ: meque totum luce diuinitatis tuæ illustra. Per illud largire, vt in te stabiliar, te perfectè, & perseueranter diligam, tibi incorporer, intimeq; vniar, ac totus in te trāsmuter, ad laudem nominis tui.

Conuerte Domine miseros peccatores. Reuoca hæreticos atque schismaticos. Illumina infideles te ignorantes. Adesto omnibus qui in necessitate, & tribulatione aliqua cōstituti sunt. Ade-

sto his, qui se precibus meis commendauerunt, vel commẽdati esse cupiunt. Adesto parentibus, propinquis, & benefactoribus meis. Miserere omnium, pro quib' ego orare debeo, & tu rogari vis. Miserere huius loci, huius congregationis. Concede, vt sit hic humilitas, pax, charitas, continentia, & puritas. Concede, vt omnes dignè emendemus atque corrigamus nos, & timeamus te, & seruiamus tibi fideliter, & diligamus te, & placeamus tibi. Commendo pietati tuæ omnia negotia, & omnes necessitates nostras. Miserere omnium hominum, pro quibus sacrosanctũ sanguinẽ tuum fudisti. Da viuis veniam, & gratiam: da fidelibus defunctis requiem lucemque sempiternam, Amen.

TREDECIM PRAECEPTIVNculæ, necessariæ ei, qui ad vitæ perfectionem adspirat.

Praeceptum I.

Propter amorẽ Iesu Christi, qui ꝑ te dutissima passus est, oblectamentis sensuum renuncia. Quando aliquid videre, audire, odorari, gustare, tangere, vel loqui vis atque desideras: meminetis non sensualitati te incitanti, sed rationi, & Deo in te loquenti, obediendum esse. Etiam paratus esto carere oblectamẽtis spiritus, iuxta Dei beneplacitum atq; ordinationem. Et quando consolatione dulcedineque interna recrearis, caue ne in ea quiescas, neve illa ad propriam voluptatem abutaris.

Praeceptum II.

Visum, & auditum, & linguam diligẽtissimè custodi, ne ad illicita, vana atque inutilia declinent. Oportet te vigilantẽ, & valdè cautum esse in loquẽdo, vt non plura verba proferas, neq; aliter loquaris quàm cõuenit. Sermo tuus sit succinctus, simplex, & tranquillus. Omnia membra corporis tui studiosè tege, & contine. Risum immoderatũ, & omnem morum leuitatem deuita.

Praeceptum III.

Nulli creaturæ per inordinatum affectum adhæreas, sed omnibus rebus caducis morere, & animum ab eis liberum gere: nam in tali morte ac tali libertate verissima iucundissimaque vita latet.

Praeceptum IIII.

Passiones & affectiones vitiosas propriamq;, volũtatem atque quæstionem sedulò in te per integram tui abnegationem, & resignationem perime. Voluntatem verò diuinam vnicè dilige, eamque semper exopta, & ei prorsus te subde: adeò, vt quicquid vult Deus, velis & ipse. Vbique Dei laudem, & honorem potius quàm tuum commodũ quære.

Praeceptum V.

In omnibus quæ accidunt, prouidentiam Dei sapienter attende, & te tuaque omnia Domino securè committe: sciens illi curam esse de te. Quamlibet aduersitatem atque tribulationem (siue ea interna siue externa sit) de manu Dei suscipe: certò credens eum pro tua vtilitate, & salute illam misisse. Tolera igitur eam æquanimiter ad vltimum vsque punctum: gratias Domino agens & eum laudans, cuius permissu atque ordinatione illa euenit. Et propter iniurias tibi irrogatas non perturberis, neque impatienter apud homines conqueraris: sed memoria repetens iniquitatem, ingratitudinemq; tuam, dignum te esse existima, quem omnes reprehendant, increpent, contemnant, vexent, irrideant, & etiam pedibus conculcent. Quare anxius es, & deiiceris animo propter verba hominum, aut propter tentationes quas pateris? Sentiant, & dicant homines quod volunt de te: desæuiat mũdus, desæuiat diabolus (quantum Deus permittit) in te. Tu interim ipsi Domino humiliter firmiterque innitere, & in silentio pacem cordis conserua. Si ritè perpendis, quàm indigna atque acerba creator, & redemptor tuus Christus Iesus perpessus sit, paratissimo animo gra uia quæque tolerabis.

Praeceptum VI.

Deprime & constitue te infra omnẽ creaturam: considerans propriam vilitatem, proprium que nihilum tuum. Si aliquid te esse existimas, quum nihil sis,

si

si opera vel exercitia tua insipienter apud teipsum magnificas, nimirum superbissimus es, & corã Deo fœtes. Quicquid boni habes, Dei est, nõ tuũ. Vide igitur, ne illud tibi vsurpes quod Dei est, vide ne inde stultè glorieris, & tibi placeas, ob idq; Deo omnino displiceas Iudica te etiam minimo Dei dono indignum esse.

Praeceptum VII.

Voluntatem & sensum alterius, in his quæ licita sunt, libẽter perfice ac sequere, tua voluntate abnegata, tuoque sensu relicto. Obedi semper prõptissimè, quia Deo gratissimũ est, quicquid purè fit per obedientiam: contrà, ipse Deus execratur, quicquid fit per inobedientiam.

Praeceptum VIII.

Paucis & simplicibus rebus contentus esto, exẽplo Domini Iesu ac Mariæ matris eius. Non ames vanitatem in vestitu, neq; luxum in victu. Et quàm ingratus esses, si propter cibum vel potum minùs suauem atq; exquisitũ murmurares, quum Christus felle, & aceto pro te potatus fuerit? Si desint etiam ea quę necessaria esse videntur, Deum lauda, et in eo confide, qui suos deserere nescit, licèt eos nonnunquam egestate premi vtiliter permittat.

Praeceptum IX.

Omnes homines synceré dilige, vt fratres ac sorores nobilissima Dei imagine insignitos. Omnium salutem medullitus exopta. Omnibus maximeque inimicis, & persequutoribus benignum serenumq; vultum ac placida verba exhibe: dulcore sanctæ charitatis sanans, & extinguens in te omnem cordis amarulentiam. Omnes adiuuare atq; consolari paratus esto. His qui afflicti sunt, & his qui peccant compassionem impende. Pro virtutibus aliorum, sicut ꝓ proprijs, gaude: & miseriam aliorum, tuam esse reputa: existimans quemlibet esse teipsum.

Praeceptum X.

Neminem contemnas. Temeraria iudicia, & prauas suspiciones magna diligentia è corde tuo profliga. Consuesce de omnibus bene sentire. Dicta, & facta aliorum in meliorem partem simplici corde interpetare. Omnes tibi ex animo prępone. Te omnium ingratissimũ vilissimumque esse crede. Dic tibi ipsi, dic Deo, Ego non sum dignus quẽ terra sustineat. O si saperes, quam libenter abiecta quæq; opera propter Deum perficeres? quàm alacriter quibuslibet hominibus inseruires? Nam & Christus Dominus formam serui accepit factus homo, pedesq; discipulorum suorum lauit.

Praeceptum XI.

Deo, non hominibus placere stude: & despici magis quàm laudari vel honorari appete.

Praeceptum XII.

Pias & sanctas cogitationes hàbe. Deique presentiam vbiq; attende, dulcia cũ eo colloquia miscens, siue sentias siue non sentias deuotionem. Ad spiritum verò recolligẽdum, et præsentiam Dei reuerenter considerandam, multum iuuare possunt hæc verba sæpius recogitata: O Domine Deus, tu mihi semper ades, tu in fundo animæ meæ habitas, Amen.

Praeceptum XIII.

Quicquid Deus non est, nõn magnopere cures, nec multum ad te pertinere arbitreris: sic enim per sanctam introuersionem ipsi Deo libera mente intẽdere vacareq; poteris. Et profectò vnũ est necessarium, ad quod obtinendum, laborare, conari, & quod in te est facere semper debes: ita tamen, vt de te tuisq; conatibus prorsus despetes, & in solo Deo, in sola eius misericordia ac bonitate, in solo gratiæ eius auxilio, spẽ omnem reponas. Nam sine Deo, nihil nisi peccare potes.

FINIS.

MAR.

MARGARITVM SPIRITVALE, PER LVDOVICVM BLOSIVM.

PRAEFATIO.

EX libris quatuor Euangelistarum breuem, & apertam historiam collegimus contexuimusq́, vt anima fidelis, quæ adhuc paruula est, haberet in promptu veluti suaueolentem quẽdam fasciculũ eorum quæ dulcis Iesus pro ipsa fecit, dixit ac pertulit. Omisimus obscuriora quæq́, ne ei talium nondum capaci tædium adferrent. Post ipsam Epitomem Euangelicam adiunximus explicationem Dominicæ passionis ex pijssimis exercitijs Ioãnis Thauleri desumptam: quã lecta, tyro spiritualis aptior erit ad meditandum. Vltimo loco posuimus nonnulla alia ad vitam sanctè instituendam plurimùm conducentia.

Beata prorsus anima illa quæ amabilem vitam, & passionem dilecti Iesu Christi, tanquam preciosum Margaritum, in scrinio memoriæ suæ semper reconditam habet, & vbiq́ secum circumfert. Dici non potest quantum vtilitatis adferat deuota, & frequens meditatio vel lectio vitæ Domini Iesu. Hinc .n. peccatorũ venia, & prauorũ affectuum extinctio: hinc cordis puritas, & mentis illuminatio: hinc conscientiæ pax, & tranquillitas, sanctaq́ erga Deum fiducia: hinc in aduersis inuicta animi cõstãtia, in prosperis Deo grata depressio: hinc interna consolatio, & gaudiũ in spiritu sancto: hinc vera humilitas, vera charitas, cæterarumq́ virtutum numerosa cohors: hinc denique certa fœlicitatis æternæ expectatio nascitur. Et profectò nihil optabilius inter præsentis exilij labores atq́ ærumnas homini verè pio esse potest, quàm mentem circa opus redemptionis nostræ occupatam habere: apud benignissimum Iesum assiduè diuersari: ambulare cum eo, & cum virgine matre, charisq́ discipulis eius: contemplari gratiosum vultum illius: verba vitæ ac monita salutis ex mellifluo ore eius (qui vtiq́ æterna veritas, sapientia, & rex regum est) suscipere: ignominiosam acerbamq́ passionem eius considerare: & ei per purum amorem iugiter adhærere. Tradunt scriptores beatam Mechtildem virginem tanto gaudio tantaq́ suauitate perfundi solitam, quando verba Euangelica legebat, vt sæpenumerò tota præ amore liquescens, penè exanimis redderetur. Ipsa enim sacrosancta Euangelij verba miræ virtutis sunt: sed mundã humilemq́ mentem requirunt. Et quis non maximè lætetur, dum legit vel recolit, quemadmodum Gabriel Angelus à gloriosissima Trinitate missus in Nazareth, amabilissimã virginẽ Mariam salutarit eiq́ nunciarit incarnationẽ filij Dei, & illa deinde eundẽ patris vnigenitũ conceperit? Mox enim vt ipsa per humilẽ sui resignationẽ assensum præbuit dicẽdo: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundũ verbũ tuum: Spiritussanctus sine mora in illam descendens ex purissimo eius sanguine virtute diuinitatis suæ formauit corpusculum humanum, membris omnibus absolutum atq́ perfectum: creauit eodem momento rationalem animam, quam eo ipso temporis puncto vniuit illi corpusculo: atq́ ita in vtero virginis Mariæ Deus homo factus est. Hoc dominicæ incarnationis admirabile mysteriũ, hoc diuinæ pietatis inæstimabile beneficium, ac cætera omnia quæ pius Iesus pro salute nostra peregit, amicus Dei Bernardus cũ inenarrabili cordis exultatione, & sapore reuoluere animo solebat qui de illis scribẽs, sic ait: Memoriã abundantiæ suauitatis horũ eructabo quãdiu vixero in æternum non obliuiscar miserationes istas, quia in ipsis iustificatus sum: Hæc meditari dixi sapientiam.

Meditatio vel lectio vitæ dominicæ, quàm vtilis.

S. Mechtil.

Luc. 1.

Christi incarnatio.

S. Bernard.

Sanè humanitas Christi tuta via veraq́ ianua est, qua ad diuinitatẽ peruenitur. O quã abundat gaudio is cui Iesus intima sua in hac peregrinatione patefacit? Ipse Iesus in cruce pendens præclarus quidã, & sole splendidior liber est, in quo quicquid ad perfectionem, & cõtemplationis celsitudinem pertinet, mirabiliter, supernaturaliterq́ relucet ac legitur. Hic candidissimus codex totus exaratus est literis rubicundis, quæ nobis verã Christi erga nos charitatem significant: & quidem quinq́ illa insigniora vulnera incontaminati corporis eius, maiusculæ, & capitales huius codicis literæ sunt. Age iam tyruncule spiritualis, contẽne impuras carnis, & sensuum voluptates, atq́ cœlestẽ hunc librũ lege ac relege. Conuerte

Crux liber noster.

Quinque vulnera Christi literæ sunt capitales.

te intro ad Dominum, & in Dominum tuum Iesum Christum. Considera eius passionē acerbam, vulneraq; eius rosea, & preciosum sanguinē tui causa largiter ex amore effusum. In his te exerce: horum imagines tuo cordi, animæ, corpori, totiq; naturæ tuæ imprime, sicut sigillū imprimitur ceræ: Adiunge te libenter amantissimo animæ tuæ sponso. Intuere illum internis oculis, non quidem vt hominem tantum, sed vt Deum, & hominem, vt creatorē cæli, & terræ, vt omnipotentem, & omnia scientem, etiam quum paruulus in vtero virginis matris delitesceret, & vt verā atq; increatā lucē. Attende sedulò perfectissimas illius virtutes, humilitatem, obedientiam, mansuetudinē, patientiam, benignitatem, misericordiam, suauitatem, continentiam, charitatē, atq; modestiam, & eas pro modulo tuo imitari stude. Perpende obsecro vti ipse Dominus Iesus ne vnum quidem temporis momentum vnquā neglexerit, quod non ad salutem tuam iuxta patris sui voluntatem perfectè expēderit: faciēs ac perferens omnia ex immenso, & penè intemperanti amore, quo te ab æterno dilexit. Ipsa salus tua semper in illius pectore versabatur, qui velut fidelissimus pater triginta tribus annis multum solicitus fuit, studioseq; laborauit, vt te bonis æternis ditaret. Tibi cōparauit donauitq; indeficientē virtutē, ac meritorum suorum thesaurum, vnde quicquid boni tibi deest, possis abundè haurire. Gratias igitur age illi pro tantis beneficijs, & cum Apostolo

1.Tim.2. *Paulo deuotè exclama: Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. Gratias inquam, age Redemptori tuo, vicemq; amoris sicut potes ei repende, & cum intima commiseratione ærūnas, afflictiones, cruciatusq; eius recogita. Excita animam tuam ad illorum meditationem his aut cōsimilibus verbis, quæ spiritus sanctus suggesserit: O anima mea, ecce Deus noster dulcis, & amabilis Iesus: eia videamus quid pro nobis fecerit ac pertulerit, &c.*

Cordis sterilitas. *Quod si cor tuum durum ac sterile est, ita vt neque compassionem neque amorem sentias, non hoc te perturbet, sed humilis ac resignatus esto: & libenter etiam arido corde hac lege ac rumina pro Dei honore, & gloria. Nam si bona voluntate præditus es, non poteris ex his non referre fructum maximum. Plerunque homini vtilius est, compassionem vel amorem desiderare quàm sentire. Si tibi desunt externæ lachrymæ, non desint internæ: hoc est, si non plorant oculi, ploret cor. Offer pro sensibili compassione piam gratiarum actionem. Neque inordinatè contristeris, si te ad sublimiorem contemplationem Deus in hac vita fortè non subuexerit: bonum tibi est inter præsentis vitæ tempestates in dignissima filij Dei humanitate velut in tuta quadam naui commorari, & requiescere. Hæc enim te tandem ad portum salutis rectà perducet, si in ea humiliter permanseris, & vitiorum mortificationi cordisque puritati inuigilans, Christo per charitatem adhæseris. O parue pulle, contine te sub alis huius gallinæ, nam ibi miluum non timebis. Cæterùm vt paratior, & magis idoneus sis ad suscipiendam legendamque historiam Euangelicam tibi in isto libello propositam, subiungemus huic præfationi pauca quædam de incarnatione, & vita Domini Iesu, deprompta ex duobus sanctissimis patribus, nempe ex ipso Ioanne Thaulero, & ex Ioanne Ruisbrochio: Aduerte igitur animum, & attentè audi ea quæ dicentur.*

DE INCARNATIONE ET VITA DOMINI Iesu, ex D. Ioanne Thaulero.

Ephes.1.

Vm omnes essemus damnationis, & iræ filij, inimici Dei, contaminati macula peccati originalis violatores imaginis Dei, & destructores templi eius, tum ipse memor fuit misericordiæ suæ, tactus intrinsecus dolore cordis, & motus cōpassione super miseria populi sui. Et licèt verus esset Dei filius, lucem habitās inaccessibilem, sustentans omnia diuina virtute sua, cunctaq; moderans ac regēs diuina sapientia sua, in cui' nomine omne genu flectitur: minimè tamē dedignat' est sublimē potētiā suam ad hūc vsq; tenebrosum seculi carcerē inclinare, & particeps fieri infirmitatis, & miseriæ nostræ, mortalique indui sacco nostro, quò vitia nostra ablueret & aboleret, naturamq; nostram suæ pristinæ restitueret innocentiæ, captiuitatē solueret, & ruinam nostram ad perennē re- Philip.2.

1.Tim.6.

pa-

pararet gloriã. Non angelũ aliquẽ misit ad exequendũ opus redẽptionis nostrę: sed ipsemet venit ex iussu, & voluntate patris sui: non quidẽ locum mutãs, sed suam nobis præsentiam exhibẽs per assumptam humanitatem. Enimuerò ex sinu patris delapsus est in purissimũ, virgineum, integerrimũq; corpus pudicissimæ dulcissimæque virginis Mariæ: in cuius sacratissimo vtero sola virtus Spiritussancti concipi ac nasci eum fecit in humana natura: ita tamen, vt hæc natiuitas maiestati eius diuinæ nihil detraxerit, nec virginis beatissimã minuerit integritatem. O admirabile, & incõprehensibile cõmertium. Dominus gloriæ pro humana infirmitate nostra suã dedit celsissimã diuinitatẽ. Cõditor creaturarum non dedignatus est formã serui induere. Et non serui tantùm formã assumpsit, sed instar abiectissimi vermiculi humiliatus, & pro nihilo habitus est. Non satis erat illi esse Dominũ creatorem, & protectorem nostrum: sed & redemptor, consodalis, frater, caro, & sanguis noster fieri voluit.

Natiuitas Christi. Adeò pauper effectus est, nostręq; miseriæ adeò gustauit amaritudinẽ, vt ipso natiuitatis suæ tempore nõ tantillũ haberet rei hæreditariæ, vbi tenera, & infantilia membra sua reponi, & hospitio recipi potuissent, quum sit cœli terręq; domin᷒: sed in alieno stabulo natus est, & tenerrima mẽbra sua in præsepe tigidum, vilesq; panniculos collocari permisit. *Luc. 2.* Et hũc ipsum indignũ locum benedicta, & verè pijssima mater eius à bestijs irrationalibus mutuata est. O bone Iesu, cuius cor non emolliatur, non accẽdatur ad amorẽ, non ad deuotionẽ excitetur, nõ moueatur ad compassionẽ, quando maximã inòpiam, admirabilẽ humilitatẽ, & feruentissimum erga nos amorẽ tuum attendimus? O quam citò pati cœpisti. Quare verò, ô dulcis Iesu, tam inops, & abiectus fieri voluisti? Certè vt beatam nos doceres humilitatem, sanctamq; nobis commẽdares paupertatem. Ideò nanq; & humanam assumpsisti naturam nostram, vt nos faceres participes diuinitatis tuæ: factus es filius hominis, vt nos filij Dei efficeremur: fieremus, inquam, per adoptionẽ, & gratiam, quod tu ab omni æternitate fuisti per naturam. Natus es in stabulo, & in præsepe positus es: vt pabulum esses humilium iumentorum. Nũc igitur, ô homo, adora in stabulo iacentem, honora sanctum illud præsepe: & tanquàm humile iumẽtum vescere pabulo illo cœlesti, vescere pane angelorũ. O rex gloriæ, quę te vicit charitas, vt pro peccatore vilissimo tam humilis fieres, vt in stabulo sordido inter bruta animalia collocareris, qui ab angelis adoraris in cœlis? Lacte refocillareris, qui ipse es cibus angelorũ: vilibus inuolueteris pannis, qui cœlũ stellis adornas, & sanctos tuos stolis vestis aureis.

Circũcisio. Iam octo vix benè dies impleuerat dulcis Iesus, & infantilem ac innocentem pro nobis fudit sanguinem suum, ac velut peccator legiq; obnoxius secũdum legem circuncisus est.

Herodes. Et nec in sacra infantia ipsius à terrenis membris eius cruenta hostium manus abstinuit. Vixdũ enim natus erat, & adhuc inter castissima iacebat brachia dulcissimæ matris, suauiter quiescens in materno illius pectore, auideq; sugẽs virginea illius vbera, necdũ cuiquã verbum dixerat: & iam crudeles ac impij homines quærebant animam eius, vt perderent eum. O amabilis Iesu, quàm citò insurrexerunt aduersum te iniqui hostes tui? Nempe cum ætate ipsa creuit tecum afflictio.

Christi pueritia. Iam vt eius pueritia religionis exẽplar, & speculum esset virtutum, nõ secutus est seculi vanitatem, non solatium vllum, aut animi remissionem expetijt in ludis puerilibus vel fabulosorũ hominũ consortijs, & cõuenticulis: sed in templo cultuq; & famulatu patris sui inuentus est in doctorũ medio, audiens & interrogans homines, ipse qui patris est sapientia, scientiarum Dominus, & verbum Dei quod erat in principio.

Ioan. 1. *Obedientia* *Matth. 28.* Vtq; formam quandam obedientiæ nobis traderet, humiliter parẽtibus suis se submisit: obediens eis factus, cui cuncta subiacent elemẽta, cuiq; data est potestas omnis in cœlo & in terra.

Adolescentia. *Prouerb. 31* *Abacuc. 3.* *Psalm. 18.* *Humilitas virtutũ fundamentũ.* Deinde vbi plenitudo illi iustæ accreuit ætatis, adesseta; prope tempus quo manum ad fortia mitteret: manè egressus est in salutẽ populi sui, exultauitq; vt gigas ad currendam viam. Et vt excellentet nos virtutẽ doceret beatæ humilitatis, quæ initium est, & fundamentũ vir-

virtutum omnium, innocens agnus ad deuotissimum seruum suum Ioannem Baptistam, peccatorib⁹ pœnitentiæ baptisma conferentem perrexit, haud sec⁹ quàm si & ipse peccator esset, ab eoque baptizari petijt qui nullam peccati senserat maculam.

Matt.3. Marc.1. Luc.4. Matth.4. Inde iam virtute spiritus ad eremum abijt: vtq; nobis ceu strenuus signifer, & dux animum adderet ad pugnam subeundam, primus ipse aciem subijt, singulare cum crudelissimo hoste nostro certamen iniens, quem et primo statim cõgressu, elisis vniuersis viribus eius, prostrauit. Non eremi solitudinem, nõ diaboli tentamenta, nõ famis molestiam, non asperitatẽ pœnitentiæ refugit: nec laboris orandi, meditandi, vigilandi eũ pertædnit.

Luca.11. Quia verò lumen diuinum quod intra ipsum sub modio humanitatis latebat, abscondi non poterat, lucem cœlestis doctrinæ, & sapientiæ suæ deinceps propalam lucere permisit, vt mortales oẽs ad fidem illuminaret. Cunctis nanq; illis in locis degentibus, regnum Dei annunciauit, doctrinam miris confirmans operibus ac portentis: cunctisq; debilibus, & malè affectis diuinam potentiam suam declarans, nec vlli denegans benignissimam pietatẽ suam, quò cunctos lucrifaceret, et sanaret omnes. At verò intellectus multorum hominum obcæcatus erat: qui eum non cum amore excepeȓũt vt saluatorem suum, sed potiùs cordibus ab eo auersi sunt, tanquàm à seductore, & impostore malesuolo: simulq; doctrinam eius contẽpserunt, opera calumniati sunt, miracula despexerunt, ipsumq; quem amare, & venerari debuerant iniquissimè accusarunt, odio habuerũt, persequuti sunt,

Ioan.9. Ioan.7. & 8. Luc.7. et blasphemauerunt dicentes: Non est hic homo à Deo, dæmonium habet, seducit turbas: potator est vini, et amicus publicanorum. Neq; tamen agnus mãsuetissimus sacrum os suum aperuit ad conquerendum, et murmurandum: sed cuncta modestissimè sustinuit, omnẽq; iniuriam, vilipensionem, cõtemptum, & ignominiam pro nobis libentissimè pertulit, seipsum exhibens totius sanctitatis, et perfectionis exemplar. Omnis eius vita cũctaq; operatio, lux quædam, et manuductio nobis fuit ad virtutem, & veritatem. Itaque si qua in re dubitare te contingat, protinus sanctissimam vitam Saluatoris, ceu speculum quoddam lucidum contẽplare. In hac nanq; admirandam abstinentiam, veram obedientiam, profundam humilitatem, voluntariam paupertatem, ineffabilem puritatem, summam patiẽtiam, immobilem longanimitatem, constantem perseuerantiam, & incomprehensibilem inuenies charitatem. Sed et eã qua maximè indigemus abundè hic reperies infinitam benignitatem, & misericordiam: imò & quascunq; virtutes in corde tuo meditari queas, in hac ceu in tabula descriptas manifestè deprehendes. Reuerà amabilis Iesus liber est, quem propheta vidit scriptum intus, & foris: quandoquidem omnis, et externa, & interna vita eius, spiritualibus doctrinis, et virtutibus abundat. Et certè quisquis hũc librum bene terit, & cum propheta comedit, dulcis erit in ore ei⁹ instar mellis. Ezech.2.

Qui igitur Deo placere, eiusque dulcedinem gustare cupit, vitam, et passionem Christi diligenter attendat, ac perfectissimas illius virtutes cõtempletur, imiteturq;. In solitudine, in hominum frequentia, & vbicunq; est, hoc sibi speculum proponat, atque ad ipsum internos oculos amanter ac placidè conuertat: pijs sanctisq; cogitationib⁹ cunctas cogitationes noxias ac vanas è corde suo expellens, sicut clauus clauo pellitur. Etiamsi externis negocijs, et exercitijs debeat occupari, nihilominus amabilem hanc incarnati filii Dei imaginẽ animæ suæ impressam seruare studeat quãtùm commodè potest. Si comedit, et impedimentum nullũ patitur, buccellas, amoroso ac feruido Domini Iesu sanguini intingat. Si bibit, potum sumat ab illo benedici, vt se ex sacris eius vulnerib⁹ potare cogitet. Si dormit, super cor illius saucium ac suaue sese reclinet. Si loquitur, illum sibi astare, verba sua attendere, cunctosq; gest⁹, & intentionem suam inspicere imaginetur. Atq; hoc modo sese totum in præclarã imaginem immergat. Cum discretione tamen hæc introuersio colenda est, ne caput lædatur, & natura destruatur.

Planè proxima purissimaq; ad Deum pertingendi via hæc est, vt quis cum in-

gentiamore, & gratitudine Saluatoris intra se cõuersationem passionemque circũferat, atque illam moribus, & vita intus ac foris exprimere curet, attentè cõsiderãs, in quo culpabilis & vitæ Dominicæ dispar sit, vt suis imperfectionibus ex dilectione pro qualicũq; mortis Christi compensatione mori conetur, & quia foris pro Christo animam ponere iam necessitas nulla indicit (quod ex vehementissimo diuinitatis amore sanctos martyres fecisse legimus) saltẽ voluntati delectationique propriæ intus & foris renũciare discat. Hoc enim Deo præ omnibus quæ ipse à nobis requirit, perquam gratissimum est. Nec dubium est, quin ille per hanc vitam gradientes, benignè post mortem recepturus sit in cœlum gloriamque sempiternam. Sed & in hoc exilio fortè perducet ac prouehet eos ad occulta fœlicissimaque diuinitatis suæ susurria: quibus alioqui percipiendis, nemo securè se applicat. Neque enim aliquis ad contemplationis quietem tutò adspirat, nisi via ista gradiatur. Nam Christi diuinitas in illius humanitate abscondita est, & humanitas via quædam, & ianua est pertingendi ad diuinitatem: sicut ipse Christus testatur, dicens, Ego sum via. Et rursum: Ego sum ostium. Per me si quis introierit, saluabitur, & ingredietur in diuinitatem, & egredietur in humanitatem meam, & vtrobiq; pascua æternæ viriditatis, pulchritudinis, atq; fœlicitatis inueniet. Itaq; diligens imitatio incarnati filij Dei, & humanitatis eius imago per meditationẽ atq; amorem bene impressa animæ, solet tandẽ ipsam animam in indepictam, & formę nesciam, ineloquibilemq; diuinitatem subuehere.

Ioan. 3. Luc. 1.

Ex Domino Ioanne Rusbrochio.

Ioan. 1.

Benignissimus pater noster cœlestis sic dilexit nos, vt vnigenitũ filium suum sibi consubstãtialem nobis daret. Misit eum in mũdum: & ipse Dei filius operatione spiritussancti factus est homo propter nos. Eram⁹ ob originalis peccati reatum perditi, & è paradisi sedibus depulsi: at ille purissimo nostri victus amore, naturam in imum vsque inferni damnatam relegatamque, & à Deo maledictam in se recepit, vt pro nobis satisfaceret, nosque Deo reconciliaret, & reuocaret ad regnum suum cœleste. Seipsum quidem humiliauit, nos verò exaltauit supra omnia à se condita. Sed quàmuis sese humiliauerit ac nostri similis mortalis, & omnium nostrum frater factus sit, non tamen pristinam amisit dignitatem atque nobilitatem. Nam assumpsit quod non erat, manens quod erat: mansit enim Deus, & homo factus est. Induit se omnium nostrum humanitate, tanquam si rex quispiam vestibus seruorum suorum se induat. Reuera ipse rex regum, & dominus dominantium est, cui iure omne genu curuatur, & cuius regni nullum neq; initium, neque finis est.

Ioan. 14. Ioan. 10.

Propter nos ab ipso statim natiuitatis suæ exordio pati cœpit, pura frigora, paupertatem, circuncisionem, in qua suum fudit sanguinem, & fugam in exteras regiones. Matri virgini, & Ioseph nutricio humiliter seruiuit. Famem, sitim, probra, contemptum, & indigna Iudæorum verba atque opera pertulit. Vigilijs, & ieiunijs vacauit, ab hoste tentari voluit, subiectus omnibus fuit. Grandi cum labore pedes huc illucque regionatim, & oppidatim discurrit: serio admodum ac strenuè regnum Dei annuncians, ac Iudæis Euangelium prædicans. Et licet ipse tanquã præcipuus amicus salutem eorum quæreret, ab eis tamen captus est, & proditus, irrisus, cõsputus, flagellatus, cæsus, spinis coronatus, spretus, iniquis & falsis testibus oppressus, atque damnatus: Ac deinde cũ ingenti dolore crucem ipse suam ad Caluariæ montem detulit: vbi vestibus omnino nudatus suis, sub totius orbis aspectu, ignominiam, cruciatum, frigusque perpessus est. Etenim nudus erat, & vulneribus vsquequaque confectus, & cœlum frigidum erat atque asperum. Mox obtusis clauis affixus ligno crucis, dirè distendebatur: adeò vt venæ illius dirũperentur. Deinde eleuatus cũ cruce, quum ea in petram excisam mitteretur, totus quassatus est. Inuidi Iudæi qui horridis clamoribus ante vociferati fuerant, Crucifige crucifige eum,

Luc. 23. Ioan. 19. etiam impias blasphemias euomuerunt in illum quasi penderet in cruce. Sed ipse patrem inuocans dicebat, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Tandē capite inclinato mortuus est, atque ita debitum nostrum dissoluit. Volebat pater vlcisci peccatum mundi secundū iustitiæ rigorem: ideoque filium suum pro peccatis nostris neci dedit, & filius ad mortem vsque illi fuit obediens: sanctus autem spiritus opus illud charitate consummauit. Itaque filius Dei sua morte nos restituit libertati, & precioso sanguine suo in conspectu patris sui nos mercatus est, ac pro nobis satisfecit: ita vt per illius mortem nos vitam adepti simus. O incomprehensibilem Dei erga nos charitatem. Ipse qui est altissimus abiecit, & humiliauit sese, nos autem extulit: sese pauperem, nos diuites fecit: se contemni passus est, & nos honore affecit. Nobis datus est, nobis vixit ac inseruiuit, nos instituit ac redemit.

Idem Dominus Iesus speculum nostrum ac regula nostra est, secundū quā exigere debemus omnem vitam nostram. Erat humilis, mansuetus, patiens, misericors, plenus gratia, benignitate, ac fidelitate, obediens, resignatæ voluntatis, ac innocens. Exhibuit sese abiectum infra mortales omnes. Flexis genibus Deum, & patrem suum adorabat, & sese altissimæ eius potentiæ summa cū reuerentia ac veneratione submittebat, amantissimaque fide, & beneuolentia ad quasuis tā corporales quàm spirituales mortalium omnium necessitates inclinabat. Cunctis paratissimus erat quaecunque, siue foris siue intus, detinerentur miseria, tāquàm cōmunis orbis minister. Planè vita eius Christianorum omnium liber est: quē vbicunque simus, nobiscum circunferre, & passionem mortēque illius acerbissimā in nostra memoria absque vlla obliuione retinere debemus: ita vt summa dilectio, & fidelitas eius corda nostra delectatione atque amore afficiat, & sanctissima vita illius in amantibus animabus nostris semper recondita sit. Hæc enim cibus noster sunt, quibus assiduè vesci possimus. Hic liber doctis & indoctis, perfectis atque imperfectis, qui Deo placere cupiunt, communis est: cui quotquot vitam suam accommodant, & conformant, dicent fideliter Domino in die iudicij: Domine tibi placere, tibi perenniter viuere ac famulari concupiuimus. Itaque Christus Iesus eos in perpetuam gloriam ipsis ab origine mundi præparatam secum abducet. Ostendet illis gloriosam faciem suam sole incomparabiliter splēdidiorem, & eos claritate sua superuestiet, donabitque eis sui fruitionem, & ineffabilem lætitiam atque exultationem sine fine mansuram.

EPITOME VITAE IESV CHRISTI, EX QVATVOR EVANGElistis concinnata.

Angelus incarnationem Christi nunciat Mariæ. Elizabeth visitata à Maria parit Ioannem. Monetur Ioseph ab Angelo ne Mariam dimittat.

CAPVT. I.

Initium Euangelij Iesu Christi filij Dei.

Marc. 1.

MISSVS est angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ, cui nomē erat Nazareth ad virginem despōsatam viro, cui nomen erat Ioseph, de domo Dauid, & nomen virginis Maria. Et ingressus angelus ad eam, dixit: Aue gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Quæ quum audisset turbata est in sermone eius: & cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei: Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum. Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur. Et dabit illi Dominus Deus sedem Dauid patris ei⁹, & regnabit in domo

Luc. 1.

mo Iacob in æternum, & regni eius nõ erit finis. Dixit autem Maria ad angelũ. Quomodo fiet istud? quoniam virum non cognosco. Et respondens angelus, dixit ei: Spiritussanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoq; & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Et ecce Elizabeth cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua:& hic mensis sextus est illi quę vocatur sterilis:quia nõ erit impossibile apud Deum omne verbum. Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Et discessit ab illa angelus.

Exurgens autem Maria in diebus illis, abijt in montana cum festinatione in ciuitatem Iuda, & intrauit in domũ Zachariæ, & salutauit Elizabeth. Et factum est, vt audiuit salutationẽ Mariæ Elizabeth, exultauit infans in vtero ei⁹, & repleta est spiritusancto Elizabeth:& exclamauit voce magna, & dixit: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui. Et vnde hoc mihi, vt veniat mater domini mei ad me? Ecce enim vt facta est vox salutationis tuę in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vtero meo, & beata quæ credidisti: quoniam perficientur ea quę dicta sunt tibi à Domino. Et ait Maria, Magnificat anima mea Dominum: Et exultauit spiritus meus in Deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancillæ suę: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est: & sanctum nomen eius. Et misericordia eius à progenie in progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede: & exaltauit humiles. Esurientes impleuit bonis: & diuites dimisit inanes. Suscepit Israel puerum suum: recordatus misericordiæ suæ. Sicut locutus est ad patres nostros: Abrahaam, & semini eius in secula. Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus: & reuersa est in domũ suam.

Elizabeth autem impletum est tempus pariendi:& peperit filium. Et audierunt vicini, & cognati eius, quia magnificauit Dominus misericordiam suam cũ illa, & congratulabantur ei. Et factũ est in die octauo, venerunt circuncidere puerum, & vocabant eũ nomine patris sui, Zachariam. Et respondens mater eius dixit: Nequaquam, sed vocabitur Ioannes. Et Zacharias pater eius repletus est spiritusancto: & prophetauit, dicens: Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitauit, & fecit redemptionem plebis suæ. Et erexit cornu salutis nobis, in domo Dauid pueri sui. Sicut loquutus est per os sanctorum, qui à seculo sunt, prophetarum eius. Salutem ex inimicis nostris, & de manu omniũ qui oderunt nos: Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris, & memorati testamẽti sui sancti. Iusiurandũ quod iurauit ad Abrahã patrem nostrũ daturum se nobis. Vt sine timore, de manu inimicorum nostrorũ liberati, seruiamus illi, In sanctitate, & iustitia coram ipso, omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta altissimi vocaberis: præibis enim ante faciem Domini parare vias eius. Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionẽ peccatorum eorũ: Per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto. Illuminare his qui in tenebris, & in vmbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Puer autem crescebat, & confortabatur spiritu:& erat in desertis vsq; in diem ostensionis suæ ad Israel.

Christi aũt generatio sic erat: Quũ esset despõsata mater Iesu Maria Ioseph, antequam conuenirent, inuenta est in vtero habens de Spiritusancto. Ioseph aũt vir eius, quum esset iustus, & nollet eam traducere, voluit occultè dimittere eã. Hæc aũt eo cogitante, Ecce angel⁹ Domini apparuit in somnis ei, dicẽs: Ioseph fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugẽ tuam: quod enim in ea natum est, de Spiritusancto est. Pariet aũt filium, & vocabis nomẽ eius Iesum. Ipse enim saluum faciet populũ suum à peccatis eorum. Hoc autem totũ factũ est, vt adimpleretur quod dictum est à Domino per prophetam, dicentem: Ecce virgo in vtero habebit, & pariet filiũ: & vocabunt nomen eius Emanuel: qđ est interpretatum, Nobiscum Deus. Exurgens autem Ioseph à somno, fecit sicut præcepit ei angelus Domini, & accepit coniugem suam.

Christus nascitur in Bethleem, pastoribusq; ab angelo nunciatur: Octauo item die circunciditur: Deinde à Magis quæsitus, & inuentus adoratur.

CAPVT II.

Luc. 2. FActum est aūt, In diebus illis exijt edictum à Cæsare Augusto, vt describeretur vniuersus orbis. Hæc descriptio prima facta est à præside Syriæ Cyrino. Et ibant omnes vt profiterentur singuli in suam ciuitatem. Ascendit autem, & Ioseph à Galilæa de ciuitate Nazareth in Iudæam, in ciuitatem Dauid, quæ vocatur Bethleem, eò quòd esset de domo & familia Dauid, vt profiteretur cū Maria desponsata sibi vxore prægnante. Factum est autem, quum essent ibi, impleti sunt dies vt pareret. Et peperit filiū primogenitum, & pānis eum inuoluit, & reclinauit eum in præsepio: quia non erat ei locus in diuersorio.

Et pastores erant in regione eadem vigilātes, & custodientes vigilias noctis super gregem suum. Et ecce angel' Domini stetit iuxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos, & timuerūt timore magno. Et dixit illis angelus: Nolite timere: Ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus in ciuitate Dauid. Et hoc vobis signum: inuenietis infantem pannis inuolutum, & positū in præsepio. Et subitò facta est cum angelo multitudo militiæ cœlestis, laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis, Et factum est, vt discesserunt ab eis angeli in cœlum, pastores loquebantur ad inuicem: Trāseamus vsque Bethleem, & videamus hoc verbum quod factum est, quod fecit Dominus, & ostendit nobis. Et venerunt festinantes, & inuenerunt Mariam, & Ioseph, & infantem positum in præsepio. Videntes autem, cognouerūt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierant, mirati sunt, de his quæ dicta erant à pastoribus ad ipsos. Maria autem conseruabat omnia verba hæc, conferens in corde suo. Et reuersi sunt pastores, glorificantes, & laudantes Deum in omnibus quę audierant, & viderant, sicut dictum est ad illos.

Et postquam consummati sunt dies octo, vt circunciderετur puer, vocatum est nomē eius Iesus: quod vocatum est ab angelo priusquam in vtero conciperetur. Leuit. 12. Math. 2.

Quum ergo natus esset Iesus in Bethleem Iudę, in diebus Herodis regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolymam, dicentes. Vbi est qui natus est rex Iudæorum? Vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum. Audiens autē Herodes rex turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo. Et cōgregans omnes principes sacerdotū, & scribas populi, sciscitabatur ab his, vbi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei: In Bethleem Iudæ, sic enim scriptum est per prophetam, Et tu Bethleem terra Iuda, nequaquam minima es in principibus Iuda: ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Israel. Tunc Herodes clām vocatis Magis, diligēter didicit ab eis tempus stellæ quæ apparuit eis. Et mittens eos in Bethleem dixit: Ite, & interrogate diligenter de puero: & quum inueneritis, renunciate mihi, vt & ego veniens adorem eum. Qui quum audissent regem, abierunt, & ecce stella quam viderant in Oriente, antecedebat eos, vsque dum venicēs staret suprà, vbi erat puer. Videntes autem stellam, gauisi sunt gaudio magno valde. Et intrantes domum, inuenerunt puerum cum Maria matre eius: & procidentes adorauerunt eum: & apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Et responso accepto in somnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reuersi sunt in regionem suam. Mich. 5.

Iesus in templo sistitur offerturq; patri, & à iusto Simeone, atq; ab Anna prophetissa agnoscitur.

CAPVT III.

ET postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ secundum legem Moysi, tulerunt Iesum in Hierusalem, vt sisterent eum Domino: sicut scriptū est in lege Domini. Quia omne masculinum adaperiens vuluam, sanctum Domino vocabitur, & vt darent hostiā secundum quod dictum est in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum. Luc. 2. Leuit. 12. Exod. 8. Numer. 18. Leuit. 12. 6.

Et

Et ecce homo erat in Hierusalem, cui nomen Simeon: et homo iste iustus, & timorat⁹, expectãs consolationẽ Israel: et Spiritussanctus erat in eo. Et responsum acceperat à Spiritusancto, nõ visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini. Et venit in spiritu in tẽplum. Et quum inducerent puerum Iesum parentes eius, vt facerent secundũ consuetudinem legis pro eo: & ipse accepit eũ in vlnas suas, & benedixit Deũ, & dixit: Nunc dimittis seruum tuũ Domine, secũdum verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei salutare tuum Quod parasti ante faciem omnium populorum. Lumen ad reuelationem gentium, et gloriam plebis tuæ Israel. Et erat pater eius, et mater eius mirantes super his quæ dicebantur de illo. Et benedixit illis Simeon: et dixit ad Mariam matrem eius: Ecce positus est hic in ruinam, et in resurrectionem multorũ in Israel, et in signum cui contradicetur. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius, vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes.

Et erat Anna prophetissa, filia Phanuel de tribu Aser: hæc processerat in diebus multis, et vixerat cum viro suo annis septem à virginitate sua. Et hæc vidua vsque ad annos octoginta quatuor, quæ non discedebat de templo, ieiunijs, et obsecrationibus seruiens nocte ac die. Et hac ipsa hora superueniens confitebatur Domino: et loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem Israel.

Ioseph cum Iesu & Maria fugit in Aegyptum, indeq; redit monitu angeli: & ipse Iesus anno ætatis suæ duodecimo in templo à parentibus inuentus, reducitur in Nazareth.

CAPVT IIII.

Matt. 2. Angelus autem Domini apparuit in somnis Ioseph, dicens: Surge, & accipe puerum et matrem eius, et fuge in Aegyptum, et esto ibi vsque dum dicam tibi. Futurum est enim, vt Herodes quærat puerum ad perdendum eum. Qui consurgens accepit puerum, et matrem eius nocte, & secessit in Aegyptũ. Et erat ibi, vsq; ad obitum Herodis: vt adimpleretur quod dictum est à Domino per prophetam dicentem: Ex Aegypto vocaui filium meum.

Tunc Herodes videns quoniam illusus esset a Magis, iratus est valde: & mittens occidit omnes pueros qui erant in Bethleem, & in omnibus finibus eius, à bimatu, & infra, secundum temp⁹ quod exquisierat à Magis. Tunc impletum est quod dictũ est per Hieremiam prophetam dicentem: Vox in Rama audita est, ploratus, et vlulat⁹ multus: Rachel plorans filios suos, & noluit cõsolari, quia non sunt. Osee 11. Hier. 31.

Defuncto aũt Herode, Ecce angelus Domini apparuit in somnis Ioseph in Aegypto, dicens: Surge, & accipe puerũ, et matrem ei⁹, et vade in terram Israel: defuncti sunt enim qui quærebant animam pueri. Qui consurgẽs, accepit puerum, et matrem eius, & venit in terram Israel. Audiens autem quod Archelaus regnaret in Iudæa pro Herode patre suo, timuit illò ire: & admonit⁹ in somnis, secessit in partes Galilææ. Et veniẽs habitauit in ciuitate quę vocatur Nazareth, vt adimpleretur quod dictum est per prophetas: Quoniam Nazareus vocabitur. Puer autem crescebat, & confortabatur plen⁹ sapientia, & gratia Dei erat in illo. Luc. 2.

Et ibant parentes eius per omnes annos in Hierusalem, in die solenni Paschæ. Et quum factus esset annorum duodecim, ascendentibus illis Hierosolymam secundum consuetudinem diei festi, consummatisque dieb⁹ quum rediret, remansit puer Iesus in Hierusalem, et non cognouerunt parentes ei⁹. Existimantes autem illum esse in comitatu, venerunt iter diei, et requirebant eum inter cognatos & notos. Et non inuenientes, regressi sunt in Hierusalem, requirentes eum. Et factum est post triduum, inuenerunt illum in templo, sedentem in medio doctorum, audientem illos, & interrogantem eos. Stupebant autem omnes qui eum audiebant, super prudentia, et responsis ei⁹. Et videntes admirati sunt. Et dixit mater ei⁹ ad illum: Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus, & ego dolentes quærebamus te. Et ait ad illos: Quid est quod me quærebatis? Nesciebatis quia in his quæ patris mei sunt, oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbũ, qđ loquutus est ad eos. Et descendit cũ eis, &

& venit Nazareth: & erat subditus illis. Et mater eius conseruabat omnia verba hęc in corde suo. Et Iesus proficiebat sapientia, & ætate, & gratia, apud Deum & homines.

Ioannes Baptista prædicat: Et Iesum ad se venientem baptizat, ac de eo testificatur: Iesus post baptismum ieiunat, & tentatur: Aliquot discipuli eum agnoscere eiq. adhærere incipiunt. CAP. V.

Luc. 3. ANno autem quintodecimo Imperij Tyberij Cæsaris, procurãte Pōtio Pilato Iudæam, Tetrarcha autē Galilææ Herode, Philippo autem fratre ei' Tetrarcha Ituræ, & Trachonitidis regionis, & Lysania Abilinæ Tetrarcha, sub principibus sacerdotum Anna, & Caipha, factum est verbum Domini super Ioannem Zachariæ filium, in deserto. Et venit in omnem regionem Iordanis, prædicans, & dicens: Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum

Matt. 3. cœlorum. Hic est enim de quo dictum

Esaia 40. est per Esaiam prophetam, dicentem: Vox clamantis in deserto, Parate viam Domini, rectas facite semitas eius. Ipse autem Ioannes habebat vestimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceā circa lumbos suos: esca autem eius erat locustę, & mel syluestre. Tunc exibat ad eū Hierosolyma, & omnis Iudæa, & omnis regio circa Iordanem: & baptizantur ab eo in Iordane, confitentes peccata sua. Dicebat ergo ad turbas: Facite fructus dignos pœnitentiæ. Iam enim securis ad radicem arboris posita

Luc. 3. est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, exciditur, & in ignem mittitur.

Et interrogabant eum turbæ, dicentes, Quid ergo faciemus? Respondēs autem, dicebat illis: Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat. Venerunt autem, & publicani, vt baptizarentur, & dixerunt ad illum: Magister, quid faciemus? At ille dixit ad eos: Nihil amplius quàm quod constitutum est vobis, faciatis. Interrogabant autem eum, & milites, dicentes: Quid faciemus & nos? Et ait illis: Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, & contenti estote stipendijs vestris.

Existimante autē populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Ioanne, ne forte ipse esset Christus, respōdit Ioannes, dicens omnibus: Ego quidem aqua baptizo vos: veniet autem fortior me post me, cuius non sum dignus soluere corrigiam calceamentorum eius, Ipse vos baptizabit in Spiritusancto, & igni. Cuius ventilabrum in manu eius, & purgabit aream suam, & congregabit triticum in horreum suum, paleas autē comburet igni inextinguibili. Multa quidem, & alia exhortās euangelizabat populo.

Et factum est, in diebus illis venit Iesus à Nazareth Galilææ in Iordanem ad Ioānem, vt baptizaretur ab eo. Et vidit Ioannes eum venientē ad se, & ait: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Et prohibebat eum dicens. Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Respondens autem Iesus, dixit ei: Sine modò, sic enim decet nos implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum. Baptizat' autem Iesus, confestim ascēdit de aqua: & ecce aperti sunt ei cœli, & descendit Spiritussanctus corporali specie, sicut columba in ipsum. Et ecce vox facta est de cœlis dicens Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorum triginta, vt putabatur filius Ioseph. Et testimonium perhibuit Ioannes dicens: Quia vidi spiritum descendentem quasi columbam de cœlo, & mansit super eum. Et qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris spiritum descendentem, & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritusancto. Et ego vidi, & testimonium perhibui, quia hic est filius Dei.

Marc. 1. Matt. 3. Ioan. 1. Matt. 3. Luc. 3. Matt. 3. Luc. 3. Ioan. 1.

Iesus autem plenus spiritusancto, regressus est à Iordane, & ductus est à spiritu in desertum. Et erat in deserto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, & tentabatur à diabolo, eratque cū bestijs. Et nihil manducauit in diebus illis. Et consummatis illis esuriit. Et accedens tentator dixit ei: Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant. Qui respōdens dixit: Scriptum est, Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatē: & statuit eum super pinnaculum templi, Et dicit ei: Si filius Dei es, mitte te

Luc. 4. Matt. 4. Marc. 1. Luc. 4. Matth. 4. Deut. 8.

deor-

deorsum. Scriptũ est enim: Quia angelis suis mandauit de te, & in manib⁹ tollent te, ne fortè offendas ad lapidem pe dem tuũ. Ait illi Iesus: Rursum scriptũ est: Nõ tentabis Dominũ Deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus in mõtem excelsum valde: & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum: & dicit ei, Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me. Tũc dicit ei Iesus: Vade Sathana, scriptum est .n. Dominũ Deũ tuum adorabis, & illi soli seruies. Tunc reliquit eum diabolus: & ecce angeli accesserunt, & ministrabant ei.

Psalm.90. *Deut.6.* *Deut.6. & 10.*

Quadam aũt die stabat Ioannes, & ex discipulis eius duo. Et respiciens Iesum ambulantem, dicit: Ecce agnus Dei. Et audierunt eum duo discipuli loquentẽ, & sequuti sunt Iesum. Conuersus autẽ Iesus, & videns eos sequẽtes se, dicit eis: Quid quæritis? Qui dixerunt ei: Rabbi (quod dicitur interpretatum, Magister) vbi habitas? Dicit eis: Venite, & videte. Venerunt, & viderunt vbi maneret: & apud eum manserunt die illo: hora autem erat quasi decima. Erat autem Andreas frater Simonis Petri, vn⁹ ex duobus qui audierant à Ioanne, & sequuti fuerãt eum. Inuenit hic primùm fratrẽ suum Simonem, & dicit ei: Inuenimus Messiam, quod est interpretatũ Christ⁹. Et adduxit eum ad Iesum. Intuitus autẽ eum Iesus, dixit: Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus.

In crastinum voluit exire in Galilæã, & inuenit Philippum. Et dicit ei Iesus: Sequere me. Erat autẽ Philippus à Bethsaida, ciuitate Andreæ, & Petri. Inuenit Philippus Nathanael, & dicit ei: Quem scripsit Moyses in lege, & prophetæ, inuenimus, Iesum filium Ioseph à Nazareth. Et dixit ei Nathanael: A Nazareth potest aliquid boni esse? Dicit ei Philippus: Veni, & vide. Vidit Iesus Nathanael venientem ad se: & dicit de eo: Ecce verè Israelita, In quo dolus non est. Dicit ei Nathanael: Vnde me nosti? Respondit Iesus, & dixit: Priusquam Philippus vocaret te, quum esses sub ficu, vidi te. Respondit ei Nathanael, & ait: Rabbi, tu es filius Dei, tu es rex Israel. Respondit Iesus, & dixit ei: Quia dixi tibi: Vidi te sub ficu, credis: maius his videbis.

Iesus mutat aquam in vinum in Nuptijs: Eijcit è templo vendentes, & emẽtes: Mulieri Samaritanæ innotescit: Sanat à febri filium Reguli: Vocat è naui quatuor discipulos, qui deinceps relictis omnibus eum sequuntur: Circumit totam Galilæã, docens in synagogis.

CAPVT VI.

POsteà nuptię factę sunt in Cana Galilææ, & erat mater Iesu ibi. Vocat⁹ est aũt & Iesus, & discipuli eius ad nuptias. Et deficiente vino, dicit mater Iesu ad eum: Vinũ non habent. Et dicit ei Iesus: Quid mihi et tibi est mulier: nondum venit hora mea. Dicit mater eius ministris: Quodcũq; dixerit vobis, facite. Erãt aũt ibi lapideę hydrię sex positę secundum purificationẽ Iudæorũ, capientes singulę metretas binas, vel ternas. Dicit ei Iesus: Implete hydrias aqua. Et impleuerunt eas, vsq; ad summũ. Et dicit eis Iesus: Haurite nũc, & ferte architriclino. Et tulerunt. Vt aũt gustauit architriclinus aquam vinum factã, & nõ sciebat vnde esset, ministri autem sciebant qui hauserant aquam, vocat sponsum architriclinus, & dicit ei: Omnis homo primùm bonum vinum ponit, & quum inebriati fuerint, tunc id quod deterius est: tu autem seruasti bonum vinum vsq; adhuc. Hoc fecit initium signorũ Iesus in Cana Galilææ, & manifestauit gloriam suam, & crediderunt in eum discipuli eius. *Ioan.2.*

Post hæc descendit Caphernaum ipse & mater ei⁹, & fratres eius, & discipuli eius: & ibi manserunt non multis diebus. Et prope erat Pascha Iudæorum, et ascendit Iesus Hierosolymã, et inuenit in templo vendentes oues, et boues, et columbas, et numularios sedentes. Et quum fecisset quasi flagellũ de funiculis, oẽs eiecit de templo, oues quoq; et boues: et numulariorum effudit æs, & mensas subuertit. Et his qui columbas vendebant dixit: Auferte ista hinc, et nolite facere domum patris mei, domũ negotiationis. Recordati sunt verò discipuli eius, quia scriptum est: Zelus domus tuæ comedit me. Responderunt ergo Iudæi, et dixerunt ei, Quod signum ostendis nobis, quia hæc facis? Respondit Iesus, & dixit eis, Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud. *Psal.68.*

Dixe-

Dixerũt ergo Iudæi, Quadraginta & sex annis ædificatum est templum hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud? Ille autem dicebat de templo corporis sui. Quũm ergo resurrexisset à mortuis, recordati sunt discipuli eius, quia hoc dicebat: & crediderũt scripturæ, & sermoni quẽ dixit Iesus. Quũm aũt esset Hierosolymis in Pascha in die festo, multi crediderunt in nomine eius, vidẽtes signa eius quæ faciebat.

Ioan. 4. Et reliquit Iesus Iudeam, & abijt iterum in Galilæam. Oportebat autem eũ *Genes. 48.* transire per Samariam. Venit ergo in ciuitatem Samariæ, quę dicitur Sichar, iuxta prædium quod dedit Iacob Ioseph filio suo. Erat autem ibi fons Iacob. Iesus autẽ fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem. Hora autem erat quasi sexta. Venit autem mulier de Samaria haurire aquam. Dicit ei Iesus: Da mihi bibere. Discipuli enim eius abierant in ciuitatem, vt cibos emerent, Dicit ergo ei mulier illa Samaritana: Quomodo tu Iudæus quum sis, bibere à me poscis, quæ sum mulier Samaritana: non enim coútuntur Iudæi Samaritanis. Respondit Iesus, & dixit ei: Si scires donũ Dei, & quis est, qui dicit tibi: Da mihi bibere, tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam viuam. Dicit ei mulier: Domine, neq; in quo haurias habes, & puteus alt⁹ est, vnde ergo habes aquam viuam? Nũquid tu maior es patre nostro Iacob, q dedit nobis puteum: & ipse ex eo bibit, & filij eius, & pecora eius? Respõdit Iesus, & dixit ei: Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum: qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum: sed aqua quam ego dabi ei, fiet in eo fons aquæ salientis, in vitam æternam. Dicit ad eum mulier: Domine, da mihi hanc aquam, vt non sitiam, neque veniam huc haurire. Dicit ei Iesus: Vade, voca virum tuum, & veni huc. Respondit mulier, & dixit: Non habeo virum. Dicit ei Iesus: Bene dixisti: Quia non habeo virum. Quinque enim viros habuisti, & nunc quem habes, non est tuus vir: hoc verè dixisti. Dicit ei mulier: Domine, video quia Propheta es tu. Patres nostri in monte hoc adorauerunt: & vos dicitis, quia Hierosolymis *2. Cor. 3.* est locus, vbi adorare oportet. Dicit ei Iesus: Mulier, crede mihi, quia veniet hora, quando neque in monte hoc, neque in Hierosolymis adorabitis patrẽ. Vos adoratis quod nescitis, nos adoramus quod scimus, quia salus ex Iudæis est. Sed venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu, & veritate, nam & pater tales quærit, qui adorent eum. Spiritus est Deus, & eos qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare. Dicit ei mulier: Scio quia Messias venit, qui dicitur Christus. Quũm ergo venerit, ille annunciabit nobis omnia. Dicit ei Iesus: Ego sum qui loquor tecum. Et continuò venerunt discipuli eius: & mirabantur, quia cum muliere loquebatur, nemo tamen dixit: Quid quæris? aut, quid loqueris eum ea? Reliquit ergo hydriam suam mulier, & abijt in ciuitatem, & dicit illis hominibus: Venite, & videte hominem, qui dixit mihi omnia quæcunque feci, nunquid ipse est Christus? Exierunt ergo de ciuitate, & veniebant ad eum. Interea rogabant eum discipuli, dicentes: Rabbi, manduca. Ille autem dixit eis: Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad inuicem: nunquid aliquis attulit ei manducare? Dicit eis Iesus: Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui misit me, vt perficiam opus eius. Ex ciuitate autem illa multi crediderunt in eum Samaritanorũ, propter verbum mulieris testimonium perhibentis: Quia dixit mihi omnia quæcunque feci. Quum venissent ergo ad illum Samaritani, rogauerunt eum vt ibi maneret. Et mãsit ibi duos dies. Et multo plures crediderunt propter sermonem eius. Et mulieri dicebant: Quia nõ iam propter tuam loquelam credimus, ipsi enim audiuimus, & scimus quia hic est verè saluator mundi.

Post duos autem dies exijt inde, & àbijt in Galilæam. Exceperunt ergo eum Galilæi, quum omnia vidissent quæ fecerat Hierosolymis in die festo: & ipsi enim venerant ad diem festum. Venit ergo iterũ in Cana Galilææ, vbi fecit aquã vinum. Et erat quidam Regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaũ. Hic eũ audisset, quia Iesus adueniret à Iudęa in Galilæam, abijt ad eũ, & rogabat eum vt descenderet, & sanaret filium eius: inci-

incipiebat enim mori. Dixit ergo Iesus ad eum: Nisi signa & prodigia videritis: non creditis. Dicit ad eum Regulus: Domine, descende, prius quàm moriatur filius meus. Dicit ei Iesus: Vade, filius tuus viuit. Credidit homo sermoni quem dixit ei Iesus, & ibat. Iam autē eo descendente, serui occurrerunt ei, & nunciauerunt dicentes, quia filius eius viueret. Interrogabat ergo horam ab eis, in qua melius habuerit. Et dixerunt ei: Quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognouit ergo pater, quia illa hora erat in qua dixit ei Iesus: Filius tuus viuit, credidit ipse, & domus eius tota.

Matth. 4. Iesus autē relicta ciuitate Nazareth, venit & habitauit in ciuitate Capharnaum maritima, in finibus Zabulon & Nephtalim: vt adimpleretur quod dictū est per Esaiam prophetam: Terra Zabulon, & terra Neptalim, via maris trans *Esaia. 9.* Iordanem Galilææ gentium: populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam: & sedentibus in regione vmbræ mortis, lux orta est eis. Exinde cœpit Iesus prædicare, & dicere: Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnū cœlorum.

Ambulans autem Iesus iuxta mare Galilææ, vidit duos fratres, Simonem qui vocatur Petrus, & Andream fratrem eius, mittentes rete in mare (erant enim piscatores) & ait illis: Venite post me: & faciam vos fieri piscatores hominum. At illi continuò relictis retibus, sequuti sunt eum. Et procedens indè, vidit alios duos fratres, Iacobum Zebedæi, & Ioannem fratrem eius in naui cum Zebedæo patre eorum, reficientes retia sua: & vocauit eos. Illi autem statim, relictis retibus & patre, secuti sunt eum.

Et circuibat Iesus totam Galilæam, docens in synagogis eorum, & prædicans Euangelium regni: & sanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo. Et abijt opinio eius in totam Syriam, & obtulerunt ei omnes malè habentes varijs languoribus & tormentis comprehensos, & qui dæmonia habebant, & lunaticos, & paralyticos, & curauit eos.

Iesus immundum spiritum expellit. Socrum Simonis à febri liberat. Sedat tempestatem, Curat in regione Gerasenorum duos dæmoniacos, Sanat paralyticum, Et vocat Matthæum.

CAPVT. VII.

Et descendit in Capharnaum ciuitatem Galileæ, ibique docebat illos *Luca. 4.* sabbatis. Et stupebant in doctrina eius, quia in potestate erat sermo ipsius. Et in synagoga erat homo, habens dæmonium immundum, & exclamauit voce magna, dicens: Sine, quid nobis & tibi Iesu Nazarene? venisti perdere nos? scio te, quia sis sanctus Dei. Et increpauit illum Iesus, dicens: Obmutesce, & exi ab eo. Et quum proiecisset illum dæmonium in medium, exit ab illo, nihilque illi nocuit. Et factus est pauor in omnibus, & colloquebantur ad inuicē, dicentes: Quod est hoc verbum, quia in potestate & virtute imperat immundis spiritibus, & exeunt? Et diuulgabatur fama de illo in omnem locum regionis.

Surgens autem Iesus de synagoga, introiuit in domum Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus: & rogauerunt illū pro ea. Et stans super illam, imperauit febri: & dimisit illam. Et continuò surgens, ministrabat illis. Quum autem sol occidisset, omnes qui habebant infirmos varijs languoribus, ducebant illos ad eum. At ille singulis manus imponens, curabat eos. Exibant autem dæmonia à multis, clamantia & dicentia: Quia tu es filius Dei. Et increpans, non sinebat ea loqui.

Factum est autem in vna dierum, & *Luca. 8.* ipse ascendit in nauiculam, & discipuli eius: & ait ad illos: Transfretemus trans stagnum. Et ecce nauigantibus illis motus magnus factus est in mari, ita vt na- *Matth.* uicula operiretur fluctibus: ipse verò *Marc. 4.* erat in puppi super ceruical dormiens. *Matth. 8.* Et accesserunt ad eum discipuli eius, & suscitauerunt eum, dicentes: Domine salua nos, perimus. Et dicit eis Iesus: Quid timidi estis modicę fidei? Tunc surgens imperauit ventis & mari: & facta est tranquillitas magna. Porrò homines mirati sunt, dicentes. Qualis est hic? quia venti & mare obediunt ei.

Et quum venisset Iesus trans fretum in

in regionem Gerasenorum, occurrerunt ei duo habentes dæmonia, de monumentis exeuntes, sæui nimis, ita vt nemo posset transire per viam illam. Et ecce clamauerunt, dicentes: Quid nobis & tibi Iesu Fili Dei? Venisti huc ante tempus torquere nos? Erat autem non longè grex multorum porcorum pascens. Dæmones autē rogabant eum, dicentes: Si eijcis nos hinc, mitte nos in gregem porcorum. Et ait illis: Ite, At illi euntes, abierunt in porcos. Et ecce magno impetu abijt totus grex per preceps in mare: & mortui sunt in aquis, Pastores autem fugerunt, & venientes in ciuitatem, nunciauerunt hæc omnia, & de his qui dæmonia habuerant. Et ecce,
Luc. 8. tota ciuitas exijt obuiam Iesu. Et viso eo, rogabant eum, vt transiret à finibus eorum, quia magno timore tenebantur.

Matth. 9. *Marc. 2.* Iesus autem ascendens nauim, reuersus est & transfretauit: & iterum intrauit Capharnaum. Et auditum est, quod in domo esset, & confestim conuenerunt multi, ita vt non caperent, neque ad ianuam, & loquebatur eis verbum. Et venerunt ad eum ferentes paralyticum, qui à quatuor portabatur. Et quū non possent offerre eum illi præ turba, nudauerunt tectum vbi erat: & patefacientes, submiserunt grabbatū, in quo paralyticus iacebat. Quum autem vidisset Iesus fidem illorum, ait paralytico: Fili, dimittuntur tibi peccata tua. Erant autem illic quidam de scribis sedentes, & cogitantes in cordibus suis. Quid hic sic loquitur? blasphemat. Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Quo statim cognito Iesus spiritu suo, quia sic cogitarent intra se, dixit illis: Quid ista cogitatis in cordibus vestris? Quid est facilius, dicere paralytico: Dimittuntur tibi peccata: an dicere: Surge, tolle grabbatum tuum, & ambula? Vt autem sciatis, quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata: ait paralytico: Tibi dico, Surge, tolle grabbatum tuum, & vade in domum tuam. Et statim surrexit ille, & sublato grabbato, abijt inde coram omnibus, ita vt mirarentur omnes & glorificarent Deum, dicētes: Quia nunquàm sic vidimus.

Et egressus est ad mare, omnisq; turba veniebat ad eum, & docebat eos. Et quum transiret, vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine. Et ait illi: Sequere me. Et surgens sequutus est eum. Et factum est, discumbente eo *Matt. 9.* in domo, Ecce multi publicani & peccatores venientes, discumbebant cum Iesu, & discipulis eius. Et videntes pharisæi, dicebant discipulis eius: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester? At Iesus audiens, ait. Non est opus valentibus medico, sed malè habentibus. Euntes autem, discite quid est: Misericordiam volo, & non *Osea 6.* sacrificium. Non enim veni vocare iustos, sed peccatores.

Iesus mulierē profluuio sanguinis laborantem curat. Filiam archisynagogi resuscitat, Duobus cæcis visum restituit, Mutum à dæmonio liberat, Manumq; aridam sanat.

CAPVT. VIII.

ET venit quidam de archisynagogis nomine Iairus: & videns eum, pro- *Marc. 5.* cidit ad pedes eius, & deprecabatur eū multùm, dicens: Quoniam filia mea in extremis est: veni, impone manum tuam super eam, vt salua sit, & viuat. Et abijt cum illo: et sequebatur eum turba multa, et comprimebant eum. Et mulier quæ erat in profluuio sanguinis annis duodecim, et fuerat multa perpessa à compluribus medicis, et erogauerat omnia sua, nec quicquam profecerat, sed magis deterius habebat. Cumque audisset de Iesu, venit in turba retro, et tetigit vestimentum eius, dicebat enim: Quia si vel vestimentum eius tetigero, salua ero. Et confestim siccatus est fons sanguinis eius: et sensit corpore, quia sanata esset à plaga. Et statim Iesus in semetipso cognoscens virtutem quæ exierat de illo, conuersus ad turbam, aiebat: Quis tetigit vestimenta mea? Et dicebant ei discipuli sui: Vides turbam comprimentem te: et dicis: Quis me tetigit? Et circunspiciebat videre eam quæ hoc fecerat. Mulier verò timens et tremens, sciens quod factum esset in se, venit, et procidit ante eum, et dixit ei omnem veritatem. Ille autem dixit ei: Filia, fides tua te saluam fecit: vade in pace, et esto sana à plaga tua. Adhuc eo loquen-

loquente veniunt nuncij ab archisynagogo, dicentes: Quia filia tua mortua est, quid vltra vexas magistrum? Iesus autem, audito verbo quod dicebatur, ait archisynagogo: Noli timere, tantummodo crede. Et non admisit quenquam se sequi, nisi Petrum & Iacobū, & Ioannem fratrem Iacobi. Et veniunt in domum archisynagogi. Et vidit tumultum, & flentes, & eiulantes multū. Et ingressus ait illis: Quid turbamini, & ploratis? puella non est mortua, sed dormit. Et irridebant eum. Ipse verò eiectis omnibus, assumit patrem & matrem puellæ, & qui secū erant, & ingrediuntur vbi puella erat iacēs. Et tenens manum puellæ, ait illi: Thabita cumi, quod est interpretatum: Puella, tibi dico, surge. Et confestim surrexit puella,
Matt. 9. & ambulabat, erat autem annorum. 12. Et obstupuerunt stupore magno. Et præcepit illis vehementer, vt nemo id sciret: & iussit dari illi manducare. Et exijt fama hæc in vniuersam terram.

Et transeunte inde Iesu, sequuti sunt eum duo cæci clamantes, & dicentes: Miserere nostri, fili Dauid. Quum autē venisset domum, accesserunt ad eum cæci. Et dicit eis Iesus: Creditis quia hoc possum facere vobis? Dicunt ei: Vtique Domine. Tunc tetigit oculos eorum, dicens: Secundum fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum: & cōminatus est illis Iesus, dicens: Videte ne quis sciat. Illi autem exeuntes, diffamauerunt eum in tota terra illa.

Egressis autem illis, ecce obtulerunt ei hominem mutum, dæmonium habentem. Et eiecto dæmonio, loquutus est mutus: & miratæ sunt turbæ dicentes: Nunquā apparuit sic in Israel. Pharisæi autem dicebant: In principe dæmoniorum eijcit dæmones.

Luc. 6. Factum est autem vt intraret sabbato in synagogam & doceret. Et erat ibi homo, & manus eius dextera erat arida. Obseruabant autem Scribæ & Pharisæi si in sabbato curaret, & interrogabant
Matt. 12. eum dicentes: Si licet sabbatis curare? vt accusarent eum. Ipse autem dixit illis: Quis erit ex vobis homo, qui habeat ouem vnam & si ceciderit hæc sabbatis in foueam, nónne tenebit & leuabit eā? Quanto magis melior est homo oue? Itaque licet sabbatis benefacere. Tunc ait homini. Extende manum tuam. Et extendit: & restituta est sanitati sicut altera. Exeuntes autem Pharisæi, consiliū faciebant aduersus eum, quomodo perderent eum.

Iesus autem sciens secessit inde, & sequuti sunt eum multi, & curauit eos omnes, & præcepit eis ne manifestum eum facerent: Vt adimpleretur quod dictum est per Esaiam Prophetam, dicentem: Ecce puer meus quem elegi, dilectus meus, in quo benè complacuit animæ meæ. Ponam spiritum meum super eum, & iudicium gentibus nuntiabit. Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis vocem eius. Arundinem quassatam non confringet, & linum fumigans non extinguet, donec eijciat ad victoriam iudicium: & in nomine eius gentes sperabūt. *Esaie. 42.*

Pleraq; salutaria monita, quibus Iesus tam in monte, quàm alijs locis discipulos suos, nosq; omnes sacratissimo ore suo instituit.

CAPVT. IX.

Factum est autem in illis diebus, exijt Iesus in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei. Et quum dies fact⁹ esset, vocauit discipulos suos: & elegit duodecim ex ipsis, quos & Apostolos nominauit: Simonem, quem cognominauit Petrū, & Andream fratrem eius, Iacobum & Ioannem, Philippum & Bartholomæum, Matthæū & Thomam, Iacobum Alphæi, & Simonem qui vocatur Zelotes, & Iudam Iacobi, & Iudam Iscariotem, qui fuit proditor. Et aperiens os suum docebat eos dicens: Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cœlorū. Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabūtur. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt. Beati pacifici: quoniam filij Dei vocabuntur. Beati qui persequutionē patiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Beati estis quum maledixerint vobis homines, & persequuti vos fuerint, et dixerint omne malum aduersum vos, mentientes propter me: gaudete, et exultate, *Luc. 6.* *Matt. 5.*

quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.

Dico autem vobis, quia nisi abundauerit iustitia vestra plus quàm scribarũ & pharisæorum, nõ intrabitis in regnũ cœlorum. Audistis quia dictum est antiquis: Non mœchaberis. Ego autem dico vobis, quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. *Exod.20.*

Audistis quia dictum est: Oculũ pro oculo, & dentem pro dente. Ego autem dico vobis: non resistere malo: sed si quis te percusserit in dextram maxillã tuam, præbe illi & alterã. Et prout vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis similiter. Si offers munus tuũ ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te: relinque ibi munus tuum ante altare, et vade priùs reconciliare fratri tuo, & tunc veniens offer munus tuum. *Exod.21. Deut.19. Leuit.24. Luc.6. Matt.5.*

Dico vobis, diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, benedicite maledicentibus vobis, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos: vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit sup iustos & iniustos. *Luc.6. Matt.5.*

Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum, qui in cœlis est. Quum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis & in vicis, vt honorificentur ab hominibus: Amen dico vobis, receperunt mercedem suã. Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quod facit dextra tua: vt sit eleemosyna tua in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. *Matt.7.*

Et quum oratis, non eritis sicut Hypocritæ, qui amant in synagogis & in angulis platearum stantes orare, vt videantur ab hominibus, Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Tu autem quum oraueris, intra in cubiculũ tuum, & clauso ostio ora patrem tuum in abscondito: & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. Sic autem vos orabitis: Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum. Fiat voluntas tua, sicut in cœlo, & in terra. Panem nostrũ supersubstantialem da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem; sed libera nos à malo, Amen. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis delicta vestra: si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra.

Filioli, difficile est confidentes in pecunijs in regnum Dei introire. Videte & cauete ab omni auaritia. Hominis cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit: & cogitabat intra se, dicens: Quid faciam, quia non habeo quo congregem fructus meos? Et dixit: Hoc faciam, destruam horrea mea, & maiora faciam: & illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi, & bona mea: & dicã animæ meæ: Anima, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus, Stulte, hac nocte animam tuam repetam à te: quæ autem parasti, cuius erũt? Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in Deum diues. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, vbi ærugo & tinea demolitur, et vbi fures effodiunt, et furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in cœlo: vbi neque ærugo, neque tinea demolitur: et vbi fures non effodiunt, nec furantur, vbi enim est thesaurus tuus, ibi est et cor tuũ. Non potestis Deo seruire et mammonæ. *Marc.10. Luc.12. Matt.6.*

Nolite soliciti esse dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Scit enim pater vester quia his omnibus indigetis. Quærite ergo primùm regnum Dei et iustitiam eius, et hæc omnia adijcientur vobis. Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum. *Luc.12.*

Nolite iudicare, et non iudicabimini: nolite condemnare, et nõ condemnabimini: In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini: et in qua mensura mẽsi fueritis, remetietur vobis. Quid autẽ vides festucam in oculo fratris tui, et trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo dices fratri tuo: Frater, sine eijciam festucam de oculo tuo, et ecce, trabs est in oculo tuo? Hypocrita eijce *Matt.7.*

eijce primùm trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui.

Petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulsanti, aperietur. Si vos quum sitis mali, nostis bona data dare filijs vestris: quanto magis pater vester cœlestis dabit spiritum bonum petentibus se? Omnia quæcunque petieritis in oratione credẽtes, accipietis. *Matt.21.*

Matt.7. Intrate per angustam portam: quia lata porta & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Quàm angusta porta & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eam? Non omnis qui dicit mihi: Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum: sed qui facit voluntatem patris mei, qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorum.

Matt.11. Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos: & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animab⁹ vestris. *Luc.22.* Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Qui maior est in vobis, fiat sicut iunior: & qui præcessor est, sicut ministrator. Ego in medio vestrũ sum sicut qui ministrat.

Ioan.8. Ego sum lux mundi. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Ego sum via, & veritas, & vita. Nemo venit ad patrem nisi per *Ioan.14.* me. Ego sum ostium: Per me si quis in- *Ioan.10.* troierit, saluabitur: & ingredietur & *Ioan.6.* egredietur, & pascua inueniet. Ego sum panis vitæ: Qui venit ad me nõ esuriet: & qui credit in me, non sitiet vnquam. Ego sum panis viuus qui de cœlo descendi. Si quis manducauerit ex hoc pane viuet in æternum. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in illo. Verba quæ ego loquutus sum vobis, spiritus & vita sunt: Ego sum pastor bonus, & animam meã pono pro *Ioan.10.* ouibus meis. Oues meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me, & ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquàm de manu mea.

Sic Deus dilexit mundum, vt vnigenitum suum daret: vt omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Non enim misit Deus filium suum in mũdum, vt iudicet mundum, sed vt saluetur mũdus per ipsum. Ignẽ veni mittere in terram, & quid volo, nisi vt accendatur? *Ioan.3.* *Luc.12.*

Ego elegi vos, & posui vos vt eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat. Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Ad præsides & Reges ducemini propter me. Nolite tunc cogitare, quomodo aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini: non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis. Eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum: qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Sufficit discipulo, vt sit sicut magister eius: & seruo, sicut Dominus eius. Si Patremfamilias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius? Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere: sed potius timete eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. Vestri capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: capillus de capite vestro non peribit. In patientia vestra, possidebitis animas vestras. Omnis qui confitebitur me coram hominibus, cõfitebor & ego eum coram patre meo qui in cœlis est. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo qui in cœlis est. *Ioan.15.* *Matt.10.* *Luc.21.* *Matt.10.*

Si quis mihi ministrat, me sequatur: & vbi sum ego, illic & minister meus erit. Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eũ pater meus. Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus, & qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus: & qui nõ accipit crucem suam, & sequitur me, nõ est me dignus. Qui perdiderit animam suam propter me, inueniet eam. Quid prodest homini, si vniuersum mundum lucretur, se ipsum autem perdat, & detrimentum animæ suæ faciat. *Ioan.12.* *Matt.16.* *Matt.10.* *Matt.16.* *Luc.9.*

Vigilate, quia nescitis quã hora Dominus *Matt.24.*

Luc.21. minus veſter venturus ſit. Attendite
Marc.13. vobis,ne fortè grauentur corda veſtra
Matt.12. in crapula & ebrietate,& curis huius vi-
Luc.12. tæ.Videte,vigilate & orate.Dico vobis,
quoniam omne verbũ otioſum quod
loquuti fuerint homines,reddent ratio
nem de eo in die iudicij. Sint lumbi ve-
ſtri præcincti,& lucernę ardentes in ma
nibus veſtris: & vos ſimiles hominibus
expectantibus Dominum ſuum, quan-
do reuertatur à nuptijs: vt quum vene-
rit & pulſauerit, confeſtim aperiant ei.
Beati ſerui illi, quos cùm venerit Do-
minus,inuenerit vigilantes. Et ſi vene-
rit in ſecunda vigilia,& ſi in tertia vigi-
lia venerit, & ita inuenerit, beati ſunt
Marc.13. ſerui illi. Quod vobis dico,omnibus di-
Matt.5. co,vigilate.Sic luceat lux veſtra coram
Luc.17. hominibus,vt videant opera veſtra bo-
na; & glorificent patrem veſtrum qui
in cœlis eſt. Et quum feceritis omnia
quæ præcepta ſunt vobis, dicite: Serui
inutiles ſumus,quod debuimus facere,
Matt.16. fecimus.Filius hominis venturus eſt in
gloria ſua,cum angelis ſuis:& tunc red-
det vnicuique ſecundum opera eius.Et
13. mittet angelos ſuos, & colligent eos,
8. qui faciunt iniquitatem,& mittent eos
in caminum ignis, ibi erit fletus & ſtri-
dor dentium.Tunc iſti fulgebunt ſicut
ſol in regno patris eorum.

Omnis qui audit verba mea hæc, & facit ea,aſſimilabitur viro ſapienti, qui ædificauit domum ſuam ſuper petram, & deſcendit pluuia, & venerunt flumina,& flauerunt venti,& irruerunt in domum illam,& non cecidit: fundata enim erat ſuper petram. Et omnis qui audit verba mea hæc,et non facit ea, ſimilis erit viro ſtulto,qui ædificauit domũ ſuam ſuper arenam,et deſcẽdit pluuia, et venerunt flumina,et flauerunt venti, et irruerunt in domum illam, et ceci-
Ioan.8. dit,et fuit ruina illius magna. Qui ex
Luc.11. Deo eſt,verba Dei audit. Beati qui audiunt verbum Dei, et cuſtodiunt illud.

Et exultauit Ieſus in Spirituſancto,
Luc.10. et dixit: Confiteor tibi pater, Domine
Matt.11. cœli et terræ, quòd abſcondiſti hæc à
Luc.10. ſapientibus et prudentibus, et reuelaſti ea paruulis. Etiam pater, quoniam ſic fuit placitum ante te. Et conuerſus ad diſcipulos ſuos,ait: Beati oculi qui vident quæ vos videtis. Dico enim vobis,quòd multi Prophetæ et Reges voluerunt videre,quæ vos videtis, et non viderunt: et audire quæ auditis,et non audierunt.

Ieſus mundat leproſum, Sanat ſeruum Centurionis, Reſuſcitat filium viduæ: Et commendat Ioannem Baptiſtam, qui ad ipſum duos de diſcipulis ſuis miſerat.

CAPVT. X.

CVm autem deſcendiſſet de monte,ſequutæ ſunt eum turbæ multæ:et ecce leproſus veniens adorabat eum,dicens: Domine, ſi vis potes me mundare. Et extendens Ieſus manum, tetigit eum,dicens: Volo, Mundare. Et confeſtim mundata eſt lepra eius. Matt.8.

Quum autem introiſſet Capharnaũ, acceſſit ad eum Centurio, rogans eum, et dicens: Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, et malè torquetur. Et ait illi Ieſus: Ego veniam et curabo eum. Et reſpondens Centurio,ait: Domine,non ſum dignus vt intres ſub tectum meum, ſed tantùm dic verbo, et ſanabitur puer meus. Nam et ego homo ſum ſub poteſtate conſtitutus, habens ſub me milites,et dico huic: Vade, et vadit: et alij,veni,et venit: et ſeruo meo,fac hoc,et facit. Audiens autem hæc Ieſus,miratus eſt, et ſequentibus ſe dixit: Amen dico vobis: Non inueni tantam fidem in Iſrael.Dico autem vobis,quod multi ab Oriente et Occidente venient, et recumbent cum Abrahã et Iſaac,et Iacob in regno cœlorum: filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores:ibi erit fletus et ſtridor dentium.Et dixit Ieſus Centurioni: Vade, et ſicut credidiſti fiat tibi. Et ſanatus eſt puer ex illa hora.

Et factum eſt deinceps, ibat Ieſus in Luc.7.
ciuitatem quæ vocatur Naim: et ibant cum eo diſcipuli eius, et turba copioſa. Quum autem appropinquaret portæ ciuitatis:Ecce defunctus efferebatur, filius vnicus matris ſuæ. Et hæc vidua erat:et turba ciuitatis multa cum illa. Quam quum vidiſſet Dominus, miſericordia motus ſuper eam,dixit illi: Noli flere. Et acceſſit, et tetigit loculum. Hi autem qui portabant, ſteterunt. Et ait: Adoleſcens, tibi dico, ſurge. Et reſedit qui erat mortuus,et cœpit loqui. Et dedit illum matri ſuæ. Accepit autẽ om-

omnes timor: & magnificabant Deum, dicentes: Quia Propheta magnus surrexit in nobis, & quia Deus visitauit plebem suam. Et exijt hic sermo in vniuersam Iudæam de eo, & omnem circà regionem.

Et nunciauerunt Ioan. discipuli eius de omnibus his. Et conuocauit duos de discipulis suis Ioannes: & misit ad Iesum, dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Quum autem venissent ad eum viri, dixerunt: Ioannes Baptista misit nos ad te, dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? In ipsa autem hora, multos curauit à languoribus suis, & plagis, & spiritibus malis: & cæcis multis donauit visum: Et respondens, dixit illis, Euntes, renunciate Ioanni, quæ audistis & vidistis. Quia cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur: & beatus est quicunque non fuerit scandalizatus in me. Et quum discessissent nuntij Ioannis, cœpit de Ioanne dicere ad turbas, Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam? Sed quid existis videre? hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce qui in veste pretiosa sunt & delitijs, in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? Prophetam? Vtique dico vobis, & plus quàm Prophetam. Hic est enim de quo
Malach. 3. scriptum est: Ecce ego mitto angelum
Matt. 11. meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te. Amen dico vobis, Non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista: qui autem minor est in regno cœlorum, maior est illo. A diebus autem Ioannis Baptistæ vsque nunc, regnum cœlorum vim patitur & violenti rapiunt illud. Et om-
Luc. 7. nis populus audiens & Publicani, iustificauerunt Deum, baptizati baptismo Ioannis. Pharisæi autem & legisperiti consilium Dei spreuerunt in semetipsos, non baptizati ab eo. Ait autem Dominus, Venit Ioannes Baptista neque manducans panem neque bibens vinum: & dicitis: Dæmonium habet. Venit filius hominis manducans & bibens, & dicitis: Ecce homo deuorator, & bibens vinum, amicus Publicanorũ & peccatorum.

Iesus peccata remittit mulieri peccatrici, videlicet Mariæ Magdalenæ: & ipsa cum alijs ministrat Christo de facultatibus suis. Curat item Iesus dæmoniacum cæcum & mutum: Proponit parabolam seminantis, Et aperto libro in synagoga docet.

CAPVT. XI.

Rogabat autem illum quidam de Pharisæis, vt manducaret cũ illo. Et ingressus domũ Pharisæi, discubuit. *Luc. 7.* Et ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix, vt cognouit quòd Iesus accubuit in domo Pharisæi, attulit alabastrum vnguenti: & stans retro, secus pedes eius, lachrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat: osculabatur pedes eius, & vnguento vngebat. Videns autem Pharisæus qui vocauerat eum, ait intra se dicens: Hic si esset propheta, sciret vtique quæ & qualis est mulier quæ tangit eum: quia peccatrix est. Et respondens Iesus, dixit ad illũ: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister, dic. Duo debitores erant cuidam fœneratori: vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Non habentibus illis vnde redderent, donauit vtrisque. Quis ergo eum plus diligit? Et respondens Simon, dixit: Æstimo, quia is cui plus donauit. At ille dixit ei: Rectè iudicasti. Et conuersus ad mulierem, dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: hæc autem lachrymis rigauit pedes meos, & capillis suis tersit. Osculum mihi non dedisti: hæc autem, ex quo intrauit, non cessauit osculari pedes meos. Oleo caput meum non vnxisti: hæc autem vnguento vnxit pedes meos. Propter quod dico tibi, Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. Dixit autem ad illã: Remittuntur tibi peccata. Et cœperũt qui simul accumbebant, dicere intra se: Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem: Fides tua te saluam fecit: vade in pace.

Et factum est, deinceps & ipse iter faciebat per ciuitates & castella, prædicans & euangelizans regnũ Dei, & duodecim cum illo, & mulieres aliquæ, *Luc. 8.*

quæ erant curatæ à spiritibus malignis & infirmitatibus, Maria quæ vocabatur Magdalenæ, & Ioanna vxor Chusę procuratoris Herodis, & Susanna, & aliæ multæ quæ ministrabant ei de facultatibus suis.

Matt.12. Et oblatus est ei dæmonium habens cæcus & mutus: & curauit eum, ita vt loqueretur & videret. Et stupebant omnes turbæ, & dicebant: Nunquid hic est filius Dauid? Pharisæi autem audientes, dixerunt: Hic non eijcit dæmones, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum.

Luc.8. Quum autem turba plurima conueniret & de ciuitatibus properarent ad eum: dixit per similitudinem. Exijt qui seminat seminare semen suum, & dum seminat, aliud cecidit secus viam, & côculcatum est, & volucres cœli comederunt illud. Et aliud cecidit supra petrã: & natum aruit: quia non habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas, & simul exortæ spinæ, suffocauerunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam, & ortum fecit fructum centuplũ. Hæc dicens: clamabat, Qui habet aures audiendi, audiat. Interrogabant autem eum discipuli eius, quæ esset hæc parabola. Quibus ipse dixit: Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, cæteris autem in parabolis: vt videntes, non videant: & audientes, non intelligant. Est autem hæc parabola. Semen, est verbũ Dei. Qui autem secus viam, hi sunt qui audiunt: deinde venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes salui fiant. Nam qui supra petram: qui quum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum & hi radices non habent: quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Quod autem in spinas cecidit: hi sunt qui audierunt, & à solicitudinibus, & diuitijs & voluptatibus vitæ euntes suffocantur, & non referunt fructum. Quod autem in bonam terram: hi sunt qui in corde bono & optimo audientes verbum, retinent, et fructum afferunt in patientia.

Luc.4. Et venit Iesus Nazareth vbi erat nutritus, et intrauit secundum consuetudinem suam die sabbati in synagogam, et surrexit legere. Et traditus est illi liber Isaiæ Prophetæ. Et vt reuoluit librum, inuenit locum vbi scriptũ erat: Spiritus Domini super me, propter quod vnxit me: euangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde, prædicare captiuis remissionem, et cæcis visum, dimittere confractos in remissionem, prædicare annum Domini acceptũ, et diem retributionis. Et quũ plicuisset librum, reddidit ministro, et sedit. Et omnium in synagoga oculi erant intendentes in eum. Cœpit autem dicere ad illos. Quia hodie impleta est hæc scriptura in auribus vestris. Et omnes testimonium illi dabant, et mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ipsius, et dicebant: Vnde huic sapientia hæc et virtutes? Nonne hic est faber, filius Ioseph fabri? Nonne mater eius dicitur Maria? Vnde ergo huic omnia ista? Iesus autem dixit eis: Amen dico vobis, quia nõ est Propheta sine honore, nisi in patria sua, et in domo sua, et in cognatione sua. Et repleti sunt omnes in synagoga ira, hæc audientes. Et surrexerunt, et eiecerũt illum extra ciuitatem, et duxerunt illũ vsque ad supercilium montis, super quẽ ciuitas illorum erat ædificata, vt præcipitarent eum. Ipse autem transiens per medium illorum ibat. Et non fecit ibi virtutes multas, propter incredulitatẽ illorum. *Esa.16.* *Marc.6.* *Matt.13.* *Luc.4.* *Matt.13.*

Iesus curat hominem qui triginta & octo annis infirmus fuerat: De quinque panibus pascit quinq; millia hominum: Super mare ambula: Filiam Cananaæ sanat, itemq; surdum & mutum.

CAPVT. XII.

Ioan.5. Erat dies festus Iudæorum: et ascendit Iesus Hierosolimam. Est autem Hierosolymis Probatica piscina quæ cognominatur Hebraicè Bethsaida, quinque porticus habens. In his iacebat multitudo magna languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium aquæ motũ. Angelus autem Domini descendebat secundum tempus in piscinam: et mouebatur aqua. Et qui primus descendisset in piscinam post motionem aquæ, sanus fiebat à quacunque detinebatur infirmitate. Erat autẽ quidam homo ibi, triginta et octo annos habens in infirmitate sua. Hunc quum vidisset Iesus iacentem, et cogno-

gnouisset, quia iam multum tempus haberet, dicit ei: Vis sanus fieri? Respondit ei languidus: Domine, hominem non habeo, vt quū turbata fuerit aqua, mittat me in piscinā: dum venio enim ego, alius ante me descendit. Dicit ei Iesus: Surge, tolle grabbatum tuum, & ambula. Et statim sanus factus est homo ille, & sustulit grabbatum suum, & ambulat. Erat autem sabbatum in die illo. Dicebant ergo Iudæi illi qui sanatus fuerat: Sabbatum est, non licet tibi tollere grabbatum tuum. Respondit eis: Qui me sanum fecit, ille mihi dixit: Tolle grabbatum tuum, & ambula. Interrogauerunt ergo eum: Quis est ille homo, qui dixit tibi: Tolle grabbatum tuum, & ambula? Is autem qui sanus fuerat effectus, nesciebat quis esset. Iesus enim declinauit à turba constituta in loco. Posteà inuenit eum Iesus in templo, & dixit illi: Ecce, sanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Abijt ille homo, & nuntiauit Iudæis, quia Iesus esset, qui fecit eum sanum. Propterea persequebantur Iudæi Iesum, quia hæc faciebat in sabbato.

Ioan. 6. Post hæc abijt Iesus trans mare Galilææ, quod est Tyberiadis: & sequebatur eum multitudo magna, quia videbant signa quæ faciebat super his qui infirmabantur. Subijt ergo in montem Iesus: & ibi sedebat cum discipulis suis. Quum subleuasset ergo oculos, & vidisset quia multitudo maxima venit ad eum, misertus est super eos, quia erant sicut oues non habentes pastorem. Et cœpit illos docere multa: & loquebatur illis de regno Dei, & eos qui cura indigebant, sanabat. Et quum iam hora multa fieret, dicit ad Philippum: Vnde ememus panes vt manducent hi? Hoc autem dicebat tentans eum: ipse enim sciebat quid esset facturus. Respondit ei Philippus, Ducentorum denariorū panes non sufficiunt eis, vt vnusquisq; modicum quid accipiat. Dicit ei vnus ex discipulis eius, Andreas, frater Simonis Petri: Est puer vnus hic, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pisces: sed hæc quid sunt inter tantos? Dicit ergo Iesus: Facite homines discumbere. Erat autem fœnum multum in loco. Discubuerunt ergo viri, numero

Marc. 6.

Luc. 9.

Matt. 9.
Ioan. 6.

quasi quinque millia. Accepit ergo Iesus panes: & quum gratias egisset, distribuit discumbentibus: similiter & ex piscibus quantum volebant. Vt autem impleti sunt, dixit discipulis suis: Colligite quę superauerunt fragmēta, ne pereant. Collegerunt ergo, & impleuerunt duodecim cophinos fragmentorū ex quinque panibus hordeaceis, quæ superfuerunt his qui manducauerant. Illi ergo homines quū vidissent quod Iesus fecerat signum, dicebant: Quia hic est verè Propheta, qui venturus est in mūdum.

Matt. 14. Et statim compulit Iesus discipulos ascendere in nauiculam, & præcedere eum trans fretum, donec dimitteret turbas. Et dimissa turba, ascendit in montem solus orare. Vespere autem facto, solus erat ibi, nauicula autem in medio mari iactabatur fluctibus: erat enim contrarius ventus. Quarta autem vigilia noctis venit ad eos, ambulās super mare. Et videntes eum super mare ambulantem, turbati sunt dicētes: Quia phantasma est. Et præ timore clamauerunt. Statimque Iesus locutus est eis, dicens: Habete fiduciam: ego sum, nolite timere. Respondens autem Petrus, dixit: Domine, si tu es, iube me ad te venire super aquas. At ipse ait: Veni. Et descendens Petrus de nauicula ambulabat super aquam, vt veniret ad Iesum. Videns verò ventum validum, timuit: & quum cœpisset mergi, clamauit dicens: Domine saluum me fac. Et continuò Iesus extendens manum, apprehendit eum: & ait illi, Modicæ fidei, quare dubitasti? Et quū ascendisset in nauiculā, cessauit ventus. Qui autem in nauicula erant, venerunt, & adorauerūt eum, dicentes: Verè filius Dei es. Et quū transfretassent, venerunt in terrā Genesar. Et quum cognouissent eū viri loci illius, miserunt in vniuersam regionem illā, & obtulerunt ei omnes malè habentes: & rogabant eum, vt vel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quicunque tetigerunt, salui facti sunt.

Matt. 15. Marc. 7. Matt. 15. Et secessit Iesus in partes Tyri & Sidonis. Et ecce mulier Cananæa à finib' illis egressa, cuius filia habebat spiritū immundum, clamauit dicens ei: Miserere mei Domine fili Dauid: filia mea malè à dæmonio vexatur. Qui non respondit ei verbū. Et accedētes discipuli eius,

roga-

rogabant eum, dicentes: Dimitte eam: quia clamat post nos. Ipse autem respõdens, ait: Non sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israel. At illa venit, & adorauit eum dicens: Domine, adiuua me. Qui respondens, ait: Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. At illa dixit: Etiam Domine: nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa Dominorum suorũ. Tunc respondens Iesus, ait illi: O mulier, magna est fides tua: fiat tibi sicut vis: Et sanata est filia eius ex illa hora.

Marc.7. Et exiens Iesus de finibus Tyri, venit per Sidonem ad mare Galileę inter medios fines Decapoleos: & adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur eum, vt imponat ei manum. Et apprehendens eum de turba seorsum, misit digitos suos in auriculas eius, & expuens, tetigit linguam eius, & suspiciens in cœlũ, ingemuit, & ait illi: Ephetha, quod est, adaperire. Et statim apertæ sunt aures eius: & solutum est vinculũ linguæ eius: & loquebatur rectè. Et præcepit illis, ne cui dicerẽt. Quanto magis autẽ eis præcipiebat, tanto plus prædicabant, & eò amplius admirabantur, dicentes: Bene omnia fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui.

Iesus de septem panibus satiat quatuor millia hominum, Pharisæos signum quærentes reijcit, Cæco visum in Bethsaida restituit, Passionem suam prædicere incipit, Transfiguratur, Eijcit dæmonium, quod discipuli eijcere non potuerunt, Iterum prædicit se passurum, Statere in ore piscis inuento soluit didrachma, Et discipulos humilitatem docet.

CAPVT. XIII.

Marc.8. IN diebus illis iterum quum turba multa esset, nec haberent quod manducarent, conuocatis discipulis, ait illis: Misereor super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent, & si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient in via: quidam enim ex eis de longe venerunt. Et responderunt ei discipuli sui: Vnde istos quis poterit hic saturare panib⁹ in solitudine? Et interrogauit eos, Quot panes habetis? Qui dixerunt: Septem. Et præcepit turbæ discumbere super terram. Et accipiens septem panes, gratias agens, fregit, & dabat discipulis suis, vt apponerent, & apposuerunt turbæ. Et habebant pisciculos paucos, & ipsos benedixit, & iussit apponi. Et manducauerunt, & saturati sunt, & sustulerunt quod superauerat de fragmentis, septem sportas. Erant autem qui manducauerant quasi quatuor millia, & dimisit eos.

Et statim ascendens nauim cum discipulis suis, venit in fines Magedan & Dalmanutha. Et exierunt Pharisæi & Sadducæi, & accesserunt ad eum, & cœperunt conquirere cum eo. Et rogauerunt eum, vt signum de cœlo ostenderet eis, tentantes eum. Et ingemiscens spiritu, ait: Quid generatio ista mala & adultera signum quærit? Amen dico vobis, si dabitur generationi isti signum, nisi signum Ionæ Prophetæ. Matt.16. Ioan.2.

Et dimittens eos, ascendit iterum nauim, & abijt trans fretum, et venit Bethsaidam. Et adducunt ei cæcum, et rogabant eum, vt illum tangeret, et apprehensa manu cæci, eduxit eum extra vicum, et expuens in oculos eius, impositis manibus suis, interrogauit eum, si quid videret. Et aspiciens, ait: Video homines velut arbores ambulantes. Deinde iterum imposuit manus super oculos eius, et cœpit videre, et restitutus est, ita vt clarè videret omnia. Et misit illum in domum suam, dicens: Vade in domum tuam, et si in vicum introieris, nemini dixeris. Marc.8.

Exinde cœpit Iesus ostendere discipulis suis, quia oportet eum ire Hierosolymam, et multa pati à senioribus, et scribis, et principibus Sacerdotum, et tertia die resurgere. Et dicebat illis: Amen dico vobis, quia sunt quidam de hic stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant regnũ Dei venientem in virtute. Matt.16. Marc.9.

Et post dies sex, assumpsit Iesus Petrum, et Iacobum et Ioannem fratrem eius: et duxit illos in montẽ excelsum seorsum, vt oraret. Et dũ oraret, transfiguratus est ante eos. Et resplẽduit facies eius sicut sol, vestimenta autẽ eius facta sunt alba sicut nix. Et ecce apparuerunt illis Moyses et Elias cũ eo loquẽtes: et dicebant excessum eius, quẽ cõpleturus erat Matt.17. Luc.9. Marc.9.

erat in Hierusalem. Respondens autem Petrus, dixit ad Iesum: Domine, bonū est nos hic esse: si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, & Moysi vnū, & Eliæ vnum. Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida obumbrauit eos. Et ecce vox de nube, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite. Et audientes discipuli, ceciderunt in faciem suam: & timuerunt valde. Et accessit Iesus & tetigit eos: dixitque eis, Surgite & nolite timere. Leuantes autem oculos suos, neminem viderunt, nisi solum Iesum. Et descendentibus illis de monte, præcepit illis Iesus, dicens: Nemini dixeritis visionem, donec filius hominis à mortuis resurgat. Luc.9. Matth.17.

Matth.9. Et veniens ad discipulos suos, vidit turbam magnam circa eos, & scribas conquirentes cum illis. Et confestim omnis populus videns Iesum, stupefactus est, & expauerunt: & accurentes, salutabant eum. Et interrogauit eos, Quid inter vos conquiritis? Et respondens vnus de turba, dixit: Magister, attuli filium meum ad te, habentem spiritum mutum: qui vbicunque eum apprehenderit, allidit illum, & spumat, & stridet dentibus, & arescit: dixi discipulis tuis, vt eijcerent illum, & non potuerunt. Qui respondens eis, dixit: O generatio incredula, quādiu apud vos ero? quamdiu vos patiar? afferte illum ad me. Et attulerunt eum. Et quum vidisset eum, statim spiritus conturbauit illum: & elisus in terram, volutabatur spumans. Et interrogauit patrem eius: Quantum temporis est, ex quo ei hoc accidit? At ille ait: Ab infantia: & frequenter eum in ignem & in aquam misit, vt eum perderet: sed si quid potes, adiuua nos, misertus nostri: Iesus autē ait illi: Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti. Et continuò exclamās pater pueri, cum lachrymis aiebat: Credo Domine, adiuua incredulitatē meā. Et quum vidisset Iesus concurrentem turbam, comminatus est spiritui immūdo, dicens illi: Surde & mute spiritus, ego præcipio tibi, exi ab eo, & amplius ne introeas in eum. Et exclamans, & multum discerpens eum, exijt ab eo, & factus est sicut mortuus: ita vt multi dicerent: Quia mortuus est. Iesus autem tenens manum eius, eleuauit eum, & surrexit. Et quum introisset in domū, discipuli eius secretò interrogabant eum: Quare nos non potuimus eijcere eum? Dixit illis Iesus: Propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico vobis: si habueritis fidem sicut granum sinapis, nihil impossibile erit vobis. Hoc autem genus non eijcitur, nisi per orationem & ieiunium. Matt.17. Marc.9. Matt.17.

Et inde profecti prætergrediebantur Galilæam. Docebat autem discipulos suos, & dicebat illis: Quoniā filius hominis tradetur in manus hominum, & occident eum: & occisus, tertia die resurget. At illi ignorabant verbum, & timebant, interrogare eum. Et cōtristati sunt vehementer. Marc.9. Luc.9. Matt.17.

Et quum venissent Capharnaum, accesserunt qui didrachma accipiebant, ad Petrum, & dixerunt ei: Magister vester non soluit didrachma? Ait: Etiam. Et quum intrasset in domum, præuenit eum Iesus, dicens: Quid tibi videtur Simon? reges terræ à quibus accipiunt tributum vel censum? à filijs suis, an ab alienis? Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi Iesus: Ergo liberi sunt filij. Vt autem nō scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum, & eum piscem qui primus ascenderit tolle, & aperto ore eius, inuenies staterem, illum sumens, da eis pro me, & te.

Et interrogabat discipulos suos: Quid in via tractabatis? At illi tacebant, si quidem in via inter se disputauerant, quis eorum maior esset. Et aduocans Iesus paruulum, statuit eum in medio eorum, quem quum complexus esset, ait illis: Amen dico vobis, nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnū cœlorum. Quicunque ergo humiliauerit se sicut paruulus iste, hic est maior in regno cœlorum. Marc.9. Matt.18. Marc.9. Matt.18.

Iesus relicta Galilæa, venit in Iudæam: Non recipitur à Samaritanis: Curat decem leprosos: Docet Hierosolymis in tēplo: Adulteram absoluit: Et se lapidare volentes, deserit.

CAPVT. XIIII.

ET migrauit Iesus à Galilæa, & faciem suam firmauit, vt iret in Hierusalem. Et misit nuncios ante conspectum suum, & euntes intrauerunt in Matt.19. Luc.9.

ciuitatem Samaritanorum, vt pararent illi. Et non receperunt eum, quia facies eius erat euntis in Hierusalem. Quū vidissent autem discipuli eius, Iacobus & Ioannes, dixerunt: Domine, vis dicamus vt ignis descendat de cœlo, & consumat illos? Et conuersus increpauit illos, dicens: Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare.

Lucæ.17. Et quum ingrederetur Iesus quoddā castellum, occurrerūt ei decem viri leprosi, qui steterunt à longè, & leuauerunt vocem, dicentes: Iesu præceptor, miserere nostri. Quos vt vidit, dixit: Ite, ostendite vos sacerdotibus. Et factū est dum irent, mundati sunt. Vnus autem ex illis, vt vidit, quia mundatus est, regressus est, cum magna voce magnificans Deum, & cecidit in faciem ante pedes eius, gratias agens, & hic erat Samaritanus. Respondens autem Iesus dixit, Nonne decem mundati sunt? & nouem vbi sunt? Non est inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena Et ait illi, Surge, vade, quia fides tua te saluum fecit.

Ioan.7. Erat autem in proximo dies festus Iudæorum scenopegia. Etiam die festo mediante, ascendit Iesus in templum, & docebat. Et mirabantur Iudæi, dicentes: Quomodo hic literas scit, quum nō didicerit? Quærebant ergo eum apprehendere, & nemo misit in illum manus, quia nondum venerat hora eius. De turba autem multi crediderunt in eum, Et dicebant: Christus cum venerit, nunquid plura signa faciet, quàm quæ hic facit? Audierunt Pharisæi turbam murmurantem de illo hæc: & miserunt Principes & Pharisæi ministros, vt apprehenderent Iesum. Dixit ergo eis Iesus: Adhuc modicum tempus vobiscū sum: & vado ad eū qui me misit.

In nouissimo autem die magno festiuitatis, stabat Iesus, & clamabat dicens: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. (1.Para.16.) Qui credit in me: sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum. Nondum enim erat spiritus datus, quia Iesus nondum erat glorificatus. Ex illa ergo turba quum audissent hos sermones eius, dicebāt: Hic est verè propheta. Alij dicebant: Hic est Christus. Quidam autem dicebant: Nunquid à Galilæa venit Christus? Nonne scriptura dicit: Quia ex semine Dauid, & de Bethleem castello vbi erat Dauid, venit Christus? (Mich.5.) Dissensio itaq; facta est in turbam propter eum. Quidam autem ex ipsis volebant apprehendere eum: sed nemo misit super eum manus. Venerunt ergo ministri ad pontifices & pharisæos. Et dixerunt eis illi: Quare non adduxistis illū, Responderunt ministri: Nunquam sic locutus est homo, sicut hic homo. Responderunt ergo eis pharisæi: Nunquid & vos seducti estis? nunquid ex principibus aliquis credidit in eū, aut ex pharisæis? Sed turba hæc quæ non nouit legē maledicti sunt. Dixit Nicodemus ad eos, qui erat vnus ex ipsis: Nunquid lex nostra iudicat hominem, nisi prius audierit ab ipso & cognouerit quid faciat? Responderūt & dixerunt ei: Nunquid & tu Galilæus es? Scrutare scripturas, & vide, quia à Galilæa, propheta nō surgit. Et reuersi sunt vnusquisq; in domum suam.

Iesus autem perrexit in montem Oliueti, & diluculò iterum venit in templum & omnis populus venit ad eum, & sedens docebat eos: (Ioan.8.) Adducunt autē scribæ & pharisæi mulierem in adulterio deprehensam, & statuerunt eam in medio, & dicunt ei: Magister, hæc mulier modò deprehensa est in adulterio. (Leuit.20.) In lege autem, Moyses mandauit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hoc autem dicebant tentantes eū, vt possent accusare eum. Iesus autem inclinans se deorsum, digito scribebat in terram. Quum ergo perseuerarent interrogantes eum: erexit se, & dixit eis: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Et iterū se inclinans, scribebat in terram. Audientes autem hæc, vnus post vnum exibant, incipientes à senioribus: & remansit solus Iesus, & mulier in medio stans. Erigens autem se Iesus, dixit ei: Mulier, vbi sunt qui te accusabant? nemo te condemnauit? Quæ dixit: Nemo Domine, Dixit autem Iesus: Nec ego te condemnabo. Vade & iam amplius noli peccare.

Iterum ergo loquutus est eis Iesus, dicens, Amen amē dico vobis, si quis sermo-

monem meum seruauerit, mortem nō videbit in æternū. Dixerunt ergo Iudęi: Nunc cognouimus quia dæmonium habes. Abraham mortuus est, & prophetæ: & tu dicis: Si quis sermonem meum seruauerit, nō gustabit mortem in æternum. Nūquid tu maior es patre nostro Abraham, qui mortuus est, & prophetę mortui sunt? quem te ipsum facis? Respondit Iesus: Si ego glorifico meipsum gloria mea nihil est: est pater meus qui glorificat me, quem vos dicitis: Quia Deus noster est: & non cognouistis eū, ego autem noui eum. Et si dixero, quia non scio eum, ero similis vobis, mendax. Sed scio eum: & sermonem eius seruo. Abraham pater vester exultauit, vt videret diem meum: vidit, & gauisus est. Dixerunt ergo Iudæi ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti? Dixit eis Iesus, Amen, amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum. Tulerunt ergo lapides, vt iacerent in eum. Iesus autem abscondit se, & exiuit de templo.

Iesus homini à natiuitate cæco visum restituit. Rursum de manibus se lapidare volentium exit. A Martha suscipitur, Sanat mulierem contractam, & curat hydropicum. CAP. XV.

Ioan. 9. ET præteriens Iesus, vidit hominem cæcum à natiuitate: & interrogauerunt eum discipuli eius, Rabbi, quis peccauit: hic, aut parentes eius, vt cæcus nasceretur? Respondit Iesus, Neque hic peccauit, neq; parentes eius, sed vt manifestentur opera Dei in illo. Me oportet operari opera eius qui misit me, donec dies est, Venit nox, quando nemo potest operari: quamdiu sum in mūdo, lux sum mundi. Hoc quum dixisset, expuit in terram, & fecit lutum ex sputo, & liniuit lutum super oculos eius, & dixit ei, Vade, laua in natatoria Siloe, quod interpretatur missus. Abijt ergo, & lauit, et venit videns Itaq; vicini, & qui viderant eum prius, quia mendicus erat, dicebant: Nonne hic est qui sedebat, et mendicabat? Alij dicebant, Quia hic est. Alij autem: Nequaquam, sed similis est ei. Ille verò dicebat: Quia ego sum. Dicebant ergo ei, Quomodo aperti sunt tibi oculi? Respondit, Ille homo qui dicitur Iesus, lutum fecit, et vnxit oculos meos: & dixit mihi: Vade ad natatoriam Siloe, & laua, & abij, et laui, et video. Et dixerunt ei, vbi est ille? Ait: Nescio. Adducunt ad Pharisæos eum qui cæcus fuerat. Erat autem sabbathum quando lutum fecit Iesus, & aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum Pharisæi, quomodo vidisset. Ille autem dixit eis, Lutum mihi posuit super oculos, & laui, et video. Dicebant ergo ex Pharisæis quidam, non est hic homo à Deo, qui sabbathū non custodit. Alij autem dicebant: Quomodo potest homo peccator hęc signa facere? Et schisma erat inter eos. Dicunt ergo cæco iterum: Tu quid dicis de illo, qui aperuit oculos tuos? Ille aūt dixit, Quia propheta est. Posteà quum inuenisset eum Iesus, dixit ei: Tu credis in filium Dei? Respondit ille, et dixit: Quis est Domine, vt credam in eum. Et dixit ei Iesus, Et vidisti eum, & loquitur tecum, ipse est. At ille ait: Credo Domine. Et procidens, adorauit eum. Et dixit ei Iesus: In iudicium ego in hunc mundum veni: vt qui non vident, videant: & qui vident, cæci fiant. Et audierunt quidam ex pharisæis, qui cum ipso erant, & dixerunt ei, Nunquid et nos cæci sumus? Dixit eis Iesus, Si cæci essetis, nō haberetis peccatum, nunc verò dicitis: Quia videmus. Peccatum ergo vestrum manet. Ioan. 10.
Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, et vocem meam audient, & fiet vnum ouile, & vnus pastor. Propterea me diligit pater, quia ego pono animam meam, vt iterum sumam eam. Nemo tollit eā à me, sed ego pono eam à meipso, potestatē habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterū sumendi eam. Hoc mandatū accepi à patre meo. Dissensio iterum facta est inter Iudæos propter sermones hos. Dicebant aūt multi ex ipsis, Dæmonium habet, et insanit, quid eū auditis? Alij dicebant: Hæc verba non sunt dæmonium habentis, nunquid dæmoniū potest cæcorum oculos aperire?

Facta sunt aūt Encœnia in Hierosolymis, & hyems erat, Et ambulabat Iesus in tēplo in porticu Salomonis. Circundederūt ergo eū Iudæi, & dicebāt ei, Quousque animam nostrā tollis? Si tu

es Christ⁹, dic nobis palàm. Respondit
eis Iesus, Loquor vobis, & non credi-
tis. Opera quæ ego facio in nomine pa-
tris mei, hæc testimoniũ perhibent de
me, sed vos non creditis, quia non estis
ex ouibus meis. Ego & pater vnum su-
m⁹. Sustulerunt ergo lapides Iudæi, vt la
pidarent eũ. Respondit eis Iesus, Multa
bona opera ostẽdi vobis ex patre meo,
propter quod eorum op⁹ me lapidatis?
Respõderunt Iudæi, De bono opere nõ
lapidamus te, sed de blasphemia, & quia
tu homo quum sis, facis teipsum Deũ.
Respondit eis Iesus, Nõne scriptũ est in
lege vestra, Ego dixi: Dij estis? Si illos
Psalm. 81. dixit Deos, ad quos sermo Dei fact⁹ est,
& non potest solui scriptura, quẽ pater
sanctificauit, & misit in mundum, vos
dicitis: Quia blasphemas, quia dixi, Fili⁹
Dei sum? Si non facio opera patris mei,
nolite credere mihi: si autẽ facio, & si
mihi non vultis credere, operibus cre-
dite, vt cognoscatis, & credatis, quia pa-
ter in me est, & ego in patre. Quærebant
ergo eum apprehẽdere, & exiuit de ma-
nibus eorum.

Intrauit autẽ in quoddam castellum,
Luc. 10. & mulier quædam Martha nomine, ex-
cepit illũ in domũ suam. Et huic erat so
ror, nomine Maria: quæ etiã sedens sec⁹
pedes Domini, audiebat verbum illius:
Martha aũt satagebat circa frequens mi
nisterium, quæ stetit, & ait: Domine, nõ
est tibi curæ, quod soror mea reliquit
me solam ministrare? dic ergo illi vt me
adiuuet. Et respondens, dixit illi Domi-
nus: Martha, Martha, solicita es, & tur-
baris erga plurima. Porrò vnũ est neces-
sarium: Maria optimam partem elegit,
quæ non auferetur ab ea.

Erat aũt Iesus docẽs in synagoga, sab-
Luc. 13. bathis. Et ecce mulier, quæ habebat spi-
ritum infirmitatis annis decẽ, & octo:
& erat inclinata, nec omnino poterat
sursum respicere. Quam quum videret
Iesus, vocauit eã ad se, & ait illi: Mulier,
dimissa es ab infirmitate tua. Et impo-
suit illi manus, & confestim erecta est,
& glorificabat Deum. Respondens au-
tẽ Archisynagogus, indignans, quia sab
batho curasset Iesus, dicebat turbæ: Sex
dies sunt in quibus oportet operari, in
his ergo venite, & curamini, & non in
die sabbathi. Respondens aũt ad illum
Dominus, dixit: Hypocritæ, vnusquisq;
vestrũ sabbatho non soluit bouẽ suum
aut asinum à præsepio, & ducit adaqua-
re? hanc autem filiam Abrahæ, quam al-
ligauit Satanas, ecce, decem & octo an-
nis, nõ oportuit solui à vinculo isto die
sabbathi? Et quum hæc diceret, erubes-
cebant oẽs aduersarij eius, & omnis po-
pulus gaudebat in vniuersis quæ glorio-
se fiebant ab eo.

Et factum est, quum introisset Iesus
in domum cuiusdã principis pharisæo- Luc. 14.
rum sabbatho manducare panẽ, & ipsi
obseruabant eum. Et ecce homo quidã
hydropicus erat ante illum. Et respon-
dens Iesus, dixit ad legis peritos & phari
sæos, dicens: Si licet sabbatho curare? At
illi tacuerunt. Ipse verò apprehensum
sanauit eum, ac dimisit. Et respondens
ad illos, dixit: Cuius vestrum asinus aut
bos in puteum cadet, & non continuò
extrahet illum die sabbathi? Et non po-
terant ad hæc respondere illi. Dicebat
autem, & ad inuitatos parabolam, intẽ-
dẽs quomodo primos accubitus elige-
rent, dicẽs ad illos: Quum inuitatus fue-
ris ad nuptias, non discumbas in primo
loco, ne fortè honoratior te sit inuitat⁹
ab illo: & veniens qui te & illũ vocauit,
dicat tibi: Da huic locũ, & tunc incipias
cum rubore nouissimum locum tene-
re: sed quum vocatus fueris, vade, recũ-
be in nouissimo loco: vt quum venerit
qui te inuitauit, dicat tibi: Amice, ascẽ-
de superius. Tunc erit tibi gloria coram
simul discumbentibus. Quia omnis qui
se exaltat, humiliabitur: & qui se humi-
liat, exaltabitur.

Iesus pponit parabolas de oue, drachma: & filio perditis: Loquitur item de diuite epu. lone. Et de pharisæo atq; publicano: Manus etiam paruulis imponens, benedicit eos.

CAPVT XVI.

ERant aũt appropinquantes ei publi- Luc. 15.
cani, & peccatores, vt audirent illũ.
Et murmurabant pharisæi, & scribæ di-
centes: Quia hic peccatores recipit, &
manducat cum illis. Et ait ad illos para-
bolã istam, dicens: Quis ex vobis homo
qui habet centum oues, & si perdiderit
vnam ex illis, nõne dimittit nonaginta-
nouem in deserto, & vadit ad illam quæ
perierat, donec inueniat eam? Et quum
inuenerit eam, imponit in humeros
suos

suos gaudens: & veniens domum, conuocat amicos, & vicinos, dicens illi: Cōgratulamini mihi, quia inueni ouē meā quæ perierat. Dico vobis, quod ita gaudium erit in cœlo super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonagintanouē iustis, qui non indigent pœnitentia. Aut quę mulier habens drachmas decem, si perdiderit drachmā vnā, nonne accendit lucernam, & euertit domum, & quærit diligenter, donec inueniat eam? Et quum inuenerit, conuocat amicas, & vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inueni drachmam quā perdideram. Ita dico vobis: Gaudium erit coram angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente. Ait aūt: Homo quidam habuit duos filios: & dixit adolescentior ex illis patri: Pater, da mihi portionē substantiæ quæ mihi contingit. Et diuisit illis substātiam. Et post non multos dies congregatis omnibus, adolescentior filius peregrè profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriose. Et postquā omnia cōsummasset, facta est fames valida in regione illa, & ipse cœpit egere: & abijt, & adhæsit vni ciuiū regionis illius. Et misit illum in villā suam, vt pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrē suum de siliquis, quas porci manducabant: & nemo illi dabat. In se aūt reuersus, dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus? ego aūt hic fame pereo. Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicā ei: Pater peccaui in cœlum, & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnum de mercenarijs tuis. Et surgens venit ad patrem suum. Quū aūt adhuc longè esset, vidit illum pater ipsius, & misericordia motus est, & accurrens cecidit super collum eius, et osculatus est eum. Dixitq; ei filius: Pater peccaui in cœlum, & coram te, iam nō sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad seruos suos: Citò, proferte stolam primam, et induite illum, & date annulum in manum eius, & calceamenta in pedes eius: & adducite vitulū saginatum, et occidite, et manducem⁹, & epulemur: quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit: perierat, et inuentus est.

Luc. 16. Et ait Iesus: Homo quidā erat diues, qui induebatur purpura, & bysso, et epulabatur quotidie splendidè. Et erat quidam mendicus, nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam eius, vlceribus plenus, cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa diuitis, et nemo illi dabat: sed et canes veniebant, et lingebant vlcera eius. Factum est autē, vt moreretur mēdicus, & portaretur ab angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est autem, et diues, et sepultus est in inferno. Eleuans autem oculos suos, quum esset in tormētis, vidit Abraham à longè, et Lazarū in sinu eius: & ipse clamās, dixit: Pater Abrahā, miserere mei, et mitte Lazarum vt intingat extremū digiti sui in aquam, vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flāma. Et dixit illi Abrahā: Fili, recordare qa recepisti bona in vita tua & Lazarus similiter mala: nunc autem, hic consolatur, tu verò cruciaris. Et in his omnibus inter nos & vos chaos magnum firmatū est, vt hi qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transmeare. Et ait: Rogo ergo te pater, vt mittas eum in domū patris mei: habeo, n. quinq; fratres, vt testetur illis, ne & ipsi veniant in hūc locum tormētorum. Et ait illi Abrahā: Habent Moysen, & Prophetas, audiant illos. At ait ille dixit: Nō, pater Abraham, sed si quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent. Ait aūt illi: Si Moysen, & prophetas non audiunt, neq; si quis ex mortuis resurrexerit, credent.

Dixit autem et ad quosdam qui in se confidebant tanquam iusti, & aspernabantur cæteros, parabolam illam, dicēs: *Luc. 18.* Duo homines ascendebant in templū, vt orarēt: vnus Pharisæus, & alter Publicanus. Pharisæus stans, hæc apud se orabat: Deus, gratias ago tibi, qui non sum sicut cæteri hominum, raptores, iniusti, adulteri, velut etiam hic publicanus. Ieiuno bis in sabbatho, decimas do omnium quæ possideo. Et publicanus à lōgè stans, nolebat nec oculos ad cœlum leuare, sed percutiebat pectus suū, dicens: Deus, propitius esto mihi peccatori. Dico vobis, descendit hic iustificat⁹ in domum ab illo: quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.

Et offerebant illi paruulos, vt tangeret illos. Discipuli aūt comminabantur *Marc. 10.*

offerentibus: Quos quum videret Iesus, indignè tulit, & ait illis: Sinite paruulos venire ad me, & ne prohibueritis eos, talium enim est regnum Dei. Amen dico vobis: Quisquis non receperit regnum Dei velut paruulus, non intrabit illud. Et complexans eos, & imponens man⁹ super illos, benedicebat eos.

Iesus Lazarũ resuscitat à mortuis: Et pharisæis in eius mortem conspirantibus, secedit in ciuitatem Ephrem.

CAPVT. XVII.

Ioan. 10. & 11. a

ET abijt Iesus trans Iordanem, in eũ locum vbi erat Ioannes baptizans primùm, et mansit ibi. Erat autem quidam languens Lazarus à Bethania de castello Mariæ et Marthæ sororũ ei⁹. Maria autem erat, quæ vnxit Dominũ vnguento, & extersit pedes eius capillis suis: cuius frater Lazarus infirmabatur. Miserunt ergo sorores eius ad eum, dicentes: Domine, ecce quem amas, infirmatur. Audiens autem Iesus, dixit eis: Infirmitas hæc non est ad mortem, sed pro gloria Dei, vt glorificetur filius Dei per eam. Diligebat autem Iesus Martham, & sororem eius Mariam, & Lazarum. Vt autem audiuit, quia infirmabatur, tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus. Deinde posthæc dicit discipulis suis: Eamus in Iudæam iterum. Dicunt ei discipuli: Rabbi, nunc quærebant te Iudæi lapidare, & iterũ vadis illuc? Respondit Iesus: Nonne duodecim sunt horæ diei? Si quis ambulauerit in die, non offendit: quia lucem huius mundi videt: si autem ambulauerit in nocte, offendit: quia lux nõ est in eo. Hæc ait: & post hæc dicit eis: Lazar⁹ amic⁹ noster dormit: sed vado, vt à somno excitem eum. Dixerunt ergo discipuli eius: Domine, si dormit, saluus erit. Dixerat autem Iesus de morte eius: illi autem putauerunt, quia de dormitione somni diceret. Tunc ergo Iesus dixit eis manifestè: Lazarus mortuus est, et gaudeo propter vos vt credatis, quoniam non erã ibi, sed eamus ad eũ. Dixit ergo Thomas, qui dicitur Didymus, ad condiscipulos: Eamus & nos, et moriamur cum eo. Venit itaq; Iesus: inuenit eum quatuor dies iã in monumẽto habentem. Erat aũt Bethania, iuxta Hierosolymã, quasi stadijs quindecim. Multi autẽ ex Iudæis venerant ad Martham, et Mariam, vt consolarentur eas de fratre suo. Maria autem domi sedebat. Dixit ergo Martha ad Iesum: Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus, sed et nunc scio, quia quæcũque poposceris à Deo, dabit tibi Deus. Dixit illi Iesus: Resurget frater tuus. Dicit ei Martha: Scio qa resurget in resurrectione in nouissimo die. Dicit ei Iesus Ego sum resurrectio, et vita, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit, & credit in me, nõ morietur in æternum. Credis hoc? Ait illi: Vtiq; Domine: ego credidi, quia tu es Christus filius Dei viui, qui in hũc mũdũ venisti. Et quum hæc dixisset, abijt, et vocauit Mariam sororem suam silentio, dicens: Magister adest, & vocat te. Illa, vt audiuit, surgit citò, et venit ad eũ: nondum n. venerat Iesus in castellũ, sed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei Martha. Iudæi ergo qui erant cũ ea in domo, & consolabantur eã: quum vidissent Mariam, quia citò surrexit, & exijt, sequuti sunt eam, dicentes: Quia vadit ad monumentum, vt ploret ibi. Maria ergo quum venisset vbi erat Iesus: videns eum, cecidit ad pedes eius, et dicit ei: Domine, si fuisses hic, nõ esset mortuus frater me⁹. Iesus ergo vt vidit eam plorantem, et Iudæos qui venerãt cum ea plorantes, infremuit spiritu, et turbauit seipsum, et dixit: Vbi posuistis eum? Dicunt ei: Domine, veni & vide. Et lachrymatus est Iesus. Dixerunt ergo Iudæi: Ecce, quomodo amabat eum. Quidam autem ex ipsis dixerunt, Non poterat hic, qui aperuit oculos cæci nati, facere vt hic non moreretur? Iesus ergo rursum fremens in semetipso, venit ad monumentum, erat spelunca, & lapis superpositus erat ei. Ait Iesus, Tollite lapidem. Dicit ei Martha, soror eius qui mortuus fuerat, Domine iam fœtet, quatriduanus est enim. Dicit Iesus: Nonne dixi tibi, quoniam si credideris, videbis gloriam Dei? Tulerunt ergo lapidem. Iesus autẽ eleuatis sursum oculis, dixit: Pater, gratias ago tibi, quoniam audisti me, ego autẽ sciebam, quia semper me audis: sed propter populum qui circunstat, dixi: vt credant, quia tu me misisti. Hæc quum dixisset, voce magna clamauit: Lazare, veni foras.

Et

Et statim prodijt qui fuerat mortuus, ligatus manus & pedes institis, & facies eius sudario erat ligata. Dixit eis Iesus: Soluite eum, & sinite abire. Multi ergo ex Iudæis, qui venerant ad Mariam, & Martham, & viderant quæ fecit, crediderunt in eum, quidam autem ex ipsis abierunt ad pharisæos, & dixerunt eis quæ fecit Iesus.

Collegerunt ergo pontifices, & pharisæi consilium, & dicebant, Quid facimus? quia hic homo multa signa facit. Si dimittimus eum sic, omnes credēt in eum, & venient Romani, & tollent nostrum locum, & gentem. Vn° aūt ex ipsis, Caiphas nomine, quum esset pontifex anni illi°, dixit eis: Vos nescitis quicquam nec cogitatis: Quia expedit nobis vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Hoc autē à semetipso non dixit, sed quum esset pontifex anni illius, prophetauit quòd Iesus moriturus erat pro gente, & non tantū pro gente, sed vt filios Dei, qui erant dispersi cōgregaret in vnum. Ab illo ergo die, cogitauerunt vt interficerent eum.

Iesus ergo abijt in regionem iuxta desertum, in ciuitatem quę dicitur Ephrē, & ibi morabatur cum discipulis suis. Proximum autem erat Pascha Iudæorum, & ascenderunt multi Hierosolymam de regione ante Pascha, vt sanctificarent seipsos. Quærebant ergo Iesum & colloquebantur ad inuicem, In templo stantes: Quid putatis, quia non venit ad diem festū? Dederant autem pontifices & pharisæi mandatum, vt si quis cognouerit vbi sit, indicet, vt apprehēdant eum.

Iesus rursum mortem suam discipulis prædicit, Sanat cæcum antequā ingrediatur Iericho, A Zachæo publicano suscipitur, Egressus è Iericho, duobus cæcis visum restituit. Facitq; cœnam in Bethania.

CAPVT XVIII.

Matth. 20. ET ascendens Iesus Hierosolymam, assumpsit duodecim discipulos secretò, & ait illis: Ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur principibus sacerdotū, & scribis: & condemnabunt eum morte: & tradēt eum gentibus ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum, & tertia die resurget.

Factum est autem, quum appropinquaret Iericho, cæcus quidam sedebat secus viam mēdicans. Et quum audiret turbam prætereuntē, interrogabat quid hoc esset. Dixerūt autem ei: quod Iesus Nazarenus transiret. Et clamauit dicens: Iesu fili Dauid, miserere mei. Et qui præibant, increpabant eum, vt taceret. Ipse verò multò magis clamabat: Fili Dauid, miserere mei. Stās aūt Iesus, iussit illū adduci ad se. Et quum appropinquasset, interrogauit illum dicens: Quid tibi vis faciam? At ille dixit: Domine, vt videā. Et Iesus dixit illi: Respice, fides tua te saluum fecit. Et cōfestim vidit, & sequebatur illum, magnificans Deum. Et omnis plebs vt vidit, dedit laudem Deo. Luc. 18.

Et ingressus perambulabat Iericho. Luc. 19.
Et ecce vir nomine Zachæus, & hic erat princeps publicanorum, & ipse diues, & quærebat videre Iesum quis esset, & nō poterat præ turba, quia statura pusillus erat. Et præcurrens, ascendit in arborem sycomorum, vt videret eum, quia inde erat transiturus. Et quum venisset ad locū, suspiciens Iesus, vidit illū, & dixit ad eū: Zachæe, festinans descende, qa hodie in domo tua, oportet me manere. Et festinans descendit, & excepit illum gaudens. Et quū viderent oēs, murmurabant dicentes: quòd ad hominē peccatorem diuertisset. Stās aūt Zachæus, dixit ad Dominum: Ecce dimidium bonorum meorum Domine do pauperibus: & si quid aliquē defraudaui, reddo quadruplū. Ait Iesus ad eum: Quia hodie salus domui huic facta est: eò qp & ipse filius sit Abrahę. Venit enim filius hominis quærere, & saluum facere, quod perierat.

Et egredientibus illis ab Iericho, sequuta est eum turba multa, & ecce duo cæci sedentes secus viam, audierūt quia Iesus transiret: & clamauerunt dicentes: Domine, miserere nostri, fili Dauid. Turba autem increpabat eos, vt tacerent. At illi magis clamabant, dicentes: Domine, miserere nostri, fili Dauid. Et stetit Iesus, & vocauit eos, & ait: Quid vultis vt faciam vobis? Dicunt illi: Domine, vt aperiantur oculi nostri. Misertus autem eorum Iesus, tetigit oculos eorum. Et cōfestim viderunt: & sequuti sunt eum. Matt. 20.

Ioan. 12. Iesus ergo ante sex dies paschæ venit Bethaniam, vbi Lazarus fuerat mortuus quem suscitauit Iesus. Fecerunt autem ei cœnam ibi, & Martha ministrabat. Lazarus verò vnus erat ex discumbentibus cum eo. *Matt. 26.* Quum ergo esset in *Marth. 14.* Bethania in domo Simonis leprosi, & *Ioan. 12.* recumberet: Maria accessit ad eum habens alabastrum vnguenti nardi pisticæ preciosi, & vnxit pedes eius, & extersit capillis suis, & fracto alabastro effudit super caput ipsius recumbentis: & domus impleta est ex odore vnguenti. Dixit ergo vnus ex discipulis eius Iudas Iscariotes, qui erat eum traditurus: Quare hoc vnguentum non veniit trecētis denarijs, & datum est egenis? Dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum: sed quia fur erat, & loculos habēs, ea quæ mittebantur, portabat. Sciens autem Iesus, dixit: sine illam: bonum opus operatā est in me. Pauperes enim semper habetis vobiscum, & quum volueritis, potestis illis benefacere: me autem *Matt. 26.* non semper habetis. *Marc. 14.* Mittens hæc vnguentum hoc in corpus meum, præue- *Ioan. 12.* nit vngere corpus meum in sepulturam. Amen dico vobis, vbicunque prædicatum fuerit Euangelium istud in vniuerso mundo, dicetur & quod hæc fecit, in memoriam eius. Cognouit ergo turba multa ex Iudæis, quia Iesus illic est: & venerunt non propter Iesum tantum, sed vt Lazarum viderent, quem suscitauit à mortuis. Cogitauerunt autem principes sacerdotum, vt & Lazarum interficerent: quia multi propter illum abibant ex Iudæis, & credebant in Iesum.

Iesus insidens asino venit Hierosolymam, Flet super ciuitatem, Vendentes & ementes eijcit è templo, Curat cæcos & claudos. Deinde gentiles ipsum videre desiderantes, ad Philippum accedunt.

CAPVT. XIX.

Ioan. 12. IN crastinum, autem, quum appropin- *Matt. 21.* quasset Iesus Hierosolymis, & venisset Betphage ad Montem Oliueti, misit duos discipulos dicens eis: Ite in castellum quod contra vos est, & statim inuenietis asinam alligatam, & pullum cum ea, super quem nemo adhuc hominum sedit, soluite, & adducite mihi. Et si quis vobis aliquid dixerit, dicite quia Dominus his opus habet, & confestim dimittet eos. Hoc autem factū est, vt adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem: Dicite filiæ Sion, Ecce *Esaia 62.* *Zach. 9.* rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinā, & pullum filium subiugalis. Euntes autem discipuli fecerunt sicut præcepit illis Iesus. Et adduxerunt asinā & pullum: & imposuerūt super eos vestimenta sua, & eum desuper sedere fecerunt. Eunte aūt illo, plurima turba *Luc. 19.* quæ venerat ad diem festum, acceperūt *Ioan. 12.* ramos palmarum, & processerunt ob- *Matt. 21.* uiam ei, et strauerunt vestimenta sua in *Marc. 11.* via: alij autem cædebant frondes, & ra- *Luc. 19.* mos de arboribus, et sternebant in via. Et quum appropinquaret iam ad descēsum montis Oliueti, cœperunt omnes turbæ descendentium quæ procedebāt, & quæ sequebantur, gaudentes laudare Deum voce magna, super omnib⁹ quas viderant virtutibus, et clamabant dicentes: O sanna filio Dauid, Benedict⁹ qui venit in nomine Domini, rex Israel, Benedictum quod venit regnū patris nostri Dauid. Pax in cœlo, gloria in excelsis, O sanna in altissimis. Et quidā Pharisæorum de turbis, dixerūt ad illū: Magister, increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait: Dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt.

Et vt appropinquauit, videns ciuitatē, fleuit super illam, dicens: Quia si cognouisses, et tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi, nunc autem abscōdita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te: et circundabunt te inimici tui vallo, & circundabunt te, et coangustabunt te vndique, & ad terram prosternent te, & filios tuos qui in te sunt, & nō relinquēt in te lapidem super lapidem: *Matth. 21.* eò quòd non cognoueris tempus visitationis tuæ.

Et quum intrasset Hierosolymā, cōmota est vniuersa ciuitas, dicens: Quis est hic? Populi autem dicebant: Hic est Iesus propheta à Nazareth Galilææ. Te- *Ioan. 12.* stimonium ergo perhibebat turba, quæ erat cum eo, quando Lazarum vocauit de monumēto, et suscitauit eum à mortuis. Propterea et obuiam venit ei turba, quia audierunt eum fecisse hoc signum. Pharisæi ergo dixerūt ad semetipsos: Videtis quia nihil proficimus? Ecce *Matt. 21.* mundus totus post eum abijt. Et intrauit

uit Iesus in templum Dei, et eijciebat
oẽs vendentes & ementes in templo, &
mensas numulariorũ, & cathedras ven-
dentium columbas euertit: & dicit eis,
Esa. 56. Scriptum est: Domus mea, domus ora-
Hier. 7. tionis vocabitur: vos autem fecistis illã,
speluncam latronum. Et accesserunt ad
eum cæci, et claudi in tẽplo: et sanauit
eos. Videntes autem principes sacerdo-
tũ, et scribæ mirabilia quæ fecit, et pue-
ros clamantes in templo, et dicentes: O
sanna filio Dauid: indignati sunt, et di-
xerunt ei: Audis quid isti dicunt? Iesus
autem dicit eis, Vtiq;. Nũquam legistis,
Quia ex ore infantium, et lactantium
perfecisti laudem.

Ioan. 12. Erant autem quidam gentiles, ex his
qui ascenderant, vt adorarent in die fe-
sto: Hi ergo accesserunt ad Philippũ qui
erat à Bethsaida Galilææ: et rogabãt eũ,
dicentes: Domine, volumus Iesum vi-
dere. Venit Philippus, et dicit Andreæ.
Andreas rursum, & Philippus dixerunt
Iesu. Iesus autem respondit eis, dicens:
Venit hora, vt clarificetur filius homi-
nis. Nunc anima mea turbata est. Et
quid dicam? Pater, saluifica me ex hac
hora. Sed propterea veni in horã hanc.
Pater clarifica nomen tuum. Venit er-
go vox de cœlo, dicens: Et clarificaui,
& iterum clarificabo. Turba ergo quæ
stabat, et audierat, dicebat tonitruum
esse factum, Alij autem dicebant, Ange-
lus ei loquutus est. Respondit Iesus, &
dixit: Non propter me hæc vox venit,
sed propter vos. Nunc iudicium est
mundi: tunc princeps huius mundi eij-
cietur foras. Et ego si exaltatus fuero à
terra, omnia trahã ad meipsum. Hoc au
tem dicebat, significans qua morte esset
moriturus.

Iesus maledicit ficulnea, Docet in templo, O-
stendit quod sit maximum mandatum,
Prædicit euersionem templi, Loquutur de
cõsummatione seculi, & de iudicio finali.

CAPVT XX.

ET quum iam vespera esset hora, a-
Marc. 11. bijt foras extra ciuitatem in Betha-
Matth. 21. niam cũ duodecim, ibiq; mansit. Et al-
tera die mane reuertens in ciuitatẽ, esu-
rijt. Cumq; vidisset fici arborem vnam
secus viam, venit ad eam, si quid fortè
inueniret in ea. Et inuenit, nisi folia tã-
tùm: non enim erat tempus ficorum.
Et ait illi: Nũquam ex te fructus nasca- Luc. 19.
tur in sempiternum Et arefacta est con-
tinuò ficulnea. Et veniunt Hierosoly-
mam. Et erat docens in templo. Princi-
pes autem sacerdotũ, & Scribæ, & Prin-
cipes plebis quærebãt illum perdere, &
non inueniebant quid facerẽt illi. Om
nis enim populus suspẽsus erat audiens
illum.

Et quum vespera facta esset, egredie- Marc. 11.
batur de ciuitate. Et cum manè trãsirẽt,
viderunt ficum aridam factam à radici-
bus, & mirati sunt discipuli. Et recorda-
tus Petr⁹, dixit Iesu: Rabbi, ecce fic⁹, cui Matt. 21.
maledixisti, aruit. Respõdens aũt Iesus
ait eis: Habete fidẽ Dei. Amen dico vo-
bis, quia si habueritis fidem, & non hæ-
sitaueritis, omnia quæcunque petieritis
in oratione, euenient vobis. Et veniunt
rursus Hierosolymam.

Et docente illo populum in templo, Marc. 11.
& euangelizante, pharisei conuenerunt Luc. 20.
in vnum: et interrogauit eum vnus ex Matth. 21.
eis Legisdoctor, tentans eum: Magister, Deut. 6.
quod est mandatum magnum in lege?
Ait illi Iesus: Diliges Dominum Deum
tuum ex toto corde tuo, & ex tota ani-
ma tua, & ex tota mente tua. Hoc est ma
ximum, & primum mandatum. Secun-
dum autem simile est huic: Diliges pro-
ximum tuum sicut teipsum. In his duo-
bus mandatis vniuersa lex pẽdet, et pro-
phetæ.

Et egressus Iesus de templo, ibat. Et Matt. 24.
accesserunt discipuli eius vt ostenderẽt
ei ædificationes templi. Ipse autem re-
spondens, dixit illis: Videtis hæc om-
nia? Amen dico vobis, non relinque-
tur hic lapis super lapidem, qui non
destruatur. Sedente autem eo super
montem Oliueti, accesserunt ad eum
discipuli secretò, dicentes: Dic nobis
quando hæc erunt? & quod signum ad-
uentus tui, & consummationis seculi?
Respondens Iesus, dixit eis: Videte ne
quis vos seducat: multi enim venient
in nomine meo, dicẽtes: Ego sum Chri-
stus: & multos seducent. Et quoniam
abundabit iniquitas, refrigescet charitas
multorum. Qui autem perseuerauerit
vsque in finem, hic saluus erit. Et præ-
dicabitur hoc euangelium regni in vni-
uerso orbe, in testimonium omnibus
gentibus: & tunc veniet consumma-
tio. Erit tunc tribulatio magna, qualis

non fuit ab initio mũdi vſq; modò, neque fiet. Et niſi breuiati fuiſſent dies illi, non fuiſſet salua omnis caro: ſed propter electos, breuiabuntur dies illi. Tunc ſi quis vobis dixerit: Ecce, hic eſt Chriſtus, aut illic, nolite credere: ſurgent.n. pſeudochriſti, & pſeudoprophetæ, & dabunt ſigna magna, & prodigia, ita vt in errorem inducantur (ſi fieri poteſt) etiā electi. Ecce prædixi vobis. Si ergo dixerint vobis: Ecce, in deſerto eſt, nolite exire, ecce in penetralibus, nolite credere. Statim autem poſt tribulationem dierum illorum, ſol obſcurabitur, & luna non dabit lumen ſuum: & tunc apparebit ſignũ filij hominis in cœlo: Et tunc plangent omnes tribus terrę, & videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli cum virtute multa & maieſtate.

Matth.25. Quum autem venerit filius hominis in maieſtate ſua, & oēs angeli cum eo: tūc ſedebit ſuper ſedem maieſtatis ſuæ, & congregabuntur ante eum oēs gentes, & ſeparabit eos ab inuicem, ſicut paſtor ſegregat oues ab hœdis: & ſtatuet oues quidem à dextris ſuis, hœdos autē à ſiniſtris. Tunc dicet rex his, qui à dextris eius erunt: Venite benedicti patris mei, poſſidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi. Eſuriui enim, & dediſtis mihi mãducare: ſitiui, & dediſtis mihi bibere: hoſpes eram, & collegiſtis me: nudus, & operuiſtis me: infirmus, & viſitaſtis me: in carcere eram, & collegiſtis me. Tunc reſpondebunt ei iuſti, dicentes: Domine, quando te vidimus eſurientem, & pauimus? ſitientem, & dedimus tibi potum? quando autem te vidimus hoſpitem, & collegimus te? aut nudum, & cooperuim⁹ te? aut quādo te vidimus infirmum; aut in carcere, & venimus ad te? Et reſpondens rex, dicet illis: Amen dico vobis: Quamdiu feciſtis vni de his fratribus meis minimis, mihi feciſtis. Tunc dicet & his qui à ſiniſtris erunt: Diſcedite à me maledicti in ignem æternũ, qui paratus eſt diabolo, & angelis eius: Eſuriui enim, & non dediſtis mihi manducare: ſitiui, & non dediſtis mihi potum: hoſpes eram, & non collegiſtis me: nudus, & non operuiſtis me: infirmus, & in carcere, & non viſitaſtis me. Tunc reſpondebunt ei, & ipſi dicentes: Domine, quando vidimus te eſuriētem, aut ſitientē, aut hoſpitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, & non miniſtrauimus tibi? Tunc reſpondebit illis dicens, Amē dico vobis, quamdiu non feciſtis vni de minoribus his, nec mihi feciſtis, Et ibūt hi in ſupplicium æternū: iuſti autem in vitam æternam.

Paciſcitur Iudas cum Iudeis, Paratur atque editur agnus paſchalis: Lauat Ieſus pedes Apoſtolorum. Inſtituit ſacrā Euchariſtiam, Et prædicit ſui traditionem ſuiq; abnegationem.

CAPVT XVI.

APpropinquabat autem dies feſtus azimorū qui dicitur Paſcha: & dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Sciti quia poſt biduum Paſcha fiet, & fili⁹ hominis tradetur vt crucifigatur. Tunc congregati ſunt principes ſacerdotum, & ſeniores populi in atrium principis ſacerdotum, qui dicebatur Caiphas: & conſilium fecerunt, vt Ieſum dolo tenerent, & occiderent. Timebant verò plebem, & dicebant: Non in die feſto, ne fortè tumult⁹ fieret in populo. Tūc abijt vnus de duodecim, qui dicebatur Iudas Iſcariotes ad principes ſacerdotū, vt proderet eū illis. Et ait ad illos: Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? At illi audientes gauiſi ſunt, & conſtituerunt ei triginta argenteos. Et ſpopondit. Et exinde quærebat oportunitatem, quomodo traderet illum ſine turbis. Luc.22. Matt.26. Marc.14. Matt.26. Luc.22.

Venit aūt dies azymorū, in qua neceſſe erat occidi paſcha. Et acceſſerunt diſcipuli ad Ieſum, & dixerūt ei: Quo vis eamus, & paremꝰ tibi comedere paſcha? At Ieſus miſit Petrū & Ioannem, & dixit ad eos: Ite in ciuitatem, ad quēdam. Ecce enim introeuntibus vobis in ciuitatem, occurret vobis homo lagenam aquæ baiulās: ſequimini eum in domū, in quā intrat, & dicite patrifamilias domus: Dicit tibi magiſter, Tempus meū prope eſt: vbi eſt diuerſoriū vbi paſcha cum diſcipulis meis manducem? Et ipſe vobis demonſtrabit cœnaculū grande ſtratum, & illic parate nobis. Et abierunt diſcipuli eius, & venerunt in ciuitatem, & inuenerunt ſicut dixerat illis, & fecerunt ſicut conſtituit eis, & parauerunt paſcha. Matt.26. Marc.14. Luc.22. Matth.26. Luc.22.

Veſpe-

Luc. 22. Vespere autem facto, venit Iesus cum duodecim. Et quum facta esset hora, discubuit, & duodecim Apostoli cũ eo. Et ait illis: Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscum, antequam patiar. Dico enim vobis, quia ex hoc non manducabo illud, donec impleatur in regno Dei. Et accepto calice, gratias egit, & dixit: Accipite & diuidite inter vos. Dico enim vobis, quòd non bibam de generatione vitis, donec regnũ Dei veniat.

Ioan. 13. Sciens igitur Iesus quia venit hora eius, vt transeat ex hoc mundo ad patrẽ: quum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Et quum diabolus iam misisset in cor, vt traderet eum Iudas Simonis Iscariotes, sciẽs quia omnia dedit ei pater in manᵘ, & quia à Deo exiuit, & ad Deum vadit, surgit à cœna, & ponit vestimenta sua: & quum accepisset linteum, præcinxit se. Deinde misit aquam in peluim, & cœpit lauare pedes discipulorum, & extergere linteo quo erat præcinctus. Venit ergo ad Simonẽ Petrum, Et dicit ei Petrus: Domine, tu mihi lauas pedes? Respondit Iesus, & dixit ei: Quod ego facio, tu nescis modo: scies autem posteà. Dicit ei Petrus: Nõ lauabis mihi pedes in æternũ. Respondit ei Iesus: Si nõ lauero te, non habebis partem mecum. Dicit ei Simon Petrus: Domine, nõ tantùm pedes meos, sed & manus, et caput. Dicit ei Iesus: Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus, Et vos mũdi estis, sed non omnes. Sciebat .n. quisnam esset qui traderet eum: proptereà dixit: Non estis mundi omnes. Postquã ergo lauit pedes eorum, accepit vestimenta sua. & cũ recubuisset iterum, dixit eis: Scitis quod fecerim vobis? Vos vocatis me magister & Domine, & benedicitis. Sũ etenim. Si ergo ego laui pedes vestros, Dominus & magister, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exẽplum enim dedi vobis: vt quemadmodũ ego feci vobis, ita & vos faciatis. Amen, amẽ dico vobis, Nõ est seruus maior domino suo: neq; Apostolus maior eo, qui misit illum. Si hæc scitis, beati eritis, si feceritis ea.

Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22. Cœnantibus aũt illis, accepit Iesus panem, et gratias egit: & benedicẽs fregit, deditq; discipulis suis, & ait: Accipite, et comedite, Hoc est corpus meum, quod ꝓ vobis datur, Hoc facite in meam cõmemorationem. Similiter & calicẽ accipiens postquam cœnauit, gratias egit, et dedit illis dicens: Bibite ex hoc oẽs, Hic est enim sanguis meus, qui pro vobis, et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

Ioan. 13. Luc. 22. Matt. 26. Et protestatus est Iesus, & dixit: Ecce manus tradentis me, mecum est in mensa. Amen, amen dico vobis, quia vnᵘ ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo ad inuicem discipuli, hæsitantes de quo diceret. Et contristati valde, cœperunt singuli dicere: Nũquid ego sum Domine? At ipse respondens ait: Vnùs ex duodecim qui intingit mecum manum in paropside, me tradet. Et filius quidem hominis vadit, sicut scriptum est de eo: verumtamen væ homini illi, per quem filius hominis tradetur: bonũ erat ei, si natᵘ non fuisset homo ille. Respondens aũt Iudas qui tradidit eum, dixit: Nunquid ego sum Rabbi? Ait illi: Tu dixisti. Et cœperũt discipuli quærere inter se, quis esset ex eis qui hoc facturus esset. Erat ergo recũbens vnus ex discipulis eius in sinu Iesu, quem diligebat Iesus. Innuit ergo huic Simõ Petrus, & dixit ei, Quis est de quo dicit? Itaq; quum recubuisset ille supra pectus Iesu, dixit ei: Domine, quis est? Respondit Iesus: Ille est cui ego intinctum panem porrexero. Et quum intinxisset panem, dedit Iudæ Simonis Iscariotæ. Et post buccellam, introiuit in eum Sathanas. Et dicit ei Iesus: Quod facis, fac citius. Hoc autem nemo sciuit discumbentium, ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant (quia loculos habebat Iudas) quòd dixisset ei Iesus: Eme ea quæ opus sunt nobis ad diem festum: aut vt egenis aliquid daret. Quum ergo accepisset ille buccellam, exiuit continuò. Erat autem nox. Quum ergo exisset, dixit Iesus: Nunc clarificatus est filius hominis, & Deus clarificatus est in eo. Luc. 22. Vos autem estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis. Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater meus regnum: vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo, & sedeatis super thronos, iudicantes duodecim tribus Israel.

Filioli adhuc modicum vobiscum sum. Quo ego vado, vos nõ potestis venire.

do. Quum aūt venerit ille spiritus veritatis, docebit vos oēm veritatē. Modicū, & iā non videbitis me: & iterū modicum, & videbitis me. Amen, amen dico vobis, quia plorabitis, & flebitis vos, mund⁹ aūt gaudebit: vos aūt contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Nunc quidē tristitiā habetis: iterum aūt videbo vos, & gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Ecce venit hora, & iā venit, vt dispergamini vnusquisq; in propria, & me solum relinquatis. Scriptum est: Percutiam pastorem, & dispergentur oues gregis. Postquam autem resurrexero præcedam vos in Galilæam. Hæc loquutus sum vobis, vt in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis: sed confidite ego vici mundum.

Ioan. 17. Hæc loquutus est Iesus, & subleuatis oculis in cœlum dixit: Pater, clarifica filium tuum vt filius tuus clarificet te. Opus consummaui quod dedisti mihi vt faciam. Manifestaui nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo. Tui erant, et tu mihi eos dedisti, & sermonem tuum seruauerunt. Ego pro eis rogo. Pater sancte, serua eos in nomine tuo, vt sint vnum sicut et nos. Quos dedisti mihi, ego custodiui: & nemo ex eis perijt, nisi filius perditionis. Nō pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorū in me: vt oēs vnum sint sicut tu pater in me, et ego in te, vt & ipsi in nobis vnum sint. Pater, quos dedisti mihi, volo vt vbi sum ego, & illi sint mecum: vt videant claritatem meam quam dedisti mihi, quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Notum feci eis nomen tuum, & notum faciam: vt dilectio qua dilexisti me, in ipsis sit, & ego in ipsis.

Iesus cum Apostolis venit in hortum vbi capiendus erat: Orat patrem sudatq; sanguinem: Deinde comprehenditur, Et Apostoli eo relicto, fugiunt.

CAPVT XXIII.

Matt. 26. Ioan. 18. Luc. 22. IGitur hymno dicto, egressus Iesus cū discipulis suis, ibat secundū consuetudinem in montem Oliuarum. Et venit cum illis trans torrentem Cedron, *Ioan. 18. Marc. 14. Luc. 22. Matth. 26.* in villā quæ dicitur Gethsemani, vbi erat hortus, & introiuit ipse, & discipuli eius. Et dixit discipulis suis: Sedete hic donec vadam illuc, & orem: orate, ne intretis in tētationem. Et assumpsit Petrum, & Iacobum, & Ioannem, & cœpit pauere, & mœstus esse. Tunc ait illis: Tristis est anima mea vsq; ad mortē. sustinete hic, & vigilate mecū. Et auulsus est ab eis, quantum iactus est lapidis, & positis genib⁹ procidit super terrā in faciem suam, orans, vt si fieri posset, transiret ab eo hora, et dixit: Abba, pater, omnia tibi possibilia sunt: si vis transfer calicem hunc à me: veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Et quum surrexisset ab oratione, venit ad discipulos suos, & inuenit eos dormientes præ tristitia, & ait illis: Quid dormitis? Et dicit Petro: Simon dormis? Non potuisti vna hora vigilare mecum? Surgite, vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem. Spiritus quidem prompt⁹ est, caro autem infirma. Et iterum secundò abijt, & orauit, dicens: Pater mi, si non potest hic calix transire, nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Et reuersus, venit, & iterum inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum grauati, & ignorabant quid responderent ei. *Matt. 26.* Et relictis illis, iterum abijt, & orauit tertiò, eundem sermonem dicens. Apparuit autem illi angelus de cœlo, confortans eum: & factus in agonia, prolixius orabat. Et factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. Tunc venit tertiò ad discipulos suos, & ait illis: Dormite iam & requiescite. Sufficit, ecce appropinquauit hora, & filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus, ecce qui me tradet prope est.

Sciebat aūt et Iudas qui tradebat eū, locū: quia frequenter Iesus conuenerat illuc cū discipulis suis. Iudas ergo quum accepisset cohortē, & à pontificibus, & pharisæis ministros (adhuc ieso loquē-te) venit illuc, & cum eo turba multa cū laternis, & gladijs, fustibus & armis. Dederat autē signum eis, dicēs, Quemcunq; osculatus fuero, ipse est tenete eum, et ducite cautē: et antecedebat eos. Et statim accedens ad Iesum, dixit: Aue Rabbi: et osculatus est eum. Iesus autē dixit illi: Amice, ad quid venisti? Iuda, osculo filium hominis tradis? *Ioan. 18. Matt. 26. Luc. 22. Ioan. 18. Marc. 14. Luc. 22.*

Sciens itaq; Iesus omnia quæ ventura erant super se, processit, & dixit eis: *Ioan. 18.* Quem

Quem quæritis? Responderūt ei: Iesum Nazarenum. Dicit eis Iesus: Ego sum. Stabat aūt & Iudas qui tradebat eum cū ipsis. Vt ergo dixit eis: Ego sum, abierūt retrorsum, & ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogauit eos, Quem quæritis? Illi autem dixerunt: Iesum Nazarenū. Respondit Iesus: Dixi vobis, quia ego sum. Si ergo me quæritis, sinite hos abire: vt impleretur sermo quem dixit: Quia quos dedisti mihi non perdidi ex eis quenquam. Tunc accesserunt illi, et manus iniecerunt in Iesum, & tenuerūt eum.

Ioan. 17. Matt. 26.

Videntes autem hi qui circa ipsum erant quod futurū erat, dixerunt ei: Domine, si percutimus in gladio? Simon ergo Petrus, extendens manum exemit gladium suum, & percutiens seruū principis sacerdotū, amputauit illi auriculā dextram. Erat autem nomen seruo Malchus. Respondens autem Iesus, ait: Sinite vsq; huc. Et quum tetigisset auriculam eius, sanauit eum. Et dixit Petro: Conuerte gladium tuum in vaginam. Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. Calicem quem dedit mihi pater, non vis vt bibam illum? an putas, quia non possum rogare patrem meum, & exhibebit mihi plus quā duodecim legiones angelorum? Quomodo ergo implebuntur scripturæ, quia sic oportet fieri? Et ait turbis, et ad eos q venerant ad se, principes sacerdotū, & magistratus templi, et seniores: Tanquàm ad latronem existis cum gladijs et fustibus comprehendere me. Quotidie eram apud vos, & sedebā in templo docens, & non me tenuistis: sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Hoc autem totum factum est, vt adimplerētur scripturæ Prophetarum. Tunc discipuli eius omnes relicto eo fugerunt. Adolescens aūt quidam sequebatur eum amictus sindone, super nudo, et tenuerunt eum. At ille reiecta sindone, nud° profugit ab eis.

Luc. 22. Matth. 26. Matt. 26. Luc. 22. Marc. 14.

Iesus ad Annam ducitur, Alapam à seruo pontificis accipit, Ter à Petro abnegatur, Condemnatur, & illuditur in domo Cayphæ: Ad Pilatum adductus & corā eo accusatus tacet. Mittitur ad Herodem, Et inde remittitur ad Pilatum.

CAPVT. XXIIII.

COhors aūt & tribunus & ministri Iudæorum ligauerūt Iesum, & adduxerunt eū ad Annā primùm: erat enim socer Caiphæ qui pontifex anni illius: erat aūt Caiphas qui cōsilium dederat Iudæis, Quia expedit vnum hominem mori pro populo. Sequebatur autem Iesum Simon Petrus, & alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici, & introiuit cum Iesu in atrium pontificis. Petrus autem stabat ad ostium foris. Exiuit ergo discipulus alius qui erat notus pontifici, & dixit ostiariæ: & introduxit Petrum. Dicit ergo Petro ancilla ostiaria, Nunquid & tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille. Non sum. Stabant autem serui & ministri ad prunas, quia frigus erat, & calefaciebant se. Erat autem cum eis, & Petrus, stans, & calefaciens se. Pontifex ergo interrogauit Iesum de discipulis suis et de doctrina eius. Respondit ei Iesus, Ego palam loquutus sum mundo, ego semper docui in synagoga, et in tēplo, quo omnes Iudæi conueniunt: & in occulto loquutus sum nihil, quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt quid loquutus sum ipsis: ecce hi sciunt quæ dixerim ego. Hæc aūt quum dixisset, vnus assistens ministrorum dedit alapam Iesu, dicens: Sic respondes pontifici? Respondit ei Iesus, Si malè loquutus sum, testimonium perhibe de malo, si autem bene, quid me cædis? Et misit eum Annas ligatum ad Caipham pontificem. Erat autem Simon Petrus stans & calefaciens se. Dixerunt ergo ei: Nūquid & tu ex discipulis eius es? Negauit ille, & dixit, Non sum. Dicit ei vnus ex seruis pontificis, cognatus eius cuius abscidit Petrus auriculam: Nonne ego te vidi in horto eū illo? Iterum ergo negauit Petrus: & statim gallus cantauit. Et conuersus Domin°, respexit Petrū. Et recordatus est Petrus verbi Domini, sicut dixerat: Quia priusquàm gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras Petrus fleuit amarè.

Ioan. 18. Luc. 22.

Et adduxerūt Iesum ad Caiphā summū sacerdotem, vbi scribæ, & seniores conuenerant. Quærebant autem falsum testimonium contra Iesum, vt eū morti traderent, et non inuenerunt, quum multi falsi testes accessissent. Nouissimè autem venerunt duo falsi testes, di-

Matt. 26.

dicentes: Quoniam nos audiuimus eũ *Marc.14.* dicentem: Possum destruere templum *Matth. 26.* Dei,& post triduum reædificare illud. Et non erat côueniens testimoniũ illorum. Et exurgens princeps sacerdotũ in medium, interrogauit Iesum, dicẽs: Nihil respondes ad ea quæ isti aduersum te testificantur? Iesus autem tacebat,& nihil respondit. Et rursum princeps sacerdotum interrogabat eum,& dixit ei: Adiuro te per Deũ viuum, vt dicas nobis, si tu es Christus filius Dei. Iesus autẽ dixit illi: Tu dixisti, Ego sum. Veruntamen dico vobis: A modò videbitis filium hominis sedentem à dexteris virtutis Dei,& venientem in nubibus cœli. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens: Blasphemauit: quid adhuc egemus testibus: Ecce nunc audistis blasphemiã: Quid vobis videtur? At illi omnes condemnauerunt eum, *Luc.22.* & respondentes, dixerunt: Reus est mor *Marc.14.* tis. Et viri qui tenebant illum, illudebãt *Matt.26.* ei, cædentes. Et cœperunt conspuere in eum, & velare faciem eius, & colaphis eum cædere. Alij autẽ palmas in faciem eius dederunt,& interrogabant eum, dicentes: Prophetiza nobis Christe, quis est, qui te percussit? Et alia multa blasphemantes, dicebant in eum.

Et vt factus est dies, confestim conuenerunt,& consilium inierũt oẽs principes sacerdotũ, & seniores populi,& scribæ, aduersum Iesum, vt eum morti traderent,& duxerunt illum in concilium suum, dicentes: Si tu es Christus dic nobis. Et ait illis: Si vobis dixero, non credetis mihi: si autem & interrogauero, non respondebitis mihi, neq; dimittetis. Ex hoc autem erit Filius hominis sedens à dexteris virtutis Dei. Dixerunt aũt omnes: Tu ergo es Filius Dei? Qui ait: Vos dicitis, quia ego sum. At illi di- *Luc. 23.* xerunt: Quid adhuc desideramus testi- *Matt.27.* monium? ipsi .n. audiuim⁹ de ore eius. Et surgens omnis multitudo eorũ, vinctum adduxerunt Iesum,& tradiderunt Pontio Pilato præsidi.

Tunc videns Iudas, qui eum tradidit, quòd damnatus esset, pœnitentia duct⁹, retulit triginta argenteos principibus sacerdotum,& senioribus, dicens: Peccaui, tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos? Tu videris. Et proiectis argenteis in templo, recessit: Et abiens, laqueo se suspendit. Principes aũt sacerdotum, acceptis argenteis, dixerũt: Non licet eos mittere in corbanam, quia pretium sanguinis est. Consilio autem inito, emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Propter hoc vocatus est ager ille, Hacel *Zach. 11.* dema, hoc est, ager sanguinis, vsque in hodiernum diem. Tunc impletum est quod dictum est per Hieremiam Prophetam dicentem: Et acceperũt triginta argenteos pretium appretiati, quem appretiauerunt à filijs Israel, & dederũt eos in agrum figuli, sicut constituit mihi Dominus.

Adducunt ergo Iesum à Caipha in *Ioan. 18.* prætorium. Erat aũt mane. Et ipsi non introierunt in prætorium, vt non contaminarentur, sed vt manducarent Pascha. Exiuit ergo Pilatus ad eos foras,& dixit: Quam accusationẽ affertis aduersus hominem hũc? Responderunt,& dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eũ vos,& secũdum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei Iudæi: Nobis non licet interficere quenquam. Vt sermo Iesu impleretur, quem dixit, significans qua morte *Matth. 20.* esset moritur⁹. Cœperunt aũt illũ accu- *Luc. 23.* sare, dicentes: Hunc inuenimus subuertentem gentẽ nostram,& prohibentem tributa dare Cæsari, & dicẽtem se Christum regem esse. Introiuit ergo iterum *Ioan. 18.* in prætorium Pilatus,& vocauit Iesum. *Matt.27.* Iesus autem stetit ante præsidem:& interrogauit eum præses,& dixit illi: Tu es Rex Iudæorũ? Respondit Iesus. A temetipso hoc dicis, an alij tibi dixerũt de me? Respondit Pilatus, Nunquid ego Iudæus sum? Gens tua,& pontifices tradiderunt te mihi, quid fecisti? Respõdit Iesus, Regnũ meum non est de hoc mundo, si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei vtiq; decertarent, vt non traderer Iudæis, nunc aũt regnũ meum non est hinc. Dixit itaq; ei Pilatus: Ergo Rex es tu? Respõdit Iesus, Tu dicis, quia Rex sum ego. Ego in hoc nat⁹ sum,& ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei Pilatus, Quid est veritas? Et quum hoc dixisset, iterum exiuit ad Iudæos,& dixit eis: *Matt.27.* Ego nihil inuenio causæ in hoc homi- *Marc.15.*

ne. Accusabant aũt eum summi sacerdotes in multis: & quum accusaretur, nihil respondit. Tunc Pilatus rursum
Luc.23. interrogauit eũ dicens: Non audis quãta aduersum te dicunt testimonia? non respondes quicquam? Iesus aũt ampli⁹ non respondit ei ad vllum verbum, ita vt miraretur pręses vehementer. At illi inualescebant dicentes. Commouit populum, docens per vniuersam Iudæam, incipiens à Galilæa vsq; huc.

Pilatus autem audiens Galilæam, interrogauit, si homo Galilæus esset. Et vt cognouit, quòd de Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodem, qui & ipse Hierosolymis erat illis dieb⁹. Herodes aũt viso Iesu, gauisus est valde: erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eo quod audierat multa de eo, & spetabat signum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat aũt eum multis sermonib⁹. At ipse nihil illi respondebat. Stabant autem principes sacerdotum & scribæ constanter accusantes eum. Spreuit autem illum Herodes cum exercitu suo, & illusit indutum veste alba, & remisit ad Pilatũ. Et facti sunt amici Herodes, & Pilatus in ipsa die: nam antea inimici erant ad inuicem.

Iesus ad mortẽ postulatur, Flagellatur, Coronatur spinis, & morti adiudicatus voluntati Iudæorum traditur.

CAPVT XXV.

Pilatus aũt conuocatis principibus sacerdotum, & magistratibus, & plebe, dixit ad illos: Obtulistis mihi hunc hominem quasi auertentem populũ: & ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam inuenio in homine isto, ex his in quibus eũ accusatis, sed neq; He-
Matth.27. rodes: Nã remisi vos ad illũ, & ecce nihil dignum morte actum est ei. Emenda-
Marc.15. tum ergo illum dimittam. Per diem autem solennem consueuerat præses populo dimittere vnum ex vinctis, quemcunq; petissent: habebat autẽ tunc vinctum insignem, qui dicebatur Barabas, qui in seditione fecerat homicidium. Et quum ascẽdisset turba, cœpit rogare,
Matt.27. sicut semper faciebat illis, & dixit: Quẽ vultis dimittã vobis, Barabã an Iesum, qui dicitur Christ⁹? Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum summi sacerdotes. Sedente autem illo pro tribunali, misit ad eum vxor ei⁹, dicẽs: Nihil tibi & iusto illi, multa n. passa sum hodie per visum propter eũ. Principes autem sacerdotum, & seniores persuaserunt populis, vt magis peterent Barabam, Iesum verò perderent. Respondens autẽ præses, ait illis: Quem vultis Luc.23.
vobis de duobus dimitti? At illi simul oẽs clamauerunt: Tolle hunc, & dimitte nobis Barabam. Iterum autem Pilat⁹, locutus est ad eos, volens dimittere Iesum: Quid igitur vultis faciam de Iesu, qui dicitur Christ⁹? At illi succlamabãt, dicẽtes: Crucifige, Crucifige eum. Pilat⁹ verò dicebat illi: Quid enim mali fecit iste? Nullam causam mortis inuenio in Luc.23.
eo. Corripiam ergo illum, & dimittã. Matt.27.
At illi magis clamabant dicentes, Cru- Ioan.19.
cifigatur. Matth.27.

Tunc ergo apprehendit Pilat⁹ Iesum, Marc.15.
& flagellauit. Et milites pręsidis, suscipientes Iesum, duxerunt in atrium prætorij, & congregauerunt ad eũ vniuersam cohortem, & exuentes eum, chlamydẽ coccineam circundederunt ei: & plectentes coronam de spinis posuerunt super caput ei⁹, & arundinem in dextra eius. Et genu flexo ante eum, illudebãt ei, dicentes: Aue Rex Iudæorum. Et acceperunt arundinem, & percutiebãt caput eius, & conspuebant eum, & dabant ei alapas.

Exiuit iterum Pilatus, & dicit eis: Ecce adduco vobis eum foras, vt cogno- Ioan. 19.
scatis, quia in eo nullam inuenio causam. Exiuit ergo Iesus foras, portans coronam spineam, & purpureum vestimentũ, & dicit eis: Ecce homo. Quum ergo vidissent eum pontifices, & ministri, clamabant dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos, & crucifigite: ego enim non inuenio in eo causam. Responderunt ei Iudæi: Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit. Quum ergo audisset Pilat⁹ hunc sermonẽ, magis timuit. Et ingressus est prætorium iterum, & dicit ad Iesum: Vnde es tu? Iesus autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Respondit Iesus: Non haberes potestatẽ aduersum me vllam, nisi tibi datum esset desuper. Propterea

traditur

tereà qui me tradidit tibi, maius peccatũ habet. Et exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Iudæi autẽ clamabant dicentes: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris: omnis enim qui se regem facit, contradicit Cæsari.

Pilatus aũt quum audisset hos sermones adducit foras Iesum, & sedit pro tribunali in loco qui dicitur Lithostratos, Hebraicè aũt Gabbatha. Erat aũt parasceue Paschæ, hora quasi sexta, & dicit Iudæis: Ecce Rex vester. Illi autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. Et instabant vocibus magnis, postulantes vt crucifigerent, & inualescebant voces eorum. Dicit eis Pilatus: Regem vestrũ crucifigam? Responderunt pontifices: Non habemus Regem, nisi Cæsarẽ. Videns aũt Pilatus, quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, accepta aqua lauit manus coram populo dicens: Innocens ego sum à sanguine iusti huius, vos videritis. Et respondens vniuersus populus, dixit: Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Tunc Pilatus volens populo satisfacere, adiudicauit fieri petitionem eorum. Dimisit ergo illis Barabam, qui propter homicidium, & seditionem missus erat in carcerem. Iesum verò tradidit voluntati eorum, vt crucifigeretur.

Luc. 23. *Ioan. 19.* *Matth. 27.* *Marc. 15.*

Iesus ad Caluariam ducitur, Crucifigitur, Emittit spiritum, Lancea vulneratur, & sepelitur.

CAPVT XXVI.

Ioan. 19. *Matt. 27.*

SVsceperunt autem Iesum, & exuerunt eum chlamyde, & induerunt eũ vestimẽtis eius, & eduxerunt eum, vt crucifigerent. Et baiulans sibi crucẽ, exiuit in eum qui dicitur Caluariæ locum, Hebraicè Golgatha. Et quũ ducerẽt eũ, inuenerunt, & apprehẽderunt hominẽ Cyreneum nomine Simonẽ, venientẽ de villa, pàtre Alexandri & Rufi: hunc angariauerunt, & imposuerunt illi crucẽ portare post Iesum. Sequebatur autẽ illum multa turba populi, & mulierum quæ plangebant, & lamẽtabãtur eũ. Cõuersus autem ad illas Iesus dixit, Filiæ Hierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete, & super filios vestros: quoniam ecce venient dies, in quibus dicent: Beatæ steriles, & ventres qui non genuerunt, & vbera quæ non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus: Cadite super nos: & collibus, operite nos. Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet? Ducebantur autem, & alij duo nequam cũ eo, vt interficerentur, & venerunt in locum Caluariæ. Et dederunt ei vinum myrrathum bibere, cum felle mistum: & cum gustasset, noluit bibere. Et ibi crucifixerunt eum, & cum eo duos latrones, vnum à dextris, & alterum à sinistris eius, medium autem Iesum. Et impleta est scriptura quæ dicit: Et cum iniquis reputatus est. Iesus aũt dicebat: Pater dimitte illis, non enim sciunt qd faciunt.

Luc. 23. *Marc. 15.* *Matt. 27.* *Luc. 23.* *Ioan. 19.* *Esaie 53.*

Scripsit autem, & titulum causæ eius Pilatus, & posuit super crucem supra caput eius. Erat autem scriptum: Iesus Nazarenus, Rex Iudæorum. Hũc ergo titulum multi Iudæorum legerunt, quia propè ciuitatem erat locus vbi crucifix⁹ est Iesus. Et erat scriptum Hebraicè, Græcè, & Latinè. Dicebant ergo Pilato pontifices Iudæorum: Noli scribere: Rex Iudæorũ, sed quia ipse dixit, Rex sum Iudæorum. Respondit Pilatus, Quod scripsi, scripsi.

Milites ergo quum crucifixissent eũ, acceperunt vestimenta eius (& fecerunt quatuor partes, vnicuiq; militi partem) & tunicam. Erat aũt tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo adinuicem: Non scindam⁹ eã, sed sortiamur de illa cuius sit. Vt impleretur quod dictum est per Prophetam dicentem: Partiti sunt vestimenta mea sibi, & in vestẽ meam miserunt sortẽ. Et milites quidem hæc fecerunt, & sedentes seruabant eum. Et stabat populus expectans. Prætereuntes aũt blasphemabant eũ, mouentes capita sua, & dicentes: Vach: qui destruis Templum Dei, & in tribus diebus illud reædificas, saluum fac temetipsum: si filius Dei es, descẽde de cruce. Similiter & principes sacerdotum illudentes ad alterutrum cum scribis, & senioribus dicebant: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluũ facere. Si Christus Rex Israel est, descendat nunc de cruce, vt videamus, & credam⁹: Confidit in Deo, liberet nunc eum si vult. Dixit .n. Quia filius Dei sum. Illudebãt ei & milites accedentes, & dicentes: Si es Rex Iudæorum, saluum te fac.

Ioan. 19. *Matt. 27.* *Psalm. 21.* *Sap. 2.* *Luc. 23.*

Vnus etiam de his qui pendebant latronibus, blasphemabat eum dicens: Si tu es Christus, saluum fac teipsum, & nos. Respondens autem alter increpabat eum, dicēs: Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es? Et nos quidem iustè, nam digna factis recipimus, hic verò nihil mali gessit. Et dicebat ad Iesum: Domine, memento mei, quum veneris in regnum tuum. Et dixit illi Iesus: Amen dico tibi, hodie mecū eris in paradiso.

Ioan. 19. Stabant autem iuxta crucē Iesu, mater eius, & soror matris eius Maria Cleophæ, & Maria Magdalenæ. Quum vidisset ergo Iesus matrem, & discipulum stātem quem diligebat, dicit matri suæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam.

Matt. 27. Luc. 23. Marc. 15. Psalm. 21. Ab hora autem sexta, tenebræ factæ sunt sup vniuersam terrā, vsq; in horā nonam, & obscuratꝰ est sol. Et circa horam nonā; clamauit Iesus voce magna dicens: Eli, Eli, lamma sabathani? quod est interpretatum, Deus meꝰ, Deus meꝰ, vt quid dereliquisti me? Quidam aūt illic stantes & audientes, dicebant: Ecce Eliam vocat iste. Postea sciēs Iesus quia omnia iam consummata sunt, vt consummaretur scriptura, dicit: Sitio. Vas *Ioan. 19. Psal. 68. Matth. 27. Luc. 23.* ergo erat positum aceto plenum. Et cōtinuò currens vnus ex eis, acceptā spongiā impleuit aceto, et imposuit arundini, & dabat ei bibere. Cæteri verò dicebant: Sine, videamus an veniat Elias liberās eum. Quum ergo accepisset Iesus acetum, dixit: Cōsummatum est. Et clamans voce magna, ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et hæc dicens, inclinato capite, emisit spiritum.

Matt. 27. Et ecce velum templi scissum est in duas partes à summo vsq; deorsum, & terra mota est, & petræ scissæ sunt, & monumenta aperta sunt, & multa corpora sanctorum qui dormierant, surrexerūt. Et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius venerunt in sanctam ciuitatem, & apperuerunt multis. Videns *Marc. 15.* autem Centurio qui ex aduerso stabat, quod factum fuerat, quia sic clamans expirasset, glorificauit Deū dicens: Verè *Matth. 27.* hic homo iustus erat, verè Filius Dei erat. Et qui cum eo erant custodientes Iesum, viso terræ motu & his quæ fiebant timuerunt valde dicentes: Verè Filius *Luc. 23.* Dei erat iste. Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculū istud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua, reuertebantur. Stabant autem omnes noti eius à longe, & mulieres multæ quæ sequutæ erant Iesum à Galilæa ministrātes ei: inter quas erat Maria Magdalenæ, & Maria Iacobi mino- *Marc. 15.* ris, & Ioseph mater, & Salomæ, quæ simul cum eo ascenderāt Hierosolymā. *Ioan. 19.*

Iudæi ergo, quoniam parasceue erat, vt non remanerent in cruce corpora sabbato, (erat ille magnus dies sabbati) rogauerunt Pilatū, vt frangerētur eorū crura, & tollerētur. Venerūt ergo milites, & primi quidē fregerūt crura & alterius qui crucifixus est cum eo. Ad Iesum autem quum venissent, vt viderūt eum iam mortuum, non fregerunt eius *Exod. 12.* crura: sed vnus militum lancea latus e- *Num. 9.* ius aperuit, & continuo exiuit sanguis *Zach. 12.* & aqua. Et qui vidit testimonium perhibuit, & verum est testimonium eius. Et ille scit quia vera dicit, vt & vos credatis: facta sunt enim hæc vt scriptura impleretur: Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit: Videbunt in quem transfixerunt.

Posteà autem quum iam serò factum *Marc. 15.* esset (quia erat Parasceue quod erat an- *Matt. 27.* te sabbatum) ecce venit homo quidam diues ab Arimathea ciuitate Iudææ, nomine Ioseph, nobilis decurio, vir bonus & iustus, qui & ipse discipulus erat Iesu, & non consenserat consilio & actibus eorum, & expectabat regnum Dei. Hic audacter introiuit ad Pilatum, & petijt vt tolleret corpus Iesu. Pilatus autem mirabatur si iam obijsset. Et accersito Centurione interrogauit eum si iam mortuus esset: & quum cognouisset, donauit corpus Ioseph, & iussit reddi. Ioseph autem mercatus sindonē venit, & tulit corpus Iesu. Venit autem & Nicodemus, ferens mixturam mirrhæ, & aloes, quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus Iesu, & inuoluerunt in sindone munda, et ligauerunt illud linteis cum aromatibus, sicut mos est Iudæis sepelire. Erat autem in loco vbi crucifixus est hortꝰ, et in horto monumentum nouum in quo nondum quisquam positus erat. Ibi ergo propter parasceuen Iudæorum, quia iuxta erat monumētū, posuerūt Iesum. Et aduoluerunt

uerunt saxum magnum ad ostium monumenti, & abiecerũt. Erant autẽ ibi Maria Magdalenæ, & altera Maria, sedentes contra sepulchrum. Subsequutæ autem & aliç mulieres viderunt monumentũ, & quemadmodum positum erat corp⁹ ei⁹. Et reuertentes parauerũt aromata & vnguenta.

Mat.27.

Altera autem die, quç est post parasceuen, conuenerunt principes sacerdotũ, & Pharisæi ad Pilatum, dicentes: Domine, recordati sumus, quia seductor ille dixit adhuc viuens: Post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulchrũ vsq; in diem tertium: ne fortè veniant discipuli eius, & furentur eum, & dicãt plebi: Surrexit à mortuis: & erit nouissim⁹ error peior priore. Ait illis Pilat⁹: Habetis custodiam: ite custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes munierũt sepulchrum: signantes lapidem cum custodibus. Et mulieres sabbatho quidem siluerunt secundum mandatum.

Luc.23.

Sanctæ mulieres in die resurrectionis dominica manè veniunt ad monumentum, & angelos vidẽt: Ipse etiã Iesus eis apparet.

CAPVT XXVII.

PRima autem sabbathi valdè diluculò venerunt ad monumẽtum, portantes quæ parauerant aromata, vt vngerent Iesum. Et ecce terræ motus fact⁹ est magnus. Et dicebant ad inuicẽ: Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes viderunt reuolutum lapidem. Angelus enim Domini descendit de cœlo, & accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur, & vestimentum eius sicut nix. Præ timore autẽ eius exterriti sunt custodes, & facti sunt velut mortui. Respondens autem angelus dixit mulieribus: Nolite timere vos: scio enim quòd Iesum qui crucifixus est, quæritis. Non est hic, surrexit enim sicut dixit. Venite, & videte locum vbi positus erat Dominus. Et citò euntes, dicite discipulis eius, & Petro, quia surrexit: & ecce præcedet vos in Galilæam. Ibi eum videbitis sicut dixit vobis. Et illæ ingressæ, nõ inuenerũt corp⁹ Domini Iesu. Et factum est, dum mente consternatæ essent de isto, ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti. Quum timerent autem, & declinarent

Matth.28. Marc.16. Mat.28. Marc.16. Matth.28. Luc.24.

vultum in terrã, dixerunt ad illas Quid quæritis viuentem cum mortuis? non est hic, sed surrexit. Recordamini qualiter loquutus est vobis quum adhuc in Galilæa esset, dicens: Quia oportet filiũ hominis tradi in manus peccatorum, & crucifigi, & die tertia resurgere. Et recordatæ sunt verborum eius, & exierũt citò de monumento cum timore, & gaudio magno, currentes nunciare discipulis eius. Erat autem Maria Magdalenæ, & Ioanna, & Maria Iacobi, & cçterç quç cum eis erant, quç dicebant ad Apostolos hçc. Et visa sunt ante illos sicut deliramentũ verba ista, & non crediderunt illis.

Matt.28. Luc.24

Petrus autem surgens, & alius discipul⁹ quẽ amabat Iesus, venerunt ad monumentum. Currebant aũt duo simul, & ille alius discipulus præcurrit citius Petro, & venit primus ad monumentũ. Et quum se inclinasset, vidit posita linteamina, non tamen introiuit. Venit ergo Simon Petrus sequẽs eum, & introiuit in monumentum, & procumbens vidit linteamina sola posita, & sudariũ quod fuerat super caput eius, non cum linteaminibus positum, sed separatim inuolutum in vnum locum. Tunc ergo introiuit, & ille discipulus qui venerat primus ad monumẽtum, & vidit & credidit: nondum enim sciebãt scripturã, quia oporteret eum à mortuis resurgere. Abierunt ergo iterum discipuli ad semetipsos.

Ioan.20.

Maria autem stabat ad monumentũ foris plorans. Dum ergo fleret, inclinauit se, & prospexit in monumentum, & vidit duos angelos in albis sedentes, vnum ad caput, & vnum ad pedes, vbi positum fuerat corpus Iesu. Dicunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum, & nescio vbi posuerunt eum. Hæc quum dixisset, conuersa est retrorsum, & vidit Iesum stantem, & non sciebat quia Iesus est. Dicit ei Iesus: Mulier, quid ploras? quẽ quæris? Illa existimans quia hortulanus esset, dicit ei: Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi vbi posuisti eum? & ego eum tollam. Dicit ei Iesus: Maria, Conuersa illa dicit ei: Rabboni, quod dicitur Magister. Dicit ei Iesus: Noli me tangere, nondum .n. ascendi ad patrem meum. Vade autem ad fratres meos, &

dic eis: Ascendo ad patrem meum, & patrem vestrū, Deum meum, & Deum vestrum.

Matt. 28. Venit Maria Magdalenæ cū alijs mulierib°: et ecce Iesus occurrit illis dicens: Auete. Illæ aūt accesserunt, & tenuerūt pedes eius, & adorauerūt eum. Tunc ait illis Iesus: Nolite timere, ite, nunciate fratribus meis, vt eant in Galilæam, ibi me videbunt. Surgens ergo Iesus manè prima sabbathi, apparuit primò Magdalenæ: quæ vadens nunciauit discipulis lugentibus et flentib°: Quia vidi Dominum, et hæc dixit mihi.

Marc. 16. Ioan. 20.

Matth. 28. Ecce autem quidam de custodib° venerūt in ciuitatem, et nunciauerūt principibus sacerdotum omnia quæ facta fuerant. Et congregati cum senioribus consilio accepto, pecuniam copiosam dederunt militib°, dicentes: Dicite quia discipuli eius nocte venerunt, & furati sunt, nobis dormientibus. Et si hoc auditum fuerit à Præside, nos suadebimus ei, & securos vos facimus. At illi accepta pecunia, fecerūt sicuti erant edocti. Et diuulgatum est verbū istud apud Iudæos, vsq; in hodiernum diem.

Iesus in die resurrectionis suæ, apparet duobus discipulis euntibus in Emaus, & alijs: Rursumq; post dies octo præsente Thoma venit ad eos.

CAPVT XXVIII.

Luc. 24. DVo autem ex discipulis Iesu ibant ipsa die in castellū, quod erat spacio stadiorū sexaginta ab Hierusalem, nomine Emaus: & ipsi loquebantur ad inuicem de his omnib° quæ acciderūt. Et factum est, dum fabularentur, & secum quærerent, & ipse Iesus appropinquans, ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur, ne eū agnoscerent. Et ait ad illos: Qui sunt hi sermones, quos confertis ad inuicem, ambulantes, et estis tristes? Et respondens vnus, cui nomen Cleophas, dixit ei, Tu solus peregrinus es in Hierusalem, & non cognouisti quæ facta sunt in illa his diebus? Quibus ille dixit, Quæ? Et dixerunt, De Iesu Nazareno, qui fuit vir Propheta, potens in opere, & sermone, coram Deo, & omni populo. Et quomodo cum tradiderunt summi sacerdotes, et principes nostri, in damnationem mortis, & crucifixerunt eum: nos autem sperabimus quia ipse esset redempturus Israel, & nunc super hæc omnia, tertia dies est hodie, quo hæc facta sunt. Sed & mulieres quædam ex nostris terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum, et non inuento corpore eius, venerunt dicentes, se etiam visionem angelorum vidisse, qui dicūt eum viuere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum, & ita inuenerunt sicut mulieres dixerūt, ipsum verò nō inuenerunt. Et ipse dixit ad eos: O stulti, & tardi corde ad credendū in omnib° quæ loquuti sunt Prophetæ: Nōne hæc oportuit pati Christū, & ita intrare in gloriam suam? Et incipiens à Moyse, & omnibus Prophetis, interpræbatur illis in omnibus scripturis quæ de ipso erant. Et appropinquauerunt castello quo ibant, & ipse se finxit longius ire. Et coegerunt illum dicentes: Mane nobiscum, quoniam aduesperascit, & inclinata est iam dies. Et intrauit cū illis. Et factum est, cum recūberet cum eis, accepit panem, et benedixit, ac fregit, et porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum, & ipse euanuit ex oculis eorum. Et dixerūt ad inuicem: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem hora, regressi sunt in Hierusalē, & inuenerunt congregatos vndecim, et eos qui cum illis erant, dicentes: Quòd surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni. Et ipsi narrabant quæ gesta erant in via, et quomodo cognouerunt eum in fractione panis.

Quum aūt hæc loquerentur, et serò esset die illo, & fores essent clausæ, vbi erant congregati propter metū Iudeorum, venit Iesus et stetit in medio eorū, & dicit eis, Pax vobis, ego sum, nolite timere. Conturbati verò, & conterriti, existimabāt se spiritum videre. Et dixit eis: Quid turbati estis, & cogitationes ascendūt in corda vestra? Videte man° meas, et pedes meos, quia ego ipse sum, palpate, & videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere. Et quum hoc dixisset, ostēdit eis manus & pedes et lat°. Gauisi sunt ergo discipuli, viso Domino. Adhuc aūt illis non credentib°, & mirantibus præ gaudio, dixit: Habetis hic aliquid quod mādu-

Ioan. 20. Luc. 24. Ioan. 20. Luc. 24.

ducetur? At illi obtulerunt ei partē piscis assi,& fauum mellis. Et quum manducasset coram illis, sumens reliquias dedit eis. Et dixit iterum, Pax vobis. Sicut misit me pater, & ego mitto vos.

Ioan. 20. Hoc quū dixisset, insufflauit,& dicit eis: Accipite Spiritū sanctum, quorum remiseritis peccata, remittūtur eis:& quorum retinueritis, retenta sunt.

Thomas autem vnus ex duodecim, q dicitur Didymus, non erat cum eis, quādo venit Iesus. Dixerunt ergo ei alij discipuli: Vidimus Dominū. Ille autem dixit eis: Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credā. Et post dies octò, iterum erant discipuli eius intus, & Thomas cum eis. Venit Iesus ianuis clausis, & stetit in medio,& dixit, Pax vobis. Deinde dicit Thomæ, Infer digitum tuum huc,& vide manus meas,& affer manum tuam,& mitte in latus meum,& noli esse incredulus, sed fidelis. Respondit Thomas, & dixit ei: Dominus meus, & Deus meus. Dixit ei Iesus: Quia vidisti me Thoma, credidisti: Beati qui non viderunt, & crediderunt.

Multa quidem & alia signa fecit Iesus in conspectu discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc. Hæc autē scripta sunt, vt credatis, quia Iesus est Christus Filius Dei, vt credentes, vitam habeatis in nomine eius.

Iesus apparet discipulis ad mare Tyberiadis, ac deinde in monte Galilææ, Promittit etiam eis Spiritumsanctum, Et ascendit in cælum.

CAPVT XXIX.

Ioan. 21. POstea manifestauit se iterum Iesus ad mare Tyberiadis. Manifestauit aūt sic: Erant simul Simon Petrus,& Thomas qui dicitur Didym⁹, & Nathanael, qui erat à Cana Galilææ,& filij Zebedei, & alij ex discipulis eius duo. Dicit eis Simon Petrus: Vado piscari. Dicūt ei, Venimus & nos tecum. Et exierunt, & ascenderunt in nauim. & illa nocte nihil prendiderunt. Mane autem facto, stetit Iesus in littore. Non tamen cognouerunt discipuli, quia Iesus est. Dicit ergo eis Iesus: Pueri, nūquid pulmentarium habetis? Responderunt ei: Non. Dicit eis: Mittite in dextram nauigij rete, & inuenietis. Miserunt ergo,& iam non valebant illud trahere præ multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille quē diligebat Iesus, Petro, Dominus est. Simon Petrus quum audisset, quia Dominus est, tunica succinxit se(erat enim nudus) & misit se in mare. Alij autem discipuli nauigio venerunt (non enim longè erant à terra, sed quasi cubitis ducentis) trahentes rete piscium. Vt ergo descenderunt in terram, viderunt prunas positas,& piscem superpositū,& panem. Dicit eis Iesus: Afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit Simon Petrus,& traxit rete in terram, plenam magnis piscibus, centum quinquaginta tribus. Et quum *a* tot essent, non est scissum rete. Dicit eis Iesus: Venite, prandete. Et nemo audebat discumbentium interrogare eum, Tu quis es? scientes quia Dominus est. Et venit Iesus, accepit panem, & dabat eis, & piscē similiter. Quum ergo pransissent, dicit Simoni Petro Iesus: Simon Iona, diligis me plus his? Dicit ei: Etiam Domine, tu scis quia amò te. Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei iterum, Simon Iona, diligis me? Ait illi: Etiam Domine, tu scis quia amo te. Dicit ei: pasce agnos meos. Dicit ei tertiò: Simon Iona, amas me? Contristatus est Petrus, quia dixit ei tertiò, Amas me:& dixit ei: Domine tu omnia scis: tu scis quia amò te. Dicit ei: Pasce oues meas. Amen amen dico tibi, quū esses iunior, cingebas te, & ambulabas vbi volebas, qùum aūt senueris, extendes manus tuas:& alius te cinget,& ducet quò tu non vis. Hoc autem dixit, significans quà morte clarificaturus esset Deum.

a alias tāti.

Vndecim autem discipuli abierūt in Galilæam, in montem vbi constituerat illis Iesus. Et videntes eum, adorauerunt, quidam aūt dubitauerunt. Et accedens Iesus, loquut⁹ est eis dicens: Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terrà. Euntes ergo in mundum vniuersum, docete omnes gentes,& prædicate Euangelium omni creaturæ: baptizātes eos in nomine Patris,& Filij,& Spiritussancti, docentes eos seruare omnia quęcunq; mādaui vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsq; ad consummationem seculi.

Matt. 28. *Marc. 16.* *Matth. 28.*

Et dixit ad eos: Hæc sunt verba quæ
Luc. 24. loquut' sum ad vos, quum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis, & Psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas, & dixit eis: Quoniam sic scriptũ est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die, & prędicari in nomine eius pœnitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Hierosolyma. Vos aũt testes estis horum. Et ego mittam ꝓmissum patris mei in vos: Vos autem sedete in ciuitate, quoadusq; induamini virtute ex alto.

Eduxit autem eos foras in Bethaniã: Et postquam loquutus est eis, eleuatis manibus suis, benedixit eis. Et factũ est dum benediceret illis recessit ab eis, & ferebatur in cœlũ, & sedit à dextris Dei.
Et ipsi adorãtes regressi sunt in Hieru- *Luc. 24.*
salem cum gaudio magno, & erant sem *Marc. 16.*
per in templo, laudantes, & benedicen- *Ioan. 21.*
tes Deum. Sunt autem, & alia multa quę fecit Iesus, quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt libros.

APPENDIX EX ACTIS APOSTOLORUM CONTINENS ASCENSUM DOMINI IESV in cœlum, & descensum Spiritussancti in discipulos.

Act. 1.

ESVS præbuit discipulis suis seipsum viuum post passionem suam in multis argumentis: per dies quadraginta apparẽs eis, & loquens de regno Dei. Et conuescens, præcepit eis, ab Hierosolymis ne discederent, sed expectarẽt promissionem patris: Quam audistis (inquit) per os meum, Quia Ioannes quidem baptizauit aqua, vos autem baptizabimini Spiritusancto, nõ post multos hos dies. Igitur qui conuenerant, interrogabant eum, dicentes: Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israel? Dixit autẽ eis: Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ pater posuit in sua ipsius potestate, sed accipietis virtutem superuenientis Spiritussancti in vos, & eritis mihi testes in Hierusalem, & omni Iudæa, & Samaria, & vsque ad vltimum terræ.

Quum hæc dixisset, videntibus illis, eleuatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cumq; intuerentur in cœlum, euntem illum: ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus albis, qui & dixerunt: viri Galilæi, quid statis aspicientes in cœlum? Hic Iesus qui assumptꝰ est à vobis in cœlum, sic veniet, quẽadmodum vidistis eum euntem in cœlum. Tunc reuersi sunt Hierosolymam à mõte qui vocatur Oliueti, qui est iuxta Hierusalem, sabbathi habens iter. Et quum introissent in cœnaculum, ascẽderunt vbi manebat Petrus, & Ioannes, & Iacobus, & Andreas, Philippꝰ, & Thomas, Bartholomeus, & Matthæus, Iacobus Alphæi, & Simon Zelotes, & Iudas Iacobi: hi omnes erant perseuerantes vnanimiter in oratione, & obsecratione cum mulierib', & Maria matre Iesu, & fratribus eius.

In diebus his exurgens Petrus in medio fratrum dixit, (erat autem turba hominum simul ferè centum viginti) Viri fratres, oportet ex his viris qui nobiscũ sunt congregati in omni tempore, quo intrauit, & exiuit inter nos Dominus Iesus, incipiens à baptismate Ioannis, vsq; in diem qua assumptus est à nobis, testẽ resurrectionis eius nobiscum fieri vnũ ex istis. Et statuerunt duos: Ioseph, qui vocatur Barsabas, qui cognominatus est Iustus, & Matthiam. Et orantes, dixerunt: Tu Domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus vnum, accipere locum ministerij huius, & apostolatus, de quo præuaricatus est Iudas, vt abiret in locũ suum. Et dederunt sortes eis: & cecidit sors super Matthiam, & annumeratus est cum vndecim Apostolis.

Et quum complerentur dies Pente- *Act. 2.*
costes, erant omnes pariter in eodem loco: & factus est repente de cœlo sonus, tanquam aduenientis spiritus vehemẽtis, & repleuit totam domum vbi erant se-

sedentes. Et apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis, sedit super singulos eorum: & repleti sunt omnes Spiritusancto: & cœperunt loqui varijs linguis, prout Spiritussanctus dabat eloqui illis. Erant autem in Hierusalem habitantes Iudæi, viri religiosi ex omni natione quæ sub cœlo est. Facta autē hac voce, conuenit multitudo, & mēte cōfusa est, quoniam audiebat vnusquisq; lingua sua illos loquentes. Stupebant autem omnes, & mirabantur, ad inuicē dicentes: Nonne ecce omnes isti qui loquuntur Galilęi sunt? & quomodo nos audiuimus vnusquisq; linguam nostrā, in qua nati sumus? Parthi, & Medi, & Elamitæ, & qui habitant Mesopotamiam, Iudæam, & Cappadociam, Pontum & Asiam, Phrygiam, & Pamphyliam, Aegyptum, & partes Libyæ, quæ est circa Cyrenem, & aduenæ Romani, Iudæi quoq; & Proselyti, Cretes, & Arabes: audiuimus eos loquētes nostris linguis magnalia Dei. Stupebāt autem omnes, & mirabantur, ad inuicem dicentes: Quidnam vult hoc esse? Alij autem irridentes, dicebant: Musto pleni sunt isti. Stans autem Petrus cum vndecim leuauit vocem suam, & loquut⁹ est eis, Viri Iudæi, & qui habitatis Hierusalem vniuersi, hoc vobis notum sit, & auribus percipite verba mea. Non enim sicut vos æstimatis, hi ebrij sunt, quum sit hora die tertia: sed hoc est quod dictū est, per Prophetā Ioel: Et erit in nouissimis diebus, dicit Dominus, Effundam de Spiritu meo super omnem carnem: & prophetabunt filij vestri, et filiæ vestræ, et iuuenes vestri visiones videbunt, et seniores vestri somnia somniabunt. Et quidem super seruos meos, & super ancillas meas in diebus illis effundam de Spiritu meo, & prophetabunt, et dabo prodigia in cœlo sursum, & signa in terra deorsum, sanguinem & ignem, & vaporem fumi. Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinē, antequam veniat dies Domini magnus, & manifestus. Et omnis qui inuocauerit nomen Domini, saluus erit.

FINIS.

PRAECLARA ADMODVM DOMINICAE PASSIONIS EXPLICATIO, QVAE FERE tota desumpta est ex pijssimis Exercitijs D. Ioannis Thauleri.

Iesus post esum agni Paschalis pedes Apostolorum suorum lauat, & sacram Eucharistiam instituit.

CAPVT I.

1. Pet. 1. APpropinquāte tempore gratiæ, & misericordiæ, quo Christus Iesus ab æterno constituerat perficere salutem nostram nosq; redimere: non corruptibilib⁹ auro vel argento, sed precioso sanguine suo: ex vero amore ceu liberalissimus paterfamilias, celebrem cum discipulis suis cœnam agere voluit, antequā per acerbissimam mortem discederet ab eis: idque in signum magnæ dilectionis qua tenebatur erga illos.

Ioan. 14. & 16. Et quum vidisset eos ob mortem passionemque suam è vicino imminentē vehementer affligi, quod à tam fideli patre, & amabili præceptore separandi essent ex magna compassione, multum eos benignè consolatus est, dicens: Nolite tristari, neq; turbetur cor vestrum: Non relinquam vos orphanos. Expedit vobis vt ego vadam. Vadam ergo, & iterum veniam ad vos. Sed quum cerneret eos prorsus pusillanimes esse, & grauiter angi, & alios quidem vbertim lachrymas fundere, alios verò ex imo pectore alta ducere suspiria, cuncta illi⁹ viscera (vt est misericordissimus) compassione mota sunt: simulq; voce consolatoria affatus est eos, dicens: Filioli dulcesque discipuli mei, nolite timere, nolite turbari: Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi. Matth. 28.

Cæterùm præparato iā agno paschali eo loco vbi ipse mandauerat, ingressus est cœnaculum, & secuti sunt eum dis-

discipuli eius. Agè sequamur & nos. Neque enim pius Dominus aliquem inde famelicum abire patietur.

Ioan. 13. Agno deinde Paschali iuxta ritum & legem Iudaicam absumpto, vniuersas virtutes suas quas omni vitę suæ tēpore diuersis modis mirificè exercuerat, iam ob hominum infirmitatē velut in summa quadam duabus partibus (nēpe humilitate, & charitate) complexus est. Surrexit ergo de mēsa, & linteo quodā precinctus, cœpit diligenter admodum abluere pedes discipulorum suorū. Nimirùm in insignis exemplum humilitatis, opus hoc grande peregit in ipso vitæ suæ termino: vt & charis discipulis suis, & nobis omnibus alti' imprimeret virtutem profundæ humilitatis: sine qua, nec persistere, nec progredi in virtutib' aliquis potest. Et reuera quomodo maiorem nobis dulcis Domin' humilitatē exhibere potuisset, quàm quòd immundos pedes creaturarū suarum abluit? Ad terram vsq; sese dimisit, & discipulorū suorum omniū seruus effectus est. Quis obsecro sine compunctione videre posset regem gloriæ (cuius admirabilē potentiam stupent, & cum tremore adorant spiritus angelici) præcinctū linteo, tam studiosè abluere sordidos pedes seruorum suorum?

Ephes. 2. Philip. 2. Sedebant discipuli: at virtus omnipotentis Dei ad terram vsque sese deiecit, & Dominus dominantium coram illis genu flexit, in cuius nomine genu curuatur omniū. O quàm humiliter, quàm deuotè, quàm amabiliter de vno ad alium positis humi sacris genibus processit, nitidisq; manibus suis illorum tractauit sordes, imò & officiosè lauit, extersit, osculatus est? Nec pedes modò amicorum, sed etiam proditoris sui ita abluere, & osculari voluit, quum tamē ab isto sciret se triginta argenteis venditum: nec quicquam alijs minus ei præstitit verè pius Iesus.

Ioan 13. Igitur hoc tam admirandæ humilitatis opus fecit ad nostri institutionē. Audi ipsum dicentem discipulis suis: Scitis quid fecerim vobis? Si ego Dominus & magister laui pedes vestros, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis, & vt vos alter alteri mutua charitatis opera præsteris, idq; nō amicis tantùm, sed etiam inimicis.

Quum itaq; Dominus Iesus dilectos discipulos suos in vera humilitate verbis, & exemplis instituisset, iamq; propinquum esset tempus passionis, eosdē, & nos omnes etiam alteram suam virtutem non minus quàm præcedentem nobis ad salutem necessariam docere voluit, perfectam videlicet charitatem. Has duas virtutes ceu testamento ad perennem memoriam nobis dereliquit, cupiens eas intimis imprimere cordib' nostris. *Humilitatē præcipuè & charitatem moritu rus Christus suis cō mendat. Ioan. 13.* Audi quid benignissimus Dominus dicat discipulis suis: Filioli, mandatum nouum do vobis. Quasi diceret: Multas à me institutiones, diuersaque & numerosa præcepta habetis: sed iam præceptum nouum do vobis, summam quandam, & clausulam cunctarum institutionum mearum, hoc est, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos: vt sicut ego animam pro vobis pono, ita & vos ad mortem vsq; inuicem diligatis, & eis benefaciatis qui vos prosequuntur, ac mala vobis irrogant. Hoc nouum charitatis præceptum dominus Iesus non solum verbo docuit: sed etiā opere præstitit. Et enim declarare voluit, veros nos esse filios suos: nec vllum vnquam naturalē patrem tanto filios amore complexum esse, quanto ipse nos complexus sit. Vnde tanquam fidelissimus parens præstātissimum nobis reliquit testamentum, & excellentissimum nobis legauit bonum, quod cœlo terraq; dignius, & melius est, sacratissimum videlicet corpus suum in cibum, & preciosum sanguinē in potum.

O admirabile mysteriū, ô præcellentissimum sacramentum. O vos omnes quotquot Deum amatis, venite, videte, admiramini, obstupescite & laudate. Tale nanq; tamque admirandū opus operatus est in nobis dominus, vt quisquis hoc piè voluerit perscrutari, non possit non spiritu contabescere, deficere intellectu, imò cunctis viribus præ nimia admiratione destitui. Planè si quis fundū charitatis huius pro humanæ fragilitatis modulo, auxiliante sibi gratia Dei, intellectu peruestigare volet, quanto scilicet ex amore hoc ipsum De' facere dignat' sit, nimirū cor illi' liquefiet, cōflagrabitq; dilectionis incendio.

dio. In isto opere omnipotens Deus suam nobis largitur diuinitatem cum humanitate coniunctam, & vnitam, vt eam intra nos suscipiamus. Sicut enim cibus ab homine sumptus transit in illius substantiam, fitq; vnius cum homine natura: ita quisquis hunc cibũ dignè percipit, vnũ cum eodem per gratiã efficitur. Nam quemadmodũ diuus Augustinus ait: Non nos diuinam hãc escam in nostram mutam⁹ substantiam: sed ipsa potius nos in se transmutat atq; trãsformat, efficitq; nos Deiformes, & vni⁹ secum naturæ: veluti ignis naturam in se ligni trahit, & absumit, ipsumq; trãsmutat in ignem. *Augustin.*

Cur iam cor non inardescat dilectione, non excitetur, & moueatur ad deuotionem, vbi attẽderit quanto amore, & desiderio flagrarit potens ille rex gloriæ & Dominus maiestatis, erga nos viles creaturas suas, qui non nisi puluis, & cinis sumus? Nam quia cor illius paternũ atq; pijssimũ nihil melius, nihil sublimius excogitare potuit: seipsum nobis dedit vt nobis largifluam bonitatem, & altissimũ cordis sui demonstraret amorem. Liberalis prorsus largitio est, quũ quis dat seipsum: sed multo liberalius est, quũ quis tali se ratione largitur. Dedit namq; seipsum nobis in patrem, in fratrem, in sociũ, in cibum, in precium, in intercessorem, & aduocatum. Denique, & olim sese nobis in perenne premium datur⁹ est: tum q; seipso nos prorsus exsatiabit, & erit nobis quicquid desiderare potuerimus. *Liberalis largitio.*

O prædicanda potentia Dei, quæ sub specie panis exigui, sublimem diuinitatem suam, perfectum corpus sanctamq; animam suam hominibus vniuersis integrè præbere potuit in cibum: qui ab vnoquoq; totus sumitur, & tamen in seipso integer, & incorruptus perseuerat. O stupenda sapientia Dei, quæ hũc subtilem, & salutarem modum pro salute nostra instituit. O incomprehensibilis bonitas Dei, quæ tam sublime charitatis opus, nostræ salutis causa perfecit. O salutaris esca, per quam filij hominum transeunt in filios Dei. O desiderabilis, ô sacer, & adorande panis, qui mentem reficis, cor hominis confirmas, & spiritum exhilaras. Hic planè est panis sapid⁹ seu manna cœleste, plenum spiritualibus delitijs, in quo nihil est asperum. Quid multis? In hoc dignissimo sacramento quicqnid vel cogitari vel desiderari potest, accipitur. Enimuerò sumitur hic verus Dei filius Iesus Christ⁹, verus Deus, & homo verus, semper vnum existens cum patre, & spiritusancto. Et quicquid demũ virtutis ac meriti Christus in vita, & passione sua exercuit obtinuitq;, id omne hic percipitur ab anima dignè præparata. Imò & paratus est dulcis Iesus cũctas has virtutes per pijssimam, & largissimam bonitatẽ suam donare nobis, perinde ac si ipsi eas exercitassemus.

Festinemus igitur omni studio expurgare corda nostra ab omni inquinamẽto peccati, atque exornare ea virtutibus, & operibus bonis, vt cibum hunc salutiferum semper accipere idonei simus ad æternam gloriam benignissimi creatoris.

Iesus in hortũ vbi capiendus erat venit, ibiq; ingentem mærorem, & angustiam ob imminentem passionem profert.

CAPVT II.

QVum itaque prope esset tempus, vt dominus Iesus ex hoc mundo transiret ad patrem, constituto iam ab eo (ceu patre fidelissimo) cum dilectis discipulis testamento suo, relicto videlicet eis præcipuo, & excellẽtissimo bono, quod cor ipsins paternum excogitare poterat, vtpote sacratissimo corpore in cibum, & precioso sanguine in potũ: hoc, inquam, opere peracto, & consummato, quum hymnum dixisset Deo patri, exiuit cum discipulis suis in montẽ Oliueti trans torrentem Cedron, vbi erat hortus quidam, quo sæpe orationis gratia conuenire solitus fuit cum eisdem discipulis suis. Aitq; ad eos: Sedete hic, vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem. Assumpsitq; Petrum & duos filios Zebedæi, Iacobum, & Ioannem, vtpote secretissimos, fidissimos, maximeq; dilectos quos haberet amicos suos: vt quibus gloriam diuinitatis suæ in transfiguratione ostenderat, etiã doloris sui in passione acerbitatem demonstraret. *Ioan. 1.* *Matth. 26.* *Ioan. 18.* *Marc. 14.* *Luc. 22.* *Matt. 26.* *Luc. 9.* *Matt. 17.*

Hic nunc adsitis, quotquot Deum diligitis: attendite, & videte, quanta fecit domin⁹ animabus nostris. Iã nunc aperitur

Colos. 2. ritur liber vitæ in quo relucet veritas, & omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ sunt absconditi, qui scatet doctrinis, & mysterijs abundat. Nunc planè speculum virtutum omnium cunctis manifestè proponitur. Nunc exhibetur immēsus thesaurus diuitis patrisfamilias: ex quo inopes, infirmi, et oppressi omnes largissimis exhilarantur donis: ita vt vnicuique liceat ex sacris Christi Iesu haurire visceribus quicquid sibi deesse intelligit. Copiosam namque profundunt gratiam: & vt largius fluerent, pluribus in locis scissa atque patefacta sunt. Nunc denique ignis ille, quem pater cœlestis misit in terram adeò accensus est, vt flamma cœlum contigerit, atque per intemperantem calorem suum frigidam terrā, & dura saxa emollierit perruperitq;.

Et reuerà quisquis deuota meditatione ad hunc ignem propius accesserit, incendium hoc euadere non valebit. Cuius enim vel saxeum cor nō liquescat, dū aduertit immensam Iesu Christi bonitatē, quanto ille erga nos viles terræ vermiculos desiderio teneatur, & quātoperè sitierit salutē nostram, exponens pro illa iuuenile ac elegans corp⁹ suum, & quicquid habuit.

Enimuerò nulla coactus vi, sed spōte sua ad locum proditori suo cognitum accessit, vt ab eo posset facilius inueniri. Vide hic ô fidelis anima, et inspice hunc strenuum Dauid: Deum ac Dominum tuum, quàm ardeat, quàm vehementer desideret inire certamen, & ponere animam suam pro populo suo, & domo Israel. Vide obsecro vt amore animatus, primus ad locum certaminis pro te dimicaturus accedat. Quia verò non nisi humilitate, charitate, orando, Matt. 25. & sustinendo certare statuerat: priusquā inuidi Iudæi cruentas manus suas in eū iniicerent, tātum in se cruciatum vltrò recipit, vt huic null⁹ possit dolor æquiparari.

Marc. 14. Luc. 22. Igitur vbi iam in hortum venerat, cœpit contristari, & mœstus esse, pauere etiam, & tædere: atque ex doloris interni vehementia extrinsecus membris omnibus miserabiliter contremuit. Et hanc ipsam tristitiam, infirmitatem, et perturbationem corporis sui, non erubuit confiteri discipulis suis, dicēs: Tristis est anima mea vsq; ad mortem.

Matt. 22. Duæ causæ cur Christus tanto dolore in horto affici voluerit. Eamus nunc, & videamus quænam sit tanti causa doloris. Et quidem multas ob rationes Christus ita contristatus est, sed nos hic duas tantum attingem⁹, quæ nos vehementius ad compassionē pariter, et amorem accendant. Prima ergo ratio nostra fuere grauia multipliciaque peccata, ingens ingratitudo, & quod tam eramus diuini timoris expertes. Ob ista sic doluit pius Iesus. Enimuerò, & legimus, et experientia probatum est, si quem Deus permitteret videre peccata sua, sicut ipse ea videt, mox præ dolore rumpendum cor illius, aut sensibus eum destituendum vbi aspiceret quanta iniuria, et contemptu affecerit creatorem ac redemptorem Deumque ac Dominum suum, & quam indignè ac turpiter deformauerit nobilem speciosamque animam suam. Et certè Christus omnia mundi pecata in se receperat, tantumq; pro illis vltrò sibi assumpsit dolorem cordis, ac si ipse ea perpetrasset. Et quia per diuinam cuncta perspicientem sapientiam suam, vniuersa quæ vnquam facta sunt, & deinceps fient peccata, cernebat, simulq; aspiciebat cōtemptum, & iniuriam, quæ per hæc cœlesti patri suo erant irroganda: quis iam vlla possit ratione comprehendere, quantum hinc mœrorem, dolorem q; persenserit? Semper enim cum vniuersis viribus suis honorem patris, & salutem animarum sitiebat. Hac igitur de causa tantum Christus dolorem & mœrorem in passione suscepit, quātum salua vita sufferre potuit. Neque enim (vt Iudæi solebant) vestimēta scidit in argumētum doloris sui quo mordebatur, sed omne perrupit corpus suum, ita vt sudor sanguineus ex cunctis membris illius, præ nimia angustia, & tremore, velut humor ex vua fortiter pressa erumperet. Et vt ostenderet nobis, mœrorē hunc interiores absumere medullas animæ suæ, mortis correptus angorib⁹ dixit: Tristis est anima mea vsq; ad mortem.

O ineffabilis bonitas Christi Iesu. O amor incomprehensibilis. Gaudium cœli propter nos ad mortem vsq; mœrore afficitur: quodq; nos voluptate deliquimus, ipse Iesus lætalib⁹ voluit cruciatibus expiare. Enimuerò vbi attēdit

quid

quid peccando perdideramus, & quid eramus meriti, cuncta illius viscera cõpassione mota sunt. Et sicut aliquis benignissimus parens mortem dolet vnigeniti sui, sic ille miseriam & infœlicitatem nostram doluit. Ob idq; tantam sibi assumpsit afflictionem & mœstitiã, quæ totius mundi peccatis præponderaret, quæq; non solum vires omnes elegantis & delicati corporis sui excederet, sed ad mortem vsq; angeret animam suam. Quis hic sine compunctione & lachrymis intueri possit amabilem illum Ioseph, nos fratres suos, qui in ipsum peccauerimus, amplexantem, singulos nostrum osculantem, plorantem super singulos, & peccata remittentem, imò ea omnia in seipso cum dolore punientem? Ita nos ille dilexit.

Secedens ergo paululum à discipulis suis, posuit genua, & pronus cadens in terram, humiliter, feruenter, longanimiterq; precatus est. En potens ille Dominus, cui omne genu iure curuatur, vt pauperrimus homo, imò vt peccator quispiã iacet vultu terræ affixus, & à patre derelictus, vt nos patri reconciliet. O anima mea, & vos omnes qui diligitis Deum, venite, contemplemur oculis cordis saluatorem nostrũ in magna spiritus angustia constitutũ, & alta suspiria ex imo pectore trahentem consideremus, vt hic portauerit omnia peccata nostra, & quam grauiter pro nobis afflictus sit. Non simus ingrati dulcissimo amatori nostro, qui tam cruciabiliter desudauit in opere salutis nostræ.

Altera doloris Iesu causa. Altera causa doloris Christi fuit, quod præuidebat horribiles, ac immanes cruciatus omnes, quos mox perpessurus erat: idq; tam perfectè ac si iam præsentes sensisset. Et quia reuera homo erat instar aliorũ passibilis, tenera ac nobilis complexio eius, supra quàm vllus capiat humanus intellectus, vehementer hinc exhorruit: ita vt extrinsecus membris omnibus contremisceret, & intrinsecus ad mortem vsq; tristaretur. Iam enim susceperat damnatum redimere hominẽ, et vniuersum soluere debitum: ideoque pater cœlestis & iustus iudex exactã cum illo iniit rationẽ, aperiens illi antiquum rationarium codicem debita mortaliũ continentem, in quo perspicuè vniuersa vidit mundi peccata, simulq; precium incõparabile quo hæc erant debita exoluenda.

Igitur ipse saluator noster Iesus Christus secundum spiritũ optabat, vt cuncta in se perficerentur, quæ ab æterna Dei sapientia, & consilio spiritus sancti decreta & præfinita erant: at caro tota exhorruit ad mortis acerbitatẽ. Spiritus quidem vnitus & subditus Deo erat, paceq; fruebatur, sed sensitiua natura ac portio omnino imbiberat imagines amaritudinum passionis imminentis, eratq; turbata & anxia supra modũ. Apparuit autem illi angelus de cœlo, *Luc.22.* confortans eum in hac spiritus & carnis concertatione. Et ipse quidem quũ esset totus viuidus ac ætate iuuenis, omnium quos vnquam terrarum orbis habuit multo pulcherrimus atq; amabilissimus, tantam hic luctam sustinuit, tantaq; vi ipsam naturam sensitiuam in horribiles cruciatus consentire coegit, vt præ nimio labore cruentus sudor ex omnibus illius membris erumperet. Etenim ob orationis feruorem & metum, ac horrorem mortis, sanguis eius ad cor confluxerat: tum vero amor validus, & ardens desiderium paternum exequendi voluntatem, nosq; redimendi, ceu malleus quidam aut vis ingens accedens, vicit timorem illũ & sensualitatem, sanguinemq; fortiter expulit, ita vt in hac præclara victoria, ex subita violen[ter] sanguis è poris omnibus nimio labore patefactis, abundè cum alio sudore erumpens, deflueret in terram.

O quis doloris huius magnitudinem & acerbitatem capere queat? O quantis angustiis concutiebatur dulcissimum cor saluatoris? Quas pœnas, quos cruciat⁹ in hoc timoris et amoris prelo sustinuit? Nã timor quidẽ infernè, amor autẽ supernè illud cõprimebat. O quantopere rationalis natura cõpatiebatur portioni sensitiuæ sic oppressæ? Quàm fideliter tanquam aduocata pro illa obsecrabat: Pater (inquiens) si possibile est, *Matt.26.* transeat à me calix iste? Rursumq; tanquam optima conciliatrix cum spiritu dicebat: Pater si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Quasi diceret: Iam tu pater explicuisti mihi, quanto precio debitũ humani generis sit redimendum, à quo certè tenera natura mea tota abhorret, pauci,

& contremiscit: attamen desiderium quod habeo implendi voluntatem tuã & hominem redimendi, prorsus superat me. Itaque accipio conditionem & ratum habeo quod exigis. Et ecce roseus hic sanguis meus, quem modò effudi, arrabonis sit, atque eius generis pecunia reliquum omne debitũ exoluam. Fiat voluntas tua. O qualis hæc resignatio? quæ sui oblatio? quis hic amor? Planè Dominus Iesus charitate carnem vicit & sanguinem. Quis fructum, vtilitatem & sempiterna bona cogitare sufficiat, quæ nobis ex hoc verbo maximè salutifero nata sunt, puta: Fiat voluntas tua? Nam isto verbo filius Dei nos à patre æterno mercatus est: ita vt iam inde ab huius prolatione verbi, pater cœlestis antiquas posuerit inimicitias, & nos in filios suos receperit. Venite iam deuoti omnes, & quotquot estis bonæ voluntatis, qui in virtutibus proficere desideratis: Venite, inquam, contemplamini hic speculum virtutum perfectionis viam: sequimini dominum vestrũ, iisdem ingredimini vestigiis, quib⁹ vos ille præcessit. Discite, discite hic propriã abnegare voluntatem, & exequi diuinam: discite sensualitatem vincere, & eam in spiritus redigere seruitutem.

Iam porrò videamus liquescentibus cordibus, quemadmodum amabilis dominus, vbi diutissimè pro nobis patrem precatus fuisset, tandem ve[illegible]andum caput suum leuauit è terra, & [illegible] oratione surrexit. O quàm male affecta erant omnia illius membra ex tremore & ingenti angustia, quam ibi perpessus fuit? Facies eius grauissima, ex feruore orationis inflammata erat, & sudore perfusa madebat. Oculi lachrymis intumuerant abundabantq́; Hinc ergo venit ad discipulos suos, & eos benignè alloquens, ait: Dormite iam, & requiescite. Vide immensam benignitatem domini. Non durè illos reprehendit: sed patienter eorum tulit pigritiam & infirmitatem. Vide etiam vt fidus pastor solicite curam gerit, & orat pro ouibus suis. Dominus vigilat seruis dormientibus. Solus certat, vt ipsi maneant illæsi. Seipsum lupis exponit agnus innocens, vt oues suæ euadant immunes à morsibus eorum. Reuerà in finem dilexit eos. Marc. 14.

Deinde iam excitauit illos dicens: Sufficit, eamus: en qui me tradet, prope est. Cogita nunc, ô anima mea, te esse cũ Christo in horto, & hæc illum tibi verba dixisse. Itaque surge à somno vitiorum, & à somno corporis ac fallacium oblectamentorum, arreptaque viriliter cruce pœnitentiæ & afflictionum, sequere Christum dominum tuum: simulque cum ingenti compassione & intimo amore conspice miserabilem ac deformem figuram saluatoris tui, cogitans te esse causam passionis eius. Expende diligenter, quãta fuerit interna animæ illius angustia ex signis externis maximè afflicti corporis. Adora illum & gratias age. Venite & vos quotquot Deum amatis, simul procidamus coram domino: & si sanguineas lachrymas fundere non possumus, saltem aquam stillent oculi nostri. Quod si ita duri sumus, adeoq́; lachrymarum vena nobis obstructa est, vt nec oculis flere possimus: saltem corde & desiderio ploremus, sanguineumq́; illius sudorẽ offeramus pro lachrymis, quas non habemus, quasq́; præ cordis duritia fundere non possumus. Ioan. 15. Matth. 26.

Iesus hostibus suis pergit obuiam.

CAPVT. III.

SCiens deinde dominus Iesus proditorem suum Iudam aduenisse, stipatum caterua hominum impiorum, sanguinem suum sitientium, qui ipsum tanquam latronem cõprehendere venerant cum laternis, gladiis, fustibus, & ingenti armorum strepitu: ceu agnus innocens, pleno cum affectu, & ardenti dilectione benignissimè eis perrexit obuiam. Ioan. 18.

Attende nunc, ô anima mea, interioribus oculis immensum amorem saluatoris tui. Vide quantopere sitiat redimere te. Aspice, vt cor illius velut olla feruens intra ipsum ebullient. O dulcis Iesu, vnicum solatium cordis mei, vbi iam est timor, qui te paulò ante inuaserat? Vbi graues gemit⁹? vbi tremor anxius? vbi horror ingens mortis? Quũ adhuc procul abessent hostes, ad mortẽ vsq; tristabaris & sanguinem sudabas: iam quando in oculis sunt inimici tui instar leonum rugientes, quo fundant innocentem sanguinem tuum, nihil times, nihil trepidas, sed metus omnis

procul

procul abscessit. Venit proditor tuus cum turba hominum sanguinariorum: & illis procedis obuiam. O bone Iesu, ô dulcis amator hominum, quid hoc est? Quis amor cor tuũ absorbuit vt ad mortem, ceu ad nuptias properes, hostibus perinde vt amicis obuiam procedas? O clementissime Deus, quem non hæc tãta charitas incẽdat? Quis ego sum, vt tu Dominus dominantium, rex cęli terręque imperator, pro me vili terræ vermiculo, tam vltro teipsum ad mortem & in ipsas crudelium hostium tuorum manus offerres?

Ipse ergo fõs inexhaustæ pietatis Iesus à Iuda ingratissimo minimè se auertit, quum non vereretur ille osculũ petere sacri oris sui: sed ipsum dulce & amabile
1.Pet.2. *Matth.26.* os suũ (in quo dolus nõ fuit) adspurcissimum os illius malitia abundãs, suauiter applicuit. Quin & verbis eũ amicabilibus aggressus est, dicens: Amice, ad quid venisti? ac si diceret: Itáne de te meritus sum Iuda? Nũ peccaui in te, lauãs pedes tuos, curuans tibi genua mea, reficiẽs te corpore & sanguine meo? Amice ad qd venisti? Adeóne triginta me argẽteis viliorem habes? Cur à me auersus es, qui apostolat⁹ te titulo honoraui, in delitijs enutriui, & tanquam propriũ filiũ meũ
Iere.2. solicite instirui? Quare me dereliquisti fontẽ aquæ viuę, & coniunctus es seruis diaboli? Cur declinauit ad auaritiã cor
Coloss.2. tuum, & me summum ac perenne bonũ reliquisti, vilissimo me precio vendẽs, qui oẽs in me habeo sapientię ac sciẽtiæ thesauros abscõditos, qui cœlũ terrãq; locupleto & impleo? Amice, ad quid venisti? Ad teipsum quæso intro conuertere, in teipsum paulisper descende, redi ad cor tuum, vide quò deueneris, aduerte quid feceris. Etiam nunc tibi patet gratia mea: tantùm cum dolore ad me reuertere, & ego suscipiam te.

Quis iam vltrà lachrymas cohibere queat, tam ineffabilem Christi erga proditorem suum attẽdens benignitatem? Quis iã desperare ausit de misericordia Dei? O Iesu dulcissime, si traditori, si inimico, si nequam & infideli seruo, tam fidelis, amabilis, & ex animo bene affect⁹ fuisti, adeoque eum reuocare & saluare laborasti: quid ergo charis facies amicis tuis, qui ex toto corde te quęrunt, sitiũt, & diligunt? O anima quæcunque es impatiens, sæua, & vindictæ appetens, quæ- *Nota cõtra cordis auersionem.* que vnico verbo ad itam & contumeliosa verba, atq; ad tui vltionem expetendam commoueris, artẽde quæso vti Christus non dedignatus sit alloqui vilissimum proditorem suum, eumque amicum dicere & dulciter osculari. Tu verò præteris proximos tuos, eis loqui contemnens, talique dedignatione tua ad odium eos inuidiamque prouocas, sicq; animas illorum perdis, quos amicabili aspectu & suaui verbo placare & ad charitatem mouere posses.

Deinde Christus etiam cæteros ini- *Ioan. 18.* micos suos amicè admodũ affatus est, dicẽs: Quem quæritis? Iesum Nazarenũ. Dicit ei Iesus: Ego sum: Quod quũ dixisset, abierunt retrorsum & ceciderunt in terram. Hic exclamans Augustinus, *Augustinus in Ioãnem tracta.112.* dicit: Vna vox dicentis: Ego sum, tantã turbam odijs ferocem, armisque terribilem sine telo vllo percussit, repulit, strauit virtute diuinitatis latẽtis: (Deus enim latebat in carne) quid iudicatur⁹ faciet, qui iudicãdus hoc fecit? Quid regnaturus poterit, qui moriturus hoc potuit? Hæc Augustinus. Post hoc signum, iterum eis surgendi fecit potestatem, ipsos quasi à morte suscitans, dixitq; secũdò ad eos: Quem quæritis? illi autẽ dixerunt. Iesum Nazarenum. Respondit Iesus: Dixi vobis, quia ego sum: Ac si diceret: Paratus sum implere voluntatem patris mei, & offerre meipsum hostiam viuam ad honorem & gloriã patris, pro salute hominũ. Paratus sum antiquũ illud hostis maligni delere chirographũ sãguine meo, & hominẽ ab æterna morte redimere. Certè pontifex vester vaticinatus est, necesse esse, vt vnus mo- *Ioan. 11.* riatur homo pro populo, ne tota gẽs pereat. Ille ergo homo ego sum. Ego, ego sum agnus ille innocens pro salute populi offerendus. Ego sum quem quæritis. Capite me, rapite me, ligate me, ad mortem quoque ipsam ducite me. Cæterum hos finite abire. Nulla vobis in discipulos meos facta potestas est: in me solum potestis desæuire. O amor ineffabilis. O verè bonus pastor. En vt in finẽ dilexit ouiculas suas, opponens se pro illis luporum dentibus.

Iesus capitur, Ligatur, Impiè tractatur, Annam ducitur, & à Petro abnegatur.

CAPVT. IIII.

TVnc verò ingenti cum ferocitate cœperunt Iesum, & velut canes in innocentem agnum cruentos vngues crudelissime infixerunt. At ipse Iesus lenibus eos verbis blandè compellauit, dicens: Tanquam ad latronem existis comprehendere me. Quotidie eram apud vos in templo docens, & non me tenuistis: Sæpe quidem & capere me & occidere desiderastis, sed nondū venerat hora mea. Iam verò adest hora illa & potestas tenebrarum: explete iam sitim & ferocitatem vestram in me.

Luc. 22. Matt. 26.

Tunc discipuli omnes relicto magistro suo inter manus impias furentium Iudæorum, fugerunt. O quis iam cogitare sufficiat, quantam afflictionem, cōtemptum, & ignominiam feroces illi amabili domino irrogarunt. Et licèt ea quæ hic passus est Dominus, non ita apertè ex verbis Euangelistarum perspiciantur, subtiliter tamē colligere & elicere ea possumus ex verbis illis euangelicis, quibus ipse dominus Iesus de beato Ioanne Baptista ait: Fecerunt in eum quæcunque voluerunt: ac mox de seipso subiunxit: Sic & filius hominis passurus est ab eis. Et quis æstimare possit, quænam in eum machinati sint, si fecere quicquid illis placuit? Quid enim (quum ira essent feruidi) eos non fecisse putamus? Nulla mens capere valet, quàm inhumaniter benignissimum dominū tractauerint: vtpote tam diu quesitum, & expectatum ad mortem, cui tot iam minas intulerant. Tyrannico prorsus & crudeli animo agnum innocentem inuaserunt, cuius sanguinē ardentissimè sitierant. Quicquid veneni, acerbitatis, iræ, malitiæ, & ferocitatis ex multo ante tempore in corde congestum fouerant, iam cumulatim in ipsum euomuerunt. Alius quidem capillos, alius barbam vellebat. Hic pectori, ille collo manus iniecit. Iste in amabilē faciem, alius in caput sanctissimum pugnos impingebat: quidam manus benedictas durissimè colligabant. Quis explicet quot blasphemias, quot cōtumelias & exprobrationes, quot fœda, probrosaq; cognomina dulcis domin⁹ audire coactus sit? Nesciebāt plane, vt suæ ... ipsum satisfacerent malitiæ, quibus probris & cruciatibus in eum desæuirēt. Quāuis enim quicquid fallaci & tyrannico corde cōcipere possent, in ipsum exercerent, nec sic tamen sitis eorū sanguinaria explebatur: plusq; multo affectu & desiderio, quā opere faciebant. Quantò namq; virulentus eorum animus plus nequitiæ malitiæq; euomebat, eò magis ardebat fraudē fallaciamque moliri. Et quia dominus supinos eos deiecerat in terram, præ nimio furore & ipsum vicissim supinum iactabant in terram: insidentesq; diuino pectori illius, sacratissimam faciem & os venerandum dirè contundebant.

Matt. 17.

Vide hic obiter vt singuli penè passionis Christi articuli instar mortis, acerbi fuere. Respice nunc, ô anima mea, oculis cordis dominum & creatorem tuū, cuius celsitudinē angeli mirantur, quā nimium abiectus & humiliatus est propter peccata tua. Admirare hoc, contremiscens. Vide, & diligenter rimare vti altissima illa maiestas pro te immensa vilitate, sese deiecerit, & quasi annihilauerit. Maximè verò expende amorem illum ardentissimū, ex quo istud facere voluit: quandoquidē ille solus fuit in causa cur id fecerit. Attende etiam duritiam & dissolutionem tuā, quod tam parū rimoris habes: simulq; erubesce, quod tam pro nihilo ducis peccare, & tam facilè te ipsam damnationi exponis, quam Christus tam immensis cruciatibus tantoque labore redemit.

Acerbitas passionis dominicæ. Amor nostri Christum tanta pati coegit. Attende ingratitudinem tuā.

Deinceps corde afflicto & flentibus oculis contuere, vt inclementes illi dominum gloriæ pedibus conculcarunt, quod nimirū per prophetam queritur, dicens: Circundederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me. Et, Circunderunt me canes multi: Supra dorsum meū fabricauerūt peccatores, prolongauerunt iniquitatē suam. Ego autem sum vermis & non homo, opprobrium hominū & abiectio plebis. Nunquam latro aut scelestus quispiam tam crudeliter tractatus est aut turpiter deformatus, vt Iesus Christ⁹ filius Dei, cui nulla vnquam peccati macula adhæsit.

Psal. 21. Psal. 21. Psal. 12.

O dulcis Iesu, amabilis Domine, quò præ nimia præssura cor meum vertam, ignoro, dum attendo, quàm indigna & acerba pertuleris propter peccata mea. Et quis tā ferreo sit pectore ac frigido corde, quē hic amor Redemptoris nostri

ſtri non accendat? Vt nos à poteſtate Satanæ & tartareis flammis liberaret, ac ſine pœna ad cœleſte perduceret regnum, pœnas nobis debitas ipſe luit. O Deus miſericordiſſime, quam tibi reddemus vicem pro iſta ineffabili gratia & charitate tua? Multum quidem prius mirati ſumus, quod te ad humanæ naturæ noſtræ ſuſceptionem deijcere, & in præſepi collocari voluiſti, ſed dum conſideramus humilitatem paſſionis tuæ, in qua tanquam abiectus vermiculus conculcari non dedignatus es, iam præ admiratione deficimus.

Matt. 26. Quum ergo Saluator noſter vti dictum eſt, tam crudeliter vinctus eſſet, & ab impijs illis tam mirandum in modũ abduceretur, diſcipuli nimio timore perterriti, dilectum magiſtrũ ſuum, in fugam verſi, reliquerunt. Sed ô quantus eos dolor inuaſit, quum ad cor reuerſi ſecum penſarunt, quod tam fidelem magiſtrum ac dominum ſuum tam infideliter deſeruerant, in maxima neceſſitate conſtitutum. Nam ignita illa & penetrantia verba, quæ Chriſtus in cœna & in via illos commonens, dixerat: adhuc ceu viui carbones in eis ardebãt. Quamuis enim ab igne iam ſe disiunxerant: attamen tanquam qui recentes ab ipſo igne venerant prorſus calebant, & radij lucis adhuc in eorum micabant pectore. Et licèt Chriſtus per prouidam ſapientiam ſuam parumper ab eis corporaliter diſceſſiſſet, interiora nihilominus veſtigia ſua & ſigna viſitationis ſuæ, quæ ſunt lachrymæ compunctionis & gemitus, in eorum cordibus reliquerat. O quantis anguſtijs preſſi ibant, fundentes vbertim lachrymas? O quoties flentibus oculis gemebundi in cœlum ſuſpiciebant? Quàm miſerabiliter vlulabant conquerentes dolorem ſuũ, manusq; comprimentes, vt orphani & oues errantes abſq; paſtore? Quam fortiter ſua tutudêre pectora, dicentes: O magiſter benigniſſime, ô dulciſſime pater, ô ſuauiſſime Domine, qui nos tot dies in delitijs enutriſti, & tanquam filios proprios ſolicitè cuſtodiſti, ſtudioſe rexiſti, ſapienter inſtituiſti, ac velut cor tuum fideliſſimè dilexiſti. Quomodo tam turpiter à te receſſimus? Quomodo ita fugimus? Cur te deſeruimus? Cur tibi ad mortẽ vſq;, vti dixeramus, non adhæſimus? O quoties interim oculos retorſerunt ad magiſtrum ſuum, quem tam ferociter & cum tanto ſtrepitu ad mortem duci videbant? Quoties ſecum ſtabant animi dubij, vtrum ad ipſum redirent, vel non? Quomodo certabat in eis timor & amor? Sed erat hæc permiſſio diuina, Deo ordinante vt ita fieret, quo ſcripturæ implerentur.

Cæterùm dulcis Ieſus iam in medijs hoſtium verſans manibus, ne tum quidem benignitatẽ ſuam auertit ab impijs illis, curata piiſſimè abſciſſa auricula vnius ex miniſtris Iudæorum. Attamen tanta hæc eius bonitas & potentia in perfidos illos declarata, eorum ſaxea pectora emollire non potuit. Ioan. 17.

Hinc iam ipſum crudeliſſimè ligatũ ad Annam duxerunt. O quis referat quas iniurias, quantam crudelitatem, quem denique contemptum illi hac intulerint in via: quot eum verberibus affecerint, quot in eũ blaſphemias euomuerint, quoties eum veneranda barba protraxerint, quoties pedibus eum à tergo protruſerint, pugnosq; impegerint: quantopere demũ properauerint, vt eũ quantocius principi adducerent ſacerdotum, ac deinde neci traderent, Nemo prorſus tanta cogitare poteſt, quin plura in illum fecerint: quandoquidem, ſicuti ſcriptum eſt: Fecerunt illum quæcunque voluerunt. Attende nunc ô anima mea, quàm miſerabiliter dominus & creator tuus, ab impijs illis vallatur ac ducitur, haud ſecus quam latro quiſpiam & morti obnoxius, aut homo ſceleratus. Et tamẽ in omni hac perſequutione, erga homines patiens, erga patrem gratiſſimus perſeuerauit. Cogita quæſo qualis hæc ei, & quàm moleſta nox fuerit. Atqui hanc ipſam tam horribilem & triſtem noctem, propter te ſponte aggreſſus & perpeſſus eſt. Igitur adduxerunt eum ad Annam. Ioan. 18. Matt. 17.

Videamus nunc ſed multa cum compaſſione, quàm humiliter potens ille dominus ſteterit illic vinctus, demiſſis oculis, virgineo ſuffuſus pudore, amabiliſque aſpectu, corã inflato illo peccatore Anna, ab eodem iudicandus, ipſe, cui poteſtas omnis & omne iudicium à patre delegatum eſt. Itaq; pontifex Annas fallaciter eum percontatus eſt de diſcipulis & doctrina eius, vt ex verbis Matt. 26. Ioan. 5.

ipsius occasionem aliquam eum condemnandi subdolus caperet. Sed Christus Dei sapientia fraudem intelligens pontificis, de discipulis quidem ea vice subticuit, quum nec posset quicquam magnopere laudandum tunc temporis de ipsis proferre: sed quod ad doctrinã suam attinebat, prudenter & sapienter illi respondit, dicens: Ego palam loquutus sum mundo, ego semper docui in synagoga & in templo, quo omnes Iudæi conueniunt. Quid me interrogas? Interroga eos qui audierũt quid loquutus sim ipsis, ecce hi sciunt quid dixerim ego. Cumq; hæc dixisset, vnus assistens ministrorum, homo impius et perfrictæ frontis, horribilem dedit alapam Iesu, dicens: Sic respondes pontifici? Excepit alapam illam benignissimè agnus mansuetus, nec faciem contraxit in rugas, non excanduit ad iram, non linguã laxauit ad contumelias, nec manus extendit ad sui capiendam vltionem, sed mansuetè respõdens ait: Si malè loquutus sum, testimoniũ perhibe de malo, si autem bene, quid me cædis?

1. Cor. 1.

Ioan. 18.

O Iesu, agne mansuetissime, quis nimiam benignitatem & patientiã tuam absq; lachrymis commemorare queat, quòd gratiosam faciem tuam, in quam angeli desiderant prospicere, tam crudeliter à vilissimo seruo verberari permisisti? Et tu anima superba, aspera, & impatiens, quæ vno perturbaris verbulo, habe passionem Christi pro vitæ tuæ speculo: disce ab illo quia mitis est & humilis corde. Contemplare omnem eius passionem, & ne semel quidẽ motum cũ fuisse reperies erga hostes suos, sed potius omnem benignitatem verbo, aspectu, & opere eis exhibuisse. Tam enim amicabilis & tam dulcis est Dominus, vt nesciat inimicis aliud quàm amorem & amicitiam impendere. Osculatur proditorem, se capere volentis sanat auriculam abscissam: orat pro se crucifigentibus: imò illorum ipsorum peccata & duritia, grauiori eum cruciatu afficiebant in corde, quàm pœna exterior quam sustinebat in corpore.

1. Pet. 1.

Matt. 11.

Sequutus autem erat Dominum Petrus, sed quum imponeretur ei quod ex numero esset discipulorum Christi, ter eum negauit, & vnius fœminæ verbo deiectus atque superatus est, qui sibijpsi confidens, & animose supra naturæ fragilitatem de se præsumens, dixerat: Domine, paratus sum & in carcerem & in mortem tecum ire. Nimirum amor & ardens desiderium, animum illius vltra vires eius extulerat, adeoque exexerat cor illius, vt humanæ obliuisceretur fragilitatis suæ. Cæterùm tentatio totum hoc inuertit: iamq; sibi derelictus discebat, quod in feruore illo positus agnoscere non potuit. Certe ipse diuus Petrus quamdiu cũ domino erat, nec mortem, nec hostes, nec arma extimuit (satis enim audenter in hostes sese iniecit, eos gladio cædens) at vbi Dominus faciem ab eo auertit, vnius fœminæ verbo deiectus & superatus est. Nimirum hoc est quod Dauid ait: Auertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. Tunc verò Christus misericordia motus, oculos gratiæ suæ cõuertit ad Petrum: qui ad se reuersus, cogitare cœpit hæc sibi à Christo fuisse prædicta, vtpote quod ante galli cantũ, ter eum negaturus esset. Atq; ita tactus dolore cordis intrinsecus, foras exiens extra consortium peccatorũ, per quos ad casum & culpam pertractus erat, fleuit amarè.

Matt. 26.
Marc. 14.
Luc. 22.
Ioan. 18.
Ioan. 13.

Psal. 29.

Luc. 22.

Videamus nunc quãtus mœror pijssimum Christi cor inuaserit, quum videret strenuissimum caput discipulorum ita miserè victum. O quàm omnia illius viscera compassione & misericordia mota fuere, ob infirmitatem & lapsum discipuli sui. Sed citò eum eripuit ex potestate Satanæ, erigens illum per præuenientem gratiam suam. O quam benignè etiam respexit eum oculis gratiæ suæ, permittens radios diuinæ lucis suæ micare in obscurũ fundum illius. Vndè factum est, vt Petrus ilico ad se reuersus, in suum se fundum recipiens culpam suam agnosceret, & acerbè lugeret, statimque ad primum gratiæ factum à filijs tenebrarum auersus, ad lucem sese præeuntẽ conuerteret. Quamuis enim ex diuina permissione, per infirmitatem ceciderat, attamen resignatus erat Deo, propriamque funditus abnegarat voluntatem, & Domino se totum dediderat, adeoq; illum elegerat, & corde complexus erat, vt iuxta desiderium & affectum nihil eum posset ab illo separare. Et licèt posteà deficeret

in

in opere,bonum tamen illius propositum & desiderium erat. Hic igitur beatus Petrus vnico nutu Dei, & semel ab eo respectus,tanta cũ celeritate ab omni turbatione & auersione tam fortiter se conuertit ad Deum,vt is cum reciperet in gratiam, peccata remitteret, & in amore stabiliret. O Iesu benigne, quàm fœlices sunt illi quos ita respiciunt oculi tui, quos sic micantibus illustras radijs diuinæ lucis tuæ, vt & fundũ suum perspicere,& vitia sua agnoscere queãt? Quàm citò illi conuertuntur? Quàm celeriter frigida illa & dura corda emolliuntur,accenduntur, amore liquescũt, & fluunt lachrymæ,dicuntq; Domine, quid me vis facere? Certè mirum non fuit lugere Petrum amarè: magis autem mirandum est,non crepuisse præ angustia & tremore cor illius, quum Dominus sua eum peccata fecit intueri, cerneréque quantũ dilecto suo magistro contemptum & iniuriam irrogasset. O qui sic vel semel suum posset fundum inspicere.

Act.9.

Iesus ductus ad Caipham cõdemnatur, Conspuitur, Caditur, Velatur & miserabiliter affligitur.

CAPVT. V.

Ioan.18. Matt.26.

DEhinc Annas Iesum ligatũ misit ad Caipham, qui anni illius pontifex erat summus: apud quem conuenerant principes sacerdotum, scribæ & seniores Iudæorum, qui omnes vehementer desiderabant Christũ neci tradere,& innoxium illius sanguinem fundere: visoque eo haud secus exultabant,quàm leo capta præda quam deuorare queat.

Sequere nunc, ô anima mea, sponsum tuum, qui vt te sibi sponsam desponderet, omnem hunc laborem & cruciatũ perpessus est. En traditur iam in manus hostium suorum crudelium, & sanguinem eius sitientium Iudæorũ, qui nõ cessabunt donec eum crucis patibulo affigant. Aspice nunc speciosam eius faciem, eamq; imprime cordi tuo: nam post paululum nec species illi vltra erit neq; decor. Aduerte quæso lugubrem hanc processionem: aduerte quàm inhumaniter sæui illi agnũ mansuetissimum duxerunt,& (quod firmiter credere possumus) vt filij diaboli, pleni inuidia & ferocitate, ita fecêre vt eis suggessit atque persuasit pater eorũ Satanas. Et quia in Annæ domo paulisper quieuerat, viresque resumpserat, nunc denuò benignissimũ dominum in via vexarunt,irriserunt, nec non sæpius barba veneranda crinibusque protraxerunt, cæciderunt, pedibus protruserunt,& humi iacentem propulerunt: & quicquid demum contumelia, irrisionis, molestiæ, & iniuriæ excogitare poterant,in ipsum abundè congesserũt. Recogitemus nunc in cordibus nostris quo angore correptum erat cor dulcis Iesu,quàm lassum corpus, quàm male affecta cuncta illius membra ex omni hoc graui cruciatu, & præpropera Iudæorum festinatione. Neque enim in omni hac angustia & pressura, vel tantillũ ei dabatur spatij, quo respirare semel aut spiritũ capere potuisset: at nihilominus agnus innocens semper patiens fuit,totumq; se illorum tradidit ferocitati. Cuius iam à lachrymis cor abstineat,hunc illius amorem, humilitatẽ, & patientiam attendens? Quis nõ compassione tangatur,& grauiter ingemiscens in cœlum vsque se reum clamet, dum considerat se causam esse tam immanium dolorum domini sui? Itaque tali cum crudelitate dominum Iesum ad Caipham adduxerunt,quò principes & præcipui Iudæorum, vt filij diaboli ex instinctu patris sui, confluxerant. Et quia in Satanæ nomine conuenerant effundere innoxium Christi sanguinẽ: ideo malignus ille in medio eorũ erat, intus eos ad omnem crudelitatem malitiamque instigans.

Attende nunc ô anima mea quàm humiliter rex gloriæ manibus illic ligatis steterit, oculis demissis,miserabili ac deformi ex verberibus facie, casta verecundia,ac sitibundo affectu & desiderio acerbum potandi calicem. Animaduerte etiam quomodo cruenti illi, toruo nimis aspectu & terribilibus oculis considerauerint & inspexerint eũ, aperuerintque super eum os suũ sicut leo rapiens & rugiens, & frenduerint super eum dentib9 suis,acuentes linguas suas sicut serpentes. Psal.11. Psal.34. Psal.139.

Ah quis sine cordis dolore videre agnum innocentẽ,stare solũ inter ferocissimos illos lupos,posset? O quàm ira ferucbant sæua illorũ pectora? Quantopere

noctẽ intulere, ante extremi iudicij diē nō fore manifestas. Vndè deuoti quiq; qui in d[illegible]nica se cupiūt passione exercere, aliquid ad honorem occultorū illorum Domini cruciatuum facere deberent, eosdemq; patri cœlesti (cui vtique bene noti sunt) pro suis occultis & ignotis offerre peccatis.

Nunc igitur ô anima mea & quotquot Iesum diligitis, eamus cum interno dolore visum, quantis in angustijs & afflictionib⁹ ipse dulcis Iesus tunc erat. Cuius cor à lachrymis sibi temperet, dominum gloriæ, cœli regem tam turpiter tractari videns? Vidimus eum (inquit propheta) & non erat ei species: & nos reputauimus eum quasi leprosum, & percussum à Deo, & humiliatū. Scindant verba hæc cor tuum ô anima mea, statuasq; modò formā hanc siue imaginem maximè afflictam ob oculos ipsius cordis tui: eamq; tam miserandam fuisse intellige, vt propheta ille illuminatus nullis eam potuerit verbis exprimere, sed leproso eam comparat, cuius nemo non exhorret aspectum. Quandoquidem amabilis Christi vultus adeò ex plagis intumuerat, & sanguine obductus, phlegmatib⁹ repletus, vnguiumq; laceratione dissectus erat, vt non esset illi species hominis neque decor. Penetret passio ista cor tuum ô anima mea, inflammet te ingens charitas quæ hæc operata est. Et quid oro factura fueras, si coram illic adfuisses, vidissesque tantum contemptum & tantam afflictionem inferri domino tuo? An non ex ardenti amore in illius irruisses amplexus, deformemque eius faciē tuis abluisses lachrymis, & amanter osculata fuisses? Nónne verbis maximè amicis & consolatorijs quæ quidem excogitare potuisses, eum fuisses affata dicendo. O dulcis Iesu, amabilis domine Deus meus, iam amplius ferre non potest cor meū, quòd ita te persequūtur, despiciunt, & inhumaniter tractant impij isti. Iam ipsum cor meum præ dolore scindetur, si te diutius in his miserijs videro. O Iesu, spes, solatium & amor meus, quem diligit anima mea, quis mihi det vt ego pro te patiar? Nō enim tu peccasti sed ego. O pulcherrime & speciosissime inter filios hominū, quomodo ita deturpatus atq; deformis effectus es? Certè propter peccata mea factus es opprobrium hominum & abiectio plebis. An non, ô anima mea, his dictis, Dominum tuum brachijs complexans descenderes, hominesq; impios reprehenderes, dicens: Quæso, tanta crudelitate in Filiū Dei, regemq; gloriæ debacchari nolite. Me potius rapite quæ peccaui & morte digna sum: in me sputa congerite, me irridete, me pugnis atterite: in me denique omnem furorem vestrum explete, tantùm vt Iesum Dominum meum missum faciatis.

Isaia. 53. (margin, beside "piter tractari videns")

Isaia. 53. (margin, beside "decor. Penetret")

Psal. 44. (margin, beside "hi det vt ego pro te patiar")

Psal. 21. (margin, beside "peccasti sed ego")

Erubesce hic ô homo superbe, & vile stercus, qui tibi aliquid esse videris, oblitus cinerem, lutum, & ipso quoque nihilo te minus esse. Aspice vt Filius Dei ob peccata tua humiliatus est, vt gloria cœli, tui causa contempta & nihili ducta est. Aduerte vindictæ cupide, inflexibilis, crudelis, & impatiens, sed terræ puluis, quomodo Dominus Dominorum omnem hanc grauissimam afflictionem patientissimè tulerit, idq; à vilissimis mancipijs: & quidē pro sceleribus tuis. Certè in omni hac molestia & vexatione, nec semel eum inuenies frontem in rugas cōtraxisse, vel os apetuisse ad maledicendum. Et tu miser, verbulum vnum ferre non potes propter Deum, quin mox iracundiam tuam verbis, actibus, signis, gestibus, & aspectu testeris? Repentè erumpis in querelas, in murmurationes, in impatientiam, nolens vel tantillam ferre crucem à Deo humeris tuis impositam, quin & grandem iniuriam tibi fieri causaris ab illo. Optares certè, vt in omnibus permitteret tibi Deus vti voluntate tua, omni satisfacere sensualitati & oblectationibus tuis, impleretque omne desyderium cordis tui, adeò vt ne vnum saltem verbulum asperum tibi diceretur, ac nihilominus per sua merita veniam daret cunctis iniquitatibus tuis, & absque pœna te in suam eueheret æternam gloriam, (videlicet ea dignus es.) Velles, inquam, vt in omnibus submitteret ille se tibi, & propter te iniustus fieret. Sed falleris prorsus, falleris. Non tam vile habet regnum suum, carius id ei constitit. Christum oportuit pati, & ita intrare in gloriam suam: si tu pati recusas, foris remaneto. Ipse ait: Qui vult venire post me, abneget semet-

Luc. 24. (margin, beside "carius id ei constitit")

Matt. 16. (margin, beside "ait: Qui vult venire")

semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Sic enim de sanctis omnibus legimus, plurima eos grauia & aspera perpessos, quo digni fierent esse cohæredes Christi in regno patris illius.

Maria mœstissima mater filio suo afflicto cōpatitur, eundemq́; amore ardens prosequitur,

CAPVT. VI.

Fides Mariæ nunquā vacillauit. Videamus nūc quo pijssima Dei mater abierit, & vtrumne vspiam in publicum proditura sit, vel forsitan cū Apostolis deseruerit filium suum. Certè quamuis in Apostolis fides titubauerit, licèt timor oues dispersit à pastore, licèt palmites à vite abscissi sint: attamen ramus vnus integer permansit, & illæsus, qui est beata virgo Maria succo fidei plena. Neque enim possibile erat vt in hanc dubitationem incideret mater Christi, essetne Iesus filius Dei, vtpote quem absque viri contactu, ex sancto se nouerat spiritu concepisse: nec vlla ratione poterat eum deserere, cū quo effecta erat vn⁹ spiritus in Deo. Prorsus verisimile est, spiritūsanctum oēs vires animæ Deiparę virginis complexū esse, fortiterq́; sibi totā illius voluntatē, intellectū, amorem, & affectum vendicasse: creatum spiritū illius erigens ad gloriam patris, eamq́; legi & scripturis quę erant de filio eius reddens subiectam. Vnde sicut Christus non seipsum quæsiuit, sed gratissimam patris volūtatem, & salutē exequi animarum: ita & Maria vnigenito filio suo non pepercit, sed & ipsa eū vltrò ad oēm illā obtulit passionem, quā ab eo De⁹ pater exigebat tolerandā. Nec attendit doloris gladiū quo cor suum scindendū erat, non thesaurū preciosissimū quo priuanda erat considerauit, sed totam se cū omni facultate sua in gratissimā resignauit Dei volūtatem, parata oēm ferre pressurā, afflictionem, & grauissimos cruciatus, qui hinc accidere possent.

Nulli sanè ambiguum esse debet beatissimā hanc matrem, & dominam nostrā, tanto erga Deum, & cunctos homines amore flagrasse, ad eoq́; salutem filijsse animarum, quòd & ipse libentissimè crucis subijsset mortem, si ita visum fuisset omnipotenti Deo. Et quia id fieri nō debebat, tantam intrinsecus crucem & dolorem sustinuit, quantam absque cordis diruptione ferre potuit. Nulla vnquàm genitrix tantò amore filiū suū cōplexa est, vt virgo beata vnicū suum: nec vlla vnquàm sic doluit ob filij iniurias, vt ipsa. Hinc pectus eius maternum præ doloris acerbitate indicibiliter scindebatur: & ipsa propter nos portabat passionis crucem vna cum filio suo, dolorisque gladium sentiebat peracutum. Nemo æstimare sufficit quas curas, quæ onera, quantam penuriam, afflictionem, molestiam, triginta tribus annis cum eodem filio suo pertulerit. *Luc. 2.* Enimuerò quicquid persequutionis, & afflictionis à Iudæis vnicus eius perpessus est, id omne ipsa semper sustinuit. Nihil enim molestiæ vel doloris (illa inspiciente) poterat inferri filio, quin anima ipsius, quæ in filio per mirabilem quēdam amorem habitabat, simul cruciaretur.

Et cuius cor cogitare possit, quantam perpessa sit crucem, & afflictionem nocte illa tristissima, qua dilectus filius eius manibus est traditus hominum impiorum, & à proprijs relictus discipulis? Satis quidem credibile est eam (quoniam plena erat spiritu sancto) vidisse in spiritu omnem dolorem, & cruciatum quem vnicus eius nocte illa horribili expertus est. Sicut enim ipse pulcherrimo, iuuenili ac florido corpori suo, ob salutem hominum parcere noluit, quin illud morti traderet, ita nec materno cordi pepercit, quo minus gladio illud doloris permitteret transuerberari. Vndè etiam omnem suam passionem eidem amantissimæ genitrici suæ prædixit, quo meritorum suorum omnium, & afflictionum eam participem faceret, vtque materna vbera eius cunctis referta meritis, semper lac gratiæ in promptu habeant, quod vbertim effundant in singulos quosque, qui ea per deuotas preces comprimere satagunt. *Christus quòd passurus erat matri prædixit.*

O Maria mœstissima mater, quàm acerba, quàm tristis nox ista tibi fuit? Vt gladius Simeonis sæuijt in corde tuo? O quàm luctuosa verba, quàm miserādos gemit⁹, quàm ignita in cœlū suspiria ædidisti? Quàm feruido corde cœlestē patrem rogasti pro filio tuo, cū totum illi *Luc. 2.*

offe-

offerens & commendans? Et licet necdum corporaliter adesses filio tuo, hoc ipsum tamen quod eum pati sciebas, adeo scidit cor tuum, ac si ipsamet in tuo fuisses passa corpore: ipsumq; cor tuum velut in ardenti fornace intra te torrebatur, liquescebat, exarescebatq; præ amore feruentissimo, & deuastante flamma afflictionis atq; crucis. Quis cogitare queat, quàm ignita verba, quàm feruidas amoris scintillas, tota illa nocte ardentissimum cor tuum emiserit? Forsitan enim, hoc, similive modo dicebas: O Iesu fili mi, fili mi dulcissime Iesu, quis te mihi eripuit? Quis matrem à tam charo separauit pignore? Vt quid non video te lumen desyderabile oculorum meorum? Quis det mihi Iesu fili, vt ego pro te patiar, pro te moriar? O Iesu vnicum cordis mei solatium, cur non tecum iui ad mortem? cur non cõfestim te sequuta sum abeũtem? O dulcis Iesu, bone fili, vbinam hodie pernoctas? In cuius es manibus? Quidnã modò pateris? O si furentes Iudæi suam in me crudelitatem euomere vellent, tantum vt tu illæsus abires? Multò quidem mihi dulcius esset mori, quàm in tantis angustijs videre te dulcissimum vnicũ meum. Certè afflictio mea multa nimis est, cor meum abundat amaritudine, spiritus meus deficit præ pressura, dolorque meus humanam vincit afflictionem. Hoc similiq; modo benedicta Christi mater seipsam tota nocte illa fluendo, gemendo, lamentando exhausit. Et quomodo sanguinarij illi, nunquàm à Christi vexatione & inhumanis afflictionibus abstinuere: ita nec doloris gladijs vel breui tempore à materni cordis compunctione cessauit.

O Maria fidelissima parens, quo tunc animo sequuta es filium tuum? Nimirum amor ille, qui ipsum filium tuum accenderat, quò vltrò pergeret ad locũ vbi calix ei amaritudinis præparatus erat, te quoque mouit, vt eò properares, vbi gladius doloris exacutus erat, qui virgineum pectus tuum scinderet, & intima confoderet animę tuę. O gloriosa cœli regina, quàm lamentabiliter per viam illam deducta es amicis tuis? Quàm omnes illos lugubri voce tua ad lachrymas commouisti? Quis æstimare possit, quàm hoc iter triste tibi fuerit Quò enim propiùs accedebas ad vrbem, eò altius tuis doloribus immergebaris. Nec dubium esse potest, quin tam diu ieris, donec ad conspectum venetis filij tui, siue quum ille duceretur ad Herodem, siue quum inde ad Pilatum reduceretur, siue etiam quum eum Pilatus ad populum produceret, dicens: Ecce homo. *Ioh. 19.*

Sed cuius possit animus capere, quis te dolor inuaserit, quum eundem vnicum tuum tam dirè ligatum, tam miserandum in modum ex verberibus, sputis, & sanguine deformem cerneres, vt penè hominis speciem amisisse videretur? Et quidem omnino verisimile est, amabilem Dominũ, dulcissimam matrem suam, quàm potuit placidissimè respexisse, quodq; verbis nequiuit, amabili fecisse adspectu. Tum verè ô mater dulcissima, quàm liquefactum est intra te cor tuum? Haud secus quàm cera ab ignis ardore. Quàm tu tota penè in lachrymas resoluta es? Licet verò apud Euangelistas nõ reperiantur ea quæ hic scripta sunt, ad excitandam tamen in nobis deuotionem, compassionemque erga virginem beatam, scripta sunt. Cæterùm quilibet ea intra se penitus profundiusq; poterit, & debebit meditari.

Iesus conspuitus ac vinctus, ducitur ad Pilatum, Et falso accusatus humiliter tacet.

CAPVT. VII.

Hora prima omnes illi sanguinarij Iudæi manè admodum conuenerunt, vt Iesum neci traderent. Pestifera nanque inuidia qua pleni erant nullam eis permittebat requiem & insanus furor prorsus eorum deuastabat exurebatque pectora: quum auidissimè sitirent agnum mitissimum perdere, atque eius innocentem effundere sanguinem, Itaque in suum eum adducentes consilium denuò examinauerũt, ex cuius verbis quum audissent quod Dei filium se diceret, ita vociferati sunt: Quid adhuc egemus testibus? Ipsi nos audiuimus ex ore eius. Tum verò eum turpiter ligatũ atq; deformẽ adduxerũt ad Pilatum, vt morti adiudicaretur. Et quidem ignominiosissimè eum obtulerunt, vt Pilatus ita illum à Iudæis despectum & à principibus sacerdotum condemnatũ ac reprobatũ videns, sce- *Ioan. 18.* *Luc. 22.* *Matt. 26.* *Luc 22.* *Ioan. 18.* *Luc 23.*

lestum

lestum nebulonem eum esse credetet: & sic etiam indicta illius causa, mortis sententiam ferret, ipsumq; sacerdotum traderet impijssimæ voluntati.

Attende nunc ô anima mea cum dolore & compassione vehementi, quomodo homines truculenti Dominum Deum tuum vinctum & miserabiliter deformatũ, ad iudicem incircuncisum adduxerunt, ab eo iudicandum. O quis cogitare queat, quæ conuitia, quas afflictiones, quos contemptus dulcissimo Iesu in via illa irrogarint? O quanto cũ opprobrio Dominũ gloriæ ad hominẽ prophanum & ethnicum adduxere, vt mortis ab eo sententiam acciperet, ac si vnus omniũ sceleratissimꝰ latro fuisset.

Vbi verò iam ad Pilatum ventum est, mox instar canum absq; iudicio ratione ve vlla, suos vna edidere latratus, & Dominum Iesum falso accusantes multa in eum mendacia congesserunt: vt Pilatum clamore obtunderent, ferocique verborum strepitu obtinerent, quod veritate & iure probare non poterant: vtq; Pilatus dum omnes idem petere cerneret, omnibus se opponere vereretur. Hic nunc Christifideles omnes videamus, vt Dominus noster velut agnus innocens illic steterit paratus nostræ salutis causa in mortem immolari. Sedebat Pilatus multo fastu turgigidus vt iudex. Hinc atque inde latera illius stipabant tortores ferocissimi, Pilati sententiam expectantes, parati crucifigere & enecare. A tergo stabat impia crudelium Iudæorum turba, instar leonum rugiens, & horridos edens clamores. Inter hæc omnia agnus mansuetissimus os suum benedictum non aperuit, vtpote paratus mori pro salute miserorum. Immites illi ac impij Iudæi terribilibus in eum oculis, toruoq; aspectu intendebant, frendentes dentibus suis, at amabilis ac pius Dominus stabat humili verecundia, depressus oculis, vinctus manibus, paratus bibere calicem sibi à patre datum. Et Pilatus tanta humilitate & patientia non ad benignitatem, sed potius ad dedignationem motus, Christum asperè satis alloquutus est dicens: Mihi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te?

Ioh. 16. *Ioan. 19.*

Ah, quis non ad humilitatem, ad patientiam, ad amorem accendatur, vbi aduertit, quàm humiliter Dominꝰ Dominorum, qui iudicaturus est viuos & mortuos, coram vili astitit peccatore condemnandus ab eodem, quantaque cum patientia omnem illam iniuriam, probra, confusionem, contemptum, & ignominiam perpessus sit? Et tamẽ nos miseri vix verbulum, Dei amore ferre valeamus. Sed si quid nobis aduersi inferatur à proximis, mox erumpimus in querelas & murmurationes, totumque annum iram atque odium nostro gestamus in pectore, nosipsos per irę insaniam miserè deuastantes: nec attendimus, quòd Dominus maiestatis quotidie tantam à nobis contumeliam, infidelitatem & iniuriam sustinet, dum sacra illius mandata toties contemnimus, eius obsistimus voluntati, ipsius gratiam negligimus & in vacuum recipimus, atque indies eum denuò crucifigimus, irridemus, vulneribus diris conficimus sacrumque illius effundimus cruorem. Neque enim execranda & odibilia veremur peccata admittere, propter quæ Christus ita perpessus est. Et quidem ipse benignissimus Iesus semper peccatis nostris ignoscere, eaq; obliuisci, & nos in gratiam recipere paratus est, si modò toto corde à peccatis auersi ad ipsum conuertimur: paratus inquam est intercessor & aduocatꝰ noster esse apud patrem, ac se ipsum totũ cum omni passione sua illi offerre pro delictis ac negligentijs nostris. At vos inflati vix iniuriolã remittere, aut eos qui nos offenderunt placidis oculis inspicere possemus. Ah pudeat nos nostri & posthac Dominum Iesum diligentius imitemur.

Iesus ligatus mittitur à Pilato ad Herodẽ, ibiq; accusatur, spernitur, & veste alba illuditur.

CAPVT. VIII.

POsteaquàm Pilatus falsas omnes & iniquas Iudæorũ accusationes audierat, videratq; nullam eos mortis causam in Iesum conferre posse, vt cognouit illum Galilæum esse, misit eum ligatum ad Herodem, qui tunc Galilææ dominabatur. O quanta cum ignominia & crudelitate impij Iudæi, Dominum maiestatis, cui omnis debetur honor & gloria, per ciuitatẽ in conspectu omniũ dedu-

Luc. 23.

deduxerunt? quandoquidem ciuitas illa plena erat populo. Vndè & magna haud dubiè hominum concursio facta est, Christum videre cupientium. Itaq; factus est Dominus maiestatis spectaculum Deo, & hominibus. Quidam eum habuere irrisui, & multis iniurijs atque molestijs affecere. Alij currẽtes post ipsum, probra et cõtumelias in eum congessere. O quantopere eum dulcissimo Iesu festinauerunt, de vno ad alium iudicem eum pertrahentes? O quàm omnia illius membra ægra erant, & malè affecta ex lassitudine, & multiplici afflictione, quã nocte illa sustinuerat? Quã pedes eius attriti, et læsi erant ex plateis lapideis, quum & inclementer illi immodicè properarẽt, & Dominus nudis pedibus incederet?

Abnega teipsum. Disce hic ò anima mea ex sponso tuo abnegare teipsam. Si enim grata illius sponsa, fidelisq; imitatrix esse cupis, ita te omni voluntate propria, & electione oportet esse destitutã, acsi nunquã quid sit velle perspectum habuisses: patiarisque te mitti ab vno ad alium, vltrò citroq;, ad summum, ad infimum, foras & intrò, sisq; semper sponte obediens, & subdita, quantumlibet id tuo sit sensui vel iudicio, aut sensualitati aduersum atq; contrarium: sicuti & Christus vltrò se ad oẽs istos immanes cruciatus tenerrimæ ipsius cõplexionl vsq; adeò molestos tradidit, atq; à iudice ad iudicem, à pœna ad pœnam se trahi libentissimè passus est. Nunquàm intereà faciem contraxit in rugas aut aspernationem, nec os querelis vlli aut murmuri patefecit. Nõ attẽdit pijssimus Dominus quæ probra, quas cruces, quas iniurias pateretur: sed factus est humiliter obediens patri suo vsq; ad mortem, *Philip. 2.* pariterq; se totum submisit omnibus doloribus, pœnis, & cruciamentis, quæ illi inferebantur.

Sic ergo crudeles illi Iesum ad Herodem adduxerũt. Herodes autem quum esset curiosus, & tumidus, ac multa de miraculis Christi audiuisset, ex multo eum tẽpore videre desiderabat. Sed nullum potuit à Christo habere respõsum. Quãdo.n. non nisi vano, & curioso animo miraculum aliquod videre cupiebat, planè indignus erat vel verbum vel signum aliquod ab æterna consequi veritate. Hic iam iterum fallaces, & impij Iudęi more canum horridos edidere latratus, Christum accusando, ac falsos proferendo testes, quo incomposito multoque clamore Herodem ad Christum iudicandum condemnandumque excitarent. Et inter hæc omnia agnus mansuetissimus humiliter tacuit, patienter expectans acerbum calicem ipsi à patre pręparatum. Videns itaq; Herodes eum neque signum aliquod, neque responsum edere, turbatus spreuit eum & irrisit cum omni exercitu suo, à quibus Dominus Iesus cõtumelias, & probra multa perpessus est. *Luc. 23.*

Attendamus hic ineffabilem Christi humilitatem & patientiam, vt cruces & cõtumelias alias ex alijs sustinuerit. Nimirũ in locis omnibus, & ab omnibus vniuersis persecutiones, contemptũ, & iniuriam patitur. Nemo est qui cũ releuet, qui aliquid in eum conferat beneficij, qui compatiatur afflicto, qui vel cõsolatorium loquatur verbũ. Oẽs videntes eũ, spreuerũt eum. Iuuenes & senes, *Psal. 21.* pusilli & magni, serui ac Domini, oẽs in eum insurrexere, omnes vnanimiter suam in eũ virulẽtiam, malitiam & falsitatẽ euomuerunt. Cuncti auidè sitiebant illius mortem, illius innoxium ardebant sanguinem fundere. Neq; enim absq; dolore, & nausea eum videre poterant. Sic planè Christus Domin' fact' *Ibidem.* est opprobriũ seculi, et abiectio plebis. Herodes nanq; non solum cũ indignatione eũ à se repulit, & cõtumelijs affecit, sed etiam veste alba ceu fatuum induit, quò hoc ipso cunctos simul homines prouocaret ad illudẽdum Christo, Atq; hac tanta eum ignominia, & confusione ad Pilatum eum remisit.

Hic quisq; apud se ruminet quàm miserãda hæc processio Christi fuerit, quãdo eum ita ab Herode turpiter illusum & despectum vilissimi serui illi velut fatuum irriserunt, & ingenti cum contemptione abiecerunt: alijs pugnis, alijs pedibus eũ contundentibus: quibusdã veste trahentibus, nonnullis maledicta & probra à tergo illius euomentibus, præter alia innumera conuitia, iniurias & scommata, quibus in eum ferebãtur impuri, quorum in sacris literis non fit expressa mentio, nec certa habentur testimonia. Sed quia filij erant diaboli,

omnem Christo militiam irrogarunt, quam suggerente patre suo concipere poterant. O quãta erat hæc missio atq; remissio ignominiæ, virum tam honoratum ita vinctum per plateas publicas quasi furem, & latronem deduci? quod fieri solet ijs quorum tã enormia sunt facinora, vt vix digna illis possint excogitari supplicia.

Aduerte ergo, ô anima mea, acerbo cum dolore Iesum sponsum tuum, cœli gaudium, patris sapientiam, regẽ gloriæ tam turpiter confusum & contemptum, vt iam non sit homo, sed abiectus terræ vermiculus: vtq; non solùm tanquàm sceleratus, & reus morti adiudicetur, sed etiam instar deliri in veste stulti irrideatur ab omnibus. O quis tam ferreo sit pectore, vt ista eum non
Colos. 2. emolliant? Cuius non deficiat præ ingenti admiratione, intellectus, vbi profundissimam, & abyssalem hanc Dei, & Domini nostri humiliatem atque abiectionem contemplatur? En Dominus Dominorum in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi, vt fatuus deridetur. Erubescite peccatores tumidi & superbi, coram Deo, & omnibus Sanctis eius fœtẽtes, qui toti in hoc incumbitis, vt saccum vestrum stercoreum & nidum vermium, nempe corp' vestrum, rebus preciosis exornetis, quãdo Dominus maiestatis, vestri causa alba ac contemptibili veste velut stolidus despectus est.

Iesus ab Herode remissus ad Pilatum nudatur, & flagellis crudelissimè laceratur.

CAPVT. XI.

Hinc iam crudelissimi Iudæi Christum ad Pilatum reduxerunt, denuoq; suas in eum accusationes acerrimè intenderunt, quò mortem illi adferrent: rursumque horrendis clamoribus Pilatum obruere moliebantur, quandoquidem nullam rationem, æquitatẽ, vel causam aduersus Dominum proferre poterant. Itaq; vociferando veritatẽ Luc. 23.
Matth. 27. opprellere, rationem obnubilarunt, iustitiæ obscuritatem attulere. Cæterùm Pilatus cùm aduerteret sola inuidia Iudæos adduci, vt Iesum neci dare appeterent, & Herodem similiter nullam in eo mortis causam inuenisse: nihil intẽtatum reliquit quo Dominũ liberaret. Et quia ratione Iudæi placari non poterant, sciscitatus est ex eis, si eum pro concesso ipsis priuilegio, ad Paschalis solẽnitatis honorẽ dimitti vellent. Sed omnium vna voce exortus clamor est: Barabam se velle. O ingens cæcitas & insatiabilis ferocitas Iudæorum. O infelix permutatio. Lupum præ agno elegerunt: scœlestũ, & odibilem nebulonẽ, præ iusto & innocente homine: impiũ denique & latronem, præ vitæ authore. Quæsiuit deinde Pilatus, quid de Iesu faceret, Et illi fremitu horrisono clamabant: Crucifige, crucifige eum. Pilatus respondit: Regem vestrum crucifigam? Quid enim mali fecit? Nullam in Luc. 23 Ioan. 19. eo causam inuenio. Verum quò ardens furia vestra, & liuor virulentus tempere tur, & sitis cruenta nõnihil restinguatur, etiam sine causa, contra mentem meam tamẽ eum castigabo, corripiamque: vt vel sic compuncti immeritam, & innocentem illius mortem appetere desinatis, Tunc itaq; Pilatus Christum suis tradidit ministris, & tortoribus, vt eum flagellatent.

Veni nunc ô anima mea gemebũdo corde, & vide vti sponsus tuus Iesus cœli gloria, immitissimis traditur manib' vilium seruulorum, quò sæuã in eo expleant malitiam suam. Vide vt sanguinarijs illis facultas detur, & potestas, purissimũ, nobilissimum, floridũ, et virgineum corpus illud discerpẽdi, regiumq; diffundẽdi cruorẽ. Aspice quàm spõ- Philip. 2. tè, quàm benignè, quàm humiliter Dominus Dominorum, abiectis sordidissimis mancipijs sese tradit ac subijcit, oẽm in se malitiam illorũ crudelemq; tyrannidem expleri sinens, factus obediens cœlesti patri ad mortẽ vsq;. Nec vnquã aperuit os suum benedictum ad maledicendum conquerendum ve, nec manus pro sui vltione extẽdit, nec faciem mutauit ad iram seu indignationem: sed benignè totum corpus suum tortoribus exposuit. Attendite hæc quotquot estis ceruicosi, elati, superbiq; religiosi, qui fictam quandam extrinsecus præfertis speciem obedientium ac vetẽ religiosorum hominum: intrinsecus aũt prorsus irresignati, morosi, propriæq; voluntati dediti estis. Quibus diuturnior pax non est, quàm dum vobis sit, & facere vel habere vobis permittitur, quod libenter facitis habereque desideratis.

Sed

Sed quæso aduertite quã vltrò se Christus ad mortem obtulerit, quãtoq; cum affectu acerbum passionis tuæ calicem aggressus sit, licèt illum tantopere natura eius exhorreret. Itaque ex ipso exemplum capite, elatamque ac rigidam ceruicem vestram subter diuinam correctionem, & subter Dei ac superiorum vestrorum (qui Dei erga nos vicem gerunt) mandata submittite: certi quòd quicquid contemptus ac rebellionis à vobis prælati vestri acceperint, id in ipsum Deum optimum maximum redundare.

Hinc iam lictores ac satellites præsidis furibundi, Christum rapiẽtes, vestibus, illi ferociter detractis, ipsum cœli creaturarũq; omniũ cõditorẽ qui cœlum nubibus operit & cunctis esse largitur, inuerecundè nimis denudarũt. Itaq; stabat illic speciosissimus & elegantissim⁹ mortaliũ omnium, virgineo affect⁹ pudore, in innocentia simplici. O quãta crux erat honestissimo, cordi illius, ꝙ tam turpiter nudatus coram vilibus illis scurris assistere cogebatur. Deinde tam inclementer ad columnam eum ligauerunt, vt (quemadmodum legitur) caro illius funes quibus vinctus erat, prorsus operiret. Tanta erat teneritudo & mollicies naturæ illius. Quin & hoc scriptum reperimus, præ crudeli illa funium constrictione, sanguinem ex digitorum vnguibus erupisse. Id verò ea de causa fecerũt, ne ex eorum manibus elaberetur, quandoquidem maleficum & impostorem eum habebãt. Post hæc immites illi elegantissimum, sacratissimumq; Christi corpus tam inhumaniter dilacerarunt, vulneribusq́; vndiq; inflictis exararunt, & tam virgis quam alijs terribilibus flagellis, (quæ inuido corde suo inuenire poterant) discerpserunt, vt totus sibijpsi dissimilis esset, vniuerso corpore eius sanguine perfuso, & cruentis scatente vulneribus. Neq; n. cutem duntaxat illius virgis disciderũt, sed etiam sacratissimam carnem ei⁹ inhumanis discerpsere cruciatibus, adeoq́; dilaniarunt, vt omne eius corpus ceu excoriatũ videretur, malignis illis vulnus addentibus vulneri, pœnam pœnæ, dolorem dolori. Cumq́; iam dorsum illius tam crudeliter dilacerassent, vt nõ nisi sanguinem videre esset, & vulnera, eum soluentes, dorso ad columnam (vt quidam affirmant doctores) religarunt, manibus supra caput simul alligatis. Tum verò sacrum eius ventrem, quo prius columnam attigerat, necdum admodum læsum, de integro vulneribus crebris affecerunt, conciderúntque vti prius dorso fecerãt. Et hi fortitan recentes fuere carnifices, qui suam non min⁹ quàm priores in Dominum euomuere crudelitatem.

Cogitemus hic obsecro quantũ senserit cruciatum Dominus Iesus, quum vincula carni eius iam inserta, euellerẽtur, rursumq; iniicerentur extracta, ac denuò inhumaniter ipse sauciaretur, verberibusq́; conficeretur. Sanctus Bonauentura ait: plusquam quinq; millia vulnerum hic Christum excepisse. Nimirum adeò hic deformis, & miserabilis effectus est, vt nõ solum ministri verberando, sed homines etiam aspiciendo defetiscerentur. Atque nihilomin⁹ benignissimus saluator noster, stabat illic pleno cum affectu & ardentissima charitate omnem hanc afflictionem & pœnam pro nostris peccatis patientissimè sufferens, elegansque ac floridum corpus suum cœlesti patri pro salute nostra desiderabundè offerens hostiã viuã. Enimuerò nunquàm tanta salutis nostræ causa perpessus est, quin plura pati desideraret in gloriã patris: vtq́; nobis incõprehensibilem, & ardentissimum cordis sui amorem testatũ redderet, & re ipsa quàm euidentissimè declararet. Nihil quidem iam sanum, & integrum in illius relictum erat corpore: & integer adhuc ac indistractus in eo perseuerabat affectus maiora patiendi. Flagella tortorum totum eius corpus crudeliter lacerarant: & amor nihilominus cor ipsius in patientia seruabat illæsum. Iam ministri penè flagellando defecerant: & Christus secundum affectum necdũ fatigatus erat. Vbertim sanguis eius preciosus ex membris omnibus ad peccatores defluebat in terram: & spiritus ipsius per gratitudinem erigebatur ad patrem in cœlum. Sacrum illius corpus ictibus peccatorũ subiacebat, purpureoq́; cruore tingebatur, & preces cordis eius per angelos ad patrem in cœlestia ferebantur. Dorsum, & caro, ac sanguis ipsius defluebat, sed sursum tendebant

Bonauentura vulnera Christi. 5000.

gemitus, & ignita desideria, quibus oẽm hanc afflictionem parri pro eunctorum offerebat salute mortalium. Et quamuis tam inhumanis vndiq; correptus esset doloribus, vt ob naturæ complexionisq; excellentiam ac teneritudinẽ, quilibet ictus cor illius penetraret: adeò nihilominus voluntas eius, & Deo, & hominibus subiecta erat, feruensq; desiderium patris exactioni satisfaciendi, & redimendi hominem tam immodicũ in eo fuit, vt amore victus conqueri non posset. Neque enim aliud poterat quàm amare & ob amorem pati.

O anima mea, & quotquot Deum amatis, qui precioso sanguine Christi Iesu redempti, & à peccatis vestris abluti estis, venite, & interno cũ dolore videte, quanta fecit Deus animabus nostris. Quòd si ista nõ cõpungant aut certè nõ cõmouent corda nostra, humili querimonia corã Deo fateamur nos ferro ac lapidibus duriores esse. Piè ingemiscamus, & suspiremus sed non desperem⁹. Quæso aspiciamus, vt Rex gloriæ pro nostris hic sceleribus vulneratus, & deformis effectus est. Vide ô homo, si dolor vllus hisce doloribus eius possit æquiparari. Atq; plura adhuc pati parat⁹ est. En pro peccatis tuis libens etiã mortem excipiet, sanguinemq; suum ad extremam vsq; guttulam effundet. Sed & ipsum cor suum tui causa cõfodi sinet, vt illud tibi patefaciat, nimiumq; suum declaret amorem.

O qui vnquam immensæ huius charitatis obliuio nos capere potest? Mirũ sanè est corda nostra non prorsus liquefieri prę flagrãtissima hac dilectiõe. Et quomodo vnquã ab eius laude atq; gratiarum actione cessamus? Quomodo aliquid amare velle possumus pręter eum, cuius tanta est erga nos amoris intẽperantia? Aut quî in vllam aliam curam incumbere libet, quàm vt charitati huic qualẽcunque amoris vicem reddamus? Cur recusamus vel guttulam vnã myrrhæ acerbioris degustare causa illi⁹, qui sese totũ propter nos ipsum amarissimũ passionis pelagus immergi passus est? Qui vnquam graue nobis esse potest animo commemorare illius passionẽ, quam ipse propter nos admodum libẽter sustinuit? O Iesu dulcissime, quę cor tuum vicit pietas, quæ illud charitas absorbuit, vt pro vilissimis peccatoribu⁹ tam acerbam tamq; ignominiosam volueris subire passionẽ? Ad redimẽdum hominem satis vtiq; esse poterat (propter excellentiam ac dignitatem tuæ personæ) vel vnã preciosi sanguinis guttulam effudisse: sed vt nobis tuum effluctissimum prorsus immensum amorem (quo nos complecteris) indicares, teipsum totum abiecisti, totũ exposuisti, totum tam horrendum in modum penè in nihilum redigi permisisti, atque pro peccatis nostris secundum rigorem iustitiæ satisfacere voluisti.

Inde iam saluatore nostro tam dirè flagellis cæso & cruentato, vt nulla pars in omni illius corpore salua permanserit, essetq; corpus eius non nisi vulnus vberrim promanans, ita vt eunctis esset aspectu horribilis: à columna absolutũ nudum, & sanguine fluentem circũduxerunt ad quærendum vestes illius, quas dũ eum exuerant prę ira, & malitia per atrium sparserant. Consideremus quæso quàm miserandũ in modũ amabilis Iesus illic incederet doloribus plenus, præ frigore tremebundus, & sanguinem manãs, adeò vt singula quæq; vestigia roseo suo signaret cruore. Aspice nunc ô anima diuino ardẽs amore, aspice, inquam, intima cum cõpassione vt vt afflictus est dilectus tuus. Ipsa quidem peccasti: & Christ⁹ atrociter luit pœnas tuas. Ipsa concupiscentijs carnis obsequuta es: & Christus carnem, & sanguinem suum pro tuis erratis ac sceleribus tam inhumanis cruciatibus afficienda tradidit.

Iesus chlamyde coccinea vestitur, spinis coronatur, nugatoriè salutatur, conspuitur & cæditur.

CAPVT. X.

PORrò quum se Dominus post dirã illam sui flagellationem, resumptis vestibus humiliter indueret, cõsilia inter se egerunt satellites diaboli dicẽtes: Seductor iste regem se professus est, ita- *Marc. 15.* que coronemus eum vt regem. Moxq; *Matt. 27.* tota cohorte in Prætorium coacta Iesum illuc adduxerunt, vt corã omnibus illis ludibrio, & cõtẽptui haberetur: sicq; maiori pateret confusioni. Vbi iam denuò vestes, quas vix bene induerat multa cũ ferocitate ei abstraxerunt, vestem-

stemq; purpuream seu coccineam circundedere. Deinde coronã è spinis contextam, loco regij diadematis sancto illius capiti impresserũt, data ei sceptri vice arundine in manum: flexisq; genibus irridiculè eum adorabant, dicẽtes: Aue Rex Iudæorum, & dabant ei alapas.

Cant. 3. Isaiæ 53. Egredimini filiæ Sion, videte verum Salomonẽ in diademate quo coronauit eum mater sua in die lætitiæ cordis eius. Verè dilexit nos, & languores nostros ipse tulit, infirmitatesq; nostras ipse portauit. Quæso cùm cõpassione nõ vulgari eamus visum quàm horribiles hic pro peccatis nostris cruciatus filius Dei pertulit. Alta ex imò pectore trahamus suspiria, quod nos pœnarum istarũ causa sumus. Colliquescat præ dolore cor nostrum, totumq; resoluatur in lachrymas quod Deum creatorem nostrum, execrãdis sceleribus nostris tam dirè coronauerimus. Quid enim aliud sunt cunctæ hæ spinæ contextæ quàm crudelia peccata nostra quæ coaceruauimus? Sed corrigamus nos, & iussis benignissimi regis nostri posthac obtemperemus.

O quis dicendo cõsequi possit quàm impatibili Dominus Iesus dolore correptus fuerit, quum horribilis illa corona spinea, tam inclementer ei imponeretur? *Corona spinea ex iuncis marinis.* Vt enim quidam affirmant, erat ex iuncis marinis, qui sunt peracuti, & rigidi admodum. Et horum quidẽ non paruam cõnexuere copiam, in pilei formam eos redigẽtes, ita vt aculei magna ex parte ad caput adiungerentur. Tumque tanta cum violentia, & crudelitate sacro Christi vertici diram hanc coronam appresserunt, vt (quemadmodum *Bernardus.* D. Bernardus ait) aculei cerebrum attingerent, ipsas quoque venas, neruos, & ossa capitis penetrantes: adeò vt sanguis illius sacro permixtus cerebro, vbertim per faciem, per collum, & per capillos defflueret. Expendat hic quisque secum, qualis hæc pœna fuerit. Quid si cuipiam ingẽs aliqua spina in caput infigeretur, quonam futurus esset animo? *Anselmus* Et certe (vt Anselmus author est) Christi venerandum caput vel mille aculeis compũctum est. Imprimamus oro cordibus nostris miserabilem hanc Domini Iesu figurã seu speciem, vt nunquam inde recedat. Ah quàm deformis effectus est pulcherrimus omnium creaturarũ? En quomodo elegantissima Christi facies omni decore, & specie destituta est: vtpote ex verberibus, & plagis nimijs (quibus de nocte affecta fuerat) tumida, vnguium laceratione diuulsa, sputis, & phlegmatibus cõmixtim in ea fluentibus, iamq; concretis turpiter defœdata, nec nõ recentis hu9 sanguinis (qui cerebro permixtus erat) profluuio irrigata. Itaq; tã miseranda erat species saluatoris, vt iam hominis non præ se ferret imaginem. Et quis posset etiam bruto animali nõ compati, si id ita affectũ videret? Hinc Dominus ad animam in Cãticis ait: Aperi mihi cor tuum soror mea, columba mea, sponsa mea, & tãgat *Cant. 5.* illud acerbissima passio mea: quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium, id est, peccatorum: ac si diceret, caput meum totum madet sanguine, idq; ob peccata tua.

Neque tamen immites illi omni hac sanguinis effusione satiati, nec immani hoc cruciatu, & stupẽda patientia Christi ad compassionem moti sunt, sed ferox eorum animus magis ad malitiam inflammatus est: ita vt deformẽ Christi vultum tam miserandum in modũ affectum denuò conspuerẽt, cõtenderentq;: & quicquid contumeliæ, contẽptus, molestiæ, aspernationis, vilipensionisq; diabolico suo poterant corde concipere, agno mitissimo irrogarent. Iam caput agitabant, iam fremebant dentibus *Psalm. 34.* in eum præ furoris insania, vt propheta ait: quandoquidem nesciebant quid in eum afflictionis, & pœnæ, quidve contumeliæ conferrent. Semper .n. sæuum cor eorum magis illum torquere cupiebat, nec cruenta eorum sitis potuit expleri cruciatibus. Hinc genua flectẽtes, irridiculè adorabãt eum, dicentes, Aue Rex Iudæorũ. Quia verò Christus omnia hæc mirũ in modum patienter fere- *Matt. 27.* bat, ita vt ne semel quidẽ faciem suam ab eorũ verberibus, & sputis auerteret: tanto agitabantur furore, vt exilientes è terra rapta è manu eius arundine, horribiles in caput eius ictus darent, quibus spinarũ aculei altius sancto illius cerebro infigebãtur: adeò vt hæc pœna etiã cor illius attingeret, precioso sanguine vbertim per amabilem faciem atq; collum eius fluente. Nihilominus sedebat

illic agnus innocens pleno affectu, omnemq; hanc prorsus inhumanam afflictionem, & pœnam pro nostris fœtidissimis peccatis, ad æterni patris gloriam patientissimè tolerabat.

O vos superbi, vos putidi peccatores, vobiscum quæso expendite quanta sint peccata vestra, quæ tali castigatione, tã seuera correctione expiari oportebat. Nisi grauiter offensus fuisset æterni patris animus, nunquam filius Dei tanta pateretur. Itaq; in suum peccator quisque cor descendat: ibiq; altis suspirijs, & acerbis lachrymis se horum immaniũ Christi cruciatuum causam esse fateatur atque agnoscat. Et tu sancta ac Dei amans anima, vide vt sponsus tuus purpuream coccineamq; vestem gestet nuptialem, in euidens argumentum atque signum ineffabilis pietatis, & incomprehensibilis charitatis suæ. Vide vt in ipso desponsationis suæ die, viridẽ ferat coronã, rubentibus ornatam rosis, id est, roseo suo tinctã sanguine: hoc ipso significans pium se esse ac mansuetum regem, verumq; principem amoris.

Cant. 3.

Iesus gestans coronam spineam, & purpureum vestimentum exhibetur populo spectandus: mortiq; adiudicatur à Præside.

CAPVT. XI.

QVum satellites diaboli tam inhumaniter Iesum tractassent, oẽmq; in eum virulentem malitiam suam effudissent, nec sic tamẽ ardens Iudæorum furor, & odiũ refrixit, nec sitis eorũ cruenta extincta est. Neq; impij illi contenti erant Dei filiũ tã turpiter illusisse, atq; habuisse contemptui, coram omnibus illis qui in Prætoris ædibus erant: insup & foras eum produxerũt, omni illi spectandum populo, quia nc contaminaretur non fuerat ausus ingredi Prætorium. Nam quum Pilatus prophanus, & ethnicus esset, fas non habebant Iudæi subire tectum illius. Verebantur contaminari si ethnici domũ ingrederentur: nec tamen metuebant innoxium Christi sanguinem in se recipere. Paschalem edere agnũ cupiebant, nec formidabant verum illum Paschalem agnum iniustè neci tradere. Itaq; Pilatus Iesum tam dirè excruciatum turbę ferocienti spectãdum exhibuit, dicens: Ecce adduco vobis eum foras. Videte quam grauiter in eum animaduersum sit, quàm diris sit verberibus castigatus. Quęso aduertamus nunc, idque ingenti cum cõpassione, quàm miserabiliter illic Dominus steterit, tectus veste contẽptibili ac deridicula, spineã coronam sceptrumque arundineum gestans, cruentis vulneribus, membris attritis, horribili ac squalido corpore, & præ frigore tremebundo, sanguinemque distillante. Aspiciamus etiam interno cum dolore amabilem vultum eius, in quem desiderant angeli prospicere, miserandum in modum immitibus affectum plagis & tumidum, vnguium discerptione lacerum, cerebro ac sanguine pariter mixtis infectũ & decoloratum, phlegmatibusque fœdum: ita vt humanã speciẽ amiserit. O quem ista non moueant? Meritò cordis nostris oculis semper opponeremus istud obiectum, nempe cruentũ corpus, deformem vultum, & spinis coronatum caput Domini Iesu.

Ioan. 19.
Ioan. 19.
& 18.
1. Pet. 1.

Quum ergo ita Christum Pilatus populo præsentaret, ait: Ecce homo. Quasi diceret: Vel nunc conquiescat sanguinaria sitis vestra. Ecce hominem. Vel nunc sufficiat vobis, cessate modò persequi sanguinem innoxiũ. Præter fas nãque & ęquitatem, contra mentem & cõscientiam meam hominem hunc innocentem tam dirè ipse castigaui, vt furibũdam sedarem iracundiam vestrã. Sit igitur satisfactum vobis, & præstate vos homini, nihil mali merito, benignos. Enimuerò homo est. Compatiamini carni, sanguini, atque cognato vestro: sæua tyrannis in clementiam, odiũque in charitatem transeat: misereat vos immitium pœnarum eius, quibus eũ correptum cernitis. Neque enim bestia est, sed homo. Nõ vllus vnquàm latro vel scelestus quispiam ita ad nihilum redactus est, suisque pro facinoribus tam indignè tractat' vt iustus iste, qui totus innocens est. Si despexistis eum, quod se regem dixerat, iam nunc recipite eum, quem miserrimum & abiectissimũ omnium videtis.

Ioan. 19.

Quùm igitur Iudæi sæuissimi hęc audirent, viderentque Iesum tam deformẽ coràm astantem, ferreũ eorũ pectus neutiquàm emollitum est: quin potius ad maiorem exęduit liuorem & inuidentiã, adeò vt feroci animo clamarẽt:

Matt.27. Tolle, tolle eũ, nec aspicere quidẽ illũ possumus. Crucifige, crucifige eum, nihil posthac excusationis recipimus: reus est mortis. Videns Pilatus nihil se proficere, sed actum agere, nec quicquam valere quicquid vel diceret, vel faceret ꝓ Christo liberãdo, insania ac furore Iudæorum magis ac magis increscẽte, manus suas eoram impia plebe lauit, dicẽs: Innocẽs ego sum ab innoxio sanguine iusti huius. Vos videritis. At illi incomposito & horribili sonitu vociferabantur: Sanguis ei⁹ super nos, & super filios nostros. O inaudita inuidẽtia. O odiũ execrandum. Quàm putamus molestũ fuit pijssimo Domino, cuius natura bonitas est, quum inspiceret fraudulentũ ac pestiferum fundum plebis suæ, quanta sæuitia, quanto odio flagraret, quàm sitiret sanguinẽ suum, vt seipsos, & oẽs posteros suos æternæ maledictioni horribilique vltioni diuinæ addicerent, tãtùm vt Christum neci darent, & crucifigerent.

Matt.15. Hinc iam Pilatus mortis sententiam tulit in Christum, tradẽs eum manibus Iudæorum, vt eum crucifigerent, & interficerent pro voto suo. Ah cuius cor non exhorreat, dum attendit vitã autorem morti esse adiudicatum? O iudicium iniquum. O iniusta crudelisque damnatio. O iudex peruerse, iamdudũ nullam in eo causam inuenisti, & nunc eum morti adiudicas? Iam iam iustum eum affirmabas, & nunc ad crucis mortem condemnas? Paulò ante fatebaris Iudæos odio, & inuidia stimulatos eum tibi obtulisse, culpamque omnem ab eo abesse, & modò impijs hostium suorum manibus, crudelissimæq; illorum voluntati tradis? O quis sibi temperet à lachrymis, reminiscens amabilem Dominum, agnum innocentem, cruentis traditum esse manibus Iudæorum, vt suam in eo explerent voluntatẽ? Quid facturi sunt iam iudicis obtento cõsensu, qui tanta attẽtare ausi sunt non iubente Præside? Quomodo suã in Christum effusuri sunt iracundiam, quam tamdiu suo gestarunt in pectore? Nimirum quicquid malitiæ concipere poterunt, in ipsum exercebunt. Amarissima, ignominiosissima, maximeque crudeliabili ac contemptibili morte, quam quidem excogitare poterunt, ipsum afficient, quandoquidem ipsorum voluntati traditus est.

Iesus cruce oneratus extra ciuitatem pertrahitur, humiliterq́, pergit ad Caluariæ locum. CAP. XII.

Posteaquàm verò Christus Iesus saluator noster ad mortem damnatus est, rursus eum ministri intrò rapuẽrũt, vesteq; purpurea nudatum, suis denuò vestibus eum induerunt, vt tanto melius in habitu proprio agnosceretur: multaque cum festinatione ad mortem eũ adduxerunt, verentes ne Pilatus aliundè persuasus, aut ductus pœnitentia, sententiam reuocaret. Itaque arreptum graue crucis lignum, longitudine (vt à patribus annotatum est) pedum quindecim, sacris lacerisque illius humeris imposuerunt. Cur autem id fecerint, ista ratio est: quod crux ea tempestate gen⁹ tormenti esset ignominiosissimũ, quo rei afficerentur. Vnde & præ confusionis ac probri metu nemo illi propinquare volebat. Christo igitur illud imposuerunt in grandem ipsius confusionem, vt suum ferret dedecus, esset q; eũ ctis hominibus contẽptui, & ludibrio, illiusq; memoria penitus, & hominum cordibus deleretur, nec quisquam vltra auderet eius facere mentionem. At verò benignissimus Dominus, libenti & placido animo graue illud pondus suscepit, gestauitq; ingenti cum desiderio ad patris gloriam, pro salute mortaliũ. Nec crucem modò, verùm etiam totius mundi in se peccata recepit, & ad Caluariam asportauit, ibiq; ea cruci affixit, occidit, proprio diluit sanguine, & morte sua acerbissima expiauit. Hoc est qđ Propheta ait: Omnes nos quasi oues errauimus, vnusquisque in viam suam, id est, post concupiscentias, & oblectationes suas declinauit: & posuit in eo Dominus iniquitatem omnium nostrũ. Simul autem, & perfectionis quondam nobis Dominus formam reipsa exhibuit, vti ante verbo nos instituerat, seipsum funditus abnegãs, & resignans, crucemq; suam constanti perseuerantia ferens. Quisquis eius vis esse discipulus, tu quoque fac similiter, & sequere Dominum tuum.

Ioan.19. Matt.27. Crux longa pedes 15.

Attamen nõ satis fuit Iudæis hac eũ contumelia affecisse: quia ad maius

Luc. 23.

dedecus & ignominiam medium inter duos latrones eum deduxerunt, multoq; amplius quàm ipsos latrones contẽpserunt, dum suam eum compellerent ferre crucem, quod de latronibus nusquam memoria proditum est.

Mors Christi turpissima ob varias circumstantias.

Enimuero non sceleratissimus quisquã turpiori vnquam morte occubuit. Quo enim tempore Christus passus est, celebritas Paschalis agebatur apud Iudęos, & illuc confluxerat ingens populi multitudo, oẽsq; certatim Christũ videre cupiebãt. Itaq; hic Dominus Dominorum, cuius est omnis gloria, & honor, spinis incedebat coronatus, diris constrictus funibus, graui crucis pondere prægrauatus, in latronum medio signis damnationis denotatus omnibus, quæ improbi illi excogitari poterant. Ante Dominum vilis præcedebat plebecula ridens, & cachinnans, ipsumq; anteuertere cupiens, vt videret crucifixum. Hinc inde carnifices, & ministri ferocissimi eũ stipabãt, innumerisq; afflictionibus vexabant, vt simul plebem oẽm ad illudendum illi, & contumellas inferendas allicerẽt atque excitarent. A tergo sequebantur turba sæua armatorum, puta Domini, & principes sacerdotum, qui non aliter exultabant, quàm leones capta prædæ: multasq; execrationes, & blasphemias in Christum congerebant. Sic, sic Rex

Psal. 86.

gloriæ omnibus contemptui fuit. Pusilli ac magni, nobiles & ignobiles simul eum probris, & iniurijs affecerunt.

Psal. 21.

Quod & Dominus ante per Prophetam prædixerat, his verbis: Aduersum me loquebantur, qui sedebant in porta, & in me psallebant qui bibebant vinum, irrisui me habẽtes. Omnes videntes me, irriserũt me: loquuti sunt labijs, & mouerunt caput.

Esaia. 53.

Vulnus in Christi humero ex crucis pondere.

Nunc ergo gemibũdo corde, in timoq; cũ dolore visum pergamus, quos hic cruciatus Dominus pertulerit. Tametsi totus (vt Esaias ait) vulneribus plenus erat: attamen à quibusdã annotatum est, grauiter eum Iesum, ac singulari affectũ vulnere in humero suo. Huic enim ingẽs crucis trabs ora præacuta imminẽs, grande inflixit vulnus: nam ex cunctis vulneribus vnũ effecit, qui dolor pijssimum cor illius acerbè penetrabat. Atq; vt quidã deuoti doctores sentiunt, fuit hæc ex Christi grauissimis pœnis vna, quam ille pertulerit. Vt enim quotidiano discimus vsu, si cui nostrũ vel tenue hæreat vulnus aut vlcusculum, vix moderatè ferimus quenquam nos propius accedere. Quo ergo cruciatu esse affectũ censemus Dominum Iesum Christum, quum ipse graue lignum illud impositum impressumque cruentis eius humeris, ac maximè diro huic vulneri, tã longo ferre itinere cogeretur? Et quia crux prolixior erat, totam in humeros recipere non potuit, Vnde factũ est, vt pars extrema lapidibus quibus via strata erat adhærens, grandem, & horridum strepitum excitaret, Dominum incredibili dolore afficientem. Nam quum ex omnibus illis grauissimis pœnis, & molestijs, quas tota nocte, & die perpessus erat, debilis, & lassus totusq; exhaustus ac viribus esset destitutus: nimirum incuruus & ad terram depressus, sub ingenti illa crucis mole miserandum in modũ cum immensa cordis angustia incedebat: singula enim vestigia cor illius acerbissimè mordebant. Cæterùm ardentissimus eius erga nos amor supra vires eũ pati vrgebat. Iam quum immodicè immites illi mortem Christi accelerarent, calcibus, & pugnis protrudebant eum protrahebantq;, & sine vlla miseratione tam inhumanis eum afficiebant verberibus, ac si bestiam præ manibus habuissent. Nihilominus agnus innocentissimus se totum benignissimè, cunctis illorum ictibus ac feritati quam excogitare poterant, supposuit. Quis iam vltrà lachrymas cohibeat, Christum ita afflictum sibi ob interiores oculos proponens? Enimuerò corpus illius prorsus expressum erat: & adhuc pati gestiebat. Sub pondere membra succumbebant: & amor feruidus labescentem erigebat, vt pœnam ad finem vsq; perferret. Grãde crucis onus ad terram eum deprimebat: & ignitum desiderium impellebat vt pergeret. Vehemens namq; desiderium gratissimam Dei patris voluntatẽ exequendi, nostramq; absoluendi redẽptionẽ, adeò in eo exercuerat, vt supra naturam, & imbecillitatem humanam eum pati cogeret, & per pœnas impelleret. Nam vel ad extremum vsq; iudicij diem pro salute hominum sic onustus incedere nihil recusasset, si sic fuisset visum patri, & ad illi⁹ cessisset honorem.

Ita-

Perseuerāter nobis ferēda crux. Itaq; hic Christus cunctis spiritualibus hominibus speculū & formā quandam, perfectionemq; vitæ spiritualis ꝓposuit. Quotquot enim ad sinceram, & virtutibus conspicuam vitam aspirant, hi suam cum Christo sponte leuent crucem fideliterq; ac perseueranter eandē ferāt, necesse est: atq; si ita placuerit Deo priuari ac nudari se sinant bonis tēporalib9, & quibuslibet adminiculis solatijsq; amicorum, interna quoq; ac spiritali cōsolatione, & gratia sensibili. Ad hæc irrideri se patiantur: probra, detractiones, iniuriasq; pro dilecto Deo suo hilariter perferant: & dum multis afflictionibus molestijsq; hominum, tentationibus dæmonū, ac proprijs culpis siue defectibus suis excruciantur, humilē patientiam cōseruent, oportet. Et quisquis verus amator esse volet, is neque in morte, neque in afflictione qualicunq;, quæ ei possit euenire, recedet à dilecto suo, nec petet absolui à cruce sua, sed eā patietur quoad Domino visum fuerit. Non etiam terrenam vllam, sed nec spiritalem inordinatē quæret consolationem, quæ ei spiritualem crucē aut mollire aut minuere possit. Quin potius ad dilecti gloriam, ad extremum vsque spiritum illam ferre paratus erit: nec vllam aliam hinc mercedem appetet, nisi vt ad Dei cedat honorem, & illi soli placeat.

Sed age iam ad Christū reuertamur. Itaq; ipso tam miserabiliter sub ingenti crucis mole incedēte, erāt piæ aliquot maximeque deuotæ quædam fœminæ, quas vehementissima afficiebat cōpassio ad saluatorem, & flebant acerbe nimis, quibus Dominus ait: Filiæ Hierusalem, nolite flere super me, sed super vosmetipsas flete, & sup filios vestros. *Luc. 23.* Quasi diceret: Equidem lachrymis vestris non indigeo, qui contemptibilem hanc mortem sponte mea pro gloria patris, & pro vestra omnium salute patior. Non est ergo cur me lugeatis, sed vestra potius natorumque vestrorū, qui has mihi pœnas ingerunt, errata plangite. Ipsa namque vestra atque aliorum scelera, grauius me premunt, quā crux ista quàm fero. Et citò quidem dolor meus abibit, illorum autem cruciatus in æuo durabit sempiterno. Si enim ipsi filij vestri in ligno viridi hæc faciunt, in arido quid fiet? Si ego qui peccatum nullum vnquam admisi, sed vireo semper, & virtutibus omnigenis fœcundus sum, ex hoc nihilomin9 seculo absque afflictionis igne, passionisq; acerbitate emigrare nō possum: quem illi ignem, quas flammas, quæve inferni tormenta expectare debebunt, qui aridi atq; in bonis actibus steriles, virtutibusque vacui, malitia pleni sunt? Hinc nimirum D. Gregorius ait: Dum mecum ipse passionem ac mortē domini nostri Iesu Christi ꝑpendo, Iob quoq; afflictionē, & martyrium sancti Ioannis Baptistæ considero: protsus exhorret cor meum ad pœnas impijs & peccatoribus præparatas. *Gregorius.* Enimuero si Deus charissimos quosq; amicos suos tam dirè castigauit: qua in hostes suos sæuiet, qui animaduersurus est, qui vt pecora irrationalia, & absque prudentia pro putridæ carnis suæ voluptate viuunt?

Christus cruce grauatus corruit. Deinde quum Christus ita vt dixim9 cruce miserabiliter onustus incederet, iamque omnino exhaustus virib9 defecisset, quum non posset vlterius progredi, præ nimo angore corruit pronus in terram: quo casu multam simul expertus est crudelium illorum militum ministrorumq; inclementiam dirè cū cædentium, trahētium, impellentium, vt secum quisq; facilè perpendere potest. Id enim omne fecerunt ei, quod intus diabolus suggerebat. Vidētes aūt impij illi quod eum nec verberando nec trahendo, nec propellendo, seu calcando vlterius promouere possent (iam enim ei nihil remanserat virium) hominem quendam ad oppidum tendentem cōprehenderunt: cumq; post Christū ferre crucem cōpulerunt. *Matth. 27.* Id verò non ex aliqua erga Christum compassione fecere: sed vt tanto celerius eum neci darent, & ne fortè sub manibus eorum animam efflaret, priusquam in eum omnem malitiā sæuitiamq; suam exercuissent. Et homo iste ethnicus erat: videlicet vt hoc ipso daretur intelligi, Indignos esse Iudæos qui Christi crucem baiularent: simulq; ea res præferebat hoc mysterium, fidem scilicet, & gloriam crucis ad gentes transituram. *Simon Cyreneus gentilis.*

Maria filium suum crucem humiliter baiulantem, mœstissima sequitur.

CAP

CAPVT XIII.

Maria Christo occurrit.

DVm igitur hæc aguntur, Maria tristissima Dei mater, auidè suũ quærebat videre filium, vt vel consolatoriũ ex eo perciperet verbum, vel aliquod ei impenderet solatium, vltimumq; vale diceret. Sed quia prope ad eum accedere nõ dabatur ob turbam militum qui eũ cinxerãt, & vndique sequebãtur: aliò (sicut à plærisq; affirmatur) perrexit itinere, vt turbã anteuerteret, atq; ita suo veniret dilecto obuiàm. Quamuis .n. ex acerbissimo dolore quem ob filij passionem conceperat, prorsus exhausta, & viribus esset destituta: fortis nihilominus amor quo erga illum feruebat, & ingens cũ videndi desiderium, vires ei addidit: ita vt turbam oẽm filium eius ducentium præueniret.

Quis obsecro mẽte concipere possit, quibus fuerit doloris, & angustiæ confixa aculeis, quum vnicum solamẽ cordis sui ita miserabiliter derelictum, & graui insuper crucis pondere onustum videret? quum aspiceret gratissimum vultũ ei⁹ (quem toties intima cum deuotione amplexa fuerat) tam turpiter deformatum & miserè affectum? quum contueretur, & venerandum caput illi⁹ (quod sæpe multa cum reuerentia ardẽtissimo suo appresserat cordi) horribili corona spinea crudelissimè cõpunctũ? quum deniq; cerneret Deo ac Domino suo tantam irrogari iniuriam, & contemptum, ipsumque inter latrones damnatum annumerari? Quis dubitare possit gladium doloris pijssimum cor illius acerbissimè transuerberasse? quum videret dilectissimum filium suum quem suo gestauit sub pectore, ita sanguine phlegmatibusque fœdatum, crebris affectum vulneribus, & ab omni despectum, abiectumque mundo? Nihil est ambiguum, quin si diuina bonitate non fuisset seruata, roborataque, cor illius deuotissimum, præ dolore & mœrore ruptum fuisset. Quandoquidem adeò eius animum vis immensa doloris oppleuerat, vt veluti sub graui staret pressa saxo, nec posset saltem verbum ædere.

Neq; tamen gestus incõpositos aut insolitam aliquam præ se tulit deformitatem, non vllam exhibuit forinsecus impatientiæ notam, vtpote quæ se funditus Deo resignarat, totamq; se absque electione aliqua vel optione in gratissimam illius refuderat retuleratq; voluntatem. Et quia plena erat spiritu sancto, nouerat ex prophetis filio suo moriendum esse, eaque de causa mortale eum sumpsisse corpus, sieq; visum esse patri cœlesti: ideoq; aliud desiderare non poterat. Vnde quemadmodum Iesus Christus vltro se patri obtulit hostiam viuã pro salute mortalium, ita & beatissima dulcissimaque virgo Maria ipsa quoq; filium suum obtulit pro humani generis salute: satisq; ei gratius fuit suo destitui solatio, quam hominum impedire redemptionem. Atqui flagrantissimus illius erga filium amor totum se intus cohibere non poterat: sed vt intus cor exussit, consumpsit, liquefecit, ita foras feruentes expulit lachrymas, viuidum illius colorem obfuscauit, atque innumera eademq; altissima extorsit suspiria: ita vt exterior eius miseranda atque tristissima habitudo, interiorem spirit⁹ augustiam declararet. Quia verò Dei intelligebat esse voluntatem, vt vnà cum filio suo pateretur, sponte sese ad hoc obtulit, etiam mori paratissima vna cũ Iesu nato suo pro salute ac redemptione miserorum. Continuit autem dolorem suum intra secreta pectoris, eò φ nullam externam hominum consolationem desideraret: potius appetens in illo dolore persistere, donec eam ipse dominus eriperet ac consolaretur. Ea namq; de causa Iesum sequuta est, vt simul cum eo suam ferret crucem. Idcirco accessit Caluariam, vt eum eo intus spiritaliter crucifigeretur. Ideò iuxta crucem astitit, vt gladius doloris cor ei⁹ configeret, ipsaq; martyrũ omnium regina efficeretur.

Crux donũ Dei excellentissimũ.

Excellentissimũ donum quo De⁹ suos solet munerari amicos, crux est & afflictio: atque illud ipsum & filio suo, & beatæ virgini, & electis amicis suis omnibus contulit. Vnde quisquis cruci, & afflictionibus sese opponit, Dei voluntati ac donis ei⁹ resistit, aberratq; à Deo, terga illi obijciens. Communi siquidem amore Deus cunctos homines prosequitur, optatque omnes ad perfectionem prouehere: quod tamen absque labore, & dolore cruceque multiplici fieri nõ potest: haud secus quàm precio-

sa

ſa, et adfabrè elaborata aurea patera, abſq; igne, malleis, alijſq́; acutis, & accõmodis inſtrumentis fieri non potuit. Sed miſeri homines ſemper fugiũt, nec ferre aut ſatisfacere ſtudent ſuauiſſimæ Chriſti operationi: ideoq́; ſemper inepti, miſeri, & fragiles permanent.

Ieſus in montem Caluariæ perueniens, felle potatur: Et eius plagæ ex doloroſa veſtimentorum detractione renouantur.

CAPVT XIIII.

AD huncigitur modũ, vt paulò ante dictum eſt, Iudæi immites Chriſtum ad Caluariam perduxerũt, locum execrabilem, damnatum, contemptibilem, plenumq́; fœtoribus extinctorum cadauerum, & oſſium mortuorũ. Itaq; colligere licet, mortem Chriſti omniũ longè deſpectiſſimam fuiſſe, idq́; quatuor ex rationibus. Primò quidẽ, quòd crucifixio illo æuo turpiſſimũ ac ignominioſiſſimum mortis genꝰ erat, quod ſceleratiſſimis quibuſq; potuiſſet adhiberi. Secundo, quòd inter duos latrones medius crucifixus eſt Dominus, vt ex illorum operibus condemnaretur, crederetur q́; eſſe par ſcelere, qui conſimili pœnæ ſubdebatur. Tertiò quod in puridiſſimo Caluariæ loco nudus occidebatur, quod niſi inſigniter flagitioſis inferri ſolebat. Quartò, quòd in præclara paſchæ ſolẽnitate occiſus eſt, tãquam cuiꝰ vita tam ſcœleſta, & execrabilis eſſet, vt omnino neceſſe fuerit quam primũ eũ tolli è medio: vtpote qui omnibus maximè eſſet inuiſus, & oneroſus.

Mors Chriſti deſpectiſſima.

Vbi verò ad hunc Caluariæ montem peruentũ eſt, quum pius Dominus præ nimia fatigatione, & graui crucis põdere anxius admodum, & imbecillis eſſet, potum ei præbuerunt vti moris erat facere condẽnatis, non quidẽ dulce vinũ, ſed corruptũ, & acidum, myrrha felleq́; permiſtũ: quo nimirũ homines liuidi ac ſcelerati quã eſſent in Chriſtũ amaro ac virulento corde manifeſtè prodiderunt, quando ne vnũ quidem membrũ in eo impunitũ reliquerũt. Sed & Chriſtus dominus in cunctis mẽbris ſuis pati voluit, vt nos omnibus membris læſos perfectè ſanaret. Et quia Adam per voluptatem vetiti fructus peccauit, dominus Ieſus peccatum illius per fellea potionis cruciatum expiare voluit.

Matt. 15. *Matt. 27.* *Geneſ. 2.*

Heu quã multos hodie inuenire eſt, qui putridum cadauer ſuum varijs, eiſdemq́; delicatis admodum cibis nimis farciant, ducẽtes pro nihilo Deum per gulæ vitiũ offendere. Hi ex tẽplo Spiritusſancti, tabernas dæmoniorũ efficiũt: præclaræ eſſentiæ ſuæ formam obliti, imaginem diuinæ ſimilitudinis in irrationalis pecudis ſimilitudinem cõmutarunt. Non verentur animam et corpus perdere, vt ſenſuum ſuorum oblectamẽtis ſatisfaciant. Iſti planè Chriſto Ieſu non ſemel tantùm acerbam præbent potionem, ſed quotidie acerbiſſimum fel ei bibendum porrigunt. Itaq; homini ſpiritali cibus, & potus tali cũ moderamine ac diſcretione capiendus eſt, vt ei ſit auxilio ad ſeruiendum Deo: atq; ea cũ gratitudine, vt vel ex ſingulis buccellis laus reſultet benigniſſimi cõditoris.

Notent gulosi.

Dehinc crudeliſſimè domino ſaluatori ſuas detraxere veſtes, turpiter eum denudantes. Itaq; quamuis ipſe dominꝰ Ieſus in omni vita ſua totus pauper fuerit, attamen in cruce perfectũ nobis veræ paupertatis ſpeculum, et formam voluit exhibere, dum ſe ita nudari paſſus eſt, & nihil habuit reliquum quo ſacrum caput ſuum reclinaret. Nimitum tanquam nihil cum mundo habens cõmercij, nudus etiam in cruce ſuſpenſus eſt, in cõſpectu acerrimorum hoſtium, & illuſorum ſuorum. Neq; enim aliqui mortis rei nudi in crucem agi ſolebant, niſi qui eſſent inſigniter facinoroſi, quique in exẽplum aliorum horribili erãt morte afficiendi.

Ioan. 19.

Attende nunc ô anima mea interna cum cõpaſſione dulciſſimum redemptorem & amatorẽ tuum. Aſpice vt rex gloriæ qui cuncta veſtit, ac tegit cœlum nubibus, arbores folijs, terram herbis ac floribus; ipſemet ad cutem vſq; deſpoliatur veſtibus, tanquam denuò nunquam veſtiendus. Vide Dominũ dominorum factum veræ paupertatis ſpeculum. Pudeat poſthac murmurare, conqueri, & animo deijci, quum aliquid tibi ſubtrahitur, aut in interna externave relinqueris paupertate. Diſce hic pauperem, nudũ, derelictumq́; Ieſum ſequi. Aduerte obſecro vt cœli pulchritudo deformatur, cœli altitudo humiliatur, clarum puritatis ſpeculum detegitur.

Nemo

Nemo vnquã capere sufficit, quàm graui intus dolore pudicissimum cor illius mordebatur, quòd ingentem illam cõfusionem, & verecundiam ferre cogeretur: maximeque quòd ita turpiter sub Luc. 8. purissimæ matris aspectu in cruce pendere oportebat.

Obsecro cum ingenti compassione attendamus, quanta cum inclementia crudelissimi illi vestes domino abstraxerunt, quantũ fimbria fluxu sanguinis fœminam laborantem curarat. Quis nõ videat, quam inhumanus fuerit dolor, & cruciatus, vestem vulneribus inhærẽtem, & sanguine concretam, tanta cum crudelitate detrahere, cunctis haud dubiè vulneribus recrudescentibus? Secũ quisque suo in corde doloris huius magnitudinem expendat. Et vt quorundam est opinio, spineam coronam à capite auulsam (eo quòd vesti exuendæ impedimento erat) rursum incredibili cum tormẽto sancto eius capiti impresserunt, vt non sit dolor qui huic possit comparari.

Agè nunc meditare ô anima mea, in quanto cruciatu fuerit gaudium cœli. Aspice vt totum corp⁹ eius denuò vulneratũ sit, cunctis illis sacris vulneribus renouatis, & purissimo sanguine fluentibus. Contuere vt benedictum caput eius angelicis potestatibus cum tremore cõspiciendum, ab immitibus illis afflictum & excruciatum fuerit, dum spinæ denuo impositæ noua inflixere vulnera: ita vt vulnus vulneri iungeretur. Aduerte quæso, vt sanguis ille regius cerebro permixtus, ex cunctis illis vulneribus per faciem, per capillos, per collũ, ad terram vsq; vbertim promanauerit, vtq; corpus illud deforme (quod tã miserè conscissum ac lacerum nõ nisi vulnus fluens erat) iam vento frigoriq; expositum sit, obriguerítq;. Et tamẽ agn⁹ mansuetissimus non patienter modò, sed etiam cum ingenti desiderio omnẽ hũc immanem atq; horribilem pertulit cruciatum. O quàm stabat illic tremulus præ frigore? O quantum aucta, & profundius inflicta sunt vulnera eius dum ex acerba illa vestium auulsione vulnera vulnerib⁹ inserta sunt, adeò vt pijssimus, & omni amore amplectendus Iesus Christus dominus noster, non nisi vulnus sanguinem manans effectus sit? O quantam ille afflictionem pertulit in corde suo, vidẽs odium, liuorem, fraudem, sitimq; cruentam Iudæorum, videns quantopere festinarent aptare crucẽ saluatori suo, vrgere ministros, subministrare clauos, necem accelerare? Ipsis enim magna intus crux erat, ꝙ dominus Saluator tam diu ante oculos eorum versaretur.

Sentire etiam hic licèt quod quidam affirmant, Christũ Iesum (qui spiritum suum nunquam ab orãdi agendiq; studio relaxabat) dum ministri circa illius mortẽ præparãdam occuparẽtur, flexis humiliter, & deuotè in terrã nudis cruentisq; genibus suis, corde item, oculis, ac manibus in cœlum ad Deum patrẽ erectis, obtulisse eidem dignissimum sacrificium passionis suæ, ad conciliandũ cum humano generi. *Offert Christus Patri sacrificium passionis suæ.*

O anima mea, statue modo Dominũ Saluatorem tuum ob oculos cordis tui: videasq; Iesum sponsum tuum delitias animi tui, tam miserabiliter sanguine rubricatum, vulneribus confectum, deformem, & corde anxium coram astare; vt te fœdam sponsam suam sibi despondeat, mundet, sanet, exornet, omniq; debito absoluat. Imaginem hanc, maximè miserandam tam altè memoriæ tuæ imprime, vt nulla vnquam obliuione deleatur. Et quinam ferre poteris, vt dilectum cordis tui tam miserè afflictũ aspicias? Nonne integro desiderabis corde, vt te totam faciat in lachrymas resolui, quo corpus dilecti tui vndiq; saucium lachrymis tuis abluere, & omni possis deformitate mundare? O te felicẽ si medulla omnis ossium tuorum, sanguisque cordis tui in vnguentũ distillari possit, quo vulnera cuncta spõsi tui perungerentur: ipsumq; cor tuum igne amoris decoctum in gratissimum posset transire cibum, quo os dilecti tui felle exacerbatum edulcaretur. Et licèt hæc reipsa præstare nequeas, pleno tamen affectu præstabis: & satis est dilecto tuo, cor potius quam opera pensanti. Itaq; sic litum, & perunctum sponsum tuum ingenti cum reuerentia quietis captandæ gratia, in suauissimum Dei patris sinum tanquam in amœnissimum lectulum repones: capite illius reuerendissimo spinarum aculeis tam dirè cõpuncto ad pijssimum Dei patris pectus

(cou

ſceu ad molliſſimum quod poſſis inuenire puluinar) ob requiem captandam applicato.

Ieſus in cruce extenditur: & eius manus ac pedes diris clauis crudeliter perforantur, Cruciq́; affiguntur.

CAPVT XV.

POſt hæc inhumaniſſimi illi carnifices Ieſum crudeliſſimè rapientes, ad crucem traxerunt. Quam agnus innocens ingenti cum amore ſalutauit, dicens (vt piè meditari poſſumus) in corde ſuo: O crux benedicta tanto iam ex tempore te amplecti concupiui, triginta trib⁹ annis tui me tenuit deſiderium, vt hominum in te ſalutem operarer. Inferui igitur nūc creatori tuo, & fer ſeculi preciū. Illi deinde corpus agni innocentiſſimi vulneratum, immitiſſimè in crucem rigidam proſtrauerunt, manúq́; alteram craſſo quodam, & obtuſo clauo crebris ictibus cruci cruciabiliter nimis affixerunt. O quàm impatibilis hic dolor fuit ſuauiſſimo redemptori, cuius tam tenera ac præclara erat complexio, qui totus iam debilis, & exhauſtus erat ex pœnis illis omnibus, quas antè pertulerat? Quàm intimas cordis eius medullas ſinguli ictus iſti, atq; hæc afflictio penetrabāt? Quàm fuit corde anxius, quam doloribus immenſis vndique correptus, quum grandis ille, & obtuſus clauus, vi multa per venas, neruos & oſſicula (quæ in manibus concurrunt) adigeretur? Secum quiſque perpendat quantus hic dolor fuerit, quanta anguſtia, quanta cordis oppreſſio. Et quia obtuſus admodum, & craſſus erat clauus, cutem ſimul attraxit per vulnus. *Clauus obtuſus & craſſus.*
Mox alteram quoque manum ad foramen in cruce effoſſum itidem perforandam pertraxerunt. Sed quia procul illud foramen aberat, & Chriſti corpus frigore, ſanguinis effuſione, pœnísque antea perpeſſis non parum contractum erat, manum ipſam rigido fune extenderunt, alteram interim manum ſumma vi premendo, & calcando retinentes: atque ita ſacra Chriſti brachia horribili cum dolore intenderunt, donec quò volebant manum adduxiſſent: quam tunc ſimiliter ingenti clauo crebris ictibus confoderunt. Dehinc & ſacros eius pedes crudeliſſimè prius extentos ſimulque iunctos, immani clauo cum intolerabili dolore confixerunt. *Manum alteram fune extendunt, alterā premunt calcibus.*

Attende nunc ô anima mea ſpōſum tuum Deum & creatorem tuum, vt hic amoris conſcenderit lectulum: quàm latè ſuas extenderit vlnas, vt te amplectatur: quam deniq; amicabiliter te ad ſe inuitauerit, vtpote verbis illis Cantici Canticorum: Veni ſoror mea, ſponſa mea, columba mea: veni, inquam, in foramina petræ, id eſt, in melliflua vulnera mea. Veni, quia iam paratus, & floridus eſt lectulus noſter, ornatus rubicundis vulneribus, & precioſo ſanguine meo. Itaque veni protſus ô anima mea, & intuere quanta pro te pertulerit De⁹ tuus, vide cum ingenti compaſſione, vt ſacra eius membra extenta, diſtracta, dilacerata, & extra ſuas iuncturas in longum latumque cauſſa atque exturbata ſunt: ita vt ne vnum quidem ſuo adhæreat loco, & cuncta facilè poſſint dinumerari. Adeò inhumaniter dulcis Ieſus inſtar arcus erat extenſus, vt membrorum aliud, alij ſuccurrere non poſſet, cunctis pariter incomprehenſibili dolore, pœnaque correptis. Nos quidem ſi paruo quodā ſimus affecti vulnere, vix moderatè ferimus, vt quiſpiam illud etiam leniter attrectet: & tamen manuū pedumq́; Chriſti vulneribus omne pōdus totius ſacri corporis eius cruciabiliter imminebat. O quàm miſerandum in modum membra, neruiq; omnes cōtrahebantur? quàm cuncta illius interiora perturbata, læſa, atq; cōtrita erāt? Vicit hæc pœna captum oēm & intellectum humanum, eo quòd intolerabilis eſſet, tantoq; tempore duraret. Hinc venerabilis Beda ait: Chriſtus pendens in cruce manibus pedibuſq́; confixus, lenta morte conſumptus, & attritus eſt, diuq; in pœna perdurauit, non quod eū delectaret viuere, ſed ne paſſio ſua citò finiretur. *Cant. 2.* *Cant. 2.* *Beda.*

O quantis in angoribus poſita erat dulciſſima Dei mater & virgo Maria? Quàm ſinguli quique ictus malleorum (quos dum filius crucifigeretur audiuit) cor illius pulſarunt? Quàm totam in ſe portauit crucis imaginem, eidem ipſa viciſſim omnino impreſſa, & in eam quaſi transformata? Nec dubium eſt, quin per ingentem compaſſionem vna *Compaſſio Mariæ.*

cum filio cruci affixa fuerit, sitque passa intrinsecus, quicquid Christ⁹ foris perpessus est. Stemus & nos cum matre pijssima iuxta crucem. Bonum est nos hic paulisper subsistere: quādoquidē flumina hic scatent gratię atq; charismatum. Nos etiam vna cū afflicta matre Maria (si tamen gratię filij sumus) in intimis animarum nostrarum dolore, & compassione vulneremur erga inhumanam Christi passionē, quum sit ipse frater, caro, & sanguis noster, & nostra vtriq; sint peccata ob quæ sic affligitur. Deniq; ascendamus, & nos ardenti cum amore & deuotione in lectulum dilecti nostri, id est, in sanctam crucem, in qua amor noster tam miserabiliter distentus est: hue ascendamus, quando multo cum desiderio ille nos expectat, satisque latè (nos amplexandi gratia) sua brachia extendit. Nos vicissim cunctas vires & membra nostra ad ipsum erigamus, vt cum amore cum amicabiliter amplexemur, atq; cum deuotione, & reuerentia nostris apprimamus cordibus, dicendo cū sponsa in Canticis canticorum: Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Sit cor nostrum illi gratum puluinar, quo sacrum suum caput acclinet. *Cant. 1.*

Iesus cum cruce sublevatus, medius inter latrones pendet, Blasphemijs impetitur, Orat pro inimicis, Latroniq; pœnitenti paradisum promittit.

CAPVT XVI.

Itaq; vbi iam immitissimi carnifices dominum cruci affixerant, mox eū cum cruce subleuarunt, & ipsam crucē sanctam ferocissimè in petram excisam impegerunt, decidereq; permiserūt: ita vt hoc casu cuncta Christi membra atque interiora inhumano quodam dolore conceuterentur collidereturq;, vtpote quę anteà plus satis intensa fuerāt. Hic iam manuum, pedumq; sacra vulnera instar fontium denuo eruperunt largeq; manare cœperunt. Nimirū hæc sunt quatuor flumina paradisi, quæ ex loco voluptatis egrediētia irrigant omnē terrā. O sitientes oēs venite ad aquas: haurite nunc cū gaudio de fontibus saluatoris. Sugite mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Emite absq; argento, & absq; vlla commutatione vinum & lac. Hic est lapis angularis, firmus, & incommutabilis, quē Iacob pater cœlestis erexit in signum gratiæ, & clementiæ, in titulum pacis, perfusum misericordiæ oleo. *Crux impetram impacta.* *Genes. 22.* *Esaia 55.* *Deut. 32.* *Esa. 55.* *Genes. 18.* *31. & 35.*

Ea verò de causa Christus subleuatus est, vt inimicus cum omni virtute sua prosterneretur. Nunc igitur fideles oēs vestrum contemplamini saluatorē, regem ac ducem pro vobis dimicantem, atq; à vestris vos eripientem hostibus, & in pristinam afferentem libertatem. Iā victoriæ signum crucis trophæum erectum est, sub quo nobis militandū est: nam hoc ab omnibus tuebitur obstaculis atque impedimentis. Itaque gaudeamus, exultem⁹, gloriemur in cruce Domini nostri Iesu Christi: qua sola suum voluit elidere hostem. Hanc vsq; adeò amauit, vt illius perquirendæ causa descenderit in terras, quandoquidem cœli huiusmodi ligni genus non proferunt. Factus est veluti exul extra regnum, gloriam, & gaudia sua, quo hanc posset amplecti. Aspiciamus igitur (sicut monet Paulus) in authorem fidei, & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta, imò & afflictione omni, quę indeilli accidere potuisset. *Victoria fit nam est crucis trophæū.* *Hebr. 12.*

Venite, oro, quotquot Deū amatis, ascendamus ad montē Domini, quandoquidem fœcundus admodum est, & pinguis, delitijs abundans. Hic iā botrus in vecte suspensus, ostenditur. Hic iam planè est petra bis virga percussa, quæ nō modò aquas viuas, sed & olei riuos dulciter emanat: adeò vt quotquot ad ad hunc montē accedunt, sanctificētur, dicantq; cum anima amante: Oleū effusum nomen tuum. Hic est vas opobalsamo gratiæ plenum, quod quidem vas non solùm pluribus in locis perforatum est, sed & fundū quoq; illius excussum: ita vt cuilibet haurire liceat quantum libet. Hic est flos campi, & lilium conuallium, fructusq; terræ sublimis, atq; agn⁹ sine macula. Hic, inquā, planè est elegans liliū conuallis nostræ albedine micans, & totum orbem suo splendore illustrans, virtusq; suæ odore adimplens: ex quo aurei procedunt ramuli, id est, diuinitas ipsa sub candidis purissimæ humanitatis ei⁹ folijs delitescēs. Exultet nunc terra nostra, tam spe- *Esaia. 31.* *Num. 13.* *Num. 20.* *Psal. 77.* *Deut. 8.* *& 32.* *Cant. 1.* *Cant. 2.* *Esaia 4.*

speciosо fructu ornata: cesset à gemitibus vallis nostra lachrymosa. Quæ .n. prius infecta erat, serpentinum gustādo virus, nunc preciosi sanguinis Christi balsamo repurgata est, atq; rore cœlesti per sancti spiritus infusionem fœcundata: ita vt iam numerosa ædiderit lilia, inter quæ anima amans dilectū suū obambulare, & pasci dicit. Quot namq;
Cant. 1. 4. & 6. in terris sunt homines mundi cordis, & Deum amantis, tot nostra vallis lilia ꝑduxit: atq; in his delectabiliter sponsus pascitur, iucundeq́ue satis obambulat. Et ipse quidem singulare illud lilium est, ex cuius semine cętera pullularūt, suamq́; formam, decorem, & fragrantiam mutuata sunt. Huius lilij odore serpentes, & corruptio omnis fugatur. Itaque instar apis sedulæ huc studiosè aduolemus, de vulnere ad vulnus transeuntes: nec aliunde nobis pabula carpam⁹, quū hæc melle scateant. Quid enim aliud sunt sacra, mellitaq́; verba Christi quæ in cruce deprompsit, quàm flores mellislui ex caule lilij, id est, ex sancta cruce nascentes?

Quæso, sensibili quodam compassionis affectu videam⁹, quali cruciatu Christus hic fuerit circundatus: vtpote, cui nec vnum quidem supererat membrū, quod non extra locum sum cum ineffabili dolore auulsum esset. O quantopere dolebant brachia tam dirè extēta? Quàm pungebant cor illius tormenta vulnerum, quæ totius corporis pondus tamdiu portauerant? Quantis erat correpta angoribus sancta illi⁹ anima, quæ omni confortatione destitūta, omnem hanc crucem, & pœnam suo in pondere sustinuit? Vt enim resignatio ac patientia Domini Iesu pro peccatis nostris afflicti, euidentius nobis reluceret, & salus nostra strenuè, fortiter, perfectéque perageretur, ac debitum humani generis largè copioseq́; exolueretur: diuinitas humanitatē patientem, & inferiores animæ vires consolationis influxu non releuabat, sed hæ solo patientiæ gubernaculo regebantur in acerbissima ipsius Christi passione. Itaque si aliqua penes nos amoris scintilla, si qua compassionis viscera resident, non poterimus nō cōpati creatori, & saluatori nostro, quē hic ob oculos tam miserè pro nostris sceleribus pendere videmus. Quis enim vel bruto animanti sic affecto nō compatiatur?

Et quidem pius Iesus non solùm intolerabilibus illic pependit in pœnis, vt nos ad lachrymas, & cōpunctionē moueret: verū etiam cū omnib⁹ amoris argumentis, & indicijs, vt nos similiter ad amorē accenderet, & prouocaret. Estq́; sublatus in altū, latè sua extendens brachia, vt nos oēs amplecteretur. Duris rigidisq́; ad crucē clauis affixus est, vt nos ad pœnitentiam longanimiter præstolaretur. Ex omni corpore suo manauit sanguinem, vt largiter nobis potandam præberet præcipuam sui preciosi sanguinis medicinam. Ingentia vastaq́; suscepit vulnera, vt patulum accessum securūq́; latibulū in illis semper haberemus ab omni tentationū impulsu. Demisit caput, quo pacis nobis, & amoris præberet osculum.

Et prętereà Dominus noster Iesus Christus cum sceleratis reputatus, atq; Marc. 15.
inter duos latrones medi⁹ ceu princeps Ioan. 19.
latronū suspensus. Fecit hoc impietas Iudaica, vt Christus qui in seipso innocentissimus erat, crederetur ab omnib⁹ similis illis esse in moribus, cum quibus eadem damnatione plexus erat: vt sic per alienam malitiā infamis fieret, qui ex sese erat iustissimus. Sed nihil refugit humilis Iesus inter illos pendere, pro quibus mori desiderabat. Et ipse quidē cum sceleratis annumeratus est in terris, vt nos angelorum cœtibus in cœlis inseremur. Fuit inter duos sceleratos medius, non vt nequam, sed tanquam iudex, alterum misericorditer donādo vita, alterū iusta mortis æternæ feriendo sententia. Et hic iudicij futuri quan- Matth. 25.
dam exhibuit formam: in quo bonos quidē à dextris, impios verò à sinistris collocabit.

Dehinc etiam Pilatus more Romanorū causam necis Christi scripto in ta- Ioan. 19.
bulam redegit, eamq́; supra crucē tripli ci idiomate affigi præcepit, his verbis: Iesus Nazarenus Rex Iudæorū. Et licèt Titulus
homo ethnicus esset Pilatus, hūc tamē crucis.
titulum ex sancti spiritus digessit instinctu, ad ignominiam quidem & dedecus Iudæorum, gloriam verò & triumphū Christi. Occultè siquidem virtus omnipotentis Dei in eorde infidelis operabatur, vt aliter scribere non posset, quàm

ei diuinitus inspiraretur, & nec mutare quidem posset quod scripserat, licèt à Iudæis exigeretur. Non .n. audire Pilatum Iudæi volebant, quum diceret nullam se in domino causam reperire: vndè nec ipse eis morē gerere voluit, sed ait: Quod scripsi, scripsi. Atque hoc ipso vltus est se de Iudæis: ita vt culpa & malitia omnis in eos redundarit. Per hunc quoq; titulum discretus est dominus à latronibus: vt totus aduerteret orbis quòd non pro aliquo scelere suo, sed ex amore purissimo preciosam animam suam morti exponeret pro amicis suis. Legerunt autem hunc titulum multi Iudæorum: legamus cum, & nos ceu veri Iudæi, id est, confessores Christi, non vti illi eū aspernatione, sed deuota meditatione: semper eum nostris imprimendo cordibus, & velut scutum gerendo contra tētamenta omnia. Hic namq; titul' est triumphalis victoriæ, oēm inimici potentiam virtute crucis Christi cōtritam designans. Confiteamur ergo Dominū nostrū esse Iesum, id est, Saluatorem, verumq; orbis redēptorem: humiliter precando, vt curare, omniq; vitiorum labe expurgare velit animas nostras Fateamur & Nazarenū eum esse, id est, floridum: orando, vt in omni nos virtute virere faciat. Confiteamur etiam verum esse regem Iudæorū id est, confitentium atque credentium, quum omnis potestas ei data sit in cælo & in terra. Si hoc pacto hunc legimus titulum, veri Iudęi erimus & filij Abrahę Christus item erit rex noster, & saluator noster, & ipse nos tuebitur, atq; in cœlū tandem assumet, faciens nos cohęredes suos in regno patris sui.

Luca 23.
Ioan. 19.
Tituli explicatio.
Matth. 28.

Post hæc carnifices qui Christum in crucem tulerāt, vestes eius partiti sunt, singulis singulas tribuētes partes. In tunicam autem, quòd inconsutilis esset, sortem miserunt. Apparet hinc immēsa Christi humilitas, quod quum dominus esset gloriæ, vilissimis scurris traditus est, quorum tanta erat inopia, vt vestes eius exigui præcij & simplices, tā solicitè & exactè distribuerent. Sic sic ag-nus innocens ipsos sui irrisores & occisores veste sua contexit.

Aspiciamus, oro, multa cum deuotione creatorem & saluatorē nostrum tā miserabiliter in tantis cruciatib' pendentem, omnibus amicis, rebus & solatio destitutum, pœnis omnibus & intus & foris obrutum: ablatis ab eo omnib' quæ illius poterant mitigare dolores, & accedentibus ei quæcunq; illos exaggerare possent. Attendamus regem hunc miserandū & desolatū vndiq;. Coronā quidē gerit & regalē titulū: sed vbi eius satellites? vbi castra? vbi palatia? Enimuero sub dio pendet. Vbi purpura? vbi auro micantes vestes? vbi demum corpus, & sanguis eius? Nimirum absumptū, & excoctū est corpus omne amoris incendio: sanguinem eius peccatores hauserunt. Quid nobis det obsecro, qui nec tantillum habet reliquum, vbi caput acclinet, non tectum, non peculium, nō hæreditatem, non vestes? Iam ablata sunt omnia. At nihilominus accedamus ad hunc myrrhæ montem, & cum turture gemebunda in palmam crucis conscendamus. Et reuerà satis superque inuenire licebit, si non desit inquirendi sedulitas. Adhuc linguam habet, qua verbum depromat consolatorium, verbum salutis & institutionis, quo latro ille abundè contentus fuit. Si hoc non sufficit nobis, adhuc paulo altius ascendamus. Enimuero & cor adhuc habet integrum, illo patrem suum pro nobis deprecabitur. Habet & conscientiam, deuotione, gratia & amore plenam: dabit nobis merum illud, quod dilecto suo præbuit discipulo in eius pectore quiescenti. Sed & hoc si parum nobis satisfacit, en libens suum patietur latus configi, cor scindi, & aperiri, porrigetque nobis sanguinem eiusdem cordis sui amore ardentissimi, præbebit potum suauissimum maximeque delectabilem suæ diuinæ charitatis. Denique & sanctam animam suam dabit gratia & meritis plenam, cunctisque ornatam virtutibus. Quid vero alterius ab hoc dulcissimo Deo ac domino nostro exigere poterimus? En, dat quicqd habet, quicquid præstare potest. Itaq; & nos sic illi vicissim totos demus.

Ioan. 19.
Psal. 21.
Cant. 4. 7.
Luca 23.
Ioan. 13.

Sederunt autem non procul à cruce, ministri, Christum custodientes, & rei exitum sustinētes. Et nos quoque expectemus, non vt illi ex inuidia, mortem Christi: sed cum dolore finem prętolemur salutis nostræ à Christo: nec recedam' à cruce, quādoquidē omnis salus

nostra

Cant. 2. nostra in cruce posita est. Dicit anima quędam amore flagrans: Sub vmbra illius quem desiderauerā sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Et quid possit amāri animæ esse suauius, quàm vt post distractiones, labores, perturbationesq; multas in hac lachrymarū valle (velit nolit) ei occurrentes, eamq; fatigantes, sub hac salutiferæ crucis vmbra respiret, sese reficiat, sensus dispsos colligat, animāq; exhaustam delectabili arboris huius fructu confortet?

Expectabant Iudæi rei exitum, quod necdum sanguine, & crudelitate suum explessent animū. Et quia anguino suo pectore nullum poterant tormenti genus concipere, quo deinceps corpus ei9 cruciarent, ad extremum manibus deficientibus, linguis suis dominum excruciare cœperūt. Itaque ceu furiosi caput sacrilegū agitabant, contra illum sputa Matth. 27. egerentes, dicentesq;: Vah qui destruis tēplum Dei, & in tribus diebus excitas illud. Si filius Dei es, descende de cruce. Item: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere? Si Christus rex Israel est, descendat nunc de cruce. Con-Sap. 2. fidit in Deo, liberet nunc eū si vult. Adeò Impietate, & malitia pleni erant, vt si quid de eo sciuissent mali, haud dubiè obiecturi erāt: sed quia in auro purissimo, toties afflictionis & crucis igne ꝓbato, nullas poterant inuenire sordes: ipsas eius virtutes, gloriosa miracula, diuinumq; nomē ei exprobrarunt. In hoc siquidem totis viribus incumbebant, vt quemadmodū corpus eius attriuerant, peneque in nihilū redegerant ira & gloriosum eius nomen penitus obliterarent. Sed quanto id fecere studiosius, tāto plus Christū exaltarunt, Nā ipsis suis insultationibus nihil ei improperare potuerunt, nisi quod honestū, sanctū, diuinumq; est: puta quòd mortuos ad vitam reuocauit, quòd ægros sanitati restituit, quòd mira operatus est, quòd deniq; De9, & rex Israel est. Reuerà si quid insuper in eum conuitiorum aut iniuriæ conferre potuissent, neutiquàm sibi temperassent.

Mich. 6. Dicere tunc secū poterat pius Dominus in animo suo: Popule meus, quid feci tibi, aut quid molestus fui tibi? Cur adeò crudeli es animo in Deū creatorē tuum? Cur adeò durus es, vt calidus sanguis meus (quem instar aquæ in terrā decurrere cernis, quo & saxa scinduntur) ferreum pectus tuum non emollire, nō in illud pertingere, non ipsum calefacere possit? Equidē innumeris te affeci beneficijs. Propter te Aegyptū multis plagis attriui, mare rubrum sub tuis siccaui vestigijs, hostes tuos nullo labore tuo, prostraui: & tu ediuersò me Pilato tradidisti, flagellis cæcidisti, & necē meam studiose molitus es. Quadraginta annis Mich. 9. manna te paui in deserto, & tu fel & ace- Deut. 29. tū in potū mihi dedisti. Duxi te per desertum, protexique, & vestimenta tua non sunt attrita: & tu me cruce onustū ad mortē duxisti, spoliatumque vestib9 ac nudum in crucem tulisti. Regali te sceptro honoraui, tu verò spinis me coronasti, sceptroque arundineo illusum cæcidisti. Quid faciam tibi, vt vel tandē cesset malitia tua? Corpus & sanguinē meum tradidi tibi, & floridam, elegantemque naturā meam abs te penè conteri permisi. Triginta tres annos pro tui conuersione laboraui, & me audire noluisti. Vel nunc, obsecro, emolliat te acerbissima passio, numerosa vulnera, feruētes lachrymæ meæ, quē verba mea conuertere non potuerunt. Calefaciat te feruidus sanguis meus, quē tot miracula mea trahere non potuerunt.

Itaque Christus Dominus blasphemias ab ipsa electa gente sua illatas, tulit patienter: perfectè volens exequi opera charitatis. Descendere de cruce, seq; saluare noluit, vt plurimos saluaret. Vltrò se morti obtulit, vt alios sanaret. In illis demū horribilibus elegit durare pœnis, quò cunctos homines ab æternis eriperet cruciatibus. O quātopere huic agno mansuetissimo dolebat, quòd peculiaris ille populus eius inde eum blasphemabat, & maledicti, atq; contumeliæ loco ponebat, vndę ipsum laudare potius & amare, eiq; gratias agere debebat: ꝙ ipse qui verus erat Deus, pro salute hominū tam indigna morte occūbere nihil recusauit.

Neque verò in solū Dei filium impij illi coniecere blasphemias; sed insuper Matt. 27. linguas suas, tanquam prompta diaboli instrumenta, in patris iniuriam laxarūt, quando dixerunt: Confidit in Deo, liberet eum si vult. O gens impia, quò te malignus adduxit spiritus, vt patri mi-

fericordiæ fuam obijcias bonitatem ?
Itane iniuria tibi ab illo facta eſt, quòd
Math. 19. paternum ſuum laxans ſinum, diuitias
gratiæ ſuæ effudit: dilectum vnicum fi-
lium ſuum mittens in terram, qui natu-
ra humana ex genere tuo aſſumpta, o-
ues perditas domus Iſrael requireret, &
ſanaret, eundem demum pro ſalute tua
morti obijciens, ſoluenſq; grauiſſimū
debitū tuum precioſo ſanguine illius.
Et hiſce pro beneficijs, tu in eū blaſphe-
mias euomis, tanquam qui non poſſit
opē ferre filio ſuo, qui olim defunctos
oēs vnico verbo reuocabit ad vitā, qui-
que & cœlum & terram verbo cōdidit?
Quàm putamus graui Dominus Ieſus
afflictione laborarit, quum tales in pa-
trem ſuum blaſphemias, conuitia, & in-
iurias dici audiret: aduertens pariter
quantopere patrem ad iram commo-
uerent, quamque horribile eius immi-
neret iudicium? Nimirum cuncta eius
viſcera ad miſerationem mota ſunt er-
ga furioſam gentis ſuæ cæcitatem, cla-
mauitque voce lugubri ad patrem: Pa-
ter, ignoſce illis, quia neſciunt quid fa-
Luce 23. Matth. 5. ciunt. O incomprehenſibilis bonitas
Chriſti. Fecit hic quod ante docuerat,
monens vt amemus inimicos, & ore-
mus pro illis qui nos perſequuntur. Er-
go maledicebant illi, at ipſe benedice-
bat. Et licèt tanta eſſet eorum malitia,
vt excuſationem nō admitteret, nihil-
ominus quantum potuit, excuſauit eos
apud patrem, dicēs, Pater ignoſce illis,
quia neſciunt quid faciūt. Plærıq; verò
qui ignorantes ei ſupplicia intulerant,
poſtmodū conuerſi ſunt. O admirabi-
lis virtus huius orationis, tantis in augu
ſtijs tantoq; ex amore fuſæ. Quando .n.
alij ob pœnarum vehementiam, etiam
chariſsimos quoſq; amicos ſuos facilè
obliuioni traderent, nec poſſent vel ꝓ
ſeipſis orare: tunc Chriſtus pro ſuis ho-
ſtibus precatus eſt. Neq; tamen hæc illi⁹
precatio pro illis duntaxat fuſa eſt, qui
tunc eūm manibus crucifigebant, & lin
guis blaſphemabant, verum etiam pro
omnibus illis qui Dominū Ieſum pra-
uis ſuis actibus denuo crucifigunt, & ſce
leribus ſuis blaſphemant. Hi tales reue-
rà cæcitate correpti, neſciunt quid agāt:
Ignorant enim, quàm dire iuſti iudicis
potentiam exaſperent, quàm benignū
offendant patrem, quàm fidum deſerāt
protectorem, & cuius perdant amicitiā:
non norūt quàm turpiter elegātes pręe-
claraſque, & imagine Dei inſignitas ani
mas ſuas deforment, quàm horribiles
mereantur cruciatus, & quantam gloriā
amittant.

Nunc ô anima mea, & quotquot re-
dempti eſtis precioſo ſanguine Chriſti,
agedum interna cum cōpaſſione atque
deuotione feruenti, beatam conſcen-
damus palmam crucis, pulcherrimo o-
nuſtam vitæ fructu. Tota enim ſalus, ſa-
nitas, vita & gloria noſtra, in cruce ſita
eſt domini ſaluatoris. Et ne tam immē-
ſis inueniamur ingrati beneficijs, glori-
ficemus ipſum benigniſſimum redem-
ptorem noſtrum. Cœlum & terram, &
quicquid horū ambitu continetur exci-
temus, vocemuſq; in auxilium, ad lau-
dandum, & benedicendum Deum, di-
cendo: Magnificate dominum mecū, Pſal. 33. & 7.
quia mirabilia fecit in nobis. Laudate,
& benedicite mecum dominū, quia mi- Pſal. 85.
ſericordia eius magna eſt ſuper nos. O
vos angelici ſpirit⁹, mecū quæſo ad mō-
tē Caluariæ aſcendite, & aſpicite regem
veſtrum Salomonē in throno ſuo, atq;
diademate quo coronauit eū mater ſua.
O mortales oēs, & quæq; mēbra Chriſti
lachrymoſis obſecro oculis veſtiū con-
tēplamini redemptorē, ligno qui pēdet
ab alto. Videte ſi vllus dolor, eius dolo-
ribus poſſit æquiparari. Agnoſcite ſce-
lerū veſtrorum immanitatem, quæ tali
oportuit ſatisfactione expiari. In partes
oēs corpus Chriſti verſate, & non niſi
vulnera inuenietis atq; ſanguinem. Cla
mate igitur ad eum voce lugubri: O Ie- Hymnus.
ſu, noſtra redemptio, amor & deſideri-
um, quæ te vicit clemētia, vt ferres no-
ſtra crimina, crudelē mortē patiens, vt
nos à morte tolleres? morte vtiq; ſem-
piterna.

Et tu cœleſtis atq; omnipotens Deus
pater, reſpice de ſublimi ſanctuario tuo
ad innocentem filiū tuum Ioſeph, ven-
ditum atq; iniuſtè traditum manib⁹ ho-
minum ſanguinariorum, & turpiſſimo
mortis genere affectū. Vide vtrum hæc
tunica ſit filij tui, an non. Nimirum fera Geneſ. 37. Eſa. 53.
peſſima deuorauit eum: ſanguis pecca-
torū noſtrorum aſperſus eſt ſuper veſti-
menta eius, & omnia indumenta hone-
ſtiſſimæ famæ atq; opinionis illius inde
inquinata ſunt. Aſpice ſanctum puerū
tuum

suum cum sceleratis cōdemnatum, regium filium tuum spinis coronarū. Cōtuere insontes manus eius (quibus nihil vnquam mali admissum est) sanguinē stillantes: sacros pedes eius nunquam à iustitiæ semita auersos, crudeli confixos clauo: pulcherrimam faciem eius, in quam desiderant angeli prospicere, prorsus deturpatam omniq; specie destitutam: cor deniq; benedictum quod nulla vnquam impuræ cogitationis macula attigit, internæ afflictionis prælo compressum. Vide pater amantissime dulcissimum filium tuum totū in crucis cithara extēsum, cunctisque mēbris suis te benedicentem. Iam plane fidelis Dauid citharam corporis sui maximè intendit, suauissimam tibi edens melodiam, & gratissimam quæ vnquam tibi cantata sit, concinnens cantionem. Pater (inquiens) ignosce illis, quia nesciūt quid faciunt. Hic est agnus innocens, qui nos abluit precioso sanguine suo, qui peccatum non fecit, sed peccata omnia mundi tulit. Ex huius ergo passionis thesauro mutuò accipio preciū debiti mei: & illius merita omnia numero tibi pro omni debito meo. Quicquid enim ipse fecit, in mea vtique natura, & pro me operatus est. O pater clementissime, suscipe actus cruciatusq; dilecti filij tui, & da veniam erratis nequam serui tui: quandoquidem sanguis insontis Abel fratris nostri clamat ad te de cruce, non vltionem postulans, sed gratiam & misericordiam, dicendo: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.

1. Pet. 1.

1. Reg. 16.

Luc. 23.
1. Cor. 6.
1. Pet. 2.

Genes. 4.

Cæterùm latro qui pēdebat ad Christi dexterā, vt vidit ingenrē eius patientiam & benignitatem, quod patrem suū tam amicabiliter deprecaretur pro illis qui tot probra in eū conijciebant: prorsus immutatus est, & cœpit eum dolor vehemens ac pœnitentia scelerum suorum. Et id quidem reipsa prodidit, castigans verbo socium suum, blasphemias in Iesum euomentem, atq; dicens: Neque tu times Deum, quum sis morti proximus? Qui licèt ex obstinata malitia homines non verearis, & pœnas corporis pro nihilo ducas: attamen metuendus tibi erat Deus, & quidē in extremo penè vitæ articulo, quum potestatē ille habeat & animam & corpus tuum perdendi in gehennam. Et licèt nos parib⁹ plectamur pœnis, longè tamen diuersa est ratio meritorum. Nam nos quidem iustè, qui digna factis recipimus: hic vero nihil mali gessit.

Luc. 23.

Matth. 10.

Luc. 23.

Vndè obsecro latroni huic tam cita correctio? Qui dudū erat iniquus, & infidelis, nunc peccatorem arguit, innocentē excusat: Deumq; confitetur omnipotentē. Nimirum hęc repentina mutatio, est dexteræ Christi, ad quam ille pendebat. Hāc fidei lucem non aliundè vtique accepit, quàm ex lumine illo in crucis candelabro, posito. Diu quidem diuinum hoc lumen sub humanitatis modio latuit: sed nunc demum in crucis cādelabrum subleuatū est, vt quotquot in Ecclesiæ domo sunt, hinc illuminentur. Sciderunt hūc modiū Iudęi cōpluribus in locis, & cœpit hoc lumen per rimas eius effundi: ita vt domus tenebrosa quæ prope erat ex radijs illius illustrata, in hanc prorumperet vocem: Nos quidem digna factis recipimus, hic verò nihil mali gessit. Et quomodo latro iste immensum æstum ignis iuxta se ardentis declinare potuisset? Planè hic ignis quem pater miserat in terrā, misericordiæ perfusus oleo, probrisq; & blasphemijs Iudæorū ceu flatu quodā agitatus, flammas dabat in cœlum, quibus latro iste totus accensus, & igneus effectus, ac velut suorum immemor cruciatuum, totus erga Dominū cōpassione motus est, adeò vt diceret: Equidem pœnas meas haud grauiter fero, vtpote meritus plus satis: at innocentem hunc & nihil habētem culpę, ita præter æquū cernere excruciari, id verò ipsis doloribus meis mihi dolet vehementius. Profectò, latronis isti⁹ charitas facta est fortis vt mors. Ipse enim spreuit pœnas oēs quę ei inferri possent, nō veritus est populum in Iesum furentem, non attēdit principes sacerdotū, nec ministros omnes cum varijs illic tormentorum armorūq; generib⁹ astantes pertimuit, sed in conspectu illorū omniū Christū animo imperterrito cōfessus est verum Dei filium esse, eumq; nihil mali egisse, atque ira iniuria ab eis crucifixum.

Psal. 76.
Matt. 5.

Luc. 8.
& 11.

Luc. 12.

Cant. 8.

O fides admiranda, ô ingens constātia, ô incōprehēsibilis charitas latronis huius. Videlicet bene potus, & quasi ebrius erat musto illo recēti, ex suauissi-

mo botro Christo Iesu in crucis torculari expresso. Ideo citra pudorem corã omni populo confessus est Christũ Dei filium, quẽ tamen miserijs, penuria, liuoribus,& cruciatib⁹ plenũ, iamq; morti proximũ cernebat: quæ omnia sunt signa Deo ac Domino prorsus contraria. Deniq; cum vniuersis viribus suis,amicabili vultu, deuoto corde, humili resignatoq; animo ad Christum se conuertens, feruenter orauit in hunc modum: Domine, memento mei, cùm veneris in regnũ tuum. Et statim ineffabilis Dei bonitas euidenter declarauit se
Luc. 23. mortem peccatoris non velle, sed magis velle vt conuertatur,& viuat. Præstitit hic Domin⁹,& reipsa impleuit, quod
Ezech. 33. Ezech. 18. olim per prophetam suum promiserat, dicens: Quacunque hora ingemuerit peccator pro peccatis suis, iniquitatum eius non recordabor amplius. Non quidem multos ei imposuit seueræ pœnitentiæ annos pro peccatorum expiatione: sed tanquam iam nihil in eo præter virtutes spectaret, ita ad eum dixit: Hodie mecum eris in paradiso. Quid hoc verbo dulcius?

Luc. 23. O immẽsa misericordia Dei, qui malefactorum omnium latronis istius tã misericorditer oblitus est, & tam repẽtè ignouit pœnitenti, bonumque quod in eo certè exiguum erat, tam eximia ac præclara mercede dignatus est. Non enim indiget bonorum nostrorum Deus: opulentissimus atque pijssimus Deus: sed cor petit ad se conuersum, humile, ac resignatum, quale in hoc ipso latrone repetit. Neque enim is vel à morte corporis, vel à pœnis purgatorij seruari petijt: sed penitus se in diuinam resignauit voluntatem: nihilque nisi misericordiam, & gratiam humiliter postulauit. Vnde & pius Dominus apertis largissimis gratiæ suæ thesauris, beatitudinem æternam ei contulit. Et ô damnãda nequam lattonis duritia, quẽ nec socij castigatio, nec tot amoris, & clemẽtiæ signa in Christo elucentia, emollire atq; conuertere potuerunt. Videbat dari regnum cœlorum, nec tamen animũ adhibere voluit vt desyderaret: itaque nec erit illi. Blasphemias atq; maledicta potius elegit:& venient ei, & quidem in omne æuum. Illum aũt nouum fructũ quem pijssimus Iesus ex infœcundo solo nostro, multo cum sudore, multaq; preciosi sanguinis sui irrigatione in ligno crucis obtinuit, cœlesti patri suo, ceu preciosum munus ingenti cum gaudio obtulit. Interim tamen, & doluit plurimùm, quòd latro ille multis foret damnationis ansa, qui omnem vitam suã in vitijs transigere statuunt, sperantes nihilominus se cum hoc latrone in ipso mortis articulo veniam cõsequuturos, & gratiam. Quod quidem longè stolidissimum nimirũ, periculosum est: quamuis, & hoc verum sit, neminẽ vnquam à Deo derelinqui posse, qui se ad eum toto corde conuertit, eiq; pia cum fiducia innititur.

Iesus ex doloribus afflictæ matris, augmentũ dolorum suorum accipit, & illam stantem iuxta crucem alloquitur.

CAPVT XVII.

Stabat verò iuxta crucẽ Iesu sanctissima mater eius semperq; virgo Maria, non aliquod pœnarũ subleuamen aut temperamentum, sed ad nõ mediocrem augmentationẽ. Nam si qua potuisset creatura aliquid adferre solatij Domino in cruce pendenti, nulla ad id tam fuisset idonea, vt beatissima mater eius. Sed quia definitũ erat Christo mori te acerbissima occũbere, absq; vlla consolatione,& releuamine, vera cum resignatione ipsam suã passionẽ claudere: nihil ei materna presentia solatij præstitit, sed potius auxit dolores eius, quãdo, & mœstitiam illius suis pariter pœnis iunxit, & vberiorẽ inde hausit materiam acerbissimi cruciatus. Ioan. 19.

Quis iã, ô bone Iesu, meditando consequi possit, quo fueris intus dolore affectus, cum tu qui corda omnium nosti, cuncta matris viscera, & mẽbra per internam compassionem tecum pariter in cruce extensa,& clauis confixa videres, eorũ; eius longè pijssimũ, & verè maternũ pectus doloris acutissimi gladio transuerberatũ, vultum in pallorẽ versum, & animi angustias declarantẽ, atq; fine morte, penè emortuum? Quũ aspiceres feruentes lachrymas, ceu dulcissimos riuulos, quosdam per gratissimas genas eius, & faciem vbertim cursimq; manantes, quæ vtiq; testes erãt illius erga te doloris pariter, & amoris? Quum audires etiã gemit⁹ miserabiles, pon-

pondere afflictionum illius expressos, cernerésque eandem deuotissimam genitricem tuam prorsus amoris æstu liquefactam, & omnino resolutam in lachrymas, ac penitus deficientem exhaustamque & absumptam: vtpote passionis tuæ cruciatu eam deuastante? Reuerà tunc ô bone Iesu ex afflictione materni pectoris, nouam crucem in te recepisti. Solus namq; pondus & grauitatem dolorum eius hominibus vniuersis incomprehensibilem, compassionis lãce trutinasti. Et id quidem maximè exaggerauit cruciatum passionis tuæ, quòd non modò in corpore tuo, sed etiam in materno pectore crucifixus erat: quando & illius crux, tua erat: & tua, vicissim illius.

Et quis, ô pijssima mater, ô regina martyrum, quis immẽsos animi tui angores, internamque afflictionem tuam aut effari, aut mẽte cõcipere queat? Quẽ enim sine dolore genuisti, spiritûs iubilo perfusa (quum & ad tui recreationẽ aurib⁹ haurires suauissimam angelorũ melodiam Deum laudantium) eum nunc cum ingenti crudelitate & tyrannide in oculis tuis occidi cõspexisti. Vt iam dolor ille quem tunc fœliciter euasisti, multipliciter erectus est, quum beatum & singularem filium tuum cerneres in tam horridis pœnis in cruce pendẽtem coram sæua illa plebe, quæ quicquid conuitiorum, afflictionum, & cõtemptus mente effingere poterat, in illũ conferebat? Quum videres eum quẽ in castissimis visceribus pudicissimi vteri tui absq; vllo grauamine gestaras, tam inhumaniter in cruce distentum, clauisque perterebratum. Quum item aspiceres sacra illius brachia, quib⁹ te toties amicabiliter strinxerat, tam immobiliter extensa, roseoque tincta cruore: caput quoque venerandum acutis cõpunctum spinis, & totum corpus non nisi vulnus fluẽs: nec tamẽ interim vulnera illius tergere & inungere dabatur. Conspiciebas eũ quem sæpenumero quietis captãdæ gratia in virgineo sinu tuo collocaras, iam non habere vbi sacrum caput inclinaret. O quàm passionis prælo maternum cor tuum tũc compressum fuit? quantopere afflictionum vena animam tuã percurrit, imo & demersit penitus? Enimuerò, si deuotus quispiam absq; ineffabili dolore & compassionẽ filij tui passionem animo reuoluere nõ potest, quæ crux, quæ afflictio te innuasit, quæ ipsa eius mater eras, & eandem passionem oculis coràm intuebaris? Reuerà syncerissimum cor tuum hac die, non semel, sed plus centies scissum est. Neque enim vlla vnquam mater adeò suam dilexit prolem, vt tu filium tuum. Vndè & quicquid molestiæ sub tuo aspectu illi illatum est, id repentè secuit cor tuum.

Et qui stare, ô domina, poteras? Dicit enim Euangelista: Stabat iuxta crucem Iesu, mater eius. Vnde tanta tibi fortitudo, vt hodie toties confixa, toties vulnerata, toties doloris gladio vnà cum filio tuo crucifixa, nihilominus constanti animo, & corpore perstares? Forsitan truces illi atque horridi claui, & te pariter ita detinebant in cruce filij tui, vt collabi non posses. At verò multo fortius, amor potentissimus ipsa quoque morte fortior te sustinuit vt cadere nequires. Itaque stabas ceu fidei columna immobilis. Nec quicquam verita es sæuitiam Iudæorum, equorum fremitus, & strepitum armorum, vtpote vnà cum filio mori paratissima. Neque enim negare poteras quemadmodum Petrus: non fugere vt cæteri Apostoli: non dubitare vt discipuli: non aliquod pati offendiculum vt plurimi: quandoquidem optimè noueras, & qua ratione, & quem conceperas genuerasque. Ideoq; assistebas iuxta crucem eius, cuius diuinitatem in spiritu adorabas. Stabas, inquam, iuxta crucem, vt hominis redemptioni per dolorem acerbissimũ cooperareris. Et quia Iesum dilectum filium tuum, verum quoq; noueras esse filium Dei, amor tuus ad diuinitatẽ, & erga humilitatem dilectio, velut ingẽtia duo saxa cor tuum penitus expresserunt, atque lætalibus angustijs coartarunt, dum illum tam horribilibus, & indignis modis tractari, tamq; crudeliter occidi, cerneres. Nimirum hi duo fuere sæuissimi mucrones, animã tuam, omni afflictione, & dolore crudelius transuerberantes. Enimuerò vt sponsa diuino amore succensa, dolebas acriter ob grauissimos contemptus, & iniurias, quas sponso ac Domino Deo tuo, irrogari coram intuebaris: & vt fidissima

ſyncerissimaq; parens, dolebas itidẽ vehemẽtissimè propter horribiles pœnas ac turpissimam mortem, quam eundẽ dulcissimum filium tuum obire cõſpiciebas. Quia verò eiuſdem filij paſsio, & afflictio immenſa erat (oportebat enim eum ſecundum iuſtitiæ rigorem, cuncta mundi peccata, quæ innumera atq; infinita ſunt, vincere, illiſq; præponderare) ideò & dolor tuus (qui illius cruciatibus reſpondebat) incomprehenſibilis fuit, theſaurusq; meritorum immenſus. Hic videre erat duo altaria, patri cœleſti ob excellentiam ſacrificij, gratiſsima, alterum in filio tuo, alterum in te. Et quia in ſacrificio ſanguinem exteri' cum filio fundere non poteras, decoxiſti atq; abſumpſiſti illum intus feruentiſsimo amoris atq; doloris igne. Obtuliſti Deo cor contritum, & ſpiritum cõ- *Pſal. 50.* tribulatum: obtuliſti loco ſanguinis profuſas lachrymas: gemitus tui inſtar ſuauiſsimi fumi è thure accenſo ſuſcitati, ferebantur in cœlum. Atque hoc pacto ſacrificium tuum pro cunctis gratiæ filijs (quorum ipſa mater es) feciſti atque immolaſti.

O anima mea & quotquot optatis eſſe gratiæ filij, aſpicite quæſo Chriſtum patrem veſtrum anxijs pœnis correptum: videte vt ſua vos morte ad vitam reuocarit, ac velut fideliſsimus pellicanus ſuo vos ſanguine tanquam pullos ſuos denuo generarit, excitarit, aluerit que. Contemplamini & matrem veſtram Mariam grauiſsimè afflictam, nouos partus dolores veſtri cauſa experientem, vt vos gratiæ filij efficeremini. Per patrem veſtrum habetis vitam: per matrem præſtatur vobis gratia. Itaq; cõpatimini tantis parentibus veſtris, quos tam grauibus pro ſalute veſtra doloribus laborare cernitis, ſi tamen gratiæ filij eſtis.

O quoties mœſtiſsima illa mater, oculos ſuos ad contemplandũ deforme ſui pignoris corpus attollebat, quos tamen mox lachrymis affluentes dimittere cogebatur? Videbat corp' ſauciũ, ſed illud vngere non licebat: venas ſanguinem manantes, verùm eas obuoluere non dabatur: mẽbra crudeliter extẽſa, at illa ſoluere ac laxare non poterat: ſacrum eius caput ad mortẽ inclinari cõſpiciebat, membraq; omnia iam ipſam ſuſpirare mortem, ceu laxamentũ atq; leuamen pœnarum ſuarum, ſed releuare ſuſtentareq; illa nequibat. Itaq; pijſsimum cor eius velut vua prælo crucis acerbè expreſſum eſt, adeò vt cum filio ſuo potuerit dicere: Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortem. *Matth. 26.*

Intereà cernens hæc dulciſsimus filius ipſius, qui hactenus nihil ei dicẽs ſeſe cõtinuerat, vt ſcilicet fortiſsima illius fides ingensq; fidelitas, inuicta patiẽtia, glorioſa paſsio, & ante omnia intemperans atq; ardentiſsim' amor pateſceret, & ne gloriam crucis eius imminueret: deinceps vltra ſe continere nõ potuit, ſed pijſsima atq; cõſolatoria eam voce affatus, ait: Mulier, ecce filius tuus. Tan- *Ioan. 19.* quam diceret: Dulciſsima, chariſsima, fideliſsima parẽs, noui dolorẽ & mœrorem tuum, ſcio quãta mei amore patiaris, cerno quantis correptũ ſit angorib' deuotiſsimũ cor tuum, dum me dilectũ filium tuum tantis cõſpicis in pœnis, dũ me chariſsimo pignore tuo (in quo ſita eſt omnis ſpes & conſolatio tua) ita miſerabiliter ſpoliaris. Sed neceſſe eſt conſummari paſsionẽ meam, prorſus moriendum eſt mihi: iam tempus eſt vt vadam ad eum qui me miſit. Itaque di- *Ioan. 16.* lectiſsimum diſcipulum meum tibi relinquo, quem mei loco filium habeas, qui te conſoletur, te cuſtodiat, tui curam gerat, & vt pius filius tibi matri ſuæ ſubditum ac morigerum ſe præbeat.

O quantopere hęc Domini Ieſu verba pijſsimum cor mœſtiſsimæ matris penetrarunt, quum audiret quod penitus deſtituenda eſſet, quodque pro filio Dei, filius hominis: pro magiſtro, diſcipulus: pro Domino, ſeruus ſibi aſsignaretur? Rurſum quàm ingens amor Domini eam totam liquefecit, quando ſecũ ipſa reputabat quantã pro ſe ille curam gereret ac ſolicitudinem? Sanè Dominus Ieſus plus ex dolore matris per cõpaſsionem, quàm ex ſuo ipſi' cruciatu affligebatur. Vndè, & ſe totũ ad illam conſolandam intendit, tanquam ſola eum matris afflictio cruciaret. Deniq; vt potuit membra ſua omnia (quæ iam mors vicina penè rigida effecerat) ad illã conuertit: primò quidem inclinãdo caput, ceu vltimũ vale dicens: & diſcedendi petens copiam: deinde & roſeos

ocu-

oculos suos adhuc calidis lachrymis affluentes amicabiliter ad eam conuertēdo: postremò labia mortis pallore obducta aperiendo atq; dicendo: Mulier, non tantùm mea mater, sed generaliter mulier, ob ingentem fœcunditatē tuā, quia matrem multarum gentium constitui te. Itaq; mulier, ecce fili⁹ tuus. Iste Ioannes erit filius tuus, (cuius nomen si vertas, gratiam sonat:) & hoc priuilegiū tibi modò à me concessum est, vt sis perennis, & æternæ gratiæ mater, ob merita certè maxima afflictionis tuę: nec vnquam gratiæ lacte destituentur vbera tua, quo singulos quosq; alas & nutrias, qui deuotis ea presserint precibus. Ea propter fœcundissima mulier, Ecce filius tuus. Neq; plores iam velut deserta, & absq; liberis mater, quin potius exulta. Nam per hos quos modò pateris dolores, proles edes innumeras, erisq; mater omnium qui per gratiam meam in me credituri sunt. Quos oēs ceu proprios filios in sinu maternæ gratiæ tuæ cōfouebis atque tuebere, dans eis ex castissimis vberibus tuis lac gratiæ. Enimuero accurrēt ad te omnes sitibundi, & dicent: Monstra te esse matrem. Itaq; mulier, ecce non vnus tantùm filius, sed filij tui. Hinc iam capiat te obliuio doloris tui, sit hæc consolatio tua, sit laboris temperamentum, & alleuiatio.

Maria mulier appellata, & quare. Genes. 17.

Deinde ad discipulum Dominus ait: Ecce mater tua. Quod quidem nō vni, nec soli Ioanni dictum est, sed cunctis iam conuersis peccatoribus, quibus cūprimis gratia necessaria est, ne velut infantes lacte gratiæ destituti, moriantur. O Maria, tu verissima gratiæ mater, & misericordiæ. Cui enim vnquam sinū gratiæ tuæ præterclusisti? cui pietatis tuę subtraxisti vbera? Sileat ille laudes tuas, qui apud te pass⁹ repulsam, & gratia defraudatus est. Laudamus virginitatem tuam, humilitatē miramur: sed misericordia miseris sapit dulcius, misericordiā amplectimur charius, recordamur sæpius, crebrius inuocamus. Quotquot igitur gratię sumus indigi, stemus simul iuxta crucem cum beatissima Maria, intusq; per cōpassionē crucifigamur. Certè pijssimus Dominus minimè patietur nos muneris, & cōsolationis expertes à cruce discedere. Et licèt grauissimis sit pœnis obrutus, iamq; ad patrem pgat, nō relinquet nos orphanos. Ipsam virginē intemeratam paterna pietate nobis matrem dabit, dicēs: Ecce mater vestra. Quàm suaue, quàm cōsolatorium est hoc verbum infirmis omnibus, tam fidelem, tam benignam, tam misericordem habere matrē, quæ ex illis quæ passa est didicit compassionem? Ecce, inquit Dominus, mater vestra misericordiæ plena, vt vos suscipiat: plena itē gratiæ, vt vos vberibus consolationis suæ pascat, foueat, exatietq;.

Ibidem. *Ioan. 14.*

Sol obscuratur, Iesus clamat se derelictum, Suamq; queritur sitim, Ac felleo potatur aceto, Cōmendata item patri anima sua moritur, Atq; his velū templi scinditur.

CAPVT XVIII.

Porrò à sexta hora tenebræ factæ sūt super vniuersam terrā, vsq; ad horā nonam. Nam sol lumen suum retraxit, ceu lugubrem sumens vestem, compassionemq; & dolorem (vt poterat) exhibens erga suum conditorem, tantis tūc angustijs, & cruciatibus comprehēsum. Itaq; splendoris sui amœnitatē subducendo, totum hunc orbem mœrore affecit, seq; socium iunxit intemeratæ virgini Mariæ in plangendo filio. Quantus interim putamus, & quidem nouus dolor Dei Matrem inuasit, quum insensibilem creaturam tantū mœroris, & cōpassionis argumentum erga dilectū filium suum edere cerneret? Nimirū tunc recentes lachrymę denuò ceu dulces riuuli largiter manare cœperunt. Est igitur obscuratus sol, tāquàm æquanimiter ferre non posset passionem acerbissimam, contemptum, probra, & iniuriam, quas homines impij suo inferebant creatori.

Matt. 27.

Post hæc, nonam circiter horam, Dominus Iesus voce magna clamauit: De⁹ meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Dixit hoc voce magna, vt nos summo mentis discusso, admiraremur obstupesceremusq;, cernentes tam immēsam eius erga nos bonitatem, qui propter nos vilissimos peccatores tam immania pertulit tormenta. Aduertendum verò est, ipsum Dominū Deū nostrū Iesum Christū ab exordio incarnationis suæ secundùm superiores animæ vires plena beatitudine gloriosum fuisse: quę quidem beatitudo redūdasset in

Ibidem.

corpus, illudq; reddidiſſet impaſſibile, niſi Deus hoc ſacra diſpenſatione diſtuliſſet. Erat ergo Chriſtus ſecundùm ſuperiorem animæ portionem, id eſt, ſecundũ ſpiritum, ſemper in diuinitatem conuerſus, & eam pro obiecto habebat, illaq; ſine intermiſſione fruebatur (etiã quum in cruce diros cruciatus toleraret) ſicut modo fruitur in cœlis. Atque hinc nonnulli gloriam paſſionis eius imminuere conantur, dicentes illam non tam acerbam neque tam atrocibus doloribus ſubditam fuiſſe, ob ingens quod ex diuinitate habuit adminiculum, ac fulcimentum. Quod qui ſentiunt, nouerint ſe illius paſſionem renouare, cumque denuò crucifigere. Vt igitur Chriſtus opinionis huius errorẽ demonſtraret, clamauit voce magna, & ait: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me? Tãquàm diceret: Me quẽ pœnæ tam atrociter deuaſtant, cur reliquiſti? Secundum inferiores vires & naturam portionemq; ſenſitiuam, horribiles planè dolores atq; intolerabiles anguſtias ſentiebat: erat enim complexionis tenerrimæ. Dicit autem ſe derelictũ à Deo, propterea quòd ſe volente, nulla conſolatio à ſuperiori portione animæ ipſius, redũdaret ad inferiorẽ. Nam iuxta ipſam inferiorem portionẽ ſiue ſenſualitatem, Chriſtus in ſua acerbiſſima paſſione derelictus, ac veluti abiectus à Deo fuit: quia diuinitas eidẽ portioni inferiori, omnem internæ dulcedinis influentiam tunc ſubtraxerat, illamq; ſibiipſi reliquerat. Solet ſanè piiſſimus Deus martyribus ſuis cruciamenta & afflictiones, per diuinæ conſolationis infuſionem ita temperare, vt hac gratia ſenſibili omnem penè illorum crucem reddat inſenſibilem, at verò dilectiſſimum filium ſuum prorſus omnis ſolatij reliquit expertem, omnique priuauit releuamine ac lumine: adeò, vt in humana natura ſua tãtum perpeſſus ſit, quãtum æterna ſapientia pro iuſtitiæ exactione ſtatuerat atque definierat. Et noſtra quidem ſalus tãto præclarius perfectiuſq; reparata eſt, quãto abſque vllo lumine, & adminiculo in vera reſignatione ac derelictione, peracta atque cõſummata eſt. Reuerà Chriſti paſſio adeò omni fuit illuminatione deſtituta, adeoq; grauis, & crudelis, vt nulla

Marc. 15.
Pſal. 121.

huic, cuiuslibet ſancti paſſio, ſit ex parte æquiparanda.

Præcipua internę afflictionis Chriſti ratio erat, quòd ipſe apertiſſimè intelligeret, quis contemptus, & quãta iniuria præſtantiſſimæ diuinitati per humani generis peccata inferatur. Quanta verò hæc Chriſti cognitio omnium hominũ cognitione altior ſubtiliorque erat, tanto, & mœror atq; anguſtia ei⁹ grauior, cumulatiorq; fuit. Dolebat malitiã, & ingratitudinem iniquorum: dolebat paſſionem ſuam innumeris hominibus nihil prorſus collaturam: dolebat obſtinatam peruerſitatẽ, improbamq; voluntatem Iudæorum, & eorum perditionem mœrebat.

Certè neq; internę neq; externæ afflictionis & crucis Chriſti magnitudinem aliquis præter ipſum Chriſtum ſatis nouit. Vnde factum eſt, vt nemo ſatis illi compati potuerit. Et tamẽ præterquàm quod ipſe in ſeipſo grauiſſimè torqueretur, inſuper & dolores angoreſq; cunctorum ei compatiẽtium experiri atq; perferre coactus eſt. Pleriq; quidem natura duri ac ferrei, leuiter ferunt etiam multa aſpera: & neque erga ſuas, neque erga aliorum afflictiones vllo vel dolore, vel compaſſione tanguntur. Chriſt⁹ verò, quum eſſet omnium piiſſimus ac miſericordiſſim⁹, natura item, & ingenio ſeu cõplexione mitiſſimus, ac nobiliſſim⁹, ſibiipſi maximè compaſſus eſt: quandoquidem pœnarum eius acerbitatem, & põdus nemo rectius quàm ipſe metiri ac noſſe potuit. Vnde gemin⁹ hic dolor atq; preſſura, paſſionis videlicet, & cõpaſſionis, velut duo maris fluctus ſæua tempeſtate exagitati, & contra ſe inuicem inſurgentes atq; certantes, Chriſtum totum adeò, & intus, & foris concuſſit, attriuit, torſit, excruciauit, vt omnem vincat intellectum. Quod ita eſſe etiã in ſuæ paſſionis exordio declarauit, quũ natura ſenſitiua & natura rationalis ceu torrẽtes duo, magno cũtes impetu, ſeſe mutuò impeterent, adeoq; Dominum affligerent, vt præ nimio angore ſanguinem ſudaret, & vndam. Nõ minimum etiam attulit pondus ad dolores Chriſti, quòd ad vltimum vſq; ſpiritũ, perfectũ atq; viuum abſq; ſtupore vel extinctione habuit ſenſum in cũctis membris ſuis: & id quidem facilè indè

li-

Luc. 23. liquet, quòd voce magna clamans, suū tradidit spiritum. Atque ita ad vltimū vsque vitæ punctum in membris iridē omnibus passus est.

Ioan. 19. Hinc iam pijssimus Dominus præ nimia pœnarum angustiaq; acerbitate, & præ immodica sanguinis profusione adeò exhaustus est, & exaruit, vt diceret: Sitio. Quod quidem verbum vt breue, ita mysterijs plenum est. Et primò potest id iuxta literam accipi. Ita enim natura comparatum est, vt quotquot extremum agunt spiritū, sitiant potumq; *Psal. 21.* desiderent. Et fons iste viuus tanquam ariditatem expertus est, vt nunc exhaustus atque exsiccatus dicat. Sicut aqua effusus sum, & aruit tanquam testa virtus mea. Neque enim omnem suum duntaxat fudit sanguinem, & quicquid habuit humoris lachrymando emisit: sed & ipsas ossium medullas, & vniuersum cordis sui sanguinem nostri causa, amoris incendio & flamma prorsus absumpsit. O quàm incomprehensibilis, quàm acris & vehemens hæc sitis Domini fuit?

Bernardus Potest etiam hoc verbum Sitio, spiritualiter intelligi: velut Christus generatim omnibus dixerit : Sitio, videlicet salutem vestram. Vndè Bernardus ait: O bone Iesu, tu coronam spineam sustines: tu clauis cruci affixus es: & de tua cruce vulneribusque tuis taces, ac pro sola siti clamas dicens: Sitio. Quid ergo sitis? Sitio, inquit, fidem vestram: sitio redemptionem hominis & gaudiū humanæ salutis. Fuit hæc sitis Christi, vel centuplo acrior ac vehementior siti illius naturali. Et quidem sine cessatione adhuc nobis intus dicit : Sitio, Mulier *Ioan. 4.* da mihi bibere. Tanta enim est & tam ingens illius sitis, vt nō à filijs Israel tantum, sed à Samaritanis potū petat. Singulis quibusq; suā queritur sitim. Quid *Ibidem.* verò sitis Domine? Hic est, inquit, potus & cibus meus, vt homines faciant *1. Thes. 4.* voluntatem patris mei. Patris autem voluntas hæc est, sanctificatio vestra & [illegible]. Itaq; sanctas reddite animas vestras, ambulando in præceptis meis, & vosipsos cūctis exornando virtutibus: vt ceu sponsa bene præparata cultaque, digni sitis ad cœnā meā venire in regnū patris mei, mecumq; dormire in conclaui cordis paterni. O quanto cum desiderio oēs eò Christus secū perducere exoptat? O quàm incōprehensibilis est hæc Christi sitis? Quantopere triginta tres annos huius gratia desudauit? Nimirum hac de causa, & medullas & sanguinem cordis sui consumpsit. Vel millies potius se crucifigi passus fuisset, quā suā ex culpa vllam fuisset perire animam.

Habuit & aliam sitim, puta amplius patiendi, atque euidentius suum nobis demonstrandi amorem: ac si diceret homini: Aspice vt tuæ salutis gratia exhaustus & cōsumptus sum. Vide quàm horribiles sim perpessus dolores & cruciatus. Sæua hominum crudelitas, totum me penè redegit in nihilum: ebiberunt omnem sanguinem meum peccatores terræ, & tamen adhuc sitio. Nondum satisfactum est cordis mei desiderio, amoris mei flamma neutiquam restincta est. Etenim si fieri posset, & patri gratum foret, vel millies ob salutem omnium vestrum crucifigi, & ad extremū vsq; iudicij diem in hisce miserijs doloribusque hic pendere optarem: tantum vt immensum vobis cordis mei amorem testatum reddere, saxeaq; pectora vestra emollire, & ad me amandum accendere possem. Quid enim æstuantissima hæc sitis mea loquitur, nisi flagrantissimum amoris mei incendium? Itaq; tam sitibundus hic pendeo iuxta fontē cordium vestrorum, vt animaduertam deuotas animas huc accurrentes, ad exhauriendū ex immenso passionis meæ puteo. Igitur puella cui ego dixero, Da mihi pauxillum aquæ ad bibendum de hydria conscientiæ tuæ, aquam scilicet deuotionis, compassionis, lachrymarū, & amoris mutui: & illa si inclinauerit ad me hydriam suam, responderitq;: Bibe Domine mi, quin & camelis, id est, *Genes. 24.* seruis suis, qui te quotidie suo in corpore portant, & noctu diuq; tuo iugo vincti tenentur, similiter hauriam aquam fraternæ charitatis: ipsa est puella quam præparauit Domin⁹ filio Domini mei, vt sit sponsa verbi diuini meæ humanitati vniti. Ipsaq; velut sponsa digna erit vnà cum sponso suo, quietis æternæ ingredi cubiculum, sui sponsi vocibus inuitata dicentis: Veni benedicta sponsa *Matt. 25.* mea, possidc regnum patris mei : sitiui enim & dedisti mihi potum.

Postremò hoc verbum accipi potest, quod

quòd illud dixerit Dominus dilectissimæ matri suæ grauissimè afflictæ, & iuxta crucem assistenti, tanquam diceret: O dulcissima mea mater, aspice ad quātam inopiam, & Dei & tuus filius redactus est. Equidem mare, fontes, & humida cuncta creaui. Ego nubibus impero, & pluuias fundunt. Ego cœlestis voluptatis æternæque beatitudinis potum angelis ac sanctis omnibus præbeo: & ecce non est quispiam qui in acerrima hac siti mea refrigeret linguam meam. O quantopere verbum istud scidit ac penetrauit deuotissimum maximeque oppressum cor virginis intemeratæ, dum vnigenitum filium suum quem virgineis suis fouerat vberibus, in tanta necessitate suam audiret queri sitim, nec tamen posset ei opitulari. Potuit igitur ei ita respondere: O fili dulcissime, adeò tota mærore ac impatibili angore correpta sum, vt tibi opē ferre non possim. Adeò tecum per ineffabilem cōpassionē crucifixa sum, vt me mouere nequeam. Iam viribus cunctis destituta sum, quòd te vnicum cordis mei solatium, ante oculos meos tam iniustè cruciari, tam turpiter sperni, tam crudeliter occidi video: nec licet mori tecum, nec auxiliū aliquod impendere valeo. Hæc prorsus intus me liquefaciunt, hæc medullas animæ meæ deuastant, Vides ipse fili mi amātissime, me totam amoris tui amore liquefactam, ac instar vuæ grauissimo passionis tuæ pōdere expressam. Itaq; me totā trahe in te, bibe me, absorbe me, in tuum corpus me traijce: vt tota tibi sim refrigerium atque resocillatio in hac grauissima siti tua.

Sanè quicquid purè propter Deū vel agimus vel patimur quamlibet exiguum id sit, Christo instar dulcis cuiusdā potionis gratum atq; sapidum est, eiusq; sitim refrigerat. Et ipse in cruce positus compassionem omnem, mœstitiam, deuotionem, gemitus & lachrymas in passionis eius meditatione exercenda, ebibit: & quicquid persequutionum, angustiarum, afflictionum pro eius laude & amore tollerabitur, omnem pœnitentiæ rigorē, ieiunia, preces, vigilias, cūctas naturæ mortificationes, vniuersa obedientiæ & charitatis opera, & quicqd demum actuum virtuosorum ad nouissimum vsq; iudicij diē pro illius honore peragetur, cūcta hęc Dominus Iesus miro quodam modo hausit, atque cum ingēti siti absorbuit, suisque iunxit & vniuit operibus nec non feruenti suo sanguine purgauit, atq; in igne diuini amoris sui excoxit: suis quoque meritis ac actibus quicquid in his imperfectum atque defectui obnoxium erat, perfecit & absoluit: atque ita demum in æterni patris conspectum obtulit, illiq; grata ac placita fecit.

Postquàm verò Dominus Iesus hoc de sua siti protulerat verbum, quidam spongiā felle & aceto impletam eius sacro ori obtulit. Et hæc quidē pijssimus Iesus iuxta Dauidis vaticiniū gustare voluit, quo in cunctis suis membris ac sensibus torqueretur: vtq; Adæ peccatum quod per gustus delectationem admissum erat, per hunc acerbum & molestissimum gustum corrigeretur. Hinc verò Iudæorum insatiabilem liuorem, duritiam & amaritudinem aduertere licet, quod cuncta hæc tormenta, sanguinis profusiones & immanissimi cruciatus quibus Dominum affecerant, cruentam eorum necdum expleuerint sitim. Iam in ipso eum mortis articulo positum videbant, nec tamen ab illius cruciamentis temperabant. Statutum quidem fuerat à Salomone, vt damnati aromatico ac dulci potu reficerentur, quo suas obliuioni pœnas traderent: sed isti sceleratissimi vinum hoc bibe-runt, & Christo acerbissimam conficere potionem, quam virulento suo corde poterant excogitare. Erant namque reuerà acida & fellea vasa, odij & liuoris plena, nec poterant inde nisi acetum depromere.

Matth. 27.
Psal. 68.

Salomon statuit venundari extremo supplic. o afficiendis.

O quantoperè pijssimum affligebat Dominum, cuius natura bonitas est, dū venenatum atque amarulentum adspiceret fundū, inextinguibilē crudelitatis ardorem, & saxeam atq; obstinatā malitiam Iudæorum: quòd hi quos tot annis in eremo manna cæli pauerat, in extrema sua necessitate talē nihil verecrētur porrigere potionē. Nimirū hæc eorū inuidia & inclementia plus Dominū torsit, quā ipsa potus amaritudo. Quò enim quispiam plus virtutis habet, eò illi magis dolet dum malitiam cernit & crudelitatem, quantoque id euidentiùs animaduertit, eò inde grauiùs in corde tor-

Triplex afflictio Christi. torquetur. Itaq; triplicem crucem siue afflictionem Domin⁹ Iesus perferebat. Prima erat, externus idemq; intolerabilis cruciatus: secunda, mœror ingens, quem ex compassione erga pijssimam matrem conceperat: tertia, internus ille dolor quo incomprehensibiliter torquebatur ob malitiā ingratitudinemq; Iudæorum & nostram, quodque præuideret acerbissimam passionem immensosque labores & cruciamenta sua, in plurimis nullum habitura effectum.

Ioan. 19. Deinde vbi Christus felleum hunc degustarat potum, dixit: Consummatum est: significans in passione sua impletas esse prophetias, figuras, scripturas, & quicquid ab æterna veritate vt pateretur definitum atq; præfixum erat. O quot admiranda mysteria victoriasque breue hoc & subtile verbum comprehendit? Nam quicquid æterna sapientia constituerat, quicquid rigida iustitia pro singulis quibusque exigebat, quicquid charitas amanter poscebat, quicquid ad nostram redemptionē erat necessarium, quicquid abolendis debitis nostris erat conducibile, quicquid ad nostras explendas resarciendasque negligentias conferebat, quicquid accommodum esse poterat ad sublimem demonstrandum amorem, quæcunque pro nostra spirituali institutione atque informatione desiderare potuissemus, quicquid demū congruum erat glorioso redemptionis nostræ triumpho celebrando: cuncta hæc isto sunt determinata verbo: Consummatum est. Denique hoc verbo Christus omnem laborem, afflictionem & mœstitiam suam pro electis omnibus obtulit, quemadmodum Apostolus testatur, hæc verba

Hebr. 5. de illo dicens: Qui in diebus carnis suæ preces supplicationesq; ad eū qui posset illum saluum facere à morte, cum clamore valido & lachrymis offerens, exauditus est pro sua reuerentia.

Aduerte hic, ô anima mea, quàm acerbos cruciat⁹ dulcis Iesus perferat causa salutis tuæ. Enimuerò quicquid pœnarum paulatim atq; particulatim ei ante illatū est, totum simul immenso cum dolore nūc patitur. Prius gradatim, modò in hoc, modò in illo membro tort⁹ fuit: iam in omnib⁹ simul membris, dolores fert intolerabiles. O quantopere brachia illa sic extensa dolebant, quę tādiu in pœnis perdurauerāt. Quàm dirè ampla & sæua illa manuum pedumq; vulnera, intimas cordis medullas secabant: quandoquidem omne totius corporis pondus grauissimū illis imminebat. Quis, oro, tā adamātino erit pectore, quem tales nō moueant cruciatus?

Sciens igitur pijssimus Iesus nihil iam superesse, nisi vt in hoc glorioso certamine vitam finiat & consummet: voce magna clamauit dicens: Pater, in man⁹ tuas commendo spiritum meum. O quotquot dominum Iesum diligitis, adeste obsecro, & tota deuotione atque compassione illius decessum attendamus. Videamus quis illic mœror, quæ angustia, quis cruciatus fuerit, quum anima illa excellētissima discedere, iamiamque separari cogeretur à dignissimo illo & sacratissimo corpore, in quo triginta tribus annis placidè, pacificè, iucūdè sanctèq; quieuerat. Quàm ægrè se diuelli ab inuicem patiebantur, inter quæ nulla vnquam lis, nulla discordia, dissidium nullum, nec vlla fuerat suborta simultas? Contemplemur cū omni deuotione sacrum illud corpus nostræ salutis organū, quantis fuerit correptum pœnis, quum omnes illius venæ iam exaruissent, nec quicquam haberent nutrimenti, & nerui omnes contracti essent: cunctaq; domini membra ceu vltimum vale facientia, cum pressura ineffabili ad mortem sese accommodarent. Ah quis sine dolore & compassione gratissimum Christi vultum conspicere queat, totū iam verti in pallorem, oculos deficere & adhuc lachrymas fūdere, sacrū demittere caput, et cūcta denique illius membra nutibus ac signis ardentissimum cordis sui amorē nobis ostendere? Quæso compatiamur illi, quia caro nostra, & sanguis ac frater noster est: nostra etiā peccata sunt, prō quibus tam acerbam & turpem oppetit mortem. O quot hactenus tepido ac frigido corde crucem Iesu prȩteristi, quos neque horribiles eius cruciatus, neque miserabiles lachrymæ, neque feruidus sanguis instar aquæ profusus emollire potuerunt, vel vox ista acris ac valida, terribilisq; clamor corda vestra scindat ac penetret. Hæc, inquam, vox, quæ cœlos, terram, inferos tremore concussit, *Luc. 23.*

quæ laxa scidit, vetusta aperuit monumenta, mortuos excitauit, & vestra lapidea emolliat pectora, antiqua conscientię vestrę detegat sepulchra fœtoribus vitiosorum actuũ plena, mortuosque spiritus vestros ad vitam reuocet.

Voce magna clamat & quare. Quamuis Dominus totus exhaustus, exanguis, debilisq; esset, & supra vires humanas in ipsis acerrimis pœnis mortis tam diù perdurasset, fortiter tamen clamauit expirando, vt diuinam potentiam suam declararet. Cohibuit autem mortem, ne suam in se vim posset exercere donec ipse vellet: ostendēs penes se vitæ & mortis esse imperium. Ob id etiam voce magna clamauit, vt impios tremore concuteret, & pigros ac tepidos omnes moueret, & ad deuotionem amoremq́; accenderet. Clamauit item voce alta, in signum gloriosæ victoriæ quam fuerat adeptus: antiquo illo eodemque crudelissimo hoste in cruce debellato prostratoq́;, quem in montē Caluariæ profligans, spolijs omnibus exuit atque denudauit. Hanc præclarā victoriam Christus alta voce proclamauit: & cum admirabili triumpho à loco certaminis abscedens, collecto vniuersorum meritorum suorum exercitu, ad locum delitiosissimum maximeque delectabilem ac tutum, ipsum Dei patris cor atq; sinum abijt: in illud sese & omnes suos commendans, dicendo, Pater in manus tuas cōmendo spiritum meum. O fœlicem illũ qui posset modò dissolui cum Christo, mori cum latrone, & audire à Domino verbum illud solatij plenum: Hodie mecũ eris in Paradiso. *Luc. 1. Philip. 1. Luc. 23.*

Posteaquàm verò Dominus Iesus sese in manus patris offerens, verbum supradictum protulerat, inclinato capite tradidit spiritum. Inclinauit caput tum ad dilectissimam matrem, tum ad homines vniuersos, tanquā vltimum vale dicens, extremamq; petens copiam discedendi, & osculum pacis offerens. Sed & in argumentum nostræ cum patre reconciliationis venerandũ caput suũ, quod ante ad patrem sustulerat sese illi cum lachrymis offerendo, modò ad nos per amorem inclinat. *Ioan. 19. Inclinat caput.*

O quis capere sufficiat, quanto cum dolore & tormēto dissolutus sit nexus ille à spiritu sancto cōpactus, quo præclara illa anima cum venerando Christi corpore ecu amans cum amante per amorē colligata erat? Quis satis admirari possit obscurā illam lucidissimorũ Christi luminũ eclipsim, quæ suo aspectu terram illustrabant, suisq́; radijs ceu gemina quædā micantia sydera firmamenti, mundum illuminabant: iam verò per atrum mortis medium prorsus obscurata sunt? Certè mirum non erat tenebras vniuersam terræ faciem occupasse, quando sol iustitiæ ablatus erat à terra, suosq́; cōpresserat oculos. En bonus pastor preciosam animā suā posuit pro ouibus suis, ac recessit. Silentiũ accepit cithara illa delectabilis & suauissima buccina, viua vox Christi: cuius dulcissima melodia exhilarauit patrem, & angelos immenso affecit gaudio: cuius mellifluus sonus viuos docuit, excitauit mortuos, curauit ægrotos, refecit esurientes, fugauit dæmones, torpidos reddidit alacres, ac mœstos iucundissimè consolatur. Priuatum est vita diuinum illud triclinium, & arca illa cœlestis, gloriosum pectus Domini, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi, & omnes virtutum atq; charismatum diuitiæ continentur. Præclara illa summi artificis organa, benedictæ manus saluatoris, quæ solo contactu morbos omnes depulerūt, & quibus data est mundo benedictio, horridis vulneribus confectæ atq; emortuæ pallent. Candidissimæ illæ columnæ templi diuini, sacri pedes Domini Iesu, qui nunquam à veritatis itinere deuiarunt, sed omnibus supremæ perfectionis viam præcedendo demonstrarunt, cunctisq; pro æterna institutione vestigia gemmæ charitatis reliquerūt, apud quos feruentissima illa amatrix beata Maria Magdalena tam vberem adepta est gratiam, sub quibus mare sterit, consolidatumq; iter præbuit, iam ligno crucis inhumaniter affixi obriguerũt. Speciem suam amisit squaloreq; obsitum est preciosum illud Dei ciborium, corpus Christi Iesu sanctissimum, quod de pura præstantissimæ virginis matris natura per spiritum sanctum fabricatum, virtutumq; omniũ decore ornatũ fuit. *Ioan. 10. Philip. 1.*

At quis tunc mœror, quis dolor inuasit venerandam Dei genetricem Mariam, quum vnicum solatium & omne dele-

delectamentū cordis sui vidit mortuū in cruce pendere? O quàm vox illa aetis pijssimum cor eius penetrauit, quando dilectissimus idemq; vnigenitus filius ipsius acerbè flens, cum clamore valido efflabat spiritum? Quomodo tunc anima illius prę flagrātissimo amoris Christi igne liquefacta est: & vt mollis cera miserandam imaginem sigilli, defuncti videlicet filij sui, in se recepit? Tota planè in extinctam atque crucifixam filij sui imaginem transformata eiq; assimilata est. Cum eodem pariter vnigenito suo crucifixa, sauciata, occisa, & omni ex parte cruciata est: ita vt iam nō in seipsa, sed in Christo dilecto suo viueret, & ille vicissim in ea. Etenim si virtus amoris Christi adeò Paulum absorbuit, vt diceret: Viuo iam non ego,
Galat. 2. viuit verò in me Christus. Itemq;: Chri
Galat. 6. sto confixus sum cruci, & stigmata Iesu porto in corpore meo: quanto magis id beatissimæ virgini euenisse credendum est, cuius vtiq; amor, mortalium omnium sic vicit amorem, vt riuulum aliquem vastissimum mare.

Attende hic anima fidelis, ineffabilē Dei tui amorem, vt ad finem vsq; nos dilexerit. Aspice gratissima Christi mēbra iam emortua, nihilominus candē quam adhuc viuentia habebant, demōstrare dilectionem ac beneuolentiam. Extensa manēt brachia, vt nos complectantur: oculi demissi, vt nos aspiciant: submissum caput, quo nos osculetur: patentia atque hiantia vulnera, vt in ea nobis ingredi atque confugere liceat. Sic igitur vita in cruce occubuit, vt nobis de ligno crucis fructum vitæ porrigeret. Sic sic excellentissimum precium pro nobis fusum est, vt aboleretur debita nostra.

Matth. 27. Hinc porrò velū templi scissum est, terra tremuit, saxa diruta & monumenta aperta sunt. Facta autem sunt hæc miraatq; portenta, vt creaturæ insensibiles Iudæorum incredulitatem & duritiam, pariterq; infideles omnes arguerent, ac euidentibus signis Christū crucifixum dominum suum esse testarentur. Ad terribilem sui conditoris vocē contremuerunt, ac velut ingemuerūt, tantam exhorrescentes malitiam, crudelitatem, & facinora hominū impiorum, ac lugubres opificis sui exequias celebrantes. Scidit verò Christus moriens velum templi, & sancta sanctorū detexit: vt re ipsa declararet mysteria, figuras & vaticinia impleta atq; perfecta esse: ostenderetq; omne illud sacrificiorum genus, quod pecorum sanguine in veteri testamento celebratur, esse antiquatum & abolitum. Christus namque Hebr. 9.
summus sacerdos per propriū sangui- Heb. 13.
nem introiuit in sancta iam detecta, atque seipsum extra oppidum in crucis altari pro omni plebe propalàm obtulit: factus cōmune quoddam & perenne sacrificium patri suo pro hominibus vniuersis, ipsum petentibus desiderantibusque.

Nunc igitur compatiamur, obsecro, Deo ac Domino creatoriq; nostro: ne saxis ipsis & elementis duriores esse videamur. Deuotis lachrymis ac pijs gemitibus nostra tundamus pectora, dicendo: O quid fecimus? quid egimus? Marc. 15.
Verè filius Dei erat, nō vulgaris aliquis, 1. Pet. 1.
quem peccatis nostris denuò crucifiximus. O anima mea, respice modò sponsi tui faciem, quā angeli cum ineffabili delectatione contemplantur, prorsus tui causa & amore deformē, palloreque obsitam. Attende sacrum Christi cor- Esa. 1.
pus à summo capitis vertice vsque ad imam pedis plantam, non inuenies nisi vulnera & sanguinem. Sit hæc miseranda redemptoris tui species ob oculos tuos, adeoq; tuis fixa inhæreat cogitationibus, vt vanarum omnium rerum penitus obliniscaris.

Sacrum latus emortui corporis Domini Iesu apertur lancea, indeq; profluit sanguis et aqua.

CAPVT. XIX.

POst hæc ob instantem paschalē solennitatem, quia indecens erat extincta corpora manere in cruce, petierunt Iudæi à Pilato, vt crucifixorum crura frangerentur, ac tollerentur. Obtentaque licētia, latronum crura fregerunt. Ad Iesum autem quum venissent Ioan. 16.
vt viderunt eum iam mortuū, non fregerunt eius crura, sed vnus militū Lon- Longinus
ginus nomine, lancea latus eius dextrū Christi la-
aperuit, & continuò exinit sanguis & a- tus aperuit
qua. Fecerunt hoc crudeles Iudæi ex fallacia & nequitia singulari. Nouerant enim quod dedecus illatum defuncto, tanquā adhuc viuenti factū habeatur:

& hoc ipso persuadere volebant omnibus, tantum esse scelus & facinus saluatoris, quod in viuo corpore dignè castigari nequiuerit, itaq; necesse fuerit in corpus extinctũ desæuire. Ad hæc Pontificum captabant gratiam, quibus certa mortis eius iudicia referre cupiebant. Cæterùm, quamnis nihil hic corp' Dominicum doloris persenserit (quippe quod emortuum atq; insensibile erat) alia tamen quadam ratione hinc Dominus afflictus est: vti adhuc quotidie patitur & crucifigitur à multis, qui per sacra eius vulnera & passionem iurant, grauibusq; sceleribus suis maiori eum iniuria & conuitijs afficiunt, quàm qui eum corporaliter crucifixerunt. Multo namq; grauius accipit contemptũ irrogatũ diuinæ maiestati suæ (quã vnũ est cum patre & spiritu sancto) quã externos illos cruciatus corpori eius tempore passionis illatos.

At quis cogitando consequi possit, quàm dirè lancea hæc deuotissimã piæ matris animam confixerit & sauciauerit? cuius vtiq; anima & cor demorabatur in corpore dilecti filij sui, qui totus erat amor, ac thesaurus illius. Dicit D. Bernardus: Rerer à mater dulcissima, doloris gladius scidit animam tuam, quando crudelis lancea latus filij confixit. Non enim sua illic, sed tua potius anima erat. Itaque præcipua es martyrũ omnium: quandoquidem immensus dolor tuus internus, externa martyrũ vicit cruciamenta. Nullus sanè acerrimos illos capere potest dolores & cruciatus, quos mater mœstissima sensit, quum lancea illa venerandum Christi latus horrido conficeret vulnere. Planè hic est gladius doloris, de quo Simeon ille iustus fuerat vaticinatus. O beatos illos, qui huius sunt vulneris participes: quorum corda sic configit acutissima amoris Christi lancea, vt deinceps perenni ferueant charitatis ardore.

Bernar. Luc. 2.

Porrò signanter Euangelista dicit, latus Christi non vulneratum, sed apertum lancea fuisse: vt intelligeremus vitæ nobis ostium patefactum. Sacri namque lateris Christi vulnus, porta est Sacramentorum, sine quibus nulli nostrũ patet accessus ad beatam vitam. Vnde etiam addidit Euangelista: Et continuò exiuit sanguis & aqua. In aliorum hominum corporibus vbi animam fuderint, sanguis coalescit: at ex Christi latere, non sine miraculo, ceu ex fonte viuo, reuera sanguis & aqua manauit: indicans illum viuum fontem esse, vndè omnium nostrũ vita profluxit, de quo legitur apud Zachariam Prophetam: In die illa erit fons patens domui Dauid & habitantibus Hierusalẽ, in ablutionẽ peccatoris & menstruatæ. Hoc ipsum nobis sanguis & aqua de Christi latere manantia significauerunt. Sanguine namq;, qui est preciũ redemptionis nostræ, abluimur à peccatis: et aqua, quæ est figura baptismi nostri, ab vniuersis originalis peccati maculis expurgamur quemadmodum per Ezechielem Dominus ait: Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnib' inquinamentis vestris.

Zach. 13.

Ezech. 36.

Est etiam apertum Christi latus, vt nobis accessum aditumque pius Iesus ad cor suũ patefaceret. Declarauit hinc suum erga nos incomprehensibilem amorem. Et quid vltrà nobis facere potuit, quam fecit? Ipsum cor suum tanquam secretissimum cubiculum nobis reserauit, vt in illud nos ceu electam sponsam suam introducat. Sunt namq; delitiæ eius esse nobiscum, & in silenti tranquillitate ac tranquillo silentio apud nos quiescere. Dedit, inquam, nobis cor suum dirè vulneratum, vt in eo commoremur, donec penitus expurgati & mundi, suoq; cordi conformes, idonei ac digni simus vnà cum ipso in æterni patris cor diuinũ abduci. Dat planè nobis cor suum, vt sit nostra habitatio: vicissimq; repetit nostrum, vt sit suum habitaculum. Nobis præbet cor suum, ceu lectulum purpurei sanguinis sui rubentibus ornatum rosis: reposcitq; cor nostrum, ceu lectulũ sibi candidis mundorum operum lilijs decoratum. Quis illi negare ausit, quòd tam profusa liberalitate nobis cõtulit? Ecce inuitat nos in mellisflua vulnera atq; amabile & patulum latus suum, ceu vberem cellam vinariam, delitijs omnibus affluentem, dicens in Canticis: Veni soror mea in foraminibus petræ, id est, in sacra vulnera mea. Cor meum tibi patefactum est: ad illud te inuito, accede confidenter, potum noui musti ipsum roseum sanguinem cordis mei tibi præbebo. Venite

Prou. 8.

Cant. 2.

Matth. 11. nite prorsus ad me omnes qui laboratis & onerati estis sarcina peccatorũ, pœnitentiæ onere, afflictionis cruce. Venite ad me quotquot contra vitia vestra certamen instis, & ego vos reficiam, vos pascam, daboq; vobis vinum rubrum, quo mirè exhilarabuntur corda vestra.

Accedamus ea propter sitibundo desiderio & affectu ad fontem hunc viuũ: quandoquidem aquam vitæ nobis dabit, & quidem gratis, ac sine precio vel Ioan. 7. vlla cõmutatione. Ait enim: Qui sitit, Apoc. 21. veniat: & qui vult, accipiat aquam vitæ gratis. Vide hic mellitissimum purissimumque fontem in loco voluptatis, in medio paradisi, in sauciato latere Christi scaturientem, quo irrigatur omnis terra. Agedũ in quibuslibet vitæ huius tentationibus, miserijs, & afflictionib⁹, ad foramina petræ cõfugiamus. Cuius, Num. 20. inquis, petræ? Iesu Christi Domini nostri. Hic enim est petra, quæ à Iudaico populo virga crucis percussa, dedit aquas largissimas: ita vt non aquam modò, verumetiã oleum ex hoc saxo du- Deut. 32. rissimo sugere liceat. Hinc propheta Iere. 48. Hieremias ait: Relinquite ciuitates, id est, populares strepitus ac perturbationes: & habitate in petra habitatores Moab, & estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis, id est, in Genes. 28. patulo latere Christi. Hic est lapis quem Iacob erexit in titulum, fundens oleũ desuper, in signum abundantis misericordiæ ac pietatis. Quid nobis hac in petra deesse queat? Nimirum à cunctis hostibus nostris tuti hic sumus: serpens antiquus, & coluber ille tortuosus huc accedere nõ valet. Tentet mundus, minetur hostis, queratur caro: non est certè quod formidemus, quando super hanc petram fundati sumus. Nusquam sumus tam securi, vt in vulneribus saluatoris. Ego, ait D. Bernardus, fidenter quod ex me deest, vsurpo mihi ex visceribus Domini: quoniam misericordia affluunt, nec desunt foramina per quæ effluant. Foderunt manus ac pedes, latusq; lancea perforarunt: & per has rimas licet mihi sugere mel de petra, oleumq; de saxo durissimo: id est, gustare & videre quoniã suauis est Dominus. Psal. 33. Per foramina corporis patent viscera Luc. 1. misericordiæ Dei nostri, in quibus visi- Psal. 85. tauit nos oriens ex alto. Quid ni viscera per vulnera pateant? In quo enim, Domine, clariùs quàm in vulnerib⁹ tuis eluxisset, quod tu suauis sis & mitis, & multæ misericordiæ? Augustin⁹ quoq; Augustinus. Longinus, inquit, aperuit mihi latus Christi lancea, & ego intraui. Hic fidenter habito, hic me iucundè reficio, hic quiesco suauiter, hic pascor delectabiliter. Hæc ille. Et tu anima mea, commorare in foraminibus vulnerũ dilecti tui, quemadmodũ columba solet in petræ cauernis. Ore ad patulũ vulnus lateris eius apposito, cœlestẽ suauitatẽ ex cordeipsius manantẽ gustato atq; olfacito: teuerà enim torrens voluptatis illinc erumpens, te abundè satiare poterit.

Proh dolor plærosq; nimis ingratos inueniri, qui dicere non verentur: Ehã, quid necesse est nos occupari his quæ ante plures annos peracta nouimus? Intelligunt autem Dominicam passionẽ & sacra Christi vulnera. Atqui melliflua illa redemptoris nostri vulnera, teuerà liber vitæ & mundissimum speculum sunt. Si quis ea cum Apostolo penetrare sciret, inueniret vtiq; in eis quicquid diuinitas ipsa exhibere potest. Itaq; anima deuota debet dilectum suum in amabilibus vulneribus ipsius cõtemplari atq; osculari. Hæc enim quinque vulnera beatissima, plus pulchritudinis, lætitiæ, & claritatis toti cœlesti curiæ conferunt, quàm omnia alia quæ in vita perenni (excepta diuinitate) habentur. Proinde vel sanguineis lachrymis deflendum est, quod in toto terrarum orbe, ita prorsus excellentissima Christi vulnera in obliuionem abiere. Quinque vulnera domini.

Et quid à nobis exigit Deus, nisi vt mandatis eius nos totos tradamus, vitamque & passionẽ Christi imitemur, atque in sacris illius commoremur vulneribus? Beatus profectò ille est, qui passionem & vulnera Domini in conclaui cordis sui, fideliter ac sanctè ruminare, ipsique Christo sese in veris virtutibus conformare studet. Qui eiusmodi est, plærumque in intimo æstuantissimorum desideriorum impulsu, quasi cum impatienti desiderio vociferatur: O vnice amor meus. O totum refugium fatigatorũ. O salutis medicina languentium. O dulcis consolatio te suspirantium. O præstantissima esca te esurientiũ, & suauissime pot⁹ si-

Cant. 1. tientium te. O vernans conclaue in te quiescentium. O vnica & summa sufficientia mea, trahe me post te: auelle me à meipso atq; ab omnibus creaturis, & transfer in te, vt tibi placeam. *Oratio deuota.* Nonnunquam etiam vitā suam præteritam vitijs & iniquitatibus obnoxiam memoria repetens, humiliter precatur in hunc modum. O Iesu æterna dulcedo, ego peccator putridus, cū quanto possum cordis mei dolore, confiteor tibi magnam culpam meam, quod causa sim acerbissimæ passionis tuæ, & hos tantos cruciatus tuos grauibus meis sceleribus tibi inflixi. Enimuerò multò à me grauiora passus es, quam ab illis qui te crucifixerunt: quandoquidem iniuria illa & contemptus quæ præuidebas à me inferenda patri tuo, multo tibi vehementius dolebant, quā sæua illa vulnera corporis tui. Et non semel tantum te crucifixi, sed toto vitæ meæ tempore, quo perseueraui in iniquitatibus meis. Attamen neq; post tot peccata tantamq; iniuriam qua te affeci, de gratia & misericordia tua vlla ratione despero, quum in te reluceant tot signa clementiæ. Igitur pia illa oratio tua quam etiam pro his qui te manibus suis crucifixerunt & linguis blasphemauerunt, fudisti, prosit miseræ animæ meæ. Non iam te clauis pertcrebro, non latus lancea configo: sed cor tuum humilibus precibus ignitorumque desideriorum & pij amoris iaculis sauciare desidero. Vel vna, obsecro, guttula ex patente latere tuo stillet in vulneratam atq; ægram animā meā, & saluus ero. Tolle à me omne vitiorū peccatorumq; mediū, vt tibi mea iungatur anima, atque in te requiescat, qui es paradisus spiritualium delitiarum, & plena satietas beatorum. In te namque æternam habemus quietem, [illegible] in paradiso voluptatis, vndè nihil nos excludit præter medium iniquitatis. Tolle itaq; iniquitatem, qui es agnus sine macula auferens peccata mundi, & ero vnitus tibi, atque in te iucundè sanctèq; conquiescam.

Corpus Iesu de cruce depositum virgo mater in gremium suum excipit, osculatur, lachrymis rigat, ipsumq; tandē (licèt nō sine dolore) sepeliri permittit. CAP. XX.

Videamus nunc quàm tristes exequias, quàm lugubres cæremonias virgo intemerata, cæteriq; saluatoris familiares & amici ad defunctum Christi corpus celebrarunt. O quanto desiderio, quanta deuotione virgo pijssima Christi filij sui crucem amplexa est: sanguinem illum & aquam ex illius latere manantia reuerenter excipiens? O quoties sua ad eum extendit brachia: cupiens etiam exterioribus membris suis eum excipere & cōplecti, vti cum iam animo suo insculpserat impresseratq;? O quanta cum deuotione, quamque amanter corpus Christi emortuum iam depositum à cruce, maternis suis brachijs amplexa est, suoq; appressit pectori? Tum verò quàm omnia illius viscera noua sunt compassione concussa? Quomodo etiam anima eius ceu cera igni admota, amore liquefacta est, ipsaque tota in lachrymas soluta? O quis capere possit, quanto amore tota proruit in faciem filij ita deformem ac mirè deturpatam: insatiabiliter eam exosculans, & calidis suis lachrymis non lauans modò, verum etiam vbertim irrigans? Sed & feruentissima Christi amatrix Maria Magdalena, quam deuotè ad *Luc. 7.* pedes illius corruit, apud quos tantam olim gratiam consequuta fuerat: denuoque eos lachrymis suis abluit, sacrisque vulneribus fixit oscula, eandem defuncto quam adhuc superstiti illius corpori humanitatē exhibens & amorem? Quàm denique omnes Christi amicos, qui illic aderant, vehemēs occupauit compassio, & ingens accendit ardor amoris, haud secùs quàm feruentissimus ignis prope astantes? O quàm tristes erupere in lachrymas, per Christi corpus ex illorum oculis vbertim manantes? Quos gemitus, quæ suspiria edidere in cœlum? Quàm tristia funeri illi officia exoluerunt? Nullum illic audire cantum erat, sed gemitus tantùm & lachrymas, atq; lamenta.

O quàm venerāda illa parens, per singula quæq; membra ac vulnera discurrens, eadem scrutata & osculata est? plorans super singula, & lachrymis ea lauans: quin & singula quæq; vulnera cordi suo inscribens, doloresq; singulorū membrorū expendens ac trutinans secum in corde suo, & ad singula dans gemitus incōprehensibiles: simulq; pro voto animi sui, de sanguine ac medullis

cor-

cordis sui in ardenti suo amore vnguẽtum conficiens, eodemq; cuncta illius vulnera plagasq; perungens. O quàm tunc feruentes lachrymæ per dulcissimam illius piæ matris faciem ceu riuuli amœnissimi decurrerunt, aliæ alias anteuertere, & quasi certatim Christi corpus contingere gestientes? Imò, vt beatus ait Augustinus, quis illic angelorũ temperare potuit à luctu celebrando, quum regem & Dominum suum tam fœda ac turpi morte consumptum viderent: quum contra naturam naturæ conditorem Deum immortalem, in humana natura mortem oppetiisse conspicerent? Vt luminosa illa Cherubin, ac ardentia Seraphin ad ineffabilẽ hanc obstupuere charitatem, quum vitam ex amore occubuisse cernerent, vt mortui redirent ad vitam? Enimuerò sacratissimum Christi corpus inhumaniter conscissum, dilaniatum, extinctum, pijssimamque virginẽ matrem anxiè illud amplectẽtem, illiusq; cruore tinctam, atq; adeò miserandum in modum lachrymas vbertim fundentem, vt sibi temperare non posset, beati illi cœlestesque spiritus corã intuebantur. Quid vero diuus Ioannes? Quàm putamus mœstissimæ matri suæ se lachrymando ac mœrendo conformauit, sociumque fidelissimũ adhibuit? Quàm piè, quàm suauiter eam consolans hortabatur, vt modũ poneret parumper tantis lachrymis, tam immenso dolori? O quam & ipse vehementissimo cum angore ac pressura spiritus se ad sacrũ Christi pectus prouoluit, in quo dudum tam suauiter requieuerat: piarum lachrymarũ vndam refundens in fontem illũ, vndè aquam sapientiæ salutaris potarat?

Augustinus.

Dehinc Ioseph, Ioannes, & cæteri amici Iesu, beatam virginem obnixè rogabant, vt corpus Domini permitteret ad sepeliendum cõponi ac præparari: quãdoquidem sol tendebat ad occasum. Tum verò pia mater voce lamentabili respõdit: Miseremini mei, miseremini mei, saltẽ vos amici mei, neq; tam citò auellatis me à dilecto filio meo. Ne mihi, quæso, tam celeriter auferre velitis, quem meis gestaui visceribus. Sinite me vel mortuo frui, quem viuum habere non potui. Liceat mihi, obsecro, extincto illius corpori amorem impendere ac beneuolentiam, quam in passione minimè exhibere dabatur. Irrigẽ illud nunc lachrymis meis, cui in acerrima illius siti nec aquæ guttulam porrigere sinebat. Exatiem interim illo animum meum flendo, gemendo, quæ nõ potui pro voto dulcissima eius præsentia, dũ pateretur, refoueri. Nolite, obsecro, nolite matrem auellere à filio suo, nec mihi tam citò subtrahatis, quem tamdiu desideraui: aut certè vnà cum amantissimo nato meo me sepelite.

Itaque non paruà eos angustia tenebat. Dies namque ad occasum declinabat, corpus sepulturæ tradere eos vrgebat, & nihilominus matris mœstissimæ acerbissimos dolores, vt dignum erat, vehementer miserebantur. Neque enim iam nimis afflictam nouis doloribus obruere volebant. Quamobrem dabant amori eius operandi locum: flagrantissimamque sitim suam eam paulisper explere patiebantur. Hinc porrò S. Ioannes suauibus eam ac prudentibus deliniuit verbis, rogans vt filium suum sepeliri permitteret: & ipsa vtiq; non fine dolore consensit. Atqui ô quàm deuotè, quàm afflictè prosequebatur filij sui lamentabile funus: sacrũ illius tenendo caput, oculis fixis in faciem eius, eandemque innumeris deosculando vicibus, suisq; lachrymis irrigando.

Vndè quæso mœstissima parens omnes illas lachrymas quas hodiè fudit, habere potuit? Qui pijssimum cor illius intolerabilem hanc angustiam & pressuram ferre quiuit? Nimirum fecit hoc amor ardentissimus, ipsa quoque morte fortior. O quali cum dolore ac gemitu tam charum, tam preciosum reliquit thesaurum? Quàm verò amanter illius est amplexa sepulchrum? tanquam si non quidem lingua (neque enim verbum edere potuisset, tantis correpta cordis angoribus) sed mente dicetet: O sacrum monumentum: O fœlix tumba: O saxum preciosum: O præclarum margaritum: O admirabile ciborium, quàm insignem thesaurum, quàm immensum complecteris dominum? O vas electũ: O fœlix creatura, quæ digna es tuum excipere cõditorem, hospitioq; recipere regẽ gloriæ. Pone iam natiuum rigorem & asperitatem

Sepulchrũ.

tem tuam, ac mitesce: vt teneros dilecti filij mei artus reuerenter complectaris. O arca gloriosa: O excellens Dei templum, præ creaturis omnibus mihi simillimum. Vt enim ipsa à Deo electa sum, quæ in castis visceribus meis eius filium gestarem: ita & te elegit, vt venerandum Christi corpus excipias, gloriosum, scilicet, beatissimæ Trinitatis organum, quo Deus tam mirificè operatus est, & inæstimabilem mundi thesaurum, bonumq; præcipuum, cœlum & terram sua vincens præstantia ac dignitate. Et sicut tu nouum es, nec vllius adhuc corporis contactu fœdatum: ita & ipsa à creaturarum omniũ attactu munda sum & immunis. Quemadmodum item ex te clauso saluator orbis surget rediuiuus, ita ex meo concluso vtero mundi salus processit. Ac demũ vti tu saxum es solidum & immobile, ita & ego incommutabilis atque inuicta in fide omniq; virtute permansi.

Habet Dominicum hoc monumentum formam quandam & effigiem spiritalis illius monumenti, quod virgo beata amantissimo filio suo in corde suo pararat. Vt enim sepulchrum hoc ferris acutis excisum atq; politũ est: ita gloriosa virgo acutissimo doloris gladio in intimis animæ suæ locum accõmodum excidi permisit, monumentũ vtiq; tam afflicto & excruciato corpori congruum valde, quum diligat Domi-
Psalm.50. *Ioan.19.* nus cor contritum & humile, siue angustijs oppressum. Et sicut in hoc sepulchro nondũ quisquam positus fuerat, ita virginis matris cor deuotissimum, nullus vnquam peregrinus creaturarũ amor vel affectus, saltem tenuissimè contaminarat. Ipsa namque porta illa clausa est, nulli vnquam patefacta, per
Ezech.44. quam solus princeps & rex Israel processit.

Cant.4. Erat præterea monumentum hoc in horto: quandoquidem virgo intemerata hortus conclusus est dilecti, discretionis seu prudentiæ sepe cinctus, vtpote quæ tanto fuit lumine ac discretione perfusa, vt nullum vnquam malum, ne sub virtutis quidẽ tegmine, in eius potuerit hortum obrepere: nec tantilla hortus eius patebat ex parte, qua serpens ille liuidus ac impurus, oculos vel semel inferre potuisset, qui tamen para-
Gen.3. disum, in quo Adam erat, non ingredi modò, sed etiam consputeare ausus fuerat. Quin & fœcundus, adeoque omnigenis virtutum herbis consitus fuit sacræ virginis hortus, vt nullus in eo vacaret locus, vbi quoduis lolium emer-
Cant.2. gere quiuisset. Ad singularem namque almæ huius virginis gloriam, creuit in ea flos campi & lilium conuallium, excellens ac aromaticus flos Iesse, in quo requieuit spiritus sanctus, & rosa Hiericho amœnissima: adeoq; in signum euidẽs diuinæ ac singularis benedictionis eius, pullulauit vinea beatissima, cuius palmites ad superna feruntur, cuius odor virus omne & omnes pellit serpẽtes, cuius vinũ cor lętificat & accendit, ac iuxta Prophetam, virgines germinat.

Zach.9. Habuit etiam sanctissima mater purã
Marc.15. sindonem, id est, simplicis obedientiæ,
Ioan.19. innocentiæ, ac integerrimæ virginitatis vestem. Cui nec defuit aloe amarissimi doloris, myrrhaq; afflictionis intolerabilis. Habuit denique preciosissimum balsamum & vnguenta speciesque virtutum omnium. Atque ita demũ Christum filium suum obuoluit, perunxit, atque in sacratissimo sui pectoris monumento sepeliuit.

Iam verò etiam hoc mente ruminemus, quanto cum mœrore afflicta mater à monumento discesserit, quã hæc ei perpetua fuit cogitatio, quem amisisset, & quam inæstimabile pignus sub lapide condi siuisset. O quam miserandũ in modum à sancto Ioanne cæterisque amicis suis, à sepulchro abducta fuit? quippe quæ tota penè exhausta atque absumpta erat. Reuerà quisquis huic ita afflictæ, ita mœrenti, ita grauiter laboranti virgini & matri, imò & dominæ nostræ non compatimur, nõ est viuens gratiæ filius, sed est abortiuum insensibile ac mortuum: indignus planè est qui lac gratiæ ex maternis eius sugat huberibus. Cæterùm ipsi quoque cum eadem virgine matre, vti iam dictum est, Christum Iesum in cordibus nostris sepeliamus, vt nos per ipsum in ipso ab vniuersis operibus mortis resurgamus, vnaque cum illo ad paternam vsque gloriam fœlicissimè conscendamus, eodem Domino Iesu, nos adiuuãte qui est benedictus in secula, Amen.

APPEN-

APPENDIX OSTENDENS QVAM IMMENSVS DEI ERGA NOS SIT AMOR (QVOD QVIDEM EX Christi potissimùm incarnatione ac passione sacramentoque Eucharistiæ eluccesit) & vti nos totos Deo tradere atque resignare debeamus, quælibet aduersa patienter amore illius tolerantes.

AM ardens & incōtinens est Dei erga nos amor, vt si mors & passio Christi ad saluandum hominē non suffecissent, etiā pater cœlestis & Spiritussanctus quoque humanam potius assumpsissent naturam, ac pro homine mortem subijssent, quàm eum perire siuissent. Licet verò filius solus naturā nostrā assumpserit, mortemq; ob hominē perpessus sit amarissimam, amor tamen patris & spiritussancti nō minor erga nos fuit: quādoquidem vna est trium personarum essentia, vnus amor, indistincta operatio, vna eademque volūtas. Hinc Christus dicit: Pater amat vos. Rursumque: Sic Deus dilexit mundum, vt vnigenitum suum daret: vt omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Et de spiritusancto Apostolus ait: Ipse postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus: id est, inspirat nobis, monet & excitat nos ad orandum & virtutibus incumbendum, testimoniū item reddit spiritui nostro, q filij Dei sumus, vt ex interno huius testimonij gaudio clamare in eodem spiritu possimus: Abba pater. Quid verò in miserāda hac lachrymarum valle beatius aut iucūdius esse queat, quàm vt homo ex testimonio sancti spiritus in conscientia percepto, Deum possit patrem suū dicere? Si enim filij sumus, ergo & fratres & cohæredes Christi. Consilium sanè super humani generis redemptione veneranda sacratissimaq; Trinitas egit, estque concordi ab ea finitiōe decretum, vt hominem redimeret: & quia in nullam magis quàm in filij personam competebat naturam humanam assumere, ipse filius qui creator erat omnipotens, tum sponte sua, tum voluntate patris, tum suasu spiritussancti, lętus hominem induit, factusque est creatura, cooperante ad hoc ipsum & patre & spiritusancto. Christus namque per patris cooperationem de spiritusancto conceptus est. Vide quàm pro te solicita fuerit Trinitas adoranda. Contuere quàm te ab omni æternitate dilexerit Deus. Attendite, quæso, hæc frigidi & obdurati filij Adam. Cogitate quàm charo vos ipse Deus precio comparârit. Dignissimū quidem quod cor illius cōcipere, & præcipuum quod diuina eius potentia exhibere potuit, dedit: nempe vnigenitum suum, cui non pepercit, sed eum pro peccatis hominum in ignominiosissimam mortē crucis tradidit. Porrò ipse Christus sicut olim patri factus est obediens vsque ad mortem: sic hodieque & ad nouissimum vsque diem, non solùm Deo patri, sed & cunctis hominibus qui paternam voluntatem fidis cordibus amorisque desiderijs diligunt, eidemque adhærent, morem gerit. Et quia necesse non est denuò eum mortem subire (quando sacra illius mors ad peccata omnia quæ iam facta sunt, & quæ adhuc fient, se extendit) dulcis Dominus sacrum corpus, præclaram animam, preciosumque sanguinem suum, vna cum meritis omnibus vitæ & passionis suæ, quotidie in altaris venerabili sacramento in nostrarum remissionem culparum, memoriamque passionis & mortis suæ, offerre non desinit: nimirum hoc ipso nobis insinuans, si ita necesse foret, paratum sese esse adhuc quotidie venerandum corpus suum nostrę salutis causa neci tradere, sanguinemque fundere. Quo enim amore tunc Christus nos prosequebatur, eodē etiamnum prosequitur, in æuumque omne prosequetur. Cuius iam obsecro vel saxeum pectus, non hinc cōpungatur? Cuius spiritus ex hoc amore nō exultet? Cuius cor præ huius feruētissimæ charitatis ardore non totum liquescat? Cuius non deficiat præ ingenti admiratione intellectus? vbi immensam

Ioan. 16.
Ioan. 3.
Rom. 8.
Philip. 2.

Dei erga nos bonitatem & dilectionem contemplatur: vbi oculus cordis attendit, & conscientiæ trutina examinat ingentia Dei beneficia, quæ is contulit in nos miseros, & indies confert, quæ certè tanta sunt, vt vix possint esse maiora. En grata Christi brachia ad nos suscipiendum semper extenta sunt. Vulnera item eius nunquam non patent, parata profluere in omnes qui id appetūt. Vexilla misericordiæ eius perpetuò explicata sunt, vt sub illis protegamur delitamusque, quum semper ipse nos suscipere parat⁹ sit. Imò quod plus est, tanto nostri tenetur desiderio, vt per diuinos tractus diuinasq; inspirationes, & internas reprehensiones suas plus nos roget, quàm rogetur à nobis: quandoquidem & multo paratior est nobis dare, quàm nos petere. Enimuero fons, vnus est, perpetuò scaturiens, nec vnquā fluere desinens, nisi quū vasa desunt. Et ipse vno amoris nexu homini vniri, delitiosumque habitaculum ac desiderabile templum suum intra nos extruere vehementer appetit. Adeò, inquam, homini per amorem vniri desiderat, ac si suæ prorsus potentiæ & maiestatis oblitus, per omnia similis hominibus effectus esset. At quomodo nos magis in sublime attollere, seseque amplius deijcere potuisset, quàm iam fecit? Quomodo suam nobis propius coniungere poterat diuinitatē, quàm coniunxit, quando eandem celsissimam atq; immortalem nostræ mortali copulauit humanitati per naturæ nostræ assumptionem? Quin & quotidie illā ipsam Deitatem suam & quicquid est, nobis præbet in cibum. Sed Deus pater naturam nostram humanam quàm fieri potuit sublimissimè in Christo exaltauit, vltra creata omnia ad suam vsq; dexteram eam attollendo. Vt verò Deus maiori nos honore & gloria afficere, aut abundantiorem charitatem nobis exhibere potuisset? Nimirum multò vberiorem salutē & gloriam per Christum Dominum ac saluatorem nostrū adepti sumus, quàm per Adam primum parentem nostrum perdideramus. Quid vltra à dulcissimo Domino desiderare possumus? Certè cuilibet homini toto corde ei per dilectionem adhærenti tam intimè affectus est, ac si cœli terræque & omnium quæ illis continentur oblitus, totus in illū amore deperiret. At nos duri & frigidi, nec omnibus his mouemur, neque ad illius inflammamur amorem. Adeò corda nostra sensuali delectatione infecta, & vanitatibus, oblectamentis, voluptatibusque seculi dedita sunt. Plorant cœlum & terra, in id loci incidisse homines, vt creaturas diligant relicto creatore, qui est summum & incommutabile bonum: malintq; serui esse dæmonum quàm filij Dei. Ah, ah, pudeat nos peruersitatis, & ingratitudinis nostræ. Diligamus, quæso, Dominum Deum nostrū, qui nos tam immenso amore complexus est.

Putemus patrem cœlestem nos alloqui, diceretq; animæ humanæ. En amplissimum mei in te amoris testimoniū fert vnigenitus meus, quem equidem totum pro te tradidi. Non corpus, non animam, nō sanguinem illius tui causa dare dubitaui. Imò si quid preciosius, si quid melius paterno potuissem corde concipere, & id quoque tibi donassem. Altissimam diuinitatem meā in humanitate filij mei tibi dedi, quum sit mecum & in me vnus idemque verus ac inseparabilis Deus. Dedi insuper tibi sanctum spiritum meum, vt is te mundaret, confortaret, illustraret, veritatem omnem & iustitiam edoceret, suo inflammaret amore, solaretur item te, & cunctis charismatibus virtutibusque donaret. Ita enim complacuerat mihi in te, & inueneras gratiam in oculis meis, simulq; cor meum appo suetam ad te, eligens te in dilectā sponsam meam: nam decretum est mihi habere in te delitias & oblectationes meas, vtpote in quo cōstitui templum cubiculumque meum & elegi habitationem meam. Cæterùm sicut ego meipsum totū minimeq; diuisum dedi tibi, ô homo: ita volo vt & tu mihi te totū atq; indiuisū reddas. Purissimo te amore cōplexus sum, absq; vllius vel muneris vel cōpensationis tuæ intuitu: æquū proinde est, vt & tu vicissim me purè propter meipsum, absq; mercedis contemplatione diligas, vt sim ego merces, spes & scopus tuus, amesq; me, eò quòd ipse te dilexerim, & vt à me diligi merearis. Iam si, his auditis, mecum amoris iura inire vis, dignusque fieri qui à me ame-

ameris, voluntarium viuumque instrumentum sis oportet: teq; à me agi patiaris: offerens atque resignans te totū mihi absq; electione vel repudiatione hui⁹ aut illius: sinensq; me tecum agere, & in tempore, & in æternitate quicquid mihi placuerit. Prorsus ita necesse est, vt mihi in te operandi prestes facultatem: abnegans penitus teipsum: petensq̃ne à me medullit⁹, vt perficiatur in te, quod ab æterno ipsi constitui ac prçordinaui. Tum integra quoq; erga bonitatē meā fiducia mihi adhærebis, & cum ingenti gratitudine recipies de manu mea quæcunque tibi euenire permisero, tam aduersa quàm prospera, & tentationes, & afflictiones, & derelictionem, & angustias: omnino confidens in bonitate mea, credēsque mitrere me ista tibi ceu optima maximeq; salutaria. Et curabis sedulò, ne operationi meæ per obstinationem inordinatamque proprietatem vel dissolutionem tuam resistas. In qual-l oeraffictione, angustia, & derelictione quæ tibi accidet, tantisper desiderabis permanere ac perseuerare, quoad mihi visum fuerit inde te absoluere ѐripereque. Prorsus feres crucem illam ad finem vsque mei causa. Nam ad hunc modum tentationibus, & molestijs excutiaris atque agiteris oportet, donec palea prauæ cupiditatis, inordinatæ ꝓprietatis, vitiosæque propensionis à te separetur. Necesse, inquam, est vt elatus rigidusque animus tuus istis ceu mola quadam cōteratur, donec in oculis tuis instar pulueris aut cineris nihili fias: ita vt non agnoscas modò, sed & sentias te & misertimum, & vilissimum esse mortalinm omninm quos mundus habet: adeoque ab omni propria voluntate, & electione exuatis, vt quicquid Deus tecum, & cum creaturis omnibus fecerit, secus fieri non velis. etiamsi creaturæ omn[illegible] cunctaque elementa tuo subiacere[illegible] imperio. Verum antequàm huc pe[illegible]gatur, hoc op⁹, hic labor est: mul-ta[illegible]ue cruces ac labores, imò & spiritale[illegible] mortes subire oportebit. Prodent se vndique vitia in te latentia, teque ingēti dolore, & angustia afficient: sed si cōstanter in certamine perseueraueris, si humiliter petieris vt tui miserear per dilectum filium meum, tandem me auxiliante vinces fœliciter. Quando enim in nomine vnigeniti mei aliquid piè petitnr, mihi summè placet huiusmodi petitio: quemadmodnm necessariò apparet aureum, quod per vitrum aurei coloris conspicitut. Hæ planè duæ sunt alæ, fidæ admodum, quæ te compendiò celeriterq; ad spiritalem, & perfectā vitam subuehere poterunt: videlicet Abnegatio tui, & Patiens aduersorum tolerantia. Quisquis enim se mihi simpliciter resignare nouit, illi nec afflictio, nec infirmitas, nec aduersitas vlla accidere potest, quin ei cedat ad virtutis incrementum. Itaq; si quis omnia æquo ferat animo, diligenterq; suū obseruet fundum, audiet paternam vocem meā intus loquentem sibi: Nosce teipsum, scito quàm vilis sis, agnosce nimiam im mortificationem tuam, multipliciaque vitia tua in fundo tuo latentia. Aduerte nihil te esse, nihil habere, nihil posse ex teipso, & me in te operari sine. Adhærere to mihi per amorem, serua mihi fidē: & quicquid tu viribus tuis non potueris, ipse pro te faciam.

Vitæ spiritualis compendium.

Abnegatio sui.

Nosce teipsum.

Hic iam homo dulcissima hac patris cœlestis voce inuitatus, cum sancta spe, & fiducia accedet ad eum, dicetq; humiliter: Confiteor tibi, clementissime pater, omnia peccata mea, quibus te offendi. Heu infelix ego, nō veritus sum execranda illa perpetrare scelera, quæ dilectus filius tuus tantis cruciatibus diluit atque expiauit. Ingratus tibi fui pro omni dilectione, benignitate, & fidelitate mihi à te exhibita. Sed nunc misericordissime pater, oro te, ne memineris iniuriarum quas à me accepisti. Conuerte oculos diuinæ pietatis tuæ ad me, & in gratiam me recipe. Iam enim propono, te adiuuante, corrigere virā meam. O Domine, miser ego sum & infirmus, nihil valens, conceptus in peccatis, natus in miserijs, nutritus in vitijs. Noli indignari aduersus folium quod vento rapitur: noli obliuisci inopiæ, & fragilitatis meæ, nec subtrahas à me auxilium gratiæ tuæ. Miserere mei Deus meus, miserere mei per dilectum filium tuum Dominum meum Iesum Christum. Emunda me, sana me, confirma me, pugna pro me, operare in me, vtere me pro tuo beneplacito. En me totum tibi resigno, me totum pleno affectu sicut possum in hostiam viuam tibi offero, pa-

Oratio efficacissima.

Psal. 50.
Iob. 13.

ratus deinceps viuere iuxta gratissimã voluntatem tuam, ac pati quicquid tua bonitas mihi euenire permiserit. Non peto Domine, vt mala quæ cõmisi inulta maneant. Prorsus vlciscere in me iniurias quas intuli tibi: quandoquidem humiliter me submitto flagellis misericordiæ tuæ. Scio & verè scio, quòd nõ poterunt tot mihi aduersa & cruciamẽta accidere, quin plura maioraque meritæ sint iniquitates meæ. Itaque non nisi gratiam tuam alta cordis voce postulo: & vt iustitiam misericordia temperet rogo. Quid verò retribuam tibi ô benignissime pater, pro omnibus bonis quæ in me contulisti? Equidem neque in cœlo, neq; in terra aliquid inuenio, quod vel dignius vel tibi gratius sit, quã ipse vnigenitus tuus. Eum igitur quanta possim humilitate, & gratitudine tibi offero, in vnione illius amoris quo tu mihi eum dedisti, & ex paterno corde in hunc mundum misisti, vt humanam assumeret naturam, mortemque subiret amarissimam. Offero merita incarnationis, conuersationis, passionis, & mortis eius. Offero ignominiosam afflictionem, voluntariam obedientiam, ineffabilem humilitatem, incõprehensibilem patientiam, & ardentissimã charitatem illius. Offero immitissima vincula, verbera, impulsus, conculcationes, contemptus, consputiones, opprobria, irrisiones, blasphemias, & quicquid perpessus est. Hæc omnia tibi offero tanquam dignum sacrificium, ad supremam gloriam tuam, pro omnibus peccatis, & negligentijs meis. Suscipe, quæso, gratissima vnigeniti filij tui merita, pro detestandis iniquitatibus meis. Quicquid enim ego deliqui, totum ille sua passione diluit, atq; expiauit: & defectus meos omnes ipse sarciuit atque suppleuit. Multo plus tibi soluit, quàm sit meum debitum. O si malitiam meã, & illius bonitatem, mea vitia, & eius merita simul librare velles, nimirũ hæc ipsius merita peccatis meis præponderarent. Et quod tam flagitiosum scelus esse possit, cui ingentes cruciatus vnigeniti tui non impetrent veniam? quæ tã fœda macula, quam calidus sanguis illius non diluat? Vincit planè passio, & mors eius, peccata omnia: immẽsæ meritorum illius diuitiæ, cuncta vitia, cũctasque negligentias superant. Tibi itaq; vt cœpi, offero innocentissimam mortem dilectissimi filij tui, & quicquid in assumpta humanitate operatus est, vnà cum omnibus meritis sanctorum omnium, & cum cunctis virtutum actibus, qui ad extremum vsq; iudicij diem pro gloria nominis tui fient, itemq; cũ laude & gratitudine vniuersa, quæ in infinita seculorum secula tibi exhibebitur. Ista omnia tibi offero pro delictis meis, & pro peccatis viuorũ atq; mortuorũ, pro quibus ego orare astrictus sum, & tu rogari vis: vt inde in æternum lauderis, & gratiarum actiones ab omnib' tibi reddantur, Amen.

Psal. 115. *Christi oblatio longè dignissima.*

Putemus, & filium Dei Iesum Christum vnicuiq; nostrum dicere: Vide, ô homo, quid fecerim tibi. Ab omni æternitate agnoui te in diuina essentia mea: quandoquidem ab æterno in me fuisti secundum ideam. Insuper & creaturam te feci, tam eximio te amore complectens, tamque excellenti donans gratia, vt te secundum animam ad imaginem & similitudinem meam crearim. Et vt scires quam generosam atque elegãtẽ ipsam animã tuã fecerim, nihil dubitaui illius causa accipere naturã tuã. Fact' sum caro tua & sanguis tu': vt tuos supplerem defectus omnes, pro tuis satisfacerem delictis, te redimerem, vitamque tibi obtinerẽ, & mererer æternam. Ego, inquam, qui ex diuino patris mei cœlestis vtero, ante omnia secula miro quodã ac ineffabili modo genitus sum, eidem patri meo in potentia, & gloria semper æqualis permanens, mortalem tuam non sum dedignatus naturam assumere. Triginta tres & eo amplius annos, factus seruus tuus in multa paupertate, humilitate, labore, & afflictione operatus sum salutem tuam: Quum sicut ouis perdita aberrares, diu te quæsiui, & inuentum meis humeris ad patrem reduxi. Factus sum tanquam exul à regno meo, vt tu hæres fieres. A patre quoque meo derelictus, & castigatione crudeli correctus sum, permisique iram eius in me deuolui: vt tu apud eum gratiam inuenires, amicusque, & filius Dei effectus eris. Denique omne debitum tuum in me recepi, & qui iudex tu' eram, teq; sententia æternæ damnationis iure ferire poteram, memet sub specie rei in mor-

Luc. 15. *Matth. 18.* *Psalm. 21.* *Iere. 30.*

mortem ignominiosissimam vltrò tradidi pro peccatis tuis. Caput meum spineæ coronæ supposui, manus ac pedes clauis obieci, totum corpus meum verberibus patienter submisi, sanguinem meum ad extremam vsque guttulā effudi, animam pro te dedi, vt te mihi amore coniungerem atque vnirem: & tamen tu te mihi subducis, & diuideris à me. Insuper matrem meam dulcissimam, tuam quoq; matrem esse volui, cor meum tibi patefeci, & eius cruorem potandum tibi præbui ex amore purissimo. Sacratissimum corpus meum in cibum, & preciosum sanguinem meum
Psal. 21. in potum tibi reliqui. Fact^9 sum opprobrium hominum, & abiectio plebis. Velut botrus in passionis torculari expressus sum: aruit tanquam testa virtus mea: & decocta est amoris igni. Totus exhaustus, & absumptus sum salutis tuę gratia. Vide, vti in cruce pendeo contēptus, extentus, sauciatus, omni solatio destitutus, brachijs ad te expansis, latereque aperto, vt te in gratissimum cordis mei cubiculum introducam, ibique æterno complectar amore. Quid vis vt vltrà faciam tibi? Quomodo maiorem dilectionem, fidem, beneuolentiam, & benignitatem tibi exhibere possum? Sit penes te iugis horum memoria. Repende vicem amoris. Imaginem sacræ humanitatis meæ ita cordi tuo imprime, vt quælibet extraneæ imagines inutilesque cogitationes illinc abscedere cogantur. Plāta floridam arborem crucis meæ in intimis tuis. Stude mihi placere, imitando vitam, & virtutes meas. Vitato, quantum in te est, omnia quæ mihi displicere cognoscis: vt sunt superbia, vana gloria, odium, ingluuies, & alia huiusmodi peccata ac vitia. Renuncia spōte naturæ oblectamentis: hoc est, abdica omnia in quibus natura delectatur, illis duntaxat exceptis, quæ ipsi naturæ sustentandæ rationabiliter necessaria sunt, quæq; adiumento tibi esse possunt ad seruiendū Deo, & ad perueniendum ad Deum. Breuiter, amputa, & refrena quicquid in conuersatione tua, in amore, intentione, verbis, operibus, vestimētis, commoditatibus, & quibuslibet rebus illicitum, impurum aut vanum est: propriamque voluntatem tuam diligētissimè mortifica, vt ego in te viuere atque operari possim. Pro acerbissima passione mea hanc vicem mihi redde, vt quamlibet tam externam quàm internā molestiam, quæ me permittente tibi occurrerit, humiliter patienterq; feras: siue ea sit persequutio, & vexatio, siue contemptus ab hominibus illatus, siue charorum amissio, aut iactura rerū tēporalium, aut inimici tētatio, aut internus animi angor ob defectum profect^9 tui, vel quodlibet grauamen etiam culpa tua exortum. Has & consimiles afflictionū cruces oēs tibi à me credas impositas, mihiq; gratias agens illas sustinebis, ac teipsum resignabis. Quando alij te vilipendēt, ex animo fateberis centuplò viliorē te esse, plusq; contēpt^9 meruisse, quàm cuncti homines tibi inferre queant, imò indignum esse, qui à tā præstantibus creaturis despiciaris. Quū prorsus desolatus, & anxius corde fueris ob peccata exactæ vitæ, ob nimias negligētias tuas, vitiaq; multiplicia, & quod tā nihil progressus sis in virtutibus: tū nō statim ad confitendū properabis eo animo, vt ab huiusmodi molestia reueleris neque solatia inordinatè pquires, quę afflictionem illam à te depellant (hoc enim esset crucem abijcere, & sequi cōsilium diaboli, dicentis: Descende de cruce) sed fortiter mecū in cruce fixus hærebis perseuerabisq;. Quidam huiusmodi anxietates & cōsciētiæ remorsus crebra confessione depellere conantur sed si vel millies confiteātur, parum eis hac in parte contulerit. Tu igitur etiam horrenda indicia mea quæ per illos angores in te declarari videntur, patienter feres, cum humili in beneplacitum meum resignatione. Itidem facies quādocunque te derelictum & spirituali cōsolatione destitutum senties. Præstolaberis me resignato, & trāquillo animo, atque hanc pressuram tuam & iram meam cum benigna mansuetudine ad finem vsque perferes, donec ego ipse veniens te de cruce deponam. Ita mihi in illa paupertate, & sterilitate, multo gratior eris, quàm si magna deuotione sensibili afflueres, & intus florerent omnia. In huiusmodi pressura ac miseria, non tam facilè teipsum quærere vel tibi vanè placere potes, sicut in consolationis affluentia. Nam in sensibili dulcedine natura plærunque se admiscet: & dum ho-

Anxius corde ob sua vitia quid agat.

Aduersum conscientiæ remorsus remedium.

Deuotio sensibilis.

Itaq; omnia mala mea, omnem ingratitudinem, inobedientiam, & immortificationē meam, in abyssum diuinæ clementiæ tuæ, cruentaq; vulnera tua proijcio. Ita quæso hæc precioso sanguine tuo diluere, & meritis acerbissimæ passionis tuæ expiare digneris, vt nulla eorum apud te memoria perseueret. O amabilis Iesu, vnicum solatium meū, en accedo ad te pleno desiderio te feruenter diligendi, & cūcta quæ me à tuo possint amore abstrahere euitandi. O quantum me amasti, & amas? Vt me redimeres, naturam meam sumpsisti, & factus es frater meus: vt ego exhilararer, tristatus es: vt ego sanarer, vulneratus es: vt ego mundarer, purissimum sanguinem tuum fudisti: vt ego viuerem, mori non recusasti. Et quomodo Deus meus tam corde cæcus esse potui, vt auersus à te (à quo mihi salus omnis, & bona cuncta procedunt) ad terrena caducaq; me cōuerterem, ex quibus non nisi perditio, & omnis miseria ad me redit? Mirū valde est, quod mihi iam aliud cogitare libeat, quam immēsa quæ mihi præstitisti beneficia: aut in aliqua alia re solatium, & animi recreationē quærere, quā in sacratissima vita ac passione tua, dulcissimisque, & verè mellifluis vulneribus tuis. O pijssime Iesu, adiuua & conforta me fragile figmentum tuum. Tu es omnis spes mea. Quantum me perturbant & deijciunt peccata mea, tantū me exhilarat, & erigit immensa boni-tas sanctissimaque passio tua. Quicquid enim ego deliqui, morte tua acerbissima abolitum est. Quicquid mihi deest, merita sacratissimæ passionis tuæ abundè adimplent. Et licèt magna atque innumera sint peccata mea, parua tamen sunt tuæ immensæ collata misericordiæ. Vnde & confido de infinita pietate tua, quòd me nūquam perire sines, quē ad imaginem, & similitudinem tuam creasti, tantoq; labore ac tam charo redemisti precio. Ah bone Iesu, vulnera, obsecro, cor meum iaculo amoris tui, vt tam ardenter te diligam, quam ardēter ipse à me vis amari. Exure & liquefacito me totum, vt totus in me deficiam, totusq; per amorem in te transformer, ac tecum vnus spiritus efficiar: veruntamen non mea sed tua voluntas fiat. Ecce resigno, & relinquo me totū tuo beneplacito. Fiat Domine, fiat in me, & de me gratissima voluntas tua nunc, & in perpetuum, Amen.

F I N I S.

FARRAGO VTILISSIMARVM INSTITVTIONVM, EX SCRIPTIS POTISSIMVM D. Ioannis Rusbrochij, decerptarum. Qui quidem Rusbrochius homo planè diuinus, & singulari modo à Deo illuminatus doctusque fuit.

Fides catholica optimum Dei donum. PRimum donū quod Deus electis suis confert, vera, Christiana, & catholica fides est: qua credimus quæ credēda sunt, & Deo bene fidimus, eumq; amamus. Per huiusmodi fidem anima coniungitur Deo, despondeturq; illi ceu sponsa suo sponso. *Hæresis.* Qui errorē aliquē contra duodecim symboli Apostolici articulos, siue contra septem sacramenta Ecclesię sequuntur, aut qui in aliquo à sancta Ecclesia catholica dissident, eiq; contrariam tenent opinionem, siue id publicè agant, siue occultè, si sic pertinaciter perseuerare statuunt, atque ita moriuntur, etiā si cunctis moralibus prædíti sint virtutibus, omniaq; misericordiæ ac condolentiæ exerceant opera, tantaq; intellectus perspicacitate polleant, quantam simul mortales omnes qui vnquā fuerint, habuēre: dānantur tamen, & merguntur in flammas tartareas. Hæretici, inquam, & schismatici post mortem igne torrentur ęterno. Si qui autem ex his conuerti velint, vt propriæ voluntati renūcient oportet, suamque scientiam, & intellectum scientiæ atque institutioni sanctæ Ecclesiæ submittant substernantque, & omnem vitam suam foris

atque intus sine fastu & elatione ad Dei honorem exigant: intus quidem absq; simulatione credant, quod sancta credit Ecclesia Catholica, foris autem modis omnibus singuli iuxta suum statum & Ecclesiæ decreta colant, & exerceant ea quæ ipsa sancta Ecclesia colit exercetq;. Ita nimirum & gratiam Dei modo, & postea beatitudinem æternam poterunt adipisci.

Hebr. 11. Sine vera fide nemo placere Deo nec saluus esse potest, quicquid alioqui bonorum agat operum. Hãc igitur firmissimè retineam*: & humiles facti, ingrediamur prætorium conscientiæ nostræ, ibiq; consideremus, agnoscamus, corrigamus, odio prosequamur quicquid in *Confessio auricularis* nobis vitij residet. Peccata nostra & culpas coram Domino Iesu pontifice & iudice nostro, cœlestiq; patre eius, & corã sacerdote confessore nostro Dei vices ac locum obtinente, accusemus atque confiteamur. Et si quidem nos peccasse pœnitet, iam bono simus animo, & in Dei benignitate ac misericordia speremus, eiq; credamus atque confidamus. Et pœnitentiam agẽdo, liberè nos submittamus nedum sub iustitiam Dei, sed etiam sub peccatores omnes, odio nos ac mendacijs insectantes, contemnentes, persequentes vel cædentes, denique & sub creaturas omnes nos deuexãtes: ita vt aduersa, & incõmoda omnia nobis ab eis illata, taciti perferamus ob honorem Dei, & in remissionem peccatorum nostrorum: nec quemquam hominem habeamus odio aut despectui, quicquid etiam nobis mali irrogetur, sed causa Dei cuncta æquanimiter toleremus: id enim magnum diuini amoris præstat profectum.

1. Cor. 11. Excute te intus, & in cute. Explora, attende, & iudica modò temetipsum, ne postea à Domino iudiceris atque condemneris. Reuoca ad memoriam quemadmodum vixeris, vti te neglexeris in verbis, actibus, desiderijs, cogitationibus, tui immortificatione, simulatione vel hypocrisi, affectusq; impuritate, & in illis omnibus quæ iniquè vel inordinatè admittũtur, quæq; à charitate dissentiunt, & gratissimæ Dei voluntati repugnant: quorum quidem tãtus in te est numerus, & tam multiplex varietas, vt nulli præterquam Deo soli perfectè cognita sint. Displicebis igitur tibiipsi ob illa, & cum Publicano corã *Luc. 18.* patre tuo cœlesti eiusque æterna misericordia pectus tundens, dices: Deus propitius esto mihi peccatori. Peccaui Domine, peccaui: miserere mihi misero. Ablue faciem animæ meæ à vitijs, & peccatis omnibus, illamque exorna gratia tua, Præsta mihi bonam volũtatem, & animũ strenuum, quo sine intermissione in tuo seruitio, laudeq; tua renouer. Et ista quidem si obtinere velis, cõtemne, abijce, humilia, & obiurga reipsum: Deum autem misericordiæ, & pietatis suæ cõmonefacias: neq; ab his desistas donec ipse tibi intus respondeat, & veram loquatur pacem, verumq; gaudium in corde tuo.

Bonitas voluntatis ex spiritusancto *Bona voluntas est gratia Dei.* nascitur, & gratia Dei ac bona infusaq; charitas, qua homo Deũ ac sanctas virtutes colit atq; exercet. Ipsa bona volũtas viuidum ac voluntarium est instrumentum quo Deus quicquid vult operatur. Planè, bona voluntas cum humilitate coniuncta, radix omnium virtutum est. Pax igitur hominibus bonæ voluntatis. Quotquot hac bona voluntate præditi sunt, ij Deo & sanctæ Ecclesiæ obtemperant, aptiq; sunt, & habiles *Luc. 2.* ad gratiam Dei, & ad sapientiam ex Deo manentem, suscipiendam. Si ergo Dei sapientiam intra te receperis, à cunctis grauibus peccatis ab infantia perpetra- *Confessio peccatorũ.* tis quoad poteris te expurges, idque corã sapienti, & discreto confessore, qui habeat iuxta Ecclesiæ constitutionem te absoluẽdi potestatem. Quod si id semel egisti, satis est, & sufficit æternæ Dei veritati: sicq; pacem habes coram Deo & in munda conscientia tua.

Si bona es præditus voluntate, cupisq; Deo ac cunctis virtutibus viuere, iam planè spiritumsanctũ habes in te, & interna gaudes pace, nec facilè potes in mortiferum labi peccatũ. Absq; venialibus aũt culpis viuere nõ poteris. Ipsas culpas, & errata tua Deo ac sacerdoti, syncerè, nudè, apertè, paucisq; verbis ac humili corde explica, dolensq; confitere, & de illis teipsum accusa ac reprehẽde. Multa verba conscientiam perplexam reddunt, inordinatumq; pariunt timorem, vt quo quis amplius cõfitetur, eo plus confiteri velit. Neq; potest quispiam sese per seipsum vel omni conatu

suo

suo efficere pacatum atque tranquillũ. Itaq; ostẽdas, & aperias teipsum æternæ veritati, speresq; & confidas immensæ pietati ac misericordiæ Dei, permittasque, & resignes te bonitati illius: atque in hoc ipso pacem serua tuam.

Spes veniæ. Si bonæ voluntatis sumus, si ex animo verè nos peccasse pœnitet, & humili cõtritoq; corde nosipsos coram Deo, & sacerdote accusamus, meritò firmam fiduciam, & spem concipere debemus impetrandi sine dubio veniam à Deo. Et quinam vnquam, obsecro, desperare possumus, si immensam velimus attendere benignitatem Dei, dicentis p Prophetam suum: *Esa. 49.* Etiam si mater obliuiscatur infantis vteri sui, ego tamẽ nõ obliscar tui? Sanè nullus ambigere debet, cuncta peccata eius qui cum vera diuinaq; contritione, & sancta spe amanter ad Deum sese cõuertit atque erigit, citius immẽsæ bonitatis eius abysso absorberi, & consumi, quàm possit oculus aperiri vel claudi. Nam & si mundus vniuersus igneus quidam glob⁹ esset, & in eius medio pauxillum lini poneretur, non tam celeriter id conflagraret quàm paratus est Deus remittere peccata verè pœnitẽtibus, quantumuis etiam multa, & grauia sint. *Pœnitentia vera.* Sui autem displicentia, & seria nunquàm peccandi voluntas, veraque erga Deum confidentia, & amor, vera pœnitentia est. Istiusmodi igitur erga Deum confidentia, & amor, thesaurus est longè præclarissimus, quem qui habet, facilè impetrat à Deo quicquid desyderat, quũ Deũ in eo latere sauciet, in quo se tueri non potest. Qui diffidentia & inordinato damnationis metu laborant, prudenter oculos internos cohibeant à nimia consideratione iusti iudicij Dei. Credãt scripturis sanctis, quæ abundant cœlesti consolatione: *1. Pet. 3.* & quòd Christus pro cũctis peccatoribus nemine excepto, mortuus est.

Secularium ordo. Quotquot inueniuntur seculares viri vel fœminæ in eiusmodi statu vinẽtes, qui à Deo & sancta Ecclesia non discordẽt, si vera orthodoxaq; fide prædití, & tam bonæ voluntatis sunt, quòd ex Dei gratia perseuerant in bono, & à grauib⁹ sese continent vitijs, ita vt siue in matrimonio, siue extra matrimoniũ, siue in officijs mechanicis, siue in seruitijs degant, siue emant, siue vendant, seu quauis alia licita ratione victum sibi parẽt, vt sese suosque sustentent, nusquam quemquam sponte ac scientes fallere, non mentiri cuiquam, non aliena tollere aut detinere, sed in omnibus veritatem & iustitiam colere ac sectari velint & intentionem vitamque suam secundùm Dei præcepta ac sanctæ Ecclesiæ decreta & institutiones dirigere atque transfigere proponant, neminem odio habere, nulli inuidere, auersari neminẽ, sed prębere se faciles, benignos, & misericordes singulis quibusq; sua indigentibus opera statuant, libenterq; Missæ sacrum & conciones auscultent, reuerentiam & amorẽ Deo atq; hominibus exhibeãt, peccata sua sacerdoti humiliter confiteãtur, & in omnibus rebus bonis obtemperẽt: huius, inquã, generis quotquot in mundo viuunt homines, Deo placent: & licèt multipliciter occupati sint rebus externis, nihilominus de Dei confisi misericordia, venerandum Eucharistiæ sacramentũ in solennitatib⁹, si desyderant, accipere possunt. Nam quamuis sæpius in quotidianas cadant culpas, attamen pro viribus sunt bonę voluntatis & iusti in omnibus.

Boni & Deo placentes monachi & moniales sunt bonæ voluntatis, & absque fictione honorem Dei propriamq; salutem spectant, studentque suum seruare ordinem & canonem monasticũ, *Monachorũ ac monialium institutum.* ac instituta & cõsuetudines sanctas quas audierũt, scriptasq; inuenerũt à patrib⁹ præcedẽtibus: verbi gratia, vt se habere debeant in capitulo, in choro, in claustro, in refectorio, in dormitorio, in valetudinario seu domo infirmorum: itẽ silendo, loquẽdo, ieiunando, & edẽdo. Sicque & sani in infirmi semper secundum statuta seu regulam suam, & naturæ vires (sicut recta dictat ratio ac vera discretio) sese gerunt. Cauent sedulo ne vnquam murmurent. Proprium sensũ ac iudicium citò abijciunt, & ex humili obedientia omni propriæ renunciant voluntati. Non secundum carnem, sed secundum spiritum viuere statuunt. Dum incolumes sunt, semper boni quippiam exercent: dum autem aduersa laborant valetudine, mansuetudinem ac patientiam retinent. Et quanto sese negligunt, & excedunt, vel agen-

agendo vel omittendo plus minúſue. aut quouis alio modo, tū quicquid conſcientia peccatum eſſe teſtatur & accuſat, id humilliter queruntur, & cum dolore vel cōtritione cordis ſacerdoti ſuo confitentur, ac pro illius arbitrio agunt pœnitentiam. Tales Deo ſatis confidere debent, ſicque ſuper Dei miſericordia ac benignitate ſacratiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum accipere, quoties ex ordine datur aut ex bona conſuetudine illud percipere ſolent. Plerique iſtorum ſentiunt quidem in ſe vitia & inordinatas naturæ propenſiones affectūmque erga corporis voluptates: ſed dum talia in ſeipſis animaduertūt, mox deſerunt & cōtemnunt, quicquid Deo & ſpiritui ipſorum aduerſum eſt, propudiataque ſenſualitate, cum fide & humili oratione intrò ad Deum præſentē confugiunt. Sanè dū iſthæc concertatio & pugna in eis perſeuerat, ſæpe natura corporea ſpiritum cum amore & appetentia in Dei cultu famulatuque ſequi detrectat: vndè & ipſi nullo affectuoſo deſyderio flagrantes, humili corde dicunt Deo: Domine, immundus ſum, & omni conſolatione omnibuſq; bonis, quæ homines boni in te experiuntur, indignus. Quapropter legendum mihi eſt & firma fide ambulandum in cōſpectu tuo. Itaq; licèt pauper, & deſolatus ſim, te tamen neutiquā derelinquā. Hi Chriſti milites, tametſi infirmi ſunt, & corporis tentationibus vexātur, atq; etiam conſolationē dulcedinemq; diuinam minimè percipiunt, attamen in ſpiritu pleni ſunt fide, deuotione, & amore diuino, corporiſq; Dominici ſacramentum cum ingenti fructu ſumunt.

Infirmiores monachi ne ſint puſillanimes. Infirmiores quidam dum vitæ Chriſti, & ſanctorum eius aſperitatem laboremq; attendūt, ſeq; talia non poſſe, nec ad huiuſmodi intus moueri, trahi, aut impelli ſentiunt, redduntur puſillanimes, & à Deo ſe nimium remotos arbitrantur: ſed in hoc non ſatis prudenter faciunt. Neq; .n. homo bonæ voluntatis vel ob defectus quoſdam minores, vel ob naturæ imbecillitatem, vel quia forinſecus aſperiorem viuēdi modum ſeruare nequit, vel ob inæqualitatē quā in ſeruitio Dei, & virtutum ſentit exercitio, remotiorē ſe à Deo æſtimare debet. Nam quandiu hæc voluntas in ipſo perſeuerat, vt neq; pro vita, neq; pro morte, neq; pro vlla alia re, quicquā aduerſus præcepta Dei facere conſentiat, Deus illi proximus eſt. Itaq; talis colat, & amet in alijs quod ſe minimè ſentit habere vel poſſe. Gratias agat Deo pro gratia alijs preſtita, ſeq; coram Domino humiliet. Charitas quippe reddet eū participem omnium illorū bonorū, quæ in alijs diligit. Ita per ſanctā gratulationē fauendo minimeq; inuidendo, bona aliena faciet ſua. Licèt verò oēs non eundem modum ſeruare, nec eādem viam forinſecus ingredi poſſint, intus enim omnes incedere debēt eadem omnino via, nempe via amoris.

Congratulādum alienis bonis.

Bona voluntatis effectus. Quamdiu bona ſe quiſpiam volūtate ſentit præditum, ex nulla re turbari immodicè, nec plꝰ æquo dolere, nec à Deo ſe remotiorē arbitrari debet. Omnis namq; virtus, & bona omnia ex voluntate dependēt. Proinde ſi humilitatē, ſi charitatem, ſi quaſlibet alias virtutes habere appetis, & id tota voluntate vis, faciſq; qđ in te eſt, haud dubiè habes eas. Itaq; tantum quiſq; ſanctus eſt, quantū voluntas eius ad Deum magna eſt.

Imagines impuræ. Si cōtingat immundas imagines, vel ex aſpectu, vel ex auditu, vel per cogitationes, vel per dæmonum ſuggeſtionē dormienti aut vigilāti tibi incidere, ita vt ad libidinem, & turpes naturæ ꝓpenſiones ac voluptatem monearis, mox crucis ſignum imprimas cordi tuo, & ores Deum, vt tui miſereatur, vel etiam angelicam ſalutationē dicas, ac ſanctorū preces opemq; implores. Ob oculos tibi propone, ſi conſenſeris, priuatum te iri gloria Dei, & pœnas inferni ſemp eſſe luiturum, à Deo, & cunctis amicis atq; electis eius æternò ſeparatū. Quod ſanè meritò horrere debes, ſicq; certare viriliter, & ſpem atq; fiduciam tuam in Domini Saluatoris morte, gratia, & auxilio collocare: certus ꝙ is te non deſeret, ſed abſque dubio victor euades, ſemperq; gratiæ ac virtutum maiora accipies incrementa.

Mentis inter orandū euagatio. Si ſub precibus & exercitijs tuis, extraneæ quædam cogitationes vel imagines tibi incidant, qualeſcunq; illæ ſint, perinde eſt: vbi id aduertis, & es reddirus tibi, ne turberis inde, ſumus enim inſtabiles: ſed celeriter cum amore ad Deū te conuertas. Quamuis enim hoſtis tar-

ta-

tarcus suas tibi ostentet merces, nisi eas cum amore & voluntatis consensu tibi comparaueris ac emeris, non manebũt tibi.

Duplex bonorũ hominum genus. Duplex est bonorum hominum genus. Quidam enim ita habẽt, vt vix aut tenuiter à vitijs impugnentur. Alij verò dum sese occasiones offerunt, tẽtantur forinsecus, & ad peccata commouẽtur in inferioribus viribus: verbi gratia, vel ad vanam gloriam, vel gulam, vel luxuriam, vel alias quaslibet culpas: intus autem in viribus supremis peccata huiusmodi auersantur penitus. Et licèt fortassis ex ipsa natura in superbiam, vel irã, aut alia vitia procliues sint: nulla tamẽ ratione voluntillis præbere cõsensum. *Tentatio necessaria. 2. Tim. 2.* Hi longè amplius à Deo laudantur, probantur quẽ, & virtutes multò excellentius nobiliusq; possident, quam illi alij. Virtutum namque perfectio, strenua ac legitimã decertatione comparatur. Vndè & necessaria nobis tentatio est. Non enim coronabitur nisi qui legitimè certauerit. Planè, si quis rectè valeret in anima, etiam si optio ei daretur, nequaquam tamen vitiosis propensionibus, tentationibusque velle deberet absolui.

Triplex ordo seruientium Deo. Omnis Deo seruiens familia, tribus partibus siue ordinibus distinguitur. Prima pars, homines sunt bonę voluntatis ac virtutibus dantes operam, vitijsque semp morientes, & ea superãtes. Altera pars, homines sunt interni, locupletes, auidi, virtutum omnium perfectionẽ & celsitudinem prosequentes. Tertia pars, homines sunt subleuati ac illuminati, semper in amore morientes, & velut exinanientes siue annihilantes sese in vnione cum Deo.

Rudis quid agat. Si sit simplex ac rudis quispiam, & ignarus, qui tamen optet vitam agere Dei gratissimæ voluntati consentaneam, is humili corde cõcupiscat, & petat à Deo infundi sibi sapientiæ spiritum, quo iuxta illius potissimùm beneplacitum suam transigat vitam. Et si quidem poterit scientiam atq; sapiẽtiam absq; vana sui existimatione ac animi elatione circumferre, dabitur illi reuerà à Deo: sin minus id poterit, maneat in simplicitate sua, & pro suo captu, seruiat innocenter Deo suo: id enim magis erit in rẽ ipsius.

Diuinæ prædestinationis argumentum. Si liberè, & citra fictionem vel simulationẽ Domino Deo tuo perẽniter seruite illumq; laudate, & amate planè, proponis, si secundũ gratissimã eius voluntatem viuere, cũq; ex amore eligere statuis: hoc ipsum argumento tibi sit, te ab eodem prædestinatum, vocatum, electum, & dilectum esse ex omni æternitate. Quod vt illi considere ausis, corp⁹ & sanguinem suum in cibum, & potũ, cum gustu quodam oẽm naturã tuam penetrantem, tibi dedit ac dereliquit: & hoc gustu vsq; in vitã æternam pasceris ac reficeris. Vult enim ipse intra te commorari ac vitia tua esse: tu proinde illi viuere debes, non tibi ipsi.

Sensus frenandi. Si sensibus deditus es, & naturæ tuæ propensiones atque oblectamẽta sectaris, nullum in veris virtutibus profectũ facere, nec Deo viuere poteris. Vt igitur Deo placeas, refrena, & custodi ipsos quinque sensus tuos ac linguam tuam diligenter: nõ eis aliter vtens, quàm recta ratio permittit.

Sobrietas. Caueas in percipiendo cibo, potu, & quibuslibet reb⁹ corpori necessarijs, ne secundũ carnis desyderia, ac naturæ appetitus & oblectamenta viuas. Si .n. vel in teipso vel in aliqua creatura delectationem ac voluptatem expetas, & aucuperis, iã viuere Deo, & vitijs emori non potes. Vitandus sedulò tibi est excessus, & immoderat⁹ cibi potusq; vsus. Quòd si aliquid plus sumpseris, ora Deum vt det veniam immoderationi tuæ.

Gula vitiũ. Ex gula, diuersa ac multiplicia vitiorum monstra emergunt. Moriaris obsecro illicitis voluptatibus, moriaris obsecro illicitis voluptatibus, moriaris mũdo, & viuas Deo. Non te tui corporis cura, & solicitudo occupet, sed eius victũ, necessarium accipe, ita vt à Deo datur ac prouidetur: neq; ibi delectationem vel lautitias quæras: sed etiam rudiori cibo contentus esto, si natura tua id patitur. Sis discretus ac prudens, naturæq; tuæ attẽde habitudinem siue cõplexionem, & quibus habeat opus, quibusque carere possit. Si enim corpori vltra necessaria plus nimio indulseris, hosti tuo vires addes: si aũt minus quã debeas illi tribueris, mãcipium tuum, quo te Deo seruire oportebat, destrues.

Quando cum aliquo tibi colloquendum est: siue ille secularis sit, siue religio-

Congressus ac mutuis colloquiis. giosus, sis in verbis ac moribus prudẽs, circumspectus, atq; honestè compositus, ne quis ex te offendiculum capiat: malisque vacare silentio & auscultare, quam loqui. Nisi diligenter custodias linguam tuam, citò puritas cordis in te lædetur inficieturq;. In verbis, in factis, in agendo & omittendo sis iust⁹, verax, syncerus, ac minimè fictus, sanctéque ambules in conspectu Dei tui. Si quando loquendo, respondendo, audiendo vel vidẽdo senseris, atque agnoueris te rẽ quampiam cũ delectatione, affectu, vel amore inordinato, intrò recipere, quæ cordi tuo imagines imprimat, mediumq; aliquod inter te & Deũ efficiat, erubesce inde, & celeriter simplicique intuitu ad Deum præsentẽ intrò reuertere. Quamdiu in tantũ tui potens manseris, vt quoties placet, intrò te possis recipere, nihil turbari, sed pace bona gaudere debes. Quod si inordinata voluptate, aut appetitione, & amore te capi permiseris, eris impotens tui, & liberam ad Deum introuersionem amittes.

Ex sui immortificatione quanta malorũ seges oriatur. Quando alicuius natura ex affectu, & cum delectatione propensa est foras, ad dicendum vel audiendum quæ sensibus plausibilia, commoda iucundaque sunt, si is internæ exercitationis atq; ad Deum introuersionis artem nouit, & tamen neglecto hoc Dei dono, naturæ affectibus indulget, eisque satisfacit: tũ deficit planè, & in charitate cæterisque virtutibus omnibus frigescit: atque ita excidit ex gratia Dei, nisi humiliter veniam petat, & maturè resipiscat, seque corrigat. Abiectus verò à Deo, multo deinde peior efficitur, quàm quispiam qui nunquam Deũ persenserit. Sin verò aduersus naturæ appetitiones, & oblectamenta bellum gesserit, haud dubiè palmam feret, diuinaq; gratia & amor, atq; affectus, siue appetitio erga Deum, indies magis ac magis in eo increscent, & augmentabuntur.

Ne temerè te extrouertas. Si libenter & cũ affectu foras te effundis, si delectat te fabulari, rumusculosque mundanos percipere, non poteris illustrari intus, sed indies magis ac magis obtenebraberis, atq; rudior, & crassior efficieris: & licèt boni quippiam diuinitus senseris aut perceperis in gratia ac virtutibus, hoc ipsum amittes, cordeq; multiplex, vagus, atque instabilis reddideris, & sub precibus tuis gustu, strenuitate, diligẽtia, ac deuotione destitueris, formisq; ac simulachris, & cogitationibus peregrinis, alijsq; id genus culpis, & vitijs abundabis.

Seipsum quærere noxium est. Qui naturæ oblectationes, & cõmoda sectantur in videndo, audiendo, loquendo, conuersando pro sensuum desyderijs, quærendo item placere inuicẽ, prouocando mutuum amorẽ per munerum largitiones, per verba & opera, per gestus & nuncios, sectãdo etiam curiositatem, vanitatem, & lautitias contra rationem, & absq; iusta necessitate in cibo, potu, vestitu, in habitus varia, peregrina, & lasciua specie, gratoq; colore, & aliarum rerũ multiplicitate, quibus putre carnis suę cadauer paulò post vermium escam futurum, ornare gestiunt, quò diabolo & mundo placere queant: hi quãdiu in huiusmodi vitijs perseuerare volunt, lõgissimè adhuc à recta salutis suæ via aberrant.

Placere alijs ne affectes. Si propensum te senseris ad placendũ hominibus, siue ob naturalem quã Deus tibi dedit pulchritudinem ac elegantiam manuum, oculorũ, faciei, vel quorumlibet membrorũ corporis, siue etiam ob scientiam aliquam, siue item in conuersatione, in loquendo, in gestibus ac morib⁹ alios ad tui amorem illicientibus, quicquid eiusmodi in te deprehenderis, contemne & odio prosequere. Nã si his propensioni tuæ sciens ac prudens cum cõsensu morem geras, fundus tuus impurus est, & impudicus, tuq; grauibus peccatis es implicitus. Planè, si placere etiam alicui religioso homini appetis, idq; vel spiritali quadam sanctitatis specie, vel verbis subtilibus, vel bene confitendi arte & modo, vel humilibus institutis ac moribus, vel habitu neglecto atq; contempto, aut quibuslibet alijs spiritualibus modis: si, inquã, in his tibijpsi places, & alijs voluntariè placere cupis ampliùs quàm Deo, iam falsus ac deceptus es: hoc enim spiritalis superbię fundum est, vnde grauia peccata emergunt.

Hypocrisis. [illegible]m caue simulationẽ, & hypocrisi[illegible] nihil omnino fictè agas, quò videaris ab a[illegible]is, aut sanct⁹ credaris, sed sis verbis, & actibus verax coram æterna veritate cœlestis patris filio, nullum neque cognoscente, neq; admittente in regnũ suum,

suum, nisi simplicem, & ab omni fuco vel fictione alienũ. Etiamsi viuas in seculo, & opulentus sis, modũ tamen ac mediocritatẽ in vestibus & alijs ad corpus pertinentibus pro tuo statu amplectere, vt nec nimiũ placeat hominibus, nec plus satis abiecta & contempta sint. Esto vbique bene moratus: Societatem omnem quæ te à Deo abstrahere, & ad vitia ac vanitates illicere queat: itidemque peccandi occasiones fuge & deuita. Contẽne mundũ, & quicquid oblectamentorum is tibi præbere possit. Ama ac time Dominũ Deum tuum. Sis prudens ac strenuus in cũctis operibus tuis, Deique honorẽ in illis pure quæras. Sis paratus, & alacris ad bona quæque. Sis internus, diligens, & deuotus in exercitijs erga Deum tuum. Quamdiu virtutũ actibus pro Dei honore das operam, & à peccatis abstines, tamdiu places Deo, atque in bona conscientia tanquam in amœna paradiso pacatus lætusq; commorari potes.

Medio tutissimus ibis

Si tibi in monasterio degenti, & etiã singularẽ contẽplandi gratiã habẽti demandẽtur officia, quibus conuentui seruire cogaris, in his quæ vtilia sunt, & sine peccato fieri possunt, nõ temerè aut pertinaciter reluctéris, sed Deo sperans humiliter amanterq; obedi. Et licèt dũ te intrò recipere aut orare vis, impedimenta atq; imagines ex rebus tibi commissis, sentias: nõ tamen ob hoc desistere, nec tua officia resignare, neq; teipsũ exonerare debes, sed obedire vsque ad mortẽ Deo ac Prælato tuo: idq; in omnibus rebus bonis ac honestis, & cõmunitati vtilibus, quandiu in tui erga Deũ introuersione timorẽ ac reuerentiã retinueris, & in tui extrouersione teipsũ contempseris ac nihili penderis, atq; ex vera humilitate paruisceris, quicquid vel agere vel pati potes. Iã .n. vitæ Domini saluatoris, scripturisque diuinis ac patribus sanctis similior es quàm antè, habesq; radicem veræ contẽplationis & actionis, in cunctis virtutibus.

Obedientia humilis.

Inter eos cũ quibus viuis esto pacificus, & sustine patienter aliena onera atque defectus, neque alios curiosè obserues. Non sis propriæ deditus voluntati, sed cũ alijs in omnibus rebus bonis cõcordiam feceris. Nemini exprobes, aut verbum nimis asperum vel mordax dicas, nec torno seu amaro sis animo. Neminem spernas, neminẽ contristes aut premas, aut confundas, aut contumelia afficias, aut temere iudices, nec cuiquã detrahas aut obloquaris. Quin potius omnes (nullo prorsus excepto) purè in Deo & ꝓpter Deum ama, inuideas nemini, neminem decipias, nec rancorem vllum retineas. Dilige hominem etiam peccatorem, sed eius peccata odio prosequere: Si inimicos odisti, perditus es, quia extra charitatem viuis. Quicquid à quouis patiaris, feras æquanimiter, & neque foris, neque intus, nec verbis nec factis, nec volũtate te vlciscaris: & viuet in te spiritus Domini Iesu, & omnium sanctorum eius, qui etiam hostes suos ad mortem vsque complexi sunt. Igitur ei qui te læsit iucundum, & amicabilem vultũ exhibe. Sis mitis, & benignus, neq; pro vlla re facilè cõtendas aut decertes, sed potius vinci ac superari te patiaris: magisque velis virtutem seruare incolumen, quàm retinere superbiam, contentionem, ac propriam voluntatem. Inter pios consodales positus, non singularis sed communis sis, & moderatè hilaris. Præbe te fidum, fauorabilem, & paratum, prodesseq; coneris singulis q; busq; tuam desyderantibus operam, illaq; indigẽtibus. Habe semper piam cõpassionem, & miserationem) erga omnium ærumnas, & necessitates tam spiritales quàm corporales.

Cum omnibus pacẽ habe.

Inimici dilectio.

Contentiones vitãdæ.

Beneuolentia.

Esto communis singulis quibusque non aũt speciatim cuipiã te deuincias: ita .n. fiet vt nullo immoderato mœrore cõturberis si moriatur amicus, aut te cõtempto vel post habito alium eligat. Vt igitur spiritus libertatem, & veram inter te, & Deum amoris exercitationem seruare, ac tui potens manere possis, dede te totum Deo, nec alicui te obstringas qui te ab illo possit retrahere: aut cui ipse cum amore, & delectatione adhæreas, vel qui tibi adhæreſcat. Nullius, inquam, singularem expetas amicitiam sed Deo cõtentus esto. Amore & intẽtione Deum prosequere supra omnia quæ ab eo condita sunt. Ama eũ purè propter eũ ad æternum ipsius honorem, non autem præmij causa, neque ob commodnm, aut gustum, aut consolationẽ: vera enim charitas non quærit quæ sua sunt. Immẽsæ Dei bonita-

Priuatis affectibus moriendũ.

Vera charitatis effecta.

tati ac pietati confide: nec scire aut perscrutari velis, quid de te Deus acturus sit: sed te totum Illi resigna. Neque cuiquã nisi ipsi soli vel viuere vel placere appetas aut coneris. Teipsum verò, & mortales omnes hac intentione ama, vt quibuscunque potes modis eos ad Deum adducas. Elige Christum in gloriosum animæ tuæ sponsum: eumq; excruciatũ & vulneribus confectum cordi tuo imprime.

Humilitas. Sis, quæso, paruulus & humilis, atque in imum submissus coram sublimi potentia, & maiestate patris æterni. Nunquàm alicui te præferas, sed oẽs te meliores arbitrare. Opera vel exercitia tua nequaquam æstimes digniora aliorum operibus atque exercitijs: sed despice ac nihil pende teipsum, & omnes actus tuos. Puta alios plus efficere innocenti cogitatione, quàm ipse efficias cunctis exercitijs tuis. In eisdem verò tuis exercitijs, & in omnibus quæ ex amore siue agis, siue omittis, non dulcedinem, non mercedẽ, nec quicquam nisi solũ Deũ petas vel exigas. Si consolationem diuinitus percepisti, nõ inde vanè glorieris, nec tibi placeas: sed humili, & grato animo gratiam Dei recipiens, iudica te indignum omnibus Dei donis. Nec in illis quiescas, aut propriam voluptatẽ quæras, non illa tibi vsurpes vel attribuas, sed ea integrè in Deum refunde: neque enim aliquid ex teipso habes, nisi vitia & peccata. Si Dominus auferret à te gratiam suam, esses nimirum omniũ hominum pessimus atque sceleratissimus. Sanè ex Dei bonitate quæ te rũina præseruat, & ex virtutibus quas tibi cõfert, præclariorẽ humiliandi te causam inuenis (si solerter attẽdere velis) quàm inueniat is, qui lapsus veniam atque indulgentiam à Deo obtinuit. Nam & intemerata Dei genitrix virgo Maria, quũ ab omni peccato sit præseruata, maiorẽ humilitatis rationẽ habet, quàm B. Maria Magdalena quæ diuina bonitate à peccatis fuit liberata. Maius enim beneficium est aliquem à vulneribus seruare illæsum, quàm eum post inflicta vulnera, curare.

Plus Deo debet innocens, quàm post lapsum conuersus.

Sole summum cœli verticem obtinẽte, si qua vallis profunda sit, ipsa à sole eximiè illustratur & ferax redditur. Eadẽ ratione dum vir bonus in imo suç resideat paruitatis, agnoscitq; se nec esse, nec habere, nec posse quicquam suis viribus, nec etiam perseuerare, nec pgredi in virtutibus, sæpiusq; in ijsdẽ ipsis virtutibus ac bonis operibus sese deficere, multa negligere sentit: intelligens hinc paupertatẽ, & necessitatẽ seu indigentiam suam, vallem efficit humilitatis. Et quia humilis est, & suã inopiã agnoscit, atq; hanc diuinæ bonitati, & misericordiæ pia cum quætimonia explicat ostẽditq; interim, & diuinã celsitudinem, & suam attendens paruitatem, nimirũ vallis profunda est. Christus verò sol iustitiæ in supremo cœli vertice, hoc est, ad patris sui dexterã constitutus, in huiusmodi humilis cordis fundum suos mittit radios atq; splendorẽ, quibus illud fertile admodum reddit. Neque e. n. potest dominus Iesus non moueri misericordia, quoties cum humilitate pias ipsi offerimus quçtimonias ac preces.

Infirma & abiectissima seruitia vel officia libenter exequaris, amore Iesu Christi qui se humiliauit, & formã serui induit propter te, tibiq; triginta tribus annis inseruiit. Si imperatoris filius, & totius orbis dominus esses, atque dereli cta regni gloria ad pauperis famuli cõditionem te abijceres, seruiens Christo in membris suis: tunc meritò gauderes, tanquam cui ingens bonum, & grandis honor obtigisset.

Homo verè humilis, propriam indignitatem ac vilitatem, suumq; nihilũ (id est quod nihil sit) funditus agnoscit: vt videlicet peccatis suis indignum se fecerit omni gratia, & beneficijs Dei, dignum verò atq; obnoxium cunctis illis pœnis, pressuris, & afflictionibus quæ possent illi à Deo, & creaturis omnibus infligi. Quicquid Charismatum, & bonorum, quicquid gratiæ diuinitus adeptus est; se nulla ex parte meruisse cõfitetur. Itaque & seipsum, & omnia Deo omnipotenti ad illius offert honorem, vtpotè quæ purè ex eius benignissima misericordia promanarunt. Nec ex aliquo Dei dono vel gratia effertur animo siue sit scientia, siue sapiẽtia, fortitudo, fortitudo, diuitiæ, aut quiuis aliud: sed se omnibus Dei bonis credit indignũ, eaque non nisi ex mera Dei bonitate sibi collata existimat. Ad hæc omni loco quem vel sedendo, vel stando, vel iacẽdo

do occupat, etiam indignum se fatetur. Nihil enim omnino sibi tribuit, nisi quod ex seipso habet, nẽpe peccata, & multiplices culpas atque defectus suos. Et licèt multùm se abijciat ac humiliet, nihil tamen aut parùm sibi fecisse videtur. Siue ergò comedat, siue bibat, siue quiduis aliud agat, locum vilissimum in domo, nouissimumque in mensa, & minimam cibi & potus portionem capit atq; amplectitur. Breuiter, in omnib⁹ quæ ipsi necessaria sunt, abiectissimã portionem sibi optat cedere: quodque vel alijs mansit reliquum, vel ab alijs fastiditur, ipse lætus suscipit, nec ei nimis parùm videtur: imò verò illo ipso se indignũ iudicat, & nec meruisse, nec mereri illud à Deo se posse, sentit ex animo. In omnibus absq; querimonia, murmure & impatientia viuit. Nouit enim de manibus Dei suscipere omnia, sicque de nulla creatura queritur, quantumuis indignè aut iniuriosè ab alijs tractetur. Etiam si alij eũ perturbarent, expellerent, cæderent, confoderent, & ipsa demùm morte afficerent, nunquã crederet se affectum iniuria, nec quicquam inde, vel de qualibet alia re cuiquam imputaret, atq; ita etiam mortẽ ipsam benignè exciperet. Cuncta namque (vt dictum est) de manibus Domini accipit, certus sibi & optima & vilissima esse quæcunque illo permittente ipsi euenerint. Nihil enim cuiquam præstat Deus, nisi quod ei sit optimum: quod ita certum est: sicut certum est Deum viuere.

Submissa humilitas, est supra omnem perpessionem innocens patientia, & vltra omnem afflictionem pax spiritus, & omnium aduersorum mitis ac mansueta tolerantia. Ipsa nimirum sanctorum omnium simplicitas est, & cunctorum bonorum hominum constantia atque stabilitas, virtutumque omnium primũ initium.

Humilitatis finitio. Humilitas vera, est interna quædam & profunda cordis atque animi coram celsissima Dei maiestate inclinatio ac missio. Verè humilis, semper sese deijcit & aspernatur, semper submissionis abiectionisq; amore tenetur. Et quia se per sui cognitionem ex animo contemnit, vult etiã haud dubiè ab alijs contẽni ac vilipendi: nam nisi id velit, necdũ reuera se despicit, necdum verè humilis est, vt qui necdum abiectionem & contemptum sui amet. Itaq; verus humilis, quum per se sui cognitionẽ sese nullo habeat in precio, sed poti⁹ flocci pendat: etiam dignus sibi ac bene merit⁹ videtur, quẽ & mortales oẽs despiciant. Sicut .n. super⁹ maximè lætatur, quãdo præcipu⁹ ei habetur honor: ita q ex fundo humilis est, ibi potissimùm gaudet, vbi maximè deprimitur & contemptui habetur: in hoc enim spiritalis gustus & amor precipuè abundat.

Verè humilis, Deo & cunctis apud quos viuit libenter obedit, quatenus in hoc pacem, virtutemq; & suæ proprietatis mortificationẽ cõsistere aduertit. Mox vbi aliquid ei iniungitur, prõptus atq; paratus est omnibus: & quod agit non ad placendum hominibus, sed pro sola Dei gloria facit. Quicquid ei præcipitur, totum de manu domini suscipit reuerenter: vnde & si fortassis ex se melius aliquod opus inchoasset, citra tamẽ difficultatem ipsum intermittit, dũ ei aliud imperatur. Plus enim ei obedientia in opere paruo, quàm propria volũtas in magno, sapit. Nihil itaq; quãlibet magnum cum inordinata proprietate agit aut possidet, quũ semper illud (Deo & hominibus aliud exigentibus) hilariter demittere sit parat⁹. Et profectò vel minimum aliquod opus ex obedientia, *Obedientia* & resignata voluntate factum qualecũque illud fuerit, multò melius, Deoque acceptius est, alio quamlibet magno opere sine obedientia secundum propriam voluntatem peracto. Gratior enim Deo obedientia est quàm victima. Dum ergò humilis homo, Iesu Christi fidelissimi amatoris sui obedientiam perpendit, attendens vt ille rex regum, & dominus dominantium ad mortem vsq; crucis obediens ac resignatus fuerit: alacriter inclinat se nõ tãtùm sub Deo & superiorib⁹ suis, verùm etiam sub cũctis hominibus, qui etiam quantò inferiores sunt, tantò eis subiectio ampliùs sapit. Talis nimirum propriam voluntatem, propriumq; iudicium, & sensum in omnibus (quando in hoc virtutem intelligit sitam esse) mortificat, & abijcit.

Sola humilitas apta est cuncta hostiũ certamina dissipare, & omnia in suos

 vsus

vſus inflectere. Si enim humilis quiſpiã aduerſa laboret valetudine, agit gratias Deo, & de eius manibus id accipit. Si ſit incolumis, etiam gratias agit Deo; & tãtò ſtudioſiùs diuinum exequitur cultũ ac famulatum. Si contemnatur, itidem Deo gratias agit, cogitãs id eũ permittere, ne ſe extollat, multoq; maiori ſe cõtemptu dignum eſſe, quàm ab aliquibus poſſit affici Si honor ei habeatur, dolet, & indignum ſe ſentit, tantoq; ampliùs ſe contemnit: vel putat ob ſuam infirmitatem id Deum permittere, ne plus æquo diffidat.

Qualis ſit humilis.

Verè humilis erga ſeipſum aſtutus, & callidus eſt, vt ea bona quæ habet regat & extenuet, ac culpas ſuas etiam leues magnipendat, & prodat, quantũ in ipſo eſt. Erga proximos verò benignus, & pi⁹ eſt, vt eorum etiam exiguas virtutés magnipendat, & maiores culpas extenuet: puta vel intentione, vel infirmitate eos excuſando, aut aſſerendo, quod Deus permiſerit ſalutis eorum cauſa, quodque ipſæ culpæ magno eis adiumento quandoq; erũt ad ſeipſos humiliandos, & ad ſtudioſius feruentiuſque Deo ſeruiendum: vel etiam perſuadendo ſibi multò grauiùs ſe fuiſſe caſurum, ſi tam acriter eſſet impugnatus: gratiaſque agendo Deo, quòd ſe tam infeſta tentatione ſeruauerit.

Luc. 18.

Verus humilis ſemper agnoſcit ſe miſerum peccatorem eſſe, ſeq; nihil habere, nihil poſſe, & nihil velle boni, abſq; auxilio, & gratia Dei. Vnde & intus cũ Publicano clamat: Deus propitius eſto mihi peccatori. Non vult humilis videri, ſed vilis: in rebus proſperis ingemiſcit, lætatur in aduerſis: rerum affluentia affligitur, plorat in delitijs: cruciatur ſublimitate: gaudet penuria: laudes cõtemnit temporarias: omni honore ſe indignũ arbitratur: fugit ſimulationẽ: amat veritatem: rerum tranſitoriarum obliuiſcitur: æterna concupiſcit. Non ſolet iactare ſeſe aut de ſe præſumere. Gratiam & vires quas habet, non ſibi aſcribit, ſed fatetur humiliter dona cũcta ex Dei benignitate proficiſci. Semper latere, & neſciri appetit, modò id poſſet abſq; proximorum detrimento fieri, ne vel tenui iactantiæ aut ſuperbiæ labe aſpergatur. Refrenat ſenſus ſuos. Continens eſt ac circumſpectus in verbis. Oẽs homines ſynceta & communi quadam dilectione complectitur. Deniq;, quum fundamẽtum veræ humilitatis habeat, cuncta ad vitã rectè ſancteq; inſtituendam neceſſaria, facilè cum gratia Dei inuenit ac ſeruat.

Interni derelictio.

Si quando ſentias naturæ torporem, mœſtitiam, & graue pondus, teq; guſtu, appetitione, & impulſu erga res ſpirituales deſtitutũ, itemq; miſerum, inopẽ, deſolatum, atq; ſine vlla conſolatione relictum eſſe à Deo, & quodã erga quæuis tam externa quàm interna exercitia tædio laborare: nihil hinc animo conſterneris, ſed Domini manib⁹ te permittens ac reſignans, illius otes fieri voluntatem, & quod ad eius ſit honorẽ. Crede mihi, hæc atra ac triſtis nubes propediem diſſipabitur, & lux ſplendorq; radiantis ſolis (qui eſt Dominus noſter Ieſus Chriſtus) maiori cum gratia & cõſolatione te perfundet atque illuſtrabit, quàm vnquam antea, atq; hoc ipſo ſenties te diligi à Deo, teque illi placere.

Pſal. 21. Marc. 15.

Quando nobis Deus præſentiæ ſuæ conſolationem ſubtrahit, adeoq́ue ſe à nobis elongat, ac ſi inter ipſum & nos dẽſiſſimus murus interpoſitus ſit, quando item nos in anguſtijs, afflictionibus ac miſerijs noſtris veluti relinquit (ſicut Chriſtus à patre ſuo relictus fuit) & perinde quaſi nos confugientes ad ſe, neque videre, neque audire vellet, ſolos certare ſinit: tum in ipſa noſtra deſolatione immobiles permanere: & in nulla mortali creatura vel negotio ſolatium quærere debemus, niſi in alio duntaxat verbo, quod & Chriſtus ipſe dixit: Fiat voluntas tua. Hoc verbum, et iucundiſſimum, & Deo gratiſſimũ eſt. Beatus qui illud ex animo tunc dicere poteſt.

Matth. 26.

Sæpè Deus ſaporem ac dulcedinem ſpiritualem pro ſua pietate largiri ſolet, vt hominẽ ad altiora prouocet, & in vitæ contineat integritate. Dũ verò is cui illa conferre ſolebat, in vera dilectione proficit, illam dulcedinis inſtillationẽ ſubtrahit.

Vera deuotio in quo conſiſtit.

Veriſſima deuotio ſita eſt in veriſſima reſignatione, abnegatione, nihilpenſione, & annihilatione ſuijpſius. Hanc habet quiſquis diuina fretus ope, Deo ſemper inhæret per amorẽ, idq; perinde

in

in penuria, vt in abundantia: in mœrore vt in gaudio. Itaque qui in quibuscunque euentibus integra cũ pace Deo vnitus permanet, is quid sit vera & interna vita veraque deuotio perspectum habet.

Si quis magnopere cuperet diuinam intra se consolationem, Deique præsentiam instar aliorum piorum hominum sentire, Deus autem hoc illi negaret, & ille hac in parte se totum pro Dei gloria, diuino beneplacito resignaret: multò veriùs ei hoc ipsum præstaretur, quã si sensibiliter idem percepisset. In ꝓpria siquidem voluntatis abnegatione centuplo plus gratiæ ac præmij est, quàm in ipsa sensibili consolatione, in qua proprietas retinetur.

Abnegatio propriæ voluntatis quãtũ possit.

Qui veræ perfectionis amans est, non à Deo solatium internum, non hoc aut illud præcipuè postulare, sed eius gratissimam voluntatem votis omnibus expetere debet. Licet enim illa alia peti possint in gratia, immoderatiùs tamen ea appetere, imperfectio est. Planè super omnia Deus à nobis exigit, vt nostram voluntatem illi penitùs offerentes, permittam' ipsum facere quicquid volet. Et per hoc vera pace in omnibus gaudemus.

Act. 9.

Multò acceptius Deo est, vt cum Apostolo ex animo dicam': Domine, qd me vis facere? quàm si mira quædam ex voluntate propria pro illius amore nos libenter facere velle dicamus: Sup omnia nãque quę vel dicere vel facere possem', hoc à nobis maximè exposcit De', vt intus in corde dicamus: Domine, fiat gratissima voluntas tua. Inter omnes preces quas Christus in hoc mundo fudit, illa summa & excellentissima fuit, quã imminẽte passione fecit, dicẽs, Pater nõ mea, sed tua volũtas fiat. Per illã voluntatis ipsius secundum humanitatem resignationem, nos omnes (si tamen velimus) salui facti sumus. Iucundum quidem est, dum pro gratia & virtutibus oramus, obtinere à Deo quod petimus: multò tamen delectabiliùs atque vtiliùs est, potissimo Dei beneplacito se resignare.

Matth. 26.

Non est aliquid quod hominem securum aut verè iustũ reddere queat, donec propriæ renunciet voluntati: quod quamdiu nõ facit, nihil profectò apud Deum (quod quidem ad perfectionem attinet) ꝓfecisse se nouerit, tametsi hoc aut illud etiam cum gratia eligere possit, modò Deus omnibus anteponatur. Vbi autem ad hoc ꝑuenerit, vt seipsum ex toto resignans, & offerens Deo, omnia propter ipsum int' ac foris pati aut subire paratus sit: tunc reuera cũ ipso bene agitur, & non antè.

Bona voluntas, virtutũ omniũ fundum siue fundamentum est. Vnius autem esse cum Deo voluntatis, id virtutes omnes excellit, & in hoc perfectio est. Quisquis enim ita bona præditus est voluntate, vt sese abneget ac propriæ renunciet voluntati, seque liberrimè resignet ac dedat voluntati Dei, eius bona voluntas est perfecta, idemque absque formidine, & anxia sui cura vitam transigit, caducaque ac labentia cuncta proculcauit, & de vita æterna obtinenda quandam se sentit habere certitudinem. Eiusdẽ in omnibus cum Deo voluntatis est, & pacem habet cum Deo, & in Deo imperturbabilem. Hic ex Deo natus, & verus Christi discipulus est: quia mitis est, & humilis corde. Moderatè, suauiter, ac tranquillè ferre nouit, & verba aspera, & truces gestus, sæua opera, & quicquid demũm iniuriæ, siue in ipsum, siue in amicos eius conferri possit. Sedatè inquã, & æquanimiter tolerat omnia quæ ipsi vndecũque, siue à Deo, siue à creaturis quibuscunque accidere queant. Eũ perturbare nihil potest, neque iactura terrenarum rerum, vel amicorũ, & cognatorum, neque corporis aduersa valetudo, neque ignominia, neque mors, neque vita, neque purgatoriũ, neque dæmon, neq; infernus. Quia enim ex vero amore diuinæ se permisit atque resignauit voluntati, & nullius mortiferi peccati conscientia mordetur, facilè illi toleratu est, quicquid de eo fieri mandat Deus in tẽpore atque æternitate. Itaque quum aliquid patitur, & in omni rerum euentu, ita cogitat ac dicit: Domine, sicut ipse ab æternitate antequam ego essem, voluisti, ita fiat, & non vt ego volo. Non meũ cõmodum, nõ meam oblectationem quærere debeo, sed tuum honorẽ & tuã laudẽ. Gratior mihi est tua sancta voluntas, quàm optãdi libertas. En igitur meipsum dedo, resigno, & permitto

Perfectio vitæ in hoc sita est, vt vnum cum Deo velis.

Ioan. 11. Matth. 11.

to tibi Deus meus, non in tempore modò, sed etiam in æuum sempiternum.

Propria voluntas. Plurimi sunt qui hunc aut illum viuendi modum, hæc aut illa bona appetant: sed plerunque totum quod agunt ex propria voluntate procedit. Qui aūt integra resignatione oēm voluntatem suam in Deum transfudit, atque in ipso firmauit, is omnia quæ illi Deus in tempore vel æternitate euenire voluerit, libens suscipit, suamq; voluntatem diuino beneplacito in omnibus cōformat. Itaque nihil equidem dicere dubitem, vel vnicam salutationem angelicā cum suijpsius abnegatione ad perpetuam gloriam Dei prolatam meliorem vtilioremq; esse etiam multis psalterijs, ex propria voluntate seu cum proprietate perlectis.

Mandatorū ac consiliorum Dei summa. Dominus noster Iesus Christus id doctrina, & consilijs suis in nobis efficere voluit, neq; prospera, neq; aduersa, nos inordinatè afficiant aut promoneant, sed ab his absoluti, & expediti vitam internā, puram atq; sedatā agamus. Sicut enim cuncta Dei mandata eò spectant, vt vitijs omnibus vale faciamus, eaque superemus, & ex vera obedientia ob honorem Dei nos totos ad exequēdas eolendasque virtutes liberè offeramus: ita omnium consiliorum Dei summa hæc est, vt nosipsos deseramus ac vincamus, totosq; Deo dedamus, & Christum sequamur: internæ sanctęq; tranquillitati & quieti operam dando.

Nō potest fieri, vt aliquis pro Dei gloria quicquam sustineat, quin in eo ipso quod patitur saporē quendā diuinitatis percipiat. Et licèt nihil fortassis illi sentire, id est, sensibiliter gustare contingat (Deo se ad tempus occultante) hoc ipso tamen nō potest non bene illi quod patitur sapere, quod se illud ad æternam Dei gloriam ferre velle cognoscit. Sed obsecro cur hæc dicuntur, nisi vt hi qui in afflictione siue mentis obnubilatione positi sunt, illis vti conentur?

Iustitiam Dei perinde vt misericordiam dilige. Si quis eò pertingere posset, vt Dei erga se iustitiam perinde vt misericordiā exosculаretur ac diligeret: is reuera peccatorum suorū omnium atque etiam pœnarum illis debitarum tā facilè plenā obtineret veniam, quàm facilè vna aquæ guttula in ardenti fornace consumitur. Nec in hoc grandis situs est labor, sed potiùs gaudium ingens: multò enim iucundius est diuinæ se permittere vel resignare iustitię quàm misericordiæ, eò quòd maior in illo sita sit mortificatio.

Qui ad solitudinem, vnitatem, stabilitatē tranquillitatemq; cordis, & mentis peruenire vult, cum primis danda ei opera est, ne superfluis inordinatisq; curis se implicet, neve aliorum mores aut viuendi rationem curiosè exploret, nec facta aliorum iudicet, etiamsi quippiā vitij in alijs sibi deprehendere videatur, sed potiùs excusare, & in melius interpretari conetur, relinquens omnia Deo iudicāda. Maximè verò & super omnia caueat, ne alios per dedignationem aspernetur. *Mentis stabilitas quō acquiratur*

Qui nouit habitationem suam, & refugium facere in Deo ac Dño nostro Iesu Christo, huic cogitationes incidētes aut peregrinæ imagines officere nō possunt. Sanè qui per charitatis officia & opera foras ad proximos ita se recipit, vt tamen per simplicem intentionem seruet sui introuersionem, & vnitatem in Deo, longè excellentior, & Domino Iesu vicinior similiorq; est, quàm ille qui soli contēplationi, & introuersioni vacat absq; sui extrouersione per charitatis actiones: si tamen sui iuris sit, & proximus indigeat eius opera. *Introuersio*

Simplex intentio ea est, quæ nihil spectat nisi Deum, & omnia in ordine ad Deum. Ipsa virtutum omniū finis, initium, decus & ornamentum est. Ipsa fictionem, hypocrisim, & duplicitatem oēm pellit: vires animę dispersas in vnitate spiritus colligit, & adunat, ipsumq; spiritum Deo adiungit. Ipsa naturā pessum premit atque proculcat, virtutesque omnes incolumes conseruat: & pacem, spem atque confidentiam in Deum, tam hic quàm in die iudicij pręstat. Quamobrem danda tibi opera est, vt in cunctis actionibus tuis illam retineas, & colas. *Intentio simplex.*

Recipe te intra te, & Christi dignissimam vitam, acerbissimos cruciatus, ignominiosissimamq; mortē meditare, atq; quantum maximè potes, cordi tuo imprime. Non solum attēdas quid egerit ac perpessus sit, sed etiam quis, & quantus sit ipse, & quòd omnia propter te tam exiguum ex immensa fidelitate at- *Vita Christi meditatio.*

atque charitate fecerit ac tolerarit. Cõtemplare, quæso, cum affectu vulnera, quæ Dominus Iesus pro te ex amore suscepit: atq; hic pasceris, & reficieris. Christus enim, & cibus, & potus, & vita, & victoria, & corona tua est: suo te mercat⁹ est sanguine, & dissoluit debitum tuum morte sua, lateq; expandit brachia sua, in quæ tu confugere debes, & ipse à cunctis hostibus te muniet ac tuebitur. In patulo latere eius, vnde oẽs gratiarum promanant riui commorare: vt in amãtissimo corde illius vinas, in quo est sancti spiritus, & æternæ charitatis plenitudo. Obsecro, libenter te exerce in passione Saluatoris, & ipse omnem te edocebit veritatem.

Sacerdotes boni. Boni sacerdotes, sancta sunt vasa cœlestibus repleta donis. Hi Dominum Iesum suis impressum atq; insculptũ cordibus gerunt: eius passionem, mortem, fidelitatem & amorem in sua memoria exercent. Medij intercedunt inter Deũ ac miseros peccatores. Sunt benigni, humani, & mites erga omnes opis ipsorũ indignos: sunt item casti ac mundi in anima, & corpore: sobrij quoque sunt ac moderati in omnibus vitæ sustentandæ necessarijs. Iesum excruciatum, & ex amore mortuum, cœlesti eius patri pro cunctis viuis, & defunctis offerunt. Intima cũ deuotione precantur, & poscunt omnipotẽtem Deum pro omni sanctæ Ecclesiæ vtilitate ac necessitate. Nulli placere speciatim appetunt, alicuius rei temporariç aut solatij obtinendi causa: sed in commune honorem Dei & mortalium omnium salutem desiderant.

Te tuaq; omnia Deo dede. Da Christo dilecto tuo totũ id quod es, quod habes, & quod potes, atq; hoc facito corde libero ac liberali: sic enim ille vicissim tibi dabit quicquid est, habet & potest: qua die nulla vnquam tibi illuxit lætior. Nam patefaciet tibi gloriosum atque amãtissimum cor suum, patefaciet intima animæ suæ penetralia plena gloriæ, gratiæ, gaudij, ac fidelitatis. Patulum lateris eius vulnus porta tibi erit, & introitus in vitalem (qui ipse *Iesus est paradisus vitalis.* est) paradisum: vbi fructum gustabis vitæ æternæ. Nã Christus Iesus vitalis noster paradisus est: quandoquidem in ipso, & ex ipso sempiternæ salutis fons emanat, atq; ex eius vulneribus balsamũ fluit, morborum omnium medicina: cuius tã fortis odor est, vt oẽs tartareos repellat serpentes, excitet mortuos in peccatis, & gratiam vitamq; præstet sempiternam. Cæterùm in intimis Domini Iesu mellis manant flumina, omni(qui quidem excogitari possit) sapore ac suauitate dulciora: in quæ si tibi datum erit ingredi, eaque gustare ac sentire, nullo negotio mundum, teipsum, & omnia vinces.

Sicut dum quis acriter sitit, licèt sub ipsa siti alia agat, & cogitet, potus tamẽ imago ab ei⁹ memoria nõ recedit, quãdiu sitis permanet: ita qui magno Dei & Domini nostri Iesu Christi desiderio tenetur, facilè præsentiæ eius imaginem in omnibus intra se circumfert. Nam & aliquid in tantum amat, vt nihil eum aliud efficiat, nulla occupatione impeditur, quò minùs eiusce rei tam charæ speciem, & similitudinem præsentem retinere possit. Vbi enim amor, ibi oculus, & cogitatio. Frequẽter occurrat animo necesse est, quod quis diligit, quodq; potissimũ colere, & exercere solet, & qđ in eius pectore viuit. *Vbi amor ibi oculus.*

Qui seipsos ex amore abnegant, & vitijs moriuntur, qui Deo ac virtutib⁹ viuunt, qui mundum contẽnunt eiq; valefaciunt, qui omni amori terreno nũcium remittũt, & Deum ac Dominum suum in illius regnum cum amore subsequuntur: hi vitam agunt cœlestem, & plerіq; talium crebrò in Deum excedũt ac rapiuntur. Christus enim in eis excellentissimo modo viuit Deus & homo: sicq; fit vt imaginibus præditi, & etiam imaginum expertes sint. Præditi siquidẽ sunt depicti sunt imaginibus vitæ ac passionis Domini Iesu, virtutumq; omnium: in spiritu autẽ suo à rerum omnium simulachris prorsus liberi, & nudi sunt, atq; ob hoc ipsum in diuinã sunt transformati claritatem. Sicque & egredi, & ingredi possunt, & vitalia semper inuenire pascua. Egrediuntur quidem humanitatis Christi imaginib⁹ depicti, ad bonos mores, ad exercitia sancta, ad colendas virtutes omnes: ingrediuntur verò cum eiusdem Domini Iesu spiritu absque imaginibus in diuinitatem, atq; inibi æternam reperiunt, & possident veritatẽ, opes infinitas ac inexhaustas, gustumq;, & consolationẽ longè maiorem quàm vel comprehendere vel ca-

pere sufficiant. Nam hic gustus tam ingens ac immensus est, vt illis qui eum percipiunt, coelum, terra, & quęcunque in eis sunt, prę illius magnitudine colliquescere, & in nihilum redigi posse videantur. Ita nimirum isti quadam futuræ beatitudinis prælibatione donantur à Deo.

De beatitudine & gloria cœlesti, miseriaq́, infernali.

Beatitudo nostra in eo sita est, vt post hoc exilium in gloriosum Dei regnum translati & assumpti, Deū clarè cognoscamus, amemus, ac æterna fruitione possideam⁹. Etenim Deus præmium essentiale est: quod vbi nacti erim⁹, tum omnia summo ac excellentissimo modo perfecta, & consummata erunt. Tuncnamq; gloriosissimam Trinitatē vnum Deum æternò videbimus, & intima cum appetentia ac delectatione amabimus, & sine vlla defatigatione laudabimus. Ipsum dominum Deum nostrum possidebimus, & vicissim ab illo possidebimur in vnitate. Colliquescemus ac defluemus in inexhaustam diuinitatis abyssum. Deo perfruemur, & illi vniti cum ipso in beatitudine quiescemus: quæ quidem inenarrabilis fruitio, & quies in supessentiali diuinitatis substantia, altissimū beatitudinis fundum est. Singuli autem sancti suum speciale præmium habebunt pro dignitate, & sanctitate sua. Nam tametsi gloria Dei communis erit omnibus, singuli tamē pro sua mensura haurient. Præmium verò accidentale tam erit multiplex, quot erunt beati. Vnusquisque enim de aliorum beatitudine perinde vt de propria gaudebit, & gratulabitur. Vnusquilibet omnes cœli ciues plenè cognoscet: & cum Domino Iesu, cum dulcissima eius genitrice Maria virgine, cū beatis spiritibus angelicis, ac sanctis omnibus perenniter, familiariter, iucundissimeq; viuet. Erit in beata illa vita perfecta charitas, & humilima suauissimaque concordia. Erit & omnimoda sapientia: siquidem cognitum perspectūque habebimus quicquid volemus. Erit etiam omnimoda potestas: quandoquidem reges ac reginæ erimus: & filij Dei, & quicquid libuerit faciemus. Erit prætcrea omnigena opulentia, eaq; longe vltra quam capere possimus non inundabit. Adhæc, erit pulchritudo sempiterna, & immarcessibilis, itemq; æterna, & imperturbabilis pax. Denique erit ibidem omnium affluentia diuitiarum, omnigenarū influxus delitiarum, omnis boni accessus, atque florida iuuentus omnis expers mortalitatis.

Dei visio præmium est essentiale.

Præmium accidentale

Nihil ibi erit quod quenquam malè habere aut molestia afficere queat, abundabit autem quicquid posset adferre lætitiam. Planè istud gaudium, ista lætitia & abundantissima beatitudo, tam ingens, tamque multiplex, & tam inexhausta erit, vt nec enumerari, nec mensura comprehendi, nec cogitari, nec scribi, nec verbis exprimi, nec vlla demum ratione ostendi satis queat. Maior est enim, & cumulatior, quam vel spe, vel desiderio, vel cunctis simul viribus nostris capere possimus, Enimuerò Deus ipse incomprehensibilis, & immensus, nostrum vult esse præmium, nostrumq; gaudium.

Sciendum autem est, quod in nouissimo die omnes resurgemus in ætate qua fuit Domin⁹ noster Iesus Christus, quū propter nos moreretur. Senex centum annorum, & infans noctis vnius, eiusdem staturæ erunt. Et licèt boni quidam hic sint claudi, vel cæci, aut deformes, sed tunc cum membris omnibus sani, integri, candidi, formosi, absque aliqua macula resurgent, sicut & corpus Domini nostri Iesu Christi. Itaque corpora beatorum gloriosa erunt, & septuplo sole clariora, animarum gloria sese per illa diffundente: erunt etiam adeò impassibilia, quod omnis inferorum ignis, & quotquot vnquam fuere enses, nec minimo ea vulnere aut nocumento poterunt afficere: tanta item agilitate ac leuitate prædita erunt, quod vbicunq; anima esse debebit aut volet, mox ipsa in momento suum secum corpus eo adducet: & tam erunt subtilia, vt etiam murum æneum centum miliaria latum, & crassum minori negocio sint penetratura, quam solis splendor vitrum penetrat. Vt verò mūdus iste gloriosorum corporum quandam obtineat similitudinem, vtq; homines beati secundum sensus externos eius pulchritudinē contēplentur, cœli post extremum iudicium maiorē assequen-

Qua ætate resurgemus.

Corporum agilitas ac subtilitas post resurrectionem.

quētur claritatē quam modò habeant. Sol orientē, & luna occidentē, vbi cōditi fuerunt, occupabunt. Aer plus habebit luminis, quam iam habeat: siquidem sol, & luna & stellę erunt septuplo lucidiores quam nunc sint. Non erunt deinceps vllæ nubes, neque grandines, neque pluuiæ, nec venti, neq; fulgura, neq; tonitrua: nox itidem esse desinet, succedente perpetua die, & luce, siue claritate. Aqua purior magisq; perspicua erit, quam nunc sit. Terra etiam tanquā crystallus perspicua, & vt palmus plana erit. Atque ita cœlum & terra transibūt quidē, sed non penitùs interibunt, quin potiùs multò excellentiùs renouabūtur ad perennem lætitiam nostram. Igitur cœli, terræ, & elementorum omnium pulchritudinem elegantiamq; conspiciemus. Ipsis etiam corporalibus oculis nostris Dominum Iesum, eiusque beatissimam genitricem semper virginem Mariam vnaq; sanctos omnes contemplabimur. Internis autem oculis contuebimur diuinæ sapientiæ speculum, in quo quicquid vnquam factum est, quod nos exhilarare queat, relucebit.

Luc. 21.

Et sicut externis oculis gloriosam Christi faciem videbimus, ita etiam externis auribus gratissimam atque dulcissimā illius vocem audiemus. Inde verò cor, omnesq; sensus nostri gloria eius complebūtur: ita quod præ gaudio, & amore nos in eū, ipseq; in nos colliquescet. Audiemus item corporis auribus melodiam suauissimosq; cantus sanctorum. Internis verò auribus verbum patris auscultabimus, & in eo scientiam ac veritatem omnem percipiemus. Præclarissimus quoque sanctispiritus odor nos pertransibit, omni balsamo & quibuscunque aromatibus longè suauior: isq; nos extra nosipsos in æternam Dei trahet ac rapiet charitatem. Abūde etiam & perfectè gustabimus sempiternā Dei bonitatem omni melle dulciorem: ei⁹ perpetua tenebimur fame ac siti, eaque nos iugiter pascet, & cibabit, atque per corpus, & animam perferetur ac penetrabit, sicq; fiet, vt perennem sitim ac esuriem etiam perpetuus gustus, & cibatio comitetur, semperq; renouetur, quę est vita æterna.

Damnatorum miseria.

Cæterùm malis, & damnatis omnia euenient fœlicitati ac gloriæ iustorum contraria. Ipsi enim in ignem ęternum, in tenebras exteriores, in puteum abyssi mittentur demergenturq;, & sempiternis inferorum tormētis cruciabuntur. Recipient quidē in nouissimo die corpora sua: sed ea erunt tetra, deformia, fœtida, & plumbo grauiora. Post iudicium, tartarus illos omnes, & quicquid in mundo fœtoris ac spurcitiei est, in se recipiet: claudeturq; supernè & obstruetur instar ollæ, vnde posteà nullus vnquam neque dæmō, neque homo egredietur. Ibi erit perpetua miseria, dolor, inuidentia, odiū, ira, desperatio. Ibi fletus, & stridor dentium, atque vlulatus (qui est cantus infernalis) nullum vnquam finem habebit. Ibi impij in anima & corpore semper torquebuntur, semper coquentur, & assabuntur, semperq; videbunt, audient, & sentient quicquid horrori atq; abominationi esse poterit. Igitur sicut boni, qui hic se correxerint, & virtutibus operam dederint, Deumq; coluerint, æterna beatitudine gaudebūt: ita mali qui in peccatis ac vitijs perseuerauerint, æternum supplicium patientur. Iam nūc vnusquisq; eligat, vtra cū societate viuere ac mori, perpetuoq; permanere velit.

Iœl. 2. Ezech. 24. Luc. 13.

Epistola Ludouici Blosij.

CHarissime in Christo frater, miror Institutionem illam spiritualem, quam ante sesquiānum ex scriptis Ioannis Thauleri, & aliorum patrum decerpseram, tibi tantùm placere. Neque enim desunt boni viri, quibus plęraque in eadem Institutione videntur nimium ardua, nimisq; seuerè ac rigidè scripta. Ego hisce diebus collegi Epitomen vitæ Christi ex quatuor Euāgelistis, cui adieci Explicationem passionis Dominicæ ex Thaulero, itemq; Farraginem sanctarū institutionū, ex Ioanne Ruisbrochio: quę omnia quo communiora sunt, eo etiam pluribus vtilitatem allatura cōfido. Codicillus quem nuper ad te misi, hoc est, Cōsolatio pusillanimium, infirmos, & imperfectos quosque bona voluntate preditos recreare poterit. Decreueram quidem nihil amplius post spiritualem illam institutionē scribere aut ędere: sed dominus Deus aliter disposuit.

Gaudeo plurimū & gratias ago Deo,

quod per veram tui abnegationem, vitiorũq; mortificationem, & alia deuota exercitia, ſtrenuè vitam ſpiritualẽ proſequeris. Perge obſecro, & magis magiſque ſponſo animæ tuæ Ieſu Christo placere contẽde: cuius nobilitas, poteſtas, dignitas, opulentia, pulchritudo, ſuauitas, charitas, pietas, & miſericordia prorſus immenſa eſt. Dicis te nonnunquam laborare, ſi multa cogites dum Deo vacare vis. Cõſulo igitur vt relinquas multa, & vnum iuxta gratiam tibi conceſſam crebrò cogites, ſic enim parum laborabis. Conſulo, vt oculum intellec⁹ tui prudenter demittas atq; deprimas, & factus piè ignorans, inſtar pueri paruuli ſimpliciter corã domino Deo tuo tui amantiſſimo conſiſtas. Non velis perſcrutari atque animo reuoluere, qd ſit Deus, ſed ſufficiat tibi, quod ſcis, & credis illum eſſe ſummam incõprehenſibilẽq; bonitatem, atq; in ſe habere totius beatitudinis exuberantẽ plenitudinẽ. Itaq; curioſa ac ſuperflua intellectus operatione repreſſa, ſimplicitatem amplectere: & humiliter, pure, amanterq; in Deo tibi ignoto quieſce. Si ad eã mẽtis nuditatem munere Dei perueniſſes, vt poſſes nihil cogitare, & nihil conſiderare: iam etiam nihil laborares, ſed interna ſolitudine, internoque ſilentio gaudens, ſanctè ocioſus eſſes. Hinc quidam venerabilium patrum ita animam ſuam alloquitur: O anima mea, dilige tranquillum illud, & internum ſilentium, quod Deo gratiſſimum eſt: ſummè enim illi placet, vt ſis nuda, ſimplex, pura, & nihil cogites nihilque conſideres. Hæc ille. Quando homo manifeſtè, & certò cognoſcit, ſentitq; Deum in hoc beato ſilẽtio opus ſuum nobiliſſimum velle peragere, debet relicta propria actione in tranquilla pace atq; quiete cũ Deo permanere, abſque ſcrupulo, perturbatione, vel etiam reprehẽſione cõſcientiæ: ne præclarum illud opus Dei quod ſine hominis cooperatione fit, impediat.

Falſa quies Caue tamẽ ne iſta perperam intelligẽdo, vanum ocium, & falſam quietẽ per nudum indepictumq; intellectum abſque Dei amore fecteris. Quod qui faciunt, periculoſiſſimè errant, dum neque virtutibus operam dare, neque Deum laudare, neque paſſionẽ dominicam recolere, neq; gratias agere, neque orare, neque amare, neque deſiderare volunt: ſed miſerè ſeducti, perfectionẽ in hoc conſtituunt, vt ſeſe cum ocioſa, & ab imaginib⁹ denudata ſenſualitate intra ſeipſos recipere poſſint, relictis quibuslibet pijs operibus, & exercitijs, neglectaq; ad Deum amoroſa adhæſione. Tales non in Deo ſed in ſeipſis delectãtur, & impura diaboli mancipia ſunt.

Ceterũ veri Dei amici legitimiq; contẽplatores, nudam & ab imaginibus expeditam mẽtẽ poſſidẽtes, dum interno ſilẽtio atque ocio ſe tradunt, non ſine ſincero ad Deum affectu vel deſiderio id faciunt, Deique honorem potiùs quam propriam delectationẽ quærunt: neque propter huiuſmodi ocium alia bona opera, & exercitia deſerunt. Hi Deum, & deſiderio quærũt, & fruitiuo amore inueniunt. Vndè & ipſorum ſupernaturalis quies, quam in Deo poſſidẽt, tantum naturalem illam quietẽ excellit, quantum Deus ipſe creaturis ſublimior eſt. Illi igitur ſupra ſeipſos ſubleuati, raptique, nuda charitate in diuino lumine Deo coniunguntur: vbi iam ſpiritus eorum præ amore deficit, & quaſi redigitur in nihilum, ſicque ipſi fœliciter Deo vniuntur, vnus ſpiritus cum eo effecti, atq; in eum excellentiſſimè tranſformati.

Tu verò dilecte frater, licèt vitæ perfectionẽ votis omnibus deſiderare, atq; ad eam viua ſtrenuitate conniti debeas, non eris tamẽ puſillanimis, ſi ſingularẽ illa mentis nuditatem, & ſublimẽ contemplationis transformationiſque gratiam, tempore huius exilij minimè aſſequutus fueris. Perſeuera in rationabili conatu, & laudabilibus exercitijs tuis: ita tamen vt in illis haud quaquam confidas, ſed in ſolo diuinæ gratiæ auxilio, ſine quo ne vnam quidem ſanctam cogitationem habere potes. Nullatenus etiam retineas ipſa exercitia tua cum vitioſa proprietate, ſed ſemper paratus ſis illa intermittere, & relinquere, vbi Deum id velle, vel obedientiam, charitatemve, ſeu aliam iuſtam cauſam hoc expoſcere ſentis. Reſigna te funditus Deo, voluntate atque ordinatione eius contentus. Hoc ſi feceris, ille procul dubiò ſemper largietur, quod & ſibi placitum, & tibi vtile erit. Sæpenumerò magnum

gnum Dei donum eſt, non multa dona à Deo accipere. Depinge mentem tuam amabilibus imaginib⁹ vitæ, & paſſionis Domini noſtri Ieſu Chriſti: deuitando tamẽ nimis preſſam & acrem imaginationem, ne caput tuum lædatur. Interdum etiam ipſis imaginibus humanitatis, piè relictis, attende placidè, ſimpliciter, & amoroſè iucundã atq; amabilem pręſentiã diuinitatis, ſi potes. Ita enim alia quæq; parum aut nihil conſiderãs, nonnullam mentis nuditatem, cogitationiſq́; ſimplicitatẽ in te ſenties. Hac ratione ſilendo, fundumq; animæ tuæ obſeruando, eris lętus coram Deo, interioribus tuis mirè ſerenatis atq; ſedatis: eris ſimplex & expeditus, quaſi nihil attenderes, nihilq; cogitares. Reuerà, huiuſmodi ſancta quies, vires exercitijs actionibusque defatigatas conuenienter reparabit, naturamq; nõ parum releuabit. Sed vide, vt in hoc honorẽ Dei quęras, non propriam voluptatem. Deo ſanè charisſimi ſunt, qui munere ipſius ab omnibus intus abſoluti, liberè ad superſubſtantialem diuinæ caliginis radium euolãt, & in fruitione quieteq; dulciſſimæ contemplationis caſtè delitiantur: ſed non illi ſoli Deo placent, nam & humiles ac reſignatos quoſq; plurimũ diligit Dominus. Chriſtus inquam, in Eccleſia ſua, in corpore ſuo myſtico, non oculos tantũmodò, ſed & manus amat, ac cætera mẽbra, quę charitate ſibi inuicem cõiuncta ſunt, & ſpiritu ſancto viuificantur.

Crede mihi, Inſtitutio illa ſpiritualis à me ædita (cuius ſupra memini) nõ omnibus per omnia conuenit. In his quæ de motuum reformatione, de ſui mortificatione, abnegatione, & reſignatione, deque veris virtutibus ibi ſcripta ſunt, quilibet tuto ſe exercere poteſt: ſed illa quæ de infatigabili ſtudio continuæ introuerſionis, & de myſtica theologia vitaq; ſupereſſentiali, dicuntur, multis ſunt nimis ardua. Et profectò qui talia in Thaulero, vel Ruisbrochio, vel in Harphio, aut in aliquo alio ſcriptore legit, niſi ea ſanè intelligat, & prudenti diſcretione præditus ſit, facilè vnde iuuari deberet, impedietur retardabiturque. Sicut dixi, non oẽs ad hoc idonei ſunt, vt ſe in illis pleniùs exerceant. Quàm quæſo abſurdum foret, ſi is cui rex de-

Non cuiuis contingit contemplationis apicẽ attingere.

mandauit officium ſtãdi ante menſam ſuã, & ſeruiẽdi, iniuſſus ſeſe impudẽter menſæ regiæ ingereret, ac reſideret? Atqui non minus improbe facit, qui ſe totum ocio cõtẽplationis tradere vult, quum tamẽ ad illud ſingulariter à Deo non vocetur. In regno cœleſti omnes beati menſæ ſummi regis aſſiſtunt, omnes per amorẽ Deo perfectè vniti ſunt, omnes ſuauiter in Deo requieſcunt, & torrente diuinæ voluptatis aſſiduè potantur: at hic non omnibus electis illud conceditur, ſed nec expedit quidem vt omnibus concedatur. Quapropter illi qui indiſcreta vehementia ſeipſos importunè perurgent, & impellunt ad ea, quę menſurã gratiæ ipſis datæ excedũt, vt plurimum, & quo tendunt non perueniunt, & inſuper naturam ſuam prægrauant ac deſtruunt. Hominis pij conatus tam in internis quàm externis exercitijs ſemper moderatus eſſe debet, vt Deus quietem in eo inuenire poſſit. Etiam nimia commotio compunctionis ſenſibilis ſolerter vitanda eſt, ſi impedimentum præſtat, & mentis ſinceritati officit. Veruntamen non deſpondeat animum qui per indiſcretionem ſeſe iã debilitauit, ineptioremq; reddidit: ſed deinceps ſit cautior, & moleſtiam ſiue grauamen quod ex huiuſmodi calamitate ſentit, patienter perferat propter Deum, illudque offerat Deo in laudem æternam.

Ad optima conandum: ſed moderatè.

O ſerue Dei, cur teipſum miſerabiliter exerucias, & anxio atque inquieto es animo, quod Deo per fixam cogitationem inceſſanter intendere, inceſſanterque illum orare non poſſis? Si ſemper bona volũtate plenus es, Deoq; placere verè deſideras: ſi omne peccatum (quantum in te eſt) fugis, & omne tempus fructuoſe tranſigis: ſi denique honorẽ, laudem, & gloriam Dei in omnibus purè ſpectas & quæris: ſemper Deum laudas & oras. Iſta bonæ voluntatis plenitudo, iſta ſancta charitas abundè diffunditur in cordibus paruulorum (id eſt, humilium atque reſignatorum) per ſpiritumſanctum qui datur eis. Beati qui hoc tantum donum acceperunt: Deo enim gratiſſimi ſunt, non ſolum quãdo ſtudioſè Deo intendunt aut preces fundunt, ſed etiam quãdo in viuida illa plenitudine atque energia, ex-

Rom. 5.

ter-

terna aliqua exercitia vel opera ad gloriam Dei peragunt, varijsq; negotijs occupantur. Nã præclaro simplicis intentionis, & bonæ voluntatis, veræque charitatis fune religati sunt ad Deum, qui fundum animæ eorum possidet: & ipsas externas actiones atq; opera sine vitiosa cordis inquietudine, solicitudine, vel implicatione exequuntur. Quamlibet multæ imagines illis occurrant, nõ facilè sinunt eas mentibus suis per inordinatum affectũ imprimi. Non possunt nõ crebrò reminisci Dei qui in ipsis manet, & quem in omnibus ac super omnia intentione atque amore prosequũtur. Nihilominus quando eis vacat, sedulo horis congruis insistunt orationi, introuertuntque se ad Deum simpliciter, absque nimia extensione aut applicatione intellectus. Visum, auditum, cęterosq; sensus, & linguam suam diligentissimè custodiunt, ne ad vana vel illicita declinent. Innocentiæ puritatique cordis conseruandæ iugiter inuigilant: scientes Deum vbique sibi præsentem esse. Mox vbi culpam aliquam se cõtraxisse animaduertunt, eã preciosso Christi sanguine diluunt & expiant. Omnẽ tam internam quàm externam tribulationem, pœnam, & afflictionem quę eis accidere potest, de manu Domini suscipiunt, atq; illam pro Dei amore æquanimiter tolerant. Gratissimam Dei voluntatem vnicè amant, & ei sese in omnibus subdere atq; conformare student. De se suisq; viribus humiliter desperantes, in Domino plenè confidunt. Infra omnem creaturam se deprimunt. Proximos quosque benigno, & misericordi oculo respiciũt, eorũq; dicta & facta libẽter in melius interpretantur. Etiam illis à quibus contẽnuntur, & persequutiones molestiasq; sustinent, sincerum charitatis affectum impendunt. Omnium salutẽ ex animo desiderant. De aliorum malis dolẽt, & de bonis gaudẽt, Deoq; gratias agunt, sicut de proprijs. Breuiter, eorum conuersatio verè Christiana ac sancta est: quia non secundum carnẽ, sed secundum spiritũ viuunt, & ea quæ sursum sunt sapiunt quæruntq;. Sanè isti mites & humiles corde ac resignatæ volũtatis homines, isti serui Christi fide pleni, alacres, strenui, & diuinæ charitatis spiritu perfusi, ad multa bona opera patranda admodum idonei sunt, ac pleriq; eorum paulatim transformãtur. Deus nobis inter electos suos vel nouissimum locum concedere dignetur, Amen.

1. Cor. 10. Philip. 3.

Hæc notatu digna sunt.

PErfectus Dei amicus, parat' esse debet etiam ad extremum vsque iudicij diem in doloribus ac pressuris viuere, si ita Deus vellet. Neque enim aliqd vtilius homini accidere potest quã tribulatio, siue sit externa, siue interna. Et nullum certius signum diuinæ electionis habetur, quam si quis tribulationem humiliter patienterque propter Dei amorem sustineat. Illa enim est preciosus & præclarus annulus, quo Deus animam sibi desponsat. Pati pro Deo, res tantæ dignitatis est, vt homo iure se reputare debeat indignum eo honore. Etiam exigua molestia propter Deum æquanimiter tolerata, incomparabiliter præstantior est, quàm sint multa, & grandia bonorum operum exercitia. Quoduis grauamen imaginem aliquam excellentissimæ passionis Domini nostri Iesu Christi refert, & in eo homo promereri potest perfectã eiusdem passionis dominicæ participationem. Per tribulationem dona Dei obtingunt homini: vel si ea ante tribulationem obueniant, per tribulationem conseruantur. Quicquid modò patimur, hoc Deus ab æterno præuidit, sciuitque nos illud ita, & non aliter esse passuros. Nunquam ipse sineret minimam aduersitatem intus forisve exurgere, & nec minimum quidem ventum flare aduersus electos suos, nisi sciret hoc eis expedire ad salutẽ. Frigore, æstu, fame, siti, infirmitate, & quibuslibet alijs afflictionibus, non solum purgat, sed etiam mirificè exornat animas nostras: sicut peritus aliquis pictor imaginem perornare solet liueis atque coloribus superinductis: & sicut aliqua nobilis puella nuptura illustri principi, decoratur auro, & gemmis, honestaturq; cultu vario. Dicit quidem Deus his quos sublimiter elegit, sibique singulariter segregauit, Qui vos tetigerit, tanget pupillam oculi mei: veruntamen, potius quam tales non purgarentur atque exornarentur per tribulationes, ipse

Tribulatione nihil vtilius.

Zach. 2.

ipse permitteret, vt & dæmones, & homines, & elemẽta, siue quælibet creaturæ illos premerent atq; grauarẽt. Igitur omnis afflictio, & amaritudo patienter loco inferni atque purgatorij tolerãda est. Anima enim verè pura & resignata, mox è vbi corpore egreditur, ad regni cœlestis palatium euolat.

Opera nostra cordi Iesu, emendanda offeramus. Sectator vitæ spiritualis, opera & exercitia sua diuino cordi Iesu Christi emendanda perficiendaq; cõmendet, & illa ipsi domino Iesu, aut Deo patri offerat in laudem æternam ad salutẽ totius Ecclesiæ, in vnione sanctissimorũ operum, & exercitiorum eiusdẽ Christi Iesu, vel in vnione illi⁹ amoris, quo Christus pro nobis incarnari, nostramq; salutem perficere voluit. Si enim hoc piè fecerit, ipsa opera, & exercitia eius quæ ex se vilia, & imperfecta sunt, nobilissima Deoq; acceptissima erunt. Nam ex operibus et exercitijs Christi, quibus cõiungentur atq; vnientur, ineffabilem dignitatem accipient: quemadmodum gutta aquæ missa in vinum vinoq; vnita, excellentem vini colorem saporemque recipit. Itidẽ omnia quæ ipsum grauant & affligunt (siue parua siue magna, siue externa siue interna sint) offerat Deo in laudem æternam, & salutẽ omnium hominum in vnione passionis & dolorum Christi: vt ex eisdem passionibus doloribusq; Domini Iesu quibus vnientur, diuinam claritatem assumant.

Peccatorũ expiatio. Etiam spiritualis asceta, in plenam emendationem, expiationẽ atq; satisfactionẽ pro peccatis negligentijsq; suis, offerat Deo patri prædilectum filium ipsius, offerat merita sacræ humanitatis eius. Roget ipsum dominum Iesum humiliter, vt suas imperfectiones supplere dignetur: & ille indubiè supplebit quod ei deest. Credat hoc, & fiet ita. Necesse enim est, vt obtineamus à Deo vtilia quæque, si humili, & certa fiducia speramus nos ea obtenturos. Is qui Christũ rogat vt pro se satisfaciat, pro se suppleat, seque meritis suis exornet, si dubius nimiumq; meticulosus permanet, similis est ei q vilib⁹ sordidisq; vestimẽtis exutus, & repente indutus regijs, non nouit decenter atque composirè pro exigentia ipsorum vestimentorum regalium incedere: sed pro morum rusticitate, cui assuetus est, ineptè, & inciuiliter graditur.

Fides non hæsitans.

Similitudo appositissima.

Cordis ariditas. Dum verus Dei seruus exercitijs spiritualibus insistit, & legendo, meditãdo, contemplando, vel orando mentem suam amorosè Deo coniungere conatur, si frigidus aridusq; permanet, nihil hinc turbetur, neque ob id putet se perdere operam quam huiusmodi studijs impendit: nam bona voluntas qua Deo coniungi desiderat, & pius eius conatus suscipitur à Deo, perinde ac si prorsus corde liquefieret præ amore, & interna consolatione. Imò verò velle Deum feruenter amare, atque ad hoc rationabiliter conari, plærunque, & Deo acceptius ac homini vtilius est, quam amoris gustum sentire. Caueat verò seruus Dei, ne nimietate exercitiorum naturam suam prægrauet ac destruat: quod contingere solet his, qui nulla virium suarum ratione habita, mox imitari volunt quæcunque ab alijs facta esse legunt vel audiunt. Igitur ipsa exercitia sua cum discretione moderatè semper colat: Deoque & rebus diuinis libero atque hilari corde vacet, absque sui gramamine aut anxietate. Si inter orandum nequit esse satis attentus, non propterea nimium deijciatur animo: nam etiam ea precatio, quæ cum distractione cordis peragitur, fructuosa est, si modò is qui orat, inuitus eiusmodi distractiõnem patitur, et placidè facit, quod in se est. Igitur verus Dei cultor, inordinata animi anxietate reiecta, resignet se Deo, & ei confidat. Deus enim pro sua ineffabili bonitate, omnia opera nostra, æterna remuneratione digna reputat, si pij sumus, & voluntatem nostram ab eo non auertimus, frequenterque dolemus, & ingemiscimus pro multiplicibus delictis atque defectibus nostris. Haud quaquam etiam existimet, se minimè exaudiri à Deo, si orationis suæ effectũ non statim sentiat aut videat: sed longanimis fideq; plenus perseueret in sanctis petitionibus, Deo penitus committens, quando, & quomodo velit postulata tribuere. Sanè Deus quamlibet precatiunculã in Ecclesia catholica ritè fusam, & quodlibet suspirium piè ad se emissum, eximia mercede remunerat: sed sæpe in longũ tẽpus differt præstare quod postulamus, quia sic expedit no-

Sit modus in exercitijs.

Distractio inter orandum.

nobis. Et dum petimus ea quæ salutaria non sunt, non illa quidem, sed alia quæ nobis vtilia sunt, donat. Benignissimus enim pater est, & nos quibus bonam voluntatem concessit, dulcissimè atque ardētissimè amat. Reuerà, si cum amore quo Deus nos diligit, conferatur amor quem omnes vnquam parētes habuerunt, habent & habebunt erga filios suos: erit velut aquæ guttula cum immenso mari comparata. Hunc Dei erga nos infinitū amorem perfectè cognoscemus atque sentiemus, vbi in cœlum recepti, et ad claram Diuinitatis cōtemplationem admissi fuerimus. Tunc etiā manifestè videbim⁹, quàm vtiliter Deus nobis hic aliquos defectus inhærere, & varias tentationes molestas esse permittat.

Firma in Deum confidentia. Homo resignatæ voluntatis qui in quibuslibet defectibus, culpis, tentationibus, angustijs, doloribus, damnis, persequutionibus, miserijs, necessitatibus, & periculis suis, nouit humiliter, amāter, firmiterq; fidere Deo, et in bonitate pietateq; eius integrè sperare, secureq; se et omnia sua paternæ prouidentiæ illius committere, credens indubitanter Deum verè & scire, & posse, et velle se adiuuare, cunctaq; sibi ad salutem conuertere: is planè cor Dei vulnerat, & ipsum Dominum cogit sibi adesse. Fieri omnino non potest, vt talis à Deo deseratur, quantumcunq; etiam Deus ipsi videatur irasci. Reuerà præclarum Dei donū est hæc firma fides, et certa spes, securaq; et amorosa in Deum cōfidentia. Qui adhuc multum pusillanimis est, potest si non integro corde, saltem pio ore dicere Deo: Domine, fiat volūtas tua: ego me totum tibi resigno: etiā si occideris me, tamen in te sperabo: *Iob 13.* & si in profundū inferni demersus fuero, inde me liberabis. Qui humilem illam et amorosam, securamq; erga Deum confidentiam habet, licèt densis tribulationum tenebris vndique circunfundatur, manet tamen in vero lumine. Quod indicans Esaias propheta, dicit: Quis ambulauit in tenebris, & non est lumen illi? Speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suum. *Esaia 50.* Ille igitur manet in lumine, & filius lucis est: vnde etiam aliquando perueniet ad patriam claritatis æternæ. Ibi apertè, et facie ad faciem videbit Deum. Deus autem est lux splēdidissima, amœnissima, et delitiosissima: Deus est fons totius pulchritudinis, opulentiæ, & suauitatis: atque in eo excellentissimè, plenissimè, superessentialiterq; sunt omnia quę hic cordi humano grata, iucunda, amabilia vel delectabilia esse possunt. Hinc beatus Augustinus ait: Visuri sumus quandam visionem præcellentem oēs pulchritudines huius mundi: visuri sumus Deum omnia pulchra superātem, quia ex ipso sunt omnia pulchra, &c. *August.*

De misericordia Dei, ex Psalmo CII.

MIserator & misericors Dominus, lōganimis et multū misericors.
Non in perpetuum irascetur, neq; in æternum comminabitur.
Non secundum peccata nostra fecit nobis neq; secūdum iniquitates nostras retribuit nobis.
Quoniam secundum altitudinem cœli à terra, corroborauit misericordiam suam super timentes se.
Quantum distat ortus ab occidente, lōgè fecit à nobis iniquitates nostras.
Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se: quoniam ipse cognouit figmentum nostrū, recordatus est, quoniam puluis sumus.
Misericordia Domini ab ęterno, & vsq; in æternum super timentes eum.

FINIS.

ARTI-

ARTICVLI VITAE CHRISTI, AMPLAM MEDITANDI MATERIAM paucis verbis fubmi niftrantes.

Ante meditationem, potes orare in hunc modum.

Doro te ô gloriofa fulgida & femper tranquilla Trinitas, vnus Deus. Gratias ago pro vniuerfis beneficijs tuis, mihi indigniffimo præftitis: omnia illa in te refundo & tibi offero in laudem æternã. O bone Iefu, dulcis Iefu, amabilis Iefu: O Domine mi, fili Dei viui, Deus æterne, qui ex voluntate patris, cooperante fpiritufancto factus homo, redemifti me, mifcrere mei. Emunda me ab omni peccato. Concede, vt pure ad gloriam nominis tui recolam ea quæ pro falute mea facere (vel pati) dignatus es. Doce me hoc ita perficere, ficut tibi placitum eft. Da vt ftudiofe te fequar, & tibi medullitus compatiar, atque præ tui amo-
Marc. 14. re penitus liquefcam: veruntamen non mea: fed tua voluntas fiat. Amen.

Articulus I.

DVlcis Iefus, filius Dei viui: Deus altiffimus, creator cœli & terrę, propter nimiam charitatẽ qua me dilexit, voluit de fpiritufancto concipi & incarnari in caftiffimo beatæ Mariæ virginis vtero: in quo etiam nouem menfibus habitauit. Deus meus femetipfum exinaniuit, & formam ferui accipiens, fact⁹ eft frater meus: vt me ad cœlefte regnũ fuum reduceret. O pietas ineffabilis & beneficiũ inęftimabile. Quid retribuam Domino meo?

Articulus II.

Dulcis Iefus, Rex gloriæ caufa falutis meæ natus eft tener infantulus in abiecto ftabulo, fæuiente hyemis afperitate. Inuolutus eft vilibus pannis. Reclinatus eft in præfepio iumentorum. Iacuit fuper fœnum & ftipulas. Lactatus eft vberibus paupercułæ matris. Tantam paupertatem fubijt pro me filius Dei. Eia amabilis pufio, lux gentium, faluator defiderabilis, mifcrere mei: benedic mihi obfecro, & faluum me fac.

Articulus III.

Dulcis Iefus, octauo à natiuitate fua die circuncifus eft, virgine matre illi intimè condolente. Circuncifus eft, & fanguinem fudit pro me viliffimo: vocarique voluit Iefus (id eft, Saluator) ad confolationem meam. Poftea gentibus ftella duce reuelatus eft: quando Magi ad Ipfum pauperem puerulum adorandum, venerunt in Bethleem. Præfentatus eft in templo, atque hoftia pauperum redemptus. Fugit in AEgyptum, ibique paupertatis incommoda cum Maria & Iofeph fuftinuit. In facra infantia, pueritia atque adolefcentia fua, plurimas neceffitates & tribulationes perpeffus eft pro falute mea.

Articulus IIII.

Dulcis Iefus, quum effet ferè triginta annorum, humiliter fufcepit baptifmũ à feruo fuo Ioanne. Ieiunauit quadraginta diebus & duadraginta noctibus, habitans cum feris in deferto. Conditor orbis, rex angelorum, Deus omnipotens, nõ dedignatus eft tentari à diabolo propter me.

Articulus V.

Dulcis Iefus, pro falute mea itineribus, vigilijs, laboribusque fatigatus eft. Prædicauit, miracula edidit, beneficia impendit. Famem, fitim, frigus & æftũ pertulit. Innumeras ærumnas, innumerasque perfequutiones triginta tribus annis mitiffimo corde tolerauit, ac tandem venit Hierofolymam, vt moreretur pro me.

Articulus VI.

Dulcis Iefus, rex regum & dominus fummæ maieftatis, præcinxit fe linteo, mifitque aquam in peluim: ac pofitis genibus, humiliter lauit pedes difcipulorum fuorum, eosque linteo exterfit. O quale exemplum mihi dedit Dominus Deus meus?

Articulus VII.

Dulcis Iefus, ex immenfo amore quo nos tenerrimè diligit, venerabile facramentum Euchariftiæ inftituit: feipfum in illo ftupenda liberalitate, fuauiffimaque charitate nobis donans atque relinquens.

Articulus VIII.

Dulcis Iesus, in hortū oliueti perueniens, cœpit pauere ac mœst⁹ esse, adeo vt diceret: Tristis est anima mea vsq; ad mortē. Flexit humiliter genua sup terrā: & procidens in faciem suā orauit patrē tertiò. Ipse propter me summè afflict⁹, plenissimè se patri resignauit, dicēs: Pater, non mea sed tua voluntas fiat. Præ vehementia angustiarū quibus mitissimū cor ei⁹ premebatur, sudauit toto corpore sudorem sanguineum, ita vt guttæ decurrerent in terram.

Articulus IX.

Dulcis Iesus, summo desiderio me redimendi, & pro me patiendi ardēs, processit obuiam inimicis suis, benignissimeq; eos alloquutus est. Nō recusauit à Iuda proditore osculū accipere, atq; ab impijs hominibus ignominiose tanquā latro cōprehendi ligariq;, vt ego à vinculis peccatorum meorum absoluerer.

Articulus X.

Dulcis Iesus, vinctus vt malefactor, abductus est cum opprobrio ad domū Annæ, indeq; ad domum Cayphæ Pōtificis. Benignus & suauis Dominus trahebatur, ꝑpellebatur, tūdebatur et blasphemabatur à satellitibus diaboli: sed omnia illa grauia atque indigna amore mei patientissime tolerabat.

Articulus XI.

Dulcis Iesus, Dominus dominantiū, diram, & atrocem alapam sibiā seruo pontificis iniquissimè datā, modestissimè pro salute mea pertulit. Et quomodo ego posthac non vicissim pro illius amore patienter ferā iniurias mihi irrogatas?

Articulus XII.

Dulcis Iesus, in domo Caiphæ falso accusatus est. Iniustè condemnatus est. Fœdè cōsputus est. Inclementer verberatus est, horribilesque colaphos, & alapas accepit. Ludibriose velatus est: cædentibus eum impijs, & subsannādo dicentibus Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit? Ah regia illa & amabilis eius facies putentibus sputis ꝑ me fœdata est. Ipse agnus mitissimus interea conquestus non est: sed patientiam docens, obmutuit, & non aperuit os suum. Conuiria, contumelias, opprobria, & quaslibet iniurias in silentio tolerauit propter me. O quàm malè, & indignè nocte illa tractatus fuit?

Articulus XIII.

Dulcis Iesus, sanctus sanctorū, & rex angelorum, cōsputus ac vinctus manè ductus est ad Pilatū, & coram eo vultu benigno oculisque demissis stetit. Quūque falso à Iudæis accusaretur, humiliter tacuit, nihil respondens.

Articulus XIIII.

Dulcis Iesus, ligat⁹ vt latro, missus est à Pilato ad Herodem: Qui Herodes videns eum ad vanas suas interrogationes, & ad falsas Iudæorum accusationes sapienter silentē, spreuit illum, ac veste alba ridiculaq; tanquam fatuum induit, atq; ita ad Pilatum remisit. Et ego posthac paratus pro eius amore esse debeo contemni atq; opprobrijs affici. Amabilis Dominus pro voluntate inimicorū suorum progrediebatur, & regrediebatur sine contradictione permittens vt in se facerēt qcquid volebant. O quàm humilis obedientia, & patientia regis æterni!

Articulus XV.

Dulcis Iesus, in Prætorio nudatur, & ad columnam inclementer ligatur, flagrisque crudelissimè dilaceratur pro me. Virginea delicataque caro eius tota liuoribus ac plagis deformatur. & ex ea riuuli preciosi sanguinis vndique in terram decurrunt. O quàm acerbi dolores, & quam miserandum spectaculum. Verè ille vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra: & liuore eius sanati sumus.

Articulus XVI.

Dulcis Iesus, chlamide coccinea ad maius opprobrium vestitur. Corona spinea venerando capiti eius imprimitur: sicq; capite grauiter sauciato, purissimus sanguis in amabilem faciem collumque illius vbertim defluit. Ponitur arundo in manu eius: ipse nugatoriè salutatur, adoraturq;. Percutitur arundine, conspuitur, & diras alapas accipit propter me.

Articulus XVII.

Dulcis Iesus, foras à Pilato producitur, & furentibus Iudæis spectandus exhibetur: coronam spineam purpureumque vestimentum gestans. At illi magnis vocibus petunt vt crucifigatur. Caput spinis obsitum, facies cruore sin-

tincta, & consputa, corpus flagris concisum, humilis ac placidus aspectus Domini Iesu non emolliunt eos ad miserationem: vtinam moueant me ad intimam compassionem, & ardentem dilectionem.

Articulus XVIII.

Dulcis Iesus, morti à Pilato adiudicatur, & voluntati Iudæorum traditur. Mox ergo eum illi rapiunt: & indutum vestimentis suis, trabeque crucis oneratum, extra ciuitatem pertrahunt. Suauis Dominus laceris humeris crucem baiulans propellitur, cæditur, accelerarur. Amabilis redemptor factus opprobrium hominum, & abiectio plebis, humiliter graditur, pergitq; ad Caluariæ locum. O quantum eum grauat, & affligit pondus crucis, magis verò pondus peccatorum meorum? Sed ipse causa salutis meæ omnem laborem, & dolorem, omnemq; confusionem libēter tolerat.

Articulus XIX.

Dulcis Iesus, in monte Caluariæ fessus & anhelus perueniens, oblatum sibi vinum myrrhatum cum felle mistū gustare non recusat: vt hac potus amaritudine expiet culpas, quas ego incontinenter edendo ac bibendo contraxi. O qualis refectio Domini mei? Iam ergo vitiosis gulæ illecebris, & delectationibus omnibusque ingluuiei sponte propter illum renunciare debeo.

Articulus XX.

Dulcis Iesus, in loco Caluariæ dedecorose nudatur: & ex vestimentorum detractione, plagæ eius renouantur. Ipse mitis, & innocens agnus Dei inclementer à sæuis hominibus in cruce extenditur. Delicatæ manus incontaminati pedes eius diris clauis malleo impulsis crudeliter perforantur. Compages sanctissimorum membrorum illius miserabiliter soluuntur. Purpureus sanguis è vulneribus sacris, velut è fontibus largiter profluit. O quàm durum habet lectum sponsus animæ meæ, extensus in cruce, cruciq́ue affixus pro me? O quantum odisse, & detestari debeo peccata mea, propter quæ filius Dei, & tam immania perfert tormenta? Ego amore eius qui amore mei sic afflictus fuit, impuris voluptatibus prorsus renuncio, & illi omnibus diebus vitæ meæ in sanctitate seruire propono.

Articulus XXI.

Dulcis Iesus, pendens nudus in ignominioso stipite crucis, pendens medius inter duos latrones transfixis manibus ac pedibus, preciosissimum cruorem fundit, amarissimosque dolores sustinet pro me. Subsannatur, blasphemijsque impetitur: sed orat pro blasphemantibus, orat pro crucifixoribus suis, dicens: Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. Latroni pœnitenti paradisum benignè promittit. Virgineæ matri iuxta crucem astanti, & afflictæ ac doloris gladio penetratæ, intimè compatitur, ipsamque discipulo Ioanni commendat, & eidem Ioanni ac nobis omnibus illam donat in matrem.

Articulus XXII.

Dulcis Iesus, quum immensos cruciatus tribus horis in cruce pro me tolerasset, ac sacrosancto sanguine suo fuso vehementissimè sitiret, aceto potatus est. Quo gustato, ipse viuificator omnium caput venerandum inclinans, emisit spiritum.

Articulus XXIII.

Dulcis Iesus, pastor bonus, posuit animā suam ꝓ ouibus suis. Et dextrū latus emortui corporis eius, lancea fuit apertū, vnde nobis ꝓfluxit sanguis & aqua. Amorosum cor illi⁹ vulneratū est pro me. Vtinā hoc cor suauissimum, hoc amœnū beatitudinis gazophylacium, sit mihi in morte salus ac solatium, & post mortem æternum domicilium.

Articulus XXIIII.

Dulcis Iesus, mortuus est pro me. Ei⁹ corpus immaculatū de cruce depositū, beatissima mater ipsius in gremium suum excepit, osculata est, lachrymis rigauit. Quod deinde Ioseph, & Nicodem⁹ inuoluerunt in sindone munda, atque condiderunt in sepulchro.

Articulus XXV.

Dulcis Iesus, victor è clauso sigillatoq; sepulchro tertia die prodiens, nobili triumpho resurrexit à mortuis: & claritate serenissimi vultus sui reddita, primò charissimam matrem suam virginē Mariam, deinde Mariam Magdalenam, ac cæteros amicos suos nouo perfudit gaudio.

Articulus XXVI.

Dulcis Iesus, quadragesimo post resurrectionem suam die, coram discipulis ineffabili lætitia perfusis, gloriose ascendit in cœlum, vbi sedet ad dexterā patris, benedictus in secula seculorum, Amen.

Post meditationē poteris hæc aut similia precari.

O Fili Dei viui, fili virginis Mariæ, mellifluε rex gloriæ. O viuificans gemma diuinæ nobilitatis, immarcessibilis flos dignitatis humanæ, superlucide Sol iustitiæ. O paradise delitiarū, dulcedo cordis mei, vita animæ meæ Iesu Christe, tu sic dilexisti me. Tu ex immēsa charitate istud (vel ista) fecisti, ista humilimè, patientissimè, & benignissimè ptulisti pro me. Quid retribuā tibi? Adoro te, laudo te, glorifico te, benedico & gratias ago tibi ticut possum. Miserere mei Domine, miserere mei pauperrimi figmenti tui. Propter bonitatem tuam propter istam pietatem tuam dele omnia peccata mea. Mortifica in me & aufer à me quicquid tibi displicet. Da vt conformis tibi sim, & sanctas virtutes tuas tota diligentia imiter pro modulo meo. Effice me verè humilem, & resignatum, & continentem: effice me hominem secundum cor tuū. Commendo tibi miseros peccatores. Adesto omnibus viuis, & fidelibus defunctis, Amen.

Vel si magis libeat post singulos articulos adijcere aut ruminare hæc verba, poteris id facere.

Laus perēnis, & gratiarum actio Iesu Christo Dei filio, redemptori meo charissimo. Verè illius erga me pietas, fidelitas, & charitas penitus immensa est. O vtinam ipse me perfectè emundaret, sanaret atque illuminaret. Vtinam sui amore me prorsus inflammaret, sibiq; per omnia placentem redderet. Fiat semper in me, & de me gratissima voluntas eius, Amen.

Aut etiam Iesum ita salutabis.

Aue dulcis Iesu, spōse floride, fili Dei viui. Tu es lux mea, Deus meus, & perfēcte bonum meum: tibi gloria in secula seculorum, Amen.

F I N I S.

I G N I A R I O L V M D I V I N I A M O R I S.

Dulcis consideratio magnitudinis Dei, & propria paruitatis, item & fidelitatis Dei, & propria infidelitatis.

DEVS meus, rex est seculorum, & Dominus summæ maiestatis, summæq; opulentiæ, nobilitatis & excellētiæ: Altissimus, incomprehensibilis, omnipotens & æternus est. Cælum & terram, & cætera omnia de nihilo creauit: creataque conseruat, regit, ac moderatur sine labore. Lucem habitat inaccessibilem: & tamen vbique præsens ac totus est, visibilemq; hunc mundum inuisibiliter implet. Omnia clarissimè videt: & ipsas quoq; cordium cogitationes, intentiones atq; affectiones omnes cōsi-derat. Omnia perfectissimè cognoscit, (Psalm. 144) præterita, præsentia, & futura. Magnitudinis eius, sapientiæ eius, dignitatis & gloriæ eius nullus est finis. Ipse est summè sanct?, summè pulcher, summè suauis, summè bonus, clemens, pius & misericors. (Dan. 3.) Ipse est benedictus, & laudabilis, & gloriosus, & superexaltatus in secula. Ego verò vilissimus vermis sum: peccator sum immundus, & indignus quem terra sustineat. Puluis sum, & cinis, pauper & inops, infirmus & miser. Nihil possum, nihil habeo, nihil sum ex me. O quis ille, & quis ego?

Deus meus mihi semper fidelis fuit: Ab æterno me purissimè dilexit. Gratuita pietate sua fecit me creaturam rationalem, insigniens animam meam nobilissima eleganti ssimaque imagine sua. Voluit me nasci in Ecclesia sua sancta: & rectam Christianamq; fidem mihi dedit. O stupenda ô amorosa, & amorose recolenda eius miseratio. Excelsus ille Deus indicibili charitatis dulcore penetratus ac victus, naturam meam

am suscepit, & homo factus, Deus meus factus est frater meus: ne ego exors supernæ hæreditatis remanerem, & in æternum perirem, Triginta tribus annis laborans in terra, salutē meam studiosissimè peregit. Mei causa preciosum sanguinem suum ad extremam vsq; guttulam fudit. Iniurias, contemptū, opprobria, diros cruciatus, & ignominiosam mortem crucis patienter libenterq; pro me pertulit. Tam specialiter pro me omnia illa fecit, atque passus est, ac si solus ego redimi debuissem. Sic igitur sic amabilis Dominus meus me redemit: sic fœlicitatem & beatitudinem æternā quam perdideram, mihi recuperauit. O quomodo amauit me? Quum ab eo auersus essem, diu longanimiterque peccantem sustinuit: multis intereà modis me ad se reuocans. Et tandem mihi per gratiam eius conuerso, clementer remisit peccata mea, quæ innumera grauissimaque erant. Sed & quotidie me sæpius cadentem misericorditer erigit, atque ad se reuertentem, culpamque agnoscentem benignissimè recipit, emūdat ac sanat. Docet, dirigit, adiuuátque me incessanter, & sicut pupillam oculi sui custodit. Ipsam dulcissimam genitricem suam virginem Mariam, mihi in matrem, aduocatam, & consolatricem auxiliatricemque donauit. Insuper nobilissimo principi angelo suo cu stodiam mei demandauit. Ita mei curam gerit, quasi solus essem in toto orbe terrarum. Aestuātissimo salutis meæ desiderio tenetur, & tam aduersa quàm prospera omnia mihi in bonum conuertere cupit ac nititur. Nihil obliuiscitur eorum quæ piè ad honorem eius (ipso adiuuante) ago, loquor, audio, lego, meditor, oro, desidero: & ne minimā quidem cogitationem bonam ex bona voluntate prodeuntem perire sinit: sed omnia illa mihi fidelissimè affectuat apud se, licet ea nimis imperfectè & indignè à me fiant. Animam meam gratia visitationeq; sua & excellentissimo altaris sacramento mirè pascit, consolatur ac recreat: corpusculum etiam rebus necessarijs fouet. Innumera prorsus beneficia mihi præstitit, & adhuc singulis præstat momentis, ineffabilemq; beneuolentiam ostendit. Denique, lucidissimum, amœnissimum, & gloriosissimum regnum suum mihi promisit, in quo vult me sui fruitione perenniter gaudere. Non vult beatus esse sine me, si ego ei seruire, atque in eius amore perseuerare volo. Ah nulla vnquam mater tam tenerè dilexit vnicum filium suum, quàm tenerè ille me diligit. Amor eius erga me dulcissimus, ardentissimus, immensus, & planè intemperās est. Sed ego, heu, mala pro bonis peruersè reddens, infidelis & ingratus ei semper sui, & adhuc sum. Nam & gratiam eius multis modis in me impedio, ac dona destruo. O quanta est illius erga me fidelitas, & quanta mea erga eū infidelitas?

Verè dignū & iustum est, vt ego posthac Deo meo humillimè me submittā, & ingentem reuerentiam ac venerationem illi exhibeam, cumq; ex toto corde diligam, & me funditùs semper contemnam atque resignem: iustum est, vt coram illo qui mihi vbique præsens est, & coram sanctis angelis eius pudicè, innocenter ac purè viuam. Hanc gratiam ipse mihi conferre dignetur ad æternā laudem nominis sui. Amen.

Ioannes Ruisbrochius ait:

Amorosa consideratio magnitudinis Dei, & fidelitatis eius erga nos, nostræ item paruitatis, & erga Deum infidelitatis, tam est iucunda atque vtilis, vt vehementer admiret nos vnquam posse eius obliuisci. Sanè nullum aliud est exercitium (quod ipse nouerim) fructuosius, ad pertingendum ad veram humilitatem, & resignationem. Si verò per hoc exercitium nunquam fortè durante hac vita eò peruenerimus, vt vitijs funditùs moriamur, ac nosipsos perfectè contemnamus: nec si tamen illud debemus deserere. Idem enim ipsum maximam vtilitatem semper nobis adferet. Certè nos per illud & per gratiam Dei proficiemus in verá charitate, atque ita aptiores propensioresque ad nostri despectionem & resignationem reddemur. Charitas enim humilitatis mater est. Quare, qui perfectè humilis esse concupiscit, discat perfectè amare Deum. Quantum in nobis augescit amor erga Deum, seu vera charitas, tantum in nobis crescit nostri vilipensio, ac sancta illa animi depressio,

qua nos coram diuina maiestate deijcimur aspernamurq;. Si eximius feruor diuinę charitatis interiora nostra occuparet, facilè nobis persuaderemus, neminē vnquam nos posse satis contemnere & affligere, etiam si pati possemus omnia, quæ creaturæ oēs vnquam pertulerunt. Charitas meritò virtutum regina appellatur. Præclarum quidē est exercere virtutes propter Deum, sed amorem erga Deum exercere, præclarius est. Amor enim compendiosissima via est ad Deum. Atque eam ob rem illi vt plurimum deuoti, & affectuosi redduntur, qui amorem magis exercēt, quàm virtutes aut virtutum actiones. Porrò oēs veniales culpæ eorum, qui resignati atque eū Deo in amore colligati sunt, facilè remittuntur abolenturq;. Quicqd, inquam, tales in hac miseriæ valle delinquunt, id totū amor, & introuersio consumit atq; exurit: virtutes namque & bona facta eorum sunt innumera.

Iucunda consideratio bonorū, & gaudiorum cœlestis paradisi.

PAradisus, patria mea cœlestis est, patria dulcis, & amabilis, vera & sola patria. Ibi est omne bonum. Ibi gloriosa, fulgida, & semper tranquilla Trinitas seipsam beatis omnibus clarè manifestat. Itaque melior ibi est dies vna super millia dierum huius seculi.

Paradisus, terra est promissionis, & regio immortalitatis, regio claritatis immensæ. Ibi est fons vitæ, & lumen æternum. Ibi Deus ipse qui est lux increata, & summè serena atque delectabilis, sanctos suos amicabiliter illustrat. Ibi omnium affectum, & amorem dulcissimè in se trahit, omnes seipso beatificè implet ac satiat, & est omnia in omnibus.

Paradisus ager est perennium delitiarum. Ibi ver amœnissimum, & æstas gratissima perpetuò manet. Ibi inęstimabile cinamomum & balsamū suauissimè fragrat. Ibi immarcessibiles rosę, lilia & omnigeni flores, in omne æuum perdurant. Ibi excellentissimè sunt, quæcūq; cordi humano placere possunt. Planè minutissimum granum illius agri in infinitum superat quicquid in hoc mūdo pulchrum, dulce, iucundum & amabile esse videtur.

Paradisus, gloriosum est regnum cœlorum. Ibi est ingēs illud præmiū, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Ibi verum plenūq; gaudium sine fine continuum est. Ibi vox exultationis, & dulce Alleluia semper resonat. Ibi canticorum organorumq́ue inenarrabilis melodia iugiter auditur, & sempiterna solennitas agitur. Ibi beati omnes sine defatigatione Deum laudant in secula seculorum. Ibi diuitiæ, & delectationes omnigenæ abundant. 1. Cor. 2.

In paradiso pax est imꝑturbabilis, omnē sensum exuperans: & requies beata, oēm intellectū excedens: Ibi sancti oēs torrente diuinæ voluptatis assiduè potantur, & præ delitiarum affluentia dulcissimè in Deum colliquescūt: nam clara perēniq; cōtēplatione melliflui vult⁹ Dei donati sunt.

In cœlesti Hierusalem, oēs ciues patrē & filium & spiritum sanctum vnū summè appetibilē Deum, ardentissimè diligunt, & eius suauissimis amplexibus ꝑ voto semper fruuntur. Deo perfectè vniti atq; in eum fœliciter absorpti sunt: & increatam eius bonitatem dulcedinemq́; plenissimè gustant. Deum intra se possident, & ab eo amorosissimè possidentur.

In superna Dei ciuitate, dulce nimis est familiariter viuere, & conuersari cū Domino Iesu, & cū sanctissima eius genitrice virgine Maria. Dulce est, æternā societatē habere cum amabilibus splendidisq; spiritibus angelicis. Dulcis valdè est humilitas, concordia, & charitas mutua omnium beatorū. O quàm gratiosa, quàm lęta, quàm numerosa est cœlestis illa familia Dei?

In lucidissimo templo & admirabili domo Domini, beatitudo sanctorum abundantissima est. Eorum claritas, pulchritudo, honestas, lętitia, potestas opulētia, & gloria, prorsus est ineffabilis atque incōprehensibilis. Omnes ibi florida iuuentute gaudent: omnes sunt filij Dei, & præcellētes immortalesq; reges ac reginæ.

Benignissimus Iesus, pro immēsa pietate, & misericordia sua, dignetur me miserum admittere ad cœlestem illam hæreditatē, quàm ipse precio suo sanguine suo, vitamq; morte sua mihi cōparauit:

uit: dignetur me perducere ad seipsum, qui est summum, & incõmutabile bonum meum. Amen.

Beatus Augustinus dicit:

EIa suspiremus, & de suspirio gemamus: exæstuet anima nostra beatæ illius visionis, & sanctæ pacis desiderio. Quid verò sumus, vt tantum bonum accipiamus? Mortales, proiecti, abiecti, terra & cinis. Sed nunquid pro minimo habet Deus hominem, propter quẽ incarnari, & mori voluit vnicum filium suum? Attendamus ad iudicium dilectionis. Tenemus mortem Christi, tenemus sanguinem Christi. Erigat ergò se humana fragilitas, non desperet, non se collidat, non se auertat, nõ dicat: Nõ ibi ero. Qui promisit Deus est: & venit vt promitteret, apparuit hominib⁹, venit suscipere mortem nostram, promittere vitam suam. Promisit nobis, quòd ibi futuri sum⁹ vndè venit, & ait: Pater, volo vt vbi sum ego, & ipsi sint mecũ. Tãta præcessit dilectio, & tam benigna promissio. Quid tibi promisit Deus ô homo mortalis? Quia victurus es cum eo in æternum. Non credis? Crede, crede. Plus est qđ iã fecit, quàm qđ ꝓmisit Quid fecit? Mortuus est pro te. Quid promisit? Vt viuas cum illo. Incredibilius est quòd mortuus sit ęternus, quàm quòd in æternum viuat mortalis. Iam quod incredibilius est tenemus. Speremus ergò, amemus, desideremus, vt quũ venerit quod credimus, & non videm⁹, sine fine gaudeamus.

Verba admodum amorosa: quæ cõmẽdata memoriæ, & deuotè ruminata, animam Deo suauiter coniungunt.

DVlcis & amabilis Iesus mihi præsens est: ego illi reuerenter, & amanter intendere debeo.

O vtinã ipse me precioso sanguine suo ablueret, perfecteq; emũdaret ac sanaret, & splẽdore gratiæ suæ illustraret.

O si vulneraret cor meũ intimè, & hoc prorsus emolliret, atq; inebriaret melliflua charitate.

O vtinam totus arderẽ, totus cõcremarer, & liquefierem igne amoris eius.

Peto, opto, desidero, vt Rex ille cœlestis qui dignatur sponsus esse animæ meæ, dignetur etiam me sibi placentẽ reddere. Amen.

Alia.

IEsus, dulcedo cordium, Fons veri, lumen mentium, Excedẽs omne gaudium, Et omne desiderium.

Iesus, sole lucidior, Et balsamo suauior, Omni dulcore dulcior, & cũctis amabilior.

Iesus, decus angelicũ, In aure dulce cãticum, In ore mel mirificũ, In corde nectar cœlicum.

Bonum mihi diligere Iesum, nil vltra quærere, Mihi prorsus deficere, Vt illi queam viuere.

Amor Iesu me afficit, Eius odor me reficit: In hunc mens mea deficit, Solus amanti sufficit.

O beatũ incendiũ, O ardẽs desideriũ, O dulce refrigeriũ, Amare Dei filium.

Hic amor ardet dulciter, Dulcescit mirabiliter, Sapit delectabiliter, Et delectat fœliciter.

Quàm grata, quã vernãtia, Quã mellita, quàm fulgida, Sũt Christi Iesu vulnera: Hunc decet laus ꝑ secula. Amen.

Alia.

HVmiliter, & qua possum deuotione osculor roseum vulnus dextri pedis Iesu: atque hic peto plenã veniam peccatorũ meorũ, vt Domino placeam.

Humiliter & qua possum deuotione osculor roseum vulnus sinistri pedis Iesu: atq; hic peto verã perfectamq; innocentiam, vt Domino placeam.

Humiliter & qua possum deuotione osculor floridũ vulnus dextræ man⁹ Iesu: atq; hic peto ornatum sanctarum virtutum: vt Domino placeam.

Humiliter & qua possum deuotione osculor floridum vulnus sinistræ man⁹ Iesu: atq; hic peto internã illuminationem, vt Domino placeam.

Humiliter & qua possũ deuotione osculor amorosum vuln⁹ sacri lateris Iesu O splẽdida paradisi porta, ô conclaue miræ fragrãtiæ, ô fons totius suauitatis. Saluto, veneror, & rursum osculor hoc vulnus mellifluum: atq; hic peto inextinguibilem diuinæ charitatis ardorem, vt Domino placeam.

Vtinã dulcis Iesus dignissima vulnera sua cordi meo inscribat. Vtinam per illa me totum purificet, suique amore prorsus accendat & inebriet. Vtinam mihi concedat, vt in eisdem beatis

vulnerib⁹ sanctè cōmorer, & ab insidijs inimici semper securus sim. Amen.

Alia.

IEsus, est pius, clemens & benign⁹ Dominus Deus meus.
Iesus, spes mea, refugium meum, & sal⁹ mea est.
Iesus, totus est pulcher, & floridus, tot⁹ amabilis & desiderabilis.
Iesus, mihi charissimus, & dilect⁹ meus vnicus, verusque consolator est.
Iesus, amor meus, gaudium meũ, delitię atque diuitiæ meæ.
Iesus, lux mea fulgentissima, lux valdè venusta, & valdè delectabilis.
Iesus, serena tranquillaq; meridies, mãsio iucunda ac secura, & pax mea suauis.
Iesus, mellifluus Rex gloriæ, dulcedo cordis mei, & vita animæ meæ.
Iesus, superlucid⁹ sol iustitiæ, paradisus amœnissima, summũ, & perenne bonum meum. Ipsi gloria in secula seculorum. Amen.

Alia.

DEus est clarissima, iucũdissima, & delitiosissima abyssus.
Ipse est summè pulcher, summè suauis, summè amabilis.
Charitas eius, dulcedo eius, pietas & benignitas eius immensa est atq; incōprehensibilis.
Ipsi laus, honor, & gloria in sempiterna secula. Amen.

Alia.

MAria virgo gratiosa, mater Dei, regina cœli, Domina mũdi gloriosa, seruos suos mirificè exhilarat. Ipsa est præfulgida lætitiæ aurora: ipsa est hortus amœnissimè vernans, plen⁹ cœli delitijs.
Maria omnium est speciosissima, omnium puriffima, atq; dignissima. Tota pulchra est & suauis, tota serena & amabilis.
Maria, sole clarior est: filios gratiæ amãter illustrat. Grata fragrantia superat myrrhã, thus, & balsamũ: superat violas, lilia, rosas.
Maria, verè mitis & pia, verè clemẽs, & benigna mater mea est. In omni necessitate mihi charũ est refugiũ, præsẽs adiutrix, & dulcissima cōsolatrix.
Ipsi honor in secula. Amen.

Exercitium amoris excellentissimum vtilissimumq́; est, sine quo nemo ad verã sui mortificationem atq; resignationem facilè pertingit.

FINIS.

EXERCITIOLA QVAEDAM piarum Precationum.

Ad Iesum.

PIE, ô clemens, ô benigne Redemptor. O spes mea, refugium meum, & salus mea. O consolator meus, fortitudo mea. Deus me⁹, Iesu bone, miserere, miserere, miserere mei pauperis & egeni. Adiuua me infirmum & inualidum. Propitius esto mihi vilissimo peccatori. Ego ingratus & immundus, constituo me infra oẽs homines & oẽm creaturã: indignus .n. sum quẽ terra sustineat. Eia Christe Iesu, laua me in sanguine tuo precioso. Dele omnia peccata mea. Emunda, sana, & sanctifica me perfectè. Responde, satisfac, & supple pro me plenissime. Restitue mihi sanctam innocentiam, quam in baptismo contulisti. Doce, illumina, & dirige me in omnibus: vt semper faciam voluntatẽ tuam. Mi Iesu, ego attendere cupio rosea vulnera tua. Gratias ago pro eis: saluto & veneror illa. Saluete, saluete: fulgentes plagæ regis æterni. Salue mellifluum cor amatoris mei pro me vulneratum: esto mihi nunc, & in hora mortis meæ munimentum atque solatium. Amen.

O Domine, mortifica in me omne vitium, omnemque inordinatam proprietatem. Effice me verè humilẽ, & resignatum, & cōtinentẽ: effice me hominem secundũ cor tuum. Ecce, relinquo me totum tuo beneplacito. Fiat in me & de me gratissima voluntas tua nunc, & in æternum. Offero me ad sustinendum pro tui amore & pro peccatis meis quicquid volueris. Conforta me gratia tua: quia ex me nihil possum, nihil sum. Omnes homines syncera charitatem complecti desydero, & complector.

Bene-

Benedic,& benefac his qui me vnquam affixerunt vel grauarunt. O dilecte mi quid volo præter te? Tu mihi sufficis,& ego renuncio omnibus extra te. Vulnera quæso, vulnera cor meũ tui amore. Da vt purissimè atque ardentissimè diligam te. Obsecro accende me, concrema me, liquefac me totum. Commendo tibi finem vitæ meæ: commendo miseros peccatores. Adesto omnibus viuis, & fidelibus defunctis. Amen.

Ad Mariam.

O Maria virgo gratiosa, virgo suauis & decora. O clemens, ô pia, ô dulcis mater, miserere mei pauperis tui. Tu es spes mea, refugium meum, & consolatrix mea. Ego te saluto, te veneror, te inuoco. Aue sydus pulchrè rutilans, rosa valdè venusta, candidum lilium Trinitatis. Tu benedicta peperisti filium Dei, & eum virgineis vberibus tuis lactasti: tua dignitas prorsus ineffabilis est Eia Domina, impetra mihi plenam veniam & sanctam gratiam. Dirige, adiuua & protege me in omnibus. Ostende qua & quomodò pergere debeo. Doce me humilitatem, patientiam & charitatem veram: vt sim homo secũdum cor Dei. Commendo tibi finem vitæ meę:commendo miseros peccatores. Ora pro omnibus viuis, & pro fidelibus defunctis. Amen.

Ad Sanctos.

AVe chare Apostele, N. Aue sancte angele Dei, princeps nobilis, custos meus fidelis. Auete amabiles spõsæ Christi. N.N.N. Auete sancti sanctæque Dei omnes, & beati spiritus angelici. Gratias ago Domino qui vos elegit, & in suis benedictionibus præuenit, atque glorificauit. Eia impetrate mihi hanc gratiam, vt sim homo secundum cor Dei. Commendo vobis finem vitę meę commendo miseros peccatores. Orate pro omnibus viuis & pro fidelibus defunctis. Amen.

IN FESTO CVIVSLIBET sancti.

AVe vernãs flos cœli, & gloriosæ ciuis paradisi beate. N. Gratias ago Domino pro omnib⁹ bonis quę in te cõtulit. Glorifico illum, & tibi in augmẽtum gaudij ac gloriæ offero totius boni totiusq; beatitudinis gazophylacium, cor Iesu Christi mellifluum. Eia obtine mihi, vt Domino placeam. Commendo tibi finem vitæ meę: commendo miseros peccatores. Ora pro omnibus viuis, & pro fidelibus defunctis. Amen.

Circa susceptionem & in susceptione sacræ Eucharistiæ, aspira ad Deum, & dic mente.

AVfer à me pie Iesu quicquid tibi displicet. Præpara tibi gratam, & amœnam habitationem in me. Exorna me inopem tuis meritis ac virtutibus. Effice me hominem secundum cor tuum. Amen.

O bone Iesu, dilecte mi, charissime mi. O amor meus vnice, dulcedo cordis mei, vita animæ meæ. O Iesu mellifluæ, miserere mei: vni me tibi intimè ad gloriam nominis tui. Amen.

Duas hic ascriptas precationes, propterea sustulimus, quia superiùs eodẽ propè tenore habentur in exercitijs breuis Regulæ.

Quando in peccatum vel defectum notabilem incidisti, aut etiam vesperi post examinationẽ conscientiæ, seu quouis alio tempore, potes Domino Iesu dicere.

EHeu Domine Iesu, peccaui, peccaui, & malum coram te feci. Miserere mei obsecro, miserere mei, quia plus es, & clemens: tibi proprium est misereri semper, & parcere humiliantibus se. Culpam agnosco, & veniam peto. Ablue me purissimo sanguine tuo. Dele omnes maculas quas contraxi. Ego omnia peccata mea omnesque defectus meos depono in cruenta vulnera tua, & proijcio in abyssum misericordiæ tuæ: sperans & confidens in immensa bonitate tua. Responde, & satisfac pro me plenissimè. Propono te adiuuante, corrigere me. Renuncio proprię voluntati, & quæstioni: renuncio omni iniquitati atque inordinationi. Conforta, & salua me Domine Deus meus. Amen.

Oblatio pro peccatis.

O Pater cœlestis, ego in plenam emendationem, expiationem, atque satisfactionem pro omnibus delictis ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mundi, offero tibi prædilectum filium tuum Dominum nostrum Iesum Christum. Offero sanctissimam con-

Qui redimit de interitu vitā tuam, qui coronat te in misericordia, & miserationibus.
Qui replet in bonis desiderium tuum: renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.
Diligā te Domine fortitudo mea: Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus.
17. Deus me' adiutor me', & sperabo in eū.
Protector meus, & cornu salutis meæ & susceptor meus.
Laudās inuocabo Dominum, & ab inimicis meis saluus ero.
Bonum est confiteri Domino, & psallere nomini tuo altissime.
91. Exaltabo te Deus meus Rex: & benedicam nomini tuo in seculum, & in seculum seculi.
144. Per singulos dies benedicam tibi: & laudabo nomen tuum in seculum, & in seculum seculi.
Magnus Dominus, & laudabilis nimis: & magnitudinis eius non est finis.
Suauis Dominus vniuersis: miserationes eius super omnia opera eius.
Regnabit Dominus in secula, Deus tu' Sion, in generatione, & generationē.
Gloria patri. &c.
Sicut erat, &c.

PSALMVS III.

103. Benedic anima mea Domino: Domine Deus meus magnificatus es vehementer.
Confessionem & decorē induisti, amictus lumine sicut vestimento.
85. Confitebor tibi domine Deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomē tuum in æternum.
Quia misericordia tua magna est super me, & eruisti animā meam ex inferno inferiori.
58. Factus es susceptor meus, et refugiū meum in die tribulationis meæ.
117. Deus meus es tu, & cōfitebor tibi: Deus meus es tu, et exaltabo te.
72. Tenuisti manum dexterā meam, et in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.
Quid mihi est in cœlo? & à te quid volui super terram.
Defecit caro mea, & cor meū: Deus cordis mei, et pars mea Deus in æternū.
41. Quemadmodū desiderat ceruus ad fontes aquarū, ita desiderat anima mea ad te Deus.
Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea: faciem tuā Domine requirā. 26.
Mihi adhærere Deo bonum est, ponere in domino Deo spem meam. 37.
Exultent et lætentur super te oēs quærentes te, & dicant semper: Magnificetur dominus, qui diligunt salutare tuum. 39.
Benedictus dominus Deus Israel, qui facit mirabilia solus. 71.
Et benedictum nomen maiestatis eius in æternum, & replebitur maiestate eius omnis terra: fiat, fiat.
Gloria pat. &c. Sicut erat, &c.

PSALMVS IIII.

Omnes gētes plaudite manibus, iubilate Deo in voce exultationis. 46.
Psallite Deo nostro, psallite regi nostro, psallite.
Quoniam Rex omnis terrę Deus: psallite sapienter. 33.
Gustate & videte quoniam suauis est dominus: beatus vir qui sperat in eo.
Venite exultemus Domino, iubilemus Deo salutari nostro. 94.
Præoccupemus faciem eius in confessione, & in psalmis iubilemus ei.
Quoniam Deus, magnus Dominus, & Rex magnus super oēs Deos.
Confitebor tibi Domine in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua. 9.
Lætabor & exultabo in te, psallam nomini tuo altissime.
Quoniam magn' es tu, & faciens mirabilia: tu es Deus solus. 85.
Regnum tuum, regnum omnium seculorū: & dominatio tua, in omni generatione, et generatione. 144.
Omnis terra adoret te, & psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo. 65.
Repleatur os meum laude, vt cantē gloriā tuam, tota die magnitudinē tuā. 70.
Exultabunt labia mea quum cantauero tibi, & anima mea quam redemisti.
Laudationē Domini loquetur os meū: & benedicat omnis caro nomini sancto eius, in seculū, & in seculum seculi. 144
Gloria patri, & filio, &c.
Sicut erat. &c.

PSALMVS V.

Lauda anima mea Dominum: laudabo Dominum in vita mea, psallā Deo meo quamdiu fuero. 145.
Exaltabo te Dñe, quoniā suscepisti me, 29.
nec

29. nec delectasti inimicos meos super me.
Domine Deus meus clamaui ad te,& sanasti me.
90. Domine eduxisti ab inferno animam meã: saluasti me à descẽdentib' in lacũ.
Iubilate Deo omnis terra: seruite Domino in lætitia.
Introite in cõspectu ei', in exultatione.
Laudate nomẽ eius,quoniam suauis est Dominus: in æternum misericordia eius, & vsque in generationem & generationem veritas eius.
33. Accedite ad eũ, & illuminamini: & facies vestræ non confundentur.
26. Domin' illuminatio mea,& salus mea: quem timebo?
Dominus protector vitę meę: à quo tre pidabo?
117. Fortitudo mea & laus mea Dominus,& factus est in salutem.
Bonum est cõfidere in Domino, quàm confidere in homine.
Bonum est sperare in Domino, quàm sperare in principibus.
9. Sperent in te qui nouerunt nomen tuũ quoniam non dereliquisti quęrentes te Domine.
26. Credo videre bona Domini in terra viuentium.
Gloria patri.&c. Sicut erat. & cæt.

PSALMVS VI.

121. LAEtatus sum in his quæ dicta sunt mihi,In domũ Domini ibimus.
83. Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum: concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.
Cor meum & caro mea, exultauerunt in Deum viuum.
41. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum: quando veniã & apparebo ante faciem Dei?
26. Vnam petij à Domino,hanc requiram, vt inhabitem in domo domini omnibus diebus vitæ meæ.
Vt videam voluptatem Domini,& visitem templum eius.
25. Domine dilexi decorem domus tuæ,& locum habitationis gloriæ tuæ.
83. Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabũt te.
35. Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ: & torrẽte voluptatis tuæ potabis eos.
Quoniam apud te est fons vitę: in lumine tuo videbimus lumen.
30. Quã magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quã abscondisti timẽtib' te.
Adimplebis me lætitia cũ vultu tuo: delectatiões in dextera tua vsque in finẽ: 15.
satiabor quum apparuerit gloria tua.
Melior est dies vna in atrijs tuis super millia. 89.
Repleti sumus mane misericordia tua: 83.
& exultauim',& delectati sumus omnibus diebus nostris.
Laudate Dominum omnes gentes: laudate eum omnes populi. 116.
Quoniam confirmata est super nos misericordia eius,& veritas Domini manet in æternum.
Gloria patri,&c. Sicut erat. &c.

IN FINE CVIVSLIBET PSALmi possunt addi hæc verba.

DA Domine viuis veniam & gratiam: da fidelibus defunctis requiẽ lucemque sempiternam. Amen.

SVSPIRIA AMOROSA EX exercitijs Beatæ Truthæ Siue Getrudis Virginis.

O Iesu mi chare,quãdo corpus meũ, te perimente,reuertetur in puluerem,& anima mea refluet in tuam originem?
Quando in te,ô pax mea dulcissima,obdormiam,& requiescã,vt apertè con templer tuam ineffabilem gloriam?
Quando plenè aspirabit mihi mellifluę diuinitatis tuæ fragrantia,& exorietur tuæ manifestæ visionis dies sempiterna?
O quàm bonũ est dilecte mi,te clarè videre,te habere,& in æternũ possidere?
Eia tu mihi concede, vt miseram hanc vitam in tua gratia atque amicitia fœliciter finiam.
In hora exitus mei bènedic animę meę: & mortem meã inuolue vitali morti tuæ, quæ est charissimum fœdus, firmissimumque pactum reconciliationis meę.
Tunc mitte ad me fidelẽ adiutricẽ Mariam virginem,matrem tuam amabilem,& stellam maris inclytam: vt cõspecta hac pręclara rutilantiq; aurora, cognoscam te solẽ iustitiæ mihi iam propinquum esse.
Dic tunc animæ meæ, Salus tua ego *Psal. 34.*
sum: ego creator, redemptor & amator tuus, per angustias mortis quæsiui & acquisiui te: semper mecũ eris, ne li timete.

Eia

Eia tunc recipe me in beatam domum æternæ pacis, & claritatis tuæ.

Ibi ô sal⁹ mea vnica, visu mellifluæ præsentiæ tuæ consolare me.

Ibi gustu charę acquisitionis qua me redemisti, recrea me.

Ibi inspiramento suauiflui spiritus tui attrahe, & imbibe me.

Ibi per osculũ perfectæ vnionis in ppetuam tui fruitionem, immerge me: vt viuã de te, & exultẽ in te tibiq; hostiã laudis reddam sine fine. Amen.

MARGARITI SPIRITVALIS.

FINIS.

SACELLVM ANIMAE FIDELIS.

A LVDOVICO BLOSIO MONASTERII Latiensis Abbate collectum & conscriptum.

HIC LIBELLVS RES PRECIOSAS ingentemque thesaurum continet.

PRAEFATIO.

HVNC libellum collegi, & conscripsi tyronibus spiritualibus, siue in seculo, siue in monasterio aliquo vitam degant: inter quos ego numerari, & nouissimum locum tenere exopto. Omnes sanè Christiani deberent spirituales esse: sed perplures vitiis suis gratiam Dei à se miserè excludunt. Nonnulli literis vel scientiæ ita dant operam, vt interim pietatem negligant: quod vtique vanũ, peruersum atq. iniquum est. Nisi enim ipsis literis ac scientiæ veras virtutes amoremq; Dei coniungamus, & præponamus, Deo displicet quod agimus. Equidẽ in hoc libello adnotaui simpliciter, & quàm potui apertissimè ea quæ pietatis sunt, quæq; ad spiritualem vitam pertinent, sicut ex scriptis Patrum intelligere potui: attamen illa quæ scripsi strenuum ac bona firmaq; voluntate præditũ lectorem requirunt. Quisquis ergo hoc ipso libello iuuari cupit, non erit contẽtus si semel eum perlegerit: verùm indies vel certè frequenter aliquid attenta mente ad honorem Dei in illo leget, non vagè, sed ordinatè (etiam si parum fortè ei arrideat ipsa lectio) & sæpius omnia releget, idq; ad eum finem, vt pias institutiones ibi descriptas in opus pro modulo suo proferat. Neq. despondebit animum, proptereà quòd in initiis ex infirmitate humana quotidiè cõtraria his quæ legit admittat: sed immobiliter in sancto proposito quod semel assumpsit, Deo adiuuante perstabit, perseuerabitq;, quicquid etiam accidat. Sic demum, & non aliter eximium fructum ex lectione referet. Preculas verò in eodem libello positas mente tantùm orabit sine verborum prolatione, nisi malit etiam verba ipsa pronunciare. Perpendet apud se quantæ dignitatis res sit precari Deum, & colloqui cum Deo. Ipsius Domini honorem in suis spiritualibus exercitiis purè spectabit. Si Deus internum gustum, & consolationem ei donauerit, humiliter: & gratè eã gratiam suscipiet: cauens diligenter, ne ob illam sibiipsi placeat, & ne illi nimium innitatur. Non in seipso sed in Deo delectari appetet. Sanè præstiterit eum vel vnicam precatiunculam etiam sine sensibili sapore seipsum abnegando ad æternam Dei laudem, & gloriam legere, quàm ex naturali desiderio & affectu quærendo seipsum, explere centum sibi multũ sapidas. Fideliter perseuerando in precibus, impetrabit à Deo quicquid suæ saluti necessarium & vtile est. Neq. enim fieri potest, vt vel minima precatiuncula ritè fusa careat fructu, & Deo non placeat. Meminisse aũt debebit, discretionis moderationẽ semper, & vbiq. seruandam esse, ne natura nimietate prægrauata oneri succumbat. Non ita se astringet ad certum aliquem orationum numerum quotidiè complendum, quin charitate vel obedientia requirente seu Deo exigente, paratus sit mox illas omittere. Si enim in hunc mundũ Deum propter Deum reliquerit, & nullum exercitium cum inordinata proprietate retinuerit aut

posſederit, Deo multùm charus erit. Dolendum profectò eſt multos non ſolùm ex his qui in ſeculo viuunt, verùm etiam ex his qui in monaſterijs habitant, & ſacræ religionis habitum gerunt, ſtudia pietatis ſalutiferaq́; abnegationis paruipendere atq́; abijcere. O rem ſanguineis lachrymis deflendã. Illi qui ex profeſſione monaſtica obligati ſunt tendere ad vitæ perfectionem, ſcientes volentesq́; innumeris vitijs implicitι remanẽt. Pro nihilo ducunt, ſi preciosum tempus inutiliter conſumant: vanitatibus, nugis, ineptisq́; fabulis dediti ſunt: impuro creaturarum amore detinentur: familiaritates, & amicitias ſibi nocentiſsimas cum diuerſis perſonis cupide contrahunt: ſuperfluo cibo & potu delectantur: carnales delitias ac lautitias magnifaciunt auideq́; expetunt: quid ſit ſui mortificatio, & reſignatio, prorſus ſe ignorare vita ac moribus teſtantur: propriam voluntatem mordicus retinent, & ei infœliciter obſequuntur: in omnibus quæ agunt, ſeipſos inordinatè quærunt: grandes ſunt in oculis ſuis, & ſibijpſis ſtolidiſsimè placent: odio, inuidia, obtrectationibus, conuitijs ſeſe mutuò inſectantur: incurioſi, ſegnes, & corde voluntariè vagi ſunt in ſeruitio Dei: ſacras lectiones negligenter & cum tædio audiunt: friuola amant, friuola cogitant, friuolis inhiant: terrenis fluxisq́; rebus ac negotijs ſecularibus ſeſe totos immergunt, adeò vt cœleſtia atque æterna omninò obliuioni tradidiſſe videantur. Verùm nullus putet me iſta maligno animo commemorare: neque enim ita eſt. Sed ex commiſeratione, & amore hæc à me dicuntur. Admodum namque cupio, vt huiuſmodi mala eliminentur è locis Deo dicatis, in quibus tamen plurimi adhuc Dei gratia integerrimè viuunt. Res citò in omnibus religioſis ſodalitatibus melius haberent, ſi humilitatis, mortificationis, veræq́; deuotionis exercitia monachis cordi eſſent, ſicut olim patribus cordi fuerunt. Nam per illa amor Dei in homine alitur, confirmatur conſeruaturq́;: & qui illa deſerunt, paulatim efficiuntur frigidi, cæci, inſenſibiles, & Dei propriæq́; ſalutis immemores. Vt igitur filia Sion, ordo videlicet monaſticus, amabilem decorem quem perdidit, recipiat, vnuſquiſque inito ſancto propoſito, aſſumptisq́; pijs exercitijs, purius viuere annitatur: (Nã Deus certè paratus eſt ferre auxilium) curetur ſeriò in cœnobijs, vt iuuenes diligentiſsimè ſeſe in pietate, & ſuijpſorum propriæq́; voluntatis abnegatione ac reſignatione exerceant: curetur, inquam, vt Deum in omnibus pure intendere, & amare, cunctosq́; homines ſyncera charitate complecti diſcant, Siquidem in hoc conſiſtit vera religio, & iſte eſt ſcopus omnium rituum, inſtitutorum, ordinationum, cæremoniarumq́; monaſticarum. Moneantur oportunè, importunè, vt huic præclariſsimo ſtudio ſeſe totos tradant, ipſumq́; contineant. Hinc enim apti promptiq́; erunt ad omnia bona operariτè peragenda. Hinc pſalmodia, & quicquid Spiritus ſanctus dictauit, eis dulceſcet, & clauſtra conuertentur in paradiſum amœniſsimum. Hinc denique vitam verè ſpiritualem, & ſua profeſſione dignam, Deoq́; gratam agent, quam haud dubiè mors ſancta conſequetur. Eam nobis omnibus concedere dignetur dulciſsimus Dominus Deus noſter, qui eſt benedictus in ſecula.

TABELLA SPIRITVALIS: CONTINENS BREVEM INSTITVTIONEM vitæ Chriſtianæ, expeditiſſimamq́; rationem perueniendi ad ſyncerum amorem Dei.

Fides vera.

EVM time & ama: firmiter retinẽs veram orthodoxamq́; fidem, & conſtãter permanens in catholica ac Romana Eccleſia. Doctrinã hæreticorum, qui opiniones eidem ſanctę Eccleſiæ contrarias pertinaciter defendunt, execrare & fuge. Deus enim eos omnes qui per hæreſes, & ſchiſmata ſeſe ab vnitate Eccleſiæ ſeparant, abominatur. Iſti homines ſunt ſuperbiſſimi: & niſi ipſi errores ſuos ante mortem deſerant deponantque ac ſe corrigant, in æternum peribunt.

Hæreſis.

Confeſsio.

Vt puritatem conſcientiæ adipiſcaris, confitere ſatis frequenter humili contritoq́; corde peccata tua coram ſacerdote, qui authoritatẽ te abſoluendi habeat: ſed reijce ſuperfluos atque inanes ſcrupulos. Et pro viribus corrigens vitam tuam, venerabile ſacramentũ Euchariſtiæ certis diebus fideli grataq́; mẽte ſuſcipe. Glorifica dominum Deum tuũ, qui largiſſima bonitate ineffabiliq́; cha-

Synaxis ſacra.

charitate sua tam ingentem thesaurum reliquit Ecclesiæ suæ, & te admittere dignatur ad mensam illam cœlestem sacrũq; conuiuium, in quo verè Christus sumitur, recolitur memoria passionis eius, mẽs impletur gratia, & futuræ gloriæ pignus datur.

Humana fragilitas. Vbi cœperis melius viuere sæpè fortè ex fragilitate humana (quando occasio sese offeret) excedes elatione animi, aut impatientia, & iræ motu, aut torpore, aut sensuali carnaliq; affectu, eisque potus, & cibi intemperatior, vel plus satis hilaris, vel immodice solicitus: sed propter hoc atq; alios huiusmodi defectus nullo modo debes despondere animum, etiamsi omni vitæ tuæ tempore liber ab illis esse nequiueris. *Resipiscentia.* Quin potiꝰ mox post culpam admissam humiliter ingemisce ac dole, quod studiosius te nõ custodieris, penitusq; auersare etiam minimam peccati maculam: & petita amanter à misericordissimo Deo venia, respira, & confide te ab illo receptũ esse in gratiam. *Spes salutis.* Sed & si contingat te in grauissima scelera (quod Deus auertat) ruere, toties resurge quoties cadis: neq; vnquam spem salutis abijcias: Reuertere ad benignissimum Deum tuum, & ipse te libentissimè suscipiet. Vult enim & potest cuilibet fideli homini verè cõtrito ignoscere, eumq; ab omni salutis impedimento (qualecunq; etiam illud sit) eripere & expedire. Hoc indubitanter credendum est. Vnde homo Deum magis inhonorare nequit, nec maiorẽ illi irrogare iniuriam, quam si ob multitudinem aut grauitatem criminum suorum, desperet de eius misericordia: quæ vtique infinitò maior est, quam sint aut esse possint omnia totius mundi peccata. Igitur à spei certitudine, nulla te vnquam malorum tuorum qualitas, nulla numerositas vel quantitas frangat. Deus enim qui est summè bonus, misericors, clemens & pius, non vult mortem ac damnationem peccatoris: sed cupit vehementer vt conuertatur peccator, & ad vitam beatitudinemque æternam perueniat.

Humilitas. Humilis & paruulus semper esto in oculis tuis, ac teipsum nihil pende. Non reputes magna esse opera bona quæ facis: sed agnosce illa esse exigua admodũ atq; imperfecta. Statim vbi sentis in te otiri superbiam, vanam gloriam, tuijpsius complacentiam, honoris mundani ac laudis humanæ cupiditatem: *Motus vitiorum.* mox detestare huiusmodi vitia fœdissima, ita vt licet illa sentias, non tamen eis consentias. Si enim ratione ac voluntate resistis ac reluctaris, si tibi ex animo illa displicent, nihil oberunt. Peccatum nãque ex voluntate dependet, adeò vt si voluntarium non fuerit, etiam peccatũ non sit.

Patientia. Non perturberis, dum alij te contẽnũt, aut de te male loquũtur, tibiq; infesti sunt: sed Iesum Christum imitatꝰ, animi tranquillitatem, mansuetudinẽ ac patientiam in omni tribulatione retinere stude.

Meminisse debes te innumeris enormibusq; peccatis tuis inferni supplicia sæpius cõmeruisse, sed Deum clementissimũ tibi pepercisse, teq; perdere noluisse. Vnde iustissimum est, vt tu molesta quæq; æquanimiter, & sine impatiẽti murmuratione ac verborum asperitate, aut mordacitate vel exprobratione, & sine multis ineptis vel querimonijs pferas: etiamsi creaturæ omnes, Deo permittente, grauiter te affligant atque persequantur.

Culpa agnitio. Admoneri atq; etiam reprehendi nõ recuses: nec tibi ipsi nimium patrocinari velis, ne patrocinio veritatis destituaris. Vbi ipsi veritati simpliciter satisfeceris, deinceps te Deo defendendũ cõmitte. Culpam itẽ tuam libenter agnosce: ita enim magnam gratiam apud Deum promereberis.

Aliorum despicientia. Neminẽ vnquam despicias, nemini te præferes: sed omnibꝰ teipsum in corde tuo submitte: infra oẽs sine fictione te deprime, omnium vilissimum atque peruersissimum te arbitrare. Et reuerà dignus non es quem terra sustineat, propter ingratitudinem malitiamq; tuam insignem. Ex teipso ad malum semper ppensus es: & nisi Deus te seruaret, scelera magis horrẽda assiduè committeres, quam vnquã aliquis flagitiosus homo admisit.

Obedientia. Non nimis inhæreas tuo sensui, sed alijs conuenienter cede, verborumq; inutiles contentiones deuita: & propria voluntate relicta, humiliter promptẽq; obedi propter Deum. Melius est ex simplici obedientia, vrticas, & zizania ex-

tirpare, quam ex propria voluntate sublimi rerum cœlestium contemplationi operā dare. Sacrificium enim Deo gratissimum est, propriæ voluntatis abnegatio. Qui Præpositis suis rebellis est, & obtemperare non vult, diuinā gratiam à se excludit, nullaq; ratione Deo placere potest, quamdiu talis est.

Suspiciones & iudicia temeraria vitanda. A iudicijs temerarijs, & suspicionib⁹ sinistris abstine: neq; enim tibi licet iudicare, & ex leuib⁹ signis malum firmiter æstimare de corde alterius, quod tibi incognitum est. Etiam animi amaritudinem vel displicētiam aduersus aliquem facilè non concipias. Quod si ex fragilitate aut surreptione iā forte concepisti, nō eam retineas, sed mox depone atq; abijce.

Proximi dilectio. *Sap. 6.* Dicta & facta aliorum in bonam partem (quoad fieri potest) interpretare: & eorum defectus benignè supporta, vti ratio, æquitas, & vera discretio admittit, iuxta verba Apostoli dicentis: Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. Qui enim amat proximum, tolerat eū: & qui proximū rationabiliter tolerare non vult, cōuincitur illum minus diligere.

Compassio. His qui male agunt, & omnibus tentatis atque afflictis, commiserationem compassionemq; impende, ita tamē vt *Zelus.* congruum iustitiæ zelum in peccata ad honorem Dei exercere non negligas. Neq; enim laudabilis amor, sed culpandus languor est, male dissimulare in homine illa quæ Deus odit, & quæ animā deturpant ac vulnerant. Blanda & lenis *Correptio lenis esto.* admonitio atq; correptio laudanda est Præpositi tamen asperam increpationem interdum adhibere coguntur delinquentibus, sed sine odio hoc facere debent.

Charitas erga hostes Omnes homines etiā eos qui tibi aduersantur vel iniuriam irrogant, sincera dulcique charitate complectere: tanquam fratres, eundē tecum creatorem patremq; cœlestem habentes. Memineris eos secundum animam nobilissima Dei imagine insignitos esse, & infinito amore à Deo diligi. Igitur omnibus benignū, fauorabilē ac beneuolum te exhibe, omnibus æternam beatitudinem exopta, omnibus parato animo succurre, dum ipsi ope tua indigent, & tu illos bene adiuuare potes. Si non aliter vales, saltem oratione eis opitulare.

Gratiarum actio. Agè gratias Deo cumq; lauda pro beneficijs ipsius tam spiritualibus quam corporalibus quę percipis: & agnosce te illis prorsus indignum esse. Age etiam gratias, & gaude pro bonis quæ alijs à Deo cōcessa sunt. Caue summopere ne de aliquo Dei dono vane glorieris, & tibijpsi placeas. Caue item ne aliquid boni tibi ascribas: quia quicquid boni habes, non à teipso illud habes, sed à Deo accepisti: & nihil propriè tuum est, nisi peccatum.

Diues in Christo. Pauperrimus quidem es in teipso: sed si munere Dei bonam voluntatem, & veram humilitatē retines, diues admodum es in Christo. Potes enim ex illius inæstimabilibus bonis abunde supplere inopiam tuam. Ergo pro virtutibus quę tibi desunt, & pro perfecta sanctitate qua cares, offer Deo perfectissimas virtutes, sanctissimamq; conuersationem Domini Iesu. Roga ipsum dulcissimū Redemptorem tuum, vt pro te coram patre suo cœlesti plenissimè respōdeat, suppleat ac satisfaciat. Is enim ad hoc venit in mundum, vt humiles, & bonæ voluntatis homines meritis suis locupletet, redimat ac saluet, quantumcūq; etiam grauiter peccauerint.

In Deo solo confidendum. Quum ex teipso nihil boni facere, & ne vnam quidē sanctam cogitationem habere possis, nunquā confidas in tuo conatu aut tuis viribus, sed confide in potenti auxilio gratiæ Dei. Omnem etiam salutis spē colloca in misericordia *Spes salutis* ac bonitate conditoris tui, in meritis, passione, sanguine & morte Iesu Christi, potiùs quam in bonis operibus quæ facis. Scito satisfactionem Domini Iesu immensam esse: nam & vnica preciosi sanguinis eius guttula, mille mundorū diluendis peccatis sufficere poterat. Veruntamen debes magna diligentia bene agere, & satisfacere pro peccatis tuis, vitiaq; in te mortificare omnibus diebus vitæ tuæ.

Quando praua desideria vel cupiditates noxiæ in te exoriuntur, renuncia eis propter Deum. Sēsus tuos exteriores ac *Sensus.* linguam tuam diligenter refrena. Vitiū *Lingua.* detractionis, & maledicentiæ ac peccatum mendacij perhorresce, ad nitereq; vt circunspectus sis in omnibus. Sanè si sensuum oblectamentis ac voluptatibus,

bus, loquacitatique nimis deditus fueris, nullum in veris virtutibus profectum facere poteris.

Gula frenanda. Lautum delicatumq; cibum ac potum inordinate non exquiras. Vitato etiam immoderationem, & ab aucupatione sensualis terreneq; delectationis sis alienus, dum sumis alimenta. Hic maximè vigilandū est: quia cum quotidie manducare & bibere oporteat, quotidie etiā homo in periculo exercendi versatur.

Occasiones peccati vitandæ. *Hic exilium est.* Eam societatem quæ te à Deo auertere potest, & occasiones peccādi, prudenter fuge. Nulli homini, nulli creaturæ per inordinatum affectum aut amorem adhærescas. Potes quidem ex rebus creatis aliquod solatium secundum Deum capere, sed eis inhærere nō debes. Viue tanquam peregrinus & aduena in hoc seculo. Reuerà enim hic in terra non nisi miserum exilium est & hyems aspera: & in cœlo vera patria est & æstas amœnissima.

Mores quales esse debent. *Hilaritas.* Sis in moribus, verbis, & gestibus tuis honestus, placidus ac maturus: & non vitiosè quæras placere alicui homini. Satis quidem laudabile fuerit, vt inter eos cum quibus versaris, exhibeas te moderate hilarem, minimeque tetricum: sed ineptam leuitatem dissolutumque & minimum risum omnino vitare debes. Sis etiam in his quæ tibi agenda sunt, consideratus ac modestus, non autem præceps aut indecenter concitatus: ira vt animi libertatem & quietem vtique (quantum potes) retineas.

Intentio pura. In omnibus quæ agis aut omittis, specta purè Deum. Quicquid inquam agis vel omittis, age id, aut omitte propter honorem atque amorem Dei, & ad gloriam nominis eius. Commenda ipsa opera tua dignissimo mellifluoq; cordi Iesu Christi emendanda ac perficiendá, & offer illa Deo in laudem æternam, in vnione perfectissimorum operum Domini Iesu. *Cor Iesu.*

Solicitudo. Dei prouidentia. Inquietas inordinatasque solicitudines reiice, & te ipsum atque omnia sine hæsitatione aliqua Dei prouidentiæ committe, eiusque bonitati ac benignitati firmiter innitere, pleneque confide. ipsi enim cura est de te: ipse tui amantissimus, salutisque tuæ cupidissimus est, & omnia illi possibilia sunt. Confuge semper in tuis necessitatibus ad benignissimum Iesum, & ad dulcissimam ipsius matrē virginē Mariam, eosq; seriò implora: ita enim magnam cordis securitatem obtinere poteris. Enimuerò si tu reipsum, cūctaq; negotia in prouidentiā Dei fideliter proieceris, & ei per humilē inconcussamque fiduciam innixus fueris, credens illum & posse & velle tibi opitulari: melius habebūt omnia, quā si die ac nocte solicitus & anxius vires tuas omnes cō sumeres. Sicut Deū nimis diligete non potes, ita & eidem nimium confidere non potes, modò intentio tua sit sincera, & tu quod in te est præstare non negligas. Quantò ista fiducia fuerit plenior atq; humilior, tantò etiā erit Deo acceptior & ad impetrandū efficacior. Ipsa enim vim quodam modo infert Deo: cuius nimirū tanta honestas, benignitas ac charitas est, vt nulla ratione deserere possit illum, qui ex animo ei cōfidit, & in eo sperat. Neq; verò vlla peccatá tuá quantumuis enormia ac multa, debent à te sanctam hanc erga Deum fiduciam repellere: quoniam Deo æquè facile est, grauissima queque peccata tibi sicut leuissima in momento condonare, & tu ex vno quolibet peccato citius exurgere non vales, quàm è centum milibus. Ingens planè fœlicitas est, vel in extremo vitæ tempore firmam, humilem, amorosamque in Deum fiduciam posse adipisci. *Fiducia in Deum.*

Quælibet aduersa tam interna, quam externa de manu Dei suscipe, non aliunde, etiamsi culpa tua accidant, aut à creaturis inferatur. Tu illa humili resignatoq; animo ad finem vsq; propter Deū tolera: certò credens & optimū & saluti tuæ conuenientissimū esse, quicquid ipse Deus tibi euenire permittit. Et quęcunq; te quouis modo grauāt ac tibi molesta sunt, offer Deo in laudem æternā, in vnione venerandæ passionis Christi. Afflictio tam spiritualis quàm corporalis amore Dei patienter perlatá, res est admodum præclara, amabile signum electionis diuinę. Homini vtilius est etiam modicum grauamen pro Dei honore sustinere, quā multa alia *Aduersa fortiter perferenda.*

grādia opera patrare. Igitur si spirituali cognitione, sensibiliq; deuotione subtracta, sentis te obtenebratum, tardū, frigidum, aridum, inopem, & velut à Deo derelictum atq; proiectum: in animi mœrore & grauibus pressuris plerumq; corriperis: si quādiu viuis, metu atq; angore implicaris: si diris tētationibus, variisq; vitiorum impulsibus vehementer impeteris: si diuturnis doloribus & morbis aut etiam morte amicorum ac dānis rerum, molestissimisq; persecutionibus hominum exerceris: non propterea despondeas animum, nec inordinatè turberis, sed per ista agnosce dulcissimam Dei fidelitatē & benignitatē erga te. Certus omnino sis dominū Deū tuū ex summa charitate, qua te diligit: mittere tibi pro ęterna salute tua cūctas tribulationes & grauamina quibus premeris. Qui etiā vsq; adeò diligentem & paternam tui curā gerit, vt nullo modo permissurus sit te affligi supra vires tuas, sibi optimè perspectas.

Resignatio sui. Resigna te funditus & permitte Deo, suibciiens atq; conformans omni studio voluntatem tuam voluntati & dispositioni illius: ita vt ipsa grauissima voluntas Dei sit semper summa consolatio tua. Hac enim ratione in omni rerū euētu vera cordis pace gaudere poteris. Igitur nihil aliter velis in rebus & amicis tuis, in anima & corpore, in vita & morte, in tēpore & æternitate, quàm Deus vult ac gratum habet. Quado autem ex infirmitate humana subrepit tibi alia voluntas, corrige eam ad Dei voluntatem. Et licèt fortè metuas & trepides; ac pusillanimis tristisq; sis, resigna te nihilomin⁹ Deo, & dicito: Domine, nō mea, sed tua voluntas fiat: ita enim eris rectus corde, & Deo placebis. Etiā si iamiā tibi ex hac vita migrandū esset, & pulchritudo diuinę iustitię exigeret, vt post mortem longo tempore in Purgatorio detinereris, tu in hoc quoque voluntatem & dispositionem Dei libenter pro honore amoreq; ipsius amplecti deberes. Citiùs cœlum cum terra periret, quàm Deus hominem sese illi resignantem permittentemq; & benignitati eius humiliter confidentem, abiiceret, aut desereret. Quamuis autē quis in ferenda afflictione nō semper æquè resignato sit animo, non tamē propterea gratiam Dei amittit, modo ne pertinaciter aduersus Deum calcitret, atque rebellet.

Seruandę cordis puritati iugiter inuigila: & vbicunq; animaduertis te quærere teipsum seu proprium commodum, mox etiā teipsum desere atq; abnega propter dominum. Cōsidera quęso, quanta sit infelicitas eorū qui mundicia cordis neglecta, timoreq; Dei abiecto, seipsos in omnibus quærunt ac sponte in cœno iniquitatis remanent: qui inquā cunctas Dei adhortationes, præcepta, comminationes, promissa, beneuolentiamque omnem contemnentes, propriam voluntatem peruersissimè sequuntur, & contra suam ipsorum salutem agere pro nihilo ducunt. Hi enim seueritatem diuinæ iustitiæ omnino experientur, & horrenda inferni supplicia, ignemq; æternum perpeti debebunt: nisi per veram pœnitentiā Deo reconcilientur. *Cordis puritas.*

Omne tempus ad Dei laudē atq; honorem expende: & dum ocium suppetit, valetudoq; admittit, da operā sanctis orationibus vel lectionibus ac meditationibus. Humiliter, diligenter ac perseuerāter orādo, impetrabis quicquid saluti tuæ expedit. Fidelis enim & indubitata est promissio domini dicētis, Petite, & dabitur vobis. Nunquam Deus paruipendi orationem hominis bonę voluntatis, sed etiam mox in libro suo scribi iubet, quamlibet etiā insipida sit ei qui illam rite peragit. Memoria repete quid pro te fecerit ac pertulerit dulcis Iesus. Meditatio passionis eius sit tibi vnice chara: ex ea enim ingentes plane vtilitates consequêris. Deiparā virginem Mariam, aliosq; cœli ciues deuota mente venerare & inuoca, illorūq; imaginibus honorem exhibe, & eorū auxilio, precibus ac meritis satis confide. In huiusmodi pijs exercitijs fideliter versare, siue Deus sensibilem gratiā & consolationem tibi præstet, siue nō præstet. Et quāuis in orationibus tuis attentus esse fortè nequeas, nō ob id perturbari, aut orationis exercitium deserere debes: quia mentis instabilitas & distractio, quam quis inter orandum præter voluntatem suam patitur, orationis *Temporis expendendi ratio.* *Oratio.* *Matth. 7.* *Passionis meditatio.* *Diuorum cultus.* *Imaginū.* *Mentis euagatio.*

tionis fructum non tollit. Ergo placidè facias quod in te est dū oras: & si ex infirmitate humana distraheris, pacatus tranquillusq; permane, resignans te Deo qua potest humilitate. Ipse enim exactè nouit quàm sis infirmus & impotens, nec quicquā abs te exigit, quod vires tuas prorsus excedat.

Via consolatio imperfectorum. Scito & memoriæ commenda pro tui consolatione, quòd quamdiu verè cupis & conaris bene agere ac placere Deo, & voluntatē tuā ab illo non auertis, sæpiusq; doles atq; ingemiscis propter imperfectionē tuam, multiplicesque defectus tuos, ipse Deus haud dubie pro ineffabili bonitate & charitate sua, reputat exercitia atque opera tua digna æterna remuneratione. Misericordissimus, mitissimus, dulcissimusque pater est: ob idq; te paruulum & imperfectum filium suum tolerat, ac tenerrimè diligit, bonā voluntatem tuā & desideriū conatumq; tuum videns atq; approbans. Vnde & tu in bona cōscientia tua, tanquam in amœna paradiso, lætus commorari potes, humilitati resignationique propriæ voluntatis sedulò dans operam.

Diuina præsentia. Quū dominus Deus qui vbiq; totus est, semper tibi præsens sit, & ipse Christus Iesus vera atq; iucūdissima lux incessanter in nuda animæ tuæ essentia fulgeat: disce frequēter recordari amabilis præsentiæ illius, eamq; simplici cogitatione pro modulo tuo attēdere ac sanctè venerari. Nam inde purissimam lætitiā concipere, & eximiam Dei gratiā obtinere poteris. Sed hæc hactenus. Profectò si tu bonæ voluntatis es, & ab omni fuco viciosaq; simulatione alienus, Deum diligere, eiq; seruire ac placere ex animo desideras, studens diligēter instituere vitam tuam secundum pauca hæc præcepta: beatus omnino eris, quamlibet etiam imperfectus sis, & frequenter in defectus aliquos ex fragilitate humana labaris. In his enim quæ tibi desunt, perficieris saltem post mortem. Benignissimus Deus plerunq; in

Vitia quædā in electis. electis suis aliqua vitia & defectus per omnem eorū vitam residere permittit ad magnam illorum vtilitatem. Et Christus Iesus venit in mundum, laborauit, ærumnas ac tormenta pertulit, sanguinem fudit & mortuus est, nō solum pro magnis & perfectis filijs suis verumetiam pro paruis atque imperfectis. Neque illis tantum, sed & istis daturus est æternam hæreditatem.

Sorte tua contentus esto. Tu igitur contentus ea mensura gratiæ, quā tibi largiri dignatur Deus, bono sis animo: & constanter perseuera in proposito desiderio, atq; conatu piè sanctèq; viuendi, ac semper proficiēdi. Ita enim fœliciter randem peruenies ad patriam cœlestem, vbi clarè videbis Deum, & eum perfectè amabis atq; laudabis in secula seculorum. Prolixius de his scripsi in Conclaui animæ.

Expeditissima ratio perueniendi ad sincerum amorem Dei.

Teipsum obserua. SI verè Deo vis placere atq; ad eximium eius amorē peruenire, obserua teipsum iugiter ac vigilāter in cunctis operibus, verbis, cogitationibus, affectibus, passionibus, sensibus, ac gestibus tuis: sedulò refrenans ac mortificans propter Deum vitia & prauas concupiscentias tuas, atque abstinens ab omnibus, quę honori voluntatiq; Dei cō-

Scopus vitæ Deus. traria esse nosti. Specta pure Deū, seu honorē, gloriā ac voluntatē eius in omnibus: ita vt amore vel honore ipsius mouearis ad quæuis agēda, potius quā propria vtilitate aut cōsolatione. Quādo animaduerteris te quippiā velle aut cupere ex propria voluntate seu naturali desiderio, tuū commodū quærendo: mox facito tibiipsi vim, & voluntatem co trāsfer, vt idē velis meliori modo, nempe quia illud vult, desiderat, & acceptum habet Deus, qui omni obsequio dignissimus est, & de quolibet recto opere quod tali intētione peragis, plurimū gaudet. Anteq; inchoes opus quod aggredi vis, conijce, vel erige primū interiorem aspectū in Deū: & vbi senseris te ideò illud velle agere, quia Deus vult & gratum habet, tunc demū opus incipere, paratus id non agere, si scires Deo non placere. Quotiescunq; tibi euenit aduersum aliquid, nō aliun-

Aduersitas. dè illud suscipias quā de manu Dei, & hoc ipsum humiliter, patienterq; tolerare disce: reflectens mentis oculos ad humilitatis ac mansuetudinis exēpla, quæ tibi ostēdit mitissim⁹ domin⁹ tuus Iesus Christus. Opta ex animo, vt gratissima Dei volūtas semp in te perficiatur.

Abnegatio & Resignatio sui. Humilitas.

Profectò si tu voluntatem propriam
abnegando, te totum Deo resignare, ac
sanctæ voluntari eius conformare sub-
ijcereq́; annisus fueris: si vilitatem tuã
nihilumq́; tuũ agnoscens (nã ex teipso
nihil es, & nihil potes) te ex corde hu-
miliaueris, & infra omnes homines de
presseris ac floccifeceris: si nihil boni
tibijpsi adscripseris, & tui cõplacentia,
vanaq́; gloria reiecta laudari, in precio
esse, meliorq́; vel sanctior aliis haberi
non appetiueris, si iudicaueris te indi-
gnũ quidẽ omnibus Dei donis quę per
cipis, dignũ verò quẽ cuncti homines
contemnant & persequantur, si repre-
hẽsus, lęsus, & qualibet iniuria affectus,
tranquillam mansuetudinẽ ac patien-
tiam seruare, aut etiã inde gaudere stu-
dueris: si obstinatus ac pertinax in pro-
prio sensu non fueris, & superionibus
tuis atq; aliis humiliter libẽterq́; in re-
bus licitis obtẽperaueris: omnes homi

Proximi dilectio.

nes, etiã eos qui te infestant & affligũt,
sincera charitate tanquam fratres & so
rores ad eandem hæreditatem cœlestẽ
tecum vocatos dilexeris, nihilq́; odij, a-
matulentiæ, aut auersionis aduersus a-
liquẽ in te residere permiseris: si deniq;
illicitis sensuũ voluptatib⁹ & oblecta-
mentis propter Deum renunciaueris,
& nulli terrenę caducęq́; rei per inordi
natum affectum adhęseris: charissimus
Deo eris. Itaque curabis omni studio
quotidiè ista re ipsa complere pro viri-
bus: aliâs parũ aut nihil in vera sanctita
te, sinceroq́; Dei amore proficies. Neq;
enim vitia extirpare, & perfectas virtu-
tes adipisci poteris, sine strenua decer-
tatione, & diligenti conatu gratia Dei
suffulto. Nã paucos inuenire est, quos
Deus absq; ipsorum grandi labore &
diuturna pugna ad summa prouehat.

Voluntati vis facienda quomodo.

Proinde quando aliquid (permittẽte
Deo) eueniet tibi molestum, quod na-
turaliter refugis atque abhorres, stude
mox inflectere & cõpellere voluntatẽ
tuam, vt illud sufferas, vel etiã cupias
ac ames sufferre propter Deum. Exẽpli
gratia: Si cõtemneris ab aliis, statim in-
flecte & cõpelle voluntatem, vt velis &
desideres nihilipẽdi, ac vilis haberi ad
honorẽ Dei. Quando itẽ senties te ma-
le concupiscere, & appetere quidpiam,
quod naturã sensualitatemq́; tuã dele-
ctat: inclinabis similiter & coges volũ-
tatẽ, vt id respuas & relinquas, aut auer
seris propter dominũ, Hoc ipsum stu-
diosè facies, quandocũq; senties vitiũ
aliquod suboriri. Aduersus iram incli-
nabis voluntatẽ tuã ad mansuetudinẽ:
Aduersus odiũ, inflectes ipsam volun-
tatem ad dilectionem, & charitatis dul
cedinem. Aduersus superbiã vel auer-
sionẽ, qua aliquã in corde tuo vilipẽ-
dis aut contemnis: abiicies te itidẽ in
corde tuo per voluntatis inclinationẽ
coactionẽq; ad pedes eius quem despi-
ciebas. Nam quũ data sit tibi à Deo vo-
luntas libera: tu potes eã quotiescunq;
libet ad bonũ iuuare, atq; à malo auer-
tere, ipso domino adiuuante, qui fide-
libus & piis nunquam deest. Si frequen
ter ita egeris, paulatim cõfringentur &
eneruabuntur in te propẽsiones prauę
seu habitus mali, ac boni inferentur cõ
ualescentq́;. Sed & quando nihil tribu-
lationis aut aduersitatis accidit, nulla-
que inordinata cupiditas aut passio ex-
urgit, fructuosum admodum est, mẽte
& cogitatione concipere ea quę occur
rere possunt, ac voluntatem ad illa am
plectenda, aut reiicienda (vt dictum
est) inflectere.

Deus fidelem curam gerit.

Si aduersitate quapiã emergente vel
instãte, corripuerit te inordinata tristi-
tia, met⁹, anxietas & solicitudo, memi-
neris te tuũ nõ esse, sed Dei, à quo factus
es: memineris itẽ te à Deo qui te fecit,
immẽso amore diligi. Quod quum ita
sit, ipse Deus cuius es, & qui te ardẽtissi-
mè amat, haud dubiè gerit fidelem cu-
ram tui, & nihil tibi euenire permittit,
quod non expediat. Iam verò etiã ob
id excellẽti modo tu Dei es, & ipse tuus,
quod eius voluntatem sequi & amare
statuisti, plusquam tuã. Vnde & nimiã
superfluamq́; tristitiam, formidinem,
ac solicitudinem reiicere, & te totum
atq; omnia securè Deo cõmittere, eiq́;
firmiter inniti & cõfidere debes: maxi-
mè quum scias quãlibet tribulationẽ
tibi prouenire de manu ipsius domini,
cuius beneplacitum, ac desideriũ est, vt
illã æquanimiter feras. Quod si aliqua
pœna vel molestia liberari cupis aut o-
ras, opera id magis, vt purius Deo ser-
uias, eiq́; gratior sis, quã vt molestiã nõ
sentias. Præterea vt teipsum à mala vel
inani

inani tristitia remedio sublimiori extrices, memoria repete iustissimum esse, vt semper in Deo, aut propter Deum gaudeas, qui nunquam non tibi præsens est cum infinitis bonis, quæ sibijpsi & tibi possidet. Deus enim siue essentia Dei tibi propinquior, & interior est, quam sis ipse tibi: & nisi ille præsentia virtuteque sua te conseruaret, mox redigereris in nihilum, quia omnia creata ab illo dependent, & sine eo nihil sunt. Neque mireris quod quum tibi tam præsens & intimus sit, non magis eum cognoscas. Ipse enim (vt diuina scriptura ait) Deus est absconditus & occultus. Reuelat autem sese, & diuitias suas patefacit electis suis quando vult, quantum vult, & sicut expedit. Conuenit planè vt voluntatem tuam inclines ad concipiendam sanctam quandam complacentiam, & gratulationem (etiamsi id tibi parum fortè sapiat) de incomprehensibili gloria, & dignitate domini Dei tui: ita vt gaudeas atque etiam pro perfecta beatitudine tua ducas, quod illa maiestas tã tam potestatem, tãtas opes, tantamque claritatẽ obtineat: quẽ quidẽ affectum verus & sincerus Dei amor parit. Beat° sanè esses, si toto corde dicere posses: O quantum bonum possideo, quum De° meus, qui mihi magis est ego, quàm ego ipse sim, adeò immensam gloriam, immensaque bona posśideat: nam illum re vera pro meo magis habeo ac teneo, quàm vnquam quicquam habui, & tenui. Hac ratione non solum inutilem tristitiam, verum etiam ineptam lætitiam à te ablegabis. Pudebit enim te vane gaudere, si recordatus fueris Deum tuum summè iucundum, summè amabilẽ, summè fulgidum, & serenum, summeq; gloriosum, tibi semper esse pręsentem: in quo & propter quem solum exultare debes. Quæuis etiam vitia, & inordinationes prædicta ratione superari poterunt. Cæterum nonnullos inuenire est bonæ voluntatis homines, qui licèt mortẽ potiùs subirent, quam in Deum volentes ac scientes peccarent, per oẽm tamen vitam, mœrore, metu, varijsq; rẽtationibus & angustijs præmuntur. Hi rarius quidem spirituale gaudiũm sentiunt:, quia tamen Deo sese humiliter resignant, & vitijs suis diligenter propter Deum resistunt, Deo plurimum placẽt. Eos ardenter diligit Deus, & ideò permittit illos ita angi. Si enim à mœrore, metu & angustijs prorsus liberarentur, facilè ad seipsos vane reflecterentur, & per animi elationem perderent gratiam Dei. Isti & quotquot viuũt in gratia Dei, & charitate, ac proficiunt quantum possunt, non debent nimium metuere propterea quod imperfecti sint.

Deus nobis præsens.

Esaia 45. Diuina gloria gratulandum.

Inepta lætitiæ remedium.

Rursus te exhortor, vt semper vigiles, ac vitiosis propensionibus tuis viriliter reluctẽris, corq; tuum ab omni peccato mundum (quantum in te est) conserues: confidens interim non in conatibus vel viribus tuis, sed in paratissimo Dei auxilio. Omnia quæ agis aut omittis, & quæ pateris, age & omitte, ac perfer propter Dei amorem, & ad laudem nominis eius, seu vt ipsi domino placeas, gratumque ei præstes obsequium: nusquam quærens teipsum inordinatè, sed vbique spectans (sicut dixi) honorem, gloriam, voluntatem ac beneplacitum Dei. Si vis, potes attenta & sublevata in Deum mente dicere vel cogitare hæc aut consimilia verba: Domine, ego ex puro tui amore ad gloriam nominis tui æternam, propono & desidero hoc agere iuxta gratam voluntatem tuam. Vel ista: Domine Deus, ego volo illud omittere, illud tolerare ac perpeti pro tuo honore, & amore, vt tibi placeam. Quando spiritualem gratiam ac virtutem aliquam, vel etiam fœlicitatem supernam petis à Deo, magis te moueat Dei honor, voluntas & desideriũ quo cupit vt illa petas, & in mẽsura congrua habeas, atq; ita charitate, ornatus, gratum ei obsequium exhibeas, & post hanc vitã in æternum beatus sis, quàm commodum aut gaudium quod inde consequuturus es. Et quid æquius ac dignius, quam vt Deum, qui est summũ atq; infinitum bonum, dilectione, & intentione in omnibus prosequamur, multum semper illi placere desiderantes, sublimemq; illius voluntatem, & gloriam habentes pro scopo in cunctis actionibus, omissionibus, desiderijs atque afflictionibus nostris? Veruntamen nõ est malum, sed bonum ac laudandũ, piè exoptare gloriam cœlestem, & diuinæ gratiæ consolationem: sed eam ita optare vt dixi, longè præcellentissimum

mum est. Planè quo purius intētionem tuam in Deū sine aliqua tuijpsius quæsitione direxeris, eo opera tua Deo acceptiora & maioris meriti erunt, siue sint spiritualia, siue corporalia, siue magna, siue parua.

Sacra exercitia. Porrò vnicè necessarium est, vt crebro per sacram lectionē vel meditationem, & orationem teipsum recolligas, ac præsentem Deo exhibeas, postulesq; ab illo ea quibus indiges. Ipse enim dixit: Petite & accipietis. *Luca 11.* Debes etiam inuocare, & honorare beatissimā Dei genitricem virginem Mariam, atq; alios cœli ciues. Sed ante omnia recoles grata mente illa quæ pro te fecit ac pertulit clementissimus Iesus, & imitaberis pro modulo tuo sanctissimas virtutes eius. Sanè, nisi tu amabilē humanitatis Christi imaginem per deuota exercitia, & humilem imitationē studueris animæ tuæ imprimere, frustra ad diuinitatis ei' eximiam sapidamq; cognitionem aspiras: nam humanitas vera via & ianua est ad diuinitatem. Vtile admodum fuerit, vt per sanctā cogitationem & desideriū te ad Deum simpliciter conuertere erigereq; quouis in loco consuescas. Si vacat aut liber, potes cum domino Iesu familiariter colloqui hoc vel simili modo: *Aspirationes.* O dulcissimè Iesu, ô vita animæ meæ, ô totū desiderium & gaudiū meum, quādo mihijpsi perfectè moriar, & te ardētissimè diligam? Quando tibi pro gratissima voluntate tua placebo? O vtinā à meipso totus deficerem, totus ab immēso amoris tui incendio absorberer & liquefierem. Eia amabilis domine, da vt diligam te ex toto corde, ex tota anima, & ex omnibus viribus meis. Quando videbo te facie ad faciem, tibiq; iam inseparabiliter adhærebo? Tu es verū, vnicum, & æternum bonum meum. His alijsq; eiusdem farinæ preculis & suspirijs alloqueris dilectū sponsum animæ tuæ: qui sicut te petere iussit, & se exauditurū pollicitus est ita & ꝑ sua immēsa liberalitate nullum prorsus desiderium vel gemitum à te piè emissum, permittet ad te vacuum redire. Aut enim nouam gratiam tibi infundet, aut charitatem, cæterasque virtutes augebit cor roborabitque, aut te arctius sibi astringet, & dulcius reficiet. Quo crebrius huiusmodi amorosas preculas ad Deum fuderis, eo magis ipse te accēdet ad progrediendum de virtute in virtutem, & ad contemplandum in cœlo vultum suum mellitissimum. Vide ergo ne per desidiam tanta bona negligas, quæ per bonas cogitationes & pia desideria momentis omnibus obtinere potes ad gloriam Dei.

Caue autem summoperè ne ipsa diuini amoris exercitia impurè suscipias ac peragas. Multum enim displiceret Deo, si ob hoc solum illis te traderes, vt voluptatem inde caperes, & in teipso delectareris. Displiceret, inquam, Deo, si gula spirituali te inquinares, & *Gula spiritualis.* cum præcioso diuinæ gratiæ balsamo, stercus propriæ delectationis comisceres. Igitur amplectere deuota exercitia ad honorem Dei, & vt virtutibus iuxta Dei voluntatem orneris, atque in verò Dei amore magis magisque proficias, & ipsi domino placeas. Si tibi Deus consolationem suauitatemque internam præstiterit, agnosce te illa indignum esse, & eam humili gratoque animo ad Dei gloriam suscipe: studens interim seruare te ab ea tam liberum & intactum, quasi nihil tale accepisses. Syncerus & sublimis amor *Syncerus Dei amor in quo consistit.* Dei in hoc consistit, vt siue eum dulcedine, seu sine dulcedine, velimus cupiamusque, vel gaudeamus Deum esse quod est, ac tantam gloriam, tantum dominum, tantam opulentiam obtinere, quantam obtinet: desiderantes etiam vt omnes ei ritè seruiant, eumque diligant, & glorificent, qui est omni honore, amore & obsequio dignissimus. Ipse enim creauit cœlum, & terram, & nos & omnia. Magnitudinis ei' non est finis, & sapientiæ eius non est *Psal. 144. & 146.* numerus. Potest omnia, videt omnia, scit omnia, ipsas quoque abditissimas cordium cogitationes, intentiones atq; affectiones omnes perspectas habet. Ipse est summum, & incommutabile bonum, atque intermina plenitudo potentię, nobilitatis, dignitatis, sanctitatis, claritatis, pulchritudinis, bonitatis, dulcedinis, beatitudinis, & omnigenæ perfectionis. Diligamus ergo Deū, non potissimum propter illa, quæ ab eo recipimus vel expectam', sed propter ipsummet, qui est infinitè amabilis. Cōstituamus nobis pro fine laborum nostrorum

rum

rum ac reqnic nostra gloriam eius,& illam pluris faciamus ac magis amemus quam nostram, ipsamq; habeamus pro nostra propria. Nō nobis omnino sufficiat suauitas quàm persentimus in obsequijs ipsi Dño à nobis propter expectatam gloriam cœlestem præstitis. Quamuis enim bona sit hæc suauitas, non tamen illam Deus ob id largitur, vt in ea sola quiescamus, sed vt per eam faciliùs vitia in nobis mortificemus, seculique vanitates deseramus, & firmiores stabilioresq; permaneamus in cultu Dei, ac tandem gustum eximium percipiamus in consideratione immensæ excellētiç, & gloriæ eiusdem domini Dei nostri.

Expende diligēter apud teipsum ea quę dixi. Veruntamen non nimium deijciaris animo, si ad sublimem illum Dei amorem pro desiderio tuo, & tam excellenter, vt cupis, in hac vita pertingere non potueris. Humilis esto, & landa dulcissimum Deum tuum, cuius fidelitas, & dilectio erga te tāta est, vt tibi in hoc exilio non det ea quę sine vana tui complacentia portare non posses. Reddet autem perenniter in cœlo vicem sanctis desiderijs tuis. Interim ergo consolentur te hic verba quæ cecinerunt sancti angeli, dicentes: Pax hominibus bonæ voluntatis. Et quia eminentiorem diuinitatis cognitionē non accipis, conquiesce in amabili humanitate Christi, in qua ceu venerabili quodam templo, ipsa fulgida diuinitas habitat: ibi enim securus esse poteris. Scito autē certum iudicium verissimi amoris esse, si æquè Deum diligis dum se asperum exhibet, sicut dum se præbet suauem, ac voluntatem tuam voluntati illius, tā in amaris quam dulcibus humiliter resignas & permittis.

Luc. 2.

Amoris veri certū indicium.

Postremò scriò admodū moneo te, nē vlla ratione à facie Dei tui pcul fugias, quādo aduertis te grauiter distractū, tentatum vel etiam prolapsum esse ac peccasse. Statim vt hoc accidit, resurge, & reuertere pœnitēs ad misericordissimum Dominum: neq; vnquam de venia desperaueris. Magis autem doleas quod peccando displicueris ipsi celsissimo, benignissimo, amabilissimoq; domino Deo tuo, & contra voluntatē ipsius egeris, ac paternos eius oculos offenderis, quam quod damnum, & supplicium inde cōmeritus sis. Pete tibi à Deo ignosci, non ob hoc potissimum vt pœnam euadas, aut perditam gratiam, virtutes, & ius ad cœlestem gloriam recuperes: sed magis vt accepta venia sis Deo gratior eumq; ames, & ab eo non separeris. Ergo post culpam admissam, resume sanctum propositum, rursusque viriliter incipe: te totum cœlesti patri tuo humiliter, & cōfidenter offerens ac reddens. Ipse pculdubio te ita ad se redeuntem suscipiet, consolabitur, & saluum faciet, pro ineffabili bonitate sua, quæ finem non habet.

A facie domini nunquam fugiendum.

Relege crebrò has institutiones, & eas in opus deducito iuxta gratiam quam à Deo acceperis. Obserua, inquam, vigilanter teipsum intus ac foris: & omnia opera tua perage propter Deum: voluntatem item tuam diligenter inflecte ad ea quæ ipsi domino accepta sunt, illamq; auerte ab his quæ eidem domino displicent, vt hac ratione firmentur in te boni habitus, malis euersis. Licèt verò sæpe videaris tibi admodum debiliter illā inflectere vel cogere ad ea quæ Deus requirit aut amat, non tamen ob id omittas huiusmodi sanctum studium, quod paularim maiorem vim accipiet. Et profectò in singulis hisce voluntatis ad bona inclinationibus quas ad placēdum Deo feceris, singulare meritū obtinebis: etiamsi in te remaneat quædam sensualitatis repugnantia. Præclare quidem per humilem, piam & frequentem orationem impetrabis à Deo, quæcunque tibi necessaria sunt: attamen etiam extra illam voluntas, & desiderium sedulò (vt dixi) inflectenda sunt ad ea quę domino placent. Certè quando vis cupisve intentionem, cogitationemq; tuam in Deum dirigere, eum amare, & in eo, vel de eo gaudere: hoc ipsum idem propemodum est cum oratione. Porrò ipsa mentis cogitationisque ad Deum conuersio, & voluntatis inclinatio, nō est facienda cum inquietudine aut anxietate animi, sed tranquillè ac liberè, & sine naturæ vel cerebri læsione. Iam quum non pauci inueniantur, qui viam qua pergendum est negligentes, & seipsos inordinatè quærentes, multum laborent & parum proficiant, ac plærūque putent se magna Deo præstare obsequia, quæ tamen parui admodum momen-

menti sunt: agè sume animum, & secūdum ea, quæ hic aut alijs pijs libellis ꝓponuntur, viuere contende. Ita.n. prauas propensiones tuas, & vitia euinces, ac veras virtutes, verumq; Dei amorem adipisceris: præstante eodem Dño Deo nostro, qui est benedictus in secula.

Appendix vtilis.

Quid vitādum quidve agendū ei qui ad diuini amoris apicem aspirat.

QVi nititur ad eximium aliquē diuini amoris gradum peruenire, & tamē vitia inordinatasq; propensiones sedulò in se corrigere ac mortificare, & inordinatum erga creaturas amorē abijcere non conatur: similis videtur illi, qui quum graui mole plumbi aut ferri onustus sit, & manus pedesq; vinculis constrictos habeat, altam nihilominus arborem se posse cōscendere existimat. Ex improbo nostri amore quo nosipsos impurè quærimus & ad nosipsos inordinate reflectimur, omnia mala oriuntur. Quantum in nobis minuetur ꝑniciosus amor nostri, & propria voluntas, tantùm crescet salutaris amor Dei. Et quo diligentius eiecerimus quod nostrum est, eò abundantiùs recipiemus quod Dei est. O quam iucundam vitam agit, qui sibijpsi, hoc est, propriæ voluntati, vitijsq; suis mortuus, soli viuit Deo. Sunt autem qui putant magnitudinem suauitatis ac dulcedinis, quam in sensitiuo appetitu percipiunt, esse magnitudinem veri amoris, sed falluntur. Bonus tamen valde est huiusmodi amor: quo qui rectè vtitur, faciliùs pertingere potest ad sublimem nobilissimūq; Dei amorem. Quamuis enim fragilis sit, & infirmus, conducit tamen ad accendendum illum fortem, & præcelsum amorem, quando parum adhuc ardere videtur: quemadmodum ligno arido succēditur lignum viride. Quia verò ipse excellens Dei amor in hoc consistit, vt in nobis sentiamus cōplacentiam vel gaudium ex omni bono, & gloria quæ in Deo sunt, siue ex eo quod Deus est qđ est: illi qui iustum huius amoris nō perceperunt, vix fortè credēt rem esse tam sublimem. Et tamē neq; beati ciues cœli, neq; homines in terra degentes, vllū aliud sublimius opus exercere possunt. Initio quidem non solet sanctus iste amor edere magna sui signa, quæ in anima sentiantur, quamuis etiam tūc magni sit precij: sed posteaquam iusta incremēta accepit, tum certè dat sui signa admiranda.

Quisquis ad hunc sincerissimum Dei amorem adspirat, simpliciter recogitet & consideret quam ingentem gloriam Deus obtineat, & quam dignum sit, vt omnes de excellentijs, perfectionibus, diuitijsq; ei⁹ gaudeant atq; glorientur: inclinetq; voluntatem suam, vt velit, & cupiat Deum possidere omne bonum quod possidet, & esse, quod est. Cōsuescat hoc frequenter facere, saltē raptim, vbicunque locorum fuerit: etiamsi parum ei arrideat huiusce modi exercitium. Nam ex eius conuenienti continuatione mirum in modum proficiet: modo mortificationem vitiorum suorum, & imitationem virtutum Christi non negligat. Sit autem discretus, & caueat ne naturam suam prægrauet, caputq; destruat. Non nimium extendat intellectum suum, sed simpliciter (vt dictum est) de Deo cogitet. Si ipsum altissimum Deum elegerit, & habuerit pro fideli singulariq; amico suo, & patre lōgè optimo atque suauissimo, facilè ad recordationem illius concipiet cum decenti reuerentia lætitiam quandam, & sanctum affectum de eo eiusq; gloria. Intuendo, audiendo, recolendo mira opera summi illius dilecti sui gaudebit: quemadmodum gaudere quisq; solet, dum audit egregia stratagemata eius q sibi charissimus est. Igitur placebit illi Deus suus: & licèt ipse paruum admodum feruorem gustumq; amoris adhuc fortè sentiat, emittet tamen pro modulo suo pia suspiria, & desideria ad Deū, eique fideliter inseruiet, non tam quod lucrum inde consequuturus est, quam quod ille sit summè bonus, planeq; dignissimus, qui ab omnibus ametur, coleturq;. Sibi quidem huiusmodi desideria sua videbuntur nimis frigida ac parua: erunt tamen tam magna corā Deo, quàm magna ipsa cupiet, & tota voluntate volet illa esse. Tanti videlicet facit Deus bonam integramq; voluntatem: nam & ex voluntate omnia bona depēdent, & tantum quisq; sanctus est, quantum eius ad Deum voluntas magna est. Iā etiam incipiet lætari ex animo, quod gloriosum dominū Deum suum semper præsentem habeat. (Deus siquidem

ybi-

vbique est, quemadmodum per prophetam testatur dicens: Cœlum & terram ego impleo. Attamen præcipuè præsens est in animabus nostris præcellentissima imagine ipsius insignitis.) Verùm quãtum attinet ad subleuationem mentis in Deum, & considerationem seu contemplationem gloriæ Dei, sit simplex & humilis. Nihil attentet supra vires suas: sed mensuram gratiæ sibi diuinitùs datæ semper attendat, & illa optime contentus sit. Nihilominus Deum magis magisque diligere desideret & adnitatur. Dolẽdum sane est, nos adeò remissos ac desides esse in amore Dei. Si essemus seduli, & per humilem orationẽ perseueranter peteremus à Deo eximium ipsius amorem, omnino illũ adipisceremur. Qui Deũ feruenter amat, necesse est vt eum crebro in memoria habeat: quemadmodum qui acriter sitit, non potest nõ recordari sitis suæ. Vbi enim cura & amor, ibi cogitatio. Rursum qui Deum amat, non elongatur ab amore & gratia Dei, etiamsi dormiat, & de Deo nihil cogitet. Iste in bonis ac rationabilibus operibus, verbis, atque cogitationibus suis, & in cunctis quæ ritè propter Deum facit aut desiderat, Deũ proculdubiò amat & ie placet.

O quam fœlices essemus, si quicquid agimus aut omittimus, ageremus omitteremusque ex sincero Dei amore: Deum in omnibus spectantes potiùs quàm nosipsos. Quando metu pœnę, aut amore virtutis gloriæue cœlestis mouemur ad agendum boni quippiam: bonum quidem hoc est, nõ tamen est perfectum. Certè quum voluntas Dei infinito pręstantior sit quã nostra: par est, vt illa magis nos moueat, quam nostra propria. Quare quando aliquid volumus aut cupimus, moti quodammodo desiderio naturali propter commodum nostrum: conuenit omnino, vt intentione melius ordinata hoc velimus cupiamusque, nõ ob id potissimum quod nobis vtile sit sed quia Deus illud vult & acceptum habet. Si desideramus regnum cœlorũ, ideò illud desideremus, quia Deus ex summa bonitate charitateque suã vehementissimè cupit nos eò tandem peruenire, & quia in illo regno beatissimo perfectè amabimus ac laudabimus Deum, sicque ipsi longè gratissimum præstabimus obsequium. Habẽmus voluntatem Dei semper præsentem, & possumus (ipso domino auxiliante) voluntatem nostram eò flectere, vt ideò velimus aut desideremus istud vel illud, quia hoc ipsum vult & amat Deus. Quo magis in hunc obliti fuerimus proprij nostri commodi, eò amplius nos Deus omni bono ditabit. Faciamus ergo quælibet opera nostra pure propter Deũ, seu propter infinitam eius bonitatem, quæ nos compellit vt ipsum amemus, eique seruiamus potiùs quam propter nos, vtilitatẽmue nostram. Nam illud excellit istud longe magis, quàm Sol omni suo splẽdore excedat tenuissimum lumen exiguæ candelę. Et eam ob rem, infimum opus eius, qui ex amore Dei seu propter Deũ operatur, lõge maioris apud Deum momẽti est, quàm supremum opus illius, qui huiusmodi scopũ non habet. Vnde & maius meritum obtinet, qui illa sanctissima intentione comedit, quando comedere licitum est, quàm alius qui ieiunat, vel corpus suũ asperè castigat alia intentione etiam bona, nempe vt obtineat æternas paradisi delitias. Ille scopus istum non minus, imo multò amplius superat dignitate, quàm totus mundus vnam auellanam magnitudine.

Videbitur his qui primùm inchoãt hanc præclaram artem, satis difficile, ita cuncta opera peragere propter Deum, siue vt diuina voluntas perfectè impleatur, propria voluntate proprioque commodo quasi obliuioni traditis: sed talia ferè apparent cuiuslibet artis principia, quum tamen per continuum exercitium ipsa ars tandem perdiscatur. Itaque in initijs oborietur quidam tepor animi ei, qui anteà quidem iuxta naturalem suam inclinationẽ solebat operari propter proprium bonum, sed nunc operari vult ex solo Dei amore, assumens pro requie sua & fine laborum, suorum alie-

num bonum, videlicet gloriam Dei. Quæ res quum sit supernaturalis, & homini multum insolita, nihil mirum si in principio parum sapiat. Sed licet id nobis eueniat, & magnam cordis ariditatem sentiamus, non tamen propterea minoris meriti sunt opera nostra & amor noster. O quanta pace quantoque gaudio aliquando abundabit, qui tam cœlesti & angelicæ artì gnauiter perseueranterque operam dederit, atq; vnius spiritus siue vnius voluntatis cum Deo fuerit. Is haud dubiè ineffabilia bona inueniet in Deo suo: & mirè lætabitur atque exultabit de immensa maiestate, potestate, opulentia, nobilitate, gloria, pulchritudine, misericordia, charitate, bonitate, clementia, dulcedine, alijsque amabilibus perfectionibus eius. Hoc fiet in præsenti, vel certè in futura vita. Ipse benignissimus dominus Deus noster, qui nos immenso amore diligit, & ardentissimè cupit, vt ad æternam beatitudinem perueniamus, dignetur nos sibi reddere placentes.

Corollarium.

Propria voluntatis abnegatio. Abnegatio ac resignatio propriæ voluntatis Deo gratissima est. Acceptius obsequium homo præstat Deo, quando à vano & non necessario visu, auditu, olfactu, gustu vel tactu discretè abstinet, voluntatē suam in huiusmodi rebus purè propter Deum mortificans, quàm si mortuos ad vitam temporariam reuocaret. Qui item relicta propria voluntate, facit humiliter ad honorem Dei voluntatem alterius in re licita, magis Deo placet, quàm si multo tempore corpusculum suum pane & aqua tantùm sustētaret, asperisque flagellis cruciaret ex voluntate propria. Is qui in proprietate viuit, difficulter abnegat semetipsum. Quicquid enim animo concipit siue proponit, tam tenaciter ac mordicus tenet, vt vix enim aliquis inde possit abducere: semper mauult alterum sibi obtemperare, quàm ipse velit (superbus quippe est) acquiescere alteri. Econtrario is qui propriam voluntatem studuit abnegare in omnibus, tā in agendo, quam comitēdo, vel etiam patiendo, pronior est obedire alteri, quàm velit alterum obedire sibi. Sicut autem Deus nihil à nobis æquè exigit, vt propriæ voluntatem resignationem mortificationemque, ita nihil in nobis magis odit, quàm ipsam propriam voluntatem, quæ sola infernum constituit. *Propria voluntas infernum constituit.* Si enim propria voluntas non esset, etiam non esset infernus. Danda igitur nobis opera est, vt nobisipsis ac propriæ voluntati absque calcitratione, vel detrectatione, & alterius electione renunciemus. Creauit enim Deus voluntatem nostram, non vt propriè nostra sit, sed ipsius qui eam creauit. Quare, quisquis suam voluntatem seruat, possidetque vt propriam, is Deo surripit, quod iure illius solius esse deberet. Propria voluntas optat non pro Dei, sed pro suo viuere arbitratu: superba, immorigera, pertinax, & contētiosa est in omnibus: auersio à Deo, & totius malitiæ fundum est: in cœlum pertingere non potest: in terris pacem non habet: in inferno sepelitur, eiusq; sepulchrum inuida calcitratio & contradictio est.

Præcipit igitur Deus, vt nobisipsis, & omni proprietate abdicata, suæ nos prorsus dedamus ac permittamus voluntati: adeò vt summum gaudium nostrum sit, viuere & esse iuxta gratissimam illius voluntatem in tempore atq; æternitate. Et profectò multò nobis optatius esse debet, credere, sperare, & humiliter confidere Deo, eiusque prouidentiæ ac voluntati non funditùs resignare, quàm de vita æterna certos securosq; esse. Qui propriæ voluntati omninò renunciat verissimam habet charitatem, quę seipsum aut priuatum aliquid non quærit. Eminuerò humili mente, omnibusque viribus intendere, ac desiderate voluntatem honoremque Dei, syncera charitas est, quæ omnium virtutum totiusque sanctitatis est radix & origo. Ideoque quantumuis sublimia bona operat atque exercitia peragere videamur, nos ipsos spectamus potiùs quàm Dei voluntatem & gloriam, fallimur. His qui in cœlesti perennique gloria degunt,

gunt, dinina voluntas tam amabilis, grata & suauis est, vt si ipse supremus spiritus angelicus nosset Deum velle, seu ad honorem ac laudem Dei cedere, vt vrticas vel alia zizania extirparet, hoc præ omnibus cupidissimè exequeretur. Quotquot in inferno flammis inextinguibilibus cruciatur, propria voluntate pleni, & sanctæ Dei voluntati contrarij sunt: at in cœlo omnes beati, diuinæ voluntati perfectissimè dulcissimeque sunt vniti, omnes sunt vna vita cum Deo, & vnum in voluntate Dei. Apud inferos si quis propriæ mortuus esset voluntati, in liberrimã voluntatem Dei, is vtique non arderet. Et in cœlis si quis propriæ esset voluntatis contra voluntatem Dei, is certè non beatus, sed miser & infœlix foret.

Oratio Deo gratissima. Planè beneplacitum ac voluntatem Dei omnibus illis quæ Deus dare possit, anteponere, & charius amplecti debemus. Vnde optima & præcellentissima oratio quam fundere possumus, hæc est: Domine Deus, da mihi quicquid volueris, & fac mecum secundũ gratissimam voluntatem tuam. Quãuis enim iucundum sit exaudiri à Deo dum pro gratia & virtutib. oramus: multò tamen delectabilius est, potissimo se Dei beneplacito resignare, eiusque ante omnia, in omnibus, & post omnia voluntatem appetere. Nam inter omnes preces quas Christus in hoc mundo fudit, illa Deo patri acceptissima, maximeq; honorifica fuit, quam *Luc. 22.* imminente passione fecit, dicens: Pater non mea, sed tua voluntas fiat. Sancti homines qui vnius sunt cum Deo voluntatis, vera libertate & pace gaudent. Eos enim nihil perturbare potest, neque iactura rerum terrenarum, vel cognatorum & amicorum, neque corporis aduersa valetudo, neque ignominia, neque tribulatio, neque mors, neque purgatorium, neque dæmon, neque infernus. Nam ex vera humilitate, veroque amore, diuinæ se prorsus resignant voluntati, & nõ minus Dei erga se iustitiam quàm misericordiam diligunt: quæ quidem perfecta resignatio ipsos extra casus omnes cõstituit. Si igitur & nos cupimus liberam tranquillamq; vitam hîc degere, ac posteà ad beatitudinem cœlestem peruenire, contemnamus & proculcemus in nobis propriam voluntatem ad gloriam Dei. Amen.

FINIS.

PRECVLAE ADMODVM PIAE QVIBVS ANIma Fidelis in vitæ sanctitate & Dei amore plurimum crescere, confirmarique poterit.

Initio adoratur sancta Trinitas.

TE Patrem ingenitum, te Filium vnigenitum, te Spiritum sanctum paracletum vnum, omnipotentem, sempiternum, atque incommutabilem Deum, creatorem cœli & terræ, visibiliumque omnium & inuisibilium, supplici mente adoro. Te veram & ineffabilem Trinitatem in personis, veram & inseparabilem. Vnitatem in substantia confiteor. Te laudo fugidam semperque tranquillam Trinitatem, vnicam Deitatem, clementissimum Dominum meum, dulcissimam spem meam, charissimum lumẽ meũ, optatissimam requiem meam, gaudium meum, vitam meam, & omne bonum meum. Tuæ benignissimæ pietati animam pariter & corpus meum commendo: tuæ sacratissimæ Maiestati me totum subdo, tuæque diuinæ voluntati in æternum resigno ac trado. Tibi honor & gloria in secula seculorum. Amen.

O Pater cœlestis, pater exorabilis, domine Deus, miserere mei vilissimi peccatoris, miserere omnium. Ego in plenam emẽdationem, expiationem atque satisfactionem pro cunctis iniquitatibus ac negligentijs meis, & pro peccatis totius mundi, & in perfectam suppletionem bonorum operum ac meritorum quæ mihi desunt, offero tibi dilectum filium tuũ Iesum Christum,

ſtum, in vnione ſummæ illius charitatis, qua tu eum ad nos miſiſti, nobiſque eum dediſti Saluatorem. Offero tibi ſanctiſſimam incarnationem, vitam, paſſionem & mortem illius. Offero virtutes eius præcellentiſſimas, & quicquid ipſe pro nobis fecit ac pertulit. Offero eius labores, ærumnas, cruciatus, & ſanguinem pretioſum. Offero merita, beatiſſimæ virginis Mariæ & omnium ſanctorum tuorũ. Adiuua me quæſo benigniſſime pater, per eundem filium tuum, in virtute ſpiritusſancti. Adeſto miſeris peccatoribus, eoſque ad viam ſalutis miſericorditer reuoca. Da omnibus viuis veniam & gratiam: da fidelibus defunctis requiem lucemque ſempiternam. Amen.

Sancte ſpiritus conſolator dulciſſime, qui à patre & filio ineffabiliter procedis, veni obſecro & illabere menti meæ. Repurga & emunda me ab omni peccato, animamque meam ſanctifica. Laua in me quod eſt ſordidum, riga quod eſt aridum, ſana quod eſt ſaucium, flecte quod eſt rigidum, foue quod eſt frigidum, rege quod eſt deuium. Redde me verè humilem & reſignatum, vt ego tibi placeam, & tu ſuper me requieſcas. O lux beatiſſima, lux ſummè amabilis, illumina me. O lux beatiſſima, lux ſummè amabilis, illumina me. O melliflua paradiſi voluptas, fons puriſſimarum delitiam Deus meus, tribue te mihi, atque in intimis meis ignem tui amoris vehementer accende Domine mi, doce, guberna, & protege me in omnibus. Cõfirma ſpiritum meum aduerſus inordinatam puſillanimitatem. Largire mihi rectam fidem, inconcuſſam ſpem, & ſynceram perfectamque charitatem Præſta vt tuam gratiſſimam voluntatem ſemper faciam. Amen.

Eulogia Ad Ieſum Prima.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, fili Dei viui, Deus altiſſime, qui me creaſti, & ſecundum animam, ad tuã diuinam imaginem atque ſimilitudinem condidiſti, capacemque æternæ beatitudinis feciſti. Da vt ego tibi Domino meo, Deo meo, & patri meo, fideli mente ſeruiam, peccata mea odio ſancto perſequar, & paſſionibus, affectionibusque vitioſis in me perceptis, ad innocentiam vitæ reformer.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui cœlum, terram, mare, & ea quæ cœlo, terra marique continentur, meis vſibus deputaſti, & omnia mihi inſeruire ſolatioq; eſſe voluiſti. Largire quæſo, vt creaturis tuis nuſquam abutar: omnia quæ feciſti tuam bonitatem mihi prædicent, omnia in admirationem, cognitionem, & amorem tui me rapiant.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui me in fide catholica pietate tua natum, ab exordio vitæ miſericorditer educaſti: cibum & potum, aliaque neceſſaria ſuppeditas & corpus alens atque confouens. Vtinam tu ſolus palato cordis mei ſapias, ſolus interiora mea poſſideas. Vtinam te panem cœli vehementer eſuriam, te fontem vitæ ardenter ſitiam: vt poſt præſentis exilij terminum tuis perfectis delicijs ſatiari merear.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui me hactenus ab innumeris periculis animæ & corporis ſeruaſti atque eripuiſti, & etiam abutentem donis tuis non dereliquiſti. Illuſtra quæſo cor meum ſplendore gratiæ tuæ: vt ego tuam erga me pietatem, meamque erga te ingratitudinem exactè cognoſcens, me defleam, mihi diſpliceam, tibi verò vnico creatori & redemptori meo per omnia placeam.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui me in ſordidiſſimo vitiorum ſterquilinio iacentem, & iniquiſſimè viuentem, tanto tempore longanimiter toleraſti, reſeruaſtiq; ad pœnitentiam. Præſta, vt omnes peccatorum præteritorum ſordes contritione tibi placenti, ſanctiſque operibus expiem: & vitæ puritatem deinceps ſectans, te ſuper

per omnia æstuantissimo amore diligam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui me abeuntem in præcipitium, & iam in ipsis inferni faucibus constitutum, perire, non permisisti, sed etiam surdum ac fugientem, ad salutis viam reuocasti. Concede, vt humili deuotione posthac te sequar, tuos sanctos instinctus mente grata amplectar, omnibus rebus visibilibus corde valedicam, tibique soli inseparabiliter adhæream.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui me vilissimum peccatorem ita semper gubernasti, ita protexisti, ita misericordiæ oculo respexisti, & adhuc quotidie peccantem ita benignè sustines, beneficijsque foues, quasi cæterorum oblitus, curam mei solius geres. Effice vt ego quoque ardentissimè te amem, omnia transitoria propter te deseram, tibi soli intendam, tuam voluntatem paratissimo animo vbique sequar & perficiam. Amen.

Eudologia Ad Iesum. II.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui propter me dignatus es è regalibus sedibus, & mellifluo corde patris in hanc miseriarum vallem descendere: atque in virginis Mariæ castissimo vtero de spiritusancto concipi, incarnari, homoque fieri. Elige quæso tibi cor meum in quo habites: hoc exorna, hoc bonis spiritualibus reple, hoc totum possidе. Vtinam ego te in illud humilitate profunda inuitem, ardentique charitate recipiam, & receptum teneam. Vtinam tam validis amoris vinculis tibi astringar, vt nunquam recedere, nunquã mente auerti à te valeam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui virginem Mariam conceptricem tui suauissimam ad Elizabet cognatam suam properare voluisti, & vt eam salutaret, eique administraret, inspirasti: in cuius etiam Mariæ pudicissimis visceribus nouem mensibus Deus & homo delitescere non dedignatus es. Infunde mihi perfectæ humilitatis gratiam, eamque penitissimè cordi meo imprime: vt ad obsequendum & parendum semper paratus inueniar. Effice vt ipsum cor meum omnia caduca fastidiat, & te inhabitatorem ac possessorem indesinenter sentiat.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, quem virgo mater sine dolore, sine virginitatis detrimento pauperem & passibilem, in vili stabulo peperit, natumque humiliter adorauit. Vtinam tu per nouum spiritus feruorem iugiter in me renascaris, & ego totus concremer incendio tui amoris. Vtinam tu vnicũ cordis meis sis solatium, vnicum desiderium, vnicum gaudium: vtinam te solum quæram, te solum cogitem, te solum diligam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui in frigoris asperitate editus, panniculis inuolui, & vagiens in præsepio reclinari, maternisque vberibus infantulus lactari non recusasti. Adoro te charissimum redemptorem meum, Regem angelorum. Aue puer amabilis, Deus excelse, Iesu suauissime. Aue princeps pacis, lux gentium, Saluator desiderabilis. Da, Domine, vt verè humilis, verè pauper spiritu coram te semper assistam. Da vt molesta quæque pro tuo nomine libenter perferam, & nihil in hoc mundo præter te amem, nihil præter te, possidere cupiam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloriam Christe, quem recens natum cœlestes exercitus lætis collaudarunt præconijs, & pastores piè quæsitum & inuentum adorauerunt cum admiratione & gaudio. Dona mihi, vt in tuis laudibus & obsequijs hilaris absque tædio perseuerem: tibi mente pura, stabili, serena, & tranquilla seruiam: in te solo delecter & gaudeam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui die octauo cæterorum more circuncidi, propriumque sanguinem adhuc infans fundere, & in singulare nostri solatium IESVS appellari voluisti. Vtinam me ab omni cogitatione, verbo, & opere prauo circumcisum in filiorum tuorum numerum adscribas. Tu Domine vocaris IESVS, hoc est saluator: tuum igitur est donare salutem. Depellat quæso à me omnem inordinatam pusillanimitatem recordatio istius optatissimi nominis tui: mihique inuiolabilem erga te fiduciam præstet. Eius virtute tanquam impenetrabili scuto protege me aduersus omnes insidias, omniaque molimina hostium inuisibilium.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, quem Magi fide sancta perquirentes, stella duce inuenerunt: inuentoq; procidentes humiliter munera obtulerunt, aurum, thus, & myrrham. Dona Domine vt ego cum his beatis viris te in spiritu & veritate semper quæram atque odorem: dona vt aurum rutilantis charitatis: thus fragrantis deuotionis: & myrram perfectæ mortificationis tibi iugiter offeram. Præsta vt omnes vires animæ meæ in laudem & amorem tui secundum voluntatem tuam expendam, Amen.

Eudologia Ad Iesum. III.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui propter nos subdi, & ad præbendum humilitatis exemplum à matre in templum deferri, atque hostia pauperum redimi voluisti: vbi iustus Simeon & Anna prophetissa tua præsentia exhilarati, magnifice de te dederunt testimonia. Vtinam interiora cordis mei nunquam vel tenuissima vanitatis aura efficiat. Vtinam omnis arrogantia in me penitus deijciatur, omnis fauoris humani appetitus extinguatur, omnis propriæ complacentiæ pruritus deseruat. Præsta Domine vt omnem honorem fugiam, omnem gloriam detester, & cuius homini propter te me submittam, prompteque obediam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui puerulus cum matre tenera persequutionem passus, non recusasti deportari in exilium, & fugere in Aegyptum. Largire mihi, vt inter omnes aduersitatum tempestates, inter persequutionum & calamitatum procellas ad te solum confugiam, te quæram, te inuocem, omnia de manu tua hilariter suscipiam, omnia mitissimo corde perferam & gratias agens, immobiliter tibi adhæream.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, quem in templo remanentem, pia mater tristis triduo requisiuit, & tandem læta inuenit in medio doctorum sedentem, illosque audientem & interrogantem. Vtinam sic te mihi dones, sic communices, vt ego nunquam à te separari, nũquam beatæ familiaritatis tuæ solatio destitui valeam. Excute è corde meo omnem acediam, depelle omnem teporem tibi displicentẽ: da perfectam deuotionem, ardentemq; pietatis sitim, quæ interiore mea ita afficiat & occupet, vt tui cultu satiari non possim.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui triginta annis incognitus latens, filius Ioseph fabri à Iudæis putari, & matris tuæ Mariæ, ipsiusque Ioseph imperio subditus esse voluisti. Gratia tua euellat quæso, & prorsus extirpet è penetralibus interioris hominis mei omnem ambitionem & iactantiam, vt in oculis meis sim abiectus, & nesciri velisque haberi amem, atque omnibus pro tui honore me subijciam & obtemperem.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui ad Iordanem fluuium venire, & eum ingressus à Ioanne seruo tuo baptizari non dedignatus es. Vtinam me tuis meritis totum in hac vita purifices, & ab omnibus peccatis ac vitijs expeditum, tui amore desiderioq; cœlestis patriæ prorsus inebries. Vtinam ante animæ meæ egres-

egressum me tibi per omnia placentem efficias, vt hinc emigrans ilicò apud te sim, te videam, te fruar, ad laudem nominis tui sempiternam.

A V E dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui inter feras pro nobis in desertó habitãs, quadraginta diebus ac quadraginta noctibus ieiunus perdurans, atque in orationibus peruigilans, passus es te tentari à Satana: qui deuicto, angelorum ministeriis honoratus fuisti. Da vt carnem affectusque vitiosos tua gratia in me castigem, odorem & subigam. Da orationi, cæterisque exercitiis spiritualibus strenuè insistã: & gulæ vitio perfectè superato, diaboli insidias ac laqueos te adiuuante effugiam. Nulla quęso tentatio me inquinet, nulla à te separet: sed magis ipsæ tentationes me purgent, tibique coniungant & copulent.

A V E dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui pœnitentiam annunciare, discipulos vocare, & ex eis duodecim singulares fidei præcones apostolos eligere voluisti, vt dispersos Dei filios colligeres. Trahe me post te, & ad te amandum cor meum potenter excita. Largire vt gratiã qua me vocasti non negligam: sed seculo, rebusq; caducis contemptis, te sequi, & tuam humilitatem atque charitatem pro meo modulo imitari paratus sim. Da vt te solum quæram, & ad te feruenti desiderio iugiter anhelem. Amen.

Endologia Ad Iesum. IIII.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui pro me afflictus fuisti incommodis, æstu, frigore, siti, fame, sudoribus & ærumnis. Præsta, vt quamlibet aduersitatem de manu alacriter excipiam, patientique animo pro tui honore tolerem. In quauis angustia, in quauis derelictione interna, in quouis rerum euentu immobiliter in te consistam. Non me sed te: non meam sed tuam voluntatem vbiq; spectem & exquiram.

A V E dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui plurimos labores sustinuisti, dum te mundi saluator conuersionem animarum sitiens, pernoctabas in orationibus, fatigabaris itineribus, discurrebas de regione in regionem, de ciuitate in ciuitatem, de pago in pagum, de castello in castellum. Amor tui quæso reddat me ad bona quęque promptum & agilem, vt in seruitio tuo nunquam pigriter. Effice vt omnium salutem ardentissimo desiderio semper expetã, & quantum in me est promoueam: effice vt tui honorem vbique zeler, & pro illo me totum impendam.

A V E dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui cum hominibus diuersans, eos benignissimè consolari, eorumq; languores ac morbos multis miraculis editis, misericorditer curare dignatus es. Dona mihi cor pium erga omnes affectu & condolentia plenum, quo omnium afflictiones commiserer, omnium calamitates vt proprias sentiam, omnium imperfectiones ęquanimiter tolerem, omnium necessitatibus hilariter quãtum licet subueniam. Animã meam vitiosis passionibus, prauisque cupiditatibus infectam, perfectè emunda ac sana, vt his malis absoluta liberè se sursum eleuet, & per purissimũ amorem tibi adhæreat.

A V E dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui magno studio, ineffabileq; affectu, pacem & cœlorum regnum euangelizasti, omnium salutem exoptans, omnesque tibi aggregare cupiens, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas. Dona mihi vt aliorum saluti àuidissimè inhiem, nusquam mihi malè parcam, nihil pro te recusem, zelum sancta discretione vbique temperem.

A V E dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui publicanorum ac peccatorum consortiũ non refugisti, sed Matthæo, Zachæo, Marię Magdalenæ, mulieri in adulterio deprehensę, cæterisq; pœnitentiam agentibus benignissimam familiaritatem & pręsentissimam scelerum remissio-

nem exhibuisti. Præsta, vt ego omnes pietate, charitateque lætissima amplectar, omnibus me lædentibus promptè ignoscam, omnes qui me oderunt perfectè diligam, nulli signum minùs syncerae affectionis insipienter ostendam. Da mihi integram peccatorum meorum veniam: da certã gratiæ tuæ spem, & sanctam perpetuamque erga te fiduciam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui pro me multas iniurias, multas blasphemias, multa opprobria, multos dolos, innumerasque persequutiones passus es ab illis ipsis quos beneficiis affeceras. Dona mihi cor verè innocens ac simplex, vt in inimicos meos purè amem, eorum medullitùs commiserescam, eos piè apud me excusem, & pro malis bona rependens, perfectissima charitate ac patientia tibi placeam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui Ierosolymam adueniens, mitis ac mansuetus super asinam sedisti, & inter laudes quæ tibi à turbis obuiam properantibus canebantur, fudisti lachrymas, deflens vrbis excidium, animarumque ingratarũ exitium. Largire mihi intimam meiipsius cognitionẽ, vt quàm indignus sim videam, meque profundissimè humilem & despiciam. Vtinam neque laudibus, neque fauoribus hominum vnquam oblecter, sed interioribus pœnitentiæ amorisque lachrymis vtiliter vacem. Vtinam mea ipsius incommoda tanquam aliorum præsentiam, & aliena peccata, vt propria, pio corde defleam. Amen.

Endologia Ad Iesum. V.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, quem Iudas infidelis discipulus, Iudæis te persequentibus, & in mortem tuam conspirantibus, vili pecunia vendidit. Extirpa quæso è corde meo omnem rerum creatarum malam cupidem: da vt tibi nihil vnquam præferam: da vt charitatem inuiolabilem omnibus hominibus, ac præcipuè his qui mihi molesti sunt, exhibeam. Ignosce pie redemptor, quòd tibi sæpè caduca vanaque proposuerim, & propter viles oblectationes à te me auerterim.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui Ierosolymis Pascha cum discipulis iuxta legis præceptum manducasti, & humilitatis, sanctæque dilectionis exemplum præbens, eorum pedes, fixis terræ genibus, abluisti, ablutos extersisti linteo. Vtinam istud tuum exemplum cor meum penetret, & omnem altitudinem atque arrogantiam in me prorsus deijciat. Da mihi domine profundissimam humilitatem, qua omnibus me incunctàter substernam: Da perfectam obedientiam, qua tua præcepta, vicariorum tuorum constituta diligenter obseruem: Da feruentissimam charitatem, qua omnes purè diligam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui sacramentum Eucharistiæ indicibili charitate instituisti, teque in eo nobis dedisti stupenda liberalitate, vt apud nos etiam corporaliter manere vsque ad consummationem seculi. Excita quæso in me desideria, & vehementer accende inter omnia intima mea esuriem huius venerabilis sacramenti. Da vt casto affectu, singulari humilitate, & integra cordis puritate te suscipiam, dum ad mensam illam vitalem accedo, Te modò ita sitiat, ita tui amore langueat anima mea, vt aliquando in regno tuo æternis tuis delitijs perfrui mereat ad gloriam nominis tui.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui recessurus è mundo electos discipulos tuos exhortatus atque consolatus es verbis ineffabili dulcedine plenis, & eos patri commendasti oratione ardentissima: euidenter declarans, quàm tenerè illos, nosq; qui per illos credituri eramus diligeres. Fac vt verba tua cordi

di meo verè ſapiant, ac mel & fauum ſemper dulceſcant. Vtinam illius igni-tæ tuæ exhortationis ſpiritus pectori meo illabatur, quo totus in amo-rem tui transformer. Dirige me in o-mnibus Domine Deus meus: vt in me & per me omni tempore fiat tua ſan-cta voluntas.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & ho-nor, & gloria Chriſte, qui egreſſus cum diſcipulis trans torrentem Cedron, veniſti in hortum in quo te capien-dum ſciebas. Vtinam ego propriam voluntatem penitus exuam, tuam ve-rò ſemper ſequar ac diligam. Vtinam pro tui honore fratrumque ſalute quę-uis aduerſa conſtanti animi ſubeam, & etiam animam ponere non detre-ctem, ſi ita tua diuina diſpoſitio ordi-nauerit.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & ho-nor, & gloria Chriſte, qui paſſionem imminente pauêre: tædêre, ac mœſtus eſſe cœpiſti, membrorum tuorum in te transferens imbecillitatem: vt eos ad mortis expectationem trepidantes, iſta tua infirmitate, quam volens aſ-ſumpſeras, ſolareris & confirmares. Defenſa me precor & à vitioſa triſtitia, & ab inepta lætitia. Præſta vt omnis mœror quem hactenus ſuſtinui, tibi in gloriam, mihi in peccatorum remiſſi-onem cedat. Omnem diſſidentiam, o-mnem inordinatam puſillanimita-rem miſericorditer à me ſubmoue, & ſpiritum meum totum in te ſtabili ac compinge.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi & ho-nor, & gloria Chriſte, qui in terram procidens patrem oraſti, eique humi-liter te totum obtuliſti, dicens: Pater, fiat voluntas tua. Largire mihi, vt in o-mni neceſſitate ac tribulatione per o-rationem ad te confugiam, & tuæ vo-luntati me totum liberè reſignem ac tradam, nuſquam aduerſa indecenter ſubterfugiam, ſed omnia tranquillo animo de tua manu ſuſcipiam, omnia mitiſſimo corde propter amorem tui tolerem. Amen.

Eudologia Ad Ieſum VI.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & ho-nor, & gloria Chriſte, qui erga dilectos diſcipulos affectu miſericor-diæ tactus, eorum triſtitiam tuo mœ-rori præpoſuiſti: & oratione cui inten-tus eras intermiſſa, ad eos tertiò acce-dens, deiectos erexiſti, dormitabun-doſque ad orationis ſtudium excitaſti. Da vt in meis exercitijs & operibus, torporis vitium fugam: da vt mente vigili alacriter tibi ſeruiam, priuatæ deuotioni proximorum ſalutem præ-ſetam, omnibus in neceſſitate aliqua conſtitutis viſcera commiſerationis exhibeam, meipſum nuſquam quæ-ram, ſed pro tui amore vbique deſe-ram.

AVE dulcis Ieſu, laus tibi, & honor, & gloria Chriſte, qui in angore poſi-tus, prolixius oraſti: & quum eſſes crea-tor cœli & terræ, Rex regum angelo-rumque Dominus, angelico ſolatio re-leuari non dedignatus es. Præſta, vt in omni aduerſitate & anxietate, in omni preſſura & deiectione, te ſolum conſo-latorem exquiram, te adiutorem pro-tectoremque inueniam. Vtinam in o-mni rerum euentu tibi prorſus fidam, me totum tuæ ordinationi ſubmittã, totum tuæ voluntati offeram, totumq; in te proiiciam.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & ho-nor, & gloria Chriſte, qui ſanguineo ſudore maduiſti toto corpore præ an-guſtiarum multiplicitate & vehemen-tia. Vtinam omnia interioris hominis mei membra exudent ſanctas contri-tionis lachrymas. Vtinam dignè co-ram te defleam, quod hactenus tuæ er-ga me charitati & miſericordiæ tam ingratus permaneo. Vtinam omnem internam externamque calamitatem tranquillo corde pro tui amore per-feram & me tundi flagellarique à te piiſſimo patre nunquam que-rar, ſed bona & mala de manu tua hi-lariter ſuſcipiens, iugiter in te gau-deam.

AVE dulcis Ieſu, Laus tibi, & ho-nor, & gloria Chriſte, qui proditori Iudæ cæteriſque hoſtibus ſanguinem tuum ſitientibus, & mortem deſide-rantibus, vltrò te obtuliſti capiendum.

Lar.

Largire mihi, vt aduersitates pro tui honore non refugiam: sed eis alacriter occurram, eas tanquam pretiosa xenia mihi à te transmissa lætus excipiã, & humiliter fortiterque quamdiu tibi placuerit sustineam

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui ipsum proditorem Iudam dolosè ad te accedentem non repulisti, sed benignè osculatus es: & ipsa vultus serenitate sermonisque suauitate declarans te illum diligere, blandè inuitasti ad pœnitentiam. Da vt mansuetudinem & charitatis dulcedinem omnibus inimicis meis demonstrem: eis quicquid in me peccant ex corde ignoscam: eos tolerem, & sicut ordinationis tuæ ministros meæque salutis promotores diligam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui hostes tuos sacrilegas manus furibundè in te iniicere permisisti: & ab eis crudeliter ligatus, conuitia, blasphemias, iniuriasq; quibus te proteruæ incessebant non vltus es, sed mansuetissimè tolerasti. Vtinã tu me vitiorum funiculis expeditum, dulcissimi amoris tui vinculis vndiq; constringas. Vtinam veræ patientiæ gratiam mihi dones, qua omnes inimicos æquanimiter feram, & quæuis aduersa absque aliqua voluntatis rebellione sustineam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & glotia Christe, qui Malcho vni ex furentibus persequutoribus tuis, auriculam à Petro discipulo præcisam restituisti ac sanasti: vt beneficia pro iniuriis reponens, mansuetudinis pietatisque tuæ diuitias nobis patefaceres. Effice quæso, vt vindictæ cupiditas nũquam cor meum subeat: & largire, vt erga proximos etiam lædentes affectũ intimæ commiserationis perfectissimæque charitatis semper geram.

Endologia Ad Iesum VII.

AVE duclis Iesu, Laus tibi, & honot, & gloria Christe, qui discipulis & amicis tuis profugientibus, dereliquentibus, solus inter manus iniquorum hominum, tanquam agnus mansuetissimus inter dentes luporum furentium, remansisti. Corfirma nimiam infirmitatem meã, & stabili nimiam instabilitatem meam validissimo gratiæ tuæ fulcimento: & me tibi charitatis nexu ita coniunge, vt neque velim neq; possim vnquam à te recedere aut separari.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui te vinctum tanquàm maleficum & latronem armata manu ad Annam perduci, atque coram eo sisti passus es. O ineffabilem mansuetudinem redemptoris mei. Ecce dum caperis, dum traheris, dum impelleris, nihil quereris, nihil obmurmuras, nihil obluctaris, sed tacitus ducentes sequeris, iubentibus obedis, affligentes toleras. Effice Domine, vt ista virtutum tuarum exempla in me reluceant, ad gloriam nominis tui sempiternam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, Rex cœli & terræ, qui humiliter tanquam vilis & abiectus homuncio ante tumidum pontificem stans, diram alapam ab impio eius ministro impactam modestissimè tulisti. Comprime quæso in me omnes iræ ac furoris impetus, obtunde omnes indignationis stimulos, & omnem vlciscendi cupidinem extingue: vt iniuriis lacessitus, non perturber, non contendam, non tumultuer, sed omnia æquo animo sustinens, etiam pro malis bona rependam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honot, & gloria Christe, qui te colligatum ad Caipham ignominiosè duci permisisti, vt nos à mortis æternæ obligatione absolutos, veræ libertati restitueres. Effice me paratissimum ad omne opprobrium, omnemque contemptum pro tuo nomine sustinendum. Dona vt intet ipsas irrisiones & contumelias tibi corde integro gratias agam, atque ex illis in tui amore proficiam, & crescam.

AVE dulcis Iesu, Laus, tibi, & honor, & gloria Christe, qui ter à Petro Apostolorum tuorum principe abnegatus, eundem benignè, clementer respexisti, & ad facti pœnitudinem ac sancta lamenta prouocasti.

Vti-

Vtinam tu me quoque amabili illo misericordiæ tuæ oculo intuearis, vt iustis pœnitentiæ lachrymis peccata præterita defleam, & deflenda posthac non committam. Vtinam neque verbo, neque facto vnquam in tuam bonitatem iniurius inueniar.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui ante pontificem & seniores populi Iudaici vultu placido humilique aspectu stans, non recusasti falsò accusari, & iniurias diuersas perpeti. Largire mihi, vt nunquam falsa pronunciem, memini calumnier, sed calumnias irrogatas magna cordis tranquillitate feram: & omnia aduersa tibi committēs, gratiam, consolationemque tuam in silentio semper expectem.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui dum à Caipha pontifice per nomen ei adiuratus veritatem profitereris, asserens te esse Dei filium, ab ipso eodem atque à cæte is astantibus tanquam blasphemus haberi non dedignatus es. Vtinam ego tui offensionem & contemptum prorsus execrer, tui verò honorem & gloriam ardentissimè sitiam. Vtinam in omni loco præsentiam diuinitatis maiestatisque tuæ reuerear, te cogitem, te colam, te laudem ac super omnia diligam. Amen.

Eudologia Ad Iesum VIII.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui ab impijs Iudæis reus mortis proclamatus, & sine causa damnatus fuisti, vt iniusta tui condemnatione nos à criminum reatu quo iustè tenebamur absolueres. Da vt sinistras temerariasque suspiciones reijciam, aliorum iniquas obloquutiones peruersaque de me iudicia citrà aliquam cordis amaritudinem feram, & vbique tranquillam charitatem tua gratia adiuuante retineam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui pro me factus opprobrium hominum & obiectio plebis, sacratissimam faciem tuā in quam desiderant angeli prospicere, à fœditate sputorum non auertisti. Concede vt imiter mansuetudinem & patientiam tuam. Non sinas animā meam vitijs inquinari, sed eam serua tibi immaculatam: vt ipsa post huius vitæ tenebras, æternam tuam claritatem tota munda contemplari mereatur.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui alapis colaphisque crudelissimè cædi, & diuersis contumelijs atque improperijs indignissimè pro me affici dignatus es. Da quæso, vt despici, vilis haberi, & quibuslibet iniurijs secundum tuam permissionem exercitari nunquam recusem. Concede vt ad quæuis molesta pro tui honore perferenda sim paratissimus: & hominibus: sed de manu paternę pietatis tuæ suscipiam, in omnibus gratias agam, in omnibus me ipsum tibi prorsus commitam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui te subsannari, & vultum tuum amabilem (quem aspicere summa fœlicitas est) in maius tui ludibrium velari permisisti. Præsta vt remoto velamine ignorantiæ, impleat agnitione voluntatis tuę. Imprime cordi meo iugem tui memoriam. Largire vt in omni loco te præsentem sentiam, te diligam, & quod tibi accep tum est, semper faciam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui per totam noctem diuersis modis pro me illusus & afflictus à Iudęis fuisti. Scis Dominè quàm mihi difficile sit vel minima perpeti, scis quàm nulla sit virtus mea, quàm voluntas pigra, desiderium frigidum: adiuua igitur infirmitatem meam misericorditer, & effice, vt ad nullius aduersitatis occursum indignè collabar aut deficiam. Da vt propter mala illata tranquillitatem animi non perdam, contumelijs iniustis non permouear, sed gratias agens, omnia tibi in laudem æternam offeram.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui te ludibrijs cumulatum & vinctum, ad Pilati iudicis prophanum tribunal duci, eiusque conspectibus cum opprobrio sisti passus

passus es, ipse iudex viuorum & mortuorum. Largire mihi, vt potestatibus à te ordinatis, ac maioribus subditus sim, æqualibus paream, omnesque honorem & diligam. Da vt aliena de me iudicia non expauescam: sed ea parato animo excipiam, patienterque sustineam. Sequar te quæso nō solum dum læta & prospera blanditur, sed etiam dum tristia & aspera premunt.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, Rex cœli & terræ, qui attestatus es regnum tuum non esse ex hoc mundo, vt corda nostra ab amore præsentis seculi tua ista professione auerteres. Effice precor, vt rebus terrenis atque caducis affectu perfectè valedicam. Nihil eorum quæ pereunt cor meum desideret, nihil inutiliter amet: sed te solum verum æternumque bonum diligat, te iugiter suspiret, tibi inseparabiliter adhæreat.

Endologia Ad Iesum IX.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui coram Pilato stans, ad iniquas Iudæorum accusationes & calumnias humiliter tacuisti: tanquam agnus mansuetus non aperiens os tuum, neque contradicens his qui crimina falsò intendebāt. Præsta mihi Domine, vt nunquam perturber aliorum obtrectationibus: sed tacendo omnes iniurias superem. Largire perfectam humilitatis gratiam, qua neq; laudari appetam, neque contemni renuam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, agne sine macula, in quem impij Pharisæi & Scribę pertinaci odio sæuiebant. Licet enim in te Pilatus nullam mortis causam se inuenire testaretur, placari tamen illi noluerunt, quo minus necem tuam expeterent. Da mihi tuam imitari innocentiam ac patientiam: vt & benè viuam & bene viuendo malè audiens, reiecta omni indignatione, tranquillus in te permaneam, tibiq; in aduersis gratias agam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui summa cum ignominia & magno populi strepitu tanquam facinorosus latro de tribunali ad tribunal, de Pilato ad Herodē per mediū vrbis pertractus fuisti. Concede mihi nullis inimicorum iniuriis frangi, nullis contumeliis exacerbari, nullo meo contemptu vitiosè erubescere, sed omnia modestè excipere, omnia pro tui honore silendo tolerare, vt in patientia mea, te adiuuante, possideam animam meam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui multis vanis sermonibus ab Herode interrogatus, diuersisque modis à pontificibus sacerdotum & Scribis falsò accusatus, humiliter atque opportunè tacuisti. Da mihi linguę continentiam tibi placentem: non permittas me vitiosa proloqui, non permittas ineptis fabulis occupari: sed præsta, vt quæ recta, vtilia, honestaq; sunt, pro tua voluntate proferam, vitium maledicentiæ perhorrescam: de omnibus bene loqui, rectèque sentire amem.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui ineptam Herodis cupiditatem silētio tuo damnans, noluisti signo aliquo edito curiosos illius oculos absque salutis fructu oblectare, & docuisti nos ostentationem coram magnatib⁹ vitare. Infunde cordi meo spiritum profundę humilitatis: mortifica & extingue in me omnē vanæ gloriæ pruritum. Da vt nihil vnquam ad captandam laudem humanā faciam: sed vbique gloriam sanctissimi nominis tui purè spectem, vbique verè pauper spiritu coram te appaream.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui ab Herode totoq; eius exercitu sperni, & veste alba vt amens ac delirus indui, subsannarique non dedignatus es. Da Domine, vt potiùs eligam tecum abiectus esse, quàm cum mundo gloriosus: dignius & melius existimem opprobrium sustinere pro tui amore, quàm florere vano seculi honore. Da vt propria iniquitate, propriaque indignitate prorsus agnita mihi ipsi vilescam, me despiciam, arguam, & defleam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui veste ridicula amictus, ab Herode ad Pilatum cum oppro.

opprobrio reductus fuisti: inimicis tuis per omnia obtemperans, & ad illorum arbitrium progrediens ac regrediens. Largire quæso, vt mei contemptum non horream, obedire etiam his qui me lædunt non recusem. Da vt ad omnia quæ mundi sunt, veluti stupidus factus, te solum sentiam, te solum sapiam, te solum diligam. Tu solus sis honor meus, pulchritudo mea, amor meus, gaudium meum, & gloria mea, Amen.

Endologia Ad Iesum X.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui cum insigni latrone Barraba compositus, iniquior, morteque dignior illo iudicatus fuisti. Dimittitur homicida, & tu author vitæ ad mortem ab inuidis Iudæis postularis. Tu igitur lapis ille viuus ab hominibus quidem reprobatus, à Deo verò electus. Vtinam tibi nihil præferam, & pro nulla re te commutem. Vtinam omnia sicut stercora arbitrer, vt te lucrifaciam. Concede Domine, vt inuidentiæ labes nunquã animum meum inficiat: & effice vt in te viuo lapide superstruar, in te confirmer, in te salutem inueniam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui in prætorio nudatus, & ad columnam ligatus, sacratissimam virgineamque carnem tuam durissimis flagris conscindi passus es, vt liuoribus tuis nostra sanares vulnera. Amabilis Iesu, ego te plagis confectum eligo in sponsum animæ meæ: desyderans igne suauissimi amoris tui accendi & concremari. Nuda quæso cor meum ab omni cogitatione indigna: exue me veterem hominem cum actibus suis, & indue nouũ hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis. Præsta vt ego nũc flagella paternę correptionis tuę tam patienter feram, vt post huius vitæ terminum merear illicò tecum gaudere, teq; in æternum laudare & glorificare.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, quem verberum vibicibus totum liuidum atque cruentum, milites ineffabilibus iniurijs, contumelijsque affecerunt. Te enim Regem gloriæ chlamyde coccinea ad maius improprium vestierunt, tuo diuino vertici coronam à spinis contextam impresserunt, tibi arundinem vice sceptri, in manus dederunt, & genu flexo, nugatoriè te salutarunt, dicentes: Aue Rex Iudæorum. Infige quæso cordi meo iugem passionis tuę memoriam. Vulnera me charitatis tuæ aculeis, punge miserationum tuarum stimulis. Da vt te solum diligam, tibi soli intendam, & adhæream. Nulla tribulatio, nulla persequutio, nullus cruciatus me à te separet: nũquàm pudeat me tecum contemni, ac subsannati.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui pro me arundine verberari, alapis cædi, sputis illini, & omni ludibrij genere affici non recusasti. Rogo te per vulnera tua, per sanguinem tuum, per opprobria, omnemque dolorem tuum, vt me totum atque omnia quæ circa me sunt possideas, tegas, & in laudem tui sempiternam conuertas. Da vt ego me perfectè abnegem: effice vt læta & tristia, prospera & aduersa, æquali mẽte de manu tua hilariter suscipiam, & mundo mihique mortuus, tibi soli viuam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui consputus, conscissus, plagis deformatus, vinctus, totusque miserabilis, insaniæ plebi cõspiciendus foras productus es: gestans coronam, spineam, & vestimentum purpureum: Dona mihi, vt omnem ambitionem, omnem mũdanæ pompæ & vanitatis ostẽtationem, omnem sæculi honorem animo penitus conculcem, conspuam atque abominer: & per profundam humilitatem, verumque meipsius contemptum, ad supernæ beatitudinis gloriam indefinenter curram.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui à Præside Pilato pronunciatus innocens, audire

non recusasti furibundas Iudæorum succlamationes, quibus petebant vt crucifigereris. Concede vt innocenter viuam, & propter aliorum in me maleuolentiam non perturber. Largire mihi hanc gratiam, vt neque ego alijs obtrectem, neque eos qui alijs obtrectant libenter audiam: sed de omnibus (quantum fieri potest) bene sentiam, omnium defectus cum pia commiseratione tolerem, omnes sincero amore prosequar.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui te ignominiosissimæ morti crucis cotam populo iniuste adiudicari passus es, vt nos ab æternæ mortis sententia liberares. Præsta vt nunquam alios temere iudicem, nunquam alicui male velim, nũquam aliquem lædam. Da vt per gloriam & ignominiam, per infamiam & bonam famam te sequat, tibi seruiam, tui honorem quæram, magisque eligam tecum manendo aduersis exerceri, quam à te recedendo commodis huius vitæ perfrui. Amen.

Endologia Ad Iesum XI.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui voluntati persequentiũ te traditus, magnum cruciatum pertulisti ex chlamidis purpureæ (quæ tuis plagis adhærebat) depositione, & vestimentorum tuorum resumptione. Concede mihi, vt postquam vestimentum corporis deposuero, stola perfectæ claritatis indutus, tuisque meritis ornatus appaream, & tanquam filius adoptiuus in cœlestem illam hæreditatem tua misericotdia introducar.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui inter multa opprobria, multasque iniurias crucem tuam sacris ac laceris humeris tuis cum ingenti dolore probaiulasti, & fessus atque anhelus nimium laborasti sub onere. Da mihi crucem propriæ abnegationis ardenti deuotione amplecti, & virtutum tuarum exẽpla, feruẽtissima charitate imitari, teq; vsque ad mortẽ humiliter sequi.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui in miserabili illo itinere quo pergebas ad supplicium, mulieres super te plorantes benigne monuisti, vt super seipsas & filios suos flerent. Da mihi fletum tibi placentem, quo peccata mea & ingratitudinem propriam digne lugeã: da piæ commiserationis sanctiq; amoris lachrymas, quæ cor meum durum resoluant, & tibi gratum efficiant. Præsta vt ardentissimo tui desiderio succensus, omnia extra te fastidiam, te solum amem, in te solo requiescam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui eductus cum duobus latronibus, non recusasti impelli, premi, accelerari, alijsque varijs modis affligi. Trahe me post te, & sequar te alacriter. Largire vt meipsum propter te prorsus abnegem, relinquã & egrediar. Præsta vt te solum sentiã, in te solo afflicto redẽptore meo gaudeam. Da mihi te diligere, amoris vicem reddere, ardenter te requirere, & tibi soli viuere.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui pondere crucis fractus humeros, tandẽ lassus peruenisti ad locũ supplicij: vbi etiã tibi exhausto vinũ felle permixtum oblatum fuit. Vtinam gulæ irritamẽta, & carnis concupiscẽtias in me extinguas, faciasq; vt impuræ & illicitæ delectationi nunquã consentiam, sed ad gloriam nominis tui cibum potumq; sobrie sumam: te solum esuriã, te solũ sitiam, in te solo delecter & exultem.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui in loco Caluariæ, spectante populo nudari, & plagis vestium detractione renouatis, acerbissimum dolorem pro me sustinere non dedignatus es. Concede mihi diligere spiritus paupertatem, & inopia rerum nunquam perturbari. Præsta vt quaslibet necessitates ærumnasq; huius vitę ęquanimiter pro tuo nomine tolerem. Nuda cor meum ab omni imagine affectioneque absurda: & sanctum propositum, pia desideria, castumque tui amorem in me quotidie renoua.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui nudus in

ligno

ligno crucis dire extendi, & solutis sacratissimorum membrorum tuorum compagibus, clauis eidem cruci crudeliter affigi non recusasti. Ita passus es delicatas manus tuas, & incontaminatos pedes tuos grauissimè vulnerari propter me. Largire mihi, domine, vt fideli, grataque mente recolam istã ineffabilem charitatem tuam, qui brachia sponte expandisti, sponte manus fodiendas & pedes terebrandos obtulisti. Eia domine, dilata & extende cor meũ perfecta tui dilectione: perfode, tibiq; affige illud dulcissimo amoris tui clauo, omnes sensus meos, omnesque cogitationes & affectiones meas in te vno conclude. Amen.

Eudologia Ad Iesum XII.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui in ignominioso crucis stipite tribus horis transfixis manibus ac pedibus pependisti: & precioso sanguine largiter fuso, ineffabilem sanctorum artuum tuorum cruciatum spontaneus tolerasti. Sustolle precor in crucis tuæ lignũ miseram animam meam humi iacentem: & eam vitiosarum cupiditatum fece depurgatam, tui desiderio, amoreque cœlestis patriæ vehementer accende. O sanguinem salutiferũ, ô sanguinem viuificum. Vtinam Domine mi, vtinam me isto pretioso sanguine ablutum, prórsus sanes atque purifices: vtinam illum in perfectã iniquitatum mearum satisfactionem patri offeras. Da precor vt ardenti affectu interior homo meus excipiat atque lambat eiusdem beati cruoris tui vitales guttas, & verè gustet, quàm suauis sit spiritus tuus.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui medius inter duos facinorosos latrones in cruce pendens, cum iniquis deputatus fuisti: vt incomprehensibili tua humilitate ac patientia, nostram corrigeres simulq; expiares impatientem superbiam. Erige quæso spiritum meum sursum: vt ego è sublimi cuncta transitoria despiciens, ac solum Deum meum pro me crucifixum admiter, te solum amem, ad te anhelem, te cogitem, de te loquar, te somniem, te sapiam, in te me oblectem, & extra te consolationem recipere penitus renuam.

AVE dulcis Iesu, laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui tam bonus fuisti etiam pessimis, vt pro illis ipsis qui te crucifigebant, patrem obsecrares, dicens, Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. Da mihi quæso veræ mansuetudinis & patientiæ gratiam, qua ego iuxta præceptum pariter & exemplum tuum inimicos diligam, his qui me oderunt benefaciam, pro illis qui me lædunt ac persequuntur, humiles preces córam te fundam, eorum commiserescam, eisque ex animo ignoscam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi & honor & gloria Christe, qui cruci tuæ titulum triplici lingua descriptum tãquam victoriæ trophæum affigi voluisti, vt eo conspecto, strenuè aduersus hostes inuisibiles dimicaremus. Protege me sub isto titulo ab omnibus diaboli insidijs ac dolis. Doce me sub isto titulo quasuis tentationes euincere, cunctaque vitia prosternere, vt illis per gratiam tuam superatis, te liberè laudem & glorificem.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, cuius vestimenta inter se partiti milites, tunicam quę inconsutilis erat, vnitatemque Ecclesiæ catholicæ designabat, te ordinante reliquerũt inscissam. Illabatur quæso cordi meo pacis spiritus, hoc inhabitet, hoc possideat: vt fratrum concordiam vitio meo nunquam scindã, aut perturbem, sed scissa reparare & turbata ad tranquillitatem reuocare semper studeam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, cui incomprehensibiles cruciatus, ineffabilesq; angustias in ara crucis toleranti, Iudæi procaciter insultarunt, diuersas blasphemias impio ore vomentes. Da Domine, vt ego memor humilitatis, patientiæ, mansuetudinisq; tuæ, dolores, opprobria, persequutiones, infamiam

& mei contemptum patienter feram: ac tecum in cruce ad finem vsque perdurem. Nullus tentationum impetus, nulla aduersitatum procella, nullus contumeliarū turbo me à sancto proposito deijciat: non mors, non vita, nō instantia, non futura, non creatura aliqua me à tui dilectione separet.

AVE dulcis Iesu, laus tibi, & honor, & gloria Chtiste, qui alterum latronem conuitia in te dicentem tolerasti, alteri suam iniustitiam humiliter agnoscenti, teque Deum & regem pia fide confitenti, paradisi gloriam, benignissimè es pollicitus. Respice me, quæso illis mericordiæ oculis, quos in latronem malorum suorum, pœnitentem deflexisti. Vtinam, adiuuante tua gratia, vitam tam innocentem agam, tam fideliter tibi seruiam, tam castè te diligam: vt in ipsius vitæ meæ termino, abs te pijssimo redemptore, vocem illam optatissimam audire merear: Hodie mecum eris in paradiso. Amen.

Endologia Ad Iesum XIII.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui de cruce intuitus matrem tuam dulcissimā mœrore & lachrymis plenam, eius dolorem medullitus miseratus es, & eam discipulo Ioanni, rursumq; Ioannem & in Ioanne nos omnes eidem matri tuæ commendasti. Concede mihi illā castissimo ardentissimoque amore diligere & colere: vt ego eam habens pro matre, ab ipsa quoque pro filio agnosci merear. Da vt eam in omni necessitate, & præcipuè in hora mortis meæ præsentem auxiliatricem inueniam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi & honor & gloria Christe, qui vulneribus hiantibus, & capite spinis obsito in cruce misetabiliter pendens, omni solatio te destitutum fuisse, professus es. Præsta, vt in omnibus aduersitatibus, tentationibus, atque derelictionibus, plena fide ad te patrem pijssimum semper confugiam: & de me penitus diffidens, in te solo sperem, tibique me totū resignem, & credem. Saucià interiora animæ meę memoria vulnerum tuorum: inscribe atque imprime illa cordi meo, & mentem meam tuo sanguine prorsus inebria, vt tibi soli intendam, te solum quæram, te inueniam, te teneam, te possideam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui exhausto corpore exanguis in cruce anhelans, vehementissima siti cruciabaris, & nostræ salutis ineffabili desiderio æstuabas. Da mihi honorem tui, animarū que salutem ardentissimè sitire, & me torum pro illis iuxta voluntatem tuā hilariter impendere. Da vt nullo rerum transeuntium amore tenear, nusquam creaturis hæream, ea quæ amanda sunt rerum transeuntiū amore tenear, nusquam creaturis hæream, ea quæ amanda sunt in te solo amem, te verò super omnia toto affectu diligam, & in te solo quiescam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui spongiam aceto imbutam tibi sub mortem sitienti porrigi voluisti: vt eo gustato, pro nostra satisfaceres ingluuie, & paupertatis exemplum relinqueres. Da mihi gratiam, qua illicitas voluptates atque delicias asperner, & omnem cibi potusque excessum semper euitem, atque his quæ pro corpusculi fulcimento largiris, moderate vtar, ac gratias agam. Expurga palatum cordis mei, vt quicquid tibi placet, mihi sapiat, quicquid verò tibi displicet, etiam mihi amarescat.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, generis humani amantissimè, qui opus nostræ redēptionis rirè consummans, hostiam sanctam pro peccatis omnium in ara crucis te obtulisti. Esto quæso cogitationum, loquutionum, actionumque mearum vnicus scopus: vt in omnibus rectà ac simplici intentione honorem tui quæram, & nihil extra te concupiscam. Presta, vt in tuo seruitio nūquam tepescam, nunquam deficiam: sed innouato in me spiritus feruore, indies magis ac magis ad te laudandū atque amandum accendat.

AVE

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui mortem sponte suscepisti, quādo patri te commendans, inclinato venerando capite emisisti spiritum. Ita videlicet animam ponendo pro ouibus tuis, bonum pastorem te esse declarasti. Mortuus es vnigenite Dei, mortuus es dilecte mi, vt ego viuerem in æternum. O quāta spes, quanta fiducia mihi reposita est in morte tua, & sanguine suo? Glorifico te & gratias ago tibi vt possum. Dona mihi vitijs & prauis concupiscentijs perfecte mori, tibi soli viuere, te solum sentire & intelligere vt gratia tua, sanctaque charitate decenter ornatus, mox post huius vitæ terminum ad te veram paradisum perueniam. Bone Iesu, propter amaram passionem & mortem tuam, da viuis veniam & gratiam, da fidelibus defunctis requiem, lucemque sempiternam.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, in cuius morte Sol lumen suum subduxit, velum templi scissum est, terra concussa tremuit, petræ dissilierunt, & monumenta aperta sunt. Nunquam quæso radij gratiæ tuæ me destituant, ô Sol iustitiæ Deus meus, sed iugiter illustrent penetralia mentis meæ, vt tibi lætus seruiam. Velum hypocriseos à me prorsus detrahe, terram animæ meæ salutari pœnitentia concute, cor lapideū scinde: vt ego interius totus innouatus, peritura omnia contemnam, & amem cœlestia. Amen.

Endologia Ad Iesum XIIII.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui latus tuum sanctissimum militis lancea patefieri, sanguinemque & aquam nobis ex eo propinare voluisti: vt animas nostras ablueres & viuificares. Voluisti charissimè mi, mellifluum cor tuum vulnerari propter me. Vtinam cor meum lancea amoris tui profundissimè saucies, illudique sacratissimo cordi tuo vnias, ita vt aliud non possim velle quam quod tu vis: Intruduc Domine, introduc animam meam per vulnus lateris tui, ad arcanum charitatis tuæ, in gazophylatium diuinitatis tuæ, vt te Deum meum pro me crucifixum & mortuum lętus glorificem, atque aliarum rerum visibilium formis è memoria mea deletis, tibi libere intrēdam. En saluto deuotione qua possum quinq; præcipua vulnera tua. Saluete, saluete rosæ, fulgentes, & mel lifluæ plagæ redemptoris mei, Regis mei? Saluete præclara sigilla reconciliationis & salutis meæ. Peto, vt in vobis commorer & delitescam, atque ita ab omni malo securus sim.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi & honor & gloria Christe, qui magno amicorum tuorum luctu de cruce depositus, aromaticis vnguentis oblini, sindone inuolui, alienoq; sepulchro condi voluisti. Omnes quæso sensus meos, omnesque vires & affectiones meas in te sepeli: vt ego per efficacem amorem tibi coniunctus, reddar ad ad omnia alia veluti stupidus, te solum sciam & sentiam vnicum redemptorem animæ meæ, vnicum bonum meum.

AVE dulcis Iesu, laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui diaboli potestate contrita, potenter amanterque ad inferos secundum animam descendens, patres ibi detentos tua præsentia exhilarasti, & eos ad amœna paradisi tempe, claramque Dei visionem transtulisti. Descendat nunc oro passionis sanguinisque tui virtus in Purgatorium, super animas meorum parētum, propinquorum, familiarum, benefactorum, & omnium fidelium defunctorum: vt à pœnis obsolutæ, recipiantur in sinum pacis æternæ.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui victor è clauso sigillatoque sepulchro prodiens, nobili triumpho resurrexisti à à mortuis: & claritate serenissimi vultus tui reddita, amicos tuos nouo perfudisti gaudio. Da Domine vt ego à vitiis veteris conuersationis resurgēs, in nouitate vitæ ambulem, & quæ sursum sunt quæram, quæ sursum sunt sapiam, non quæ super terram: vt quum tu

ru apparueris vita mea, ego quoque te cum appaream in gloria.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui expleto à resurrectione tua quadraginta dierum numero, coram discipulis tuis gloriosus ascendisti in cœlum: vbi sedes ad dexteram patris benedictus in sæcula. Vtinam anima mea tui amore semper langueat, mundana omnia fastidiat, æterna attendat, ad te anhelet, te esuriat & sitiat. Vtinam nihil me afficiat, nihil exhilaret præter te ô domine Deus meus.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui electis discipulis tuis vnanimiter in oratione perseuerantibus, dedisti sanctum spiritum: eosque ad docendum gentes in vniuersum orbem misisti, Emunda quæso interiora cordis mei: da mihi veram mentis puritatem & stabilitatem, vt ipse paracletus gratum habitaculum in anima mea inueniens, vberioribus gratiæ suæ donis me exornet, me consoletur, me confirmet me impossideat.

AVE dulcis Iesu, Laus tibi, & honor, & gloria Christe, qui in nouissimo die iudex adueniens, reddes vnicuique iuxta opera sua, aut præmium aut supplicium. Piissime domine Deus meus, concede mihi cursum miseræ huius vitæ ita innocenter secũdum tuam voluntatem peragere, vt anima mea de corporis ergastulo egrediens, meritis virtutibusque tuis vestita, à te misericorditer recipiatur in cœlum: vbi cum omnibus sanctis tuis & laudet & benedicat in æternum. Amen.

Endologia Ad Iesum XV.

DVlcis Iesu, ego heu per omne tempus vitæ meæ grauiter te offendi, tibi ingratus esse nunquam destiti: gratiam tuam multis modis impediens, & veteribus delictis noua semper adijciens. Multa quidem & magna nimis sunt scelera mea: sed misericordia tua infinita atque immensa est: fateor, prorsus indignus sum filij nomine, veruntamen te patrem meum esse agnosco. Tu es verus pater meus: tu es tota fiducia mea: tu es fons misericordiæ, qui sordidos confugientes ad te, non repellis, sed abluis. Ecce ô suaue refugium meum, ecce ego omnium creaturarum tuarum peripsema venio ad te: nihil mecum adferens præter peccatorum sarcinas. Humiliter procido ad pedes pietatis tuæ: humiliter imploro tuam misericordiam: ignosce mihi obsecro ô spes mea certissima, & salua me propter nomen tuum. Credo enim nulla delicta tam grauia & enormia esse, quæ meritis sanctissimæ passionis tuæ expiari non possint.

Dulcis Iesu, ergo in remissionem omnium peccatorum meorum offero tibi stupendam illam charitatem, qua tu Deus æternæ maiestatis, homo passibilis pro nobis fieri, & plusquam triginta annis inter multiplices labores, ærumnas, atque persequutiones fatigari non dedignatus es. Offero illum mœrorem, illum sanguineum sudorem, illas angustias, quibus in horto afflictus fuisti, quando patrem fixis terræ genibus orabas. Offero summũ illud patiendi desiderium, quo flagrabas, quando te ipsum inimicis tuis vltrò obtulisti capiendum. Offero vincula, verbera, improperia, cõuitia, blasphemias, alapas, colaphos, sputa, atque alia genera iniuriarum, quas in domo Annæ & domo Caiphæ per totam noctem passus fuisti. Hæc tibi offero gratias agens, rogansque immensam pietatem tuam, vt hotum meritis animam meam plene purifices, & ad vitã æternam perducas.

Dulcis Iesu, ego pro vniuersis iniquitatibus meis, offero tibi inauditã illam ignominiam, quam sustinuisti, quando cæsus, consputus, ac vinctus, mane ducebaris ad Pilatum, deinde à Pilato ad Herodem, rursumque ab Herode ad Pilatum. Offero illud sanctum silencium, quo humiliter tacuisti ad illatas contumelias & iniurias. Offero contemptũ tui & ridiculæ vestis probrum, quo ab Herode affectus fuisti. Offero acerbissimam illam pœnam quam perpessus es, quãdo ad columnam ligatus dirè flagellabaris. Offe-

Offero ipsorum flagrorum sulcos, & purpurei sanguinis riuulos, è sanctissimis membris tuis vndique prosilientes. Hæc tibi offero gratias agens, rogansque immensam pietatem tuam, vt horum meritis animã meam plene purifices, & ad vitã æternam perducas.

Dulcis Iesu, ego pro vniuersis delictis meis offero tibi ineffabilem illam humilitatem ac patientiam, quam exhibuisti, quãdo veste coccinea ad maius ludibrium indutus, spinis coronabaris, nugatoriè salutabaris, impiè cõspuebaris, alapis & arundine cædebaris, ante tribunal statuebaris, iniustè damnabaris demumque ad Caluariæ locum crucem propriam baiulans, ignominiosè protrahebaris. Offero dolendam illam sanctissimi corporis tui fatigationem, & laboriosos pedum tuorum gressus, atq; humerorum tuorũ gratissimam pressuram. Offero sudores, sitim, & cætera omnia quæ mitissimo promptissimoque corde mei causa tunc pertulisti. Hæc tibi offero, gratias agens, rogansque immensam pietatem tuam, vt horũ meritis, animam meam plenè purifices, & ad vitam æternam perducas.

Dulcis Iesu, ego pro vniuersis sceleribus meis, offero tibi atrocissimos illos dolores quos passus es, quando sanctissimi corporis tui vulnera vestimentorum detractationi innouabantur, quando manus & pedes cruci affigebantur, quando membrorum tuorum compages soluebantur, quando preciosus sanguis tuis è vulneribus sacris, velut è fontibus largiter profluens fundebantur. Offero singulas rosei illius sanguinis guttas. Offero inexplicabilem mansuetudinem atque benignitatem tuam, qua iniquorum tibi insultantium proteruiam patientissimè tolerasti, & insuper pro eis patrem orasti. Hæc tibi offero gratias agens, rogansque immensam pietatem tuam, vt horum meritis, animam meam plene purifices, & ad vitam æternam perducas.

Dulcis Iesu, ego pro vniuersis culpis, vanitatibus, negligentiis & distractionibus meis, offero tibi incomprehensibiles illos cruciatus quos pertulisti, quando angustiis totus expositus, & omni consolatione destitutus, miserabiliter, in cruce pendebas medius inter latrones, & quando vehementissima siti æstuans, felle atque aceto potabaris. Offero summam illam charitatem, qua tu caput venerandum inclinans, pro nobis emisisti spiritum. Offero preciosum illum sanguinem, & salutiferam illam aquam, quæ de latere tuo lancea confosso effluxerunt. Hæc tibi offero gratias agens, rogansq; immensam pietatem tuam, vt horum meritis animam plane purifices, & ad vitam æternam perducas.

Dulcis Iesu, ego in perfectam remissionem omnium offensarum, quas in te quouis modo per omne tempus vitæ meæ admisi, offero tibi omnia redemptionis nostræ mysteria quæ peregisti. Offero incarnationem, natiuitatem, conuersationem, passionem ac mortem tuam. Offero quicquid in gloriosissima genitrice tua virgine Maria & cæteris sanctis vnquam tibi placuerit. Eia suauissimè Iesu, satisfacito quæso pro peccatis meis corã patre tuo summa innocentia tua. Totã vitam meam nimis indignam ac sceleratam, purissima sindone meritorum tuorum inuolue: vt mea quæ immunda sunt, tuis copulata mundentur, & mea quæ imperfecta sunt, tuis vnita perficiantur: atque ita & præsenti vita durante, tibi placeam & cursu huius miseræ peregrinationis confecto, mox ad te qui es salus æterna perueniam. Amen.

SEQVENTES ENDOLOGIAE DIVINVM AMOrem spirantes, animam humilem Deo suauiter coniungunt.

Endologia Ad Iesum XVI.

Dilecte mi Iesu, dulcis redẽptor, ablue quæso animam meã sanguine tuo precioso, & omnia peccata mea dele. Extingue & mortifica

tifica in me quicquid tibi displicet: desiderio enim tibi placere, ac te diligere toto corde, tota anima, tota virtute. Exorna me meritis & virtutibus sanctæ humanitatis tuæ. Crea in cor mundum, & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Da mihi mentem tranquillam, & ad similitudinem cœli claram ac limpidam. Excita in me castæ dilectionis ardorem. Perflet areolam animæ meæ aura cœlestis: vt torporis gelu resoluto, fluant in ea aromata gratiæ tuæ.

O amabilis abyssus, Deus meus & gaudium meum Iesu, ô lux antiqua, lux pulchritudinis immensæ, illustra animam meam inenarrabili serenitatis tuæ splendore. Illucesce mihi anhelanti ad te, ne tenebræ mortis me comprehendant. Ecce domine, ecce ego totis cordis mei medullis cupio diligere te: adiuua infirmitatem meam, & dona vt experiar mellifluæ charitatis suaues influxus. Accende & penitus concrema me igne amoris tui.

Domine mi, adoro te, veneror te, laudo te, glorifico te quibus possum modis. Tu enim es cœlorum amœnitas, & cœlorum pulchritudo, tu saporum dulcior, & odorum fragantia, tu sonorum suauitas, & intimorum amplexum ineffabilis iucunditas. Tu es totus serenus, totus floridus, totus amabilis, totus desiderabilis. Tu animæ meæ vita, honor, solatium, atque vnicum bonum. Perunge quæso viscera cordis mei gratiæ tuæ balsamo: vt ego totus diffluens sancti amoris deliciis, fiam holocaustum acceptum coram te, & tibi placeam iugiter.

Tibi me totum commendo, ô tota fiducia mea: tibi me totum offero, ô spes mea certissima: in te me totum proiicio, ô solus mea vnica. Illumina, doce, dirige, & posside me totum. Inclina Domine aurem misericordiæ tuæ gemitibus pupulli inuocantis te. Vnum peto, vnum flagito: ferueat in me amor tui, occupet interiora mea affluentia perfectæ charitatis, vt cor meũ tibi moduletur canticum suaue.

O fortitudo insuperabilis & firmamentum æternum Iesu Christe, cuius dilectio vincit mortis violentiam: viuifica, compinge, & stabili totam animæ meę substantiam in te. Aspiret mihi odor amoris tui in omni calamitate interna, & paupertate spiritus: vt memoria dulcedinis tuæ exhilaratus, confirmer, ne deficiam. Exorna hortulum cordis mei floribus sanctissimæ charitatis, vt tu in eum descendens, inuenias decorem tibi placentem.

O bone Iesu, ô pulcherrimè sponse cœlestis, ô sanctarum mentium secretissimè consolator, qui in te confidentes sub vmbra alarum tuarum protegis in periculis, qui te diligentes fragrantia deliciarum spiritualium recreas in afflictionibus, accende cor meum igne illo quem venisti mittere in terram, & voluisti vehementer ardere: vt diligam & laudem te ex intimis medullis animæ meæ.

O flamma lucens, flamma ardens & consumens, quam inuisibiliter splendes, quam suauiter aduris: te solum sitio mi Iesu, te solum esurio, te magno cordis desiderio inclamo, tuam gratiosam faciem videre exopto. Nihil mihi tam suaue quam tecum esse, tibique adhæret. Vtinam in omni loco & tempore pura mente coram te assisterem: & perfectę amans, vlnis animę meæ fœliciter te complecterer.

Eudologia Ad Iesum XVII.

TRahe me post te Deus meus, expedi cor meum à creaturis, & erige illud ad te super omnia, atque in omnibus manentem. Sileat mihi strepitus rerum transeuntium, discedant vanæ imagines & formę, quas cogitationum instabilitas effingit. Transeat anima mea cuncta sensibilia, & fidei oculos figat in te creatore vbique præsente. Da Domine, vt ego in te solo requiescam, in te solo delecter, in te solo cõsolationem requiram.

Mellitissimè Iesu, transfige medullas animæ meæ dulcissimo amoris tui telo: perfode omnia intima mea ignea charitate: trãsuerbera spiritum meum acutissimis sagittis tuis: vt vulneratus à te

à te fœliciter langueam, & in te veluti deficiam, tibique intime veniat, ad gloriam nominis tui: Illabatur cordi meo odor tui suauissimus, adueniat amoris tui inenarrabilis fragrantia, quæ sempiternas in me suscitet concupiscentias.

Benignissimè Iesu, da mihi cordis contritionem, & lachrymarum fontem tibi placentem. Præsta vt ego cum magna reuerentia in conspectu tuo assistens, habeam te in corde, in ore, & præ oculis assiduè: sicque nullus pateat in me locus adulterinis amoribus. Effice vt ego totus dulcedine sanctę charitatis plenus, totus flamma tui amoris succensus, diligam te Deum meum ex toto corde meo, & ex intimis medullis præcordiorum meorum.

Amo te mi Iesu, & magis magisque amate cōcupisco. Da vt per virtutem amoris tui excutiã pondus omnium terrenorum desideriorum: & post te cutram in odore vnguentorum tuorum. Scribe in tabula cordis mei sanctissimam tui memoriam: vt nihil carnale, nihil indignum cogitem, sed te solum quęram, & præsentiam gratiæ tuæ in intimis meis semper sentiam.

O fons misericordiæ qui nunquam manare cessas, veni & tribue te animę meæ. Te enim toto corde desidero, ad te tota mentis intentione aspiro. Da mihi amorem tui castum, fortem ac stabilem, qui me totum repleat, totũ in se transmutet: vt efficiar tibi perpetuum holocaustum In odorem suauitatis.

Pasce famelicum mendicum tuum pastor æterne: illumina mentem meam cœcam claritate præsentiæ tuæ: accende cor meum frigidum igne amoris tui. Absorbeat me melliflua vis sanctæ charitatis: purget, penetret, & rapiat Interiora mea flamma castæ dilectionis, vt tibi intẽdam, te desiderem, tibi inseparabiliter adhæream.

Te inuoco in mentem meam dulcis Deus: te inclamo toto cordis affectu salus mea. Intra in intima viscerum meorum: coapta animam tibi, vt possideas illam sine macula. Mundissimo namque Domino munda debetur habitatio. Da vt tui amore totus à meipso deficiam, te solum sciam & sentiam, in te solo exultem & conquiescam.

Eulogia Ad Iesum XIX.

SAnctifica quæso Domine cor meum quod fecisti: & eiecta omni malitia, reple illud gratia tua; plenumque conserua, vt dignum habitationis tuæ efficiar templum. Tu melle dulcior, tu sole serenior, tu nectare suauior, tu auro & gemmis preciosior: tu quæso vnus animæ meæ super omnia placeas, te vnum illa votis ardentibus concupiscat.

O iucunda serenitas & serena iucunditas, ô lux gratissima quæ illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum, excute tenebras mentis meæ: illucesce animæ meæ, vt ipsa se & te videat, teque magis quam se diligat. Amem te dulcis Iesu super cœlum & terram, atque super omnia quæ cœlo & terra continentur: vt tu solus sis tota intentio mea, totumque desiderium cordis mei. Te mediter interdiu cum animi alacritate & gratitudine, te nocte sentiam in sopore, tecum colloquatur anima mea in omni tempore.

O Vera charitas & chara veritas, Deus æterne, tibi adhære concupisco, tibi intendo, tibi inhio, te suspiro, te quæro, te amplecti desidero, in te solo consolationem accipere volo. Sic omnia præter te relinquere cupio: quasi anima mea à corpore separata coram te consisteret, & amabili præsentia vultus tui perfectè frueretur.

Dulcissime Domine Deus meus, da lasso requiem, confirma deficientem, ciba esurientem, collige dispersum, redintegra scissum, aperi pulsanti porrige misero manũ pietatis tuę: iube vt ingrediar ad te, & maneam apud te. Obliuiscatur sui anima mea: tibi inter prospe-

prospera & aduersa immobiliter adhæreat, prorsus respuens omnes adulterinas consolationes.

O lumen quod semper luces & nunquam obfuscaris, illumina me: ô ignis qui semper ardes, & nunquam extingueris, accende me: ô amor qui semper ferues, & nunquã tepescis, absorbe me & transforma in te. Da mihi roto corde & pleno desiderio ad te incessanter aspirare, atque in te suauissimo sanctè respirare. O gaudium meum, lætifica animam meam. Intra in eam ô dulcedo summa, vt dulcia sapiat: intra in eam, vt te solum sentiat, & in te solo oblectationem capiat.

Domine, consolare me afflictum infunde pectori meo suauitatem charitatis sanctæ. Ineffabilis virtus amoris tui penetret & rapiat omnia viscera animæ meæ. Nimiũ lassor in hac peregrinatione, nimium fatigor inter ætumnas præsentis sæculi: concede vt resumptis viribus volitem per sinceram contemplationem vsque ad locum habitationis gloriæ tuæ. Ibi requiescam sub vmbra alarum tuarum à tumultu terrenarum cogitationum.

Saucia Domine mi, saucia interioris hominis mei arcana iaculo amoris tui, & medullas torpentis animæ flammis salutaribus succende. Scribe digito tuo in pectore meo dulcẽ memoriam tui nulla vnquam obliuione delendam: vt te ambiam, te sequar, te inueniam, & in te iugiter pure delitier. Amen.

Endologia Ad Iesum XIX.

ILlucesce cordi meo, ô lumen oculorum meorum: præbe te mihi, ô vita animæ meæ, delectatio mea magna, solatiũ meum optatum, requies mea dulcis, gloria mea, honor meus & vnicum desiderium meum. Teneam te dilecte votorũ meorum: astringam te ô sponse cœlestis: sentiam te exultatio mea summa intus & foris: possideam in te beatitudo sempiterna: fruar te in medio cordis mei ô vita perennis.

Diligam te Domine fortitudo mea, amem te Deus meus: refugiũ meum, & liberator meus: adhæream tibi ô spes mea suauis in omni tribulatione mea, amplectar te ô æternum bonum, sine quo nihil est bonum. Aperi penetralia aurium mearum ô verbum penetrabilius gladio ancipiti: vt intus audiam vocem tuam, & ea audita in te viuam ac gaudeam.

Visita derelictum, consolare mœrentem mi Iesu, exhibe misera viscera misericordiæ tuæ. Largire gratiam, quę me totum crucifixum seculo, liquefaciat in amore tui. Perstringe oculos meos lux incomprehensibilis: perstringe eos radiis claritatis tuæ, vt non videant vanitatem. Suaui fulgetro diuinitatis tuę percute eos: & præsta, vt ego per internas lachrymas te requiram die ac nocte.

Tribue visum domine Deus meus, qui vultum tuum amabilem vtcunque videat: largire auditum, qui vocem tuam dulcissimã percipiat: crea olfactum, qui odorem vnguentorum tuorum hauriat: palatum sana, qui gustet abundantiam suauitatis tuæ. Da cor quod te timeat, memoriam quę te recolat, voluntatem quæ tibi summo bono indissolubiliter adhæreat. Totus spiritus meus à te solo possideatur, & in te solo conquiescat.

O vita cui omnia viuunt: vita per quam viuo, sine qua morior: vita per quam viuo, sine qua mœreo: vita dulcis & amabilis: vbi te inueniam mi Iesu, vt in me deficiens in te solo subsistam? Te quæro, te suspiro, præ desiderio tui langueo: veni precor, quia sine te nihil sum & pereo. Scinde cor meũ tua potenti vnctione: largire vt per ardorem dulcissimi amoris tui omni tempore hostia viua coram te efficiar.

Abducat quæso mentem meam ab omnibus quę sub cœlo sunt ingens vis dilectionis tuę. Da domine vt totus ardeam charitate perfecta, quam aquę multæ non possunt extinguere. Effice vt penitus obliuiscar rerum transeuntium præ magnitudine amoris tui: adeò vt propter illas neque intempestiue doleam, neque ineptè gaudeam, sed in te solo stabiliar & quiescam.

Desi-

Deficiant Domine vitiosæ cordis mei affectiones, emoriantur carnis meæ concupiscentiæ: vt viuas tu in me, & igniti carbones sanctorum desideriorum iugiter flagrēt in medullis præcordiorum meorum. Vulnera Domine, vulnera peccatricem animam meam acutissimo telo perfectæ charitatis, confige me in tuis iaculis feruentissimi amoris: vt fœliciter à te percussus, in te veluti expirem. Eia iucundissima abyssus inæstimabilium voluptatum abripe & absorbe in te spiritum meum, Amen.

Endologia Ad Iesum XX.

Recipe me quæso ô dulcis Iesu in amoris tui suauissimos amplexus, quibus constrictus spiritus meus frigidus ac torpens totus incalescat. Aperi Domine, aperi pulsanti: & orphanam animā meam in delicatum diuini cordis tui conclaue admitte. Dilecte mi, dilecte mi, te desidero, te concupisco: introduc me in te, & ingredere vicissim in me, vt ego tuus sim, & tu meus in æternum permaneas. Hauriam ex te aquam viuam o fons mellitissime, qua gustata nihil deinceps præter te sitiam: rore cœlestis sapientiæ conśperge me, quo intimè imbutus purus à terrenis cupiditatibus conseruer.

Benedic precor inopi, benedic calamitoso exuli tuo benignissimè Deus. Viuido tui amore accende intima mea, vt perfectè diligam te, & nihil concupiscam extra te. Reconde me ô charorum omniū charissimè, reconde me in splēdidam, amœnam, ac suaueolentem lateris tui cauernā: vt ibi fœliciter obdormiens, sopore melliflaæ charitatis refocillet. Ego me totum tibi offero ac trado: suscipe & posside me totum ô dulce solatium animę meæ. Sic me tibi coniunge, sic agglutina, vt nunquam à te separari possim: sic te mihi præbe, sic communica, vt iugiter coram te in spiritu sancto delitier ad laudem nominis tui.

Vtinam Domine mi, vtinam mihi vilissimo indignissimoque peccatori aperire digneris dilectionis tuæ cubiculum & suauissimi cordis tui sacratium. Tibi enim per efficacem amorem copulari vehementer exoptat anima mea. Nunquā autem in me esset desiderium diligendi te, nisi tu illud præcordiis meis insereres: per te igitur obtineā quod per te desidero. O vernans & serena dies Deus meus, te sitio, te suspiro, amore tui langueo, Iunge me tibi vicinius ô Sol rutilantissimè: vt ad calorem aspectus tui, flores sanctę charitatis progerminet terra cordis mei. Amoris tui lampadem in me succēde, pacis tuæ dulcedinem pectori meo infunde, meque per omnia gratię tuę coapta, vt tibi placeam.

Mi Iesu, vesti me radianti purpura preciosi sanguinis tui, cinge me fulgenti corona venerandæ mortis tuæ: & recipe me in thalamum fragrantis amoris tui. Submoue à me quicquid tibi displicet in me. Cor meum prauum, sordidum ac vanum refinge secundum cor tuum. Da mihi simplicem affectum, & mentē puram. Amplectere me charitatis tuæ brachiis, astringē diuinitatis tuę vlnis: vt per virtutem ardētis dilectionis anima mea tota liquefacta, effluat in abyssum cœlestium delitiarum. Dulcedo tua Domine, pietas tua, species tua, pulchritudo tua vehementer allicit intima mea: sed nisi dimiseris te ad me, non possum ego conscendere ad te. Inclina igitur te ô fons misericordiæ vsq; ad vallem miserię meę: vt toto corde, tota anima, tota virtute amem te.

Eia honor meus, gaudium meum, voluptas mea sincera, Iesu, tantā quæso amoris tui flammam in penetralibus cordis mei excita, vt deinceps nihil sub Sole eligam, nihil concupiscā præter te. Cælum, terra, & omnia quæ his continentur, sine te sint mihi veluti hybernum gelicidium. O flos venustissime, ô dilecte mi Iesu, exorna animā meā illo charitatis decore quē diligis: impingua eā illo amoris adipe quo delectaris. Sic cor meum expoli & leuiga gratia tua, vt nihil terrenum ei adhærere possit. Iugiter defluant in me benedictionum tuarum stillicidia, quibus irrigatus, perfectè emundet

ma mea dulcedine tui illecta, penitus colliquescat charitate: & secedens à seipsa, atque tota transiens in te, degustet micas ineffabilium epularum, guttulasq; incõprehensibiliũ delitiarum, quas præparasti diligentibus te.

O Deus meus, & omnia nihil quæso præter te requirat anima mea: etiã se libenter deserat propter te. Te desideret, amore tui æstuet: vt sancto feruore extra se rapta, atque abysso diuitiarum gloriæ tuæ absorpta, sentiens non sentiat, & intelligens non intelligat, sed in te fœliciter soporata obdormiat, tibique nuda charitate vniatur. Moueat te Domine suspirium meum & multiplex mœror meus super terram. Largire, vt interim dum præsentis exilij miseriis adhuc fatigor, refrigerium & requiem in te inueniã: ac vbi corpus hoc deposuero, ilicò in cœlum à te recipiar.

Endologia Ad Iesum XXII.

Domine dilexi decorem gloriosę domus tuæ. Ad recordationem lucidissimi opulentissimiq; regni tui, & fœlicitatis æternæ quam obtinent beati, deficit virtus animæ meæ. Nam apud te melior est dies vna, quàm hic multa millia dierum: apud te & in tę est omne bonum. O quando veniam & apparebo ante rutilantem & gratiosam faciem tuam? Quando diuini vultus tui præsentia plenè satiabis desiderium meum? O amor cordis mei Deus meus, quando perfectè possidebo te? Quando adiunges me tibi vicinius, vt clarè videam te? Quando laqueis contritis & tentationibus periculisque omnibus sublatis, perduces me ad te, vt iam amplius non commaculer, nec offendam te, sed hymnũ securè dicam magnificentiæ tuæ super multitudine misericordiæ tuæ? Eia dilecte mi, erige quæso de puluere pauperem & miserũ: educ me (quum tibi placuerit) è carcere, & misericorditer subleua in cælum: vt ibi sempiterno iubilo laudet te anima mea pro omnibus bonis quæ mihi gratuitò dedisti, ô vnica salus mea.

Dulcis Iesu, vita beatissima, ad te anhelat atque æstuat cor meum. Tu enim magnus es & laudabilis nimis: tu es totus pulcher, & plenus ineffabilibus deliciis. O quando sine medio contemplabor te? Quando videbo te speciosum forma præ vultibus hominum & angelorum? Incnarrabilis venustas tua Domine plurimum me inuitat & attrahit, castasque concupiscentias in me accendit. Iucundum atque admirabile lumen tuũ & splendores tui fulgentissimi mirificè exhilarant spiritum meum. Iam hoc corruptibile corpus est mihi tanquã carcer amarissimus: & ego millies optatem eo deposito atque abiecto, emori, quò nux tibi chara anima mea reciperetur in cœleste horreum, & semper esset apud te verum possessorem suum. Eia dilecte votorum meorum, intende voci orationis meæ: quia cordis suspiriis te requiro, & vernantissimam amœnitatẽ diuinitatis tuæ apertè contemplari desidero.

Clara tui visio Domine, infinito præcellit omnem pulchritudinem & omne delectamentum quod in hoc mundo oculus vidit, vel auris audiuit, aut in cor hominis ascendit. O quando ostẽdes mihi teipsum? Quando adimplebis me lætitia, exhibendo mihi desiderabilem vultum tuum? Quando diuinis optatissimisque fulgoribus tuis me perfectè illustrabis? Quando potabis & inebriabis me dulcissimo tortẽte voluptatis tuę? Quando te sponsum animæ meæ suauiter cõplectar, osculabor, & laudabo cum sanctis tuis in illa superna fœlicissimaque regione? Ecce concupiscit & deficit anima mea diligens te. Eia Deus meus, miserere mei. Attende gemitus meos multiplices: & concede, vbi carne exutus fuero, mox perueniam ad te, atque glorificem te in æternum: quia ad hoc creasti & redemisti me.

Dulcissime Deus, ego tecum esse, amabilemque faciem tuam intueri vehemẽter exopto. Et quando id mihi continget? Quando ab hoc exilio in cœlestem illam & veram patriam

meam reuertar? O patria beata, vbi lux serenissima perpetuò fulget: vbi ver amœnissimum & æstas iucundissima semper manet: vbi gratissima tempe iugiter vernant, & flores elegantissimi nunquam marcescunt: vbi odor suauissimus sempiternè durat, & canticorum organorumq; admiranda melodia sine fine resonat. O Domine apud te est paradisus intellectualis, paradisus summè desiderabilis, manans incessanter riuulis purissimarum voluptatum, & demulcens indicibili venustate omnigenarum pulchritudinum. Apud te est fons vitæ, & speciosus meridies, & temperies tranquilla, & pax imperturbabilis. Apud te & in te exuberantissimè, eminentissimeq; inuenitur quicquid cordi humano placere & gratum esse potest. Quid igitur volo præter te? Tu mihi sufficis. Da vt nihil diligam extra te, & tandem perfectè obtineam te verum, vnicum, atq; incommutabile bonum meum.

Credo Domine, quod non video. Credo opes, delicias, & iucunditates cæli esse immensas atque æternas. Credo te summam increatamq; pulchritudinem ac dulcedinem esse, à qua omnis pulchritudo, & dulcedo creata profluit: sed te nondum video. Præsta Domine, vt permanendo in eo quod credo & non intueor, merear aliquando intueri quod credo. O Iesu mi chare, quando quæso corpus meum (te perimente) reuertetur in puluerem, & anima mea refluet in te suam originē? Quando in te ô pax mea dulcissima obdormiam & requiescam, vt apertè contempler tuam ineffabilem gloriā? Quando plenè aspirabit mihi melliflua diuinitatis tuæ fragrantia, & exorietur tuæ manifestę visionis dies sempiterna? O quam bonū est dilecte mi, te clarè videre, te habere, & in æternū possidere? Eia tu mihi concede, vt miseram hanc vitam in tua gratia atque amicitia fœliciter finiam.

Dulcis Iesu, in hora exitus mei benedic animæ meæ, & mortem meam inuolue vitali morte tua, quæ est charissimum fœdus firmissimumque pactum reconciliationis meę. Tunc mitte ad me fidelem adiutricem Mariam virginem, matrem tuam amabilem, & stellam maris inclytam: vt conspecta hac præclara rutilantique aurora, cognoscam te solē iustitiæ mihi iam propinquū esse. Dic tunc animæ meæ: Ego creator, redemptor & amator tuus, per angustias mortis quæsiui & acquisiui te: semper mecum eris, noli timere.

Eia præcellens gemma diuinæ nobilitatis, & elegans flos dignitatis humanæ, Iesu suauissime, tu me hāc migrantem benignè recipe in beatam domum æternę pacis & claritatis tuę. Ibi ô salus mea vnica, visu melliflua præsentię tuę consolare me, Ibi gustu charæ acquisitionis qua me redemisti recrea me. Ibi in spiramento suauiflui spiritus tui attrahe & imbibe me. Ibi per osculum perfectæ vnionis in perpetuam tui fruitionem immerge me: vt viuam de te, & exultem in te: tibiq; hostiā laudis reddam sine fine. Amen.

PRECVLAE AD MARIAM.

Eulogia I.

AVE suauis Maria, aue virgo sacratissima, q̄ Deus sibi in matrem elegit ante secula. Tu es fœlix illa inter Deū & homines mediatrix, per quam ima summis copulata sunt. Tu exordium vitæ, tu ianua gratiæ, tu portus naufragi seculi. Impetra mihi quæso perfectam peccatorum meorum veniam, perfectamque spiritussancti gratiam: vt filium tuum saluatorem meum, teque matrem misericordiæ studiosè colam, & castè arderterque diligam.

AVE suauis Maria, quam variis figurarum tegumentis præsignatam, & diuersis prophetarum oraculis promissam, patres antiqui magnis exoptauerunt desideriis. Assume me in seruulum ô Domina, adopta me in filium ô mater: largire vt inter

inter illos numerer, quos virgineo pectori tuo inscriptos amas, doces, dirigis, adiuuas, foues ac protegis.

Aue suauis Maria, quam Deus ab originali culpa honorando priuilegio præseruauit, & singulari gratia eximiisque donis ornauit. O virgo præclara, virgo serena, virgo purissima, ô electa ex millibus infantula, ne repellas me iniquū, ne reiicias illuuie peccatorum fœdatum: sed exaudi miserum clamantem ad te, consolare desiderantem te, & adiuua sperantem in te.

Aue suauis Maria, cuius natiuitas optata seculis, expectata gentibus mūdum noua luce illustrauit, nouoq; exhilarauit gaudio. O perfectę innocentiæ virguncula, impetra mihi veram vitæ sanctimoniā: dissipa in me quicquid virgineis oculis tuis displicet. Miserere mei Domina, miserere mei: quia miseratio tecum creuit ab infantia.

Aue suauis Maria, quam Deus omni corporis pulchritudine omnique morum honestate perfudit, atque amabilem omnibus reddidit. O elegātissima, ô gratiosissima virgo, exorna quæso animam meam decore spirituali, infere cordi meo viuidos sanctæ castimoniæ affectus, vt tibi placeam, & cultum acceptum exhibeam.

Aue suauis Maria, quam sanctissimi parentes in templum adductam, Domino obtulerunt, & diuinis mancipauerunt obsequijs: vbi tu vitam degens angelicā, tota humilis, tota pia, tota mitis, tota benigna, omnes te intuentes ad vitæ integritatem puritatemque mirificè alliciebas. Dona mihi odorem sanctæ conuersationis ex te haustum apud omnes spirare: vt quantum in me est, nemini sim grauis, neminem scandalizem, sed omnes consoler, omnes ad Dei amorem mundique contemptum prouocem.

Aue suauis Maria, aue virginū primicæria, quę te totam Deo consecrās, virginitatis votum ei mente grata obtulisti: Tu absolutum pudicitiæ totiusque sanctitatis exemplar: tu illa speciosissima pariter & inconcupiscibilis virgo, cuius purissima perfectissimaque conuersatio, corda aspicientium cælesti quadam luce penetrabat castioraque reddebat. Imperra mihi quæso veram mentis & corporis munditiem, vt in me nihil suscipiam fœdum, nihil admittam vitiosum, nullis concupiscentiæ illecebris consentiam: sed omnia carnis irritamenta mente & ratione pertransiens, in solo Deo oblecter atque quiescam. Amen.

Endologia Ad Mariam II.

AVE suauis Maria, quam sanctis studiis contemplationibusq; vacantem, Deus familiari angelorum consortio & ineffabili purę conscientiæ gaudio solabatur. Obtine mihi quęso tuis meritis, vt quietem & silentium diligam, precibus cęterisque spiritualibus exercitijs syncero cordis affectu & serena mentis hilaritate insistam. Illa sint charissimę delitiæ meæ, quamdiu in miserabili carcere corporis huius detineor.

Aue suauis Maria, quæ virgo virgini Ioseph desponsata fuisti diuino cōsilio. Ne sinas me, ô consolatrix cordium, ne sinas me elongari à te, intuere benignis illis oculis tuis desiderantem tibi placere. Sicut enim in æternum viuere ac saluus esse non potest is, quem à te auersum despexeris: ita in æternum perire non potest is, quem ad te conuersum respexeris. Occurre Domina quærenti te, dirige diligentem te, conuersa confidentem in te. Esto mihi semper propria, vt salutem per te inueniam.

Aue suauis Maria, quam rebus cœlestibus intentam, Gabriel angelus secretum thalami ingressus, officiosè salutauit, arcanaque diuini consilij edocuit. Vtinam ego te frequenter salutare, & deuotum obsequium tibi exhibere, gestiam. Vtinam nihil vnquā in me hæreat, quod aspectum tuum plus quam angelicum offendat.

Aue suauis Maria, quę in tuis castissimis visceribus virtute spiritussancti concepisti Dei filium. O fœlicissima mulierum quid tunc sensisti in pene-

Fff trali.

tralibus virginei cordis tui, quāta dulcedine beata anima tua liquefacta est, quando vteri tui thalamum, fons & origo totius dulcedinis Deus subiit, & de te carnem suscepit? Laudo & glorifico te ô Maria, tuum sacratissimum vterum humiliter veneror. Serua & auge me pium te colendi desiderium.

Aue suauis Maria, quę Regem gloriæ in vtero gestans spiritu sancto admonēte ad montana Iudææ conscendisti, cognatam tuam Elizabet visitasti, eam salutasti, eique impendisti ministerium. Visita quæso mentem meam, & effice, vt omnibus diebus vitæ meæ tibi fidelissimè seruiam, & castissimo affectu te diligam.

Aue suauis Maria, quæ cum Ioseph sanctissimo compare tuo non recusasti vitæ prolixitate affligi, quando tu puella tenera ac pregnās profecta fuisti in Bethleem, Impetra mihi gratiā, qua patienter sustineam ærumnas huius exilij, iugiterque aspirem ad cœlestem Bethleem, in qua est panis vitæ Iesus Christus author nostræ salutis.

Aue suauis Maria, quæ labore itineris fatigata, caruisti hospitio, & stabulum habuisti pro diuersorio. Guberna omnes affectus animi mei, vt nihil in hoc mundo vitiosè diligam, nulli rei visibili inhæream: sed tanquam peregrinus & aduena ciuitatem permanētem hîc non habens, totis desideriis æterna suspirem, & in solo Deo meo conquiescam.

Eulogia Ad Mariam III.

AVE suauis Maria, quæ sine dolore, sine virginitatis detrimento peperisti nobis Saluatorem exultantibus angelis. O virgo mater, tu es veri Salomonis templum, tu arca Dei & propitiatorium, tu porta clausa quam vidit Ezechiel: tu hortus conclusus & fons signatus. Reple quæso cor meum atque omnes sensus meos gratia cœlesti, vt innouato in me bono spiritu, vitam tibi filioque tuo placentem agam.

Aue suauis Maria, quę Iesum castissimi vteri tui fructum panniculis inuoluisti, vagientemque reclinasti in præsepio. Vtinam tu amor cor meum sic occupet, sic innocentis vitæ puritas me quasi modò gentium infantem exornet: vt inter quaslibet aduersitates à te adiuuati, tuæque visitationis beneficio recreari merear.

Aue suauis Maria, quæ Iesum puerulum virgineis tuis vberibus lactasti, & eum vlnis gestans, pro tuo desiderio tibi suauiter astrinxisti, osculisque deliniisti. Da vt ego ærumnis & tentationibus huius exilij pressus, semper ad sinum maternæ pietatis tuæ confugiam: & spiritualis consolationis lacte per te refocillatus, omnes impuras delectationes respuam.

AVE suauis Maria, quæ infantiam pueritiamque Saluatoris maternis officiis sedula fouisti: & eum adolescentem factum atq; euangelizantem deuotè sequuta es. Præsta vt ego te diligam, te sequar, tui præsentiam desiderem, & omnia transitoria prorsus despiciam.

Aue suauis Maria, quæ propter vnigeniti tui labores, persequutiones, & atrocem ignominiosamq; passionem indoluisti ex intimis piissimi cordis tui visceribus. Da vt ipsum Deū meū, pro his quæ mei causa fecit ac pertulit semper laudem, & omniū qui in miseriis atque calamitatibus constituti sunt verè commiserescam.

Aue suauis Maria, cuius beatam animam gladius doloris pertransiuit, quando sub cruce filij tui prudentis, acerbissimosque cruciatus tolerantis, & sanguinem suum fundentis, atque ad extremum expirantis, stetisti tota lachrymosa. Da mihi tecum stare, & grata mente recolere passionem mortemque eiusdem vnigeniti tui, mei redemptoris.

Aue suauis Maria, quam IESVS Christus sua triumphali resurrectione exhilarauit, & post ascensum ad patrem, cum ineffabili gloria in cœlum assumpsit: vbi tu illustris regina resides supra choros angelorum exaltata. Humiliter te precamur, vt nostri curam geras, nosque tuis orationibus miseri-

misericorditer excuses apud ipsum filium tuum iudicem viuorum ac mortuorum. Amen.

Endologia Ad Mariam IIII.

AVE Domina præcellentissima, & inter sanctos post Deum sanctissima Maria: quæ virginea fœcunditate, fœcundaque virginitate admirabilis, Iesum Christum mundi saluatorem genuisti. Tu gratissimũ Dei templum, tu spiritus sancti venerandum sacrarium, tu adorandæ Trinitatis gloriosum triclinium. Per te Domina viuit orbis terrarum: ad tui memoriam hilarescunt & recreantur fideles animæ. Inclina quæso aures tuæ pietatis precibus huius serui tui, huius miseri peccatoris: & caliginem vitiorum meorum radijs tuæ sanctitatis dissipa, vt tibi placeam.

Aue benignissima misericordiæ mater, salue veniæ gratiæque conciliatrix optatissima Maria. Quis te non amet? quis non colat? Tu enim in rebus dubijs escharum lumen, in mœroribus solatium, in angustijs releuamen, in periculis & tẽtationibus refugium, tu post vnigenitum tuum certa es fidelium salus. Tu diceris & verè es omnium fœminarum præstantissima, omnium gratiosissima, omnium iucundissima. Beati qui diligunt te Domina: beati te qui venerantur: beati ter quaterque & amplius, qui per vitæ sanctimoniã tibi familiares effecti sunt. Tuæ pietati commendo animam meam & corpus meum: dirige, doce & protege me singulis horis atque momentis ô dulce præsidium meum.

Aue magnifica aula & splendidum platium imperatoris æterni Maria, salue odoriferum Deitatis reclinatoriũ. Tu es fœmina illa amabilis, pia, prudens, generosa, elegans, suspiciẽda. Tu es illa cœli terræq; regina, quæ progrederis quasi aurora cõsurgens, pulchra vt luna, electa vt sol, & eadem terribilis dæmonibus sicut castrorum acies ordinata. Præsta Domina, vt inter procellas huius vitæ semper te attendam: & contemptis rebus visibilibus, amœnas illas pulchritudines pulchrasque amœnitates paradisi contempler.

Aue sydus fulgentissimum & clarissimum iubar Maria, ex qua sol iustitiæ Christus Deus noster ortus est. Tu virgo illa vltra omnem pulchritudinem decora, tu mater illa vltra omnem honestatem gratiosa, quæ benignis oculis pios Ecclesiæ filios intuetis toto orbe terrarum. Dulce nomen tuum recreat defessos, serenus splendor tuus illuminat cæcos, suauis odor aromatum tuorum lætificat iustos, benedictus fructus vteri tui satiat beatos: tu angelorum hominumque laudes prima post Dominum promereris. Ora pro me Domina, vt tuis precibus adiutus, Christum Deum Deorum, teq; Dominam angelorum in Sion videre & glorificare merear.

Aue summæ lætitiæ beatissima parens Maria, per quam cœlestis benedictio, & fœlicitas æterna ad nos dimanauit. Tu enim benedicta inter mulieres donis spiritualibus superfusa, nobis enixa es redemptorem. De te carnem assumpsit, & ex virgineo vtero tuo prodijt infantulus ille Iesus Christus, vnicus salutis author, quo nihil suauius, nihil pulchrius, nihil præstantius existit: post quem nihil te dignius, nihil diuinius, nihil optatius cogitari potest. Religiosa tui memoria mœstos exhilarat, casta tui contemplatio sanctos demulcet, fidelis tui veneratio peccatores emundat: omnes filij Dei gratam mentis requiem in te inueniunt. Impetra mihi quæso Domina perfectam cordis puritatem: vt ex eorum sim numero, qui vnigenitum tuum, teque cœli reginam contueri ac laudare merentur in secula.

Aue Maria virgo ornatissima, virgo sole serenior & astris lucidior, virgo melle dulcior & balsamo suauior, virgo rosis rubicundior, & lilijs candidor. Tu fons hortorum vernantium, tu puteus aquarum viuentium, tu thronus aureus veri Salomonis, tu vas purissimum omni amaritudine carens, tu cella mundissima longè la-

teque gratissimum odorem defundens. Dominus creauit te virginem immaculatam, elegit te humilem ancillam, concupiuit te amabilem sponsam: tu es totius generis humani gloria, ac totius orbis singulare miraculum. Ne auerseris me indignum peccatorem ô Domina: sed ex sordido fac mundum, ex remisso alacrem, ex arido deuotum.

Aue desperantium spes oportuna, & destitutorum auxiliatrix præsentissima Maria, cuius honori tantum tribuit filius, vt quicquid petieris mox impetres, quicquid volueris mox fiat. Tibi regni cœlestis thesauri commissi sunt. Tu Cherubin honoratior, & Seraphin Deo proximior. Tu Abraham, Isaac & Iacob patrum tuorum eximium decus. Nominis tui gloriam, dignitatis tuæ splendorem, pietatis tuæ abundantiam, omnis ætas, sexus, & lingua confitetur. Exaltata es ô Domina supra choros angelorum: tanquam dies verni circundant te flores rosarum & lilia conuallium. Sana me ô beata, & sanabor: Saluum me fac, & saluus ero, tibique benedicam in æternum.

Eulogia Ad Mariam V.

AVE cœli exultatio & terræ gaudium Maria: salue candidum lilium fulgidæ Trinitatis, & vernans rosa amœnitatis cœlicæ. Tu post filium tuum es Domina vniuersæ creaturæ: adeò vt adtuũ quoq; nomen sese inflectat omne genu cælestium, & terrestrium & infernorum: tibi officiosissimè obsequuntur angelicæ potestates. Tu es illa lucis serenissima mater, quæ mentes te diligentium amanter illustras: Tu es illa pietatis dulcissima parens, quæ fideles tui cultor es ad amœnas paradisi mansiones fœliciter perducis. Tu speciosa illa sicut columba ascendens supra riuulos aquarum, cuius vestimenta inęstimabili suauitatis odore fragrant: te exercitus beatorum laudant, tibique benedicunt iugiter. Ad te Domina sese erigit vultus meus, te respiciunt oculi cordis mei, in te confidit anima mea: miserere mei, quia salus mea in manibus tuis est.

Aue incorrupta, & ab omni illuuie immunis virgo Deipara: salue omnium ad te currentium certissimum profugium Maria. Tu turris munitissima, cuius muris qui cinguntur, securi sunt: tu fidelissima protectrix omnium te laudantium. Tu candida nubes ardorem æstus temperans: tu ros oportunus ignem fornacis extinguens, tu clauis gemmata paradisi ianuam referans. Tu granum purum è palea excussum, tu lilium inter spinas, & flos conuallium. Tota mitis es, tota amœna, tota fulgens, tota benigna. Procul à te cõstitutos illuminas radiis misericordiæ: iuxta te positos recreas deuotionis suauitate. Succurre mihi ô dulcissima aduocata: & post huius vitæ fluctus perduc me ad portum salutis æternæ.

Aue prophetarum laus, & Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginumque honor Maria. Tu iustitiæ palma speciosissima: tu pudicitię nardus fragrantissima: tu hortus virens cælestibus deliciis plenus: tu arca legalis, dulcissimum manna continẽs: tu terra benedicta, fructum beatissimum proferens: tu petra spiritualis, potum copiosissimum fundens: tu fons sacer, in flumen maximum redundans. O Maria quàm tu sancta, & quàm ego iniquus: quàm tu humilis, & quàm ego superbus: quàm tu sublimis, & quam ego indignus. O intemerata, quàm vastum spacium porrigitur inter tuam plusquàm angelicam puritatem, & meam spurcitiam intolerabilem. Repurga quæso cor meum à peccatorum sordibus: tolle à me quicquid virgineis oculis tuis minus placet. Segrega mentem meam à desideriis terrenis, & eam in amore rerum cælestium fige, ad laudem filij tui sempiternam.

Aue preciosissima margarita, & humani generis post filium gemma singularis Maria. Tota pulchra es ô virgo, tota pulchra es, & macula non

est

est in te. Castissimæ animæ tuæ nihil vnquã inhæsit turpitudinis, nihil desu it spiritualis decoris. Tu Patriarchas excellis fide, Prophetas scientia, Apostolos sancto zelo, Martyres patientia, Confessores humilitate, Virgines innocentia. Tu ineffabilibus monilibus ornata, omnes superni palatij ciues in admirationem rapis. Tu es sol clarissimus, defectum prorsus nesciens: sol è terra cœlos irradians: sol è cœlis terram illuminans: sol peccati nubes discutiens. Cùm ego fulgorem sanctitatis tuæ considero Domina, vehementer erubesco ob caliginem meæ turpitudinis. Sed ecce pedibus tuis aduolutus humiliter, agnosco ipsam meam iniquitatem. Ne quæso dispicias me ô spes mea suauis. Magnam miseriam vilissimi peccatoris, subleuet magna atque ingens miseratio pijssimæ matris.

Aue virgo sacratissima, & inter mulieres benedictas peculiari benedictione singulariter insignis Maria. Tu vallis amœna, vernans virtutum lilijs: tu paradisus beata, affluens consolationum delitijs, tu rosa venusta, inenarrabilem suauitatem spirans: tu concha electa, mellifluum amoris adipem stillans: tu stella Iacob fulgida, cœlos omnes perornans: tu virga Iesse florida, vniuersum orbem exhilarans. Tuã pulchritudinem, tuum ornatum, tuã dignitatem, omnes spiritus beati mirantur. O totius elegantiæ, totiusque sanctimoniæ fœmina, ô Domina præclarissima, quæ supra choros angelorum resides, assessum Deo proximum sortita, meas quæso calamitates, mesque gemitus attende. Visita & consolare me inutilem seruum tuum, atque à peccatis absolutum, redde tibi per omnia placentem.

Aue singulare cœli ornamentum, singulareque terræ præsidium Maria: salue Regis æterni mater millies beata: gaude gratiæ perditæ instauratrix optatissima. Tu Domina rerum imperium cum filio commune obtines: tibi omnis ætas & sexus meritò verticem inclinat: tuis pedibus totus orbis iure prouoluitur. Nam post ineffabilem Trinitatem, post dilectum natũ tuum, nihil habet cœlestis aula te vna admirabilius. Ad tuum nomẽ dæmones contremiscunt: ad tuum fulgorẽ potestates tenebrarum diffugiunt: ad tuum nutum porta paradisi reserantur: tu es omnium Christianorũ spes post filium. O Regina misericordiæ, ô vitæ dulcedo, te inclamo miserabilis Euæ filius, te suspiro calamitosus exul in hac lachrymarum valle: ne me precor auerseris ô Domina, sed laborantem adiuua, pugnantem protege, vacillantem confirma: & benedictum fructum ventris tui Iesum Christum mihi post hoc exilium ostende.

Aue purissima Spiritussancti officina, & immaculatum verbi Dei sacrarium: salue sanctissima mater & virgo Maria: quæ gaudium Angelorum pariter & hominum peperisti Iesum Christum, eundemq́; puerulum pannis inuoluisti, fasciolis strinxisti, vlnis gestasti, gremio conuouisti, vberibus lactasti, amplexibus osculisque deliniſti. Rogo te Domina, & exorabile pectus tuum obtestor, per maternam sedulitatem officiosasque curas, quas cunabulis & infantiæ ipsius vnigeniti tui deuota impendisti, vt mei patrocinium apud eum suscipias, peccata deleas, gratiam mihi impetres, lumen infundas. Amen.

Eudologia ad Mariam VI.

AVE serenissima suauissimaque Regis Messiæ genetrix Maria. O Domina, tu es turtur illa pudicissima, cuius vox omnipotentis aures mirifice demulcet: tu es columba illa castissima, cuius gemitus Spiritui sancto modis omnibus placet. O virgo gratiosa, virgo decoris stupẽdi, eijce e cordis mei penetralibus quicquid sordidum minusq́; decorum est. Illumina tenebras meas interiores radio splendoris tui: vt vitijs dissipatis atque deletis pulchritudinem tuam purè contẽpler. Attende Domina, attende suspiria animæ anhelantis ad te. Veni millies desiderata: & ex plenitudine gratiarum tuarum aliquid cordi meo infun-

infunde, vt intimè ac sanctissimè te diligam.

Aue ancilla Dei solitaria, & secretissimi sponsi sponsa secretissima Maria: salue puella amabilis & filia gratię electa. O virgo verecunda, ô fœminarum omnium pulcherrima, ostende mihi precor faciem tuam decoram: cuius aspectu suscitentur in me inextinguibiles castimoniæ affectus: sonet vox tua dulcis in auribus meis, cuius auditu reuiuiscat resurgatque spiritus meus à morte peccati, & somno tepidæ conuersationis. Ineffabilis illa fragrantia suauitatis tuæ mẽtem meam recreet iugiter. Syncerus amor tui ingrediatur thalamum pectoris mei, & omnia interiora mea fœliciter occupet, vt mundana prorsus fastidiam.

Aue immaculata beatæ Trinitatis amica: salue fœmina mente & corpore purissima Maria. O virgo taciturna, virgo humillima, virgo Deo gratissima, irradia quæso intima mentis meæ serenissimo vultus tui splendore: vt in te delectetur & exultet cor meum. Trahe me post te, vt curram alacriter in odore vnguentorum tuorum. Lætifica spiritum meum ô benigna, vt hilariter tibi seruiam, & ex intimis viscerũ meorum te diligam. Visita pupillum gementem & mœrentem: tange citharam cordis mei, vt suaue resonet in laudem dulcissimi nominis tui. Teamet te veneretur, tibi benedicat anima mea omni tempore.

Aue filia Sion millies beata, salue mellitissima Dei mater Maria. O virgo sanctissima, virgo ante partum, virgo in partu, virgo post partum: circũuenisti obsecro, & exorna animam meam gratia cœlestis decoris. O Regina illustrissima, intuere pauperculum è sublimi solio gloriæ tuæ: appropinqua ô Domina finibus miseri huius peccatoris, & consolare me optata tui præsentia. Exultet in te spiritus meus, collaudent te præcordia mea, & sancta tui dilectione colliquescat anima mea.

Aue virgo pia & suauis Maria: aue porta Orientalis inuiolata, per quam speciosus forma præ filijs hominum ad nos venit. Conuerte ô præclara, cõuerte ad me mitissimos illos oculos virginei vultus tui: illumina tenebras cęcitatis meę claritate aduẽtus tui. Attende gemitus animæ meæ cupientis diligere te: satia desiderium saliscentis & languentis spiritus mei die ac nocte. Separa Domina mentem meam ab omnibus quæ sub cœlo sunt, & in syncerissimam tui contemplationem suspende: faciens eam prægustare mellitas sorbitiunculas iucunditatis æternæ.

Aue solicitudinis amatrix, & internæ quietis cultrix mitissima: salue fœmina honestate admirabilis & sapientia ineffabiliter adornata Maria. O virgo electa, virgo inter filias Ierusalem speciosissima, dispersas quæso serui tui cógitationes recollige, & spiritum dissipatum redintegra: vt synceras trãquillasque meditationes de te pertractem. Inhæreat menti meæ amabilis illa castimoniæ fotrix pulchritudo tua: possideat penetralia cordis mei purissimus amor tui in perpetuum. Tu fragrantissimum diuinitatis tabernaculum: tu hortus conclusus, vnde pulcherrimus, atque vnicus ille flos prodijt Iesus Christus saluator animarum nostrarum: te laudet & veneretur omne seculum.

Aue redolens viola altissimę humilitatis, & rubens rosa charitatis ardentissimæ Maria: salue generosissima summi conditoris mater. O virgo suauis, ô charissima in delitijs, perueniat ad me fragrantia aromatum tuorum. Te sentiat spiritus meus in nocte, te exoptent præcordia mea per diem, tibi suauiter afficiatur cor meum, te medullitùs diligant omnia intima mea, hilariter in tuis laudibus occupetur mens mea omni tempore. Tu cælesti sponsi floridus thalamus, tu sacrarum deliciarum amœna paradisus, tu diuinorum sacramentorum apotheca odorifera. Tu genitrix, tu filia, tu sponsa Dei altissimi: tu es & semper eris dulcis spes mea, & dulce solatium animæ meæ. Adesto mihi pia gubernatrix, quamdiu in periculoso mari seculi huius

huius nauigo: & præcipuè in ipso vitę termino: vt te prælucente, te dirigente, te perducēte, fœliciter perueniam ad portum cœlestis Ierusalem, vbi te diligam & laudem sine fine. Eia Domina, exhibe mihi quęso in hora mortis meæ iucundissimam præsentiam tuam: & roseo, rutilantiq́ue vultu tuo, ac blandis oculis tuis solare dolores & gemitus meos, meq́ue redde securum de æterna beatitudine ad gloriam Dei. Amen.

AD SPIRITVS ANGELICOS, *& alios cæli ciues.*

AVETE lucidi spiritus angelici, principes nobilissimi atque pulcherrimi, melliflua Dei visione, incorruptibilibusq́ue delicijs semper fruimini, & qui ipsum Dominum cum ineffabili gaudio iugiter glorificatis. Gratias ago eidem Domino Deo nostro pro beatitudine quam vobis præstitit. Orate quæso pro me, mihiq́ue in periculis innumeris versanti benignè succurrite. Et præcipuè tu angele sancte, custos animæ meæ & corporis mei, cui à Domino commendatus sum, gere fidelem mei curam. Doce, dirige & protege me in omnibus, vt Deum aliquando tecum in cœlo laudare merear. Amen.

AVETE sancteq́ue Dei omnes, qui traiecto huius mundi pelago, fœliciter peruenistis ad portum patriæ cœlestis. Gratias ago Domino qui vos ad claram sui visionem & sempiterna gaudia transtulit. Humiliter vos veneror: humiliter in mei patrocinium vos inuoco. Intercedite apud Deum pro me vilissimo peccatore, vt ego vestris meritis ac precibus adiutus, nunc in hora mortis meæ ab omni malo securus sim.

Hymnus Ad Sanctum Spiritum.

VENI sancte spiritus, & emitte cœlitùs, lucis tuæ radium.

Veni pater pauperum, veni dator munerum, veni lumen cordium.

Consolator optime, dulcis hospes animæ, dulce refrigerium.

In labore requies, in ęstu temperies, in fletu solatium.

O lux beatissima, reple cordis intima tuorum fidelium.

Sine tuo numine, nihil est lumine, nihil est innoxium.

Laua quod est sordidum, riga quod est aridum, sana quod est saucium.

Flecte quod est rigidum, foue quod est frigidum, rege quod est deuium.

Da tuis fidelibus in te confidentibus sacrum septenarium.

Da virtutis meritum da salutis exitium, da parenne gaudium. Amen.

HYMNVS AD MARIAM.

AVE virgo gratiosa, virgo sole clarior, mater Dei gloriosa fauo mellis dulcior.

Tu es illa speciosa, qua nulla est pulchrior: rubicunda plusquàm rosa, lilio candidior.

Tu es grata lux piorum, grata lux Ecclesiæ: fulgens portus afflictorum. Regina clementiæ.

Dele sordes peccatorum mater indulgentiæ, luctum solare mœstorum aurora lætitiæ.

Veni, veni, propera, vnge corda misera, charum fundens oleum.

Tua semper vbera, nostra sanent vulnera, cæli iubar aureum. Amen.

FINIS.

DICTA QVORVNDAM PAtrum verè aurea, ex quorum diligenti anima humilis indicibilem vtilitatem consequitur.

De præstantia animæ rationalis, & de Dei erga eam amore, ex scriptis cuiusdam pij patris.

CAPVT I.

INgenita nobilitas, excellentia & pulchritudo humanæ ac rationalis animæ, prorsus ineffabilis est. Eam enim Deus ex purissima charitate ad imaginem similitudinemq́; suam

suam præclarè admodum condidit, & capacem æternæ beatitudinis fecit: indens illi tres hasce vires eximias, intellectum, voluntatem & memoriam: vt ipsa Deum creatorem suum intellectu cognoscere, voluntate eligere & amare, memoria assidue recolere, atq; ita templum venerandæ Trinitatis fieri possit. Profectò vnaquæque anima, imagine Dei insignita, maioris excellentiæ est, quàm sint cœli, & totus hic mundus visibilis. Tanta, ô homo, est animæ tuæ dignitas, & tantus decor, vt vnigenitus Dei filius præ natis hominum forma speciosus, amore eius ardens, acerbissimos cruciatus perpeti, & preciosum sanguinem suum fundere, ignominiosamq; mortem subire non recusauerit: quò illam à morte perpetua redimeret, & vera libertate donatam, ad cœleste regnum reduceret. Itaque nimis infœlix illa anima est, quæ suæ nobilitatis oblita, seipsam peccando negligenterque viuendo vilem reddit, deturpat, & seruituti diaboli miserè subijcit. Sanè sicut venustas animæ piæ ac mundæ verbis explicari non potest, ita deformitas animæ impiæ & impuræ prorsus inenarrabilis est. Illa angelis sanctis, ista spiritibus malignis est assimilis. Cæterùm per veram pœnitentiam ac bonam vitam anima decorem perditum recipit. Et benignissimus Iesus erga quã libet animam peccatricem pœnitentem non aliter amore vulneratus est, quàm mater fidissima erga charissimũ filium suum aliquãdiu perditum sed recuperatum. Qui quidem dulcis Dominus, quando ab anima in peccatis sceleribusque suis permanente ac se corrigere nolente recedit, tam inuitus hoc facit, vt si id ipsa cerneret, medullitùs compateretur tam pio patri & Domino suo. Sed quum libera sit homini data voluntas, diuina iustitia exigit, vt is qui illa aduersus Dei voluntatem obstinatè abutitur, & Deum contemnẽs moritur in iniquitatibus suis, crucietur æternis inferni supplicijs. Qui ritè ea quæ dicta sunt perpenderet, multum haud dubiè detestaretur peccatorum sordes omnes, & sanctè viuere atque amabilem conditorem & redemptorem suum integro corde coleret amaretque, & ipsi placere vehementer optaret. Res profectò lamẽtatione digna est, tot corda sancto amori aptissima, tot præclaras ac formosas Deique imagine insignitas animas, quæ ex spirituali coniugio cum Deo inito, reginæ & imperatrices effici, cœloque & terræ dominati possent, stolidè se à Deo abalienare, & in maximam vilitatẽ abijcere, ac spõte sua perire. Atqui rerum caducarum amorem pluris facere quàm dilectionem Dei, est præferre immundum stercus rosis elegantissimis ac gemmis preciosissimis. Deus enim summè amabilis est bonũ iucundissimũ est, in quo purissima quadam ratione existit, quicquid pulchritudinis, excellentiæ & suauitatis in aliqua creatura inuenitur.

Animæ humanæ præstantia.

Iesu erga animã amor.

Libera voluntas.

Rursum de immenso Dei erga homines amore, ex eodem Patre.

CAPVT. II.

Duplex est Dei ad homines amor: quorum alterum quodammodo meritum, alterum immeritum dicere possumus. Meritus ille est, quem bonis operibus, virtutum exercitatione, præceptorumque Dei & Christi consiliorum obseruatione conciliare nobis & possumus & debemus. Immeritũ verò illum dicimus, quem Deus qui nos fecit & creauit, gratuitũ prorsus ab omni æternitate ex sua natura ad nos habuit, quem sanè meriti non sumus. Et quidem ipse meritus amor, quo Deus nos obsibi exhibitam verã dilectionem complectitur, tam infinitus ac vehemens est, vt non intellectum modò, sed & omne desiderium hominis superet. Nam multò amplius omnem & angelicum & humanũ vincit amorem, quàm ignis immensus tenuissimam scintillã. Iam quòd ad alterum illum immeritum, naturalem, gratuitumque Dei erga nos amorem attinet, sicut certi sumus esse Deum, nos à Deo esse conditos, ita de imme-

Amor meritus.

Immeritus.

immerita eius ad nos dilectione & charitate dubitare non possumus. Et hic quoque immeritus Dei erga homines amor omnem tuū humanam, tum angelicam longè lateque excellit dilectionem. Quare si omnium matrum amor, fides & beneuolentia in vnius alicuius genitricis pectus erga vnicum natum suum cogeretur, tametsi illa vehementissiè & temporariam & æternam filij sui non posset non cupere vitam & salutem: nec sic tamen tantus hic matris erga vnicum suum amor, fides & beneuolentia, pos set aliqua ex parte æquiparari dilectioni ac beneuolentiæ, quam Deus Pater & Filius, & Spiritussanctus gerit erga cuiuslibet hominis temporariam æternamque salutem. Vnde & indubitatum apud vnumquemque esse debet nullam vnquam licet indulgentissimam genitricem vsque adeo vnici dilectissimique filij sui damnum & interitum doluisse, vt benignissimus Deus perditionem cuiuscunque hominis: vtpote quem tam præclarè ad imaginem & similitudinem suā condidit, ac tanti fecit, tantoque in precio & honore habuit, vt illius causa nec vnico charissimoque filio suo pepercerit, sed hunc in acerbissimam & maximè ignominiosam mortem tradiderit: idque tanto amoris ardore & intemperantia, vt si non nisi vnus fuisset redimendus homo, eundem ipsum ea ratione proculdubio fuerit liberaturus.

De summi Dei præsentia & amabilibus eius perfectionibus. Ex eodem patre.

CAPVT III.

Celsissimus & omnipotens Deus, Pater & Filius & Spiritussanctus vbique præsens & vbique totus est. Quod sanè mirum in modum te lætificare, & ad humilitatem vigilemque tui custodiam semper excitare debet. Ipse sua æterna maiestate, potestate, opulentia, nobilitate, gloria, pulchritudine, clementia, charitate, fidelitate, benignitate, bonitate, dulcedine, cæterisque amabilibus perfectionibꝰ suis, adeò vniuersum creatum excedit intellectum, vt si cœlum terraque libris replerentur, vastissimumque pelagus totum esset atramentum, & omnes spiritus angelici, cunctæque animæ essent scriptores: citiùs ipsum mare scriptores exhaurirent, quàm minimam cuiuslibet perfectionis diuinæ partem absoluerent. Sed & si cunctorum corda mortalium simul vnita, hāc ipsam minimam bonitatis, seu alterius perfectionis Dei partem (quantum quidem in hac vita licet) fœliciter perciperent atque degustarent: mox omnia præ amore & gaudio scinderentur, & viribus deficerent, nisi Sancti spiritus temperante gratia desuper corroborarentur. Nonne quoties tu rerum pulchrarum species conspicis, & cœlum, terram, syluas, campos, vniuersumque mundum animo perlustras, cuncta cor tuum huiusmodi vocibus compellare videntur. Pensita quantum ille amabilis & formosus sit, qui condidit nos, & est fons totius pulchritudinis? Huius sublimis & gloriosi Domini Dei tui cor dulcissimū incomprehensibili, immensoque & gratuito amoris ardore semper erga te flagrauit & adhuc flagrat, vehementissimeque desiderat, vt ad æternam beatitudinem peruenias. Ipse idem pater tuus cælestis ex indicibili charitate sua nocte dieque perpetuò tibi intendit, & ita pro te solicitus est, adeoque tui curam gerit, ac si nulla alia vel in cælis, vel in terris creatura superesset. Ipse tot tantisq; beneficijs omni temporis momento te præuenit ac prosequitur, vt vel exiguam eorum partem satis agnoscere nequeas. *Deus nostri curam gerit.* Ipse liberrimam ad se accedendi copiam tibi præbet: ita vt quoties libet, eum alloquaris, cunctaque cordis tui secreta, & omnes miserias tuas illi securissimè pandans, atque in ipso pace fruaris & gaudio. Qui licet præstantissimum sit bonum, multò tamen citius faciliusque vel solo pio desiderio à te obtineri potest, quàm quælibet alia res etiam vilissima. Iam quum vbique locorum sit, & te incessanter intueatur, atque in inti-

test. Huius virginis matris bonitas, misericordia, pietas, amicitia, benignitas, clementia, fidelitas, beneuolentia, & charitas erga homines tanta est, vt nullis verbis explicari possit. Ipsa in potestate, sapientia, dilectione, & cunctis charismatibus, donis, perfectionibus atque excellentijs, super omnes creaturas benedicto filio suo redemptori nostro quàm simillima & proxima est. Vnde & nullum tam execrabilem peccatorem orbis habet, quem ipsa abominetur, & à se repellat, quem que dilectissimo nato suo (modò suā precetur opem) non possit, sciat & velit reconciliare. Quamdiu tempus gratiæ agitur, nequit benignissimos oculos suos à miseris ac pœnitentibus peccatoribus ipsam inuocantibus auertere. Continuas enim pro eis fundit preces: vt germana soror, materque fidissima curam salutis eorū gerit. Enimuerò in æternum perire non potest, quisquis illam deuotè & perseueranter colit atque inuocat. O quantum beneficium tibi præstitit, & quanto honore te decorauit Dominus Deus tuus, qui hanc suam genitricem lōgè pijssimam voluit tuam esse matrem, aduocatam, consolatricem atque adiutricem in hoc exilio? Sed & in cælo ipsam tibi conspiciendam præparauit. Quæ nimirum speciosissimaque virgo & gloriosissima regina ibi cum incomprehensibili dulcedine, humilitate, & charitate omnibus sese beatis familiarem exhibet. Ista ritè abs te pensitata, ingenti lætia cor tuum complebunt, & castissimo amore succendent.

Maria aduocata.

Porrò quod ad munditiam conceptionis huius virginis matris Dei attinet, non est quod dubites: licèt plerique ex antiquioribus patrib. dubitasse videantur, quum nondum festum eiusdem conceptionis in Ecclesia Romana celebratetur. Modò enim in orbe Christiano Catholici sequuti ipsam Romanam Ecclesiam (quæ omnium ecclesiarum caput & magistra est) festum illud iam olim receptum alacri, lætaque deuotione celebrant, recolentes exordium nostræ fœlicitatis, quādo scilicet nobilissima anima Mariæ à Deo creata, & ipsius sanctissimo opusculo citra originalis culpæ contagionem infusa fuit. Quapropter mirum sanè est, adhuc nostro æuo inueniri aliquos, qui hac in parte nō satis illuminati, puritatem conceptionis eiusdem beatissimæ virginis vocent in dubium, & suam opinionem in ea re obstinatius tueantur: citantes quasdam sententias sanctorum patrum, qui tamen si nunc viuerent, aliter proculdubiò sentirent, quam isti eos sensisse dicunt. Certè Romana eademque Catholica Ecclesia, quæ errare non potest, hoc ipso quod festum conceptionis Deiparæ virginis celebrandum assumpsit, satis astruit atque affirmat eandem conceptionem fuisse omnis cōtagionis expertem ac sanctam: profana siquidem festa non nouit Ecclesia. Precatur autem Deum in ipso incontaminatæ conceptionis festo his verbis: Deus qui per immaculatam virginis conceptionem dignū filio tuo habitaculum præparasti, præsta quæsumus, vt sicut eam ab omni labe præseruasti, ita nos quoque mundos eius intercessione ad te peruenire cōcedas. Quidam igitur antiquorum sanctorumq; patrum loquens de istis verbis propheticis, Egredietur virga de radice Iesse, rectissimè ait, Maria, virga illa est, in qua nec nodus originalis, nec cortex venialis culpæ fuit. Itē que alius dicit: Temerariū est in Maria virgine ponere culpam aliquam vel peccatum. Reuerà ita est. Nam pias aures offendit, quisquis modo asserere non vetetur, præcelsam illam Heroidem, quæ spiritibus angelicis sanctior est, obnoxiam fuisse peccato originali, quod hominem efficit membrum diaboli & filiū iræ. Decuit omnino, vt ea quæ Christum Dominum Deum nostrum concipere ac parere, caputque serpentis antiqui conterere debebat, nunquam vel ad momentū subiecta esset eidem serpenti, nunquā esset filia iræ. Hoc priuilegio honorata est mater Altissimi.

Festum conceptionis Mariæ.

De sanctorum angelorum excellentia, & erga homines charitate, Ex eodem Patre.

CAPVT. VI.

ANgeli sancti mirum in modum splendidi, nobiles, gloriosi, ac speciosi sunt. Nam & eos Deus ad imaginem similitudinemque summę Trinitatis excellentissimè creauit. Quam quidem diuinam imaginem ipsi integram inuiolatamque in se seruarunt: neque enim vllo peccato in eis vnquā deformata fuit. Et ideò dignitatem animæ sanctæ præ angelis maiorem in Domino Iesu ex vnione diuinitatis cum humanitate habent, hanc angeli splendidiorem præ hominibus ex sua innocentia, inconcussaque stabilitate obtinēt: quorum certè præcelsa naturæ dignitas omni humano intellectu multis modis superior est. Hi præclarissimi filij & amici Dei, ac præcellentes cœlestis palatij principes, ex immodica charitate sua tibi ad seruiendum (Deo ita disponente) subiecti sunt, teque tanto studio & cura custodiunt, vt nulla mens id plene capiat. Neque enim vlla vnquam mater erga vnice dilectum filium suum regendum, custodiendū, tuendumque ita vigilauit, vti hi beatissimi spiritus tuæ saluti inuigilant: & præcipuè angelus proprius, tuæ speciatim custodiæ à domino deputatus. Nam nocte & die, omni loco & tempore, in cunctis causis & necessitatibus tuis summa cum fidelitate tibi adest, & ne ad momentum quidem vnquam à te recedit. Sanè quum cœlestes illi spiritus clare videant & cognoscant quam admirabili, immēse, atque ardenti amore & tuus, & ipsorum Dominus te prosequatur: hinc etiam & ipsi tanta te dilectione complectuntur, vt à nullo id digne queat exprimi. Reuolue quæso sæpius tanta erga te diuini amoris documenta, & à cunctis peccatis ac vitijs quibus summi Dei amabiliumque angelorum oculos possis offendere, diligenter abstine. Mirum certè est, te ea quæ supra sunt dicta scientem, posse vnquam inordinatè contristari, vel pusillanimem fieri ac desperare, aut etiam peccatum vllum sponte admittere.

Suus cuique Angelus proprius.

De sincera dilectione retinenda erga quoslibet homines, Ex eodem Patre.

CAPVT VII.

QVI seriò apud se recogitat, quēlibet hominem secundum animam excellenter creatum esse ad imaginem & similitudinem Dei, eumque ineffabili & immenso amore à Deo diligi, atque vnigenitum Dei filium pro illo sanguinem fudisse, mortemque subijsse, ipsi item homini sanctissimam virginem Deiparam datam esse in matrem, & angelos in custodes: qui, inquam, sedula cogitatione apud se ista reuoluit, is neminem nouit contemnere, neminem auersari, neminem odisse: contemplatur enim cunctos homines tanquam creaturas nobilissimas, & tanquam fratres ac sorores eundem patrem cœlestem secum habentes. Itaque omnes honorat, & sincere amat: omnibus beneuolum se præbet, & æternam beatitudinem eis exoptat. Omnes iuuare, omnibus benefacere paratus est: quālibet etiam molesti sint, & diuexent aut lædant. Nulli non exhibet vultum amicabilem & verba dulcia mixta tamen honesta maturitate. Et licet natura interdum fortè repugnet: vim tamen sibiipsi facit ad honorem Dei. Considerat & diligit animarum pulchritudinem ac præstantiam, etiamsi corpora deformia sint vel putida. Peccantibus compatitur, & de eorum cœcitate dolet. Odit quidem peccatum, hominem tamē qui peccatum admisit, amat. Sanè qui displicentiam, odium, amarulentiam, auersionem, inuidiam, falsum ac temerarium iudiciū contra proximum in se retinet, longissimè abest à vera charitate.

Plane qui hominem odit, perditus est, quia extra charitatem viuit. Vide igitur, ne quenquam odio habeas: vide ne vitia & defectus aliorum seuerius iudices atque exaggeres, bona verò paruipendas: tuis proprijs vitijs interim neglectis. Imo verò iudica teipsum omnium quos orbis habet vilissimum: fratres autem & proximos tuos

tuos non secundum faciem, exter- namue speciem, sed secundum occultum Dei iudicium existima optimos. Nam & aliquãdo forte erunt Dei gratia optimi, qui modo pessimi videtur esse. Scito qua quicquid pietatis, dulcedinis, charitatis, gaudij & gratulationis (cuius Deus finis est) erga fratres tuos in te sensetis, id omne esse à spiritusancto: sicut è diuerso odium, amarulentia, auersio, displicentia, detractio, inuidia, contemptus, ac temeratium iudicium à maligno spiritu trahit originem. Quamuis autem interdum alios te corripere, arguere, increpare, vel castigare oporteat: in animo tamen veram dilectionem, compassionem & sublimem de eis existimationem retinere debes, omni furore & immoderata ira exclusis. Nam temperata castigatio plus boni adferre solet, quam iracunda & turbulenta. Ea quæ dicta sunt diligenter notabũt superiores & præpositi: qui etiam si aliquos præ cæteris se diligere verbis atque operibus ostendant, non tamen hoc faciẽt cum aliorum despectu. Ita sese gerẽt pro viribus, vt nullus ẽ subditis se contemni sentiat, sed singuli se amati ac benignè tractari iudicent. Si quandoque necesse fuerit, vt aliquẽ duriùs asperiusq; corripiant, fiat hoc discrete & sine odio pro Dei honore ac gloria.

Correptio fraterna.

Notent præpositi.

Quomodo quisque se gerere debeat erga superiores suos, Ex eodem Patre.

CAPVT VIII.

MAximè necessarium est, vt sedulò vites omnem displicentiam, auersionem, inobedientiam, odium, irreuerentiam, detractionem, inuidiam, suspicionesque sinistras contra superiores tuos: si modò diuinæ gratiæ influxum tibi prorsus præcludere non vis. O quam subtiliter fœliciterque tentationes ac laqueos Satanæ & inordinatas tristitias euadunt, qui per simplicem obedientiam & resignationem sese superioribus suis (quantumuis etiam malæ vitæ sint) humiliter propter Deum submittunt. Profectòqui id agunt, quique ipsos superiores amore, reuerentia & honore prosequuntur, eximiam benedictionem, gratiã & consolationem à Deo recipiunt: sicut è diuerso qui illos contemnunt, & eis in rebus licitis obedire recusant, maledictione, afflictione, & amaritudine tam in præsenti, quàm in futuro seculo abundant. Enimuerò qui prælatis suis amarulenter obmurmurat & contradicit, superbeq; resistit, diabolus verius quam homo nuncupari potest. Vnde & in veteri testamento filij Israël nunquam (teste beato Augustino) grauius offenderũt Deum, neq; acrius puniti sunt, quam quum præpositis suis officio Dei fungentibus, impiè obstiterũt. Hinc scriptura diuina ait: Quasi peccatum ariolandi est, repugnare: & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere. Dominus item in Euangelio his qui præsunt in Ecclesia dicit: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Certè tibi persuade, ipsum dominũ Deũ tuum, sua æterna sapientia ac bonitate illos prælatos quos habes in eo quem aggressus es statu, tibi prædestinasse & prouidisse: ac per eos potius quam per alios suam gratiam tibi præstare velle. Nullo modo malitia Prælati tui obesse tibi poterit, si ipse bonus fueris; & peccatis eius te non admisceneris, Deumque simplici intentione quæsieris. Prudenter admodum facies, si etiam reclamante naturę sensu nolueris videre, audire, aut credere quicquam mali de superiore tuo: confidens eum eximia gratia Dei vel iam ornatum vel olim ornandum. Hoc enim est imitari benedictos filios Noë, qui retro incedẽtes operuerunt verenda patris sui, nec ea aspicere voluerunt. Reuera dominus Deus per os vicarij sui te alloquitur, & tibi voluntatem suam manifestat in omnibus quæ sine peccato fieri possunt. In talib⁹ ergo, siue Prælatus præcipiat, siue vetet, siue arguat, siue consoletur, siue doceat, & moneat, aut quippiam consulat ex parte Dei, tu illud haud secus accipias, quã ab ipso ore & spiritu

1. Reg. 15.

Lucæ 10.

Gen. 9.

Officia monachis demandata.

rituDei. Hac ratione integram cordis pacem, & iucundam, vitam securamque mortem obtinere poteris. Proinde si tibi etiam eximiam contemplandi gratiam in monasterio habenti demandentur officia, quibus congregationi seruire cogaris in his quæ vtilia sunt, & sine peccato fieri possunt, non pertinaciter reluctêris, sed in Deo spectans humiliter amaterque obedi. Et licet dum te intrò recipere aut orare vis impedimenta atque imagines ex rebus tibi commissis sentias: non tamen ob hoc desistere, nec tua officia resignare, neque teipsum exonerare debes, sed obtemperabis vsque ad mortem Deo ac Prælato tuo. Quum à Dei spiritu sint officia, non facile aliquã conscientiæ reprehensionem patitur is, qui illa conuenienter exequitur, nihilque suum in operibus suis, sed Dei solius gloriam & honorem quærit.

Quod ex sancto nostri odio debeamus iniurias & pœnas illatas, exemplo Domini Iesu, humiliter tolerare Ex eodem D. Alfonso Madrilensi.

CAPVT IX.

QVando iniuriæ aut molestiæ ab aliquo nobis contingunt, maximè attenti esse debemus, ne nobis pereat donum aut margaritum adeò preciosum quod offertur. Libenter ergo & cum gaudio ex sancto nostri odio suscipiamus illas, & propter Deum toleremus, exemplo Christi supremi præceptoris nostri. Aperiamus quæso oculos, & videamus vtrum æquum sit, quum Deus ac dominus noster ob peccata nostra, & ad nostram doctrinam tã malè tractatus, tantasq; iniurias & persequutiones perpessus fuerit, vt nos omni pudore abiecto ipsum deseramus, & non solum reipsa non feramus, in eius obsequium vllam pœnam aut iniuriam, sed nec voluntatẽ ferendi habeamus, neque hoc meditemur aut desideremus: imo nec velimus vt de ea re quisquã nobis loquatur. Profectò sicut ridiculum esset, si quis dici & haberi cuperet theologus, qui nec eo studio occuparetur, nec vel aliquod eius principium nancisci conaretur: ita absurdum est, vt se quis Dei seruum existimet, aut habitet in religiosa congregatione (quæ schola est ad virturum studium deputata) qui sanctum odium obtinere non procurat: maximè quum præsentem semper habet tam eximium magistrum, qui eum illud doceat. Hoc ergo considerent, si qui in religionis scholis sint negligentiores: sciantque sibi verè non competere religiosi nomen, nisi studium impendant doctrinæ tam sublimis doctoris, verbo & exemplo nobis traditæ. Quod si certè ad hoc studium nihil aliud nos propelleret, quã vt tam egregium præceptorem Dei omnipotentis filium ac Dominum nostrum imiraremur, eique similes efficeremur: vel id solum deberet sufficere, vt magno amore ingrederemur itinere, quo tam præcelsus Dominus graditur, quum certi simus illum in via errare no posse.

Monasterium virtutum schola.

Quod ob id potissimum nosipsos sancto odio prosequi debeamus, vt euacuati nostri amore, impleamur amore Dei, Ex eodem D. Alfonso.

CAPVT X.

OBid potissimùm nos odio habere debemus, vt ánima nostra euacuata nostri amore, impleatur amore Dei. Nihil enim adeo ritè perfici potest, quam vt oderimus omnia nostra sensualia desideria, atque ita in nostra voluntate regnet sublimis voluntas Dei, siue ipse Deus. Et hæc est summa sublimitas quam hic habere possumus. Itaque ob Dei reuerentiam obtestor, & ob infinirum illius desiderium, quo ex sua bonitate expetit nostri sublimationem, itemque ob naturale desiderium quo vniuersi summum bonum appetimus, vt sanctè nosipsos odio habeamus. Quia vero animi nostri tepor nõ admittit, vt carnẽ nostram dure tractemus, cupiamus saltem & voluntate acceptemus vilipensionem & persecutionem quæ nobis ab aliis infertur. Neq; enim aliud

Persequutio quid.

illud est persequutio quam officina aut malleus, quo tollitur à nobis rubigo siue scoria animæ nostræ, aut est scalpellus vel cauterium animæ infixum, quo ab ea auferetur proprij amoris venenum, quo exulcerati sumus, & ab omni bono abstracti: vt ablata huiusmodi exulceratione, operari possimus summum Dei opus, quod est amor ipsius. Summe igitur exultemus, dum ab alijs male tractamur, iniurijsque aut calumnijs afficimur, & magno ad Deum atque etiam ad persecutorem nostrum amore exclamemus: Vnde hoc mihi, vt in terra habeam, qui à me ita auferat animæ meæ vlcerationem aut infectionem, sitque mihi occasio, vt summis apud Deum opibus diter? Si maximæ fœlicitas esse putatur, incidisse in chirurgū qui corporis nostri curet vulnera (licèt id nō faciat sine acerbis punctionibus, medullam ipsius animæ grauissimè cruciantibus) certum est longe fœlicius esse, Incidisse in eius societatem, qui præter rationem male nos excipiat. Nam si hoc voluntariè amplectimur, à mortifero proprij nostri amoris veneno sani reddimur. Ob etiam illum, qui dum se in huiusce persecutionis conflictu positum videt, amaros illius haustus deuorat, quo hunc amorem Dei assequi aut possidere valeat: O longe fœlicissimum eum, qui diuturno exercitio adeò directus est in magnitudinem huius suauissimi odij, vt quamuis ob naturalem inclinationem magnam secum adferat pœnam talis persecutio, ardens tamen desiderium erescendi in amore Dei, illud in tantam conuertit dulcedinē, quantam secum adferre solet id quod magno desiderio longè ante concupiuimus.

Quod à nobis maximè exigat Deus, vt libero, patienti, resignatoq; animo aduersa ferre discamus. Ex D. Ioanne Rusbrochio.

CAPVT XI.

Deus à nobis præcipuè hoc exigit, quod Christus vita, doctrinaque sua in nobis efficere voluit: nempe, vt nihil nos neque læta neq; tristitia permoueant, & libero resignatoq; atque immobili ferre discamus animo, si ab alijs fallaces ac seductores vocemur, seu alia quælibet verborum in nos cōgregantur iacula & iniuriæ: si præterea non verbis tantum, sed operibus quoque infestemur: si non solum temporalia quibus carere non possumus, nobis denegentur, sed ipsis quoque corporibus nostris iniuria inferatur & læsio, aut alia quæ nobis irrogentur, quæ eisdem corporibus nostris molestiam possint adducere: si item omnes actus nostros meliori quo possumus modo perficiamus, & ipsos nihilominus aliis quàm pessimè interpretentur. Insuper vt non solum hæc ab hominibus feramus æquanimiter, sed ipsa quoq; Domini flagella patienter toleremus, *Internum flagellum.* si nobis præsentiæ suæ consolationem subtrahat, adeoque se à nobis elonget, ac si inter ipsum & nos murus latissimus esset interpositus: si etiam in labore & angustijs nostris pro cōsolatione & ope ad ipsum venientibus talem se nobis exhibeat, velut si oculos ad nostrum occluderet occursum, neque videre, neque audire nos volens, solosq; *Nota.* nos afflictionibus ac miserijs nostris certare sineret, sicut & ipse à patre suo relictus fuit. In his omnibus fateri debemus nos grauiora commeritos esse debemus item nos in Deo abscondere, vt in ipsa nostra desolatione immobiles permanentes, in nulla mortali creatura vel negotio solatium inordinatè quæramus, sed in illo duntaxar verbo nosipsos consolemur, quod & Christus ipse dicebat: Fiat voluntas *Luc. 22.* tua. Quæ quidem verba & iucundissima, & Deo gratissima sunt: & quisquis ea dicere potest ex sententia, is nec turbari, nec inordinato mœrore affici poterit, sed in præcipua sui resignatione maximum gustum pacemq; præcipuā expetietur. Prorsus ei qui se Deo perfectè resignauit, afflictio dulcis est: quia in Deo (per quem illa ipsi euenit) conditur & diuina fit ac Deiformis. Quū talis nihil quærat, nihil diligat, nec quicquam illi sapiat nisi Deus, ita

hunc in amaris atque contrariis capit, sicut in summa dulcedine. Neq; enim fieri potest, vt aliquis pro Dei gloria quicquam sustineat, quin in eo saporem quendam diuinitatis percipiat. Et licèt fortassis nihil illi sentire, id est gustare contingat sensibiliter, Deo se ad tempus occultante: hoc ipso tamē id quod patitur, non potest illi nō benè sapere, quo se hoc ad æternam Dei gloriā ferre velle cognoscit: nam Deo purum impendere honorē diuino sapore carere non potest. Verissima ergo deuotio in verissima humillimaque sui resignatione & abnegatione sita est: quando videlicet homo non solum in abundantia & gaudio, sed etiam in penuria ac mœrore, & aliis quibuscunque casibus ac rerum euentibus vera cum pace Deo vnitus permanet.

Verissima deuotio.

Rursum de patientia in omni aduersitate seruanda, & de eius fructu, Ex eodem Rusbrochio.

CAPVT XII.

NIhil vnquam quantumuis paruum pro Dei honore patimur, quin nobis longe sit vtilius, quam si totius mundi domino potiremur: Quamlibet enim exiguum sit quod ad Dei perpetimur gloriam, pro illo tamen non minus nobis Deus retribuet restituetque quam seipsum. Sanè quando consideramus tribulationes & afflictiones sanctorum, ac maximè passionem Domini nostri Iesu Christi omnis solatij expertem, mortemque ignominiosissimam & durissimum cruciatum, qualem nemo vnquam expertus est, attente perspicientes quæ & quanta maiestas illa in humana natura nobis perpessa sit: mirum est, si vel grauissima quæque tormenta pro illius amore pati recusamus. Ipse non vult nos grauis & absq; fructu aliqua perpeti. Si enim pro honore ipsius quippiam sustinemus, nō solum copiosum nobis pro aduersitatum tolerantia parabit præmium, sed omnem quoque suæ passionis fructum nobis largietur. Quum igitur Christus Iesus fidelissimus amator noster seipsum ita funditus abnegarit, & non tantū patiēter, sed & gaudenter pro patris sui gloria, & salute nostra passus sit, ideò & nos de manu illius ad honorem ipsius, quicquid nobis siue ab ipso, siue ab hominibus possit accidere, patienter accipere debemus: Si enim verè patientes & resignati fuerimus, nihil nos neque rerum temporalium amissio, neque propinquorum, charorum vel affinium obitus, neque infirmitas neque ignominia, neque mors, neque vita, neque purgatorium, neque dæmon, neque infernus ipse perturbare, aut inordinatè contristare poterit: eò quod nosipsos ex vero amore diuinæ resignauerimus ac subiecerimus voluntati & beneplacito. Et perfectò qui Deo permittente agros, facultates, domos, quæ suas perdidit, si exemplo beati Iob hanc rerum iacturam humili resignatoque animo de manu Dei accipit, & ei gratias agit, eumq; laudat qui prohibere potuit, & non prohibuit: tantam ab ipso domino mercedem recipiet (vt quidam sanctorum ait) quantam reciperet, si omnia illa quæ perdidit, egenis ac pauperibus propter Deum erogasset. Attendamus oro diligentius, qualiter dominus noster Iesus Christus cum sceleratis deputatus fuit, & nec vnam quidem sanguinis guttulā in corpore suo seruauit, nec quicquam in ipso non lacerum atque discerptum exritit. Perpendamus præterea, quisnam ipse sit, quodque omnem acerbissimam passionem suam ex amore purissimo sustinuit, pro illis etiam peccatis quæ ipsius tortores in eum commiserant, quos ipse de nihilo ad magnam fecerat gloriam. Consideremus insuper, quàm amanter vera cum fidelitate ad hostes suos, qui mortem ipsi inferebant, cōuersus sit: brachia sua ad suscipiendum illos extendens, caput ad osculandum inclinans, cor (quo in ipso habitare possent) aperiens, multaq; alia dilectionis signa præferens. Attentè, inquam, ista consideremus: vt ex eis robotemur, animemur, & inflammemur ad patientiam seruandam in rebus aduersis.

Christi passiones.

Patientes & resignatos nihil perturbat.

Iob. 1.

Notatu dignares.

Luc. 23.

Vt

Vt sese in omnibus habeat is qui verè humilis est, Ex eodem Rusbrochio.

CAPVT XIII.

HOmo verè humilis dum lumine diuinæ gratiæ illustratus, considerat quàm sit magnus Deus, quam excelsus, quam nobilis, quam sanctus, quam gloriosus, quam ardenter se dilexerit ac diligat, quid pro se fecerit, quanta beneficia in se contulerit, & quam fidelis semper fuerit, ipse verò è diuerso quam sit res parua, & quam ingratus atque infidelis Deo suo fuerit, dum, inquam, hæc ritè considerat, funditus agnoscit indignitatē ac vilitatem propriam, suumq; nihilum, id est, quod ipse ex se nihil sit. Agnoscit vt innumeris & grauibus peccatis suis fidelissimum ac immensum Dominum Deum suum offenderit, ac se dignum & obnoxium fecerit cunctis pœnis atque afflictionibus, quæ possint ei à Deo & creaturis omnibus infligi. Indignum se fatetur quem terra ferat, atque infra omnes homines se demittit ac deprimit. Paratissimus est propter Deum abiecta seruitia exequi, & non solum superioribus, verum etiam æqualibus atque inferioribus, secundum Deum obedire. Habet enim animum submissum & flexibilem, voluntatemque promptam ad omne bonum. Vnde & quando prælatus aliquid imperat, quod non sit contra Deum, ipse mox relicta & abnegata propria voluntate libenter facit, quod ei iniunctum est. In eo nō morantur, Volo & Nolo, sic vel sic, hoc atque illud: nam seipsum purè in omnibus exire studet. Magis semper propensus est ad faciendum ea quæ sibi præcipiuntur, quam quæ sua suscepit voluntate: sentiens paruum obedientiæ opus dilecto Domino Deo suo magis placere, quam placeat etiā magnum ex propria voluntate susceptum atque peractum. Ob idque se ex seipso aliquod bonum opus inchoauit, citra difficultatem ipsum intermittit, dum ei aliud imperatur: plus enim ei obedientia in paruo, quam proprietas in magno opere sapit. Igitur nihil quamlibet magnum cum tali proprietate possidet, quin illud, DEO vel hominibus aliud exigentibus, hilariter dimittere possit. Obedit simpliciter & pure pro Dei honore & gloria, nō autem vt placeat hominibus, aut lucrū aliquod priuatum percipiat. Nihil boni sibi adscribit: sciens se nec habere, nec posse quicquam sine auxilio gratiæ Dei. Quicquid donorum & charismatum adeptus fuerit, totum refundit in Deum, & id nulla ex parte se meruisse confitetur. Seipsum & omnia bona Deo omnipotenti ad illius offert honorem, vtpotè quæ pure ex eius benignissima misericordia promanarunt. Nec ex aliquo Dei dono vel gratia animo effertur: siue sit scientia, siue sapientia, fortitudo, pulchritudo, diuitiæ, aut quiduis aliud: sed se omnibus Dei donis iudicat indignum: eaque non nisi ex mera Dei bonitate sibi collata existimat. Si in seruitio Dei grauamen aliquod sentit, & gustu spirituali destituitur, humiliter id de manibus Domini accipit: credens Deum hoc permittere salutis suæ causa, & sinens eum secum agere quicquid vult in tempore atq; æternitate. Mala quæ toto orbe cōmittuntur & eueniunt, suis peccatis, suæq; negligēti vitæ imputar. Omni loco quem vel sedendo, vel stando, vel iacendo occupat, semper indignū se fatetur. Nihil enim omnino sibi tribuit, nisi quod ex seipso habet, nempe peccata, & multiplices culpas ac defectus suos. Et licet multū se abiiciat ac humiliet, tamē nihil aut parum sibi fecisse videtur. Locum vilissimum in domo ac nouissimum in mensa amat. Et breuiter in omnibus quæ ipsi necessaria sunt, abiectissimā portionē sibi optat cedere: quodq; vel aliis mansit reliquū, vel ab aliis fastiditur, ipse læt⁹ suscipit, atq; illo ipso se indignū iudicat, & nec meruisse, nec mereri illud à Deo se posse sentit ex animo. Et quia sese verè contemnit ac nihili pendit, nō ægre fert quando ab aliis contemnitur. Non vult patiens & humilis videri sed vilis: læteturque

Volo & Nolo.

Obedientiæ opus.

quum despicitur, dolet verò dum honoratur. Non se, sed Deum (cuius est omne bonum) laudari appetit. In omnibus absque querimoniis viuit. Nouit enim de manibus Dei suscipere omnia: sicque de nulla creatura queritur, quantumuis ab aliis indigne aut iniuriose tractetur. Eorum & toruos vultus & verba aspera sedato animo perfert. Etiam si ipsum expellerent, cæderent, confoderent, aut etiã morte afficerent: nunquam crederet sibi iniuriam irrogari, nec quicquam cuiquam vel inde, vel de qualibet alia re imputaret. Considerat namq; quãta sit malignitas diaboli tentatoris instigatorisque, & cuncta (vt dictum est) de manibus domini accipit, certus quæcunque illo permittente ipsi euenerint, ea & optima & vtilissima sibi esse. Nihil enim cuiquam præstat Deus, nisi quod ei optimũ sit: qd' ita certum est, sicut certũ est Deum viuere. Iam qui virtutem hanc humilitatis perfectè obtinere concupiscit, consideret Dei magnitudinem, & erga se fidelitatem: suamq; paruitatem, & erga Deum infidelitatem: attendat sedulò humilitatem ac mansuetudinem cœlestis regis Iesu Christi domini nostri, & ex sancto sui odio seipsum abnegare contendat: discat denique verè & sincere amare Deum. Nam quantum in nobis augescit charitas erga Deum, tantum & nostri crescit vilipensio, atque per amorem Dei perspicuè intelligimus quam iniustè nosipsos amauerimus. Ipsissima autem humilitas est, interna quædam & profunda cordis coram celsissima Dei maiestate inclinatio atq; demissio. Sane amorosa consideratio magnitudinis Dei & fidelitatis eius erga nos, nostræ item prauitatis, & erga illum infidelitatis, vtilis admodum est & iucunda. Dum enim bonus homo diuinam celsitudinem attendens, in valle humilitatis residet, agnoscitque se nec esse, nec habere, nec posse quicquam ex seipso & quod suis viribus neque progredi, neque perseuerare queat in virtutibus, in quibus etiam se multipliciter deficere ac plurima negligere, variasque culpas in Deum admittere sentit: tum Christus sol iustitiæ, in supremo cœli vertice ad dexteram patris constitutus, radios gratiæ suæ in cor huiusmodi humilis hominis tanquam in vallem depressam immittit, & illud fertile ac sibi gratum reddit. Neque enim benignus Iesus potest non moueri misericordia, quoties cum humilitate pias ipsi querimonias & preces offerimus. Porro nullus animum despondere debet, propterea quod infirmus sit, & seipsum satis abnegare nequeat. Quãto minus sentit se humilem & resignatum, tanto magis inde se humiliet & abiiciat. Faciat quod in se est, & Deus illi adetit, eumque habebit pro charo filio. Nullus etiam propter crebros lapsus suos spem salutis abiiciat: sed postquam lapsus est mox resurgat, & humiliter reuertatur ad benignissimum dominum Deum nostrũ, atque in eius immensa misericordia confidat.

Humilitatis compendiũ.

Humilitatis finitio.

De benignitate Dei erga verè pœnitentes, & de sancta in Deum confidentia, deq; præclara humilitatis causa, Ex eodem Rusbrochio.

CAPVT XIIII.

CVm peccator quisque à vitiis resurgens, & ab eis sese integrè cum magna sui displicentia aspernatione, auerrens, Deo perpetuo seruire, eique soli viuere & eum amare statuit: adeò se illi benignam exhibet illa æterna ac immensa bonitas, ac si nunquam in peccata corruisset. Omnes enim culpas ei perfectè remittit, nec vnquam illi eas imputabit, etiamsi tot essent, quot omnes simul homines commiserunt: si tamen perfectè doleat, ex amore & pure ad gloriam Dei atque ideò potissimum suæ illi iniquitates displiceant, quod eas Deo displicere intelligit. Feruentissima quippe charitas illa ex qua dolor iste promãnat, omnem peccari absumit rubiginem: modo sit satis magna, ex omnibus (vt decet ac oportet) viribus procedens.

omnis

Vera pœnitentia. Quamlibet autem parua sit contritio, pure Dei intuitu concepta, Deo tamen multo gratior est, quam sit omnis dolor, quẽ propter seipsos vel iacturam suam omnes simul homines habuêre. Sui displicentia, & seria voluntas nunquam peccandi, veraq; erga Deum confidentia & amor, vera pœnitentia est. Hinc autẽ externa pœnitentiæ opera proficiscuntur, vt sunt eleemosynarum largitiones, ieiunia, orationes, aliaque huiusmodi pia opera satisfactoria, quæ tanto magis sunt grata Deo, quanto maiori cum charitate coniuncta, & purius ad Dei honorem facta fuerint. Etiamsi vnus aliquis tam esset paratus & aptus veniam à Deo consequi, quam omnes vnquã mortales fuerunt aut esse possunt: attamen infinito paratior est Deus veniam dare peccatis nostris, si verè nos peccasse pœniteat. Quod si non satis dolemus, saltem velimus ex animo nos plus dolere, idq; magis ob honorem Dei quam propter damnum. Desideremus ad gloriã Dei habere tam diuinam contritionem, quam vnquã aliquis habuit: & pro dolore quem in nobis nimis exiguum esse iudicamus, offeramus Deo omnem sanctam contritionem omnium electorum eius. *Peccatorum in aurem sacerdotis confessio.* Accusemus etiam nos humiliter in confessione coram sacerdote, prouoluti pedibus Domini Iesu: & ita firma cum fiducia speremus veniam nos à Deo impetraturos. Tanta enim est domini misericordia, vt dum quispiam peccator cum contritione & amore sese ad Deum conuertit, cuncta eius peccata in immensæ benignitatis Dei abysso citius absorbeantur, quam possit oculus aperiri & claudi. Nulla omnino malitia potest vel minimum diuinæ bonitatis prçponderare punctũ, *vera fiducia thesaurus est.* si modo ex vera charitate quis possit eidem diuinæ bonitati cõfidere. Quæ profecto vera fiducia vel confidẽtia & amor erga Deum, thesaurus est longe præclarissimus, quo quicquid desideramus, aut possumus appetere, adeoq; ipsa bona sempiterna mercari valemus. Non enim potest sese continere Deus, qui his in quibus thesaurus ille inest, præstet quicquid rectè velint: vtpote qui eo sauciatus est latere, vbi se tueri non potest. Ipse Deus repatator & instaurator est eorum omniũ quæ in nobis peccando defluximus. Itaq; agendo pœnitentiam, dedamus nos totos illi, sinamusque eum agere nobiscum quicquid volet: submittamus nos libere, nedum sub iustitiam eius, sed etiam sub peccatores omnes odio nos habentes, contẽnentes, persequentes, diuexantes, lædentes, ita vt omnia aduersa nobis ab eis illata, & quælibet incõmoda atq; grauamina tacite ac patienter perferamus ad gloriam Dei, & in remissionem peccatorũ nostrorum. Si hoc fecerimus, ipse Dominus Deus proculdubio restaurabit ac reformabit in nobis quæ nos perdidimus. Destruimus autem per peccata nos totos, puta, cor, sensus, vires, corpus & animam. Nihil ergo melius, quam vt in ipsum confugiamus, vtpotè in quo nullus est defectus, & bona omnia abundant, quiq; nos longe ampliùs amat, quam ipsi nos atq; etiã tum nos dilexit, quum ipsi male odio haberem⁹ ac perderemus nos. Et qnia amare nos non destitit, etiã quum ei per inobediẽtiam essemus contrarij: multo magis fidere iam licèt eum nos vtiq; amaturũ, nobisq; auxilio futurũ, & necessaria cuncta prçstiturũ, quãdo eũ amare, eiq; obedire volumus. Hic pius ac fidelissimus Dominus, etiam peccata quç commisimus per bonitatem suam, ad nostros vsus, vtilitatemque nostram inflexit: nam illa nos ad pœnitentiam adduxerunt, & humilitatis ac deiectionis nobis præbuerunt causam. Est autem & alia præclarior humilitatis causa, quam ignorare non debemus. Intemerata namq; Dei genitrix virgo Maria, quũ ab omni peccato sit à Deo præseruata, maiorem se humiliandi causam habet, quam beata Maria Magdalena, quæ diuina bonitate à peccatis liberata fuit. *Maiorem se humiliandi causam habet iustus, quam peccator.* Maius enim beneficium est à vulneribus permanere illæsum, quã ab inflictis vulneribus sanari: itemque præclarius est, & maiori dignum gratiarum actione, seruari à pec-

peccatis, quam de admissis consequi veniam.

Quod tria quadam obseruare debeat is qui Deo placere, veramq́ pacem obtinere cupit: vbi etiam subiiciuntur per plures optima institutiones: Ex pio quodam scriptore.

CAPVT XV.

QVisquis Deo placere, veramque pacem in hac vita obtinere cupit, sedulò obseruare studeat hæc tria quę sequuntur. Primum est, vt in oculis suis, & in intellectu suo sit paruus & nihil, idque agnoscat non verbis tantum, sed in veritate absque commento aliquo: atq; ita ne pilum quidem de donis Dei sibi vsurpet vel attribuat. Secundum est, vt Deum Deique honorem pure intendat, & eius voluntati voluntatē suam plenè subiiciat atque conformet in omnibus. Tertium est, vt iis quæ sibi commissa non sunt, leuiter se non ingerat, & vanas inordinatasque curas abiiciat. Ea quæ bona sunt, sinat esse bona: mala verò non iudicet, sed Deo iudicanda relinquat. Illa item quibus remedium adhibere non potest, Deo committat, & ad ipsum in omnibus confugiat, eumque humiliter oret. Vtile etiam admodum fuerit, vt diligenter notet institutiones quæ hic subiiciuntur.

Corpori necessaria qui tribuenda noies.

Caueat tyro spiritualis in percipiendo cibo, potu, & quibuslibet corpori necessariis, ne secundum carnis desideria & naturæ propensiones viuat, expetendo & aucupando in illis delectationem ac voluptatem terrenam. Sit in verbis ac moribus prudens, circunspectus, atque honeste compositus, malitque auscultare &

Extrouersio vitanda.

vacare silentio, quā loqui. Sanè si libenter & cum affectu foras se effundit ac fabulatur, rumusculosq; mundanos percipit, si sensum oblectamentis omnino deditus est: non poterit intus illuminari, nec vllum in veris virtutibus profectum facere, sed in dies magis ac magis obtenebrabitur, rudiorque & crassior efficietur.

Amor ineptus.

Non imitetur vanos quosdam homines, qui sibi inuicem stulte placere quærunt, inepteque mutuum amorem prouocant per gestus, risum, munuscula, literas ac nuncios, curiositatemque amant in vestium præstanti colore, ac lasciuia specie, & aliarum rerum inutili superfluaque multiplicitate.

Recreationes honestæ.

Potest ipse in releuamen laborum discrete ad honorem Dei capere honestas recreationes & solatia æterna: sed in his cautus sit, ne vnda iuuari deberet, inde detrimentum damnumque suscipiat. Non appetat placere alicui homini ob naturalem corporis membrorumque pulchritudinem, neque ob scientiam aliquam, neque gestibus ac moribus ad sui amorem illicientibus, neque elegantibus aut subtilibus verbis, neque spirituali quadam specie sanctitatis, neque aliis quibuslibet modis. Sic enim in his sibiipsi placet, & aliis voluntarie placete cupit amplius quam Deo, planè falsus & deceptus est, quum hoc sit superbiæ fundus impurissimus, vnde grauia peccata ermergunt. Igitur vbi aliquid eiusmodi in se deprehendit, mox illud contemnat & odeo habeat, neque vnquam prauæ propensioni suæ sciens ac volens morem gerat. Quod si ex inmitate nonnunquam contigat eum consentire: humili dignaque pœnitentia culpam diluere non negligat. Sit affectu & cogitatione innocens ac mundus.

Imagines indecentes.

Dum indecentes vel obscœnæ imagines cordi eius incidunt, statim auertat se ab illis, & eas detestetur. Enimuerò licet hostis tartareus ei ostentet merces suas, non manebunt ipsi, nisi eas cum amore voluntatisq; consensu comparauerit. Itidem si inter dormiendum quādo oratio ligata est, passus fuerit carnale aliquod somnium vel pollutionem, id animæ eius non oberit, nisi ipsi euigilanti, & ratione ac voluntate libere vtenti placeat.

Nocturna illusio.

In dictis & factis, in agendo & omittendo sit iustus, verax, sincerus, ac minimè fictus coram æterna veritate cœlestis patris filio, qui nullum agnoscit, nullum admittit in regnū suum, nisi simplicē, &

Hypocrisis fugienda.

ab omni vitiosa simulatiōe, fuco, hypocrisi, dolo ac fraude alienū. Si humi-

lia

Humilis obedientia. lia & infima seruitia, atque officia ei demandata fuerint, libenter illa exequatur amori domini sui Iesu Christi, qui se propter ipsum humiliauit ac formam serui induit, ipsique triginta trib' annis inseruiuit. Profectò si ipse imperatoris filius, totiusque orbis dominus esset, ac derelicta regni gloria, ad pauperis famuli conditionē se propter Deum abiiceceret, seruiens Christo in membris suis: tunc meritò gauderet, tanquam cui ingens bonum & grandis honor obtigisset. Patienter sustineat aliena onera & defectus, nec alios curiose obseruare amet, & vitiū *Fraterna dilectio.* detractionis exhorreat. Facta aliorum facilè non iudicet, etiamsi quippiam vitij in eis deprehendere sibi videatur: sed potius excusare ac in melius interpretari conetur. Quod si factum excusare non possit, saltem intentionem eius qui fecit quoad poterit excuset. Si nec id potest, cogitet eum insciētem, aut ex infirmitate illud fecisse. Quod si nulla ratione vel excusare vel quippiam prætexere queat, nihilominus relinquat Deo iudicandum: persuadeat autem sibi eum grauiter à dæmone impugnatū fuisse, & se multo peius fortassis fuisse acturum, si tam acriter fuisset impugnatus: agatq; gratias Deo quod à tam periculosa & infesta tentatione sit seruatus, atque cum ingenti cōmiseratione precetur Deum pro illo. Putet Deum permisisse eum cadere salutis ipsius causa, quodque culpa admissa magno ei adiumēto quandoque erit ad seipsum humiliādum, & ad studiosius feruentiusq; seruiendum Deo. Ad hunc modum benigno & compatienti oculo, culpas aliorum aspiciat extenuetq;, ac neminē aspernetur: seipsum verò serio dijudicet, & ex animo contemnat, culpasque suas etiam leues non paruipendat. Veruntamē dum res exposcit, moneat, corripiat vel castiget ex charitate eum qui deliquit. Cum his inter quos vi- *Mutuus congressus.* uit concordiam in omnibus bonis rebus sectetur, & proprium sensum deserere, verborumque contentiones vitare discat. Nemini facilè exprobret, nec verbum nimis asperū dicat, neque aliquem maligne premat, perturbet aut contristet. Sit etiam moderate hilaris, non autē toruo aut amaro animo. Omnes homines (nullo prorsus excepto) in Deo & propter Deum amet, omnes ad Deum peruenire desideret. Nulli se nimia familiaritate vel amicitia deuinciat atq; obstringat, qui ipsum à Deo retrahere possit. Nulli per amorem aut delectationem inordinate adhæreścat, nec cupiat aliquem sibi ita adhærere. Nullius quantumuis etiam sancti hominis corporalem præsentiā nimis anxie requirat: sed cor suum Deo seruet liberum. Diligat pure Dominū Deum suum propter ipsum, & ad æternum ipsius honorem, non autem præmij causa, neque ob commodum, aut gustum, vel consolationem: vera enim charitas non quærit quæ sua sunt. Iesum Christū eligat in gloriosum sponsum animæ suæ, eumque vulneribus confectum cordi suo imprimat. *1. Cor. 13.*

Quomodo hi qui in congregatione cœnobitica positi sunt, amabilem vitam agere debeant, & quam peruersi sint, qui ibi male viuunt, Ex D. Ioanne Taulero.

CAPVT XVI.

Dignissimam vocationem vestrā, quæso dilecti in Christo fratres & sorores, frequenter attendite, & ita viuere curate, vt & vobisipsis, & cæteris innotescat, quem ex sacri huius ordinis susceptione fructum referatis. In quo quidem ordine, statuta, leges, & consuetudines religiosas diligentissimè obseruare debetis. Non tamen exigitur, vt frater vel soror senio aut *Silentium.* infirmitate prægrauati, ieiunijs, vigiliis, vel externis operibus supra vires insistant: sed silentium vestrum locis & temporibus præscriptis, omnes sedulò seruabitis: quod quidem quem fructum & quam vtilitatem adferat, nemo capere, nullus intelligere satis potest. Deinde verba vestra suauia, benignaque erunt. Si *Lingua.* quod forte asperum durumque verbum exciderit vobis, mox culpam

vestram humiliter fatebimini vel agnosceris, & tam Deo quam hominibus vos subiicietis. Cæterum si quis verbis duris vos aggressus fuerit, nihil prorsus illi contra respondebitis, nisi fortè vnum aut alterum verbum, idq; placido ab benigno vultu. Fundum vestrum studiosè obseruabitis, cauebitisq;, ne quamcunq; rem, siue libros, siue indumenta, siue ornamenta, siue societatem humanam cum delectatione possideatis. Quæcunque autē ordinate atque secundum rationem necessaria sunt vobis, eis quatenus ipsa necessaria sunt, & Deus atque ordo libenter admittunt suppeditatque, vtemini.

Fundus animæ.

Dilectio fraterna.

Fraterna vos inuicem dilectione prosequimini: & alter alteri humilem subiectionem, amorem, pietatemque, non autem graues ac toruos vultus prætendetis. Non exhibetis vos inuicem alienos, quæcunque etiam occasio vel res inter vos eueniens pacem mutuā infregerit. In bonis operibus, maximeque in charitatis officiis vos exercebitis: ita videlicet, vt vos mutuo offeratis ad ipsa charitatis obsequia inuicem impendenda, & alter alteri onus ac laborem hilariter præripiat, vel etiam è manibus tollat. Iam si pro alio pietatis exercitio contingat vos ab aliis irrideri, contēmni, & malè tractari, nequaquam vosipsos defendetis, nec ad aliquē querimonias deferetis. Vndecunque vobis aduersa euenerint, accipietis ea de manu Dei, & humili resignatoque animo perferetis propter Deum, qui ab æternitate præsciuit & præuidit vos ab illa passuros, permisitque ex purissimo vestri amore vt acciderent. In omni afflictione & grauamine dicetis Deo: Domine sicut ipse ab æterno disposuisti & voluisti, ita fiat. Propriæ voluntati & vanis, sensualibus, inordinatisque desideriis vestris diuinam voluntatē semper præponetis, illaque Dei amore in vobis mortificabitis. In choro, vbi corpus Dominicum in veritate præsens adest, multa cum reuerentia, oculis in terram demissis, animoque attento, & ad Deum cōuerso, coram Rege æterno consisteris. Si enim virgo pudica in conspectu regis adstaret, certumq; haberet illum in se oculos defigere, si quidem compos animi prudensq; esset, haud dubie mores pre se ferret honestissimos, & modestissimè se gereret. Quam ergo æquum est, hominem coram Deo & Domino suo, electissimoq; animæ suæ sponso iugiter se foris & intus contemplante, collectis viribus reuerendissimè astare? Preces horarias cum ingenti deuotione, & cum quanta animi attentione potestis, decantabitis, legetisq;. Pro conscientiæ tamen securitate noueritis sufficere (quantum ad Ecclesiæ præceptum attinet) si verba integra dicantur, nec opus est aliquid repetere. Satis fit, inquam, præcepto Ecclesiæ, si verba omnia plene legantur, modo sponte non cogitentur ea quę verbis lectis contraria sunt. Præterea ab omnibus quorū Deus vera causa non est, abstracti eritis. Temporis quantulamcunque perditionem, vt virus pestiferum fugietis. Solitudini libēter vacabitis, in qua libere & expeditè vos Deo vnietis: primò quidem ad floridam dignissimæ passionis Christi arborem, & ad gloriosa vulnera eius: deinde etiam ad precl arissimæ diuinitatis illius celsitudinem vosipsos conuertētes: nam ita ingredientes & egrediētes, plena pascua inuenieris. Discite, oro, frequēter vos intrò recipere, iucundissimamque Dei præsentiam sanctè attendere. Et licet magna aliqua de Deo nondum experiamini, patientiam tamen seruate. Vnusquisq; verò mentē suam ad Deum reuocans atque conuertens, potest dicere corde vel etiam ore: O prestantissimum bonum, ô lux gratissima, ô pelagus purissimæ lætitiæ Deus meus, tu mihi præsens es. Vtinam mundus coram te assisterem, vtinā tibi verè placerem, vtinam ardenter te diligerem, & cæt. Citò recolligetis spiritum vestrum, vt Deo intēdatis, si crebrò apud vosipsos hæc aut similia verba reuoluere studueritis O bone Iesu, ô Domine Deus, tu mihi presens ades, miserere mei. Si talem vitam egeritis: si huiusmodi fructus protuleritis, dignissimum

Charitatis exercitia.

Patientia.

In choro quomodo se quis habere debeat.

Preces horaria.

Solitudo.

Introuersio.

Spiritus recollectio.

mum

Eucharistiæ perceptio.

mum Eucharistiæ sacramentum non sine grandi vtilitate, ac profectus vestri incremento percipietis. Non quidem inficias eo, bonum esse ad tempus ex profunda humilitate abstinere, sed multò melius fuerit ex amore accedere. Quisquis libenter pro gratissima Dei voluntate suam vitam institueret, si posset, & non stupida, cæcaque temeritate, vel propria reputatione accedit, sed dolet se vnquam offendisse Deum: quisquis, inquam, se talem verè sentit, securus accedere potest: imò verò quò crebrius accesserit, eò melius vtiliusque faciet. Ea namq; hisce temporibus naturæ fragilitas est, & in diuersa vitia ac lapsus pronitas, vt satis superq; necessarium sit homini præsidium aliquod & auxilium singulare, quo retrahatur ab ipsis vitiis, & in bono conseruetur, ac postquam cecidit erigatur: Atqui huiusmodi præsidium & auxilium maximè omnium est hæc diuina ac saluberrima esca. Nec perinde necessaria hic est magna deuotio sensibilis: sed satis fuerit nullius peccati mortalis sibi conscium esse, & Deo velle placere, atq; ad meliora semper niti: casto quoque timore & humili reuerentia sic esse præditum, vt perceptione huius sacramenti te indignum fatearis. Planè sic affecto, & absque grauibus peccatis perseue[illegible], admodum vtile est hoc præ[illegible]issimo cibo refici, qui hominem magis ac magis ad vitę spiritualis iter trahit. Non ergò ob id abstinere debetis, quod vitiosos seu defectuosos vos esse conspicitis: quinimo ob hoc ipsum tantò amplius ad hanc gratiam properandum est. In hoc enim Sacramento omnis virtus & sanctitas, omne solatium & auxilium, vniuersaque suauitas consistit, & ab illo procedit. Vnde & ipsum idem Sacramẽtum ineffabilia operatur in eo à quo pie suscipitur. Sanè Christus quemlibet hominem istud sacramentum dignè percipientem, viciniùs sibi adiungit, intimiusque copulat & vnit, atque in eum mirabiliter adducit fructũ illum inęstimabilem, quem ex ipsius vita, passione, morte, resurrectione & ascensione percepimus, eundemque exornat indicibili decore gloriæ sacratissimi corporis, sanctissimæ animæ, & excellentissimæ diuinitatis suæ. Qui autem non sumit Christum sacramentaliter, potest illum accipere spiritualiter per sanctum desiderium, atque ita fructum sacramenti adipisci. At vero qui foris & intus superbum elatumque præ se fert animum, atque inordinatis affectibus, amorique creaturarum ipsum impedientium sponte deditus est, vtrum is digne accedat ad percipiendum hoc præcellentissimũ sacramentum, ipsius iudicio relictũ esto: vtrùm vnquam securus id agat, ipse viderit. Vos autem charissimi ista iudicare non debetis: ne similes efficiamini pharisæo illi hypocritæ, quam mentis superbia tumidus & inflatus, publicanum longiùs stantem iudicabat Quæso huiusmodi iudiciũ vt sempiternam animarum vestrarũ perditionem cauete. Nullus vestrum præsumat aliquid iudicare, quod non sit manifestũm mortale peccatum. Non etiam vobis terrorem ingerat, dum desideratis sacram Eucharistiã accipere, si qui vobis grauiter obiiciant culpas & defectus vestros. Adeò namque fidelis est Dominus Deus noster, vt sæpenumerò hominem bonæ voluntatis in notabili aliquo defectu toto vitæ illius spacio relinquat, vt is inde non modò in seipso, sed etiam in oculis eorum quibus cum viuit, humilietur, & per huiusmodi defectum ad proprij nihili sui agnitionẽ deducatur.

Luc 18. Iudicium temerarium.

Non temere abstinendũ à communione.

Nemo igitur propter minores defectus suos à perceptione venerabilis Eucharistiæ abstineat, sed potiùs infirmus, & imperfectus quisque bona voluntate præditus, cum gaudio & amore accedat: petens perfectè emundari precioso Christi sanguine, qui perpetuò fluit in eos, à quibus desideratur. & cupiens exornari virtutibus ac meritis eiusdem Domini Iesu, Dicat illi: Domine, non sum dignus vt intres sub tectum meum cordis mei, attamen de sola immensa miseriaordia

tua, & opulētissimo meritorum tuorum thesauro confisus: ecce venio ad te, desiderans suscipere te ad gloriam *Fructus Eucharistiæ.* nominis tui. Video enim deesse mihi amorem ac gratiam: & hæc plenissimè apud te in hoc Sacramento inuenio, in quo etiam virtutes, desideria & bona cuncta reperiuntur. Quòd si fortè fratrib⁹ vel sororibus, qui ipsam Eucharistiam perceperunt, tempore matutino nō licet immensos fructus, innumeraque bona, quæ hoc dignissimum Sacramentum in homine operatur, obseruare: propterea quòd secum manare non sinantur, dum aut legere, aut cantare, aut in aliis iuxta consuetudinem, statutaque ordinis occupari debet: obseruent illa post prandium, aut post vesperas, vel etiā post completorium. Aequè Dominus tunc operari potest, sicut tempore matutino: & hoc venerabile Sacramentum operatur vbicunq; ei locus *Veniales culpæ.* præbetur. Iam verò quòd ad veniales quotidianasque culpas attinet (à quibus dum hic viuimus, omninò liberi esse non valemus) monendi estis charissimi, ne multum solliciti sitis, néue perturbemini, si non omnes in confessione expresseritis. Illas humiliter *Quæ necessariò confitenda.* ac seriò Deo confitebimini, & contrito deuotoque corde vos reos coram eo accusabitis. Sic enim his qui confessionibus audiendis adhibentur, nimis multum temporis nō auferetur. Sanè tales culpas generaliter exposuisse satis est: quum mortalia duntaxat peccata, & ea de quibus dubium est, vtrùm mortalia sint, ex præcepto & necessitate confiteri obligemur. Venialia enim peccata multis modis delentur, puta contritione, Dominicæ orationis prolatione, genuflexione, aquæ benedictæ aspersione, &c. Si alicui dolor siue contritio deest, saltem doleat se non dolere: nam hoc quoq; dolor est. Itidem si quis desiderium & amorem non sentit, desideret habere desi- *Seipsum vilipensio.* derium atq; amorem. Moneo etiam vos serio, vt quicquid vnqnam à Deo consequuti estis, nulla cum proprietate vobis assumatis aut arrogetis: sed totum Deo offerte, totum in eum refundite, & vosipsos non nisi metissimum nihil ac pauperes atque inopes reputate, nam propriam exiguitatem, propriumque nihilum piè ac sedulò aspicere atque agnoscere, præclarissima & vtilissima ad perfectionem via est, vtpotè quæ Deum in hominem sine impedimento adducit & importat. Ergò ante omnia in suum nihilum quisque sese demittet atque demerget. Sed & quum quis ad summum perfectionis apicem euolauerit, tum vel maximè illi necessarium fuerit ad altissimum fundum ipsamque radicē verę humilitatis sese inclinare. Moneo item vos dilectissimi, vt eas occasiones quæ carnem fouent, & *Affectus carnales.* omnem inordinatum erga creaturas, præcipueque erga homines affectum atque amorem profligetis è cordibus vestris. Facilè enim etiam bonus quisque huiusmodi affectibus in seipso debilitatur, perturbatur colligaturque: ita vt amorem quem vno contraxit momēto, vix multo possit tempore è corde suo eiicere. Nunquam *Vana securitas.* assumatis audaciam ac libertatem, quasi omnia iam certamina superasseris. Etiamsi millies victores euadatis, & mille reportetis triumphos, nec si tamen securos vos esse vel præsumere oportet. Quousque enim caro & anima cohærent, nullus in terris securitatem sibi promittere debet. Custodite igitur vosipsos vigilanter, & cauete maximè occasiones hominum diuersi sexus. His namque qui illas *Familiaritas diuersi sexus periciosa.* plus satis admittere volunt, quamlibet pij ac perfecti sint, accidere potest, imò non potest non accidere quod dicturus sum. Corda eorum sensim voluptatis sensu capiuntur ac vulnerantur, iamq; ipsi moueri, affici, tentarique incipiunt: & quod videbantur initio rectè vel spiritualiter facere, id tandem transit in delectationē ac sensualitatem: adeo vt ipsi diabolico carnalium affectuum laqueo irretiti, nō sine graui periculo aut iactura (quod ad peccatum cordis attinet) euadere possint. Quapropter inconsideratè & stultè agunt, qui sensualem hominum amicitiam expetunt, (siue sint con-

Amicitia sensualis noxia. consanguinei atque affines, siue alij) & inordinatè in inuicem singularem quendam amorem concipiunt, eumque alunt & augent quibus possunt modis. Id enim malum exitum forti, & inquietudines, cures, grauamina, aut etiam impuritatem cordis adducere solet, maximè si diuersi sexus homines huiusmodi amicitiā inter se colant. At vos charissimi verā animi munditiam veramque sanctitatem sectamini, memores professionis vestræ ac votorum vestrorum. Sacra religio sit vobis schola quædam amabilis, in qua discatis purissimè viuere, vosipsos iugiter obseruare, & naturæ sensibus ac mundo perfectè mori. Graui sanè lamentatione dignum est, *Cœnobitæ peruersi.* quod plerique cœnobitæ nimis ingrati atque peruersi inueniũtur. Nam quum Deus illos misericorditer à seculo abstractos atq; eductos, ad ipsius sacræ religionis statum perduxerit, vt in eo à veteribus peccatis, prauis consuetudinibus, moribus, verbis ac gestibus conuersi, deinceps sese sanctissimæ vitæ & doctrinæ Christi conforment, iuxtaque exempla ab eo relicta, totam vitam suam moderentur atq; instituant: ipsi (heu) solo habitu quē extrinsecus susceperunt, & sola vmbra religionis contenti sunt. Vehementer enim per desiderium ac sensuum oblectamenta carnisque voluptates ac lautitias aspirant: quas si pro voto consequi non potuerint, murmurationibus monasterium replent, & impatientia ac malitia sua, totam congregationem perturbant inficiuntq;. Eis in cœnobio non sufficiunt, quę ipsis in seculo degentibus abundè suffecissent. Dum voluntati eorum non acquiescitur, tanto corripiuntur furore, vt inter eos & dæmoniacos parua sit differentia. Et reuera à diabolo possessi sunt, à quo etiā ad hanc peruersitatem incitantur atque propelluntur. Nullum in eis locum Spiritus sanctus habere potest, quum sint superbi, sibi placentes, vanę gloriæ cupidi, ambitiosi, apud semetipsos sapientes ac prudentes, in proprio sensu obstinati, indirigibiles, ceruicosi, inobedientes, contentiosi, seditiosi, amari, torui, odio & inuidia pleni, in cura corporis superflui, malè soliciti, suum commodum in omnibus quærentes. Nullo erga Deum atque diuina studio, nulla diligentia, nulla strenuitate feruent. Licet multos codices audiendo, legendo, & psallendo percurrant, ac folia terant, pia tamen quę audiunt vel legunt, non eis sapiunt, nec ipsi inde gratiā aliquam referunt. Satis verò mortales creaturæ illis placent ac sapiunt: his videlicet delectantur, has amore prosequuntur, his consuetudine & amicitia se iungunt, has ad mutuum amorem prouocant verbis, operibus, gestibus, internunciis, munusculis, literis. Suæ gulæ impudēter satisfaciunt, & sine modo ac mensura, ventrem cibo potuque onerant, adeò vt posteà inepti sint ad sancta quæque exercitia: atque hinc obliuio Dei, & innumera mala nascũtur. Vinum tam largiter plerumq; sumunt, vt si quis se illis adiũgere velit, vix putorem ab ore eorum effusum ferre queat. Moribus leues atq; incompositi, sensibus incustoditi, verbis garruli stolidiq; sunt. Alios temerè iudicant, & de aliorum defectibus libenter & cum gaudio loquuntur, eosq; maleuolentissimis obtrectationibus lacerant. Ipsis satis est, quod cucullis induuntur, quod de rebus variis eleganter aut subtiliter verba facere norunt, quòd in choro oscitanter cantant, quòd frigida orationū murmura fundunt, quòd capitis inclinationes & alia quędam bona externa opera segniter peragunt. His solis innituntur, veram pietatem sanctamq; vitam prorsus negligentes. Nonnunquā coram hominibus mores & gestus humiles exhibent, verbaque spiritualia proferunt, vt verè religiosi esse putentur: at hypocrisi penitus vitiati sunt. Frequenter quidem confitentur, & corpus Dominicum accipiunt: sed integram sese corrigendi voluntatem nō habent. Quare dum sacram Eucharistiam percipiunt, non aliter faciunt, quàm si quis regem ad domum suam inuitet, & venientem in sordissimam

putentissimamq; haram inter porcos sessum ducat. Amorem suum, cor, intentionem, fauoremque non Deo, sed creaturis tribuunt. Viuunt omninò secundum carnem: & tamen aiunt se ægrè mortale aliquod peccatum velle admittere. Quòd si superior, aut alius quispiā moneat eos, ostendatq; quantis in periculis degant: vel ita excandescunt vt tigres ac leones, vel certè irridēt monentem. Per eos diabolus facilè efficere potest quod vult, quandoquidem illius satellites ac mancipia sunt. Qui si in impœnitentia perманserint, & ita ex hac vita migrauerint, nunquam faciem Dei videbunt. Porrò ad instaurandam conseruandamq; religionem in cœnobiis, nihil æquè necessarium puto, quàm vt illi qui ibi recipiūtur, in cōuersionis suæ initio, diligentissimè edoceantur ea quæ eos primò scire oportet: ac deinde vti in ritibus monasticis, & exteriori conuersatione probè instituti fuerint, discant ipsi vti in illis perseuerando ad altiora tendere, atq; in pietate & vitæ sanctitate ꝓficere debeāt. Prestet benignitas Dei, vt omnes salutis nostrę peruigilē curam habeamus.

Ad reformā do cœnobia quæ sint præcipuè necessaria.

Quod non debeamus nobisipsis placere, nec grandes in oculis nostris esse, neque inordinata erga nosipsos solicitudine teneri, Ex D. I. Rusbrochio.

CAPVT XVII.

SI veram sanctitatem possidere ac seruare cupis, à te ipso & creaturis omnibus, omniq́ue erga te ipsum inordinata solicitudine & curis expeditus ac liber sis oportet, nec vllo modo placens tibiipsi: sed Deum respicias. Deum intētione & amore prosequaris, eiusque honorem supra omnia magnopere appetas. Hac ratione stabilis ac firmus in cōspectu illius æterna cum reuerentia ac veneratione permanere & cōmorari poteris. Multos enim inuenire licet, qui placeant sibiipsis, & sublimis vitæ se esse putēt, cùm tamen multis sint erroribus implicitι. Qui enim natura sunt immortificati, ac irresignati, iidemetiā in gratia minimè sunt subleuati, nec viuendo exercitati coram diuinæ excellentia maiestatis. Et quamuis acuto sint præditi intellectu, & subtiles ex rationali lumine: attamen & ipsi sibi placent, & aliis placere appetunt, quæ sunt auersiones à Deo, & vitiorum omniū radices principales. Atq; hinc proficiscitur, quòd alios excellere concupiscunt, imò etiam præferri ac preponi omnibus, modo id eis posset obtingere. Nemini ex animo acquiescunt & obsequuntur, sed cupiūt potiùs, vt mortales omnes ipsorum iudicio subscribant & obsecundent: quandoquidem contentioni ac propriæ voluntati deditι sunt. Semper se rectè sentire arbitrātur: errare autem eos omnes, qui ipsis contradicunt. Facilè pulsantur, turbantur, irascuntur, & nedum verbis ac gestibus, sed etiam actibus nequiter, asperè, dedignanter sese gerunt: quò fit, vt pacificè cum illis vita transigi non possit. Sed & in seipsis amari, ac pacis expertes sunt. Acutè enim & diligenter obstruūt, & temerè iudicant plures alios, seipsos autem minimè. Eam ob rem multis suspicionibus, inuidentia quoque & & displicentia, ac interna erga alios, qui ipsis non satis arident dedignatione mouentur: atq; his animi inquietudinibus & vitiis torquentur, vexantur, ac perturbantur in seipsis. Persuasum enim habent, cuncta se & nosse melius, & rectius facere quàm alios. Promptuli sunt ad docendos, moderandos, obiurgandos, calumniis ac maledictis insectandos alios: sed ipsi à nemine doceri, dirigi vel reprehendi se patiuntur, quippe qui totius orbis sapientissimos se arbitrantur. Libenter premunt & aspernantur ipsis inferiores, aut etiam æquales, qui eis honorem non habent, eosque non magni pendunt. Sæpenumerò toruo, immiti ac aspero sunt animo, eò quòd intus sancti spiritus vnctione careant. Quando cum aliis sunt etiam bonis ac Deum timentibus, ipsi in loquendo primas sibi partes vendicant: putans enim præ cæteris dignos

Irresignati.

dignos se esse, qui primi loquantur, vtpote qui suo iudicio, vt dixi, omnium sapientissimi sunt. Superbiam suam humilibus obtegunt moribus, siue gestibus ac verbis, & inuidiam suam quodam iustitiæ colore ac specie. Amicissimos atque coniunctissimos se præbent illis, qui ipsis adulantur ac consentiunt. Si qua eis expedienda aut gerenda sint, iis intus animo occupantur ac distrahuntur, ob eaque cordis anguntur curis, & solicitudine inordinata. Ex rebus terrenis haud aliter quam homines mundani, nunc gaudium, nunc mœrorem contrahunt. Dum in faciem vel laudantur, vel vituperantur, facilè ipsi se produnt qualis nam sint. Anxia quadam tenẽtur solicitudine, multumque sibi metuunt à morbis, à morte, ab inferno, à purgatorio, à Dei iudicio & iustitia. De omnibus quæ accidere possint formidant, trepidant, ac mala opinantur. Amant enim seipsos inordinatè, non ad Deum, neque propter Deum: ideoque natura timidi sunt, & nec liberi, & nec bene versari coram Deo. Permultis vexantur, iisdemque superfluis ac extraneis curis & timoribus ob res temporarias & mundanas. Malos verentur dominos, metuuntq; ne vita fortunisq; suis priuentur, ne bona sua furto subripiantur, aut ab aliis detineantur, aut malè soluantur, ne forte reddantur inopes, miseri, calamitosi, despecti, ne senio ac morbis afficiantur, ac demum ne tum amicorum, tum rerum temporalium solatio & adminiculo destituãtur. Quæ omnes curæ sunt inanes, superfluæ, ac stolidæ, quæ senes auaros ac deliros depascunt. Atque huius farinæ homines etiam in monastieis ordinibus ac religiosis sodalitatibus inueniuntur: ad eorumq; numerum pertinent, qui etiamnum propriæ obsequuntur voluntati, nec sibiipsis mortui sunt, qui interdum verentur ac formidant, ne ipsis viuentibus quidam existant ac instituantur prælati & præfecti, à quibus premantur & contemnantur: putantque se id æquanimiter laturos non esse. Etenim ipsi ita secum animo volunt, dum quis forte eis cõtrarius est: Si hominem istum mihi præfici contingat, quî nam illi subditus ac morigerus esse potero? Neq; enim me charum habet, atque haud dubio vbicunq; poterit me affliget, pessum premet ac despiciet: & quotquot illius amici fuerint, cum ipso sentient, mihique aduersi erũt. Et hoc autem anxio metu etiam sanguis cordis eorũ mutatur, ipsique impatientes fiunt. Et hi itidem stolidi timores sunt, & inordinata prudentia ac prouidentia, ex superbo cordis fundo trahẽs originem. Qui tamen si ipsi aliis præponerentur, premerent potius atque contemptui haberent omnes ipsis contrarios, nec ipsorum iudicio obsequentes: idque eo, quòd se putent rectius ac sapiẽtius moderaturos atque ordinaturos omnia, quàm quiuis alius possit. Quo fit, vt sæpè etiam suos prælatos vel præfectos, & quibus officia demãdata sunt, nõ modò suis in cordibus, sed etiam apud eos quos talia libẽter audire nõrunt, insimulent, atq; calumnientur. Grauiter ferunt, si quis laudetur ex eis qui ipsis adsunt: putant enim per hoc aliquid suę existimationi detrahi. Neque de aliquo persuaderi eis potest, sublimioris eum vitæ esse, quàm ipsi in se sentiant & intelligant. Isti ergò cæteris quidẽ omnibus, qui ipsis conuiuunt, sapientiores, prudẽtioresq; se credunt, quum tamen ad veram obtinendam sanctitatem planè inepti, inhabiles, atque incompositi sint & inordinati. Probet igitur, examinet, attendat, & iudicet quilibet tum spiritum, tum naturam suam, si quid fortè ex iam dictis vitiis in se reperiat ac sentiat. Quicquid enim eiusmodi est, id profligandum, debellandum ac superandum est, si vnquam veram velit sanctitatẽ adipisci. Moriamur necesse est vitiis, si Deo viuere velimus. Sanè nonnulli magna quędã opera ad senium vsque patrare videntur: nam multum orant, multum vigilant, multum ieiunant, multum laborant: sed quia vitia sua, propriamque voluntatem mortificare minimè student, semper in eodem herent luto, &

Sui amor.

Inanes curæ.

Nosce teipsum.

æquè impuri, atque à vera sanctitate alieni sunt.

De his qui à vitijs impugnantur, & aduersus illa strenuè decertant. Ex eodem Rusbrochio.

CAPVT XVIII.

SVnt plerique bonæ voluntatis homines ex ipsa natura procliues ad superbiam, vel vanā gloriam, vel irā, vel gulam, vel luxuriam, aut alia vitia: qui dū talia in seipsis animaduertunt, mox auersantur & deserūt quicquid Dei voluntati contrarium est, propudiataque sensualitate, cum fide ad Deum confugiunt. Et quando sese negligunt, vel ex infirmitate humana ab aliquo vitio superantur, statim per humilem pœnitentiā resurgunt. Quisque talis dum se in Dei cultu famulatuque nullo affectuoso desiderio flagrare sentit, humiliter dicit Deo: Domine, immundus sum, & omni consolatione, quam boni homines in te experiuntur, indignus. Quapropter gemendum mihi est, & firma fide ambulandum in conspectu tuo. *Propensio ad malum.* Licet verò pauper & desolatus sim, te tamen neutiquam derelinquam. Hi milites Christi tametsi infirmi sint, & variis tentationibus diuexantur, attamen in spiritu pleni sunt fide & amore diuino, placentque Deo. Ipsa ad malum propensio, peccatum non est: sed perficere velle peccatum, id vitiū est. Planè si quis rectè valeret in anima, etiamsi optio ei daretur, nequaquam tamen vitiosis propensionibus, tentationibusq; velle deberet absolui. Quibus enim ista desunt, vt plurimum sine solicitudine & circumspectione sunt, nec aliquid aduersum suspicantur: & coronam illam quæ datur probè certantibus, minimè percipiunt. Ille autem pugil est optimus, qui vitiosas propensiones & tentationes superat, dominaturq; animo suo. Vitiosæ præterea propensiones inducunt virtutes in animum, & nos in Dei seruitio studiosiores efficiunt, mētemq; ad suijpsius obseruationem & perpetuum quoddam virtutis studiū atq; exercitium excitant. Quantò autem nos infirmiores cognoscimus, tantò diuinam nos gratiam & benedictionem ardentius suspicare conuenit. Virtus namq; & vitium in nostra consistunt voluntate. Si sanctissimam vitam, passionem & mortem Domini Iesu in memoria nostra cum amore gestauerimus: facile carnem & sanguinem, mundum, diabolum, eiusq; tentationes omnes vincemus. Profectò etiam perfecti viri defectibus quibusdam & tentationibus in hac vita obnoxij sunt. Qui licet leuiter offendant, licet ab humani generis inimico & propria corruptione de luxuria, vel vana gloria, vel impatientia, aut quibuslibet aliis vitiis contra suam voluntatem tententur, atque impugnentur: non tamen propterea eos immortificos, aut à vera sanctitate & perfectione alienos esse Deus iudicat, quum hæc eis displiceant, contraque rectæ rationis iudicium & omnem ipsorum voluntatem sint.

Quod qui infirmior & bonæ voluntatis est, non ideò pusillanimis esse debeat, quod rigidam vitam agere nequeat. Ex eodem Rus.

CAPVT XIX.

INfirmiores quidam, dum vitæ Christi & sanctorum eius seueritatem ac laborem attendunt, seque talia non posse, nec ad huiusmodi intus impelli atque moueri sentiunt, redduntur pusillanimes, & à Deo nimium se remotos arbitrantur, vtpote qui asperam vitam non agunt. Sed in hoc non satis prudenter faciunt. Neque enim vlla ratione homo bonæ voluntatis, vel ob defectus quosdam minores, vel ob naturæ imbecillitatem, vel quia forinsecus asperiorem viuendi modum seruare nequit, vel ob inæqualitatem quam in Dei seruitio virtutumque exercitio sentit, remotiorem se à Deo æstimare debet. Hoc autem summo curabit studio, vt vitia grauiora, maioresque defectus suos, ita radicitùs euellat, vt pro nul-

lare

la re, neque pro vita, neque pro morte quicquam aduersus præcepta Dei facere cõsentiat. Quæ voluntas quàm diu in ipso perseuerat, non est vnde se à Domino longiùs abesse suspicetur, Deus enim ei proximus est, comes indiuiduus peregrinationis eius: qui sicut cum perfectis filijs suis currentibus ac volantibus currit ac volat, ita etiam cum infirmis lentè gaudentibus, lentè (vt ita dicam) ambulat. Ergò infirmior quisq; bona voluntate præditus, dum alium magna quædam ardua operari cernit, gratias agat Deo, quòd hanc illi gratiam & virtutem dederit, vt vitam austeram ducere possit. Seipsum coram Deo humiliet, & vel in alijs colere atque amare satagat, quod se minimè sentit habere, vel posse.

Cæterùm de asperitate vitæ hoc tenendum est, vt obseruet quisque ad quid à Deo amplius impellatur ac moueatur, & piorum prudentumque vtatur consilio. Certè non omnes eadem ad Deum via ingredi intus monentur, nec eundem viuendi modum tenere possunt, nec singuli modos omnes. Qui purè Deum, non aliud quicquam spectat & amat, ac similiter omnes illos in suis exercitijs, institutis, & laboribus ipsum Deum solum spectare & amare desidetat: hoc ipso fit particeps omnium exercitiorum, institutorum, atque laborum bonorum. Licèt verò omnes nõ eundem modum seruare, nec eadem forinsecus via ingredi possint, intus tamen eadem om-
Via amoris. ninò via (via vtique amoris) omnes incedere oportet. Quisquis enim Deum non amat, ille necdum modum aliquem habet, & claudus est. Sanè Christus in amoribus suis hoc semper præcipuè dilexit, vt se in Dei & proximorum omnium fideli dilecti-
Ioan 13. one sequerentur. Vnde etiam ait: In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem. Ideoque spirituale opus
1.Tim.4. soli exteriori operi præferendum est,
1.Reg.15. meliusque censendum. Nam & Apostolus dicit corporalem exercitationem (si quidem sola fuerit) ad modicum vtilem esse, pietatem autem ad omnia esse vtilem. Interim nihilominus vera dilectio operibus comprobanda est. Et corporalia exercitia atque opera quæ præcepta sunt, nunquã omitti debent eo prætextu, quod spiritualia maioris sint momenti. Nam id obedientiæ aduersaretur, quam etiam sacrificio Deus præfert. Itaq; vnus quilibet ieiunia Ecclesię seruet, vti valetudo ac facultas admittit: & accuratiorem, lautioremq; cibum ac potum inordinatè non exquirat. Sui ipsius curam gerat peruigilẽ, & seipsum amore Dei abnegare, vincere, & mortificare studeat, prauis suis propensionibus & affectionibus diligenter resistens.

Quòd bona voluntas diuinæ voluntati vnita, ac Deum purè quærens possit omnia. Ex eodem Rusbrochio.

CAPVT XX.

QVamdiu bona se quispiam voluntate sentit præditum, ex nulla re turbari immodicè, nec plus æquò dolere, nec à Deo se remotiorẽ arbitrari debet. Omnis namq; virtus, ac bona omnia ex voluntate dependent. Nihil ergò deficit illi, qui verè iustam possidet volũtatem. Proinde si humilitatem, si charitatẽ, si quaslibet alias virtutes desideras & appetis habere, atque id tota voluntate vis, facisq; quod in re est, habes haud dubiè eas. Nec potest istud quispiam subripere tibi, modò voluntas tua sit recta & Deiformis. Est autem volũtas Deiformis seu Deifica, qua quicquid volumus, purè ad Dei volumus gloriam: hoc quippe voluntati naturaliter non inest. Verumtamen non satis est ita leuiter dicere. Vellẽ me talem aut talem esse: sed tota intentione & fortiter oportet velle, dicendo: Sic planè facere vel esse volo. Si virtus aliqua, vel bonũ spirituale per mille abesset milliaria, & ego hoc perfecta voluntate habere vellem, magis illud propriè meũ esset, quã quæ sinu inclusa tenerẽ, nec tamen habere vellem. Aio ergò & quidem constanter, quia per volũtatẽ possum omnia. Per

hanc omnium labores sustinere, cunctosque alere inopes, omnia omnium opera bona exequi, & quicquid demum boni cogitari potest, facere queo. Si enim hæc perfectè volo, & sola deficit exequendi facultas (libenter autem si possem, facerem, & quantum possum in his facere nō omitto) nimirum omnia coram Deo fecisse iudicabor? Denique iusto ac recto homini ob bonæ voluntatis suæ perfectionem, nullum tempus nimis breue esse potest. Quando enim sic volūtas est affecta, vt quicquid potest facere velit, idque non solum nunc, sed etiamsi mille adhuc annis superuiueret, tunc planè coram Deo totum hoc illi imputabitur, quod tanto interim annorum spacio opere perfici posset. Tunc autem recta & integra voluntas est, quando nihil omninò viriosæ habet admixtum proprietatis: id est, quando nihil malitiæ scienter continet, quando à propria vitiositate auersa ac segregara penitùs, in diuinam voluntatem est transformata atque immutata: ita vt nihil iam velit, nisi quod pro suo indicio & cognitione credit Deo gratum esse, atque hoc ipsum prout potest, & fieri debere iudicat, & agendo & omittendo declarat. Quantò voluntas his magis abundat, tantò verior & rectior est. Et hac voluntate nihil est quod non possis, siue sit Deum amare ac laudare, siue quodlibet aliud. Vtilissimum sanè est frequenter desiderare & suspirare, ac plena voluntate, integroque corde, dicere Deo: O Domine Deus, vtinam nunquam te offendissem: vtinam tibi perfectè placerem: vtinam ardenter te diligerem. Posset etiam homo pius eximo cordis sui hoc modo Deum affari: O Deus æterne, vtinam omni illo tempore quod ab initio mundi ad finem vsque voluitur, tibi in omni virturum exercitio, ac sanctis operibus tam laudabiliter, purè, atq; obedienter vixissem, sicut omnes vnquam homines vixere. Vtinam præ amore & gratitudine cunctas totius maris vndas per oculos meos plorando deducere, & egenos omnes cibo reficere, afflictosque consolari, ac te Deum meum tāta laude ac dilectione prosequi possem, quantis te & spiritus angelici & sancti omnes prosequuntur. Profectò quisquis hanc voluntatem perfectè ac reipsa tenet, dubitare non debet, quin ita eam æquissimus ille iudex sit suscepturus, ac si eandem opere complesset. Velle namque facere, & fecisse, tantundem valent apud Deum: si tamen perfecta sit voluntas, & opus virium nostrarum facultatem excedat.

Quantam vtilitatem homini bona voluntatis afferat vita & passionis Christi pia recogitatio. Ex quodam pio scriptore.

CAPVT XXI.

PLaces sanè Deo, quando ad honorem eius immoraris bonis cogitationibus ac desideriis. Quotiescūque aliquid piè meditaris, aut legis de vita seu passione Domini Iesu, sanctificaris inde, & ingentem fructum reportas: etiamsi paruo admodum affectu, & sine vllo sapore sensibili mediteris ac legas. Fieri nulla ratione potest, vt vel aspicias tantùm piis oculis imaginem crucifixi, sine grandi vtilitate: quum ibi salutis tuæ summam inuenias. Recolendo autem passionem Dominicam, attende diligenter & amanter, quàm magnus atque excelsus sit ille qui pro re pati voluit, & ex quanta charitate ac fidelitate hoc fecerit. Inæstimabilis planè thesaurus inuenitur in vita & passione Christi: cui si te conuenienter adiunxeris, mirum in modum locupletaberis. Potes enim tibi humiliter ac confidenter vsurpare merita Redemptoris tui. Nā quicquid ille fecit ac pertulit, tibi fecit ac pertulit. Propter te incarnatus est: propter te laborauit: propter te ærumnas, persequutiones, & cruciatus sustinuit: propter te sanguinem fudit & mortuus est: mortuus, inquam, mortuus ipse est, vt tu vitam æternam obtineres. Portauit peccata tua, & soluit debitum tuum. Omnia sua tibi contulit, vt per eum diues meritorum fieres.

fieres. Non ergò inordinatè metuas tu qui bonæ voluntatis es, & Deo placere ex animo desideras ac studes Pro scelerata, inutili, ac deperdita vita tua offer humili deuotoque corde Deo patri dilectum filium ipsius Iesum Christum: offer sanctissimam vitam ac passionem eius. Ita enim poteris omnia peccata tua, quantumuis multa & grauia, penitus expiare, excellenterque omnem imperfectionem tuã, seu quicquid boni tibi deest, supplere O præclaram cunctarum ruinarum spiritualium instaurationem. Ad hoc enim benignus Iesus venit in mundum, & mortem subijt, vt pro electis suis plenè satisfaceret ac suppleret, eosque meritis suis ditaret, & ad regnum suum cœleste perduceret. Si tu bona opera tua, quę ex se nimis imperfecta sunt sanctè inserueris atque vnieris operibus Christi, efficientur nobilissima: quemadmodum guttula aquæ missa in vinum, nobilem vini colorem ac saporem accipit. Itidem si ea quæ te grauãt tibique molesta sunt vnieueris passioni seu doloribus Domini IESV, erunt maximi meriti ac dignitatis. Ipse dulcis IESVS dixit in spiritu cuidam amico suo: Quisquis bona voluntate præditus passionis meæ lectioni aut meditationi humiliter & studiose vt oportet insistit, nouem inde vtilitates consequitur.

Prima est, quòd à peccatis omnibus emundatur, & quicquid neglexit, id illi ex meritis meis restituitur. Secunda, quòd ad resistendum hostibus suis ita cõfortatur, vt nullum ex eo triumphum referre queant: nam tametsi ipse ex infirmitate nonnunquam labitur, dexteram tamen meam suppono ne collidatur & pereat. Tertia, quòd ad bona quæque opera diuersasq; virtutes peragendas, vires accipit. Quarta, quamlibet breui cogitatione candem passionem meam reuoluat, semper anima eius in gratia mea tenoatur. Quinta, quòd deuotè illam commemoranti libenter ipse commoror. Sexta, quòd arcana mihi à Deo patre manifestata, illi humiliter aliquando pandam. Septima, quòd eum ante mortem mihi placentem reddam, & defunctum cum charis amicis meis remunerabor. Octaua, quòd nihil eorum quæ seriò & rationaliter conuenienterque petit, illi negabo. Nona, quòd in morte illi aduersus hostes eius assistam, & de vita æterna ipsum faciam certum atque securum.

Quomodo quisque morti vicinus se ad salutarem exitum præparare debeat, Ex D. Ioanne Thaulero.

CAPVT XXII.

Moriturus quisq; ab omnibus rebus caducis & temporalibus sese auertet, atque ad Deum patrum suum cœlestem & supernam beatamque illam promissionis terram toto affectu conuertet: desiderans illic eidem patri ac Domino suo dulcissimo gratias pro ineffabili bonitate & maximis innumerisque beneficijs ipsius agere, & laudis perenne sacrificium immolare, eúmque perfectè amare. Dolebit quòd ipsum fidelissimum patrem piissimumque Dominum suum à quo tot tantaque beneficia accepit, tam grauiter ac multipliciter cogitationibus, verbis, operibus ac negligentijs offenderit. Id planè magis eũ dolore afficiet, quàm quòd supplicia inferni & pœnas peccatis suis promeruerit. Salutifera Ecclesiæ sacramenta si obtinere potuerit, pia mente percipiet, cum perfecto nunquam peccandi proposito. Immobiliter atque simpliciter fidei ipsius Ecclesiæ Catholicæ inhærebit, in humili subiectione & obedientia sub pastoribus atque doctoribus, qui à temporibus Apostolorum nunc vsque eandem Ecclesiam instituerunt atque gubernauerunt. Neque hosti tartareo dubia proponenti respondere, vel cum eo disceptare consentiet. In illa enim extrema hora ipse dæmon totis viribus integritatem fidei labefactare quærit, cui quisquis locum præbet, magnum salutis suæ discrimen incurrit. Solet etiã diabolus eũ qui in mortis

tis angustia constitutus est, vehementer impellere ad desperationem, sed immensæ Dei bonitati & misericordiæ humiliter firmiterque confidere oportet. Deus enim omnipotens ac salutis nostræ sitientissimus, cor contritum & humiliatum nunquam despicit. Et propterea non est, cur quis ob peccatorum suorum multitudinem vel magnitudinem desperet. Præterea is qui morti iam vicinus est, passionem amarissimam, mortemq; piissimam Domini Iesu, & indicibilem ipsius charitatem quę eum pari ac mori coegit, deuotè recoler, sibique ante mentis oculos proponet: atque ita spiritum, animam, & corpus suum curabit pro modulo suo vnire cum feruenti spiritu, afflicta anima, saucioq; corpore ipsius Christus. Non incautè innitetur bonis operibus quæ se fecisse meminit: sed sancta constantique fiducia in dignissima Saluatoris nostri merita profundissimumque immensæ misericordiæ eius pelagus sese cũ vniuersis peccatis ac negligentijs suis immerget, & in illius sacrosancta vulnera inclinabit atque demittet. Orabit eum, vt precioso sanguine quem fudit, pauperem ac nudam animam suam ab omni culparum sorde abluere, sanctisque virtutibus & meritis suis vestire atque exornare dignetur. Certè minimum Saluatoris vulnus, vel minima sanguinis eius guttula abundè sufficeret, ad delenda omnia omnium hominum peccata. Hæc itaque opponere debebit enormitati iniquitatum suarum & destricto Dei iudicio, ne in desperationem prolabatur. Ipsam quoque misericordiæ matrem virginem Mariam omnesque cœli ciues deprecabitur, vt in ea necessitate sibi assistere, seque ex hoc exilio ad iucundissimam societatem suam perducere velint. Et quia in extremis nihil vtilius meliusque esse potest, quàm seipsum diuinę voluntati ex integro resignare: offeret se Deo plenissimè, ad sufferendum pro acceptissima voluntate ipsius patienter ex vero amore, & purè ad honorem eius omnem languoris acerbitatem, ipsamque mortis amaritudinem & omnem dolorem quem Dominus illi in tempore & æternitate immittere voluerit. Profectò si hoc modo ex pura dilectione cũ perfecta sui resignatione ad omnem pœnam pro honore diuinæ iustitiæ tolerandam, sese integro tranquilloque animo offerre potuerit: ipse neq; infernum, neque purgatorium subibit, etiamsi solus omnia totius mundi peccata commisisset. Nam sicut nihil infernalis pœnæ vel purgatorij ignis in Deum cadere potest, ita nec in hominem hoc pacto per amorem cũ Deo vnitum. Hoc animo iustus ille latro mortuus est in cruce: qui quum se mori debere perspiceret, seomninò voluntarium ad ipsam mortem ex amore obtulit. Planè nec mors vlla securior, nec vita sublimior, quàm per dilectionem in Dei beneplacito commorari, Deoque & se, & cuncta committere ac resignare, idq; pura & simplici intentione, ita vt homo solum Deum, nec quicquam suum neque seipsum in tempore vel æternitate requirat intendatque. Hic modus, hoc exercitium modos omnes cunctaque vincit exercitia. Tutissimum sanè est, vt quicquid boni in extremo decessu se quisq; fecisse vellet, id modò sanus incipiat: nam ad mortem vsque protrahere, stultissimum est. Denique vitam sanctam, sanæa quoq; mors procul dubio comitatur.

Psal. 50.

De incomprehensibili gloria beatitudinis æternæ, Ex D. Ioanne Rusbrochio.

CAPVT XXIII.

PErfecta beatitudo in eo sita est, vt post hoc exilium, in Dei gloriam transferi & assumpti, Deum clarè videamus, amemus, ac æterna fruitione possideamus. Etenim supra omnia Deus ipse essentiale præmiũ est: quod vbi nacti erimus ac possederemus, tũ omnia summo ac excellẽtissimo modo perfecta & consummata erunt. Tunc namque Deum in perenni claritate cognoscemus & intima cum appetẽtia ac delectatione amabimus, & sine vlla defatigatione laudes gratias

tiasque ei semper agemus. Singuli autem sancti speciale suum habebunt præmium pro dignitate & sanctitate sua. Præmium verò accidentale singulorum tam erit multiplex, quot erunt beati. Vnusquilibet enim de aliorum beatitudine perinde vt de propria gaudebit ac gratulabitur. Erit autem in illa beata vita omnimoda sapientia: siquidem cognitum perspectumq; habebimus, quicquid volemus. Erit etiam omnimoda potestas: quandoquidem reges erimus & filij Dei, & quicquic libuerit, faciemus. Erit præterea omnigena opulentia, eaque longè vltra quàm capere possimus, nos inundabit. Ad hæc erit pulchritudo sempiterna & immarcessibilis, itemque æterna & imperturbabilis pax. Denique erit ibidem omnium affluentia diuitiarum, omnigenarum influxus delitiarum, omnis boni accessus, atq; florida iuuentus omnis expers mortalitatis. Nihil ibi erit quod quenquam malè habere aut molestia afficere queat: abundabit autem quicquid possit adferre lætitiam. Atque istud gaudium, ista abundantissima beatitudo, tam ingens, tam multiplex, tam inexhausta erit: vt nec enumerari, nec mẽsura comprehendi, nec cogitari, nec scribi, nec verbis exprimi, nec vlla demùm ratione satis ostendi queat. Maior est enim & cumulatior, quam vel spe, vel desiderio vel cunctis simul viribus nostris capere queamus. Enimuerò Deus ipse incomprehensibilis & immensus nostrum vult esse præmium, nostrumq; gaudium. Contuebimur diuinæ sapientiæ speculum in quo quicquid vnquam factum est, quod nos exhilarare queat, relucebit emicabitque. Cõtemplabimur etiam corporalem gloriosamque faciem ipsius Domini Iesu, & eius gratissimam vocem audiemus, vnde cor omnesque sensus nostri illius gloria complebuntur: atque ita præ gaudio & amore nos in eum, ipse in nos colliquescet. Cõspiciemus & beatissimam dulcissimamque eius genitricem Virginem Mariam, vnaque spiritus angelicos & omnes sanctos, qui nobiscum perenni Deum laude atque amore prosequuntur. Præclarissimus Sancti spiritus odor nos penetrabit, omni balsamo & quibuscunque aromatibus longè suauior: qui etiam nos extra nosipsos in æternam Dei trahet ac rapiet charitatem. Gustabimus sempiternam bonitatem Dei omni melle dulciorem, eaque pascemur ac cibabimur, & eius perpetua fame ac siti tenebimur: sicque fiet vt perennem esuriem etiam perpetua cibatio comitetur semperque renouetur, quæ est vita æterna. Amore comprehendemus, & ab amore comprehendemur, Deumque possidebimus, & vicissim à Deo possidebimur in vnitate, Deoque perfruemur: & illi vniti in beatitudine quiescemus. Quæ quidem fruitio & quies in superessentiali diuinitatis substantia, altissimum beatitudinis fundum est: siquidem hic supra famẽ in satietatem absorbebimur. Hanc cœlestem beatitudinem nobis tãdem ad gloriam nominis sui donare dignetur ipse benignissimus Deus, qui est in secula benedictus. Amen.

FINIS.

PRAEFATIO LVDOVICI Blosij in sequentem Psalmodiam.

VT aliqua ex parte iuuaremus pia studia eorum, qui se totos cultui diuino addixerunt, collegimus ex libro Psalmorum quæcunque faciliora sunt, & mentem suauius afficiunt, eaq; in breues doxologias digessimus. Multi quidem multa in laudẽ psalmodiæ sacræ præclarè dixerunt: nullus tamen pro dignitate & merito illam adhuc commendauit, nec aliquis commendabit vnquam. Tanta virtus eius est, vt verbis prorsus explicari nequeat. Si eam solam haberemus, posset nobis per omnem vitam sufficere ad omne spirituale exercitium siue legere, siue meditari, siue Deum laudare atque precari liberet. Inexhaustus siquidem thesaurus est, nihil non continens eorum quæ vel ad purgationem vel ad sanitatem, vel ad eruditionem, vel ad ornatum, vel ad consolationem animæ spectant. Turris est, galea est, gladius est, medicina est, alimentum est, aroma est, lux est, corona est. Periclitantes liberat, sauciatos sanat, cæcos illuminat, pigros excitat, frigidos inflammat, mœstos consolatur, vacillantes confirmat, odium peccati adducit, contemptum mundi parit, amorem Dei infert,

d. si-

desiderium vitæ æternæ gignit, fidem solidat, spem stabilit, charitatem auget, patientiam suggerit, sobrietatem docet, castitatem imprimit, corda purificat, conscientias tranquillat, mentes exhilarat, totumq; interiorem hominem fœliciter mutatum innouat, ac mira quadam dulcedine perfusum recreat. Nulla alia tam perfecta, nulla tam sublimis oratio ab homine excogitari potest. Anima quæ palatum internum infectum non habet, delitias inenarrabiles in illa degustat. Breuiter: Psalmodia, carmen cæleste est: & eos à quibus sedulò colitur, ex hominibus in Angelos transfigurat. Relictis igitur huius seculi vanitatibus, iuxta consilium beati Pauli: Doceamus & commoneamus nosipsos Psalmis, hymnis & canticis spiritualibus: in gratia cantantes in cordibus nostris Deo. Sic exornemus animas nostras precibus diuinaq; laude, vt & hic vitam iucundam agere, & in futuro seculo beatitudinem æternam consequi mereamur. Colos. 3.

MEDVLLA SPALMODIAE SACRAE, CVIVS SINgula verba Gemmis preciosiora & nectare suauiora piam sanctamq; animam mirificè exhilarabunt.

DOXOLOGIA I.

Beatus vir qui non abijt in consilio impiorũ, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiæ non sedit.

Sed in lege Domini voluntas eius: & in lege eius meditabitur die ac nocte.

Et erit tanquam lignum quod plãtatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo.

Et folium eius non defluet: & omnia quæcunque faciet, prosperabuntur.

Non sic impij, non sic: sed tanquam puluis, quem proijcit ventus à facie terræ.

Ideo non resurgunt impij in iudidicio: neque peccatores in consilio iustorum.

Quoniam nouit Dominus viam iustorum: & iter impiorum peribit.

DOXOLOGIA 2.

Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.

Apprehendite disciplinã: ne quando irascatur dominus, & pereatis de via iusta.

Quum exarserit in breui ira eius, beati omnes qui confidunt in eo.

Quum inuocarem exaudiuit me Deus iustitiæ meæ, in tribulatione dilatasti mihi.

Miserere mei, & exaudi orationem meam.

Filij hominum vsquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?

Sacrificate sacrificium iustitiæ: & sperate in Domino.

Signatum est super nos lumen vultus tui Domine, dedisti lætitiam in corde meo.

In pace in idipsum dormiam & requiescam.

Quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me.

DOXOLOGIA 3.

Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me? multi insurgunt aduersum me.

Multi dicunt animæ meæ: Non est salus ipsi in Deo eius.

Tu autem Domine susceptor meus es, gloria mea & exaltans caput meum.

Voce mea ad Dominum clamaui, & exaudiuit me de monte sancto suo.

Ego dormiui & soporatus sum, & exurrexi: quia Dominus suscepit me.

Non timebo millia populi circundãtis me exurge Domine, saluum me fac Deus meus.

Quoniam tu percussisti omnes aduersantes mihi sine causa: dentes peccatorum contriuisti.

Domini est salus: & super populum tuum benedictio tua.

DOXOLOGIA 4.

Verba mea auribus percipe, Domine, intellige clamorem meum.

Inten.

Intende voci orationis meæ, Rex meus & Deus meus.

Quoniã ad te orabo, Domine, mane exaudies vocem meam.

Mane astabo tibi, & videbo quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.

Neque habitabit iuxta te malignus, neque permanebunt iniusti ante oculos tuos.

Odisti omnes qui operantur iniquitatem: perdes omnes qui loquuntur mendacium.

Virum sanguinum & dolosum abominabitur Dominus: ego autem in multitudine misericordiæ tuæ.

Introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.

Domine, deduc me in iustitia tua: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam.

Lætentur omnes qui sperant in te, Domine: in æternum exultabunt, & habitabis in eis.

Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum: quoniam tu benedices iusto.

DOXOLOGIA I.

DOmine, ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me.

Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum: sana me, Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.

Et anima mea turbata est valde: sed tu, Domine, vsquequo?

Conuertere, Domine, & eripe animam meam: saluum me fac propter misericordiam tuam.

Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo.

Discedite à me omnes qui operamini iniquitatem: quoniam exaudiuit dominus vocem fletus mei.

Exaudiuit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem meam suscepit.

Erubescant & conturbentur vehementer omnes inimici mei, conuertantur & erubescant valde velociter.

DOXOLOGIA 6.

DOmine Deus meus in te speraui, saluum me fac ex om omnibus persequentibus me, & libera me.

Ne quando rapiat vt leo animam meam, dum non est qui redimat, neq; qui saluum faciat.

Exurge, Domine, in ira tua, & exaltare in finibus inimicorum meorum.

Iudica me, Domine, secundum iustitiam meam, & secundum innocentiam meam super me.

Consumetur nequitia peccatorũ: & diriges iustum, scrutans corda & renes, Deus.

Iustum adiutorium meum à domino, qui saluos facit rectos corde.

Confitebor domino secundum iustitiam eius: & psallam nomini domini Altissimi.

DOXOLOGIA 5.

DOmine dominus noster, quàm admirabile est nomen tuum in vniuersa terra.

Quoniam eleuata est magnificentia tua super cœlos.

Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, vt destruas inimicum & vltorem.

Quoniam videbo cælos tuos opera digitorum tuorum, lunam & stellas quæ tu fundasti.

Quid est homo quòd memor es eius? aut filius hominis quoniam visitas eum?

Minuisti eum paulo minus ab angelis, gloria & honore coronasti eum, & cõstituisti eum super opera manuum tuarum.

Omnia subiecisti sub pedibus eius, oues & boues vniuersas, insuper & pecora campi.

Volucres cæli & pisces maris, qui perambulant semitas maris.

Domine dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra.

DOXOLOGIA 8.

COnfitebor tibi domine in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua.

Lætabor & exultabo in te, psallam nomini tuo Altissime.

Quoniam fecisti iudicium meum & causam meam: sedisti super thronũ qui iudicas iustitiam.

Increpasti gentes & periit impius: nomen eorum delesti in æternum & in seculum seculi.

Periit memoria eorum cum sonitu: & dominus in æternum permanet.

Et factus est dominus refugiũ pauperi, adiutor in oportunitatibus in tribulatione.

Sperent in te qui nouerunt nomen tuum, quoniam nõ dereliquisti quærentes te Domine.

Psallite domino qui habitat in Syon: annunciate inter gentes studia eius.

DOXOLOGIA 9.

MIserere mei domine, vide humilitatem meam de inimicis meis.

Qui exaltas me de portis mortis, vt annunciem omnes laudationes tuas in portis filiæ Syon.

Vt quid Domine recessisti lõge? despicis in oportunitatibus in tribulatione.

Exurge Domine Deus, exaltetur manus tua, ne obliuiscaris pauperum.

Tibi derelictus est pauper: orphano tu eris adiutor.

Exultabo in salutari tuo, quoniam non in finem obliuio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem.

Dominus regnabit in æternum & in seculum seculi: peribitis gentes de terra illius.

Desiderium pauperum exaudiuit Dominus, præparationem cordis eorum audiuit auris tua.

DOXOLOGIA 10.

DOminus in templo sancto suo, Dominus in cælo sedes eius.

Propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit dominus.

Pluit super peccatores laqueos: ignis, sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum.

Vsquequo domine obliuisceris mei in finem? vsquequo auertis faciem tuam à me?

Quamdiu ponam cõsilia in anima mea, dolorẽ in corde meo per diem?

Vsquequo exaltabitur inimicus meus super me? respice, & exaudi me domine Deus meus.

Illumina oculos meos ne vnquam obdormiam in morte, nequãdo dicat inimicus meus: Prçualui aduersus eũ.

Qui tribulant me, exultabũt si motus fuero: ego autem in misericordia tua speraui.

Exultabit cor meũ in salutari tuo: cantabo Domino qui bona tribuit mihi, & psallã nomini Domini altissimi.

DOXOLOGIA 11.

DOmine, quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in monte sancto tuo?

Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam.

Qui loquitur veritatẽ in corde suo, qui non egit dolum in lingua sua.

Nec fecit proximo suo malum, & opprobriũ non accepit aduersus proximos suos.

Qui facit hæc, non mouebitur in æternum.

Dominus in generatione iusta est: consilium inopis confudistis, quoniam Dominus spes eius est.

Quis dabit ex Sion salutare Israel? quum aduerterit Dominus captiuitatem plebis suæ, exultabit Iacob & lætabitur Israel.

DOXOLOGIA 12.

COnserua me Domine quoniam speraui in te: dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorm meorum non eges.

Dominus pars hæreditatis meæ & calicis mei: tu es qui restitues hæreditatem meam mihi.

Funes ceciderunt mihi in præclaris, etenim hæreditas mea præclara est mihi.

Benedicam Dominum qui tribuit mihi intellectum, insuper & vsque ad noctem increpuerunt me renes mei.

Proui-

Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi ne commoueat.

Propter hoc lætatum est cor meum, & exultauit lingua mea, insuper & caro mea requiescet in spe.

Quoniam non derelinques animã meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.

Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua vsq; in finem.

DOXOLOGIA 13.

EXaudi Domine iustitiam meam, intende deprecationem meam.

Auribus percipe orationem meam, non in labijs dolosis.

De vultu tuo iudicium meum prodeat, oculi tui videant æquitatem.

Probasti cor meum & visitasti nocte: igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas.

Vt nõ loquatur os meum opera hominum, propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras.

Perfice gressus meos in semitis tuis, vt non moueantur vestigia mea.

Ego clamaui, quoniam exaudisti me Deus: inclina aurem tuam mihi, & exaudi verba mea.

DOXOLOGIA 14.

MIrifica misericordias tuas Domine, qui saluos facis sperantes in te.

A resistentibus dexteræ tuæ custodi me vt pupillam oculi.

Sub vmbra alarum tuarum protege me, à facie impiorum qui me afflixerunt.

Inimici mei animam meam circũdederunt, os eorum loquutum est superbiam.

Susceperunt me sicut leo paratus ad prædam, & sicut catulus leonis habitans in abditis.

Exurge Domine præueni eum, & supplanta eum: eripe animam meam ab impio.

Et ego in iustitia apparebo conspectui tuo: satiabor quum apparuerit gloria tua.

DOXOLOGIA 15.

DIligã te Domine fortitudo mea: Dominus firmamentum meũ, & refugium meum & liberator meus.

Deus meus, adiutor meus: & sperabo in eum.

Protector meus, & cornu salutis meæ, & susceptor meus.

Laudans inuocabo Dominum, & ab inimicis meis saluus ero.

Circundederunt me dolores mortis, & torrentes iniquitatis conturbauerunt me.

Dolores inferni circundederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis.

In tribulatione mea inuocaui dominum, & ad Deum meum clamaui.

Et exaudiuit de templo sancto suo vocem meam: & clamor meus in conspectu eius introiuit in aures eius.

DOXOLOGIA 16.

MIsit dominus de summo & accepit me, & assumpsit me de aquis multis.

Eripuit me de inimicis meis fortissimis, & ab his qui oderunt me: quoniam confortati sunt super me.

Præuenerunt me in die afflictionis meæ, & factus est dominus protector meus.

Et eduxit me in latitudinem: saluũ me fecit, quoniam voluit me.

Et retribuet mihi dominus secundum iustitiam meam: & secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi.

Quia custodiui vias domini, nec impiè gessi à Deo meo.

Quoniam omnia iudicia eius in cõspectu meo: & iustitias eius non repuli à me.

Et ero immaculatus cum eo, & obseruabo me ab iniquitate mea.

Et retribuet mihi dominus secundum iustitiam meam, & secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum eius.

DOXOLOGIA 17.

TV domine populum humilem saluum facies: & oculos superborum humiliabis.

Tu illuminas lucernam meam domine: Deus meus illumina tenebras meas.

Quoniam in te eripiar à tentatione, & in Deo meo transgrediar murum.

Deus meus impolluta via eius eloquia domini igne examinata, protector est omnium sperantium in se.

Quoniam quis Deus præter dominum, aut quis Deus præter Deum nostrum?

Deus qui præcinxit me virtute, & posuit immaculatam viam meam.

Qui perfecit pedes meos tanquam ceruorum, & super excelsa statuens me.

Qui docet manus meas ad prælium, & posuisti vt arcum æreum brachia mea.

Et dedisti mihi protectionem salutis tuæ, & dextera tua suscepit me.

Lætabimur in salutari tuo, & in nomine Dei nostri magnificabimur.

Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in nomine domini Dei nostri inuocabimus.

Ipsi obligati sunt & ceciderunt: nos autem surreximus, & erecti sumus.

DOXOLOGIA 18.

Disciplina tua domine correxit me in finem, & disciplina tua ipsa me docebit.

Dilatasti gressus meos subtus me, & non sunt infirmata vestigia mea.

Persequar inimicos meos, & comprehendam illos: & non conuertar donec deficiant.

Confringam illos nec poterunt stare, cadent subtus pedes meos.

Et præcinxisti me virtute ad bellum, supplantasti insurgentes in me subtus me.

Et inimicos meos dedisti mihi dorsum, & odientes me disperdidisti.

Et comminuam eos vt puluerem ante faciam venti, vt lutum platearum delebo eos.

Viuit dominus, & benedictus Deus meus: & exaltetur Deus salutis meæ.

Deus qui das vindictã mihi, & subdis populos sub me: liberator meus de inimicis meis iracundis.

Ab insurgentibus in me exaltabis me, à viro iniquo eripies me.

Propterea confitebor tibi in nationibus Domine, & nomini tuo psalmum dicam.

DOXOLOGIA 19.

Coeli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum.

In sole posuit tabernaculum suum & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo.

Lex Domini immaculata, conuertens animas: testimonium Domini fidele, sapientiam præstans paruulis.

Iustitiæ domini rectæ, lætificantes corda: præceptum domini lucidum, illuminans oculos.

Timor domini sanctus, permanens in seculum seculi: iudicia domini vera, iustificata in semetipsa.

Desiderabilia super aurum & lapidem preciosum multum: & dulciora super mel & fauum.

Etenim seruus tuus custo d it ea: in custodiendis illis retributio multa

Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me, & ab alienis parce seruo tuo.

Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, & emũdabor à delicto maximo.

Et erunt vt complaceant eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper.

Domine adiutor meus & redemptor meus.

DOXOLOGIA 20.

Exaltare domine in virtute tua: cantabimus & psallemus virtutes tuas.

Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre, spes mea, ab vberibus matris meæ: in te proiectus sum ex vtero.

De ventre matris meæ Deus meus es tu, ne discesseris à me.

Quoniam tribulatio proxima est, quoniam non est qui adiuuet.

Aruit

Aruit tanquam testa virtus mea, & lingua mea adhæsit faucibus meis, & in puluerem mortis deduxisti me.

Quoniam circundederunt me canes multi, consilium malignantium obsedit me.

Tu autem domine ne elongaueris auxilium tuum à me, ad defensionem meam conspice.

Narrabo nomen tuum fratribus meis, in medio Ecclesiæ laudabo te.

Qui timetis Deum laudate eum, vniuersum semen Iacob glorificate eum.

Timeat eum omne semen Israel: quoniam non spreuit, neque despexit peccationem pauperis.

Nec auertit faciem suam à me: & cum clamarem ad eum exaudiuit me.

DOXOLOGIA 21.

Dominus regit me, & nihil mihi deerit: in loco pascuæ ibi me collocauit.

Super aquam refectionis educauit me, animam meam conuertit.

Deduxit me super semitas iustitiæ, propter nomen suum.

Nam & si ambulauero in medio vmbræ mortis, nō timebo mala, quoniam tu mecum es.

Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt.

Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me.

Impinguasti in oleo caput meum, & calix meus inebrians quam præclarus est?

Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ.

Et vt inhabitem in domo Domini in longitudine dierum.

DOXOLOGIA 22.

Domini est terra & plenitudo eius, orbis terrarum & vniuersi qui habitant in eo.

Quia ipse super maria fundauit eū, & super flumina præparauit eum.

Quis ascendet in mōtem domini? aut quis stabit in loco sancto eius?

Innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec iurauit in dolo proximo suo.

Hic accipiet benedictionem à domino, & misericordiam à Deo salutari suo.

Hæc est generatio quærentium eū, quærentium faciem Dei Iacob.

Attollite portas principes vestras, & eleuamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.

Quis est iste rex gloriæ? Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio.

Attollite portas principes vestras, & eleuamini portæ æternales: introibit rex gloriæ.

Quis est iste rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est rex gloriæ.

DOXOLOGIA 23.

Ad te Domine leuaui animam meam: Deus meus in te confido, non erubescam.

Neque irrideant me inimici mei: etenim vniuersi qui sustinent te non confundentur.

Confundantur omnes iniqua agentes superuacuè.

Vias tuas domine demonstra mihi: & semitas tuas edoce me.

Dirige me in veritate tua & doce me: quia tu es Deus saluator meus, & te sustinui tota die.

Reminiscere miserationem tuarum domine, & misericordiam tuarum quæ à seculo sunt.

Delicta iuuentutis meæ, & ignorātias meas, ne memineris.

Secundum misericordiam tuam memento mei tu propter bonitatem tuam domine.

Dulcis & rectus Dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via.

Diriget mansuetos in iudicio, docebit mites vias suas.

Vniuersæ viæ domini misericordia & veritas, requirentibus testamētum eius & testimonia eius.

DOXOLOGIA 24.

Propter nomen tuum domine propiciaberis peccato meo, multum est enim.

Quis est homo qui timet dominũ? legem statuit ei in via quam elegit.

Anima eius in bonis demorabitur, & semen eius hæreditabit terram.

Firmamentum est dominus timentibus eum, & testamentum ipsius vt manifestetur illis.

Oculi mei semper ad dominum: quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos.

Respice in me, & miserere mei: quia vnicus & pauper sum ego.

Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt: de necessitatibus meis erue me.

Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte vniuersa delicta mea.

Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt, & odio iniquo oderunt me.

Innocentes & recti adhæserunt mihi, quia sustinui te.

Libera Deus Israel ex omnibus tribulationibus suis.

DOXOLOGIA 25.

IVdica me Deus, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum: & in domino sperans non infirmabor.

Proba me Domine, & tenta me, vre renes meos & cor meum.

Quoniam misericordia tua ante oculos meus est, & complacui in veritate tua.

Non sedi cum concilio vanitatis, & cũ iniqua gerentibus non introibo.

Lauabo inter innocentes manus meas, & circundabo altare tuum domine.

Vt audiam vocem laudis tuæ, & enarrem vniuersa mirabilia tua.

Domine dilexi decorẽ domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ.

Ne perdas cum impijs Deus animã meam, & cum viris sanguinum vitam meam.

Ego in innocentia mea ingressus sum, redime me, & miserere mei.

Pes meus stetit in directo, in Ecclesijs benedicam te Domine.

DOXOLOGIA 26.

DOminus illuminatio mea, & salus mea quem timebo?

Dominus protector vitæ meæ: à quo trepidabo?

Dum appropiant super me nocentes, vt edant carnes meas.

Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt ceciderunt.

Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum.

Si exurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo.

Vnam petijà domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo domini omnibus diebus vitæ meæ.

Vt videam voluptatem domini, & visitem templum eius.

Quoniam abscondit me in tabernaculo suo, in die malorum: protexit me in abscondito tabernaculi sui.

In petra exaltauit me, & nunc exaltauit caput meum super inimicos meos.

Circuiui, & immolaui in tabernaculo eius hostiam vociferationis: cantabo & psalmum dicam domino.

DOXOLOGIA 27.

EXaudi domine vocem meã qua clamaui ad te: miserere mei, & exaudi me.

Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam domine requiram.

Ne auertas faciem tuam à me, ne declines in ira à seruo tuo.

Adiutor meus esto ne derelinquas me, neq; despicias me Deus salutaris meus.

Legem pone mihi Domine in via tua: & dirige me in semita recta propter inimicos meos.

Ne tradas me in animas tribulantium me: quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi.

Credo videre bona domini in terra viuentium.

Expecta dominum, viriliter age: & confortetur cor tuum, & sustine dominum.

DOXOLOGIA 28.

AD te Domine clamabo: Deus meus ne sileas à me, ne quando taceas à me, & assimulabor descendentibus in lacum.

Exaudi

Exaudi Domine vocem deprecationis meæ, dum oro ad te, dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum.

Ne simul tradas me cum peccatoribus, & cum operantibus iniquitatē ne perdas me.

Benedictus dominus, quoniam exaudiuit vocem deprecationis meæ.

Dominus adiutor meus, & protector meus: & in ipso sperauit cor meum, & adiutus sum.

Et refloruit caro mea: & ex voluntate mea confitebor ei.

Dominus fortitudo plebis suæ, & protector saluationū Christi sui est.

Saluum fac populum tuum domine, & benedic hæreditati tuæ: & rege eos & extolle illos vsque in æternum.

DOXOLOGIA 29.

EXaltabo te domine, quoniam suscepisti me, nec delectasti inimicos meos super me.

Domine Deus meus clamaui ad te, & sanasti me.

Domine eduxisti ab inferno animā meam, saluasti me à descendentibus in lacum.

Psallite domino sancti eius: & confitemini memoriæ sanctitatis eius.

Audiuit dominus, & misertus est mei, Dominus factus adiutor meus.

Conuertisti planctum meū in gaudium mihi, concidisti saccum meū, & circundedisti me lætitia.

Vt cantet tibi gloria mea, & non cōpungar, domine Deus meus, in æternum confitebor tibi.

Affette domino gloriam & honorem, afferte domino gloriam nomini eius: adorate dominū in atrio sancto eius.

Dominus virtutem populo suo dabit: Dominus benedicet populo suo in pace.

DOXOLOGIA 30.

IN te domine speraui non confundar in æternum: in iustitia tua libera me.

Inclina ad me aurem tuam, accelera, vt eruas me,

Esto mihi in Deum protectorem, & in domū refugij, vt saluū me facias.

Quoniam fortitudo mea, & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me & enutries me.

Educes me de laqueo hoc quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.

In manus tuas cōmēdo spiritū meū: redemisti me domine Deus veritatis.

Odisti obseruantes vanitates superuacuè.

Ego autē in Domino speraui: exultabo & lætabor in misericordia tua.

Quoniam respexisti humilitatem meam: saluasti de necessitatibus animam meam.

Nec conclusisti me in manibus inimici: statuisti in loco spacioso pedes meos.

DOXOLOGIA 31.

MIserere mei domine, quoniam tribulor: quoniam deficit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.

Infirmata est in paupertate virtus mea, & ossa mea conturbata sunt.

Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium vicinis meis valde: obliuioni datus sum tanquam mortuus à corde.

Factus sum tanquam vas perditum: quoniam audiui vituperationē multorum commorantium in circuitu.

Ego autem in te speraui domine: dixi, Deus meus es tu, in manibus tuis sortes meæ.

Eripe me de manu inimicorū meorum, & à persequentibus me.

Illustra faciem tuam super seruum tuum, saluum me fac in misericordia tua, domine non confundar, quoniā inuocaui te.

Erubescant impij, & deducantur in infernum: muta fiant labia dolosa.

Quæ loquuntur aduersum iustum iniquitatem, in superbia & abusione.

DOXOLOGIA 32.

QVàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine, quā abscondisti timentibus te.

Perfecisti eis qui sperāt in te, in conspectu filiorum hominum.

Abscondes eos in abscondito faciei tuæ, à conturbatione hominum.

Proteges eos in tabernaculo tuo à contradictione linguarum.

Benedictus dominus, quoniam mirificauit misericordiam suam, mihi in ciuitate munita.

Ego autem dixi in excessu mentis meæ, proiectus sum à facie oculorum tuorum.

Ideo exaudisti vocē orationis meę, dum clamarem ad te.

Diligite Dominum omnes sancti eius: quoniam veritatem requiret dominus, & retribuet abundanter facientibus superbiam.

Viriliter agite, & confortetur cor vestrū, omnes qui speratis in domino

DOXOLOGIA 33.

Beati quorum remissę sunt iniquitates, & quorū tecta sunt peccata.

Beatus vir cui non imputauit dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus.

Delictum meum cognitum tibi feci: & in iustitiam meā non abscondi.

Dixi, confitebor aduersum me iniustitiam meam domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.

Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore oportuno.

Tu eius refugium meum à tribulatione quæ circundedit me: exultatio mea erue me circundantibus me.

Multa flagella peccatoris: sperātem autem in Domino misericordia circundabit.

Lætamini in Domino, & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde

DOXOLOGIA 34.

Exultate iusti in domino: rectos decet collaudatio.

Confitemini domino in cithara: in psalterio decem cordarū psallite illi.

Cantate ei canticum nouum: bene psallite ei in vociferatione.

Diligit misericordiam & iudicium: misericordia domini plena est terra.

Verbo domini cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum.

Timeat dominum omnis terra: ab eo autem commoueantur omnes inhabitantes orbem.

Quoniam ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit: & creata sunt.

Dominus dissipat consilia gentiū: reprobat autem cogitationes populorum, & reprobat consilia principum.

Consilium autem domini in æternum manet: cogitationes cordis eius in generationem & generationem.

DOXOLOGIA 35.

Beata gens cuius est dominus Deus eius: populus quem elegit in hæreditatem sibi.

De cœlo respexit dominus, vidit omnes filios hominum.

De præparato habitaculo suo respexit super omnes qui habitant terram.

Qui finxit sigillatim corda eorum, qui intelligit omnia opera eorum.

Non saluatur rex per multam virtutem: & gygas non saluabitur in multitudine virtutis suæ: fallax equus ad salutem.

Ecce oculi domini super metuentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius.

Vt eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame.

Anima nostra sustinet dominum, quoniam adiutor & protector noster est.

Quia in eo lætabitur cor nostrum, & in nomine sancto eius sperabimus.

Fiat misericordia tua domine super nos, quemadmodum sperauimus in te.

DOXOLOGIA 36.

Benedicam dominum in omni tempore: semper laus ei' in ore meo.

In domino laudabitur anima mea: audiant mansueti & lætentur.

Magnificate dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipsum.

Exquisiui dominum, & exaudiuit me: & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.

Accedite ad eum & illuminamini, & facies vestræ non confundentur.

Iste pauper clamauit, & dominus exaudiuit eum, & ex omnibus tribulationibus eius saluabit eum.

Immittet angelus domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos.

Gustate & videte, quoniam suauis est dominus: beatus vir qui sperat in eo.

Timete dominum omnes sancti eius, quoniam non est inopia timentibus eum.

Diuites eguerunt & esurierunt: inquirentes autem dominum, non minuentur omni bono.

DOXOLOGIA 37.

QVis est homo qui vult vitam? diligit dies videre bonos?

Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum.

Diuerte a malo, & fac bonũ: inquire pacem, & persequere eam.

Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum.

Vultus autem domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriã eorum.

Clamauerunt iusti, & dominus exaudiuit eos: & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos.

Iuxta est dominus his qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluabit.

Multę tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos dominus.

Custodit dominus omnia ossa eorum, vnum ex his non conteretur.

Mors peccatorũ pessima: & qui oderunt iustum, delinquent.

Redimet Dominus animas seruorum suorum: & non delinquent omnes qui sperant in eo.

DOXOLOGIA 38.

IVdica domine nocentes me, expugna impugnantes me.

Apprehende arma & scutum, & exurge in adiutorium mihi.

Effunde phrameã, & conclude aduersus eos qui persequuntur me: dic animæ meæ, salus tua ego sum.

Confundantur & reuereãtur quærentes animam meam.

Auertantur retrorsum & confundantur cogitantes mihi mala.

Fiant tanquam puluis ante faciem venti: & angelus domini coarctãs eos.

Fiant viæ illorum tenebræ & lubricum: & angelus Domini persequens eos.

Anima autem mea exaltabit in domino, & delectabitur super salutari suo.

Omnia ossa mea dicent, Domine, quis similis tibi?

Eripiens inopem de manu fortiorum eius, egenum & pauperem à diripientibus eum.

DOXOLOGIA 39.

COnfitebor tibi domine in Ecclesia magna: in populo graui laudabo te.

Non supergaudeant mihi qui aduersantur mihi iniquè, qui oderunt me gratis & annuunt oculis.

Et dilatauerunt super me os suum: dixerunt, euge euge, viderunt oculi nostri.

Vidisti domine, ne sileas: Domine ne discedas à me.

Exurge & intẽde iudicio meo Deus meus, & Dominus meus in causam meam.

Iudica me secundum iustitiã tuam domine Deus meus: & non supergaudeant mihi.

Erubescant & reuereantur simul, qui gratulantur malis meis.

Induantur confusione & reuerẽtia, qui maligna loquuntur super me.

Exultent & lætentur qui volunt iustitiam meam: & dicant semper, magnificetur dominus, qui volunt pacem serui eius.

Et lingua mea meditabitur iustitiã tuàm: tota die laudem tuam.

DOXOLOGIA 40.

DOmine in cęlo misericordia tua: & veritas tua vsq; ad nubes.

Iustitia tua sicut montes Dei: iudicia tua abyssus multa.

Homines & iumenta saluabis, domine: quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam, Deus.

Filij autem hominum in tegmine alarum tuarum sperabunt.

Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuę potabis eos.

Quoniam apud te est fons vitæ: & in lumine tuo videbimus lumen.

Prætende misericordiam tuam scientibus te, & iustitiam tuam his qui recto sunt corde.

Non veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me.

Ibi

Ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec potuerunt stare.

DOXOLOGIA 41.

NOli æmulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem.

Quoniam tanquam fœnum velociter arescent, & quemadmodum holera herbarum citò decident.

Spera in Domino, & fac bonitatẽ: & inhabita terram, & pasceris in diuitiis eius.

Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.

Reuala domino viam tuam, & spera in eo: & ipse faciet.

Et educet quasi lumen iustitiam tuam, & iudicium tuum, tanquã meridiẽ, subditus esto domino, & ora eũ.

Noli æmulari in eo qui prosperatur in via sua, in homine faciente iniustitias.

Desine ab ira & derelinque furorẽ: noli æmulari vt maligneris.

Quoniam qui malignantur, exterminabuntur: sustinentes autem dominum, ipsi hæreditabunt terram.

Et adhuc pusillũ, & non erit peccator: & quæres locum eius, & non inuenies.

Mansueti autem hæreditabunt terram: & delectabuntur in multitudine pacis.

DOXOLOGIA 42.

NOuit dominus dies immaculatorum: & hæreditas eorum in æternum erit.

Non confundẽtur in tempore malo, & in diebus famis saturabuntur: quia peccatores peribunt.

Inimici verò domini mox vt honorificati fuerint & exaltati, deficientes quemadmodum fumus deficient.

Apud dominum gressus hominis dirigentur: & viam eius volet.

Quũ ceciderit, non collidetur: quia dominus supponit manum suam.

Declina à malo & fac bonum: & inhabita in seculum seculi.

Quia dominus amat iudicium: & non derelinquet sanctos suos, in æternum conseruabuntur.

Iniusti punientur: & semen impiorum peribit.

Iusti autem hæreditabunt terram: & hæreditabunt in seculum seculi super eam.

DOXOLOGIA 43.

OS iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudiciũ.

Lex Dei eius in corde ipsius, & non supplantabuntur gressus eius.

Considerat peccator iustum, & quærit mortificare eum.

Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius, nec damnabit eum quum iudicabitur illi.

Expecta dominum, & custodi viam eius: & exaltabit te, vt hæreditate capias terram: quum perierint peccatores, videbis.

Vidi impium super exaltatum & eleuatum sicut cedros libani.

Et transiui, & ecce non erat: quæsiui eum, & non est inuentus locus eius.

Custodi innocentiam, & vide æquitatem: quoniam sunt reliquiæ homini pacifico.

Iniusti disperibunt, simul reliquiæ impiorum interibunt.

Salus autem iustorum à domino, & protector eorum in tempore tribulationis.

Et adiuuabit eos Dominus, & liberabit eos, & eruet eos à peccatoribus, & saluabit eos: quia sperauerunt in eo.

DOXOLOGIA 44.

DOmine ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me.

Non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ, non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum.

Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus graue grauatæ sunt super me.

Putruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ, à facie insipientiæ meæ.

Miser factus sum & curuatus sum vsque in finem, tota die contristatus ingrediebar.

Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus, & non est sanitas in carne mea.

Afflictus sum & humiliatus sum nimis: rugiebam à gemitu cordis mei.

Do-

Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus.

In te domine speraui: tu exaudies me domine Deus meus.

Quoniam ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper.

Ne derelinquas domine Deus meus, ne discesseris à me.

Intende in adiutorium meum domine Deus salutis meæ.

DOXOLOGIA 45.

DIxi, custodiam vias meas: vt non delinquam in lingua mea.

Posui ori meo custodiam, cum consisteret peccator aduersum me.

Obmutui & humiliatus sum, & silui à bonis: & dolor meus renouatus est.

Concaluit cor meum intra me: & in meditatione mea exardescet ignis.

Et nunc quæ est expectatio mea, nonne dominus? & substantia mea apud te est.

Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: amoue à me plagas tuas.

Exaudi orationem meam domine, & deprecationem meam, auribus percipe lachrymas meas.

Ne sileas quoniam aduena ego sum apud te, & peregrinus sicut omnes patres mei.

Verumtamen vniuersa vanitas omnis homo viuens.

Veruntamen in imagine pertransit homo: sed & frustra conturbatur.

DOXOLOGIA 46.

EXpectans expectaui Dominum, & intendit mihi.

Et exaudiuit preces meas: & eduxit me de lacu miseriæ, & de luto fecis.

Et statuit supra petram pedes meos & direxit gressus meos.

Et immisit in os meum canticum nouum, carmen Deo nostro.

Beatus vir cuius est nomē Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias falsas.

Multa fecisti tu domine Deus meus. mirabilia tua: & cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi.

Annunciaui iustitiam tuam in Ecclesia magna: ecce labia mea non prohibebo, Domine tu scisti.

Iustitiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam & salutare tuum dixi.

DOXOLOGIA 47.

TV Domine ne longe facias miserationes tuas à me: misericordia tua & veritas tua semper susceperunt me.

Quoniam circundederunt me mala quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates meæ, & nō potui vt viderem.

Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei: & cor meum dereliquit me.

Complaceat tibi domine vt eruas me, domine ad adiuuandum me respice.

Confundātur & reuereātur simul, qui quærunt animam meam vt auferant eam.

Conuertantur retrorsum & reuereantur, qui volunt mihi mala.

Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi, euge euge.

Exultent & lætentur super te omnes quærentes te, & dicant semper, magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum.

Ego autem mendicus sum & pauper: Dominus solicitus est mei.

Adiutor meus & protector meus tu es: Deus meus ne tardaueris.

DOXOLOGIA 48.

BEatus vir qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus.

Dominus conseruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra: & non tradat eum in animam inimicorum eius.

Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: vniuersum stratū eius versasti in infirmitate eius.

Ego dixi, Domine miserere mei: sana animam meam, quia peccaui tibi.

Inimici mei dixerunt mala mihi, quādo morietur, & peribit nomē eius?

Verbum iniquum constituerunt aduersum me: nunquid qui dormit non adijciet vt resurgat?

Tu

Tu Domine miserere mei, & resuscita me & retribuam eis.

In hoc cognoui quoniam voluisti me quoniam non gaudebit inimicus meus super me.

Me autem propter innocentiam suscepisti : & confirmasti me in conspectu tuo in æternum.

Benedictus Dominus Deus Israel à seculo & vsque in seculum: fiat, fiat.

DOXOLOGIA 49.

QVemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.

Sitiuit anima mea ad Deum fontē viuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei.

Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus?

Hęc recordatus sum, & effudi in me animam meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, vsq; da domum Dei.

In voce exultationis & confessionis, sonus epulantus.

DOXOLOGIA 50.

QVare tristis es anima mea, & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei & Deus meus.

In die mandauit Dominus misericordiam suam, & nocte canticū eius.

Apud me oratio Deo vitæ meæ: dicam Deo, susceptor meus es.

Quare oblitus es mei? & quare contristatus incedo, dum affigit me inimicus?

Dum confringuntur ossa mea: exprobrauerunt mihi qui tribulant me inimici mei.

Dum dicunt mihi per singulos dies, vbi est Deus tuus, quare tristis es anima mea, & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc con fitebor illi: salutare vultus mei & Deus meus.

DOXOLOGIA 51.

IVdica me Deus, & discerne causam meam de gente non sancta: ab homine iniquo & doloso erue me.

Quia tu es, Deus, fortitudo mea: quare me repulisti, & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

Emitte lucem tuam & veritatem tuam: ipsa me deduxerunt & adduxerunt in montem sanctum tuum & in tabernacula tua.

Et introibo ad altare Dei, ad Deum qui lætificat iuuentutem meam.

Confitebor tibi in cithara, Deus, Deus meus: quare tristis es, anima mea: & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & Deus meus.

DOXOLOGIA 52.

DEus, auribus nostris audiuimus, patres nostri annunciauerunt nobis.

Opus quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis.

Nec enim in gladio suo possederūt terram & brachium eorum non saluauit eos.

Sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui : quoniam complacuisti in eis.

Tu es ipse rex meus, & Deus, meus qui mandas salutes Iacob.

In te inimicos nostros ventilabimus cornu, & in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis.

Non enim in arcu meo sperabo, & gladius meus non saluabit me.

In Deo laudabimur tota die, & in nomine tuo confitebimur in secula.

DOXOLOGIA 53.

TV, domine, repulisti nos, & confudisti nos : & non egredieris Deus in virtutibus nostris.

Posuisti nos opprobriū vicinis nostris, subsannationem & derisum his qui sunt in circuitu nostro.

Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos vmbra mortis.

Quoniam propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis.

Exurge, quare obdormis Domine: exurge, & ne repellas in finem.

Quare faciē tuā auertis? obliuisceris inopiæ nostræ & tribulationis nostrę?

Quo-

Quoniam humiliata eſt in puluere anima noſtra, conglutinatus eſt in terra venter noſter.

Exurge Domine adiuua nos: & redime nos propter nomen tuum.

DOXOLOGIA 54.

DEus noſter refugium & virtus, adiutor in tribulationibus, quę inuenerunt nos nimis.

Propterea nō timebimus dum turbabitur terra: & transferentur montes in cor maris.

Dominus virtutum nobiſcum, ſuſceptor noſter Deus Iacob.

Venite & videte opera Domini quæ poſuit prodigia ſuper terram: auferēs bella vſque ad fines terræ.

Arcum conteret, & confringet arma, & ſcuta comburet igni.

Vacate & videte quoniam ego ſum Deus: exaltabor in gentibus & exaltabor in terra.

Dominus virtutum nobiſcum, ſuſceptor noſter Deus Iacob. Memor ero nominis tui Domine in omni generatione & generatione.

Propterea populi confitebuntur tibi in æternum: & in ſeculum ſeculi.

DOXOLOGIA 55.

OMnes gentes plaudite manibus, iubilate Deo in voce exultationis.

Quoniam Dominus excelſus, terribilis: Rex magnus ſuper omnē terrā.

Subiecit populos nobis, & gentes ſub pedibus noſtris.

Pſallite Deo noſtro, pſallite: pſallite Regi noſtro pſallite.

Quoniam Rex omnis terræ Deus: pſallite ſapienter.

Regnabit Deus ſuper gentes: Deus ſedet ſuper ſedem ſanctam ſuam.

Principes populorum congregati ſunt cum Deo Abrahā, quoniam Dij fortes terræ vehementer eleuati ſunt.

DOXOLOGIA 56.

MAgnus Dominus & laudabilis nimis in ciuitate Dei noſtri, in monte ſancto eius.

Sicut audiuimus, ſic vidimus in ciuitate domini virtutum, in ciuitate Dei noſtri: Deus fundauit eam in æternum.

Secundum nomen tuum Deus, ſic & laus tua in fines terræ: iuſtitia plena eſt dextera tua.

Lætetur mons Sion, & exultēt filiæ Iudæ, propter iudicia tua domine.

Circundate Sion, & complectimini eam: narrate in turribus eius.

Quoniam hic eſt Deus, Deus noſter in æternum, & in ſeculum ſeculi, ipſe reget nos in ſecula.

DOXOLOGIA 57.

DEus manifeſtè veniet, Deus noſter, & non ſilebit.

Ignis in conſpectu eius exardeſcet, & in circuitu eius tempeſtas valida.

Aduocauit cælum de ſurſum, & terram, diſcernere populum ſuum.

Congregate illi ſanctos eius, qui ordināt teſtamentū eius ſuper ſacrificia.

Et annunciabunt cœli iuſtitiam eius, quoniam Deus iudex eſt.

Audi populus meus, & loquar Iſrael & teſtificabor tibi: Deus Deus tuus ego ſum.

Immola Deo ſacrificium laudis, & redde Altiſſimo vota tua.

Et inuoca me in die tribulationis: eruam te & honorificabis me.

Sacrificium laudis honorificabit me: & illic iter quo oſtendam illi ſalutare Dei.

DOXOLOGIA 58.

MIſerere mei, Deus, ſecundum magnam miſericordiam tuā.

Et ſecundum multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam.

Amplius laua me ab iniquitate mea & à peccato meo munda me.

Quoniam iniquitatem meam ego cognoſco, & peccatum meum contra me eſt ſemper.

Tibi ſoli peccaui, & malum coram te feci, vt iuſtificeris in ſermonibus tuis & vincas cum iudicaris.

Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea.

Aſperges me Domine hyſſopo, & mūdabor: lauabis me, & ſuper niuem dealbabor.

Auditui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt oſſa humiliata.

AVerte Domine faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele.

Cor mundum crea in me, Deus, & spiritum rectũ innoua in visceribus meis.

Ne proiicias me à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me.

Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.

Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam.

Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem vtique: holocaustis non delectaberis.

Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus non despicies.

Benignè fac domine in bona voluntate tua Syon, vt ædificentur muri Ierusalem.

DOXOLOGIA 60.

QVid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?

Tota die iniustitiã cogitauit lingua tua: sicut nouacula acuta fecisti dolum.

Dilexisti malitiam super benignitatem, iniquitatẽ magis quam loqui æquitatem.

Dilexisti omnia verba præcipationis lingua dolosa.

Propterea Deus destruet te in finem: euellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viuentium.

Videbunt iusti, & timebunt, & super eum ridebunt & dicent: ecce homo qui nõ posuit deum adiutorẽ suum.

Ego autem sicut oliua fructifera in domo Dei, speraui in misericordia dei in æternum, & in seculum seculi.

Confitebor tibi in seculum quia fecisti: & expectabo nomen tuum, quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

DOXOLOGIA 61.

DEus in nomine tuo saluum me fac: & in virtute tua iudica me.

Deus exaudi orationem meam, auribus percipe verba oris mei.

Quoniam alieni insurrexerunt aduersum me, & fortes quæsierunt animam meam, & non proposuerunt deum ante conspectum suum.

Ecce enim Deus adiuuat me, & Dominus susceptor est animæ meæ.

Auerte mala inimicis meis, & in veritate tua disperde illos.

Voluntariè sacrificabo, & confitebor nomini tuo Domine quoniam bonum est.

Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me: & super inimicos meos despexit oculus meus.

DOXOLOGIA 62.

EXaudi deus orationem meam, & ne despexeris deprecati onẽ meã: intende mihi & exaudi me.

Contristatus sum in exercitatione mea, & conturbatus sum à voce inimici & à tribulatione peccatoris.

Cor meum conturbatum est in me, & formido mortis cecidit super me.

Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ.

Et dixi: quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescã?

Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine.

Expectabam eum qui saluum me fecit à pusillanimitate spiritus, & tempestate.

DOXOLOGIA 63.

EGo ad Deũ clamaui, & dominus saluauit me.

Vespere, & mane, & meridie, narrabo & annunciabo: & exaudiet vocem meam.

Redimet in pace animam meam ab his qui appropinquant mihi: quoniam inter multos erant mecum.

Exaudiet Deus, & humiliabit illos qui est ante secula.

Iacta super dominum coram tuã, & ipse te enutriet: non dabit in æternum fluctuationem iusto.

Tu verò deus, deduces eos in puteum interitus.

Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos, ego autem sperabo in te domine.

DOXOLOGIA. 64.

MIserere mei deus quoniam conculcauit me homo: tota die impugnans tribulauit me.

Con-

Conculcauerunt me inimici mei tota die, quoniam multi bellantes aduersum me.

In Deo laudabo sermones meos: in Deo speraui, non timebo quid faciat mihi caro.

Tota die verba mea execrabantur: aduersum me omnes cogitationes eorum in malum.

Deus, vitam meam annunciaui tibi: posuisti lachrymas meas in conspectu tuo.

In quacunq; die innocauero te: ecce cognoui quoniam Deus meus es.

In Deo laudabo verbum, in domino laudabo sermonem: in Deo speraui, nō timebo quid faciat mihi homo.

In me sunt Deus vota tua, quæ reddam laudationes tibi.

Qoniam eripuisti animam meam de morte, & pedes meos de lapsu: vt placeam coram Deo in lumine viuentium.

DOXOLOGIA 65.

MIserere mei Deus, miserere mei: quoniam in te confidit anima mea.

Et in vmbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas.

Clamabo ad Deum altissimū, Deum qui benefecit mihi.

Misit in cælo & liberauit me, dedit in opprobrium conculcantes me.

Exaltare super cælos Deus, & in omnem terram gloria tua.

Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, cantabo & Psalmum dicā.

Exurge gloria mea, exurge psalterium & cithara, exurgam diluculo.

Confitebor tibi in populis domine & Psalmum dicam tibi in gentibus.

Quoniam magnificata est vsque ad cælos misericordia tua, & vsque ad nubes veritas tua.

Exaltare super cælos Deus, & super omnem terram gloria tua.

DOXOLOGIA 66.

ERipe me de inimicis meis Deus meus, & ab insurgentibus in me libera me.

Eripe me de operantibus iniquitatem, & de viris sanguinum salua me.

Quia ecce cœperunt animam meā, irruerunt in me fortes.

Exurge in occursum meum, & vide: & tu Domine Deus virtutum, Deus Israel.

Dispetge illos in virtute tua, & depone eos protector meus Domine.

Ego autem cantabo fortitudinem tuam, & exaltabo mane misericordiam tuam.

Quia factus es susceptor meus & refugiū meū in die tribulationis meæ.

Adiutor meus tibi psallam, quia Deus susceptor meus es. Deus meus, misericordia mea.

DOXOLOGIA 67.

DEus repulisti nos & destruxisti nos: iratus es, & misertꝰ est nobis.

Commouisti terram, & conturbasti nos vino compunctionis.

Ostendisti populo tuo dura: potasti nos vino compunctionis.

Dedisti me metuentibus te significationem, vt fugiant à facie arcus.

Quis deducet me in ciuitatem munitam? quis deducet me vsque in Idumeam?

Nónne tu Deus qui repulisti nos, & non egredieris Deus in virtutibus nostris?

Da nobis auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis.

In Deo faciemus virtutem: & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.

DOXOLOGIA 68.

EXaudi Deus deprecationem meam intende orationi meæ.

A finibus terræ ad te clamaui, dum anxiaretur cor meum: in petra exaltasti me.

Deduxisti me quia factꝰ es spes mea: turris fortitudinis à facie inimici.

Inhabitabo in tabernaculo tuo in secula, protegar in velamēto alarum tuarum.

Quoniam tu Deus meus, exaudisti orationem meam: dedisti hæreditatem timentibus nomen tuum.

Sic Psalmum dicam nomini tuo in seculum seculi, vt reddā vota mea die in diem.

DOXOLOGIA 51.

NOnne Deo subiecta erit anima mea? ab ipso enim salutare meum.

Transiuimus per ignem & aquam, & eduxi nos in refrigerium.

Introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea, quæ distinxerunt labia mea.

Venite audite, & nartabo omnes qui timetis deum, quanta fecit animę meæ.

Ad ipsum ore meo clamaui, & exultaui sub lingua mea.

Propterea exaudiuit Deus & attēdit voci deprecationis meæ.

Benedictus Deus, qui non amouit orationem meam, & misericordiam suam à me.

DOXOLOGIA 75.

DEus misereatur nostri, & benedicat nobis: illuminet vultū suum super nos, & misereatur nostri.

Vt cognoscamus in terra viam tuam, in omnib⁹ gentibus salutare tuū:

Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes.

Lætentur & exultent gentes, quoniam iudicas populos in ęquitate, & gentes in terra dirigis.

Confiteātur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes: terrà dedit fructum suum.

Benedicat nos Deus Deus noster, benedicat nos Deus: & metuant eū omnes fines terræ.

DOXOLOGIA 76.

EXurgat Deus, & dissipentur inimici eius, & fugiant qui oderunt eum à facie eius.

Sicut deficit fumus, deficiant: sicut fluit cera à facie ignis, sic pereāt peccanes à facie Dei.

Et iusti epulentur, & exultent in cōspectu Dei: & delectētur in lætitia.

Cantate Deo, Psalmum dicite nomini eius: iter facite ei qui ascendit super occasum: Dominus nomē illi.

Exultate in conspectu eius: turbabuntur à facie eius patris orphanorū & iudicis viduarum.

Benedictus Dominus die quotidie: prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum.

Deus noster, deus saluos faciendi & domini domini exitus mortis.

DOXOLOGIA 77.

PRæuenerunt principes coniuncti psallentibus, in medio iuuencularum tympanistriarum.

In ecclesiis benedicite Deo, domino de fontibus Israel.

Ibi Beniamin adolescētulus in mentis excessu.

Manda deus virtuti tuæ: confirma hoc deus quod operatus es in nobis.

Regna terra cantate deo, psallite domino.

Psallite deo, qui ascendit super cœlum cœli, ad orientem.

Ecce dabit voci suæ vocem virtutis: date gloriam deo super Israel: magnificentia eius, & virtus eius in nubibus.

Mirabilis Deus in sanctis suis: deu Israel ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ: benedictus Deus.

DOXOLOGIA 78.

SAluum me fac Deus: quoniam intrauerunt aquæ asq; ad animan meam.

Infixus sum in limo prnfundi, & nō est substantia.

Veni in altitudinē matis, & tempestas demersit me.

Laboraui clamans, raucæ factæ sunt fauces meæ: defecerūt oculi mei dum spero in deum meum.

Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis.

Non erubescant in me qui expectāt te domine, domine virtutum.

Non confundantur super me qui quærunt te deus Israel.

Quoniā propter te sustinui opprobrium: operuit confusio faciem meā.

Ego verò orationē meam ad te domine: tempus beneplaciti deus.

DOXOLOGIA 70.

IN multitudine misericordiæ tuæ Domine, exaudi me in veritate salutis tuæ.

Etipe me de luto, vt non infigar: libera me ab his qui oderunt me, & de profundis aquarum.

Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque vigeat super me puteus os suum.

Exaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua: secundum

Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.

Quid enim mihi est in cœlo:& à te quid volui super terram.

Defecit caro mea & cor meum:Deus cordis mei,& pars mea deus in æternum.

Quia ecce qui elongant se à te peribunt: perdidisti omnes qui fornicantur abs te.

Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in domino deo spem meam.

Vt annunciem omnes prædicationes tuas in portis filiæ Syon.

Benedictus dominus deus Israel, qui fecit marabilia solus.

Et benedictum nomen maiestatis eius in æternum, & replebitur maiestate eius omnis terra, fiat, fiat.

DOXOLOGIA 76.

VT quid Deus repulisti in finem, iratus est furor tuus super oues pascuæ tuæ.

Memor esto congregationis tuæ, quā possedisti ab initio.

Redemisti virgam hæreditatis tuæ, mons Syon, in quo habitasti in eo.

Vsquequo domine improperabit inimicus? irritat aduersarius nomen tuum in finem.

Deus autem Rex noster ante secula, operatus est.

Tuus est dies,& tua est nox:tu fabricatus es auroram & solem.

Tu fecisti omnes terminos terræ: æstatem & ver tu plamasti ea.

Ne tradas bestiis animam cōfitentem tibi, & animas pauperum tuorū ne obliuiscaris in finem.

Ne auertatur humilis factus confusus: pauper & inops laudabunt nomē tuum.

Ne obliuiscatis voces inimicorum tuorum: superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.

DOXOLOGIA. 86.

NOtus in Iudæa Deus, in Israel magnum nomen eius.

Et factus est in pace locus eius, & habitatio eius in Syon.

Ibi confregit potentias arcuum, scutum, & gladium, & bellum.

Illuminas tu mirabiliter à montibus æternis, turbati sunt omnes insipientes corde.

Tu terribilis es, & quis resistet tibi? ex tunc ira tua.

De cœlo auditum fecisti iudicium: terra tremuit & quieuit.

Quum exurget in iudicium Deus, vt saluos faceret omnes mansuetos terræ.

Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquiæ cogitationis diem festum agent tibi.

Vouete & reddite domino vestro omnes qui in circuitu eius affertis munera.

DOXOLOGIA 87.

VOce mea ad dominum clamaui, voce mea ad deum, & intendit mihi.

In die tribulationis meæ Deum exquisiui manibus meis, nocte contra eum:& non sum deceptus.

Renuit consolari anima mea: memor fui Dei, & delectatus sum,& exercitatus sum, & defecit spiritus meus.

Anticipauerunt vigilias oculi mei, turbatus sum, & non sum loquutus.

Cogitaui dies antiquos,& annos æternos in mente habui.

Et mediatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopebam spispiritum meum.

Nunquid in æternū proiiciet Deus? aut non apponet vt complacitior sit adhuc?

Aut in finem misericordiam suam abscindet, à generatione in generationem?

Aut obliuiscetur misereri Deus? aut continebit in ira sua misericordias suas?

Et dixi,nūc cœpi:hæc mutatio dexteræ excelsi.

Memor fui operum Domini, quia memor ero ab initio mirabiliū tuorum.

Et meditabor in omnibus operibus tuis:& inuentionibus,tuis exercebor.

DOXOLOGIA 88.

DEus venerunt gentes in hæreditatem tuā:polluerunt templum sanctum

sanctum tuum, posuerunt Ierusalem in pomorum custodiam.

Posuerunt morticina seruorũ tuorum escas volatilibus cæli, carnes sanctorum tuorum bestiis terræ.

Facti sumus opprobrium vicinis nostris: subsannatio & illusio his qui in circuitu nostro sunt.

Vsquequo Domine irasceris in finẽ accendetur velut ignis zelus tuus?

Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, citò anticipent nos misericordiæ tuæ: quia pauperes facti sumus nimis.

Adiuua nos Deus salutaris noster, & propter gloriam nominis tui domine libera nos: & propicius esto peccatis nostris propter nomen tuum.

Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum: improperium ipsorũ quod exprobrauerunt tibi Domine.

Nos autem populus tuus, & oues pascuę tuæ, cõfitebimur tibi in seculũ.

In generationem, & generationem annunciabimus laudem tuam.

DOXOLOGIA 89.

QVi regis Israël, intende: qui deducis velut ouem Ioseph.

Excita potentiam tuam, & venit: vt saluos facias nos.

Deus conuerte nos, & ostende faciẽ tuam & salui erimus.

Domine deus virtutum quousq; irasceris super orationem serui tui.

Cibabis nos pane lacrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis in mensura.

Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris, & inimici nostri subsannauerunt nos.

Deus virtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam & salui erimus.

Et non discedimus à te: viuificabis nos, & nomen tuum inuocabimus.

Domine deus virtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam: & salui erimus.

DOXOLOGIA 90.

EVultate dẽo adiutori nostro, iubilate deo Iacob.

Sumite Psalmum, & date tympanum, psalterium iucundum cum cithara.

Audi populus meus & contestabor te: Israel si audieris me non erit in te deus recens, neq; adorabis deum alienum.

Ego enim sum dominus deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti: dilata os tuum, & implebo illud.

Et non audiuit populus meus vocem meã: & Israel non intendit mihi.

Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum: ibunt in adinuentionibus suis.

Si populus meus audisset me, Israel si in viis meis ambulasset.

Pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliassem, & super tribulantes eos misissem manum meam.

DOXOLOGIA 91.

QVàm dilecta tabernacula tua domine virtutum: concupiscit & deficit anima mea in atria domini.

Cor meum & caro mea exultauerunt in deum viuum.

Etenim passer inuenit sibi domum & turtur nidum sibi vbi ponat pullos suos.

Altaria tua domine virtutum, rex meus & deus meus.

Beati qui habitant in domo tua domine, in secula seculorũ laudabũt te

Beatus vir cuius ex auxilium abs te ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum, in loco quem posuit.

Etenim benedictionem dabit legislator: ibunt de virtute in virtutem: videbitur deus deorum in Syon.

DOXOLOGIA 92.

DOmine deus virtutum exaudi orationẽ meam, auribus percipe deus Iacob.

Protector noster aspice deus, & respice in faciem Christi tui.

Quia melior est dies vna in atriis tuis super millia.

Gloriosa dicta sunt de te, ciuitas dei.

Sicut lætantium omnium habitatio est in te.

Eelegi abiectus esse in domo dei mei magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum.

Quia misericordia & veritatem diligit

ligit Deus: gratiam & gloriam dabit dominus.

Non priuabit bonis eos, qui ambulant in innocentia: domine virtutum beatus homo qui sperat in te.

DOXOLOGIA 93.

BEnedixisti Domine terram tuam auertisti captiuitatem Iacob.

Remisisti iniquitatem plebis tuæ, operuisti omnia peccata eorum.

Mitigasti omnē iram tuam, auertisti ab ira indignationis tuæ.

Cōuerte nos Deus salutaris noster, & auerte iram tuam à nobis.

Nunquid in æternum irasceris nobis, aut extendes iram tuam à generatione in generationem?

Deus tu conuersus viuificabis nos, & plebs tua lætabitur in te.

DOXOLOGIA 94.

OStende nobis domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis.

Audiam quid loquatur in me dominus Deus, quoniam loquetur pacē in plebem suam.

Et super sanctos suos, & in eos qui conuertuntur ad cor.

Veruntamen prope timentes eum salutare ipsius: vt inhabitet gloria in terra nostra.

Misericordia & veritas obuiauerūt tibi, iustitia & pax osculatæ sunt.

Veritas de terra orta est, & iustitia de cœlo prospexit.

Etenim dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suū.

Iustitia ante eum ambulabit, & ponet in via gressus suos.

DOXOLOGIA 95.

INclina ad me aurem tuam, & exaudi me, quoniā inops & pauper sum ego.

Custodi animam meam, quoniam sanctus sum: saluum fac seruum tuū Deus meus sperantem in te.

Miserere mei domine, quoniam ad te clamaui tota die, lætifica animam serui tui, quoniam ad te Domine animam meam leuaui.

Quoniam tu domine suauis & mitis, & multæ misericordie omnibus inuocantibus te.

Auribus percipe domine orationē meam, & intende voci præcationis meæ.

In die tribulationis meæ clamaui ad te: quia exaudisti me.

Omnes gentes quascunq; fecisti, venient & adorabunt coram te domine, & glorificabunt nomen tuum.

Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia, tu es Deus solus.

DOXOLOGIA 96.

DEduc me domine in via tua, & ingrediar in veritate tua, lætetur cor meum vt timeat nomen tuum.

Confitebor tibi domine Deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum.

Quia misericordia tua magna est super me: & eruisti animam meam ex inferno inferiori.

Deus iniqui insurrexerūt super me, & synagoga potentium quæsierunt animam meam: & non proposuerunt te in conspectu suo.

Et tu domine Deus miserator & misericors: patiens, & multæ misericordiæ, & verax.

Respice in me, & miserere mei, da imperium tuum puero tuo, & saluum fac filium ancillæ tuæ.

Fac mecum signum in bonum, vt videant qui oderunt me, & confundantur: quoniam tu domine adiuuisti me, & consolatus es me.

DOXOLOGIA 97.

DOmine Deus salutis meæ, in die clamaui & nocte coram te.

Intret in conspectu tuo oratio mea: inclina aurem tuam ad precem meam.

Quia repleta est malis anima mea: & vita mea inferno appropinquauit.

Super me confirmatus est furor tuus: & omnes fluctus tuos induxisti super me.

In me transierunt iræ tuæ: & terrores tui conturbauerunt me.

Longè fecisti notos meos à me: posuerunt me abominationem sibi.

Traditus sum, & non egrediebar: oculi mei languerunt præ inopia.

Clamaui ad te domine, tota die expandi ad te manus meas.

Ego

Ego ad te domine clamaui: & mane oratio mea præueniet te.

Vt quid Domine repellis orationẽ meam: auertis faciem tuam à me?

Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea: exaltatus autem humiliatus sum & conturbatus.

DOXOLOGIA 98.

Misericordias domini in æternum cantabo.

In generationem & generationem annunciabo veritatem tuam in ore meo.

Confitebuntur cœli mirabilia tua domine, etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum.

Quoniam quis in nubibus æquabitur domino? similis erit Deo in filijs Dei?

Deus qui glorificatur in consilio sanctorum, magnus, terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt.

Domine Deus virtutum, quis similis tibi? potẽs es domine, & veritas tua in circuitu tuo.

Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas.

Tu humiliasti sicut vulneratum superbum: in brachio virtutis tuæ dispersisti inimicos tuos.

Tui sunt cæli, & tua est terra, orbem terræ, & plenitudinem eius tu fundasti: aquilonem & mare tu creasti.

DOXOLOGIA 99.

Misericordia & veritas præcedent faciem tuam domine, beatus populus qui scit iubilationem.

Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die, & in iustitia exultabuntur.

Quoniam gloria virtutis eorum tu es: & in beneplacito tuo exultabitur cornu nostrum.

Quia Domini est assumptio nostra, & sancti Israel Regis nostri.

Vsquequo Domine auertis in finẽ, exardescet sicut ignis ira tua?

Memorate quæ mea substantia: nunquid enim vanè constituisti omnes filios hominum?

Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquę domine? memor esto opprobrij seruorum tuorum.

Benedictus dominus in æternum: fiat, fiat.

DOXOLOGIA 100.

Domine refugium factus es nobis à generatione in generationẽ.

Priusquam montes fierent, aut formaretur terra & orbis, à seculo & vsq; in seculum tu es Deus.

Quoniam mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesterna quæ præterijt.

Conuertere Domine, & deprecabilis esto super seruos tuos.

Repleti sumus mane misericordia tua: exultauimus, & delectati sumus omnibus diebus nostris.

Lætati sumus pro diebus quibus nos humiliati, annis quibus vidimus mala.

Respice in seruos tuos, & in opera tua, & dirige filios eorum.

Et sit splendor Domini Dei nostri super nos: & opera manuum nostrarũ dirige super nos, & opus manuum nostrarum dirige.

DOXOLOGIA 101.

Qui habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei cæli cõmorabitur.

Dicet Domino, susceptor meus es tu: & refugium meum, Deus meus spe rabo in eum.

Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantium, & à verbo aspero.

Scapulis suis obumbrabit tibi, & sub pennis eius sperabis.

Scuto circundabit te veritas eius: non timebis à timore nocturno.

A sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano.

Quoniam angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis.

In manibus portabunt te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.

Super aspidem, & basiliscum ambulabis: & conculcabis leonem & draconem.

Quoniam in me sperauit, liberabo eum: protegam eum, quomodo cognouit nomen meum,

Clamauit ad me, & ego exaudiam eum,

cum,cum ipso sum in tribulatione,eripiam eum,& glorificabo eum.

Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum.

DOXOLOGIA 103.

BOnum est confiteri Domino, & psallere nomini tuo Altissime.

Ad annunciandum manè misericordiam tuam,& veritatem tuam per noctem.

In decachordo psalterio, cum cantico in cithara.

Quia delectasti me Domine in factura tua,& in operibus manuum tuarum exultabo.

Quā magnificata sunt opera tua Domine:nimis profundæ factæ sunt cogitatoines tuæ.

Vir insipiens non cognoscet,& stultus non intelliget hæc.

Quum exorti fuerint peccatores,sicut fœnum,& apparuerint omnes qui operantur iniquitatem.

Vt intereant in sæculum sæculi: tu autem altissimus in æternū Domine.

DOXOLOGIA 104.

ECce inimici tui Domine, ecce inimici tui peribunt:& dispergentur omnes qui operantur iniquitatem.

Et exaltabitur sicut vnicornis cornu meum: & senectus mea in misericordia vberi.

Et despexit oculus meus inimicos meos:& insurgentibus in me malignātibus audiet auris mea.

Iustus vt palma florebit,sicut cedrus Libani multiplicabitur.

Plantari in domo Domini, in atriis domus Dei nostri florebunt.

Adhuc multiplicabuntur in senecta vberi: & bene patientes erunt vt annuncient.

Quoniam rectus dominus Deus noster,& non est iniquitas in eo.

DOXOLOGIA 105.

DOminus regnauit decorē indutus est: indutus est Dominus fortitudinem, & præcinxit se.

Etenim firmauit orbem terræ, qui non commouebitur.

Parata sedes tua ex tūc,à sæculo es tu.

Eleuauerunt flumina Domine, eleuauerunt flumina vocem suam.

Eleuauerunt flumina fluctus suos:à vocibus aquarum multarum.

Mirabiles elationes maris: mirabilis in altis Dominus.

Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: domum tuam decet sanctitudo domine in longitudinem dierū.

DOXOLOGIA 106.

DEus vltionum dominus,Deus vltionum liberè egit.

Exaltare qui iudicas terram: redde retributionem superbis.

Vsquequo peccatores Domine, vsquequo peccatores gloriabuntur?

Effabuntur & eloquentur iniquitatem,loquentur omnes qui operantur iniustitiam?

Populum tuum domine humiliauerunt. & hæreditatem tuam vexauerunt.

Et dixerunt,non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob.

Qui plantauit aurē, non audiet? aut qui finxit oculum,non considerat?

Dominus scit cogitationes hominum,quoniam vanæ sunt.

Beatus homo quē tu erudieris Domine,& de lege tua docueris eum.

Vt mitiges ei à diebus malis, donec fodiatur peccatori fouea.

Quia non repellet Dominus plebem suam, & hæreditatem non derelinquet.

DOXOLOGIA 107.

QVis consurget mihi aduersus malignantes: aut quis stabit mecum aduersus operantes iniquitatem.

Nisi quia dominus adiuuit me,paulo minus habitasset in inferno anima mea.

Si dicebam motus est pes meus: misericordia tua domine adiuuabat me.

Secundum multitudinem dolorū meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificauerunt animam meā.

Et factus est mihi domin9 in refugiū, & Deus meus in adiutoriū spei meæ.

Et reddet illis iniquitatem ipsorum, & in malitia eorum disperdet eos: disperdet illos dominus deus noster.

DOXOLOGIA 08.

VEnite exultemus domino, iubilemus deo salutari nostro.

Præ-

Iudicabit orbem terrarum in iustitia & populos in æquitate.

DOXOLOGIA 113.

DOminus in Syon magnus & excelsus super omnes populos:

Exaltate dominum Deum nostrum, & adorate in monte sancto eius: quoniam sanctus Dominus Deus noster.

Iubilate Deo omnis terra: seruite domino in lætitia.

Introite in conspectu eius in exultatione.

Scitote quoniam dominus ipse est Deus ipse fecit nos, & non ipsi nos.

Populus eius & oues pascuæ eius, introite portas eius in confessione: atria eius in hymnis confitemini illi.

Laudate nomen eius quoniam suauis est dominus, in æternum misericordia eius, & vsque in generationem & generationem veritas eius.

DOXOLOGIA 114.

DOmine exaudi orationem meã, & clamor meus ad te veniat.

Non auertas faciem tuam à me, in quacunque die tribulor, inclina ad me aurem tuam.

In quacunque die inuocauero te, velociter exaudi me.

Quiã defecerũt sicut fumus dies mei: & ossa mea sicut cremium aruerunt.

Percussus sum vt fœnum, & aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meum.

Similis factus sum pellicano solitudinis: factus sum sicut nicticorax in domicilio.

Vigilaui: & factus sum sicut passer solitarius in tecto.

Dies mei sicut vmbra declinauerunt: & ego sicut fœnum arui.

Tu autem domine in æternum permanes, & memoriale tuum in generationem & generationem.

Initio tu domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli.

Ipsi peribunt, tu autem permanes, & omnes sicut vestimentum veterascẽt.

Et sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur: tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.

Filij seruorum tuorum habitabunt, & semen eorum in seculum dirigetur.

DOXOLOGIA 115.

BEnedic anima mea domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius.

Benedic anima mea domino: & noli obliuisci omnes retributiones eius.

Qui propiciatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas.

Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia & miserationibus.

Qui replet in bonis desiderum tuum: renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.

Faciens misericordias dominus, & iudiciũ omnibus iniuriã patientibus.

DOXOLOGIA 116.

MIserator & misericors dominus, lõganimis & multũ misericors.

Non in perpetuum irascetur, neque in æternum comminabitur.

Non secundum peccata nostra fecit nobis, neq; secundum iniquitates nostras retribuit nobis.

Quoniam secundum altitudinem cæli à terra, corroborauit misericordiam suam super timentes se.

Quantum distat ortus ab occidente, longè fecit à nobis iniquitates nostras.

Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est dominus timentibus se: quoniam ipse cognouit figmentum nostrum.

Recordatus est quoniam puluis sumus: homo sicut fœnum dies eius, tanquam flos agri sic efflorebit.

DOXOLOGIA 117.

MIsericordia domini ab æterno, & vsque in æternum super timẽtes eum.

Et iustitia illius in filios filiorum, his qui seruant testamentum eius.

Et memores sunt mandatorum ipsius, ad faciendum ea.

Dominus in cælo parauit sedem suam, & regnum ipsius omnibus dominabitur.

Benedicite domino omnes virtutes eius, ministri eius, qui facitis voluntatem eius.

Benedicite domino omnia opera eius, in omni loco dominationis eius: benedic anima mea domino.

DOXOLOGIA 118.

BEnedic anima mea domino: Domine Deus meus magnificatus es vehementer.

Confessionem & decorem induisti, amictus lumine sicut vestimento.

Quam magnificata sunt opera tua domine: omnia in sapientia fecisti, impleta est terra possessione tua.

Sit gloria domini in seculum, lætabitur dominus in operibus suis.

Qui respicit terram & facit eam tremere, qui tangit montes & fumigant.

Cantabo domino in vita mea: & psallam Deo meo quamdiu sum.

Iucundum sit ei eloquium meum ego verò delectabor in domino.

Deficiant peccatores à terra, & iniqui ita vt non sint: benedic anima mea domino.

DOXOLOGIA 119.

COnfitemini domino, & inuocate nomen eius: annunciate inter gentes opera eius.

Cantate ei, psallite ei: narrate omnia mirabilia eius.

Laudamini in nomine sancto eius: lætetur cor quærentium dominum.

Quærite dominum & confirmamini, quærite faciem eius semper.

Mementote mirabilium eius quæ fecit: quoniam memor fuit verbi sancti sui, quod habuit ad Abraham puerum suum.

Et eduxit populum suum in exultatione, & electos suos in lætitia.

Et dedit illis regiones gentium, & labores populorum possederunt:

Vt custodiant iustificationes eius, & legem eius exquirant.

DOXOLOGIA 120.

COnfitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius.

Quis loquetur potentias domini? auditas faciet omnes laudes eius.

Beati qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam in omni tempore.

Memento nostri domine, in beneplacito populi tui: visita nos in salutari tuo.

Ad videndum in bonitate electorũ tuorum, ad lætandum in lætitia gentis tuæ: vt lauderis cum hæreditate tua.

Saluos nos fac domine Deus noster, & congrega nos de nationibus.

Vt confiteamur nomini sancto tuo, & gloriemur in laude tua.

Benedictus dominus Deus Israel à seculo & vsque in seculum: & dicet omnis populus fiat, fiat.

DOXOLOGIA 121.

COnfitemini domino quoniã bonus, quoniam in seculum misericordia eius.

Dicant nunc qui redempti sunt à domino, quos redemit de manu inimici, de regionibus congregauit eos.

A solis ortu & occasu, ab aquilone & mari.

Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo & psallam in gloria mea.

Confitebor tibi in populis domine, & psallam tibi in nationibus.

Quia magna est super cælos misericordia tua, & vsque ad nubes veritas tua.

Exaltare super cælos Deus, & super omnem terram gloria tua: vt liberentur dilecti tui.

DOXOLOGIA 122.

TV domine domine, fac mecum propter nomen tuum: quia suauis est misericordia tua.

Libera me quia egenus & pauper ego sum, & cor meum conturbatum est intra me.

Sicut ymbra quum declinat ablatus sum: & excussus sum sicut locustæ.

Adiuua me domine Deus meus: saluum me fac propter misericordiam tuam.

Induantur qui detrahunt mihi pudore: & operiantur sicut diploide confusione sua.

Confitebor domino nimis in ore meo: & in medio multorum laudabo eum.

Qui astitit à dextris pauperis, vt saluam faceret à persequentibus animam meam.

DOXOLOGIA 123.

COnfitebor tibi domine in toto corde meo, in concilio iustorum & congregatione.

Con-

Magna opera domini, exquisita in omnes voluntates eius.

Confessio & magnificētia opus: eius & iustitia eius manet in seculū seculi.

Memoriam fecit mirabiliū suorum misericors & miserator dominus, escam dedit timentibus se.

Memor erit in seculum testamenti sui: virtutem operum suorum annunciabit populo suo.

Vt det illis hæreditatem gentium: opera manuum eius veritas & iudiciū.

Fidelia omnia mandata eius, confirmata in seculum seculi, facta in veritate & æquitate.

Redemptionem misit dominus populo suo, mandauit in æternum testamentum suum.

Sanctum & terribile nomē eius: initium sapientiæ timor domini.

DOXOLOGIA 124.

Beatus vir qui timet dominum, in mandatis eius volet nimis.

Potens in terra erit semen eius: generatio rectorum benedicetur.

Gloria & diuitiæ in domo eius, & iustitia eius manet in seculum seculi.

Iucundus homo qui miseretur & commodat, disponit sermones suos in iudicio, quia in æternum non commouebitur.

In memoria æterna erit iustus, ab auditione mala non timebit.

Paratum cor eius sperare in domino, confirmatum est cor eius, non cōmouebitur donec despiciat inimicos suos.

Dispersit dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi, cornu exaltabitur in gloria.

Peccator videbit, & irascetur: dentibus suis fremet, & tabescet: desiderium peccatorum peribit.

DOXOLOGIA 125.

Laudate pueri dominum, laudate nomen domini.

Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc & vsque in seculum.

A solis ortu vsque ad occasum, laudabile nomen domini.

Excelsus super omnes gentes dominus, & super cælos gloria eius.

Quis sicut dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cælo & in terra?

Suscitans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem.

Vt collocet eum cum principibus populi sui.

DOXOLOGIA 126.

Non nobis domine nō nobis, sed nomini tuo da gloriam.

Super misericordia tua & veritate tua: nequando dicant gentes, vbi est Deus eorum.

Deus autem noster in cælo, omnia quæcunque voluit, fecit.

Simulachra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum.

Domus Israel sperauit in domino, adiutor eorum, & protector eorū est.

Domus Aaron sperauit in domino, adiutor eorum & protector eorum est.

Qui timent Dominum, sperauerunt in domino, adiutor eorum & protector eorum est.

DOXOLOGIA 127.

Dominus memor fuit nostri, & benedixit nobis.

Benedixit domui Israel, benedixit domui Aaron.

Benedixit omnibus qui timent dominum, pusillis cum maioribus.

Benedicti vos à domino: qui fecit cęlum & terram.

Cælum cęli domino: terram autem dedit filijs hominum.

Non mortui laudabunt te domine, neque omnes qui descendunt in infernum.

Sed nos qui viuimus benedicimus domino, ex hoc nunc vsq; in seculum.

DOXOLOGIA 128.

Dilexi, quoniam exaudiet dominus vocem orationis meæ.

Quia inclinauit aurem suam mihi: & in diebus meis inuocabo.

Circundederunt me dolores mortis, & pericula inferni inuenerunt me.

Tribulationem & dolorem inueni, & nomen domini inuocaui.

Custodiens paruulos dominus: humiliatus sum, & liberauit me.

Conuerte anima mea in requiem tuam: quia dominus benefecit tibi.

Quia eripuit animam meā de morte, ocu-

ne, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu.

Placabo domino in regione viuorum.

DOXOLOGIA 129.

QVid retribuam domino pro omnibus quę retribuit mihi?

Vota mea domino reddam coram omni populo eius: pretiosa in conspectu domini, mors sanctorum eius.

O domine quia ego seruus tuus, ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ.

Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen domini inuocabo.

Vota mea domino reddam in conspectu omnis populi eius, in atrijs domus domini, in medio tui Hierusalē.

Laudate Dominum omnes gentes, laudate eum omnes populi.

Quoniam confirmata est super nos misericordia eius, & veritas domini manet in æternum.

DOXOLOGIA 130.

COnfitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius

Dicat nunc Israel, quoniam bonus: quoniā in seculum misericordia eius.

Dicat nunc domus Aaron, quoniā in seculum misericordia eius.

Dicant nunc qui timent Dominū: quoniā in seculum misericordia eius.

De tribulatione inuocaui dominum, & exaudiuit me in latitudine dominus.

Dominus mihi adiutor: non timebo quid faciat mihi homo.

Dominus mihi adiutor, & ego despiciam inimicos meos.

Bonum est confidere in domino, quam confidere in homine.

Bonum est sperare in domino, quā sperare in principibus.

DOXOLOGIA 131.

OMnes gentes circuierunt me & in nomine domini: quia vltus sum in eos

Circundantes circundederunt me: & in nomine domini quia vltus sum in eos.

Circundederunt me sicut apes, & exarserunt sicut ignis in spinis: & in nomine domini quia vltus sum in eos.

Impulsus euersus sum vt caderem: & dominus suscepit me.

Fortitudo mea, & laus mea dominus: factus est mihi in salutem.

Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum.

Dextra domini fecit virtutem, dextera domini exaltauit me, dextera domini fecit virtutem.

Non moriar sed viuam: & narrabo opera domini.

Castigans castigauit me dominus, & mortui non tradidit me.

Aperite mihi portas iustitiæ: ingressus in eas, confitebor domino: hæc porta domini, iusti intrabunt in eam.

Confitebor tibi domine quoniam exaudiuisti me, & factus es mihi in salutem.

DOXOLOGIA 132.

LApidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli. A domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris.

Hæc est dies quam fecit dominus, exultamus, & lætemur in ea.

O domine bene prosperare: benedictus qui venit in nomine domini.

Deus meus es tu, & confitebor tibi, Deus meus es tu, & exaltabo te.

Confitebor tibi quoniam exaudisti me, & factus es mihi in salutem.

Confitemini domino, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.

DOXOLOGIA 133.

BEati immaculati in via, qui ambulant in lege domini.

Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum.

Non enim qui operantur iniquitatem, in vijs eius ambulauerunt.

Tu mandasti mandata tua custodiri nimis.

Vtinam dirigantur viæ meæ, & custodiendas iustificationes tuas.

Tunc non confundar, quum prospexero in omnibus mandatis tuis.

Confitebor tibi in directione cordis in eo quod didicici iudicia iustitię tuę.

Iustificationes tuas custodiam: non me derelinquas vsquequaque.

DOXOLOGIA 134.

IN

IN quo corrigit adoleſcentior viam ſuam?in cuſtodiẽdo ſermones tuos.

In toto corde meo exquiſiui te: ne repellas me à mandatis tuis.

In corde meo abſcondi eloquia tua, vt non peccem tibi.

Benedictus es domine: doce me iuſtificationes tuas.

In labijs meis pronunciaui omnia iudicia oris tui.

In via teſtimoniorum tuorum delectatus ſum, ſicut in omnibus diuitijs.

In mandatis tuis exercebor, & conſiderabo vias tuas.

In iuſtificationibus tuis meditabor, non obliuiſcar ſermones tuos.

DOXOLOGIA 135.

RETribue ſeruo tuo: viuifica me, & cuſtodiam ſermones tuos.

Reuela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua

Incola ego ſum in terra, non abſcõdas à me mandata tua.

Concupiuit anima mea deſiderare iuſtificationes tuas in omni tempore.

Increpaſti ſuperbos: maledicti qui declinant à mandatis tuis.

Aufer à me opprobrium & contemptum: quia teſtimonia tua exquiſiui.

Etenim ſederunt principes, & aduerſum me loquebantur, ſeruus autẽ tuus exercebatur in iuſtificationibus tuis.

Nam & teſtimonia tua meditatio mea eſt, & conſilium meum iuſtificationes tuæ.

DOXOLOGIA 136.

ADhæſit pauimento anima mea: viuifica me ſecundum vrbum tuum.

Vias meas enunciaui, & exaudiſti me: doce me iuſtificationes tuas.

Viam iuſtificationum tuarũ inſtrue me, & exercebor in mirabilibus tuis.

Dormitaui anima mea præ tædio: confirma me verbis tuis.

Viam iniquitatis amoue à me, & de lege tua miſerere mei.

Viam veritatis elegi, iudicia tua nõ ſum oblitus.

Adhæſi teſtimonijs tuis domine, noli me confundere.

Viam mandatorum tuorum cucurri, quum dilataſti cor meum.

DOXOLOGIA 137.

LEgem pone mihi Domine viam iuſtificationum tuarum, & exquiram eam ſemper.

Da mihi intellectum, & ſcrutabor legem tuam, & cuſtodiam illam in toto corde meo.

Deduc me in ſemita mandatorum tuorum, quia ipſam volui.

Inclina cor meũ in teſtimonia tua, & non in auaritiam.

Auerte oculos meos ne videant vanitatem: in via tua viuifica me.

Statue ſeruo tuo eloquium tuum, in timore tuo.

Amputa opprobrium meum quod ſuſpicatus ſum: quia iudicia tua iucunda.

Ecce concupiui mandata tua: in æquitate tua viuifica me.

DOXOLOGIA 138.

ET veniat ſuper me miſericordia tua domine, ſalutare tuum ſecundum eloquium tuum.

Et reſpondebo exprobrantibus mihi verbum: quia ſperaui in ſermonibus tuis.

Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vſquequaque, quia in iudicijs tuis ſuperſperaui.

Et cuſtodiam legem tuam ſemper in ſeculum, & in ſeculum ſeculi.

Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquiſiui.

Et loquebar in teſtimonijs tuis in cõſpectu regum, & non confundebar.

Et meditabar in mandatis tuis, quæ dilexi.

Et leuaui manus meas ad mandata tua quæ dilexi, & exercebor in iuſtificationibus tuis.

DOXOLOGIA 139.

MEmor eſto verbi tui ſeruo tuo, in quo mihi ſpem dediſti.

Hæc me conſolata eſt in humilitate mea: quia eloquium tuum viuificauit me.

Superbi inique agebant vſquequaque, à lege autem tua non declinaui.

Memor fui iudiciorum tuorum à ſeculo domine, & conſolatus ſum.

Defectio tenuit me, pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.

Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ in loco peregrinationis meæ.

Memor fui nocte nominis tui domine,& custodiui legem tuam.

Hæc facta est mihi: quia iustificationes tuas exquisiui.

DOXOLOGIA 140.

POrtio mea domine, dixi, custodire legem tuam.

Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo: miserere mei secundum eloquium tuum.

Cogitaui vias meas,& conuerti pedes meos in testimonia tua.

Paratus sum,& non sum turbatus, vt custodiam mandata tua.

Funes peccatorum circumplexi sunt me:& legem tuam non sum oblitus.

Media nocte surgebam ad confitendum tibi super iudicia iustificationis tuæ.

Particeps ego sum omnium timentium te,&custodientium mandata tua.

Misericordia tua domine plena est terra,iustificationes tuas doce me.

DOXOLOGIA 141.

BOnitatem fecisti cum seruo tuo domine,secundum verbum tuum.

Bonitatem & disciplinam, & scientiam doce me: quia mandatis tuis credidi.

Priusquam humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuum custodiui.

Bonus es tu: & in bonitate tua doce me iustificationes tuas.

Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua.

Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego verò legem tuam meditatus sum.

Bonum mihi quia humiliasti me, vt discam iustificationes tuas.

Bonum mihi lex oris tui super millia auri & argenti.

DOXOLOGIA 142.

MAnus tuæ fecerunt me,& plasmauerunt me: da mihi intellectum, vt discam mandata tua.

Qui timent te videbunt me, & lætabuntur: quia in verba tua supersperaui.

Cognoui domine quia æquitas iudicia tua,& in veritate tua humiliasti me.

Fiat misericordia tua [vt] consoletur me secundum eloquium tuū seruo tuo.

Veniant mihi miserationes tuæ& viuam:quia lex tua meditatio mea est.

Confundantur superbi, quia iniustè iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis.

Conuertantur mihi timētes te,& qui nouerunt testimonia tua.

Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis,vt non confundar.

DOXOLOGIA 143.

DEfecit in salutare tuū anima mea, & in verbum tuum supersperaui.

Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes, quando consolabaris me?

Quia factus sum sicut vter in pruina: iustificationes tuas non sum oblitus.

Quot sunt dies serui tui?quando facies de persequentibus me iudicium.

Narrauerūt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua.

Omnia mandata tua veritas: iniqui persequuti sunt me,adiuua me.

Paulominus consummauerunt me in terra, ego autem non dereliqui mandata tua.

Secundum misericordiam tuam viuifica me, & custodiam testimonia oris tui.

DOXOLOGIA 144.

IN æternum domine verbum tuum permanet in cælo.

In generationem & generationem veritas tua: fundasti terram & permanet.

Ordinatione tua perseuerat dies, quoniam omnia seruiunt tibi.

Nisi quod lex tua meditatio mea est, tunc forte perijssem in humilitate mea.

In æternum non obliuiscar iustificationes tuas,quia in ipsis viuificasti me.

Tuus sum ego,saluum me fac,quoniam iustificationes tuas exquisiui.

Me expectauerunt peccatores vt perderent me:testimonia tua intellexi.

Omnes consummationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis.

DOXOLOGIA 145.

QVomodo dilexi legem tuam domine,tota die meditatio mea est.

Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo: quia in æternum mihi est.

Super

Super omnes docentes me intellexi, quia testimōia tua meditatio mea est.
Super senes intellexi, quia mandata tua quæsiui.
Ab omni via mala prohibui pedes meos, vt custodiam verba tua.
A iudiciis tuis non declinaui, quia tu legem posuisti mihi.
Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo.
A mandatis tuis intellexi: propterea odiui omnem viam iniquitatis.

DOXOLOGIA 145.

LVcerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.
Iuraui & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ.
Humiliatus sum vsquequaque, domine, viuifica me secundum verbum tuum.
Voluntatia oris mei beneplacita fac domine: & iudicia tua doce me.
Anima mea in manibus meis semper, & legem tuam non sum oblitus.
Posuerunt peccatores laqueum mihi, & de mihi, & de madatis tuis non erraui.
Hæreditate acquisiui testimonia tua in æternum, quia exultario cordis mei sunt.
Iuclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in ætetnum, propter retributionem.

DOXOLOGIA 147.

INiquos odio habui, & legem tuam dilexi.
Adiutor & susceptor meus es tu, & in verbum tuum supersperaui.
Declinate à me maligni: & scrutabor mandata Dei mei.
Suscipe me secundum eloquium tuum & viuam, & non confundas me ab expectione mea.
Adiuua mē saluus ero, & meditabor in iustificationibus tuis semper.
Spreuisti omnes discedentes à iudiciis tuis, quia iniusta cogitatio eorum.
Præuaricantes reputaui omnes peccatores terrę, ideò dilexi testimōia tua.
Configo timore tuo carnes meas, à iudiciis enim tuis timui.

DOXOLOGIA 148.

FEci iudicium & iustitiam: non tradas me calumniantibus me.
Suscipe seruum tuum in bonum: nō calumnientur me superbi.
Oculi mei deferunt in salutare tuū, & in eloquium iustitiæ tuæ.
Fac cum seruo tuo secundum misericordiā tuam, & iustificationes tuas doce me.
Seruus tu us sum ego: da mihi intellectum, vt sci am testimonia tua.
Tempus facien di domine: dissipauerunt legem tuam.
Ideò dilexi manda ta tua, super aurū & topazion.
Propterea ad omnia mandata tua dirigebar, omnem viam iniquā odio habui.

DOXOLOGIA 149.

MIrabilia testimōia tua, ideò scrutata est ea anima mea.
Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis.
Os meum aperui, & attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam.
Aspice in me & miserere mei, secūdū iudicium diligentium nomen tuum.
Gressus meos dirige secundum eloquium tuum, vt non dominetur mei omnis iniustitia.
Redime me à calumniis hominum, vt custodiam mandata tua.
Faciem tuam illumina super seruū tuum, & doce me iustificationes tuas.
Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia nō custodierūt legem tuam.

DOXOLOGIA 150.

IVstus es domine, & rectum iudiciū tuum.
Mandasti iustitiam testimonia tua, & veritatem tuum nimis.
Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei.
Ignitum eloquium tuum vehementer, & seruus tuus dilexit illud.
Adolescentulus sum ego, & cōtemtus, iustificationes tuas nō sum oblit⁹.
Iustitia tua iustitia in æternū: & lex tua veritas.
Tribulatio & angustia inuenerunt me: mandata tua meditatio mea est
Aequitas testimonia tua in æternū: intellectum da mihi & viuam.

DOXOLOGIA 151.

CLamaui in toto corde exaudi me domi-

Hierusalem quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio eius in idipsum.

Illuc enim ascenderũt tribus, tribus domini testimonium Israel, ad confitendum nomini domini.

Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis.

Ecce sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum.

Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita oculi nostri ad dominũ deum nostrũ, donec misereatur nostri.

Miserere nostri domine, miserere nostri: quia multum repleti sumus despectione.

DOXOLOGIA 157.

NIsi quia dominus erat in nobis dicat nunc Israel, nisi quia dominus erat in nobis.

Quum exurgerent homines in nos, forte viuos deglutissent nos.

Quum irasceretur furor eorum in nos, forsitan aqua absorbuisset nos.

Torrentem pertransiuit anima nostra: forsitã pertransisset anima nostra aquam intolerabilem.

Benedictus dominus qui non dedit nos in captionem dentibus eorum.

Anima nostra sicut passer erepta de laqueo venantium.

Laqueus cõtritus est, & nos liberati sumus.

Adiutorium nostrũ in nomine domini, qui fecit cœlum & terram.

DOXOLOGIA 158.

QVi confidunt in Domino, sicut mons Sion: non commouebitur in æternũ qui habitat in Hierusalem.

Montes in circuitu eius: & dominus in circuitu populi sui, ex hoc nunc & vsque in seculum.

Quia non relinquet dominus virgã peccatorum super sortem istorum: vt non extendant iusti ad iniquitatẽ manus suas.

Benedic domine, bonis & rectis corde.

Declinantes autem in obligationes adducet dominus cum operantibus iniquitatem: pax super Israel.

Ecce quam bonum & quam iucundum, habitare fratres in vnum.

Quoniam illic mandauit dominus benedictionem, & vitam vsq; in seculum.

DOXOLOGIA 159.

QVum conuerteret dominus captiuitatem Sion, facti sumus sicut consolati.

Tunc repletum est gaudio os nostrũ, & lingua nostra exultatione.

Tunc dicent inter gentes, Magnificauit dominus facere cum eis:

Magnificauit dominus facere nobiscum: facti sumus lætãtes.

Conuerte domine captiuitatem nostram, sicut torrens in austro.

Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent.

Euntes ibant & flebant, mittẽtes semina sua.

Venientes autẽ venient cum exultatione, portantes manipulos suos.

DOXOLOGIA 160.

NIsi dominus ædificauerit domũ, in vanum laborauerunt qui ędificant eam.

Nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat, qui custodit eam.

Vanum est vobis ante lucem surgere, surgite postquam sederitis qui manducatis panem doloris.

Quum dederit dilectis suis somnũ, ecce hereditas domini, filij, merces fructus ventris.

Beati omnes qui timent dominum, qui ambulant in viis eius.

Labores manuũ tuarum quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit.

Benedicat tibi dominus ex Sion, & videas bona Ierusalem omnibus diebus vitæ tuæ.

DOXOLOGIA. 161.

SAepe expugnauerunt me à iuuentute mea, dicat nunc Israel.

Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea: etenim non potuerunt mihi.

Supra dorsum meum fabricauerũt peccatores: prolongauerunt iniquitatem suam.

Dominus iustus concidet ceruices peccatorum: confundantur & conuertantur retrorsum omnes qui oderunt Sion.

Fiant sicut fœnum tectorum, quod priusquam euellatur exaruit.

De

descendcto in infernum ades.

Si sumpsero pennas meas diluculò, & habitauero in extremis maris.

Etenim illuc manus tua deducet me: & tenebit me dextera tua.

Et dixi, forsitan tenebræ conculcabunt me: nox illuminatio mea in deliciis meis.

Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de vtero matris meæ.

DOXOLOGIA 168.

Confitebor tibi Domine, quia terribiliter magnificatus es, mirabilia opera tua, & anima mea cognoscet nimis.

Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur: dies formabuntur, & nemo in eis.

Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui deus: nimis confortatus est principatus eorum.

Dinumerabo eos, & super arenam multiplicabuntur: exurrexi, & adhuc sum tecum.

Nonne qui oderunt te Domine oderam, & super inimicos tuos tabescebam?

Profectò odio oderam illos, inimici facti sunt mihi.

Proba me Deus, & scito cor meum: interroga me, & cognosce semitas meas:

Et vide si via iniquitatis in me est: & deduc me in via æterna.

DOXOLOGIA 169.

Eripe me Domine ab homine malo, à viro iniquo eripe me.

Qui cogitauerũt iniquitates in corde, tota die constituebant prælia.

Acuerunt linguam suam sicut serpentes, venenum aspidum sub labiis eorum.

Custodi me domine de manu peccatoris, & ab hominibus iniquis eripe me.

Qui cogitauerunt supplantare gressus meos: absconderunt superbi laqueum mihi.

Et funes extenderunt in laqueum: iuxta iter scandalum posuerunt mihi.

Dixi domino, deus meus es tu: exaudi domine vocem deprecationis meę.

Domine deus virtus salutis meæ obumbrasti super caput meũ in die belli.

Ne tradas me domine à desiderio meo peccatori: cogitauerũt cõtra me, ne derelinquas me, ne fortè exaltẽtur.

DOXOLOGIA 170.

Domine clamaui ad te, exaudi me: intende voci meæ quum clamauero ad te.

Dirigatur oratio mea, sicut incensum in cõspectu tuo: eleuatio manuũ mearum sacrificium vespertinum.

Pone domine custodiam ori meo, & ostium circunstantiæ labiis meis.

Non declines cor meũ in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis.

Vir linguosus nõ dirigetur in terra, virũ iniustum mala capiẽt in interitu.

Cognoui quia faciet dominus iudicium inopis, & vindictam pauperum.

Veruntamẽ iusti confitebuntur nomini tuo: & habitabunt recti cum vultu tuo.

DOXOLOGIA 171.

Intende Domine ad deprecationem meam: quia humiliatus sum nimis.

Libera me à persequẽtibus me: quia confortati sunt super me.

Educ de custodia animam meam ad confitendũ nomini tuo: me expectant iusti, donec retribuas mihi.

Dissipata sunt ossa nostra secus infernum: quia ad te Domine Domine oculi mei, in te speraui, non auferas animam meam.

Custodi me à laqueo quem statuerunt mihi, & à scandalis operantium iniquitatem.

Cadent in retiaculo eius peccatores: singulater sum ego donec transeam.

DOXOLOGIA 172.

Voce mea ad dominum clamaui, voce mea ad dominum deprecatus sum.

Effundo in conspectu eius orationẽ meam: & tribulationem meam ante ipsum pronuncio.

In deficiẽdo ex me spiritum meum, & tu cognouisti semitas meas.

In via hac qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi.

Considerabam ad dexteram, & videbam: & non erat qui cognosceret me:

Periit

feculorum: & dominatio tua in omni generatione & generatione.

Fidelis dominus in omnibus verbis suis, & sanctus in omnib⁹ operib⁹ suis.

Alleuat dominus omnes qui corruunt, & erigit omnes elisos.

DOXOLOGIA 178.

Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tempore oportuno.

Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione.

Iustus dominus in omnib⁹ viis suis, & sanctus in omnibus operibus suis.

Prope est dominus omnibus inuocantibus eum, omnibus inuocantibus eum in veritate,

Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos.

Custodit dominus omnes diligentes se, & omnes peccatores disperdet.

Laudationem domini loquetur os meũ: & benedicat omnis caro nomini sancto eius in seculum, & in seculum seculi.

DOXOLOGIA 179.

Lauda anima mea Dominum laudabo Dominum in vita mea, psallam Deo meo quam diu fuero.

Nolite confidere in principibus, in filiis hominum, in quib⁹ non est salus.

Beatus cuius deus Iacob, adiutor eius, spes eius in domino deo ipsius qui fecit cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt.

Qui custodit veritatem in seculum, facit iudicium iniuriam patientibus, dat escam esurientibus.

Dominus soluit compeditos, dominus illuminat cæcos.

Dominus erigit elisos, Dominus diligit iustos.

Dominus custodit aduenas, pupillum & viduam suscipiet, & vias peccatorum disperdet.

Regnabit dominus in secula, Deus tuus Syō in generatione & generatione.

DOXOLOGIA 180.

Laudate Dominum, quoniam bonus est: psalmus Deo nostro, sit iucunda decoraque laudatio.

Aedificans Ierusalem Dominus, dispersiones Israelis congregabit.

Qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum.

Magnus Dominus noster, & magna virtus eius, & sapientiæ eius non est numerus.

Suscipiens mansuetos dominus, humilians autem peccatores vsq; ad terram.

Præcinite domino in confessione: psallite Deo nostro in cithara.

Nō in fortitudine equi voluntatem habebit, nec in tibiis viri beneplacitū erit ei.

Beneplacitum est domino super metuentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius.

DOXOLOGIA 181.

Lauda Ierusalem Dominum: lauda deum tuum Syon.

Quoniam confortauit seras portarum tuarum: bnedic filiis tuis in te.

Qui posuit fines tuos pacem, & adipe frumenti satiat te.

Qui emittit eloquium suum terræ: velociter currit sermo eius.

Mittit crystallum suum sicut buccellas: ante faciem frigoris eius, quis sustinebit?

Emittet verbum suum & liquefaciet ea: flabit spiritus eius, & fluent aquæ.

Qui annunciat verbum suum Iacob, iustitias & iudicia sua Israel.

Non fecit taliter omni nationi, & iudicia sua non manifestauit eis.

DOXOLOGIA 182.

Laudate dominum de cœlis, laudate eum in excelsis.

Laudate eum omnes angeli eius: laudate eum omnes virtutes eius.

Laudate eum sol & luna: laudate eū omnes stellæ & lumen.

Laudate eum cœli cælorum: & aquæ quæ super cœlos sunt, laudent nomen Domini.

Quia ipse dixit, & facta sunt: ipse mādauit, & creata sunt.

Laudate dominum de terra, dracones & omnes abyssi.

Montes & omnes colles, ligna fructifera & omnes cedri.

Bestiæ & vniuersa pecora, serpentes & volucres pennatæ.

Reges terræ, & omnes populi, principes & omnes iudices terræ.

Iuuenes & virgines, senes cum iunioribus laudent nomen Domini: quia exaltatum est nomen eius solius.

Confessio eius super cœlum & terram, & exaltauit cornu populi sui.

Hymnus omnibus sanctis eius, filijs Israel populo appropinquanti sibi.

DOXOLOGIA 183.

CAntate Domino canticum nouũ: laus eius in Ecclesia sanctorum.

Lætetur Israel in eo qui fecit eum, & filiæ Syon exultent in rege suo.

Laudent nomen eius in choro: in tympano & psalterio psallant ei.

Quia beneplacitum est Domino in populo suo: & exaltauit mansuetos in salutem.

Exultabunt sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis.

Laudate Dominum in sanctis eius: laudate eũ in firmamẽto virtutis eius.

Laudate eum in virtutibus eius: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius.

Laudate eum in cymbalis bene sonantibus, laudate eũ in cymbalis iubilationis: omnis spiritus laudet Dominũ.

DOXOLOGIA 184.

BEnedictus es Domine Deus patrũ nostrorum & laudabilis, & gloriosus & super exaltatus in secula.

Benedicite omnia opera Domini Domino, laudate & superexaltate eum in secula.

Benedicat Israel Domino, laudet & superexaltet eum in secula.

Benedicite Israel Domini domino: benedicite serui Domini domino.

Benedicite spiritus & animæ iustorum Domino. benedicite sancti & humiles corde domino.

Benedicamus patrem & filium cum sancto spiritu: laudemus & superexaltemus eum in secula.

Benedictus es domine in firmamento cæli: laudabilis & gloriosus, & superexaltatus in secula.

DOXOLOGIA 185.

COnfitebor tibi Domine, quoniam iratus es mihi: conuersus est furor tuus & consolatus es me.

Ecce Deus saluator meus: fiducialiter agam & non timebo.

Quia fortitudo mea & laus mea Dominus: & factus est mihi in salutem.

Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris: & dicetis in illa die confitemini domino, & inuocate nomen eius.

Notas facite in populis adinuentiones eius, mementote quoniam excelsum est nomen eius.

Cantate domino quoniam magnificè fecit: annunciate hoc in vniuersa terra.

Exulta, & lauda habitatio Sion: quia magnus in medio tui sanctus Israel.

DOXOLOGIA 186.

DOmine vim patior, responde pro me: attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum.

Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.

Domine si sic viuitur, & in talibus vita spiritus mei, corripies me & viuificabis me: ecce in pace amaritudo mea amarissima.

Tu autem eruisti animam meam vt non periret: proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea.

Quia non infernus confitebitur tibi, neque mors laudabit te, non expectabunt qui descendunt in lacum veritatem tuam.

Veuens viuens ipse confitebitur tibi sicut & ego hodie, pater filijs notam faciet veritatem tuam.

Domine saluum me fac: & psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitæ nostræ in domo domini.

DOXOLOGIA 187.

EXultauit cor meum in Domino: & exultatum est cornu meum in Deo meo.

Arcus fortium superatus est, & infirmi accincti sunt robore.

Dominus mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit.

Dominus pauperem facit & ditat, humiliat & subleuat.

Suscitat de puluere egenũ, & de stercore eleuat pauperem.

Vt sedeat cum principibus, & soliũ gloriæ teneat.

Pedes sanctorum suorum seruabit, & impij in tenebris conticescent: quia nō in fortitudine sua roborabitur vir.

Dominum formidabunt aduersarij eius,& super ipsos in cœlis tonabit.

DOXOLOGIA. 188.

CAntemus domino,gloriosè enim magnificatus est:equum & ascensorem deiecit in mare.

Fortitudo mea & laus mea Dominus,& factus est mihi in salutem.

Iste Deus meus,& glorificabo eum: Deus patris mei,& exaltabo eum.

Dixit inimicus, persequar & comprehendam, diuidam spolia,implebitur anima mea.

Extendisti manum tuam domine, & deuorabit eos terra:dux fuisti in misericordia tua populo quē redemisti.

Irruat super eos formido & pauor, in magnitudine brachij tui.

Fiant immobiles quasi lapis, donec pertranseat populus tuus Domine, donec pertranseat populus tuus iste, quem possedisti.

Introduces eos & plantabis in monte hæreditatis tuæ, firmissimo habitaculo tuo quod operatus es domine.

DOXOLOGIA 189.

INgrediatur Domine putredo in ossibus meis, & subter me scateat.

Vt requiescam in die tribulationis, vt ascendam ad populum accinctum nostrum.

Ficus enim non florebit, & non erit germen in vineis.

Mentietur opus oliuæ, & arua non afferent cibum.

Abscinditur de ouili decus, & non erit armentum in præsepibus.

Ego autem in domino gaudebo: & exultabo in Deo Iesu meo.

Deus Dominus fortitudo mea:et ponet pedes meos quasi ceruorum.

Et super excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem.

DOXOLOGIA 190.

DAte magnificentiā Deo nostro: Dei perfecta sunt opera & omnes viæ eius iudicia.

Pars Domini populus eius,Iacob funiculus hæreditatis eius.

Inuenit eum in terra deserta,in loco horroris & vastæ solitudinis.

Circunduxit eum, & docuit,& custodiuit quasi pupillam oculi sui.

Sicut aquila prouocans ad volandū pullos suos, & super eos volitans.

Expandit alas suas & assumpsit eum, atque portauit in humeris suis.

Constituit eum super excelsam terram:vt comederet fructus agrorum.

Laudate gentes populum eius: quia sanguinem seruorum tuorum vicisceture.

Et vinctam retribuet in hostes eorum, & propitius erit terræ populi sui.

DOXOLOGIA 191.

DOmine pater noster es tu, nos verò lutum: & fictor noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos.

Ne irascaris Domine satis, & ne vltra memineris iniquitatis nostræ: ecce respice, populus tuus omnes nos.

Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur: innoua dies nostros sicut a principio.

Anima mea desiderauit te in nocte: sed & spiritu meo in præcordiis meis de mane vigilabo ad te.

Pars mea dominus dixit anima mea: propterea expectabo eum:

Bonus est Dominus sperantí in eum, animi quærenti illum.

Bonum est præstolari cum silentio salutate dei:quia non repellet in sempiternum Dominus.

Iram domini portabo, quia peccaui ei:donec causam meam iudicet & faciat iudicium.

Expectabo deum saluatorem meum, educet me in lucem, & videbo iustitiam eius. FINIS.

EVTHYMIVS MONACHVS Zigabonus græcus psalmodiam hisce verbis cōmendat.

LIber Psalmorum commune est quoddam medicinæ promptuarium & passionum omnium certissimum remedium: illius quæ verba (quod etiam valde admirabile est, & huius operis proprium) omnibus congruunt atque aptantur hominibus Nulla est igitur inter homines actio, nulla ratio, nulla cogitatio, cuius medicinam hic inuenire non possis Cumulus enim & aceruus quidam rerum est omni plenus vita conuersatione, omni contemplatione: ac veluti penu quoddam doctrinæ publicum vnicuique apta & conuenientia distribuit.

stribuit. Nam & antiqua purgat vulnera, & nuper illatis celerem liberationem praestat. Insuper quod integrum est, sanum synceruma; conseruat, multitudinem verò ipsam prorsus allicit ac suadet suaui quadam tum delectatione & honesta voluptate, adeò vt per blandam & lenem illam vocem, vtilitatem & commodum latenter etiam reportemus iuxta prudentiū medicorum praecepta, qui in austerioribus pharmacis poculum inuigi iubent melle ita & nos apparenter quidem dulce ac suaue melos canimus, reipsa verò animas erudimus. & diuinorum eloquiorum memoriam indelebilem conseruamus. Psalmus, sermo & conuersatio est cum Deo angelorum allectio, alacer anima ordo ac status diurni laboris quies, nocturni timoris propulsatio, iuuenum & nuper introductorum regula, proficientium adiumentum, perfectorum solidatio, clypeus insuperabilis, ornamentum decentissimū regibus, priuatis principibus, populis, militibus & bellignaris, sapientibus & rudibus, monachis & ciuibus, sacerdotibus & plebibus, habitatoribus continentis, atq; insulantis agriculis, nautis, artificibus & artium ignaris, viris, mulieribus, senibus, adolescentibus, omni deniq; natura aetati, fortuna, proposito, & communiter, & priuatim, et semper, tam domi quam foro, in Ecclesijs, in agris, in solitudinib us, in itineribus, & omnibus in locis: & est denique sicuti aeris spiratio aut lucis effusio, aut vsus ignis, aut quodcunque aliud eorum quae valde communia sunt & vtilia. Quodq; admiratione maximè dignum est, Psalmorum cantus non interrumpit, neque distrahit ab operibus: quin imo operantibus ipsa suauitate ac melodia austeritatem lenit laborū. Quorum omnium vnus est finis, vt scilicet huiusmodi discipulus bonus & sapiens efficiatur & diuinus.

FACVLA ILLVMINANDIS ET AB ERrore auocandis haereticis accommoda, Per Ludouicum Blosium monasterij Laetiensis Abbatem collecta.

PRAEFATIO.

Mnium heresum origo est superbia. Nam haeretici omnes maximè superbi sūt: propriam sententiam peruersasque opiniones suas, obstinata insania tuentur: diuinas scripturas falsis expositionibus insolenter deprauant: sanctae atque Apostolicae Ecclesiae obtemperare nolūt, & praepositos eius elato animo despiciūt. Conuenientissima autē ratio reuocandi illos ad sanā mentē haec nobis videtur, vt demonstretur eis, sanctos patres Ecclesiae primitiuae, qui à Christo vel Apostolis veram fidem acceperunt, & cum ipsis conuersati sunt, aut statim post eorum tempora vixerunt, sic credidisse, sicut in Ecclesia Romana atq; Catholica modò credimus: & idem sensisse de deo rebusque diuinis atque Ecclesiasticis quod sentimus. Vbi enim haereticis id dilucidè ostensum fuerit, videbunt ipsi quàm velanis erroribus impliciti sunt. Neque enim quemquam inter eos tam desperata dementia laborare putamus, vt dicere audeat eos qui à Christo atque apostolis instituti in fide fuerunt, & pro eadem fide sanguinem fuderunt, martyrioque coronati sunt, errasse, ac nescisse quid crederent: se verò & suorum dogmatum defensores, veritatem tenere. Nos igitur pro dei honore & salute animatum nonnulla ex scriptis illorum sanctissimorum Patrum, qui in primitiua Ecclesia floruerunt, excerpemus, atque in hoc libello adnotabimus, fideliter quidem, sed raptim & tumultuariè. Vrgent enim nos preces cuiusdam generosae & Deo dicatae virginis, quae aliquid remedij à nobis obtinere cupit, quod mox mittat ad quosdam cognatos suos naeresi recens infectos. Illustrabimus autem atque confirmabimus plerisque in locis ipsa dicta Patrum testimoniis è diuinis libris petitis. Boni consulat Lector haec Miscellaneaque à nobis ex tempore colliguntur: meminetitque veritatem & sanam scripturarum sacrarum intelligentiam non alibi quaerendam esse, quam in Ecclesia Catholica: cuius eximiam membra sunt sancti Pattes, quos citabimus.

CATA.

CATALOGVS SANCTISSIMORVM VETVSTISSIMORVMQVE Patrum qui in hac Facula citantur: vbi etiam adnotatum est, quo quisque anno vel claruerit vel obierit, iuxta verissimam Chronographiam.

Bdias Apostolorum Simonis & Iudæ discipulus, episcopus claruit anno domini. 60.

Alexander Papa quintus, idemq́ martyr. 120.

Anacletus S. Petri discipulus idemq́ Papa 3. & martyr clarissimus. 100.

Anicetus Papa decimus & martyr. 150.

Athanasius Episcopus & doctor græcus. 330.

Augustinus Episcopus & doctor latinus. 400.

Basilius Episcopus & doctor Græcus. 370.

Canones Apostolorum, editi putantur circa annum à Christo nato. 50.

Clemens S. Petri discipulus & Papa secundus, idemq́ martyr & doctor Græcus. 90.

Cyprianus Episcopus & martyr, author Latinus. 250.

Cornelius Papa, 20. & martyr. 240.

Concilium Nicenum secundum. 790.

Concilium Florentinum. 1439.

Damasus Papa trigesimus septimus Author Latinus. 370.

Dionysius Areopagita, Pauli discipulus, Episcopus & martyr, doctor Græcus. 90.

Euaristus Papa quartus & martyr. 110.

Epiphanius Episcopus, scriptor Græcus. 370.

Eusebius Cæsariensis, Episcopus Græcus. 320.

Fabianus Papa, decimus nonus, & martyr. 230.

Gregorius Nyssenus Episcopus, & doctor Græcus. 370.

Hieronymus presbyter doctor Latinus. 390.

Hyginius Papa octauus, idemq́ martir. 140.

Hippolytus Episcopus, & martyr Græcus. 210.

Ioannes chrysostomus Episcopus & doctor Græcus. 380.

Ioannes Damascenus presbyter & scriptor Græcus. 740.

Irenæus Episcopus & martyr, doctor Græcus. 160.

Iustinus Philosophus, & martyr Græcus. 140.

Innocentius primus Papa quadragesimus. 400.

Ignatius Ioannis Euangelistæ discipulus, Episcopus & martyr. 90.

Martialis Apostolus vnus ex septuaginta duobus, discipulus Christi saluatoris. 16.

Marcellus Petri Apostoli discipulus, & martyr Romanus. 100.

Nicephorus Calistus. 1200. vt verò pleriq́ volunt. 1340.

Pius Papa nonus, ac martyr. 140.

Papias auditor Ioannis Euangelistæ. 100.

Simeon Metaphrastes 670. vel vt alij sentiunt. 1200.

Tertullianus presbyter, primus eorum qui latinè scripserunt in Ecclesia. 200.

Theodorus lector putatur vixisse. 890.

Thelesphorus Papa septimus ac martyr. 130.

Vincentius Lirinensis, presbyter ac doctor Latinus. 402.

Xystus Papa sextus, idemq́ martyr. 130.

EX LITVRGIA, SIVE Missa S. Iacobi, & aliis scriptis.

CAPVT I.

Vcharistiæ sacrificium in quo iuxta B. Pauli admonitionem, fiunt precationes; postulationes, & gratiarum actiones, corpusque Christi a legitimis sacerdotibus conficitur & offertur, semper appellatum fuit à patribus Liturgia vel Missa. Itaque in Liturgia Iacobi Apostoli fratris domini primique Hierosolymorum Episcopi, sacerdos deum patrē ita precatur: Spiritum tuum sanctissimū demitte nunc domine in nos, & in hæc dona sancta proposita, vt superueniens, sancta & bona & gloriosa sua præsentia sanctificet, & efficiat hunc panem sanctum corpus Christi tui, & calicem hunc preciosum sanguinem Christi tui. Quæ quidē beati Iacobi verba, manifestè ostendunt, panem in corpus, & vinum in sanguinem Christi conuerti transmutarique, contra hæreticos huius tempestatis. Nā Christus in institutione ipsius Eucharistiæ dicit apertissimè: Hoc est corpus meū, quod pro vobis datur: Hic est sanguis meus, qui pro multis effundetur. Quando hæretici aiunt verum corpus Christi in Eucharistia non contineri: & panis substantiam, in substantiā carnis non conuerti: quid aliud quàm affirmant Christum mentiri? quid aliud quàm more canum atque porcorum conculcāt margaritas sacrosancti mysterij? Ideo autem primi Patres orthodoxi hoc sacramentū appellarunt Eucharistiā, quia Christus εὐχαριστήσας eam confecit, vt Euangelia testantur. Etiam initio Liturgiæ S. Iacobi sacerdos sic orat: Non sum dignus qui oculos obuertam huic sacræ & spiritali mensæ, in qua vnigenitus filius tuus & dominus

noster Iesus Christus mihi, qui peccator sum, & omnibus maculis labefactatus, mysticè proponitur in sacrificium. Proinde hanc orationem & gratiarum actionem tibi offero, vt mihi spiritus tuus paracletus mittatur, fortificans ac instaurans me ad hanc Missam, &c. Porrò in fine eiusdem Liturgie ipse sacerdos fundit hanc precem. Largitus es nobis domine deus sanctificationem in perceptionem sanctissimi corporis & preciosi sanguinis vnigeniti tui domini nostri Iesu Christi: impartire nobis gratiam, quoque Spiritus sancti tui boni, & cōserua nos inculpabiles in fide, &c. Ex his verbis apostolicis, & ex scriptis aliorum Patrum primitiuæ Ecclesiæ, quæ postea proferemus in medium, sole clariùs liquet, Missam vel Liturgiam non esse rem nouitiam atque impiam, vt profani hæretici nunc blasphemant.

Psalm. 107. Est enim sanctum diuinumque euan-*Heb. 5. & 7.* gelicæ legis sacrificium, institutum à Christo, qui est sacerdos in æternum secundum ordinē Melchisedec. Nam *Luc. 22.* in cœna nouissima panem & vinum in corpus sanguinem suum consecrauit atque obtulit: & discipulis suis cæterisque sacerdotibus, vt ipsum in sui cōmemorationem facerent, pręcepit. Tertius canon apostolorum perspicuè demonstrat Dominum Iesum instituisse ipsum sacrificium Eucharistiæ. Est igitur in Ecclesia non tantùm spirituale sacrificium, vt hæretici garriunt, verùm etiam externum, nempe, sacrosancta Liturgia, quàm Christus loco omnium externorum sacrificiorum veteris legis nobis reliquit. Spiritualia sacrificia ad omnes in vniuersum Christianos spectāt, vt sunt puræ preces, humilis contritio cordis pia mortificatio carnis, ac cætera huiusmodi, propter quæ cuncti verè fideles regale sacerdotium & sacerdotes in sancta scriptura appellantur: at missæ sacrificium ab illis duntaxat offerri potest qui sacerdotes conse-*1 Pet. 2.* crati sunt. Iam quum Ecclesia Dei ni-*Apo. 1.* hil hoc sacrificio sublimiùs habeat, dolendum sanè est, plerosq; sacerdotes nimis negligenter & irreuerenter Missam peragere. Veruntamē propter eorū vitia, neq; sacrificium neq; sacerdotium maledictis impetendum est.

Quod à nobis inuocari & honorari debeat Sancti, eadem Beati Iacobi Liturgia docet his verbis. Commemorationem agamus sanctissimæ, immaculatæ, gloriosissimæ, benedictę dominę nostræ matris dei & semper virginis Mariæ, ac omnium sanctorum & iustorum: vt precibus atq; intercessionibus eorum omnes misericordiam cōsequamur. Hæc ibi: At hæretici huius temporis à Satana instigati, dicunt sanctos hac vita defunctos non esse inuocandos aut honorādos à fidelibus. Scit enim diabolus nos plurimum adiuuari precibus ac meritis beatæ Dei genetricis atque aliorum sanctorum: ob idque inuidia ardens nos tanto bono per hæreticos spoliare nititur. Ex *2. Mach. 15* diuinis scripturis discimus Deum propter sanctos, qui vel adhuc viuunt, vel iam hinc emigrarunt, præstare beneficia mortalibus, & misericordiam gratiamq; donare. Si enim sancti quū adhuc corruptioni obnoxij, peregrinarentur à Domino, multùm alios suis precibus apud Deum adiuuare poterant: quantò magis id facere possunt, iam à corruptione alieni, ac Deo perfectè cōiuncti? Quum sint vnum cum eo qui omnia potest, ipsi quoque aliquo modo possunt omnia, & orationes nostras cognoscunt suspiciuntq;. Iudas Machabæus vidit Oniam, virū pium qui defunctus erat, manus protendentem, & orantem pro omni populo Iudæorum: vidit & alterum ætate gloriaque admirabilem, de quo ipse Onias dixit: Hic est fratrum amator & populi Israel, hic est qui multū orat pro populo & vniuersa ciuitate Hieremias Propheta Dei. Hæc visio Iudæ a. libro Machabæorū annotata est. Libri autē Machabæorū licet ab hæreticis reiiciātur, ab Ecclesia tamen habentur pro Canonicis. In eadem Iacobi Liturgia magnificè laudatur Dei genitrix virgo Maria hoc mòdo: Dignum est, vt te beatam dicamus Deiparam, modis omnibus irreprehensam, & matrem Dei nostri, honorabiliorem quàm Cherubim, & gloriosiorem quàm Seraphim,

quæ

„ quæ fine corruptione Deum verbum „ peperisti:te reucrà Deiparam magnifi. „ camus. Tibi ô plena gratiæ vniuersa cre „ atura gratulatur, angelorum cœtus & „ hominum genus,quæ es templum san. „ ctificatum, paradisus spiritalis, virgi. „ num gloria, ex qua Deus carnē assum. „ psit, & puer factus est Deus noster qui „ est ante secula.&c.

Orandum esse pro fidelibus defunctis, ipsa eadem beati Iacobi Liturgia testatur, vbi sacerdos precatur hunc in modum: Memento Domine Deus noster orthodoxorum & rectè de fide sen„ tientium, ab Abel iusto, vsque in hodi„ ernum diem. Fac eos requiescere in re„ gione viuentium, in regno tuo, in deli„ tijs paradisi, in sinu Abrahæ, Isaac, & Ia„ cob sanctorum Patrum nostrorum: vn„ de exultat dolor, tristitia & gemitus: „ vbi præsidet lumen vultus tui & perpe„ tuò refulget. Itemque alio loco in eadē „ Liturgia sacerdos orat ita: Fac vt obla„ tio nostra grata & acceptabilis sit, per „ Spiritum sanctum sanctificata, in pro„ pitiationem peccatorum nostrorum, & eorum quæ populus per ignorantiam admisit, & in requiem animarum eorum qui ante nos dormiunt. Rursum in eadem Liturgia, diaconus profert hæc verba: Pro remissione peccatorum nostrorum & propitiatione animarum nostrarum, & pro omni anima afflicta & vexata, misericordiæ & auxilij Dei indigente, & pro conuersione errantium, curatione infirmorū, liberatione captiuorum, requie patrū & fratrum nostrorū, qui ante nos dormierunt, dicamus extensa voce: Domine miserere. Hæc ibi. Si à vero rationis iudicio non decidissent hæretici, viderent profectò quàm rectè Ecclesia Dei
Cap.12. oret pro fidelibus defunctis. Nam secūdo Machabæorum libro (quem pro canonico Ecclesia recipit) habentur hæc verba: Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis orare, vt à peccatis sol„ uantur. Hinc cōstat esse Purgatorium. „ Neque enim oramus pro illis animabus quæ vel in cælo vel inferno sunt: sed pro illis duntaxat quæ adhuc purgari debent, antequam cœlestem plenamque beatitudinem adipiscantur.

Prædicta beati Iacobi Liturgia semper à Catholicis magnæ fidei habita est, & in ecclesia Dei magnam obtinuit authoritatem. Quæ quia primum græcè scripta fuit, complures orthodoxi patres græci meminerunt eius, & eam citant in suis lucubrationibus. Basilius Magnus & Ioannes Chrysostomus suas Liturgias ad similitudinem illius conscripserunt, & multa ex ea mutuati sunt. Denique sextum vniuersale Concilium, quod Constantinopoli sub Iustiniano eius nominis secundo Imperatore in palatio regali, quod nominatur Trullus, celebratum dicit illam à Iacobo Apostolo scriptam fuisse; atque ex ea hæreticos refellit: vti liquet ex trigesimo secundo canone illius Concilij. Quin etiam ipsa Liturgia innuit Iacobum esse authorem: In illa enim vbi iam conficienda est Eucharistia, habentur hæc verba: Ea nocte qua tradebatur, 1. Cor. 11. vel potiùs seipsum tradebat (Iesus Chri„ stus) pro vita & salute mundi, accipiēs, „ panem in sanctas, immaculatas & inculpabiles manus suas, in cælum suspiciens, ac tibi Deo & Patri ostendens, gratias agens, sanctificans, frangens, dedit nobis discipulis suis & Apostolis, Matth. 26. dicecs, Accipite &c.

Porrò quum hæc Liturgia Iacobi Apostoli clarissimè ostendat orādum esse pro fidelibus defunctis, non fuerit intempestiuum hic apponere nonnulla quæ beatus Ioannes Damascenus de hac traditione Apostolica scribit in sermone quem de defunctis edidit. Sic enim ibi loquitur: Discipuli illi Saluatoris & diuini Apostoli, qui ipsius Ver„ bi spectatores fuerunt, totiusque mun„ di circulum viuum ceperunt, in tremē„ dis atque impollutis & vitalibus myste„ riis memoriam eorum qui fideliter ob„ dormierunt habendam edixerunt. Po„ steà in eodem sermone citans beatum „ Ioannem Chrysostomum ait: Ioannes „ ille cui ab auro cognomen est (verè e„ nim aurea verba loquitur) Non temerè inquit, aut casu hæc à sapientissimis Dei discipulis sancita, atque Ecclesiæ ipsius tradita fuerunt, vt sacerdos in tremendis mysteriis preces fundat pro fidelibus defunctis. Rursum

in eodem sermone Damascenus allegat diuum Gregorium Nyssænum his verbis: Sapientissimus Gregorius Nyssænus ait: Non absque ratione & vtilitate à Christi prædicatoribus & discipulis traditum est, & in sancta Dei Ecclesia vbiq; vim legis obtinuit, sed res est modis omnibus vtilis, Deoque imprimis grata, videlicet memoriam eorum qui in recta fide dormierunt facere in diuina illa, lumineque plena mystagogia. Hæc ex Damasceno. Itaq; hæretici æui nostri vel modò pudore affecti sileant, qui dicunt consuetudinem otandi pro defunctis antiquam non esse, & Patres ac Christianos Ecclesiæ primitiuæ eam non tenuisse.

Ritus Missæ quos Iacobus Apostolus literis commendauit, expressi quidem non sunt in scriptutis canonicis, sed multa Apostoli à Deo edocti Ecclesiæ tradiderunt, quæ in sacris literis expresse posita non sunt. Euangelium certè dicit diuinam adorandamque Eucharistiam (quæ & sacramentum & sacrificium est) à Christo institutam fuisse: at quo ritu ipsum sacrificium peragi debeat, non dicit. Quod autem Apostoli plurima vel potius innumera Ecclesiæ tradiderint quæ in diuinis literis nō sunt expressa, lector plenissimè cognoscere poterit ex lectione huius libelli siue farraginis. Neque mirùm videri debet, quod Apostoli multa docuerint quæ scripturis diuinis comprehensa non sunt: quum beatus Ioannes in calce libri sui euangelici testetur Dominum Iesum multa fecisse, quæ in Euangelio scripta nō fuerūt. Ait enim: Sunt & alia multa quæ fecit Iesus, quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos qui scribendi sunt libros. Sicut autem plurima fecit Iesus, de quibus Euangelia nihil narrant: ita proculdubiò multa sacratissimo ore suo protulit, quæ ibi non sunt adnotata. Sanè Paulus Apostolus affirmat ipsum dominū Iesum dixisse hæc verba, Beatius est magis dare, quam accipere: quæ tamen verba nusquam in libris euangelicis legimus. Lucas etiam in initio libri Acta Apostolica continentis, refert eūdem Christum redemptorem nostrum post resurrectionem suam per dies quadraginta apparētem discipulis suis, loquutum fuisse eis de regno Dei: hoc est de beatitudine cælesti & statu atque gubernatione militantis Ecclesiæ. Atqui ex verbis, quæ tot dierum spatio loquutus est, paucissima diuinis scripturis sunt mādata. Credimus autem Apostolos ea quæ tunc ab ore Christi acceperant, tradidisse postea illis, quos viua voce instituebant. Eodem Actorum Apostolorum libro loquēs Lucas de Paulo & Sila ac Timotheo ait: Quum pertransierent ciuitates, tradebant eis custodire dogmata quæ erant decreta ab Apostolis & senioribus qui erant Hierosolymis. Sicut autem ciuitates illæ reuerenter suscepe runt ea quæ Ecclesia ipsis per Paulum & collegas eius proponebat: ita apud nos quoque omnia quæ tradiderunt & statuerunt, vel dixerunt Apostoli, magnam authoritatem habere debent, etiamsi in sacris & canonicis libris nō inueniātur expressa. Si quidē ipse Paulus, scribēs Thessalonicēsibus, etiā traditiones nō scriptas iubet seruari, his verbis: Fratres state, & tenete traditiones quas edocti estis, siue per sermonē siue per epistolā nostrā. Et Christus omnibus Apostolis atq; eorū successorib. dicit: Nō vos estis qui loquimini, sed spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Quare ea quæ Apostoli & Ecclesia docent, pro verbo Dei habenda sunt: nec contemni vllo modo possunt, nisi ab his qui hostes Dei sunt. Authoritas ipsius Ecclesiæ Catholicæ (quam Paulus columnā & firmamentum veritatis nuncupat) ingēs est. Nam si credere debemus dictis Matthæi vel Ioannis qui mēbra sunt Ecclesiæ, quanto magis fides habenda est verbis & doctrinæ totius Ecclesiæ? Si item non ambigimus Spiritum sanctum loquutum fuisse per Apostolos, quomodo dubitare poterimus eum loqui per Ecclesiam Apostolorum matrem? Itaque in his quę Ecclesia approbat, & nobis suscipienda credendaque proponit non oportet anxiè requirere testimonium scripturarū canonicarum. Neq; enim Deus voluit omnia in scripturis apertè exprimi: vt disceremus humiliter subesse Ecclesiæ, & pateremur nos ab illa

Matt.26. Marc.14. Luc.22. Cap.21. Actor.20. Cap.1. Actor.16. 2.Thes.2. Matth.10. 1.Tim.3.

ab illa instrui, nostrumque iudicium e.
ius iudicio submitteremus. Satis nobis
esse debet quod ita docet & credit veri.
tatis columna, videlicet Ecclesia catho
Matth.18. lica atque Apostolica, quæ erroris ex.
pers est. Adeo vult Christus omnes obe
dire Ecclesiæ, vt in Euãgelio dicat eum
qui illam non audit, habẽdum esse pro
Ethnico & publicano. Ipse eidem Ec.
clesiæ semper adest, eamque regit, quẽ.
admodum est pollicitus dicẽs, Ego vo.
biscum sum omnibus diebus vsque ad
consummationem seculi. Neque alia
Matth.28. quærenda est Ecclesia Apostolica, quã
" illa cui Romanus summusque Ponti.
" fex loco Christi præsidet in terris. Hæc
enim fidẽ atq; doctrinam q̃ à Christo
& Apostolis Apostolorumque discipu
lis ac sanctis eorum successoribus acce.
pit, in hodiernum vsque diem seruat
integram. Eam verò fidem & doctrinã
hic libellus non obscurè ostendit: con.
uincens mendacij hęreticos huius tem
pestatis, qui vt imperitis & incautis fa.
cilius imponant, dicunt se sic credere
& docere, sicut Patres Deo chari, in pri.
mitiua Ecclesia crediderunt atque do.
cuerunt.

Sed quia hoc capite tractauimus po.
tissimùm de Liturgia Iacobi Apostoli,
adijcemus in calce etiam id quod idẽ
Apostolus in epistola sua scribit de sa.
cramento extremæ Vnctionis, quod
hæretici modò insolentissima temeri.
tate abrogare volũt. Ait ergo: Infirma.
tur quis in vobis? inducat presbyteros
Cap.5. Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes
eum oleo in nomine domini: & oratio
fidei saluabit infirmum & alleuiabit
" eũ dominus: & si in peccatis sit, remit.
" tentur ei. Hic beatissimus Iacobus mo.
net vt fiat, quod Christus circa fideles
qui periculose ægrotant, faciẽdum in.
stituit. Nõ quicquam suum statuit: sed
illud nobis tradit, quod à Christo didi.
cit. Diuus Innocentius Pontifex sum.
mus huius nominis primus, ad quem
semel atque iterum scripsit beatus
Ioannes Chrysostomus, in fine epi.
stolæ suæ ad Decentiũ Eugubium Epis.
copum datæ, meminit extremæ vncti.
onis, & citat hunc locum Iacobi Apo.
stoli. Id ipsum facit sanctus Augustin.
secundo libro de visitatione infirmo-
rum. Nimirùm Ecclesia Catholica sa.
cramentum istud quod ab initio acce-
pit, fideliter retinet, & vsque ad con.
summationem seculi retinebit, quan.
tumcunque oblaterent inimici verita.
tis hæretici.

Ex scriptis S. Martialis, & aliorum.

CAPVT II.

BEatus Martialis domini nostri Ie.
su Christi discipulus, qui cum Apo
stolis etiam ante passionem dominicã
conuersatus est, ac postea à sanctissimo
Apostolorum principe Petro in Galli.
as ad prædicãdum Euangelium missus
fuit, in epistola quam ad Burdegalen.
ses scripsit, ita de sacerdotibus & sacra
Eucharistia loquitur: Honorabatis sa.
cerdotes qui decipiebant vos sacrificijs
suis, quæ mutis & surdis statuis offere. Cap.3.
bant, quę nec se nec vos iuuare poterãt. "
Nunc autem multo magis sacerdotes "
Dei omnipotentis, qui vitam vobis tri "
buunt in calice & viuo pane, honorare "
debetis. Et paulò post de Eucharistiæ "
sacrificio, hoc est, de Missa scribit hæc "
verba: Sacrificium Deo creatori offer. "
tur in ara, non homini neque ange. "
lo. Moxque subiungit: Vbique offer. "
tur Deo oblatio munda, sicut testatus "
est: cuius corpus & sanguinem in vitã Malac.1.
æternam offeremus. Rursumque ait:
Ipse (Christus) corpus habens immacu.
latum & sine peccato (quia conceptus
est de Spiritu sancto, natus ex Maria vir.
gine) in ara crucis ipsum permisit im.
molari, Quod autem Iudæ per inuidi.
am immolauerunt, putentes se nomẽ
eius à terra abolere, nos causa saluris
nostræ in ara sanctificata proponimus:
sciẽtes hoc solo remedio nobis vitam
præstandam & mortem effugandam.
Hæc enim ipse Dominus noster iussit
nos agere in sui commemorationem. Luca.22.
Attendant & expendant ista hæretici
qui de sacerdotio & Eucharistia. Mis.
sęque sacrificio malè sentiunt. Discant
& hinc Christum instituisse diuinum
illud sacrificium, iussisseque discipu.
lis suis vt ipsum offerent in sui com.
memorationem. Sanè Iustinus philo.
sophus & martyr, qui tam vicinis A.
postolis fuit, vt Ioannem Euangeli.
stam

stam vidisse potuerit, in libro quodam & dialogo à se edito disputans cum Tryphone Iudæo, affirmat cum Martiale istud Eucharistiæ sacrificium esse mundam illam oblationem, de qua Deus per Malachiam prophetam sacerdotibus Iudæorū loquutus est ita: Non est mihi voluntas in vobis dicit, dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim so» lis vsque ad Occasum, magnum est no» men meum in gentibus, & in omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda.

Cap. 1.

De consecratione altaris ac basilicæ sancti Stephani, ipse Martialis eodem » loco ait: Dum altaria dæmonū in pul» uerem redigerentur, aram ignoti Dei ad consecrationem reseruari iussimus: qua dedicata in nomine domini Dei Israel, & ipsius testis Stephani qui pro eo à Iudæis passus est, non hominis cultum, sed Dei in ea frequentatis. Hæc ibi Ecce aram in nomine Dei & martyris eius Stephani consecratam. Sed modò consecrationem templorum atque altarium irrident hæretici. Arqui veteri testamento, quod vmbram futurorum continebat, legimus Moysen iussu Dei consecrasse tabernaculum testimonij & altare.

Actor. 7.

Leuit. 8.

Ipsi hæretici traditiones Apostolicas atque adeò ipsum crucis signum, quod Dei Ecclesia sacramentis rebusque consecrandis tam diligenter adhibet, & quo fideles omnes sese assiduè munire debent, despiciunt. Cæterùm de hoc salutifero signo Martialis in eadem epistola scribit in hæc verba: Cru» cem domini in quem credidistis Deū » verum & Dei filium, semper in mente, » in ore, in signo tenete. Crux enim do» mini armatura vestra inuicta contra sa» tanam, galea custodiens caput, lorica protegens pectus, clypeus tela maligni repellēs, gladius iniquitatem & angelicas insidias peruersę potestatis sibi propinquare nullo modo sinens. Hoc solo signo cælestis victoria data est nobis, & per crucē baptisma sanctificatum est.

Cap. 8.

Idem Martialis in epistola ad Tolosanos testatur se sua cohortatione effecisse, vt sancta Valeria virginitatē Deo

Cap. 8.

voueret: sed carnales hæretici huius tēporis votum castitatis impudentissima garrulitate vituperat. Vt autem lector faciliùs intelligat verba Martialis quæ à nobis subiungentur: historiam breuiter enarrabimus. Ipsa nobilis virgo Valeria, sponsa erat Stephani principis Galliæ Aquitanicæ. Quam quum ille vrgeret ad celebrandum nuptias, & videret in proposito virginitatis animū obfirmasse, iratus iussit eam capite plecti. Paulò post tamen Christianam fidem suscepit, & baptizatus cœlibem vitam egit. Nam quum vidisset satellitē suum siue spiculatorem, qui Valeriæ caput amputauerat (eum Martialis tyrannum appellat) subitò coram se expirasse, vehementer extertitus, adnoca- » uit beatum Martialem. Qui quum ad- » uenisset, & spiculatorem mortuum ad » vitam in nomi Domine Iesu reuocas- » set, Stephanus in Christum credidit cū » suis satrapis. Ait ergo Martialis: Stepha » nus qui iam cognouit veritatem Dei » creatoris sui, & baptizatus est à me cum » tyrannis & satellitibus suis, in gratia » Dei quotidie crescit noua proles ger- » minis viui, quam dominus noster Ie- » sus Christus vsque in finem seculi per » eos quos nouit & prædestinauit, sibi » multiplicabit secūdum diuitias gratiæ » suæ. In cuius nomine, sicut multi vestrum viderunt, tyrannum eius resuscitaui à mortuis, qui & ipse cum satrapis baptizarus, à morte duplici subtractus est. Virgo autem Valeria sponsa Regis terrestris, sed melius sponsa Regis cælestis, quæ per meam prædicationem virginitatem mentis & corporis Deo deuouerat, gladio decollata, dum vitā temporalem contempsit, æternam inuenit: & temporalem mortē pro Christo susciper non recusans, æternā mortem deuicit. Hæc enim per operationē meam Spiritusancto repleta, magna effecta ist in gratia Dei. Et ideò prudens virgo ad cælestia regna peruenit, & diabolum triumphauit. Hæc Martialis de sanctissima virgine Valeria. Nonnulli hæretici etiā nunc dicunt Sanctos ante iudicij ac resurrectionis diem non ingredi cælum & Deū non videre: sed eos cōfutat ipse Martialis dum asserit bea-

iam

Philip.1. Ioan.3. In Concilio Florentino. tam Valeriam perueniſſe ad regna cœleſtia. Cunfutat illos & Paulus Apoſtolus, dum ait: Cupio diſſolui & eſſe cum Chriſto. Profectò fieri non poteſt, vt is qui peruenit ad regnum cæleſte, & cũ Chriſto eſt, Deum nõ intueatur, quum omnes qui in cœlo ſunt, Deum videant ſicuti eſt. Iam olim Eccleſia Catholica clara voce pronunciauit, ſanctas perfectaſque animas ſtatim poſt mortem corporis recipi in cælum, ac beata Dei viſione perfrui.

» Rurſum eodẽ loco martialis loqui» tur de Stephano principe hoc modo: » Sponſus virginis (Valeriæ) adeò eſt affe» ctus teſtis paſſionum Chriſti, vt in cor» pore ſuo cæleſtem conuerſationẽ iam » præbeat ſubditis: deſideria carnis ſuæ » crucifigẽs, & regnũ diaboli cõminuens » Nec ſolum Chriſto (cui credidit, eccleſias per ſuum regnum ſecundum quod Spiritui ſancto & nobis viſum eſt, diſponere & fabricare gaudet: ſed antiqua templa dæmoniorum ac ſputciſſima ſana idolorum deſtruens, perfectus in fide videtur. Ipſius enim iuſſu idola Cadurci oppidi & Toloſanæ vrbis & confinij eius, iam nuper diruta ſunt. Cui etiam Rom.13. Ephe.3. obedire debetis in omnibus, quia princeps à Deo vobis eſt conſtitutus, à quo omnis poteſtas & paternitas in cęlis & in terra originem & fortitudinem ſumpſit. Quem principem bonum ad hoc tantum munus perduxit germen nouellæ fidei, per quam nouus homo factus, nouo homini coniunctus eſt: vt pro ſuauitate quoque premij futuri, illectus, copulam carnalium nuptiarum denigaucrit per meam prędicationem, quatenus liberior Deo famulari poſſit, & multas caterua populorum ſubdere fonti regenerationis Nec ideò tamẽ prohibemus nubere legitimo connubio: quum & hoc coniugium honeſtũ conceſſum ſit & conſtitutum à Deo ab » initio mundi in multiplicatione gene» ris humani. Atque intrà Martialis ad» dit: Vltrà hunc gradum homini licitè » conceſſum, viduitatem in præmio ma» iori conſtituit. Sed & tertium excellen» tem gradum honeſtatis in virginitate » demonſtrauit nobis perfectum, & per » omnia ſimilẽ angelicæ dignitati. Hæc ibi. Paulus etiam Apoſtolus apertè præfert virginitatem coniugio dicens, Qui ſine vxore eſt, ſollicitus eſt quæ domini ſunt, quomodo placeat Deo: qui autem cum vxore eſt, ſolicitus eſt quæ ſunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuiſus eſt. Et mulier innupta & virgo cogitat quæ domini ſunt, vt ſit ſancta & corpore & ſpiritu: quæ autem nupta eſt, cogitat quę ſunt mundi quo- » modo placeat viro. Ac rurſum: Qui » matrimonio iũgit virginem ſuam, be- 1 Cor.7. ne facit: & qui non iungit, meliùs facit. Hæc Paulus. Falſum igitur eſt quod hæretici deblaterant, dicentes virginitatẽ coniugio non præſtare. O homines à recto iudicio alieniſſimos.

Beatus Martialis vir caſtiſſimus atque puriſſimus laicum principem ad ſeruandum cœlibatum hortatus eſt. At hæretici & virgines Deo conſecratas, & monachos ſincero Dei cultui addictos, nefandis matrimonijs nunc copulãt. Qui vt faciliòs ſacerdotes domini in ſacrilegas nuptias & naſſam perditionis pertrahant, aiunt presbyteros in primitiua Eccleſia inijſſe connubia: ſed hoc verum non eſt. Tunc quidem nonnulli qui eximia probitate vel ſanctitate prędiri erant, etiamſi vxores haberent, promouebantur ad ſacerdotium, modò tam ipſi quàm vxores eorum digamiæ expertes eſſent: ſed nunquam ſub noua euangelicaque lege, Is qui iam ſacerdos erat, permiſſus eſt vxorem ducere in Eccleſia Dei. Hinc Apo- Cano.26. ſtoli in canonibus ſuis dicunt: Innup- » tis qui ad clerum proueſti ſunt, præci- » pimus, vt ſi voluerint, vxores accipiant, ſed lectores, cantoreſque tantummodo. Et rurſum: Qui poſt baptiſmũ Cano.17. » duabus implicitus fuit nuptijs, aut concubinam habuit, non poteſt eſſe epiſcopus, vel presbyter, vel diaconus, vel Cano.18. » omnino ex ordine clericorum. Item. » que: Qui viduam duxit, aut eiectam, » aut meritricem, aut alionam quæ publicis mãcipata ſit ſpectaculis, epiſcopus aut presbyter, aut diaconus, aut omni- » nò de ſacro clericorũ numero eſſe nõ » poteſt. Itidem Paulus Apoſtolus oſten- Tit.1. 1.Tim.3. Ibidem. dens quiſnam poterat ſacerdos fieri, ait: Si quis ſine crimine eſt vnius vxoris vir, &c. De epiſcopo quoque ſic ſcribit: Opor-

Oportet episcopum sine crimine esse, vnius vxoris virum. Et de diaconis etiã dicit. Diaconi sint vnius vxoris viri. Hoc est non sint digami. Notēt autem hic hæretici nostri nostræ tempestatis, qui gradus Ordinis sacri deliramenta bardorum hominum esse indicāt, quã serio Apostoli episcopos,& sacerdotes & diaconos,& alios ministros Ecclesiæ exprimant. Nam quum in veteri lege, quæ veritatis vmbra præferebat, Leuitæ & sacerdotes,& principes sacerdotū fuerint, qui res sacras curarent tractarentque & peculare ministerium Deo impenderent: iustum profectò fuit, vt in noua euangelicaque lege, quæ diuinum Eucharistiæ sacramentum atque sacrificium nobis exhibet, gradus illi ordinis sacri haberentur. Enimuerò sacerdotium secundum ordinem Aarō figura erat sacerdotij Christi quod est secundum ordinē Melchisedec: & qui funguntur hoc noui testamenti sacerdotio, sub specie specie panis & vini offerunt Deo verum corpus Christi, & sanguinem. Planè Deus qui varios spirituum angelicorum ordines in cælo constituit, distinctos etiam Ecclesiasticæ functionis gradus in terra voluit esse, miram Hiearchiam vtrobiq; disponens. Videmus & in externa Rep. diuersos esse gradus eorum qui illam administrant, Deo ita ordinante.

Quia verò intelleximus quosdam etiam hisce temporibus nostris de diuinitate mysterioq; Trinitatis non rectè sentire, apponemus hic nonnulla, quæ sanctus Martialis in ipsa epistola ad Burdegalenses de altissimo illo scribit mysterio. Ait igitur? Sanè de mysterio Trinitatis, quam bonus & suauis Deus rex regum, per nostram annunciationem reuelare dignatus est vobis, scitote intelligentes, quia vltra omnem sensum angelicarum potestatum & virtutum vera diuinitas excellit, quam impossibile est etiam à spiritibus angelicis comprehendi. Sola enim Trinitas in diuinitate vnitatis seipsam nouit. Hæc enim antè secula in claritate suæ æternitatis permanebat, nihil in se diminutū, vel quod augeri posset, continēs: sed vnius æternitatis, vnius volūtatis, vni essentię, vnius sanctitatis, vnius puritatatis, vltra omnē puritatē, vltra omnē gloriã, in charitate, in veritate, in bonitate habitauit. Et paulò infrà. Fratres, scitote quia verbū in quod credidistis, filius est, vnigenitus antè omnē substantiam, ante omne initium. Ipse est enim principium, quia de principio ineffabiliter genitus est. In nostro verò tēpore mirabiliter ab angelo annūciatus, & in veritate incomprehensibili de virgine Maria natus est, nihil diminutus à diuinitate maiestatis suæ cuius nos testes sumus. Spiritus verò Dei qui vos sanctificauit credētes in Ipsum, qui filium naturalem & sibi secundum æternitatē coæqualem per omnia, resuscitauit tertia die à mortuis, non est genitus sicut verbum: quia ipse spiritus in diuina æqualitate gloriosus, processit ineffabiliter ab eo qui genuit, & ab eo quoque qui genitus est. Itaque spiritus domini non genitus, non factus, nō creatus, sed procedēs est à patre & verbo. Verbo autem domini cæli firmati sunt: & spiritu oris eius omnis virtus eorum. Itaque nihil discretum in diuinitate Trinitatis senriatis: quia nobis vnus & idē Deus qui cuncta creauit, pater: & vnus & idē Dominus, per quē omnia facta sunt, & filius eius Iesus Christus: & vnus idemq; Deus, Spiritus sanctus, in quo omnia subsistūt. Et hęc in personis tria diuisa, in diuinitate vnus Deus, indiuisus est. Hæc ibi.

Cæterūm de hæresibus, deque firmitate Ecclesiæ Catholicæ & hæreticis, beatus Martialis mox posteà in eadem epistola loquitur ita: In nouissimis temporibus (videlicet quando in cælo cum Christo, quem Deum & hominem in terra adorauimus, erimus soluti à corpore, venturi verò post nos in hac terrena pugna conuersabuntur) oportet multos discedere retrò: dum Deum qui illos creauit & vocauit, abnegare non timebunt. Et inimicus qui nunc à cordibus vestris proiectus est, venturus est vt superseminet in populo Dei grana errorū. Sed firma Ecclesia Dei & Christi nec cadere, nec disrumpi poterit vnquā. Venient autem præsumptores absque gratia Dei loquentes, quorum gloria labiorum procedit ex superbia: similes illi

Marginal notes: Cap. 10. — Luc. — Rom. 4. — Psal. 32. — 1. Cor. 8. — Cap. 11.

" Illi qui superbia cœlum præsumens " habitare, mox de cœlo cum ange- " lis suis sequacibus ruit in æternam voraginem. Hi docebunt aliam doctrinam, quæ aliena est à Deo, amica autem diabolo per quam ipse spiritus erroris animas post se trahere festinabit.

Iste beatissimus Martialis qui in cœna nouissima & institutione sacræ Eucharistiæ præsens fuerat, euidenter ostendit se etiam adfuisse, quum Christus in horto comprehenderetur: ait

Cap 13. " enim in epistola ad Tolosanos: Disci- " pulo suo à quo tradendum se noue- " rat, dulcedine suæ bonitatis (nobis trementibus & intuentibus sæuitiam eorum qui eum comprehendere venerant) osculum dedit. Qui autem cū tradidit, cōdiscipulus nobis erat, &c.

Matt 26. " Et suprà in eadem epistola scribit hūc " in modum: Vobis iam notum feci, &

Cap 3. " iterùm vobis notum facio, quod Chri " stus postquā resurrexit de sepulchro, conuersatus est nobiscum per dies quadraginta, & conuesci nobiscum non est dedignatus, &c. In initio quoque epistolæ ad Burdegalenses scriptę

Acto.1. " loquitur ita: Resurrexit antè lucem

Cap.2. " die tertia de loco in quo eum sepeliri

Ioan.20. " vidimus. & apparuit nobis, & lætifica-

Luc.24. " uit nos: Testes enim sumus, quia eum ascendere in cœlum vidimus. Potrò istæ duæ præcellentes & verè Apostolicæ sancti Martialis epistolæ ad Burdegalenses & Tolosanos, fuerunt Dei beneficio tandem post multa secula inuentæ Lemouicis, in basilica sancti Petri Apostoli (ibi enim sepultus fuit ipse Martialis) in arca saxea sub terra.

Idem Martialis Euangelium in Gallijs prædicans, quum cognouisset Petrum & Paulum Apostolos Romæ martyrio vitam hanc finiuisse, Basilicam Iam à nobis commemoratam in vrbe Lemouica extruendam curauerat: altare laminis aureis inuestiuerat: lucernas ac lampades quæ ante altare collucerent, ex auro purissimo posuerat: crucem, thuribulum, & candelabra aurea fieri præceperat: demumque ipsam Basilicam in honorem omnipotentis Dei ac beati Petri Apostoli præsente Stephano principe solenniter consecrauerat, vt historiæ veridicę tradunt, Dedicauit & alias basilicas Saluatori Christo, ac beatæ Mariæ virgini Deiparæ, sanctoq; Andreæ Apostolo. Notent hic hęretici etiam in primitiua Ecclesia varium basilicarum ornatum & cæreos vel lampades fuisse in vsu. Hæc & Apostolici canones testantur, in quibus ita scriptum est:

Vasaureum & argenteum sanctificatum, aut velamen linteum ne nemo amplius in vsus suos assumat: id enim iniquū est. Et suprà: Si Clericus aut laicus cærā vel oleum ex sancta surripuerit Ecclesia, excommunicetur. Ac rursum in initio ipsorum Canonum: Licitum non est aliud quippiam ad mouere ad altare, quàm oleum in luminaria, & incensum tempore sanctæ oblationis. Hæc ibi. Nihil verò mirùm, quòd sub noua lege in ædibus sacris vbi corpus Christi conficitur, sumitur, asseruaturque, & diuina maiestas sanctissimè colitur atque adoratur, talia habeantur: quum sub lege veteri & candelabrum, & lucernæ, & perpetuus ignis, & aurea vasa, & diuersa ornamenta in domo Dei posita fuerint.

Cano 73. Can.72. Can.3. Exod 37. Leui 6. Exod.38. Exod 39.

Istud quoque quod dicturi sumus in historijs fide dignis adnotatum est. Quum Stephanus Galliarum princeps à Nerone euocatus venisset in Italiam ac deinde rebus ritè gestis, & diuinissimo Petro Apostolo Romæ salutato, iam reuersus esset in Gallias: vnus è militibus eius Christianis, nōmine Hebertus, Arcadij illustris viri filius, lauans se in flumine, subitò submersus atque extinctus est. Qui die subsequenti à beato Martiale Apostolo rogatu Stephani & Arcadij reuocatus ad vitam, testatus est palàm esse Purgatorium in quo animæ fidelium, quorum peccata in hac vita plenè remissa atq; deleta non fuerint, ad certum tempus detinentur. Id enim anima eius à corpore separata certò dedicerat Atque eam ob rem posteà seculari militia relicta, sanctum Martialem sequutus est. Pleriq; hæretici æui nostri dicunt

Nnn purga-

purgatorium nihil aliud esse, quam vanum hominum somnium atque commentum: at nos etiam ex diuinis scripturis eos confutare possumus, ostendereque quod verè sit Purgatorium. Certè Christus asserens in euangelio, verbum dictum in Spiritum sanctum nō remitti, neque in hoc seculo, neq; in futuro: apertè indicat aliquas culpas remitti post hāc vitā in alio seculo. Vnde in ipsis sacris literis legim⁹ quod sancta & salubris sit cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur. Illę autem animæ defunctorū quæ adhuc aliquid remittendum, vel purgandum habent, & pro quibus oramus, neque in cælo sunt, neq; in inferno. Nam si in cælo essent, orationibus fidelium nō indigerent: si verò essent in inferno, orationibus iuuari nō possent. Quare omninò fateri cogimur esse Purgatorium, in quo retinentur. Etiamsi expressis sacrarum scripturarum verbis Purgatorium comprobari non posset: quia tamē Ecclesia (quæ veritatis columna est) credit esse Purgatorium: nos nihil de ea re dubitare debemus.

Matht. 21.
2. Mac. 12.

Ex scriptis S. Abdiæ, & Aliorum.

CAPVT III.

ABdias Simonis & Iudæ Apostolorum discipulus, edidit historiam Apŏstolicam, quam Iulius Africanus vetustissimus scriptor Latinam fecit, atque in decem libros digessit: asserens in Præfatione ipsum Abdiam vidisse Saluatorem nostrum Iesum Christum in carne. Hic igitur Abdias septimo libro, vbi iam explicuit vti sanctus Matthæus Apostolus, velamē capiti beatæ Ephigeniȩ virginis complurium que aliarum virginum impo suit, & eas oratione ad Deum fusa cōsecrauit, statim præclaram Liturgiæ missæ (quam nunc insani fanaticique hæretici vehementer impugnant & execrantur) mentionem facit, dicens: Quum respondissent Amen, & mysteria domini celebratata ac Missam suscepisset omnis Ecclesia, retinuit se: vt iuxta altare vbi corpus ab eo fuerat Christi confectum, illic martyrium Apostolicum exultaret. Itaque non multò pòst expāsis manibus orantem, speculator missus ab Hyrtaco, à tergo punctū vnius gladij ictu feriens, Apostolum martyrem Christi effecit.

Paulo infrà Abdias ita loquitur: Ephigenia sacratissima virgo Christi, quicquid in auro & argento ac gemmis habere potuerat, hoc totum sacerdoribus contulit & omni clero dicēs: Postquàm dignam Apostolo Christi fabricaueritis Ecclesiam, quicquid superfuerit, pauperibus erogabitis. Et supra narrat Abdias ipsum Matthæum Apostolum reuocasse ad vitam mortuum regis Aeglippi & reginæ Euphenissæ filium. Propter quod signum quum multa ei dona offerrentur, iussit vt illis diuenditis, templum domino Deo ædificaretur. Quod & factum est. Scribit igitur Abdias hæc verba: Et vocauit nomen templi Matthæus, Resurrectio, quoniam per resurrectionem occasio ædificationis extiterat. Sedit autem in Ecclesia illa Matthæus annis viginti tribus, & constituit presbyteros ac diaconos, & per ciuitates ordinauit episcopos, multas construxit per loca diuersa Ecclesias. Item in fine libri sexti loquens Abdias de basilica quam Xerxes rex beatis Apostolis Simoni & Iudæ statim post martyrium eorū exstruere ceperat, ait: Facta est huius fabricæ ædificatio per annos tres continuos, & consummata die natalis Apostolorum, & die coronationis dedicata. Quinto autem libro exponens vti in Ephesο Aristodemus idolorum pontifex maximus miraculis permotus accesserit cum multis alijs ad Ioannem Euangelistam, atque ad pedes eius prociderit, loquitur in hunc modum: Eos ille suscipiens orationem cum gratiarum actione obtulit Deo, præcepitque eis vnius hebdomadæ ieiunium: quo expleto, baptizauit eos in nomine domini nostri Iesu Christi, patrisque eius omnipotentis, & illuminatoris Spiritus sancti. Qui quum baptizati fuissent, fregerunt omnia simulachra, & fabricauerunt basilicam in nomine sancti Ioannis: in qua & ipse Ioannes assum-

assumptus est. Discant hinc hæretici templa Deo Sanctisque eius ritè dedicari, & Ecclesiæ apostolicæ id facienti insultare atque oblatrare desinant.

Octauo eiusdem Abdiæ libro, Bartholomæus apostolus instruens in fide Christiana Polymium regem, dicit Mariam virginem Deiparam votum virginitatis Deo obtulisse. Ita enim ibi loquitur: Hæc virgo (Maria) seruandæ virginitatis votum prima Deo omnipotenti vouit. Prima inter fœminas hoc constituit in corde suo vt diceret, Domine, offero tibi virginitatem meam: quum hoc à nullo homine nec verbo didicisset, nec exemplo ad imitationem inuitata constituisset, vt virgo pro amore Dei specialiter permaneret. Hæretici hæc audientes erubescant, qui castitatis & continentiæ votorum improbè sugillant. Nam & Ephigenia aliæque virgines quæ à beato Matthæo velamen acceperunt, & consecratæ sunt (vt suprà dictum) virginitatem suam Deo deuouerant.

Cæterùm tertio Abdiæ libro, narratur vti Andreas apostolus dum Corinthi esset, orauerit Deum, ac ieiunauerit pro conuersione & salute cuiusdã Nicolai senis, qui ad vltimam vsque ætatem suam libidini & scortationibus deditus fuerat: vbi verba ista leguntur: Vox de cœlis delapsa est, dicens, Obtines Andrea pro sene. Sed sicut tu ieiuniis fatigatus es, ita & ipse studeat per ieiunium saluari. Et vocans eum, prędicauit ei apostolus abstinentiam. Et paulò pòst dicitur: Nicolaus rediit ad domum suam & omnia quæ habebat, distribuit indigentibus. Ipse quoque multum se exctuciauit: ita vt per sex menses nihil aliud quàm aquam acciperet, & pane arido vesceretur. Igitur c[illegible]cta digna pœnitentia, haud ita multò post senex iste excessit è seculo. Hæc ibi. Itidem libro quinto habetur quemadmodum Ioannes apostolus iuuenem quendam qui post susceptum baptisma princeps latronum factus fuerat, perquisierit, & inuentum ad salutarem cordis contritionem sanctasque lachrymas commouerit atque ibi hæc verba sunt scripta: Ad Ecclesiam eum reuocauit, & indesinenter pro eo orationes profundẽs, & cum ipso pariter ducens crebrà ieiunia, indulgentiamà domino expectabat. Porrò sexto libro ista de Iacobo apostolo (qui frater domini dictus est) recitantur: Vinum & sicеram non bibit, sed neque animal manducauit. Et infrà additur: Iacebat super genua sua orans pro populi indulgentia, ita vt orando callos faceret in genibus ad modum cameli: semper genua flecten do, nec vnquam ab oratione cessando. Et libro septimo Matthæus apostolus coram Hyrtaco rege concionem habens, inter alia dicit: Diebus certis, siue quadragesimæ siue legitimorum ieiuniorum temporibus, ab esu carnium qui non abstinuerit, crimen incurrit. Neque verò manducare crimẽ est: sed incongruè manducare peccatum est. Denique si aliquis priùs cibũ carnalem accipiat, & posteà ipso die quo iam cibo naturali refectus est, cibum spiritualem (videlicet sacram Eucharistiam) sumat, ex vtroque cibo reus criminis & inhonestatis & præsumptionis efficitur: non ideò quia manducauit, sed quia contra ordinem, & contra iustitiam, & contra regulam Dei, cibo carnali prius refectus est. Hæc ibi. Quid ad hæc omnia dicent hęretici huius temporis, qui abstinentiam, ieiunia, pœnitentiæ laborem atque orationis studium paruipendentes, fidem nescio quam bonis operibus minimè exornatam sufficere asserunt, quique traditionibus apostolicis ac sanctis Ecclesiæ decretis superbè conculcatis, quouis tempore & quibuslibet diebus indiscriminatim carnibus vescuntur?

Libro quinto postquam Abdias dixit Ioannem apostolum sese viuum in sepulchro deposuisse, iussisseque vt operiretur à discipulis, addit hæc verba: Protinus manna exiens de sepulchro apparuit cunctis, quam vsque hodie gignit locus iste, & fiunt virtutes, per orationes eius frequentes. Hic ab omnibus infirmitatibus ægroti liberantur & periculis eximuntur, &

„ laudibus fecisti ipsius ab his qui in eo „ templo ministrans tradatur cœtibus ad hoc congregaris, non exhauritur: sed quò ampliùs hauriunt, eò ampliùs manat. Hæc ille. Notandum quod dicit. In nocturnis laudibus festi ipsius. Neque enim templa ob hoc solùm erecta sunt, vt in eis verbum Dei prædicetur, & sacramenta percipiantur (quod dicunt hæretici) sed ob id potissimùm, vt sanctum Missæ sacrificium celebretur, & laudes Deo canantur, orationesq; offerantur: quemadmodum ipse testatur dicens, Domus mea domus orationis vocabitur.

Esaia.56. Matth.21. In fine sexti libri Abdias ista verba de sacris Apostolorum Simonis & Iudæ corporibus ac reliquijs ponit: Post „ tres menses misit Rex Xerxes nuncios „ in ciuitatem Senayr, qui corpora „ sanctorum Apostolorum ad suam „ transferrent ciuitatem, in qua extruere cepit basilicam. In medio autem sarcophagum corpora sanctorum Apostolorum portantem ex argēto puro instituit, &c. Huiusmodi pietatem laudandam nunc damnāt stolidi hæretici. Beatus Cornelius summus Pontifex & martyr corpora Apostolorum Petri & Pauli rogatu Lucinæ nobilissimæ Deoque deditæ matronæ leuauit è terra, & in sacris congruisque locis honorificè posuit, vt ipse scripto testatus est. Simeon Metaphrastes scribens de corporibus sanctorum Apo„ stolorum Andreæ, Lucæ, & Timothei „ loquitur ita: Iustinianus assumptis „ imperij sceptris, hæc sacra Apostolo„ rum corpora theca argentea conclu„ dens, circa altare vehementi Dei amore reponit, nempe preciosa in preciosa conditorio. Porrò communi Apostolorum nomine, templum appellatur. Ad quod sanè omnes qui cōueniunt, sanctificationem participantes, spirituali implentur gaudio. Hæc ibi. Ecclesia Catholica ab Apostolis eorumq; successoribus edocta, atque à Spiritusancto illuminata, Sanctos qui iam regnant in cælis cum Christo, eique perfectè vniti sunt, piè ac studiosè veneratur & inuocat, eosque cohonestat festis, laudibus, templis, imaginibus, cereis, lampadibus, & alijs quibus potest modis, atque eorum sacras reliquias exosculatur, argentoque & auro exornat: sciens id Deo gratissimum esse. Nam honor Sanctis exhibitus, exhibetur proculdubiò ei qui illos sanctificauit. Vnde & Christus eis dicit: Qui recipit vos, me recipit. Item „ alio loco quanti Sanctos faciat osten„ dit, his verbis: Vbi sum ego, illic & mi„ nister meus erit. Ac rursum: Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus. Ecclesia igitur cum propheta regio læta decantat: Mihi nimis honorati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum. *Matth.10. Ioan.12. Psal.139. Ibidem.*

Diximus supra Iulium Africanum affirmare, quod Abdias viderit Christum: hoc ipsum expressum est etiam in sexto libro vitam Simonis & Iudę apostolorum complectente. Ibi enim „ habentur hæc verba: Videntes omnes „ infirmitates verbo curari, cæcos illu„ minari, mortuos etiam suscitari in „ nomine domini Iesu Christi, vniuersi „ populi crediderunt, destruentes templa & Ecclesias extruentes. Ordinauere autem apostoli in ciuitate Babylonis episcopum nomine Abdiam, qui cum ipsis venerat à Iudæa, qui & ipse viderat oculis suis dominum. Et repleta est ciuitas Ecclesijs. Hęc ibi. Quia verò nonnulla ex ijs quæ in historia apostolica posita sunt, videntur desumpta ex Egesippo vel alijs qui Abdia posteriores fuerūt: verisimile est Iulium Africanum non ex solo Abdia decem libros illius historiæ collegisse. Credimus tamen maiorem eiusdem historiæ partem ex scriptis Abdiæ (qui ipse & ex aliorū libellis pleraque mutuatus erat) depromptam esse. Sed etsi ea quæ narrat Africanus non fuissent priùs scripta ab Abdia, ne sic quidem parui pendi deberent: quum idem Africanus sit author fide dignus & peruetustus. Nam vixit eo tempore quo florebat Origenes, vt historici ecclesiastici referunt.

Pium esse iudicamus hic adiungere sanctissima aliquot verba, quę presbyteri & diaconi Achaiæ narrant. An-

gnitatem diuino spiritu subuehi. Et paucis interiectis addit: Itaq; pontifex quidē vbi orationem sanctam supra diuinum altare peregit, ex ipso in„censum adolere inchoans, omnem Fa„ni ambitum circuit. Demum ad san„ctum altare iterum rediens, psalmorū „incipit melos concinentibus secum „sacra carmina omnibus ecclesiastici ordinis gradibus. Deinde ministrorū officio lectio sanctarum scripturarū „suo ordine recitatur. Porrò ministro„rum alij quidem pro clausis templi „foribus astant, alii proprij aliquid mu„neris agunt. Qui verò ipsius ordinis „præcipui sunt, vna cum sacerdotibus „sanctum panem & benedictionis ca„licem sacrosanctis altaribus impo„nunt. Ad hæc venerandus Antistes o„rationem sanctissimam peragens, pacem sanctā omnibus nunciat: & quū se mutuò omnes salutauerint, mystica sanctorū recitatio fit. Vbi verò manus tum Antistes, tū sacerdotes aqua lauerunt, pontifex ad mediū diuini as„sistit altaris: circunstant autem soli cū „sacerdotibus electi quiq; ex ministro„rum numero. At verò pontifex quū „diuina munera laude prosequutus fue„rit, sacrosancta & augustissima mysteria conficit: & quæ ante laudauerat venerandis operta & abdita signis, in cōspectū agit, diuinaq; munera reueren„ter ostendens, ad sacram illorum com„munionem & ipse conuertitur, et reli„quos vt cōmunicēt hortatur. Sumpta „demū atq; omnibus tradita cōmunio ne gratias referens, finē mysteriis imponit. His verbis Dionysij euidenter confutantur hæretici temporis nostri, qui sanctissimum Missæ sacrificiū modis quibus possunt impugnant. Videmus certè ex hoc loco quàm magnificis præclarisque cæremonijs ipsa Liturgia seu Missa olim peragebatur, & Eucharistia consecrabatur ab episcopo vel sacerdote, neque enim aliquis alius eam conficere potest. Nemo autem consecratur Episcopus nisi sit sacerdos: & nullus est sacerdos (vt idem Dionysius ait) nisi ab Episcopo ad id muneris promotus & consecratus fuerit. Ipse Dionysius posteà luculenter exprimit, quid mysterio Eucharistico contineri credat, orans ita: O diuinū penitus sanctumq; mysterium, operimenta signorum tibi obducta dignanter aperiens, nobis palam atq; aperte lucesce, nostrosq; spirituales oculos singulari claroque tuę lucis fulgore imple.

Vbi in eodem libro Dionysius dis- *Cap. 3.* seruit de ritu quo Episcopus sanctum chrisma sine vnguentum conficiebat atq; consecrabat: continuò addit hæc verba: Eo vtitur ad omnem fermè sacerdotalis officij functionem. Et infrà: Sacrosanctum mysterium (vnguēti) quod nunc laudatur à nobis, eius ordinis atque virtutis est, vt sacerdotalia cuncta perficiat. Atq; ideò sancti præceptores nostri (apostoli) illud qua si ęquali ordine atque officio coniunxère sacro (synaxeos) siue Eucharistiæ) mysterio. Ac postea: Et qui sacratissimo regeneratiōis (id est baptismi) mysterio consecratur, consummans vnguenti iniunctio, aduentum spiritus„sancti largitur. Et paulò post: Hoc itē„sacratius aduerte, quod sactissimo„rum mysteriorum lex diuini altaris„consecrationem castissimis infusio„nibus sacratissimi vnguenti perficit. Hæc tibi. Hæretici verò temporis nostri sacrum hoc chrisma reiiciunt, altarium ac basilicarū cōsecrationi illudunt, omniaq; in Ecclesia Dei sceleratissime profanant. Certè in veteri lege *Exod. 30.* nos hæc verba legimus: Loquutus est dominus ad Moysen dicēs: Sume tibi aromata, primę mirrhę & electæ quingētos siclos, & cinnamomi mediū, id est, ducētos quinquaginta: casiæ autē quingētos siclos in pōdere sanctuarij, olei de oliuetis mensuram, faciesque hinc vnctionis oleū sanctū, vnguentū cōpositum opere vnguētarij, & vnges ex eo tabernaculū testimonij, & arcā testamenti, mensamq; cum vasis suis, candelabrum & vtensilia eius, altaria thymiamatis & holocausti, & vniuersam suppellectilē, quæ ad cultum eorum pertinet. Sacrificabisque omnia, & erunt sancta sanctorum: quæ tetigerit ea, sanctificabitur. Aaron & filios eius vnges, sanctificabisq; eos, vt sacer-

Porrò de cæremoniis & ritibus quibus exequiæ fidelis defuncti celebrabantur, Dionysius in prædicto hierarchię ecclesiast. libro loquitur hunc in modum: Sumentes defunctum ad Pontificem ducunt, quasi coronis donandum sacris. Hunc ille libenter suscipit, atque peragit quæ diuino instituto fiunt super eos qui sanctè quiescunt. Coacto sancto cœtu venerãdus antistes (siquidem sacerdotalis ordinis fuerat qui obdormiuit) ante sanctum altare inclinãs eum, orationem ad deum inchoat, & gratiarum actionem: si autẽ honestissimis monachis aut sanctæ plebi insertus erat, ipsum ad venerãdum sacrarium ante sacerdotum inclinat ingressum: deinde precem cum gratiarum actione peragit Præsul. Deinceps verò ministri verissima de nostra resurrectione promissa, quæ diuinis inserta sunt eloquiis recitantes, cõsentanea tantundemq; valentia canunt psalmorũ cantica. Postea accedens venerabilis Præsul, precem super defuncto sacratissimam peragit, & post orationem ipse quoq; pontifex defunctum salutat, & post illum qui astant omnes. Vbi verò cuncti consalutauerunt, super defuncto fundit oleum pontifex: & oratione pro omnibus (defunctis) facta, honesto in loco ponit corpus cum æqualibus aliis corporib⁹ sanctis. Et postea addit idem Dionysius: Precatur oratio illa (Pontificis) diuinam clementiam, vt cuncta dimittat per infirmitatem humanam admissa peccata defuncto, eumque in luce statuat & regione viuorũ in finibus Abrahę, Isaac & Iacob, & in loco, vnde aufugit dolor, & tristitia, & gemitus. Itẽq; infra: Quęnam, inquit, de huiusmodi prece quam super defuncto peragit præsul ex diuinis ducibus nostris (videlicet apostolis) traditio peruenit ad nos, operæpreciũ est vt dicamus, &c. Quid ad ista Dionysii verba respondebunt, seducti & seductores hæretici, qui passim clamitant, non esse orandum pro fidelibus defunctis?

Cap. 7. In fine eiusdem libri Dionysius dicit pueros & infantes admitti ad baptismum ex apostolorum traditione, sed modo qui iam vecordes homines asserere audent quod pueri non debeant baptizari, quodq; consuetudo eos baptizandi primùm cœperit tempore Nicolai Papæ huius nominis primi. Quòd si hæretici ætatis nostræ deposita superbia, seriò legerent ea quæ toto libro de Hierarchia ecclesiastica scribit Dionysius, proculdubio abiicerẽt hæresim, & idem cum Ecclesia Catholica sentirent non solum illa esse veneratione digna, quæ in canonicis expressa sunt libris: sed etiam illa quæ ex apostolorum sanctorumque Patrum traditione nobis sine scripto commendata sunt.

Verùm ne quis imperitus putet præclarum hunc virum non vidisse apostolos, & nõ esse illum Dionysium cuius mentionem Lucas in actis apostolorum facit, adhuc vnum ex monumentis ipsius proferemus testimonium, quo conuincemus eum non solùm vidisse apostolos, sed etiã interfuisse sanctæ obdormitioni beatissimæ Deiparę virginis Marię. Nam in libro de diuinis nominibus, alloquens sanctum Timotheum cui scribit, hæc dicit: Apud ipsos diuino spiritu plenos pontifices nostros (Apostolos) quũ & nos vt nosti: & pleriq; ex sanctis fratribus nostris ad contuendum corpus illud quod autorẽ vitę Deumq; ceperat, cõuenissemus (aderat aũt & frater domini Iacob⁹, & Petrus supremũ decus antiquissimumq; Theologorũ columen) post contuitũ placuit vt, &c. Ipse idẽ Dionysius edidit aliquot epistolas insignes, inter quas vna scripta est ad S. Ioan. Apost. & Euan. Si quispiam de his ambigit, legat Georgiũ Pachymeram & Maximum monachum eximios vetustosq; eiusdem Dion. commentatores: legat etiam encomiũ quod Michael Syngelus presbyter Hierosolymitanus in ipsum Areopagitã edidit: legat item Nicephorũ Callistum secũdo libro historiæ ecclesiasticæ: videat & quid Suidas in suis collectaneis de hoc Dionysio & eius lucubrationibus ac phrasi eminentissima styloq; singulari scribat. Qui quidem stylus plenæ

Cap. 17.

Cap. 3.

Cap. 20.

plenæ admirandæ maiestatis in omnibus illius libris atque epistolis idem est, & vbiq; clarissimè ostendit, quàm autor sit diuinus. In epistola ad Polycarpum dicit se cum Apollophane in Aegypto apud Heliopolim fuisse, quando tempore passionis dominicæ sol obscuratus est. Citant hunc Dionysium Areopagitam in suis scriptis Origenes, Athanasius, Agatho summus Pontifex, & alij patres antiqui. Nonnulli parum cordati parumque catholici scriptores, quibus traditiones Apostolicæ & sancta Ecclesiæ dei instituta ac cæremoniæ displicebant, temerè & impudenter asserunt, istum Dionysium nō esse authorem eorum librorum, quos tam Græci quàm Latini patres orthodoxi semper illi absque aliqua dubitatione attribuerunt: sed ad huiusmodi hominum vanissimas obiectiones atq; calumnias iam abundè respondit Godefridus Thilmannus Carthusianus, vir egregiè doctus in præfatione quam præfixit Paraphrasi Georgij Pachimeræ in decem epistolas ipsius Areopagitæ, à se Latio donatæ.

Passionem eiusdem Dionysij græcè « conscriptam, Ioachimus Perionius « latinè reddidit. In qua vbi narratum « est, vti ipse Dionysius in Gallias à bea- « to Clemente Summo Pontifice mis- « sus, tandem pro fide Christiana glori- « oso martyrio mortem deuicerit, & vt « Catulla nobilis fœmina Rustici & E- « leutherij sociorū Dionysij sacra corpora capitibus truncata astutè surripuerit, ne in flumen ab impiis deijcerentur, hæc verba adiūcta sunt: Eam (scilicet Catullam) credimus beatorū martyrum ossa seruasse prudēti consilio, vt quæ eis digna fuerit, atque illorum precibus verè in fide progressus fecerit. Christianorum autem multitudo quæ erat quasi ciuitas doctrina beatorum martyrum conuersa, omni opera & studio vt poterat, cum precibus magnoque cupiditate supra beata corpora sanctorū martyrum templum ædificauit. Et paulò post, miracula quæ in eo loco per sanctos martyres eduntur, expressa sunt his verbis: Aegrotis salutem, claudis incessum, cæcis lumen, surdis auditum, & mutis sermonem martyres dantes, immundosque spiritus qui in corporibus insident exagitantes: assiduè remedia afferunt. Nos quoque etsi deserti & indigni, faciamus vt in illorum meritis sit nobis auxilium & præsidium constitutum. Hæc ibi. Mirum sanè est hæreticos huius temporis ista de sanctis legentes non pudefieri. Nam & hinc cognoscere possunt quàm stultè atq; impiè asserant ipsos Sanctos post mortem nihil posse, eosque à fidelibus nōn esse inuocandos aut honorandos.

Ex scriptis sancti Ignatij & aliorum.

CAPVT V.

Feruens ille & verè ignitus martyr Dei Ignatius, sancti Ioannis Apostoli discipulus, qui post Euodium ecclesiam Antiochenam rexit (Euodius enim à B. Petro Apostolo Romā contendente, Episcopus ibi cōstitutus fuerat) in epistola sua ad Ephesios, ita loquitur de obedientia præpositis ecclesiæ præstanda, & de cœlesti pane Eucharistiæ: Præeunte ac deducente vos paracleto, obedite Episcopo atque præsbiterorum cœtui indiuulso animo, vnum panem frangentes, quod est medicamentum immortalitatis, antidotum ne moriamini, sed viuatis in Deo per Iesum Christum. Item in epistola scripta ad Romanos ait: Non mihi placet cibus corruptionis, neque voluptates vitæ huius. Panem Dei volo, panem cælestem, panem vitæ, quod est caro Christi filij Dei, qui natus est tandem de semine Dauid & Abrahę. Et in epistola ad Philadelphienses: Vna, inquit, fide, vna prædicatione, & vna Eucharistia vtamini. Ac paulò post: Vnus ingenitus Deus & pater: & vnus vnigenitus filius, Deus verbum & homo: & vnus paracletus, spiritus veritatis: vna quoque prædicatio, & fides vna, & baptisma vnum, & vna Ecclesia, quam fundauerunt sancti Apostoli ab extremis mundi ad extrema in sanguine CHRISTI, sudo,

" sudoribus ac laboribus propriis. In e- " pistola quoque quam ad Smyrnenses " misit meminit sacrificij Eucharistici " siue Missæ his verbis: Non licet sine E- piscopo neque baptizare, neque of- ferre, neque sacrificium immolare. Et paulò infra, postquam dixit Episcum principem sacerdotum, Dei quidem per principatum, Christi verò per sa- cerdotium imaginem ferre subiūgit: Nihil in Ecclesia maius Episcopo sa- cra Deo faciente pro totius mundi sa- lute, neq; regi comparest quis in prin- cipibus, & æquitatem subditis procu- ranti. Qui honorat Episcopum, à Deo honorabitur: vt itidem qui inhono- rat eum, à Deo punietur. Si enim qui contra reges insurgit, punitione me- ritò dignus erit, vtpote qui tranquil- litatem & pacem communem dissol- uat: quanto grauiùs supplicium me- retur, qui sine episcopo quicquam fa- cere tentat, concordiam distrahit, & bonum ordinem confundit: Sacer- dotium enim est omnium bonorum in hominibus summa, in quod qui desæuierit, nō hominem inhonorat, sed Deum & Christum Iesum. Hæc ibi. Constat inter hæreticos spiritu prorsus satanico agi, qui & in Eucha- ristiam, & in sacrificium, & in Episco- patum, & in sacerdotium nouæ legis blasphemias congerunt, aliamque fi- dem tenent ac docent, quàm tenet Ec- clesia catholica. De Episcopo qui pro salute aliorū sacrificare debet, etiam Apostolus loquitur, dicens: Omnis Pontifex ex hominibꝰ assumptus, pro " hominibus cōstituitur in his quæ sunt " ad Deū, vt offerat dona & sacrificia " pro peccatis. Ac rursum: Omnis Pon- " tifex ad offerēdum munera & hostias " constituitur.

Heb. 5. *Heb. 8.*

Ipse idem Ignatius in epistola quā scripsit ad Ephesios adhuc de Episco- po, sacerdotibus, & diaconis verba fa- cit, hoc modo: Studete dilectissimi es- se subiecti Episcopo, & presbyteris, & diaconis: qui enim his subditus est, " Christo, qui eos largitus est, obedit: " qui autem non obedit eis, non obedit " Christo Iesu. Qui nō obedit filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet su- per eum: temerarius enim & conten- " tiosus est superbus, qui non obedit su- " perioribus. Notent & ista hæretici hu- " ius tempestatis, qui episcopos ac sa- " cerdotes superbissimè despiciūt. Rur- " sum in epistola ad Philadelphienses " ait Ignatius: Principes, obedite Cæsa- " ri: milites, principibus: diaconi, pres- " byteri, diaconi presbyteris sacrorum præfectis: diaconi & reliquus clerus, vna cū omni populo, & militibus, & prin- cipibus, & Cæsare, Episcopo: Episco- pus, Christo sicut Christus Patri. Ecce quàm apertè hic ostendit Ignatius di- uersos in ordine ecclesiastico esse gra- dus, dignitate & potestate distinctos: quod hæretici impudenter negant. In epistola quoque Heroni diacono scri- pta, pulchre declarat diaconum non eadem posse, quæ possunt Episco- pi ac sacerdotes, scribens ita: Nihil sine Episcopis agas, sacerdotes enim sunt, tu verò minister sacerdotum. Illi baptizant, sacra faciunt, ordinant, manus imponunt: tu verò eis mini- stras, vt Hierosolymis S. Stephanus Ia- cobo & presbyteris. Ipsos gradus ec- clesiasticos qui infra episcopum sunt enumerat in fine epistolæ ad Antio- chenos datæ, his verbis: Saluto sanctū presbyterûm cœtum: saluto sacros diaconos: saluto subdiaconos, lecto- res, cantores, ostiarios, laborantes ex- orcistas, confessores. Ibi etiam addit Ignatius hanc salutationem: Saluto custodes sanctarum portarum diaco- nissas: saluto Christi susceptrices vir- gines, quibus fruar in Domino; saluto populum Dei à minimo vsq; ad maxi- mum.

Luc. 10. *Ioan. 3.*

In epistola verò quā scripsit ad Phi- lippenses, ait: Dies festos ne inhono- retis. Quadragesimam ne pro nihilo habeatis: imitationem enim cōtinet Domini conuersationis. Hebdoma- dam post diem possionis ne despicia- tis: quarta & sexta feria ieiunate. Li- bet hic adiicere vnum canonem Apo- stolorum omnino conuenientē cum prædictis verbis B. Ignatij, sic enim, habet: Si quis episcopus aut presbi- ter aut diaconus, aut lector, aut can- tor, sacram quadragesimam Pascheæ vel

Matt. 4. *Cano. 69.*

" minit Beati Ignatij, scribens ita: Morē " antiphonorum carminum Ecclesia " antiquitus iam inde ab apostolis ac- " cepit. Diuinum namque Ignatiū qui " cum apostolis plurimo tempore vi- " xit, quum per ecstasim animi conster- " natus esset, visionem nouam vidisse ferunt, sanctos scilicet angelos altet- nis & sibi inuicem respondentibus carminibus sanctam Trinitatem hym nis & laudibus vehentes. Et ipse pri- mus hanc concinendi formam Anti- ochenorum Ecclesię dedit. Vnde qua- si à fonte in alias Ecclesias Dei omnes, eiusmodi consuetudo propagata est. Id ipsum ante Nicephorum scripsit Socrates Constantinopolitanus. Ita- que cantus ecclesiasticus, quem nunc sugillant hæretici, & antiquus est & Deo acceptus.

Sanctus Polycarpus Smyrnensis E- piscopus & Martyr insuperabilis (qui & ipse vnà cum Ignatio fuit discipu- lus Beati Ioannis Euangelistæ) scribēs ad Philippenses, ita de epistolis eiusdē Ignatij loquitur: Epistolas Ignatij ab eo ad nos missas, & alias item quas no- biscum habuimus, ità vt iussistis ad vos misimus. Quæ quidem literis his s- ce nostris sunt adiunctæ, quibus mul- tùm adiuuari poteritis: complectun- tur enim fidem & patientiam & ædifi- cationem, quæ ad Christum domi- num nostrum refertur. Hæc verba qui bus Polycarpus approbat & laudat epi- stolas Ignatij, Nicephorus atque Euse- bius referunt in suis historijs. Et Ire- næus tertio libro suo aduersus hære- ses multùm commendat illam episto- lam quam Policarpus ad Philippen- ses scripsit.

Cap. 3.

Cap. 19. De martyrio & sacris reliquijs ipsi- " us Ignatij, Nicephorus tertio historiæ " suæ libro ita scribit: Quum Romæ va- " ria tormenta pertulisset Ignatius, ne- " que quidquam de constanti decenti- " que sua sententia remisisset, postremò " in medio theatro duobus legionibus " obiectus, martyrio est defunctus. Et " carnes quidem eius atque ossa teneri- ora bestiæ deuorarunt: quæcunque au tem firmiora reliqua fuêre, multo de- inceps tempore Roma Antiochiam

Cap. 44.

sunt perlata. Item libro decimoquar- to, loquens Nicephorus de Theodo- sio Augusto, ait reliquas Ignatij cum magnifico apparatu Antiochiam re- duxit, & in eo loco quod Cœmiteri- um vocatur, veneratione magna repo suit, & templum ingens dæmonibus olim dicatum, in sacrosanctum fanū mutatum, diuino martyri consecra- uit: vbi etiam quolibet annò publicè " & magnificè festus dies est actus. Hæc " Nicephorus. Ecclesia verò Smyrnen- sis, quam rexerat beatus Polycarpus, scripsit epistolam ad ecclesias Ponti de martyrio eiusdem Polycarpi, sicut Eusebius & Nicephorus testantur. In qua quidem epistola hæc verba inter alia adnotata sunt: Martyres tāquam " discipulos Domini diligimus & vene- " ramur. Et paulò post de sanctis reli- " quijs ipsius Policarpi, qui igne marty- " rium compleuerat, eadem epistola lo- " quitur ita: Nos ambusta ossa pre- " ciosissimis gemmis chariora, & om- ni auro probatiora per ignem facta collegimus, ac (sicut conueniebat) ex more condidimus. Quo in loco e- tiam nunc præstante Domino solen- nes agimus celebresque conuentus, maximè in die passionis eius. Hæc ibi. Audiant ista hæretici, qui reliquias sanctorum venerandas esse negant, & festis eorum detrahant.

Euseb. lib. 4. cap. 15.

Ex scriptis Sancti Clementis & aliorum.

CAPVT VI.

CLemens Beati Petri apostoli dis- cipulus, atque eiusdem in prima- tu Ecclesiæ successor & martyr glori- osus (cuius scriptā meritò à nobis ci- tanda erant ante scripta Ignatij & Dio nysij) in prima sua epistola quam ad Iacobum Apostolum fratrem Domi- ni scripsit, ita de sancto Petro & de se- ipso loquitur: Hic ipse Petrus qui pro " immēsa charitate, quam erga omnes " homines gerebat, palam cum omni fi- " ducia (aduersante etiam tyranno hu- " ius mundi) bonum prædicare non de- " stitit: & regem omnium seculorum per orbem terræ, & vsq; ad ipsius Ro- manæ vrbis huius notitiam, vt ipsa etiā saluaretur, inuexit. Hic (inquam)

Ooo pro

» hora custodire, & in omni loco De» um respicere se fitmiter scire, cogita» tiones malas cordi suo aduenientes » mox ad Christum allidere, & sacerdo» tibus Domini manifestare. Hæc ibi. Quæ quidem verba, clarè dicunt nos peccata nostra etiamsi cogitatione tantùm admissa sint, debere confiteri non solùm Deo, verùmetiam coram sacerdote. Beatus Cyprianus martyr quinto sermone de lapsis, pulchra admodum scribit de hac sancta exomologesi, quæ coram sacerdote fieri debet. Certè Christus dicit sacerdotibus *Ioan. 20.*

» Quorum remiseritis peccata, remit» tuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Sicut autem his verbis dat sacerdotibus potestatem remittendi peccata: ita eisdem verbis peccatorũ obligat vt cõfiteatur sacerdoti peccata sua. Si enim vt peccata sint remissa absolutio sacerdotalis necessaria est, proculdubiò etiam necessaria est peccatorum confessio: nam sacerdos soluere non potest peccata quæ sibi per confessionem detecta non fuerint. Notanda item sunt verba apostoli supra cõmemorata, quibus ait, nos nõ sola fide (vt hæretici persuadere volunt) sed integra fide ac bonis operibus effugere pœnas inferni, & consequi præmia vitæ æternæ.

» Et paulò post Clemens adhuc lo» quens de monitis Beati Petri, ait: Do» cebat ieiunium & vigilias sanctas a» mare, pauperes recreare, nudos vesti» te, infirmos visitare, sitientes potare, » mortuos sepelire, & diligenter eorum exequias peragere, pro eisque orare & eleemosynas dare. Quum Beatus Petrus Apostolus ista docuerit, nullo modo audiendi sunt hæretici, qui fidelium defunctorum exequias vituperant, docentque non esse orandum pro illis.

Nonnulli hæretici, licèt dicant se credere vera esse ea quæ Symbolo apostolico comprehensa sunt, dubitare tamen videntur, vtrùm Apostoli Symbolum illud ediderint, quũ scripturæ canonicæ nusquam id tradant. Sed Ecclesia catholica de ea re nihil ambigit. Nam & Clemens in illa prima sua epistola ad Iacobum fratrem *Hebr. 11.* Domini scripta, ait: Fides & dilectio, » totius bonitatis est fundamentum. » Sine fide enim placere Deo nemo po» test. Christo itaque resurgente, & as» cendente in cælum, misso Sancto spi» ritu, collata Apostolis scientia linguarum, ipsi Apostoli adhuc in vnum positi, Symbolum quod fidelis nunc tenet Ecclesia (vnusquisque quod sen sit dicendo) condiderunt: vt discedentes ab inuicem, hãc regulam per omnes gentes prædicarent. Hęc ibi. In ipso symbolo apostolico ista verba inter alia habentur: Credo sanctam Ecclesiam catholicam. Mirror autem qua fronte hæretici dicant se hoc credere, quum non eandem cũm Ecclesia catholica fidem & doctrinam amplectantur, nec ipsi Ecclesiæ obtemperare velint.

Post pauca Clemens loquens de Petro apostolo itemque de seipso scri» bit ita: Episcopus per singulas ciuita» tes quibus ille nõ miserat, per doctos » & prudentes sicut serpentes, simpli» cesque sicut columbæ (iuxta domini præceptionem) nobis mittere præcepit. *Matt. 10.* Quod etiam facere inchoauimus & (Domino opem ferente) facturi su» mus. Vos autem per vestras diœceses » episcopos facrate & mittite: quia nos ad alias partes quod idem iussit agere curabimus. Aliquos verò ad Gallias Hispaniasque mittemus, & quosdã ad Germaniam & Italiam, atque ad reliquas gẽtes dirigere cupimus. Hæc Clementis verba apertè coarguunt in saniam hæreticicorum huius æui, qui ecclesiasticæ Episcoporum consecrationi impudenter detrahunt. Postquam autem Clemens ibidem exposuit, in quibus vrbibus sanctus Petrus dixerat ponendos esse Primates siue Patriarchas & Archiepiscopos, subiũgit ista verba: In singulis reliquis ciuitatibus, singulos, & non binos vel ternos aut plures Episcopos constitui præcepit, qui non Primatum aut Archiepiscopotum, aut Metropolitanorum nomine (quia matres ciuitatum non tenent) sed Episcoporum tantùm vocabulo potirentur: quo-

niam nec inter Apostolos par institutio fuit, sed vnus omnibus præfuit. Hoc tamen prouidendum statuit, ne in villis aut castellis vel modicis ciuitatibus constituerentur Episcopi, ne vile nomen eorum fieret. Episcopos ergò vicem Apostolorum gerere, Dominum docuisse dicebat: & reliquorum discipulorum vicem tenere debere presbyteros insinuabat, &c. Etiam hinc discant heretici huius temporis, Christum aliqua docuisse, quæ in scripturis canonicis expressa non sunt. Neque enim in illis vsquam legimus quòd Christus docuerit Episcopos vicem Apostolorum, & sacerdotes vicem aliorum discipulorum gerere.

In initio secundæ epistolæ quam idem Clemens scripsir ad Iacobum fratrem Domini, ostenditur quæ reuerentia & diligentia seruari debeat „ circa sacram Eucharistiam. Ibi enim „ ista verba legimus: Tribus commissa „ sunt sacramenta diuinorum secretorum, id est, presbytero, diacono, & ministro, qui cum timore reliquias fragmentorū corporis Dominici custodire debent, ne qua putredo in sacrario inueniatur, ne dum negligenter quicquam agitur, portioni corporis Dominici grauis inferatur iniuria.

„ Et paulò pòst ipse Clemens ait: De „ vasis sanè sacris ita agendum est: Altaris palla, cathedra, candelabrum, & „ velum si fuerint vetustate consumpta, incendio dentur: quoniam non debent ea quæ in sanctuario fuerint, malè tractari, sed incendio vniuersa tradantur. Cineres quoque eorum in baptisterium inferantur, vbi nullus trāsitum habeat: aut in parietem, aut in fossas pauimentorum mittantur, ne introeuntium inquinentur pedibus. Pallas & vela quæ in ministerio sanctuarij sordidata fuerint, diaconus cum humilibus ministris lauent: non eijcientes è sanctuario velamina Dominicæ mensæ: ne fortè puluis Dominici corporis malè decidat. De velis ianuarum cura sit ostiarijs ex admonitione maiorum, ne quis negligens aut ignarus, ad velum ianuæ domus Domini manus inconditè tergat, sed statim coercitus discat omnis homo, quia velum atrij domus Domini sanctum est. Si fortè quispiam presbyter vel diaconus sacrarij sindonem aut velum subtracta vendiderit: Iudæ Iscariotis similis æstimabitur. Calicem ad præferendum sanguinem Domini adaptatum, cum omni munditia minister præparet, ne non bene lotus calix, diacono offerenti cedat in peccatum. Ad hunc modum cum omni honestate cuncta quæ suprà exposuimus debent impleri. Tales ad ministerium eligantur clerici, qui dignè possint dominica sacramenta tractare. Hæc ibi. At huiusmodi omnia risui habent hæretici nostrę ætatis.

Ipsa item vestimenta sacra quibus sacerdotes & ministri in diuinis officijs vtuntur, reijciunt atque conspuunt hæretici; quum tamen etiam sub veteri lege sacerdotes peculiaribus sacrisque vestibus induti Deo ministrauerint. Quas quidem vestes Deus iubet fieri in Exodo capite vigesimo „ octauo, & subsequenti capite Moysi „ dicit: Indues Aaron vestimentis suis, „ id est, linea & tunica, & superhumerali & rationali, quod constringes balteo. Et pones tiaram in capite eius, & laminam sanctam super tiaram, & oleum vnctionis super caput eius, atq; hoc ritu consecrabitur. Filios quoq; eius applicabis, & indues tunicis lineis, cingesque balteo. Aaron scilicet & liberos eius, & impones eis mitras, eruntque sacerdotes mihi religione perpetua. Et capite quadragesimo rursum Dominus ait Moysi: Applicabis Aaron & filios eius ad fores tabernaculi, & lotos aqua indues sanctis vestibus, vt ministrent mihi, & vnctio eorum in sacerdotium sempiternum proficiat.

Exod. 28. *Exod. 29.* *Exod. 40.*

Tandem in fine epistolę idem Clemens ista verba adijcit: Hæc præcepta à sancto Petro Apostolo accepi, & tibi frater charissime insinuare curaui, vt seruari omnia præcipias fine macula. Si quis verò audierit te, vtilis

erit

erit minister Iesu Christi: qui autem
" non audierit te, ipse sibi damnationē
1.Tim.4. " accipiet. Porrò scribēs hoc modo Clemens ad Iacobum Apostolum, non se doctorem eius arroganter constituit (sicuti quidam inconsideratus scriptor putat) sed illa quę à Petro dicerat, humiliter exponit, quemadmodum & Petrus ipsi iusserat, & Iacobus cupiebat: vt eos qui cum Iacobo erant, omnemque Ecclesiam tanquam vicarius Christi officium locumque summi Pontificis obtinens, instruat.

Rursum ipse Clemens in tertia epistola sua quam scribit ad episcopos presbyteros, diacones, ac reliquos clericos & ad cunctos principes, omnesque fideles, loquitur de inobedientiā episcopis exhibenda in hunc modū:
,, Si vobis Episcopis non obedierint
,, omnes presbyteri, diaconi, ac subdia-
,, coni, & reliqui clerici, omnesq; prin-
,, cipes, tam maioris ordinis quàm in-
,, ferioris, atque reliqui populi tribus
" & linguæ non obtemperauerint, non
" solùm infames, sed & extorres à reg-
" no Dei & consortio fidelium, atque
" à liminibus sanctæ ecclesiæ alieni e-
2 Cor.5. runt. Nam vestrum est eos instituere,
Ephes.6. eorum est vobis obedire vt Deo, cu-
Luc.10. ius legatione fundimini, dicente do-
" mino: Qui vos audit, me audit, & qui
" vos spernit, me spernit. Et qui vos re-
" cipit, me recipit. Et qui me recipit, recipit eum qui me misit. Nihil enim iniustius vel inhonestius est, quàm filios patribus rebelles, aut clericos vel laicos doctoribus, seu discipulos magistris inobedientes vel proteruos existere. Et infrà in eadem epistola: Quicunque, inquit, obediunt Episcopis suis, videntur quidem aliquā gratiam conferre Deo: qui autem eis nō obediunt, indubitanter rei & reprobi existunt. Hic aures arrigant hæretici, qui præpositis ecclesiæ obtemperare nolunt.

Exod.29. Rursus in hac epistola Clamens scribit ita: Primus Pontifex Aaron chrismate compositionis perunctus,
,, princeps populi fuit, &c. Ac paulò
,, pòst: Omnis, inquit Pontifex sacro chrismate perunctus, & in ciuitatē constitutus, scripturis sacris eruditus, charus & pretiosus hominibus esse debet. Quem quasi Christi locum tenentem, honorare omnes debent, eique seruire & obedientes ad salutē suam fideliter existere, scientes quòd siue honor, siue iniuria quæ ei defertur, in Christum redundat, & à Christo in Deum. Hæc ibi. Hæretici nostrę tempestatis dicentes hinc Episcopos ritè in Ecclesia perungi Chrismatē desinant id irridere.

Posteà Clemens loquitur de baptis- ,,
mo in hūc modum: Baptizetur vnusquisque in aquis perennibus, nomi- ,,
ne trinæ beatitudinis inuocato super se, perunctus primò oleo per orationem sanctificato: vt ita demùm per hæc consecratus, possit percipere locum cum sanctis. Sed hæretici nunc Cap.22. sacram vnctionem vt pleraque alia in baptismo temerè atque impiè reijciunt. Diuinus quoque Dionysius Areopagita in libro suo de Ecclesiastica hierarchia, explicās ritus baptismi dicit eum qui initiatur, vngi sacro oleo, antequàm trina in aquas immersione cum trinæ beatitudinis inuocatione abluatur, & eundem ita baptizatum sancto chrismate signari: id quod etiam nunc obseruat Ecclesia Cap.17. Dei. Et Basilius Magnus in libro quē de spiritu sancto scripsit, docēs quòd ecclesia multa ex traditione Apostolorum acceperit, quæ nusquā in scripturis Canonicis sunt adnotata, postquàm loquutus est de signo crucis, de conuersione nostri ad orientē dum precamur atque adoramus (nam & ferè omnes sacræ Basilicę ad Orientem ,,
spectant) & de liturgia vel mysterio ,,
eucharistico, vbi plura dicimus quā ,,
Euangelium & Paulus commemoret ,,
addit hæc verba: Consecramus aquā ,,
baptismatis, & oleum vnctionis, præ- ,,
tereà ipsum qui baptismum accipit: ,,
sed ex quibus scriptis? Nónne à tacita secretaque traditione? Ipsam porrò olei inunctionem quis sermo scripto proditus docuit? Iam ter immergi hominem vnde est traditum? Reliqua item quæ fiunt in baptismo, veluti re-

nũciate satanæ & angelis eius, ex qua scriptura habemus? Nonne ex priuata & arcana hac traditione? Nonne ex doctrina, quam Patres nostri in silentio (quod curiosos & ociosos submouet) seruarunt?

In eadem epistola sanctus Clemẽs de sacrificio Missæ ait: Hic, id est, in præsenti vita positos oportet nos agnoscere voluntatem Dei. Quoniam in aliis locis sacrificare & Missas celebrare non licet, nisi in quibus Episcopus proprius iusserit, & eo loco qui ab Episcopo regulariter ordinato (tenẽte videlicet ciuitatem) consecratus fuerit. Hæc Apostoli à Domino acceperunt & nobis tradiderunt: hæc nos docemus, vobisque & omnibus absq; reprehensione tenere mãdamus. Dei & Ecclesiæ hostes hæretici, qui sanctum missæ sacrificium, abominãtur, diligenter expendant ea quæ Clemẽs hic dicit: simulq; discant templa debere consecrari ab Episcopo.

Post prædicta verba mox Clemens subiungit: Vnaquæque res tempus suum habet & locum. Operum hic locus est: tempus verò meritorum est seculum futurum. Ne ergò impediamus, ordinem locorum ac temporũ permutantes, primò quæ sit Dei iustitia requiramus, & tanquam iter acturi, abundanti viatico, scilicet bonis operibus repleamnr, quò possimus ad regnum Dei tanquam ad vrbem maximam peruenire. Hæc ibi. Ergò sola fides non sufficit ad salutem: sed etiã bona opera requiruntur. Nã & Iacobus Apostolus dicit fides sine operibus mortua est. Nota etiam beatum Clementem præclaram facere mentionem meritorum, cõtra hæreticos huius tempestatis. *Iacob. 2.*

In calce quartæ epistolæ scribit de sacramento baptismi, & sacramento confirmationis in hæc verba: Omnibus festinandum est, sine mora renasci Deo (per baptismum) & demùm consignari ab Episcopo, id est, septiformem gratiam spiritussancti percipere, quia exitus vitæ vnuscuiusq; incertus est. Quum autẽ regeneratus fuerit per aquam, & postmodum septiformi spiritus gratia ab episcopo, vt memoratum est, confirmatus (quia aliter perfectus esse Christianus nequaquam poterit, nec sedem habere inter perfectos, si non necessitate, sed iu curia aut voluntate remanserit, vt à B. Petro accepimus, & vt cæteri sancti Apostoli præcipiente domino docuerunt) demùm ex operibus bonis ostendat in se similitudinem eius qui eum genuit, Patris. Hæc ibi. Insaniunt igitur hæretici huius æui nostri qui sacramentum confirmationis repudiant, & per illud gratiam homini dari negant. Nam in Actis Apost. legimus Petrum & Ioannem missos a cæteris Apostolis fuisse in Samariam ad eos qui verbum Dei receperant ac baptizati fuerant, vt hi per illorum orationem & manuum impositionẽ consignationemque cõfirmarentur, & spiritumsanctum acciperent, vbi hæc verba habentur: Miserunt ad eos Petrum & Ioannem. Qui quum venissent, orauerunt pro ipsis vt acciperent spiritumsanctum: nõdum enim in quenquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine domini Iesu. Tunc imponebant manus super illos accipiebant spiritumsanctum. Innocentius doctus sanctusque Pontifex Romanus, qui florebat circa annum Domini quadringentesimum octauum, in epistola quam scripsit ad Decentium Egubinum episcopum, inter alia loquitur ita: Pontificibus solis deberi, vt vel consignẽt (baptizatos) vel paracletum spiritum tradant, non solùm consuetudo ecclesiastica demonstrat, verum & illa lectio Actuum apostolorum quæ asserit Petrum & Ioannem esse directos, vt iam baptizatus traderenr spiritumsanctum: Moxque subiungit Innocentius, quod licèt ptesbyteri absente vel præsente episcopo, dum baptizant possint baptizatos vngere chrismate: frontem tamen sacro oleo signare, sit episcoporum duntaxat quum tradunt spiritumsanctum. *Actor. 8.*

Item in quinta epistola sua idem Clemens verba faciens de diuinis scripturis, ait: Diligenter obseruandum

" dum est, vt lex Dei quum legitur, nō
" secundum proprij ingenij intelligen-
" tiam legatur vel doceatur. Sunt enim
" multa verba in scripturis diuinis, quę possunt trahi ad eum sensum quem sibi vnusquisque præsumpserit: sed hoc fieri non debet. Oportet ab ea intelligentiam discere scripturarum, qui iam à maioribus secundum veri-
" tatem sibi traditam seruauit. Vnde
" consilium dantes, vestram prudentiā hortamur, vt ab apostolicis regulis non recedatis: sed cōmunem vitam ducentes, & scripturas sacras rectè intelligentes, quę Domino vouistis, adimplere satagatis. Prędictis verbis Clementis adiungimus consimilia verba beati Petri Apostoli in secunda e-
Pet.3. pistola sua dicentis: Charissimus fra-
" ter noster Paulus secundum datam si
" bi sapientiam scripsit vobis, in omni-
" bus epistolis loquens de his, in quibus sunt quędam difficilia intellectu, quę indocti & instabiles deprauant, sicut & cæteras scripturas ad suam ipsorū perditionem. Vos igitur fratres præscientes custodite, ne insipientium errore traducti excidatis à propria firmitate. Si hæc Petri Clementis verba hæretici æui nostri ritè attenderent, non ita impudenter asserent diuinas scipturas nihil habere obscuritatis, ob idque passim à quibusuis hominibus posse tractari & exponi, nec illis tam insolenter abuterentur ad tuenda sua peruersa dogmata. Monet autem Clemens eos ad quos scribit, vt ea quæ Domino vouerunt, adimplere satagant, sicuti etiam propheta di-
Psal.37. cit: Vouete & reddite Domino Deo vestro. Sed nunc nonnulli hæretici vota monastica quæ Deo semel obtulerunt, sacriliga horrendaq; impietate infringunt ac violant, & vt alij idē faciant, hortantur.

Epistolę Clementis positæ sunt in initio voluminis sacrorum Conciliorum. Quibus epistolis multum authoritatis tribuunt summi Pōtifices, Anacletus, Euaristus, & Alexander qui ex ordine Clementem subsequuti sunt. Illas namque ipsi ac plæriq; alij Pontifices honorificè citant, & earum verbis vtuntur in suis epistolis. "
Sed dolendum profectò est, quintam "
eiusdem Clementis epistolam, quæ "
de communi vita tractat fœdissimè à "
nescio quo hæretico conspurcatam fuisse. Postquam enim in eius exordio Clemens dixit communem vitā necessariam esse his qui Deo irreprehensibiliter militare, & vitam Apostolorum eorumque discipulorum imitari cupiunt: mox addita sunt verba ista: Communis enim vsus omniū quæ sunt in hoc mundo omnibus esse hominibus debuit, sed per iniquitatem alius hoc suum esse dixit, & alius aliud, & sic inter mortales facta diuisio est. Denique Græcorum qui- "
dam sapientissimus hæc ita sciens es- "
se, ait communia debere esse amicorum omnia. In omnibus autem sunt sine dubio & coniuges. Et sicut non potest, inquit, diuidi aër, neque splendor solis, ita nec reliqua quæ communiter in hoc mundo omnibus data sunt ad habendum diuidi debere, sed habenda esse communia. Hæc ibi. Christiana religione aliena, repudiari, & ex illo loco expungi debent. Ea autem habentur decimo libro recognitionum ipsius Clementis è græca Hæc ibi. Quæ quidem verba docentia vxores communes debere esse, ab improbo aliquo Nicolaita hic inserta fuerunt. Sed quum sint detestabilia, & à mente sancti Clementis atque à lingua in latinam à Rufino Torano versarum, non procul ab initio. Ibi enim pater Clementis sacro baptismate nondum regeneratus, recitans opiniones Philosophorum, græcorum atque gentilium, inter alia pro- "
fert etiam verba illa absurdissima. Et "
ea hæreticus quispiam illic in quin- "
tam Clementis epistolam (vt dictum "
est) transtulit. Hoc ideò commemo- "
rauimus ne quis legens illam vtilissi- "
mam epistolam, putet virum castissi- "
mum atque sanctissimum, aliquid ineptum aut turpe in ea scribere voluisse. Nam quòd ipse castitatem vsque ad vitæ suæ finē coluerit, testatur S. Ignatius in epistola ad Philadelph. data, scribēs hunc in modū: Virgines

solùm

Domino, primusque ad fidem populum virtute suæ prædicationis adduxit. Cæteri verò Apostoli cum eodem pari consortio honorem & potestatem acceperunt, ipsumq; principem suum esse voluerũt: qui etiam iubente Domino in toto orbe dispersi, Euangelium prædicauerunt. In locum eorum successerunt Episcopi: Et paucis interiectis: Electi, inquit, sunt ab eis septuaginta discipuli quorum typum gerunt presbyteri, atque in eorum locum sunt constituti in Ecclesia. Hic ostendit Anacletus qui à Petro Apostolo institutus fuerat, sacerdotes veteris testamenti gessisse figuram sacerdotum noui testamenti at hæretici nunc horrenda & plus quàm diabolica temeritate volunt abrogare sacerdotium legis Euangelicæ.

Ipse idem Anacletus in exordio tertiæ epistolæ suæ, quam ad omnes episcopos & sacerdotes scribit, rursum affirmat se à S. Petro Apostolorum principe presbyterum fuisse ordinatum. Ibiq; paulò post ait: De primatib⁹, charissimi, super quib⁹ meam quid vestrũ „ consuluerunt, & Apostolicæ authoritatis (qua, licet indigni, Domino dispensante fugimur) decretum postulauerunt, aut si esse deberent aut non: „ quantum hactenùs de his à beato Petro Apostolo, & à reliquis Apostolis, atque à Beato Clemente nostro sancto prædecessore & martyre nouimus statutum, denegare vobis minimè possumus. Et quis est, qui quærentibus fratribus denegare possit dubitationes vel necessitates eorum? Sacerdotum, fratres, ordo bipartitus est: & sicut Dominus illum constituit, à nullo debet perturbari. Scitis autem à Domino Apostolos esse electos & constitutos, & posteà per diuersas prouincias ad prædicandum dispersos. Quum verò messis cœpisset crescere, videns paucos esse operarios, ad eorum adiumentum, septuaginta eligi præcepit discipulos. Episcopi verò, Apostolorum: presbyteri quoque, septuaginta discipulorum locum tenent. Episcopi autem non in castellis aut modicis ciuitatibus debent constitui, sed presbyteri per castella & modicas ciuitates atque villas debent ab Episcopis ordinari & poni: singuli tamen per singulos titulos suos. Et Episcopus non ab vno, sed à pluribus debet Episcopis ordinari: & (vt dictum est) non ad modicam ciuitatem (ne vilescat nomen Episcopi) sed ad honorabilẽ vrbem titulandus ac denominandus est. Presbyter verò ad quemcunque locum vel Ecclesiam in eo constitutã est præficiendus, in ea diebus vitæ suę duraturus, &c. In epistola ad Episcopos Italiæ scripta Anacletus, sicut à beato Petro instructus fuerat, dicit illos Pontifices qui Episcopos consecrant, debere eis manus cum sanctis Euangeliis imponere, & more Apostolorum ac Moysis, capita eorum sacra vnctione vngere: quia inquit, omnis sanctificatio constat in spiritu sancto, cuius virtus inuisibilis sancto chrismati est permixta. Attendant hæc hæretici qui ordinationem consecrationemque sacerdotum & episcoporũ in Ecclesia catholica ex institutione domini fieri solitã, derident.

In eadem epistola ipse Anacletus de primatu Romanæ ecclesiæ (quam hæretici superbissimè contemnunt, & odio atque maledictis insectantur) scribit in hunc modum: Sacrosancta „ Romana & apostolica Ecclesia, non „ ab Apostolis sed ab ipso domino Sal„ uatore nostro primatum obtinuit & „ eminentiam potestatis, super vniuer„ sas ecclesias, ac totum Christiani po„ puli gregem assequuta est: sicut ipse beato Petro apostolo dixit: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo claues regni cœlorum: & quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cælo: & quęcunque solueris super terram, erunt soluta & in cælo. Adhibita est etiam societas in eadem Romana vrbe beatissimi Apostoli Pauli vasis electionis: quia vno die vnoq; tempore gloriosa morte cum Petro, sub principe Nerone decertans, coronatus est: & ambo sanctam

Matth.16.

Luc.10.

Roma-

" est, à Petro, Iacobo, & Ioanne aposto-
" lis, Hierosolymorum episcopum esse
" ordinatum, &c. Habentur hæc in epi-
" stola Anacleti ad episcopos Italiæ scri-
" pta.

" Ipsum sanctissimum virum Anacle-
" tum aliquando diaconum Petri apo-
" stoli fuisse, indicat sanctus Ignatius in
" epistola ad Trallianos data, vbi ait:
" Veneramini episcopū vestrum sicut Christum, vt nobis beati præceperunt apostoli, Qui sine episcopo, & presbyteris, & diaconibus aliquid agit: polluta est conscientia, & est infideli deterior. Quid enim est Episcopus, nisi qui principatum omnem & potestatem supra omnes obtinet (vt obtinere homo potest) qui est pro viribus Christi Dei imitator? Quid verò presbyteri, nisi collegium sacrum, consiliarij & consessores Episcopi? Quid item diaconi, nisi imitatores angelicarum virtutum, ei ministrantes ministerium purum & immaculatum: vt sanctus Stephanus, beato Iacobo: Timotheus ac Linus, Paulo: & Anacletus atque Clemens, Petro? Qui his inobediens fuerit. Atheus & impius omninò erit: Christum improbans & eius ordinationem imminuens.

In epistola eiusdem Ignatij ad Mariam quandam pietati deditā ac sanctam scripta, Anacletus apertè dicitur præcessisse Clementem in summo Pontificatu. Ibi enim ita scriptum est etiam in codice græco: Quum Romæ esses apud beatum Papā Anacletum, cui nunc successit beatissimus Clemens Petri & Pauli auditor, &c. Sed fortassè nomina fuerunt olim transposita: ita vt loco Clementis positus sit Anacletus, & loco Anacleti Clemens. Atque hinc factum esse reor, vt & Irenæus, & Eusebius Cæsariensis & Nicephorus Callistus & alij in suis scriptis asserāt Clementē successisse Anacleto. Nisi potius dicēdū sit, vbi Anacletus præcedit Clementē, positū esse Anacletum pro Cleto. Cuius quidem Cleti nullā mentionem prædicti scriptores facere videntur, quum tamen multi historici post Linum ante Clementem administrasse Romanum episcopatū, dicāt, viuente adhuc beato Petro Apostolo. Iam si in Irenæo, Eusebio, & Nicephoro Cletus pro Anacleto intelligendus est, omninò Anacletus ab eis omissus erit. Verùm quū summi pontifices illis temporibus non admodum diu permitterentur viuere, sed citò propter fidem Christianam raperentur ad mortem atq; "
martyrium: nihil mirum, si in eorum "
vel ordine enarrando, vel nomini- "
bus exprimendis error aliquis esse po- "
tuerit. Nicephorus secundo historiæ "
suæ libro capite trigesimo quinto in- "
dicare videtur Linum & Anacletum "
administrasse episcopatum Romanum, quum Petrus Apostolus viueret. Dicit enim ipsum Petrum claues ecclesiæ primum quidem Lino, deinde Anacleto, & post hos tertio (ad mortem vadens) sapientissimo Clementi commisisset: additque posteà hæc verba: Ipse Clemens se à Petro in "
obitu eius electum dicere, & à Petro "
secundum numerare videtur. Alex- "
ander quoq; martyr & quintus Pon- "
tifex summus, in epistola sua ad omnes orthodoxos apertè dicit Clementem Petro successisse. Idem affirmant complures alij Pontifices in suis epistolis. Tertullianus etiam loquens de "
illis quos Apostoli constituerunt in "
ecclesiis episcopos, Smyrneorum, in- "
quit, ecclesia Polycarpum à Ioanne "
collocatum refert, & Romana Ecclesia Clementem à Petro ordinatum edit. Hæc ille. Quum Nicephorus & alij dicāt Petrum post primum suum in vrbem Romam aduentum adhuc peregrinationes suscepisse, ac postremò Romam reuersum esse: verisimile est Linum & Cletum, absente Petro, episcopatum Romanum administrasse. Sanè quod Clemens Anacletum in pōtificatu præcesserit, ipsemet Anacletus in epistola ad episcopos & sacerdotes omnes data manifestissimè ostēdit, vt supra videre licet.

Iren. li. 3. cap. 3. Euseb. lib. 3. cap 14. Niceph. lib. 2. ca. 35. De præscriptione aduersus hæreticos. Lib. 2. c. 35.

Ex scriptis complurium sanctorum Pontificum.

CAPVT VIII.

EVarestus martyr præclarus Anacletus in summo pontificatu successit;

cessit. Hic decretum edidit de consecratione basilicarū hisce verbis: Omnes basilicę cum Missa semper debent consecrari, altaria verò placuit non solùm vnctione chrismatis, sed etiam sacerdotali benedictione sacrari. Si verò altaria nō fuerint lapidea, ad celebranda diuina officia non consecrentur. Hæc Euarestus. Hæretici moliuntur quidem sanctas consecrationes ac reliquas traditiones Apostolicas piosque titus ecclesiasticos abrogare: sed frustra in Dei Ecclesiam (quæ est firmissima veritatis columna) effrenes impetus faciunt.

1. Tim. 3.

Alexāder Euaresti successor & martyr Christi inuictus, in epistola sua quam scripsit ad omnes Orthodoxos, ita de primatu & authoritate Romanæ Ecclesiæ loquitur: Relatum est ad huius sanctæ & Apostolicæ sedis apicem (cui summarū dispositiones causarum & omnium negotia Ecclesiarum ab ipso domino tradita sunt, qua si capiti, ipso dicenti principe Apostolorū Petro: Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam) quod quidam æmuli Christi eiusque sanctæ Ecclesię insidiatores, sacerdotes Dei ad iudices publicos accusare præsumant, &cæt.

Matt. 26.

In eadem epistola ipse Alexander de Missæ sacrificio disserit in hūc modum: In sacramentorum oblationib⁹ quæ inter Missarum solennia Domino offeruntur passio domini miscenda est, vt eius (cuius corpus & sanguis conficitur) passio celebretur, ita vt repulsis opinionibus superstitionum, panis tantum & vinum aqua permixtum, in sacrificio offeratur. Non debet enim (vt à patribus accepimus, & ipsa ratio docet) in calice Domini aut vinum solum, aut aqua sola offerri, sed vtrumq; permixtum, quia vtrunque ex latere eius in passione sua profluxisse legitur. Ipsa verò veritas nos instruit, calicem & panem in sacramento offerre, quando ait: Accepit Iesus panem & benedixit, deditq; discipulis suis dicens: Accipite & manducate, hoc est enim corpus meum quod pro vobis tradetur. Similiter postquam cœnauit, accepit calicem, deditq; discipulis suis dicens: Accipite & bibite ex eo omnes, quia hic est calix sanguinis mei, qui pro vobis fundetur in remissionem peccatorum. Crimina enim atque peccata oblatis his Domino sacrificiis delentur. Idcirco & passio eius in his commemoranda est qua redempti sumus, & sæpius recitanda, atque hæc domino offerenda. Talibus hostiis delectabitur & placabitur dominus, & peccata dimittet ingentia. Nihil enim in sacrificiis maius esse potest, quàm corpus & sanguis Christi. Nec vlla oblatio hac potior est: sed hæc omnes præcellit, Quæ pura conscientia domino offerenda est, & pura mente sumenda, atque ab omnibus veneranda.

Luc. 22. 1. Cor. 11. Matt. 26.

Cæterùm de benedictione & consecratione aquæ lustralis (quam profani hæretici nunc risu & cachinnis prosequuntur) idem beatissimus Alexander eodem loco verba ista mox subiungit: Aquam sale conspersam populis benedicimus, vt ea cuncti aspersi sanctificentur ac purificentur, quod & omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam sic cinis vitulæ aspersus sanguine populum sanctificabat ac mundabat multo magis aqua sale aspersa, diuinisque precibus sacrata, populum sanctificat atque mundat & expurgat, & cetera bona multiplicat, & insidias diaboli auertit, & à fantasmatis versutiis homines defendit. Nam si tactu fimbrię vestimenti Saluatoris saluatos infirmos esse non dubitamus, quanto magis virtute sacrorum eius verborum diuinitus sacrantur elementa, quibus sanitatem corporis & animæ humana percipit fragilitas. His ergo & aliis instructi documentis, vota singulorum domini sacerdotes respicite, & in virtute Spiritussancti, diuinis precibus per ministerium vobis diuinitus collatū, perficere curate. Elementa quoq; tam ea quę prediximus, quam cætera diuinis apta vsibus, & humanis necessaria infirmitatibus sacrate.

Leuit. 16. Heb. 9.

Xystus martyr venerabilis, qui post Alexandrum functionē Pontificiam susce-

suscepit, in secunda epistola sua scribit de vasis sacris hoc modo: Cognoscat vestra sapientia charissimi fratres, quia in hac sancta sede apostolica à nobis & reliquis Episcopis, cæterisq; domini sacerdotibus statutum est, vt sacra vasa non ab alijs, quàm à sacratis dominoque dicatis contrectentur hominibus. Indignum enim valde est, vt sacra domini vasa quæcunque sint, humanis vsibus seruiant, aut ab alijs, quàm à domino famulantibus, eique dicatis tractentur viris. Hęc ibi. Quam iustè de sacris vasis istud fuerit statutum, indicat nobis religio quæ circa talia etiam in veteri lege seruabatur. Certè Baltasar rex Babilonis, quum vasis cultui veri Dei consecratis, in profano conuiuio vsus fuisset, diuinam vltionem repentè sensit, vt in Daniele habetur. In fine illius epi-
Daniel 5. stolæ Xystus ait: Nos, fratres, nullum perdere volumus, sed ipse se perdit, qui piè cōsiderata auertit, & qui Apostolorum & huius sanctæ sedis decreta libenter violat.

Thelesphorus Xysti successor & martyr gloriosus in epistola sua disseruit de ieiunio ante Pascha, deque celebratione Missarum, hunc in modū: Credimus sanctam fidem vestram in apostolorum eruditione fundatam, hanc tenere & hanc populis vniuersis exponere, quæ videlicet à constitutis apostolorum eorumque successorum nulla ratione dissentit, per quos iustum est cæteros erudiri. Quapropter cognoscite à nobis, & à cunctis Episcopis in hac sancta & apostolica sede congregatis statutum esse, vt septem hebdomadas plenas ante sanctum Pascha, omnes clerici in sortem domini vocati, à carne ieiunent. Et paulò post: Has ergo septem hebdomadas omnes clerici à carne & delitijs ieiunent, & hymnis & vigilijs atq; orationib' domino inhærere die noctuque studeant. Nocte vero sancta natiuitatis domini Saluatoris Missas celebrent, & hymnum angelicum in eis solenniter decantent, quoniam in eadem nocte ab angelo pastoribus nunciatus est. Item infrà. Reliquis temporibus Missarum celebrationes Actor. 2.
ante horā diei tertiam minimè sunt celebrandæ, quum & eadem hora dominus crucifixus sit, & super apostolos Spiritussanctus descendisse legatur. Ab Episcopis autem idem angelicus hymnus pro tempore & loco in Missarum solemnijs celebrandus est, Luc. 2.
atque solenniter recitandus. Moxque addit Thelesphorus: Ipsi qui proprio ore corpus domini conficiūt, ab omnibus sunt audiendi.

Hyginus martyr Thelesphoro successit. Is promulgauit decretum huiusmodi: Omnes basilicæ cum Missa debent semper consecrari & ecclesiæ destructæ. Ligna Ecclesiæ dedicatæ non debent ad aliud corpus iungi, nisi ad aliam Ecclesiam, vel igni sunt comburenda, vel ad profectum in monasterio fratribus. In laicorum verò opera non debent admitti. Ex his Hygini verbis constat fuisse tunc monasteria.

Pius martyr post Hyginum Romanam Ecclesiam rexit. Hic in epistola ad vniuersos Christi fideles scripta, loquitur de solemnitate Paschæ, & capite Ecclesiæ hoc modo: Nosse vos volumus, quod Pascha die dominica annuis solennitatibus sit celebrandum. Istis enim temporibus Hermas doctor fidei & scripturarum effulsit inter nos. Et licèt nos idem Pascha prædicta die celebremus, quia tamen quidem inde dubitauerunt, ad corroborandas animas eorum, eidem Hermæ angelus Domini in habitu pastoris apparuit, & præcepit ei, vt Pascha die dominico ab omnibus eadem seruare debere, quia nos eadem seruamus: nec debetis à capite quoquo modo dissidere. Et paulò pòst: Christus est caput omnis principatus & potestatis: qui & hanc sanctam Sedem apostolicam omnium ecclesiarum caput esse præcepit, ipso dicente princi-
pi Apostolorum Petro: Tu es Petrus, Matth 16.
super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, &c.

Et in epistola ad Italos data, ipse Pius de prædijs ecclesiasticis quæ plerisque in locis nunc hæretici diripiunt,

scribit ita: Prædia diuinis vsibus tradita, quidam humanis applicant vsibus, & domino Deo (cui tradita sunt) ea subtrahunt, vt suis vsibus inseruiant. Quapropter ab omnibus illius vsurpationis contumelia depellenda est, ne prædia vsibus secretorum cælestium dicata, à quibusdam irruentibus vexentur. Quod si quispiam præsumpserit, sacrilegus habeatur, & sicut sacrilegus iudicetur. Ipsos autem qui hoc agunt clericos & domini sacerdotes persequi, eosque infamare audiuimus, vt malum super malum addant, & deteriores fiant: non intelligentes quod ecclesia domini in sacerdotibus consistit & crescit in templum Dei. Et sicut qui ecclesiam Dei vastat, & eius prædia & donaria expollat & inuadit, fit sacrilegus: sic & ille qui eius sacerdotes insequitur, sacralegij reus existit, & sacrilegus iudicatur.

Item Pius de velatione siue consecratione virginum, ait: Virgines non velentur ante viginti quinque annos ætatis, nisi fortè necessitate periclitantes pudicitiæ virginalis. Et non sunt consecrandæ nisi in Epiphania, & in albis Paschæ, & in Apostolorum natalitijs, nisi causa mortis vrgente. Hæretici temporis nostri, qui nullum festum præter diem dominicam seruare volunt, aduertant hic exprimi etiam Epiphaniam & natalitia Apostolorum. Certè sanctus Fabianus vndecimus ab isto Pio Pontifex Summus & martyr præclatus, in initio primæ epistolæ suæ sic scribit: Septem diaconos in vrbe Romana per septem regiones ciuitatis sicut à Patribus accepimus, habemus: qui per singulas hebdomadas & dominicos dies, atque festiuitatem solennia cum subdiaconibus & Acolythis ac sequacium ordinum ministris, iniuncta sibi obseruant ministeria, & parati omni hora sunt ad diuinum officium peragendum.

Etiam de sanguine domini Pius hoc decretum nobis reliquit: Si per negligentiam aliquid de sanguine domini stillauerit in terram, lingua lambatur, tabula radatur. Si non fuerit tabula, vt non conculcetur locus, corrodatur, & igne consumatur, & cinis intra altare recondatur. Si super altare stillauerit calix, sorbeat minister stillam: & linteamina quæ stilla tetigerit, tribus vicibus minister abluat, calice subterposito, & aqua ablutionis sumatur, & iuxta altare recondatur.

Anicetus martyr post Pium Ecclesiæ Dei præfuit: sub quo beatus Polycarpus adhuc superstes Romam venit (vt Irenæus & Eusebius atque Nicephorus referunt) propter quæstionem quæ de de Paschate inciderat. Hic Anicetus in epistola, quam ad Galliæ Episcopos scripsit, ita de coma clericorum loquitur: Prohibete fratres per vniuersas regionum vestrarum ecclesias, & curare, vt clerici (qui laicis & simplicibus, virtutis, honestatis, pudicitiæ & grauitatis exemplar esse debent, ac seipsos tanquam signum purioris vitæ, rudioribus ad imitationem prudenter exhibere) *Cor. 11.* iuxta Apostolum comam non nutriant, sed desuper caput in modum sphæræ radant, quia sicut discreti debent esse in conuersatione, ita & in tonsura & omni habitu discreti debent apparere.

Soter martyr Aniceto in administratione S. Ecclesiæ successit. Is de Missæ sacrificio sic constituit: Conuenimus conuenire, vt quum à sacerdotibus Missarum tempore sacra mysteria consecrantur, si ægritudinis accidat quilibet euentus, quo cœptum nequeat expleri mysterium, sit liberum episcopo, vel presbytero, vt consecrationem expleat officij cœpti. Et infra: Nullus, inquit, post cibum potumque siue quodlibet minimum sumptum Missas facere, nullusque absque patenis molestiæ prouentu minister vel sacerdos quum cœperit, imperfecta officia præsumat omnino relinquere.

Ex scriptis sanctorum Irenæi, Iustini, & Hippolyti.

CA-

CAPVT IX.

QVum Soter vita defunctus esset, B. Eleutherus Ecclesiam regendam suscepit. Irenæus autem martyr clarissimus, sancti Policarpi quondã auditor, vixit sub Aniceto & Sotere atque etiam Eleuthero Pontificibus.
Cap. 23. Nam quod suo tempore Eleutherus „ fuerit pontifex, ipse indicat tertio ad„ uersus hæreses libro, vbi recenset ex „ ordine Põtifices Romanos. Ita enim „ scribit: Quum Aniceto successisset Soter, nunc duodecimo ab Apostolis loco episcopatum habet Eleutherus. Hic igitur Irenæus quarto libro aduersus hæreses loquitur de Eucharistiæ oblatione in hũc modũ: Dominus discipulis suis dans consilium primitias Deo offerre ex suis creaturis, non quasi indigenti, sed vt ipsi nec infructuosi nec ingrati sint, cum qui ex substantia panis est, accepit & gratias egit
Matt. 26. dicens, Hoc est corpus meum: & cali„ cem similiter qui est ex ea creatura „ quæ secundum nos est, suum sangui„ nem confessus est: & noui testamenti nouam docuit oblationem: quam Ecclesia ab Apostolis accipiens, in vniuerso mundo offert Deo. De quo in duodecim propheris Malachias sic
Malac. 1. præsignauit: Non est mihi voluntas in vobis, dicit dominus omnipotens, & sacrificium non accipiam de manibus vestris: quoniam ab ortu solis vsque ad occasum nomen meũ glorificatur inter gentes, & in omni loco incensum offerrur nomini meo & sa-
Cap. 34. crificiũ purũ. Et paulò pòst addit Irenæus: Ecclesiæ oblatio quã Dominus docuit offerri in vniuerso mundo, purum sacrificium reputatum est apud Deum, acceptum est ei. Hæretici qui blasphemias in nouam noui testamenti oblationem, hoc est, in Eucharistiæ Missæque sacrificium impio ore euomunt, & negant Christũ illam oblationem instituisse ac docuisse: expendant diligenter prædicta Irenæi verba: expendant item verba Martialis quæ suprà citauimus, & verba tertij canonis Apostolici. Certùm planè est Apostolos à Christo didicisse, & Ecclesiam ab apostolis accepisse præcellentissimam istam nouæ legis oblationem. Cæterùm post initium libri quinti Irenæus ait: Quando & mixtus calix & fractus panis percipit verbum Dei, fit Eucharistia sanguinis & corporis Christi.

Libro tertio ipse idem Irenæus Cap. 3. „ magnificè Ecclesiam Romanam cõ„ mendat, scribens ita: Maximæ & anti„ quissimæ & omnibus cognitæ à glo„ riosissimis duobus Apostolis Petro „ & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ Ecclesiæ traditionem, quam habet ab apostolis, & annunciatam hominibus fidem per successiones episcoporum peruenientem vsque ad nos indicantes: confundimus omnes eos qui quoque modo vel per sui complacẽtiam prauam, vel per vanã gloriam gloriam vel per cæcitatem & malam sentẽtiam, aliter quàm oportet colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam propter potentiorem principalitatem necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vbique fideles: in qua semper conseruata est ea quæ est ab Apostolis traditio.

Et paulò pòst enumeratis Pontifi- Cap. 3. „ cibus Romanis ait Irenæus: Hac or„ dinatione & successione, ea quę est ab„ apostolis in Ecclesia traditio perue„ nit vsq; ad nos. Et est plenissima hæc „ ostensio, vnam & eandem viuificatricem fidem esse quæ in Ecclesia ab apostolis vsque nunc sit conseruata & tradita in veritate. Et Polycarpus non solùm ab apostolis edoctus & cõuersatus cum multis ex his qui Dominum nostrum viderunt, sed etiam ab apostolis in Asia, in ea quæ est Smyrnis ecclesia constitutus episcopus, quem & nos vidimus in prima nostra ætate (multum enim perseuerauit, & valde senex gloriosissimè & nobilissimè martyrium faciẽs, exiuit de hac vita) hic docuit semper quæ ab Apostolis didicerat, quæ & ecclesiæ tradidit, & ea sola sunt vera. Et posteà Irenæus sic scribit ita: Non oportet quærere apud alios veritatem, quam facilè est ab ecclesia sumere: quum Apostoli quasi in depositorium diues plenis-

sime in eam contulerint omnia, quę sunt veritatis, vt omnis quicunque velit, sumat ex ea potum vitæ. Hæc enim est vitæ introitus: omnes reliqui fures sunt & latrones. Propter quod oportet deuitare quidem illos: quæ autem sunt ecclesiæ cum magna diligentia diligere, & traditionem veritatis apprehendere. Quid enim? Si de aliqua modica quęstione disceptatio esset, nonne oporteret in antiquissimas recurrere ecclesias, in quibus Apostoli conuersati sunt, & ab eis de præsenti quæstione sumere quod certum & liquidum est? Quid autem si neque Apost. quidē scripturas reliquissent nobis, nonne oportebat ordinē sequi traditionis quem tradiderunt his quibus committebant ecclesias? Notent hæc hæretici qui Apostolorū sanctorumq; Patrum traditiones cōtemnunt, & nihil esse certæ fidei dicunt, nisi sit expresse positum in Canonicis scripturis. Ioan. 10.

Iustinus philosophus & martyr floruit non multo ante Irenæum. Is in secunda Apologia sua pro Christianis, de libertate arbitrij quam homini inesse pleríque hæretici modo impudentissimè negāt, sic loquitur: Pœnas & præmia pro dignitate operum cuique reddi verum est & comperrū ex prophetarum oraculis. Alioqui si fato regerentur omnia, nihil omninò relictum esset in nostra potestate. Nam si fatali lege alius bonus esset, alius malus: nec laudem ille, nec hic mereretur vituperiū. Et nisi homines arbitrio possunt turpia fugere, honesta sectari: extra culpam erūt, quicquid etiam agant. Et paulò pòst: Hominem, inquit longè alia conditione creauit Deus, quam quadrupedes discernendi eligendíque facultate carentes. Alioqui nullam laudem mereri potuisset, si non sponte virtutē prætulisset vitio: neque si malus fuisset pœnam merebatur. Didicimus autem hæc à sancto prophetico spiritu quo afflatus Moses narrat Deum sic loquutum homini recèns à se facto: Ecce ante faciem tuam bonum & malum: tu bonum eligito. Item Esaias alius propheta ex persona patris Dominique omnium Dei, sic loquitur: Lauamini, mundi estote, auferte malitias ab animabus vestris, discite bonum facere. Si volueritis, & meam vocem audieritis, bona terræ comedetis: quod si non audieritis, deuorabit vos gladius, nam os Domini loquutum est. Quod autem dicit: Deuorabit vos gladius, non cædem minatur contumacibus: sed Dei gladius est ignis, cuius pabulum sunt mali lorum operum patratrores. Hæc ibi. Profectò hæresis illa, qua homines insani impugnant libertatem arbitrij nobis à Deo præstitam, & vitam nostram omnem coactam esse dicunt, perniciosissima est: quum sit totius impietatis atque iniquitatis fomentum. In libro Iesu filij Sirach, hoc est, in ecclesiastico (quem hæretici quidem reijciunt, sed ecclesia Dei inter scripturas canonicas nunc numerat) leguntur hæc verba: Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui. Adiecit mandata & præcepta sua: si volueris mandata seruare, conseruabūt te. Apposuit tibi aquam & ignem: ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi. Esai. 1. Cap. 15.

In illa eadem Apologia de precibus & ieiunijs quæ ante baptismum peragi solebant, Iustinus scribit ita: Quotquot persuasi, credunt hæc quæ docemus vera esse, & ad eum modū viuere pollicentur: ante omnia discunt precibus & ieiunijs petere à Deo præteritorum peccatorum veniam: nobis vnà preces ieiuniaque iungentibus. Deinde ad aquam à nobis ducūtur, & renascuntur modo renascendi quo & nos renati sumus. Nam in nomine patris omnium, Dominique Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, & Spiritus sancti, in aqua tunc lauantur. Dixit enim ipse Christus: Nisi renati fueritis, non intrabitis in regnū cælorum. Ioan. 3.

In fine eiusdem Apologiæ, Iustinus

nus de ritu Missæ scribit hæc verba.
" Omnes qui in oppidis vel agris com-
" morantur, vnum in locum conueni-
" unt, commentariaque Apostolorum
" vel prophetarum scripta leguntur,
" quādiu res paritur. Deinde vbi is qui
" legit destitit, is qui præest admonet
" & hortatur, vt ea quæ lecta sunt bona
" imitemur. Tum surgimus omnes & comprecamur, cōclusisque precibus nostris, panis vnumque & aqua afferuntur: tumque is qui primum locū tenet, preces gratiarumque actionē pro virili mittit, populusque acclamat dicens Amen: & ijs quæ cum gratiarum actione consecrata sunt, vnusquisque participiat. Ac paulò suprà: Cibus ille vocatur à nobis Eucharistia: cuius participium nulli omninò fas est permittere, nisi credenti doctrinam nostram veram esse, & iam lauacro regenerations in remissionem peccatorum loto: & ita vescitur, vt Christus tradidit. Non enim vt quemuis panem, neque vt quemuis potum ista accipimus: sed quemadmodum per verbū Dei incarnatus est Iesus Christus Saluator noster noster, & carnam, & sanguinem pro nostra salute assumpsit, ita quoque per preces verbi illius, cibum, ex quo sanguis & caro nostra per imitationem aluntur, quum benedictus fuerit ipsius Iesu Christi incarnati carnem & sanguinem didicimus esse. Apostoli enim in suis comentarijs quæ euangelia vocantur ita tradiderunt sibi mandatum esse, Iesum, quū sumpsisset panem & gratias egisset, dixisse, Hoc facite in meam commemorationem, Hoc est corpus meum: atque itidem quum calicem sumpsisset, actis gratijs dixisse, Hic est sanguis meus. Hæc Iustinus.

Matt 26. Marc. 14. Luc. 22.

Hippolytus martyr non multis annis Irenæo posterior fuit. Hic in oratione quam de consummatione mūdi & Antichristo edidit, loquitur hūc in modum: Templa diuina domorū instar erunt: locis omnibus euersiones fient ecclesiarum. Et paulò pòst: Tunc exurgent falsi prophetæ falsiq; Apostoli, homines impostores. Pastores fient quasi lupi, monachi expetēt quæ sunt mundi, &c. Ex his quoque verbis beati Hyppoliti cognoscant huius temporis hæretici monachatū esse antiquissimum.

In eadem oratione Hippolytus scribit ita: Lugebunt Ecclesiæ luctum magnum: quia nec oblatio, nec suffitus fiet, nec cultus Deo gratus Sed ecclesiarum ædes sacræ turgurij instar erunt, preciosumque corpus & sanguis Christi non extabit in diebus illis. Liturgia extinguetur, psalmorū decantatio cessabit. Notādum est quod gloriosus martyr hic dicit de precioso corpore & sanguine domini Iesu, & de Liturgia siue Missa. Nam si tempore Antichristi Liturgia abolebitur, profectò præcursores Antichristi sunt, qui modo eam moliuntur abrogare.

Et infrà Hippolytus inducit dominum inuitantem sanctos cuiuscunq; ordinis ad possidendum regnum cæleste, atque inter alia dicentem. Venite Pontifices, qui purè mihi sacrificiū die nocteque obtulistis, ac preciosum corpus & sanguinem meum immolastis quotidie. Venite sancti in mon "
tibus, in speluncis & cauernis terræ, "
exercuistis vos, qui per continentiā, "
preces, & virginitatem seruistis no- "
mini meo. Venite adolescētulæ, quæ thalamum meum exoptastis, nec præter me sponsum alium dilexistis, quæ per mar martyrium & pietatis exercitationem mihi immortali atque incorruptibili sponso copulatæ estis, &c. Quid dicitis ad ista ô Hæretici cæci atque miserrimi? sed redite ad cor, redire: Atque ecclesiæ Dei vos tandē aliquando reddite.

CONCLVSIO LIBELLI.

EX his quę hactenus in medium protulimus, satis liquet sanctos patres in primitiua ecclesia candē tenuisse fidem quam modò in ecclesia Catholica tenemus, & idem sensisse de Deo rebusque diuinis atque ecclesiasticis, quod nunc

sentimus. Quod quum ita sit, perpendant illi qui aliam fidem & doctrinā profitentur, quam à veritate aberrent quamq; malè sacras literas intelligāt. Non est quod sibi blandiantur, putātens se esse ecclesiam, vel in ecclesia Dei. Non sunt in ecclesia: si enim in ea essent, non dissiderent tam arrogāter in fide & doctrina à sanctissimis martyribus & patribus qui præclarissima Ecclesiæ membra sunt. Nos quidem potuissemus adhuc alia non pauca ex scriptis antiquorum Patrū adducere: sed ista sufficere iudicamus ad reuocādum saltem aliquos ex discipulis Sectariorum huius nostræ tēpestatis ad matrem ecclesiam Apostolicam: nisi ipsi peruicaci animo in hæresi vel schismate permanere, ac seipsos sponte in gehennam præcipitare velint. Necesse enim est eos omnes in æternum inferni ignem corruere qui opinionem aliquam Ecclesiæ Catholicæ contrariam superba obstinatione retinent, atque ita ab ecclesię vnitate separati moriuntur: quamlibet etiam iustè alioqui viuere videantur. Si qui hæretici plura cupiunt cognoscere quàm adnotauimus, legant ex integro libros eorum Authorum qui à nobis citati sunt, itemque sacra cōcilia quæ legitimè congregata atq; celebrata fuerunt in ecclesia: legant epistolas sanctorum Sacerdotum qui post Soterem sibi inuicem in summo Pontificatu successerunt: legant lucubrationes Cypriani, Athanasij, Gregorij Nazianzeni, Gregorij Nysseni, Ioannis Chrysostomi, Hieronymi, Ambrosij, Augustini, Leonis, Gregorij Romani, Bernardi, & aliorū Orthodoxorum scriptorum, quorū doctrina mirificè illustrat ecclesiam Dei. Ex his enim plenissimè discent quid credere, & quomodo diuinas scripturas intelligere debeant. In libris etiā Tertulliani, qui temporibus Apostolorū vicinus fuit, & statim post Irinæum vixit, inuenient non pauca de ritibus baptismi, de sacra vnctione, de manuum impositione, de reuerentia sacerdotibus exhibenda, de fœlici ecclesia Romana in quam Apostoli Petrus et Paulus vnà cum sanguine omnem doctrinam suam profuderunt, de exomologesi siue confessione delictorum, de pœnitentiæ labore, de ieiuniis, de vero corpore & sanguine Christi in Eucharistia, de oratione quæ fit pro fidelibus defunctis, de signaculo crucis quod fere vbique exprimimus, de varijs traditionib⁹ nō scriptis, &c. In libris quoque Clementis Alexandrini, qui non multò pòst Tertullianum floruit, & in lucubrationibus Origenis discipuli eius, plurima inuenient aduersus hæreses huius temporis.

At videmus nunc multos hæreticos eo vesaniæ processisse, vt nihil pro firmo & rato recipere velint, nisi sit expresse adnotatū in scripturis canonicis, quas tamen scripturas perperam intelligunt atque interpretantur. Quod si Catholicus quispiam eis verba ipsarum diuinarum scripturarum proponat, mox verò illarū sensu (quem sancti martyres & orthodoxi patres approbant) repudiato, prauum sensum à se cōfictum obijciunt eumque pertinacissimè defendunt. Deus enim ita condidit scripturas sacras, vt superbis hæreticis, qui intellectum suum iudicio ecclesiæ Apostolicæ submittere nolunt, sint in laqueum. Vnde Psal. de eis loquens ait: Pluit super peccatores laqueos: ignis, & sulphur, & spiritus procellarū pars calicis eorum. Iactant verò sese & gloriantur vanissimè: Nos, inquiunt, purum Dei verbum amplectimur, nos intra limites verbi Dei consistimus, nos verbum Dei & euangelium Christi syncerè annunciamus. Putant id solum esse verbum Dei, quod sacris literis comprehensum est: sed falluntur omnino. Nam verbum Dei est, quidquid loquitur Deus siue id scriptum sit, siue non scriptum. Quum Deus loqueretur primo parenti nostro Adæ, quum loqueretur Noë & Abrahæ, nondum quicquam de veteri testamento scriptum erat, & iàm à patribus illis verbum Dei audiebatur Quum etiam Simeon iustus responsum accepisset à spiritusancto, se non visurum

visurum mortem nisi prius videret Christum Domini: verbum Dei audierat quod scriptum non erat. Si hodie quoque deus alicui sancto homini per reuelationem verbum absconditum & venas arcani susurrij sui aperiret, huiusmodi homo verbum dei proculdubio susciperet, etiamsi illud nusquam in diuinis literis expressum esset. Et quum Apost. statim post descensum spiritus S. verbum Dei veritatemque euangelicam prædicarent, necdum Euangelium erat conscriptum. Quid? Num ideò tunc non fuit adhibenda fides Ecclesiæ, quia quod ipsa per Apostolos prædicabat, non erat in diuinas literas relatum? Certè authoritas ipsius ecclesiæ non pendet ex scripturis. Imò verò scripturas nō sciremus esse diuinas, nec eas pro diuinis haberemus, nisi ecclesia illas talibus habendas esse decerneret. Hæc illuminatur & regitur à spiritu S. qui ei docenti adest, sicut propheris & Euangelistis scribentibus adfuit. Atque ob id beatus Paulus eam appellat columnam & firmamentum veritatis: nam in his quę ad fidem & bonos mores pertinent, errare nescit. Vox illius vox Christi est: quia illa corpus, iste caput est. Qui illam audit, Christum audit: & qui illam audire non vult, Christum quoq; audire recusat. Itaq; ea quę docet aut pręcipit ecclesia, nos pro verbo Dei habere prompteq; suscipere debemus: neque necesse est vt illa aliquo expresso scripturarum testimonio comprobentur. Penes Ecclesiam ius est pronunciandi non solum quęnam scripturę pro canonicis habendæ sint, verùm etiā quo sensu intelligi debeāt. Nam nisi hanc autoritatem obtineret Ecclesia, leues & maligni quique homines abiicerent è Canone quas vellent diuinarū scripturarum partes, & eas pro suo arbitrio absurdis expositionibus deprauarent. Iste sic, ille aliter, rursumque alius aliter contra veritatem eas intelligere vellet: atque hinc innumeræ hæreses emergerent, nihilque certum esset apud Christianos.

Diximus ipsas diuinas literas hęreticis esse in laqueum: & profectò ita est. Nam Arrius hæreticus audiens Christum in Euangelio dicētem, Pater maior me est, illaqueatus asseruit, Filium Dei non esse Patri consubstantialem & æqualem. Itidem impurus Heluidius legens in Matthæo Euangelista, hæc verba de Ioseph & Maria matre domini. Non cognoscebat eā, donec peperit filium suum primogenitum, laqueo irretitus dixit, Mariā non permansisse virginem. Similiter hæretici huius tempestatis vbique in scripturis inoluuntur laqueis. Et vt exempli gratia hic aliquid proferamus, miserè admodum illaqueantur istis Christi verbis, Quare transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestrā, Hypocritæ, bene prophetauit de vobis Esaias dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me: sine causa autem colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum. Licet enim Dominus Iesus non reprehendat pias Apostolorum aliorumq; Patrum traditiones, sed eas traditiones quæ ad cultum honoremq; diuinum nihil conducunt & legi Dei aduersantur: superbi tamē hæretici arrepta hinc occasione, æquissima Ecclesiæ decreta, si in scripturis canonicis expressa nō inuenerit, tāquā superfluas vanasq; hominū traditiones respuūt. Et quia legūt in euangelio Christum illud quoq; dixisse, Nō quod intrat in os coīquinat hominē, irridēt quicquid de ieiuniis & abstinentia à quibusdā cibis ecclesia à deo illuminata statuit. Nolūt astringi ad ieiunādū certis diebus: & sancto pcepro contēpto, vescūtur carnib. pro sua libidine, etiā in sacra Quadragesima. Adhūc modū verbis euangelicis illaqueati, ethnicè magis quā Christianè viuūt. Eos aūt non cibi genus, sed inobedientiæ scelus polluit. Nam bonus est cibus quē creauit deus: sed si vetitus fuerit, iā non sumitur sine culpa: sicuti bonus erat fructus, quem in paradiso prohibuerat Deus, ex eo tamē nō sine graui peccato Adā comedit. Certū verò est, eū quę Ecclesiæ obedire non vult, Christo nō obe-

dite. Et de huiusmodi homine ipse Christus ait: Si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Et etiam per Samuelem prophetam Deus ita loquitur, Quasi peccarum ariolandi est, repugnare: & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere. Quib9 verbis Saul arguitur ac prophanus abiectusque declaratur, propterea quod non obedierat dictis Samuelis, qui iuxta dei voluntatē ei denunciauerat, vt disperderet prorsusque deleret Amalachitas. Atqui Saul poterat more hæreticorum dicere Samueli: Nusquam in diuinis scripturis expressum lego, quod nomine Dei iussisti: non Deū, sed te mihi loquentem audiui. Paul9 itē affirmat eos qui præpositis vel potestatib9 à Deo ordinatis resistunt, Deo resistere ac damnationem sibi acquirere. Rursum hęretici legentes hęc verba Pauli, Si quis vobis euangelizauerit prętcr id quod accepistis, anathema sit: legentes & ista Ioā. in fine Apocalypseos, Si quis apposuerit adhæc, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto: Legentes item in Deuteronomio: Non addetis ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis ex eo: obiiciunt illa omnia Romanæ atq; Catholicæ Ecclesiæ; & eā accusant execrādæ impietatis, ꝓpterea qd recipiat ac statuit multa, quæ in diuinis literis non sunt expressa. Sed huiusmodi obiectiones mera sunt deliramenta. Romana enim atque apostolica Eccclesia, non aliud Euangelium, neq; aliam fidem aut doctrinam annunciat. quam à Christo & Apostolis apostolorumq́; discipulis ac sanctis eorum successoribus accepit: sed ipsi hæretici aliam omnino fidem & doctrinam superbè prædicant, vti totus hic libellus clarissimè ostendit, ob idque sunt hęretici, & veritatis inimici, & impietatis rei, & æternæ damnationi proximi. Nunquam ita Romana & catholica Ecclesia scripturas sacras augendo, diminuendo, immutando vel perperam interpretando corrupit, quod hæretici facere solent. Quin potiùs libros omnes canonicos maxima fidelitate

Matt.16.

1.Reg.15.

Cap.1.

Ioan.16.

integros semper conseruat, & eorum verba diuina (vti à spiritu sancto edocta est) sanè intelligit, eisq; summam autoritatem tribuit: sed adulterinas hæreticorum expositiones constanter reprobat. Interdum sanè pro causis emergentibus variat pia quædam decreta, & vt tempus exposcit nōnulla Patrum statuta abrogat: at præceptiones diuinarum scripturarum nunquam immutat. Rectissimè verò pleraque recipit & docet, quæ licet in ipsis scripturis canonicis minimè sint expressa, eis tamen non sunt contraria, sed maxima consentanea. Nam sicut à nobis alibi suprà fuit dictum, Deus non omnia in sacris literis exprimi voluit, vt disceremus ecclesiæ subesse, atque eius institutionibus & præceptis obtemperare. Certè Ioannes scribit Christum passioni vicinū dixisse discipulis suis: Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò: quum autem venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Quo in loco Christus loquitur proculdubio de his quæ postea ornanda ac statuenda erant in ecclesia. Palam autem est, non omnia illa in voluminib. sacris esse expressa, quę tunc Christus testabatur se adhuc habere dicenda. Verum de illis post resurrectionem suam per dies quadraginta disseruisse credendus est: dicente beato Luca, quod loquebatur discipulis suis de regno Dei, hoc est, de gloria cœlestis Ierusalem, & statu militantis Ecclesiæ, quæ toto orbe erat dilatanda. Cæterum Apostoli accepto Spiritusancto, plenius didicerunt atque intellexerunt (iuxta prędictionem Christi) omnem veritatem: quam etiam ecclesię tradiderunt. Atque hinc est, quòd plurima vel potius innumera ab Apostolis ecclesia accepit, quæ in libris noui testamenti expressa non inueniuntur. Et certè fides habenda est ipsi Ecclesiæ, quæ est veritatis columna, & cum qua spiritus sanctus manet in æternum. Nam & hoc Christus ei promisit dicens: Ego rogabo patrem, & alium paracletum dabit vobis, vt maneat vobiscum in

ætcr-

æternum spiritum veritatis. Ecclesia igitur docetur atque gubernatur à
Luc. 20. spiritu veritatis & nihil præcipit nisi
Matt. 32. secundum voluntatem eiusdem spiritus, cuius præsentia nunquam fuit destituta, neque destituetur vnquam. At hæretici calumnitant, ea quę in scripturis canonicis habētur, Christianis sufficere. Sufficiunt planè, Imò verò humilibus verisque Christianis sufficere possunt vel hæc paucula verba quæ Christus præpositis Ecclesiæ dicit: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Aut ista quibus subiectos alloquitur, Quęcunque dixerint vobis (præpositi ac pastores) seruate & facite. His nanque verbis admonemur parêre Ecclesiæ, etiamsi quòd illa præcipit non sit expresse positum in Bibliis sacris. Neque enim Christus ait, Si ea quæ pastores & præpositi ecclesię vobis dicunt, inueneritis expressa in diuinis scripturis, seruate illa & facite, sin minus, nolite facere: sed ait, Quæcunque dixerint vobis seruate & facite. Qui obedientiam Christianorum redigere volunt ad ea sola quæ in canonicis scripturis expressa sunt, alios obediendi fines & terminos nobis constituunt, quàm Christus constituit: quod vtique non facerent si Catholici essent, & Christū potius quam diabolum audirent.

Heu quam infelices sunt, qui matrem ecclesiam deserunt, & hęresibus se implicant, Quanta quæso dementia est, nouam impiamque Lutheri, Melanthonis, Zvvinglij, Caluini, vel aliorum sectariorum doctrinam, pręferre doctrinæ eorum, qui veram fidem ab ore Christi aut apostolorum susceperunt, eamq; posteris fideliter tradiderunt: quæ etiam per successiones multarum generationum ad nos vsque peruenit. Et quis verè pius possit continere lachrymas, videns modò tot animas passim hæresum veneno correptas perire? vides homines tam stolidos esse, vt pręclara illa & antiqua rectaque fide relicta, sectariorum praua dogmata, insulsasque opiniones nuper excogitatas aut resuscitatas promptissimis animis amplectantur? Profectò fides Romanę apostolicæque ecclesię, quam Deus innumeris miraculis comprobauit, quæq; tot iam seculis inuiolata permansit, tam certa atq; indubitata est, vt si mil lies mori possemus, toties vtique pro illa retinenda ac tuēda libenter mortem oppetere deberemus. Ea nunquā extinguetur: dicente Domino ad Petrum Ecclesiæ caput & principem: Ego rogaui pro te vt non deficiat fides tua. Nauis Ecclesię potest quidem fluctibus hæresum concuti, sed mergi non potest. Quantumuis prematur, nunquam tamen opprimetur Ecclesia.

Verùm hæretici videntes plurimos abusus esse, & multos etiam è numero pastorum non rectè viuere in Ec- " clesia Romana atque Catholica dete- " stantur illam & ab ea sese separant, ei- " que subesse nolunt. Sed eos meminis- " se oportet ecclesiam dei esse sagenam " illam euangelicam, quæ malos pisces " cum bonis durante hac mortali vita continet: esse itidem aream illam in qua reiectaneæ & olim exurendæ paleæ electissimis granis permixtę sunt. Optandum vero & orandum, ac modis omnibus adnitendum est, vt tollantur abusus, & reformentur mores in Ecclesia Dei. Attamen ipsa eadem ecclesia Apostolica, propter malos catholicos, quos gremio suo continet, non desinit esse columna & firmamentum veritatis. Quemadmodum autem seculi regibus & principibus ea quæ iusta sunt præcipientibus necesse est subiici & obtemperare, etiamsi ipsi alioqui improbi sint & flagitiosi: ita etiam præpositis Ecclesię honesta & rationabilia iubentibus oportet obedire, etiamsi non bene viuant. De talibus enim Dominus lo- Matt. 23. quens in Euangelio ait subditis: Quæcunque dixerint vobis, seruate & facite, secundum opera verò eorū nolite facere. Sanè qui manet diuisus ac separatus ab ecclesia Catholica, quæ est corpus Christi mysticum, separatus item à Christo capite est.

Benignissimus Deus noster conce- Ephe. 2. dat, vt depulsa errorum caligine,

omnes

omnes agnoscamus veritatem, quam Apostoli apostolorumque discipuli, & eorum successores, aliique orthodoxi patres nobis commēdauerunt: præstet, inquam, Dominus, vt veritati cōstanter ac firmiter adhæreamus, & vitam degamus verè Christianam, atq; tandem æternam beatitudinem consequamur. Amen.

APPENDIX DE VESANO ERRORE *hæreticorum, & syncera fide catholicorum circa Eucharistiam.*

COr Christiani & Catholici hominis ingenti horrore concutitur totumque contremiscit, quando penitus considerat errorem & blasphemias hæreticorum huius temporis circa sacratissimam Eucharistiam. Nam Dominus quidem Iesus apertissimè dicit, Hoc est enim corpus meum quod pro vobis datur, Hic est sanguis meus qui pro multis effundetur: at illi impudenti sacrilegoque ore contradicentes. Non est, inquiunt, verum corpus & verus sanguis in Eucharistia: non transmuta- „ tur panis in carnē, nec vinum in san- „ guinem domini, sed manet substan- „ tia panis & vini. O impietatem dete- „ stabilem. Certè apostoli & eorum dis- „ cipuli, omnesque Christi martyres, & „ sancti atq; orthodoxi Patres semper firmissimè crediderunt panem conuerti in corpus, & vinum in sanguinē Christi, atq; in Eucharistia remanere non substantiam, sed tantum species & qualitates panis & vini. Hanc fidē quam ab ore Domini Iesu acceperūt, & etiam in suis scriptis adnotatam reliquerunt.

Mat. 14.

Luc. 22.

Sed hæretici arrogantes ac cęci falsas interpretationes comminiscuntur, quibus manifestissimā veritatem impugnent. Modis omnibus nituntur incautos à sinceritate veræ fidei auertere. Corpus Christi, aiunt, est in cœlo, non hic in terra. Credere nolunt illud esse etiam in Eucharistia: quia quomodo id fieri possit non comprehendunt. At qui hoc mysterium quod omnipotenti virtute Dei fit, incomprehensibile est. Omninò verum corpus Christi in cœlo integrum est, & nihilominus in terris integrum Eucharistia cōtinetur. Nam quando ipse Dominus in cœna tra- „ debat idem verum corpus suum dis- „ cipulis suis, vtrique illud & integrum „ sedebat iuxta discipulos, & etiam in- „ tegrum à singulis discipulis sumeba- „ tur: Neque recedit à cœlo, vt sit in sa- „ cramento: sed in cœlo manet, & in „ Sacramento est. Si nemo intellectu *Ioan. 6.* consequi potest, vti Dominus quinque panibus hordeaceis quinque millia hominum satiauerit, & superfuerint duodecim cophini fragmentorum: magna profectò temeritas est, velle rationibus humanis inuestigare, quomodo corpus Christi quod in cælo est, possit esse etiam in terra, vbicunq; sacra est Eucharistia. Simplici & firma fide hic opus est Nam fidei oculus sub exigua panis specie attēdit verum corpus Christi, attendit totum Christum verum Deum & verum hominem. Itaque non quomodo caro Christi ibi sit, inquirendum: sed quod supra naturam virtute Dei ibi esse possit & verè sit, credendum est. Neq; enim mentitur veritas quæ dicit, Hoc est corpus meum. Ipse cui nihil impossibile est: & qui virga Mosis vertit in colubrum: ac rursus ex colubro virgam fecit, quique in Cana Galilææ aquam mutauit in vinū: nobis in Sacramento panem conuer- *Ioan. 6.* tit in corpus, & vinum in sanguinem suum. O ingens summeque venerandum miraculum.

Quum Christus coram Capharnaitis loqueretur de manducatione carnis suę, illi fidem non adhibebant verbis eius (ipsis hodie similes sunt vecordes hæretici) dicebant enim, Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Somniabant Christum velle dare carnem suam frustrarim conscissam, & more aliarum carnium coctam vel crudam. At Catholici ab huiusmodi absurda

cogi.

cogitatione prorsus alieni sunt: agnoscentes verum diuinumque corpus Christi in Eucharistia adesse mysticè, & modo arcano, sensibusque minimè exposito. Si quispiam author Catholicus dicat, quod gloriosa & spiritualis caro domini Iesu ibi spiritualiter adsit: nihil tamen per has dictiones Spiritualis & spiritualiter, diminuit de veritate ipsius carnis dominicæ, & vera eius præsentia: sed hæretici per illas dictiones veram carnem Christi à Sacramento Eucharistico excludere volunt. Catholici prorsus confitentur verum corpus Domini esse in Eucharistia substantialiter & corporaliter. Ecce quia sine horrore non potuissemus carnē Christi manducare, & sanguinem eius bibere, in forma carnis & sanguinis, pius ac dulcis Dominus seipsum nobis dare voluit sub specie panis & vini. O ineffabilem bonitatem atque charitatem. Forma & qualitates corporis Christi gratia & virtute Dei admirabiliter ocultantur ne horrori nobis sint: apparent verò ac sentiuntur species & qualitates panis ac vini, quæ sensibus nostris conueniūt ac gratæ sunt. Nos certè in hoc sacro conuiuio accipimus, & in viscera nostra traiicimus illam ipsam veram carnem, quā Maria virgo peperit, & quæ pependit in cruce, quæque nunc sedet ad dexteram patris in cœlo: sed alio modo Christus eam exhibet in sacramento quàm olim fuit in cruce. Verùm vt ad salutem nobis prosit sacramentalis manducatio carnis Dominicę, debemus eam sumere non ore tantùm, sed etiā spiritu siue spiritualiter per fidem ac sanctum desiderium. Catholici & pij homines interdum hoc Sacramentum cum fructu maximo sumunt, etiamsi spiritualiter duntaxat illud accipiant, videlicet desiderio & fide, sinceraque animi deuotione. Hæritici iactant se hoc modo corpus Christi vtilissimè manducare: sed falluntur. Neq; enim fieri potest, vt ipsi carnem Domini spiritualiter vtiliterque edant, quum veram fidem minimè habeant, & eam Eucharistiæ manducationem, quæ à Christo instituta est, vnà cum incruento incontaminatoque Missæ sacrificio, scelerate abrogent atque abiiciant. Et ideo in illa cœna sua panem nudum edentes nihil omnino spiritualis fructis consequuntur: quantauis fide & intentione cogitationem suam ad passionem Christi pro mundo in cruce oblati referant. Quod autem Patres dicunt diuinam & spiritualem carnem in sacrosanctis mysteriis manducandam dari aliam ab ea quæ crucifixa est, intelligunt aliā exhibitionis modo non substantia. Plane vera & viua caro in Eucharistia est: nam panis (vt dictum est) verè mutatur in verū corpus Christi. Fit ita: quia Deus vult ita, Deus ita instituit. Verbum Domini, quo id fit, omnipotens est: modus autem quo fit, inscrutabilis est. O hæretici ingrati, vt quid Dei benignitatem atque beneficentiam non agnoscitis? vt quid adhuc increduli estis? Si verum corpus & verus sanguis Christi Eucharistia non continentur: cur quæso Apostolus Paulus de ea loquens hæc terribilia verba diceret. Quicunque manducauerit panem, & biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini? Et rursum. Qui manducat, inquit, & bibit indignè, iudicium sibi manducat ac bibit, non diiudicans corpus Domini. Si item in Eucharistia maneret substantia panis & vini: quare obsecro, tam manifestè Christus diceret, Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus? quare non vnus tantùm, sed tres Euangelistæ, atque etiam Paulus Apostolus illa ipsa verba sic repeterent? quare & sanctus Iacobus Apostolus in Liturgia sua precaretur, vt spiritus sanctus perueniēs propositū panē efficeret corpus Christi, & vinū sanguinem eius? Enimuerò si panis fit corpus Christi, & vinum sanguis Christi, necesse est vt nec panis nec vinum maneat: necesse est vt substantia panis in substantiam carnis, & vini substantia in substantiam sanguinis trāsmutetur. Possemus infinitam multitudinē orthodoxorum Patrum

1. Cor. 11. *Matt. 26.* *Mar. 14.* *Luc. 22.* *Cor. 11.* *Sup. in Facula ca. 1.*

Profectò qui se Christianũ dicit, & tamẽ renuit venerari atq; adorare sacram Eucharistiam, in qua verissimè & diuinitas & humanitas Christi adest: is ipsis paganis atque Ethnicis deterior est. Quisquis vnquam post eandem Eucharistiam institutam Christum ex animo dilexit, ingẽtem tam præcellenti Sacramento reuerentiam & honorem impendit. O Sacramentum votis omnibus expetendum, quod salutem animæ & corporis adfert. Panis & cibus communis alit quidẽ corporaliter & secundum naturam: at iste cœlestis vereq; supersubstantialis panis, ista diuina esca alit spiritualiter & secundum gratiam: Reuera hæc spiritualis alimonia præstat homini quod Christus dixit, Qui manducat meam carnem, & bibit meũ sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in nouissimo die. Ac

Ioan. 6. „ rursum: Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in „ me manet, & ego in illo. Itaque Sa„ cramentum hoc excellenter totum hominem cum Christo vnit, eumq; concorporalem (vt ita loquar) Chri„ sti efficit, ac meritorum illius participem reddit.

Hæretici huius tempestatis plurimum inter se dissident de Eucharistia: hoc ipso euidenter ostendentes, se à veritate, quæ vna est, procul aberrare. Depugnant & digladiantur acriter, dùm suam quisque prauam opinionem rectiorem iudicat, eamque pertinaciter tueri vult. Hinc Lutherus hæresiatcha scriptis inuehitur in Zuinglium hęreticum, & Zuinglius in Lutherum. Itidem VVestphalus hereticus calamo persequitur Caluinum hęreticum, & Caluinus VVestphalum. Possumus hodie numerare plusquàm viginti sectas de fide & doctrina inter se fœdissimè discordantes. In hoc autem concordes sunt hęretici omnes, vt Ecclesiam Catholicam & Apostolicam (quam ipsi Papisticam) hostilibus indefessis que animis oppugnent. Atqui hęc dicta ab eis Papistica, est illa vna columba & sponsa Dei, quę dissentionis & schismatis in his quę fidei sunt, nescit. Nam veram fidem quam ab Apostolis Apostolorumque successoribus accepit, integram ad hunc vsque diem seruauit, & vsque ad cõsummationem mundi seruabit. Extra hãc Dei Ecclesiam (cuius typum Arca Noe gessit) nulla est salus. Qui in ea non est, vt diluuio absorptus pereat, necesse est.

De antiquo, pio, & irreprehenso vsu sacrarum imaginum.

PARTES orthodoxi affirmant sacrarum imaginum vsum ac venerationem (quam hęretici modò detestantur) ex traditione Apostolorum ad nos descendisse. Verba bea„ ti Basilij Magni in secundo Conci„ lio Nicęno citata sic habent: Susci„ pio sanctos Apostolos, Prophetas, & Martyres, qui pro me apud Deũ sup„ plicant: quo per illorũ intercessio„ nem propitius mihi sit Deus noster benignissimus, & remissionem pecca„ torum mihi gratis largiatur. Quam ob causam & historias imaginum il„ lorum honoro & palàm adoro. Hoc enim nobis traditum à sanctis Apo„ stolis non est prohibendum: sed in omnibus ecclesijs nostris eorum historias erigimus. Hęc Basilius.

Non pauca de hac re dicturi, imprimis adnotabimus ea quę historici fide digni scripserunt de venerabilibus imaginibus tempore Apostolorum formatis & expressis. Igitur Eusebius Cęsariensis & Nicephor. Callistus, referunt mulierem illam quę sanguinis profluuio laborans, ex contactu fimbrię vestimenti Domini Iesu (vt in Euangelio legimus) sanitatem receperat, pręclaram imaginem ex ęre erexisse, quę figurã Christi benefactoris sui pręferebat: vt hac ratione pium affectum quem erga Dominum IEsum gerebat, declararet. Aiunt item ad huius imaginis pedes herbã nasci solitã, quæ quum ad fimbriam vsque vestis æteæ pertigisset, aduersus omne genus morbo- *Euseb. lib. 7. cap. 14. Niceph. lib. 6 c. 15. Matt. 9.*

cæsa, confixa, ac vulneribus confossa, maximā sanguinis abundantiā profudit. Eam imaginē Nicodemus qui ad Iesum nocte venerat, Gamalieli beati Pauli quondā præceptori Hierosolymis tradiderat: Gamaliel porro Iacobo Apostolo Hierosolymorū primo Episcopo, & Iacobus Simeoni successori suo illā reliquerat. Sed biennio antequàm Hierosolyma à Romanis euerteretur, pij Christiani eandē imaginē transtulerūt in Syriā, vt Athanasius in memorato libello scribit. Præterea Alexāder Imperator ille erga Christianos maximè beneuolus (cui matri Mammeæ Origines familiarissimus fuit) in domestico sacello suo habuit imagines Abrahæ Patriarchæ, & Christi saluatoris, sicuti scriptores historici narrāt.

Vsum sanctarum imaginum à tēpore Apostolorum vsque ad Constantinū Magnum Imperatorē semper receptum laudatumque fuisse in Ecclesia Dei, hoc etiam arguit, quòd ipse Costantinus iam à paganismo conuersus ad Christianam fidē, plurimas basilicas à se magnificè extructas, imaginibus sanctis cohonestabat. Sanè in ea basilica, que de eius nomine cōstātiniana dicta est, non solùm vasa aurea & altaria argentea, verùm etiam effigiem Saluatoris, atque imagines duodecim Apostolorum ex argento purissimo posuit: vt narrat Damasus, describens vitā beati Syluestri. Quum tunc idololatriā abolita & persecutione cessante, pax reddita esset Ecclesiæ, maiori studio passim oratoria Christianorum imaginibus Iesu Christi & matris eius virginis Mariæ, atque aliorum sanctorū exornabantur. Vnde eximij illi Patres orthodoxi, qui mox sequuti sunt, videlicet Basilius Magnus, Gre-
B gorius Nyssenus, Hieronimus, Ambrosius atque alij, in suis scriptis, sanctarum imaginū honorificè meminerunt. Et postea in secundo Concilio Niceno, quum fusissimè de illis disputatū fuisset, Ecclesia expresso decreto approbauit earū vsum, & iconomachos damnauit.

Hæretici huius æui nostri venerationem ipsarum imaginū sacrarum nō verētur appellare idololatriam. *Exod. 20.* Dicūt earū vsum aduersari scripturis diuinis: sed falluntur, & scripturas non rectè intelligunt. Prohibuit quidem Deus in veteri lege, ne Iudæi idola & effigies haberent, propterea quòd erāt maximè propensi ad idololatriam: at vbi nullum erat idololatriæ periculum, non solùm permisit verùm etiā præcepit fieri imagines. *Exod 25.* Vnde Moses iussu eius curauit vt *Exod. 37.* sculperentur Cherubin, collocarenturque in propitiatorio. Vecordes hæretici quicquid in voluminibus sacris & orthodoxorū Patrum scriptis inueniunt dictum aduersus idola atque idololatras, in sanctas imagines & in Catholicos, qui eas asseruāt ac venerātur, insulsissimè detorquēt. Huiusmodi sententias vndique corradunt, & superbè admodum catholicis obijciunt: Nam quia vident ipsos catholicos copiosè ac dilucidè rectam Ecclesiæ fidem atque doctrinā dictis vetustissimorum Patrū cōprobare ac tueri: conantur nonnulli ex eis similiter prauā fidem suā & absurda dogmata ab antiquitate commēdare, verbisque Patrū cōfirmare: sed hoc infideliter prorsus faciunt, ac proinde nihil agunt. Siquidē authoritates quas adducūt, nō ea mente, neque eo sensu citant, quo à Patribus scriptæ sunt, sed peruertunt atque corrumpunt illas, ac plerumque mētiuntur impudentissimè. Quam eorum impiam fraudem prudēs & doctus quisque facilè deprehēdit, dùm studiosè exquirit & examinat in libris Patrum locos ab eis citatos.

Acerrimè verò ad euersionem sacrarum imaginum solēt catholicis obijcere etiam aliquot verba quæ in lucubrationibus sancti Epiphanij leguntur. Verùm B. Ioannes Damascenus in libris suis apologeticis aduersus criminatores sanctarū imaginū, C itemque alij Patres pronunciauerūt verba illa ibi ab hæreticis fuisse inserta. Certè Basilius Magnus præcessit Epiphanium, & in verbis suis

rant, corrigũtur per generalia. Concilia tamen plenaria quę pręcesserũt, nonnunquam emendantur posterioribus cõcilijs plenarijs, nõ quidem quo ad fidem, sed quo ad illa quę ad regimen ecclesiasticum vitamq́; clericorũ, & ad consuetudines ac ritus spectant. Talia enim in concilijs generalibus pro temporum, locorum ac personarum conditione atq; qualitate, absque præiudicio fidei variãtur: nam in fide & in his quæ saluti nostræ necessaria sunt, nulla fit mutatio. Non est igitur quòd hæretici gloriẽtur de suis obiectionibus, quoniam friuolæ sunt.

Ecclesia optimã traditionem quã ab Apostolis & eorum successoribus accepit, diligenter retinet: sciens syncerã sanctarum imaginum venerationem, & nobis admodum vtilem, & Deo gratam esse. Nam in huiusmodi veneratione non in materia & coloribus honorem constituimus: sed cogitationem atque intentionem animi referimus ad prototypa & sanctos beatosq́; Dei amicos in cœlo cũ domino regnantes, quorum effigies cõtemplamur.

Libet hîc adijcere vnam aut alteram sententiam Basilij Magni de traditionibus non scriptis. Is enim in libro quem de spiritusancto edidit, loquitur in hũc modum: Dogmata quæ in ecclesia prędicantur, quędam habemus è doctrina scripto prodita, quędam rursus ex Apostolorum traditione in mysterio, id est, occulto tradita recepimus. Quorum vtraque parem vim habent ad pietatem: nec his contradicit quisquis sanè vel tenuiter expertus est, quæ sint iura ecclesiastica. Et postquam ipse Basilius multa ibi commemorauit, quæ non ex scriptura aliqua canonica, sed secreta traditione habemus, adiungit hæc verba: Deficiet me dies, si Ecclesiæ mysteria citra scriptum tradita pergam recensere.

Caput 27. — B

De hæresibus atque hæreticis aliquot dicta Patrum lectu dignissima.

Beatissimus Paulus Apostolus priorem epistolam quam ad Timotheum scripsit, ita concludit: *O Timothee, depositum custodi, deuitans profanas vocum nouitates & oppositiones falsi nominis scientiæ, quã quidã promittentes, circa fidem exciderunt.*

Vincentius Lyrinensis vetustus & pius scriptor, disputans aduersus hæreses loquitur de prędictis Pauli verbis hũc in modum: Profanas inquit, vocum nouitates, id est, dogmatum, rerum, sententiarum nouitates, quæ sunt vetustati, quæ antiquitati cõtrariæ. Quæ si recipiantur, necesse est vt fides beatorum Patrum aut tota aut certè magna ex parte violetur, necesse est vt omnes omniũ ætatum fideles, omnes sancti, omnes casti, continentes, virgines, omnes clerici, Leuitæ & sacerdotes, tanta confessorum millia, tanti martyrum exercitus, tãta vrbium, tanta populorum celebritas & multitudo, tot insulę, tot prouinciæ, reges gentes, regna, nationes, totus postremò iam penè terrarum orbis per catholicam fidem Christo, capiti incorporatus, tanto seculorum tractu ignorasse, errasse, blasphemasse, nescisse quid crederet, pronuncietur. Profanas, inquit, vocum nouitates deuita: quas recipere atque sectari nunquam catholicorum, semper verò hæreticorum fuit.

Et paucis interiect s, ait idẽ Vincẽtius: Cunctis euidenter perspicueque mõstratur, hoc apud õnes ferè hæreticos quasi solẽne esse atq; legitimũ, *Vt semper profanis nouitatibus gaudeant, antiquitatis scita fastidiant, & per oppositiones falsi nominis scientiæ, à fide naufragent.* Contrà verò catholicorum hoc ferè propriũ, deposita sanctorum Patrum & cõmissa seruare, damnare profanas nouitates, sicut prædixit & iterum dixit Apostolus: Si quis annũciauerit pręterquã quod acceptũ est anathema sit.

C — Gala. 1.

Diuus Alexander quintus à Petro Apostolo Põtifex Romanus & martyr in epistola quã scripsit ad omnes orthodoxos, ait: Scriptum est, Ne transgrediaris terminos antiquos, posuerunt patres tui. Terminos indubitanter transgreditur, qui statuta

Prouer. 22.

» patrum postponit atque confundit. Peruenit namque ad conscientiam » Apostolicæ sedis, quòd nõnulli sunt tam stolidi, qui dominica præcepta, » & Apostolorum, eorumque successorum statuta minimè obseruãt, &c.

D. Epiphanius secundo libro cõ» tra hæreses: Termini, inquit, nobis positi sunt, & fundamẽta, & ædifica» tio fidei, & Apostolorũ traditiones, & scripturæ sacræ, & successiones do» ctrinæ: & vndequaq; veritas Dei mu» nita est. Nemo ergò decipiatur nouis fabulis.

D. Hieronymus scribens aduersus Luciferianos, ait: In illa Ecclesia per» manendũ est, quæ ab Apostolis fundata vsque in hunc diem durat. Neq; » sibi blãdiãtur (hęretici) si de scripturarum capitulis videntur sibi id » confirmare quod dicunt: quum & diabolus de scripturis aliqua sit lo» quutus, & scripturę non in legendo, » sed in intelligendo consistat.

D. Basilius in sua ad Antiochenã Ecclesiam epistola: Nos, inquit, men» tis nostræ germina tradere nõ audemus, ne humana cõmenta existimẽ» tur esse verba religionis: sed quę à sanctis, Patribus edocti sumus, ea interrogantibus annunciamus.

Idem Basilius cõtra hæreticos Sabellianos & Arrium: Te pacatũ red» dat traditio. Dominus ita docuit. Patres obseruauerunt, confirmaue» runt martyres. Sufficiat dicere: Sic edoctus sum.

» D. Athanasius ad Epictetum Episcopum Corinthiorum: Hoc solùm » modo respondere ad talia & dicere sufficit, quòd ista nõ sunt Catholicę Ecclesiæ, neque ista Patres nostri sen» serunt.

Idem Athanasius in decretis Sy» nodi Ephesinæ: Homines sunt, vt » dixit Iacobus Apostolus, duplici animo & instabiles in omnibus vijs suis, » nec eandem habentes sentẽtiam, sed nunc in hanc, nunc in illam sese ver» tentes: & nunc quidem probantes quod dicunt, mox verò vituperãtes » quod antè laudauerunt. Hoc verò veros doctores arguit, si eadem inter sese profiteantur, neque diuersa sen» tiant vel inter se vel à suis maioribus dissidentes. Etenim qui hunc in mo» dum affecti nõ sunt, improbi potiùs, quàm veri doctores dicendi sunt. »

D. Irenæus quinto aduersus hære» ses libro: Vbique ecclesia prædicat veritatem: at qui relinquunt præco» ninm ecclesiæ, imperitiam sanctorũ persbyterorum arguunt: non contẽ» plantes quantò pluris sit idiota religiosus, à blasphemo & impudente » sophista. Tales autẽ sunt omnes hæ» retici, qui se plùs aliquid præter veritatem inuenire putant: variè & mul» tipliciter, & imbecillè facientes iter, de eisdem non semper easdem sen» tentias habentes. Fugere igitur opor» tet sententias ipsorum, cõfugere au» tẽ ad Ecclesiam, & eius sinu educari, » & dominicis scripturis erudiri.

Idem Irenæus libro tertio: Poly» carpus vir multò maioris authorita» tis & fidelioris veratatis est testis, quã » Valentinus & Marcion, & reliqui qui » sunt peruersæ doctrinę. Is enim est » qui sub Aniceto quum aduenisset in » vrbe (Romam) multos ex his quos » prędiximus hęreticos, conuertit in » Ecclesiam Dei: vnam & solam hanc » veritatem annuncians ab Apostolis » percepisse se, quam & Ecclesiæ tradi» dit. Et sunt qui audierunt eum di» centem, quoniam Ioannes domini » discipulus in Ephesio iẽns lauari, quũ » vidisset intus Cerinthum, exilierit de » balneo non lotus, dicens quòd timeat ne balneum concidat, quum intus » esset Cerinthus inimicus veritatis. A Et ipse Polycarpus, Marcioni aliquã» do occurrenti sibi & dicẽti, Cognosce nos, respondit: Cognosco te, & pri» mogenitum satanæ. Tantum Apo» stoli & eorum discipuli habuerunt timorem: vt neque verbo tenus com» municarent alicui eorum qui adul» terauerant veritatem, quemadmodum & Paulus ait: Hæreticum ho» minem post vnam correptionem de» uita: sciens quoniam peruersus est qui est talis & à semetipso damnatus. Tit. 3.

Rursum Irenæus scribens Florino » hæretico,

hæretico, qui aduersus veritatem inauditis figmẽtis insaniebat, ita (teste Eusebio Cæsariensi) loquitur: Hæc dogmata Florine quæ asseris, confidenter dico, quia non sunt sanæ sententiæ; Hæc dogmata non sunt consona ecclesiasticæ fidei. Hæc dogmata ne illi quidem qui de Ecclesia pul si sunt hæretici, potuerunt aliquando commentari. Hæc dogmata impietatem docent. Hæc dogmata sancti illi presbyteri qui antè nos fuerunt, nunquam protulere: illi qui & Apostolos viderant, quos & tu nosti. Vidi enim te dum adhuc puer essem, in Asia apud Polycarpum, tunc quidem præclarè agentem, dum adhuc esses in aula, & studentem placere Polycarpo. Multo enim magis mihi illius temporis rerum gestarum, inhæret memoria, quam præsentis: quia ea quæ à pueris discimus, cum anima ipsa coalescunt & adhærent ei. Vnde etiam locum ipsum tibi dicere possum in quo sedens disputabat sanctus Polycarpus, & incessum illius, & vultum ac totius vitæ modũ, ac corporis formam. Sed & orationes quas habebat ad populum, & conuersationem quę fuerat ei cum Ioanne (sicut ipse narrare solitus erat) & cum cæteris qui ipsum dominum viderant: & quomodo dicta eorum, & item ipsius Domini (quę illi ex eo audiuerant) recitabat, item quę de virtutibus & doctrinis eius dicebat: quomodo deniq; omnia à spectatoribus ipsis
B Verbi accepta & scripturis consonãtia memoriter referre solitus erat. Quę tunc ego pro misericordia Dei quã mihi donare dignatus est, attentius & studiosius audiens, describebam, nõ in chartis sed in corde meo: quę etiam nunc per gratiam Dei fideliter custodio, & mecum ipse sine intermissione rumino. Deum ego testor, & in cõspectu eius affirmo, quia si quid tale audiuisset beatus & Apostolicus vir Polycarpus, exclamasset statim & aures suas obturasset, ac sicut moris erat ei, dixisset: Deus bone in quę tempora me reseruasti, vt hęc audiam? Nõnne etiam ipsum continuò locum fugisset, in quo sedens vel stãs huiuscemodi verba audisset?

Tertullianus in libro de pręscriptionibus aduersus hęreticos: Christus Apostolos misit, ad pręedicandũ quod illis reuelauit. Quid autem pręedicauerint, id est, quid illis Christus reuelauerit, hic pręscribam non aliter probari debere, nisi per ecclesias quas ipsi Apostoli condiderũt, eis pręedicando tam viua (quod aiunt) voce, quam per epistolas postea. Si hęc ita sunt, constant proinde omnẽ doctrinã, quę cum illis ecclesijs apostolicis matricibus & originalibus fidei conspiret, veritati deputandã, id sine dubio tenentem, quod ecclesię ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus à Deo suscepit: reliquã verò omnem doctrinã de mẽdacio pręiudicandã, quę sapiat cõtra veritatem ecclesiarũ & Apostolorum, & Christi, & Dei.

D. Fabianus Pontifex summus & martyr, in prima sua epistola. Cauete ab omnibus qui aliam fidem & doctrinam tenent, quam Apostoli & successores eorum tenuerunt, & docuerunt: ne (quod absit) post eos abeuntes, in laqueum satanæ cadatis & compedibus eius detineamini.

D. Augustinus in libro de vera religione: Neque in confusione paganorũ neq; in purgamẽtis hęreticorũ neque in languore schismaticorum, neque in cęcitate Iudęorum quærenda est religio: sed apud eos solos qui Christiani catholici vel orthodoxi nominantur.

Idem Augustinus, vel vt alijs placet, Fulgentius in libello de fide ad C Petrum: *Firmissimè tene, & nullatenus dubites, quemlibet hæreticum siue schismaticum, si Ecclesia catholica non fuerit aggregatus, quantascunq; eleemosynas fecerit, & si pro Christi nomine etiam sanguinem fuderit, nullatenus posse saluari.*

Ipse Augustinus, quarto libro de baptismo aduersus Donatistas: Constituamus aliquem castum, continentem,

" tinentem, non auarũ, non idolis seruientem, hospitalem, indigentibus ministrantem, non cuiquam inimicum, non cōtentiosum, patientem, quietum, sobrium, frugalem, sed hæreticum: nulli vtique dubium, eum propter hoc solum quod hæreticus est, regnũ Dei non esse possessurum.

Ephe. 1. Quidam pius scriptor: Paulus Apostolus Ecclesiam dicit esse corpus Christi. In hoc corpore mystico sunt membra sana, sunt & vlcerosa, quia in Ecclesia Dei quā diu exilij huius peregrinatio durat, sunt non solùm boni, verùm etiam mali, rectam catholicamq; fidem retinentes. Vnde ipsa Ecclesia in Euangelio assimilatur sagenæ cōgreganti bonos pisces & malos: comparatur item areæ habenti triticum & paleas. Quod si vlcerosa membra Ecclesiæ permanserint insanabilia: vbi mors aduenerit, præciduntur à corpore, tanquam infructuosi atque aridi palmites à vite, & mittentur in ignem. Cæterùm illi qui per hæreses & scismata separant se ab Ecclesia, sunt pisces mali, qui diruperunt sagenam & exilierunt foras: sunt paleę leues, quas ventus superbiæ extra aream expulit: sunt membra emortua iam à corpore resecta. Ipsi dicunt Catholicos malè viuere: & attendentes grandem palearum aceruum in area dominica, putant tibi grana non esse. Non enim vident, vel potiùs videre nolunt, bonos in Ecclesia, quum tamen in ea plurimi sint boni, sed hi tāquam triticum inter paleas latent, atque à paleis se premi patiuntur, donec Deus ipsos in horreum suũ congreget. At illi qui quasi paleę instabiles ex area euolarunt, non sibi placeāt de externa morum honestate si quā habent: nō arbitrentur se rectè valere membra quę corpus reliquerũt. Enimuerò minus desperatur salus eorum membrorum quæ sanie quidem diffluunt, sed corpori adhuc cohærent, quàm illorum membrorum quę integritatem præ se ferunt, sed à corpore disiuncta sunt. Hæreticus et'amsi multis operibus bonis abundare videatur, perditus tamen est: quia quũ sit membrum à corpore Christi resulsum atque amputatum, vitā gratiæ à capite Christo non recipit. Etiamsi ornatus admodum atque elegans sit in verbis, & scientiā fidemq; magnam habeat & omnes facultates suas in cibos pauperum distribuat, & corpus suum pro fide quam tenet incendio tradat: nihil tamen ei prosunt illa omnia, quia veram charitatem non habet. Fieri enim nequit, vt vera charitate prędictus sit, quũ vera humilitate careat, & vnitatem ecclesię scindat. Grauissimus Dei hostis est, & salutem nullo modo cōsequi potest nisi depositā ac repudiatā hęresi, sese vnitati Ecclesię adiungat, & fidem catholicā amplectatur. Nam si humilis factus, ceruices suas ad pedes matris Ecclesię dimiserit, & piè exercuerit atque coluerit ea quę Ecclesia Dei exercet ac colit: iam rectè viuendo saluus erit.

Deo Gloria.

Hæc Facula faciem primitiuæ Ecclesiæ vtcunque ostendens, collecta fuit anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo, mense Octobri: quæ licèt in modum farraginis confusā esse videatur, prodesse tamen poterit hæreticis, si ipsi illam diligenter legere atque expendere voluerint.

FINIS.

EXPO

EXPOSTVLATIO IESV CHRISTI, DE INGRATITVDINE PHILOCAENOPOLEOS, CVIVS GVBERNATORES NOVAM

prauamque doctrinam amant, & hæreticis fauent.

Esaia. 1. AVdite cœli, & auribus percipe terra. Videte oẽs qui diligitis veritatẽ & obstupescite, cõsiderate & æstimate, quanta sit ingratitudo Philocænopoleos, quãta negligẽtia & infidelitas gubernatorũ eius. Ego illos enutriui & exaltaui, optauiq; vt vrbs illa priscũ pietatis decorẽ seruaret: sed nunc vera religio cultusq; mihi gratus magna ex parte in ea collapsus atq; extinctus est. Ibi enim hæretici sinuntur passim errores dissẽminare, & animas pro quibus sanguinẽ meũ fudi, perimere. Ibi vecordes viri ac fœminæ relinquũt fidem antiquã, fidẽ verã atq; certissimã, quã Apostoli mei, & eorum discipuli, ac martyres orthodoxique Patres õnes tenuerũt: relinquũt & abijciũt illã, vt nouã impiãque hereticorũ doctrinam amplectantur. Sed væ ipsis hæreticis, qui more aprorum agrestium deuastant vineam meam, & inæstimabile damnum inferant terrestri

Esaia 1. familiæ meæ. Væ gẽti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequã, filijs sceleratis: dereliquerũt dominum, blasphemauerunt sanctum Israël, abalienati sunt retrorsum. Hi membra sunt diaboli, quæ sese à corpore meo mystico præciderũt, & iam

1. Cor. 13. vita gratiæ destituta marcescũt. Nõ est quod sibi blandiantur de externa morum honestate & sermonis elegantia. Etiamsi linguis Angelorum loquantur, etiamsi scientiam & fidẽ magnam habeant, etiamsi facultates suas in cibos pauperum distribuant, etiamsi iuste admodum viuere vide-

B antur, etiamsi corpora sua pro cariosa fide quam tenent, incẽdio tradãt: perditi tamen sunt, quia charitatem non habẽt. Fieri enim nequit, vt charitate sint præditi, quum superbia atque arrogantia elati inflatiq; obedire nolint Ecclesiæ, & vnitatẽ eius scindãt. Sunt hostes mei grauissimi; sunt impietatis rei, & æternæ damnationi proximi. *O imprudentes ciuitatis gubernatores quis vos ita fascinauit at permitteretis illos veritatem impugnare, & liberè prædicare aliã fidem, quã tradita fuit olim à sanctißimis Patribus, atque à charißimis verisq; Senatoribus & à fideli populo seruata?* Catholici ac pij oẽs qui nunc in memorata vrbe habitãt, dolent, gemũt, suspirant & lugent: cernentes omnia ab hæreticis euerti atq; profanari in

Esaia 5. Ecclesia mea. Ecce iam infernus aperuit dilatauitq; os suum absq; termino: & ad eum innumeræ animæ hæresum veneno obrutæ quotidie descendũt. Vos ô gubernatores, vos estis præcipua causa horũ ingentium malorum. A vobis ego requirã perditionem tam multarũ animarũ. Vos pœnas luetis æternas: nisi citò modis omnibus impediueritis improbos pestilẽtissimorũ hominũ conatus. Quid? Adeóne stolidi estis, vt eis ineptè gãnientibus, & noua absurdaq; dogmata in mediũ proferẽtibus credatis? Debebatis vel cẽties (si fieri posset) emori, potiùs quàm illos audiẽdo verã apostolicãq; fidẽ plurimis miraculis & martyrũ meorũ sanguine cõprobatã relinquere vel mutare. Illi nituntur vos abducere ac pertrahere secum in gehennã, & eos sequimini? Dicunt se purũ verbũ Dei annũtiare, sed nõ est ita. Annũtiãt enim verbũ Dei prauis à se expositionibus adulteratũ & corruptũ. Ecclesia mea catholica, oẽs electi mei à spiritusãcto illuminati, semper intellexerunt scripturas sacras sicut intelligi debent: sed isti superbi & arrogantes nunc eas aliter prorsus interpretari volunt: vnde & horrendis errorũ tenebris inuoluuntur. Asserũt se tenere alijsq; proponere fidẽ & doctrinã primitiuæ Ecclesiæ: at Patres ipsius Ecclesiæ primitiuæ in libellis quos scripserunt, apertè conuincunt eos mendacij. Legite E- C uangelium & alios codices noui testamenti, legite Liturgiam Iacobi Apostoli mei, legite

epistolas

epistolas Martialis discipuli mei, legite scripta Abdiæ, Clementis, Dionysii Areopagitæ, Ignatij, Policarpi, & aliorum Patrū ac martyrū, qui ab Apostolis meis rectam fidē suscepe- rūt, & cū eis multo tempore cōuersati sunt: legite, inquā, horū scripta, & perspicuè cognoscetis fidē ac doctrinā primitiuæ Ecclesiæ ex diametro pugnare cū fide & doctrina, quā peruersi isti nouatores ac populi seductores profitentur: videbitis venerādos illos primitiuę Ecclesię Patres sic credidisse & sensisse de vera præsentia corporis mei in sacramento Eucharistiæ, de pręcellētissimo Missæ sacrificio, de discrimine inter sacerdotes & laicos, de diuersis gradibus Ordinis sacri, de inuocatione sanctorū mihi placita, de vtilissima oratione quę fit pro fidelibus defunctis, deque alijs diuinis atque ecclesiasticis rebus, sicut modò Ecclesia mea Catholica credit & sentit. Iam si sancti illi in primitiua Ecclesia rectè crediderūt (eos autem rectè credidisse, omnes qui emotę mentis nō sunt cōfiteri coguntur) palàm est nouæ fidei nouorumque dogmatū cultores non rectè credere. Aiunt etiam vesani & dementes isti, nihil pręter scripturam canonicā (qua ipsi perperam intellecta insolentissimè abutūtur) pro certò esse recipiendū: sed Patres primitiuæ Ecclesię, in libris à se editis clarissimè ostendunt falsum hoc

Ioan.16. esse. Ipsum quoque Euāgelium narrat me, passione imminēte, indicasse discipulis meis, quod adhuc multa habetem eis dicenda, quæ tunc por-

Act.1. tare nō poterāt. Cæterùm postea quā resurrexi à mortuis, opportunius eis loquutus sum de regno Dei sive de statu Ecclesię meæ in vniuersum orbem dilatandæ. Itaque Apostoli mei plurima post resurrectionē meam ex me didicerūt, plurima spiritu veritatis illustrati acceperūt atque fidelibus tradiderunt, quæ nō sunt expres-

D sa in sacris Biblijs: & idem Spiritus sanctus etiam nunc docet atque gubernat Ecclesiā. Ego nolui omnia exprimi in diuinis literis, vt disceretis

humilitet obedire ipsi ecclesię, & pateremini vos ab illa instrui, quæ est (teste Apostolo meo Paulo) colūna & firmamētū veritatis, & cū qua 1.Tim.3.
veritatis spiritus (sicut & promisi) manet in ęternū, ob idq; errare nescit Ioan.14.
in his quæ sunt fidei. Abunde tamen sufficiūt omnibus scripturæ canonicę. Imò verò humilibus verisq; seruis & ancillis meis sufficere possunt hęc paucula verba, quę Prępositis & Pastoribus Ecclesię dixi: Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me Lucæ10.
spernit. Vel ista quibus subiectos vt Matth.23.
eisdem prepositis in omnibus obtēperent admonui: Quæcunque dixerint vobis, seruate & facite. Ecclesia spiritū tuum pro doctore & ductore habēs, nihil pręcipit quod nō cōueniat: quare semper ei obediendū est: Certè de eo, qui Ecclesię pręceptis recusat parēre, dixi iam olim & adhuc dico: Si Ecclesiā nō audierit, sit vobis sicut ethnicus & publicanus. Per Sa- Matth.18.
muelem quoq; prophetā sic loquu- 1.Reg.15.
tus sum: Quasi peccatum ariolandi est repugnare: & quasi scelus idololatrię nolle acquiescere. Quæ quidē verba sunt diligenter admodum expendenda. Vos ciuitatis gubernatores debueratis curare, vt abusus, qui sunt in ecclesia mea tollerētur, & recta fides maneret: sed ipsam fidem quam per Apostolos aliosq; seruos meos toto orbe propagaueră, peruertistis, Ecclesiæque vnitatem discidistis, & ab ea vosipsos separastis. Scitote verò, quia qui se ab Ecclesia desiungit, is à me quoque disiūctus est: ego enim sum caput Ecclesiæ, & ipsa corpus meū est. Volui aūt ei præesse vice mea Pontificē in terris, legitimū Pe- Ephe.1.
tri Apostoli mei successorem. Dixi enim Petro illi beatissimo: Tu es Petrus & Matth.16.
super hanc petrā ædificabo Ecclesiam meā, Ioan.21.
& portæ inferi non preualebunt, aduersus eā: iussiq; ei specialiter, vt pasceret & more opilionis regeret oues meas: iussi inquā, vt ipse & successores eius gubernarent ecclesiā meam. Id ita esse hæretici quidē negāt, &
Romanā atque Catholicā Ecclesiā contemnunt, Papisticamq; appellāt: verùm tamē hęc vera, & vnica Ecclesia mea est: licèt in ea multi mali bonis permixti sint durāte hac vita. A

Est enim

Est enim area continens triticum &
Matth. 3. paleas, vt Euangelium testatur. Ha.
bet illud corpus meum membra sa.
na, habet & vlcerosa per fidem catho
licam ipsi coherentia, donec in mor.
te (si insanabilia permanserint) se.
parentur à corpore. Ergo illa quæ
Romanum Pontificem pro capite
suo & vicario meo agnoscit, illa quę
rectam fidem à principio susceptam
nunquam deseruit nec mutauit, mea
est Ecclesia. In hac sola quęrēda est
sana sacrarũ scripturarũ intelligētia:
& nemo extra hāc salutē cõsequitur,
sicut null⁹ extra arcā Noē diluuium
Matth. 5. euasit. Hęc est antiqua illa & nobilis
omnibusq́; conspicua ciuitas super
Matt. 16. mõtē, hoc est, super me posita, & su.
per petrā illā à me cõfirmatā ædifica.
ta: in qua qui nõ commoratur, mihi
placere nequit, Nullo modo puteris
superbos nouatores huius tēpestatis
esse Ecclesiam quantumuis ipsi di.
cant & glorientur se id esse. Nõ sunt
Ecclesia, nec in Ecclesia: sed sunt in.
fructuosa & inutilia sarmenta à fer.
tili illa vite resecta, & mox in ignem
(si ad ipsam Ecclesiam humiliter
Ioan. 15. non redierint) mittenda. Horum
enim recens ac peruersa fides atque
doctrina omninò contraria est fidei
& doctrinæ, quā à temporibus Apo.
stolorũ in hunc vsque diē tenuit Ec.
clesia mea. Fugite igitur eos tāquam
veritatis inimicos, & Satanę mini.
stros. Quòd si eis fauere & impia eorũ
dogmata amplecti nõ desieritis, pro.
cul dubiò vnà cum ipsis in ęternum
peribitis. Et vos qui Catholicā fidē
in Ecclesia mea retinere videmini,
sed vitā iniquam Christianisq́; pror.
sus indignā agitis, corrigite peruer.
sos mores vestros. Vos sacerdotes,
vos monachi, vos fœminæ & virgi.
nes Deo dicatæ atque cõsecratæ, per.
pendite diligenter quantā puritatem
& sanctimoniā à vobis exigat sacer
ordo vester atque eminens professio
B vestra. O rem execrandā. Si quidem
plerique vestrũ suis enormibus pec.
catis & sceleribus sua incontinenti
ac dissoluta vita me grauiter offen.
dũt, & ad iram prouocant. Nonnulli
sacerdotes omni timore atq; pudore
abiecto, volutantur in cœno vitiorũ,
Liturgiā illā diuinissimā, & sanctissi.
mũ sacrificiũ sine reuerētia peragũt,
Mũdissimũ corpus meũ cõtaminatis
manibus tractāt, pollutoque ore su.
mũt. Verbis & operibus fœd s alios
scādalizāt, atq; ita viuũt, vt & mei &
proprię salutis penitus obliti esse vi.
deātur. Hi profectò à Prępositis seue
rissimè coërceri atq; puniri deberēt.
Nam & me exacerbāt, & hereticis oc.
casionē magnā prębēt despiciēdi sa.
cratissimā Missā, & cõgerēdi maledi.
cta in ecclesiā meā. Solent enim ipsi
hęretici attēdere paleas in area mea
magis quā triticũ: solēt curiosè inspi
cere malos sacerdotes & malos mo.
nachos in Ecclesia, nā bonos non vi.
dēt vel potiùs videre nolũt: quia &
sacerdotes, & monachos, & ipsũ sa.
cerdotiũ atq; monachatũ oderũt a.
uersāturq́;. Vos igitur clerici atq; lai.
ci omnes, qui intra parietes domus
meę estis, qui Ecclesiā nõ reliquistis,
studete bene viuere, vt maledica hæ.
reticorũ ora obmutescere faciatis.
Ego sanè his qui ex animo sese corri.
gēt beatitudinē cœlestē donabo: eos
verò qui in peccatis perseuerabunt,
sempiternis inferni incēdijs tradam.
Hęc dicere, me cõpulit ingēs amor,
quo salutē vestrā desidero. Gratia
mea cum omnibus vobis.

ADNOTATIO.

PHilocęnopolis, latinè dicitur ci.
uitas amans & cupida nouitatis:
quod quidē vocabulũ nũc cõuenit
pluribus vrbibus, quę nouis absurdis
que hęreticorũ dogmatibus delectā.
tur. Si quis vult plenissimè cognos.
cere veritatem eorum quæ in hac
Expostulatione dicta sunt, potest le.
gere libellũ nostrũ sic inscriptũ, Fa.
cula illuminādis, & ab errore auocā.
dis, hęreticis accõmodā. In eo enim li-
bello plurima cõgesta sunt testimonia, de-
prompta ex Biblijs sacris & lucubrationibus
sanctorum Patrũ ac martyrũ primitiuæ Ec-
clesiæ : videlicet ex Liturgia Iacobi Apo-
stoli, ex scriptis Martialis, Abdię, Dio-
nisij Areopagitæ, Ignatij, Polycarpi, Cle-
mentis, Anacleti, Euaresti, Alexandri,

Xysti,

Xysti, Thelesphori, Hygini, Pij, Aniceti, Soteris, Irinæi, Iustini, Hippolyti, & aliorum. Porrò Martialis discipulus fuit Domini nostri Iesu Christi: qui præsens erat, quum ipse Christus in vltima cœna institueret sacro sanctam Eucharistiam, & quum in horto comprehenderetur quumque ascenderet in cœlum: vt in epistolis suis manifestè testatur. Abdias etiam Christum vidit in carne. Dionysius Martyr, fuit discipulus Sancti Pauli; Ignatius & Polycarpus martyres, fuerunt discipuli Sancti Ioannis. Clemens itidem martyr discipulus fuit Sancti Petri Apostolorum principis, atque eius successor in summo Pontificatu. Clementi successit Anacletus, Anacleto Euarestus, Euaresto Alexander, Alexandro Xystus, Xysto Thelesphorus, Thelesphoro Hyginus, Hygino Pius, Pio Anicetus Aniceto Soter. Qui etiam omnes Pōtifices pro fide Catholica sanguinem fuderunt. Irenæus martyr vixit tempore Soteris: fuerat autem in adolescentia sua auditor & discipulus Polycarpi. Iustinus martyr floruit paulò ante Irenæum, & Hippolytus paulò pòst Irenæum. Itaque ex prædicta Facula clarissimè liquet, primitiuam Ecclesiam idem sensisse de Deo, rebusque diuinis & Ecclesiasticis, quod modo Romana atque Catholica Ecclesia sentit. O igitur dementissimam hæreticorum superbiam atque arrogantiam, qui à primitiua præsentique Ecclesia à solida firmaque veritatis colomna tam impudenter in fide ac doctrina dissentiunt. Ipsi densissimis tenebris circumfusi, tantum à veritate distant, quantum terra à cœlo disiuncta est; & tamen vt imperitis imponant, se eximiè illuminatos, se veritatis assertores, se Euangelicos & puri verbi Dei prædicatores dicunt. Deus eos ad sanam mentem, sanctamq; humilitatem reuocare dignetur.

AMEN.

SPECVLVM MONACHORVM, A DACRYANO, vel potius à Ludouico Blosio Sancti Benedicti Abbate conscriptum.

ETIS à me, dilecte frater Odo, spirituale aliquod speculum, in quo teipsum contemplari, & pulchra deformiaq; tua exactè perspicere possis. Noua ista tua petitio est. Puto non me cognoscis: nam si cognosceres, quomodo rem spiritualem ab homine carnali peteres? Veruntamē nepiam petitionem præterisse, vel potius contempsisse, vel potius contempsisse videat, ecce mitto quod penuria nostra subministrare potuit. Accipe igitur doctrinam breuē, cuius lectione vel tenuiter fortè discere poteris, qualis sis, & qualis non sis, aut certè qualis esse debeas. Imprimis moneo te, vt sæpe serioque cogites, quare in monasterium veneris: nempe vt mundo tibique mortuus, soli Deo viuas. Ergo toto intentione id facere stude, ad quod faciendum venisti. Disce fortiter contemnere omnia sensibilia, & teipsum viriliter frangere, salubriterque relinquere: passiones affectionesque vitiosas in te mortificare festina. Satage reprimere instabiles euagationes mentis tuæ: cōtende vincere fatigationem, acediam, & tædiū infirmi animi tui. In his sit quotidianus labor tuis, gloriosum certamen tuum, & salubris afflictio tua. Noli esse remissus: sed exurge, vigila, circumspice, expone te totum: ne tibi malè peperceris. Hoc enim à te exposcit Deus tuus: hoc à te exigit status tuus. Monachus diceris: vide, vt verè sis quod diceris: opus monachi fac. Debellandis, inquam, eliminandisque vitijs sedulò inuigila. Aduersus naturæ prauitatem, aduersus animositatem, aduersus voluptates carnis

Monacho identidem cogitandum, cur arctioris vitæ institutum aggressus sit.

nis,& ſenſualitatis illecebras, ſemper armatus eſto. Intellige quæ dico. *Si* ſuperbiam, iactantiam, vanam gloriam, propriam complacentiam, tuæ rationi dominari permittis: ſi proprium ſenſum proteruè ſequi: ſi quęque humilia& ſimplicia contemnere audes, monachus non es. *Si* inuidiam, odium, amarulentiam, indignationem à te pro viribus non repellis: ſi ſuſpitiones temerarias, querimonias pueriles, murmurationes ſceleratas non reijcis, monachus non es. Si contentioſo acriq́ue diſſidio inter te & alterum fortè exorto, non mox de reconciliatione tractas, & quauis iniuria affectus, non ſtatim condonas, ſed vindictam expetis, aut voluntariam ſimulratem, minuſq́; ſynceram affectionem in corde retines, vel etiam exteriùs ſigna inaffectionis oſtendis, ſi etiam eum qui iniuriam intulit, adiuuare differs, quando neceſſitas & occaſio ſe offert, monachus non es, Chriſtianus non es, abominabilis coram Deo es. *Si poſtquã* deliquiſti, teipſum regulariter accuſare, & culpam tuam ingenuè confiteri erubeſcis: ſi ad increpationes, correptiones, correctioneſq́; patientiam & humilitatem non exhibes, monachus non es. *Si* ſpirituali patri in omnibus quæ mala non ſunt, promptè, fideliterq́ue obtemperare negligis: ſi eundem ſpiritualem patrem tanquam Dei vicarium reuereri, ac ſynceriter amare renuis, monachus non es, Si à diuino officio & cæteris actionibus conuentualibus, te libenter ſubtrahis: ſi in ipſo eodem ſeruitio Dei vigilanter & reuerenter non aſſiſtis, monachus non es. *Si*, interioribus tuis neglectis, exteriora tantùm curas, & arida quadam conſuetudine ſolùm corpus, non autem cor, ad religionis opera moues, monachus non es. Si ſacris lectionibus, aliiſq́ue ſpiritualibus exercitiis non das diligentem operam: ſi mentem tranſitoriis rebus ſic implexã vel depreſſam habes, vt rarò ad æterna aſſurgas, monachus non es. Si delicatum ſuperfluumq́; cibum exquiris & vini potum intemperanter vltra menſuram vnius cyphi affectas, præſertim quando rectè vales, ceruiſiamq́; aut alium potum conuenientem ſufficienter habes monachus non es. *Si* precioſas veſtes, mollia ſtrata, & quauis ſolatia carnis, quæ ſtatui & profeſſioni tuæ minus conueniunt, inſipienter requiris: ſi quietem corporalem diligens, laborem & afflictionem propter Deum ſubire recuſas, monachus non es. Si ſolitudinem & ſilentium non ſuſtines, ſed otioſis ſermonibus, inordinatiſq́ue riſib⁹ delectaris, monachus non es. Si cum ſecularibus eſſe gaudes: ſi extra monaſterium, per vicos & vrbes euagare deſideras monachus non es. *Si* rem etiam exiguã dare, mittere, recipere, & tenere abſq; ſuperioris ſcitu permiſſioneq́ue præſumis: ſi ordinationes ſanctæ religionis, quamtumuis modicæ ſint, paruipendis, eiſq́ue volens tranſgrederis, monachus non es. *Si* denique aliud præter Deum in monaſterio quæris, & ad vitæ perfectionem totis viribus non adniteris monachus non es. Vt igitur, ſicut dixi, verè ſis quod diceris, & habitum monachi in vanum non portes, opus fac monachi. Arma te in te: certa contra te: & quantum eſt in te, vince & ſuppedita te. Si citò non inuenis pacem quam deſideras, ſi inquam nondum tibi requieſcere conceditur, ſed adhuc perſtrepunt & vim faciũt brutales motus, paſſioneſq́ue turbulentæ: imò verò ſi, Deo ſic permittente, per omnem vitam pro tua vtilitate, cum huiuſmod. hoſtibus tibi colluctandũ fuerit, noli diffidere noli muliebriter deijci: ſed humilians te coram Domino, ſta & permane in loco tuo, ſtrenueq́ue dimica. Nam & vas electionis beatus Paulus, per omnem vitam ſuã ſuſtinuit tentationem, qua ab angelo ſathanæ colaphiſabatur. Quum precibus ſæpius expeteret à Domino tãtæ moleſtiæ liberationẽ, non eſt tamen liberatus: neque enim hoc ei expediebat: ſed Domin⁹ precanti reſpõdit: Suffi-

Corporalis exercitatio.

B

Cura eſſe quod audis.

Perturbationes.

C

2. Cor. 12.

A bonæ volūtatis ex miseria defectuū, quos inuita sustinet, dulcissimum diuinæ visitationis fructū suo tēpore percipiet, si patienter sustinuerit. Quid aūt tibi proderit si impatiēs fueris? nónne calamitatē calamitati adiicies? & te verā quidē humilitatem nō habere verò perniciosam proprietatem demōstrabis? Dum reuerenter assistis, & prompto voluntatis desiderio semper paratus es attendere, etiā si semper attendere nō potueris, Deo satisfecisti: nec ipse tibi imputabit huiusmodi instabilitatis inordinationem, modò eidem inordinationi, ꝑ tuam negligentiā nō cōsentias, & ante orationis tempus, sensus tuos custodias. Si non potes perfectū offerre obsequiū, offer saltem bonā voluntatem: offer in spiritu humilitatis rectā intentionem: & iam non habebit diabolus quod aduersū te cauillari possit. Etiā si nihil aliud offerre potueris, quàm ꝙ corpore & spiritu præsto es ad seruiendum Domino in sancto timore, cōfide, nō perdes mercedem tuam. Sed væ animæ tuæ, si negligens remissusq́; fueris, & attendere nō curaueris. Scriptū est enim: Maledictus homo, qui facit opus Dei negligenter. Diligens esto, vt prēstes quod prēstare potes: & securus eris, si præstare nō potueris ꝙ prēstare desideras. Hac securitate accepta, non conturberis quando impedimenta obueniunt, & tantū præstare nō vales, quantū præstare vis. Quando, inquā, distractione sensuum, deiectione animi, ariditate cordis, dolore capitis, vel quauis alia miseria ac tentatione affligeris, caue dixeris: Derelictus sum, abiecit me Dominus, nō placet ei meum obsequium: quæ filij diffidentiæ dicere solent: sed patienti, vel etiā læto animo perfer omnia propter eum qui te vocauit, & elegit, certò credens, quia ipse prope est his, qui tribulato sunt corde. Nam si absque murmuratio-
B ne humiliter protaueris onus impositum, dici non potest, quantum gloriæ pondus tibi in futuram vitam accumulabis. Verè Deo dicere poteris:

Hiere. 48.

Diffidentium verba.

Psal. 33.

factus sum vt iumentum apud te, & ego semper tecum. Audi frater: Si dulcedine interna repletus, & supra te ipsum eleuatus, vsque ad tertium cœlum euolaueris, ibiq; cum angelis miscueris colloquium, rem tā grandem non facies, sicut si grauamen & exilium cordis, pro Deo tuo effectuo se sustinueris, ipsique Saluatori conformatus fueris: qui in extrema tristitia, tædio, pauore & angustia positus dixit patri: fiat voluntas tua: qui etiā transfixis manibus ac pedibus in cruce pendens, nō habuit vbi caput suū reclinauerit: qui deniq; omnes amarissimæ suæ passionis dolores & contumelias amorosissimè pro te sustinuit. Igitur in sancta longanimitate contine teipsum, & expecta in silentio, donec placuerit Altissimo aliter disponere. Et profectò in illa die nō requiretur à te, quantum dulcedinis internæ hic persenseris: sed quàm fidelis in Dei tui seruitio & amore fueris. Ex his qui serui Dei nominantur, multi infideliter, pauci infideliter omninò seruiunt. Infideles serui, quàm diu deuotionem sensibilem & gratiam lachrymarū præsentem habent, alacriter Deo seruiunt, libenter orant, lætanter quibuslibet pijs operibus insistunt, & alta quadam cordis pace habitare videntur: sed mox vbi subtraxerit Deus deuotionem illam, videas eos perturbari, indignari, amarulentos, impatientesq́; fieri, & iam nec orationi, nec cæteris sanctis exercitijs velle intendere. Et quia internas consolationes pro voto non sentiunt, ad externas spirituique contrarias sese perniciosè conuertunt. Vnde liquet, eos non purè Deum, sed Dei dona impurè requirere, eisque ad suam oblectationem abuti. Nam si Deum purè diligerent, & in donis eius vitiosè non requiescerēt: ipsis sublatis, pacati in Deo permanerent: & ne tunc quidem ad illicitas consolationes diuerterent. Ergo infideles sunt: quia in aduersitatibus fidem Deo non seruant. Ad tempus credunt: & in tempore tentationis recedunt.

Psal. 72.

Matth. 26.

Seruorum Dei duplex genus.

Infideles.

Luca 8.

recedunt. Semper prospera volunt, C contraria non sustinent. Si Deus concedit læta quæ semper volunt, Deo seruiunt: si negat, ab eo discedunt. Imò verò nec in lætis quidem Deo, sed sibi seruiunt. Vbiq; suam magis quàm Dei voluntatē fieri cupiunt In dulcedine & consolatione interna potiùs quam in mortificatione vitiorum perfecta, sanctitatem constituunt: ignorantes quia per subtractionem deuotionis longè certiùs elucescit, an quis verè Deum amet, quàm per ipsius deuotionis infusionem. Sensibilis enim illa deuotio, sæpè naturalis verius quàm spiritualis affectus est. Et qualis qualis sit, nisi quis ea prudenter vsus fuerit, ad occultam quandam superbiam, & vitiosam complacentiam, vanamque securitatem, suum sæpè possessorem perducere consueuit: quemadmodū videre est in ipsis eisdem seruis infidelibus. Nam dum dulcedine intus perfunduntur, statim alios dijudicare & despicere incipiunt: se sanctos iam Deique secretarios existimant: reuelationes cœlestes miris modis expetunt & expectant: sed & miracula aliqua aut per se, aut de se demonstrati desiderāt: quib⁹ cæteri cognoscere posśint sanctitatem, quam se habere putant, & non habent. Hoc pacto in suis cogitationibus euanescere solent, qui gratiæ sensibili magis quàm gratiæ largitori, inhiant. Cæterùm fideles serui longè aliter se habent. Neque enim se, sed Deum quærunt: non suam consolationem, sed Dei beneplacitum & honorem præcipuè spectant: proprietatem vbique fugiunt. Siue Deus ipsis infundere, siue non infundere voluerit influxum internæ suauitatis, ijdem sunt: & in æqualitate mentis permanentes, Deum diligere atque laudare non cessant. Non obnubilatio interior, non sensuum difficultas, non affectuum frigus, non cordis ariditas, nō animi deiectio, non spiritus dormitatio, nō tentationum angustiæ, non denique quarum libèt aduersitatum miseriæ, neque prosperitatum successus, eos de loco suo deijcere possunt. Quamuis enim vel ex contrarijs tristitiæ in- D ordinatæ pressuram, vel ex prosperis delectationis sensualis impetum, in inferioribus animæ viribus aliquando fortè sentiant, non tamen deijciuntur: quia in superioris mentis ratione quieti perseuerare student, & diuinæ voluntati seu permissioni, suam voluntatem conformant: dolentque quòd vel modicam indecentis motus contradictionem in se sentiant. Fundati ergo super firmam petram, stabiles in charitate Dei persistunt: quorum vtique summum solatium est, diuinum beneplacitum. Semper deuoti sunt: quia dum summo studio vitant atque abominantur quæcunque Deo displicent, cordisque puritatem vel tenuissimè contaminare possunt, dumque Deo se in omnibus rerum euentibus committunt, mentem mundam, liberam, quietamque semper possident. Ista enim verissima, Deoque gratissima deuotio est. Illa altera sensibilis deuotio, quæ incipientibus vel recenter conuersis familiarior est, non ita perdurat, neque tantam habet certitudinem. Et tamen & ipsa nobis multum vtilis, si eâ prudenter vtamur. Serui fideles (sic enim eos adhuc appello, quos Iesus non seruos, sed amicos nominat) serui, inquam, fideles exquirunt quidem etiam ipsi efficacem illam sapidissimamq; gratiæ suauitatem: exquirunt lætitiam salutaris Domini: exquirunt vultum eius amabilem, & complexum suauissimum: sed spirituali verecundoque desiderio, nō aūt sensuali auiditate, neque pnerili leuitate, aut turbata impatiētia id faciūt. Dona Dei expetūt, nō vt in ipsis sensualiter delectentur: sed vt per ea feruētiores, atq; ab omni inordinatione putiores affecti, cœlesti sponso magis placeant. Amant Dei dona, gratiasq; sedulò pro eis agūt: & tamen ab ipsis se veluti otiosos & liberos conseruant, dum in eis nō quiescūt. Per gratiā vltiriùs ad gratiæ

Marginal notes: *Seruorum infidelium descriptio.* — *Propositeta fictaq; sanctimonia.* — *Seruorum fidelium descriptio Germana sanctimonia.* — *Matth. 7.* — *Serui fideles.* — *Ioan. 15.* — *Psal. 50.* — *Heroica virtus.*

gratiæ datorem & summū bonū progrediuntur: in quo solo quiescere licet. Felices omninò sunt: quia quãto minùs donis adhærēt, tãta magis dona percipiunt. Quantum libet aūt benedictionibus à Deo detentur, nō tamen erigunt animū, non despiciunt alios, sed se. Se, inquam, despiciunt, & omni gratia spirituali indignos agnoscūt. Recogitãt semper, quia quod habent, ex mera Dei misericordia habent: & quia quibus plus datur aut committitur, plus etiam ab eis exigitur. Sicque in timore sancto permanentes, & ex donis in humilitate proficientes, sese omnium infimos esse confitentur. Gaudent & gloriantur apud semetipsos, si iniusta diffamia, contumelijs, iniurijs, atque extrema abiectione pressi, Christum imitati fuerint: non aūt si vel per mentis excessum supra se eleuari, vel visiones inusitatas videre, vel miracula euidētissima patrare potuerint. Suggestiones dolosas, quibus diabolus eos ad inanem gloriam, & propriam cōplacentiam allicere nititur, signo crucis edito, citiùs repellunt: nusquã adsentientes maligni serpentis versutijs. Non in numero, nō in merito bonorum operū quæ faciunt, spem salutis suæ confidenter collocant: sed in libertate filiorum Dei, quam per sanguinem Christi consecuti sunt, fiduciam reponunt. Tu iam, mi frater, agnita seruorū fideliū atque infideliū differentia, adnitere esse de quibus fortè non es: & stude non esse de quibus fortè es. Si adhuc es de quibus velles te non esse: & nondum es, de quibus velles te esse: ingemisce, & humiliare. Nam humilibus Deus dat gratiam. Et profectò si humiliatus in conspectu Domini, doles te adhuc ex numero infideliū esse iam quodammodo in sortem fidelium transisti. Labora, perseuera, noli timere: non reprobaberis cum infidelibus, sed assumèris cum fidelibus. Sunt adhuc alij diuino obsequio mancipati: qui tamen nec infideles, nec fideles serui Dei dicendi sunt: sed ignauia diaboli mancipia quis eos iure appellauerit. Miseros & infelices illos intelligo, qui deuotionē seu Dei gratiã nihili, vel certè parui admodū facientes, interioraque sua prorsus negligentes, labijs quidem se Deum honorare simulant: cæterùm cor eorum longè à Deo est. In quodam malorum profundo demersi, vix quicquam de propria salute cogitãt. Tales hodie sunt, quales heri erant: tales chorum egrediuntur, quales ingressi fuerant: nempe immundi, tepidi, socordes, vagi, incompositi, sine timore, sine reuerentia. Eloquijs sacris, quæ polluto ore proferunt, Deum magis exacerbant, quàm placent. Vtinã mundus hos sibi seruasset. Vt quid enim monasteria incolunt? vt quid terrã sanctam calcant? quare eleemosynas iustorum deuorant? quare angelica spiritualis exercitij gymnasia delitijs carnalibus contaminant? Si sordescere volebant, in loco sordium permanere, non ad loca puritatis transire debuerant. Simplicem gehennam in seculo malè viuentes sibi compararassent: duplici gehennę supplicio in monasterijs negligenter viuentes se reos faciunt. Sed de his multa dicere, non est nostri propositi: ad te ergo redeat oratio.

In priuatis tuis exercitijs vide vt sis ordinatus. Præscribe tibi quid quaq; hora agere, & in quo te occupare velis: ita tamen, vt si quando vel ex obedientia, vel ex alia causa rationabili, seu ex quouis casu emergente, quodlibet exercitium ab breuiàris, aut etiã in totum omiseris, non inordinatè angaris. Nam ad hoc præcipuè tibi adnitendum est, vt in libertate, æqualitate, & puritate cordis, omni proprietate reiecta, pacificꝰ, imperbatusque corã Deo iugiter perseueres. Hoc enim super omnia alia exercitia, quantumuis etiam laboriosa & ardua, ipsi Domino est acceptabile. Proinde quicquid huiusmodi libertatē in te impedierit, id etiam si spirituale multumque vtile videatur, pro tempore relinque, quãtum obe-

Margin notes: A — *Modestia vera.* — *Luca 12.* — *Nota.* — *Iac. 4.* — B — *Serui inertes, inter fideles & infideles medij.* — *Isaia 29.* — *Dies in operas partiendus, ne mens otio torpeat.*

dientiæ ratio permittit. Omnem, inquam, cordis inquietudinem, qua vera pax, & perfecta erga Deum fiducia, spiritualisque profectus præpeditur, repellere stude. Nunquam vitioso otio locum dederis: ipsum enim est quod perimit animas. Sed & otiosas occupationes fuge: otiosas appello, quæ prorsus inutiles sunt. Neque mireris, quod dixerim, Nunquam vitioso otio locum dederis. Est enim otium laudabile, quando videlicet anima Deo dedita, ab omnium sensibilium rerum strepitu, & imaginatione exempta, in interno silentio & dilecti sui beatissimo complexu, veluti otiosa requiescit. Si eò te deduxerit manus domini, vtiliter feliciterque otiosus eris. Alioquin, semper aut lege, aut meditare, aut ora: aut aliquid aliud serium necessariumue tracta. Sanè si ad lectionis sacræ studium promptus ac diligens esse volueris, iucundaberis plurimum & tibi dulcescere incipient quæuis spiritualia: fietque vt sanctis delitijs assuefactus, omnes delitias carnales facilè cõtemnas: & mirum in modum stabilietur mens tua in bono proposito. Vt igitur tantum fructum merearis accipere, lectioni libenter atque sapienter intende: hoc est, in ipsa lectione vtilitatem consolationemque spiritualem, & Dei amorem quærere, non curiositatem, non superfluam intelligentiã & scientiam, non verborum ornatum atque elegantiam. Regnum enim Dei non in venustate sermonis, sed in sanctitate vitæ est. Quæ ramen elegantia sicut anxiè quærenda non est si absit, ita etiam cum contemptu reijcienda non est si adsit: nam & ipsa donũ Dei est. Omnia cum gratiarum actione suscipe: & omnia tibi proderunt ad salutem. Non autem turberis si bona quæ legis vel audis, vniuersa in memoria non retines. Nam quemadmodum vas, quod sæpius aqua perfunditur, purum permanet, etiam si aqua infusa statim effluat: ita si mentem beneuolam doctrina spiritualis crebrò pertransierit, quamuis ibi non persistat, ipsam tamen mentem nitidam, Deoq; placentem reddit: & cõseruat. Vtilitas tua singularis non in hoc sita est, vt doctrinæ verba memoriæ commendes, sed vt doctrinæ verborũq; effectus in te remaneat: id est, vt tu ex doctrina puritatem interiorẽ, paratamq; voluntatẽ adimplendi mandata diuina cõsequare. Quæ cõtra vitia dicuntur, ea in te conuertere disce: neq; enim tibi semper tutum erit, illa in alios cum fixa animi sentẽtia detorquere: ne dum quẽlibet pertinaciter iudicas, propriam cõsciẽtiam macules aut conturbes. Similiter quando occurrit mentio copulæ carnalis, ne hæreas: sed leuissima cogitatione pertransito: opusq; generationis humanæ tam tranquillo cordis intuitu considera, sicut quasuis alias exteriores hominum operationes: reputans ipsam copulam coniugalem nihil aliud esse, quàm ministerium quoddã humano generi necessarium. Tam obiter atq; simpliciter res ipsa prætereuolet ante mentis oculos, sicut si de lapidibus fieret mentio. Et ita in omnibus quę obscœniora videntur, vel minimã lubrici motus, quantùm fieri potest, vitato illecebram. Si per tentationẽ importunè molestant & cõturbant, ratione prorsus cõtradicito: denega adsensũm: & signo crucis edito totã intentionẽ ad Deum dirige. Sic enim periculũ illæsus euadere poteris. Præterea noli eos imitari, qui nullũ legendi ordinẽ seruãt, sed quod fortè occurrerit, quodque casu repererint, legere gaudent: quibus nihil sapit, nisi quod nouum est & inauditũ. Consueta enim & vetera omnia, quantumlibet vtilia, fastidiunt. Tanta instabilitas procul à te sit: ipsa enim non promouet, sed dispergit spiritum: & periculosè laborat, qui hoc morbo vitiatus est? Animum ad certam lectionem prudenter constringe: & in ea nimo rari consuesce, etiam si aliquãdo minus sapiat. Lege, inquã, nõ cõfuse & sparsim, sed ex ordine. Quæ bona sunt, eadem sæpius audire nõ pigeat. Veruntamen

Occupatio otiosa. *Laudabile otium.* *Sacra scriptura studium.* *1. Cor. 2.* *Sermonis elegantia, donum Dei.* *Simile.* *Quæ vtilitas ex lectione sacræ scripturæ spectanda.* *Delectus lect. habendus a. ratio.* *Confusaneæ, atque adeò curiosum studium fugiendum.*

Pro temporis ratione mutanda aliquoties ſtudia.

Lectionis cum oratione viciſſitudinaria mutatio vtiliſſima.

Orationes iaculatoriæ.

Priuatorum orationum ratio communium rationi poſthabenda.

In priuatis orationibus quid potiſſimum agendum atq; petendum.

Vtruntamen tempore tribulationis, & paupertatis ſpiritualis, incepta nōnunquā intermittere, & ad alia pia, quæ te magis conſolari poſſunt, pro neceſſitate diuertere poteris. Sicut patres teſtati ſunt, vtile eſt à lectione ad orationem ſeu meditationem tranſire, & rurſum ab oratione ad lectionem recurrere: vt dum oratio lectioni, & lectio orationi laudabili viciſſitudine ſuccedit, tollatur faſtidium: animuſque velut recens ad opus propoſitum ſemper vigeat, & ex vtraque fructus copioſior referatur. Et quid vetat, quò minùs etiam in ipſa lectione, breuiuſculas quaſdam orationes ſubinde formes; & ad Deum per ſancta deſideria adſpires? Sunt nonnulla quæ & pro lectione, & pro oratione vel meditatione adſumi poſſunt: nēpe omnes ſcripturæ, in quibus colloquium habetur cum Deo. Cōmunes orationes priuatis orationibus ſemper præfer: & eas vtiliores tibi eſſe iudica: etiam ſi ſteriliores atque inſipidiores aliquando videantur. Sic & quaſuis cōmunes regulareſque actiones, tuis priuatis exercitijs antepone. Nam ante omnia & ſuper omnia, primū locum obediētia iugiter apud te obtinere debet. Sed quæris fortè, in quibus orationibus & meditationib' priuatim te potiſſimùm occupari oporteat. Si mihi credis, in tuis precationibus, poſt accuſationē tui, & peccatorū petitam veniā, præcipuè poſtulabis à Deo, vt malas paſſiones vitioſasq; affectiones penitùs in te mortificet, & ab omni inordinatione perfectè te denudet: detq; gratiā, qua omnem tribulationem & tentationem ęquanimiter atque gaudenter portare poſſis. Poſtulabis humilitatē profundiſſimā & feruēdiſſimā charitatē. Petes etiā vt ipſe te in omnibus ſemper dirigere, docere, illuminare, & protegere dignetur. Hęc tibi maximè neceſſaria eſſe iudico. Omnino magna & ſublimia ſunt: nec ea cōſequi poteris, niſi in petēdo aſsiduus & perſeuerans fueris. Perſeuera ergò quotidie pulſans: & tandem proculdubio Dominus aperiet: totque panes largietur, quot tibi fuerint neceſſarij. Vide autem ne de his quæ accipis, gratias ſedulò agere negligas. Nam ſupra modum diſplicet Deo beneficiorum acceptorum obliuio & ingratitudo. Et vt faciliùs citiuſque Dei benignitatem ad te inclines, attentius deprecare pro ſtatu totius eccleſiæ, commendans Deo omnes fideles viuos & defunctos, vniuerſamq; creaturam rationalem. Vis audire in quibuſnā adhuc vtiliter te exercere poteris? Ego dicam: vtilis eſt pſalmodia, vtilis aliarū ſcripturarū pia ruminatio, vtilis creaturarū conſideratio, ſi ad ipſum creatorē referantur: vtiles ſunt quæuis orationes, hymnodiæ, gratiarū actiones, & meditationes ſanctæ: vtiliſſimā autem, & vnicè neceſſariam humanitatis Chriſti, & maximè ſacratiſſimæ paſſionis eius memoriam omnes aſſerunt: idq; meritò. Ipſa enim eſt præſens paſſionū & affectionū inordinatarum exterminatio, oportunum tentationum refugium, tuta periculorum ſecuritas, ſuaue anguſtiarum refrigerium, amica laborum requies, facilis diſtractionum repreſſio, verum ſanctitatis oſtium, vnicus contemplationis aditus, dulcis animæ conſolatio, indeficiens diuini amoris incendium, omnium aduerſitatum condimentum, omnium virtutum fons, vnde ad nos deriuentur, denique totius perfectionis abſolutiſsimum exemplar, portus, ſpes, fiducia, meritum, & ſalus omnium Chriſtianorum. Fratrem noui, cuius cōſuetudo fuit, ſingulis diebus ſibi aliquam eiuſdem dominicæ paſsionis partem prę figere. Exempli gratia: vno die proponebat ante mentis oculos, Chriſtum in horto conſtitutum: & eo die quocunque progrediebatur, vbicunque erat vacans ab alia ſeria neceſſariaque cogitatione, quicquid agebat exteriùs, oculum interiorem dirigere ſatagebat ad ipſum Dominum diuerſas anguſtias in horto ſuſtinentem: & in hunc ferè modū ſępè

Luc. 11.

Memoria vitæ & paſsionis Chriſti quam efficax.

De ſe ſub alterius perſona loqui videtur.

alloquebatur animam suam: O anima mea, ecce Deus tuus. Respice filia, attende, vide, & considera charissima: ecce Deus tuus. ecce creator tuus, ecce pater tuus, ecce redemptor & saluator tuus: ecce refugium tuum, susceptor & protector tuus: ecce spes, fiducia, fortitudo, & salus tua: ecce sanctificatio, puritas & perfectio tua: ecce adiutorium, meritũ, & præmium tuum: ecce tranquillitas, consolatio, & suauitas tua: ecce gaudium tuum, delitiæ tuæ, & vita tua: ecce lux, corona, & gloria tua: ecce amor tuus, & desiderium tuum: ecce thesaurus tuus, & omne bonũ tuum: ecce principium tuũ, & finis tuus. Vsquequo dispergêris filia vaga? vsquequo re-
C linques lucem, & amabis tenebras? vsquequo pacem deseres, & inuoluê-
Cant. 2. ris turbulentijs? Reuertere, reuertere Sunamitis: reuertere filia, redi, & recolligere chariffima: relinque multa, & amplectere vnum: nam vnum
Cant. 5. est tibi necessarium. Mane cum Domino tuo: constitue te iuxta Deum tuum: noli recedere à magisto tuo: sede sub vmbra eius, quem diligis: vt gutturi tuo dulcescat fructus illius.
Luc. 10. Bonũ est tibi hîc esse filia. Nam huc hostis non appropinquat, hic insidiæ nullæ, nullum periculum, nullæ tenebræ: omnia hic tuta, omnia serena sunt. Reside hic libenter charissima. Eris enim hic secura & libera: eris hilaris & iucunda. Hic rosæ, hic lilia, hic violæ: hic flores omnium virtutum gratanter adspirant. Videbis hic splẽdorem vniuersa suauiter irradiantem. Inuenies hic veram cõsolationem: inuenies hic pacem & requiem: inuenies denique hic omne bonum. Huiusmodi sententiolis, & acriter & dulciter perurgebat animã suam, eamque foris vagantem reuocabat intrò, & summo bono intendere cogebat. Ex ipsis eisdem sententiolis aliquando plures, aliquando pauciores, aliquando vnam, aliquando duas, aliquando tres, secundum suæ deuotionis adfectum, & spiritus sancti beneplacitum adsumebat: quin etiam easdem sæpiùs iterabat & repetebat. Ingerebat item animæ suæ illa, quæ Saluator in horo pro ipsa fecit, & passus est: eam interim excitans, nunc ad pensandam ipsius Saluatoris abyssalem humilitatem, mansuetudinem, patientiam, & feruentissimam incomprehensibilemque charitatem, nunc ad exhibendam compassionem eidem summæ maiestatis Domino sic inclinato & afflicto, nũc ad gratias pro tantis beneficijs & tanta pietate agendas, nunc ad amorem fideliter rependendum, nunc ad peccatorum veniam petendam, nunc ad hanc vel illam gratiam postulandã. Sermonem crebrò in affectuosas feruidasque aspirationes conuertebat D
has vel similes: O anima mea, quando parata eris sequi humilitatem Do- *Aspirationes.*
mini tui? quando mansuetudinem eius imitaberis? quando patientiæ ipsius exemplum in te relucebit? quãdo melius habebis? quando prorsus liberaberis à passionibus & affectionibus vitiosis? quando penitùs morietur in te omne malum? quando omnis inordinatio in te delebitur? quando omnem tribulationem & tentationem placidè affectuoseque portabis? quando perfectè diliges Deum tuum? quando illum intimè amplectêris? quando ab eius amore tota absorbeberis? quando eris pura, simplex, & nuda coram eo? quando nullo ampliùs impedimento ab eius castissimo complexu retardaberis? O si immaculata esses: ô si Deum tuum ardenter diligeres: ô si summo bono tuo inseparabiliter adhæreres. Et dirigens in cœlum, siue in abyssum lucis æternæ intuitum cordis, sic ipsas aspirationes etiam formabat: O anima mea, vbi est Deus tuus? vbi est amor tuus? vbi est thesaurus tuus? vbi est desiderium tuum? vbi est omne bonũ tuum? vbi est Deus tuus? quando apud illum eris? quando illum videbis? quando illo felicissimè fruêris? quando illum cum omnibus cœli ciuibus liberè laudabis? Has & similes aspirationes mente vel etiam ore,

ere, tacitè proferebat, aliquãdo plu-
res, aliquando pauciores adſumens,
iuxta internã ſpiritus ſancti motio-
nẽ. Arguebat & ipſam ſuam animam
frequenter, quòd nimis eſſet tarda,
ignaua, tepida, ingrata, dura, inſenſi-
bilis, inſtabilis, miſera atque infelix.
Rurſus eandem puſillanimitate aut
formidine deiectã conſortabat, erige
batque, hæc aut ſimilia dicens: Noli
deſperare anima mea: cõſolare filia,
confide chariſſima. Si peccaſti & vul-
nerata es, ecce Deus tuus: ecce medi-
cus tuus paratus eſt ſanare te. Beni-
gniſſimus atq; miſericordiſſimus eſt,
vt velit: & omnipotens eſt, vt poſſit
peccata in momento dimittere. Ex-
paueſcis fortè quia iudex eſt: ſed reſ-
pira: nã qui iudex tuus eſt, ipſe idẽ ad-
uocatus tuus eſt. Aduocatus eſt, vt de
fendat & excuſet pœnitẽtẽ: ergò etiã
iudex eſt, vt ſaluet, non autẽ condem
A net humiliatã. In immenſum maior
eſt miſericordia eius, quàm ſit aut
eſſe poſſit iniquitas tua. Quod tamẽ
dico, nõ vt in malis perſeuerans te in
dignam miſericordia reddas: ſed vt à
malis auerſa, de indulgẽtia & remiſſi-
one nõ deſperes. Deus tuus dulciſſimus
eſt, ſuauiſſimus eſt, totus amabilis, totus
deſiderabilis eſt, õniũ quæ creauit a-
mãtiſſimus eſt. Quãdo eũ cõcipis aut
cogitas, procul abſit omnis terroris,
auſteritatis, & amaritudinis imagina-
tio. Quòd autẽ terribilis dicitur, non
propter ſe, ſed propter illos dicitur,
qui lõganimitate eius abutuntur, &
pœnitere differunt: quorũ ipſe ama-
riſſima ſordidiſsimaq; peccata, tan-
quã ſuæ dulciſsimæ puriſsimæq; bo-
nitati contraria, propulſat & punit.
Tua imperfectio non te nimiùm cõ-
ſternet. Neq; enim Deus tuus deſpi-
cit te, quia imperfecta infirmaq; es:
ſed plurimùm diligit te, quia perfe-
ctior eſſe & deſideras & laboras. Quin
etiam te perſeuerantem adiuuabit: &
perfectiorem, vel etiam, quòd fortè
ſperare vix auſis, totam pulchram, ſi-
bique per omnia placentem efficiet.
Iſtis & ſimilibus innumerabilibus mo
dis colloquium ſatis amicabile cum
anima miſcebat: & eam caſtis allo-
quijs ad dilecti caſtum amorem inui
tabat. Conuertebat & ad ipſum Do-
minum ſermonem: aſpirandoq; ad
eum per ſancta deſideria dicebat:
Bone Ieſu, pie paſtor, dulcis ma-
giſter, Rex æternæ gloriæ, quãdo im-
maculatus & verè humilis ero corã
te? quando penitùs contemnam om-
nia ſenſibilia propter te? ſed & meip-
ſum quando perfectè deſeram? quan-
do ab omni proprietate nudabor?
Nam ſi non eſſet in me proprietas, *Proprietas mentis.*
non eſſet in me propria voluntas: nõ
haberent in me locum paſsiones &
affectiones inordinatæ: in nullo quæ
rerem me. Sola proprietas inter te &
me impedimentum mediumque cõ-
ſtituit: ſola proprietas retardat me à
te. Quando igitur exuar omni pro-
proprietate? quando meipſum li-
berè reſignabo in tuum diuinum
beneplacitum? quando munda,
quieta, ſimplici & ſerena mente
tibi ſeruiam? quando perfectè diligã B
te? quando vlnis animæ ſuauiter cõ-
plectar te? quando æſtuantiſſimis de-
ſiderijs amabo te? quando omnis te-
piditas & imperfectio mea ab immẽ-
ſitate amoris tui abſorbebitur? O
Deus meus, ô dulcedo animæ
meæ, ô conſolatio mea, ô vita
mea, ô amor meus, ô deſiderium
meum, ô theſaurus meus, ô om-
ne bonum meum, ô principium
& finis meus. Vtinam anima mea
tuo dulciſsimo frueretur amplexu:
vtinam indiſſolubiliter tuo delicio-
ſiſſimo vinciretur amore: vtinã per-
fectè tibi vniretur. Quid enim mihi *Pſal. 72.*
eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper
terrã? Deus cordis, & pars mea Deus
in æternũ. Quando mihi penitus ſilebit
iſte mundus? quando mihi ceſſabunt
omnia impedimẽta, omneſq; inquie
tudines & viciſsitudines huius ſecu-
li? quãdo finietur peregrinatio mea?
quãdo cõſummabitur incolatus meus?
quando ſoluetur miſerabilis capti-
uitas huius exilij? quando inclinabi-
tur vmbra mortalitatis, & adſpirabit
dies æternitatis? quãdo depoſita ſarci-

na cor-

na corporis huius, videbo te, quando sine impedimento, feliciter & perenniter cum sanctis tuis laudabo te? O Deus meus, ô amor meus, ô omne desiderium meum, ô omne bonũ meũ. Huiusmodi aspirationes frequentare solebat, sciens quia per exercitium adspirationũ humanus spiritus spiritui diuino efficacius vnitur: & compendiosius quis ad perfectã sui mortificationem pertingit. Eas quidem vbique paratas habebat: si quando tamen vberiùs otium nanciscebatur, tunc residens ad exemplum Mariæ Magdalenę, gaudebat in ipsis diutius & liberius immorari: idque ad honorem Dei magis, quàm ad inordinatã oblectationem suî. Non omittebat intereà cum interna quadã cordis effusione, per syncerũ suauemq; affectum adorare, benedicere, gratias agere, atque precari. Sed & ad beatã Dei genitricem virginem Mariam, tanquàm ad dominã misericordissimã, matremque dulcissimam, & thesaurorum cœlestium dispensatricem liberalissimam, diuertens alloquium, pias querimonias coram ea ingeminabat, sanctaque importunitate benedictionem efflagitabat.

C

Die altero præfigebat sibi, quomodo Christus à Iuda proditus capiebatur: & circa idipsum prædicta exercitia iterabat: sicque ex ordine passionem cõsummabat: & cõsummatam resumebat ab initio. Et quidem circa eam partem passionis, quę Christũ in cruce pendentẽ repræsentat, non solùm suo ordine & die, verùm etiam singulis diebus, si sic placebat, saltem breuiter occupabatur, attendens angustias, liuores, & dolores crucifixi, considerans vulnera beatissima, & sacrosanctum sanguinem ex eis tanquã è fontibus promanãtẽ: excitansque animam suã ad horũ sedulã contemplationem. In quauis solẽnitate Saluatoris aut Mariæ, repræsentationem ipsius festi, si ita videbatur, proponebat ante mẽtis oculos, loco partis dominicæ passionis, quæ alioqui illo die fuerat frequentanda. Et sua exercitia interna, seu amicas cum anima consabulationes, circa eiusdem festi opus, causam, mysterium atque lætitiam transigebat. Delectabatur etiam studio psalmodiæ quàm plurimum. Satis autem scio, quia idem ipse frater ex continuata frequentia huiusmodi sanctæ ἀσκήσεως, grãdem consolationem & eximium laboris fructum consecutus est. Adscripsi exemplum, si libet, imitare. Nam hac ratione Dei præsentiam attendere consuesces: hac ratione sensus sobrios, vigiles, exercitatos, & serenos habere incipies: hac ratione viam ad sublimitatem summæ contemplationis & perfectionis tibi sternes: hac ratione tempus, vbicunque fueris, vtiliter expẽdes: vtpote vanis & instabilibus cogitationibus è cordis tui latibulo eliminatis, sacrisque introductis. Meditationes & aspirationes sub aliis verbis tibi formare poteris, si voles, quàm nos formauerimus. In quibus, si sentis inspectionem libri impedire mentem, quò minùs ad Deum pertingere, eique vniri possis: noli librum inspicere: rursus si percipis inspectionem libri iuuare tuum exercitium, librum inspice. Volo enim tuam deuotionem tibi esse liberam: & te spiritus sancti gratiam absque confusione, aut anxietate sequi. Porrò per adspirationes, sicut ex suprascriptis formulis animaduertere potes, intelligimus oratiunculas quasdam iaculatorias, vel flammigera desideria, viuacesque & amorosos ad Deum affectus. Qui initia internæ conuersationis, & propriæ mortificationis nondum aggressus est: aut qui recenter illa aggressus est, prædictam exercitationis formã per omnia sequi mox in suis principiis fortè non debet: sed expedierit, ei vt iuxta rationẽ quam subiiciam, sed ad tempus exerceat. Singulis igitur diebus etiam ipse aliquam dominicæ passionis partem sibi proponet: & ad eam, siue stet, siue sedeat, siue progrediatur, siue quiescat, mente recurrere studebit: nisi aliquid aliud vtile

Exercitij huiusmodi vtilitas.

D

Adspirationes.

Exercitium istud quatenus noui tio perse quendum.

ud vtile aut necessarium in corde tractare debear. Et frequenter hoc, vel simili modo cum anima sua in cõspectuChristi patiẽtis philosophabitur: O anima mea, ecce Deus tuus: respice ingrata, attende misera, cõsidera paupercula: ecce Deus tuus, ecce creator & redemptor tuus. Ecce quomodo Rex æternę gloriæ humiliauit se pro te: ecce quomodo maiestas altissima inclinauit se pro te. Vide quàm tristia, quàm amara & indigna Saluator tuus sustineat propter te. Perpende quanta charitate dilexi te, qui tantam afflictionem & attritionem propter te, suscepit in se. Excutere anima mea, excutere de puluere: solue vincla colli tui captiua filia Siõ. Exurge, egredere lutum vitiorum, relinque sordes vitæ negligẽtioris. Quàmdiu cũ voluptate versaberis in periculis? quàmdiu anxietates & tormenta reputabis requiem? quàmdiu secura ob dormies interitu? quãdiu iter rectum sponte deseres, & longè lateq; diuagaberis per inuia? Reuertere ad Dominũ Deum tuũ: quia ipse expectat te: festina, noli tardare: ipse enim paratus est recipere te. Expansis vlnis tibi in occursum veniet: tu tantũmodò redire ne differas. Accede ad Iesum: & sanabit purificabitq; te. Adiũge te Iesu: & illuminabit te. Adhære Iesu: & benedicet tibi, saluabitq; te. Nonnunquam eidem animæ suæ expressius improperabit extremã eius ingratitudinẽ & peruersitatẽ, dicens: Eheu anima mea quàm ingrata fuisti Deo tuo! Ipse innumerabilia pręclarissimaque beneficia tibi largitus, est & tu pro bonis mala semper ei reddidisti. Ipse ad imaginem & similitudinem suam creauit te: ipse immortalitate te donauit: ipse cœlum, terram, & omnia quæ in eis sunt, tuis deputauit commodis: ipse donis & gratijs plurimis ornauit te: ipse ad fidei catholicæ lumen perduxit te: ipse è periculosis mundi fluctibus eripuit te, & ad portum tranquillitatemq; vitæ monasticæ transtulit: vbi tu, tanquam in amœnissima paradiso spiritualis voluptatis cõstituta, infinitas sanctæ lætitiæ, bonorumq; operũ occasiones haberes. Te grauiter peccantẽ sustinuit lõganimiter, & ab inferni faucibus præseruauit. Rex regum pro te incarnatus est: creator tuus pro te frater tuus factus est. Nec satis illi fuit, vt pro te nasceretur: voluit & pati pro te: pro te contristatus & angustiatus est: pro te traditus & captus est: pro te ligatus & malè tractatus est. pro te conspu̇tus, & colaphis alapisque cæsus est: pro te illusus & despectus est. pro te flagellis concisus, & corona spinea vulneratus est: pro te arundine percussus, & pondere crucis grauatus est: pro te clauis ferreis cruci affixus, & aceto potatus est: pro te suum sacrosanctũ sanguinẽ fudit, & lachrymatus est: pro te mortuus & sepultus est. Ipse te ad adoptauit in hęredem regni cœlestis: ipse tibi promisit, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec cor hominis comprehendere potest. Tu verò dereliquisti, & contẽpsisti eum, qui benefecit tibi: abiecisti sanctũ timorem eius, qui delexit te: excussisti suaue iugũ eius, qui elegit te. Facta es quasi vna de filiabus Belial: iniquitates, tanquam meretrix impudens, coluisti sine verecundia. Pepigisti fœdus cum morte: dedisti manum diabolo: ad omne malum fuisti paratissima: mala malis accumulasti, & pessimis peiora gauisa es semper addere. Iesũ Christũ, qui te in sponsam elegerat, iterum crucifixisti tuis sceleribus: illius vulnera tuis criminibus renouasti. Quis dabit tibi gemitus & suspiri? quis dabit fontem lachrymarum, vt plores die ac nocte tuam ingratitudinem? O te infelicẽ: & quid facies? ô si innocẽtiã seruasses? ô si immaculata permansisses? ô si teipsam miserabiliter non dehonestasses? ô si à Deo tuo non recessisses. Innocentiã perdidisti, maculata es, teipsam dehonestasti, à Deo tuo recessisti. O te infelicem, & quid ages? ad quem cõfugies? à quo expectabis auxiliũ? A quo nisi ab eo ipso, quem offendisti? Pijssimus

A (left margin, beside "dò redire ne differas")

B (right margin, beside "cum morte: dedisti manum diabolo")

1. Cor. 2. (margin, beside "hominis comprehendere potest")

1. Reg. 1. Esa. 28. (margin, beside "Facta es quasi vna de filiabus Belial")

Timor liberalis. li & seruili vicinior fuerit, tantò minor vtilitas ex ea referetur. Per timorem liberalē metuimus peccare, ne *Timor seruilis.* benignissimum Dominum Deum nostrum offendamus, eiusque perdamus gratiam, & familiaritatis beneuolentiam. Per timorem seruilē formidamus malè agere, ne damnis, pœ*Item quid is nobis conferat.* nis, & supplicijs afficiamur. Veruntamen bonū est, nos vel per timorē seruilem à vitijs abstinere: ita tamen, vt *Æterna gloria iucunda meditatio.* ibi non permaneamus, sed inde ad timorem liberalem transeamus. In meditatione æternæ gloriæ, hæc aut similia apud se pertractabit: O quam beata est cœlestis illa Hierusalem: cuius muri preciosissimis cōstant lapidibus: cuius portæ electissimis nitent margaritis: cuius plateæ mūdissimo sternuntur auro: cuius horti flosculis incomprehensibiliter vernantibus adblandiuntur. Ibi vox lætitiæ perpetuò auditur: ibi canticum gaudij sine fine promitur: ibi iubilus exultationis iugiter innouatur: ibi organa sanctorū semper resonāt ibi cinnamomū & balsamū ineffabilem suauitatis odorem indesinenter spirant: ibi est pax & requies omnē sensum exuperās: ibi est temperies & serenitas omnem captū humanū excedens: ibi est dies æternus, & vnus omnium spiritus: ibi est certa securitas, & secura æternitas, & tranquillitas, & tranquilla fœlicitas, & fœlix suauitas, & suauis iucunditas: ibi fulgebunt iusti sicut sol in regno patris *1. Cor. 13.* eorū. O quantæ fœlicitatis est ange-

A lorū choris intercsse, cum sanctis Patriarchis & Prophetis, cū sanctis Apostolis & martyribus, cū sanctis confessoribus & virginibus, cum gloriosissima Dei genitrice Maria perpetuum habere consortium, non timere, non tristari, non angi, non grauari, non attædiari, nullum sustinere laborem, nullum impedimentum, nullum fastidium, nullam necessitatem. O quanta consolationum opulentia, ô quanta delitiarum affluentia, ô quāta gaudiorum exuberātia, ô quanta purissimarū voluptatum abyssus, videre lumen illud incircūscriptum, videre lucem illam summè amabilem, videre indicibilem illam altissimæ Trinitatis gloriam, videre Deum deorum in Sion, videre autem non in ænigmate, sed facie ad faciem, videre item glorificatam vnigeniti Dei humanitatem. Nam si *Matth. 13.* dulce est visibilem cœli ornatum intueri, micantem stellarum claritatē aspicere, rutilantem solis splendorē cernere, fulgidum lunæ candorem videre, gratam aëris lucem considerare, auicularum, florū, graminum, & colorum elegantem decorem contemplari, philomelarum & galeritarum dulces cantus excipere, lyræ & cytharæ suauem melodiam audire, rosarum liliorumq; fragrantē odorem haurire, aromatum & pigmentorum eminentem redolētiam percipere, diuersorum fructuum delitiosum saporem gustare: si, inquam, dulcedo maxima ex his sentitur, quātus erit syncerissimæ iucūditatis torrens immensam illam pulchritudinem perfectè contemplari, perfecteq; infinitam illam dulcedinem gustare, vnde omnis pulchritudo, omnisque dulcedo rerum creatarum profluit atque descendit? Nobis quidem æternæ fœlicitatis, & futuræ resurrectionis statū repræsentat vernū tempus: in quo noua quadā gratia, admirabili ornatu, cœlum, terra, arbores ac cætera decorātur: veruntamē inter id quod repræsentat, & id quod repræsentatur, maior est differentia, quàm inter opacæ noctis tenebras & iubar solis meridiani. Beata igitur & B iterum beata cœlestis illa Hierusalem: vbi est omne quod placere potest: & vnde abest omne quod potest displicere: vbi in secula seculorum feliciter laudatur Deus omnipotens. Hæc supernæ ciuitatis gaudia purè frequentare discat, eaque amare & expetere, non tàm propter proprium commodum, quàm propter Dei laudem & honorem. Quanquàm huiusmodi meditatio vitæ æternæ fructuosius exerceri poterit ab eo, qui iam

profecit in interna conuersatione, quàm ab eo qui vixdum initia propriæ mortificationis attigit, seq; potiùs quàm Deum adhuc quærere nouit. In supra dictis lamentationibus nonus tyro se exercebit perseuerãter ad vnũ, tres, sexúe menses, aut ad annum integrũ, vel ampliùs: id est, tam diu, donec senserit mundi suiq; contemptum intus vtcunq; conualescere, & se ad vitæ spiritualis propositũ aliquantulũ feruere. Aliqui ægrius, aliqui facilius ad meliora cõuertũt: sed & nonnulli à benignissimo Deo liberalissimè præuenti, subitò innouantur. Interim quidẽ licebit ei etiã alijs orationibus, gratiarũ actionib⁹ & diuinis laudibus insistere: singularis tamen eius occupatio erit in rationabili luctu, & peccatorũ suorum persecutione. Si nõ inuenit lachrymas exteriores, nõ conturbetur: nam interioribus lachrymis nõ caret, cui omne vitium verè displicet. Postquã igitur per salutarẽ fletus seu contritionis amaritudinẽ imago Dei interiùs aliqua ex parte reformata fuerit, ipse maiore fiducia iam accepta, alterum illud exercitationis exemplũ, quod superiùs proposui, vtilius imitari poterit. Eriget itaque se humiliter, & ad intimiorem cœlestis sponsi familiaritatem feruenter præparabit. Quàmdiu aũt ad huc infirmior frigidiorq; est, sæpè excitabit in se diuini amoris igniculũ, per seriam incarnationis vel passionis vnigeniti Dei meditationem, conferens de his suauiter cum anima sua. Ex qua meditatione succensus, mox ad orationẽ & adspirationes conuertetur, ipsi summo bono spiritum suum per eas vnire desiderãs. Si perstiterit crebrò, hac ratione cor in amorẽ Dei compellere, eò breui perueniet, vt statim prima mentis conuersione aut adspiratione, sine præmeditatione aliqua, se à creaturis earumq; imaginibus seiũgere, & in suauitatem ipsius diuini amoris immergere queat. Deinceps nõ vsque adeò necesse habebit in sua pœnitentia coram Deo commemorare singula peccata vitæ præteritæ, cordisque intuitũ anxiè ad ea dirigere: sic enim & libertas & affectus erga Deũ præpedirẽtur: sed potiùs ad ipsũ Deum cor amorosè diriget, detestãs interim, quicquid ab ipso separare retardareúe potest. Vbi tamẽ nõ dici mus, vt quæ peccauit, ea aliquando è memoria sua per negligentiã dilabi permittat: sed volumus vt illorũ sic reminiscatur, ne ipsa recordatio maiori vtilitati obsit. Itaq; summatim potiùs, quàm sigillatim, eã Deo quotidie confitebitur. Sanè minora peccata præsentiori remedio in nobis delentur, dùm per dulcem & efficacem amoris affectũ ad Deũ cõuertimur, quàm dùm nos ipsos in eorundẽ cõsideratione & amara punitione morosius occupamus. Proijciet igitur illa in abyssum diuinæ clementiæ: vt ibi veluti scintilla in medio maris depereant. Omnẽ inordinatã pusillanimitatem & superfluos conscientię scrupulos, perplexamque diffidentiã prorsus reijcere adnitetur, vndecunque emerserint. Nam nisi statim amputata fuerint, diuersis modis animi alacritatem præfocant, & profectui interno nõ parùm incõmodãt. Porrò nihil vltra vires attentabit: sed sua sorte contentus erit. Si non potest eò peruenire quò peruenire desiderat, laboret vt saltem eò perueniat, quo peruenire potest. Nisi sibi malè blãdiatur, facilè agnoscet quousque procedere valeat. Liberalis tamẽ, & omninò liberalis est diuina bonitas: quę vbicunque mentem dignè præparatam inuenerit, ibi copiosissimè se infundere gaudet. Quare si spiritualis asceta ad sublimitatẽ contẽplationis perfectæq; charitatis nondũ admitti tur, cogitet se nondum aptum esse vt tãtũ bonũ accipiat. Et quid ei prodesset eam gratiã percipere, qua non bene vteretur? Festinet õnia vitia radicitùs euellere, vt aptior fiat: verũtamẽ, sicut prædixi, viriũ suarũ termi nos nõ excedat. Ipsam Dei gratiã nõ tenter impatienter præcedere, sed eam humiliter subsequatur. Spiritũ, inquam,

Quanto tempore tyronis in his lamentationibus desudandũ.

Quando alteri exercitationis generi vtendum. Et qui infirmior e ac frigidiore est affectu, quibus medeatur foueatúrue.

Quatenus peccata præterita ad memoriam reuocanda.

Iugis admissorum confessio coram Deo, ne leuibus quidem neglectis.

Optimum consilium pro ijs, quos scrupulosos dicimus.

Attende indiscrete monache.

Cuiq; capacitatis suæ ratio habenda.

inquam illuc violenter impellere non cōctur, quo nondum ascendere potest: ne dùm temerè præsumit, quod præsumere nō debet, sua se violentia deorsum præcipitet: & collisus temeritatis suæ pœnas exoluat. Sic conetur ad perfectiora, vt tamen conatus eius effrenem impetum & turbulentam solicitudinem nesciat. Mensuram gratiæ sibi datæ attendat: memineritque se longè faciliùs, tutius, compendiosius, & felicius, peruenturum ad supremum contemplationis gradum, hoc est, ad mysticæ theologię cōprehensionem, si à mera Dei gratia tractus raptusque fuerit, quàm si magno labore suo illuc pertingere fuerit conatus. Discretionem ergò & modū vbique seruet, ne per excessum in defectū corruat. Bonus & dulcis est panis lachrymarū: aliqui tamen eo pane mentē nonnunquam obruunt magis, quàm reficiunt. Fletibus enim tamdiu & in tanta confractione atque agitatione insistunt, donec & spiritu & corpore sub exercitio nimis extenso aut intenso succumbant. Non tamen negamus aliquos esse, qui per discretionē & Spiritussancti adiutorium diu vtiliterque lachrymari possint. Nonnullos etiam inuenire est, qui dùm intus torrente voluptatis Dei inebriantur, seipsos ad maiorem impetum intempestiuè perurgent, & extimulant: neq; priùs ab indiscreta impulsione desistunt, donec læsi confusiq; in seipsis cōcidant, & ad suauitatem gratiæ deinceps percipiendā inepti reddantur. Igitur feruor seu impetus internus sic semper moderandus est, vt per eum spiritus confortetur, non extinguatur. Qui bona capitis habitudine sunt, feruidis adspirationib⁹ interdū actius & vigorosi⁹ insistere possunt: qui verò debiliori sunt capite, maximè quibus per indiscretionē ipsa debilitas accreuit, nō nisi placidè admodū se exercere valēt. Quin & quandoque simplicem mentis compunctionem, aut meditationem, vel lectionem tales vix absque læsione

Modus vbique seruandus.

Lachrymarum modus habendus.

Diuina dulcedinis gustu abutuntur pleriq;.

Feruor spiritus quatenus promouendus.

admittunt, etiam dum alibi caput reclinant. Tantam calamitatem parit indiscretionis vitium. Non tamen desperent, qui in eam venēre necessitatem: sed solerter, quantum in ipsis est, subterfugiant læsionis aut confusionis incommodum, humiliterque à Deo sibi id reddi petant, quo se miserabiliter spoliauerunt. Si Deus eos tandem exaudierit, gratias agant: sin minùs, etiam benedicant Dominum: & propter eius amorem ad beneplacitum, patienter tolerare discant miseriam, quam ipsi sibi conciliauerūt. Caueat etiam internus asceta omnē inconstantiæ & instabilitatis leuitatem. Ea exercitia assumat, quæ bona sunt: & in his quæ assumpserit perseueret, etiam si aliquando minùs arriserint: ita tamen, vt Spiritus sancti beneplacitum in omnibus sequatur, decreto propriæ voluntatis & ordinationis relicto. Ipse enim Spiritussanct⁹ diuersis modis nos veluti inuitare, diuersisque semitis ad cellam illam vinariam, & ad thalamum diuini amoris introducere consueuit: cuius instinctus vbiq; animaduertere prōptissimeq; sequi debemus, omni proprietate reiecta. Quare spiritualis asceta seipsum tanquam paratissimum instrumētum Spiritui sancto semper præsentabit: & in quamcunque partem idem Spiritus eum inflexerit seu applicauerit, protinùs subsequetur. Si quando sursum ad sublimiorem contemplationem, & cōplexum summi boni tractus eleuatusque fuerit, liberè se totum offeret: quòd si tunc vel passio Christi, vel quæuis alia sancta meditatio & imaginatio occurrerit, non ibi hærebit, sed expeditus eò transuolabit, quo à Spiritu vocatur. Quando dubius vacillat in proposito, ignorans quo pacto in inceptis pergere debeat, prudentum, expertorum, & humilium vtatur consilio. Sic enim magis proficiet, quàm si sibi fidens secundum proprias adinuentiones procederet. Interim tamen non omittat solicitè confugere ad orationis remedia,

Exercitia semel assumpta non temerè immutanda, nisi Spiritus S. afflatus aliud suadeat.

Vacillans aliorū consilio fulciendus.

 humiliter

humiliter petens à Domino in omni bus dirigi & illuminari: ne quando deceptus, errorem pro veritate sequatur. Semper autem meminerit, quia nunquam Deo perfectè vacare poterit, nisi cor ab omnibꝰ, quæ citra Deū sunt, liberum & expeditum habeat. Ecce mi frater, vtcunque audisti quo modo tùm incipere, tùm progredi debeat in externis exercitijs, qui ad eximium aliquem purioris vitæ gradum pertingere vult. Tuū iam erit, hæc non solùm audire & legere, sed & opere cōplere. Quod si feceris, & cœlitùs aduenerit auxilium, iamq; interiora tua clarescere, & psalmodia, ac cætera diuinæ laudis obsequia tibi dulcescere cœperint, noli altum sapere, sed time. Nam etsi dilatato corde, via mandatorū Dei aliquamdiu curris, non tamē tu tibi, sed Deꝰ cor dilatauit: & qui dilatauit, ipse idē subtracta gratia, permittere potest, vt iterum constringatur. Illuxit tibi sol iustitiæ, & mentem tuā veluti squamis quibusdā deiectis serenauit: sed quis prohibebit, ne se abscondat, si abscondere voluerit? Esto autem paratus: nam abscondet se, & amabili splendore recedente, tibi iterum sensus obtenebrabuntur atque præpedientur. Sed & nescio quę immissiones per angelos malos, nauem pectusculi tui vndique contundent. Imò verò vsq; adeò fortè inualescet tentatio, vt infernalis prorsus iudicari possit. Videberis tibi sathanę traditus: & nec os quidem ad laudes Dei aperire libebit. Durabit etiam non paruo tempore ista calamitas: & nō semel tantùm, aut ter, aut sexies, aut decies, sed sæpius comprehendêris ab ipsa, aliquādo quidem vehementius, aliquando verò remissius. Sed nō frangat te hæc res: neque de dilecto quicquam sinistrū suspicatus fueris. Ipse enim tentari te permittit, vt palàm fiat, an verè diligas eum: & vt cæteris, qui tentationibus premuntur, compati discas. Ipse flagellat & cōterit te, vt purget à vitiis, & ad maiorem gratiam præparet. Ipse ad tempus quodāmodo recedere videtur à te, vt nūquā superbias, sed semper agnoscas quia sine eo nihil potes facere: reuera tamen non recedit à te. His & similibus aduersitatibus exercet te, propter inenarrabilem charitatem, qua diligit te. Nam hac ferè dispēsatione cœlestis sponsus cum anima feruida ad se conuersa vti solet. Eam in initijs noui propositi indicibiliter visitat, confortat, illustrat, & suauissimo sui odore recreatam atque illectam post se trahit, eique gratanter ferè vbique occurrit, hoc veluti lacte potans nouellam amicam. Posteà solidum cibum afflictionum præbere incipit: illique planè ostendit, quanta oportea t ipsam pro nomine suo pati. Iam vndique exurgere incipiunt aduersitates: molestant exterius homines, conturbant interius passiones: affligunt exteriùs pœnæ, deijciunt interiùs, pusillanimitates: grauant exteriùs infirmitates, obscurant & obnubilant interiùs tenebræ: exteriora premuntur, interiora arcfiunt: nunc ab anima se abscondit ipse sponsus, nunc iterum eidem se ostendit: nunc eam in caligine & horrore mortis veluti deserit, nunc rursus ad lucis amœnitatem reuocat: ita vt verè dictum sit de eo, quia deducit ad inferos & reducit. His modis animam probat, purificat, humiliat, erudit, frangit, dolat, exæquat, leuigat & ornat. Quòd si eam per omnia fidelem, ac bonæ voluntatis sanctęque patientiæ esse, iam que per longam exercitationem & suam gratiam placidè atq; affectuosè quasuis tribulationes ac tentationes portare inuenerit, tunc ipsam perfectius sibi copulat, & ad secreta sua familiariter admittit, longeque aliter adstringit quàm in initijs conuersionis fecerat. Tu ergò non perturberis, quando vehemens tentatio te flagellat: sed tanquam pignore amoris accepto, fidelis & inuictus in agonibus permane, dicens subinde cum beato Iob: Etiam si occiderit me sperabo in eum. Durante huiusmodi tempestate, durius erit tibi diuino officio assistere, propter nimiam mentis

Marginal notes (left): *Præceptionem sequi debere imitationem, ab iactantia tamen ac arrogantia alienam.* *Rom. 11.* *Psal. 118.* *Gratiæ subtractio.* *Psal. 77.* *Hostilis tentatio.* *Deut. 13.*

Marginal notes (right): *Ioan. 15.* *Lac.* *Cibus solidus.* *Ado. 9.* *1. Reg. 2.* *Anima comperta fidelis* *Iob. 13.* *Longanimitate animus instabilis firmandus.*

Otium summè fugiendum, variisq; operis fallendum. Somnolentiæ vt non semper obsequendum, ita pro temporis locíq; ratione aliquid concedendum.

am mentis instabilitatem seu obnubilationem. Veruntamen longanimis esto: & placidè fac quòd in te est: Transibit nox, discedent tenebræ, lux iterum exorietur. Quam diu aũt adhuc nox est, summoperè caue ne otiosus & negligens inueniaris. Si non libet orare, psallere, vel meditari, insiste lectioni. Si etiam ad lectionem nauseat animus, scribe, aut in aliquo alio externo ópere ad tempus viriliter te occupa, vanarum cogitationum strepitus sedulò interim reijciens. Si sommolentia tibi intempestiuè molestior est, eaq; grauiter deprimet is, vtilius fortè facies, si loco & tempore permittente, paululùm obiterque ad honorẽ Dei capite reclinato dormitaueris, quàm si inexorabiliter repugnare volueris. Nam si per solum laborem somnolentiam comprimere elegeris, durante quidem labore, liber eris, sed finito eo teque ad spiritualia redeunte, facilè reuertetur eadem somnolentia. Dormitatio illa & breuis & leuis esse debet: ita vt plùs minus eo spacio duret, quo psalmus vnus, aut duo tresúe legi queant. Spiritus enim inde veluti renouatus, expeditior atque alacrior resurget. Qui nondum in cibo, potu, & sensibus nouerunt esse sobrij, si ad prædictũ remedium confugerint, timendũ est, ne suum morbũ aggrauent potiùs, quàm alleuient: & in profundũ prolixiumque somnũ prolapsi, tempus miserabiliter perdant per socordiã.

Contra tentationes carnis remedium.

Aduersus eas tentationes, quibus diabolus mentem ad indecentia & vitiosa inclinare nititur, etiam solerter vigila: & ipsas statim in initio, priusquã interiora tua occupẽtur, reijcere satage. Nam nisi mox primo insultu aduersarium repuleris, ingressus intrò repentè animam tuã vinculis iniectis colligabit: & tu deinceps libertate viribusque destitutus, ægrius resistes. Veruntamen etiamsi negligẽter egeris, & ille vincula iniecerit, ne sic quidẽ dedas te: sed reclama & vel reptando super terram renitere, Dominumq; in fortitudine spiritus exora, vt te vinculis absolutum libertati restituat, aut certè à consensu præseruet.

Ratio vincendi hostem.

Scito autem quia eũdem adseruariũ, dum fœda, impia, & absurda quæque suggerit, sæpe feliciùs vinces, si contempseris & nihili feceris eius latratus, sicque pertransieris, quàm si cum eo diutùs disceptare, & iniquum os magno labore obturare paraueris. Dum tamen nimium importunus est, & semel ac denuò repulsus, iterum atque iterum insilit, omnino conserendæ sunt manus: vt vel certamine superatus aufugiat cum opprobrio.

Varia tentationum ratio.

Porrò diuersis vijs nos aggreditur: aliquando enim clàm, & quasi supre textu pietatis insidias parat: aliquando verò palàm & aperto furore insurgit: aliquando sensim irrepit: aliquãdo subitò & ex insperato irrumpit: aliquando spiritualibus & internis, aliquando corporalibus & externis aduersitatibus aut prosperitabus oppugnat. Quare semper vigilandum, semper ad dominicæ passionis præsidia confugiendum, & ad Deum lachrymosè clamãdũ est. Verùm quemadmodum dicere ceperam, noli altum sapere propter gratiam quam fortè habes. Quid enim habes, quòd non accepisti? Si autem accepisti, non est iustum vt glorieris, quasi non acceperis.

1.Cor. 4.

Caue itaque ne vento vanæ gloriæ, aut auræ propriæ complacentiæ fenestram cordis tui aliquo pacto aperias. Vide ne te iactites: vide ne passim ostentare gestias quod accepisti: sed secretum tuum tibi, secretum tuum apud te permaneat: nisi fortè alicui intimo discretoque amico, propter spiritualem vtilitatem vel consolationem humiliter ac verecundè reuelandum fuerit: aut alioqui obedientia, seu alia manifesta necessitas, grandisúe vtilitas compulerit.

Fugienda ostentatio. Esa. 24.

Vide ne te tuis meritis & laboribus donum Dei accepisse credas: seu potiùs indignum te iudica (sicut reuera indignus es) omni gratia & consolatione, dignum verò omni confusione atque derelictione. Non compataueris te

cum inferioribus & imperfectis: sed cum sanctioribus te cõfer: vt cõsiderata eorũ perfectione, tuã imperfectione melius agnoscas. Humilia & deijce te: constitue te sine fixione infra õnes homines. Et quomodo hoc, inquis, faciã, quũ plerique abiecto penitùs timore pariter & pudore, perditis simè viuãt, quod ego nec facio, nec facere volo? Quid, etiámne illis me subijciã? etiãne illos mihi præponã? præpones, inquã. Nã si cogitaueris, quia qui hodie pessimi sunt, cras te perfectiores esse poterũt: & quia si ijdẽ dona tibi diuinitùs cõcessa accepissent, lõgè sanctius te viuerẽt: tu quoque grauius eis peccares, nisi abũdantiori gratia præuetus esses: si, inquã, hæc cogitaueris, facilè animaduertes, quàm sit cõsentaneũ, vt etiã quẽlibet peccatorẽ tibi præferas. O si scires arcanũ Dei, quàm libẽter alijs cederes, quàm lætanter vltimũ locũ teneres, quàm gratanter ad aliorũ pedes te demitteres, quàm alacriter etiã infimis inseruires, quàm deuotè õnes honorares, quàm affectuosè sine aliqua mora aut querela obedires. Cæterũ adhuc excellẽtius aliquid à te requiro, nempe, vt nõ solũ infra homines, sed & infra omnẽ creaturã, propter Deum te in corde tuo cõstituas: reputãs te cinerẽ abiectissimũ, existimãs te indignũ quẽ terra sustineat, & qui lumen videas. Penitùs introspice quàm sis ingratus, infidelis, tepidibus, instabilis, miser, ac vilis: & ad humilimã illam animi depressionẽ poteris pertingere. Si antiquus hostis importunè pulsauerit ostiũ cordis tui, suggeres vt te aliquid esse existimes, vaneq; glorieris, & alijs te ꝓponas, repelle insidiatorẽ, obsera fores: & quamuis sentias immissiones pestilẽtes, nunquã tamẽ cõsentias. Nã si cõsenseris, si impostori aperueris, & ad illicitas illecebras mentẽ inclinaueris, iã fidem, quã spõso animę tuæ dederas, infregisti: iã lectulũ dilecti, qui priùs floridus eras, cõmaculasti: nec iterũ ad beatissimã familiaritatẽ eius admitti poteris, nisi eiecto citiùs adultero, multũ te hu-

Rara auis.

Ad humilitatem optimum documentũ.

Summus modestiæ gradus.

Obsistendũ constanter superbiæ suggestori. Cantic. 1.

miliaueris. Et priusquã omnino recipiaris in gratiã, fortè necesse erit te dare pœnas, & aliquãdiu affligi, donec sordida illa oscula, quæ impurissim⁹ nebulo genis animæ tuæ impressit, flagello Dei deleta fuerint. Sed de his satis. Hactenus quidem diximus quo modo diuino officio assistere, quæ exercitia interna assumere, & quã rationem obseruare, quid sequi, quidq; vitare in illis debeas. Nũc ad reliqua quæ dicenda sunt transeamus. Quantũ ad refectionem corporalẽ attinet, omnem excessũ caue: ne prægrauat⁹, ad spiritualia exercitia reddaris ineptior. Neq; enim fieri potest, nõ potest, inquã, fieri, quin vẽter per intemperantiã distent⁹, animũ à Deo & his quæ salutis sunt, auocet. Præcipuè vinũ, etiã citra ebrietatem largiùs sumptum, impedimẽto est: corpus incendit, interiora confundit, & alacritate spiritus coarctata, pecuinum quendã torporem inducit. Frustrà itaque ad spiritualem vitam assurgere nititur, qui gulam necdum refrenare conatur. Vitiosa ergò desideria sedulò amputa. An cibus vel potus quo vteris, multùm exquisitus sit, aut suauis ex se, tu parùm curaueris. Si sumi potest, & rationabilis est, quid amplius exigis? Monachus diceris: ad mensam accedere debuisti, vt de donis Dei corpus reficeres, non vt voluptatem carnis foueres. Quare si de victus vtilitate perturbaris & murmuras, sicut priùs dixi, sic & nũc dico, monachus non es. Si cordi tuo verè saperet Iesus, quæ eduliorum paupertas palato tuo propter Iesum non saperet? Ipse enim Iesus etiam extremæ inopiæ grauissimum condimentum est. Ama Iesum: & escæ simpliciores tibi non minùs, imò verò ampliùs, suaues erunt, quàm epulæ regales. Iesus esuriens nudo pane sæpè pro te refectus est: Iesus sitiens aceto & felle pro te potatus est. Continenter, sensim, & moderatè cibum potumque sumito, õni auiditate brutali penitùs exclusa. Etiam circa ipsam delectationem naturalem, quam refectio corporalis

Refectio corporalis qualis esse debeat.

Venter distentus

Vini largior vsus.

Victu frugaliter viuendum.

poralis parit, vigila. Nou hærere, noli hoc spectare vt sensualitatē pascas: nam si illā pascere volueris, ipsa depascet & cōmaculabit interiora tua. Quemadmodum aūt sæpè negandū est carni, quod malè concupiscit: ita nonnunquā cogēda est vt id pcipiat, quod pcipere non desiderat. Aliquādo enim vel tantillū fastidit, quantū naturæ necessariū est. Porrò vide ne dum corp⁹ reficitur, mēs ieiuna maneat. Gustent intetim fauces cordis tui verbum Dei, & doctrinam salutarem, factaq; sanctorum aures excipiant. Si fortè ad eam mensam accumbis, in qua lectio sacra deest, tu ne sic quidem animam tuam cibo spirituali priuaueris: sed quātum p silentium licet, cum ipsa aur cum Deo tuo int⁹ colloquere: & pium aliquid apud te pertracta. In vestitu, sicut & in victu, sobrius esto. Quicquid monasticæ simplicitati contrarium est, id prorsus reijce, cōspue, & detestate. Neque vanissimos quosdā infœliaissimosq; fratres imitatus fueris, quos sui status pudet, & suæ iniquitatis non pudet. Si quando egredi, vel ad conspectum secularium venire debuerint, videas eos ad inepta euriosaque proruere, tales & tales vestes, sic & sic aptatas tunicas induere velle. Amictum cum regulari mandato, & patrum ordinationibus conuenientem, gestare erubescunt. Dumq; non vt humiles monachi, sed vt delicati venustique aulici prodeunt, prodigioso spectaculo prudentes quidē homines ad mœrorem & indignationem, diabolum verò ad risum & cachinnos prouocant, euidenter hac absurditate declarantes, quales intus sint: nempe superbi, molles, & vana gloria pleni. O monachos à vera religiōe nimis alienos ô monachos non monachos: ô monachos dæmoniacos. Hoccine est, quod Deo promiserunt, quando per sacratissimū paupertatis votum mundo, omnibusque eius pompis & vanitatibus solenniter renuntiauerunt? Hoccinne est, quod rex tegum verbo docuit? hoccine est, quod exemplo monstrauit, quando panniculis vilibus indutus præsepe habuit pro cunabulis? quando item veste alba & chlamide purpurea in opprobrium vestitus fuit? Hoccine est sequi Iesum? hoccine est inhærere vestigijs Iesu? O confusionem intolerabilem ô insaniam extremā. Attende tibi frater, ne quando his similis efficare: quin potiùs cōtentus esto rationabili vestimentorū simplicitate, siue in monasterio, siue extrà monasterium fueris. Nam hoc à te tua professio exigit. Vbiq; , sed maximè in diuinis officijs, visum comprime: neque leuiter huc atque illuc sine necessitate circunspexeris: ne videas quod te ab attentione, cordisq; puritate deturbare possit. Sed etsi periculum nullū immineat, ipsa tamē disciplina monastica exposcit, vt siue quiescas, siue procedas, verecūdos demissosq; oculos habere cōsuescas. Nūquā curiosè intendetis in faciem mulieris. Incessus tuus non sit nimiū celer aut conciatus, præcipuè in oratorio: nisi fortè aliqua necessitas requirat accelerationem: neque rursus extra oratoriū appareat nimiùm tardus aut remissus: sed sit modestus & honestus. Totum corpus tuum vbiq; sub laudabili compositione cōtine. Vultum cum decenti grauitate hilarem coram alijs exhibe, benignū & affabilem omnibus te præbens. Si te vel inuitum alrior aliqua tristitia opprefferit, eam si dissimula, ne planè tetricus & amarus videaris, cæterisque molestus fias. Quādo ridere compelleris, nō nisi cōtinenter & monasticè rideto: ita vt risus tuus vix risus dici possit. Cachinnū, tāquā ingēs proposito tui impedimentū, atque altum animæ præcipitium, fuge: sciens quia risus excussus indisciplinatusq; claustra pudoris violat, & dissipatis interioribus, Spiritus sancti gratiam è corde profligat. Solitudinem, silentium, & taciturnitatem præcipue dilige. Semper paratior ad sermonem audiendum, quàm ad proferendum, esto, Non præceps, non turbulentus, non clamosus, non contentiosus

Lectio sacra inter epulandum.

Vestitus frugalitas.

In monachos curiosos, vt vo-

Luc. 2.

Luc. 23.

Oculi coërcendi.

Incessus.

Vultus hilaris.

Ciuiliter dissimulanda tristitia

Risus.

Silentium.

in verbis appareas: sed modestè, verecundè, & benignè, sine simulatione, quæ vera rectaque sunt, loquere. Nõ, inquam, indecenter vocem eleues: neque rursum sic deprimas, vt intelligi vix possis: præsertim si locus, tempus, causa vel persona cui loqueris, exigit vt clariùs loquaris. Nam vox monachi sicut semper quidem verecunda, frequenter autem submissa esse debet, iuxta sanctas religionis ordinationes: ita debet & nonnunquã esse rationabiliter clara. Non facilè aliquid pertinaciter affirmaueris: nisi fidei negocium & salutis necessitas cogat, verùm vbicunque contradictorem habes, ibi vel cede & sile, vel si cedendum silendumque non est, cum modestia & humilitate affirma, quod tibi certum est. Sic enim omnis irreligiosæ contentionis occasionem faciliùs sustuleris. Verba tua aculeis careant. Non libenter ea dicas, ex quibus aut tu laudari, aut alius vituperari possit. Quòd si necessitas vtilitasúe poposcit vt talia proferantur, laudabilis pudor & pura intentio adsit. Fabulas dissolutas: sicut venenum animæ tuæ præparatum: exhorresce: & nugas (dum te præsente incidunt) si tuleris, vide ne referas. Linguæ ininepta, indecora, & perniciosa loquẽti, nũqnam consentias. Imò verò dũ talia dicuntur, mansuetè, rationabiliterque corripe dicentem, si oportunum vel congruum videtur: si non est oportunũ, tu sal'tem sermonem: quantum in te est, honestè succide, & eum ad alia, quę mala non sunt, transferre satage. Verbis detractorijs nec aurem quidem accommodes, si fieri potest. Recreationibus externis, vel inambulationibus licitis dùm vteris, caue abutaris: id est, sic circumspectè vtere, vt spiritualem profectum adiuuent, non impediant. Potes quidem animum ad honorem Dei remittere, sed eum dimittere non debes: ne dùm à te ipso expulsus foris vagaris, oblectatio spiritui cõtraria, seu quæuis passio comprehendat te, & interiora tua dissipe: repleatque amaritudine. Ergò solerter apud temetipsum per argumentosam quandam mentis simplicitatem permanere disce: vt strepitu leuium cogitationum, motuque inordinatarum affectionum represso, cor in silentio & libertate custodias. Deus præcipua vel etiam tota cogitatio rua sit: neq; enim hoc tibi vbique satis esse debet, vt tota intentio sit. Similiter & in quibuslibet alijs exterioribus occupationibus adnitere, vt non solùm opera tua propter Dei honorem prudenter, deuotè, alacriterq; cum Martha perficias, verùm etiam vt in eisdem operibus, quæ ad honorem Dei sic fideliter agis, mentem à tumultu cogitationum, & confusa rerum sensibilium imaginatione expeditam, ad Deum seu diuina, cum Maria dirigas: maximè si rationabile colloquium aut alia necessitas non impedit Martha, quia ad huc per multiplicitatem vanarum cogitationum in sua recta intentione, & suis externis operibus distrahitur, turbaturque erga plurima, quamuis deformis fortè nõ sit, nondum tamen satis decora est. Maria autem, quia turbas instabiliũ cogitationum iam declinare nouit, & in vnitate trãquillitateq; cordis cõmanens. summo bono adhærere studet, perfectioris decoris est. Igitur in intentione tua dùm exteriùs occupa. ris, non tantùm rectus & innocens cum Mattha, sed etiam simplex & clarus cum Maria esse dilige. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Et tu eandem partem elegisti: quam nisi pro modolo tuo tenueris, dignum tua professione fructum non adsers. Vbique ergò simplicitatem mentis charam habeto. Si patuulus es in Chtisto, & non vales Mariam mente sublimia penetrantem assequi, imitare saltem eandem humilioribus intentam: imitare eam pedes Domini lachrymis affectuosissimè rigantem: imitare eam verba Domini dulcissimè excipientem: imitare eam Dominum in sepulchro amorosissimè requirentem.

Nam

Verba. Vox. Pertinacia vitiosa. Vitanda contentionum occasio. Nugaces fabulæ. Detractio vitiosa. Recreatio. Cogitatio. Luc. 10. In quo summa vita huius perfectio consistat. Luc. 10. Et minus perfectis Maria imitanda.

Luc. 7. Luc. 10. Ioan. 20.

Nam & in his simplicitatem mentis habuit vnum amauit, vnum cogitauit, vnum quæsiuit. Imitare autem non tàm vt delecteris, quàm vt ipsi Domino placeas. Si enim per oblectationem sensualem, principaliter teipsum in his quæris, non est pudica sponsa Christi anima tua: sed est vilissima serua peccati, ne dicam spurcissima meretrix diaboli. Ad sublimiorum apprehensionem per huiusmodi humiliora nonnunquam admitti mereberis: si tamen ea cõuenit humiliora appellare. Neq; enim humilia, sed prorsus altissima sunt.

Anima spurca.

Singularitas vitiosa.

In omnib9, quæ à synceritate status monastici aliena non sunt, conforma te cõmunitati, vitiosam singularitatẽ vbique vitans. Et quia habitas inter fratres secundum suauissimã sanctæ regulæ austeritatem laudabiliter viuentes, abstinentiæ vigiliæque singulares tibi omninò suspectæ sint: neq; notabiliter in eis præ cæteris confratribus excedas: nisi, Spiritu sancto reuelante, cognoueris Dei esse voluntatem & beneplacitum. Sed nec absq; superioris consilio & consensu aliquid attentes: ne dùm corpus vltra mensuram ex tuo sensu affligere præsumis, & ipsum ad bona opera reddas inutile, & te fructu laboris tui penitùs priues. Deus puritatẽ cordis à te requirit, non corpusculi destructionẽ. Vult vt ipsum spiritui subijcias, nõ vult vt opprimas. Igitur in externis, sicut & in internis exercitijs, animi feruorẽ sancta discretione tẽpera.

Voluntatis regimen.

Si volũtas ad virtutẽ pigrior, remissiorq; veluti dormitat, excita eã, & adde calcar: si verò habenis excussis fert impetu, reprime & coërce eam Semper eum sancto timore in præsentia Dei tui assiste: semper in auribus cordis tui hæc verba resonent, Attende tibi.

1. Tim. 4. Vitia aliorum.

Non multum curiosè consideraueris quid alij agãt, quales sint mores & gestus eorum: nisi forte ex officio tibi incumbat. Circa teipsum sit curiositas & occupatio tua. Vbi tamen non dicimus vt aliorum excessus & peccata paruipendas, eaque quantum in te est, emendare, vel emẽdanda procurare negligas. Curiositatem enim damnamus, non charitatẽ & sanctũ iustitiæ zelũ. Quod in hac parte cõtra maturã animi stabilitatẽ, syncerã proximi dilectionẽ non est, hoc non vituperamus. Ipsa vitia, quę in alijs vides, & de alijs audis, aut non esse omnino vera simpliciter putato, aut certè in meliorem partem ea interpretare. Quòd si tam manifesta sunt, vt in bonam partem interpretari nulla ratione possint, adspectum tuum, cogitationemque tuam ab illis separare stude: sed & ad tua ipsius peccata conuersus, tàm pro te, quàm pro eis Deum humiliter deprecare, si datur oportunitas. Sic enim suspiciones inquietas, & temeraria iudicia faciliùs effugies. Caue item summoperè ne de alicuius peccato etiam leuiori, aut de quauis aduersitate vnquam gaudeas, ratione consentiente: verùm ingemisce coram Domino pro fratre tuo, recogitans quia simus inuicem membra & vnum corpus, omnes eodem sanguine redempti.

Galat. 6. Spiritualis gratia aliorum.

Disce non indignari, sed compati defectibus aliorum, eosque æquanimiter portare, siue corporum, siue animorum defectus sint. Scriptum est enim: Alter alterius onera portate: & sic adimplebitis legem Christi. Quicquid autem cœlestis gratiæ in alijs animadnertis, id non ad liuorem sathanicum, sed ad fidelem imitationem piamque aggratulationem te excitet. Et quamuis spirituale bonum, quod alium possidere cognoscis, ipse non possideas, lætare tamẽ apud temetipsum, quòd Deus per illud honoretur: neque segnius gratias egeris Domino quam si tuum foret bonum. Et reuerà tuum efficietur bonum, coronaberisque de alieno tanquam de proprio: imò verò & proprium erit.

Bonum alterius sit nostrum.

Sic animum institue, vt mundo neq; placere affectes, neq; displicere pertimescas. In homine etiam ꝓpinquissimo nihil dilexeris præter Deum, seu Dei gratiam atque opificiũ: & rursus ni-

Circa mundum, ſeu mundanos.

hil oderis præter vitia. Nullus ſit, quantumuis affinis, familiaris, aut de te benemeritus, in cuius gratiã paratus ſis etiam leuiſſimè Deum offendere, vel cui in aliquo peccato fauere, adulari, & applaudere velis. Nullius hominis præſentiam aut alioquium anxiè expetieris, niſi ſpiritualis ꝓfectus gratia: quanquã ne ſic quidẽ perplexa anxietas bona erit. Oẽs ama, ſed ſpritualiter, non ſenſualiter. Ita enim fiet, vt neque de corporali abſentia iuſtorum vel amicorũ inordinatè angaris, neque de corporali pręſentia peccatotum aut inimicorum indecẽter affligaris. Imò nullum habebis inimicum, ſed etiam perſecutores tuos, tãquam chariſſimos ſalutis tuæ promotores, diliges. Quicquid in creaturis vel ex naturali diſpoſitione, vel ex hominũ arte ſeu induſtria delectabile, ſingulariq́ue admiratione dignum conſpicis, audis & ꝑcipis, id ad ſummi creatoris laudem, aut ad æternæ beatitudinis ſtatũ refer, vt delecteris in domino. Semper tibi ſuſpecta ſit delectatio ſenſualis, vndecunque etiam emerſit. Nam ſi per eam te quæſieris, illiq́ue inhæſeris, inuiſcaberis & maculaberis.

Creaturarum decor ad creatorem referendus.

In peccata lapſus.

Omnium peccatorum, etiam leuiſſimorum, affectum prorſus deteſtare: quibus tamen fortè præoccupatus ſi ex fragilitate decideris, noli inordinata puſillanimitate teipſum intempeſtiuè affligere, ſed humiliter confitere culpam coram domino: & renouato propoſito, fiduciaq́ue piè reſumpta, omnes defectus tuos in abyſſum miſericordiarum eius, aut in ſacroſancta vulnera ipſius affectuosè proijce. Quamdiu in luteo iſto corporis habitaculo degis, minorum peccatorum affectus in te mortificare potes, lapſus in totum cauere non potes.

Pij monachi.

Pij monachi etſi nonnunquã vel etiã frequenter delinquunt, delinquere tamen & oderunt & cauent ſemper, dolentq́ue poſtquam offenderint.

Peruerſi monachi.

Peruerſi verò monachi & delinquũt, & delinquere nec odetunt, nec cauent. Leuiorum enim culparum nec affectus extinguere, nec occaſiones vitare laborant. Libertatem laxioris vitæ deſiderant: à diuino officio, cæteriſq́ue actionibus conuentualibus abeſſe gaudent: delicatum ſuperfluumque cibum aut potum percipere geſtiunt: oportunitates nugandi exquirunt: inordinati riſus ſolatia affectant: ſecularia audire, vana videre, curioſa in ſuos particulares vſus accipere ardent: propriam complacentiam, ineptam lætitiam, otium, vaniloquia, fabulas, geſtus incompoſitos, cæteraq́ue huiuſmodi vitia, aut non eſſe vitia, aut vix eſſe, vitia iudicant: ſine ſcrupulo conſcientiæ ea admittunt. Nimirum inſenſibiles effecti, vulneribus acceptis, ſe ſanos exiſtimant: ob idq́ue nec mala ſua plangere, nec vitam corrigere ſtudent. Sed quid dicunt? Non ſunt, inquiunt, vulnera: aut ſi ſunt vulnera, admodum parua, & ferè nulla ſunt. O monachos infœlices, ô monachos dementes, ô monachos non monachos. Nã quantumlibèt parua vulnera videantur, quia tamen nec cauent ne ea ſuſcipiant, nec poſtquam ſuſceperint, debitam curam adhibent, omnino mortiſera redduntur: vt interim omittam, quod etiam ex tali negligentia frequenter ipſi in ſuperbiam, rebellionem, inobedientiam, murmurationẽ, furorẽ, detractionẽ, odium, inuidiã, contemptũ, gulã, & alia enormia peccata corruãt.

Qui minora negligunt, iuſtè in maiora prolabuntur.

Noli ſtater, noli hos imitari; neq; enim ex veris Crucifixi diſcipulis, & dilectis Dei amicis ſunt: ſed nec poterũt, q̃diu nõ deſierint tales eſſe, quales ſũt. Tu tibi melius proſpice: relinq;, amoue, diſſipa, reſpue quæcunq; te à diuino amore vel minimũ retardare poſſunt. Per omnimodã tui mortificationẽ, tanq̃ ꝑ certũ vnicũq; cõpendiũ, ad ꝑfectionem vitæ feſtina. Vis paucis audire quæ ſit omnimoda tui morificatio? vis audire certum illud cõpendium? ego dicam, ego monſtrabo: intende igitur: Omnem proprietatem exue, Ecce compendium, Omnem proprietatem exue. Et quid eſt hoc?

Mortificatio ſui.

Omnem

Vnicum cōpendium ad perfectionem.

Omnem propriā volūtatem seu quæsitionem exue: totū veterem hominem exue. Sed, vt melius intelligas quod dicitur, ego idem paulo diffusiùs ꝓponā: adstrinxisti te ad paupertatis obseruantiā? pauper esto. Quomódo pauper? Pauper reꝰ, magis tamen pauper rerū affectibus, & animi passionibus, pauper spiritu.

Vera paupertas.

Si adhuc aliquid p proprietatem affectus atq; sensualitatis amas aut desideras, si adhuc in aliquo te quæris, nondū volūtariè, nondū verè pauper es: nōdū cū beato Petro dicere Deo potes: Ecce nos relinquimus ōnia & secuti sumꝰ te.

Matt. 19.

Expedi te, relinq; omnia, exue omnem ꝓprietatem. Quicquid Deus nō est, id in corde tuo p adhæsionem, siue inordinatā implicationem nō sit. Ab omnibus quæ citra Deū sunt, liber esto: ita vt neque inepte gaudeas propter læta, neque inordinatè deijciaris propter tristia: & siue non acceperis, quæ nondū habes, siue perdideris, quæ iam habes, stabilem trāquillūque mentis statū vtrobiq; serues. Omnia, inquā, sensibilia & teipsum prorsus abnega propter Deum.

Ardoum.

Quod perinde est, ac si diceretur: Vim cōcupiscentiæ, delectationis, iræ, indignationisque naturalis in te mortifica: & in omnibus tā aduersis quàm prosperis, te in diuinū beneplacitū sine aliqua voluntatis cōtradictione resigna. Demōstraui cōpendium, ostendiq; omnimodā tui mortificationem, omnimodā esse proprietatis abiectionem, hoc est, omnimodā tui humiliationem. Reuerà enim pfecta humilitas ipsa est istud cōpendium, p quod recta ad perfectionis arcem peruenies.

Perfectæ proprietatis abiectio, perfectionis compendium. Humilitas. Perfectionis arx charitas.

Hæc aūt arx, pfecta charitas seu puritas est. Et quo, inquis, pacto cognoscam, an ad eā arcem peruenerim? Ego etiam id tibi manifesto. Si in silentio cordis tui, tanquā in portu tranquillissimo, assiduè cōmanens, mentem ab omni inordinata cura, affectione, pressiorique imaginatione rerum infirmarum, ab omni denique inquietudine & tumultu absolutam, in Deum affectuosè dirigis ac reclinas; ita vt memoria tua, intellectus tuus, voluntatasque tua, id est, totus spiritus tuus ipsi Deo feliciter vniatur, prædictam arcem tenes. Ista enim totius pfectionis summa est. Quamuis autē Dei theoriæ & speculationi per præsentem intuitum atque memoriam iugiter inhærere nō possimus, carne corruptibili adhuc circū amicti: hic tamen nos per intentionem semper fixos esse conuenit: & huc veluti ad scopum sedulò mentem reuocare debemus, quoties per intempestiuas, leues, incompositasque cogitationes defluimus. Quando legendo, meditando, scribendo, audiendo, loquendo. quælibet theoritica & spiritualia vtiliter sinceriterque tractamus, non elongamur à contemplatione Dei: sed nec quādo externa quęque cum simili sinceritate & sobrietate suis tēporibus pro necessitate audimus, loquimur, & cogitamus, procul à Deo recedimus. O te eximium philosophum, ô te sapientem, ô te insignem theologum, ô te ter quaterque felicē & beatum, si hæc non tantum aure corporis, verum etiam aure cordis percipis: atque ad veram tui mortificationem accensus radici arboris securim admoues.

Proprietatis detestacio.

Quænam est hæc arbor? Ipsa proprietas, de qua paulò ante loquebamur. Quænam est securis? Ipse feruor spiritualis internique exercitij. Pręcipuè tamen assidua dominicæ passionis ptractatio, & crebræ ad Deū adspirationes, cum prompta obedientia, rationabilique victꝰ sobrietate, securis sunt.

Securis. Passio Christi. Crebra in Deum adspirationes. Arbor.

Profecto securis acuta, securis benedicta, securis gratissima, securis omnium bonorū totiusq; puritatis cōciliatrix, securis auro fulgens, & gemmis ornata. Arbor verò, arbor maledicta, arbor amarissimis fructibus plena, arbor omnium malorū, omnisque inordinationis productrix ac nutrix, arbor obscura & tenebrosa. In te est ista arbor, sicut & in ceteris ōnibꝰ: in te est: & q̄diu pmanserit in te, pfecta lux nō erit in te. Si igitur serenissimū solis iustitiæ iubar clarius intueri desideras,

ras, detrunca arborem, & proijce abs te. Crassa duraque admodum est, non primis ictibus, nec primò die, nec fortè primò anno, nec fortè multò tempore prorsus deijcietur: perseuerantia & longanimitate opus est. *Perseuerandum.* Quemadmodū autem aurum deorsum, & flamma ignis sursum, ablato obice, naturaliter fertur: ita mēs, quę ab omni proprietate iam defecata de purataq; est, & solū diuinū bene placitum quærit, naturaliter in suam originem, nempe Deum, eleuatur, eique liberiùs vnitur. *Comparatio.* Mens verò, quæ aliqua ex parte tantum nudata est, quamuis & ipsa in suam originē tendat, candoreq; lucis æternæ desuper aliquo modo illustretur: quia tamen impedimentum omne necdum ablatum est, non potest liberè in ipsam lucis æternæ abyssum transire, fluere, & absorberi: hoc est, non potest liberè vniri Deo summo bono suo. Porrò licèt benignissimus Deus aliquos ad amorem sui placidiori quadam via, absque multis tentationibus nōnunquam subleuet: nemo tamen, quantumuis donis spiritualibus ditetur, facilè confidat se ad consummatam resignationem sui peruenisse: nisi recepta plurimas grauissimasque aduersitates sustinuerit, & in earum tolera tione perfectam mentis quietem libertatemque seruauerit. Multi sanè, quamdiu nullas increpationes, nullas iniurias, nulla damna, nullas tentationes & molestias accipiunt, deuoti, patientes, humilesque videntur: sed vbi increpationib⁹, iniurijs, damnis, tentationibus, atque molestijs attacti fuerint, mox per murmurationem, indignationem & impatientiam, superbè demonstrant, quam intus immortificati sint. Ergo priusquam aliquis ad veram sui abnegationem pertigisse credi possit, necesse est eum multifarias aduersitates animo voluntario & tranquillo perpeti. *Fastus latens.* Qui nondum afflictionibus exactè à Deo probatus est, cogitet se nondum eò promouisse, vt eas perferre possit. *Animo delicati.* Nā si eò promouisset, ipsi procul dubio occasiones diuersarum tribulationum non deessent. Gaudet enim diuinitas animam secretiùs perfectiusque sibi iunctam multiplicibus afflictionibus, tāquam preciosissimis margaritis exornare, & ita eam ad veram Iesu Christi similitudinem perducere. Qui ergo, proprietate exuta, voluntatem suam voluntati ordinationique diuinę in omnibus omnino conformat, æque paratus quam libet aduersitatem, confusionem, ac dulcedinis internæ subtractionē propter Deum suscipere, sicut cuiusuis prosperitatis, honoris, & deuotionis affluentiam: qui, inquam, ad hoc peruēnit, vt omnem tentationem ac tribulationem cum quodam sapore interno & gaudio portare possit, is preciosam margaritam inuēnit, is ad supremum perfectionis culmen pertigit. *Liber à proprietate, Christiana pietatis apicem attigit.* In omni enim loco & negotio Deo vnitus est, mentemque in eum dulcissimè fluit. Tota die purus, tranquillus, simplex, lætus, & leuis in lumine vultus Domini ambulat: tantaque facilitate summæ contemplationi inhærere potest, dum inherere vult, quanta facilitate viuit & spirat. *Mens heroica.* Quid in hac valle miseriæ cœlitus accipiat, & ad quæ Deus familiariter eum admittat, non est nostrum dicere: ineffabilia enim sunt. *Inscrutabile.* Det gloriam Deo qui talis est, fateaturque quia Iesus Christus suscitauit à terra inopem, & de stercore erexit pauperem, quando de homine immundo hîc in terris angelum fecit dei formem. *Psal. 112.* Dicis tu fortè mihi. Perfectio hæc exaltata est à me: ideò nō extendam me, neque conabor illam apprehendere: ne in vanum laborare videar. Ego verò tibi respondeo, quia si hoc facis quod dicis, monachus non es. Quamuis enim obligatus non sis ad perfectionem peruenire: es tamen ex professione obligatus adniti, quantum in te est, vt ad illā peruenias. *Monachus ad perfectionem niti debet.* Blādire tibi sicut blanditi vis: persuade tibi quod persuadere vis: confinge & pretexe excusationes quas cōfingere vis: oblig a t⁹ es ad perfectionē pro viribus tendere. Sic est, & aliter non est. Si id hactenùs ignorasti, ecce iam

non ignoras. Astrinxisti te, obligasti te, astrictus & obligatus permanebis. Non possum, inquis, ad tantam perfectionem peruenire. Quid sibi vult ista diffidentia? An ignoras diuinam virtutem plus posse efficere, quàm humana infirmitas possit vel cogitare? Fateor, nō potes per te peruenire: sed Deus potest te perducere. Crede Deo, spera in Deo, non in te; confide in gratia & adiutorio Dei, non in conatu tuo. Veruntamen vt Deus tibi adsit per gratiā, vide ne tibi desis per socordiam. Fac quod in te est: exere manus, extende brachia, confirma animum ad vitiorum destructionem, ad perfectam tui abnegationem, collige cor, produc affectum, eleua mentem ad æternorum cōtemplationē, præsentiam Dei vbiq; attendere consuesce. Quod vt melius præstare possis, singulis diebus aliquā dominicæ passionis partem, sicut exemplo in medium adducto, superiùs commonstrauimus, tibi propone & ad eam internum intuitū sedulò dirige: dulcia interim cum Iesu, vel cū anima tua de Iesu miscens colloquia. Tuam, inquam, cogitationem in re aliqua diuina iugiter, quātū cōmodè fieri potest occupa. Hic sit scopus tuus: hæc sit destinatio mentis tuæ: ad hoc quieta placidaque solitudine labora indesinenter. Et quamuis vel singulis, vt ita dicam, momentis distraharis, decidasque ab intentione, non id te frangat, non in pusillanimitatem adducat: sed constans esto: & semper in idipsum reuertere. Omnino laboris improbitate vinces difficultatis molestiam. Quin etiam ipsum laborem breui mitiorem & gratiorem experieris; regeneratusque in nouitatem inexpertæ lucis, gustare incipies delitias sanctis repositas. Non iam eris qui priùs eras: sed feliciter mutatus in alterum virum, & angelica quadā gratia inuestitus, magnifacies quæ priùs contemnebas, & cōtemnes quę priùs magnifaciebas. Quod malè placuerat, displicebit: quod malè displicuerat, placebit: promptissimè gratanterque portabis, quæ anteà importabilia videbantur. O iucundam metamorphosin, ô mutationem dexteræ excelsi. Tandē verò laudabili cōsuetudine in naturam transeunte, diuinoque amore intima perfectiùs occupante, nec laborē quidem senties: sed quemadmodum priùs sordida, impura, absurda, inepta, vana, instabilia, somnioque similia, sine labore cogitabas: ita iam Deo diuinisque rebus sine labore inhærere poteris. Necesse est enim mentem in id assiduè reflecti, quod cor impensè diligit. Væ, & iterum væ peruersis, tepidis negligentibusq; monachis, monachis nomine, vita non monachis: qui status sui reuerentia contempta, votisque violatis, in torporis, vanitatis, & passionū sterquilinio iacere neque erubescunt, neque formidant. Beati aūt, & iterum beati monachi illi, qui etsi pusilli imperfectique sunt, ad perfectionem tamē pro viribus adspirant & cōtendūt Nā & ipsos ex adoptionis Dei filijs esse cōstat: quos piùs saluator Iesus cōsolatur dicens: Nolite timere pusillus grex: quia complacuit patri vestro date vobis regnū: Securi expectent mortem, etiam si adhuc in initijs sancti propositi sint: quia preciosa erit in cōspectu Domini. Securi expectent mortē, imò nō mortem, sed somnū pacis, sed mortis terminū, transitūq; de morte ad vitā. Quid ais mi frater? adhuc dubitas? adhuc fluctuas? Agè precor, & tāta securitate accepta, viā salutis arripiēs, animam tuā intrepidè ad tētationes præpara. Nulla difficultatis species te absterreat. In omni aduersitate, quā vel intus vel foris sustinere cōtigerit, dic gratanter: Volūtas Domini fiat. Etiam si multùm diuq; sudare, & grauiter eluctari oportuerit, priusquā veterē hominē prorsus peruincas ac supplātes, ea res nequaquā te cōturbet: nō laborē, sed laboris fructū attēde. Aderit, mihi crede, aderit laborāti sūpna pietas, & vbiq; benignissimè subueniet; metuentē cōfortabit, vacillantē cōfirmabit, impulsum suscipiet, labantem

Diffidentia. *Fiducia.* *Conatus.* *Dominica passio.* *Mens intenta.* *Labor omnia vincit improbus.*

Execratio in monachos peruersos. *Laus monachorum qui pro viribus ad optima conantur.* *Lucæ 12.* *Extim dat trepidum.* *Actor. 11.* *Lucta diuturna.* *Auxilium diuinum.*

tem

tem apprehendet, lapsum eriget, mœstum consolabitur, infundet subinde dulcedinis internæ vnguentum preciosissimum. Quòd si perseueraueris, vires tentationum viribus diuini amoris necessariò cedent: iamq; ipsæ tentationes & tribulationes non graues & amaræ, sed leues & suaues erūt, tunc demum videbis omne bonum: paradisumque etiam in hac vita inuenies. Hoc, inquam, fiet, si perseueraueris, & ex eorū numero non fueris, qui bene quidē incipiūt, verùm sathanicis illecebris delusi, vel tentationum laborumque molestia fatigati, leuiter posteà deserunt propositum. Pōdere tribulationis premi nolunt: ideoque tēpore afflictionis scādalizantur in Domino: & recedentes ab eo quasi dicere vidētur: Durus est hic sermo: quis eum capere potest? Aedificant nimirum nō super firmā petram, sed super arenam instabilē: ob idq; ad venturum flatus & fluminum impetus, facilè corruit eorum ędificium. Vtinam tamen ruinas ipsi suas attendat: & ne sic quidē abijciant animum: sed collapsam structuram innouare festinent: non iam in arena, verùm super petram fundamēta iacentes. Mi frater, si (quod Deus auertat) contigerit tuum ædificium collabi, instaura statim opus disiectū: & felicius reædifica, quam priùs ædificaueras. Etiam si bis, etiam si decies, etiam si centies, etiam si millies & sæpius corruerit, toties repara, quoties corruet. Nunquam de Dei misericordia desperaueris. Neque enim innumerabilis horrendorum enormium quę criminum multitudo sic Deum nobis reddit implacabilem, sicut vnica desperatio. Nam quid diffidit de venia, Deum misericordem & omnipotentem esse negat, in Spiritum sanctum blasphemus est. Non tam parati ad peccādum esse possumus, quàm ipse Dominus paratus est ad miseren dum, si modò longanimitate eius nō fuerimus abusi: id est, si verè & tempestiuè pœnitere voluerimus. Ita sentire debet quicunque Christianus est. Sed ne nimia prolixitate displiceant quæ à nobis dicuntur, retrahendus ea lamus, cursus ceptæ nauigationis sistendus est. Interim aūt dum vela cōplicantur, non fuerit inutile breuiter perstringere, quid in fine cuiuslibet diei agere debeas. Quotidie igitur priusquam quieti nocturnæ te tradas, serio quidem, sed absque mentis inordinata dissipatione, recogita in quibus eo die deliqueris: veniamque à misericordissimo Deo precare, proponens deinceps melius viuere, omneque vitium vitare diligentius. Deinde, ora vt in ipsa nocte te conseruare dignetur ab omni inquinamento mentis & corporis, cōmendans illi, sacræque eius genitrici ac sancto angelo custodiendā animā tuā & corpus tuum. Lectulo tandem conscenso, muni te signaculo dominicæ crucis: & corpusculo honestè pudiceq; cōposito, suspira ad dilectum tuum, aliquid diuinum pertractans, donec somnus placidè se infundat. Qui somnus si profundior fuerit, ipsique corpori grauamen potiùsquàm requiem præstiterit, si etiam per lubricas illusiones aliquid minus honestū excitauerit aut produxerit, non absorbearis tristitia: sed humiliter ingemisce coram domino: supplicique oratione postula vt tibi concedat victus sensuumque sobrietatem, quam somni sobrietas, corporisque puritas consequi solet. Hęc habui, mi frater, quæ tibi transmitterem. Speculum petijsti: vide an speculum acceperis. Si tuo desiderio vel in minimo satisfactum est, benedictus Deus: sin minus etiam benedictus Deus, dedi quæ dedit mihi ipse Dominus. Cæterùm qualia qualia sint, rogo vt ea nōnunquam relegas. Vale, & ora pro me.

Constantia. *Desertores.* *Ioan. 6.* *Matt. 7.* *Post lapsum etiam resurgendum.* *Misericordia Dei.* *Quam perniciosa desperatio.* *Cubiturus.*

FINIS.

EPITA.

EPITAPHIA R. P. AC

DOMINO D. LVDOVICO BLOSIO ABBATI LÆTIENSI POSITA, QVI POSTQVAM EIDEM COENOBIO PRAEFVISSET

annis triginta quinque mensibus sex, tandem initio Anni 1566 hoc est, septimo Idus Ianuarij mensis, Christo debitum spiritum reddidit.

SITE gradum quisquis transis hâc, siste viator,
Atque lege quod legisse non parum iuuet.
Cui nec nostra tulit, prisci nec temporis ætas,
Futura similem nec videbunt secula,
Blosius hac præsul sub muta clauditur vrna,
Vir vnus omni superior præconio.
Nam nemo illius doctam memoret pietatem,
Piamq́, doctrinam omne vincentem iubar:
Quæ nec nunc cessat totum fulgere per orbem,
Et porrò ad vltimum vsque fulgebit diem.
Abbatum decus, & mystarum fulua corona
Viuens fuit, flos & choragus virginum.
Labe carens omni speculum, rarusq́, lapillus
Ideæ religionis in quo splenduit.
Prolixus studiosorum patronus, & altor,
Pronusq́, tantum non profusus pauperum.
Perfugium miseris, portus, solamen, & idem
Est factus omnia omnibus, cum Apostolo.
Quid quod vulgatis etiam libris docet omnes,
Atq́, monumentis vel Cedro dignissimis?
Proin Charitis illum meritò sacraq́, Camœnæ
Deflent, & orbis pars triplex mæsta ingemit:
Sed valeant lachrymæ & planctus, lamenta facessant,
Modus querelis adhibeatur tristibus.
Orandum potiùs cineri requiem vt Dominus det,
Et semigret in cœlum, vnde venit, spiritus,
Vsque Deo laudes æternas vt moduletur
Inter choros lætus beatos Cœlitum.

ALIVD.

Blosius (heu) cecidit, tumbaq́, reconditur ista,
Blosius Augustus religionis honos.
Quicquid habet Thule, quidquid videt Auster, & Eurus,
Et quidquid lustrat Cynthia, morte cadit.
Ast hic Pyramides vincet, veteresq́, colossos,
De sanctis scriptis, moribus ingenio.
Tum vates illum, tum virtus eximet vmbris,
Et tymbo erumpens posthuma fama canet.
Orandus Deus est nobis, qui perpete vita
Dignus erat, stadij vt præmia digna ferat.

ALIVD.

Hoc clauditur saxo fides, spes, charitas,
Et religionis omnis integerrimum
Exemplar, ille Ludouicus Blosius,
Sui decus sydusq́, seculi aureum.
Scientia clarus, sed idem clarior
Virtutibus doctis asylum qui vnicum &
Pijs fuit, fouens eos, ac protegens.
Parens egenorum & patronus sedulus,
Nec tam aureos quàm gemmeos scripsit libros
Quàm plurimos, vterq́, nouit vt polus.
Deus rogandus, post procellas æquoris
Frementis euictas, vt eius spiritum
Det mercibus saluis, quietis ingredi
Portum, beatitudinisque intermina.

ALIVD.

Gradum viator siste, cinere temnere
Noli sacrum, aut transire siccis hâc genis.
Ille, ille Lætiensis Abbas Blosius,
Miraculum orbis, hoc iacet sub marmore.
Qui vt cyclicam eruditionem absoluerat
Ita omnium virtutum apex fuit, canon,
Calcarq́, alijs ad omne pietatis genus.
Nam fuit egenis diues, & pauper sibi,
Ratus datas opes sibi à Deo, esset vt
In membra Christi promus & condus. Libros
Pietate grauidos edidit quàm plurimos,
Quibus Deum illustrat, docetq́, proximum.
Post tot labores, tanta post certamina,
Fac lector eius adprecere manibus
Inter choros vt conquiescant Cœlitum.

ALIVD.

Hoc tegitur tumulo claris, natalibus ortus
Blosius, Hannonij gloria prima soli.
Abbatum decus, & doctorum gemma virorum,
Nobilis eloquio, sed pietate magis,
Solum oppressorum dixisses esse parentem,
Tanta erga cunctos sedulitate fuit.
Conscripsit libros, casta plenos pietatis,
Saxea qui lecti corda mouere queant.
Angelicos inter cœtus vt viuere possit,
Fac lector fundas vota precesq́, Deo.

ALIVD.

Inculpatam qui duxit vitam duce Christo
A teneris annis ad tranquillam vsque senectam,
Clemens, & mista cunctis grauitate benignus,
In tenues largus, vita sinè labe pudica,
In superos cuius pietas sanctissima luxit,
Blosius, Abbatum præcellens gloria, nec non
Cunctorum sanctæ iustissima regula vitæ,
Sub lapide hoc requiescit, surrecturus ad illam
Lucem, qua Christus reddet sua præmia cuiq́,.
Intereà fundas ad Christum vota precesq́,
Vt cum cœlicolis æternum viuere possit.

Ἄλλο.

Ἐνθάδε τῶν ἀρετῶν ἐκσαυγέα γαῖα καλύπτει
Βλώσιον, ἐν θνητοῖς θαῦμ' ἐπισημότατον.
Ὡς κείνῳ θεὸς εἰρήνην δώσειν, κ' ἀνάπαυσιν
Ἐσχώρας ἁγίων εὔχεο ναῦ δ' ἴτα.

Ἄλλο.

Παιδευτῶν ἔφεδρος τῶν ἀνδρῶν· καὶ μεγαλεῖον
Φῶς τῆς θρησκείας, Βλώσιος ὧδε λοφεῖ.

ALIVD EPITAPHIVM,

SEV POTIVS

Apotheosis eiusdem.

IACET sub hac tumba ille præsul Blosius,
Nostri decus rarum & celebre seculi.
Clarus bonis fortuna, auita clarior
Propagine, & virtutibus clarißimus.
Nam litteris & litteratis omnibus
Multo fauebat ipse literatior.
Penuria pressos & ærumnis, ita
Iuuabat, vt nemo omnium profusius.
Mundum ruentem precibus & scriptis pijs
Suffulciebat, ac tuebatur, teres
Ecclesia columna, fidei adamantinum
Robur, paternorumq; custos rituum.
Et vt breui sermone complectar, fuit
In proximum benignus, in Deum pius.
Nam nemo virtutes viri huius explicet,
Vel si adsit illi infracta vox, compactaq;
Adamante lingua In posterorum memoria
Monumenta nominis sui, in cælo sua
Fundamina egit sempiterna gloria.
Vtinam mihi post absolutam periodum
Vita huius anxia, liceat inter pedes
Sancti Patris reptare, & eius lambere
Vestigia, Ad Dei Triformis gloriam.

Petrus Philicinus Decanus Binchiensis,
Græcè, Latineque doctiß. faciebat
Anno Domini 1565.

Quum ex doctis hisce & pijs Ludouici Blosij operibus, Christianus Lector plurimum eruditionis & pietatis comparare sibi poßit, existimo illos bene mereri de Republ. Christiana, qui eadem curant sæpius sub prelum reuocari, quo in omnium piorum manibus perpetuò versari poßint.
Actum Bruxellæ hac 23. Nouemb. Anno 1566.

Laurent. Metsius S. T. Licent. Ecclesiæ Collegiatæ
Diuæ Gudulæ Bruxellen. Decanus.

FINIS OPERVM OMNIVM
D. LVDOVICI BLOSII.

INDEX ALPHABETICVS RERVM MAGIS INSIGNIVM HISCE OPERIBVS REVERENDI PATRIS ET DOMINI LVDOVICI BLOSII

Abbatis: in quo litera A, numeris apposita priorem pagina, B posteriorem designat.

MONENDVS ES BENEVOLE LECTOR, VT, CVM TE AD QVAERENDVM ALIQVID IN INDICE ACCINGIS, PRIVS NVMErum foliorum corrigas,& pro 501. substituas 500.& pro 502. ponas 501. & sic consequenter, vbi non emendatum inuenis vsque ad finem libri & tunc nulla erit difficultas in eo quod quæris. Vale.

A.

Ttt anima

D

deus

E

F

G

imagi-

L

lingua

ras, detrunca arborem, & proijce abs te. Crassa duraque admodum est, non primis ictibus, nec primò die, nec fortè primò anno, nec fortè multò tempore prorsus deijcietur: perseuerantia & longanimitate opus est.

Perseuerandum. Quemadmodũ autem aurum deorsum, & flamma ignis sursum, ablato obice, naturaliter fertur: ita mẽs, quę *Comparatio.* ab omni proprietate iam defecata depurataq; est, & solũ diuinũ bene placitum quærit, naturaliter in suam originem, nempe Deum, eleuatur, eique liberiùs vnitur. Mens verò, quæ aliqua ex parte tantum nudata est, quamuis & ipsa in suam originẽ tendat, candoreq; lucis æternæ desuper aliquo modo illustretur: quia tamen impedimentum omne necdum ablatum est, non potest liberè in ipsam lucis æternæ abyssum transire, fluere, & absorberi: hoc est, non potest liberè vniri Deo summo bono suo. Porrò licèt benignissimus Deus aliquos ad amorem sui placidiori quadam via, absque multis tentationibus nõnunquàm subleuet: nemo tamen, quantumuis donis spiritualibus ditetur, facilè confidat se ad consummatam resignationem sui peruenisse: nisi reipsa plurimas grauissimasque aduersitates sustinuerit, & in earum toleratione perfectam mentis quietem libertatemque seruauerit. Multi sanè, quamdiu nullas increpationes, nullas iniurias, nulla damna, nullas tentationes & molestias accipiunt, deuoti, patientes, humilesque videntur: sed vbi increpationib9, iniurijs, damnis, tentationibus, atque molestijs attacti fuerint, mox per murmurationem, indignationem & impatientiam, superbè demonstrant, quam intus immortificati sint. Ergo priusquam aliquis ad veram sui abnegationem pertigisse credi possit, necesse est eum multifarias aduersitates ani- *Fastus latens.* mo voluntario & tranquillo perpeti. Qui nondum afflictionibus exactè *Animo delicati.* à Deo probatus est, cogitet se nondum eò promouisse, vt eas perferre possit. Nã si eò promouisset, ipsi procul dubio occasiones diuersarum tribulationum non deessent. Gaudet enim diuinitas animam secretiùs perfectiusque sibi iunctam multiplicibus afflictionibus, tãquam preciosissimis margaritis exornare, & ita eam ad veram Iesu Christi similitudinem perducere. Qui ergo, proprietate exuta, voluntatem suam voluntati ordinationique diuinę in omnibus omnino conformat, æque paratus quamlibet aduersitatem, confusionem, ac dulcedinis internæ subtractionẽ propter Deum suscipere, sicut cuiusuis prosperitatis, honoris, & deuotionis affluentiam; qui, inquam, ad hoc peruênit, vt omnem tentationem ac tribulationem cum quodam sapore interno & gaudio portare possit, is preciosam margaritam inuênit, is ad supremum perfectionis culmen pertigit. *Liber à proprietate, Christiana pietatis apicem attigit.*

In omni enim loco & negotio Deo vnitus est, mentemque in eum dulcissimè fluit. Tota die purus, tranquillus, simplex, lætus, & suauis in lumine vultus Domini ambulat: tantaque facilitate summæ contemplationi inhærere potest, dum inherere vult, quanta facilitate viuit & spirat. *Mens heroica.* Quid in hac valle miseriæ cœlitus accipiat, & ad quæ Deus familiariter eum admittat, non est nostrum dicere: ineffabilia enim sunt. Det gloriam Deo qui talis est, fateaturque quia *Inscrutabile.* Iesus Christus suscitauit à terra inopem, & de stercore erexit pauperem, quando de homine immundo hîc in terris angelum fecit dei formem. *Psal. 112.* Dicis tu fortè mihi, Perfectio hæc excaltata est à me: ideò nõ extendam me, neque conabor illam apprehendere: ne in vanum laborare videar. Ego verò tibi respondeo, quia si hoc facis quod dicis, monachus non es. Quamuis enim obligatus non sis ad perfectionem peruenire: es tamen ex professione obligatus adniti, quantum in re est, vt ad illã peruenias. Blandire tibi sicut blandiri vis: persuade tibi quod persuadere vis: confinge & pretexe excusationes quas cõfingere vis: obligat9 es ad perfectionẽ pro viribus tendere. Sic est, & aliter non est. *Monachus ad perfectionem niti debet.* Si id hactenùs ignorasti, ecce iam

non ignoras. Astrinxisti te, obligasti te, astrictus & obligatus permanebis. Non possum, inquis, ad tantam perfectionem peruenire.

Diffidentia.

Quid sibi vult ista diffidentia? An ignoras diuinam virtutem plus posse efficere, quàm humana infirmitas possit vel cogitare? Fateor, nō potes per te peruenire: sed Deus potest te perducere.

Fiducia.

Crede Deo, spera in Deo, non in te; confide in gratia & adiutorio Dei, non in conatu tuo. Veruntamen vt Deus tibi adsit per gratiā, vide ne tibi desis per socordiam.

Conatus.

Fac quod in te est; exere manus, extende brachia, confirma animum ad vitiorum destructionem, ad perfectam tui abnegationem, collige cor, produc affectum, eleua mentem ad æternorum cōtemplationē, præsentiam Dei vbiq; attendere consuesce. Quod vt melius præstare possis,

Dominica passio.

singulis diebus aliquā dominicæ passionis partem, sicut exemplo in medium adducto, superiùs commonstrauimus, tibi propone & ad eam internum intuitū sedulò dirige: dulcia interim cum Iesu, vel cū anima tua de Iesu miscens colloquia. Tuam, inquam,

Mens intenta.

cogitationem in re aliqua diuina iugiter, quātū cōmodè fieri potest, occupa. Hic sit scopus tuus: hæc sit destinatio mentis tuæ: ad hoc quieta placidaque solitudine labora indesinenter. Et quamuis vel singulis, vt ita dicam, momentis distraharis, decidasque ab intentione, non id te frangat, non in pusillanimitatem adducat: sed constans esto: & semper in idipsum reuertere.

Labor omnia vincit improbus.

Omnino laboris improbitate vinces difficultatis molestiam. Quin etiam ipsum laborem breui mitiorem & gratiorem experieris: regeneratusque in nouitatem inexpertæ lucis, gustare incipies delitias sanctis repositas. Non iam eris qui priùs eras: sed feliciter mutatus in alterum virum, & angelica quadā gratia inuestitus, magnificies quæ priùs contemnebas, & cōtemnes quę priùs magnificiebas. Quod malè placuerat, displicebit: quod malè displicuerat, placebit: promptissimè gratanterque portabis, quæ anteà importabilia videbantur. O iucundam metamorphosim, ô mutationem dexteræ excelsi. Tandē verò laudabili cōsuetudine in naturam transeunte, diuinoque amore intima perfectiùs occupante, nec laborē quidem senties: sed quemadmodum priùs sordida, impura, absurda, inepta, vana, instabilia, somnioque similia, sine labore cogitabas: ita iam Deo diuinisque rebus sine labore inhærere poteris. Necesse est enim mentem in id assiduè reflecti, quod cor impense diligit.

Execratio in monachos peruersos.

Vę, & iterum væ peruersis, tepidis negligentibusq; monachis, monachis nomine, vita non monachis: qui status sui reuerentia contempta, votisque violatis, in torporis, vanitatis, & passionū sterquilinio iacére neque erubescunt, neque formidant.

Laus monachorum qui pro viribus ad optima conantur.

Beati aūt, & iterum beati monachi illi, qui etsi pusilli imperfectique sunt, ad perfectionem tamē pro viribus adspirant & cōtendūt. Nā & ipsos ex adoptiuis Dei filijs esse cōstat: quos piùs saluator Iesus cōsolatur dicens:

Luca 12.

Extim dat trepidum.

Nolite timere pusillus grex: quia cōmplacuit patri vestro dare vobis regnū: Securi expectent mortem, etiam si adhuc in initijs sancti propositi sint: quia preciosa erit in cōspectu Domini. Securi expectent mortē, imò nō mortem, sed somnū pacis, sed mortis terminū, transitūq; de morte ad vitā. Quid ais mi frater? adhuc dubitas? adhuc fluctuas? Agè precor, & tāta securitate accepta, viā salutis arripiēs, animam tuā intrepidè ad tētationes præpara. Nulla difficultatis species te absterreat. In ōmni aduersitate, quā vel intus vel foris sustinere cōtigerit, dic gratanter:

Actor. 21.

Volūtas Domini fiat. Etiam si multùm diuq; sudare, & grauiter eluctari oportuerit, priusquā veterē hominē prorsus peruincas ac supplātes, ea res nequaquā te cōturbet: nō laborē, sed laboris fructū attēde.

Lucta diuturna.

Auxilium diuinum.

Aderit, mihi crede, aderit laborāti supna pietas, & vbiq; benignissimè subueniet: metuentē cōfortabit, vacillantē cōfirmabit, impulsum suscipiet, labantem

tem apprehendet, lapsum eriget, mœstum consolabitur, infundet subinde dulcedinis internæ vnguentum preciosissimum. Quòd si perseueraueris, vires tentationum viribus diuini amoris necessariò cedent: iamq; ipsæ tentationes & tribulationes non graues & amaræ, sed leues & suaues erũt, tunc demum videbis omne bonum: paradisumque etiam in hac vita inuenies. Hoc, inquam, fiet, si perseueraueris, & ex eorũ numero non fueris, qui bene quidẽ incipiũt, verùm sathanicis illecebris delusi, vel tentationum laborumque molestia fatigati, leuiter posteà deserunt propositum. Põdere tribulationis premi nolunt: ideoque tẽpore afflictionis scãdalizantur in Domino: & recedentes ab eo quasi dicere vidẽtur: Durus est hic sermo: quis eum capere potest? Aedificant nimirum nõ super firmã petram, sed super arenam instabilẽ: ob idq; ad venturum flatus & fluminum impetus, facilè corruit eorum ędificium. Vtinam tamen ruinas ipsi suas attendat: & ne sic quidẽ abijciant animum: sed collapsam structuram innouare festinent: non iam in arena, verùm super petram fundamẽta iacentes. Mi frater, si (quod Deus auertat) contigerit tuum ædificium collabi, instaura statim opus dissectũ: & felicius reædifica, quam priùs ædificaueras. Etiam si bis, etiam si decies, etiam si centies, etiam si millies & sæpius corruerit, toties repara, quoties corruet. Nunquam de Dei misericordia desperaueris. Neque enim innumerabilis horrendorum enormium que criminum multitudo sic Deum nobis reddit implacabilem, sicut vnica desperatio. Nam quid diffidit de venia, Deum misericordem & omnipotentem esse negat, in Spiritum sanctum blasphemus est. Non tam parati ad peccãdum esse possumus, quàm ipse Dominus paratus est ad miserendum, si modò longanimitate eius nõ fuerimus abusi: id est, si verè & tempestiuè pœnitere voluerimus. Ita sentire debet quicunque Christianus est. Sed ne nimia prolixitate displiceant quæ à nobis dicuntur, retrahendus ea lamus, cursus ceptæ nauigationis sistendus est. Interim aũt dum vela cõplicantur, non fuerit inutile obreuiter perstringere, quid in fine cuiuslibet diei agere debeas. Quotidie igitur priusquam quieti nocturnæ te tradas, serio quidem, sed absque mentis inordinata dissipatione, recogita in quibus eo die deliqueris: veniamque à misericordissimo Deo precare, proponens deinceps melius viuere, omneque vitium vitare diligentius. Deinde, ora vt in ipsa nocte te conseruare dignetur ab omni inquinamento mentis & corporis, cõmendans illi, sacræque eius genitrici ac sancto angelo custodiendã animã tuã & corpus tuum. Lectulo tandem conscenso, muni te signaculo dominicæ crucis: & corpusculo honestè pudiceq; cõposito, suspira ad dilectum tuum, aliquid diuinum pertractans, donec somnus placidè se infundat. Qui somnus si profundior fuerit, ipsique corpori grauamen potiùsquàm requiem præstiterit, si etiam per lubricas illusiones aliquid minus honestũ excitauerit aut produxerit, non absorbearis tristitia: sed humiliter ingemisce coram domino: supplicique oratione postula vt tibi concedat victus sensuumque sobrietatem, quam somni sobrietas, corporisque puritas consequi solet. Hęc habui, mi frater, quæ tibi transmitterem. Speculum petijsti: vide an speculum acceperis. Si tuo desiderio vel in minimo satisfactum est, benedictus Deus: sin minus etiam benedictus Deus, dedi quæ dedit mihi ipse Dominus. Cæterùm qualia qualia sint, rogo vt ea nõnunquam relegas. Vale, & ora pro me.

Constantia. *Desertores.* *Ioan. 6.* *Matt. 7.* *Post lapsum etiam resurgendum.* *Misericordia Dei.* *Quam perniciosa desperatio.* *Cubiturus.*

F I N I S.

E P I T A.

EPITAPHIA R. P. AC DOMINO D. LVDOVICO BLOSIO ABBATI LÆTIENSI POSITA, QVI POSTQVAM EIDEM COENOBIO PRAEFVISSET

annis triginta quinque mensibus sex, tandem initio Anni 1566 hoc est, septimo Idus Ianuarij mensis, Christo debitum spiritum reddidit.

SITE gradum quisquis transis hâc, siste viator,
Atque lege quod legisse non parum iuuet.
Cui nec nostra tulit, prisci nec temporis ætas,
Futura similem nec videbunt secula,
Blosius hac præsul sub muta clauditur vrna,
Vir vnus omni superior præconio.
Nam nemo illius doctam memoret pietatem,
Piamq́; doctrinam omne vincentem iubar:
Quæ nec nunc cessat totum fulgere per orbem,
Et porrò ad vltimum vsque fulgebit diem.
Abbatum decus, & mystarum fulua corona
Viuens fuit, flos & choragus virginum.
Labe carens omni speculum, rarusq́; lapillus
Idæa religionis in quo splenduit.
Prolixus studiosorum patronus, & altor,
Pronusq́; tantum non profusus pauperum.
Perfugium miseris, portus, solamen, & idem
Est factus omnia omnibus, cum Apostolo.
Quid quod vulgatis etiam libris docet omnes,
Atq; monumentis vel Cedro dignissimis?
Proin Charitis illum meritò sacræq́; Camœnæ
Deflent, & orbis pars triplex mæsta ingemit.
Sed valeant lachrymæ & planctus, lamenta facessant,
Modus querelis adhibeatur tristibus.
Orandum potiùs cineri requiem vt Dominus det,
Et remigret in cælum, vnde venit, spiritus,
Vsque Deo laudes æternas vt moduletur
Inter choros lætus beatos Cælitum.

ALIVD.

Blosius (heu) cecidit, tumbaq́; reconditur ista,
Blosius Augustus religionis honos.
Quicquid habet Thule, quidquid videt Auster, & Eurus,
Et quidquid lustrat Cynthia, morte cadit.
Ast hic Pyramides vincet, veteresq́; colossos,
De sanctis scriptis, moribus ingenio.
Tum vates illum, tum virtus eximet vmbris,
Et tymbo erumpens posthuma fama canet.
Orandus Deus est nobis, qui perpete vita
Dignus erat, stadij vt præmia digna ferat.

ALIVD.

Hoc clauditur saxo fides, spes, charitas,
Et religionis omnis integerrimum
Exemplar, ille Ludouicus Blosius,
Sui decus sydusq́; seculi aureum.
Scientia clarus, sed idem clarior
Virtutibus doctis asylum qui vnicum &
Pijs fuit, fouens eos, ac protegens.
Parens egenorum & patronus sedulus,
Nec tam aureos quàm gemmeos scripsit libros
Quàm plurimos, vterq́; nouit vt polus.
Deus rogandus, post procellas æquoris
Frementis euictas, vt eius spiritum
Det mercibus saluis, quietis ingredi
Portum, beatitudinisque interminæ.

ALIVD.

Gradum viator siste, cinere temnere
Noli sacrum, aut transire siccis hâc genis.
Illo, ille Lætiensis Abbas Blosius,
Miraculum orbis, hoc iacet sub marmore.
Qui vt cyclicam eruditionem absoluerat
Ita omnium virtutum apex fuit, canon,
Calcarq́; alijs ad omne pietatis genus.
Nam fuit egenis diues, & pauper sibi,
Rarus datas opes sibi à Deo, esset vt
In membra Christi promus & condus. Libros
Pietate grauidos edidit quàm plurimos,
Quibus Deum illustrat, docetq́; proximum.
Post tot labores, tanta post certamina,
Fac lector eius adprecere manibus
Inter choros vt conquiescant Cælitum.

ALIVD.

Hoc tegitur tumolo claris, natalibus ortus
Blosius, Hannonij gloria prima soli.
Abbatum decus, & doctorum gemma virorum,
Nobilis eloquio, sed pietate magis,
Solum oppressorum dixisses esse parentem,
Tanta erga cunctos sedulitate fuit.
Conscripsit libros, casta plenos pietatis,
Saxea qui lecti corda mouere queant.
Angelicos inter cœtus vt viuere possit,
Fac lector fundas vota precesq́; Deo.

ALIVD.

Inculpatam qui duxit vitam duce Christo
A teneris annis ad tranquillam vsque senectam,
Clemens, & mista cunctis grauitate benignus,
In tenues largus, vita sinè labe pudica,
In superos cuius pietas sanctissima luxit,
Blosius, Abbatum præcellens gloria, nec non
Cunctorum sancta iustissima regula vitæ,
Sub lapide hoc requiescit, surrecturus ad illam
Lucem, qua Christus reddet sua præmia cuiq́;.
Intereà fundas ad Christum vota precesq́;,
Vt cum cælicolis æternum viuere possit.

Ἄλλο.

Ἔνθα δὲ τὸν ἀρετῶν θησαυρὸν γαῖα καλύπτει
Βλώσιον, ἐν θνητοῖς θαῦμ' ἐπισημότατον.
Ὡς κεῖνω θεὸς εἰρήνην δώσειε, κ' ἀνάπαυσιν
Εὐχῶραις ἁγίων εὔχεο ναῦ δῆτα.

Ἄλλο.

Παιδευτῶν ἦ φρόντις τῶν ἀνδρῶν· ἠδὲ μεγαλέξου
φῶς τῆς θρησκείας, Βλώσιος ὧδε λοφεῖ.

ALIVD EPITAPHIVM,
SEV POTIVS
Apotheosis eiusdem.

IACET *sub hac tumba ille præsul Blosius,*
Nostri decus rarum & celebre seculi.
Clarus bonis fortuna, auita clarior
Propagine, & virtutibus clarissimus.
Nam litteris & litteratis omnibus
Multo fauebat ipse literatior.
Penuria pressos & ærumnis, ita
Iuuabat, vt nemo omnium profusius.
Mundum ruentem precibus & scriptis pijs
Suffulciebat, ac tuebatur, teres
Ecclesiæ columna, fidei adamantinum
Robur, paternorumque custos rituum.
Et vt breui sermone complectar, fuit
In proximum benignus, in Deum pius.
Nam nemo virtutes viri huius explicet,
Vel si adsit illi infracta vox, compactaque
Adamante lingua In posterorum memoria
Monumenta nominis sui, in cælo sua
Fundamina egit sempiterna gloria.
Vtinam mihi post absolutam periodum
Vitæ huius anxiæ, liceat inter pedes
Sancti Patris reptare, & eius lambere
Vestigia, Ad Dei Triformis gloriam.

Petrus Philicinus Decanus Binchiensis,
Græcè, Latineque doctiss. faciebat
Anno Domini 1565.

Quum ex doctis hisce & pijs Ludouici Blosij operibus, Christianus Lector plurimum eruditionis & pietatis comparare sibi possit, existimo illos bene mereri de Republ. Christiana, qui eadem curant sæpius sub prelum reuocari, quo in omnium piorum manibus perpetuò versari possint.
Actum Bruxellæ hac 23. Nouemb. Anno 1566.

Laurent. Metsius S. T. Licent. Ecclesiæ Collegiatæ
Diuæ Gudulæ Bruxellen. Decanus.

FINIS OPERVM OMNIVM
D. LVDOVICI BLOSII.

INDEX ALPHABETICVS RERVM MAGIS INSIGNIVM HISCE OPERIBVS REVERENDI PATRIS ET DOMINI LVDOVICI BLOSII

Abbatis: in quo litera A, numeris apposita priorem pagina; B posterioris designat.

MONENDVS ES BENEVOLE LECTOR, VT, CVM TE AD *QVAERENDVM ALIQVID IN INDICE ACCINGIS, PRIVS NVME-* rum foliorum corrigas,& pro 501. substituas 500.& pro 502. ponas 501. & sic consequenter, vbi non emendatum inuenis vsque ad finem libri & tunc nulla erit difficultas in eo quod quæris. Vale.

A.

Tt1 anima

B

C

charita-

 con-

D

E

electi

F

G

imagi-

L

lingua

oratio

Q

R

S

securi-

T

V

vas

FINIS INDICIS

